

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

روزشمار جنگ ایران و عراق

کتاب سی و نهم جلد ۱

تشدید تلاش‌ها برای فتح فاو

۱۳۶۲ آذرماه ۲۰۰۵ دی ۱۳۶۲

مدیر انصاری و حمیدرضا فرزینی

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

روزشمار جنگ ایران و عراق: تشدید تلاش‌ها برای فتح فاو ۲۴ آذر تا ۳۰ دی ۱۳۶۴ جلد ۳۹-۲

نویسنده:

جمعی از نویسندگان

ناشر چاپی:

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۸	روزشمار جنگ ایران و عراق: تشدید تلاش ها برای فتح فاو ۲۴ آذر تا ۳۰ دی ۱۳۶۴ جلد ۳۹-۲
۸	مشخصات کتاب
۹	اشاره
۱۷	فهرست روزشمار
۲۰	فهرست نقشه ها
۲۱	فهرست راهنمای عکس ها
۲۹	تقدیم به
۳۲	پیشگفتار مقدمه
۳۴	پیشگفتار
۳۶	مقدمه
۹۰	روزشمار جنگ یکشنبه ۲۴ آذر ۱۳۶۴ / ۲ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۱۵ دسامبر ۱۹۸۵
۱۲۲	روزشمار جنگ دوشنبه ۲۵ آذر ۱۳۶۴ / ۳ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۱۶ دسامبر ۱۹۸۵
۱۵۹	روزشمار جنگ سه شنبه ۲۶ آذر ۱۳۶۴ / ۴ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۱۷ دسامبر ۱۹۸۵
۱۹۱	روزشمار جنگ چهارشنبه ۲۷ آذر ۱۳۶۴ / ۵ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۱۸ دسامبر ۱۹۸۵
۲۲۶	روزشمار جنگ پنجشنبه ۲۸ آذر ۱۳۶۴ / ۶ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۱۹ دسامبر ۱۹۸۵
۲۵۶	روزشمار جنگ جمعه ۲۹ آذر ۱۳۶۴ / ۷ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۲۰ دسامبر ۱۹۸۵
۲۶۹	روزشمار جنگ شنبه ۳۰ آذر ۱۳۶۴ / ۸ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۲۱ دسامبر ۱۹۸۵
۲۹۰	روزشمار جنگ یکشنبه ۱ دی ۱۳۶۴ / ۹ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۲۲ دسامبر ۱۹۸۵
۳۱۹	روزشمار جنگ دوشنبه ۲ دی ۱۳۶۴ / ۱۰ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۲۳ دسامبر ۱۹۸۵
۳۴۷	روزشمار جنگ سه شنبه ۳ دی ۱۳۶۴ / ۱۱ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۲۴ دسامبر ۱۹۸۵
۳۶۸	روزشمار جنگ چهارشنبه ۴ دی ۱۳۶۴ / ۱۲ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۲۵ دسامبر ۱۹۸۵
۳۹۳	روزشمار جنگ پنجشنبه ۵ دی ۱۳۶۴ / ۱۳ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۲۶ دسامبر ۱۹۸۵
۴۱۰	روزشمار جنگ جمعه ۶ دی ۱۳۶۴ / ۱۴ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۲۷ دسامبر ۱۹۸۵

۴۳۸	روزشمار جنگ شنبه ۷ دی ۱۳۶۴ / ۱۵ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۲۸ دسامبر ۱۹۸۵
۴۵۸	روزشمار جنگ یکشنبه ۸ دی ۱۳۶۴ / ۱۶ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۲۹ دسامبر ۱۹۸۵
۴۹۲	روزشمار جنگ دوشنبه ۹ دی ۱۳۶۴ / ۱۷ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۳۰ دسامبر ۱۹۸۵
۵۴۰	روزشمار جنگ سه شنبه ۱۰ دی ۱۳۶۴ / ۱۸ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۳۱ دسامبر ۱۹۸۵
۵۷۱	روزشمار جنگ چهارشنبه ۱۱ دی ۱۳۶۴ / ۱۹ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۱ ژانویه ۱۹۸۶
۵۹۶	روزشمار جنگ پنجشنبه ۱۲ دی ۱۳۶۴ / ۲۰ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۲ ژانویه ۱۹۸۶
۶۲۰	روزشمار جنگ جمعه ۱۳ دی ۱۳۶۴ / ۲۱ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۳ ژانویه ۱۹۸۶
۶۶۶	روزشمار جنگ شنبه ۱۴ دی ۱۳۶۴ / ۲۲ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۴ ژانویه ۱۹۸۶
۶۹۶	روزشمار جنگ یکشنبه ۱۵ دی ۱۳۶۴ / ۲۳ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۵ ژانویه ۱۹۸۶
۷۱۵	روزشمار جنگ دوشنبه ۱۶ دی ۱۳۶۴ / ۲۴ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۶ ژانویه ۱۹۸۶
۷۳۶	روزشمار جنگ سه شنبه ۱۷ دی ۱۳۶۴ / ۲۵ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۷ ژانویه ۱۹۸۶
۷۸۱	روزشمار جنگ چهارشنبه ۱۸ دی ۱۳۶۴ / ۲۶ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۸ ژانویه ۱۹۸۶
۸۲۵	روزشمار جنگ پنجشنبه ۱۹ دی ۱۳۶۴ / ۲۷ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۹ ژانویه ۱۹۸۶
۸۷۳	روزشمار جنگ جمعه ۲۰ دی ۱۳۶۴ / ۲۸ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۱۰ ژانویه ۱۹۸۶
۹۲۱	روزشمار جنگ شنبه ۲۱ دی ۱۳۶۴ / ۲۹ ربیع الثانی ۱۴۰۶ / ۱۱ ژانویه ۱۹۸۶
۹۷۸	روزشمار جنگ یکشنبه ۲۲ دی ۱۳۶۴ / ۱ جمادی الاول ۱۴۰۶ / ۱۲ ژانویه ۱۹۸۶
۱۰۰۹	روزشمار جنگ دوشنبه ۲۳ دی ۱۳۶۴ / ۲ جمادی الاول ۱۴۰۶ / ۱۳ ژانویه ۱۹۸۶
۱۰۵۲	روزشمار جنگ سه شنبه ۲۴ دی ۱۳۶۴ / ۳ جمادی الاول ۱۴۰۶ / ۱۴ ژانویه ۱۹۸۶
۱۰۷۸	روزشمار جنگ چهارشنبه ۲۵ دی ۱۳۶۴ / ۴ جمادی الاول ۱۴۰۶ / ۱۵ ژانویه ۱۹۸۶
۱۱۱۴	روزشمار جنگ پنجشنبه ۲۶ دی ۱۳۶۴ / ۵ جمادی الاول ۱۴۰۶ / ۱۶ ژانویه ۱۹۸۶
۱۱۴۱	روزشمار جنگ جمعه ۲۷ دی ۱۳۶۴ / ۶ جمادی الاول ۱۴۰۶ / ۱۷ ژانویه ۱۹۸۶
۱۱۷۰	روزشمار جنگ شنبه ۲۸ دی ۱۳۶۴ / ۷ جمادی الاول ۱۴۰۶ / ۱۸ ژانویه ۱۹۸۶
۱۲۰۸	روزشمار جنگ یکشنبه ۲۹ دی ۱۳۶۴ / ۸ جمادی الاول ۱۴۰۶ / ۱۹ ژانویه ۱۹۸۶
۱۲۴۴	روزشمار جنگ دوشنبه ۳۰ دی ۱۳۶۴ / ۹ جمادی الاول ۱۴۰۶ / ۲۰ ژانویه ۱۹۸۶
۱۲۷۰	گزارش روزشمار فشرده اهم مطالب
۱۳۵۵	نمایه (فهرست اعلام)

۱۳۵۵ ..... اشاره

۱۳۵۶ ..... اشخاص

۱۴۰۰ ..... مکان ها

۱۴۶۳ ..... سایر اسامی و اصطلاحات

۱۵۲۶ ..... درباره مرکز

روزشمار جنگ ایران و عراق: تشدید تلاش‌ها برای فتح فاو ۲۴ آذر تا ۳۰ دی ۱۳۶۴ جلد ۳۹-۲

مشخصات کتاب

سرشناسه: انصاری، مهدی، ۱۳۳۴ -

عنوان و نام پدیدآور: تشدید تلاش‌ها برای فتح فاو ۲۴ آذر تا ۳۰ دی ۱۳۶۴ [کتاب] / مهدی انصاری، حمیدرضا فراهانی.

مشخصات نشر: تهران: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۱۱۳۶ ص.: مصور، نقشه (رنگی)، جدول، عکس.

فروست: روزشمار جنگ ایران و عراق؛ کتاب سی و نهم. جلد ۲.

شابک: ۴۲۰۰۰۰ ریال ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۴۳-۴-۶۸-۴

وضعیت فهرست نویسی: فاپا

یادداشت: کتابنامه.

یادداشت: نمایه.

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- گاهشماری

موضوع: Iran-Iraq War, ۱۹۸۰-۱۹۸۸ -- Chronology

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- فاو

موضوع: Iran-Iraq War, ۱۹۸۰-۱۹۸۸ -- Faw

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- عملیات والفجر ۸

موضوع: Iran-Iraq War, ۱۹۸۰-۱۹۸۸ -- Operation Val-Fajr ۸

شناسه افزوده: فراهانی، حمیدرضا، ۱۳۳۶ -

رده بندی کنگره: DSR۱۶۰۲/الف ات ۵ ۱۳۹۵

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۳۰۲

شماره کتابشناسی ملی: ۴۳۰۲۴۶۴

روزشمار جنگ ایران و عراق

کتاب سی و نهم - جلد ۲

تشدید تلاش‌ها برای فتح فاو

۲۴ آذر تا ۳۰ دی ۱۳۶۴

همدی انصاری و حمیدرضا فراہانی

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

سرشناسه	: انصاری، مهدی، ۱۳۳۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: تشدید تلاش‌ها برای فتح فاو (۲۴ آذر تا ۳۰ دی ۱۳۶۴)/ مهدی انصاری، حمیدرضا فراهانی.
مشخصات نشر	: ۱۳۹۵، تهران: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۳۶ ص: مصور (بخشی رنگی).
فروست	: روزشمار جنگ ایران و عراق؛ کتاب سی و نهم، جلد ۲.
شابک	: 978-600-5443-68-4 : ۴۲۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- گاهشماری
موضوع	: Iran-Iraq War, 1980-1988 - Chronology
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- فاو
موضوع	: Iran-Iraq War, 1980-1988 -- Faw
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- عملیات والفجر ۸
موضوع	: Iran-Iraq War, 1980-1988 -- Operation Val-Fajr 8
شناسه افزوده	: فراهانی، حمیدرضا، ۱۳۳۶ -
رده بندی کنگره	: DSR ۱۶۰۲ / ۴ / ۱۳۹۵
رده بندی دیویی	: ۹۵۵ / ۰۸۴۳۰۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۳۰۲۴۶۴

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

روزشمار جنگ ایران و عراق - کتاب سی و نهم - جلد ۲	
تشدید تلاش‌ها برای فتح فاو	
نویسندگان: مهدی انصاری و حمیدرضا فراهانی	
همکاران آماده‌سازی: مریم سادات نجفی (صفحه‌آرایی) ■ سعید حصارى (نمایه) ■ محمد محمدپور (گزینش عکس)	
لبنوگرافی و جاب: مرکز چاپ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی	
جاب اول: ۱۳۹۵ ■ تعداد: ۱۰۰۰ نسخه ■ قیمت: ۴۲۰۰۰۰ تومان	
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۴۳-۶۸-۴	ISBN: 978-600-5443-68-4
کلمه حقوق منعلق به مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس است.	
نقل از کتاب با ذکر مأخذ مجاز و هرگونه بهره‌برداری دیگر منوط به اجازه کتبی این مرکز می‌باشد.	
۱. تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، ساختمان ناشران، طبقه اول، شماره ۴، تلفن: ۶۶۴۸۱۵۳۱	کتابشناسی
۲. تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، مجتمع ناشران فخر رازی، انتشارات مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس	
۳. خرمشهر، جنب مسجد جامع، بازار شهید محمد جهان آرا، شماره ۲۷	

روزشمار جنگ ایران و عراق

تهیه و نشر: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

زیر نظر شورای تدوین و انتشار روزشمار جنگ:

حسین اردستانی، مهدی انصاری، حمیدرضا فراهانی،

علی‌رضا لطف‌الله‌زادگان، هادی نخعی، حجت‌الله کریمی

وضعیت	عنوان یا مهم‌ترین موضوعات کتاب	دوره	شماره
منتشر شد	پیدایش نظام جدید	۱۳۵۷/۱/۲۱ - ۱۳۵۸/۲/۱۶	۱
منتشر شد	بحران در خوزستان	۱۳۵۸/۲/۱۷ - ۱۳۵۸/۴/۲۴	۲
تدوین اولیه	آشوب در باوه؛ حذف حسن البکر، قدرت بلامنازع صدام و دوری مجدد عراق از سوریه	۱۳۵۸/۴/۲۵ - ۱۳۵۸/۶/۱۵	۳
تدوین اولیه	پذیرش شاه در امریکا (زمینه‌سازی کشمکش بزرگ)	۱۳۵۸/۶/۱۶ - ۱۳۵۸/۸/۱۲	۴
تدوین اولیه	انقلاب دوم علیه امریکا، پی‌آمدهای داخلی و جهاتی اشغال سفارت امریکا در تهران	۱۳۵۸/۸/۱۳ - ۱۳۵۸/۱۰/۱۴	۵
تدوین اولیه	انتخاب بدر فرجام اولین رئیس‌جمهور ایران و پی‌آمدهای داخلی و خارجی آن؛ تقلیل روابط ایران و عراق از سفر به کردار	۱۳۵۸/۱۰/۱۵ - ۱۳۵۸/۱۲/۲۹	۶
منتشر شد	قطع رابطه امریکا با ایران	۱۳۵۹/۱/۱ - ۱۳۵۹/۱/۳۱	۷-۱
مرحله بازنگری	تشدید جنگ سرد عراق علیه ایران با دعای ملی و منطقه‌ای	۱۳۵۹/۲/۱ - ۱۳۵۹/۲/۳۱	۷-۲
مرحله تحقیق	محاصره اقتصادی و کودتای نوژه؛ آخرین گام‌های امریکا و عراق پیش از جنگ	۱۳۵۹/۳/۱ - ۱۳۵۹/۴/۳۱	۸
منتشر شد	تصمیم صدام به جنگ علیه ایران	۱۳۵۹/۴/۳۰ - ۱۳۵۹/۵/۱	۹
منتشر شد	مجموع سراسری	۱۳۵۹/۶/۳۱ - ۱۳۵۹/۸/۵	۱۰
منتشر شد	هویزه، آخرین گام‌های اشغالگر	۱۳۵۹/۸/۶ - ۱۳۵۹/۱۰/۱۵	۱۱
مرحله تدوین اولیه	پایه‌گذاری اتحادیه جدید (شورای همکاری) در منطقه علیه ایران و تشکیل جبهه متحد در داخل کشور علیه خط امام	۱۳۵۹/۱۰/۱۶ - ۱۳۵۹/۱۲/۲۹	۱۲
مرحله تدوین و نظارت	بحران در فرماندهی عالی جنگ	۱۳۶۰/۱/۱ - ۱۳۶۰/۳/۲۰	۱۳
تدوین اولیه	عزل بی‌صدر از فرماندهی کل قوا؛ ورود منافقین به دوره مقابله مسلحانه	۱۳۶۰/۳/۲۱ - ۱۳۶۰/۵/۲	۱۴
مرحله آماده‌سازی	شکست منافقین در ایجاد جنگ داخلی؛ شکست عراق در آبادان (عملیات ناهن‌الامه)	۱۳۶۰/۵/۳ - ۱۳۶۰/۷/۱۴	۱۵

ردیف	دوره	عنوان یا مهم ترین موضوعات کتاب	وضعیت
۱۶	۱۳۶۰/۷/۱۵ - ۱۳۶۰/۹/۳۰	آزادسازی سرزمین‌های ایران: گام اول بستان: اوج گیری ترورهای کور؛ تشکیل دولت پس از بحران	منتشر شد
۱۷	۱۳۶۰/۱۰/۱ - ۱۳۶۰/۱۱/۳۰	عملیات محمد رسول الله (ص) در جبهه شمالی؛ درگیری مسلحانه اتحادیه کمونیست‌ها در امل	طرح کلی
۱۸	۱۳۶۰/۱۲/۱ - ۱۳۶۱/۱/۳۱	عملیات فتح‌المبین؛ زمینه‌ها و بی‌آمدهای آن	طرح کلی
۱۹	۱۳۶۱/۲/۱ - ۱۳۶۱/۳/۳۱	آزادی خرمشهر در عملیات بیت‌المقدس؛ حمله اسرائیل به لبنان و حضور سپاه در آن منطقه	مرحله آماده‌سازی
۲۰	۱۳۶۱/۴/۱ - ۱۳۶۱/۵/۳۱	عبور از مرز؛ تعقیب متجاوز با عملیات رمضان	منتشر شد
۲۱	۱۳۶۱/۶/۱ - ۱۳۶۱/۷/۳۰	آزادسازی ارتفاعات سومار و تهدید مندلی در عملیات مسلم‌بن‌عقیل؛ تصویب قطعنامه ۵۲۲ شورای امنیت	منتشر شد
۲۲	۱۳۶۱/۸/۱ - ۱۳۶۱/۹/۳۰	عملیات محرم؛ بهبود شرایط امنیتی و اقتصادی کشور	منتشر شد
۲۳	۱۳۶۱/۱۰/۱ - ۱۳۶۱/۱۱/۳۰	و الفجر مقدماتی؛ دستگیری سران حزب توده و تیرگی روابط ایران و شوروی	منتشر شد
۲۴	۱۳۶۱/۱۲/۱ - ۱۳۶۲/۱/۳۱	عملیات والفجر ۱؛ مسانمت ایران از برگزاری اجلاس عدم‌تعهد در بغداد؛ انفجار سفارت آمریکا در بیروت	منتشر شد
۲۵	۱۳۶۲/۲/۱ - ۱۳۶۲/۳/۳۱	تحلیل حزب توده و دستگیری سران آن؛ اخراج دیپلمات‌های شوروی	مرحله تدوین و نظارت
۲۶	۱۳۶۲/۴/۱ - ۱۳۶۲/۵/۳۱	عملیات‌های والفجر ۲ و ۳	طرح کلی
۲۷	۱۳۶۲/۶/۱ - ۱۳۶۲/۷/۳۰	آماده‌سازی عملیات والفجر ۴؛ تجهیز عراق به جنگنده‌های سوپرانادارد؛ تهدید ایران به بستن تنگه هرمز	منتشر شد
۲۸	۱۳۶۲/۷/۲۳ - ۱۳۶۲/۹/۳۰	عملیات والفجر ۴؛ انفجار مقر تفنگداران دریایی امریکایی در بیروت؛ سفر فرستاده ویژه ریگان به بغداد	مرحله تدوین و نظارت
۲۹	۱۳۶۲/۱۰/۱ - ۱۳۶۲/۱۱/۳۰	تدارک جنگ در هور؛ انفجار سفارت ایران در دمشق	طرح کلی
۳۰	۱۳۶۲/۱۲/۱ - ۱۳۶۳/۱/۳۱	عملیات خیبر؛ انتخابات مجلس دوم	طرح کلی
۳۱	۱۳۶۳/۲/۱ - ۱۳۶۳/۴/۱۹	آغاز جنگ کشتی‌ها؛ توافق غیرمستقیم ایران و عراق؛ قطع حملات به مناطق مسکونی	مرحله تدوین و نظارت
۳۲	۱۳۶۳/۴/۲۰ - ۱۳۶۳/۶/۳۰	فعال‌شدن دیپلماسی ایران؛ سفر وزیر خارجه آلمان به ایران؛ سفر رئیس‌جمهور ایران به سوریه، لیبی و الجزایر	مرحله تدوین و نظارت
۳۳	۱۳۶۳/۶/۳۱ - ۱۳۶۳/۹/۶	تجدید رابطه رسمی آمریکا و عراق	منتشر شد
۳۴	۱۳۶۳/۹/۷ - ۱۳۶۳/۱۱/۱۴	تدارک جنگ مجدد در هور؛ طرح صلح مشترک شورای همکاری و اروپا	مرحله تحقیق
۳۵	۱۳۶۴/۱۱/۱۵ - ۱۳۶۴/۱۱/۱۸	عملیات بدر؛ آغاز جنگ شهرها	مرحله تدوین و نظارت
۳۶	۱۳۶۴/۱/۱۹ - ۱۳۶۴/۳/۲۳	ترور امیر کویت؛ سفر وزیر خارجه عربستان سعودی به ایران؛ تلاش میانجیگرانه دبیرکل سازمان ملل	طرح کلی
۳۷	۱۳۶۴/۳/۲۴ - ۱۳۶۴/۵/۳۱	توسعه روابط با قدرت‌های آسیایی (سفر آقای هاشمی به چین و ژاپن)	منتشر شد
۳۸	۱۳۶۴/۶/۱ - ۱۳۶۴/۸/۱۵	فرمان امام؛ تشکیل سه نیروی زمینی، هوایی، دریایی در سپاه	تدوین اولیه
۳۹/۱	۱۳۶۴/۸/۱۶ - ۱۳۶۴/۹/۲۳	نخستین گام به سوی فتح فاو	منتشر شد

ردیف	دوره	عنوان یا مهم ترین موضوعات کتاب	وضعیت
۳۹/۲	۱۳۶۴/۹/۲۴ - ۱۳۶۴/۱۰/۳۰	تشدید تلاش‌ها برای فتح فاو	کتاب حاضر
۴۰	۱۳۶۴/۱۱/۱ - ۱۳۶۴/۱۲/۶	فتح فاو و آمادگی ایران برای پایان عادلانه جنگ و واکنش منفی نظام بین‌الملل	مرحله تحقیق
۴۱	۱۳۶۴/۱۲/۷ - ۱۳۶۵/۲/۹	عملیات والفجر ۹؛ شروع عملیات "دفاع متحرک" عراق؛ انتقاد از عراق برای استفاده از سلاح شیمیایی	مرحله تحقیق
۴۲	۱۳۶۵/۲/۱۰ - ۱۳۶۵/۴/۱۷	عملیات کربلای ۱؛ شکست استراتژی "دفاع متحرک" عراق	مرحله تدوین و نظارت
۴۳	۱۳۶۵/۴/۱۸ - ۱۳۶۵/۶/۲۰	در تدارک عملیات سرنوشت‌ساز	منتشر شد
۴۴	۱۳۶۵/۶/۲۱ - ۱۳۶۵/۸/۲۲	ماجرای مک فارلین؛ عملیات فتح ۱	منتشر شد
۴۵	۱۳۶۵/۸/۲۳ - ۱۳۶۵/۱۰/۴	پی‌آمدهای افشای ماجرای مک فارلین؛ عملیات کربلای ۴	تدوین اولیه
۴۶	۱۳۶۵/۱۰/۵ - ۱۳۶۵/۱۱/۳۰	عملیات کربلای ۵؛ شدیدترین درگیری‌های طول جنگ در پشت دروازه‌های بصره	تدوین اولیه
۴۷	۱۳۶۵/۱۲/۱ - ۱۳۶۶/۱/۲۲	آخرین تلاش‌ها در جنوب؛ پی‌آمدهای کربلای ۵ در منطقه و نظام بین‌الملل	منتشر شد
۴۸	۱۳۶۶/۱/۲۳ - ۱۳۶۶/۳/۱۰	عملیات کربلای ۱۰؛ آغاز دوره جدید جنگ در جبهه‌های شمال غرب؛ تداوم تحرکات جهانی علیه استمرار جنگ	تدوین اولیه
۴۹	۱۳۶۶/۳/۱۱ - ۱۳۶۶/۴/۲۹	تصویب قطعنامه ۵۹۸ (زمینه‌های سیاسی و نظامی)	منتشر شد
۵۰	۱۳۶۶/۴/۳۰ - ۱۳۶۶/۶/۳۱	اسکوروت نفتکش‌ها؛ تقابل مستقیم ایران و آمریکا در جنگ کشتی‌ها	منتشر شد
۵۱	۱۳۶۶/۷/۱ - ۱۳۶۶/۸/۲۷	جنگ محدود ایران و آمریکا در خلیج فارس	منتشر شد
۵۲	۱۳۶۶/۸/۲۸ - ۱۳۶۶/۱۰/۲۴	تکاپوی جهانی برای توقف جنگ	منتشر شد
۵۳	۱۳۶۶/۱۰/۲۵ - ۱۳۶۶/۱۲/۲۲	موشک‌باران تهران؛ عملیات بیت‌المقدس ۲	تدوین نهایی
۵۴	۱۳۶۶/۱۲/۲۳ - ۱۳۶۷/۱/۲۷	عملیات والفجر ۱۰؛ بمباران شیمیایی حلبچه؛ فساد جهانی به ایران برای پذیرش قطعنامه ۵۹۸	منتشر شد
۵۵	۱۳۶۷/۱/۲۸ - ۱۳۶۷/۳/۵	تک موفق عراق در فاو با استفاده از مواد شیمیایی؛ حملات آمریکا به شناورها و سکوها نفتی ایران؛ تک موفق عراق در شلمجه	مرحله تحقیق
۵۶	۱۳۶۷/۳/۶ - ۱۳۶۷/۴/۲۷	پذیرش قطعنامه ۵۹۸	طرح کلی
۵۷	۱۳۶۷/۴/۲۸ - ۱۳۶۷/۵/۲۹	شکست عراق در اشغال مجدد خوزستان، آتش‌بس؛ مرور پیشرفت اجرای مفاد قطعنامه ۵۹۸	طرح کلی

پیشگفتار.....	۱۷
مقدمه.....	۲۱
۲۴ آذر ۱۳۶۴.....	۷۵
۲۵ آذر ۱۳۶۴.....	۹۷
۲۶ آذر ۱۳۶۴.....	۱۲۷
۲۷ آذر ۱۳۶۴.....	۱۴۹
۲۸ آذر ۱۳۶۴.....	۱۷۷
۲۹ آذر ۱۳۶۴.....	۲۰۱
۳۰ آذر ۱۳۶۴.....	۲۱۳
۱ دی ۱۳۶۴.....	۲۲۹
۲ دی ۱۳۶۴.....	۲۵۱
۳۰ دی ۱۳۶۴.....	۲۷۳
۴ دی ۱۳۶۴.....	۲۸۹
۵ دی ۱۳۶۴.....	۳۰۷
۶ دی ۱۳۶۴.....	۳۲۱
۷ دی ۱۳۶۴.....	۳۴۵
۸ دی ۱۳۶۴.....	۳۵۹
۹ دی ۱۳۶۴.....	۳۸۵
۱۰ دی ۱۳۶۴.....	۴۲۳
۱۱ دی ۱۳۶۴.....	۴۴۷

۴۶۷	.....	۱۳۶۴ دی ۱۲
۴۸۵	.....	۱۳۶۴ دی ۱۳
۵۲۵	.....	۱۳۶۴ دی ۱۴
۵۵۳	.....	۱۳۶۴ دی ۱۵
۵۶۹	.....	۱۳۶۴ دی ۱۶
۵۸۷	.....	۱۳۶۴ دی ۱۷
۶۲۵	.....	۱۳۶۴ دی ۱۸
۶۶۵	.....	۱۳۶۴ دی ۱۹
۷۰۳	.....	۱۳۶۴ دی ۲۰
۷۴۷	.....	۱۳۶۴ دی ۲۱
۷۹۵	.....	۱۳۶۴ دی ۲۲
۸۲۱	.....	۱۳۶۴ دی ۲۳
۸۵۹	.....	۱۳۶۴ دی ۲۴
۸۸۳	.....	۱۳۶۴ دی ۲۵
۹۱۷	.....	۱۳۶۴ دی ۲۶
۹۴۱	.....	۱۳۶۴ دی ۲۷
۹۶۵	.....	۱۳۶۴ دی ۲۸
۹۹۳	.....	۱۳۶۴ دی ۲۹
۱۰۲۳	.....	۱۳۶۴ دی ۳۰

گزارش روزشمار (فشرده اهم مطالب) ۱۰۴۵

فهرست راهنما (نمایه) ۱۰۸۹

۱۸۳	هورالهوریزه - منطقه طرح عملیاتی تبوک.....
۱۸۵	هورالهوریزه - منطقه طرح عملیاتی حنین.....
۲۳۱	محدوده مأموریت یگان های قرارگاه کربلا در منطقه فاو.....
۳۲۳	منطقه عملیاتی فدک (فاو) - خط حد قرارگاه های کربلا و نوح و یگان های خط شکن.....
۳۶۵	طرح عملیاتی صف - جزایر ام الرصاص، ام البابی و بوارین.....
۳۶۷	خلیج فارس - جزایر و مناطق و تأسیسات نفتی.....
۳۹۷	شمال خلیج فارس - منطقه مأموریت عملیاتی نیروی دریایی سپاه و ارتش.....
۴۶۹	ساحل غربی اروندرود - وضعیت کلی موانع ارتش عراق.....
۴۸۷	مناطق فعالیت گروه های معارض عراقی و مناسب اجرای عملیات نامنظم در خاک عراق... ۴۸۷
۴۹۳	مناطق طرح های عملیاتی شلمچه و کوشک (نیروی زمینی ارتش).....
۴۹۷	منطقه عمومی العماره عراق.....
۵۷۳	تک عراق به جزیره جنوبی مجنون.....
۶۶۹	مناطق گسترش ارتش عراق - چزابه تا رأس البیشه.....
۷۱۱	محدوده مراحل چهارگانه عملیات در منطقه فاو.....
۷۷۵	منطقه عمومی سلیمانیه عراق.....
۹۳۵	سفر رئیس جمهور اسلامی ایران به چهار کشور افریقایی.....
۱۰۰۳	دربندیخان عراق - منطقه تک محدود تپ ظفر.....

- حمله هوایی عراق به هویزه..... ۷۹
- آزادی ۹۷ اسیر معلول و بیمار عراقی..... ۸۲
- شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی لبنان ۸۹
- حضور هیئت پارلمانی فرانسه در ایران..... ۹۱
- طارق عزیز وزیر خارجه عراق..... ۱۰۶
- سعید رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل ۱۱۳
- غلامرضا آقازاده وزیر نفت ایران..... ۱۱۹
- محمدنبی رودکی فرمانده لشکر ۱۹ فجر..... ۱۲۹
- قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله..... ۱۳۰
- حسن عابدی جعفری وزیر بازرگانی ایران..... ۱۴۱
- آندره گرومیکو رئیس جمهور شوروی..... ۱۴۲
- محمدباقر قالیباف فرمانده لشکر ۵ نصر..... ۱۵۱
- امین شریعتی فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا..... ۱۵۲
- مسعود حجاریان معاون وزیر سپاه پاسداران..... ۱۵۵
- هوایمای سوپراتاندارد..... ۱۷۱
- سیدمحمدکاظم میرحسینی فرمانده تیپ ۱۸ الغدیر..... ۱۷۸
- اسماعیل دقایقی فرمانده تیپ ۹ بدر..... ۱۸۱
- نزار حمدون سفیر عراق در امریکا..... ۱۹۹
- گردهمایی نیروهای بسیج مردمی استان همدان - آذر ۱۳۶۴ ۲۰۲
- آیت الله خامنه ای در نماز جمعه تهران..... ۲۰۳
- عارف حسین حسینی رهبر شیعیان پاکستان..... ۲۱۰

آقای هاشمی رفسنجانی بر تصمیم ملت ایران بر سرکوب متجاوز تأکید کرد. ۲۲۰

تأکید وزیر خارجه ایران بر همکاری استراتژیک ایران و سوریه و لیبی ۲۲۱

رحیم صفوی به جانشینی محسن رضایی در امور جنگ منصوب شد ۲۳۳

آیت الله منتظری..... ۲۴۳

تأکید امام خمینی بر اتحاد نیروهای نظامی و اهمیت دفاع..... ۲۵۱

واگذاری اختیارات فرماندهی کل در جنگ به آقای هاشمی ۲۵۳

اعزام نیروهای داوطلب..... ۲۵۸

اوزال نخست وزیر ترکیه..... ۲۶۷

محمد کوثری، رحیم صفوی، علیرضا نوری..... ۲۷۶

دیدار هیئت اعزامی پاپ با اسیران مسیحی..... ۲۸۱

دیدار محسن رفیق دوست با حافظ اسد..... ۲۸۳

مصطفی ایزدی فرمانده سپاه شمال غرب..... ۲۹۲

عزت ابراهیم نایب رئیس شورای فرماندهی حزب بعث عراق ۲۹۵

اعزام کاروان کمک های مردمی..... ۲۹۸

دکتر محمد فرهادی وزیر آموزش عالی..... ۲۹۹

اولاف پالمه نخست وزیر سوئد..... ۳۰۲

تلاش جهادگران برای احداث مسیر خط لوله انتقال نفت ۳۰۳

محمد سعیدی کیا وزیر راه و ترابری..... ۳۰۸

فرمانده کل سپاه در همایش وزارت راه و ترابری..... ۳۰۹

برگزاری مراسم سال جدید میلادی برای اسیران عراقی مسیحی ۳۱۴

غلامرضا محرابی مسئول اطلاعات قرارگاه کربلا..... ۳۲۱

علی فدوی مسئول اطلاعات قرارگاه نوح..... ۳۲۲

آقای هاشمی آثار اعزام ها را برشمرده و جنگ با متجاوزان را بامعنا خواند. ۳۳۵

ص: ۱۱

سید محمد حسین فضل الله..... ۳۴۱

عبدالحمید خدام معاون رئیس جمهور سوریه..... ۳۵۵

تظاهرات حمایت از سلیمان خاطر..... ۳۵۷

فرمانده نیروی دریایی ارتش دلایل گسترش منطقه بازرسی را اعلام کرد. ۳۶۸

کمال خرازی شرایط توقف جنگ را اعلام کرد..... ۳۷۰

دیدار وزیر خارجه امارات با رئیس مجلس شورای اسلامی ۳۷۵

دیدار وزیر خارجه امارات با نخست وزیر..... ۳۷۶

محمد جعفر اسدی فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج)..... ۳۸۶

دیدار وزیر خارجه امارات با رئیس جمهور..... ۴۰۴

پاسخ وزیر ارشاد به سؤالات روزنامه الشراع..... ۴۰۸

دیدار ملک حسین با حافظ اسد..... ۴۱۳

مرتضی قربانی فرمانده لشکر ۲۵ کربلا..... ۴۲۶

عبدالمحمد رئوفی فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج)..... ۴۲۸

سرهنگ هوشنگ صدیق فرمانده نیروی هوایی ارتش ۴۳۶

امین شریعتی فرمانده لشکر عاشورا..... ۴۴۹

محسن رضایی، مصطفی ایزدی، غلامرضا صالحی..... ۴۵۴

گردهمایی گردان های احتیاط راهیان کربلا در استادیوم آزادی ۴۶۱

اعزام کاروان حامل کمک های مردمی به جبهه ها..... ۴۶۱

شهر بانه در دامنه کوه اربابا..... ۴۷۱

پیام قذافی برای مقامات ایران..... ۴۷۷

جلسه ستاد قرارگاه خاتم با حضور آقایان خامنه ای، هاشمی، روحانی و فرماندهان سپاه و ارتش ۴۹۲

محسن رضایی و رحیم صفوی طرح های عملیاتی سپاه را تشریح کردند. ۴۹۸

- سرهنك صياد شيرازى..... ۵۰۳
- آيت الله موسوى اردبيلى امام جمعه موقت تهران..... ۵۱۵
- سرهنك محمدحسين جلالى وزير دفاع..... ۵۲۷
- دكتور حسن فيروزآبادى معاون دفاعى نخست وزير..... ۵۲۹
- تهديدات صدام..... ۵۴۲
- ديدار نخست وزير تركيه با نخست وزير ايران..... ۵۴۵
- سرهنك عباس بابايى مأمور تشكيل قرارگاه رعد شد. ۵۵۳
- حمله به يك نفتكش حامل نفت ايران..... ۵۵۷
- ديدار نخست وزير تركيه با رئيس مجلس شوراي اسلامى ۵۶۱
- احمد فتوحى جانشين فرمانده لشكر ۱۷ على بن ابى طالب(ع) ۵۷۰
- ديدار نخست وزير تركيه با رئيس جمهور ايران..... ۵۷۹
- محمد دروديان، حسين خرازى، رحيم صفوى، محسن رضايى ۵۸۸
- على زاهدى فرمانده تيب ۴۴ قمر بنى هاشم..... ۵۸۹
- احمد كاظمى فرمانده لشكر نجف..... ۵۹۱
- سيد محمدتقى رضوى..... ۵۹۷
- گوشه اى از تلاش هاى مهندسى..... ۵۹۸
- سيداحمد سوداگر مسئول اطلاعات قرارگاه نجف ۱ ۶۰۵
- اعزام نيروهاى داوطلب از همدان..... ۶۱۳
- ابراز نگرانى امام خمينى از ورود افراد به حوزه علميه با اغراض سياسى ۶۲۱
- قاسم سليمانى فرمانده لشكر ۴۱ ثارالله..... ۶۲۶
- محمدنبي رودكى فرمانده لشكر ۱۹ فجر..... ۶۳۰
- سيستم موشكى دفاع هوايى هاوك..... ۶۳۷

حسین علایی فرمانده نیروی دریایی سپاه پاسداران ۶۴۲

مصاحبه با پنج اسیر سودانی که قرار است آزاد شوند..... ۶۵۷

محمد باقری..... ۶۶۸

ص: ۱۲

عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف..... ۶۷۲

سرهنگ اسماعیل سهرابی رئیس ستاد مشترک ارتش..... ۶۸۱

محمد فروزنده فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص) ۶۸۲

سلطان قابوس حاکم عمان..... ۶۹۵

آماده سازی ساحل اروندرود ۷۲۵

ابراز نگرانی امام خمینی از عدم رسیدگی به اموال طاغوتیان ۷۳۶

سرهنگ جمالی جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش... ۷۵۰

سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش ۷۵۳

حسین همدانی از مسئولان قرارگاه نجف..... ۷۷۷

دیدار فرستاده نخست وزیر ژاپن با نخست وزیر ایران ۷۸۱

دیدار وزیر خارجه هند با نخست وزیر ایران..... ۷۸۳

ضیاءالحق رئیس جمهور پاکستان..... ۷۸۹

علی اکبر محتشمی پور وزیر کشور..... ۷۹۰

فرمانده و رزمندگان لشکر نجف..... ۸۲۷

حسین خرازی، حسن آقایی، محسن رضایی..... ۸۲۹

علی موحد دوست..... ۸۳۰

حسن شفیع زاده..... ۸۳۹

بنی قمر محمد دعلی شاهرادی جانشین فرمانده تیپ ۴۴

هاشم(ع)..... ۸۵۹

چند تن از فرماندهان سپاه پاسداران..... ۸۶۵

سفر رئیس جمهور ایران به پاکستان..... ۸۷۴

فرمانده و چند تن از مسئولان تیپ سیدالشهدا(ع)..... ۸۸۳

- اسماعیل قاآنی فرمانده تیپ ۲۱ امام رضا(ع)..... ۸۹۱
- حجت الاسلام محمد موسوی خوئینی ها..... ۹۰۹
- مصطفی مولوی جانشین فرمانده لشکر عاشورا..... ۹۱۸
- اسکله جزیره خارک پس از بمباران سال ۱۳۶۴..... ۹۲۸
- اعزام نیرو از اصفهان..... ۹۲۸
- سفر رئیس جمهوری اسلامی ایران به تانزانیا..... ۹۳۳
- عدنان خیرالله وزیر دفاع عراق..... ۹۵۰
- احمد غلامپور جانشین فرمانده قرارگاه کربلا..... ۹۶۹
- نبی رودکی فرمانده لشکر ۱۹ فجر..... ۹۷۱
- اسدی و کاظمی فرماندهان تیپ المهدی و لشکر نجف ۹۷۲
- استقبال رئیس جمهور موزامبیک از رئیس جمهور ایران ۹۸۴
- مصاحبه منشی صدام با خبرنگاران..... ۹۹۰
- محمود کاوه فرمانده تیپ ویژه شهدا..... ۹۹۴
- قرارگاه کربلا: دانایی فر، محرابی، محتاج، سیاف زاده..... ۹۹۷
- عزیز جعفری، نورعلی شوشتری..... ۹۹۹
- آیت الله موسوی اردبیلی..... ۱۰۱۲
- عبدالمحمد رئوفی فرمانده لشکر ۷ ولی عصر(عج)..... ۱۰۲۴
- رحیم صفوی، امین شریعتی..... ۱۰۲۵
- مرتضی قربانی..... ۱۰۲۸
- کاروان کمک های مردمی..... ۱۰۳۶
- سفر رئیس جمهور ایران به زیمبابوه..... ۱۰۴۱

• همه رزمندگان که در شب های تاریک و هولناک و سرد پاییز و زمستان ۱۳۶۴ قبل از عملیات والفجر ۸ ده ها بار مخفیانه از رودخانه خروشان و عریض اروند عبور کردند و با شناسایی وضعیت آرایش نیروها و موانع دشمن و بررسی چگونگی عبور در وضعیت های مختلف جزر و مد، اجرای این عملیات را امکان پذیر کردند.

• همه غواصانی که با تحمل آموزش های طولانی، تن فرسا و جان کاه، خود را برای عبور از اروند، شکستن خط دشمن و غلبه بر نیروهای بعثی آماده کردند.

• همه نیروهای مهندسی سپاه پاسداران و جهاد سازندگی که در وضعیت دشوار جوی و شرایط نامناسب زمین، منطقه شرق اروندرود را برای عملیات آماده کردند.

• همه کسان دیگری که با وجود تنگناها، کمبودها و سختی های بسیار برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو کوشیدند.

• و نیز به همه ساکنان آبادی ها و باغداران نخلستان ها و مزارع و صیادان شرق اروند و خانواده های آنان که برای میسر شدن غافلگیری دشمن و مصون ماندن از آتش ها و حملات شیمیایی ارتش عراق، ناچار به ترک خانه و کاشانه و مزارع و محل کسب و کار خود شدند.

با گرامی داشت یاد محقق والامقام مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ شهید علی فتحی، سپاسگزاری می کنیم از:

• محققان مرکز در مقطع زمانی مربوط به این کتاب روزشمار: جواد زمان زاده، محمد درودیان، مجید مختاری و الیاس حضرتی که از نتایج ارزشمند تحقیقات میدانی آنان در این کتاب به وفور بهره برداری شده است.

• همه آنان که با محققان در مراحل مختلف تحقیق و تدوین و آماده سازی همکاری کردند از جمله زهرا گل محمدی و هانیه مرشدی برای بازخوانی متن و تنظیم منابع، زهراسادات صبح گل و زینب سادات موسوی همکاران بانک اطلاعات و عکس، محمد محمدپور همکاری در گزینش عکس، مریم سادات نجفی و معصومه رحیمی برای صفحه آرایی و حروف چینی، اکبر رستمی و حسن باقی پور برای همکاری در تهیه نقشه ها.

• دکتر حسین اردستانی مسئول مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس و حجت الله کریمی مسئول مدیریت روزشمار جنگ برای همه راهنمایی ها و پشتیبانی ها.

• و نیز بر خود لازم می دانیم قدردانی کنیم از محقق توانا و طراح مجموعه بزرگ روزشمار جنگ دکتر هادی نخعی که در همه دوران طولانی تحقیقات خود در زمینه دفاع مقدس در دوره جنگ و پس از آن همواره از راهنمایی های او بهره می بردیم.

در اینجا ضمن گرامی داشت خاطره برادران شهیدمان محمد انصاری و وحیدرضا فراهانی و دیگر شهیدان جنگ تحمیلی به ویژه راویان (محققان) شهید مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، این کتاب را با یاد رهبری انقلاب اسلامی و دفاع مقدس، امام خمینی و حضرت آیت الله خامنه ای راهبر و مراد همه شیفتگان اسلام ناب محمدی (ص) و مقتدای رزمندگان، شهیدان، آزادگان و جانبازان انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی آغاز می کنیم که اگر نبود تأکید های او بر زنده نگه داشتن حماسه بزرگ دفاع مقدس، شاید این صفحات هرگز نگاشته نمی شد.

مهدی انصاری، حمیدرضا فراهانی

تیر ماه ۱۳۹۵

ص: ۱۵

بسم الله الرحمن الرحيم

این کتاب حاصل تلاش و تحقیقات طولانی دو تن از محققان مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ و نیز بهره برداری از حاصل تحقیقات محققانی است که در دوره زمانی مربوط به این کتاب (۲۴ آذر تا ۳۰ دی ۱۳۶۴) در ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران و قرارگاه های نجف، کربلا- و نوح سپاه پاسداران و همچنین جلسات مشترک فرماندهان رده اول سپاه پاسداران و ارتش جمهوری اسلامی حضور یافتند و به ثبت و ضبط بحث های جلسات و دیگر اقداماتی که برای آماده سازی عملیات ها انجام می شد، پرداختند.

دوره زمانی این کتاب یکی از پرمجاثرترین مقاطع جنگ ایران و عراق هم از جنبه نظامی و هم از جنبه های سیاسی و دیپلماتیک است. بخش های نظامی این کتاب شامل جمع بندی و خلاصه و چکیده ۳۳۰۰ صفحه مطالب پیاده شده از حدود ۱۲۹ ساعت نوار جلسات بالاترین سطوح سیاست گذاری جنگ تحمیلی و طراحی عملیات های آن و نیز بهره برداری از ۱۳ دفتر یادداشت های محققان حاضر در این جلسات و ۱۸ جلد گزارشی است که آنان درباره آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو تهیه کرده اند. علاوه براین، چند هزار سند نظامی مربوط به این دوره بررسی و موارد مهم و ضروری در گزارش های این کتاب استفاده شده است.

بخش های غیرنظامی این کتاب شامل گزارش های سیاسی داخلی و خارجی و بین الملل مربوط به جنگ یا دیگر مسائل متأثر از جنگ است یا موضوع هایی است که جنگ بر آنها تأثیر گذاشته یا به نوعی به جنگ ایران و عراق مربوط می شود. این گزارش ها با بهره برداری از صدها نشریه داخلی و خارجی محرمانه و آشکار مربوط به دوره این کتاب از جمله نشریه روزانه

گزارش های ویژه خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه های وزارت امور خارجه و وزارت اطلاعات، نشریه های رادیو های بیگانه واحد مرکزی خبر، روزنامه های این دوره و کتاب هایی که درباره این مقطع از جنگ منتشر شده، تهیه گردیده است.

اولین محقق این کتاب حمیدرضا فراهانی، طی دو سال کار، تحقیقات و تدوین اولیه را به انجام رساند و در ادامه کار محقق دوم مهدی انصاری با بیش از دو سال کار تحقیقات تکمیلی به ویژه در بخش های نظامی و کوشش برای تکمیل مطالب، اصلاح ساختار و تلخیص برخی مباحث و گزینش مطالب پراهمیت تر و نیز انجام دادن اصلاحات نوشتاری و زبانی، کار را به پایان رساند.

برای بهره برداری شایسته از کتاب توجه به چند نکته ضروری است:

۱. مقدمه کتاب شامل جمع بندی مهم ترین موضوع هایی است که طی گزارش های متعدد در سراسر کتاب درج شده است.

۲. منابع هر روز روزشمار در پایان همان روز آمده است. همچنین برخی توضیحات ضروری و مطالب مفیدی که در قالب گزارش های روزشمار نمی گنجید، با عنوان ضمیمه در پایان همان روز آمده است.

۳. پس از متن اصلی کتاب یعنی بعد از آخرین روز روزشمار، چکیده از گزارش های کتاب با عنوان "گزارش روزشمار" درج شده است که هر یک دارای شماره ای نظیر شماره گزارش مشروح مندرج در متن کتاب است و راهنمای مناسبی است برای دستیابی به موضوع مورد نظر. این چکیده ها (گزارش روزشمار) را می توان نوعی فهرست تفصیلی یا عنوان گزارش ها تلقی کرد.

۴. برای آگاهی بیشتر از سیر و شیوه تحقیق و تدوین مجموعه روزشمار جنگ، مطالعه مقدمه کتاب اول و ضمیمه کتاب دهم روزشمار جنگ ضروری است.

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

۱۳۹۵

ص: ۲۰

شش ماهه دوم سال ۱۳۶۴ از مقاطع پرتحرک نظامی و سیاسی دوران جنگ ایران و عراق است و هرچه به پایان این سال نزدیک شویم، تحركات نظامی تشدید می شود. دوره زمانی این کتاب روزشمار یعنی ۲۴ آذر تا ۳۰ دی ۱۳۶۴ در میانه این مقطع فعال جنگ قرار گرفته است؛ دوره ای که با نزدیک شدن به زمان اجرای عملیات والفجر ۸ در منطقه فاو، تلاش ها در جهت آمادگی برای اجرای این عملیات تشدید و بیشترین بحث ها، اقدامات و پیگیری ها در این زمینه انجام می شود. البته اکثر حجم مطالب این روزشمار با عنوان تشدید تلاش ها برای فتح فاو به دلیل اهمیت موضوع به آمادگی برای عملیات در فاو اختصاص یافته است؛ لیکن مطالب مهم دیگری شامل بیش از ۴۰ موضوع - که به طور مستقیم و برخی غیرمستقیم با جنگ ایران و عراق مربوط است - نیز در این کتاب آمده و مجموع گزارش های این دوره ۳۷ روزه جنگ را به ۸۱۰ گزارش رسانده است.

کتاب سی و نهم روزشمار جنگ در مجموع یک دوره ۷۵ روزه (۱۶ آبان تا ۳۰ دی ۱۳۶۴) را دربر می گیرد که به دلیل گستردگی حجم مطالبی که از تحقیقات در منابع این دوره حاصل شد، باوجود تلاش برای تدوین و گنجانیدن مطالب حاصل شده از تحقیقات در یک جلد، این امر میسر نشد و ناگزیر کتاب سی و نهم به دو جلد تقسیم شد، جلد اول در اسفند ۱۳۹۳ با عنوان "نخستین گام به سوی فتح فاو" منتشر شد. کتاب حاضر نیز جلد دوم از کتاب سی و نهم از مجموعه ۵۷ کتاب روزشمار جنگ ایران و عراق است که تاکنون ۲۳ کتاب آن منتشر شده است. طرح این مجموعه و عنوان کتاب های منتشر شده در صفحات اولیه همین کتاب آمده است.

از دلایل گستردگی حجم کتاب سی و نهم به ویژه جلد دوم این کتاب، برگزاری جلسات مهم ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و طرح مباحث بسیار مهم جنگ همچون استراتژی عملیاتی، بررسی طرح های

عملیاتی سپاه و ارتش به خصوص طرح های عملیاتی سپاه پاسداران از جمله طرح عملیات در منطقه فاو و بررسی جزئیات و نیز چگونگی پشتیبانی این عملیات ها و تأمین نیازهای عملیاتی است. این جلسات با حضور رئیس جمهور (برخی جلسات)، فرمانده عالی جنگ، معاون نخست وزیر، وزیران دفاع و سپاه، فرماندهان رده اول ارتش و سپاه پاسداران، مسئولان رده اول پشتیبانی جنگ و... و نیز به تناسب موضوع فرماندهان قرارگاه ها و یگان های مأمور عملیات در جبهه جنوب، تشکیل شد. این جلسات روزهای ۱۳، ۱۴ دی در تهران و ۲۰ و ۲۱ دی در جبهه جنوب برگزار شد و در مجموع حدود ۲۵ ساعت به طول انجامید. علاوه بر این، سپاه و ارتش طی جلسات مشترکی در روزهای ۱۸ و ۱۹ دی به جزئیات طرح های عملیاتی یکدیگر توجه شدند. قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیا سپاه) نیز در دوره زمانی این کتاب با تشکیل بیش از ۹۰ ساعت جلسه با حضور فرمانده کل سپاه پاسداران، فرمانده و مسئولان نیروی زمینی سپاه و نیز حضور فرماندهان قرارگاه ها و فرماندهان رده اول عملیاتی سپاه و فرماندهان و مسئولان یگان ها به تناسب موضوع، به بررسی موضوع های متعدد عملیات در فاو و نقاط دیگر پرداختند.

استفاده از مطالب و مباحث جلسات و جمع بندی آنها در این کتاب به دلیل سطح جلسات و اهمیت آن و نیز با هدف نشان دادن گوشه ای از تلاش های گسترده ای که برای آماده سازی زمینه اجرای یک عملیات بزرگ انجام می گرفت، موجب شد که مطالب کتاب نسبت به دوره ۳۷ روزه این کتاب حجم بیشتری را به خود اختصاص دهد. امید است که محققان و علاقه مندان از این مطالب ویژه بهره مفیدی کسب کنند. علاوه بر آن، فعالیت های متعدد سیاسی و غیرنظامی در این دوره نیز از دیگر دلایل افزایش حجم کتاب است.

به هر حال، با وجود اینکه در گزارش های این کتاب به بیش از ۴۰ موضوع مهم پرداخته شده است از آنجا که این مقدمه گنجایش درج جمع بندی همه این موضوع ها را ندارد، در اینجا به جمع بندی کوتاهی از ۲۰ موضوع مهم تراکتفا می شود. علاقه مندان با استفاده از بخش "گزارش روزشمار" که بعد از متن کتاب آمده می توانند به همه موضوع های مندرج در کتاب به طور سریع دست یابند. جمع بندی و چکیده مهم ترین موضوع هایی که در این کتاب آمده چنین است:

۱. راهبرد دفاعی جمهوری اسلامی

در پی آزادی خرمشهر، از بررسی ها و مشورت های مسئولان رده اول سیاسی و نظامی جمهوری اسلامی و طرح دیدگاه ها در حضور امام خمینی این نتیجه حاصل شد که حقوق تضییع شده در تجاوز سراسری ارتش عراق به سرزمین ایران، جز با توسل به قدرت نظامی تأمین نخواهد شد. بر پایه این نتیجه گیری، راهبرد "تصرف یک منطقه مهم عراق و استفاده از این اهرم فشار برای پایان دادن به جنگ" اتخاذ شد و مبنای همه عملیات های نظامی پس از فتح خرمشهر، همین

راهبرد بود. تا پایان سال ۱۳۶۳، عملیات های متعددی اجرا شد، اما با وجود دستیابی به برخی موفقیت ها، هیچ کدام به نتیجه تعیین کننده ای نرسید و نتایج نظامی آنها موقعیت سیاسی مناسبی برای پایان دادن به جنگ فراهم نکرد. از جمله دلایل نرسیدن به نتایج مورد انتظار از این راهبرد را می توان چنین برشمرد: پی بردن عراق به راهبرد ایران و دفاع همه جانبه برای جلوگیری از پیشروی قوای ایران در مناطق مهم عراق؛ کمبود توان رزمی خودی (نیرو، تجهیزات نظامی و...)؛ اختلاف نظر فرماندهان سپاه و ارتش در مورد شیوه ادامه جنگ و اجرای عملیات ها؛ گسترش سازمان رزم ارتش عراق و تجهیز آن به انبوه تسلیحات و تجهیزات نظامی پیشرفته؛ پشتیبانی نظامی، سیاسی و اقتصادی گسترده همه قدرت های بزرگ و حکومت های منطقه از رژیم عراق.

در وضعیت نامناسب بعد از عملیات ناموفق بدر و تشدید فشارهای نظامی، اقتصادی و سیاسی بر جمهوری اسلامی و وجود اختلاف نظر ها درباره چگونگی ادامه جنگ، احتمال بروز خطر تردید و یأس تهدیدی جدی بود و باید تصمیمی قاطع اتخاذ می شد. گره گشای این وضعیت بحرانی، فرمان امام خمینی بود. بنا به گفته فرمانده کل سپاه، امام در این باره فرمودند: «باید جنگ را تا سقوط صدام ادامه دهیم و به صورت قاطع نیز باید ادامه یابد.»

از سوی دیگر، در وضعیت فشارهای روانی و اجتماعی بر مردم به دلیل به نتیجه مناسب نرسیدن عملیات ها، تبلیغات روانی گروه های سیاسی مخالف جنگ و مرحله دوم جنگ شهرها در خرداد ۱۳۶۴ و تهدید مکرر رژیم عراق به تشدید و گسترش آن، که می کوشید مردم را از حضور در راه پیمایی روز قدس بازدارد، مسئولان ایران با ترغیب مردم برای حضور در این راه پیمایی آن را به نوعی فراندوم حمایت مردم از جنگ اعلام کردند. حضور بی سابقه مردم در مراسم روز قدس (۲۴/۳/۱۳۶۴) در زیر بمباران و موشک باران دشمن، فراندوم باشکوهی را رقم زد و عزم مردم در حمایت بی نظیر از مقابله با تجاوز و تنبیه متجاوز، مسئولان کشور را در احقاق حقوق جمهوری اسلامی مصمم تر کرد.

امام خمینی در روز عید فطر (۳۰/۳/۱۳۶۴)، با اشاره به همین حضور مردم، ضمن تأکید بر اراده جمهوری اسلامی برای مقاومت و تداوم جنگ، آن را اقدامی دفاعی و نه تجاوزکارانه اعلام کرده و فرمودند: «... تمام تاریخ دنیا را شما بگردید این را پیدا نمی کنید که با این وضع، با این کیفیت، با این ارباب و ترساندن های مردم و با این بمباران کردن مناطق - حتی تهران - این طور مردم بریزند بیرون که نتواند دیگر کسی بگوید که مردم جنگ نمی خواهند! مردم جنگ نمی خواهند، اما دفاع دارند. این "جنگ، جنگ تا پیروزی" که مردم می گویند، این "جنگ دفاعی" است. وَاَلَا اَبْتَدَاً که اگر این مسائل نبود، ایران به هیچ جا نظر نداشت، الآن هم ندارد.» (صحیفه امام، ج ۱۹، ص ۲۸۷)

به این ترتیب، از یک سو با فرمان امام خمینی مبنی بر ضرورت ادامه جنگ به طور قاطع تا سقوط صدام و از سوی دیگر، با پشتیبانی مردم از ادامه جنگ، تردیدها کاملاً برطرف و تکلیف

مشخص گردید. در میدان سیاست، با عبارت های مختلف بر معرفی و محاکمه متجاوز و پرداخت غرامت و نیز لزوم سقوط صدام و حزب بعث تأکید می شد. در صحنه نظامی هم همه تلاش ها در جهت غلبه نظامی بر دشمن و به تسلیم واداشتن او بود.

الف. میدان سیاست

تلاش جمهوری اسلامی در این میدان، بیان ظلم های وارد شده بر مردم و سرزمین ایران با تجاوز ارتش عراق و نیز کوشش برای تفهیم دفاعی بودن جنگ به کشورهای غیرمتخاصم و اعلام آمادگی برای پایان جنگ در صورت احقاق حقوق و تنبیه متجاوز بود. این تلاش به انحاء مختلف انجام می شد: اعلام علنی در مصاحبه ها و سخنرانی ها، سفر به کشورهای دیگر، مذاکره با مقامات کشورهایی که به ایران می آمدند و ...

چند روز پس از روز قدس، فرمانده عالی جنگ در تبیین سیاست جمهوری اسلامی برای نمایندگان کشورهای خارجی در ایران گفت: «اگر مردم به ادامه جنگ مایل نبودند، ما به هر قیمتی جنگ را تمام می کردیم. ... اگر قدرت کافی نداشتیم، تکلیف هم نداشتیم.» آقای هاشمی در همین جلسه با اشاره به تأکید شماری از کشورها بر ضرورت ارجاع مسئله جنگ به یک دادگاه بین المللی گفت: «ما از تشکیل دادگاه ابایی نداریم، اما تفاوت نظر ما با این فکر در این است که یک بخش از مطلب که متجاوز بودن رژیم عراق است، روشن است و ابتدا دولت ها و جوامع این را باید بپذیرند و این قسمت نباید به دادگاه ارجاع شود؛ دادگاه برای تعیین کیفر باید تشکیل شود.» وی در همین جلسه، در پیامی مکتوب که به نمایندگان دولت های خارجی داد و از آنان خواست نظر دولت های خود را به طور رسمی اعلام کنند، به وضوح اعلام کرد: «جلب اعتماد ملت ایران و تحقق صلح پایدار در این است که دولت ها و جوامع بین المللی به حقایق اعتراف کنند؛ در چنین صورتی امکان تشکیل یک محکمه بین المللی برای محاکمه رژیم بعث عراق به عنوان آغازگر جنگ به وجود آمده و راه ختم جنگ را هموار خواهد ساخت.» (کتاب ۳۷ روز شمار جنگ، صص ۱۷۳ - ۱۷۲)

نظر امام خمینی درباره آتش بس را نیز آقای هاشمی در خاطرات روز ۲۶ مهر ۱۳۶۴ خود چنین ذکر کرده است: «عصر، آقای خامنه ای تلفنی گفتند آقای رجایی خراسانی [نماینده ایران در سازمان ملل] از نیویورک خبر داده که رئیس جمهور گامبیا و رئیس کمیته صلح سازمان کشورهای اسلامی از آخرین شرایط ما برای آتش بس جويا شده و منتظر جواب هستند. توسط احمد آقا از امام پرسیدیم. امام فرمودند اگر براساس قبول متجاوز بودن عراق، دادگاهی برای کیفر صدام تشکیل شود، به اضافه [جبران] خسارات و عودت مهاجران، می پذیریم.»

[اکبر هاشمی رفسنجانی، امید و دلواپسی (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۴)، ص ۲۹۰]

ص: ۲۴

در دوره مربوط به این کتاب (۲۴ آذر تا ۳۰ دی ۱۳۶۴) نیز این سیاست جمهوری اسلامی ادامه یافت و شرایط جمهوری اسلامی برای میانجیگری و نیز توقف جنگ از زبان مسئولان کشور به وضوح بیان می شد. سفرها و مذاکرات دیپلماتیکی که در این زمینه انجام پذیرفت، در بخش های دیگر این مقدمه تشریح شده است. در اینجا، فقط به نمونه هایی از مواضع جمهوری اسلامی در این دوره که مسئولان کشور در سخنان عمومی خود بیان کردند، اشاره می شود:

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور در خطبه نماز جمعه ۲۹ آذر ۱۳۶۴ گفت: «مردم ما تا رسیدن به پیروزی نهایی لحظه ای توقف نخواهند کرد. تا مادامی که رژیم عراق بر سر کار است، مسئله صلح مطرح نیست. ... و جنگ ما تا حذف هیئت حاکمه کنونی عراق ادامه خواهد یافت.» [گک ۱۲۲] (۱) رئیس جمهور همچنین در اجتماع رزمندگان و خانواده های ایثارگران بر تن ندادن جمهوری اسلامی به صلح تحمیلی تأکید کرد و گفت: «دشمنان انقلاب در دنیا با تبلیغات سوء هیاهو به راه انداختند که ملت ایران از این جنگ خسته شده و حالا زمانی است که باید مسئله جنگ پشت میز مذاکره تمام شود. هیاهوی دشمن با حرکت شما مردم به طرف جبهه ها تأثیر خود را از دست داد و به کلی معادلات آنها را عوض کرد. ... ما می ایستیم و با ایستادنمان این بار به ملت ها یاد می دهیم که می ایستیم و متجاوز را محو می کنیم. ما به فضل الهی در جبهه ها رژیم پوسیده عراق را به شکست می کشانیم و آن وقت، تجاوز - این رسم غلط سلطه گرها - در دنیا بر خواهد افتاد.» [گک ۲۷۷]

آقای هاشمی رئیس مجلس و فرمانده عالی جنگ، در جمع کاروانی از رزمندگان با اعلام تصمیم ملت ایران برای سرکوبی متجاوز، از راه های توقف جنگ را اعلام متجاوز بودن رژیم عراق از طرف سازمان ملل و ملزم کردن این رژیم به پرداخت غرامت اعلام کرد. [گک ۱۳۹] وی در خطبه نماز جمعه ۶ دی ۱۳۶۴، بار دیگر با اعلام اینکه جمهوری اسلامی از حقوقی که اعلام کرده عقب نشینی نمی کند و با تأکید بر اینکه قدرت گرفتن حقمان را داریم و برای گرفتن آن داریم آماده می شویم، خطاب به شوروی، امریکا، اروپا و کشورهای عربی اعلام کرد: یک فرصت می دهیم که اگر آمادگی دارید حق را بپردازید، متجاوز را محاکمه و کیفر بدهید و مردم عراق را به خانه هایشان برگردانید و حاکم بر سرنوشتشان بکنید که در این صورت، جمهوری اسلامی مایل نیست یک قطره خون از کسی به زمین بریزد؛ در غیر این صورت، راه اسلام، راه منطقی و عقل، راه مشخص تاریخ این است که کسی که قدرت گرفتن حقش را دارد با اتکا به قدرتش حقش را بگیرد و ما خواهیم گرفت. [گک ۲۶۱]

نخست وزیر و رئیس ستاد پشتیبانی جنگ، از جمله اهداف ادامه جنگ را تنبیه متجاوز و در جهت تضمین صلح و امنیت جهان اعلام کرد و گفت: «امروز همه برنامه های دولت به نوعی در خدمت جنگ است و جنگ در تمام ارکان اجرایی کشور اثر محسوسی دارد و چون از دید

ص: ۲۵

۱- شماره هایی که به شکل [گک...] در این مقدمه آمده، اشاره ای است به شماره گزارش هایی از همین کتاب که در تدوین مقدمه از آنها استفاده شده است. برای اطلاع از مشروح گزارش و منبع آن به گزارش مندرج در متن کتاب رجوع نمایید.

ما سرنوشت این جنگ با سرنوشت استقلال، رشد آینده نسل ها و سرعت حرکت انقلاب اسلامی پیوند دارد، این جنگ را با قدرت ادامه می دهیم و با اتکا به خداوند متعال و نیروهای حزب الله و متعهد همه مشکلات و تنگناهای آن را تحمل خواهیم کرد.» [گک ۵۵۵]

ب. صحنه نظامی

در صحنه نظامی، پس از اعلام راهبرد امام خمینی در مورد جنگ، فرماندهان سپاه و نیروی زمینی ارتش در اواخر اردیبهشت ۱۳۶۴، فراخوانده شدند و با توجه به اختلاف نظرهایی که میان این دو سازمان نظامی در طراحی و فرماندهی عملیات های مشترک وجود داشت و با اجرای عملیات بدر تشدید شده بود، از آنان خواسته شد که هر یک از دو سازمان طرح خود را برای اجرای عملیاتی بزرگ تهیه کند. نیروی زمینی ارتش طرح هایی برای اجرا در مناطق سیدکان، شلمچه و کوشک، تهیه کرد که اجرای هر یک مستلزم تحت امر گرفتن حداقل بخشی از یگان های سپاه پاسداران بود. طرح عملیات در منطقه سیدکان در اواخر تیر ۱۳۶۴، تحت فرماندهی نیروی زمینی ارتش با به کارگیری یگان هایی از سپاه و ارتش با نام عملیات قادر به اجرا درآمد که موفقیتی در پی نداشت. وضعیت طرح های عملیاتی شلمچه و کوشک نیز در بخش طرح های عملیاتی ارتش در همین مقدمه اشاره خواهد شد.

از سوی دیگر، سپاه پاسداران با استقبال از فراهم شدن زمینه اجرای عملیات ها، به طور مستقل، برای بررسی وضعیت جنگ، مسائل اساسی و آینده آن، جلسه هایی پی در پی در سطح فرماندهان رده اول سپاه تشکیل داد. در این جلسه ها، با معیار قرار دادن فرموده امام؛ یعنی "ادامه جنگ تا سقوط صدام" بر ضرورت تغییر راهبرد جنگ؛ یعنی نفی "اقدامات محدود و شتاب زده" و لزوم "افزایش توان و گسترش سازمان رزم" تأکید شد. در مورد عملیات بزرگ نیز با توجه به محدودیت توان و سازمان رزم، اختلاف نظرها شدید بود و اکثر فرماندهان سپاه بر این نظر بودند که در سال ۱۳۶۴ به اجرای عملیات های محدود اکتفا شود و ضمن تلاش برای افزایش توان و گسترش سازمان رزم، عملیات بزرگ و اساسی بعد از تأمین توان لازم در سال های بعد به اجرا درآید. اما مسئولان نظام و فرمانده کل سپاه بر ضرورت اجرای عملیات بزرگ در سال ۱۳۶۴، تأکید می کردند و سرانجام تصمیم قطعی سپاه پاسداران برای اجرای عملیات بزرگ در منطقه فاو در اواخر آبان ۱۳۶۴، اعلام شد. (۱)

در همین حال، مسئولان نظام جمهوری اسلامی که هم زمان مسئولیت های سیاسی و نظامی را به عهده داشتند؛ یعنی رئیس جمهور که ریاست شورای عالی دفاع را به عهده داشت، رئیس

ص: ۲۶

۱- مشروح مباحث در مخالفت و موافقت با اجرای عملیات بزرگ در منطقه فاو، در جلد اول کتاب سی و نهم روزشمار جنگ (نخستین گام به سوی فتح فاو) درج شده است.

مجلس شورای اسلامی که عهده دار فرماندهی عالی جنگ بود و نخست وزیر که ریاست ستاد پشتیبانی جنگ را به عهده داشت، بر ضرورت تسریع اجرای عملیاتی بزرگ که نتایج تعیین کننده داشته باشد، تأکید می کردند و چون عملیات در منطقه فاو دارای اهدافی مشخص؛ از جمله تصرف شهر فاو و مهم تر از آن؛ یعنی قطع ارتباط عراق با خلیج فارس بود، تلاش وافر در پشتیبانی و اجرای هرچه سریع تر این عملیات به عمل آوردند. مهم تر از آن، به نظر می رسد حداقل یکی از اهداف فرمان امام خمینی در ۲۶ شهریور ۱۳۶۴ به محسن رضایی برای تجهیز سپاه پاسداران به سه نیروی زمینی، هوایی و دریایی (صحیفه امام، ج ۱۹، ص ۳۸۶) و نیز از جمله اهداف ایشان در انتصاب آقای هاشمی به جانشینی فرمانده کل قوا^(۱) تأکید بر تقویت و اجرای راهبرد "ادامه جنگ به صورت قاطع تا سقوط صدام" بوده است.

البته سپاه پاسداران در اجرای فرمان امام، علاوه بر طراحی و تلاش برای آماده سازی اجرای عملیات در فاو، راهبرد عملیاتی "اجرای عملیات های مداوم و بی وقفه" را اعلام و مبتنی بر آن طرح های متعدد عملیاتی را برای مناطق مختلف به منظور اجرای هم زمان با عملیات در منطقه فاو و پس از آن تا پاییز ۱۳۶۵، تهیه کرده و برای آماده سازی زمینه اجرای آنها می کوشید. در ادامه این بحث به بخشی از نکاتی که در این زمینه در جلسه های ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) یا دیگر جلسه های فرماندهان رده اول نظامی مطرح شده است، اشاره می گردد:

آقای هاشمی در جلسه ۱۸ آذر ۱۳۶۴ به فرماندهان سپاه گفت: اصل برای ما عملیات فاو است و هرچه بخواهد مزاحم این شود ما قبول نمی کنیم. (روزشمار جنگ، کتاب ۳۹ جلد ۱، ص ۸۰۲) وی ده روز بعد نیز در هم اندیشی ویژه فرماندهان یگان های عمده نیروی زمینی ارتش گفت: ما منتظر فتح نزدیک هستیم؛ ان شاء الله یک حرکت نیرومندی انجام دهیم. با این حرکت اخیر رزمندگان به سوی جبهه ها، ملت از شما خیلی انتظار دارند. شما باید با یک همت والا و روحیه ای قوی از این نیروی عاشق برای پیروزی جنگ استفاده کنید و کاری کنید که این جنگ پیروزمندانه تمام شود تا بتوانیم از نیروهای آزاد شده از جنگ برای بازسازی کشورمان و کمک

ص: ۲۷

۱- امام خمینی در حکمی به دادستان کل کشور درباره برخورد با اشرار و افراد ضدانقلاب در استان خوزستان، آقای هاشمی رفسنجانی را با عنوان جانشین فرمانده کل قوا خطاب کرده اند. (صحیفه امام، ج ۱۹، ص ۴۲۵) همچنین محسن رضایی روز ۱۸ آذر ۱۳۶۴ قبل از جلسه با آقای هاشمی به فرماندهان سپاه گفت: «این جلسه اولین جلسه رده اول برادران عملیاتی با آقای هاشمی و آقای موسوی نخست وزیر و تشکیلات جدید است که حضرت امام به آقای هاشمی امر کردند که ستاد فرماندهی کل قوا را ایشان تشکیل بدهند.» (روزشمار جنگ ایران و عراق، کتاب سی و نهم، جلد ۱، ص ۷۸۷). آقای هاشمی نیز در خاطرات روز ۲ دی ۱۳۶۴ خود نوشته است: «امام [امروز] در جمع فرماندهان [ارتش] به آنان ابلاغ کرده بودند که اختیارات فرماندهی کل جنگ به من واگذار شده و خواسته بودند که اطاعت کنند.» [اکبر هاشمی رفسنجانی، امید و دلواپسی (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۴)، ص ۳۶۲]. اما حکم رسمی امام خمینی در مورد انتصاب آقای هاشمی به جانشینی فرمانده کل قوا در تاریخ ۱۲/۳/۱۳۶۷ صادر شده است. (صحیفه امام، جلد ۲۱، صص ۵۶ و ۵۷)

آقای هاشمی در جلسه ۱۳ دی ۱۳۶۴ ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) با حضور بالاترین فرماندهان ارتش و سپاه و وزیران دفاع و سپاه و... ضمن اشاره به مشکلات جنگ و مردم و اقتصاد کشور و وضعیت مناسب از لحاظ نیروی نظامی و نیروی مردمی و امکانات و ابزاری که تا حدمقدور جمع شده و موقعیت مناسبی که با فعالیت های سیاسی فراهم شده بود، گفت: «الآن موفقیت بستگی دارد به اینکه آقایان تمام توانشان را؛ یعنی هر که هر چه دارد برای میدان [نبرد] بگذارند. تعبیر من این است که الآن دریغ کردن هر امکانی به هر دلیل خیانت به جنگ و خیانت به انقلاب است.» وی در ادامه، عملیات در منطقه فاو را پراهمیت خواند و گفت که این طرحی کامل و دارای هدف مشخص است و عملیات در منطقه شلمچه حتی اگر ۲۵۰ گردان پیش بینی شده در طرح هم فراهم شود، ارزش و دستاورد عملیات در منطقه فاو را ندارد. آقای هاشمی همچنین با اشاره به اینکه آیت الله خامنه ای در مورد اهمیت منطقه فاو با نظر من موافق اند، از جمله اهداف عملیات را که قطع کردن ارتباط عراق با خلیج فارس و قرار گرفتن در همسایگی کویت است، دستاوردی بزرگ خواند و تأکید کرد که در این صورت تحمیل خواسته هایمان به حکومت عراق امکان پذیر خواهد شد. وی در ادامه گفت که همه فکرها را خالی نکنند از اینکه ارتشی هستند یا سپاهی یا دولتی، همه دنبال این باشند که هر چه هست مال اسلام است و باید خرج شود برای این جنگ. [گک ۴۰۳]

آیت الله خامنه ای نیز در جلسه ۱۴ دی ۱۳۶۴ ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) با اشاره به بحث های این روز و شب قبل از آن در این ستاد، گفت که طرح سپاه برای منطقه فاو و طرح ارتش برای منطقه شلمچه که چند ماه است روی آنها کار کرده اند باید قطعی و مسجل شده باشد، لذا باید به سپاه و ارتش برای اجرا به طور قطعی دستور داده شود و البته بحث روی جزئیات و اصلاح جزئیات اشکالی ندارد، لیکن قطعاً عمل بشود. وی تأکید کرد که یکی از اصول امیدبخش این است که دو عملیات هم زمان شروع شود تا از تمرکز دشمن جلوگیری و توان او تقسیم شود. [گک ۴۲۴]

فرمانده عالی جنگ روز ۱۹ دی در سخنانی علنی در تهران برای گروهی از رزمندگان گفت: حرکت نظامی ما هنگامی رخ می دهد که شرایط سیاسی آماده شود و ما نمی خواهیم حرکتیمان صرفاً یک خونریزی باشد. عزیمت گسترده جوانان به سوی جبهه ها زمینه ساز شرایط سیاسی لازم در دنیا است. وی با اشاره به آمادگی و ایستادگی ملت ایران و کانون نور در جبهه ها، آثار آن را متقاعد شدن دنیا به اینکه جنگ باید تمام شود و راهی جز سقوط صدام وجود ندارد اعلام کرد و این را همان زمینه سیاسی خواند و تأکید کرد که ما روی شرط خود ایستاده ایم و آماده ایم به محض آنکه لحظه مناسب فرارسد، وظیفه خود را انجام دهیم. [گک ۵۵۴]

آقای هاشمی همچنین روز ۲۱ دی در دزفول، ضمن سخنانی برای فرماندهان قرارگاه ها و

یگان های سپاه پاسداران ما مور به عملیات در منطقه فاو، گفت که شرایط کنونی حاکم بر منطقه و دنیا شرایط سرنوشت سازی است و اهرم تاریخ الآن به دست شما است و این تعبیری شاعرانه و اغراق آمیز نیست؛ واقعیت امروز زندگی ماست. خداوند چنین تقدیر کرده که گروهی از مردم در محور تاریخ قرار گیرند. ... این تاریخ سازی را خداوند به این ملت داده و این ملت را به دست شما فرماندهان لشکرها، تیپ ها و قرارگاه ها داده که دارند تصمیم می گیرند و زحمت می کشند. مسئولیت بسیار بزرگی روی دوش ما افتاده که از نعمت های خداوند و حجت خداوند است. ... دشمنان چهارچشمی مواظب اند که ما چه می کنیم و چه تأثیری روی دنیا می گذاریم. آقای هاشمی با اشاره به هیاهویی که امریکا با تهدید و تحریم لیبی راه انداخته تا لیبی روی ایران فشار بیاورد که ما (لیبی) در خطر هستیم، شما جنگ را تمام کنید، آن را از نتایج احتمالی مذاکرات سران دو ابرقدرت در ژنو خواند و افزود که علت این فشارها هم فقط این نیست که دلشان برای صدام سوخته، بلکه به این نتیجه رسیده اند که اگر خاکریز صدام شکست، شکست خاکریزهای دیگر هم امکان پذیر است.

وی در پایان بر اهمیت تعهد و مسئولیت فرماندهان تأکید کرد و گفت: مردم که از مسائل جنگی خبر ندارند، به اطمینان شما بچه هایشان را اینجا می فرستند، آنها را خوب اداره کنید. ... مردم چشم هایشان به اینجا دوخته شده است. ان شاءالله شما هم وظایف خود را آن طوری که باید انجام خواهید داد و ما ان شاءالله شما را در آینده نزدیک پیرومند زیارت خواهیم کرد. [گگ ۵۹۸]

به این ترتیب، از مواضع و تحلیل ها و دیدگاه های فرماندهی عالی جنگ با توجه به تأکید بر اهمیت عملیات در منطقه فاو و اهداف سیاسی و نظامی که برای این عملیات در نظر گرفته شده و پیش بینی اجرای موفقیت آمیز آن، به نظر می رسد این عملیات نیز در ادامه اجرای راهبرد "تصرف یک منطقه مهم و استفاده از آن برای پایان دادن به جنگ" قرار دارد؛ ضمن اینکه با توجه به اهمیت منطقه از جنبه نظامی و سیاسی و همچنین تلاش و برنامه ریزی گسترده سپاه پاسداران برای اجرای غافلگیرانه آن، امیدواری های بیشتری برای موفقیت نسبت به قبل احساس می شود.

از سوی دیگر، فرماندهی سپاه پاسداران ضمن تلاش فراگیر برای آماده سازی زمینه اجرای موفقیت آمیز عملیات در منطقه فاو، ظاهراً این عملیات را به تنهایی کافی نمی داند و اولاً، اجرای موفق عملیات در منطقه فاو را در گرو اجرای طرح عملیاتی ارتش در منطقه شلمچه و تجزیه قوای دشمن می داند. ثانیاً، برای دستیابی به نتایج اساسی و راهبردی از عملیات های نظامی، بر تداوم عملیات ها و حملات پی درپی به دشمن تأکید دارد. فرمانده کل سپاه پاسداران در ۲۴ آبان ۱۳۶۴ در جلسه با فرماندهان رده اول عملیاتی سپاه پاسداران گفت: «در استراتژی جنگ ما با عراق - که بخشی از استراتژی دفاعی ماست - جنگ درازمدت با عراق یعنی شکست ما. جنگ با عراق بایستی مستمر باشد، سریع باشد و موفقیت در بر داشته باشد.» (روزشمار جنگ

ایران و عراق، کتاب سی و نهم، جلد اول، ص ۲۲۷) وی در جلسه ای دیگر با فرماندهان رده اول عملیاتی سپاه در ۲۷ آذر ۱۳۶۴ گفت که ما می خواهیم روی دور موفقیت بیفتیم، نمی خواهیم یک جا پدافند آهنین بکنیم، می خواهیم به جای پدافند آهنین، آفند مداوم بکنیم. [گک ۷۵۸]

محسن رضایی در جلسه ۱۳ دی ۱۳۶۴ ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در حضور آقای هاشمی، با اشاره به تجربه موفق اجرای عملیات های پی در پی در سال دوم جنگ برای آزادسازی مناطق اشغالی، گفت: «ما با توجه به مسائل سیاسی، نظامی، توان و استراتژی جنگ که از شما برادران عزیز گرفتیم، سلسله عملیاتی طراحی کردیم، تمام قرارگاه هایش زده شده و همپای با یکدیگر دارد پیش می رود و امیدواریم که ان شاء الله روی دور مثبت بیفتیم. ... از خلیج فارس تا جزایر، چهار پنج عملیات طراحی شده، در منطقه سلیمانیه نیز داریم کار می کنیم. ... در صورت موفقیت این عملیات ها، دشمن به وضعی قرار می گیرد که مجبور است سریع دست هایش را بالا ببرد، چون حرکت جدیدی خواهد بود و الآن آخرین امکانات دشمن در مقابل ما چیده شده است و اگر ما یک حرکت جدید و رو به رشد به دنیا نشان بدهیم، صد درصد دنیا عقب می نشیند. [گک ۴۰۲]

فرمانده کل سپاه پاسداران در جلسه ۱۷ دی ۱۳۶۴ با فرماندهان و مسئولان قرارگاه های عملیاتی سپاه، گفت: «این حرفی که می زنم استنباط از دستور و فرمان امام است. ... که ان شاء الله به امید خدا ... کارمان را ادامه می دهیم و تا دستوری دوباره نیاید، اصلاً توقف نخواهیم کرد.» وی با اظهار امیدواری به اینکه با اجرای یک عملیات پیروز بتوانیم اولین خیز را برداریم و با استفاده از این موفقیت جذب نیرو استمرار یابد، افزود که عملیات های دیگر در جنوب تا پایان فروردین ۱۳۶۵ اجرا می شود و بعد از آن، عملیات ها در جبهه شمال آغاز می شود و این سیر تا پایان پاییز ۱۳۶۵، ادامه خواهد یافت و بجز دستور امام، هیچ برگشتی در راه نداریم. [گک ۴۸۹]

استان سلیمانیه عراق نیز در راهبرد عملیاتی سپاه پاسداران جایگاه خاصی دارد. فرمانده کل سپاه در جلسه با فرماندهان و مسئولان قرارگاه رمضان، ضمن اشاره به اینکه با تصرف استان سلیمانیه، ما دیگر مسئله ای به نام کردستان نخواهیم داشت، گفت با اجرای ترکیبی از عملیات های منظم و نامنظم در این منطقه می توانیم ضربه بزرگی به حکومت عراق بزنیم. وی تأکید کرد که باید آماده شویم از اردیبهشت ۱۳۶۵، اجرای عملیات های پی در پی را در این منطقه شروع کنیم. [گک ۷۵۴] محسن رضایی اجرای عملیات روی ارتفاعات گامو، پس از شروع عملیات در جنوب را مقدمه و آمادگی برای عملیاتی گسترده در اردیبهشت ۱۳۶۵ در جبهه شمال غرب اعلام کرد. [گک ۷۵۵] از سوی دیگر، ابلاغ مصوبه شورای عالی سپاه به واحدهای ستاد مرکزی سپاه در خصوص تقویت قرارگاه رمضان و نیز تلاش فرمانده عالی جنگ برای فعال تر کردن این قرارگاه [گک ۷۸۱] ظاهراً در جهت اجرای همین راهبرد عملیاتی بود.

بعد از عملیات بدر، امام خمینی به فرماندهان نظامی فرمان داد که عملیات ها استمرار یابد. سپاه پاسداران ضمن تلاش در جهت انتخاب منطقه ای مناسب برای عملیات گسترده، از ۲۳ خرداد تا ۳۰ مهر ۱۳۶۴، یازده عملیات محدود در مناطق مختلف با اهدافی چون حفظ روحیه رزمی، افزایش تجربه و پرورش نیروی کادر، بازپس گیری بخشی از اراضی اشغالی یا پیشروی در خاک عراق، تضعیف روحیه نیروهای ارتش عراق و ایجاد سردرگمی در اردوی دشمن، اجرا کرد. در هریک از این عملیات ها متناسب با اهداف پیش بینی شده و توان به کار گرفته شده نتایج نسبتاً خوبی حاصل شد. در این مدت، پس از بررسی مناطق مختلف، منطقه فاو برای عملیات بزرگ، جزایر ام الرصاص و بوارین و ام البابی برای عملیات یدکی و چندین محور در هورالهویزه و شمال غرب برای استمرار عملیات ها برگزیده شد.

الف. طرح عملیات در منطقه فاو

اصلی ترین موضوع این کتاب که بیشترین حجم مطالب را هم به خود اختصاص داده است، بحث درباره عملیات در منطقه فاو و گزارش اقدامات آماده سازی این عملیات است. به رغم اختلاف نظرهایی که میان فرماندهان سپاه پاسداران درباره اجرای عملیات بزرگ در سال ۱۳۶۴ وجود داشت، اقدامات آماده سازی منطقه شرق اروندرود از نیمه دوم خرداد ۱۳۶۴، آغاز شد. پس از قطعی شدن منطقه فاو برای اجرای عملیات، فرمانده کل سپاه پاسداران در ۲۵ آبان ۱۳۶۴ به فرماندهان قرارگاه ها و یگان های مأمور اجرای عملیات در این منطقه دستور داد ضمن سرعت دادن به اجرای امور محوله، فعالیت های مهندسی، شناسایی و طراحی جزء به جزء عملیات را شروع کنند. با این دستور، علاوه بر کارهای مهندسی و فعالیت های دیگری که از قبل شروع شده بود، اقدامات متعددی آغاز شد. این تلاش ها در دوره زمانی مربوط به کتاب حاضر (۲۴ آذر تا ۳۰ دی ۱۳۶۴) به دلیل نزدیک شدن به پایان مهلت اعلام آمادگی، با سرعت و شدت بیشتری ادامه یافت؛ از جمله:

• اقدامات مهندسی: جاده سازی؛ ترمیم جاده ها؛ احداث مواضع تانک و سلاح های سنگین و نیمه سنگین؛ ایجاد و آماده سازی مقرها و سنگرها برای استقرار فرماندهان، واحدهای پشتیبانی، گردان ها و...؛ پل سازی روی نهرها و...

• مهندسی عبور: آموزش اتصال پل های نظامی و استفاده از آن؛ طراحی آماده سازی ساحل دو طرف اروندرود و اسکله سازی برای عبور وسایل سنگین؛ آماده سازی تجهیزات لازم برای انتقال وسایل سنگین به غرب اروندرود.

مهندسی پدافند: طراحی ایجاد و احداث مواضع دفاعی در منطقه تصرف شده؛ تهیه و آماده

• کردن تجهیزات مهندسی برای به کارگیری در منطقه تصرف شده؛ آماده سازی و سازماندهی واحدهای مهندسی برای به کارگیری در غرب اروندرود.

• تلاش های شناسایی: شناسایی ساحل، موانع و خط دشمن؛ بررسی وضعیت جریان های مختلف آب اروند و جزرومد در ساعت های مختلف شبانه روز؛ سنجش مدت عبور از اروند در وضعیت های مختلف؛ بررسی میزان انحراف در عبور از اروند در وضعیت های مختلف آب. به گفته فرمانده کل سپاه، نیروهای اطلاعات قرارگاه کربلا و یگان های این قرارگاه تا ۲۰ دی، ۹۰ بار و نیروهای اطلاعات قرارگاه نوح و یگان های آن ۸۰ بار از اروند عبور کرده و به شناسایی وضعیت دشمن پرداخته اند. در جریان این شناسایی ها، قرارگاه کربلا ۵۰ بار و قرارگاه نوح ۴۰ بار از موانع دشمن هم عبور کرده اند. [گک ۵۶۳]

• آموزش نیروها: آموزش شنا، غواصی، قایق رانی، پرش از قایق، عبور از رودخانه، عبور از باتلاق، عبور از موانع، خط شکنی، نبرد در نخلستان و...

• طراحی مانور مراحل مختلف عملیات: عبور غواصان از اروند؛ عبور از موانع و باتلاق ها؛ شکستن خط دشمن؛ پیشروی، پاک سازی، تثبیت مناطق تصرف شده و طراحی دفاع از آن؛ سازماندهی یگان ها و نیروها براساس مراحل مختلف عملیات.

• حفاظت، فریب، غافلگیری: به دلیل موقعیت ویژه منطقه عملیاتی و ضرورت عبور از رودخانه عریض، پرتلاطم و سهمگین اروند، اساس اجرای این عملیات بر غافلگیری دشمن بنا شده بود و از مهم ترین شرایط موفقیت این عملیات شرط غافلگیری بود. به این منظور از آغاز کار در این منطقه عملیاتی و در دوره آماده سازی آن، تدابیر متعدد و ویژه ای در این باره اندیشیده و اجرا شد که در جای جای کتاب ذکر شده و در اینجا فقط به مواردی از آنها اشاره می شود. تدبیر ویژه در این زمینه، آماده سازی منطقه هورالهویزه؛ از جمله اقدامات بسیار گسترده مهندسی و شناسایی در این منطقه، حتی بیش از منطقه شرق اروند بود، طوری که حتی برخی فرماندهان بر این باور بودند که منطقه عملیات اصلی، هورالهویزه است. چنان اقدامات گسترده ای در این منطقه انجام شد که دشمن به رغم مشاهده بخشی از اقدامات خودی در شرق اروند و حتی هشدار فرماندهانش باور نکرد که قرار است به منطقه فاو حمله شود. البته وجود رودخانه اروند و ناباوری دشمن به اینکه عبور عمده قوا از این رودخانه امکان پذیر نیست و نیز وجود نخلستان در منطقه عملیاتی که بسیاری از اقدامات مهندسی و اقدامات آماده سازی در زیر پوشش نخل ها و به دور از چشم دیدبانان دشمن انجام می شد، از دلایل مهم غفلت دشمن بود. همچنین تدابیری نظیر کنترل و محدود کردن تردها به منطقه، انجام دادن نقل و انتقال ها در شب ها با چراغ خاموش، زمان بندی و برنامه ریزی نقل و انتقال ها به منطقه، استتار تجهیزات هنگام انتقال به منطقه، مانع هشاری دشمن می شد.

فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیای سپاه علاوه بر طرح های قبلی، طرح مشروحاتی را با فرض اینکه دشمن به منطقه فاو حساس شده و به احتمال زیاد، آن را منطقه عملیاتی می داند، تهیه و به قرارگاه های تحت امر برای اجرا ابلاغ کرد. از جمله دستورها در این طرح، نقل و انتقال های گسترده به سمت مناطق عملیاتی فتح المبین، فکه و هورالهویزه و برپا کردن دکل های دیدبانی، اقدامات شناسایی، برپا کردن چادرهای گروهی، انتقال تجهیزات غیرضروری به این مناطق، انتقال عقبه برخی یگان ها به این مناطق، برگزاری همایش ها و جلسه های فرماندهان در دزفول، ایجاد بانه های تدارکاتی و تجمع نیرو، فعال کردن بیمارستان های نظامی و اعزام پزشک به این مناطق و... بود. [گک ۸۴۲ و گک ۸۴۳]

در دوره سی و هفت روزه کتاب حاضر، علاوه بر تلاش های گسترده اجرایی قرارگاه ها، یگان ها و واحدهای عملیاتی برای آمادگی و آماده سازی، تقریباً هر روز، جلسات متعددی برای طراحی مانور عملیات، بررسی طرح مانور یگان ها و قرارگاه ها، پیگیری کارهای آماده سازی و ترغیب و تأکید بر تسریع آنها، رفع مشکلات، ابهامات و کمبودهای یگان های عمل کننده برگزار می شد. در سطح قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیای سپاه) این جلسات با حضور فرمانده کل سپاه تشکیل می شد و وی به طور جزء به جزء با فرماندهان و مسئولان قرارگاه ها و یگان ها وارد موضوعات عملیات می شد تا ضمن رفع ابهامات و اشکالات، از انجام شدن امور لازم و دقت و سرعت در آنها مطمئن شود. وی در جلسه با فرماندهان یگان به طور مجزا و با حضور فرماندهان گردان ها و مسئولان واحدهای اصلی ضمن توجیه دقیق آنان، درباره طرح اجرای عملیات و چگونگی آن از آنان سؤال می کرد و بر ضرورت آشنایی فرماندهان گردان های عمل کننده با منطقه عملیات و طرح جزء به جزء مانور عملیات تأکید می کرد. در این جلسات، زمان جلسه بعدی برای بیان مشروح طرح مانور و نیز زمان اجرای مانور عملیات در منطقه ای مشابه مشخص می شد تا یگان ها خود را برای این تمرین و آزمایش آماده کنند. فرمانده کل سپاه ضمن هشدار درباره خطر ناآشنایی فرماندهان گردان ها به منطقه و طرح مانور عملیات، از جمله اهداف مانورهای آزمایشی یگان ها را چنین اعلام می کرد: ۱. بررسی و ارزیابی عملکرد افراد مسئول و میزان تجربه آنان. ۲. بررسی میزان آشنایی و توجیه واحدهای عمل کننده به زمین، منطقه و طرح مانور. ۳. بررسی چگونگی عبور غواصان خط شکن از رودخانه و نحوه شکستن خط. ۴. چگونگی پاک سازی منطقه تصرف شده و دفاع از آن. ۵. بررسی وضعیت و عملکرد واحدهای ادوات. ۶. ارزیابی میزان آمادگی عملی یگان ها برای عملیات. ۷. سنجش زمان مشخص شده برای عبور. ۸. ارزیابی کیفیت کادر یگان ها در فرماندهی و هدایت عملیات. [گک ۴۸۱ و گک ۴۸۸]

فرمانده کل سپاه با اعلام اینکه ۹۰ درصد کار عملیات؛ یعنی آمادگی ها، توجیه ها، مانورها، انتقال امکانات، آماده سازی عقبه، آمادگی به کار گرفتن ادوات و... مربوط به قبل از عملیات است [گک ۳۴۰]، برنامه فشرده سه هفته ای را برای تلاش بی وقفه به منظور آمادگی اعلام کرد:

هفته اول، آماده سازی عقبه ها و بحث درباره مانور و چگونگی شکستن خط؛ هفته دوم، پایان کلیه بحث ها در قرارگاه ها و لشکرها؛ هفته سوم، تمرین و مانور؛ و روز اعلام آمادگی، ۴ بهمن. [گک ۴۸۸] گفتنی است که اکثر لشکرها به دلایل مختلف؛ از جمله کمبود تجهیزات و پایان نیافتن آموزش ها، آماده شدن تا ۴ بهمن را بعید می دانستند.

سپاه پاسداران برای اجرای عملیات در منطقه فاو، دو قرارگاه کربلا و نوح را مأمور اجرای عملیات کرده بود. قرارگاه کربلا با به کارگیری لشکرهای ۵ نصر، ۳۱ عاشورا، ۲۵ کربلا و ۷ ولی عصر (عج) و قرارگاه نوح با به کارگیری لشکرهای ۱۹ فجر و ۴۱ ثارالله (ع) و تیپ ۳۳ المهدی (عج) مأموریت داشتند با عبور از اروندرود و شکستن خط دشمن در غرب این رودخانه، از جنوب کارخانه نمک تا خور عبدالله پیشروی کنند. پس از شکسته شدن خط دشمن، تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) و لشکرهای ۸ نجف، ۱۴ امام حسین (ع)، ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و ۲۷ حضرت رسول (ص) تحت امر قرارگاه کربلا با عبور از لشکرهای خط شکن، مراحل بعدی عملیات را با کمک لشکرهای خط شکن اجرا می کردند.

ب. بررسی طرح عملیات فاو در ستاد قرارگاه خاتم الانبیا (ص)

ستاد قرارگاه خاتم الانبیا (ص) برای بررسی طرح های عملیاتی سپاه پاسداران و ارتش جمهوری اسلامی در روزهای ۱۳ و ۱۴ دی ماه با حضور رئیس جمهور، رئیس مجلس، معاون نخست وزیر، وزیر دفاع، وزیر سپاه پاسداران و عالی ترین فرماندهان و مسئولان نظامی ارتش و سپاه، حدود ۱۰ ساعت و در روزها ۲۰ و ۲۱ دی ماه (بدون حضور رئیس جمهور)، حدود ۱۴ ساعت تشکیل جلسه داد. آقای هاشمی فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، که ریاست این جلسات را به عهده داشت، در آغاز اولین جلسه، این ستاد را "ستاد مشاورت و هدایت عملیات برای فرماندهان" اعلام کرد و گفت در این جلسه، سیاست جنگی، طرح های عملیاتی، زمان عملیات و دیگر موضوع های عملیات بررسی می شود. مهم ترین مباحث این جلسات طرح های عملیاتی سپاه و ارتش و چگونگی تأمین نیازهای این طرح ها بود. اما بیشترین زمان این جلسات طولانی صرف تشریح طرح عملیات در فاو، اهداف و اهمیت آن، دشواری ها و مشکلات اجرای این عملیات، ضمانت موفقیت آن و نحوه تأمین تجهیزات لازم برای این عملیات شد. در اینجا به نکاتی از مباحث این جلسات درباره طرح عملیاتی فاو اشاره می شود.

فرمانده کل سپاه اهداف عملیات در منطقه فاو را علاوه بر تصرف زمین از جنوب کارخانه نمک تا خلیج فارس، چنین برشمرد: تسلط بر شمال خلیج فارس، هم مرز شدن با کویت، بستن خور عبدالله و تقریباً سلب توان دشمن برای شلیک موشک های ساحل به دریا و برقراری امنیت کشتیرانی در مسیر ماهشهر. [گک ۴۰۲]

آقای هاشمی نیز عملیات در منطقه فاو را پراهمیت خواند و گفت که این طرحی کامل و دارای هدف مشخص است. سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش هم گفت موفقیت این نیست که روی کاغذ بنویسیم این عملیات این نتایج را دارد، بلکه در موضع مشاورت شما می خواهیم ضریب اطمینان طرحی را که می خواهد اجرا شود، بررسی کنیم. آقای هاشمی در این باره پاسخ داد که از نظر من، به همان اندازه که ارزش عملیات در فاو بیشتر است، ضریب اطمینانش هم از جاهای دیگر بیشتر است؛ به شرطی که طبق طرح، دشمن را مشغول کنیم. محسن رضایی نیز تأکید کرد که برای موفقیت باید از همه توان و امکانات استفاده کنیم و در طرح ریزی تردید نکنیم تا بتوانیم با ضمانت عمل کنیم. [گ ۴۰۳]

در بررسی ضریب اطمینان، فرماندهان ارتش مواردی را که موجب عدم موفقیت یا کاهش موفقیت عملیات در منطقه فاو می شود، برشمردند. ناخدا ملک زادگان فرمانده نیروی دریایی ارتش با توجه به آشنایی طولانی به اروندرود و تجربه هایش در این منطقه، ضمن تشریح جریان های مختلف آب در اروندرود و جزرومد و عرض طولانی آن گفت که نیروی غواص یا قایق سوار در عبور از اروند نمی تواند به نقطه تعیین شده برسد و با چند کیلومتر اختلاف به ساحل روبه رو می رسد. وی افزود که نیروی غواص پس از عبور از عرض طولانی اروند، خسته می شود و برای او توان خط شکنی و نبرد با دشمن باقی نمی ماند. سرهنگ صیاد شیرازی نیز گفت که عملیات عبور از رودخانه، گرفتن سرپل و استفاده از آن برای پیشروی، واقعاً عملیات پیچیده ای است و کیفیت نیروهای ما از این نظر واقعاً پایین است و نیروی متخصص و حرفه ای برای این کار نداریم. هدایت این نیروها (خط شکن) و نیروهایی که می خواهند از آنان عبور کنند خیلی مشکل است. کنترل و هدایت نیروهای مردمی بسیار مشکل است. قدرت آتش دشمن خیلی بیشتر از ماست. این منطقه کاملاً در تهدید هوایی دشمن است. بعد از عبور از رودخانه و گرفتن هدف، نگهداری آن با این شرایط و روش کنترل، بعید به نظر می رسد. [گ ۴۰۴]

در جلسه روز ۱۴ دی ستاد قرارگاه خاتم، ضمن تأکید بر اجرای طرح های عملیاتی سپاه و ارتش در مناطق فاو و شلمچه، قرار شد با بررسی جزئیات این طرح ها در هفته بعد، دیدگاه ها در مورد این طرح ها به طور دقیق تر بیان شود.

روز ۱۹ دی در جلسه مشترک فرماندهان ارتش و سپاه، فرماندهان و مسئولان قرارگاه های کربلا و نوح سپاه پاسداران، جزئیات طرح عملیات در منطقه فاو را برای فرماندهان ارتش تشریح کردند و به سؤالات آنان پاسخ گفتند. فرمانده نیروی زمینی سپاه نیز عملیات در منطقه فاو را نبردی سخت توصیف کرد و توپ های دوربرد و تجهیزات مهندسی را از ابزارهای مهم این عملیات برشمرد و گفت برای تحکیم و تثبیت مواضع تصرف شده دو عامل نیاز است: اول، ابزار مهندسی که خاکریز، کانال و انواع مواضع دفاعی احداث کند. دوم، آتش پرحجمی که

بتواند ما را در مواضع دفاعی در مقابل پاتک های دشمن یاری کند. وی گفت تا رسیدن دستگاه های مهندسی و تانک به منطقه عملیات در غرب اروند نیز نیاز به آتش توپ های دوربرد است که در پاتک های دشمن تأخیر ایجاد کند. [گک ۵۴۴] رئیس ستاد مشترک ارتش در پایان این جلسه، از توضیحات دقیق فرماندهان سپاه تشکر کرد و عملیات سپاه در غرب اروندرود را پراهمیت و از مشکل ترین عملیات ها خواند و بر ضرورت توجه به اصول جنگ؛ به ویژه در نظر گرفتن نیروی احتیاط و رعایت غافلگیری تأکید کرد و در مورد تک شیمیایی دشمن هشدار داد و آماده کردن طرح های عملیاتی و مداومت در اجرای عملیات ها و فرصت ندادن به دشمن را ضروری خواند. [گک ۵۴۵] سرهنگ سهرابی همچنین در جلسه ستاد قرارگاه خاتم، طرح عملیاتی فاو را طرح دشواری خواند که نیاز به تمرین و آمادگی بیشتری دارد و تأکید کرد که عبور از خط و مرحله اول عملیات نیاز به آتش قوی دارد. [گک ۵۶۳]

سرهنگ صیاد شیرازی نیز در جلسه روز ۲۱ دی ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، دیدگاه های خود و دیگر فرماندهان نیروی زمینی ارتش درباره طرح عملیاتی فاو و مشکلات آن را در ۱۵ بند تشریح کرد و از جمله چهار مرحله ای بودن طرح را از پیچیدگی های این طرح خواند و گفت عبور از خط کار ساده ای نیست؛ عبور دادن این همه نیرو از خط اول بعد از مراحل دوم تا چهارم، یک امر بعیدی است و در این قرارگاه هایی که ما می شناسیم، امکان پذیر نیست. وی همچنین درباره تهدیدات دشمن بعد از ۴۸ ساعت اول عملیات؛ از جمله رسیدن عمده قوای پیاده و زرهی و توپخانه دشمن؛ عملیات هلیکوپترها و هواپیماهای دشمن و حملات شیمیایی دشمن و نداشتن امکانات کافی برای مقابله با آن هشدار داد. آقای هاشمی در پاسخ به بخشی از نکات سرهنگ شیرازی گفت که هر جا بخواهیم عملیات کنیم و جایی را تصرف کنیم، همه اینهایی را که گفتید (بمباران، شیمیایی، فشار توپخانه و تانک و...) دارد؛ یا نباید هیچ جا را بگیریم یا هر جا را بخواهیم بگیریم همین است؛ این فشارها روی ما خواهد بود؛ دشمن وجب به وجب از خودش دفاع می کند. [گک ۵۹۵]

پشتیبانی و تجهیزات مورد نیاز برای عملیات فاو به خصوص نیاز به واحدهای توپخانه موضوعی بود که وقت بسیاری از جلسات ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) را به خود اختصاص داد. توافق بر سر انتقال بخشی از تجهیزات شامل پل های شناور نظامی که ارتش برای عملیات خود نیاز نداشت و نیز مأمور شدن یک گروه هوانیروز و تعدادی موشک انداز تاو برای پشتیبانی از عملیات در فاو چندان طول نکشید؛ اما بحث طولانی بر سر چگونگی تأمین توپ های مورد نیاز، سرانجام به تشکیل گروهی کارشناسی در این زمینه انجامید. [گک ۴۲۴] این گروه بعد از جلسات متعدد بررسی موضوع، نتیجه را به جانشین فرمانده کل قوا اعلام کرد که ایشان طی حکمی به نیروی زمینی ارتش دستور داد که ۱۵ گردان توپخانه برای پشتیبانی عملیات فاو به نیروی زمینی سپاه واگذار شود. [گک ۵۳۸] آقای هاشمی در این باره در جلسه ۲۰ دی گفت ما این دستور را با

علم به اینکه دو طرف ناراضی خواهند بود دادیم؛ هم ارتش می گوید ما را خلع سلاح کردید و هم سپاه می گوید برای ما کافی نیست؛ ولی چیزی غیر از این نداریم. [گگ ۵۶۳] فرمانده نیروی زمینی ارتش نیز در این جلسه گفت با ابلاغیه ای که در مورد واگذاری توپخانه ها شد، باید در مورد طرح عملیاتی خود تجدیدنظر کنیم. فرمانده قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش در جنوب هم گفت که برآورد توپخانه مورد نیاز ما برای عملیات، ۵۱ گردان است، در صورتی که قرارگاه خاتم معتقد است با ۲۱ گردان این مأموریت قابل اجرا است. [گگ ۵۶۴] از سوی دیگر، فرمانده توپخانه سپاه پاسداران در این جلسه با تشریح دلایل کارشناسی نیاز به ۴۵ گردان توپخانه برای پشتیبانی عملیات فاو، ۲۴ گردان توپخانه (۹ گردان توپخانه سپاه + ۱۵ گردان واگذاری از ارتش) در نظر گرفته شده برای سپاه را برای پشتیبانی از این عملیات ناکافی خواند. در این زمینه بحث طولانی شد و چون ارتش و سپاه هر دو برآورد خود را ضروری می خواندند، آقای هاشمی بر تصمیم اتخاذ شده تأکید کرد و گفت به هر حال این موجودی ماست. [گگ ۵۷۳]

موضوع توپخانه بار دیگر در جلسه ۲۱ دی ستاد قرارگاه خاتم مطرح و با اعتراض فرماندهان نیروی زمینی ارتش مطرح شد؛ از جمله سرهنگ جمالی جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش گفت که با مقایسه واگذاری پشتیبانی ها به منطقه فاو و منطقه شلمچه به این نتیجه می رسم که مأموریت نیروی زمینی احتمالاً جدی تلقی نشده است و این مأموریت جز سرکوب مسئولین نیروی زمینی و تضعیف روحیه نتیجه ای نخواهد داشت. آقای هاشمی در پاسخ، هدف اجرای هم زمان عملیات سپاه و ارتش را تقویت ارتش، تجزیه قوای دشمن و موفقیت دو عملیات اعلام کرد و گفت شما متخصص ما هستید، نظر بدهید، اگر عملیات فاو مصلحت نیست، هر ۴۰ گردان توپخانه مال شما باشد، شما عملیات کنید، عملیات فاو را به تأخیر می اندازیم. این طور که شما فرمودید نیست. الآن مصلحت کشور، انقلاب، ارتش و سپاه است که ارتش آبرومند شود. سرهنگ صیاد شیرازی در پایان این بحث گفت که ما تا ۴۸ ساعت دیگر در طرح خود تجدیدنظر می کنیم و می گوئیم با این وسع چه کار می توانیم بکنیم. [گگ ۵۹۴]

فرمانده عالی جنگ در یادداشت های خود جمع بندی کوتاهی از جلسات روزهای ۲۰ و ۲۱ دی ستاد قرارگاه خاتم نوشته است. در خاطرات روز ۲۰ دی آمده: «درباره طرح مانور سپاه و تنظیم امکانات بحث شد. بعضی از نیروها کمی بهانه جویی می کنند، شاید فکر می کنند در این عملیات نمی توانند بدرخشند.» در خاطرات روز ۲۱ دی نیز چنین آمده است: «جلسه با فرماندهان لشکرهای عمل کننده عملیات آینده [در فاو] برقرار شد. گزارش آمادگی و مانور جزء به جزء عملیات را دادند. خیلی زحمت کشیده اند. برنامه دقیقی برای عبور از آب و امکانات فراوان ابتکاری تهیه کرده اند. در مجموع، امیدوارکننده است و بسیاری از مشکلات موجود در عملیات گذشته به چشم نمی خورد.» (هاشمی رفسنجانی، خاطرات سال ۱۳۶۴، ص ۳۷۸)

باتوجه به ارتباط منطقه عملیاتی فاو با خلیج فارس از طریق اروندرود و خور عبدالله، نیروی دریایی سپاه و نیروی دریایی ارتش مأمور شدند با تصرف سکوهاى العمیه و البکر و بستن دهانه خور عبدالله و نقل و انتقال نیرو و امکانات، از عملیات در منطقه فاو پشتیبانی کنند. فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در ۲۴ آذر ۱۳۶۴ به فرمانده نیروی دریایی ارتش ابلاغ کرد که با به کارگیری همه امکانات، تحت فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیاى سپاه، اقدام به طرح ریزی برای تصرف سکوی البکر، بستن دهانه خور عبدالله و پشتیبانی از عملیات نیروهای پیاده بکند. [گک ۱] در تاریخ ۱۸ دی نیز به این نیرو ابلاغ شد که برای اجرای مأموریت های مذکور، قرارگاه یونس ۲ را تشکیل و تحت کنترل عملیاتی قرارگاه خاتم الانبیاى سپاه قرار دهد. [گک ۵۱۷]

از طرف دیگر، نیروی دریایی سپاه پاسداران نیز برای تصرف سکوی العمیه عراق و پشتیبانی از عملیات فاو، قرارگاه یونس ۱ را تشکیل داده بود. فرمانده نیروی دریایی سپاه در جلسه ستاد قرارگاه خاتم گفت اجرای مأموریت روی سکوی العمیه به ناوتیپ کوثر واگذار شده است که این تیپ العمیه را شناسایی کرده است و ازجنه نیرو، آموزش، آمادگی جسمانی، آشنایی با قوانین دریایی، جزرومد و حرکت در آب آماده است. وی اجرای عملیات روی العمیه را در وضعیت آرامش دریا و غافلگیری کامل دشمن امکان پذیر اعلام کرد. [گک ۵۶۹]

نیروی دریایی ارتش نیز با تشکیل قرارگاه یونس ۲ برای اجرای عملیات روی البکر برنامه ریزی کرده بود. فرمانده قرارگاه یونس ۲ نیز در جلسه ستاد قرارگاه خاتم، مأموریت این قرارگاه را عملیات آبی خاکی اعلام کرد و گفت این عملیات ها از مشکل ترین عملیات های مشترک است. وی لازمه اجرای این عملیات را تاریکی مطلق، آرامش دریا و حفظ رأس البیشه اعلام کرد و گفت برای تصرف البکر، از ناوتیپ ویژه تکاوران استفاده می شود. وی افزود مأموریت بستن خور عبدالله با مین گذاری انجام می شود و در جهت پشتیبانی از عملیات فاو، انتقال نیرو و تجهیزات سبک با هواناوهای وی.اچ.۷ انجام می شود و برای انتقال تجهیزات سنگین در دریا، برتری هوایی از عوامل تعیین کننده است که الآن وجود ندارد و برتری هوایی با دشمن است که خطرناک می باشد. [گک ۵۶۹]

از سوی دیگر، با هدف پشتیبانی و دفاع هوایی از منطقه عملیاتی فاو و عقبه های آن و پشتیبانی از عملیات در این منطقه، نیروی هوایی ارتش به دستور فرمانده عالی جنگ، قرارگاه رعد را تشکیل و آن را تحت کنترل عملیاتی قرارگاه خاتم الانبیاى(ص) سپاه قرار داد. سرهنگ بابایی فرمانده قرارگاه رعد، درباره مأموریت های این قرارگاه گفت: در این منطقه، دشمن می تواند روزانه ۲۰۰ تا ۲۵۰ پرواز برای بمباران و ۱۰۰ تا ۲۰۰ پرواز برای پوشش هوایی انجام دهد. در مقابل، قرارگاه رعد با توپ های ضدهوایی و سیستم موشکی هاوک پوشش هوایی این منطقه را به طور نسبی تأمین می کند. همچنین برای برهم زدن آرایش پاتک های دشمن فقط نقاط مشخص شده منطقه را با

اجرای پروازهای آفندی، عملیات پشتیبانی نزدیک انجام می دهد. این پشتیبانی به مدت سه روز، روزانه با ۳۰ سورتی پرواز انجام می شود و بعد از سه روز، بنا به درخواست انجام می گیرد. سرهنگ بابایی دلیل محدودیت پروازها را کمبود امکانات، نیاز به تعمیرات و احتمال بروز سانحه اعلام کرد. وی گفت مأموریت سوم قرارگاه رعد، تخلیه مجروحان و در صورت نیاز، ترابری نیروهاست. در پایان این بحث، آقای هاشمی به آقای روحانی - که مسئولیت کل پدافند هوایی را به عهده داشت - چنین تأکید کرد: برای تأمین منطقه تصرف شده برنامه ریزی کنید تا مثل عملیات بدر نشود که عراقی ها به طور مکرر می آمدند، قتل عام می کردند و می رفتند. [گک ۵۷۰]

ت. سایر طرح های عملیاتی سپاه پاسداران

سپاه پاسداران علاوه بر طراحی عملیات فاو، چندین عملیات دیگر را با هدف های مختلف در چارچوب راهبرد عملیاتی خود؛ یعنی استمرار عملیات ها تا پاییز ۱۳۶۵، طرح ریزی کرده بود:

• طرح عملیاتی صف: این عملیات برای تصرف جزایر ام الرصاص، ام البابی، ماهی و بخشی از جزیره بواین واقع در اروندرود در منطقه جنوب و غرب خرمشهر، تحت مسئولیت قرارگاه عملیاتی نجف با به کارگیری تیپ های ۱۸ الغدیر، ۱۰ سیدالشهدا(ع) و ۲۱ امام رضا(ع) طرح ریزی شده بود. این عملیات محدود یکی از طرح های پشتیبانی یا یدکی برای عملیات اصلی در منطقه فاو بود و ضمن درگیر کردن بخشی از قوای دشمن و جلوگیری از تمرکز قوای ارتش عراق علیه عملیات در منطقه فاو، سرپلی نیز محسوب می شد تا در صورت موفق نشدن عملیات اصلی، پیشروی به سوی بصره از این محور انجام شود. اقدامات شناسایی و آماده سازی و طرح ریزی این عملیات انجام شده و قرار بود هم زمان یا به فاصله نزدیکی از عملیات اصلی اجرا شود. [گک ۴۰۲، گک ۵۹۳، گک ۸۱۱]

• طرح عملیاتی انصار: این طرح عملیاتی محدود برای اجرا در جنوب چزابه با هدف قطع دو جاده دشمن در این منطقه و وصل شدن به جاده جدید دشمن در این منطقه با هدف کلی نزدیک شدن به العماره عراق بود. نیروی لازم برای این عملیات ۱۲ گردان برآورد شده بود. [گک ۴۰۲]

• طرح عملیاتی حنین: این طرح ادامه طرح عملیاتی انصار در شمال هور و جنوب چزابه بود. به دلیل محدودیت دشمن در این منطقه و متکی بودن ارتش عراق به جاده های محدودی در این منطقه، با اجرای این عملیات و استقرار روی جاده های این منطقه، دشمن دچار محدودیت شدیدی می شد. برای اجرای این عملیات ۲۵ گردان نیرو برآورد شده بود. [گک ۴۰۲]

طرح عملیاتی تبوک: این طرح عملیاتی بزرگ برای اجرا در شمال منطقه عملیاتی بدر؛ یعنی از شمال العزیر تا الکساره در منطقه هورالهویزه طرح ریزی و اجرای آن در دو مرحله پیش بینی

• شده بود: مرحله اول، پیشروی تا رودخانه دجله و مرحله دوم، عبور از دجله. برای آماده سازی زمینه اجرای این عملیات فعالیت های بسیاری شده بود؛ از جمله اقدامات مهندسی، شناسایی، باز کردن محورها، آماده سازی عقبه ها، انتقال مهمات، انتقال سکوها و شناور. نیروی مورد نیاز برای اجرای این عملیات تا مرحله آخر ۲۰۰ گردان برآورد شده بود. طرح تبوک، طرح عملیات یدکی شماره ۲ برای عملیات اصلی محسوب می شد تا چنانچه عملیات اصلی موفق نشد و عملیات یدکی شماره ۱ (صف) هم ادامه اش میسر نگردد، در فرصتی ۲۰ روزه، سپاه پاسداران برای اجرای این طرح آماده شود. [گک ۴۰۲]

• طرح عملیاتی خندق: این عملیات با هدف پیشروی در شرق العماره تا جایی که حداقل بتوان العماره را زیر آتش توپخانه قرار داد و جای پای مناسبی هم برای رسیدن به قلعه صالح باشد، طرح ریزی شد. به دلیل وسعت منطقه، نیروی مورد نیاز برای این عملیات حدود ۱۰۰ گردان برآورد شده بود. [گک ۴۰۲]

• جبهه شمال غرب: سپاه پاسداران در چارچوب راهبرد استمرار عملیات ها، سپاه شمال و قرارگاه عملیاتی این سپاه؛ یعنی قرارگاه نجف را مأمور بررسی مناطق مناسب برای عملیات در شمال غرب ایران و شمال شرق عراق و تهیه طرح های عملیاتی برای اجرا در جبهه شمالی کرد. در اواخر دی ماه، فرمانده کل سپاه با حضور در این جبهه و بررسی مناطقی از این جبهه و بررسی طرح های پیشنهادی، برای اقدامی سریع، قرارگاه نجف را مأمور طرح ریزی و آماده سازی عملیاتی در محورهای مختلف شرق و شمال چوراتا و شرق ماؤوت عراق کرد. زمان اجرای این عملیات حدود پنج روز پس از اجرای عملیات اصلی در جنوب تعیین شد. از جمله اهداف این عملیات عقب راندن نیروهای ضدانقلاب از این منطقه، تصرف منطقه ای وسیع با به کارگیری نیرویی محدود و باز کردن راهکارهای عملیاتی به سمت مناطق قلعه دیزه، سد دوکان و شمال سلیمانیه اعلام گردید. [گک ۸۰۹]

علاوه بر این، قرارگاه نجف و قرارگاه رمضان مأمور شناسایی، اقدامات مهندسی، آماده سازی و طرح ریزی و اجرای اقداماتی برای فراهم سازی زمینه اجرای عملیاتی گسترده در اردیبهشت ۱۳۶۵ در جبهه شمال غرب شدند. [گک ۷۵۴ و گک ۷۵۵ و گک ۷۸۰]

۳. طرح های عملیاتی نیروی زمینی ارتش

پس از عملیات بدر، باتوجه به فرمان امام خمینی برای استمرار عملیات ها، فرمانده نیروی زمینی ارتش طرحی را برای منطقه مجاور عملیات بدر با هدف تصرف نیمه جنوبی جزیره جنوبی معنون و پیشروی به سوی منطقه نشوه پیشنهاد کرد. این طرح پذیرفته شد و مقرر گردید با فرماندهی سرهنگ صیاد شیرازی و به کارگیری چندین یگان از سپاه پاسداران و ارتش اجرا شود،

اما بعد از حدود دو ماه تلاش و کار آماده سازی، به دلیل مشکلات طرح، منتفی شد. نیروی زمینی ارتش در تلاشی دیگر، عملیاتی را در جبهه شمال غرب برای پیشروی به سوی منطقه سیدکان عراق طرح ریزی کرد و با به کارگیری چند یگان از سپاه و ارتش در سه مرحله از ۲۴ تیر تا ۱۸ شهریور ۱۳۶۴ با فرماندهی سرهنگ صیاد شیرازی اجرا کرد که موفقیتی در پی نداشت.

از سوی دیگر، در پی درخواست اواخر اردیبهشت ۱۳۶۴ از سپاه و ارتش برای ارائه طرح های عملیاتی خود، نیروی زمینی ارتش منطقه شلمچه را به عنوان تلاش اصلی و منطقه کوشک را به عنوان تلاش فرعی پیشنهاد کرد. در طرح مانور عملیات در منطقه شلمچه و کوشک برای رسیدن به ساحل شرقی اروندرود پنج مرحله عملیات پیش بینی و نیروی مورد نیاز ۲۱۳ گردان نیروی رزمی و ۵۱ گردان توپخانه برآورد شده بود. فرمانده قرارگاه مقدم ارتش در جنوب اعلام کرد که برای اجرای مرحله یکم عملیات در کوشک و مراحل یکم و دوم عملیات در شلمچه جمعاً ۶۸ گردان نیاز است که فقط ۴۲ گردان نیرو داریم که با واگذاری ۴۰ گروهان نیروی بسیجی از سپاه، فعلاً نیرو برای اجرای مرحله یکم و دوم در منطقه شلمچه کافی به نظر می رسد. [گک ۵۱۹ و گک ۵۶۴] معاون عملیات نیروی زمینی ارتش مقدار پیشروی در مرحله اول را حدود شش کیلومتر اعلام کرد و در پاسخ به آقای هاشمی که اگر گردان هایی که برای ادامه عملیات نیاز است، نباشد چه می شود، گفت: هیچی، یک فاجعه است. فرمانده نیروی زمینی ارتش نیز افزود که ادامه کار به عهده قرارگاه خاتم است. [گک ۴۰۱]

با مشخص شدن طرح تقسیم واحدهای توپخانه میان سپاه و ارتش برای عملیات، فرماندهان ارتش به واگذاری ۱۵ گردان توپخانه از ارتش به سپاه اعتراض و اعلام کردند با ۲۱ گردان توپخانه مشخص شده برای عملیات ارتش، باید در طرح های عملیاتی خود تجدیدنظر کنند. [گک ۵۹۴] فرماندهان نیروی زمینی ارتش در جلسه ۲۵ دی با آقای هاشمی، طرحی برای عملیات در محور ام الرصاص ارائه کردند و با اظهار اینکه برای اجرای این طرح نیرویی برای گرفتن سرپل ندارند، پیشنهاد کردند که نیروهای سپاه در محور ام الرصاص سرپل بگیرند و نیروهای ارتش با استفاده از این سرپل پیشروی کنند. در این جلسه، سپاه پیشنهاد کرد که قرارگاه مشترکی از نیروی زمینی ارتش و نیروی زمینی سپاه در مورد این طرح کار کنند که آقای هاشمی آن را پذیرفت و مقرر شد در این مورد جلسه ای برگزار شود. از سوی دیگر، فرماندهان ارتش طرح عملیاتی شلمچه را که مدت ها روی آن کار شده بود و فرمانده عالی جنگ و فرماندهان سپاه اجرای آن را برای تجزیه قوای دشمن و موفقیت عملیات فاو ضروری می دانستند، به طور غیرمستقیم منتفی اعلام کردند. [گک ۷۰۶]

ص: ۴۱

۱- گفتنی است که سرانجام نیروی زمینی ارتش هم زمان با عملیات سپاه پاسداران در فاو (۲۰/۱۱/۱۳۶۴)، عملیاتی را در شلمچه آغاز کرد که در همان ساعات اول به دلیل موفق نبودن متوقف شد. در منطقه کوشک هم عملیاتی انجام نشد.

نیروی هوایی عراق با تجهیز به هواپیماها، موشک ها و رادارهای پیشرفته روسی و فرانسوی، نقطه قوت عراق در مقابل ایران به شمار می آمد؛ ایرانی که در تحریم شدید نظامی به خصوص تسلیحات پیشرفته و تجهیزات هوایی به سر می برد. تمرکز تهدیدهای لفظی مقامات عراقی علیه ایران نیز اتکا به تجهیزات هوایی برای انهدام مراکز حیاتی و اقتصادی به ویژه تأسیسات نفتی ایران بود.

به نوشته آنتونی کردزمن در کتاب درس های جنگ مدرن، عراق در سال ۱۹۸۵ برای پشتیبانی هوایی نزدیک و بمباران ها، از هواپیماهای روسی و برای نبردهای هوایی و انجام حملات در عمق به میزهای اف ۱ فرانسوی اتکا داشت. (جلد ۱، ص ۳۹۹) فرمانده نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران نیز تعداد هواپیماهای شکاری عراق را حدود ۵۰۰ فروند اعلام کرد. [گک ۴۲۲]

از سوی دیگر، سخنگوی نظامی عراق در گزارشی از فعالیت ارتش عراق در سال ۱۹۸۵ (۱۱ دی ۱۳۶۳ تا ۱۰ دی ۱۳۶۴)، این سال را "سال عملیات خلبانان" خواند و گفت در این سال نقش نیروی هوایی عراق چشمگیر بوده و بار دیگر پرسنل نظامی توانستند نیروهای ایران را در تمامی نبردها تارومار کنند و جزیره خارک را به مخروبه ای مبدل سازند. وی گفت خلبانان عراقی در این سال ۲۴۰۱۱ مأموریت جنگی علیه ایران انجام دادند که از جمله آنها ۷۷ حمله به جزیره خارک و ۱۲۴ حمله به هدف های دریایی بوده است. [گک ۳۸۳] فرمانده نیروی هوایی عراق نیز یک هفته بعد از سفر صدام به مسکو، گفت که آینده نزدیک شاهد استفاده ما از تسلیحات جدیدی خواهد بود که دشمن و تمام جهان را شگفت زده خواهد کرد. وی افزود: ما هم اکنون با اطمینان کامل می توانیم بگوییم که تأسیسات خارک توسط نیروی هوایی عراق نابود شده و هرگونه تلاشی برای تعمیر آن ناممکن است. [گک ۱۹۶]

به هرصورت، در دوره ۳۷ روزه این کتاب، حملات هوایی شدید عراق که قبل از این آغاز شده بود، ادامه یافت و حداقل ۳۰ روز از این دوره سرزمین های ایران شاهد تجاوز و بمباران هواپیماهای عراقی بود و حداقل ۲۰ بار جزیره خارک هدف قرار گرفت. در این دوره، علاوه بر خارک و تأسیسات نفتی آن، بسیاری از نقاط مرزی، مناطق عملیاتی، پادگان ها، مقرهای یگان ها و بسیاری از شهرها و مناطق غیرنظامی مورد تجاوز و بمباران هوایی قرار گرفت. حملات هوایی به خارک در این دوره هرچند در اکثر دفعات ناموفق بود، بمب ها و موشک ها ۷ بار به نقاطی از تأسیسات نفتی اصابت کرد که طی آن ۲ ساختمان شرکت نفت منهدم گردید، ۲ مخزن نفت منفجر شد، چند مخزن نفت دچار آتش سوزی و خسارت گردید، به خطوط لوله نفت و لوله های آبرسانی آسیب رسید و به خانه های شرکت نفت خسارت وارد شد. در یکی از حملات نیز ۵ تن مجروح شدند.

در این دوره، بسیاری از شهرهای مرزی به بهانه اینکه محل استقرار نیروهای نظامی است، مورد تجاوز و بمباران قرار گرفت؛ از جمله: خرمشهر، آبادان، اهواز، باختران، ایلام، ارومیه، پیرانشهر، مهاباد،

اشنویه، سقز، امیدیه، بوشهر، عین خوش. همچنین بمباران نقاط مسکونی هویزه و اطراف آن به شهادت و جراحت چند تن انجامید. مناطق عملیاتی جنوب؛ از جمله: جزایر مجنون، شلمچه، قرارگاه کربلا و مقر لشکر ۲۵ کربلا- نیز هدف بمباران قرار گرفت و تعدادی از نیروها شهید یا مجروح شدند.

دهم دی یکی از شدیدترین روزهای فعالیت هوایی عراق در این دوره بود که نقاط نظامی و غیرنظامی استان های باختران، ایلام، کردستان و آذربایجان غربی بارها هدف تجاوز و بمباران شدید قرار گرفت. عراق ادعا کرد که هواپیماهایش در این روز، ۲۰۲ مأموریت جنگی اجرا کرده اند. در این روز، پادگان مریوان و اطراف آن، ۳ بار بمباران شد که ۷ تن شهید و ۷۸ تن مجروح شدند. همچنین پادگان های شهرهای پیرانشهر، پسوه و جلدیان بارها بمباران شد که در بمباران پادگان جلدیان، ۳۵ تن شهید و ۱۳۴ تن مجروح شدند. [گک ۳۴۶]

گفتنی است که تلاش هوایی عراق در این دوره علاوه بر خارک، بر جلوگیری از آمادگی یگان ها و ممانعت از آماده سازی مناطق عملیاتی جنوب (به ویژه هور) برای اجرای عملیات بزرگ متمرکز شده بود.

۵. حملات هوایی ایران

تحریم نظامی و بعضاً اقتصادی ایران ظاهراً بیشترین مضیقه را برای نیروی هوایی ایران پدید آورده و توان عملیاتی این نیرو را بسیار کاهش داده بود و فرماندهان این نیرو در این وضعیت می کوشیدند از حداقل امکانات بیشترین نتیجه را در عملیات های محدود خود کسب کنند. فعالیت برون مرزی هواپیماهای جنگی خودی بیشتر در جهت پاسخ گویی به شرارت های دشمن و به مراکز یا تجمع های نظامی دشمن محدود می شد. در دوره زمانی این کتاب، بنا به آنچه در اطلاعیه های ستاد مشترک ارتش منتشر شد یا فرماندهان نیروی هوایی اعلام کردند، محل تجمع نیروهای ارتش عراق در شرق حلفائیه و الکمیت، پادگان عقره، شمال غرب فکه، شمال العماره، شمال سلیمانیه و جنوب العماره، شرق رانیه، تأسیسات ارتباطی سیدصادق، پادگان رواندوز، پایگاه کولک، پادگان سیدصادق و پادگان حریر بمباران شد و خساراتی به قوا و تأسیسات دشمن وارد گردید. همچنین پایگاه منافقین در منطقه کاریزه بمباران شد و در این حمله به بیمارستان حزب دمکرات نیز خساراتی وارد گردید.

۶. بازرسی کشتی ها، حمله به کشتی ها

اقدام جمهوری اسلامی به بازرسی کشتی ها برای جلوگیری از حمل کالا برای عراق از مدتی پیش آغاز شده بود. به گفته فرمانده نیروی دریایی ارتش، پس از این اقدام، کشتی های دارای کالای مشکوک، مسیرهای دیگری را خارج از منطقه بازرسی انتخاب می کردند که در پی آن، جمهوری اسلامی منطقه بازرسی خود را تا ۴۰۰ کیلومتری خارج تنگه هرمز گسترش داد تا حتی المقدور راه رسیدن تجهیزات به عراق از این منطقه سد شود. [گک ۲۹۳]

در دوره زمانی کتاب حاضر، یک کشتی دانمارکی حامل مواد منفجره برای عراق توقیف و پس از تخلیه این مواد آزاد شد. [گک ۲۷۵ و گک ۴۱۱] یک کشتی عربی با مالکیت مشکوک در توقیف بود. [گک ۳۵۲] یک کشتی آلمانی عازم کویت توقیف شد. [گک ۵۵۰] و مهم ترین اقدام در این زمینه، روز ۲۲ دی ماه رخ داد، در این روز چندین کشتی توقیف و بازرسی و آزاد شد که از جمله آنها یک کشتی امریکایی و یک کشتی انگلیسی بود. این اقدام موضع گیری مقامات امریکایی و انگلیسی و واکنش نه چندان تند آنها را در پی داشت و رسانه های غربی به بررسی و ارزیابی و پیامدهای آن پرداختند. [گک ۶۳۴ و گک ۶۳۵ و گک ۶۳۶ و گک ۷۲۴]

در این دوره به رغم اینکه عراق چند بار خبر از حمله به هدف بزرگ دریایی داد، کلاً سه نفتکش مورد هدف قرار گرفت؛ یک نفتکش قبرسی پس از بارگیری از خارک، یک نفتکش متعلق به مالت در جنوب بوشهر که مشخصاً هدف حمله عراقی ها قرار گرفت و حمله به یک نفتکش کویتی که به ایران نسبت داده شد.

از سوی دیگر، سازمان بین المللی دریانوردی، حوادث خلیج فارس و دریای عمان را در سال ۱۹۸۵ اعلام کرد که برابر این گزارش، در این سال، برای ۶۱ فروند از انواع کشتی ها حادثه رخ داده است. از این تعداد، ۴۱ فروند هدف حمله موشکی قرار گرفته اند و ۱۶ فروند را نیز نیروی دریایی ایران بازرسی کرده است. [گک ۳۵۳]

۷. اعزام نیروهای داوطلب و ارسال کمک های مردمی به جبهه ها

پس از قطعی شدن منطقه فاو برای اجرای عملیات گسترده و ضرورت حضور حداقل ۱۲۰ گردان نیروی رزمی برای اجرای این عملیات و درخواست جانشین فرمانده کل قوا از مردم برای حضور در جبهه ها و در پی آن تلاش نهادها و سازمان های انقلابی و دولتی، به خصوص بسیج سپاه پاسداران برای ترغیب نیروهای داوطلب، اعزام رزمندگان از همه نقاط کشور به سوی جبهه ها در این دوره - که از مهرماه آغاز شده بود - در آذرماه اوج گرفت و در دی ماه ادامه یافت و تقریباً هر روز، کاروان هایی از نیروهای داوطلب و کمک های مردمی عازم جبهه ها می شدند، طوری که در دی ماه، ظرفیت برخی یگان های سپاه پاسداران تکمیل شد و به دلیل کمبود امکانات سکونت و پذیرایی یا کادر فرماندهی، از پذیرش نیروی بیشتر خودداری کردند.

در این دوره، از همه استان ها و نقاط کشور، از جمله: سیستان و بلوچستان، اردبیل، آذربایجان، فارس، خراسان، تهران، گیلان، مازندران، اصفهان، باختران، کردستان و... نیروهای رزمی مردمی، روستایی، کشاورز، فرهنگی، دانش آموز و دانشجو و دانشگاهی، کارگر، کارمند و روحانی و نیز نیروهای تخصصی و پشتیبانی، از جمله: پزشک، کادر پزشکی، کادر مهندسی، راننده، مکانیک و... برای حضور داوطلبانه در عملیات یا پشتیبانی حضور یافتند.

از جمله مشکلات در این زمینه، کمبود کادر فرماندهی گردان ها بود که به دلیل شهادت یا جراحت شدید فرماندهان گردان ها، گروهان ها و دسته ها در عملیات های گذشته عارض شده بود یا به دلیل مشکلاتی که دامنگیر برخی از آنان شده بود، از حضور داوطلبانه بازمانده بودند که فرماندهان سپاه ضمن تلاش برای رفع مشکلات آنان، در جهت ارتقای نیروهای رزمی با تجربه و رساندن آنان به حد فرماندهی دسته یا گروهان می کوشیدند، ولی به هر حال، کمبود کادر فرماندهی گردان ها از معضلات اساسی این دوره بود.

فرمانده کل سپاه در ۲۷ آذرماه در جلسه فرماندهان و مسئولان رده یک عملیاتی سپاه با اشاره به وضعیت نسبتاً مطلوب اعزام ها و بیان اینکه خداوند دارد کمک می کند که کارها طبق یک جریان الهی پیش برود، گفت: «مهرماه، یک موج نیرو آمد، آذرماه یک موج نیروی دیگر آمد و داریم تلاش می کنیم در ۲۲ بهمن هم یک موج نیروی دیگر بیاید که باید سعی کنیم اینها را تا آخر اردیبهشت نگه داریم.» وی تأکید کرد که باید از این منبع نیروی انسانی به بهترین شیوه استفاده کنیم که هم حداقل تلفات را داشته باشیم و هم به اهداف بیشتری برسیم. [گک ۸۱] از سوی دیگر، باتوجه به مشکلاتی که ذکر شد، فرماندهی کل سپاه در ۲۸ آذر با صدور ابلاغیه ای از مناطق سپاه پاسداران در سراسر کشور خواست که در اعزام کاروان های راهیان کربلا، فقط نیروی رزمی آموزش دیده اعزام شود و از اعزام نیروی پشتیبانی و نیروی آموزش ندیده جلوگیری شود. همچنین نیروها سازماندهی شده و به همراه کادر پاسدار اعزام شوند و درمورد زمان اعزام، با یگان به کارگیرنده هماهنگی شود. [گک ۱۰۳]

فرمانده کل سپاه پاسداران همچنین در ۴ دی ماه در نامه های جداگانه ای به فرماندهان مناطق سپاه پاسداران، بر ضرورت تأمین نیروی کادر و رزمنده یگان های مربوط به هر منطقه تأکید کرد. برای نمونه در بخشی از ابلاغیه محسن رضایی به فرمانده منطقه ۱ ثارالله (ع) آمده است: استعداد سازمانی تیپ سیدالشهدا (ع) ۵ گردان و ۳ گردان احتیاط است که در زمینه کادر گردان ها، ۴ معاون گردان، ۹ فرمانده گروهان، ۲۰ معاون گروهان، ۳۵ مسئول دسته نیاز دارد که تیپ نماینده ای به همراه لیست ارائه شده به قرارگاه خاتم در جهت آزادسازی نیروها به منطقه اعزام خواهد نمود و منطقه ملزم به آزادسازی این نیروهاست. [گک ۲۱۵]

اعزام های گسترده و پی در پی کاروان های راهیان کربلا و کمک های مردمی به سوی جبهه ها در این دوره آثار سیاسی و نظامی و بازتاب های فراوان داشت و نگرانی شدید رژیم عراق و حامیانش را برانگیخته بود. آقای هاشمی در نماز جمعه ۶ دی ماه با اشاره به حضور ۵۰۰،۱۲ رزمنده داوطلب و ۷۰۰ کامیون حامل هدایای مردم در نماز جمعه تهران که عازم جبهه ها بودند، گفت این فقط گوشه ای از حرکت مردمی است که در پی اعلام مسئولان درباره توطئه استکبار جهانی - که ممکن است در خلیج فارس با توسعه جنگ مواجه شویم - ایجاد شد. وی افزود که در پی این بسیج عمومی، ما در

دنیا خیلی تفاوت می بینیم؛ کشورهای جنوب خلیج فارس که در مخاصمه با ما بودند، حرکت جدیدی آغاز کردند. ... فرانسویان که از عنودترین دشمنان ما بودند، به صورت ظاهر یک مقدار به واقعیت توجه کردند و از آن یک دندگی افتادند و وارد مذکره شدند که مسائلشان را با ما حل کنند. شوروی ها مدتی است دارند کمی واقع بینی در روابط خودشان نشان می دهند. صدام احساس کرد در مقابل این امواج خروشان، زیر پایش درحال خالی شدن است. [گک ۲۶۱]

سرپرست ستاد تبلیغات جنگ نیز اعزام کاروان های راهیان کربلا را مهم ترین موضوع در تحولات منطقه و تزلزل رژیم بعثی اعلام کرد. [گک ۲۹۶] آیت الله موسوی اردبیلی هم کاروان های راهیان کربلا را افتخار اسلام و مسلمین و عامل عزت و شرف مسلمانان در سراسر دنیا اعلام کرد و گفت حرکت این رزمندگان دل دشمن را می لرزاند و خواب را از دشمنان انقلاب می رباید. [گک ۴۱۴]

از سوی دیگر، روزنامه های کویت روز ۲۴ آذر در صفحات اول خود با تیتر درشت نوشتند که: «بزرگ ترین نیروی ایران در تاریخ جنگ خلیج بسیج شده است.» این روزنامه ها با اشاره به اینکه نیم الی دو میلیون سرباز ایرانی در جبهه های میانی و جنوبی جنگ بسیج شده اند، تهدید عراق مبنی بر نابود کردن نیروهای مهاجم را نیز درج کردند و نوشتند عراق قادر به ایستادگی و نابودی نیروهای ایران خواهد بود. [گک ۶۸۹] نیویورک تایمز نیز در گزارشی درباره کاروان های راهیان کربلا نوشت: «افرادی که تصور می کنند ایران در آستانه شکست قرار دارد، اشتباه می کنند. ... روحیه سربازان هنوز به نحو شگفت آوری قوی است و اقتصاد ایران رونق دارد.» [گک ۳۲۳]

۸. واکنش عراق به تلاش های ایران

فعالیت ها و تلاش های سیاسی جمهوری اسلامی در این دوره و نیز اقدامات نظامی و تلاش های آمادگی برای حمله نظامی که بیشتر به صورت علنی و در قالب اعزام پی در پی کاروان های راهیان کربلا- و نیز فعالیت های مهندسی و نقل و انتقال نیرو و تجهیزات در مناطق عملیاتی انجام می شد، اضطراب و نگرانی حکومت عراق را برانگیخته و به واکنش های مختلف سیاسی، نظامی و تبلیغاتی واداشته بود. در این مقدمه به برخی واکنش ها چون سفر صدام به شوروی یا حملات هوایی عراق به دلیل اهمیت به طور مستقل پرداخته شده است و در اینجا به سایر واکنش ها به طور خلاصه اشاره می شود.

تهدید های پی در پی مقامات عراقی و رادیو بغداد همچون: ۱. عراق چنان سلاح های مدرن و ویران کننده ای برای دفع حمله ایران استفاده خواهد کرد که تاکنون در جنگ به کار برده نشده است. [گک ۳۲۳] ۲. از تسلیحات جدیدی استفاده می کنیم که دشمن و تمام جهان را شگفت زده خواهد کرد. [گک ۲۹۶] ۳. برای نجات فرزندان آنها را از اعزام به جبهه بازدارید؛ نیروهای

عراقی با سلاح های پیشرفته و مهلک هیچ متجاوززی را زنده نخواهند گذاشت. ۴. عراق برای دفع حمله ایران مجاز به استفاده از هر سلاحی است. [گک ۱۴۲] ۵. هرکس در عملیات آتی شرکت کند، بازگشت ندارد. [گک ۲۸۰].

در این زمینه رسانه های غربی هم به کمک عراق آمدند؛ نشریه امریکایی سولجر فورچون نوشت: عراق مواد منفجره اکسیژنی از شوروی دریافت کرده که مواد شیمیایی را در منطقه وسیعی پخش می کند و امواج مرگباری ایجاد می کند. [گک ۲۸۰]

علاوه بر تهدیدها، رژیم عراق برای مقابله با حمله ایران ضمن اعلام آماده باش های پی در پی به نیروهایش در خطوط دفاعی جبهه های میانی و جنوبی و لغو مرخصی نظامیان خود [گک ۳۲۴] و افزایش مدت سربازی به پنج سال [گک ۸۹] کوشید موانع دید نظیر نیزارهای هورالهویزه را از بین برده و دیوارهای دفاعی ایجاد کند و با جنجال تبلیغاتی در این باره، برای بازگرداندن روحیه به سربازان خود تلاش کرد. معاون شورای فرماندهی انقلاب عراق در پیامی به صدام اعلام کرد که ۸۵ هزار عراقی دیواری به طول ۵۰۰ کیلومتر برای جلوگیری از حمله ایران احداث کرده اند. [گک ۲۳۶]

ارتش عراق همچنین برای اختلال در اجرای طرح های عملیاتی ایران، دست به تحرکاتی زد؛ از جمله روز ۱۶ دی ماه به ضلع غربی و سیل بند مرکزی جزیره جنوبی مجنون در هورالهویزه حمله کرد، تعدادی از مدافعان خودی را شهید یا اسیر کرد و بخشی از مواضع رزمندگان را به تصرف درآورد. [گک ۴۶۴] علاوه بر این، در مناطق جزابه و میمه تا فکه، تحرکات نظامی خود را همچون تقویت خطوط دفاعی، ایجاد مواضع زرهی، برگزاری مانور زرهی و... افزایش داد. [گک ۷۸۹، گک ۸۴۴، گک ۸۴۷]

مقامات عراقی در واکنش های تبلیغاتی دیگر، ضمن اعلام آمادگی مکرر برای پایان دادن به جنگ، ایران را مخالف صلح قلمداد می کردند و تنها راه خاتمه جنگ را تشدید فشار علیه ایران به خصوص فشار اقتصادی به وسیله انهدام تأسیسات نفتی ایران اعلام می کردند. [گک ۱۶ و گک ۳۴ و گک ۲۲۳]

۹. وضعیت دسترسی ایران و عراق به تجهیزات نظامی

در تمام دوران جنگ تحمیلی، جمهوری اسلامی ایران برای تهیه تجهیزات نظامی و هر کالایی که احتمال استفاده نظامی از آن می رفت، در مضیقه شدید بود و امکان خرید چنین کالاهایی از مجاری رسمی بسیار ناچیز بود. ایران ناچار برای تهیه اقلام نظامی به بازارهای غیررسمی یا واسطه ها رجوع می کرد که علاوه بر افزایش شدید هزینه های خرید، بسیاری اوقات با بن بست مواجه می شد. واسطه ها نیز با اقدام سازمان های جاسوسی امریکا و اروپا یا پلیس این کشورها

دستگیر و محاکمه می شدند و چنان بر آنها سخت گیری می کردند که دیگر کسی جرئت چنین اقداماتی را نکند. علاوه بر این، فشار اقتصادی بر ایران از طرق مختلف: نخریدن نفت از ایران، راه اندازی جنگ قیمت ها و کاهش قیمت نفت، حمله به نفتکش های حامل نفت ایران، حمله به تأسیسات استخراج و صدور نفت و... اقداماتی مضاعف بود تا از دستیابی ایران به درآمد ارزی و خرید تجهیزات نظامی جلوگیری شود. هرچه زمان می گذشت و به ویژه بعد از عملیات های پیروز ایران، این فشارها تشدید می شد. در اینجا به مواردی از وضعیت تجهیزات نظامی ایران که اخبار آن در دوره ۳۷ روزه این کتاب منتشر شد، اشاره می گردد:

• توپ دوربرد یکی از کمبودهای مهم قوای نظامی ایران بود که برای پشتیبانی از عملیات های آفندی و پدافندی بسیار مورد نیاز بود و خرید آن از خارج غیرممکن یا بسیار دشوار بود. به دلیل همین کمبود، یکی از مباحث اصلی جلسات ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در این دوره، چگونگی تقسیم توپ های موجود برای پشتیبانی از عملیات سپاه پاسداران و عملیات ارتش بود که بارها به آن پرداخته شد و زمان زیادی صرف شد و تصمیم نهایی درباره تقسیم توپ ها نیز مورد رضایت سپاه و ارتش نبود، چون هر دو سازمان تعداد توپ ها و مهمات اختصاص یافته را برای پشتیبانی از عملیات خود کافی نمی دانستند. (روزشمارهای ۱۳ و ۱۴ و ۲۰ و ۲۱ دی ماه، جلسات ستاد خاتم)

• یگان های رزم سپاه تقریباً همگی از کمبود خودرو به ویژه وانت تویوتا شکایت داشتند و این خودرو را یکی از ضروریات کار آماده سازی و نیاز عملیاتی خود اعلام می کردند. در پاسخ آنها گفته می شد که دو سال است خرید این خودرو میسر نشده است.

• لباس غواصی نیز یکی از لوازم اصلی عملیات آبی در منطقه فاو بود. همه یگان های مأمور به عملیات در این منطقه هم برای آموزش و هم برای خط شکنی نیاز به این لباس داشتند. برای ایران امکان سفارش لباس غواصی به کارخانه های سازنده آن در جهان فراهم نبود، لذا از مدت ها قبل از عملیات، چندین نفر از طرف وزارت سپاه پاسداران برای تهیه این لباس عازم بازارهای اروپا شدند که تا پایان این دوره چندان موفقیتی کسب نکردند.

موارد مذکور وضعیت سه نمونه از هزاران اقلام مورد نیاز برای تداوم جنگ بود که تهیه برخی بسیار مشکل و برخی نیز ناممکن بود. در ادامه، مواردی از مشکلاتی که واسطه های خرید تجهیزات نظامی برای ایران با آن مواجه شدند، ذکر می گردد:

محاکمه مدیر یک شرکت هلندی به اتهام ارسال قطعات یدکی به ایران؛ محکومیت دو تن در امریکا به اتهام قصد ارسال موشک ضدتانک به ایران؛ بازداشت سه تاجر ترک در امریکا به اتهام خرید تجهیزات رادار و فروش آن به ایران. [گک ۳۶]؛ توقیف ۲۶ تن باروت در سوئد به دلیل احتمال ارسال آن به ایران [گک ۱۱۰]؛ محکومیت یک شرکت هلندی به اتهام صدور قطعات

یدکی سیستم های کنترل آتش به ایران [گک ۲۰۳]؛ محاکمه یک اتریشی در کانادا به اتهام تلاش برای خرید هلیکوپتر برای ایران و تلاش برای اطلاع از چگونگی دسترسی به موشک تاو [گک ۵۰۱]؛ در امریکا ۹ تن به شرکت در صدور قطعات جنگنده های اف ۱۴ به ارزش ۵۰۰ هزار دلار متهم شدند [گک ۵۸۰]؛ یک دادگاه امریکا دو کره ای را متهم به تلاش برای فروش قطعات هواپیما به یک ایرانی کرد [گک ۵۳۳]؛ محاکمه دو انگلیسی به اتهام تلاش برای خرید ۵۰۰۰ موشک ضدتانک برای ایران [گک ۷۶۹]؛ محاکمه یک تاجر ایرلندی به اتهام فروش یا قصد فروش لوازم یدکی هواپیمای اف ۴ به ایران [گک ۸۲۸].

از سوی دیگر، حمایت همه جانبه تقریباً همه کشورهای تولید کننده تجهیزات نظامی پیشرفته و ارسال بی دریغ سلاح های عادی و پیچیده ترین تسلیحات و تجهیزات و حتی سلاح های شیمیایی به عراق و پشتیبانی سخاوتمندانه مالی حکام عرب و اعزام نیرو و مستشار نظامی از مصر و کشورهای دیگر، عراق را از جنبه ظاهری توانایی رزمی در وضعیتی قرار داده بود که رادیو بغداد، عراق را زرادخانه سلاح های پیشرفته اعلام و ادعا کرد عراق در جریان جنگ به مدرن ترین و مرگ بارترین جنگ افزارها دست یافته و دامنه پشتیبانی جهانی خود را گسترش داده است. [گک ۲۶۴] مواردی از این خبرها که در این دوره منتشر یا آشکار شد، چنین است:

• درحالی که وام های خارجی حکومت عراق در سال ۱۹۸۰، مبلغ ۵/۲ میلیارد دلار بوده، این مبلغ در سال ۱۹۸۴ به ۵۵ میلیارد دلار رسیده و طبق برآورد نشریه عربیا در پایان سال ۱۹۸۵، عراق ۸۰ میلیارد دلار به دولت های منطقه و کشورهای دیگر بدهکار است. [گک ۷۶]

• ۴۰ ناو جنگی ساخت فرانسه تحویل نیروی دریایی عراق شده که در پایگاه ام القصر مستقر گردیده اند. [گک ۱۷]

• ارتش عراق مجهز به موشک های اس.اس.۲۲ ساخت شوروی شده است، اما کلاهک های جنگی آنها هنوز تحویل عراق نشده است. [گک ۱۷]

• یک شناور ساخت ایتالیا که پرچم عمان روی آن برافراشته شده است و همه کارکنان آن عراقی هستند با استقرار در یکی از بندرهای کشورهای عرب، اطلاعات مربوط به تردد نفتکش ها به ایران را به وسیله رادار و بی سیم مخابراتی خود، استراق سمع می کند. [گک ۱۷]

• نشریه الدستور چاپ لندن: عراق میگ ۲۷ دریافت کرده که با آن می تواند اهداف خود را تا عمق ۸۰۰ کیلومتری بزند. [گک ۳۶]

• منابع دیپلماتیک عرب ادعا کردند که رهبران شوروی به تقاضای صدام برای دریافت تسلیحات پیچیده به طور مطلوب پاسخ داده اند. [گک ۹۱] رادیو هلند نیز گفت که بنا به خبرهای رسیده، شوروی با فروش سلاح های پیشرفته به عراق، موافقت کرده است. روزنامه

۰ الانبا هم نوشت که شوروی موشک های اس.اس.۲۱، تانک تی ۷۲ و هواپیمای میگ به عراق می دهد. [گک ۱۱۵]

۰ فرانسه ۲۰۰ موشک هوا به زمین "آ.اس ۳۰" را که با لیزر هدایت می شود و قابل نصب روی همه هواپیماهای جنگی است، به عراق تحویل داده است. [گک ۲۶۴]

۰ دو شرکت آلمان غربی مواد اولیه سلاح های شیمیایی را در اختیار عراق می گذارند. [گک ۳۹۰]

۰ مصر علاوه بر آموزش تخصصی به افسران عراقی، گروهی از افسران بلند پایه خود را به عنوان مشاور نظامی به بغداد اعزام می کند. [گک ۵۵۹]

۰ طرح چند تن از نمایندگان سنا و کنگره آمریکا برای ممنوعیت فروش هلیکوپترهای آمریکایی به عراق، با تلاش وزارت دفاع و وزارت خارجه آمریکا متوقف شد. آمریکا تاکنون ۶۰ هلیکوپتر رزمی هیوز تحویل عراق داده و در حال تحویل دادن ۲۶ فروند دیگر است. [گک ۳۰۳ و گک ۶۱۸]

۱۰. گروه های مسلح و شرارت آنان در شمال غرب ایران

مناطق مرزی شمال غرب کشور به دلیل وضعیت جغرافیایی پیچیده، هم مرزی با کشور عراق و غفلت های اوایل پیروزی انقلاب اسلامی، موقعیتی مناسب برای تاخت و تاز گروه های مسلح مخالف نظام و توطئه قدرت های خارجی برای فشار بر نظام تازه تأسیس جمهوری اسلامی پدید آورده بود. آیت الله خامنه ای رئیس جمهور وقت، توطئه در کردستان را پس از پیروزی انقلاب اسلامی، تجربه ای بزرگ، حساس و بسیار دشوار خواند و گفت: «اگر جمهوری اسلامی در خنثی سازی این توطئه موفق نمی شد، معنایش این بود که گروهی گمراه بر بخشی از کشور اسلامی مسلط می شدند و یک اسرائیل جدید و یا حداقل پایگاهی دائمی برای فشار بر نیروها در منطقه ایجاد می کرد.» [گک ۲۹۷]

به هر صورت، توطئه اصلی شکست خورد، اما گروه های مسلح در دوران جنگ تحمیلی با پشتیبانی عراق و قدرت های دیگر با دست زدن به اقدامات ایزدایی و ایجاد ناامنی، مین گذاری جاده ها و مسیرها، ایجاد کمین، حمله به پایگاه ها، ترور و... در مناطق شمال غرب، همواره بخشی از توان نظامی جمهوری اسلامی را برای مقابله یا برقراری امنیت در این مناطق به خود مشغول کردند. اقدامات این گروه ها در مقاطع مختلف زمانی ضعف و شدت داشت و رژیم عراق هرگاه از آمادگی رزمندگان جمهوری اسلامی برای اجرای عملیات احساس خطر می کرد، فشار بر این گروه ها را برای اقدامات ایزدایی تشدید می کرد. در این دوره (آخر آذر و دی ماه ۱۳۶۴) که از دوره های نسبتاً فعال گروه های دمکرات، کومه له و مجاهدین خلق (منافقین) در این مناطق است، رژیم عراق به حزب دمکرات اخطار کرد که هرچه زودتر عمده نیروهایش را از خاک عراق به ایران منتقل و اقداماتش را علیه رزمندگان اسلام تشدید کند و گرنه از پشتیبانی

مالی و تسلیحاتی عراق محروم خواهد شد. [گگ ۲۵۸ و گگ ۴۶۹] در پی این اختطارها، حزب دمکرات بر فعالیت خود افزود و سران این حزب در پیامی مرخصی ها و مأموریت های دو واحد نظامی خود را لغو کردند و از دو واحد نظامی دیگر خواستند به پایگاه های رزمندگان به ویژه پایگاه های بسیج عشایر حمله کنند. [گگ ۷۱۳]

در این دوره همچنین خبرهای متعددی از ورود گروه هایی از مجاهدین خلق (منافقین) از عراق به مناطق شمال غرب کشور و آمادگی برای اعزام به نقاط مختلف کشور با هدف اجرای عملیات های ایذایی و خرابکاری در دست است. [گگ ۷۱۳، گگ ۷۶۴، گگ ۸۲۱، گگ ۸۵۲] در بیشتر روزهای این دوره، میان نیروهای خودی و افراد گروه های مسلح درگیری رخ داد یا این گروه ها تحرکاتی را انجام دادند. در این درگیری ها و تحرکات از مدافعان جمهوری اسلامی ۷۴ تن شهید و ۱۵ تن اسیر شدند و از افراد ضدانقلاب حداقل ۵۳ تن کشته، ۵ تن دستگیر و عده ای نیز تسلیم شدند. برخی از وقایع مهم این دوره چنین است:

• درگیری میان نیروهای پایگاه حاج بامیان در محور مهاباد - سردشت با افراد حزب دمکرات به شهادت ۶ تن از سربازان پایگاه انجامید. [گگ ۶۴]

• افراد حزب دمکرات، مردم روستای قندرلو (تکاب) را در مسجد جمع کردند و به آنان هشدار دادند که هرکس با جمهوری اسلامی همکاری کند، اعدام می شود. [گگ ۱۷۳]

• حمله غافلگیرانه افراد کومه له در هوای مه آلود بامداد به پایگاه ژاندارمری جوشن از توابع سقز به شهادت، جراحت و اسارت ۲۹ تن انجامید. [گگ ۲۱۸]

• حمله رزمندگان سپاه با پشتیبانی هوانیروز ارتش به پایگاه کومه له در توابع مریوان تلفات بسیاری به این گروه وارد کرد و ۱۰ تن نیز تسلیم شدند. [گگ ۲۵۸]

• یک گروهان از نیروهای خودی که از مراسم فاتحه خوانی روستایی در پیرانشهر باز می گشتند به کمین دمکرات ها افتادند و متحمل ۵ شهید و ۴ مجروح شدند. [گگ ۲۵۸]

• در درگیری نیروهای پاسگاه اسلام دشت منطقه مریوان با افراد ضدانقلاب، ۷ تن از این افراد کشته شدند. [گگ ۶۳۹]

• در درگیری نیروهای تیپ شهید افیونی با افراد کومه له در اطراف مریوان، ۵ تن شهید و ۳ تن مجروح شدند و تعدادی از ضدانقلاب کشته شدند. [گگ ۷۶۴]

• حدود ۷۰ نفر از منافقین از منطقه قطور وارد کشور شده و پس از تقسیم به گروه های چندنفری با حرکت به سمت شهرهای بزرگ، قصد دارند در ایام دهه فجر به عملیات تروریستی دست بزنند. [گگ ۸۵۲]

الف. گروه های مبارز

استان های شمالی عراق: سلیمانیه، کرکوک، اربیل، دهوک و موصل، منطقه بسیار گسترده ای است که گروه های مسلح متعددی در دوران جنگ، در این منطقه علیه حکومت بعثی مبارزه می کردند. این گروه ها با اجرای انواع عملیات های چریکی: حمله به پایگاه ها و تأسیسات و ستون های نظامی، حمله به مراکز امنیتی، دولتی، اقتصادی، جاده های مهم، خطوط لوله نفت و... بخش بزرگی از ارتش و نیروهای امنیتی عراق را درگیر خود کرده بودند. گزارشگر تلویزیون آی.تی.وی. انگلیس که مدتی در این منطقه برای تهیه گزارش، مبارزان را همراهی می کرده، گفته است: «حملات مبارزین که تقریباً هر روز انجام می گیرد، نیروهای عراقی را زیرورو کرده و در شرایطی که رژیم بغداد درگیر جنگ با ایران است، رهبران بعثی ناگزیر شده اند یک چهارم نیروهای ارتش را در این منطقه مستقر نمایند. ... رزمندگان کرد با پیشروی های قدم به قدم، بخش مهمی از کردستان عراق را به کنترل خود درآورده اند.» [گک ۴۹۸]

خبرنگار روزنامه تایمز مالی نیز که مدت یازده هفته همراه چریک های حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) شمال این کشور را پیموده، نوشته نواحی آزادشده به دست چریک های کرد از مرز عراق با ایران تا مرز عراق با ترکیه و سوریه گسترش یافته است. بهبود روابط حزب دمکرات عراق با دولت ایران موجب شده که سلاح و مهمات آسان تر به دست این حزب که ۱۰ هزار چریک مسلح دارد، برسد. گروه رقیب دیگری نیز به نام اتحادیه میهنی کردستان (طالبانی ها) فعالیت دارد که خواست هر دو گروه استقلال کردستان است. این خبرنگار از عوامل اصلی افزایش قدرت بارزانی ها را رابطه جدید با ایران می داند. [گک ۴۹۸] گزارشگر آی.تی.وی. در گزارش دیگری آورده است که رژیم عراق به رغم استقرار ۱۰ هزار سرباز در شهر زاخو برای حفاظت از جاده اصلی عراق به ترکیه و خطوط لوله نفت، قادر به مقابله جدی با چریک های کرد که این منطقه حوزه فعالیت آنهاست، نیست. نیروهای بارزانی با برخورداری از سلاح های سنگین جدید و حتی موشک های حرارتی که از طریق ایران دریافت کرده اند، از پرواز هلیکوپترهای توپدار عراق بر فراز پایگاه های خود در شمال این کشور نگرانی ندارند. از جمله عملیات بارزانی ها حمله غافلگیرانه علیه ۲ کامیون سرباز عراقی در ۵ کیلومتری زاخو بود که ۱۶ سرباز عراقی کشته و تعدادی مجروح شدند. [گک ۵۲۸]

علاوه بر دو گروه بارزانی و طالبانی، گروه های دیگری چون انقلابیون مسلمان کرد و مبارزان مسلمان در شمال عراق و دیگر نقاط این کشور با رژیم عراق مبارزه می کردند. از جمله عملیات های این مبارزان انقلابی در این دوره، انفجار مرکز مخابرات داودیه بغداد [گک ۱۹۸]؛

حمله به اداره گذرنامه و ثبت احوال سلیمانیه [گک ۵۲۷]؛ حمله به پایگاه های ارتش عراق در شهر عقره، محور باطوفه، شهر گرمیان و جاده قلعه چولان؛ حمله به نیروهای ارتش عراق در محور قره داغ - سلیمانیه و انهدام ۲ خودرو و کشته شدن ۲۸ نظامی عراقی؛ حمله به قرارگاه ارتش خلقی و ساختمان حزب بعث در حلبچه و حمله به پادگان دهوکان و پایگاه های اطراف جاده سلیمانیه - عربت می باشد که خسارت و تلفات شدید به قوای بعثی تحمیل کرده است.

ب. جنایات بعثی ها در شمال عراق

حکومت عراق به دلیل تلاش و فعالیت گروه های مسلح مبارز در شمال عراق نمی توانست بر این منطقه اعمال حاکمیت کند و به رغم اینکه توان نظامی بسیاری را صرف مقابله با این گروه ها یا حفاظت از پایگاه ها و تأسیسات خود در این منطقه می کرد، همه روزه در معرض حملات مبارزان بود و خسارات و تلفات زیادی متحمل می شد. ارتش عراق که توان دسترسی به نقاط کوهستانی، صعب العبور و مناطق استقرار گروه های مبارز را نداشت، برای در فشار گذاشتن مبارزان، به شهرها و مناطق مسکونی شمال عراق حمله می کرد و بسیاری از این مناطق را تخریب و خانواده ها را آواره می کرد و می کوشید در مناطق شمالی وضعیت تغییر جمعیتی ایجاد کند و بخش هایی از جمعیت این مناطق را به مرکز و جنوب عراق کوچ دهد و مردم غیرکرد را به این منطقه منتقل کند. به گفته رادیو بی بی سی، گروه کثیری از افراد جیش الشعبی عراق شهرهای سلیمانیه و اربیل را محاصره کرده و خانه ها را برای یافتن فراریان ارتش، ناراضیان و سلاح جست وجو کرده اند، بسیاری از مردم بازداشت و خانه هایشان با بولدوزر خراب شده است. این رادیو افزود: چندین منبع خبری متفق القول اند که روز ۵ نوامبر، مرکز قدیمی شهر اربیل بمباران شد و بر اثر آن، بیش از ۲۰۰ نفر جان باختند. دولت عراق کودکان را بازداشت می کند تا برادران و پدران آنها را که به سازمان های چریکی پیوسته اند، تحت فشار بگذارد تا خود را تسلیم کنند. به گفته منابع کرد، علاوه بر کودکان، چندین هزار زن، نوزاد و مردان مسن نیز در زندان اند. در اواسط ماه نوامبر، ۱۶۰ تن از زندانیان بدون محاکمه به دار آویخته شدند. بی بی سی افزود: ملک حسین واحدی از ارتش اردن را به عراق اعزام کرده تا ارتش عراق را برای کنترل مناطق کردنشین یاری دهد. [گک ۸۶]

نشریه تایمز لندن نیز نوشت: «سربازان عراقی در یورش علیه غیرنظامیان در شمال عراق، حداقل ۳۰۰ نفر را به قتل رساندند. ... و در شهرهای اربیل، موصل، کرکوک و سلیمانیه برای یافتن فراریان ارتش و مخالفان صدام، در جست وجوی خانه به خانه، خانه های بسیاری ویران شده است. [گک ۲۵۹]

مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق در گزارشى كى از جنایات حكومت عراق اعلام كرد كه ۳۰۰۰ نفر از زندانیان زندان ابوغریب را به ۳۰ کیلومتری بغداد منتقل و همه را اعدام کردند. [گک ۲۹۴]

گزارشگر تلویزیون آی.تی.وی. انگلیس نیز در تشریح جنایات بعثی ها در مناطق کردنشین عراق گفت که رژیم صدام تاکنون، ۸۰۰۰ غیرنظامی کُرد را دستگیر و ناپدید کرده است. [گک ۴۹۸]

واحد مرکزی خبر گزارش داد که حکومت عراق یک کمر بند امنیتی به فاصله ۲۰ کیلومتر در اطراف سلیمانیه احداث کرده و با مین گذاری و استفاده از نورافکن های قوی در شب ها می کوشد مجاهدین مسلمان را محاصره و از کمک رسانی روستائیان اطراف به داخل شهر جلوگیری کند. همچنین در تلاش است که با بمباران روستاهای سلیمانیه و کوه های مجاور، روستائیان را وادار به مهاجرت کند. [گک ۵۵۳]

سازمان عفو بین المللی اعلام کرد که از اواخر مهر ۱۳۶۴ تاکنون، بیش از ۳۰۰ تن از جمله تعداد زیادی کُرد در شهرهای شمالی عراق کشته شده و صدها دانشجو، فراری ارتش، غایبین و اعضای واقعی یا فرضی چریک های کرد و خانواده هایشان دستگیر شده اند. [گک ۵۷۸]

به گفته بی بی سی، سازمان عفو بین المللی تحقیق در مورد این جنایات را به عهده دولت عراق گذاشت و از این دولت خواست درباره اخبار کشتار مردم در مناطق کردنشین شمال عراق به دست نیروهای عراقی، تحقیق کند. [گک ۶۷۷] گزارش رسیده به خبرگزاری جمهوری اسلامی حاکی است که ۱۰۵ سرباز عراقی که از مقابله با نیروهای جمهوری اسلامی خودداری کرده بودند در دیاله و بغداد در ملأعام تیرباران شدند. [گک ۷۹۶]

موارد مذکور گوشه و نمونه ای از جنایات حکومت بعثی در شمال عراق بود. چه جنایات بسیاری به دست این حکومت در شمال عراق و دیگر نقاط عراق انجام شد که مخفی ماند یا فقط بخشی از آن آشکار گردید.

۱۲. جنگ و دولت

نقش دولت در جنگ و آثاری که سیاست ها و عملکردهای دولت در جنگ و نیز اقتصاد و اجتماع و زندگی روزمره مردم و سیاست خارجی و داخلی داشت و تأثیراتی که این سیاست ها و عملکردها به طور مستقیم و غیرمستقیم بر جنگ می گذاشت و همچنین اداره کشور و پشتیبانی جنگ در وضعیت جنگی و تحریم های شدید اقتصادی و تسلیحاتی و کاهش شدید درآمد نفت (که اصلی ترین درآمد دولت را تشکیل می داد) و فشارهای همه جانبه دیگر، موضوعی نیست که بتوان در مقدمه این کتاب و با اطلاعاتی که در این دوره ۳۷ روزه جنگ در این باره آمده به آن پرداخت و در این زمینه نیاز به پژوهشی جامع و فراگیر است. در اینجا فقط با اشاره به نکته ای از قول رئیس دولت، به بیان نکاتی از قول دو تن از فرماندهان جنگ و پشتیبانی جنگ که ارتباط مستقیم و نزدیک با موضوع داشتند، اکتفا می شود. گفتنی است که پس از مأموریت یافتن آقای هاشمی از طرف امام خمینی برای تشکیل ستاد فرماندهی کل قوا و سپس حکم آقای هاشمی به

نخست وزیر در مورد برگزیدن وی به عنوان مسئول معاونت پشتیبانی جنگ ستاد فرماندهی کل قوا، مسئولیت دولت چندین برابر شد و همه دولت در جایگاه پشتیبانی جنگ قرار گرفت؛ اگرچه قبل از این دولت از طریق چندین وزارتخانه جنگ را پشتیبانی می کرد.

نخست وزیر روز ۳۰ آذر ۱۳۶۴ در همایش فرماندهان یگان های نیروی زمینی ارتش گفت: در حالی که هر روز و هر لحظه حضور جنگ را در همه صحنه ها احساس می کردیم، کوشیدیم تاحدی که اصل نظام به خطر نیفتد، اولویت را به سوی نیازهای جنگی هدایت کنیم. [گک ۱۴۲]

فرمانده کل سپاه در گردهمایی وزیر و مسئولان وزارت راه و ترابری که روز ۵ دی ۱۳۶۴ با هدف افزایش پشتیبانی ها و حضور این وزارتخانه در جنگ در اهواز تشکیل شده بود، گفت: «جای بسیار خوشبختی است که برادران عزیز دولت را می بینیم که یکی پس از دیگری به جمع رزمندگان اسلام اضافه می شوند و امکانات کشور را با توانایی بیشتر از گذشته در خدمت جنگ قرار می دهند. اگرچه رزمندگان اسلام مدت های زیادی چشم انتظار چنین حرکاتی در کشور بودند، اما باز هم جای شکر دارد که برادران عزیز مثل وزارت راه و آموزش و پرورش علاوه بر پشتیبانی های غیرمستقیمی که وزارتخانه های دیگر هم انجام می دهند، پیشنهاد مشارکت در امر جنگ به صورت مستقیم شدند؛ به تعبیری، یک عضو جنگ و قرارگاه خاتم شدند.» [گک ۲۳۴]

فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص) نیز با تقسیم فعالیت های مهندسی جنگ به "مهندسی رزمی" و "مهندسی صنعتی" و تشریح وظایف هر بخش، گفت: «از خرداد امسال (۱۳۶۴) با تشکیل کمیسیون ویژه صنعتی دولت با حضور ۱۴ وزیر (وزیران راه و ترابری، کشاورزی، نیرو، برنامه و بودجه، صنایع سنگین، معادن و فلزات، مخابرات، جهاد سازندگی، سپاه، دفاع و...) به ریاست نخست وزیر و تشکیل کمیته های زیرمجموعه آن شامل: کمیته مهندسی رزمی به ریاست وزیر جهاد سازندگی و کمیته مهندسی صنعتی به ریاست وزیر صنایع سنگین، زمینه حضور گسترده دولت در جنگ فراهم شده است. قبل از این، کارهای مهندسی جنگ به عهده واحدهای مهندسی سپاه، جهاد و ارتش بود که اینها به تنهایی نمی توانند مشکلات جنگ را حل کنند. وزارت راه و ترابری از سه سال پیش در جنگ آمده و زحمات زیادی کشیده، ولی چون یک کار تشکیلاتی کامل نبود، نتوانسته توان خودش را آن طور که باید در جنگ بیاورد. با تشکیل این کمیته ها، وزارت مسکن و شهرسازی، کشاورزی، راه و ترابری، جهاد سازندگی، صنایع سنگین، بنیاد مستضعفان، اینها همه آمده اند و در جنگ مسئولیت و کار پذیرفته اند.» [ص گک ۵۴۶]

علاوه بر پشتیبانی های مهندسی و تدارکاتی، وزارتخانه های آموزش و پرورش، فرهنگ و آموزش عالی، بهداشت و درمان و سازمان های دیگری از دولت نیز برای تأمین نیروی رزمنده و نیروی متخصص برای جبهه ها، همکاری های تنگاتنگی با مسئولان جنگ داشتند.

تلاش فراوان عراق برای محروم کردن ایران از صادرات نفت و درآمد ارزی با هدف کشاندن ایران به پای میز مذاکره به رغم بیش از ۷۰ بار بمباران جزیره خارک و تأسیسات آن و نیز ادعای بیش از ۱۲۰ حمله به نفتکش ها طی چهارماه، به نتیجه دلخواه حکام بعثی منجر نشد، اما در صادرات نفت ایران اختلال ایجاد کرد و آن را کاهش داد. به نوشته نشریه ژون آفریک، بر اثر این حملات، صادرات ایران در آذرماه از حدود ۴/۱ میلیون بشکه به ۸۰۰ هزار بشکه در روز رسید و به رغم استفاده از پیشرفته ترین هواپیماهای فرانسوی و موشک لیزری، طرح بغداد برای خفقان اقتصادی ایران با فلج کردن صادرات نفت، شکست خورد. [گک ۹۴] اولاف پالمه نماینده دبیرکل سازمان ملل برای مذاکره با ایران و عراق، با رد نظر برخی سیاستمداران که معتقد بودند با از بین رفتن خارک، ایران به پای میز مذاکره خواهد نشست، این را تصور نادرستی خواند و گفت حتی نابودی خارک هم نمی تواند ایرانی ها را به زانو درآورد. [گک ۲۲۵]

از سوی دیگر، ایران تلاش می کرد با ایجاد تنوع در مبادی صدور نفت، آسیب پذیری صادرات را کاهش دهد. با این هدف به همت جهاد سازندگی جاده مسیر خط لوله جدید نفتی ۴۵ روزه احداث گردید؛ پروژه ای که پیمانکاران خارجی شرکت کننده در مناقصه خواستار چند میلیارد دلار و بیش از یک سال فرصت بودند. [گک ۲۲۶] نشریه مید هم نوشت که ایران برای احداث خط لوله دوقلوی نفت از تلمبه خانه خارک تا عسلویه می کوشد و به مقاطعه کاران هفت ماه وقت داده تا ۱۷۲ کیلومتر از آن را تکمیل کنند تا تابستان ۱۳۶۵، بهره برداری از آن امکان پذیر شود. [گک ۴۵] همچنین مطبوعات لندن نوشتند از این پس، صادرات ایران از بندر گناوه (۱۵ کیلومتری خارک) انجام می شود. علاوه بر آن، ایران در صدد احداث پایانه ای امن در بندر جاسک در ساحل دریای عمان است. [گک ۳۳۵]

افزون بر تشدید تلاش عراق برای بمباران تأسیسات نفتی ایران و نفتکش های حامل نفت ایران، حامیان عراق جنگ قیمت ها را راه انداختند تا ایران از طریق کاهش قیمت نفت نیز در مضیقه قرار گیرد. از ۱۰ آذرماه تا پایان دی ماه، قیمت هر بشکه نفت حدود ۹ دلار کاهش یافت و به بشکه ای کمتر از ۲۰ دلار رسید و این برای اولین بار بعد از پیروزی انقلاب اسلامی بود که قیمت نفت تا این حد نزول می کرد. [گک ۸۶۰] به این ترتیب، در این دوره هم میزان صادرات نفت و هم قیمت آن؛ یعنی اصلی ترین منبع درآمد دولت، کاهش یافت و فشار و مشکلات تأمین هزینه ها برای دولت تشدید شد.

سفر غیرمنتظره صدام به مسکو در بامداد ۲۵ آذرماه، حیرت سیاستمداران و رسانه های جهان را برانگیخت. غالباً دلیل این سفر را رخ دادن موضوعی مهم یا بروز وضعیتی اضطراری در مورد عراق و حکومت آن اعلام کردند. بیشترین احتمالی که در این باره داده شد، اینکه تلاش صدام برای جلب حمایت سران شوروی در جهت تشدید فشار به ایران و نیز دریافت تجهیزات نظامی بیشتر و پیشرفته تر از شوروی بوده است. [گک ۳۱] گرومیکو رئیس جمهور شوروی در ضیافت ۲۶ آذر در کاخ کرملین، جنگ ایران و عراق را جنگی غیرلازم و بی معنا خواند و گفت: «به نظر ما آنهایی که برخلاف هر منطقی به ادامه این جنگ تا پایان پیروزمندانه فرامی خوانند و آن را وسیله تسویه حساب با دشمن و تحمیل اراده سیاسی خود بر او می دانند، غیرمسئول عمل می کنند. اتحاد جماهیر شوروی طرف دار این است که مسائل مورد نزاع بین عراق و ایران بر سر میز مذاکره حل و فصل شود و نه در میدان جنگ.» صدام نیز در این مهمانی، از جمله مشکلات منطقه را اصرار ایران بر ادامه جنگ و مخالفت با ابتکارهای بین المللی صلح خواند و عراق را مایل به حل مسالمت آمیز جنگ اعلام کرد و از شوروی خواست تا تلاش فراینده ای را در شورای امنیت و محافل دیگر برای برقراری صلح مبذول کند. [گک ۷۰]

خبرگزاری جمهوری اسلامی پس از سفر دوازده روزه صدام به مسکو، جمع بندی مهم ترین تحلیل رسانه های خارجی و محافل داخلی را درباره اهداف این سفر چنین برشمرده است: درخواست عراق برای دریافت سلاح های پیشرفته و افزایش حجم دیگر سلاح های ارسالی؛ جلب موافقت برای استفاده از سلاح هایی که دریافت کرده و هنوز به کار نبرده است؛ درخواست مجوز برای حملات سنگین به مراکز اقتصادی و حیاتی ایران؛ کسب حمایت روانی و سیاسی؛ واکنش در برابر بی مهری اخیر عربستان و برخی کشورهای خلیج فارس. خبرگزاری جمهوری اسلامی همچنین درباره نحوه استقبال از صدام و نحوه انعکاس اخبار این سفر چنین نتیجه گیری کرده است: استقبال چندان گرمی از صدام نشد؛ بیانیه رسمی در پایان سفر منتشر نشد؛ اغلب خبرگزاری ها به وجود اختلاف نظر میان صدام و رهبران شوروی اشاره کرده اند؛ روی نقش شوروی به عنوان میانجی و قدرتی که می تواند جنگ را خاتمه دهد، تأکید شد؛ شوروی بارها این جنگ را بیهوده اعلام کرده و این بار گرومیکو با لحنی شدیدتر این موضع را تکرار کرد. [گک ۱۱۶]

رئیس جمهوری اسلامی ایران در واکنش به سفر صدام و مواضع شوروی در خطبه نماز جمعه (۲۹/۹/۱۳۶۴) گفت: «غیرمنطقی و غیرعادلانه این است که از یک جنایتکار جنگی دعوت و پذیرایی کنند و او را به کشورشان راه دهند و احیاناً بخواهند او را کمک کنند.» وی با تأکید بر اینکه مردم ما تا رسیدن به پیروزی نهایی لحظه ای توقف نخواهند کرد، تنبیه متجاوز را اقدامی منطقی و در خدمت

انسان‌ها خوانند و افزود: ما مایلیم شوروی در این مورد سنجیده کار کند و دشمن ما را تقویت نکند و روابط ما را با خود تهدید نکند. آیت‌الله خامنه‌ای خطاب به رهبران شوروی گفت وقتی شما بدون دلیل در افغانستان حضور دارید و سرنوشت ملتی را می‌خواهید تعیین کنید، چگونه می‌خواهید درباره مسئله جنگ ملتی که از انقلاب خود دفاع می‌کند، اظهار نظر کنید. [گک ۱۲۲]

نماینده امام در شورای عالی دفاع نیز روز ۳۰/۹/۱۳۶۴ در جمع رزمندگان راهیان کربلا- گفت: «صدام برای در یوزگی نجات خودش مجبور شد به کرملین برود، اما ما امیدواریم سران اتحاد جماهیر شوروی که در مسئله قطعنامه مربوط به ایران ثابت کردند حاضرند واقع بین باشند، این را ادامه دهند و بیش از این به حمایت از مفلوکی که رفتنی است ادامه ندهند و مواظب باشند که روابطشان را با مردمی که از کوه مستحکم ترند، تیره نسازند.» [گک ۱۳۹] آقای هاشمی همچنین در خاطرات این روز خود با اشاره به ملاقات با امام خمینی، نوشته است: «نظر امام هم این بود که صدام به احتمال قوی، در مسکو چیزی به دست نیاورده است.» [گک ۱۳۸]

جانشین فرمانده کل قوا در خطبه‌های نماز جمعه ۶/۱۰/۱۳۶۴ نیز با اشاره به اینکه معاون صدام بعد از این سفر گفته است سطح روابط ما با شوروی مطلوب نیست، گفت شوروی‌ها رسماً به خود ما اطلاع دادند که شما نگران تغییر موضع ما نباشید، ما همان حرف قدیمی را زده ایم، ... ما بی طرفی را رعایت می‌کنیم. وی با اعلام اینکه این نشان واقع بینی است، تأکید کرد که حرکت جانانه مردم اثر خودش را گذاشته است. آقای هاشمی در ادامه به انقلاب مردم ایران که با هزاران شهید به پیروزی رسید و اشاره به تجاوز حکومت عراق به انقلاب و سرزمین ایران و تحمیل هزاران کشته و ویرانی بسیار و اخراج صدها هزار نفر از مردم عراق با دست خالی، پرسید که آقای گرومیکو تلاش مردم برای دفع تجاوز و گرفتن حقشان بی معناست؟ و افزود: «بی معنا این است که یک ابرقدرتی که حق و تو در سازمان ملل دارد، بیاید بگوید که مهاجم را آزاد کنید و از این همه جنایت صرف نظر کنید.» وی تأکید کرد شما که قبول دارید عراق متجاوز است، این را در سازمان ملل و جاهای دیگر بگویید که عراق جنگ را شروع کرد، اگر این را بگویید، جنگ تمام می‌شود. آقای هاشمی افزود: این جنگ ما بی معناست یا حضور نیروهای شوروی در افغانستان؟ ... جنگ ما دفاع و مطالبه حق است. ... جمهوری اسلامی از حقوقی که اعلام کرده، عقب نشینی نمی‌کند. ... قدرت گرفتن حقان را هم داریم و داریم آماده می‌شویم برای گرفتن حق. وی خطاب به شوروی، امریکا، غرب و کشورهای عربی و عراق گفت: یک فرصت می‌دهیم که اگر آمادگی دارید حق را بپردازید، متجاوز را محاکمه کنید و کیفر کنید ... جمهوری اسلامی مایل نیست که یک قطره خون هم از کسی در این راه به زمین بریزد. ... اگر این کار را نکنید، راه اسلام، راه منطق و راه عقل این است که کسی که قدرت گرفتن حقش را دارد با اتکای به قدرت، حقش را بگیرد. [گک ۲۶۱]

روز بعد از اظهارات آقای هاشمی، رادیو مسکو در گفتاری بر وفاداری شوروی به مناسبات حسن همجواری با ایران و تلاش برای بهبود و گسترش روابط تأکید کرد و با اشاره به تأثیر منفی جنگ در روابط دو کشور، ضرورت پایان جنگ از طریق مذاکره را یادآور شد. این رادیو برخلاف موضع همیشگی مسکو به اصطلاح "جنگ بی معنی" اشاره نکرد. [گک ۲۸۴] هشتم دی ماه، وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی به سفیر شوروی اطلاع داد که ایران با پیشنهاد شوروی برای سفر قائم مقام وزیر امور خارجه اش به تهران موافقت کرده است. سفیر شوروی با استقبال از این موضوع آن را به نفع هر دو کشور خواند و خواستار کاهش تبلیغات ضد شوروی در ایران شد. [گک ۳۰۴] سفیر شوروی همچنین در ملاقات با قائم مقام وزیر امور خارجه ایران، در گزارشی از مذاکرات سران شوروی و امریکا، هدف این مذاکرات را جلوگیری از خطری که صلح و امنیت مردم کره زمین را تهدید می کند، اعلام کرد و گفت که این مذاکرات با هدف دخالت در امور داخلی دیگر کشورها صورت نمی گیرد. [گک ۴۳۸] از سوی دیگر، معاون رئیس بخش روابط خارجی کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی که به کویت سفر کرده بود، در مصاحبه ای در کویت، گفت که شوروی از طریق سیاسی و نیز جلوگیری از پیروزی ایران برای پایان جنگ ایران و عراق تلاش می کند. وی افزود که عدم پیروزی ایران در جنگ با همکاری و تلاش ما صورت گرفته است. وی افزود: «یک طرف می خواهد جنگ را تمام کند و طرف دیگر می خواهد جنگ را تا تحقق پیروزی ادامه دهد؛ ما ممکن نیست موضع طرف دوم را تأیید کنیم، زیرا این موضع بی افق، کوتاه نظرانه، غیرصحیح و غیرواقعی است.» [گک ۴۳۹] خبرگزاری جمهوری اسلامی در تحلیلی درباره این سخنان، این اظهارات را اقدامی برنامه ریزی شده از طرف روس ها ارزیابی کرد و نوشت با توجه به سفر قریب الوقوع قائم مقام وزیر امور خارجه شوروی به ایران، رهبران روسیه با این اقدام به عراقی ها و دیگر کشورهای منطقه اطمینان دادند که موضع شوروی در قبال جنگ تغییری نکرده و سفر قائم مقام وزیر امور خارجه شوروی به ایران نیز هیچ تغییری در این موضع ایجاد نمی کند. [گک ۴۴۰]

۱۵. فعالیت های دیپلماتیک، تلاش های صلح

روز ۲۹ خرداد ۱۳۶۴، آقای هاشمی رفسنجانی در مقام فرماندهی عالی جنگ در دیدار با نمایندگان کشورهای خارجی در ایران، با وضوح تمام بر آمادگی ایران برای پایان دادن به جنگ به شرط توجه به حداقل حقوق و خواسته های منطقی جمهوری اسلامی تأکید کرد و در پیامی کتبی که در همین دیدار تسلیم نمایندگان کشورها شد، شیوه کار را چنین اعلام کرد: «جلب اعتماد ملت ایران و تحقق صلح پایدار در این است که دولت ها و جوامع بین المللی به حقایق

اعتراف کنند. در چنین صورتی امکان تشکیل یک محکمه بین المللی برای محاکمه رژیم بعث عراق به عنوان آغازگر جنگ به وجود آمده و راه ختم جنگ را هموار خواهد ساخت.» آقای هاشمی با اشاره به تأکید شماری از کشورها بر "ضرورت ارجاع مسئله جنگ به یک دادگاه بین المللی"، گفت که ابتدا دولت ها و جوامع باید بخشی از موضوع را که "متجاوز بودن رژیم عراق است" بپذیرند و دادگاه برای تعیین کیفر متجاوز تشکیل شود، نه تعیین متجاوز.

با اعلام خط مشی جدید، زمینه گفت و گو با کشورها و جوامع بین المللی گشوده شد و تحرک جدیدی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی آغاز گردید. طی حدود شش ماهی که از این اعلام آمادگی تا دوره کتاب حاضر گذشت، برخی دولت ها بر متجاوز بودن رژیم عراق اذعان کردند، اما جوامع مسئول چون سازمان ملل و شورای امنیت توجه لازم را به این مبنای اعلام شده ایران نکردند. به هر صورت، در این دوره (۲۴ آذر تا ۳۰ دی ۱۳۶۴) نیز تلاش های سیاسی جمهوری اسلامی با هدف روشن ساختن مواضع جمهوری اسلامی در قبال جنگ، بیان دلایل متجاوز بودن عراق و توضیح شرایط ایران برای پایان جنگ در قالب سفرها، مذاکرات و پیام ها ادامه یافت. البته برخی سفرهای این دوره بیش از آنکه جنبه سیاسی داشته باشد، سفرهایی فرهنگی، اقتصادی و تجاری بود، اما همین موقعیت ها نیز برای بیان مواضع جمهوری اسلامی مغتنم شمرده می شد. در این بخش به خلاصه مهم ترین فعالیت ها و مذاکراتی که در این دوره درباره جنگ و صلح انجام شد، اشاره می شود. البته برخی سفرها به دلیل اهمیت بیشتر؛ مثل سفر رئیس جمهور ایران به پاکستان و آفریقا یا به دلیل اینکه موضوع آن جنگ نبوده، مثل سفر هیئت فرانسوی به ایران، به طور مستقل آمده است.

الف. شورای همکاری خلیج فارس، سفر وزیر خارجه امارات به ایران

شورای همکاری خلیج فارس که از چند سال پشتیبانی همه جانبه عراق نتیجه ای عایدش نشده بود با پیش بینی احتمالی شکست عراق و پیروزی ایران، در قطعنامه آخرین اجلاس خود که ۱۵ آبان ۱۳۶۴ منتشر شد، برخلاف گذشته موضع ملایمی در برابر ایران گرفت و با هدف فراهم کردن زمینه آتش بس، تصمیم به برقراری تماس های جدید با ایران و عراق گرفت. نخست وزیر ایران از جمله دلایل مواضع جدید شورای همکاری را چنین اعلام کرد: پی بردن اعضای این شورا به استواری پایه های انقلاب اسلامی، موضع گیری روشن و مثبت ایران در قبال این کشورها و تأکید بر اینکه ایران خواهان آشوب در منطقه نیست و علاقه مند به صلح و آرامش با این کشورهاست. [۳۹] به هر صورت، در وضعیت جدید، پس از تماس ها و مذاکرات و دعوت از وزیر امور خارجه، دکتر ولایتی به عربستان و امارات سفر کرد و باب جدیدی در

روابط با کشورهای منطقه گشوده شد، اما به دلیل مواضع ناعادلانه آنها در مورد جنگ، در این باره نتیجه ای حاصل نشد. [گک ۹۲] از سوی دیگر، اجلاس شورای همکاری، وزیر امور خارجه عمان را برای مذاکره با ایران و عراق برگزیده بود، اما ایران تمایلی به مذاکره با وی نداشت و پیشنهاد کرد که وزیر امور خارجه امارات این وظیفه را به عهده بگیرد. [گک ۱۱۴] در پی این پیشنهاد، وزیر امور خارجه امارات روز ۷ دی ۱۳۶۴، وارد تهران شد. راشد عبدالله در دیدار با مقامات ایران، مذاکره با آنان را برای امارات بسیار مهم خواند و خواستار گسترش روابط و حل مشکلات مسلمانان با همکاری یکدیگر شد. آقای هاشمی در دیدار راشد گفت که با پیروزی انقلاب توقع داشتیم با برادران مسلمان خود همکاری جدیدی را شروع کنیم، اما آنها آلوده به جریانی شدند که دشمنان ما راه انداختند. حال که این کشورها برای همکاری ابراز تمایل کرده اند، ما برای همکاری هیچ قید و شرطی قائل نیستیم. آقای هاشمی افزود که حزب بعث عراق ضد اسلام است. ما انتظار داشتیم که مسلمانان منطقه در حل مسئله جنگ طرف دار اسلام باشند، نه طرف دار آتش افروز. ... اگر مشکلات و موانع ارضی مانع همکاری شما با ما است، حداقل بی طرفی مسئله قابل قبولی است. [گک ۲۹۹]

وزیر خارجه امارات در دیدار با رئیس جمهوری اسلامی ایران، ضمن ابراز رضایت از سفر به ایران و هم صحبتی با برادرانی در ایران که خواستار حسن هم جواری و تعمیق روابط هستند، گفت ما با ایمانی که به صداقت انقلاب اسلامی داشتیم، همواره سعی کرده ایم این درک را در دیگر برادرانمان در خلیج فارس نیز به وجود آوریم. در ادامه دیدار، رئیس جمهور ایران با تأکید بر اینکه ملت های اسلامی به ویژه کشورهای منطقه احتیاج به پیوند و همکاری و وحدت عمیق دارند، گفت با حمله عراق به ما و شروع جنگ، حامیان جهانی رژیم عراق کوشش کردند و نمود کنند که ما با یک همسایه نمی توانیم زندگی کنیم و ما عملاً نشان داده ایم که جمهوری اسلامی با همه همسایگانی که مایل اند روابط سالم و قوی داشته باشند، روابط خود را به سطوح بالایی رسانده است. [گک ۳۲۵]

سفر راشد عبدالله به ایران بازتاب گسترده ای داشت، منابع و رسانه های خارجی هدف وی را متقاعد کردن ایران به تعویق تهاجم زمینی علیه عراق اعلام کردند، اما روزنامه انگلیسی زبان تهران تأیید به گونه ای صریح و غیررسمی نظر جمهوری اسلامی را چنین اعلام کرد: تلاش شیخ راشد صرفاً باید متوجه قانع نمودن دیگر کشورهای حوزه خلیج فارس گردد که تنها راه حل برای جنگ، سرنگونی هرچه سریع تر رژیم بعث عراق و پرداخت غرامت جنگی به ایران است. [گک ۳۲۶] منابع دیپلماتیک منطقه هم سفر راشد عبدالله را مثبت ارزیابی کردند و در مورد تلاش شورای همکاری برای توقف جنگ ابراز خوش بینی کردند. [گک ۳۲۷] از سوی دیگر، یونایتد پرس در گزارشی از ابوظبی، تلاش های دیپلماتیک اخیر برای توقف جنگ را به دلیل پافشاری ایران بر شرایطش ناموفق

اعلام کرد. یونایتد پرس با اعلام اینکه رهبران ایران بازهم مؤدبانه تلاش دیگری از جانب حامیان عرب عراق را برای مذاکره در مورد پایان دادن صلح آمیز جنگ رد کرده اند، افزوده که مقامات رسمی و دیپلمات های منطقه این را نتیجه گیری غم انگیز سفر وزیر خارجه امارات به تهران خواندند. یک مقام رسمی امارات که در سفر همراه عبدالله بوده، گفت اثری از تغییر در مواضع ایران مشاهده نکرده و ایران مُصراً خواهان سرنگونی صدام و پرداخت غرامت جنگی قریب ۲۰۰ میلیارد دلار است. [گک ۵۰۶] قابوس حاکم عمان نیز با بیان اینکه ایران به اقدامات شورای همکاری حسن تفاهم نشان داده، گفته است عراق برای برقراری صلح ابراز تمایل کرده، ولی ایران هیچ علاقه ای به کوشش های شورای همکاری نشان نداده است. [گک ۵۶۱] وزیر امور خارجه انگلیس نیز در پایان سفر به عمان، عربستان و کویت اعلام کرد که حکام این کشورها از پایان یافتن جنگ ناامیدند و در این باره پیشنهادی جز توسل به ابرقدرت ها ندارند. وی افزود که نقش ابرقدرت ها را در این مورد نباید بیش از حد تلقی کرد. در این مرحله، دشوار است که کشوری بتواند برای پایان دادن به جنگ پیشنهادی ارائه دهد. [گک ۴۱]

از سوی دیگر، با توجه به اینکه سوریه و لیبی روابط نزدیکی با ایران داشتند و در برخی مجامع بین المللی از موضع ایران حمایت می کردند و برای ایران روزنه محدودی وجود داشت که در وضعیت تحریم شدید، برخی از اقلام نظامی را به سختی از طریق این دو کشور تهیه کند، اعضای اتحادیه عرب از مدتی قبل با تشکیل کمیته آشتی عرب، کوشیدند با کاستن از دشمنی سوریه و لیبی با عراق و نزدیک کردن این دو کشور به عراق، از حمایت آنها از ایران بکاهند. این کمیته تلاش فراوانی در این زمینه کرد، اما ناکام ماند. تنها موفقیت کمیته آشتی عرب بعد از چهار ماه، تلاش میانجیگرانه میان اردن و سوریه، ملاقات و مذاکره حافظ اسد رئیس جمهور سوریه و حسین حاکم اردن در سفر به سوریه بود که این سفر هم بدون بیانیه مشترک پایان یافت. [گک ۳۳۶ و گک ۳۵۸]

ب. سازمان کنفرانس اسلامی

سازمان کنفرانس اسلامی در اجلاس سال ۱۹۸۱ خود، یک کمیته صلح برای کمک به پایان جنگ ایران و عراق تشکیل داد، ولی بی توجهی این کمیته به اعلام متجاوز و نیز بی توجهی به حقوق کشور مورد تجاوز موجب شد تلاش های این کمیته بی نتیجه بماند؛ به همین دلیل ایران ادامه مذاکره با این کمیته را مشروط به شرایطی کرد. به گفته وزیر امور خارجه مالزی، قرار بود نخست وزیر مالزی هیئت نمایندگی کمیته صلح اسلامی را برای حضور در تهران در ۲۴/۹/۱۳۶۴، سرپرستی کند، ولی ایران اعلام کرد برای مذاکره، کمیته صلح اسلامی باید اول متجاوز را مشخص کند، خسارات جبران گردد و محکمه ای برای حل اختلافات مرزی تشکیل شود، لذا این

مذاکرات به تأخیر افتاد. از سوی دیگر، اعلام شد که در اجلاس وزیران خارجه کشورهای اسلامی برای خاتمه جنگ ایران و عراق راه حل جدیدی بررسی خواهد شد. [گگ ۲۲۴]

شانزدهمین اجلاس وزیران خارجه کشورهای اسلامی ۱۶ دی ۱۳۶۴ در مراکش، آغاز به کار کرد و هیئتی از ایران نیز در آن حضور داشت. از موضوع های مهم این اجلاس و اختلاف برانگیزترین آنها جنگ ایران و عراق بود. [گگ ۴۸۰] درحالی که هیچ طرحی در این باره در دستور کار اجلاس نبود، گفته می شد این موضوع فقط در جهت فشار به ایران در این اجلاس گنجانده شده است. در جلسه افتتاحیه، رئیس کنفرانس از ایران خواست تا منطق نشان دهد و درباره پایان جنگ با عراق مذاکره کند. نماینده ایران با اعتراض به این اظهارات، این درخواست را تخلف از اصول بی طرفی سازمان کنفرانس اسلامی خواند. [گگ ۵۰۵] از سوی دیگر، عراق در سومین روز اجلاس، طرحی را درمورد جنگ تسلیم اجلاس کرد که در آن خواستار آتش بس و عقب نشینی نیروهای دو کشور به مرزهای قبل از جنگ شده بود. وزیر امور خارجه عراق در نطق خود در این اجلاس ایران را مسئول آغاز جنگ، ادامه و نتایج آن اعلام کرد و گفت ایران با ادامه سیاست توسعه طلبانه، عامل اصلی ادامه جنگ و برهم زنده امنیت و ثبات منطقه است. [گگ ۵۳۰]

در چهارمین روز اجلاس، درباره حل و فصل جنگ به طور مفصل بحث شد و ایران پیش نویس قطعنامه ای را به اجلاس پیشنهاد کرد که در آن به راه های کم کردن رنج های جنگ؛ از جمله تحریم کاربرد سلاح های شیمیایی و پرهیز از حمله به هدف های غیرنظامی تأکید شده بود. نماینده ایران در این کنفرانس هم با بیان اینکه عراق در حال تقویت نیرو و دستیابی به برتری نظامی است و دوباره به ایران حمله خواهد کرد، خواستار تضمین صلحی بادوام شد. [گگ ۵۶۰] سازمان کنفرانس اسلامی پس از پنج روز به کار خود پایان داد و برخلاف میل و اصرار عراق و چند کشور حامی آن، در پایان این اجلاس قطعنامه ای درباره جنگ صادر نشد. سرپرست هیئت ایران گفت موضع ما این بود که هیچ قطعنامه ای بدون محکومیت متجاوز مورد تأیید ما نیست و عراق در مقابل می کوشید قطعنامه ای مبنی بر خاتمه مخاصمات بدون ذکری از متجاوز به تصویب برسد که موفق نشد. [گگ ۵۸۲] دیپلمات های مقیم مراکش صادرنشدن بیانیه درمورد جنگ را به منزله پیروزی ایران اعلام و تأکید کردند کنفرانس فاس شکستی برای عراق بود، چراکه کشورهای اسلامی موضع مناسب تری نسبت به سال های قبل درمورد ایران در پیش گرفته اند. [گگ ۶۷۶] به این ترتیب، حضور هیئت جمهوری اسلامی ایران در این اجلاس سازمان کنفرانس اسلامی سبب شد که این سازمان موضعی علیه ایران یا به نفع عراق اتخاذ نکند، اما همان طور که انتظار می رفت، سازمان در این اجلاس خود نه تنها موفق به اقدام یا اتخاذ تصمیمی برای خاتمه جنگ نشد، بلکه برای فعال کردن کمیته صلح اسلامی نیز نتوانست تصمیمی بگیرد.

ترکیه در دوران جنگ، روابط تجاری گسترده و رابطه سیاسی مناسبی با ایران داشت، از ۵ تا ۱۱ دی ۱۳۶۴، یک هیئت بزرگ اقتصادی و تجاری به سرپرستی وزیر مشاور در امور اقتصادی ترکیه به ایران آمد و تفاهم نامه ای نیز میان دو کشور به امضا رسید. نخست وزیر ترکیه نیز از ۱۳ تا ۱۶ دی، همراه گروهی از مشاوران، نمایندگان پارلمان و عده ای از تجار ترکیه به ایران سفر کرد. این سفر بیشتر جنبه اقتصادی و تجاری داشت، لیکن موضوعات سیاسی به خصوص جنگ ایران و عراق از بحث های مهم نخست وزیر ترکیه در ایران بود و از اظهارات وی چنین درک می شود که به گونه ای از طرف غرب مأموریت داشته که ضمن اخذ دیدگاه های مقامات ایران درباره جنگ، آنان را ترغیب به پایان جنگ کند و از احتمال دخالت ابرقدرت ها بترساند، اما مقامات ایران بر شرایط اعلام شده و حداقل محاکمه صدام و پرداخت خسارت ها تأکید کردند.

اوزال نخست وزیر ترکیه در همه اظهارات خود درباره جنگ تأکید بر بی طرفی ترکیه داشت. وی در مصاحبه با خبرگزاری جمهوری اسلامی به طور تلویحی و بیانی بسیار محافظه کارانه پذیرفت که عراق آغازگر جنگ بوده است و گفت در صورت تمایل یکی یا دو طرف جنگ آماده میانجیگری است. [گ ۱۸۴] در اولین دوره مذاکرات، نخست وزیر ایران با بیان اینکه: «ما در چهره دشمن خود، تجاوزگری را می بینیم که اگر نتوانیم او را سرکوب کنیم، منطقه روی صلح و امنیت نخواهد دید.» با اشاره به بخشی از جنایات رژیم عراق، گفت که در قبال چنین جنایاتی از برادران ترک خود انتظار حساسیت بیشتری داریم. در پی این مذاکرات، اوزال در مصاحبه ای گفت: «دیدگاه ایران نسبت به جنگ تغییری نکرده و روزنه امیدی برای صلح دیده نمی شود. ... شرط های موجود مساعد به نظر نمی رسد و ایرانی ها تصمیم دارند تا حصول نتیجه خوب جنگ را ادامه دهند.» [گ ۴۳۶]

در مذاکرات خصوصی، نخست وزیر ایران با اشاره به اینکه «از نظر نیروی انسانی و اقتصادی و امکانات در وضعیت خوبی قرار داریم.» تأکید کرد: «ما سیاستی اتخاذ کرده ایم که اگر جنگ ۲۰ سال هم طول بکشد ادامه خواهیم داد.» اوزال پرسید: «آیا مسئله عراق فقط صدام است و اگر به اذن خدا صدام برود، جنگ تمام خواهد شد؟» مهندس موسوی پاسخ داد: «مسئله صدام است و اگر صدام برود جنگ نخواهد بود.» [گ ۴۳۷]

نخست وزیر ترکیه در مذاکره با جانشین فرمانده کل قوا گفت جنگ بسیاری از امکانات شما را از بین می برد. آقای هاشمی ضمن تأیید این موضوع گفت: هیچ راهی بجز خلاص شدن از حزب بعث وجود ندارد، اگر شما راه حلی دارید مطرح کنید. اوزال پاسخ داد که راه حلی در نظر نداریم، ولی اگر صلح شود و عراق خسارت بپردازد، رژیم عراق نخواهد ماند. آقای هاشمی گفت اگر صدام محکوم شود، گمان می کنم که صدام نمی ماند. اینکه مطرح کردید اگر جنگ

تمام شود و خسارت ها را کشورهای دیگر پردازند، به معنای نگه داشتن صدام است. آقای هاشمی این تصور برخی همسایگان را که ایران نمی تواند پیروز شود و نیز اینکه کمیته صلح اسلامی موضع روشنی اتخاذ نکرده و متجاوز بودن صدام را اعلام نکرده، اشتباه خواند. اوزال پرسید در صورتی که صدام از بین برود مسئله حل می شود؟ آقای هاشمی ضمن تأیید این موضوع افزود که مسئله خسارت هم باید حل شود. [گک ۴۵۷]

در دیدار نخست وزیر ترکیه با رئیس جمهور ایران نیز جنگ مهم ترین موضوع بحث بود. اوزال با اشاره به اینکه امکانات بسیاری صرف جنگ می شود، خاتمه جنگ را به نفع همه خواند و گفت این نگرانی وجود دارد که در صورت ادامه جنگ، قدرت های بزرگ در منطقه دخالت کنند. رئیس جمهور ایران پاسخ داد: این جنگ به خواست ابرقدرت ها شروع شد و رژیم کنونی عراق، توسعه طلب، جنگ افروز و به شدت تحت تأثیر ابرقدرت هاست و مذاکره با آن امری صوری و خیالی است. اوزال ضمن بیان اینکه عربستان و کشورهای عرب منطقه از ایران و عراق واهمه دارند و مایل به پیروزی هیچ کدام نیستند، دوباره احتمال دخالت ابرقدرت ها را در صورت ادامه جنگ مطرح کرد و راه حلی پیشنهاد کرد مبنی بر اینکه اگر ایران خود مایل به صلح با عراق باشد، با این شرط که عراق مجبور باشد تمام خسارت های جنگ را پردازد، که در صورت پذیرش این شرط، صدام دیگر نخواهد توانست در عراق بماند و پاسخ ملتش را بدهد و اگر حاضر به پرداخت غرامت نشد، این بار صدام جنگ طلب تلقی خواهد شد، نظر ایران را جویا شد. آیت الله خامنه ای گفت که ما هیچ گونه پیشنهادی در مورد رژیم آینده عراق نداریم، ولی هر کس به جای صدام باشد بهتر از وی خواهد بود. ما دولتی را در عراق می خواهیم که خصوصیت تجاوزگری نداشته باشد و مجدداً تجاوز نکند. در مورد جنگ نیز ما ان شاء الله به زودی جنگ را تمام خواهیم کرد. [گک ۴۵۷]

و سرانجام، نخست وزیر ایران هنگام بدرقه نخست وزیر ترکیه به وی گفت که اگر کمیته صلح کنفرانس اسلامی کتباً نامه ای محرمانه به ایران بنویسد و در آن متذکر شود که عراق باید کلیه خسارت های جنگی را پردازد، ما آماده ایم در این مورد مطالعه کنیم. [گک ۴۷۴]

ت. سفر هیئت ژاپنی به ایران

یک هیئت ژاپنی به سرپرستی ماسایوکی فوجیو نماینده پارلمان ژاپن و رئیس شورای سیاست گذاری حزب لیبرال دمکرات و رئیس انجمن پارلمانی ایران و ژاپن به عنوان فرستاده ویژه نخست وزیر ژاپن و نیز میاکی مدیر کل سیاسی وزارت امور خارجه ژاپن در سفری سه روزه (۲۰ تا ۲۲ دی) به ایران با رئیس مجلس، نخست وزیر، وزیر امور خارجه، وزیر نفت و اعضای کمیسیون سیاست خارجی مجلس مذاکره کردند. نشریه وزارت امور خارجه هدف این هیئت را: اولاً،

ارزیابی قدرت و نفوذ مجلس شورای اسلامی در تنظیم سیاست خارجی ایران، ثانیاً، تلاش جهت متقاعد کردن ایران برای شرکت در جلسات شورای امنیت و یافتن راه حلی برای خاتمه یا کاهش شدت جنگ اعلام کرده است. در مذاکرات این هیئت و مقامات ایران، سرپرست هیئت درباره جنگ این مطالب را مطرح کرد: ۱. امیدوارم برای شرکت ایران در شورای امنیت شرایطی فراهم شود. اگر ایران وضع برحق خود را با جدیت در شورای امنیت مطرح کند، کشورهایی پیدا خواهند شد که حرف های شما را بشنوند. ۲. عراق این جنگ را شروع کرده، به مناطق مسکونی و نفتکش ها حمله کرده، سلاح شیمیایی به کار برده و به کارهای غیرانسانی دست زده است. ما مایلیم بدانیم برای خاتمه جنگ چه کارهایی از ما ساخته است. ۳. سازمان ملل و شورای امنیت تلاش خود را برای استقرار صلح کرده اند، اما کار آنها به نتیجه رضایت بخش نرسیده است.

آقای هاشمی در این باره پاسخ داد که ما هم علاقه مندیم جنگ تمام شود؛ اگر شما می توانید کاری کنید که متجاوز کیفر ببیند و مظلوم هم به حق خود برسد و حق اجرا شود، ما هم مایلیم که ژاپن فعال باشد.

نخست وزیر در مورد اظهارات فوجیو گفت: مشارکت ما در شورای امنیت بستگی به موضع شورا و اصول سازمان ملل دارد که باید متجاوز محکوم شود. اگر ما موضع مثبتی از شورای امنیت ببینیم راجع به شرکت در آن فکر خواهیم کرد. شما تلاش خود را درخصوص رفتار صحیح تر شورای امنیت به عمل آورید، ما هم یقیناً با این پیشنهاد قوی تر برخورد می کنیم.

مدیرکل سیاسی وزارت امور خارجه ژاپن نیز در ملاقات با معاون بین المللی و مدیرکل سیاسی وزارت امور خارجه ایران درباره جنگ نکاتی مطرح کرد: ۱. باتوجه به مواضع ایران و عراق، جنگ به سادگی پایان نخواهد یافت و هیچ طرف صددرصد پیروز نخواهد شد. ۲. مسئله جنگ ایران و عراق چند بار در اجلاس سران کشورهای صنعتی مطرح شده و در اجلاس ماه مه در توکیو نیز به بحث گذاشته خواهد شد. جو اجلاس ها معمولاً به نفع عراق بوده، ولی ژاپن سعی در متعادل کردن نظرات داشته است. ۳. وضع اقتصادی عراق به خصوص با استفاده از دو خط لوله نفت ترکیه و عربستان خوب و مستحکم است و رژیم صدام هم با هیچ مشکلی مواجه نیست. ۴. شوروی و کشورهای عربی به خصوص عربستان به حمایت خود از عراق ادامه می دهند. ۵. بهترین راه برای شما این است که از امکانات سازمان ملل و شورای امنیت استفاده کنید و مواضع خود را به اطلاع جهانیان برسانید و اگر در جلسات رسمی شورای امنیت شرکت نمی کنید در جلسات غیررسمی شرکت کنید. ۶. شورای امنیت شرط تعیین شده از سوی شما؛ یعنی تعیین متجاوز و محکومیت آن را نمی پذیرد. [گگ ۶۴۶]

نشریه رویدادها و تحلیل، در بررسی سفر این هیئت ژاپنی نوشته است: «به دنبال شکست نسبی تلاش های صلح شورای همکاری و نیز سفر قریب الوقوع قائم مقام وزیر خارجه شوروی به ایران، غرب نیازمند یک حرکت دیپلماسی جدید بوده و در همین راستا ژاپن به دلیل تلاش های گذشته

و نیز ارتباطات اقتصادی و دیپلماسی وسیع با کشورهای منطقه وارد عمل شده است.» [گ ۶۱۵] گفتنی است که این هیئت ژاپنی بعد از ایران به قطر، عربستان، سوریه و اردن سفر کرد. از سوی دیگر، خبرگزاری ژاپنی کیودو با بررسی تحرکات دیپلماتیک اخیر ایران و تأکید بر اینکه بهبود روابط خارجی، موضع ایران را در کوشش برای مصالحه مستحکم خواهد کرد، این تحرکات را نشانه تغییرات اساسی در سیاست جنگی ایران ندانسته و با اشاره به اینکه ایران خود را برای یک تهاجم زمینی آماده کرده، افزوده است که رهبران ایران با پیش کشیدن لزوم مجازات مسببین جنگ، موضع سرسختانه ای را در قبال عراق در پیش گرفته اند. [گ ۴۷۷]

ث. سفر وزیر امور خارجه هند به ایران

وزیر امور خارجه هند در رأس هیئتی از ۲۰ تا ۲۲ دی ماه به ایران سفر کرد. به دلیل اینکه در این دوره هند ریاست جنبش عدم تعهد را به عهده داشت، پیش بینی می شد که این سفر تلاشی از جانب جنبش عدم تعهد در مورد جنگ ایران و عراق باشد، اما ظاهراً چنین نبود، بلکه هدف نزدیک کردن روابط دو کشور به خصوص در زمینه اقتصادی و شرکت وزیر خارجه هند در سومین اجلاس مشترک ایران و هند بود. از وی اظهار نظری درباره جنگ منتشر نشد بجز آنچه هنگام ترک تهران به خبرنگاران اظهار کرد. وی گفت که نگرانی هند را از ادامه جنگ ایران و عراق - که هر دو از اعضای جنبش عدم تعهد هستند - به رهبران ایران ابراز داشته است. وی افزود که هند می کوشد تا در منطقه صلح برقرار گردد. [گ ۶۴۴] وزیر امور خارجه هند در ملاقات با آقای هاشمی گفت: «ما طرف دار صلح در منطقه اقیانوس هند و خلیج فارس هستیم و معتقدیم که قدرت های بزرگ حق دخالت در این زمینه را ندارند و اگر کشورهای منطقه باهم متحد شوند، قدرت های بزرگ ناچار خواهند شد که منطقه را ترک نمایند.» آقای هاشمی هم اظهار امیدواری کرد که این خواسته بحق، به زودی محقق گردد. [گ ۶۴۴] نخست وزیر ایران نیز در ملاقات وزیر امور خارجه هند درباره جنگ گفت: «صلحی که

ابرقدرت ها دنبال آن هستند، در نهایت منجر به آغاز مسابقه تسلیحاتی در منطقه خواهد شد. ... ما مصمم هستیم جنگی را که به ما تحمیل شده است، پیروزمندانه به پایان برسانیم و منطقه را برای همیشه از تهدیدات پاک سازیم.» [گ ۶۱۶] وزیر امور خارجه هند بعد از ایران به کویت و بحرین سفر کرد و در پایان سفر خود در مصاحبه ای در بحرین با اشاره به اینکه حامل راه حلی برای پایان جنگ نبوده، ولی درباره آثار منفی آن در ثبات منطقه مذاکره کرده، گفت که امیدوار نیست این جنگ به زودی به پایان برسد؛ نخست باید به آتش بس دست یافت، سپس دو کشور را قانع کرد که این مشکل قابل حل است. [گ ۷۴۳]

در این دوره زمانی در روابط ایران با سوریه چند موضوع مطرح بود: ۱. تلاش حامیان عراق برای ایجاد فاصله میان ایران با دو کشور دیگر که به اقدامات کمیته آشتی عرب اشاره شد. همچنین تلاش امریکا با همکاری مصر برای اجرای طرحی با هدف از هم پاشیدن هم پیمانی ایران و سوریه و لیبی. [گگ ۷۷۲] ۲. تلاش سوریه برای اجرای سیاست های خود در لبنان با گرفتن برخی گروه های لبنان در زیر چتر خود و امضای توافقنامه ای میان این گروه ها برای خاتمه درگیری داخلی؛ موافقت نامه ای که گفته می شد اجرای آن به نفع اسرائیل و به زیان گروه های انقلابی لبنان است. [ض گگ ۳۳۲] ۳. در این دوره گزارش هایی مبنی بر قطع صدور نفت ایران به سوریه منتشر و دلایلی برای این اقدام برشمرده می شد؛ از جمله: مخالفت ایران با توافقنامه ای که سوریه به لبنان تحمیل کرده بود؛ فشار سوریه به گروه های انقلابی لبنان؛ بهبود روابط سوریه با اردن؛ تأخیر در پرداخت بدهی های سوریه به ایران. [گگ ۴۷۹]

از سوی دیگر، به رغم برخی موضوع ها که نشانه هایی از سردی روابط ایران و سوریه در آن بود، اجلاس سه جانبه وزیران امور خارجه ایران و سوریه و لیبی در آخر آذر و اول دی ماه، حکایت از تحکیم روابط سه کشور می کرد. در این اجلاس، سه کشور بر اجرای اقدامات مشترک علیه تهدیدها و تحریک های امپریالیسم عهد بستند و اعلام شد که حمله به یکی از سه کشور، شامل دو کشور دیگر نیز می شود. [گگ ۱۴۰] وزیران امور خارجه سه کشور، این اجلاس را موفق خواندند. در بیانیه پایانی این اجلاس، حکومت عراق به دلیل آغازگری جنگ، حمله به شهرها و کشتی ها و به کارگیری سلاح شیمیایی و نیز تهاجم امپریالیسم و صهیونیسم علیه کشورهای منطقه به خصوص سوریه و همچنین تمرکز ارتش مصر و حضور ناوهای امریکا در مرزهای لیبی محکوم و بر ادامه همکاری سه کشور تأکید شد. [گگ ۱۸۳]

ایران و لیبی به طور کلی در دوران جنگ روابط خوبی داشتند و هرچند با عدم ثبات رأی قذافی و برخی موضع گیری های متناقض فرازونشیب هایی در روابط بروز می کرد، اما در این دوران به ویژه با برگزاری اجلاس سه جانبه این روابط نزدیک شده بود. در این دوره، علاوه بر تهدیدات مصر علیه لیبی و پشتیبانی امریکا از آن، در پی حمله روز ۶/۱۰/۱۳۶۴ به باجه های هواپیمایی رژیم صهیونیستی در رم و وین که ۱۷ کشته و ۱۱۰ مجروح به جا گذاشت [گگ ۲۶۶] تیرهای اتهام به سوی لیبی سرازیر شد و احتمال حمله نظامی به این کشور قوت گرفت و همچنین جنگ تبلیغاتی علیه لیبی، سوریه و ایران به راه افتاد. در پی این وضعیت، قذافی در پیام هایی به مقامات ایران، خواهان توقف جنگ ایران و عراق و اعزام قوای ایران و عراق برای جنگ با رژیم صهیونیستی شد. [گگ ۳۹۲] هرچند مقامات ایران به طور رسمی از لیبی در قبال تهدیدات امریکا و اسرائیل حمایت کردند [گگ ۵۰۸ و گگ ۵۳۷] و وزارت امور خارجه ایران اقدام امریکا به مسدود کردن دارایی های لیبی را محکوم کرد [گگ ۶۲۵]، اما درخواست قذافی در مورد توقف جنگ ایران و عراق مشکوک تلقی شد.

کشورهای غربی که پس از پیروزی انقلاب اسلامی همواره در انتظار فروپاشی نظام جمهوری اسلامی بودند و در مراحل مختلف با طرح ریزی نقشه‌های مختلف یا حمایت از طرح‌های مقابله با این نظام، به ویژه پشتیبانی از گروه‌های مسلح و حمایت و تجهیز حکومت عراق، در این جهت کوشیدند، وقتی اقداماتشان راه به جایی نبرد و پایه‌های نظام جمهوری اسلامی مستحکم‌تر شد، درصدد بهبود رابطه با ایران برآمدند. به گفته سردبیر روزنامه فرانسوی لیبراسیون: «ایران جنگ را نخواهد باخت و اروپایی‌ها به این نتیجه رسیده‌اند که در حال حاضر، روابط خصمانه با جمهوری اسلامی ممکن است برایشان گران تمام شود.»

در چارچوب این سیاست، پس از دو سه هفته انتشار خبرهای مختلف درباره تصمیم فرانسه به اعزام هیئتی به ایران برای بهبود روابط دو کشور، سرانجام هیئت پارلمانی فرانسه شامگاه ۲۲ آذر ۱۳۶۴، وارد تهران شد. اعضای این هیئت طی دو روز با رئیس کمیسیون خارجی مجلس شورای اسلامی، مدیرکل سیاسی اروپا و آمریکا و معاونت امور بین‌المللی و اقتصادی وزارت امور خارجه ایران و رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس ملاقات کردند و درباره مسائل و مشکلات اساسی که سبب کدورت و سردی روابط دو کشور شده بود، تبادل نظر کردند. [گک ۴۰] هیئت فرانسوی همچنین با معاون سیاسی نخست‌وزیر دیدار کرد. علیرضا معیری مشکلات عمده بهبود روابط دو کشور را: روابط نظامی فرانسه با عراق، پناه دادن به تروریست‌های فراری و مسائل مالی اعلام کرد. در این دیدار، سخنگوی هیئت فرانسوی با تأیید اینکه ایران مورد تجاوز عراق قرار گرفته، گفت نمایندگان مجلس فرانسه آرزو دارند کشورشان به سمت بی‌طرفی مثبت نسبت به مسئله جنگ حرکت کند. [گک ۲۵]

سرپرست هیئت فرانسوی پس از بازگشت به فرانسه، هدف اصلی این سفر را شکستن بن بست روابط ایران و فرانسه و فراهم کردن زمینه مناسب برای ازسرگیری گفت‌وگو میان مقامات دو کشور اعلام کرد و گفت نتیجه سفر از این نظر بسیار مثبت بوده است. اعضای این هیئت گفتند که تهران هرگونه مسئولیت درباره گروگان‌های فرانسوی در لبنان را رد و اعلام کرد این مشکلی میان فرانسه و لبنان است. سرپرست هیئت گفت اگر مذاکرات دو کشور به خوبی پیش برود، ایرانی‌ها ممکن است برای اثبات حسن نیت خود راه آزادی گروگان‌ها را هموار کنند. [گک ۹۶] وی همچنین در مصاحبه با رادیو آمریکا (۲۲/۱۰/۱۳۶۴) درباره سیاست فرانسه در حمایت از عراق گفت ما طبق قرارداد، مقداری جنگ افزار به عراق فروخته ایم، اما هیچ احتیاجی نبود که هواپیماهای بسیار مدرن را به آن کشور قرض بدهیم. این عمل به نظر من مانند یک اعلان جنگ بود و من درک می‌کنم که ایران از این کار فرانسه خشمگین شده باشد. دایه گفت سفر ما به ابتکار چند صاحب صنعت فرانسوی بود که به روابط اقتصادی با ایران تمایل داشتند. وی گروگان‌گیری را نتیجه روابط تیره میان دو کشور اعلام کرد. [گک ۶۴۸]

دولت فرانسه در ادامه تنش زدایی در روابطش با ایران، روز ۸ دی درخواست کرد که فرستاده ویژه ای برای حل اختلافات مالی به ایران اعزام کند که با موافقت ایران [گک ۳۰۵] هیئت اقتصادی - مالی فرانسه به ریاست مارتن نماینده ویژه دولت فرانسه از ۱۴ تا ۱۶ دی ماه در تهران با هیئت ایرانی درباره وام یک میلیارد دلاری ایران به فرانسه، وام ۹۴۳ میلیون فرانکی ایران به اوردیف، عدم برداشت اورانیوم توسط ایران و بیمه کناس مذاکره کردند. نتیجه این مذاکرات روشن شدن برداشت کلی هریک از دو طرف درباره اختلافات مالی و مشخص شدن دیدگاه های مشترک و متضاد اعلام شد و مقرر گردید مذاکرات، ۲۳ تا ۲۵ بهمن در پاریس ادامه یابد. در ادامه گزارش وزارت امور خارجه در این باره آمده که این دور از مذاکرات یکی از بابرنامه ترین مذاکرات با فرانسوی ها درخصوص اختلافات مالی بوده است و در صورتی که به همین ترتیب پیش برود، انتظار می رود که بتوان به راه حل معقول و مرضی الطرفین دست یافت. [گک ۴۴۱ و گک ۴۸۰]

از سوی دیگر، میتران رئیس جمهور فرانسه به مناسبت آغاز سال جدید میلادی پیام تبریکی برای رئیس جمهور ایران ارسال و در آن آرزو کرد که این سال حل مسائل دو کشور و فشرده شدن روابط دوستانه سنتی دو ملت را به همراه داشته باشد. [گک ۲۴۲]

۱۸. سفر رئیس جمهوری اسلامی ایران به پاکستان و افریقا

آیت الله خامنه ای رئیس جمهوری اسلامی ایران، از ۲۳ دی تا ۲ بهمن ۱۳۶۴ در رأس هیئتی سیاسی - اقتصادی به پاکستان، تانزانیا، موزامبیک، آنگولا و زیمبابوه سفر کرد. وی هدف سفر به پاکستان را برقراری رابطه نزدیک و استقبال از هرگونه اتحادی که تحت نفوذ قدرت های استکباری نباشد و سفر به کشورهای افریقایی را در چارچوب اهداف مبارزه با نژادپرستی، تبعیض نژادی و اشتراک در مبارزه با سیاست توسعه طلبانه امریکا اعلام کرد. رئیس جمهور گفت در مورد جنگ حرف نگفته ای نداریم و شرایط خاتمه جنگ را اعلام کرده ایم. [گک ۶۶۸] در همه این کشورها به ویژه پاکستان علاوه بر مقام های این کشورها، مردم از هیئت ایرانی استقبال باشکوهی کردند. رئیس جمهور ایران در پاکستان تنها راه عادلانه خاتمه جنگ را محکومیت و مجازات متجاوز اعلام کرد و افزود رفع تجاوز از ملت فلسطین و لبنان مبارزه و نابودی رژیم صهیونیستی است. وی راه حل مسئله افغانستان را خروج فوری و بدون قیدوشرط نیروهای اشغالگر، عدم جایگزینی نیروی استکباری دیگر و بازگشت آوارگان اعلام کرد. رئیس جمهور گسترش روابط با کشورهای اسلامی و همسایه را از مبانی اصلی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران خواند. ضیاءالحق رئیس جمهور پاکستان نیز بر اهمیت و ضرورت روابط متقابل تأکید کرد و اتحاد و مقاومت علیه قدرت های صهیونیستی و طاغوتی را ضروری خواند و از ادامه جنگ ایران و عراق ابراز نگرانی کرد و خواستار پایان سریع آن شد. [گک ۶۶۹ و گک ۶۷۰]

رئیس جمهور ایران در روز دوم سفر به پاکستان با رئیس جمهور این کشور درباره افغانستان، کنفرانس اسلامی، جنبش عدم تعهد، فلسطین و همکاری دو کشور مذاکره کرد. آیت الله خامنه ای همچنین با مسئولان سیاسی و فرهنگی ایران در پاکستان و نیز با جمعی از علمای شیعه و سنی دیدار کرد. مذاکرات وزیران خارجه ایران و پاکستان نیز به امضای یادداشت تفاهمی درباره موضوع های اقتصادی، بازرگانی و کشاورزی انجامید. [گگ ۶۹۴ و گگ ۶۹۵] آیت الله خامنه ای در سومین روز سفر به پاکستان، همراه رئیس جمهور این کشور در میان استقبال گسترده مردم وارد شهر تاریخی لاهور شد و در سخنانی بر ضرورت اتحاد مسلمانان و مبارزه با امریکا تأکید و پیام امام خمینی درباره ضرورت وحدت جوامع اسلامی و مبارزه با سلطه گران را به مردم ابلاغ کرد. [گگ ۷۲۱] رئیس جمهور ایران قبل از ترک پاکستان در مصاحبه ای به پرسش های خبرنگاران درباره جنگ، روابط ایران و عربستان، پیمان سنتو، مسئله افغانستان و نتایج سفر به پاکستان پاسخ داد. [گگ ۷۲۳]

سفر رئیس جمهور به پاکستان بازتاب بسیار گسترده ای در رسانه های پاکستان و جهان داشت و رادیو و تلویزیون پاکستان به طور بی سابقه برنامه های این سفر را منتشر کردند.

رئیس جمهور اسلامی ایران در دومین مرحله سفر با استقبال مقام های تانزانیا وارد دارالسلام پایتخت این کشور شد و در مسیر ده کیلومتری تا محل اقامت به ابراز احساسات مردم پاسخ گفت. در مذاکرات رئیس جمهور دو کشور، علی حسن موئینی رئیس جمهور تانزانیا، گفت که دو کشور دیدگاه های مشترکی درباره بسیاری از مسائل جهان دارند؛ هر دو مخالف ظلم و استعمار و حامی مستضعفان هستند و رژیم های اسرائیل و افریقای جنوبی را محکوم می کنند. وی افزود ما به خوبی می دانیم که چرا این جنگ ادامه دارد و می دانیم که ایران جنگ را شروع نکرد، بلکه جنگ به ایران تحمیل شد. آیت الله خامنه ای نیز ضمن تأکید بر برادری و همدردی با مردم افریقا، رژیم صهیونیستی و افریقای جنوبی را دو رژیم مشابه خواند و اعلام کرد که روابط ما با کشورهای خط مقدم جبهه بر مبنای مبارزه واقعی با رژیم افریقای جنوبی است. وی گفت که جنگ تحمیلی فقط با تنبیه متجاوز، ریشه کن ساختن فتنه انگیزان و تحقق کامل عدالت پایان خواهد یافت. رئیس جمهور تانزانیا نیز اظهار امیدواری کرد که جنگ با راه حل مسالمت آمیز پایان یابد. [گگ ۷۴۵] رئیس جمهور ایران در دومین روز سفر به تانزانیا با رهبران سیاسی سازمان ها و کنگره ملی افریقا دیدار و تنها راه پیروزی در مقابل رژیم افریقای جنوبی را مقاومت مردمی اعلام کرد. رئیس جمهور ایران سپس عازم زنگبار شد و با رئیس جمهور زنگبار مذاکره کرد و بعد از آن با علمای اسلامی زنگبار دیدار و سپس با حضور در نماز جمعه بر اهمیت نماز و ضرورت اتحاد مسلمانان تأکید کرد. در پایان سفر رئیس جمهور ایران به تانزانیا، توافقنامه همکاری های اقتصادی میان دو کشور امضا شد. [گگ ۷۶۸ و گگ ۸۰۱]

آیت الله خامنه ای در ادامه سفر، وارد موزامبیک شد و مورد استقبال مقامات و مردم این کشور

قرار گرفت. رئیس جمهور موزامبیک در ضیافت شام از مبارزه علیه رژیم افریقای جنوبی و رژیم صهیونیستی حمایت کرد و با ابراز نگرانی از ادامه جنگ ایران و عراق خواستار خاتمه آن شد. رئیس جمهور ایران در پاسخ، مبارزه با رژیم افریقای جنوبی بدون مبارزه با حامیان این رژیم و امریکا را ناممکن خواند و حمایت جمهوری اسلامی را از مبارزه با رژیم افریقای جنوبی اعلام کرد. وی ضمن برشمردن اهداف رژیم عراق در تحمیل جنگ به ایران، تحقق عدالت را تنها با احقاق حق مظلومان، تنبیه متجاوز و ریشه کنی فتنه انگیز میسر خواند. [گک ۸۰۲] در پایان سفر موزامبیک، پروتکل همکاری های نفتی، بازرگانی و کشاورزی امضا شد. [گک ۸۳۰]

آنگولا مقصد بعدی رئیس جمهور بود. در مذاکرات سران دو کشور، رئیس جمهور آنگولا ضمن ابراز نگرانی از ادامه منازعه عراق و ایران، گفت از دو طرف استمداد می کنیم که به راه حل مسالمت آمیزی برای صلح دست یابند. آیت الله خامنه ای در پاسخ با بیان اینکه ما تجاوز رژیم عراق را منازعه نمی دانیم و این تجاوز به انقلاب اسلامی ما بود، تنها راه خاتمه جنگ تحمیلی را از میان برداشتن متجاوز اعلام کرد. [گک ۸۵۷]

رئیس جمهوری اسلامی ایران ظهر روز ۳۰ دی، وارد حراره پایتخت زیمبابوه شد و مورد استقبال قرار گرفت. هیئت ایرانی از حضور در ضیافت شام رئیس جمهور زیمبابوه به دلیل وجود شراب بر سر میزها و حضور خانم های بی حجاب بر سر میز هیئت ایرانی و حضور گروه موزیک، خودداری کرد. این موضوع بازتاب گسترده ای در رسانه های غربی داشت. [گک ۸۵۸] گزارش مذاکرات دو کشور در کتاب بعدی روزشمار درج شده است.

۱۹. لبنان: توافق گروه ها، ادامه درگیری ها، ادامه گروگان گیری

شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی لبنان و هیئت مشترک حزب الله و جنبش امل لبنان در این دوره به ایران سفر کردند و با مقامات و شخصیت های جمهوری اسلامی دیدار و مشکلات و مسائل لبنان را در میان گذاشتند. مقامات ایران نیز ضمن دعوت همه مسلمانان لبنان به وحدت و ایستادگی در برابر رژیم صهیونیستی، مسائل لبنان را از مسائل اصلی ایران خواندند. از سوی دیگر، جنگ قدرت میان گروه های لبنانی در بیروت که از مدتی قبل آغاز شده بود، ادامه یافت و سرانجام پس از سه ماه مذاکره، بر اثر فشار سوریه، رهبران سه گروه لبنانی: جنبش امل، حزب سوسیالیست ترقی خواه (دروزی ها) و نیروهای لبنانی (مسیحیان) روز ۷ دی ماه موافقت نامه ای را در مورد پایان جنگ داخلی لبنان، اصلاحات سیاسی و اقتصادی و لغو سیستم طایفه ای در دمشق امضا کردند. [گک ۲۸۶] با توجه به تناقص در اهداف امضا کنندگان این توافقنامه، پیش بینی می شد که اجرای آن با موفقیت روبه رو نشود؛ چراکه با وجود این توافق، درگیری های لبنان متوقف نشد و علاوه بر آن، به دلیل مخالفت رئیس جمهور لبنان با این موافقت نامه، بحران لبنان تشدید شد و طی

درگیری میان شبه نظامیان مسیحی به رهبری حبیقه (امضاکننده توافقنامه) با شبه نظامیان مسیحی مخالف توافقنامه، عده بسیاری کشته و مجروح شدند. [گک ۸۳۶]

هیئت مشترک امل و حزب الله لبنان در تهران این توافقنامه را به نفع اسرائیل اعلام کردند و برخی مقامات ایران نیز آن را به نفع اسرائیل و فالانژها (شبه نظامیان مسیحی) که متحد اسرائیل هستند اعلام و از این توافقنامه اظهار ناخرسندی کردند و خواستار حل مشکلات لبنان به نفع ملت محروم و نیروهای ترقی خواهی لبنان که علیه اسرائیل مبارزه می کنند، شدند. [گک ۳۳۱ و گک ۳۳۲] از سوی دیگر، کشورهای عربی با پشتیبانی از اجرای توافقنامه دمشق، در صدد تضعیف موقعیت ایران در لبنان برآمدند. [گک ۶۷۵] به هر صورت، تا پایان این دوره هم بحران لبنان ادامه یافت و امضای توافقنامه هم کاری از پیش نبرد و حبیقه یکی از امضا کنندگان نیز از رهبری فالانژها برکنار شد.

گروگان گیری چند مأمور امنیتی و سیاسی امریکا و اروپا و اسرائیل در لبنان از اسفند ۱۳۶۲ تا خرداد ۱۳۶۴ نیز یکی از مسائل این کشور بود. تری ویت یک اسقف انگلیسی - که یک مأمور امنیتی بود و خود نیز به گروگان گرفته شد - طی سفرهایی به لبنان و مذاکره با گروگان گیران و همچنین شیخ فضل الله از رهبران شیعه لبنان با واسطه هایی در زمینه آزادی گروگان ها کوشیدند. سوریه نیز در این باره تلاش هایی کرد، اما عدم پذیرش شرایط گروگان گیران که بیشتر آزادی زندانیانی در کویت، انگلیس و فرانسه بود، تلاش ها را با بن بست روبه رو کرد. از سوی دیگر، با گمانه زنی هایی که گروگان گیران طرف دار ایران هستند، امریکا و فرانسه از ایران انتظار واسطه گری داشتند. در این باره ایران کوشید حتی المقدور به آزادی برخی گروگان ها کمک کند که در موضوع "ماجرای مک فارلین" که در ادامه آمده به آن اشاره شده است.

۲۰. ماجرای مک فارلین

در ماجرای مک فارلین، در یک سوی آن ایران قرار داشت و برای دستیابی به مهمات و سلاح های ویژه تلاش می کرد و در کنار آن ضمن ملاحظات انسان دوستانه به رهایی گروگان های امریکایی و غربی در لبنان کمک می کرد و در سوی دیگر، دولت وقت امریکا بود که کوشید با هدف آزاد ساختن گروگان های امریکایی به ایران سلاح های انباری بفروشد و عواید آن را صرف کمک به کنترها - از مخالفان دولت انقلابی نیکاراگوئه - کند و در این میان، واسطه ها نیز با هدف کسب سود یا شاید هم کمک به ایران یا امریکا وارد صحنه شدند. افشای این ماجرا به بحرانی انجامید که روزنامه نگاران در امریکا، ابعاد آن را با ماجرای واترگیت سنجیدند و بر آن عنوان "ایران گیت" نهادند. این ماجرا در ایران به "رسوایی مک فارلین" و نزد رسانه های امریکایی به "ماجرای ایران - کنتر" معروف شد.

در پی پیروزی انقلاب اسلامی و پس از آن، ماجرای لانه جاسوسی آمریکا در ایران و در ادامه با اعلام سازمان های امنیتی آمریکا - که ادعا کردند ایران از گروه های تروریستی منطقه به ویژه لبنان حمایت می کند - وزارت امور خارجه آمریکا در اول بهمن ۱۳۶۳، دولت ایران را یکی از حامیان تروریسم بین المللی معرفی و تحریم ها علیه ایران را تشدید کرد که این تحریم های سخت گیرانه آمریکا و متحدانش به خصوص در زمینه تجهیزات نظامی اعمال می شد. از سوی دیگر، در این اوضاع بحرانی تحریم تسلیحاتی، چند مأ مور امنیتی و سیاسی آمریکایی و اروپایی در حوادثی از اسفند ۱۳۶۲ تا خرداد ۱۳۶۴ در بیروت به گروگان گرفته شدند.

از مرداد ۱۳۶۴، آمریکا با اعزام واسطه های مختلف و قول دادن چند قلم از سلاح های مورد نیاز ایران، از مقامات ایران برای نجات گروگان هایش در بیروت کمک خواست. این ارتباط و دادوستد سلاح (موشک ضدزره تاو و موشک ضدهوایی هاوک) در مقابل کمک برای نجات گروگان ها - که ماجراهایی پیچیده دارد - تا زمان افشای آن؛ یعنی آبان ۱۳۶۵، ادامه یافت. برخی از این ماجراها در دوره زمانی این کتاب رخ داده است، اما به دلیل در اختیار نبودن منابع کافی درباره آن، در این کتاب به آن پرداخته نشده است. به علاقه مندان و محققان توصیه می شود برای اطلاع از این ماجرا به کتاب «ماجرای مک فارلین (فروش سلاح، آزادی گروگان ها) از انتشارات دفتر نشر معارف انقلاب» و همچنین برای اطلاع از پیامدهای افشای این ماجرا به کتاب چهل و چهارم روز شمار جنگ ایران و عراق با عنوان «ماجرای مک فارلین، از انتشارات مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ» مراجعه کنند.

جانشین فرمانده کل قوا و فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) امروز مأموریت هایی را به فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران ابلاغ کرد:

«از: فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص)

به: سرکار ناخدا ملک زادگان فرمانده محترم نراجا

بدین وسیله به جناب عالی مأموریت داده می شود تا با به کارگیری کلیه امکانات و مقدرات سازمانی مأموریت های زیر را تحت فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه طرح ریزی و به انجام رسانید:

۱. تصرف سکوی البکر.

۲. بستن دهانه خور عبدالله.

۳. پشتیبانی از عملیات نیروهای پیاده.

لذا مقتضی است اولاً اسامی عناصر ستادی مورد نیاز خود را سریعاً برای اینجانب ارسال داشته تا پس از تأیید مشغول به کار گردند. در ثانی طرح مربوط به نحوه اجرای این مأموریت ها را همراه با برآوردهای لازم و پیش بینی وضعیت گسترش عملیات ظرف یک هفته تهیه و از طریق فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه برای اینجانب ارسال دارید.

و من الله التوفیق - اکبر هاشمی رفسنجانی»(۱)

فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) امروز همچنین مأموریت هایی را به وزیر کشور و فرمانده پدافند هوایی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) ابلاغ کرد:

متن نامه آقای هاشمی به آقای محتشمی وزیر کشور: «مقتضی است به استاندار محترم خوزستان ابلاغ نماید تا نسبت به تخلیه نیروهای بومی مورد نظر قرارگاه خاتم سپاه اقدامات لازم را بدون فوت وقت به انجام رسانند.»(۲)

ص: ۷۵

۱-۱. سند شماره ۴۴۱۴۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ابلاغیه فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا به نیروی دریایی ارتش، ۲۴/۹/۱۳۶۴.

۲-۲. سند شماره ۴۴۱۴۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به وزیر کشور، ۲۴/۹/۱۳۶۴.

متن نامه آقای هاشمی به آقای روحانی: «مقتضی است برای نصب سایت سوم هاگک در جبهه جنوب بررسی ها و اقدامات لازم را به عمل آورید.» (۱)

۱

باتوجه به افزایش تردها در منطقه شرق اروندرود (از آبادان تا خلیج فارس) و احتمال افزایش هشیاری و حساسیت ارتش عراق در مورد این منطقه، فرماندهی قرارگاه کربلای ۲ - که مأموریت آماده سازی بخشی از این منطقه را برای اجرای عملیات به عهده دارد - امروز یک دستورالعمل حفاظتی را برای کاهش تردها و چگونگی نقل و انتقال تجهیزات به یگان های زیر امر ابلاغ کرد. در این دستورالعمل تردد در مسیرهای شمال و شرق جاده خسروآباد ممنوع و تردد وسایل سنگین مهندسی و حمل و نقل با برگ تردد مخصوص و فقط در شب ها مجاز اعلام شده است. کار با جرثقیل نیز محدود به شب ها و در وضعیت استتار مجاز شمرده شده است. در این دستورالعمل بر نقل و انتقال تجهیزات ویژه (قایق، پل، تسلیحات و وسایل زرهی) با استتار کامل و اجازه فرماندهی قرارگاه تأکید شده است. همچنین ایجاد عقبه از جاده خسروآباد به داخل نخلستان ها بلامانع و از این جاده به طرف بهمنشیر ممنوع اعلام شده است.

در این دستورالعمل ضمن توصیه فرماندهان به نظارت بر حسن اجرای جنبه های حفاظتی کارها، از آنان خواسته شده که از تردد غیرضروری به منطقه فدک (منطقه در حال آماده سازی در شرق اروند برای اجرای عملیات در منطقه فاو) پرهیز و در صورت ضرورت، شب ها تردد کنند. (۲)

۲

نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران به تلافی حملات هوایی عراق به مراکز اقتصادی و غیرنظامی ایران، امروز تجمع نیروهای عراقی و یک پادگان نظامی را بمباران کرد. ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران در این باره دو اطلاعیه منتشر کرده است:

۱. «افتخارآفرینان نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در ساعت ۷:۲۰ مورخه ۲۴/۹/۱۳۶۴ با چند فروند هواپیمای شکاری بمب افکن دو محل تجمع نیروهای عراقی واقع در شرق حلفائیه و الکمیت را بمباران نموده و پس از وارد نمودن خسارات سنگین همگی سالم به پایگاه های خود مراجعت نمودند.»

۲. «خلبانان جان برکف نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در ساعت ۹:۳۰ امروز [۲۴/۹/۱۳۶۴] با چند فروند هواپیمای شکاری بمب افکن پادگان نظامی دشمن را جنوب شهر عقره بمباران نموده و خسارات جبران ناپذیری به دشمن وارد کردند و همگی سالم به پایگاه های خود بازگشتند.» (۳)

ص: ۷۶

-
- ۱-۳. سند شماره ۴۴۱۴۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به حجت الاسلام روحانی، ۲۴/۹/۱۳۶۴.
۲-۴. سند شماره ۰۱۱۱۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دستورالعمل قرارگاه کربلای ۲، ۲۴/۹/۱۳۶۴.
۳-۵. روزنامه کیهان، ۲۵/۹/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲.

حملات هوایی امروز عراق به جزیره خارک خسارتی نداشت. عراق ادعا کرد یک هدف بزرگ دریایی را زده است.

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «ساعت ۱۸:۲۲ امروز، هواپیماهای مهاجم عراقی به جزیره خارک حمله کردند و حدفاصل اسکله تی و اسکله گوگردی در ساحل دریا را بمباران کردند. این حمله درحالی صورت گرفت که هوای جزیره خارک کاملاً ابری بود و خوشبختانه هیچ گونه خسارت جانی و مالی در بر نداشت. هواپیماها از نوع میگ ۲۵ بوده و احتمالاً تعداد آنها دو فروند بوده است.» (۱)

یک مقام آگاه درباره این تجاوز گفت: از مجموع پنج بمب پرتاب شده سه بمب به ساحل جزیره و دو بمب دیگر داخل آب های ساحلی اصابت کرده است. (۲)

ازسوی دیگر، ارتش عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۵۳ اعلام کرد که جنگنده های عراقی ساعت ۵:۵۰ عصر امروز دست به یک حمله موفقیت آمیزی علیه جزیره خارک زدند و در ساعت ۵:۵۴ نیز به یک هدف بزرگ دریایی در نزدیکی سواحل ایران حمله کردند. (۳)

حملات هوایی عراق به مناطق عملیاتی و غیرنظامی ایران امروز نیز ادامه یافت که در این حملات دو تن مجروح شدند، دو انبار مهمات منهدم گردید و سه خانه آسیب دید.

قرارگاه کربلا گزارش داد که ساعت ۱۳:۳۵ امروز، چند هواپیمای عراقی دو کیلومتری منطقه شط علی را با سه راکت و دو کیلومتری طبر را با پرتاب چهار بمب هدف حمله قرار دادند که در این حملات خسارتی وارد نشد. هم زمان با این حملات، هواپیماهای عراقی در منطقه هور حدود سه کیلومتری شرق چهارراه صاحب زمان را با چند راکت هدف قرار دادند که در نتیجه دو تن مجروح شدند و دو انبار مهمات از گروه توپخانه ۶۱ محرم به آتش کشیده شد. ساعت ۱۳:۴۰ امروز نیز ۵۰۰ متری جنوب چهارراه قدس (منطقه هور) هدف حمله هوایی قرار گرفت و هم زمان سه نقطه دیگر بمباران شد که خسارتی نداشت. (۴)

هواپیماهای عراقی امروز همچنین به حریم های هوایی اشنویه (۵) و اهواز تجاوز کردند که با مقابله آتش پدافند هوایی گریختند. (۶) ستاد مشترک ارتش نیز اعلام کرد که امروز بر اثر آتش دشمن در شهر آبادان به سه خانه آسیب وارد شد و یک آتش سوزی رخ داد. (۷)

ازسوی دیگر، رادیو صوت الجماهیر عراق اعلام کرد که نیروی هوایی این کشور امروز با اجرای ۹۷ حمله هوایی مواضع ایران را در مناطق عملیاتی سپاه سوم (شلمچه تا طلائیة) و سپاه

ص: ۷۷

۱- ۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

۲- ۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۲، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۴.

۳- ۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۵/۹/۱۳۶۴، رادیو بغداد، ساعت ۲۰:۳۰، ۲۴/۹/۱۳۶۴؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱، رادیو صوت الجماهیر،

۲۴/۹/۱۳۶۴

۴-۹. سند شماره ۱۱۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه کربلا به نیروی زمینی سپاه، ۲۴/۹/۱۳۶۴.

۵-۱۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۳، ارومیه - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

۲۴/۹/۱۳۶۴

۶-۱۱. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۲۱، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۷-۱۲. روزنامه کیهان، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

ششم (هور) ارتش عراق بمباران کرده است. این رادیو افزود که هلیکوپترهای عراقی چندین عملیات علیه تجمعات و قایق های ایرانی در منطقه مقابل بخش عملیاتی شرق میسان (سپاه چهارم) انجام داده و پس از اصابت دقیق ضربات، سالم به پایگاه های خود بازگشتند. (۱)

۱

جنگنده های ارتش عراق امروز مناطقی از استان اربیل عراق را بمباران و ساکنان آن را آواره کردند.

روزنامه اطلاعات در گزارشی نوشته است: «بنا به گزارش های رسیده از شمال عراق، جنگنده های ارتش صدام روز ۲۴ آذر، سه روستای زری، رتی، زرکله در استان اربیل را هدف بمباران خود قرار دادند و تعدادی از خانه های روستایی را تخریب کردند. در پی این حمله، مردم این روستاها منازل خود را ترک کردند و به کوهستان ها پناهنده شدند.» (۲)

۲

هیئت اعزامی دبیرکل سازمان ملل متحد پیش از ظهر امروز از آثار حملات هوایی عراق در روز ۱۹ آذر ۱۳۶۴ به بخش نوسازی شده شهر هویزه بازدید کرد. (۳)

به گزارش خبرنگار روزنامه کیهان از سوسنگرد، این هیئت از آثار به جامانده از این حمله هوایی، بمب ها و راکت های پرتاب شده و آثار خون شهیدان و مجروحان در سطح زمین، عکس، فیلم و گزارش تهیه کرد و سپس آثار اصابت ۱۷ عدد بمب و راکت به جامانده در شهر هویزه را بررسی کرد. هنگام بازدید این هیئت از منازل ویران شده، ساکی بخشدار هویزه به نحوه بمباران این بخش به وسیله هواپیماهای دشمن - که به شهادت ۱۲ تن و مجروح شدن ۳۰ تن انجامید - اشاره کرد و گفت: هویزه قبل از تجاوز دشمن به خاک جمهوری اسلامی ایران حدود ۱۲ هزار نفر جمعیت داشت، ولی پس از حمله دشمن، اماکن مسکونی این بخش توسط نیروهای عراق به طور کامل ویران شد. وی افزود: در بمباران اخیر ۱۵ واحد مسکونی نوسازی شده کاملاً تخریب شده است. این هیئت سپس از یک مدرسه نوسازی شده که هدف راکت هواپیماهای دشمن قرار گرفته بود، بازدید کرد. در این دیدار مستخدم مدرسه - که دو تن از فرزندان در این حمله مجروح شده اند - درباره تهاجم هواپیماهای دشمن به این منطقه توضیح داد. در این بازدید

ص: ۷۸

۱- ۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱، رادیو صوت الجماهير، ۲۴/۹/۱۳۶۴.

۲- ۱۴. روزنامه اطلاعات، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۳- خبرنگاران خارجی روز ۲۱ آذر ۱۳۶۴ از این منطقه بازدید کردند که گزارش آن در جلد اول کتاب ۳۹ روز شمار ص ۸۹۷ درج شده است. هیئت سازمان ملل برای بازدید منتظر موافقت عراق برای تأمین امنیت هوایی شهر هویزه بودند اما عراق نپذیرفت. به رغم مخالفت عراق، بازدید امروز انجام شد. گفتنی است که در بازدید ۲۱ آذر ۱۳۶۴ فقط خبرنگاران خارجی حضور داشتند که به اشتباه هیئت سازمان ملل نیز ذکر شده است.

عده ای از دانش آموزان با فریادهای "جنگ جنگ تا پیروزی" و "مرگ بر صدام" و "مرگ بر امریکا" خواستار ادامه جنگ تا سرنگونی رژیم عراق شدند. همچنین یک روحانی زنجانی از هیئت اعزامی خواست واقیعت ها را به اطلاع دبیرکل سازمان ملل متحد برساند.

تصویر

گوشه‌ای از آثار حملات عراق به بخش نوسازی شده شهر هویزه

در پایان دیدار دو ساعته هیئت اعزامی، بخشدار هویزه در پاسخ به سؤال های اعضای هیئت، اشاره کرد که هویزه تا جبهه های جنگ فاصله بسیاری دارد. این هیئت همچنین با حضور در بیمارستان شهید چمران شهر سوسنگرد با چند تن از مجروحان بمباران اخیر گفت و گو کرد.^(۱)

۱

در درگیری های امروز نیروهای خودی با افراد گروه های مسلح در مناطق بانه و سردشت چند تن از رزمندگان شهید و مجروح شدند و به مهاجمان تلفاتی وارد گردید.

۱. قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) اعلام کرد: پرسنل گردان دولابزن (ژاندارمری) در محور سردشت - بانه در مسیر تأمین های پایگاه چاتراوین با ضدانقلابیون درگیر شدند که در نتیجه از ضدانقلابیون تعدادی کشته و مجروح شدند که جنازه ۲ تن از آنان با اسلحه و مهمات به دست نیروهای اسلام افتاده است. از پرسنل ژاندارمری جمهوری اسلامی ۳ سرباز شهید و یک نفر مجروح و یک نفر دیگر مفقودالثر شده اند.^(۲) اداره اطلاعات شهربانی، مهاجمان را از افراد سازمان مجاهدین خلق اعلام کرده است.^(۳)

ص: ۷۹

۱- ۱۵. روزنامه کیهان، ۲۵/۹/۱۳۶۴ ص ۲.

۲- ۱۶. سند شماره ۰۱۱۲۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا (فرماندهی) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۷/۹/۱۳۶۴.

۳- ۱۷. سند شماره ۰۵۹۴۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به وزارت کشور، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

۲. فرماندهی سپاه ناحیه کردستان گزارش داد در حمله افراد گروه کومه له به پایگاه داوه از توابع بانه، ۳ نفر از افراد کومه له کشته و حداقل ۵ نفر مجروح شدند که مجروحان به خاک عراق منتقل شدند. در این درگیری ۲ قبضه تفنگ کلاش و ۷ عدد خشاب به جای مانده است. (۱) قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در گزارشی از حمله مذکور، اعلام کرد در این درگیری ۳ تن از برادران بسیج شهید و ۴ تن مجروح شده اند. (۲)

۱

کاروان های متعددی شامل نیروهای داوطلب و کمک های مردمی امروز از نقاط مختلف کشور عازم جبهه ها شدند. ستاد مرکزی سپاه پاسداران و دفتر مرکزی بسیج عراق نیز از عراقی های مقیم ایران دعوت کرد که برای پیوستن به صفوف رزمندگان به مراکز اعلام شده مراجعه کنند.

امروز دومین کاروان اعزام سریع راهیان کربلای استان تهران شامل بیش از ۲۰۰۰ تن از نیروهای متخصص از وزارتخانه ها، سازمان ها، نهادها و اتحادیه های استان تهران عازم جبهه ها شد. (۳)

همچنین حدود ۵۰۰ تن نیروی رزمنده متشکل از فرهنگیان، دانش آموزان، کارگران و کارمندان شرکت ذوب آهن بافق و کمک های مردم این منطقه به جبهه ها اعزام شدند. (۴)

امروز دومین کاروان اعزامی از کرمان (۵) و نیز ۵۰۰۰ نیروی رزمنده و تخصصی و گروهی از عشایر خوزستان به همراه ائمه جمعه، استانداری و جمعی از مسئولان استان خوزستان و تعدادی از طلاب حوزه های علمیه این استان و کمک های اهدایی مردم خوزستان (۶) و کاروان کمک های مردم شهرستان بجنورد عازم جبهه های جنگ شدند. (۷)

از سوی دیگر، ستاد مرکزی سپاه پاسداران و دفتر مرکزی بسیج عراق با انتشار اطلاعیه مشترکی از برادران عراقی مقیم ایران دعوت کردند برای پیوستن به صفوف رزمندگان اسلام از ۲۵ تا ۳۰ آذر ۱۳۶۴ به مراکز بسیج عراق یا مجلس اعلامی انقلاب اسلامی عراق واقع در شهرهای ری، کرج، اصفهان، قم، اهواز، ایلام، باختران، تبریز، قزوین، مشهد، جهرم، شیراز، یزد و در تهران به پایگاه مالک اشتر سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مراجعه کنند. (۸)

۲

رسانه های خارجی امروز گزارش هایی را درباره عملیات بزرگ آتی ایران منتشر کردند که در آنها ضمن اشاره به اعزام نیروهای ایرانی به مناطق جنگی، از آمادگی عراق برای مقابله با حمله ایران خبر دادند.

نشریه انگلیسی آبزور حمله آتی ایران را ناشی از فشار سپاه پاسداران، سیداحمد خمینی و دو روحانی عضو دولت دانسته و در مقاله ای با عنوان "ارتش آیت الله خمینی زمان حمله را اعلام می کند" نوشته است: «شورای عالی دفاع ایران در پایان هفته آینده تشکیل جلسه می دهد تا در مورد اینکه آیا قبل از پایان سال جاری حمله ای علیه عراق خواهد داشت یا خیر، تصمیم گیری کند.

ص: ۸۰

۱- ۱۸. سند شماره ۳۶۶۲۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه کردستان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا.

۲- ۱۹. سند شماره ۰۱۱۳۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی کل سپاه، ۷/۱۰/۱۳۶۴، بانه،

۲۴/۹/۱۳۶۴

۳-۲۰. روزنامه اطلاعات، ۲۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۴-۲۱. روزنامه کیهان، ۲۴/۹/۱۳۶۴، ص ۲، بافق- خبرنگار کیهان.

۵-۲۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱۱.

۶-۲۳. روزنامه کیهان، ۲۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۷-۲۴. روزنامه اطلاعات، ۲۴/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۸-۲۵. همان.

هفته هاست بین جناح های نظامی و سیاسی رهبران ایران بحث در مورد این استراتژی اوج گرفته است. مسئله راجع به ادامه یافتن جنگ نیست، بلکه موضوع تاریخ حمله است. فشاری که برای اجرای یک حمله زمینی علیه شهر بصره در جنوب عراق وارد می شود از دو منبع اصلی سرچشمه می گیرد: منبع نخست سپاه پاسداران انقلاب اسلامی است که در طول یک سال گذشته به صورت یک ماشین جنگی مهم درآمده که دارای نیروی هوایی و حتی هواپیما می باشد. دومین منبع حامی جنگ، گروه مهم بنیادگرایان به سرپرستی سیداحمد پسر آیت الله خمینی می باشد. این گروه از حمایت دو روحانی مقتدر در کابینه برخوردار است: محمد ری شهری و علی اکبر محتشمی.

جناح ارتش نیرویی معادل ۲۰۰ هزار نفر را در بصره متمرکز ساخته که برخی از آنان تازه وارد خدمت شده اند و برخی دیگر از سایر نقاط جبهه یک هزار کیلومتری به جنوب منتقل شده اند. عراق در چند روز اخیر سعی کرده از طریق حملات هوایی مکرر و پرحجم این تجمع نظامی را در هم بریزد. سرهنگ محمدحسین جلالی (وزیر دفاع) از به تأخیر انداختن تاریخ حمله تا بهار حمایت می کند.^(۱)

نشریه آبرور افزوده است: «جلالی برای مدافعین عراقی در بصره نیز ارزش قائل است. وی این طور استدلال کرده که حمله در شرایط فعلی بدون نتیجه است و به تلفات جانی بسیاری می انجامد. نقشه وی این است که برای دو یا سه ماه منتظر بمانند تا نیروی بیشتری بسیج شود و دفاع هوایی و همچنین نیروی هوایی فرصت به کارگیری تجهیزات نوین را داشته باشند.»

آبرور در پایان ادعا کرده است: «درواقع بسیاری از ایرانیان بانفوذ به این واقعیت پی برده اند که در آینده نزدیک امکان نیل به پیروزی نهایی وجود ندارد. هیچ کس جرئت ابراز این عقاید را در ملاء عام ندارد، لیکن این حقیقت در آن وجود دارد که شرق و غرب اجازه نمی دهند در توازن قدرت در منطقه تغییری حاصل آید.»^(۲)

خبرگزاری رویتر نیز چنین گزارش داده است: «در گزارش های رسیده از دو کشور درباره تمرکز صدها هزار نیروی ایرانی در مرز صحبت می شود. روزنامه های عراقی امروز به نقل از فرماندهان عراق نوشتند که آنها برای مقابله با حمله ایران کاملاً آماده اند. ژنرال ثابت سلطان فرمانده سپاه چهارم عراق گفت ما برای از میان بردن کامل آنها با یک ضربه منهدم کننده به تعقیب وسیع دست خواهیم زد. سپاه ششم، سپاه چهارم و بخشی از سپاه سوم ارتش عراق در مقابل نواحی باتلاقی هویزه مستقر شده اند. ژنرال عدنان خیرالله وزیر دفاع عراق گفته است که نیروهای آن کشور در امتداد همه مرز به حال آماده باش قرار دارند.»^(۳)

خبرگزاری جمهوری اسلامی از کویت گزارش داد: «مطبوعات امروز کویت خبر بسیج شدن کاروان های راهیان کربلا در جبهه های جنگ تحمیلی را در رأس اخبار خارجی و در صفحات اول خود به چاپ رساندند. روزنامه های کویت ضمن درج اظهارات آقای شمخانی قائم مقام فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، در صفحات اول خود با تیتراژ درشت

ص: ۸۱

۱- ۲۶. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۵، ۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۵ - ۱۴.

۲- ۲۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۴، صص ۶ و ۷، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۴.

۳- ۲۸. همان، ص ۵، بحرین، خبرگزاری رویتر، ۲۴/۹/۱۳۶۴.

نوشتند: "بزرگ ترین نیروی ایران در تاریخ جنگ خلیج [فارس] بسیج شده است."

مطبوعات کویت با اشاره به اینکه نیم الی دو میلیون سرباز ایرانی در جبهه های میانی و جنوبی جنگ بسیج شده اند، تهدید رژیم بعث عراق را مبنی بر نابود کردن نیروهای مهاجم ایران در صورت آغاز حمله، درج کرده اند. این مطبوعات خودشان نیز اظهار عقیده کرده اند که عراق قادر خواهد بود در مقابل نیروهای مهاجم ایرانی ایستادگی کند و آنان را نابود سازد. در این مقالات آمده که باوجود اعلام تعویق حمله گسترده ایران علیه عراق، خطر حمله همچنان وجود دارد. (۱)

۱

تصویر

ایران ۹۷ اسیر معلول و بیمار عراقی را با حضور نماینده صلیب سرخ برای بازگشت به عراق تحویل مسئولان هلال احمر ترکیه داد.

صبح امروز، جمهوری اسلامی ایران ۹۷ تن دیگر از اسیران معلول و بیمار عراقی را به طور یک جانبه آزاد کرد و برای بازگشت به کشورشان تحویل مسئولان هلال احمر ترکیه داد. این اسیران در گفت و گوهایی با ابراز خشنودی از اینکه توانسته اند در مدت اقامت خود در ایران با تعالیم مذهبی و اسلامی بیشتر آشنا شوند، تبلیغات رسانه های بیگانه را درباره بدرفتاری با اسیران عراقی و آزار و اذیت آنان در ایران تکذیب و وضعیت اردوگاه های محل نگهداری اسیران را مطلوب توصیف کردند.

آخوندی مشاور وزیر کشور و قائم مقام کمیسیون اداره اسرای عراقی گفت: «امروز برای نهمین بار، به مناسبت سالگرد فتح ظفرمندانانستان، ۹۷ تن از میهمانان خود را - که جزو معلولین جنگ محسوب می شوند - آزاد می کنیم. وی از هلال احمر ترکیه که تاکنون در انتقال اسیران همکاری بسیاری داشته است، تشکر کرد و افزود: تا این تاریخ، حدود ۴۹۱ اسیر عراقی که همگی نظامی بوده اند به طور یک جانبه آزاد شده اند و این در حالی است که رژیم عراق کمتر از ۵۰۰ نفر از اسرای ما را آزاد کرده که تنها حدود بیست درصد آنها نظامی و بقیه افراد مسن و غیرنظامی بوده اند.

آخوندی با اشاره به اقدامات رژیم عراق در مورد جلوگیری از انعکاس حقایق جمهوری اسلامی توسط اسیران آزاده شده و احتمال سربه نیست کردن برخی از آنان، نمونه ای ذکر کرد مبنی بر اینکه پدر یکی از اسیران آزادشده با مقامات ایرانی تماس گرفته و درخواست اطلاع از فرزندش می کرد. وی از مقامات هلال احمر ترکیه خواست که تا آخرین مراحل تحویل اسیر به خانواده اش را پیگیری کنند. وی افزود که آزادسازی اسیران عراقی در آینده ادامه خواهد یافت. (۲)

۱- ۲۹. همان، صص ۵ و ۶، کویت، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۰. روزنامه کیهان، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸.

یوسف بن علوی وزیر مشاور در امور خارجی عمان که در آخرین نشست سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در مسقط به عنوان نماینده این شورا برای مذاکره با ایران و عراق درباره جنگ انتخاب شده است، پس از سفر به کویت، امروز نیز سفری کوتاه به امارات کرد.

بخش عربی رادیو کویت در این باره گفت: «یوسف بن علوی بن عبدالله در سفری کوتاه مدت به امارات متحده عربی و دیدار و مذاکره با شیخ زاید بن سلطان آل نهيان، نامه ای از طرف سلطان قابوس بن سعید تسلیم وی کرد. نامه مذکور مربوط به تلاش هایی است که کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] برای متوقف ساختن جنگ عراق و ایران به عمل می آورند.»^(۱)

برخی رسانه های منطقه در بررسی سفر وزیر امور خارجه ایران به عربستان، از طرحی سوری - خلیجی و نیز برگزاری اجلاسی در آینده نزدیک در دمشق برای خاتمه دادن به جنگ سخن گفته اند. روزنامه الخلیج چاپ امارات در گزارشی از مبدأ لندن به نقل از منابع مطلع دیپلماتیک نوشته است: «دکتر ولایتی وزیر خارجه ایران، در خلال دیدارش از عربستان سعودی پیرامون یک طرح سوری - خلیجی به منظور محدود کردن دامنه جنگ براساس تفاهم بین ایران و کشورهای خلیج فارس مذاکره کرده است. به گفته این منابع، نخست وزیر سوریه در خلال مسافرت اخیر خود به تهران، این طرح را که با مشارکت سوریه و کشورهای حوزه خلیج فارس تهیه شده است به ایران پیشنهاد کرد و ایران علاقه خود را به این طرح با قبول دعوت سعودالفیصل از ولایتی نشان داد. به گفته این منابع، طرح مذکور مشتمل بر این است که ایران تضمین کند که جنگ را در مرزهای فعلی محدود کند و در مقابل، عمل قطع ارتباط کشورهای خلیج فارس با عراق، از طریق کاهش کمک مالی به آن کشور شروع شود. منابع مطلع گفتند که ایران این طرح را فرصت مناسبی برای رسیدن به اهداف خود در جنگ از راه دیپلماتیک می داند.»^(۲)

از سوی دیگر، دفتر سیاسی سپاه پاسداران در نشریه رویدادها و تحلیل این گزارش الخلیج را به نقد کشیده و نوشته است: مطرح شدن سوریه به عنوان "میانجیگر" حرکت جدیدی است. اگرچه کشورهای شورای همکاری همواره سعی در جلب نظر عراق را داشته و صدام را از حرکات خویش آگاه می سازند، ولی حرکت اخیر شورای همکاری سبب نگرانی عراق شده است، زیرا نزدیکی شورای همکاری به ایران در کنار نزدیکی اردن و سوریه و هم زمان با تبلیغات غرب مبنی بر عدم امکان پیروزی عراق در جنگ، برای عراق نه تنها ناخوشایند بلکه وحشت آور می باشد.»^(۳)

ص: ۸۳

۱- ۳۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲۲، رادیو مسقط (بخش عربی به نقل از رادیو کویت)، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۱، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۴/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۳. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها و تحلیل، شماره ۱۵، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۷ - ۱۶.

روزنامه واشنگتن تایمز در مقاله ای با اشاره به سفر دکتر ولایتی به عربستان نوشته است: «ناظران امور سیاسی این گفت و گوها را بخشی از تلاش جمهوری اسلامی ایران برای شکاف افکندن بین عراق و پشتیبانان ثروتمندش همچون عربستان سعودی و کویت می دانند که بار هزینه های جنگ آن کشور با ایران را تحمل کرده اند.»

واشنگتن تایمز افزوده است: «در پی بازگشت وزیر امور خارجه به تهران، جمهوری اسلامی ایران با انتشار بیانیه ای رسمی تأکید کرد که خواهان گسترش جنگ نیست. در همین حال، طی هفته گذشته آتش نبرد ایران و عراق بار دیگر شعله کشید. ... پیش از این حملات (هوایی عراق)، حدس زده می شد که استقرار گسترده نیروهای ایرانی در نقاط مختلف، بخشی از آمادگی های ایران برای تهاجمی دیگر باشد، اما اکنون دیپلمات ها و دیگر صاحب نظران جنگ خلیج فارس به تدریج معتقد می شوند که ایران خسته و ناتوان از رکود عملیات جنگی که اقتصادش را از هم پاشیده، عاقبت به جست و جوی راه حلی از طریق گفت و گوها برای پایان دادن به نبرد برآمده است و احتمال می رود در گفت و گوهایی که بدین منظور انجام گیرد، عربستان سعودی نقشی بسیار پراهمیت ایفا کند. ... در حال حاضر، ایران بهایی را که باید برای صلح پرداخت شود و مدت هاست از آن سخن می گوید همچنان تکرار می کند؛ "استعفای مرد نیرومند عراق صدام حسین" اما ناظران خوشبین تر مسائل ایران معتقدند که مطرح کردن این شرط صرفاً آغازی برای بازی بود و اکنون دلایلی وجود دارد که نشان دهد رژیم جمهوری اسلامی خواست های خود را تعدیل خواهد کرد. منابع اطلاعاتی می گویند عامل مهم در اتخاذ سیاست جدید رژیم ایران، بدتر شدن وضع جسمانی و سلامت آیت الله روح الله خمینی رهبر ۸۴ ساله ایران است.»

نویسنده روزنامه واشنگتن تایمز در ادامه مقاله خود می افزاید: «برخلاف عراق که برای ادامه جنگ از کشورهای نفت خیز منطقه خلیج فارس کمک می گیرد، جمهوری اسلامی ایران هیچ دوست ثروتمندی ندارد که بتواند به همین میزان از حمایتش برخوردار شود. قدرت جمهوری اسلامی ایران بر تعصبات مذهبی، کمک هایی چند از لیبی و سوریه و همچنین تلاش هایش به منظور جلوگیری از قطع صادرات نفت خام، علی رغم حملات هوایی عراق، بر آب های خلیج فارس تکیه دارد. ... اگر ستاره عمر آیت الله خمینی به راستی رو به خاموشی باشد و اگر جانشین او منتظری به آن حد که می گویند با واقع بینی بیندیشد، در این صورت احتمال آن هست که امکانات تازه ای در برابر بازیگران عمده صحنه گشوده شود.»^(۱)

ص: ۸۴

نخست وزیر ترکیه، ضمن تکذیب آمادگی برای سفر به عراق و واکنش به سخنان تهدیدآمیز معاون صدام، مشاور خود را عازم تهران کرد.

یک نشریه داخلی دیپلماتیک در شماره امروز خود به نقل از روزنامه دیلی نیوز نوشته است: طه یاسین رمضان نخست وزیر و معاون صدام در مصاحبه با خبرنگاران ترکیه، ضمن اشاره به اینکه عراق در حال تهیه مقدمات سفر اوزال به عراق بعد از شروع سال جدید است، هشدار داد که چنانچه جنگ ایران و عراق گسترش پیدا کند مرزهای ترکیه را هم تهدید خواهد کرد. وی گفت ایران به همه درخواست های بین المللی صلح پاسخ منفی داده است، اما ما برای پایان دادن به جنگ آماده ایم، ولی ایران نمی خواهد به این برخورد خاتمه دهد. رمضان افزود: برای ترکیه تنها اعلام آرزوی صلح کافی نیست، ایرانی ها سعی دارند تا انقلاب خود را صادر کنند، لذا آنها برای همسایگان خود دردسر درست خواهند کرد. به نوشته دیلی نیوز، رمضان در این مصاحبه گفت: عراق بمباران خارک را رها نخواهد کرد، چون خارک یعنی اقتصاد ایران و ما می خواهیم برای توقف جنگ به اقتصاد ایران صدمه وارد کنیم.»^(۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز از آنکارا به نقل از محافل خبری ترکیه گزارش داد: رمضان معاون صدام، از ترکیه خواست که از ایران نفت نخرد و تهدید کرد که عراق نفتکش های ترکیه را مورد حمله قرار خواهد داد. رمضان همچنین ضمن درخواست موضع گیری ترکیه به نفع عراق، تلویحاً هشدار داد که در غیر این صورت دامنه جنگ به مرزهای ترکیه نیز کشانده خواهد شد.»^(۲)

تورگوت اوزال نخست وزیر ترکیه، در پی این مصاحبه رمضان با خبرنگاران ترکیه، پس از یک هفته کشمکش با مخالفان پارلمانی خود، در مصاحبه ای مطبوعاتی به سخنان رمضان پاسخ داد. خبرگزاری جمهوری اسلامی از آنکارا گزارش داد: «نخست وزیر ترکیه، که در آغاز سومین سال نخست وزیری خود با خبرنگاران داخلی و خارجی صحبت می کرد، با تکذیب سفر خود به عراق، تلویحاً به تقاضاهای عراق که در مطبوعات ترکیه به چاپ رسیده است، پاسخ منفی داد. تورگوت اوزال گفت: من به عراق نخواهم رفت. وی افزود: اخبار مربوط به اظهارات طه یاسین رمضان را شنیدم اما همه آنها را مطالعه نکرده ام. ما در قبال دو کشور ایران و عراق حقیقتاً سیاست بی طرفی را دنبال می کنیم؛ هر دو کشور همسایه ما هستند و با هر دو روابط تاریخی داریم و همدیگر را نیز خوب می شناسیم و به این جهت به سیاست بی طرفی خود ادامه خواهیم داد.»^(۳)

اوزال همچنین اظهار تأسف خود را از ادامه جنگ اعلام کرد و گفت ترکیه دور از هرگونه هیجان زدگی به روابط صمیمی و صادق خود با هر دو کشور ادامه خواهد داد و موقعی که زمانش فرارسید، نقش خوبی را به عهده خواهد گرفت. از سوی دیگر، آقای قهوه چی مشاور اوزال، امشب با پیامی از تورگوت اوزال برای نخست وزیر ایران، وارد تهران شد.»^(۴)

ص: ۸۵

۱- ۳۵. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی، نشریه شماره ۱۶۷/۳، ۲۵/۹/۱۳۶۴، صص ۶ و ۷.
 ۲- ۳۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲۸، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۹/۱۳۶۴.
 ۳- ۳۷. روزنامه کیهان، ۲۴/۹/۱۳۶۴، ص ۲۰.
 ۴- ۳۸. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی، نشریه شماره ۱۶۷/۳، ۲۵/۹/۱۳۶۴، صص ۶ و ۷.

عراق اخیراً ۴ ناو جنگی از فرانسه و موشک های دوربرد از شوروی دریافت کرده است. عراق از یک شناور مستقر در منطقه، اطلاعات تردد نفتکش ها را به ایران دریافت می کند.

نشریه رویدادها نوشته است: «۴ فروند ناو جنگی ساخت فرانسه تحویل نیروی دریایی عراق گردیده که به پایگاه ام القصر منتقل شده اند.» (۱)

واحد اطلاعات ستاد نیروی دریایی سپاه نیز اعلام کرد: «ارتش عراق مجهز به موشک های اس. اس. ۲۲ ساخت شوروی گردیده است، لیکن دولت شوروی تاکنون از تحویل کلاهک های جنگی آنها به عراق خودداری نموده است. عراق همچنین اقدام به خرید موشک های فراگ ساخت شوروی نموده است که برد آنها ۱۵۰ کیلومتر می باشد.» (۲)

ستاد نیروی دریایی سپاه همچنین اعلام کرد: «یک پناهنده عراقی از یک پرسنل دریایی عراق شنیده است که کلیه اطلاعات مربوط به تردد نفتکش ها به ایران، به وسیله یک شناور مجهز به رادار و بی سیم مخابرات قوی، استراق سمع می شود. این شناور که ساخت ایتالیا است، تحت پوشش در یکی از بنادر کشورهای عربی استقرار دارد و پرچم شیخ نشین عمان را برافراشته است. پرسنل این شناور همگی عراقی می باشند.» (۳)

در چهلمین نشست شورای عالی بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده که ظهر امروز به ریاست مهندس میرحسین موسوی نخست وزیر، تشکیل شد، مقرر گردید که شورایی مرکب از نمایندگان وزارتخانه های ارشاد و علوم و رؤسای دانشکده های معماری تهران، شهید بهشتی و صنعتی، شورای وقایع نگاری جنگ، ستاد مشترک و مسئول ستاد مرکزی تشکیل شود، تا در جهت حفظ آثار و بقایای جنایات جنگی رژیم عراق، شناسایی و حفظ آثار فرهنگی، احداث بناهای یادبود، ارائه تاریخ وقایع جنگ و تصویب تشکیلات کمیته تدارکات ستاد مرکزی به صورتی که مستقل و زیر نظر وزیر بازرگانی عمل کند، اقدامات لازم را انجام دهد. (۴)

نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران پس از جلسه امروز هیئت دولت، در گفت و گویی با خبرنگاران، قطعنامه اخیر مجمع عمومی سازمان ملل متحد درباره نقض حقوق بشر در ایران (۵) را این چنین مورد نقد قرار داد: «باید مشخص شود که آیا اعتراض قطعنامه مزبور به اجرای قوانین حیات بخش اسلام است یا به چیزی دیگر. اگر اعتراض به اجرای قوانین الهی باشد - که چنین به نظر می رسد - سازمان ملل خود را در برابر یک میلیارد مسلمان جهان قرار داده است.»

۱- ۳۹. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۸۱، ۱۵/۱۱/۱۳۶۴، صص ۷ - ۶.

۲- ۴۰. سند شماره ۱۷۰۷۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد نیروی دریایی (واحد اطلاعات) به ستاد مرکزی سپاه (واحد اطلاعات)، ۲۴/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۱. سند شماره ۰۱۱۱۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد نیروی دریایی (اطلاعات) به ستاد قرارگاه نوح (اطلاعات)،

۲۴/۹/۱۳۶۴

۴-۴۲. روزنامه اطلاعات، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۴.

۵- این قطعنامه روز ۲۲ دی ۱۳۶۴ در مجمع عمومی سازمان ملل با رأی موافق و ۴۳ رأی ممتنع تصویب شد. ۳۳ کشور نیز در این رأی گیری شرکت نکردند که ظاهراً مخالف این قطعنامه بودند.

نخست وزیر افزود: «ممکن است توطئه ای وجود داشته باشد تا با توجه به اعلام قبلی مسئولین جمهوری اسلامی در مورد لزوم محکومیت تجاوز رژیم عراق در مجامع بین المللی، با حرکاتی از قبیل صدور قطعنامه علیه جمهوری اسلامی ایران، نخست ارزش محکوم شدن دولتی توسط سازمان ملل از بین برود و سپس رژیم عراق در شورای امنیت به عنوان متجاوز شناخته شده و محکوم گردد؛ ولی ما اعلام می کنیم که قطعنامه اخیر ارزش آرای سازمان ملل را برای همیشه در نزد ملت ها از بین برده است.»

نخست وزیر گفت: «جالب است که در میان موافقان قطعنامه اخیر رژیم های جنایتکار اسرائیل، شیلی، آرژانتین، السالوادور و کشورهای صنعتی و در رأس آنان امریکای جهان خوار قرار دارد. برای ما همین افتخار بس که از جانب چنین کشورهایی به نقض حقوق بشر متهم شویم و برای سازمان ملل همین سرشکستگی کافی است که براساس آرای کشورهای از این قبیل - که برخی خود پیش از این از سوی آن سازمان به نقض حقوق بشر متهم شده اند - به صدور قطعنامه علیه جمهوری اسلامی ایران پردازد.»

نخست وزیر اضافه کرد: «جالب تر اینکه مدعیان تروریستِ نقضِ حقوق بشر ایران، اخیراً رسماً در نشریات خود به قتل ۱۵۰۰ نفر در سال گذشته و ۱۰ هزار نفر در چهار سال اخیر اعتراف کرده اند. البته آنها چون در برابر تعداد افراد بی گناهی که می کشند از اربابان غربی خود جیره می گیرند در ذکر این اعداد اغراق می کنند، ولی همین سربلندی برای ما بس که از سوی چنین جنایتکارانی [منافقین] متهم به نقض حقوق بشر شویم.» (۱)

گفتنی است که سخنرانان قبل از دستور جلسه امروز مجلس شورای اسلامی، صدور قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل درباره نقض حقوق بشر در ایران را محکوم کردند. (۲)

۱

وزیر ارشاد اسلامی که به سوریه سفر کرده است، امروز در دیداری رسمی با رئیس جمهور سوریه، پیام رئیس جمهور ایران را تسلیم وی کرد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «در این دیدار که وزیر اطلاعات و جهانگردی سوریه، حجت الاسلام امام جمارانی نماینده حضرت امام در سازمان حج و اوقاف و امور خیریه، حسینی سرپرست سفارت جمهوری اسلامی ایران در دمشق حضور داشتند، رئیس جمهور سوریه ضمن تشکر از پیام آقای خامنه ای و تأیید مواضع بحق جمهوری اسلامی ایران گفت: سوریه از بدو پیروزی انقلاب اسلامی ایران همواره موضع مثبت خود را نسبت به جمهوری اسلامی ایران اعلام کرده و این موضع را ادامه خواهد داد. وی همچنین با اشاره به لزوم توسعه همکاری های دو کشور در زمینه های مختلف، اظهار امیدواری کرد مناسبات دو کشور خصوصاً در زمینه همکاری های فرهنگی گسترش بیشتری یابد.» (۳)

سپس حجت الاسلام سیدمحمد خاتمی وزیر ارشاد در این ملاقات گفت: «کشور سوریه در خط مقدم مبارزه با صهیونیسم قرار دارد و از اینکه از این کشور دیدن می کنیم خوشحال و خرسند هستیم، زیرا احساس می کنیم مواضع مشترک زیادی بین دو کشور وجود دارد.» (۴)

ص: ۸۷

۱- ۴۳. روزنامه کیهان، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۴۴. اداره کل تندنویسی مجلس شورای اسلامی، روزنامه رسمی (مشروح مذاکرات علنی مجلس شورای اسلامی)، نشریه شماره ۱۱۹۰۹، جلسه دوم، ۲۴/۹/۱۳۶۴، صص ۱۷، ۱۸ و ۱۹.

۳-۴۵. روزنامه اطلاعات، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۴.

۴-۴۶. روزنامه کیهان، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

در جلسه امروز مجلس شورای اسلامی به ریاست حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی لایحه واگذاری پرداخت حقوق و مزایای وراثت کارکنان نیروهای مسلح به بنیاد شهید انقلاب اسلامی تصویب شد. بنا بر نوشته روزنامه رسمی مجلس شورای اسلامی: «وراثت پرسنل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و کمیته انقلاب اسلامی و ارتش، ژاندارمری و شهربانی (مشمولین لایحه قانونی مربوط به حقوق مستمری وراثت شهدای مسلح جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۲۴/۳/۱۳۵۹ شورای انقلاب) و کارمندان کشوری (مشمولین قانون برقراری حقوق وظیفه از کارافتادگی و وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان و شهدای انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و پرداخت حقوق و مزایای مجروحین جنگ تحمیلی و انقلاب اسلامی مصوب ۲۵/۱۱/۱۳۶۱ و اصلاحات بعدی آن) که بعد از به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی شهید یا مفقود شده یا می شوند به بنیاد شهید انقلاب اسلامی محول می گردد.» (۱)

سوریه سلاح ها و مهمات نظامی "حرکت جنبش اسلامی" لبنان را مصادره کرد. درحالی که مذاکرات شیخ سعید شعبان با مسئولان و مقامات رسمی جمهوری اسلامی ایران و قدردانی ایشان از نقش ایران در پایان دادن به درگیری های طرابلس ادامه دارد، یک منبع مطلع از دمشق گزارش داد: «به قرار معلوم، پس از خروج شیخ سعید شعبان از طرابلس، سوری ها برای یافتن اسلحه و مهمات از فرصت استفاده نموده و برای اجرای این منظور به مراکز حرکت توحید وارد شده و مقداری اسلحه و مهمات را مصادره کرده اند. در همین زمینه حتی وارد منزل شیخ سعید شده اند. این منبع افزوده است که وضعیت طرابلس در حال آماده باش است و ارتش سوریه منزل شیخ سعید شعبان را محاصره کرده و چند نفر از مسئولین حرکت توحید دستگیر شده اند و در طرابلس شایع شده که شیخ سعید شعبان به صورت اجباری در دمشق تحت نظر است.» (۲)

شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی لبنان که به ایران سفر کرده است، با آیت الله منتظری، حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی و آقای رفیق دوست دیدار و گفت و گو کرد.

رهبر جنبش توحید اسلامی لبنان در دیدار با آیت الله منتظری در قم ضمن اشاره به موفقیت جهانی انقلاب اسلامی و مرکزیت جمهوری اسلامی ایران برای تمام نهضت های اسلامی جهانی، تأکید کرد: «ایران امروز به صورت تنها نقطه امید برای مستضعفین جهان و ملت های مبارز و حرکت های اسلامی درآمده است.»

آیت الله العظمی منتظری نیز در این دیدار اظهار کرد: «ما همیشه از حرکت های اسلامی پشتیبانی

۱- ۴۷. اداره کل تندنویسی مجلس شورای اسلامی، روزنامه رسمی (مشروح مذاکرات علنی مجلس شورای اسلامی)، نشریه شماره ۱۱۹۰۹، ۲۴/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۸. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی، نشریه شماره ۱۶۶/۳، ۲۴/۹/۱۳۶۴، صص ۵ و ۶.

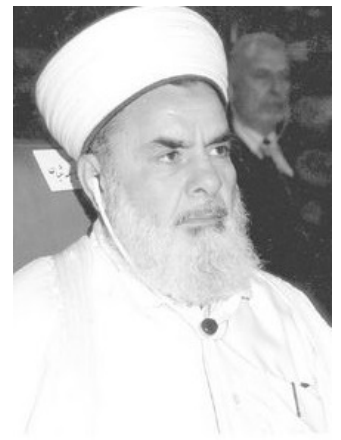
کرده و می‌کنیم و در مورد لبنان از آنجا که این کشور اکثریت قاطع ملتش مسلمان هستند باید با تقویت حرکت اسلامی در آن کشور به زودی حکومت اسلامی منطبق با ضوابط دین و قرآن که حقوق تمام اقلیت‌ها نیز در آن کاملاً مراعات شود، بر لبنان حکومت کند. روی همین اصل در شرایطی که اسرائیل و آمریکا و سایر قدرت‌های همفکر آنان در صدد ضربه زدن به رشد و پیشرفت حرکت اسلامی در لبنان هستند، این وظیفه تمام اقشار و گروه‌های مسلمان اعم از شیعه و سنی است که اختلافات حزبی، مذهبی و فرقه‌ای را کنار بگذارند و اجازه ندهند اسرائیل و عمال مزدور آن از این اختلافات در جهت تضعیف اسلام و مسلمانان سوء استفاده کنند.»(۱)

شیخ سعید شعبان در دیدار با آقای هاشمی پس بیان گزارشی از اوضاع لبنان، اظهار امیدواری کرد که ایران اسلامی بتواند با پیروزی بر مشکلات و جنگ تحمیلی بیش از پیش به یاری مسلمانان و محرومان جهان بشتابد. رئیس مجلس شورای اسلامی نیز با اشاره به مسائل لبنان و توطئه‌های مستکبران جهان و صهیونیسم در منطقه، گفت: «مسلمانان و علمای لبنان باید با اتحاد و وحدت کلمه صفوف متحد خود را حفظ کنند و با هوشیاری تمام، هر نوع جریان نفاق افکنانه از جمله بدبین کردن برادران شیعه و سنی نسبت به یکدیگر را خنثی نمایند و بدانند که با تلاش آنها و تکیه بر اتحاد اسلامی نصرت خداوند نزدیک است.»(۲)

شیخ سعید شعبان امروز همچنین همراه با اعضای هیئت مشترک حزب الله و جنبش امل لبنان با آقای محسن رفیق دوست وزیر سپاه پاسداران انقلاب اسلامی دیدار کرد.(۳)

۱

تصویر

شیخ سعید شعبان رهبر جنبش اسلامی لبنان

شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی لبنان امروز در گفت و گویی با روزنامه اطلاعات درباره حوادث خونین طرابلس، ربوده شدن گروگان‌های روسی، قرارداد دمشق، وضعیت کنونی طرابلس لبنان، راه‌های حل بحران لبنان و جنگ عراق و ایران سخن گفت.

وی هماهنگی و ارتباط سفرش با سفر هیئت مشترک حزب الله و امل به ایران را رد کرد و علل وقوع نبرد در طرابلس لبنان را وجود احزاب به عنوان ستون پنجم یا ارتش ذخیره دشمن اعلام کرد و افزود که پس از خروج امریکایی‌ها از بیروت و ویران شدن مقر تفنگداران دریایی آمریکا و خروج نیروهای چندملیتی و عقب نشینی اسرائیل از بسیاری از زمین‌های لبنان، نیروهای استعماری به تسلیح احزاب پرداختند، که این احزاب الحادی ماهیت خود را در تهاجم به شهر طرابلس آشکار کردند.

۱- ۴۹. روزنامه اطلاعات، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۵۰. همان.

۳- ۵۱. همان، ص ۲.

شیخ سعید شعبان که از قرارداد دمشق ناراضی است، افزود: «ما برای قطع خونریزی آن را با همه شرایط سختش امضا کردیم، اما برای زنده نگه داشتن جنبش اسلامی شیوه های دیگری به کار گرفته ایم و از این شیوه ها بیداری عمومی و مقاومت با پافشاری بر موضع اسلامی است. این شیوه جدید آثار مثبت تری از شیوه مقاومت مسلحانه دارد چراکه ما در واقع نمی خواهیم به جنگی وارد شویم، مگر آنکه بدان کشانده و ناچار شویم از خود دفاع کنیم.»

شیخ شعبان دخالت جنبش توحید در ربودن دیپلمات های روسی را رد کرد و گفت هواداران جنبش توحید آنها را ربوده و گفته بودند گروگان ها را آزاد نخواهند کرد مگر کشتار قطع شود.

وی درباره مذاکرات سه گروه امل، فالانژ و دروز در دمشق گفت: به نظر ما توافقنامه دمشق پیش از آنکه به دنیا بیاید مرده است، زیرا طرف هایی که می خواهند توافق کنند هیچ گونه امکان توافقی میانشان نیست، چون هیچ گونه صفت مشترکی ندارند و برعکس، تضادهایشان نشانه عدم دستیابی به توافق است. وی افزود اگر برقرار کننده امنیت کسی باشد که خود در امنیت اخلاص می کند، امنیت در لبنان افسانه خواهد بود. چنانچه مسلمانان موضع واحدی انتخاب نکنند و ابتکار عمل را در دست نداشته باشند بیست سال دیگر نیز لبنان آرامش نخواهد داشت.^(۱)

شیخ سعید شعبان تأکید کرد: مشکل لبنان جز با زوال اسرائیل یا زانو زدن همه مسلمانان در برابر اسرائیل حل شدنی نیست. باید یکی از دو طایفه پیروز شود، طایفه کفر یا ایمان. وی درباره کسانی که می کوشند جبهه لبنان علیه اسرائیل را خاموش کنند، گفت: نیروهایی که مخالف موجودیت مقاومت اسلامی هستند فراوان اند: اعرابی که تعهد کرده اند از اسرائیل حمایت کنند، فالانژها و "نیروهای لبنانی" که پیمان مستقیمی با اسرائیل دارند. لذا برخی می کوشند سلاح مقاومت اسلامی را از آنها بگیرند و مناطقی را که مقاومت اسلامی جنگجو و سلاح در آن دارد بکوبند و بر همین مبنا است که شهر طرابلس را می کوبند و همین خلع سلاح نمونه ای از کوشش برای قطع مقاومت بر ضد اسرائیل است. مقاومت اسلامی در جنوب، سلاح خود را بر پشت چهارپایان از دره ها می گذارند، زیرا نمی تواند آن را با اتومبیل منتقل کند، چون پست های بازرسی برخی احزاب، که در طول جاده مستقر است، سلاح ها را ضبط می کنند.

شیخ سعید شعبان درباره سیاست جدید کشورهای عضو "شورای همکاری" در مورد جنگ عراق و ایران گفت: «من خواهش دارم که شورای همکاری و هر کس که می خواهد جنگ خلیج ادامه پیدا کند، خوب بیندیشد و بداند که پیروزی عراق یعنی پیروزی استعمار. اینها اگر واقعاً مسلمان هستند باید کمک های انسانی و تسلیحاتی خود به جبهه عراق را قطع کنند. صدام نه برای سنی و نه برای شیعه می جنگد. این جنگ را نباید - آن طور که می گویند - ضد سنی حساب آورد.. این جنگ، جنگ امریکا و اسرائیل علیه مسلمانان و انقلاب اسلامی است. چرا این جنگ در زمان شاه برپا نشد؟ و چرا این جنگ متهورانه برای آزادی فلسطین به کار نرفت؛ فلسطینی که از سال ۱۹۴۸ در اشغال اسرائیل است. اگر اعراب در نبرد خود به آزادسازی میهن و ماندگاری اسلام

ص: ۹۰

صادق باشند باید آتش خود را بر اسرائیل بگشانید نه بر ایران؛ ایرانی که انقلاب خود را اسلامی اعلام کرد و می بایست از سوی همه تأیید و یاری می شد. وی در پایان بر ضرورت پشتیبانی علمای ایران از انقلاب اسلامی و لزوم رفتار برادرانه علمای سنی و شیعه با یکدیگر تأکید کرد.^(۱)

۱

هیئت پارلمانی فرانسه که در ایران به سر می برد،^(۲) امروز در گفت و گو با معاون سیاسی نخست وزیر ایران، تأیید کرد که عراق به ایران تجاوز کرده است. اعضای این هیئت با شرکت در مصاحبه خبرنگاران روزنامه جمهوری اسلامی، به بخشی از سؤالات آنان پاسخ دادند.^(۳)

روابط عمومی نخست وزیری اعلام کرد که علیرضا معیری معاون سیاسی نخست وزیر، در دیدار با هیئت پارلمانی فرانسه، روابط نظامی فرانسه با عراق، پناه دادن به تروریست های فراری و مسائل مالی میان ایران و فرانسه را مشکلات عمده در بهبود روابط دو کشور برشمرد. وی تأکید کرد تا زمانی که چنین مشکلاتی وجود دارد، مردم ما اجازه گسترش روابط با فرانسه را نخواهد داد.

تصویر

هیئت پارلمانی فرانسه برای بهبود روابط به ایران آمد.

در این دیدار، سخنگوی هیئت پارلمانی فرانسه ضمن تأیید این واقعیت که جمهوری اسلامی ایران مورد تجاوز واقع شده است، گفت: «نمایندگان مجلس فرانسه آرزو دارند

کشورشان به سمت بی طرفی مثبت نسبت به مسئله جنگ تحمیلی حرکت کند.»^(۴) وی ابراز امیدواری کرد که با توجه به اظهار نظر اخیر رئیس جمهور فرانسه در این باره که از این پس کسانی که در کشور خود مرتکب جنایت شده اند اجازه استفاده از امتیازات پناهندگی در فرانسه را نخواهند داشت، یکی دیگر از مشکلات موجود در روابط دو کشور ایران و فرانسه برطرف شود.^(۵)

هیئت پارلمانی فرانسه عصر امروز با حجت الاسلام فاضل هرنندی رئیس کمیسیون اقتصادی و دارایی مجلس شورای اسلامی دیدار و گفت و گو کرد.^(۶)

ص: ۹۱

۱- ۵۳. همان.

۲- هیئت پارلمانی فرانسه روز ۲۲ دی وارد تهران شد. این هیئت متشکل از سه نماینده پارلمان فرانسه شامل دو نماینده از حزب حاکم و

- دو نماینده دیگر است که روز گذشته (۲۳ دی) با احمد عزیزی رئیس کمیسیون سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی دیدار کردند.
- ۳- مشروح مصاحبه هیئت فرانسوی با روزنامه جمهوری اسلامی در ضمیمه روزنامه امروز درج شده است.
- ۴-۵۴. روزنامه اطلاعات، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۳.
- ۵-۵۵. روزنامه ابرار، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱.
- ۶-۵۶. روزنامه کیهان، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸.

ضمیمه گزارش ۲۵: مصاحبه روزنامه جمهوری اسلامی با هیئت پارلمانی فرانسه اعزامی به ایران

اعضای هیئت پارلمانی فرانسه که به ایران سفر کرده اند، در گفت و گوی اختصاصی با روزنامه جمهوری اسلامی درباره موضوع های گوناگون اظهار نظر کردند از جمله: انگیزه سفر به ایران، رفتار مسئولان ایران با هیئت، شرط های بهبود روابط دو کشور، حمایت فرانسه از گروه های تروریستی، کمک های نظامی و اقتصادی فرانسه به عراق. آنان ضمن توجیه رفتار خصمانه فرانسه با ایران، کوشیدند از ورود به مباحث اساسی به ویژه آنها که موضوع اختلاف میان دو کشور است، خودداری کرده یا پاسخ کلی بدهند.

ژان ماری دایه سرپرست هیئت پارلمانی فرانسه در مورد انگیزه سفر این گروه به ایران گفت: «ایده سفر به ایران ابتدا از سوی صاحبان صنایع فرانسوی که خواستار فروش فرآورده های خود به ایران می باشند، ارائه شد. سپس در دیدار با وزیر امور خارجه فرانسه و علاقه مندی او به بهبود روابط با ایران، پیشنهاد کرد تا اعضای هیئت متشکل از اعضای اکثریت و اقلیت پارلمان باشند. همچنین ایشان آقای ژاک مارتن معاون مدیر کل وزارت امور خارجه را مأمور رسیدگی به روابط ایران و فرانسه نمود.»

خبرنگار روزنامه جمهوری اسلامی در ادامه با بیان اینکه ایران سه نکته را پیش شرط هرگونه تلاش برای بهبود روابط ایران و فرانسه اعلام کرده: قطع کمک های نظامی و اقتصادی فرانسه به رژیم عراق، قطع حمایت از تروریست های فراری، بازپرداخت دیون فرانسه به ایران، پرسید: «به نظر شما دولت فرانسه در موقعیت کنونی تا چه اندازه برای اجرای این سه شرط منطقی، مستعد است؟» آقای دایه پاسخ داد: «هیچ کدام از افرادی که ما با آنها مذاکره کردیم این سه نکته را به عنوان "پیش شرط" ذکر نکردند ... البته گفتند که این سه نکته از مسائلی است که نسبت به آن توجه کافی دارند و برای ما هم مهم بود که بدانیم چه مسائلی واقعاً فکر مقامات ایرانی را به خود مشغول کرده است و ما هم به طور بسیار صادقانه و واقع بینانه نظرات خودمان را بیان کردیم.»

آقای تاورنیه نماینده سوسیالیست ها در پارلمان فرانسه نیز گفت: «در فرانسه "حق پناهندگی سیاسی" محترم است و این یک آداب و رسوم بسیار قدیمی است. در فرانسه و به ویژه در پاریس، انقلابیون و ضدانقلابیونی از سراسر جهان حضور دارند و دولت سوسیالیست فرانسه به خود اجازه نمی دهد که در مسائل داخلی کشورها مداخله کند، مگر اینکه این کشورها به وسیله یک قدرت خارجی اشغال شده باشند مثل افغانستان.»

فرانسه چند سال پیش این افتخار را داشت که میزبان امام خمینی رهبر انقلاب اسلامی ایران باشد و در این چارچوب است که شما باید درک کنید حق پناهندگی برای فرانسه چه مفهومی دارد. باوجوداین، اخیراً فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، گفت که فرانسه دیگر کسانی را که مرتکب "جنایت خونین" شده باشند به کشور خود راه نخواهد داد و مسئله ای که مورد نظر شماست در این قالب با مقاماتی که در ایران با آنها دیدار کردیم در میان گذاشته شد. یعنی فرانسه از این پس افرادی را که دستشان آغشته به خون باشد پناهندگی سیاسی نخواهد داد و اصلاً نخواهد پذیرفت.»

خبرنگار جمهوری اسلامی: شما حتماً می دانید افرادی که اکنون در حمایت پلیس فرانسه می باشند کسانی هستند که دستور قتل و کشتار مردم بی گناه را صادر کرده و می کنند و این تروریست ها در ایران نیز پرونده های قطور جنایی دارند.

آقای تاورنیه: ما نکات مهم مذاکراتمان را به شما گفتیم و لزومی ندارد که آن مطالب را بازگو کنیم.

آقای ماری دایه: فراموش نکنید که ما عضو مجلس هستیم و مذاکره کننده نیستیم و نمی توانیم جزئیات مذاکراتمان را بازگو کنیم. ما بیش از این نمی توانیم وارد جزئیات شویم.

آقای گئی وادوپیه: نکته ای که من صریحاً می خواهم که شما روی آن تأکید کنید این است که فرانسه خصومت خاصی نسبت به ایران ندارد و آرزو می کنیم که روابط ایران و فرانسه به حالت عادی بازگردد و امیدواریم که شما در چارچوب طرح های ارائه شده از سوی کنفرانس اسلامی به صلحی همه جانبه در منطقه دست یابید. مثلاً درباره کمک های نظامی فرانسه به عراق باید بگوییم که این قراردادهای تسلیحاتی ده سال پیش با عراق امضا شد. فرانسه در همان موقع با ایران هم قراردادهایی داشت. این قراردادها را می توان حاشیه ای نگریست و این قراردادهای نظامی اهمیتشان کمتر از قراردادهایی است که فرانسه با کشور دیگری منعقد کرده است. این قراردادها حتی در

مقابل قراردادهایی که کشور بزرگ دیگری با عراق منعقد کرده اند، بسیار ناچیز و دارای اهمیت کمتری تلقی می شود. و من به عنوان نماینده پارلمان فرانسه (سوسیالیست) هیچ میل ندارم که این مسائل تکرار شود. آرزویی که من دارم و آرزوی دولت فرانسه نیز هست، این است که این جنگ وحشتناک به پایان برسد و یک راه حل صلح آمیز پیدا شود که در این مورد به عبارت دیگر در وجود ما "بی طرفی مثبت" هست.

خبرنگار جمهوری اسلامی: من تصور می کنم که این قبیل اظهارات مسئله ای را برای خوانندگان ما حل نخواهد کرد. لطفاً صریح سخن بگویید. آقای میران می گوید: "من نمی گذارم عراق سقوط کند." آیا این هم جزو قرارداد ده سال پیش است؟

آقای دایه: سؤال شما خیلی جالب است. سال ۱۹۷۴ را به خاطر بیاورید. اوضاع از چه قرار بود؟ از یک طرف ایران وجود داشت که فرانسه با ایران مبادلات و روابط زیادی داشت و به ویژه قراردادهای مهم تسلیحاتی با ایران داشت و قبل از سال ۱۹۷۴ فرانسه به عراق سلاح نمی فروخت. برای اینکه فرانسه و ایران (اشاره به رژیم وابسته شاهنشاهی) روابط دو کشور مستقل را با یکدیگر داشتند، در صورتی که عراق تحت الحمایه بریتانیا بود. در سال ۱۹۷۴، جنگی بین ایران و عراق وجود نداشت، بنابراین ایران اگر می دید که فرانسه به بازارهای عراق علاقه نشان می دهد به هیچ وجه نگران نمی شد. لذا قراردادهایی که فرانسه با عراق در سال ۱۹۷۴ امضا کرد به هیچ وجه نمی تواند زیانی به ایران برساند و ما باید اقرار کنیم که برای تجارت خارجی فرانسه، این یک بازار مهمی است. ولی این بازار، بسیار پایین تر از بازار ایران بوده است. آن موقع دو کشور ایران و عراق در صلح بودند؛ بنابراین برای فرانسه مسئله ای نبود، ولی متأسفانه در سال ۱۹۷۹ عراق به ایران حمله کرد و این تقصیر ما نیست.

خبرنگار جمهوری اسلامی: درباره صحبت های آقای میران سخنی نگفتید.

سرپرست هیئت: من یادم نیست که آقای میران چه گفته است، اما آقای تاورینه بلافاصله افزود آقای میران حرف دیگری را هم دارد که می گوید: ما دوستان هستیم نه دشمنان.

سرپرست هیئت افزود: به هر حال می دانم که این مسئله مشکل است، ولی خواهش می کنم آنچه را که ما احساس و بیان می کنیم شما هم آن را منعکس کنید. برای اینکه اگر ما خصومتی داشتیم و یا در دل مخالفتی داشتیم الآن اینجا نبودیم.

خبرنگار جمهوری اسلامی: آیا فرانسه از ده سال پیش هم قرارداد اجاره دادن سلاح های پیشرفته به عراق برای بمباران مناطق مسکونی ایران را داشته است؟

آقای تاورینه: آیا اشاره شما به مقاله روزنامه لوموند است که نوشته بود: "فرانسه سیستم های لیزر به عراق اجاره داده است؟"

خبرنگار جمهوری اسلامی: شاید این مقاله هم بتواند یکی از مستندات باشد، ولی ما اخبار کاملاً موثق از این همکاری داریم.

ژان ماری دایه: این مقاله ای که روزنامه لوموند نوشت کاملاً کذب است و من که عضو کمیسیون دفاع هستم می گویم که ما سلاح های بسیار پیشرفته را برای خودمان نگه می داریم.

خبرنگار جمهوری اسلامی: مثلاً سوپراتاندارها؟

آقای گی وادوپیه: قضیه سوپراتاندارها چیز دیگری است و آنها اکنون به فرانسه باز گردانده شده اند.

به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، در اینجا هیئت فرانسوی عدم تمایل خود را به پیگیری این سؤال ابراز کرد و خواست که سؤال بعد
پرسیده شود.»^(۱)

خبرنگار جمهوری اسلامی: فرانسه با استقبال از امام خمینی سابقه درخشانی در ذهن مردم ایران پیدا کرده بود؛ به طوری که فرانسه می
توانست منطقاً یکی از کشورهایی باشد که مناسبات آن با انقلاب اسلامی در سطح بسیار خوبی قرار بگیرد، اما سوسیالیست های فرانسه
در ضدیت با انقلاب اسلامی ایران در بعضی موارد حتی گوی سبقت را از امریکا هم ربوده اند و اکنون این احساس در داخل و خارج
فرانسه به وجود آمده و آنها به بن بست زجردهنده ای رسیده اند. به نظر شما چه عواملی باعث شد که سوسیالیست های فرانسه راه ستیزه
جویی با انقلاب

ص: ۹۳

اسلامی را درپیش بگیرند و این اشتباهات بزرگ و نابخشودنی را مرتکب شوند؟

آقای تاورینه نماینده سوسیالیست ها در پارلمان فرانسه (با ناراحتی): جواب خیلی خیلی کوتاه خواهد بود. سوسیالیست ها دشمنان انقلاب اسلامی نیستند. دو نماینده مجلس از سوسیالیست ها اینجا هستند برای شروع مذاکره و اظهار نظر شما، فقط نظر خودتان است.

خبرنگار جمهوری اسلامی: ولی در ایران مردم زیادی هستند که این گونه فکر می کنند و به این مسئله معتقدند.

آقای تاورینه: ما به انقلاب اسلامی احترام می گذاریم و اینجا هستیم تا آن را بهتر درک کنیم. آنچه که ما آرزو داریم این است که شما اقدام ما را درک کنید.

آقای دایه (سرپرست هیئت): این صحبت ها کمی خصمانه به نظر می آید، ولی باید توضیح بدهم که ما در طول مذاکراتمان با مقامات ایرانی خواستار گسترش روابط شدیم و نظرات متفق بود. و ما درباره ملت فلسطین و افغانستان نظرات مشترکی داشتیم. به طور خلاصه آرزوی من این است که رابطه فرانسه با ایران سرد نباشد و چیز خصوصت آمیزی در بین نباشد و سؤالاتی هم که ممکن است به حیثیت ما هم برخورد کند مطرح نشود. افکار عمومی در فرانسه کاملاً وسیع و مختلف است. شما درباره تبلیغات صحبت کردید می دانید در فرانسه تبلیغات هیچ وقت موفق و کارساز نیست. آزادی خبرنگاران در فرانسه کامل است و آنها می توانند هر نظریه ای را بنویسند و خیلی اوقات پیش می آید که من از آنچه که در مطبوعات نوشته شده ناراحت و عصبانی شدم. مثلاً با خواندن مقاله ای که نه اساسی دارد و نه پایه ای و نه تنها با طرز فکر من مخالف است بلکه کاملاً احمقانه، ممکن است ناراحت شوم.

خبرنگار جمهوری اسلامی: چنین به نظر می رسد که در موقعیت کنونی افراد زیادی در فرانسه هستند که معتقدند عملکرد سوسیالیست ها در قبال انقلاب اسلامی بسیار اشتباه آمیز بوده است. نظر شما در این مورد چیست؟ و آیا اساساً دولت کنونی فرانسه می تواند گذشته های تاریک روابطش را با انقلاب اسلامی ایران تصحیح کند؟ برای مثال این برای مردم فرانسه افتخارآمیز نیست که دولت این کشور به تروریست هایی که عزیزترین عزیزان این مردم را به شهادت رسانده اند، پناه داده و از دزدان دریایی استقبال کرده و از هواپیماربایان در فرودگاه نظامی استقبال به عمل آورده است.

سرپرست هیئت: ما نمایندگان دولت فرانسه نیستیم، بلکه نمایندگان ملت فرانسه هستیم. دولت فرانسه راغب است که مذاکرات با جمهوری اسلامی ایران را برقرار کند و سعی شود مشکلات بین دو کشور حل گردد و برای کوشش جهت حل مشکلات دو کشور، یک سفیر که مقام خیلی بالایی دارد، به زودی به تهران خواهد آمد. درمورد هیئت ما، باید بگویم که امروز پیش شما هستیم تا اینکه بدون در نظر گرفتن نکات خاصی با شما صحبت کنیم. ما آمدمیم تا مواضع مقامات ایرانی را برای اطلاع همکاران پارلمانی خودمان به فرانسه ببریم تا آنها یک نظر وسیع تری درباره حقایق انقلاب شما داشته باشند. این یک مأموریت حسن نیت و تفاهم است و ما آرزو داریم که شما روزنامه نگاران و ملت ایران مأموریتی را که به عهده ما گذاشته شده قبول کنند. باید اضافه کنم که ما سر تعظیم و احترام در برابر کلیه قربانیان تروریسم و جنگ فرود می آوریم و همان طور که به نقل از آقای میتران به شما گفتیم دولت فرانسه از این پس به هیچ وجه کسانی را که مرتکب قتل شده اند نخواهد پذیرفت. ما برای شما بیان کردیم که جنایت کارانی را که خون ریخته باشند قبول نخواهیم کرد و با آنهایی که تروریست هستند طبق همان حرفی که زدیم عمل خواهد شد و این را هم خواهش می کنم که شما ذکر کنید. البته اگر دلایلی وجود داشته باشد با تروریست ها طبق همان گفته آقای میتران رفتار خواهد شد.

خبرنگار جمهوری اسلامی: به نظر می رسد این تصمیم آقای میتران مربوط به آینده است، ولی تروریست هایی که از قبل در پناه پلیس فرانسه قرار گرفته اند تکلیفشان چیست؟

آقای وادوییه: اگر به اسم و رسم، نام تروریست هایی که در فرانسه حضور دارند به ما بدهند و دلایلی هم ارائه داده شود، ما با این افراد طبق همین گفته عمل خواهیم کرد. البته شکایت هایی که به کاردار فرانسه درباره عملیات تروریستی شده به دولت فرانسه اطلاع داده شده است و ما هم از جانب خودمان اطلاعاتی که به ما داده شده اینها را گزارش خواهیم کرد. اگر دولت ایران شکایات دقیق با مدارک کافی ارائه دهد، من

ص: ۹۴

حتی یک لحظه هم تردید ندارم که افراد ذکرشده به دست مقامات قضایی سپرده خواهند شد، ولی دلایلی که برای اثبات کارهایی که این عده در ایران انجام داده اند نزد مقامات ایرانی است و این دلایل دست مقامات فرانسوی نیست و این را باید در اختیار فرانسه قرار دهد.

خبرنگار جمهوری اسلامی: آیا شما نمی دانید که رجوی و بنی صدر چه جنایات خونینی مرتکب شده اند؟

سرپرست هیئت: ما دو روز در اینجا با مقامات ایرانی صحبت کردیم و در اینجا نمی توانیم دوباره صحبت ها را از سر بگیریم و همه چیزهایی که در عرض این دو روز درباره اش مذاکره کردیم تکرار کنیم. فقط می خواهم مصاحبه را با این کلام به پایان برسانم که ما برای دو روز به تهران آمدیم و در این سفر می خواستیم که توجیهاات کاملاً صادقانه ای داشته باشیم و همچنین با حضور خودمان نشان دهیم که علاقه به بهبود روابط و ازبین بردن سوء تفاهمات داریم. من آرزو می کنم که این اولین مرحله برای ایجاد روابط جدید باشد. ما با این اراده به ایران آمدیم که جو [بدبینی] میان دو کشور را کاهش دهیم و پس از بازگشت به فرانسه مسائل را بازگو خواهیم کرد. (۱)

در این مصاحبه ایو تاورینه نماینده منطقه اسون واقع در جنوب، پاریس نماینده حزب حاکم سوسیالیست فرانسه و عضو کمیسیون اقتصادی و دارایی پارلمان فرانسه؛ گی وادوییه نماینده منطقه اواز واقع در شمال پاریس، نماینده حزب حاکم سوسیالیست و دبیر کمیسیون امور خارجه پارلمان فرانسه؛ ژان ماری دایه نماینده منطقه مانس واقع در ترماندی، عضو اتحادیه دمکراسی فرانسه (U.D.F) و عضو کمیسیون دفاع و نیروهای مسلح در پارلمان فرانسه؛ لوتیک بواریر نماینده منطقه موربیان واقع در بریتانی، عضو اتحادیه دمکراسی فرانسه (U.D.F) و عضو کمیسیون دفاع و نیروهای مسلح در پارلمان فرانسه شرکت داشتند. (۲)

ص: ۹۵

۱- ۵۸. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۱۰.

۲- ۵۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۱۱.

فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیای (ص) سپاه امروز خطوط پدافندی و عملیاتی قرارگاه های کربلای ۱، کربلای ۲ و قرارگاه نوح (ع) را اعلام کرد. (۱) متن دستورالعمل که به امضای سیدرحیم صفوی جانشین فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیای (ص) رسیده چنین است: «... برابر دستورات شفاهی موارد زیر ابلاغ می گردد:

۱. قرارگاه کربلای ۱: خط حد پدافندی (منطقه مسئولیت) قرارگاه کربلای ۱ از چنگوله تا اشنویه و خط حد عملیاتی قرارگاه کربلای ۱ از جزابه تا طلائیة جدید می باشد.

۲. قرارگاه کربلای ۲: خط حد پدافندی (منطقه مسئولیت) قرارگاه کربلای ۲ از چنگوله تا دهانه فاو و خط حد عملیاتی قرارگاه کربلای ۲ از طلائیة جدید تا نهر ابودگل می باشد.

۳. قرارگاه نوح (ع): خط حد عملیاتی قرارگاه نوح (ع) از نهر ابودگل تا دهانه رأس البیشه می باشد.

توضیح:

۱. قرارگاه ها موظف اند گزارش وضعیت خودی و دشمن در خط پدافندی را در شرایط عادی به صورت هفتگی ارسال و اتفاقات و حرکات غیرعادی را بلافاصله به این فرماندهی اطلاع دهند.

۲. قرارگاه ها موظف اند در خط حد عملیاتی خودی گزارش روزانه از وضعیت خودی و دشمن را به این فرماندهی ارسال نمایند. (۲)

ص: ۹۷

۱- سپاه پاسداران در زمان آماده سازی زمینه اجرای عملیات والفجر ۸ در منطقه فاو، علاوه بر قرارگاه مرکزی (قرارگاه خاتم الانبیای سپاه)، در جبهه جنوب سه قرارگاه عملیاتی داشت: قرارگاه کربلای ۲ (به فرماندهی عباس محتاج) و قرارگاه نوح (به فرماندهی حسین علایی) که این دو قرارگاه مأموریت آماده سازی و اجرای عملیات در منطقه فاو را به عهده داشتند و قرارگاه کربلای ۱ (به فرماندهی عزیز جعفری) که مأموریت آماده سازی و اجرای عملیات یدک و پشتیبانی و فریب را در محور جزایر ام الرصاص و ام البابی و بوارین و منطقه هور به عهده داشت. گفتنی است که با مشخص تر شدن وضعیت تشکیلات جدید نیروی سپاه پاسداران و تشکیل سپاه شمال و سپاه جنوب زیر امر این نیرو، تغییراتی در نام قرارگاه های عملیاتی ایجاد شد. قرارگاه عملیاتی سپاه شمال، "قرارگاه نجف" نام گذاری شد و قرارگاه عملیاتی سپاه جنوب "قرارگاه کربلا" نامیده شد. لذا به تدریج (که در این کتاب شاهد آن خواهیم بود) نام قرارگاه کربلا جایگزین قرارگاه کربلای ۲ و قرارگاه نجف یا نجف ۱ جایگزین قرارگاه کربلای ۱ می شود.

۲- ۱. سند شماره ۰۱۱۱۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دستورالعمل فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیای (ص)، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

قرارگاه های خاتم الانبیا(ص)، کربلا و نوح(ع) سپاه پاسداران فعالیت های چند روز اخیر ارتش عراق در جبهه جنوب و غرب اروند را اعلام کردند.

خلاصه گزارش واحد اطلاعات قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص) سپاه از فعالیت های ارتش عراق به ویژه اقدامات مهندسی در جبهه جنوب در دوره ۱۵ تا ۲۵ آذر ۱۳۶۴، چنین است: «فعالیت های مهندسی دشمن در اغلب مناطق عملیاتی همچنان ادامه داشته است؛ این اقدامات شامل بازدیدهای مکرر از سیستم های موانع احدثی در سرتاسر خطوط پدافندی، احدث جاده ها و خاکریزهای جدید در بعضی از مناطق عملیاتی، ترمیم و تکمیل خطوط مواصلاتی و دفاعی در مناطق پدافندی و احدث و ترمیم سنگرهای اجتماعی می باشد. در طول این دوره فعالیت مهندسی (احدث خاکریز و خاک برداری)، ترمیم و احدث خطوط ارتباطی و مواصلاتی در منطقه شمال هور شدت داشته که فعالیت کمپرسی ها به استعداد ۱۵۰ دستگاه در شمال سه راهی پاسگاه معلق و جنوب پاسگاه معلق گزارش گردیده است. در طی دوره، فعالیت شدید ۳۰۰ کمپرسی و ۲۰ دستگاه لودر و بلدوزر در منطقه عمومی هور چشمگیر بوده است. این فعالیت ها به منظور احدث پد از پاسگاه زردان تا کانال سویب بوده است. همچنین روی جاده طلائی به جزیره جنوبی اقدام به احدث پدهای شمالی کرده که بعضی از آنها در حدود ۲ کیلومتر احدث شده است.

فعالیت جاده سازی و تحکیم سنگرها و ایجاد موانع در غرب اروند و جزیره ام الرصاص و ایجاد موانع در اطراف مقرهای خود در سراسر منطقه جنوب ادامه داشته است. دشمن همچنین با ایجاد موانع در اطراف کشتی غرق شده در اروندرود در آن پست استراق سمع ایجاد کرده است. فعالیت با شن ریزی ۵۰ تا ۱۰۰ کمپرسی نیز در اطراف فاو تا دهانه اروند و رأس البیشه به طور روزانه ادامه دارد و دشمن سعی در استحکام بخشیدن به جاده ها و خاکریز های احدثی در این منطقه دارد.»(۱)

واحد اطلاعات قرارگاه کربلا اقدامات ارتش عراق را در دوره ۱۷ تا ۲۵ آذر ۱۳۶۴، در منطقه خسروآباد تا فاو، چنین گزارش داده است: «ایجاد و ترمیم و تکمیل موانع و مواضع، احدث و ترمیم و تکمیل شبکه راه های مواصلاتی و استحکامات و...، جابه جایی و فعالیت زرهی، فعالیت شدید توپخانه روی نیروها و شبکه راه های مواصلاتی خودی، حرکات و جابه جایی خودروبی در جهت تدارک، بازدید از خط پدافندی و...، فعالیت هوایی توسط هواپیما و هلیکوپتر برای شناسایی و احتمالاً عکس برداری، فعالیت شدید دریایی به ویژه در خور عبدالله با شناورهای رزمی، کشتی ها و لنج های باربری و تجاری و لایروبی از جمله اقدامات دشمن در منطقه خسروآباد تا فاو بوده است.»(۲)

واحد اطلاعات قرارگاه نوح(ع) در گزارش نوبه ای خود فعالیت های ارتش عراق را در آن سوی اروندرود از خرمشهر تا دهانه خلیج فارس در دوره زمانی ۲۰ تا ۲۵ آذر ۱۳۶۴ چنین جمع بندی کرده است:

ص: ۹۸

۱- ۲. سند شماره ۱۲۰۶۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای واحد اطلاعات قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص) سپاه، شماره ۱۵۱، ۲۵/۹/۱۳۶۴، صص ۸-۶.

۲- ۳. سند شماره ۰۱۱۲۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای واحد اطلاعات قرارگاه کربلا، شماره ۱۳، ۲۸/۹/۱۳۶۴، صص ۷۲-۶۵.

۱. حضور نیروهای پیاده دشمن در نقاط مختلف جبهه دشمن. ۲. کم بودن فعالیت زرهی دشمن در طول دوره. ۳. عادی بودن (گاهی شدید) فعالیت های توپخانه دشمن بر روی مواضع خودی. ۴. افزایش و تلاش بی وقفه مهندسی دشمن در تمام نقاط جبهه خود. ۵. زیاد بودن دفعات تجاوزات هوایی دشمن. ۶. حضور گسترده لایروب ها و گشتی های دشمن در خور عبدالله. ۷. عادی بودن ترددات زمینی دشمن که بیشتر آن شامل وسائط مهندسی می شود. (۱)

۱

منطقه کردستان امروز شاهد اجرای کمین بر ضد کومه له، افزایش تحرکات حزب دمکرات و درگیری دو گروه دمکرات و کومه له بود. ۱. یگان حزب الله بانه امروز برای اجرای کمین بر ضد گروه کومه له وارد روستای قلعه از توابع بانه شد و با افراد این گروه درگیر شد. در این درگیری از افراد کومه له یکی کشته، یکی زخمی و یک نفر اسیر شد. نیروهای خودی در این درگیری تلفاتی نداشتند. (۲)

۲. حزب دمکرات کردستان روز ۲۶ آذر را روز پیش مرگ اعلام کرده و سران این حزب از افراد و هواداران خود خواسته اند که اقدامات و عملیات بیشتری بر ضد واحدهای جمهوری اسلامی اجرا کنند، لذا تحرکات عناصر حزب دمکرات در روزهای اخیر افزایش یافته است. از جمله امروز افراد مسلح حزب دمکرات به پایگاه کاسوره ده (در حومه نقده) حمله کردند که این حمله بدون تلفات نیروهای خودی دفع شد. (۳)

۳. در ادامه درگیری های عناصر دو گروه کومه له و دمکرات، روز گذشته دو نفر از عوامل دمکرات وارد روستای قاضی شله از توابع سقر شدند که افراد کومه له روستا را محاصره کردند و امروز این افراد را به هنگام خروج از روستا کشتند. (۴)

۲

در ادامه اعزام نیروهای داوطلب و کمک های مردمی به جبهه ها، امروز گروه کثیری از رزمندگان بسیج شهرستان ممسنی و گروهی از بسیجیان بخش جویم استان فارس و نیز ۲۰۰۰ نیروی داوطلب از استان سیستان و بلوچستان و ۱۵۰ میلیون ریال کمک های غیرنقدی مردم این استان با ۷۰ کامیون عازم جبهه ها شدند. (۵)

همچنین کاروان ثامن الائمه (ع) شامل رزمندگان بسیجی لوشان و گروه مقاومت معدن سنگ رود (۶) و نیز ۹۰۰ نفر از نیروهای مردمی بسیجی و فرهنگیان و دانش آموزان شهرستان اردبیل عازم جبهه های نبرد شدند. (۷)

ص: ۹۹

-
- ۱-۴. سند شماره ۱۱۲۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای واحد اطلاعات قرارگاه نوح، شماره ۲۳، ۲۷/۹/۱۳۶۴.
- ۲-۵. سند شماره ۰۷۵۰۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی کل به فرماندهان مناطق پنج گانه و قرارگاه های حمزه و خاتم، ۲۵/۹/۱۳۶۴، بانه - ۲۵/۹/۱۳۶۴.
- ۳-۶. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۵، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۳.
- ۴-۷. سند شماره ۲۲۶۷۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روز، روابط عمومی فرماندهی کل سپاه، شماره ۸۹، ۲۷/۹/۱۳۶۴.
- ۵-۸. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲۲.

۶-۹. روزنامه کیهان، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۳.
۷-۱۰. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲۲.

معاونت بسیج مستضعفین ستاد مرکزی سپاه پاسداران امروز، با صدور دستورالعملی برای مناطق پنج گانه واحد بسیج بر تداوم ثبت نام و آموزش نیروهای بسیجی و زمان بندی و هماهنگی آموزش و اعزام نیروهای داوطلب تأکید کرد:

۱. مناطق ضمن هماهنگی با یگان های رزمی تابعه در صورتی که آماده پذیرش نیرو هستند نیروها را پس از ثبت نام متناسب با تاریخ ترخیص نیروهای قبلی و برآورد احتیاط، با سازمان رزم مربوطه تعیین نوبت نمایند و طی دستورالعملی به نواحی و پایگاه ها ابلاغ کنید تا از نیروهای اعزامی به نحو شایسته استفاده شود.

۲. از آنجایی که ظرفیت پادگان های آموزشی تکمیل است و هر منطقه برای نیروهای خود دچار کمبود جا می باشد، لذا مناطق نیروهای اعزامی به پادگان های آموزشی را متناسب با ظرفیت های خود برنامه ریزی نمایند و برای نیروهای داوطلب آموزش تعیین نوبت نمایند. در این زمینه با قسمت آموزش نظامی بسیج مرکز هماهنگی لازم به عمل آورید.

۳. لازم به تذکر است نیروهای آموزشی متناسب با ظرفیت پادگان ها اعزام شوند تا در کیفیت آموزش تأثیر نگذارد. (۱)

سفر غیرمنتظره بامداد امروز صدام حسین و مقام های عراقی به مسکو موجب حیرت سیاستمداران و رسانه های جهانی شده است. غالباً دلیل آن را بروز موضوع مهمی درباره عراق و حکومت آن دانسته اند و بیشترین احتمالاتی که در این مورد داده می شود جلب حمایت سران شوروی برای تشدید فشار به ایران و نیز دریافت تجهیزات نظامی بیشتر و پیشرفته تر از شوروی است. اما از محتوای مذاکرات دو طرف در اولین روز بجز گزارش رادیو مسکو درباره نگرانی دو طرف از وضع خاورمیانه و تجاوزهای اسرائیل و تبادل نظر درباره جنگ ایران و عراق، چیز دیگری منتشر نشد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه: «خبرگزاری عراق گزارش داد که صدام بامداد امروز (دوشنبه) بغداد را برای دیدار از شوروی به سوی مسکو ترک کرد. خبرگزاری عراق این دیدار غیرمنتظره را "دوستانه" توصیف کرد و افزود که طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر و طارق عزیز وزیر خارجه عراق و ژنرال عبدالجبار شنشل وزیر مشاور در امور نظامی، صدام را همراهی می کنند.» (۲)

خبرگزاری تاس نیز گزارش داد: «صدام حسین رئیس جمهور رژیم عراق، امروز (دوشنبه) ضمن ملاقات با میخائیل گورباچف دبیر کل حزب کمونیست شوروی و آندره گرومیکو رئیس جمهور شوروی، مدتی با آنها مذاکره کرده است.» (۳)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز در گزارشی در این باره آورده است: «سفر غیرمنتظره صدام حسین به مسکو موجب حیرت ناظران سیاسی گردید و شایعات زیادی را بر سر زبان ها

۱- ۱۱. سند شماره ۰۵۹۴۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه معاونت بسیج مستضعفین به مناطق پنج گانه واحد بسیج مستضعفین، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

۲- ۱۲. روزنامه اطلاعات، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۳- ۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲۱، خبرگزاری جمهوری اسلامی،

انداخت. تصور ناظران بر آن است که هدف این سفر درخواست سلاح های تازه از شوروی در آستانه هجوم جدید ایران به خاک عراق می باشد. در چند سالی که از جنگ ایران و عراق می گذرد این نخستین بار است که صدام حسین به یک کشور غیر عرب مسافرت می کند. عراق هیجده سال پیش یک قرارداد دوستی و همکاری های نظامی با شوروی امضا کرد و در طول جنگ نیز دولت مسکو یکی از مهم ترین منابع تأمین اسلحه برای عراق بوده است.»^(۱)

راديو مسكو اين سفر را به دعوت رهبري شوروي براي يك دیدار دوستانه و تقويت مناسبات دو کشور اعلام کرد.^(۲)

راديو امريکا هدف سفر صدام به شوروي را نامعلوم اعلام کرد و افزود: «به نقل از ديپلمات های خارجی در مسکو گزارش می شود که فروش تسليحات شوروي به عراق و جنگ ايران و عراق از مهم ترین مسائل مورد بحث رهبران دو کشور خواهد بود. شوروي بزرگ ترین کشور تأمین کننده تسليحات مورد نیاز عراق به شمار می رود و اخيراً نیز پیمانی برای همکاری های نزدیک تر با عراق امضا کرده است اگرچه ادعای موضع بی طرفانه دارد.» راديو امريکا به نقل از ديپلمات های خارجی افزود: «صدام حسين از شوروي خواهد خواست که سوريه و لیبی را برای کاهش کمک هایشان به ايران تحت فشار قرار دهند.»^(۳)

راديو بغداد نیز اعلام کرد که عصر امروز مذاکرات رسمی میان عراق به ریاست صدام حسین و اتحاد شوروي به ریاست آقای آندره گرومیکو آغاز شد. این جلسه با حضور هیئت عراقی و هیئت شوروي شامل ایوان ایخکوف معاون اول نخست وزیر، ادوارد شوارد نادزه وزیر خارجه، مارشال سرگئی سرکولوف وزیر دفاع و ولادیمیر بولیاکوف رئیس اداره خاورمیانه در وزارت خارجه شوروي تشکیل شد.^(۴)

راديو مسکو در پی اولین جلسه مذاکرات دو طرف چنین گزارش داد: «در اطلاعیه رسمی که در ارتباط با گفت و گوهای آندره گرومیکو صدر هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد شوروي با صدام حسین پرزیدنت عراق که برای دیدار به مسکو آمده انتشار یافت، آمده است: اتحاد شوروي و عراق نگرانی خود را از موقعیت قابل انفجار در خاورمیانه ابراز داشتند. طرفین اسرائیل را که با پشتیبانی دولت ایالات متحده امريکا در مورد اعراب، سیاستی تجاوزگرانه اجرا می کند مقصر وضع قابل انفجار در خاور نزدیک می دانند. تأیید شد که حل و فصل عادلانه فقط به شرط خروج سپاهیان اسرائیل از همه سرزمین هایی که از سال ۱۹۶۷ اشغال کرده و در صورت تأمین حقوق ملی فلسطینی ها میسر است. از سوی شوروي به اهمیت مقاومت با معاملات جداگانه تسلیم طلبانه که مخالف منافع اعراب است اشاره شد. همچنین ضرورت احیای وحدت سازمان آزادی بخش فلسطین تأیید گردید. در جریان مذاکرات، جنگ ایران و عراق و رفع علل ادامه آن مورد بررسی و تبادل نظر قرار گرفت. طرفین همچنین خواستار گسترش بیشتر همکاری های شوروي و عراق شدند.»^(۵)

ص: ۱۰۱

۱- ۱۴. همان.

۲- ۱۵. واحد مرکزی خبر صداوسیماي جمهوری اسلامی ایران، بولتن راديوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۷، راديو مسکو، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

۳- ۱۶. همان، راديو صدای امريکا، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

۴- ۱۷. همان، ص ۱۰، راديو بغداد، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

۵- ۱۸. همان، ص ۱۱، راديو مسکو، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

آقای هاشمی رفسنجانی در خاطرات امروز خود در این باره نوشته است: «اعلام شد که صدام به مسکو رفته است. دو تفسیر وجود دارد: ۱. دلیل وخامت وضع عراق است. ۲. احتمال دارد امکانات بیشتری از شوروی بگیرد.»^(۱)

۱

سفر ناگهانی صدام به مسکو بازتاب گسترده ای در بسیاری از رسانه های خارجی، به ویژه رسانه های غربی داشت که در این گزارش به مهم ترین تحلیل ها و تفسیرها در این باره اکتفا می شود.

راديو مونت کارلو در این باره گفت: «بدون شک در خلال چند ساعت گذشته، یک وضع اضطراری پیش آمده و باعث شده تا رئیس جمهور عراق بدون اطلاع قبلی رهسپار مسکو شود. گزارش های جبهه عراق و ایران نشان دهنده گسترش دامنه آن است ولی این اولین بار نیست که در آن بسیج حداقل نیم میلیون رزمنده برای دست زدن به حمله گسترده اعلام می شود. بنابراین چه چیزی تغییر کرده است؟ آیا کنفرانس سران امریکا و شوروی در ژنو بیش از هر چیز جنگ ایران و عراق را از فراز بحران دیگر یعنی بحران اعراب و اسرائیل که در اصل پیش بینی شده بود درمان کرده است؟ بالطبع احتمال به حرکت درآوردن همکاری نظامی که معاهده دوستی و همکاری میان دو کشور آن را تنظیم می کند وجود ندارد، ولی پرزیدنت صدام حسین تنها به این خاطر رنج مسافرت را به خود نمی دهد مگر اینکه عراق بخواهد در عمق خاک ایران رخنه کند تا تأسیسات حیاتی را که شوروی تا به امروز نسبت به آنها احتیاط می کرده، مورد حمله قرار دهد. تمامی این علل به اضافه فضای عمومی حاکم بر منطقه بدون شک رئیس جمهور عراق را به سوی این دیدار سوق داده است.

در ضمن عاملی میان دو بحران خلیجی و خاورمیانه ای ارتباط به وجود می آورد که یکی گسترش بسیج نظامی در مرزهای عراق و ایران و دیگری گسترش دامنه فعالیت سیاسی و تبلیغاتی و گاهی نظامی میان سوریه و اسرائیل می باشند. در سطح سیاسی - اگر نتایج احتمالی دیدار پرزیدنت صدام حسین از مسکو را مستثنا کنیم - می گوئیم وساطت ها و مساعی تا به امروز نه در اینجا و نه در آنجا سودی نداشته است. نه وساطت ها و مساعی کشورهای شورای همکاری خلیج [فارس] به نتیجه رسیده و نه فعالیت های کمیسیون حسن نیت اسلامی به تعیین تاریخی برای جلسات خود رسیده است. آنچه که بر بحران خلیجی منطبق است بر بحران خاورمیانه نیز منطبق می باشد و چیزی شبیه مخالفت مطلق با راه حل های پیشنهادی سازمان های بین المللی وجود دارد. آنچه که اکنون ملموس به نظر می رسد آن است که هیچ گونه نزدیک تر ساختن دیدگاه ها به چشم نمی خورد بلکه برعکس آن است، یعنی تمرکز نظامی و بسیج مردان و تجهیزات و گفتار و تمامی اینها در ایجاد فضای جنگی سهیم هستند.»^(۲)

آسوشیتدپرس نیز در گزارشی از بغداد این سفر را غیرمنتظره خواند و افزود: «منابع دیپلماتیک عرب اظهار داشتند این دیدار با هدف جلب حمایت شوروی جهت تشدید عملیات نظامی عراق

ص: ۱۰۲

۱- ۱۹. اکبر هاشمی رفسنجانی، امید و دلواپسی (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۴)، به اهتمام سارا لاهوتی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ دوم، ۱۳۸۷، ص ۳۵۳.

۲- ۲۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۴، صص ۱۹ و ۲۰، راديو مونت کارلو، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

علیه ایران صورت می گیرد. ... شوروی تأمین کننده عمده جنگنده ها و تجهیزات نظامی عراق تلقی می شود و این در حالی است که یک پیمان دوستی و همکاری این دو قدرت را به یکدیگر پیوند می دهد. به گفته منابع دیپلماتیک عرب در خلیج (فارس) رئیس جمهوری عراق قصد آزمودن و از میان برداشتن مخالفت مسکو با برنامه های اعلام شده این کشور جهت حمله به تأسیسات مهم اقتصادی در سرتاسر ایران را دارد. عراق متعهد شده است اقتصاد ایران را از طریق قطع صادرات نفت و حمله به تأسیسات همگانی و مورد نیاز مردم این کشور فلج سازد تا اینکه رژیم آیت الله خمینی در تهران یک پایان مسالمت آمیز برای این جنگ پنج ساله را بپذیرد. همین منابع ادعا کردند که شوروی و قدرت های عرب در خلیج (فارس) مخالفت شدید خود را با حملات هوایی عراق علیه هدف های غیرنظامی در ایران به طور بی سروصدا به اطلاع عراق رسانده اند.

منابع مذکور گفتند صدام در نظر دارد در گفت و گو با گورباچف مخالفت های وی را با قصد عراق جهت تشدید حملات نظامی علیه ایران از میان بردارد و بدین ترتیب عراق احتمالاً ایران را تحت فشار قرار خواهد داد تا این به اصطلاح سرسختی خود را کنار گذاشته و به این جنگ پایان دهد. به گفته این منابع، صدام حسین در این سفر همچنین دریافت تسلیحات بیشتری از شوروی را نیز مطرح خواهد کرد. منابع عرب ادعا کردند انتظار می رود صدام حسین در دیدار با گورباچف آنچه را که تیرگی روابط بین شوروی و سوریه و احتمالاً عراق خوانده می شود، با هدف جلب رضایت شوروی به واداشتن سوریه به متوقف ساختن حمایت این کشور از ایران در مقابل عراق مورد بحث و گفت و گو قرار دهد.^(۱)

راديو بی بی سی نیز در این باره گفت: «شوروی در قبال عراق در جریان جنگ ایران و عراق نقش بسیار مهمی داشته است. در ابتدای جنگ ایران و عراق علی رغم معاهده دوستی و همکاری میان عراق و شوروی، این کشور که مایل نبود به نظر برسد نسبت به رژیم انقلابی ایران خصومت شدید دارد، سعی داشت که در جنگ بی طرف باشد و از هیچ یک از طرفین محاصمه جانب داری نکند. اما پس از مدتی، روابط ایران و شوروی نیز به تیرگی گرایید. به دنبال تعقیب و دستگیری و حبس اعضای حزب توده در ایران و اظهارات آیت الله خمینی - که شوروی را هم ردیف امریکا، شیطان بزرگ خواند - شوروی نیز به اندازه گذشته نگران حساسیت های ایران و ناخشنود ساختن مقامات ایران نبود. شوروی آمادگی بیشتری نسبت به رفع نیازهای جنگی عراق و ارسال اسلحه به این کشور نشان داد. ارسال سلاح به عراق از طریق هوا به طور منظم آغاز شد و همچنان ادامه دارد. اکنون که عراق با امکان تهاجم عمده دیگری از سوی ایران مواجه است مسئله مهم آن است که شوروی تا چه حد خود را نسبت به عراق متعهد احساس می کند. براساس این تصور که جنگ میان ایران و عراق در آینده دوباره تشدید خواهد شد، ناظران سفر صدام حسین رئیس جمهور عراق به مسکو را با نیاز عراق به مقادیر

ص: ۱۰۳

بیشتری سلاح مربوط می دانند. دیپلمات های خارجی به این نکته اشاره می کنند که هیئت عالی رتبه از مقامات عراق از جمله طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر و طارق عزیز وزیر خارجه عراق، صدام حسین را در این سفر همراهی می کنند. باتوجه به ترکیب این هیئت عالی رتبه شاید بتوان نتیجه گیری کرد که مذاکرات مقامات عراق در مسکو نه تنها از نظر نظامی بلکه از نظر سیاسی نیز می تواند حائز اهمیت باشد.

چند ماه پیش از بغداد گزارش شد که عراق در انتظار دریافت مقادیر قابل توجهی سلاح از شوروی است و دریافت این سلاح ها می تواند در تلاش عراق برای انهدام ترمینال نفت جزیره خارک در شمال خلیج فارس مؤثر باشد. ولی یکی از مشکلات عمده عراق تأمین وجوه مورد نیاز برای خریداری این سلاح ها است. بااینکه عراق مقادیری کمک مالی از کویت و عربستان سعودی دریافت کرده است، ادامه جنگ و وضع نامساعد بازارهای نفتی، بر میزان فروش نفت عراق - که اقتصاد این کشور به آن متکی است - تأثیر نامطلوبی داشته است. در ماه آوریل گذشته، آقای رمضان معاون اول نخست وزیر عراق به مسکو سفر کرد. ظاهراً مقصود اصلی از این سفر تعویق سررسید بدهی سنگین عراق به شوروی بابت خرید اسلحه از این کشور بوده است. در واقع شوروی و امریکا هیچ کدام خواهان آن نیستند که جنگ با پیروزی قاطعی به نفع ایران به پایان برسد. بدین ترتیب درحالی که به نظر می رسد ایران نیروهای خود را برای تهاجم عمده دیگری بسیج کرده است بعید به نظر می رسد که شوروی علی رغم مشکلاتی که ممکن است وجود داشته باشد از حمایت از عراق دست بکشد. در واقع به نظر می رسد که شوروی برای کمک نظامی به کشورهای عرب حوزه خلیج فارس تمایل و آمادگی بیشتری دارد. هفته پیش اعلام شد که ژنرال ولادیمیر کوروف معاون وزیر دفاع شوروی برای مذاکراتی در مورد امکان همکاری نظامی بین کویت و شوروی به زودی عازم کویت خواهد شد.

از سوی دیگر، چین نیز در حال حاضر از نظر دیپلماتیک در منطقه فعال است. وزیر خارجه چین هم اکنون مشغول دیدار از اردن، مصر، سوریه و عراق است. به هرترتیب، این امر که پرزیدنت گرومیکو و ادوارد شوارد نادره وزیر خارجه شوروی، برای استقبال از صدام حسین رئیس جمهور عراق به فرودگاه مسکو رفته بودند نمایانگر آن است که سفر رئیس جمهور عراق به شوروی از نظر هر دو کشور حائز اهمیت بسیار است.^(۱)

خبرگزاری رویتر هم در این باره گزارش داد: «سفر صدام حسین در زمانی انجام گرفته است که فعالیت دیپلماتیک شوروی در خاورمیانه که هدف آن به دست آوردن نقشی برای شوروی در کوشش های مربوط به راه حل صلح آمیز همه جانبه است، افزایش یافته است.» رویتر در گزارش دیگری از بغداد چنین آورده است: «مسکو رسماً در قبال دو کشور متخاصم در جنگ خلیج فارس موضع بی طرفی اتخاذ می کند، اما بمب افکن های توپولف و جنگنده های میگ

ص: ۱۰۴

---

۱ - ۲۲. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲، رادیو بی بی سی، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

ساخت آن کشور به افزایش برتری هوایی عراق بر ایران کمک کرده است. در نیروی هوایی عراق که متشکل از قریب ۵۸۰ فروند هواپیمای جنگی است میراث‌های فرانسوی برای حمله هوا به زمین نیز وجود دارد و هر دو کشور موشک در اختیار عراق گذاشته‌اند. دیپلمات‌های غربی موفقیت تاکتیک‌های دفاعی عراق در برابر حملات انبوه نیروهای پیاده ایران در نخستین مراحل جنگ را تاحدی ناشی از حضور مستشاران نظامی شوروی در صحنه جنگ می‌دانند.^(۱)

۱

منابع دیپلماتیک منطقه خلیج فارس و امیر بحرین در مورد موفقیت تلاش‌های میانجیگرانه شورای همکاری خلیج فارس درباره جنگ عراق و ایران ابراز امیدواری کردند. در این حال، نشریات کویتی با حمایت سخت از عراق، کشورهای عربی را که از عراق حمایت نمی‌کنند، خائن خواندند.

به نوشته روزنامه الخلیج، منابع دیپلماتیک در خلیج فارس در مورد امکان پیروزی اقدامات میانجیگرانه کنونی کشورهای خلیج فارس، ابراز خوش بینی کرده‌اند. الخلیج نوشته است که منابع دیپلماتیک این خوش بینی را از پیام سعود الفیصل برای وزیر خارجه کویت و مذاکراتش با وزیر خارجه ایران دریافت کرده‌اند. به گفته این منابع، کشورهای شورای همکاری نوعی از پاسخ‌گویی ایران را در قبال ابتکارات شورا لمس کرده‌اند و سفر اخیر آقای ولایتی به ریاض نشانه‌ای از آن است.^(۲)

همچنین امیر بحرین شیخ عیسی بن سلمان آل خلیفه در سخنانی به مناسبت روز ملی بحرین گفت: «ما خواسته خود را مبنی بر پایان این جنگ خونین تکرار می‌کنیم و امیدواریم تلاش‌های کشورهای خلیج [فارس] در بهره‌جستن از آرزوی عراق برای صلح موفقیت حاصل کند.» طبق گزارش رویتر، اظهارات امیر بحرین هم‌زمان با یک مرحله جدید جنگ و به دنبال تصمیم شش کشور شورای همکاری خلیج فارس برای نشان دادن دو کشور متخاصم بر سر میز مذاکره عنوان می‌شود.^(۳)

از سوی دیگر، رادیو صوت الجماهیر عراق به نقل از روزنامه کویتی القبس گفت: «هرکسی که با عراق می‌جنگد گویا با همه اعراب در حال جنگ است و اعراب شناسنامه‌ای و خائن که با عراق می‌جنگند به هیچ وجه متوجه نمی‌شوند چون سرنوشت آنها با سرنوشت رژیم سفاک ایران پیوند دارد. القبس افزود: هیچ‌گونه راه حلی برای جلوگیری ایران از ادامه تجاوز علیه عراق جز از طریق اتحاد اعراب در برابر این طوفان شیطانی متصور نیست.»^(۴)

۲

طارق عزیز وزیر خارجه عراق در سفر اخیرش به لندن در مصاحبه با نشریه الدستور چاپ لندن، خواستار تشدید فشار سیاسی بر ایران شد و این را تنها راه پایان جنگ خواند. وی ادعا کرد ایران امنیت منطقه را تهدید می‌کند و گفت که برقراری رابطه ایران با کشورهای منطقه به طور مجزا غیرممکن است.

ص: ۱۰۵

۱- ۲۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۴، صص ۱۶ - ۱۴، مسکو - خبرگزاری رویتر، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۴.

۳-۲۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۴، بحرین- خبرگزاری رویترا، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

۴-۲۶. همان، ص ۲۳، رادیو صوت الجماهير، ۲۵/۹/۱۳۹۴.

طارق عزیز وزیر خارجه عراق تنها راه پایان جنگ را فشار بر ایران اعلام کرد.

طارق عزیز در این مصاحبه ضمن اینکه تنها راه پایان جنگ را اعمال فشار بر ایران اعلام کرد، گفت: «گفت و گوی آرام با ایرانی ها نتایج مطلوبی نداشته و نخواهد داشت... بهتر است این تاکتیک را تغییر داد و از تاکتیک اعمال فشارهای سیاسی و انواع فشارها استفاده نمود تا ایران متوجه اشتباه خود بشود.» وی افزود: «تمامی کشورها جهت حل و فصل بحران ها به شورای امنیت و مجمع عمومی سازمان ملل متحد یا سازمان های بین المللی متوسل می شوند، ولی ایران تنها کشوری است که با این روش ها مخالف است.»

طارق عزیز در این مصاحبه ایران را آغازگر و ادامه دهنده جنگ معرفی کرد: «ایرانی ها که تصور می رفت عامل سازنده ای در درگیری اعراب و صهیونیسم باشند و مبارزان و حق طلبان را در راه احقاق حقوقشان و برقراری صلح و امنیت مورد حمایت قرار دهند، ... جنگی را در منطقه آغاز کردند و درصدد ادامه آن برآمدند و اینک حال و آینده منطقه و امنیت و استقلال و پیشرفت و تلاش این کشورها برای تأمین زندگی بهتر را مورد تهدید قرار می دهند.»

وی درباره سفر وزیر خارجه ایران به عربستان و تأثیر آن گفت: «روابط بین ایران و عربستان سعودی و کشورهای خلیج فارس غیرممکن خواهد بود و ایران بدون داشتن یک روابط گسترده و همه جانبه با کشورهای منطقه قادر نیست با تک تک کشورها که جزئی از منطقه هستند رابطه ای مثبت برقرار نماید.» به گفته طارق عزیز، «از نظر منطق، ایرانی ها نمی توانند با ادامه جنگ علیه عراق روابط مثبتی با دیگر کشورهای حوزه خلیج [فارس] برقرار سازند و سران کشورهای خلیج [فارس] بر این مسئله وافق اند که عراق نه فقط از استقلال، موجودیت و امنیت خویش، بلکه از امنیت، موجودیت و استقلال کشورهای خلیج [فارس] دفاع می کند.»

وزیر خارجه عراق پیمان سه جانبه سوریه، لیبی و ایران را در شروع جنگ بسیار مؤثر خواند و افزود: «ایران بدون انعقاد این پیمان نمی توانست در جنگ شرکت نموده یا آن را ادامه دهد. ... عراق هر زمان که فرصت گفت و گویی برایش فراهم گردید، این مطلب را مستقیم و یا غیرمستقیم به سوری ها و لیبیایی ها توضیح داد.»

وی با اشاره به تلاش های کمیته رفع اختلاف برای بهبود روابط لیبی و سوریه با عراق، پاسخ های غیرمنطقی لیبی و سوریه را مورد سرزنش قرار داد. وی همچنین با اشاره به تلاش های صلح به رهبری امیر عبدالله ولیعهد سعودی و موافقت عراق با این تلاش ها در جده، نیرنگ سوریه در شکست این نشست و درنهایت مخالفت او با این نشست را تقبیح کرد. (۱)

۱-۲۷. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۰۹، ۱۳۶۴/۱۰/۱۷،

صص ۱۴ - ۸.

فرمانده نیروی هوایی عراق ادعا کرد که در دو حمله عراق، مجتمع آهن و فولاد اهواز منهدم شده است. وی ضمن تهدید به انهدام سایر تأسیسات اقتصادی و اهداف حیاتی ایران با ادعای اینکه عراق بارها برتری هوایی خود را ثابت کرده است، نیروی هوایی ایران را ضعیف خواند و گفت نیروی هوایی کشورهای عرب منطقه قادر به پاسخ گویی به تجاوز خارجی است.

سرلشکر حمید شعبان فرمانده نیروی هوایی عراق در مصاحبه با مجله الدستور چاپ انگلیس گفت: «مجتمع (نورد اهواز) طی دو مرحله بمباران هوایی منهدم گردید و هدف از وارد آوردن این ضربه از بین بردن امید بهره برداری از آن در آینده و تلاش برای مرمت آن بود و نظر به اینکه این مجتمع از وسعت عظیمی برخوردار بود، مجبور شدیم برای انهدام آن از تعداد زیادی هواپیما استفاده نماییم و عملاً در تاریخ ۶ نوامبر گذشته (۱۵ آبان ۱۳۶۴)، ضربه ای کاری وارد ساختیم که در نتیجه قسمت عظیمی از این تأسیسات منهدم گردید. بعد از شناسایی سایر قسمت ها، نیروگاه ها و شریان های حیاتی دیگر، دومین ضربه کوبنده را در روز چهاردهم همان ماه (۲۳ آبان ۱۳۶۴) وارد ساختیم. ... ما با این بمباران و انهدام کامل این مجتمع - که امکان داشت دشمن ایرانی با استفاده از آن، عراق و دیگر کشورها را در آینده مورد تعرض قرار دهد - قدرت خود در انهدام تأسیسات جنگی و اقتصادی ایران را به اثبات رساندیم. نیروی عظیمی که این مجتمع را منهدم ساخته نشان داد که برای نیروی هوایی برتر عراق امکان شناسایی و مورد هدف قرار دادن هدف های مهم در ایران وجود دارد. قصد فرماندهان و رهبران این است که تمامی مؤسسات اقتصادی، کارخانجات نظامی و اهداف حیاتی ایران را مورد حمله قرار دهند.»

فرمانده نیروی هوایی عراق درباره عملیات آتی ایران گفت: «این بار قدرتمندتر از پیش پاسخ حملات ایران را خواهیم داد. ما بدون شک تمامی فعالیت های دشمن و آمادگی های آنها را برای اجرای تهدیداتشان زیر نظر داریم و می گوییم که به دنبال تهدید فاجعه ای برای ملت ایران به بار خواهد آمد، حکام ایران باید از تجارب تلخ گذشته درس عبرت بگیرند. نبرد آینده برای آنها آثار منفی شدیدی خواهد داشت. آنها از امکانات رزمی عراق و سرنوشت فلاکت بارشان به خوبی اطلاع دارند با این همه سعی می کنند سرزمین عراق را مورد تعرض قرار دهند.»

وی در مورد نیروی هوایی ایران گفت: «نیروی هوایی ایران از نظر سلاح، هواپیما، روحیه و فرماندهی، وجود ندارد و دلیل آن این است که تا به امروز نتوانسته است در برابر هواپیماهای ما ابراز وجود نماید.»

شعبان درباره نیروی هوایی کشورهای عربی حوزه خلیج فارس گفت: «به اعتقاد ما کشورهای دوست خلیج عربی با داشتن سلاح ها و هواپیماهای مدرن می توانند هرگونه تجاوز خارجی خصوصاً حملات نیروی هوایی درحال اضمحلال ایران را پاسخ گو باشند. پیشرفت سریع و توجهات آنها در مورد هواپیماها و وسایل دفاع هوایی آینده شکوفایی را نوید می دهد،

خصوصاً بعد از اینکه بر همه ثابت شده است نیروی هوایی می تواند امنیت کشور را در برابر حملات دشمن تضمین نماید. به هرحال نیروی هوایی عراق جزئی از نیروی هوایی کشورهای عربی است و می تواند هر نقشی را در هر زمان که از آن بخواهند، ایفا نماید.»(۱)

۱

جمهوری اسلامی ایران برای تهیه هر نوع سلاح و تجهیزات نظامی و همچنین هر کالایی که احتمال استفاده نظامی از آن داده شود در مضیقه شدید قرار دارد و به طور مکرر افرادی با عنوان فروشنده چنین تجهیزاتی به ایران در دادگاه های اروپا و امریکا محاکمه می شوند. در همین حال، عراق بدون هیچ محدودیتی از کشورهای بلوک غرب و بلوک شرق تجهیزات و تسلیحات نظامی وارد می کند، از جمله اخیراً با ورود میگ ۲۷ روسی توان هوایی عراق افزایش بسیاری یافته است.

آسوشیتدپرس از هلند گزارش داد: «یک دادستان هلندی برای مدیر یک شرکت تجاری هلند که متهم به صدور غیرقانونی تجهیزات نظامی به ایران می باشد، خواستار محکومیت به چهار ماه زندان و پرداخت ۲۰۰ هزار گیلدر (۷۳۴,۷۰ دلار) جریمه شده است. دفتر دادستانی الملو در شرق هلند نام شرکت مزبور را هلندز سیگنالپ پارتن معرفی کرده است. این شرکت و یکی از مدیران آن در اوایل ماه جاری به خودداری از کسب جواز صادرات برای فروش "کالاهای استراتژیک" و همچنین دستکاری و تقلب در مدارک مربوط به صدور سیستم های کنترل آتش به نیروی دریایی ایران متهم شدند. مدیر این شرکت اتهامات وارده را رد نکرده است. دادستان الملو امروز ادعا کرد که شرکت مورد بحث در سال های ۱۹۸۲ تا ۱۹۸۴، حداقل ۷۰ محموله از قطعات یدکی به ارزش ۸/۳ میلیون گیلدر (۳۴/۱ میلیون دلار) به ایران ارسال کرده است. وی در دادگاه اعلام کرد که در تمامی موارد مربوط به صدور محموله ها، کشور نیجریه به عنوان کشور مقصد ذکر شده بود.»(۲)

هیئت منصفه یک دادگاه فدرال در امریکا نیز امروز دو متهم به توطئه برای ارسال ۱۱۴۸ موشک ضدتانک به ایران را محکوم کرد و چهار متهم دیگر در این قضیه را تبرئه کرد.(۳) براساس گزارش آسوشیتدپرس سه تن از تبرئه شدگان ایرانی هستند که یکی از آنها به نام حسین منشی زاده طبق ادعای دادستان به عنوان رابط با دولت ایران معرفی شده است.(۴)

همچنین خبرگزاری جمهوری اسلامی از آنکارا گزارش کرد: «بنا به اظهار مسئولین مدیریت تجارت خارجی و خزانه ترکیه، دولت آن کشور اجازه خرید تجهیزات رادار از کانادا و فروش آن به ایران را جهت تجارت ترک صادر کرده اما از خرید وسائل مذکور از امریکا اطلاعی نداشته است. به نوشته روزنامه حریت، سه تن از تجار ترک که به جرم خرید تجهیزات رادار و فروش آن به ایران در امریکا بازداشت شده اند، جهت خرید تجهیزات مذکور از یک شرکت کانادایی از مدیریت تجارت خارجی و خزانه ترکیه اجازه رسمی کسب کرده بودند. اما شرکت کانادایی

ص: ۱۰۸

---

۱ - ۲۸. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۰۸، ۱۶/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۴ - ۱۰.

۲ - ۲۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۳۴، الملو (هلند)، خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۶/۹/۱۳۶۴.

۳ - ۳۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۴۰، اورلاندو (فلوریدا) - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

۴-۳۱. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۵، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

که فروش تجهیزات رادار را به تجار ترک پذیرفته بود این مسئله را به امریکا اطلاع داده و باعث دستگیری تجار ترک شده است. به نوشته حریت، مسئولان امور تجارت خارجی و خزانه وزارت امور خارجه ترکیه در این رابطه ضمن تأیید صدور این اجازه گفتند ... دستگیری تجار ترک به حق نبوده اما از اینکه این تجهیزات در امریکا تولید می شوند اطلاع نداریم و جهت خرید از شرکت کانادایی اجازه صادر کرده بودیم»^(۱)

از سوی دیگر، نشریه الدستور چاپ لندن نوشته است: «عراق میگز ۲۷ دریافت کرده که با آن می تواند اهداف ایران را در عمق ۸۰۰ کیلومتری مورد هدف قرار دهد»^(۲)

۱

حکومت عراق برای رفع کمبود نیروی نظامی و نیروی کار مورد نیاز، برای وارد کردن نیروی بیشتر از کشورهای عربی، به اقدامات گسترده ای دست زده و وعده تسهیلات بیشتری به آنها داده است.

خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از نشریه راه کربلا- گزارش داد: «به منظور استخدام مزدوران تونسی در جنگ تحمیلی عراق علیه ایران یک هیئت از تونس وارد بغداد شد.» این نشریه افزوده است: «به دنبال فرار گسترده سربازان عراقی از جبهه های جنگ تحمیلی، رژیم بعثی با اعزام دلالانی به کشورهای مصر، تونس، مراکش و یمن شمالی تلاش های وسیعی را جهت استخدام مزدور در جنگ تحمیلی آغاز کرده است»^(۳)

مجله عراقی الفبا نیز نوشته است: «طبق قوانین عراق، اتباع کشورهای عربی که در عراق زندگی می کنند از تمام حقوقی که یک شهروند عراقی دارد بهره مند می شوند و حق استخدام در دولت و دریافت حقوق بازنشستگی را نیز دارند. فعلاً در عراق افراد مصری، سودانی، مراکشی، سومالی و تونسی زندگی می کنند و مشغول کارهایی از قبیل کارگری، کارمندی، کشاورزی، صنعتگری و کاسپی می باشند»^(۴)

۲

نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران در مصاحبه ای اختصاصی با روزنامه اطلاعات درباره اهداف تحرکات سیاسی اخیر ایران، ناامیدی دشمنان از فروپاشی نظام جمهوری اسلامی، مواضع اخیر شورای همکاری در مورد ایران، تأکید و ایستادگی روی اصول انقلاب اسلامی، قطعنامه کمیسیون حقوق بشر علیه ایران و تأثیر آن در روابط خارجی و همچنین آزادی مطبوعات و آزادی بیان در کشور و انتقاد پذیری دولت سخن گفت.

نخست وزیر در پاسخ به اولین سؤال خبرنگار اطلاعات درباره اهداف گسترش تحرکات سیاسی ایران در سطح منطقه و نتایج آن، به چند نکته اشاره کرد: ۱. ابهامی که در مورد مواضع جمهوری اسلامی در قبال جنگ وجود داشت تا حدود زیادی از بین رفته است. ۲. موضوع

ص: ۱۰۹

۱- ۳۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۳۹، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۳. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۸، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۵.

۳-۳۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۴-۳۵. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۶۷/۳، ۲۵/۹/۱۳۶۴، صص ۵ و ۶.

متجاوز بودن عراق در جهان روشن شده است. ۳. مواضع و اهداف اصولی که ما در پی آن هستیم محسوس شده است. ۴. امیدها در مورد فروپاشی یا تضعیف انقلاب اسلامی، مبدل به یأس شده است. ۵. شرق و غرب در پی ناامیدی از موفقیت کودتا یا فروپاشی در نظام جمهوری اسلامی، تلاش درازمدت خود را برای ایجاد استحاله ای تدریجی به سود خودشان و ایجاد یا تقویت گرایش هایی در داخل کشور در جهت منافعشان شروع کرده اند. ۶. در مورد جنگ، مواضع ما روشن تر از سابق است؛ ابعاد جنگ برای کشورهای دیگر شناخته تر شده است و این عوامل باعث تغییر و تحولاتی در منطقه شده است.

مهندس موسوی در مورد حمله عراق به جزیره خارک که برای منطقه ای کردن جنگ اجرا می شود، گفت: «عراق در منطقه ای کردن جنگ شکست خورد و موفق نشد و این مسئله در اعلام مواضع کشورهای حوزه خلیج فارس در قبال جمهوری اسلامی ایران آشکار است.» وی افزود: «عراق در فشار دادن گلوگاه اقتصادی ایران هم ناکام مانده و شکست خورد. ضمن اینکه این حملات عراق باعث شد تا ما هرچه سریع تر نقاط صدور نفت کشورمان را متنوع و گسترده نماییم و ظرفیت صدور و تولید آن را افزایش دهیم، همچنین به راه حل هایی پردازیم که تأسیسات اقتصادی کشور را در مقابل این نوع هجوم ها کمتر آسیب پذیر کند. این جنگی است که هرکسی بیشتر بایستد برنده است و ما معتقدیم با توجه به ملتی که در صحنه داریم و مقاومت و پایداری و ایستادگی آنها، بیشتر می توانیم بایستیم.»

نخست وزیر سپس در مورد اینکه اعضای شورای همکاری در نشست اخیر خود خواستار بهبود روابط با ایران شده و در قطعنامه سازمان ملل متحد هم به نفع ایران موضع گیری کرده اند، ضمن استقبال از این مواضع، گفت: «شاید آنها به این نتیجه رسیده اند که با نزدیکی به جمهوری اسلامی اختلافات را به حداقل کاهش دهند؛ چراکه آنها به استوار شدن پایه های انقلاب اسلامی پی برده اند. طبیعتاً امروز این تصور دستخوش دگرگونی شده است که در مقابل سلاح های پیچیده عراقی ها، جناح راست کشور، یا مسئله خارک و نظایر اینها چقدر خواهیم توانست بایستیم. در این موارد شک و تردید هایی وجود داشت، اما حالا از بین رفته است. تمام اینها می تواند در موضع گیری ها مؤثر باشد. بجز اینها، موضع گیری های روشن، مثبت و صریح دولت در قبال این کشورها هم به نوبه خود مؤثر بوده است. ما صریحاً اعلام کرده ایم که خواهان آشوب و آشفتگی در منطقه نیستیم و علاقه مندیم که در منطقه با این کشورها در صلح و آرامش زندگی کنیم. ما خلیج فارس را منطقه ای می دانیم که باید در آنجا امنیت کامل به دست خود نیروهای منطقه و نه بیگانگان و نیروهای خارجی تأمین بشود و حالا احساس می شود که کمکم این حرف ها شنیده می شود و مؤثر واقع شده است.»

خبرنگار روزنامه اطلاعات سپس در مورد نزدیکی روابط شورای همکاری خلیج فارس و ایران پرسید آیا جمهوری اسلامی سیاست بی طرف کردن کشورهای منطقه در قبال جنگ را

تعقیب می کند؟ نخست وزیر گفت: «خیر، بلکه تلاش خواهیم کرد آنها را طرف دار خودمان کنیم. ... در این راه ما هرگز از اصول خود دست بر نمی داریم و سیاست خارجی ما در ادامه سیاست داخلی ما است نه اینکه سیاست داخلی تابع و متغیری از سیاست خارجی باشد و بر همان اصولی که انقلاب کرده ایم، حیات و آینده انقلاب و استقلال این نظام در گرو همان اصول است، لذا بهبود رابطه به معنای کوتاه آمدن از ایده ها و خواسته های خود نیست.»

خبرنگار با اشاره به این گفته وزیر خارجه ایران که اعلام کرده است در رابطه خود با کشورهایی که به قطعنامه کمیسیون حقوق بشر علیه جمهوری اسلامی ایران رأی مثبت داده اند تجدیدنظر خواهیم کرد، پرسید این تجدیدنظر چگونه است و آیا زمینه های اقتصادی را نیز در بر می گیرد؟

مهندس موسوی در جواب با اظهار این مطلب که شاید خود این حرکت سازمان ملل باعث شود در ذهنیت کسانی که مایل بودند یا علاقه داشتند که روابط ما با غرب گسترش یابد، دگرگونی و تغییری حاصل شود، گفت: «البته من وابسته های به غرب را در نظر نمی آورم بلکه نقطه نظرهای گوناگونی که درمورد نزدیکی به غرب و یا شرق و نیز سیاست نه شرقی و نه غربی مطرح است را می گویم. این حرکت جهان صنعتی به سرکردگی امریکا، نشان دهنده روش های خصمانه و ادامه دار این نظام ها علیه انقلاب اسلامی است و این قطعنامه بیش از هر چیز زمینه هر نوع خوش بینی را از بین می برد. و این پیشنهاد خوبی برای سیاست خارجی کشورها می باشد. ... بدیهی است که ما منتظر باشیم این مسئله در روابط ما با این کشورها تأثیر بگذارد. به عنوان مثال آقای بهزاد نبوی قرار بود از آلمان غربی دیداری داشته باشند که رأی آلمان موجب شد سفرشان را به تأخیر بیندازند. البته "تجدیدنظر" به این معنا نیست که ما می خواهیم روابط تجاری و اقتصادی خود را با این کشورها قطع کنیم؛ نه چنین کاری نمی خواهیم بکنیم. منتها سعی خواهیم کرد اولاً این روابط اقتصادی در همان چارچوب و معنای اقتصادی خودش مهار شود. ثانیاً این روابط اقتصادی را در حد ضرورت متوقف کنیم و بیشتر از این در رابطه با آنها پیش نرویم.»

نخست وزیر افزود: «اخیراً یک خوش بینی نسبت به سازمان های بین المللی در کشور ما درحال پدید آمدن بود و من نظر دولت را همیشه بیان می کردم که ما نباید خودمان را تحت تأثیر داوری های سازمان های بین المللی قرار دهیم. چراکه این سازمان ها قبل از آنکه بین المللی باشند، پشت سرشان سیاست های جهانی دو سه کشور بزرگ معمولاً نهفته و پنهان است.»

ادامه این گفت و گو درباره مطبوعات، آزادی و سانسور آنها بود. میرحسین موسوی با اشاره به سطح بسیار بالای روزنامه های کشور و آزادی کلام در کشور افزود: «الآن مسئله "خودسانسوری" به نوعی در روزنامه ها وجود دارد. البته منظور این نیست که مطالبی را بیان کنیم که به کل نظام لطمه بزند یا کمبودهای قهری که به خاطر جنگ و انقلاب توسط قدرت ها به ما تحمیل می شود را به رخ بکشانیم و موجب شویم اطلاعاتی در دست دشمن قرار گیرد.»

اما در ماورای اینها هنوز حرف های گفتنی و شنیدنی زیادی است که من فکر می کنم در مطبوعات گفته نمی شود. البته مرور و بررسی روزنامه ها در عرض این دو سه سال نشان می دهد که آنها دارند پیشرفت می کنند.» وی گفت: «این خودسانسوری ناشی از این است که برخی از روزنامه نگاران احساس می کنند که مبادا حرفی بزنند که علیه انقلاب تمام شود.»

وی با اشاره به اینکه خود روزنامه ها نیز باید برای یافتن جایگاه خود حرکت کنند و به طور یقین از طرف دولت مانعی در این زمینه نخواهد بود، افزود: «کشور ما با توجه به مسائل سیاسی و مجلس، دارای یک جامعه باز است و نمی شود گفت که یک جامعه بسته و محدود است. در آن اطلاعات خیلی پراکنده و گسترده است. منتها رسانه ها قدرت اینکه این اطلاعات را جمع آوری کنند و از آن چیزی بسازند، ندارند. ... ما هیچ موقع مطبوعات مستقل و دلسوزی به حال ملت و محرومان و مستضعفان جهان نداشتیم. ... شما یقین بدانید نظام، نظامی است که جلوی این حرکت را نخواهد گرفت. گاهی اوقات مطالب و نکاتی که بسیار هم گزنده است، در رابطه با دولت از تلویزیون پخش می شود و برخلاف اینکه ما از طرح آنها ناراحت شویم، از آنها استقبال هم می کنیم. حرکت ما در این جهت نیست که سدی ایجاد کنیم که این برنامه ها نباشد بلکه هدف ما این است که حداکثر کار علمی و خوب انجام بگیرد.»

نخست وزیر درباره حقوق مطبوعات گفت: «حقوق مطبوعات را مصلحت انقلاب اسلامی معین می کند. این مصلحت هم دلیل ندارد که آن را فقط دولت تعریف کند. یکی از تعریف کننده های این مصلحت نیز باید خود روزنامه ها باشند. این همان آزادی واقعی است که من احساس می کنم که باید وجود داشته باشد. ما همه مان در قبال انقلاب اسلامی متعهد هستیم و دلیل ندارد دولت بیاید ادعا کند که من از همه متعهدتر هستم و روزنامه ها و مجلس کمتر متعهد هستند؛ اصلاً این طور نیست، همه متعهد هستند و یک بخش و جزء مهمی از آن تعهد در خود رسانه های ما است.»

نخست وزیر در پایان این گفت و گو تأکید کرد که قوانین و آیین نامه ها باید طوری تنظیم شوند که شکوفایی کشور را محدود نکند و قدرت تجزیه و تحلیل را از روزنامه ها نگیرد و شجاعت را از روزنامه ها سلب نکند. وی افزود در جامعه ای که حرف حق با ترس زده شود آن جامعه ذلیلی است و نمی تواند رشد کند. در عین حال، قانون باید جلوی حرکت های مخالف نظام که قصد براندازی را دارند به شدت بگیرد. (۱)

۱

سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل در مصاحبه ای با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی در واشنگتن، قطعنامه سازمان ملل در مورد وضعیت حقوق بشر در ایران - که در ۲۲ آذر تصویب شد - را به دلیل برخوردار نبودن از حمایت جامعه بین المللی یک پیروزی برای جمهوری اسلامی و جهان اسلام ارزیابی کرد.

ص: ۱۱۲

وی گفت: اغلب کشورهای جهان در این جریان از ما حمایت کردند و این قطعنامه فقط با یک سوم کل آرا به تصویب رسید و به وضوح از حمایت جامعه بین المللی برخوردار نیست و برای دشمنان ما یک شکست بزرگ محسوب می شود. دکتر رجایی گفت: اکثر کشورهای اسلامی به ما لطف کردند؛ چراکه می دانستند که این یک قطعنامه پوشالی سیاسی است و این اتهامات که به ما نسبت داده می شود به خاطر این است که ما واقعاً اسلامی هستیم و می خواهیم اسلامی زندگی کنیم و در نتیجه آنهایی که تعهدی نسبت به اسلام داشتند، انصافاً ما را تنها نگذاشتند و من باید در اینجا حتماً از سفرای قطر، عربستان سعودی، امارات متحده عربی، بحرین و پاکستان به خاطر همکاری هایی که در کمیته با ما کردند، نام ببرم و جداگانه از این آقایان تشکر خواهیم کرد.

وی افزود: بقیه کشورها مانند لیبی، سوریه و الجزایر نیز خیلی کمک کردند و برخی دیگر از کشورهای مسلمان با اینکه تحت فشار زیادی بودند و عده ای از آنها حتی به ما پیغام دادند که از طرف امریکا تحت فشار قرار دارند، ولی با کمک و همکاری های بسیار صمیمانه برادران مسلمان ما در جامعه بین المللی، بی طرف ماندند یا در رأی گیری شرکت نکردند.

تصویر

نماینده ایران در سازمان ملل قطعنامه این سازمان را علیه ایران شکست بزرگی برای دشمنان ایران خواند.

رجایی در ادامه گفت: امریکا با امکانات وسیع خود خیلی تبلیغ کرد. آنها رسماً به کشورهای فقیر دنیا نامه نوشتند و آنها را تهدید کردند که باید حتماً از مواضع امریکا حمایت کنید. ... البته امریکا تنها نبود و فرانسه نیز همراه این کشور علیه جمهوری اسلامی خیلی فعالیت می کرد. رجایی تأکید کرد: تصویب این قطعنامه با تنها ۵۳ رأی را اصلاً نباید جدی گرفت بلکه باید تحلیل درستی از مسئله به مردم ارائه داد. وی درباره اقدام بعدی جمهوری اسلامی در این مورد گفت: ما باید این حرکت را از مسیر فعلی خود خارج سازیم و در صحبتی که در پایان رأی گیری در مجمع عمومی داشتیم اعلام کردیم که شما اعضای مجمع تمام کوشش خود را به عمل آوردید و از تروریسم حمایت کردید، ولی الحمدلله موفقیتان بسیار ضعیف بود، ولی ما که اکنون با حمایت جامعه بین الملل پیروز شده ایم، مع الوصف حاضریم حسن نیت خود را نشان داده و آن دعوتی که قبلاً از نماینده ویژه دبیرکل کرده بودیم تجدید کنیم که طبق آن، یک شخصی بی طرف که هیچ گونه آمیختگی و آلودگی سیاسی و وابستگی به هیچ کشوری نداشته باشد، بیاید و از نزدیک در کشور ما راجع به مسئله حقوق بشر تحقیق کند و گزارش خود را طی یک سند ارائه بدهد که در این صورت ما آن گزارش را قبول خواهیم داشت.

در پاسخ به این سؤال که آیا شما فکر می کنید یک چنین هیئتی که به ایران اعزام شود می تواند گزارش مقبولی ارائه دهد، رجایی ضمن اشاره به برخورداری گزارش های فرستاده ویژه دبیرکل در مورد استفاده عراق از سلاح شیمیایی و حمله به مناطق مسکونی از یک بی طرفی و انصاف قابل ملاحظه، گفت: چنین امکانی وجود دارد و در ادامه تأکید کرد: ما ممکن است پیشنهاد کنیم که در صورتی از این همکاری (پذیرفتن هیئت ویژه دبیرکل جهت بررسی حقوق بشر در ایران) استقبال می کنیم که اینها کسی را در هیئت تحقیق بگذارند که مسلمان و به حقوق اسلامی آشنا باشد.

نماینده جمهوری اسلامی در پایان مجدداً به تلاش های شدید قدرت های غربی جهت جا انداختن قطعنامه مذکور و راه های مقابله با اقدامات بعدی آنها به منظور پیگیری و زنده نگاه داشتن آن اشاره کرد و گفت: اینها خیلی دلسرد شده اند زیرا از هر نظر سنگ تمام گذاشتند. حتی سفیر امریکا در سازمان ملل شخصاً به کمیته حقوق بشر آمد و از همه درخواست کرد که مخالف ایران رأی بدهند و اکنون اینها قصد دارند گزارش مربوط به ایران را در کمیسیون حقوق بشر پیگیری کنند تا این مسئله زنده بماند. بنابراین ما باید حتماً راه حل دعوت از نماینده دبیرکل را دنبال کرده و به این ترتیب کمیسیون حقوق بشر را اصلاً از رده خارج کنیم و این خط را طرد کنیم چون اگر ما به آن احترام بگذاریم و گزارشش بیاید این گزارش هم مانند گزارش مخالف ایران سند می شود و آن را خنثی می سازد.

دکتر رجایی همچنین به مفاد قطعنامه مذکور و لحن بسیار نرم آن اشاره و تأکید کرد: برخلاف قطعنامه های دیگری که صریحاً تخلف از حقوق بشر را در کشورهای دیگر مورد اشاره قرار می دهد، در قطعنامه ایران تنها به شایعات و اتهاماتی که در مورد حقوق بشر علیه ایران است و ابراز نگرانی از آنها اشاره شده که این اتهامات را افراد مغرض مانند منافقین و بهائیان داده اند که هیچ گونه اساس و پایه ای ندارند و بنابراین، این قطعنامه که علی رغم لحن بسیار نرم آن تنها ۵۳ رأی آورد، در واقع شکست خورد.

نماینده ایران همچنین در گفت و گو با واحد مرکزی خبر گفت: این قطعنامه توسط کشورهای غربی به خصوص امریکا و انگلیس و حامیان آنها و در حمایت از منافقین و بهایی ها تهیه شده بود. وی خاطرنشان کرد: تغییراتی که در آرای کمیته سوم و آرای مجمع عمومی به چشم می خورد حائز اهمیت سیاسی خاصی است، زیرا بین رأی گیری کمیته و رأی گیری مجمع عمومی، درست یک هفته فرصت بود که در این مدت امریکا و همداستان این کشور کلیه امکانات خود را برای بالا بردن آرای موافق قطعنامه به کار گرفتند، ولی فقط توانستند جای همان تعدادی را که از موافقت با قطعنامه به ممتنع و یا مخالف تغییر رأی داده بودند، پر کنند و در نتیجه در رأی گیری مجمع عمومی آرای موافقین قطعنامه از ۵۳ رأی تجاوز نکرد. درحالی که آرای مخالفین از ۲۲ به ۳۰ افزایش یافت. (۱)

ص: ۱۱۴

اهداف سفر هیئت پارلمانی فرانسه به ایران و موضوع ها و نتایج مذاکرات این هیئت با مقامات جمهوری اسلامی ایران را نشریه وزارت امور خارجه ایران در شماره امروز خود درج کرده و در این باره نوشته است: «هیئت فرانسوی در دو روز اقامت خود در تهران به ترتیب با رئیس کمیسیون خارجی مجلس شورای اسلامی، مدیرکل سیاسی اروپا و امریکا و معاونت امور بین المللی و اقتصادی وزارت امور خارجه و رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی ملاقات و در مورد مسائل زیر بحث و تبادل نظر نمودند:

مسائل و مشکلات اساسی که باعث کدورت و سردی روابط دو کشور شده شامل:

الف. وام و بهره آن و عدم بازپرداخت آن و آمدن آقای ژاک مارتن به عنوان نماینده انتخابی برای حل این مسئله. در مورد وام هیئت اعلام کرد که انتخاب آقای مارتن صرفاً برای یافتن راه حلی که مورد نظر خبرگان امر از هر دو کشور و مقامات سیاسی قرار گیرد گام مثبتی در جهت برقراری روابط مجدد است و اظهار امیدواری کردند که سفر آقای مارتن و نمایندگانی از وزارت خارجه فرانسه هرچه زودتر به ایران انجام گردد.

ب. مسئله حضور تروریست های فراری در فرانسه و دادن امکانات به آنان از طرف دولت فرانسه و تشریح آن در رابطه با قانون پناهندگی در فرانسه و موارد عدم تناسب در تلقی این جنایتکاران به عنوان پناهنده. در این باره مقامات کشورمان با اشاره به کلام آقای میتران که فرانسه من بعد، جانپان را در خاک خود نخواهد پذیرفت و با جمع آوری ادله ای که ضداثقابلیون ایران جنایتکارند این مسئله باید پیگیری شود و درباره این گفته میتران باید این تروریست ها که از قبل وارد فرانسه شده اند را نیز در برگیرد تذکر داده شد.

ج. مسئله جنگ و حمایت بی دریغ فرانسه از عراق در جنگ تحمیلی، علت عقد قراردادها و اینکه چنانچه قرار باشد روابط بهبود یابد این مسائل مورد تجدیدنظر قرار گیرد. در این باره هیئت اظهار کرد که قرارداد جدیدی با عراق بسته نخواهد شد و فرانسه باید چنانچه اکثر نمایندگان به این نتیجه رسیده اند من بعد، سیاستی مثبت و بی طرف در قبال منطقه خاورمیانه داشته باشند و تاکنون فرانسه ناشیانه عمل کرده است. در تمام جلسات هیئت قول داد نقطه نظرات را چنانچه باید به پاریس انتقال داده و جو متفاوت از آنچه را که با تبلیغات به آن رسیده است در فرانسه تشریح نماید.

د. مسئله زندانی بودن آلبر متینی مسئول پروازهای هواپیمایی ایرفرانس در تهران به جرم عامل فساد و تقاضای هیئت در بخشودگی ایشان از طرف امام و مقامات قضایی. در این ملاقات هیئت اعلام کرد این سفر را باید به عنوان گام اول در جهت افتتاح مجدد روابط و تبادل نظر تلقی کرد و در ضمن از تأخیر و امتناع از دادن ویزا به هیئتی که قرار بود جهت شرکت در کنفرانس بین المللی صحرای باختری به فرانسه برود جداً عذرخواهی و اظهار تأسف نمود و اظهار امیدواری کرد که این به منزله وجود خصومت و یا سوءنیت تلقی نشود.

لازم به تذکر است که هدف از سفر هیئت تبادل نظر و بحث و انتقال دیدگاه های مقامات جمهوری اسلامی ایران به مقامات فرانسوی بود که با تشریح مسائل در هر زمینه قول های مساعدی داده شد.»

در ادامه این گزارش آمده است: «سفر هیئت پارلمانی فرانسه به تهران به طور رسمی طی یادداشتی از طرف سفارت فرانسه در تهران و به درخواست وزارت خارجه فرانسه انجام گردید. ... بعد از اطلاعیه مجلس شورای اسلامی در مورد سفر هیئت فرانسوی به تهران، دایه مواضع مثبتی در مورد جمهوری اسلامی ایران اتخاذ نموده و اعلام کرد سفر هیئت ربطی به جریان گروگان گیری ندارد و فقط هدف بحث و تبادل نظر در مورد روابط فی مابین می باشد. لذا هیئت کوچک ترین اشاره ای به مسئله گروگان های فرانسوی در لبنان ننمود.

دایه در پارلمان این کشور قبل از عزیمت به تهران، قضیه وام را علی رغم خواست وزیر اقتصاد و وزیر خارجه فرانسه، در پارلمان به نفع جمهوری اسلامی ایران مطرح نمود و از دولت توضیح خواست. از سوی دیگر، طبق شواهد موجود منافقین این سفر را خطری برای خود تلقی نموده اند.»^(۱)

۱

سفر هیئت پارلمانی فرانسه به ایران در حالی به پایان می رسد که در رسانه های خارجی برخلاف روزهای گذشته که به طور گسترده به انعکاس این سفر می پرداختند، امروز توجه کمتری به این سفر و نتایج آن کرده اند و رسانه های داخلی فرانسه بیشتر به این موضوع پرداخته اند. در عین حال، مواضع رسمی دولت فرانسه و گزارش های رسانه های این کشور حاکی از دستاوردهای اندک این سفر برای فرانسه می باشد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس گزارش داد: «روزنامه های فرانسه سفر هیئت پارلمانی این کشور به ایران را اقدامی در جهت بهبود روابط دو کشور توصیف کردند. این روزنامه ها بدون طرح ابعاد مختلف اختلاف دو کشور، امکان آزادی گروگان های فرانسوی در بیروت را به دنبال دیدار این هیئت از ایران با برجستگی خاصی مطرح نمودند. وزیر خارجه فرانسه یکشنبه شب [دیشب] در مصاحبه ای با رادیو فرانس انترناسیونال انتصاب اخیر ژاک مارتن به عنوان مأمور حسن نیت برای ایران را نشانه ای از تغییر سیاست کشورش در مورد ایران ندانست.»

روزنامه لوموند ضمن درج خلاصه ای از این مصاحبه نوشته است: «رولان دوما در این خصوص عبارت "ایجاد تعادل جدید" در موضع فرانسه نسبت به عراق و ایران را رد کرد. وی تأکید نمود هیئت پارلمانی فرانسه به سرپرستی ژان ماری دایه که عازم تهران شد درباره هیچ چیز مذاکره نخواهند کرد، زیرا فقط دولت می تواند مذاکره نماید. وزیر خارجه فرانسه در این مصاحبه گفت: بیش از هر چیز به سرنوشت گروگان های فرانسه که در لبنان اسیرند می اندیشد ولی زندانی بودن آنها در چگونگی روابط پاریس و بیروت تأثیری ندارد.»

ص: ۱۱۶

روزنامه های چاپ پاریس، امروز مسئله گروگان گیری فرانسوی ها را در بیروت با سفر هیئت پارلمانی فرانسه به تهران مربوط دانسته اند.

روزنامه لیبراسیون نوشته است: «وزیر خارجه فرانسه بار دیگر با رهبر جنبش امل که به آزادی گروگان ها، پیش از عید نوتل امید دارد، تماس گرفته است.» این روزنامه در مقاله ای با عنوان "اقدامات همه جانبه برای آزادی گروگان ها" می افزاید: «یک هیئت پارلمانی فرانسه در تهران سعی دارد پیوند گسسته میان دو کشور را دوباره برقرار کند.»

روزنامه فیگارو نیز سفر نمایندگان فرانسوی به تهران را به رغم رفتار سرد ایران با آنان و عدم تمایل این کشور به طرح مسئله گروگان های فرانسوی، اقدامی در جهت بهبود مناسبات دو کشور توصیف کرد. (۱)

خبرگزاری فرانسه نیز از تهران گزارش داد که ژان ماری دایه و بووار دو تن از چهار نماینده فرانسوی بامداد امروز (دوشنبه) پایتخت ایران را ترک کردند و ایو تاورینه، وگی وادیه نمایندگان اکثریت سوسیالیست به اقامت خود تا بامداد فردا (سه شنبه) ادامه می دهند. (۲)

۱

مهم ترین فعالیت های دیپلماتیک جمهوری اسلامی ایران امروز شامل دیدار وزیر ارشاد اسلامی ایران با نخست وزیر سوریه؛ لغو سفر وزیر صنایع سنگین به آلمان غربی؛ دیدار وزیر بازرگانی با نخست وزیر جمهوری دمکراتیک خلق یمن و دیدار قائم مقام وزیر خارجه با رئیس جمهور سیرالئون است. وزیر مشاور در امور خارجی امارات نیز به زودی به ایران می آید.

سیدمحمد خاتمی وزیر ارشاد اسلامی، که به سوریه سفر کرده است، بعدازظهر امروز با عبدالرئوف الکسم نخست وزیر این کشور دیدار و پیام نخست وزیر ایران را به وی تسلیم کرد. در این دیدار حجت الاسلام خاتمی، ضمن قدردانی از سفر اخیر نخست وزیر سوریه به ایران و نتایج ثمربخش آن، بر ضرورت تحکیم روابط میان دو کشور تأکید کرد. نخست وزیر سوریه نیز با اظهار خرسندی از سفر هیئت ایرانی و تشکر از پیام نخست وزیر و اظهار رضایت از دیدار اخیر خود از ایران، آمادگی سوریه را برای گسترش و تحکیم روابط با ایران اعلام کرد. (۳) در این دیدار حجت الاسلام امام جمارانی نماینده امام در سازمان حج و اوقاف، حجت الاسلام حسینی نماینده مجلس شورای اسلامی و مدیرکل فرهنگ وزارت امور خارجه حضور داشتند. (۴)

آقای خاتمی همچنین امروز از آثار خرابه های شهر قنطره و ارتفاعات جولان دیدن کرد. وزیر ارشاد در این باره به خبرگزاری سانا (سوریه) گفت: «وقتی ویرانی شهر قنطره را دیدیم و آن را با ویرانی های شهر هویزه که توسط رژیم صهیونیستی عراق با خاک یکسان شده مقایسه کردم به همسویی و هم خویی رژیم های اشغالگر قدس و صدام بیشتر واقف گردیدم.»

وی افزود که امروز وظیفه همه ماست که در مقابل چنین رژیم هایی تا آخر مقاومت کنیم.

ص: ۱۱۷

۱- ۳۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۳۹، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۳۲، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۱. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۴- ۴۲. روزنامه کیهان، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

وی همچنین اظهار امیدواری کرد که با پیروزی رزمندگان اسلام و نابودی رژیم بعثی عراق، مسلمانان ایران، عراق و به ویژه سوریه - که اینک در خط مقدم نبرد با رژیم اشغالگر قدس هستند در راه آزادسازی فلسطین مبارزه کنند.^(۱)

از سوی دیگر، طبق برنامه قبلی قرار بود صبح امروز، هیئت اقتصادی - صنعتی جمهوری اسلامی ایران به سرپرستی مهندس بهزاد نبوی وزیر صنایع سنگین برای دیدار رسمی و مذاکرات اقتصادی عازم کشور آلمان غربی شود، اما در پی انتشار فهرست کشورهای که در سازمان ملل متحد به قطعنامه نقض حقوق بشر در ایران رأی مثبت داده اند، سفر این هیئت به آلمان لغو گردید.^(۲) این دیدار به دعوت دکتر مارتین بانگمن وزیر اقتصاد و همکاری های فنی آلمان فدرال برای مدت شش روز در نظر گرفته شده بود.^(۳)

آقای حسن عابدی جعفری وزیر بازرگانی ایران امروز در عدن در دیدار با حیدر ابوبکر الاطاس نخست وزیر جمهوری دموکراتیک خلق یمن، پیام شفاهی نخست وزیر ایران را به وی رساند. وزیر بازرگانی با تأکید بر علاقه مندی ایران به گسترش روابط با کشورهای اسلامی جهان سوم، خواستار تحکیم روابط میان دو کشور شد. نخست وزیر یمن نیز با اشاره به توسعه روابط سیاسی و اقتصادی دو کشور از زمان پیروزی انقلاب ایران، خواستار تحکیم این روابط شد. در پایان آقای جعفری دعوت مهندس موسوی از نخست وزیر یمن جنوبی برای سفر به ایران را اعلام کرد که این دعوت پذیرفته شد.^(۴)

امروز همچنین هیئت دیپلماتیک جمهوری اسلامی ایران به سرپرستی علی محمد بشارتی قائم مقام وزارت امور خارجه در آخرین مرحله سفر به کشورهای افریقای، وارد فری تاون پایتخت سیرالئون شد و با رئیس جمهور این کشور دیدار کرد. در این دیدار آقای بشارتی ضمن بیان مواضع ایران در مورد کشورهای جهان سوم، به ویژه کشورهای افریقای، گفت: اگر این جنگ ناخواسته به ما تحمیل نشده بود، می توانستیم کمک های بیشتری به کشورهای افریقای بکنیم. در این ملاقات دوستانه که معاونان رئیس جمهور و وزیر خارجه سیرالئون و جمعی از مقام های این کشور حضور داشتند، رئیس جمهور سیرالئون ضمن قدردانی از کمک های ایران به کشورش، اظهار امیدواری کرد که این کمک ها در آینده نیز ادامه یابد.

همچنین در دیدار آقای بشارتی با وزیر خارجه سیرالئون، آقای کروما با اشاره به جنایات امپریالیسم، صهیونیسم و آپارتاید در خاورمیانه و جنوب افریقا گفت که خیلی از کشورها درباره حقوق بشر سخن می گویند ولی بعضی اوقات مفهوم واقعی حقوق بشر را درک نمی کنند. وی افزود که بعد از پیروزی انقلاب در ایران گروه هایی کوشیدند آن را از مسیر خود منحرف کنند. مثلاً با بمب گذاری رئیس جمهور و ۷۲ تن دیگر را کشتند و اگر مجرمان مجازات شوند، ما لازم نمی بینیم در این زمینه راجع به حقوق بشر صحبت شود. وقتی این نوع کارها در

ص: ۱۱۸

۱- ۴۳. همان.

۲- ۴۴. روزنامه کیهان، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۳- ۴۵. روزنامه کیهان، ۲۳/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۴- ۴۶. روزنامه اطلاعات، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

کشورهای دیگر اتفاق بیفتد چیزی نمی گویند. ما در سیرالئون وضعیت ایران را می فهمیم و لزومی ندارد کسی راجع به حقوق بشر در ایران چیزی به ما بگوید، ما خودمان می فهمیم. ایران یکی از معدود کشورهایی است که به معنای واقعی غیرمتعهد است. وی افزود که روابط ما جدید است، اما قوی پایه گذاری شده است. ما از دولت جمهوری اسلامی ایران برای ارسال دارو بسیار تشکر می کنیم. داروها وقتی به دست ما رسید که سخت به آن نیاز داشتیم. (۱)

از سوی دیگر، بنا به اعلام سفارتخانه ایران در ابوظبی، راشد عبدالله وزیر مشاور در امور خارجی امارات متحده عربی به دعوت وزیر امور خارجه ایران، روز ۷ دی ۱۳۶۴ به تهران سفر می کند. (۲)

۱

وزیران نفت ایران و عراق در دو مصاحبه جداگانه در اجلاس اخیر اوپک در ژنو با خبرنگاران مجله میدل ایست اکونومیک ساروی (بررسی اقتصادی خاورمیانه) چاپ نیکوزیا، به بیان دیدگاه های خود درباره تولید و قیمت نفت پرداختند.

تصویر

وزیر نفت ایران گفت حفظ قیمت نفت باید اولویت اصلی اوپک باشد.

این نشریه که در شماره امروز خود این مصاحبه ها را منتشر کرده، با اشاره به سیاست های متضاد دو کشور نوشته است: «وزیر نفت عراق (قاسم احمد تقی) تأکید کرده که علی رغم خطر جنگ قیمت ها، سهمیه تولید کشورهای اوپک باید افزایش یابد ولی وزیر نفت ایران (غلامرضا آقازاده) گفته است که حفظ قیمت ها باید به عنوان اولویت اصلی اوپک باقی بماند. وی تأکید کرد که اگر سهمیه تولید عراق افزایش یابد، ایران مجبور خواهد شود تا دو برابر آن، تولید خود را افزایش دهد. وزیر نفت عراق گفت: کشورش در اجلاس فوق العاده اوپک در اکتبر گذشته و نیز در اجلاس اخیر به اوپک هشدار داده است ما آن قدر که تصور می کنیم سهمیه مان عادلانه باشد، نفت تولید خواهیم کرد. (۳) وی افزود: سهمیه عادلانه عراق از سقف ۱۶ میلیون بشکه تولید اوپک، حداقل ۳۵/۲ میلیون بشکه می باشد، ولی عراق در حال حاضر در نظر ندارد تولید خود را تا این رقم افزایش دهد زیرا امکانات صادرات ما محدود است.

وزیر نفت عراق گفت: با افزایش ظرفیت خط لوله ای که از ترکیه عبور می کند به زودی ظرفیت از یک میلیون بشکه

ص: ۱۱۹

۲-۴۸. دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۶۷/۳، ۱۳۶۴/۹/۲۵، ص ۴.

۳- گفتنی است که اوپک برای عراق سهمیه ۲/۱ میلیون بشکه در روز تعیین کرده بود، ولی این کشور ۷/۱ تا ۸/۱ میلیون بشکه تولید می‌کرد و در نظر داشت مقدار تولید خود را به ۲ میلیون بشکه در سال ۱۹۸۶ برساند.

در حال حاضر به ۵/۱ میلیون بشکه در روز خواهد رسید. همچنین مرحله دوم بهره برداری از خط لوله عربستان ظرفیت آن را از نیم میلیون بشکه به ۶/۱ میلیون خواهد رساند. وی تأکید کرد که عراق تولید خود را تا ۳ یا ۴ میلیون بشکه در روز نخواهد رساند. وزیر نفت عراق افزود: ما نمی خواهیم که بازار را بشکنیم، ما می خواهیم که سهم خودمان را به دست آوریم، زیرا که دیگران از دادن آن طفره می روند.

غلامرضا آقازاده وزیر نفت ایران، روشن ساخت که کشورش مخالف استفاده از تاکتیک جنگ قیمت ها جهت حفظ بازار خود می باشد و معتقد است که حفظ قیمت ها باید اولویت اصلی اوپک قرار گیرد. وی افزود: آنچه که برای ما مهم است حفظ قیمت هاست حتی اگر این به مفهوم قطع تولید باشد، اما ما این را به عنوان یک شرط قرار نمی دهیم. کشورهای غیر اوپک در حال حاضر به حداکثر ظرفیت خود رسیده اند ولی در عرض یک یا دو سال آینده آنها مجبور خواهند شد، بخشی از بازار را به ما (اوپک) واگذار نمایند. آنها هم اکنون حاضرند از طریق کاهش قیمت ها بخشی از بازار نفت را به ما بدهند و به همین دلیل همه این تحولات به وقوع می پیوندند. وزیر نفت ایران در پاسخ به این سؤال که اگر عراق به افزایش تولید خود ادامه دهد آیا ایران سهمیه خود را در اوپک رعایت خواهد کرد؟ گفت: ایران تاکنون سهمیه تعیین شده را رعایت کرده و مقدار زیادی نیز قربانی داده و از خود خویشتن داری نشان داده است. من این مطلب را قبلاً نیز گفته ام و در این اجلاس نیز تذکر دادم که اگر هر نوع افزایشی در سهمیه عراق به وجود آید ما نیز بدون مراجعه به اوپک دو برابر آن را به سهمیه خود اضافه می کنیم»^(۱)

۱

در پی حمله هوایی عراق به نفتکش قبرسی ولکان (در روز جمعه ۲۲/۹/۱۳۶۴)، رسانه های خارجی به بررسی و تأثیر این حمله در صدور نفت ایران پرداختند.

به نوشته روزنامه لویدز لیست ارگان شرکت بیمه لویدز لندن، مشتریان نفت ایران برای بارگیری نفت از جزیره سیری با تأخیر چندروزه مواجه اند که گاهی بارگیری تا یک هفته نیز به درازا می کشد. این روزنامه در شماره امروز خود نوشته است: «این شرایط در حالی است که انتظار می رود به دنبال حمله موفقیت آمیز عراق علیه نفتکش ۳۱۶ هزار تنی ولکان که محموله نفت را از جزیره سیری حمل می کرده است، صف نفتکش ها در سیری طولانی تر شود. با آسیب دیدن نفتکش مذکور ضربه مهمی به تلاش ایران برای ادامه سرویس انتقال نفت از خارک به سیری و حفظ صادرات عادی آن وارد شده است. براساس همین گزارش، با حمله اخیر تعداد نفتکش هایی که در مسیر خارک و سیری فعالیت می کردند و در حملات هوایی عراق آسیب دیده اند در یک هفته گذشته به چهار فروند رسید.»^(۲)

خبرگزاری رویتر نیز از بحرین گزارش داد: «منابع کشتیرانی در منطقه گفتند نفتکش عظیم ولکان روز دوشنبه (امروز) لنگان لنگان به ترمینال صادرات نفت ایران در جزیره سیری واقع در

ص: ۱۲۰

۱- ۴۹. روزنامه کیهان، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۲۱.

۲- ۵۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۲، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۷، لندن- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

جنوب خلیج [فارس] رسید. منابع کشتیرانی در اسلو - یعنی جایی که مدیران ولکان مستقر هستند - امروز گفتند که با خارج شدن چهار فروند از شش یا هفت فروند نفتکش از این ناوگان، انتقال نفت خام از خارک با تأخیرهای جدی روبه رو می باشد.»^(۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری فرانسه از منامه به نقل از یک منبع دریایی مستقل گزارش داد: «این کشتی بدون ارسال پیام اضطراری با امکانات خودش و ۱۵ خدمه سالم به سوی دومی می رود تا تعمیر شود.»^(۲)

۱

وضعیت صادرات نفت ایران، تدابیر ایران برای انتقال نفت از مبادی دیگری به غیر از خارک، هزینه های سنگین احداث خط لوله جدید، مدت و مجریان آن، در مقاله ای در نشریه مید چاپ لندن بررسی شده است.

نشریه مید نوشته است: «ایران به سرعت برای اجرای طرح های احداث یک خط لوله دوقلو ۳۸۰ کیلومتری با هزینه ۵۰۰ میلیون دلار دست به کار شده است. این اقدام به ایران اجازه خواهد داد نفت خود را به مطابق سهمیه کاملی که اوپک برای این کشور تعیین کرده است بدون استفاده از ترمینال صادراتی جزیره خارک صادر کند.»

به نوشته مید: «یک مقطعه کار می گوید، طرح یک طرح دولتی است نه طرحی مربوط به شرکت ملی نفت ایران، به همین دلیل است که چنین سریع پیش می رود. طرحی است که هم جنبه استراتژیکی دارد و هم سرمایه ای و در جریان جنگ پشتیبان جزیره خارک خواهد بود و وقتی جنگ تمام شود، باز هم نقش مفید خود را بازی خواهد کرد.»

فوریت طرح ایران بازتاب موفقیت حمله های عراق به جزیره خارک در ماه های آگوست و سپتامبر (مرداد و شهریور) است که در سطح پایین انجام گرفت. گزارش می رسد اسکله های خارک - که ۸۵ درصد صادرات نفتی از آنها صورت می گیرد - از کار افتاده است. از آن هنگام کار سریع تر، میزان صادرات را به سطح عادی ۵/۱ میلیون بشکه در روز بازگردانده است، اما ایران گفته است که نمی خواهد هیچ فرصت دیگری را از دست بدهد. ظرفیت خط لوله مورد نظر ۵/۱ میلیون بشکه در روز خواهد بود که از گوره، تلمبه خانه خارک در طول ساحل تا عسلویه در نزدیکی حوزه گاز پارس و نیمه راه بین خارک و بندرعباس کشیده خواهد شد. لوله مذکور به ترمینال های شناور یا نفتکش های فوق العاده بزرگ که در بوشهر و عسلویه پهلو می گیرند وصل خواهد شد. تعمیر خود لوله در صورتی که بمباران شود تنها حدود ۲۴ ساعت وقت خواهد گرفت. حمله هوایی به اسکله ها دشوار و تعویض آنها اگر خسارت ببینند آسان خواهد بود. ...

به مقطعه کاران هفت ماه وقت داده شده است تا نخستین ۳۵۰ کیلومتر خط لوله یا ۱۷۲ کیلومتر خط دوقلو را تکمیل کنند. این مسافت برای رسیدن به بوشهر کافی خواهد بود، در آنجا تعدادی از ترمینال های شناور قرار خواهد گرفت. مفهومی این است که ایران می تواند برای بخش بزرگی از

ص: ۱۲۱

۱- ۵۱. همان، ص ۸، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۲. همان، صص ۸ و ۷، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۲۵/۹/۱۳۶۴.

صادرات نفت خود تا نیمه سال ۱۹۸۶ (تابستان ۱۳۶۵) جانشینی برای خارک داشته باشد. قرار است بقیه خط لوله در مدت ۱۲ ماه به کار پردازد و ایستگاه های تقویتی و زیرساخت طی ۱۵ ماه تشکیل شود. ... سه گروهی که در مناقصه تأمین لوله - که حدود ۳۰ میلیون دلار ارزش دارد - شرکت دارند عبارت اند از: شرکت منیسن آلمان غربی، ایتال سایدرا ایتالیا و یک کنسرسیوم ژاپنی مرکب از شرکت فولاد نیون کوکان، صنایع فلزی سومی ترمو و شرکت فولاد کواساکی. مناقصه بر تأمین ۹۸۰ کیلومتر لوله ۴۲ اینچی و حدود ۱۲ کیلومتر لوله ۴۲ اینچی زیر دریایی استوار است. مناقصه در مجموع، حدود ۴۷۰ هزار تن لوله فولادی را در بر می گیرد.»(۱)

۱

برای بررسی اشتغال جانبازان جنگ تحمیلی امروز با شرکت نمایندگان و مسئولان بیش از ۲۰ وزارتخانه، سازمان دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی در محل وزارت کار و امور اجتماعی یک گردهمایی تشکیل شد. در این گردهمایی معاون امور اجتماعی و خدمات اشتغال وزارت کار و امور اجتماعی ضمن تجلیل از جانبازان و ایثارگران، بر ضرورت تسریع برای شناسایی مشاغل و ایجاد شغل های مناسب با توانایی جانبازان تأکید کرد و افزود که در این گردهمایی باید طرح های سایر سازمان ها بررسی شود تا طرح های جامع تر به اجرا درآید.

در این گردهمایی مقرر شد کمیته ای متشکل از نمایندگان وزارت کار و امور اجتماعی، سازمان بهزیستی و سازمان امور اداری و استخدامی کشور برای نظارت و هماهنگی این موضوع تشکیل شود تا درمورد شناسایی مشاغل مناسب و همچنین اشتغال معلولان و جانبازان انقلاب اسلامی با سایر سازمان ها همکاری کند.»(۲)

۲

در گردهمایی چهارروزه مسئولان مراکز بنیاد شهید سراسر کشور - که از امروز در محل هتل هویزه تهران آغاز به کار کرد - حجت الاسلام کروبی نماینده امام و سرپرست بنیاد شهید انقلاب اسلامی در سخنانی به دوران دیشی امام خمینی در تأسیس بنیادها، نظر امام خمینی در مورد شعارهای مراسم حج و... اشاره کرد. وی درباره بنیاد شهید - که به دستور امام خمینی تأسیس شد - گفت هیچ کس جز امام به این نمی اندیشید و ضرورت و وجوب آن را درک نمی کرد، ولی این مسئله به دوران دیشی امام برمی گردد. به گفته آقای کروبی، از همان بدو پیروزی انقلاب، امام دستور تشکیل نهادها و هسته هایی که برای یک انقلاب لازم بود را یکی پس از دیگری صادر می کرد و این نهادها تأسیس می شد.

وی افزود: در شرایطی که می گفتند هواپیماهای اف ۱۴ را برگردانید و در شرایطی که یکبار اعلام می کردند دوره سربازی از دو سال به یک سال تقلیل یافته و آن ضربه شدید را به ارتش وارد کردند، امام می گوید باید ارتش ۲۰ میلیونی را تشکیل بدهید.

ص: ۱۲۲

---

۱ - ۵۳. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۱۱، ۱۳۶۴/۱۰/۱۹، صص ۳۴ - ۳۱.

۲ - ۵۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۹/۲۶، ص ۱۲.

آقای کروبی با اشاره به اینکه امام حرکتی را آغاز نکرده که من طلبه نایب رئیس مجلس بشوم یا یک دسته ای وزیر بشوند، افزود: امام این حرکت را برای حاکمیت الله و حاکمیت اسلام در جهان شروع کرده ... ما حالا شاهد هستیم که این انقلاب در سطح وسیعی در جهان اثر گذاشته، حوادث لبنان، حوادث مصر، ... اینها همه از انقلاب ما سرچشمه می گیرند.

وی درباره مسائل حج و مصاحبه اش با خبرنگاران در مورد اینکه حرکتان علیه شیطان بزرگ آمریکا و اسرائیل غاصب است، افزود: «در مدینه بودم و هنوز راه پیمایی انجام نشده بود که حاج احمد آقا از تهران با من تماس گرفت و گفت امام فرمودند هر جا که نام آمریکا را می برید، نام شوری را هم بیاورید، چراکه شوری هم در کنار اوست. آن روز که من مصاحبه کردم و در روزنامه ها درج شد، هیچ کس از مسئولین به حرف های من توجه نکرده بودند، اما امام آن مصاحبه را خوانده بود و از آنجا که مسائل را دقیقاً زیر نظر دارد، تلفن را هم به همین خاطر کرده بود.»^(۱)

۱

تلاش های شیخ فضل الله و تری ویت برای آزادی گروگان های آمریکایی و فرانسوی در بند در لبنان تاکنون نتیجه ای نداشته است.

روزنامه ایترنشنال هرالڈ تریبون در گزارشی در این باره نوشته است: «شیخ فضل الله از رهبران شیعیان لبنان اعلام کرد تلاش های وی در آزاد کردن چهار گروگان آمریکایی که در لبنان اسیر هستند بی نتیجه بوده است. وی گفت: با گروگان گیرها در ارتباط مستقیم نبوده لیکن از طریق شخصی ثالثی مطلع شده این افراد از اعضای جهاد اسلامی هستند. شیخ فضل الله رهبر حزب الله لبنان گفت به نظر او آمریکایی ها را تنها به دلیل انجام [دادن] عملیات ضد آمریکایی نگرفته اند بلکه آنها برای معامله با زندانیان عربی که در کویت هستند، گروگان گرفته شده اند. شیخ گفت: مسئله چهار گروگان فرانسوی از این نیز پیچیده تر است و این ظاهراً اشاره ای به اشکالات سیاسی موجود میان روابط ایران و فرانسه می باشد.

روز جمعه تری ویت^(۲) فرستاده ویژه اسقف اعظم کلیسای کانتربری - که او نیز در صدد آزادسازی گروگان هاست - بازگشت خود از لبنان را به تعویق انداخت. وی در طول چند هفته گذشته دو بار از

ص: ۱۲۳

۱- ۵۵. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- تری ویت (Terry Waite) دستیار اسقف اعظم کانتربری در کلیسای انگلیکن بود. وی از طرف کلیسای انگلیس برای تلاش جهت آزادی چند تن از گروگان ها، با تبلیغات گسترده رسانه های غربی عازم بیروت شد. ویت از سال ۱۹۸۵ (۱۳۶۴ هـ. ش) درگیر مذاکرات برای آزادی گروگان ها در لبنان شد. او یک عنصر اطلاعاتی بود که وقتی ربایندگان از هویتش آگاه شدند او را نیز به گروگان گرفتند. مدرک جرمش انجیلی بود که به ربایندگان اهدا کرد و درون آن فرستنده ریزی کار گذاشته شده بود تا مکان گروگان ها شناسایی شود و از این طریق بتوانند با قتل ربایندگان، گروگان ها را آزاد کنند. وی در دی ۱۳۶۵ در بیروت به گروگان گرفته شد و در آبان ۱۳۷۰ آزاد شد. (محسن هاشمی و حبیب الله حمیدی، ماجرای مک فارلین، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، ۱۳۸۸، ص ۵۹)

لبنان دیدن کرده است. جهاد اسلامی طی تماس تلفنی مدعی شد یکی از گروگان ها به نام ویلیام باکلی (۱) را اعدام کرده است. روز پنجشنبه گذشته، جک اندرسون و دیل وان آتا دو روزنامه نگار برجسته امریکایی به نقل از منابع ضدجاسوسی امریکا گفتند باکلی و کیلبورن - که یکی از گروگان هاست و قبلاً در دانشگاه امریکایی بیروت کتابدار بود - هر دو کشته شده اند.

شیخ فضل الله باوجود بنیادگرا بودن میانه رو است و در آزاد کردن دو تن از استادان برجسته دانشگاه امریکایی بیروت که روز ۱۶ آذر ربه شده بودند، نقش فعالی داشت.» (۲)

از سوی دیگر، به گفته خبرگزاری فرانسه از بیروت "سازمان مستضعفین در جهان" امروز تهدید کرد اگر اسرائیل بازداشت شدگان لبنانی در زندان جنوب لبنان را هرچه زودتر آزاد نکند، چهار گروگان یهودی لبنان را اعدام خواهد کرد. سازمان بنیادگرای لبنانی در اعلامیه ای که امروز در روزنامه النهار انتشار یافته چهار عضو جامعه یهودی لبنان را به جاسوسی به نفع اسرائیل متهم کرد و توضیح داده است که انگیزه ربودن این چهار نفر "یهودی" بودنشان نیست. (۳)

۱

امریکا به شورای امنیت سازمان ملل پیشنهاد کرد که به مسئله گروگان گیری رسیدگی شود. رادیو فرانسه گزارش داد: «امریکا امروز پیشنهاد کرد شورای امنیت سازمان ملل برای نخستین بار مسئله گروگان گیری را مورد رسیدگی قرار دهد. به گفته دیپلمات ها انتظار می رود شوروی نیز از این پیشنهاد امریکا حمایت کند. بنا بر این گزارش، انتظار می رود روز چهارشنبه اجلاس ویژه شورای امنیت برای رسیدگی به مسئله تروریسم تشکیل شود. بخش عربی رادیو ریاض نیز با پخش خبر مشابهی گفت: ایالات متحده قصد دارد یک طرح پیشنهادی درمورد محکوم کردن گروگان گیری به شورای امنیت تقدیم کند که هنوز متن آن فاش نشده است.» (۴)

۲

نماینده ویژه سازمان ملل متحد و وزیران خارجه افغانستان و پاکستان - که دیروز وارد ژنو شدند، عصر امروز دور جدید مذاکرات سه ساله درباره مسئله افغانستان را شروع می کنند. به گزارش یونایتدپرس از ژنو، مقامات رسمی سازمان ملل اعلام کرده اند آغاز مجدد مذاکرات نشانه تمایل مسکو برای خروج ۱۴۰ هزار سرباز ارتش سرخ از افغانستان می باشد. در کنفرانس ژنو (ریگان، گورباچف) در ماه گذشته مسیحی، مقامات شوروی به خبرنگاران گفتند مسکو

ص: ۱۲۴

۱- ویلیام باکلی (William Buckley) در سال ۱۳۶۲ هـ. ش به ریاست پایگاه سازمان جاسوسی امریکا در بیروت منصوب گردید و در اسفند همین سال ربه شده شد. وی در زمان اسارت در خرداد ۱۳۶۴ برابر حمله قلبی در گذشت. نظر امریکایی ها این بود که وی را گروه جهاد اسلامی ربه شده است. جسد او سال ۱۳۷۰ به امریکا منتقل شد. (همان، صص ۵۴-۵۳)

۲- ۵۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۴، ۲۸/۹/۱۳۶۴، صص ۳۷ و ۳۸، لندن- خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳- ۵۷. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۹/۱۳۶۴، صص ۲۴.

۴- ۵۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۴، صص ۴۲، تهران- خبرگزاری جمهوری اسلامی،

۲۶/۹/۱۳۶۴

خواستار یافتن راه حل سیاسی برای مسئله افغانستان می باشد.

یونایتدپرس افزود: «گفته می شود مذاکرات جدید حول چهار محور دور می زند: ۱. عقب نشینی نیروهای شوروی. ۲. بازگشت حدود ۴ میلیون پناهنده افغان از ایران و پاکستان بدون ترس و واهمه از مجازات های احتمالی. ۳. برگزاری انتخابات آزاد در افغانستان. ۴. تضمین بین المللی برای استقلال افغانستان و عدم دخالت در امور داخلی آن کشور.»^(۱)

ص: ۱۲۵

۱- ۵۹. روزنامه کیهان، ۲۵/۹/۱۳۶۴، ص ۲۰، ژنو (سوئیس) - یونایتدپرس.

در قرارگاه نیروی زمینی سپاه پاسداران بعد از ظهر امروز دو جلسه برگزار شد. در اولین جلسه چگونگی به کارگیری یگان های زرهی و استفاده از تانک برای نیل به نتایج مطلوب در عملیات منطقه فاو بررسی شد.

در این جلسه رحیم صفوی فرمانده نیروی زمینی سپاه، فتح الله جعفری مسئول واحد زرهی سپاه و مسئولان قرارگاه کربلا حضور داشتند. در ابتدا رحیم صفوی از مسئول زرهی درباره چگونگی زدن قوای دشمن روی جاده البحار (اولین جاده اصلی که در غرب اروند از بصره به فاو کشیده شده است) سؤال کرد.

فتح الله جعفری پاسخ داد به دلیل وضعیت زمین و وجود نه‌های متعددی که برای آبیاری نخلستان ها از اروند منشعب شده است و نیز وجود نخلستان ها در منطقه، بردن تانک به حاشیه اروند میسر نیست و برای بردن تانک حتماً باید جاده سازی شود. مشکل دوم اینکه سکو هایی که برای تانک ها ساخته می شود باید بلند باشد تا تانک ها بتوانند جاده را بزنند. مشکل سوم چگونگی استتار کردن چنین سکو های بلندی از دید دشمن است. علاوه بر این، در به کارگیری تانک ها علیه دشمن فقط تیر مستقیم تانک مؤثر است و بُرد مؤثر تیر مستقیم هم بیش از ۳ کیلومتر نیست.

وی افزود سنگرهای دشمن در ساحل اروندرود را تانک ها به راحتی می توانند بزنند چون مسافت کم است. همچنین اگر جاده فاو - البحار از شرق اروندرود دیده شود، تانک ها این جاده را هم می توانند بزنند. مسئول زرهی سپاه گفت عراقی ها در پاتک هایشان تانک هایشان را جلو می آورند و آرایش می دهند تا به بُرد مؤثر برسند و ما کمتر دیده ایم که تانک های عراقی از فاصله بیشتر از ۲۰۰۰ متر به ما شلیک کنند.

در مورد آسیب پذیری تانک هایی که قرار است روی سکو های داخل نخلستان در نزدیکی ساحل خودی مستقر شوند، جانشین فرمانده قرارگاه کربلا گفت اینها در معرض حمله هلیکوپترهای عراقی قرار می گیرند که از بالای نخل ها آنها را با موشک می زنند.

در پایان این جلسه کوتاه، رحیم صفوی در مورد مأموریت زرهی برای آماده سازی زمینه عملیات در منطقه فاو گفت: «شما از دهانه اروند (مقابل رأس البیشه) تا ام الرصاص را بررسی کنید، ببینید کجا می توانیم سکوه های بلند برای تانک ها بزنیم که این تانک ها سمت غرب اروندرود را ناامن کنند». وی تأکید کرد که هدف ناامن کردن تردد قوای دشمن در جاده های غرب اروند است؛ در درجه اول جاده فاو - البحار و در درجه دوم جاده فاو - بصره. رحیم صفوی افزود شما امکان استقرار یک تیپ زرهی، یعنی ۶۰ دستگاه تانک را در ساحل خودی فراهم کنید. (۱)

۱

ترتیب آرایش یگان های خط شکن قرارگاه کربلای ۲ و یگان های دنبال پشتیبان آنها برای اجرای عملیات در منطقه فاو در دومین جلسه امروز قرارگاه نیروی زمینی سپاه پاسداران اعلام شد و چگونگی عبور تجهیزات سنگین از اروندرود نیز بررسی شد. (۲)

در این جلسه فرمانده قرارگاه کربلای ۲ (۳) ترتیب استقرار یگان های خط شکن و یگان های دنبال پشتیبان (یگان هایی که بعد از شکسته شدن خط وارد عمل خواهند شد) را از شمال به جنوب چنین برشمرد:

یگان های خط شکن یگان های دنبال پشتیبان

لشکر ۵ نصر لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و تیپ ۲۱ امام رضا (ع)

لشکر ۳۱ عاشورا لشکر ۸ نجف و تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع)

لشکر ۲۵ کربلا لشکر ۱۴ امام حسین (ع)

لشکر ۷ ولی عصر لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)

درباره جابه جایی در یگان های دنبال پشتیبان بحث کوتاهی شد، اما در این جلسه ترتیب مذکور تغییری نکرد. (۴)

در ادامه جلسه، موضوع عبور تجهیزات سنگین از اروندرود مطرح شد. رحیم صفوی تأکید کرد: «در شب اول عملیات باید ۵۰ دستگاه تانک و ۵۰ دستگاه لودر و بلدوزر از اروند عبور داده شود.» چگونگی عبور این تجهیزات، محورهای عبور و اینکه عبور وسایل سنگین باید متمرکز باشد

ص: ۱۲۸

۱-۱. سند شماره ۵۳۰۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه قرارگاه نیروی زمینی (۲۶/۹/۱۳۶۴، نوار شماره ۱۶۹۱۱) راوی: جواد زمان زاده.

۲- در این جلسه که از ساعت ۱۶:۳۰ تا ۱۷:۲۵ ادامه داشت، سیدرحیم صفوی، عباس محتاج (فرمانده قرارگاه کربلای ۲)، احمد غلامپور (جانشین فرمانده قرارگاه کربلای ۲)، غلامرضا محرابی (مسئول واحد اطلاعات قرارگاه کربلای ۲)، سیدعلی حسینی تاش (رئیس ستاد نیروی زمینی سپاه)، تقوی (جانشین مسئول حفاظت) و سه تن از مسئولان پشتیبانی و لجستیک سپاه: شوشتری، اکبر غمخوار و محمود احمدپور حضور داشتند.

۳- مأموریت آماده سازی و اجرای عملیات در منطقه فاو را دو قرارگاه کربلای ۲ و نوح از سپاه پاسداران به عهده داشتند.

۴- قرارگاه کربلای ۲ مأموریت یگان های خط شکن و یگان های دنبال پشتیبان تحت امر خود را به طور مکتوب در روز ۱/۱۰/۱۳۶۴ ابلاغ کرد. این ابلاغیه در روزشمار ۱/۱۰/۱۳۶۴ درج شده است.

یا هر یگان خودش تجهیزات مورد نیازش را عبور دهد، مورد بحث قرار گرفت. فرمانده نیروی زمینی گفت که عبور وسایل سنگین متمرکز خواهد بود و برای هر لشکر هم به طور محدود سطحه شناور منظور می کنیم. محمود احمدپور از مسئولان پشتیبانی سپاه با ذکر اینکه در عملیات خیبر و بدر از مشکلاتی که در مورد عبور داشتیم ضربه خوردیم، تأکید کرد که علاوه بر ضرورت برنامه ریزی برای عبور متمرکز تجهیزات سنگین و نیز واگذاری امکانات به لشکرها برای عبور تجهیزات خودشان، باید برای محورهای عبور و آبراه هایی که وسایل بایستی از آنها عبور کنند، برنامه ریزی انجام شود تا تداخل پیش نیاید. این جلسه با بحث درباره عقبه ها، تقسیم نهرها برای استفاده یگان ها و نیز احتمالات مختلفی که ممکن است هنگام عملیات بروز کند، به پایان رسید. (۱)

۱

تصویر

محمدنبی رودکی فرمانده لشکر ۱۹ فجر

شامگاه امروز جلسه قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیاء(ص) سپاه) برای بررسی اقداماتی که قرارگاه نوح(ع) و یگان های زیر امر این قرارگاه در منطقه اروندرود به منظور آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو انجام داده اند، تشکیل شد. (۲) این جلسه از ساعت ۲۰:۲۵ در محل سایت اهواز برگزار شد و تا ۲۱:۵۰ ادامه یافت.

ابتدا فرمانده قرارگاه نوح(ع) توضیحاتی درباره منطقه مأموریت و مانور این قرارگاه بیان کرد. وی خط حد و منطقه مأموریت قرارگاه نوح(ع) را از نهر ابودگل تا دهانه اروندرود اعلام کرد و گفت که این منطقه میان یگان های تحت امر قرارگاه (لشکر ۱۹، لشکر ۴۱ و تیپ ۳۳) تقسیم شده تا اقدامات مهندسی و شناسایی منطقه را انجام دهند.

در ادامه، فرمانده لشکر ۱۹ فجر منطقه مأموریت این لشکر در شرق اروند را از نهر مچری تا نهر ابودگل اعلام کرد که در این محدوده ۷ نهر جاری است. نبی رودکی افزود که این منطقه به دلیل نداشتن جاده اسفالت، نیازمند کار مهندسی بسیاری است که تاکنون جاده هایی احداث

ص: ۱۲۹

۱-۲. سند شماره ۱۱۰۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه پاسداران در عملیات والفجر ۸ (جواد زمان زاده)، ۱۴ تا ۲۷/۹/۱۳۶۴، صص ۱۰۶ - ۹۷، ۲۶/۹/۱۳۶۴.

۲- در این جلسه محسن رضایی، رحیم صفوی، حسین علایی (فرمانده قرارگاه نوح(ع))، عباس محتاج (فرمانده قرارگاه کربلای ۲) احمد

غلامپور (جانشین فرمانده قرارگاه کربلائی ۲) محمد باقری (اطلاعات قرارگاه خاتم)، علی فدوی (اطلاعات قرارگاه نوح)، غلامرضا محرابی (اطلاعات قرارگاه کربلائی ۲)، قاسم سلیمانی (فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله)، نبی رودکی (فرمانده لشکر ۱۹ فجر)، علی عبداللهی، احمد سیاف زاده، احمدی، محمود احمدپور، اکبر غمخوار، زمانی، ابراهیمی، سنجقی، و... حضور داشتند.

شده است. وی گفت این منطقه نیاز به ۳ اسکله دارد که به دلیل نرسیدن بیل مکانیکی هنوز احداث نشده است. وی توضیح داد که نهرها در حالت جزر حدود ۱۲۰ سانتی متر آب دارند. که البته در اول، وسط و آخر هر ماه به حدود ۳۰ سانتی متر کاهش می یابد. فرمانده لشکر ۱۹ فجر همچنین گزارشی از اقدامات شناسایی انجام شده در منطقه این لشکر و انواع موانع موجود در این منطقه را بیان کرد. وی افزود ۷ گردان نیروی درحال آموزش در منطقه سد گتوند داریم که ۳ گردان آنها خط شکن هستند. ۱۵۰ نفر نیز درحال آموزش غواصی اند. واحدهای پشتیبانی لشکر ۴ هم در وضعیت آمادگی مناسبی هستند. رودکی توضیح داد که غیر از وسایل مهندسی چیز دیگری به منطقه عملیاتی منتقل نشده است و از لشکر ۱۹ فقط ۳ نفر به طرح کلی عملیات توجه شده اند.

تصویر

قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ناراالله

در ادامه جلسه، فرمانده لشکر ۴۱ ناراالله (ع) خط حد این لشکر در شرق اروندرود را از نهر بلامه تا نهر حاج محمد اعلام کرد و افزود جاده سازی را در این منطقه شروع کرده ایم که پیشرفت آن بستگی به تعداد کمپرسی هایی دارد که خاک و سنگ و... می آورند. وی گفت با توجه به نزدیک بودن نیروهای عراقی، نمی توان گفت که دشمن از فعالیت های ما بی خبر است، ولی تاکنون عکس العملی نشان نداده است. قاسم سلیمانی گفت در منطقه مأموریتمان با اقدامی ابتکاری، تعدادی اسکله آنتنی شکل ساخته ایم که با جزر و مد آب پایین و بالا می روند. وی از جمله اقدامات آماده سازی را دوسقفه کردن ساختمان های موجود در منطقه و ساختن پناهگاه برای گردان ها و آماده سازی اورژانس ذکر کرد. فرمانده لشکر ۴۱ گفت ۸ گردان رزمی سازماندهی کرده ایم که ۴ گردان آن خط شکن هستند. همچنین ۲ گردان پدافندی و ۲ گردان احتیاط داریم و ۳ گردان درحال آموزش هستند. ۱۸۰ نفر نیز برای غواصی و تخریب آموزش می بینند. وی گفت که شناسایی مواضع دشمن را طی ۲۰ روز انجام داده ایم و شناسایی فعلاً قطع شده است. وی افزود ما به این نتیجه رسیده ایم که باید برای انهدام هر سنگر دشمن یک آتش مستقل در نظر گرفته شود.

درباره اقدامات دشمن در منطقه علی فدوی مسئول اطلاعات قرارگاه نوح (ع) گفت آتش توپخانه ارتش عراق اخیراً در چندجا افزایش یافته است.

همچنین عراقی ها درحال ترمیم جاده نزدیک رودخانه هستند. از دو ماه قبل نیز احداث مواضع توپ و تانک را شروع کرده اند. وی افزود که در منطقه خسروآباد موانع دشمن منظم تر و عمق آن کمتر از ۱۰۰ متر است. در منطقه قرارگاه نوح فاصله سنگر های دشمن تا رودخانه

کم است. ارتش عراق همچنین دشمن در سرتاسر خط موانع ضد قایق گذاشته است.

فرمانده کل سپاه از فرماندهان لشکر ثارالله و لشکر فجر خواست که برای ۴۸ ساعت آینده نیروهای شناسایی شان را به عمق بفرستند. برادران سلیمانی و رودکی گفتند به دلیل اینکه احتمال اسیر شدن نیروهای شناسایی زیاد است تاکنون صلاح ندیده ایم که از ۱۵ متری خط اول دشمن جلوتر بروند. (۱) محسن رضایی همچنین به آنان گفت: «فرمانده گردان هایتان را توجیه کنید؛ با مسئول طرح و عملیات خودتان بحث کنید؛ با آنان دو سه جلسه داشته باشید و درباره شکستن خط، پاک سازی، نحوه عبور، پیاده شدن در محل درست و... بحث کنید. بروند یک دید در منطقه بزنند که بتوانند نظر بدهند. ما می آییم با اینها بحث می کنیم.»

"زمان مناسب برای عبور نیروهای خط شکن و چگونگی هماهنگی یگان ها برای عبور و زمان آن، ضرورت توجه دقیق به وضعیت جزرومد آب و زمانی که طول می کشد تا نهرهای مختلف بر اثر مد آب پر شود و نیز فاصله زمانی تأثیر مد و جزر از پایین ترین نقطه تا بالاترین نقطه عملیات و چگونگی بهره گیری مناسب از وضعیت جزرومد آب برای عبور نیروهای خط شکن" موضوع هایی بود که فرمانده قرارگاه کربلای ۲ در ادامه جلسه به آن پرداخت و حاضران درباره آن به بحث پرداختند و مقرر شد پس از بررسی بیشتر در جلسه ای به طور مستقل به این موضوع پرداخته شود.

در بخش دیگری از این جلسه محسن رضایی درباره بمباران ها و فعالیت های اخیر دشمن سؤال کرد که جمع بندی پاسخ ها چنین بود: ۱. منطقه هویزه، جاده جفیر، غرب پاسگاه برزگر، طبر، شط علی از هدف های اخیر بمباران های دشمن بوده است. ۲. هرکجا رادیو رله ارتش باشد، عراق بمباران می کند. ۳. اخیراً گشت هلیکوپترها در منطقه هور زیاد شده است. (۲)

۱

تلاش واحدهای اطلاعات قرارگاه و یگان های مأمور به اجرای عملیات در منطقه فاو برای شناسایی خطوط، موانع، استحکامات، گسترش نیرو و دیگر امکانات دشمن در این منطقه ادامه دارد. از جمله این تلاش ها، اقدامات دو گروه شناسایی از لشکر ۲۵ کربلا و یگان اطلاعاتی احد است که در شامگاه امروز انجام شده است.

گزارش یکی از گروه های شناسایی لشکر ۲۵ کربلا از محوری که شناسایی آن را به عهده داشته، چنین است: «حرکت: ساعت ۱۸:۰۵ تاریخ ۲۶/۹/۶۴؛ برگشت ساعت ۱۹:۳۰؛ وضعیت آب هنگام حرکت: مد راکد.

الف) وضعیت ساحل و موانع: ۱. گل ولای ۴ تا ۵ متر بین دو میله خورشیدی ۲. پوشش گیاهی: از میله خورشیدی دوم تا خاکریز دشمن چولان انبوه وجود دارد. ۳. موانع خط دشمن: دو ردیف میله خورشیدی به فاصله ۱ تا ۵/۱ متر و ارتفاع میله ها از سطح زمین ۲ متر؛ سیم خاردار حلقوی.

ص: ۱۳۱

۱-۳. همان، صص ۱۲۳ - ۱۰۸.

۲-۴. سند شماره ۲۰۷۶۵ / پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی آمادگی قرارگاه نوح (۲۶/۹/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، نوار شماره ۱۶۹۱۴) راوی: جواد زمان زاده، صص ۹ - ۱.

ب) گزارش جزء به جزء: در ساعت ۱۸:۰۵ دقیقه از لبه اروند حرکت کرده و در ساعت ۱۸:۳۰ دقیقه به هدف رسیدیم و در کنار میله خورشیدی ایستاده ایم بعد از عبور از میله اولی نزدیک چولان صدای نگهبان به گوش می رسید. چند متری مسیر خود را عوض کرده پس از عبور از میله خورشیدی اول (بین میله خورشیدی اول و دوم به فاصله ۴ متر یک منطقه باز همراه گل ولای وجود دارد) و نزدیک میله خورشیدی دوم سیم خاردارهایی نزدیک میله خورشیدی (بالا و پایین) میله دوم قرار داشت که مانع عبور ما گردید و دوباره چند متری مسیر خود را عوض کرده، پس از عبور از میله خورشیدی اول به میله خورشیدی دوم رسیدیم (اول چولان ها). در داخل چولان ها سیم خاردار حلقوی به صورت پراکنده وجود دارد که مانع از عبور ما گردید و بعد از آن تا خاکریز دشمن موانعی بجز سیم خاردار حلقوی همراه با نبشی به چشم نمی خورد. در ساعت ۱۹:۰۵ دقیقه از آنجا حرکت نموده و ساعت ۱۹:۳۵ دقیقه به مقر خود رسیدیم.» (۱)

گزارش شناسایی گروه احد ۵ نیز چنین است: «حرکت: ۲۶/۹/۶۴ ساعت ۱۸:۳۰؛ برگشت: ۲۶/۹/۶۴ ساعت ۱۹:۱۵؛ وضعیت آب: ابتدای حرکت، جزر؛ وسط آن، مد راکد؛ شروع برگشت، جزر.

گزارش جزء به جزء: ساعت ۱۸:۳۰ به طرف خط دشمن حرکت نموده که حالت آب، جزر؛ ولی وسط آن، مد راکد بوده است و ساعت ۱۸:۵۰ به ابتدای میله های خورشیدی که ارتفاع آن ۱۲۰ سانتی متر می باشد در جلوی سکویی قرار داشته، برخوردیم. بعد از طی ۵ متر از میله های خورشیدی به سکویی رسیده که بعد از آن میله های خورشیدی همراه با چولان و سیم خاردار حلقوی می باشد. بعد از طی موانع، حدود ۱۰ متر چولان است. بعد از چولان سه ردیف سیم خاردار ساده همراه با نبشی می باشد که تا خاکریز دشمن حدود ۵ متر فاصله دارد و این فاصله تا خاکریز چولان می باشد. پس از اتمام شناسایی ساعت ۱۹:۱۵ دقیقه که آب در حالت جزر بود به طرف مقر خود حرکت کردیم.» (۲)

۱

معاونت اطلاعات قرارگاه کربلا- امروز در گزارشی به معاونت اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) اعلام کرد که پس از اینکه دو تن از نیروهای شناسایی تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) از مأموریت شناسایی در محور ام الرصاص بازنگشتند، دشمن به این منطقه بسیار حساس شده است طوری که: «۱. در ۲۳/۹/۶۴ نیرویی به استعداد ۶ گردان در غرب پل جزیره ام البابی مستقر نموده و افرادی را جهت توجیه به جزیره می فرستد. ۲. در ۲۴/۹/۶۴ اقدام به ریختن فیلر (گلوله های منور) در منطقه نموده است. ۳. نیروهای پیاده دشمن در داخل جزیره به شدت حساس شده طوری که شب ها منطقه را با کالیبر (تیربار) آتش می ریزد و اقدام به تجسس در جلو مواضع خود می نمایند و با شنیدن حرکتی یا صدایی جزئی، نارنجک پرتاب می کند. دشمن در ۲۴ و ۲۵ آذر ۱۳۶۴ این منطقه را با حدود ۵ گردان نیروی پیاده تقویت کرده است. این نیروها با اتوبوس، کمپرسی و ایفا به منطقه آمده اند.» (۳)

ص: ۱۳۲

- ۱- ۵. سند شماره ۱۱۱۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش شناسایی واحد اطلاعات لشکر ۲۵ کربلا، ۲۶/۹/۱۳۶۴.
- ۲- ۶. سند شماره ۱۱۱۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش شناسایی واحد اطلاعات قرارگاه کربلا، ۲۶/۹/۱۳۶۴.
- ۳- ۷. سند شماره ۱۱۱۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اطلاعات قرارگاه کربلا- به اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۶/۹/۱۳۶۴.

رئیس ستاد نیروی زمینی سپاه پاسداران امروز در نامه ای به رئیس ستاد مرکزی سپاه، زمان تأمین نیروی مورد نیاز برای عملیات را اعلام کرد: «باتوجه به زمان بندی فعالیت های مربوط به نیرو، لازم است کلیه نیازهای نیرویی اعم از بسیج و پاسدار قبل از پایان آذرماه مطابق برآورد، تأمین شده باشد، لذا خواهشمند است دراین زمینه برنامه لازم را به مناطق و نواحی ابلاغ فرمایید.» (۱)

ستاد نیروی زمینی سپاه پاسداران امروز با ارسال نامه هایی با قید "اقدام سریع" برای واحد بهداری و واحد طرح و عملیات، زمان بندی آمادگی واحدهای بهداری، زرهی، توپخانه، ادوات و مخابرات را برای اجرای عملیات در دو منطقه هور و فاو اعلام کرد.

در نامه به واحد بهداری آمده است: «لازم است حداکثر تا تاریخ ۲۸/۹/۶۴ زمان بندی کلیه اقدامات مربوط به بهداری و ش.م.ر. و آماده سازی آنها را طوری تنظیم و اعلام نمایید که حداکثر تا تاریخ ۳۰/۱۰/۶۴ آماده اجرای مأموریت باشند.» (۲)

در نامه ستاد نیروی زمینی سپاه به واحد طرح و عملیات نیروی زمینی سپاه درباره آمادگی مخابرات آمده است: «لازم است حداکثر تا تاریخ ۲۸/۹/۶۴ زمان بندی کلیه اقدامات مخابراتی و آماده سازی ارتباط مخابراتی را طوری تنظیم و اعلام دارید که حداکثر تا تاریخ ۱۵/۱۰/۶۴ این اقدامات در منطقه فدک [فاو] و تبوک [هور] به اتمام رسیده باشد.» (۳)

همچنین در نامه این ستاد به واحد طرح و عملیات درباره آمادگی زرهی آمده است: «لازم است حداکثر تا تاریخ ۲۸/۹/۶۴ زمان بندی مربوط به اقدامات زرهی و به کارگیری ادوات زرهی را به نحوی تنظیم و اعلام نمایید که حداکثر تا تاریخ ۳۰/۱۰/۶۴ ادوات زرهی آماده اجرای مأموریت در دو منطقه فدک و تبوک باشند.» (۴)

در نامه ستاد نیروی زمینی سپاه به واحد طرح و عملیات درباره آمادگی توپخانه آمده است: «لازم است حداکثر تا تاریخ ۲۸/۹/۶۴ کلیه فعالیت های مربوط به آماده سازی توپخانه را با در نظر گرفتن تحویل ۲۰ گردان توپخانه از ارتش به نحوی تنظیم و اعلام نمایید که از تاریخ ۵/۱۱/۱۳۶۴ یگان های توپخانه آماده اجرای مأموریت در منطقه تبوک و فدک باشند.» (۵)

در نامه ستاد نیروی زمینی سپاه به واحد طرح و عملیات درباره آمادگی ادوات آمده است: «لازم است حداکثر تا تاریخ ۲۸/۹/۶۴ زمان بندی کلیه اقدامات مربوط به آماده سازی گردان های ادوات و نیز ادوات مربوط به یگان های زرهی را طوری تنظیم و اعلام دارید که حداکثر تا تاریخ ۳۰/۱۰/۶۴ سازمان های ادوات آمادگی اجرای مأموریت در دو منطقه فدک و تبوک را داشته باشند.» (۶)

نامه ستاد نیروی زمینی سپاه به واحد طرح و عملیات درباره آمادگی مخابرات چنین است: «لازم است حداکثر تا تاریخ ۲۸/۹/۶۴ زمان بندی کلیه اقدامات مخابراتی و آماده سازی ارتباط مخابراتی را طوری تنظیم و اعلام دارید که حداکثر تا تاریخ ۱۵/۱۰/۶۴ این اقدامات در منطقه فدک و تبوک به اتمام رسیده باشد.» (۷)

۱- ۸. سند شماره ۱۱۱۷۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد نیروی زمینی به ریاست ستاد مرکزی: ۲۶/۹/۱۳۶۴.

۲- ۹. سند شماره ۱۱۱۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد نیروی زمینی سپاه به واحد بهداری، ۲۶/۹/۱۳۶۴.

۳- ۱۰. سند شماره ۱۱۱۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد نیروی زمینی سپاه به واحد طرح و عملیات، ۲۶/۹/۱۳۶۴.

- ۴-۱۱. سند شماره ۱۱۱۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد نیروی زمینی سپاه به واحد طرح و عملیات، ۲۶/۹/۱۳۶۴.
- ۵-۱۲. سند شماره ۱۱۱۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد نیروی زمینی به واحد طرح و عملیات، ۲۶/۹/۱۳۶۴.
- ۶-۱۳. سند شماره ۱۱۱۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد نیروی زمینی به واحد طرح و عملیات، ۲۶/۹/۱۳۶۴.
- ۷-۱۴. سند شماره ۱۱۱۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد نیروی زمینی به واحد طرح و عملیات، ۲۶/۹/۱۳۶۴.

واحد مخابرات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (سپاه) امروز در نامه ای به فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران گزارشی را از اقدامات آماده سازی مخابرات مناطق عملیاتی که به همت این واحد انجام شده یا در حال اجراست، اعلام کرد که خلاصه آن چنین است:

الف) برقراری ارتباط تلفنی منطقه ای با کابل در مسیرهای

۱. خسروآباد به طرف شهر اروندکنار (انتهای جاده شهدا) به مسافت ۸ کیلومتر.

۲. ارتباط تلفنی اف ایکس از ابتدا به انتهای جاده شهدا به مسافت ۲۳ کیلومتر.

۳. مسیر فرعی جاده منشعب شهدا به طرف جاده اروندکنار به قاسمیه به طول ۶ کیلومتر.

ب) ارتباط تلفنی سیستم باسیم (کاریر)

این واحد مسیر ۱۹۷ کیلومتری اهواز - قفاص را به سه فاز اجرایی تقسیم کرده که عملیات نصب تیرک و کشیدن خطوط بیش از ۷۰ کیلومتر آن (فاز ۱) پایان یافته است. این ۷۰ کیلومتر تیرکوبی امکانات واگذاری ۲۴ کانال تلفنی اف ایکس را از طریق سیم از سه راه وحدت (تقاطع جاده وحدت و جاده ماهشهر) به طرف ابتدای جاده شهدا و قفاص در اختیار می گذارد. این اقدامات حدود ۵۰ روز است پایان یافته، ولی هنوز به دلیل تحویل ندادن ساختمان های سایت این واحد در ابتدا و انتهای جاده، این خطوط بارگذاری نشده است و تا زمانی که ساختمان های سایت واگذار نشود دادن ارتباط تلفنی از طریق این خطوط مقدور نمی باشد.

پ) ارتباط تلفنی بی سیم (ماکس)

این ارتباط به صورت ارتباط رزرو منطقه مد نظر می باشد که به دلیل ساخته نشدن سایت های مذکور در بند (ب)، اقدامی در این مورد انجام نشده است و این در حالی است که واحد مخابرات حدود شش ماه است که این سیستم ارتباطی را تا دارخوین آورده است.

ت) کنترل ارتباط بی سیمی

تاکنون هیچ گونه امکان کنترل در استفاده بی سیم در مناطق عملیاتی نبوده است، ولی این واحد امکان کنترل شبکه های بی سیم را تا زمان عملیات دارد و این بسته به این است که آمار لشکرها و تیپ ها و مکاتبات آنها با قرارگاه ها برای این واحد هرچه سریع تر روشن گردد. این موضوع در مورد واحدهای قرارگاه های تابعه و قرارگاه خاتم نیز صدق می کند.

برای برقراری ارتباط واحدهای رزمی مانند مهندسی، توپخانه، ادوات، زرهی، ش.م.ر.، بهداری، پدافند و...، واحد مخابرات باید اطلاعات دقیقی از مکان های استقرار و مأموریت آنها داشته باشند.

گفتنی است که رئیس ستاد نیروی زمینی سپاه پس از دریافت و مطالعه این نامه در زیر آن برای واحد مخابرات چنین نوشته است: ۱. نامه ای برای واحد مهندسی تهیه نمایید که پیگیری ایستگاه ها (ساختمان سایت) را بکند، تا امضا شود. ۲. کتباً نیازمندی های واحدهای خودمان را بخواهید تا اینجانب امضا نمایم. (۱)

۱

ارتش عراق به جزیره مینو حمله شیمیایی کرد. در اجلاس "امنیت و چشم انداز خلع سلاح در اروپا" استفاده عراق از سلاح های شیمیایی تحولی رعب آور خوانده شد.

یگان ش.م.ر. قرارگاه نوح(ع) اعلام کرد که ارتش عراق در ساعت ۱۱:۳۰ روز ۲۶ آذر ۱۳۶۴ به جزیره مینو حمله شیمیایی کرده است. این حمله با گلوله های توپ که حامل مواد شیمیایی از نوع عامل خون بوده، اجرا شده است. (۲) بر اثر این حمله چند تن مصدوم شده اند. (۳)

از سوی دیگر، در اجلاس بین المللی "امنیت و چشم انداز خلع سلاح در اروپا" - که روزهای ۱۶ و ۱۷ دسامبر (۲۵ و ۲۶ آذر ۱۳۶۴ در ژنو تشکیل گردید - آقای آرنولد امسس از کشور هلند با اشاره به مدارک قطعی تیم بازرسی سازمان ملل دال بر استفاده از گاز خردل و احتمالاً - گاز اعصاب "تابون" در جنگ خلیج فارس، این اقدام را رعب آور خواند و گفت این واقعیت که کشوری چون عراق - که از لحاظ صنعتی چندان توسعه یافته هم نیست - می تواند سلاح های شیمیایی تولید و استفاده کند و تنها با واکنش ملایم افکار عمومی جهان و هشدار رئیس شورای امنیت روبه رو شود، ممکن است کشورهای دیگر را به این فکر بیندازد که خود را به جنگ افزار شیمیایی مسلح نمایند. (۴)

۲

هوایمهای نیروی هوایی ایران محل استقرار نیروهای عراقی را در اطراف پاسگاه فکه عراق بمباران کردند. ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی در اطلاعیه نظامی شماره ۲۳۲۲ اعلام کرد که خلبانان نیروی هوایی در ساعت ۷:۳۰ صبح امروز به تلافی حمله هوایی عراق به دو واحد صنعتی ایران، در یک مأموریت برون مرزی، مواضع نیروهای عراقی مستقر در حوالی شمال غرب پاسگاه فکه عراق را بمباران کردند و سالم به پایگاه خود بازگشتند. (۵)

طبق این اطلاعیه: «در این بمباران تلفات و ضایعات سنگینی به نیروها و ادوات جنگی دشمن وارد شد و دود ناشی از بمباران، فضای منطقه عملیاتی را پوشاند.» (۶)

ص: ۱۳۵

- ۲-۱۶. سند شماره ۱۱۲۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از بهداری یگان ش. م. ر. قرارگاه نوح به ستاد فرماندهی قرارگاه نوح، ۲۷/۹/۱۳۶۴.
- ۳-۱۷. سند شماره ۱۱۳۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه، گزارش نوبه ای شماره ۱۵۲، ۸/۱۰/۱۳۶۴.
- ۴-۱۸. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۷۰/۳، ۲۸/۹/۱۳۶۴، صص ۳ و ۴.
- ۵-۱۹. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۹/۱۳۶۴.
- ۶-۲۰. روزنامه کیهان، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

ارتش عراق در اطلاعیه شماره ۲۰۵۵ خود ضمن تأیید حمله هوایی ایران، اعلام کرد: «دو فروند هواپیمای ایرانی قصد تجاوز به حریم هوایی مرزهای بین المللی عراق در منطقه عملیاتی شرق میسان (سپاه چهارم) را داشتند که بر اثر آتش پدافند هوایی قبل از رسیدن به اهداف خود مجبور به فرار شدند.» (۱)

۱

هواپیماهای عراقی امروز به اطراف هویزه و مناطق عملیاتی جزایر مجنون و هورالهویزه حمله کردند. ارتش عراق ادعا کرد که به یک هدف بزرگ دریایی حمله کرده است. سواحل کویت بر اثر حمله به نفتکش ها آلوده شده است.

هواپیماهای عراقی در ساعت ۲۳:۵۰، اطراف شهر هویزه را بمباران کردند که بر اثر آن ۲ غیرنظامی مجروح و تعدادی از احشام منطقه تلف شدند. (۲) به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در این حمله یکی از اهالی روستای قیصریه مجروح شد و تعداد بسیاری از گوسفندان مردم محروم این روستا تلف شدند. (۳)

حملات هوایی عراق به مناطق عملیاتی نیز امروز ادامه یافت. ارتش عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۵۵ خود اعلام کرد که هواپیماهای این کشور با اجرای ۹۹ حمله در مناطق عملیاتی، جنگ افزارها، تجهیزات و نیروهای ایران را در مناطق مأموریت سپاه سوم و سپاه ششم ارتش عراق هدف قرار دادند و به پایگاه های خود بازگشتند. (۴)

قرارگاه کربلا- نیز در گزارشی به قرارگاه خاتم الانبیا(ص) حملات امروز هواپیماهای عراقی را چنین اعلام کرد: در ساعت ۱۳:۳۰، چهار نقطه در ۶۰۰ متری جنوب شهرک، ۴ کیلومتری شرق شط علی، معدن خاک، یک کیلومتری تقاطع بزرگ راه بدر؛ ساعت ۱۴:۰۰، اطراف دژبانانی جاده شهید همت؛ ساعت ۱۵:۰۰، شش کیلومتری جنوب چهارراه صاحب الزمان(عج)، ضلع شرقی جزیره شمالی، خط نهروان (لشکر ثارالله(ع)) و مقر گردان شهید بهشتی بمباران شد. (۵)

ارتش عراق همچنین در اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۵۵ اعلام کرد که ساعت ۱۲:۱۰ امروز یک هدف بزرگ دریایی را در نزدیکی سواحل ایران مورد اصابت قرار داده است. (۶) اما منابع دریایی مستقل این خبر را تأیید نکردند. (۷)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز به نقل از مطبوعات کویت گزارش داده است که در پی حملات هوایی عراق علیه نفتکش ها، در آب های خلیج فارس لکه نفتی بزرگی از دو روز اخیر در آب های کویت پدیدار و موجب آلودگی سواحل کویت شده است. این مطبوعات پیش بینی می کنند که این لکه نفتی در روزهای آینده بر اثر جزرومد دریا، مناطق گسترده ای از سواحل کویت را آلوده کند. (۸)

ص: ۱۳۶

۱- ۲۱. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۲، رادیو بغداد، ۲۶/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲۲. روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۳- ۲۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۲، اهواز- خبرگزاری جمهوری اسلامی ۲۶/۹/۱۳۶۴.

۴- ۲۴. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۱، رادیو بغداد، ۲۶/۹/۱۳۶۴.

۵- ۲۵. سند شماره ۱۱۲۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه کربلا- (طرح و عملیات) به قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (طرح و عملیات)، ۱/۱۰/۱۳۶۴.

- ۶-۲۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۷/۹/۱۳۶۴ ص ۱، رادیو بغداد، ۲۶/۹/۱۳۶۴.
- ۷-۲۷. روزنامه اطلاعات، ۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.
- ۸-۲۸. روزنامه کیهان، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲۰، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

تلاش های علنی ایران برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات گسترده از جمله اعزام مستمر کاروان های راهیان کربلا به سوی جبهه ها، عراقی ها را به واکنش و تهدید واداشته است. آنها این اعزام ها را نیز بهانه ای برای بمباران مناطق غیرنظامی کرده اند. سرپرست ستاد تبلیغات جنگ اقدامات اخیر نیروی هوایی عراق را تلاشی برای جبران کاهش روحیه نیروهای عراقی خواند.

به گفته رادیو صوت الجماهیر، نعیم حداد عضو فرماندهی حزب بعث عراق و دبیرکل جبهه ملی و قومی، تأکید کرد که ارتش عراق برای سرکوب هرگونه اقدامی از سوی ایران در آمادگی کامل به سر می برد. (۱)

رادیو بغداد نیز در برنامه فارسی خود گفت ارتش عراق مشغول جابه جایی نیروهایش در برابر ایران است. اگر ایران به سرنوشت اهالی غیرنظامی شهرها و روستاهایش علاقه مند است نباید اجازه دهد که این نیروها در مراکز شهرها و روستاهای مرزی به آرایش جنگی علیه عراق دست بزنند. رادیو بغداد افزود که عراق منتظر نمی ماند تا ایران مواضع خود را مستحکم کند و بعد دست به تجاوز علیه عراق بزند. ما به همین دلیل مجبوریم شهرها و روستاها را بمباران کنیم. (۲)

نشریه جمهوریت چاپ ترکیه نیز امروز در گزارشی با عنوان "تشدید نبرد خلیج" نوشته است: «درحالی که در روزهای اخیر در روند جنگ تغییرات عمده ای به چشم می خورد و نبرد تشدید می گردد، اخباری دایر بر تدارک یک حمله وسیع از سوی ایران به مواضع عراق از همه جا به گوش می رسد. خبرگزاری های غرب از تجمع و استقرار نیرویی متشکل از ۵۰۰ هزار ایرانی در جبهه های مرکزی و جنوبی جنگ خبر می دهند. این اخبار از جانب عراق نیز مورد تأیید قرار گرفت. به گفته رادیو بغداد، هفته گذشته نیروهای عراقی در سطح بسیار وسیعی به حالت آماده باش در آمده اند. در این میان، هواپیماهای جنگنده عراقی برای جلوگیری از حمله ایران از ده روز پیش به طور مداوم در حال بمباران مواضع ایران هستند.» (۳)

از سوی دیگر، کمال خرازی سرپرست ستاد تبلیغات جنگ در گفت و گویی با خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت: «رژیم عراق قصد دارد فشارهای روانی ناشی از بسیج و اعزام نیروهای رزمنده به جبهه های جنگ که موجب گسستگی خطوط جبهه عراق شده است را با مانورهای نظامی - تبلیغاتی کاهش دهد.»

به گفته خرازی، اولین تأثیر اعزام کاروان های راهیان کربلا، تضعیف روحیه سربازان عراقی و ایجاد اضطراب در آنها است. وی افزود: «این اضطراب به همراه آماده باش های صددرصد متوالی برای نیروهای نظامی فرساینده ترین شرایط را به وجود می آورد. لذا رژیم عراق برای دادن آرامش به سربازانش و تقویت روحیه آنان و مقابله با تأثیرات روانی این حرکت مردمی، دست به مانورهای هوایی می زند و مناطق نظامی را بمباران کرده و به مناطق غیرنظامی تجاوز نموده و خبر آن را خیلی با آب و تاب پخش می کند.» (۴)

ص: ۱۳۷

-
- ۱- ۲۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۵، رادیو صوت الجماهیر، ۲۶/۹/۱۳۶۴.
- ۲- ۳۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۴، ۲۸/۹/۱۳۶۴، ص ۲، تهران- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۹/۱۳۶۴.
- ۳- ۳۱. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۱۸، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۹.

حملات هوایی عراق به شهرها و مراکز غیرنظامی ساخت پناهگاه های عمومی را ضروری کرده است و از چندی پیش فعالیت هایی در این زمینه آغاز شده است.

مهندس نیک خواه مدیر کل فنی شهرداری تهران در این باره با بیان اینکه پناهگاه ها سه نوع عمومی، خصوصی و دامی هستند، گفت: «پناهگاه های عمومی که اکنون مورد استفاده قرار می گیرد ساختمان های مقاوم و محکمی است که بعضی از آنها با تغییرات جزئی تبدیل به پناهگاه می شود و سایر پناهگاه های عمومی را در اماکن عمومی نظیر پارک ها، مدارس و مساجد و مکان های دیگری که امکان احداث پناهگاه داشته باشد می توان بنا کرد.

وی افزود که اخیراً کار احداث پناهگاه عمومی زیرزمینی در پارک شهید بهشتی جنوب میدان شوش با مسافت ۳۰۰ متر مربع مطابق با استانداردهای بین المللی آغاز شده که گنجایش ۳۰۰ تن از برادران و خواهران را به طور مجزا دارد.

وی همچنین گفت: «پناهگاه های عمومی طوری طراحی شده است که در مقابل سلاح هایی نظیر سلاح های میکروبی، شیمیایی و بمب های اتمی با تعبیه نمودن فیلترهایی قابل مقاومت می باشد.» (۱)

از سوی دیگر، امروز پناهگاه رجایی شهر با حضور مشاور وزیر کشور، استاندار تهران، سرپرست پناهگاه های استان تهران، فرماندار کرج، معاونان شهرداری تهران و مسئولان محلی افتتاح شد. علی اکبر ذکایی پور سرپرست پناهگاه های شهرستان کرج در گفت و گویی با خبرنگار کیهان گفت: «باتوجه به وجود پناهگاه های عمومی در مدارس، مساجد و میادین در این شهرستان، پناهگاه های خصوصی به ظرفیت ۶ نفر به بالا ساخته شده است که به متقاضیان واگذار می شود.»

وی به ظرفیت پناهگاه های عمومی در مدارس و پیش بینی سرویس درمانی و بهداشتی و نیز برق اضطراری در داخل این پناهگاه ها اشاره کرد و افزود: «از این پناهگاه ها در زمان صلح برای کتابخانه، سالن مطالعه، فروشگاه، سالن ورزشی، مغازه و کلاس های نهضت سوادآموزی استفاده می شود.» (۲)

اقدامات ایذایی و درگیری گروه ها با نیروهای خودی در مناطق مرزی شمال غرب کشور ادامه دارد.

امروز در درگیری میان نیروهای مستقر در پایگاه حاج بامیان واقع در محور مهاباد - سردشت با افراد مسلح حزب دمکرات، ۶ تن از برادران سرباز شهید شدند. (۳) یکی از نیروهای تأمین محور سردشت - مهاباد نیز هدف حمله افراد ضدانقلاب قرار گرفت و شهید شد. (۴)

به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا، نیروهای گروهان جندالله که در تعقیب اشرار به روستای نمینجه از توابع پیرانشهر اعزام شده بودند در نزدیکی این روستا با افراد ضدانقلاب درگیر شدند. در این درگیری یکی از مسئولان گروهان شهید شد. (۵)

۲- ۳۴. همان، ص ۳.

۳- ۳۵. سند شماره ۵۹۴۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به وزارت کشور، ۲۸/۹/۱۳۶۴.

۴- ۳۶. سند شماره ۴۰۷۷۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی کل سپاه، ۲۶/۹/۱۳۶۴.

۵- ۳۷. سند شماره ۱۱۲۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۷/۹/۱۳۶۴.

از اقدامات حکومت عراق در سرکوب مردم سلیمانیه و اربیل عراق و تیرباران سه دانش آموز عراقی امروز گزارش هایی منتشر شد.

نشریه الجهاد در آخرین شماره خود با اشاره به تظاهرات مردم مسلمان شهر سلیمانیه نوشته است که نیروهای امنیتی عراق تظاهرات مردم این شهر را به خاک و خون کشیدند. به نوشته این نشریه در شهر سلیمانیه حکومت نظامی برقرار و فعالیت های روزمره مختل شده است.

در گزارش الجهاد آمده است: «روز ۲۴ اکتبر (۲ آبان) صدام، ۴۵ هزار نفر نیروی مسلح ارتش بعث را - که تیپ گارد ریاست جمهوری آنها را پشتیبانی می کردند - به دو شهر سلیمانیه و اربیل گسیل کرد که آنها دستور داشتند تمام دو شهر را خانه به خانه به دنبال اسلحه و چریک های مسلح و فراریان جست و جو کنند. پیش از شروع مأموریت - که برای نخستین بار انجام می شد - در این دو شهر از ساعت ۴ صبح تا ۴ بعدازظهر حکومت نظامی اعلام گردید.»

این اقدام برای پیدا کردن کسانی بود که گفته می شود در عملیات ترور صدام در شهر بعقوبه شرکت داشتند و توانسته بودند به این دو شهر بگریزند. بنا بر این گزارش: «در این روز فقط در شهر سلیمانیه، ۲۵ تن به جوخه آتش سپرده شدند.»^(۱)

بولتن خبری مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق نیز در گزارشی نوشته است: «در روز ۲۶ آذر مقامات بعثی استان سلیمانیه همه معلمان این شهر را در دبیرستان روشنفکری واقع در خیابان ابراهیم پاشا فراخوانده و سه دانش آموز قهرمان را که متهم به قتل یک مزدور بعثی بودند در حضور معلمان تیرباران کردند. به دنبال انتشار این خبر در میان اهالی شهر، تظاهرات گسترده ای حاکی از خشم و نفرت مردم از جلادان بعثی، تمام خیابان های شهر را فراگرفت.»

به نوشته این بولتن، رژیم عراق چندی پیش با صدور اطلاعیه ای تهدید کرد که در صورت ترور هر مزدور بعثی تمام اهالی آن محله مسئولیت حادثه را تحمل خواهند کرد و تحت تعقیب قرار می گیرند.^(۲)

"ستاد هماهنگی دانشگاه ها در خدمت جنگ" با شرکت دفتر تحکیم وحدت، وزارت فرهنگ و آموزش عالی، جهاد دانشگاهی و سپاه پاسداران تشکیل شد.

این ستاد که برای پشتیبانی و تحقق شعار "دانشگاه در خدمت جنگ" و استفاده از تخصص ها و نیروهای دانشگاهی در حل مسائل و مشکلات جنگ تشکیل شده است، روز پنجشنبه ۲۸ آذر جلسه ای در آمفی تئاتر دانشکده فنی دانشگاه تهران برپا می کند تا مسائل مقدماتی اعزام کاروان کربلا و گروه های تخصصی دانشگاهیان در خدمت جنگ را بررسی کند. از عموم دانشگاهیان دعوت شده تا در این گردهمایی شرکت کنند.

ص: ۱۳۹

۱- ۳۸. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲۲.

۲- ۳۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

گفتنی است که در قطعنامه دومین کنگره دانشجویان مسلمان دانشگاه ها در آبان ماه گذشته، درخواست مشارکت بیشتر دانشگاهیان در جنگ شده است. چندی پیش نیز وزارت فرهنگ و آموزش عالی در دستورالعملی از دانشگاه ها خواست تا تسهیلات لازم را برای شرکت دانشجویان، استادان و کارمندان داوطلب حضور در جبهه فراهم کنند که به دنبال آن درخواست ها، این ستاد هماهنگی برای بررسی راه ها و مشکلات و نحوه استفاده از نیروهای انسانی و تخصص های دانشگاهی در خدمت جنگ تشکیل شد. (۱)

۱

در ادامه عزیمت کاروان های راهیان کربلا به جبهه های جنگ، امروز کاروانی از نیروهای رزمنده بسیجی ابهر و جمع کثیری از جوانان امدادگر شهرستان گچساران رهسپار مناطق جنگی شدند. (۲)

امروز همچنین یک کامیون و یک وانت بار هدایای روستاییان تنکابن و جویبار به جبهه های جنگ ارسال شد. (۳)

از سوی دیگر، دفتر مرکزی بسیج عراق سپاه پاسداران و مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق با انتشار اطلاعیه مشترکی اعلام کردند که دومین کاروان راهیان کربلای مجاهدین مسلمان عراقی روز یکشنبه اول دی ماه سال جاری از اهواز عازم جبهه های نبرد خواهند شد. در این اطلاعیه از همه عراقی های مقیم ایران دعوت شده است روز شنبه ۳۰ آذر خود را به مراکز بسیج عراق سپاه پاسداران یا مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق معرفی کنند. تا ترتیب اعزام آنها داده شود. (۴)

۲

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، صبح امروز در جمع عده ای از امت ایثارگر که برای تقدیم هدایای خود به جبهه های جنگ با ایشان ملاقات کردند با اشاره به حرکت عظیم راهیان کربلا و تزلزل رژیم عراق، گفت که این رفت و آمدها و اظهاراتی که این روزها صورت می گیرد برای جلوگیری از تزلزل روحیه رژیم بعثی است.

رئیس شورای عالی دفاع هدایایی را که مردم مستضعف و متوسط تقدیم جبهه های جنگ تحمیلی می کنند، پیام خستگی ناپذیری مقاومت و جدایی ناپذیری ملت از انقلاب و مسئولان انقلاب دانست و آن را بزرگ ترین ضربه به مغزها و سازمان ها و تشکیلاتی که در انتظار خستگی ملت دلیر ایران هستند، اعلام کرد. (۵)

۳

از جمله فعالیت های سیاسی و دیپلماتیک منطقه ای امروز جمهوری اسلامی ایران، دیدار مشاور نخست وزیر ترکیه با نخست وزیر ایران، دعوت وزیر امور خارجه ایران از وزیر مشاور در امور خارجی امارات برای سفر به ایران، ادامه دیدار وزیر ارشاد اسلامی ایران از سوریه و پایان سفر وزیر بازرگانی ایران به یمن است.

مشاور نخست وزیر ترکیه که یکشنبه شب (۲۴/۹/۱۳۶۴) وارد تهران شده است صبح امروز با

ص: ۱۴۰

۱- ۴۰. روزنامه کیهان، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۴۱. روزنامه اطلاعات، ۲۸/۹/۱۳۶۴، ص ۱۷.

۳-۴۲. روزنامه اطلاعات، ۲۸/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۴-۴۳. روزنامه کیهان، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۵-۴۴. روزنامه کیهان، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

نخست وزیر ایران دیدار کرد. در این دیدار نخست وزیر اظهار امیدواری کرد که سفر آتی آقای تورگوت اوزال (نخست وزیر ترکیه) به تهران موجب تعمیق هرچه بیشتر روابط دو کشور شود. (۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری کویت گزارش داد: «منطقه خلیج [فارس] طی چند روزه آینده شاهد اقدامات خوش بینانه ای به منظور یافتن یک راه حل صلح آمیز برای جنگ ایران و عراق خواهد بود. گفت و گوهای فشرده ای بین کشورهای عضو شورای همکاری خلیج [فارس] و جناح های درگیر جنگ صورت خواهد گرفت و در این چهارچوب دیدارهایی از تهران و بغداد انجام خواهد شد. راشد عبدالله وزیر مشاور در امور خارجی امارات عربی متحده، روز گذشته (دوشنبه) دعوت نامه ای از علی اکبر ولایتی همتای ایرانی خود برای سفر به تهران دریافت داشت.» خبرگزاری کویت افزود: «دیدار ولایتی از امارات طی هفته گذشته و سفر یوسف العلوی وزیر مشاور در امور خارجی عمان به کشورهای منطقه نیز در همین چهارچوب بوده است.» (۲)

حجت الاسلام خاتمی وزیر ارشاد اسلامی که در رأس هیئتی در سوریه به سر می برد امروز در مراسم افتتاح راینی فرهنگی ایران در دمشق گفت: «گرچه روابط فرهنگی ما همچون روابط اقتصادی و سیاسی پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سطح بسیار خوبی گسترش یافته است، ولی امروز مسلمانان دنیا بیش از هر زمان احتیاج به همبستگی دارند و هیچ وجهی برای اتحاد مانند وجه فرهنگی آن پایدار نیست.»

وزیر ارشاد اسلامی با ذکر تجاوز ارتش عراق و راه اندازی جنگ تحمیلی به دست حکومت عراق، آن را دلیل بر حقانیت انقلاب اسلامی دانست و گفت: «ما همان گونه که با امریکا و اسرائیل سر آشتی نداشته ایم با مزدوران نیز آشتی نمی کنیم و به پیروزی خود اطمینان داریم. ما خوشوقتیم که در جهان عرب و اسلام نیروهای پیشرو مخصوصاً سوریه را در کنار خود می بینیم و این نشانگر وحدت هدف ماست.» (۳)

تصویر

حسن عابدی جعفری وزیر بازرگانی ایران

وزیر ارشاد اسلامی همچنین امروز در دمشق با شیخ محمد مهدی شمس الدین نایب رئیس مجلس اعلای شیعیان لبنان و نیز گروهی از روحانیون تجمع علمای مسلمین لبنان به طور جداگانه دیدار کرد. در این دیدارها اوضاع جاری لبنان و تلاش روحانیان شیعه و سنی برای وحدت تشریح شد. آقای خاتمی نیز وحدت را از اساسی ترین پایه های موفقیت مسلمانان بر مستکبران و استعمارگران برشمرد و خواستار تحکیم وحدت مسلمانان شد. (۴)

همچنین وزیر بازرگانی جمهوری اسلامی ایران که در رأس هیئتی از ۲۳ آذر تا امروز در جمهوری دموکراتیک خلق یمن به سر می برد با

مقامات این کشور از جمله نخست وزیر، وزیر نیرو، معاون وزیر بازرگانی و معاون نخست وزیر و وزیر شیلات یمن دیدار و گفت و گو کرد. در پایان این سفر، یادداشت تفاهمی به امضا رسید. (۵)

ص: ۱۴۱

-
- ۱- ۴۵. روزنامه اطلاعات، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۲.
  - ۲- ۴۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۲، تهران- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۴.
  - ۳- ۴۷. روزنامه اطلاعات، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۳.
  - ۴- ۴۸. همان.
  - ۵- ۴۹. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۷۳/۳، ۱۳۶۴/۱۰/۲، ص ۶.

صدام حسین رئیس جمهور عراق که روز گذشته با هیئتی بلندپایه به شوروی سفر کرده است، امروز با میخائیل گورباچف دبیرکل کمیته مرکزی حزب کمونیست اتحاد شوروی و آندره گرومیکو رئیس جمهور این کشور، دیدار کرد. گرومیکو این جنگ را بی معنا و ادامه آن را غیرمسئولانه خواند و صدام خود را صلح طلب و ایران را جنگ طلب نامید.

به گزارش خیرگزاری تاس از مسکو، رئیس جمهوری شوروی در ضیافتی که در کاخ کرملین برپا شد با اشاره به مراکز تشنج در نقاط مختلف جهان از جمله خاورمیانه و جنگ ایران و عراق گفت: «تا جایی که به جنگ ایران و عراق مربوط می شود موضع شوروی در قبال آن بیش از یک بار تشریح شده است. از لحظه شروع این جنگ ما عقیده داشته ایم و همچنان عقیده داریم که این جنگی غیرلازم و بی معنا است این جنگ تنها به نفع آنهایی است که به تضعیف عراق و ایران علاقه دارند.»

گرومیکو افزود: «به نظر ما آنهایی که برخلاف هر منطقی به ادامه این جنگ تا "پایان پیروزمندانه" فرامی خوانند و آن را وسیله تسویه حساب با دشمن و تحمیل اراده سیاسی خود بر او می دانند، غیرمسئول عمل می کنند. اتحادیه جماهیر شوروی طرف دار این است که مسائل مورد نزاع بین عراق و ایران بر سر میز مذاکره حل و فصل شود و نه در میدان جنگ که مردم، یونیفورم نظامی پوشیده کشته می شوند.» (۱)

تصویر

گرومیکو رئیس جمهور شوروی جنگ ایران و عراق را بی معنا و غیرمسئولانه خواند.

رادیو صوت الجماهیر عراق در گزارشی از این مذاکرات آورده است که صدام حسین در این مهمانی گفت: «ویژگی روابط میان عراق و شوروی این است که روابطی مفید و مثمر ثمر و پایدار و طولانی است و براساس واقعیت استوار است و پایه روشن آن در موافقت نامه دوستی و همکاری آوریل ۱۹۷۲ استوار شد.»

صدام حسین افزود: «مشکل دیگری که منطقه با آن مواجه است اصرار رژیم ایران بر ادامه جنگ تجاوزکارانه و توسعه طلبانه اش علیه عراق می باشد. عراق کراماً قبل از بروز جنگ مسلحانه و پس از آن و در طول سال های گذشته تمایل مخلصانه خود را جهت ایجاد روابط براساس حسن هم جواری و همکاری و احترام متقابل و حل مسائل از طریق مسالمت آمیز اعلام نمود و علی رغم اصرار ایران بر ادامه جنگ و تجاوز به خاک و ملت عراق و پیامدهایی که در بر داشت از جمله خسارات سنگین، موضع عراق تغییر نکرد.»

صدام حسین همچنین گفت: «اصرار حکام ایران بر ادامه جنگ و مخالفت با تصمیمات و ابتکارهای بین المللی که دعوت به صلح براساس اصول مسالمت آمیز و قوانین بین المللی بوده است، منطقه را با خطرات بزرگ مواجه می سازد و به طور مؤکد به هدف های صهیونیسم و امپریالیسم خدمت می کند و در زمانی که ملت و نیروهای مسلح ما با قهرمانی و قدرت در دفاع از حاکمیت و علائق خود در انتخاب روش خود در زندگی می جنگند تمایل صادقانه خود را جهت ایجاد راه حل از راه مسالمت آمیز و براساس اصولی که حاکمیت و حیثیت و حقوق قانونی دو طرف را حفظ کند ابراز می نماییم. ما از کشورهای دوست من جمله شوروی می خواهیم تا تلاش های فزاینده و پیگیری را چه در سطح شورای امنیت و چه محافل دیگر جهت برقراری صلح عادلانه و همه جانبه مبذول نمایند.»^(۱)

۱

سفر غیرمنتظره صدام به شوروی، در صدر خبرها و گزارش های رسانه های جهان قرار گرفته است که در این گزارش ها بیشتر به خریدهای تسلیحاتی عراق از شوروی، حمایت این کشور از عراق، درخواست عراق از شوروی برای پایان دادن به جنگ و تأکید بر پیمان دوستی دو کشور پرداخته شده است.

به گزارش یونایتدپرس، صدام در نخستین سفر خود به شوروی در مقام رئیس جمهوری عراق، خواهان افزایش صدور اسلحه شوروی به عراق بوده، لکن همان گونه که انتظار می رفت ذکری از این موضوع به عمل نیامده است. یونایتدپرس افزوده است که به اعتقاد دیپلمات های غربی این سفر گرایش صریح مسکو را به سوی عراق، متحد سنتی خود، نشان می دهد. شوروی در پی بیش از پنج سال بی طرفی در جنگ خلیج فارس، نزدیک تر شدن خود را به عراق برای ایران پوشیده نگه نمی دارد. یک کارشناس غرب در امور مربوط به منطقه امروز گفت: این سفر تمایل شوروی را برای رنجاندن ایران در ذهن زنده می کند.^(۲)

خبرگزاری فرانسه نیز در گزارشی در این باره چنین آورده است: «به گفته کارشناسان سیاسی در مسکو، صدام حسین قصد دارد از ارسال سلاح های روسی به تهران از طریق کشورهای کمونیستی و لیبی، اطلاعاتی از رهبران کرملین به دست آورد.»^(۳)

رایو اسرائیل نیز در این باره می گوید: «رئیس جمهوری عراق در این دیدارها درخواست کرده سلاح های بیشتری از شوروی دریافت کند و برخی از منابع آگاه می افزایند که صدام حسین هم زمان خواستار شده دولت مسکو ارسال اسلحه را برای حکومت اسلامی ایران متوقف سازد. گزارش های قبلی حاکی از آن بود که شوروی از طریق لیبی و سوریه موشک های زمین به زمین از نوع اسکاد در اختیار دولت تهران قرار داده و همچنین از طریق کره شمالی مقادیر زیادی جنگ افزار به ایران فروخته است. گرچه شوروی ظاهراً در جنگ ایران و عراق بی طرف است،

ص: ۱۴۳

۱- ۵۱. همان، صص ۱۰- ۸، رادیو صوت الجماهیر، ۲۶/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۲. روزنامه اطلاعات، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۲۰ مسکو - یونایتدپرس.

۳- ۵۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۴، صص ۱۱ و ۱۲، مسکو- خبرگزاری فرانسه، ۲۶/۹/۱۳۶۴.

ولی به علت قرارداد دوستی و همکاری ۱۵ ساله ای که با دولت بغداد دارد کمک های گسترده ای در اختیار آن قرار می دهد و از سوی دیگر، برای حفظ جای پای خود در ایران و به دست آوردن برخی امتیازات سیاسی از قبیل جلوگیری از اعدام سران زندانی حزب توده به ایران نیز کمک های نظامی و فنی می رساند.»

راديو اسرائیل افزود: «خبرنگاران خارجی گزارش می دهند که شوروی در یک سال اخیر صدور اسلحه به عراق را افزایش داده است با این همه، عراق نمی تواند انتظار داشته باشد که شوروی برای پیروزی آن کشور در جنگ کمک های گسترده ای در اختیار دولت بغداد قرار دهد زیرا از نظر دولت مسکو، ایران دارای ارزش سوق الجیشی و سیاسی بیشتری است و منافع شوروی ایجاب می کند که این جنگ بدون پیروزی یا شکست یکی از طرفین پایان پذیرد.»^(۱)

خبرگزاری کویت نیز به نقل از ناظران سیاسی در پایتخت شوروی گزارش داد که عراق تمام سلاح هایی را که از شوروی درخواست کرده است، دریافت خواهد نمود.^(۲)

مطبوعات کویت هم سفر صدام به مسکو را سرنوشت ساز و تعیین کننده خواندند. الوطن نوشته است: «جهان عرب امروز چشم به دوست خود شوروی دوخته است تا این کشور در برابر تجاوزات امریکا و اسرائیل در خاورمیانه و همچنین اصرار ایران بر ادامه جنگ علی رغم صلح خواهی عراق بایستد.»^(۳)

۱

روزنامه های داخلی نیز به تجزیه و تحلیل سفر صدام حسین به مسکو پرداخته اند. روزنامه اطلاعات در این باره نوشته است: «در حقیقت رژیم عراق مشکل خاصی در زمینه تسلیحاتی ندارد. تأمین کنندگان سلاح این کشور تاکنون در واگذاری پیشرفته ترین تانک ها و هواپیماهای جنگی و پیچیده ترین رادارها و سیستم های ضد هوایی هیچ گونه کوتاهی نکرده اند، ولی هیچ کدام از این سلاح های مدرن نه تنها بر توان تهاجمی عراق نیفزوده بلکه حتی علی رغم وجود این همه امکانات نظامی، سربازان عراق در هراس از تهاجم رزمندگان اسلام همواره در آماده باش به سر برده ... شور و شوقی که امروز ملت ایران برای بسیج در سرتاسر جبهه ۱۲۰۰ کیلومتری از جانب خود نشان می دهد، نوید آینده ای روشن برای جنگ را ترسیم کرده و به اعتقاد ما چنان که گفتیم دنیا را به باور جدیدی درباره آینده جنگ سوق می دهد و به نظر می رسد سفر صدام حسین به شوروی به همراه هیئت بلند پایه سیاسی - نظامی تلاشی برای کسب حمایت سیاسی - نظامی بیشتری از شوروی به منظور برهم زدن معادلات جدیدی است که در جنگ به وجود آمده است.

صدام حسین از آغاز جنگ تحمیلی و یورش تجاوزکارانه به خاک جمهوری اسلامی ایران همواره سعی در حفظ رژیم خود داشته است، حتی پس از شکست ایده آل های خود در اشغال

ص: ۱۴۴

۱- ۵۴. همان، صص ۱۶ و ۱۷، راديو اسرائیل، ۲۶/۹/۱۳۶۴.

۲- ۵۵. همان، ص ۲۹، کویت - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۶/۹/۱۳۶۴.

۳- ۵۶. همان، ص ۲۵، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۹/۱۳۶۴.

مناطق جنوبی خاک ایران کوشید برای حفظ رژیم خود از خطر سقوط، به جنگ شکل منطقه ای بدهد که این کار با حمله به خاک و ناامن کردن کشتیرانی در منطقه خلیج فارس دنبال شد. اگرچه ایران انقلابی با اتخاذ مواضع حساب شده همه تاکتیک های رژیم جنگ افروز عراق را مهار کرده است و به افکار عمومی جهان قبولانده که تنها با رژیم صدام حسین در حال جنگ بوده و هیچ نظر سویی به کشورهای منطقه خلیج فارس ندارد. رفت و آمد مقام های سیاسی ایران و عربستان سعودی به کشورهای یکدیگر و اتخاذ مواضع دوستانه اخیر کشورهای حوزه جنوبی خلیج فارس در رابطه با ایران، همگی حکایت از شکست سیاست های رژیم عراق دارد.

در حال حاضر نیز به اعتقاد ما اتحاد جماهیر شوروی نباید خود را به بازی ای بکشاند که رژیم جنگ افروز عراق آن را تاکتیک گسترش دامنه جنگ می خواند ... به اعتقاد ما شرایط منطقه و جنگ برای یک بازنگری و تجدیدنظر اصولی در موضع شوروی برای رهبران کرملین کاملاً مساعد می باشد. خوشبختانه در ماه های اخیر، افق های روشن تری در برقراری روابط سالم و حفظ منافع دو طرف در روابط ایران و شوروی نمودار گشته و ادامه این روند می تواند شرایط مساعدتری را بر حل معضلات هر دو طرف در منطقه به وجود آورد.»^(۱)

۱

نخست وزیر جمهوری اسلامی در دیدار با کارکنان کارخانجات تولیدی بهمن (فیلکوی سابق) با اشاره به صدور قطعنامه سازمان ملل و اتهام به جمهوری اسلامی در مورد نقض حقوق بشر، گفت: «آنچه نقض حقوق بشر در ایران نامیده شده است عکس العملی از سوی قدرت های بزرگ است که منافع خود را در ایران از دست داده اند.» وی افزود: «دفاع رئیس جمهوری امریکا از یک فرقه جاسوسی یعنی بهائیت، همان طور که نشان دهنده ماهیت این فرقه است که در پایتخت بزرگ ترین جنایتکاران جهان مورد حمایت قرار می گیرد، در عین حال خشم و کینه امریکا نسبت به انقلاب اسلامی را نمایان می سازد.»

مهندس موسوی با اشاره به اینکه چهل درصد از منابع جهانی در اختیار امریکا است در حالی که جمعیت آن کمتر از شش درصد مردم دنیا را تشکیل می دهد، گفت که انقلاب اسلامی به بخشی از منافع امپریالیسم ضربه زده است.^(۲)

وی خطاب به کارکنان این کارخانه گفت: «آنچه کار شما را پر ارج می کند شرایط خاص فعلی است که کارخانه در آن با قدرت به کار ادامه می دهد و به این ترتیب حرکت کارگران در راستای جهاد در راه خدا قرار می گیرد.» نخست وزیر گفت: «ارزش کمک شما برای حفظ نظام، از دریافت سلاح های پیچیده بیشتر است. زیرا در مقابل تسلیح و تجهیز رژیم صدام، اسلحه ما مراقبت نیروهای مردمی از انقلاب و حرکت منسجم ملت برای حضور در صحنه های مختلف است.»^(۳)

ص: ۱۴۵

۱- ۵۷. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۲۴.

۲- ۵۸. روزنامه کیهان، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۳- ۵۹. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

در پی اعلام پشتیبانی ها از انتخاب آیت الله منتظری به جانشینی امام خمینی و اعلام برگزاری راه پیمایی در پشتیبانی از این انتخاب، آیت الله منتظری با صدور اطلاعیه ای ضمن تشکر از عموم روحانیان و دانشجویان، درخواست کرد که این راه پیمایی برگزار نشود. در بخش دیگری از اطلاعیه ایشان آمده است: «من صریحاً نظرم را طی نامه ای مشروح مبنی بر تقاضای انصراف مجلس خبرگان از تصمیم اخیر خود به مجلس خبرگان نوشتم و یادآور شدم آرزوی قلبی همه ما طول عمر رهبر بزرگ انقلاب تا ظهور حضرت ولی عصر - روحی له الفداء - می باشد و تأکید نمودم با وجود مراجع معظم - دامت برکاتهم - به هیچ نحو مایل نیستم اسم من مطرح شود. ... خداوند امام بزرگوارمان را در سایه لطف ابدی خود همچنان همیشه مشمول عنایت خاصه حضرت ولی عصر - ارواحنا فداء - قرار دهد و به قدرت مطلقه خود عمر شریف معظم له را تا ظهور آن حضرت و تشکیل حکومت جهانی اسلام طولانی گرداند.» (۱)

شرکت "سرمایه گذاری های نفتی عرب" قرار است در هفته جاری یک وام ۱۶۵ میلیون دلاری برای احداث خط لوله نفتی جدید عراق - ترکیه در اختیار بغداد قرار دهد. این شرکت اخیراً پرداخت یک وام ۹۲ میلیون دلاری را برای آغاز کار احداث خط لوله مذکور تصویب کرده بود. به گزارش خبرگزاری اوپکنا، اعطای وام جدید در اجلاس هفته گذشته هیئت مدیره شرکت مذکور در جده تصویب شده است. (۲)

روزنامه صباح چاپ ترکیه هم با اعلام خبر مذکور، نوشته است: «قرارداد اعطای این وام طی چند روز آینده بین مسئولین شرکت "ای.پی.کرب" و دولت ترکیه امضا خواهد شد. گمان می رود با امضای این قرارداد احتیاج ارزی ۲۵۷ میلیون دلاری آنکارا برای احداث دومین خط انتقال نفت عراق به مدیترانه تأمین شود.» (۳)

وام های دریافتی عراق از حامیانش تا ۸۰ میلیارد دلار برآورد شده است.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «نشریه اکونومیست انتلیجنس یونیت اعلام کرد وام های خارجی رژیم عراق در پایان سال ۱۹۸۴، به رقم ۵۵ میلیارد دلار بالغ شده است. بر پایه این گزارش، وام های خارجی رژیم صدام در سال ۱۹۸۰ مبلغ ۵/۲ میلیارد دلار و در سال ۱۹۸۳ مبلغ ۴/۲۶ میلیارد دلار و در سال ۱۹۸۴ تا رقم ۵۵ میلیارد دلار افزایش یافت و اخیراً نیز بانک رافدین عراق، بانک بین المللی خلیج را مأمور کرده تا مبلغ ۵۰۰ میلیون دلار از بانک های بین المللی برای این رژیم وام بگیرد.»

ص: ۱۴۶

۱- ۶۰. روزنامه اطلاعات، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۶۱. روزنامه ابرار، ۲۶/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۳- ۶۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۳، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۴۲، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی
۲۶/۹/۱۳۶۴.

نشریه رویدادها ضمن درج گزارش مذکور افزوده است:

۱. «براساس آخرین برآوردهای انجام شده توسط نشریه عربیا صاحب نظر در جوامع عربی، حکومت بعثی عراق بیش از ۸۰ میلیارد دلار به دولت های منطقه و کشورهای دیگر مقروض است و مجبور خواهد بود سالانه میلیاردها دلار دیگر از کشورهای منطقه کمک دریافت کند (حداقل ۵ میلیارد دلار در سال).

۲. بیش از نیمی از بدهی های خارجی رژیم بغداد متعلق به کشورهای حامی اش در منطقه خلیج فارس بوده و بقیه عمدتاً مربوط به شوروی، فرانسه و ژاپن است.

۳. حکومت عراق از بازپرداخت وام های کشورهای عربی کاملاً خودداری می کند و از طرف دیگر، سیاست به تعویق انداختن یا به گردش درآوردن بازپرداخت وام های دول غربی را نیز دنبال کرده است به طوری که ژاپن و آلمان غربی اخیراً به ترتیب برای سومین و چهارمین بار با اکراه تقاضای به تعویق انداختن طلب های خود را پذیرفته اند.»

رویدادها در ادامه نوشته است: «باتوجه به نیاز شدید رژیم بغداد به اعتبارات خارجی و کمبود شدید منابع ارزی، اعطای وام های جدید از طرف کشورهای غربی فراتر از چارچوب منافع اقتصادی می باشد و حیات سیاسی و حفظ رژیم صدام در حال حاضر از اولویت خاصی برای شرق و غرب برخوردار است.»^(۱)

ص: ۱۴۷

قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیای سپاه) امروز سه جلسه برگزار کرد. در جلسات صبح و بعدازظهر وضعیت آماده سازی شرق اروندرود برای اجرای عملیات در غرب اروندرود و منطقه فاو، تحرکات دشمن در این منطقه و اقدامات یگان های زیر امر قرارگاه کربلای ۲ برای آماده سازی زمینه اجرای این عملیات بررسی شد. در جلسه شامگاه نیز به بررسی کلی اوضاع نبرد و مناطق مختلف عملیاتی و چگونگی هماهنگی عملیات در مناطق مختلف و هماهنگی عملیات در منطقه فاو و منطقه ام الرصاص پرداخته شد.

در اولین بخش از جلسه صبح (۱) فرمانده قرارگاه کربلای ۲ و مسئول واحد اطلاعات این قرارگاه به طرح مانور یگان های این قرارگاه و فعالیت های دشمن در منطقه عملیاتی پرداختند. فرمانده قرارگاه کربلای ۲ ترتیب یگان های این قرارگاه و خط حد هریک را از شمال به سمت جنوب چنین اعلام کرد: لشکر ۵ نصر از نهر محسنین تا نهر ناصر، لشکر ۳۱ عاشورا از نهر ناصر تا نهر منطقه، لشکر ۲۵ کربلا از نهر منطقه تا نهر سعدونی و لشکر ۷ ولی عصر (عج) از نهر سعدونی تا نهر ابودگل. عباس محتاج گفت هریک از این یگان ها در منطقه مأموریت خود چند پاسگاه دایر کرده و به شناسایی و حفاظت منطقه مشغول اند. وی افزود یکی از کارهای اصلی یگان ها ترمیم جاده ها، امتداد دادن آنها تا نزدیکی خط و اتصال آنها به یکدیگر است. فرمانده قرارگاه کربلای ۲ مهم ترین عوامل مؤثر در طراحی مانور و چیدن یگان ها در کنار یکدیگر و

ص: ۱۴۹

۱- در جلسه صبح این برادران حضور داشتند: محسن رضایی، رحیم صفوی، عباس محتاج، احمد غلامپور، سیدعلی حسینی تاش، عزیز جعفری (فرمانده قرارگاه کربلای ۱)، محمد باقری، علی عبداللهی، غلامرضا محرابی، احمد سیاف زاده، محمد ستاری وفایی (از مسئولان مهندسی)، محسن تقوی (از مسئولان حفاظت)، اکبر غمخوار (از مسئولان پشتیبانی)، احمدی (از مسئولان پدافند هوایی)، حسن دانایی، سیدمهدی مبلغ، ابراهیم سنجقی، باقر قالیباف (فرمانده لشکر ۵ نصر)، امین شریعتی (فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا)، عبدالمحمد رئوفی (فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج))، عسگری (از مسئولان حفاظت قرارگاه کربلا)، مسعود حجاریان (از مسئولان پشتیبانی) و جواد زمان زاده (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ).

آرایش یگان های دنبال پشتیبان را اول، عامل روحی، آشنایی و هماهنگی و سابقه همکاری یگان ها؛ دوم، وضعیت و توان زرهی؛ سوم، استعداد یگان ها اعلام کرد. (۱)

در ادامه جلسه، مسئول واحد اطلاعات قرارگاه کربلای ۲ از فعالیت ها و تحرکات دشمن در منطقه عملیاتی فاو گزارش داد که خلاصه آن چنین است: نیروهای پیاده دشمن فعالیت عمده ای نداشته اند. در جلو شهر فاو موادی روی چولان ها پاشیده شده و چولان ها را سوزانده اند. از ۲۳ تا ۲۶ آذر در مقابل شهر فاو سیم خاردار کشیده شده و موانع مشبک بین اسکله ها گذاشته شده است و بقیه حرکات دشمن عادی بوده است. در منطقه مأموریت قرارگاه کربلای ۲ و قرارگاه نوح در مجموع حدود ۳۵ تانک دشمن استقرار داشته یا در حال جابه جایی بوده اند. آتش توپخانه تا قبل از فعالیت کاتیوشای ارتش عادی بوده و تنها وقتی کاتیوشای ارتش شلیک کند، توپخانه های عراق در این منطقه از روی ناچاری جواب می دهند.

غلامرضا محرابی درباره اقدامات مهندسی گفت جاده ای که دشمن ساخت آن را شروع کرده بود، تا منطقه قرارگاه نوح ادامه یافته است. تعداد زیادی کمپرسی در منطقه فعال هستند؛ از جمله حدود ۴۰ کمپرسی به طرف کارخانه نمک می روند که آنجا در دید نیست. همچنین حدود ۳۰ کمپرسی پشت نخلستان می روند که دیدبان ها نمی توانند آنها را تعقیب کنند. در مقابل خط حد لشکر ۷ ولی عصر (عج) نیز جاده های انشعابی احداث می کند. دیگر اقدام دشمن تکمیل خط اول است.

مسئول اطلاعات قرارگاه کربلا- فعالیت هوایی دشمن را در این منطقه ناچیز اعلام کرد و گفت پروازهایی که به ندرت انجام می شود ممکن است برای عکس برداری از منطقه باشد. وی فعالیت دریایی عراق را نیز تردد چند قایق در این منطقه و اقدامی عادی ذکر کرد و افزود فقط در ۲۱ آذر، ۴۰ قایق در منطقه تردد داشتند که ممکن است مانور بوده باشد. غلامرضا محرابی گفت در خط حد قرارگاه کربلا، ساحل پوشیده از چولان است. وی با اشاره به وضعیت جزرومد، بر ضرورت هماهنگی میان قرارگاه ها و یگان ها برای زمان بندی عبور از رودخانه تأکید کرد. (۲)

۱

در بخش دوم از جلسه صبح امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران، فرماندهان لشکرهای ۵ نصر و ۳۱ عاشورا و ۷ ولی عصر (عج) به اقدامات انجام شده، وضعیت و آموزش نیروها و مشکلات یگان خود پرداختند.

در آغاز فرمانده لشکر ۵ نصر گفت که لشکرش پس از یک ماه استقرار در منطقه فاو به منطقه سومار اعزام شد و چند روزی است که دوباره به منطقه عملیاتی فاو بازگشته و باتوجه به افزایش خط حد قرارگاه کربلای ۲ در منطقه شرق اروند، خط حد جدیدی به لشکر ۵ نصر واگذار شده است. واحدهای لشکر نصر از روز گذشته، استقرار و کار مجدد در این منطقه را شروع کرده اند. باقر قالیباف منطقه مأموریت لشکر نصر را منطقه ای پیچیده و نامناسب برای

ص: ۱۵۰

۱- ۱. سند شماره ۲۰۷۶۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طرح مانور عملیات والفجر ۸ (۲۷/۹/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم سپاه، نوار (۱۶۹۱۵)، راوی: جواد زمان زاده، صص ۷-۱.

۲- ۲. همان، صص ۱۹-۷.

عملیات خواند و گفت سخت ترین وضعیت جنگیدن و پاک سازی در منطقه نخلستان است و در منطقه عملیاتی فاو، منطقه مأموریت ما عمیق ترین نخلستان را دارد لذا باید هم در پاک سازی و هم پدافند اینجا به ما کمک بشود. وی پیشنهاد کرد که جناح راست عملیات به یگان دیگری مثل تیپ ۲۱ امام رضا(ع) - که هماهنگی بهتری با لشکر نصر دارد - واگذار شود تا این لشکر بتواند به خوبی مأموریت خود را به انجام رساند. (۱)

تصویر

محمدباقر قالیباف فرمانده لشکر ۵ نصر

فرمانده لشکر نصر تعداد گردان های این لشکر را ۶ گردان اعلام و اضافه کرد که این گردان ها فرمانده دسته و معاون گردان ندارند و لازم است به این لشکر نیروی کادر (۲) داده شود. وی افزود چون لشکر نصر به تازگی در این منطقه مأموریت یافته، از لحاظ آماده سازی عقب است و امکانات کافی ندارد و باید به آن امکانات به ویژه تجهیزات مهندسی داده شود تا عقب نماند. محسن رضایی به وی تأکید کرد که کار را از همین الآن شروع کنند، یک ماه فرصت دارند. قالیباف با اعلام اینکه تعداد نیروی در حال آموزش غواصی لشکر نصر فقط ۱۰۰ نفر است، دلیل آن را کمبود لباس غواصی؛ یعنی فقط ۲۰ دست بیان کرد که این ۱۰۰ نفر به نوبت با آن آموزش می بینند. محسن رضایی از او خواست که پانصد ششصد نیروی غواص تربیت کند.

در اینجا فرمانده قرارگاه کربلا باقی بودن مردم در اطراف رودخانه بهمنشیر را از مشکلات آموزش غواصی ذکر کرد. قالیباف هم اضافه کرد نیروهایی که می خواهند خط بشکنند همه باید یک ماه قبل از عملیات به منطقه بهمنشیر بیایند، همین جا آموزش ببینند و در خانه های همین منطقه قرنطینه شوند و تا زمان عملیات از منطقه خارج نشوند. رحیم صفوی نیز تأکید کرد که لازم است نخلستان های این منطقه از مردم خالی شود و آموزش پاک سازی نخلستان هم هرچه زودتر شروع شود. در این باره محسن تقوی (از مسئولان حفاظت قرارگاه مرکزی) جمعیت مردم نقاطی را که باید تخلیه شود ۸ هزار نفر اعلام کرد که هم دادن محل اسکان به آنان مشکل است و هم فشار برای تخلیه سریع، ایجاد حساسیت می کند.

فرمانده کل سپاه در پایان بررسی وضعیت لشکر نصر به فرمانده این لشکر دستور داد علاوه بر ۸ نفر مسئولان لشکر که تاکنون به عملیات توجیه شده اند، فرماندهان گردان های خط شکن و مسئول تخریب و مسئول ادوات لشکر هم توجیه شوند. وی افزود: در لشکر تان

ص: ۱۵۱

۱-۳. همان، صص ۳۴ - ۱۹؛ و - سند شماره ۲۱۳۵۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: طرح مانور عملیات والفجر ۸ (۲۶۴/۹/۲۷)، قرارگاه خاتم سپاه، نوار ۱۶۹۱۶)، راوی: جواد زمان زاده، صص ۱۹ - ۱.

۲- به نیروهای ثابت و باتجربه که توانایی فرماندهی گردان، گروهان یا دسته را داشتند، نیروی کادر گفته می شد.

به اندازه کافی در مورد شکستن خط و پاک سازی خط اول بحث کنید که وقتی ما به لشکر شما می آییم برادران آماده باشند توضیح دهند که چه می خواهند بکنند. (۱)

جلسه با گزارش فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا از اقدامات این لشکر برای آماده سازی منطقه ادامه یافت. امین شریعتی گفت الان روی دو جاده موازی اروند کار می کنیم و تمام جاده های منتهی به جاده اصلی را قطع کرده ایم و یک جاده سرتاسری داخل نخل ها زده ایم که نیروها فقط داخل نخلستان تردد می کنند. تمام نهرها را پر کرده ایم و زمین های منطقه لشکر عاشورا در شرق اروند خشک شده است. جاده عمود بر اروند نیز تا ۵/۱ کیلومتری خط رسیده است و پر کردن نهرها ادامه دارد تا بتوانیم جاده را ادامه دهیم. وی پیشنهاد کرد که در سرتاسر منطقه کانالی زده شود که اگر غواصان نتوانستند خط را بشکنند، نیروهای قایق سوار با استفاده از این کانال به خط دشمن هجوم ببرند.

در ادامه، موضوع کمبود امکانات مهندسی و به همین دلیل عقب ماندگی کارها مطرح شد که فرمانده کل سپاه به دلیل از دست رفتن فرصت و کم کاری برای تهیه تجهیزات لازم، از مسئولان مهندسی و پشتیبانی انتقاد کرد.

امین شریعتی بر ضرورت واگذاری نisan کمپرسی و نیز گریدر برای ادامه کارهای مهندسی تأکید کرد و گفت در این منطقه نمی توانیم سنگر و سوله بسازیم (به دلیل رعایت حفاظت) و به جای آن باید ساختمان های موجود را محکم سازی کنیم که نیاز به آهن دارد. (۲)

تصویر

امین شریعتی فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا

فرمانده لشکر عاشورا نیروهای رزمی را که این لشکر برای عملیات آماده کرده، ۹ گردان اعلام کرد که آموزش های مقدماتی ۶ گردان آن به پایان رسیده است و همه آنان را به مرخصی فرستاده اند. دو گردان از نیروها نیز برای خط شکنی آماده شده اند. وی گفت باینکه نیروهای اعزامی در اختیار داشته که بتواند چند گردان احتیاط تشکیل بدهد، ولی به دلیل نداشتن نیروی کادر و ناهماهنگی مسئولان نیرو در آذربایجان شرقی و زنجان با مسئولان لشکر عاشورا، نیروی کادر برای گردان ها تأمین نشده و به همین دلیل گردان احتیاط در لشکر عاشورا تشکیل نشده است.

از سوی دیگر، وقتی مسئولان قرارگاه از شروع نشدن آموزش غواصان لشکر عاشورا انتقاد کردند، فرمانده این لشکر پاسخ داد که کارها زمان بندی شده است و به موقع آموزش داده می شوند، ولی آماده سازی منطقه عملیاتی مهم تر است که امکانات لازم از جمله تجهیزات مهندسی برای این کار کم است.

فرمانده کل سپاه پس از گزارش به فرمانده لشکر عاشورا به او توصیه هایی کرد و دستورهایی داد: «سریع آموزش

۱-۴. سند شماره ۲۱۳۵۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پشین.

۲-۵. همان، صص ۳۳ - ۲۴.

غواص هایتان را شروع کنید. اینها باید عادت کنند. شاید ده پانزده روزه بتوانند آموزش ببینند، ولی باید فرم بگیرند؛ یعنی [غواص باید] با گوش و چشم و احساسش بدانند که در این آب با این جزرومد طوری برود که در نقطه مشخص شده به ساحل برسد. این فرم گرفتن و عادت کردن، زمان می خواهد. اگر از یک ماه گذشته استفاده می کردیم، بچه هایی که می خواهند بروند خط بشکنند، فرم می گرفتند. از مشکلات اساسی عملیات بدر ترس از صدام نبود، ترس از آب و نی [نیزار] بود... نیرویی که برای خط شکنی می رود اگر هم از آب بترسد هم از آتشی که به طرفش شلیک می شود بترسد، دیگر تمام شده است. اگر اینها برای غواص حل بشود، ما دیگر مسئله ای نداریم. این خط باید شکسته شود و بچه ها بتوانند با قدرت وارد منطقه دشمن شوند ولو مقدار زیادی هم پاک سازی نشود. وقتی پیش رفتیم و در نخل ها الحاق کردیم در روز مسئله را حل می کنیم».

محسن رضایی به امین شریعتی تأکید کرد: علاوه بر مسئولان اطلاعات و ادوات (که به عملیات توجیه شده اند) فرماندهان دو گردان خط شکن را نیز توجیه کنید و درباره چگونگی شکستن خط، زمان عبور، حالات جزرومد، نحو پاک سازی خط و زمان حرکت نیروهای موج دوم و همچنین پدافند در وضعیت های مختلف بحث و بررسی کنید و آمادگی داشته باشید که وقتی به لشکر شما می آییم در جلسه ای به این موارد پاسخ بدهید. (۱)

در ادامه جلسه، عبدالمحمد رئوفی فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج) به گزارش اقدامات و وضعیت این لشکر پرداخت. وی گفت ما دو کار اصلی در منطقه داشتیم: شناسایی و آماده سازی عقبه. شناسایی نسبتاً تکمیل شده، سه مسیر شناسایی شده که نیروهای اطلاعات چند بار از آن عبور و مسیرها را بررسی کرده اند. نیروهای شناسایی غواص بر کارشان مسلط اند و دقیقاً در همان نقطه ای که می خواهند به ساحل می رسند. اما در آماده سازی عقبه با مشکل مواجهیم؛ به دلیل محدودیت امکانات کار پیش نمی رود. دو جاده در عقبه داریم، یک جاده هم در عرض منطقه (موازی اروند) هست که با امکانات محدودی روی آنها کار می کنیم. اگر کار این گونه پیش برود بعید است عقبه ها آماده شود. بعضی از تصمیم ها هم عملی نمی شود. قرار بوده برای کاهش تردها منبع سوخت در منطقه ایجاد شود، ولی نشده و همه خودروها برای سوخت گیری باید بروند آبادان.

فرمانده لشکر ولی عصر (عج) وی درباره وضعیت نیرو و آموزش گفت ۱۱ گردان رزمی داریم که برای ۱۰ گردان آن کادر آماده شده است. آموزش همه گردان های پیاده و آبخاکی نیز شروع شده و تا ۲۵ روز دیگر ان شاء الله تمام می شود. وی افزود برای آموزش غواصی ۳۰۰ نفر مشخص شده اند و آموزش آنان به سه مرحله تقسیم شده که یک هفته از آغاز مرحله اول می گذرد. به دلیل کمبود امکانات، آموزش را با ۸۰ نفر شروع کرده ایم. حداقل ۱۵۰ دست لباس غواصی برای تسریع در آموزش ۳۰۰ نفر غواص لازم است. برادر رئوفی گفت که برای مراحل بعدی آموزش غواصان، کلاشینکف تاشو، تفنگ ۴۰ میلی متری و سلاح یوزی نیاز است تا آموزش غواصی با سلاح توأم باشد. (۲)

ص: ۱۵۳

۱-۶. سند شماره ۲۱۳۵۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی طرح مانور و آماده سازی عملیات والفجر ۸ (۲۷/۹/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم سپاه، نوار (۱۶۹۱۷)، راوی: جواد زمان زاده، صص ۱۲ - ۱.

۲-۷. همان، صص ۱۸ - ۱۳.

در بخش های دیگری از جلسه صبح امروز - که از ساعت ۹:۳۰ آغاز شد و تا ۱۲:۴۰ ادامه یافت - فرمانده کل سپاه پاسداران موضوع ها و نکته هایی درباره آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو مطرح کرد و در پایان جلسه نیز به مسئولان مربوطه دستورهایی در این باره داد که به خلاصه ای از آن اشاره می شود.

فرمانده کل سپاه خطاب به مسئولان ستاد نیروی زمینی سپاه گفت باید از حدود شش ساعت وضعیت مد جریان آب در آغاز عملیات که نهرها پر آب است، برای نقل و انتقال ها به خوبی استفاده شود، اما پس از آن نمی توانیم تابع جزرومد باشیم و منتظر مد آب بمانیم بلکه باید به هر طریق ممکن و با رعایت حفاظت، زمینه و مقدمات احداث هشت اسکله در ساحل خودی فراهم شود طوری که صبح عملیات اسکله های ساحل خودمان آماده باشد و لشکرها برای تردد از این اسکله ها استفاده کنند و نهرها نیز برای انتقال وسایل سنگین استفاده شود. وی با اشاره اجرای آتش و بمباران شدید دشمن از صبح اولین روز عملیات، مجدداً بر ضرورت آماده سازی زمینه احداث اسکله در نقاط مناسب در اسرع وقت تأکید کرد.^(۱)

فرمانده کل سپاه همچنین توجه فرماندهان لشکرها را به نکات زیر جلب کرد:

۱. ضرورت آموزش عمومی و تخصصی نیروها و گردان های رزمی و پشتیبانی و تمرین و آماده شدن آنان برای اقدام مناسب در وضعیت های مختلف و کسب توانایی برای چاره اندیشی و اقدام در شرایط دشوار و اضطراری.

۲. طرح ریزی مناسب برای استفاده از انواع آتش ادوات و آرایش دقیق سلاح ها برای حمله و دفاع.

توجه به اهمیت نخلستان ها در پدافند و امکان استفاده دفاعی از نخل ها.^(۲)

فرمانده کل سپاه همچنین با اشاره به اینکه هنوز استفاده مناسب و بجا را از زمان نیاموخته ایم، به مسئولان ستاد، تدارکات و مهندسی بر ضرورت تسریع در اقدامات پشتیبانی و تأمین نیاز لشکرهای مأمور اجرای عملیات در منطقه فاو تأکید کرد. وی با توجه به کمبود فرصت، دستور داد تجهیزاتی که در مناطق دیگر از جمله هور به اقدامات مهندسی مشغول اند^(۳) و در شرق اروند مورد نیاز است، به این منطقه منتقل شود. وی از مسئولان حاضر در جلسه پرسید که مشکلات موجود ناشی از کمبودهاست یا از نحوه توزیع امکانات؛ سیدمهدی مبلغ پاسخ داد هم کمبود هست و هم مشکل توزیع وجود دارد؛ برخی می گویند امکانات میان

ص: ۱۵۴

۱- ۸. سند شماره ۲۰۷۶۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ۲۹ - ۲۵.

۲- ۹. سند شماره ۲۱۳۵۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۰ - ۱۹.

۳- هم زمان با آماده سازی منطقه اروند - که برای مخفی ماندن این کار از چشم پوشی دشمن تلاش بسیاری می شد - در مناطق دیگری از جمله منطقه جزایر مجنون و هور اقدامات آماده سازی فراوانی انجام می گرفت که هم جنبه فریب دشمن را داشت و هم به عنوان منطقه یدک آماده می شد تا اگر اجرای عملیات در منطقه اصلی (فاو) با مشکل اساسی مواجه شد، منطقه دیگری برای اجرای عملیات آماده باشد.

یگان ها توزیع شود و برخی بر این نظرند که تجهیزات مهندسی به لشکر مهندسی واگذار شود تا این لشکر براساس اولویت تقسیم کند. عباس محتاج نیز گفت یکی از اشکالات این است که ستاد قرارگاه در اختیار فرمانده نیست، مسئولان مهندسی درباره تجهیزات و مسائل مهندسی تصمیم می گیرند و مسئولان تدارکات نیز درباره امکانات و مسائل تدارکات.

در ادامه، محسن رضایی خطاب به مسعود حجاریان (از معاونان وزیر سپاه پاسداران) گفت که الآن دو کار باید انجام شود: اول، هرچه دارید توزیع شود. دوم، تعداد ۳۰ بیل مکانیکی، ۱۵۰ نیسان کمپرسی و ۱۵ گریدر سریع خریداری و وارد کار شود. مسعود حجاریان در این باره توضیح داد که برآورد قرارگاه ۵۰ نیسان کمپرسی بود که تهیه شده و آماده توزیع است، ولی نیست که بخواهیم جدید بخریم. محسن رضایی هم گفت که از استانداری ها بگیری. وی افزود به جهاد بگوییم که اقداماتشان را در جبهه شمالی متوقف کنند و امکاناتشان را به این منطقه بیاورند.

فرمانده کل سپاه در اواخر جلسه صبح به سیدعلی حسینی تاش مسئول ستاد قرارگاه مرکزی سپاه، دستورهای مشخصی داد که خلاصه آن چنین است:

۱. با برگزاری جلسه و مشورت با مسئولان و فرماندهان قرارگاه ها و یگان ها نیازها را به طور کامل برآورد کنید.

۲. منطقه فدک در اولویت قرار گیرد و امکاناتی که در جبهه های دیگر هست به این منطقه منتقل شود، از جمله فعالیت نیسان کمپرسی ها در جزیره مجنون متوقف و به این منطقه منتقل شود.

تصویر

مسعود حجاریان معاون وزیر سپاه پاسداران

۳. امکانات ضروری با کمک دولت و جهاد سازندگی تهیه یا خریداری شود. تهیه و خرید امکانات از پشت جبهه به عهده آقای حجاریان است.

۴. با همکاری مسئولان پشتیبانی، مهندسی و حفاظت طرح زمان بندی مرحله به مرحله پشتیبانی و انتقال امکانات را به منطقه تهیه کنید و امکانات قابل انتقال به منطقه منتقل و امکانات موجود توزیع شود.

۵. مراکز پشتیبانی لشکرها، قرارگاه ها و قرارگاه خاتم احداث شود.

۶. طرح نظارت دقیق و زمان بندی شده برای انتقال لشکرها از جاده آسفالت به طرف اروند مشخص شود.

۷. فرماندهان یگان‌ها باید در جلسات خود فرماندهان گردان‌های خط شکن و مسئولان واحدهای شناسایی، ادوات و مهندسی را شرکت دهند.

ص: ۱۵۵

۸. نیروهای خط شکن و نیروهای پاک سازی کننده تا رده دسته باید بی سیم تاکی واکی داشته باشند.

۹. در مشورت با برادران دیگر، یک طرح نظارت بر پیشرفت کار را تنظیم کنید.

۱۰. طرح مانور را به طور کتبی به همه لشکرهای مأمور ابلاغ کنید.

۱۱. طرحی تهیه شود که تردها به تدریج از جاده خسروآباد کم شود و بیشتر از جاده عقبه انجام گیرد. (۱)

۱

در جلسه بعد از ظهر امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)) (۲) دو موضوع بررسی شد: ۱. چگونگی انتقال تجهیزات سنگین از اروندرود (پس از شکستن خط دشمن) و اقداماتی که برای آماده سازی امکان عبور وسایل سنگین از اروندرود لازم است. ۲. وضعیت لشکر ۲۵ کربلا و اقداماتی که برای آمادگی انجام داده است.

در آغاز محسن رضایی ضرورت آمادگی برای انتقال سریع دستگاه های مهندسی و تانک هم زمان با شکستن شدن خط را به ویژه در منطقه مأموریت لشکر ۲۵ کربلا و لشکر ۳۱ عاشورا و احداث خاکریز در غرب اروند بیان می کند. فرمانده لشکر ۲۵ کربلا- نیز با توجه به شناسایی هایی که از ساحل دشمن شده می گوید در محدوده ما ساحل غربی اروند آماده است و انتقال وسایل سنگین تا ساحل دشمن از این محور امکان پذیر است.

در ادامه جلسه درباره وضعیت نامناسب ساحل خودی برای پهلوگیری شناورهای سنگین و چگونگی آماده سازی این ساحل و اسکله سازی در آن و نیز امکان استفاده از برخی نهرها که وضعیت مناسب تری از لحاظ عرض و عمق دارند و با لایروبی و تعمیق، بهره برداری از آنها میسر می شود و چگونگی اجرای آن به گونه ای که موجب هشیاری دشمن نشود و اینکه مجری این طرح لشکرهای رزمی باشند یا یگان های مهندسی، بحث های طولانی شد. سرانجام برای تصمیم گیری در این باره، فرمانده کل سپاه به فرمانده قرارگاه کربلا ۲ دستور داد که فردا صبح با حضور مسئولان مهندسی لشکر عاشورا، لشکر ۲۵ کربلا، فرمانده لشکر مهندسی جنوب (محمدرضا عطار) و آقای وفایی جلسه ای تشکیل شود، نهرهای مناسب انتخاب و طرح ریزی شود که آیا دو نهر یا سه نهر باید به هم وصل شود و وظایف لشکر ۲۵ کربلا و لشکر ۳۱ عاشورا در این مورد به طور کتبی مشخص شود و امکاناتی که لازم است با کمک قرارگاه

ص: ۱۵۶

۱- ۱۰. سند شماره ۲۱۳۵۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۸ - ۱۹.

۲- این جلسه از ساعت ۱۶:۵۰ آغاز شد و تا ۱۸:۲۰ ادامه داشت که در آن برادران محسن رضایی، رحیم صفوی، عباس محتاج، عزیز جعفری، محمدباقری، احمد غلامپور، سیدعلی حسینی تاش، ابراهیم سنجعی، سیدمهدی مبلغ، محمد ستاری وفایی، مسعود حجاریان، مرتضی قربانی (فرمانده لشکر ۲۵ کربلا)، محسن تقوی، علی عبداللهی، مهرداد عسکری و جواد زمان زاده (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) حضور داشتند.

مهندسی در اختیار این لشکرها گذاشته شود و با کمک پشتیبانی و هدایت مهندسی قرارگاه خاتم(ص) و مهندسی قرارگاه کربلای ۲ این کار انجام شود. این کار باید برای انتقال ۱۵۰ تانک و نفربر و بلدوزر و ۷۰ وسیله نقلیه سبک طرح ریزی و در ۴۸ ساعت آینده کار شروع شود. (۱)

موضوع دیگر جلسه بعد از ظهر امروز، گزارش وضعیت آمادگی و اقدامات لشکر ۲۵ کربلا بود. فرمانده این لشکر گفت ما فعلاً ۱۲ گردان سبک که هریک ۲۲۰ نیروی رزمنده اسلحه به دست دارند، آماده کرده ایم. برای ۶ گردان دیگر هم معاونان گردان ها را به مازندران فرستاده ایم که نیروی کادر تأمین کنند. آموزش این گردان ها در پادگان هفت تپه شروع شده و هر گردان در هفته سه عملیات تمرینی دارد. مرتضی قربانی افزود آموزش غواصی دو گردان ۲۵۰ نفره هم شروع شده و قرار است هزار نفر آموزش غواصی ببینند. وی دلیل کندی آموزش غواصی را کمبود لباس غواصی اعلام کرد. وی گفت که توانایی فرماندهان همه رده های رزمی لشکر را تا فرماندهان دسته ها بررسی کرده است و همه را می شناسد.

فرمانده لشکر ۲۵ کربلا- درباره اقداماتی که این لشکر برای آماده کردن زمین منطقه انجام داده گفت در محدوده مأموریت ما ۵ جاده عمودی به سمت رودخانه هست که روی هر کدام حدود ۷۰۰ متر کار ترمیم انجام شده و حدود ۳۰۰ متر تا ساحل ارونند باقی مانده است. وی افزود که جاده ها هنگام بارندگی لغزنده می شود و به دلیل باریکی جاده ها احتمال چپ کردن خودروها زیاد است، طوری که تاکنون دو کمپرسی لشکر کربلا چپ شده است.

مرتضی قربانی از جمله مشکلات مهندسی را کمبود شن برای ترمیم جاده ها ذکر کرد و افزود منطقه نخلستان به دلیل وجود نهرها خیس است و برای خشک شدن زمین، نهرها باید بسته شود. وی گفت ترمیم جاده ها با ۳ کمپرسی لشکر و ۴ کمپرسی از جهاد فارس - که برای کمک آمده اند - انجام می شود.

فرمانده قرارگاه کربلای ۲ دلیل پیشرفت کار مهندسی لشکر ۲۵ کربلا- را وجود دو جاده مرزی مناسب که از قبل بوده بیان کرد. محسن رضایی هم بر تقویت و استحکام حداقل دو جاده که امکان تردد هم زمان دو خودرو سنگین روی آن باشد، تأکید کرد. مرتضی قربانی از دلایل پیشرفت کارهای آماده سازی زمین منطقه عملیات را تقسیم کارها به دو بخش جلو و عقبه و گماردن مسئول مستقل برای هریک ذکر کرد.

فرمانده لشکر ۲۵ کربلا گفت با شناسایی های انجام شده در خط حد این لشکر، شش راهکار مناسب شناسایی شده که نیروهای شناسایی تا زیر پای عراقی ها جلو رفته اند. وی وضعیت ساحل دشمن در محدوده این لشکر را مناسب و آماده پهلوگیری شناورها و پیاده کردن تجهیزات سنگین خواند و افزود که ساحل خودی باید برای پهلوگیری شناورهای سنگین آماده شود. وی از جمله راهکارها را استفاده از فرش باتلاق ذکر کرد تا شناورهای خودی هنگام جزر آب به گل نشینند. (۲)

ص: ۱۵۷

۱- ۱۱. سند شماره ۲۱۳۵۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات والفجر ۸ (۱۳۶۴/۹/۲۷)، قرارگاه خاتم سپاه، نوار ۱۶۹۱۸، راوی: جواد زمان زاده، صص ۳۱ - ۹.

۲- ۱۲. همان، صص ۹ - ۱.

فرمانده کل سپاه به فرمانده لشکر ۲۵ کربلا تأکید کرد که فرماندهان دو گردان خط شکن را به طرح عملیات توجیه کند و با آنان درباره نحوه عبور، چگونگی شکستن خط اول و خط دوم، پاک سازی، پدافند و دیگر جزئیات طرح بحث کند تا به خوبی مسلط شوند و برای آنان ابهامی باقی نماند.

مرتضی قربانی افزود در این چند روزی که بمباران های دشمن شروع شده حدود ۲۳ تن از لشکر کربلا شهید و در هجده روز اخیر، حدود ۱۸۰ تن شهید و زخمی شده اند. محمد ستاری وفایی (فرمانده قرارگاه مهندسی صراط) نیز گفت که این قرارگاه مهندسی در این روزها ۹ شهید داده و ۱۳ کامیون آن منهدم شده است. فرمانده لشکر ۲۵ کربلا در پایان گفت که مسئله سلاح و بی سیم غواص ها هم باید حل شود؛ سلاحی که در آب کار کند و بی سیمی که غواص و نیروی خط شکن بتواند با فرمانده اش در تماس باشد. (۱)

۱

جلسه شامگاهی قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)) از ساعت ۱۳:۲۰ در محل سایت اهواز شروع شد و در ساعت ۲۴ پایان یافت. (۲) موضوع این جلسه طولانی که فرماندهان و مسئولان رده یک عملیاتی سپاه در آن شرکت داشتند، بحث درباره چگونگی زمان بندی، هماهنگی و اجرا کردن عملیات هایی بود که به عنوان عملیات های یدک، پشتیبانی یا فریب برای عملیات اصلی در فاو در نظر گرفته شده بود.

گفتنی است که یکی از مهم ترین اصول عملیات نظامی و تجربه حاصل از عملیات گذشته این بود که از جمله راه های موفقیت هر عملیاتی غافلگیر کردن دشمن است. بنابراین هم زمان با طراحی عملیات گسترده برای اجرا در منطقه فاو، چند عملیات دیگر طرح ریزی و فعالیت های آماده سازی آنها آغاز شد تا پیش بینی ها و فکر و تدبیر دشمن از تمرکز روی عملیات اصلی ایران منحرف شود و به سوی مناطق دیگر گرایش یابد. البته اقدامات آماده سازی در مناطق دیگر غیر از منطقه عملیات اصلی صرفاً برای فریب دشمن نبود، بلکه هدف های دیگر نیز مد نظر فرماندهان نظامی ایران بود، از جمله:

۱. اجرای عملیات در یکی از این مناطق، هم زمان با عملیات اصلی، با هدف تجزیه قوای دشمن و کشاندن آنها به سمت آن منطقه تا یگان های عمل کننده در منطقه اصلی فرصت پاک سازی و تثبیت منطقه تصرف شده را پیدا کنند.

ص: ۱۵۸

۱- ۱۳. سند شماره ۱۱۰۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه در عملیات والفجر ۸ (جواد زمان زاده)، ۲۷/۹/۱۳۶۴ تا ۳/۱۰/۱۳۶۴، صص ۸ - ۶.

۲- شرکت کنندگان در این جلسه عبارت بودند از: محسن رضایی، رحیم صفوی، عزیز جعفری (فرمانده قرارگاه کربلای ۱)، نورعلی شوشتری (جانشین فرمانده قرارگاه کربلای ۱)، عباس محتاج (فرمانده قرارگاه کربلای ۲)، احمد غلامپور (جانشین فرمانده قرارگاه کربلای ۲)، سیدعلی حسینی تاش، سیدمهدی مبلغ، محمد باقری (مسئول اطلاعات عملیات قرارگاه خاتم(ص))، علی عبداللهی (طرح و عملیات قرارگاه نیروی زمینی سپاه)، ابراهیم سنجقی (مشاور فرمانده کل سپاه) و جواد زمان زاده (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه).

۲. آماده سازی منطقه ای مناسب تا در صورت پی بردن دشمن به منطقه عملیات اصلی و متمرکز شدن قوای ارتش عراق در آن منطقه و جلوگیری از پیشروی نیروهای عمل کننده، امکان اجرای عملیات در منطقه ای دیگر فراهم باشد.

۳. با توجه به تأکید فرمانده کل سپاه و برخی دیگر از فرماندهان عملیاتی سپاه بر اینکه یکی از بهترین راه های دفاع از منطقه تصرف شده در عملیات اصلی، حمله به دشمن در منطقه با اهمیت دیگر است؛ با این هدف، آماده سازی مناطق دیگری نیز در دستور کار قرار داشت.

به هر صورت، در این جلسه درباره عملیات در مناطق فدک (فاو)، صف (جزایر ام الرصاص و ام البابی)، حنین (پاسگاه معلق و شمال دریاچه ام النعاج در هورالهویزه)، تبوک (منطقه الحسان در هورالهویزه)، انصار (جزابه)، حلبچه و میزان اهمیت و ضرورت عملیات در این مناطق و زمان اجرای آن بحث شد.

در آغاز جلسه، رحیم صفوی هدف از تشکیل این جلسه را نحوه به کارگیری قرارگاه کربلای ۱ و یگان های مأمور به این قرارگاه را در عملیات فاو اعلام کرد. (۱) سپس سیدعلی حسینی تاش درباره مفهوم عملیات یدک توضیح داد و در ادامه محسن رضایی گفت: «این فکر که الان در ذهن ما هست از اول این طور تنظیم شده نبود، ولی مثل اینکه خدا خودش دارد کمک می کند و مسیر دارد طبق یک جریان - ان شاء الله - الهی پیش می رود. اول مهر یک موج نیرو آمد، آذرماه یک موج نیروی دیگر آمد و داریم تلاش می کنیم در ۲۲ بهمن هم یک موج نیروی دیگر بیاید که باید سعی کنیم اینها را تا آخر اردیبهشت نگه داریم.»

فرمانده کل سپاه در ادامه با اشاره به وضعیت های مختلفی که ممکن است با شروع عملیات بروز کند، تأکید کرد که باید از این منبع نیروی انسانی به بهترین شیوه استفاده کنیم که هم حداقل تلفات را داشته باشیم و هم به اهداف بیشتری برسیم. وی افزود اگر تلاش کنیم همان طور که تاکنون غافلگیری حفظ شده و دشمن به هدف اصلی ما پی نبرده، غافلگیری حفظ شود، در این صورت، بعد از پیشروی در منطقه فاو و به محض اینکه دشمن بخواهد قوایش را در این منطقه متمرکز کند، بلافاصله در جای دیگر (مثل ام الرصاص یا هور) به او حمله کنیم، ان شاء الله تلفات نخواهیم داد و سریع به اهداف می رسیم. عزیز جعفری نیز در این باره گفت: به شرطی که هدف حمله دوم مهم، تهدید کننده، قابل گسترش و نگهداری باشد، ارزش این کار را خواهد داشت.

سپس محسن رضایی افزود در صورتی که عملیات منطقه فاو را در اوایل بهمن آغاز کنیم و چند روز بعد در منطقه حنین و ۱۵ روز بعد نیز در منطقه ای دیگر، می توانیم در این مدت سه عملیات

ص: ۱۵۹

۱- گفتنی است که مأموریت اولیه قرارگاه کربلای ۱ اجرای عملیات در منطقه جزایر ام الرصاص و ام البابی بود که به عنوان عملیات یدک برای عملیات اصلی طراحی شده بود. همچنین این قرارگاه و یگان های مأمور به آن به عنوان قوای احتیاط برای عملیات منطقه فاو در نظر گرفته شده بود.

اجرا کنیم. نظر وی این است که نیروها پس از اجرای عملیات در یک منطقه، در منطقه ای دیگر وارد عمل شوند. وی تأکید کرد که پدافند ما نباید متکی به نیروی انسانی فراوان باشد، بلکه دفاع با آتش های مؤثر و آفند در جای دیگری اثرگذار خواهد بود. وی گفت اگر جزایر ام الرصاص گرفته شود، پدافند دشمن در بوارین و... ضعیف خواهد شد و همین موجب خواهد شد بتوانیم جایی دیگر به دشمن حمله کنیم و بدین ترتیب چند عملیات را با قوت انجام دهیم.

از سوی دیگر، عزیز جعفری که منطقه حنین را مناسب چنین عملیاتی می داند، با اشاره به اقدامات لشکر بدر در این محور می گوید باتوجه به اینکه نیروهای شناسایی تا ۲۰ متری جاده دشمن رفته اند و در برخی موارد خبری از کمین های دشمن نبوده است، پس بهتر است که در این محور به سمت غزیه حمله کنیم و دشمن را با تهدید جدی روبه رو سازیم. وی معتقد است باتوجه به اینکه حمله در این محور دو سپاه دشمن را درگیر خواهد کرد، عملیات در این منطقه نسبت به منطقه ام الرصاص مزیت دارد. رحیم صفوی نیز ضمن تأیید این نظر، گفت در منطقه فاو دشمن با یگان های زرهی با ما می جنگد، اما در منطقه هور با یگان های پیاده. اما دیدگاه محسن رضایی این است که در نخلستان های منطقه فاو لشکر گارد و لشکر ۵ مکانیزه عراق - که از یگان های قوی دشمن محسوب می شوند - با ما درگیر خواهند شد و دشمن برای بیرون کردن ما از نخلستان ها حتماً نیروی پیاده می آورد. (۱)

در ادامه جلسه، فرماندهان به آثار و امکان اجرای دو یا چند عملیات هم زمان و تقدم و تأخر هریک پرداختند و با تأکید بر اهمیت درگیر کردن دشمن در منطقه هور قبل از شروع عملیات فاو، گفتند باید جنگ در هور را به دشمن القا کنیم، چراکه این موضوع با پیش بینی او درباره احتمال حمله نیروهای جمهوری اسلامی در هور همخوانی دارد. در همین حال، محسن رضایی تأکید می کند که هر طرح و عملیاتی باید در جهت موفقیت کامل عملیات در منطقه فاو باشد.

در ادامه این بحث، به حساسیت دشمن به منطقه هور و بمباران های اخیر این منطقه - که ناشی از همین حساسیت است - اشاره شد و از دلایل آن حضور و فعالیت نیروهای خودی در این منطقه بیش از مناطق دیگر ذکر گردید. همچنین تأکید شد که عراق به منطقه هور چنان حساس شده که اعلام کرده است ایران در شرق میسان حمله خواهد کرد و بر همین اساس ارتش عراق سپاه های چهارم و ششم خود را برای مقابله با هر تهاجم ایران در این منطقه آماده کرده است.

با هدف غافلگیر کردن دشمن، در ادامه جلسه اجرای هم زمان عملیات در دو منطقه فاو و ام الرصاص پیشنهاد می شود. همچنین در مقایسه میان عملیات در دو منطقه از هورالهیوزه (حنین و تبوک) و پس از بیان محاسن و معایب هریک، چند تن از فرماندهان نتیجه گیری می کنند که بهتر است عملیات در دو منطقه تبوک (هور) و فدک (فاو) هم زمان باشد. اما عزیز جعفری با این استدلال که ما قادر به اجرای دو عملیات بزرگ به طور هم زمان در دو منطقه نیستیم، با این پیشنهاد مخالفت می کند.

ص: ۱۶۰

پس از بحث هایی طولانی درباره هم زمانی اجرای دو عملیات در هور و فاو و مخالفت برخی فرماندهان با آن، فرمانده کل سپاه با تأکید بر اهمیت اجرای عملیات در این منطقه، می گوید: «ما می خواهیم روی دور موفقیت بیفتیم. یک وقت تدبیر این است که ما یک کاری بکنیم که یک جا پدافند آهنین بکنیم؛ ما این را نمی خواهیم، ما می خواهیم به جای پدافند آهنین، آفند مداوم بکنیم، یعنی به جای اینکه برویم یک جا بمانیم، [پی درپی عملیات کنیم]». رحیم صفوی نیز می گوید که برای اجرای چنین طرحی ۵۰ گردان نیروی دیگر و سازمان و تشکیلات لازم است.

احمد غلامپور نیز به جای اجرای هم زمان عملیات در هور و فاو، پیشنهاد می کند که هم زمان با اجرای عملیات در منطقه فاو، در منطقه ام الرصاص نیز به دشمن حمله شود. وی می گوید اگر این اقدام ما جدی باشد طوری که دشمن احساس خطر کند، چند یگان زرهی و پیاده را مأمور مقابله با آن می کند و همین از توان دشمن در منطقه فاو می کاهد. محمد باقری هم می افزاید که اگر ارتش هم در شلمچه واقعاً وارد عمل شود، بخشی از توان زرهی و پیاده دشمن نیز در آنجا درگیر می شود. (۱)

گفت و گوها با دو دیدگاه متفاوت ادامه می یابد؛ فرمانده کل سپاه بر اجرای عملیات های متعدد تأکید دارد و دیگر فرماندهان مشکل کمبود توان را برای اتخاذ چنین استراتژی عملیاتی مطرح می کنند. رحیم صفوی می گوید دشمن با داشتن یگان های احتیاط فراوان می تواند در دو جبهه بجنگند، ولی ما به دلیل کمبود نیروی احتیاط و... نمی توانیم در بیش از یک جبهه درگیر شویم.

در این میان محسن رضایی سؤالی را طرح می کند: در صورتی که در منطقه فاو به مشکل برخوردیم و در ۲۴ ساعت اول شروع عملیات مشخص شد که امکان پیشروی وجود ندارد، با توجه به این همه نیروی آماده ای که در اختیار داریم چه کار می توانیم انجام بدهیم؟

پس از بحثی طولانی در این باره و بیان نظرهای مختلف، فرمانده کل سپاه تأکید کرد که دلایل متعدد برای موفقیت عملیات در فاو وجود دارد، لیکن زمان ملاک است؛ اگر ۲۰ تانک ما به پشت خط اول دشمن برسد، طلسم می شکند، منتها خدا باید لطف کند که دشمن [قبل از شروع عملیات] متوجه نشود و فعال نشود، جاده کشی نکند و...

رضایی می افزاید که در بحث ها به این نتیجه رسیدیم که قبل از عملیات فاو نمی توانیم عملیات دیگری اجرا کنیم، حالا موضوع این است که در صورت عدم موفقیت در فاو چه بکنیم.

در این باره بحثی طولانی شد و پیشنهادهای متعددی بیان گردید و سرانجام فرمانده کل سپاه طرح های عملیاتی موجود را برای اجرا به سه دوره زمانی تقسیم کرد:

دور اول: عملیات فاو، ام الرصاص، جزابه و عملیات ارتش در شلمچه.

دور دوم: عملیات در دو منطقه از هور (تبوک و حنین)، ۱۵ روز تا یک ماه بعد از دور اول.

دور سوم: عملیات در حلبچه، یک تا دو ماه بعد از دور دوم.

ص: ۱۶۱

---

۱ - ۱۵. سند شماره ۱۷۵۱۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی مناطق عملیاتی جنوب برای عملیات پشتیبانی (۲۷/۹/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم سپاه، نوار (۱۶۹۲۱)، راوی: جواد زمان زاده، صص ۳۰ - ۱.

وی تأکید کرد که برای اجرای این طرح ها باید با تمرکز فکر و نیرو و امکانات، یک برنامه ریزی پر قدرت انجام بدهیم. (۱)

فرمانده سپاه سپس مأموریت قرارگاه ها را برای اجرای دور اول عملیات ها چنین اعلام کرد: قرارگاه کربلای ۱ اجرای عملیات در دو منطقه ام الرصاص و چزابه. قرارگاه کربلای ۲ و قرارگاه نوح اجرای عملیات در منطقه فاو.

در ادامه جلسه، عزیز جعفری با این استدلال که همه یگان ها در دور اول به کار گرفته می شوند و ۱۵ تا ۲۰ روز در فاو درگیرند، اجرای عملیات های دور دوم را ناممکن خواند. در این باره نیز بحث هایی طولانی در گرفت و از جمله عزیز جعفری بیان کرد که انتقال نیرو و تجهیزات از منطقه ای به منطقه دیگر با توجه به امکانات موجود و نیز وجود دو منطقه متفاوت آبی و خشکی، به سرعت امکان پذیر نیست.

پس از طرح چنین اشکالاتی بود که محسن رضایی گفت: پس نتیجه می گیریم که در بهترین شرایط ان شاء الله یک ماه بعد از عملیات فاو، دور دوم را شروع کنیم و در بدترین شرایط، دو ماه بعد. وی با اشاره به اینکه با شروع عملیات فاو، دشمن توان اصلی اش را برای مقابله به این منطقه می آورد، تأکید کرد که اگر از این فرصت استفاده کنیم و بتوانیم یک هفته بعد عمل کنیم، این بهترین حالت است، چون هرچه فاصله زمانی عملیات در فاو و در هور بیشتر شود، تأثیر آن کمتر می شود.

در پایان این بحث، فرمانده کل سپاه تقسیم بندی جدیدی از دوره بندی عملیات ها به این شرح بیان کرد: دور اول: عملیات در فاو و چزابه؛ دور دوم: عملیات در منطقه تبوک (از هورالهوریزه)؛ دور سوم: عملیات در حنین (از هورالهوریزه). وی ضمن بیان اینکه با توجه به فعالیت های گسترده دشمن در هور و احداث جاده های متعدد، منطقه تبوک الآن بهترین وضعیت را دارد، افزود که اگر فعالیت هایمان را در منطقه هور افزایش دهیم، دشمن باز هم از فاو غافل تر می شود. همچنین برای مقابله با حملات هوایی دشمن در منطقه هور، محسن رضایی تأکید کرد که هرچه زودتر سایت پدافند هوایی در این منطقه احداث شود.

در پایان جلسه نیز مقرر شد یگان هایی که در منطقه هور خط حد عملیاتی دارند و در آماده سازی منطقه عملیاتی فاو نیز فعال اند، وضعیت یگان خود را متناسب با دو منطقه بررسی کرده، اقدامات شناسایی، مهندسی و... را در هور ادامه دهند و در بحث های توجیهی منطقه فاو نیز شرکت کنند. (۲)

۱

رئیس ستاد نیروی زمینی سپاه پاسداران امروز در نامه هایی با قید "اقدام سریع" به واحدهای اطلاعات، تدارکات و آموزش نظامی، زمان نهایی اقدامات لازم برای آماده شدن جهت اجرای عملیات را اعلام کرد:

ص: ۱۶۲

۱- ۱۶. سند شماره ۱۱۰۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۵ - ۳۲.

۲ - ۱۷. سند شماره ۱۷۴۹۳/پ ن مرکز مطالعات تحقیقات جنگ: جلسه بررسی مناطق عملیاتی جنوب برای عملیات پشتیبانی (۱۳۶۴/۹/۲۷، قرارگاه خاتم سپاه، نوار ۱۶۹۲۳)، راوی: جواد زمان زاده، صص ۲۰ - ۱.

در نامه رئیس ستاد نیروی زمینی سپاه به واحد اطلاعات آمده است: «لازم است حداکثر تا تاریخ ۲۸/۹/۶۴ زمان بندی اقدامات شناسایی (اعم از اینکه توسط سپاه یا ارتش اجرا شود) را به نحوی تنظیم و اعلام نمایید که کلیه فعالیت های شناسایی مورد نیاز حداکثر تا تاریخ ۲۵/۱۰/۶۴ متناسب با پیشرفت طرح ریزی به اتمام رسیده باشد.» (۱)

رئیس ستاد نیروی زمینی سپاه به واحد تدارکات این نیرو چنین نوشته است: «لازم است حداکثر تا تاریخ ۲۸/۹/۶۴ زمان بندی کلیه فعالیت های تأمین و توزیع را به نحوی تنظیم و اعلام نمایید که کلیه امکانات تدارکاتی مورد نیاز کلیه یگان ها حداکثر تا تاریخ ۲۰/۱۰/۶۴ تحویل آنها شده باشد.» (۲)

نامه وی به واحد آموزش نظامی چنین است: «لازم است حداکثر تا تاریخ ۲۸/۹/۶۴ زمان بندی فعالیت های آموزشی را به نحوی تنظیم و اعلام نمایید که تا تاریخ ۲۵/۱۰/۶۴ کلیه برنامه های آموزشی و مانور و سازماندهی بعد از مانور در تمامی یگان ها به پایان رسیده باشد.» (۳)

۱

حملات هوایی عراق به مناطق عملیاتی امروز نیز ادامه یافت. واحد طرح و عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه در گزارشی به فرمانده این قرارگاه نوشته است: «مقر تیپ ۵۷ ابوالفضل(ع) در موسیان به وسیله ۲ فروند هواپیمای دشمن بمباران شد که طی آن ۷ نفر شهید و ۱۰ نفر مجروح گردیدند.» (۴)

۲

فرمانده تیپ ۱۱۱ پیاده ارتش عراق امروز (۱۸ دسامبر ۱۹۸۵ / ۲۷ آذر ۱۳۶۴) در پی نامه ۲۳ آذر فرمانده لشکر ۲۶ ارتش عراق، در ابلاغیه ای به فرماندهان تحت امر خود دستورها و سفارش هایی برای مقابله با نیروهای گشتی و نفوذی ایران و چگونگی تأمین امنیت مواضع دفاعی و نحوه تصمیم گیری در شرایط اضطراری صادر کرد. ترجمه این ابلاغیه به کلی سری - که در زمان اجرای عملیات در منطقه فاو به دست نیروهای خودی افتاده - چنین است:

«موضوع: سفارشات درمورد حالت های اضطراری

۱. هدف: تهیه دستورالعمل ثابت برای مقابله با حالت های اضطراری که در مواضع پدافندی هنگام نفوذ دشمن رخ می دهد (نفوذ به وسیله مردان قورباغه ای یا گشتی های دشمن).

۲. مأموریت: محاصره نفوذی های دشمن و دستگیر نمودن افراد نفوذی و کشتن افرادی که سعی در فرار داشته یا شدیداً مقاومت می کنند.

۳. اجرا:

الف) کلیات: جهت تضمین موضع پدافندی، مقتضی است که تمامی فرماندهان رده های مختلف ضمن هوشیاری و بیداری، اعمال فرماندهان زبردست تا رده فرمانده گروه را تحت نظر داشته و پیگیری نمایند.

ص: ۱۶۳

- ۱-۱۸. سند شماره ۱۱۲۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد نیروهای زمینی سپاه به واحد اطلاعات، ۲۷/۹/۱۳۶۴.
- ۲-۱۹. سند شماره ۱۱۲۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد نیروی زمینی سپاه به واحد تدارکات نیروی زمینی، ۲۷/۹/۱۳۶۴.
- ۳-۲۰. سند شماره ۱۱۲۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد نیروی زمینی سپاه به واحد آموزش نظامی، ۲۷/۹/۱۳۶۴.
- ۴-۲۱. سند شماره ۰۱۱۳۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۵/۱۰/۱۳۶۴.

ب) تمامی یگان‌ها باید ضمن توجه به نکات زیر، برای منطقه خود، سفارشات لازم را صادر نمایند:

۱. لازم است همراه افرادی که اقدام به ایجاد موانع مصنوعی در منطقه لجمن می‌کنند گروهی اعزام شده و حفاظت و پشتیبانی از آنها را به عهده بگیرد.

۲. لازم است که تمامی افراد در موقع انجام وظیفه در لجمن اسلحه شخصی همراه داشته باشند.

۳. نارنجک‌های دستی برای نابودی مردان قورباغه‌ای نفوذی یا افراد گشتی دشمن، همراه داشته باشند.

۴. بایستی از افرادی که عهده دار رساندن ارزاق، به ویژه برای گروه‌های رزمی و سکویهای تیراندازی و گشتی‌ها هستند، پشتیبانی و حفاظت لازم به عمل آید.

۵. لازم است در رابطه با کارهای مهندسی محور، پشتیبانی و حفاظت لازم انجام شود.

۶. در صورت نفوذ به منطقه لجمن یا نفوذ به موضع، فوراً اطلاع داده شود و فرماندهان براساس رده‌ها در محل حادثه حاضر شوند.

۷. منطقه نفوذ از تمامی اطراف محاصره شده و گروه حمله برای دستگیری یا کشتن افراد نفوذی تعیین شود.

۸. منطقه مورد نفوذ دشمن جهت شناسایی و نابودی گروه پشتیبان افراد نفوذی، سریعاً مورد شناسایی قرار گیرد.

۹. مواضع پدافندی و نیزارهای جلو و عقب مواضع پدافندی، جهت اطمینان از عدم وقوع نفوذ در طول روز و شب، در خلال مدت بین صبحگاه و شامگاه، مورد بازرسی قرار گیرد.

۱۰. لازم است حفاظت لازم از اسکله‌ها به عمل آید و در محور گروهانی که عهده دار حفاظت از اسکله است، برای هر اسکله، فرماندهی تعیین شود.

۱۱. لازم است که در منطقه هر دسته، ۳ گروه گشتی به طور پیاده مأمور به گشت و شناسایی مواضع پدافندی شوند.

۱۲. بایستی رمز شب هرچه زودتر بین یگان‌ها پخش شود.

۱۳. تمامی افسران از جمله فرماندهان یگان‌ها در مراسم صبحگاهی و شامگاهی حاضر شوند.

۱۴. در ساعات آخر شب و بدون اطلاع قبلی و به طور مستمر از مواضع پدافندی بازدید به عمل آید.

۱۵. نسبت به مناطق دیده بانی دشمن توجه خاص اعمال شده و به دقت تحت کنترل قرار گرفته و تیربارهایی در یک خط ثابت بر روی این دیدگاه‌ها مستقر شوند.

ج) سفارشات جهت هماهنگی

۱. برای حفاظت از مدخل راه‌های ورودی مشترک بین یگان‌ها، طرح هماهنگی آماده شود.

۲. فعالیت‌های پست‌های دژبانی در طی شبانه روز توسط افسران نگهبان مورد پیگیری قرار گیرد.

۳. از توانایی و کارآیی پرسنل مستقر در پست های دژبانی جهت عکس العمل در برابر وضعیت های اضطراری اطمینان کامل حاصل شده و از طرف این افراد، شناسایی کامل

ص: ۱۶۴

نسبت به تمامی مواضع منطقه گردان و تیپ به عمل آید.

۴. برای اطمینان از فعالیت دقیق اماکن نگهبانی، بایستی یک خودروی گشتی در منطقه گردان اقدام به گشت زنی نماید.

۵. نقاط حدفاصل بین یگان ها هماهنگ شده و نسبت به استمرار فعالیت های نقل و انتقال در آنها اطمینان حاصل شود.

سرهنگ ستاد عبدالکاظم حسینی کعبود - فرمانده تیپ ۱۱۱ پیاده (تقویت شده)»(۱)

۱

در درگیری های امروز مدافعان مناطق شمال غرب کشور با افراد گروه های مسلح چندین نفر شهید و مجروح شدند. یک بمب پنج کیلویی نیز در باختران کشف شد.

به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) افراد مسلح هیز پیشوا از حزب دمکرات با اجرای کمین بین روستاهای سیاقول پایین و مزرعه، ۵ سرباز را به شهادت رساندند و سلاح های آنان را غارت کردند. در این درگیری ۵ تن از افراد دمکرات نیز مجروح شدند.(۲)

همچنین در یک درگیری سه ساعته میان نیروهای خودی و افراد ضدانقلاب در روستای جباران واقع در محور سردشت - مهاباد، ۳ پیش مرگ کرد و ۳ پاسدار وظیفه شهید و ۳ نفر نیز مجروح شدند.(۳)

در روستای قوزلو پایین نیز تعدادی از نیروهای جنرال الله با افراد حزب دمکرات درگیر شدند که در نتیجه ۲ نفر از دمکرات ها با تجهیزات کامل به اسارت رزمندگان اسلام در آمدند.(۴)

در منطقه بانه افراد ضدانقلاب با نارنجک و خمپاره ۶۰ میلی متری به پایگاه سورکوه گرماب حمله کردند که با آتش متقابل نیروهای خودی متواری شدند.(۵)

از سوی دیگر، در ساعت ۱۹:۳۰ امروز تلفنی به شهربانی باختران خبر داده شد که یک بمب در محل پاساژ ملت - که همجوار با استانداری و محل سازمان منطقه ای بهداری است - کار گذاشته شده است که در اقدامی بی درنگ کشف و خنثی شد. کارشناس خنثی کننده بمب به خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت که این بمب پنج کیلوگرمی شش تله انفجاری داشته است.(۶)

۲

امروز گزارش هایی از جنایت های حکومت عراق در مناطق کردنشین این کشور به نقل از گروه های مبارز عراقی منتشر شده است.

روزنامه کیهان در شماره امروز خود به نقل از نشریه راه کربلا نوشته است: «به تلافی همکاری مردم مسلمان عراق با انقلابیون مسلمان عراقی، رژیم بعثی صدام چهار روستا از توابع شهرستان کوی سنجد واقع در استان اربیل را در اواسط ماه گذشته به آتش کشید.»(۷)

ص: ۱۶۵

۲۲ - ۱. سند شماره ۱۵۶۲۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دستورالعمل تیپ ۱۱۱ پیاده ارتش عراق به واحدهای تحت امر،

۲۷/۹/۱۳۶۴.

- ۲-۲۳. سند شماره ۰۱۱۲۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا (فرماندهی) به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۱/۱۰/۱۳۶۴.
- ۳-۲۴. همان.
- ۴-۲۵. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۶، ۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۵۹.
- ۵-۲۶. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۲۵، ۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.
- ۶-۲۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۵، ۲۹/۹/۱۳۶۴، ص ۲۱، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۹/۱۳۶۴.
- ۷-۲۸. روزنامه کیهان، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

راديو بي بي سي امروز در گزارشي از وقايع كردستان عراق گفت: «از عراق خبر مي رسد كه دولت عمليات نظامي وسيعي را در مناطق كردنشين عراق شروع کرده است كه در آن چريك هاي فلسطيني و سربازان اردني هم شركت دارند و هدف از آن درهم كوييدن نيروهاي كرد است.» به گفته راديو بي بي سي، اين اخبار را اتحاد ميهن پرستان كردستان به رهبري جلال طالباني، حزب دمكراتيكي كردستان به رياست ادريس و مسعود بارزاني، حزب دمكراتيكي خلق به رهبري سامي عبدالرحمن و حزب كمونيست عراق تأييد کرده اند. بي بي سي افزود كه براساس گزارش هاي دريافتي از عراق گروه كثيري از افراد جيش الشعبى عراق شهرهاي سليمانیه و اربيل را تحت محاصره گرفته و خانه هاي مردم را جهت يافتن فراريان ارتش، ناراضيان و نيز اسلحه مورد تجسس قرار داده اند. احزاب كرد مي گویند كه در اقدامات عراق در منطقه كردنشين گروه كثيري از مردم بازداشت و خانه هايشان با بولدوزر تخریب شده است. چندین منبع خبری نیز متفق القول اند كه در روز ۵ نوامبر [۱۴ آبان] مركز قديمی شهر اربيل زير بمباران قرار گرفته كه بر اثر آن بيش از ۲۰۰ نفر جان باخته اند. همچنين در همين زمان بيش از ۹۰۰ دانش آموز تا ۱۴ ساله از مدارسشان در شهر سلیمانیه به ساختمان آموزشگاه ديگري در حومه شهر منتقل شده اند كه اكنون به عنوان زندان از آن استفاده مي شود. در گذشته نيز دولت عراق كودكان را بازداشت مي کرده است تا برادران و پدران آنها را كه به سازمان هاي چريكي كرد پيوسته بودند تحت فشار بگذارند كه پاينگاه هايشان را در ارتفاعات ترك و خود را تسليم كنند. به گفته حزب كمونيست كردستان در حال حاضر چند صد كودك در شهر العمارة در جنوب عراق در اسارت اند. منابع كرد مي گویند علاوه بر كودكان، چندین هزار زن، نوزاد و مردان مسن خانواده نيز در ميان زندانيان هستند و در اواسط ماه نوامبر ۱۶۰ تن از زندانيان بدون محاکمه به دار آويخته شده اند.

همچنين گزارش شده است كه ملك حسين پادشاه اردن، واحدي از ارتش اين كشور را در اختيار دولت عراق گذاشته است تا به ارتش عراق براي كنترل مناطق كردنشين ياري دهند، زيرا ارتش عراق سخت در گير دفاع از مرز شرقي اش در مقابل ايران است. منابع كرد از ميزان شركت واحدهاي ارتش اردن در عمليات دولت عراق در شمال اين كشور اطمینان ندارند، اما مطمئن اند كه برخي از افرادي كه در ميان سربازان عراقی دیده شده اند، آرم سازمان آزادي بخش فلسطين با تصوير ياسر عرفات را بر سينه داشتند. يك تيم فيلم برداري تلويزيون بي بي سي كه به تازگي بازگشته است، مي گوید كه به چريك هاي تحت فرماندهي آقای عرفات پاينگاهی در كويري در غرب بغداد داده شده است و آقای عرفات درصدد است كه مقرش را از تونس به بغداد منتقل كند. احتمالاً ياسر عرفات احساس مي كند كه شركت در حفظ امنيت داخلي عراق بهايي است كه بايد براي روابطش با پريزیدنت صدام حسين پردازد.»^(۱)

ص: ۱۶۶

۱- ۲۹. واحد مرکزی خبر صداوسیماي جمهوری اسلامی ایران، بولتن راديوهای بيگانه، ۲۸/۹/۱۳۶۴، صص ۱۱ و ۱۲، راديو بي بي سي، ۲۷/۹/۱۳۶۴.

تلاش برای آمادگی نیروهای داوطلب و حضور گسترده آنان در جبهه‌ها ادامه دارد.

به گزارش خبرنگار روزنامه اطلاعات، در یک ماه اخیر، از شهرها و روستاهای استان همدان در مجموع یک لشکر از نیروهای مردمی بسیج در قالب دومین کاروان راهیان کربلا و نیز ۱۸۶ کامیون، تریلر، وانت از کمک‌های مردم این استان به ارزش ۱۳۰ میلیون ریال عازم جبهه‌های نبرد شده است. (۱)

امروز دو گردان رزمنده بسیجی از منطقه کنگاور باختران کمک‌های مردمی این منطقه و نیز گروه ۲۰ نفره‌ای از اعضای بسیج عراق در یزد با بدرقه مردم راهی جبهه‌ها شدند. (۲)

آقای هاشمی رفسنجانی فرمانده عالی جنگ در پنجمین روز از سمنار ویژه فرماندهان یگان‌های عمده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران خطاب به فرماندهان حاضر در جلسه گفت: «مردم از شماها خیلی انتظار دارند و شماها باید کاری بکنید که جنگ ان شاء الله با پیروزی تمام شود و این نیروهایی که در حال حاضر در خدمت جنگ هستند به خدمت سازندگی کشور درآیند.» وی با یادآوری اصل مهم دفاع از اسلام و قرآن، و اینکه هر جا از اسلام و قرآن دفاع شود، همان جا وطن است، دلیل اعزام گروهی از جوانان کشور را به لبنان همین اصل اعلام کرد. (۳)

آقای هاشمی پیروزی‌های ایران را در عملیات‌های گذشته نشانه قدرت جمهوری اسلامی برشمرد و با بیان اینکه از زمانی که تهاجم متقابل ما آغاز شده در هیچ عملیاتی نبوده که چیزی به دست نیاوریم، افزود: «راهی که با عقیده و انجام عمل پیش برود شکست ندارد. ... ما مشکلات و خیرات جنگ را برای کشورمان با هم می‌بینیم. جنگ از نظر ساختن انسان‌ها برای ملت ما خیلی مفید بوده که آثار آن بعدها مشخص می‌شود.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع در پایان سخنان خود خطاب به فرماندهان ارتش جمهوری اسلامی ایران گفت: «ما منتظر فتح نزدیک هستیم. ان شاء الله یک حرکت نیرومندی انجام دهیم. با این حرکت اخیر رزمندگان به سوی جبهه‌ها ملت از شما خیلی انتظار دارند. شما باید با یک همت والا و روحیه‌ای قوی از این نیروی عاشق برای پیروزی جنگ استفاده کنید و کاری کنید که این جنگ پیروزمندانه تمام شود تا بتوانیم از نیروهای آزادشده از جنگ برای بازسازی کشورمان و کمک به مسلمین دیگر کشورهای جهان استفاده کنیم.» (۴)

حکومت عراق طی فرمانی خدمت سربازی را به ۵ سال افزایش داد.

به نوشته بولتن خبری مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، پس از اینکه دولت سودان نیروهای سودانی را که در ارتش عراق علیه ایران می‌جنگیدند فراخواند، شورای انقلاب عراق

ص: ۱۶۷

۲-۳۱. همان.

۳-۳۲. همان، ص ۳.

۴-۳۳. روزنامه کیهان، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

خدمت سربازی را - که قبلاً از ۱۹ ماه به ۳ سال افزایش داده بود - در طی فرمانی جدید، به ۵ سال افزایش داد. در این فرمان همچنین تأکید شده که سربازان فراری به شدیدترین مجازات‌ها محکوم خواهند شد.^(۱) گفتنی است که از آغاز جنگ عراق علیه ایران تاکنون هیچ سربازی از خدمت ارتش عراق ترخیص نشده است.

۱

وزیر خارجه انگلیس اعلام کرد که این کشور مخالف فروش تجهیزات است که موجب تشدید یا طولانی شدن جنگ ایران و عراق شود. رادیو بی بی سی در این باره گفت: «وزیر خارجه بریتانیا در پارلمان این کشور طی سخنانی تأکید کرد که موضع رسمی دولت بریتانیا این است که با فروش آن نوع از تجهیزات نظامی به ایران یا عراق که موجب افزایش توانایی هریک از طرفین برای طولانی تر کردن یا تشدید جنگ شود مخالف است.» وی افزود: «در سال گذشته دولت بریتانیا اجازه تحویل یک کشتی تدارکاتی و دو کشتی نفربر را به ایران صادر کرد که سفارش آنها قبل از سقوط شاه در سال ۱۹۷۹ به بریتانیا داده شده بود.»

بی بی سی در ادامه گزارش خود گفت: «در ماه گذشته، ۳ دلال اسلحه در لندن مجرم شناخته شده اند و جرمانه مبادرت به فروش مسلسل به کشور عراق بود. همچنین در سال گذشته، این اتهام مطرح شد که کارکنان یکی از کارخانه های "رولزرویس" که سازنده موتورهای کشتی است، به طور غیرقانونی به نیروهای دریایی ایران لوازم یدکی فروخته اند. همچنین ۶ نفر از کارکنان نیروی دریایی امریکا اخیراً محکوم به این جرم شدند که به انبارهای نیروی دریایی دستبرد می زدند و اقلام دزدیده شده را به ایران می فروخته اند. این جریان فروش غیرقانونی تجهیزات طبق گزارش ها از سال ۱۹۸۱ به بعد ادامه داشته است و تا اندازه ای به یک ناو هواپیمابر امریکا به نام "گیتی هاوک" ارتباط داده شده که حامل هواپیماهای اف ۱۴ نظیر هواپیماهایی است که در دهه ۱۹۷۰ به ایران فروخته شده است.»^(۲)

۲

برخی منابع از توافق شوروی برای واگذاری تجهیزات نظامی بیشتر و پیشرفته به عراق و نیز قرارداد خرید هواپیمای آموزشی میان عراق و آرژانتین خبر دادند.

به گزارش آسوشیتدپرس از منامه: «منابع دیپلماتیک عرب ادعا کردند رهبران شوروی به تقاضای صدام حسین برای دریافت تسلیحات پیچیده که میزان آن فاش نشده است، به طور مطلوبی پاسخ داده اند. ... منابع دیپلماتیک عرب اضافه کردند که صدام حسین همچنین سعی می کند رضایت شوروی را برای گفت و گو با دوستان سوری اش و متقاعد ساختن این کشور جهت پایان دادن به حمایتش از ایران در مقابل عراق جلب نماید.»^(۳)

ص: ۱۶۸

۱- ۳۴. همان، ص ۳.

۲- ۳۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۵، ۲۹/۹/۱۳۶۴، صص ۸-۶، رادیو بی بی سی ۲۸/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۴، ۲۸/۹/۱۳۶۴، ص ۲۴، منامه - آسوشیتدپرس.

روزنامه کویتی الانبا به نقل از خبرنگار خود در مسکو نوشته است: «صدام در مذاکرات خود با رهبران شوروی موشک های "اس.اس ۲۱"، هواپیماهای "میگ ۲۷" و تانک های "تی ۷۲" درخواست کرده است.» به نوشته الانبا، صدام حسین از رهبران شوروی خواسته است که با استفاده از نفوذ خود بر سران سوریه و لیبی، کمک های این دو کشور به ایران را متوقف کنند.^(۱)

اما رادیو بی بی سی در این باره گزارش داد که در مورد توافق احتمالی میان رئیس جمهور عراق و رهبران شوروی هیچ گونه جزئیاتی منتشر نشده است و روشن است که شوروی قصد دارد سیاست رسمی بی طرفی در جنگ ایران و عراق را همچنان حفظ کند.^(۲)

از سوی دیگر، نشریه وزارت خارجه ایران به نقل از مجله ژاپنی میت نوشته است: «عراق یک قرارداد یک صد میلیون دلاری با یک شرکت آرژانتینی جهت خرید ۴۰ فروند هواپیما، قطعات یدکی مورد نیاز، کمک فنی و آموزشی و آموزش خلبان منعقد کرده است.»^(۳)

۱

در حالی که ایران از میانجیگری کشورهای منطقه برای پایان جنگ استقبال می کند، اما به دلیل رفتارهای ناعادلانه، این موضوع همچنان در بن بست خواهد ماند. محمدحسین طارمی کاردار سفارت جمهوری اسلامی ایران در عربستان، در گفت و گو با نشریه سعودی المجله گفت که ایران از میانجیگری کشورهای حوزه خلیج فارس به دلیل همسایگی، اسلامی بودن و عضویت در کشورهای غیرمتعهد استقبال می کند. وی دیدار اخیر وزیر خارجه ایران را از عربستان موفقیت آمیز خواند و درباره دلیل ناموفق بودن اقدامات میانجیگرانه گفت: «چون آنها از نقطه مطمئن و عادلانه شروع نمی کنند؛ اگر آنها قبل از هر چیز اعتراف کنند که متجاوز در جنگ رژیم عراق است، راه برای گفت و گوی بعدی هموار خواهد شد و در غیر این صورت هیچ امیدی برای اینکه این میانجیگری ها به جایی برسد، نیست.»^(۴)

۲

وضعیت بارگیری نفتکش ها از جزیره خارک و انتظار طولانی نفتکش ها برای بارگیری از جزیره سیری در گزارش روزنامه لویترز لیست چاپ لندن به نقل از منابع کشتیرانی در خلیج فارس چنین آمده است: «کاهش تعداد نفتکش هایی که نفت خام از جزیره خارک به جزیره سیری جهت صادرات حمل می کردند باعث طولانی شدن صف مشتریان نفت ایران در سیری شده است. ... پس از حملات هوایی اخیر عراق و آسیب دیدگی ۴ فروند از ۶ فروند نفتکش که نفت جزیره خارک را به جزیره سیری منتقل می کردند، هم اکنون بین ۱۴ تا ۲۰ فروند نفتکش جهت بارگیری در جزیره سیری معطل مانده اند و بارگیری گاهی تا ده روز به تأخیر می افتد.»

ص: ۱۶۹

۱- ۳۷. همان، صص ۱۳ و ۱۴، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۹/۱۳۶۴.

۲- ۳۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۹/۱۳۶۴، صص ۲ و ۳، به نقل از رادیو بی بی سی، ۲۷/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۹. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه، نشریه شماره ۱۶۹/۳، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۴- ۴۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۴، ۲۸/۹/۱۳۶۴، خبرگزاری قطر، ۲۷/۹/۱۳۶۴؛ و - دفتر نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۷، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۲ و ۱۳.

لویدز لیست افزوده است که روز سه شنبه به رغم پنجاه و ششمین حمله ادعایی عراق به جزیره خارک در چهار ماه گذشته، عملیات بارگیری نفت از این جزیره کماکان ادامه دارد. براساس گزارش این روزنامه، مجموع ظرفیت حمل نفت ۴ نفتکش آسیب دیده ایران به حدود یک میلیون و صد هزار تن می رسد. این روزنامه روز دوشنبه گزارش داده بود که مدت تأخیر در بارگیری نفت در جزیره سیری حداکثر به یک هفته می رسد، اما از کارافتادن نفتکش ۳۱۶ هزار تنی ولکان در حمله روز یکشنبه نیروی هوایی عراق، به این مدت افزوده است. (۱)

۱

نشریه ژون آفریک چاپ فرانسه در گزارشی تلاش عراق را برای جلوگیری از صدور نفت ایران، به رغم استفاده ارتش عراق از پیشرفته ترین سلاح های فرانسوی برای انهدام پایانه نفتی جزیره خارک، ناموفق خواند.

ژون آفریک نوشته است: «حمله به خارک که از روز ۱۵ ماه اوت (۲۴ مرداد ۱۳۶۴) آغاز شد و ظرف دو ماه هواپیماهای عراقی - که تا آن موقع حتی نمی توانستند به جزیره نزدیک شوند - به ادعای مقام های عراقی ۳۰ بار به تأسیسات نفتی خارک حمله کردند. مع ذلک زیان های وارده به مراتب کم اهمیت تر از آن بود که بغداد و سپس محافل نفتی لندن وانمود کرده بودند. بغداد در همان نخستین روز حمله (۱۵ اوت)، نابودی کامل ترمینال نفتی ایران را اعلام کرد و پس از نهمین حمله در ۱۶ سپتامبر (۲۵ شهریور)، محافل نفتی لندن نیز تصور کردند که تأسیسات خارک غیرقابل استفاده شده است، اما اندکی بعد همین محافل در قضاوت قبلی خود تجدیدنظر کردند و در اوایل ماه اکتبر (اواسط مهر)، اعلام داشتند که صادرات نفت خام ایران ۴۰ درصد کاهش یافته و از ۴/۱ یا ۵/۱ میلیون بشکه به ۸۰۰ هزار بشکه در روز کاهش یافته است. اما حقیقت این است که عراق هرگز نتوانست جلو صادرات نفت ایران را بگیرد، چراکه خارک هدف مهمی است و دسترسی به آن بسیار دشوار است.

عراقی ها پس از گذشت ۵۶ ماه و باوجود استفاده از سوپراتانداردها که پاریس به بغداد وام داده بود و موشک های معروف اگزوسه، هرگز نتوانسته بودند به ترمینال خارک نزدیک شوند، اما ناگهان در جریان چند حمله زیان هایی به آن وارد کردند. حقیقت این است که عراقی ها برای حمله به این جزیره از سلاح های پیشرفته جدیدی که از فرانسه دریافت کرده اند استفاده می کنند؛ به این ترتیب تکامل یافته ترین سلاح های فرانسه در نبرد خارک آزمایش می شود.

موشک آ.اس ۳ - که به وسیله لیزر هدایت می شود - از جمله این سلاح هاست. این موشک را می توان از فاصله ده کیلومتری به سوی هدف پرتاب کرد. به این ترتیب هواپیماهایی که موشک

ص: ۱۷۰

---

۱ - ۴۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۵، ۲۹/۹/۱۳۶۴، ص ۲۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی
۲۸/۹/۱۳۶۴.

را پرتاب می کند می تواند خیلی زود از منطقه خطر دور شود. عراقی ها همچنین تعدادی موشک آرما برای خنثی کردن دفاع ضد هوایی خارک از فرانسه تحویل گرفته اند؛ این موشک های فوق مدرن و بسیار گران بها پس از آنکه ایستگاه های رادار دشمن را از کار انداختند به هدف اصابت می کنند. ...

تصویر

هوایمای جنگنده سوپراتاندارد، ساخت فرانسه شعاع عمل (رفت و برگشت) ۲۰۰۰ کیلومتر، مجهز به موشک اگزوسه برای زدن کشتی، توانایی حمل ۲ بمب ۲۵۰ و ۴ بمب ۴۰۰ کیلوگرمی

علامه براین، فرانسوی ها دستگاه های هدایت لیزری این موشک ها را نیز در اختیار عراقی ها گذاشته اند. میراژهای "اف ۱" عراقی در حمله به خارک از این سلاح ها استفاده کرده اند. شرط لازم برای موفقیت این سیستم سلاح های پیچیده، وجود خلبانان آزموده است که عراق فاقد آن است. خلبانان عراقی ظرف این پنج سال نشان داده اند که از عهده انجام دادن چنین مأموریت های پیچیده ای بر نمی آیند. به باور کارشناسان، هم اکنون در عراق دو نیروی هوایی وجود دارد که یکی از آنها از هوایماهای شوروی و دیگری از میراژهای فرانسوی استفاده می کند. ظاهراً عراقی ها ناچار شده اند از خلبانان کشورهایی که از میراژهای فرانسوی استفاده می کنند از جمله خلبانان مصری استمداد کنند. مقام های ایرانی با اعلام دستگیری چند خلبان مصری این مطلب را تأیید کرده اند.

اکنون به نظر می رسد که عراق با وجود برخورداری از تکامل یافته ترین سلاح ها از نفس افتاده و به همین جهت از شدت حملات به جزیره خارک کاسته شده است. اعلامیه های نظامی بغداد در هفته های اخیر بیشتر درباره حمله به هدف های بزرگ دریایی یعنی نفتکش هاست و این به آن معنی است که عراق بار دیگر برای نزدیک شدن به خارک با مشکلاتی روبه رو شده است. در این میان وسایل دفاعی خارک نیز تقویت شده است.

آقای رفسنجانی رئیس پارلمان ایران که در اوایل ماه اکتبر از تأسیسات خارک دیدن کرد، در بازگشت به تهران گفت وسایلی که برای بارگیری نفت و دفاع از ترمینال به کار گرفته شده طوری است که بمب افکن های عراقی هرگز نخواهند توانست جلوی صادرات نفت ایران را بگیرند.

در حال، به اعتقاد ناظران غافلگیری ناشی از سلاح های جدید نمی تواند برای مدت زیادی ادامه داشته باشد و در یک جنگ طولانی هیچ سلاحی هر قدر هم تکامل یافته باشد نمی تواند

برای مدت زیادی همچنان سلاح مطلق باقی بماند. به عبارت دیگر، ایرانیان که وسیله مقابله با موشک معروف اگزوسه را یافته اند خواهند توانست وسیله دیگری برای مقابله با سلاح های جدید عراق پیدا کنند و شاید هم اکنون به این وسیله دست یافته باشند.»

نشریه ژون آفریک ضمن اشاره به راه های صدور نفت ایران از جمله ایجاد مرکز جدیدی برای بارگیری و تداویری برای ساختن خط لوله های جدید نفتی افزود: «همه چیز حاکی از آن است که طرح بغداد برای خفقان اقتصادی جمهوری اسلامی از راه فلج کردن صادرات نفتی آن، شکست خورده است. حتی اگر بر فرض، عراقی ها می توانستند جلو صادرات نفت از جزیره خارک را بگیرند ایران می توانست مراکز جدیدی برای صدور نفت به قیمت کاهش هزینه ها و محدود کردن عملیات نظامی به وجود بیاورد.»^(۱)

۱

درحالی که امریکا در تلاش برای شکستن هم پیمانی ایران و سوریه و لیبی است، وزیر ارشاد اسلامی ایران در پایان سفر به سوریه از گسترش همکاری ها با این کشور خبر داد.

نشریه لبنانی الکفاح العربی نوشته است: «یک طرح امریکایی برای از هم پاشیدن هم پیمانی جمهوری اسلامی ایران، سوریه و لیبی که امریکا را از تک روی در منطقه خاورمیانه بازمی دارد در جریان است تا از این طریق توازن نیروهای مخالف امریکا بر هم بخورد و مقدمات تحقق صلح امریکایی فراهم آید.» به نوشته الکفاح، امریکا می خواهد با راه اندازی جنگ میان مصر و لیبی و تحلیل بردن توان دو طرف، وابستگی اقتصادی و نظامی رژیم مصر به امریکا را افزایش دهد. علاوه بر این، در اجرای طرح امریکا علیه اتحاد ایران و سوریه و لیبی، مبارک در مصاحبه با روزنامه کویتی السیاسه گفت: «ما به قذافی در قاهره خوشامد می گوئیم و آنچه از او می خواهیم روابط حسنه است.»^(۲)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «آقای خاتمی صبح امروز در یک مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی در دمشق، امضای پروتکل فرهنگی بین ایران و سوریه را که روز گذشته صورت گرفت، توافقنامه ای وسیع و گسترده توصیف کرد. وزیر ارشاد اسلامی بارزترین وجه مشترک جمهوری اسلامی ایران و سوریه را مبارزه با صهیونیسم و امپریالیسم ذکر کرد و افزود: ما کشور سوریه را زنده و مصمم برای مبارزه با اسرائیل دانسته و باتوجه به تلاش این کشور در جهت پیشرفت و نیل به این اهداف، توسعه همکاری های بیشتر میان ایران و سوریه را پیش بینی می کنیم.»

آقای خاتمی درباره جنگ تحمیلی با بیان اینکه تا سقوط متجاوز به دفاع خود ادامه می دهیم، افزود: «ما اولین نتایج مفید این جنگ را کنار رفتن پرده از چهره صهیونیستی صدام می دانیم و حضور نیروهای پیشرو عرب در کنار جمهوری اسلامی و پیوستن رژیم عراق به مزدوران

ص: ۱۷۲

۱- ۴۲. روزنامه اطلاعات، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۱۶، روزنامه ژون آفریک چاپ فرانسه.

۲- ۴۳. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

امریکا مانند مصر را نیز دلیلی دیگر بر این حقیقت روشن دانسته و بر پیروزی خود در این جنگ تحمیلی ایمان داشته و آن را طولانی نمی دانیم.»

وی درباره رابطه با کشورهای عرب حوزه خلیج فارس گفت: «ما همواره خواستار مناسبات خوب با این کشورها بوده و اخیراً نیز ما شاهد واقع بینی بیشتر این کشورها بوده ایم که این امر باعث تأثیر مثبت در مناسبات با همسایگان ما خواهد بود.»

وزیر ارشاد اسلامی افزود: «انقلاب اسلامی ایران با زنده کردن مجد و عظمت اسلام، یک اثر طبیعی در میان مردم مسلمان جهان داشت و مسلمانان احساس کرده اند که می توانند انقلاب عظیم و آزادی بخش علیه استعمار و استکبار به وجود آورند و لذا توده های میلیونی مردم مسلمان، عزت و عظمت خود را در چهره جمهوری اسلامی دیده و طبیعی است که بدون هیچ مسئله ای، مسلمانان خود را به جمهوری اسلامی ایران نزدیک دانسته و ما همبستگی و وحدت مسلمین را یک امر بدیهی و اجتناب ناپذیر می دانیم.»^(۱)

۱

هیئت پارلمانی فرانسه در بازگشت از سفر ایران، از مذاکره درباره سرنوشت گروگان های فرانسوی در لبنان اظهار نارضایتی کرد و مذاکره در مورد شکستن بن بست روابط دو کشور را بسیار مثبت خواند.

رادیو فرانسه امروز در گزارشی در این باره گفت: مأموریت هیئت پارلمانی فرانسه که هفته پیش وارد تهران شده بود به پایان رسید. چهار نماینده مجلس اعلام کردند تهران هرگونه مسئولیت در مسئله گروگان های فرانسوی در لبنان را رد کرد. این نمایندگان گفتند امیدوار بودیم که سرنوشت گروگان های فرانسوی مشخص گردد، ولی بدبختانه تهران اعلام کرد این یک مشکل فرانسه - لبنان است. از سوی دیگر، دو نماینده حزب اتحاد برای دموکراسی و حزب سوسیالیست ها از اطلاعاتی که مقامات ایرانی در اختیارشان گذاشتند راضی نیستند. ژان ماری دایه در گفت و گو با خبرنگار ما گفت با خبرنگار ما گفت با دو تن از اعضای پارلمانی ایران از جمله رئیس کمیسیون اقتصادی که یک روحانی است و همچنین با معاون نخست وزیر که هنوز کاردار ایران در پاریس است، دیدار داشتیم و خلاصه باید عرض کنم دیدارها در سطح مقامات عالی رتبه صورت گرفت و من فکر می کنم طرفین خیلی صریح مقاصد خود را بیان می کردند و تزهتاهای ایرانی من این بود که اگر دیپلماسی فرانسه در مسیر انسان دوستانه باشد روابط دو کشور بهبود خواهد یافت.

آقای ژاک مارتن (یکی از مدیران کل سابق در وزارت خارجه فرانسه) در رأس یک هیئت عالی رتبه برای بررسی شروط ایران در آینده نزدیک راهی تهران می شود. شروط ایران

ص: ۱۷۳

عبارت اند از: قطع کمک های نظامی به عراق؛ اخراج مخالفین ایرانی در فرانسه؛ مسئله یک میلیارد دلار. اگر این مسائل حل شود تهران می تواند برای آزادی گروگان های فرانسوی در بیروت نقش میانجیگری را ایفا نماید»^(۱).

خبرگزاری آسوشیتدپرس هم در گزارشی از سفر هیئت فرانسوی به نقل از ژان ماری دایه گفت که توضیحات مقامات ایرانی در مورد گروگان ها ما را متقاعد نکرد، ولی ما برای حفظ جان گروگان ها از طلب توضیحات بیشتر خودداری کردیم. دایه افزود که اگر مذاکرات به خوبی پیش برود ایرانی ها ممکن است برای اثبات حسن نیت خود راه آزادی گروگان های فرانسوی در بیروت را هموار کنند. وی تأکید کرد که در گفت و گوهای ده ساعته با مقامات ایران پیشرفت هایی برای آزادی رئیس دفتر ایرفرانس در تهران - که از آوریل گذشته به جرم اعمالی مغایر با اخلاق اسلامی در ایران زندانی است - حاصل شد. وی هدف اصلی سفر هیئت پارلمانی فرانسه به ایران را شکستن بن بست روابط ایران و فرانسه و فراهم آوردن فضایی مناسب برای از سرگیری گفت و گوها بین مقامات دو کشور بوده و در این رابطه نتیجه سفر بسیار مثبت بود.^(۲)

۱

لهستان خواستار توسعه روابط اقتصادی با ایران شد. در پی تغییر مواضع لهستان در مورد ایران و دادن رأی مخالف نماینده این کشور به قطعنامه ای که علیه ایران (درباره نقض حقوق بشر) در سازمان ملل به رأی گذاشته شد، سفیر لهستان در ایران امروز در دیداری با سرپرست اداره دوم سیاسی وزارت امور خارجه ایران از پایین بودن مبادلات ۱۶۰ میلیون دلاری دو کشور اظهار تأسف کرد. وی خواستار توسعه روابط اقتصادی دو کشور شد و با توجه به کاهش قیمت نفت پیشنهاد خرید ۵/۱ میلیون تن نفت در برابر کالاهایی را که تولیدش در جهان شاخص است، کرد. وی همچنین فروش ۱۷ کشتی ماهی گیری و ۲ نفتکش با ظرفیت یک صد هزار تن را به ایران پیشنهاد کرد.^(۳)

۲

توابع ندامتگاه عادل آباد شیراز در نامه ای به آقای هاشمی رفسنجانی، جنایت ها و خیانت های منافقین و گروهک های ضدانقلاب را محکوم کردند و ضمن حمایت از ادامه جنگ تا پیروزی نهایی خواستار مشارکت در جبهه های جنگ علیه صدام، منافقین و ابرقدرت ها شدند.

دفتر ریاست مجلس شورای اسلامی با صدور نامه ای در پاسخ به نامه توابع ندامتگاه عادل آباد شیراز، اندوه خود را از فریب خوردن برخی از جوانان کشورمان اعلام و از خداوند متعال مسئلت کرده تا روزی شاهد بازگشت آنها به آغوش گرم خانواده، جامعه و صحنه های نبرد باشند.^(۴)

ص: ۱۷۴

۱- ۴۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۴، ۲۸/۹/۱۳۶۴، ص ۳۶، بخش فرانسه رادیو فرانسه، ۲۷/۹/۱۳۶۴.

۲- ۴۶. همان، ص ۳۴، پاریس - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۷/۹/۱۳۶۴.

۳- ۴۷. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه، نشریه شماره ۱۶۹/۳، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۴- ۴۸. روزنامه اطلاعات، ۲۷/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

شامگاه امروز در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران سه جلسه برای بررسی وضعیت مناطق ام الرصاص و هور الهویزه و بررسی اقداماتی که برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در این مناطق انجام شده است، تشکیل شد. گزارش این جلسات با استفاده از یادداشت های راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در این جلسات و نوارهایی که ضبط کرده است، درج می شود.

در اولین جلسه که حدود ساعت ۱۹ آغاز شد و در ساعت ۲۰:۳۰ پایان یافت، (۱) اقدامات قرارگاه کربلای ۱ و یگان های تحت امر این قرارگاه در منطقه ام الرصاص بررسی شد.

در آغاز عزیز جعفری فرمانده قرارگاه کربلای ۱ در گزارشی از وضعیت آماده سازی منطقه ام الرصاص، با اشاره به تصمیم گیری برای اجرای عملیات در این منطقه هم زمان با عملیات اصلی یا عملیات پشتیبانی، گفت اقدامات آماده سازی منطقه ام الرصاص نسبتاً جلو است.

در ادامه جلسه، سید کاظم

میرحسینی فرمانده تیپ ۱۸ الغدیر، گزارش اقدامات شناسایی منطقه مأموریت این تیپ در جزایر ام الرصاص و ام البابی را بیان کرد. وی درباره شناسایی های چند روز اخیر گفت نیروهای اطلاعات از دو محور (سمت چپ نهر عرایض و اسکله) به سوی جزیره ام الرصاص رفتند. در این محور سنگرهای دشمن بلوکی و سیمانی است و تعداد کمی از افراد دشمن در جزیره دیده شده اند. از محور سمت کارون نیز دو سه شب رفتند ولی چون

ص: ۱۷۷

۱- این جلسه در محل سایت اهواز برگزار شد و برادران محسن رضایی، رحیم صفوی، عزیز جعفری (فرمانده قرارگاه کربلای ۱)، نورعلی شوشتری (جانشین فرمانده قرارگاه کربلای ۱)، رضا آزادی (مسئول طرح عملیات قرارگاه کربلای ۱)، کمیلی (جانشین مسئول اطلاعات عملیات قرارگاه کربلای ۱)، ابراهیم سنجقی، حسن دانایی فر، حسن شفیع زاده (مسئول توپخانه قرارگاه خاتم)، سیدمهدی مبلّغ، علی عبداللّهی، علی فضلّی (فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع))، اسماعیل قاآنی (فرمانده تیپ ۲۱ امام رضا(ع))، سید کاظم میرحسینی (فرمانده تیپ ۱۸ الغدیر) نصرت الله کاشانی (از مسئولان مهندسی)، و جواد زمان زاده (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) حضور داشتند.

سیم خاردارها بسیار و نیروی دشمن زیاد است نتوانستند به کانال برسند. در محور دیگر برای شناسایی از پشت ام الرصاص، باوجود نگهبان ها و تیربارها، بچه ها راه نفوذ پیدا کردند و تا حدود ۳۰ متری نیزارها پیش رفتند. نیروهای شناسایی در ادامه نفوذ خود به جاده ای شنی و سپس به خاکریزی با ارتفاع یک متر رسیدند. در شناسایی شب بعد از آن نیز به پشت ام الرصاص رسیدند و تا پشت جزیره ام البابی رفته اند. در نوک این جزیره چند سنگر نگهبانی و سیم خاردار بسیاری بوده است. از آنجا به جزیره ام البابی رفته و به دژی با ارتفاع ۷۰/۱ متر رسیده اند. میرحسینی توضیح داد که کنار جزیره سیل بندی به ارتفاع ۲ متر و عرض ۳ تا ۴ متر است و خودروهای عراقی روی آن تردد می کنند.

تصویر

سیدمحمدکاظم میرحسینی
فرمانده تیپ ۱۸ الغدیر

فرمانده تیپ ۱۸ الغدیر پس از گزارش شناسایی، تعداد نیروهای آماده عملیات این تیپ را سه گردان ۲۵۰ نفره و حدود ۱۲۰ نفر را درحال آموزش غواصی اعلام کرد و در ادامه، طرح مانور گردان های این تیپ را برای شکستن خط دشمن، خاموش کردن تیربارها، گرفتن سرپل و پاک سازی سرپلی ۲ کیلومتری و آماده کردن ساحل برای پهلوگیری قایق هایی که رزمندگان مرحله دوم را به جزیره ام الرصاص می رسانند، تشریح کرد. سپس درباره مشکلاتی که ممکن است نیروهای تیپ الغدیر در پیشروی با آن مواجه شوند بحث شد و اصلی ترین پیشنهاد برای حل آن، افزایش تعداد غواصان این تیپ بود. (۱)

در ادامه جلسه علی فضلی فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) درباره اقدامات آماده سازی، تعداد گردان ها و آموزش نیروهای این تیپ گزارش داد. وی ابتدا با اشاره به اسارت دو تن از نیروهای شناسایی این تیپ - که حدود ۹ شب قبل اسیر شده اند - گفت آنها از بچه های قدیمی جنگ بودند و برای انجام دادن مأموریت خود مجبور بودند که روز آنجا بمانند. وی در پاسخ به سؤال محسن رضایی که این دو تن چه اطلاعاتی داشتند، گفت که آنها از تصمیم ما برای تخریب پل (ارتباط ساحل عراق در اروند و جزیره ام الرصاص) و نیز مأموریت تیپ الغدیر در این منطقه اطلاع داشتند. وی افزود بعد از این حادثه، نیروهای دشمن تعویض شده اند.

جانشین مسئول اطلاعات قرارگاه کربلای ۱ نیز درباره اقدامات ارتش عراق بعد از حادثه مذکور گفت بعد از این اتفاقات دشمن تغییراتی داده است. بعد از دفعه اول که بچه ها برای

ص: ۱۷۸

(قرارگاه خاتم سپاه، ۲۸/۹/۱۳۶۴، نوار شماره ۱۶۹۲۴)، راوی: جواد زمان زاده، صص ۱۱ - ۱.

شناسایی رفتند و دشمن آنها را دیده بود، گوشه جزیره ماهی و شرق جزیره ام الطویله را شدید تقویت کرد، موانع را اضافه کرد و شروع به بتنی کردن سنگرهایش کرد. حدود ۱۵۰۰ متر نخل ها را از بین برد و هلیکوپترهایش بارها به گشت پرداختند. در ۱۹ آذر، دو قایق ۱۰ نفره از نیروهای عراقی در حال گشت دیده شدند. در ۲۴ آذر، حدود هزار نفر نیرو به این منطقه آورد و با تقسیم در دسته های ۱۰ نفری و توجیه آنها، در روزهای ۲۴، ۲۵ و ۲۶ آذر هر روز سه ساعت مانور کردند. همچنین شب ها گلوله های منور بسیاری شلیک می کنند و با خمپاره ۶۰ میلی متری آتش اجرا می کنند، سطح آب را با تیربار می زنند و با کوچک ترین صدا، نارنجک پرتاب می کنند. خط اول دشمن تالب آب ۲۵۰ متر فاصله دارد.

فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) گفت ما برای اجرای مأموریت در این منطقه سه راهکار در سمت چپ نهر عرایض شناسایی کرده ایم که یکی از راهکارها با تیپ الغدیر مشترک است. وی درباره طرح مانور گردان ها و گروهان هایش، چگونگی رسیدن به ساحل دشمن، اقدامات پیش بینی شده برای تخریب پل ارتباطی دشمن به جزیره ام الرصاص، چگونگی خط شکنی گروهان های غواص و عبور آنها از اروند، گرفتن سرپل و گسترش نیروها و آماده کردن زمینه عبور نیروهای قایق سوار توضیح داد.

علی فضلی توان رزمی تیپ سیدالشهدا(ع) را ۷ گردان اعلام کرد که ۵ گردان آن دارای کادر کامل هستند و بقیه کمبود کادر دارند. از اینها ۳ گردان آموزش های مقدماتی و آموزش شنا را گذرانده اند و بقیه اخیراً در طرح کاروان راهیان کربلا اعزام شده اند. حدود ۱۶۰ تن از نیروها برای غواصی انتخاب شده اند که ۶۰ تن از آنان آموزش دیده اند و بقیه هم آموزش های مقدماتی را طی می کنند.

باتوجه به توان مناسب تیپ سیدالشهدا(ع)، محسن رضایی از فرمانده قرارگاه کربلای ۱ خواست افزایش خط حد این تیپ و کاهش خط حد تیپ ۱۸ الغدیر بررسی شود و تیپ الغدیر توان بیشتری را صرف پیشروی در عمق بکند. وی همچنین تأکید می کند که نیروها هرچه سریع تر آموزش های خود را تکمیل کنند و تا ۱۵ دی ماه آماده عملیات شوند.

در ادامه جلسه، اسماعیل قاآنی فرمانده تیپ ۲۱ امام رضا(ع) گفت فقط چند روز است در منطقه ام الرصاص به ما مأموریت داده شده و قرار است نیروهای ژاندارمری که از قبل در این منطقه مستقر بوده اند تا فردا خط را تحویل بدهند، سپس کار را شروع کنیم. (۱) وی اضافه کرد باتوجه به اینکه مأموریت تیپ ۲۱ در منطقه ام الرصاص تازه ابلاغ شده، فرصت برای آموزش و آمادگی کم است.

در بخش پایانی جلسه، رحیم صفوی به مسئولان قرارگاه کربلای ۱ و فرماندهان یگان هایی که در منطقه عملیاتی صف (ام الرصاص و ام البابی) مأموریت دارند چند نکته مهم را یادآوری کرد:

ص: ۱۷۹

۱. استفاده از کارون در عبور اولیه که برای معبر اصلی پیش بینی کرده اید، اشکالی ندارد ولی در ادامه عملیات متکی به این معبر نباشید چون دشمن آتش پرحجم و شدیدی روی آن اجرا می کند و از حالا نهر عریض و اسکله های ثابت و متحرک دیگری را برای تردد در نظر بگیرید.

۲. در شکستن خط و در نگهداری خط تصرف شده، از نیروهای کیفی استفاده کنید. دشمن آتش بسیار پرحجمی روی جزایر اجرا می کند؛ نیروی کم و ورزیده و با کیفیت برای دفاع در نظر بگیرید و سلاح مناسب به آنان بدهید.

۳. تعداد آر.پی.جی زن ها، تعداد تیربارچی ها و تعداد خمپاره اندازه های ۶۰ میلی متری را اضافه کنید. با توجه به هجوم هلیکوپترها برای زدن نیروها، باید با سلاح های پدافند هوایی و توپ های زمانی این جزایر را حفظ کنید.

۴. بی دقتی در شناسایی یک عملیات را با شکست مواجه می کند و دقت در آن می تواند یک عملیات را پیروز کند.

فرمانده کل سپاه نیز ضمن یادآوری اهمیت شناسایی گوشه شرقی جزیره بوارین و استفاده از نهر خین و ضرورت تمرین نیروها در مورد ایجاد دیواره ای در مقابل آتش دشمن با استفاده از گونی و شن و خاک، بر تسریع در تکمیل آموزش نیروها و آمادگی برای عملیات تا ۱۵ دی ماه تأکید کرد.^(۱)

۱

دومین جلسه شامگاه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران با حضور فرمانده کل و مسئولان نیروی زمینی سپاه پاسداران و فرمانده و مسئولان قرارگاه کربلای ۱ و فرماندهان یگان های مأمور آماده سازی دو منطقه در هورالهویزه تشکیل شد.^(۲)

در این جلسه فعالیت های آماده سازی و شناسایی انجام شده در منطقه عملیاتی حنین (ابوخصاف، پاسگاه معلق...) و منطقه عملیاتی تبوک (منطقه الحسان) در هورالهویزه و مشکلات آنها بررسی شد. در آغاز عزیز جعفری فرمانده قرارگاه کربلای ۱ بیان کرد که شناسایی

ص: ۱۸۰

۱-۳. سند شماره ۱۷۵۱۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی آماده سازی منطقه ام الرصاص (۲۸/۹/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم سپاه، نوار شماره ۱۶۹۲۵، راوی: جواد زمان زاده، صص ۱۰ - ۱.

۲- این جلسه در محل سایت اهواز از ساعت ۲۰:۳۰ تا ۲۱:۴۵ تشکیل شد و در آن رضا آزادی، محمد باقری، غلامرضا جعفری (فرمانده لشکر ۱۷)، عزیز جعفری، حسن دانایی فر، حمید رضایی (مسئول اطلاعات قرارگاه نصرت)، محسن رضایی، حبیب الله شمایل (فرمانده تیپ ۱۵)، نورعلی شوشتری، سیدرحیم صفوی، علی عبداللهی، نصرت الله کاشانی (از مسئولان مهندسی)، کمیلی (اطلاعات قرارگاه کربلای ۱)، محمد کوثری (فرمانده لشکر ۲۷)، مهدی کیانی (فرمانده تیپ ۳۲)، سیدمهدی مبلغ، علی هاشمی (فرمانده قرارگاه نصرت) و جواد زمان زاده شرکت داشتند.

منطقه عملیاتی تبوک از حدود یک ماه پیش به طور فعال به همت نیروهای تیپ بدر شروع شده است و یگان های دیگر با کمک و در کنار تیپ بدر توجیه شده و به شناسایی پرداخته اند. وی افزود پس از بررسی ها به این نتیجه رسیده ایم که در منطقه تبوک لشکر حضرت رسول(ص) در جناح راست، لشکر علی بن ابی طالب(ع) در جناح چپ و تیپ بدر و تیپ شهدا نیز در وسط عملیات کنند.

تصویر

اسماعیل دقایقی
فرمانده تیپ ۹ بدر

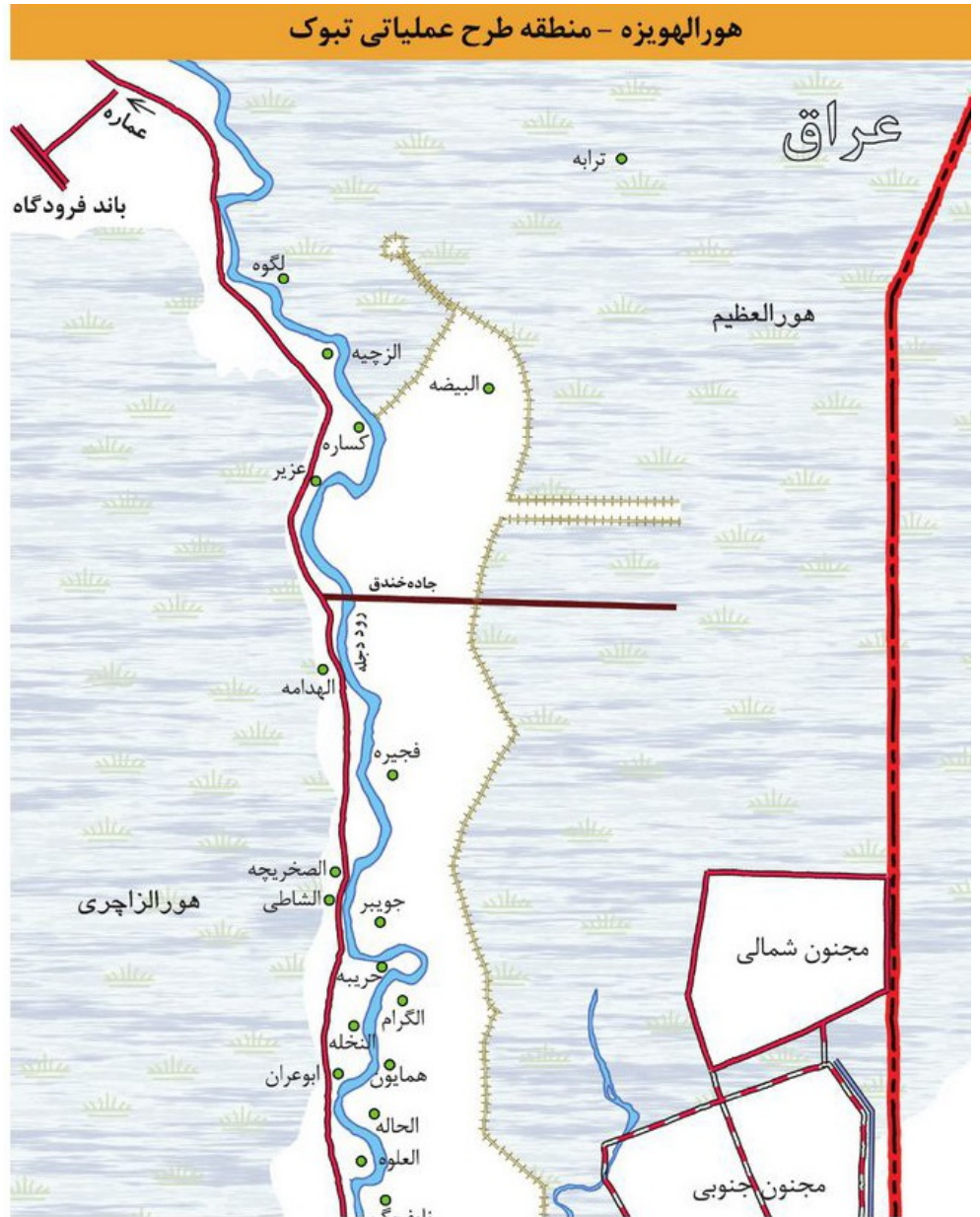
اسماعیل دقایقی فرمانده تیپ ۹ بدر در ادامه جلسه گزارشی از اقدامات شناسایی و وضعیت منطقه بیان کرد: الان دشمن بر منطقه مسلط است. فاصله سنگرهای دشمن قبلاً ۵۰ متر بود که اخیراً بین سنگرها، سنگر بتنی گذاشته که فاصله سنگرها ۲۰ متر شده است. در تمام جاها - بجز برخی نقاط - و آبراه ها نی ها را خوابانده و سیم خاردار گذاشته است. روی دژ دکل های شش متری گذاشته و روی آنها تیربار دولول مستقر کرده است. دقایقی افزود که شناسایی های بسیاری در این منطقه انجام شده و ادامه دارد؛ نیروهای شناسایی تا ۵۰ متری عراقی ها می روند و با چشم وضعیت دشمن را می بینند و صدایشان را می شنوند. عراقی ها چهار تلمبه گذاشته اند و آب ها را خالی می کنند. می خواهند سریع اینجاها را خشک کنند. وی تأکید کرد که الان وضعیت مناسب است و هرچه زودتر باید عملیات کرد. وی گفت اگر نیرو بیاید، تعداد گردان های تیپ بدر را می توانیم به ۴ گردان ۱۸۰ نفری برسانیم. وی گفت که ۴۰ کیلومتر خط پدافندی داریم.

لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) یگان دیگری است که در منطقه تبوک مأموریت دارد. محمد کوثری فرمانده این لشکر درباره اقدامات این یگان در هور گفت یک تیم ۶ نفره شناسایی با کمک تیپ بدر به منطقه و آبراه های آن آشنا شدند و تا جایی که ممکن بود از آبراه ها فیلم برداری کردند تا بتوانند فرماندهان گردان ها و مسئولان واحدها را توجیه کنند. کوثری افزود برای عملیات در این منطقه ما ۴ گردان سازمان یافته با کادر خوب و یک گروهان آر.پی.جی زن داریم. یک گردان هم بدون کادر داریم که قرار است از تهران بفرستند. وی گفت آموزش غواصی تازه شروع شده است. فرمانده لشکر ۲۷ مشکل اصلی برای عملیات این منطقه را نبودن آبراه مناسب یا بسته بودن آبراه ها ذکر کرد.

لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز از یگان های مأمور در منطقه تبوک است. غلامرضا جعفری

فرمانده این لشکر توضیح داد که خودش و چند تن از مسئولان لشکر به منطقه توجیه کلی شده اند، و به دلیل مشکلات منطقه، کار شناسایی انجام نشده و اطلاعات زیادی از منطقه ندارند. وی افزود که حدود ۵ گردان نیرو داریم که کسری هایی دارند و عده زیادی از نیروها مأموریتشان تمام شده، اما آنان را برای عملیات نگه داشته ایم. غلامرضا جعفری اضافه کرد که بخشی از نیروها آموزش عمومی گذرانده اند. دو گردان از نیروها در تهران و مشهد و باختران آموزش شنا دیده اند و دو گردان دیگر نیز مشغول آموزش اند. فرمانده لشکر ۱۷ در پاسخ به سؤال فرمانده کل سپاه درباره تربیت غواص گفت که تعدادی از نیروهای واحدهای تخریب، اطلاعات و یگان دریایی آموزش غواصی گذرانده اند، اما به دلیل اینکه مأموریت خط شکنی لشکر ۱۷ در منطقه فاو و منتفی شده است، نیرو برای آموزش غواصی نفرستادیم که محسن رضایی تأکید کرد به شما گفتیم که همیشه نیروی خط شکن غواص تربیت کنید.

بخش دوم جلسه به بررسی اقدامات یگان های مأمور به منطقه دیگری از هور الهویزه، شامل ابوخصاف، پاسگاه معلق و برکه عظیم - که منطقه حنین نام گذاری شده - اختصاص یافت. مهدی کیانی فرمانده تیپ ۳۲ انصارالحسین (ع) در این باره گفت: کارهای شناسایی ما تقریباً کامل شده است. نیروهای شناسایی تا حدود ۵۰ متری جاده ابوخصاف رفته اند. سنگرهای دشمن نسبت به گذشته افزایش یافته است. ... آماده ایم که برای عملیات با استفاده از نی بُر و وسایل دیگر آبراه مناسبی را برای عملیات بازسازی کنیم. ... دشمن در اطراف برکه عظیم سه کمین دارد. وی افزود در خط حد تیپ انصارالحسین (ع) یک راهکار روی جاده ابوخصاف وجود دارد. کیانی پیشنهاد کرد بخشی از خط حد تیپ امام حسن (ع) نیز به تیپ انصارالحسین (ع) واگذار شود تا از راهکار دیگری که در این محدوده است نیز استفاده شود. وی افزود که تا روز گذشته مهندسی تیپ انصارالحسین روی جاده کار می کرد و از دیروز جهاد اعلام کرده که می تواند در سه شیف روی این جاده کار کند؛ جهاد ۵۰ کمپرسی در این منطقه دارد. فرمانده تیپ انصار گفت که فرماندهان گردان هایی که قرار است در این منطقه عملیات کنند به منطقه توجیه شده اند. وی افزود: ۵ گردان کامل داریم؛ ۴ گردان آموزش های عمومی را دیده اند؛ ۲ گروهان هم قرار است آموزش ویژه ببینند. تعداد ۲۵ نفر آموزش غواصی را در مرکز گذرانده اند و ۳۰ نفر را هم تیپ آموزش داده است. وی درخواست کرد که برای آماده شدن سریع تر، سلاح های لازم و پل و بَلَم در اختیار این تیپ گذاشته شود.

تیپ امام حسن (ع) یگان دیگری است که در منطقه عملیاتی حنین در هور مأموریت دارد. حبیب الله شمایللی فرمانده این تیپ، خط حد یگانش را پاسگاه شرکت نفت و پاسگاه معلق اعلام کرد و با اشاره به وضعیت نامناسب منطقه و نبودن آبراه مناسب، گفت نیروهای شناسایی که با بلم می روند، ۴ ساعت در راه اند تا به اطراف هدف برسند. همه منطقه را نی هایی به ارتفاع ۴ متر پوشانده، برای رفتن با بلم باید نی ها را با دست بگیرند که بتوانند عبور کنند. عرض آبراهی که می خواهند به طرف هدف بروند ۵/۱ متر است. نیروهای شناسایی در روز تا ۱۵۰ متری دشمن رفته اند و از آنجا منطقه را بررسی کرده اند. دشمن روی جاده خاکریز زده و در هر ۵۰ متر خاکریز را شکافته و با احداث سکو تیربارهای دولول، تفنگ ۱۰۶ میلی متری و دیگر سلاح های لازم را مستقر کرده است. در چپ و راست پاسگاه تیربار دولول مستقر کرده است. اطراف پاسگاه سنگرها نزدیک به هم و با فاصله ۲۰ تا ۳۰ متر احداث شده است. با استقرار دکل نیز شبانه روز منطقه را دیدبانی می کند. نیروهای شناسایی پاسگاه شرکت نفت را ۲۵ آذر و پاسگاه معلق را ۲۷ آذر بررسی و شناسایی کردند. مشکل اصلی برای عملیات در این منطقه نبودن آبراه مناسب است. برای باز کردن و عریض کردن آبراه، مهندسی تلاش بسیاری کرده، لجن زیادی با بیل مکانیکی بیرون ریخته اند ولی چون زیر آن رمل است، سست است و مرتب ریزش می کند.

فرمانده تیپ امام حسن (ع) نیروهای رزمی این تیپ را ۳ گردان اعلام کرد که بخشی آموزش دیده و بقیه باید آموزش ببینند. وی افزود که واحدهای تخصصی این تیپ از جمله ادوات، توپخانه و تخریب نیرو ندارند و ناقص اند و نیروهای پاسداری که با اجرای طرح نوبه ای به این تیپ اعزام شده بودند مأموریتشان تمام شده و رفته اند.

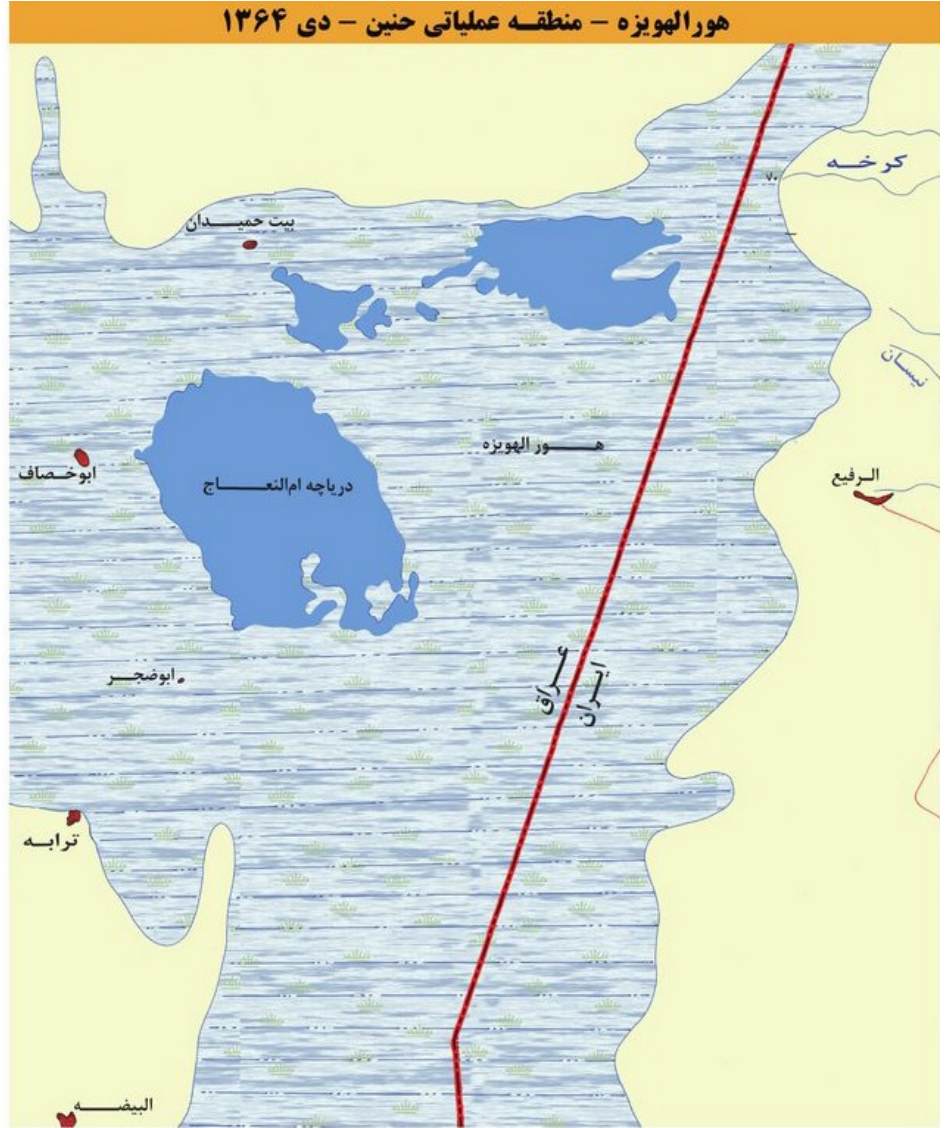
در بخش پایانی جلسه، فرمانده کل سپاه به فرماندهان تیپ های امام حسن (ع) و انصارالحسین (ع) تأکید کرد که فرمانده گردان ها هر چه زودتر طرح هایشان را برای عملیات آماده کنند تا بایم آن را بررسی کنیم و مانورشان را ببینیم. وی افزود شما باید حداکثر تا ۱۵ دی ماه آماده باشید. بیشتر از این فرصت ندارید. امکانات لازم برای عملیات را زودتر بگیرید. (۱)

علی هاشمی فرمانده قرارگاه نصرت - که مسئولیت فرماندهی پدافند منطقه هورالهویزه را به عهده دارد - در پایان به بیان گزارش کلی اقدامات مهندسی و شناسایی این قرارگاه در منطقه هور و همکاری هایی که با یگان های مأمور عملیات در این منطقه شده است، پرداخت. (۲)

ص: ۱۸۴

-
- ۱- ۴. سند شماره ۱۷۶۳۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی آماده سازی عملیات در منطقه هور (۲۸/۹/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم الانبیا (ص) سپاه، نوار شماره ۱۶۹۲۶، راوی: جواد زمان زاده، صص ۲۴ - ۱.
- ۲- ۵. سند شماره ۱۷۵۲۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی آماده سازی عملیات در منطقه هور (۲۸/۹/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم الانبیا (ص) سپاه، نوار شماره ۱۶۹۲۷، راوی: جواد زمان زاده، صص ۶ - ۱.

در آخرین جلسه قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران به لشکرهای ۲۷ حضرت رسول(ص) و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) مأموریت های جدیدی در منطقه فاو واگذار شد. این جلسه از ساعت ۲۲ تا ۲۲:۳۵ با حضور رحیم صفوی، عزیز جعفری، نورعلی شوشتری، محمد کوثری، غلامرضا جعفری و حسن دانایی فر در سایت اهواز تشکیل شد.

در آغاز، رحیم صفوی فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران با اشاره به اینکه ما اقدامات عملیاتی را در دو منطقه، منطقه اصلی یعنی فدک (فاو) و منطقه پشتیبانی (حنین) آماده می کنیم به بیان اهمیت منطقه فاو و ضرورت به کارگیری یگان هایی برای پاک سازی سریع منطقه پس از شکسته شدن خط دشمن پرداخت و مأموریت لشکر ۲۷ را در منطقه فاو، ورود از محور لشکر ۲۵ کربلا- و پاک سازی منطقه و مأموریت لشکر ۱۷ را ورود به منطقه فاو از محور لشکر ۷ ولی عصر(عج) اعلام کرد. وی تأکید کرد که پیشروی و پاک سازی از همان آغاز عملیات و پس از شکسته شدن خط به همت یگان های خط شکن باید شروع شود و تا پاک سازی کامل منطقه از نیروهای دشمن ادامه یابد.

رحیم صفوی به محمد کوثری فرمانده لشکر ۲۷، گفت که شما تیپ ۲۰ رمضان و واحد موشکی لشکر ۲۷ را نیز آماده کنید که تانک های این تیپ هم زمان با عبور نیروهای پیاده، در محور لشکرهای ۵ نصر و لشکر عاشورا در منطقه فاو، آماده عبور از اروند و پیشروی در منطقه فاو باشند. وی به فرماندهان لشکرهای ۱۷ و ۲۷ تأکید کرد: نیروهای لازم برای این مأموریت آماده شوند؛ آموزش های ضروری به آنها داده شود و نقاط و مکان های لازم برای استقرار و استتار نیروها، امکانات، مهمات، قایق ها و دیگر وسایل ضروری جهت اجرای عملیات آماده گردد. وی گفت مشروح مأموریت دو لشکر را قرارگاه کربلای ۲ ابلاغ خواهد کرد.

فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) که علاوه بر عهده دار بودن مأموریت پدافندی و مأموریت عملیاتی در هورالهویزه، با مأموریت جدید در منطقه فاو مواجه می شود، اجرای هر سه مأموریت را امری دشوار اعلام می کند. فرمانده قرارگاه کربلای ۱ نیز نظرش این است که مأموریت های متعدد ممکن است تردید ایجاد کند و در آماده سازی منطقه هور برای عملیات سستی ایجاد شود. رحیم صفوی در پاسخ به محمد کوثری تأکید کرد مأموریت اصلی لشکر ۲۷ منطقه فدک (فاو) است که باید در آن به طور حتمی و قطعی عملیات اجرا کند و گروه شناسایی لشکر ۲۷ نیز باید در منطقه هور کار کند و بخشی از نیروهای شما که باید در هور کار آماده سازی انجام دهد، و بخشی هم در منطقه فاو عقبه هایتان را آماده کند.

فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیز آماده شدن برای اجرای مأموریت جدید در فاو هم زمان با اجرای مأموریت قبلی در منطقه هور را مشکل اعلام کرد. به وی نیز تأکید شد که در هر دو جا کار کنید و مأموریت جدید در مأموریت قبلی سستی ایجاد نکند.

رحیم صفوی به فرماندهان لشکرهای ۱۷ و ۲۷ گفت فعلاً فقط مسئولان طرح و عملیات، اطلاعات و ستاد لشکرتان را به عملیات منطقه فاو توجیه کنید و تا پایان دی ماه همه واحدها و نیروهایتان آماده عملیات باشند. هرچه زودتر هم بروید تجهیزات لازم، قایق، مهمات، خودرو، موشک تاو (اگر قبضه اش را دارید)، ادوات و... را تحویل بگیرید. (۱)

۱

فعالیت ها و تحرکات مختلف ارتش عراق در منطقه مأموریت قرارگاه کربلای ۲ (منطقه فاو) از تاریخ ۲۶ تا ۲۸ آذر ۱۳۶۴ را واحد اطلاعات عملیات این قرارگاه در گزارش نوبه ای شماره ۱۴ خود اعلام کرد. در این گزارش پس از شرح جزء به جزء فعالیت های متعدد دشمن شامل اقدامات نیروهای پیاده، زرهی، توپخانه، مهندسی و نیز جابه جایی های متعدد و اعلام اینکه در این دوره فعالیت هوایی و دریایی از دشمن مشاهده نشده، مهم ترین اقدامات ارتش عراق در این منطقه را آتش زدن چولان های جلو شهر فاو و اسکله چهارچراغ و تیراندازی به طرف نیروهای خودی و فعالیت شدید مهندسی در حوالی اسکله چهارچراغ و ترمیم شبکه راه های مواصلاتی و استحکامات اعلام کرده است. (۲)

۲

فرماندهی کل سپاه پاسداران امروز با صدور ابلاغیه ای، از مناطق سپاه پاسداران خواست که در اعزام کاروان های راهیان کربلا موارد زیر رعایت شود:

۱. فقط نیروهای بسیجی رزمی اعزام شوند و از اعزام هرگونه نیروی پشتیبانی و نیز نیروهای آموزش ندیده جداً جلوگیری شود.

۲. مطابق دستورالعمل گردان های احتیاط کربلا، نیروهای اعزامی در ناحیه سازماندهی و به همراه کادر پاسدار منظور شده اعزام شوند.

۳. درمورد زمان اعزام لزوماً باید قبلاً با یگان رزمی به کارگیرنده، هماهنگی شده باشد.

۴. باتوجه به اینکه در اعزام های قبلی تعدادی نیروهای آموزش ندیده اعزام شده اند، نواحی می باید با هماهنگی یگان رزم مربوطه نسبت به اعزام مربیان آموزش بسیج جهت آموزش نیروها در جبهه اقدام نمایند. (۳)

۳

ادامه اعزام کاروان های راهیان کربلا و کمک های مردمی به جبهه ها؛ سخنرانی رئیس جمهور برای قاریان عازم جبهه درباره تحول در درک قرآن و دگرگونی ارزش ها بعد از انقلاب اسلامی.

امروز تعداد بسیاری از نیروهای داوطلب استان باختران در قالب کاروان راهیان کربلا و نیز

ص: ۱۸۷

۱-۶. سند شماره ۱۷۵۳۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه واگذاری مأموریت به لشکرهای ۱۷ و ۲۷ در منطقه فاو (۲۸/۹/۱۳۶۴)، قرارگاه نیروی زمینی سپاه، نوار شماره ۱۶۹۲۸، راوی: جواد زمان زاده، صص ۱۳ - ۱.

۲-۷. سند شماره ۰۱۱۲۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه کربلا، گزارش نوبه ای شماره ۱۴، ۲۹/۹/۱۳۶۴.

۳-۸. سند شماره ۰۱۱۲۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ابلاغیه فرماندهی کل سپاه به مناطق سپاه، ۲۸/۹/۱۳۶۴.

۱۰ دستگاه آمبولانس و ۲۵ کامیون و وانت بار حامل کمک های مردمی از باختران عازم جبهه های نبرد شدند. (۱) همچنین کارکنان فرمانداری قاین یک روز حقوق هر ماهه خود را تا پایان جنگ برای تقویت رزمندگان اسلام اختصاص دادند. مردم بخش دهاقان (از توابع استان اصفهان) نیز مبلغ ۹۰۶,۶۶۹,۱ ریال برای کمک به جبهه های نبرد پرداخت کردند. (۲)

از سوی دیگر، رئیس جمهور ایران در دیدار گروهی از قاریان قرآن که عازم جبهه های جنگ بودند، گفت: «عیب ملت ما در دوران اختناق این بود که قرآن را در جایگاه خود نمی شناختند و قرآنی را که در زمان جنگ نازل شده بود در دوران صلح با دشمنان خدا می خواستند بفهمند و مسلمانان دوران اختناق هم مانند مسلمانان بسیاری از کشورهایی که اکنون در حال رخوت و خواب آلودگی به سر می برند از درک واقعی قرآن عاجز بودند.» آیت الله خامنه ای افزود: «ارزش ها در جامعه به کلی دگرگون شده است و معیارهای قرآنی برای ما یک ارزش است و شهادت به عنوان یک ارزش والا در جامعه شناخته شده است.» رئیس جمهور ضمن تأکید بر اهمیت تلاوت قرآن گفت: «تلویر واقعی قرآن جهاد و نماز، زکات و صدق و صفا در جبهه های جنگ تحمیلی است.» (۳)

۱

گردهمایی یک روزه نمایندگان انجمن های اسلامی دانشجویان دانشگاه های کشور صبح امروز برای بررسی دستاوردهای "ستاد هماهنگی دانشگاه ها در خدمت جنگ" در آمفی تئاتر دانشکده فنی دانشگاه تهران تشکیل شد.

یکی از مسئولان این گردهمایی در مورد نحوه تشکیل "ستاد هماهنگی دانشگاه ها در خدمت جنگ" گفت که انجمن های اسلامی دانشگاه ها برای ایجاد هماهنگی، ستادی با شرکت نمایندگان جهاد سازندگی، سپاه پاسداران، جهاد دانشگاهی، دفتر تحکیم وحدت، معاونت دفاعی نخست وزیر و وزارت فرهنگ و آموزش عالی تشکیل داد که در طول بیش از ۵/۱ سال فعالیت خود به محورهای اصلی در این زمینه دست یافته است. این ستاد در برنامه های خود آموزش نظامی دانشگاهیان به طور مستمر، آموزش تخصصی به نیروهای بسیجی در جبهه ها، بسیج نیروهای متخصص دانشگاهی، تشکیل اردوهای بازدید و زیارتی از جبهه برای دانشجویان و همچنین تحقیقات درباره نیازهای جنگ و توان دانشگاه را از محورهای اصلی دستور کار خود قرار داده است.

سپس نماینده دفتر تحکیم وحدت با اشاره به اینکه اولین قدم باید طرح شعارهای ایده آل برای آماده ساختن ذهن ها باشد، گفت: «تجربه و سابقه ای در زمینه همکاری دانشگاه و جنگ نیست. باید افق ها را در این راه ببینیم اگرچه انتظار ایده آل این است که همه ارگان ها با یکدیگر همکاری کنند، ولی ممکن است بعضی ها در این زمینه ضعف داشته باشند که باید مرتفع شود.» وی بر لزوم تبلیغات گسترده در این زمینه تأکید کرد و گفت که هدف از بسیج نیروهای دانشگاهی تنها کار نظامی نیست

ص: ۱۸۸

۱-۹. روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۱۰/۱، ص ۳.

۲-۱۰. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۹/۲۸، ص ۱۸.

۳-۱۱. روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۹/۳۰، ص ۱.

بلکه این بسیج بیشتر برای اجرای کارهای تخصصی جنگ انجام می شود و به همین دلیل از متخصصان دانشگاهی جهت مشارکت در این طرح دعوت می شود. وی افزود اوایل ترم آینده درصدد یک اعزام سراسری از نیروهای تخصصی دانشگاه ها به سوی جبهه هستیم. (۱)

۱

فرمانده نیروی دریایی ارتش در مصاحبه ای وضعیت حضور نیروهای دریایی ایران و عراق را در منطقه خلیج فارس اعلام کرد. امروز دانشکده فرماندهی و ستاد نیروی دریایی ارتش نیز افتتاح شد.

ناخدا ملک زادگان در مصاحبه با خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت: «نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران همانند گذشته سیادت کامل خود را بر خلیج فارس و دریای عمان برقرار نموده و درحال حاضر رژیم عراق به هیچ وجه در این منطقه حضور ندارد.»

وی با اشاره به تلاش کارکنان این نیرو و ابتکارات و خلاقیت های آنان که توانسته اند تهدیدات عراق در منطقه را خنثی کنند، گفت که ارتش عراق باوجود بهره گیری از سیستم های پیچیده نظامی و تسلیحاتی ابرقدرت ها نتوانسته است اقدام مهمی علیه مراکز اقتصادی ما انجام دهد. فرمانده نیروی دریایی ارتش افزود که با اقدامات نیروی دریایی در چند ماه اخیر، تردد کشتی های حامل کالا به عراق کاهش یافته است و عراق سعی می کند نیازهای خود را با استفاده از بنادر دورتر، از طریق کشورهای تحت سلطه استکبار تهیه کند. وی خاطرنشان کرد که وضعیت عراق به گونه ای است که درصورت قطع کمک های تسلیحاتی قدرت های بزرگ، این کشور حتی یک روز قادر به ادامه جنگ نیست. (۲)

امروز همچنین با حضور فرمانده نیروی دریایی ارتش، سرپرست سازمان عقیدتی سیاسی و جمعی از فرماندهان نظامی، دانشکده فرماندهی و ستاد نیروی دریایی ارتش افتتاح شد. در این مراسم ملک زادگان شروع کار این مرکز آموزشی را راه رسیدن به خودکفایی نیروی دریایی اعلام کرد. (۳)

۲

نماینده عراق در سازمان ملل امروز نامه وزیر امور خارجه این کشور را برای دبیرکل این سازمان ارسال کرد. نماینده عراق موضوع نامه را «نیات رژیم ایران در شروع کردن تهاجم وسیع و همه جانبه با هدف تهدید حاکمیت و امنیت ملی و جان مردم عراق» اعلام کرده است.

متن نامه طارق عزیز معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق به دبیرکل سازمان ملل چنین است:

«تمایل دارم مستقیماً جناب عالی را از مقاصد رژیم ایران در شروع کردن تهاجم وسیع گسترده به منظور اشغال خاک عراق و تهدید حاکمیت و امنیت ملی و حیاتی مردم و نیروهای نظامی عراق آگاه سازم. طی چند هفته، رهبران ایران به طور پیوسته نیات خود را از انجام چنین اقدامی اعلام کرده و

ص: ۱۸۹

۱- ۱۲. روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۲- ۱۳. روزنامه کیهان، ۳۰/۹/۱۳۶۴، ص ۲۱.

۳- ۱۴. روزنامه کیهان، ۲۸/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸.

به طور اغراق آمیز از پرسنل و تجهیزاتی که بسیج کرده اند سخن گفتند. مطمئنم که جناب عالی از این اطلاعات آگاهی دارید و نخستین بار نیست که رژیم ایران این قبیل تجاوزات را آغاز کرده است.

همچنین نخستین بار نیست که عراق به سازمان ملل درباره مقاصد ایران و آمادگی اش جهت آغاز تجاوزات هشدار داده است. با وجود این، ما می دانیم که حفظ صلح و امنیت بین المللی به شورای امنیت واگذار شده است و [این شورا] جهت اتخاذ اقدامات مناسب و جلوگیری از این قبیل عملیات های تجاوزگرانه مکرر و آشکار از سوی ایران، ناتوان است. [این شورا] همچنین جهت تحریم های تحمیلی به متجاوز - که در تعقیب سیاست تجاوزگرانه خود پافشاری می کند - کوتاهی می کند. تجاوز جدیدی که رژیم ایران آماده آن شده تهدید علیه کشور و حیات مردم به شمار می رود به صورتی که این تهدید بزرگ امنیت و ثبات منطقه خلیج عربی [فارس] و صلح جهانی را نیز شامل می گردد. شما بدون شک می دانید که عراق دائماً خواستار توقف مناقشه نظامی با ایران و حل و فصل آن از طریق صلح جویانه براساس منشور سازمان ملل و اصول حقوق بشردوستانه بوده است و با کلیه قطعنامه های مربوط به منازعه مصوبه شورای امنیت سازمان ملل و مجمع عمومی موافقت کرده است. از سوی دیگر، به ابتکارات رئیس شورای امنیت و دبیرکل پاسخ مثبت داده و این قبیل ابتکارات را تشویق نموده است.

به هر حال، رژیم ایران بر ادامه جنگ پافشاری کرده و حل و فصل صلح جویانه مناقشه را رد نموده است. همچنین در اجتناب از گفت و گو درباره مناقشه در شورای امنیت براساس منشور و تعهدات کشورهای عضو تحت منشور و مطابق اصول حقوق بین المللی پافشاری کرده است. این کشور جهت شروع حملات مکرر علیه عراق که به خونریزی، انهدام و به خطر افتادن امنیت و ثبات منطقه منجر شده و آن را تشدید نموده، اصرار داشته است. تمایل دارم برای جناب عالی حوادث بهار و استدلال های رژیم ایران را در متوسل شدن به آماده سازی جهت شروع تجاوزات وسیع علیه عراق در آن زمان با جعل بهانه های واهی یادآور شوم: در ۵ مارس ۱۹۸۵ [۱۴ اسفند ۱۳۶۳] در زمانی که در شورای امنیت تشکیل جلسه دادیم تا راه حلی جامع به خاطر مشکلات اسرای جنگ بیابیم، آن جلسه از سوی ایران بایکوت شده بود و رژیم ایران درگیر پخش اکاذیب در مورد بمباران اهداف غیرنظامی مورد ادعا از سوی عراق بود. علی رغم این حقیقت که رژیم ایران به مفاد تعهدات ژوئن ۱۹۸۲ که با وساطت دبیرکل جهت تحقیق در مورد این قبیل ادعاها موافقت کرده ایم، پایبند نیست، این کشور تهدید به بمباران شهر بصره نموده و واقعاً این تهدید را با بمباران این شهر در ۶ مارس عملی ساخت و باعث تشدید خطرناک وضعیت گردیده است. پس از بمباران شهر بصره به مدت ۶ روز رژیم ایران تجاوز وسیعش را علیه کشور ما آغاز کرد. جناب عالی از نتایج و گسترش آن مطلعید رژیم ایران یک بار این چنین فضایی را در حال حاضر جهت آماده سازی شروع تجاوزات جدیدش به ویژه با

جعل ادعاهای کذب در رابطه با بمباران اهداف غیر نظامی ایجاد کرده است.

ما قویاً بر تکمیل مسئولیت های جناب عالی تحت منشور با بازداشتن رژیم ایران در پافشاری جهت شروع نمودن تجاوز علیه عراق و با وادار کردن ایران به مذاکره بدون ابهام و پیش شرط در مذاکرات تحت نظارت شورای امنیت یا دبیر کل به منظور دستیابی به حل و فصل صلح جویانه، عادلانه و همه جانبه جهت مناقشه، اصرار داریم.

همچنین مایلیم به اطلاع برسانم که عراق در انجام حق قانونی دفاع از خویش تحت منشور ملزم می باشد که این قبیل اقدامات را برحسب ضرورت جهت توقف بسیج نظامی توسعه طلبانه، خصمانه و رو به رشد خطرناک در مرزهایش با ایران اتخاذ کند تا تهاجم دشمن را سرکوب نماید و در هر کجا که ممکن باشد از کلیه ابزارهای در دسترس خود استفاده نماید.

طارق عزیز معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق»(۱)

۱

کاهش تعداد نفتکش هایی که نفت خام ایران را برای صادرات از جزیره خارک به جزیره سیری حمل می کردند، به طولانی شدن صف مشتریان نفت ایران در جزیره سیری انجامیده است. هم اکنون حدود ۲۰ نفتکش جهت بارگیری در جزیره سیری معطل مانده اند و بارگیری گاهی تا ده روز به تأخیر می افتد.

به نوشته نشریه رویدادها، آقازاده وزیر نفت در جلسه غیررسمی مجلس شورای اسلامی گفت است: «از مجموع ۸ فروند نفتکش که نفت را از جزیره خارک به جزیره سیری منتقل می کردند در حال حاضر تنها یک فروند آن قابل استفاده است و مابقی صدمه دیده اند (از خسارات جزئی تا کلی)».

بنا بر این گزارش، ذخایر نفتی نسبتاً خوب در جزیره سیری و تردد تعدادی از نفتکش ها برای بارگیری مستقیم از خارک سبب ادامه روال عادی صادرات نفت ایران گردیده است. به نوشته رویدادها: «وزارت نفت درصدد خرید یا اجاره ۱۴ فروند نفت کش برای رفع این مشکل در (کوتاه مدت) برآمده است.»(۲)

۲

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارشی از وضعیت دشوار زندگی مهاجران جنگی مهران، دهلران و موسیان تهیه کرده است.

در این گزارش آمده است: «با گذشت بیش از پنج سال از جنگ تحمیلی عراق علیه ایران و مهاجرت بیش از ۴۰ هزار نفر از اهالی شهر جنگ زده مهران به دیگر شهرهای استان و خارج از استان، حدود ۱۲ هزار نفر از این مهاجرین که خانه و کاشانه خود را از دست داده اند با بدترین

ص: ۱۹۱

۱- ۱۵. مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، جلد چهارم، ترجمه محمدعلی خرمی، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، صص ۲۹۹ - ۲۹۷، سند شماره S/۱۷۶۸۷ شورای امنیت، ۱۹ دسامبر ۱۹۸۵ (۲۸ آذر ۱۳۶۴).

۲-۱۶. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۵، ۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۶۷ - ۶۶.

شرایط زیست و ابتدایی ترین امکانات مسکونی در اطراف شهر ایلام و در زیر چادرها و پلاستیک های ایجاد شده توسط خود، گذران زندگی می کنند.»

بنا بر این گزارش: «مهاجرین مهرانی که در اردوگاه کانون کارآموزی ایلام و نیز در کناره شهر زندگی می کنند کلبه هایی را از چادر، پلاستیک و چوب و شاخه درختان برای خود ایجاد کرده اند و با خانواده های پرجمعیت با تحمل تمامی مشکلات، مدت پنج سال را در آنجا گذرانده اند. چند تن از مهاجرین در گفت و گویی با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی اظهار داشتند آیا مسئولین اطلاع دارند که ما با چه شرایطی زندگی می کنیم و آیا این سرمای زمستان و باران و برف آسیبی به بچه های ما وارد نخواهد آورد. یکی از مهاجرین گفت خانواده من که ۷ نفر می باشند در زیر یک کپر زندگی می کند که برای هریک کمی بیش از یک متر مربع جا برای زندگی وجود دارد و آن را هم خودمان ساخته ایم و اگر به فکر خود نبودیم شاید این ۱۰ متر محل زندگی را هم نداشتیم. این گزارش حاکی است از ۴۰ هزار مهاجری که از مهران آواره شده اند حدود ۲۰ هزار نفر در شهرک ها و اردوگاه ها با حداقل امکانات زیست و تعدادی نیز در شهر به صورت مستأجر و یا در ویرانه های قدیمی شهر با اسفناک ترین وضعیت زندگی می کنند. بیماری های فصلی، سرما و بارندگی و سیل، کمبود امکانات آموزشی و درمانی از دیگر مسائلی است که این مهاجرین را تهدید می کند. بر پایه این گزارش در اطراف شهر آبدانان از توابع ایلام نیز حدود ۶ هزار نفر از مهاجرین شهرها و روستاهای دهلران و موسیان در اماکن ساخته شده از چوب، حلب، برزنت و پلاستیک با تحمل سرما و گرما و شرایط دیگر طبیعی مدت پنج سال است که زندگی می کنند.»^(۱)

۱

ادعای یک نشریه فرانسوی درباره طراحی و ساخت موشک زمین به هوا در ایران و توقیف محموله باروت در سوئد از خبرهای تسلیحاتی امروز درباره ایران است. نشریه تلکسی کنفیدانسیل چاپ فرانسه نوشته است که ایرانی ها موشک های زمین به هوا را که ساخت آنها به زودی آغاز خواهد شد، طرح ریزی کرده اند. این موشک ها واحدهای پاسداران انقلاب را مجهز خواهند کرد. این نشریه افزوده است که ایران قبلاً موشک های زمین به زمین ساخته است.^(۲)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، مأموران گمرک راه آهن سوئد امروز دو واگن حامل ۲۶ تن باروت را که از کمپانی نوبل شیمی در سوئد به آلمان شرقی صادر می شد، توقیف کردند و دلیل آن را احتمال ارسال این محموله از آلمان شرقی به کشوری در خاورمیانه اعلام کردند. تلویزیون سوئد در اخبار شبانه خود ادعا کرد که مقصد نهایی این محموله ایران بوده است. مدیرعامل کمپانی صنایع نظامی و غیرنظامی سوئد با رد اتهام ارسال این محموله به کشوری در خاورمیانه گفت: خریدار محصول ما در آلمان شرقی است.^(۳)

ص: ۱۹۲

۱- ۱۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۵، ۲۹/۹/۱۳۶۴، ص ۲۰، ایلام - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۹/۱۳۶۴.

۲- ۱۸. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۱۳، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳۵.

۳- ۱۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۴، ص ۴، استکهلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۹/۱۳۶۴.

رئیس شورای ایکائو (سازمان بین المللی هواپیمایی کشور) مأمور پیگیری مصوبات این شورا درباره استرداد هواپیماهای ربوده شده ایران و اطلاعیه رسمی عراق درباره تهدید امنیت خطوط هوایی شد.

در پی اجلاس اخیر ایکائو مهندس حسن شفتی قائم مقام وزارت راه و ترابری در امور هواپیمایی و سرپرست سازمان هواپیمایی کشوری، در مصاحبه ای گفت در پی تهدید رژیم عراق مبنی بر به مخاطره انداختن خطوط هوایی ایران، به تقاضای دولت ایران، شورای ایکائو با تشکیل اجلاس فوق العاده و صدور قطعنامه ای از عراق خواستار حفظ امنیت هوایی طبق مقررات و ضوابط بین المللی شد. در این قطعنامه از رئیس شورا خواسته شد شخصاً موضوع را پیگیری نماید، اما رژیم عراق اجرای تعهدات خود را به خاتمه جنگ موکول و اعلام کرد در زمان جنگ اطلاعیه خود درباره تهدید امنیت هوایی ایران را پس نخواهد گرفت و دو هواپیمای ربوده شده ایران را که طبق مقررات بین المللی باید مسترد نماید، به ایران پس نخواهد داد. به دنبال درخواست دوباره ایران، از ۲۰ تا ۲۲ آذر سال جاری جلساتی در مقر اصلی ایکائو تشکیل شد و در آنها به نقض عهد و پیمان و جرائم ضدانسانی عراق و نقض کنوانسیون های بین المللی در مورد هواپیمایی و ادامه تهدید ایران و حمله های هوایی و عدم استرداد هواپیماهای ایرانی و تشویق رسمی هواپیماربایان به اطلاع شورا رسید.

مهندس شفتی افزود به پیشنهاد رئیس شورا، گروهی متشکل از ۶ کشور به سرپرستی رئیس شورا نظریات اعضای شورا را جمع آوری کرد و بر مبنای آن پیشنهادهای لازم تهیه و در جلسه مطرح شد. سپس شورا دو قطعنامه یکی در مورد یادداشت هوایی عراق و دیگری درباره استرداد هواپیماهای ربوده شده ایران تهیه کرد که در جلسه مطرح شد و قطعنامه ای به اتفاق آرا و بدون رأی مخالف به تصویب رسید که در این قطعنامه مقرر شد رئیس شورای ایکائو شخصاً موضوع را پیگیری کرده و نتایج آن را در اجلاس آینده به اطلاع اعضای شورا برساند. بدین ترتیب شورا ضمن محکوم نمودن عراق، اجرای آن را پیگیری خواهد کرد و رژیم عراق موظف به اجرای مقررات گردید. وی افزود که باتوجه به اقدام عراق در نقض آشکار مقررات بین المللی، جمهوری اسلامی مصرراً از شورای ایکائو درخواست کرد که عراق رسماً از عضویت در این شورا اخراج گردد. (۱)

به گزارش نشریه وزارت امور خارجه، در این اجلاس حمایت نماینده سنگال از ایران، باینکه دو کشور روابط سیاسی ندارند، موضوعی مهم بود. نمایندگان انگلیس، آلمان غربی و استرالیا نیز به طور جدی در مورد لزوم اجرای قطعنامه ها و تصمیم های شورا توسط عراق موضع گیری کردند و الجزایر، بلژیک، نیجریه، کانادا، مکزیک، ونزوئلا و کنیا از موضع ایران غیرمستقیم حمایت کردند، اما نمایندگان چین، ژاپن، هند، شوروی، چکسلواکی، اسپانیا، ایتالیا و تانزانیا، به رغم صحبت قبلی در تهران، در این اجلاس از موضع گیری خودداری کردند. نماینده مصر نیز به طور ملایم بر موضوع جنگ تأکید کرد و نماینده پاکستان نیز به منظور تأکید بر بی طرفی کشورش، سخنان ضعیفی بیان کرد. (۲)

ص: ۱۹۳

۱- ۲۰. روزنامه کیهان، ۳۰/۹/۱۳۶۴، ص ۲۳.

۲- ۲۱. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۷۰/۳، ۲۸/۹/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲.

شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی طرابلس لبنان که در ایران به سر می برد امروز در دیدار با دکتر ولایتی گفت که موفقیت ما موفقیت جمهوری اسلامی ایران است. ایران اکنون در کنار مظلومان، محرومان و مسلمانان با قاطعیت ایستاده و از حق آنها دفاع می کند. همان طور که در طرابلس این مسئله را به اثبات رساند. وی افزود موقعی که مسلمانان در طرابلس ذبح می شدند هیچ ندای اعتراضی بلند نشد و فقط ایران اسلامی بود که صدای بلند دفاع را سرداد.

سپس دکتر ولایتی در سخنانی به شیخ سعید شعبان و همراهان او گفت که جمهوری اسلامی ایران دفاع از مسلمانان در تمام نقاط جهان را وظیفه مسلم و شرعی خود می داند و در حالی که ما درگیر جنگ تحمیلی هستیم از پشتیبانی مسلمانان لبنان غافل نیستیم. وی افزود: «بی تردید هدف اصلی همه مسلمین در لبنان پیکار با اسرائیل است.» دکتر ولایتی ضمن تأکید بر اینکه ایران مخالف طایفه گری است، گفت: «ما در مقابل آمریکا و اسرائیل همان طور ایستاده ایم که در مقابل شوروی در قبال افغانستان.» وی همچنین گفت: «ما تأکید داریم بر اینکه علمای اسلامی اعم از شیعه و سنی تکلیف مبارزه بر علیه اسرائیل را روشن نمایند.» (۱)

سفیر جمهوری دمکراتیک الجزایر صبح امروز با وزیر خارجه ایران دیدار کرد. در این دیدار درباره روابط دو کشور و تحولات اخیر منطقه گفت و گو شد و آقای ولایتی با اشاره به سفر اخیر خود به الجزایر، اظهار امیدواری کرد که روابط دو کشور دوست و مسلمان، بیش از پیش گسترش یابد. (۲)

قائم مقام وزیر امور خارجه ایران نیز امروز پس از سفری سه هفته ای به پاکستان، تانزانیا، موزامبیک، زیمبابوه، آنگولا، غنا و سیرالئون و گفت و گو با سران و مقامات این کشورها و آشنا کردن آنان با مواضع جمهوری اسلامی از جمله ادامه دفاع تا ریشه کن کردن متجاوز، به کشور بازگشت. (۳)

میانجیگری برای توقف جنگ ایران و عراق و پیامدهای سفر وزیر خارجه ایران به عربستان، موضوع گزارشی است در نشریه رویدادها، در این گزارش آمده است که سفیر جمهوری اسلامی ایران در ابوظبی در دیدار با شیخ زاید حاکم امارات به وی گفته است اگر به جای وزیر خارجه عمان، وزیر خارجه امارات به عنوان نماینده شورای همکاری به ایران می آمد مسلماً جمهوری اسلامی ایران وی را می پذیرفت. شیخ زاید پاسخ داده که چون اجلاس شورای همکاری در عمان تشکیل شده طبعاً وزیر خارجه این کشور باید این مأموریت را انجام می داد و بهتر است ایران وی را بپذیرد. لیکن جواب پیام را به بعد موکول کند و برای ارسال پاسخ، دیگران را دعوت کند.

این نشریه افزوده است: «پس از بازگشت آقای ولایتی از ریاض و دیدار کوتاه وی در بین

ص: ۱۹۴

۱- ۲۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۴، ص ۱۲.

۲- ۲۳. روزنامه اطلاعات، ۳۰/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۳- ۲۴. همان، ص ۳.

راه از امارات، اکنون دیدار وزیر خارجه آن کشور از ایران مسجل گردیده است. علاوه بر آن، خبرهایی نیز مبنی بر سفر وزیر خارجه قطر به تهران وجود دارد. به طور کلی تحرکاتی که در منطقه خلیج فارس پس از دیدار آقای ولایتی در شرف انجام است حاکی از احساس رضایتی است که طرفین (ایران و سعودی) از مذاکرات خود دارند.»

به نوشته رویدادها، همچنین منابع خبری کشورهای منطقه از جمله روزنامه الخلیج نوشته اند که منابع دیپلماتیک منطقه به پیروزی میانجیگری فعلی کشورهای خلیج فارس، عربستان سعودی و کویت مشترکاً خوش بین هستند.

رادیو امریکا نیز امروز با اشاره به سفر آینده وزیر مشاور دولت امارات به ایران گفت: اعلامیه ای که در ریاض انتشار یافته حاکی است که امکان تحولات مثبت و تازه در کوشش هایی که برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق به عمل می آید، ضمن سفر عبدالله (وزیر مشاور امارات) به تهران در تاریخ هفتم دی ماه احیا خواهد شد. (۱)

۱

در پی سفر صدام به مسکو، گزارش هایی درباره ارسال سلاح های پیشرفته تری از شوروی به عراق و نیز مهلت بیشتر شوروی به عراق برای بازپرداخت بدهی هایش، منتشر شد.

رادیو هلند در این باره امروز گفت: «خبرهای رسیده حاکی است که اتحاد جماهیر شوروی با فروش سلاح هایی پیشرفته به عراق موافقت کرده است. شوروی این گونه سلاح ها را تاکنون در اختیار هیچ کشوری خارج از پیمان ورشو نگذاشته است. روزنامه کویتی القبس نوشته است که یک هیئت نظامی عراق روز گذشته (چهارشنبه) رهسپار مسکو شده تا پیرامون نحوه اجرای مفاد موافقت نامه جدید نظامی با مسئولان شوروی گفت و گو کند. به نوشته القبس، این سلاح های پیشرفته که شوروی در اختیار عراق خواهد گذاشت تنها یک سلاح دفاعی می باشد. روزنامه کویتی الانبا نیز نوشته است که شوروی موشک های اس.اس.۲۱، تانک تی ۷۲ و هواپیمای میگ در اختیار عراق خواهد گذاشت. خبر موافقت نامه جدید به دنبال سفر ناگهانی صدام حسین به شوروی فاش گردید. دو کشور تاکنون هیچ گونه تفسیری در این مورد منتشر نکرده اند.» (۲)

بخش عربی رادیو قاهره نیز امروز گفت: «منابع دیپلماتیک آگاه در منطقه خلیج [فارس] اعلام کردند که عراق در آینده نزدیک به سلاح های پیشرفته ساخت شوروی - که قبلاً نظیر آن را در اختیار نداشته است - مجهز خواهد شد. این منابع افزودند که این قبیل سلاح ها صرفاً در اختیار کشورهای عضو پیمان ورشو قرار می گیرد.» (۳)

از سوی دیگر، به گفته رادیو اسرائیل، سران شوروی به صدام گفته اند که ادامه جنگ را به سود عراق نمی دانند، ولی به حکومت اسلامی ایران نیز اجازه نخواهند داد بر عراق مسلط شود. (۴) همچنین واشنگتن پست گزارش داد که شوروی مهلت بازپرداخت بدهی های تسلیحاتی عراق را به تعویق انداخته است. (۵)

ص: ۱۹۵

۱- ۲۵. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۱۰/۱۳۶۴/۷۵، ۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۷-۵.

۲- ۲۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیو های بیگانه، ۳۰/۹/۱۳۶۴، ص ۱۳، رادیو هلند ۲۸/۹/۱۳۶۴.

۳- ۲۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، نشریه شماره ۲۷۵، ۲۹/۹/۱۳۶۴، صص ۴ و ۵، بخش عربی رادیو قاهره،

۲۸/۹/۱۳۶۴

۴-۲۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۹/۱۳۶۴، رادیو اسرائیل، ۳۰/۹/۱۳۶۴.

۵-۲۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۹/۱۳۶۴، ص ۷.

خبرگزاری جمهوری اسلامی دیدگاه‌های محافل سیاسی داخلی و خارجی را درباره سفر دوازده صدام به مسکو در گزارشی جمع‌بندی کرده است.

این خبرگزاری مهم‌ترین تحلیل‌های رسانه‌های خارجی و محافل داخلی ایران را درباره اهداف این سفر چنین برشمرده است:

۱. درخواست عراق برای دریافت سلاح‌های پیشرفته از شوروی و افزایش حجم دیگر سلاح‌های ارسالی.

۲. جلب موافقت شوروی جهت به کارگیری سلاح‌هایی که عراق قبلاً دریافت کرده است، ولی هنوز به کار نبرده است.

۳. درخواست مجوز از شوروی در مورد حملات سنگین به مراکز اقتصادی و حیاتی و نیز مناطق مسکونی ایران (در گذشته شوروی با این گونه حملات مخالفت نموده بود).

۴. کسب حمایت روانی و سیاسی شوروی نسبت به رژیم عراق برای تخفیف فشار روانی که بسیج نیرو از سوی ایران در داخل عراق به خصوص جبهه‌ها و در منطقه ایجاد کرده است و تبلیغ‌ها روی اهمیت سفر در داخل عراق و در میان کشورهای طرف دار عراق.

۵. عکس‌العمل در برابر بی‌مهری اخیر عربستان و بعضی از کشورهای خلیج فارس به عراق که به صورت اصلاح رابطه با ایران آشکار شده است. صدام با سفر به مسکو و پناه بردن به شوروی در واقع موضع خود در برابر ارتجاع عرب را اصلاح می‌نماید.

خبرگزاری جمهوری اسلامی در بخش دیگری از گزارش خود درباره نحوه استقبال از صدام در مسکو و نحوه انعکاس اخبار آن چنین نتیجه‌گیری کرده است:

۱. از صدام چندان استقبال گرمی به عمل نیامد. ملاقات با گورباچف تشریفاتی و کوتاه بوده و خبری از محتوای مذاکرات آن پخش نشده است. آندره گرومیگو هم بیشتر یک مقام تشریفاتی است تا مذاکره‌کننده جدی و تعیین‌کننده.

۲. هیچ‌گونه بیانیه رسمی در پایان سفر منتشر نشده است.

۳. اختلاف نظر بین صدام و رهبران شوروی وجود داشته است نکته‌ای که اغلب خبرگزاری‌ها و رادیو‌ها بدان اشاره کرده‌اند.

۴. شوروی از زمان گرومیگو نارضایتی همیشگی خود از ادامه جنگ را این بار با لحنی شدیدتر تکرار کرده است. قبلاً شوروی بارها اعلام کرده بود که این جنگ بیهوده است، ولی براساس متن خبر خبرگزاری رسمی شوروی (تاس)، گرومیگو ادامه جنگ تا پایان پیروزمندانه آن را عملی غیرمستدل و برخلاف هر منطقی خوانده است. هرچند در مورد آغاز جنگ نیز گفته است ما از اول این جنگ را بیهوده می‌دانستیم.

۵. بر روی نقش شوروی به عنوان میانجی و قدرتی که می‌تواند جنگ را به پایان برد تأکید شده است.

در ادامه گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی آمده است: «در کنار تحلیل‌ها و محورهای فوق‌الذکر یک احتمال را نیز نادیده نباید گرفت که شوروی قصد دارد در جهت گسترش نفوذ

خود امکاناتی جهت بهبود روابط عراق و سوریه و لیبی به وجود آورد. به این نکته در خبرها نیز اشاره شده که این سفر می تواند باعث تحولاتی در منطقه گردد. احتمالی که در این مورد قابل تصور است این است که شوروی با پذیرفتن صدام قصد داشته است او را تحت فشار قرار دهد تا در اختلافاتی که با سوریه و لیبی به خصوص با شخص اسد و قذافی دارد دست پایین را گرفته با آنها آشتی کند. یعنی عراق اگر طالب حمایت شوروی و دریافت تسلیحات روسی هست باید اختلافات خود را با آنها کنار گذاشته به جناح روسی خاورمیانه بپیوندد، در این صورت وجود اختلاف نظر بین صدام و رهبر شوروی نیز قابل تصور است. چنانچه این نظریه جایی برای تحقق داشته باشد می توان برای طرف های درگیر منافع زیر را پیش بینی کرد:

۱. روابط سوریه و لیبی و عراق با واسطه گری شوروی بهبود خواهد یافت که در نتیجه حمایت سوریه و لیبی از جمهوری اسلامی ایران در جنگ کم خواهد گشت و به این ترتیب به اصطلاح ایشان، ایران ایزوله خواهد شد.

۲. سوریه با حل مسئله عراق از قدرت بیشتری در منطقه برخوردار خواهد شد و این مساوی است با کاهش قدرت جمهوری اسلامی در لبنان و رفع مشکلاتی که جمهوری اسلامی در راه تحقق اهداف سوریه و لبنان به وجود آورده است.

۳. نفوذ شوروی ها در منطقه و به خصوص لبنان با قدرت گرفتن سوریه افزایش خواهد یافت.

۴. شوروی عملاً با این طرح از قدرت خود به نفع عراق و بنا بر مناسبات ایشان در جهت پایان گرفتن جنگ استفاده کرده است و به این ترتیب عراق راضی شده است.

۵. نفوذ شوروی بر آینده عراق افزایش یافته است. شوروی در برابر امریکا و ارتجاع عرب جای پای محکم تری پیدا کرده است.

به هر صورت، تا کسب اطلاع دقیق تر نمی توان نظریات فوق را به راحتی رد یا ثابت کرد.» (۱)

۱

درباره پروژه های خطوط نفتی عراق نشریه وزارت خارجه ایران به نقل از یک دیپلمات آگاه در توکیو نوشته است: «در سپتامبر ۱۹۸۴ (شهریور ۱۳۶۳) قراردادی به ارزش ۵۰۸ میلیون دلار برای احداث مرحله اول پروژه خطوط لوله نفت از طریق عربستان بین دولت عراق و کنسرسیوم شرکت های فرانسوی و ایتالیایی منعقد گردید. این مرحله شامل خط لوله ای به طول ۶۳۰ کیلومتر و ظرفیت ۵۰۰ هزار بشکه است که فاز اول آن توسط یک شرکت امریکایی - که مسئولیت مهندسی طرح فاز دوم را نیز به عهده دارد - انجام گردید. فاز دوم شامل احداث خط لوله ای به طول ۹۷۰ کیلومتر و هزینه ای در حدود دو میلیارد دلار است. اما قراردادی جهت احداث ۱۸۰ کیلومتر خط لوله برای فاز دوم با کنسرسیومی متشکل از ۸ شرکت ژاپنی منعقد گردیده است. این خط لوله در منطقه کوهستانی عربستان احداث خواهد شد. عراق برای گسترش صدور نفت از طریق ترکیه نیز با شرکت های ترکیه ای و ایتالیایی قراردادی به مبلغ ۴۸۵ میلیون دلار بسته و قرار است این طرح نیز تا اوایل سال ۱۹۸۷ به پایان برسد.» (۲)

ص: ۱۹۷

۱ - ۳۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۵، ۲۹/۹/۱۳۶۴، صص ۱۵ - ۱۳ تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۹/۱۳۶۴.

۲ - ۳۱. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی، نشریه شماره ۱۷۰/۳، ۲۸/۹/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲.

نخست وزیر جمهوری اسلامی صبح امروز در عملیات بتن ریزی سد جیرفت - که آب کشاورزی ۱۴ هزار هکتار از اراضی کشاورزی منطقه را تأمین خواهد کرد - شرکت کرد و در سخنانی به نتایج اقتصادی و فرهنگی و اعتماد به نفس مردم در انقلاب اسلامی اشاره کرد و نیز به توطئه‌ها علیه انقلاب، حمایت قدرت‌ها از تروریسم، صدور انقلاب، حمایت‌های تسلیحاتی از عراق و نیز تکیه انقلاب بر نیروهای مردمی و حزب الهی پرداخت.

نخست وزیر به اجرای عملیات اجرایی سد جیرفت به دست کارشناسان و متخصصان ایرانی اشاره کرد و گفت که احداث این سد از جنبه فرهنگی آثار بسیار گسترده‌ای خواهد داشت. وی در اجتماع مردم جیرفت در استادیوم این شهر گفت: ما نمایندگان مستضعفان و محرومانی هستیم که ثروت هایشان به یغما می‌رود و اربابان روسی و امریکایی بر آنها حکم فرمایی می‌کنند. وی اعتماد به نفس مردم را نتیجه برکت رهبری و ایثار و خون رزمندگان اسلام دانست و با اظهار اینکه توطئه‌ها علیه نظام بسیار سنگین است، یادآوری کرد: «جهت توطئه‌های استکبار علیه انقلاب اسلامی متوجه خود ملت است زیرا دولت خدمتگزار قدرت خود را نشئت گرفته از نیروی مردم می‌داند.»

نخست وزیر گفت که در هیچ کشوری نیروهای مخالف نظام این گونه مورد حمایت قدرت‌های استکبار قرار نمی‌گیرند و آنها در تلاش‌اند تا از هر طریق ممکن نظامی، اقتصادی و سیاسی انقلاب را از پای درآورند. وی با اشاره به حمایت امریکا، فرانسه و ... از همه کسانی که ضد انقلاب و ضد اسلام هستند افزود که این نشان دهنده عمق کینه ابرقدرت‌ها از انقلاب ما است.

آقای موسوی با بیان اینکه قدرت‌های بزرگ برخلاف قوانین بین‌المللی که خود وضع کرده‌اند از تروریست‌ها حمایت می‌کنند، پشتیبانی چپ‌اولگران از دشمنان نظام اسلامی را نشانه حقانیت این نظام اعلام کرد. وی با ذکر این نکته که ملت ما پرچم دار حرکتی بزرگ در میان محرومان و مستضعفان جهان است، افزود: «امید می‌رود پرچم داری ملت ما به بیداری همه ملت‌ها به ویژه ملت‌های اسلامی منجر شود.»

وی با اشاره به اینکه حرکت‌های آزادی‌بخش در نقاط دورافتاده جهان با نام اسلام و امام آغاز شده است، حرکت عظیم و گسترده مردم در مصر و مراکش را نمونه‌ای از این قبیل ذکر کرد و دلیل چنین حرکت‌هایی را آوای پیام توحیدی ملت و خون شهیدان دانست که پیام انقلاب را به سپاهیان محروم و تحت ستم افریقای جنوبی که زیر چکمه‌های دیکتاتوری آپارتاید به سر برند، منتقل کرده است.

نخست وزیر گفت: «در چنین شرایطی دولت افتخار می‌کند که خدمتگزار شما مردم باشد و سیاست‌گذاری‌های آن به نحوی باشد که در وهله اول نقاط توسعه نیافته را شامل شود و افق دید و نظر خود را متوجه عموم مردم بکند نه عده‌ای خاص و رفاه طلب و سازش کار که به گفته حضرت علی (ع) پرتوقع‌ترین مردم و در موقع سختی‌ها کم‌تحمل‌ترین انسان‌ها هستند.»

وی با اشاره به ارسال سلاح‌های پیچیده برای رژیم صدام و حمایت‌های بی‌دریغ مالی که از

رژیم حاکم بر بغداد می شود، گفت: «در مقابل کمک هایی که به صدام می شود تکیه ما به نیروهای حزب اللهی در سراسر کشور و مادران بیداردلی است که بذر آگاهی را در جامعه می پراکنند و به فرزندان خود درس جانبازی می دهند.»

نخست وزیر تأکید کرد: «آنچه انقلاب را حفظ می کند، نیروی مردم است که نمونه ای از خلاقیت و استفاده از نیروی مردمی را می توان در ساختمان سد جیرفت دید.»^(۱)

۱

سفیر عراق در امریکا تلاش کشورهای عربی را برای نزدیکی عراق و سوریه ناموفق خواند و نزدیکی سوریه و اردن را خطرناک اعلام کرد و گفت ایران به زودی حمله ای عمده به عراق خواهد کرد. از سوی دیگر، لیبی، عراق را به قتل سفیرش و آتش زدن یک مرکز فرهنگی لیبی متهم کرد. رئیس امارات نیز در ادامه تلاش های کمیته آشتی اعراب به مراکش سفر کرد.

تصویر

نزار حمدون سفیر عراق در امریکا گفت جنگ از عوامل بهبود روابط امریکا و عراق بوده است.

به نوشته روزنامه واشنگتن تایمز، حمدون سفیر عراق در امریکا، کوشش های کشورهای عربی را برای کاهش کشمکش های عراق و سوریه ناموفق خواند. وی گفت سوریه همچنان بر وحدت احزاب اصرار می کند درحالی که عراق بر عادی سازی روابط دو کشور تأکید دارد. واشنگتن تایمز نوشته است: «سفیر عراق معتقد است که سوری ها آماده صلح نیستند و نزدیکی مجدد سوریه و اردن برای کل جریانات صلح خاورمیانه خطرناک می باشد. وی گفت حمایت سوریه از ایران به دلیل تمایل سوریه به دور نگه داشتن عراق از داشتن هرگونه نقشی در اختلافات اعراب و اسرائیل است که تاحدودی نیز موفق شده است.

حمدون پیش بینی کرد که ایران به زودی به تهاجمی عمده علیه عراق در منطقه مرکزی جبهه دست خواهد زد. وی گفت هدف از این حمله تصرف مقدار بیشتری از خاک عراق می باشد تا حکومت ایران بتواند جنگ را برای مردم خودش توجیه کند. حمدون افزود عراق در حال قدرتمندتر شدن از لحاظ سیاسی و اقتصادی می باشد. وی با انتقاد از مجامع بین المللی گفت: عراق احساس می کند که هیچ کس به خاتمه دادن به جنگ توجهی ندارد. سفیر عراق اعتراف کرد که جنگ یکی از عوامل بهبود روابط امریکا و عراق بوده است.»^(۲)

از سوی دیگر، قذافی رهبر لیبی، امروز عراق را به قتل سفیر لیبی در رم در سال ۱۹۸۴ متهم کرد و افزود که رژیم صدام اخیراً مرکز فرهنگی لیبی را در مالت با مواد منفجره به آتش کشیده است.^(۳)

۱- ۳۲. روزنامه اطلاعات، ۳۰/۹/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۳۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۵، ۲۹/۹/۱۳۶۴، صص ۲۷ - ۲۵، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳۴. روزنامه ابرار، ۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴.

پس از پنج روز توقف حملات هوایی عراق به جزیره خارک، حمله به این پایانه نفتی از سر گرفته شد که خسارتی نداشت. رادیو بغداد تهدید کرد که ارتش عراق علاوه بر مناطق نظامی، مراکز اقتصادی و حیاتی ایران را به آتش خواهد کشید.

به گفته یکی از مسئولان استانداری بوشهر، ساعت ۱۴ امروز، دو هواپیمای میگ ۲۵ ارتش عراق با تجاوز به حریم هوایی جزیره خارک، بمب به سوی این جزیره پرتاب کردند که همه بمب ها داخل آب های ساحلی خارک فروافتاد و خسارتی نداشت. (۱)

ارتش عراق در اطلاعیه شماره ۲۰۵۸ خود در این باره اعلام کرد: «عقاب های شجاع ما بعد از ظهر امروز دست به حمله هوایی موفقیت آمیز جدیدی علیه تأسیسات جزیره خارک زدند.» (۲)

حکومت عراق با توجه به هراس از حمله آتی ایران، تهدیدهای خود را تشدید کرده است؛ رادیو بغداد امروز گفت: «روزانه صدها حمله هوایی روی پادگان ها و مراکز تجمع نیروهای متجاوز در داخل خاک ایران انجام می گیرد. این حمله های هوایی در آینده افزایش خواهد یافت و خواهید شنید که حمله های هوایی عراق فقط مراکز تجمع نیروهای متجاوز را به آتش نمی کشد، بلکه تمام مؤسسات اقتصادی و حیاتی که به رژیم تجاوزکار تهران در رابطه با ادامه جنگ کمک می کنند به آتش کشیده خواهد شد. ... شاید برای تمام ایرانیان روزهای بسیار سخت تری در پیش باشد، چون عراق هرگز به کسی اجازه نخواهد داد علیه آب و خاک کشورش تجاوز کند.» (۳)

امروز همچنین هواپیماهای عراقی در محور میاندوآب - مهاباد و منطقه دشت آزادگان به فضای ایران تجاوز کردند که با مقابله آتش سلاح های پدافند هوایی گریختند. (۴)

از سوی دیگر، ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران امروز در اطلاعیه شماره ۲۳۲۵ اعلام کرد که نیروی دریایی ارتش در هفته گذشته یک کشتی تجاری را در ورودی تنگه هرمز بازرسی کرده که چون محموله ای مشکوک برای کشور عراق نداشته به مسیر خود ادامه داده است. (۵)

ص: ۲۰۱

۱- ۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۷، ۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۴.

۲- ۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۴، ص ۱، رادیو صوت الجماهیر، ۲۹/۹/۱۳۶۴.

۳- ۳. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیو های بیگانه، ۳۰/۹/۱۳۶۴، صص ۱۵ و ۱۶، رادیو بغداد، ۲۹/۹/۱۳۶۴.

۴- ۴. روزنامه کیهان، ۳۰/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۵- ۵. روزنامه اطلاعات، ۳۰/۹/۱۳۶۴، ص ۱۸.

گردهمایی نیروهای بسیج مردمی استان همدان - آذر ۱۳۶۴

در ادامه عزیمت رزمندگان و ارسال کمک های مردمی به جبهه ها، امروز دومین کاروان راهیان کربلای شهر قم شامل نیروهای آموزش دیده،^(۱) کاروان راهیان کربلای استان باختران و کمک های اصناف، فرهنگیان، کارکنان دولت این استان و دومین کاروان راهیان کربلای استان همدان و ۱۸۰ کامیون کمک های مردمی این استان عازم جبهه های نبرد شدند.^(۲)

۲

امام جمعه تهران و رئیس شورای عالی دفاع در خطبه های نماز جمعه تهران به موضوع های مهمی پرداخت، از جمله: سفر صدام به مسکو و سخنان رئیس جمهوری شوروی درباره غیرمنطقی بودن ادامه جنگ؛ تأکید بر ادامه جنگ تا پیروزی نهایی؛ پیام های کاروان های راهیان کربلا؛ وحدت و همدلی سپاه و ارتش در مقابل دشمن؛ بی اعتبار شدن سازمان ملل به دلیل صدور قطعنامه نقض حقوق بشر در ایران؛ تسلیم نشدن ایران در مقابل باج خواهی امریکا.

آیت الله خامنه ای در خطبه اول ضمن پرداختن به اهمیت صداوسیما، هدف ها و آفت های این مجموعه گسترده را برشمرد. رئیس جمهوری در خطبه دوم درباره سفر صدام به مسکو و سخنان

ص: ۲۰۲

۱-۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۴، ص ۴.

۲-۷. روزنامه اطلاعات، ۳۰/۹/۱۳۶۴، صص ۲ و ۱۸.

رئیس جمهوری شوروی که ادامه جنگ را غیرمعقول و غیرمنطقی خوانده است، اعلام کرد ما به رهبران شوروی می‌گوییم که تصمیم درباره این قضایا با مردم ماست و این مردم هستند که باید تشخیص دهند کاری که می‌کنند منطقی است یا نه. این امر به عهده دیگران نیست و آنها نباید در امور هیچ کشوری به ویژه ملتی مانند ملت ما که این طور در صحنه های جنگ حضور دارد، دخالت کنند. وی افزود: غیرمنطقی و غیرعادلانه این است که از یک جنایتکار جنگی دعوت و پذیرایی کنند و او را به کشورشان راه دهند و احیاناً بخواهند او را کمک کنند. رئیس جمهوری با اشاره به اینکه ما مایلیم رهبران شوروی اشتباه دو سه سال قبل خود را که از نظر تسلیحاتی به عراق کمک کردند تکرار نکنند، گفت: آنها دیدند که مردم ما به هنگام احساس مداخله دیگران در امور کشورشان و تجهیز دشمن مصمم تر و استوارتر می‌شوند.

تصویر

آیت‌الله خامنه‌ای به اظهارات رئیس‌جمهور شوروی چنین پاسخ داد: غیرمنطقی و غیرعادلانه این است که از یک جنایتکار جنگی دعوت و پذیرایی کنند.

رئیس شورای عالی دفاع گفت که اکنون اعلام می‌کنم مردم ما تا رسیدن به پیروزی نهایی لحظه‌ای توقف نخواهند کرد. وی تنبیه متجاوز را کاری منطقی و در خدمت انسان‌ها خواند و آن را کمک برای خاموش کردن آتش فتنه و بازگرداندن آرامش به منطقه توصیف کرد و افزود: ما مایلیم شوروی در این مورد سنجیده کار کند و دشمن ما را تقویت نکند و روابط ما را با خود تهدید نکند. ملت ما از حق خود دفاع می‌کند با دشمنان خود دشمنی و با دوستان خود دوستی خواهد داشت.

ص: ۲۰۳

رئیس جمهور خطاب به رهبران شوروی افزود شما وقتی که خود بدون دلیل در افغانستان حضور دارید و سرنوشت ملتی را می خواهید تعیین کنید چگونه می خواهید درباره مسئله جنگ ملتی که از انقلاب خود دفاع می کند اظهار نظر کنید. ما به همه دنیا می گوئیم تا مادامی که رژیم عراق بر سر کار است مسئله صلح مطرح نیست ... و جنگ ما تا حذف هیئت حاکمه کنونی عراق ادامه خواهد یافت.

رئیس شورای عالی دفاع با اشاره به حضور کاروان های کربلای چند استان در میان نمازگزاران گفت: پیام شما به مردم دنیا این است که در تمامی طول جبهه ها اعم از هوایی، زمینی و دریایی آمادگی این را دارید که هرگاه مسئولین جنگ گفتند ضربات بزرگ و یا کوچک خود را بر رژیم فرسوده عراق وارد کنید. پیام دیگر حرکت عظیمی که همه احاد مردم در آن شرکت دارند این است که مردم ما در مقابل فشارهای استکبار جهانی و توطئه ها به خداوند متعال و به قدرت خود متکی هستند. پیام دیگر راهیان کربلا به دنیا، اعتقاد به لزوم پیروزی است. یعنی برخلاف حرف هایی که بعضی از افراد در گوشه و کنار دنیا می زنند که جنگ باید هرچه زودتر تمام شود و یا این مسئله پشت میز مذاکره حل شود، مردم ما می گویند ما همان حرف اول را با قدرت و قاطعیت تمام تر دنبال می کنیم و جنگ تا پیروزی نهایی و پیروزی اسلام بر کفر ادامه می یابد.»

رئیس شورای عالی دفاع با اشاره به انبوه ارتشینی که در جمع کاروان های راهیان کربلا در محل نماز جمعه تهران حاضر بودند، خاطرنشان کرد که امروز ارتش ما نیز جزو راهیان کربلاست و در تمامی دنیا بی سابقه است که ارتش، نیروهای مسلح و رزمندگان این طور آمیخته با مردم باشند و مردم با این چشم به ارتش نگاه کنند و در جبهه های جنگ تحمیلی ارتش، سپاه و نیروی عظیم بسیج مردمی با همدلی و هم سنگری و آمیخته شدن خونشان با یکدیگر، وحدتی در میان مردم ایجاد کرده اند و این طبیعی نظامی است که رهبرش امام امت، مرجع تقلید و مقدس ترین عنصر در چشم مردم باشد و یکی از افتخارات ارتش و نیروهای مسلح این است که اختیار آن به دست یک عارف روحانی بزرگوار و فقیه عالی قدر است.

آیت الله خامنه ای درباره قطعنامه نقض حقوق بشر در ایران گفت این نمایشنامه پوچ و مضحک که به کارگردانی امریکا در سازمان ملل اجرا شد توسط بازیگرانی که سر تا پای خودشان آلوده به نقض حقوق بشر بود، صورت گرفت و سازمان ملل با این عمل اعتبار خود را از دست داده است. اعتراض ما به سازمان ملل متحد این است که چرا محل این سازمان باید محل بازیگران بدسابقه باشد و چرا باید تسلیم باج خواهی امریکا و دست نشاندگانش شود.

وی افزود اولین پیشنهاددهنده این قطعنامه دولت کاناداست که از رژیم منحط و محکوم افریقای جنوبی پشتیبانی تسلیحاتی کرده است. پیشنهاددهندگان دیگر این قطعنامه استعمارگران حرفه ای اروپا یعنی هلند و بلژیک هستند؛ دولت هایی که سنگ کج استعمار را در دنیا بنیاد نهادند و آغازگر تجاوز به حقوق انسان ها با غارت و استعمار آنها بودند و از همه بامزه تر دیگر پیشنهاددهندگان این قطعنامه دولت های انگلستان و فرانسه هستند؛ دولتی که بدبختی های مردم دنیا در جهان سوم مربوط به آنهاست. انگلستان که استعمار کثیف را در دنیای پرخفقان به وجود آورد و فرانسه هم که مأمور

زشت ترین و پلیدترین انسان های دنیا نظیر منافقین و سلطنت طلبان است.

آیت الله خامنه ای افزود که کشورهای اسلامی به استثنای عراق و اردن، هیچ کدام به این قطعنامه رأی مثبت ندادند. کشورهای آسیایی نیز در برابر متجاوزین ایستادند. آنها نیز یک تهاجم فرهنگی را علیه اصالت آسیایی دیدند و از کشورهای آسیایی فقط ۳ کشور به این قطعنامه رأی مثبت دادند، اردن، عراق و اسرائیل. رئیس شورای عالی دفاع تأکید کرد ما تسلیم شانتاژ مجمع عمومی سازمان ملل متحد نمی شویم. مواضع ملت ایران بحق، مظلومانه و انسانی است و این را ملت ها و شخصیت های جهانی اگر منصف باشند می توانند درک کنند. برای ما سهل بود که از سازمان بی طرفی برای تحقیق درباره نقض حقوق بشر در ایران دعوت کنیم، همان طور که سال گذشته در مقابل جوسازی های صلیب سرخ جهانی پیرامون وضعیت اسرای عراقی این عمل صورت گرفت و آبروی عراق با تبلیغات دروغینش رفت. اگر شانتاژ در کار نباشد این کار را می کنیم، اما ملت ایران تسلیم باج خواهی امریکا و نمایش مضحک و پوچ او نمی شود.

امام جمعه تهران با اشاره به اظهارات دبیرکل سازمان ملل متحد که گفته بود امریکا درصدد باج خواهی از سازمان ملل متحد است، افزود: «حرف دبیرکل سازمان ملل متحد حرف تازه ای نیست. امریکا و گردن کلفت های دنیا درصدد باج خواهی از همه رژیم ها، دولت ها و سازمان های جهانی و از جمله سازمان ملل متحد هستند، اما حرف ما این است چرا شما تسلیم می شوید و به امریکا باج می دهید. مگر سازمان یونسکو و رئیس آن آقای آمو - که شخص مسلمان مستقل و مبارز بود - تسلیم باج خواهی امریکا شد و آیا با خروج امریکا از سازمان یونسکو این سازمان از بین رفت و اکنون انگلستان هم برای باج خواهی از طریق ندادن سهمیه خود، یونسکو را تحت فشار گذاشته است اما می بینم که می توان مانند ملت ایران در مقابل باج خواهی امریکا، انگلستان، فرانسه و دیگر کشورها ایستادگی و مبارزه کرد و مبارزه ملت ما در قبال باج خواهی امریکا در آینده نیز ادامه خواهد داشت.»^(۱)

گفتنی است که رسانه های غربی به انعکاس گسترده سخنان رئیس جمهوری ایران پرداختند.

۱

وزیر امور خارجه ایران امروز برای شرکت در سومین اجلاس وزیران خارجه سوریه، لیبی و ایران عازم لیبی شد. این سفر در موقعیتی انجام می شود که گفته شده است یکی از اهداف های سفر صدام به مسکو درخواست از شوروی برای فشار به سوریه و لیبی جهت خودداری از حمایت ایران بوده است. دکتر ولایتی - که رفیق دوست وزیر سپاه پاسداران او را همراهی می کند دستور کار این اجلاس چهارروزه را چنین بیان کرد: بررسی مسائل فلسطین؛ جنگ عراق علیه ایران؛ همکاری سه کشور در مورد اجلاس سران کشورهای عضو جنبش عدم تعهد که در پاییز آینده در زیمبابوه برگزار می شود؛ مشکلات منطقه؛ تجاوزات صهیونیست علیه امت اسلامی؛ مشکلات جهان اسلام و توطئه هایی که علیه لیبی انجام می شود.

ص: ۲۰۵

عبدالسلام تریکی دبیر کمیته مردمی دفتر روابط خارجی لیبی نیز گفت: «دیدار دکتر ولایتی از لیبی فرصتی است برای بحث و بررسی روابط میان ایران و لیبی براساس توافقی که در جریان دیدار حجت الاسلام رفسنجانی از لیبی درخصوص تشکیل کمیته های مشترک جهت بررسی تمام زمینه های همکاری مشترک میان دو کشور صورت گرفت.» وی افزود: «این اجلاس باعث خرسندی دوستان و هراس دشمنان خواهد شد و این واقعیت مورد تأکید قرار می گیرد که سه کشور در یک سنگر و جبهه واحد قرار دارند.» (۱)

۱

اولین دور مذاکرات سومین اجلاس سه جانبه وزیران خارجه ایران، سوریه و لیبی شب هنگام در طرابلس برگزار و در آن درباره مسائل فلسطین، مداخله امپریالیسم و صهیونیسم در جهان، مسائل جنوب افریقا، حمایت ایران و سوریه از لیبی در چالش با مصر و جنگ ایران و عراق گفت و گو شد. خبرگزاری جمهوری اسلامی از این جلسه گزارش داد در ابتدا دکتر تریکی گفت صهیونیسم و اسرائیل دشمن اصلی ما است و شکی نیست که این اجلاس پایه های مستحکمی را برای آزادی فلسطین و مبارزه با دشمن بنا می گذارد.

فاروق الشرع وزیر خارجه سوریه نیز با بیان اینکه این اجلاس خشنودی دوستان و کشورهای پیشرو را در پی دارد و دشمنی و توطئه های دشمن را افزون می کند، بر ضرورت همبستگی سه کشور تأکید کرد.

دکتر ولایتی نیز در سخنانی گفت که این اجلاس تأثیر بسیاری بر جریان های منطقه و حتی مسائل کلی جهان دارد.

در این جلسه سپس دخالت های امپریالیسم و صهیونیسم در اقصی نقاط جهان بررسی شد و پیشنهاد هیئت ایران مبنی بر حمایت مشترک از کشورهایی که مورد تهاجم امپریالیسم و صهیونیسم قرار می گیرند، مورد تأکید قرار گرفت. همچنین مسائل جنوب افریقا و لزوم تشکیل جبهه مشترک علیه رژیم افریقای جنوبی و نیز تحرکات و تهدیدات حکومت مصر علیه کشور انقلابی لیبی مطرح گردید و تأکید شد که این اقدامات به دلیل ترس این حکومت از تحرکات اسلامی در داخل مصر و برای جلوگیری از حمایت لیبی از انقلاب اسلامی ایران می باشد.

دکتر تریکی در این نشست پایداری ملت لیبی و پشتیبانی ایران و سوریه از لیبی را از جمله دلایل شکست توطئه رژیم مصر برشمرد و گفت: تحرک سریع ما و ایران و سوریه، به امپریالیسم، صهیونیسم و ارتجاع فهماند که با سه کشور به طور دسته جمعی روبه رو خواهند شد.

در این جلسه با اشاره به توطئه های فرانسه علیه لیبی، تأکید شد که مسئله چاد مسئله ای افریقایی است که باید بدون دخالت کشورهای بیگانه چون فرانسه حل شود.

در ادامه این نشست جنگ تحمیلی به تفصیل بررسی شد و آقای ولایتی در این باره گفت: «صدام

ص: ۲۰۶

که کشور ما را مورد تهاجم قرار داده، تصور می‌کرد می‌تواند ما را به شکست بکشاند؛ ولی مقاومت دلیرانه مردم ما تجاوز او را در هم شکست. لذا اکنون ندای صلح سرداده و مانند مار زخم خورده ای است که باید سرش کوبیده شود و ما تا سقوط رژیم صدام جنگ را ادامه خواهیم داد.»

دکتر ولایتی تأکید کرد: «اکنون از نظر نظامی و سیاسی وضع ما به مراتب بهتر است و کشورهای عرب منطقه نیز این حقیقت را دریافته و فهمیده‌اند که نباید سرنوشت خویش را به سرنوشت صدام گره بزنند و بیانیه اخیر شورای همکاری کشورهای خلیج فارس مؤید این حقیقت است.»

در ادامه جلسه، سه کشور بر آزادسازی سرزمین فلسطین و احقاق حقوق ملت فلسطین تأکید کردند. وزیر خارجه سوریه نیز گفت: «اکنون خوشبختانه پیمان و محورهای خیانت بار در شرف سقوط است و رژیم عراق در حال ترس و نگرانی است و رژیم مصر نیز با یک مخالفت مردمی در داخل مواجه است.»

در این جلسه همچنین سوریه و لیبی توافق کردند که از اتحادیه عرب درخواست کنند با تشکیل جلسه ای فوق العاده، موضوع برقراری روابط برخی از کشورهای افریقای را با اسرائیل بررسی کند و این موضوع در دستور کار کنفرانس اسلامی نیز گنجانده شود. (۱)

۱

در پی سفر صدام به مسکو، مقامات شوروی درصدد توجیه رفتار خود و ابراز مجدد بی طرفی در جنگ عراق با ایران برآمدند. نشریه وزارت امور خارجه ایران در گزارشی دیدگاه‌ها و اظهارات برخی دیپلمات‌های شوروی و کشورهای نزدیک به این کشور را درباره سفر صدام جمع‌آوری کرده که این اظهارات بیشتر نشان دهنده توجیه همکاری‌های شوروی با عراق و توجیه رفتار نامناسب شوروی با ایران و ترغیب ایران به نزدیکی با شوروی است.

در این گزارش آمده است که یکی از دیپلمات‌های شوروی در هند در دیدار با یک مقام رسمی ایران درباره سفر صدام حسین به مسکو گفته است: ما دوست داریم با کشور شما در زمینه‌های فرهنگی و بازرگانی همکاری داشته باشیم و آن را گسترش دهیم و رابطه دو کشور را تاحد دوستانه بالا ببریم. ما خواهان صلح بین عراق و ایران هستیم و چنانچه از ما بخواهید حاضریم در این زمینه میانجیگری کنیم. البته کمک‌هایی که ما به عراق کرده ایم براساس قرارداد دوستی بین دو کشور بوده است و قبل از جنگ نیز به امضا رسیده است. شما می‌توانید همان رابطه ای را که عراق با ما دارد، داشته باشید و حتی رهبران سطح بالای شما نیز از کشور ما دیدن کنند و مشکلات کوچک فی مابین را حل نمایند، زیرا زمینه‌ها برای یک رابطه خوب بیشتر است تا برای یک رابطه بد.»

وی در پاسخ این سؤال طرف ایرانی که در سفر صدام به مسکو چه موضوعاتی بحث شده و آیا شما در نظر دارید ارسال سلاح به عراق را افزایش دهید، گفته است: «براساس اطلاعات اولیه که به دست ما رسیده، مذاکرات بیشتر در زمینه همکاری‌های اقتصادی بوده است. به طور تئوری نیز در مورد همکاری‌های اتمی صحبت کردند ولی از آنجایی که ما احساس کردیم

ص: ۲۰۷

تمامیت ارضی عراق در خطر نیست ارسال سلاح به آن کشور افزایش نخواهد یافت، ولی همان طور که می دانید اگر ما ندهیم فرانسه و انگلیس خواهند داد.»

طبق این گزارش، یک دیپلمات مجارستانی هم گفته است: «از آنجایی که گورباچف رهبر جدید شوروی است از کشورهای مختلف اعم از سوسیالیست ها و کاپیتالیست ها به نزد وی رفته اند و صدام نیز به همین خاطر به مسکو رفته است. اگر ایران و شوروی روابط خوبی برقرار کنند مسلماً بر جنگ اثر خواهد گذاشت و مسئله جنگ به زودی حل خواهد شد. اما مسائل و مشکلات جلو این نزدیکی را می گیرد، از یک مقام رسمی شوروی شنیدم که گفت ما مایل هستیم با جمهوری اسلامی ایران براساس اشتراکات موجود و عدم دخالت در امور یکدیگر، رابطه برقرار کنیم. اگر ایران و شوروی به یکدیگر نزدیک شوند نه تنها بر جنگ اثر می گذارد بلکه می توان کل منطقه را از نفوذ امپریالیسم بیرون آورد.»

در این گزارش، یک دیپلمات سوریه اهداف سفر صدام به مسکو را چنین برشمرده است:

خرید تسلیحات؛ اطلاع از دیدگاه ها و مواضع مسکو در مذاکرات ژنو (دیدار سران دو ابرقدرت) حول مسئله جنگ؛ میانجیگری بین عرفات و مسکو و نزدیک کردن عرفات به مسکو؛ متقاعد کردن مقامات مسکو که عراق بیشتر تمایل به شوروی دارد تا به امریکا.

به نوشته نشریه وزارت خارجه، یک مقام کره شمالی هم درمورد این سفر گفته است: به نظر می رسد این حرکت را عراق به منظور کسب پشتیبانی اخلاقی و تسلیحاتی بیشتر از شوروی برای ادامه جنگ با ایران انجام داده و با اصرار عراق، مسکو پذیرفته است و معمولاً دیدار رسمی رئیس جمهور یک کشور در حال جنگ به ویژه شرایطی را که عراق دارا می باشد از کشوری چون شوروی، نمی تواند یک سفر عادی تلقی گردد و به طور یقین در مذاکرات خصوصی، شوروی ضمن تأیید مواضع عراق، همه نوع قول مساعدت به آنان خواهد داد. ولی به احتمال زیاد به خاطر موقعیت بین المللی شوروی در میان کشورهای سوسیالیستی و به ویژه در میان کشورهای جهان سوم از آشکار نمودن تمایلات مسکو به پشتیبانی بیشتر از بغداد خودداری خواهد کرد و البته به نظر می رسد که به همین دلایل شوروی حاضر شود به تحویل سلاح های فوق العاده پیشرفته نیز - که مورد تقاضای عراق است - اقدام نماید.»

یک دیپلمات ژاپنی در هاوانا نیز گفته است چون صدام نتوانسته است سلاح مورد نظر خود را از غرب به منظور نجات از معرکه تهیه کند، اکنون مجدداً حرکات بازگشت به سمت شوروی را شروع کرده است. البته امریکا به دلیل بیم از اینکه این سلاح های پیشرفته روزی علیه اسرائیل به کار گرفته شود به عراق تحویل نداده است و به نظر نمی رسد که شوروی نیز سلاح پیشرفته در اختیار عراق بگذارد و دلیل آن به خاطر عدم علاقه شوروی به تغییر موضع خود در جنگ و احتمالاً عدم جدا کردن خود از ایران است و علت دیگری نیز وجود دارد که شوروی علاقه ندارد که با ایران که همسایه او است رابطه بدی داشته باشد.

از سوی دیگر، یک دیپلمات سوری نیز در هاوانا گفت: «در شرایط کنونی صدام تنهای تنها است و ارتباط او با کشورهای عربی خلیج فارس، همانند گذشته نیست و به نظر می رسد که عربستان همانند گذشته نمی خواهد به این کشور کمک کند. علاوه بر این، وحدت سه جانبه اردن - مصر - عراق اکنون شکسته شده و اردن خود را کنار کشیده است، مواضع اردن در حال تغییر است و بنا به اخبار واصله کمک های اقتصادی آنها قطع شده است. عراق فکر می کرد با این وحدت و ارتباط با امریکا می تواند فشار لازم را به ایران تحمیل نماید ولیکن به علت درگیری های عمده، امریکا در لبنان نتیجه لازم را نتوانست به دست آورد. وی افزود عراق قصد دارد حمایت صریح شوروی و شرق را به دست آورد و البته اگر شوروی موشک های پیشرفته به عراق بدهد می تواند احتمال فوق را قوی تر ذکر کرد ولیکن ما این احتمال را نمی دهیم. تاکنون علی رغم ارتباط خوب و عادی ما با شوروی و حساسیت منطقه، شوروی از این نوع سلاح ها تحویل سوریه نداده است و اگر این سلاح موشکی را به عراق تحویل دهد در آن زمان این دیگر مشکل شما نخواهد بود، زیرا بالاخره ما هم با عراق درگیری هایی داریم و بودن این سلاح ها در دست عراق برای ما هم خطرناک است.»^(۱)

از سوی دیگر، نشریه رویدادها به نقل از یک مقام دیپلماتیک در توکیو درباره سفر صدام به مسکو نوشته است: روس ها می گویند دلیل به تعویق افتادن سفر معاون وزارت خارجه مسکو به ایران صرفاً تکنیکی بوده و نامبرده در بهار آینده از ایران بازدید خواهد کرد. این دیپلمات افزود: می گویند صدام در بین نظامیان و حزب حاکم کنترل خوبی دارد و رژیمش متزلزل نیست. وی افزود: به نظر آنان عراق مشکل تأمین نیروی انسانی خود را می داند و لذا با نیروی هوایی قوی آن را جبران می کند. به گفته این دیپلمات، روس ها در اینکه آیا صدام در سفر اخیر قول تسلیحاتی هم گرفته مطلقاً سکوت کرده اند.

این دیپلمات گفت: «روس ها معتقدند که کشورهای شورای همکاری سعی دارند نسبت به جنگ روابط بی طرفانه تری اتخاذ کنند، اما این بی طرفی را باعث تقلیل کمک های مالی آنها به عراق نمی دانند و فکر می کنند آنها و به خصوص سعودی و کویت به این کمک ها ادامه خواهند داد.»^(۲)

۱

مولانا سید عارف حسین الحسینی رهبر شیعیان پاکستان، شوروی و امریکا را محرک اصلی حمله عراق به ایران خوانده و در بیانیه ای مطبوعاتی از اظهارات گرومیکو رئیس جمهور شوروی، انتقاد شدیدی کرده است.^(۳)

ص: ۲۰۹

۱- ۱۱. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی، نشریه شماره ۱۷۳/۳، ۲/۱۰/۱۳۶۴، صص ۵ - ۱.

۲- ۱۲. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۵، ۴/۱۰/۱۳۶۴.

۳- به گفته رادیو مسکو، رئیس جمهور شوروی در جریان دیدار صدام از مسکو گفته است: «به عقیده ما کسانی که علی رغم هرگونه منطقی به ادامه جنگ تا پیروزی فرامی خوانند و آن را حربه ای برای تسویه حساب با دشمن و تحمیل تحکم سیاسی خود بدان می دانند، نابخردانه عمل می کنند.» (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۶، ۳۰/۹/۱۳۶۴، ص ۵)

عارف حسین حسینی رهبر شیعیان پاکستان
گفت محرک اصلی حمله عراق به ایران،
شوروی و امریکا هستند.

در این بیانیه آمده است: «ما از آغاز می دانیم که صدام حسین رئیس جمهور عراق، پنج سال پیش با تحریک مشترک شوروی و امریکا به خاطر وارد آوردن صدمه به انقلاب ایران به این کشور حمله نموده ولی اکنون با شکست های پی در پی آن کشور، هر دو ابرقدرت نگران شده اند و در پایان مذاکرات ژنو باهم علیه انقلاب اسلامی بر توطئه های خویش افزوده اند.» در ادامه بیانیه رهبر شیعیان پاکستان که در روزنامه مشرق چاپ پیشاور چاپ شده - آمده است: «مردم عراق نباید فراموش کنند شوروی که با زیر پا گذاشتن قوانین بین المللی به افغانستان تجاوز نموده هیچ گاه نمی تواند همدرد مسلمین باشد.» وی افزوده است: «واقعیت این است که شوروی و امریکا از گسترش انقلاب اسلامی ترس دارند و نمی خواهند مسلمین متحد گردند و انقلاب پیروز شود.»^(۱)

۱

به گزارش رادیو بغداد، در ملاقات داود اجاوارا رئیس جمهوری گامبیا و رئیس کمیته حسن نیت اسلامی با رئیس دایره امور قانونی در وزارت امور خارجه عراق، آخرین تحولات جنگ عراق و ایران مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.^(۲)

خبرگزاری رویترز نیز گزارش داد که این مقام عراقی از تلاش داود اجاوارا برای پایان دادن به مناقشه پنج ساله ایران - عراق تشکر کرده و اعلام کرده که عراق آماده دفع هر حمله ای از جانب ایران است.^(۳)

۲

در اجرای سیاست گسترش روابط با کشورهای منطقه، وزیر بازرگانی جمهوری اسلامی ایران که در رأس هیئت اقتصادی و بازرگانی به امارات عربی متحده سفر کرده است، صبح امروز با جانشین ولیعهد دومی و وزیر دارایی و صنعت و وزیر اقتصاد و بازرگانی امارات ملاقات کرد. در این دیدارها در زمینه روابط دوجانبه و مسائل مورد علاقه دو کشور و افزایش صادرات ایران به امارات تبادل نظر به عمل آمد و جعفری وزیر بازرگانی ایران با تشریح آثار انقلاب اسلامی در ایران، آمادگی ایران را برای صدور کالاهای غیر نفتی به امارات اعلام و خاطر نشان کرد جمهوری اسلامی ایران در زمینه واردات کالا، کشورهای مسلمان را در اولویت قرار می دهد.^(۴)

- ۱-۱۳. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۱۳، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳۸.
- ۲-۱۴. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیو های بیگانه، ۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴، رادیو بغداد، ۳۰/۹/۱۳۶۴.
- ۳-۱۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۷، ۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴، رویت، ۳۰/۹/۱۳۶۴.
- ۴-۱۶. روزنامه اطلاعات، ۳۰/۹/۱۳۶۴، ص ۲۰.

وزیر نیرو تنگناهای موجود در تولید، توزیع و مصرف برق در کشور و تأثیر حملات هوایی عراق و خروج کارشناسان شوروی و نیز افزایش جمعیت را در تشدید کمبود برق تشریح و ابراز امیدواری کرد که مشکل خاموشی در دو سال آینده حل شود.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، دکتر بانکی وزیر نیرو که به دعوت "واحد آموزش عمومی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه" با معاونان خود به قم سفر کرده بود، در سخنانی با بیان اینکه مشکلات گوناگونی در جهت رشد کیفی و کمی تولید برق در کشور وجود دارد، گفت از یک سو در هفته های گذشته نیروگاه زرگان و سد شهید عباس پور در خوزستان هدف حمله جنگنده های عراقی قرار گرفتند که به هر دو نیروگاه آسیب بسیاری وارد شد که واحد های آسیب دیده سد شهید عباسپور با صرف ۱۵ میلیون تومان تاحدودی ترمیم شده است ولی مشکل اصلی نیروگاه زرگان هنوز باقی است. از سوی دیگر، بی تعهدی کارشناسان شوروی که دو پروژه مهم را در ورامین و اصفهان نیمه تمام رها کرده اند، موجب شده است که در اهداف مورد نظر برای افزایش تولید برق طبق زمان بندی، ناکام بمانیم و سعی خواهد شد که نیروگاه بندرعباس تا اوایل سال بعد وارد مدار اصلی بشود. وی گفت که با توجه به افزایش جمعیت و گسترش صنایع گوناگون و ارائه خدمات جنبی بعید است که تا دو سال آینده مسئله خاموشی برق حل شود و تنها راه اصولی در این مرحله آن است که بکشیم با ایجاد خاموشی های زمان بندی شده و اطلاع به مردم، ضایعات کمتری را به بار آوریم.

وزیر نیرو افزود که یکی از سیاست های اصولی ما این است که در قبال صدور نفت خام بتوانیم از امکانات پیمانکاران خارجی در جهت استفاده مطلوب از آب در همه زمینه ها استفاده نماییم که در سفر آقای هاشمی رفسنجانی به چین و ژاپن به این موضوع توجه شده است و ما در آینده اساس کارمان این است که به جای پرداخت ارز به شرکت های خارجی، با تحویل نفت، هزینه های مربوط به ایجاد امکانات آبرسانی را جبران نماییم. (۱)

هزاران تن از کشاورزان، اعضای شوراهای اسلامی روستایی، هیئت های واگذاری زمین و دیگر اقشار مردم شهرهای مختلف استان مازندران در حمایت از اعزام کاروان های راهیان کربلا، پشتیبانی از رزمندگان و پشتیبانی از اقدامات حجت الاسلام موسوی خوئینی ها دادستان کل کشور، راه پیمایی کردند و خواستار تعیین تکلیف اراضی مزروعی و مبارزه با مالکان غاصب شدند.

به گزارش خبرنگار روزنامه اطلاعات از ساری، راه پیمایان در مسیر حرکت با شعارهای "فریاد کوخ نشینان: مستضعفین پیروزند؛ نص صریح قرآن: مستضعفین پیروزند؛ خوئینی ها منتخب امام است؛ جنگ جنگ تا پیروزی" از خیابان های شهر گذشتند و سپس به سخنان حجت الاسلام فاضل هرنندی نماینده آیت الله منتظری در هیئت هفت نفره واگذاری زمین و نماینده مردم اصفهان در مجلس، گوش

دادند. وی با اشاره به مشکلات مالکیت زمین های کشاورزی، بر لزوم توجه مجلس و قوه قضائیه به تعیین تکلیف این زمین ها تأکید کرد و از محاکم قضایی خواست به احقاق حقوق کشاورزان و سلب مالکیت غیرشرعی اراضی کشاورزی از خان ها و فئودال ها اقدام کنند. در قطعنامه پایان این راه پیمایی، کشاورزان و اعضای شوراهای اسلامی مازندران ضمن تجدید میثاق با امام امت، حمایت از کاروان های راهیان کربلا- و ادامه جنگ تا پیروزی نهایی و نیز پشتیبانی از رئیس جمهور، دولت و مجلس، خواستار تصویب سریع قوانین اسلامی به نفع محرومان و تعیین تکلیف اراضی کشاورزی و قطع ید خان ها و فئودال ها از این اراضی شدند. در این قطعنامه همچنین ضمن هشدار در مورد تبدیل اراضی کشاورزی به باغ و ویلا، از شورای عالی قضایی و اقدامات قاطع دادستان کل کشور پشتیبانی شده است.

طبق گزارش خبرنگاران در دیگر شهرهای استان مازندران نیز کشاورزان و روستاییان اقدام به چنین راه پیمایی هایی کردند و خواستار رسیدگی سریع تر به وضعیت نامشخص اراضی کشاورزی و مبارزه با مالکان بزرگ و طاغوتچه ها شدند و از اقدامات دادستان کل کشور پشتیبانی کردند.^(۱)

۱

تری ویت فرستاده اسقف کانتربری در ادامه تلاش برای آزادی گروگان های امریکایی و اروپایی در لبنان، امروز وارد بیروت شد. به نوشته روزنامه الخلیج چاپ امارات عربی متحده: «فرستاده اسقف کانتربری قبل از بازگشت به بیروت در ژنو با یک مسئول کویتی درباره گروگان های امریکایی و اروپایی مذاکره کرده است. یادآوری می شود که یکی از شرایط آدم ربایان برای آزاد کردن گروگان ها، آزادی ۱۷ تن از بازداشت شدگان در زندان های کویت است که در پی یک رشته سوءقصد با بمب در سال ۱۹۸۳ بازداشت شده اند.»^(۲)

ص: ۲۱۲

۱- ۱۸. روزنامه اطلاعات، ۳۰/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۱۹. همان، ص ۲۰.

در پی بررسی ها، شناسایی ها و اقدامات آماده سازی که تاکنون برای اجرای عملیات در منطقه فاو انجام شده است و نیز تلاش قرارگاه ها و یگان هایی که در این منطقه مأموریت دارند و برگزاری جلسات متعدد طراحی عملیات و توجیهی در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران و قرارگاه های کربلای ۲ و نوح، فرمانده کل سپاه پاسداران امروز با صدور ابلاغیه ای خطاب به فرماندهان سپاه پاسداران، بر سرعت و دقت در آماده سازی و طرح ریزی عملیات عبور از اروندرود و پیشروی در منطقه فاو تأکید کرد. به نظر می رسد از جمله اهداف این ابلاغیه رفع هرگونه تردید در اصل اجرای عملیات گسترده در منطقه فاو و نیز تأکید بر آماده سازی هرچه سریع تر منطقه به رغم مشکلات و کمبودهاست.

در این ابلاغیه آمده است: «اینک در پی ابلاغیه شماره ۱ و باتوجه به موضوعات مطرح شده در جلسه حضوری، بدین وسیله ضمن تشریح برخی از نکات مهم، خطوط اساسی در تنظیم برنامه های آماده سازی و طرح ریزی عملیات را ابلاغ می نماید تا فرماندهان عزیز با بصیرت و تأمل کافی ضمن رعایت کامل موازین حفاظتی و استتار فعالیت ها، نسبت به اجرای هریک با دقت و سرعت هرچه بیشتر اقدامات لازم را به عمل آورده و شخصاً تا آخرین رده بر حسن انجام برنامه ها تا حصول نتیجه قطعی و مطلوب نظارت و پیگیری نمایند.»

مقدمه این ابلاغیه ۷ صفحه ای نیز چنین است: (۱)

«در عملیات فدک شناسایی زمین و مواضع پدافندی دشمن به علت ویژگی های خاص از قبیل وجود نخلستان و نهرهای گوناگون، جزرومد، شدت آب در مواقع مختلف و وضعیت ساحل دشمن مبنای اصلی و تعیین کننده طرح ریزی عملیات به شمار می رود. بدیهی است شناسایی های اولیه، طرح ریزی های مقدماتی را به همراه داشته و با بالا رفتن میزان شناسایی ها

ص: ۲۱۳

۱- ابلاغیه فرمانده کل سپاه پاسداران خطاب به فرماندهان سپاه به طور کامل در ضمیمه روزشمار امروز آمده است.

طرح ریزی ها نیز تکمیل می گردد. تنظیم برنامه آموزش های تکمیلی یگان ها و تمرینات مانوری آنها بر مبنای طرح ریزی کلی عملیات صورت خواهد پذیرفت که این عوامل در مجموع کیفیت و نحوه سازماندهی نیروها را مشخص خواهد کرد.

دشمن در این منطقه تلاش می کند تا خطوط پدافندی خود را از هر نظر تقویت نموده و از نیروهای اصلی خود در این رابطه استفاده نماید. تحمل شکسته شدن خطوط دفاعی برای دشمن فوق العاده گران خواهد بود. از این رو احتمال دارد که خط دفاعی دشمن با دو ردیف نیرو و سنگر و نیز کمین هایی برای ردیف اول پوشانیده شده باشد.»

در ادامه، محورهای اصلی طرح ریزی عملیات چنین ذکر شده: «عبور، شکستن و پاک سازی خط اول، پاک سازی عمق رخنه و پدافند.» سپس به هریک از این محورها به تفصیل پرداخته شده است. (۱)

۱

قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیای (ص) سپاه) عصر امروز با حضور فرماندهان و مسئولان قرارگاه های اصلی سپاه پاسداران در محل سایت اهواز تشکیل جلسه داد. (۲) این جلسه در ادامه مباحث کلی عملیات آینده و هماهنگی عملیات های پشتیبانی و یدک با عملیات اصلی و تقدم و تأخر آنها بود که در آخرین جلسه روز ۲۷ آذر ۱۳۶۴ مورد بحث قرار گرفت. در این جلسه همچنین بر ضرورت تشکیل فرماندهی مهندسی، فرماندهی عبور و فرماندهی پدافند برای اجرای عملیات اصلی در فاو تأکید شد.

طبق یادداشت های راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، در آغاز جلسه فرمانده کل سپاه پاسداران با اعلام اینکه موضوع بحث جلسه امروز مانور قرارگاه خاتم الانبیای (ص) است، گفت: «در رابطه با استمرار عملیات ما به یک جمع بندی رسیدیم که بسیج مردم استمرار داشته باشد تا اردیبهشت ماه [سال ۱۳۶۵]. ما در جنوب باید به نحوی عملیات هایمان را انجام بدهیم که متناسب با حضور مردم و بسیج مردم، عملیات ها هم ادامه داشته باشد و یکی پس از دیگری آماده شود که چه در صورت شکست و چه در صورت پیروزی، عملیات های ما استمرار داشته باشد. مطلب دوم این بود که اگر شکستی در جایی پیش آمد باید طوری برنامه ریزی کنیم که حداقل یک نتیجه ظاهری پیروزی بر دشمن را هم به دنبال داشته باشد.»

محسن رضایی با اشاره به پیشنهاد جلسه قبل در مورد اجرای دو عملیات محدود در مناطق ام الرصاص و چزابه هم زمان با اجرای عملیات در فاو، گفت که چه بسا بهتر باشد هم زمان با

ص: ۲۱۴

۱-۱. سند شماره ۱۲۲۲۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ابلاغیه شماره ۲ فرمانده کل سپاه، ۳۰/۹/۱۳۶۴.

۲- این جلسه ساعت ۱۶ آغاز شد و ساعت ۱۷:۴۰ پایان یافت و در آن محسن رضایی، علی شمخانی، رحیم صفوی، سیدعلی حسینی تاش، عباس محتاج، عزیز جعفری، محمد باقری، سیدمهدی مبلغ، محمدباقر ذوالقدر، علی عبداللهی، ابراهیم سنجقی، اکبر غمخوار، نجات، وحیدی و جواد زمان زاده (راوی مرکز) حضور داشتند.

عملیات در فاو، عملیات در جزیره ام الرصاص و منطقه حنین (پاسگاه معلق و شمال دریاچه ام النعاج در هورالهویزه) را با هم اجرا کنیم که در صورت بروز وضعیت نامطلوب در عملیات فاو، منطقه حنین را به عنوان جای پایی برای ادامه عملیات داشته باشیم.

وی سپس برای عملیات منطقه فاو سه حالت را قابل پیش بینی دانست: پیروزی کامل، شکست کامل، وضعیتی میان پیروزی و شکست. رحیم صفوی نیز وضعیت دیگری را برای این عملیات قابل تصور اعلام کرد: بروز وضعیتی که شروع عملیات امکان پذیر نشود (مثلاً هشیاری کامل دشمن). محسن رضایی با تأیید احتمال بروز چنین حالتی، گفت پس باید عملیات پشتیبانی در منطقه ای اجرا شود که گسترش عملیات در آن میسر باشد و منطقه حنین چنین قابلیت را دارد.

بحث در این باره ادامه یافت؛ از جمله رحیم صفوی برای اجرای هم زمان عملیات در سه منطقه فاو، ام الرصاص و هور، مشکل کمبود یگان را مطرح کرد. همچنین رحیم صفوی، عزیز جعفری و عباس محتاج اجرای عملیات در هور (حنین) را ۴۸ ساعت بعد از عملیات فاو دارای تأثیر بیشتری اعلام کردند. در ادامه درباره موضوع فاصله زمانی بین عملیات اصلی و عملیات پشتیبانی و نیز یگان های مناسب برای عملیات پشتیبانی و چگونگی آماده سازی منطقه حنین برای عملیات پشتیبانی و نیز یگان هایی که توانایی دارند ضمن آماده سازی این منطقه، در عملیات منطقه فاو نیز شرکت کنند، بحث شد. محسن رضایی نظرش این است که یگان هایی که قرار است در هر دو منطقه عمل کنند، همه تدارکات، امکانات و وسایل ترابری آبی شان را در منطقه حنین متمرکز کنند و برای اجرای عملیات در منطقه فاو، قرارگاه خاتم پشتیبانی آنها را از نظر غذا، مهمات و ترابری به عهده بگیرد. وی تأکید کرد که اگر چگونگی عبور و وسایل عبور این یگان ها از اروند حل شود، خیلی از مسائل حل می شود. وی با اشاره به اینکه هرچه آمادگی برای عملیات در منطقه فاو طولانی تر شود، احتمال هشیاری دشمن و عدم موفقیت بیشتر می شود، بر سرعت آماده سازی این منطقه تأکید کرد. (۱)

فرمانده کل سپاه پس از بیان اهمیت عبور از اروند و نیز اهمیت دفاع از منطقه ای که در غرب اروند تصرف می شود، به فرمانده قرارگاه کربلای ۲ ابلاغ کرد که یک نفر را برای فرماندهی عبور و یک نفر را برای فرماندهی پدافند برگزیند و این فرماندهان طرحشان را برای اجرای مأموریت محوله تهیه کنند و مأموریت هر یگان در این طرح مشخص شود و به یگان ها ابلاغ گردد. پس از آن یگان ها نیز طرح اجرای مأموریتشان را تهیه کنند و در منطقه ای مشابه منطقه مأموریت خود در حضور فرماندهان و افراد کارشناس اجرا کنند تا ضمن تمرین، مشکلات و نواقص آن مشخص گردد. (۲)

ص: ۲۱۵

۱-۲. سند شماره ۱۱۰۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم (جواد زمان زاده)، از ۲۷/۹/۱۳۶۴ تا ۳۰/۹/۱۳۶۴، صص ۹۱ - ۸۱، ۳۰/۹/۱۳۶۴.

۲-۳. سند شماره ۲۰۷۶۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه قرارگاه خاتم (۳۰/۹/۱۳۶۴، نوار شماره ۱۶۹۳۰)، راوی: جواد زمان زاده، صص ۱۰ - ۱.

فرمانده کل سپاه پاسداران امروز در سه نامه جداگانه به آقای هاشمی رفسنجانی فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، بخشی از نیازهای تسلیحاتی و تجهیزاتی سپاه پاسداران را برای اجرای عملیات در منطقه فاو که تأمین آنها به وسیله ارتش جمهوری اسلامی ایران امکان پذیر است، اعلام کرد.

در نامه اول درباره نیاز به یگان های توپخانه و چگونگی تأمین آن آمده است:

«در طرح ریزی عملیات فدک، به منظور تأمین آتش مورد نیاز عملیات، در مجموع ۴۵ گردان توپخانه پیش بینی گردید که از این میزان ۹ گردان در سپاه موجود بوده و مابقی بایستی از ارتش تأمین گردد. علی ای حال، باتوجه به مأموریت واگذار شده به ارتش و پیش بینی حداقل برآورد آتش جهت شروع عملیات فدک، میزان نیازمندی توپخانه حداقل ۳۴ گردان می باشد که باتوجه به موجودی سپاه، لازم است ۲۵ گردان توپخانه مطابق جدول زیر، قبل از ۵/۱۰/۶۴ به سپاه مأمور شود تا ان شاءالله برطبق زمان بندی عملیات، توسط سپاه سازماندهی شود.

تصویر

□

لذا خواهشمند است دستور فرمایید نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران ضمن رعایت موارد زیر و هماهنگی های لازم با مسئول توپخانه سپاه برادر حسن شفیع زاده، اقلام فوق الذکر را حداکثر تا ۵/۱۰/۶۴ به سپاه مأمور نماید.

۱. افسر رابط نزاجا جهت هماهنگی معرفی شود.

۲. یگان های فوق الذکر به لحاظ پرسنل، قبضه توپ، امکانات مخابراتی، مهندسی، ترابری، خدماتی و مهمات بار مینا آمادگی کامل عملیاتی داشته باشند.

۳. نیروی زمینی جهت پشتیبانی یگان های مذکور به لحاظ تعمیرات، تأمین قطعات از رده خارج شده در حین عملیات و تأمین مهمات مورد نیاز در عملیات مطابق روزآمد برآورد شده آمادگی کامل داشته باشد.

۴. یگان های واگذاری حتی المقدور از منطقه جنوب به سپاه مأمور گردند.

خداوند بر طول عمر و سلامتی امام عزیز و یاران صدیقش بیفزاید.

و من الله التوفیق

فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی - محسن رضایی»(۱)

ص: ۲۱۶

در نامه دوم نیز سلاح های ضدزره و مهمات به شرح زیر درخواست شده است:

«با اهداء سلام و تحیات، بدین وسیله برآورد حداقل نیازمندی سپاه به امکانات ضدزره واگذاری از ارتش را که باتوجه به موجودی نراجا برای اجرای عملیات فدک تنظیم گردیده است، مطابق جدول زیر به استحضار می رساند.

تصویر

□

خواهشمند است دستور فرمایید نراجا اقلام فوق الذکر را همراه با خدمه آن با رعایت موارد زیر جهت بهره برداری مؤثر حداکثر تا تاریخ ۱۰/۱۰/۶۴ با هماهنگی برادر علی عساکره مسئول ادوات سپاه، به سپاه مأمور نماید.

۱. کلیه قبضه ها و خودروهای مخصوص آنها سالم و آماده کاربرد عملیاتی باشند.

۲. به همراه هر کدام از سلاح های فوق الذکر یک اکیپ تعمیراتی کامل با کلیه تجهیزات تعمیراتی و پشتیبانی شامل انواع تستر، شارژر و... مأمور گردد.

۳. جهت هر کدام از سلاح های فوق یک اکیپ مربی تخصصی به همراه تجهیزات مورد لزوم نظیر سمیلاتور و... جهت استمرار آموزش و آمادگی هرچه بیشتر درزمینه رزم ضدزره اعزام گردد.

۴. کلیه نیروهای مأمور شده از افراد باتجربه در عملیات ضدزره بوده و دارای سابقه شرکت در عملیات های گذشته و حتی الامکان داوطلب شرکت در این مأموریت باشند.

۵. هیچ کدام از پرسنل مأمور شده تا پایان مأموریت ترخیص نشوند.

۶. هر قبضه به همراه بار مبنا به سپاه مأمور گردد.

۷. کلیه پرسنل، سلاح و خودروهای مأمور شده جهت اجرای مأموریت آمادگی کامل داشته و در صورت بروز هرگونه حادثه ای (قبل و حین عملیات) سریعاً ترمیم و جایگزین گردند.

ص: ۲۱۷

۸. افسر رابط جهت رفع مشکلات پشتیبانی، پرسنلی و سایر هماهنگی های لازم به سپاه معرفی گردد.» (۱)

در سومین نامه فرمانده کل سپاه به فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) بخشی از شناورهای مورد نیاز برای عملیات اعلام شده است:

«با اهداء سلام و تحیات، خواهشمند است به نیروی زمینی دستور فرمایید تا اقلام شناور زیر را در جهت اجرای مأموریت های واگذار شده حداکثر تا تاریخ ۱۰/۱۰/۶۴ از طریق برادر احمدپور مسئول واحد تدارکات و لجستیک سپاه به صورت امانی در اختیار سپاه قرار دهند.

۱. جی اس. پی با قایق مربوطه ۲۰ دستگاه

۲. صفحه پل پی. ام. پی ۲۰۰ دستگاه» (۲)

۱

رئیس ستاد سپاه پاسداران منطقه ۲ نجف امروز در نامه ای به واحد اطلاعات ستاد مرکزی سپاه، خبر از آمادگی عراق برای مقابله با حمله ایران داد: «به گزارش رسیده از قرارگاه عملیاتی غرب - رکن ۲، شواهد موجود حاکی است که دستگاه های اطلاعاتی عراق تک نیروهای خودی را محتمل و قریب الوقع دانسته فعالیت ها و جابه جایی های دشمن در سرتاسر منطقه مؤید آمادگی دشمن جهت مقابله با عملیات احتمالی نیروهای خودی است. از طرفی ممکن است دشمن به عنوان یک اقدام پیش گیرانه و یا گرفتن اسیر و دستیابی به اطلاعات جدید، مبادرت به تک محدود و یا اعزام گشتی رزمی نماید. علی هذا مراتب جهت صدور دستورات مراقبتی و آمادگی کامل یگان ها جهت پاسخ گویی فعالیت های احتمالی دشمن اعلام می گردد.» (۳)

۲

سخنگوی نظامی عراق اعلام کرد که هواپیماهای این کشور ساعت ۲۲ دست به یک حمله هوایی علیه یک هدف دریایی بزرگ در نزدیکی سواحل ایران زده و پس از مورد اصابت قرار دادن آن سالم به پایگاه های خود بازگشتند. (۴)

رادیو امریکا با نقل خبر مذکور، افزود: «در مورد این گزارش اطلاعات بیشتری در دست نیست و ضمناً خبر حمله عراق از سوی خبرگزاری های مستقل تأیید نشده است.» (۵) (۶)

ص: ۲۱۸

۱- ۵. سند شماره ۴۴۱۴۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه فرمانده کل سپاه به فرمانده قرارگاه خاتم، ۳۰/۹/۱۳۶۴.

۲- ۶. سند شماره ۴۴۱۴۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه فرمانده کل سپاه به فرمانده قرارگاه خاتم، ۳۰/۹/۱۳۶۴.

۳- ۷. سند ۵۹۴۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه ستاد سپاه پاسداران منطقه ۲ نجف به واحد اطلاعات ستاد مرکزی سپاه، ۳۰/۹/۱۳۶۴.

۴- ۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲، رادیو بغداد، ۳۰/۹/۱۳۶۴.

۵- گفتنی است که تا روز بعد از این ادعا نیز این خبر تأیید نشد. خبرگزاری فرانسه روز ۱/۱۰/۱۳۶۴ اعلام کرد: «منابع مستقل که معمولاً گوش به زنگ دائمی پیام های کمک کشتی ها در خلیج فارس هستند، تا ساعت ۷:۳۰ به وقت گرینویچ امروز اعلام کردند که هیچ گونه پیام کمکی دریافت نکرده اند.» (روزنامه اطلاعات، ۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۰)

۶-۹. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۴/۱۰/۲، ص ۲، رادیو امریکا، ۱۳۶۴/۱۰/۱.

کردهای مخالف حکومت عراق اوایل ماه جاری مراکز نظامی زاخو و قرارگاه های مرکزی دهوک و باطوقه ارتش عراق را به توپ بستند و خسارات سنگینی به آنها وارد کردند. واحد مرکزی خبر به نقل از یک منبع موثق ضمن اعلام این خبر افزوده است که نیروهای مستقر در این مراکز همواره دهکده های بی دفاع مناطق آزادشده عراق را تهدید می کنند و از هیچ گونه آزار و اذیت و شکنجه درمورد مردم کرد که علیه ستمگری های صدام قد علم می کنند، ابایی ندارند. براساس این گزارش، کردهای مبارز عراقی اواخر ماه گذشته نیز پادگان لشکر زاخو و قرارگاه دهوک را با سلاح های سنگین مورد حمله قرار دادند که در حمله به پادگان لشکر زاخو ۸ پرسنل این لشکر کشته و ۴ نفر دیگر مجروح شدند و به تأسیسات و خودروهای پادگان خسارات قابل توجهی وارد شد که موجب شادمانی مردم منطقه گردید. (۱)

کسب اجازه از امام برای دریافت وام جهت تأمین هزینه های جنگ؛ فعال نبودن ارتش عراق در چند روز اخیر؛ ضرورت آرام کردن موضع گیری ها علیه شوروی از جمله نکاتی است که آقای هاشمی رفسنجانی در یادداشت های امروز خود درج کرده است.

آقای هاشمی نوشته است: «به زیارت امام رفتم. وضع جبهه ها و مقدمات کار عملیات آینده را گزارش دادم. ... از ایشان خواستم که با گرفتن مبلغی به عنوان وام از بانک ها برای جنگ موافقت کنند که نیازی به تصویب مجلس نباشد. مطرح شدن در مجلس و مذاکره مخالف و موافق، باتوجه به علنی بودن مذاکرات مصلحت نیست. امام فرمودند به نمایندگان موافق دولت بگویم از حربه ای که به دستشان آمده درمورد مخالفت با نظر امام، علیه مخالفان دولت استفاده نکنند. ... جبهه ها آرام است. عراقی ها هم چند روزی است فعال نیستند. معلوم نیست که چرا؟ یا خیلی ترسیده اند و یا منتظر گرفتن امکانات از شوروی هستند. ... مطالب دیروز در نمازجمعه نسبت به شوروی تند بوده و روزنامه ها و رادیوها هم تندتر کرده اند. ممکن است تحریک کننده باشد. قرار شد که به رسانه ها گفته شود ادامه ندهند. نظر امام هم این بود که صدام به احتمال قوی در مسکو چیزی به دست نیاورده است.» (۲)

فرمانده عالی جنگ در سخنانی در جمع رزمندگان کاروان راهیان کربلای استان باختران در مقابل مجلس شورای اسلامی با اعلام تصمیم ملت ایران برای سرکوبی متجاوز، از راه های توقف جنگ را اعلام متجاوز بودن عراق از طرف سازمان ملل اعلام کرد و از شوروی و کشورهای منطقه خواست که بیش از این به حمایت عراق ادامه ندهند.

ص: ۲۱۹

۱- ۱۰. روزنامه کیهان، ۳۰/۹/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۱۱. اکبر هاشمی رفسنجانی، امید و دلواپسی (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۴)، به اهتمام سارا لاهوتی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ دوم، ۱۳۸۷، صص ۳۵۶ و ۳۵۸.

فرمانده عالی جنگ در جمع رزمندگان استان
باختران: تصمیم و اراده ملت ما سرکوب
متجاوز می‌باشد.

آقای هاشمی رفسنجانی گفت: «حرکت کاروان کربلا- از استان باختران که در طول جنگ بیشترین صدمات و تهاجمات را در مقابل متجاوزین عراقی تحمل کرده است و اکنون علی‌رغم اینکه در تیررس حملات موشکی دشمن قرار دارد، دست به چنین حرکت باشکوهی می‌زند و مردم روستاها و شهرهای آن اعم از شیعه و سنی این حماسه و شور را به نمایش می‌گذارند، برای دوستان و دشمنان ما و ناظران بی‌طرف درس بزرگی است که نشان دهنده تصمیم و اراده ملت ما در سرکوب متجاوز می‌باشد.»

وی با اشاره به استمدادهای رژیم عراق از سازمان ملل و سایر کشورها برای جلوگیری از حمله گسترده ایران گفت: «آن روزی که شهرهای ما با موشک‌های بزرگ تخریب می‌شد و رژیم عراق خطوط هوایی ما را تهدید می‌کرد و کشتی‌های تجارتنی را مورد تهاجم قرار می‌داد، چرا نظر سازمان ملل و حامیانش را جویا نمی‌شد؟ ... آیا این مسئله برای سازمان ملل شرم آور نیست که برای نجات این مفلوک و ظالمی که این گور را به دست خود و برای خودش کنده است، جلب حمایت کند.»

آقای هاشمی افزود: «من از همین جا از کنار رزمندگان و به عنوان رئیس مجلس شورای اسلامی به سازمان ملل اعلام می‌کنم که سازمان ملل باید این حقیقت را که حزب بعث عراق متجاوز و مسئول همه خسارات جنگ است، بپذیرد و به جهان اعلام کند که رژیم عراق ملزم به پرداخت غرامت جنگی به ایران است. ... اگر شما به عنوان سازمان ملل و شورای امنیت این حرف را بزنید، دیگر ما این نیاز را احساس نخواهیم کرد که مردم را از نقاط مختلف کشور بسیج کنیم و راهی جبهه‌ها بسازیم.»

فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در بخشی دیگر از سخنانش گفت: «بگذارید این مردم - که برای احیای عدالت جان برکف گرفته‌اند - درسی را که شما نتوانستید به تاریخ بدهید، با محاکمه متجاوز به تاریخ بدهند و به جهانیان نشان دهند که اگر ملتی بخواهد، می‌تواند متجاوز را تنبیه کند.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع درباره سفر صدام به شوروی گفت: «صدام برای در یوزگی نجات خودش مجبور شد به کرملین برود. اما ما امیدواریم سران اتحاد جماهیر شوروی که در مسئله قطعنامه مربوط به ایران ثابت کردند حاضرند واقع بین باشند، این را ادامه دهند و بیش از این به حمایت از مفلوکی که رفتنی است ادامه ندهند و مواظب باشند که روابطشان را با مردمی که از کوه هم مستحکم ترند، تیره نسازند زیرا ما خواهان ادامه روابط دو کشور در چهارچوب همزیستی مسالمت آمیز هستیم. ما همین انتظار را از همسایگان جنوبی که در

ماه های پیش اعتماد ما را جلب کردند و واقع بینی خود را به اثبات رساندند، داریم.»

آقای هاشمی رفسنجانی در پایان برقراری امنیت کامل در منطقه و باز کردن راه وحدت مسلمانان و مقابله با اسرائیل را در ریشه کن کردن حزب بعث عراق و سرکوب متجاوز اعلام کرد و افزود امنیت واقعی با کمک کشورهای منطقه حاکم خواهد شد. (۱)

۱

تصویر

وزیر خارجه ایران: هر حمله به یکی از سه کشور ایران، لیبی و سوریه شامل دو کشور دیگر نیز می شود.

هیئت ایرانی که روز گذشته برای شرکت در اجلاس سه جانبه ایران، لیبی و سوریه به لیبی سفر کرده است، امروز با دکتر تریکی دبیر کمیته مردمی دفتر روابط خارجی لیبی، دیدار کرد. در این جلسه دکتر ولایتی سرپرست هیئت ایرانی، محسن رفیق دوست وزیر سپاه پاسداران، دکتر هادی عضو کمیسیون دفاع مجلس شورای اسلامی، چند تن از مسئولان وزارت خارجه ایران و سفیر ایران در لیبی شرکت داشتند. در این نشست دکتر ولایتی با اشاره به نتایج مؤثر و عملی سفرهای مقامات بلندپایه دو کشور، گفت که هر حمله ای به یکی از سه کشور ایران، لیبی و سوریه، شامل دو کشور دیگر نیز می شود و دفاع هر یکی از سه کشور همکاری دو کشور دیگر را در پی خواهد داشت.

تریکی نیز با اشاره به ارتقا و گسترش روابط دو کشور و نیز طرح مسائل لبنان و فلسطین، اقدامی جدی برای آزادی سرزمین های اشغالی فلسطین را ضروری خواند. در این دیدار همچنین درباره آزادی اسیران سودانی در ایران و همکاری اقتصادی، فنی و فرهنگی میان دو کشور گفت و گو شد.

به گزارش خبرگزاری لیبی، وزیران خارجه ایران و لیبی بر اجرای اقدامات مشترک علیه تهدیدها و تحریک های امپریالیسم جهانی عهد بستند. (۲)

۲

شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی طرابلس لبنان که در تهران به سر می برد امروز با قائم مقام وزیر خارجه و نمایندگان اهل تسنن مجلس شورای اسلامی دیدار کرد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی در این دیدار آقای بشارتی از کوشش های شیخ سعید شعبان در جهت وحدت اسلامی تقدیر و بر حمایت ایران از حرکت های اسلامی به خصوص در لبنان تأکید کرد.

ص: ۲۲۱

۱-۱۲. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱، ص ۳.

۲-۱۳. همان، ص ۱.

شیخ سعید شعبان نیز به بشارتی گفت: «ما خدا را شکر می کنیم به اینکه بر مسلمانان منت گذاشت و انقلاب اسلامی را عطا کرد که راه حق را بشناساند. ما در آن لحظات بسیار سخت کسی جز انقلاب اسلامی را در کنار خود احساس نکردیم و صریحاً اعلام می کنیم که تا آخر در کنار انقلاب اسلامی ایستاده ایم و بر مسلمین چه شیعه و چه سنی واجب است که با تمام امکانات خود در جهت یاری به این انقلاب الهی بشتابند. من آماده ام روح و جان خود را به عنوان پلی برای جلو رفتن انقلاب اسلامی قرار دهم. الآن اسلام احتیاج به ایثارگری دارد. جوانانی که الآن در جنگ تحمیلی به نبرد عادلانه ایستاده اند می خواهند اسلام راستین را مستقر نمایند و علمای اهل تسنن آماده اند امکانات خود را فدای انقلاب اسلامی نمایند.»

وی افزود: «ما حضور نمایندگان حزب الله و امل را در تهران گام مبارکی جهت ایجاد وحدت صفوف جبهه اسلامی در لبنان می دانیم که شیعه و سنی متحداً در کنار یکدیگر علیه اسرائیل و استکبار جهانی مبارزه کنند.»^(۱)

از سوی دیگر، شیخ سعید شعبان در ملاقات با گروهی از نمایندگان اهل تسنن مجلس شورای اسلامی خطاب به برادران اهل سنت در ایران تأکید کرد: «امروز تنها دولتی که از اسلام و احکام قرآن دفاع می کند، ایران است.»

نمایندگان اهل سنت مجلس شورای اسلامی نیز ضمن ابراز خشنودی از این دیدار، گفتند که مسلمانان اهل سنت امروز با برادران اهل تشیع در سنگرهای مبارزه با دشمن مشترک کفر جهانی جان فشانی می کنند.^(۲)

در پایان این نشست رهبر جنبش توحید اسلامی در مصاحبه با خبرنگاران گفت: «تأثیر انقلاب در لبنان و منطقه بسیار مثبت بوده و مسلمانان مصر، تونس، مغرب، سودان، اردن و به ویژه لبنان خود را وابسته به انقلاب اسلامی می دانند و از ملت ایران می خواهند که این انقلاب را حفظ کنند.»^(۳)

۱

طه یاسین رمضان عضو شورای فرماندهی انقلاب و معاون اول نخست وزیر عراق، امروز در امان با ملک حسین شاه اردن، دیدار و پیام صدام حسین را تسلیم وی کرد. رمضان تهدید کرد که عراق برای دفع حمله ایران مجاز به استفاده از هر سلاحی خواهد بود.

به گفته رادیو بغداد، در این ملاقات آمادگی کامل عراق جهت رویارویی با حمله ایران، تحکیم همبستگی، کار مشترک عربی، یکپارچگی و موضع گیری عربی، تهدیدات کشورهای عرب و شیوه های پیشرفت همکاری های دوگانه بحث و بررسی شد. رمضان با زیدالرفاعی نخست وزیر اردن نیز ملاقات و گفت و گو کرد.^(۴)

همچنین رادیو قطر در گزارشی گفت: «رمضان دیدار صدام حسین از مسکو را موفقیت آمیز

ص: ۲۲۲

۱- ۱۴. روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۱۰/۱، ص ۲.

۲- ۱۵. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱، ص ۲.

۳- ۱۶. همان، ص ۲۰.

۴- ۱۷. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۴/۱۰/۱، ص ۵، رادیو بغداد، ۱۳۶۴/۹/۳۰.

توصیف کرد و گفت درخواست های عراق برای صلح با ایران، روابط بغداد و مسکو را در آینده تحکیم خواهد بخشید. آقای رمضان افزود: عراق پس از درخواست از شورای امنیت سازمان ملل برای جلوگیری از حمله پیش بینی شده ایران، جهت دفع این حمله از هر گونه اسلحه ای که استفاده نماید، آزاد خواهد بود.^(۱)

راديو بغداد نیز صبح امروز با اشاره به اعلام بسیج عمومی در ایران برای حمله سرنوشت ساز، حمله آتی را همچون هجوم های گذشته بدون پیروزی اعلام کرد و گفت که برای نجات فرزندان و برای نجات نیروهایی که به جبهه ها اعزام می شوند آنها را از این کار بازدارید، چون نیروهای توانمند عراق در مرزها با تمام توان در انتظار نشسته اند و با سلاح های پیشرفته و مهلکی که در اختیار دارند هیچ متجاوزی را زنده نخواهند گذاشت و اجازه نخواهند داد کسی سالم بازگردد.^(۲)

۱

نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران امروز با حضور در هفتمین روز همایش یگان های عمده نیروی زمینی ارتش در سخنانی به این موضوعات پرداخت: توطئه های امریکا علیه ایران و دلایل آن؛ مطامع شوروی در منطقه؛ ایستادگی مردم و پشتیبانی از نظام؛ رسوایی تکیه بر ابرقدرت ها؛ تنگناهای دولت و فشارهای اقتصادی و سیاسی بر دولت؛ پشتیبانی ابرقدرت ها از عراق؛ تأمین نیازهای جنگ در اولویت؛ پیروزی در جنگ ضامن استقلال و کلید آزادی ملت های منطقه.

میرحسین موسوی با اشاره به اینکه امریکا صحنه گردان هر تحریکی علیه کشورهاست، گفت که به دلیل اهمیت جغرافیایی ایران و وجود منابع ثروت در آن، عبور نفت مورد نیاز غرب از خلیج فارس، منابع نفتی منطقه و همسایگی ایران با شوروی، امریکا نقش عمده ای در توطئه علیه انقلاب ما دارد. وی افزود که اهمیت ایران برای شوروی نیز برای دستیابی به آب های جنوب است و اشغال افغانستان مقدمه این کار است و احتمالاً قدم بعدی شوروی، بلوچستان است و تثبیت شوروی در افغانستان، برای ما خطر آفرین است. علاوه بر اینها، دفاع ما از مجاهدان افغانی، جنبه اعتقادی نیز دارد.^(۳)

نخست وزیر در ادامه با اشاره به تحولات بعد از انقلاب اسلامی گفت: در صورتی که اسلام و مردم پشتیبان ما باشند، اگر همه دنیا علیه ما توطئه کنند، ما قدرت ایستادگی در مقابل آن را داریم. وی افزود که ایستادگی یک ملت با تکیه بر اعتقادات خود دستاورد مهمی است. مهندس موسوی تأکید کرد که اگر کشور ما بخواهد مستقل بماند به نیروی دفاعی قوی نیاز دارد. وی سیاست "نه شرقی نه غربی" را اهرمی مؤثر خواند و اندیشه روی آوردن به یک ابرقدرت برای مصونیت از ابرقدرت دیگر را "روشی رسوا" اعلام کرد.

ص: ۲۲۳

-
- ۱- ۱۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۵، رادیو قطر، ۳۰/۹/۱۳۶۴.
۲- ۱۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۷، ۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۹/۱۳۶۴.
۳- ۲۰. روزنامه اطلاعات، ۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳؛ و - روزنامه کیهان، ۳۰/۹/۱۳۶۴، ص ۲۲.

وی با اشاره به تجربه هایی که امریکا از حمله به کره، ویتنام و لبنان داشته و درسی که شوروی از تجاوز به افغانستان گرفته است، حمله مستقیم آنها به ایران را بعید دانست و افزود: «اما خطر وابستگان این قدرت ها مانند عراق همواره وجود دارد.»^(۱)

نخست وزیر در ادامه به مشکلات و تنگنمایی که دولت از آغاز کار خود با آنها روبه رو بوده اشاره کرد: «شاید شما برادران نظامی به علت مشغله ای که تاکنون داشته اید فرصت اطلاع از دامنه توطئه هایی را که کشور با آن روبه رو بوده نداشته اید، ما در سطح جهان از نظر سیاسی و اقتصادی با فشارهای زیادی روبه رو بوده و هستیم. حصر اقتصادی به ویژه در زمینه مسائل نظامی یکی از توطئه هایی بوده است که همچنان به قوت خود باقی است. درحالی که کشورهای وابسته به قدرت های بزرگ دارای بدهی های کلان می باشند، امریکا یا قدرت های دیگر سیل کمک های نظامی و تسلیحاتی را به طرف آنها سرازیر می کنند، اما در مورد ما هرگز چنین چیزی نبوده است. در همین سفر طارق عزیز به انگلیس ۵۰۰ میلیون دلار برای خریدهای نظامی عراق وام داده می شود و یا اینکه طبق برآورد به عمل آمده، رژیم عراق مبلغ ۷ میلیارد بدهی به فرانسه دارد و این بجز ۴۰ میلیارد دلاری است که به صورت رایگان از سوی کویت و عربستان سعودی در اختیار وی قرار داده شده است.» وی گفت: «در زمانی که ما فکر می کردیم رابطه امریکا با عراق خوب نیست بانک های امریکایی برای تأمین گندم عراق ۶۰۰ یا ۷۰۰ میلیون دلار اعتبار به این کشور می دهند.»^(۲)

مهندسی موسوی افزود: «این در حالی است که ما سعی کردیم طوری حرکت کنیم تا خون شهدا پایمال نشود و ارز کشور را برای خود کشور خرج کنیم.» وی ادامه داد درحالی که هر روز و هر لحظه، حضور جنگ را در همه صحنه ها احساس می کردیم، کوشیدیم تا حدی که اصل نظام به خطر نیفتد، اولویت را به سوی نیازهای جنگی هدایت کنیم. نخست وزیر افزود: «اگر ما آزاد باشیم و به افتخارات خود نبالیم و رشد نکنیم، چرا باید زنده باشیم؟ اگر قرار باشد ما برده ابرقدرت ها باشیم، ایستادگی چه لزومی دارد؟ این مبارزه به این جهت برای ما سرنوشت ساز است. پیروزی در جنگ، تضمین کننده استقلال کشور است. از آن بالاتر کلید آزادی همه ملت های منطقه در دست ما و در گرو پیروزی در جنگ است و این واقعیت از برخورد کشورها با این جنگ قابل لمس است.»^(۳)

ضمیمه گزارش ۱۳۲: ابلاغیه فرمانده کل سپاه پاسداران به فرماندهان سپاه

«و اذا سئلک عبادی عنی فانی قریب.

یاوران جان بر کف و عاشقان حضرت سیدالشهدا(ع)، فرماندهان سپاه اسلام می روند تا با تضرع و خشوعی وصف ناپذیر به درگاه ایزد منان و طلب نصرت از ذات مقدسش، کربلای معلا را از لوث وجود کفار بعثی - صهیونیستی عراق پاک نموده و در پیشاپیش کاروان های کربلا، حرم حسینی را بر روی عاشقان و شیفتگان حضرتش بگشایند. در این مقطع حساس از جنگ، جملگی نیازمندیم تا با نیاتی خالص و قلبی خاشع و

ص: ۲۲۴

۱- ۲۱. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱، ص ۳.

۲- ۲۲. روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۹/۳۰، ص ۲۲.

۳- ۲۳. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱، ص ۳.

اراده ای استوار با فکر و تدبیر و قدرت هرچه بیشتر خود را برای یاری دادن به دین خدا و انجام عملیات آتی آماده کرده و کلیه موانع و نارسایی ها را به حول و قوه الهی از پیش برداریم.

اینک در پی ابلاغیه شماره ۱۱۸ - ۱ - ف ط مورخ ۲۷/۸/۶۴ (ابلاغیه شماره ۱) و باتوجه به موضوعات مطرح شده در جلسه حضوری بدین وسیله ضمن تشریح برخی از نکات مهم، خطوط اساسی در تنظیم برنامه های آماده سازی و طرح ریزی عملیات را ابلاغ می نماید تا فرماندهان عزیز با بصیرت و تأمل کافی ضمن رعایت کامل موازین حفاظتی و استتار فعالیت ها نسبت به اجرای هریک با دقت و سرعت هرچه بیشتر اقدامات لازم را به عمل آورده و شخصاً تا آخرین رده بر حسن انجام برنامه ها تا حصول نتیجه قطعی و مطلوب نظارت و پیگیری نمایند.

مقدمه

در عملیات فدک شناسایی زمین و مواضع پدافندی دشمن به علت ویژگی های خاص از قبیل وجود نخلستان، نهرهای گوناگون، جزرومد، شدت آب در مواقع مختلف و وضعیت ساحل دشمن مبنای اصلی و تعیین کننده طرح ریزی عملیات به شمار می رود. بدیهی است شناسایی های اولیه، طرح ریزی های مقدماتی را به همراه داشته و با بالا رفتن میزان شناسایی ها، طرح ریزی ها نیز تکمیل می گردد. تنظیم برنامه آموزش های تکمیلی یگان ها و تمرینات مانوری آنها بر مبنای طرح ریزی کلی عملیات صورت خواهد پذیرفت که این عوامل در مجموع کیفیت و نحوه سازماندهی نیروها را مشخص خواهد کرد.

دشمن در این منطقه تلاش می کند تا خطوط پدافندی خود را از هر نظر تقویت نموده و از نیروهای اصلی خود در این رابطه استفاده نماید. تحمل شکسته شدن خطوط دفاعی برای دشمن فوق العاده گران خواهد بود. از این رو احتمال دارد که خط دفاعی دشمن با دو ردیف نیرو و سنگر و نیز با کمین هایی برای ردیف اول پوشانیده شده باشد.

محورهای طرح ریزی عملیات آفند

عمده موارد طرح ریزی آفند عبارت است از: عبور، شکستن و پاک سازی خط اول، پاک سازی عمق رخنه و پدافند.

۱. عبور:

الف) در عبور موج اول نیروها (عبور اولیه) بایستی از آب نهرها استفاده نموده لیکن برای عبورهای بعدی به دلیل محدودیت وجود آب در نهرها برای طول ۲۴ ساعت شبانه روز، لازم است که از اسکله های آماده در ساحل خودی استفاده شود.

ب) برای عبور اولیه ضروری است که:

اولاً کانالی به موازات ساحل خودی احداث شود به قسمی که نهرها به یکدیگر مرتبط گردند تا چنانچه به هنگام عملیات استفاده از یکی از آنها با مشکل مواجه شود، بتوان نهرهای دیگر را به آسانی مورد بهره برداری قرار داد.

ثانیاً با استفاده از دریچه های بتونی می توان آب نهرها را به هنگام مد سد کرده و ذخیره نمود و در موقع عملیات با باز کردن دریچه ها آب را برای عبور نیروهای موج اول روان ساخت.

ج) ساحل دشمن را بایستی با اسکله های موقت برای روز اول عملیات آماده نمود.

د) نیروهای شناسایی و خط شکن با تمرین های مداوم و مانور در منطقه مشابه از هر نظر ورزیدگی لازم را به دست می آورند.

س) معابر ورودی به دشمن دقیقاً مشخص شده و لازم است هر لشکر به معابر لشکرهای مجاور کاملاً آشنا باشد تا بتواند به هنگام ضرورت از دیگر معابر استفاده نماید.

ط) به علت محدودیت وجود آب کافی در نهرها و مشکلات ناشی از جزرومد در ساحل خودی و در ساحل

ص: ۲۲۵

دشمن لازم است که عبور در حداقل زمان ممکن صورت پذیرد. لذا ضروری است که نیروهای خط شکن از هر نظر آمادگی های لازم را برای شکستن و پاک سازی سریع خط اول به دست آورند تا قادر باشند که در مدت محدود مد، عمده نقل و انتقالات را به انجام رسانند.

۲. شکستن خط

موارد زیر بایستی در شکستن خط دقیقاً بررسی و مشخص شود:

- الف) نحوه سازماندهی غواص ها در ساحل دشمن و الحاق غواص ها به همدیگر و انجام حرکت هماهنگ هر محور.
- ب) نحوه عبور از موانع، اتخاذ تدابیر لازم از نظر شیوه عبور، همراه بردن وسایل و ابزار لازم و نیز ارائه آموزش های متناسب به نیروها.
- ج) نحوه پاک سازی سنگرها و الحاق نیروها با همدیگر در خط اول، چه در ردیف اول و چه در ردیف دوم.
- د) نحوه ارتباط صحیح نیروهای موج اول از طریق بی سیم و یا علامت های مخصوص با نیروهای تک و موج دوم جهت پیوستن به آنها.
- س) باز کردن معبر و عریض نمودن آن برای نیروهای تک و موج دوم به قسمی که این نیروها بتوانند به سهولت و با سرعت از موانع دشمن عبور نمایند.
- ص) توجه به احتمال دو ردیفی بودن خط اول پدافندی دشمن.

۳. پاک سازی

در پاک سازی خطوط پدافندی دشمن توجه به نکات زیر کاملاً ضروری است.

- الف) پاک سازی نیروهای احتیاط اول دشمن که معمولاً در فاصله یک الی دو کیلومتری خط اول در سنگرهای تجمعی قرار دارند.
  - ب) پاک سازی کامل منطقه که احتمالاً ممکن است به دلیل موانع طبیعی تا صبح به طول انجامد.
  - ج) ارائه آموزش های لازم به نیروهای پاک سازی کننده برای جنگ در نخلستان و عبور در داخل نخل ها.
  - د) به دلیل وجود موانع متعدد الحاق (نخل، نهر، آب گرفتگی) لازم است که ارتباطات قوی بین نیروهای پاک سازی کننده برقرار گردد تا از پراکندگی و احیاناً مفقود شدن نیروها جلوگیری گردیده و سازمان آنها از هم پاشیده [پاشیده] نشود. برای این منظور گردان های پاک سازی کننده می بایستی به بی سیم های تاکی واکتی بیشتری مجهز باشند.
- توجه به دو نکته مهم پدافندی

• چنانچه لشکری نتواند تمامی خط اول پدافندی دشمن را پاک سازی نماید، در این صورت لازم است تا به منظور فرونشاندن آتش باقیمانده دشمن که حتی ممکن است تا چندین روز از درون سنگرهای پاک سازی نشده نیروهای خودی را هدف قرار دهد، یگان تک و در روبه روی قسمت پاک سازی نشده پدافند نموده و با اجرای آتش پر حجم تیربار و خمپاره بر روی مواضع پاک سازی نشده، دشمن را از اجرای آتش بر معابر ورودی و رفت و آمد قایق های خودی بازدارد.

• همچنین بایستی در جبهه شمالی قرارگاه کربلا، یکی از یگان های احتیاط با پدافند مؤثر در مقابل خط دشمن، هر نوع حرکت و عکس العملی را از دشمن سلب نماید.

۴. تصرف هدف و پدافند

نیروهای موج دوم (ردیف دوم) مسئولیت تصرف هدف و پدافند منطقه تصرف شده را بر عهده دارند. در این خصوص رعایت موارد زیر ضروری است:

ص: ۲۲۶

الف) پاک سازی حداقل یک الی دو کیلومتر مقابل خطی که بایستی روی آن پدافند شود. چنانچه سنگرهایی که مجهز به آتش می باشند به درستی پاک سازی نگردند، در فردای عملیات مزاحمت ها و در دسرهایی را برای نیروهای پدافند کننده به وجود خواهند آورد.

ب) حصول اطمینان از مطابقت داشتن خط پدافندی با خط پدافندی طرح ریزی شده. برای نیل بدین منظور بایستی هم از طریق تطبیق اطلاعات به دست آمده از نیروهای پدافند کننده با اطلاعات سابق و هم از طریق اعزام عناصری مسئول از طرف یگان عمل کننده اطمینان لازم را به دست آورد.

ج) الحاق نیروها به صورت کامل روی خط پدافندی طرح ریزی شده.

د) احداث خط پدافند و یا تقویت آن در صورتی که از قبل وجود داشته باشد. این امر بایستی از طریق کیسه شنی، کانال کنی، آرایش سنگرهایی پراکنده و احداث میادین مین تعجیلی و با فرصت صورت پذیرد. در این صورت لازم است که نیروهای پدافند کننده وسایل و ابزار سنگر کنی لازم را (از قبیل پلنت، الوار، ...) با خود همراه داشته باشند.

س) هماهنگی کامل بین ادوات و توپخانه از یک سو و نیروهای پدافند کننده از سوی دیگر از طریق وحدت در دیدبانی، وحدت در فرکانس های ارتباطی و وحدت بین عناصر ادوات و توپخانه با نیروهای پدافندی.

ص) رسانیدن سریع وسائل سنگین از قبیل لودر، بلدوزر، سلاح های سنگین و نیمه سنگین به خط پدافندی خودی.

ط) آرایش سلاح های ضدتانک (۱۰۶، تاو، مالتوتکا) و رسانیدن تانک ها در اولین فرصت به خط پدافندی برای حصول اطمینان بیشتر در حفظ هدف و کم نمودن تلفات.

ع) حداکثر استفاده از موانع موجود در منطقه دشمن برای پدافند (نخل، سنگر، خاکریز و کانال های موجود).

ق) سازماندهی نیروهای خط شکن، پاک سازی کننده و پدافند کننده بر اساس مأموریت محوله و تجهیز آنها به ابزار و سلاح های مناسب.

۵. پدافند هوایی

دشمن در روزهای اول عملیات - که وضعیت پدافند هوایی در خطوط مقدم خودی چندان قوی و مناسب نیست - نهایت استفاده را از هواپیماها و هلیکوپترهای خود برای انهدام نیروهای خودی به عمل خواهد آورد. هلیکوپترهای دشمن علاوه بر انهدام نیروها، دشمن را در دیدبانی و کسب اطلاعات لازم از عقبه خودی یاری می دهند. همچنین به هنگام شروع پاتک ها، فرماندهان یگان های زرهی سوار بر هلیکوپتر و از روی آسمان یگان های زرهی و مکانیزه را فرماندهی می کنند. از این رو لازم است تا برای مقابله با حرکت هلیکوپترها و هواپیماهای دشمن در اولین روز و اولین روزهای عملیات حساب جدی گشوده شود و وسایل پدافند هوایی در اولین روز عملیات به خطوط مقدم انتقال یافته و در پشت مواضع پدافندی استقرار یابند.

۶. آماده سازی زمین خودی

زمین و ساحل خودی بایستی به گونه ای آماده شود تا بتوان وسایل و ابزار مورد نیاز عملیات را به آسانی تا لبه ساحل حمل نمود. همچنین لازم است که مواضع مناسبی برای استقرار توپخانه و ادوات احداث گردیده و تدابیر لازم برای مصون نگه داشتن عقبه خودی از آتش توپخانه و بمباران هواپیماهای دشمن اتخاذ گردد.

باتوجه به ویژگی های خاص منطقه عملیات، بایستی موارد زیر دقیقاً آموزش داده شود:

الف) آماده نمودن وضعیت روحی و جسمی رزمندگان با محیط جدید (نخل، رودخانه، ...). لذا اکثریت نیروها بایستی یک دوره آموزش عمومی خاص را گذرانیده و با مانور و تمرین کافی از هر نظر با منطقه عملیات و شرایط حاکم بر آن آشنا گردند.

ب) آموزش مداوم و سنگین غواصی به قسمی که هریک از غواص ها بتوانند به راحتی در نقطه مورد نظر خود پیاده شوند. برای هر گردان تعداد ۵۰ نفر غواص مورد نیاز است. بنابراین یک لشکر ۱۰ گردانی احتیاج به ۵۰۰ نفر غواص دارد.

ج) علاوه بر غواصی، نحوه شکستن خط، عبور از موانع دشمن، نحوه پاک سازی ردیف اول و ردیف دوم خط اول و نحوه الحاق در خط با یکدیگر از عمده موضوعات آموزشی است.

د) آموزش نحوه سازماندهی اولیه نیروهای خط شکن در آن سوی ساحل و آرایش مجدد برای هجوم به دشمن.

س) آموزش نحوه استفاده از نخل برای آفند و پدافند؛ نحوه عبور از میان نخل ها؛ نحوه عبور از نهرها؛ نحوه الحاق در بین نخل ها با توجه به وجود دشمن در نخلستان، کنار جاده ها و یا سد نهرها.

ص) آموزش دقیق سنگر سازی با کیسه شنی و یا حفر کانال و استفاده از موانع برای پدافند.

ط) آموزش ایجاد هماهنگی و وحدت عمل بین ادوات، گردان های پاک سازی کننده و گردان های پدافند کننده.

ق) تمرین و مانور به قسمی که هر گردان مانور مشابه عملیات خود را انجام دهد و کلیه نارسایی ها و مشکلات را در عمل و قبل از هجوم ان شاء الله برطرف کند.

در پایان از خداوند متعال سلامتی و طول عمر حضرت امام روحی له الفدا و پیروزی عاجل رزمندگان اسلام را مسئلت می نماید.

و من الله التوفیق

فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی - محسن رضایی^(۱)

ص: ۲۲۸

قرارگاه کربلای ۲ پس از بررسی ها، مشورت ها و بحث های کارشناسی در مورد طرح مانور و سازمان رزم این قرارگاه برای اجرای عملیات در منطقه فاو، امروز با صدور ابلاغیه "تغییرات در دستور عملیات" مأموریت یگان های تحت امر را به شرح زیر ابلاغ کرد:

الف) مأموریت

قرارگاه عملیاتی کربلای ۲ با یگان های زیر امر در منطقه عمومی فاو از نهر ابودگل تا نهر محسنین عملیات کرده و ضمن انهدام دشمن و پاک سازی و تصرف این منطقه پشت خط سبز پدافند می نماید.

۱. لشکر ۵ نصر

• حد عملیاتی: از نهر ناصر تا نهر محسنین

• ضمن انجام شناسایی لازم از این منطقه، پس از ابلاغ زمان عملیات، با حمله به نیروهای بعثی و انهدام آنها منطقه واگذاری را پاک سازی و تصرف کرده و پشت جاده اول فاو - بصره پدافند کنید.

• آماده باشید ضمن هماهنگی کامل با تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع)، به محض شکستن خط، این یگان را جهت پدافند از جناح راست عملیات، از خط خود عبور دهید.

۲. تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع)

• حد واگذاری: جناح راست لشکر ۵ نصر پس از شکسته شدن خط دشمن

• ضمن هماهنگی با لشکر ۵ نصر، آماده باشید در زمان تعیین شده از منطقه لشکر ۵ عبور کرده در جناح راست لشکر مذکور پدافند نموده و آماده باشید بنا به دستور تا پشت یکی از نهرهای دشمن را پاک سازی و پدافند نمایید.

• هرگونه شناسایی از دشمن در منطقه واگذاری و استقرار در محدوده لشکر ۵ نصر را با این یگان هماهنگ کنید.

۳. لشکر ۳۱ عاشورا

• حد واگذاری: از نهر منطقه تا نهر ناصر

• ضمن انجام شناسایی لازم از منطقه واگذاری، به محض شروع زمان عملیات با حمله به نیروهای بعثی آنها را منهدم و منطقه واگذاری را پاک سازی نموده و پشت جاده دوم فاو - بصره پدافند نمایید.

• آماده باشید پس از رسیدن به جاده دوم بنا به دستور تک را ادامه دهید و تا پشت جاده سوم ادامه عملیات داده و پدافند نمایید. ضمناً برای استقرار و عبور لشکر ۸ نجف هماهنگی لازم را به عمل آورید.

۴. لشکر ۸ نجف اشرف

• در مرحله اول عملیات، احتیاط منطقه لشکر ۳۱ عاشورا قرار بگیرید و در صورت نیاز در رسیدن این لشکر به هدف خود، به کار گرفته شوید.

• ضمن هماهنگی کامل با لشکر ۳۱ عاشورا، آماده باشید در مرحله دوم از منطقه آن لشکر عبور کرده و در حد واگذاری، دشمن بعثی را پاک سازی و پدافند نمایید.

۵. لشکر ۲۵ کربلا

• حد واگذاری: از نهر ارزق تا نهر منطقه

• ضمن انجام شناسایی از محدوده واگذاری شده، در زمان تعیین شده با حمله به نیروهای دشمن در منطقه مخازن نفتی و شهرک فاو آنها را منهدم نموده و ضمن تصرف منطقه مذکور در محل تلاقی جاده دوم و سوم فاو - بصره پدافند نمایید.

• آماده باشید در صورت رسیدن به هدف واگذاری، بنا به دستور تک خود را تا انتهای جاده پایگاه موشکی ادامه دهید.

• هماهنگی لازم برای عبور لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و استقرار آن یگان در منطقه واگذاری به عمل آورید.

۶. لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)

• در مرحله اول عملیات احتیاط منطقه لشکر ۲۵ کربلا قرار گرفته و در صورت نیاز در رسیدن این لشکر به هدف خود به کار گرفته شوید.

• ضمن هماهنگی با لشکر ۲۵ کربلا، آماده باشید در مرحله دوم از منطقه این لشکر عبور کرده و دشمن بعثی را پاک سازی و پشت جاده پایگاه موشکی پدافند نمایید.

۷. لشکر ۷ ولی عصر (عج)

• حد واگذاری: از نهر ابودگل تا نهر ارزق

• پس از انجام شناسایی از منطقه واگذاری، در زمان تعیین شده، از انتهای شرق شهرک فاو تا کوت حاج رشید با حمله به دشمن، آنها را

منهدم نموده و ضمن تصرف منطقه مذکور، پشت جاده سوم فاو - بصره درحد واگذاری پدافند کنید.

• آماده باشید بنا به دستور عملیات خود را تا کنار خور عبدالله ادامه دهید.

• هماهنگی لازم را برای عبور لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) و استقرار آن یگان را در منطقه واگذاری به عمل آورید.

ص: ۲۳۰

• در مرحله اول عملیات، احتیاط منطقه لشکر ۷ ولی عصر (عج) قرار گرفته و در صورت لزوم در رسیدن این لشکر به هدف خود به کار گرفته شوید.

• ضمن هماهنگی با لشکر ۷ ولی عصر (عج) آماده باشید در مرحله دوم از منطقه آن لشکر عبور کرده و دشمن بعثی را پاک سازی و در امتداد جاده پایگاه موشکی و کنار خور عبدالله در حد واگذاری پدافند نمایید.

۹. احتیاط

یگان های احتیاط لشکرهای خط شکن: لشکر ۱۴ امام حسین (ع) احتیاط لشکر ۵ نصر؛ لشکر ۸ نجف اشرف احتیاط لشکر ۳۱ عاشورا؛ لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) احتیاط لشکر ۲۵ کربلا؛ لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) احتیاط لشکر ۷ ولی عصر (عج).

ب) دستورات هماهنگی

۱. حفاظت اطلاعات را برای استقرار در منطقه، شناسایی مواضع دشمن و تردد در منطقه رعایت نمایید.

۲. به منظور جلوگیری از برخورد با یکدیگر، برای استقرار در منطقه و شناسایی از مواضع دشمن، با یگان های همجوار هماهنگ کنید.

۳. آموزش لازم و سازماندهی مناسب با عملیات از موارد مهم محسوب می شود. لذا در جهت بالا بردن کیفیت نیروها نهایت تلاش را به کار گیرید.

۴. در این عملیات واحد ادوات می تواند نقش مؤثری ایفا کند. برای به کارگیری این واحد هرچه بیشتر تلاش کنید.

۵. برای تخلیه مجروحان و شهیدان تدابیر لازم اتخاذ گردد تا تلفات و مفقودان به حداقل برسد.

۶. در جهت تأمین مهمات و غذای نیروهای در خط، قبل از عملیات اقدامات اساسی به عمل آورید.

۷. در جهت تأمین آتش پشتیبانی مورد نیاز و پدافند هوایی لازم از منطقه اقدامات لازم را به عمل آورید.

۸. در جهت حفظ و تثبیت مواضع تصرف شده تدابیر لازم را همراه با برآورد دقیق از امکانات و نیازهای مهندسی به عمل آورده و پای کار ببرید.

۹. ارتباط مخابراتی خود را قبل از عملیات با استفاده از سیم ایجاد کرده و در موقع عملیات حداکثر تلاش خود را برای ارتباط یگان های عمل کننده و قرارگاه مربوط حفظ نمایید.

۱۰. در جهت الحاق با یگان های هم جوار در عملیات هماهنگی های لازم را به عمل آورید.

۱۱. قرارگاه های رده جلویی خود را تعیین و مختصات آن را به اطلاع این قرارگاه برسانید.

۱۲. جهت عبور وسایل سنگین و انتقال امکانات سبک شناور خود، تدابیر لازم را اتخاذ نمایید.

۱۳. درجهت احداث پل با مهندسی همکاری لازم را به عمل آورید. (۱)

ص: ۲۳۲

۱-۱. سند شماره ۱۱۲۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ابلاغیه فرماندهی قرارگاه کربلای ۲ به یگان های تحت امر، ۱۰/۱۳۶۴/۱.

محسن رضایی فرمانده کل سپاه، رحیم صفوی را به جانشینی خود در امور جنگ منصوب کرد.

فرمانده کل سپاه پاسداران امروز در ابلاغیه ای رحیم صفوی را با حفظ سمت به عنوان جانشین خود در امور جنگ معرفی کرد و در نامه ای به فرماندهان نیروی دریایی و نیروی هوایی سپاه پاسداران دستور داد که دستورهای رحیم صفوی را در امور عملیات، اجرا کنند. ابلاغیه محسن رضایی به رحیم صفوی چنین است:

«از آنجایی که جنگ ما عمدتاً زمینی است، لذا شما با حفظ سمت و مسئولیت سابق که اداره نیروی زمینی سپاه است، به عنوان جانشین اینجانب در جنگ هم هستید. لذا یا بخشی از ستاد نیروی زمینی را مجهز به اداره جنگ کنید یا ستاد تاکتیکی جداگانه درست کنید و یا معاونت عملیات نیروی زمینی را مجهز به عناصر لازم برای اداره جنگ کنید.»^(۱)

نامه فرمانده کل سپاه به برادران علایی و رفان فرماندهان نیروی دریایی و نیروی هوایی سپاه پاسداران چنین است:

«از آنجایی که برادر رحیم جانشین اینجانب در امر جنگ (عملیات) هم هست، لذا کلیه دستورات ایشان را بایستی عمل کنید. بدیهی است این دستورات درمورد انجام عملیات در جنگ است، ولی امور جاری دفاع از کشور و پدافند مستمر (گشت، بازرسی، مراقبت و مقابله به مثل) به عهده خودتان می باشد.»^(۲)

فرمانده کل سپاه پاسداران امروز در نامه ای به آقای هاشمی رفسنجانی فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، هلیکوپترهای مورد نیاز برای عملیات در منطقه فاو را اعلام کرد:

«با اهداء سلام و تحیات، بدین وسیله برآورد نیازمندی های هلیکوپتری عملیات فدک را به شرح زیر به استحضار می رساند:

۱. هلیکوپتر شنوک ۱۰ فروند

۲. هلیکوپتر ۲۱۴ ۶۰ فروند

٣. هلیکوپتر ٨٢٥ فروند

٤. هلیکوپتر کبرا ٢٠ فروند

ص: ٢٣٣

-
- ١-٢. سند شماره ٤٣٩٨١٢ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ابلاغیه فرمانده کل سپاه، ١/١٠/١٣٦٤.
- ٢-٣. سند شماره ٤٣٩٨١٠ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ابلاغیه فرمانده کل سپاه، ١/١٠/١٣٦٤.

خواهشمند است به نذاجا دستور فرمایید تا کلیه هلیکوپترهای فوق الذکر را تحت فرماندهی واحد و با ستاد پشتیبانی مربوطه از تاریخ ۱۰/۱۰/۱۳۶۴ تحت کنترل عملیاتی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه قرار دهند. همچنین لازم است که فرماندهی هوانیروز به منظور پیشگیری از مشکلات گذشته پیش بینی های لازم را در تأمین تجهیزات و امکانات پشتیبانی به عمل آورده و حداکثر تا ۵/۱۰/۱۳۶۴ ضمن معرفی به قرارگاه خاتم الانبیا(ص) هماهنگی های لازم را با برادر صادق حیدر خانی مسئول سپاه در این امور به عمل آورند. خداوند بر طول عمر و سلامتی امام عزیز و یاران صدیقش بیفزاید.»(۱)

۱

در پی جلسات روزهای گذشته درباره طراحی و آماده سازی عملیات های پشتیبانی، به ویژه دو طرح عملیاتی حنین و تبوک برای اجرا در شمال هورالهویزه، فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه امروز در نامه ای به فرماندهی قرارگاه کربلا، سازمان رزم این دو طرح را به شرح زیر را ابلاغ کرد:

«پیرو دستورالعمل ۲۳/۹/۶۴ و دستور شفاهی ۳۰/۹/۶۴، سازمان رزم ذیل جهت شناسایی و آماده سازی عقبه خود ابلاغ می گردد. توضیح اینکه این یگان ها باید طوری توجیه شوند که آمادگی اجرای مأموریت در منطقه فدک را نیز داشته باشند.

منطقه حنین: لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص)، لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، تیپ ۹ بدر، تیپ ۳۲ انصار الحسین(ع).

منطقه تبوک: لشکر ۸ نجف، لشکر ۲۵ کربلا، لشکر ۱۴ امام حسین(ع).»(۲)

۲

فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه امروز در نامه ای به فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص) نوشت: «نظر به نیاز منطقه فدک به فرش باتلاقی از نوع آلومینیمی، ترتیبی اتخاذ فرماید از فرش باتلاقی که به وسیله پشتیبانی جنگ مورد آزمایش قرار گرفته، به مقدار شش کیلومتر و عرض چهار متر حداکثر تا تاریخ ۲۵/۱۰/۶۴ تهیه و در اختیار یگان های عمل کننده قرار داده شود.»(۳)

۳

آماده سازی هر منطقه برای عملیات نیاز به تلاش فراوان، به ویژه از جنبه اقدامات مهندسی دارد. جزیره آبادان و به خصوص بخش جنوبی آن، منطقه گسترده ای است که باید برای اجرای عملیات بزرگ سال ۱۳۶۴ آماده سازی می شد. هرچند قرار است عملیات با حمله به نیروهای ارتش عراق در غرب اروندرود و تصرف منطقه فاو اجرا شود، لازمه اجرای چنین عملیات بزرگی، آماده سازی منطقه شرق اروندرود از جنبه های مختلفی است. منطقه ای که دارای عوارض و موانع

ص: ۲۳۴

۱-۴. سند شماره ۴۴۱۴۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه فرمانده کل سپاه به فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴.

۲-۵. سند شماره ۱۱۱۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ابلاغیه فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه به فرماندهی قرارگاه کربلا، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴.

۳-۶. سند شماره ۱۱۲۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه به فرماندهی قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص)، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴.

طبیعی و مصنوعی بسیاری است؛ از جمله: رودخانه اروند؛ ساحل های باتلاقی آن؛ نهرهای متعددی که از اروندرود منشعب می شود؛ نخلستان های حاشیه اروند؛ زمین های باتلاقی، گلی یا بسیار مرطوب؛ و نیز حضور ساکنان محلی و حضور نیروهایی از ژاندارمری و... . منطقه ای با این وضعیت باید برای استقرار نیروهای عمل کننده و پشتیبانی؛ استقرار انواع سلاح های سنگین از جمله توپ های دوربرد به تعداد بسیار؛ عبور یا استقرار انواع تجهیزات سنگین نظامی و مهندسی؛ عبور انواع خودروهای سبک و سنگین؛ استقرار سایت های دفاع هوایی و... آماده شود. آماده کردن چنین منطقه ای با تجهیزات و امکانات ناکافی در مدتی محدود و درعین حال رعایت کردن اصول حفاظتی برای جلوگیری از هشیاری دشمن، کاری است بسیار دشوار و در شرایط عادی نشدنی، اما برای اجرای عملیات باید این مقدمات فراهم می شد.

در پی بررسی هایی که در جلسات قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران در روزهای گذشته درباره وضعیت آماده سازی این منطقه عملیاتی انجام شد و یگان های مأمور اجرای عملیات، اقدامات انجام شده و کارهای باقیمانده را گزارش دادند و مشکلات موجود در مسیر آماده شدن این منطقه را بیان کردند، شامگاه امروز در جلسه ای با حضور فرمانده کل و فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران و مسئولان رده اول مهندسی سپاه و جهاد به این موضوع پرداخته شد. (۱) البته آنچه در این جلسه بررسی شد موضوع های کلی و مأموریت های قرارگاه و یگان های مهندسی سپاه پاسداران و جهاد سازندگی برای آماده سازی منطقه بود که بیشتر اقدامات لازم در محدوده شرق جاده آبادان - خسروآباد - اروندکنار را در بر می گرفت و غیر از مأموریت یگان های رزمی در آماده سازی منطقه و محدوده مأموریتشان بود که در جلسه های روزهای قبل بررسی گردید.

به طور کلی در این جلسه به آماده سازی، تعریض و ترمیم جاده هایی که از قبل وجود داشته، وضعیت پیشرفت احداث جاده های جدید، میزان پیشرفت کار احداث مواضع توپ ها و سلاح های سنگین، احداث پل های ضروری، آماده سازی و تجهیز بیمارستان ها، برپا کردن دکل های دیدبانی، احداث قرارگاه های فرماندهی، آماده سازی ساحل اروند برای پهلوگیری شناورها، چگونگی عبور دادن تجهیزات سنگین از اروندرود، تأثیر جزرومد بر انتقال تجهیزات از اروندرود، و نیز مشکلات و کمبودهای کندکننده کارها، فراهم سازی زمینه دفاع از منطقه

ص: ۲۳۵

۱- این جلسه در پایگاه منتظران شهادت (گلف اهواز) از ساعت ۱۹:۴۵ تا ۲۲ تشکیل شد و در آن محسن رضایی، سیدرحیم صفوی، سیدمهدی مبلغ، سیدعلی حسینی تاش، عباس محتاج، محمد ستاری وفایی (مهندسی قرارگاه خاتم (ص))، محمود اشجع (قرارگاه مهندسی صراط)، حمید سلیمی (قرارگاه مهندسی صراط)، مهدی ورشابی (از مسئولان مهندسی جهاد سازندگی)، عطار (فرمانده لشکر مهندسی ۴۲ قدر) و علی عبداللهی (مسئول طرح و عملیات قرارگاه خاتم (ص) سپاه) و جواد زمان زاده (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) حضور داشتند.

تصرف شده و همچنین اقدامات مهندسی در منطقه هور و تلاش هایی که برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در این منطقه می شود، پرداخته شد.

در ابتدای جلسه، سیدرحیم صفوی با بیان اینکه مهندسی سه کار عمده دارد: آماده سازی منطقه، عبور از اروند و پدافند؛ از محمد ستاری وفایی (از مسئولان مهندسی قرارگاه خاتم) خواست تا به شرح اقدامات انجام شده در شرق جاده آبادان - اروندکنار بپردازد. آقای وفایی و دیگر مسئولان مهندسی اقدامات انجام شده از جمله آماده سازی جاده ها، واگذاری کمپرسی به قرارگاه نوح و تیپ های مهندسی، وضعیت جاده های احداث شده و در دست آمادگی و ایجاد مواضع توپ های دوربرد را توضیح دادند. مهدی ورشابی از مسئولان مهندسی جهاد سازندگی نیز وضعیت پیشرفت مأموریت های مهندسی واگذار شده به جهاد را شرح داد. مسئولان مهندسی با بیان اینکه برای آماده سازی جاده های منطقه در مجموع نیاز به ۴۰۰ هزار متر مکعب شن است که باید از نقاط دور دست از جمله رامهرمز و نقاطی که برخی حدود ۳۰۰ کیلومتر با این منطقه عملیاتی فاصله دارند، به منطقه منتقل شود، خواستند تا فرماندهان از کارهای بسیاری که تاکنون شده است، بازدید کنند. حمید سلیمی از مسئولان قرارگاه مهندسی صراط نیز گفت که چهار جاده ای که در این منطقه به عهده ما بوده تا ۲۰ روز دیگر تمام می شود.

فرماندهان سپاه ضمن تأیید اینکه کار بسیاری انجام گرفته، بر ضرورت تسریع کارها و کامل کردن مأموریت های واگذار شده تأکید کردند.

محسن رضایی از مهدی ورشابی خواست تا نیروها و ماشین آلات زیر امرش را برای آماده سازی جاده نهر قاسمیه - که یک جاده اساسی است - متمرکز کند و رحیم صفوی نیز بر ضرورت ایجاد دو پل دوجه ای در امتداد همین جاده و احداث پد (جایگاه فرود) هلیکوپتر در جاده ماهشهر تأکید کرد.

مسئولان مهندسی دلایل کندی کارها را چنین برشمردند: کمبود کمپرسی؛ ممانعت واحد حفاظت از کار کمپرسی ها در شب ها با چراغ روشن به دلیل رعایت اصول حفاظتی؛ (۱) کمبود نیرو؛ بارندگی؛ (۲) خیسگی و رطوبت زیاد زمین منطقه؛ (۳) انتقال شن و خاک از مسافت های طولانی به منطقه، سیل بردن بخشی از خط آهن و توقف قطاری که در انتقال

ص: ۲۳۶

۱- وسایل مهندسی (کمپرسی و...) که در اختیار سپاه یا جهاد بود، رانندگان آنها شب ها نیز با چراغ خاموش و در تاریکی فعالیت می کردند، ولی کمپرسی های مردمی به دلیل آشنا نبودن کافی با منطقه، از تردد در شب ها بدون چراغ روشن خودداری می کردند.

۲- به گفته مسئولان مهندسی با هر بارندگی شدید در منطقه، فعالیت های جاده سازی یک تا دو هفته متوقف می شد؛ به دلیل وضعیت زمین منطقه، فرو رفتن آب و باتلاقی شدن زمین.

۳- باتوجه به ارتفاع ناچیز زمین های منطقه نسبت به سطح دریا، این زمین ها برای جاده سازی استحکام لازم را نداشت و به زیرسازی و شن ریزی بسیار نیاز داشت و درحالی که در زمین های عادی و خشک نیم متر زیرسازی و شن ریزی کفایت می کند، در این منطقه برای جاده سازی باید یک و نیم متر زیرسازی و شن ریزی می شد که میزان کار لازم را چند برابر می کرد.

شن همکاری می کرده است؛ کمبود فرصت؛ اقدام دشمن به بمباران نقاطی که در آن فعالیت های مهندسی انجام می شود. (۱)

انتقال تجهیزات سنگین از جمله لودر و بلدوزر به ساحل دشمن در اولین ساعت های شروع عملیات و زدن خاکریز و جان پناه برای رزمندگانی که در آغاز عملیات خط دشمن را می شکنند و ایجاد خطی در مقابل قوای دشمن برای دفاع از مناطق تصرف شده، از دغدغه های مهم فرماندهی عملیات است. محسن رضایی در این باره از وضعیت نهرها و نهرهای مناسب برای عبور تجهیزات سنگین و میزان ارتفاع آب آنها در وضعیت مدوجزر آب سؤال کرد و ضمن تأکید بر ضرورت رساندن وسایل مهندسی در اولین ساعت های عملیات و بیان اینکه در منطقه فاو، جنگک ما جنگک مهندسی است، (۲) از مسئولان مهندسی خواست که برای این عبور دشوار، تلاش و ابتکارهای لازم را از قبل به عمل آورند شب عملیات تا قبل از اینکه مد آب به پایان برسد، از این وضعیت مناسب آب، حداکثر استفاده را برای انتقال وسایل مهندسی ببرند. وی تأکید کرد که پیش بینی های لازم از قبل بشود و طوری نباشد که پس از عبور از اروند، در ساحل دشمن دنبال محل مناسب برای پیاده کردن تجهیزات بگردید؛ مثلاً اگر لازم است از فرش باتلاق استفاده کنید و...

رحیم صفوی نیز بر ضرورت شناخت دقیق نقطه به نقطه ساحل خودی و ساحل دشمن و پیدا کردن جای مناسب و آمادگی برای سوار کردن تجهیزات سنگین روی شناورها در ساحل خودی و نیز جای مناسب برای پیاده کردن این تجهیزات در ساحل دشمن، تأکید کرد.

از دیگر دغدغه های مهم فرمانده کل سپاه، احداث سایت سیستم موشکی دفاع هوایی هاگک (هاوک) و هماهنگی با نیروی هوایی ارتش برای مشخص کردن محل مناسب برای احداث این سایت است که دستور پیگیری و تسریع در این کار را داد. وی از مسئولان مهندسی نیز خواست که برای ایجاد دو پل دوبه ای روی رودخانه بهمنشیر، ساحل سازی و اقدامات لازم انجام شود. وی همچنین برای احداث یک قرارگاه بتنی در کنار اروندرود روبه روی شهر فاو برای استقرار فرماندهی عملیات و نیز احداث قرارگاهی برای استقرار جانشین فرمانده کل قوا (آقای هاشمی) و برگزاری جلسات اصلی در آن، دستورهای لازم را می دهد.

ص: ۲۳۷

۱- به گفته مهدی ورشابی، در یک محدوده صد در دوپست متری فعالیت نیروهای جهاد سازندگی، هواپیماهای عراقی ۷ بمب و راکت انداخته اند.

۲- منظور تلاش نیروهای مهندسی برای زدن خاکریز و ایجاد جان پناه برای رزمندگان و اقداماتی همچون بریدن و تخریب جاده هایی است که تانک ها و خودروهای دشمن با عبور از آنها به نیروهای خودی حمله می کنند. این اقدامات مهندسی معمولاً درحالی انجام می شود که دشمن شدیدترین آتش های دوربرد و تیربارها را به سمت آنها اجرا می کند و سنگر سازان درحالی برای رزمندگان جان پناه درست می کنند که خود سنگری ندارند.

در پی این دستورها، مسئولان مهندسی به مشکلات هماهنگی با نیروی هوایی ارتش برای مشخص کردن محل سایت هاگ و نیز مشکلات تهیه پل دوه ای و راه اندازی این نوع پل - که دو تا سه هفته زمان نیاز دارد - اشاره کردند. از سوی دیگر، حمید سلیمی از مسئولان مهندسی سپاه پاسداران، درباره اتمام ۹۵ درصد کار احداث بیمارستان در منطقه چوئبده در نزدیکی بهمنشیر که دارای ۱۸ اتاق عمل است؛ تجهیز بیمارستان آبادان در ۱۵ کیلومتر ۱۵ جاده آبادان - ماهشهر و نیز احداث ۶ دکل دیدبانی به ارتفاع ۴۸، ۳۲ و ۶۰ متر در اطراف آبادان، جاده خسروآباد و شمال رودخانه بهمنشیر گزارش داد و افزود که اگر وسایل لازم را تأمین کنند آمادگی برای احداث دکل های ضروری دیگر نیز وجود دارد.

در این جلسه همچنین گزارشی از فعالیت های مهندسی، از جمله جاده سازی و ترمیم جاده ها در مناطق مختلف عملیاتی، از جمله منطقه هورالهوریزه و مناطق عملیاتی یدکی و پشتیبانی داده شد. (۱)

۱

در جلسه دیگری در قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه که از ساعت ۱۰:۲۲ آغاز شد و در ساعت ۰۰:۲۵ دقیقه بامداد پایان یافت، فرماندهان و مسئولان یگان های زرهی سپاه پاسداران در حضور فرمانده کل و فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران ضمن بیان اوضاع گذشته واحدهای زرهی سپاه، به وضعیت نامناسب و مشکلات کنونی آنها و راه های برون رفت از این وضعیت پرداختند. (۲)

در ابتدا، فتح الله جعفری مسئول زرهی سپاه به تشکیل سه تیپ زرهی در سپاه از سال ۱۳۶۲ و چگونگی آموزش و پشتیبانی و استعداد و توان رزمی آنها اشاره کرد، سپس به وضعیت یگان های زرهی بعد از ادغام با لشکر های پیاده، یعنی ادغام تیپ زرهی ۲۸ صفر در لشکر ۲۵ کربلا، ادغام تیپ زرهی ۷۲ محرم با لشکر ۸ نجف و ادغام تیپ زرهی ۲۰ رمضان با لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) و وضعیت نامطلوبی که بعد از این ادغام ها بروز کرده است، پرداخت. سپس عباس سرخیلی و برادر بیات و نیز فتح الله جعفری و برادر قادری به بیان دلایل به هم ریختگی و آخرین وضعیت تیپ های زرهی و مشکلات بسیاری که در این زمینه بروز کرده است پرداختند و در ادامه پیشنهادها و طرح های رفع مشکلات کنونی و نحوه به کارگیری یگان های زرهی در عملیات های آینده و نیز نحوه عملیاتی کردن توان زرهی موجود برای اجرای عملیات بررسی شد.

ص: ۲۳۸

۱-۷. سند شماره ۲۰۷۶۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بررسی مسائل مهندسی عملیات (۱/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه، نوار شماره ۱۶۹۳۱)، راوی: جواد زمان زاده، صص ۵۰ - ۱؛ و - سند شماره ۲۱۹۷۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بررسی مسائل مهندسی عملیات (۱/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه، نوار شماره ۱۶۹۳۲)، راوی: جواد زمان زاده، صص ۵۱ - ۱؛ و - سند شماره ۲۱۹۷۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بررسی مسائل مهندسی عملیات (۱/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه، نوار شماره ۱۶۹۳۳)، راوی: جواد زمان زاده، صص ۳ - ۱.

۲- در این جلسه، محسن رضایی، سیدرحیم صفوی، سیدمهدی مبلغ، جمال آبرومند (مسئول لجستیک جنوب)، فتح الله جعفری (فرمانده زرهی سپاه)، محمد پاک پور (جانشین فرمانده زرهی)، رضا امانی (مسئول طرح و عملیات زرهی)، قادری (پشتیبانی زرهی)، عباس سرخیلی (فرمانده سابق تیپ ۷۲ محرم)، بیات (معاون فرمانده تیپ زرهی ۲۸ صفر) و جواد زمان زاده (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) حضور داشتند.

در پایان، محسن رضایی تأکید کرد: «آقایان فتح الله جعفری، سرخیلی و بیات بروند نیروهایشان را جمع آوری کنند. به فرماندهان نواحی هم ابلاغ شود که نیروهایی که تجربه و تخصص زرهی دارند، اعزام کنند. اینها همه جمع شوند تا خودم برایشان صحبت کنم تا به یگان های زرهی بروند که ان شاءالله در این عملیات بتوانیم کاری بکنیم.» (۱)

۱

عزیز جعفری فرمانده قرارگاه کربلای ۱، دستورالعملی حفاظتی - امنیتی را برای اجرا در مناطق عملیاتی تحت امر (مناطق صف، تبوک و حنین) خطاب به فرماندهان یگان های تابع صادر کرد که امروز به یگان ها ابلاغ شد. گفتنی است مشابه همین دستورالعمل را قرارگاه کربلای ۲ به یگان های تحت امر در منطقه فدک صادر کرده است. به این ترتیب، این دستورالعمل شامل همه یگان های مأمور مستقر در سراسر جبهه جنوبی جنگ می شود. دستورالعمل چنین است:

«باتوجه به نزول رحمت الهی و هجوم راهیان کربلا به جبهه و وحشت دشمن از این حرکت مقدس، ضروری است فرماندهان نکات زیر را با دقت پیگیری نموده و از عواقب کوتاهی در اجرا، همگی از خداوند بهر اسیم:

۱. رعایت استتار کامل و اصل پراکندگی در مراکز تجمع نیروها.

۲. احداث خاکریز در اطراف چادرها.

۳. احداث کانال در اطراف چادرها جهت استفاده در مواقع خطر.

۴. محل تجمع از خط اول حداقل ۱۰۰ کیلومتر دور باشد.

۵. واحد حفاظت را در رابطه با انفجارات ساختگی در زاغه ها و یا نقل و انتقال مهمات فعال نمایید.

۶. نیروهای واحد اطلاعات و مهندسی و واحدهای پیشرو را شدیداً کنترل و به تأیید واحد حفاظت برسانید.

۷. به تدارکات در رابطه با حفاظت از تخریب و انهدام اموال بیت المال آمادگی کامل بدهید.

۸. با صحبت و سخترانی از ایجاد جو و شایعات در یگان خود جلوگیری نمایید.

۹. مکالمات تلفنی و نامه نگاری کلیه نیروها را کنترل نمایید.

۱۰. جهت جلوگیری از تک های محدود دشمن نیروهای در خط را آمادگی کامل داده و شخصاً سرکشی نمایید.

۱۱. هرگونه حادثه و اتفاقی را چه از طرف دشمن و خودی گزارش نمایید.» (۲)

۲

فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (سپاه) دستورالعمل پدافند غیرعامل را جهت اجرا در مقرها و ابلاغ به کلیه یگان ها، برای قرارگاه های کربلای ۱، کربلای ۲، نوح و قرارگاه مهندسی ارسال کرد. در این نامه آمده که جهت نظارت بر حسن اجرای این دستورالعمل، پنج روز بعد از ابلاغ، یک تیم از

-
- ۱-۸. سند شماره ۲۱۳۶۰ پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت یگان های زرهی (۱/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، نوار شماره ۱۶۹۳۴)، راوی: جواد زمان زاده؛ و - سند شماره ۱۷۴۳۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت یگان های زرهی (۱/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، نوار شماره ۱۶۹۳۵)، راوی: جواد زمان زاده؛ و - سند شماره ۱۷۴۹۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت یگان های زرهی (۱/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، نوار شماره ۱۶۹۳۶)، راوی: جواد زمان زاده.
- ۲-۹. سند شماره ۱۱۲۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه کربلای ۱ به فرماندهان یگان های تابعه، ۱/۱۰/۱۳۶۴.

قرارگاه خاتم به کلیه قرارگاه ها و یگان ها سرکشی خواهد کرد. دستورالعمل به این شرح است:

«به منظور دقت عمل و هوشیاری مواضع پدافند هوایی لازم است موارد ذیل رعایت شود:

۱. گسترش جنگ افزار در مواضع پدافند، با توجه به وسعت نقطه آسیب پذیر باشد.

۲. تعیین سمت اصلی و سمت انتظار برای جنگ افزار.

۳. تعیین نقطه نشانی در فاصله های مختلف و متناسب با برد جنگ افزار.

۴. استفاده از دید بانی بصری دقیق و مداوم.

۵. برقراری ارتباط مخابراتی با منابع اعلام خیر (رادارهای منطقه ای و محلی و پست های اعلام خیر).

۶. کم کردن ساعات پست خدمه برای جلوگیری از خستگی و بی تفاوتی.

۷. توجه پرسنل جنگ افزار نسبت به ضرورت و حساسیت موضوع.

۸. تهیه عینک دودی مناسب برای خدمه جنگ افزار جهت دید بهتر در آفتاب.

۹. ممنوع کردن مطالعه و گوش دادن به رادیو و هر گونه سرگرمی دیگر.

۱۰. آمادگی و مجهز بودن خدمه از نظر وضع ظاهری.

۱۱. محوریابی جنگ افزار پس از هر درگیری.

۱۲. تمیز و آماده نگه داشتن جنگ افزار برای درگیری و پیش بینی های لازم.

۱۳. حتماً اطراف سنگر قبضه به وسیله گونی و خاک به ارتفاع حداکثر ۷۰ سانتی متر چیده شود و محل استقرار خدمه از استحکامات کافی برخوردار باشد.»(۱)

۱

فرمانده سپاه هفتم ارتش عراق(۲) امروز با ابلاغ دستورالعملی به فرماندهان یگان های تحت امر این سپاه، برای مقابله با حملات نیروهای ایران و استفاده مناسب از آتش توپخانه دستورهایی به آنان داده است.(۳) در این دستورالعمل آمده است:

«۱. فرماندهان با حضور در زمان و مکان مناسب و هدایت نیروهای احتیاط و بهره برداری صحیح از آتش و ایفای نقش، نبرد را به نفع یگان های تحت فرماندهی خود خاتمه دهند.

۲. دلیل اصلی پیروزی ما در اغلب نبردهای پدافندی، برتری عمده حجم آتش ها است و توپخانه با برخورداری از حجم آتش بسیار و سرعت مانور و تغییر جهت، تأثیر زیادی نسبت به دیگر سلاح ها دارد، بنابراین برای سرکوب حملات دشمن، محاسبه دقیق حجم آتش که باید روی راهکارهای احتمالی دشمن اجرا شود، بسیار ضروری است.

-
- ۱- ۱۰. سند شماره ۲۵۸۳۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه کربلا به یگان های تابع قرارگاه کربلا، ۱/۱۰/۱۳۶۴، به پیوست دستورالعمل قرارگاه های کربلای ۱، کربلای ۲، نوح و قرارگاه مهندسی.
  - ۲- سپاه هفتم ارتش عراق که بعد از عملیات خیبر (سال ۱۳۶۲) تأسیس شد، مأموریتش در این زمان (سال ۱۳۶۴) دفاع از منطقه ابوالخصیب تا فاو و ام القصر بود. این سپاه دارای ۳ لشکر پیاده، ۲۰ گردان تانک و ۴ گردان توپخانه بود.
  - ۳- این سند در بهمن ۱۳۶۴ در جریان عملیات والفجر ۸ از یکی از سنگرهای ارتش عراق به دست آمد.

۳. اجرای دقیق آتش روی تجمعات دشمن مستلزم برخورداری از افسران دیدبان دارای صلاحیت و وسایل ارتباط مستقیم؛ مشخص کردن تعداد و نوع واحدهای آتش و تعداد گلوله‌های اختصاص یافته به هر توپ؛ استعداد نیروهای دشمن و محل‌های تمرکز آنها است.

۴. برای تضمین صرفه جویی در مهمات هر یگان موظف است استعداد دقیق، محل استقرار و خطرناک‌ترین راهکارهای دشمن نسبت به موضع پدافندی خودی را تعیین کند. (۱)

۱

در درگیری‌های امروز کردستان، دو نیروی خودی شهید و دو تن از افراد کومه له کشته و سه نفر نیز تسلیم شدند.

به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا، نیروهای بسیج پایگاه‌های حاج عبدول در منطقه بانه، امروز پس از تعویض، به دلیل بسته شدن جاده بر اثر بارش برف، برای استراحت به طرف روستا حرکت کردند که در پیشاپیش آنان برادر پاسدار حسین علی محمدی مسئول گروهان، وارد روستا شد و در محاصره افراد گروه کومه له قرار گرفت و با آنها درگیر شد. در پی آن، نیروهای دیگر با حمله‌ای سریع ارتفاعات را گرفتند. در این درگیری برادر محمدی به شهادت رسید و دو نفر از افراد کومه له کشته شدند.

قرارگاه حمزه سیدالشهدا در گزارشی دیگر اعلام کرد که پایگاه‌های کوخان و سیوچ از توابع بانه با افراد دمکرات درگیر شدند که خسارتی نداشته است. در منطقه اشویه نیز نیروهای گردان میرآباد، ساعت ۹ شب با افراد ضدانقلاب درگیر شدند که تلفاتی نداشته است. از سوی دیگر، در منطقه مریوان، سه نفر حدود ۱۵ ساله، بدون سلاح، تسلیم نیروهای خودی شدند و خود را از گروه کومه له معرفی کردند. (۲)

به نوشته نشریه رویدادها، احمد حسینی پاسدار وظیفه و ساکن یکی از روستاهای میان‌دوآب که برای مرخصی به روستای خود رفته بود، امروز به دست افراد حزب دمکرات به شهادت رسید. (۳)

۲

امروز کاروان‌هایی از نیروهای رزمی و تخصصی داوطلب از شهرهای مختلف کشور عازم جبهه‌ها شدند.

به گزارش واحد مرکزی خبر، امروز یک گردان از رزمندگان بسیجی و پاسدار سپاه پاسداران جهرم؛ گروهی از اعضای شوراهای اسلامی روستاهای تربت حیدریه؛ گروهی از رزمندگان سپاه نی ریز تحت عنوان کاروان انصارالحسین (ع) و نیز گروهی از اعضای بسیج سپاه پاسداران تبریز رهسپار جبهه‌های نبرد شدند. (۴)

امروز همچنین ۱۰۵ نفر از پزشکان متخصص و ایثارگر تهران عازم جبهه‌های نبرد شدند.

ص: ۲۴۱

۱- ۱۱. سند شماره ۴۰۳۷۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه فرماندهی سپاه هفتم ارتش عراق به فرماندهی تحت امر، ۱۰/۱۳۶۴/۱۰/۱۰.
۲- ۱۲. سند شماره ۱۱۳۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش خبری فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۷/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲.

۳- ۱۳. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۶، ۱۰/۱۳۶۴/۱۰/۱۰، صص ۱۲.

دکتر خیراندیش مسئول ستاد رسیدگی به وضع مصدومان و مجروحان جنگ تحمیلی در این باره گفت: در یک ماه گذشته، در مجموع، ۵۴۷ نفر پزشک متخصص به مناطق جنگی محروم کشور اعزام شده اند. وی افزود: «همراه با کاروان راهیان کربلا از تمام استان های کشور به اندازه مورد نیاز این لشکرها و تیپ ها، پزشک و دندانپزشک نیز اعزام می شوند.»^(۱)

واحد مرکزی خیر نیز از شیراز گزارش داد که یک تیم کامل پزشکی شامل ۲۴ تن از برادران پزشک، دندانپزشک، انترن، بهیار و کمک بهیار^(۲) و همچنین یک گروه ۱۷ نفره شامل راننده، مکانیک، سرویس کار وسایل و ادوات راه سازی از اداره راه و ترابری دهیید با ۱۰ دستگاه انواع ماشین های سبک و سنگین راه سازی از محل اداره کل راه و ترابری استان فارس و نیز گروهی از کمپرسی داران نیشابور راهی جبهه ها شدند.^(۳)

گروهی از فرهنگیان ابرقو برای تدریس در مراکز آموزشی و مجتمع آموزش تیپ الغدیر راهی مناطق جنگی شدند.^(۴) همچنین ۱۵۰ نفر از قاریان برگزیده برای برپایی کلاس های آموزش قرآن مجید برای رزمندگان اسلام، راهی جبهه های نبرد حق علیه باطل شدند.^(۵)

از سوی دیگر، نمازگزاران نماز جمعه تهران از شهریور تا آذرماه امسال، کمک های نقدی و جنسی خود را به میزان ۱۳ میلیون ریال به مراکز جمع آوری کمک های مردمی در اطراف نمازجمعه تهران اهدا کردند.^(۶)

۱

امروز گروهی دیگر از مجاهدان عراقی برای نبرد با رژیم بعثی عازم جبهه های نبرد شدند. عده ای از دانش آموزان کشور غنا نیز خواستار حضور در جبهه های جنگ شدند.

به نوشته روزنامه اطلاعات، بعدازظهر امروز پنجمین گروه از رزمندگان مجاهد عراقی از شهرهای تهران، اصفهان و قم برای پیوستن به دیگر رزمندگان اسلام راهی جبهه های جنگ شدند.^(۷)

از سوی دیگر، ۱۲۰ تن از دانش آموزان کشور افریقایی غنا با ارسال نامه ای به ستاد تبلیغات جنگ، خواستار فراهم شدن زمینه اعزام خود به جبهه های جنگ تحمیلی شدند. این دانش آموزان مسلمان در نامه خود تأکید کرده اند که خواستار جنگ در راه دفاع از آرمان های مقدس اسلام می باشند.^(۸)

۲

فرماندهان یگان ها و لشکرها و مسئولان مراکز آموزشی ارتش و فرماندهی ژاندارمری و نمایندگان امام در شورای عالی دفاع و ارتش و ژاندارمری و مسئولان سیاسی عقیدتی این نیروها با آیت الله منتظری دیدار کردند. در این دیدار، آیت الله منتظری با اشاره به موقعیت معنوی و اجتماعی نیروهای مسلح و توجه خاص حضرت علی علیه السلام به ضرورت افزایش

ص: ۲۴۲

۱- ۱۵. روزنامه اطلاعات، ۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴.

۲- ۱۶. روزنامه اطلاعات، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۳- ۱۷. روزنامه اطلاعات، ۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

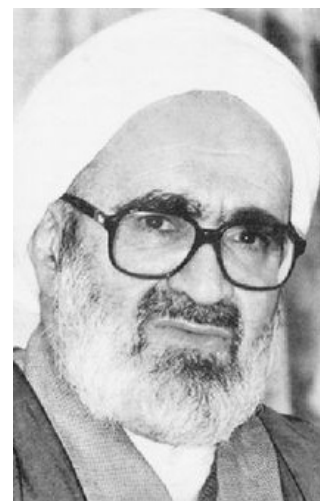
۴- ۱۸. روزنامه اطلاعات، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۵- ۱۹. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱، ص ۱۴.

۶- ۲۰. همان.

۷- ۲۱. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۲، ص ۱۸.

۸- ۲۲. روزنامه ابرار، ۱۳۶۴/۱۰/۱، ص ۱.

آیت‌الله منتظری

سطح آموزش‌های معنوی و رزمی در نیروهای مسلح، توجه بیشتر به امور اخلاقی به خصوص در رفتار فرماندهان نسبت به زیردستان و سربازان و درجه داران و دادن شخصیت به آنان و مشورت با آنان در امور نظامی و رزمی تذکراتی دادند و چنین تأکید کردند: نیروهای مسلح باید به شکلی باشند که به فرموده حضرت امیر(ع) زینت حکومت و موجب عزت دین و آرامش و امنیت کشور و مردم باشند. این معنی عملی نمی‌شود مگر با تصویب و بالا بردن کیفیت آموزش‌های فکری و اخلاقی، مذهبی و رزمی در نیروهای مسلح.

ایشان با اشاره به اینکه قرآن ملاک فضیلت و برتری را بالا بردن کیفیت اعمال می‌داند و نه کثرت عمل و زیادی آن، یادآور شدند: «باید برادران فرمانده و روحانیون مسئول سیاسی - عقیدتی به این گونه امور زیاد توجه نمایند. برخوردها در عین مراعات نظم و دقت نظامی باید کاملاً با تواضع و فروتنی باشد. سیره رسول اکرم(ص) و خط مشی ایشان با اصحاب خود را الگو قرار دهیم. آن حضرت هیچ‌گاه با زور و جبروت با زیردستان برخورد نمی‌کردند.»

آیت‌الله منتظری افزود: «به هر حال، انقلاب ایران آنچه را ابرقدرت‌ها غیرممکن تلقین نموده بودند و حتی بعضی دوستان ما در ایران ما را محکوم می‌کردند، ممکن و عملی ساخت و لذا شرق و غرب امروز در برابر عمل انجام شده در ایران اسلامی قرار گرفته‌اند و تمام توطئه‌ها از قبیل تحریک صدام مزدور برای شروع جنگ با اسلام و انقلاب و یا سایر توطئه‌ها و تحریکات و یا توافق سران شوروی و امریکا در ژنو - با آن همه اختلاف و تضادی که دارند - برای جلوگیری از آثار و پیشرفت این حرکت الهی که از ایران شروع شده است، از ترس بیداری ملت‌های زیر ستم مستقیم و غیرمستقیم خودشان [است و] به اعتراف نیکسون، [آنها] برای بقای خود و نابودی حرکت‌ها و ملت‌های مظلوم باهم تفاهم می‌کنند نه برای چیزهای دیگری که می‌گویند. بنابراین ما باید به عظمت و اهمیت کاری که در ایران شده است، توجه نماییم و برای حفظ این انقلاب و دفاع از کشور در هر حالی، چه در جبهه‌ها و یا پشت جبهه‌ها که هستیم مشکلات و کمبودها و سختی‌ها را برای رضای خدای متعال تحمل نماییم تا ان شاء الله همچون مسلمانان صدر اسلام به پیروزی نهایی برسیم.»^(۱)

ص: ۲۴۳

ششمین دوره مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، عصر امروز با حضور رئیس جمهور اسلامی ایران افتتاح شد.

در این مراسم آقای سید محمود هاشمی رئیس این مجلس گزارشی از عملکرد مجلس دوره قبل را بیان کرد، سپس آیت الله خامنه ای با ابراز امیدواری درباره گسترش این تشکیلات با شرکت عناصر جدید، خواستار حضور بیشتر این مجلس در صحنه های عراق و ایجاد تحریک در مردم عراق شد. رئیس جمهور در ادامه به وضعیت جبهه ها و تغییراتی که در دیدگاه های بین المللی در مورد جنگ بروز کرده پرداخت و گفت: «به همت و فداکاری رزمندگان غیور اسلام امروز وضعیت جبهه های جنگ به نفع نیروهای مؤمن و به زیان نیروهای غاصب عراق تغییر کرده و این خود موجب شده است که دنیا به حقانیت جمهوری اسلامی ایران بیشتر واقف شود. امروز دید جهانی رژیم هایی که در مسئله جنگ تحمیلی عراق علیه ایران به نحوی از انحاء دخالت دارند و همچنین دیدگاه کشورهای منطقه و ابرقدرت ها نسبت به موضع و آینده عراق در مقایسه با گذشته تفاوت زیادی کرده است، زیرا در گذشته کشورهای غربی با خشنودی، روزبه روز ارتباطات خود را با عراق تقویت می کردند و کشورهای منطقه بدون هیچ تردیدی در راه موضع مثبت خود نسبت به عراق، ابایی نداشتند که جمهوری اسلامی ایران را نسبت به ادامه جنگ حق طلبانه اش مورد ملامت قرار دهند، ولی امروز دیگر این چنین نیست و به طور کلی موضع گیری های جهانی در مورد ایران و عراق تغییر کرده و حتی زمزمه جایگزینی افرادی دیگر به جای مسئولین کنونی دستگاه حاکمه عراق در میان کسانی که نسبت به مسئله عراق در سطح جهان حرف می زنند یک حرف رایج و شایعی شده و مقامات عراقی را نیز به وحشت انداخته است.»

رئیس جمهور در ادامه ضمن تأکید بر نقش خطیر و مهم مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در این مقطع تاریخی، گفت: «مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق شمع برای مبارزه مبارزین عراقی و امیدی برای هرچه بهتر سازمان دادن این مبارزه با رژیم عراق است. با تشکیل مجلس اعلا امیدها در دل مردم عراق به وجود آمد و در دنیا به عنوان مرکزی که افراد بتوانند با او جهت آینده عراق مذاکره و تصمیم گیری کنند شناخته شد و در این برهه از زمان هم تنها مجموعه ای می تواند از سوی مردم حرف بزند که صادقانه بتواند ادعا کند که مورد توجه مردم عراق است و این چنین مرکزی امروز مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق است و همه تحریک های مبارزاتی علیه رژیم عراق نیز باید در چهارچوب نظریات مجلس اعلا صورت پذیرد.»

رئیس جمهور در پایان بر ضرورت حضور هرچه بیشتر مجلس اعلا در صحنه های سیاسی - بین المللی و اتخاذ موضع گیری های قاطع در مورد اقدامات توطئه گرانه استکبار جهانی تأکید کرد. (۱)

ص: ۲۴۴

اظهار نارضایتی امام خمینی از برخی نطق‌های نمایندگان در مجلس شورای اسلامی و نیز از ادامه اختلافات نمایندگان در مورد انتخاب دولت را رئیس مجلس شورای اسلامی قبل از شروع جلسه علنی امروز مجلس به گوش نمایندگان رساند.

نشریه رویدادها در این باره نوشته است: «آقای هاشمی از قول امام مدظله اظهار می‌دارند که امام از مجلس ناراحت هستند و گله دارند. امام از ادامه اختلاف نمایندگان در رابطه با انتخاب دولت و کشیده شدن آن به شهرها اظهار نارضایتی شدید نموده و امر فرموده اند که درباره این مسئله دیگر صحبتی نشود. آقای هاشمی همچنین گفته اند که ایشان (حضرت امام) در مورد نطق‌های پیش از دستور نیز اظهار نارضایتی شدید کرده اند که علی‌رغم تذکرات مکرر به این مسئله توجه نشده است و بعضی نمایندگان آمار دروغ می‌دهند.

آقای هاشمی با اشاره به چگونگی حضور نمایندگان در مجلس و اظهار این مطلب که تنفس‌های ۱۵ دقیقه‌ای مجلس گاه تا ۴۵ دقیقه هم طول می‌کشد یادآوری کرده اند ما که راجع به تمام مسائل دولت حساس و دقیق هستیم، بهتر است این نوع کارهای خود را هم اصلاح کنیم. آقای هاشمی همچنین گفتند: امام تصمیم داشتند نمایندگان را احضار کنند ولی من به ایشان گفتم من مسائل را از طرف شما به نمایندگان می‌گویم. رئیس مجلس شورای اسلامی این نکته را نیز تذکر داده اند که این همه اصرار به نطق کردن معنی ندارد؛ بعضی‌ها مسائلی را گفته اند که تعقیب قانونی داشته ولی ما به خاطر حفظ آبرو و حیثیت مجلس مانع شده ایم.» (۱)

اجلاس سه جانبه وزیران خارجه ایران، سوریه و لیبی امروز در طرابلس پایتخت لیبی ادامه یافت.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از طرابلس، در دومین اجلاس سه جانبه، ضرورت گسترش همکاری‌های اقتصادی، علمی و فنی میان سه کشور مورد تأکید قرار گرفت و وزیران خارجه سه کشور توافق کردند که نشست‌های مستمر در سطح وزیران اقتصاد و بازرگانی سه کشور برگزار شود. همچنین موضوع اجلاس آتی سران جنبش عدم تعهد در زیمبابوه و کنفرانس سازمان اسلامی در مراکش بررسی شد و مقرر گردید که در نشست سه جانبه بعدی درباره موضوع‌هایی که در این دو اجلاس مطرح می‌شود هماهنگی‌های ضروری انجام شود و کارشناسان سه کشور بررسی‌های لازم را انجام دهند.

در این اجلاس، بیانیه مشترکی به تصویب رسید و در پایان اعلام شد که اجلاس بعدی وزیران خارجه سه کشور در اردیبهشت ۱۳۶۵ در تهران برگزار خواهد شد. (۲)

در سومین دور مذاکرات سه جانبه که امروز برگزار شد وزیر خارجه لیبی با تأکید بر اینکه لیبی خود را با ملت‌های سوریه و جمهوری اسلامی ایران در یک سنگر می‌بیند گفت: «ما هر بار که

ص: ۲۴۵

۱- ۲۵. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۷، ۱۳۶۴/۱۰/۱۷، صص ۳۲ - ۳۱.

۲- ۲۶. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۲، ص ۳.

مواجهه با تعدی و تجاوز دشمن شدیم، پس از لحظات اندکی شما را در کنار خود دیدیم.» تریکی خرسندی رهبر لیبی از روابط استراتژیک سه کشور و امید بسیار به این اجلاس را اعلام کرد.

فاروق الشرع وزیر خارجه سوریه نیز این اجلاس را موفق خواند و افزود که هر سه کشور در یک سنگر قرار دارند و نتایج این اجلاس نمایانگر عمق همبستگی ملت هایمان است. وی با بیان اینکه همه با دشمن واحد و مشترکی مواجه هستیم، افزود که باید همبستگی خود را علیه دشمنان ادامه دهیم تا حقوق خود را از آنان بگیریم.

پس از آن، دکتر ولایتی وزیر خارجه ایران گفت برگزاری این اجلاس نشان می دهد که سه کشور به صورت جدی می خواهند روابط خود را بیش از پیش توسعه دهند تا به اهداف مشترک ملت های سه کشور دست یابند. (۱)

۱

رهبر جنبش توحید اسلامی لبنان در دیدار با رئیس جمهور، ایران را پشتیبان درجه یک مسلمانان جهان اعلام کرد. رئیس جمهور نیز مسائل مسلمانان لبنان را از مسائل اصلی ایران خواند.

به نوشته روزنامه اطلاعات، در این دیدار، شیخ سعید شعبان گفت: «طرابلس [یکی از مناطق لبنان]، جمهوری اسلامی ایران را پشتیبان درجه یک مسلمانان جهان، به ویژه مسلمانان لبنان می داند. طرابلس هنوز در معرض تهاجم و تجاوز قرار دارد، ولی ما به همه شرایط قطع درگیری، پایبند بوده ایم، زیرا این جنگ را به سود اسرائیل می دانیم. ... امیدواریم با وحدت و یکپارچگی همه مسلمانان در لبنان، فرصت از دست کسانی که علیه انقلاب توطئه می کنند، گرفته شود.»

سپس آیت الله خامنه ای با ابراز نگرانی از اوضاع اخیر طرابلس گفت: «ما مسائل طرابلس و مسائل برادران شما در جنبش توحید را مثل مسائل داخلی و مشکلات خودمان می دانیم. مسائل مسلمانان در لبنان، از مسائل اصلی ما است و معتقدیم که اگر این احساس همبستگی با مسلمانان لبنان در میان دیگر کشورهای اسلامی نیز - که نسبت به حل مشکلات مسلمانان لبنان اظهار علاقه می کنند - بروز کند، این مشکلات حل خواهد شد. مسئله امروز مسلمانان طرابلس به قضیه مسلمین لبنان و قضیه کل مسلمین جهان اتصال دارد و به هیچ وجه نباید جدای از مسائل اسلام تلقی شود.»

رئیس جمهور تأکید کرد: «جمهوری اسلامی ایران نمی تواند در مورد مسائل مسلمانان جهان بی تفاوت باشد، مخصوصاً آنجایی که مسلمانان در خانه خود و در کشور خود؛ یعنی لبنان، مورد تهاجم صهیونیست ها و کسانی هستند که می خواهند از زندگی اسلامی آنان، جلوگیری کنند.» رئیس جمهور افزود: «ما بارها به برادران سوری تأکید کرده ایم که حداکثر تلاش خود را برای حمایت و تقویت از آن نیروی مطمئن و قابل اعتمادی که تا امروز ثابت و استوار در مقابل توسعه طلبی های اسرائیل ایستاده است؛ یعنی مسلمانان لبنان به کار بندند.»

ص: ۲۴۶

رئیس جمهور با تأکید بر ضرورت وحدت کل مسلمین لبنان افزود: «قوی ترین [و] برجسته ترین عناصری که امروز از آسیب پذیری لبنان در مقابل صهیونیست ها جلوگیری می کنند، مسلمانان هستند و واقعاً اگر مسلمانان در لبنان نبودند، امروز لبنان وجود خارجی نداشت.»^(۱)

۱

اعضای هیئت مشترک حزب الله و جنبش امل لبنان امروز در قم با آیت الله منتظری و آیت الله مشکینی دیدار کردند.

آیت الله منتظری در این دیدار ضمن تقدیر از مبارزات مسلمانان و شیعیان لبنان گفت: «برادران و خواهران مبارز لبنانی از هر گروه و جمعیتی که هستند، توجه داشته باشند که لبنان دروازه خاورمیانه است و مواظب و آگاه باشند که قدرت های استعمارگر روی لبنان معامله سیاسی نکنند.» وی تأکید کرد: «مهم ترین چیزی که به نفع اسرائیل و قدرت های شرق و غرب متأسفانه جریان دارد و خدای ناکرده ممکن است منجر به معامله سیاسی روی انقلاب و ملت مسلمان لبنان بشود، همین اختلاف جزئی و مذهبی و فرقه ای است که مثلاً از شیعه و سنی لبنانی و امل با فلسطینی و یا سنی با سنی و امثال آن گاه گاهی به تحریک دشمنان اسلام در لبنان دیده می شود، بنابراین، برادران همگی سعی کنند یکپارچه و متحد، نیروهای خود را در برابر امریکا و اسرائیل و همدستان آنها به کار گیرند و هرگز فریب تحریکات مرموز و القائات تفرقه آمیز را نخورند.»^(۲)

آقای مشکینی نیز در این ملاقات با اشاره به آیاتی از قرآن کریم در مورد تقوا و رعایت کامل اخلاق اسلامی و به ویژه درباره وحدت مسلمین، از خداوند پیروزی مسلمانان را در لبنان بر امریکا، اسرائیل و مزدورانشان مسئلت کرد.^(۳)

۲

تلاش شوروی برای بهبود روابط سوریه و عراق درحالی قرار است ادامه یابد که اقدامات کمیته آشتی اعراب در این باره تاکنون نتیجه ای نداشته است.

به نوشته روزنامه کویتی الوطن، مقامات شوروی در پی دیدار اخیر صدام حسین از مسکو، تصمیم گرفته اند تلاش های میانجیگرانه خود میان عراق و سوریه را ادامه دهند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از کویت، الوطن که این خبر را از منابع آگاه عرب نقل کرده، افزوده است که مسئله میانجیگری میان سوریه و عراق یکی از موضوعاتی بود که رئیس رژیم عراق و مسئولان شوروی مورد بحث قرار دادند. بر پایه این گزارش، کارین برونس نایب رئیس کمیسیون روابط بین المللی کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی دوشنبه آینده به منظور برقراری آشتی میان سوریه و عراق وارد دمشق خواهد شد. الوطن نوشته است: «شوروی از پیمان امضاشده میان ایران و سوریه بیم دارد.»^(۴)

ص: ۲۴۷

۱- ۲۸. همان.

۲- ۲۹. روزنامه اطلاعات، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۳- ۳۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴.

۴- ۳۱. همان.

در آستانه سفر تورگوت اوزال نخست وزیر ترکیه به ایران، رسانه های ترکیه در جهت منافع کشورشان به طور غیرمستقیم خواسته های دولت اوزال را منعکس کردند. نشریه دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت خارجه ایران، اهم این خواسته ها را چنین اعلام کرد:

۱. تخفیف قیمت نفت به میزان ۶ درصد یا بنا بر گفته روزنامه گون آیدین ۷ دلار در هر بشکه؛ به همین سبب، در روزنامه ها اعلام شده که ترکیه برای مدت ۹۰ روز ذخیره نفتی دارد و نفتکش های ترکیه فعلاً در بندر فجیره منتظر هستند تا در صورت عدم توافق با ایران از عربستان بارگیری نمایند.

۲. گشایش اعتبار در مورد آهن و فولاد به میزان ۴۰۰ میلیون دلار، تحقق پروژه خط لوله نفت و گاز، گفت و گو در مورد حمل و نقل و همکاری در مورد خدمات مهندسی مشاور که خطوط اصلی گفت و گوهای هیئت ترکیه ای به سرپرستی تیناز تی تیز در چهارمین دور کمیسیون مشترک اقتصادی دو کشور بود.

۳. آمادگی اوزال برای میانجیگری در جنگ تحمیلی. این شایعه با انتشار خبر مسافرت وی به عراق در مطبوعات ترکیه، قوت بیشتری یافته است. روزنامه های ترکیه نوشته اند که قرار است اوزال پس از مصر، از بغداد دیدن کند. (۱)

محاكمه دو رباینده هواپیمای مسافربری عربستان که در ۵ نوامبر ۱۹۸۴ (۱۴ آبان ۱۳۶۴) این هواپیما را بودند و به تهران آوردند، صبح امروز در تهران آغاز شد. این دو نفر متهم به ربودن هواپیمای مسافربری عربستان سعودی در مسیر اروپا - ریاض هستند. آنان با اسلحه، خلبان و کارکنان هواپیما را تهدید کردند تا با تغییر مسیر هواپیما، آن را در فرودگاه مهرآباد به زمین بنشانند.

متهم ردیف اول در دادگاه اعتراف کرد که با همدستش از طرف جبهه مقاومت ملی یمن شمالی مأمور ربودن هواپیمای سعودی شده بودند. وی گفت در فضای عربستان از خلبان خواستیم به طرف شوروی برود که او گفت برای رسیدن به شوروی سوخت ندارد. سپس به او پیشنهاد کردیم به جمهوری اسلامی برود و سوخت گیری کند. بعد از فرود در فرودگاه مهرآباد، شروع کردیم به بازرسی مسافری که عده ای از آنها از اتباع امریکا بودند. یکی از آنها یک خلبان امریکایی و وابسته به امیر سعودی بود. (۲)

تلاش تری ویت فرستاده کلیسای کانتربری انگلیس برای مذاکره با رباینده گان گروگان های امریکایی در لبنان در شرایطی ادامه می یابد که دولت انگلیس حاضر نشده است در قبال آزادی یک شهروند خود در لبنان، سه فلسطینی زندانی در انگلیس را آزاد کند. تری ویت - که ظاهراً

ص: ۲۴۸

۱- ۳۲. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه، نشریه شماره ۱۷۲/۳، ۱۳۶۴/۱۰/۱، صص ۲ - ۱.

۲- ۳۳. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱، ص ۲.

از طرف دولت امریکا با ربایندگان شش امریکایی در بیروت مذاکره می کند - گفت دارای پیشنهادهایی بسیار معقول برای آدم ربایان است.

سازمان جهاد اسلامی اعلام کرده گروگان های امریکایی خود را تنها در صورتی آزاد خواهد کرد که دولت کویت با آزادی ۱۷ کویتی، لبنانی و عراقی که به اتهام خرابکاری در تأسیسات امریکا و فرانسه در کویت زندانی هستند، موافقت کند. دولت امریکا و کویت قبلاً این شرط را رد کرده اند.

از سوی دیگر، دولت انگلیس از ربایندگان آلک کولت انگلیسی ۶۴ ساله که در بیروت ربوده شده است، خواست وی را آزاد کنند و در عین حال، تقاضای ربایندگان وی را برای آزادی سه فلسطینی اسیر در انگلیس رد کرد. کولت روز شنبه (۳۰/۹/۱۳۶۴) در پیامی که در یک نوار ویدئو ضبط شده، از مقامات دولت انگلیس خواسته است با تقاضای ربایندگان موافقت کنند تا زمینه آزادی اش فراهم شود. (۱)

۱

اقدام عوامل حکومت عراق برای ترور دیپلمات های ایران در سریلانکا شکست خورد.

به گزارش یونایتدپرس، دو مأمور سفارت عراق در پایتخت سریلانکا بعد از ظهر امروز (اول دی ماه) به سوی خودرو حامل دو دیپلمات ایرانی در یکی از خیابان های کلمبو تیراندازی کردند که به دیپلمات های ایرانی آسیبی نرسید. (۲)

یونایتدپرس در گزارشی دیگر آورده است: «سخنگوی سفارت ایران در سریلانکا گفت: دو مرد ملبس به جامه عربی به سوی اتومبیل متوقف شده ای در نزدیکی سفارت عراق که حامل دو دیپلمات ایران بود، آتش گشودند، لکن با وجود وارد آمدن خساراتی به اتومبیل، دیپلمات های ایرانی جان سالم به در بردند. سفارت ایران اعلام کرد شکایتی در این مورد به وزارت خارجه سریلانکا تسلیم کرده است.» (۳)

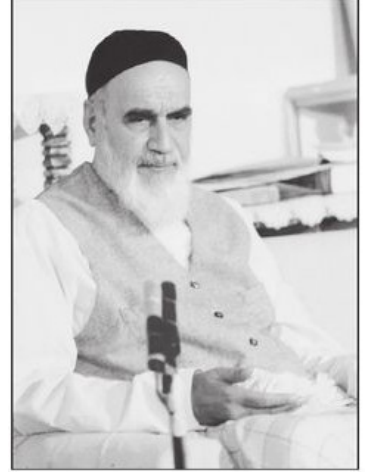
ص: ۲۴۹

۱- ۳۴. روزنامه کیهان، ۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۲- ۳۵. روزنامه کیهان، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۴.

۳- ۳۶. روزنامه اطلاعات، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

امام خمینی در دیدار فرماندهان ارتش بر ضرورت اتحاد نیروهای نظامی تأکید کردند و حفظ اسلام در کشور اسلامی را وظیفه‌ای مقدس خواندند.

امام خمینی امروز در سخنانی در جمع فرماندهان و مسئولان ارتش که به دیدار ایشان رفته بودند، (۱) قدردانی از عنایات الهی را لازم دانستند؛ پشتیبانی از ارتش را وظیفه‌ای الهی برشمردند؛ بر ضرورت وحدت همه اقشار، به ویژه اتحاد نیروهای نظامی برای مقابله با دشمنان تأکید کردند؛ حفظ اسلام در کشور اسلامی را وظیفه‌ای مقدس خواندند و بر اهمیت دفاع و موافقت عقل و اسلام با آن تأکید کردند.

امام خمینی ابتدا با تشکر از حاضران، تغییر اوضاع به خصوص وضع جوانان نسبت به قبل را عنایت الهی اعلام کردند که همه باید قدر آن را بدانند. ایشان انجام شدن بسیاری از کارها را بدون اینکه کسی طرح و نقشه‌ای برای آن کشیده باشد، هدایت‌بخش خواندند و افزودند شما که قوه این ملت و خدمتگزار و نگهدار جمهوری اسلامی و نگهبان در جبهه‌ها هستید، بیشتر مورد عنایت خدا هستید. یک کار در جبهه مثل عبادت طولانی در اینجاست. وقتی یک قدم برای خدا بردارید، خدا به حسب رحمتش بیشتر جلو می‌آید.

امام خمینی با بیان اینکه: «ما وظیفه داریم که از ارتش پشتیبانی کنیم، وظیفه‌بخشیم و شما مطمئن

ص: ۲۵۱

۱- این جمع شامل نماینده دوم امام در شورای عالی دفاع، رئیس ستاد مشترک ارتش، فرماندهان نیروهای سه گانه ارتش و مسئولان دوایر عقیدتی سیاسی ارتش بودند.

باشید که ما از شما پشتیبانی می کنیم.» به نقشه منافقین در ابتدای پیروزی انقلاب برای کنار زدن ارتش اشاره کردند و فرمودند: «من آن روز هم اعتقاد بود که ارتش را ما باید حفظش کنیم، حالا بیشتر شده این اعتقاد... شما با کمال اطمینان مشغول خدمت باشید.» ایشان در ادامه بر ضرورت اتحاد اقشار مختلف و ارتش و سپاه که عامل شکست ناپذیری می شود تأکید کردند: «وقتی یک ملت قیام کرد همه شان باهم بودند... هیچ کس نمی تواند باهاشان معارزه کند... کوشش بکنید به اینکه دست واحد باشید، حتی دو دست نه، دست واحد باشید؛ هر دو [سپاه و ارتش] یک وضع دارید، هر دو یک تکلیف دارید و آن حفظ اسلام است.»

امام خمینی با اشاره به رنج هایی که در صدر اسلام برای حفظ اسلام کشیده شد، بر وظیفه ملی و اسلامی برای حفظ کشور و اسلام تأکید کردند و با اشاره به اینکه همه دنیا متوجه ایران اند که این جمعیت کم چه می خواهند بکنند؛ چین و شوروی و امریکا و همه متحیرند که این چه صدایی است که در همه جا موج افکنده؛ دلیل این تحیر را عدم درک آنها از اسلام و معنویت اعلام کردند و افزودند: «آنها همه حساب هاشان روی این است که ما چند تانک داریم، آنها هم چند تانک دارند، ما چه، البته ما وقتی این حساب را بکنیم مقابل امریکا و شوروی، ما چیزی نداریم اگر حساب این باشد؛ اما حساب این نیست، حساب این است که شما یک صدا بلند کردید دنیا را به حرکت درآوردید.»

امام خمینی در ادامه درباره اهمیت دفاع و موافقت عقل و اسلام با آن فرمودند: «ما دفاع مقدس می خواهیم بکنیم؛ یعنی ما می خواهیم از آبروی اسلام، از آبروی کشور اسلامی دفاع بکنیم؛ این یک دفاعی است که عقل و اسلام هر دو با آن موافق اند، همه می گویند که باید دفاع کرد. شما کشورتان الآن مورد طمع یک جنایتکار واقع شده است، و او را بازی اش داده اند برای اینکه بیاید یک همچو شلوغ کاری بکند. اگر چنانچه دست اینها پشت سرش نبود با یک سیلی از بین رفته بود.»

امام خمینی با اشاره به حضور مستشاران خارجی در امور مختلف کشور، به ویژه در ارتش، قبل از پیروزی انقلاب، شرط ایستادگی در مقابل امریکا و شوروی و سایر جاها و شرط حفظ حیثیت ملی و اسلامی را وحدت و باهم بودن برشمردند و فرمودند: «فکر اینکه من ارتشی هستم چه باید باشم، سپاهی هستم چه باید باشم، من بسیجی هستم؛ این فکر از سرتان دور بشود. همه یکی هستید و آن قدرت است و آن قدرت ملی خودتان. وقتی همه یکی هستید... می بینید که چطور از شما می ترسند؛ این ور و آن ور افتادند دنبال اینکه بیاید صلح کنید. دروغ هم می گویند.»

امام خمینی در ادامه خطاب به فرماندهان و مسئولان ارتش فرمودند: «من از شما می خواهم که هم یک خواستی که یک نفر مسئول نسبت به شما دارد و هم یک خواستی که خدا دارد، ... بدون خلجان به کار خودتان مشغول باشید، قوی باشید، ملت با شماست، ما همه با شما هستیم.» ایشان باز هم تأکید کردند: «شما و سپاه و سایرین دست واحد باشید برای حفظ

آبروی خودتان، برای حفظ اسلام، برای حفظ کشور خودتان، کشوری که الآن الگو شده برای همه جا و بعدها به شما ملحق خواهند شد.» و در پایان فرمودند: «من بی اشکال هر شب به شماها دعا می کنم، بدون استثنا، یک شب نیست که من به شما قوای مسلحه دعا نکنم همه تان را، و کسانی که بر ضد شما هستند نفرینشان نکنم.»^(۱)

۱

تصویر

آقای هاشمی: امام در جمع فرماندهان به آنان ابلاغ کرده بود که اختیارات فرماندهی کل در جنگ به من واگذار شده است و خواسته بودند که اطاعت کنند.

امام خمینی در دیدار امروز فرماندهان ارتش به آنان ابلاغ کردند که اختیارات فرماندهی کل در جنگ به آقای هاشمی رفسنجانی واگذار شده است.

آقای هاشمی رفسنجانی در کتاب خاطرات خود در یادداشت های روز ۲ دی ۱۳۶۴ نوشته است: «آقای صیاد [شیرازی] آمد. بعد از ملاقات امام با فرماندهان ارتش، از صحبت های امام راضی بود. امام در جمع فرماندهان به آنان ابلاغ کرده بودند که اختیارات فرماندهی کل در جنگ به من واگذار شده است و خواسته بودند اطاعت کنند. راجع به اقلامی که سپاه از ارتش برای عملیات می خواهد: توپخانه، مهمات، هلیکوپتر، پل اژده. و... نیز درباره ستاد مشاور فرماندهی مذاکره کردیم.»^(۲)

گفتنی است که در حکمی که امام خمینی یک ماه قبل به دادستان کل کشور درباره تشکیل هیئتی ویژه برای برخورد با افراد فاسد و ضدانقلاب در خوزستان داده اند، بر مسئولیت آقای هاشمی در سِمَتِ جانشینی فرمانده کل قوا تصریح شده است.^(۳)

۲

در پایان گردهمایی فرماندهان نواحی سپاه پاسداران در اهواز، فرمانده کل سپاه پاسداران در سخنانی به روند شکل گیری جنگ، آغاز جنگ و تلاش دشمنان برای شکستن مقاومت جمهوری اسلامی ایران اشاره کرد و در ادامه به تأثیر عملیات خیبر در خارج از مرزها، حکم امام خمینی در شکل گیری ستاد فرماندهی کل قوا و سازوکارهای آن و نیز مأموریت ارتش و سپاه پرداخت. خلاصه ای از این سخنان به نقل از یادداشت های راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم الانبیا(ص) چنین است:

-
- ۱-۱. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی)، جلد ۱۹، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۸، صص ۴۶۰ - ۴۵۵.
- ۲-۲. اکبر هاشمی رفسنجانی، امید و دلواپسی (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۴)، به اهتمام سارا لاهوتی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ دوم، ۱۳۸۷، ص ۳۶۲.
- ۳-۳. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، همان، ص ۴۲۵.

«دنیا از این وحشت داشت که ما خودمان را به دنیا معرفی کنیم و به همین دلیل منافقین و گروهک ها دست به کار شدند، لیکن دنیا به حرکت درآمده و حرکت ها در کشورهای افریقایی و... نشان دهنده این است که مرحله اول حرکت ما که اعلان موجودیت جمهوری اسلامی بود انجام پذیرفته است. انقلاب ما یک انقلاب مردمی است و تا بیاید شکل بگیرد مدتی طول می کشد. به مرور زمان کارها بزرگ شده و سازمان ها هم بزرگ شده است که دو عامل دارد: یکی رشد ماست دیگری مشکلاتی که برای ما ایجاد کرده اند. ما داریم از این [وضعیت محدود و سازمان نیافته] عبور می کنیم و باید به سازماندهی بزرگ و کلان برسیم. دشمنان ما در مرحله اول قصدشان این بود که با جنگ مسئله ما را حل کنند و از سه سال گذشته به این طرف می خواهند ما را وادار به تسلیم بکنند و مقاومت ما را بشکنند، اما الحمدلله تا به حال نتوانسته اند. اگر امسال مثل سال گذشته بود تا به حال حتماً تهران را بمباران کرده بود، اما از زدن شهرها نتیجه ای نگرفته اند. بعد از راه پیمایی روز قدس، حتی یک روز هم بمباران ها را ادامه ندادند و با این راه پیمایی یک دفعه سست شدند و... این به برکت امام بوده است. امام اول سال پیام دادند که امسال، سال مقاومت است؛ در پیام ۱۵ خرداد گفتند که مسئولین مقاومت کنند و... برادران عزیز باید از این مدت باقیمانده خوب استفاده کنند و این عنصر مقاومت را در شهرها به کار بگیرند. بایست کار بکنید و مسئله مقاومت را طرح کنید و زنده نگه دارید. الآن مردم و همه فکر می کنند حرکت راهیان کربلا، عملیات است، لیکن باید مقاومت را هم در ذهن مردم طرح بکنیم.

امروز اگر خدا بخواهد ما داریم هدف دوم دشمنان را از جنگ به یأس می کشانیم. امریکایی ها بجز عملیات خیبر که وحشت کردند هیچ از ما نمی ترسیدند و ... آنها در [عملیات] خیبر وحشت کردند که امام فرمودند کاخ های واشنگتن و کرملین لرزید.

نخست وزیر ترکیه هم گفت اگر مسئله شما صدام است ما با یک تیر خلاصش کنیم.»

محسن رضایی در ادامه به حکم امام خمینی در مورد تشکیل ستاد فرماندهی کل قوا اشاره کرد و گفت: «الآن دو تا سه هفته است که امام دستور داده اند ستاد فرماندهی کل قوا تشکیل بشود که درحقیقت دیگر ما یک ارتش داریم که یک ستاد دارد که رأس آن امام است. دو نیرو دارد که یکی ارتش است و یکی سپاه است. ... در مورد حکم حضرت امام - که گویا خود امام عجله شان در اجرای این حکم بیشتر است که دو تا پیام به دولت و مجلس داده اند - اولاً از این حکم استفاده درست بشود و ثانیاً مسائلی را که ممکن است باعث زمینه اختلاف بشود [باید مرتفع نماییم] ... می گویند همه دنیا یک ارتش دارند و فقط ایران دو ارتش دارد ... اولاً هیچ کشوری مثل کشور ما دو تا تهدید ندارد؛ یعنی شما شوروی را که نگاه بکنید همه آرایشش در مقابل امریکا است و امریکا هم بالعکس. چرا ارتش امریکا در مقابل لبنان این قدر ضعیف است، برای اینکه در رابطه با لبنانی ها کار نکرده اند و... هنر ارتش شوروی این است که در مقابل امریکا باشد و هنر امریکا این است که

در مقابل شوروی باشد و می بینید که همه دنیا هم همین طور هستند. تنها جمهوری اسلامی است که دو نوع تهدید را پذیرفته و تنها کشوری هستیم که می خواهیم روی این فلسفه سیاسی باقی بمانیم.

از طرف دیگر کشور ما یک کشور وسیعی است ... ما از نظر وضع ارضی و زمینی هم در وضع خاصی هستیم نسبت به دنیا ... ما با دو مشکل مواجه هستیم:

[اول اینکه] خیلی دیر رسیده ایم. موقعی است که دنیا ۲۰۰ تا ۳۰۰ سال از نظر تکنولوژی جلو هست و... ما می گوئیم خدا به ما کمک بکند و ما در عرض چند سال به همه تکنولوژی دنیا برسیم و فکر کنیم که می توانیم. فرض بکنیم از نظر استعداد بتوانیم علوم را کشف کنیم خرج آزمایشات و هزینه ها را چه باید بکنیم. ... نمی گوئیم نباید موشک ساخت، بسازیم ولیکن برای چه، برای برتری در ارتش های دنیا؟ و جنگ جنگ تسلیحات جدید و... اینها شیره دنیا را کشیده اند تا به این وضع رسیده اند. هر چیز را از هر جا که شده برده اند و ... ما باید ۲۰ میلیون رزمنده داشته باشیم در مقابل این مسائل و... ارتش جمهوری اسلامی سازماندهی اش برای مأموریت خاصی است و سازماندهی و وضعیت سپاه [به مثابه یک] ارتش ۲۰ میلیونی است و سازمانش برای مقابله با چیز دیگری است و نوع آن با نوع ارتش جمهوری اسلامی فرق می کند و سازمان آن متناسب با شرایط جدیدی است که برای ما به وجود می آورند با سازوبرگ و تجهیزات کامل و... سپاه باید مبنای اصلی اش را بگذارد روی ارتش ۲۰ میلیونی.

از نظر جغرافیایی می توان گفت ارتش روی مرزهای شوروی جهت مقابله با آن باتوجه به انگیزه ها و سپاه برای مقابله با امریکا ... و یا اینکه در رابطه با پدافند سرتاسر مرز.

امر دفاع دو موضوع پدافند و آفند دارد. مثلاً می شود که برادران ارتش با همین تعداد لشکر و با همین مقدار دیگر سرتاسر مرزهای کشور را استحکامات و... ایجاد کنند مخصوصاً در مقابل مرزهای شمالی که شوروی ... پس یک نوع آرایش این باشد که یک ارتش در مقابل تهدید شمالی و یکی تهدید جنوب.

نوع دیگر اینکه گشت دریا، هوا، زمین پدافندش با ارتش و آفندش با نیروهای ارتش ۲۰ میلیونی اعم از هوا، دریا و زمین.

مسئله ارتش و سپاه از نظر فرماندهی بسیار ساده و بسیار راحت است. امروزه خود امریکا دارد به فکر می افتد که ارتش دوم را تشکیل بدهد. ارتش دومی با سیستمی دیگر علیه حرکت های اسلامی و ... امریکا در تلاش است که نپذیرد دشمن دیگری هم به غیر از شوروی دارد ... و امریکا نمی خواهد این را قبول کند ... می بینید بعضی وقت ها امام می گوید چرا شما نمی خواهید قبول کنید ... این حرکت شده ... در کنفرانس لندن آمده اند گفته اند که ما در خاورمیانه مشکل داریم ... من می خواهم اعلام خطر کنم به برادرها، برادران عزیز ما پشت دیوارهای صدام متوقف نشده ایم ما پشت دیوارهای خودمان متوقف شده ایم ...»(۱)

ص: ۲۵۵

۴-۱. سند شماره ۱۱۰۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم (جواد زمان زاده)، از ۲۷/۹/۱۳۶۴ تا ۲/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۷۷ - ۱۶۶، ۲/۱۰/۱۳۶۴.

بعد از ظهر امروز در جلسه ای با حضور فرمانده کل سپاه و فرمانده و مسئولان لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و فرماندهان گردان های این لشکر، مشکلات و اختلاف نظر فرماندهان و مسئولان لشکر ۲۷ مطرح و بررسی شد. در این جلسه فرماندهان گردان ها مشکلاتی که در لشکر از جنبه فرماندهی و اختلاف نظرهایی که میان برخی فرماندهان گردان ها و فرمانده و جانشین فرمانده لشکر وجود داشته و دارد و مسائلی که موجب تضعیف این لشکر شده و به کاهش اعزام نیرو و جذب نیرو به این لشکر انجامیده، مطرح کردند. در مواردی این موضوع به حدی حاد شده است که به کناره گیری یا کناره گذاشتن برخی فرماندهان گردان ها انجامیده و حتی برخی فرماندهان گردان های کنونی این لشکر نیز درخواست کناره گیری از این مسئولیت را می کنند.

پس از طرح مشکلات به طور مشروح، فرمانده کل سپاه برای رفع این مشکلات، ضمن بیان تذکری، بر اجرای مواردی نیز تأکید کرد. اولین تذکر محسن رضایی، خودداری از متهم کردن یکدیگر در مورد وابستگی به خط های (سیاسی) موجود در جامعه بود. وی گفت که الحمدلله سپاه و پاسدارها چنان مورد محبت حضرت امام هستند که هیچ احتیاجی ندارند که خودشان را به جایی وصل کنند؛ امام پاسدارها را فرزندان خود و صاحبان انقلاب می داند.

تذکر دوم فرمانده کل سپاه در مورد مطالبی بود که در مورد سازماندهی نیروها و تشکیلات مجموع نیروها و رزمندگان تهرانی مطرح می شد که برخی در جبهه غرب و برخی جبهه جنوب و ضرورت تغییر در سازماندهی متناسب با اوضاع جنگی و اوضاع کشور بود. وی گفت که تهدیدات ما دو سه نوع است و متناسب با هر تهدیدی باید آمادگی داشته باشیم و در هر شرایطی که کشور مورد تهدید قرار گرفت، نیروهای بسیجی مان سازماندهی شان چنان باشد که بتوانیم پدافند نقطه ای درست کنیم، یعنی در هر نقطه ای یک حزب الهی، یک رزمنده یا یک تیمی باشد آر.پی.جی یا کلاش به دست، آماده دفاع باشد. پس سازماندهی یک اصل نیست که مثلاً فلانی در غرب جنگیده یا فلانی در جنوب جنگیده است. تقسیم بندی ها نباید جغرافیایی یا سازماندهی باشد، باید چنین تقسیم بندی ها را کنار بگذاریم.

تذکر سوم محسن رضایی به مسئولان لشکر ۲۷ درباره عزل و نصب ها بود. وی گفت: «شیوه ما مثل شیوه امام است. شما به یادتان هست در جریان نخست وزیری چقدر تلاش شد که تغییر و تحولات در قبال نخست وزیری انجام شود، اما شیوه امام یک شیوه ای است که ما همان شیوه را باید توی لشکر عمل کنیم. برادرمان آقای کوثری فرمانده این لشکر است، همه مسئولین دیگر هم سر جای خودشان هستند، فرمانده گردان ها، مسئولین واحدها، جانشین آقای کوثری - (آقای دستواره) - همه اینها سر جای خودشان باید باشند؛ منتها از این به بعد ما یک قرار می گذاریم: آقای کوثری محور است و از نظر ما ایشان مسئول این لشکر است و ما از ایشان هم مسئولیت می خواهیم.» وی افزود که عمل کردن به حق این نیست که کسی را حذف کنیم. این شیوه ورود به مناقشات سیاسی است و از اخلاق و تقوا به دور است و البته در اسلام تنبیه و تذکر و انذار داریم.

فرمانده کل سپاه به مسئولان لشکر ۲۷ تأکید کرد: «شما مسئولین لشکر هستید اگر مسئله شما ده دوازده نفر باهم حل باشد، دیگر تمام است. تمام [مسائل] لشکر حل می شود.» وی افزود: «برای مراقبت و کنترل لازم نیست که بنا را بر کنترل ۵ هزار نفر بگذاریم، همین ۱۲ نفر کنترل بشوید، تمام است.»

آخرین نکته محسن رضایی چنین بود: «الآن این بسیجی ها آمده اند اینجا می خواهند بروند کربلا. ... ته قلب اینها این است. اگر اینها یک مرتبه متوجه بشوند الآن که چیزی به عملیات نمانده، توی لشکر مسئله ای درست شده - حالا هر کی مقصر می خواهد باشد - جواب اینها را بطور می دهید؟ ... اینها می گویند ما آمده ایم جبهه، سه چهار ماه زندگی و خانه و کاشانه مان را ول کردیم، حالا شما دارید اینجا بحث می کنید، دارید اختلاف می کنید، ما جوابی برای اینها نداریم... لذا همتی بکنید به خدا توکل کنید. ما به همه برادرها اعتماد داریم. شما باقیمانده شهدای ما هستید و واقع مطلب این است که این مسئله را ما از شما می خواهیم که حل کنید و می توانید هم خیلی راحت حل بکنید. ان شاءالله کوچک ترین مسئله ای که احساس کردید پیش می آید بلافاصله به آقای کوثری بگویید. ... ایشان هم خودش این مسئله را پیگیری می کند و خود ما هم به صورت هفتگی از ایشان گزارش می خواهیم.» (۱)

۱

فعالیت های تبلیغاتی و چریکی نیروهای انقلابی عراق در نجف، بغداد و کردستان عراق ضرباتی به نیروهای دولتی عراق وارد کرد.

به نوشته نشریه راه کربلا، انقلابیون مسلمان عراقی با پخش اعلامیه های ضددولتی در نجف اشرف، خواستار برپایی حکومت اسلامی در کشورشان شدند. در پی این اقدام نیروهای امنیتی صدام بلافاصله در سطح شهر گسترش یافتند.

نشریه راه کربلا- همچنین نوشته است که گروهی از مجاهدان مسلمان عراقی با حمله به یک خودرو سازمان امنیت عراق، آن را منهدم کردند. سرنشینان خودرو در این حمله به شدت مجروح شدند. (۲)

همچنین انقلابیون مسلمان کرد عراق سحرگاه امروز در محور کرکوک - چمچال سه خودرو ارتش عراق را منهدم کردند. در این حمله ۸ نظامی عراقی کشته شدند. گزارش ها حاکی است که ظرف ده روز اخیر این سومین ضربه ای است که انقلابیون مسلمان کرد عراق در این منطقه به نظامیان این کشور وارد می کنند. (۳)

۲

در درگیری های امروز با عناصر گروه ها در سقز، چند تن کشته یا مجروح شدند. حزب دمکرات نیز مردم یکی از مناطق کردستان را تهدید کرد که در صورت همکاری با جمهوری اسلامی اعدام خواهند شد.

ص: ۲۵۷

۱- ۵. سند شماره ۲۱۳۶۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی مشکلات داخلی لشکر ۲۷ (۱۳۶۴/۱۰/۲)، قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، نوار شماره ۱۶۹۳۷، صص ۲۱ - ۱؛ و - سند شماره ۱۷۴۳۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی مشکلات داخلی لشکر ۲۷ (۱۳۶۴/۱۰/۲)، قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، نوار شماره ۱۶۹۳۸، راوی: جواد زمان زاده، صص ۲۰ - ۱.

۲- ۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۱۰/۲، ص ۲.

۳- ۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۱۰/۳، ص ۲.

به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا، امروز افراد حزب دمکرات با ورود به شهرستان سقز با نیروهای خودی درگیر شدند. در این درگیری یکی از افراد دمکرات کشته شد و یک تن مجروح گردید. از نیروهای خودی نیز یک تن مجروح شد. (۱)

همچنین در منطقه کریم آباد و در حوالی خیابان شهدای شهرستان سقز نیروهای خودی با افراد گروه کومه له درگیر شدند. در این درگیری یکی از افراد کومه له کشته شد و چند زخمی از آنها به جا ماند. (۲)

از سوی دیگر، گروه های آشوبگر که از حمایت های مردم کردستان مأیوس شده اند، آشکارا آنان را تهدید می کنند. به نوشته نشریه رویدادها و تحلیل، افراد حزب دمکرات با ورود به روستای قندرلو در منطقه تکاب، اهالی محل را در مسجد جمع کردند و در سخنانی به آنان هشدار دادند که هر کس با جمهوری اسلامی همکاری کند، اعدام خواهد شد. (۳)

۱

در ادامه عزیمت نیروهای داوطلب به جبهه ها، گروه های دیگری از نیروهای رزمی و تخصصی عازم جبهه ها شدند.

به گزارش واحد مرکزی خبر، امروز گروهی از روحانیان حوزه علمیه قم عازم جبهه ها شدند. (۴) همچنین به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، هفته گذشته گروهی از بسیجیان و نیروهای اعزام مجدد از سپاه پاسداران آشتیان و در دو روز گذشته چند گروه از سپاه پاسداران یاسوج و نیروهای امدادگر هلال احمر گچساران راهی جبهه ها شدند. (۵)

تصویر

ادامه اعزام نیروهای داوطلب از مناطق مختلف به جبهه های نبرد

امروز نیز کاروان انصارالحسین (ع) از نقاط مختلف استان فارس و کاروانی متشکل از نیروهای سپاه شهرهای یاسوج، دوگنبدان و دهدشت و کاروان راهیان کربلای بخش آبدانان (استان ایلام) شامل ۱۲۰ نیروی داوطلب آموزش دیده (۶) و ۴۴ دانشجوی مرکز تربیت معلم شهید بهشتی آق قلا (از توابع گرگان) و ۴۰ طلبه مدرسه امام جعفر صادق (ع) نکا عازم جبهه ها شدند. (۷)

اولین کاروان راهیان کربلا از گنبد کاووس متشکل از بسیجیان شیعه و سنی شهرهای

ص: ۲۵۸

۲/۱۰/۱۳۶۴، گزارش ۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱

۲ - ۹. سند شماره ۱۱۳۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه،

۲/۱۰/۱۳۶۴، خبر ۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱

۳- ۱۰. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها و تحلیل، شماره ۱۶، ۲۵/۱۱/۱۳۶۴، ص ۴۵.

۴- ۱۱. روزنامه اطلاعات، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۵- ۱۲. روزنامه اطلاعات، ۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۶- ۱۳. روزنامه اطلاعات، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۷- ۱۴. روزنامه اطلاعات، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

گنبد، کلاله، گالیکش، مینودشت، آزادشهر، رامیان و خان بیین همراه با ده ها کامیون کمک های غیرنقدی مردم این منطقه و نیز چند کامیون مواد غذایی، پوشاک و... و یک میلیون و دویست هزار ریال وجه نقد کمک های مردم لرستان که با همکاری امام جمعه بخش اوز و مفتی اهل تسنن لرستان جمع آوری شده به جبهه ها اعزام شدند.^(۱)

همچنین ۷۰ نیروی تخصصی شامل مکانیک، راننده پایه ۱، جوشکار، آشپز، آرایشگر و سه کمپرسی و کامیون خاور در هفته گذشته از ستاد پشتیبانی جنگ دامغان اعزام جبهه ها شدند.^(۲) امروز نیز ۴۰ نیروی داوطلب از ستاد بازسازی و نوسازی استان یزد برای بازسازی مدارس اندیمشک اعزام این منطقه شدند.^(۳) کارگران و کارمندان ادارات و کارگاه های شهرداری مشهد نیز یک روز حقوق خود را (در مجموع ۷ میلیون ریال) برای کمک به جبهه ها اختصاص دادند.^(۴)

۱

یک فوریت طرح "دستگیری مشمولان غایب" در مجلس شورای اسلامی تصویب شد. سرهنگ رزمجو معاون فرمانده ژاندارمری، اعلام کرد با طرحی که در مجلس تحت بررسی است، کلیه نیروهای انتظامی موظف به شناسایی و دستگیری مشمولان غایب خواهند شد و مشمولان غایبی که دستگیر شوند، شش ماه بیشتر از بقیه خدمت خواهند کرد. به گفته سرهنگ رزمجو یک فوریت این طرح تصویب شده و در صورت تصویب خود طرح، کارفرمایانی که مشمولان غایب را به خدمت بگیرند از یک تا شش ماه به تعطیلی مؤسسه یا کارخانه محکوم خواهند شد.^(۵)

۲

درباره عملیات آتی ایران، رسانه های خارجی امروز نیز به تفسیر و تحلیل پرداختند. تلویزیون آلمان غربی هم حمله عراق به قصر شیرین را نقطه شروع جنگ اعلام کرد.

روزنامه گاردین چاپ انگلستان امروز در مقاله "جنگ خلیج فارس" نوشته است: «مقامات امریکایی تأیید کردند که ایران احتمالاً به منظور انجام یک حمله جدید هزاران سرباز تازه نفس را که اغلب از تعلیمات نظامی اندکی برخوردارند به جبهه های جنگ اعزام کرده است. لیکن مقامات دولتی و متخصصین امریکایی متفقاً عقیده دارند که هیچ یک از دو کشور ایران و عراق توانایی نظامی لازم برای پیروزی در جنگ را ندارد. از نظر آنها این جنگ از نظر تعداد زیاد تلفات به جنگ جهانی اول شبیه است لیکن برنده و بازنده مشخص ندارد...»

یک مقام دیگر دولت امریکا گفت: جنگ هنوز در حالت بن بست قرار دارد. در میان سربازان ایرانی حرکت و جنب و جوش مشاهده می شود و احتمال دارد حملات محدودی نیز صورت گیرد لیکن در این مقطع به نظر نمی رسد حمله نهایی که مدت ها منتظر آن بوده ایم در حال شکل گرفتن باشد. وی افزود: من فکر نمی کنم هیچ یک از طرفین قصد انجام این حمله نهایی را

ص: ۲۵۹

۱- ۱۵. روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴.

۲- ۱۶. روزنامه اطلاعات، ۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۳- ۱۷. روزنامه اطلاعات، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۴- ۱۸. روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۵.

داشته باشد، لیکن درعین حال هیچ یک نیز قصد تسلیم در برابر دیگری را ندارد.»

به نوشته گاردین، باوجودی که مقامات دولتی گفتند نمی توانند اندازه دقیق ساختار ارتش ایران را حدس بزنند، مع هذا اشاره کردند که پانصد هزار نفر رقیمی بسیار اغراق آمیز و بالاست. (۱)

رادیو اسرائیل نیز به نقل از دیپلمات های خارجی در تهران گفت که حکومت اسلامی ایران در سه ماه اخیر ده ها هزار بسیجی را به جبهه فرستاده و احتمالاً قصد دارد با استقرار دو میلیون تن در طول مرز، به عراق حمله کند. (۲)

همچنین هفته نامه ژون آفریک چاپ فرانسه درباره احتمال هم زمانی حمله آتی ایران و حمله کردهای عراقی علیه حکومت عراق نوشته است: «ادریس بارزانی و مسعود بارزانی فرزندان ملامصطفی بارزانی این روزها درصددند تا با جلال طالبانی رهبر اتحاد میهنی کردها علیه دولت عراق ائتلاف کنند.» رادیو نجات با اعلام این خبر به نقل از ژون آفریک گفت: «هدف از این ائتلاف این است که هم زمان با حمله آینده جمهوری اسلامی به عراق، این دو نیروی کرد نیز دو جبهه دیگر علیه ارتش عراق باز کنند.» (۳)

از سوی دیگر، نشریه راه کربلا در آخرین شماره خود نوشته است که در پی اظهارات مسئولان جمهوری اسلامی ایران مبنی بر حمله نهایی و سرنوشت ساز برای نابودی حکومت صدام، خانواده های سربازان عراقی تلاش های وسیعی را برای نجات فرزندانشان از جبهه های جنگ شروع کرده اند. (۴)

روزنامه جمهوری اسلامی امروز به نقل از واحد مرکزی خبر از بن نوشته است که شبکه اول تلویزیون آلمان غربی در بخشی از تفسیر جنگی خود به اوضاع منطقه قصرشیرین پرداخت و خاطر نشان کرد این نقطه تا بغداد تنها صد کیلومتر فاصله دارد. از اینجا بود که جنگ در بیش از پنج سال پیش آغاز شد و از کوهستان های همین منطقه، عراق به ایران حمله کرد لکن ایرانی ها به شکل بسیار حیرت آوری مقاومت به خرج داده و سه سال پیش ارتش عراق را از خاکشان بیرون ریختند. (۵)

۱

آیت الله خامنه ای رئیس شورای عالی دفاع، امروز با حضور در پادگان آموزشی امام علی (ع) و بازدید از بخش های مختلف این پادگان، در سخنانی با اشاره به تعیین کننده بودن مقطع فعلی انقلاب اسلامی گفت: «اگر امروز انقلاب دچار اختلال شود فقط ملت ایران نیست که شکست خورده است همه ملت ها و به خصوص ملت های اسلامی شکست خورده اند و در این درگیری هر کدام از طرفین که ضربه بخورند، این ضربه برای آنها تعیین کننده است. ... ما در زمینه اقتصادی، ضربات خود را بر دشمن وارد کرده ایم. دشمن خیال می کند که ما را محاصره کرده است، اما در واقع خود او محاصره شده است، چراکه اقتصاد استکبار جهانی با پویایی انقلاب اسلامی،

ص: ۲۶۰

۱- ۲۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۰، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۵، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۲۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۳- ۲۲. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیو های بیگانه، ۳/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲ و ۳، رادیو نجات، ۲/۱۰/۱۳۶۴.

۴- ۲۳. روزنامه اطلاعات، ۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

متزلزل شده است و ابتکار عمل در دست ما است. ما وقتی مسئله خلیج فارس و تنگه هرمز را مطرح می کنیم، می بینید دنیای سرمایه داری و استکبار که با نفت کار دارد، چه مامی می گیرد و این معنایش این است که انقلاب اسلامی همچنان تعیین کننده و تهاجمی است و آنها دارند از خود دفاع می کنند و در موضع تدافع هستند. البته امروز برای ما جنگ با متجاوزان بعثی مطرح است و عمده ترین مسئله ما جنگی است که با عراق داریم و از ابتدای جنگ تا به حال خیلی جلو رفته و از لحاظ کیفیت، پیشرفت کرده ایم، اما باید باز هم پیشرفت کنیم، چراکه استکبار سعی می کند دشمن را تجهیز کند، اما ما تجهیزمان به صورت خودجوش و از درون خودمان است. آنها خود را با سلاح و آموزش های گوناگون، آماده می کنند، پس خیال نکنید اگر خود را آماده نکنیم می توانیم پیروز شویم و سنت الهی ما، چنین چیزی را ایجاب نمی کند، لذا ما باید هرچه می توانیم خود را آماده تر کنیم و امروز می بینیم که برادران با برنامه ریزی حرکت می کنند و این از نظم و آموزش شما پیدا است و نظم شما تأثیر زیادی در جنگ می گذارد.»

رئیس جمهور، در پایان بر ضرورت توجه به خدا و دوری از گناه تأکید کرد و گفت: «رهبر این انقلاب اگر یک مرد معنوی و الهی و یک عارف و زاهد مثل امام عزیزمان نبود، بدون شک این انقلاب به پیروزی نمی رسید.»

قبل از سخنرانی رئیس جمهور، حجت الاسلام رحمانی مسئول بسیج سپاه پاسداران در گزارشی درباره فعالیت های پادگان امام علی (ع) گفت: این پادگان، مسئول آموزش تخصصی تربیت مربی و تغذیه کننده تمام پادگان های اعزام به جبهه بسیج است و تا به حال حدود هزار نفر از مربیان در زمینه های مختلف اسلحه شناسی، تاکتیک، تخریب، امداد و بهداشت و... در این مرکز آموزش های لازم را دیده اند و به پادگان های مختلف اعزام شده اند. وی افزود: یکی دیگر از وظایف بسیج، امداد و کمک رسانی به مردم در هنگام بروز بلاها و حوادث است.

وی همچنین گفت که با راه اندازی دفتر بسیج عراق، تا به حال از این طریق حدود دو هزار نفر از سراسر کشور به جبهه اعزام شده اند. (۱)

۱

نخست وزیر ایران امروز در اولین گردهمایی مسئولان ستادهای بازسازی استان های جنگ زده خواستار مشارکت مستقیم مردم در بازسازی مناطق جنگ زده شد و بر ضرورت ادامه جنگ تا پیروزی نهایی تأکید کرد.

به نوشته روزنامه اطلاعات، نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران تأکید کرد: «مسئولین ستادهای بازسازی با بهره گیری از کلیه امکانات وزارتخانه ها و سازمان های دولتی باید زمینه شرکت فعال نیروهای مردمی در امر بازسازی ویرانه های ناشی از جنگ را فراهم سازند و برنامه های جامع و منظمی برای بازسازی مناطق جنگ زده پس از پیروزی در جنگ داشته باشند.»

ص: ۲۶۱

مهندس موسوی با اشاره به جنبه های حیاتی بازسازی برای نظام جمهوری اسلامی، کار بازسازی را حرکتی در راستای تلاش ایثارگران رزمندگان اسلام توصیف کرد و گفت: حرکت بازسازی جز با مشارکت مستقیم مردم میسر نخواهد بود. نخست وزیر به دست اندرکاران امور بازسازی مناطق جنگ زده توصیه کرد که تمرکز سرمایه گذاری های عمرانی در مناطق جنگ زده، از اهمیت ویژه ای برخوردار است و ستاد بازسازی باید با مطالعات گسترده زمینه آن را فراهم کند.

نخست وزیر با تأکید بر ضرورت افزایش قدرت دفاعی کشور در حفاظت از تأسیسات جمهوری اسلامی گفت: «اگر تأسیسات حیاتی ده ها بار هم مورد حمله قرار گیرد، ما بلافاصله عملیات بازسازی آنها را دنبال خواهیم کرد و اجازه نمی دهیم با تأخیر در بازسازی، جمهوری اسلامی خسارت بیشتری متحمل شود.» آقای موسوی افزود: «علی رغم همه مشکلات ناشی از جنگ، مجریان و مسئولان در سطوح مختلف کشور به تبعیت از امام عزیزمان بیش از هر زمان دیگر احساس می کنند توانایی امور دفاعی جنگ را دارند و می توانند در قبال توطئه های دشمنان اسلام مقاومت کنند.»

حسن آخوندی سرپرست ستاد بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده نیز در گزارشی از پیشرفت های این ستاد در امور بازسازی گفت: در طول ۴۲ ماه فعالیت این ستاد ۲۱۷ هزار نفر نیروی داوطلب مردمی، بیش از ۸۰ هزار واحد مسکونی و تجاری را بازسازی و نوسازی کرده اند و طی این مدت حجم کمک های مردمی به این ستاد بالغ بر ۸۰ میلیارد ریال بوده است. (۱)

۱

به دعوت جمهوری اسلامی، نماینده ویژه واتیکان امروز در رأس هیئتی سه نفره برای انجام دادن مراسم مذهبی سال جدید مسیحی اسیران عراقی، وارد تهران شد. در مراسم استقبال از این هیئت، حجت الاسلام شریعتی مسئول کمیته فرهنگی اسیران عراقی، ضمن تشریح رفتار اسلامی و انسانی جمهوری اسلامی ایران با اسیران عراقی، گفت: «برخلاف تبلیغات وسیع استکبار جهانی، اسرای عراقی مقیم جمهوری اسلامی ایران مخصوصاً اسرای مسیحی در یک محیط کاملاً اسلامی و مذهبی به زندگی روزمره خویش ادامه می دهند.»

وی افزود: «ما از اعضای این هیئت می خواهیم که واقعیت های موجود در جمهوری اسلامی ایران و از سویی برخوردهای الحادی رژیم عراق با اقلیت های مذهبی را در آن کشور به جهانیان اعلام کنند. زیرا ما اعتقاد داریم که اسرای مسیحی مانند سایر مردم عراق، قربانی مطامع تجاوزکارانه رژیم صدام می باشند.»

به گفته سرپرست اداره سازمان های بین المللی وزارت خارجه ایران، این هیئت در مدت اقامت خود در ایران از اردوگاه اسیران عراقی در چند شهر بازدید خواهد کرد و مراسم سال جدید مسیحی این اسیران را به جای خواهد آورد. (۲)

خبرگزاری یونایتد پرس در این باره گزارش داد: «پاپ ژان پل دوم رهبر کاتولیک های جهان،

ص: ۲۶۲

۱- ۲۶. روزنامه اطلاعات، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۲۷. همان، ص ۱۸.

یک فرستاده بلندپایه با یک پیام دعا و همبستگی انسانی کریسمس برای اسرای جنگی عراق به ایران اسلامی اعزام داشته است. سخنگوی واتیکان امروز (دوشنبه) با اعلام این خبر گفت: مذاکرات برای مأموریت انسان دوستانه مشابهی در مورد سربازان ایرانی زندانی در عراق در جریان است. وی افزود این دولت آیت الله روح الله خمینی رهبر بنیادگرای ایران بود که چنین مأموریتی را پیشنهاد کرد. منابع واتیکان گفتند بسیار محتمل است که کاردینال روژه اچگاری فرستاده پاپ در جریان این دیدار با آیت الله ملاقات کند. این منابع گفتند به نظر می رسد این مأموریت غیرمترقبه گام مهمی در جهت روابط گرم تر میان کلیسای کاتولیک رم و بنیادگرایان مسلمان باشد. ... اچگاری اسقف اعظم فرانسوی که ریاست شورای اسقفی و کمیته اسقفی صلح و عدالت را عهده دار است امروز (دوشنبه) وارد تهران شد.

سخنگوی واتیکان گفت: این مأموریت که به طور انحصاری مبتنی بر خصوصیت انسانی است به منظور ابراز علاقه صریح پاپ مقدس در شرایط مصیبت بار که مردم دو کشور درگیر یک جنگ کهنه و فرساینده می باشند، صورت می گیرد.»(۱)

۱

تلاش برای هواپیمارهایی در مسیر جزیره سیری به شیراز با اقدام افراد گارد پرواز خنثی شد. نشریه گزارش در این باره نوشته است: «یکی از مسافرین هواپیمای بوئینگ ۷۳۷ که ساعت ۱۴:۲۵ روز دوشنبه ۲ دی از جزیره سیری به مقصد شیراز و تهران به پرواز درآمده بود، پس از گذشت ۲۰ دقیقه از پرواز، ... با یک عدد نارنجک دستی مسافرین را تهدید به منفجر کردن هواپیما می کند. در همین هنگام افراد تیم گارد [امنیت پرواز] با شلیک پنج گلوله هواپیمارها را از پای درمی آورند. پس از این واقعه، هواپیما مستقیماً به تهران برده شده و چند تن از مسافرین مشکوک و جسد هواپیمارها تحویل مأمورین وزارت اطلاعات مستقر در فرودگاه می شود.»(۲) به گزارش رادیو تهران در این واقعه هیچ کدام از مسافرین و خدمه آسیبی ندیدند.»(۳)

۲

وزیر خارجه چین در پایان سفر به خاورمیانه گفت برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق، کشورهای خلیج فارس باید نقش مهم تری ایفا کنند. وی ارسال سلاح از چین به ایران یا عراق را تکذیب کرد. نخست وزیر چین نیز برای رفع نگرانی ایران از سفر وزیر خارجه چین به عراق و کشورهای منطقه، با دعوت از سفیر ایران در چین با وی مذاکره کرد.

به گزارش یونایتدپرس: «ووشوکیان وزیر خارجه چین امروز در یک کنفرانس مطبوعاتی در ابوظبی گفت که جنگ ایران و عراق در میان مسائل عمده مورد گفت و گوی وی با مقامات پنج کشور عراق، سوریه، اردن، مصر و امارات در سفر خاورمیانه ای او بوده است. وزیر خارجه چین اضافه کرد باوجودی که رهبران عراق از چین خواستند برای ایفای نقش مهم تر توسط سازمان ملل

ص: ۲۶۳

۱- ۲۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۹، ۳/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۴ و ۱۵، واتیکان - خبرگزاری یونایتدپرس، ۲/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۲۹. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۷، ۲۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۶۴.

۳- ۳۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۹، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳۱، لندن - خبرگزاری رویتر، ۲/۱۰/۱۳۶۴.

جهت حل این درگیری تلاش کند، ولی من شخصاً معتقدم نقش مهم تر باید توسط کشورهای خلیج (فارس) ایفا شود. وی همچنین گزارش هایی مبنی بر اینکه چین به دو کشور متخاصم سلاح می دهد را به عنوان "بی اساس" رد کرد. وی گفت: پکن مایل است این جنگ خونین هرچه زودتر پایان پذیرد. و شوکیان همچنین گفت: چین در صدد برقراری روابط دیپلماتیک با عربستان است... چین با امارات عربی متحده، عمان و کویت رابطه دارد. وزیر خارجه چین افزود: پکن از مقامات سه کشور دیگر عضو شورا دعوت کرده است تا با خط مشی کنونی چین بیشتر آشنا شوند.»^(۱)

از سوی دیگر، به نوشته نشریه دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت خارجه: «هم زمان با سفر وزیر خارجه چین به عراق، نخست وزیر چین از سفیر جمهوری اسلامی در این کشور جهت برطرف نمودن نگرانی احتمالی ایران نسبت به سفر فوق دعوت به عمل آورده و طی ملاقات خود گفت: ما (چین) برای روابط خودمان با کشور شما اهمیت زیادی قائل هستیم. وی همچنین به سفر آقای هاشمی رفسنجانی به چین اشاره کرد و افزود: هر دو کشور باید دستور دهیم قدم های سریع تری در انجام برنامه های سند امضا شده در دیدار آقای رفسنجانی از چین برداشته شود. تا آنجا که من اطلاع دارم کارها در حال انجام است و به خوبی پیش می رود و اصولاً ما چینی ها به قول خود پایبند بوده و وعده های خود را عمل می کنیم.»

نشریه رویدادها پس از نقل خبر مذکور، در ادامه درباره سفر وزیر خارجه چین به کشورهای منطقه و نیز سفر صدام به مسکو نوشته است: «به دنبال سفر صدام به مسکو و انعکاس اخبار گوناگون پیرامون نقش بیشتر شوروی در ارتباط با جنگ تحمیلی، چین به علت تضاد دیرینه خود با شوروی فعالیت های خود را شدت بخشیده و با اظهار اینکه نقش مهم تر باید توسط کشورهای خلیج فارس ایفا شود، از یک سو سعی بر زدودن نقش شوروی داشته و از سوی دیگر نیز به خاطر منافع اقتصادی و دستیابی به بازارهای کشورهای حوزه خلیج فارس، مترصد برقراری روابط دیپلماتیک وسیع با این کشورها می باشد.»^(۲)

۱

وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی که برای شرکت در نشست سه جانبه ایران، لیبی و سوریه به لیبی سفر کرده بود، امروز بعد از دیدار با وزیر خارجه لیبی به تهران بازگشت.

دکتر ولایتی قبل از ترک طرابلس در مصاحبه ای با خبرگزاری جمهوری اسلامی دستاوردهای این اجلاس را بسیار امیدبخش توصیف کرد و گفت در این اجلاس تصمیم گیری های جدیدی شد و از جمله موضوع اقتصاد و تجارت نیز در روابط سه کشور وارد شد. وی گفت بیانیه پایانی این اجلاس نسبت به قبل دارای استحکام و محتوای بیشتری است و سه کشور با شوق بیشتری بر سر بیانیه مشترک تفاهم کردند و این نشانه نزدیک تر شدن سه کشور است. عبدالسلام تریکی نیز نتایج سومین اجلاس سه کشور را بسیار مثبت توصیف کرد.

همچنین محسن رفیق دوست وزیر سپاه پاسداران با سرتیپ ابوبکر یونس جابر فرمانده کل

ص: ۲۶۴

۱- ۳۱. همان، ص ۴.

۲- ۳۲. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۶، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، صص ۵-۴.

نیروهای مسلح لیبی دیدار و درباره همکاری دو کشور در مورد صنایع نظامی گفت و گو کرد.

رفیق دوست در پایان دیدار از لیبی در رأس هیئتی عازم سوریه شد.

دکتر ولایتی پس از بازگشت به ایران در فرودگاه تهران ضمن بیان نتایج کلی اجلاس سه جانبه، افزود که در این اجلاس همچنین مقرر شد در اعتراض به توطئه‌هایی که برای شناسایی رژیم صهیونیستی و برقراری روابط با این رژیم در منطقه صورت می‌گیرد، سه کشور نامه مشترکی برای سازمان کنفرانس اسلامی و نیز دو کشور لیبی و سوریه نامه‌ای برای اتحادیه عرب ارسال کنند.^(۱)

۱

در پایان اجلاس سه جانبه ایران، سوریه و لیبی بیانیه مشترکی منتشر شد که در آن حکومت عراق به دلیل آغازگری جنگ، حمله به کشتی‌ها و به کارگیری سلاح‌های شیمیایی محکوم شده است. همچنین تهاجم امپریالیسم و صهیونیسم علیه کشورهای منطقه به خصوص سوریه و نیز تمرکز ارتش مصر، حضور ناوهای امریکایی در مرزهای لیبی و دخالت امپریالیسم در چاد و سیاست نژاد پرستانه حکومت افریقای جنوبی محکوم و بر ادامه همکاری سه کشور تأکید شده است.

در این بیانیه آمده است: «هیئت‌های سه کشور تحولات جنگ ایران و عراق را مطرح نموده و بار دیگر رژیم عراق را به دلیل آغاز این جنگ ظالمانه بر علیه انقلاب اسلامی ایران - که پشتیبان امت عرب در مبارزاتشان علیه امپریالیسم و صهیونیست است - محکوم کردند. هیئت‌ها شدیداً جنگ شهرها و حمله به کشتی‌های نفتی و به کارگیری اسلحه شیمیایی و تلاش برای گسترش جنگ را - که تماماً از سوی رژیم فاشیستی بغداد صورت می‌گیرد - محکوم نمودند.

هیئت‌ها اعتقاد راسخ خود را به اینکه جنگ تجاوزکارانه‌ای را که رژیم فاشیست عراق علیه انقلاب اسلامی ایران با هدف از میان بردن نقش‌رہایی بخش این انقلاب در منطقه ایجاد کرده است و منجر به محدود شدن نقش انقلاب اسلامی ایران در پشتیبانی از مسئله اصلی و عمده اعراب و مسلمانان گردیده و همچنین باعث بازداشتن نقش ملت عراق در مبارزه علیه رژیم صهیونیستی شده است اعلام نمودند.

هیئت‌ها پشتیبانی خود را از مبارزات ملت عراق علیه رژیم فاشیست و خون‌خوار صدام حسین مورد تأکید قرار دادند. هیئت‌های سوریه و لیبی تأکیدات هیئت ایرانی را در مورد اینکه ایران هیچ‌گونه چشم‌داشتی به سرزمین عراق ندارد و خواهان روابط حسن هم‌جواری و اخوت اسلامی با ملت عراق و دیگر کشورهای عرب می‌باشد، ستوده و از تلاش‌های این انقلاب برای ریشه کن کردن زمینه‌های تشنج و عامل تجاوز علیه جمهوری اسلامی ایران - که تنها رژیم فاشیست عراق است - استقبال می‌نمایند.

دو طرف سوریه و لیبیایی شگفتی خود را نسبت به دستاوردهای مهم اقتصادی و اجتماعی انقلاب اسلامی ایران در پرتو رهبری‌های بالنده و دلیرانه حضرت آیت‌الله العظمی امام خمینی اعلام داشتند.

دو هیئت همچنین قدردانی فراوان خود را نسبت به مواضع شجاعانه ملت و دولت جمهوری اسلامی ایران در مقابله با نیروهای امپریالیستی و صهیونیستی در منطقه ابراز داشتند و بر اهمیت و ضرورت همکاری بین جمهوری اسلامی ایران و کشورهای عربی بر مبنای احترام متقابل

و

ص: ۲۶۵

محترم شمردن حاکمیت ملی یکدیگر در جهت تقویت مواضع مشترک علیه صهیونیسم و امپریالیزم تأکید کرده و اعلام نمودند که هدف طرح های صهیونیستی امریکایی متلاشی ساختن یکپارچگی کشورهای اسلامی و به وجود آوردن تضادهای درونی بین آنهاست تا اینکه خصم بتواند سلطه و نفوذ خود را بر کشورهای منطقه گسترش دهد.

همچنین هیئت ها بر ضرورت منع فعالیت های نظامی دریایی کشورهای بیگانه در منطقه و جلوگیری از برپایی پایگاه های نظامی و خودداری از تهدید به کارگیری زور و دخالت در امور داخلی کشورهای منطقه تأکید نمودند. سه هیئت تلاش های امپریالیستی و صهیونیستی برای بدنام کردن انقلاب اسلامی ایران به وسیله اتهامات دروغین نقض حقوق بشر در ایران را محکوم کردند.^(۱)

در ادامه بیانیه مشترک سه کشور به این موارد پرداخته شده است: حمایت از مقاومت ملت عربی سوریه علیه طرح های امپریالیستی و صهیونیستی؛ دفاع از حاکمیت ملی و استقلال لبنان و فلسطین؛ دفاع از حاکمیت سوریه و آزادسازی جولان؛ حمایت از لیبی و محکوم کردن طرح ها و تحرکات و فشارهای اقتصادی امپریالیسم و ارتجاع منطقه علیه این کشور؛ حمایت از لیبی برای دفاع از سرزمین و فضا و حریم دریایی خود به خصوص در خلیج سیرت و محکوم کردن ناوگان های امریکایی در مرزهای لیبی؛ محکوم کردن دخالت های امپریالیستی و اوضاع چاد؛ محکوم کردن سیاست های نژادپرستانه و فاشیستی و قتل عام های رژیم نژادپرست اقلیت سفیدپوست علیه ملت های افریقای جنوبی و نامیبیا و حمایت از مبارزات مردمی علیه تجاوزات مستمر رژیم نژادپرست پروتوریا.

در ادامه بیانیه آمده است: «سه هیئت تصمیم گرفتند که دیدارهای سه جانبه خود برای تحکیم همکاری ها در تمامی زمینه ها ادامه داده و در این جهت بر انعقاد اجلاس وزرای اقتصاد و صنایع سه کشور در اردیبهشت ماه آینده در تهران تأکید نمودند. ... سه هیئت تصمیم گرفتند که در محافل بین المللی با هدف به دست آوردن وسیع تر پشتیبانی ممکن از سازمان های عربی اسلامی و آزادی خواهان در جهان در بین خود هماهنگی لازم را معمول دارند.»^(۲)

۱

نخست وزیر ترکیه در آستانه سفر به ایران^(۳) در مصاحبه با خبرگزاری جمهوری اسلامی، عراق را آغازگر جنگ خواند و مدیریت اقتصادی ایران را در وضعیت جنگی شایسته توصیف و بر بی طرفی ترکیه در جنگ تأکید کرد و برای میانجیگری میان ایران و عراق اعلام آمادگی کرد و رابطه ترکیه با اسرائیل را مفید دانست.

ص: ۲۶۶

۱- ۳۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۱.

۲- ۳۵. همان.

۳- خبری درباره سفر اوزال به عراق (بعد از سفر او به ایران) منتشر شده که گفته می شود این موضوع که ابتدا رمضان معاون وزیر عراق آن را اعلام کرد، بیش تر یک ترفند سیاسی - تبلیغاتی عراق است. دفتر نخست وزیر ترکیه در پاسخ به سؤال سفارت ایران در این باره گفت که هنوز تصمیمی در این باره گرفته نشده است. (دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه، نشریه شماره ۱۷۴/۳، ۳/۱۰/۱۳۶۴)

تورگوت اوزال نخست وزیر ترکیه در مصاحبه ای ۵/۱ ساعته با نماینده خبرگزاری جمهوری اسلامی در آنکارا، درباره انگیزه مسافرتش به جمهوری اسلامی ضمن اشاره به اینکه ایران یکی از بهترین همسایگان ترکیه است و ما ایران را به منزله برادر خود قلمداد می کنیم، گفت: «ما روابط مستحکمی با ایران داریم به همین دلیل هر ساله ملاقات هایی بین نخست وزیران دو کشور انجام می گیرد. درحقیقت جهت ایجاد مناسبات گسترده تر هر دو طرف تمایل به مذاکرات مداوم دارند.» وی افزود که ما موقعیت و مشکلات فعلی ایران را نیز در نظر می گیریم و این را نیز می دانیم که مهم ترین مسئله فعلی شما جنگ است.

وی گفت که ایران انقلاب بزرگی کرده و در آن تغییرات اساسی رخ داده است. وی انقلاب ایران را یک انقلاب تمام عیار خواند.

اوزال گفت اگر در بین کشورهای منطقه همکاری برقرار نشود و تفرقه حاصل گردد این اختلافات به نفع کشورهای خارجی، فروشندگان اسلحه و تجار نفت خواهد بود.

تصویر

اوزال نخست وزیر ترکیه در آستانه سفر به ایران، عراق را آغازگر جنگ خواند، بر بی طرفی ترکیه تأکید و برای میانجیگری اعلام آمادگی کرد.

اوزال ضمن اشاره به اینکه جنگ اقتصاد ایران را فلج کرده و موجب تورم در کشور شده است و اینکه ایران فعلاً قسمت مهمی از منابع اقتصادی خود را صرف هزینه جنگ می کند، افزود: با این حال ایران با کمبود زیادی مواجه نیست و اگر این جنگ در کشورهای دیگر صورت می گرفت مسائل و مشکلات بزرگ تری به دنبال می آورد، یعنی ظواهر نشان می هد که کشور به خوبی اداره می شود. وی موضع ترکیه در جنگ ایران و عراق را چنین توضیح داد که اگر عکس قضیه صادق بود و ایران به عراق حمله می کرد و عراق موضعی دفاعی به خود می گرفت، باز هم ترکیه سیاست فعلی خود را تعقیب می کرد. وی افزود که اگر یکی از طرفین یا هر دو طرف خواهان میانجیگری ترکیه باشد، ترکیه میانجیگر عادلانه خواهد بود.

اوزال درباره روابط ترکیه با اسرائیل گفت: باید قبول کرد که اسرائیل برای خاورمیانه یک مسئله است ولی مسئله مهم تر اینکه در پشت آن قدرتی مثل ایالات متحده امریکا قرار دارد و خود اسرائیل تأثیر بزرگی در امریکا دارد. وی افزود: «به نظر من امروز ترکیه با اسرائیل روابط زیادی ندارد ولی باز بودن دریچه ای در مناسبات دو کشور در رابطه با بروز حوادث احتمالی در آینده، مفید واقع خواهد شد.» (۱)

خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی از نخست وزیر ترکیه پرسید: «آقای اوزال این نکته که عراق مکرراً تهدید کرده است برای واردات نفت ترکیه از خارک تضمین

۱-۳۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۹، ۳/۱۰/۱۳۶۴، صص ۷ - ۶، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۱۰/۱۳۶۴.

نمی دهد و مدت هاست به خاطر تأمین امنیت هوایی خطوط هوایمایی ترکیه پرواز هایش را به عراق تعطیل کرده است درحالی که ایران از بمباران لوله های نفتی عراق به ترکیه خودداری می کند و بر تأمین امنیت هوایی تأکید دارد، آیا برخورد مشابه ترکیه با هر دو کشور در این زمینه مغایر با سیاست بی طرفی ترکیه نیست؟»

اوزال به هنگام پاسخ ضبط خبرنگار را خاموش کرده و گفت: «خواهش می کنم روی این مسئله زیاد تکیه نکنید چون اظهار این مطالب گاهی به ضرر شما نیز تمام می شود و برای اطلاع شما می گویم که ما در مورد این دو موضوع صریحاً با مقامات عراقی گفت و گو کردیم و به آنها گفتیم که همان طوری که ایران بنا به درخواست ما از بمباران لوله های نفتی عراق - ترکیه خودداری می کند شما نیز باید مزاحمت برای واردات نفتی ترکیه از خارک ایجاد نکنید. ما همچنین از عراق خواستیم که از تهدید هوایمهای مسافری صرف نظر کند و در هر دو مورد موفق بودیم و نتایج مثبتی کسب کردیم.»

اوزال اضافه کرد: «به نظر من احداث خط لوله نفتی ایران تا آن سوی تنگه هرمز، کار سازنده ای نمی باشد و آن طور که تصور شده است تلمبه خانه های جدید نیز از حمله هوایمهای عراقی مصون نخواهد بود. من به شما قول می دهم هوایمهای مدرنی که قادر باشند تا آن سوی تنگه هرمز پرواز کرده و عملیات نمایند نیز در اختیار عراق گذاشته خواهد شد.» (۱)

۱

معاون نخست وزیر عراق در سفر به اردن در مصاحبه ای درباره روابط با سوریه و لیبی، تأثیر آشتی اردن و سوریه بر روابط عراق و اردن، تلاش برای تشدید حملات به تأسیسات اقتصادی ایران و تأمین تسلیحات عراق از شوروی سخن گفت.

رادیو اسرائیل به نقل از روزنامه های اردن گفت: «معاون اول نخست وزیر عراق آقای طه یاسین رمضان گفت که در مواضع خصمانه سوریه علیه آن کشور هیچ تغییری داده نشده و کوشش های مصالحه بین دو کشور بدون نتیجه مانده است. وی افزود: آشتی سوریه با اردن هیچ لطمه ای به مناسبات گسترده سیاسی و اقتصادی اردن با عراق نزده است و حتی بالعکس روابط بغداد و امان در آینده گسترش بیشتری خواهد یافت و قرار است دادوستد بازرگانی بین دو کشور افزایش یابد.» رمضان گفت: «تلاش آشتی بین عراق و لیبی نیز بدون نتیجه مانده است.» (۲)

معاون نخست وزیر عراق در این مصاحبه گفت: «عراق همچنان به حملات خود علیه تأسیسات اقتصادی ایران ادامه خواهد داد تا رژیم تهران را به پای میز مذاکره بکشاند.» وی افزود: «ما قصد نداریم به ملت ایران لطمه ای بزنیم بلکه می خواهیم رژیم تهران را از منابع اقتصادی محروم سازیم تا نتواند جنگ را ادامه دهد.»

رادیو اسرائیل در ادامه گزارش خود گفت: «به عقیده معاون اول نخست وزیر عراق، حکومت اسلامی ایران هجوم جدید را به تعویق انداخته زیرا به این نتیجه رسیده که تلفات سنگین و

ص: ۲۶۸

۱- ۳۷. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۷، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، صص ۹-۱۰.

۲- ۳۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۹، ۳۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳۷، رادیو اسرائیل، ۲/۱۰/۱۳۶۴.

غیرقابل تحملی برای رژیم خواهد داشت و از سوی دیگر، حمایت مردم از رژیم و ادامه جنگ کاهش یافته است. باین همه بعید نیست که رژیم بالاخره به هجوم جدید دست بزند زیرا تنها به این وسیله است که رژیم می تواند ادامه موجودیت خود را توجیه کند. رمضان در این مصاحبه افزود که اتحاد شوروی همچنان منبع تأمین اسلحه برای عراق می باشد و هیچ مشکلی در این مورد وجود ندارد. (۱)

۱

علاوه بر تلاش های کمیته آشتی عرب برای کاهش اختلافات میان عراق با سوریه و اردن، مسکو نیز درصدد میانجیگری میان سوریه و عراق است. در این حال گفته می شود که نزدیکی سوریه و اردن، هم ایران و هم عراق را نگران کرده است.

روزنامه الوطن چاپ کویت به نقل از منابع آگاه نوشته است که در سفر اخیر صدام به شوروی، مسکو پیشنهاد کرده است که برای رفع اختلافات عراق و سوریه میانجیگری کند تا این دو کشور بتوانند هم خود را صرف تهدیدات رویاروی خود کنند. به نوشته الوطن، یک مقام عالی رتبه شوروی دوشنبه آینده برای گفت و گو در این باره به دمشق می رود. گمان می رود که صدام در سفرش به مسکو علاوه بر تلاش برای متعهد کردن شوروی برای ادامه ارسال سلاح به عراق از مقامات مسکو درخواست کرده که برای توقف ارسال سلاح از سوریه به ایران اقدام کنند. (۲)

در این حال، به گفته رادیو بی بی سی: «فعالیت های دیپلماتیک شدیدی نیز در جهان عرب در جریان است. از جمله اعلام شده که ملک حسین پادشاه اردن به زودی از دمشق دیدار خواهد کرد. به نظر می رسد که مقامات عراق نگران آن اند که نزدیکی احتمالی مجدد میان اردن و سوریه از میزان حمایت های اردن از عراق در جنگ با ایران بکاهد. (۳) از سوی دیگر، مقامات ایران نیز نگران آن اند که این نزدیکی احتمالی، حمایت سوریه از این کشور را در معرض تهدید قرار دهد.» به گفته بی بی سی، هدف اصلی سفر اخیر وزیر خارجه ایران به لیبی اطلاع از موقعیتش در روابط با دو حامی عرب خود (سوریه و لیبی) است. (۴)

از سوی دیگر، سرهنگ قذافی رهبر لیبی امروز تلفنی با فهد شاه عربستان و شیخ زاید امیر امارات عربی متحده مذاکره کرد. به گزارش خبرگزاری خلیج، در این تماس شیخ زاید و قذافی در مورد تحولات اخیر جهان عرب و تلاش های کمیته آشتی عرب - که برای حل اختلافات لیبی با عراق و ساف تشکیل شده - گفت و گو کرده اند. (۵)

ص: ۲۶۹

- ۱- ۳۹. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۱، رادیو اسرائیل، ۲/۱۰/۱۳۶۴.
- ۲- ۴۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۹، ۳/۱۰/۱۳۶۴، کویت - خبرگزاری رویتر، ۲/۱۰/۱۳۶۴.
- ۳- از جمله حمایت های اردن از عراق، واردات کالاهای نظامی و غیرنظامی عراق از بندر عقبه اردن است. اخیراً رژیم اسرائیل نیز با صدور مجوز برقراری یک خط کشتیرانی میان بندر عقبه اردن و بندر الیات در فلسطین اشغالی، در این زمینه به طور غیرمستقیم از عراق پشتیبانی می کند. (روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳، خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از رادیو اسرائیل) همچنین اخیراً تعدادی از واحدهای نظامی اردن در کردستان عراق مستقر شده اند که از جمله مأموریت های آنها حفاظت از خط لوله نفتی کرکوک به ترکیه است. (دفتر سیاسی سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۷، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۶)
- ۴- ۴۱. همان، ص ۱۸، رادیو بی بی سی.
- ۵- ۴۲. روزنامه اطلاعات، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

خبرگزاری فرانسه نیز گزارش داد: «ابوایاد عضو کمیته مرکزی الفتح امروز فاش کرد که برای پایان دادن به اختلافات بین دستگاه مرکزی ساف و دمشق، بین سوریه و سازمان آزادی بخش فلسطین، تماس های مستقیم برقرار شده است. ابوایاد افزود: آشتی بین فلسطینی ها از راه نزدیکی فلسطین - سوریه تحقق خواهد یافت.»^(۱)

۱

با پایان یافتن پروژه احداث جاده مسیر خط لوله نفتی از تأسیسات استخراج نفت به بنادر صادراتی به همت جهاد سازندگی، آسیب پذیری صادرات نفت ایران کاهش خواهد یافت.

وزیر نفت تلاش ایثارگرانه برادران جهادگر در اجرای این پروژه عظیم احداث خط لوله نفتی به یکی از بنادر صدور نفت را مورد ستایش قرار داد. به گفته آقازاده، بسیاری دیگر از پروژه های وزارت نفت می تواند به دست توانای کارگران و متخصصین جهاد سازندگی انجام گیرد. وزیر نفت با اشاره به اینکه اجرای این پروژه بخشی از سیاست متنوع ساختن مبادی صادرات نفت کشور است، افزود که پروژه های مشابه دیگری نیز در دست اقدام است که یکی از آنها حدود یک ماه و نیم دیگر به بهره برداری خواهد رسید. وی گفت که در این پروژه عملیات لوله گذاری در خشکی و زیر آب در مسافتی طولانی انجام خواهد شد.

به گفته وزیر نفت، برای اجرای پروژه جاده سازی خط لوله ای که آماده بهره برداری شده است، یک پیمانکار خارجی تقاضای بیش از یک سال فرصت و مبلغ بسیار زیادی حق العمل کرده بود درحالی که اجرای آن با تلاش جهادگران متعهد در ۴۵ روز، از خروج مبلغ هنگفتی ارز از کشور نیز جلوگیری کرده است.

غلامرضا آقازاده همچنین گفت: احداث اسکله های شناور دریایی از دیگر پروژه های در دست اقدام است که در آن امکان حملات هوایی رژیم جنگ افروز عراق به حداقل ممکن می رسد. وی تأکید کرد که ایران مصمم است تا با افزایش مبادی بارگیری، صادرات نفت خود را حتی در سخت ترین شرایط جنگی در حد سهمیه اوپک ادامه دهد. وی افزود: هم زمان با اجرای عملیات لوله گذاری، اقدامات لازم جهت پوشش امنیتی و پدافند هوایی خط لوله نیز انجام شده است و اکنون این عملیات مراحل آخر خود را می گذراند.^(۲)

به گزارش رویتر، ایران تسهیلات جدید و محل آن را به طور دقیق مشخص نکرده است، اما منابع صنعت نفت احتمال می دهند که این تسهیلات یک ترمینال شناور در آب های ساحلی شهر گناوه در شمال شرقی خارک باشد.^(۳)

۲

شرکت های کشتیرانی آسیایی نرخ اضافه بیمه خطرات کشتیرانی به بنادر ایران و عراق را افزایش می دهند.

روزنامه لویدز لیست چاپ لندن در شماره امروز خود نوشته است: «گروه موسوم به "ژاپن، هند، پاکستان و خلیج" که متشکل از چند شرکت کشتیرانی آسیایی است، نرخ اضافه بیمه

ص: ۲۷۰

۱- ۴۳. همان.

۲- ۴۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۱.

۳- ۴۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۹، ۳/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۱ و ۱۲، بحرین - خبرگزاری رویتر،

خطرات کشتیرانی به بنادر ایران و عراق را از روز چهارشنبه آینده از ۵/۳ درصد به ۴ درصد افزایش خواهد داد.» به نوشته لویترز لیست، این گروه نرخ اضافه بیمه حمل کالا به بنادر دیگر خلیج فارس را نیز نیم درصد بالا خواهد برد و به ۵/۲ درصد خواهد رساند. براساس گزارش این روزنامه، هنگامی که گروه هلنیک وارکلاب (یکی از گروه های بزرگ بیمه) در بهمن ماه گذشته از بیمه کردن کشتی هایی که مقصدشان منطقه اطراف جزیره خارک بوده خودداری کرده، منافع بیشتری به دست آورده است.^(۱)

۱

فرستاده ویژه دولت فرانسه به لبنان پس از ملاقات با گروگان گیران و آگاهی از شرط های آنان به فرانسه بازگشت. همسر یکی از گروگان ها نیز گفت ایران می تواند در آزادی گروگان ها مؤثر باشد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه: «دکتر رعد (فرستاده دولت فرانسه) پیش از آنکه بیروت را به سوی پاریس ترک کند در مصاحبه ای مطبوعاتی تصریح کرد که با ربایندگان گروگان ها دیدار کرده و شرایطی را که آنها برای آزادسازی چهار فرانسوی تعیین کرده اند با مقام های فرانسوی در میان خواهد نهاد. وی حاضر نشد درباره ماهیت درخواست های ربایندگان توضیحی بدهد. یکی از شرایط ربایندگان آزادی اعضای یک واحد کماندویی است که در ماه ژوئیه ۱۹۸۰ (تیر ۱۳۵۹) قصد ترور شاپور بختیار نخست وزیر رژیم سابق ایران را داشته اند. دکتر رعد در این باره همین قدر گفت که چهار نفر از کماندوها به حبس ابد و نفر پنجم به ۲۰ سال زندان محکوم شده اند. ناظران در بیروت اظهار عقیده کردند که آزادی این پنج نفر از اختیارات رئیس جمهور فرانسه است و ممکن است فرانسوا میتران به مناسبت سال نو آنها را مورد عفو قرار دهد. یک منبع آگاه در بیروت گفت که ربایندگان گروگان ها شرایط دیگری نیز برای آزادی چهار فرانسوی قائل شده اند، اما از چگونگی این درخواست ها اطلاعی در دست نیست.»

خبرگزاری فرانسه افزود که دکتر رعد پس از بازگشت به پاریس بلافاصله به وزارت امور خارجه فرانسه رفت تا درخواست های ربایندگان برای آزادی چهار گروگان فرانسوی را به وزیر خارجه فرانسه تسلیم کند.^(۲)

از سوی دیگر، ژوئل کوفمن همسر یکی از گروگان های فرانسوی امروز در پاسخ به این پرسش گوینده اخبار تلویزیون فرانسه که آیا سرنوشت گروگان ها بیشتر در تهران تعیین می شود یا در لبنان، گفت: «رهبران تهران می توانند در آزادی گروگان ها یک نفوذ اخلاقی داشته باشند.» وی افزود: «هر گونه فشاری از جانب تهران با انگیزه احساسات خیرخواهانه به احتمال قوی ربایندگان را تحت تأثیر قرار خواهد داد.»^(۳)

ص: ۲۷۱

۱- ۴۶. همان، صص ۱۰ و ۱۱، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۴۷. روزنامه اطلاعات، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۳- ۴۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۷۹، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۱۰/۱۳۶۴.

اقدامات بی وقفه برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو و نیز آماده سازی مناطق عملیات های یدک و پشتیبانی، تلاش یگان های مهندسی سپاه پاسداران و جهاد سازندگی و نیز فعالیت یگان های اطلاعاتی و همچنین واحدهای مهندسی و اطلاعاتی یگان های مأمور به این مناطق برای آماده سازی زمین، شناسایی مناطق و خطوط دشمن و استعداد و آرایش ارتش عراق در آنها و نیز آموزش رزمندگان ادامه دارد.

هم زمان با این فعالیت های اجرایی، فرماندهان و مسئولان قرارگاه ها می کوشند تا با رفع و هموار کردن مشکلات موجود و کمبودها و نیز بررسی طرح های عملیات، با استفاده از آخرین اطلاعات از وضعیت خودی و دشمن، بهترین تدابیر و ابتکار عمل ها را برای عملیات اتخاذ کنند. در جلسات امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران که از صبح آغاز شد و تا نیمه شب ادامه یافت، موضوعات متعددی از جمله تشکیلات و سازماندهی جدید سپاه پاسداران به ویژه تشکیلات نیروی زمینی و مسائل لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و طرح مانور عملیات در منطقه فاو بررسی شد.

در آخرین جلسه امروز به طور مستقیم به عملیات بزرگ آتی پرداخته شد. این جلسه از ساعت ۲۲ به مدت حدود ۲ ساعت طول کشید. (۱) مباحث این جلسه به اختصار از یادداشت های راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران نقل می شود.

بخش هایی از طرح مانور عملیات در این جلسه مطرح گردید. از جمله فرمانده کل سپاه گفت: «ما به این نتیجه رسیده ایم که برای تأخیر در حرکت های (پاتک های) دشمن در قسمت پیچ اروند به پایین باید نیروی زرهی پیاده کنیم تا بتوانیم به راحتی پشتیبانی های لازم را انجام بدهیم و (مناطق تصرف شده را) تثبیت بکنیم.» فرمانده قرارگاه کربلای ۲ (محتاج) اشکال چنین اقدامی را باقی ماندن

ص: ۲۷۳

۱- این جلسه در پایگاه منتظران شهادت (گلف اهواز) با حضور محسن رضایی، سیدرحیم صفوی، سیدعلی حسینی تاش، عباس محتاج، عزیز جعفری، احمد غلامپور، ابراهیم سنجقی، محمد باقری، محمد وفایی، حسین نجات، اکبر غمخوار، احمد وحیدی و جواد زمان زاده (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) تشکیل شد.

قوای دشمن در دو طرف نیروهای خودی که در این محور پیشروی کرده اند، ذکر کرد. محسن رضایی در این باره توضیح داد که نیروی زرهی مذکور در آغاز عملیات لازم نیست در عمق پیشروی کند، بلکه برای تثبیت خط اول و مقابله با نیروهایی از دشمن که عقبه رزمندگان را تهدید می کنند، باید بکوشد. وی برای آمادگی و اطلاع از وضعیت ساحل و عمق دشمن در منطقه پایین پیچ اروند گفت نیروی اطلاعاتی بفرستیم که عمق این منطقه را شناسایی کند.

وی همچنین تأکید کرد که برای یگان هایی که در عقب عمل می کنند برای شب های بعد (شب های بعد از شب اول عملیات) طرح ریزی داشته باشید چون عملیات باید استمرار داشته باشد. فرمانده کل سپاه افزود که بعد از پیشروی ما در منطقه فاو، دشمن با دو هدف تلاش می کند: حرکت به داخل نهرها برای رسیدن به رودخانه و حرکت به سمت جلو برای برخورد با خط عمود بر دجله.

در ادامه جلسه، محمد باقری درباره زمان عبور نیروها از اروند رود گفت: نیروهای غواص باید از آغاز مدّ آب، عبور را شروع کنند، طوری که باهم به ساحل دشمن برسند. پس رسیدن به ساحل دشمن حدود ۵/۱ ساعت طول می کشد تا آرایش بگیرند و به خط عراقی ها بزنند. با شروع درگیری نیز بقیه گردان های خط شکن باید با قایق عبور کنند که حدود ۲ ساعت طول می کشد. وی باتوجه به بررسی هایی که در مورد وضعیت جریان های آب رودخانه اروند شده است، گفت که حدود ساعت ۱۰ شب های ۲۱ تا ۲۴ هر ماه شروع مدّ آب با تاریکی ماه هم زمان و مناسب برای شروع عبور غواصان از اروند است و ساعت ۲ بامداد را نیز برای عبور گردان هایی که قرار است در عمق سرزمین دشمن پیشروی کنند، پیشنهاد کرد.

محمد ستاری وفایی از مسئولان قرارگاه مهندسی سپاه نیز در این جلسه گفت باتوجه به اینکه هیچ بودجه ای برای فرش باتلاق تأمین نشده، هنوز چیزی از آن ساخته نشده است. وی افزود که برای عبور و پیاده کردن ماشین آلات و وسایل سنگین نیاز به ساحل داریم که قرار است این مشکل را به طور عمده با فرش باتلاق حل کنیم که هنوز ساخته نشده است. (۱)

۱

در جلسات پیش از ظهر و بعد از ظهر امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران موضوع تشکیلات و سازماندهی کلان و نحوه اداره ناحیه ها و تشکیلات نیروی زمینی سپاه به بحث گذاشته شد.

در پی فرمان امام خمینی در شهریورماه ۱۳۶۴ به سپاه پاسداران مبنی بر تشکیل سه نیرو در سپاه پاسداران، درباره تشکیلات جدید سپاه بررسی ها و بحث های بسیاری شده است. در جلسه پیش از ظهر امروز به چگونگی تقسیم بندی و سازماندهی سپاه پاسداران و روش اداره آن پرداخته شد (۲) و سرانجام تصمیم گرفته شد که کل تشکیلات سپاه پاسداران در چهار منطقه و دو سپاه سازماندهی

ص: ۲۷۴

۱- ۱. سند شماره ۱۱۰۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مرکزی سپاه (جواد زمان زاده)، ۳/۱۰/۱۳۶۴ تا ۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۴۱ - ۳۶.

۲- این جلسه در پایگاه منتظران شهادت (گلف اهواز) با حضور محسن رضایی، علی شمشانی، سیدعلی حسینی تاش، عباس محتاج، محمدباقر ذوالقدر (مسئول واحد طرح و برنامه ستاد مرکزی سپاه)، سیدمحمد حجازی، ابراهیم سنجقی (مشاور فرمانده کل)، اکبر غمخوار، حیات مقدم (ستاد قرارگاه کربلا) و جواد زمان زاده تشکیل شد.

شود و مقرر شد حاضران درباره نحوه اجرایی شدن آن اندیشه کنند تا در جلسه بعدی مطرح گردد. (۱)

جلسه بعد از ظهر که حدود ۴ ساعت طول کشید، به بررسی تشکیلات نیروی زمینی سپاه پاسداران اختصاص یافت. (۲) در این جلسه فرمانده کل سپاه بر ضرورت تشکیل ستادی قوی در نیروی زمینی تأکید کرد و گفت: نیروی زمینی علاوه بر اداره عملیات ها و مأموریت های زمینی، ستاد فرماندهی جنگ فرماندهی کل هم هست. وی افزود یعنی در بُعد مأموریت، کارهایی که تاکنون قرارگاه خاتم انجام می داد، نیروی زمینی انجام می دهد و در بعد سازماندهی نیز کارهایی که تاکنون ستاد مرکزی سپاه انجام می داد، نیروی زمینی انجام می دهد.

در این جلسه به موضوع هایی چون تفکیک امور در نیروی زمینی و سپاه ها، تشکیلات سپاه ها، چگونگی پشتیبانی و انواع آن و... پرداخته شد و بحثی طولانی درباره آموزش و رده های آموزشی صورت گرفت. (۳)

۱

در پی جلسه عصر روز گذشته در قرارگاه مرکزی سپاه که در آن فرماندهان و مسئولان لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص)، مشکلات فرماندهی و روابط فرماندهان گردان ها و مسئولان رده اول این لشکر را مطرح کردند، عصر امروز در جلسه دیگری با حضور محسن رضایی، رحیم صفوی، علی شمخانی، حسینی تاش، مبلغ، سنجدی، عزیز جعفری و محمد کوثری به مشورت برای کاهش مشکلات مذکور پرداخته شد. مباحث این جلسه به نقل از یادداشت های راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مرکزی، به اختصار بیان می شود.

در ابتدا، محمد کوثری فرمانده لشکر ۲۷ درباره مشکلات این یگان توضیحاتی داد از جمله نبودن انضباط تشکیلاتی و عدم انسجام فرماندهی، دوقطبی یا دوظیفی بودن مجموعه لشکر که هر طیف با محوریت یکی دو نفر می چرخد و ناموفق بودن تلاش هایی که برای ایجاد هماهنگی و همفکری شده است. وی افزود وجود طیف های دیگر از لشکر همچون مجموعه هایی که در پاوه و مریوان و نیز سرپل ذهاب شکل گرفته اند، بر این ناهماهنگی ها می افزاید. وی وجود افکار یا طیف های ناسیونالیستی گردانی و وابستگی های کاذب را تشدیدکننده مشکلات خواند. کوثری گفت که در زمان فرماندهی حاج احمد متوسلیان و نیز فرماندهی شهید حاج همت همه طیف ها زیر پوشش فرماندهی لشکر بودند و مشکلی بروز نمی کرد، ولی بعد از آنان این هماهنگی میسر نشده است. وی از جمله اقدامات را برای حل ناهماهنگی ها، انحلال یکی از گردان های لشکر و پس از مدتی تشکیل یک گردان جدید ذکر کرد که آن هم چندان مؤثر نبوده است.

فرمانده لشکر ۲۷ مهم ترین عوامل مشکلات موجود را چنین برشمرد: ۱. عدم وحدت

ص: ۲۷۵

۱-۲. سند شماره ۲۱۳۶۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی تشکیلات جدید سپاه پاسداران (۳/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم الانبیای سپاه، نوار شماره ۱۶۹۳۹؛ و - سند شماره ۲۱۴۵۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی تشکیلات جدید سپاه پاسداران (۳/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم الانبیای سپاه، نوار شماره ۱۶۹۴۰)، راوی: جواد زمان زاده.

۲- در جلسه بعد از ظهر برادران: امیری، عزیز جعفری، حسینی تاش، محسن رضایی، سنجدی، شمخانی، صفوی، سعید صادقی، غمخوار، مبلغ، وفایی و زمان زاده حضور داشتند.

۳-۳. سند شماره ۱۱۰۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۸ - ۱.

فرماندهی (ناهماهنگی ستاد، معاون فرمانده و فرمانده لشکر) ۲. اقدامات و فعالیت هایی که از بیرون در لشکر تأثیر می گذارد.

محمد کوثری با بیان این پیشنهاد که اگر خودش در کنار کس دیگری باشد مثرتر خواهد بود، ظاهراً نظرش این بود که فرمانده دیگری به جای او منصوب شود.

پس از اظهارات محمد کوثری و خروج او از جلسه، مشورت و بیان پیشنهادهای مختلف برای حل یا کاهش مشکلات لشکر شروع شد و دلیل های این ناهماهنگی ها مرور شد. نکاتی درباره ویژگی های یک فرمانده مطلوب بیان گردید و افرادی برای به دست گرفتن فرماندهی این لشکر پیشنهاد شدند که ضعف ها و قوت های هر یک مرور شد. اما با بیان دیدگاه سیدمهدی مبلغ در این باره، تغییر فرمانده لشکر منتفی شد. وی گفت: «مشکلات این یگان ریشه هایی دارد که حل آن به سادگی نیست. الآن موضوع عملیات در پیش است و برای تغییر فرمانده زمان مناسبی نیست. اگر تغییر فرماندهی بدهیم دو سه ماه طول می کشد تا یگان برای عملیات آماده شود. الآن بهتر است مرکزیت لشکر را تقویت کنیم. اگر قائم مقام را جابه جا کنیم آن قدر مسئله ایجاد نمی کند...»

تصویر

علیرضا نوری (مسئول ستاد لشکر ۲۷)، رحیم صفوی،
محمد کوثری (فرمانده لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص))

در ادامه محسن رضایی درباره توانایی علی زاهدی برای فرماندهی لشکر ۲۷ سؤال کرد که پس از مخالفت یکی از فرماندهان، عزیز جعفری پیشنهاد قائم مقامی وی را داد و همچنین نوری به عنوان مسئول ستاد پیشنهاد شد که فرمانده سپاه آنان را پیشنهادهای مناسبی اعلام کرد. وی افزود دستواره (قائم مقام کنونی لشکر ۲۷) با عده ای دیگر از این لشکر عهده دار مسئولیت یک تپ بشوند یا به کمک فرمانده لشکر ۸ نجف بروند. در پی این نتیجه گیری، محمد کوثری به حضور در جلسه فراخوانده شد و محسن رضایی به وی ابلاغ کرد که قرار شد شما بمانید با قوت و ما هم از نظر افراد، شما را تقویت کنیم؛ زاهدی قائم مقام و نوری هم ستاد لشکر را به عهده گیرند. (۱) در پی آن، کوثری گفت با رفتن دستواره و رمضان، طیف مقابل سعی می کند حاکمیت خودش را گسترش دهد. وی افزود از دیگر مشکلات لشکر ۲۷ این است که نیروها را اصلاً رشد نداده اند و از آنان کار نخواسته اند. (۲)

ص: ۲۷۶

۱- این تصمیم فقط در مورد رئیس ستاد لشکر ۲۷ عملی شد و نوری عهده دار این مسئولیت گردید و سیدمحمدرضا دستواره در سمت قائم مقامی فرمانده لشکر باقی ماند. دستواره در عملیات والفجر ۸ و ادامه آن و نیز عملیات کربلای ۱ تلاش فراوانی در اجرای مأموریت لشکر ۲۷ کرد و سرانجام در جریان عملیات کربلای ۱ در ۱۳ تیر ۱۳۶۵ به فیض شهادت نائل شد.

۲- ۴. سند شماره ۱۱۰۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۳ - ۱۹.

یگان های سپاه پاسداران مستقر در خطوط پدافندی، هم زمان با تلاش برای تحکیم مواضع و آمادگی برای مقابله با تحرکات احتمالی نیروهای دشمن، راهکارهای عملیاتی را نیز شناسایی می کنند تا زمینه را برای عملیات های محدود یا نفوذ یا فریب آماده کنند. واحد اطلاعات تیپ ۵۷ حضرت ابوالفضل(ع) سپاه پاسداران گزارشی از شناسایی امروز در منطقه دربندیخان، ارتفاعات بمو و سرتک تهیه کرده است. در این گزارش که به طور جزئی مشاهدات نیروهای شناسایی کننده از وضعیت زمین، موانع، سنگرها و سلاح ها، پایگاه ها و نقاط آسیب پذیر بیان شده، آمده است: «براساس شناسایی قبلی که از منطقه دشمن داشتیم، بعد از حرکت از تپه سیدکریم به عنوان نقطه رهایی به سمت دشمن در ساعت ۳ بعد از ظهر و گذشتن از یک رودخانه و چند شیار در ساعت ۶ بعد از ظهر به هدف رسیده و درحالی که هوا مهتابی و مساعد بود، حدود ۵/۵ ساعت در منطقه دشمن اقدام به شناسایی استعداد نیروی دشمن، سنگرهای اجتماعی و انفرادی و میدان مین دشمن کردیم. دشمن در این منطقه ۴ پایگاه دارد که در هر پایگاه حدود ۲۰ نفر می باشند. در پست های نگهبانی، زوجی نگهبانی می دهند. میدان مین دشمن به ترتیب دارای یک ردیف سیم خاردار تک رشته ای، سه ردیف مین منور، یک ردیف مین والمیر با محافظ و بعد سنگرهای دشمن می باشد. درضمن، در بالای ۴ پایگاه دشمن تپه بلندی قرار دارد که سلاح دوشکاروی آن مستقر است.»

در این گزارش همچنین از جمله موانع طبیعی، یک رودخانه و چند شیار و عمق میدان مین دشمن ۶۰ متر اعلام شده است. (۱)

شهردار بغداد با ارسال تلگرافی برای صدام، اعلام کرد که احداث همه سدهای لازم برای مواضع دفاعی و همه راه های منتهی به آنها در مناطق مأموریت سپاه های چهارم، ششم، سوم و هفتم ارتش عراق (۲) به استثنای یک شکاف محدود در سدهای میدان مجنون، در تاریخ ۲ دی ۱۳۶۴ به پایان رسیده است. در این تلگراف اضافه شده که روزهای متوالی از کار طاقت فرسا را پشت سر گذاشتیم و به رغم دخالت فزاینده دشمن و شرایط بد جوی و ریزش باران ها، اجرای بزرگ ترین فعالیت کاری از ابتدای جنگ، در طول جبهه به پایان رسید. این مأموریت در طول جبهه چهار سپاه از منتهالیه شیب تا منتهالیه فاو در جنوب که دستاوردی خارق العاده و در مقیاس های عادی غیرممکن است، محقق شد.

رادیو بغداد که امروز در گزارشی تلگراف مذکور را - که حاوی القاب تملق آمیز فراوان برای صدام بود - قرائت کرد، پاسخ صدام به تلگراف شهردار بغداد را نیز منتشر کرد که در آن آمده است: «بارک الله به مردان افتخار آفرین عراق که با کار شجاعانه خود در دفاع از میهن و شرافت و ارزش های خیر و زندگی باعزت، غیرممکن را نمی شناسند.» (۳)

ص: ۲۷۷

۱ - ۵. سند شماره ۳۲۸۷۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات تیپ ۵۷ حضرت ابوالفضل(ع)، گزارش شناسایی، ۳/۱۰/۱۳۶۴.

۲ - مناطق مأموریت سپاه های ارتش عراق؛ سپاه سوم: از شلمچه تا طلائی، سپاه چهارم: از جزابه تا چنگوله، سپاه ششم: منطقه هور، سپاه هفتم: ابوالخصیب تا فاو.

۳ - ۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۰، ۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۲ - ۱۱.

خبرگزاری آلمان در این باره گزارش داد: «راديو بغداد که ادعا کرد این پروژه به طور سری خاتمه یافته است، افزود: این سدهای دفاعی از مناطق کوهستانی الشیف در شمال تا جنوبی ترین نقطه مرزی در فاو ادامه دارد.» خبرگزاری آلمان افزود: «این پروژه عراق درست موقعی اعلام می شود که رهبران ایران تهدیدهای خود را مبنی بر اجرای یک حمله نهایی زمینی به منظور پایان دادن به جنگ ۶۳ ماهه خلیج [فارس] از سر گرفته اند.» (۱)

۱

حملات هوایی امروز ارتش عراق به جزیره خارک خسارتی نداشت و ادعای عراق در مورد حمله به یک هدف بزرگ دریایی تأیید نشد. اطلاعاتیه ستاد مشترک ارتش ایران نیز حاکی از بمباران مواضع ارتش عراق در شمال العماره است.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از بوشهر گزارش داد: «جنگنده های متجاوز رژیم بعث عراق ساعت ۱۵:۱۵ سه شنبه (۳/۱۰/۱۳۶۴) جزیره خارک را مورد حمله قرار دادند. یک مقام آگاه در این رابطه گفت به علت ابری بودن آسمان منطقه تعداد هواپیماهای متخاصم مشخص نشد، لکن بر اثر حمله مذکور ۴ بمب به طرف جزیره پرتاب گردید که همه بمب ها داخل آب های محلی جزیره خارک فروفتاد و هیچ گونه تلفات جانی و خسارات مالی به بار نیاورد.» (۲)

ارتش عراق در اطلاعاتیه نظامی شماره ۲۰۶۲، برای نیروی هوایی خود اجرای دو مأموریت را اعلام کرده است: ۱. حمله موفقیت آمیز علیه جزیره خارک و به آتش کشیدن تأسیسات آن. ۲. حمله دقیق و مؤثر به یک هدف بسیار بزرگ دریایی در نزدیکی سواحل ایران. (۳)

خبرگزاری آلمان با انتشار اطلاعاتیه عراق و توضیح اینکه «منظور عراق از هدف خیلی بزرگ دریایی، سوپر تانکرهایی است در اجاره ایران که در مسیر خارک و ایستگاه های دریایی امن فعالیت دارند.» افزوده است که این ادعای عراق (حمله به هدف بزرگ دریایی)، به وسیله منابع مستقل به این زودی قابل تأیید نیست. (۴)

از سوی دیگر، ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران امروز با صدور اطلاعاتیه نظامی شماره ۲۳۲۹ اعلام کرد که خلبانان نیروی هوایی در ساعت ۱۴:۱۰، با بمباران محل تجمع نیروهای عراقی در منطقه شمال العماره، تلفات و خساراتی سنگین به آنها وارد کردند و سالم به پایگاه های خود بازگشتند. (۵)

۲

فرمانده نیروی هوایی عراق تهدید کرد که با سلاح های پیشرفته، عملیات آتی و منابع اقتصادی ایران نابود خواهد شد. رمضان هم گفت صلح را به ایران تحمیل می کنیم.

به گزارش خبرگزاری رویتر، حمید شعبان فرمانده نیروی هوایی عراق گفت که آینده نزدیک شاهد استفاده ما از تسلیحات جدیدی خواهد بود که دشمن و تمام جهان را شگفت زده خواهد کرد. رویتر افزود: این اظهارات در زمانی مطرح می شود که از دیدار صدام حسین رئیس جمهوری عراق از مسکو یک هفته می گذرد.

ص: ۲۷۸

۳-۹. همان، ص ۱.

۴-۱۰. همان، ص ۱۵.

۵-۱۱. روزنامه اطلاعات، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

به گزارش رویتر: «شعبان گفت: هنوز انتظار می رود که ایران دست به تهاجم جدیدی بزند که ما برای در هم کوبیدن این تهاجم از نیروی هوایی به عنوان یک اسلحه تعیین کننده استفاده خواهیم کرد. وی گفت: نیروی هوایی عراق سرگرم اجرای برنامه ای برای نابود کردن تمامی اهداف باقیمانده اقتصادی در ایران است تا ایران را از هرگونه منبعی محروم کند. شعبان گفت: ما هم اکنون با اطمینان کامل می توانیم بگوییم که تأسیسات خارک توسط نیروی هوایی عراق نابود شده است و هرگونه تلاشی برای انجام تعمیرات غیرممکن خواهد بود.»

رویتر در ادامه افزوده است: «ایران می گوید که ترمینال مذکور هنوز سرگرم کار است، اما شعبان گفت که ایران فقط محموله های کوچکی را از تأسیسات نفتی در نزدیکی خارک و چاه های واقع در آب های ساحلی قاچاق می کند. وی افزود: هواپیماهای جنگی عراق برای جلوگیری از انجام تعمیرات همچنان حمله به خارک را ادامه خواهند داد.» (۱)

طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق نیز هنگام ترک اردن به مقصد عراق، گفت: ما صلح را به زور به ایران تحمیل خواهیم کرد. (۲)

از سوی دیگر، آسوشیتدپرس نیز گزارش داد: «دیپلمات های عرب گفتند که رهبران شوروی به صدام قول داده اند مقادیر زیادی هواپیما و سایر تجهیزات جنگی در اختیار وی قرار خواهند داد تا بتواند حمله بزرگ پیش بینی شده ایران به مناطق مرکزی و جنوبی را درهم بشکند. این منابع افزودند صدام همچنین از رهبران شوروی خواسته است که از مخالفت با تاکتیک جنگی عراق مبنی بر انهدام اهداف اقتصادی و غیرنظامی دست بردارند.» (۳)

۱

به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع): امروز گردان خاتم(ص) جهت گشت وارد منطقه شده که در روستای خارخار و ساری قورخان با چته های هیز افشار (از واحدهای حزب دمکرات) درگیر و در نتیجه دو تن از این نیروها کشته شدند و یک تن زخمی به اسارت نیروهای اسلام در آمد.» بنا بر این گزارش، جنازه کشته شده ها با اسلحه و تجهیزات به دست نیروهای خودی افتاد. (۴)

گزارشی دیگری از این قرارگاه حاکی است که یکی از برادران مسئول کرد به نام احمد حسینی در شبی که بنا داشت ازدواج کند، در روستای کورآباد از توابع میاندوآب در منزل مسکونی خودش به دست افراد ضدانقلاب به شهادت رسید. گفتنی است که در مراسم تشییع جنازه، مادر شهید در جلو جنازه شعار جنگ جنگ تا پیروزی سر می داد. (۵)

۲

مجاهدان عراقی با انفجار مرکز مخابرات داودیه بغداد خسارات و تلفاتی به حکومت عراق وارد کردند.

یک منبع مطلع مجاهدان عراقی به خبرگزاری جمهوری اسلامی در این باره گفت: «مجاهدین مسلمان عراقی در تاریخ ۳ دی ۱۳۶۴، در عملیاتی با نام "سرباز قهرمان سینا سلیمان خاطر" به رهبری شهید

ص: ۲۷۹

۲-۱۳. روزنامه کیهان، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۴.

۳-۱۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۰، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۱۰/۱۳۶۴.

۴-۱۵. سند شماره ۰۱۱۲۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۵-۱۶. سند شماره ۰۱۱۳۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱، ۷/۱۰/۱۳۶۴.

ابوحیدر با تعبیه بمبی محتوی ۱۵ کیلوگرم تی.ان.تی در ساختمان مرکزی مخابرات داودیه بغداد موفق شدند بخشی از این ساختمان را منهدم کنند. با این انفجار تعدادی از کارکنان این مرکز استخبارات و نیروهای امنیتی عراق که هدایت این مرکز مخابرات نظامی را به عهده داشتند، کشته یا زخمی شدند.»

به گفته این منبع، این مرکز مخابراتی در نزدیکی تونل الشرطه و ابتدای خیابان حی العدل بغداد قرار داشت و با انهدام آن همه دستگاه های مخابراتی مناطق پادگان ابوغریو، فرودگاه الیرموک و منطقه داودیه - که تعدادی از منازل مسکونی هیئت حاکمه عراق قرار دارند - قطع شد. این منبع افزود: ابوحیدر و ابوعمران دو تن از مجاهدین عراقی پس از اجرای این مأموریت، هنگام بازگشت به پایگاه های خود مورد تعقیب قرار گرفتند و پس از درگیری با آنها و کشته شدن تعداد دیگری از مأموران بعثی، ابوحیدر به شهادت نائل شد. وی گفت: ام حیدر همسر شهید ابوحیدر نیز یکی از زنان مجاهد عراقی بود که در درگیری با مأموران امنیتی صدام شهید شد و از آنان یک فرزند پنج ساله باقی مانده است. (۱)

۱

امروز گروه های دیگری از داوطلبان رزمنده، طلبه و نیروهای تبلیغی و تخصصی و نیز کاروان هایی از کمک های مردمی عازم جبهه ها شدند.

ستاد اعزام مبلغ دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، امروز پنجمین گروه از فضلا و طلاب (۲) و سازمان تبلیغات اسلامی زنجان نیز گروهی از روحانیان را به جبهه ها اعزام کردند. (۳) همچنین عده ای از دانشجویان مرکز تربیت معلم شهید باهنر بندرعباس، تعدادی راننده، پزشک یار و مبلغ از محل ستاد پشتیبانی جنگ جهاد سازندگی استان هرمزگان، گروهی از نیروهای فنی و تخصصی شهرداری قزوین (۴) و ۳۲ تن با تخصص های مختلف از طالقان و کارخانجات کرج عازم جبهه های نبرد شدند. (۵)

همچنین کاروان راهیان کربلای گرگان شامل ۳۵۰ نیروی داوطلب و ۴۴ کامیون هدایای مردم و ۷۵ رزمنده بسیجی از بندر ترکمن و حومه (۶) و ۶۰ نیروی داوطلب مردمی از بندر گز به جبهه ها اعزام شدند. (۷)

۲

هیئت اعزامی پاپ ژان پل دوم به سرپرستی کاردینال روزه اچه گاری، امروز از اردوگاه طریق القدس بازدید و با اسیران مسیحی گفت و گو کرد.

این هیئت صبح امروز با فرمانده اردوگاه دیدار کرد. فرمانده اردوگاه با اشاره به اینکه در این اردوگاه ۳۰۰۰ اسیر عراقی نگهداری می شوند که ۱۰۰ تن از آنان مسیحی هستند، افزود: «اینجا مدرسه بزرگی است که به وسیله خود اسرا اداره و دروس مختلفی به آنان تدریس می شود. همچنین کارگاه های متعدد نجاری، خیاطی، آهنگری و کشاورزی در این کمپ دایر است که اسرا برحسب علاقه در آنجا کار می کنند و طبق قرارداد ژنو، حقوق دریافت می کنند.» فرمانده اردوگاه تأکید کرد که در اینجا اختلافی بین مسلمان و مسیحی نیست و اسرای مسیحی با

ص: ۲۸۰

- ۲-۱۸. روزنامه اطلاعات، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.
- ۳-۱۹. روزنامه اطلاعات، ۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.
- ۴-۲۰. روزنامه اطلاعات، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.
- ۵-۲۱. روزنامه اطلاعات، ۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.
- ۶-۲۲. روزنامه اطلاعات، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.
- ۷-۲۳. روزنامه اطلاعات، ۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

آزادی تمام، همه مراسم ویژه مذهبی خود را به جای می آورند.

سرپرست هیئت اعزامی پاپ نیز با اظهار خرسندی از موقعیت فراهم شده، گفت: «در بازگشت به واتیکان، پاپ را از آنچه دیده ام آگاه خواهم کرد.» این هیئت سپس با حضور در جمع همه اسیران در میدان صبحگاه، درباره وحدت پیروان ادیان آسمانی و الهی، به ویژه مسلمانان و مسیحیان سخن گفت. در ادامه نیز یکی از اسیران به زبان انگلیسی گفت: «صدام تجاوزگر است و بدون هیچ دلیلی به ایران حمله کرده است و تا وقتی صدام در عراق است، من به کشورم باز نمی گردم.»

اعضای این هیئت همچنین از چند خوابگاه و کلاس، کارگاه خیاطی، درمانگاه، فروشگاه و آشپزخانه اردوگاه بازدید کردند و ضمن آشنا شدن با تجهیزات و امکانات موجود با اسیران گفت و گو کردند.

کاردینال اچه گاری نیز ضمن تبریک سال نوی مسیحی به اسیران و ابلاغ پیام پاپ به آنان، به رسم یادبود تصاویری از پاپ ژان پل دوم را به اسیران مسیحی هدیه کرد.

تصویر

هیئت اعزامی پاپ به ایران با اسیران مسیحی دیدار و گفت و گو کرد.

در پایان این بازدید، کاردینال روژه اچه گاری در گفت و گو با خبرنگاران از مسئولان اردوگاه تشکر کرد و درباره نحوه زندگی و وضعیت اسیران گفت: «من در این بازدید مشاهده کردم که شما تلاش می کنید اسرای عراقی به ویژه اسرای مسیحی برادرانه باهم زندگی کنند. وی با تأکید بر اینکه در اردوگاه مشاهدات بسیار خوبی داشته و صحنه های خوبی را دیده است، برای تمامی اسرا آرزوی سلامت کرد.»^(۱)

ص: ۲۸۱

سفر هیئت اعزامی واتیکان به تهران، در رسانه های غربی بازتاب های متعددی داشت از جمله برخی از بُعد دیپلماتیک به آن پرداختند. به گزارش خبرگزاری فرانسه از واتیکان، در پی یک دوره طولانی رکود در مناسبات میان واتیکان و جمهوری اسلامی، مأموریت کاردینال فرانسوی روزه اچه گاری رئیس کمیسیون مذهبی عدل و صلح به ایران عنصر تازه ای را پدید آورد. این کمیسیون مسئول مسائل مربوط به دفاع از حقوق بشر در واتیکان است. خبرگزاری فرانسه افزود که سخنگوی واتیکان هدف از این اقدام را مأموریتی صرفاً انسان دوستانه نزد اسیران عراقی در ایران اعلام کرد، اما اینکه گفته شده کاردینال اچه گاری به زودی برای مأموریتی مشابه باید به عراق عزیمت کند، به رفت و آمد وی یک بُعد دیپلماتیک می بخشد. اظهارات منابع ایرانی که براساس آن فرستاده ویژه ژان پل دوم حامل پیام پاپ برای جمهوری اسلامی است و نیز حضور ژوزف شنوت یک مقام مذهبی عضو شورای امور عمومی کلیسا - که مرکز دیپلماسی واتیکان محسوب می شود - در این هیئت، بُعد دیپلماتیک این سفر را قوی تر می کند. (۱)

روزنامه ایتالیایی کوریره دل اسرا نیز نوشته است: «به رغم اینکه مقامات واتیکان سفر این هیئت را صرفاً به دلایل انسانی توصیف می کنند، ولی صاحب نظران معتقدند این سفر دارای اهداف سیاسی نیز می باشد.»

به نوشته این روزنامه، ایران قصد دارد از این طریق شهادی بر رفتار محترمانه و انسانی خود در قبال اسیران عراقی داشته باشد به خصوص که اخیراً سازمان ملل در قطعنامه ای نگرانی عمیق خود را از نقض حقوق بشر در ایران ابراز کرد. این روزنامه افزوده است: باوجود نشانه های دیگری از حمله ای بزرگ، احتمالاً رهبران ایران در جست و جوی راه جدیدی مانند کانال واتیکان برای خاتمه جنگ هستند. (۲)

در پی سوء قصد به دیپلمات های ایران در نزدیکی سفارت عراق در سریلانکا، سفارتخانه های ایران و عراق به دولت سریلانکا شکایت کردند.

خبرگزاری کویت امروز از کلمبو گزارش داد: «جنگ خلیج (فارس) که نیمه شب یکشنبه (۱ دی ۱۳۶۴) به صورت نبردی کوتاه در خیابان های کلمبو پدیدار گردید، موجب شد هر دو هیئت دیپلماتیک ایران و عراق در سریلانکا شکایت خود را تسلیم دولت این کشور نمایند. یک مقام عالی رتبه وزارت خارجه سریلانکا امروز گفت شکایت اول توسط سفارت ایران صورت گرفت که ادعا کرده است دیپلمات های عراقی به طرف ۲ دیپلمات ایرانی شلیک کرده اند.»

در همین حال، سفارت عراق نیز شکایت نامه ای را تسلیم وزارت خارجه سریلانکا کرد که در آن گفته شده نیمه شب یکشنبه دو نفر سعی داشتند به زور وارد سفارت عراق شوند و هنگامی که محافظین ساختمان سفارت متوجه وجود این مهاجمین شدند، با اتومبیل خود اقدام به فرار کرده و محافظین نیز به طرف آنها آتش گشودند.

ص: ۲۸۲

۱ - ۲۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۰، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۶، واتیکان - خبرگزاری فرانسه، ۳/۱۰/۱۳۶۴.

۲ - ۲۶. همان، صص ۷ و ۸، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۱۰/۱۳۶۴.

سخنگوی وزارت امور خارجه سريلانكا گفت اين کشور سرگرم بررسی جدی این موضوع است و دستور انجام يك بررسی و تحقيق بی طرفانه درباره این حادثه صادر شده است.»(۱)

۱

يك شرکت هلندی به اتهام ارسال تجهیزات نظامی به ایران محاکمه و محکوم شد.

راديو امريکا امروز در گزارشی در این باره گفت: «شرکت "هلندی سيگنال آپاراتن" - که ۹۰ درصد از سهام آن به کمپانی فيلیس مؤسسه بازرگانی چندملیتی هلندی متعلق است - در يك دادگاه هلند به اتهام صدور غیرقانونی قطعات يدکی سیستم های کنترل آتش به ایران از آغاز دهه ۱۹۸۰ تاکنون، تحت محاکمه قرار گرفت. در ادعاینامه تنظیم شده علیه این شرکت آمده است این سیستم ها که می تواند در توپ ها یا انواع موشک ها استفاده شود، از طریق يك شرکت انگلیسی به نام مگنوم به ایران فرستاده شده است.»

براساس ادعا نامه دولت هلند، دو شرکت "هلند سيگنال آپاراتن" و مگنوم وانمود کرده اند که این قطعات برای ارتش نیجریه فرستاده می شود. به گفته راديو امريکا، این شرکت هلندی به جرائم خود اعتراف کرده است و ديروز دادگاهی در شهر آملو هلند - محل دفتر اصلی شرکت - این شرکت را به دليل نقض قوانین واردات و صادرات هلند به پرداخت ۵۰ هزار دلار جریمه و نیز به دليل جعل اسناد و تقلب به پرداخت ۲۰ هزار دلار دیگر محکوم کرد. همچنین یکی از معاونان شرکت به همین اتهامات به دو ماه زندان و پرداخت ۳۵ هزار دلار جریمه محکوم شد.»(۲)

۲

تصویر

دیدار محسن رفیق دوست با حافظ اسد در دمشق

محسن رفیق دوست وزیر سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، امروز در دمشق با حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، دیدار کرد. برخی رسانه ها این سفر را تلاشی برای کاهش آثار سفر صدام حسین به شوروی تفسیر کرده اند.

راديو اسرائیل در این باره گفت: «ناظران سیاسی می گویند این مسافرت احتمالاً با دیدار اخیر صدام حسین از مسکو ارتباط دارد. گزارش های قبلی حاکی از آن بود که شوروی از يك سو موافقت کرده سلاح های پیشرفته جدیدی در اختیار عراق قرار دهد و از سوی دیگر، تصمیم گرفته بین

ص: ۲۸۳

۱-۲۷. همان، صص ۳۷ و ۳۸، کلمبو - خبرگزاری کویت، ۳/۱۰/۱۳۶۴.

۲-۲۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۷، رادیو امریکا، ۳/۱۰/۱۳۶۴.

سوریه و عراق میانجیگری کند. آقای میخائیل گورباچف رهبر اتحاد شوروی روز گذشته پیام ویژه ای برای پرزیدنت حافظ اسد ارسال داشت و با آنکه از متن آن اطلاع موثقی در دست نیست منابع آگاه عقیده دارند که این پیام شامل پیشنهاد میانجیگری شوروی بین سوریه و عراق می شود. گزارش مشابهی نیز چند روز پیش در روزنامه الوطن چاپ کویت، انتشار یافت و احتمال می رود همین امر باعث شده باشد حکومت اسلامی ایران بدون فوت وقت، آقای محسن رفیق دوست را به دمشق بفرستد. گزارش های قبلی حاکی بود که صدام حسین هنگام دیدار از مسکو از شوروی خواستار گردیده به سوریه و لیبی دستور دهد از اعطای اسلحه روسی به حکومت اسلامی ایران خودداری ورزند.»(۱)

۱

سربازان ذخیره تایلندی در عراق به جبهه های جنگ فرستاده می شوند. بنا بر گزارش اتحادیه کارگران تایلند، در حال حاضر، شرکت "یونایتد پاسفیک انترناسیونال که شعبه ای در عراق دارد، برای سربازان ذخیره سال ۱۹۸۲ تایلند که متعلق به پایگاه هوایی شهر ناخارن راجیسا می باشند، جهت اشتغال در عراق دعوت نامه ارسال کرده است.

روزنامه کیهان به نقل از گزارش اتحادیه کارگران تایلند از بانکوک افزوده است: «این شرکت نوع کار مورد نیاز را محافظت و پاسداری از پایگاه های هوایی، بندرگاه ها، انبارهای کالا، انبارهای اسلحه و پالایشگاه و خطوط لوله گاز و نفت سراسر عراق ذکر کرده است. این شرکت کارگران منتخب را پس از آموزش های نظامی و تمرینات لازم در شهر کانجا نابوری، روانه عراق می نماید.

اداره دوم ارتش تایلند اطلاعاتی را درباره این شرکت به دست آورده و در اختیار سازمان امنیت تایلند گذاشته است. این سازمان نیز به تمام بخش ها و اداره های مربوطه دستور پیگیری موضوع را صادر کرده و سپس از تحقیقات بسیار روشن شده است که این کارگران به جای اینکه در واحد های ذکر شده به کار گمارده شوند، به عنوان مزدور به جبهه های جنگ فرستاده می شوند.»(۲)

۲

سفیر جمهوری اسلامی ایران در دیدار با وزیر خارجه هلند، اعتراض ایران را در مورد قطعنامه نقض حقوق بشر اعلام کرد.

نشریه وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی در این باره نوشته است: «در این دیدار، وزیر خارجه هلند در پاسخ به اعتراض سفیر جمهوری اسلامی ایران ضمن اینکه قصد هلند را در دشمنی با ایران منتفی دانست، افزود: «قطعنامه ایران را محکوم نکرده و تنها درخواست توجه بیشتر به مسائل حقوق بشر را نموده است.» وی گفت که با ارائه اطلاعات درست به نماینده سازمان ملل و دادن اجازه به او، این مسئله حل خواهد شد. وی افزود که «سمپوزیوم نفت که قرار است در اواخر ژانویه و با شرکت مقامات هلندی در تهران تشکیل شود به تعویق نیفتد که باعث تأسف

ص: ۲۸۴

۱- ۲۹. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۱، رادیو اسرائیل، ۴/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۳۰. روزنامه کیهان، ۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

خواهد بود. به گفته او، هلند حاضر نیست به خاطر مسائل اقتصادی برخی مسائل را نادیده بگیرد. این نشریه افزوده است: «اغلب دیپلمات‌ها و مقامات غربی سعی دارند رأی شان علیه جمهوری اسلامی ایران را کم اهمیت جلوه دهند تا صدمه‌ای به روابط اقتصادی و سیاسی شان نخورد.»^(۱)

۱

شیخ سعید شعبان رهبر جنبش توحید اسلامی طرابلس لبنان پس از یک اقامت پانزده روزه در ایران و مذاکره با مقامات عالی رتبه جمهوری اسلامی ایران، ظهر امروز تهران را به مقصد طرابلس ترک کرد. وی قبل از ترک تهران گفت: «آمدیم تا تأکید کنیم که ما نیز در خط اتحاد اسلام هستیم؛ اتحادی که شامل همه جهان اسلام به دور از تعصبات قومی و ملی و مذهبی و طایفه‌ای است. ... آمده ایم بگوییم لبنان به این وحدت نیاز دارد، چراکه نامزد بعدی انقلاب اسلامی است. آمده ایم با برادران در انقلاب اسلامی برای وحدت کلمه مسلمانان لبنان همکاری کنیم. راه حل‌های ارائه شده برای قطع جنگ در لبنان همگی شکست خورده است و تنها راه نجات لبنان از بحران کنونی، مسلمانان هستند. این مسلمانان باید اصول اسلام را به کار گیرند و در راه "الله" متحد شوند. وی افزود: امیدوارم برادران حزب الله و امل لبنان که هم اکنون در تهران به سر می‌برند متحد شوند و بدانند که جنبش توحید یار سوم آنها خواهد بود.

شیخ سعید شعبان خواستار حمایت ایران از فلسطین شد و مسلمانان لبنان را پشتیبان و بال‌های سوریه خواند و گفت سوریه بدون بال قادر به پرواز نیست. وی در پایان گفت: «امیدواریم انقلاب اسلامی ایران بر دشمنان خود غلبه یابد و بتواند این آتش جنگی را که به نیابت از امریکا و شوروی و یهودیان علیه انقلاب اسلامی برپا شده با پیروزی خاموش کند و از خدای متعال می‌خواهیم ملت عراق را به راه راست هدایت کرده و آنها را از رهبری اسلامی واحد برخوردار کند.»^(۲)

۲

سازمان مستضعفان جهان به تلافی اقدام اسرائیل در گلوله باران جنوب لبنان، یکی از چهار گروگان اسرائیلی را اعدام کرد. در این حال، فرستاده کلیسای کاتربری بدون دستیابی به نتیجه‌ای از مذاکره با ربایندگان گروگان‌های امریکایی، بیروت را ترک کرد. یونایتد پرس از بیروت گزارش داد پلیس لبنان جسدی را که احتمالاً متعلق به گروگان یهودی اعدام شده است، امروز در بیروت کشف کرد.

"سازمان مستضعفان جهان" امروز اعلام کرد حیم کوهن حلاله را اعدام کرده و تهدید کرد در صورتی که نیروهای اسرائیل به گلوله باران روستاهای جنوب لبنان خاتمه ندهند سه گروگان یهودی دیگر خود را اعدام خواهد کرد. این سازمان قبلاً اعلام کرده بود این افراد را نه به دلیل اینکه یهودی هستند، بلکه چون جاسوس اسرائیل هستند گروگان گرفته و آنها را در صورتی

ص: ۲۸۵

۱- ۳۱. دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه، نشریه شماره ۱۷۴/۳، ۱۳۶۴/۱۰/۳، ص ۱.

۲- ۳۲. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۴، ص ۲.

آزاد خواهد کرد که اسرائیل ۳۰۰ لبنانی را که در جنوب لبنان زندانی کرده است، آزاد کند. (۱) در اطلاعیه "سازمان مستضعفان جهان" که در شماره امروز روزنامه النهار (چاپ بیروت) منتشر شده، آمده است که حیم کوهن حلاله در انتقام گلوله باران روستاهای جنوب لبنان به دست نیروهای اسرائیل، کشته شده است. (۲)

۱

محاكمه دو هواپیمارباي يمني که يك هواپيمای سعودی را سال گذشته به تهران آوردند، پایان یافت.

سومین جلسه دادگاه دو هواپیمارباي يمني در تهران امروز برگزار شد. در این جلسه نماینده دادستان با استناد به اعلامیه هایی که هواپیماربايان در زمان اقدام خود صادر کرده اند، اعلام کرد که ربایندگان هدف سیاسی نداشته اند، بلکه با دادن رنگ سیاسی به درخواست خود فقط قصد دارند از مجازات و قانون فرار کنند. اما وکیل متهم ردیف ۱ با بیان اینکه اقدام گروهی بوده و متهم در هواپیما سراغ خانواده امرای سعودی را گرفته و یک نفر امریکایی را در هواپیما پیدا کرده است، و نیز ذکر اینکه موکل من از ممانعت عربستان از مودت بین دو یمن رنج برده و برای رهایی ملت و وطنش اقدام کرده است، تأکید کرد که موکل او هدفی سیاسی داشته است. سعید صالح مسعود متهم ردیف ۱ نیز با ذکر برخی جنایاتی که سعودی ها در یمن مرتکب شده اند، از جمله کشتار ۲۶ تن از یمنی ها و بیان اینکه ما حق داریم از سیادت خود دفاع کنیم، گفت که من و عده دیگری از طرف جبهه مقاومت ملی در صنعا در تاریخ ۷/۳/۱۹۸۴، مأموریت یافتیم که سفارت امریکا در جده را منفجر کنیم و چون موفق نشدیم مأموریت ربودن هواپیمای سعودی به ما داده شد. وی افزود که امیدوارم که دادگاه اسلامی و مقامات جمهوری اسلامی طوری عمل نکنند که پشتیبان ظالم باشند و این موضوع را از تمام جوانب بررسی کنند. (۳)

نماینده دادستان تهران در مورد متهم ردیف ۲ (محمد الماس) گفت که این متهم قبل از انجام عمل ربودن هواپیما نادم شده، پس جرم کاملاً انجام نشده است. وکیل متهم ردیف ۲ در دفاع از وی گفت که جرم موکل من سیاسی نیست و بی تقصیر است. موکل من مرتکب جرم شده اما نادم است. وی در دستگیری متهم ردیف ۱ عامل مؤثری بوده است. متهم ردیف ۲ (محمد الماس) نیز در آخرین دفاع خود گفت که من با انداختن پتو بر روی سعید (متهم ردیف ۱) عمل بسیار مهمی انجام دادم و باعث نجات مسافران و خدمه هواپیما شدم. اگر این کار را نمی کردم حوادث بسیار وخیمی رخ می داد.

ص: ۲۸۶

۱- به نوشته روزنامه صهیونیستی جروزالم پست، اسحاق شامیر وزیر خارجه اسرائیل روز چهارشنبه (روز بعد از اعدام کوهن) با اشاره به قتل حیم کوهن حلاله گفت: «ما اجازه نخواهیم داد که از یهودیان در هر کجا که باشند به عنوان گروگان استفاده شود، چراکه آنان مسئول سیاست های اسرائیل نیستند و ما هرگز با کسی که جرئت کند به چنین سلاح خطرناکی متوسل شود، مذاکره نخواهیم کرد. مع ذلک اسرائیل هم خود را برای حفاظت از یهودیان در خارج از اسرائیل به کار خواهد برد.» (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۲، ۶/۱۰/۱۳۶۴، به نقل از خبرگزاری فرانسه، ۵/۱۰/۱۳۶۴)

۲- ۳۳. روزنامه کیهان، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۳- ۳۴. روزنامه کیهان، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۹.

پس از اظهارات دادستان و وکلا و متهمان، رئیس دادگاه با اعلام کفایت تحقیقات و ختم رسیدگی، اعلام کرد که دادگاه پس از کسب نظر مشاور، رأی صادر خواهد کرد.^(۱)

بخشی از گزارش خبرگزاری فرانسه نیز در این باره چنین است: «دو هواپیماربا که تبعه یمن جنوبی هستند، یک هواپیمای مسافربری سعودی را که از لندن عازم ریاض بود در ۵ نوامبر ۱۹۸۴ (۱۴ آبان ۱۳۶۳) با ۱۷ مسافر و ۱۴ خدمه ربودند. این هواپیماربابی به گفته یکی از آنان به دلایل سیاسی و به گفته دیگری به خاطر پول صورت گرفته است. طبق اظهارات رسمی تهران، پس از ۸ ساعت اضطراب، هواپیماربايان توسط مأموران امنیتی ایران خلع سلاح شدند. ولی براساس شواهد جمع آوری شده در محل، پس از حل ماجرا، با دخالت مسافران و خدمه هواپیما خلع سلاح شده اند.» خبرگزاری فرانسه افزوده است: «آقای میرحسین موسوی نخست وزیر ایران، در آن زمان عمل این دو هواپیماربا را شدیداً محکوم و تأکید کرد که جمهوری اسلامی با هرگونه هواپیماربابی مخالف است.»^(۲)

۱

هادی عزیزمرادی سرهنگ فراری سابق ارتش ایران، در ترکیه به قتل رسید. به گفته رادیو بی بی سی، وی هنگام خروج از خانه اش واقع در یک بلوک آپارتمانی در استانبول مورد اصابت گلوله هایی قرار گرفت که گردن و شانه او را هدف قرار داد. در بیانیه ای که گروه "نهضت مقاومت ملی ایران" به رهبری شاپور بختیار منتشر کرده است از مرادی به عنوان افسر وفادار و برجسته شاخه نظامی نهضت یاد شده و آمده است که وی در داخل ایران چند مأموریت علیه جمهوری اسلامی انجام داده است.^(۳)

به گفته رادیو اسرائیل، روزنامه های ترکیه نیز در این باره نوشته اند که سرهنگ هادی عزیزمرادی که مخالفان رژیم آیت الله خمینی را در استانبول سازماندهی می کرد، به نحو اسرارآمیزی توسط افراد ناشناس ترور شد.^(۴) سه ماه پیش نیز یک سرهنگ دیگر ارتش ایران به نام بهروز شاهرودی در استانبول به نحو اسرارآمیز ترور شد و نهضت مقاومت ملی ایران در پاریس اعلام کرد که مقتول از اعضای فعال آن سازمان بوده است.^(۵)

ص: ۲۸۷

۱- ۳۵. روزنامه اطلاعات، ۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲ و ۱۹.

۲- ۳۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۰، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳۶.

۳- ۳۷. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیو های بیگانه، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸، رادیو بی بی سی، ۳/۱۰/۱۳۶۴.

۴- دو روز بعد از این قتل، محمدعلی عدالتی - که به نوشته روزنامه ترجمان (چاپ ترکیه) یکی از مخالفان حکومت ایران و دوست صمیمی عزیزمرادی بوده است - به خبرنگار این روزنامه گفته است که سازمان اطلاعاتی ایران در این مسئله دست داشته است. وی افزود ایران مرکز تروریسم جهانی است و خمینی و محافل نزدیک به وی به ۲۰۰۰ تروریست آموزش دیده کمک مادی و تسلیحاتی می کنند. عدالتی در این مصاحبه گفته است که عزیزمرادی در میان ایرانیان خارج از کشور شخصیت بزرگی محسوب می شد، مشاور نظامی شاپور بختیار بود و اردوگاه های مخالفان حکومت ایران در دوی و کویت تحت مسئولیت او قرار داشت. عدالتی افزوده است که به نظر من، این قتل توسط دو سرگرد ایرانی به اسامی سیروس صفدریان و بهروز شهیدی - که از اعضای سازمان اطلاعاتی نظامی ایران بوده و در تابستان گذشته با ادعای اینکه از ایران فرار کرده و به استانبول آمده بودند - طرح ریزی شده است. (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۲، ۶/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۶ - ۲۵)

۵- ۳۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۰، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

گفتنی است که سرهنگ عزیزمرادی تا قبل از کودتای نوژه فرمانده تیپ ۱ لشکر ۹۲ زرهی اهواز بود و تا ۲۰ تیر ۱۳۵۹ در این سمت باقی بود و از آخرین وضعیت نیروها، امکانات و موقعیت مرز ایران و عراق اطلاعات لازم را جمع آوری کرد. در پی کشف کودتا او که از مهره های اصلی کودتا و رهبری شاخه کودتا در خوزستان بود، با قایق از اروند عبور کرد و به عراق گریخت. (۱)

ص: ۲۸۸

۱- ۳۹. مهدی انصاری و همکاران، خرمشهر در جنگ طولانی، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، چاپ چهارم، ۱۳۹۰، ص ۱۴۴.

قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیاء(ص) سپاه) از ساعت ۱۰:۵۵ تا ۲۳:۵۵ امروز جلسات متعددی در محل پایگاه منتظران شهادت (گلف اهواز) برگزار کرد. در این جلسات بحث‌ها و موضوع‌های مختلفی درباره جنگ، عملیات بزرگ آتی در منطقه فاو، عملیات در جبهه شمال غرب، پشتیبانی و تدارکات عملیات و مشکلات آن و کمبود بودجه و مشکلات برخی یگان‌ها مطرح شد. جواد زمان زاده راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مرکزی سپاه، علاوه بر ضبط صدای حاضران در این جلسات، مطالب و نکات اصلی آن را نیز در دفترچه مخصوص ثبت وقایع جنگ یادداشت کرده است که گزارش این جلسات با استفاده از این دفترچه درج می‌شود.

مهم‌ترین بحث جلسات امروز، موضوع پشتیبانی عملیات است. (۱) از جمله موضوع‌های پشتیبانی، تهیه و ساخت شناورهای سنگین موسوم به طارق برای انتقال تجهیزات سنگین به غرب اروندرود و منطقه درگیری و نیز ساخت شناورهایی برای سوار کردن توپ‌های سنگین روی آن است. در این باره فروزنده و خانی توضیح دادند که از ۱۰ فروند شناور طارق حدود ۸۰ درصد آماده شده و تا حدود ۲۰ روز دیگر به طور کامل آماده می‌شود و همچنین ساخت ۱۰ فروند دیگر نیز تصویب شده است. خانی افزود که انتقال هر یک از این شناورها به اهواز یک هفته طول می‌کشد. وی گفت برای توپ‌های ۱۳۰ و ۱۵۵ میلی‌متری نیز شناور ساخته ایم. خانی مهم‌ترین مشکل برای ساخت تجهیزات مورد نیاز را نداشتن پول و مشکلات مالی اعلام کرد. (۲)

موضوع دیگر تعمیرات موتورهای قایق‌ها بود که فروزنده گفت این کار به دولت واگذار شده و مجری آن بنیاد مستضعفان است که قرار شده روزانه ۳۰ موتور قایق تعمیر کند. وی با

ص: ۲۸۹

۱- در این جلسه محسن رضایی، علی شمخانی، رحیم صفوی، سیدعلی حسینی تاش، سیدمهدی مبلغ، محمد فروزنده، حسن شفیع زاده، خانی و کریمی حضور داشتند.

۲- ۱. سند شماره ۱۱۰۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیاء(ص) (جواد زمان زاده)، ۳/۱۰/۱۳۶۴ تا ۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۴۹ - ۵۱.

بیان اینکه شش هزار موتور قایق نیاز به تعمیر و تأمین قطعه دارد، افزود که واحد تدارکات و وزارت سپاه پاسداران به واگذاری این کار به بنیاد معترض اند. (۱)

در جلسه بعدی نیز موضوع تدارکات و پشتیبانی ادامه یافت. (۲) اکبر غمخوار از مسئولان پشتیبانی و تدارکات سپاه پاسداران گفت که باتوجه به برآوردهای کلی، با آقای رفیق دوست (وزیر سپاه پاسداران) از نظر موتور بنزینی شناورها به نتیجه خوبی رسیده ایم و مشکلی نداریم و قرار است که ۲۵ درصد از شناورهای تهیه شده را به لشکرها بدهیم. موتورهای گازوئیلی نیز آماده حمل شده و تا سه روز دیگر می رسد. در مورد انتقال وسایل سنگین، مشکل ما سطحه های پی.ام.پی است که به دلیل نداشتن مسئول مشخص، هنوز به ما داده نشده است. در ادامه، محسن رضایی تأکید می کند که در این عملیات ما باید ۱۰۰ تا ۲۰۰ شناور حمل وسایل و تجهیزات سنگین داشته باشیم و در اولین مرحله حداقل ۵۰ دستگاه سنگین (لودر، بلدوزر، تانک...) را به غرب اروندرود منتقل کنیم.

غمخوار در ادامه بیان وضعیت پشتیبانی، کمبود بودجه را از مشکلات اساسی برشمرد و گفت سه ماه است به یگانها بودجه دفاعی داده نشده است و مجتمع شهید کلاهدوز به دلیل نرسیدن پول به حالت نیمه تعطیل درآمده و کار شناورسازی آن مختل شده است و گفته اند شناورهای ۲۵ فوتی را چهار ماه دیگر می دهند. وی افزود که کمبود بودجه، خرید و تهیه امکانات مورد نیاز از جمله بیل مکانیکی، لباس غواصی، تجهیزات پدافند شیمیایی، قطعات زرهی و... را مشکل کرده است و ساخت فرش باتلاق نیز به همین علت شروع نشده است. وی اضافه کرد هر چند گفته شده که بودجه برای ما آزاد شده ولی معلوم نیست تا چند روز دیگر به دست ما برسد.

وی در مورد وضعیت مهمات گفت که ۷۵ درصد مهمات را به منطقه آورده ایم و توزیع آن به یگانها شروع شده است و به علت حجم زیاد، انتقال مهمات فعلاً متوقف شده است. وی افزود که مهمات مینی کاتیوشا، مهمات سلاح ۵/۱۴ میلی متری و مهمات موشک تاو تأمین شده و قرار است به منطقه منتقل شود.

از سوی دیگر، وقتی غمخوار از دشواری حمل و نقل حجم بسیار زیاد امکاناتی که باید به منطقه عملیاتی منتقل شود، ابراز نگرانی می کند؛ محسن رضایی می گوید که باید از قبل انتقال می دادید؛ از همین الان شروع کنید. وی همچنین تأکید کرد که برای انتقال تجهیزات سنگین از اروندرود، چند پل سنگین دوبه ای باید راه اندازی شود. لباس غواصی باید دو هزار دست خریداری شود. مشکل کمبود کمپرسی باید حل شود. محسن رضایی افزود که مشکلات و کمبودها هر چند وقت باید به دولت و آقای هاشمی گزارش داده شود. (۳)

ص: ۲۹۰

۱- ۲. همان، صص ۵۵ - ۵۳.

۲- در این جلسه محسن رضایی، سیدرحیم صفوی، سیدعلی حسینی تاش، ابراهیم سنجقی و اکبر غمخوار حضور داشتند.

۳- ۳. همان، صص ۵۵ - ۵۳ و ۶۳ - ۵۷.

قائم مقام فرمانده کل سپاه پاسداران (علی شمخانی) قرار است برای طرح مسائل جنگ و نیازهای عملیات به دیدار فرمانده عالی جنگ (آقای هاشمی) برود؛ شامگاه امروز در جلسه ای با حضور محسن رضایی، علی شمخانی، رحیم صفوی و ابراهیم سنجقی درباره بخشی از موضوع هایی که در این دیدار باید مطرح شود، بحث شد؛ مهم ترین آنها چنین است:

۱. چون از زمان مأمور شدن واحدهای توپخانه تا آماده شدن آنها برای عملیات حدود یک ماه طول می کشد، در مأموریت واحدهای توپخانه از ارتش به سپاه پاسداران تسریع شود.

۲. در تأمین نیازهای اصلی عملیات، به ویژه برای شروع و مرحله اول عملیات از جمله فرش باتلاق، شناور پی.ام.پی، گلوله های دودزا و... تسریع شود.

۳. هیچ کدام از امکانات نیروی هوایی ارتش که برای عملیات درخواست شده، هنوز پای کار نیامده است.

۴. کمبود بودجه موجب اختلال در خرید ابزار و وسایل مورد نیاز شده است.

۵. اقدامات آماده سازی و تردد در منطقه عملیاتی تشدید شده است و تأخیر در انتقال مردم بومی از منطقه عملیاتی موجب افزایش هشیاری دشمن خواهد شد.

۶. باتوجه به وضعیت جریان آب اروندرود و جزرومد آن، اجرای عملیات در منطقه فاو از ساعت ۲۲ به بعد امکان پذیر است. (۱)

مشکلات لشکر ۸ نجف از جنبه نیرو و پشتیبانی و مدیریت، مسائل لشکر ۲۷ محمد رسول الله (ص) و ضرورت تلاش برای حل مشکلات فرماندهی و مدیریت چند یگان دیگر، موضوعات دیگری بود که در جلسات امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران مطرح گردید.

در جلسه بررسی مشکلات لشکر ۸ نجف، (۲) فرماندهان گردان های این لشکر با ابراز نگرانی از محدود بودن پشتیبانی لشکر از جنبه نیرو و امکانات به سه شهر نجف آباد، لنجان و خمینی شهر - که سبب مشکلاتی از جمله کمبود کادر فرماندهی در رده های مختلف گردان، گروهان و دسته شده است - افزایش شهرهای پشتیبانی کننده این لشکر را ضروری اعلام کردند. همچنین از واگذاری مأموریت های سنگین و متعدد به این لشکر گلایه کرده و بر ضرورت آگاهی فرماندهان گردان ها از مأموریت عملیاتی خود در زمانی که فرصت کافی برای

ص: ۲۹۱

۴-۱. همان، صص ۶۵ - ۶۴.

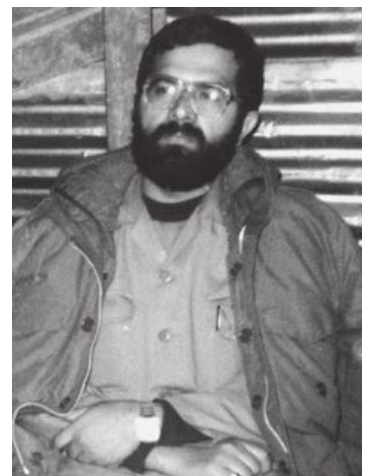
۲- در این جلسه محسن رضایی، سیدرحیم صفوی، سیدمهدی مبلغ و از لشکر ۸ نجف، اکبر اعتصامی (فرمانده گردان چهارده معصوم)، مصطفی نصر (فرمانده گردان انبیا)، نعمت الله گردانی (فرمانده گردان حضرت رسول (ص))، صنعت کار (فرمانده یگان دریایی) حضور داشتند.

توجیه و آشنایی آنان به منطقه و مانور عملیات باشد، تأکید می کردند. فرماندهان گردان ها همچنین درخواست می کردند که در مورد طرح های عملیاتی و ضعف ها و قوت های عملیات ها از آنان نظرخواهی و با آنان مشورت شود. (۱)

بعد از جلسه مذکور، در ادامه بررسی مشکلات لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) در دو روز گذشته و تصمیم هایی که برای رفع آن گرفته شد، فرمانده لشکر ۲۷ در گفت و گویی با فرمانده کل سپاه گفت که تصمیم گرفته است برای کاهش مشکلات (احتمالاً در سطح فرماندهان گردان ها)، افراد رده پایین تری را که توان مدیریت دارند، به کار گیرد. محسن رضایی نیز به وی تأکید کرد که علاوه از برادر نوری، دو سه نفر دیگر را برای همکاری پیدا کند و برای پیشبرد کارها هم رفتاری قوی و محکم اتخاذ کند، اگر کسی هم رفت، برود. (۲)

۱

تصویر

مصطفی ایزدی فرمانده سپاه شمال، طرحی عملیاتی را برای جبهه شمالی پیشنهاد کرد.

آماده سازی مناطق عملیاتی شمال غرب و پیشنهاد اجرای عملیات محدود در این جبهه از جمله موضوع های مطرح شده در آخرین جلسه امروز بود. (۳) در این جلسه مقرر شد که برای آماده سازی منطقه عمومی سلیمانیه عراق و زمینه سازی اجرای عملیات در حلبچه، سیدصادق و دیگر مناطق مناسب برای عملیات، اقدامات مهندسی آغاز شود.

همچنین اقداماتی که برای شناسایی نقاط مختلف جبهه شمال غرب از جمله سومار، نوسود، دزلی، تونل در حال انجام است، شرح داده شد. مصطفی ایزدی فرمانده قرارگاه نجف نیز با ارائه یک طرح عملیاتی مبنی بر عملیات روی یال های ارتفاعات پنج قله، قلاده شاطر و پروینه؛ پیشنهاد کرد هم زمان با اجرای عملیات بزرگ در جبهه جنوب، عملیات محدودی با به کارگیری دو تیپ در این نقاط جبهه شمالی به اجرا درآید. (۴)

ص: ۲۹۲

۱- ۵. همان، صص ۴۶ - ۴۲.

۲- ۶. همان، ص ۴۷.

۳- در این جلسه محسن رضایی، سیدرحیم صفوی، مصطفی ایزدی (فرمانده قرارگاه نجف)، نورعلی شوشتری، عزیز جعفری، ابراهیم سنجقی، احمد وحیدی، سیدعلی حسینی تاش، غلامرضا صالحی، محمدباقر ذوالقدر و اکبر غمخوار حضور داشتند.

فرمانده قرارگاه خاتم الانبیای(ص) سپاه پاسداران امروز با ارسال چهار نامه جداگانه برای فرماندهان مناطق سپاه پاسداران با اشاره به گردهمایی مشترک فرماندهان مناطق، نواحی و یگان های سپاه پاسداران، توافق ها و تعهدهای مناطق را برای تأمین نیروهای کادر و رزمنده هر یگان جهت اجرا به فرماندهان مناطق ابلاغ کرد.

در ابلاغیه محسن رضایی به فرماندهی منطقه یک ثارالله(ع) آمده است: «۱. استعداد سازمانی تیپ سیدالشهدا(ع) ۵ گردان و ۳ گردان احتیاط است که درزمینه کادر گردان ها، ۴ معاون گردان، ۹ فرمانده گروهان، ۲۰ معاون گروهان، ۳۵ مسئول دسته نیاز دارد که تیپ نماینده ای به همراه لیست ارائه شده به قرارگاه خاتم جهت آزادسازی نیروها به منطقه اعزام خواهد نمود و منطقه ملزم به آزادسازی این نیروهاست. ۲. درزمینه تأمین پاسدار متخصص جهت تیپ سیدالشهدا(ع)، تیپ لیست نیروهای شناسایی شده را به منطقه ارائه و پس از تأیید منطقه آزاد و اعزام شوند. ۳. در اسرع وقت ۶۰۰ نفر نیروی بسیجی جهت تکمیل گردان های تیپ سیدالشهدا(ع) اعزام شوند. بدیهی است که نیروها باید کلاً رزمی باشند. ۴. جهت تأمین کادر یا احتیاط لشکر ۲۷ حضرت رسول، نماینده این لشکر به همراه لیست نیروهای پیشنهادی به منطقه معرفی و نیروهای شناسایی شده آزاد و به لشکر اعزام گردد؛ تا ۲۵۰ نفر توافق شده است. ۵. به منظور تأمین نیروی بسیجی گردان های احتیاط لشکر ۲۷، منطقه در اسرع وقت اقدام نماید. ۶. کسری کادر عملیاتی توپخانه خاتم ۲۰ نفر با همکاری معاونت گروه شناسایی و اعزام شوند. ۷. لیست مورد نظر یگان مهندسی صاحب الزمان(عج) در حد توان منطقه آزادسازی شود (۶۴ نفر). ۸. کلیه موارد فوق حداکثر تا ۱۵/۱۰/۱۳۶۴ توسط منطقه انجام پذیرد.»(۱)

ابلاغیه فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیای(ص) سپاه به فرماندهی منطقه ۲ نجف چنین است: «پیرو سمینار فرماندهان مناطق و نواحی و فرماندهان یگان ها، توافقات و تعهدات آن منطقه جهت اجرا ابلاغ می گردد: ۱. حداکثر تا ۱۵/۱۰/۱۳۶۴، ناحیه گیلان ۳۰۰ نفر پاسدار و ۲ گردان بسیج در اختیار لشکر مهندسی امام علی(ع) قرار دهد و این تعداد به طور ثابت در لشکر مهندسی تعویض گردند. ۲. حداکثر تا ۱۵/۱۰/۱۳۶۴ ناحیه گیلان ۶۰ نفر از پاسداران تیپ مسلم بن عقیل(ع) را تعویض نماید و ۲۰۰ پاسدار تیپ نبی اکرم(ص) را تأمین نماید. ۳. حداکثر تا ۲۰ روز دیگر آذربایجان شرقی نیروهای پاسدار گروه توپخانه را به ۱۰۰ نفر برساند. ۴. طبق توافق ناحیه همدان و تیپ انصارالحسین(ع) دو گردان بسیج با کادر پاسدار به تیپ اعزام شود. ۵. ناحیه باختران در اسرع وقت ۳۰۰ نفر پاسدار تیپ نبی اکرم(ص) را تعویض نماید. ۶. ناحیه زنجان ۲ گردان احتیاط با کادر اعزام نماید. به کارگیری این دو گردان به عهده فرماندهی قرارگاه خواهد بود.»(۲)

ابلاغیه فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیای(ص) سپاه به فرماندهی منطقه کربلا چنین است: «پیرو سمینار مشترک فرماندهان مناطق، نواحی و یگان ها، توافقات و تعهدات آن منطقه جهت اجرا

ص: ۲۹۳

۱- ۸. سند شماره ۴۰۷۷۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیای(ص) سپاه به فرماندهی منطقه یک ثارالله(ع)، ۴/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۹. سند شماره ۱۱۷۳۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیای(ص) سپاه به فرماندهی منطقه ۲ نجف، ۴/۱۰/۱۳۶۴.

ابلاغ می گردد: ۱. حداکثر تا ۱۳۶۴/۱۰/۱۰ نواحی قم و اراک تا ۱۲۵ نفر پاسدار به لشکر مهندسی قدر اعزام نمایند؛ ناحیه قم ۱۰۰ نفر و ناحیه اراک ۲۵ نفر را تأمین نمایند. ۲. ناحیه اصفهان کسری طرح نوبه ای خود را تا سقف تعیین شده (۷۰۰ نفر) حداکثر تا ۱۳۶۴/۱۰/۱۵ تأمین نماید. ... ۳. ناحیه خوزستان نیروهای طرح مالک اشتر را (تا ۳۰۰ نفر) جهت تأمین کادر نیروی زمینی پذیرش نماید. ... ۴. ناحیه خوزستان نیروهای مأمور از سپاه را لغو مأموریت نماید و نیروهای مأمور از پایگاه ها را به ستاد ناحیه جزء طرح نوبه بعدی در نظر گرفته و اعزام نماید. نیروهای داوطلب کادر ستاد ناحیه برای مأموریت حداقل ۲ الی ۳ ماهه می توانند به لشکر ولی عصر (عج) اعزام گردند. ۵. ناحیه اراک ضمن تأمین کسری طرح نوبه ای لشکر علی بن ابی طالب (ع) به همراه ناحیه ویژه قم نسبت به تأمین ۳۰۰ نفر نیروی کادر در حد مسئولیت در گردان ها در اولویت اول از نیروهای نوبه دوم و اولویت دوم نیروهای کادر بسیجی مورد وثوق لشکرها را اعزام نمایند. (۱)

ابلاغیه فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیای (ص) سپاه به فرماندهی منطقه نوح چنین است: «پیرو سمنار فرماندهان مناطق، نواحی و یگان ها، توافقات و تعهدات آن منطقه جهت اجرا ابلاغ می گردد: ۱. طرح نوبه ای تا سقف توافق شده به طور کامل تعویض گردد و از نیروهای داوطلب و نیروهای مالک اشتر تا سقف ۳۳۵ نفر نیروی کادر جهت لشکر ثارالله (ع) تأمین گردد (سهیمه نواحی هرمزگان، بندرعباس، سیستان و بلوچستان به تفکیک ابلاغ خواهد شد). ... ۲. نیروهای طرح نوبه ای دوم و تعویضی ناحیه هرمزگان به طور کامل به لشکر ثارالله (ع) اعزام شوند. ۳. کل نیروهای طرح مالک اشتر مورد نیاز تیپ الغدیر اعزام شوند و جهت تأمین نیروی بسیجی تیپ در اعزام تکمیلی حتماً نیروی بسیجی کادر به تیپ اعزام شود. ۴. نیروهای پاسدار اعزامی اخیر از ناحیه یاسوج به لشکر ۲۵ کربلا اعزام گردید، لازم است به نسبت آن باتوجه به ابلاغ منطقه نوح از نیروهای کادر بسیجی و یا داوطلبین پاسدار به تیپ مهندسی الهادی اعزام گردند. ۵. ناحیه فارس درمورد لشکر ۱۹ فجر باتوجه به تعویض نوبه ای اخیر ملزم است به میزان ۴۱۰ نفر نیروی کادر اعم از نیروهای داوطلب و کادرهای شناسایی شده و مورد وثوق لشکر تأمین نماید. ۶. درمورد تیپ المهدی (عج) نیز ناحیه فارس ملزم به تعویض نوبه ای دوم و تکمیل سقف نوبه ای و رفع نیاز نیروی کادر، خاصه یگان های احتیاط به شیوه بند ۵ می باشد. (۲)

۱

در پی فعالیت های گسترده واحدهای مهندسی جهاد سازندگی و سپاه پاسداران و دیگر اقدامات آماده سازی در منطقه هورالهویزه، این تصور در حکومت عراق ایجاد شده که عملیات بزرگ آتی ایران در این منطقه خواهد بود. با بروز این تصور، ارتش عراق علاوه بر بمباران های گسترده مناطق عملیاتی و مراکز اقتصادی، فعالیت های بسیاری برای افزایش موانع و ایجاد استحکامات در منطقه هورالهویزه انجام داده و همواره پیگیر آمادگی نیروهایش در این منطقه و دیگر نقاط جبهه جنوبی است.

ص: ۲۹۴

- ۱- ۱۰. سند شماره ۱۱۷۳۰۸ از فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیای (ص) سپاه به فرماندهی منطقه کربلا، ۱۳۶۴/۱۰/۴.
- ۲- ۱۱. سند شماره ۳۲۲۰۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیای سپاه به فرماندهی منطقه نوح (ع)، ۱۳۶۴/۱۰/۴.

عزت ابراهیم نایب‌رئیس شورای فرماندهی حزب بعث عراق ادعا کرد که ۸۵ هزار از مردم عراق به ایجاد موانع در خط مقدم مشغول‌اند.

از جمله اقدامات مهم حکومت عراق در این زمینه، مأموریت یافتن عزت ابراهیم نایب رئیس شورای فرماندهی حزب بعث از طرف صدام برای بررسی مناطق استقرار سپاه‌های چهارم (از جزابه تا چنگوله) و ششم (منطقه هور) ارتش عراق در جبهه جنوبی و ارزیابی میزان آمادگی آنهاست. وی که در نیمه اول آذرماه ۱۳۶۴ از این مناطق بازدید کرده است، در پیامی خطاب به صدام - که امروز از رادیو صوت الجماهیر پخش شد و بیشتر جنبه تبلیغاتی و تشجیع نیروهای ارتش و مردم عراق را دارد - از آمادگی ارتش عراق خبر می‌دهد. در این پیام آمده است: «خوشحالم که بهترین درووها و خالص‌ترین محبت‌های بیش از ۸۵ هزار تن از مردم استان‌های جنوب و فرات اوسط که در ایجاد موانع خط مقدم جبهه فعالیت دارند را تقدیم شما نمایم. این عده در ۲۳ نوامبر (۲ آذر ۱۳۶۴) در جبهه حضور یافتند و در تاریخ ۲۴ نوامبر در استان بصره و میسان حضورشان تکمیل گردید. ... این مردم که به قوت بازوهای خود و فرزندان‌شان چشم دوخته‌اند به پیروزی حتمی ایمان دارند. ای رهبر ملتی که شما آن را رهبری می‌کنید با روزگار مقابله نموده و تمام توطئه‌هایی که از سوی فارس‌های شرور علیه این کشور - که طلوعه‌عروب است - تدارک دیده شده را خنثی نموده است. ... طبق تکلیفی که به من محول نمودید در جاهای تعیین شده حضور یافتم و دیدم که مردم بصره و میسان برای انجام این وظیفه از من سبقت گرفته‌اند. ... شعار آنها این بود که ما اهل هور هستیم چه کسی جرئت دارد که به آنجا برسد. ... به پشت جبهه برگشتم و با مسئولین حزبی و اتحادیه‌های کشاورزی و کارگری جنوب و فرات اوسط و همچنین فرماندهان سپاه‌های چهارم و ششم تشکیل جلسه دادم و طرح‌های لازم را بررسی نمودیم. ...

به محض اینکه دستور شما رسید من شاهد بودم که چگونه مردم بصره و میسان با اشتیاق به سوی جبهه‌ها شتافتند و بر همدیگر برای انجام کارها سبقت می‌گرفتند، زیرا که درخواست رهبر بود. ... زنان و مردان سالمند، بستگان شهدا، کشاورزان، کارگران و دانشجویانی را دیدم که همه آنها مصمم و مشتاق برای انجام هرچه سریع‌تر این وظیفه میهنی محوله بودند. ... در برخی از بخش‌های عملیاتی فاصله آنها با دشمن تنها ۳۷۵ متر بود و در حین کار تعدادی شهید و صدها تن زخمی شدند که خون آنها با خون‌های برادرانشان در نیروهای مسلح و آب‌های هور آمیخته شد.» (۱)

ص: ۲۹۵

ادعای حمله به یک هدف بزرگ دریایی، تجاوز به حریم هوایی مهاباد و استقرار سکوهاى پرتاب موشک در فاو از جمله فعالیت های امروز ارتش عراق است.

ارتش عراق با انتشار اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۶۳ اعلام کرد هواپیماهای عراقی برای از بین بردن تکیه گاه های حکومت ایران و از بین بردن منابع درآمدی آن در ساعت ۱۵ امروز ضربه مؤثری به یک هدف بزرگ دریایی در نزدیکی سواحل دریایی ایران زده و سالم به کشورشان بازگشته اند. (۱)

تنها خبری که درباره حملات هوایی امروز در خلیج فارس از منابع خودی در دست است، گزارش نیروی دریایی ارتش به آقای هاشمی در مورد اصابت یک موشک به نفتکش کویتی به نام کاظمه (۲) است. (۳)

از سوی دیگر، به نوشته نشریه گزارش روزانه وزارت اطلاعات، هواپیماهای رژیم عراق امروز به حریم هوایی مهاباد تجاوز کردند که با اجرای آتش پدافند هوایی مستقر در منطقه گریختند. (۴)

گزارش های دیدبانی نیز حاکی است که ارتش عراق دو سکوی پرتاب موشک دوربرد در منطقه فاو مستقر کرده است. (۵)

امروز یکی از شدیدترین حملات گروه ها در منطقه کردستان، در اطراف سقز به وقوع پیوست و در چند نقطه دیگر نیز درگیری هایی رخ داد.

شهربانی جمهوری اسلامی ایران گزارش داد که امروز عده ای از افراد گروه کومه له با استفاده از سلاح های نیمه سنگین (آر.پی.جی ۷ و خمپاره انداز) به پایگاه ژاندارمری مستقر در روستای جوشن از توابع سقز حمله کردند. در این حمله ۱۱ نفر از نیروهای ژاندارمری از جمله افسر مسئول پایگاه شهید و ۸ تن دیگر مجروح شدند. در این هجوم تعدادی از افراد کومه له نیز زخمی یا کشته شدند. (۶)

نشریه گزارش نیز در این باره نوشته است که ظاهراً افراد کومه له بدون درگیری وارد پایگاه ژاندارمری جوشن شده اند و احتمالاً با استفاده از افراد نفوذی خود دست به این کار زده اند و البته زمان هجوم یعنی اوایل صبح و مه آلود بودن هوا در غافلگیر شدن نیروهای ژاندارمری بی تأثیر نبوده است. به نوشته این نشریه علاوه بر شهادت ۱۱ نیروی ژاندارمری و جراحت ۸ تن از آنان، گروه کومه له ۱۰ نفر را هم به اسارت برده است. (۷)

ص: ۲۹۶

۱- ۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۱، ۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱، بخش عربی رادیو صوت الجماهیر، ۴/۱۰/۱۳۶۴.

۲- مطبوعات کویت حمله به نفتکش کاظمه را به ایران نسبت دادند. برای اطلاع بیشتر به روزشمار ۵/۱۰/۱۳۶۴ رجوع کنید.

۳- ۱۴. اکبر هاشمی رفسنجانی، امید و دلواپسی (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۴)، به اهتمام سارا لاهوتی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ دوم، ۱۳۸۷، ص ۳۶۳.

۴- ۱۵. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۰، ۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

- ۵-۱۶. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۸۱، ۱۳۶۴/۱۱/۱۵، ص ۶.
- ۶-۱۷. روابط عمومی فرماندهی کل، سپاه بولتن گزارش روز، شماره ۹۳، ۱۳۶۴/۱۰/۷، ص ۵، کردستان، ۱۳۶۴/۱۰/۴.
- ۷-۱۸. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۷، ۱۳۶۴/۱۰/۲۰، ص ۷۳.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از سمنان: «سرهنگ سهرابی فرمانده کل ژاندارمری جمهوری اسلامی در جمع فرماندهان پاسگاه های ژاندارمری استان سمنان گفت در جریان یک عملیات که روز چهارشنبه (۴/۱۰/۱۳۶۴) توسط نیروهای ژاندارمری در منطقه کردستان و در مقابله با نیروهای ملحد گروهک ها صورت گرفت ۱۴ تن از جان برکفان ژاندارمری به درجه رفیع شهادت نایل آمده و ۱۰ نفر دیگر نیز مجروح شدند. (۱) وی افزود: این عملیات ادامه دارد و به منظور سرکوب کامل مزدوران استکبار جهانی دستور تقویت نیروهای خودی در این منطقه صادر شده است.» (۲)

قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) گزارش داد که ۴ سرباز ژاندارمری در نزدیکی شهر بوکان به دست افراد حزب دمکرات اسیر شدند. (۳) همچنین در درگیری امروز نیروهای ژاندارمری با افراد گروه خبات در منطقه بانه از نیروهای ژاندارمری یک تن مجروح گردید و یک تن اسیر شد. (۴)

از سوی دیگر، افرادی از یگان حزب الله که امروز برای گشت به روستای کیور از توابع بانه رفته بودند با افراد حزب دمکرات درگیر شدند که در این درگیری از افراد حزب دمکرات حداقل ۳ تن کشته شدند. (۵)

۱

امروز گزارش هایی از جنایت های اخیر حکومت عراق در مناطق کردنشین این کشور منتشر شد.

به نوشته شماره امروز روزنامه اطلاعات، دهکده لیناوا در نزدیکی شهر دهوک واقع در شمال عراق به وسیله ارتش صدام حسین با خاک یکسان شده و جمعی از اهالی آن شهید شده اند. واحد مرکزی خبر به نقل از یک منبع نزدیک به انقلابیون مسلمان کرد عراقی گزارش داد که حملات نیروهای عراقی به لیناوا و باخرنیوا با انواع سلاح های سنگین و پشتیبانی چندین هلیکوپتر انجام شده است. این حمله که با مقاومت مردمی روبه رو شده است، پس از به آتش کشیده شدن ۳۰ دهکده و وارد آوردن تلفات سنگین به عقب نشینی نظامیان عراقی انجامید. (۶)

در این گزارش آمده است که ۱۵۰ نیروی عراقی با ۱۲ زره پوش، ۴ هلیکوپتر و چندین توپ سنگین و موشک انداز کاتیوشا به محل استقرار انقلابیون مسلمان کرد در حوالی دهکده های لیناوا، باخرنیوا، شینگگی و اله کینا یورش بردند که این بار در برخورد با مردم مسلمان منطقه و نیروهای مبارز کرد، متحمل تلفات سنگین شدند. گزارش ها حاکی است که در این درگیری ها تعدادی وسایل و ادوات نظامی به دست انقلابیون مسلمان کرد افتاد و ده ها نفر از نیروهای بعثی از جمله دو افسر و چندین نفر درجه دار کشته شدند. (۷)

ص: ۲۹۷

۱- سرهنگ سهرابی این سخنان را روز پنجشنبه (۵/۱۰/۱۳۶۴) بیان کرد.

۲- ۱۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۲، ۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۱، سمنان - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۲۰. سند شماره ۰۱۱۳۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) به فرماندهی کل سپاه، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱، ۷/۱۰/۱۳۶۴.

۴- ۲۱. سند شماره ۰۱۱۳۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) به فرماندهی کل سپاه، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۸، بانه، ۴/۱۰/۱۳۶۴.

۵-۲۲. سند شماره ۰۱۱۳۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۲، بانه، ۴/۱۰/۱۳۶۴.

۶-۲۳. روزنامه اطلاعات، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۷-۲۴. همان.

گروه های دیگری از نیروهای رزمی و تخصصی داوطلب و نیز کمک های مردمی از نقاط مختلف کشور، امروز عازم مناطق عملیاتی شدند.

امروز گروهی از کارکنان فنی شرکت واحد اتوبوسرانی تهران و حومه و کاروان کمک های اهدایی مردم تهران از جمله حمام صحرائی، تراکتور، مواد غذایی، انواع وسایل سنگرسازی عازم جبهه ها شد. همچنین تعداد ۲۱۰۰ تن از رزمندگان آموزش دیده و درحال آموزش سمنان و حدود ۳۰۰ کامیون حامل هدایای مردم این شهر و ۱۵۰۰ رزمنده و نیروی تخصصی و ۱۰۵ کامیون و وانت، ۳ مینی بوس خاور و نیشان اهدایی مردم شهرهای شاهرود، بسطام و روستاهای تابعه و ۶۰۰ رزمنده در کاروان راهیان کربلای شهرستان دامغان و ۱۸ کامیون کمک های مردمی این شهرستان عازم مناطق عملیاتی شدند. (۱)

همچنین بیش از ۵۰ دانشجوی مرکز تربیت معلم شهید باهنر اراک، ۵۰ دانش آموز هنرستان های شهرستان های اراک، قم و محلات، ۴۵۰ تن از دانشجویان و استادان مراکز تربیت معلم استان اصفهان، گروهی از دانشجویان مراکز تربیت معلم لاهیجان و رودسر، گروهی از دانشجویان مراکز تربیت معلم آذربایجان غربی و بیش از ۱۰۰ تن از دانشجویان تربیت معلم شهید مدرس سنندج و یک گردان از نیروهای رزمی و ۲ گروهان مستقل نیروی تخصصی از بسیج شهرهای استان اصفهان (درچه، سمیرم، گلپایگان، زرین شهر، مبارکه، شاهین شهر، خمینی شهر، کاشان، زازران، فلاورجان، اردستان و داران عازم جبهه ها شدند. (۲)

از استان مازندران نیز ۸ هزار رزمنده داوطلب و بیش از ۷۰۰ دستگاه کامیون و کامیونت حامل هدایای مردمی این استان و همچنین ۴۰۰ تن نیروی داوطلب از استان ایلام و عده ای از نیروهای رزمنده و اعزام مجدد شهرستان کردکوی عازم مناطق عملیاتی شدند. (۳)

تصویر

امروز کاروان های متعدد کمک های مردمی عازم مناطق عملیاتی شدند.

علاوه بر این، کاروانی متشکل از خانواده های معظم شهیدان، اسیران، مفقودان و جانبازان انقلاب اسلامی از استان بوشهر برای دیدار با رزمندگان سلحشور و نیز کاروانی ۱۵۰ نفره از خانواده های شهیدان، مفقودان و اسیران استان سیستان و بلوچستان برای بازدید از جبهه های نبرد صبح امروز در میان بدرقه امت مسلمان شهرستان زاهدان عازم جبهه های نبرد شدند. (۴)

ص: ۲۹۸

۱- ۲۵. روزنامه اطلاعات، ۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

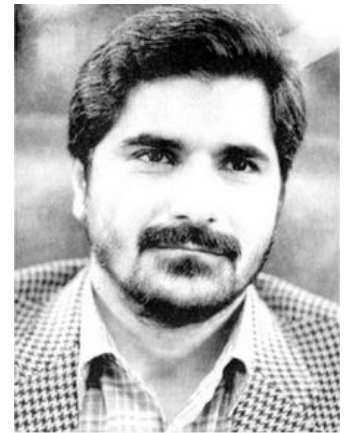
۲- ۲۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴؛ و - روزنامه اطلاعات ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸؛ و - روزنامه اطلاعات، ۵/۱۰/۱۳۶۴،

ص ۱۸.

۳-۲۷. روزنامه اطلاعات، ۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴.

۴-۲۸. روزنامه اطلاعات، ۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

دکتر محمد فرهادی وزیر آموزش عالی
خواستار استفاده از اندیشه علمی و تخصصی
دانشگاه‌ها در جنگ شد.

دکتر فرهادی وزیر فرهنگ و آموزش عالی کشورمان خواستار بهره‌گیری از اندیشه علمی و تخصصی دانشگاه‌ها در جبهه‌های جنگ شد.

وی امروز در اجتماع مسئولان و جمعی از دانشجویان دانشگاه تهران با اشاره به سخنان امام خمینی درباره اهمیت دانشگاه گفت: به لطف الهی حاکمیت نظام جمهوری اسلامی در جهان تثبیت شده و رسالت مهم دانشگاهیان تثبیت حاکمیت علمی مسلمانان در جهان است. وی با اشاره به اینکه دنیا تشنه توسعه دانش بشری با زیربنای توحیدی است و ما باید در این راه تلاش کنیم، افزود که تعهد و تخصص باید در کنار هم رشد کنند.

دکتر فرهادی همچنین با اشاره به رشد علم و تکنولوژی در جهان امروز گفت: «بباید از فکر و اندیشه دانشگاهیان برای پیروزی در جنگ به عنوان پشتوانه علمی و تخصصی استفاده کنیم و آن را در اختیار دست اندرکاران جنگ و رزمندگان اسلامی قرار دهیم». وی در پایان گفت: «در سرلوحه برنامه‌های وزارت فرهنگ و آموزش عالی هماهنگی کامل با شورای عالی انقلاب فرهنگی و توجه به مسائل جنگ و ارتباط با جبهه‌ها از نظر علمی، فنی و تخصصی قرار دارد.» (۱)

سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران که برای دیدار با آیت الله منتظری، آیت الله گلپایگانی و آیت الله مشکینی و اعضای جامعه مدرسین حوزه علمیه به قم سفر کرده است، با اشاره به اعزام کاروان‌های راهیان کربلا از سراسر کشور به سوی جبهه‌ها گفت: در سراسر جبهه‌های نبرد، تلاش و فعالیت برای تداوم عملیات تا کسب پیروزی نهایی ادامه دارد. وی شمار رزمندگان را بسیار مطلوب خواند و افزود که از جنبه کیفی نیز به دلیل اینکه رزمندگان همگی مسلح به سلاح ایمان و تعلیمات پیشرفته هستند، ما مطمئن هستیم با عنایت ایزد منان برتری و توفیق چشمگیری نسبت به دشمن کفرپیشه داریم. سرهنگ شیرازی گفت: رزمندگان اسلامی برای اجرای نبرد مقدس خود در آمادگی کامل به سر می‌برند. (۲)

۱- ۲۹. همان، ص ۲.

۲- ۳۰. روزنامه اطلاعات، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

صدام بار دیگر آمادگی عراق را برای خاتمه جنگ از طریق مذاکره اعلام کرد. وزیر خارجه مصر نیز اظهار امیدواری کرد که تلاش‌ها در این زمینه موفقیت‌آمیز باشد. عراق برای مقابله با حمله آتی ایران اعلام آمادگی کرد.

به گزارش خبرگزاری یوگسلاوی، صدام حسین امروز در دیدار وزیر کشور یوگسلاوی، بار دیگر آمادگی عراق را برای پایان دادن به جنگ با ایران از طریق مذاکرات صلح آمیز تکرار کرد. وزیر کشور یوگسلاوی نیز اظهار امیدواری کرد که جنبش عدم تعهد بتواند به پایان دادن به جنگ ایران و عراق کمک کند. (۱)

از سوی دیگر، نوری اسماعیل معاون وزیر خارجه عراق که از قاهره دیدن می‌کند، امروز با وزیر خارجه مصر دیدار و پیام طارق عزیز را تسلیم وی کرد. به گفته رادیو قاهره، دکتر عصمت عبدالمجید پس از این ملاقات گفت: «این پیام مربوط به تحولات اخیر جنگ ایران و عراق و موضع عراق در قبال این تحولات و همچنین روابط میان دو کشور بوده است.» وی اظهار امیدواری کرد که تلاش‌های انجام شده برای خاتمه دادن به جنگ با موفقیت توأم باشد. در این ملاقات معاون وزارت خارجه عراق گفت: «عراق حمله تازه ایران را پیش‌بینی کرده و کمافی‌السابق آماده است این حمله را دفع و تارومار کند.» (۲)

جنبش عدم تعهد و سازمان کنفرانس اسلامی تلاش‌های جدیدی را برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق شروع می‌کنند. این تلاش‌ها در حالی قرار است آغاز شود که از یک سو وزیر خارجه مالزی از شرایط ایران برای خاتمه جنگ ابراز نارضایتی می‌کند و از سوی دیگر شواهد حاکی از نزدیک بودن عملیات گسترده ایران است.

رادیو مسقط گزارش داد: «وزیر امور خارجه هند از اواسط ماه آینده میلادی (اواخر دی ماه) از کویت، تهران و چند کشور منطقه دیدن خواهد کرد تا کوشش‌های کشورش و جنبش عدم تعهد برای پایان یافتن جنگ و آخرین تحولات مربوط به این جنگ را بررسی کند.» خبرگزاری جمهوری اسلامی با نقل این خبر یادآوری کرده است که جنبش عدم تعهد از جمله مجامعی است که تلاش‌هایی را برای خاتمه جنگ سامان داده است، لکن به دلیل نداشتن موضعی صریح در مورد تجاوز، هیئت‌های اعزامی این جنبش نتوانسته‌اند به راه حل اصولی دست یابند. (۳)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری قطر از جده: «وزیر امور خارجه کشورهای اسلامی ۱۶ دی ماه در رباط ملاقات می‌کنند و یک راه حل جدید برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق را مورد بحث

ص: ۳۰۰

۱ - ۳۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۸۱، ۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲، بغداد - خبرگزاری یوگسلاوی، ۴/۱۰/۱۳۶۴.

۲ - ۳۲. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۵/۱۰/۱۳۶۴، صص ۵ و ۶، رادیو قاهره، ۴/۱۰/۱۳۶۴.

۳ - ۳۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۸۱، ۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

و بررسی قرار خواهند داد. به نوشته روزنامه سعودی عکاظ این راه حل که به وسیله چند کشور عرب و مسلمان تهیه شده شامل راه حل های پیشنهادی برای پایان دادن به جنگ و شروع مذاکرات بین بغداد و تهران با کمک های کشورهای مسلمان و عربی برای جبران خسارت های جنگ می باشد. روزنامه مذکور افزود پس از انتشار گزارش هایی مبنی بر اینکه ایران قصد دارد یک هیئت عالی رتبه از وزارت امور خارجه خود را به این کنفرانس اعزام کند، کوشش هایی به منظور قانع کردن این کشور جهت اعزام وزیر امور خارجه خود به این کنفرانس در جریان است.»^(۱)

اما وزیر امور خارجه مالزی که به تلاش های صلح خوش بین نمی باشد^(۲) امروز گفت: «مالزی احساس می کند کمیته صلح سازمان کنفرانس اسلامی به آنچه که به هنگام تشکیل آن در سال ۱۹۸۱ برای کمک به پایان دادن به جنگ ایران و عراق برای این سازمان مقرر شده بود، دست نیافته است. وی ضمن ابراز ناامیدی مالزی از مواضع ایران که پیش از آنکه کمیته صلح اسلامی مذاکراتش را با این کشور آغاز کند سه شرط بر سر راه آن قرار داده است، گفت: ما نهایت کوشش خود را برای پایان دادن به جنگ به کار برده ایم. قرار بود دکتر مهاتیر محمد نخست وزیر مالزی، هیئت نمایندگی کمیته صلح اسلامی را جهت گفت و گو در تهران در ۱۵ دسامبر (۲۴ آذر) سرپرستی کند، ولی پس از تعیین شرایطی از سوی ایران، این دیدار به ناچار به تأخیر افتاد. ایران اعلام کرده بود قبل از اینکه این گفت و گوها صورت بگیرد، کمیته صلح اسلامی باید اول متجاوز را مشخص کند، خسارات جبران گردد و یک محکمه برای حل مسئله اختلافات مرزی تشکیل شود.»^(۳)

این تلاش های مکرر، بار دیگر در موقعیتی مطرح می شود که رسانه های خارجی تقریباً همه روزه خبر از حمله آتی ایران می دهند. نشریه رویدادها در این باره نوشته است: «آنچه که هم اکنون به نظر می رسد این است که غرب و کشورهای منطقه به دنبال عدم شرایط مساعد جهت فشار و نیز انتظار عملیات آتی جمهوری اسلامی، در پی درگیر کردن ایران به مذاکرات پیچیده و طولانی و در نهایت همکاری هرچه بیشتر با شورای همکاری خلیج فارس بوده و از طرفی نیز با پیگیری روش دیپلماسی از جمله طرح های صلح و تماس های مستقیم مقامات کشورهای مختلف، مترصد ممانعت از تحقق یک عملیات پیروز که می تواند ایران را از قدرت بیشتری در به دست آوردن امتیازات بنیادی برخوردار سازد، می باشند.»^(۴)

ص: ۳۰۱

۱- ۳۴. همان، ص ۵، جده - خبرگزاری قطر، ۴/۱۰/۱۳۶۴.

۲- احمد ریاض الدین وزیر خارجه مالزی، روز ۵/۱۰/۱۳۶۴ در دیدار عبدالله فاضل عباس وزیر امور مذهبی عراق با وی، ضمن ابراز نگرانی از جنگ ایران و عراق، گفت که مالزی جنگ ایران و عراق را برای تمامی مسلمانان جهان و برای دو کشور در حال جنگ بیهوده و مضر می داند. (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۲، ۶/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲ و ۳، خبرگزاری فرانسه، ۵/۱۰/۱۳۶۴)

۳- ۳۵. همان، ص ۳، کوالامپور - خبرگزاری مالزی، ۴/۱۰/۱۳۶۴.

۴- ۳۶. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۶، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳ - ۲.

نماینده دبیرکل سازمان ملل در میانجیگری میان ایران و عراق، گفت که نابودی خارک هم ایران را به زانو در نمی آورد.

تصویر

اولاف پالمه نخست‌وزیر سوئد و نماینده دبیرکل سازمان ملل برای مذاکره با ایران و عراق، گفت حتی نابودی خارک هم نمی‌تواند ایرانی‌ها را به زانو در آورد.

اولاف پالمه نخست‌وزیر سوئد و نماینده دبیرکل سازمان ملل برای مذاکره با ایران و عراق، اخیراً در سخنانی درباره حملات هوایی عراق به جزیره خارک، ضمن رد نظر برخی از سیاستمداران که معتقدند با از بین رفتن جزیره خارک، ایران به پای میز مذاکره خواهد نشست، گفت که این تصور نادرستی است، زیرا ایران به رغم حملات شدید و مکرر نیروی هوایی عراق به این جزیره، توانسته است که کنترل خود را بر این جزیره کماکان حفظ کند. وی افزود که حتی نابودی خارک هم نمی‌تواند ایرانی‌ها را به زانو در آورد.

در این زمینه روزنامه اکسپرس نوشته است که اولاف پالمه پس از دیدار و مذاکره با دبیرکل سازمان ملل و نمایندگان جمهوری اسلامی ایران و رژیم عراق در این سازمان، گفته است که دو کشور همچنان اعتماد خود را به وی در اجرای مأموریت‌هایی که سازمان ملل به او محول می‌کند از دست نداده‌اند. اکسپرس افزوده است که با وجود حملات عراق به خارک، ایران نفت خود را همچون گذشته به فروش می‌رساند. ایران هنوز هم با قدرت قادر به ادامه جنگ بوده و عراق در این زمینه موفقیتی حاصل نکرده است. (۱)

چگونگی اجرای سریع پروژه ایجاد تنوع در مراکز صادرات نفت تشریح شد.

یکی از مسئولان وزارت جهاد سازندگی در تشریح اظهارات نخست‌وزیر مبنی بر اجرای ۴۵ روزه طرح ایجاد تنوع در مراکز صدور نفت ایران گفت: «این طرح، احداث مسیر خط لوله انتقال نفت در یکی از مناطق جنوبی کشور بود که باتوجه به تلاش‌های خصمانه عراق و تهدیدات هوایی دشمن در مورد جزیره خارک، ضرورت و اهمیت آن مطرح گردید و به واسطه فوری و حساس بودن مسئله، اجرای طرح به مزایده بین‌المللی گذاشته شد که چند مؤسسه

خارجی با شرکت در مزایده، پیشنهادهای مختلفی را برای اجرای طرح مطرح کردند و خواستار چند میلیارد دلار حق العمل و بیش از یک سال وقت شدند، اما جهاد سازندگی تقبل نمود که با هزینه و وقتی به مراتب کمتر، این پروژه را اجرا نماید.»

وی اهمیت کار جهاد را در سازماندهی مناسب امکانات و بسیج فوری نیروهای متخصص و امکانات تجهیز کارگاه از ۷ استان کشور توأم با تعهد ایمانی و تخصص نیروهای حزب الله اعلام کرد و افزود: «در اجرای این طرح حدود ۴۰۰ تن از نیروهای مهندس، تکنیسین راه ساز از جهاد هفت استان شرکت داشتند که در چند اکیپ مجزا ولی با فرماندهی واحد در هر شبانه روز ۲۲ ساعت کار و تلاش کردند.»

قابل ذکر است که اجرای این طرح نیاز به تخصص های عالی داشت و اجرای آن در زمان کوتاه کمتر از ۴۵ روز و در شرایط سخت کاری و در مسیر کوهستانی و پر تپه و ماهور با سنگ های سخت آهکی، توان اجرایی و قدرت اداره و سازماندهی نیروهای حزب الله را در انجام دادن کارهای بزرگ به خوبی نشان می دهد.

تصویر

بوشهر، بندر طاهری - پاییز ۱۳۶۴. جهاد سازندگی با بسیج جهادگران متخصص خود و کار و تلاش شبانه روزی، ۴۵ روزه جاده بندر جم - بندر طاهری را ساختند تا با توجه به تشدید بمباران خارک، زمینه صدور نفت از پایانه ای دیگر فراهم شود.

این مسئول وزارت جهاد در خاتمه اعلام کرد که جهاد سازندگی آمادگی دارد به یاری خدا اجرای طرح کامل احداث خطوط نفتی سراسری در جنوب ایران را به انجام برساند. (۱)

ص: ۳۰۳

فرستاده ویژه واتیکان که به درخواست ایران در رأس هیئتی برای انجام دادن مراسم سال جدید برای اسیران مسیحی به تهران آمده است، امروز با معاون وزیر امور خارجه دیدار کرد و همچنین به اردوگاه کهریزک رفت. وی هنگام بازگشت در بغداد توقف خواهد کرد.

محمدجواد لاریجانی معاون وزیر خارجه در دیدار با کاردینال اچه گاری یکی از مصائب کنونی جهان را وجود نیروهای ملحد و خطر بی ایمانی دانست و گفت که سران امریکا باوجود اظهار دینداری، در عمل کارشان ریشه کن کردن دین و ایمان است و مارکسیسم و کمونیسم نیز با ریشه تفکرات مذهبی در ستیزند و این وظیفه معتقدان به خدا است که در مقابل تهاجمات و سلطه قدرت های شرق و غرب به پا خیزند و این حرف اصلی انقلاب ماست و به همین دلیل شرق و غرب از هیچ کوششی جهت از پای درآوردن انقلاب ما کوتاهی نکرده و به حمایت روزافزون خود از عراق می افزایند. وی افزود: از آنجا که حضرت مسیح (ع) حامی محرومین و مظلومین جهان بوده، توقع این است که در هر جا که ظلم وجود دارد، مسیحیان نیز طرف دار مظلوم باشند.

کاردینال اچه گاری ضمن تأیید این مطالب، گفت: از آنجا که همه به خدای واحد اعتقاد داریم، طبیعتاً تأکید ما هم بر همان اهداف شماسست و بجاست ارتباطات در جهت حفظ و تقویت دیدگاه های مشترک ادامه داشته باشد. (۱)

فرستاده واتیکان امروز از اردوگاه اسیران عراقی در بخش کهریزک در نزدیک تهران دیدار کرد. به گزارش خبرگزاری فرانسه، نماینده پاپ در نطقی برای ۳۰۰۰ اسیر، پیام صلح آمیز نیز قرائت کرد و سپس با زندانیان کاتولیک در مسجدی در اردوگاه گرد هم آمدند. خبرگزاری فرانسه افزود: «این کاردینال فرانسوی الاصل حامل پیامی از جانب پاپ برای [آیت الله] خامنه ای رئیس جمهور بوده است.»

کاردینال اچه گاری قرار است فردا در مراسم دعایی که برای زندانیان عراقی در یکی از کلیساهای پایتخت برگزار می شود، شرکت کند. این هیئت روز جمعه از تهران به رم بازمی گردد و سر راه در بغداد توقف کوتاهی خواهد داشت. (۲)

مصطفی تیناز تی تیز وزیر مشاور در امور اقتصادی ترکیه امروز در رأس هیئتی اقتصادی وارد تهران شد. این هیئت شامل ۳۷ تن از کارکنان بخش دولتی و ۱۲۰ تن از بخش خصوصی است. وزیر صنایع سنگین و جمع دیگری از مقامات ایران از این هیئت استقبال کردند و اولین دور مذاکرات در همان روز اول آغاز گردید. آقای تی تیز در تهران روابط گسترده اقتصادی دو کشور را نمونه خوبی از همکاری میان ممالک اسلامی خواند و با اشاره به اشتراک های دینی و فرهنگی دو کشور، به نمایندگی از دولت ترکیه برای گسترش روابط دو کشور در زمینه های اقتصادی، تجاری، فنی و صنعتی اعلام آمادگی کرد. (۳)

از سوی دیگر، خبرگزاری رویتر از آنکارا گزارش داد که تیناز تی تیز پیش از ترک آنکارا به خبرنگاران گفته است: احتمال هیچ گونه تغییر چشمگیری در میزان نفتی که ترکیه از ایران

۱- ۳۹. روزنامه اطلاعات، ۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۴۰. روزنامه اطلاعات، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۳- ۴۱. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۷۶/۳، ۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

خریداری می کند نمی رود. وی افزود که دولت ترکیه امیدوار است معاملاتش را با ایران تا سطح سه میلیارد دلار در سال افزایش دهد. به گزارش رویتر، ترکیه در سه ماه اول سال جاری حدود ۶/۴ میلیون تن نفت از ایران خریده است.^(۱)

۱

کره شمالی از ایران خواستار دریافت سریع نفت شد و برای تهیه برنج مورد نیاز ایران به صورت واسطه از تایلند، پاکستان و اروگوئه با قیمتی زیر قیمت خرید فعلی ایران اعلام آمادگی کرد.

کره شمالی گفته که اگر ایران نفت خود را با تخفیف یک دلار برای هر بشکه عرضه کند، این کشور همه کالاهای ویژه مورد نظر جمهوری اسلامی ایران را به صورت واسطه تهیه و تحویل خواهد داد. برخی دیگر از خریداران نفت ایران از جمله ترکیه نیز خواستار دریافت نفت از ایران با شش درصد تخفیف شده اند.^(۲)

۲

وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران در نامه ای به وزارت خارجه سریلانکا ضمن اعتراض به حمله دو تروریست عراقی به خودرو دیپلمات های ایران، خواستار تعقیب مسببان این حمله شد.

یونایتدپرس نیز از کلمبو گزارش داد: «یک پلیس که در محل حادثه حضور داشته است گواهی داده که دو مرد عراقی بدون هیچ سابقه قبلی به سوی اتومبیل مقامات ایرانی شلیک کرده اند.» روزنامه کیهان ضمن اعلام این خبر افزوده است: «رسانه های خارجی پیش از این گزارش هایی درباره فعالیت تروریستی اتباع عراق در کشورهای مختلف انتشار داده اند و تاکنون عده زیادی از دیپلمات های عراقی مقیم کشورهای عربی آسیایی به لحاظ فعالیت های مداخله گرانه و نظامی اخراج شده اند.»^(۳)

۳

فرماندهی نظامی "سازمان آزادی بخش فلسطین" مسئولیت انفجار بمبی را در نزدیکی نیروگاه برق مادرا در سرزمین های اشغالی فلسطین به عهده گرفت. خبرگزاری فلسطینی "وفا" به نقل از سخنگوی فرماندهی نظامی سازمان آزادی بخش فلسطین تأیید کرد که کماندوهای فلسطینی صبح امروز موفق شدند بسته های حاوی مواد منفجره را با قدرت انفجار بسیار در نزدیکی این نیروگاه کار بگذارند. این سخنگو افزود که این انفجار چندین کشته و مجروح برجای گذاشته است و کماندوها نیز موفق شده اند از محل انفجار بدون هیچ گونه برخوردی دور شوند.

رادیو اسرائیل تلفات این انفجار را یک کشته و سه مجروح اعلام کرد.

به گزارش یونایتدپرس، امروز انفجار دیگری در یکی از خیابان های اصلی آفولا (از سرزمین های اشغالی فلسطین) ایجاد شد که به گفته مقامات اسرائیلی، این حادثه که بر اثر انفجار یک بمب ساعتی روی داده است تلفات یا خسارتی در بر نداشته است. پلیس در پی انفجار مزبور ۶۰ تن از اعراب ساکن کرانه باختری رود اردن را تحت بازجویی قرار داده است.^(۴)

ص: ۳۰۵

۲-۴۳. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۵، ۴/۱۰/۱۳۶۴.

۳-۴۴. روزنامه کیهان، ۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۴-۴۵. روزنامه اطلاعات، ۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰، تل آویو - یونایتدپرس.

فرمانده کل سپاه پاسداران امروز طی سه نامه جداگانه به فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) درخواست کرد که تسلیحات و مهمات مورد نیاز سپاه پاسداران برای اجرای مأموریت های واگذار شده، از طریق نیروی زمینی ارتش، ژاندارمری و شهربانی تأمین شود. نامه اول چنین است:

تصویر

«با اهداء سلام و تحیات، خواهشمند است با توجه به کمبودهایی که در جهت انجام مأموریت های واگذار شده وجود دارد، دستور فرمایید در اسرع وقت توسط نزاجا به واحد تدارکات و لجستیک سپاه (برادر احمدپور) واگذار گردد.»

در ادامه نامه فهرست ۴۰ قلم انواع مهمات، شامل مهمات مینی کاتیوشا، انواع خمپاره انداز، تفنگ ۸۲ و ۱۰۶ میلی متری، فشنگ ۵/۱۴ و ۲۳ میلی متری، انواع ماسوره ها، خرج گود، مین ضد نفر و ضدتانک، انواع نارنجک، موشک سه‌سند ۳ و ساکر آن، فیتله ضد آب، چاشنی الکتریکی، اوراق پخش کن و فشنگ اعلام خبر نام برده شده و در پایان آمده است: «خداوند بر طول عمر و سلامتی امام عزیز و یاران صدیقش بیفزاید.» (۱)

دو نامه دیگر نیز به همین سبک نگاشته شده است. در نامه دوم از فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) درخواست شده که به ژاندارمری

ص: ۳۰۷

۱- ۱. سند شماره ۴۳۹۸۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه پاسداران به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۵/۱۰/۱۳۶۴.

جمهوری اسلامی ایران دستور دهد که ۳۰۰ قبضه نارنجک انداز ۴۰ میلی متری و ۳۰۰۰ گلوله آن و نیز ۳۰۰ قبضه مسلسل یوزی به واحد تدارکات و لجستیک سپاه پاسداران واگذار کند. در نامه سوم هم درخواست شده که به شهربانی جمهوری اسلامی دستور داده شود که ۳۰۰ قبضه مسلسل یوزی و ۲۰۰۰ عدد نارنجک به واحد تدارکات و لجستیک سپاه پاسداران واگذار کند. (۱)

۱

یکی از نیروهای جیش الشعبی ارتش عراق که به نیروهای سپاه پاسداران پناهنده شده، اطلاعاتی درباره تجهیزات نیروهای عراقی مستقر در منطقه فاو داده است. واحد اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه در گزارشی از اظهارات شاکر محمد پناهنده عراقی آورده است: به گفته این پناهنده عراقی، ارتش عراق با نصب یک نورافکن قوی - که ۳ خدمه دارد - در خط مقدم روی خاکریز جنوب اروند، قادر است تا حدود ۳ کیلومتر را با نوری خیره کننده روشن کند و مانع دید نیروهای شناسایی یا نیروهای حمله کننده شود. به گفته شاکر محمد، ارتش عراق در حدفاصل جاده بصره - فاو و اروندرود (محدوده منطقه سیبه تا فداغیه) نفربرهای زرهی چرخ دار به فاصله پانصد متر از یکدیگر و نیز تانک ها و نفربرهای زرهی زنجیردار به تعداد حدود ۲۰۰ دستگاه در این فاصله مستقر کرده است.

این پناهنده عراقی گفته است که یک برج دیدبانی بسیار بزرگ در منطقه فداغیه بین اروندرود و جاده فاو - بصره به صورت تپه خاکی به ارتفاع حدود ۳۰ متر به نام برج دید بانی فائد احداث شده که روی آن سنگری با گونی های خاک و بسیار محکم ایجاد شده است و امکان تردد خودرو تا سنگر برج وجود دارد. این برج دارای پله هایی (از نوع گونی شن) برای صعود به سنگر دید بانی می باشد. (۲)

۲

تصویر

محمد سعیدی کیا وزیر راه و ترابری

امروز یک گردهمایی با حضور محمد سعیدی کیا وزیر راه و ترابری و مسئولان این وزارتخانه با هدف افزایش پشتیبانی ها و حضور این وزارتخانه در جنگ، در اهواز تشکیل شد. فرمانده کل سپاه با حضور در این همایش طی سخنانی ضمن تشکر از حاضران و تشکر از افزایش حضور دولت در جنگ به بیان نکاتی درباره جنگ، هدف از تحمیل جنگ به ایران، نقش مقاومت مردم در شکست دشمن، اهمیت اقدامات مهندسی و راه سازی در جنگ و ضرورت افزایش این اقدامات پرداخت.

محسن رضایی سخنانش را چنین آغاز کرد: «بسم الله الرحمن الرحيم. الحمد لله رب العالمين. جای بسیار خوشبختی است که برادران عزیز دولت را می بینیم که یکی پس از دیگری به جمع رزمندگان اسلام اضافه می شوند و امکانات کشور را با

۱- ۲. سند شماره ۴۳۹۸۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه پاسداران به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)،
۵/۱۰/۱۳۶۴؛ و- سند شماره ۴۴۱۴۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه پاسداران به فرماندهی قرارگاه خاتم
الانبیا(ص)، ۵/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۳. سند شماره ۱۱۳۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه خاتم به قرارگاه نوح، ۵/۱۰/۱۳۶۴.

توانایی بیشتر از گذشته در خدمت جنگ قرار می دهند. اگرچه رزمندگان اسلام مدت های زیادی چشم انتظار چنین حرکاتی در کشور بودند، اما باز هم جای شکر دارد که برادران عزیز مثل وزارت راه و آموزش و پرورش علاوه بر پشتیبانی های غیرمستقیمی که وزارتخانه های دیگر هم انجام می دهند، پیشتاز مشارکت در امر جنگ به صورت مستقیم شدند. به تعبیری یک عضو جنگ و قرارگاه خاتم شدند.»

فرمانده کل سپاه افزود: «هدف اصلی دشمنان ما از ایجاد جنگ تحمیلی این بود که با یک حرکات ضربتی جلو اعلان موجودیت، تثبیت انقلاب و معرفی ما را به دنیا بگیرند. برای جلوگیری کردن از اعلان موجودیت، احتیاج به یک حرکت ضربتی و یک مشت آهنین بود. به همین دلیل رژیم عراق را که سالیان سال درزمینه مسائل نظامی مجهز شده بود، علیه ما به کار گرفتند. ... اما ژنرال ها و نظامی های عراق می دانستند که اگر بخواهند به ما حمله کنند، نمی بایستی امریکا به ما قطعه یدکی هواپیما بدهد که در آن واحد ۴۰۰ فروند هواپیما بالای سر بغداد ظاهر بشود. عراقی ها بایستی از این مطلب مطمئن می شدند و بعد به کشور ما حمله می کردند. ... هرکسی که ابتدایی ترین مسائل سیاسی را بداند کاملاً مثل روز روشن است که عراقی ها تضمین قابل اطمینانی گرفتند برای اینکه هیچ امکانات تکنولوژی در طول جنگ به [کشور] ما وارد نخواهد شد. آیا همین یک مورد حکایت از این نمی کند این دو [عراق و امریکا] قبلاً مسائل را باهم توافق کردند و بعد این حمله علیه ما شد؟»

تصویر

فرمانده کل سپاه در همایش مسئولان وزارت راه و ترابری از حضور مسئولان دولت در جبهه‌ها برای پشتیبانی مستقیم و غیرمستقیم از جنگ، تشکر کرد.

به گفته محسن رضایی، هدف اولیه حمله عراق این بود که با یک ضربه قوی، در کوتاه مدت کار ما را تمام کنند. فرمانده کل سپاه در ادامه افزود: با مقاومت مردم و رزمندگان ایران پیشروی دشمن سد شد و سپس با همت آنان مناطق اشغالی از جمله خرمشهر آزاد شد و به این ترتیب دشمن از هدف اصلی اش بازماند. در پی آن دشمن که نتوانسته بود جلو اعلام موجودیت ما را بگیرد، هدف دومی را انتخاب کرد و آن شکستن مقاومت و اراده مردم و مسئولان ما بود که برای این کار راهی طولانی را در پیش گرفتند. سه سال ما را زیر بمباران و موشک باران قرار دادند و در ادامه آخرین تیر ترکش خود، یعنی حمله به خارک را شروع کردند و هم زمان با بمباران های گسترده و تبلیغات وسیع برای راه اندازی تظاهرات مردم علیه جنگ، بسیج عظیمی از خارج با طرح مسئله صلح و اقدام گروه های داخلی در ایجاد جو صلح خواهی، راه افتاد. به این ترتیب دشمن می خواست هم از نظر سیاسی و هم از نظر نظامی به نتیجه ای برسد، اما راه پیمایی بزرگ روز قدس - که حتی مسئولان را هم متعجب کرد - دشمنان را مأیوس کرد، طوری که بلافاصله بمباران ها متوقف شد و از این همه فشار سیاسی و نظامی سه سال گذشته برای شکستن مقاومت ما نتیجه ای نگرفتند.

محسن رضایی درباره افزایش حضور دولت در جنگ و آثار آن گفت: «برگزاری این سمینارها علاوه بر کمک به بعد نظامی جنگ، کمک مؤثری هم به بعد سیاسی جنگ، مخصوصاً در بُعد مقاومت جنگ دارد. این سمینارها به دنیا نشان می دهد که اگر دولت ما تا دیروز به دلیل مشغلات زیاد، کمتر به جنگ می رسید، امروز که پنج سال گذشته است نه تنها فاصله دولت از جنگ زیادتر نشده است، بلکه دولت با تمام امکانات پشت سر جنگ می آید. آنها [بیگانگان] خوب می فهمند که امر بسیج چه اثری دارد. آنها بسیج هیتلر و موسولینی و بسیج های مختلف را دیده اند که یکی دو سال آماده کردند و بعد حمله کردند.» وی افزود که وقتی دنیا این انسجام و وحدت مردم و قوی تر شدن ما را می بیند در شیوه هایش تجدیدنظر می کند و نتیجه می گیرد که باید قدم های دیگری در عقب نشینی بردارد.

موضوع پایانی سخنان فرمانده کل سپاه در گردهمایی مسئولان وزارت راه و ترابری که برای پشتیبانی جنگ به جنوب آمده اند، اهمیت و نقش اقدامات مهندسی و فعالیت های راه سازی در جنگ بود. وی با اشاره به اینکه پایه اصلی جنگ ما بر ابتکار، خلاقیت و به هم ریختن پیش بینی های دشمن استوار شده است به اهمیت مهندسی و راه پرداخت و برای نمونه به ابتکاری که در یکی از محورهای عملیات فتح المبین با شکافتن کوه و ایجاد راه جدید و عبور دادن ۵ گردان نیرو از این شکاف و پیشروی در منطقه ای رملی و رسیدن به قرارگاه دشمن و اسیر کردن فرماندهان عراقی انجام شد، اشاره و تأکید کرد که اگر این جاده کشیده نمی شد دستیابی ما به پیروزی در این عملیات ناممکن بود.

محسن رضایی با بیان اینکه مهندسی در جنگ های مردمی نقشی تعیین کننده دارد، استفاده از جاده های موجود و قابل پیش بینی برای دشمن را موجب شکست اعلام کرد و برای نمونه به دو عملیاتی که در سال اول جنگ در منطقه آبادان در کنار جاده آسفالت اجرا شد و به توقف نیروهای ارتش و از دست دادن ۴۸ تانک انجامید اشاره کرد. وی ابتکار در عملیات بیت المقدس و عبور از کارون را درحالی که پل ثابت و قابل پیش بینی برای دشمن نداشت و ایجاد جاده در همان شب عملیات را مثالی موفق از کار مهندسی برشمرد. وی همچنین بر ضرورت افزایش فعالیت های مهندسی در مناطق متعدد تأکید کرد و آن را ابتکاری برای سردرگم و غافلگیر کردن دشمن برشمرد.

فرمانده کل سپاه علاوه بر تأکید روی اهمیت راه سازی، پل سازی و زدن خاکریزها، در پایان افزود: «ساختن بیمارستان، قرارگاه، پناهگاه و نظیر آن می تواند در پایین آوردن تلفات رزمندگان، در بهبودی سریع مجروحین و در خیلی از مسائل نقش تعیین کننده ای داشته باشد، همان طوری که تاکنون داشته است. به یک تعبیری مهندسی یکی از عوامل مؤثر و تعیین کننده در سرنوشت جنگ است که ان شاء الله بایستی برادرهای عزیز وزارت راه، همان طور که تاکنون این پیشتازی را داشته اند و علاوه بر پشتیبانی های غیرمستقیم، مثل وزارتخانه های دیگر، خودشان عضو جنگ هم بودند، در قرارگاه های خاتم، نجف و کربلا شرکت داشتند و در عملیات ها بودند و ما نهایت تشکر از همه برادرهای عزیز داریم که خدمت کردند و صادقانه برای کشور اسلامی زحمت کشیدند.» (۱)

ص: ۳۱۰

۱-۴. سند شماره ۲۱۲۱۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سخنرانی محسن رضایی در سمینار مسئولان وزارت راه (جبهه جنوب)، ۱۳۶۴/۱۰/۵، نوار شماره ۱۶۹۵۷، راوی: جواد زمان زاده، صص ۱۲ - ۱.

پس از مدت ها بحث و بررسی درباره ساختار و تشکیلات نیروی زمینی سپاه پاسداران - که از شهریور ۱۳۶۴ در پی حکم امام خمینی در مورد تشکیل ۳ نیرو در سپاه پاسداران آغاز شده بود - در روزهای اخیر این بررسی به نتیجه رسید و از جمله مقرر شد که نیروی زمینی سپاه شامل سپاه شمال و سپاه جنوب باشد. در جلسه شامگاه امروز فرماندهان سپاه پاسداران،^(۱) تشکیلات سپاه شمال و یگان های تحت امر آن معرفی شدند. یادداشت های راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در این باره به نقل از سخنان فرمانده کل سپاه در این جلسه چنین است:

«در اجرای حکم امام، قدم اول تشکیل نیروی زمینی و ستاد نیروی زمینی بود. قبل از پایان قدم اول، قدم دوم را در زمینه پایین تر از نیروی زمینی برداشتم و آن تشکیل سپاه شمال و سپاه جنوب نیروی زمینی است. از بعد از فتح المبین و حتی در همان زمان قرارگاه ها، تیپ ها و لشکر ها و نیروی زمینی سپاه وجود داشت. منتها برای برادران ابهاماتی در رابطه با آینده آن بود. حکم حضرت امام که می فرمایند تشکیل بدهید، در رابطه با نیروی زمینی باید تشکیلاتش را درست کنیم. نیروی هوایی را از صفر و نیروی دریایی را به غیر از حدود ۳۰ درصد که هست، بقیه اش را تشکیل بدهیم. این نیروها به همان مقداری که قبلاً روی آنها سرمایه گذاری کرده بودیم، در حال حاضر سازمان و تشکیلات دارد.»

محسن رضایی در ادامه، تشکیلات سپاه شمال را چنین توضیح داد: «سپاه شمال شامل لشکرها و یگان های مناطق شمال شرق، شمال غرب و منطقه مرکزی است که عبارت اند از: لشکر ۲۵ کربلا، لشکر ۵ نصر، تیپ ۲۱ امام رضا(ع)، تیپ ویژه شهدا، لشکر ۳۱ عاشورا، تیپ ۳۲ انصارالحسین(ع) تیپ نبی اکرم(ص)، لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص)، لشکر ۱۰ سیدالشهدا(ع)، تیپ مسلم بن عقیل(ع) و تیپ امیرالمؤمنین(ع). به اضافه یک لشکر مهندسی (لشکر مهندسی امام علی(ع)) و یک تیپ مهندسی (تیپ مهندسی جوادالائمه(ع))، ۳ گروه توپخانه، گردان های اطلاعات عملیات و شناسایی.» وی گفت که هر سپاه یک فرماندهی مهندسی دارد و یک معاونت مهندسی.

فرمانده کل سپاه افزود: «ارتباطات لشکرها (یگان ها) با نواحی مثل سابق است؛ برای اینکه امر بهتر صورت بگیرد ما به فرماندهی دو سپاه شمال و جنوب اختیارات فرماندهی کل را در رابطه با اعمال فرماندهی داده ایم. ... شما (یگان ها) به همان شیوه ای که تاکنون با نواحی ارتباط داشته اید، الآن هم خواهید داشت. تدارکات هم در اختیار خود سپاه ها است.»^(۲)

ص: ۳۱۱

۱- در این جلسه محسن رضایی، سیدرحیم صفوی، عزیز جعفری، مصطفی ایزدی، علی عبداللهی، محمد کوثری، اسماعیل قاآنی، احمد سوداگر، رضا آزادی، فتح الله جعفری، یدالله کلهر، امین شریعتی، نورعلی شوشتری، ابراهیم سنجقی، سیدرضا دستواره و جواد زمان زاده (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) حضور داشتند.

۲- ۵. سند شماره ۱۱۰۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (جواد زمان زاده)، ۳/۱۰/۱۳۶۴ تا ۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۷۷ - ۷۳.

در پی گزارش تبلیغاتی عزت ابراهیم معاون شورای فرماندهی انقلاب عراق (۱) به صدام مبنی بر ایجاد سد دفاعی در برابر ایران در جبهه جنوب، رسانه های خارجی با انعکاس این گزارش می کوشند خطوط دفاعی عراق را نفوذناپذیر و عملیات آتی ایران را ناموفق جلوه دهند.

رادیو بی بی سی در این باره گزارش داد که عزت ابراهیم گفته است ده ها هزار نفر از مردم ۹ ایالت عراق در عملیات بریدن نی ها در باتلاق های نزدیک جبهه و احداث سد و خاکریز در نزدیکی مواضع نیروهای ایران شرکت کرده اند و طول خاکریزهای دفاعی به بیش از ۴۰۰ کیلومتر رسیده است که تا بندر فاو در خلیج فارس ادامه دارد. بی بی سی افزود: «گزارش های رسیده از بغداد و تهران حاکی از آن است که ایران نیروهای خود را در نزدیکی مرز دو کشور متمرکز ساخته است و انتظار می رود که دست به حمله بزنند.» (۲)

خبرگزاری آلمان غربی نیز گزارش داد که عزت ابراهیم اعلام کرده است ۸۵ هزار داوطلب عراقی دیواری به طول ۵۰۰ کیلومتر برای جلوگیری از حمله ایران در هورالهویزه در جنوب عراق تشکیل داده اند. (۳)

روزنامه کویتی السیاسه هم نوشته است: «چهار سپاه عراق در کمربند دفاعی به طول ۵۰۰ کیلومتر در برابر نیم میلیون سرباز ایرانی در جبهه های جنگ بسیج شده اند.» (۴)

روزنامه کویتی القبس نیز با موفق خواندن نتایج دیدار صدام از مسکو، نوشته است: «مجهز ساختن عراق به سلاح های پیشرفته این بار ایران را مجبور می کند قبل از اجرای حمله بارها در مورد نتایج آن فکر کند.» به نوشته القبس، ایران دیگر ناچار است تلاش های صلح را به زور هم که شده قبول کند. (۵)

حمله روز گذشته به نفتکش کویتی کاظمه، امروز به هلیکوپتر ایرانی نسبت داده شد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «به نوشته مطبوعات امروز (پنجشنبه) کویت، بزرگ ترین نفتکش کویت موسوم به کاظمه، بعدازظهر روز گذشته در مقابل سواحل دوبی مورد حمله موشکی قرار گرفت و آسیب دید. روزنامه های کویت این حمله را به جمهوری اسلامی ایران نسبت دادند و نوشتند نفتکش کویتی کاظمه ساعت ۵/۴ بعدازظهر روز چهارشنبه به وقت کویت توسط یک فروند هلیکوپتر که علائم نیروی هوایی ایران را بر بدنه خود داشت

ص: ۳۱۲

۱- این گزارش در روزشمار ۴/۱۰/۱۳۶۴ آمده است.

۲- ۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۷/۱۰/۱۳۶۴، رادیو بی بی سی، ۵/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۲، ۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۴- ۸. همان، ص ۴.

۵- ۹. همان، صص ۳ و ۴.

در منطقه هلول در مقابل سواحل دوبی هدف حمله یک موشک قرار گرفت. بر اثر انفجار این موشک، به قایق های نجات نفتکش زیان هایی وارد آمد. براساس گزارش های منتشره، در این حمله به خدمه نفتکش و محموله نفتی هیچ گونه آسیبی وارد نشده است و نفتکش مذکور جهت بررسی خسارات وارده در یکی از بنادر جنوب خلیج فارس پهلو گرفته است. نفتکش کاظمه در حال حرکت به سوی تنگه هرمز مورد حمله موشکی قرار گرفت.»^(۱)

۱

سفیر جمهوری اسلامی ایران در قطر، امروز با امیر قطر دیدار کرد. برخی رسانه ها دلیل اصلی این دیدار را حمله به نفتکش کویتی در روز گذشته اعلام کردند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در دیدار امروز سفیر ایران با خلیفه بن حمد آل ثانی امیر قطر، وی گفت: روابط ما با ایران نه تنها در گذشته، بلکه حتی قبل از اکتشاف نفت نیز صمیمانه و خوب بوده است. وی افزود: کشور جمهوری اسلامی ایران همسایه ما است و ما نمی توانیم وضعیت جغرافیایی را تغییر دهیم و ما به ایران به عنوان یک دولت برادر مسلمان و همسایه احترام می گذاریم. امیر قطر با بیان اینکه ابرقدرت ها نمی خواهند ما مشکلمان را حل کنیم، گفت: تنها خود ما هستیم که باید مشکلاتمان را حل کنیم.

براساس این گزارش، سفیر جمهوری اسلامی ایران نیز با تأکید بر اینکه سیاست ایران بر حسن هم جواری و توسعه روابط با کشورهای همسایه و مسلمان استوار است، گفت: ابرقدرت ها با تبلیغات مسموم می خواهند که جمهوری اسلامی ایران را یک کشور جنگ طلب و توسعه طلب معرفی نمایند، در صورتی که ما نه تنها قصد دخالت در امور هیچ کشوری را نداریم، بلکه خواهان استقلال و حاکمیت کلیه کشورها و عدم مداخله قدرت های بزرگ در امور داخلی دیگر کشورها می باشیم. وی افزود: ما اعتقاد داریم که کشورهای منطقه باید برای منطقه خود تصمیم بگیرند و تنها نزدیکی و وحدت کشورهای منطقه است که مانع نفوذ ابرقدرت ها در منطقه می شود.^(۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری آلمان از کویت گزارش داد: «حاکم قطر سفیر ایران در دوحه را جهت ادای توضیح در مورد حادثه حمله به یک نفتکش کویتی در آب های ساحلی قطر به اقامتگاه خود فراخواند. این حادثه نگرانی هایی در مورد ازسرگیری حملات ایران به کشتی های تجاری در بخش عربی آب های خلیج (فارس) به وجود آورده است.»^(۳)

ص: ۳۱۳

۱- ۱۰. همان، صص ۲۳ و ۲۴، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۱۱. روزنامه اطلاعات، ۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۳- ۱۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۲، ۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۳، کویت - خبرگزاری آلمان، ۵/۱۰/۱۳۶۴.

برگزاری مراسم سال جدید میلادی برای اسیران عراقی مسیحی

کاردینال روژه اچه گاری فرستاده واتیکان به ایران امروز در مراسم عید کریسمس که در کلیسای آشوری های تهران با حضور ۵۰۰ نفر اسیر مسیحی عراقی برگزار شد، شرکت کرد.^(۱)

اچه گاری همچنین امروز با مشاور فرهنگی رئیس جمهور دیدار و گفت و گو کرد و پیام رهبر کاتولیک های جهان خطاب به رئیس جمهور ایران را تقدیم مشاور فرهنگی رئیس جمهور کرد.^(۲)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس، رسانه های فرانسه سفر اچه گاری به ایران و دیدار وی با مقامات ایران را نشانه بهبود روابط واتیکان و جمهوری اسلامی ایران اعلام کرده اند. تلویزیون فرانسه با نشان دادن گزارشی از این دیدار و اعلام اینکه اچه گاری حامل پیامی از پاپ برای امام خمینی بوده، گفته است: «این نشان می دهد روابط واتیکان و ایران که از سال ۱۹۸۰-۱۳۵۸- به سردی گراییده بود از این پس از حالت تشنج بیرون خواهد آمد.»^(۳)

میتران رئیس جمهور فرانسه در پیامی به رئیس جمهور ایران به مناسبت سال جدید مسیحی، خواستار حل مسائل دو کشور و برقراری روابط دوستانه شد: «جناب آقای خامنه ای ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران! به مناسبت فرارسیدن سال جدید بهترین تبریکات خود را به آن حضرت و ملت ایران تقدیم می داریم. آرزو مندم که این سال جدید حل مسائل مابین دو کشورمان و فشرده تر شدن روابط دوستانه سنتی که دو ملتمان را متحد می نماید در بر داشته باشد.»^(۴)

۲-۱۴. روزنامه اطلاعات، ۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۳-۱۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۲، ۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۴.

۴-۱۶. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۷۵/۳، ۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴.

سازمان جهاد اسلامی آزادی گروگان های فرانسوی را به آزادی متهمان سوء قصد به بختیار و دخالت رئیس جمهوری فرانسه برای حل این بحران مشروط کرد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: آن گونه که خبرگزاری یوگسلاوی از بیروت گزارش می دهد سازمان جهاد اسلامی خواستار دخالت مستقیم فرانسوا میتران رئیس جمهوری فرانسه برای آزادی گروگان های فرانسوی در لبنان شده است.

همچنین بنا به نوشته روزنامه النهار، جهاد اسلامی هشدار داده است که سرنوشت گروگان های فرانسوی به تصمیم میتران بستگی دارد. بنا به این گزارش، جهاد اسلامی خواهان آزادی برخی از اعضای خود یا دیگر بنیادگرایانی است که در ژوئیه ۱۹۸۱ به شکل ناموفق در صدد قتل شاپور بختیار نخست وزیر سابق ایران برآمدند. (۱)

از سوی دیگر، همسر یکی از گروگان های فرانسوی گفت: چرا گروگان ها باید بهای سیاست فرانسه در خاورمیانه را بپردازند؟ وی از دولت پاریس خواسته است تا گذشت های محسوس و مؤثری از خود نشان دهد. دکتر رضا رعد فرستاده دولت فرانسه نیز که با ربایندگان در بیروت دیدار کرده است در بازگشت به پاریس، مأموریت خود را پایان یافته اعلام کرد. (۲)

در پی ورود هیئت اقتصادی ترکیه به ایران به ریاست مصطفی تیناز تی تیز وزیر مشاور در امور اقتصادی ترکیه در شب گذشته، امروز اولین دور مذاکرات سالانه کمیسیون اقتصادی ایران و ترکیه برگزار شد.

مهندس بهزاد نبوی وزیر صنایع سنگین در این باره گفت که کمیسیون اقتصادی دو کشور پنج روز ادامه خواهد داشت و در آن مسائل مربوط به حمل و نقل، صادرات آهن و فولاد، همکاری های اقتصادی و عمرانی، واردات نفت و احداث خط لوله نفت و گاز بررسی خواهد شد. وزیر صنایع سنگین با اشاره به استحکام روابط دو کشور، پیش بینی کرد که ارزش مبادلات تجاری دو کشور تا پایان سال ۱۹۸۵ به ۵/۲ میلیارد دلار برسد. (۳)

وزیر مشاور در امور اقتصادی ترکیه نیز هدف از این مذاکرات را افزایش روابط اقتصادی و تجاری اعلام کرد و گفت دیدار نخست وزیران دو کشور، افزایش روابط اقتصادی و دوستی و برادری دو کشور را نیز در پی خواهد داشت. وی گفت ما خواهان صادرات کالاهای سنتی، گوشت سرد و دستگاه های فنی و نیز صنایع الکترونیک به ایران هستیم و به واردات سیمان و نفت اهمیت می دهیم و در زمینه پیمانکاری و مهندسی و تعمیرات می توانیم با ایران همکاری داشته باشیم.

ص: ۳۱۵

۱- ۱۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۲، ۶/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳۵ و ۳۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۱۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۳، ۷/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۳ و ۱۴، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۱۹. روزنامه کیهان، ۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۲.

براساس پیشنهاد هیئت ایران، فعالیت های اقتصادی دو کشور را پنج گروه اقتصادی و هشت کمیته تجاری بررسی و دنبال خواهند کرد. پنج گروه اقتصادی شامل گروه تجارت، گروه صنعتی، گروه نفت و بانک، گروه حمل و نقل و گروه هماهنگی است. ریاست این گروه ها به ترتیب با آقایان وهابی معاون وزیر بازرگانی، مهرعلیزاده معاون وزیر صنایع سنگین، کاظم پور اردبیلی معاون امور بین المللی وزیر نفت، کرباسیان معاون وزیر راه و ترابری و ارسطو از وزارت امور خارجه خواهد بود.

همچنین در زمینه تجارت و صادرات و واردات غیرنفتی بحث و بررسی شد و هشت گروه برای پیگیری آنها تشکیل گردید.

به این ترتیب پروتکل جدیدی در مورد روابط اقتصادی ایران و ترکیه تهیه خواهد شد که به امضای نخست وزیران دو کشور خواهد رسید. (۱)

۱

اعضای هیئت مشترک جنبش امل و حزب الله لبنان که دو هفته است در تهران به سر می برند امروز با رئیس جمهور و وزیر خارجه ایران دیدار کردند.

به گزارش روابط عمومی ریاست جمهوری در دیدار این هیئت با رئیس جمهور دو تن از اعضای هیئت ضمن طرح توطئه ها و اهداف رژیم اشغالگر قدس در لبنان، بر ضرورت اتحاد و وحدت مسلمانان شیعه و سنی برای مقابله با استکبار جهانی تأکید کردند. سپس رئیس جمهوری اسلامی ایران با اشاره به اینکه مجموعه مواضع سیاسی انسان ها تشکیل دهنده هویت آنان است، گفت: برادران مسلمان شیعه در لبنان بایستی بسیج نیروهای مردمی از طرابلس تا جنوب و ایجاد یک خط محوری مقاومت قوی در درگیری مستقیم با اسرائیل، منفعل نشدن در مقابل دخالت های اجنبی و بیگانه، حفظ هویت اسلامی، عدم گرایش به راه حل های سازش کارانه و قاطعیت و صراحت در اتخاذ مواضع صحیح را اصل قرار دهند.

رئیس جمهوری در ادامه با اشاره به اینکه اجرای هر طرحی در لبنان باید با توجه به حقوق اکثریت مردم مسلمان این کشور باشد، افزود: اگر اتحاد مسلمین در لبنان عملی شود مطمئناً هیچ قدرتی با هیچ طرحی نمی تواند به مقابله با مسلمین در لبنان برخیزد. امروز آن چیزی که می تواند مسلمین را در لبنان و اسلام را در کشورهای عربی سر بلند کند و به آن مکانتی خاص بدهد، صادقانه در مقابل اسرائیل مقاومت کردن است. رئیس جمهور در پایان گفت: مسلمانان لبنان با حفظ وحدت حقیقی - اسلامی خود باید تمام حمله ها را متوجه اسرائیل کنند، زیرا همین حرکات قاطعانه آنان است که پایه های یک حکومت اسلامی در لبنان را پایدار خواهد کرد. (۲)

در دیدار این هیئت با وزیر امور خارجه، ابتدا دکتر ولایتی گفت ما برای مسلمین لبنان ارزش والایی قائل هستیم و تنها راه مقابله با دشمنان قسم خورده مسلمین را در چهارچوب وحدت اسلامی می دانیم. سپس یکی از نمایندگان هیئت بر نقش اساسی لبنان برای

ص: ۳۱۶

۱- ۲۰. روزنامه کیهان، ۷/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱ و ۱۷.

۲- ۲۱. روزنامه اطلاعات، ۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

اخراج رژیم صهیونیستی و قدرت های استکباری از لبنان تأکید کرد. وی با اشاره به اینکه مبارزه مسلمانان لبنان از انقلاب اسلامی ایران الهام گرفته است، گفت: امروز دشمنان اسلام سعی زیادی در انزوای خط اصیل اسلامی در لبنان دارند و به طرق گوناگون تلاش می کنند تا دستاوردهای مبارزه با اسرائیل را کم اهمیت جلوه دهند، ولی این توطئه ها با هشیاری نیروهای مخلص و مؤمن در صحنه اسلامی لبنان خنثی و بی اثر شده است. وی اظهار امیدواری کرد با کمک روحانیت متعهد و علمای مبارز لبنانی نقش عظیم مسلمانان در صحنه لبنان بیش از پیش گسترش یابد. (۱)

۱

امام جمعه تهران در دیدار با امامان جمعه و اعضای ستادهای نماز جمعه استان تهران به بیان اهمیت و آثار نماز جمعه پرداخت و بر ضرورت برنامه ریزی دقیق برای برگزاری نماز جمعه و نیز دقت در انتخاب سخنرانان قبل از خطبه ها تأکید کرد.

آیت الله خامنه ای در این دیدار نماز جمعه را ستون انقلاب اسلامی توصیف کرد و گفت: بزرگ ترین افشاگری ها و قوی ترین درس ها و روشنگرترین مباحث سیاسی در همین نماز جمعه ها داده می شود آن هم نه فقط مخصوص یک گوشه مملکت بلکه در همه نقاط کشور و از زبان کسانی که مردم به او اعتماد دارند. هیچ جای دنیا درس سیاست، بسیج، جنگ و حرکت عظیم اجتماعی و تلاش گوناگون مادی و معنوی به وسیله آن کسانی که مورد اعتماد مردم هستند به مردم داده نمی شود و این به فضل اسلام و انقلاب است.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، امام جمعه تهران با تأکید بر لزوم برنامه ریزی دقیق برای برگزاری نماز جمعه و دقت در انتخاب سخنرانان قبل از خطبه ها گفت: آن کسی که برای سخنرانی در نماز جمعه دعوت می شود باید پیامی و حرفی برای گفتن داشته باشد تا مردم بهره ای برای دنیا و آخرتشان ببرند و برای این منظور باید به اهلش مراجعه کرد؛ نباید معیار را رابطه ها، دوستی ها و یا غیره قرار داد. سخنران دعوت شده باید کسی باشد که اگر حتی از یک جریان فکری خاصی حمایت می کند، اجتماع نماز جمعه را به دامن زدن به اختلافات و جریان سازی تبدیل نکند. نماز جمعه باید مردمی نگه داشته شود.

آیت الله خامنه ای در خاتمه با اشاره به نقش عظیم نماز جمعه در تداوم انقلاب اسلامی گفت: عموماً حساس ترین موضع گیری های انقلاب که مسیر کشور و جریان کار سیاسی نظامی ما را شکل می دهد در نماز جمعه مطرح می شود. یک چنین مرکز حساسی نقشی اساسی و فعال در سازندگی مردم ایفا می کند. اینکه جوانان ما با شوق به جبهه ها می روند و با این عظمت کاروان های کربلا را تشکیل می دهند از همین اجتماعات نشئت گرفته است. (۲)

۲

نخست وزیر جمهوری اسلامی امروز در دیدار با گروهی از خانواده شهیدان کمیته های انقلاب

ص: ۳۱۷

۱- ۲۲. همان.

۲- ۲۳. روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۲.

اسلامی به نقش خانواده شهیدان، ساختار مردمی کمیته‌ها و نقش آنها در تثبیت انقلاب اسلامی و جوسازی علیه آنها، اهمیت پیوند دولت با مردم و نیز خروج صهیونیست‌ها و نیروهای امریکایی از لبنان پرداخت و گفت: «شما پاسداران واقعی ارزش‌های اسلامی، کسانی هستید که با ایستادگی، صبر و مقاومت آوازه [انقلاب اسلامی] را به همه جهان رسانده‌اید. ... برخلاف انتظار دشمنان انقلاب، خانواده‌های شهدا، مروجین و پاسداران انقلاب در سطح جامعه هستند و مقاومت و اعتقاد آنها به نظام، با تقدیم فرزندان‌شان به اسلام بیشتر شده است.»

مهندسی موسوی در تشریح نقش کمیته‌های انقلاب اسلامی در پیشبرد اهداف انقلاب، به اسناد به دست آمده از لانه جاسوسی که اعضای کمیته‌ها را سازش‌ناپذیر خوانده‌اند و عمق کینه‌ای که امریکا از کمیته‌ها دارد، اشاره کرد. وی کمیته‌های انقلاب اسلامی را مردمی‌ترین نهاد انقلاب توصیف کرد و یادآور شد که در روزهای اول پیروزی انقلاب کمیته‌های انقلاب اسلامی بیشترین شهدا را تقدیم انقلاب کردند.

وی گفت: «با اطلاعات و تحلیلی که در دست داریم معتقدیم فقط وابستگان رژیم شاه نبودند که اعضای کمیته را به شهادت می‌رسانیدند بلکه گروه‌های سیاسی که هنوز چهره شناخته شده‌ای نداشتند و شکل‌گیری کمیته‌های انقلاب را به زیان منافع خود می‌دانستند بچه‌های کمیته را به رگبار می‌بستند.»

آقای موسوی شکل‌گیری این نهاد را به دلیل اینکه مردم محروم و بی‌نام و نشان با درک اسلام و اطاعت از پیام‌های رهبر انقلاب این تشکیلات را به وجود آوردند درحالی که کمترین فشار را بردوش دولت داشتند، استثنایی توصیف کرد. نخست‌وزیر با اشاره به جوسازی‌ها علیه کمیته‌ها و چماق‌دار خواندن آنها، تصریح کرد که فقط نیروهای مخلص و ایثارگر بودند که در مقابل تمام جوسازی‌ها این نظام را حفظ کردند. وی تلاش‌های کمیته‌های انقلاب را در سال‌های ۱۳۵۷ تا ۱۳۶۰ برای سرکوب ضدانقلاب اقدامی برای حفاظت از انقلاب خواند و افزود: «شاید هیچ نهادی به این سهولت گسترش پیدا نمی‌کرد که کمیته‌ها به خاطر پیوستگی با مردم موفق به انجام آن شدند.» نخست‌وزیر افزود: «کمیته‌های انقلاب همیشه طرف‌دار مظلوم و محروم بوده‌اند و هرکجا ظلمی بوده کمیته‌ها به طور طبیعی در کنار مظلومان و محرومان قرار گرفته‌اند و بهترین مدافعان شهید مظلوم بهشتی در کمیته‌ها یافت می‌شد.»

نخست‌وزیر نقش ارزشمند خانواده‌های شهدا در پرورش و تربیت فرزندان صالحی که یاور انقلاب بوده‌اند را مورد تأکید قرار داد و یادآوری کرد که فرزندان تربیت شده در چنین خانواده‌هایی قبل و بعد از شهادت خود در پیشبرد اهداف انقلاب و استمرار آن کارساز بوده‌اند.

آقای موسوی در ادامه با اشاره به خروج خفت بار صهیونیست‌ها و امریکایی‌ها از لبنان و نیز هلاکت ۷ صهیونیست به دست یک سرباز مسلمان مصری، گفت: به نظر می‌آید این تحول و خیزش از آثار پربرکت خون شهیدانی است که در جبهه‌های مختلف به نام اسلام ریخته شد و پیام این خون‌ها از راه‌هایی که ما نمی‌دانیم به مصر و مراکش رسیده است.

نخست‌وزیر در پایان چنین خاطرنشان کرد: «دولت خدمتگزار افتخار می‌کند در خدمت

مردم مخلص و خانواده های شهدا باشد و اگر امروز صدای دولت خدمتگذار در سطح جهان بلند می شود به خاطر پیوند دولت با مردم است»^(۱).

۱

جامعه روحانیت مبارز تهران و دفتر تحکیم وحدت انجمن های اسلامی دانشجویان دانشگاه ها امروز در اطلاعیه هایی محاکمه سلیمان خاطر مبارز مصری را محکوم کردند و این اقدام را خواسته امریکا خواندند.

در اطلاعیه جامعه روحانیت مبارز تهران با اشاره به تحول عظیم سیاسی در جهان اسلام و تحول جوانان مسلمان آمده است: «ما ضمن تأیید حرکت اسلامی و انقلابی جوانان مسلمان در سرتاسر عالم به ویژه لبنان و مصر، حکم فرمایشی دادگاه غیرقانونی رژیم مصر را محکوم می کنیم و از علمای بزرگوار و مبارز بلاد اسلامی و ائمه جمعه و خطبا مخصوصاً علمای مبارز مصر خواستاریم توجه فرموده و دین خود را به اسلام و مسلمین در مقابله با صهیونیسم ادا نمایند»^(۲).

در اطلاعیه دفتر تحکیم وحدت نیز آمده است: «سلیمان خاطر، وجدان امتی است که ننگ سکوت کمپ دیوید را با غرش مسلسل خود شکست و ای کاش تمام امت مصر به این دیوانگی بزرگ مبتلا می شد تا راه به سوی آزادی و پس گرفتن حقوق ازدست رفته مسلمین هموار شود. ... اقدام سلیمان خاطر در چهارمین سالگرد قتل انور سادات اتفاقی و تصادفی و یا از روی جنون نبوده است بلکه با تصمیم جدی و طرح قبلی انجام شده است. این اقدام نشان می دهد که از این به بعد مرزهای جنوبی اسرائیل با مصر نیز مرزهای امنی نخواهند بود. محاکمه سلیمان خاطر اعلام ادامه سرسپردگی حاکمان مصر به جلادان صهیونیستی و امریکایی است. محاکمه سلیمان خاطر محاکمه وجدان ملت مصر است»^(۳).

۲

سفیر شوروی در آلمان شرقی ضمن مثبت خواندن برخی اقدامات ایران در روابط ایران و شوروی، ابراز علاقه کرد که مشکل افغانستان با کمک ایران حل شود.

در دیدار سفیر شوروی با سفیر ایران در برلین شرقی، سفیر شوروی برخی اقدامات تبلیغاتی ایران را گامی مثبت در روابط دو کشور خواند و خواستار تجدیدنظر بیشتر در این زمینه شد. سفیر شوروی درخصوص افغانستان گفته است که شما باید به ما کمک کنید، ما علاقه مندیم مسائل را از طریق سیاسی حل کنیم، اما امریکا سوءاستفاده خواهد کرد. وی تأکید فراوان کرده است که از موانع مهم روابط ایران و شوروی سرسختی مواضع ایران در قبال افغانستان است. سفیر شوروی درباره کنفرانس ژنو گفته است که ما در این کنفرانس از ایران دفاع کرده ایم و گفته ایم اجازه نمی دهیم امریکا در این منطقه دخالت کند»^(۴).

ص: ۳۱۹

۱- ۲۴. همان.

۲- ۲۵. روزنامه اطلاعات، ۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۳- ۲۶. همان.

۴- ۲۷. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۶، ۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۸۶.

تعداد ۱۶۰ تن از روحانیون افغانستانی مقیم حوزه علمیه قم که برای بازدید از مناطق مختلف افغانستان و تلاش برای تحکیم وحدت مبارزان افغان به این کشور سفر کرده بودند، پس از یک سفر هفت ماهه به ایران بازگشتند. حجت الاسلام غلامحسین عارفی یکی از این روحانیون به خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت که اتحاد گروه های مجاهد افغانی و اجرای عملیات های مشترک علیه نیروهای اشغالگر روسی و مزدوران کارمل، هراس فراوانی در میان آنها ایجاد کرده است. وی افزود: «رهنمودهای حضرت آیت الله العظمی منتظری که منجر به امضای بیانیه وحدت بین هفت سازمان اسلامی افغانستان گردید، نقش قابل تقدیر و بسزایی در وحدت گروه های مبارز افغان ها داشته است.» وی با اشاره به شکست های اخیر نیروهای تجاوزگر در شمال افغانستان و منطقه مزارشریف افزود: «هم اکنون بیش از ۸۰ درصد از سرزمین اسلامی افغانستان تحت کنترل مجاهدین است.»^(۱)

ص: ۳۲۰

در جلسه صبح امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران، (۱) آخرین اطلاعات به دست آمده از وضعیت و اقدامات ارتش عراق در غرب اروندرود، تغییرات طرح مانور و خط حد یگان های مأمور به عملیات در منطقه فاو، عبور از اروند، شکستن خط دشمن و اقدامات مهندسی انجام شده در شرق اروندرود و مناسب ترین شیوه های استفاده از آتش در عملیات آتی و موضوع هایی درباره طرح مانور بررسی شد.

تصویر

غلامرضا محرابی مسئول اطلاعات قرارگاه کربلا

در آغاز جلسه غلامرضا محرابی مسئول واحد اطلاعات قرارگاه کربلا در گزارشی از وضعیت و اقدامات ارتش عراق در غرب اروندرود گفت باتوجه به بارندگی و جو نامناسب، فعالیت های مهندسی دشمن در منطقه کاهش یافته است. دشمن قبلاً در جلو شهر فاو و تأسیسات آن مانع گذاری کرده و چولان ها را سوزانده است. از نیروهای زرهی دشمن در این منطقه فعالیتی دیده نشده است. چند شب پیش ۳ نفر با یک قایق به ساحل خودی نزدیک شده اند (در خط حد لشکر ۵ نصر) و ۲ نفرشان که غواص بوده اند یک نهر را به نفر سوم که لباس نظامی داشته نشان می دهند و برمی گردند. نیروهای خودی چون اجازه تیراندازی نداشته اند، اقدامی نمی کنند. وی افزود: دشمن در منطقه مقابل جاده چوئبده به شهرک قصر به احتمال قوی رادار مستقر کرده است.

در پی اشاره محرابی به استقرار رادار دشمن در مقابل

ص: ۳۲۱

۱- در این جلسه محسن رضایی، سیدرحیم صفوی، ابراهیم سنجقی، محمد باقری، احمد غلامپور، عباس محتاج، عزیز جعفری، حسین علایی، غلامرضا محرابی، محمد فروزنده، احمد سوداگر، علی فدوی، سیدعلی حسینی تاش، اکبر غمخوار، احمد سیاف زاده، فتح الله جعفری، نورعلی شوشتری، وفایی، کاشانی، نجات، عسکری و جواد زمان زاده حضور داشتند. این جلسه از ساعت حدود ۸:۳۰ آغاز شد و تا ظهر ادامه یافت.

جاده چوئیده، مسئول واحد حفاظت قرارگاه با بیان اینکه حدود ۸۰ درصد تردهای خودی از این جاده انجام می شود، درمورد احتمال هشیاری دشمن هشدار داد. (۱)

تصویر

علی فدوی مسئول اطلاعات قرارگاه نوح
عمده (چند کیلومتر) گل ولای است.

در این جلسه علی فدوی مسئول واحد اطلاعات قرارگاه نوح نیز درباره فعالیت های دشمن در منطقه مأموریت قرارگاه نوح در غرب اروند گفت که باتوجه به وضعیت نامناسب جوئی فعالیت های مهندسی دشمن متوقف شده است، اما فعالیت شناورهای دشمن در خور عبدالله، مخصوصاً فعالیت ۴ فروند شناور لایروب ادامه دارد و عراقی ها با استفاده از شناورها، سکوهاى العمیه و البکر را پشتیبانی و تدارک می کنند. وی افزود که ساحل خور عبدالله تا خشکی به طور عمده (چند کیلومتر) گل ولای است. (۲)

۱

باتوجه به بررسی های دقیق تر درمورد زمین منطقه عملیاتی، نهرها و جاده های موجود در منطقه و نقش آنها در پشتیبانی یگان ها و عملیات، تغییراتی در خط حد یگان ها ایجاد شده است. عباس محتاج فرمانده قرارگاه کربلا، خط حدهای جدیدی را که برای یگان های این قرارگاه مشخص شده، در جلسه امروز چنین اعلام کرد: (۳)

لشکر ۵ نصر از نهر محسنین تا نهر ناصر

لشکر ۳۱ عاشورا از نهر ناصر تا نهر مسجد

لشکر ۲۵ کربلا از نهر مسجد تا نهر ارزق

لشکر ۷ ولی عصر (عج) از نهر ارزق تا نهر ابودگل

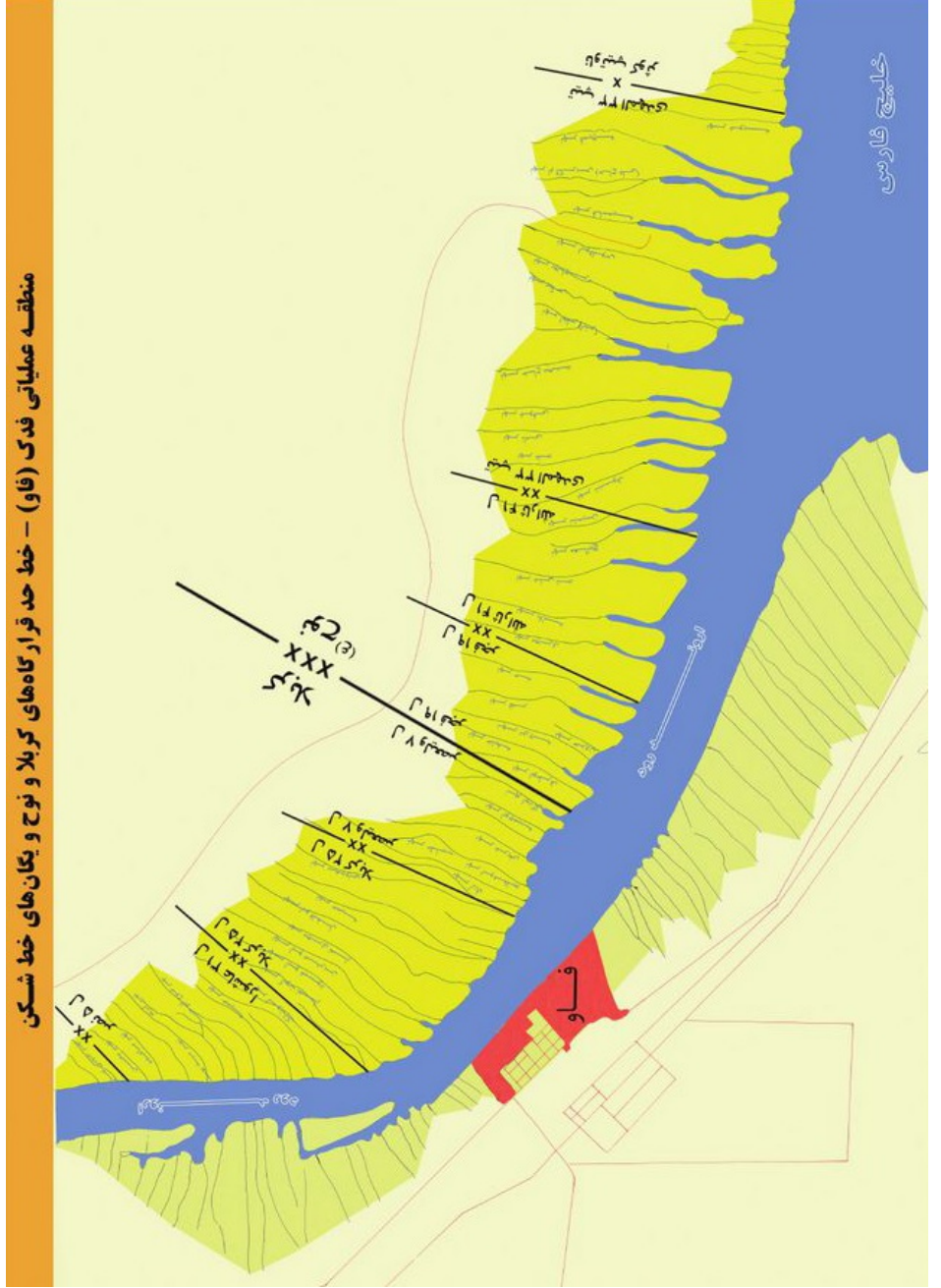
قرارگاه نوح نیز عهده دار اجرای عملیات در جنوب قرارگاه کربلا بود، حسین علایی فرمانده قرارگاه نوح، خط حد جدید یگان های این قرارگاه را چنین اعلام کرد:

لشکر ۱۹ فجر از نهر ابوطرف تا نهر حد

لشکر ۴۱ ثارالله از نهر حد تا نهر نشمین

-
- ۱-۱. سند شماره ۱۱۰۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر ۸ (جواد زمان زاده)، ۳/۱۰/۱۳۶۴ تا ۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۸۱ و ۸۲.
- ۲-۲. همان، صص ۸۶ و ۸۷.
- ۳- تنها تغییر خط حد یگان های قرارگاه کربلا نسبت به ابلاغیه تاریخ ۱/۱۰/۱۳۶۴، کاسته شدن نهر "منطقه" از محدوده مأموریت لشکر ۳۱ عاشورا و افزوده شدن این نهر به حد خط لشکر ۲۵ کربلا است.
- ۴-۳. سند شماره ۶۳۷/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: مأموریت قرارگاه های کربلا- و نوح، گزارش راوی قرارگاه خاتم در عملیات والفجر ۸ (جواد زمان زاده، محمد درودیان، محسن رشید)، صص ۹ و ۱۰.

فرمانده قرارگاه نوح در ادامه اقدامات یگان های این قرارگاه را برای آماده سازی منطقه از جمله جاده سازی ها شرح داد و گفت با امکانات مهندسی که فعلاً وجود دارد، کارهای مهندسی حدود یک و نیم ماه طول می کشد. حسین علایی درباره وضعیت یگان ها و آموزش آنها گفت که تیپ المهدی کارهایش را در خط انجام داده ولی به دلیل داشتن دو خط پدافندی در مناطق دیگر و پراکنندگی نیروها و امکاناتش، توانایی آماده کردن زمین محدوده مأموریتش در این منطقه را ندارد. مشکل دیگر تیپ المهدی (عج)، حضور نیروهایی از نیروی دریایی ارتش در کنار نهر قاسمیه است که از جنبه حفاظتی کار این تیپ را برای آماده سازی مشکل کرده است.

فرمانده قرارگاه نوح افزود که لشکر ۱۹ فجر ۷ گردان برای آموزش عمومی به گتوند فرستاده، همچنین علاوه بر نیروهایی که قبلاً آموزش غواصی دیده اند، ۱۰۰ نفر دیگر از این لشکر در حال آموزش غواصی اند. لشکر ۴۱ ثارالله (ع) نیز برای عملیات ۸ گردان آماده کرده که در حال آموزش هستند. این لشکر ۱۸۰ نفر برای آموزش غواصی به سد میناب اعزام کرده است. وی گفت که تیپ المهدی (عج) نیروهایی برای آموزش فرستاده ولی در مورد آموزش هم با مشکلاتی مواجه است. حسین علایی کمبود لباس غواصی و کمبود قایق برای آموزش را از جمله مشکلات آموزش یگان ها اعلام کرد. (۱)

۱

از مهم ترین موضوعات عملیات در منطقه فاو عبور از اروندرود و شکستن خط ارتش عراق در این منطقه و نیز زمین گیر کردن قوای دشمن و جلوگیری از تقویت نیروهای درگیر دشمن است. در بخش دیگری از جلسه صبح امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران به این موضوع ها پرداخته شد که گزیده آن چنین است:

حسین علایی فرمانده قرارگاه نوح، برای عبور از اروندرود و شکستن خط دشمن، سه وضعیت را پیش بینی و چنین بیان کرد:

اول) شروع عملیات تا شکسته شدن خط ارتش عراق در حالت غافلگیری دشمن باشد. این بهترین وضعیت است و همه دست اندرکاران عملیات می کوشند که در غفلت کامل دشمن این بخش از عملیات اجرا شود. در این وضعیت نیروهای غواص یگان ها از محورهای تعیین شده از اروندرود عبور می کنند و در چولان های ساحل دشمن مخفی می شوند و پس از اینکه نیروهای تخریب معبرهایی در میدان های موانع دشمن گشودند با راهنمایی نیروهای اطلاعات خود را به خط دشمن می رسانند و شروع به پاک سازی سنگر های خط اول دشمن می کنند. از طرف دیگر، با چراغ قوه یا وسیله ای دیگر از ساحل دشمن به ساحل خودی علامت داده می شود تا نیروهای قایق سوار آماده حرکت در نهرها، خود را به سرعت به ساحل و خط دشمن برسانند تا با باقیمانده نیروهای خط اول دشمن و نیروهای خط های دوم و سوم درگیر شوند. این کلیاتی از طرح عمومی شکستن خط ارتش عراق در حالت غافلگیری است.

ص: ۳۲۴

دوم) عملیات با غافلگیری دشمن شروع شود، اما قبل از رسیدن به سنگرهای ارتش عراق و پیش از انهدام تیربارهای آنها، دشمن هشیار شود. این وضعیت چند حالت دارد: نیروهای غواص داخل رودخانه هستند و به ساحل نرسیده، آتش دشمن شروع شود یا نیروها به ساحل رسیده اند و دشمن هشیار می شود یا نیروهای خط شکن درحالی که به طرف سنگرها می روند یا روی سنگرهای دشمن رفته اند، شلیک تیربارهای دشمن شروع می شود. در این حالت برای شکستن خط دشمن باید از انواع آتش های مستقیم یا منحنی که از ساحل خودی اجرا می شود، استفاده کرد.

سوم) حالت سوم این است که ما از ابتدا فرض کنیم که غافلگیری دشمن اصلاً امکان پذیر نیست. یعنی شروع عملیات از همان لحظه اول با اجرای آتش شروع شود و بنا بر این باشد که خط دشمن با آتش شکسته شود. این حالت هم مطمئن ترین و هم مشکل ترین حالت است که می توان برای عملیات پیش بینی کرد. فرمانده قرارگاه نوح تأکید می کند که برای شکستن خط در حالت سوم فقط تانک و سلاح ۲۳ میلی متری کارایی دارد چون باتوجه به عرض اروند و فاصله خط دشمن تا ساحل اروند و نیز نقاطی که در ساحل خودی می توان سلاح مستقر کرد، برد سلاح های دیگر به خط دشمن نمی رسد. وی پیشنهاد می کند برای این کار ۳۰ دستگاه تانک به قرارگاه نوح واگذار شود تا هر یگان این قرارگاه با استفاده از ۱۰ دستگاه تانک، خط دشمن را بشکند و شناورهای مجهز به سلاح ۲۳ میلی متری و شبیه آن نیز در نهرها آماده باشند تا به محض شروع تک، هر کجا آتشی دیده شد، با آتش خود آن را خاموش کنند. حسین علایی افزود که برای زمین گیر کردن نیروهای دشمن از خمپاره انداز نیز استفاده شود و با آتش آن از انتقال نیرو از عقب به خط و برعکس جلوگیری شود. وی در ادامه تدبیر و ابتکاری را که واحد تخریب قرارگاه نوح برای انهدام موانعی که دشمن در ساحل و جلو خطوط خود تعبیه کرده است و تمرین هایی که در این زمینه انجام شده، توضیح داد.

در ادامه جلسه فرمانده کل سپاه تدبیری را برای بستن جاده های بصره به طرف فاو بیان می کند تا در شب و روز اول عملیات یعنی در وضعیتی که پیشروی رزمندگان ادامه دارد و هنوز به اهداف نرسیده اند، برای جلوگیری از تقویت نیروهای درگیر دشمن و پاتک های شدید ارتش عراق، به کار گرفته شود. محسن رضایی می گوید که یک خط خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری تشکیل بدهیم و با استقرار ۱۰۰ تا ۱۵۰ قبضه از این سلاح که هم دقیق می زند و هم امکان دیدبانی نزدیک آن وجود دارد، جاده های دشمن را ببندیم.

حسین علایی و رحیم صفوی اهمیت و تأثیر چنین تدبیری را تأیید می کنند، لیکن کمبود این سلاح و مهمات آن را مشکل اجرای این تدبیر می دانند. محسن رضایی با بیان اینکه ارتش خمپاره ۱۲۰ میلی متری زیاد دارد، کمبود مهمات را قابل رفع می داند. در ادامه چگونگی و زمان اجرای آتش باتوجه به وضعیت عبور غواصان و زمان شکسته شدن خط، مطرح شد که مقرر گردید با پیش بینی

وضعیت های مختلف، برای اجرای آتش در شرایط مختلف طرح ریزی دقیقی انجام شود. (۱)

در ادامه جلسه فرماندهان قرارگاه های کربلای ۱ و کربلای ۲ با بیان دیدگاه های خود درباره تأثیر خمپاره ۱۲۰ میلی متری در آغاز عملیات، تأکید می کنند که طرح ریزی برای اجرای آتش مناسب و با حجم زیاد، می تواند اثر خوبی بر دشمن داشته باشد. عباس محتاج پشت جاده اول - که در یک کیلومتری خط خودی احداث شده - را محل مناسبی برای استقرار خمپاره اندازه اعلام می کند. رحیم صفوی نیز کمبود خدمه برای خمپاره اندازه با تعداد پیشنهادشده را از مشکلات این تدبیر اعلام می کند. محسن رضایی می گوید در این زمینه می توان از ارتش که در رده های پایین نیروهای خوبی دارد، کمک خواست. وی بر ضرورت تسریع در آماده سازی محل استقرار خمپاره اندازه ها و نیز پناهگاه برای خدمه و مهمات آن تأکید می کند و می افزاید وقتی پناهگاه مناسبی برای خدمه آماده شود، آنان با آرامش خاطر کار خود را به خوبی انجام می دهند. (۲)

۱

در بخشی دیگر از جلسه صبح امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران، محسن رضایی از مسئولان قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص) خواست که سازماندهی و طرح های مهندسی برای اجرای عملیات آتی و پیشرفت کارهای مهندسی را در عقبه منطقه عملیاتی بیان کنند.

در آغاز بحث مهندسی، محمدتقی رضوی جانشین فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم، وضعیت طرح های در دست اجرا را چنین تشریح کرد: تعریض جاده قفاص تمام شده که وزارت راه مشغول آسفالت آن است. جاده های توپخانه را هم قول داده اند تا ۲۰ دی تمام کنند؛ بارندگی ها مقداری کارشان را مختل کرده بود. از کمپرسی هایی که دولت باید اعزام می کرد تاکنون ۱۳۶ کمپرسی آمده است. در کیلومتر ۵ جاده مرکزی از دوشنبه (۲/۱۰/۱۳۶۴) دپوی شن شروع شده و روزانه ۵۰۰ مترمکعب شن داخل منطقه می آید. جاده خضر به چوئبده کارهای زیرسازی اش تمام شده، قرار است اداره راه آسفالت سرد بریزد. جاده شهدا را نیز قرار است آسفالت سرد بریزند که نیاز به زمان دارد. کارهای ساختمانی بیمارستان چوئبده تا ۱۵ دی تمام می شود، تجهیز بیمارستان به عهده بهداری است. در این منطقه چهار سایت موشکی (۲ سایت ترمیمی و ۲ سایت احداثی) در دست کار است. سایت تبوک در چوئبده که تا چند روز قبل در آن نیرو مستقر بوده، اخیراً تخلیه شده و جهاد امکاناتش را فراهم کرده تا آن را آماده کند. سایت ترمیمی دیگر سایت حرّ است که هنوز تخلیه نشده است تا بتوانیم روی آن کار کنیم. سایت جاده آبادان احداثی است که وزارت مسکن و شهرسازی مشغول احداث آن است و قرار است تا ۲۰ دی تحویل دهد. سایت احداثی دیگر در منطقه قفاص است که محل آن تغییر کرده و محل جدید هنوز مشخص نشده است.

درمورد سازماندهی مهندسی برای عملیات، محمد فروزنده فرمانده قرارگاه مهندسی، گفت قرار است سازماندهی را با آقا رحیم بررسی و نتیجه نهایی را ارائه کنیم. وی از مشکلات سازماندهی مهندسی را

ص: ۳۲۶

۵-۱. سند شماره ۱۸۰۵۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طرح مانور عملیات والفجر ۸ (۶/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم الانبیا، نوار شماره ۱۶۹۶۱، راوی: جواد زمان زاده، صص ۸ - ۱.

۶-۲. سند شماره ۱۸۳۴۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طرح مانور عملیات والفجر ۸ (۶/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، نوار شماره ۱۶۹۶۲، صص ۱۰ - ۱.

توجه شدن فقط ۴ نفر از مسئولان مهندسی جهاد به عملیات اعلام کرد که آنان در جلسات طرح مانور هم نبوده اند و برای سازماندهی، توجه مسئولان واحدهای مهندسی جهاد را ضروری خواند.

در ادامه فرمانده کل سپاه با اشاره به کارهای مهندسی بسیاری که مانده و فرصت کم باقیمانده، بر سازماندهی هرچه سریع تر واحدهای مهندسی و مشخص شدن مسئولیت مهندسی قرارگاه ها و واحدهایی که باید به قرارگاه ها مأمور شوند، تأکید کرد و افزود: «لشکرها کارشان مانده و جواب داده نشده است. لشکرها باید از نظر کمپرسی های کوچک و شن و سنگرهای بتونی تقویت شوند. مسئله دیگر، عبور از رودخانه است و بعد از عبور، مسئله خاکریز زدن (در منطقه آزادشده پس از شروع عملیات) است. همه این موارد باید بحث شود و سازمان و امکاناتش مشخص گردد. یگان ها تمرین و مانور کنند، آموزش ببینند و این یک کار خیلی عظیمی است. ... بعد از این جلسه با آقا رحیم بنشینید، صحبت ها را بکنید که دیگران شاء الله کار شروع بشود.»

در ادامه جلسه، موضوع استفاده از دپوی شن و سهمیه یگان ها، چگونگی استفاده از سنگرهای بتونی برای توپ های ۱۰۵ میلی متری و خمپاره اندازهای ۱۲۰ میلی متری و خدمه و مهمات آنها بحث شد و در پایان این بخش محسن رضایی بر تسریع در اعلام سازماندهی مهندسی تأکید کرد که محمد فروزنده گفت بعد از ظهر امروز وضعیت تشکیلات و سازماندهی مهندسی برای عملیات مشخص خواهد شد. (۱)

۱

در بخش پایانی جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران که با حضور فرمانده کل، فرمانده نیروی زمینی و فرماندهان قرارگاه ها ادامه یافت، ابتدا بحث کوتاهی درباره تشکیلات جدید مهندسی و مسئولان اصلی آن مطرح شد. سپس با توجه به اینکه به دو لشکر قدرتمند ۸ نجف و ۱۴ امام حسین (ع) در عملیات آتی در منطقه فاو مأموریت خط شکنی داده نشده است، درباره مأموریت این دو لشکر به خصوص لشکر ۱۴ قبل از آغاز عملیات بحث شد. ادامه این بحث به بررسی وضعیت های قابل پیش بینی در هنگام عملیات و پیشروی در غرب اروند کشیده شد و با تقسیم منطقه عملیات آتی در غرب اروند به سه جبهه شمالی، میانی و جنوبی، مباحث تاکتیکی عملیات مطرح گردید و در مقایسه آن با عملیات بدر و نتایجی که می توان از آن عملیات گرفت، بحث ادامه یافت. سپس موضوع گسترش نیروها در نخلستان های غرب اروند رود و مزیت های تاکتیکی آن طرح و بررسی شد. (۲)

پس از این مباحث، فرمانده کل سپاه بر ضرورت افزایش فعالیت های نیروهای خودی در جزایر مقابل منطقه آبادان تأکید کرد تا فریب نزدیک برای دشمن باشد. موضوع تعیین محل مناسبی برای عبور و انتقال وسایل سنگین در ساحل دشمن بحث دیگری بود که نظر عمده فرماندهان، ساحل سمت چپ شهر فاو بود. فرمانده قرارگاه کربلای ۲ نیز گفت که مسئولان تدارکات گفته اند به هر یگان نمی توانند بیش از ۶۰ دست لباس غواصی بدهند. (۳)

ص: ۳۲۷

-
- ۱- ۷. سند شماره ۱۸۰۵۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۹ - ۹.
  - ۲- ۸. سند شماره ۱۸۳۴۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳ - ۱ و ۳۵ - ۱۸.
  - ۳- ۹. سند شماره ۱۱۰۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰۱ و ۱۰۲.

فرمانده کل سپاه پاسداران برای بررسی عملکرد ماشین "نهرکن" (کانال کن) و میزان تأثیر آن در حفظ منطقه ای که رزمندگان در اولین مرحله عملیات تصرف می کنند و نیز بررسی تفاوت های خاکریز و کانال در فراهم کردن امکان مقاومت رزمندگان در برابر پاتک های شدید دشمن، بعد از ظهر امروز همراه فرمانده نیروی زمینی سپاه در محل استقرار لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) حضور یافت.

قبل از شروع جلسه، محسن رضایی، رحیم صفوی، غلامرضا جعفری فرمانده لشکر ۱۷ و فرمانده گردان زرهی و یکی از فرماندهان گردان های خط شکن در عملیات های قبلی این لشکر از شیوه کار ماشین نهرکن و نیز نهری که ایجاد کرده بود، دیدن کردند و سپس در جلسه ای به بررسی فنی و تخصصی موضوع پرداختند. فرمانده کل سپاه بحث را با پرسش هایی از فرمانده گردان و دیگر برادران حاضر که در صحنه های شدید درگیری و پاتک حضور داشته اند، آغاز می کند: اولاً، چگونه می شود این کانال هایی را که (بعد از شکستن خط دشمن) به طور تعجیلی زده می شود در چهار پنج ساعت اول تقویت کرد؟ ثانیاً، آتش توپ، خمپاره و ادوات دشمن چه تأثیری بر این خاکریز (که از ریختن خاک کانال در بالای آن ایجاد می شود) دارد؟ ثالثاً، چطور می توانیم ۲۴ ساعت اول یا احياناً ۴۸ ساعت اول را پشت این خاکریزها مقاومت کنیم؟ ضعف هایش چیست و چگونه می توان برطرف کرد؟

در پاسخ، فرمانده یکی از گردان های لشکر ۱۷ به بیان تجربیاتش در این باره به ویژه تجربه اش در عملیات بدر پرداخت: خاکریزی که این کانال کن (با کندن و ریختن خاک آن در بالای کانال) احداث می کند هم عمقش کم است و هم قدرت نگهداری ندارد و با آتش تیربارهای سنگین از بین می رود. اگر بتوانیم به نیروها گونی برسانیم، آنان می توانند با پرکردن گونی ها جلو خودشان را محکم کنند؛ البته اگر رساندن گونی در آن زمان (شروع عملیات) که آتش دشمن بسیار شدید است، میسر باشد.

محسن رضایی از تأثیر احداث کانال های رابط از عقبه خودی تا خط درگیری پرسید. فرمانده گردان لشکر ۱۷ توضیح داد که اگر نیرو مهمات داشته باشد و مطمئن باشد نیروهای خط دوم فعال اند و روی دشمن آتش می ریزند، احتمالاً تا ۴۸ ساعت می تواند مقاومت کند و خط را نگه دارد. اگر این کانال ها عمود بر خط مقدم باشد که امکان انتقال مجروح به عقب و انتقال مهمات به جلو باشد، خیلی خوب است. در ادامه، فرمانده گردان تأکید کرد که احداث خاکریز مهم تر از کانال است. محسن رضایی نیز ضمن تأیید اهمیت احداث خاکریز، گفت خاکریز به تدریج در ۵۰۰ متری (خط درگیری) زده می شود که ماشین بتواند به راحتی تا آنجا بیاید، مجروحان را منتقل کند و خط را پشتیبانی کند، ولی می خواهیم با ایجاد کانال و خاکریز آن در ردیف اول، آر.پی.جی ز ن ها بتوانند مستقر شوند و از نزدیک اجرای آتش کنند.

فرمانده کل سپاه - که دغدغه اصلی اش از این بررسی، ۲۴ تا ۴۸ ساعت ابتدای عملیات است که چگونه می توان امکان مقاومت رزمندگان خط شکن و نیروهای مرحله اول عملیات را در برابر پاتک ها و آتش های شدید و سنگین دشمن فراهم کرد - پرسید آتش چه سلاح هایی

روی خاکریزها مؤثر است و خاکریزها را بیشتر ضعیف می‌کند؟ غلامرضا جعفری پاسخ داد که تیر مستقیم تانک از همه مؤثرتر است و البته گلوله‌های منحنی (گلوله‌های توپ و خمپاره) نیز وقتی روی خاکریز بخورد، آن را پهن و ارتفاعش را کم می‌کند.

محسن رضایی در ادامه درباره چگونگی تقویت خاکریزی که ماشین کانال کن با ریختن خاک کانال ایجاد می‌کند، گفت اگر کانال کن بتواند خاک را به فاصله ۲۰ سانتی متری از لب کانال بریزد و رزمندگان هم با قرار دادن گونی‌های خاک پشت این خاکریز آن را تقویت کنند، دژ نسبتاً محکمی ایجاد می‌شود. اما فرمانده و مسئولان زرهی لشکر ۱۷ گفتند خاکریزی که کانال کن ایجاد می‌کند ضعیف است و در برابر تانک، تیربار نفربر و سلاح دوشکا آسیب پذیر است. آنان بر این نظرند که نفربرها و تانک‌های دشمن هم به راحتی می‌توانند از این گونه کانال‌ها عبور کنند و حفظ خط با استفاده از چنین کانال‌هایی امکان پذیر نیست، بلکه در این زمینه خاکریزهای محکم نقش بارزی ایفا می‌کنند.

فرمانده کل سپاه بار دیگر با تأکید اهمیت خاکریز، بر ضرورت آرایش نیروها و سلاح‌های مختلف در رده‌های متعدد تأکید کرد و گفت محل شلیک تفنگ ۱۰۶ میلی متری و آر.پی.جی نباید یکی باشد و هر سلاحی باید در جایی مستقر شود که مؤثرترین بُرد را داشته باشد. و از طرف دیگر، ما نباید فقط تانک‌های دشمن را ببینیم، بلکه باید با در نظر گرفتن مجموع آتش‌های دشمن، از جمله آتش توپ‌ها، مؤثرترین تدبیر را برای حفظ نیروها از گزند آن و حفظ خط از دستیابی دشمن به آن بیندیشیم.

در پایان این جلسه درباره وضعیت دید نیروهای خودی و دشمن در حالت‌های مختلف جهت تابش نور خورشید و تأثیری که نور خورشید بر میزان دید و فاصله دید در ساعت‌های مختلف روز می‌گذارد بحث شد. همچنین گفته شد که رنگ و وضعیت زمین و خاک در میزان دید تأثیر می‌گذارد. مثلاً اگر سطح زمین خشک باشد رنگ آن خاکی و روشن است و اگر لایه‌های زیر زمین مرطوب باشد وقتی نفر کن خاک خیس و مرطوب را بالای نهر می‌ریزد، خاکریز ایجاد شده تیره رنگ است و نیروهای دشمن به راحتی خاکریز را تشخیص می‌دهند و آن را هدف آتش‌های خود قرار می‌دهند. اگر سطح زمین خیس باشد، خاکریزی که از خاک‌های مرطوب یا خیس ایجاد می‌شود، نیروهای دشمن به سادگی نمی‌توانند آن را تشخیص دهند. (۱)

۱

واحد حفاظت اطلاعات قرارگاه کربلا امروز در گزارشی به فعالیت‌هایی که موجب هشپاری ارتش عراق در مورد عملیات آتی می‌شود، اشاره کرده است. در این گزارش آمده است: «هوایماهای دشمن در ساعت ۱۱:۱۰ روز ۶/۱۰/۱۳۶۴ روی آسمان خسروآباد مشاهده شدند و دیوار صوتی را شکستند. این هوایماها در حالی برای عکس برداری به منطقه آمده بودند که

ص: ۳۲۹

۱-۱۰. سند شماره ۱۸۳۴۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه چگونگی تأمین منطقه تصرف شده در مرحله اول عملیات، (۶/۱۰/۱۳۶۴، مقر لشکر ۱۷، نوار شماره ۱۶۹۶۴)، راوی: جواد زمان زاده، صص ۱۰-۱.

نیروهای خودی فعالیت بسیاری داشتند؛ از جمله حدود ۴۰ دستگاه کمپرسی، لودر و بلدوزر پایین تر از خسروآباد، اول نخلستان مشغول فعالیت مهندسی بودند.»

در قسمتی دیگر از این گزارش با اشاره به اینکه «تاکنون نصف اهالی چوئبده (۱) و روستاهای تابعه، این منطقه را تخلیه کرده اند و بقیه مردم هم در حال تخلیه هستند.» آمده است: «از یکی از اهالی چوئبده که منزلش را تخلیه می کرد، سؤال شد که چه کسی به شما گفته منطقه را تخلیه کنید، گفت از تهران دستور داده اند؛ چون در این منطقه عملیات می باشد، به ما گفته اند منطقه را تخلیه کنید.» در این گزارش همچنین آمده است: «اکثر مردم سیدآوری و روستاهای ابوشانک تخلیه کرده اند و بقیه هم در حال تخلیه هستند. بخشداری ابوشانک گفته است که عراق تهدید کرده است که در این منطقه می خواهد بمب شیمیایی بزند، ما هم به مردم گفته ایم منطقه را تخلیه کنند.» (۲)

از سوی دیگر، حسین علایی فرمانده قرارگاه نوح، در جلسه امروز قرارگاه خاتم طرح تخلیه منطقه چوئبده و دیگر نقاط مسکونی را که در عقبه منطقه عملیاتی واقع شده اند، موجب هوشیاری دشمن خواند و گفت باتوجه به این موضوع یعنی احتمال اینکه غافلگیر کردن دشمن میسر نباشد، عملیات منطقه فاو ریزی شود. (۳)

۱

واحد اطلاعات قرارگاه کربلا و واحد اطلاعات قرارگاه نوح نتایج آخرین بررسی های وضعیت ساحل غربی اروندرود و موانع موجود در محدوده مأموریت خود را اعلام کردند.

گروه شناسایی احد از واحد اطلاعات قرارگاه کربلا براساس شناسایی هایی که از وضعیت ساحل غربی اروندرود و موانع جلو خط اول دشمن به عمل آورده، گزارش داده است که هنگام جزر آب در ساحل دشمن گل ولای پدیدار می شود که این گل ولای تا ابتدای چولان ها (گیاهانی به طول ۵/۰ تا ۲ متر) ادامه دارد. عرض گل ولای در روبه روی شهر فاو ۵ تا ۱۰ متر و در شمال این منطقه از ۸ تا ۳۰ متر است. اصلی ترین مشکلاتی که این گل ولای برای تردد نیروی پیاده ایجاد می کند: تولید صدا هنگام حرکت، به جا ماندن ردپا، کند کردن حرکت پیاده، فرورفتن در گل ۳۰ تا ۴۰ سانتی متر، میسر نشدن استفاده صحیح از جنگ افزار و تجهیزات.

در ادامه گزارش گروه احد، وضعیت پوشش گیاهی بیان شده است: بعد از تمام شدن گل ولای، تا خط اول دشمن در عرض ۶۰ تا ۸۰ متر پوشیده از چولان های ۵/۰ تا ۲ متری است. هنگام مدّ آب، حدود ۳ متر از عرض پوشیده از چولان زیر آب می رود. در گزارش اضافه شده که عراقی ها اخیراً در برخی نقاط، برای ایجاد دید کافی در جلو خط اول، شروع به چیدن یا سوزاندن چولان ها کرده اند.

ص: ۳۳۰

۱- چوئبده منطقه ای مسکونی در شرق رودخانه بهمنشیر و در محدوده عقبه منطقه عملیاتی فاو واقع شده بود. به جهت آماده سازی این منطقه برای عملیات، انتقال مردم غیرنظامی از این منطقه، البته با شیوه ای مناسب، ضروری بود.

۲- ۱۱. سند شماره ۱۱۳۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از حفاظت اطلاعات قرارگاه کربلا به حفاظت اطلاعات قرارگاه خاتم، ۶/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۱۲. سند شماره ۱۱۰۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۹۲.

در این گزارش درباره وضعیت موانع دشمن آمده است که موانع از ابتدای چولان ها تا خط اول دشمن گسترش دارد و این موانع عموماً از نوع خورشیدی، سیم خاردار حلقوی و سیم خاردار خطی است. در پایان گزارش اضافه شده که هنگام مد آب به دلیل مشخص نبودن شروع منطقه چولان ها، تردد قایق ها با مشکل مواجه می شود چون برخورد موتور قایق با چولان ها به خاموش شدن موتور می انجامد. (۱)

واحد اطلاعات قرارگاه نوح نیز در گزارش نوبه ای امروز خود، نتایج شناسایی ها و بررسی های چند روز گذشته نیروهای اطلاعات این قرارگاه را چنین آورده است: در منطقه تحت کنترل این قرارگاه، ارتش عراق به انواع فعالیت های خود ادامه می دهد. حضور نیروهای پیاده در نقاط مختلف کاملاً مشهود است. فعالیت زرهی عمده ای از دشمن مشاهده نشده است. اجرای آتش توپ ها روی مواضع کم و بیش ادامه دارد. جاده سازی در جزیره امام حسین (ع) و نصب میله های آهنی و سیم خاردار در دهانه نهرها از عمده فعالیت های مهندسی بوده است. دیده وری عناصر پیاده، بازدید فرمانده نظامی از جاده جدید، گشت شناسایی شناورها، تلاش برای لایروبی خور عبدالله و دهانه فاو و کاهش حرکات خودروی از دیگر موارد فعالیت ارتش عراق در منطقه مأموریت قرارگاه نوح بوده است. (۲)

۱

حمله هوایی امروز ارتش عراق به جزیره خارک خساراتی به خانه های شرکت نفت وارد کرد.

پیش از ظهر امروز، یک هواپیمای ارتش عراق چهار بمب به سوی جزیره خارک رها کرد که بر اثر آن دو خانه پیش ساخته شرکت نفت خراب شد و به خانه های اطراف نیز خسارات جزئی وارد آمد. همچنین ترکش بمب ها یک مخزن آب را سوراخ کرد و دو لوله هشت اینچ آب را ترکاند. در این حمله کسی مجروح یا شهید نشد. (۳)

ارتش عراق در اطلاعیه ۲۰۶۵ خود ضمن اعلام حمله جنگنده های عراقی در ساعت ۱۰:۴۰ به جزیره خارک، ادعا کرده که این جنگنده ها هدف های خود را به آتش کشیدند و یک هدف دریایی بسیار بزرگ را در نزدیک سواحل ایران مورد اصابت قرار داده اند. (۴)

رادیو امریکا امروز با اعلام خبر حمله به یک هدف دریایی بزرگ به نقل از عراق، افزوده است که منابع مستقل هنوز این ادعای عراق را تأیید نکرده اند. (۵)

۲

با حمله رزمندگان، یکی از پایگاه های گروه کومه له در میوان منهدم شد. در دو کمین گروه های ضدانقلاب چند تن مجروح یا شهید شدند. عراق از گروه دمکرات خواست تا اقدامات ایذایی علیه نیروهای ایران را تشدید کند.

ص: ۳۳۱

۱-۱۳. سند شماره ۱۱۳۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه کربلا، ۶/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳ - ۱.

۲-۱۴. سند شماره ۱۱۳۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعات قرارگاه نوح، شماره ۲۵، ۶/۱۰/۱۳۶۴.

۳-۱۵. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۱، ۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۴-۱۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیو های بیگانه، ۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲، رادیو بغداد، ۶/۱۰/۱۳۶۴.

۵-۱۷. همان، ص ۱۸، رادیو امریکا، ۶/۱۰/۱۳۶۴.

امروز رزمندگانی از تیپ بیت المقدس، گروه ضربت چناره و گروهان حمزه از سپاه پاسداران با پشتیبانی هوانپروز ارتش به پایگاه گروه کومه له در روستای نرملاس از توابع میوان حمله کردند. در این عملیات به این پایگاه ۴۴ نفره تلفات زیادی وارد شد و ۱۰ نفر از افراد کومه له نیز تسلیم شدند و نیروهای خودی خسارتی ندیدند.^(۱)

به نوشته نشریه رویدادها، از اول تا ششم دی ۱۳۶۴ درگیری رزمندگان با گروه ها در مناطق کردستان افزایش یافته و در بیشتر این درگیری ها به نیروهای خودی خسارت وارد شده است.^(۲) از جمله امروز یک گروهان خودی مستقر در منطقه پیرانشهر در بازگشت از مراسم فاتحه خوانی در روستای مام هیمه، به کمین افراد گروه دمکرات افتاد که در این درگیری از نیروهای خودی ۵ تن شهید و ۴ تن مجروح شدند.^(۳)

همچنین ساعت ۱۹ امروز در سه راه پاسگاه مرکزی نوسود، گروهی از افراد دمکرات به نیروهای ارتش کمین زدند که در این کمین از برادران ارتش یک تن شهید و یک تن مجروح شد.^(۴)

از سوی دیگر، در پی افزایش نقل و انتقالات نیروهای خودی در کردستان، عراق به حزب دمکرات اخطار نموده که نیروهایی را که در خاک عراق مستقر کرده است برای فعالیت های ایدایی علیه رزمندگان، هرچه زودتر به مناطق کردنشین ایران منتقل نماید در غیر این صورت از پشتیبانی مالی و تسلیحاتی عراق محروم خواهند شد.^(۵)

۱

کشتار غیرنظامیان کرد عراقی و حمله ارتش عراق به نقاط مسکونی مناطقی از استان های شمالی عراق ادامه دارد.

نشریه تایمز لندن در شماره امروز (جمعه) خود نوشته است: سربازان عراقی در یورش علیه غیرنظامیان در شمال عراق، حداقل ۳۰۰ نفر را به قتل رساندند. در شهر سلیمانیه عراق نیز شمار زیادی از فراریان ارتش دستگیر و بدون تأخیر محاکمه و اعدام شدند. یک سخنگوی وزارت خارجه انگلیس نیز این حمله را که در شمال شرقی عراق انجام گرفته است، تأیید کرد.

به نوشته تایمز لندن، دولت عراق حملات خشونت آمیزی بر علیه غیرنظامیان در شهرهای شمالی اربیل، موصل و کرکوک انجام داده است و سربازان عراقی برای یافتن فراریان ارتش و مخالفان صدام دست به جست و جوی خانه به خانه زده اند که طی آن خانه های بسیاری ویران شده است.^(۶)

به گزارش این نشریه، سازمان عفو بین المللی که گزارش هایی از اعدام های بدون محاکمه و دستگیری های بدون حساب دریافت کرده، از صدام خواسته است تا دستور انجام دادن یک تحقیق کامل در این زمینه داده شود. تایمز لندن نوشته است که طبق گزارش ها، سربازان عراقی را در حمله به غیرنظامیان کرد، ارتش اردن - که در عراق واحدهایی دارد - پشتیبانی کرده اند، اما شرکت جنگجویان فلسطینی در این حملات به شدت تکذیب شده است. براساس یک

ص: ۳۳۲

۱- ۱۸. روابط عمومی فرماندهی کل سپاه، نشریه گزارش روز، شماره ۹۹، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۵؛ و - دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۷، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۶؛ و - دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها و تحلیل، شماره ۱۶، ۲۵/۱۱/۱۳۶۴، ص ۴۴.

- ۲-۱۹. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۷، ۱۳۶۴/۱۰/۱۷، ص ۱۵.
- ۳-۲۰. واحد سیاسی سازمان تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۸، ۱۳۶۴/۱۱/۱۴، ص ۴۹.
- ۴-۲۱. سند شماره ۲۷۱۹۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مرکزی سپاه به ستاد منطقه ۲ نجف، ۱/۱۱/۱۳۶۴.
- ۵-۲۲. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۸، ۱۳۶۴/۱۱/۱۴، ص ۴۹.
- ۶-۲۳. روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۱۰/۷، ص ۳.

گزارش واصله به سازمان عفو بین‌المللی در نیمه اکتبر (اواخر مهرماه) پس از قتل دو افسر عراقی به وسیله چریک‌ها، ۱۰ تن در سلیمانیه اعدام شده‌اند.

سربازان عراقی همچنین تعداد زیادی از خانه‌های کردها را با بولدوزر خراب کرده‌اند و حدود ۲۰ هزار سرباز جست‌وجوی خانه به خانه را برای یافتن سربازان فراری و مشمولان غایب و پیش‌مرگان کرد مورد بازرسی قرار داده‌اند و خانه‌هایی را که کسی در آنها پنهان شده بود، نابود کرده‌اند.^(۱)

۱

دو روزنامه امریکایی و انگلیسی از آماده شدن ایران برای حمله به قوای عراق در هورالهویزه خبر دادند و ضمن تعجب از تصمیم حمله ایران در فصل بارانی، این آمادگی را نشانه دور بودن پایان جنگ اعلام کرده‌اند.

روزنامه امریکایی وال استریت ژورنال با اعلام اینکه نیروهای ایران در تدارک تهاجمی علیه عراق اند نوشته است: «بیش از ۷۵۰ هزار سرباز ایرانی در باتلاق‌های جنوبی مرز ایران و عراق مستقر شده‌اند... گفته می‌شود حملات تهاجمی جدید ایران احتمالاً حملات هوایی عراق علیه تأسیسات نفتی ایران را تشدید خواهد کرد. مفسرین امریکایی از این حرکت ایران (حمله احتمالی) که به منزله یک پیروزی سیاسی برای افراطیون و هواداران ادامه جنگ در میان رهبریت ایران تلقی می‌شود در تعجب‌اند چراکه اجرای یک عملیات تهاجمی عمده در فصل بارانی با معیارهای نظامی مطابقت نمی‌کند. از طرف دیگر، این مانورها ممکن است بخشی از کوشش ایران در جهت برهم زدن توازن قوای عراق و در حالت آماده باش نگه داشتن نیروهای این کشور باشد.»^(۲)

روزنامه تایمز چاپ لندن نیز نوشته است: «تمرکز آینده نیروهای ایرانی در کنار مرزهای جنوبی با عراق آخرین نشانه‌ای است که می‌گوید جنگ آزاردهنده خلیج از یک ختم یا بهبود، بسیار دور است. دیپلمات‌های غربی در منطقه تخمین می‌زنند حداقل ۵۰۰ هزار تن در حال آماده شدن برای یک نبرد زمینی هستند. عراقی‌ها که انتظار دارند یک حمله در عرض اراضی باتلاقی هویزه رخ دهد، واحدهای زرهی خود را تقویت کرده و با اجرای حملات هوایی و استفاده از تعداد زیادی هواپیما تلاش می‌کنند روحیه ایرانیان را خراب کنند. به نظر می‌رسد ایران مشتاق است برای تنبیه عراق - که در پاییز امسال جنگ را تشدید کرد - یک بار دیگر مبارزه در منطقه هویزه را تکرار کند... صدام حسین در اوت (مرداد) اعلام کرد چنانچه رژیم آیت‌الله خمینی با مذاکره برای پایان جنگ پنج ساله موافقت نکند، نیروهایش به تأسیسات اقتصادی حیاتی ایران ضربه خواهند زد. او تهدیداتش را با بیش از ۵۰ حمله هوایی به ترمینال نفتی جزیره خارک و همچنین یورش‌های متناوب به تأسیسات برق و تلمبه‌خانه‌های نفت ایران پیگیری کرد.»^(۳)

ص: ۳۳۳

۱- ۲۴. روزنامه اطلاعات، ۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۲۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۸۷، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴، صص ۹ و ۱۰، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۲۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۸۳، ۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۱۰/۱۳۶۴.

آقای هاشمی رفسنجانی امروز در خطبه دوم نماز جمعه تهران به بررسی مهم ترین مسائل روز پرداخت از جمله سفر سران عراق به مسکو؛ اعزام گسترده نیروهای داوطلب و کمک های مردمی به جبهه ها و آثار مهم آن در داخل و خارج؛ تغییر موضع کشورهای منطقه؛ توجه فرانسه به واقعیات؛ اعلام مجدد بی طرفی شوروی در جنگ؛ پاسخ به سخنان مقامات شوروی در مورد بی معنا بودن جنگ با عراق؛ تمام شدن جنگ در صورت اعلام رسمی متجاوز بودن عراق؛ اوضاع افغانستان و بی معنا بودن حضور قوای شوروی در افغانستان؛ و اعلام مجدد شرایط پایان جنگ.

امام جمعه موقت تهران درباره طرح حمله به مراکز اقتصادی برای به زانو درآوردن ایران، گفت: «نه تنها آن طرح شکست خورد بلکه آن توطئه باعث شد مردم ایران یک بار دیگر به خطر بیشتر توجه کنند و حرکات عمومی و بی سابقه ای در سراسر کشور به وجود آید که نمونه آن را امروز در دانشگاه تهران می بینید.» وی با اشاره به حضور بیش از ۱۲۵۰۰ رزمنده داوطلب، مدرسان و دانشجویان و روحانیان و امامان جمعه و... از استان های مازندران و سمنان و... در نماز جمعه تهران که همراه ۷۰۰ کامیون حامل هدایای مردم عازم جبهه ها هستند، گفت این فقط گوشه ای از این حرکت مردمی است که در پی اعلام مسئولان درباره توطئه استکبار جهانی که ممکن است در خلیج فارس با توسعه جنگ مواجه شویم، ایجاد شد.

آقای هاشمی گفت در پی این بسیج عمومی و حرکت راهیان کربلا، «ما در دنیا خیلی تفاوت می بینیم. کشورهای جنوب خلیج فارس که در محاصره ما بودند حرکت جدیدی آغاز کردند و ما هم حرکت جدید آنها را پذیرفتیم و مسافرت کردیم به آنجا و به آنها گفتیم ما قصد توسعه جنگ نداریم. آنها هم باور کردند. ... آن مانور دریایی ما را دیدند. ... و ضعف بعضی های عراق را دیدند. آنها ظاهراً انتخاب کرده اند و ان شاء الله تا پایان همین طور باشد. فرانسویان که از عنودترین دشمنان ما بودند به صورت ظاهر یک مقدار به واقعیت توجه کرده اند و از آن یک دندگی افتادند و وارد مذاکره شدند که مسائشان را با ما حل بکنند. شوروی ها مدتی است دارند کمی واقع بینی در روابط خودشان نشان می دهند. صدام احساس کرد در مقابل این امواج خروشان، این نیروی انسانی که متکی به افکار عمومی مردم حق دوست دنیا است، زیر پایش در حال خالی شدن است، ریسک یک سفر را آن طور به خودش تحمل کرد، اما مجموعاً آنچه که تا به حال به دست ما آمده، این سفر علی رغم آنکه صدام گفته ما آماده ایم فرمان بر باشیم، اما آنجا توفیقی به دست نیامده و مجموعه اخبار به ما نشان می دهد این سفر از سفرهای شکست خورده است.» وی از دلایل شکست سفر صدام به مسکو را تفاوت مراسم آن با مراسم سفر قذافی و حافظ اسد و رفتار سرد روس ها؛ اظهارات خشک دیپلماسی در مهمانی ها و اعلام نشدن هیچ نتیجه مشخصی برای این سفر بیان کرد.

جانشین فرمانده کل قوا در ادامه گفت: «عراقی ها نامه ای به سازمان ملل نوشتند (بعضی ها

می گویند این تنها نتیجه سفر بوده که شوروی ها امر کرده اند و گفته اند از طریق ما کاری نمی توانید بکنید و برو از طریق شورای امنیت و سازمان ملل کاری بکن) و از دبیر کل و شورای امنیت خواستند که جلو تهاجم ایران را بگیرد. ... رمضان [معاون صدام] پس از این مسافرت (به مسکو) می گوید سطح روابط ما با شوروی در حد مطلوب نیست.»

تصویر

آقای هاشمی در نماز جمعه به آثار مهم اعزامها از جمله تغییر موضع کشورهای منطقه، توجه فرانسه به واقعیات و اعلام مجدد بی طرفی شوروی در جنگ پرداخت و در پاسخ رئیس جمهور شوروی، جنگ با متجاوزان را با معنا و جنگ افغانستان را بی معنا خواند.

آقای هاشمی افزود: «اما شوروی ها رسماً به خود ما اطلاع دادند که شما نگران تغییر موضع ما نباشید، ما همان حرف قدیمی را زده ایم و ما منطقیان همین است که بوده و آن این است که این جنگ بی معناست و ما بی طرفیم و بی طرفی را رعایت می کنیم. ... این نشان واقع بینی و توجه به آن چیزی است که اینجا دارد می گذرد. ... اما کل قضیه نشان می دهد که این حرکت جانانه مردم ... اثر خودش را گذاشته و دنیا تا حدودی توجه کرده، البته دنیا ظالم تر است و به این آسانی زیر بار نمی رود ولی یک توجهی به چشم می خورد.» وی گفت که سیل حرکت رزمندگان و آمادگی ارتش و سپاه برای انجام وظایف در شرایطی که رهبر و مسئولان کشور صلاح بدانند، این شرایط را دارد آماده می کند برای روز خوبی برای جمهوری اسلامی.

نماینده امام در شورای عالی دفاع در پاسخ به اظهار نظر مقامات شوروی و لیبرال های داخلی درباره بی معنا بودن این جنگ گفت: «ما می گوئیم نه، این جنگ بامعناست، خیلی هم بامعناست، بهترین معنا در این حرکت مردم ما خوابیده است. چرا بی معناست؟ به یک کشوری که انقلاب کرده بود و مردمش با دادن هزارها شهید حکومت منحوس را ساقط کرده بودند و زمام امرشان را در اختیار گرفته بودند و معلوم هم بود هیچ دستی از هیچ جا پشت این مردم نبود، خود مردم بودند قیام کردند و انقلاب کردند. ایده شان هم، ایده مذهبی و اسلامی بود نه اینها استعمارگر هستند، نه کمونیست هستند، نه سرمایه دارند، چیزی هم نیست، مردم مسلمان قیام کردند حقشان را گرفتند. به این انقلاب تجاوز شد، به خاک این مردم هجوم بردند، پنج استان ما را اشغال کردند، آن همه خرابی به بار

آوردند. به یک انقلاب که می توانست پشتوانه ای برای خود عرب ها باشد، برای نجات فلسطین می توانست وسیله خوبی باشد، برای اتحاد مسلمان ها می توانست وسیله خوبی باشد، یک جنایتکاری مثل محمدرضای پهلوی را از این منطقه کند، یک سرطانی را از این منطقه برداشت، حلقه محاصره خود شوروی ها را شکست. پیمان سنتو ادامه پیمان آتلانتیک این کشور اتحاد جماهیر شوروی را آن چنان محاصره کرده بود. ناتو، سنتو و سیتو دور شوروی ها را گرفته بود در این منطقه وقتی که ما این حلقه محکم اینها را شکستیم و فاصله را ایجاد کردیم همه دنیای آزاد، جهان سوم، محرومان منطقه و حتی خود شوروی ها از شر این حکومت منحوس راحت شدند. یک چنین انقلابی مورد تجاوز قرار گرفت. بعد از این تجاوز ما چه مقدار شهید دادیم و چه مقدار خرابی به بار آورده است. چه اهانتی به این مردم شده است.

این مردم از روز اول، یک روز، دو روز بعد از جنگ رهبرشان اعلام کرد ما حقمان را می خواهیم. متجاوز باید بیرون برود، محاکمه بشود و خسارتی که وارد آورده بپردازد و مردم که آواره شدند. در کنار این تجاوز، تجاوز به مردم عراق بود وقتی که خواستند با ما بجنگند اکتفا نکردند شروع کردند هرچه آدم خوبی در عراق پیدا کردند به اسم ایرانی و به اسم شیعه اینها را گرفتند و زندانی کردند عده ای از آنها را کشتند یا به این طرف و آن طرف فرستادند. الآن صدها هزار نفر مردم عراق اخراج شدند با دست خالی و اموال و خانه هایشان و املاکشان دست بعضی های عراق است، ما گفتیم اینها حل بشود. اینها بی معناست آقای گرومیکو؟ اینها بی معناست؟ اگر اینها بی معناست همه دادگاه های دنیا بی معنا هستند. ... همه قوانین کیفری دنیا بی معناست، چون قوانین را می گذارند برای اینکه آدم های متجاوز و آدم های متخلف را سر جایشان بنشانند. ...

در همین پیغامی که به ما دادند در یک جای آن هست ما قبول داریم آنها تجاوز کردند. اگر قبول دارید متجاوزند و قبول دارید که آنها جنگ را شروع کرده اند، قبول دارید که مسئول این همه جنایت هستند خوب مثل بقیه کیفرها، چطور سیلی زدن به صورت یک نفر جزا دارد، زندان دارد، جریمه دارد اما کشتن هزاران نفر، تخریب ۱۲۰۰ روستا، ویران کردن ده شهر، ویران کردن صدها مؤسسه عظیم صنعتی که یکی از آنها مثل پالایشگاه آبادان است که بزرگ ترین پالایشگاه منطقه بود، ششصد هزار بشکه نفت را در یک روز تصفیه می کرد، اینها را خراب کردند، اینها جریمه ندارد؟

شما قبول ندارید صدام جنگ را شروع کرده، قبول ندارید صدام قرارداد الجزایر را در تلویزیون پاره کرده، قبول ندارید او اعلام کرده من قبول ندارم این قرارداد را؟ قبول ندارید اینها در خاک ما آمده اند؟ ...

هنوز ۱۷۰۰ کیلومتر از خاک ایران در اشغال آنهاست هنوز شهر نفت شهر که یک منطقه نفتی است در اشغال آنهاست. اگر قبول ندارید بیابید قصر شیرین را ببینید، یک شهر بزرگ ماست از

روی زمین محو شده است، الآن آنجا بیابان است بروید خرمشهر را ببینید، این شهر عظیم بندری ما به چه صورتی است خوب اگر اینها را قبول دارید چه معنایی از این بیشتر برای یک حرکت که می گوید مسئول این جنایات را بیاید محاکمه کنید؟ مگر ما چه می گوئیم؟ مگر حرف جمهوری اسلامی غیر از این چیست؟ ... پس نگویید این جنگ بی معناست. این جنگ خیلی با معناست. بی معنا این است که یک ابرقدرتی که حق و تو در سازمان ملل دارد بیاید بگوید که مهاجم را آزاد کنید برود. بگوید از این همه جنایت صرف نظر کنید.

یا این قدر مرد باشید صریح بگویید ما قبول نداریم عراق متجاوز است، که نمی گوئید چون می دانید بعداً در تاریخ محکوم می شوید. ما از شما می خواهیم که اعلام کنید در سازمان ملل و جاهای دیگر شما بگویید عراق جنگ را شروع کرد، اگر بگویید جنگ تمام می شود، اگر شما گفتید و دنیا روی این مسئله تکیه کرد عراق مجبور می شود به یک محاکمه صحیح تن دهد و حزب بعث عراق. الآن فقط ما که نیستیم خوب شما دارید می گوئید در سلیمانیه دیروز صدها نفر را اینها شهید کردند. سربازی نرفتند گرفتند آوردند اعدامشان کردند.

زندانی های عراق را شما دارید می بینید، آوارگان عراق را دارید می بینید. باج خواهی عراق را در کشورهای جنوب خلیج فارس دارید می بینید. ... یک حزب ملحد کافر حق حاکمیت بر مردم عراق را ندارد.»

آقای هاشمی افزود: «این جنگ ما بی معناست یا حضور نیروهای شوروی در افغانستان بی معناست؟ در افغانستان نیروهای شوروی حضور دارند آن بی معناست یا جنگیدن ما در مرزهایمان برای گرفتن حق خودمان؟

وقتی که مردم نپذیرفتند، حضور شما در آنجا برای چیست؟ چه معنایی دارد حضور بیش از صد هزار مردم شوروی در آنجا؟ شما کشته هایی که در افغانستان دادید به حساب چه کسی می گذارید؟ ... برای چه کسی آنجا جنگیدید؟ ما جواب داریم، همه می دانند ما چرا داریم می جنگیم. در مقابل خداوند جواب داریم، در مقابل مردم جواب داریم، در مقابل تاریخ جواب داریم. هر منطق حقی قبول می کند متجاوز باید محکوم بشود و مظلوم باید از حقتش دفاع بشود. ...

شش تا هفت میلیون مردم افغانستان آواره هستند این را قبول دارید یا نه؟ نزدیک دو میلیون آن در ایران هستند. ... شما بیاید با منطق با ما حرف بزنید در افغانستان باهم همکاری بکنیم مردم را به حکومت برسانیم، هر کس را مردم خواستند. ... بنابراین جنگ بی معنا امروز جنگ افغانستان است، آن هم نه از طرف مردمش، مردم آن از حقتشان دفاع می کنند.

اینجا جنگ بی معنا نیست، این جنگ با معناست، دفاع است و مطالبه حق است. اینجا فقط مردم می جنگند، خواست مردم است. دیگر خیلی آدم کوری لازم دارد که امروز این صحنه را ببیند و باز خیال بکند که در ایران ملاها دارند می جنگند، یا خیال کند در ایران حکومت جنگجو است.

جمهوری اسلامی ایران غیر از همان حقوقی که اعلام کرده هیچ نظری ندارد و از آن حقوقی هم که اعلام کرده هیچ عقب نشینی نمی کند و ما روز اول که این را مطرح کردیم جای چانه زدن نگذاشتیم به عنوان حق مطرح کردیم و قدرت گرفتن این حقمان را هم داریم و الان داریم آماده می شویم برای گرفتن این حق. فقط یک فرصت به شما داریم می دهیم؛ به شما شوروی ها، به شما امریکایی ها، به شما غربی ها، به شما کشورهای عربی، به خود عراق، یک فرصت می دهیم که اگر آمادگی دارید حق را بپردازید متجاوز را محاکمه کنید و کیفر بدهید و مردم عراق را به خانه هایشان برگردانید و حاکم بر سرنوشتشان بکنید، جمهوری اسلامی مایل نیست که یک قطره خون هم از کسی در این راه به زمین بریزد ولی اگر شما این کار را نکنید راه اسلام، راه منطق، راه عقل، راه مشخص تاریخ این است که کسی که قدرت گرفتن حقش را دارد با اتکاء به قدرتش حقش را بگیرد و ما خواهیم گرفت.

و اگر شما کمک هایتان را قطع کنید، ما به این هم قانع نیستیم که شوروی بگوید ما کار جدیدی نمی کنیم ما می گوئیم کار قدیم را هم دیگر نکنید، شما دیگر به عراقی ها نباید کمک کنید. همان طور که به ما کمک نمی کنید بگذارید ما خودمان باشیم و عراق، اگر واقعاً جنگ را هم بی معنا می دانید راه حلش هم این است که شما دستتان را کوتاه کنید بگذارید ما خودمان مسئله را زودتر حل بکنیم.» (۱)

۱

خبرگزاری رویتر امروز در بازتاب سخنان آقای هاشمی در نماز جمعه تهران، بخش های مهمی از این سخنان را منتشر کرد، از جمله:

• رئیس پارلمان ایران امروز گفت که در پایان سفر اخیر صدام به مسکو، رهبریت شوروی در پیام ارسالی به تهران، به طور خصوصی عراق را آغازگر جنگ دانسته است. هاشمی رفسنجانی از مسکو خواست این موضع را تا حمایت از درخواست تهران جهت سرنگونی صدام ادامه دهد.

• رفسنجانی در مقام سخنگوی شورای عالی دفاع، موضع شوروی در جنگ خلیج (فارس) را موضعی واقع بینانه توصیف کرد.

• رفسنجانی بار دیگر خواسته های ایران را برای پایان جنگ، یعنی: پرداخت غرامت جنگی از سوی عراق و محاکمه رهبریت حزب بعث عراق را تکرار کرد.

• رفسنجانی گفت از شما (روس ها)، سازمان ملل و دیگران می خواهیم که اعلام کنید این عراق بود که جنگ را آغاز کرد، اگر شما این را بگویید جنگ تمام خواهد شد. وی افزود ایران به عراق و حامیانش فرصت می دهد که این خواسته هایش را عملی سازند و در صورت عدم دریافت پاسخ مثبت، مجبور به مبارزه و نبرد خواهد بود.

• رفسنجانی پیشنهاد کرد که ایران و شوروی برای دستیابی به استقرار یک دولت قابل قبول مردم در افغانستان، همکاری کنند. (۲)

ص: ۳۳۸

۱- ۲۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۷ و ۱۰.

۲- ۲۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۳، ۷/۱۰/۱۳۶۴، صص ۷ و ۸، تهران - خبرگزاری رویتر، ۶/۱۰/۱۳۶۴.

شوروی همکاری با عراق را بخشی تفکیک ناپذیر از خط مشی اصولی خود اعلام کرد.

راديو مسكو امروز درباره روابط شوروی با عراق گفت: «دفتر سیاسی کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی نتایج گفت و گوی میخائیل گورباچف و آندره گرومیکو با صدام حسین پرزیدنت عراق و نتایج مذاکرات شوروی و عراق در مسکو را تصویب کرد و خاطر نشان گردید که همکاری اتحاد شوروی با عراق بخش تفکیک ناپذیر خط مشی اصولی اتحاد شوروی در خاور نزدیک معطوف به از میان بردن تشنجات و حل و فصل سیاسی مجادلات از راه مذاکرات با احتساب منافع همه طرف ها و بدون هیچ گونه مداخلات امپریالیستی است.» (۱)

فرانسه موشک های پیشرفته به عراق ارسال کرد و راديو بغداد، عراق را زرادخانه سلاح های پیشرفته اعلام کرد.

در ادامه ارسال تجهیزات نظامی پیشرفته به عراق، هفته نامه اکسپرس چاپ پاریس نوشته است که دولت فرانسه اخیراً ۲۰۰ فروند موشک هوا به زمین از نوع، "اس ۳۰" که توسط لیزر هدایت می شود و می توان آن را روی هر نوع هواپیمای جنگی نصب کرد، به عراق تحویل داده است. به نوشته اکسپرس، نیروی هوایی عراق با استفاده از این موشک ها قادر است جزیره سیری واقع در ۳۵۰ کیلومتری جنوب خارک را مورد حمله قرار دهد. (۲)

امروز راديو بغداد به نقل از روزنامه الجمهوریه (چاپ بغداد)، عراق را زرادخانه سلاح های پیشرفته اعلام کرد و گفت: «امری که برای ما روشن و مسلم است عراقیان از همان آغاز جنگ نه فقط از مشکل سلاح رنج نمی بردند بلکه طی سال های جنگ حتی موفق به مضاعف نمودن قدرت های نظامی می گردیدند و در جریان آن به مدرن ترین و مرگ بارترین انواع جنگ افزارها دست یافته و توانستند دامنه تأیید و پشتیبانی مردمی و دولتی جهانی را در مورد مشکل خود - که هدف آن بازدارندگی متجاوزان از تجاوز به خاک میهنشان است - گسترش دهند. عراقیان در جریان تداوم جنگ همچنین موفق شدند گام به عرصه بازارهای جهانی سلاح بگذارند و نیازمندی های خود را از راه دادوستد شرافتمندانه به دست آورند. امروز رزمنده عراقی به تمام جنگ افزارهای مدرن و پیشرفته مجهز و کاربرد آن را به خوبی در عمل آموخته است. یعنی عراق زرادخانه ای است از جنگ افزارهایی برای جنگی به خاطر برقراری صلح و دروازه های آن همچنان در شکوهمندترین روزهای صلح درخشان و تابناک است.» (۳)

ص: ۳۳۹

۱- ۲۹. همان، ص ۳، راديو مسكو، ۶/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۳۰. همان، ص ۵، پاریس - خبرگزاری کویت، ۶/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۳۱. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن راديوهای بیگانه، ۷/۱۰/۱۳۶۴، راديو بغداد، ۶/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۰ و ۱۱.

امارات عربی متحده تلاش هایش را برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق از سر خواهد گرفت.

خبرگزاری رویتر به نقل از مقامات ابوظبی گزارش داد: «راشد عبدالله النعیمی وزیر مشاور در امور خارجه امارات به منظور گفت و گو با رهبران ایران، فردا وارد تهران خواهد شد. این دیدار بخشی از یک تلاش هماهنگ از سوی شش کشور عضو شورای همکاری خلیج [فارس] جهت استقرار صلح بین ایران و عراق می باشد.

ایران - که گفته می شود نیروهایش را جهت اجرای یک تهاجم جدید در جبهه های جنوبی متمرکز ساخته - اعلام کرده است صلح تنها با سرنگونی و محاکمه صدام حسین و پرداخت میلیاردها دلار غرامت جنگی به دست خواهد آمد. نعیمی پس از دیدارش با علی اکبر ولایتی وزیر خارجه ایران در امارات عربی متحده، ماه جاری با یوسف بن علوی نیز گفت و گو کرده است. دیپلمات ها در ابوظبی گفتند امارات عربی متحده تنها کشور عربی منطقه خلیج [فارس] است که به خاطر داشتن روابط حسنه با هر دو کشور ایران و عراق می تواند نقش حساسی را در استقرار صلح بین این دو کشور متخاصم ایفا نماید. شیخ زاید حاکم امارات به هنگام دیدار ولایتی از این کشور به وی گفت که ایران باید به تلاش های صلح کشورهای خلیج [فارس] پاسخ مثبت دهد.» (۱)

همچنین به گفته رادیو کویت، عبدالله یعقوب بشاره دبیر کل شورای همکاری خلیج فارس، بر ضرورت ادامه کوشش ها برای پایان دادن به جنگ تأکید کرد و گفت: کشورهای شورای همکاری همچنان می کوشند که به این جنگ خانمان سوز پایان دهند. وی افزود: «کشورهای شورا می کوشند صنایع جنگی و دفاعی در کشورهای عضو برپا نمایند و مؤسسه صنایع جنگی که اخیراً در عربستان سعودی تأسیس یافت دارای نتایج مثبتی برای تمام کشورهای عضو خواهد بود.» (۲)

نماز جمعه امروز بیروت به امامت سید محمد حسین فضل الله در مسجد امام رضا (ع) در جنوب این شهر برگزار شد. فضل الله خواستار آزادی همه گروگان ها از جمله گروگان های ایرانی و نیز وحدت مسلمانان و مسیحیان لبنانی در جهت مبارزه با رژیم صهیونیستی و آزادی قدس شد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از بیروت، علامه سید محمد حسین فضل الله با اشاره به وضعیت گروگان ها و مفقودین در لبنان گفت: ما ضمن محکوم نمودن گروگان گیری خواستار آزادی همه گروگان ها هستیم ولی با کمال تأسف مشاهده می کنیم که جهان در حالی که از ادامه گروگان گیری تعدادی خارجی در لبنان همه روزه فریاد برمی آورد ولی مسئله به گروگان گرفته شدن اتباع جمهوری اسلامی ایران را فراموش کرده است. وی از همه طرف ها خواست تا همه افراد ربوده شده در لبنان را به مناسبت عید میلاد حضرت مسیح (ع) آزاد کنند.

فضل الله همچنین مسیحیان لبنان را به اتحاد با مسلمانان فراخواند و گفت: مشکلات لبنان جز از طریق

۲-۳۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۴، ۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۰ و ۱۱، بخش فارسی رادیو کویت،
۶/۱۰/۱۳۶۴.

مبارزه با رژیم صهیونیستی حل نخواهد شد. وی افزود: هنگامی که فریاد آزادی قدس را سر می دهیم این به معنی آزاد شدن مسیحیان و مسلمانان با هم دیگر است. وی خطاب به مسیحیان لبنان گفت: شما که با استعمار در لبنان مخالف هستید پس چرا برای تقویت امریکا در لبنان کوشش می کنید. ... وی از مسیحیان دعوت کرد تا با پیوستن به مسلمین و اعلام وحدت با آنان بر همه مشکلات جاری فائق آیند. (۱)

تصویر

سید محمد حسین فضل الله در نماز جمعه
بیروت خواستار آزادی همه گروگان ها و
وحدت مسلمانان و مسیحیان لبنان شد.

به گزارش آسوشیتدپرس، فضل الله خطاب به گروگان گیران گفت: «اگر آنها جاسوس هستند پس آنها را محاکمه کنید و اگر بی گناه هستند آنها را آزاد نمایید. نه اسلام و نه مسیحیت آدم ربایی را توجیه نمی کند.» آسوشیتدپرس افزود: «این قوی ترین درخواست از جانب یک روحانی معتبر برای آزادسازی شش امریکایی و چهار فرانسوی، یک انگلیسی، یک ایتالیایی و ده ها مسیحی و مسلمان لبنانی می باشد که در لبنان گروگان گرفته شده اند. فضل الله به عنوان رهبر روحانی حزب الله، مبارزترین جناح شیعی لبنان شناخته می شود. این گروه مظنون به برنامه ریزی و هدایت سازمان مبهم جهاد اسلامی است که مسئولیت گروگان گیری امریکایی ها و فرانسوی ها را به عهده گرفته است.» (۲)

۱

باجه های خطوط هواپیمایی اسرائیل (العال) در فرودگاه های رم و وین امروز مورد حمله قرار گرفت که با مقابله و درگیری پلیس، ۱۷ تن کشته و ۱۱۰ تن مجروح شدند.

نشریه آلمانی اشپیگل در این باره نوشته است: «ساعت ۹:۱۰ صبح جمعه (۶/۱۰/۱۳۶۴) ۵ مرد جوان به باجه هواپیمایی "العال" متعلق به خطوط هواپیمایی اسرائیل در فرودگاه لئوناردو داوینچی رم با نارنجک حمله کردند و ... پلیس های ایتالیا و مأموران امنیتی اسرائیل شروع به تیراندازی متقابل نمودند و در نتیجه ۱۴ نفر کشته و ۷۰ نفر زخمی گردیدند. طی این حادثه ۳ تن از تروریست ها نیز به قتل رسیدند.

در ساعت ۹:۱۵ صبح همین روز (جمعه) به باجه العال در قسمت پروازهای خارجی فرودگاه شوشات وین نیز حمله شد. ۲ مرد جوان شروع به پرتاب نارنجک کرده و ۲ تن دیگر با مسلسل های کلاشینکف به روی هر جنبنده ای شلیک کردند. سپس گروه ضد ترور پلیس اتریش وارد عمل گردید. حدود ۴۰ مأمور پلیس و ۴ تروریست مدت ۱۰ دقیقه به مبادله آتش پرداختند. در این حادثه دو فرد عادی کشته و ۴۰ تن دیگر مجروح شدند و یکی از تروریست ها

۱- ۳۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۷.

۲- ۳۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۴، ۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۶ و ۱۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۷.

در فاصله ۱۰ کیلومتری از محل و به هنگام فرار از پای درآمد.

ظرف ۲۰ دقیقه ۱۷ نفر کشته شدند. ... و ۵ تروریست دستگیر شدند. که با نگاه اول همگی عرب و سن آنها کمتر از بیست سال می نمود.

در پی این حادثه، سازمان آزادی بخش فلسطین (ساف) اعلام کرد که در این حادثه سوءظن و تردید مأموران ضد ترور در وین و رم متوجه ابونضال رهبر تروریست های عرب گردید، اما ابونضال هم ظهر جمعه در تماسی با نشریه اشپیگل گفت که این دو سوءقصد را نباید به حساب او گذاشت.» (۱)(۲)

۱

در سالروز اشغال نظامی افغانستان به دست ارتش شوروی، ده ها هزار مهاجر افغان در ایران با راه پیمایی خشم و اعتراض خود را در مورد ادامه اشغال نظامی این سرزمین اعلام کردند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی در راه پیمایی امسال، افغان های شرکت کننده بیشتر از سال های گذشته و تظاهراتی منظم بود. گروهی از روحانیون شیعه و سنی افغان در یک صف واحد در میان جمعیت به چشم می خوردند. راه پیمایی از میدان ولی عصر (عج) آغاز شد و راه پیمایان در حالی که تمامی خیابان ولی عصر (عج) را تا چهارراه انقلاب پر ساخته بودند، به سوی محل نماز جمعه در دانشگاه تهران راه پیمایی کردند.

راه پیمایان با تجمع در چهارراه فلسطین به سخنان چند تن از روحانیون مبارز افغان گوش سپردند و شعارهایی در محکوم ساختن اشغال کشورشان به دست ارتش سرخ شوروی سر دادند. در قطعنامه پایان این راه پیمایی خروج بی قید و شرط ارتش شوروی از افغانستان خواسته شده و راه حل های سیاسی و مسالمت آمیز محکوم شده است. همچنین ادعای کمک امریکا به مجاهدین افغان، تبلیغات استکباری اعلام و از جمهوری اسلامی ایران برای پشتیبانی از ملت افغانستان سپاسگزاری شده است.

امروز هم زمان با تهران و سایر شهرهای ایران در دیگر کشورهای جهان نیز راه پیمایی های مشابهی انجام شد. (۳)

به گزارش خبرگزاری رویتر از تهران: «هزاران تن از پناهندگان افغانی در اعتراض به ششمین سالگرد تهاجم شوروی به افغانستان در حالی که شعارهای مرگ بر شوروی، امریکا، اسرائیل و چین را می دادند در مرکز تهران دست به راه پیمایی زدند. یک سخنگوی تظاهرکنندگان گفت عدم راه پیمایی تظاهرکنندگان به طرف ساختمان سفارت شوروی به دلیل احترام به میهمان داران ایرانی آنها صورت گرفته است.» (۴)

ص: ۳۴۲

۱- رسانه های غربی روزهای بعد این حادثه را به سوریه، لیبی و افراد آموزش دیده در ایران نسبت دادند که در روزشمارهای روزهای بعد به آن اشاره خواهد شد.

۲- ۳۶. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۱۹، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۶ - ۱۴.

۳- ۳۷. روزنامه اطلاعات، ۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۴- ۳۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۳، ۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۸، تهران - خبرگزاری رویتر، ۶/۱۰/۱۳۶۴.

سرکنسولگری ایران در هرات هدف خمپاره قرار گرفت. به نوشته بولتن دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت خارجه، روز ۶/۱۰/۱۳۶۴ تعداد ۵ گلوله خمپاره به محل سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران در هرات اصابت کرده است. در این حادثه خسارت جانی به بار نیامد، ولی خسارت مالی بسیاری وارد شده است.

در پی این حادثه نماینده وزارت خارجه افغانستان جهت برآورد میزان خسارت از سرکنسولگری بازدید کرد و از سرکنسولگری خواسته شد که از نماینده وزارت امور خارجه بخواهند کلیه خسارات وارده را جبران نمایند. این اولین بار است که پس از مورد اصابت قرار گرفتن سرکنسولگری، نماینده وزارت خارجه از محل حادثه دیدن کرد و اظهار تأسف نمود. (۱)

ص: ۳۴۳

واحد اطلاعات قرارگاه کربلا (سپاه پاسداران) در گزارشی نتایج شناسایی ها و بررسی انواع فعالیت های ارتش عراق از دوم تا هفتم دی ۱۳۶۴ در منطقه فاو و غرب اروندرود را چنین جمع بندی کرده است:

۱. ادامه تحکیم و ترمیم مواضع و موانع و احداث و ایجاد مواضع و موانع جدید.

۲. کاهش فعالیت های مهندسی نسبت به دوره های قبل حدود ۵۰ درصد.

۳. سوزاندن چولان های جلو خطوط پدافندی خود به منظور ایجاد دید کافی.

۴. حرکات و جابه جایی خودروهای مختلف به منظور بازدید فرماندهان از خطوط پدافندی و ادامه فعالیت های مهندسی و جابه جایی نیرو، امکانات و ادوات مهندسی و احتمالاً تقویت نیروی پیاده در منطقه برای افزایش بنیه دفاعی.

۵. کاهش فعالیت هوایی نسبت به دوره های قبل و احتمالاً پرواز هواپیماهای دوموتوره (پی سی ۷) برفراز منطقه فاو.

۶. ادامه فعالیت های دریایی توسط انواع شناورها و گشتی ها در آب های خور عبدالله همانند دوره های قبل. (۱)

در پی تأکید بر ایمن سازی مواضع نیروها و سلاح های ادوات در جلسه روز گذشته قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه پاسداران، امروز ستاد این قرارگاه با ارسال نامه ای برای فرماندهی مهندسی، درخواست ۲۰۰ سنگر برای مواضع خمپاره اندازهای ۱۲۰ میلی متری کرد. در این نامه اضافه شده است که ۱۵۰ سنگر با نظر قرارگاه کربلا ۲ و ۵۰ سنگر با نظر قرارگاه نوح نصب شود. (۲) این سنگرها قرار است در شرق اروندرود نصب شود که از جمله اقدامات آماده سازی عملیات بزرگ آتی است.

۱-۱. سند شماره ۱۱۳۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه کربلا، گزارش نوبه ای، شماره ۱۶، ۱۳۶۴/۱۰/۱۲.

۲-۲. سند شماره ۱۱۳۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۳۶۴/۱۰/۷.

هوایماهای عراقی امروز چند منطقه عملیاتی جبهه جنوب و منطقه مسکونی شهر هویزه را بمباران کردند و خسارت های جانی و مادی به بار آوردند.

دفتر فرماندهی سپاه پاسداران منطقه ۳ کربلا- اعلام کرد که منطقه عملیاتی شط علی امروز دو بار در ساعت های ۱۲:۳۰ و ۱۴:۳۰ بمباران شده است. نیروی هوایی عراق در حمله اول با ۲ میزاف فرانسوی و در حمله دوم با ۸ جنگنده میگ و میزاف اقدام به بمباران کرد. در این حملات ۳ تن شهید و ۱۵ تن مجروح شدند و ۲ کامیون آسیب دید و راننده یکی از کامیون ها به شهادت رسید. علاوه بر این، ۶ جنگنده میزاف حوالی اسکله شط علی و اطراف چهارراه صاحب الزمان(عج) را در منطقه هور بمباران کردند. جنگنده های میگ عراقی نیز بار دیگر جاده خندق (در منطقه هور) را بمباران کردند که در این حمله خسارتی به نیروها و تجهیزات خودی وارد نشد. (۱)

همچنین چند هوایمای عراقی در ساعت ۱۴:۲۰، شهر هویزه را بمباران کردند. در این حمله مرکز آموزش ثامن الائمه(ع) و ۲ منزل مسکونی آسیب دیدند و ۴ نیروی لشکر ۷۷ خراسان نیز مجروح و دچار موج گرفتگی شدند. ۲ غیرنظامی نیز مجروح گردیدند. (۲)

هوایماهای عراقی امروز به حریم هوایی شهرهای اهواز و بندر امام خمینی نیز تجاوز کردند که با مقابله آتش سلاح های پدافند هوایی مستقر در منطقه گریختند. (۳)

فرماندهی ارتش عراق در اطلاعیه شماره ۲۰۶۶ اعلام کرد که امروز چند اسکادران از جنگنده های عراقی با ۷۹ مأموریت در منطقه سپاه ششم ارتش عراق در شرق دجله، خساراتی بر نیروهای ایران وارد کردند و سالم به پایگاه های خود بازگشتند. (۴)

به گفته رادیو مونت کارلو: «نیروی هوایی عراق امروز حملات خود را بر روی مراکز استقرار نیروهای ایرانی پس از یک توقف ده روزه از سر گرفت.» (۵)

حمله هوایی امروز ارتش عراق به جزیره خارک خسارت جزئی داشت. خبرگزاری جمهوری اسلامی از بوشهر اعلام کرد: «در ساعت ۱۲:۰۲ و ساعت ۱۲:۰۵ امروز، صدای انفجار ۲ بمب پرتاب شده توسط هوایماهای متجاوز عراقی در جزیره خارک شنیده شد. بر اثر انفجار بمب ها خسارات مالی جزئی به بار آمد ولی تلفات جانی در بر نداشت.» (۶) در این حمله، ۲ هوایمای میگ ۲۵ - که در ارتفاع ۷۰ هزار پایی پرواز می کردند - شرکت داشتند. (۷)

ارتش عراق در اطلاعیه شماره ۲۰۶۶ اعلام کرد که در ساعت ۱۱:۳۰ امروز هوایماهای نیروی هوایی عراق دست به حمله جدیدی علیه جزیره خارک زده و پس از پایان مأموریت، سالم بازگشتند. (۸)

ص: ۳۴۶

۱-۳. سند شماره ۰۱۱۳۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه منطقه ۳، ۱۳۶۴/۱۰/۱۰.

۲-۴. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۳، ۱۳۶۴/۱۰/۱۰، ص ۱.

۳-۵. همان.

۴-۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۴، ۱۳۶۴/۱۰/۸، ص ۱، رادیو صوت الجماهیر، ۱۳۶۴/۱۰/۷.

- ۵- ۷. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳، رادیو مونت کارلو، ۷/۱۰/۱۳۶۴.
- ۶- ۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۴، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۱۰/۱۳۶۴.
- ۷- ۹. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۱، ۸/۱۰/۱۳۶۴.
- ۸- ۱۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۴، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱، رادیو صوت الجماهير.

جمهوری اسلامی ایران گلوله باران شهر فاو را تکذیب کرد. ارتش عراق در اطلاعیه نظامی پنجشنبه شب (۵ دی) خود ادعا کرد که ایران شهر فاو را زیر آتش توپ های دوربرد قرار داده است. امروز سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ ضمن تکذیب این ادعای عراق گفت: رژیم عراق که از اعزام گسترده کاروان های راهیان کربلا به وحشت افتاده است، با این گونه تبلیغات سعی می کند زمینه را برای تجاوزات آتی خود به میهن اسلامی مان فراهم کند. گفتنی است که در اطلاعیه ارتش عراق به زمان، تلفات یا خسارات این گلوله باران ادعا شده اشاره ای نگردیده است. (۱)

نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران امروز کشتی دانمارکی حامل مواد منفجره برای عراق را در دریای عمان توقیف کرد. (۲) یک منبع آگاه در نیروی دریایی ارتش در این باره به خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت: براساس اظهارات کاپیتان کشتی و مندرجات بارنامه، قرار بوده است محموله این کشتی از طریق کویت به عراق حمل شود. کشتی هورن لند در فاصله ۲۰۰ کیلومتری تنگه هرمز مورد بازرسی قرار گرفت و پس از مشاهده ۵ کانستینر حاوی مواد منفجره در میان محمولات آن، توقیف و به یکی از بنادر کشورمان هدایت شد. گزارش ها حاکی است که تخلیه ۶۰ تن مواد منفجره از کشتی دانمارکی هورن لند آغاز شده است. به گفته منبع مذکور، این مواد برای خرج های پرتاب ادوات مختلف جنگی به کار می رود. (۳)

امروز در چند نقطه کردستان درگیری هایی میان نیروهای خودی و افراد گروه های مسلح رخ داد:

۱. سپاه بوکان گزارش داد تعدادی از نیروهای ژاندارمری که در روستای عیسی کندی از توابع بوکان در حال گشت زنی بودند در کمین افراد ضدانقلاب افتادند و در درگیری میان آنان ۳ تن از نیروهای ژاندارمری مجروح شدند. مهاجمان نیز گریختند. (۴)
۲. عده ای از نیروهای حزب دمکرات به پایگاه حاجی آباد در اطراف صائین دژ حمله کردند. در این حمله یکی از اهالی روستا مجروح شد و خسارت دیگری وارد نشد. (۵)
۳. نیروهای گردان شهید یآوری سردشت هنگام گشت در روستای ترشیان با افراد ضدانقلاب درگیر شدند که یکی از افراد ضدانقلاب کشته شد. (۶) همچنین در پی حضور افراد ضدانقلاب در اطراف روستای قولک از توابع پیرانشهر، واحد عملیات سپاه پیرانشهر به آنجا اعزام و با آنها درگیر شد. (۷) در این درگیری خساراتی به افراد ضدانقلاب وارد شد و یکی از رزمندگان مجروح گردید. (۸)

ص: ۳۴۷

۱- ۱۱. روزنامه اطلاعات، ۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸، تهران، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۱۲. روزنامه ابرار، ۸/۱۰/۱۳۳۴، ص ۱.

۳- ۱۳. روزنامه اطلاعات، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴.

۴- ۱۴. سند شماره ۴۰۷۴۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه بوکان به قرارگاه حمزه، ۸/۱۰/۱۳۶۴.

۵- ۱۵. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۷، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۶.

- ۶-۱۶. سند شماره ۰۱۱۳۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی کل سپاه، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱، سردشت، ۷/۱۰/۱۳۶۴.
- ۷-۱۷. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها و تحلیل، شماره ۱۶، ۲۵/۱۱/۱۳۶۴، ص ۴۴.
- ۸-۱۸. همان.

رئیس جمهوری اسلامی ایران امروز در اجتماع خانواده های ایثارگران و رزمندگان بسیجی به تشریح حماسه حضور رزمندگان، خنثی شدن جنگ تبلیغاتی دشمن، ناامید شدن حامیان صدام و تن ندادن جمهوری اسلامی به صلح تحمیلی پرداخت.

امروز هزاران تن از افراد خانواده های معظم شهیدان، اسیران، مفقودان و جانبازان سراسر کشور با عنوان "زائرین کربلا" و ۱۲ هزار نیروی بسیجی از استان های سمنان، مازندران و تهران در سالن مجموعه ورزشی آزادی گرد آمدند و پس از گوش دادن به سخنان آیت الله خامنه ای عازم جبهه ها شدند. رئیس شورای عالی دفاع در این اجتماع گفت: «شاید بشود گفت زیباترین مناظره تاریخ ملت ما که پرشکوه ترین حماسه ها را با خود دارد در این روزها به دست توانا و هنرمند شما مردم در حال شکل گیری است. امروز شما مردم پرچم آگاهی و فداکاری را بر بام این کشور برافراشتید و نشان دادید که تحلیل گر هستید و اگر چنین نبود این حرکت عظیم صورت نمی گرفت.»

وی افزود: «دشمنان انقلاب در دنیا با تبلیغات سوء هیاهو به راه انداختند که ملت ایران از این جنگ خسته شده و حالا زمانی است که باید مسئله جنگ پشت میز مذاکره تمام شود. هیاهوی دشمن با حرکت شما مردم به طرف جبهه ها تأثیر خود را از دست داد و به کلی معادلات آنها را عوض کرد و در این رابطه دشمن روحیه خود را باخت.»

رئیس جمهور خاطر نشان کرد که امروز یک لحظه حساس و تعیین کننده است. غربی ها روی عراق تجربه کردند. تجهیزات و وسایل پیشرفته به او دادند. از لحاظ تبلیغات او را کمک کردند و در محافل جهانی به نفع او رأی دادند. در کنار کشورهای غربی، کشورهای عربی و شرق هم به او کمک کردند تا شاید این مرده را زنده کنند. امروز فرانسه در ادامه ارسال اسلحه به عراق مردد است. امروز کشورها فهمیده اند که به بد کسی دل بسته بودند. امروز همه رژیم هایی که می خواهند از روی مصلحت کار کنند احساس کرده اند که به عراق کمک کردن فایده ندارد. امروز عراق در صحنه بین المللی احساس غربت می کند. بنابراین امروز، روزی است که شما مردم باید صحنه را محکم نگه دارید.

وی افزود: «انقلاب وزین ما قدرت زیادی دارد. در کشور ما مردم خودشان فکر می کنند و تصمیم می گیرند. ما در مورد جنگ تحمیلی همه حرف ها را به دنیا گفته ایم. ما شروع کننده نبودیم. ما متجاوز نبودیم. ما هرگز نخواستیم به یک کشور، یک مرز و یک ملت تجاوز کنیم.»

آیت الله خامنه ای گفت: «امروز تجاوز یک رسم معمولی دنیا است که این رسم باید بشکند تا کی باید ملت های کوچک تماشاگر تجاوز باشند. کشورهای بزرگ برای به دست آوردن منافع، کشورهای کوچک را به جان هم می اندازند و از این طریق سود می برند و تا آنجا که منافعشان اقتضا می کند جنگ افروز را تغذیه می نمایند و بدین طریق برای مردم کشورهاشان آسایش درست می کنند و برای مردم کشورهای کوچک جنگ و فتنه به وجود می آورند. این قبیل کشورها همین که احساس می کنند جنگ ممکن است منافع آنجا را به خطر اندازد یک مرتبه

صلح دوست می شوند و دم از صلح می زنند. کشورهای پیشرفته مثل امریکا، انگلیس و غیره اسرائیل را تجهیز کردند و انداختند به جان کشورهای عربی. در واقع اگر این کشورها نبودند اسرائیل نمی توانست با ملت عرب بجنگد. اگر در سال ۱۹۶۷ عرب ها زیر بار صلح نمی رفتند این همه سرزمین های اشغالی به دست اسرائیل نمی افتاد. این را من به کسانی که برای صلح به تهران می آمدند گفتم که ما مارگزیده ایم، تن به صلح نمی دهیم.»

رئیس جمهور خطاب به کشورهای عربی که عراق را تشویق به حمله کردند گفت: «عراق را وادار کردید که به انقلاب ما حمله کند؛ حمله عراق به آب و خاک ما نبود، حمله به اسلام بود. سردمداران نادان و ساده لوح بغداد را فریب دادید تا با حمله به کشور ما انقلاب ما را از بین ببرد. اما دیدید که این کشور نمی تواند این کار را انجام دهد. پنج سال از جنگ تحمیلی گذشته است و می بینید که عراق دارد پوچ می شود و دیگر چیزی از این رژیم باقی نمانده است. حالا- که می بینید رژیم عراق در حال نابودی است، دم از صلح می زنید. ما می ایستیم و با ایستادنمان این بار به ملت ها یاد می دهیم که می ایستیم و متجاوز را محو می کنیم. ما به فضل الهی در جبهه ها رژیم پوسیده عراق را به شکست می کشانیم و آن وقت تجاوز - این رسم غلط سلطه گر ها - در دنیا بر خواهد افتاد. ما امیدواریم که در وقت لازم دست قدرتمند شما بتواند ضربه اصلی را بر دشمن وارد کند.»(۱)

۱

در پی دعوت آقای هاشمی رفسنجانی فرمانده عالی جنگ از نیروهای مردمی برای حضور در جبهه ها، امروز کاروان های متعددی از نیروهای داوطلب به ویژه دانشجویان و کاروان های هدایای مردمی عازم جبهه ها شدند.

امروز بیش از ۲۰۰۰ تن از دانشجویان، مدرسان و کارکنان مراکز تربیت معلم سراسر کشور، از جمله نزدیک به ۳۰۰ تن از دانشجویان مراکز تربیت معلم سمنان، شاهرود، دامغان و گرمسار(۲) و گروهی از دانشجویان مراکز تربیت معلم شهرهای رودسر و لاهیجان عازم جبهه ها شدند.(۳)

کاروان راهیان کربلای شهرستان درگز شامل چند گروهان نیروی داوطلب و نیز امام جمعه، فرماندار و تعدادی از مسئولان نهادها و ادارات به همراه کاروان کمک های مردمی این شهرستان و دومین کاروان راهیان کربلای استان چهارمحال و بختیاری شامل ۲۵۰۰ تن نیروی رزمنده از شهرها، بخش ها و روستاهای مناطق عشایری این استان همراه با بیش از ۴۰ کامیون هدایای مردم این استان عازم جبهه های نبرد شدند.(۴)

همچنین کاروان های راهیان کربلا، گروه های داوطلب مردمی و دانش آموزی به همراه کمک ها و هدایای مردم از شهرهای بردسکن، بشرویه، گناباد، بیرجند، شیروان، تربت حیدریه، سرخس، قائن، بجنورد، طبس، تربت جام، فردوس، باغ ملک، دلیجان و آزادشهر در میان بدرقه پرشور مردم عازم جبهه ها شدند.(۵)

ص: ۳۴۹

۱- ۱۹. روزنامه کیهان، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۲۰. روزنامه اطلاعات، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴.

۳- ۲۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۱.

۴- ۲۲. همان.

دانشجویان مسلمان پاکستان برای جهاد علیه حکومت صدام اعلام آمادگی و از انتخاب آیت الله منتظری برای جانشینی امام خمینی حمایت کردند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از اسلام آباد، سازمان دانشجویان امامیه پاکستان در بیانیه اجلاس سالانه خود ضمن محکوم کردن تجاوز رژیم صدام به جمهوری اسلامی ایران، افزوده است: «ما جنگ عراق با ایران را جنگ بین اسلام و کفر می دانیم و آمادگی خود را برای پیوستن به کاروان های راهیان کربلا و شرکت در جبهه های جنگ اعلام می داریم.»

در این بیانیه ضمن اعلام بیعت مجدد با انقلاب اسلامی ایران و امام خمینی تأکید شده است: «ما حمایت خود را از انتخاب آیت الله العظمی منتظری به عنوان رهبر آینده انقلاب اسلامی ایران اعلام داشته و اطاعت از ایشان را اطاعت از امام خمینی رهبر کبیر انقلاب اسلامی می دانیم.»

در این بیانیه همچنین ضمن حمایت از نهضت های آزادی بخش، تجاوز نظامی شوروی به افغانستان و اشغال سرزمین های اسلامی لبنان به دست رژیم صهیونیستی شدیداً محکوم شده است. (۱)

در حالی که رادیو بغداد امروز در ادامه تهدیدات و تبلیغات قبلی خود از به کارگیری سلاح های نابودکننده علیه رزمندگان ایران در عملیات آتی سخن گفت و ارتشیان ایران را از شرکت در عملیات برحذر داشت، یک نشریه امریکایی از تاکتیک های جدید ارتش عراق و دستیابی آن به پیشرفته ترین سلاح های ساخت شوروی، از جمله بمب های اکسیژنی ۵۰۰ کیلویی خبر داد.

رادیو بغداد امروز در گفتاری با ادعای اینکه چون حکومت ایران مطمئن شده هر کس در عملیات آتی شرکت کند، بازگشت ندارد، افزود: «اکنون خوابی بس وحشتناک و توطئه ای بسیار خطرناک برای ارتشیان دیده اند؛ توطئه ای که پس از آن دیگر اثری از ارتش و ارتشیان باقی نخواهد ماند. ... ای ارتشیان آیا نمی دانید چه اسلحه های نابودکننده ای در انتظار تجاوزگران است. ... حمله به مرز عراق، رفتن به میدان تیر برای اعدام است. ... ای ارتشیان یا به میان خانواده هایتان برگردید یا به واحدهای عراق پناهنده شوید تا در جوار اماکن مقدسه در عراق در امان باشید. باید بدانید پایان عمر رژیم آخوندی نزدیک است و همه پناهندگان به میان خانواده هایشان برمی گردند.» (۲)

از سوی دیگر، فصل نامه سولجرا فورچون (چاپ امریکا) در گزارشی با عنوان "تاکتیک های تازه عراق پیشروی در خاک ایران" نوشته است: «منابع اسرائیلی و فرانسوی هر دو معتقدند که عراق مواد منفجره اکسیژنی را از اتحاد شوروی دریافت داشته است. این مهمات مواد شیمیایی را در منطقه وسیعی پخش می کند که پس از روشن شدن با چاشنی دیگری، امواج تکان دهنده مرگباری را ایجاد می کند. هفته نامه جینز دینفس گزارش داد شوروی ها از بمب های اکسیژنی

۱- ۲۴. روزنامه اطلاعات، ۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳، اسلام آباد، خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۲۵. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیو های بیگانه، ۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۸ - ۶، رادیو بغداد،

۵۰۰ کیلوگرمی علیه جنگجویان مقاومت افغان استفاده می کنند. این بمب ها گودال های بزرگی به عرض ۳۰ پا و عمق ۱۸ پا به وجود می آورد و انسان و حیوان را در یک شعاع یک چهارم مایلی می کشد. یک بمب یک هزار پوندی قادر است یک ساختمان بسیار بلند را منهدم کند. یک یا دو بمب می تواند یک فرودگاه را در هم بکوبد و تمام افراد حاضر در آنجا را بکشد.

ایران مدعی است که عراقی ها سلاح تهاجمی دیگری از شوروی ها تحویل می گیرند؛ موشک بسیار دقیق اس.اس.۲۱، که برد ۷۵۰ مایلی آن تقریباً دو برابر بیش از برد موشک های فراگ ۷ است. به نظر می رسد اتهام ایران که عراق به سلاح های تهاجمی دست یافته چیزی بیشتر از یک خیال پردازی باشد.

اگر عراق بخواهد به حمله ای دست بزند، باید در نظر داشت که حدود ۱۵۰۰ زره پوش عراق به اضافه ۱۰۰ تانک سبک پی تی ۷۶ کاملاً قادرند به اجرای عملیات در خشکی و آب بپردازند. زمانی که رودخانه شط العرب (اروند رود) کشوری را از دشمنش جدا می سازد، چنین کاری بسیار ساده می نماید. ... ورود سیل آسای کامیون های زیل و اورال، تانک های تی ۶۲ و پی.ام.پی، قدرت جابه جایی و ضربه عراق را به شدت افزایش داده است. این افزایش تحرک به عراق امکان داد یک حالت ثابت و پرهزینه را در برابر یک دفاع متحرک رها کند. عراقی ها اینک آگاهانه به دشمن اجازه می دهند به منطقه برگزیده از جبهه نفوذ کند و افراد ذخیره خود را در آنجا بریزد. سپس درحالی که آتش توپخانه آنها را در محل میخکوب می کند و حمله های هوایی راه را بر نیروهای کمکی شان می بندد، سیر نفوذ نیروهای ایرانی قطع می شود و واحدهای زرهی و مکانیزه عراق از یک یا هر دو جناح با حمایت هوایی، توپخانه و پیاده نظام آنها را تارومار می کنند.

تاکنون تاکتیک های تازه کارگر افتاده است. کسانی که با دکتترین تاکتیکی ارتش امریکا آشنایی دارند توجه خواهند کرد که تاکتیک های دفاع متحرک عراق از تمام عناصر عملیات مرکب مسلحانه برخوردار است؛ هرچند که در یک فضای رزمی بسیار آماده و منظم انجام می گیرد، باید دید که هماهنگی آنها در عملیات تهاجمی متحرک تر تا چه حد مؤثر خواهد بود.

تاکتیک های واحدهای کوچک عراق نیز کامل نیست؛ درحالی که در سطح عملیاتی، آنها نقاط ضعف دشمن را انتخاب می کنند و از دست زدن به حمله های جبهه ای می پرهیزند، تردید است که به راستی راه درست هماهنگ ساختن پیشرفت های خود را با پشتیبانی هوایی و توپخانه یا نادیده گرفتن مقاومت های پراکنده به نفع حمله بر فرماندهی و ارتباطات آسیب پذیر دشمن در عقب جبهه آموخته باشند. به رغم تمام این نکات، هرگونه حمله ابتدایی عراق، در صورتی که با عنصر غافلگیری یا انحرافی همراه باشد، تقریباً به طور مسلم ویران کننده خواهد بود. (۱)

ص: ۳۵۱

در ادامه تلاش های شورای همکاری خلیج فارس برای آتش بس، راشد عبدالله النعیمی وزیر مشاور در امور خارجی امارات عربی متحده به دعوت وزیر امور خارجه ایران امروز وارد تهران شد و مورد استقبال دکتر ولایتی قرار گرفت.

راشد عبدالله در فرودگاه تهران از این دعوت تشکر کرد و گفت: این دیدار از نظر من اهمیت فوق العاده ای دارد و امیدوارم فرصت برای ملاقات و گفت و گو با مقامات ایرانی را داشته باشیم. وی افزود با توجه به مسائلی که قرار است در اجلاس سران کشورهای اسلامی مطرح شود، این ملاقات برای امارات عربی متحده مهم است. (۱)

راشد عبدالله در اولین دور مذاکره با دکتر ولایتی گفت: ما در سیاست های بین العربی خود با موافقت نامه کمپ دیوید شدیداً مخالفیم. وزیر امور خارجه ایران نیز با اشاره به سیاست کلی جمهوری اسلامی ایران مبنی بر بهبود روابط با همه کشورهای منطقه، بر اولویت این رابطه با برخی کشورهای منطقه تأکید کرد و افزود: ما شدیداً با حضور نیروهای بیگانه در خلیج فارس و برخی کشورهای منطقه مخالفیم و این امر را در روابط جمهوری اسلامی با این کشورها کاملاً مؤثر می دانیم. (۲)

وزیر مشاور در امور خارجی امارات همچنین در دیدار با هیئت های نمایندگی سیاسی کشورهای اسلامی در تهران با اشاره به جنگ تحمیلی و موضع کشورهای شورای همکاری خلیج فارس در قبال آن، از ایران خواست که در تحقق بخشیدن به وحدت عربی و اسلامی تلاش کند، زیرا اصول پذیرفته شده انقلاب اسلامی ایران، به نفع هدف های عربی و اسلامی است. (۳)

سفر وزیر مشاور امور خارجی امارات عربی به ایران بازتاب گسترده ای در رسانه های منطقه و غرب داشت که بیشتر آن را ادامه تلاش های شورای همکاری برای آتش بس خواندند.

خبرگزاری رویتر سفر راشد عبدالله به ایران را کوشش تازه ای برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق خواند و افزود: «دیپلمات های مقیم ابوظبی گفتند که سفر دوازده نیمی برای گفت و گو با رهبران ایران، بخشی از اقدامات هماهنگ صلح از طرف شش کشور عضو شورای همکاری خلیج (فارس) در جهت پایان دادن به جنگ است. این دیدار مقارن با گزارش هایی دایر بر اینکه ایران در تدارک یک حمله زمینی علیه عراق است انجام می گیرد.» (۴)

رادیو ریاض هم در این باره گفت: «این دیدار در چارچوب تلاش های دول عربی عضو شورای همکاری خلیج به منظور پایان دادن به جنگ خونین بین این دو کشور مسلمان صورت می گیرد.» (۵)

خبرگزاری آسوشیتدپرس سفر راشد عبدالله را آگاهی از واکنش ایران در قبال ابتکارهای صلح کشورهای حوزه خلیج (فارس) و کشورهای اسلامی برای پایان بخشیدن به جنگ ایران و عراق اعلام کرد. منابع دیپلماتیک در ابوظبی گفتند راشد عبدالله همچنین سعی خواهد کرد

۳-۲۹. روزنامه اطلاعات، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۴-۳۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۴، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۹، ابوظبی - خبرگزاری رویترا، ۷/۱۰/۱۳۶۴.

۵-۳۱. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۱۰/۱۳۶۴، رادیو ریاض (عربی)، ۷/۱۰/۱۳۶۴،

ص ۵.

مقدمات دیدار [آیت الله] علی خامنه ای رئیس جمهوری ایران از ابوظبی را در این برهه از زمان که فشارهای کشورهای حوزه خلیج (فارس) و اسلامی برای یافتن یک راه حل قابل قبول برای پایان بخشیدن به جنگ ایران و عراق به طور روزافزونی شدت می یابد فراهم کند.

آسوشیتدپرس افزود: «منابع دیپلماتیک در ابوظبی و ریاض گفتند انتظار می رود تلاش های صلح برای پایان بخشیدن به جنگ ایران - عراق در اجلاس آتی وزرای خارجه کشورهای اسلامی در ماه ژانویه در شهر فاس در مراکش به اوج خود برسد. یک دیپلماتیدر ابوظبی گفت در اجلاس وزرای خارجه کشورهای اسلامی در فاس یک ابتکار صلح تازه برای پایان بخشیدن به جنگ خلیج فارس مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت. این دیپلمات افزود: این ابتکار تازه شامل پرداختن خسارات جنگی به هر دو کشور درگیر جنگ به شرط تمایل ایران به آغاز مذاکرات مستقیم صلح با عراق می باشد. شریف الدین پیرزاده دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی نیز گفته است که وی احتمال برگزاری یک اجلاس از سران کشورهای اسلامی برای بررسی مسئله برقراری صلح در جنگ ایران - عراق را رد نمی کند.»^(۱)

۱

ژاپن برای میانجیگری اعلام آمادگی کرد و رادیو امریکا موضع ثابت ایران را موجب شکست همه طرح های میانجیگری خواند.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، شینتارو آبه وزیر خارجه ژاپن، امروز آمادگی خود را برای عزیمت به خاورمیانه به منظور تلاش در جهت یافتن هر گونه راه حلی برای جنگ ایران و عراق اعلام کرد. وی گفت در ماه ژانویه مشاور امور افریقا و خاورمیانه در وزارت امور خارجه ژاپن را به همین منظور به ایران اعزام خواهد کرد.^(۲)

اما رادیو امریکا بدون توجه به شرایطی که آقای هاشمی روز گذشته برای توقف جنگ مطرح کرد (شناسایی و مجازات متجاوز و پرداخت غرامت) ایران را به شکست کشاندن تلاش های صلح متهم کرد. رادیو امریکا امروز گفت: عراق بارها آمادگی خود را برای آغاز مذاکرات اعلام داشته، اما موضع حکومت ایران همچنان دست نخورده مانده است: "مادام که صدام حسین بر سر کار است مذاکره ای صورت نخواهد گرفت" و همین موضع تمامی تلاش های میانجیگرانه سازمان ملل متحد، کنفرانس اسلامی و جنبش غیر متعهدها را به شکست کشانده است."^(۳)

۲

در پی واکنش شدید آقای هاشمی رفسنجانی به اظهارات رهبران شوروی که جنگ ایران و عراق را بی معنی خواندند و تأکید وی که حضور شوروی در افغانستان بی معنی است، رادیو مسکو امروز در گفتاری بر وفاداری شوروی به روابط حسن همجواری با ایران و تلاش برای بهبود و گسترش روابط تأکید کرد.

ص: ۳۵۳

۱ - ۳۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۴، ۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۹ و ۱۰، ابوظبی - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۷/۱۰/۱۳۶۴.

۲ - ۳۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۵، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۶، توکیو - خبرگزاری فرانسه، ۸/۱۰/۱۳۶۴.

۳ - ۳۴. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیو های بیگانه، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳، رادیو امریکا، ۷/۱۰/۱۳۶۴.

راديو مسكو گفت: «اتحاد شوروي كه هميشه به خط مشي اصولي خود دابر بر برقراري مناسبات حسن همجواري با ايران وفادار بوده است، مثل سابق تمام هم خود را به كار مي برد تا اين مناسبات بهبود يابد و گسترش پيدا كند. ... اتحاد شوروي هم توضيح خط مشي سياست خود در مورد جمهوري اسلامي ايران مبني بر اصول برابر حقوقي و احترام به حاكميت ملي و عدم مداخله در امور داخلي يكديگر را و هم گفت و گوهاي سازنده پيرامون مناسبات دوجانبه و مسائل بين المللي را كه مورد علاقه طرفين است هدف خود قرار داده بود. ...

اتحاد شوروي ماييل است مناسبات خود را با جمهوري اسلامي ايران بر پايه اصول مسلم همزيستي مسالمت آميز كشورهاي داراي نظام هاي اجتماعي و اقتصادي متفاوت بسط و توسعه دهد. اتحاد شوروي بر آن است كه اختلاف نظرهاي اصولي ايدئولوژيك كه بين شوروي و ايران وجود دارد نبايد به عرصه مناسبات بين دو كشور انتقال داده شود. اتحاد شوروي همچنين عقیده دارد كه هيچ كشوري حق ندارد جهان بيني، طرز تفكر و برخورد خود در امور بين المللي را به كشورهاي ديگر تحميل كند. ...

تأثير منفي جنگ ايران و عراق در روابط بازرگاني و اقتصادي و در وضع مناسبات شوروي و ايران به طور كلي جنگي كه بيش از پنج سال ادامه دارد، بار ديگر ضرورت قطع هرچه زودتر آن و رفع اختلافات موجود بين ايران و عراق از راه مسالمت و از طريق مذاكرات را تأييد مي كند. اتحاد شوروي از همان آغاز جنگ در اين مواضع ايستاده بود و اكنون هم موضع گيري آن همين است. ...

اتحاد شوروي هرگز جز تمائلي به زندگي در شرايط صلح و حسن تفاهم با همسايه جنوبي خود، جز استفاده از عوامل جغرافيايي مساعد و استفاده از سنت هاي تاريخي و فرهنگي ديرين موجود بين ملل و دو كشور ما براي حفظ و بسط و توسعه مناسبات حسن همجواري و رعايت وضع متقابل و رعايت نفع متقابل و همكاري ثمربخش در تمام رشته ها، نيت ديگري در مورد ايران نداشته است. اتحاد شوروي در آينده نيز چنين سياستي را در مورد ايران دنبال خواهد كرد.» (۱)

۱

سرانجام پس از سه ماه بحث و گفت و گو بر اثر فشار سوريه، روز شنبه ۷/۱۰/۱۳۶۴ رهبران جنبش امل، حزب سوسياليست ترقي خواه لبنان و نيروهاي لبناني؛ يعني نبيه بري، وليد جنبلاط و ايلي حيقه يك سند ۲۳ صفحه اي را در مورد پايان جنگ داخلي لبنان و انجام دادن اصلاحات سياسي و اقتصادي و لغو سيستم طايفه اي لبنان در دفتر عبدالحليم خدام معاون رياست جمهوري سوريه، امضا كردند. خدام نيز به عنوان شاهد، اين موافقت نامه را امضا كرد.» (۲)

بنا به نوشته نشريه دفتر مطالعات سياسي بين المللي وزارت امور خارجه، متن اين توافقنامه هنوز فاش نشده، ولي طبق پيش نويس قبلي، فصل هاي اساسي آن عبارت است از: اصول اساسي دولت، اصلاحات سياسي، مكانيسم پايان حالت جنگ.

ص: ۳۵۴

۱- ۳۵. خير گزاراري جمهوري اسلامي، نشريه گزارش هاي ویژه، شماره ۲۸۴، ۷/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۴ - ۱۲، راديو مسكو، ۷/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۳۶. دفتر مطالعات سياسي و بين المللي وزارت امور خارجه، نشريه شماره ۱۸۰/۳، ۷/۱۰/۱۳۶۴، صص ۸ - ۵.

سه گروه لبنانی در دفتر عبدالحلیم خدام
معاون رئیس‌جمهور سوریه موافقت‌نامه پایان
جنگ و اصلاحات سیاسی و نظامی لبنان را
امضا کردند.

طبق گزارش خبرگزاری ها، مفاد این توافقنامه به طور خلاصه چنین است:

برقراری آتش بس فوری و جامع به کمک سوریه؛ انحلال شبه نظامیان و خلع سلاح آنها؛ پایان حالت جنگ؛ هماهنگی کامل سیاست خارجی لبنان با سوریه و استقرار نیروهای سوریه در بخش هایی از لبنان؛ تشکیل فوری دولت ائتلافی جدید و تشکیل یک شورای وزارتی برای نظارت بر اجرای توافق؛ افزایش کرسی های پارلمانی از ۹۹ به ۱۹۸ کرسی که مسیحیان مارونی، مسلمان سنی و مسلمان شیعه کرسی های مساوی خواهند داشت. پیش بینی یک مجلس سنا که ریاست آن با یک نفر دروزی مذهب خواهد بود. بازگشت ارتش به پادگان ها و بازسازی آن به کمک سوریه و تقویت نیروهای امنیت داخلی؛ بازگشت آوارگان (طی ۱۰ سال جنگ داخلی) به خانه هایشان؛ کاهش اختیارات ریاست جمهوری؛ جمع آوری سلاح های در دست لبنانی ها و غیرلبنانی ها بدون استثنا.

توافق سه جانبه دمشق که با پیگیری و فشار سوری ها و احتمالاً هم مسلمانان (امل و حزب سوسیالیست ترقی خواه) در برابر خواست های مسیحیان به امضا رسیده است، با واکنش های مثبت و منفی روبه رو شده است و یک پیروزی سیاسی برای دمشق محسوب می شود.

اولویت سوریه این است که اسرائیلی ها را مجبور سازد تا به طور کامل از لبنان خارج شوند و لبنان متحد و یکپارچه را متحد خود ساخته تا بتواند به هدف استراتژیک خود که برابری استراتژیک با اسرائیل است نائل شود. این توافق گامی است در راه اعتلای سوریه، زیرا سوری ها با تجربیات گذشته سعی خواهند کرد تا بیشتر از دیپلماسی خود و موفقیت های آن برای تقویت موضع خود در میان اعراب و در برابر اسرائیل بهره برداری نمایند.

از سوی دیگر، نزدیکی ملک حسین و حافظ اسد گام دیگری در راه مقاومت و مبارزه با گسترش حرکت اسلامی در منطقه است. هر چند با امضای توافقنامه دمشق احتمالاً صلح و آرامش به لبنان باز خواهد گشت، باز هم نمی توان زیاد خوش بین بود، زیرا سوریه هشدار داده است که با هر تلاش برای خرابکاری در راه صلح مبارزه خواهد کرد، ولی با وجود عامل اسرائیلی و غربی در لبنان اجرای آن اگر به طور جزئی میسر باشد، به طور کامل امری مشکل است؛ به ویژه اینکه امضاکنندگان توافق، نماینده تمام مردم لبنان نیستند و قشر عظیمی از

مسلمانان لبنان را که از قدرت مردمی برخوردارند ولی در بافت دولت و مذاکرات شرکتی نداشته‌اند، در نظر قرار نداده. شاید سرکوب مسلمانان در شمال لبنان مقدمه و پیش درآمد توافق دمشق بود و امضای این توافق و اجرای آن سرکوب مسلمانان مبارز و سایر نقاط لبنان باشد.

گفتنی است که در دیدار کمیته مشترک حزب الله و امل در تهران نارضایتی شدید ایران از این اقدام نبیه بری به برادران امل ابلاغ شد و باتوجه به تأثیرات مثبت این سفر برای آنها امضای این توافق و آن هم با حضورشان در تهران مطلوب نبود و ناراحتی خود را ابراز کردند و به طور غیررسمی این اقدام را محکوم کردند و گفتند در این باره تلاش خواهند کرد.^(۱)

خبرگزاری فرانسه از دمشق با اعلام امضای توافقنامه دمشق میان سه گروه شبه نظامی لبنان افزود در قراردادی که پس از ماه‌ها بحث و مذاکره با نظارت سوریه به امضا رسید، تشکیل فوری یک دولت جدید لبنانی پیش‌بینی شده و یک مدت یک ساله برای پایان دادن به حالت جنگ و لغو سیستم تقسیم پست‌های دولتی بین جوامع مذهبی، در پایان یک دوره انتقالی تعیین شده است.^(۲)

۱

انفجار روز گذشته فرودگاه‌های رم و وین بازتاب گسترده‌ای داشت و در این باره اتهام‌هایی به سوریه، لیبی و ایران نسبت داده شده است.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از رم، درمورد عاملان اصلی حادثه روز جمعه در فرودگاه رم که به کشته شدن ۱۳ تن و مجروح شدن بیش از ۷۳ نفر منجر شد، اختلاف نظر وجود دارد. برخی گروه ابونضال را مسئول این کشتار می‌دانند و برخی دیگر سوریه و لیبی را فرستادگان و تربیت‌کنندگان تروریست‌ها می‌خوانند. در این میان، نام ایران نیز به صورت پراکنده در لابه‌لای صفحات بعضی از روزنامه‌های روز شنبه ایتالیا دیده می‌شود. این روزنامه‌ها ضمن اشاره به خبری از آمریکا درمورد تربیت ۴۰۰ تن تروریست عرب گردآمده از کشورهای مختلف در ایران، نوشته‌اند که احتمال دارد این ۴ تروریست از میان افراد تربیت شده در اردوگاه‌های مخصوص ایران انتخاب شده باشند. تعدادی از متخصصان آمریکایی مبارزه با تروریسم وارد رم شده‌اند تا پلیس ایتالیا را در تحقیقات یاری کنند.^(۳)

از سوی دیگر، ابویاذ (صلاح خلف) عضو کمیته مرکزی فتح ضمن محکوم کردن این دو حمله، افزوده که این اقدام برای آسیب زدن به تصویر اطمینان بخش سازمان آزادی بخش فلسطین انجام گرفته است.^(۴)

در تماسی تلفنی با روزنامه کویتی القبس یک گروه جدید فلسطینی به نام "کادرهای فتح عاطفه" با قرائت بیانیه‌ای مسئولیت حمله دیروز به فرودگاه‌های وین و رم را به عهده گرفت و این حملات را اولین اخطار به آمریکا و حامیانش و مرتجعین عرب به خصوص رهبران ساف

ص: ۳۵۶

۱- ۳۷. همان.

۲- ۳۸. روزنامه اطلاعات، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۶، خبرگزاری فرانسه.

۳- ۳۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۸۴، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۶، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۶.

۴- ۴۰. همان، ص ۲۶، کویت - خبرگزاری فرانسه، ۷/۱۰/۱۳۶۴.

اعلام کرد و گفت که هیچ دشمنی با کشورهای عربی نداریم و اقداماتی که انجام می شود در چارچوب تصمیمات جنبش فتح (گروه مخالف عرفات) می باشد. (۱)

فرد دیگری که ادعا کرد عضو گروه ابونضال است در تماسی تلفنی با رادیو اسپانیا مسئولیت این حملات را از طرف گروه ابونضال به عهده گرفت. در همین حال، سازمان آزادی بخش فلسطین (ساف) در اطلاعیه ای حملات مذکور را به شدت محکوم و مشارکت ساف در این اقدامات را رد کرد.

از سوی دیگر، مقامات صهیونیستی سوگند یاد کردند که حملات چریک های عرب به مراکز هواپیمایی "العال" را تلافی خواهند کرد.

اکثر کشورهای غربی، از جمله امریکا و فرانسه این اقدامات را محکوم کردند و مصر نیز در اطلاعیه ای هرگونه عملیات تروریستی را محکوم نمود. (۲) امریکا همچنین از بیم تشدید خشونت ها در خاورمیانه، از اسرائیل خواست خویشتن داری کند. (۳)

۱

تصویر

تظاهرات حمایت از سلیمان خاطر قهرمان مصر

در پی صدور حکم حبس ابد برای وی

یک دادگاه نظامی مصر امروز "سلیمان خاطر" را به دلیل کشتن ۷ صهیونیست مجرم شناخت و وی را به حبس ابد با اعمال شاقه محکوم کرد. سلیمان خاطر شصت روز فرصت دارد تا از حسنی مبارک رئیس جمهوری مصر، درخواست تخفیف در حکم دادگاه کند. در صورت عدم تقاضای وی، حکم دادگاه نظامی خود به خود جنبه نهایی خواهد یافت. پلیس مصر از ترس پیامدهای محکومیت سلیمان خاطر به حال آماده باش درآمد. هفته گذشته بیش از ۱۴۰ نفر در تظاهراتی که به طرف داری از سلیمان خاطر معروف به "قهرمان سینا" برگزار گردید، بازداشت شدند. (۴)

ص: ۳۵۷

۱- ۴۱. روزنامه ابرار، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۲- ۴۲. روزنامه کیهان، ۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۳- ۴۳. روزنامه اطلاعات، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۶.

در اولین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیای سپاه) میزان آمادگی لشکر ۴۱ ثارالله (ع) و طرح مانور این لشکر برای عملیات در منطقه فاو و کمبودها و نیازهای آن بررسی شد.

این جلسه با حضور فرمانده کل سپاه، مسئولان نیروی زمینی سپاه، مسئولان قرارگاه نوح (ع) و مسئولان لشکر ۴۱ ثارالله (ع) در مقر این لشکر تشکیل شد. (۱) راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در جمع بندی کوتاهی از گزارش فرمانده لشکر ۴۱ در این جلسه به نقل از وی نوشته است: «حداقل ما تا ۱۵ بهمن در منطقه کار مهندسی داریم. ما برای سرعت کار مهندسی راننده ها را دوشیفته کرده ایم. نقل وانتقالات را هنوز شروع نکرده ایم و درحال آماده کردن جا برای قایق ها و مهمات هستیم. ما چند مرحله آموزش برگزار کرده ایم: ۱۵ روز عمومی، ۱۰ روز شناسایی، ۱۵ روز مانور، ۳ روز حرکت در گل، حرکت با قایق، پرش از قایق و... برای توجیه عملیات و طرح مانور با فرماندهان گردان ها شش جلسه بحث کرده ایم. برای شکستن خط ۴ گردان وارد عمل می کنیم. یک محور از جاده قشله و یک محور از جاده نهر علی شیر پیش بینی کرده ایم. ما از منطقه دشمن شناخت کامل نداریم.» (۲)

قاسم سلیمانی درباره اقدامات انجام شده برای طراحی مانور لشکر ۴۱ گفت در خط حد خودمان از سه نهر به عنوان محورهای شناسایی استفاده کرده ایم. در دو محور نیروهای شناسایی از همه موانع عبور کردند و تا سه متری و پنج متری خط دشمن رسیدند و از آنجا خط دشمن را بررسی و شناسایی کردند. در بررسی ها به این نتیجه رسیده ایم که نیروهای

ص: ۳۵۹

۱- در این جلسه محسن رضایی، سیدرحیم صفوی، سیدعلی حسینی تاش، حسین علاایی (فرمانده قرارگاه نوح)، محمد باقری، علی عبداللهی (مسئول طرح عملیات نیروی زمینی)، قاسم سلیمانی (فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله (ع))، مسئولان ستاد، واحد ادوات و فرماندهان گردان های خط شکن لشکر ۴۱، سلیمی (مسئول مهندسی قرارگاه نوح)، محمد ستاری وفایی، دهقان، حجتی، اکبر غمخوار (مسئول لجستیک نیروی زمینی) و جواد زمان زاده (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) حضور داشتند.

۲- ۱. سند شماره ۶۳۷/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: مأموریت قرارگاه های کربلا و نوح در عملیات والفجر ۸، گزارش راویان قرارگاه خاتم الانبیاء (ص) در عملیات والفجر ۸ (جواد زمان زاده، محمد درودیان، محسن رشید)، صص ۳۴ - ۳۳.

غواص خط شکن می توانند در فاصله ۴۰ متری خط دشمن، یعنی پشت اولین موانع، آرایش بگیرند و هجوم خود را از آنجا شروع کنند. وی افزود که مانور عملیات ما براساس دو فرضیه مختلف طراحی شده است: غافلگیری دشمن، هشیاری دشمن.

فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله (ع) گفت غواصان خط شکن از سه محور حرکت می کنند، از هر نهر ۵۰ غواص و در مجموع ۱۵۰ نفر. وی توجه به چند نکته را در مورد عملیات غواصان ضروری خواند: ۱. نوع سلاحی که غواص باید همراه خود ببرد. ۲. نقطه رهایی غواصان. ۳. نوع حرکت غواصان، ستونی یا ... ۴. ضرورت هماهنگی قبل از شروع عملیات، چون امکان هماهنگی و توقف و انتظار در ساحل دشمن وجود ندارد. ۵. چگونگی آرایش غواصان در ساحل دشمن. وی افزود تاکنون بحث بسیاری در مورد شکستن خط اول دشمن و پاک سازی آن کرده ایم. روز گذشته هم فرماندهان گردان های خط شکن از روی دکل دیدبانی به طور کامل به منطقه و محورهای عملیات توجه شده اند. وی افزود بعد از غواصان ۳ گردان خط شکن وارد عمل می شوند که نیروهای یکی از این ۳ گردان سوار بر قایق ها آماده حرکت و منتظر دستور حرکت هستند.

در ادامه، فرمانده یکی از گردان های خط شکن لشکر ۴۱، منطقه عملیاتی فاو را با توجه به وضعیت زمین و شرایط آن، منطقه مناسبی برای عملیات خواند و گفت برای موفقیت، سرعت عمل و سازماندهی قوی ضروری است. وی نیروهای اعزامی به این لشکر را نیروهایی با کیفیت اعلام کرد و گفت ۵۰ درصد آنان در عملیات های قبلی شرکت داشته اند.

فرمانده کل سپاه در ادامه جلسه توجه فرماندهان و مسئولان لشکر ۴۱ را برای برنامه ریزی به چند نکته ضروری خواند: ۱. تدبیر برای زمان سازماندهی نیروهای تک و در جلو خط دشمن. ۲. تدبیر برای وضعیت احتمالی که نیروهای خط شکن معبر خود را پیدا نکنند. ۳. تدبیر برای وضعیتی که برخلاف پیش بینی قبلی، هنگام باز کردن معابر، ایجاد انفجار میسر نشود. ۴. تدبیر برای وضعیتی احتمالی که غواصان ناچار به توقف شوند و پیشروی آنان میسر نباشد. محسن رضایی همچنین علاوه بر سرعت، بر دقت در انجام دادن مأموریت ها تأکید کرد.

در ادامه جلسه رحیم صفوی آمادگی لشکر ۴۱ ثارالله (ع) را برای پیشروی در عمق و درگیری با نیروهای دشمن در نخلستان های غرب اروندرود، بعد از شکسته شدن خط ضروری خواند. محسن رضایی نیز بر لزوم تمرین و مانور در مناطق مشابه منطقه عملیاتی به خصوص برای گردان های تک و، پدافند کننده و ادوات تأکید کرد.

در این جلسه فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله (ع) با اشاره به احتمال اینکه غافلگیری دشمن میسر نشود، گفت در این وضعیت باید برای استفاده از انواع آتش ها برنامه ریزی دقیقی بشود. وی تانک را وسیله مناسبی برای چنین موقعیتی ذکر کرد و تقاضای واگذاری تعدادی تانک به این لشکر کرد. فرمانده قرارگاه نوح (ع) در این باره گفت که در مقابل خط حد یگان های قرارگاه نوح (ع)، دشمن حدود

۳۰۰ سنگر دارد که برای انهدام هر ۱۰ سنگر یک تانک می تواند بدون تغییر موضع اجرای آتش کند. لذا قرار شده است برای این منظور یک گردان تانک به قرارگاه نوح (ع) واگذار شود.

فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله (ع) از جمله نیازهای خود را برای اجرای این عملیات چنین برشمرد: ۳۰ قبضه خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری، ۱۵ دستگاه تانک، تفنگ ۸۲ میلی متری، ۷۰ قبضه کلت برای شلیک گلوله های منور جهت استفاده هنگام پاک سازی و الحاق، بی سیم تاکی و اکی آب بندی شده برای غواصان و آتشبارها، لباس غواصی، قایق ریجیندر، آمبولانس، تعویض وانت های فرسوده و ...

فرمانده کل سپاه در این باره به مسئول ستاد نیروی زمینی سپاه تأکید کرد شیوه ای به کار بگیرد که امکاناتی که به جنوب می رسد، به خصوص خمپاره ۱۲۰ میلی متری، ظرف ۴۸ ساعت بین یگان ها تقسیم شود. (۱)

۱

در ادامه پیگیری و بررسی وضعیت آمادگی یگان های سپاه پاسداران برای اجرای عملیات در منطقه فاو، قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران دومین جلسه امروز خود را در مقر لشکر ۱۹ فجر تشکیل داد. (۲)

در آغاز جلسه فرمانده لشکر ۱۹ فجر در بیان وضعیت این لشکر گفت وقتی نیروهای اعزامی کاروان های کربلا آمدند، از میان آنان ۷ گردان انتخاب و سازماندهی و شروع به آموزش آنان کردیم. نیروها برای آموزش به دو بخش تقسیم شدند؛ بخشی آموزش های آبی - خاکی می گذرانند و بخش دیگر آموزش های عمومی که پس از پایان هریک از این دو دوره آموزشی، این دو بخش جایشان را عوض می کنند. همچنین از میان نیروها ۱۵۰ نفر برای غواصی انتخاب شده اند که بیشتر آنان نیروهای قدیمی اند و هم اکنون مشغول آموزش در سد دز هستند. مدت آموزش یک ماه در سد دز و ۱۰ روز در بهمنشیر است. تعدادی از نیروهای اعزامی را هم برای همکاری در واحدها مشخص کرده ایم. نبی رودکی درباره شناسایی منطقه و محورهای عملیات و طرح مانور لشکر ۱۹ فجر گفت: تاکنون دو معبر شناسایی شده و قرار است زمانی که ماه پایین آمد روبه روی نهر ابوطرف یک معبر دیگر شناسایی شود. عمق چولان های مقابل خط حد ما از ۳۰ تا ۱۰۰ متر متغیر است. خط اول دشمن همان چولان ها است. وضعیت منطقه مأموریت ما مانند دشت عملیات رمضان است؛ پوشش ندارد. دشمن نزدیک به ۱۰۰ قبضه تیربار در مقابل ما دارد. برای شکستن خط، ۶۰ غواص برای عبور از سه معبر مشخص شده اند که مجهز به کلاش و نارنجک هستند. از این تعداد ۱۰ نفر از نیروهای واحد تخریب هستند که مسئولیت باز کردن معبرها را به عهده دارند. نیروهای واحد اطلاعات ۵۰ نفر نیروی خط شکن را از خط

ص: ۳۶۱

۱-۲. سند شماره ۱۱۰۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم در عملیات والفجر ۸ (جواد زمان زاده)، ۳/۱۰/۱۳۶۴ تا ۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۲۰ - ۱۰۵.

۲- در این جلسه محسن رضایی، سیدرحیم صفوی، سیدعلی حسینی تاش، حسین علایی، ابراهیم سنجقی، محمد نبی رودکی (فرمانده لشکر ۱۹ فجر)، مسئولان اصلی و فرماندهان گردان های خط شکن لشکر ۱۹ فجر، اکبر غمخوار، اثری نژاد و ... و محمد درودیان (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) حضور داشتند.

دشمن عبور می دهند. نیروهای خط شکن همه یگان ها برای عبور باید هماهنگ باشند.

فرمانده لشکر فجر افزود چون در منطقه مأموریت ما در غرب اروندرود، آب رودخانه تا خشکی ۱۳۰۰ متر فاصله دارد، برای شکستن خط دشمن نیاز به انواع آتش ها هست. به خصوص آتش مستقیم تانک. همچنین برای هماهنگی آتش ها، ارتباط دقیق و بی سیم ضروری است. وی گفت تاکنون تلاش ما طرح ریزی شکستن خط دشمن بوده و برای طرح ریزی آتش نیز مقداری کار کرده ایم ولی مانور گردان های در عمق هنوز طرح ریزی نشده است.

در ادامه جلسه مسئول واحد ادوات لشکر ۱۹ ضمن تشریح طرح این واحد برای اجرای آتش، گفت ما باید هم زمان در سه موضع اجرای آتش کنیم: ۱. خط اول؛ ۲. جاده و خط دوم؛ ۳. مقر فرماندهی و آتش های عقب دشمن.

فرمانده لشکر ۱۹ فجر در این جلسه مهم ترین نیازهای این لشکر را برای عملیات چنین برشمرد: انواع مهمات، لباس غواصی، آمبولانس، وانت توپوتا، بیل مکانیکی، اسلحه یوزی، تفنگ ۸۱ میلی متری، تفنگ ۱۰۶ میلی متری، تانک و... . نبی رودکی افزود باتوجه به اینکه لشکر فجر ۷ گردان رزمی و ۲ گردان احتیاط برای این عملیات سازمان داده است، تجهیزات لازم برای پشتیبانی این ۹ گردان در نظر گرفته شود.

فرمانده کل سپاه پاسداران در ادامه جلسه خطاب به فرمانده لشکر ۱۹ فجر گفت که آنچه گفتید موضوعات کلی است، قرار بود گردان های خط شکن به منطقه توجه شوند و توضیح دهند. این عملیات جزئیات زیادی دارد، باید مأموریت گردان ها و خط حد آنها را به طور کتبی ابلاغ کنید. فرمانده گردان های خط شکن و پاک سازی کننده باید به خط بروند و توجه شوند. باید مأموریتشان روشن شود که بروند دنبال طرح ریزی. گردان های پدافند کننده باید محل پدافند خود را یاد بگیرند. چگونگی الحاق با چپ و راست مشخص شود. محسن رضایی تأکید کرد که در جلسه (هفته آینده) هر فرمانده گردان باید این موارد را دقیقاً توضیح دهد: ۱. منطقه مأموریت. ۲. چگونگی شکستن خط. ۳. چگونگی پاک سازی کامل خط. ۴. نحوه پدافند. ۵. چگونگی استفاده از سلاح های ادوات در آفند و پدافند.

فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران نیز در ادامه بحث خطاب به فرمانده و مسئولان لشکر ۱۹ فجر، با اشاره به اینکه شما تاکنون همه فکر و تلاشتان را صرف خط اول دشمن کرده اید، تأکید کرد که باید درمورد عمق منطقه دشمن کار کنید. جنگ شما از جاده به بعد است. لشکر فجر بعد از شکستن خط و پاک سازی باید به عمق برود. سلاح های ادوات باید سریع به آن طرف رودخانه منتقل شود. هر یگان باید گردان مهمات رسانی تشکیل دهد که مهمات را به خط برساند. پاک سازی خصوصاً در امتداد جاده ها ضروری است. وقتی پیشروی می کنید باید نیروی تأمین بگذارید که دشمن عقبه شما را نیندد.

فرمانده کل سپاه نیز افزود باید کمیته پاک سازی، پدافند و مهندسی تشکیل دهید که هماهنگی در کارها ایجاد شود. از این هفته حجم کارها افزایش می یابد که باید موضوع حفاظت دقیقاً رعایت شود. در تردها دقت شود، در بخشی از منطقه تردها در شب انجام شود. ما که موشک و... نداریم؛ همین رعایت حفاظت و غافلگیری و معنویت و سرعت عمل بچه هاست که موفقیت در پی دارد. (۱)

بخش دوم جلسه بررسی وضعیت و آمادگی لشکر ۱۹ فجر، بعد از نماز ظهر و عصر و سخنرانی محسن رضایی (۲) برای کادرها و نیروهای حاضر در مسجد مقرر لشکر ۱۹ و صرف نهار، آغاز شد. در این بخش فرمانده گردان های خط شکن مشاهدات خود را از بررسی و شناسایی خط دشمن بیان کردند و به سؤال محسن رضایی درباره مقایسه مناطق عملیاتی فاو و بدر و محاسن و معایب هریک از این دو منطقه پاسخ دادند. فرماندهان گردان ها از جمله محاسن منطقه فاو را محدود بودن دشمن به جاده های موجود در منطقه و نامناسب بودن زمین آن برای تحرکات قوای زرهی دشمن و نیز وجود نخلستان برای اختفا و استتار قوای خودی برشمردند و از معایب این منطقه را جزرومد اروندرود و مشکلات عبور از آن ذکر کردند.

در پایان جلسه فرمانده لشکر ۱۹ فجر زمان آمادگی این لشکر برای اجرای مانور مشابهی در رود کارون را حدود ۱۰ بهمن اعلام کرد که محسن رضایی از فرمانده قرارگاه نوح (ع) خواست تا با سرعت دادن به کارها و پیشرفت منطقی آمادگی، این مانور تا ۲۵ دی ماه اجرا شود. (۳)

ص: ۳۶۳

۱- ۳. سند شماره ۱۱۰۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم در عملیات والفجر ۸ (محمد درودیان)، ۱۳۶۴/۸/۱۰ تا ۱۳۶۴/۱۰/۱۳، صص ۱۸ - ۱.

۲- محسن رضایی بعد از نماز در سخنرانی برای کادرها و رزمندگان لشکر ۱۹ فجر به نکاتی اشاره کرد که به بخشی از آنها به نقل از یادداشت های محمد درودیان راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم الانبیا (ص) اشاره می شود: * دشمن پس از فتح خرمشهر متوجه شد که جنگی که علیه ما به راه انداخته اثر معکوس گذاشته، لذا فشار از جمله موشک باران شهرها را شروع کرد که مردم مقاومت کردند. * دشمن امسال را سال سرنوشت اعلام کرد و تصور می کرد با زدن خارک ۷۰ تا ۸۰ درصد مسئله تمام می شود. * امام به آقای هاشمی گفتند که اعلام کنید کسانی که طرف دار ادامه عادلانه جنگ هستند روز قدس به تظاهرات بیایند و مردم چنین آمدند. * امسال سال مقاومت بود و زمانی که دشمن اعلام می کرد مقاومت ایرانی ها تمام شده، کاروان های راهیان کربلا حرکت کردند. * امام امسال را سال مقاومت اعلام کرد که اولین آثار آن در تردید دشمن به ادامه فشارهای سیاسی، اقتصادی و نظامی مشخص شد. عقب نشینی و تردید دشمن نشانه پیروزی ماست. * امسال فهد در ملاقات دکتر ولایتی ادامه کمک به صدام را نفی کرده است، در صورتی که قبل از آن سعود الفیصل در سفر به ایران گفته بود ما به صدام کمک خواهیم کرد. * دشمن هراسناک شده و صدام اخیراً برای حفظ روحیه نظامیان تبلیغ کرده که تمام سنگرها و مواضع ما بتنی است. محسن رضایی در پایان این سخنرانی به رزمندگان تأکید کرد که سرعت عمل و دقت از لوازم موفقیت در عملیات آتی است و رزمندگان صبح عملیات باید با سنگر سازی هر موضعی را که گرفتند، حفظ کنند. (سند شماره ۱۱۰۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم در عملیات والفجر ۸ (محمد درودیان)، ۱۳۶۴/۸/۱۰ تا ۱۳۶۴/۱۰/۱۳، صص ۲۲ - ۱۹)

۳- ۴. همان، صص ۲۹ - ۲۳.

فرمانده قرارگاه کربلای ۱ (عزیز جعفری) امروز طرح عملیاتی صف را با هدف تصرف جزیره های ام الرصاص و ام البابی و قسمتی از جزیره بوارین به یگان های تحت امر ابلاغ کرد. (۱) این طرح قرار است هم زمان با عملیات بزرگ در منطقه فاو و به منظور فریب دشمن و پشتیبانی از آن عملیات اجرا شود.

در طرح "صف" مأموریت و مانور یگان ها چنین مشخص شده است: «قرارگاه کربلای ۱ با ۳ تیپ در خط به ترتیب تیپ ۲۱ امام رضا (ع) در سمت راست (غرب)، تیپ ۱۰ سیدالشهدا (ع) در وسط و تیپ ۱۸ الغدیر در چپ (شرق) ضمن عبور از رودخانه اروند تک نموده و جزیره ام الرصاص و جزیره ام البابی ۱ و ۲ و قسمتی از جزیره بوارین را تصرف و در پشت خط صبر پدافند می نمایند.»

در این طرح ضمن مشخص شدن مأموریت هریک از یگان های رزمی و پشتیبانی به طور مجزا، اجرای آتش تهیه به مدت ۱۰ دقیقه نیز پیش بینی شده که بنا به دستور اجرا می شود. همچنین مهمات در نظر گرفته شده جهت اجرای آتش سنگین در هر روز آفندی برای هر قبضه توپ ۱۰۵ میلی متری ۸۰ گلوله، توپ ۱۵۵ میلی متری ۵۰ گلوله؛ توپ ۱۲۲ میلی متری ۶۰ گلوله، توپ ۱۳۰ میلی متری ۵۰ گلوله و کاتیوشا ۱۶۰ موشک است.

فرضیاتی که برای اجرای این طرح در نظر گرفته شده عبارت اند از: ۱. دشمن قبل از عملیات ما تک عمده ای نخواهد کرد. ۲. قبل از آغاز تک تغییرات عمده ای در گسترش دشمن ایجاد نخواهد شد. ۳. وسایل عبور در حد مورد نیاز در اختیار یگان ها قرار گیرد. ۴. قبل از تک ما دشمن از ش.م.ر. در سطح گسترده استفاده نخواهد کرد. ۵. هم زمان با این عملیات، عملیات بزرگ [خودی] در حوالی این منطقه انجام شود.»

در این طرح همچنین اضافه شده که «دشمن قادر است با آتش پشتیبانی توپخانه و خمپاره در منطقه عملیاتی تلفات سنگینی بر ما وارد کند.»

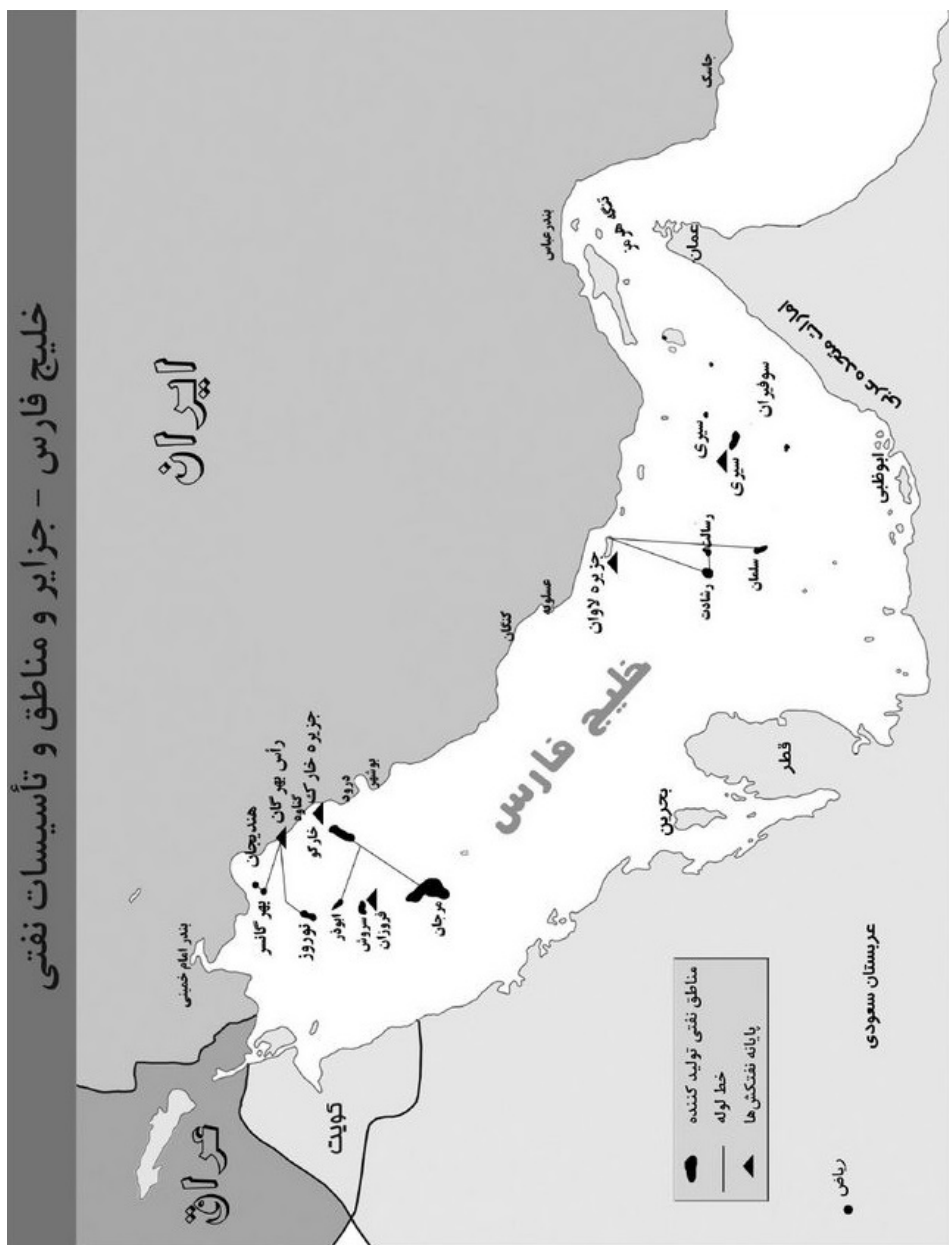
در دستورات هماهنگی این طرح بر داشتن تجهیزات مقابله با حملات شیمیایی دشمن و دادن آموزش در این زمینه؛ برقراری سکوت رادیویی تا شروع عملیات؛ رعایت اصول حفاظتی؛ رعایت پراکندگی؛ توجیه فرماندهان گردان ها و گروهان ها به جناح چپ و راست خود تأکید گردیده و از فرماندهان یگان ها خواسته شده که طرح تکمیلی خود را تا ۱۵/۱۰/۱۳۶۴ به قرارگاه ارسال کنند. (۲)

ص: ۳۶۴

۱- این طرح علاوه بر ابلاغ به یگان های تحت امر قرارگاه کربلای ۱، یعنی تیپ های ۱۰ سیدالشهدا (ع)، ۲۱ امام رضا (ع)، ۱۸ الغدیر، گروه توپخانه ۶۱ محرم، گردان تانک ۳۸ ذوالفقار و گردان های مهندسی و ادوات قرارگاه کربلای ۱، جهت اطلاع فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا (ص) و کربلای ۲ نیز ارسال شد.

۲- ۵. سند شماره ۱۱۳۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: طرح عملیاتی صف، فرماندهی قرارگاه کربلای ۱، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۲ - ۱.

خلیج فارس - جزایر و مناطق و تأسیسات نفتی

در حمله امروز هواپیماهای عراقی به جزیره خارک دو ساختمان شرکت نفت منهدم شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از بوشهر، بر اثر حمله هواپیماهای عراقی به جزیره خارک و بمباران این جزیره در ساعت ۱۴:۰۵ روز ۸ دی ۱۳۶۴، ساختمان های اداره تعمیرات و مخابرات شرکت نفت، واقع بر روی تپه های مرکز جزیره، منهدم شدند. در این حمله دو فروند میگ ۲۵ از ارتفاع ۶۵ هزار پایی جزیره را بمباران کردند و دو هواپیما از انواع دیگر در ۶۰ مایلی جزیره بر اثر اقدامات پدافندی گریختند. این حمله تلفاتی نداشت. (۱)

ارتش عراق در اطلاعیه امروز خود (اطلاعیه ۲۰۶۷) در این باره اعلام کرد: «هواپیماهای عظیم نیروی هوایی ما برای نابودی کامل تمام امکانات دشمن در ساعت ۱۳:۳۳ بعد از ظهر امروز حمله متهورانه ای علیه تأسیسات جزیره خارک انجام دادند و پس از در هم کوبیدن این تأسیسات و به آتش کشیدن آن به یاری خداوند سالم به میهن بازگشتند.» (۲)

رادیو آمریکا در گزارشی در این باره گفت: «عراق می گوید از اواسط ماه اوت [اواخر مرداد] تاکنون، هواپیماهای جنگنده آن کشور ۶۰ بار پایانه نفتی خارک را بمباران کرده اند. هدف دولت عراق آن است که با قطع صادرات نفت ایران - که مهم ترین درآمد ملی آن کشور را تشکیل می دهد - جنگ را به پایان برساند.» (۳)

در پی اقدامات گسترده عراق برای محروم کردن ایران از صدور نفت، به گفته منابع کشتیرانی، ایران درصدد افزایش نقاط صدور نفت و تمرکززدایی از جزیره خارک است.

رادیو بی بی سی در این باره گفت: «از قول منابع کشتیرانی در بحرین و دویبی نقل می شود که ایران در حال برداشتن قدم هایی در جهت رها ساختن جزیره خارک است و در نظر دارد ایستگاه بارگیری دیگری که خارج از برد هواپیماهای عراقی است برپا دارد. این منابع می گویند ایران می کوشد سکوها و ایستگاه های بارگیری خود را همچون داریوش [درود]، نوروز و بحرگان احیا کند. ایران همچنین در نظر دارد یک خط لوله نفتی به طول ۴۰۰ کیلومتر احداث کند که نفت خام را از حوزه های نفتی تغذیه کننده فعلی جزیره خارک به نقطه ای میان جزیره لاوان و بندرعباس منتقل سازد. همین منابع افزودند که از ماه اوت [مرداد] به این طرف که اولین حملات عراق به خارک شروع شد، ایران به احداث لنگرگاه هایی در بندر گناوه در شمال شرقی خارک مبادرت کرده تا ضمن تقسیم مراکز بارگیری خود، آنها را به خاک اصلی نزدیک تر و در نتیجه قابل دفاع تر کند.» (۴)

خبرگزاری رویتر نیز به نقل از منابع کشتیرانی گزارش داد که ترمینال ساحلی گناوه در حدود ۲۵ مایلی شمال شرقی خارک به پایان رسیده و کار روی ترمینال دیگر در ناحیه کنگان عسلویه در حال انجام است. یک منبع دیگر نیز گفت که هیچ نشانه ای از قصد ایران برای بستن سیری وجود ندارد، اما بندر جاسک برای واردکنندگان نفت جذاب تر خواهد بود، زیرا آنها مجبور نخواهند بود که وارد خلیج فارس شوند و حق بیمه اضافی بپردازند. (۵)

ص: ۳۶۶

۱- ۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۶، ۱۳۶۴/۱۰/۱۰، ص ۳.

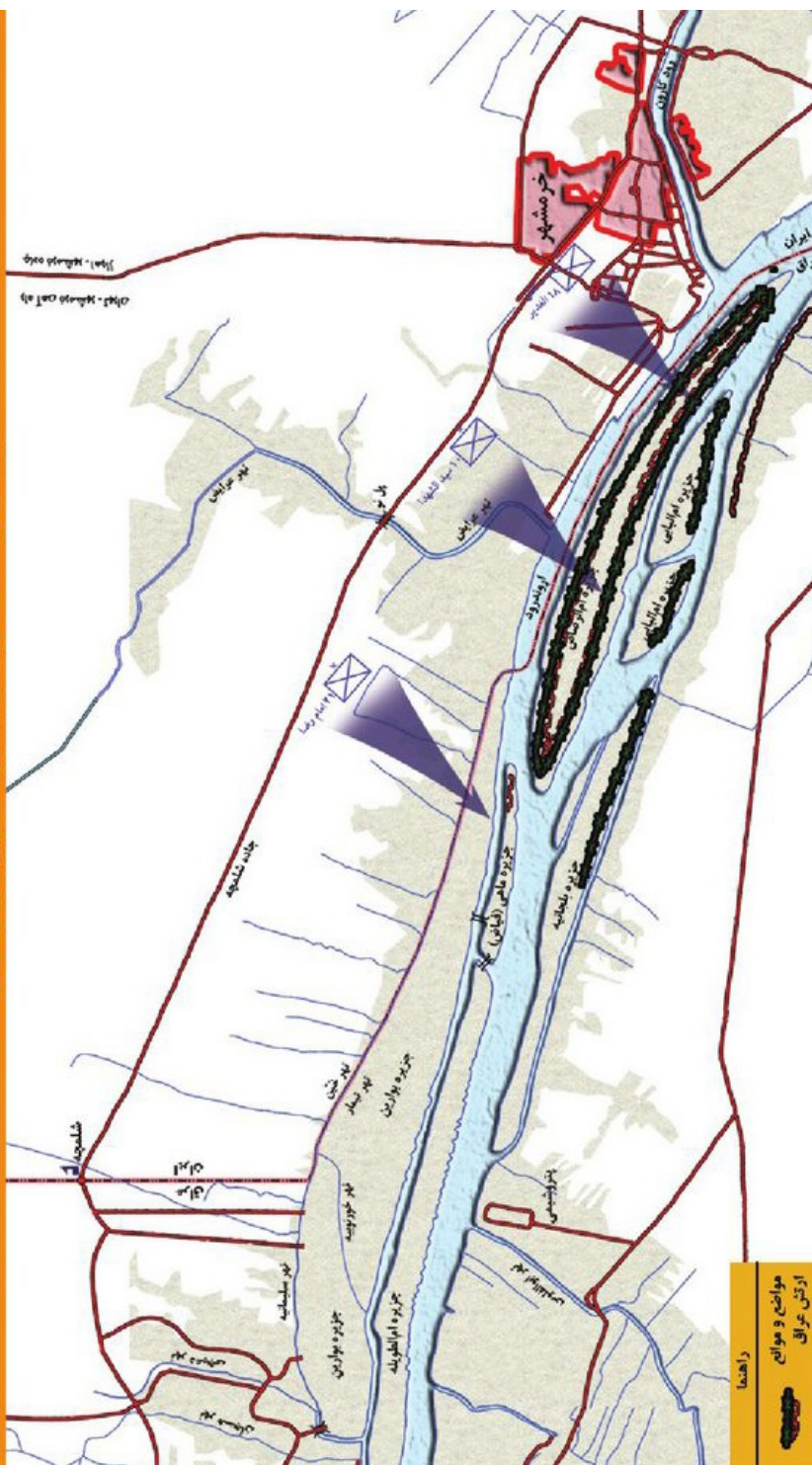
۲- ۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۵، ۱۳۶۴/۱۰/۹، ص ۱، به نقل از رادیو صوت الجماهیر،

۳-۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴، به نقل از رادیو امریکا، ۸/۱۰/۱۳۶۴.

۴-۹. همان، صص ۶ و ۷، رادیو بی بی سی، ۸/۱۰/۱۳۶۴.

۵-۱۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۵، ۹/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۵ و ۲۶، بحرین - خبرگزاری رویترا، ۸/۱۰/۱۳۶۴.

طرح عملیاتی صف - جزایر ام الرصاص، ام البابی و بوارین - دی ۱۳۶۴

دلایل گسترش منطقه بازرسی نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران و نیز دلیل توقیف یک کشتی دانمارکی را فرمانده نیروی دریایی ارتش تشریح کرد.

فرمانده نیروی دریایی در مصاحبه ای که امروز منتشر شد در این باره گفت: «بر مبنای سیاست های اعلام شده از سوی جمهوری اسلامی ایران، پرسنل نیروی دریایی مصمم هستند تا از تردد کشتی هایی که دارای کالا برای عراق می باشند در طول آب های خلیج فارس، دریای عمان و تنگه هرمز جلوگیری کنند و با قاطعیت تمام نیز به اجرای هرچه بهتر این وظیفه خطیر ادامه خواهند داد.»

ناخدا محمدحسین ملک زادگان افزود: «ساعت ۳ بامداد پریروز، یگان های نیروی دریایی در فاصله ۲۴۰ کیلومتری عمق دریای عمان به یک کشتی سه هزار تنی دانمارکی مشکوک شده و پس از بازرسی آن متوجه می شوند که این کشتی دارای محموله مواد منفجره برای رژیم عراق می باشد. لذا این کشتی به بنادر جنوبی کشورمان هدایت شده و از بعدازظهر دیروز تخلیه مواد منفجره آن که بیش از ۶۰ تن تخمین زده می شود، آغاز شده است.» وی یادآور شد که تمام خدمه این کشتی اهل دانمارک می باشند و پس از تخلیه کامل، این کشتی آزاد خواهد شد تا به مسیر خود ادامه دهد.

تصویر

فرمانده نیروی دریایی ارتش دلایل گسترش منطقه بازرسی این نیرو را اعلام کرد.

فرمانده نیروی دریایی ارتش افزود: «اخیراً مشاهده شده است که کشتی هایی که دارای کالای مشکوک می باشند راه ها و مسیرهای مختلف دیگری را انتخاب می کنند تا بدون عبور از خط بازرسی نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران، کالاهای خود را به عراق برسانند. براین اساس ما تصمیم گرفتیم تا با گسترش واحدهای دریایی خود در عمق دریای عمان که برخی از اوقات تا ۴۰۰ کیلومتری خارج از تنگه هرمز نیز پیش می رود، محدوده حفاظتی خود را افزایش دهیم. البته در این مدت تردد کشتی ها در این منطقه بسیار کمتر شده است. ... کشتی هایی که دارای کالا برای رژیم عراق هستند، عموماً از طریق خلیج عقبه، دریای سرخ و یا از بنادر خارج از تنگه هرمز که در سواحل دریای عمان قرار دارد استفاده می کنند، لیکن با گسترش واحدهای دریایی ما امیدوار هستیم این راه نفوذ را سد کنیم.»

فرمانده نیروی دریایی گفت: «نیروی دریایی کشورمان در جهت اینکه با کشورهای دوست منطقه برخوردی نداشته باشد، واحدهای خود را در خارج از تنگه هرمز مستقر کرده است تا کشتی های مشکوک قبل از ورود به آب های خلیج فارس، در آب های بین المللی مورد بازرسی قرار گیرند، لیکن اگر این کشتی ها به عناوین مختلف وارد آب های ساحلی کشورهای منطقه بشوند، با تدابیر خودمان، آنها را

مجبور به خروج از این مناطق خواهیم کرد.»(۱)

ص: ۳۶۸

۱- ۱۱. روزنامه اطلاعات، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

در عراق سرکوب شدید مخالفان حکومت بعثی، اعدام ناراضیان از حضور در جنگ، تخریب مناطق مسکونی شهرها و روستاهایی که ساکنانش با مبارزان عراقی همکاری می کنند، ادامه دارد.

به گزارش نشریه راه کربلا، نیروهای بعثی تنها منبع درآمد روستاهای شمال عراق را که تنباکو است، مصادره و از عرضه و فروش آن در بازار جلوگیری کرده اند. (۱)

مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق نیز در گزارشی اعلام کرد که حکومت صدام ۳۰۰۰ تن از زندانیان زندان مخوف ابوغریب را به منطقه البسمایه (۳۰ کیلومتری جنوب شرق بغداد) منتقل و همه را اعدام کرد. این خبر را یکی از همین محکومان به اعدام که با کمک یکی از بستگانش (از افسران امنیتی مسئول اعدام زندانیان) گریخت اعلام کرد و گفت تنها جرم آنان خودداری از شرکت در جنگ قادسیه و خودداری از ثبت نام در ارتش جیش الشعبی بوده است. وی افزود: در چند روز اخیر گروهی از زندانیان ابوغریب دست به شورش زدند که برخورد شدیدی میان آنان و نگهبانان زندان روی داد و به کشته شدن چند تن از دو طرف انجامید و عوامل این شورش در تصفیه خونین اخیر در البسمایه اعدام شدند. (۲)

روزنامه اطلاعات نیز امروز در گزارش هایی نوشته است: «به دنبال ناآرامی های روزافزون در شمال عراق، بیش از ۴۰۰ مدرسه ابتدایی در مناطق دهوک و اربیل تعطیل و به همه معلمان این مدارس ابلاغ شد که باید راهی جبهه شوند.» اطلاعات در گزارشی دیگر آورده است که حکومت عراق علاوه بر تعقیب جوانان مسلمان شهر سلیمانیه به اتهام فرار از جبهه های جنگ، حدود ۲۵۰ منزل مسکونی را که اغلب در مرکز این شهر واقع شده است، با خاک یکسان کرده است. (۳)

گزارش های دیگری از داخل عراق حاکی است که بعثی ها مناطق مسکونی وسیعی از شهر کرکوک و حومه آن را تخریب و ساکنان آن را به مناطق دیگر تبعید کرده اند. حاکمان عراق با احداث شهرک های مسکونی جدید در این استان، خانواده هایی از جنوب عراق را در آن اسکان داده اند. علت اساسی این اقدام، هراس از حمله رزمندگان اسلام به استان نفت خیز کرکوک و قیام مردم مسلمان این منطقه ذکر شده است. (۴)

از سوی دیگر، در شماره امروز روزنامه اطلاعات آمده است که هفته گذشته پیش مرگان حزب الله کرد عراقی به قرارگاه فرماندهی یک گردان از نیروهای عراقی در آشکفتان (شمال فرمانداری دیانه) حمله کردند. در این حمله همه خودروها و بخش اعظم این قرارگاه منهدم گردید و بیش از ۱۵ تن از نظامیان بعثی کشته شدند. (۵)

امروز کاروان های دیگری از نیروهای داوطلب و کمک های مردمی عازم جبهه ها شدند. رسانه های خارجی این اعزام ها را نشانه حمله دیگری اعلام کردند.

دومین کاروان راهیان کربلای شیروان متشکل از ۸۰۰ رزمنده و کمک های مردمی این شهرستان عازم جبهه های نبرد شدند. همچنین کاروانی شامل ۵۰۰ دانشجوی مراکز تربیت معلم کشور و نیز کاروانی از کمک ها و آمبولانس های اهدایی مردم سمنان به مناطق عملیاتی عزیمت

۱-۱۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۰.

۲-۱۳. همان.

۳-۱۴. روزنامه اطلاعات، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴.

۴-۱۵. روزنامه جمهوری اسلامی، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۰.

۵-۱۶. روزنامه اطلاعات، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴.

کردند. امروز همچنین ۱۷۰۰ تن از رزمندگان شهرهای بیرجند، طبس، فردوس، گناباد، قائن و بخش بجستان به نیروهای اعزامی استان خراسان پیوستند تا فردا عازم جبهه های نبرد شوند. (۱)

رادیو امریکا امروز در این باره گفت: «گزارش های رسیده حاکی است که نیروهای ایرانی خود را برای حمله دیگری به خاک عراق آماده می سازند.» (۲)

خبرگزاری رویتر نیز امروز در گزارشی از تهران آورده است که ایران از سه ماه قبل دستور بسیج جدید نیروها را صادر کرد و ده ها هزار تن از داوطلبان از آن زمان تاکنون، عازم جبهه ها شده اند. این خبرگزاری از دکتر خرازی نقل کرده است که اجرای عملیات به مقتضیات سیاسی بستگی دارد. (۳)

۱

تصویر

کمال خرازی آثار اعزام کاروان های کربلا و شرایط ایران را برای توقف جنگ اعلام کرد.

دکتر کمال خرازی سرپرست ستاد تبلیغات جنگ، امروز با خبرنگاران داخلی و خارجی در مورد تحولات ناشی از اعزام کاروان های کربلا، سفر صدام به مسکو، مواضع اخیر کشورهای حوزه خلیج فارس، دلایل تزلزل روحی حکام و ارتش عراق، کشتار مردم عراق، احداث مواضع بتونی مقابل رزمندگان، انتقال قدرت در عراق، شرایط ایران برای توقف جنگ و نقش مجلس اعلای عراق سخن گفت.

به نوشته روزنامه اطلاعات، آقای خرازی در مورد احتمال توسل مجدد عراق به جنگ شهرها گفت: «ما احتمال هر عمل خلاف قانون را از جانب رژیم بعثی بعید نمی دانیم، اما عراق می داند که انبارهای ما پر از سلاح هایی است که می تواند ضربات کاری به رژیم عراق بزند و ما توانایی کامل برای مقابله به مثل را داریم.»

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، دکتر خرازی ضمن تشریح تحولات ناشی از اعزام کاروان های راهیان کربلا به جبهه های جنگ تحمیلی، گفت: «اطلاعات ما از درون خاک عراق و ارتش رژیم بعث همه حاکی از وجود تزلزل روحی در ارتش و دستگاه حاکم این کشور است.» وی افزود: «همین که رژیم عراق این روزها ادعای داشتن سلاح های به اصطلاح خودشان تعجب آور می کند، نشان دهنده ترس و وحشتی است که بر بغداد مستولی است. یا وقتی ادعای احداث یک دیوار بتونی ۵۰۰ کیلومتری در برابر خطوط دفاعی خود می کند، این نشان دهنده تزلزل روحی است و بمباران های نمایشی و تبلیغاتی این رژیم مبنی بر تارومار کردن نیروهای ایران نیز از این منشأ می گیرد. اینها ابزارهایی است که رژیم بغداد برای جلوگیری از تزلزل روحی سربازانش به کار می گیرد.»

- ۱- ۱۷. همان، صص ۳ و ۱۴.
- ۲- ۱۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیو های بیگانه، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲، رادیو امریکا، ۸/۱۰/۱۳۶۴.
- ۳- ۱۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۵، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۹.

سرپرست ستاد تبلیغات جنگ گفت: «از همه جالب تر نامه عزت ابراهیم به صدام در چند روز پیش که در آن از آمادگی سربازان عراقی برای دفع عملیات نیروهای ما سخن به میان آمده و ادعا کرده که روحیه سربازان رژیم عراق بسیار خوب است. اگر روحیه سربازان عراقی به راستی خوب است، چه دلیلی برای نوشتن این نامه و تأکید بر داشتن روحیه خوب وجود داشت.»

سرپرست ستاد تبلیغات جنگ، رژیم عراق را مسئول فریب مردم عراق و به هلاکت رساندن سربازان عراقی دانست و افزود: «سفر صدام به مسکو هم در همین قالب قابل تحلیل است. این را احتمالاً رسانه های خارجی گفته اند که هدف اصلی این سفر تأمین نیازهای داخلی عراق بوده و آن نیاز داخلی در واقع تقویت روحیه سربازان عراقی است که در برابر اعزام کاروان های کربلا و نیروهای بسیجی از روحیه خوبی برخوردار نیستند. صدام با سفر به مسکو می خواسته وانمود کند که رژیم بعثی از حمایت دولت های بزرگ برخوردار است. ولی شما (خطاب به خبرنگاران خارجی) بهتر از همه می دانید که سفر صدام، سفری ناموفق بوده است و بدون شک سربازان عراقی و دستگاه حاکمه رژیم بعث با توجه به تحولات منطقه، اعزام کاروان های کربلا و اوضاع داخل عراق، از روحیه خوبی برخوردار نیستند.»

آقای خرازی اعزام کاروان های راهیان کربلا را مهم ترین موضوع در تحولات منطقه و تزلزل رژیم بعثی دانست و افزود: «روزانه هزاران تن از سربازان ما اعزام جبهه های جنگ هستند و شما خود را جای سرباز عراقی بگذارید که از تلویزیون می بیند و یا در اخبار می شنود که همین روزها خیل عظیم سربازان ایرانی - که هر یک چند نفر عراقی را حریف هستند - الله اکبر گویان بر سر آنها هجوم خواهند آورد و این برای آنها خیلی اضطراب آور است. چراکه انتظار خطر و آماده باش صددرصد نیروهای عراقی و نگرانی از عملیات ما از سویی و اعدام هایی که رژیم بعثی از نظامیان انجام می دهد از سوی دیگر، سبب تزلزل روحی نیروهای عراقی است.»

سرپرست ستاد تبلیغات جنگ سومین عامل تزلزل روحی حاکمان عراق را روابط اخیر کشورهای منطقه با ایران اعلام کرد و گفت: «طبعاً وقتی رژیمی مستقل نبود و به کشورهای دیگر نیازمند بود، با قطع این نیازها پایه هایش سست می شود و به خود می لرزد.» وی افزود: «درست بعد از سفر صدام به مسکو، کشورهای سوریه و لیبی در بیانیه سه جانبه خود در طرابلس، محکم تر از همیشه از جمهوری اسلامی ایران حمایت کردند و این بدون شک در شکست روحیه عراق مؤثر است.»

آقای خرازی گفت: «شما طی هفته های اخیر و در همین روزها سفرهای بسیاری را به جمهوری اسلامی و از جمهوری اسلامی به خارج شاهد هستید. ما از این سفرها پیام های بسیاری دریافت می کنیم و بنابراین عراق از توافق های پشت پرده بر سر حکومت آینده عراق نگران است و مجموعه این عوامل سبب شده که رهبران رژیم عراق را به عکس العمل های دفاعی وادارد.»

آقای خرازی در پاسخ به سؤال خبرنگاری درباره تعداد و مدت اعزام رزمندگان گفت: «روزانه هزاران سرباز به جبهه های جنگ تحمیلی اعزام می شوند و این اعزام ها تا آغاز عملیات که به شرایط سیاسی و مسائل دیگر بستگی دارد، ادامه خواهد داشت چراکه حضور مردم ما در همه صحنه ها از ضروریات است.»

وی در پاسخ به سؤال یک خبرنگار خارجی درباره احتمال انتقال قدرت از صدام به طه یاسین رمضان و موضع ایران در این زمینه گفت: «ما همواره بر تنبیه متجاوز به عنوان یکی از شروط جنگ تأکید کرده ایم (۱) و این مسئله تنها به عنوان یک مرحله از رژیم بعدی عراق قابل بررسی است. اما حکومت آینده عراق را مردم این کشور باید تعیین کنند.»

دکتر خرازی درباره احداث دیوار بتونی ۵۰۰ کیلومتری مورد ادعای عراق گفت: «ما این ادعا را تأیید نمی کنیم. آنچه که واقعیت دارد، خاکریز بلندی است که دشمن در برابر خطوط دفاعی خود زده که از پشت آن می خواهد دفاع کند و بر فرض که دیوار بتونی هم وجود داشته باشد، برای ما مهم نیست. چراکه در عملیات گذشته ما از خطوط دفاعی غیرقابل تصویری گذشتیم که در آنها به عرض یک کیلومتر مین، مواد منفجره و سیم های خاردار کار گذاشته شده بود و سدی از مواد منفجره و ابزارآلات نظامی بود و ما آنها را شکستیم.»

آقای خرازی درباره نقش مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در سرنوشت آینده عراق گفت: «ما انتخاب اصلی را به خود مردم عراق واگذار می کنیم و طبعاً وجود مجلس اعلای انقلاب اسلامی به معنای دخالت در کشور عراق نیست. در مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق یک ایرانی هم عضو نیست و بنابراین اگر مردم عراق و این مجلس که نماینده مردم مسلمان عراق است، هر حکومتی را که برگزینند از نظر ما قابل قبول است، ولی آنچه که ما می خواهیم طبعاً تنبیه متجاوز است.» (۲)

۱

رئیس جمهور در دیدار فرماندهان و مسئولان تیپ ویژه شهدا، توطئه در کردستان را پس از پیروزی انقلاب اسلامی، تجربه ای بزرگ، حساس و بسیار دشوار خواند.

در این دیدار، فرماندهان تیپ ویژه شهدا برای اجرای هرگونه عملیات رزمی منظم یا نامنظم اعلام آمادگی کردند. سپس آیت الله خامنه ای با اشاره به ایثارگری های این تیپ در جبهه های کردستان، توطئه استکبارگران در کردستان را اولین تجربه تلخ پس از پیروزی انقلاب خواند و گفت: «استکبار از خیانت ها و غفلت ها در کردستان استفاده کرد تا هست و توان جمهوری

ص: ۳۷۲

۱- شرایط ایران برای خاتمه جنگ: خروج نیروهای متجاوز از سرزمین های اشغالی، پرداخت غرامت و تنبیه رژیم عراق اعلام شده است.

۲- ۲۰. روزنامه اطلاعات، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

اسلامی را به سوی خود جذب کند. در معادلات استکبار اگر جمهوری اسلامی در خنثی سازی این توطئه موفق نمی شد معنایش این بود که گروهی گمراه بر بخشی از کشور اسلامی مسلط می شدند و یک اسرائیل جدید و یا حداقل پایگاهی دائمی برای فشار بر نیروها در منطقه ایجاد می کرد و اگر هم موفق می شد که جمهوری اسلامی را در کردستان سرگرم کرده بودند. اما عزیمت بهترین و مخلص ترین نیروهای انقلاب که رفتند و با دشمن و وسوسه او در اعماق جامعه مبارزه کردند، معادلات آنها را به هم ریخت و آن چیزی که می خواستند به نام کردستان برای جمهوری اسلامی به وجود آورند پس از اشتعال، به دست توانای رزمندگان خاموش شد.»

رئیس جمهور افزود: «ضدانقلاب در کردستان از نظر مادی و معنوی شکست خورده است و اگر علف های هرزی در این خطه باقی مانده باشد به معنای ماندنی بودن آنها نیست و آن بدین معناست که کار شما ادامه دارد و اهمیت حرکت مبارزه برای خدا که شما انجام دادید، ارزش والایی دارد.»

رئیس شورای عالی دفاع در بخش دیگری از سخنانش افزود: «مردم کرد و اهل تسنن دیدند آن کسانی که دفاع از کُرد را ادعا می کنند همان کسانی هستند که خانه و اموالشان را غارت می کنند. در مقابل، باز دیدند نیروهای مؤمن و مخلص انقلاب را که از فرسنگ ها راه دور برای خدا و حفظ حریم زندگی آنها مبارزه می کنند و در کنار شما ایستادند.»

رئیس شورای عالی دفاع با اشاره به آگاهی مسئولان قبل از پیروزی انقلاب به این نکته که امکان تجاوز به انقلاب نوپا از سوی استکبار وجود دارد، گفت دشمن می خواست بدون اینکه خودش ضربه بخورد به انقلاب ضربه بزند. هم اکنون آن چیزی که دشمن از آن واهمه دارد این است که امروز رزمندگان ما در تمام جبهه آمادگی و تسلط دارند. (۱)

۱

آقای هاشمی رفسنجانی امروز ضمن سخنانی در جمع معاونان پرورشی و مربیان امور تربیتی وزارت آموزش و پرورش جنگ تحمیلی را موجب تکامل جامعه توصیف کرد.

روزنامه اطلاعات در گزارشی از این دیدار نوشته است: «آقای هاشمی با اشاره به مقاومت روزافزون امت حزب الله و عزیمت پرشور کاروان های راهیان کربلا به جبهه های نبرد گفت: حوادث و تحولات اخیر، محکم بودن بنیان های جامعه ما را نمایان ساخت. وی گفت: کمتر ملتی است که بتواند پنج شش سال جنگ را تحمل کند و خم به ابرو نیاورد. ... جنگ دوم جهانی چهار سال به طول انجامید و افراد کثیری را از پای درآورد، ولی در این چند سال جنگی که رژیم عراق به ملت ما تحمیل کرد، ملت ما نه تنها روال عادی زندگی خود را حفظ بلکه آن را متکامل کردند اما چون این تکامل تدریجی است، کمتر احساس می شود.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع گفت: اگر امروز را با پنج شش سال پیش مقایسه کنید می بینید که دستگاه ها و ارگان های کشور دانشگاه ها و مراکز دیگر حرکت و روند تکاملی خود را طی می کنند

ص: ۳۷۳

و جنگ نتوانسته است این حرکات را متوقف کند، بلکه باعث تحریک بیشتر آن نیز شده است.

وی افزود: در کشورهای دیگر، جنگ عوارض و فسادهای بسیاری را به دنبال دارد و خانواده های آسیب دیده تبدیل به مراکز فساد برای نسل های بعدی می شوند. اما در اینجا خانواده های آسیب دیده تبدیل به مراکز انقلاب اسلامی و سمبل مقاومت و رشد شده اند و همچون فولاد آبدیده در مقابل سختی ها می ایستند. همه می دانیم که بر مردم خرمشهر و قصرشیرین و غیره چه گذشت. عراقی ها همه چیز را برای آنها خراب کردند، اما اینها همواره مقاومت کرده و می کنند. جوان های ما از جبهه جز نور چیز دیگری نمی آورند و جبهه ها مرکز ساختن انسان ها شده است.»

به گزارش روابط عمومی مجلس: «در این دیدار آقای هاشمی رفسنجانی ضمن اشاره به وضعیت نظام آموزش در رژیم طاغوت و روند غرب زدگی و مذهب زدایی و آلوده کردن جوانان مملکت به فساد گفت: ما بعد از پیروزی انقلاب وارث وضع بدی در نظام آموزشی و تربیتی کشور بودیم و بخش وسیعی از مسائل و مقدمات پاک جامعه توسط نظام آموزش رژیم گذشته عمداً و با برنامه ریزی های حساب شده، آلوده شده بود. البته انتظار نداریم کاری را که آنها طی چند نسل بر سر مردم ما آوردند بتوانیم در یک نسل مرتفع و برطرف کنیم. وی تأکید کرد: باید محیط آموزشی تغییر یابد و آن چنان شود که جامعه ما و جوانان ما در یک محیط اسلامی همچون ماهی در آب غوطه ور شوند و همه شرایط و ضوابط رنگ اسلامی به خود بگیرد. البته این کار احتیاج به زمان طولانی دارد.»(۱)

۱

وزیر مشاور در امور خارجی امارات عربی متحده و هیئت همراه امروز با آقای هاشمی رفسنجانی دیدار کردند.

راشد عبدالله در این دیدار با اشاره به اینکه امارات اهمیت بسیار فراوانی برای این مذاکرات قائل است، اظهار امیدواری کرد که این روابط گسترش یابد و مشکلات مشترک مسلمانان با همکاری رفع شود. وی افزود: «ما با مواضع ثابتی که اتخاذ کرده ایم مایل به ایجاد روابط حسن هم جواری می باشیم. تلاش می کنیم که با ایجاد تماس های بیشتر با برادران ایرانی زمینه های مناسب و صالحی برای دوستی و مودت بین دو کشور را فراهم سازیم. این مطلب را ما به وسیله "بیانیه مسقط" بیان کردیم و اینکه ما به خاطر نحوه درک مسئولین جمهوری اسلامی از این بیانیه قدردانی می کنیم و امیدواریم که شما این فرصت را رها نکنید و رسوبات گذشته باعث نشود که شما آن را نادیده بگیرید. ...»

وی با اشاره به دعوت شیخ زاید حاکم امارات، اظهار امیدواری کرد که امارات روزی بتواند میزبان آقای هاشمی باشد.

ص: ۳۷۴

سپس آقای هاشمی گفت: «با پیروزی انقلاب اسلامی ما توقع داشتیم که با برادران مسلمان خود همکاری جدیدی را شروع کنیم و برای اسلام و مسلمین خدمت نماییم. ما پیش از آنکه سیاستمدار و زمامدار باشیم یک طلبه و مبلغ اسلام هستیم، اما متأسفانه دشمنان ما موفق شدند ما را مشغول به مسائلی که نمی خواستیم بکنند. بسیاری از نیروها و اوقات ما در طول این پنج شش سال تلف شد. اینها همه به دست کسانی صورت گرفت که در منطقه اسلامی بوده و ظاهراً هم عرب بودند و هم همسایه ما، در صورتی که می توانستند از انقلاب اسلامی به نفع خود استفاده های فراوانی ببرند.

کشورهای جنوبی خلیج فارس هم با اینکه ما مایل بودیم با آنان همکاری بیشتری نماییم، اما به نحوی در این جریان آلوده شدند. حال که به نظر می رسد بعضی از آن کشورها مایل اند با ما همکاری بیشتر داشته باشند، بهتر است که راجع به آینده بیشتر فکر شود. البته در میان کشورهای همسایه ما کشور امارات عربی متحده و آقای شیخ زائد نظرات بهتری نسبت به دیگران در مورد جمهوری اسلامی ابراز داشته اند. ما هم آن را فراموش نخواهیم کرد. به هر حال، ما هیچ قیدوشرطی برای همکاری با شما قائل نیستیم و می توانیم به هر چه که مصلحت دو طرف است، عمل کنیم و شما این مطلب را می توانید به سایر همکارانتان در شورای همکاری خلیج فارس بگویید.»

تصویر

دیدار وزیر خارجه امارات با رئیس مجلس شورای اسلامی

آقای هاشمی: ما انتظار داشتیم مسلمانان منطقه در حل مسئله جنگ طرفدار اسلام باشند نه طرفدار آتش افروز.

رئیس مجلس شورای اسلامی افزود: «حزب بعث عراق ماهیتاً نمی تواند با اسلام سازگار باشد، شما می دانید که آنها ایدئولوژی اسلامی ندارند، بلکه ضداسلام هستند. کشورهای ضد اسلامی در جاهای دیگر وجود دارند، اما در منطقه اسلامی وجود یک رژیم ضد اسلام صحیح نیست. با این حال اگر آنها به دیگران کاری نداشتند، ما نیز متقابلاً کاری انجام نمی دادیم، ولی آنها آتش افروزی کردند و به این جنگ دامن زدند. ما در درجه اول انتظار داشتیم که مسلمانان منطقه در حل این مسئله طرف دار اسلام باشند نه طرف دار آتش افروز. شما هم معتقد به اسلام هستید و می دانید که اسلام نژاد را هم سنگ دین و عقیده قرار نمی دهد. ما هم به خاطر عرب بودن با کسی مخالفت نمی کنیم. اگر حالا مشکلات و موانع ارضی مانع همکاری شما با ما است،

حداقل بی طرفی مسئله قابل قبولی است و ما هم بیش از این از شما انتظار نداریم. چون شما از اول تاحدودی بی طرفی را رعایت کردید. البته منظور من همه کشورهای خلیج فارس است.

شما آگاهید که ایران امکانات زیادی دارد که بدون هیچ توقعی می تواند در راه همکاری شما و دیگر همسایه های جنوب به کار گیرد. با همکاری ما و شما مسلمانان سود فراوانی خواهند برد. اگر ما با یکدیگر همکاری جدی داشتیم قیمت نفت حدود ده دلار پایین نمی آمد.» آقای هاشمی در خاتمه بر ضرورت گسترش روابط دو کشور تأکید کرد.^(۱)

۱

راشد عبدالله النعیمی امروز با میرحسین موسوی نخست وزیر نیز دیدار کرد. در این دیدار آقایان ولایتی وزیر امور خارجه، معیری معاون سیاسی نخست وزیر و فومنی سفیر ایران در امارات حضور داشتند.

وزیر مشاور در امور خارجی امارات ضمن مثبت خواندن مذاکراتش در تهران گفت: «این امر نشانه این است که ما می خواهیم روابط دوستانه دو کشور الگویی برای منطقه باشد. ... ما در منطقه قادر هستیم مسائل خود را با کمک یکدیگر حل کنیم.»

تصویر

دیدار وزیر خارجه امارات با نخست وزیر

نخست وزیر ایران: دوستی کشورهای منطقه ما را از بیگانگان بی نیاز می کند.

سپس آقای موسوی با اشاره به این نکته که دوستی کشورهای منطقه می تواند ما را از بیگانگان بی نیاز کند، گفت: «ما همیشه دعوت به دوستی و حسن هم جواری کرده ایم. ... ما سیاست های روشنی در منطقه داشته ایم و این سیاست ها را آشکارا اعلام نموده ایم. ما دوست داریم ابرقدرت ها در منطقه دخالت نکنند و اعتقاد داریم سیاست معقول برای همه کشورهای اسلامی این باشد که با همکاری یکدیگر مسائل خود را حل کنند.»

راشد عبدالله در پایان اظهار امیدواری کرد با توجه به اینکه امارات در سال آتی مسیحی به عضویت شورای امنیت در خواهد آمد، دو کشور همکاری نزدیک تری در سازمان ملل داشته باشند.^(۲)

در دور دوم مذاکرات راشد عبدالله و دکتر ولایتی نیز به مسائل مهم جهان از جمله فلسطین پرداخته شد. عبدالله وضعیت فلسطین را دردآور توصیف کرد و

۱-۲۳. روزنامه اطلاعات، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۲-۲۴. همان.

آرمان فلسطین را موضوعی اسلامی دانست. دکتر ولایتی نیز مسئله فلسطین را موضوعی راهبردی برای ایران خواند که مردم و امام خمینی قبل از پیروزی انقلاب به آن توجه داشته اند و تاکنون نیز ایران در این باره همکاری خوبی با سوریه و لیبی داشته است.^(۱)

۱

سفر وزیر مشاور در امور خارجی امارات بازتاب های گسترده ای در رسانه های خارجی داشت. رویت بخشی از سخنان آقای هاشمی درباره تمایل ایران به بی طرفی کشورهای منطقه خلیج فارس در مورد جنگ ایران و عراق را نقل کرده است.^(۲)

خبرگزاری امارات در بازتاب این دیدار ضمن اشاره به اظهار امیدواری نخست وزیر ایران در خصوص اینکه این سفر در جهت کمک به اعاده صلح، نزدیک شدن دیدگاه ها و رفع مناقشات باشد، افزود: راشد عبدالله هم درباره خاتمه درگیری دو کشور ایران و عراق - که بر همه کشورهای منطقه تأثیر می گذارد - ابراز امیدواری کرد.^(۳)

راديو اسرائیل نیز در این باره گفت: «با آنکه هدف اصلی راشد عبدالله از این سفر بررسی امکان پایان بخشیدن به جنگ است، رسانه های حکومت اسلامی این مأموریت را نادیده گرفتند و به جای آن مناسبات متقابل را مورد تأکید قرار دادند.»^(۴)

روزنامه انگلیسی زبان گلف نیوز چاپ امارات نیز نوشته است: «راشد عبدالله در ملاقات با رهبران ایران اعتراف کرده است طول و ماهیت این درگیری نیاز به تلاش های بیشتر جهت تجدید اعتماد متقابل میان دو کشور در حال جنگ دارد، اما اگر پیام شیخ زاید رئیس امارات عربی متحده به هیئت نمایندگی ایران کمک کند تا روز دوشنبه آینده نوعی نرمش از خود نشان دهند و اگر سبب نوعی تفکر مجدد پیرامون روند جدیدی شود که مدتی است قریب الوقوع به نظر می رسد خود یک پیروزی محسوب می شود.»^(۵)

۲

مقامات چند کشور منطقه و برخی کشورهای مسلمان خواستار توقف جنگ ایران و عراق شدند.

به گزارش خبرگزاری قطر، راشد عبدالله وزیر مشاور در امور خارجی امارات از ایران و عراق خواست به ندهای صلح پاسخ مثبت دهند. وی پایان یافتن جنگ را به نفع دو طرف درگیر و به نفع کشورها و مردم منطقه و افزایش توانایی های ملت های عرب و مسلمان در مقابل دشمن مشترک اعلام کرد. عبدالله در جمع سفیران عرب در ایران با اشاره به تلاش های کشورهای عضو شورای همکاری برای پایان دادن به جنگ، تأکید کرد که این کشورها مصمم هستند کوشش های خود را ادامه دهند.^(۶)

خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز گزارش داد که وزیر خارجه هند به منظور تلاش برای پیدا

ص: ۳۷۷

۱- ۲۵. همان.

۲- ۲۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۶، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۲ - ۱۱، تهران - خبرگزاری رویت، ۸/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۲۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۵، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۶، تهران - خبرگزاری امارات، ۹/۱۰/۱۳۶۴.

۴- ۲۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیو های بیگانه، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴، رادیو اسرائیل، ۸/۱۰/۱۳۶۴.

۵-۲۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۶، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۱ - ۱۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۱۰/۱۳۶۴.

۶-۳۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۵، ۹/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۷ - ۱۶، ابوظبی - خبرگزاری قطر، ۸/۱۰/۱۳۶۴.

کردن راه حلی تازه برای جنگ ایران و عراق به کشورهای خلیج فارس و از جمله کویت مسافرت خواهد کرد. از سوی دیگر، سخنگوی وزارت خارجه هند گفت که سفر به کویت به دعوت وزیر خارجه کویت و تنها در چارچوب روابط دوجانبه هند و کویت انجام می شود.

نشریه دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه با نقل خبرهای مذکور افزوده است: «ظاهراً انتشار خبر دعوت کویت از وزیر خارجه هند در آستانه سفر به تهران که توسط کویت و احتمالاً سایر کشورهای عربی خلیج فارس در جهت اعمال فشار بر هند در رابطه با جنگ تحمیلی صورت می گیرد، [درصدد است] نه تنها موضوع کمیسیون مشترک را تحت الشعاع جنگ تحمیلی قرار دهد بلکه هند را نیز به طریقی وادار به طرح موضوع جنگ در مذاکرات و در نتیجه ایجاد خلل در رابطه ایران و هند نماید. ظاهراً مقامات هند نیز به این امر واقف اند.»^(۱)

جبهه آزادی بخش ملی الجزایر در لایحه سیاست عمومی کنگره فوق العاده خود که در پایان هفته گذشته به تصویب رسیده از ادامه جنگ ایران و عراق ابراز نگرانی کرده و در پیامی از دو کشور خواسته است که «شرایط لازم را جهت ایجاد راه حل صلح آمیز برای این جنگ ویرانگر و تحقق صلح و برادری میان خود فراهم آورند.»^(۲)

نجم الدین کارلومان رئیس پارلمان ترکیه نیز در یک نشست مطبوعاتی که در دوحه تشکیل شد از ادامه جنگ عراق و ایران ابراز تأسف نمود و در مورد لزوم تشدید تلاش های جاری جهت پایان دادن به این جنگ تأکید کرد. وی گفت کشورش در چهارچوب سازمان کنفرانس اسلامی به کوشش های خود برای پایان دادن به این جنگ ادامه می دهد.^(۳)

لیبی و سودان هم در پایان اولین اجلاس کمیسیون مشترک خود در طرابلس در بیانیه ای از ادامه جنگ ایران و عراق ابراز تأسف کرده و خواستار تلاش های بیشتر برای پایان دادن به این بحران شده اند.^(۴)

از سوی دیگر، نخست وزیر مالزی در ملاقات با وزیر مذهب عراق که از آن کشور دیدن می کند گفته است به علت ثمربخش نبودن فعالیت های کمیته صلح کنفرانس اسلامی در رابطه با جنگ ایران و عراق، قصد دارد پیشنهاد انحلال این کمیته را مطرح نماید. نشریه دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت خارجه ایران با اعلام خبر مذکور افزوده است که ماهاتیر محمد حدود یک ماه پیش در ارتباط با کمیته صلح قصد سفر به جمهوری اسلامی ایران را داشت که ایران با این سفر مخالفت کرد.^(۵)

۱

طرح نمایندگان سنای امریکا برای جلوگیری از فروش هلیکوپترهای امریکایی به عراق، با تلاش وزارت خارجه و وزارت جنگ امریکا متوقف شد.

هفته نامه هوانوردی و تکنولوژی فضایی امریکا در شماره اخیر خود فاش کرد که نمایندگان وزارت خارجه و وزارت جنگ امریکا توانسته اند از ارائه طرح پیشنهادی سه تن از نمایندگان

ص: ۳۷۸

۱- ۳۱. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۷۷/۳، ۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲ و ۳.

۲- ۳۲. روزنامه اطلاعات، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴.

۳- ۳۳. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیو های بیگانه، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، رادیو مسقط (عربی) ۹/۱۰/۱۳۶۴.

ص ۴.

۴-۳۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، تلکس ویژه، ۸/۱۰/۱۳۶۴.

۵-۳۵. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۷۷/۳، ۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۸-۲.

به مجلس سنای این کشور برای ممانعت از صدور هلیکوپتر به عراق، جلوگیری کنند. در این طرح نمایندگان خواسته اند که از صدور ۴۵ فروند هلیکوپتر بل ۲۱۴ اس.تی به عراق جلوگیری شود. کمپانی امریکایی بل قراردادی به ارزش حدود ۲۰۰ تا ۲۷۵ میلیون دلار به امضا رسانده است که براساس آن، این هلیکوپترها و قطعات یدکی آن را به عراق بفروشد. عراق همچنین سفارش ۲۴ هلیکوپتر ۵۳۰ اف به کارخانه مک دانل داگلاس هیوز داده است.

مدیران صنایع امریکا - که نمایندگی آنها را وزارت خارجه و جنگ امریکا در مخالفت با طرح یادشده به عهده گرفتند - می گویند: چنانچه عراق نتواند از امریکا هلیکوپترهای یادشده را بخرد، همچنان به خرید هلیکوپترهای ای.اس.۳۳۲ سوپر پوما ساخت فرانسه ادامه خواهد داد.^(۱)

۱

ایران با پیشنهاد شوروی برای سفر قائم مقام وزیر خارجه اش به تهران موافقت کرد.

به نوشته نشریه دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه، در پی پیشنهاد شوروی برای سفر قائم مقام وزارت امور خارجه شوروی به تهران، سفیر این کشور در تهران امروز به وزارت امور خارجه فراخوانده شد و سرپرست اداره دوم سیاسی موافقت ایران را با این سفر به وی اعلام کرد.

سفیر شوروی ضمن استقبال از این موضوع، آن را به نفع هر دو کشور و ثمربخش خواند و درخواست کرد تا تبلیغات ضد شوروی در ایران کاهش یابد. وی افزود که برای مثبت بودن نتایج این سفر لازم است این تبلیغات صورت نگیرد.

سرپرست اداره دوم سیاسی نیز به گام های مثبت جمهوری اسلامی ایران که اخیراً در جهت توسعه مناسبات دو کشور انجام شده و نیز فعالیت های جدی ایران در تأمین امنیت سفارت و جان اتباع شوروی و کنترل احساسات ضد شوروی مردم در نماز جمعه اخیر تهران و رفتار مثبت مقامات ایران با شوروی اشاره کرد.

سفیر شوروی متقابلاً در مورد حفاظت از سفارت آنها و کنترل امنیتی تأسیسات شوروی در ایران در جمعه گذشته سپاسگزاری کرد و گفت امیدواریم کم کم این کارهای مثبت نتایج بزرگی در بهبود روابط دو کشور بدهد.

گفتنی است که رادیو مسکو روز شنبه ۷/۱۰/۱۳۶۴، بعد از سخنان اخیر مقامات ایران، در تفسیری کوشید تصویری روشن و مثبت از روند روابط ایران و شوروی ارائه دهد. در این تفسیر ضمن بیان ضررهای جنگ، به بی معنی بودن جنگ و اصطلاح همیشگی مسکو "جنگ بی معنی" اشاره ای نشده بود.^(۲)

ص: ۳۷۹

۱- ۳۶. روزنامه اطلاعات، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴.

۲- ۳۷. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۷۸/۳، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

فرانسه در ادامه تلاش برای تنش زدایی در روابطش با ایران هیئت دیگری به تهران اعزام می کند.

کاردار فرانسه در تهران، امروز در دیدار با مدیرکل روابط اقتصادی وزارت امور خارجه ایران ضمن اظهار تأسف از سوء تفاهم هایی که در روابط دو کشور وجود دارد، ابراز امیدواری کرد که مشکلات موجود به نحوی مطلوب حل شود. وی گفت که فرانسه آماده هر نوع همکاری اقتصادی با ایران است و در این زمینه هیئتی را به ریاست ژاک مارتن جهت مذاکره در مورد وام یک میلیارد دلاری و سایر اختلافات مالی دو کشور به ایران اعزام می کند. نشریه دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه در ادامه گزارش خود در این باره نوشته است: «در پاسخ اظهار شد از مسافرت هیئت فرانسوی استقبال می شود و نکات زیر یادآور گردید:

۱. امید است مسافرت هیئت مذکور به حل اختلافات مالی فی مابین منجر گردد.

۲. نمایندگان اعزامی از فرانسه برای حل و فصل اختلافات دارای اختیارات تام باشند.

۳. لیست شرکت های فرانسوی که با شرکت ها و مؤسسات ایرانی دارای اختلافات مالی می باشند قبلاً تهیه و به مقامات ایران تسلیم شود.

۴. پس از پایان هر جلسه از مذاکرات صورت جلسه ای تنظیم و توسط طرفین امضا گردد.

کاردار فرانسه در پاسخ گفت که مراتب را به مقامات فرانسوی گزارش خواهد کرد و اظهار امیدواری نمود که با حل اختلافات مالی، روابط دو کشور توسعه یابد. وی خاطرنشان کرد که شرکت های فرانسوی با نگرانی بسیار مسائل مربوط به اختلافات ایران و فرانسه را پیگیری می کنند و آماده اند به محض بهبود روابط دو کشور فعالیت خود را شروع کنند.

بنا به اطلاع سفارت فرانسه در تهران قرار است هیئت فرانسوی روز جمعه ۳ ژانویه ۱۹۸۶ (۱۳ دی ۱۳۶۴) به تهران وارد شده و از روز شنبه مذاکرات با سازمان سرمایه گذاری و کمک های اقتصادی و فنی ایران را آغاز نمایند.

نخستین دوره مذاکرات در خصوص اختلافات مالی در آبان سال جاری در ژنو آغاز شد و دور دوم مذاکرات در اوایل آذر در تهران ادامه پیدا کرد. هیئت فوق الذکر برای سومین دور مذاکرات وارد تهران خواهد شد.»^(۱)

ابهام و گمانه زنی درباره عوامل انفجار دفترهای هواپیمایی اسرائیل در فرودگاه های رم و وین ادامه دارد. در حالی که ساف شرکت در این اقدام را رد کرده است، رسانه های غربی، گروه های فلسطینی، لیبی، ایران و سوریه را متهم کرده اند و رئیس سرویس مخفی ایتالیا محل آموزش تروریست ها را ایران و نخست وزیر اسرائیل مرکز تروریسم را لیبی اعلام کرد. رادیو ریاض نیز این انفجارها را توطئه اسرائیل خواند. به گزارش خبرگزاری آلمان، مصر از بیانیه سازمان

آزادی بخش فلسطین (ساف) درباره شرکت نداشتن ساف در این انفجارها حمایت کرده است. روزنامه مصری الاهرام ضمن اعلام اینکه ساف خود را ملزم به رعایت اعلامیه قاهره می داند، لیبی را متهم به برنامه ریزی و تأمین مالی چنین اقداماتی کرده است.^(۱)

هفته نامه بیلدام سونتاگ چاپ آلمان غربی با نسبت دادن این دو انفجار به گروه فلسطینی ابونضال، نوشته که قذافی برای اجرای چنین اقداماتی سالانه ۳۲ میلیون دلار به ابونضال می دهد.^(۲)

ابویاد مرد شماره ۲ ساف اعلام کرد که کسانی که ۱۸ نفر را در فرودگاه های رم و وین کشتند، از مخالفان سازمان فتح بوده و قصد مخدوش کردن ساف را داشته اند.^(۳)

به گزارش یونایتدپرس، از ۴ مهاجم این دو حادثه ۳ نفر کشته شده اند و یک نفر باقیمانده خود را عضو الفتح و لبنانی و ۱۹ ساله معرفی کرد و گفت ما اسرائیل را نابود می کنیم. در پای دو یادداشتی که از فرد باقیمانده و یکی از مهاجمان کشته شده به دست آمده، امضای گروه "شهدای فلسطین" درج شده است و در آنها آمده که دست به این اقدام زده اند تا مبارزه علیه صهیونیسم و امپریالیسم جان تازه ای بگیرد و این آغاز جنگ کماندویی جدیدی است.^(۴)

آدمیرال مارتینی رئیس سرویس مخفی ایتالیا، ادعا کرد که پایگاه تعلیم این تروریست ها در ایران و مسئولیت کشتار در فرودگاه های رم و وین، متوجه تهران است. وی گفت که تروریست ها از طریق دمشق وارد رم شده اند و بدون شک وابسته به گروه ابونضال هستند. همه مطبوعات ایتالیا ادعاهای مقامات مختلف ایتالیا را در مورد مسئولیت لیبی، سوریه و ایران در این دو انفجار به چاپ رسانده اند.^(۵)

به گزارش یونایتدپرس، اسحاق رابین وزیر جنگ اسرائیل گفت که تمام شواهد حاکی از اجرای این دو حمله به دست گروه ابونضال است. وی تقاضای امریکا در مورد خودداری اسرائیل از اقدام تلافی جویانه را رد کرد و گفت آنچه را در جنگ علیه تروریسم حیاتی بدانیم، عمل می کنیم.^(۶)

شیمون پرز نخست وزیر اسرائیل نیز گفت که در حال حاضر مرکز تروریسم بین المللی در لیبی قرار دارد. وی با متهم کردن ساف در این دو انفجار، تروریسم را تفکیک ناپذیر دانست و گفت اسرائیل در هر کجا با تروریسم مبارزه می کند.^(۷)

از سوی دیگر، رادیو ریاض گفت: «سوءقصد های روز جمعه در فرودگاه وین و رم به وسیله اسرائیل طرح ریزی شده تا به این بهانه بتواند به عملیات نظامی علیه فلسطینی ها دست بزند، ... این سوءقصد ها برای حمله به فلسطینی ها در کشورهای عرب به ویژه سودان و یمن شمالی خواهد بود.»^(۸)

ص: ۳۸۱

۱- ۳۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۵، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۹، قاهره - خبرگزاری آلمان غربی، ۸/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۴۰. همان، ص ۷، بن - خبرگزاری فرانسه.

۳- ۴۱. روزنامه کیهان، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۴- ۴۲. روزنامه اطلاعات، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۶.

۵- ۴۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۵، ۹/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۸ - ۲۷، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۸/۱۰/۱۳۶۴.

۶-۴۴. روزنامه اطلاعات، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰، بیت المقدس - یونایتدپرس.

۷-۴۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۶، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳۰ - ۲۹، بیت المقدس - خبرگزاری فرانسه، ۹/۱۰/۱۳۶۴.

۸-۴۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

رمضان معاون اول نخست وزیر عراق، صبح روز یکشنبه با مارشال وایلی رئیس انجمن همکاری های اقتصادی و بازرگانی امریکا با عراق، در بغداد ملاقات کرد. به گفته رادیو عراق در این ملاقات که سفیر امریکا در بغداد نیز حضور داشت، همکاری های اقتصادی و بازرگانی میان مؤسسه های عراق و امریکا و چگونگی گسترش آن بررسی شد.

گفتنی است روابط امریکا با عراق که از یک سال پیش علنی شده، از آغاز جنگ تحمیلی همواره رو به گسترش بوده و رژیم صدام در طول تجاوز خود به جمهوری اسلامی از کمک های سیاسی و نظامی امریکا سود جسته است. (۱)

از سوی دیگر، سفیر عراق در الجزیره روز یکشنبه در دیدار با رئیس مجلس شورای خلقی الجزایر نامه کتبی رئیس مجلس عراق را تسلیم وی کرد. در این دیدار درباره آخرین تحولات جنگ عراق با ایران نیز گفت و گو شد. (۲)

یک روز پس از امضای موافقت نامه صلح میان گروه های شبه نظامی لبنان در سوریه، سران این گروه ها امروز جداگانه و دسته جمعی با حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه دیدار کردند.

رئیس جمهور سوریه در این دیدار ضمن تبریک به لبنانی ها، گفت این موافقت نامه بدون همکاری همه قابل اجرا نیست. حافظ اسد افزود که سوریه برای انتقال لبنان از دوره بحرانی در کنار مردم این کشور خواهد ایستاد. وی هدف سوریه را حفظ وحدت ملی و تمامیت ارضی لبنان اعلام کرد.

از سوی دیگر، درحالی که ایلی حبیقه رئیس کمیته اجرایی نیروهای شبه نظامی مسیحی امروز در هتل شرایتون دمشق به خبرنگاران گفت از روند گفت و گوها بسیار خرسند است، سمیر جع جع رئیس ستاد نیروهای مسیحی در مراسم پایان دوره افسران جدید شبه نظامیان مسیحی در سخنانی گفت: «نمی توان صلح را در سالن اجتماعات یا پایتخت های دول بیگانه ایجاد کرد.» این اولین واکنش تند شبه نظامیان مسیحی لبنان به موافقت نامه صلح به شمار می رود. (۳)

حزب الله لبنان خواستار مبارزه تا آزادی کامل جبل عامل و قدس شریف از اشغال اسرائیل شد.

به گزارش واحد مرکزی خبر از بیروت: «انقلابیون مسلمان لبنانی در منطقه جبل عامل خواستار تداوم بخشیدن به مبارزه با اسرائیل و عوامل دست نشانده محلی آن تا آزادی کامل اراضی اشغالی شدند. سیدعباس موسوی یکی از علمای حزب الله لبنان در مراسمی در منطقه آزادشده صدر در جنوب لبنان، ضمن تأکید بر تداوم مقاومت تا آزادی کامل جبل عامل و

ص: ۳۸۲

۱- ۴۷. روزنامه ابرار، ۱۳۶۴/۱۰/۱۰، ص ۱۴.

۲- ۴۸. همان.

۳- ۴۹. روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۱۰/۹، ص ۲۰.

قدس شریف خواستار شرکت همگانی کشورهای اسلامی در امر مقاومت ضد صهیونیستی شد و گفت موجودیت اسرائیل براساس تجاوز به دیگران طرح ریزی شده و علت شکست رژیم های عربی این است که پیوسته مواضع آسیب پذیری اتخاذ می کنند.

وی با اشاره به مقاومت ضد صهیونیستی در داخل فلسطین اشغالی گفت: «مبارزه ای که با بهره گیری از ساده ترین ابزار و سلاح ها داخل کرانه غربی و منطقه اشغالی غزه در حال اوج گیری است از نتایج نفوذ مقاومت اسلامی در جنوب لبنان می باشد.» (۱)

۱

مطبوعات ایران و گروه های مصری، سلیمان خاطر را قهرمان خواندند و پارلمان کویت خواستار آزادی او شد.

به گزارش یونایتدپرس از مصر، سلیمان خاطر - که گروه های مخالف به او "قهرمان ملی مصر" لقب داده اند - در ۵ اکتبر ۱۹۸۵ (۱۳ مهر ۱۳۶۴) به روی اسرائیلی ها در صحرای سینا آتش گشود و ۷ نفر از آنها را کشت. حسنی مبارک به عنوان فرمانده کل نیروهای مسلح مصر، حکم محکومیت سلیمان خاطر را امضا می کند. سلیمان خاطر در دفاعیات خود گفت که اسرائیلی ها به منطقه ممنوعه صحرای سینا وارد شده بودند و به هشدارهای او مبنی بر دور شدن از آن محل توجه نکردند. اما دادگاه نظامی این اظهارات را رد کرد و گفت حضور اسرائیلی ها در آن محل خطری محسوب نمی شده است. گروه های اسلامی و چپ گرای مصر در روزهای اخیر علیه محاکمه سلیمان خاطر به تظاهرات گسترده ای دست زده بودند.

در همین حال، سفیر اسرائیل در مصر اعلام کرد که به عدالت مصری ها در رابطه با محکوم کردن سلیمان خاطر اعتماد دارد.

مطبوعات مصری مخالف، نوشته اند که اسرائیلی ها در صحرای سینا به روی پرچم مصر تف انداخته و سپس آن را پاره کرده اند. این مطبوعات عمل سلیمان خاطر را اقدامی میهن پرستانه برای دفاع از حیثیت و ملیت مصر به حساب می آورند.

از سوی دیگر، پارلمان کویت از حکومت مصر خواسته است که سلیمان خاطر را آزاد کند. این پارلمان با صدور بیانیه ای اعلام کرد که محکوم کردن سلیمان خاطر هدیه خوبی برای دشمن صهیونیستی است. (۲)

به گزارش رویتر، مطبوعات ایران سلیمان خاطر مأمور پلیس مصر را به عنوان قهرمان مورد ستایش قرار دادند و پیش بینی کردند که سایر مصریان از وی سرمشق خواهند گرفت. مطبوعات ایران این اقدام را به ترور انور سادات رئیس جمهور سابق مصر توسط مبارزین اسلامی تشبیه کردند. (۳)

ص: ۳۸۳

۱- ۵۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۲- ۵۱. روزنامه کیهان، ۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۳- ۵۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۵، ۹/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۸ - ۲۷، تهران - خبرگزاری رویتر، ۸/۱۰/۱۳۶۴.

در ادامه بررسی تلاش های یگان های سپاه پاسداران برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات گسترده در منطقه فاو، امروز اقدامات و مشکلات تیپ ۳۳ المهدی (عج) و لشکر ۵ نصر با حضور فرمانده کل سپاه و مسئولان این یگان ها و قرارگاه های مربوطه بررسی شد.

فرمانده کل سپاه در ابتدای حضور در پادگان تیپ ۳۳ المهدی (عج)، در مراسم صبحگاه رزمندگان و مسئولان این تیپ درباره اهداف و انگیزه های انقلاب اسلامی، پیروزی خون بر شمشیر در نهضت امام حسین (ع) و در نهضت امام خمینی و مقاومت مردم ایران در دوران جنگ سخن گفت و اعزام گسترده کاروان های کربلا را اولین نشانه پیروزی در سال مقاومت اعلام کرد و توجه رزمندگان را به رعایت نکاتی برای پیروزی در عملیات جلب کرد. (ضمیمه دارد) (۱)

پس از صبحگاه جلسه ای با حضور محسن رضایی، حسین علایی (فرمانده قرارگاه نوح)، ابراهیم سنجقی، سیدمهدی مبلغ، اکبر غمخوار، سلیمی، محمدجعفر اسدی (فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج)، حسین اسلامی (مسئول طرح و عملیات تیپ ۳۳) و چند تن از فرمانده گردان های رزمی و فرمانده گردان ادوات تیپ ۳۳ تشکیل شد. در ابتدا به اهمیت مأموریت تیپ ۳۳ و منطقه آن که در جناح چپ عملیات (نزدیک دهانه اروندرود) واقع شده اشاره و تأکید شد که عمده نیروهای این تیپ باید با پیشروی در عمق، عقبه دشمن را تهدید کنند. از سوی دیگر، گفته شد که با توجه به احتمال هشیاری دشمن در مورد عملیات خودی - که در این صورت عراقی ها پیش بینی می کنند پشتیبانی نیروهای ایران از سمت دهانه اروندرود انجام خواهد شد - ارتش عراق تلاش خواهد کرد این دهانه را حفظ کند و جلو پشتیبانی نیروها را از این محور بگیرد. (۲)

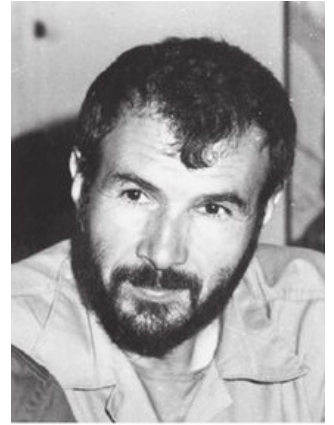
در ادامه فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج) گزارش کلی از اقدامات و وضعیت تیپ بیان کرد و گفت که نیروهای شناسایی این تیپ بارها با عبور از اروند خط و ساحل دشمن را شناسایی

ص: ۳۸۵

۱- خلاصه ای از سخنرانی محسن رضایی در مراسم صبحگاه رزمندگان تیپ ۳۳ المهدی (عج) در ضمیمه این گزارش آمده است.
۲- ۱. سند شماره ۱۱۰۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم (ص) (محمد درودیان)، ۸/۱۰/۱۳۶۴ تا ۱۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳۶ - ۳۴.

محمدجعفر اسدی فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج)

کرده اند. محمدجعفر اسدی افزود: ما ۹ گردان رزمی داریم که ۳ گردان در خط هستند، یک گردان آموزش شنا و یک گردان آموزش تاکتیک می گذرانند، یک گردان در سایت و بقیه در امیدیه هستند. یک گردان ادوات، یک گروهان مهندسی و یک گردان (+) یگان دریایی داریم که یگان دریایی و ادوات ما در منطقه هور و خرمشهر خط پدافندی دارند. به دلیل مأموریت هایی که در دو منطقه مذکور داریم، کار در منطقه اروند از پریشب شروع شده است.» وی با اشاره به اینکه در خرمشهر ۱۰ کیلومتر خط داریم، رسیدگی و اجرای مأموریت در سه منطقه را مشکل خواند.

وی تیپ المهدی را از جنبه تجهیزات مهندسی در مضیقه اعلام کرد و افزود که در یک سال گذشته هیچ دستگاه مهندسی به این تیپ داده نشده است. در ادامه، حسین اسلامی مسئول طرح و عملیات تیپ المهدی (عج) در گزارشی از بررسی منطقه مأموریت تیپ در کنار اروند گفت: «از نهر ابتر تا کناره کشتی رفتیم و منطقه و کمین ها را دیدیم. با نوع زمین، چولان ها و نزارهای جلو خط آشنا شدیم و تا جایی که دید داشتیم رفتیم. روز بعد هم از روی دکل به کل منطقه توجه شدیم و پشت سنگرهای دشمن را هم دیدیم. حدود ظهر بود که در آن زمان وضعیت دید خوب بود. سنگرهای دشمن با چشم عادی دیده می شد.» وی افزود که وضعیت جاده ها در منطقه خودی نامناسب است و در انتقال نیرو و تدارکات اشکالات بسیاری به وجود خواهد آورد.

در اینجا محسن رضایی سؤال کرد مهندسی شما چه کار می کند؟ محمدجعفر اسدی پاسخ داد: «اینجا مهندسی نداریم. مهندسی ما در خرمشهر و هور درگیر است. ما از همان روز اول نامه نوشتیم که ما را از جای دیگر رها کنید که بیایم اینجا کار کنیم. ما همه نیروی کیفی مان در هور گرفتار است.» محسن رضایی به فرمانده تیپ المهدی (عج) تأکید کرد که کار عقب است باید جاده ها را سریع درست کنید. حسین علایی هم افزود که جاده ها باید دوطرفه شود و ارتفاع آن افزایش یابد تا در حالت مد، آب جاده ها را نگیرد. محمدجعفر اسدی هم گلایه کرد که هنگام دادن امکانات، یگان ما را تیپ محسوب می کنند و زمان دادن مأموریت، کارهای سنگین تر از لشکر به ما واگذار می شود.

در ادامه جلسه، محسن رضایی از فرماندهان گردان های تیپ ۳۳ که منطقه مأموریت این تیپ را بررسی کرده بودند، خواست که نتایج بررسی شان را بیان کنند. صادق صالحی که از نهر قاسمیه و بالای دکل و از نهر حاج محمد منطقه دشمن را دیده بود، گفت فقط خط اول دشمن دیده می شد. گاهی نفرات دیده می شدند، ولی سلاح هایشان نه. کمپرسی ها کار می کردند و

خاکریز می زدند. وی افزود هنگام مدّ، آب منطقه خودی را می گیرد و به راحتی قابل تردد نیست.

رضا بدیعی فرمانده یکی دیگر از گردان های تیپ ۳۳ گفت که یک شب از نهر ابتر با قایق جلو رفتیم و نرسیده به اروند، بالای ساحل رفتیم. با وضعیت زمین و جزر و مد آشنا شدیم و چون مهتاب بود خط دشمن را دیدیم. فردایش نیز از نهر حاج محمد، پیاده داخل نزارها رفتیم و از روی دکل جلو خط دشمن را دیدیم. سنگرهای دشمن ۵۰۰ تا ۸۰۰ متر از آب اروند فاصله دارد.

محمد خسروی فرمانده یکی دیگر از گردان های تیپ المهدی (عج) از جمله نتایج بررسی خط دشمن را آشنایی با استحکامات دشمن در این منطقه اعلام کرد و گفت منطقه مأموریت تیپ ۳۳ چون انتهای خط دشمن است میله های سه پایه در این منطقه خیلی بیشتر از جاهای دیگر است.

قنبری مسئول ادوات تیپ ۳۳، در ادامه جلسه کمبود سلاح و مهمات برای اجرای مأموریت ها را از جمله مشکلات این تیپ اعلام کرد و محسن رضایی به اکبر غمخوار از مسئولان لجستیک سپاه و نیز سیدمهدی مبلغ از مسئولان ستاد نیروی زمینی تأکید کرد که نیازهای این تیپ را تا حد امکان برطرف کنند. وی همچنین به فرمانده قرارگاه نوح گفت که مسئولان ادوات لشکرهای ثارالله و ۱۹ فجر و تیپ المهدی (عج) کمیته ای تشکیل دهند، تجارب را به همدیگر منتقل کنند و وسایلی را هم که لشکرهای دیگر (به ابتکار خود) درست کرده اند به تیپ المهدی (عج) هم بدهند. مسئولان مهندسی این سه یگان هم با آقای سلیمی (از مسئولان مهندسی) جلسه بگذارند که کارها بررسی و کنترل شود.

باتوجه به تأخیر تیپ المهدی (عج) در شروع کار و کمبود زمان، محسن رضایی در ادامه جلسه بر افزایش سرعت کارها، تقسیم کارها و مشخص شدن مأموریت گردان های مختلف (خط شکن، پیشروی و پاک سازی کننده، پدافند کننده) و مأموریت واحدهای ادوات و مهندسی تأکید کرد. وی گفت ظرف یک هفته، وضعیت پنج موضوع اساسی؛ یعنی عبور و شکستن خط، پاک سازی، پدافند، ادوات و مهندسی را بحث و بررسی و تمام کنید و آماده مانور در زمین مشابه شوید. وی افزود: ما هفته آینده می آییم باید کل تیپ؛ یعنی گردان ها و واحدهای ادوات، ارتباطات و مخابرات را ببینیم و با فرماندهان گردان ها و گروهان ها جلسه بگذاریم.

فرمانده کل سپاه همچنین بر ضرورت آمادگی گردان ادوات و اهمیت استفاده از آتش های منحنی (خمپاره ها) در منطقه عملیات آتی برای پیشروی و پاک سازی تأکید کرد.

در پایان جلسه، فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج) از دیگر مشکلات این تیپ را کمبود استخر سرپوشیده برای آموزش شنای رزمندگان ذکر کرد و گفت یک گردان در حال آموزش شنا و ۵ گردان دیگر منتظر استخر برای آموزش هستند. محسن رضایی از مهدی مبلغ خواست که برای یافتن استخر مناسب اقدام کند. مبلغ گفت همه جا بسیج شده و دارند آموزش می دهند، اگر جای جدیدی پیدا شود راهگشا است. فرمانده کل سپاه از آقای سلیمی نیز خواست که امکان سرپوشیده کردن استخرهای استان خوزستان را برای آموزش بررسی کند. (۱)

ص: ۳۸۷

فرمانده کل سپاه بر این عقیده است که تردیدها مانع فعالیت یگان‌ها - آنچه‌ان که باید - شده است. راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم(ص)، نظر محسن رضایی را در این باره - که بعد از جلسه با تیپ المهدی(عج) ابراز شد - چنین نقل کرده است: «شک و تردید مانع فعالیت نیروهاست و این به خاطر امیدوار نبودن به نصرت الهی است. مسئله شک و تردید و ابهام در عملیات بدر به ما ضربه زد.» اما محمد درودیان (راوی مرکز) بعد از این نقل قول، دلایل دیگری را برای این تردیدها نوشته است: «مسئله مقدمات و مشکلات و معضلات عملیات و اینکه یک بار منتفی شده و نیز اقدامات آماده سازی در هور، از جمله مسائلی است که موجب شک و تردید شده است.»(۱)

۱

دومین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم(ص) سپاه) در محل استقرار لشکر ۵ نصر و برای بررسی میزان پیشرفت کار و آمادگی این لشکر برای عملیات در منطقه فاو عصر امروز با حضور فرمانده کل سپاه، مسئولان قرارگاه کربلا و مسئولان لشکر ۵ نصر تشکیل شد.(۲)

در آغاز جلسه فرمانده لشکر ۵ نصر به معرفی مسئولان واحدهای لشکر ۵ نصر پرداخت. در پی آن، فرمانده کل سپاه به حضور نداشتن فرماندهان گردان های رزمی این لشکر اعتراض کرد. باقر قالیباف دلیل آن را اعزام آنان همراه نیروهایشان برای آموزش شنا و دیر مطلع شدن از تشکیل این جلسه اعلام کرد. محسن رضایی این دلایل را نپذیرفت و گفت در این جلسه باید عبور از اربوند و شکستن خط توسط کسانی که می خواهند خودشان این کار را بکنند، بحث می شد. وی سؤال کرد که فرمانده گردان‌ها به مأموریتشان توجه شده اند؟ قالیباف پاسخ داد: «بله، خط حدهایشان مشخص شده، رفتند خط را دیدند. راهکارها، مسئول تیم‌ها و نیروی تخریب مشخص شده اند. در این فرصت ده روز که لشکر توجه شده است، هم تحویل گرفتن خط بود، هم انتقال (تجهیزات) مهندسی، جاده کشی، تعیین مأموریت و هم سازماندهی گردان‌ها به موازات هم انجام شده است. ... تقسیم کار هم شده. ما یک روز خودمان فرمانده

ص: ۳۸۸

۱-۳. سند شماره ۱۱۰۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۸ - ۴۷.

۲- در این جلسه محسن رضایی، عباس محتاج، احمد غلامپور، سیدمحمد تقی رضوی (جانشین فرمانده مهندسی قرارگاه خاتم الانبیا(ص))، محمدابراهیم سنجقی، غلامرضا محرابی (مسئول اطلاعات قرارگاه کربلا)، احمد سیاف زاده (مسئول عملیات قرارگاه کربلا)، علی زاهدی (فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع))، محمدباقر قالیباف (فرمانده لشکر ۵ نصر) و مسئولان واحدهای لشکر ۵ نصر: آخوندی (واحد تخریب)، خضرای (اطلاعات عملیات)، فرومندی (معاون فرمانده لشکر ۵)، قرایی (ترابری)، نائب (حفاظت)، نجاتی (ادوات) و ساعدی (توپخانه) شرکت داشتند.

گردان‌ها را بردیم؛ خط‌دهایشان را مشخص کردیم، توجیه شدند، دیدند. این چند روز هم که هوا خراب بوده است، اصلاً کسی نتوانسته روی دکل برود. مرتب باران بوده و اصلاً نمی‌شد در منطقه کاری بکنیم.»

محسن رضایی با بیان اینکه ما این هفته باید با حضور فرماندهان گردان‌ها مسائل عبور و شکستن خط و پاک‌سازی را بحث می‌کردیم و کنار می‌گذاشتیم، مباحث جلسه بعدی با لشکر ۵ نصر را در هفته آینده چنین برشمرد: عبور و شکستن خط؛ پاک‌سازی؛ پدافند؛ نقش ادوات در شکستن خط، پاک‌سازی و پدافند؛ مهندسی خط پدافندی؛ آموزش؛ آموزش غواصی؛ آموزش حمل وسایل سنگین و کل بحث آموزش. وی افزود منطقه‌ای مشابه منطقه مأموریت پیدا و آماده کنید که هفته بعدتر ان شاء الله مانور لشکر را ببینیم.

در ادامه جلسه، فرمانده لشکر ۵ نصر به تشریح اقدامات انجام شده پرداخت و گفت: باتوجه به کمبود فرصت، همه واحدهایی که اجازه توجیه داشتند به منطقه بردیم و در حین تغییر و تحول خط، شروع به برنامه‌ریزی کردیم. اولین کار، فعالیت‌های مهندسی، ترمیم و اتصال جاده‌ها، پرکردن نهرها و... بود که شبانه روز کار می‌کنند. در حین کار چند نفر از نیروهای اطلاعات و... با آتش خمپاره مجروح شدند. چند فرمانده گردان باتجربه و قدیمی را مسئول گردان‌های خط شکن گذاشته‌ایم. مسئول تیم‌ها مشخص شده، با فرمانده گردان‌ها درمورد شکستن خط جلسه گذاشته‌ایم. از هر گردان خط شکن یک گروهان غواص در نظر گرفته‌ایم. محل آموزش و تمرین را هم تقاطع کارون و بهمنشیر مشخص کرده‌ایم که شبیه منطقه عملیات است، اما به دلیل حضور نیروهای بومی در منطقه که مشغول کشاورزی هستند، تمرین و آموزش غواصان شروع نشده است. این کار ما ده روز عقب افتاده است. البته قرار شده از امشب مردم بیرون بروند.

در پی این اظهارات، محسن رضایی تأکید کرد: «یا همین امروز فردا تمام بشود (انتقال مردم بومی)، یا یک جای دیگر سریع شروع به کار کنید؛ یک لحظه هم عقب نیفتد.»

فرمانده لشکر نصر درباره اقدامات مهندسی گفت جاده‌های محدوده ما تا پشت خط آمده است، طوری که وانت نیشان شب‌ها تا پشت خط می‌آید. تانک هم می‌شود پشت خط برد. ما دهانه‌ها را بسته‌ایم که هنگام مدّ، آب داخل زمین‌ها نیاید. زمین خشک شده است. مسئولان ادوات هم توجیه شده‌اند که سلاح‌های خود را مستقر کنند. تانک اینجا خیلی مؤثر است به ما واگذار شود که بیاوریم در خط مستقر کنیم. توپخانه مان تازه دیروز توجیه شده، ولی ادوات کارهایش را کرده است. کارهای مهندسی هم به خوبی پیش رفته است. مهندسی باید ۵/۴ کیلومتر خاکریز بزند، ولی توان ندارد. طرح مانور ما هنوز مشخص نشده، نمی‌دانیم چند سطحه پی‌ام‌پی

می توانیم استفاده کنیم و چگونه این سطحه ها باید در اروند کشیده شود؛ با چه کِشنده ای. مهندسی ما آمادگی و آموزش لازم را برای نقل وانتقالات تجهیزات سنگین از رودخانه ندارد.

در اینجا محسن رضایی در این باره از محمد تقی رضوی (جانشین فرماندهی قرارگاه مهندسی) پرسید که چه می کنید؟ آقای هاشمی دستور داده که سطحه ها را واگذار کنید. سطحه ها باید گرفته شود (از ارتش) و مهندسی لشکرها شروع به آموزش و تمرین کنند. آقای رضوی پاسخ داد: «آموزش با سطحه ها را در کارون با یکی دو تیپ شروع کرده ایم.» فرمانده کل سپاه به آقای رضوی تأکید کرد که با حضور مهندسی لشکرها، مسئولان جهاد و مسئولان لشکر مهندسی کمیته عبور تشکیل دهید، طرح بدهید، روی زمین کار کنید، بحث کنید، طوری که اگر هفته آینده از آنها سؤال شد، بتوانند جزئیات را جواب بدهند.

از سوی دیگر، از جمله تجهیزات سنگینی که محسن رضایی تأکید داشت بعد از شروع عملیات در اولین فرصت به غرب اروندرود منتقل شود، دستگاه کانال کن بود. وی گفت این دستگاه هر ساعت یک کیلومتر کانال می کند و در اولین ساعات حضور رزمندگان در غرب اروند، چنین کانالی جان پناه مناسبی برای آنهاست.

فرمانده لشکر ۵ نصر در مورد انتقال تجهیزات به منطقه مأموریت این لشکر در شرق اروند گفت که تاکنون تعدادی دستگاه مهندسی (کمپرسی، لودر و گریدر) به این منطقه آورده ایم و یک کامیون ده چرخ که اتاق بزرگ و دیواره بلند دارد آماده کرده ایم که هر شب سه قایق به این منطقه منتقل و در نهرها استتار کنیم. محسن رضایی در مورد استتار کامل قایق ها و جلوگیری از پی بردن هلیکوپتر های شناسایی دشمن به وجود قایق ها تأکید کرد. غلامرضا محرابی نیز درباره احتمال پی بردن رادارهای رازیت دشمن به وجود قایق ها هشدار داد. قالیباف اطمینان داد که چون قایق ها بدون موتور به منطقه منتقل و با دست در نهرها جابه جا می شود و موتور آنها بعداً نصب می گردد، رادار رازیت به وجود آنها پی نمی برد. وی پیشنهاد استتار قایق ها را زیر نخل ها رد کرد و گفت اینجا پر از موش است، قایق ها را سوراخ می کنند.

در ادامه، برادر نجاتی مسئول واحد ادوات لشکر ۵ نصر درباره وضعیت ادوات توضیح داد: اخیراً ۳ موشک انداز مالیوتکا به ما داده اند. ۱۲ خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری، ۱۲ خمپاره انداز ۸۱ میلی متری، حدود ۲۷ خمپاره انداز ۶۰ میلی متری و ۶ قبضه مینی کاتیوشا داریم. خدمه برای به کارگیری ۲۰ خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری را داریم.

محسن رضایی در این جلسه نیز تأکید کرد که در این منطقه به دلیل تنگی معابر دشمن تیرهای منحنی اثر و کارایی خوبی دارد و به فرمانده لشکر ۵ گفت چون شما در جناح شمالی منطقه عملیاتی قرار گرفته اید و قوای دشمن برای ورود به منطقه درگیری و پیشروی به سمت

جنوب از منطقه مأموریت شما عبور می کنند، شما با استفاده از خمپاره ها و مینی کاتیوشا به خوبی می توانید آنها را منهدم کنید، طوری که نیروهایی که برای پاتک به طرف پایین می روند روحیه شان خرد شود و سازمانشان پاشیده شود و توان پاتک را از دست بدهند. وی تأکید کرد که آتش مناسبی علیه دشمن طرح ریزی کنید، مهمات هم به شما می دهند.

درباره مأموریت واحد تخریب لشکر ۵ برای رفع موانع، با توجه به تأخیر در واگذاری مأموریت به این لشکر و کمبود فرصت برای شناسایی و آمادگی، فرمانده کل سپاه به فرمانده قرارگاه کربلا دستور داد که مسئولان واحدهای تخریب یگان ها با هم جلسه بگذارند و تجارب و اطلاعات را سریع به یکدیگر منتقل کنند.

لشکر ۵ نصر با کمبود نیروی کادر و فرمانده در رده گردان به پایین مواجه است. فرمانده این لشکر در این باره گفت: الان ما ۶ گردان داریم، ۶ گردان دیگر هم امروز اعزام شده اند، کادر لازم را برای اینها نداریم، چه کنیم؟ یک گردان ۴۰۰ نفره که باید حداقل ۲۴ نیروی کادر داشته باشد با ۱۰ نفر کادر می آید. تازه یازده هزار نفر را برگردانده اند و ده هزار نفر اعزام شده اند. وی همچنین از جمله کمبودهای لشکر نصر را لباس غواصی اعلام کرد و گفت: حداقل نیاز به ۳۰۰ دست لباس غواصی داریم، اگر کمتر باشد، دیگر روی غواص نباید حساب کرد، باید فکر دیگری برای شکستن خط بکنیم. (۱)

در ادامه جلسه - که بعد از نماز مغرب و عشا و سخنرانی فرمانده کل سپاه برای کادرهای لشکر ۵ نصر تشکیل شد (۲) - بحث های دیگری درباره آماده سازی زمینه اجرای عملیات انجام گرفت که مهم ترین آنها نکاتی بود که محسن رضایی در این باره بیان کرد. وی به فرمانده قرارگاه کربلا گفت که کار لشکر ۵ به دلیل دیر آمدن به منطقه و رفتن نیروهایشان به آموزش عقب است. امکاناتی که قرار است تهیه شود، زودتر به این لشکر داده شود. آقای رضوی فعال شود و جلساتی میان مهندسی های لشکرهای نصر، عاشورا، نجف، امام حسین (ع) و تیپ قمر بنی هاشم (ع) برگزار کند.

فرمانده کل سپاه به حاضران گفت کارهای بسیاری باقی مانده که باید انجام شود، اما این کارها در طول هم نیستند، بلکه در عرض یکدیگرند بنابراین می توان کارها را سازماندهی کرد و هم زمان انجام داد. اگر سازماندهی شود، همه مسائل به سرعت حل می شود. مثلاً کارهای مهندسی لشکر: یک لشکر برای انتقال تجهیزات باید اسکله داشته باشد. در جایی که باتلاقی یا نيزار است باید فرش باتلاق پهن کند. لشکر قرارگاه می خواهد؛ محل بُنه و محل ادوات

ص: ۳۹۱

۱-۴. سند شماره ۱۷۳۵۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی آمادگی لشکر ۵ نصر (۹/۱۰/۱۳۶۴)، مقر لشکر ۵ نصر، نوار شماره ۱۶۹۷۴، صص ۲۶ - ۱.

۲- خلاصه ای از سخنرانی محسن رضایی در ضمیمه این گزارش درج شده است.

می خواهد؛ جاده هایش را باید آماده کند؛ برای عبور، تجهیزات می خواهد؛ ساحل سازی لازم است در ساحل خودی و دشمن و پس از عبور ... کارهای بسیاری لازم است که همه باید فهرست شود و برای انجام دادن آن برنامه ریزی شود.

محسن رضایی در پایان بر توجه به غافلگیری و حفاظت تأکید بسیار کرد و گفت: «علت اینکه ما این مسائل و جزئیات را می گوئیم این است که نمی خواهیم تنها به اصل غافلگیری توجه کرده باشیم. بنابراین حالا که مجبوریم دقت را بالا ببریم پس غافلگیری را برادران باید با تعهد و ایمان خودشان حفظ کنند. اگر به کسی می خواهید بگوئید باید از آقای محتاج اجازه بگیرید و آقای محتاج هم از ما اجازه می گیرد که چه کسانی را باید توجیه کرد. هر چه به هر کس گفته می شود، فقط به خود آن شخص گفته می شود، فکر نکنند که مثلاً به گردانش گفته اند. برای گفتن به هر کس باید اجازه بگیرید.» (۱)

۱

در پی جلسات روز گذشته و امروز فرمانده کل سپاه پاسداران با چهار یگان از یگان هایی که مأموریت آماده سازی زمینه اجرای عملیات گسترده در منطقه فاو را دارند و پی بردن به کندی سرعت آماده سازی ها، وی در جلسه امشب با تعیین سیاست های کلی عملیات آتی و تأکید بر استفاده از تجارب عملیات بدر و ضرورت برنامه ریزی برای اجرای هم زمان بسیاری از اقدامات آماده سازی، مسئولان نیروی زمینی سپاه پاسداران را مأ مور رفع مشکلات و برنامه ریزی برای تسریع کارها کرد. (۲)

در آغاز جلسه، محسن رضایی گفت که ما باید ان شاءالله از تجارب عملیات بدر در این عملیات استفاده کنیم. در بدر وقت بسیاری صرف بحث در قرارگاه ها شد و ابهام ها و تردیدها مانع شد که کار سریع تر جلو برود و به رده های پایین کشیده شود. در این عملیات به لطف الهی باید بتوانیم کارها را حل کنیم و آنجایی که ممکن است کارها پشت دیوارهای ابهام برخی ها گیر کند باید بتوانیم مسائل را حل کنیم و به هدف برسیم. برای این کار باید قرارگاه خاتم رفتار خیلی حساب شده، دقیق و پرتلاش داشته باشد، چون کار بسیار وسیع و خیلی عظیم است. برای اینکه هم سرعت را افزایش دهیم و هم اصول غافلگیری را رعایت کنیم، باید حجم کار را در روز یا حجم کار را در ساعت بالا ببریم. الآن بحث های عبور، شکستن خط،

ص: ۳۹۲

۱-۵. سند شماره ۱۷۳۵۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی آمادگی لشکر ۵ نصر (۹/۱۰/۱۳۶۴)، مقر لشکر ۵ نصر، نوار شماره ۱۶۹۷۵)، صص ۱۷ - ۱۳.

۲- در این جلسه محسن رضایی، سیدعلی حسینی تاش، محمدابراهیم سنجقی، سیدمهدی مبلغ، محمد باقری، حسن شفیعی زاده، اکبر غمخوار، علی عساکره (مسئول ادوات نیروی زمینی سپاه)، علیرضا عندلیب (از مسئولان مهندسی)، و محمد درودیان حضور داشتند.

پاک سازی و پدافند را داریم. برای کارهای ادوات، توپخانه، مهندسی، انتقال امکانات به منطقه، انتقال تجارب به همدیگر، ایجاد وحدت میان نظرها و برای تأمین و تدارک و بهداری نیروها احتیاج به یک سازمان کار و یک سازمان رزم غیر از سازمان معمولی است. ما یک وقت تشکیلاتی داریم که به صورت عادی سازمان و اجتماع نظامی ما را حفظ می کند یا آن را رشد می دهد، اما با آن سازمانی که باید برای کار بسیج شود فرق می کند. الآن ما به لشکرها گفتیم، فرمانده گردان ها را توجیه کردند. در هر جلسه ای که می رویم، می بینیم در تدارکات، مهندسی، حفاظت، انتقالات، آموزش، در همه اینها مشکلات وجود دارد. این مشکلات همین طور می ماند و نتیجه می شود که اصلاً یک حالت ضعف و سستی سراسری در این بدنه وجود دارد. برای اینکه این از بین برود، باید واحدهای نیروی زمینی دقیقاً جلسه بگذارند. در هر جلسه ای که می رویم شرکت می کنیم، اینها به صورت دستورالعمل دربیاید و ابلاغ بشود و هر ۴۸ ساعت یک بار واحدهای نیروی زمینی دقیقاً پیگیری کنند؛ یعنی یک شیوه و یک روش کار درست کنیم. این هفته قرار بر بحث پاک سازی بود که البته روشن شد که لشکرها خوب توجیه نشده بودند، فرمانده گردان ها توجیه نبودند و لذا نتوانستند چیزی خوبی را به ما ارائه بدهند. ما بحث اینها را در بحث هفته آینده ادغام کردیم که بحث پاک سازی و بحث پدافند و ادوات و آموزش و اینها را باید هفته آینده انجام بدهند. پس شما خط شکستن و عبور را هم در همان جا برای ما بحث کنید. بعد از مباحث هفته آینده هم هر لشکری به طور کامل باید در مانور شرکت بکند تا مسائلش بیرون بیاید. متناسب با این، قرارگاه خاتم باید برنامه ریزی بکند. اول اینکه این برنامه ها به لشکرها ابلاغ بشود. همین طور برای شروع انتقالات و چگونگی آن باید یک سازمان کاری به وجود بیاید که از خاتم تا لشکرها و گردان ها را در برگرد و مراقبت و نظارت و هدایت در این امر انجام شود و برای این کار هر ۴۸ ساعت یک بار در نیروی زمینی جلسه بگذاریم و موارد را پیگیری کنیم و بینیم گیرهای کار کجاست، چه امکانی نرسیده است، چه مسئله ای گفته نشده است تا سریع تصمیم گرفته بشود.

وضعیت فعلی نشان می دهد که الآن یک به هم ریختگی در برنامه ها وجود دارد. قرارگاه نیروی زمینی الآن باید با حفظ تشکل خود، کنترل را به دست بگیرد و کارها را زمان بندی بکند، البته با مشورت و نظرخواهی از خود یگان ها باشد. چون نمی خواهیم منطقه شلوغ بشود، باید از افزایش تعداد یگان ها پرهیز کنیم و لشکرها را تقویت کنیم. یعنی اگر قرار است مثلاً یک توپخانه ای را ببریم در لشکر بگذاریم، تحت امر خود لشکر بگذاریم. ادوات می خواهیم ببریم، تحت امر خود لشکر بگذاریم. برای اینکه کنترل را قوی تر کنیم و از تردد و ناهماهنگی کم بکنیم، باید همین یگان ها را مبنا بگذاریم و آنها را تقویت بکنیم و امکانات به آنها بدهیم.

همه این کارها را هم می شود به موازات هم پیش برد. به فرماندهان قرارگاه گفتیم که بین گردان های خط شکن لشکرهای فجر و ثارالله (ع) تیپ المهدی (عج) جلسه بگذارند که باهم بحث کنند و تجارب را به همدیگر منتقل بکنند. در این جلسات از عملیات نیروی زمینی باید حداقل یک نفر شرکت کند. ... بین گردان های خط شکن، بین گردان های پاک سازی کننده، بین گردان های پدافند کننده، بین گردان های مهندسی در هر قرارگاهی جلسه گذاشته شود. همه اینها را می شود به موازات هم پیش برد، اما اگر به دلیل عدم برنامه ریزی همه اینها در طول هم قرار بگیرند که اول بیاییم آموزش را تمام کنیم و کنار بگذاریم و بعد بیاییم تدارکات بگذاریم، آن موقع می بینیم که زمان بسیار طولانی خواهد شد. ... برای اینکه از زمان استفاده بکنیم، باید کارها در عرض پیش برود. برای اینکه در عرض پیش برود، باید سازماندهی کار متناسب با تقسیم کار و گروه های کار با تیم های کار یا کمیته های کار باشد و بعد از طریق جلسات مداوم و مراقبت، این کمیته ها را به هم وصل بکنیم و بتوانیم جمع بندی درست داشته باشیم.

نیروی زمینی باید بگوید کی شروع و کی تمام کنند، یعنی هدایت متمرکز است. به اجرا بستگی دارد، هرچه نتوانستند، خود نیروی زمینی انجام بدهد. این را از چه طریقی می فهمیم؟ اینکه ۴۸ ساعت به ۴۸ ساعت مرتب با این قرارگاه ها جلسات باشد و بفهمیم که مسائل اینها چقدر پیشرفت کرده است.

فرمانده کل سپاه در ادامه به موضوع توزیع وسایل مورد نیاز یگان ها پرداخت و گفت که سیاست های توزیع اقلام دقیق مشخص نیست و در این باره واحدها، سپاه ها و فرماندهی دیدگاه های متفاوتی دارند که در عمل گیج کننده است. بحث در این باره هم به نتیجه خاصی نینجامیده است. وی از مسئولان نیروی زمینی سپاه خواست که این موضوع را هم مشخص کنند.

محسن رضایی درباره سلاح و مهمات و تجهیزات دیگر گفت باید تعداد خمپاره های ۱۲۰ میلی متری لشکرها را به ۲۰ قبضه و تیپ ها را به ۱۵ قبضه برسانیم. مهمات آن را هم تا ۲۰۰ هزار گلوله توزیع کنیم. همه مینی کاتیوشاها را هم توزیع کنید به ویژه به لشکرهای ۵ نصر، ۲۵ کربلا و ۳۱ عاشورا که در شمال منطقه مأموریت دارند. خمپاره های ۱۲۰ میلی متری ارتش را هم بگیرید و تحت امر این سه یگان بگذارید.

در ادامه، اکبر غمخوار یکی از مسئولان لجستیک در مورد لباس غواصی - که همه یگان های مأمور در این عملیات اعلام نیاز کرده اند - گفت به هر یگان می توانیم حدود ۴۰ دست لباس بدهیم تا با موجودی که دارند به حدود ۱۰۰ دست برسد. محسن رضایی گفت که این تعداد که فقط در آموزش غواصان مصرف می شود. وی تأکید کرد که به هر صورت باید لباس غواصی تهیه شود. اکبر غمخوار هم به نام شخصی اشاره کرد که برای خرید لباس غواصی به خارج رفته است.

در ادامه جلسه، موضوع آموزش و مشکلات آن و عقب ماندگی و تأخیر برخی یگان ها مطرح شد که مسئول آموزش گفت به یگان ها ابلاغ شده تا ۲۵ دی آموزش ها به اتمام برسد. همچنین گفته شد نبودن گلوله های رسام و منور، آموزش های نظامی رزمندگان را با مشکل مواجه کرده است. اکبر غمخوار گفت خریداری شده است، ولی محسن رضایی گفت فرصت نیست فعلاً از ارتش بگیرید. همچنین ضرورت واگذاری سلاح برای آموزش، از جمله موشک مالیوتکا مورد تأکید قرار گرفت. تقاضای قرارگاه نوح و یگان های این قرارگاه در مورد تانک و زدن خط اول دشمن با استفاده از تانک نیز مطرح شد که محسن رضایی گفت که اکثر یگان ها باید تا ۴۸ ساعت اول عملیات در ساحل خودی تانک داشته باشند، تعدادی هم به منطقه غرب اروندرود منتقل شود. در ادامه درباره موجودی تانک یگان ها و نیاز آنها بحث شد. مسئول ستاد نیروی زمینی سپاه هم گفت که در این زمینه داریم کار می کنیم.

از مشکلات دیگر، سستی زمین منطقه است که یگان ها را برای زیرسازی محل استقرار قبضه های ادوات با دشواری روبه رو کرده است، در این باره علیرضا عندلیب از مسئولان مهندسی سپاه گفت طرحی تهیه کرده و به یگان ها داده ایم که با اجرای آن مشکل حل می شود. عکس برداری از منطقه عملیاتی نیز از جمله موارد ضروری برای شناسایی وضعیت منطقه عملیاتی بود که گفته شد به سرهنگ بابایی مسئول عملیات نیروی هوایی ارتش گفته شده است که اقدامات لازم را در این زمینه انجام دهد. (۱)

۱

گزارش بررسی و شناسایی اسکله العمیه، خور عبدالله، اطراف دهانه اروندرود و وضعیت جریان آب در این نقاط در جلسه شامگاهی قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران مطرح و به بحث گذاشته شد. (۲)

در آغاز جلسه، فرمانده کل سپاه درباره اقدامات شناسایی در منطقه دریایی خلیج فارس و خور عبدالله سؤال کرد. در پاسخ، حبیب آغاجری (فرمانده ناو تیپ کوثر از نیروی دریایی سپاه پاسداران) با اشاره به اینکه شناسایی ها بیشتر برای طرح یونس ۱ (طرح عملیات روی اسکله العمیه) بوده است، گفت که اسکله العمیه، اسکله ای شبیه اسکله آذرباد ایران در خارک است. روی این اسکله حدود ۱۴ قبضه توپ های ۲۳ و ۵۷ میلی متری و تیربار مستقر است و حدود

ص: ۳۹۵

۱-۶. سند شماره ۱۷۴۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت آماده سازی عملیات والفجر ۸ (۱۳۶۴/۱۰/۹)، قرارگاه خاتم (ص)، نوار شماره ۱۶۹۷۷، راوی: محمد درودیان، صص ۲۱ - ۱.

۲- در این جلسه محسن رضایی، حسین علایی، عزیز جعفری، عباس محتاج، محمد باقری، ابراهیم سنجقی، مهدی مبلغ، محمدجعفر اسدی، حبیب آغاجری، اکبر غمخوار و محمد درودیان (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مرکزی سپاه) حضور داشتند.

۲۰ سنگر روی آن وجود دارد و نیروی مستقر روی آن ۶۰ تا ۷۰ نفر تخمین زده می شود. وی افزود: نیروهای شناسایی چند بار تا حدود ۲ مایلی این اسکله رفته اند، ولی هنوز نتوانسته اند خود را به اسکله برسانند. برای تشخیص مسیر جزرومد در این منطقه نیز چند بار غواصان رفته اند ولی هر بار مسیری متفاوت بوده است و هنوز نتوانسته اند از نقطه رهایی تا اسکله را با جریان جزرومد به طور مستقیم طی کنند تا به اسکله برسند. قرار است در روزهای آینده به وسیله طناب کشی این کار را بکنند. شب ها در مسیر شناسایی سکوهاى البکر و العمیه حداقل ۴ ناوچه عراقی وجود دارد که روی آنها سلاح دوشکا نصب کرده اند.

در ادامه، حسین علایی فرمانده نیروی دریایی افزود با اینکه غواصان فاصله ۴ مایلی میان دو بویه (چراغ دریایی) را بارها رفته اند و تمرین کرده اند، ولی با استفاده از جریان جزر آب نتوانسته اند به العمیه برسند، لذا قرار شده که با قایق کانوی موتوردار در روزهای آینده زیر این اسکله بروند و آن را به طور کامل شناسایی کنند.

حبیب آغاجری در پاسخ به سؤال دوم محسن رضایی درباره وضعیت ساحل خور عبدالله گفت آنجا زمینی باتلاقی است که در زمان مد، آب روی آن قرار می گیرد. وی در پاسخ به اینکه آیا استفاده از تعداد زیادی قایق برای پیشروی به سوی العمیه امکان پذیر است، گفت که الان قایق های صیادی از گوشه العمیه به راحتی رفت و آمد می کنند. سرعت قایق نیز بستگی به وضعیت دریا دارد؛ در صورتی که دریا آرام باشد با حداکثر سرعت می توان رفت. هواشناسی هم حدود ۱۰ ساعت قبل می تواند وضعیت دریا را پیش بینی کند. با توجه به وضعیت جوی نامناسب هوا در این منطقه، رادیو کویت هر روز وضعیت هوا را گزارش می کند که ما از آن استفاده می کنیم. وی افزود در زمستان دریا معمولاً طوفانی تر است.

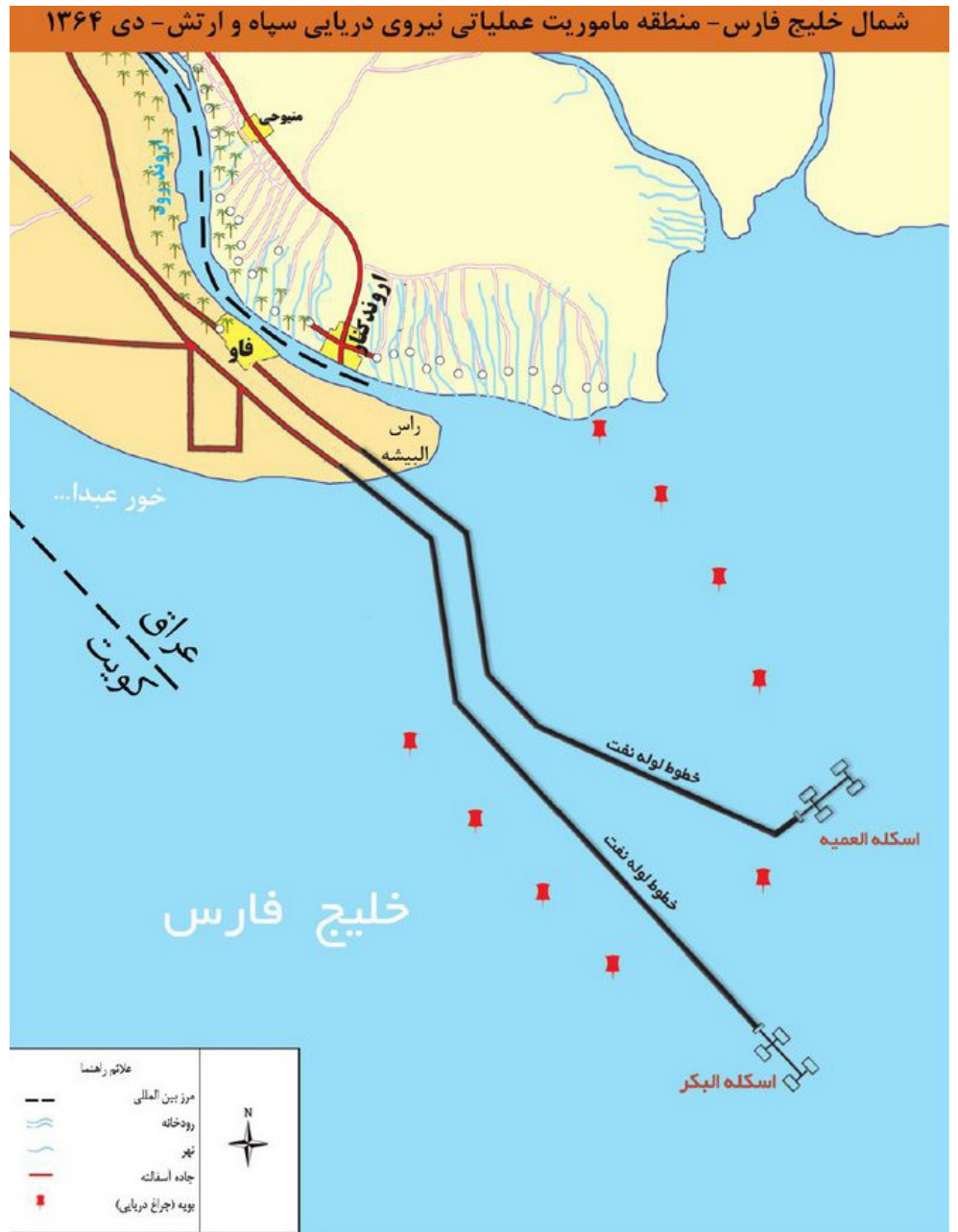
فرمانده نیروی دریایی سپاه درباره استفاده از قایق تأکید کرد که در دریا حتماً باید از قایق های دوموتوره استفاده کرد چون اگر اشکالی در موتور پیش آمد و یک موتور از کار افتاد، بتوان با موتور دیگر به نقطه مناسبی رسید. وی افزود قایق های موجود برای آب های ساکن (مثل هور) مناسب است، ولی قایق دریایی باید از نظر شکل بدنه طوری باشد که به راحتی سوار موج شود. همچنین گفته شد قایق ها نمی توانند از ۲۰۰ متر به ناوچه ها نزدیک تر شوند، چون ناوچه ها با ایجاد موج آنها را غرق می کنند.

در ادامه جلسه، درباره چگونگی علامت گذاری مسیر دریایی برای جلوگیری از گم شدن قایق ها، چگونگی برخورد و درگیری با ناوچه های دشمن و سلاح مناسب برای آن و انواع قایق ها و شناورهای مناسب برای تردد در دریا با سرعت و گنجایش مناسب و نیز جذب نیرو برای فعالیت های دریایی بحث شد. (۱)

ص: ۳۹۶

۱-۷. سند شماره ۱۷۳۷۳ پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه گزارش شناسایی اسکله العمیه، خور عبدالله و وضعیت خلیج فارس (۹/۱۰/۱۳۶۴، قرارگاه خاتم(ص)، نوار شماره ۱۶۹۷۶)، راوی: محمد درودیان، صص ۳۰ - ۱.

فرمانده سپاه جنوب نیروی زمینی سپاه پاسداران (کربلا) (۱) امروز دستورالعمل نقل و انتقال وسایل سنگین در منطقه فدک (خسروآباد، شرق اروندرود، غرب بهمنشیر) را به یگان های تحت امر قرارگاه کربلا ۲ ابلاغ کرد.

این دستورالعمل بر مبنای محدودیت زمانی ۳۰ روزه برای انتقال همه امکانات مورد نیاز یگان ها و قرارگاه ها به منطقه عملیاتی و نیز رعایت اصول حفاظت اطلاعات برای جلوگیری از هشیاری دشمن تنظیم و منطقه تردد به دو منطقه زرد و قرمز تقسیم شده است.

در منطقه زرد جاده اهواز - خرمشهر و جاده مارد برای تردد تجهیزات سنگین یگان های تحت امر قرارگاه کربلا مشخص شده و در منطقه قرمز (اروند)، هریک از دو جاده خسروآباد و جاده قفاص (شمال بهمنشیر) به تردد ۴ یگان اختصاص یافته است.

در این دستورالعمل تأکید شده که تردد تریلی ها فقط در شب باید انجام شود و ستون بیش از ۴ تریلی ممنوع گردیده و به کامیون ها اجازه تردد در روز نیز داده شده است. به هر یگان با توجه به مأموریت، سهمیه مشخصی از تردد اختصاص یافته؛ برخی روزانه ۵ دستگاه و برخی ۱۰ دستگاه. زمان حرکت وسایل سنگین نیز ساعت ۶ بعدازظهر (حرکت از مبدأ یا اردوگاه) و بازگشت به اردوگاه (حضور در اردوگاه) ساعت ۶ صبح و حداکثر سرعت ۷۰ کیلومتر و حرکت در جاده های در معرض دید دشمن با چراغ خاموش اعلام شده است که برای جلوگیری از سوانح، این جاده ها فانوس گذاری می شود. همچنین خواسته شده که برای انتقال هر محموله وسیله ای که بیشترین پوشش را تأمین کند در نظر گرفته شود، مثلاً ایفا برای قایق؛ کامیون برای قایق، توپ، ادوات و سنگر؛ تریلی چادردار برای پل و ...

در این دستورالعمل اضافه شده که برای حسن اجرای مقررات استتار و حفاظت، هیئتی از قرارگاه متشکل از نمایندگان واحدهای طرح عملیات، تدارکات و حفاظت اطلاعات مأمور می شوند. (۲)

واحد حفاظت اطلاعات سپاه جنوب نیروی زمینی سپاه امروز در گزارشی به فرماندهی این سپاه به مواردی از تحرکات و اقدامات خودی در منطقه خسروآباد و بهمنشیر که موجب کاهش حفاظت و افزایش هشیاری دشمن می شود، اشاره کرده است.

در این گزارش به افزایش تردد نیروهای خودی و فعالیت دستگاه های مهندسی در منطقه خسروآباد کنار نخلستان؛ ورود یک نیروی بومی به مقر توپخانه برای کسب اطلاعات (بنا به اظهار خودش) و دستگیری وی؛ انتشار خبری در میان برخی افراد نظامی و بومی مبنی بر اینکه

ص: ۳۹۸

۱- همان طور که قبلاً گفته شد تشکیلات جدید نیروی زمینی سپاه شامل سپاه جنوب (کربلا) و سپاه شمال (نجف) است.

۲- ۸. سند شماره ۷۴۸۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه جنوب نیروی زمینی (کربلا)، ۹/۱۰/۱۳۶۴.

در این منطقه قرار است عملیات شود؛ و توقف یک دستگاه کفی حامل یک بیل هیدرولیکی کنار جاده خسروآباد و عکس برداری هواپیمای دشمن از آن، اشاره شده است.

در این گزارش همچنین درباره تخلیه اهالی بومی منطقه آمده است: «تخلیه در سرتاسر منطقه به شدت ادامه دارد و کمپرسی ها در برگشت از منطقه، مردم را که به نوبت منتظر هستند، سوار می کنند. روز ۸/۱۰/۱۳۶۴، حدود ۱۰۰۰ نفر از اهالی منطقه جلو بخشداری ابوشانک برای گرفتن وسیله خروج از منطقه تجمع کرده بودند. اکثر مردم از علت تخلیه اطلاعی ندارند، فقط می گویند دستور از تهران است و به دلیل نداشتن امکانات و مسکن از دستور تخلیه خیلی ناراحت هستند. جاده جنوبی بهمنشیر به دلیل تردد واحدهای جهاد، اداره راه و تردد مردم بسیار شلوغ است.» (۱)

۱

هواپیماهای ارتش عراق امروز به چند شهر و منطقه عملیاتی تجاوز و حمله کردند. همچنین یک هواپیمای میگ ۲۵ عراقی نیمه شب جزیره خارک را بمباران کرد. این حملات خسارتی نداشت.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از اهواز، در طول هفته جاری، فعالیت های شناسایی و تحرکات هوایی دشمن و حمله هوایی به مراکز تجمع نیرو افزایش یافته است. بنا بر این گزارش، قرارگاه کربلا امروز ۱۷ بار هدف حمله هوایی قرار گرفت که بمب ها به اطراف قرارگاه اصابت کرد. (۲) هواپیماهای عراقی امروز به شهرهای آبادان و خرمشهر نیز تجاوز کردند که با اجرای آتش سلاح های پدافند هوایی ناچار به فرار شدند. این هواپیماها هنگام فرار بمب های خود را روی چند روستای اطراف خرمشهر ریختند. (۳) یک مرکز تجمع نیروهای خودی در اطراف صالح آباد ایلام نیز هدف بمباران هواپیماهای عراقی قرار گرفت. (۴)

امروز همچنین هواپیماهای عراقی سه بار در ساعت های ۸:۴۰، ۹ و ۱۶ به حریم هوایی شهرستان ارومیه تجاوز کردند که این حملات با اجرای آتش دفاع هوایی رزمندگان دفع شد. شهر ایلام و شهرستان گیلان غرب نیز به ترتیب در ساعت های ۱۰:۵۵ و ۱۱ مورد تجاوز چند هواپیمای عراقی قرار گرفتند. این هواپیماها دیوار صوتی را بر فراز این مناطق شکستند و در نهایت با مقابله واحدهای پدافند هوایی گریختند. (۵)

در ادامه حملات مداوم هواپیماهای عراقی به جزیره خارک، به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، ساعت ۲۳:۲۵ نهم دی ماه، یک هواپیمای میگ ۲۵ ارتش عراق ۴ بمب روی جزیره خارک فروریخت. این بمب به خشکی اصابت کرد که هیچ خسارت جانی و مالی نداشت. (۶)

ارتش عراق درباره حملات هوایی امروز خود در اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۶۸ اعلام کرد که نیروی هوایی عراق در ادامه حملات علیه افراد و تجهیزات دشمن، در شب گذشته و امروز در بخش عملیاتی شرق بصره (سپاه سوم) و شرق دجله (سپاه ششم) با اجرای ۹۵ مأموریت جنگی، هدف های خود را به طور مستقیم مورد حمله قرار داده است. (۷)

ص: ۳۹۹

۱- ۹. سند شماره ۱۱۳۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: حفاظت اطلاعات سپاه جنوب، ۹/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۱۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۷، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴.

۳- ۱۱. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۳، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

- ۴-۱۲. دفتر سیاسی سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۷، ۱۳۶۴/۱۰/۱۷، ص ۵.
- ۵-۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۶، ۱۳۶۴/۱۰/۱۰، صص ۴ - ۳.
- ۶-۱۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۷، ۱۳۶۴/۱۰/۱۱، ص ۵.
- ۷-۱۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۶، ۱۳۶۴/۱۰/۱۰، ص ۱.

ارتش عراق همچنین در اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۶۹ اعلام کرد که هواپیماهایش در ساعت ۲۳:۲۰ نهم دی ماه با حمله ای موفقیت آمیز علیه تأسیسات جزیره خارک، هدف های خود را طعمه آتش کردند. در این اطلاعیه همچنین ادعا شده که هواپیماهای عراقی در همین ساعت یک هدف بزرگ دریایی را در نزدیکی سواحل ایران مورد اصابت قرار داده اند.^(۱)

۱

در پی حملات هوایی ارتش عراق به مناطق نظامی و غیرنظامی جمهوری اسلامی، نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران امروز دست به اقدامی تلافی جویانه زد. ستاد مشترک ارتش با انتشار اطلاعیه شماره ۲۳۳۵ اعلام کرد: «افتخارآفرینان نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در ساعت ۱۲:۰۵ با چند فروند از شکاری بمب افکن های خود مناطق تجمع نیروهای متجاوز بعثی عراق را در منطقه شمال سلیمانیه و منطقه جنوب العماره بمباران کردند و با وارد آوردن ضایعات و تلفات قابل ملاحظه ای به دشمن، سالم به پایگاه های خود بازگشتند.»^(۲)

نشریه رویدادها درباره نتیجه این حمله نوشته است که جنگنده های جمهوری اسلامی در این عملیات پایگاهی را در منطقه کاریزه عراق بمباران کردند که گفته می شود یکی از مقرهای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) بوده است و در این بمباران حدود ۲۴ تن از منافقین کشته یا زخمی شده اند.^(۳)

ارتش عراق نیز در اطلاعیه شماره ۲۰۶۸ خود در این باره آورده است که دو جنگنده ایران در ساعت ۱۱:۳۱ به مجتمع مسکونی کاریزه در شهرستان چوارته حمله کردند که بر اثر آن ۲۱ تن از هم وطنان غیرنظامی این مجتمع کشته و ۱۵ تن مجروح و ۳۸ خانه منهدم گردید. در اطلاعیه ارتش عراق اضافه شده است که در ساعت ۱۱:۳۶ امروز نیز یک جنگنده ایرانی به یکی از مناطق مسکونی استان میسان حمله کرد که بر اثر آن ۳ تن از هم وطنان غیر نظامی کشته و ۶ تن مجروح شدند.^(۴)

۲

روزنامه اطلاعات در شماره امروز خود به نقل از نشریه العالم نوشته است: «منابع دریایی آگاه می گویند که هواپیماهای جنگی عراق در هفته گذشته یکی از کشتی های تجاری قطر را در آب های خلیج فارس هدف آتش خود قرار داده اند. کشتی تجاری قطر که منصوره نام داشت، پس از اصابت موشک های عراقی، غرق شد. حمله به کشتی منصوره که فولاد به کویت حمل می کرد، به کشته شدن دو خدمه و زخمی شدن سه خدمه دیگر و ناپدید شدن یک تن دیگر انجامیده است. دولت قطر چیزی در این باره نگفته و منتظر بررسی گفته های خدمه مجروح است و می کوشد که به کشتی غرق شده دست یابد. دولت عراق نیز در مقام رد یا تأیید این مطلب برنیامده است.»^(۵)

ص: ۴۰۰

۱- ۱۶. خیرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۷، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۲- ۱۷. روزنامه اطلاعات، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۳- ۱۸. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۸۰، ۸/۱۱/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۴- ۱۹. واحد مرکزی خیر صدواسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، رادیو بغداد، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۵- ۲۰. روزنامه اطلاعات، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

در پی توقیف کشتی دانمارکی هورن لند با تلاش نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، روزنامه لویدز لیست چاپ لندن در شماره امروز خود نوشته است: «مدیر اجاره دهنده شرکت "اچ.پول.سون" گفته است این کشتی بزرگ ۳۰۰ تنی در مسیر کویت در حرکت بوده و بار کشتی که شامل مواد منفجره می شده، به منظور استفاده در جاده سازی بوده است. ... وی گفته زمانی که کشتی در ۱۲۵ مایلی تنگه هرمز توسط نیروی دریایی ایران توقیف شد، مواد منفجره تجارتي در پنج جعبه انبار شده بود و کشتی به زور به بندر برده و جعبه های آن تخلیه شد.» در این مقاله گزارش ایران مبنی بر اینکه مواد منفجره برای استفاده نظامی به عراق برده می شد، تکذیب شده است. (۱)

از سوی دیگر، روزنامه کیهان در شماره امروز خود نوشته است: «۶۰ تن مواد منفجره از کشتی دانمارکی هورن لند - که توسط پرسنل نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران در آب های دریای عمان توقیف شده است - تخلیه گردید. یک منبع کاملاً آگاه در نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران با اعلام این مطلب افزود: این مواد منفجره که قرار بود توسط کشتی مزبور از طریق کویت به عراق حمل شود، برای پرتاب ادوات مختلف جنگی به کار می رود.» (۲)

امروز چند تن از اعضای حزب دمکرات در بوکان و تکاب دستگیر شدند.

به نوشته نشریه گزارش، ابوبکر مهدی مسئول یکی از واحدهای نظامی حزب دمکرات (هیز پیشوا)، در تاریخ ۹ دی ۱۳۶۴ در حالی که مسلح به کلت کمری بود، به دست نیروهای انتظامی در بوکان دستگیر شد. (۳)

از سوی دیگر، به دنبال تعقیب افراد مرتبط با گروه ها، چند خانه تیمی حزب دمکرات در تکاب شناسایی شد و چند تن از افراد هیز افشار که در ترور افراد حزب اللهی در تکاب و سقز شرکت داشته اند، دستگیر شدند و تعدادی سلاح و مهمات به دست آمد. (۴)

در اسلام آباد غرب، عوامل ضدانقلاب یک سه راهی انفجاری را نزدیک منزل ۲ تن از برادران اداره اطلاعات منفجر کردند که خسارت جانی نداشت. (۵)

کاروان های دیگری از نیروهای رزمی و کمک های مردمی امروز عازم جبهه های نبرد شدند.

دومین کاروان راهیان کربلای استان خراسان شامل بیش از ۱۰ هزار تن از جان برکفان بسیجی امروز با ۱۰ قطار و تعداد بسیاری اتوبوس عازم جبهه های نور علیه ظلمت شدند. سومین کاروان راهیان کربلا استان خراسان با بیش از ۱۰ هزار رزمنده نیز به زودی عازم جبهه ها خواهند شد. (۶)

ص: ۴۰۱

۱ - ۲۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۷، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۶.

۲ - ۲۲. روزنامه کیهان، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۳-۲۳. واحد سیاسی تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۹، ۱۳۶۴/۱۱/۱۸، ص ۶۲.

۴-۲۴. همان.

۵-۲۵. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۴، ۱۳۶۴/۱۰/۱۱، ص ۲.

۶-۲۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۱۰/۱۰، ص ۴.

هم زمان با حرکت رزمندگان استان خراسان به سوی جبهه ها، کاروان عظیم کمک ها و هدایای مردم شهرهای این استان - که با ۳۳۰ کامیون حمل می شد - از مشهد عازم مناطق جنگی کشور شد. (۱)

گروه کثیری از دانشجویان مرکز تربیت معلم امام حسین (ع) کاشان و گروهی از نیروهای فنی و تخصصی از شیراز نیز امروز به سوی جبهه ها عزیمت کردند. (۲)

امروز همچنین کاروان هدایای مردم بابل شامل ۲۵ کامیون، ۱۰ وانت بار و ۲ آمبولانس و کمک های مردم گلوگاه استان مازندران که در ۴ کامیون حمل می شد، عازم جبهه ها شد. (۳)

۱

اعزام گسترده نیرو به جبهه ها بازتاب های متفاوتی در رسانه های خارجی داشته، ضمن اینکه هشدار چندباره عراق را نیز در پی داشته است.

به نوشته روزنامه جمهوریت ترکیه، ۵۰۰ هزار بسیجی ایرانی در جبهه های جنگ مستقر شده اند. روزنامه ابرار با اعلام این خبر افزوده است: مطبوعات کویت ضمن درج گزارش هایی درباره گسیل کاروان های کربلا به سوی جبهه ها، نوشته اند: «بزرگ ترین نیروی ایران در تاریخ جنگ بسیج شده است.»

نیویورک تایمز نیز در گزارشی درباره کاروان های کربلا نوشته است: «افرادی که تصور می کنند ایران در آستانه شکست قرار دارد اشتباه می کنند. کسانی که اخیراً از تهران دیدن کرده اند می گویند روحیه سربازان هنوز به نحو شگفت آوری قوی است و اقتصاد ایران نیز رونق دارد.» (۴)

رادیو اسرائیل نیز با نقل سخنان روز گذشته کمال خرازی درباره اینکه عملیات گسترده علیه عراق هنگامی اجرا خواهد شد که شرایط سیاسی مساعد باشد، افزود: «مفهوم این سخنان آن است که هجوم ایران تا تاریخ نامعلومی به تعویق افتاده است. اکنون سه ماه است که ایران هر هفته هزاران سرباز تازه نفس به جبهه می فرستد، ولی مقامات حکومت اسلامی هنوز تصمیم به آغاز حمله نگرفته اند.» (۵)

از سوی دیگر، رادیو بغداد امروز نیز به تهدیدهای خود ادامه داد و گفت: «ما در اینجا به نیروهای مسلح ایران هشدار می دهیم که نیروهای قدرتمند عراق چنان اسلحه های مدرن در دست دارد که تاکنون در جنگ به کار برده نشده است و اکنون آماده می باشند تا اینکه این اسلحه های ویران کننده را در این حمله جدید - که رفسنجانی خواستار آن می باشد - به کار ببرند و از آنها برای نابودی تجاوزگران استفاده نمایند.» (۶)

ص: ۴۰۲

۱- ۲۷. روزنامه اطلاعات، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۲- ۲۸. همان، ص ۱۸.

۳- ۲۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴.

۴- ۳۰. روزنامه ابرار، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۵- ۳۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۶، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، رادیو اسرائیل، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۶-۳۲. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، رادیو بغداد، ۹/۱۰/۱۳۶۴، صص ۴ و ۳.

فرماندهی ارتش عراق به قوای خود مستقر در جبهه جنوبی جنگ دستور آماده باش داد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از اهواز گزارش داد: «براساس گزارش های رسیده از واحدهای شنود و تجسس، فرماندهی ارتش صدام امروز به سپاه های سوم، چهارم، ششم و هفتم خود که در محورهای عملیاتی فکه، شرق رودخانه دجله، شرق بصره و غرب اروندرود مستقر هستند، فرمان آماده باش صددرصد داد و احکام مرخصی افراد تمامی یگان ها، گردان ها و تیپ های این سپاه ها را لغو اعلام کرد.

عزیمت چشمگیر و روزافزون کاروان های "راهیان کربلا" به جبهه های جنگ تحمیلی و حضور گسترده داوطلبان در خطوط نبرد با دشمن بعثی، علت اصلی صدور فرمان آماده باش صددرصد به ارتش عراق است. این فرمان حاکی از وحشت و هراس نیروهای رو به زوال دشمن از حمله ناگهانی و سهمگین رزمندگان اسلام است. اعزام ده ها هزار نفر از داوطلبان نبرد با کفار بعثی، روحیه سربازان، درجه داران و افسران عراقی را به حدی متزلزل کرده است که نیروهای دشمن طی هفته جاری مناطق عملیاتی را در طول شب همواره با یرتاب انواع خمپاره های منور روشن نگاه می دارند. منابع نظامی می افزایند: دشمن هر لحظه در انتظار حمله نیروهای ایران است و حرکات انفعالی نیروهای عراقی که ناشی از ترس آنها از حمله ایران می باشد، در طول چند سال گذشته سابقه نداشته است.» (۱)

وزیر مشاور در امور خارجه امارات عربی متحده که از هفتم دی ماه به دعوت وزیر خارجه به تهران آمده است، پیش از ظهر امروز با رئیس جمهور دیدار و پیام کتبی رئیس امارات را تقدیم ایشان کرد.

در این دیدار که دکتر ولایتی و سفیران دو کشور نیز حضور داشتند، شیخ راشد عبدالله النعیمی وزیر مشاور در امور خارجه امارات گفت: «ما از زمان ورود به ایران با برادرانی هم صحبت شده ایم که با زبان مشترکی که زبان دل است صحبت می کنند؛ زبانی که خواستار حسن هم جواری، تعمیق روابط و علایق فی مابین است.»

وی در ادامه ضمن ابراز رضایت از نتایج این سفر گفت: «ما از آغاز انقلاب اسلامی در ایران امید زیادی به این انقلاب داشتیم، زیرا می دیدیم این انقلاب با محتوای اسلامی و شعارهای اسلامی همراه ما و با ما خواهد بود.» وی تأکید کرد: «ما با ایمان و باور عمیقی که به صداقت و درستی انقلاب اسلامی داشتیم، همواره سعی کرده ایم این درک را در دیگر برادرانمان در خلیج فارس نیز به وجود آوریم.»

آیت الله خامنه ای رئیس جمهوری نیز در این دیدار ضمن تشکر از پیام صمیمانه و مودت آمیز رئیس کشور امارات، گفت: «همان طور که آقای شیخ زاید در نامه خود اشاره

کرده اند، ما نیز معتقدیم که پیوندهای بین دو ملت ما پیوندهایی عمیق و حقیقی است که از اسلام و فرهنگ مشترک دو ملت ریشه می گیرد. امروز ملت های اسلامی به ویژه کشورهایی که در این منطقه حساس زندگی می کنند به این چنین پیوندها و همکاری و وحدت احتیاج دارند.»

تصویر

دیدار وزیر خارجه امارات با رئیس جمهور

رئیس جمهور اسلامی ایران: ما به آینده ارتباطات قوی و مستحکم با همسایگان در خلیج فارس خوش بین هستیم.

رئیس جمهور در ادامه با اشاره به اهمیت دین اسلام در کشورهای منطقه و موقعیت استراتژیک و ذخایر نفت منطقه که مطامع قدرت های بزرگ را برانگیخته، تأکید کرد: «ما فکر می کنیم امروزه هر کشوری در این منطقه علاوه بر حفظ ارتباط خود با کشورهای دیگر دائماً بایستی متوجه اهداف مستکبرین و سلطه طلب ها باشد و این هشیاری و تبادل نظر کشورهای منطقه و همکاری صمیمانه آنها را ایجاد می کند.»

آیت الله خامنه ای سپس با بیان اینکه وقوع انقلاب اسلامی در ایران حساسیت قدرت های بزرگ را به این منطقه افزایش داده است، برداشتن گام های جدی و مثبت برای نزدیک شدن هرچه بیشتر کشورهای منطقه را ضروری خواند و افزود: ما به آینده ارتباطات قوی و مستحکمت خود و همسایگان مان در خلیج فارس خوش بین هستیم. البته با حمله عراق به ما و شروع این جنگ، حامیان جهانی رژیم عراق مدت ها کوشش می کردند مشکل ما با عراق را چنین وانمود کنند که ما با یک همسایه نمی توانیم زندگی بکنیم و ما عملاً نشان داده ایم که جمهوری اسلامی با همه همسایگانی که مایل اند روابط سالم و قوی با ما داشته باشند، روابط خود را به سطوح بالایی رسانده است.

رئیس جمهور در پایان بر ضرورت گسترش و تعمیق دوستی و همکاری میان ایران و امارات در همه زمینه های سیاسی، فرهنگی، تجاری، فنی، اقتصادی و نیز همکاری در مجامع بین المللی تأکید کرد.^(۱)

ص: ۴۰۴

سفر وزیر مشاور در امور خارجی امارات متحده عربی به ایران امروز نیز بازتاب گسترده ای در رسانه ها داشت. روزنامه انگلیسی زبان تهران تایمز در سرمقاله امروز خود نوشته است: «تلاش شیخ راشد پس از بازگشت به کشورش صرفاً باید متوجه قانع نمودن دیگر کشورهای حوزه خلیج فارس گردد که تنها راه حل برای جنگ، سرنگونی هرچه سریع تر رژیم بعث عراق و پرداخت غرامت جنگی به ایران می باشد. تنها اجرای این دو شرط می تواند آینده این کشورها را تضمین نماید و صلح را در منطقه تثبیت کند.»

این روزنامه در ادامه با اشاره به میلیاردها دلار کمک کشورهای منطقه به عراق نوشته است: «هیچ کس در این نکته تردید ندارد که اگر این کمک های نامحدود نبود این جنگ سال ها پیش پایان می یافت و این مسئله بزرگ ترین اشتباه این کشورها محسوب می شود و باید گفت مسئولیت ادامه جنگ به گردن آنها است. بنابراین، کوچک ترین تاوانی که برای پایان این جنگ متصور است پرداخت غرامت جنگی و خسارات وارده به ایران می باشد و ساده ترین راه برای دستیابی به صلح، سرنگونی رژیم بعث عراق می باشد.»

در پایان سرمقاله تهران تایمز آمده است: «به احتمال قوی پس از پایان کار کنفرانس وزرای خارجه کشورهای اسلامی در مراکش در سه هفته آینده، ایران دست به اقدام نهایی خود خواهد زد.» (۱)

خبرگزاری آلمان غربی هدف دیدار راشد عبدالله از تهران را متقاعد کردن ایران به تعویق تهاجم زمینی اش علیه عراق اعلام کرده و به نقل از سرمقاله روزنامه گلف نیوز (چاپ ابوظبی) گزارش داده است که در صورتی دیدار راشد عبدالله النعیمی از تهران سفری موفقیت آمیز است که ایرانیان را وادار کرده باشد در اجلاس وزیران خارجه کشورهای اسلامی انعطاف بیشتری از خود نشان دهند یا آنکه اجرای تهاجم زمینی علیه عراق را مورد بررسی مجدد قرار دهند. راشد عبدالله النعیمی در تهران هشدار داد اگر ایران به چنین حمله ای مبادرت ورزد هر دو طرف متخاصم متحمل تلفات جانی بسیاری خواهند شد. به گزارش گلف نیوز، میرحسین موسوی نخست وزیر ایران بر اهمیت این موضوع که کشورهای منطقه باید "اختلافات خود را با روحی برادرانه حل و فصل نمایند" تأکید کرده است. این روزنامه در پایان اضافه کرده است این فقط جنگ ایران و عراق است که با این درخواست (موسوی) مغایرت دارد. (۲)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، منابع سیاسی خارجی دیگر نیز هدف سفر راشد عبدالله را به تهران، متقاعد کردن ایران به تعویق تهاجم زمینی علیه عراق اعلام کرده اند. این خبرگزاری همچنین گزارش داده است که بیشتر مطبوعات امروز امارات سخنان آقای هاشمی رفسنجانی و آقای موسوی نخست وزیر در دیدار راشد عبدالله را به طور نسبتاً مشروحی درج کرده اند. روزنامه الاتحاد نیز نوشته است که رئیس مجلس ایران از نقش امارات به رهبری شیخ

ص: ۴۰۵

۱- ۳۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۸، ۱۲/۱۰/۱۳۶۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴، صص ۶ و ۷.

۲- ۳۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۶، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، ریاض - خبرگزاری آلمان غربی، ۹/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۳.

زاید در ایجاد وحدت میان کشورهای عربی و اسلامی قدردانی کرده است. به نوشته الاتحاد، اکثر روزنامه های تهران در اخبار و سرمقاله های خود به روابط خوب ایران و امارات اشاره کرده و نوشته اند که دولت امارات نسبت به دیگر کشورهای حوزه خلیج فارس از ابتدا روابط بهتری با ما داشته است.^(۱)

۱

طارق عزیز وزیر خارجه عراق به عربستان رفت و پیام صدام حسین را تسلیم ملک فهد کرد. به گزارش خبرگزاری قطر، این پیام درباره اوضاع جهان عرب، تحولات جنگ ایران و عراق و مسائل بین المللی است.^(۲)

به گفته رادیو کلن، موضوع اصلی گفت و گوی طارق عزیز و فهد - که در آن وزیر خارجه عربستان نیز حضور داشته - اوضاع منطقه خلیج فارس بوده است. رادیو کلن افزود: در دیدار غیرمنتظره طارق عزیز از عربستان درباره این گزارش ها که ایران یک تهاجم بزرگ علیه عراق تدارک می کند، بحث شد.^(۳)

رادیو اسرائیل نیز در این باره گفت: «عربستان سعودی بزرگ ترین تکیه گاه مالی عراق در جنگ خلیج فارس می باشد و دیدار طارق عزیز از ریاض در حالی صورت می گیرد که حکومت اسلامی ایران هجوم گسترده تازه ای را علیه عراق تدارک می بیند.»^(۴)

۲

در روند فعالیت هایی که برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق انجام می شود، برخی به اجلاس سران کشورهای اسلامی امید بسته اند. آسوشیتدپرس در این باره گزارش داد: «پیرزاده دبیر کل کنفرانس اسلامی در ریاض گفت که احتمال برگزاری کنفرانس سران کشورهای اسلامی برای بررسی چگونگی پایان دادن به جنگ ایران و عراق را رد نمی کند. وی ابراز عقیده نمود که این کنفرانس را می توان باتوجه به پیشنهاد ارائه شده توسط کمیته صلح اسلامی برگزار کرد.»^(۵)

از سوی دیگر، احمد رضاالدین وزیر خارجه مالزی، تأکید کرد که کنفرانس سران کشورهای اسلامی تنها جهتی است که می تواند سرنوشت آینده کمیته صلح کنفرانس اسلامی را که آن را برای پایان دادن به جنگ عراق و ایران تشکیل داده است تعیین نماید. وی افزود: مالزی از تلاش های خود در جهت یافتن راه حلی برای این جنگ طولانی میان دو کشور اسلامی دست برنخواهد داشت.^(۶)

محمدخان جونجو نخست وزیر پاکستان نیز ضمن ابراز نگرانی از ادامه جنگ عراق و ایران خواستار آتش بس فوری و حل مسائل دو کشور از طریق مذاکره شد. وی گفت که دولت پاکستان به کوشش های قبلی خود برای خاتمه دادن به جنگ میان ایران و عراق ادامه خواهد داد.^(۷)

ص: ۴۰۶

۱- ۳۷. همان، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۳۸. روزنامه اطلاعات، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰، ریاض - خبرگزاری قطر.

۳- ۳۹. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۹، رادیو کلن، ۹/۱۰/۱۳۶۴.

۴- ۴۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۶، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۹، رادیو اسرائیل، ۹/۱۰/۱۳۶۴.

۵- ۴۱. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه، نشریه شماره ۱۷۸/۳، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۶-۴۲. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیو های بیگانه، ۱۳۶۴/۱۰/۱۰، رادیو ابوظبی، ۱۳۶۴/۱۰/۹، صص ۴ و ۵.

۷-۴۳. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۹، ص ۱۹.

ایران با درخواست ترکیه در مورد تخفیف قیمت نفت مخالفت کرد و از ترکیه خواست با استفاده از حربه قطع لوله نفت عراق به ترکیه، از حمله عراق به نفتکش های ترک جلوگیری کند.

هیئت اقتصادی ترکیه به سرپرستی مصطفی تی تیز وزیر مشاور دولت ترکیه، پس از چند دور مذاکره، امروز به ترکیه بازمی گردد. پس از توافق دو کشور در موارد متعدد، امضای یادداشت تفاهم اقتصادی ایران و ترکیه به دیدار نخست وزیر ترکیه از تهران موکول شد. (۱)

در آخرین دور مذاکرات کمیسیون مشترک ایران و ترکیه مصطفی تی تیز گفت: ما خواهان تخفیفی بیش از ۵/۱ دلار برای هر بشکه می باشیم، چون علاوه بر خطرات مالی ما با خطرات جانی نیز در حمل نفت از جزیره خارک روبه رو هستیم و عراقی ها اعلام کرده اند که به کشتی های ما نیز حمله خواهند کرد.

بهزاد نبوی وزیر صنایع سنگین در پاسخ وی گفت که امسال حمله به کشتی ها کمتر شده است و درضمن، عراق قول داده بود که از حمله به کشتی های ترکیه خودداری خواهد کرد و شما باید در مقابل تهدیدات مقاومت نمایید و آنها را مجبور کنید که خواسته هایتان را بپذیرند و می توانید با قطع لوله نفت عراق این فشار را بر آنها وارد سازید.

وزیر مشاور ترک پاسخ داد که قرارداد احداث لوله نفت عراق قبلاً بسته شده است و اگر این کار را انجام دهیم اعتماد موجود از بین می رود. طرف ایرانی در این باره گفت اگر این طور باشد ممکن است رژیم عراق اعلام کند که هیچ هواپیمای ترکیه حق ندارد به ایران برود یا ترکیه نباید کالاهای ایران را از بنادر خود به ایران حمل نماید و اگر شما عکس العمل لازم را نشان ندهید، این تهدیدات اقتصاد شما را نابود خواهد کرد.

تی تیز نیز پاسخ داد که ما در مقابل این تهدیدات بیکار نخواهیم نشست و الآن هم می خواهیم عراق را وادار کنیم تا نفتکش های ما بتواند از خارک بارگیری نماید، علاوه بر این ما منافی در عراق داریم که مایل به از دست دادن آن نیستیم. (۲)

هواپیمای ترکیه که برای بازگرداندن هیئت اقتصادی ترکیه عازم ایران بود، با تهدید جنگنده های عراقی به ترکیه بازگشت.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از آنکارا، یک هواپیمای مسافربری ترکیه که سحرگاه امروز عازم تهران بود، هدف حمله هوایی جنگنده های عراقی قرار گرفت. به گفته منابع موثق در فرودگاه آنکارا، این هواپیما قرار بود هیئت اقتصادی ترک را از تهران به ترکیه بازگرداند که به دلیل هجوم هواپیماهای جنگی عراقی به آن، خلبان هواپیما ترجیح داد که به ترکیه بازگردد.

ص: ۴۰۷

۱- ۴۴. همان، ص ۲.

۲- ۴۵. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۷، ۱۳۶۴/۱۰/۱۷، ص ۳۶.

از سوی دیگر، بنا به گزارش خبرگزاری رویتر از آنکارا، مقامات رسمی ترکیه از اظهارنظر درباره این گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی خودداری کردند.

خبرگزاری آلمان غربی نیز در این باره گزارش داد که منابع وزارت خارجه ترکیه گفتند با مقامات مسئول عراقی جهت اطمینان یافتن از امنیت این پرواز در تماس بوده اند. خبرگزاری آلمان افزوده است که به رغم چندین حمله جدی هواپیماهای عراقی علیه نفتکش های ترک در خلیج فارس، دولت ترکیه مراقب بوده است که این حوادث به روابط و همکاری اقتصادی اش با هر دو کشور در حال جنگ لطمه نزنند. (۱)

گفتنی است که هواپیمای حامل محمد بن یحیی وزیر خارجه الجزایر در اردیبهشت ۱۳۶۱ هدف حمله جنگنده های عراق قرار گرفت و سرنگون شد. این جنایت به جان باختن وزیر خارجه الجزایر و همراهان وی انجامید.

۱

وزیر ارشاد اسلامی جمهوری اسلامی ایران در مصاحبه با نشریه الشراع چاپ لبنان به سؤالات این نشریه درباره توافقنامه سه جانبه لبنان، نظر ایران در مورد نوع حکومت لبنان، روابط ایران با جنبش امل و حزب الله، وجوه اشتراک ایران و سوریه، جنگ ایران و عراق، دلیل انتخاب آقای منتظری به جانشینی رهبری و روابطه با کشورهای منطقه پاسخ داد.

به نوشته الشراع، این مصاحبه با پافشاری خبرنگار این نشریه در وضعیتی که به دلیل ضیق وقت وزیر ارشاد در برنامه های تنظیم شده اش چنین گفت و گویی بسیار مشکل بود، در دمشق انجام شد. خلاصه ای از این مصاحبه چنین است:

تصویر

وزیر ارشاد در سوریه به سؤالات خبرنگار الشراع پاسخ داد.

حجت الاسلام سیدمحمد خاتمی در این مصاحبه درباره دلیل مخالفت ایران با قرارداد سه جانبه لبنان گفت: ما امیدواریم مشکلات لبنان به نفع ملت محروم و به نفع نیروهای ترقی خواه که علیه اسرائیل مبارزه می کنند، حل شود. همچنین مایلیم راه حلی که به ضرر اسرائیل و نابودی آن منتهی شود، به وجود آید. وی درباره حکومت لبنان گفت که معتقدیم حرف آخر را

ص: ۴۰۸

در هر کشوری باید ملت بگوید و در مورد لبنان نیز نظریه، فقط نظریه اکثریت ملت می باشد.

آقای خاتمی در پاسخ به خبرنگار الشراع درباره رابطه ایران با احزاب لبنان گفت که انقلاب اسلامی علیه صهیونیسم و امپریالیسم برخاسته و در میان مسلمانان از اعتبار خاصی برخوردار شده است، طوری که دشمنان از سلاح و قدرت نظامی ایران نمی هراسند، بلکه هراس آنها از گسترش موج اسلامی است. ما امیدواریم که تمامی مسلمانان، مسلمانانی واقعی و خواهان برقراری عدالت اجتماعی، استقلال، عزت و حاکمیت باشند و به نیروهایی که به این اصول ایمان دارند، احترام بگذارند. ما از تمامی نیروهایی که علیه اسرائیل مبارزه می کنند و خواهان آزادی فلسطین می باشند، قدردانی می کنیم، خواه این نیروها لبنانی باشند یا به دیگر نقاط جهان تعلق داشته باشند. ما به کسانی که به این اصول معتقدند احترام می گذاریم و احساس می کنیم با آنان در لبنان پیوندی نزدیک داریم. ما تمامی لبنانی هایی را که با اسرائیل به دشمنی برخاسته و با آن مبارزه می کنند، مورد تأیید قرار می دهیم.

وزیر ارشاد اسلامی درباره روابط ایران و سوریه گفت که مهم ترین فصل مشترک ما و سوریه این است که سوریه در خط مقدم مبارزه علیه صهیونیسم قرار گرفته است و این امر برای ما بسیار اهمیت دارد. همچنین سوریه پس از پی بردن به حقانیت انقلاب اسلامی ایران از آن جانب داری کرد و به همین خاطر ما با این کشور در زمینه های سیاسی و اقتصادی روابط بسیار خوبی داریم.

آقای خاتمی در مورد اینکه جنگ موجب نابودی دو کشور شده و اصرار ایران بر سرنگونی رژیم صدام جنگ را طولانی می کند، گفت که ما اگر مسائل را به طور ریشه ای بررسی نکنیم به اشتباه می افتیم؛ بنابراین باید به واقعیت این جنگ نگاه کنیم و بر این اساس به بررسی و حل آن اقدام کنیم. استقلال اصل مهمی برای همه ملت هاست و همه ملت ها به از بین بردن نفوذ و سلطه خارجی اعتقاد دارند. بنابراین مبارزه و ایستادگی در برابر تجاوز راه اساسی برای نجات و پیروزی ملت هاست. مسئله دیگر، حق ملت ها در تعیین سرنوشت خودشان می باشد. تمامی این اصول اساسی، پایگاهی است که انقلاب اسلامی از آن شکل گرفت و چنان زلزله ای به پا کرد که تمامی منطقه را به لرزه درآورد؛ به همین خاطر در معرض حملات و توطئه ها قرار گرفت. این انقلاب بزرگ ترین پایگاه امریکا در منطقه را نابود ساخت و ایران را به شکل کانون عظیم مبارزه علیه امریکا درآورد و توانست رژیم هم پیمان اسرائیل را سرنگون کند. این انقلاب در شرایطی که توسط امریکا و مزدورانش از جنبه اقتصادی و جنبه ها دیگر در محاصره قرار گرفته بود، مورد تجاوز واقع شد. ما در این جنگ تنها از خودمان در برابر تجاوز دشمنان دفاع می کنیم. درحالی که می بینیم نیروهای متعددی سعی دارند این تجاوزات علیه ما را ادامه دهند.

ما از مجامع بین المللی انتظار داشتیم برای یک بار هم که شده متجاوز را محکوم کنند، ولی آنها این کار را نکردند. دلیل امر واضح است؛ هنگامی که متجاوز حاکم باشد، نبایستی از او انتظار داشته

باشیم که تجاوز را محکوم نماید، چراکه خود او اساساً تجاوزگر است. ما معتقدیم دفاع از خودمان یک دفاع شرعی و اسلامی است که آن را شریعت و انسانیت بر ما فرض و واجب کرده است.

نیروی که سرنوشت جنگ را تعیین می کند، نیروی ملت است و الحمدلله که امام و ما در حکومت جمهوری اسلامی دو نیرو را که همان نیروی انسانی و ایمان می باشد، دارا هستیم. تعداد داوطلبان ما برای عزیمت به جبهه های جنگ روزه روز در حال افزایش است، در حالی که دشمن ما به نیروی ایمان و نیروی انسانی نیاز شدیدی دارد. ما علاوه بر این، امکانات رزمی را که عامل پیروزی ما خواهد بود، در اختیار داریم و همان طوری که می بینید ما در نبردهایمان تدبیر و تأمل به خرج می دهیم، چراکه می خواهیم پیروزی را با حداقل ضرر و زیان ممکن به دست آوریم و نمی خواهیم جنگ عامل تلفات جانی و مالی بیشتر باشد. علاوه بر این، می خواهیم که ریشه تجاوز و تجاوزگر را از بیخ و بن برکنیم. ما معتقدیم لازمه برخورد با اسرائیل ریشه کن نمودن تجاوز است.

خبرنگار الشراع در ادامه پرسید: چرا در شرایط کنونی آیت الله منتظری به عنوان جانشین (امام) خمینی انتخاب گردید؟ آیا وقوع یک سری اختلاف داخلی بعد از مرحله (امام) خمینی را پیش بینی می کنید؟ وزیر ارشاد اسلامی در این باره پاسخ داد: انتخاب آیت الله منتظری دلیل بر استقرار و ثبات جمهوری اسلامی ایران و نیز دلیل بر آینده نگری جمهوری اسلامی ایران در مورد مسائل عادی است. این امر به منظور اجرای قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران صورت گرفت.

آقای خاتمی درباره رابطه با کشورهای منطقه گفت: ما همواره سعی داشته و داریم که با کشورهای خلیج فارس روابط بسیار خوبی برقرار نماییم و همواره دست همکاری به سوی آنان دراز کرده ایم و آخرین تلاش سفر وزیر امور خارجه کشورمان به عربستان سعودی بود. (۱)

۱

در پی امضا توافقنامه شبه نظامیان لبنان با سوریه، (۲) احمد عزیزی رئیس کمیسیون سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی، امروز در تماسی تلفنی نظر خود را در این مورد اعلام کرد.

احمد عزیزی گفت: «جبهه جنگ لبنان و اسرائیل نه فقط در جنوب، بلکه در تمامی عرصه لبنان هر آنجا که سیاست های صهیونیستی و تحرکات عوامل وابسته صهیونیست چون مارونی ها و حزب فالاتر وجود دارد، گسترده است. فالاترها عامل اسرائیل و امریکا و حقیقه یک جانی مزدور اسرائیل است. توافق با آنان به معنی تفاهم تلویحی در زمینه توقف مبارزه با اسرائیل و همزیستی مسالمت آمیز با سیاست های صهیونیستی است.»

وی افزود: «آنان اکنون در برابر حرکت اسلامی در لبنان به بن بست سیاسی - نظامی کشیده

ص: ۴۱۰

۱- ۴۷. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، بررسی مطبوعات جهان، نشریه شماره ۱۰۱۵، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۲-۷.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی تحلیلی، اهداف سوریه و گروه های لبنان از امضای این موافقت نامه و احتمال موفقیت آن را بررسی کرده که در ضمیمه این گزارش درج شده است.

شده اند و این توافق می تواند راهی برای تجدید قوای آنها در جهت ادامه توطئه علیه انقلاب اسلامی باشد. در عین حال، هرگونه توافق با فالانژها به معنی رسمیت دادن به آنها و صحنه گذاشتن بر نقش آن در ساختار سیاسی آینده لبنان است؛ آینده ای که تنها به مسلمین و مبارزان واقعی علیه صهیونیسم و استکبار جهانی تعلق دارد.»^(۱)

در بازتاب این موضع گیری، رادیو اسرائیل اعلام کرد: «حکومت اسلامی ایران امروز به طور ضمنی تلاش دولت سوریه را برای ایجاد توافق بین طوایف مذهبی لبنان محکوم دانست و از پیمانی که پریشب در دمشق امضا شد، به شدت ابراز ناخرسندی کرد. کمیسیون سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی امروز با انتشار بیانیه از امضای توافق دمشق که با کمک فعال دولت سوریه امکان پذیر گشته، ابراز ناخرسندی شدید کرد.»^(۲)

۱

هیئت مشترک جنبش امل و حزب الله لبنان که در تهران به سر می برد، توافقنامه میان شبه نظامیان لبنان و سوریه را به نفع اسرائیل ارزیابی کردند و مردود دانستند.

سیدابراهیم امین از حزب الله و ادیب حیدر از جنبش امل که سرپرستی هیئت مشترک لبنانی در سفر به ایران را بر عهده دارند، در گفت و گویی با خبرنگاران، این سفر و ملاقات با مقامات جمهوری اسلامی را بسیار مفید خواندند. سیدابراهیم امین ضمن تجلیل از نقش جمهوری اسلامی ایران در پایان دادن به حوادث خونین لبنان، تشکیل هیئت مشترک جنبش امل و حزب الله را با هدف بررسی دیدگاه های مشترک یادآور شد و گفت: «هیئت مشترک امل و حزب الله در تهران به نتایج خوبی در جهت دستیابی به راه حل های عملی در چارچوب مبارزه با دشمنان مشترک رسید و دو طرف در مورد ضرورت تحقق احکام اسلامی مبارزه با اسرائیل و امریکا در صف واحدی قرار دارند.» وی توافق سه جانبه اخیر دمشق را موجب بروز مشکلات نظامی جدیدی برای مسلمانان لبنان توصیف کرد و آن را فرصت جدیدی که به دشمن صهیونیستی اجازه می دهد تا مشکلات تازه ای برای مقاومت اسلامی لبنان به وجود آورد، اعلام کرد.

ادیب حیدر نیز در مورد توافق دمشق گفت: «هرگونه توافقی که به وحدت لبنان و بیرون راندن اسرائیل از این کشور منجر نشود مردود است و اگر این توافق متضمن امنیت اسرائیل باشد هرگز مورد قبول قرار نخواهد گرفت.» وی افزود: «جوانان امل سلاح را بر زمین نخواهند گذاشت و مبارزه با اسرائیل را تا پیروزی مسلمانان همچنان ادامه خواهند داد.» ادیب حیدر با اشاره به اینکه حقیقه (یکی از امضاکنندگان توافقنامه دمشق)، نماینده مسیحیان نیست، گفت: «توافق دمشق در صورتی موفق خواهد شد که منافع مسلمانان را تأمین کند.» وی افزود: «ما مفاد موافقتنامه دمشق را مورد بررسی قرار خواهیم داد.»^(۳)

ص: ۴۱۱

۱- ۴۸. روزنامه کیهان، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۴۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۶، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، رادیو اسرائیل، ۹/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۵۰. روزنامه اطلاعات، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

وضعیت صادرات نفت ایران و عراق و تأثیر آن در جنگ در گفت و گوی شهرام چوبین عضو انستیتوی بین المللی مطالعات استراتژیک لندن با رادیو بی بی سی بررسی شده است.

چوبین در این گفت و گو چند دلیل برای اینکه صادرات نفت ایران به طور عمده تنزل نکرده است، برشمرد: «اول اینکه رفت و آمد نفتکش ها برای حمل نفت از خارک به جزیره سیری در جنوب بیشتر شده است. دوم آنکه جزیره خارک ظرفیت تولید در حدود شش میلیون بشکه نفت را در روز دارد، درحالی که صادرات نفت ایران در حال حاضر بیش از دو میلیون بشکه در روز نیست و ایران از این ظرفیت اضافه استفاده کرده است و بالاخره دلیل سوم آن است که حملات عراق به جزیره خارک بدون وقفه نبوده و همین وقفه ها به ایران امکان می دهد که صدمات وارده بر تأسیسات خارک را تعمیر کند و تا حمله بعدی عراق، برای صدور نفت از آن بهره برداری کند.

از طرف دیگر، صادرات نفت عراق هم محدود شده است، چون عراق نمی تواند از خلیج فارس و از طریق خاک سوریه نفت به خارج صادر کند. اما ظرف سه سال گذشته، ظرفیت صدور نفت عراق بیشتر شده است، زیرا عراق هم با توسعه تأسیسات موجود از طریق ترکیه نفت صادر می کند و هم با توافق عربستان سعودی نفت خود را به وسیله خط لوله از دریای سرخ به خارج صادر می کند. بنابراین، عراق هم اکنون در مقایسه با سه سال پیش برای صدور نفت در موقعیت بسیار بهتری قرار دارد، و اما در مورد اینکه وضع اقتصادی ایران و عراق تا چه حد در موضع آنان در جنگ مؤثر است باید گفت که ایران در جنگ با عراق به تکنولوژی نظامی متکی نیست و برای تأمین تجهیزات لازم برای ادامه جنگ به ارز خارجی زیادی نیاز ندارد. علاوه بر آن، تعداد نیروهای مسلح ایران سه برابر نیروهای عراق است و ایران قادر است با استفاده از موقعیت جغرافیایی بهتر خود بدون صرف هزینه سنگین، عراق را تحت فشار قرار دهد. اما از طرف دیگر، عراق از نظر کیفی بر ایران برتری دارد و با وارد کردن سلاح ها و تجهیزات گران قیمت و پیشرفته نقاط ضعف خود؛ یعنی جمعیت کمتر و موقعیت جغرافیایی نامساعد خود را جبران می کند. به این ترتیب، شک نیست که عراق به کلیه منابع درآمد خود، چه درآمد حاصل از صدور نفت از این کشور و چه درآمد نفت متحدانش در حوزه خلیج فارس که برای ادامه جنگ کمک های مالی در اختیار عراق قرار داده اند به شدت نیازمند است. (۱)

مطبوعات لندن از انتقال مرکز صدور نفت ایران از خارک به گناوه و نیز تصمیم ایران برای احداث یک پایانه نفتی در بندر جاسک خبر دادند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از لندن، روزنامه های لندن در گزارش هایی نوشته اند که به دلیل حملات پی در پی نیروی هوایی عراق علیه جزیره خارک از این پس صادرات ایران از طریق بندر گناوه - که در ۲۵ کیلومتری شمال شرق خارک واقع شده و به خط

ص: ۴۱۲

لوله نفت تأسیسات این جزیره متصل است - صورت خواهد گرفت. روزنامه اقتصادی لویدز لیست ارگان شرکت بیمه لویدز لندن، مقاله ای اختصاصی نوشته است که یک سخنگوی شرکت ملی ایران در لندن از دادن توضیح در این زمینه امتناع کرد، اما ناظرین آگاه از رد این گزارش خودداری کرده و گفتند با توجه به اینکه صاحبان کشتی های تجارتي از ورود به منطقه خارک اکراه داشته و هزینه ادامه عملیات انتقال نفت از خارک به جزیره سیری پیوسته رو به ازدیاد بوده است، اقدام اخیر ایران از نظر اقتصادی معقول خواهد بود.

روزنامه دلی تلگراف با اشاره به فشار حملات عراق بر جزیره خارک، نوشته است که اقدامات آمادگی ایران برای اجرای حمله ای جدید در جبهه جنوب ممکن است به دلیل حملات مؤثر عراق به منظور قطع صادرات نفت ایران باشد. خبرنگار این روزنامه مدعی شده است که صادرات نفت ایران قبلاً حدود ۵/۱ میلیون بشکه در روز بوده، اما گسترش حملات عراق در خلیج فارس این میزان به شدت کاهش یافته است. این گزارش همچنین با اشاره به تصمیم ایران برای احداث یک پایانه نفتی امن در بندر جاسک واقع در ساحل دریای عمان، افزوده که صاحبان نفتکش ها ترجیح خواهند داد از بندر جاسک بارگیری کنند، چون از پرداخت انواع نرخ های گران بیمه برای تردد در خلیج فارس معاف خواهند شد. (۱)

۱

تصویر

پس از چهار ماه تلاش کمیته آشتی عرب، ملک حسین با حافظ اسد دیدار کرد

در پی تلاش های کمیته آشتی اعراب برای آشتی دادن سوریه با عراق و اردن، شاه حسین عصر امروز وارد دمشق شد و مورد استقبال حافظ اسد قرار گرفت. به گزارش خبرگزاری فرانسه اولین دور گفت و گوی اسد و حسین با حضور نخست وزیران سوریه و اردن برگزار شد. به گفته یک منبع اردنی، دو رهبر به توافق رسیدند تا دیدگاه های دو کشور خود را در امور سیاست داخلی و بین المللی به یکدیگر نزدیک سازند. شاه حسین و اسد بر سر جنگ ایران و عراق با یکدیگر اختلاف نظر دارند. شاه حسین از اسد خواسته است بی طرفی خود را در جنگ اعلام کند. منبع اردنی افزود: «دو طرف به طور ضمنی تأکید کرده اند که اختلاف نظر پیرامون جنگ ایران و عراق مانع اصلی پیشرفت روابط دوجانبه اردن و سوریه است.» (۲)

رادیو بی بی سی نیز در این باره گفت: «این سفر نشانه رفع

ص: ۴۱۳

تشنجی است که طی چند سال گذشته در روابط بین این دو کشور وجود داشته و این بهبود روابط در نتیجه میانجیگری جامعه عرب به وجود آمده است. خبرنگار بی بی سی در خاورمیانه در این باره می گوید ورود ملک حسین به دمشق حاکی از یک تغییر سریع و شگفت آور در روابط اردن و سوریه است؛ حتی در منطقه ای از جهان که تحولات سریع در آن امری نسبتاً عادی است، اگر اختلافات بزرگ سیاسی بین این دو کشور را در نظر بگیریم اهمیت سفر مذکور بیشتر نمایان می شود. برای مثال می توان مسئله جنگ ایران و عراق را نام برد که در این جریان سوریه از ایران و اردن از عراق پشتیبانی می کند. فعالیت های میانجیگرانه بین اردن و سوریه چهار ماه پیش آغاز شد و در این راه عربستان سعودی پیش قدم بود. ابتدا مناسبات اقتصادی و بازرگانی بین دو کشور بهبود یافت، سپس نخست وزیران دو کشور مذاکره کردند و اینک نوبت به دیدار سران رسیده است.^(۱)

۱

روزنامه اطلاعات امروز به نقل از نشریه العالم نوشته است: «منابع امریکایی که در کار "پیشرفت هسته ای" منطقه اسلامی هستند، بر درستی اخبار برخی از مطبوعات عربی مبنی بر همکاری هسته ایی عراق و مصر و پاکستان تأکید کردند. این منابع گفتند پیش نویسی که در بغداد و قاهره و اسلام آباد آماده شده و در چند روز آینده به امضا خواهد رسید، نشان می دهد این سه کشور تمایل دارند یک مرکز پژوهشی برای کمک در بهبود برنامه و کاوش های هسته ای و پیشرفت آن تأسیس شود؛ به شرطی که این مرکز هویت بین المللی و استقلال خود را حفظ کند. این منابع فاش ساختند با همکاری هسته ای پاکستان، عراق و مصر رآکتور آزمایشی در منطقه وادی الجدید مصر تأسیس می شود و یک "هیئت ویژه امنیت هسته ای" ایجاد خواهد شد.»^(۲)

۲

در پی حمله به باجه های خطوط هوایمایی اسرائیل در فرودگاه های رم و وین در ششم دی ماه و ادعای روز گذشته رئیس سازمان اطلاعاتی ارتش ایتالیا مبنی بر اینکه محل آموزشی عاملان این حادثه ایران بوده است، سفارت ایران در ایتالیا این ادعا را تکذیب و آن را تأثیر نفوذ سازمان سیا بر سرویس های اطلاعاتی ایتالیا اعلام کرد. رسانه های غربی نیز با انتشار ادعای مقام ایتالیایی به تفسیر و تحلیل آن و القای این شبهه در مورد ایران پرداختند.

خبرگزاری فرانسه از رم گزارش داد که سفارت ایران ضمن محکوم کردن شدید اظهارات ناخدا مارتینی رئیس سازمان اطلاعاتی ارتش ایتالیا، این ادعا را ناشی از القائات سازمان سیا خواند که در سرویس های اطلاعاتی ایتالیا به شدت نفوذ کرده اند و هدفشان بی اعتبار کردن جمهوری اسلامی ایران است. مارتینی که اظهاراتش روز گذشته منتشر شد، گفته است که ایران، لیبی و سوریه از تروریسم حمایت می کنند و گروه کماندویی آموزش دیده در ایران، از

ص: ۴۱۴

۱- ۵۴. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیو های بیگانه، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، صص ۸ - ۷، رادیو بی بی سی، ۹/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۵۵. روزنامه اطلاعات، ۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

دمشق وارد رم شده بود. از طرف دیگر، وزارت دفاع ایتالیا با انتشار بیانیه ای اعلام کرد که این وزارتخانه تنها مرجعی است که می تواند مواضع دولت ایتالیا را در این موارد بیان کند. (۱)

روزنامه امریکایی واشنگتن پست با درج ادعای مارتینی، نوشته است: «به رغم اینکه وزارت جنگ ایتالیا طی بیانیه ای اظهارات رئیس سازمان اطلاعاتی ارتش ایتالیا را یک موضع شخصی ذکر کرده، دیپلمات های غربی در ایتالیا معتقدند این نظریه در میان مقامات رسمی اطلاعاتی ایتالیا عمومیت دارد.» این روزنامه افزوده است: «برخی مقامات رسمی اطلاعاتی ناتو نیز ارتباط ایران با تروریست ها را تأیید می کنند و می گویند آنها در پایگاهی در اصفهان آموزش چریکی دیده اند.» (۲)

ضمیمه گزارش ۳۱۱: خلاصه سخنرانی فرمانده کل سپاه برای رزمندگان تیپ ۳۳ المهدی (عج)

محسن رضایی در آغاز با اشاره به وجود نهضت ها و جوامع مختلف در جهان و بسیج افراد و امکانات اعضای آنها برای نیل به مقصد تعیین شده برای هریک و تفاوت انگیزه ها و شکل حرکت آنها گفت که در تاریخ اسلام، مسلمانان در مواردی با شمشیر پیروز شدند، مثل سرکوبی مشرکین و منافقین به دست پیامبر اکرم (ص)، گاهی نیز خون بر شمشیر پیروز شد؛ مثل حرکت امام حسین (ع) که با شهادت خود و یارانش، قلوب همه انسان ها را فتح کرد. یا در دوران ما، قیام ۱۵ خرداد و پیروزی انقلاب اسلامی که پیروزی از طریق پیروزی خون بر شمشیر بوده است.

وی افزود که ما پیروزی شمشیر هم داشته ایم؛ در سال دوم جنگ با عملیات نظامی خرمشهر آزاد شد، مهران آزاد شد، دیگر شهرها و مناطق مرزی آزاد شدند. در سه سال گذشته، ما دوباره یک پیروزی خون بر شمشیر را به دست آورده ایم. سه سال جزیره خارک را زدند؛ شهرها را موشک زدند؛ رزمندگان و مردم مقاومت کردند. شهرها را تک تک زدند فایده نداشت؛ باهم زدند فایده نداشت؛ با میگ های ۲۵ آمدند تهران را زدند، دیدند تأثیر ندارد، ما تسلیم نمی شویم. راه پیمایی بزرگ روز قدس چنان برایشان غیرمنتظره بود که آنها را متزلزل کرد و بمباران ها را متوقف کردند.

محسن رضایی گفت که بعد از آزادی خرمشهر، در مورد مقاومت و توانایی ما هشیار شدند. دنیا از شرق و غرب امکانات وسیعی به عراق دادند. هواپیماهای میز، موشک اگزوسه، هواپیماهای مختلف شرقی و غربی و... همه را در این سه سال به عراق دادند، با قصد اینکه مقاومت مردم ما را بشکنند، ما را تسلیم کنند، اما مردم مقاومت کردند. در ادامه، سیل کاروان های کربلا راه افتاد. کاروان هایی که خالصانه قصد رسیدن به کربلا را دارند، فعلاً اولین پیروزی را به دست آوردند و مقاومت خود را در برابر فشارهای دشمن نشان دادند. پیروزی دوم که پیروزی نظامی است، تضعیف روحیه دشمن است و نشانه آن سخنان صدام است که گفته ما از جنوب تا شمال را دیوار بتونی درست کرده ایم و فرماندهانش هم شروع به تبریک گفتن کردند و سروصدا راه انداختند که به گوش سربازانشان برسد تا نترسند. چند وقت پیش هم اعلام کردند که برای بریدن نی های هور بسیج سراسری کرده ایم... اینها نشانه اولین قدم پیروزی رزمندگان راهیان کربلاست و زمینه ها برای دستیابی به پیروزی های بعدی فراهم شده است. امیدواریم رزمندگان عزیز با توکل بر خدا، خودشان را آماده عملیات کنند و پیش بروند... همه مردم چشم انتظار قدم های مبارک رزمندگانی هستند که پرچم لاله الا الله را به دست گرفته و بدون واهمه از قدرت های ظاهری، قصد یورش به دشمن را دارند... لازمه پیروزی بر خودمان، غلبه بر تکبرهایمان در مقابل خدا و فتح پرده های ضخیم جهالت خودمان است.

ص: ۴۱۵

۲-۵۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۷، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۷، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۱۰/۱۳۶۴.

فرمانده کل سپاه در پایان چند نکته نظامی را به رزمندگان یادآور شد: ۱. در عملیات هم دقت لازم است و هم سرعت عمل. ۲. فراگیری آموزش های لازم؛ تمرین و مانور و استفاده صحیح از تجهیزات و رعایت دستورها. ۳. همراه داشتن سلاح، تجهیزات، بی سیم و عادت کردن به حمل آنها و همراه داشتن آن. ۴. داشتن صبر و تحمل و فشار نیاوردن به فرماندهان برای حمله تا زمان آن برسد. ۵. آموزش تردد در منطقه در عین رعایت حفاظت. (۱)

ضمیمه گزارش ۳۱۲: خلاصه سخنرانی فرمانده کل سپاه در جمع فرماندهان و مسئولان رده های مختلف لشکر ۵ نصر درباره ابعاد مختلف جنگ و ضرورت توجه به همه ابعاد جنگ به ویژه بُعد معنوی آن.

لازم هست که هر چند وقت یک بار کارها یمان را حسابرسی بکنیم و به کارهایی که برای جنگ و در جنگ انجام می دهیم یک نگاهی بکنیم. این حسابرسی ما را قوی تر می کند تا ضعف هایمان را بهتر بشناسیم و آنها را رفع کنیم. اما چطور حسابرسی بکنیم؟

امر جنگ یا هر عملیات جنگی چند بعد دارد؛ بُعد اول، بُعد نظامی است: آموزش، امکانات، غافلگیری، شناسایی، طرح ریزی و... بُعد دوم جنگ، بعد سیاسی است: وحدت، انسجام، مقاومت، حضور همیشگی در صحنه جنگ و... بُعد سوم، بعد معنوی و الهی است. داشتن انگیزه الهی یا پیدا کردن غرور، از مصادیق بُعد معنوی جنگ است.

یک وقت با کلاش می جنگید بعد به شما آر.پی.جی می دهند؛ چه تأثیری در جنگ پیدا می شود؟ سلاح شما قوی تر می شود.

یا رعایت غافلگیری به اندازه اهمیت غافلگیری اثر دارد. اگر مقاومت و وحدت ضعیف بود، اگر انسجام بین نیروها نبود، آن موقع کارایی این آر.پی.جی. هم فردی و ضعیف خواهد شد.

تأثیر مسائل معنوی چگونه است؟ مسائل معنوی اساس است. مسائل معنوی ریشه و حیات ما هستند. اگر نباشند، آموزش و تدبیر ما هم به درد نمی خورد. عکس آن هم هست، بُعد معنوی به تنهایی کافی نیست.

تحلیل و ارزیابی معنوی یا سیاسی یا نظامی جنگ هر یک سر جای خودش مفهوم دارد و مجموعه اینها باهم کامل می شود.

محور معنویت، محور الهی بودن نبرد ما، میزان اتکال ما به خدا از باب عشق به خدا و پرستش خداست. اگر توانستیم این جهات را در خودمان حل بکنیم، همه مسائل حل می شود. این دیوارهای صدام آن چنان جلو شما آب می شود، آن قدر فرومی ریزد که حساب ندارد. همه چیز فروخواهد ریخت. مشکل ما، خود ما هستیم و نبرد اصلی و پیروزی اصلی ما، با خودمان هست. این شیطان آن چنان کینه ای به فرزندان آدم دارد که قصد کرده تا اینها را داخل چاه نیندازد دست بر ندارد. خداوند متعال می فرماید ما هیچ پیامبری را نفرستادیم مگر اینکه نقش این پیامبران این است که بیایند و خدا را به انسان ها بشناسانند و آنها را به تضرع بکشند. مردم تضرع می کنند، پیروزی هم به آنها می دهیم، ولی وقتی که مشکلات و آن حالت سختی برطرف شد، اینها اکثراً مشرک می شوند چرا؟ وَ زَيْنَ اَعْمَالِهِمْ: شیطان اعمالشان را جلو آنها زینت می دهد. آن چنگی که ما در سختی ها به دامن خدا می زنیم، در حالت رفاه این دست ما شل می شود و عقب می کشیم.

عزیزان ما، مقصد یک چیز بیشتر نیست، همه چیز دیگر فریب و ظاهر کاری است و باید ما از این ظاهر در عمق برویم و ببینیم پشت اینها چیست. ببینیم پشت این جنگ چه نهفته است، پشت این عملیات چه نهفته است، پشت این دنیا چه نهفته است. خواهیم دید که بجز خدا هیچی نیست و مقصد آنجاست که ما به دامن خدا چنگ بزنیم و مقصد آنجاست که ما به سوی خدا برویم. نه تنها از باب تجارت که حتی همین اندازه باب تجارت هم انجام نمی دهیم. بلکه از باب اینکه خود خدا مقصد ما هست. چرا خداوند این قدر

۱-۵۸. سند شماره ۱۷۳۵۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سخنرانی محسن رضایی در جمع رزمندگان تیپ ۳۳ المهدی (عج) (پادگان المهدی (عج)، ۹/۱۰/۱۳۶۴، نوار شماره ۱۶۹۷۲)، صص ۱۰ - ۱.

رزمندگان را دوست دارد؟ خداوند بیش از هر جمعیت دیگری رزمندگان را دوست دارد، برای اینکه اینجا کسانی می آیند که خالص هستند. کسانی می آیند که اگر مقام و تشریفات می خواهند، اگر دنیا را می خواهند نباید بیایند. اینجا می آیند زیر آتش و توپ، زیرا این شرایط سختی که خداوند درست می کند آزمایش و امتحان می شوند. بمب اتم بزنند، ما خدا را می خواهیم. ده برابر صدام را وارد بکنند، ما قصد و هدف ما خداست. شما دیدید امسال امام فرمود که یک عده می گویند اینجا در جنگ به چه رسیدند؟ بعد امام جواب اینها را می دهد و می گوید که شما مگر می خواستید ما به چه برسیم؟ ما می خواستیم انجام تکلیف بکنیم و انجام تکلیف هم الحمدالله کرده ایم. مقصد خود خداست و ما امیدواریم که در این مسیر که راه سختی در پیش داریم. خدا ما را کمک کند. در این پیروزی - که پیروزی اصلی اینجاست - جبهه اصلی اینجاست، در این پیروزی ما ضعیف هستیم و باید به دامن خدا متوسل بشویم و خدا ما را کمک بکند.

ما باید انگیزه و مقصدمان را خدا بگذاریم. در آن صورت است که می توانیم به نفس خودمان ظلم نکنیم. وقتی که ما به این روحیه مسلح شدیم، خدا هم ما را هدایت می کند. خداوند می فرماید: «الذین جاهدوا فینا لنهینهم سبلنا» آن کسانی که در راه ما بجنگند، چه با شیطان خودشان و چه با شیطان ظاهری بجنگند، ما اینها را هدایت می کنیم. همه مشکل ما هم روی هدایت و روی معرفت است.

اگر شناخت و هدایت ما حل بشود، همه مسائل ما حل می شود. هدایت و شناخت ما هم موقعی حل می شود که در راه خدا، در جلوه گاه حق، در میدان حق، در راه حق چه با شیطان نفس و چه با شیاطین ظاهری خودمان بجنگیم، وقتی که می جنگیم، خدا به ما هدایت می دهد. یک قدم برمی داریم، جلو ما روشن می شود، قدم دوم را برمی داریم، روشن تر می شویم. قدم سوم را برمی داریم، روشن تر می شویم. روشن که شدیم، راه را پیدا می کنیم و موفق و پیروز می شویم. آن موقع شناسایی ما ده برابر روشن تر می شود. آموزش های ما ده برابر روشن تر می شود.

در فتح المبین بجز الهام الهی هیچ چیزی ما را موفق نکرد. الهامات موقعی هست که ما در مسیر خدا، در راه خدا، برای خدا، در راه حق قدم برداریم و وقتی قدم برداشتیم، آموزش و تدبیر ما قوی می شود، شناسایی ما هم قوی می شود. نه اینکه گفتیم حالا که در راه حق رفتیم پس دیگر آموزش و شناسایی و طرح نباشد، مخصوصاً در این عملیات برادران باید به دقت در کارها توجه کنند. فرماندهان ما که اینجا نشسته اند بایستی بی سیم بلد باشند. کد و رمز را خوب یاد می گیرید و تمرین می کنید که اختفا رعایت بشود. در این عملیات باید با یک توکل بزرگ به خداوند متعال کارتان را شروع کنید. دقت در کارها داشته باشید، از دشمن نهراسید، دشمن را هم دست کم نگیرید. باید خمپاره ۶۰ همراه خودتان ببرید. بعضی جاها تیر مستقیم اثر دارد، بعضی جاها خمپاره ۶۰ اثر دارد. از هر وسیله ای که در اختیار دارید و از عوارض برای پدافند کردن استفاده کنید. فرمانده گردان، فرمانده گروهان هایش را بیاورد و توجیه کند، بگوید اینجا باید کار کنید. زمین های مشابه تمرین بکنید و خوب مسائل را یاد بگیرید.

پس اولین قدمی که ما باید برداریم این است که دست خودمان را به قدرت لایزال خدایی بزنیم و همه توجه و انگیزه خودمان را متوجه خدا کنیم و در راه خدا باشیم. آن جایی وارد بشویم که سرزمین حق هست و غیر از آن دیگر هیچی نیست. اولین قدم را که برداشتیم، قدم دوم باید از بعد سیاسی، خودمان را تقویت کنیم. انسجام، وحدت، مقاومت، برادری، یکپارچگی، این ابعاد سیاسی را باید تقویت کنیم. وحدت بین فرمانده و فرمانبر، تواضع بین فرمانده و فرمانبر، اطاعت کامل فرمانبر از فرمانده اینها همه ابعاد سیاسی نبرد است که ما باید رعایت کنیم. قدم سوم ابعاد نظامی است. برادران در این عملیات غافلگیری را دقت کنند. روزها در معرض دید دشمن تردد نکنید، تردهایتان باید در شب باشد. آموزش، طراحی، توجیه، دقت در اینکه چند سنگر روبه روی شما هست و آن سنگر تیربار است یا آر.پی.جی؟ در مسیر حرکت چطور دقت بروید که به مقصد مشخص شده

برسید. اینها را باید برادران به طور دقیق توجه کنید. شما احتیاج به حجم کار زیاد دارید.

به احتمال قوی بعد معنوی، خلأ آر.پی.جی. را هم حل می کند و آن موقعی است که خدا شما را هدایت می کند که امکانات خود دشمن به دست شما می افتد. شما ممکن است با یک ضعف سلاح بروید، اما خدا همان جا در منطقه جنگی به شما سلاح بدهد. از این موارد زیاد بوده است که یک نیرویی رفته به یک انبار مهمات خیلی خوب رسیده است. پس ما باید همه ابعاد جنگ را در نظر بگیریم؛ هر چیزی را سر جای خودش. نه افراط کنیم و نه تفریط، بالا و پایین هم نزنیم، چون وقت خودمان تلف می شود. حق هرطور باشد، همان طور خودش را به ما نشان می دهد. دو ماه، سه ماه، چهار ماه، خدای نکرده به خاطر عصبانیت و قوه غضبیه روی یک جهتی برویم، بعد ببینیم وقت خودمان را تلف کرده ایم. و این خطرناک است و امیدواریم که خداوند به همه ما کمک بکند.

این عملیات بسیار مهم و سرنوشت سازی در بین چند عملیات آینده است و ان شاءالله برادران با قدرت، با توکل بر خدا و برای رسیدن به خدا ان شاءالله خواهند جنگید. همه ذکرتان خدا باشد و امشب هم جلسه خیلی خوبی است. استفاده ای بکنیم و یکی از برادران دعایی را بخوانند که ان شاءالله خیر و برکتی هم شامل این جلسه بشود. والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته.

صلوات جمع: اللهم صل علی محمد و آل محمد.

بعد از روزه و دعا، برادری که روزه خوان بود گفت: در آخر از طرف کلیه واحدها و فرماندهان گردان ها این را می گویم که همچنان که از قبل اعلام کردیم، با خدای خود عهد بستیم، با امام خود عهد بستیم، با فرماندهی کل، با فرماندهی لشکر عهد بستیم تا زمانی که پیروزی به دست نیاید و تا آخرین قطره خون، همه گردان ها آماده اند و فقط منتظرند که حمله هرچه زودتر و با فرمان فرماندهی کل سپاه انجام گیرد. (تکبیر جمع) (۱)

ضمیمه گزارش ۳۳۲: گزارش تحلیلی خبرگزاری جمهوری اسلامی درباره توافق سه جانبه لبنان

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی تحلیلی از بیروت درباره توافقنامه سه جانبه گروه های لبنانی در دمشق، اهداف سوریه، نیروهای فالانژ، جنبش امل، دروزی ها، احزاب چپ و اعضای جبهه اتحاد ملی، نیروهای مخالف و نیز نقش اسرائیل را بررسی کرده که خلاصه آن چنین است:

توافقنامه سه جانبه جنبش امل، دروزی ها و فالانژهای لبنان که روز شنبه در دفتر عبدالحلیم خدام به امضای سران این گروه ها رسید با اینکه می تواند حادثه ای مهم در تاریخ بحران های ده سال گذشته لبنان تلقی شود، اما مهم تر از آن میزان موفقیت در اجرای این توافقنامه است که به علت تناقض در اهداف امضاکنندگان آن و وجود عوامل متعدد دیگر، این امر بعید به نظر می رسد؛ به ویژه اینکه تاکنون توافقنامه های مشابهی در جهت خاتمه یافتن جنگ های داخلی لبنان در لوزان، ژنو، دمشق و لبنان امضا شده که حتی یک بند از آن نیز اجرا نشده است. درعین حال، نمی توان این توافقنامه را با توافقنامه های سابق مقایسه کرده و به سادگی از کنار آن گذشت. با اینکه برای تحلیل و برآورد میزان موفقیت این توافقنامه زمان لازم است، اما بررسی نکات بارزی که می تواند در سرنوشت این توافقنامه مؤثر باشد، مفید است.

نقش و اهداف سوریه

بدون شک از عوامل اصلی امضای این توافقنامه سوریه است، لذا قبل از هر چیز باید به اهداف سوریه توجه داشت که عبارت اند از:

۱. تلاش برای جمع آوری نیروهای نقش آفرین در صحنه سیاسی لبنان در کنار خود. ۲. تضمین نقش سرنوشت ساز بودن سوریه در لبنان.
۳. تضعیف و تسلیم نیروهای مخالف سوریه. ۴. تقویت نقش سوریه در

ص: ۴۱۸

---

۱ - ۵۹. سند شماره ۱۷۳۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سخنرانی محسن رضایی (مقر لشکر ۵ نصر، ۹/۱۰/۱۳۶۴، نوار شماره ۱۶۹۷۵)، راوی: محمد درودیان، صص ۱۳ - ۱.

حل بحران خاورمیانه. ۵. جلوگیری از خطرات احتمالی بحران لبنان بر امنیت سوریه. ۶. رساندن نیروهای طرف دار سوریه به مراکز قدرت در لبنان. ۷. محو تفکر انقلابی اسلامی در لبنان.

فالانژها

نیروهای فالانژ به رهبری ایلی حبیقه که خود را نماینده نسل جوان مسیحی لبنان می دانند، با امضای این طرح اهداف متعددی را دنبال می کنند: ۱. تغییر رهبری سنتی مسیحیان لبنان به گروهی نوپا و همفکر خود و نابودی رهبری سنتی مسیحی که در طول تاریخ لبنان در اختیار خاندان های مشخص از مسیحیان سنتی بوده است. ۲. خاموش کردن صدای طوایف غیر مارونی با دادن وعده هایی مبنی بر لغو طایفه گری در درازمدت، چون این خواسته خطر جدی را برای حکومت طایفه مارونی بر دیگر طوایف لبنان ایجاد کرده است. ۳. آرام کردن مبارزات مردم لبنان علیه اسرائیل. ۴. وقت گذرانی و زمینه سازی برای نقشه دیگری که بتواند منافع غرب را در لبنان تضمین کند.

نقش و اهداف جنبش امل

برای جنبش امل این توافقنامه اهداف برجسته ای ندارد. به ویژه پس از اینکه زمان مرحله انتقالی به یک نظام حکومتی جدید با پافشاری نیروهای فالانژ به زمانی طولانی و بدون ضمانت اجرا تبدیل شد، انگیزه امل برای امضای توافقنامه کاهش یافت. فشار سوریه از عوامل اساسی است که جنبش امل این توافقنامه را پذیرفت. البته بخشی از کادر رهبری امل به نقش بیشتر خود در حکومت آینده و دستیابی به امتیازات بیشتر برای شیعیان امیدوارند.

دروزی ها

حزب سوسیال پیشرو (دروزی) نیز وضعیتی مشابه جنبش امل دارد و با این توافقنامه موقعیت بهتری به دست نمی آورد، اما دروزی ها نمی توانند در برابر سوریه ایستادگی کنند، چون مرکز قدرت آنها در مناطق جبل، می تواند مورد تهدید جدی سوریه قرار گیرد. دروزی ها بیش از همه از اجرا نشدن توافقنامه خرسند خواهند شد و در این جهت نیز می کوشند. پایبند نبودن دروزی ها بر پیمان های خود در گذشته نیز این احتمال را تقویت می کند.

احزاب چپ و اعضای جبهه اتحاد ملی

این احزاب را عموماً سوریه پشتیبانی می کند و بدون اراده از استراتژی سوریه پیروی می کنند و به دنبال نفوذ در هر دولتی هستند که در لبنان تشکیل شود تا از این راه بتوانند وجود خود را در لبنان حفظ نمایند. این احزاب برای رسیدن به این هدف تنها به عنایت سوریه چشم دوخته اند.

جناح های مخالف مسیحی را نیز نمی توان از نظر دور داشت مخصوصاً که در رأس آنها افرادی مانند کامیل شمعون، امین جمیل و سلیمان فرنجه از هم پیمانان نزدیک سوریه، اقدام ایلی حبیقه را ضربه ای بر پیکر رهبری سنتی مارونی در لبنان دانسته و بدون شک در جهت عدم تثبیت این توافقنامه کوشش خواهند کرد. هرچند سوریه درصدد است با توسل به عوامل مختلف این گروه را به نرمش وادارد. در داخل نیروهای فالانژ نیز به علت خودمحوری ایلی حبیقه مخالفت هایی به چشم می خورد. اعلام مخالفت سمیر جعجع با لغو سیستم طایفه ای و عدم حضور وی در مراسم امضای توافقنامه در دمشق دلیل دیگری بر تنگناهای موجود در صحنه قدرت مسیحیت لبنان است. علاوه بر آن، حزب کتائب همچنان با قدرت طلبی نیروهای فالانژ که می رود تا پایه های حزب ها را فروبریزد مبارزه خواهد کرد و بیش از پیش برای جلوگیری

از موفقیت این توافقنامه که امکان قدرت طلبی بیشتری را به حقیقه خواهد داد کوشش خواهد نمود.

در این میان، نیروهای مخالف در صحنه اسلامی را نیز نباید از نظر دور داشت، چراکه شخصیت های سنی از صحنه توافقنامه دور نگه داشته شده و حزب الله نیز جز در مرحله خلع سلاح که در اجرای این توافقنامه پیش بینی شده نادیده گرفته شده است. گروه های کوچک نیز اجرای این توافقنامه را پایان زندگی خود در لبنان می دانند. ایجاد درگیری های تازه که یکشنبه شب میان جنبش امل و نیروهای فلسطینی در اردوگاه صبرا روی داد، گویای همین مطلب است. باوجود این، تاکنون موضع رسمی دال بر مخالفت این گروه ها با توافقنامه اعلام نشده است.

نقش اسرائیل

نقش اسرائیل در صحنه سیاسی لبنان را نیز نباید از نظر دور داشت، چراکه رژیم صهیونیستی علاوه بر حضور نظامی در بخشی از جنوب لبنان امکانات وسیعی نیز در بیروت و جبل در اختیار دارد. پرواز هواپیماهای نظامی اسرائیل و شکستن دیوار صوتی بر فراز بیروت پس از امضای توافقنامه و ظاهر شدن ناوچه های نظامی صهیونیستی در سواحل لبنان در شب گذشته در این زمینه قابل توجه است.

عوامل مذکور و ده ها عامل دیگر می تواند اجرای توافقنامه جدید را نیز در کنار توافقنامه های گذشته بایگانی کند. باوجود این، باز هم نمی توان به مرگ قبل از تولد این توافقنامه یقین کرد، چراکه میزان قدرت و تصمیم سوریه در اجرای آن دارای نقش مهمی است. این مطلب در سخنان حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه در دیدار با امضاکنندگان توافقنامه به چشم می خورد. وی گفت: سوریه از هرگونه کمک سیاسی و غیرسیاسی در جهت موفقیت این توافقنامه کوتاهی نخواهد کرد و در برابر اخلاکگران بی تفاوت نخواهد نشست؛ چراکه مخالفان این توافقنامه از مخالفان لبنان محسوب می شوند. بنابراین، تنها جریانات و دیدارهای آینده لبنان می تواند این معما را حل کند.

گفتنی است که همه روزنامه های لبنانی به رغم جهت گیری های سیاسی مختلف به طور بی سابقه ای در مورد موفقیت این توافقنامه اظهار امیدواری کرده و آن را تولد "لبنانی نو" توصیف کردند. به نوشته مطبوعات لبنان، زمینه های مساعد منطقه ای و بین المللی، سوریه را قادر به اجرای این توافقنامه خواهد کرد. حتی بعضی روزنامه ها در سرمقاله های خود این توافقنامه را به مردم لبنان تبریک گفته اند. شخصیت های سنتی و مخالفین مسیحی توافقنامه اظهار نظر جدیدی نکرده اند، ولی شب گذشته کامیل شمعون از مخالفان توافقنامه، با سمیر جعجع مرد شماره ۲ نیروهای فالانژ و رهبر جناح مخالف با این طرح دیدار کرد. جعجع در پایان این دیدار گفت: لغو طایفه گری در نظام لبنان زمانی ممکن است که طایفه گری اجتماعی در لبنان لغو شود. حزب کتائب و در رأس آن امین جمیل در دو روز گذشته سکوت اختیار کرده است و گفته می شود که برای قانع کردن کتائب، حافظ اسد نماینده ای به بیروت می فرستد. در میان شخصیت های اسلامی شیعه نیز مخالفت علنی کمتر مشاهده شده است و فقط علامه سیدمحمدحسین فضل الله در سخنرانی دیروز خود احتیاط کردن در برابر امضای توافقنامه توسط کسانی که با اسرائیل هم پیمان بوده اند را مورد تأکید قرار داد. سلیم الحص از شخصیت های سیاسی سنی نیز اظهار امیدواری کرده است که این توافقنامه لبنان را از جنگ نظامی به مبارزه سیاسی سوق دهد. دیگر شخصیت های سنی نیز قرار است در جلسه امروز خود مواضع خویش را اعلام کنند. (۱)

ص: ۴۲۰

در ادامه بررسی تلاش های یگان ها برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو، امروز اقدامات لشکر ۲۵ کربلا و لشکر ۷ ولی عصر (عج) و مشکلات باقیمانده این دو یگان در جلسه قرارگاه خاتم الانبیا (ص) سپاه (قرارگاه مرکزی سپاه) بررسی شد. در اولین جلسه امروز، طرح ریزی های لشکر ۲۵ کربلا- برای عبور، خط شکنی و پاک سازی منطقه محوله و مشکلات این لشکر برای اجرای مأموریت تشریح شد و فرماندهان حاضر دیدگاه ها و راهنمایی هایی در هر مورد بیان کردند. (۱)

در آغاز جلسه فرمانده لشکر ۲۵ کربلا به بیان طرح این لشکر برای استقرار سلاح های مختلف در ساحل خودی و چگونگی آرایش آنها در جلوتر از خاکریز خط مقدم تا استقرار تانک ها روی سکوهایی در داخل نخلستان پرداخت و چگونگی سنگر سازی و سکوسازی و آماده کردن تجهیزات لازم را به گونه ای که از چشم نیروهای دشمن مخفی بماند، تشریح کرد. مرتضی قربانی با بیان طراحی آرایش انواع سلاح ها از جمله ضد هوایی ۵/۱۴ و ۲۳ میلی متری، توپ ضد هوایی ۵۷ میلی متری، تفنگ ۱۰۶ میلی متری، مینی کاتیوشا، انواع خمپاره اندازها، تیربار و تانک و بیان تعداد و چگونگی طرح استقرار آنها در رده ها، فاصله ها و مراحل مختلف و نیز نحوه مقابله با حملات هوایی دشمن در صورت ضرورت، طرح ریزی این لشکر را برای مقابله با تحرکات دشمن بیان کرد.

در این بحث محسن رضایی اهمیت و تأثیر تانک را به خصوص در صبح اولین روز عملیات

ص: ۴۲۳

۱- در این جلسه محسن رضایی، عباس محتاج و احمد غلامپور (فرمانده و قائم مقام قرارگاه کربلا ۲)، عزیز جعفری (فرمانده قرارگاه کربلا ۱)، حسین علایی (فرمانده قرارگاه نوح) سیدعلی حسینی تاش (رئیس ستاد نیروی زمینی سپاه)، ابراهیم سنجقی (مشاور فرمانده کل)، سیدمحمد تقی رضوی (جانشین فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا (ص))، اکبر غمخوار (مسئول لجستیک نیروی زمینی سپاه)، غلامرضا محرابی و احمد سیاف زاده (مسئولان اطلاعات و عملیات قرارگاه کربلا ۲) و تعدادی از فرماندهان و مسئولان لشکر ۲۵ کربلا: مرتضی قربانی (فرمانده لشکر)، ایرج کهنسال (کمیل، جانشین فرمانده لشکر)، صوفیان (مسئول اطلاعات)، تقوی زاده (مسئول مهندسی)، عبدالعلی عمرانی (فرمانده محور)، سیدمحمد کسای (فرمانده محور)، صدرپور (فرمانده محور)، حسین بصیر (فرمانده گردان خط شکن) و محمد درودیان (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) حضور داشتند.

بیان کرد و بر ضرورت آمادگی برای به کارگیری تانک ها تأکید کرد.

مرتضی قربانی هم با اشاره به اینکه حدود ۳۰ تانک برای اینجا در نظر گرفته شده، گفت: «هم زمان با درگیری اولین غواص ۱۵ دستگاه از این تانک ها داخل مواضع مشخص شده می روند که جلو هرگونه تحرک دشمن را بگیرند. یعنی اگر اینجا تیربار، دوشکا یا سلاح دیگری در ساحل یا سنگرهای دشمن مقاومت کرد، آن را خاموش کنند.»

در ادامه محسن رضایی باز هم بر اهمیت استفاده از تانک برای مقابله با نفوذها و مقاومت های احتمالی دشمن در طول عملیات و مقابله با واحدهایی از دشمن که تلاش می کنند با نفوذ خود منطقه عملیات را به دو بخش شمالی و جنوبی تقسیم کنند، تأکید کرد و گفت واحدهای آتش هر لشکر دو مأموریت دارد یکی پشتیبانی نیروهای خودش، دیگر پشتیبانی لشکرهای مجاورش، به ویژه لشکری که در جناح شمالی آن قرار دارد، چون جهت پاتک های دشمن از سمت شمال به جنوب است.

در ادامه مباحث، حسین بصیر (فرمانده گردان خط شکن لشکر ۲۵ کربلا) گفت از بررسی و مشاهده وضعیت خط دشمن به این نتیجه رسیدیم که دشمن نیروی زیادی در خط ندارند که بتوانند همه جا را بپوشانند. به طور کلی خط دشمن سه رده موانع شامل سیم خاردار حلقوی، نبشی های آهنی به صورت ضربدری - که در موقع جزر آب حدود ۲ متر بالاتر از آب است - و سیم خاردارهای متعدد لابه لای این نبشی ها است که عرض این موانع حدود ۱۰ متر می شود.

فرمانده گردان خط شکن در ادامه طرح عبور نیروهای خط شکن را تشریح کرد. طبق این طرح، محدوده مأموریت لشکر ۲۵ به دو محور تقسیم شده که در هر محور یک گردان حدود ۲۳۰ نفری در چهار معبر و در دو موج وارد عمل خواهند شد. در موج اول در هر معبر ۲۰ نیروی غواص (شامل ۲ نیروی اطلاعات، ۲ نیروی تخریب برای باز کردن معبر و بقیه نیروها برای عبور از معبر و رسیدن به خط دشمن) مسلح به تفنگ کلاشینکف، مسلسل یوزی و نارنجک دستی وارد عمل می شوند. بعد از رسیدن نیروهای غواص، بلافاصله نیروهای موج دوم شامل ۳۵ نفر سوار بر شناور روترک برای هر معبر، به سوی معبر مشخص شده حرکت می کنند. (۱)

ص: ۴۲۴

۱- محسن رضایی راهنمایی کرد که نیروهای قایق سوار موج دوم به فاصله کمی از غواص ها با موتور خاموش (با استفاده از پارو) جلو بروند و به محض اینکه غواصان درگیر شدند، موتورها را روشن کرده به سرعت خود را به معابر برسانند. وی یادآور شد که واحدهای آتش مستقر در ساحل خودی هم آماده باشند که بلافاصله بعد از شروع درگیری، با اجرای آتش روی دشمن، نیروهای خط شکن را پشتیبانی کنند. وی افزود که بررسی کنید اگر لازم است هدایت برخی تیربارهای مستقر در ساحل در اختیار فرمانده گردان باشد تا با هماهنگی نیروهایش، دستور اجرای آتش بدهد. مرتضی قربانی در این باره توضیح داد که هدایت سلاح هایی را که در منطقه جلو خط و سیل بند مستقرند به عهده فرمانده گردان می گذاریم و آتش سلاح های مستقر در پشت سیل بند را خودمان هدایت می کنیم. یکی از فرمانده گردان های لشکر ۲۵ نیز توضیح می داد که به دلیل وضعیت باتلاقی ساحل دشمن (حدود ۱۰ تا ۱۵ متر)، در حالت جزر نیروهای خط شکن با مشکلات بسیاری مواجه خواهند شد چون در گل فرومی روند. در یک مورد عبور از دو متر زمین باتلاقی حدود ۱۰ دقیقه طول کشیده است.

فرمانده لشکر ۲۵ کربلا درباره مأموریت دو گردان خط شکن توضیح می داد که اینها ان شاءالله خط اول را کامل پاک سازی می کنند، با لشکرهای هم جوارشان الحاق می کنند و با بقیه توانشان به سمت خط دوم که حدود ۱۰۰ متری خط اول است، پیشروی می کنند. دو گردان بعدی هم که آماده و سوار قایق هستند، به محض اینکه شناورهای روترک (گردان های خط شکن) رفتند، آنها نیز حرکت می کنند و خط دوم و دیگر تشکیلات دشمن را که تا جاده آسفالت ادامه دارد، پاک سازی می کنند. سپس با اطلاع از اوضاع عملیات و دشمن، مأموریت گردان های بعدی و پاک سازی شهر فاو شروع می شود.

در ادامه جلسه، فرمانده کل سپاه بر لزوم استفاده از تجربیات به دست آمده در عملیات های گذشته تأکید می کرد: «توی این عملیات کل تجارب جنگ به کار گرفته می شود؛ یعنی جنگ در شهر، جنگ در نخلستان، عبور از رودخانه، جنگ در دشت و همه اینها باید یک بار مرور بشود.»

از طرف دیگر، باتوجه به اهمیت پاک سازی شهر فاو، فرمانده لشکر ۲۵ تقاضا می کرد که دو گردان این لشکر (گردان های مالک و حمزه) آموزش جنگ شهری ببینند. محسن رضایی نیز از محمدتقی رضوی (جانشین فرمانده قرارگاه مهندسی) خواست که در صورت امکان با بهره گیری از نقشه ای که لشکر ۲۵ کربلا با استفاده از عکس هوایی و اطلاعات اسیران تهیه کرده، ماکت شهر فاو تهیه شود و فرماندهان دسته ها و حتی نفرات مأمور به پاک سازی فاو آن را با چشم ببینند. خیابان ها اسم گذاری شود و در هنگام پاک سازی و هدایت نیروها از آن استفاده شود، چون هدایت نیروها در شهر موضوع مهمی است. وی همچنین تأکید کرد که باتوجه به حوادث پیش بینی نشده، بمباران ها و... فرماندهان گردان ها نباید روی آتش های پشتیبانی حساب کنند بلکه باید به این فکر کند که فقط آر.پی.جی و کلاشینکف دارند و تدبیر کنند که با اینها چطور خط را بشکنند، پاک سازی کنند و در عمق پیشروی کنند. فرمانده کل سپاه یادآور شد که هر لشکر هم باید فکر کند که خودش به طور مستقل باید عملیات کند، چون ممکن است لشکرهای دیگر به هدف نرسند و طوری شود که به یک لشکر از سه طرف (جناحین و روبه رو) پاتک شود، هر لشکر باید برای چنین وضعیتی تدابیر لازم را ببیند. (۱)

از دیگر موضوع های اصلی مورد بحث در این جلسه اقدامات مهندسی، جاده سازی، آماده کردن عقبه ها، آماده کردن نهرها، پیش بینی و آمادگی برای اسکله سازی و... است. فرمانده لشکر ۲۵ کربلا چگونگی تقسیم کار میان واحد مهندسی این لشکر و مهندسی جهاد فارس را توضیح داد و ضمن اعلام رضایت از همکاری نیروهای جهاد و پیشرفت کار آنان، ضرورت انتقال شن به منطقه برای ترمیم جاده های خاکی و نیز واگذاری کمپرسی کوچک (نیسان) به این لشکر را یادآور شد. وی باتوجه به پیش بینی بمباران پل های رودخانه بهمنشیر در زمان عملیات و مختل شدن تردها، توضیح می داد که برای عقبه و محل بنه ها و مهمات لشکر منطقه ای نخلستانی در غرب بهمنشیر مشخص شده که به زودی کار آماده سازی آن شروع می شود.

ص: ۴۲۵

۱-۱. سند شماره ۱۷۴۰۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی آمادگی لشکر ۲۵ برای عملیات والفجر ۸ (۱۳۶۴/۱۰/۱۰)، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۶۹۷۸، صص ۲۶ - ۱.

مرتضی قربانی اضافه کرد که برای سهولت پشتیبانی رزمندگان و دسترسی سریع تر به امکانات، قرار است همه تشکیلات این لشکر در کنار نهرها استقرار یابد. در ادامه تأکید شد که در منطقه مأموریت لشکر ۲۵ یک جاده عریض تا لب اروندرود احداث شود و با اسکله سازی در ساحل رودخانه در ادامه این جاده خودروها بتوانند تا اسکله بروند و همچنین پل در همین محدوده روی اروندرود نصب شود.

موضوع دیگر، عبور لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) از لشکر ۲۵ کربلا بعد از شکسته شدن و پاک سازی خط اول است. لشکر ۱۷ مأموریت دارد با عبور از لشکر ۲۵، عملیات را به سمت جنوب ادامه دهد. اما مرتضی قربانی مخالف عبور لشکر ۱۷ از لشکر ۲۵ است و می گوید نیروها قاطی می شوند و وضعیت آشفته ای پیش می آید و کنترل گردان ها و نیروها مشکل می شود. وی پیشنهاد کرد که مأموریت مرحله اول لشکر ۱۷ هم به لشکر ۲۵ واگذار شود. اما احمد غلامپور جانشین فرمانده قرارگاه کربلا با این پیشنهاد مخالفت کرد و گفت مأموریت لشکر ۲۵ خیلی گسترده می شود و هدایت چندین گردان هم زمان مشکل است. وی با بیان اینکه شهر فاو خودش یک فرماندهی می خواهد و نیز تسلط بر گره های عملیاتی موجود در منطقه نیاز به فرماندهی مستقل دارد و توجه به تهدیدها و مقابله با پاتک های دشمن دقت و توجه زیادی را می طلبد و نیز با یادآوری مشکلاتی که در عملیات خیبر به دلیل گسترش زیاد برای لشکر ۲۵ بروز کرد، بر مخالفت خود پافشاری کرد.

تصویر

مرتضی قربانی فرمانده لشکر ۲۵ کربلا
فرمانده کل سپاه از پیشرفت کار لشکر کربلا
اظهار رضایت کرد.

از طرف دیگر، فرمانده لشکر ۲۵ درخواست کرد که خط حد مأموریت این لشکر هرچه زودتر به طور دقیق مشخص شود تا بتواند طرح مانور جزء به جزء گردان هایش را دقیق تر مشخص نماید.

مرتضی قربانی همچنین با بیان اینکه لشکر ۲۵ کربلا- علاوه بر این منطقه در دو منطقه دیگر مأموریت دارد که برای اجرای هر یک کارهای متعددی باید انجام گیرد و مشکلات و کمبودهایی وجود دارد، گفت: «امکانات و ادوات و... ما آن طور که باید و شاید جواب گوی مسائل و مشکلات ما نیست ... برادران (مسئولان قرارگاه و پشتیبانی) باید بیایند با واحدها یکی یکی، پرسنلی با پرسنلی، تعاون با تعاون، تدارکات با تدارکات بنشینند مشکلات را حل کنند؛ ما خودمان دیگر به این مسائل

نمی‌رسیم. ستاد با ستاد مسائل پشتیبانی را حل کنند که فکر ما دیگر درگیر این چیزها نباشد.» محسن رضایی در این باره گفت: «حل می‌کنند. به اینها [مسئولان لجستیک و پشتیبانی] گفته شده که هرچه دارند توزیع کنند.»^(۱)

در طول حدود یک و نیم ساعت جلسه قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران برای بررسی وضعیت و آمادگی لشکر ۲۵ کربلا، فرمانده کل سپاه بارها بر ضرورت هماهنگی یگان‌های مجاور و نیز تقسیم کار میان آنها تأکید کرد. وقتی موضوع خط شکنی مطرح شد وی گفت که جلسه‌ای میان فرمانده گردان‌های خط شکن لشکر ۲۵ با فرمانده گردان‌های خط شکن لشکرهای عاشورا و ولی عصر (عج) - که سمت راست و چپ این لشکر مأموریت دارند - برگزار شود و چگونگی الحاق با همدیگر را هماهنگ کنند که در آن وضعیت شلوغی عملیات و درگیری و تاریکی بتوانند نیروهای خودی را از دشمن تشخیص بدهند و همچنین تجربه‌هایشان را به همدیگر منتقل کنند.

محسن رضایی در جای دیگر تأکید کرد که واحدهای پشتیبانی لشکر ۲۵ با لشکرهای مجاور، مهندسی با مهندسی، ادوات با ادوات، بهداری با بهداری و... جلسه بگذارند و باهم هماهنگ کنند. وی همچنین از فرمانده لشکر ۲۵ خواست تا با توجه به اینکه قرار است نیروهای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) از لشکر ۲۵ عبور کنند، برای جلوگیری از شلوغی و به هم ریختگی و ممانعت از بروز اشتباه در زمان اجرای آتش، واحدهای مختلف دو لشکر، به خصوص واحدهای ادوات، جلسات هماهنگی باهم بگذارند و نیز واحدهای مهندسی دو لشکر برای آماده‌سازی منطقه با همدیگر هماهنگی و تقسیم کار کنند.^(۲)

در پایان، فرمانده کل سپاه با ابراز رضایت از پیشرفت کارهای آماده‌سازی و طراحی مانور لشکر ۲۵ کربلا، تأکید کرد تا هفته آینده همه مسئولان واحدها و گردان‌ها به کار خود توجه شده و آمادگی داشته باشند تا هر کس مأموریت‌های خود را توضیح دهد و هفته دوم کل لشکر ۲۵ کربلا با همه سازوبرگ در زمینی مشابه مانور کند: عبور از آب، جنگ در آب، جنگ در نخلستان و... خلاصه طرح پیش‌بینی شده را به اجرا بگذارند. وی افزود: «اگر همه کارها به موازات هم انجام شود و تقسیم کار مناسب داشته باشید، ان شاء الله موفقیت حاصل می‌شود. الحمدلله کادر ما، کادر خوب و متعهد و باایمانی است. اینها خودشان مسائل را پیش می‌برند و حل می‌کنند. فقط ما باید هدایت‌مان متمرکز و اجریمان غیرمتمرکز باشد و به موازات هم پیش برود. پس مسئولین این بحث‌ها را آماده کنند... ما از آنها سؤال کنیم ببینیم که چه تدابیری ریخته‌اند.»^(۳)

ص: ۴۲۷

-
- ۱- ۲. سند شماره ۱۷۴۷۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی آمادگی لشکر ۲۵ کربلا- برای عملیات والفجر ۸ (۱۰/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۶۹۷۹، ص ۱۰۸؛ - و سند شماره ۱۱۰۹/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم (محمد درودیان)، ۸/۱۰/۱۳۶۴ تا ۱۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۹۵.
  - ۲- ۳. سند شماره ۱۷۴۰۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۱ - ۹ و ۲۱.
  - ۳- ۴. سند شماره ۱۷۴۷۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۷ - ۱۶.

در دومین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران اقدامات لشکر ۷ ولی عصر (عج) برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو و مشکلات این یگان بررسی شد. (۱)

در آغاز جلسه فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج) به بیان وضعیت نیرو و آموزش این یگان پرداخت و گفت که لشکر ولی عصر (عج) ۹ گردان رزمی با کادر فرماندهی مناسب دارد که آموزش های عمومی و تخصصی آنها تا ۲۵ دی ماه کامل می شود. همچنین سه گروه خط شکن به اضافه ۶۰ نیروی اطلاعات، یعنی در مجموع ۲۵۰ نفر قرار است آموزش غواصی بگذرانند که ۱۵ روز است این آموزش شروع شده ولی کمبود لباس غواصی آموزش غواصی را دچار مشکل کرده است.

تصویر

عبدالمحمد رئوفی فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج)

عبدالمحمد رئوفی طرح کلی لشکر ۷ را برای شکستن خط چین بیان کرد که سه گروهان غواص از سه گردان در سه محور شکستن خط دشمن در محدوده مأموریت این لشکر را به عهده دارند و دو گروهان قایق سوار با حرکت در پشت سر گروهان های غواص، مأموریت پاک سازی آنها را تکمیل می کنند. وی و نیز فرمانده گردان های خط شکن در ادامه به بیان جزئیات طرح و نوع سلاح ها و بی سیم غواصان خط شکن پرداختند.

فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج) بهترین حالت جریان آب اروندرود برای شروع عملیات را اواخر وضعیت جزر اعلام کرد: «به دلیل اینکه: ۱. سطح آب پایین است در نتیجه دید و تیر مستقیم دشمن روی سطح آب کم است. ۲. عرض آب (رودخانه) کمتر است و غواصان سریع تر و با خستگی کمتر به آن طرف رودخانه می رسند. ۳. در حالت جزر چولان های ساحل دشمن استتار خوبی برای نیروهاست که خود را به خط دشمن برسانند. ۴. در حالت مد موانع زیر آب قرار می گیرند و چون دیده نمی شوند برای نفر و قایق قابل عبور نیست ولی در

ص: ۴۲۸

۱- این جلسه در یادگان لشکر ۷ ولی عصر (عج) در منطقه کرخه برگزار شد و محسن رضایی، عباس محتاج، عزیز جعفری، احمد غلامپور، اکبر غمخور، محمد ابراهیم سنجقی، احمد سیاف زاده، سیدعلی حسینی تاش، سیدمحمدتقی رضوی، غلامرضا محرابی، شمایل، مرتضی قربانی، محمد کوثری (فرمانده لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص))، احمد فتوحی (جانشین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع))، عبدالمحمد رئوفی (فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج)) و برادران فضیلت، خضریان و صالح (فرماندهان گردان های خط شکن

لشکر ۷ ولی عصر (عج) و محمد درودیان (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) در آن حضور داشتند.

حالت جزر چون همه موانع دیده می شوند، گذشتن از آنها ساده تر است.» (۱)(۲)

در ادامه جلسه فرمانده کل سپاه از فرماندهان گردان های لشکر ولی عصر (عج) خواست که تفاوت های منطقه عملیات فاو را با منطقه عملیات بدر از جنبه های گوناگون: وضعیت زمین، وضعیت دشمن، وضعیت عملیات و... بیان کنند. خضریان (فرمانده گردان بلال) در این باره گفت: «مشکلات "بدر" یک صدم مشکلات اینجا نبود. در عملیات بدر بَلَم خود ما (قایق فرمانده گردان) بالای سر گردان غواص بود و جلو می رفت و سریع می توانستند غواصان را پشتیبانی کنند ولی در این منطقه قرار است یک مرتبه تعداد زیادی غواص به خط بزنند که تا نیروهای بعدی از عقب بیایند طول می کشد و نیروی غواص تلف می شود. در منطقه بدر به دلیل وجود نیزارها دشمن دید نداشت ولی اینجا دشمن سمت راست را به خوبی می تواند با تیربار پوشاند و منور که بزند از بالا به خوبی روی آب و بر همه تسلط دارد. در بدر وقتی وارد ساحل می شدیم با سنگر دشمن چند متر بیشتر فاصله نداشتیم. در بدر یک سیل بند به موازات آب بود که وقتی روی سیل بند می رفتیم، اسلحه هم که نداشتیم، نیروهای عراقی در می رفتند، ولی سنگرهای دشمن در غرب اروندرود از ساحل فاصله دارند، بتونی هستند، دریچه دارند، با کالیبر (تیربارهای قوی) بسته است و پاک سازی آن کمی مشکل است، باید با نارنجک و اینها پیشروی کرد. همچنین ظاهراً پشت خطش یک کانالی درست کرده که ممکن است همین کانال نیروها را کانالیزه کند و داخل سنگرهایش بیاورد و روی آنها آتش کند.»

فرمانده گردان بلال همچنین با اشاره به وضعیت زمین و نهرهای متعدد آن، چولان های ساحل دشمن و موانع تعبیه شده در آن - که عبور نیروها را با تجهیزات بسیار مشکل می کند - و وضعیت ناهموار و پرچاله ساحل و زمین دشمن و نیز سردی هوا، تأکید کرد که عملیات در این منطقه بسیار سخت تر از منطقه بدر است. (۳)

از دیگر مباحث این جلسه، مشکلات و کمبودهای لشکر ۷ ولی عصر (عج) بود که مهم ترین آنها کمبود لباس غواصی و انواع سلاح و نیز مشکلات مهندسی بود. به گفته فرمانده لشکر برای آموزش ۲۵۰ غواص، این لشکر فقط ۵۰ لباس غواصی دارد حدود ۴۰ دست از آنها برای آموزش مناسب بوده و به دلیل استفاده مکرر از آنها غالباً پاره شده اند.

فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج) درباره کمبود سلاح گفت باتوجه به اینکه منطقه عملیات عمق

ص: ۴۲۹

۱- درباره وضعیت مناسب جریان آب برای شروع عملیات، در این جلسه بحث هایی انجام گرفت ولی چون جریان های متفاوت آب اروندرود به عوامل متعددی بستگی دارد و همچنین باوجود تفاوت زمان جزر و مد در محدوده یگان های متعدد خط شکن و نیز وضعیت متفاوت ساحل دشمن و موانع آن در منطقه مأموریت یگان ها و باتوجه به پیچیدگی موضوع، واحد اطلاعات قرارگاه بررسی طولانی و گسترده تری در این زمینه کرده بود، لذا بررسی موضوع به کار بیشتر و بحث فنی تر در قرارگاه موکول شد.

۲- ۵. سند شماره ۱۷۴۰۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی آمادگی لشکر ۷ ولی عصر برای عملیات والفجر ۸ (۱۰/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۶۹۸۰، راوی: محمد درودیان، صص ۳۰ - ۱.

۳- ۶. سند شماره ۱۷۴۰۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی آمادگی لشکر ۷ برای عملیات والفجر ۸ (۱۰/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۶۹۸۱، راوی: محمد درودیان، صص ۱۵ - ۹.

زیادی ندارد به راحتی می توان نیروها را از خط تا هدف با استفاده از ادوات پشتیبانی کرد، اما سازمان ادوات لشکر ۷ شامل خمپاره اندازه‌های ۸۱ و ۱۲۰ میلی متری، تفنگ ۱۰۶ میلی متری و مینی کاتیوشا کامل نیست و به دلیل کمبودها هنوز آتش پشتیبانی برای عملیات طرح ریزی نشده است. وی افزود که لشکر ولی عصر (عج) فقط ۶ قبضه سلاح پدافند هوایی دارد و باید به دو سه برابر برسد تا پوشش هوایی و تأمین عقبه و منطقه مأموریت این لشکر امکان پذیر شود. (۱)

از سوی دیگر، جانشین فرمانده قرارگاه کربلا درباره اقدامات آماده سازی منطقه عملیاتی می گوید به دلیل اینکه زمین منطقه مأموریت لشکر ۷ زمین مناسبی نیست، آماده سازی منطقه این لشکر از همه عقب تر است. فرمانده لشکر ۷ هم می گوید واحد مهندسی لشکر با کل توانش در منطقه است، اما کار خیلی زیاد است. احمد غلامپور برای رفع این مشکل پیشنهاد کرد یک واحد مهندسی جهاد سازندگی به این لشکر مأمور شود که فرمانده کل سپاه هم این پیشنهاد را پذیرفت.

در پایان این جلسه یک و نیم ساعته، فرمانده کل سپاه به فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج) چنین تأکید کرد: «پس بحث پاک سازی، پدافند، نحوه طرح ریزی ادوات (طرح ریزی آتش)، مهندسی، آموزش، زمان حمله (شناسایی و جزرومد) را باید (تا هفته دیگر) کامل کنید و هفته دیگر که این بحث ها تمام شد، یک هفته به شما زمان می دهیم کل لشکر آماده بشود که ان شاء الله در یک زمین مشابه مانور کند.» (۲)

۱

فرمانده کل سپاه پاسداران امروز با ارسال نامه ای برای فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا (ص) درخواست کرد دفاع هوایی منطقه عملیات آتی تأمین شود: «با اهداء سلام و تحیات، پیرو نامه مورخ ۲۳/۹/۶۴ خواهشمند است دستور فرمایید جهت تأمین پدافند هوایی منطقه عملیات تعداد ۴۰ قبضه توپ ۳۵ میلی متری حداکثر تا ۲۰/۱۰/۶۴ در منطقه عملیات آماده بهره برداری قرار گیرد. خداوند بر طول عمر و سلامتی امام امت و یاران صدیقش بیفزاید.» (۳)

در پی این درخواست، نامه ای برای مسئول ستاد پدافند کل کشور ارسال شد به این شرح: «حضرت حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای روحانی مسئول ستاد پدافند کل کشور، سلام علیکم. مقتضی است مقرر فرمایید تعداد ۴۰ قبضه توپ ۳۵ م.م. حداکثر تا ۲۰/۱۰/۶۴ در منطقه عملیات قرارگاه خاتم الانبیا (ص) سپاه آماده بهره برداری گردد.

و من الله توفیق - اکبر هاشمی رفسنجانی» (۴)

۲

در ادامه پیگیری برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات گسترده در منطقه فاو، فرمانده قرارگاه خاتم الانبیای (ص) سپاه امروز در دو نامه به واحد طرح و عملیات این قرارگاه، دستورهایی برای طرح ریزی انتقال تجهیزات سنگین، حمل مهمات به منطقه عملیاتی و چگونگی آماده سازی پد هلیکوپتر در این منطقه صادر کرد.

ص: ۴۳۰

۱- ۷. سند شماره ۱۷۴۰۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲ و ۳.

۲- ۸. سند شماره ۱۷۴۰۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸، ۱۷ و ۱۸.

۳-۹. سند شماره ۴۴۹۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه پاسداران به فرماندهی قرارگاه خاتم، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴.

۴-۱۰. سند شماره ۴۴۹۱۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده قرارگاه خاتم به مسئول ستاد پدافند کل کشور، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴.

نامه اول محسن رضایی به واحد طرح و عملیات قرارگاه خاتم چنین است: «مقتضی است دستور دهید واحدهای پدافند، توپخانه و ادوات طرح انتقال وسایل سنگین خود را از ۱۵ روز [مانده] به (ر) [روز عملیات] تا ۲ روز به (ر) معلوم نمایند و ظرف مدت سه روز به این فرماندهی ارسال نمایند. در این طرح بایستی معلوم گردد: ۱. حجم کل وسایل سنگین که بایستی وسایل و مهمات را حمل نمایند چه مقدار است. ۲. از ۱۵ روز به (ر) هرروز چه حجمی منتقل شود. ۳. چه وسایلی در اولویت منتقل گردد (باتوجه به حفاظت منطقه). ۴. در محل چگونه استتار گردند و کجا پیاده شوند.» (۱)

نامه دوم چنین است: «پیرو جلسه مورخ ۶/۱۰/۶۴ مقتضی است:

۱. ضمن صحبت با برادر غمخوار در صورت امکان بنه مهمات به نزدیک تقاطع جاده وحدت - آبادان - اهواز منتقل گردد تا بتوان انتقالات تدارکات را زودتر انجام داد.

۲. در مورد پد هلیکوپتر ترتیبی داده شود که اولاً جاده احدائی به صورتی باشد که به منزله جاده اتصالی یک قرارگاه محسوب گردد. ثانیاً پارکینگ هلیکوپتر به نحوی باشد که نرم (فرم) نباشد به نحوی که در عکس هوایی پد و آشیانه هلیکوپتر را تداعی نماید.

فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) - محسن رضایی» (۲)

۱

در پی جلسات روز گذشته فرمانده کل سپاه پاسداران با لشکر ۵ نصر و تیپ ۳۳ المهدی(عج)، فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه امروز طی دو نامه به قرارگاه های کربلا و نوح، دستورهایی برای تسریع در آمادگی و هماهنگی یگان های مذکور صادر کرد. ستاد قرارگاه خاتم نیز در نامه ای به واحد مهندسی دستور هماهنگی و تدوین طرح اجرایی تخریب را صادر کرد.

نامه فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به فرماندهی قرارگاه کربلا چنین است:

«پیرو جلسه مورخ ۹/۱۰/۶۴ با لشکر ۵ نصر موارد زیر جهت اجرا ابلاغ می شود:

۱. نماینده قرارگاه مهندسی خاتم (برادر رضوی) جلسه ای با مهندسی یگان های قرارگاه کربلا گذاشته و کلیه شرایط آماده سازی محل یگان ها و انتقالات وسایل سنگین و چگونگی احداث خط پدافندی را بررسی و جهت اجرا هماهنگ نماید.

۲. قرارگاه کربلا جلسه ای با مسئولین ادوات یگان های تابعه و با حضور نماینده ادوات خاتم برگزار کرده و نسبت به توجیه و هماهنگی آنها و نیز تهیه طرح به کارگیری ادوات یگان ها اقدام نماید.

۳. قرارگاه کربلا- جلسه ای با مسئولین توپخانه یگان های تابعه و با حضور نماینده توپخانه خاتم برگزار کرده و نسبت به توجیه و هماهنگی آنها و نیز طرح به کارگیری توپخانه هر یگان اقدام نماید.

۴. مسئولین تخریب یگان های (قرارگاه) کربلا آماده باشند تا در جلسه ای که توسط تخریب قرارگاه خاتم با حضور مسئولین تخریب یگان های (قرارگاه) نوح برگزار می شود شرکت کنند.

۱- ۱۱. سند شماره ۱۱۳۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم به واحد طرح و عملیات قرارگاه خاتم،
۱۰/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۱۲. سند شماره ۱۱۳۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم به واحد طرح و عملیات قرارگاه خاتم،
۱۰/۱۰/۱۳۶۴.

۵. لشکر نصر موظف است تا هفته آینده بحث های زیر را آماده کرده در جلسه آینده ارائه دهد:

الف) مانور جزء به جزء شکستن خط و عبور. ب) طرح عبور نیروها و وسائل و ادوات. ج) طرح پاک سازی. د) طرح مهندسی و اقدامات مربوط به پدافند. هـ) طرح به کارگیری کامل ادوات. (۱)

نامه فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به فرماندهی قرارگاه نوح(ع) چنین است:

«پیرو جلسه مورخ ۹/۱۰/۱۳۶۴ با تیپ المهدی(عج) موارد زیر ابلاغ می گردد:

۱. اطلاعات عملیات تیپ المهدی(عج) یک شناسایی در عمق انجام داده و نتیجه را هفته آینده گزارش نماید.

۲. اقدامات مهندسی در منطقه تیپ بسیار عقب و بایستی سریعاً تیپ با کمک مهندسی قرارگاه نوح کلیه اقدامات مهندسی را در منطقه خود شروع و در تاریخ مقرر به اتمام برساند.

۳. قرارگاه نوح(ع) جلسه ای با (حضور مسئولان) ادوات یگان های المهدی(ع) و فجر و ثارالله(ع) و با حضور مسئول ادوات خاتم برگزار نماید و نسبت به توجیه و هماهنگی بین آنها اقدام کند.

۴. تیپ المهدی(عج) موظف است تا هفته آینده بحث های زیر را آماده کرده در جلسه ارائه دهد:

الف) مانور جزء به جزء شکستن خط و عبور. ب) طرح عبور نیروها، وسائل و ادوات. ج) طرح پاک سازی. د) طرح مهندسی و اقدامات مربوط به پدافند. هـ) طرح به کارگیری ادوات. (۲)

ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) همچنین در نامه ای به واحد مهندسی خاتم الانبیا(ص) چنین دستور داده است:

«ضروری است مسئول تخریب آن واحد جلسه ای با مسئولین تخریب یگان های قرارگاه کربلا و یگان های قرارگاه نوح، با هماهنگی قبلی فرماندهان این قرارگاه ها جهت هماهنگی و تدوین طرح اجرایی اقدامات تخریب برای شکستن خط و نیز اقدامات مربوط به خط پدافندی برگزار کرده و نتیجه را گزارش نماید. (۳)

۱

فعالیت های دشمن در منطقه مأموریت قرارگاه کربلا در منطقه اروندرود در دوره ۷ تا ۱۰ دی ۱۳۶۴ را واحد اطلاعات این قرارگاه چنین جمع بندی کرده است:

دشمن در سراسر منطقه تحت کنترل قرارگاه کربلا به انواع فعالیت های خود ادامه داده است. آتش توپخانه عراق کماکان روی مواضع خودی ادامه دارد، اما فعالیت زرهی از دشمن دیده نشده است. فعالیت مهندسی عراق شدت یافته و این فعالیت در جهت خاک برداری، احداث خاکریز و ترمیم جاده های درون نخلستان می باشد. عراق همچنین به تحکیم مواضع پدافندی در اسکله چهارچراغ پرداخته است. تحرکات و جابه جایی های دشمن نیز ادامه دارد که مهم ترین آنها تردد جیب فرماندهی، تربیلی، استیشن و کمرشکن بوده است. فعالیت هوایی و دریایی دشمن نیز همچنان ادامه دارد. (۴)

۱-۱۳. سند شماره ۱۱۳۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به فرماندهی قرارگاه کربلا
۱۰/۱۰/۱۳۶۴.

۲-۱۴. سند شماره ۱۱۳۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم به فرماندهی قرارگاه نوح(ع)، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴.

۳-۱۵. سند شماره ۱۱۳۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد قرارگاه خاتم، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴.

۴-۱۶. سند شماره ۱۱۴۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه کربلا، گزارش نوبه ای، شماره ۱۷، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴.

حملات هوایی عراق به جزیره خارک امروز نیز ادامه یافت. خبرگزاری جمهوری اسلامی از بوشهر گزارش داد که در ساعت ۱۰:۰۶ صبح، امروز چهار هواپیمای عراقی از جمله دو فروند میگ ۲۵ جنوب شرقی جزیره خارک را هدف اصابت چهار بمب قرار دادند که بر اثر انفجار این بمب ها یک اتاقک نگهبانی ویران و سوراخ هایی هم در یک منبع ذخیره آب ایجاد شد. دو هواپیمای دیگر که در فاصله ای دورتر مترصد حمله بودند بر اثر اقدامات تاکتیکی در جزیره، گریختند. (۱)

راديو صوت الجماهير عراق در این باره گفت که جنگنده های عراقی بامداد امروز عملیات موفقیت آمیز دیگری را علیه خارک انجام داده اند. (۲)

امروز مناطق مختلف نظامی و غیرنظامی استان های ایلام، باختران، کردستان و آذربایجان غربی بارها هدف تجاوز و بمباران هواپیماهای عراق قرار گرفت. این حملات نسبت به روز قبل شدیدتر بود و خسارات و تلفاتی در پی داشت. در این حملات یک میزاق عراقی سرنگون شد.

در استان ایلام، هواپیماهای عراقی در ساعت های ۱۰:۳۰ و ۱۱:۳۰ به حریم هوایی شهر دهلران و در ساعت های ۱۱:۲۵ و ۱۱:۲۷ به حریم هوایی شهر ایلام و در ساعت ۱۱:۴۰ به حریم هوایی دره شهر تجاوز کردند و دیوار صوتی را بر فراز این شهرها شکستند و با مقابله واحدهای دفاع هوایی گریختند. (۳)

در ساعت ۱۲ نیز چند هواپیمای عراقی قصد بمباران مواضع نظامی و پشتیبانی اطراف منطقه صالح آباد ایلام را داشتند که با آتش پدافند هوایی مواجه شدند و بمب های خود را در بیابان ها ریختند. (۴) جنگنده های عراقی در ساعت ۱۳ با بمباران شدید اطراف روستاهای گلان، سرنی و ارتفاعات صالح آباد و میمک خسارت ها و تلفاتی به بار آوردند. (۵) کمیته تبلیغات جنگ استان ایلام نیز اعلام کرد که هواپیماهای عراقی امروز پنج بار به حریم شهر ایلام تجاوز کردند و با پرواز در ارتفاع پایین دیوار صوتی را شکستند. جنگنده های عراقی امروز همچنین دو بار منطقه تجمع نیروهای خودی را در ۷ کیلومتری جنوب شرقی صالح آباد بمباران کردند. (۶)

در استان باختران، یک هواپیمای ارتش عراق از ساعت ۱۳:۴۳ تا ۱۳:۴۶ با تجاوز به چند شهر این استان، دیوار صوتی را بر فراز شهرهای گیلان غرب، اسلام آباد غرب، کرد غرب و باختران شکست. (۷)

در استان کردستان، هواپیماهای ارتش عراق امروز (۱۰/۱۰/۱۳۶۴) سه بار پادگان مریوان و اطراف آن را بمباران کردند. در این حملات از نیروهای سپاه پاسداران و ارتش ۷ تن شهید و ۷۸ تن مجروح شدند. (۸) هواپیماهای عراقی امروز همچنین به شهرهای بانه و سردشت حمله کردند که با مقابله واحدهای دفاع هوایی گریختند. (۹)

ص: ۴۳۳

۱- ۱۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۷، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۵، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۱۸. همان، ص ۱، راديو صوت الجماهير، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴.

۳-۱۹. همان، ص ۴.

۴-۲۰. همان.

۵-۲۱. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۴، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۶-۲۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۷، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴، صص ۶ و ۷.

۷-۲۳. همان، ص ۶.

۸-۲۴. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۷، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۵.

۹-۲۵. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۴، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

در استان آذربایجان غربی، پادگان های شهرهای پیرانشهر، پسوه و جلدیان امروز بارها بمباران شد. بنا به اعلام کمیته تبلیغات جنگ این استان، پادگان پیرانشهر از ساعت ۱۰ تا ۱۶ به طور متوالی هدف هجوم هواپیماهای دشمن قرار گرفت. پادگان پسوه در ساعت های ۱۱، ۱۳:۳۰ و ۱۵:۳۰ بمباران شد. هواپیماهای عراقی در ساعت ۱۶:۳۰ نیز پادگان جلدیان را بمباران کردند که در پی آن نیروهای این پادگان تخلیه شدند. تلفات بمباران های این پادگان ۳۵ شهید و ۱۳۴ مجروح اعلام شده است. علاوه بر این، چهار هواپیمای عراقی از ساعت ۱۱ تا ۱۱:۳۰ اطراف کارخانه قند پیرانشهر را بمباران کردند. این هواپیماها با مقابله واحدهای پدافند هوایی گریختند. (۱)

از سوی دیگر، قرارگاه خاتم الانبیا(ص) اعلام کرد که ساعت ۱۰:۴۵ روز سه شنبه ۱۰ دی یک هواپیمای متجاوز عراقی از نوع میراژ که قصد بمباران استحکامات نیروهای ایران را در مناطق عملیاتی جنوب داشت، هدف آتش واحدهای دفاع هوایی قرار گرفت و سرنگون شد. (۲)(۳)

ارتش عراق در اطلاعیه شماره ۲۰۶۹ خود که امروز منتشر کرد پس از پرداختن به جزئیات حملات هوایی امروز، اعلام کرد: «از آغاز بامداد امروز، گروهی از هواپیماهای نیروی هوایی ما بر فراز نیروهای دشمن در بخش های عملیاتی سپاه های دوم، سوم، پنجم و ششم پرواز کرده و مواضع خمینیون را بر سر آنها خراب کردند و طی اجرای ۲۰۲ مأموریت جنگی، تلفات قابل توجهی به مهمات، سلاح و تجهیزات آنها وارد کردند و همه سالم به پایگاه های خود بازگشتند.» (۴)

۱

ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران با انتشار اطلاعیه نظامی شماره ۲۳۳۶ اعلام کرد: «در ساعت ۱۰:۵۰ دقیقه صبح امروز (۱۰ دی) خلبانان افتخارآفرین نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران با چند فروند هواپیمای شکاری بمب افکن مرکز تجمع نیروهای متجاوز بعثی واقع در شرق رانیه [استان سلیمانیه] عراق را بمباران و با وارد آوردن تلفات و خسارات سنگینی به دشمن، همگی سالم به پایگاه های خود مراجعت کردند.» (۵)

ارتش عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۶۹ خود در این باره چنین آورده است: «دو فروند از هواپیماهای دشمن در ساعت ۱۰:۲۲ صبح امروز قصد عبور از مرزهای بین المللی ما و حمله به یکی از تجمعات مسکونی در منطقه قلعه دیزه را داشتند که با آتش پدافند ضد هوایی ما روبه رو و بدون اینکه بتوانند به هدف های خود برسند مجبور به فرار شدند.» (۶)

ص: ۴۳۴

- ۱- ۲۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۷، ۱۳۶۴/۱۰/۱۱، صص ۵ و ۶.
- ۲- عراق سرنگونی یک هواپیمایش را در روز ۱۰ دی ۱۳۶۴ تکذیب کرد. (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۹، ۱۳۶۴/۱۰/۱۳، ص ۵، بغداد - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۴/۱۰/۱۲)
- ۳- ۲۷. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱۲، ص ۱۸.
- ۴- ۲۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۷، ۱۳۶۴/۱۰/۱۱، صص ۱ و ۲، رادیو صوت الجماهیر، ۱۳۶۴/۱۰/۱۰.
- ۵- ۲۹. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱۱، ص ۱۸.
- ۶- ۳۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۷، ۱۳۶۴/۱۰/۱۱، ص ۳، رادیو صوت الجماهیر، ۱۳۶۴/۱۰/۱۰.

در پی اقدام روز گذشته هواپیماهای ارتش جمهوری اسلامی ایران به بمباران دو منطقه نظامی در شمال سلیمانیه و جنوب العماره و ادعای عراق مبنی بر حمله هواپیماهای ایران به دو منطقه مسکونی و کشته شدن ۲۴ غیرنظامی، امروز رسانه های غربی به نقل ادعای عراق پرداختند و برخی این اقدام ایران را شروع دور جدید جنگ شهرها اعلام کردند. ستاد تبلیغات جنگ ایران این ادعای عراق را تکذیب کرد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «راديو فرانسه در مشروح اخبار خود گفت: بعد از شش ماه توقف در جنگ شهرها، عراق ادعا کرد که هواپیماهای ایران روز گذشته یک شهر عراقی را در منطقه کردستان بمباران کردند.»^(۱) همچنین به نوشته نشریه داگنس نیهر چاپ سوئد: «از روز دوشنبه (۹/۱۰/۱۳۶۴) ایران مجدداً بمباران مناطق مسکونی عراق را از سر گرفت. ... ایران و عراق در ماه ژوئن سال گذشته (خرداد ۱۳۶۴) در مورد خودداری از بمباران مناطق مسکونی یکدیگر به توافق رسیده بودند.»^(۲)

از سوی دیگر، سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ جمهوری اسلامی ایران در این باره گفت که حمله هواپیماهای ایران علیه یک مرکز تجمع نیروهای عراقی واقع در ۲۶ کیلومتری شمال شرقی سلیمانیه بوده است و نزدیک ترین منطقه مسکونی به محل بمباران روستایی است به نام کنگاوه که با محل بمباران ۹ کیلومتر فاصله داشته است. وی افزود نیروهایی که در این محل تجمع کرده بودند مأمور سرکوب حرکات اخیر مردم مسلمان عراق در شهرهای شمالی این کشور بوده اند. وی گفت که انگیزه عراق از چنین ادعاهایی ادامه تجاوز به مناطق مسکونی ایران است و برای اثبات بی پایه بودن این ادعا از سازمان ملل می خواهیم با اعزام یک هیئت ویژه در این باره اعلام نظر کند.»^(۳)

فرمانده نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران امروز درباره عملیات روز گذشته هواپیماهای ایران در عراق و اقدامات نیروی هوایی عراق گفت: جنگنده های ایران ظهر دیروز با اجرای دو عملیات برون مرزی، یک مرکز تجمع نیروهای زمینی دشمن را در شمال سلیمانیه و یک مرکز تجمع دیگر را در ۵۴ کیلومتری عمق خاک عراق که در ۲۳ کیلومتری جنوب شهر العماره و ۱۸ کیلومتری شهر قلعه صالح واقع شده است، هدف قرار داده و تلفات و ضایعات سنگینی به دشمن وارد کردند و سالم به پایگاه های خود بازگشتند.

سرهنگ خلبان هوشنگ صدیق ادعاهای اخیر عراق درباره افزایش عملیات جنگی در خاک ایران را تکذیب کرد و گفت که رژیم عراق در اطلاعاتی های نظامی، عملیات درون مرزی هواپیماهایش را که بیشتر برای پوشش هوایی نیروهایش در داخل خط مرزی انجام می گیرد،

ص: ۴۳۵

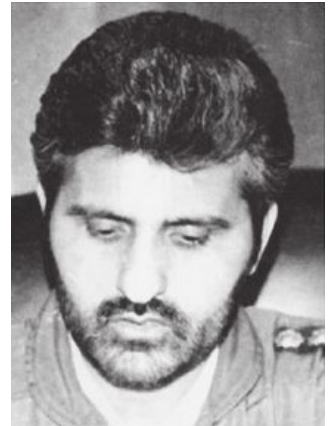
۱- ۳۱. همان، ص ۹.

۲- ۳۲. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۱۶، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۵.

۳- ۳۳. روزنامه کیهان، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

به عنوان مأموریت جنگی علیه مواضع ایران قلمداد می کند، درحالی که اگر ما نیز تمامی عملیات پوشش هوایی خود را به حساب مأموریت های برون مرزی بگذاریم، تعداد آنها بالای ۱۰۰ مأموریت جنگی در روز خواهد بود.

تصویر

سرهنگ هوشنگ صدیق
فرمانده نیروی هوایی ارتش

وی افزود: پرسنل فداکار نیروی هوایی براساس اعتقاد قلبی و خدایی خود مبنی بر حراست از کیان اسلام و قرآن با کمترین امکانات به مقابله با دشمن سراپا مجهز برخاسته اند و با همین امکانات موجود بالاترین کارایی را از خود نشان داده اند. وی دلیل فاصله زمانی میان عملیات های هوایی برون مرزی را برنامه ریزی برای کسب بیشترین نتیجه از این عملیات ها اعلام کرد.

سرهنگ صدیق گفت: «ما امیدواریم رژیم عراق دست به این حماقت نزند که مجدداً جنگ شهرها را آغاز کند، ولی در صورت وقوع چنین حادثه ای، ما آمادگی کامل داریم تا پاسخی دندان شکن به دشمن بدهیم. رژیم عراق باید بداند که اگر دست به این عمل احمقانه بزند، نیروی هوایی جمهوری اسلامی درسی تاریخی و فراموش نشدنی به آنها خواهد داد.»

وی درباره تقویت سیستم های پدافندی گفت: «همان طور که در بهار گذشته نیز شاهد بودیم، هواپیماهای دشمن در ارتفاع ۸۰ هزار پا و بدون هدف گیری اقدام به بمباران مناطق مسکونی شهرها می کردند که این حملات با توجه به نوع بمباران فاقد هرگونه ارزش نظامی بود. لیکن پرسنل فداکار نیروی هوایی و سپاه پاسداران در زمینه مقابله با حملات هوایی دشمن اقداماتی انجام داده اند که در صورت لزوم به مرحله اجرا درمی آید.» (۱)

۱

عصمت کتانی نماینده عراق در سازمان ملل امروز در نامه ای به دبیرکل این سازمان ادعا کرد که ایران به مناطق مسکونی عراق حمله کرده است. در این نامه آمده است: «در ۳۰ دسامبر ۱۹۸۵ [۹ دی ۱۳۶۴] در ساعت ۱۱:۳۰ قبل از ظهر تعدادی از هواپیماهای جنگنده ایران به شهرستان چوراتا در منطقه کاریزه در شمال عراق حمله کردند و باعث مرگ ۲۲ غیرنظامی و مجروحیت ۱۵ نفر گردیدند. همچنین ۵۸ خانه مسکونی تخریب گردید. در ساعت ۱۱:۳۶ قبل از ظهر همان روز، هواپیماهای جنگنده ایران به مناطق مسکونی در استان میسان در جنوب عراق حمله کردند. این بمباران باعث مرگ ۳ غیرنظامی و مجروح شدن ۶ نفر دیگر گردید.» (۲)

۱-۳۴. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱۰، ص ۱۸.

۲-۳۵. مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، جلد چهارم ۱۹۸۵، ترجمه محمدعلی خرمی، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، ص ۲۹۹، سند شماره S/۱۷۷۰۶ شورای امنیت، ۳۱ دسامبر ۱۹۸۵ (۱۰ دی ۱۳۶۴).

به نوشته نشریه گزارش روزانه وزارت اطلاعات: «نفتکش قبرسی سوپربرور با ظرفیت حدود ۲۷۳ هزار تن پس از بارگیری حدود ۲۱۰ هزار تن نفت خام درحالی که جزیره خارک را به قصد جزیره سیری ترک نموده بود در ساعت ۲۱:۵۱ دقیقه مورخ ۱۰/۱۰/۶۴ در حوالی رأس المطاف مورد اصابت یک فروند موشک قرار گرفته و صدماتی به دستگاه های کنترل سکان آن وارد گردید. لیکن کشتی فوق باتوجه به سالم بودن موتورهایش به مسیر خود ادامه داد.»(۱)

فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران درباره توقیف دو کشتی تجاری دانمارکی و عربی گفت: «با پایان تخلیه کامل محموله نظامی کشتی دانمارکی هورن لند این کشتی طی چند روز آینده آزاد خواهد شد. ... ۶۰ تن مواد منفجره این کشتی به طور کامل تخلیه شده است و پرسنل نیروی دریایی همچنان به بازرسی کشتی ادامه می دهند تا اگر کالایی درجهت بالا بردن توان نظامی دشمن در آن وجود داشت، آن را نیز تخلیه کنند.»

ملک زادگان افزود: «در این کشتی محموله هایی به مقصد کشورهای سریلانکا، پاکستان و تایلند موجود است و در صورتی که مطمئن شویم کالایی برای رژیم عراق در میان آنها وجود ندارد، کشتی را آزاد خواهیم کرد. بر این مبنا به امر مطابقت بارنامه با کالاهای موجود پرداخته ایم و فکر می کنیم طی چند روز آینده تکلیف این کشتی مشخص شود.»

فرمانده نیروی دریایی درباره کشتی ابن البیتار که از سوم آذرماه توقیف شده گفت این کشتی ۲۳۶ هزار تن ظرفیت دارد و در دریای عمان و در ۴۰۰ کیلومتری شرق تنگه هرمز توقیف شده است. وی افزود کشتی ابن البیتار متعلق به کمپانی کشتیرانی بین العربی است و چون تمامی کشورهای منطقه از این کمپانی استفاده می کنند تاکنون مالکیت این کشتی تشخیص داده نشده و باتوجه به احتمالی که در زمینه مالکیت رژیم عراق بر این کشتی داده می شود، کماکان در توقیف باقی خواهد ماند تا وضعیت آن مشخص شود. این کشتی ۴۳ خدمه دارد و حامل کالاهای مختلف برای کشورهای منطقه است.(۲)

سازمان بین المللی دریانوردی گزارش حوادث دریانوردی را در سال ۱۹۸۵ در خلیج فارس و دریای عمان اعلام کرد.

دبیرکل سازمان ملل براساس درخواست قطعنامه ۵۵۲ شورای امنیت، امروز اطلاعات حوادث دریانوردی را که سازمان بین المللی دریایی در سال ۱۹۸۵ به اطلاع دبیرکل رسانده، در جدولی به طور مشروح تنظیم و به اطلاع شورای امنیت رسانده است. بنا بر این گزارش، از اول ژانویه تا آخر دسامبر ۱۹۸۵ (۱۱ دی ۱۳۶۳ تا ۱۰ دی ۱۳۶۴) در منطقه خلیج فارس و دریای

ص: ۴۳۷

۱- ۳۶. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۷، ۱۵/۹/۱۳۶۴، ص ۱.

۲- ۳۷. روزنامه اطلاعات، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

عمان برای ۶۱ فروند انواع کشتی ها، شامل کشتی های نفتکش، باربری، یدک کش، کانتینردار با ملیت های مختلف حادثه رخ داده است. از این تعداد ۴۱ فروند هدف حمله موشکی قرار گرفته اند که برخی توأم با تلفات انسانی بوده است. طبق این گزارش، از مجموع این ۶۱ کشتی، ۱۶ فروند را نیروی دریایی ایران توقیف و بازرسی کرده است. (۱)

۱

امروز کاروان های متعددی از نیروهای داوطلب از شهرهای مختلف کشور به همراه کمک های مردمی عازم جبهه ها شدند. کاروان راهیان کربلا از شهرهای بابلسر، فریدون کنار و روستاهای تابعه به همراه کاروان کمک های مردمی آنان؛ اولین کاروان راهیان کربلای شهرستان سوادکوه و کمک های غیرنقدی مردم آنجا؛ کاروان راهیان کربلای شهرستان سلماس؛ کاروان دوم راهیان کربلای شهرستان فریمان و روستاهای تابعه و کمک های مردم فریمان، تایباد و تربت جام؛ کاروان دوم راهیان کربلای شهرستان سبزوار به همراه نماینده امام و امام جمعه سبزوار و جمعی از روحانیان این شهرستان و گروه کثیری از رزمندگان شهرستان قم امروز عازم جبهه های نبرد شدند. (۲)

امروز همچنین چهار هزار تن از نیروهای متخصص و آموزش دیده رزمی استان لرستان و گروه کثیری از روحانیان اهل تسنن به جبهه ها اعزام شدند. (۳)

۲

منابع دیپلماتیک منطقه سفر راشد عبدالله به تهران را مثبت ارزیابی کردند و درباره تلاش های شورای همکاری برای توقف جنگ ابراز خوش بینی کردند.

به گزارش خبرگزاری قطر از ابوظبی، منابع دیپلماتیک معتبر خلیج فارس درباره موفقیت کوشش های شورای همکاری برای متوقف کردن جنگ ایران و عراق و نتایج دیدار راشد عبدالله وزیر مشاور در امور خارجی امارات از تهران، ابراز خوش بینی کردند. این منابع به خبرنگار خبرگزاری قطر در ابوظبی گفتند که گفت و گوهایی عبدالله با مقامات برجسته ایران و همچنین دیدارهای پیشین مقامات سعودی و عمانی برای یافتن زمینه ای مشترک جهت همکاری در میان کشورهای منطقه و توسعه اعتماد و اطمینان و حل اختلافات تمام کشورهای منطقه از راه صلح آمیز و به ویژه جنگ ایران و عراق برای افزایش توانایی مقابله با دشمن مشترک اعراب یعنی اسرائیل متمرکز بوده است.

همین منابع تأکید کردند که تماس های بین اعضای شورای همکاری و ایران در مراحل بعدی برای غلبه بر موانعی که باعث به تأخیر افتادن اجرای یک راه حل صلح آمیز در جنگ ایران و عراق می شوند ادامه خواهد یافت. خبرگزاری قطر افزود که کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی و جنبش عدم تعهد نیز کوشش های وسیع دیگری را برای ایجاد زمینه ای مشترک جهت پایان دادن به جنگ انجام خواهند داد. (۴)

ص: ۴۳۸

۱- ۳۸. مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، پیشین، صص ۳۰۴ - ۳۰۰، سند شماره S/۱۶۸۷۷ شورای امنیت، ۳۱ دسامبر ۱۹۸۵ (۱۰ دی ۱۳۶۴).

۲- ۳۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۵.

۳- ۴۰. روزنامه اطلاعات، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۶۸.

۴-۴۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۷، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۲ و ۱۳، ابوظبی - خبرگزاری قطر،
۱۰/۱۰/۱۳۶۴.

در پی اقدام جنگنده های عراقی به تهدید هوایمای ترکیه - که در روز گذشته برای بازگرداندن هیئت ترک وارد ایران شده بود - ترکیه امروز سفیر عراق را به وزارت خارجه اش فراخواند. سفیر ترکیه در ایران نیز از ایران به دلیل انتشار این خبر ابراز ناراحتی کرد. در فرصت پیش آمده تفاهم نامه ای میان ایران و ترکیه به امضا رسید. وزیر صنایع سنگین ایران این تفاهم نامه را حاوی نکات مثبت فراوان اعلام کرد.

به نوشته شماره امروز روزنامه جمهوریت چاپ ترکیه، این اقدام عراق سبب بروز بحرانی غیرمنتظره میان ترکیه و عراق شد. جمهوریت نوشته است: «ترکیه به علت ممانعت عراق از ادامه پرواز هوایمای ترکیه، هشدار شدیدالحنی به عراق داد. این حادثه کمی بعد از ورود هوایمای بوئینگ ۷۲۷ ترکیه به حریم هوایی ایران و در نزدیکی تبریز رخ داد. هوایمای مزبور برای حرکت مجدد در انتظار نتیجه مذاکراتی است که از کانال دیپلماتیک انجام می گیرد. به دنبال این امر سفیر عراق در آنکارا به وزارت امور خارجه احضار گردید و یادداشت اعتراضی به عراق داده شد و از این کشور درخواست گردید تا امنیت پرواز را مختل ننماید. در این یادداشت گفته شده این اقدام عراق ناخوشایند و مغایر دوستی بین دو کشور می باشد. در این یادداشت همچنین آمده است که از آغاز جنگ ایران و عراق، ترکیه سیاست بی طرفی اتخاذ نموده است و این بی طرفی اطمینان خاطر عراق را فراهم کرده است. در نتیجه در مقابل ظرافت خاصی که ترکیه نشان داده است این حرکت عراق هیچ معنایی ندارد. این حادثه در حالی روی داد که قرار است نخست وزیر تورگوت اوزال در آخر این هفته به ایران مسافرت نماید.»^(۱)

خبرگزاری رویتر هم با انتشار خبر این حادثه، گزارش داد: «اوزال قرار است در اواخر سال ۱۹۸۶ از عراق نیز دیدن کند. عراق اوایل امسال حریم فضایی ایران را یک منطقه ممنوعه جنگی اعلام کرد و به شرکت های هوایمایی بین المللی اخطار کرد که امنیت پروازهای بین المللی را نمی تواند تضمین کند. مقامات ترکیه همچنین گفتند که عراق موافقت کرده است که امنیت هوایمای ترکیه را تضمین نماید، اما تصمیم خود را بعداً عوض کرده است.»^(۲)

از سوی دیگر، وزیر مشاور در امور اقتصادی ترکیه که قرار بود با هیئت همراهش روز گذشته تهران را ترک کند، از موضع گیری در این باره پرهیز کرد و گفت: پس از دریافت جزئیات این موضوع در بازگشت به کشورش و بررسی های لازم نظر خود را در مورد این تهدید اعلام خواهد کرد.^(۳) سفیر ترکیه در تهران نیز به طور غیررسمی به یکی از افراد وزارت خارجه ایران با ابراز ناراحتی گفت که شما با انتشار این خبر می خواهید روابط ما را با عراق تیره کنید. خبرنگار روزنامه گونش (چاپ ترکیه) که با این هیئت به تهران آمده است نیز گفت چرا شما سلیمانیه عراق را بمباران کردید تا عراق بدین صورت مجبور به تلافی شود.

در حالی که تعدادی از اعضای هیئت ترک صبح امروز با یک هوایمای باری جمهوری

ص: ۴۳۹

۱- ۴۲. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۱۶، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۶ و ۱۷.

۲- ۴۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۷، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۹، آنکارا - خبرگزاری رویتر، ۱۰/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۴۴. روزنامه اطلاعات، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

اسلامی ایران عازم ترکیه شدند، در پاسخ پیشنهاد ایران برای انتقال این هیئت به ترکیه با هواپیمای جمهوری اسلامی ایران، تی تیز وزیر مشاور و سرپرست هیئت گفت: «یا با هواپیمای ترک خواهیم رفت یا می مانم تا آقای اوزال بیاید.»^(۱)

بهزاد نبوی وزیر صنایع سنگین ایران در این باره گفت: «ما از یک سو به خاطر این واقعه متأسفیم. ولی از سوی دیگر به خاطر آنکه این تأخیر سبب شده مذاکرات آینده ما در مورد پروتکل اقتصادی بین دو کشور در یک فرصت زودرس انجام شود، خوشحالیم. این مذاکرات که دنباله مذاکرات پیشین بین هیئت های دو کشور بود، امروز ادامه یافت و پس از رفع پاره ای ابهامات، پروتکل مزبور به امضا رسید.»

بهزاد نبوی این تفاهم نامه را حاوی نکات مثبت فراوان اعلام کرد و وزیر مشاور در امور اقتصادی ترکیه در این باره گفت: در این تفاهم نامه به همکاری های فنی میان دو کشور اهمیت ویژه ای داده شده است. مصطفی تیناز تی تیز افزود در این سفر درباره حمل و نقل کالا از طریق ترکیه به ایران، صدور آهن و فولاد مذاکره و توافق شد که در سال آینده واردات کالاهای غیرنفتی ترکیه از ایران افزایش یابد و احتمالاً طی سال آینده حدود ۷۵ میلیون دلار کالای غیرنفتی از ایران خریداری خواهد شد.

مهندس نبوی نیز مذاکرات دو کشور را موفقیت آمیز اعلام کرد و گفت: از آغاز سال جاری تاکنون، ایران ۲۴ میلیون دلار کالای غیرنفتی به ترکیه صادر کرده است و براساس پروتکل امضاشده، قرار است این میزان افزایش یابد. وی گفت: بخش مهمی از همکاری های ما را همکاری صنعتی و تکنولوژی تشکیل خواهد داد. وی افزود: براساس این یادداشت تفاهم، امسال تسهیلات کاملی برای حرکت کامیون های ایرانی در ترکیه ایجاد خواهد شد و محدودیت های قبلی از میان برداشته می شود و در زمینه حمل کالا با راه آهن نیز پیش بینی می شود که در سال آینده حجم تبادل کالا از این طریق به یک میلیون تن بالغ گردد.»^(۲)

۱

دیدگاه های شوروی درباره روابط سوریه و اردن، جنگ ایران و عراق، روابط شوروی با ایران و با عراق و نیز تحرکات شورای همکاری را معاون مدیر کل سیاسی وزارت خارجه ژاپن در دیداری با سفیر ایران در ژاپن بیان و تفسیر کرد.

معاون مدیر کل سیاسی وزارت امور خارجه ژاپن در این دیدار که در سفارت جمهوری اسلامی ایران در توکیو انجام شد در گزارشی از نشست سیاسی ژاپن و شوروی - که ده روز پیش در توکیو برگزار شد - با اشاره به تحولات منطقه ای و حمایت روس ها از اجلاس بین المللی در منطقه گفت روس ها با روابط سوریه و اردن به شرطی که به حذف سازمان آزادی بخش فلسطین منجر نشود، موافق اند.

ص: ۴۴۰

۱- ۴۵. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۷۹/۳، ۱۳۶۴/۱۰/۱۰، صص ۹ - ۸.

۲- ۴۶. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱۱، ص ۳.

وی افزود: «سفر اخیر صدام به مسکو برای تأیید مجدد مواضعش برای جست و جوی یک راه حل شرافتمندانه مبتنی بر روابط خوب همسایگی و عدم مداخله در امور داخلی دیگران بوده است. روس ها گفته اند جنگ بیهوده است و فقط به خرابی بیشتر اوضاع می انجامد و به امپریالیسم امریکا فرصت می دهد جای پای خود را در منطقه محکم تر کند. روس ها معتقدند هر دو کشور باید براساس معیارهای واقع بینانه راه حلی برای خاتمه جنگ بیابند.» این دیپلمات ژاپنی گفت که روس ها گفته اند باوجود پاره ای نوسانات، روابطشان با ایران از اواسط سال ۱۹۸۳ رو به بهبود بوده و معتقدند عناصری داخلی هستند که مخالف این توسعه روابط اند. همچنین روس ها تعویق سفر معاون وزارت امور خارجه شوروی را صرفاً تکنیکی دانسته و گفته اند وی در بهار آینده از ایران بازدید خواهد کرد.

معاون مدیرکل سیاسی وزارت خارجه ژاپن افزود که عراق مشکل تأمین نیروی انسانی خود را می داند و لذا با نیروی هوایی قوی آن را جبران می کند. وی گفت روس ها در اینکه آیا صدام در سفر اخیر قول تسلیحاتی هم گرفته مطلقاً سکوت کرده اند. این دیپلمات ژاپنی افزود: «روس ها معتقدند که کشورهای شورای همکاری دارند نسبت به جنگ روابط بی طرفانه تری اتخاذ می کنند اما این بی طرفی را باعث تقلیل کمک های مالی آنها به عراق نمی دانند و فکر می کنند آنها و به خصوص سعودی و کویت به این کمک ها ادامه خواهند داد.» (۱)

۱

دیدار و مذاکره شاه اردن با حافظ اسد امروز ادامه یافت و به پایان رسید، اما بیانیه مشترکی در این باره منتشر نشد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه از امان: «اولین دیدار شاه حسین از دمشق پس از هفت سال، امروز بدون انتشار بیانیه مشترکی به پایان رسید. زیدالرفاعی نخست وزیر اردن، امروز هنگام ورود به امان خاطر نشان کرد که گفت و گوهای شاه حسین و حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه عمده‌تاً در مورد سه موضوع یعنی اوضاع منطقه، آینده اقدام مشترک اعراب و توسعه روابط دو کشور صورت گرفته است.

مقامات دولتی اردنی تأکید کردند که منتشر نشدن بیانیه مشترک عاملی منفی نیست، بلکه برعکس مطرح شدن موضوع "اقدام مشترک اعراب" به منزله آن است که تمامی موضوعات حاد جهان عرب مورد بحث قرار گرفته است. منابع کاملاً آگاه در امان خاطر نشان کردند که هیئت اردنی و سوری از انتشار بیانیه مشترک خودداری کردند تا در آن راجع به مسائل اساسی از جمله جنگ عراق و ایران و رابطه با سازمان آزادی بخش فلسطین (ساف) مجبور به سکوت نشوند. منابع دولتی اردنی افزودند که مذاکرات شاه حسین و اسد دقیقاً درباره این دو موضوع که عامل اصلی اختلافات دو کشور می باشد صورت گرفته است.»

ص: ۴۴۱

خبرگزاری فرانسه افزود: «درحالی که دمشق به نفع ایران موضع دارد، اردن از عراق در جنگ علیه ایران حمایت کامل می کند. از سوی دیگر، شاه حسین اواخر سال گذشته با یاسر عرفات یک قرارداد امضا کرد درحالی که سوریه با عرفات مخالفت می کند. دراین حال منابع کاملاً آگاه در امان تأکید کردند که هیئت اردنی احتمالاً موفق شده است تا سوریه را به ازسرگیری اقداماتش برای آشتی با عراق تشویق کند.»^(۱) شاه اردن بعدازظهر امروز از سوریه به اردن بازگشت.^(۲)

۱

تلاش کمیته آشتی عرب برای آشتی عراق و لیبی و شکست آن در شماره امروز نشریه دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه بررسی شده است. این نشریه نوشته است: «درپی اولین دور نشست کمیته آشتی عربی بین عراق و لیبی در اواخر آبان ماه گذشته اعلام گردید که به زودی هیئت هایی ازطرف این کمیته به بغداد و طرابلس سفر خواهد کرد تا ضمن دیدار با صدام و قذافی مقدمات ملاقات احتمالی آنها را فراهم آورد و جریان سالم سازی روابط این دو کشور را پیگیری نماید. ابتدا سفر این هیئت به دلایل مختلف به تعویق افتاد. سپس بعضی مطبوعات عربی اعلام کردند که تلاش های این هیئت به دلیل عدم تحقق شرایط طرفین با بن بست مواجه شده است. ...»

به نوشته این نشریه، در نشست کمیته آشتی در آخر آذرماه دراین باره با حضور سران امارات، عربستان، مراکش و وزیر خارجه موریتانی مذاکراتی انجام شد. سپس قذافی فرستاده ویژه ای برای گفت و گو دراین باره به عربستان و امارات اعزام کرد. روز بعد از این سفر خبرگزاری لیبی اعلام کرد که تلاش های کمیته آشتی عرب شکست خورده است و تبلیغات رسانه های لیبی بر علیه رژیم عراق بعد از دو ماه از سر گرفته شد. رمضان معاون صدام نیز در سفر اخیر به اردن به شکست این تلاش ها اشاره کرد.

نشریه وزارت خارجه در پایان نوشته است: «بی شک اجلاس سه جانبه ایران و لیبی و سوریه و بیانیه مشترک آن تأثیر بسزایی در شکست کوشش های کمیته آشتی داشته است.»^(۳)

۲

خط لوله انتقال گاز عراق به کویت تکمیل شد. به گزارش خبرگزاری اوپک از بغداد، به دنبال تکمیل احداث یک خط لوله ۱۷۰ کیلومتری، طبق قرارداد میان دو کشور، عراق در سال ۱۹۸۶ روزانه ۴۰۰ میلیون فوت مکعب گاز طبیعی در اختیار کویت قرار خواهد داد. خبرگزاری اوپک افزود: «این خط لوله حوزه نفتی رومیله در عراق را به پالایشگاه مایع سازی گاز در جنوب

ص: ۴۴۲

---

۱ - ۴۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۸، ۱۳۶۴/۱۰/۱۲، ص ۱۵، امان - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۴/۱۰/۱۱.

۲ - ۴۹. روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۱۰/۱۱، ص ۱.

۳ - ۵۰. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۷۹/۳، ۱۳۶۴/۱۰/۱۰، صص ۳ - ۱.

کویت متصل خواهد کرد. براساس اولین طرح پروژه مزبور، دو میلیون فوت مکعب گاز تا ماه مه آینده [اردیبهشت ۱۳۶۵] به کویت پمپاژ خواهد شد و در طول سال ظرفیت انتقال گاز دو برابر خواهد شد. تاکنون معلوم شده است که در حوزه رومیله حدود ده میلیارد بشکه نفت با متوسط سطح تولید هشتصد هزار بشکه در روز وجود دارد. در همین حال، معاون وزیر نفت عراق دو روز پیش در امان با مقامات اردن در مورد همکاری در زمینه انرژی گفت و گو کرد. عراق در حال حاضر در کار اکتشاف نفت، کمک فنی در اختیار اردن قرار می دهد. (۱)

۱

شورای امنیت سازمان ملل حوادث فرودگاه های رم و وین را محکوم کرد. یاسر عرفات تروریسم را محکوم کرد. نماینده ایران در سازمان ملل ضمن تکذیب انتساب تروریسم به ایران از مطبوعات غربی انتقاد کرد. امریکا ضمن تأکید بر دخالت لیبی و گروه ابونضال در این حوادث، دخالت ایران را در آن رد کرد. اسرائیل بر انتقام تأکید کرد. لیبی تروریسم را تقبیح کرد و این حوادث را دستاویزی برای حمله به لیبی برشمرد.

روزنامه کیهان در گزارشی از نیویورک درباره حوادث فرودگاه های رم و وین نوشته است که شورای امنیت امروز جلسه ویژه ای تشکیل داد و در پایان، رئیس جلسه شورای امنیت با صدور بیانیه ای عمل "تروریستی" فرودگاه رم و وین را شدیداً محکوم کرد. یاسر عرفات نیز در مصاحبه ای مطبوعاتی بدون ذکر واقعه وین و رم، تروریسم را به طور کلی محکوم نمود.

از سوی دیگر، رجایی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل در مصاحبه ای تلویزیونی که از کانال سی.بی.اس. پخش گردید درباره انتساب تروریسم به ایران، ضمن تکذیب آن گفت: این نوع اتهامات به طور مکرر به وسیله رسانه ها تکرار می شود و این طور نیست که عده زیادی بر این عقیده باشند و ما متأسفیم که مطبوعات غربی در دادن اطلاعات نادرست به مردمشان اصرار می ورزند و مرتب این کار را تکرار می کنند.

در این حال، واشنگتن پست در شماره امروز خود به نقل از سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا گزارش داد که امریکا هیچ نوع سندی دال بر این ادعا که تروریست ها در ایران آموزش دیده باشند، نیافته است. وی ادعا کرد دلایلی در دست است که دولت لیبی و گروه ابونضال عاملان این حوادث بوده اند. وی افزود: امریکا از راه های گوناگون و احتمالاً تجاوز هوایی علیه لیبی، عکس العمل تلافی جویانه نشان خواهد داد.

شیمون پرز نخست وزیر اسرائیل نیز امروز گفت پاسخ این عملیات را در وقت مناسب خواهد داد و لیبی از جمله اهداف حملات تلافی جویانه اسرائیل خواهد بود.

ص: ۴۴۳

روزنامه کیهان در پایان این گزارش نوشته است: «درحالی که امریکا و اسرائیل در نوع عمل تلافی جویانه خود علیه کشور حامی وقایع رم و وین در حال مذاکره اند، اسرائیل می کوشد که موافقت امریکا را برای اجرای عملیاتی تلافی جویانه جلب نماید. ولی پطروس غالی وزیر کشور مصر امروز اعلام کرد که هرگونه اقدام تلافی جویانه اسرائیل می تواند پروسه صلح خاورمیانه را به هم زند.»^(۱)

از سوی دیگر، وزارت خارجه لیبی در بیانیه ای اعلام کرد: «رسانه های غربی امپریالیست تهاجمی را برای ارتباط دادن بیانیه ای که از سوی خبرگزاری لیبی در این رابطه پخش شده است، با برادر معمر القذافی پیش گرفته اند. هرچند این گزارش نیز نظیر سایر گزارش هایی است که توسط یک خبرگزاری مانند سایر خبرگزاری های جهان پخش می شود.»

به گزارش یونایتدپرس، اشاره این بیانیه به گزارش روز یکشنبه خبرگزاری رسمی لیبی است که در آن حمله به فرودگاه های رم و وین توجیه شده و مأموریت هایی "دلاورانه" خوانده شده است. در بیانیه وزارت خارجه لیبی آمده است که اعلامیه های وزارت خارجه امریکا و نخست وزیر اسرائیل علیه لیبی، نشانه ای از قصد دو طرف به تجاوزی مشترک علیه لیبی توسط ماشین نظامی امریکا و اسرائیل است. در این بیانیه آمده است که لیبی نیازی برای بازگو کردن موضع خود در قبال تروریسم بین المللی که مبتنی بر رد و تقبیح هرگونه اقدام علیه مردم بی گناه است، نمی بیند.»^(۲)

۱

عاملان انفجار سه راهی در زیر اتومبیل در یاخچی آباد (تهران) دستگیر شدند. از این افراد نوار کاستی به دست آمد که در آن صدای انفجار و همهمه مردم بعد از انفجار ضبط شده بود. آنها قصد داشتند این نوار را به تشکیلات سازمان مجاهدین خلق (منافقین) تحویل دهند.^(۳)

ص: ۴۴۴

۱- ۵۲. روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۱۰/۱۱، ص ۲۴.

۲- ۵۳. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱۱، ص ۲۰.

۳- ۵۴. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۵، ۱۳۶۴/۱۰/۱۲، ص ۲.

ارزیابی اقدامات آماده سازی یگان ها برای اجرای عملیات در منطقه فاو، امروز با حضور فرمانده کل سپاه و چند تن دیگر از فرماندهان برای بررسی وضعیت، عملکرد، مشکلات و طرح مانور لشکر ۳۱ عاشورا در مقر این لشکر ادامه یافت. (۱)

در آغاز جلسه امین شریعتی فرمانده لشکر عاشورا به وضعیت کلی این لشکر اشاره کرد و گفت که گردان ها و واحدهای این لشکر با استفاده از نیروهای اعزامی تکمیل شده اند و حدود ۶۰ تا ۷۰ روز از آغاز مأموریت آنان گذشته است و برای اینکه در ادامه کار مشکلی بروز نکند آنان به مرخصی فرستاده شده اند تا هم مأموریتشان را تمدید کنند و هم به خانواده سر بزنند و با اطمینان بیشتری به کار ادامه دهند. این نیروها آموزش دیده اند و تا هفته بعد از مرخصی برمی گردند. وی ضمن معرفی افرادی از لشکر عاشورا که در جلسه حضور دارند افزود که این برادران به عملیات توجیه شده و در حال پیگیری کار آماده سازی هستند.

سپس کریم فتحی مسئول واحد اطلاعات لشکر عاشورا درباره کسب اطلاعات از دشمن گفت که در منطقه مأموریت لشکر یعنی از نهر منطقه تا نهر ناصر، اطلاعاتی که در یکی دو ماه گذشته از دیدگاه های واقع در خط و نیز با استفاده از دکلی که پشت نخل ها احداث کردیم به دست آورده ایم این است که دشمن به شدت مشغول تقویت خط اول و دوم خود است. سنگرهایش را به هم وصل کرده است و حدود هر ۳۰ متر یک سنگر دارد که از هر پنج سنگر

ص: ۴۴۷

۱- در این جلسه محسن رضایی، عباس محتاج، احمد غلامپور، محمدتقی رضوی، اکبر غمخوار، احمد سیاف زاده، غلامرضا محرابی، امین شریعتی (فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا) و چند تن از فرماندهان و مسئولان لشکر ۳۱ عاشورا: کریم فتحی (مسئول واحد اطلاعات)، محمدزاده (مسئول واحد ادوات)، بهمنی (فرمانده گردان و پیگیر امور آموزش)، جمشید نظمی (فرمانده گردان سیدالشهدا(ع))، مصطفی مولوی (معاون فرمانده)، عبدالله حسینی (مسئول ستاد)، عزتی (فرمانده گردان علی اصغر(ع)) کبیری، علیرضا نوین (مسئول واحد مهندسی) و نیز محمد درودیان (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ)، حضور داشتند.

در یکی نیرو مستقر کرده و بقیه خالی است. از طریق نگهبانی هایش چه در کشتی (کشتی به گل نشسته نزدیک ساحل عراق) و چه در خط، به خصوص روی دهانه نهرهای ساحل خودی مراقبت شدید دارد و با مشاهده کوچک ترین حرکتی، اجرای آتش می کند. شناسایی نزدیک از طریق اروند را هم از دو شب پیش به وسیله دو نیرو شروع کرده ایم که در زمان جزر آب، نیم ساعته تا ۱۵۰ متری کشتی رفته اند. وی وضعیت موانع ساحلی دشمن شامل سیم خاردارهای به هم پیوسته، موانع خورشیدی و احداث سنگر بتونی روی اسکله و افزایش ارتفاع خاکریز خط اول را تشریح کرد و فاصله خط خودی تا خط دشمن را در محدوده این لشکر حدود ۷۰۰ تا ۱۰۰۰ متر و فاصله خط خودی تا اولین جاده اصلی دشمن را ۳ تا ۴ کیلومتر اعلام کرد.

فرمانده کل سپاه دلیل تأخیر در شناسایی از نزدیک را سؤال کرد که مسئول واحد اطلاعات پاسخ داد چون نیروهایمان در گیر بودند، فرصت نداشتیم و در فرصت باقیمانده کار را تمام می کنیم.

محسن رضایی گفت: «از نظر شناسایی عقب هستید؛ خیلی هم عقب هستید و باید یک فکری بکنید که به سرعت برسید. از اطلاعات لشکرهای دیگر استفاده کنید.»

در ادامه علیرضا نوین مسئول واحد مهندسی لشکر عاشورا اقدامات این واحد را بیان کرد: «کارهای ما جاده کشی، ایجاد استحکامات و کانال کشی و اسکله سازی بوده است. جاده را بازسازی و عریض کرده ایم طوری که دو خودرو به راحتی روی آن تردد می کند. قرار است مهندسی قرارگاه روی آن شن بریزد و ما آن را تسطیح کنیم. جاده دیگری را هم با پر کردن ۷ نهر آماده کرده ایم که قرار است به خط وصل کنیم. خط حد ما حدود ۴ کیلومتر است که جاده را به صورت T شکل به آن وصل می کنیم و کنار آن هم درحال احداث کانال بزرگی با یک بیل مکانیکی هستیم که روزانه ۱۰ تا ۱۵ متر پیش می رود. برای تسریع کار، قرارگاه باید بیل بیشتری به ما بدهد.» وی از جمله اقدامات دیگر را ایجاد سنگرها و استحکامات برای محل بینه ها و تدارکات، اورژانس، آشپزخانه و مهمات اعلام کرد که با زدن سوله ها و دوسقفه کردن اتاق های موجود در منطقه آماده شده است. مسئول مهندسی لشکر عاشورا از مشکلات را کمبود کمپرسی اعلام و تقاضا کرد یک واحد مهندسی جهاد سازندگی برای کمک به پیشرفت کار به این لشکر مأمور شود.

در ادامه مسئول مهندسی آمادگی لشکر عاشورا را برای استفاده از سطوح های شناور جهت انتقال تجهیزات سنگین از رودخانه اعلام کرد و گفت که نیروهایش برای این کار به خوبی آموزش دیده اند.

محسن رضایی درباره اقدامات مهندسی لشکر عاشورا گفت که الحمدلله مهندسی شما رشد کرده است؛ تقویتش کنید و کار را سریع تر کنید. مخصوصاً آماده سازی این جاده ها را با کمک واحد جهادی که به شما می دهند تسریع کنید. بچه های ادوات را هم برای زدن موضع سلاح ها به خصوص موضع خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری تقویت کنید. در این منطقه لازم است که سکوی تانک بزنید که راحت بتوانید جاده دشمن را که فاصله اش ۴ کیلومتر بیشتر نیست، ببندید.

مسئول واحد ادوات (سلاح های نیمه سنگین) در ادامه جلسه به بیان آمار تسلیحات و طرح اجرای آتش برای عملیات در منطقه فاو پرداخت و گفت ۵ دستگاه مینی کاتیوشا، ۹ قبضه خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری، ۱۲ قبضه خمپاره انداز ۸۱ میلی متری، ۱۶ قبضه تفنگ ۱۰۶ میلی متری، ۳۰ قبضه دوشکا و ۳ قبضه تفنگ ۸۲ میلی متری برای عملیات سازماندهی کرده ایم و قرار است که آر.پی.جی ۱۱ هم بدهند که در شکستن خط خیلی مؤثر است. وی گفت تفنگ ۵۷ میلی متری نیز در اینجا خیلی لازم است که نداریم.

فرمانده کل سپاه بر طرح ریزی دقیق برای اجرای آتش ادوات در مراحل مختلف و ضرورت آمادگی پیشروی و انتقال این تسلیحات هماهنگ با پیشروی رزمندگان تأکید کرد و همچنین اجرای آتش های منحنی را در این عملیات به دلیل نخلستانی بودن منطقه مهم خواند و نیز بر ضرورت هماهنگی واحدهای آتش با فرماندهان گردان های عمل کننده تأکید کرد و گفت خمپاره انداز های ۸۱ را به ۲۰ قبضه و خمپاره انداز های ۱۲۰ میلی متری را حداقل به ۱۵ قبضه برسانید. وی افزود اگر بتوانید توپ های ضد هوایی ۲۳ و ۵۷ میلی متری را به دلیل دقتی که دارند در صورت لزوم برای شکستن خط استفاده کنید، مناسب است.

تصویر

امین شریعتی فرمانده لشکر عاشورا

در ادامه جلسه، شیوه شکستن خط دشمن را فرماندهان دو گردان خط شکن بیان کردند. به گفته آنان، این لشکر برای شکستن خط دو محور طراحی کرده که در هر محور سه دسته تقویت شده نیروی غواص به فاصله اندکی از یکدیگر وارد عمل می شوند. در هر یک از دو محور اولین دسته غواص که دارای نیروهای زبده تر شامل تک ور، تخریبچی و اطلاعات هستند می کوشند تا در همان خیز اول خاکریز و خط اول دشمن را تصرف کنند. پشت سر دسته اول به فاصله حدود ۵ دقیقه، دسته غواص دوم که احتیاط نزدیک است حرکت می کنند که اگر نیروهای دسته اول به مشکلی برخوردند یا توانشان کفایت نکرد، غواصان دسته دوم بی درنگ خط شکنی و پاک سازی را ادامه دهند و تا حد ممکن سمت چپ و راستشان را پاک سازی کنند. دسته سوم غواصان سوار بلم هایی با موتورهای بی صدا هستند که تیربار و آر.پی.جی ۷ با خود می برند.

فرماندهان گردان های خط شکن توضیح دادند

که برادران در مشورت به این نتیجه رسیدند که

باتوجه به مقتضیات ارون درود و ساحل دشمن و وضعیت خط اول و سنگرهای نیروهای عراقی، برای شکستن خط به سلاح هایی که غواصان می توانند با خود ببرند، نباید اکتفا شود، لذا دسته سوم غواصان در هر محور به محض رسیدن دسته دوم به خط دشمن یا به فاصله کوتاهی از شروع حرکت دسته دوم با بلم حرکت می کنند تا با استفاده از تیربار و آر.پی.جی به مقابله با تیربارها و سنگرهای مقاوم دشمن پردازند.

درباره طرح مذکور و احتمال هشیار شدن دشمن قبل از درگیری و چگونگی استفاده از بلم یا قایق بحث هایی شد و قرار شد فرماندهان لشکر عاشورا در این باره بررسی بیشتری بکنند. محسن رضایی نیز تأکید کرد که نیروهای خط شکن نباید از داخل آب و قبل از رسیدن به ساحل تیراندازی کنند و حتی در ساحل تلاش کنند که از روبه رو با دشمن درگیر نشوند و با ورود به خط دشمن و گردش به چپ و راست پاک سازی را شروع کنند. وی افزود که برای باز کردن معبر و تخریب موانع ساحل دشمن از تجربه لشکرهای ثارالله (ص) و فجر استفاده شود. (۱)

وضعیت آموزش نیروهای لشکر عاشورا را در ادامه جلسه برادر بهمنی از مسئولان این لشکر توضیح داد و گفت که دو گردان خط شکن هرکدام حداقل ۸۰ غواص دارند که آموزش دیده اند. دیگر نیروهای این لشکر نیز آموزش های عمومی و انفرادی را گذرانده اند. برای رزم در نخلستان هم قرار است در حاشیه کارون تمرین کنند.

فرمانده کل سپاه در ادامه جلسه به فرمانده لشکر عاشورا چند دستور داد: «برای هفته آینده طرح مانور گردان های پاک سازی کننده، مانور گردان های پدافند کننده، طرح ریزی آتش ادوات و بار دیگر مانور گردان های خط شکن را به صورت جزئی تر بگویید. فرمانده گروهان های خط شکن را هم بیاورید که ببینیم چطور صحبت می کنند.» وی افزود که همچنین در زمینی مشابه منطقه مأموریت، مانور انجام دهید. برای پاک سازی، نیروی احتیاط پیش بینی کنید. دکل دیدبانی آماده کنید و در شب عملیات نصب کنید و برای اجرای آتش ها، به خصوص هدایت آتش خمپاره ۱۲۰ میلی متری، از دیدبانی استفاده کنید. روی دیدبانی در این منطقه و هدایت آتش سرمایه گذاری بسیاری بکنید. آمادگی داشته باشید از صبح عملیات با هلیکوپترهای دشمن مقابله کنید. (۲)

۱

فرمانده لشکر ۸ با معاونش (احمد کاظمی و زین علی) در اواخر جلسه امروز فرمانده کل سپاه با لشکر عاشورا در این جلسه حضور یافتند تا باتوجه به اینکه لشکر نجف یگان دنبال پشتیبان لشکر عاشورا است و مأموریتش بعد از شکسته شدن خط دشمن و پاک سازی خط اول، در مرحله دوم با عبور از خط لشکر عاشورا شروع می شود، چگونگی هماهنگی این دو لشکر مشخص گردد.

ص: ۴۵۰

۱ - ۱. سند شماره ۱۷۴۰۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه قرارگاه مرکزی سپاه برای بررسی آمادگی لشکر عاشورا (۱۱/۱۰/۱۳۶۴)، مقر لشکر عاشورا، نوار شماره ۱۶۹۸۲، صص ۲۹ - ۱.

۲ - ۲. سند شماره ۱۷۴۰۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه قرارگاه مرکزی سپاه برای بررسی آمادگی لشکر عاشورا (۱۱/۱۰/۱۳۶۴)، مقر لشکر عاشورا، نوار شماره ۱۶۹۸۳، صص ۱۱ - ۱.

احمد کاظمی در آغاز این بحث گفت منطقه ای که الآن لشکر عاشورا مستقر شده، یکی دو ماه دست ما بود و برادران ما به آنجا آشنایی دارند. تعدادی از مسئولان تدارکات و اطلاعات به این منطقه رفته اند و به ساحل خودی و دشمن توجیه شده اند و درباره شناسایی با برادران اطلاعات و گردان ها صحبت شده است. وی افزود مانور ما باید ان شاء الله طبق بررسی ها و پیشرفت های لشکر عاشورا طرح ریزی شود، چون ما بعد از این لشکر وارد عمل می شویم.

فرمانده کل سپاه با یادآوری اینکه هدف لشکر نجف مستقل از هدف لشکر عاشورا است و لشکر نجف به طور مستقل برای رسیدن به هدف خود باید طرح ریزی کند، بر ضرورت هماهنگی دو لشکر و واحدهای پشتیبانی دو لشکر تأکید کرد و گفت ادوات هر لشکر علاوه بر تلاش برای رسیدن به هدف خودش باید به یگان سمت شمال خودش هم کمک کند. لذا مهمات و قبضه بیشتری به شما می دهند که بتوانید هم مأموریت خودتان را انجام بدهید و هم به یگان جناح راست خودتان کمک بدهید.

محسن رضایی همچنین به فرمانده لشکر نجف تأکید کرد که باید هم آمادگی عبور از لشکر عاشورا و هم آمادگی عبور از لشکر ۲۵ کربلا را داشته باشید و نیز از همان شب اول باید تانک های شما در شکستن خط، لشکر عاشورا را کمک کند و به محض باز شدن امکان تردد وسایل سنگین، تانک هایتان را به غرب اروند منتقل کنید و تا ۲۴ ساعت بعد از شروع عملیات به تدریج ۳۰ دستگاه تانک آن طرف ببرید و در پدافند به کار گیرید.

فرمانده کل سپاه به فرمانده قرارگاه کربلا نیز دستور داد که جلسه هماهنگی میان واحدهای دو لشکر تشکیل شود و واحدهای جهاد سازندگی که باید به این لشکرها مأمور شود، زودتر مشخص گردد. وی به مسئول لجستیک سپاه نیز دستور داد که لشکرهای عاشورا، نجف و کربلا را از نظر مهمات و قبضه تفنگ ۵۷ میلی متری تقویت کند. (۱)

۱

در پی جلسات روزهای گذشته فرمانده کل سپاه پاسداران با چند یگان مأمور به عملیات در منطقه فاو،

امروز قرارگاه مرکزی خاتم الانبیاء (ص) سپاه دستورالعملی به قرارگاه کربلا ۲ ابلاغ کرد:

«سلام علیکم! بدین وسیله موارد اعلام شده در جلسات مورخ ۱۰/۱۰/۱۳۶۴ ابلاغ می گردد:

۱. مانور قرارگاه به این ترتیب تصحیح شود که:

الف) لشکر ۱۷ در مرحله اول [عملیات] با عبور از سمت راست لشکر ۲۵ تمامی منطقه مستطیلی پایگاه موشکی را تأمین می نماید.

ب) لشکر ۲۷ در مرحله دوم با عبور از سمت راست لشکر ۲۵، عملیات را در سمت راست (جنوب منطقه لشکر عاشورا) گسترش می دهد.

ص: ۴۵۱

۲. جاده آنتنی سمت راست منطقه لشکر ۲۵ (مقابل اسکله فاو) باتوجه به حجم وسیع ترابری از نظر عرض و کیفیت سطح آن به نحوی توسعه یابد (اتوبانی شود) که ظرفیت ترابری لازم را داشته باشد. همچنین این جاده تا کنار ساحل رودخانه امتداد یافته و در ساحل به نحو مناسبی اسکله سازی شود (ثابت یا شناور).

۳. جاده ساحلی و حتی الامکان کانال مربوطه آن در سرتاسر منطقه سریعاً وصل شده و از نظر عرض و کیفیت، ظرفیت ترابری بالا را داشته باشد.

۴. باتوجه به حجم بالای کار مهندسی و عقب بودن کارها به خصوص در منطقه لشکر ولی عصر (عج) سریعاً با تشکیل جلسه ای بین مهندسی قرارگاه (برادر رضوی) و مسئول مهندسی خاتم و مسئولین مهندسی یگان ها و مسئول جهاد در قرارگاه، سازمان کار (روش تقسیم کار بین دستگاه های مختلف اجرایی) مهندسی را در قرارگاه تعیین و یک نسخه از دستور العمل مربوطه جهت اطلاع به خاتم ارسال نمایند.

۵. با تشکیل جلسه ای بین یگان های ۲۵، ۱۷ و ۲۷ طرح هماهنگی استقرار آنها در عقبه و هماهنگی ترابری نیرو و امکانات آنها در حین عملیات به طرف مقابل تهیه و یک نسخه از دستور العمل مربوطه جهت اطلاع به خاتم ارسال گردد. همچنین طی جلسه ای با حضور مسئولین دریایی یگان ها و واحد دریایی خاتم، موضوع تشکیل یک سازمان دریایی برابر از گردان های دریایی لشکرهای ۱۷ و ۲۷ و ۲۵ زیر نظر قرارگاه جهت ترابری (به خصوص امکاناتی که کمبود هست نظیر [قایق] ریجیندر و لباس غواصی) بررسی و نتیجه به خاتم اعلام شود.

۶. طرح اجرایی اقدامات تخریب موانع را جهت شکستن خط طی جلسه ای با حضور مسئولین تخریب یگان ها و تخریب خاتم تهیه نمایند.

۷. طی جلسه ای با فرماندهان گردان های خط شکن یگان های قرارگاه، ضمن انتقال تجربیات طرح مرحله ای شکستن خط در کلیه یگان ها را تهیه نمایند.

۸. با بررسی وضعیت جزر و مد و جمع آوری اطلاعات لازم طی جلسه ای با مسئولین عملیات و اطلاعات و فرماندهان یگان ها و عملیات و اطلاعات خاتم، مناسب ترین زمان برای شروع تک را تعیین نموده و همراه استدلالات مربوطه به خاتم اعلام نمایند.

۹. طی جلسه ای با حضور مسئول عملیات زرهی خاتم و مسئولین زرهی لشکرهای ۲۵ و ۲۷ و فرماندهی یگان ها طرح استقرار زرهی در منطقه جهت اجرای آتش مستقیم برای کمک به شکستن خط و پاک سازی و نیز طرح انتقال تدریجی زرهی به طرف مقابل و دستور عملیاتی زرهی در تثبیت خط و پدافند را تهیه و جهت اطلاع به خاتم اعلام نمایند.

۱۰. با تشکیل جلسه ای از مسئولین ادوات یگان ها و ادوات خاتم طرح استفاده از آتش ادوات در جهت تسهیل شکستن خط و پاک سازی را تهیه و به خاتم اعلام نمایند.

۱۱. ماکت بزرگ شهر فاو را در جهت توجیه گردان های خط شکن و پاک سازی کننده تهیه نماید.

۱۲. کلیه یگان های در خط قرارگاه و مسئولین گردان ها و واحدهای آنها آمادگی داشته باشند تا هفته آینده بخش های زیر را در جلساتی که به منظور بررسی پیشرفت کار تشکیل می شود گزارش نمایند:

مانور جزء به جزء عبور و شکستن خط؛ مانور جزء به جزء پاک سازی؛ طرح عبور تجهیزات؛ طرح به کارگیری کامل ادوات؛ طرح مهندسی در عقبه، عبور و پدافند.

۱۳. کلیه یگان های دنبال پشتیبان قرارگاه (لشکر ۱۴، لشکر ۲۷، لشکر ۱۷، تیپ ۴۴، لشکر ۸) آماده باشند در هفته آینده بحث های اولیه مربوط به طرح عبور، استقرار در عقبه و مانور خود را ارائه نمایند.

۱۴. طی جلسه ای با حضور مسئولین ش.م.ر. یگان ها و خاتم، مانور ش.م.ر. در نخلستان تهیه و به خاتم اعلام شود.

۱۵. طرح کامل اقدامات مهندسی قرارگاه را در عقبه، عبور تجهیزات و پدافند در جلسه ای با حضور مهندسی قرارگاه (برادر رضوی) و مسئولین مهندسی یگان ها و مهندسی خاتم تهیه و جهت اطلاع به خاتم اعلام شود.

۱۶. طی جلسه ای با مسئولین آموزش یگان ها و مسئول آموزش خاتم موضوعات خاص آموزشی در رابطه با مانور و زمان بندی اجرای آنها به یگان ها ابلاغ شود.

۱۷. کلیه یگان ها محلی را برای مانور کل یگان آماده نموده و آماده باشند تا دو هفته آینده تمامی عملیات یگان را در محل مربوطه تمرین (مانور) نمایند.

۱۸. موارد فوق الذکر می باید تا هفته آینده انجام شود و گزارش آن در جلسه ای که به منظور پیگیری پیشرفت کار در قرارگاه تشکیل می شود ارائه گردد.

گفتنی است این دستورعمل را سیدعلی تاش از طرف محسن رضایی امضا کرده و همچنین برای فرماندهی قرارگاه نوح جهت اقدام مشابه در مورد یگان ها و منطقه مأموریت این قرارگاه و نیز برای واحد طرح و عملیات قرارگاه خاتم جهت پیگیری و هماهنگی واحدهای این قرارگاه ارسال شده است. (۱)

۱

دستورالعمل تردد وسایل نقلیه در مناطق عمومی آبادان (عقبه منطقه عملیات آتی) را امروز مسئول حفاظت اطلاعات قرارگاه خاتم به قرارگاه های کربلا- و نوح ابلاغ کرد و خواست تا با ارسال آن برای یگان های تحت امر، همه فرماندهان به مفاد آن توجیه شوند و واحدهای حفاظت اطلاعات یگان ها بر اجرای آن نظارت و تخلفات را به حفاظت اطلاعات قرارگاه خاتم ارسال کنند.

در این دستورالعمل از جمله وظایف دژبانی های منطقه، جلوگیری از حرکت ستونی (بیش از ۴ دستگاه وسیله سنگین) در طول شبانه روز؛ جلوگیری از ورود وسایل نقلیه بدون پوشش با محموله قایق، مهمات، ادوات و پل؛ و جلوگیری از ورود وسایل نقلیه سنگین دارای محموله از ساعت

۱-۴. سند شماره ۱۱۳۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی کل سپاه به فرماندهی قرارگاه کربلای ۲، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴.

۱۰ شب اعلام شده است. همچنین تأکید شده که وسایل نقلیه باید چراغ های خود را به رنگ آبی استتار کنند و فیوزهای چراغ های اضافی و کوچک خود را بردارند. در بخش دیگری از منطقه نیز ورود وسایل نقلیه سنگین دارای محموله، صرفاً از ساعت ۱۹ تا ۲۴ مجاز اعلام شده است. (۱)

۱

اقدامات مهندسی مورد نیاز در جبهه شمال غرب برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات های مورد نظر در این جبهه در بهار سال ۱۳۶۵ و نیز اقدامات مهندسی ضروری و فوری در این جبهه برای پشتیبانی از پایگاه ها و خطوط پدافندی در جلسه امروز قرارگاه خاتم الانبیای (ص) سپاه بررسی و اولویت و زمان بندی آنها مشخص شد. (۲)

تصویر

غلامرضا صالحی (مسئول عملیات قرارگاه نجف)، مصطفی ایزدی (فرمانده سپاه شمال و قرارگاه نجف)، محسن رضایی

در این جلسه فرمانده کل سپاه پاسداران و فرمانده قرارگاه نجف بر اجرای اقدامات مهندسی مورد نیاز در جبهه شمال غرب، به خصوص ترمیم جاده های مناطق عملیاتی و نیز احداث جاده های ضروری تا پایان سال ۱۳۶۴ و حداکثر تا پایان فروردین ۱۳۶۵ تأکید بسیاری کردند تا امکان اجرای عملیات ها در این جبهه از اردیبهشت ۱۳۶۵ فراهم شود. البته سردی هوا، بارش برف و یخبندان از یک طرف و از طرف دیگر به کارگیری بیشترین واحدهای مهندسی سپاه پاسداران و جهاد سازندگی برای تسریع در آماده سازی منطقه شرق اروندرود برای اجرای عملیات در منطقه فاو، و نیز ایجاد ناامنی و کمین به وسیله گروه های ضدانقلاب، پدیده هایی است که پرداختن به اقدامات مهندسی در جبهه شمالی را با مشکل مواجه کرده است. با وجود این، فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیای (ص) قول داد که به ترتیب اولویت ها، با استفاده از ظرفیت موجود واحدهای مهندسی سپاه و جهاد مستقر در جبهه

ص: ۴۵۴

۱- ۵. مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزیده اسناد عملیات بزرگ والفجر، جلد ۲، ص ۲۳۰.

۲- در این جلسه محسن رضایی، مصطفی ایزدی (فرمانده قرارگاه نجف)، محمد فروزنده (فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیای (ص))، سیدعلی حسینی تاش، ابراهیم سنجقی، غلامرضا صالحی (معاون عملیات فرمانده قرارگاه نجف) و برادران حیدری، علی آبادی و لیلی زاده (از مسئولان مهندسی) و محمد درودیان (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) حضور داشتند.

شمال غرب و نیز واحدهای اداره راه قدس(۱) حداکثر تلاش در اسرع وقت انجام شود.

باتوجه به عملیات های پیش بینی شده برای جبهه شمال غرب، فرمانده قرارگاه نجف و معاون عملیاتی وی اقدامات ضروری مهندسی را در این منطقه چنین تعیین کردند:

۱. ترمیم و شن ریزی جاده شیلر به هزار قله، حدود ۲۰ کیلومتر.

۲. احداث جاده کخلان به شیلر، حدود ۱۵ کیلومتر.

۳. ترمیم پل روی رودخانه قزلچه (جنوب شیلر و شمال پنجوین).

۴. ترمیم جاده مریوان تا گرمک.

۵. احداث یک قرارگاه در شیلر نزدیک بیمارستان.

۶. اتصال محور بوالحسن - صالح به تنگ چومان در منطقه بانه، حدود ۳ کیلومتر.

۷. احداث جاده تاژان، گوین، برده بوک به پل آویج.

۸. جاده مرزی کانی ابراهیم در منطقه سردشت، حدود یک کیلومتر.

۹. جاده تاژان - کوپل - برده بوک به پل آلر، حدود ۲۰ کیلومتر.

۱۰. جاده نوری به ماؤوت تا کنار رودخانه در منطقه سردشت، حدود ۱۰ کیلومتر.

۱۱. جاده اسلام آباد به زینو و شیخی در منطقه سردشت، حدود ۱۰ کیلومتر.

۱۲. احداث بیمارستان در منطقه سردشت.

۱۳. احداث بیمارستان در منطقه بانه.

۱۴. شن ریزی جاده دزلی به ملخور.

۱۵. جاده محور گوزیل حدود ۷ کیلومتر.

۱۶. ترمیم جاده های شاخ شمیران.

۱۷. احداث ادامه جاده بین سخت به کانی سالار و دو پل بزرگ آن، حدود ۱۵ کیلومتر.

۱۸. ترمیم و احداث جاده در زیر محور شاخ سورمر، ۵ کیلومتر احداث، ۱۵ کیلومتر ترمیم.

۱۹. ترمیم و شن ریزی جاده محور دزلی - پاوه - جوانرود.

محسن رضایی بر اهمیت تسریع این اقدامات چنین تأکید کرد: «ما کارهای مهندسی را باید قبل از اینکه هوا خوب شود انجام بدهیم تا از حداکثر زمانی که هوا خوب است برای عملیات استفاده کنیم. اگر این کار را نکنیم نتیجه اش این خواهد شد که بخش مهمی از یک فصل خوب از دست می رود و نتیجه کار مهندسی این می شود که تا می آییم آماده شویم دوباره هوا

ص: ۴۵۵

۱- اداره راه قدس از طرف وزارت راه و ترابری اجرای مأموریت های جنگی را در جبهه شمال غرب عهده دار بود و امکانات و تجهیزات نسبتاً مناسبی داشت و در دوران جنگ فعالیت های بسیاری در زمینه جاده سازی، پل سازی و ترمیم جاده ها و... انجام داد.

خراب شده است. ... سه محور چومان و ماژوت و چوراتا را باهم یک تمرکز بدهید. دزلی و پاوه و سد را هم باهم یک تمرکز بدهید و تمام کنید. اگر اینها را یکی یکی تمام کنید و تحویل بدهید خیلی خوب است. اینها را ما یک ماه دیگر از شما می خواهیم.»

محمد فروزنده (فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص)) در این باره گفت: «دوتا مشکل داریم: یکی اینکه بعضی جاها واقعاً الآن قابل کار کردن نیست؛ مثل باتلاق ها که باید کلی کار اضافه کرد. دیگر اینکه قرار بوده امکانات به جبهه جنوب برود، حالا چگونه مقداری از امکانات را اینجا نگه داریم یا دنبال راه دیگری برویم.» وی افزود که اگر این کارها در زمستان بخواهد انجام شود خیلی وقت و امکانات می برد، در حالی که در اردیبهشت نصف چنین امکاناتی لازم است.

فروزنده در گزارشی کارهای مهندسی انجام شده در جبهه شمال غرب را چنین بیان کرد: «تابستان گذشته در کردستان و آذربایجان غربی در مجموع ۲۲۰۰ کیلومتر جاده احداث شده، ۱۵۰۰ کیلومتر جاده ترمیم شده، نزدیک ۱۰۰۰ متر پل ساخته شده و ۱۷۰ کیلومتر جاده آسفالت شده است.»

فرمانده کل سپاه در پایان برای اجرای برخی کارهای مهندسی در این جبهه تا ۱۵ فروردین ۱۳۶۵ مهلت تعیین کرد و برای برخی دیگر حداکثر یک ماه. وی گفت: «ما برای شما زمان بندی می کنیم هر طریقی خودتان می دانید عمل کنید. ما محور دزلی و پاوه و جوانرود را یک ماهه می خواهیم.» مصطفی ایزدی نیز بر سرعت بخشیدن به ترمیم محور هزار قلّه تأکید کرد.

در پی این تأکیدها، محمد فروزنده پرسید که برای انجام دادن این کارها، اختیار جابه جایی واحدهای مهندسی را هم می دهید یا باید به جنوب ببریم. محسن رضایی پاسخ داد که در اختیار شما می گذاریم. (۱)

۱

اجرای عملیات های نفوذی و محدود در جبهه میانی و تعیین خط حد برای یگان های تابع سپاه شمال و ضرورت فعال شدن مناطق مختلف جبهه میانی، مهم ترین موضوع هایی است که در جلسه شامگاه امروز قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران) بررسی و درباره آن تصمیم گیری شد. (۲)

در پی مأموریتی که فرمانده کل سپاه پاسداران به قرارگاه نجف داده که نقاط مختلف جبهه میانی را برای یافتن مناطق مناسب عملیات محدود بررسی کند، در این جلسه مسئولان قرارگاه

ص: ۴۵۶

۱- ۶. سند شماره ۱۷۴۱۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی اقدامات مهندسی مورد نیاز در جبهه شمال غرب (۱۳۶۴/۱۰/۱۱، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۶۹۸۴)، صص ۲۹ - ۱.

۲- در این جلسه محسن رضایی، مصطفی ایزدی، عزیز جعفری، سیدعلی حسینی تاش، نورعلی شوشتری (جانشین فرمانده قرارگاه نجف)، حمزه حمیدی نیا (فرمانده قرارگاه نجف ۲)، اکبر دانشیار (مسئول عملیات قرارگاه نجف ۲)، محمدابراهیم سنجقی (مشاور فرمانده کل سپاه)، غلامرضا صالحی (مسئول عملیات قرارگاه نجف)، شاه حسینی (خادم حسینی / مسئول واحد اطلاعات قرارگاه نجف)، مجید ورزمهری (از مسئولان مهندسی جهاد سازندگی)، حسین همدانی (فرمانده تیپ ۳۲ انصارالحسین(ع)) و محمد درودیان (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) حضور داشتند.

نجف نتایج بررسی ها را مطرح کردند. پس از بحث هایی که در این باره شد، فرمانده کل سپاه مطالب را جمع بندی و تدبیر نهایی را چنین اعلام کرد: «عملیات دو قسمت شد: یکی عملیاتی که تیپ امیرالمؤمنین (ع) و تیپ مسلم بن عقیل (ع) و گردان های احتیاط می توانند انجام دهند که عمدتاً عملیات نفوذی است؛ یعنی بروند، حمله کنند، به دشمن بزنند و تعدادی اسیر بگیرند و بیاورند. اینها احتیاج دارند که شناسایی ها و [واحد] تخریبشان را تقویت کنند. یکی هم عملیات میمک بود که آن را کتباً به شما ابلاغ می کنیم و برای آن از همین حالا از تیپ های ۳۲ انصار، ۲۱ امام رضا (ع) و ویژه شهدا سه تیم بیابند مستقر شوند و کار شناسایی شان را شروع کنند.»

وی ضمن تأکید بر ضرورت جبران عقب ماندگی ها، با توجه به اشتغال و توجه اصلی فرماندهان دشمن به مناطق مختلف جبهه جنوب - که عملیات بزرگ ایران را در آنجا پیش بینی می کنند - سرعت دادن به طرح ریزی و اجرای عملیات در جبهه میانی را ضروری خواند و گفت: «این موقع ها می شود اینجا را مثلاً با ۱۰ گردان عمل کرد که در شرایط دیگر با ۴۰ گردان هم نمی شود اینجا را عمل کرد.»

از جمله مشکلاتی که جبهه میانی برای اجرای عملیات ها با آن مواجه است، ضعف اطلاعات و شناسایی و نداشتن واحدهای اطلاعات عملیات قوی است. فرماندهان حاضر برای رفع این مشکل، راه های مختلفی پیشنهاد کردند. حسین همدانی پیشنهاد کرد: «به یگان هایی که پایین (جنوب) هستند ابلاغ شود هر کدام یک تیم (حتی سه چهار نفره) در اختیار قرارگاه نجف قرار بدهند، در آن صورت می توان همه هدف هایی را که در منطقه هست کار کرد.»

مصطفی ایزدی نیز پیشنهاد کرد: «برای آن قرارگاهی که ما در جنوب داریم و قرارگاهی که در غرب داریم، کلاً منطقه شمال شرق پشتیبان آن باشد، یعنی هم نیروی شناسایی و نیروی طرح و عملیات و... را در حدی که نیاز داریم به ما بدهد...» برادر خادم الحسینی از مسئولان اطلاعات قرارگاه نجف نیز می گوید یگان های این منطقه به دلیل اینکه مأموریت عملیاتی نداشته اند، نیروهای اطلاعاتشان بی کیفیت شده اند و خیلی از نیروهای کیفی هم به جنوب رفته اند. سیدعلی حسینی تاش نیز پیشنهاد پایه گذاری اطلاعات برای این جبهه را مطرح کرد: «به هریک از مناطق شمال شرق، شمال غرب و منطقه ثارالله بگویند که شروع به پایه گذاری یک گروهان اطلاعات کنند که برای منطقه ثابت بماند. ما که بالاخره باید گردان های اطلاعات را از بالا تا پایین شکل بدهیم.»

محسن رضایی برای تسریع کار به فرمانده قرارگاه نجف ۲ حمزه حمیدی نیا، چنین دستور داد: «شما تلاشتان را بکنید تا ان شاءالله ده پانزده نفر را سریع جمع کنید و کار را شروع کنید.» نورعلی شوشتری نیز گفت: «در حد ده پانزده نفر نیرو دارند؛ ما هم تقویت می کنیم. آقای حمیدی نیا سی چهل نیروی شناسایی دارند.» حمزه حمیدی نیا نیز ضمن تأیید اینکه تعدادی

نیروی شناسایی دارد، درخواست کرد که لازم است از هر یگان، مسئولی برای این کار باشد تا کار شناسایی شروع شود. محسن رضایی هم تأکید کرد با ترکیبی از نیروهای شناسایی موجود و نیروهایی که از یگان‌ها مأمور می‌شوند کار زودتر شروع شود.

موضوع دیگر، نیروی رزمی است در این باره با توجه به آمادگی استان‌های پشتیبان سپاه شمال برای اعزام نیرو، از مسئولان سپاه شمال خواسته شد که ضمن آماده شدن برای دریافت نیرو، از استان‌ها درخواست نیروی سازماندهی شده و دارای کادر کنند و تأکید کنند که پشتیبانی آنها هم به عهده استان‌هاست. در این باره حمزه حمیدی نیا گفت: «اینها اسلحه و تجهیزات و خودرو می‌خواهند با یگان‌ها صحبت کرده ایم، با تیپ امیرالمؤمنین (ع) صحبت کردیم، گفتند در صورتی که تجهیزات، تسلیحات و امکانات خودرویی به ما بدهند ما برای پذیرش نیرو آمادگی داریم.» برای رفع این نیازها، محسن رضایی به سیدعلی حسینی تاش گفت: «به این یگان‌ها برای دو گردان امکانات اضافه بدهند؛ البته امانتی است، بعد هم بگیرید برای سپاه شمال نگه دارید.»

از سوی دیگر، برای فراهم شدن امکان سازماندهی، برنامه ریزی و اجرای عملیات‌های آفندی و پدافندی، مصطفی ایزدی فرمانده سپاه شمال و قرارگاه نجف، چنین پیشنهاد کرد: «نظر من این است که کلاً از منطقه اشنویه تا چنگوله را تقسیم بندی کنیم و هر قسمتی را به یک یگان بدهیم و یگان‌هایی که جمعی سپاه شمال هستند کلاً در این منطقه خط حد داشته باشند که دقیقاً شناسایی بکنند و بعد هم اگر لازم شد در آن محدوده نفرات کمی که برای شناسایی در نظر دارند، ما بتوانیم در جای دیگر هم از آنها استفاده کنیم.»

فرمانده کل سپاه ضمن تأیید این نظر گفت: «طرحی تهیه کنید به ما بدهید که آن را تأیید کنیم و بعد عمل کنید.» غلامرضا صالحی هم می‌گوید که طرح‌های آماده است. محسن رضایی در پایان جلسه گفت: «بحث تمام شد؛ فقط کار کُند است و اشکال کُندی هم شاید به این دلیل باشد که نیرو برایتان نیامده است و یکی اینکه نیروهای موجود که دارید، الآن به اینها ابلاغ کتبی بشود و اینها را به دنبال کار بدوانید. یعنی جایی که تیپ مسلم (ع) هست، آنجا عمل کند. تیپ امیرالمؤمنین (ع) بروید پشت قلاویزان عمل کند. این گردان‌های احتیاط که آمدند برای عملیات نفوذی تقسیم شوند. شما ان شاء الله کار را سرعت بدهید، چون ما فکر می‌کردیم تا الآن می‌توانیم اینجا ظاهر بشویم [عملیات کنیم]، اما هنوز یک کمی کار عقب است. ان شاء الله به کار سرعت بدهید.»

فرمانده سپاه شمال نیز از فرمانده کل سپاه خواست که به مناطق پشتیبانی ابلاغ شود که قرارگاه‌های این سپاه را پشتیبانی کنند. محسن رضایی هم گفت که با آقای حسینی تاش در این باره به نتیجه رسید. (۱)

ص: ۴۵۸

۱ - ۷. سند شماره ۱۷۴۳۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه قرارگاه خاتم الانبیا (ص) برای فعال کردن جبهه میانی (۱۳۶۴/۱۰/۱۱، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۶۹۸۵)، راوی: محمد درودیان، صص ۳۱ - ۱.

هوایماهای عراقی امروز نیز جزیره خارک را بمباران و به آسمان منطقه تأسیسات نفتی بحرگان تجاوز کردند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از بوشهر، هوایماهای عراقی ساعت ۱۰:۲۵ صبح امروز بار دیگر جزیره خارک را هدف قرار دادند. در این حمله ۲ فروند میگ ۲۵ شرکت داشتند که از مسافت بسیار بالا ۴ بمب به سوی تأسیسات نفتی رها کردند که همگی به زمین های اطراف اصابت کرد و خسارتی در پی نداشت. (۱)

ساعت ۹:۵۰ صبح امروز نیز ۳ هوایمای متجاوز عراقی که قصد شناسایی یا بمباران تأسیسات نفتی بحرگان واقع در منطقه امامزاده حسن گناوه را داشتند با آتش مؤثر و پرحجم دفاع هوایی مستقر در منطقه مواجه شدند و از منطقه گریختند. گفتنی است که در حوالی این منطقه پروژه احداث اسکله شناور صدور نفت در دست اجرا است. (۲)

ارتش عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۷۰ خود اعلام کرد: «امروز عقابان تیزپرواز ما تأسیسات جزیره خارک را مورد حمله موفقیت آمیز خود قرار دادند و آنها را به آتش کشیدند.» (۳)

تجاوز هوایی عراق به شهرها و بمباران مناطق نظامی و غیرنظامی ایران امروز نیز ادامه یافت.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از باختران: «نیروی هوایی ارتش بعثی عراق امروز به عنوان مقابله با حملات شکاری بمب افکن های جمهوری اسلامی ایران به مناطق سلیمانیه و العماره، در یک خط سیر از عین خوش در ایلام، روستای گلان، اطراف صالح آباد، حدفاصل میمک و گیسکه، منطقه ای بین قصرشیرین و خسروی، حدفاصل نوسود و مریوان و پادگان های مریوان، بانه، پسوه و جلدیان مبادرت به بمباران جهت در هم ریختن آرایش نظامی نیروهای اسلام کرده است.

از شواهد امر چنین برمی آید که در دو ماه اخیر عراق دست به یک سری نقل و انتقالات نظامی زده و چندین واحد پیاده کوهستانی از نیروهایش را در منطقه سلیمانیه گرد آورده است و چنین وانمود می کند که با این تجمع نیرو قصد ضربه وارد آوردن به انقلابیون مسلمان کرد عراق را دارد در حالی که این تجمع نیرو صرفاً برای مقابله با حملات احتمالی نیروهای اسلام از شمال غرب می باشد.» (۴)

واحد اطلاعات قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیای (ص) سپاه نیز گزارش داد که امروز در ساعت های ۱۱:۵۵ و ۱۲ سه هوایمای دشمن در مناطق پسوه و محور مهاباد - سردشت اقدام به عملیات شناسایی و بمباران کردند که بمب ها عمل نکرد. (۵)

از سوی دیگر، ارتش عراق در اطلاعیه نظامی امروز خود اعلام کرد هلیکوپترهای توپ دار عراقی دو مرکز تجمع نفرات پیاده نظام ایران را در بخش عملیاتی شرق میسان در منطقه سپاه چهارم عراق منهدم کردند و سالم به پایگاه های خود بازگشتند. (۶)

ص: ۴۵۹

۱- ۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۸، ۱۳۶۴/۱۰/۱۲، ص ۳.

۲- ۹. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۵، ۱۳۶۴/۱۰/۱۲، ص ۱.

۳- ۱۰. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۴/۱۰/۱۲ ص ۱، رادیو بغداد، ۱۳۶۴/۱۰/۱۱.

- ۴-۱۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۹، ۱۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۵، باختران-خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۱۰/۱۳۶۴.
- ۵-۱۲. سند شماره ۱۱۴۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص) سپاه (واحد اطلاعات)، شماره ۱۵۵، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴.
- ۶-۱۳. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱، رادیو بغداد، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴.

ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران با انتشار اطلاعیه ای اعلام کرد: «در پاسخ به شرارت های اخیر دشمن، شکاری بمب افکن های ایران صبح امروز (۱۳۶۴/۱۰/۱۱) تأسیسات ارتباطی و رادیویی دشمن واقع در منطقه سیدصادق را بمباران کردند.»^(۱)

از سوی دیگر، رادیو بغداد در این باره ادعا کرد که ساعت ۱۱:۳۰ صبح امروز دو هواپیمای ایرانی با تجاوز به مناطق مسکونی استان سلیمانیه یک زن و یک مرد عراقی را کشتند و چهار غیرنظامی را مجروح کردند.^(۲)

در درگیری های امروز در برخی مناطق شمال غرب کشور چند تن از نیروهای خودی شهید یا مجروح شدند.

افراد حزب دمکرات امروز در محور نوسود - تشار به نیروهای خودی کمین زدند و یکی از برادران ارتشی را شهید و یک تن دیگر را مجروح کردند.^(۳)

همچنین در درگیری میان نیروهای بسیجی و افراد ضدانقلاب در روستای گل (محور میاندوآب - بوکان) دو تن از بسیجیان میاندوآب مجروح شدند.

در درگیری دیگری میان نیروهایی از گردان رسول الله (ص) در حوالی روستای توکل آباد کردستان با عوامل حزب دمکرات، دو پاسدار وظیفه به شهادت رسیدند. در شهرستان مهاباد نیز افراد ضدانقلاب به سوی یک پاسدار وظیفه از تیپ ویژه شهدا تیراندازی کردند که وی مجروح شد.^(۴)

گردهمایی کارگران و دانش آموزان استان تهران صبح امروز با شرکت بیش از ۱۳ هزار تن از نیروهای بسیج کارگری و دانش آموزی متشکل در گردان های کاروان های احتیاط "راهیان کربلا" در استادیوم آزادی برگزار شد.^(۵)

در این گردهمایی حجت الاسلام دری نجف آبادی نماینده مجلس شورای اسلامی درباره جهاد و دفاع سخنرانی کرد و حاضران آمادگی خود را جهت اعزام به جبهه ها و مقابله با دشمنان اسلام اعلام کردند. در پایان این گردهمایی بیش از ۲۵۰ کامیون از هدایای کارگران و دانش آموزان و پایگاه های تحت پوشش منطقه یک ثارالله (ع) به همراه ۳۰۰ صندوق از کمک های نقدی کارگران به جبهه های نبرد حق علیه باطل ارسال شد.^(۶)

امروز همچنین ۸۴ نفر از پرسنل فنی و رانندگان شرکت واحد داوطلبانه به ستاد پشتیبانی این شرکت مستقر در اهواز پیوستند.^(۷)

ص: ۴۶۰

۱- ۱۴. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱۲، ص ۱۸.

۲- ۱۵. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۴/۱۰/۱۲، ص ۲، رادیو بغداد، ۱۳۶۴/۱۰/۱۱.

۳- ۱۶. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۶، ۱۳۶۴/۱۰/۱۳، ص ۲.

۴-۱۷. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۷، ۱۳۶۴/۱۰/۱۵، ص ۲.

۵- ضمیمه دارد (مقاله روزنامه ژاپنی درباره نقش دین و قیام امام حسین در جذب بسیجیان به سوی جبهه ها).

۶-۱۸. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱۱، ص ۲.

۷-۱۹. همان، ص ۱۸.

اعزام کاروان حامل کمک‌های مردمی به جبهه‌ها

دعوت فرمانده عالی جنگ از نیروهای داوطلب برای اعزام به جبهه ها و شرکت در عملیات گسترده آتی و آثار آمادگی رزمندگان برای نبردی بزرگ، سران و فرماندهان عراق را در خوف فروبرده است. آنان برای کاستن از اضطراب خود و سربازانشان مدتی است دست به جنگی تبلیغاتی - روانی زده اند که نمونه های آن، گفتار امروز رادیو بغداد و گزارش خبرگزاری عراق است.

رادیو بغداد صبح امروز در برنامه صبحگاهی خود گفت: «رفسنجانی عراق را تهدید به حمله نموده است و می کوشد با هر نیرنگ و ترفندی برای تأمین نیروی انسانی در جریان این حمله، دانش آموزان مدارس، کارگران و دانشجویان دانشکده ها، پیشه وران و فقرا و مستضعفان را آتش آن حمله موعودش قرار دهد تا در برابر آتش عراقیان تباه شوند. ولی این بار به همان نحوی که حضرت رئیس جمهور رهبران بیان نموده اند احدی از آنان برنخواهند گشت تا از رویدادهای جبهه پیام رسان باشد، چون آتش مرگ بار و نابودکننده عراقیان در انتظارشان است.» (۱)

خبرگزاری عراق نیز گزارش داد: «فرماندهان نظامی امروز تأکید کردند اصرار ایران بر ادامه جنگ به بهای نابودی تمام منافع و اهداف حیاتی آن کشور تمام خواهد شد. این فرماندهان، ایران را از پافشاری در جنگ، که منجر به وقوع فجایع عظیمی در ایران خواهد شد، برحذر داشتند. آنان همچنین گفتند مهم ترین حوادث سال ۱۹۸۵ نابودی جزیره خارک و پیروزی های به دست آمده توسط نیروهای عراقی در هورالهیویه بوده است. سرلشکر خلبان حمید شعبان فرمانده نیروی هوایی عراق، گفت: ایران با اصرار خود به جنگ و تجاوز، بهایی بسیار سنگین خواهد پرداخت و روزهای آینده حکام ایران شاهد فجایع جدید و عظیمی خواهند بود.» (۲)

از سوی دیگر، وزیر کشور و رئیس سازمان دفاع غیرنظامی عراق (سعدون شاکر)، امروز با صدور بیانیه ای همه سازمان های دولتی و دولتی - خصوصی عراق را که در پروژه های حیاتی، تولیدی و ساختمانی مشغول به کار هستند به ساختن پناهگاه های عمومی ملزم کرد. در این بیانیه به همه سازمان های مذکور دستور داده شده تا تحت نظر سازمان دفاع غیرنظامی حجم پناهگاه های عمومی و نوع آن را مشخص سازند. (۳)

پس از دو روز تأخیر به دلیل تهدید خطوط هوایی ترکیه به وسیله عراق، وزیر مشاور در امور اقتصادی ترکیه صبح امروز از مسیر شوروی به کشورش بازگشت.

وی در فرودگاه تهران گفت ما قرار بود ساعت ۱۱ روز دوشنبه (۹ دی) با هواپیمایی که از آنکارا به تهران می آمد به ترکیه بازگردیم، لیکن به دلیل تهدید عراق، این هواپیما از نیمه راه به آنکارا بازگشت. وی افزود: پس از تماس دولت ترکیه با مسئولین عراقی هنگامی که متوجه شدیم عراق بر تهدید خود اصرار می ورزد، تصمیم گرفتیم از طریق فضای شوروی به ترکیه

ص: ۴۶۲

۱- ۲۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۸، ۱۳۶۴/۱۰/۱۲، ص ۵، تهران- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۱۰/۱۱.

۲- ۲۱. همان، صص ۳ و ۴، تهران- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۱۰/۱۱.

۳- ۲۲. همان، ص ۱۵، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۱۰/۱۱، به نقل از خبرگزاری عراق.

بازگردیم. وزیر مشاور ترکیه گفت که پس از اطلاع از جزئیات این مسئله در آنکارا و انجام بررسی های لازم، نظرش را در مورد این عمل عراق اعلام خواهد کرد.^(۱)

دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه ایران در این باره نوشته است که آقای تیناز تی تیز پس از دو روز تأخیر - که به خاطر مشاجره با عراق بر سر ایمنی هواپیمایش صورت گرفت - به کشورش بازگشت. منابع خبری بغداد ضمن تکذیب این خبر اعلام کردند زمانی که هواپیمای خطوط هوایی ترکیه در حال پرواز بود، ایران تهاجم خود را بر علیه مناطق غیر نظامی و هدف های اقتصادی شمال عراق انجام داد و تهران مطمئن بود که هواپیماهای عراق هواپیماهای دشمن را در مدتی که هواپیمای حامل وزیر ترکیه در حال عبور از منطقه است تعقیب نخواهد کرد.

به نوشته این نشریه آقای تیناز تی تیز در هنگام خروج از ایران ضمن مذاکره تلفنی با روزنامه جمهوریت گفت که دو کشور باهم در حال جنگ هستند و مرزهای ما در داخل منطقه جنگی قرار دارد و هر دو کشور می خواهند که جنگ را در راستای امکانات خود به پیش ببرند و بهره برداری بدین شکل از طرف هر دو کشور طبیعی است.^(۲)

۱

به تلافی حملات روز گذشته رژیم صهیونیستی به روستاهای جنوب لبنان، امروز سازمان مستضعفان جهان با انتشار اطلاعیه ای اعلام کرد دومین جاسوس اسرائیلی گروگان خود را اعدام کرده است.

در این اطلاعیه آمده است: «در انتقام آخرین تجاوز اسرائیل به روستای کوئین، اعلام می کنیم که اسحاق تراب دومین جاسوس اسرائیلی را اعدام کردیم و این به مفهوم تأیید مطالبی است که در اطلاعیه های قبلی خود اعلام کردیم: انتقام برای تروریسم مداوم، اشغالگری، سلطه طلبی، اخراج مردم از خانه هایشان، بمباران روستاها.»

سازمان مستضعفان جهان قبلاً اعلام کرده بود چهار جاسوس یهودی اسرائیل را تنها در صورتی آزاد خواهد کرد که اسرائیل و مزدوران بومی آن در جنوب لبنان، بیش از ۳۰۰ تن از مسلمانانی را که در روستاهای اشغالی خیام زندانی کرده اند آزاد کنند اما شامیر وزیر خارجه رژیم صهیونیستی این تقاضا را رد کرد.^(۳)

۲

در پی افزایش اعزام رزمندگان به جبهه های نبرد، سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در چارچوب سیاست های رژیم عراق، دستورالعمل جدیدی را برای افزایش تحرک نیروهای خود در ایران صادر کرد.

به نوشته نشریه وزارت اطلاعات، براساس اطلاعیه فرماندهان منافقین به ویژه تأکید رجوی در این باره، اعضای این سازمان موظف به وارد کردن سلاح به ایران و استفاده از اسلحه شده اند

ص: ۴۶۳

۱- ۲۳. روزنامه اطلاعات، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۲۴. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۸۱/۳، ۱۲/۱۰/۱۳۶۴، صص ۴ - ۳.

۳- ۲۵. روزنامه کیهان، ۱۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۴.

و به همین منظور از همه سوژه های وصل و مرتبط خواسته شده در جهت اختفای سلاح، سکونت دادن تیم های عملیاتی و مسلح کردن آنان برای عملیات اقدام کنند. این سازمان از حدود سه هفته قبل شروع به تدارک برنامه ریزی و اقدام برای اجرای این هدف کرده است. (۱)

گردان مرزی ژاندارمری شهرستان ایلام نیز در گزارشی از اطلاعاتی که درباره تحرکات سازمان مجاهدین خلق (منافقین) کسب کرده نوشته است: «منافقین قصد دارند چند روزی در نوار مرزی کردستان به فرماندهی مسئول نظامی شاخه کردستان و عضو دفتر سیاسی سازمان توسط گردان ها مانور نظامی برگزار نمایند و در این عملیات دو گردان از زنان منافقین نیز شرکت دارند.» (۲)

ضمیمه گزارش ۳۷۳: عوامل جذب بسیجیان به سوی جبهه ها و نقش دین و قیام امام حسین (ع)

روزنامه ماینچی چاپ ژاپن در شماره امروز خود در مقاله ای به قلم آقای نیشی این موضوع را بررسی کرده است. متن مقاله به این شرح است:

«اخیراً جریانات بسیاری در حوادث بین المللی مشاهده می شود که قهرمان پشت پرده آن مذهب است. چرا امروز همه جا درباره مذهب (دین) صحبت می شود؟ از دیدگاه معنوی به جست و جوی ارتباط سیاست با علم منطقی می رویم.

در هوای سرد بارانی، گوسفندانی که قربانی شده بودند، آخرین نفس ها را می کشیدند و خون آنها بر کف خیابان جاری شده بود. بدرقه کنندگان بسیجیانی که نواری به دور سر خویش بسته بودند و فریاد می کشیدند "پیش به سوی کربلا"، اسپند و کندر دود می کردند و نقل بر سر رزمندگان می پاشیدند.

در شهر همدان هم بسیجیانی که عازم جبهه هستند، رژه می روند. در ماه گذشته بیش از ۲۰۰ هزار نفر از اعضای بسیج به مرزهای ایران و عراق فرستاده شدند. قبلاً در این منطقه ۶۰۰ هزار تن از رزمندگان مستقر بودند، بنابراین حمله بزرگی تدارک دیده شده است. در بین بسیجیان افرادی نیز هستند که سن آنان بیش از ۵۰ سال بوده و ریش آنها سفید است. و نیز دانش آموزانی با چهره ای معصوم دیده می شوند. افرادی که ممکن است تا دیروز به عنوان کارگری در کارخانه یا راننده تاکسی مشغول به کار بوده اند، امروز با یک هدف و آن شکستن خط دفاعی و بازکردن راه کربلا، راهی جبهه شده اند. مسلسل و دستگاه بی سیمی که در اختیار بسیجیان قرار دارد، در مقایسه با تجهیزات عراق ۱۰ سال عقب تر می باشد ولی این بسیجیان هستند که از میدان مین می گذرند و سیم خاردار را پاره می کنند و در طول شش سال در موقعیتی مساوی با عراق می جنگند.

راز "کربلا" چیست؟ کربلا سرزمینی است واقع در ۱۱۰ کیلومتری جنوب غربی عراق و مشهد امام حسین (ع)، امام سوم شیعیان می باشد. امام حسین (ع) و ۷۲ تن از یارانش در سرزمین کربلا- توسط ۴۰ هزار تن از سربازان معاویه (یزید بن معاویه) محاصره می شوند. آنها باینکه می دانستند شکست می خورند، ولی جنگیدند و همگی کشته شدند. به این ترتیب مصیبت بزرگی در تاریخ ثبت شد و این ماجرا که ۱۳۰۰ سال قدمت دارد، مسلمانان شیعه را همچنان تحریک می کند. ...

شهدای جنگ ایران و عراق به عنوان یاران امام حسین محسوب می شوند.

یکی از دلایل قیام ملت و انقلاب ایران و واژگون شدن رژیم شاه عدم وجود مساوات و عدل، و وجود اختناق در جامعه بود که این مخالفت در بین افراد روشنفکر آغاز شد و فراموش نشود که دانشجویانی که در مقابل مزدوران شاه پهلوی سینه سپر کرده و مقاومت می کردند، از ماجرای امام حسین (ع) روحیه گرفته بودند. در زمینه جنگ ایران و عراق، دولت شوروی می گوید: "این جنگ هیچ معنی و

۱-۲۶. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۵، ۱۳۶۴/۱۰/۱۲ صص ۱ و ۲.

۲-۲۷. همان، ص ۲.

منطق به دور است" و بوق های تبلیغاتی غرب می گویند: "جنگ برای این است که افکار و توجهات مردم به سوی نارسایی های اقتصادی و سیاسی جلب نشود." اما این سخنان هیچ فایده ای ندارد. بسیجیان به سوی کربلا حرکت می کنند. منشأ این انرژی و نیروی تحریک، حادثه کربلای امام حسین (ع) است. و این واقعیتی است که نمی توان آن را نادیده گرفت. زمانی بود که اسلام و مسلمانان دنیا را به اشغال خود درآورده بودند، ولی پس از قرن ۱۸، شکست های پی در پی موجب عقب نشینی آنها و سرانجام از دست رفتن سرزمین هایشان شد. اما این انقلاب اسلامی ایران بود که مجدداً اسلام را زنده کرد. در ماه فوریه سال ۱۹۷۹ (بهمن ۱۳۵۷)، حکومت انقلاب اسلامی در ایران تشکیل شد که نخستین حکومت اسلامی در جهان می باشد که احکام اسلامی را در کشور جاری می سازد. مثلاً در داخل کشور خوردن مشروبات الکلی ممنوع گردیده است و مدارس دخترانه و پسرانه از یکدیگر مجزا شده اند. شریعت اسلامی احیا گردیده و ربا از سیستم بانکی حذف گردیده است. ایران که شش سال است با عراق در جنگ است به کشورهای اسلامی پیشنهاد می کند احکام و قوانین قرآن را مبنا قرار دهند. ...

آقای نیکسون رئیس جمهور سابق امریکا که در جنگ ویتنام، با در اختیار داشتن بهترین تجهیزات جنگی و سازماندهی کامل، طعم شکست مفتضحانه ای را چشید، اخیراً اخطار کرده است که: احتمالاً در آینده شعار انقلاب برای "تجدید حیات اسلام"، جای شعار انقلاب برای "آزادی مستضعفان" را خواهد گرفت. (۱)

ص: ۴۶۵

۱- ۲۸. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۲۱، صص ۱۴ - ۱۲، به نقل از روزنامه ماینیچی چاپ ژاپن، ۱ ژانویه ۱۹۸۶ (۱۳۶۴/۱۰/۱۱).

فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) امروز با ارسال دستورالعملی برای قرارگاه کربلا، بر تسریع در اجرای اقدامات مهندسی در شرق اروندرود و هماهنگی برای استفاده از تانک در شکستن خط دشمن تأکید کرد: «پیرو جلسه مورخ ۱۱/۱۰/۱۳۶۴ با لشکر عاشورا موارد زیر جهت اجرا ابلاغ می شود:

۱. مهندسی قرارگاه کربلا با کمک مهندسی یگان های مستقر در خط، احداث جاده های شرقی - غربی را به عنوان عقبه یگان ها تسریع نموده و عقب ماندگی بعضی از یگان ها را برطرف نماید.

۲. مهندسی قرارگاه کربلا نسبت به احداث یک جاده شمالی - جنوبی به موازات خط پدافندی سریعاً اقدام نماید.

۳. قرارگاه کربلا نسبت به طرح و اجرای احداث سکوهای تانک در طول خط پدافندی موجود با ارتفاع مناسب اقدام نماید.

۴. قرارگاه کربلا از تانک های لشکر نجف اشرف برای شکستن خط عاشورا استفاده نماید (با هماهنگی زرهی خاتم(ص)).

۵. از تانک های لشکر حضرت رسول(ص) برای شکستن خط لشکر های ولی عصر، فجر و ثارالله باید استفاده شود (با هماهنگی زرهی خاتم).

۶. لشکر مهندسی قرارگاه کربلا- آزمایشات و مانورهای مربوط به انتقال وسائل سنگین را در محل های مشابه به صورت مستمر تمرین کرده و نتایج را گزارش نماید. ضمناً بولدوزرهای با کفشک پهن را آزمایش نمایند.

۷. فرماندهی قرارگاه کربلا برنامه زمان بندی کلیه موارد آماده سازی را تا هفته آینده آماده نموده و به قرارگاه خاتم ارسال نماید.»(۱)

ص: ۴۶۷

۱-۱. سند شماره ۱۱۳۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ابلاغ دستور از فرماندهی قرارگاه خاتم(ص) به فرماندهی قرارگاه ۲ کربلا، ۱۲/۱۰/۱۳۶۴.

غافلگیری دشمن یکی از مهم ترین عوامل ضروری برای موفقیت اجرای عملیات در منطقه فاو است، لیکن این عامل مهم با عوامل مهم دیگر از جمله اقدامات مهندسی و آماده سازی منطقه شرق اروند و نیز انتقال مردم بومی منطقه در تناقض بود که حل آن بسیار دشوار می نمود. از یک سو ادامه حضور مردم و ساکنان منطقه هم حفاظت اطلاعات را مخدوش می کرد و هم آنان را آسیب پذیر می کرد و از سوی دیگر، انتقال آنان نیز برای جاسوسان دشمن شکی باقی نمی گذاشت که قرار است در این منطقه، عملیاتی اجرا شود به ویژه وقتی که افزایش تردها و تشدید فعالیت های مهندسی بر آن افزوده می شد.

واحد حفاظت اطلاعات قرارگاه کربلا، امروز گزارشی در این باره برای فرماندهی سپاه جنوب نیروی زمینی سپاه پاسداران ارسال کرده است: «در مورخه ۱۰/۱۰/۱۳۶۴ طی بررسی و تحقیقی که از نزدیک روستاهای چوئیده و ابوشانک به عمل آمده، مردم به شدت درحال تخلیه می باشند و در تماسی که با چند نفر از اهالی منطقه صورت گرفت، درمورد علت تخلیه اظهار داشتند که به ما گفته شده حمله ای در پیش داریم و شما باید تخلیه کنید. (نظریه: اکثر مردم از موضوع علت تخلیه اطلاع دارند).

شهر آبادان نسبت به روزهای قبل خیلی خلوت شده است. یکی از مغازه داران آبادان اظهار داشته که استاندار دیروز اینجا بودند و بنا است که در همین هفته همه مردم آبادان را تخلیه کنند و روستاهای اطراف درحال تخلیه می باشند.»

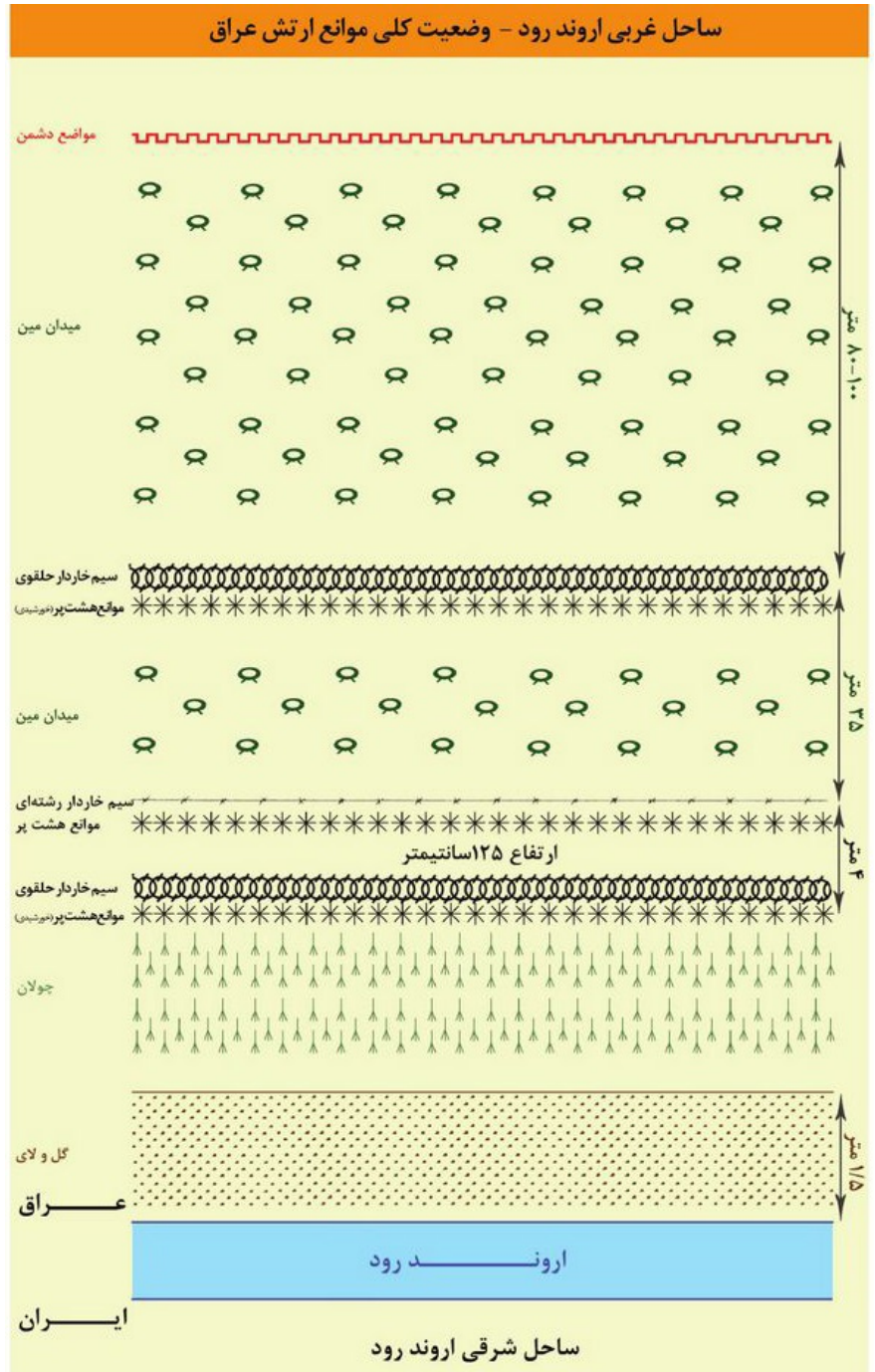
در ادامه این گزارش به افزایش تردد وسایل سنگین و فعالیت های مهندسی از جمله تلاش چند دستگاه مهندسی و کمپرسی جهاد فارس در کنار جاده خسروآباد نزدیک نهر حمید، روبه روی دکل دیدبانی دشمن؛ تردد ۱۱ کمپرسی در یک ستون در جاده سیدالشهدا(ع) و فعالیت راه سازی اداره راه کربلا در جاده جنوبی بهمنشیر اشاره شده است. (۱)

واحد اطلاعات لشکر ۱۹ فجر (سپاه پاسداران) امروز گزارش شب گذشته یک گروه شناسایی این لشکر درباره عبور از اروندرود و شناسایی ساحل غربی این رودخانه را در محدوده مأموریت لشکر ۱۹ فجر چنین اعلام کرد:

«سه نفر از برادران در تاریخ ۱۱/۱۰/۱۳۶۴ ساعت ۱۸:۳۰ جهت شناسایی از مقر خارج شده و در ساعت ۱۹:۱۵ به کنار اروند انتهای نهر دروچه رسیدند (اروند درحال جزر بوده). پس از گذشتن از اروند، در ساعت ۲۰:۴۵ به ساحل دشمن بین نهر ابوعقاب و علی شیر رسیدند؛ البته مدت پانزده دقیقه در کشتی توقف داشته اند. پس از ده دقیقه توقف در ساحل دشمن و شناسایی منطقه در ساعت ۲۰:۵۵ حرکت و ساعت ۲۱:۲۰ به ساحل خودی رسیدند.

ص: ۴۶۸

۱-۲. سند شماره ۱۱۳۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از حفاظت اطلاعات قرارگاه کربلا به فرماندهی سپاه جنوب نیروی زمینی (کربلا)، ۱۲/۱۰/۱۳۶۴.

۱. یک ردیف شش پر و یک ردیف سیم خاردار تویی حلقوی مابین آن (همچنین بعضی جاها چند شش پر به صورت آزاد روی سیم خاردار ریخته).

۲. یک متر بعد از مانع اول باز یک ردیف شش پر و داخل آن سیم خاردار حلقوی.

۳. از موانع اول تا سنگرهای دشمن حدود ۱۵ متر فاصله می باشد.

۴. چون عبور از موانع اول و دوم با لباس غواصی امکان نداشته، اگر موانع دیگری بعد از موانع دوم وجود داشته باشد، مشاهده نگردید. (۱)

گروه شناسایی لشکر ۱۹ فجر شامگاه امروز (۱۳۶۴/۱۰/۱۲) نیز در شناسایی دیگری که در محدوده نهر علی شیر از ساحل دشمن کرده، وضعیت موانع دشمن را در این محدود شامل دو ردیف مانع هشت پر پشت سرهم که روی هر ردیف آن نیز یک ردیف سیم خاردار حلقوی و پایین آن یک ردیف سیم خاردار تک رشته تعبیه شده، اعلام کرده است. فاصله موانع تا سنگرهای خط دشمن نیز حدود ۱۲ تا ۱۵ متر بوده است. این گروه شناسایی موانع موجود داخل نهر علی شیر را نیز چنین برشمرده است: چهار ردیف مانع هشت پر پشت سرهم، به طوری که عرض چهار ردیف حدود سه متر بود و ردیف دوم آن دو طبقه بود، یعنی یک ردیف دیگر روی آنها کار گذاشته شده است.

در این گزارش اضافه شده: «ساعت ۲۱:۱۵ که حدود چهار ساعت از آغاز جزر آب گذشته بود، عمق آب در وسط نهر علی شیر ۲ متر بود و موانع حدود ۳۰ تا ۴۰ سانتی متر از آب بیرون بود و هشت پر دوم (دو طبقه) حدود ۳ متر از آب بیرون بود.» (۲)

۱

به گزارش واحد اطلاعات فرارگاه کربلا ارتش عراق امروز به همه برج های دیدبانی شرق عماره از شرهانی تا شمال جزایر خیبر (مجنون) اعلام آماده باش شدید داده و تأکید کرده است تا دیدبان های برج ها رأس ساعت ۵:۳۰ از برج ها خارج شوند. (۳)

۲

هوایماهای ارتش عراق امروز علاوه بر بمباران خارک به مناطق و شهرهای مرزی غرب کشور از شمال تا جنوب تجاوز کردند و به شکستن دیوار صوتی، شناسایی، عکس برداری و بمباران پرداختند. در بمباران ها تعدادی شهید یا مجروح شدند و به مناطق مسکونی و تأسیسات دیگر نیز خسارت وارد شد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، جزیره خارک ساعت ۱۴:۰۲ امروز هدف بمباران هوایماهای عراقی قرار گرفت. در این حمله ۸ بمب به سوی خارک پرتاب شد که بمب ها دور از تأسیسات این جزیره، در آب و خشکی فرود آمدند و خسارتی ایجاد نکردند. (۴)

ص: ۴۷۰

۲-۴. سند شماره ۱۱۴۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات لشکر ۱۹ فجر، ۱۳۶۴/۱۰/۱۵.

۳-۵. سند شماره ۱۱۴۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه کربلا، گزارش نوبه ای، شماره ۱۷۳، ۱۳۶۴/۱۰/۱۴، ص ۹.

۴-۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۹، ۱۳۶۴/۱۰/۱۳، ص ۶، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۱۰/۱۲.

واحد اطلاعات قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص) (سپاه) گزارش داد که هواپیماهای دشمن از ساعت ۱۱:۲۵ تا ساعت ۱۳:۵۵، بارها به مناطق پیرانشهر، پسوه، بانه، پادگان ابوذر، دشت دیره، سومار، گیلان غرب، جزابه، پادگان دشت آزادگان، جزیره مجنون، منطقه حسینییه و نیم ایستگاه نود تجاوز و اقدام به شناسایی، عکس برداری و بمباران کردند.^(۱)

تصویر

شهر بانه در دامنه کوه اربابا

در منطقه پیرانشهر، جنگنده های عراقی پس از مواجه شدن با آتش دفاع هوایی، گریختند و هنگام فرار بمب های خود را در کوه های اطراف پیرانشهر ریختند.^(۲) در منطقه بانه هواپیماهای عراقی با پرتاب ۷ راکت به اطراف پادگان بانه و دامنه قلّه اربابا، ۳ منزل مسکونی را ویران و چند تن را مجروح کردند.^(۳) در بمباران پادگان ابوذر نیز یک بسیجی شهید و یک تن دیگر مجروح شد و برخی ساختمان ها خسارت دید.^(۴)

هواپیماهای عراقی امروز سه بار در گروه های ۳، ۴، ۸ فروندی به پادگان مریوان حمله کردند که به شهادت ۷ تن و جراحت ۴۱ تن و موج گرفتگی ۵ تن دیگر انجامید.^(۵)

پادگان حمیدیه محل استقرار تیپ ۳ لشکر ۹۲ زرهی اهواز نیز ساعت ۱۳ امروز هدف حمله هوایی قرار گرفت که انفجار بمب ها و راکت های پرتاب شده به شهادت ۱۰ تن و مجروح شدن ۲۱ تن از پرسنل نظامی یا خانواده آنها انجامید و به قسمت هایی از این پادگان و منازل سازمانی پرسنل این تیپ مستقر در دشت آزادگان خساراتی وارد شد. در این حمله، یک فروشگاه و بانک سپه در کوی منازل سازمانی آسیب دیدند و ۶ خودرو منهدم شد.^(۶)

گزارش دیگری حاکی است که در این حمله هواپیماهای دشمن با پرتاب ۲۳ راکت روی یک منطقه ده ها واحد مسکونی را منهدم کرده اند.^(۷)

امروز هواپیماهای حمله کننده به شهرهای آبادان و خرمشهر با مقابله شدید آتش سلاح های دفاع هوایی ناچار به فرار شدند که هنگام فرار چند روستای اطراف خرمشهر را بمباران کردند. روستاهای اطراف خرمشهر که روز دوشنبه (۹ دی ۱۳۶۴) و امروز بمباران شدند محل تجمع و استراحتگاه نیروهای نظامی و مردمی است.^(۸)

ص: ۴۷۱

۲-۸. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۷، ۱۳۶۴/۱۰/۱۵، ص ۱.

۳-۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۲، ۱۳۶۴/۱۰/۱۶، ص ۳.

۴-۱۰. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۸، ۱۳۶۴/۱۰/۲۵، ص ۱۰.

۵-۱۱. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۶، ۱۳۶۴/۱۰/۱۳، ص ۱.

۶-۱۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۹، ۱۳۶۴/۱۰/۱۳، ص ۶، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

۱۳۶۴/۱۰/۱۲.

۷-۱۳. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۶، ۱۳۶۴/۱۰/۱۳، ص ۱.

۸-۱۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۹، ۱۳۶۴/۱۰/۱۳، ص ۸، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

۱۳۶۴/۱۰/۲.

منطقه جزایر مجنون نیز در ساعت های ۱۱:۲۴، ۱۱:۵۴ و ۱۳:۴۰ هدف حمله هواپیماهای دشمن قرار گرفت که به ترتیب غرب جفیر، جنوب جزیره شمالی و بار سوم جزیره شمالی را بمباران کردند.^(۱)

در بمباران امروز پادگان پسوه در ساعت های ۱۴ و ۱۶:۴۵، از نیروهای این پادگان ۱۵ تن شهید و ۴۰ تن مجروح شدند. همچنین در حمله ۸ جنگنده عراقی به پادگان جلدیان ۳ تن شهید و ۷۷ تن مجروح شدند.^(۲)

از سوی دیگر، ارتش عراق با انتشار اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۷۱ اعلام کرد که جنگنده های عراقی امروز در سرتاسر مرز با اجرای ۱۰۹ مأموریت، مواضع تجمع های نیروهای ایران و نیز پادگان موسک، پادگان پسوه، پادگان قلعه شاهین، پادگان خانه، پادگان سقز، پادگان زعیب و در ساعت ۱۳:۰۳ تأسیسات جزیره خارک را بمباران کرده و آنها را به آتش کشیدند.^(۳)

۱

سخنگوی نظامی عراق در گفت و گویی با خبرگزاری عراق گزارشی از فعالیت های ارتش عراق را در سال ۱۹۸۵ (دی ۱۳۶۳ تا دی ۱۳۶۴) بیان کرد. وی گفت: «در سال گذشته، نقش نیروی هوایی عظیم ما چشمگیر بوده و همراه با دیگر پرسنل نظامی توانستند افراد دشمن را در تمامی نبردها تارومار نمایند و با توجه به استحکامات جزیره خارک آن را به مخروبه ای مبدل سازند. نیروی هوایی همچنین هدف های دریایی خود را شبانه روز دنبال کرد و بسیاری از هدف های حیاتی از جمله مجتمع پتروشیمی و کارخانه فولاد و تأسیسات تولید برق و چاه های نفت را مورد حملات خویش قرار داد.»

سخنگوی نظامی عراق همچنین ادعا کرد: «خلبانان دلیر عراق توانستند در سال ۱۹۸۵ تعداد ۲۴۰۱۱ مأموریت جنگی علیه افراد دشمن و تأسیسات آنها از جمله ۷۷ حمله به جزیره خارک و ۱۲۴ حمله دیگر به هدف های دریایی دشمن انجام دهند.»

وی سال ۱۹۸۵ را "سال عملیات خلبانان" خواند و از مقابله با نیروهای ایران در منطقه هورالهویزه در اسفند ۱۳۶۳ (عملیات بدر) به عنوان "تاج نبردها" یاد کرد و مدعی شد در این نبرد نیروهای ایران نابود گردیدند.^(۴)

۲

نماینده ایران در سازمان ملل متحد امروز در نامه ای به دبیرکل این سازمان با اشاره به ادعاهای عراق در اطلاعیه ۳۰ دسامبر ۱۹۸۵ (۹ دی ۱۳۶۴) مبنی بر اقدام ایران به بمباران شهرهای مندلی و علی غربی، اعلام کرد که دولت جمهوری اسلامی ایران به طور قاطع ادعاهای عراق را رد می کند. سعید رجایی خراسانی در این نامه آورده است: «رژیم عراق به بهانه این قبیل ادعاهای دروغین به شهرهای پیرانشهر و مهران در ۳۱ دسامبر (۱۰ دی) حمله کرد. ... دولت جمهوری

ص: ۴۷۲

۱- ۱۵. سند شماره ۱۱۳۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: منطقه جزیره جنوبی مجنون و غرب پاسگاه طلائیة قدیم، نشریه گزارش نوبه ای، ۱۲/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۱۶. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۶، ۱۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۳- ۱۷. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲، رادیو بغداد، ۱۲/۱۰/۱۳۶۴.

۴-۱۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۹، ۱۳۶۴/۱۰/۱۳، صص ۳ و ۴، بخش عربی رادیو صوت
الجماهیر، ۱۳۶۴/۱۰/۱۲.

اسلامی ایران نگرانی عمیق خود را از این قبیل ادعاهای عراق - که آن را بهانه ای جهت حملات بیشتر به مناطق غیرنظامی قرار داده است - ابراز می کند. وی افزوده است: «ایران از تیم سازمان ملل مستقر در بغداد می خواهد که از شهرهای عراقی مندلی و علی غربی بازدید کند تا بی اساسی این قبیل ادعاهای کذب عراق برای مجامع بین المللی روشن گردد.»^(۱)

۱

سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ جمهوری اسلامی ایران امروز از سازمان ملل متحد درخواست کرد برای روشن شدن ادعای کذب عراق در مورد حمله هوایی ایران به مناطق مسکونی شهر سلیمانیه، هیئتی به عراق اعزام کند.

سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ ادعای دیروز (چهارشنبه) عراق درباره بمباران مناطق مسکونی سلیمانیه عراق را تکذیب کرد و گفت که خلبانان شجاع نیروی هوایی جمهوری اسلامی ایران ظهر چهارشنبه، تأسیسات ارتباطی و رادیویی عراق را در غرب شهرک سیدصادق به دقت شناسایی و بمباران کردند و هیچ محل مسکونی در اطراف آن نمی باشد.

وی از سازمان ملل خواست برای روشن شدن ادعای دروغ عراق، هیئتی را برای تهیه گزارش به محل ادعایی بغداد اعزام کند.

سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ با اشاره به حمله هواپیماهای رژیم عراق به هواپیماهای مسافری ترکیه در روز دوشنبه، گفت در حالی که منابع رسمی خبری ترکیه به حمله هواپیماهای عراقی به هواپیماهای ترکیه تصریح دارند، رژیم عراق آن را تکذیب می کند و اعتراض وزارت خارجه ترکیه به رژیم عراق را نیز نادیده می انگارد.^(۲)

از سوی دیگر، تلویزیون دولتی کویت فیلمی را به نقل از تلویزیون عراق که در آن ادعا شده مناطق مسکونی سلیمانیه هدف حمله هوایی ایران قرار گرفته است، نمایش داد.

در این فیلم صحنه هایی از خانه ای مخروبه در مناطق کردنشین و کودکان مجروح به نمایش درآمد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، ناظران درباره این فیلم گفتند که مناطق مسکونی تخریب شده در این فیلم مشخص بود که تخریب جدید نبوده، بلکه راجع به زمان درگیری های نیروی هوایی عراق با مبارزان کرد عراقی در مناطق کوهستانی اطراف سلیمانیه بوده است.^(۳)

۲

در درگیری های امروز نیروهای خودی با افراد گروه ها در بانه و تکاب ۶ تن شهید شدند.

بنا به نوشته نشریه رویدادها (دفتر سیاسی سپاه): «در مورخه ۱۳۶۴/۱۰/۱۲، برادران گروه ویژه عملیات سپاه بانه بدون هماهنگی قبلی جهت گشت به روستای اطراف بانه اعزام می شوند که در این مأموریت با نیروهای دمکرات درگیر شده و با دادن ۵ نفر شهید و یک نفر اسیر

ص: ۴۷۳

۱- ۱۹. مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، جلد پنجم، ترجمه محمدعلی خرمی، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۸، صص ۴۰ - ۳۹، سند شماره S/۱۷۷۱۲ شورای امنیت، ۳ ژانویه ۱۹۸۶ (۱۳ دی ۱۳۶۴).

۲- ۲۰. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱۲، ص ۲.

۳- ۲۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۰، ص ۷، ۱۳۶۴/۱۰/۱۴، کویت- خبرگزاری جمهوری اسلامی،

عقب نشینی کرده اند. از عوامل ضدانقلاب نیز یک نفر کشته و دو نفر زخمی شده اند.»(۱)

واحد عملیات سپاه پاسداران تکاب نیز گزارش داد که امروز نیروهای تأمین جاده کوچه طلا با افراد ضدانقلاب درگیر شدند که در این درگیری یکی از نیروهای تأمین به شهادت رسید.(۲)

۱

در پی حملات مجاهدان مسلمان عراقی به بزرگ راه مهم بغداد به بصره، این جاده برای نقل و انتقالات ارتش عراق ناامن شده است.

به گزارش روزنامه اطلاعات، نشریه کانادایی کرسنت اینترنشنال در این باره نوشته است: «ارتش رژیم عراق به دلیل خطرهای ناشی از استفاده از بزرگ راه بغداد - بصره، ناگزیر شده است از جاده بغداد - ناصریه استفاده کند.

به نوشته این نشریه، مناطق کردنشین عراق طی ماه های گذشته شاهد ناآرامی فزاینده ضد دولتی و حملات چریکی علیه پاسگاه ها و ستون های نظامی عراق بوده است. رژیم صدام در مقابله با این حرکت های فلج کننده ناچار شده است بخشی از نیروهای نظامی خود را در مناطق کردنشین مستقر ساخته و جهت ارباب مردم این منطقه، روستاهای محل اجرای حملات چریکی را با توپ یا هلیکوپترهای توپ دار بمباران کرده و جمعی از غیرنظامیان روستایی را به نحو فجیعی کشته است.

کرسنت اینترنشنال افزوده است که چندی پیش، شیخ عبدالرحمن الرشتوی روحانی برجسته شهر سلیمانیه عراق، به دلیل مخالفت با رژیم صدام به جوخه اعدام سپرده شد و به شهادت رسید. این نشریه با استناد به منابع مالی در لندن اعلام کرد که بدهی خارجی عراق هم اکنون بالغ بر هشتاد میلیارد دلار می باشد.»(۳)

۲

گردهمایی مدیران روابط عمومی و مسئولان دفاتر پشتیبانی جنگ وزارتخانه ها به منظور تشکیل و اعزام کاروان های "راهیان دیار نور" شامل کارکنان از وزارتخانه ها و سازمان های دولتی برای دیدار از جبهه های نبرد، صبح امروز با حضور رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی و سرپرست ستاد تبلیغات جنگ در محل ستاد مشترک ارتش برگزار شد.

در این گردهمایی دکتر خرازی سرپرست ستاد تبلیغات جنگ، ضمن تشریح ابعاد مختلف جنگ تحمیلی و حمایت مستقر ابرقدرت ها از رژیم عراق با اشاره به اینکه این جنگ یک جنگ ساده نیست و ما در همه ابعاد درگیر هستیم، گفت که به رغم حضور مردم در صحنه های مختلف، به طور مطلوب از امکانات مردم بهره برداری نشده است. وی افزود: اقتصاد و بازرگانی ما تاکنون جنگی نبوده است و تا به حال تلاش بر این بوده که همه چیز عادی باشد، ولی این روند باید اصلاح گردد.

ص: ۴۷۴

۱- ۲۲. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۸، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۷.

۲- ۲۳. سند شماره ۴۱۹۶۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش سپاه تکاب به قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۱۳/۱۱/۱۳۶۴، ص ۱.

۳- ۲۴. روزنامه اطلاعات، ۱۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

دکتر خرازی با تأکید بر اهمیت نقش کاروان های "راهیان کربلا" و آثار نظامی و سیاسی مهم آن، مشارکت دستگاه های دولتی را در جنگ ضروری خواند و از تشکیل معاونت امور جنگ در وزارتخانه ها خبر داد. وی افزود: «ما باید به سمتی برویم که نظام اداری و اقتصادی ما در جهت جنگ و مردم رزمنده باشد، در این صورت خیلی از مشکلات حل خواهد شد.»

دکتر خرازی به مسئولیت مهم روابط عمومی ها و ستادهای جنگ وزارتخانه ها در ایجاد وضعیتی که حرکت به سمت جبهه ها را تسهیل کند اشاره کرد و درباره ابتکار تشکیل کاروان های "راهیان دیار نور" در وزارتخانه ها و سازمان های دولتی گفت این کاروان ها با جو معنوی و خاص جبهه ها آشنا شده و از این طریق فرهنگ جبهه را به داخل ادارات منتقل می کنند. این اقدام همچنین موجب آشنایی کارکنان ادارات با نیازهای جبهه ها و در نتیجه کوشش آنان برای رفع این نیازها می شود.

در ادامه حجت الاسلام اکرمی مخابر کمیسیون دفاع مجلس با اشاره به اهمیت حضور مردم در جبهه ها گفت: «در جنگ تحمیلی اگر مردم شرکت نداشتند، ارتش و سپاه به یقین کاری از پیش نمی بردند.»

سرهنگ اسماعیل سهرابی رئیس ستاد مشترک ارتش نیز با اظهار خشنودی از حضور مسئولان پشتیبانی جنگ وزارتخانه ها در این همایش، بر لزوم هماهنگی میان ارگان های دولتی و ارتش و تلاش در جهت رفع مشکلات ارتش در جبهه های نبرد که به نحوی با وزارتخانه ها مرتبط است، تأکید کرد و گفت: «برادران ارتشی در جبهه نیاز به کمک های معنوی شما دارند.» (۱)

۱

مانور بزرگ رزمی - آموزشی بسیج با شرکت دو تیپ از نیروهای احتیاط راهیان کربلا امروز (پنجشنبه) با رمز "یا علی ادرکنی" در منطقه پرندک واقع در جنوب غربی تهران برگزار شد. این مانور با هدف افزایش توان رزمی نیروهای شرکت کننده در مقابله با دشمنان اسلام انجام شد.

در این مانور، نیروهای بسیج پایگاه شمیرانات متشکل از گردان های احتیاط راهیان کربلای پایگاه های مقاومت بسیج ضمن پیاده روی و عبور از موانع پیش بینی شده - که شامل نمونه هایی از مواضع بازسازی شده در جبهه های جنگ تحمیلی بود - با حمایت و پشتیبانی نیروهای پیاده با موفقیت به اهداف از پیش تعیین شده دست یافتند. (۲)

۲

دو شرکت آلمان غربی مواد اولیه تولید سلاح های شیمیایی به عراق ارسال می کنند. به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، هفته نامه فرانسوی وی اس دی در شماره اخیر خود نوشته است که شرکت های ملشمی و کی بی سی واقع در شهرهای ارنوم و ترنوزن آلمان غربی با امضای قراردادی با عراق مواد اولیه سلاح های شیمیایی را در اختیار این کشور می گذارند. براساس این گزارش، مواد شیمیایی

ص: ۴۷۵

۱- ۲۵. روزنامه اطلاعات، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۲- ۲۶. همان.

تحت پوشش مصارف کشاورزی به عراق ارسال می شود و این مواد در کارخانه ای در شمال غربی بغداد به ماده شیمیایی تابون - که یک گاز عصبی مهلک است - تبدیل می شود.

نشریه نیوزویک نیز در شماره ۲۹ مرداد سال گذشته اعلام کرد که عراق با کمک تکنیسین های آلمان غربی در این کارخانه مشغول تولید گاز عصبی تابون است. این گاز اولین بار در سال ۱۹۳۶ توسط نازی های آلمان ساخته شد. (۱)

۱

وزیر خارجه لیبی با بیان اینکه ما از انقلاب ایران در کشمکش با امریکا حمایت می کنیم، ارسال سلاح به ایران را تکذیب کرد و گفت ضمن تلاش برای میانجیگری میان ایران و کشورهای خلیج فارس، برای پایان جنگ می کوشیم.

عبدالسلام تریکی وزیر خارجه لیبی در مصاحبه با مجله الحوادث (چاپ لندن) گفت: «لیبی مورد اتهام قرار می گیرد، زیرا با شاه ایران خصومت می ورزید، درحالی که همه اعراب در کنار او بودند، شاه، مزدور اسرائیل بود. او تمامی منطقه عربی را منطقه نفوذ ایران می دانست و هنگامی که انقلاب ایران آغاز گردید، مورد پشتیبانی لیبی قرار گرفت، زیرا انقلاب ایران جزئی از کشمکش اعراب علیه اسرائیل بود.»

وی گفت: «ایران به فلسطین و لبنانی ها امکانات می دهد، آیا آن را تأیید نکنیم.» وی در پاسخ به این سؤال که آیا از ایران در جنگ با عراق حمایت می کنید، گفت: «ما از انقلاب ایران در کشمکش خود علیه امپریالیسم امریکا پشتیبانی می کنیم.» تریکی ضمن رد ارسال سلاح به ایران گفت: «اولاً این اطمینان را به شما می دهم که اغلب کشورهای حوزه خلیج فارس مواضع لیبی را تأیید می کنند و آن را یک موضع گیری ممتاز تلقی می کنند، زیرا این موضع گیری می تواند به نفع استقرار امنیت و صلح در منطقه باشد. علاوه براین، این کشورها در تماس دائمی با لیبی هستند و لیبی در برخی از فرایندهای میانجیگری بین پاره ای از این کشورها با ایران کوشیده است و به علاوه تلاش هایی به منظور خاتمه جنگ و عدم گسترش آن در منطقه کرده ایم؛ از این رو برادران ما در خلیج فارس به موضع گیری لیبی ارجح می گذارند و آرزو دارند که نقشی در جهت خاتمه جنگ ایفا کند. درواقع، ما می خواهیم این نقش را ایفا کنیم، ولی موضع گیری خصمانه عراق در قبال انقلاب لیبی، ما را از اقدام مناسب در این جهت باز می دارد. با این حال، دیدگاه ما این است که این جنگ به نفع امت عرب نیست و باید خاتمه پذیرد. مهم این است که برادران ما در خلیج فارس خواهان عدم گسترش و نهایتاً پایان جنگ هستند. افزون براین، خود آنها می دانند که این جنگ، جنگ عرب - فارس نیست، بلکه جنگ عراق - ایران است.»

وزیر خارجه لیبی در پاسخ به این سؤال الحوادث که "گفتید اغلب کشورهای حوزه خلیج فارس موافق موضع گیری لیبی در قبال ایران هستند، درحالی که ناراحتی خود را از کمک های

ص: ۴۷۶

لیبی به ایران ابراز می‌کنند" گفت: «برادران ما در خلیج از آغاز، از موضع گیری ما در قبال انقلاب ایران مطلع بودند و این مسئله بر آنها پوشیده نبوده است. ما در تماس دائمی با کشورهای حوزه خلیج فارس هستیم و مناسبات ما با آنها از جمله عربستان سعودی در بهترین وضعیت قرار دارد، به علاوه همواره این مسائل را باهم مورد بررسی قرار می‌دهیم. ما و برادران سوری چنان که قبلاً برای عدم توسعه و گسترش جنگ تلاش کرده ایم، تلاش خود را ادامه خواهیم داد تا این جنگ شکل عرب - فارس به خود نگیرد.»^(۱)

۱

تصویر

معمر قذافی رئیس‌جمهور لیبی در پیام‌هایی برای رئیس‌جمهور و رئیس مجلس ایران خواهان توقف جنگ ایران و عراق و اعزام قوای این دو کشور برای جنگ با اسرائیل شد.

در پی تهدیدهای امریکا و اسرائیل علیه لیبی، قذافی رهبر لیبی امروز در پیام‌هایی برای رئیس‌جمهور و رئیس مجلس ایران خواهان توقف جنگ ایران و عراق و جنگ قوای این دو کشور با اسرائیل شده است. مسئولان جمهوری اسلامی نیز حمایت خود را از لیبی اعلام کردند.

در ادامه تهدیدهایی که پس از حمله چریکی به دفترهای هواپیمایی اسرائیل در وین و رم، علیه لیبی شروع شده و نگرانی حکومت لیبی را برانگیخته است، حجت‌الاسلام سید کاظم خوانساری سفیر جمهوری اسلامی ایران در لیبی، امروز پیام معمر قذافی رهبر لیبی را تسلیم رئیس‌جمهور کرد. قذافی در این پیام ضمن آرزوی پایان موفقیت آمیز جنگ عراق علیه ایران، اظهار امیدواری کرده است که نیروهای دو ملت مسلمان ایران و عراق متوجه جنگ با رژیم اشغالگر قدس جهت آزادی فلسطین اشغالی شود. آیت الله خامنه‌ای رئیس‌جمهور در پاسخ ضمن ابراز خرسندی از پیام سرهنگ قذافی، حمایت مجدد و قاطع جمهوری اسلامی ایران را از جماهیر لیبی در برابر هرگونه تهدید و تعرضی ابراز کرد.^(۲)

آقای هاشمی رفسنجانی نیز در کتاب خاطرات خود درباره پیام قذافی نوشته است: «شب آقای خوانساری سفیرمان از لیبی آمد و پیام قذافی را آورد که از تهدید امریکا و اسرائیل نگران شده است. از ما می‌خواهد که جنگ با عراق را تمام کنیم، به شرط اینکه نیروهای دو کشور به جنگ با اسرائیل بروند.»^(۳)

ص: ۴۷۷

۲- ۲۹. روزنامه اطلاعات، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۸.

۳- ۳۰. اکبر هاشمی رفسنجانی، امید و دلواپسی (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۴)، به اهتمام سارا لاهوتی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ دوم، ۱۳۸۷، ص ۳۶۹.

طرح حمله هوایی امریکا به لیبی به بهانه مبارزه با تروریسم، با واکنش شدید قذافی و تهدید او مبنی بر به جنگ کشیده شدن خاورمیانه و مدیترانه روبه رو شد.

رادیو قطر به نقل از منابع دولتی امریکا گفت که چندین طرح برای مبارزه با تروریسم در خاورمیانه تسلیم ریگان شده است که در میان آنها طرح حمله هوایی به لیبی هم وجود دارد. (۱)

از سوی دیگر، یونایتدپرس گزارش داد که سرهنگ قذافی هشدار داده است که هرگونه حمله و تجاوز احتمالی امریکا و اسرائیل علیه خاک لیبی به تلافی عملیات رم و وین، تلافی لیبی را نیز به دنبال می آورد و سراسر خاورمیانه و منطقه مدیترانه به جنگ کشیده می شود. قذافی گفت در صورت حمله به لیبی، ممکن است جنگ بین المللی جدیدی را به راه اندازیم.

رهبر لیبی در پادگان باب العزیزیه در حضور چند روزنامه نگار غربی گفت: اسرائیل و امریکا را باید نابود کرد، زیرا مراکز تروریسم هستند. قذافی گفت: اگر شما دست به اقدام بزنید، ما نیز دست به اقدام خواهیم زد. قذافی گفت: «ما تمام چیزهایی را که داریم در اختیار فلسطینی ها می گذاریم، اما مسئول عملیات سازمان های فلسطینی نیستیم.» قذافی گفت: «ما از مبارزه فلسطینی ها حمایت می کنیم، زیرا یک مبارزه مقدس برای نیل به آزادی است. اسرائیلی ها نباید به خود حق بدهند که این عملیات را تلافی کنند، زیرا این عملیات (رم و وین) خود تلافی حمله به تونس است.» (۲)

رئیس جمهوری اسلامی ایران در دیدار سفیر نیکاراگوئه، حمایت ایران را از ملت و دولت انقلابی این کشور اعلام کرد. آقای گونزالو اولین سفیر دولت انقلابی نیکاراگوئه، امروز استوارنامه خود را تقدیم رئیس جمهور کرد. در این دیدار، سفیر نیکاراگوئه ضمن اظهار خرسندی از مناسبات سیاسی میان دو کشور، گفت: نیکاراگوئه در مقابله با امپریالیسم افتخار می کند که کشور انقلابی ایران را در کنار خود دارد.

سپس رئیس جمهور ایران با اشاره به انقلاب و مقاومت مردم در مقابل امپریالیسم امریکا اظهار کرد که سخنان شما در زمینه مقاومت در برابر سلطه زورگویان برای ما سخنان آشنایی است و برای مستقل زندگی کردن و مقاومت در برابر سلطه گران جهانی این گونه تصمیمات راسخ از سوی هر ملت و دولتی ضروری است. آیت الله خامنه ای با تأکید بر ضرورت روابط نزدیک ملت هایی که می خواهند مستقل و آزاد زندگی کنند و اینکه توطئه های مستکبران جهان را نباید دست کم گرفت، افزود: «آنها با قدرت شیطانی پیچیده ای مجهز هستند که ما با هشیاری تمام باید در مقابلشان برخورد کنیم و تنها چیزی هم که می تواند آنها را به شکست بکشاند نیروی ایمان و اراده مردم و مسئولین این کشورهاست.»

ص: ۴۷۸

رئیس جمهور با اشاره به ایستادگی مردم ایران در برابر مستکبران جهان افزود: «شاید هیچ یک از صحنه های مقابله مردم با امریکا نبوده است که بالاخره به عقب نشینی و شکست فضاحت بار امریکا منتهی نشده باشد.» آیت الله خامنه ای تأکید کرد که ما با حمایت قاطعانه خود از مردم شما، حرکات توطئه گرانه رژیم سلطه طلب امریکا نسبت به دولت و ملت انقلابی نیکاراگوئه را محکوم می کنیم. (۱)

۱

آقای هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی در دیدار مسئولان اجرایی ستاد خارجی دهه فجر با اشاره به تحلیل های غلط شرق و غرب درباره انقلاب اسلامی و توانایی اسلام در اداره جامعه و نیز تأثیر انقلاب اسلامی بر کشورهای مسلمان از جمله مصر، بر ضرورت آشنا کردن مهمانان خارجی با انقلاب اسلامی و آثار آن تأکید کرد.

آقای هاشمی در بخشی از سخنان خود گفت: «دنیای استکباری و دنیای کفر تقریباً مطمئن شده بود که با برنامه هایی که اجرا کرده از اسلام به عنوان یک خطر جدی نجات پیدا کرده است و خیال می کرد که دیگر اسلام با آن کارهایی که اینها کرده اند، به عنوان یک مکتب کامل نمی تواند مطرح بشود و شاید موفق شده بود که چنین طرز تفکری بین خود مسلمان ها هم به وجود بیاورد. جمهوری اسلامی در مرحله انقلابش یک طرز تفکر غلطی را که جا افتاده بود، نفی کرد و مراحل بعد را که مهم ترین کار هم بود، انجام داد. انقلاب اسلامی این فرضیه را شکست و نشان داد که قدرت بسیج کردن مردم را به خوبی دارد و بیشترین قدرت را دارد، اینجا اولین شوک به کفار و استکبار وارد شد و خواب راحت آنها را به هم زد. ولی آنها در تحلیل هایشان معتقد بودند که این مرحله چون متکی به احساسات و نارضایتی از رژیم گذشته است، می گفتند که اینها مردم را فریب دادند و آنچه که مهم است این است که بتوانند جامعه را بسازند و جامعه را براساس اسلام اداره بکنند. ...

به این فکر بودند که این اسلام نمی تواند جامعه را اداره بکند و بعد از چند سالی که هیجان ها خوابید و چیزهایی هم مثل جنگ و تروریسم را به ما تحمیل کردند که زوال این انقلاب را تسریع کند و با ایجاد مشکلات می خواستند کاری کنند که ما هم نتوانیم جامعه را اداره کنیم و این مشکلات هم مرگ انقلاب را تسریع کند. اما آنچه که اتفاق افتاده و مهم است این است که جمهوری اسلامی بر مبنای اسلام موفق شده آن کارهایی را که آنها فکر می کردند با این مبنا نمی شود کرد، انجام بدهد. اقتصادش را سروسامان داده. بانک که یک پدیده کاملاً غربی است و اینها فکر می کردند که این شیوه از بانک در اسلام قابل توجیه نیست و اسلام نمی تواند آن را تنظیم کند. وقتی که اینها دقت کردند دیدند که اسلام پیچیده ترین مسئله قرن امروز ما را که مسائل مالی است به راحتی حل کرده است. مسئله دانشگاه که بنیانش هم غربی است، جوری در نظام جمهوری اسلامی حل شد که درعین حالی که از دستاوردهای غرب

ص: ۴۷۹

استفاده می شد، مایه فرهنگی اش اسلامی است. در مسائل فنی و تکنیکی اینها فکر می کردند که می شود با محاصره، این مردم و انقلابش را خرد کرد، ولی بعد دیدند که اینها روی پای خودشان می ایستند و هر روز که می گذرد یک رگی از خارج را قطع می کنند و به داخل وصل می کنند و اگر این روند خودکفایی ادامه داشته باشد، در یک دوران قابل قبولی می تواند کشور را از لحاظ تکنیک و مسائل فنی روی پای خودش نگه بدارد.»^(۱)

آقای هاشمی در ادامه با اشاره به اقدام قهرمانانه سلیمان خاطر سرباز مصری و تحرک مردم مصر و اعتصاب و تعطیلی دانشگاه های مصر در حمایت از او، گفت: «این نشان این است که جمهوری اسلامی در صدور انقلاب موفق شده است. صدور انقلاب هم همین است؛ مصری ها به این نتیجه رسیده اند که اسلام می تواند کشور را اداره کند و بهتر از دیگران هم می تواند. ... در لبنان هم پایگاه اصلی مقاومت مال مسلمان ها است. آنهایی که می توانند کار بکنند مسلمان های ما هستند و آنهایی هستند که مقاومت کردند و آنها مردم را بسیج می کنند، هم بسیج را آنها می کنند و هم مقاومت را آنها می کنند. در بقیه کشورهای اسلامی هم این فکر الآن مطرح است.»

وی در خاتمه گفت: «ستاد باید در این ارتباط کار کند. باید مشخص شود که مدعوین خارجی چه واقیعت ها و حقایقی را از ایران باید بفهمند، زیرا خیلی از مسائل را آنها در گردوغبار دنیا نمی فهمند. باید آن نقاط حساس را پیدا کنید و جزوه درست کنید، سخنرانی تهیه ببینید، اینها بروند و ببینند خدماتی که جهاد و سپاه و نهادهای انقلاب کرده اند. اگر وقت بگذارید این یک کار بزرگی است.»^(۲)

۱

مجله الثورة الاسلامیه چاپ لندن در گزارشی با عنوان "ناگفته های جنگ" به مواردی چون تصور نمی شد جنگ طولانی شود، تعیین دایی صدام برای فرمانروایی بر خوزستان قبل از آغاز جنگ؛ اهداف راه اندازی جنگ تحمیلی؛ دیدار اسقف ارتدکس از عراق قبل از جنگ و دیدار صدام با پاپ هشت روز بعد از شروع جنگ؛ نقش اسرائیل در جنگ و مطالبی دیگر در این زمینه پرداخته است.^(۳) (ضمیمه دارد.)

۲

شوروی در تلاش است با حفظ نفوذ خود در افغانستان، نیروهای خود را از این کشور خارج کند.

به گفته رادیو بی بی سی، دولت افغانستان به طور غیررسمی برنامه ای برای خروج ۱۲۰ هزار سرباز شوروی از آن کشور، پیشنهاد کرده است.

ص: ۴۸۰

۱- ۳۴. اکبر هاشمی رفسنجانی، پیشین، پاورقی صص ۳۶۹ - ۳۶۸.

۲- ۳۵. روزنامه اطلاعات، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۳- بخش های مهم مقاله مجله الثورة الاسلامیه در ضمیمه این گزارش آمده است.

بی بی سی افزود: «در چند هفته اخیر، برخی منابع در شوروی به طور غیرمستقیم به این نکته اشاره کردند که کادر جدید رهبری شوروی و میخائیل گورباچف احتمالاً در پی یافتن راه حلی سیاسی برای پایان دادن به جنگ شش ساله افغانستان هستند. ... پیشنهاد دولت افغانستان دایر بر خروج نیروهای شوروی از این کشور در ماه گذشته، طی مذاکرات غیرمستقیم افغانستان و پاکستان در ژنو، تحت سرپرستی سازمان ملل، توسط وزیر خارجه افغانستان مطرح شد. هیئت اعزامی از سوی افغانستان در این مذاکرات برنامه ۱۲ ماهه خروج نیروهای شوروی را رسماً عنوان کرد، اما این پیشنهاد را با مقامات سازمان ملل به طور غیررسمی مطرح نمود.»

راديو بي بي سي گفت: «مشکل میخائیل گورباچف آن است که با حفظ آبرو و بدون از دست دادن تمام نفوذ شوروی در افغانستان به جنگ افغانستان پایان دهد.»^(۱)

۱

اداره کل اطلاعات استان خوزستان با انتشار اطلاعیه ای خبر از تلاشی شدن دو گروه تروریستی اعزامی از عراق داده است.

در این اطلاعیه آمده است: «سربازان گمنام امام زمان (عج) با لطف و عنایت خداوند متعال و با همکاری جان برکفان بسیج مستضعفین و دیگر نیروهای دلیر انتظامی و نیز هشیاری امت حزب الله ضمن تلاش شبانه روزی و پیگیری ردپای تیم تروریستی اعزامی از طریق عراق، این تیم را مورد شناسایی قرار دادند که یکی از اعضای تیم به نام مجتبی حمزه لوئیان در حین عملیات کشته شد. ... گروهک منافقین جهت ایجاد یأس در میان مردم و جبران ضربات وارده، اقدام به اعزام تیم دوم نموده که در تاریخ ۱۰/۴/۱۳۶۴ در یک اقدام ناجوانمردانه برادر محمد امتی را به شهادت رساند که این بار نیز با همکاری مؤثر امت حزب الله و تلاش و پیگیری نیروهای اطلاعاتی، این تیم شناسایی و یکی از اعضای آن که در حال خروج از کشور بود، دستگیر شد.»

در ادامه اطلاعیه آمده است: «علاوه بر انهدام تیم های تروریستی، شناسایی و دستگیری عناصر مشکوک ادامه داشته و تاکنون ۹ هسته از عناصر باقی مانده منافقین که اعمال ضدانقلابی از قبیل آتش زدن دو دستگاه اتومبیل دولتی، پخش تراکت های منافقین در شهرهای مختلف استان خوزستان و جاسوسی از وضعیت جبهه های جنگ حق علیه باطل را مرتکب شده بودند، دستگیر شده اند.»^(۲)

۲

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، صبح امروز افراد ضدانقلاب یک بمب دست ساز به منزل آقای کمالوند بازپرس دادگستری شهرکرد، پرتاب کردند که منفجر شد. در این انفجار به کسی آسیب نرسید. هدف اصلی، انهدام اتومبیل پارک شده در حیاط و ایجاد آتش سوزی بود که بجز خسارت جزئی به اتومبیل و نیز شکسته شدن شیشه های منزل، خسارت دیگری به بار نیامده است.^(۳)

ص: ۴۸۱

۱- ۳۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، صص ۹ و ۱۰، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴، رادیو بی بی سی، ۱۲/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۳۷. روزنامه اطلاعات، ۱۲/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳، اهواز.

۳- ۳۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۸۹، ۱۳/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۰، شهرکرد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۱۰/۱۳۶۴.

ضمیمه گزارش ۳۹۶: ناگفته های جنگ (اهداف عراق، نقش صلیبی ها، نقش اسرائیل و...)

روزنامه جمهوری اسلامی در شماره امروز خود ترجمه گزارش مجله الثورة الاسلامیه را درباره ناگفته های جنگ ایران و عراق درج کرده که بخش های مهم آن چنین است:

هنوز برخی از دیپلمات ها و روزنامه نگاران که در منطقه خلیج (فارس) فعالیت می کنند آن "فرمان" عجیب و غریب سعدون حمادی وزیر خارجه پیشین عراق را پس از ۱۷۰ روز جنگ به یاد می آوردند. او در این "فرمان" از سفرای رژیم بعث در پایتخت های جهان خواست مراسمی به مناسبت گذشت شش ماه از آغاز جنگ برپا کنند و به جهانیان و کشورهای منطقه نسبت به ادامه جنگ و امکان گسترش آن به سایر مناطق تذکر دهند.

راشد الراشد وزیر مشاور در امور خارجی کویت که در آن زمان کفیل وزارت خارجه بود، در جشن سفارت عراق در کویت حضور یافت و در مورد هدف صدام حسین از برپایی این جشن خطاب به سفیر بحرین در کویت گفت: "جنگ برای این جماعت طولانی گردید. نه آنها و نه ما تصور نمی کردیم که این جنگ تا امروز ادامه یابد و ضروری است که به کشورهای خلیج (فارس) و کشورهای جهان در مورد خطر ادامه جنگ تذکر داده شود و بهتر از برپایی این جشن ها راه دیگری وجود ندارد."

در جلسه ای که عراقی های مقیم لندن در آن شرکت داشتند، یک دیپلمات عراقی مطالبی در مورد روزهای قبل از اعلام جنگ علیه جمهوری اسلامی ایران توسط صدام حسین بدین شرح بیان نمود:

"توافق به عمل آمد که یک شخصیت عراقی به عنوان امیر منطقه "خوزستان" تعیین گردد: در این مذاکرات، صدام حسین، طارق عزیز، عدنان خیرالله، خیرالله طلفاح، سعدون شاکر و سعدون حمادی شرکت داشتند. سرانجام در ژوئیه ۱۹۸۰، خیرالله طلفاح (دایی صدام) به عنوان امیر عربستان [فرماندار خوزستان] تعیین گردید و ملاقات هایی میان او و برخی از شیوخ عرب اهواز که توسط سازمان امنیت بعث عراق در بغداد و عماره و بصره آموزش می دیدند، صورت گرفت."

و این امر به خوبی نشان می دهد که از جمله علل آغاز جنگ تسلط بر مناطق نفت خیز ایران بود.

خیرالله طلفاح یکی از سران سازمان فراماسونری در عراق بود. او روابط نزدیکی با فراماسونری های کویت و بحرین برقرار کرده بود و روابط خوبی با یوسف عبدالله الغنیم نماینده شرکت امریکایی جنرال موتورز و یکی از سرمایه داران این کشور داشت. رژیم بعثی عراق زمانی که قراردادهایی با شرکت های خارجی امضا می کرد، این قراردادها توسط یوسف الغنیم و خیرالله طلفاح دایی صدام، انجام می گرفت. طلفاح همچنین روابط مستحکمی با اعضای جمعیت روتاری فراماسونری بحرین برقرار کرده و عضو افتخاری این جمعیت بود. ...

هدف از شروع جنگ این بود که انقلاب اسلامی در منطقه سرکوب گردد. از این رو، این تنها فراماسونرها نبودند که نقش نخست را در این جنگ ایفا می نمودند، بلکه صلیبی ها نیز این جنگ را تشویق و تأیید کردند.

در تاریخ ۱۴ ژوئیه ۱۹۸۰ (۲۳ تیرماه ۱۳۵۹)؛ یعنی در سالگرد کودتای بعثی ها در عراق، "مارسویریوس زکاعیواص" پاترپارک سریان ارتدکس، وارد بغداد شد و با اسقف های عراقی ملاقات کرد و از آنها خواست که از حزب بعث پشتیبانی کنند تا این حزب در حکومت باقی بماند. وی از اینکه مبدا مسلمانان سنت گرا به حکومت برسند هشدار داد و گفت که این بدین معنی خواهد بود که دوران طلایی مسیحیان در عراق به پایان خواهد رسید. روزنامه های رژیم عراق خبر این دیدار را عمداً منتشر نکردند. زکاعیواص هنگام دیدار از عراق با طارق عزیز معاون نخست وزیر و وزیر خارجه رژیم بعث عراق و همچنین با میشل عفلق تئوریسین بعث و صدام حسین رئیس جمهور

رژیم عراق، ملاقات کرد. وی در دیدار با صدام از دستاوردهای حزب بعث عراق در سرکوب حرکت اسلامی و مجاهدین عراقی ابراز خشنودی و رضایت کرد.

نقش صلیبی ها در تأیید جنگ تحمیلی و تشویق جنگ توسط صدام حسین، در دیدار ویژه و ناگهانی اسقف های عراق از واتیکان در ۳۰ سپتامبر ۱۹۸۰ (۸ مهر ۱۳۵۹)؛ یعنی ۸ روز پس از آغاز جنگ و ملاقات با پاپ، نمایان می گردد. مطبوعات ایتالیا در آن وقت تأکید کردند که دفتر پاپ برخلاف معمول از صدور بیانه مطبوعاتی امتناع کرد، لکن آگاهان تأیید کرده اند که پاپ بر ضرورت مقابله با گسترش بیداری اسلامی در عراق و پشتیبانی از حزب بعث و حمایت از این رژیم از نظر تبلیغاتی و سیاسی و اقتصادی تأکید کرده

ص: ۴۸۲

است. هیئت مذکور برای دیدار از اروپا، واتیکان را ترک کرد و از پایتخت انگلیس عازم امریکا شد و مدت دو هفته در آنجا بود تا با مقامات مذهبی و سیاسی امریکا ملاقات نموده و پشتیبانی آنها را نسبت به رژیم عراق در این جنگ جلب نماید.

در مورد نقش اسرائیل در این جنگ، کافی است اشاره کنیم که سازمان جاسوسی اسرائیل (موساد) پرونده کاملی از قدرت نظامی ایران را در اختیار دستگاه سازمان امنیتی بعثی ها گذاشت و احتمال می رود که این پرونده به وسیله شاه حسن دوم تحویل عراق شده باشد.

در بیستم اوت ۱۹۸۰ (۲۹ مرداد ۱۳۵۹)، شخصی حامل گذرنامه اردنی، از پایتخت اردن وارد بغداد شد و میهمان طارق عزیز بود و از استان بصره دیدن کرد و از مرزهای عراق و ایران در شط العرب بازدید به عمل آورد. وی از مرز عراق - ایران در نقطه ای به نام "منذریه" دیدن کرد. هویت این شخص معلوم نشد، ولی زمانی که قصد داشت مرز عراق - کویت را در نقطه صفوان در تاریخ ششم سپتامبر ۱۹۸۰ ترک کند، کارمند گمرک عراق به او مشکوک شد و این زمانی بود که این شخص اشتباهاً چند لغت عبری به کار برد. در ابتدای امر، او را با خشونت دستگیر کردند. وقتی او با شعبه سازمان امنیت مستقر در صفوان تماس گرفت و خود را دوست طارق میخائیل عزیز معرفی کرد، با او با احتیاط رفتار کردند. مقامات بعثی جزئیات این مسئله را فاش نکردند و نگفتند که آیا او جاسوسی بوده یا یک عرب که به زبان عبری تکلم می کرده است.

روزنامه کویتی الرای العام به تنهایی در تاریخ ۶ سپتامبر ۱۹۸۰، به حادثه آن مرد در شهر صفوان اشاره کرد. اگر این مسئله به خوبی نمی تواند رابطه امنیتی موجود میان رژیم بعث عراق و رژیم اشغالگر قدس را آشکار سازد، پس چرا بغداد در برابر این مسئله سکوت اختیار کرد؟ چه رابطه ای میان طارق عزیز و آن شخص وجود دارد؟ و آیا این شخص همان خلبان "منیر روفاً" شوهرخواهر طارق عزیز است که در سال ۱۹۶۷ با هواپیمای میگ ۲۱ خود به تل آویو فرار کرد، یا اینکه شخص دیگری است؟ و چرا او از دو نقطه مرزی ایران - عراق؛ یعنی شط العرب و منذریه، دیدار کرد؟

این شمه ای است از مسائل پنهانی جنگ تحمیلی رژیم عراق بر جمهوری نوپای اسلامی که تا به حال در مطبوعات عربی و غربی - که همواره در مورد جنگ مطلب نوشته و سعی دارند این جنگ را جنگ میان سوسیالیست عرب از یک سو و افراطی های مسلمان از سوی دیگر معرفی کنند یا اینکه جنگی میان اعراب و فارس ها و یا جنگی میان گرایش های مترقی در منطقه و گرایش های ارتجاعی عنوان کنند - منتشر نشده است. اما اینکه این مطبوعات در مورد حقایق این جنگ تجاوزکارانه و علل واقعی آن و نقش استکبار و دلارهای نفتی و صهیونیسم و صلیبی ها در شعله ور ساختن این جنگ، سخنی بگویند، این یک امر غیرطبیعی است و چنین انتظاری از این رسانه های مخالف اسلام و انقلاب اسلامی در منطقه، نمی رود.» (۱)

ص: ۴۸۳

تلاش برای انتخاب منطقه ای مناسب در شمال شرقی عراق به منظور طرح ریزی عملیاتی منظم که بتوان با پشتیبانی عملیات های نامنظم به اجرا درآورد، موضوع اصلی جلسه حدود سه ساعته امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران است. (۱) فرمانده کل سپاه پاسداران در حالی مأموریت طراحی، آماده سازی و برآورد نیازهای چنین عملیاتی را به سپاه پاسداران شمال واگذار و بر آماده شدن برای اجرای این عملیات در اردیبهشت ۱۳۶۵، تأکید می کند که سپاه پاسداران در تلاشی سخت، مشغول آماده شدن برای اجرای عملیاتی گسترده در منطقه فاو در انتهای جنوب شرقی سرزمین عراق در آینده ای نزدیک است.

در آغاز جلسه احمد کریمی فرمانده قرارگاه ناحیه ۲ مریوان (تحت امر قرارگاه رمضان) به تشریح اوضاع استان های سلیمانیه و اربیل و کرکوک عراق پرداخت و بیان کرد که حکومت عراق در بسیاری از مناطق مرزی و کوهستانی این استان ها حاکمیتی ندارد و گروه های معارض عراقی از جمله طالبانی ها و بارزانی ها در این مناطق استقرار و سلطه دارند و البته تحت فشار نظامی و اقتصادی حکومت عراق قرار دارند. وی افزود که از منطقه چوراتا تا ماؤوت در جنوب غربی سلسله ارتفاعات گامو، تقریباً آزاد شده و تحت نظر طالبانی هاست که قرارگاه رمضان پایگاه هایی در این منطقه برپا کرده است. سلسله ارتفاعات قره داغ - که از دربندیخان شروع می شود و تا کرکوک ادامه دارد - صعب العبور است و نیروهای طالبانی در غارها و شکاف های کوه های این

ص: ۴۸۵

۱- در این جلسه محسن رضایی، مصطفی ایزدی (فرمانده سپاه شمال)، عزیز جعفری (فرمانده قرارگاه کربلائی ۱)، محمدباقر ذوالقدر (مسئول واحد طرح و برنامه ستاد مرکزی سپاه)، احمد وحیدی (مسئول معاونت اطلاعات ستاد مرکزی سپاه)، سیدعلی حسینی تاش (مسئول ستاد نیروی زمینی سپاه)، محمدابراهیم سنجقی (مشاور فرمانده کل سپاه)، رضا افروز (فرمانده ناحیه ۱ نقده)، احمد کریمی (فرمانده قرارگاه ناحیه ۲ مریوان)، اسماعیل دقایقی (فرمانده تیپ بدر) و محمد درودیان (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) حضور داشتند. این جلسه در جبهه شمال غرب تشکیل شد.

منطقه مستقر هستند. همه روستاها از قره داغ تا سلیمانیه با جمهوری اسلامی و گروه های معارض عراقی همکاری می کنند. حکومت عراق روستاهای منطقه قره داغ را محاصره اقتصادی کرده و اجازه ورود کالا به آنها نمی دهد. به روستاهای منطقه شهر زور (منطقه سیدصادق تا حلبچه) نیز دستور داده شده که کشت نکنند و تا دو ماه دیگر تخلیه کنند. در منطقه شهر زور از ساعت ۴ بعدازظهر به بعد، عراق حضور نظامی ندارد. ارتش عراق برخی روستاها را با لودر و بلدوزر خراب کرده یا منفجر کرده است و روستاهایی را که به آنها دسترسی ندارد با توپ می زند. همچنین به مردم منطقه دستور داده شده که تا شعاع ۲۰ کیلومتری سلیمانیه، روستاها را تخلیه کنند. رژیم عراق در خیلی از این مناطق حاکمیت سیاسی، نظامی و امنیتی ندارد؛ مردم هم علیه رژیم عراق شدیداً با گروه ها همکاری می کنند. جاسوس ها هم در منطقه دوطرفه هستند، پول می گیرند و کار می کنند. جاش ها (۱) هم هرچند مزدوران صدام هستند، اما در مواردی با ما و گروه ها همکاری می کنند. هیچ رئیس جاشی نیست که به یکی از گروه های معارض وصل نباشد. اخیراً حدود ۵۰۰ نفر از نیروهای استخبارات عراق با لباس جیش الشعبی مدتی در سلیمانیه قتل و غارت کردند و با مردم شدیداً درگیر شدند. همین طور شهرهای مختلف از جمله کرکوک، سیدصادق و اربیل را محاصره کردند و خانه به خانه گشتند. حکومت عراق در تلاش است با جابه جایی مردم کرد به مناطق عرب نشین و انتقال مردم عرب زبان به این منطقه با زور و تشویق، بافت جمعیتی و قومی منطقه را به هم بزند.

احمد کریمی در ادامه به تشریح چگونگی اجرای عملیات های چریکی و نامنظم علیه قوای عراقی پرداخت. او ضمن بیان اینکه برای نیروهای خودی امکان هرگونه عملیات ایذایی از جمله مین گذاری، کمین، بستن جاده، انفجار پل ها وجود دارد، درمورد چگونگی همکاری با گروه های معارض عراقی گفت که گروه های مختلف نیروهای سازماندهی شده مسلح دارند و آماده همکاری با ما هستند، لیکن باید سیاست جمهوری اسلامی در این زمینه مشخص شود.

از سوی دیگر، وی و نیز فرماندهان آشنا به منطقه از جمله مصطفی ایزدی فرمانده سپاه شمال، احمد وحیدی مسئول واحد اطلاعات ستاد مرکزی سپاه و ابراهیم سنجقی تأکید می کنند که سرمایه گذاری روی نیروهای بومی مناطق داخلی عراق برای مقابله با رژیم صدام مفیدتر است تا سرمایه گذاری روی گروه های معارض. به دلیل پیچیدگی این موضوع، بحثی طولانی درباره آن شد. (۲)

ص: ۴۸۶

۱- "جاش" ظاهراً به معنای حیوان چهارپای دراز گوش است. در مناطق شمال عراق هرکس با حکومت صدام همکاری می کرد مردم به او جاش می گفتند.

۲- ۱. سند شماره ۱۷۴۱۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی عملیات برای شمال عراق (۱۳۶۴/۱۰/۱۳)، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۶۹۸۷)، راوی: محمد درودیان، صص ۲۶ - ۱.

مناطق فعالیت گروه‌های معارض عراقی و مناسب اجرای عملیات نامنظم در خاک عراق

فرمانده کل سپاه سیاست سپاه پاسداران و اساس همکاری این نهاد با گروه های معارض عراقی را چنین اعلام کرد: اسلام، مردم و استقلال سیاسی از غرب و شرق مبنای حرکت ما است. هر گروه، حزب و تشکیلاتی برای همکاری با ما باید اینها را قبول کند و اعلام هم بکنند. ... به هر حال ما باید بنا را بر مردم و بر اسلام و بر استقلال سیاسی بگذاریم و بر این اساس با گروه ها و مردم ارتباطمان را تنظیم کنیم. سقوط صدام هم به عنوان حرکت مرحله ای ما است.

فرمانده کل سپاه در ادامه جلسه ضمن پرسش از میزان نیروی مسلحی که قرارگاه رمضان در اختیار دارد و چگونگی سازماندهی نیروهای مردمی در داخل عراق و نحوه همکاری با گروه های عراقی و تعداد نیروی سازمان یافته ای که می توان برای اجرای عملیات در اردیبهشت ۱۳۶۵ آماده کرد، پرسید نیروها را در داخل عراق چگونه می توان پشتیبانی کرد؟

رضا افروز فرمانده قرارگاه ناحیه ۱ نقده (تحت امر قرارگاه رمضان) پاسخ داد اگر دینار عراقی باشد، آب و غذا و سوخت و مهمات از داخل عراق قابل تهیه است. وی محورهای مناسب برای عملیات را چنین برشمرد: ۱. پیشروی به سمت زاخو و تهدید جاده. ۲. پیشروی به سمت استان اربیل و تهدید مرکز استان. ۳. پیشروی به سمت موصل و حمله به شهر موصل.

از سوی دیگر، احمد کریمی فرمانده قرارگاه ناحیه ۲ مریوان (تحت امر قرارگاه رمضان) در جواب فرمانده کل سپاه که نظر او را درباره منطقه مناسب برای عملیات منظم (در محدوده مأموریت قرارگاه مریوان) جویا شد، شهر سلیمانیه را پیشنهاد کرد و در مورد محورهای دستیابی به این شهر و مشکلات هر محور را از جمله نداشتن جاده برای تردد خودرو و باتلاقی بودن منطقه توضیح داد. (۱)

در ادامه، احمد کریمی وضعیت محور سیدصادق - عربت را برای پیشروی به سوی سلیمانیه تشریح کرد و یادآور شد که این منطقه دشت است، کوهستانی نیست و محدودیت اختفا و استتار دارد و امکان بردن نیروی زیاد با حفظ غافلگیری وجود ندارد. وی معبر منطقه ماؤوت، بین ارتفاعات گامو و چوراتا را از جنبه استتار نیرو، معبری مناسب اعلام کرد که عبور یک لشکر از آن به صورت مخفیانه امکان پذیر است که در مدت دو شب می توان به پشت نیروهای دشمن منتقل کرد. وی افزود که نیروهای عملیات نامنظم هم می توانند برای کمک به عملیات منظم، جاده را مین گذاری کنند، پل ها را تخریب کنند و جاده را مسدود کنند که دشمن نتواند استفاده کند. وی افزود که در بهار منطقه پوشش گیاهی مناسبی دارد و روزها هم می توان در حالت استتار تردد کرد.

فرمانده کل سپاه در ادامه جلسه ضمن تأکید بر اینکه موضوع عملیات، به ویژه عملیات منظم در این مناطق فعلاً کاملاً سزی است و با هیچ کس نباید در میان گذاشته شود و هنوز منطقه عملیات انتخاب نشده است به برادر کریمی گفت: «ان شاء الله خودتان را برای کل کارهایی که می توانید، آماده کنید. لیست دقیق اینکه کجاها باید عمل کنید را تهیه کنید. ... خودتان را کاملاً

ص: ۴۸۸

۱-۲. سند شماره ۱۷۴۱۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی عملیات برای شمال عراق (۱۳۶۴/۱۰/۱۳)، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۶۹۸۸)، راوی: محمد درودیان، صص ۲۶ - ۱.

آماده کنید هم برای بردن نیروهای منظم در عمق دشمن هم برای اینکه خودتان بتوانید در عملیات منظم عمل کنید. همچنین برای عملیات های نامنظمی که می خواهیم انجام دهید فکر کنید و ببینید چه امکاناتی باید به شما بدهیم؛ امکاناتی که قدرت به کارگیری داشته باشید، یعنی ببریم آنجا استفاده کنیم و آتشش هم مؤثر باشد. ... اینکه تا سه چهار ماه دیگر چه می توانید به کار بگیرید و بودجه، نیرو، مهمات و امکانات لازم را برآورد کنید تا کار بشود. ...»

محسن رضایی افزود: «این قسمت هایی که صحبت کردیم همه کمک هایی است که [یگان ها و واحدهای عملیات] نامنظم می تواند به [یگان ها و واحدهای عملیات] منظم بکند. طرح دقیق آن را آقای (مصطفی) ایزدی که مسئول سپاه شمال است به آقای شمس (فرمانده قرارگاه رمضان) می دهند که آنها به شما ابلاغ کنند. قرارگاه رمضان در کنترل عملیاتی جنگ های منظم است، چون که جنگ، جنگ منظم است. قسمت های عقبه اینجا (حلیجه و ...) و ارتفاعات قره داغ را هم آقای ذوالقدر و آقای وحیدی و برادر شمس می گویند که آنها چه کار می کنند. عملیات های دوربرد و اصل جنگ نامنظم به عنوان یک استراتژی است. ... عربت و این ارتفاعات در محدوده جنگ نامنظم هستند. اما از خود عربت به جلو یا از این ارتفاعات به جلو، کل هدف هایی که در این محدوده است باید در کنترل عملیاتی سپاه شمال باشد.»

تشکیلات قرارگاه رمضان و گسترش آن و تشکیل نواحی دیگر از جمله در سردشت و نیز استفاده از تیپ بدر برای افزایش محورهای عملیاتی در شمال عراق و نیز مشکلاتی که قرارگاه رمضان از نظر جایگاه و نیز مکان و امکانات با آن روبه روست موضوعاتی بود که محمدباقر ذوالقدر در ادامه جلسه مطرح کرد. همچنین مصطفی ایزدی گستردگی مأموریت های سپاه شمال، تشکیلات این سپاه، ارتباط آن با قرارگاه رمضان، مشکلات دیگری که تشکیلات جدید سپاه شمال با آن روبه روست را مطرح و از فرمانده کل سپاه درخواست کرد که او (مصطفی ایزدی) فقط مسئولیت قرارگاه حمزه را عهده دار باشد یا مدتی مسئولیت نداشته باشد. اما فرمانده کل سپاه نظر وی را درباره پیشنهادهای محمدباقر ذوالقدر جویا شد. مصطفی ایزدی نیز توضیح داد: «همان طور که قبلاً پیشنهاد داده ایم کل تشکیلات ما اعتقاد به این کار (ظاهراً اجرای عملیات منظم در شمال عراق با پشتیبانی عملیات های نامنظم) دارد. کار صحیحی است و زمینه خیلی خوب است. ما گفتیم اصلاً کل این ستاد در رابطه با (قرارگاه) رمضان قرار گیرد. مطلب دیگر اینکه غیر از محورهایی که برادر ذوالقدر فرمودند در منطقه جوانرود هم خیلی می شود کار کرد. پایین تر از جوانرود هم منطقه بکر و دست نخورده ای است.»

در پی پیشنهاد برادران ایزدی و ذوالقدر و وحیدی، فرمانده کل سپاه به مصطفی ایزدی گفت: پس شما این چند نقطه (جوانرود، اسلام آباد، ایلام و سردشت) را بررسی کنید که هر محور به صورت ناحیه در بیاید.

فرمانده کل سپاه در پایان این جلسه ضمن بیان اینکه «سپاه شمال مسئولیت شمال عراق را دارد از نظر حمله به دشمن یا دفاع در مقابل دشمن» و تأکید بر اهمیت استفاده از عملیات های نامنظم برای پشتیبانی عملیات منظم و تقدیر از زحمات کسانی که در جبهه شمالی تلاش می کنند، گفت: «اینها بچه های صادق و زحمتکشی هستند، زمینه هم آماده است. ما باید ۵۰ درصد موفقیت عملیات آینده را از نامنظم بخواهیم. می توانیم یک لشکر بفرستیم که از عقبه به دشمن حمله کند و قرارگاه و تشکیلات و نیرو و لجستیک آن را داغان کند.» فرمانده سپاه شمال در پایان باز هم با بیان گستردگی مأموریت های این سپاه و عدم امکان رسیدگی به همه آنها خواستار اندیشیده شدن چاره ای شد که فرمانده کل سپاه بر ضرورت راه اندازی تشکیلات و تقسیم کارها تأکید کرد.^(۱)

۱

ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) عصر امروز در محل مجلس شورای اسلامی تشکیل جلسه داد که تا پاسی از شب ادامه یافت.^(۲) در این جلسه فرماندهان ارتش و سپاه پاسداران طرح هایی را که برای اجرای عملیات در مناطق مختلف آماده کرده بودند، تشریح و برآوردهای خود را درباره نیرو و امکانات مورد نیاز برای هر عملیات اعلام کردند. نقد و بررسی طرح های عملیاتی و بیان محاسن و معایب هر یک، از مباحث اصلی این جلسه بود تا زمینه تصمیم گیری دقیق تر و مناسب تر فراهم شود. فرمانده عالی جنگ نیز با بیان اینکه در موقعیت کنونی نیرو و امکانات در وضعیت مناسبی است و اشاره به اوضاع سیاسی و نظامی و ضرورت اجرای عملیاتی مهم و پیروز و پرهیز از محدودنگری و نداشتن تعصب ارتشی یا سپاهی بودن، بر اهمیت اجرای عملیات در منطقه فاو از ابعاد گوناگون تأکید کرد. فرماندهان نیز در این باره به اظهار نظر پرداختند.^(۳)

ص: ۴۹۰

- ۱-۳. سند شماره ۱۷۴۱۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی عملیات برای شمال عراق (۱۳/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۶۹۸۹)، راوی: محمد درودیان، صص ۲۵ - ۱.
- ۲- این جلسه از حدود ساعت ۱۶ آغاز شد و تا حدود ساعت ۲۲ ادامه یافت و این افراد در جلسه حضور داشتند: اکبر هاشمی رفسنجانی (فرمانده عالی جنگ و فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص))، محسن رضایی (فرمانده کل سپاه)، علی صیاد شیرازی (فرمانده نیروی زمینی ارتش)، حسن روحانی (رئیس ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)) و فرمانده پدافند قرارگاه خاتم الانبیا(ع))، اسماعیل سهرابی (رئیس ستاد مشترک ارتش)، علی شمخانی (جانشین فرمانده کل سپاه)، سیدرحیم صفوی (فرمانده نیروی زمینی سپاه)، هوشنگ صدیق (فرمانده نیروی هوایی ارتش)، محمدحسین ملک زادگان (فرمانده نیروی دریایی ارتش)، حسین علایی (فرمانده نیروی دریایی سپاه)، محسن رفیق دوست (وزیر سپاه پاسداران)، محمدحسین جلالی (وزیر دفاع)، سرهنگ جمالی (جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش)، محمدابراهیم سنجقی (مشاور فرمانده کل سپاه)، موسوی قويدل (معاونت عملیات نیروی زمینی ارتش). گفتنی است که آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع نیز در ساعت آخر این نشست، در جلسه حضور یافت. همچنین باتوجه به اینکه حضور راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در این جلسه امکان پذیر نشد، آقای سنجقی ضبط و ثبت مطالب این جلسه را پذیرفت.
- ۳- بررسی ها در این شب به پایان نرسید و ادامه بحث ها به جلسه صبح روز بعد موکول شد.

در آغاز جلسه آقای هاشمی به تشکیل ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، اعضای آن و اینکه قرار شده " این ستاد ستاد مشاورت باشد، مشاورت و هدایت عملیات برای فرماندهان" باشد، اشاره کرد و با ذکر اینکه در این جلسه سیاست جنگی، طرح های عملیاتی و زمان عملیات و موضوع های آن بررسی می شود، از فرمانده نیروی زمینی ارتش خواست که بحث خود را شروع کند.

قبل از شروع بحث، آقای حسن روحانی با اشاره به تعداد حاضران در جلسه و اینکه هر یک دارای معاونان و مشاورانی هستند از آقای هاشمی خواست که با توجه به اهمیت طرح ها و سری بودن مباحث جلسه در این مورد توصیه ای بکند.

آقای هاشمی گفت: «همین حرف شما تأکید است. البته آقایانی که اینجا هستند همه شان جزء اصحاب اسرار هستند و معمولاً هم چیزی از اینها مخفی نیست. ... باز ما تأکید می کنیم که خود آقایان مراعات کنند.»(۱)

برای شروع بحث اصلی جلسه(۲) آقای هاشمی گفت که در اجرای طرح ارتش در شلمچه و طرح سپاه در فاو چند وضعیت قابل فرض است: هر دو عملیات باهم شروع شود و هر دو موفق شود. در این وضعیت باید مشخص شود که چه مقدار نیرو لازم است تا به هدف مشخصی برسیم و بتوانیم بمانیم. فرض دیگر این است که دو عملیات باهم شروع شود، اما

ص: ۴۹۱

۴-۱. سند شماره ۱۵۰۵۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) برای بررسی طرح های عملیاتی سپاه و ارتش (۱۳/۱۰/۱۳۶۴، تهران - مجلس شورای اسلامی، نوار شماره ۱۶۹۹۴)، راوی: محمدابراهیم سنجقی، صص ۱، ۵ و ۶.

۲- قبل از بحث اصلی، آقای هاشمی سؤال کرد: «این نیروهای مردمی که آمده اند، در آنجا [مناطق عملیاتی] خوب تدارک می شوند؟» آقای روحانی جواب داد: «الآن بحمدالله از نظر تدارکات مشکل نداریم، فقط از لحاظ اسکان یک مقدار مشکلات هست.» آقای هاشمی همچنین در مورد تقسیم کمک های مردمی اعزامی به جبهه ها پرسید که به نسبت خوبی بین ارتش و سپاه تقسیم می شود؟ سرهنگ صیاد با بیان اینکه مسئولین در این باره باید اقداماتی بکنند، اظهار نارضایتی کرد. آقای هاشمی در این زمینه تشکیل کمیسیونی از ارتش و سپاه برای رسیدگی به این موضوع را مطرح کرد که آقای روحانی گفت پارسال نیز این موضوع مطرح بود ولی به نتیجه ای نرسید. آقای رفیق دوست وزیر سپاه در این باره توضیح داد که حدود ۹۰ درصد کمک های مردمی در اختیار هیچ کس نیست چون هر شهر و منطقه ای کمک هایش را به همراه نیروهایش و برای نیروهای منطقه خودش ارسال می کند. این موضوعی ناسیونالیستی است و حتی دخالت ما برای ارسال کمک های یک منطقه برای نیروهای منطقه دیگر فایده ای نداشته است. محسن رضایی نیز مشکل تدارک نیروها را چنین مطرح کرد: «در شش ماه اول امسال چون بودجه کم داشتیم، وضع سوخت و غذا چنان وحشتناک بود که هر آدم مسلمانی که آنجا می آمد، می فهمید این بچه ها با چه خون دلی دارند طی می کنند. هنوز ما تیپ هایی داریم که به جای سه وعده، دو وعده غذا می دهند، یعنی کار خیلی شدید است. اگر شما این نکته را رسیدگی بفرمایید، وضع روشن می شود.» آقای هاشمی: «ما گروهی را برای این کار مأمور می کنیم که همه مسائل را بررسی و پیگیری کند.» [سند شماره ۱۵۰۵۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) برای بررسی طرح های عملیاتی سپاه و ارتش (۱۳/۱۰/۱۳۶۴)، تهران - مجلس شورای اسلامی، نوار شماره ۱۶۹۹۴)، راوی: محمدابراهیم سنجقی، صص ۸-۶]

یکی موفق نشود که در این موقع موضوع روشن است؛ یعنی نیروهایی که موفق نشده اند، در پشتیبانی عملیات موفق قرار می گیرند. فرض دیگر این است که برای اجرای دو عملیات به طور هم زمان، نیروی کافی نباشد که باید با فاصله شروع شود. (۱) با این مقدمه، آقای هاشمی از فرمانده نیروی زمینی ارتش خواست که طرح این نیرو تشریح شود.

تصویر

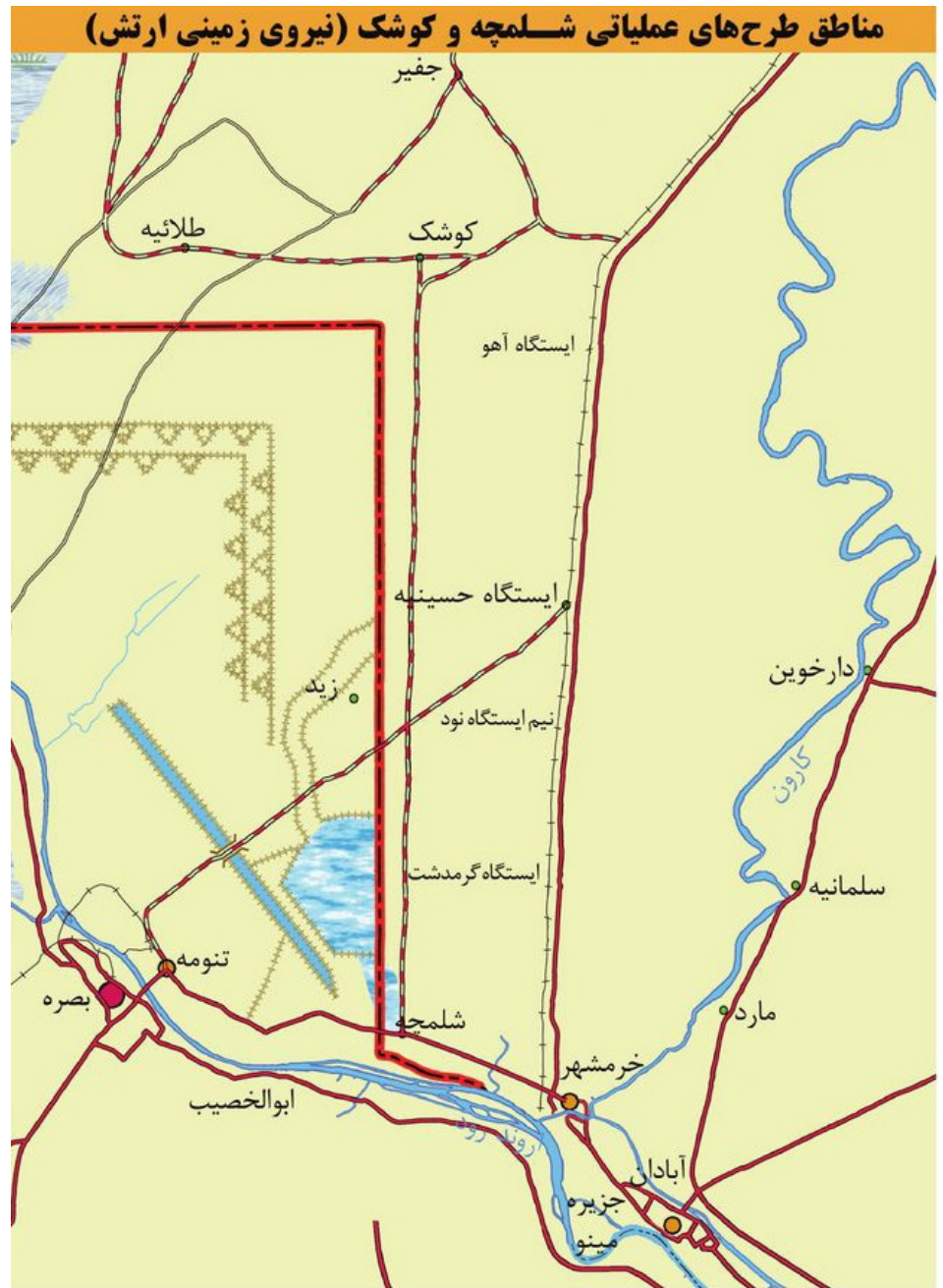

تشکیل ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) با حضور آیت الله خامنه ای (رئیس شورای عالی دفاع)، حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی (رئیس قرارگاه خاتم الانبیا(ص)) و حجت الاسلام روحانی (رئیس ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)) و فرماندهان رده اول سپاه و ارتش و...

سرهنگ صیاد شیرازی نیز با بیان مقدمه ای تأکید کرد که عملیات اصلی نیروی زمینی ارتش برای منطقه شلمچه طرح ریزی شده است. سپس سرهنگ جمالی جانشین وی با این توضیح که برابر اوامر ابلاغی برای اجرای عملیات در منطقه عمومی بین طلائی تا شلمچه، دو منطقه کوشک و شلمچه انتخاب شده است، از سرهنگ موسوی قویدل (معاونت عملیات نیروی زمینی ارتش) خواست که به تشریح طرح عملیات بپردازد.

سرهنگ موسوی قویدل ابتدا اشاره کرد که در دو منطقه کوشک و شلمچه موانع اهمیت بسیاری دارد و در سازمان های مختلف ارتش کمیته هایی برای بررسی این موانع تشکیل شده و فرماندهان رده های مختلف نیز با حضور در منطقه، شناسایی ها را شروع کرده اند. وی افزود که برای اجرای مرحله اول عملیات توانسته ایم ۴۰ گردان از یگان های مختلف ارتش آماده کنیم و چیزی که برای ما اهمیت دارد شکستن موانع و عبور از خط دشمن است. اگر خط شکسته شود، قرارگاه خاتم الانبیا(ص) باید حداکثر توجهش را به این طرح که حساس ترین مرحله عملیات نیروی زمینی ارتش است معطوف کند و حداکثر تا ۴۸ ساعت از این موفقیت استفاده کند. وی گفت که برای رسیدن به هدف و تثبیت آن علاوه بر این ۴۰ گردان ارتش، نیاز به ۲۱۵ گردان نیروی دیگر هست تا این طرح تضمین شود. وی افزود که برای تقویت کیفی و کمی ۴۰ گردان ارتش، پیشنهاد داریم که ۴۰ گروهان نیروی بسیجی واگذار شود که در هر گردان ارتش، یک گروهان نیروی بسیجی ادغام شود.

ص: ۴۹۲

سرهنگ قويدل آتش مورد نیاز برای پشتیبانی از اجرای عملیات در منطقه شلمچه و کوشک را ۲۱ گردان توپ اعلام و تأکید کرد که بدون آن موفقیت امکان پذیر نیست.

سرهنگ صیاد شیرازی در ادامه بحث در پاسخ آقای هاشمی درباره زمان آمادگی، گفت ما خودمان را به همان زمان یکم بهمن که شما مشخص کرده اید مقید کرده و به نیروها گفته ایم خودشان را آماده کنند، منتها باید دائم پیگیری کنیم تا به معنای واقعی خودمان را برسانیم. ... مهم این است که معبرها برای ما باز شود و روش تک تمرین شود، چون منطقه بسیار سخت و طبق طرح های گذشته مان تقریباً غیرقابل عبور است، ولی ما برحسب شرایطی که داریم به هیچ وجه غیر از اینجا نمی توانیم عمل بکنیم.

سرهنگ قويدل در پاسخ محسن رضایی درباره مقدار پیشروی مرحله اول، گفت که با ۴۰ گردان ارتش و ۴۰ گروهان بسیجی، پیش بینی شده که از خط فعلی خودی شش تا هفت کیلومتر پیشروی کنیم (حدود دو کیلومتر منطقه آب گرفتگی میان خط خودی و دشمن و حدود چهار کیلومتر هم پیشروی در منطقه دشمن).

وی همچنین به این پرسش آقای هاشمی که اگر شما خط را شکستید و آنجا رفتید و برای ادامه عملیات آن ۲۴۰ گردانی که می گوید نباشد، چه می شود؟ پاسخ داد: «هیچی، عرض کردم که یک فاجعه است.»

سرهنگ صیاد شیرازی نیز در این باره توضیح داد: «ما در مرحله هدایت عملیات قرارگاه خاتم هستیم. قسمتی از طرح خاتم روی دوش ماست. وسع ما این است که از نظر طراحی، از شلمچه و از کوشک این قدر جلو برویم. ... ما در محدوده طرح خودمان یک قابلیت به خودمان دادیم که اگر هر دو را بشکافیم، خودبه خود در همان خط ها گیر می کنیم، یعنی بیشتر از این نمی توانیم جلو برویم. اگر در یکی از آنها موفق بشویم، ما در قابلیت انعطاف دادن به طرحمان برنامه ریزی می کنیم که باز ادامه بدهیم و نیروهای جایی که گیر کرده، دنبال پشتیبان قسمت موفق قرار بدهیم.» وی در ادامه تأکید کرد که ادامه کار به عهده قرارگاه خاتم است که از توان موجودش چگونه می خواهد استفاده کند. سرهنگ قويدل نیز در جواب سرهنگ سهرابی درمورد استعداد دشمن گفت که اینجا دشمن ۵ لشکر در خط و ۲ لشکر هم در احتیاط دارد.

در ادامه جلسه، آقای هاشمی از فرمانده کل سپاه خواست که طرح های عملیاتی سپاه توضیح داده شود. این موضوع در گزارش بعدی درج شده است. (۱)

۱

در بخش دوم جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) طرح های عملیاتی سپاه پاسداران برای اجرا در جزایر ام الرصاص و ام البابی، منطقه فاو، منطقه هورالهویزه و شمال این منطقه و نیز سکوی العمیه در خلیج فارس تشریح شد. در این بخش فرمانده نیروی دریایی ارتش نیز به توضیح طرح عملیاتی این نیرو برای تصرف سکوی البکر و بستن خور عبدالله پرداخت.

فرمانده کل سپاه ابتدا با اشاره به تجربه موفق طراحی و اجرای سلسله عملیات های پی در پی در سال دوم جنگ برای آزادسازی مناطق اشغالی، ضرورت اجرای عملیات های پی در پی را مطرح کرد

ص: ۴۹۴

سپاه و ارتش، (۱۳/۱۰/۱۳۶۴، تهران - مجلس شورای اسلامی، نوار شماره ۱۶۹۹۵)، راوی: محمدابراهیم سنجقی، صص ۱۵ - ۱.

و گفت: «ما باتوجه به مسائل سیاسی، نظامی و توانمان و استراتژی جنگ که از شما برادران عزیز گرفتیم، آمدم یک سلسله عملیات طراحی کردیم که اگر مشکلی یا وقفه ای در این کار به وجود نیاید، تمام اینها قرارگاه هایش زده شده و همپای با یکدیگر دارد پیش می رود و امیدواریم که ان شاءالله روی دور مثبت بیفتیم.» وی افزود: «از پایین (از خلیج فارس) تا چزابه چهار پنج عملیات طراحی شده است. در منطقه سلیمانیه نیز داریم کار می کنیم تا یک ماه دیگر طرح آن تمام می شود. این طرح ها پشت سرهم ادامه پیدا می کند و اگر مشکلی نداشته باشیم، یقین داریم که چند تا از این عملیات ها صددرصد موفق خواهد بود به شرط اینکه ما این خط سیر را جلو ببریم و پیش برویم. در صورت موفقیت همه، دشمن به وضعی قرار می گیرد که مجبور است سریع دست هایش را بالا ببرد، چون حرکت جدیدی خواهد بود و الآن آخرین امکانات دشمن در مقابل ما چیده شده است و اگر ما یک حرکت جدید و رو به رشد به دنیا نشان بدهیم، صددرصد دنیا عقب می نشیند.» (۱)

در ادامه فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران (سیدرحیم صفوی) به توضیح عملیات هایی که سپاه طراحی کرده بود پرداخت: عملیات "صف" برای تصرف جزایر ام الرصاص [وام البابی] و یک چهارم جزیره بوارین و نیز پیشروی در جزیره روبه روی بوارین طرح ریزی شده است. برای آمادگی این عملیات از مدت ها پیش کارهای مقدماتی اش از جمله شناسایی های لازم شده است. فعلاً حدود ۲ تیپ در این منطقه کار می کنند. اگر بخواهیم عملیات را در قسمت بوارین ادامه بدهیم و از این جزایر برای گرفتن سرپل و نزدیک شدن به بصره استفاده کنیم، برآورد مجدد نیاز است. محسن رضایی در مورد این طرح توضیح داد که این یکی از طرح های یدکی سپاه است که اگر در منطقه فاو موفق نشویم در این منطقه ادامه عملیات دهیم.

سیدرحیم صفوی در ادامه طرح اصلی سپاه یعنی طرح عملیات در منطقه فاو را توضیح داد: در منطقه فدک عملیات را به سه مرحله تقسیم کرده ایم: مرحله اول عبور از اروندرود و متکی شدن به جاده های اصلی دشمن. مرحله دوم پیشروی یگان های تحت امر دو قرارگاه با اتکا به عوارض زمین. مرحله سوم پیشروی تا کارخانه نمک و ایجاد خط پدافندی. کارهای آماده سازی و شناسایی در این منطقه پیشرفت خوبی داشته است و باتوجه به رعایت اصول حفاظتی تاکنون دشمن متوجه نشده و وضعیت منطقه عادی است. مشکل اصلی، کمبود نیرو و امکانات است. (۲)

محسن رضایی درباره عملیات در منطقه فاو توضیح داد که برای حمله و دفاع در این منطقه باید ۱۵ تا ۲۰ روز حساب کرد. اگر امکانات لازم در اختیار نباشد تعداد گردان های مورد نیاز بسیار افزایش می یابد؛ چون هر روز ۹ گردان سازمانش متلاشی می شود که باید از خط خارج کنیم. اگر امکانات لازم، تجهیزات اجرای آتش و وسایل سنگین (تانک و تجهیزات مهندسی) را نتوانیم آن طرف اروندرود ببریم، بسیار مشکل است. تا ۱۵ روز می شود خیلی خوب جنگید و تلفات سنگین وارد کرد، اما بعد از ۱۵ روز سقوط می کند. این تنها عملیاتی است که به دلیل نزدیکی اش به خلیج فارس می توانیم از توپخانه و ادوات دریایی هم استفاده کنیم.

رحیم صفوی نیز افزود که به دلیل جناح طولانی دشمن در این عملیات، ما برای مقابله با پاتک های

ص: ۴۹۵

۱- ۷. سند شماره ۱۵۰۶۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) برای بررسی طرح های عملیات در

منطقه فاو و شلمچه (۱۳۶۴/۱۰/۱۳، تهران - مجلس شورای اسلامی، نوار شماره ۱۶۹۹۶)، راوی: محمدابراهیم سنجقی، صص ۴ و ۵.

۲- ۸. سند شماره ۱۵۰۶۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۰ - ۱۶.

دشمن به خوبی می توانیم از توپخانه استفاده کنیم، تعداد توپ هایی که برای این عملیات اعلام کرده ایم، حداقل تعداد مورد نیاز است. وی نیروی مورد نیاز برای خط شکنی در منطقه فاو و پیشروی، تصرف اهداف و پدافند در مقابل دشمن را در این منطقه حدود ۲۰۰ گردان نیروی پیاده اعلام کرد.

فرمانده کل سپاه در پاسخ به سؤالاتی که در مورد طول زمان عملیات شد، گفت بستگی به تجهیزات سنگین از جمله تانک، لودر و بولدوزر و وسایلی که برای انتقال اینها از اروند لازم است دارد تا بتوانیم هرچه سریع تر امکانات ضروری را انتقال دهیم. وی زمان اجرای مراحل اول و دوم عملیات را از یک ساعت تا یک هفته پیش بینی کرد و دلیل آن را هم مشخص نبودن امکاناتی که قرار است در اختیار سپاه قرار گیرد اعلام کرد و گفت اگر امکانات را بدانیم چیست و چه زمانی به دستمان می رسد، برنامه ریزی و سازماندهی می کنیم، آموزش می دهیم، با آن تمرین و مانور می کنیم.

محسن رضایی همچنین در مورد استفاده از تاکتیک ویژه ای در این عملیات گفت به دلیل اینکه دشمن در این منطقه نمی تواند از دو طرف هیچ هجومی به ما بکند و از طرف دیگر (کارخانه نمک) هم مانعی طبیعی است، ما می خواهیم دشمن را در هفته اول عملیات در حالت آفند نگه داریم و سریع خودمان را به کارخانه نمک برسانیم تا زمین مانور دشمن محدود شود و هرچه دشمن را به زمین های مانوری کمتر محدود کنیم، مواضع پدافندمان بهتر خواهد شد. فرمانده کل سپاه درباره اهداف عملیات در منطقه فاو گفت: «اینجا غیر از مسئله زمین، هدف های دیگری را هم تعقیب می کنیم، مثل تسلط به شمال خلیج فارس، هم مرز شدن با کویت، بستن خور عبدالله و تقریباً کور کردن موشک های ساحل به دریا، یعنی برقراری امنیت و ارتباط ماهشهر که کشتی ها بتوانند بیایند و بروند.»^(۱)

فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران در ادامه جلسه به تشریح طرح هایی که سپاه برای عملیات در شمال هورالهویزه و شرق رودخانه دجله تهیه کرده و در حال آماده سازی آن مناطق بود پرداخت و گفت: ما در منطقه هور دو عملیات بزرگ و دو عملیات محدود طراحی کرده ایم. با اجرای این عملیات ها ما می توانیم زمین منطقه خودمان را به منطقه شرق دجله وصل کنیم که این اتصال تهدید عمده ای برای دشمن است. در یک طرح کلی ما به دنبال یک استراتژی هستیم که آن قطع جاده بصره - بغداد و نزدیک شدن به العماره یا حداقل بردن العماره زیر آتش توپخانه است. یکی از این عملیات های محدود "انصار" نام گذاری شده و مربوط به جنوب چزابه است که دو جاده دشمن را در این منطقه قطع می کند و منطقه خودمان را به جاده جدید دشمن در منطقه چزابه وصل می کند. نیروی لازم برای این عملیات حدود ۱۲ گردان برآورد شده است. عملیات محدود دوم در ادامه همان جاده دشمن است. به دلیل محدودیت عمده دشمن در منطقه شمال هور و جنوب چزابه که مجبور است برای حمله به ما یا پاتک، به این جاده ها متکی باشد و ما با استقرار روی این جاده ها، دشمن را محدود می کنیم. این عملیات "حنین" نام گذاری شده و برای اجرای آن حدود ۲۵ گردان نیرو نیاز است.

رحیم صفوی در ادامه به توضیح طرح دو عملیات بزرگ در هور پرداخت و گفت: عملیات بزرگ و خوبی در شمال منطقه عملیاتی بدر، یعنی از شمال العزیر تا الکساره به نام "تبوک" طراحی شده است که

اجرای آن در دو مرحله پیش بینی شده، مرحله اول پیشروی تا رودخانه دجله و مرحله دوم عبور از دجله است. این جزء عملیات های مهم است. به دلیل اهمیت این منطقه، دشمن بعد از عملیات بدر سپاه جدیدی به نام سپاه ششم برای دفاع از این منطقه تشکیل داد. وی افزود که برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در این منطقه فعالیت های زیادی شده از جمله ۱۷ کیلومتر جاده از سمت شط علی به طرف خندق کشیده شده که ۶ کیلومتر باقی مانده است. همچنین اقدامات شناسایی، بازکردن محورها، آماده سازی عقبه ها، انتقال مهمات، انتقال سکوها و شناور از جمله تلاش ها برای آماده سازی این منطقه است. نیروی مورد نیاز برای اجرای این عملیات تا مرحله آخر حدود ۲۰۰ گردان برآورد شده است.

محسن رضایی نیز توضیح داد که «این عملیات یدکی شماره ۲ ماست که اگر خدای نکرده در مراحل اولیه عملیات اصلی موفق نشویم و عملیات یدکی شماره ۱ (جزایر ام الرصاص) را هم نتوانیم ادامه بدهیم در فرصتی ۲۰ روزه برای اجرای عملیات در این منطقه (شمال منطقه عملیاتی بدر) آماده شویم.»

چهارمین طرح عملیاتی منطقه شمال هور، پیشروی در شرق العماره است تا جایی که حداقل بتوان العماره را زیر آتش توپخانه برد و جای پای مناسبی هم برای رفتن به سمت پل های غزیه و حلفائیه و رسیدن به قلعه صالح باشد. البته این منطقه وسیعی است که نیرو و تجهیزات زیادی نیاز دارد. این طرح "خندق" نام گذاری شده است و برای اجرای آن حدود ۱۰۰ گردان مورد نیاز است. (۱)

تصویر

ص: ۴۹۷

فرمانده کل و فرمانده نیروی زمینی سپاه طرح‌های عملیاتی سپاه را در جلسه ستاد قرارگاه خاتم‌الانبیا(ص) تشریح کردند.

علاوه بر طرح‌های عملیاتی مذکور، سپاه پاسداران طرح عملیاتی دیگری را برای اجرا روی سکوی العمیه در خلیج فارس طراحی کرده بود.

حسین علایی فرمانده نیروی دریایی سپاه پاسداران در این باره گفت: «در رابطه با العمیه که مأموریت ما بوده، شناسایی اش را تقریباً انجام داده ایم. عکس هوایی هم که نیروی هوایی گرفته بود، کمک خوبی به این قضیه کرد. شناسایی‌ها هم از دور و هم از نزدیک انجام شده است. یک گردان نیروی تقویت شده برای آن در نظر گرفته شده که ان شاءالله با قایق‌های تندرو عمل می‌کنند.»

ناخدا ملک زادگان فرمانده نیروی دریایی ارتش نیز درباره مأموریت عملیاتی این نیرو گفت: «نیروی دریایی در این عملیات دو مأموریت مستقیم دارد که خودش عمل می‌کند: مأموریت تصرف سکوی البکر و مأموریت سد کردن خور عبدالله به منظور جلوگیری از نفوذ دشمن به جنوب رأس البیشه.»

وی افزود که شناسایی‌های لازم انجام شده و برآوردهای عملیاتی تهیه شده است، اما اجرای عملیات بستگی به شرایط جوّی خاصی دارد. یعنی برای اجرای عملیات روی البکر باید وضعیت آب مدّ کامل و هوا در تاریکی مطلق باشد. از سوی دیگر، فرمانده نیروی دریایی سپاه نور ماه را مانع اجرای عملیات روی العمیه ندانست ولی خرابی وضعیت آب (مواج و ناآرام بودن) را مشکلی برای قایق‌های تندرو که به دلیل سبکی، هدایتشان در وضعیت ناآرام آب دشوار است، ذکر کرد. درباره مشکلات این دو نیروی دریایی برای اجرای مأموریتشان قرار شد در جلسه‌ای دیگر جزئیات بررسی و هماهنگی شود.^(۱)

۱

در بخش سوم جلسه امشب ستاد قرارگاه خاتم‌الانبیا(ص) ابتدا آقای هاشمی رفسنجانی درباره اوضاع کنونی کشور و جنگ و ضرورت دستیابی به یک پیروزی نظامی مهم سخن گفت و بر اهمیت طرح عملیاتی فاو نسبت به سایر طرح‌ها تأکید کرد و از سپاه و ارتش خواست آنچه در توان دارند به میدان بیاورند و از صنفی‌نگری پرهیز کنند. سپس کلیاتی درباره شیوه بررسی

ص: ۴۹۸

طرح های اصلی سپاه و ارتش به خصوص طرح عملیاتی فاو و آثار نظامی و سیاسی آن مطرح و بر ضرورت نیل به اطمینان بیشتر برای موفقیت این طرح تأکید شد.

آقای هاشمی: «بسم الله الرحمن الرحيم. من چند جمله ای صحبت می کنم، وارد بحث های تصمیم گیری می شویم. وضع مملکت، وضع جنگ، وضع مردم، وضع اقتصاد، همه اینها را شما می بینید. اطلاعات ویژه ای هم در این رابطه نیاز ندارد که ماها ندانیم. الآن ما در یک شرایطی هستیم که اگر هرچه زودتر جنگ را به یک نقطه خوبی نرسانیم، آینده برایمان قابل پیش بینی روشنی نیست. البته ممکن است بهتر باشد، ولی من نمی دانم آینده به طور طبیعی چه می شود، لذا پیش بینی روشنی نمی شود کرد و ممکن است سخت تر هم بشود. من یک خبر جدیدی به شما می دهم که ببینید این احتمالات هست. اخیراً همین مسائلی که در لیبی پیش آمده را توجه داشته باشید که امریکا و اسرائیل، لیبی را تهدید کرده اند و در این رابطه قذافی هم یک پیغامی به ما داده است که ما احساس خطر می کنیم. البته با خواهش و با خیلی از موضع پایین، از ما خواهش کرده که ما جنگ را همین جا تمام کنیم، مشروط به اینکه نیروهای ایران و عراق هر دو بروند به اسرائیل که به آنجا فشار بیاوریم که اسرائیل به طرف لیبی نرود. سوریه را هم که شما می بینید. ... البته ما هیچ وقت به اتکاء قذافی و حافظ اسد نچنگیدیم. جنگمان روی پای خودمان است ولی شرایط جهانی معلوم نیست که در آینده چه می شود. ما اگر یک چیز خوبی در جنگ دستمان باشد و یک جای حسابی داشته باشیم کار خودمان را کرده ایم. از آن روزی که جنگ ما به خرمشهر رسید و خرمشهر را فتح کردیم، بعضی از آقایان، آقای صیاد و آقای رضایی یادشان هست که باهم بودیم و رفتیم خدمت امام، صحبت ادامه جنگ بود، ذهنیت امام اول این بود که ما وارد خاک عراق نشویم، یعنی نگران بودند که ما وارد شده ایم و آنها متعصب می شوند دفاع کنند و چه می کنند. آنجا ما به آن نقطه رسیدیم که ما هیچ راهی نداریم غیر از اینکه خودمان را برسانیم به پشت دجله و عملیات رمضان را انجام بدهیم و خودمان را برسانیم به پشت دجله که اگر بناست جنگ طول بکشد، ما جای خوبی باشیم. ...

عملیات رمضان که موفق نشد همیشه در ذهن ما این بود که در این دو سه سال به بعد یک جای حسابی از عراق دستمان باشد که از موضع دیگری جنگ را بتوانیم ادامه بدهیم. یک وقت العماره را فکر کردیم. آن موقع استان العماره خالی بود، نشد. بعد عملیات خیبر طراحی شد، بعد بدر طراحی شد، بعد هماهنگی عملیاتی داشتیم که پارسال آن را که لغو کردیم، عبور از مینو بود که شبیه همین مسئله فاو و اینها بود. به طور کلی ما همیشه دنبال این هدف بودیم که یک جای اساسی را از عراق بگیریم و چون آن وقت مانور ما می توانست خیلی مؤثر باشد، الآن هم با این شرایطی که درست کردیم، یعنی ارتش یک نیروهای آماده ای برای کار، سپاه هم حدود یک سال است که عملیات جدی نداشته، پس [نیروهای] تازه نفس دارند. مردم هم در

بهترین شکل و شرایط جمع شده اند دیگر. و ما بهتر از این نمی توانستیم مردم را به صحنه بیاوریم. در ضمن امکانات ابزاری مان هم در این یک ساله هرچه بود توانستیم جمع کردیم. هرچه که پول و کاری بوده کرده ایم و آنهایی که می شده جمع کردیم. مشخص نیست که در آینده بتوانیم بهتر از این کار کنیم. نیروی دریایی در شرایط نسبتاً خوبی است. نیروی هوایی باز در شرایط خوبی است. یعنی در حد موجودی که داریم، شرایط، شرایط مناسبی است و امکانات ما الآن سرجمع است. وضع سیاسی هم، یعنی حرکاتی که ما کردیم در این مدت نسبتاً خوب است. ما اگر یک موفقیتی از لحاظ سیاسی به دست بیاوریم به خوبی می توانیم از آن بهره گیری کنیم و ابعاد بیشتری به موفقیتمان بدهیم. کارهای تدارکاتی و کارهای مهندسی در این مدت در هور و پشت همین خسروآباد هم کارهای زیادی شده که در سابق ما این قدر امکانات نداشتیم. الآن موفقیت بستگی دارد به اینکه آقایان تمام توانشان را، یعنی هرچه دارد برای میدان بگذارند. تعبیر من این است که الآن دریغ کردن هر امکانی به هر دلیل خیانت به جنگ و خیانت به انقلاب است. بنابراین ما در این ستادی که تشکیل دادیم و فرماندهان نیرو و وزرای سپاه و دفاع و مسئولین تدارکات دولتی را آوردیم...»^(۱)

آقای هاشمی در ادامه سخنان خود عملیات در منطقه فاو را پراهمیت خواند و گفت که این طرحی کامل و دارای هدف مشخص است. وی افزود که عملیات در منطقه شلمچه حتی اگر ۲۰۰ گردان پیش بینی شده در این طرح، علاوه بر ۵۰ گردانی که برای خط شکنی و پیشروی در مرحله اول لازم است، فراهم شود، باز هم ارزش و دستاورد عملیات در منطقه فاو را ندارد. در پی بیان این موضوع، بحث و بررسی گسترده و طولانی در مورد طرح عملیات فاو انجام شد که خلاصه آن چنین است:

فرمانده کل سپاه در تأیید سخنان آقای هاشمی، طرح عملیاتی فاو را دارای هدف مشخص سیاسی و نظامی، از جمله تسلط بر شمال خلیج فارس و کوتاه کردن دست ارتش عراق از این منطقه ذکر کرد و گفت روشن بودن هدف و نداشتن ابهام یک اصل مهم نظامی است که در این طرح لحاظ شد و در صورت تأمین امکانات برآوردشده، به این هدف می رسیم. وی ضمن تأکید بر اهمیت منطقه شلمچه، گفت اجرای طرح ارتش در این منطقه فقط به دستیابی به جای پای برای رسیدن به هدف اصلی می انجامد، نه رسیدن به هدف اصلی.^(۲)

از سوی دیگر، فرمانده نیروی زمینی ارتش گفت موفقیت این نیست که روی کاغذ بنویسیم این عملیات این نتایج سیاسی و ... را دارد، آیا واقعاً می توانیم برسیم؟ وی خطاب به آقای هاشمی گفت که ما سیاسی نیستیم، نظامی هستیم؛ در موضع مشاورت شما می خواهیم طرحی که می خواهد اجرا شود، ضریب اطمینانش را بررسی کنیم. اگر طرح هایی که در این ستاد مطرح می شود، شما قبلاً تصمیم خودتان را بفرمایید، راه مشاورت بسته می شود.

ص: ۵۰۰

۱- ۱۲. سند شماره ۱۵۰۶۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۲ - ۲۰.
۲- ۱۳. سند شماره ۱۵۰۶۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) برای بررسی طرح عملیات در منطقه فاو و شلمچه (۱۳/۱۰/۱۳۶۴، تهران - مجلس شورای اسلامی، نوار شماره ۱۶۹۹۷)، راوی: محمدابراهیم سنجقی، صص ۳ - ۱ (دستنویس).

آقای هاشمی در این باره گفت از نظر من به همان اندازه که ارزش عملیات در فاو بیشتر است، ضریب اطمینانش هم از جاهای دیگر بیشتر است. به شرطی که طبق طرح دشمن را مشغول کنیم، فاو هم آسان تر گرفته می شود و هم آسان تر حفظ می شود و هدف مشخصی هم دارد. وی افزود اینکه گفتم نظرم، معنایش این نیست که نظر نهایی ام هست و از آن عدول نمی کنم. من همیشه این نظر را داشته ام که منطقه فاو یکی از جاهای اساسی برای عملیات ماست - این را به آقای خامنه ای هم گفته ام - ولی اگر این ستاد استدلال کند و مرا قانع کند که این طور نیست، آماده ام آنکه اولویت دارد بپذیرم.

محسن رضایی نیز در این باره خطاب به آقای هاشمی گفت که شما بهترین روش را انتخاب کردید. شما اگر تدبیرتان را نگویند و در مقام فرماندهی قرارگاه خاتم تلاش اصلی و تلاش فرعی را مشخص نکنید، نمی توانیم به شما مشورت بدهیم. وی افزود البته این نظر که بررسی کنیم این طرح عملی است یا نه، نظری منطقی است. جلسه با این بیان فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) که "بله، واقعاً تدبیر فرماندهی این است که ما بتوانیم دشمن را از خلیج فارس جدا کنیم و خودمان را به مرز کویت برسانیم" و با این اظهار نظر وی که "مقداری که با طرح آشنا هستیم به نظرم طرح فاو موفق است ولی در مورد ضریب اطمینان، آقایان توضیح دهند." وارد بحث مفصل در این باره شد و فرمانده کل سپاه پاسداران به تشریح ابعاد مختلف طرح عملیات در منطقه فاو پرداخت. (۱)

محسن رضایی گفت هر طرحی ممکن است مشکلاتی داشته باشد ولی در مقایسه طرح ها مشخص می شود کدام مزیت دارد، عملی تر و به واقع نزدیک تر است. طرح عملیاتی فاو یک طرح مشترک زمینی، دریایی و هوایی است. ضمانت موفقیت این طرح بخشی مربوط به خودی و بخشی مربوط به دشمن است. بخش خودی شامل توان و کارایی آن در این منطقه است. در این منطقه امکانات بیشتری نسبت به مناطق دیگر می توانیم به کار گیریم و چون توان اصلی ارتش و سپاه نیروی پیاده است، در اینجا کارایی مناسبی دارد که با هفت کیلومتر پیشروی می توانیم به عمق جبهه برسیم. مانورمان را هم متناسب با توانمان تنظیم کرده ایم، پیشروی های پنج کیلومتری و امکان ایستادن و دفاع کردن. اینجا توپخانه کارایی بسیار خوبی دارد و از دو طرف امکان اجرای آتش روی دشمن هست. خصوصیات منطقه و زمین از جمله وجود نخلستان، ساختمان ها، وجود تانک فارم ها و نیز مانع طبیعی دریاچه نمک، سستی زمین و امکان پذیر نبودن ایجاد سریع مواضع مستحکم به نفع ماست.

فرمانده کل سپاه درباره عملیات در منطقه فاو از جنبه دشمن گفت که البته دشمن را نباید دست کم گرفت؛ دشمن زرهی دارد، تانک دارد، توپخانه دارد، اما ما منطقه و نوعی نبرد را انتخاب کرده ایم که دشمن نتواند از همه توانش استفاده کند و قدرت مانور نداشته باشد. حالا

ص: ۵۰۱

که نتوانسته ایم توانایی مان را بالا ببریم ولی می توان با ابتکار عمل، جنگی را به دشمن تحمیل کنیم که نتواند از همه توانش بهره ببرد.

دشمن وقتی پاتک هایش را علیه ما ادامه می دهد که زمین قابلیت مانور داشته باشد و تلفات کم بدهد تا بتواند با صرفه جویی در قوا به جنگ با ما ادامه بدهد و ثانیاً منطقه تصرف شده قابل بازپس گیری باشد. البته دشمن در اینجا از هواپیماهایش بسیار استفاده می کند و منطقه را بمباران زیادی می کند.

محسن رضایی بار دیگر تأکید کرد که برای موفقیت باید از همه توان و امکانات استفاده کنیم و در طرح ریزی مان تردید نکنیم تا بتوانیم با ضمانت عمل کنیم و اگر قرار است تردید در کار باشد، بسیار بهتر است که عمل نکنیم. (۱)

بعد از توضیحات مفصل فرمانده کل سپاه درباره طرح عملیات در منطقه فاو که خلاصه ای از آن ذکر شد، آقای هاشمی فرمانده عالی جنگ، ضمن بیان اینکه اگر خدای نکرده در عبور از اروندرود موفق نشویم و اوضاع جور دیگری بشود، منطقه شلمچه هم خیلی باارزش است که بتوانیم از این طریق به تنومه برسیم و اگر به فرض اینجا هم موفق نشویم، منطقه شمال هور، رسیدن به دجله و قطع کردن جاده بصره - بغداد هم قدم مؤثری است، افزود: اما مهم ترین جایی که من خیال می کنم از لحاظ سیاست جنگی، سیاست جنگی خودم - البته آقای خامنه ای هم با من موافق اند اما با امام هنوز ما به طور جدی این مسئله را بحث نکرده ایم و این را به بحث خواهیم گذاشت - چنانچه ما رابطه عراق را به کلی با دریا قطع کردیم و خودمان را همسایه کویت کردیم، به کویت می توانیم بگوییم یک ماشین نباید از کویت به عراق برود. ... (در این وضعیت) موقعیت ما بسیار نیرومند می شود و هر مسئله ای را بخواهیم می توانیم به عراق تحمیل کنیم: محاکمه صدام، رفتن صدام، رفتن حزب بعث و ... این در درازمدت برای عراق قابل تحمل نیست، ممکن است یکی دو سه سالی صبر کند. آن وقت جنگی که ما می گوییم بیست سال طول بکشد برای ما عیبی ندارد، اینجاست. ... در چنین موقعیتی ما می توانیم جای عراق را بگیریم، یعنی این شعاری که الآن عراقی ها می دهند، می گویند "صلح، صلح" ما به جای او می گوییم "آتش بس برای مذاکره" که در این وضعیت آتش بس مصلحتش نیست، آتش بسی که دریا نداشته باشد. ما اگر آتش بس بشود در همین شرایط بمانیم و هروقتی خواستیم حمله بکنیم برایمان قابل تحمل است؛ عراق برایش قابل تحمل نیست در آن شرایط. البته این موضوع مربوط به این جلسه نیست، این مربوط به ماه است که باید بنشینیم، بحث کنیم. پس من حالا چیزهایی که اینجا می خواهم مطرح کنم، اولین نکته این است که همه آقایان فکرشان را خالی بکنند از اینکه ارتشی هستند یا سپاهی هستند یا دولتی هستند؛ همه دنبال این باشند که هر چه هست مال اسلام است و باید خرج شود برای این جنگ، این یک

ص: ۵۰۲

اصل. دوم اینکه روی این مشورت کنیم که بیشتر همتان را متوجه کجا بکنیم، ممکن است نظر آقایان چیز دیگری باشد. اگر بحث اولی را قبول کردیم، تقسیم امکانات با توجه به اینهاست که چه جوری اولویت قائل بشویم که ببینیم کجا می خواهیم کار کنیم. البته به نظر بنده بعد از اینکه عملیات ان شاء الله هر جا به دست آوردیم، ما کل عملیات را به نام هم سپاه، هم ارتش و همه نیروهای مردمی تمام بکنیم. آقای خرازی! از همین حالا طراحی باید جوری باشد که ما این تعصب ها را دامن نزنیم، یک کاری بکنیم که نتیجه مال همه باشد. اصلاً در این فکر نباشیم که منفعت این صنف یا آن صنف را تأمین بکنیم. حالا آقایان صحبت بکنند. اولین بحث این است که آیا قبول دارید که جدا کردن عراق از خلیج فارس (اولویت دارد)؟ (۱)(۲)

تصویر

سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش

سرهنگ صیاد شیرازی در ادامه بحث با اظهار اینکه «من مهم ترین اقدام جلسه را در این می بینم که حتماً طرح کلی ما در اینجا تصویب شود.» افزود: «ما شکی نداریم که اگر فاو گرفته شود و یوآر این و یوآر این را بگیریم تمام آن ملاحظات سیاسی و نظامی ما تأمین خواهد شد ولی ما می خواهیم در این طرح ضریب اطمینان را برای موفقیت بالا ببریم. چه بسا ممکن است در اینجا تک بشود و موفقیتی هم باشد ولی اگر در شلمچه و کوشک خوب عمل نشود یا به سختی انجام شود و ما با خیلی ضررها می رویم بیرون. یا اگر یک قسمت عملیات حذف شود خطر این است که در یک جا موفق نشویم و این همه زحمات و تلاش ها عاقبت کار ما را به بن بست برساند.» سرهنگ صیاد شیرازی اضافه کرد: «بنابراین من پیشنهاد این است که برویم دنبال تشخیص ضریب اطمینان برای موفقیت هر محور، از جنوب به شمال برویم و کار عمده مان را هم روی این بگذاریم.» وی افزود که با تصویب شدن طرح، کارها روی دور می افتد و وضعیت امکانات و تکلیف هر کس مشخص می شود.

در ادامه بحث، آقای هاشمی سؤال قبلی خود را تکرار می کند که «آیا جدا کردن عراق از خلیج فارس و رسیدن به همسایگی کویت هدف عمده ای هست و آیا آقایان آن را به عنوان هدف مطلوب قبول دارند؟»

آقای روحانی نیز با تأکید بر اینکه فاو هدف بسیار مهمی است که ما را به کشورهایی که کمک دهنده اصلی به عراق هستند، نزدیک و آنها را تهدید می کند و ممکن است دریای ما و مناطق نفتی ما را امن کند و ورود

ص: ۵۰۳

۱- در این زمان آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع در جلسه حضور یافت که آقای هاشمی در چند دقیقه خلاصه ای از مباحثی را که تا این زمان در جلسه طرح شده بود، برای ایشان توضیح داد.

هوایماهای عراقی را از روی خاک کویت به سمت خارک دچار مشکل کند، پرسید که آیا لازم است از میان عملیات سپاه و عملیات نیروی زمینی ارتش اولویت را مشخص کنیم؟

محسن رضایی نیز توضیح داد سپاه پاسداران و نیروی زمینی ارتش و نیروی دریایی ارتش طبق مأموریتی که از قرارگاه خاتم به آنها واگذار شده، طرح های خود را به این قرارگاه ارائه داده اند که طرح نیروی زمینی ارتش پیشروی حدود ۷ کیلومتر و گرفتن جای پا است، اما طرح سپاه دارای هدف مشخصی است که از دیدگاه قرارگاه خاتم تلاش اصلی محسوب می شود. (۱)

۱

تشریح طرح عملیاتی سپاه پاسداران برای اجرا در منطقه فاو و ضریب های اطمینان برای موفقیت آن، مطرح شدن ابهام هایی که فرماندهان ارتش در مورد این طرح داشتند و پاسخ به آنها مهم ترین موضوع هایی بود که در آخرین بخش از جلسه امشب ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به آن پرداخته شد.

فرمانده کل سپاه پاسداران با توجه به تأکید حاضران به ویژه فرماندهان ارتش بر ضرورت اطمینان به موفقیت طرح عملیاتی فاو، به بیان بخشی از اقدامات آماده سازی و توضیح جزئیات طرح ریزی این عملیات پرداخت. وی درباره چگونگی عبور از اروندرود، چهار وضعیت حرکت آب در این رودخانه و چگونگی جزرومد آب آن و تأثیر وضعیت های مختلف آب را روی عبور نیروهای غواص و قایق ها شرح داد و گفت که نیروهای خط شکن با تمرین های متوالی عبور، آماده می شوند که بدون انحراف به محل مأموریت خود در ساحل دشمن برسند. وی از جمله مشکلات را کمبود لباس غواصی ذکر کرد که موجب شده همه غواصان نتوانند تمرین های لازم را انجام دهند. محسن رضایی با اعلام اینکه اصلی ترین عبور، عبور نیروهای خط شکن است، گفت پس از شکستن خط دشمن، ساحل غربی اروندرود و سه اسکله خسروآباد، چهارچراغ و فاو در اختیار ماست و مشکلی برای عبور نداریم.

فرمانده کل سپاه گفت که می کوشیم به محض شکستن خط دشمن با راه اندازی ترابری سنگین، تجهیزات لازم از جمله تانک و لودر و بلدوزر و خودرو را به آن سوی اروندرود منتقل کنیم که به این منظور با کمک بودجه نخست وزیری ۱۰ شناور طارق ساخته شده و علاوه براین، استفاده از پل دوبه ای هم برای انتقال تجهیزات سنگین پیش بینی شده است. وی افزود دو سه روز اول عملیات که در ترابری تجهیزات سنگین با مشکل روبه رو هستیم، طرح ریزی شده که با استفاده از آتش ادوات و توپخانه نیروها را پشتیبانی کنیم تا به تدریج امکان استفاده از شناورهای بزرگ و زدن پل فراهم شود. وی گفت برای پشتیبانی خط شکن ها از آتش های سبک و در ادامه از آتش تانک ها استفاده خواهد شد.

محسن رضایی ضمن تشریح انواع موانع و استحکامات موجود در ساحل و خط اول دشمن که در شناسایی های متعدد مشخص شده است، چگونگی انهدام آنها و آموزش و تمرین

ص: ۵۰۴

نیروهای خط شکن را به این منظور یادآور شد و گفت قرار است یگان‌ها هفته آینده در منطقه ای مشابه منطقه عملیاتی تمرین کنند. وی وجود نخلستان را در شرق اروندرود پوشش مناسبی برای اختفای نیرو و تجهیزات خودی و وجود نخلستان را در منطقه دشمن وضعیت مناسبی برای پاک سازی آن با نیروی پیاده اعلام کرد.

وی گفت هرچه تجهیزات سنگین مهندسی و تانک سریع تر به غرب اروند برسد، گردان‌های کمتری به کار می‌گیریم و هرچه آتشیان بیشتر باشد تلفات کمتری می‌دهیم. باید با استفاده از تجهیزات مهندسی خط را تثبیت کنیم و قبل از حمله دشمن، خودمان را آماده حمله مجدد کنیم. وی طرح ریزی برای رسیدن هرچه سریع تر به دریاچه نمک و تثبیت خط دفاعی را طرحی اطمینان بخش خواند.

فرمانده سپاه تأکید کرد از جمله شرایط موفقیت عملیات، تأمین امکانات لازم و غافلگیری دشمن است و غافلگیری تاکنون رعایت شده ولی از این پس زمان به نفع ما نیست، هرچه زودتر باید وضع روشن شود و امکانات در اختیار ما قرار گیرد؛ برای سازماندهی امکانات، زمان لازم است. وی سپس به مقایسه دو طرح عملیات در دو منطقه فاو و شلمچه پرداخت و دلایلی را برای مناسب نبودن و رد کردن طرح ارتش برشمرد: ضمانت عمل ندارد؛ هدف ندارد؛ برای پیشروی باید رودرروی دشمن جنگید؛ دشمن از چپ و راست بر منطقه عملیات تسلط دارد؛ از هر طرف جلو برویم دشمن از طرف دیگر عقبه ما را می‌بندد؛ امکانات دشمن در این منطقه با مقدمات ما تناسب ندارد. وی افزود اینها ابهامات کلی طرح است، در مورد جزئیات هم باید راهکارها و تدابیر عملیاتی ارائه شود تا نظر بدهیم. (۱)

ناخدا ملک زادگان فرمانده نیروی دریایی ارتش در ادامه جلسه با توجه به آشنایی طولانی با وضعیت اروندرود و تجربیاتی که در این منطقه داشته است به بیان توضیحات و طرح سؤال‌هایی در مورد عبور از اروند و خط شکنی پرداخت. وی با تشریح جریان‌های مختلف آب در اروندرود و جزرومد آن و نیز عرض طولانی و متفاوت این رودخانه در نقاط مختلف و نیز سرعت زیاد آب در اروند نسبت به بهمنشیر، اشکالاتی را در مورد عبور از اروندرود و خط شکنی برشمرد: ۱. خستگی نیروهای غواص پس از عبور از عرض طولانی اروند و باقی نماندن توان عملیات و خط شکنی برای آنان و نیاز غواصان به استراحت پس از عبور. ۲. نیروی غواص یا نیروی قایق سوار در عبور از عرض رودخانه به دلیل جریان آب، نمی‌تواند به نقطه تعیین شده برسد و با چند کیلومتر اختلاف به ساحل روبه رو می‌رسد. ۳. با توجه به اینکه اروندرود در طول شب حداقل یک جزر و یک مد دارد، مشخص نشد این تعداد نیرو با چه استعداد و با چه قایق‌ها و غواص‌هایی می‌خواهند عبور کنند.

محسن رضایی پاسخ داد که اولاً این غواص‌ها در سطح آب حرکت می‌کنند و درگیر جریان

ص: ۵۰۵

۱- ۱۸. سند شماره ۱۵۰۶۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) برای بررسی عملیات در منطقه فاو و شلمچه (۱۳/۱۰/۱۳۶۴، تهران - مجلس شورای اسلامی، نوار شماره ۱۶۹۹۸)، راوی: محمدابراهیم سنجقی، صص ۱۸ - ۱.

عمق آب نمی شوند. ثانیاً نیروهای لشکرها سه نفر، سه نفر بارها عرض اروند را رفته و برگشته اند، البته کار دشواری است ولی لشکرها با تمرین حل کرده اند. کار اصلی نیروهای خط شکن هم خاموش کردن تیربارهاست.

سرهنگ جلالی وزیر دفاع نیز از بُعد دیگر به موضوع عملیات در فاو پرداخت و گفت که تجربه ثابت کرده که اتکا و سرمایه گذاری همه امکانات جمهوری اسلامی روی یک عملیات مناسب نیست، حداقل روی دو عملیات فکر کنیم. به تجربه عملیات بدر، به مقاومت و امکانات وسیع دشمن توجه کنیم. دشمن حتماً از سلاح شیمیایی استفاده خواهد کرد. محسن رضایی با اعلام اینکه حرف های ایشان کاملاً منطقی است، گفت که ما هم می توانیم یک عملیات موفق داشته باشیم و هم می توانیم یک عملیات شکست خورده داشته باشیم بستگی دارد به اینکه در اینجا چطور عمل کنیم.

در ادامه بحث وقتی ناخدا ملک زادگان دوباره جریان های مختلف اروندرود و موضوع جزرومد را مطرح کرد، آقای هاشمی متذکر شد که این مسائل را در این اتاق نمی توان حل کرد باید با کسانی که مسئول این کار هستند و عملاً دارند کار می کنند، صحبت کرد. وی تأکید کرد: «این مسئله مهم است؛ اگر ما مطمئن نشویم که این غواص ها می توانند بروند آن طرف و خط را بشکنند که کار نمی کنیم، جز اینکه مطمئن بشویم که اینها می توانند خط را بشکنند.»

سرهنگ صیاد شیرازی: «قسمتی که آقای رضایی توضیح دادند، همه اینها تحلیل دارند؛ ما نباید عجله کنیم که در همین جلسه اول به نتیجه برسیم. باید روی کالک مانور محور پیشروی نیروها و واحدهای زرهی مشخص شود. معلوم شود که چطوری می خواهند سازمان را عبور بدهند. ما سابقه کهنه از عبور از آب نداریم. ما روی کمیت توان خودی نباید حساب کنیم، بلکه باید روی کیفیت حساب کنیم. عملیات عبور از رودخانه، گرفتن سرپل و استفاده از آن برای پیشروی و هدف گرفتن واقعاً عملیات پیچیده ای است. کیفیت نیروهای ما واقعاً از این نظر پایین است، یعنی نیروهای متخصص و حرفه ای برای این کار نداریم. چون آن کسی که خط را می شکند خودش هم ادامه نمی دهد، فووش خط را که شکست راه را برای بقیه باز بکند. بقیه هم می خواهند عبور کنند توی نخلستان ها و... در هر صورت هدایت اینها خیلی مشکل است. گرچه [آقای رضایی] دشمن را دائماً قوی می گرفتند، ولی در اصل ضعیف حسابش می کردند.»

وی افزود درست است که عمق منطقه عملیات کم است ولی عمده دشمن جای دیگر است. توپخانه اش را هم هر جای مناسب داشته باشد، مستقر می کند. زمین هم اگر برای دشمن نامناسب باشد، برای ما هم نامناسب است و خیلی راحت می تواند از جاده ها استفاده کند. ما قدرت زرهی دشمن را نباید در این منطقه نادیده بگیریم. وضع دشمن در این منطقه خیلی بهتر از منطقه عملیات بدر است، سه جاده مشخص دارد. قدرت آتش دشمن از نظر تعداد قبضه و مهمات

خیلی بیشتر از ماست. برای چهار پنج روز می توانیم عملیات را بدون محدودیت با آتش پشتیبانی کنیم ولی بعد از آن محدودیت داریم. یکی از ضعف های بزرگ این طرح اتکاء زیاد به آتش است. یا نمی دانیم نیروی هوایی چگونه می تواند دشمن را تهدید کند، این منطقه کاملاً در تهدید هوایی دشمن است. کنترل و هدایت نیروهای مردمی بسیار مشکل است. بعد از عبور از رودخانه و گرفتن هدف، نگهداری آن با این شرایط و روش کنترل، بعید به نظر می رسد.

سرهنگ صیاد شیرازی در ادامه ضمن تقدیر از زحمات شبانه روزی برادران سپاه تأکید کرد که به منطقه ام الرصاص برای عملیات توجه بیشتری بشود، چون هم اطمینان بیشتری در موفقیت آن هست و هم اینکه نیروهای ارتش در نزدیکی آنها هستند که اگر نیروی زمینی ارتش در شلمچه یا کوشک موفق نشد، حاضریم در کنترل محور عملیاتی سپاه قرار بگیریم که بتواند عملیات را اداره کند. ضمن اینکه عبور از ام الرصاص معانی خیلی عمیق تری از عملیات فاو دارد. پشتیبانی آن هم خیلی ساده تر است. آتش توپخانه هم قابل انعطاف و برای پشتیبانی آنها قابل اجراست. وی افزود البته باید طرح مانور عملیات فاو تشریح شود تا دقیق تر بتوانیم نظر دهیم.

محسن رضایی در این باره گفت که ام الرصاص طرح دوم ماست. آقای هاشمی هم با اظهار اینکه سپاه قرار است اگر عملیات فاو به مشکل برخورد، در محور ام الرصاص عمل کند، از حاضران خواست که منطقه ام الرصاص را هم در بحث های خود بگنجانند.

آیت الله خامنه ای (خطاب به سرهنگ صیاد شیرازی): آقای صیاد شما مشکل این طرح را در عبور دیدید؟

سرهنگ صیاد شیرازی: من در هر سه مرحله دیدم، یعنی هم عبور، هم گرفتن، هم نگه داشتن.

آیت الله خامنه ای: عبور از آن چیزی که پارسال در فکرش بودید. تفاوت هایش چی هست؟ (منظور طرح عملیاتی منتفی شده است که طبق آن طرح قرار بود نیروها از طریق جزیره مینو از اروندرود عبور کنند). این (طرح فعلی سپاه برای عبور از اروندرود) که خیلی آسان تر است. بله، اما نفس عبور که ظاهراً مشکل ترین مرحله کار است، فرقی با عملیات سال گذشته چی است؟

سرهنگ صیاد شیرازی: ما الآن در کلیتش ابهام داریم و شاید اگر جزئیات را به ما بگویید؛ یعنی اگر طرح مانور را کاملاً بگویید، بایستی متقاعدتر بشویم. (۱)

سرهنگ سهرابی در ادامه با ذکر این سؤال که اگر طرح کشف شد چه کار می کنید؟ یا اگر نیروها موفق به گرفتن سرپل نشوند چه می کنید؟ و بیان اینکه چنین سؤالاتی ممکن است پیش بیاید، پیشنهاد کرد برای اینکه بحث ها زودتر به نتیجه برسد طرح مکتوب ارائه شود و در مورد آن بحث شود.

محسن رضایی نیز با بیان اینکه حرف های ایشان منطقی است، گفت ما باید طرح کتبی ارائه بدهیم، برادران نیروی زمینی ارتش هم طرحشان را ارائه بدهند تا روی آنها بحث شود، ولی کلیات همین هاست که گفتیم و ستاد بایستی تا شب عملیات روی آن بحث کند. وی تأکید کرد

ص: ۵۰۷

که به این صورت کار ما عقب می افتد باید کلیات تصویب شود تا تکلیف خودمان را بدانیم. ما حدود شش ماه است داریم اینجا کار می کنیم، امکان پذیر نیست که همه چیز را در یک جلسه بگوییم، اگر بگوییم هم نمی توان جمع بندی کرد. (۱)(۲)

۱

از تلاش های شناسایی یگان های مستقر در کنار اروندرود که ساحل، موانع و خط دشمن را در شامگاه امروز بررسی کرده اند، سه گزارش در دست است:

۱. گروه دونفره از واحد اطلاعات قرارگاه کربلا در حالت مد کامل آب ساعت ۱۹:۲۷ حرکت کرده و ساعت ۲۰ به ساحل دشمن رسیده اند. در این محدوده شناسایی، ۵ متر عرض گل ولای تقریباً محکم بوده و حدود ۱۱ متر عرض منطقه پوشیده از چولان هایی به طول ۵/۱ متر بوده است. اولین موانع دو ردیف خورشیدی بلند پشت سرهم به ارتفاع ۵/۲ تا ۳ متر بوده که روی آنها سیم خاردار تویی قرار داشته است. پس از یک متر از موانع اول، دومین موانع خورشیدی کوتاه (۵/۱ متری) در چولان ها پنهان شده و روی آنها مین منور به طور نامنظم قرار گرفته است. فاصله موانع دوم تا خط دشمن حدود ۶ متر بوده است. (۳)

۲. گروه دونفره شناسایی لشکر ۲۵ کربلا- ساعت ۱۹:۰۵ از ساحل خودی حرکت کردند و در ساعت ۱۹:۴۰ به اولین ردیف موانع خورشیدی در ساحل دشمن رسیدند. پس از این موانع، سیم خاردار حلقوی قرار داشته است. به فاصله کمی ردیف دوم موانع خورشیدی و بعد از آن سیم خاردار حلقوی تعبیه شده است. گروه شناسایی ساعت ۲۰ از ساحل غربی اروندرود حرکت کردند و در ساعت ۲۰:۲۵ به ساحل شرقی رسیدند. گفتنی است که در این محدوده ساحل دشمن نیز ابتدا گل ولای، سپس پوشش گیاهی چولان و پس از آن موانع بوده است. (۴)

۳. گروه دونفره لشکر ۱۹ فجر ساعت ۲۰:۱۵ امروز از مقابل نهر ارزق وارد اروندرود شدند و در ساعت ۲۱ در نهر مزبظ به ساحل دشمن رسیدند. موانع موجود در این محدوده: یک ردیف سیم خاردار حلقوی در اول چولان ها؛ دو متر بعد، یک ردیف سیم خاردار حلقوی؛ سه متر بعد، دو ردیف مانع چهارپیر (میل گرد) به ارتفاع ۷۰/۳ متر بوده که از وسط آنها یک تیر آهن گذشته و به چهارپرها جوش داده شده است. دو نیروی شناسایی (علی اصغر نعمتی و عباس رضایی) سپس به مدت ۴۵ دقیقه در ساحل به موازات خط دشمن به سمت کشتی غرق شده حرکت کردند و در ساعت ۲۲:۲۰، به طرف ساحل خودی برگشتند و در ساعت ۲۲:۴۵ به مقابل نهر قصر رسیدند. (۵)

ص: ۵۰۸

- ۱- جلسه ستاد خاتم الانبیا(ص) حدود ساعت ۱۰ شب خاتمه یافت و ادامه بحث به جلسه صبح روز بعد موکول شد.
- ۲- ۲۰. سند شماره ۱۵۰۶۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) برای بررسی عملیات در منطقه فاو و شلمچه (۱۳/۱۰/۱۳۶۴)، تهران - مجلس شورای اسلامی، نوار شماره ۱۶۹۹۹، صص ۱ و ۲.
- ۳- ۲۱. سند شماره ۱۱۴۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه کربلا، ۱۳/۱۰/۱۳۶۴.
- ۴- ۲۲. سند شماره ۱۱۴۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش شناسایی احد، ۱۳/۱۰/۱۳۶۴.
- ۵- ۲۳. سند شماره ۱۱۴۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات لشکر ۱۹ فجر، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴.

واحد اطلاعات قرارگاه کربلا تجربه‌هایی را که از بررسی‌ها و شناسایی‌های مکرر اروندرود و ساحل دشمن به دست آورده، جمع‌بندی کرده و امروز برای واحدهای مختلف شناسایی قرارگاه کربلا و نیز برای قرارگاه‌های خاتم الانبیا(ص) و نوح(ع) ارسال کرده است. در این گزارش با اشاره به اینکه این تجربه‌ها با زحمات بسیار و عبورهای مکرر از اروندرود به دست آمده است و استفاده از آن در پیشرفت کار و شناسایی دقیق مواضع دشمن تأثیر مهمی دارد، اظهار امیدواری شده که از این تجربه‌ها برای بهبود و تسریع کار بهره‌برداری شود. تجربه‌های به دست آمده در چند بخش بیان شده است:

۱. وضعیت جزرومد: به دلیل اتصال اروند به خلیج فارس، جزرومد دریا اثر مستقیم بر آن دارد. از شروع مد تا پایان مد حدود ۶ ساعت طول می‌کشد. هر جزر از شروع تا پایان نیز ۶ ساعت طول می‌کشد. در هر ۲۴ ساعت آب رودخانه دو بار جزر و دو بار مد کامل می‌شود. جزرومد رودخانه نیز اثر مستقیم روی نهرهای انشعابی از اروند می‌گذارد که این تأثیر بستگی به ارتفاع نهر و وضعیت آن دارد. جریان آب در هر جزرومد حالت‌های مختلفی دارد و هرچه فاصله از تقاطع اروند و خلیج فارس بیشتر شود، از شدت جزرومد کاسته می‌شود. اواخر جزر و اوایل مد به مدت ۱ تا ۱۰ دقیقه آب راکد می‌شود. در اوایل مد سرعت آب کمتر و هرچه به اواخر مد برسد سرعت آب بیشتر می‌شود. این سرعت آب موجب انحراف غواص از ساحل خودی تا ساحل دشمن ممکن است به ۳ تا ۴ کیلومتر هم برسد. وقتی مد کامل شد، ۱۰ تا ۴۵ دقیقه آب راکد می‌شود. بعد از آن آب به سرعت جزر می‌شود و هرچه از آغاز جزر می‌گذرد، سرعت جریان آب کمتر می‌شود. پس آرام‌ترین جریان آب اروند در اواخر جزر و اوایل مد است و شدیدترین جریان آب در اواخر مد و اوایل جزر است.

۲. وضعیت ساحل خودی و ساحل دشمن: هر دو ساحل پوشیده از چولان‌هایی است که مسافت آن در نقاط مختلف، متفاوت است. ارتفاع چولان‌ها حداکثر ۵/۱ متر است. هنگام جزر کامل فاصله چولان‌ها تا لب آب ۱۰ تا ۱۵ متر است که این فاصله گل ولای است که حرکت در آن صدا ایجاد می‌کند و جای پا حداقل سه روز باقی می‌ماند. برای حرکت در گل ولای باید روی زمین نشست و خود را به صورت سرسره بالا و پایین کشید تا سروصدا ایجاد نشود و جای پا باقی نماند. در فاصله خط مقدم دشمن تا اروند علاوه بر گل ولای و علف و چولان، نهرهای کوچک و بزرگ نیز هست. حرکت در ساحل دشمن باید به صورت تشهد در آبی که در حال مد است، باشد. باید نشست و آرام چولان‌ها را با دو دست کنار زده و حرکت نمود.

۳. ساعت حرکت: بهترین زمان برای حرکت غواص اواخر جزر است چون اولاً سطح آب پایین و دید دشمن روی آب کمتر است. ثانیاً موانع اول از آب خارج است و موجب

دریافت اطلاعات دقیق از موانع اول و برخورد نکردن غواص با آنها می شود. ثالثاً جریان آب به نفع غواص است. نیروهای غواص لازم است یک ساعت قبل از حرکت کنار اروند حاضر باشند: اول، برای اینکه وقت کم نیاورد. دوم، رفع خستگی کند. سوم، از وضعیت منطقه آگاه شود و بر منطقه شناسایی تسلط یابد.

۴. محل نقطه رهایی: بستگی به جزرومد آب دارد؛ در حالت جزر، شروع حرکت باید بالاتر از هدف باشد. در حالت مد باید از پایین تر از هدف حرکت کند و اگر آب راکد باشد غواص باید از نقطه مقابل نقطه ای که می خواهد به ساحل دشمن برسد، حرکت کند. نقطه رهایی مناسب باید با تجربه و تمرین به دست آید.

۵. استفاده از شاخص ها: برای شناسایی مهم و مناسب باید بتوان در نقطه مورد نظر به ساحل دشمن رسید که برای این کار باید از شاخص استفاده شود، از جمله نهرهای انشعابی در ساحل دشمن، نخل های بلند، اسکله ها، کشتی و لنج های موجود در رودخانه یا ساحل دشمن شاخص های خوبی برای رسیدن به هدف هستند.

۶. موانع دشمن: موانع موجود در ساحل دشمن در نقاط مختلف متفاوت است. وجود موانع چندپر (خورشیدی) با ارتفاع ۲ تا ۴ متر و شیوه عبور از آن بستگی به مهارت نیروی شناسایی دارد که بدون تغییر شکل مانع و بی سروصدا از آن عبور کند.

۷. باد و باران: باد و طوفان و باران در سهولت کار شناسایی بسیار مؤثر است، ولی حرکت در آب موج برای نیروی تازه کار ممکن است ترسناک باشد. در چنین وضعیتی بهتر است برای حرکت دست ها را محکم به هم گرفته تا از هم جدا نشوند و پشت به موج حرکت کنند تا کمتر آب بخورند و چشم ها اذیت نشود.

در ادامه این گزارش از جمله وسایل مورد نیاز یک گروه شناسایی ۳ نفره، دو دوربین دید در شب، یک سلاح یوزی، هر نفر ۲ نارنجک و لباس غواصی مرتب و دستکش ذکر شده است. همچنین شیوه حرکت یک گروه ۳ نفره از ساحل خودی با تجهیزات تا ساحل دشمن، چگونگی شناسایی و برگشت آنها به طور مشروح ذکر شده است. (۱)

۱

واحدهای اطلاعات قرارگاه کربلا و قرارگاه نوح(ع) در گزارش های امروز خود از افزایش فعالیت های مهندسی، افزایش تردد خودروها و ادامه فعالیت های هوایی و دریایی ارتش عراق در منطقه غرب اروندرود خبر دادند.

دیدگاه اباعبدالله(ع) (از دیدگاه های اطلاعات قرارگاه کربلا) گزارش مشروحی از انواع فعالیت های زمینی، هوایی و دریایی ارتش عراق در غرب اروندرود در روزهای ۱۲ و ۱۳ دی ۱۳۶۴ در محدوده مأموریت این دیدگاه تهیه کرده است. در جمع بندی این گزارش از اقدامات

ص: ۵۱۰

دشمن آمده است: «ادامه فعالیت های مهندسی از قبیل جاده سازی، خاکریزی و ساخت مقر؛ ادامه فعالیت های هوایی (شناسایی و بمباران هوایی)». در این گزارش مجموع تردد انواع خودروهای دشمن در روزهای ۱۳ دی به سمت شمال ۲۰۰ خودرو و به سمت جنوب ۴۲۴ خودرو اعلام شده است. (۱)

واحد اطلاعات نظامی لشکر ۵ نصر (از یگان های قرارگاه کربلا) نیز امروز گزارشی از دیدبانی محدوده تحت نظر این یگان در منطقه اروندرود تهیه کرده که در نتیجه گیری آن چنین آمده است: «باتوجه به فعالیت های شدید مهندسی دشمن می توان گفت که دشمن روی این منطقه سرمایه گذاری وسیعی کرده است. طی یک هفته گذشته یک سیل بندی به طول تمام خط به ارتفاع حدود ۱۸۰ تا ۲۰۰ سانتی متر و به پهنای ۵/۷ متر و همچنین تخریب و دوباره سازی دیواره سیل بند جلو به وسیله گونی و بدنه نخل نموده است. شواهد موجود نشان می دهد که نه تنها دشمن قصد انتقال خط خود به پشت سیل بند جدید و تخریب سیل بند قدیمی را ندارد، بلکه قصد دارد لبه جلویی سیل بند جدید را به دیواره سیل بند قدیمی رسانیده و خاکریزی تشکیل دهد که جلو آن پرتگاهی به بلندی حدود ۲ متر و پشت آن شیب معمولی و بالای آن یک جاده خیلی صاف و محکم قرار دارد. فرماندهان رده بالای عراقی تقریباً هر روز با محافظان خود از خط سرکشی می نمایند و گاهی اوقات روی خط ما برنامه ریزی می نمایند. در بین سنگرهای دشمن تعداد زیادی از سنگرها در روز بسیار فعال می باشد و تاکنون چندین سنگر تیربار، کالیبر، آر.پی.جی. ۷، آر.پی.جی. ۱۱، ۱۰۶ و... مشاهده شده است. همان طور که قبلاً ذکر شده بود باید خط دفاعی خودی از حالت فعلی کمی مستحکم تر شود زیرا به احتمال قوی دشمن در آینده نزدیک برای تقویت نیروهای خود دست به یک عملیات ایزدایی خواهد زد. در ضمن دشمن از عصر دیروز برای باز شدن دست و پایش جهت ادامه فعالیت های مهندسی رزمی اقدام به سوزاندن وسیع نیزارها و علف های پشت خط خود نموده است.» (۲)

واحد اطلاعات قرارگاه نوح (ع) نیز امروز گزارش مشروحی از فعالیت های دشمن در منطقه غرب اروندرود را در دوره ۷ تا ۱۰ دی ۱۳۶۴ برای قرارگاه خاتم الانبیا (ص) ارسال کرده است. در پایان این گزارش چنین نتیجه گیری شده است: «۱. ازدیاد فعالیت های مهندسی در منطقه فاو و خسروآباد و اروندرکنار از قبیل نصب میله های آهنی هشت پر، حفر کانال، سیم خاردار، میدین مین. ۲. تحکیم و ترمیم و احداث موانع در خطوط تماس. ۳. جابه جایی ادوات مهندسی و مستقر شدن در خسروآباد. ۴. استمرار فعالیت هوایی و افزایش بمباران مناطق نظامی خودی. ۵. بازدید فرماندهان نظامی از فعالیت های مهندسی در خطوط مقدم. ۶. تعویض یا جابه جایی یگان های پیاده. ۷. فعالیت عمده دریایی دشمن در این دوره لایروبی و گشت زنی در خور عبدالله بوده است.» (۳)

ص: ۵۱۱

۱- ۲۵. سند شماره ۱۱۴۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش دیدگاه اباعبدالله الحسین (ع) به واحد اطلاعات قرارگاه کربلا، ۱۳/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۲۶. سند شماره ۱۱۴۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش دیدبانی واحد اطلاعات نظامی لشکر ۵ نصر، ۱۳/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۲۷. سند شماره ۱۱۴۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه نوح، گزارش نوبه ای، شماره ۲۶، ۱۳/۱۰/۱۳۶۴.

قرارگاه مهندسی رزمی خاتم الانبیا(ص) امروز با ارسال نامه ای برای عباس محتاج فرمانده سپاه جنوب (کربلا)، باتوجه به درخواست های فراوان برای اجرای اقدامات مهندسی در منطقه شرق اروندرود به رغم محدودیت زمان، از وی خواستار کاهش این درخواست ها شده است. در این نامه آمده است: «قابل تذکر است که سکوهای پدافند، سکوهای تانک و دکل های دیدبانی باتوجه به حجم زیاد عملیات خاکی آنها، بعید به نظر می رسد تا زمان لازم آماده شوند. خواهشمندیم تا حد هر یگان یک سکو و یک دکل تعدیل فرمایید. ضمناً محل و تعداد بنه ها، اورژانس، سنگر فرماندهی و محل استقرار نیرو را مشخص فرمایید.»

فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص) به پیوست نامه مذکور، دو نامه شامل مأموریت هایی که امروز به واحد مهندسی رزمی سپاه جنوب (کربلا) و واحد پشتیبانی جهاد سازندگی ستاد کربلا ابلاغ کرده، فرستاده است. در ابلاغیه قرارگاه مهندسی به مهندس عطار مسئول واحد مهندسی رزمی سپاه جنوب (کربلا) آمده است: «مأموریت های زیر جهت اجرا ابلاغ می گردد و ضمناً گزارش پیشرفت آن را هر روز به قرارگاه مهندسی ارسال فرمایید: ۱. احداث جاده از جاده عرضی به هر جزیره. ۲. احداث استحکامات در کناره اروندرود توسط بشکه و گونی در کل منطقه کربلا. ۳. احداث ۷۵ سنگر سلاح های تیر مستقیم شامل دوشکا، تفنگ ۱۰۶، آر.پی.جی ۱۱، تانک، ضدهوایی ۲۳ میلی متری. ۴. احداث ۱۵ سنگر خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری و ۲۰ سنگر خمپاره انداز ۸۱ میلی متری برای هر یگان. ۵. پیش بینی های لازم جهت ساختن بنه، اورژانس، سنگر فرماندهی و محل استقرار نیرو. ۶. احداث سکوی ضدهوایی به تعداد سه سکو برای هر یگان.»

فرمانده قرارگاه مهندسی به برادر شمایی مسئول واحد پشتیبانی جهاد سازندگی ستاد کربلا نیز چنین ابلاغ کرده است: «مأموریت های زیر جهت اجرا ابلاغ می گردد. ضمناً گزارش پیشرفت آن را هر دو روز به قرارگاه مهندسی ارسال فرمایید.

۱. احداث دو جاده آنتنی در خط حد هر یگان جهت عبور دو وسیله نقلیه از کنار هم.
۲. احداث جاده به عرض مفید ۱۲ متر حدفاصل نه‌های بوسدرین و ابوفلفل با هماهنگی لشکر ۲۵ کربلا.
۳. احداث جاده عرضی در خط حد هر یگان که کلیه یگان ها به هم مرتبط شوند به فاصله ۱ تا ۵/۱ کیلومتر از کنار ساحل.
۴. احداث سکوی تانک تا ارتفاع نخل ها در منطقه لشکر ۵ نصر، لشکر ۲۵ کربلا، لشکر ۳۱ عاشورا، تعداد ۴ سکو برای هر یگان.
۵. احداث ۳ دکل دیدبانی در منطقه هر یگان. در صورت امکان یکی از دکل ها هیدرولیکی باشد. (۱)

نامه های مذکور را تقی رضوی از طرف محمد فروزنده امضا کرده است.

ص: ۵۱۲

فرماندهی قرارگاه مهندسی رزمی خاتم الانبیا(ص) امروز با ارسال نامه ای برای مسئول واحد مهندسی رزمی سپاه جنوب (کربلا)، مأموریت های کلی این واحد ابلاغ کرد:

«با سلام و دعا، پیرو جلسه مورخه ۱۳۶۴/۱۰/۱۲ موارد مشروحه زیر را مقتضی است اقدام فرمایید:

۱. انجام کلیه مأموریت های محوله از قبیل جاده، استحکامات، ایجاد سنگرهای تیر مستقیم در محدوده جاده ارتباطی تا کناره اروندرود برای آماده سازی عقبه یگان ها.

۲. احداث سنگرهای سوله و بتنی جهت ادوات، نفرات و سلاح جهت محدوده یگان ها.

۳. پیگیری مسائل عبور و آمادگی برای احداث یک تا سه پل خبیری، پل کوثری، اسکله سازی، ساحل سازی و عبور وسایل سنگین توسط سطحه های پی.ام.پی، طارق و غیره.

۴. آماده کردن یک تیم عملیات خاکی از هر لشکر اعم از عمل کننده و پشتیبانی هر تیم شامل ۳ دستگاه بولدوزر و ۳ دستگاه لودر خواهد بود.

۵. کار روی طرح هایی که در زمین گل آلود بتوان خاکریز و کانال احداث نمود.

۶. گزارش پیشرفت کارهای فوق هر ۴۸ ساعت به این قرارگاه ارسال شود.»(۱)

فعالیت های هوایی ارتش عراق در نقاط مختلف جبهه جنوب را در چند روز اخیر، واحد اطلاعات قرارگاه کربلا چنین اعلام کرد:

«نیروی هوایی ارتش عراق در طول دوره ۸/۱۰/۱۳۶۴ تا ۱۳/۱۰/۱۳۶۴ با حدود ۴۰ سورتی پرواز شامل ۱۲۰ فروند هواپیما به حریم هوایی مناطق عملیاتی خودی تجاوز کرده که از این تعداد، حدود ۱۷ سورتی شامل ۸۰ فروند هواپیما مبادرت به بمباران جزایر خیبر و جاده های بدر، صاحب الزمان(عج) و سیدالشهدا(ع) و قمر بنی هاشم(ع) و منطقه عمومی کیاندهشت، سه راهی فتح و مناطق طلائی، زید، حسینی و جاده اهواز به خرمشهر در حوالی شهر خرمشهر و منطقه عین خوش نمودند.

همچنین در طول دوره در تمام محورهای عملیاتی جنوب غرب روزانه حداقل دو فروند هلیکوپتر در هر منطقه به عملیات گشت زنی و مراقبت بر فراز خطوط تماس اقدام نموده اند.»(۲)

نماینده ایران در سازمان ملل متحد امروز در نامه ای به دبیرکل این سازمان، با بیان تلفات حملات هوایی عراق به شهرهای ایران در مورد احتمال مقابله به مثل ایران در صورت ادامه این حملات هشدار داد:

«بنا به اطلاع دولت متبوعم و پیرو نامه ۲ ژانویه ۱۹۸۶ (۱۲ دی ۱۳۶۴) خود (S/۱۷۷۱۲)، که در آن به مجامع بین المللی در مورد سیاست

۱- ۲۹. سند شماره ۱۱۴۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه مهندسی رزمی خاتم الانبیا(ص) به مهندسی رزمی سپاه جنوب (کربلا)، ۱۳/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۳۰. سند شماره ۱۱۴۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه کربلا، گزارش نوبه ای، شماره ۱۷۳، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۷.

داده ام، احتراماً به اطلاع می‌رسانم که این حمله وحشیانه هوایی عراق به شهر پیرانشهر در ۲ ژانویه صورت گرفت. این حمله جنایتکارانه علیه غیرنظامیان روستای کالکین در پیرانشهر خساراتی از جمله ۲۰ نفر تلفات بر جای گذاشته است.

در حملات مورخ ۳۱ دسامبر ۱۹۸۵ (۱۰ دی ۱۳۶۴) عراق به پیرانشهر و مهران نیز ۳۰ نفر غیرنظامی به شدت مجروح شدند.

این وضعیت به توجه فوری جناب عالی نیاز دارد، تا از سیاست عراق در نقض قوانین حقوق بین‌الملل بشردوستانه جلوگیری کند. اگر این قبیل حملات عراق به غیرنظامیان فوراً خاتمه نیابد، بیم آن می‌رود که اقدامات متقابل قدرتمند و قاطع ایران جهت دفاع از غیرنظامیان خود که اجتناب‌ناپذیر است، عملی گردد؛ اگرچه چنین اقدامی خلاف میل باطنی دولت و ملت جمهوری اسلامی ایران است. (۱)

گفتنی است که در پی نامه روز گذشته نماینده ایران به دبیرکل سازمان ملل درباره حملات عراق به مناطق غیرنظامی و همچنین بمباران روز گذشته مناطق مختلف ایران از جمله یکی از روستاهای پیرانشهر، رادیو بغداد ساعت ۱۴ امروز ادعا کرد که دو هواپیمای ایران یک روستای مرزی عراق را بمباران و خسارات جانی و مالی به آن وارد کردند. رادیو بغداد در این گزارش هیچ اشاره‌ای به نام روستا و محل آن و زمان حمله نکرد. (۲)

۱

کشتی دانمارکی هورن لند پس از یک هفته توقیف و بازرسی محموله آن، امروز آزاد شد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، این کشتی که به دلیل حمل ۶۰ تن مواد منفجره برای رژیم عراق در توقیف واحدهای دریایی ایران بود، پس از تخلیه مواد منفجره آن بعد از ظهر امروز آزاد شد. یک مقام نظامی در تماسی با خبرگزاری جمهوری اسلامی ضمن اعلام این خبر افزود که کشتی آزادشده به طرف آب‌های خارج از خلیج فارس هدایت می‌شود. وی افزود: خدمه کشتی هورن لند با انتشار بیانه‌ای رضایت خود را از رفتار انسانی کارکنان نیروی دریایی ایران اعلام کرده‌اند. (۳)

خبرگزاری رویتر در این باره گزارش داد: «مالکان کشتی دانمارکی هورن لند - که امروز جمعه توسط ایران آزاد شد - گفتند که ۶۰ تن مواد منفجره تخلیه شده توسط ایرانیان، برای مصارف صنعتی و به مقصد کویت بوده است.» (۴)

۲

خبرگزاری رویتر از کویت گزارش داد: «یک مقام بلندپایه رسمی نفتی کویت امروز (جمعه) گفت: حمله هفته گذشته ایران به نفتکش کویتی کاظمه ۲۵۰ هزار دلار خسارت وارد کرده است. روزنامه کویتی الوطن به نقل از عبدالفتاح البدر رئیس شرکت نفتکش کویتی نوشته است

ص: ۵۱۴

۱- ۳۱. مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، جلد پنجم، ترجمه محمدعلی خرمی، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۸، ص ۴۰، سند شماره S/۱۷۷۱۵ شورای امنیت، ۳ ژانویه ۱۹۸۶ (۱۳ دی ۱۳۶۴).

۲- ۳۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۹۰، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۸، رادیو بغداد، ۱۳/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۳۳. روزنامه اطلاعات، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۴- ۳۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۹۱، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۶، دانمارک - خبرگزاری رویتر،

یک گروه اضطراری به منظور انجام تعمیرات روی این نفتکش رهسپار اروپا شد. البدر قبلاً گفته بود نفتکش کاظمه که ۲۹۰ هزار تن نفت خام به اروپای غربی حمل می کرد، روز ۲۶ دسامبر (۵/۱۰/۱۳۶۴) در حالی که در آب های قطر پهلو گرفته بود، هدف حمله یک هلیکوپتر ایرانی قرار گرفته است.»(۱)

۱

آیت الله موسوی اردبیلی امام جمعه این هفته تهران در خطبه دوم نماز جمعه به پشتیبانی و قدردانی از اعزام کاروان های راهیان کربلا به جبهه ها و تأثیر آن؛ تهدیدهای امریکا و اسرائیل علیه لیبی و پشتیبانی ایران از لیبی و تأکید بر خروج نیروهای بیگانه از افغانستان پرداخت.

آیت الله موسوی اردبیلی در خطبه های نماز جمعه تهران با قدردانی از حرکت عظیم راهیان کربلا گفت: «من به این برادران اعلام می کنم که افتخار اسلام و مسلمین و انقلاب هستند و مهم ترین عامل عزت و شرف مسلمانان در سراسر دنیا محسوب می شوند.» وی افزود عمل و حرکت این برادران و عشقی که به اسلام دارند به همان اندازه که در جبهه ها دل دشمن را می لرزاند و خواب را از دشمنان انقلاب می رباید به همان اندازه در میدان سیاست نیز حرکت اینها اثر دارد و در سطح بین المللی عاملی هستند که مجد و عظمت را به مسلمانان جهان بازمی گردانند. وی با اشاره به سخنان امام خمینی گفت باید درس خلوص و آمادگی را از اینها بیاموزیم که با چنین شوق و عشق و علاقه ای به جبهه های جنگ می روند.

تصویر

آیت الله موسوی اردبیلی آثار اعزام کاروان های راهیان کربلا را برشمرد و بر پشتیبانی از لیبی تأکید کرد.

امام جمعه موقت تهران در ادامه خطبه دوم به ترفندهای مستکبران جهان و رژیم صدام در مقابله با انقلاب اسلامی اشاره کرد و گفت: دشمن که از زدن خارک، جنگ زمینی و هوایی و کشاندن جنگ به خلیج فارس طرفی نبسته است، حالا به جنگ لفظی متوسل شده و می گوید که پانصد کیلومتر در جبهه ها برای ما خط "بارلو" ساخته است. ... اما ملت ما با حرکت دادن این کاروان ها نشان داد که در این مرحله هم از تهدیدات دشمن هراسی به دل راه نمی دهند.

آقای موسوی اردبیلی در ادامه به تهدیدهای امریکا و اسرائیل علیه لیبی اشاره کرد و ضمن اعلام پشتیبانی مردم مسلمان ایران از لیبی گفت: «امریکا و اسرائیل بدانند نظام جمهوری اسلامی همان طور که بارها ثابت کرده و در هر موقعی که لازم باشد با امکانات خود به کمک برادرانش می شتابد.»

۱ - ۳۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۰، ۱۳۶۴/۱۰/۱۴، ص ۲۴، کویت - خبرگزاری رویتر
۱۳/۱۰/۱۳۶۴.

وی همچنین گفت: «در مورد افغانستان موضع ایران همان است که بود. ایران در این مورد یک حرف حق زده و آن را تغییر نمی دهد و آن این است که لشکر مهاجم اجنبی باید از خاک افغانستان بیرون برود. البته این به آن معنی نیست که آنها بیرون بروند و یک گرگ دیگر بیاید. بلکه بعد از خروج نیروهای اجنبی، ملت افغانستان باید خود سرنوشت خویش را به دست گیرد.»^(۱)

۱

نخست وزیر ترکیه عصر امروز در رأس هیئتی سیاسی - اقتصادی وارد تهران شد و در فرودگاه مهرآباد مورد استقبال نخست وزیر ایران، وزیر صنایع سنگین، رئیس بانک مرکزی و گروهی از مسئولان کشور و برخی سفیران کشورهای اسلامی در تهران قرار گرفت. این سفر که در پی سفر وزیر مشاور و تیم بلندپایه اقتصادی ترکیه به ایران انجام می شود، گمانه زنی هایی درباره پادرمیانی ترکیه در جنگ ایران و عراق را به دنبال داشته است.

تورگوت اوزال نخست وزیر ترکیه در گفت و گویی با خبرنگاران درباره سفر به ایران گفت: این سفر پاسخ مسافرت مهندس موسوی به ترکیه است و اطمینان دارم که هر سال مناسبات ما با ایران بهتر خواهد شد. اعضای هیئت در این سفر، وزیر مشاور در امور اقتصادی، جمعی از نمایندگان پارلمان، چند تن از مقامات اقتصادی و مشاورین و گروهی از تجار ترکیه هستند. امیدواریم که در این سفر به نتایج مطلوبی دست یابیم. اوزال درباره مسیر پروازشان گفت: «پس از عبور از فضای شوروی و گذشتن از دریای خزر به تهران آمدیم.»

نخست وزیر ایران نیز در مورد روابط آینده دو کشور گفت: «تاکنون روابط اقتصادی ما با کشور برادر ترکیه خوب پیشرفت کرده است و البته این ارتباطات معنای بسیار عمیقی در سیاست خارجی ما دارد و جمهوری اسلامی بارها تمایل خود را برای برقراری روابط حسنه با کشورهای اسلامی و همسایه اعلام کرده است و طبیعی است که حجم قابل ملاحظه مبادلات اقتصادی ما با کشور ترکیه به این معنا است که کشورهای اسلامی می توانند با نزدیک تر شدن به یکدیگر نیازهای خویش را توسط خود مرتفع سازند و هیچ گونه احتیاجی به ابرقدرت ها نداشته باشند.» مهندس موسوی افزود: «فکر می کنیم در مذاکراتی که میان آقایان بهزاد نبوی و تی تیز صورت گرفته و منجر به امضای تفاهم نامه ای نیز شده است، دورنمای مبادلات تجاری در سال های آینده به نحو مطلوب باشد و منافع دو کشور را تأمین کند.»

نخست وزیر در پاسخ به اینکه آیا درباره جنگ نیز مذاکره خواهد شد، گفت: «ما مواضع خود را همواره اعلام کرده ایم و طبیعی است که با ترکیه نیز به عنوان یک کشور همسایه، ضمن اعلام مواضع خود پیرامون آخرین رویدادهای منطقه ای و جهانی به بحث و تبادل نظر بپردازیم.»^(۲)

ص: ۵۱۶

۱- ۳۶. روزنامه اطلاعات، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۵.

۲- ۳۷. همان، ص ۲.

رسانه های غربی با آغاز سفر نخست وزیر ترکیه به ایران به بررسی اهداف سیاسی و اقتصادی این سفر پرداختند. به گفته رادیو بی بی سی، اوزال در فرودگاه آنکارا ضمن درخواست پایان یافتن جنگ ایران و عراق گفت: «قصد میانجیگری نداریم؛ میانجیگری در صورتی خواهد بود که دو طرف خواهان آن باشند.» این رادیو به نقل از روزنامه جمهوریت چاپ آنکارا گفت که ترکیه در مذاکره با مقامات ایران سه هدف را دنبال می کند:

۱. خواستار توقف حملات کردهای تحت الحمایه ایران به ترکیه.

۲. بررسی آخرین حملات سازمان جهاد اسلامی به منافع ابرقدرت ها در جهان.

۳. جلوگیری از انتشار مطالب مخالف دولت ترکیه در رسانه ها. (۱)

نشریه تایمز مالی چاپ لندن نیز درباره این سفر نوشته است: «اوزال امیدوار است در این سفر یک موافقت نامه مبادلات بازرگانی چند میلیارد دلاری به امضا برساند و تصمیم گیری در مورد پروژه عظیم احداث خطوط لوله نفت و گاز ایران به ترکیه را تسریع نماید.» به نوشته تایمز مالی، نخست وزیر ترکیه در سال جاری به بغداد نیز سفر خواهد کرد، اما برای نشان دادن نارضایتی خود به عراق مسیر پرواز امروز خود به تهران را بر فراز خاک شوروی قرار داد. (۲)

به گزارش یونایتدپرس، روزنامه ترکی جمهوریته نوشته است: «عراق از اوزال خواسته است تا در طول این سفر تلاشی را جهت میانجیگری برای پایان دادن به جنگ آغاز کند. در گزارش یونایتدپرس با اشاره به مذاکرات ایران و ترکیه در مورد احداث خطوط لوله نفت و گاز یادآوری شده است که عملیات ساختمانی دومین خط لوله نفت عراق - ترکیه در ماه گذشته آغاز گردید.» (۳)

خبرگزاری فرانسه نیز گزارش داد که به گفته منابع دیپلماتیک، آنکارا تصمیم خود را مبنی بر بی طرف ماندن در جنگ ایران و عراق و همچنین تمایل خود را برای میانجیگری میان طرفین متخاصم چنانچه شرایط آماده باشد مورد تأکید قرار خواهد داد. در این سفر نخست وزیر ترکیه همچنین نگرانی خود را از کمک به جدایی طلبان (کرد) در شمال عراق ابراز خواهد داشت و به تهران در مورد نشریه های مخالف بی دینی که به طور غیرقانونی از ایران وارد ترکیه می شود هشدار خواهد داد. وی همچنین از ایران خواهد خواست تا در برابر سازمان های بنیادگرای اسلامی که ترکیه را تهدید می کنند موضع سخت و جدی اتخاذ نماید. (۴)

یک نشریه اتریشی در مقاله ای با عنوان "بدون جزیره خارک" به تلاش ایران برای آماده سازی پایانه جدیدی برای صادرات نفت، آمادگی ایران برای تحکیم موقعیت خود در جنگ و حملات جدید، اقدام عراق برای تحکیم خطوط دفاعی خود در مرداب ها، تشدید میانجیگری

ص: ۵۱۷

۱- ۳۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۱، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۳ - ۲۲، بخش ترکی استانبولی رادیو بی بی سی، ۱۳/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۳۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۰، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۵ و ۱۶، آنکارا - خبرگزاری

جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۱۰/۱۳.

۳- ۴۰. همان، صص ۱۷ و ۱۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۱۰/۱۳.

۴- ۴۱. همان، صص ۱۴ و ۱۵، آنکارا - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۴/۱۰/۱۳.

برای پایان جنگ، فاصله گرفتن سوریه از ایران، ناامیدی کشورهای منطقه از شکست انقلاب اسلامی و مذاکره فعال با تهران، تمایل دولت های اسلامی برای پرداخت خسارت جنگی به ایران و عراق، تأکید ایران بر سقوط صدام و ناامیدی از برقراری صلح، پرداخته است.

فردیناند هنر بیشلر نویسنده مقاله ای که در شماره امروز نشریه وینرسایتونگک چاپ شده است، با اشاره به ۵۹ بار حمله عراق به تأسیسات صادرات نفت ایران در خارک، نوشته که ایران به فکر رها ساختن خارک افتاده و در تلاش است با آماده سازی خط لوله بزرگ نفتی در بندر کنگان طی چند ماه آینده، محل امنی برای صادرات نفت ایجاد کند.

در ادامه مقاله آمده: «به علاوه ایرانی ها مشغول تحکیم موقعیت خود در جنگ خلیج (فارس) هستند. ... در تمامی جبهه ها حدود یک میلیون نفر سرباز ایرانی مستقر گردیده اند. در مقابل عراقی ها مشغول ساختن تأسیسات عظیم تدافعی در مرداب های بصره هستند تا مانع پیشروی ایرانی ها به سوی بغداد گردند. اما ایرانی ها و عراقی ها موفق به پیشروی های تازه ای نخواهند شد. جنگ خلیج (فارس) با همین وضعیت، یعنی دچار بن بست نظامی وارد سال ۱۹۸۶ گردید. در مقابل فعالیت های شدیدی در جهت میانجیگری آغاز شده تا بتوان در ششمین سال جنگ ایران - عراق آن را به پایان رسانید. در حال حاضر، کشورهای حوزه خلیج (فارس) هیئتی را جهت مذاکره به ایران اعزام داشته اند. این هیئت دارای نقشی در کمیته صلح سازمان کنفرانس اسلامی نیز می باشد.

زمینه این امر تا حدودی بستگی به تغییر جبهه سیاسی دارد: در یک سو سوریه متحد قدیمی ایران از آغاز جنگ خلیج (فارس) در سال ۱۹۸۰ است که اکنون فاصله قابل توجهی با تهران گرفته و آماده است تا بار دیگر با اردن به همکاری بپردازد. به نظر می رسد برای دمشق از نظر سیاست خارجی مهم تر آن است که از طریق اردن به یک رنسانس دیپلماتیک در خاورمیانه دست یازد تا اینکه آینده اقتصادی خود را با تمامی مسائل پیچیده متکی به نفت ایران سازد. از سوی دیگر، کشورهای حوزه خلیج (فارس) از موانعی که برای آیت الله خمینی به وجود می آورند شدیداً دست برداشته اند زیرا موفقیتی در این زمینه نداشتند و بدین نتیجه رسیدند که باید با وی همکاری نمایند تا انقلاب اسلامی را در ورای مرزها خنثی سازند؛ از این رو کشورهای حوزه خلیج (فارس) به مذاکرات فعالانه تری نسبت به سابق با تهران برخاسته اند.

بالاخره برای نخستین بار پیشنهاد های جدی میانجیگری بر روی میز قرار گرفته است تا به جنگ خلیج (فارس) پایان داده شود. دولت های اسلامی می خواهند به کشور عراق ۸۰ میلیارد دلار خسارت جنگی بپردازند و به ایران تقریباً دو برابر این مقدار را بدهند. هر دو کشور هنوز در حال تعلل ورزیدن در قبال قبول این پیشنهادها هستند، به ویژه تهران که قبل از هر چیز خواستار سقوط پرزیدنت صدام حسین می باشد. در حال، هنوز مبلغ ۱۵۰ میلیارد

دلار خسارت جزو شرایطی است که آیت الله خمینی در گذشته چندین بار در مورد آنها صحبت کرده است. (۱) نتیجه، در خلیج فارس باز هم در سال ۱۹۸۶، نه یک بازنده بزرگ و سریع وجود خواهد داشت و نه اینکه به زودی صلحی برقرار خواهد گردید. بهترین راه مذاکرات جدید می باشد. (۲)

۱

روزنامه ایتالیایی ال ژورنال در گزارش تحلیلی از جنگ ایران و عراق به دلایل طولانی شدن این جنگ، مقایسه قوای نظامی دو طرف، وضعیت صادرات نفت دو کشور پرداخته و تأکید کرده که عراق هم اکنون در دامی که خود گسترده، فرورفته است.

به نوشته این روزنامه، دولت عراق برخلاف ایران، اخبار را از دید مردم پنهان کرده و با کم اعلام کردن آمار تلفات خود و اعلام چند برابری تلفات ایران، در پنهان سازی حقایق و بی خبر نگه داشتن مردم عراق می کوشد و با وارد کردن مواد غذایی و... تلاش می کند اوضاع اقتصادی خوبی را در اذهان مردم به نمایش بگذارد.

این روزنامه آمار کشته ها را در جبهه های جنگ ۳۰۰ تا ۴۰۰ هزار نفر اعلام کرده و می افزاید تعداد مجروحان حدود ۴ برابر کشته ها بوده است. به نوشته این روزنامه، ناتوانی دو طرف در استفاده از تکنیک ها و تاکتیک های جنگی به طولانی شدن این جنگ انجامیده است. برای مثال، درحالی که نیروی هوایی و نیروی زمینی و افراد پیاده، تانک ها، سلاح های سنگین و توپخانه باید بسیار هماهنگ عمل نمایند در همه حملات عراق هر کدام از این بخش ها به طور مستقل و بدون رابطه با یکدیگر به کار گرفته شده اند و در بعضی از مواقع از تانک ها به جای خمپاره استفاده می شود که بسیار مضحک است و به این ترتیب ۹۰ درصد کارایی نیروها و سلاح ها تنزل می یابد.

به نوشته ال ژورنال، روش های رهبران نظامی ایران در جنگ با اتکا به نیروهای انبوه و نبود یک استراتژی صحیح، قابل انتقاد است. این روزنامه افزوده است: «این سؤال برای همه مطرح است که به رغم بمباران های مکرر جزیره خارک و تأسیسات نفتی آن چگونه ممکن است خارک همچنان به کار خود به صورت عادی ادامه دهد، در پاسخ باید گفت اولاً هواپیماهای عراق از نوع بمب افکن سنگین نبوده و رژیم بغداد از شکاری های بمب افکن استفاده می کند. ثانیاً دفاع ضد هوایی ایران در طی سال های گذشته به تدریج از قابلیت بیشتری برخوردار شده به طوری که هواپیماهای عراقی را مجبور به پرواز در ارتفاعی زیاد و انداختن بمب های خود در آب ها و به صورتی بی هدف می کند. وضعیت عراق پس از به کارگیری هواپیماهای فرانسوی

ص: ۵۱۹

۱- اولاً پرداخت خسارت جنگی به ایران فقط در صحبت ها و رسانه ها مطرح بود و هرگز تصمیم و اقدامی جدی در این باره انجام نشد؛ ثانیاً میزان خسارت های ایران بسیار بیشتر از ۱۵۰ میلیارد دلار برآورد شده بود.

۲- ۴۲. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۲۳، ۳/۱۱/۱۳۶۴، صص ۵ و ۷، وینرسایتونگ (چاپ اتریش)، ۳ ژانویه ۱۹۸۶ (۱۳/۱۰/۱۳۶۴).

سوپراتاندارد و موشک های هوا به زمین اگزوسه تاحدی بهبود یافته است.

به نوشته این روزنامه در این جنگ آنچه بیشتر از سلاح مؤثر و تعیین کننده است افرادی هستند که این سلاح ها را به کار می برند و علاوه بر مسئله پایین بودن توانایی نیروهای دو طرف، استراتژی های غلط جنگی، مشکلات لجستیکی و وضعیت جغرافیایی در مرز نیز دلایل دیگری بر عدم موفقیت طرفین در حملات خود محسوب می شوند. ال ژورنال در مقایسه قوای نظامی دو کشور نوشته است: «نیروهای مسلح ایران با بیش از دو میلیون نفر تقریباً چهار برابر سربازان عراقی هستند ولی ایرانی ها دارای مشکلاتی هستند که از میان آنها می توان به مسئله کردستان، عدم هماهنگی نیروهای داوطلب با سربازان عادی و نیز تغییر و تحولات مکرر در سطوح بالای رهبران نظامی و کیفیت پایین آموزش های نظامی این افراد اشاره کرد. از نظر تسلیحاتی وضعیت عراق بهتر از ایران است. در ابتدای جنگ هر دو طرف دارای سلاح های مدرن و پیشرفته ای بودند. ۸۰ درصد سلاح های عراق ساخت شوروی و بقیه ساخت فرانسه بود. سلاح های ایران همگی ساخت امریکا بود و اکنون پس از گذشت سال ها قدرت و استحکام سلاح های روسی عراق در مقابل استهلاک سلاح های امریکایی ایران و دشواری تهیه قطعات یدکی، ایرانیان را با مشکلات زیادی مواجه ساخته است. ۸۰ درصد از نیروی هوایی ایران از دو ماه پس از آغاز جنگ کارایی خود را از دست داد و در مقابل نیروی هوایی عراق هر روز قدرت بیشتری گرفته است. اکنون نیروی هوایی عراق ۵۰۰ فروند هواپیمای جنگنده از جمله انواع میگ ۲۱، میراژ اف ۱۸، سوپراتاندارد و نیز ۴۰۰ فروند هلیکوپتر توپ دار است. در حالی که نیروی هوایی ایران در مجموع ۳۵۰ فروند هواپیما و هلیکوپتر دارد. همچنین عراق با در اختیار داشتن بیش از ۲۱۰۰ تانک و ۱۸۰۰ توپ در مقابل ۱۶۰۰ تانک و ۱۰۰۰ دستگاه توپ ایران از برتری آتش بیشتری برخوردار است. در مقابل نیروی دریایی ایران که وسایل و تجهیزات زمان شاه که قصد داشت محافظ خلیج فارس شود را به ارث برده است بدون شک به مراتب قوی تر از نیروی دریایی عراق می باشد.»

به نوشته این روزنامه، صادرات نفت عراق اکنون به بیش از یک میلیون بشکه در روز رسیده و پیش بینی می شود با راه اندازی خط لوله های جدیدی که در دست احداث دارد این مقدار دو برابر شود. در مقابل، وضعیت صادرات نفتی ایران در شرایط وخیم تری است؛ صادرات ایران در حال حاضر، ۸۰ هزار بشکه در روز و تقریباً یک هشتم صادرات قبل این کشور می باشد ولی گفته می شود طرحی برای ایجاد یک خط لوله ۵۰۰ کیلومتری در نزدیکی تنگه هرمز در دست مطالعه است که در صورت اجرا بسیاری از مشکلات ایران را حل خواهد کرد، در غیر این صورت، با توجه به اینکه هم اکنون بیش از ۹۵ درصد نفت صادراتی ایران یعنی ۸۰ درصد نفتی که از تنگه هرمز عبور می کند از طریق خارک صادر می شود، اگر حملات عراق به این جزیره ادامه یابد در درازمدت خطر مؤثری برای ایران محسوب می شود.

روزنامه ال ژورنال در پایان می افزاید: «به هر حال اکنون هیچ کس ادعا نمی کند که این جنگ که ابتدا به گفته صدام حسین قرار بود فقط چند هفته به طول انجامد، در آینده ای نزدیک خاتمه خواهد یافت. صدام جهت دفع خطری که ادعا داشت از سوی ایران اسلامی، عراق را که ۶۰ درصد جمعیتش شیعه هستند تهدید می کرد، دست به آغاز حمله زد و برای رسیدن به این منظور از موقعیت سیاسی نابسامان ایران آن روز سوءاستفاده کرد، ولی اکنون بر همگان کاملاً مشخص شده که کلیه حساب های صدام اشتباه بوده و روحیه وطن پرستی ایرانیان حملات وی را یکی پس از دیگری خنثی کرد. صاحب نظران و کارشناسان مسائل سیاسی و نظامی امروز معتقدند که رئیس جمهور عراق خود را به دست خود در دامی انداخت که خارج شدن از آن بسیار دشوار بوده و با خسارات زیادی همراه خواهد بود اگرچه باید گفت که این امر باتوجه به پشتیبانی کشورهای خلیج (فارس) از عراق به خاطر هراسی که از جمهوری اسلامی ایران دارند محال هم نخواهد بود. در خاتمه می توان این طور نتیجه گرفت که دو ابرقدرت این جنگ باور نکردنی را از دور نظاره کرده و هر چند وقت یک بار کمک های خود را به یکی از طرفین افزایش یا کاهش می دهند و در این میان کشورهای نزدیک به واشنگتن و مسکو نیز همین رویه را در پیش گرفته اند.» (۱)

۱

کاردینال روژه اچه گاری فرستاده ویژه واتیکان به عراق سپس از دیداری چهارروزه از عراق و گفت و گو با مقامات عراق از جمله صدام حسین، امروز عراق را ترک کرد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، واتیکان اعلام کرد کاردینال روژه اچه گاری رئیس کمیسیون صلح و عدالت واتیکان جمعه شب در پایان یک مأموریت نوع دوستانه چهارروزه در میان اسرای ایرانی در عراق که در جریان آن با صدام حسین نیز ملاقات کرد، به واتیکان بازگشت. بنا بر این گزارش، فرستاده مخصوص پاپ در عراق با وزیر خارجه و وزیر امور مذهبی عراق، رئیس کلدانی بابل و چند تن از رهبران جامعه مسیحی عراق نیز ملاقات کرد.

کاردینال اچه گاری را در سفر به ایران و عراق، اسقف ژوزف شنرف مشاور در امور مردمی کلیسا، وزیر امور خارجه واتیکان و پدر مقدس مارکو بروجی مسئول امور کلیساهای شرق همراهی کرده اند. ناظران مقیم رم بر این عقیده اند که دیدار این هیئت از ایران دارای صلاحیتهای خاصی برای واتیکان بوده است زیرا ابتکار این مأموریت از سوی ایران پس از چند سال رکود در مناسباتش با واتیکان بوده است.

با این حال، بغداد برای سفر هیئت بلندپایه واتیکان که به طور قطع برای ایجاد تعادل در مأموریت این هیئت به ایران انجام شد، اهمیت بیشتری قائل شده است؛ در حالی که اچه گاری در عراق با صدام حسین رئیس دیپلماسی بغداد ملاقات کرد، در تهران تنها موفق به ملاقات با معاون رئیس جمهوری ایران گردید. (۲)

ص: ۵۲۱

۱- ۴۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۰، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۶ - ۲، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۴۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۱، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۸ و ۲۹، واتیکان - خبرگزاری فرانسه، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴.

یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین که امروز صبح از تونس وارد بغداد شد با طارق عزیز وزیر خارجه عراق، ملاقات و مذاکره کرد. به گزارش خبرگزاری عراق، عرفات و عزیز در این گفت و گوها روابط دوجانبه و نیز تحولات اخیر منطقه را بررسی کردند. (۱) عرفات همچنین قرار است با مقامات عراقی درباره تازه ترین تحولات در نهضت مقاومت فلسطین مذاکره کند. (۲)

وضعیت گروگان های فرانسوی در لبنان، شرایط آزادی آنها و خوش بینی برای آزادی آنها را فرستاده تلویزیون فرانسه به لبنان بررسی کرده است.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس: «ژان کلود ترامبله یکی از فرستادگان ویژه کانال دوم تلویزیون فرانسه به لبنان، گفته است که ۴ گروگان فرانسوی یا لاقلاً ۲ نفر از آنها به نام های ژان کفمن روزنامه نگار و میشل سورا پژوهشگر که از زمان ربوده شدن در بیروت بوده اند، اکنون در اختیار سوری ها یا چریک های طرف دار سوریه قرار گرفته اند. ... این خبرنگار امروز در تلویزیون گفت: مذاکرات برای آزادی گروگان ها از این پس در عالی ترین سطح و میان میتران رئیس جمهور فرانسه و حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، جریان خواهد داشت. وی افزود: نقش حافظ اسد بسیار اهمیت خواهد داشت و او سه شرط پیشنهادی ربایندگان برای آزادی گروگان ها را که عبارت اند از وام یک میلیارد دلاری ایران به اوردیف، فروش اسلحه به ایران و آزادی اعضای کماندویی که قصد داشت شاپور بختیار را به قتل برسانند، در مذاکرات خود با میتران مطرح خواهد کرد. خبرنگار تلویزیون خاطرنشان کرد که به نظر شخصی خودش مسئله آزادی اعضای کماندویی که در زندان های فرانسه به سر می برند فقط خواسته حزب الله است و مانع مهمی محسوب نمی شوند. به عبارت دیگر، آزادی گروگان های فرانسوی بدون آزادی اعضای کماندویی مزبور امکان پذیر است.

فرستاده ویژه تلویزیون فرانسه نسبت به آزادی گروگان ها روی هم رفته ابراز خوش بینی کرد و گفت شرایط هرگز تا این حد مساعد نبوده است. (۳)

نشریه گزارش نیز در این باره نوشته است: «روزنامه فرانسوی لوزکو در مقاله ای تحت عنوان "قضیه اوردیف و لبنان" با طرح این سؤال که "آیا ایران عرصه مذاکرات همه جانبه ای است که دولت فرانسه برای آزادی چهار گروگان فرانسوی اسیر در بیروت در پیش گرفته است." می نویسد: موضوع به قدری حساس است که هیچ کس نمی خواهد با تأیید از آن سخن بگوید. با وجود این، بدیهی است ژاک مارتین فرستاده ویژه دولت فرانسه به تهران، علاوه بر بحث و بررسی پیرامون مجموعه مسائل مورد اختلاف فرانسه و ایران، موضوع گروگان ها را نیز مطرح کند. به نوشته این روزنامه، باین همه آیا همان طوری که بعضی ها می گویند ممکن است

ص: ۵۲۲

۱- ۴۵. روزنامه کیهان، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲، بغداد - خبرگزاری فرانسه.

۲- ۴۶. روزنامه ابرار، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴.

۳- ۴۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۰، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۵، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۱۰/۱۳۶۴.

بازپرداخت وام مذکور بهای آزادی گروگان‌ها باشد؟ رولان دوما وزیر خارجه فرانسه اندکی پیش از عید کریسمس خاطرنشان ساخته بود هر چیزی را که بتواند به آزادی گروگان‌ها کمک کند باید آزمایش کرد. این روزنامه می‌افزاید: از این گذشته، بیش از پیش این نکته آشکار می‌گردد که یکی از راه حل‌های این مسئله دردناک (گروگان‌ها) بهبود مناسبات پاریس و تهران است.»^(۱)

ص: ۵۲۳

۱- ۴۸. واحد سیاسی تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۷، ۲۰/۱۰/۱۳۶۴، صص ۹۹ - ۹۸.

ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در ادامه جلسه شب گذشته، برای تکمیل بررسی ها و تصمیم گیری درباره طرح های عملیاتی سپاه پاسداران و ارتش جمهوری اسلامی و چگونگی تقسیم تجهیزات مورد نیاز برای عملیات میان این دو سازمان، تعیین زمان آمادگی و... صبح امروز تشکیل جلسه داد که تا ظهر ادامه داشت.(۱)

در بخش اول جلسه پس از مطرح شدن کلیاتی از طرح های عملیاتی، فرمانده نیروی هوایی ارتش گزارشی از وضعیت توان نیروی هوایی عراق و نیروی هوایی ایران و چگونگی پشتیبانی از عملیات آتی بیان کرد.

در آغاز جلسه آقای هاشمی با اشاره به جلسه شب گذشته و بیان اینکه چون نیروی زمینی ارتش و سپاه طرح های مستقلی برای عملیات داشتند به دلیل محدودیت امکانات، بحثی را پیش آوردیم تا مشخص شود کجا اهمیت بیشتری دارد و به این نظر مشترک رسیدیم که طرح عملیات در فاو "هدف مستقلی" دارد که اگر به آن برسیم نقطه مشخصی در جنگ است. وی افزود که در این مورد آقای صیاد خواستار مشخص شدن مقدار تضمین موفقیت این عملیات شدند و آقای رضایی که مسئول آن میدان هستند، اظهار اطمینان کردند اگر امکاناتی که

ص: ۵۲۵

۱- در این جلسه چهارساعته که در محل مجلس شورای اسلامی تشکیل شد، این افراد حضور داشتند: آیت الله خامنه ای (رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع) که از اواسط جلسه در آن حضور یافت، آقای هاشمی رفسنجانی (جانشین فرمانده کل قوا و فرمانده عالی جنگ و رئیس مجلس شورای اسلامی)، آقای حسن روحانی (رئیس ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص))، محسن رضایی (فرمانده کل سپاه)، سرهنگ صیاد شیرازی (فرمانده نیروی زمینی ارتش)، سرهنگ سهرابی (رئیس ستاد مشترک ارتش)، علی شمخانی (جانشین فرمانده کل سپاه)، سرهنگ صدیق (فرمانده نیروی هوایی ارتش)، سرهنگ جلالی (وزیر دفاع)، سرهنگ جمالی (جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش)، کمال خرازی (مسئول تبلیغات جبهه و جنگ)، محمد فروزنده (فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم)، سرهنگ جاودانی، مسعود حجاریان (معاون وزیر سپاه پاسداران)، محمدابراهیم سنجقی (مشاوره فرمانده کل سپاه)، سیدحسن فیروزآبادی (معاون نخست وزیر).

می خواهند در اختیارشان گذاشته شود، ۹۰ درصد به آنجا امیدوارند و آقای سهرابی هم گفتند که اگر طرح مانور مکتوب باشد، بهتر می توانیم اظهار نظر کنیم. آقای هاشمی افزود که از طرح نیروی زمینی ارتش نیز کلیاتی مطرح شد ولی نه مانور مطرح و نه خطوطی مشخص شد.

آقای روحانی در ادامه جلسه برای تسریع در نتیجه گیری از بحث ها پیشنهاد کرد که درباره کلیات و جزئیات طرح ها، در این ستاد در دو مرحله بحث شود: اول طرح ها به طور کلی بررسی و کلیات یک طرح تصویب شود - حتی اگر در جزئیات اشکال وجود داشته باشد - و به سازمان مربوطه ابلاغ و امکانات لازم به آن داده شود تا تکلیف مشخص گردد و کار عقب نیفتد. سپس طرح جزء به جز بررسی و پخته و اصلاح شود.

سرهنگ صیاد شیرازی نیز در این باره با بیان اینکه کلیات طرح ها قبلاً تصویب شده و چون برای اولین بار است که دو سازمان قرار است به طور مستقل عملیات کنند و اگر هر سازمان با نیرو و امکانات خودش اجرا می کرد باز هم مشکلی نبود، ولی چون اجرای هر یک از طرح ها نیاز به امکانات یا نیروی سازمان دیگر دارد، باید در اینجا جزئیات هر طرح بررسی و تصمیم گیری شود. پس از طرح این موضوعات کلی، آقای هاشمی از فرمانده نیروی هوایی ارتش خواست تا گزارش خود را بیان کند. (۱)

سرهنگ صدیق فرمانده نیروی هوایی ارتش در گزارشی از وضعیت نیروی هوایی عراق، نیروی هوایی ایران و چگونگی پشتیبانی از عملیات در منطقه فاو گفت که عراق ۴۵۵ تا ۵۱۴ هواپیمای شکاری دارد. ارتش عراق از سه پایگاه هوایی خود در جنوب؛ یعنی در مناطق شعیبه، کوشک و ناصریه می تواند با عملیات ما در منطقه فاو مقابله کند. در این سه پایگاه ۱۸۰ تا ۲۰۰ هواپیمای شکاری از نوع میگ ۱۹، ۲۱، ۲۳، ۲۵ و نیز سوخوی ۷ و ۲۲ و میراژ اف ۱ دارد که از این پایگاه ها می تواند روزانه ۵۰۰ سورتی پرواز در منطقه عملیاتی انجام دهد. در این منطقه همچنین دارای ۱۶ رادار از انواع مختلف است. سایت های موشکی ضد هوایی عراق نیز که در منطقه جنوب شناسایی شده اند عبارت اند از: ۱۵ سایت سام ۲، ۱۲ سایت سام ۳، ۲۴ سایت سام ۶ و نیز توپ های ضد هوایی سام ۷ و سام ۹. همچنین از ۲۴ سایت شنود عراق، ۱۱ سایت آن در منطقه جنوب است.

سرهنگ صدیق با اشاره به اینکه عراق برتری کامل هوایی دارد و امسال تاکنون حدود ۳۰ هزار سورتی پرواز انجام داده، تأکید کرد عملیاتی که در این منطقه انجام می شود احتیاج به پشتیبانی قوی هوایی دارد. وی با اعلام آمار و وضعیت هواپیماهای شکاری ایران، گفت که ما برای پشتیبانی عملیات در منطقه فاو از پایگاه های چهارم، پنجم و ششم استفاده خواهیم کرد و طبق هماهنگی با سپاه قرار شده به مدت دو روز هر روز ۳۰ سورتی پرواز برون مرزی انجام دهیم. وی با ابراز اینکه ما فقط برای دو روز تعهد داده ایم افزود که مسلماً عملیاتی به این وسعت نیاز به

ص: ۵۲۶

۱- ۱. سند شماره ۱۵۰۵۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (۱۳۶۴/۱۰/۱۴)، مجلس شورای اسلامی، نوار شماره ۱۶۹۹۰، راوی: محمدابراهیم سنجقی، صص ۵ - ۲.

پشتیبانی خیلی بیشتری خواهد داشت و ممکن است بتوانیم روزی چند سورتی انجام دهیم، ولی اینها کافی نیست. وی پیش بینی کرد که با عبور رزمندگان از اروندرود، دشمن با روزانه ۳۰۰ تا ۴۰۰ سورتی پرواز، ضربه خیلی شدیدی به رزمندگان خواهد زد و برای مقابله با هواپیماهای عراقی سیستم موشکی ضد هوایی قوی نیاز است. سرهنگ صدیق گفت اگر هم بتوانیم یکی دو سیستم موشکی هاگ در منطقه مستقر کنیم، حتماً آن را می زنند. وی منطقه فاو را از جهت امکان پشتیبانی هوایی و اجرای عملیات برون مرزی مناسب تر از منطقه شلمچه اعلام کرد. (۱)

از سوی دیگر، در این جلسه با توجه به درخواست فرمانده کل سپاه برای مشخص شدن مسئول پشتیبانی هوایی عملیات منطقه فاو و ضرورت هماهنگی واحدهای دفاع هوایی با عملیات های هوایی، مقرر شد سرهنگ صدیق فرمانده نیروی هوایی ارتش در قرارگاه خاتم (ص) مستقر شود و سرهنگ عباس بابایی به عنوان نماینده وی، فرماندهی قرارگاه رعد را عهده دار شود و پشتیبانی عملیات سپاه پاسداران را انجام دهد. (۲)

۱

تصویر

سرهنگ محمدحسین جلالی وزیر دفاع

ستاد قرارگاه خاتم (ص) در بخش دوم جلسه صبح امروز به چگونگی واگذاری بخشی از تجهیزات مورد نیاز سپاه پاسداران برای اجرای عملیات در منطقه فاو، شامل پل های پی.ام.پی. و جی اس پی، (۳) موشک انداز تاو و واحد هلیکوپتری و نیز نیازهای نیروی زمینی ارتش شامل کمپرسی و مین روب پرداخت.

باتوجه به اینکه در جلسه شب گذشته و صبح امروز هرگاه موضوع توپخانه مطرح می شد، بحث های طولانی در پی داشت که معمولاً با بن بست مواجه می شد، در ادامه جلسه قرار شد بحث تجهیزات مذکور از ساده ترین آنها، یعنی پل (سطحه) پی.ام.پی. آغاز شود. درخواست سپاه برای این عملیات تعداد ۲۰۰ قطعه پل پی.ام.پی. بود. سرهنگ جلالی وزیر دفاع تعداد سطحه های موجود حاضر به کار را ۹۳ سطحه میانی و ۱۲ سطحه ساحلی

ص: ۵۲۷

۱-۲. همان، صص ۹-۶.

۲-۳. سند شماره ۱۵۰۵۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا (ص) (۱۴/۱۰/۱۳۶۴)، مجلس شورای

اسلامی، نوار شماره ۱۶۹۹۳)، راوی: محمدابراهیم سنجقی، ص ۲۵.

۳- پل شناور پی.ام.پی، پلی است که برای عبور سریع خودروهای چرخ دار و شنی دار از رودخانه استفاده می شود. با استفاده از قطعات متشکل این پل می توان طرّاده های مختلف که با نیازمندی تجهیزات نظامی از نظر وزن و حجم هماهنگی دارد، ساخت. (محمدتقی نوروزی، فرهنگ دفاعی - امنیتی، تهران: مرکز مطالعات و پژوهش های مدیریت (انتشارات سنا)، ۱۳۸۵، ص ۲۱۴)

اعلام کرد. فرمانده نیروی زمینی ارتش نیاز این نیرو برای عملیاتش را ۲۵ سطحه اعلام کرد که در نهایت، طبق دستور آقای هاشمی مقرر شد ارتش ۷۰ قطعه سطحه در اختیار سپاه پاسداران قرار دهد. همچنین گفته شد ۵۴ قطعه دیگر موجود است که بر اثر اصابت توپ یا ترکش یا ... خراب شده و نیاز به تعمیر دارد که مقرر شد سطحه های سوراخ و خراب در اختیار سپاه قرار گیرد تا با کمک دولت آنهایی که قابل تعمیر است، آماده شود. مسئولیت پیگیری تعمیر این پل ها به عهده آقای فیروزآبادی معاون نخست وزیر گذاشته شد. (۱)

علاوه بر این، سپاه پاسداران تعداد ۲۰ دستگاه پل جی.اس.پی همراه با قایق مربوطه اش درخواست کرده بود. فرمانده نیروی زمینی ارتش گفت ۱۸ دستگاه از این نوع پل داریم که استفاده خاصی نداریم. آقای هاشمی دستور داد که این پل ها هم به سپاه واگذار شود. (۲)

درخواست دیگر، "موشک انداز تاو" به تعداد ۴۰ دستگاه نصب شده روی خودرو جیب و ۲۵ دستگاه نصب شده روی نفربر ام ۱۱۳ بود. پس از بررسی مقرر شد ۳۵ دستگاه با جیب و ۱۵ دستگاه با نفربر همراه با خدمه اش برای اجرای عملیات به سپاه واگذار شود. فرمانده نیروی زمینی ارتش تأکید کرد که این تجهیزات بعد از عملیات به ارتش برگردد چون جزء وسایل سازمانی ارتش است. آقای هاشمی در این باره گفت: «هرچه شما می دهید، الان تحویل قرارگاه می دهید و بعد هم قرارگاه به شما تحویل می دهد. اگر چیزی از آنها منهدم شد که منهدم شده است.»

در مورد "موشک تاو" مذاکرات طولانی شد. سرهنگ صیاد شیرازی از وجود تعداد کمی مهمات تاو در واحدهای ارتش خبر داد که واگذاری آنها را ناممکن خواند. آقای هاشمی نیز با ذکر اینکه گلوله های تاو خیلی محدود است، بر احتیاط و صرفه جویی در استفاده از آن تأکید کرد. مسعود حجاریان نیز به تلاش برای ساختن قطعات این موشک و مونتاژ آن اشاره کرد، اما حاضران بر این نظر بودند که ساخت آن طولانی خواهد بود. محسن رضایی هم به اقداماتی که برای خرید و واردات آن انجام می شود اشاره و اظهار امیدواری کرد که شاید بتوان حدود ۷۰۰ تا ۱۰۰۰ موشک از این طریق به دست آورد. آقای هاشمی نیز گفت: «تاو از آن چیزهایی است که سرنخش به دست امریکایی هاست. ... از هر راهی (برای خرید) می رویم بالا-خره می رسد به امریکایی ها.» وی با اشاره به اینکه منطقه فاو جایی است که برای مقابله با تانک ها و هلیکوپترهای عراقی نیاز به موشک تاو دارد، خطاب به محسن رضایی گفت از روز اول هم که شما درخواست تاو را مطرح کردید، شانس به دست آوردن گلوله تاو را بسیار کم می دیدم.

در ادامه بحث ها قرار شد ارتش همچنین تعداد ۵۰ موشک انداز مالیوتکا و ۱۰۰۰ موشک آن را در اختیار سپاه پاسداران بگذارد. (۳)

هوانیروز یا یگان هلیکوپتری و چگونگی همکاری آن با سپاه پاسداران در عملیات فاو موضوع بحث ادامه جلسه بود. در این باره نیز بحث های تخصصی و فنی طولانی به خصوص

ص: ۵۲۸

۱-۴. سند شماره ۱۵۰۵۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۰ - ۲۶.

۲-۵. سند شماره ۱۵۰۵۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد خاتم الانبیا(ص) (۱۳۶۴/۱۰/۱۴)، مجلس شورای اسلامی، نوار شماره ۱۶۹۹۱) راوی: محمدابراهیم سنجقی، صص ۳ - ۲.

۳-۶. همان، صص ۱۲ - ۲.

مشکلاتی که هوانیروز در زمینه قطعات هلیکوپترها و راه اندازی آنهايي که آسیب دیده مواجه است، انجام شد. ابتدا سرهنگ صیاد شیرازی گزارشی از وضعیت و آمار واحدهای هوانیروز داد و پس از بررسی ها، آقای هاشمی تصمیم نهایی را چنین اعلام کرد: «[تیم] هلیکوپتر در کنترل عملیاتی قرارگاه خاتم سپاه قرار گیرد.» سرهنگ صیاد شیرازی نیز در این باره توضیح داد: «ما یک تیم، یک فرمانده عملیات قوی که حتی خودشان [فرماندهی سپاه] وی را قبول کنند، در اختیارشان می گذاریم. آن فرمانده عملیات قوی، تیم عملیات خود را تشکیل می دهد. این تیم با فرمانده تیم در کنترل سپاه قرار می گیرد، هرگونه مأموریتی و طرحی هست می گویند، منتها بایستی چنان اجرائی شان را از جایی که باید پشتیبانی شوند و اینها اجازه داده شود که به پایگاه بروند و آنجا آموزش ببینند، اینها را با ما هماهنگ بکنند.» وی افزود: «ما خود فرمانده هوانیروز را نیز در کنترل قرارگاه خاتم می گذاریم.»

فرمانده کل سپاه نیز برای اطمینان، در مورد چگونگی همکاری تیم هلیکوپتر در عملیات گفت: «این تیم وقتی در کنترل عملیاتی ما باشد دستوراتی که در بعد آموزش، آمادگی و عملیات به آنها می دهیم باید عمل کنند. بله، در بعد تعمیرات (با فرمانده نیروی زمینی ارتش) هماهنگی شود، اما در بعد کاربرد، آموزش، تمرین، به کارگیری، سازماندهی و مانور کردن باید در کنترل عملیاتی ما باشند. ما باید به آنها دستور بدهیم.»

در پایان این بحث برخی حاضران از جمله آقای هاشمی تأکید کردند با توجه به تجربیاتی که از عملیات های گذشته داریم، چندان نباید بر کارایی هلیکوپتر در عملیات تکیه کنیم. (۱)

تصویر

دکتر حسن فیروزآبادی معاون دفاعی نخست وزیر

از سوی دیگر، فرمانده نیروی زمینی ارتش درخواست کرد که برای عبور از مناطق مین گذاری شده و نیز انتقال نیرو و مهمات و تجهیزات تعدادی مین روب و تعدادی کمپرسی در اختیار این نیرو قرار گیرد. محمد فروزنده فرمانده قرارگاه مهندسی جنگ، توضیح داد: مین کوب ها و مین روب ها یک نوع بولدوزر است که به تعداد خیلی کمی تهیه شده و در سپاه است. آقای هاشمی در این زمینه به آقای فروزنده دستور داد که آنچه موجود هست و آنچه قابل آماده شدن است از سپاه بگیرد و تحویل نیروی زمینی ارتش دهد.

آقای فیروزآبادی معاون نخست وزیر، درباره کمپرسی گفت: «الآن کمپرسی های (اعزامی) دولتی حدود ۶۰۰ تا شده و در کنارش ۳۲۴ دستگاه دیگر، اگر نیروی زمینی نیاز دارد از کمپرسی های دولتی که رسیده در منطقه

ص: ۵۲۹

دراختیارش می گذاریم. برای کمپرسی های مردمی هم یک بسیج وسیع تری شده، اداره راهنمایی و رانندگی و حتی پاسگاه های ژاندارمری موظف شدند که با کمک پلیس راه کمپرسی های مردمی را به جبهه بفرستند. ... می توانیم نیازمندی های مهندسی و نیروی زمینی را از کمپرسی های دولتی و مردمی تأمین کنیم.» محمد فروزنده در این باره توضیح داد که با توجه به اینکه کمپرسی های مردمی فقط ۱۵ روز مأمور می شوند، باید از کمپرسی های دولتی در اختیار نیروی زمین بگذاریم که به دلیل اشتغال آنها به کار مهندسی، محدودیت داریم.

در این زمینه آقای هاشمی دستور داد که با قید احتیاج و صرفه جویی و به شرط اینکه نخواهاند، طبق نیاز روزانه از کمپرسی های دولتی برای رفع نیازهای نیروی زمینی ارتش استفاده شود.^(۱)

۱

ستاد قرارگاه خاتم(ص) در بخش سوم جلسه صبح امروز خود با تأکید بر اجرای طرح های عملیاتی سپاه و ارتش در مناطق فاو و شلمچه به مشکل ترین مسئله این طرح ها؛ یعنی چگونگی تأمین توپ های دوربرد مورد نیاز آنها پرداخت و سرانجام تصمیم به تشکیل گروهی ویژه برای بررسی تخصصی و میدانی این مسئله گرفت تا این گروه حداکثر در مدت یک هفته چگونگی تقسیم توپ های موجود را میان این دو طرح پیشنهاد کند.

آقای هاشمی در آغاز طرح موضوع توپخانه با یادآوری مباحث شب گذشته، چهار پیشنهاد مطرح کرد: ۱. بهترین وضعیت این است که هر دو طرح عملیاتی نیروی زمینی ارتش و سپاه به صورت دو عملیات اصلی اجرا شود. ۲. با توجه به اهمیت طرح عملیاتی فاو که دیروز و امروز مطرح شد، این طرح را اصلی قرار بدهیم و با این فرض، در مورد عملیات در شلمچه تصمیم گیری شود که مثلاً دیرتر شروع شود یا نیازهای عملیات فاو از جمله توپخانه را در اولویت قرار دهیم و همه چیز این طرح را تکمیل کنیم و طرح شلمچه را در سایه طرح فاو تنظیم کنیم. ۳. در دو محور ام الرصاص به طرف زیر و فاو عملیات کنیم و نیروهایی که قرار است در شلمچه و کوشک عمل کنند، هدایت کنیم به این طرف و هریک از دو محور مذکور موفق بود، فشار را در آن محور متمرکز کنیم و ادامه بدهیم. ۴. برای تأمین توپ های مورد نیاز فاو، عملیات در دو محور کوشک و ام الرصاص فقط در حد تظاهر به تک باشد. آقای هاشمی با طرح این پیشنهادها از حاضران خواست که نظرشان را بیان کنند.^(۲)

آیت الله خامنه ای: من دیشب یک قدری فکر کردم به نظرم رسید طرح باید تا حالا مسجل و مشخص می شد، یعنی ما روی طرح هیچ بحثی و تردیدی نداشته باشیم. این بحث هایی که دیروز و دیشب اینجا مطرح بود حرف هایی بود که مناسب سه ماه پیش بود. الان ما سه هفته دیگر منتظر عملیات هستیم، حالا ما تردید کنیم که آیا فاو را عمل بکنیم یا نکنیم، بعد از آنکه چهار ماه، پنج ماه اینها روی این کار کردند، یا همین طور آن طرحی را که نیروی زمینی دارد مطرح می کند. به نظر من

ص: ۵۳۰

۱- ۸. سند شماره ۱۵۰۵۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (۱۴/۱۰/۱۳۶۴)، مجلس شورای اسلامی، نوار شماره ۱۶۹۹۲)، راوی: محمدابراهیم سنجقی، صص ۱۱ - ۸.

۲- ۹. سند شماره ۱۵۰۵۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۷ - ۳۵.

منطقی است ما این دو طرح را که آقایان خودشان پیشنهاد می کنند، این را به طور قطع و مسجل قبول بکنیم، یعنی همان فرض اول شما. ما فو را به خاطر حالا اولویت هایی که مجموعاً چه از نظر سیاسی و غیره دارد و احتمال موفقیت بیشتری که از ام الرصاص حتی دارد، ... این را به طور قطع به سپاه دستور داده می شود که این کار را بکند. نیروی زمینی هم خودش مبتکر طرح شلمچه است، آن را هم بگوییم اقدام بکند. البته هر کدام موظف هستند در کنار این، یک طرح یدکی هم داشته باشند که ما روی طرح یدکی شان خیلی وسواس به خرج نمی دهیم. ناگزیر وقتی یک طرح اصلی دارند، یک طرح یدکی هم باید داشته باشند که اگر مشکلی برخورد کرد بتوانند آنجا امکاناتشان را مصرف کنند به کلی دستاورد پوچ نشود. لیکن این دو طرح اصلی، یعنی طرح فو و طرح شلمچه را ما به هر دو مأموریت بدهیم. ولی تنها مشکلی که شما اینجا دارید، مسئله توپخانه است. توپخانه را هم یک طوری حل کنید. اگر فرض کنیم توپخانه تأثیر تعیین کننده ای دارد، عملیات را دو هفته عقب بیندازیم به قیمت اینکه توپخانه را یک مقدار بیشتر تأمین بکنیم. می شود از خطوط پدافندی جمع کنیم... (۱)

آیت الله خامنه ای در ادامه خطاب به آقای هاشمی گفت که اگر در مورد فو به تصمیم رسیده اید و دستور داده شده، دیگر بحثی ندارد. البته بحث روی جزئیات طرح و اصلاح جزئیات اشکالی ندارد، لیکن قطعاً عمل بشود. وقتی محسن رضایی گفت که طرح عملیات شلمچه هم دستور داده شده است، آیت الله خامنه ای گفت: «شلمچه هم بشود. یکی از اصولی که از اول برای ما امیدبخش در این عملیات بوده، این است که دو عملیات همزمان دارد شروع می شود و ما قبلاً چنین کاری نداشتیم. ما متأسفانه همیشه متمرکز شدیم و دشمن را هم متمرکز کردیم و همه امکانات دشمن یکجا طرف ما شده، ما حالا دشمن را باید تقسیم بکنیم، این هم خوب است. و این فاصله هر چه بیشتر باشد، از این جهت بهتر است، یعنی اگر برای ما مشکل است که از امکانات دو تا عملیات پشتیبانی کنیم، برای دشمن هم همین اشکال وجود دارد و دشمن با تانک تی ۷۲ و هواپیماهایش، با آتش توپخانه اش تا حالا خیلی به ما ضربه زده، ما اگر دشمن را تقسیم کردیم، کاملاً توانایی دشمن سقوط می کند. بنابراین جدا بودن، دور بودن، از هم چیز بدی هم نیست، بلکه چیز خوبی هم هست. اینها شلمچه و فو را هم عمل بکنند و از لحاظ زمان عملیات این طور که احساس کردم، مثل اینکه آقایان زیاد مشکلی ندارند و خیلی باهم ناهماهنگ نیستند. فقط تنها مشکل ما، آتش توپخانه است، من فکر نمی کنم که نشود کاری کرد. اگر مهمات کم داریم، به یک شکل استثنایی به هر حال باید مهمات را برسانیم، اگر چنانچه مشکل ما در [مهمات توپ] ۱۵۵ است، [اگر] قابل گسترش باشد، شیفتهای [ی] تولید را زیاد کنند و مثلاً ۱۳۰ها را تبدیل به ۱۵۵ بکنند، سریعاً مشغول کار بشوند و مثلاً از صنایع دفاع یک مقداری کمک بگیریم و این کار را هم انجام دهیم، من تصور می کنم از این نقطه شروع کنیم و از نقطه قبول هر دو عملیات پیش برویم و اینکه حالا توپخانه ها را ما چگونه تقسیم بکنیم...» (۲)

ص: ۵۳۱

۱- ۱۰. سند شماره ۱۵۰۵۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۷ و ۳۸.

۲- ۱۱. سند شماره ۱۵۰۵۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱ و ۲.

سرهنگ صیاد شیرازی در ادامه ضمن اظهار نارضایتی از توقف بحث درمورد طرح های عملیاتی و با بیان تجربه ای از عملیات خیر، گفت: «این را باید در تاریخ جلسات ثبت کنیم که این ستاد با ابهام و با اشکال کامل به نحوه موفقیت عملیات، دارد در اجرای آن می رود.» وی در ادامه با بیان این اعتقاد که عملیات باید در هر دو محور اجرا شود، پیشنهاد کرد که با تغییر منطقه مانور از فاو به ام الرصاص، کاری کنیم که اتکای سپاه به امکانات ارتش کمتر شود. (۱)

محسن رضایی نیز با اظهار اینکه طرح ها دیشب و امروز مرور و بررسی شد، همه برادران ارتش و سپاه گفتند که طرح فاو دارای هدف مستقل و روشنی است و طرح شلمچه را می توان به عنوان یک تلاش پشتیبانی تلقی کرد و تأیید نظر سرهنگ سهرابی درمورد اینکه اینها کلیات طرح مانور است، گفت برای بررسی طرح های جزء جزء برادران به منطقه عملیات بیایند تا برادرانی که قرار است عمل کنند، جزئیات را توضیح دهند. وی با ابراز نگرانی از تأخیر در کارها که موجب مشکلاتی در اجرای عملیات می شود، از آقای هاشمی خواست که هرچه سریع تر کلیات طرح را تأیید کند و امکانات لازم برای اجرا در اختیار سپاه قرار گیرد تا اجرای به موقع عملیات میسر گردد. وی افزود حتی اگر از ادامه بررسی ها این نتیجه حاصل شد که طرح عملیات شلمچه اصلی است و امکانات باید به ارتش برگردد، طی ۴۸ ساعت همه امکانات گرفته شده را تقدیم برادران ارتش می کنیم. (۲)

با مشخص شدن وضعیت طرح های عملیاتی و تأیید کلیات دو طرح اصلی و تأکید بر اجرای هر دو و نیز مشخص شدن اینکه مسئله اصلی باقیمانده چگونگی تقسیم توپ های موجود میان این دو طرح است، پیشنهادهایی برای حل این مسئله بیان شد. آقای روحانی پیشنهاد کرد که اولاً- برآوردها تعدیل شود و ثانیاً بخشی از توپ های مستقر در خطوط پدافندی ارتش آزاد شود و در اختیار این طرح ها قرار گیرد. آیت الله خامنه ای نیز ضمن تأیید این پیشنهاد، گفت که اجرای دو عملیات بزرگ به طور هم زمان، خود موجب تقسیم توان دشمن می شود و هریک از این دو عملیات در عمل پشتیبانی دیگری محسوب می شود و همین کاهش نیاز به توپخانه را نسبت به زمانی که فقط یک عملیات اجرا شود، در پی دارد. آقای هاشمی نیز ضمن تأیید این نظر، پیشنهاد کرد برای اینکه تعدیل ها و تعیین نیازها از روی حساب و کارشناسی باشد، برای این کار یک گروه کارشناسی تشکیل شود.

سرانجام پیشنهاد فرمانده عالی جنگ برای تشکیل یک گروه کارشناسی پذیرفته شد. به پیشنهاد رئیس شورای عالی دفاع نیز آقای روحانی (رئیس ستاد قرارگاه خاتم (ص)) مسئولیت این گروه را عهده دار شد. فرمانده کل سپاه نیز غلامعلی رشید (معاون عملیات فرمانده کل سپاه) و حسن شفیعی زاده (فرمانده توپخانه سپاه پاسداران) را به عنوان کارشناسان سپاه در این گروه معرفی کرد. سرهنگ صیاد شیرازی هم سرهنگ جاودانی و فرمانده یکی از گروه های توپخانه نیروی زمینی ارتش را برای این کار معرفی کرد. وظایف این گروه چنین تعیین شد:

ص: ۵۳۲

-
- ۱- ۱۲. سند شماره ۱۵۰۵۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳ و ۴.
  - ۲- ۱۳. سند شماره ۱۵۰۵۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۴ - ۱۲.

"شناسایی توپ های موجود؛ بررسی امکان برداشت تعدادی از توپ های مستقر در خطوط پدافندی؛ شناسایی توپ های خرابی که قابلیت تعمیر فوری دارند؛ بررسی نیازهای طرح های عملیاتی سپاه و ارتش؛ بررسی وضعیت مهمات توپخانه و چگونگی سازماندهی توپ ها باتوجه به وضعیت مهمات." آقای هاشمی تأکید کرد که این گروه از هم اکنون کار خود را شروع کند و حداکثر تا یک هفته دیگر پیشنهادهای خود را اعلام نماید.(۱)

علاوه براین، باتوجه به نیاز سپاه پاسداران به خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری و نیز مینی کاتیوشا برای اجرای عملیات در فاو، مقرر شد که گروه کارشناسی مذکور وضعیت این دو سلاح و امکان واگذاری تعدادی از آنها را به سپاه بررسی کند.

از سوی دیگر، آقای هاشمی با مطرح کردن موضوع ۴۰۰۰ نیروی بسیجی که نیروی زمینی ارتش برای ادغام در گردان های مأمور به عملیات در منطقه شلمچه درخواست کرده است، از فرمانده کل سپاه خواست که اقدامات لازم در این زمینه انجام شود. محسن رضایی که از چنین ادغام هایی سابقه موفقی در ذهن ندارد، گفت بسیجی ها وقتی از یکی از لشکرهای سپاه به لشکر دیگر مأمور می شوند، می گویند ما باید به لشکر خودمان برویم. آقای هاشمی در این باره به محسن رضایی گفت: «البته اگر لازم بود شما خودتان باید [بسیجی ها را برای مأموریت در ارتش] توجیه کنید.» و تأکید کرد که ظرف یک هفته این تعداد نیروی درخواستی به نیروی زمینی ارتش مأمور شوند.(۲)

۱

در آخرین بخش از جلسه امروز ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) زمان آمادگی سپاه پاسداران و ارتش برای اجرای عملیات گسترده مشخص شد، طرح های فریب و چگونگی غافلگیر کردن دشمن بررسی و بر جلوگیری از اقداماتی که موجب هشیاری دشمن می شود تأکید گردید.

برای مشخص شدن زمان مناسب اجرای عملیات های سپاه پاسداران و ارتش، در جلسه ستاد قرارگاه خاتم(ص) چند عامل در نظر گرفته شد: میزان آمادگی نیروها و تجهیزات لازم برای عملیات؛ آماده شدن منطقه عملیات؛ امکان غافلگیری دشمن؛ وضعیت نور ماه و ضرورت تاریکی هوا در نیمه اول شب عملیات برای عبور رزمندگان از اروندرود و نیز عملیات نیروی دریایی در خلیج فارس؛ نزدیکی دهه فجر و تأثیر سیاسی و اجتماعی یک عملیات پیروز در این ایام؛ نزدیک شدن به عید نوروز و لزوم اجرای عملیات با فاصله بیشتری از آن تا تشییع جنازه شهیدان عملیات در ایام عید واقع نشود.

با در نظر گرفتن عوامل مذکور و نیز سفر قریب الوقوع رئیس جمهوری اسلامی ایران به پاکستان و چند کشور آفریقایی و همچنین سفر یک هیئت روسی در روزهای آتی به ایران و تأثیری که این دو سفر می تواند در غافل شدن عراق از عملیات داشته باشد، آقای هاشمی اول تا پنجم بهمن ماه را زمان اعلام آمادگی برای عملیات مشخص کرد و با تأکید بر اینکه زمانی نهایی اعلام آمادگی پنجم بهمن است، زمان اجرای عملیات را نیز دو تا پنج روز بعد از آن اعلام کرد.(۳)

ص: ۵۳۳

۱-۱۴. سند شماره ۱۵۰۵۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۶-۱۴.

۲-۱۵. سند شماره ۱۵۰۵۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۵-۲.

۳-۱۶. سند شماره ۱۵۰۵۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸-۵.

اقدامات و طرح های عملیاتی که با جلب نظر فرماندهان عراقی بتواند آنان را از توجه به مناطق عملیات اصلی ایران منحرف کند، از دیگر مباحث جلسه امروز بود. حاضران برای نیل به این هدف بر اجرای عملیاتی جدی و قوی تأکید دارند. آقای هاشمی هم گفت فقط اجرای عملیاتی هم زمان با عملیات اصلی منظور نیست، الآن هم باید کاری کنیم که دشمن مطمئن نشود همه عملیات های اصلی مان در جنوب است. فرماندهان ارتش منطقه فکه را برای اجرای طرح فریب مناسب خواندند و دلیل آن را حساسیت و افزایش فعالیت های ارتش عراق در این منطقه اعلام کردند. از سوی دیگر، آقای روحانی هشدار داد که نکنند تحرکات عراقی ها در فکه طرحی برای فریب ما باشد. فرمانده نیروی زمینی ارتش گفت: «ما در حد یک تیپ پیاده و دو گردان تانک می توانیم تحرکاتی در منطقه عین خوش یا فکه داشته باشیم.»

آقای هاشمی پیشنهاد کرد که سپاه و ارتش با هماهنگی و استفاده از یگان هایی که در عملیات آتی ما موریتی ندارند، تحرکاتی به سمت شمال انجام دهند. سرهنگ شیرازی چنین اقدامی را سبب عقب افتادن از عملیات اصلی خواند و محسن رضایی گفت تجمع و تحرک نیروها در هر منطقه، بمباران دشمن را در پی دارد.

فرمانده کل سپاه گفت: «ما الآن دو طرح فریب داریم اجرا می کنیم: یکی سومار است که قرارگاهش را زده ایم و شناسایی هم شروع شده است. یک طرح فریب هم در عملیات آینده داریم در منطقه هور که از الآن آماده اش می کنیم. دشمن به طور جدی و با توان عظیمی دارد آنجا را بمباران می کند و تلفات زیادی هم می گیرد.» محسن رضایی بر ضرورت اجرای عملیات فریب در منطقه فکه و میشداغ به همت برادران ارتش تأکید و آن را مهم و مؤثر اعلام کرد. وی پیشنهاد کرد که ستاد مشترک ارتش هم عملیاتی طراحی کند و به تصویب آقای هاشمی برساند تا به نیروی زمینی ابلاغ شود و برادران نیروی زمینی بروند روی آن کار کنند. آیت الله خامنه ای و آقای هاشمی این پیشنهاد را طرح مناسبی در جهت فریب دشمن خواندند و آقای هاشمی از سرهنگ سهرابی خواست یک طرح عملیاتی در ستاد مشترک طراحی و از کانال اداری ارسال و نظرخواهی شود. آقای هاشمی این اقدام را یک فریب واقعی خواند. (۱)

هشیار شدن دشمن به دلیل بی توجهی در فعالیت های غیرنظامی یا برانگیخته شدن حساسیت عراقی ها به سبب بی دقتی در گفتارها و اقدامات تبلیغاتی موضوع دیگری بود که در این جلسه مطرح گردید. به این لحاظ تأکید شد که از اعلام آمادگی به پزشکان، بیمارستان ها، خبرنگاران و... پرهیز و تدبیرهای مناسبی در این زمینه ها اندیشیده شود. از جمله تدبیرهای سپاه پاسداران در این خصوص، شناسایی پزشکان مطمئن در هر استان و گروه بندی و تعیین سرگروه برای هر یک و اطلاع به وی در زمان مقتضی بود. همچنین مقرر شد قبل از شروع عملیات ها و در شروع آن از فیلم برداران و عکاسان داخلی سازمان ارتش و سپاه پاسداران استفاده شود.

موضوع دیگر، عملیات روانی و فعالیت های تبلیغی فریب دهنده دشمن بود. پیشنهادهای متعددی برای ایجاد تزلزل در جبهه دشمن مطرح گردید: آیت الله خامنه ای گفت که وقتی ما قوی

ص: ۵۳۴

هستیم به زبان صلح جویانه و صلح خواهانه صحبت کنیم چون موجب تزلزل در جبهه دشمن می شود. علی شمشانی استفاده تبلیغاتی از نیروهای پناهنده عراقی را از جنبه ترغیب نیروهای دیگر به پناهندگی و نیز ایجاد شک و بدبینی به نیروها در سازمان حفاظت عراق و اصطکاکی که میان نیروهای دشمن پدید می آورد، اقدامی مفید خواند. کمال خرازی (مسئول تبلیغات جبهه و جنگ) نیز گفت که کمیسیونی در زمینه عملیات روانی فعال است، نمایندگان ارتش و سپاه نیز عضو آن هستند و از جمله اجرای عملیات روانی با استفاده از رادیوی برون مرزی انجام می شود. علی شمشانی همچنین بهره گیری از اوضاع سیاسی و دیپلماسی و تبلیغات برون مرزی را مفید خواند و پیشنهاد اجرای یک تهاجم دیپلماتیک را داد به این ترتیب که مسئولان سیاسی کشور با انتشار بیانیه یا ارسال نامه برای دولت ها یا صحبت برای سفیران کشورها، مطرح کنند که اگر قرار است ما عملیات نکنیم پس یک فکری برای صدام و آن خواسته هایی که ما اعلام کرده ایم بکنید. وی افزود که چنین اقداماتی موجب سستی در جبهه دشمن خواهد شد.

از سوی دیگر، آقای هاشمی گفت: «در مورد تبلیغات تا پیش از شروع عملیات همین آهنگی که از اول شروع کردیم، یعنی آهنگ آمادگی را بیشتر کنیم و احتمال خطر در خلیج فارس و امثال اینها که مطرح کردیم باید باشد.» وی تأکید کرد که در تبلیغات و صحبت ها به کلی نباید "حمله نهایی" و "ضربه قاطع" و چنین چیزهایی را مطرح کنیم. کمال خرازی نیز گفت که به همه رسانه ها ابلاغ شده از به کار بردن "حمله نهایی" و چنین اصطلاحاتی پرهیز کنند.^(۱)

در پایان این جلسه مقرر شد که آقای هاشمی روز جمعه آینده با حضور در جبهه جنوب، مباحث عملیاتی را پیگیری کند و همچنین با مشخص شدن نظر گروه کارشناسی، در مورد تقسیم توپ ها تصمیم گیری شود. آقای هاشمی به فرماندهان ارتش و سپاه تأکید کرد که قبل از روز جمعه فرماندهان ارتش با حضور در قرارگاه عملیاتی سپاه با طرح مانور سپاه آشنا شوند و فرماندهان سپاه نیز با حضور در قرارگاه عملیاتی ارتش با طرح مانور ارتش آشنا شوند تا در جلسه روز جمعه ابهامی در این موارد باقی نمانده باشد.^(۲)

۱

فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) بخشی از تصمیم هایی را که درباره واگذاری نیرو یا تجهیزات از سپاه پاسداران به نیروی زمینی ارتش و بالعکس در جلسه های روز گذشته و امروز ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) گرفته شده است، امروز در چهار نامه جداگانه ابلاغ کرد:^(۳)

نامه آقای هاشمی به فرمانده کل سپاه برای واگذاری نیروی بسیجی به ارتش: «مقتضی است مقرر فرمایید نیرویی به استعداد ۴۰ گروهان (۴۰۰۰ نفر) از بسیج، حتی المقدور از میان افراد

ص: ۵۳۵

۱- ۱۸. سند شماره ۱۵۰۵۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۰ - ۱۲.

۲- ۱۹. سند شماره ۱۵۰۵۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۳۵.

۳- گفتنی است که تاریخ مندرج در بالای هر چهار نامه ۱۵/۱۰/۱۳۶۴ است، اما به دلیل اینکه این نامه ها در ۱۴/۱۰/۱۳۶۴ به امضای آقای هاشمی رسیده، در روز شمار امروز آمده است. این نامه ها در سربرگ "مجلس شورای اسلامی - دفتر رئیس" درج شده است.

اعزام مجدد، ظرف یک هفته از این تاریخ جهت اجرای مأموریت واگذار شده به نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران در اختیار این نیرو قرار گیرد.»(۱)

نامه آقای هاشمی به فرمانده نیروی زمینی ارتش برای واگذاری ادوات به سپاه پاسداران: «به: فرماندهی محترم نزاجا سرکار سرهنگ صیاد شیرازی؛ از: فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)؛ موضوع: واگذاری ادوات. مقتضی است مقرر فرمایید اقلام زیر همراه با مهمات مذکوره جهت اجرای مأموریت های واگذار شده به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ظرف یک هفته از این تاریخ با تجهیزات کامل از طریق برادر علی عساکره مسئول ادوات سپاه به این نهاد مأمور گردد:

۱. موشک انداز تاو (محمول بر خودروی جیپ) ۳۵ قبضه با خدمه مربوطه

۲. موشک انداز تاو (محمول بر نفربر ام ۱۱۳) ۱۵ قبضه با خدمه مربوطه

۳. موشک انداز مالیوتکا (ساکر) ۶۰ قبضه

۴. موشک مالیوتکا ۱۰۰۰ موشک»(۲)

نامه آقای هاشمی به فرمانده نیروی زمینی ارتش درباره تأمین شناور مورد نیاز سپاه پاسداران: «مقتضی است مقرر فرمایید اقلام زیر جهت اجرای مأموریت های واگذار شده به سپاه پاسداران ظرف یک هفته از این تاریخ در اختیار برادر احمدپور مسئول واحد تدارکات و لجستیک سپاه قرار گیرد:

۱. جی.اس.پی. با قایق مربوطه ۲۰ دستگاه

۲. سطحه پل پی.ام.پی ۷۰ دستگاه

در ضمن لازم است با همکاری برادر فروزنده فرمانده محترم قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص) اقدامات عاجل را در خصوص تعمیرات سطحه های پی.ام.پی. ناقص و تحویل آنها به سپاه به عمل آورید.»(۳)

نامه آقای هاشمی به فرمانده نیروی زمینی ارتش برای تأمین هلیکوپتر: «مقتضی است ظرف یک هفته از این تاریخ فرمانده گروه هوانیروز قرارگاه خاتم الانبیا(ص) را با مشورت فرمانده محترم کل سپاه برادر محسن رضایی، تعیین و همراه با تیم مربوط جهت تأمین نیازمندی های هلیکوپتری سپاه برای اجرای مأموریت های واگذار شده، تحت کنترل عملیاتی این نهاد قرار دهید.»(۴)

۱

واحد اطلاعات نظامی قرارگاه کربلا نتایج بررسی هایی را که از فعالیت ها و تحرکات ارتش عراق در دوره زمانی ۱۸ آذر تا ۱۴ دی ۱۳۶۴ در غرب اروندرود انجام شده به شرح زیر اعلام کرده است:

۱. فعالیت های نیروهای دشمن و اهداف آن چنین است:

• آتش زدن چولان های جلو خط به منظور ایجاد دید کافی برای نیروهای در خط و از بین بردن پوشش چولانی به منظور جلوگیری از استفاده رزمندگان هنگام نفوذ.

-
- ۱- ۲۰. سند شماره ۴۳۹۹۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم (ص) به فرماندهی کل سپاه، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴.
  - ۲- ۲۱. سند شماره ۴۳۹۹۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم (ص) به فرماندهی نزا، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴.
  - ۳- ۲۲. سند شماره ۴۳۹۹۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم (ص) به فرماندهی نزا، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴.
  - ۴- ۲۳. سند شماره ۴۳۹۹۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم (ص) به فرماندهی نزا، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴.

• ایجاد موانع جدید در نقاطی که موانع کمتری بوده یا موانع فرسوده شده و نیز بازبینی موانع برای اطمینان از استحکام آنها.

• ترمیم سنگرهای نگهدارنده، جنگ افزار، اجتماعی و تبدیل سنگرهای قبلی به سنگرهای بتونی.

• تخریب سدبند های قدیمی و سدبند های جدید.

• حضور فرماندهان دشمن در خطوط مقدم غرب اروند برای بازدید و دادن روحیه جنگی به نیروهای در خط.

۲. افزایش آتش توپخانه دشمن نسبت به دوره قبل به دلیل تشدید فعالیت های مهندسی خودی در منطقه و کشف دکل های جدید دیدبانی خودی در داخل نخلستان.

۳. فعالیت نیروی زرهی دشمن نسبت به دوره قبل افزایش نداشته بجز اینکه برای انهدام دکل های خودی در نخلستان، چند تانک در جلو تأسیسات نفتی فاو در کنار اروند و اسکله چهارچراغ مستقر کرده است.

۴. فعالیت های مهندسی دشمن در طول دوره احداث، توسعه و ترمیم شبکه راه های و جاده ها و استحکامات بوده که به نظر می رسد رو به اتمام است.

۵. فعالیت و جابه جایی خودروهای مختلف در منطقه با این هدف ها انجام شده است: پشتیبانی تدارکاتی و خدماتی خطوط دفاعی و افزایش توان دفاعی؛ نقل و انتقال تجهیزات مهندسی؛ نقل و انتقال تجهیزات نظامی؛ انتقال نیرو از خطوط دفاعی به عقب و برعکس؛ انتقال فرماندهان برای بازدید از خطوط دفاعی.

۶. فعالیت هوایی دشمن با استفاده از هواپیما و هلیکوپتر برای شناسایی، عکس برداری، تأمین هوایی. گفتنی است که به دلیل وجود پایگاه هوایی شعبیه در نزدیکی این منطقه عموماً پرواز هواپیماهای دشمن برای اجرای مأموریت در عمق خاک ایران و منطقه خلیج فارس از این منطقه انجام می شود.

۷. فعالیت های دریایی دشمن در این دوره با چنین هدف هایی انجام شده است: گشتی شناسایی و رزمی در خور عبدالله؛ بهره برداری اقتصادی از خور عبدالله توسط شناورهای تجاری؛ اقدام کشتی های لایروب به جمع آوری گل ولای از کف خور عبدالله؛ انجام عملیات های گشتی و شناسایی توسط نیروهای غواص برای کسب اطلاعات از وضعیت خودی و تلاش برای گرفتن اسیر از نیروهای خودی.

واحد اطلاعات قرارگاه کربلا- در پایان گزارش نتایج فعالیت های دشمن، حساسیت ارتش عراق در مورد بخش های مختلف منطقه اروندرود را چنین درجه بندی کرده است: ۱. منطقه ام الرصاص. ۲. خسروآباد تا سیبه عراق. ۳. منطقه فاو. (۱)

ص: ۵۳۷

۱ - ۲۴. سند شماره ۱۱۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه کربلا، خلاصه وضعیت دشمن، شماره ۲،

۱۷/۱۰/۱۳۶۴.

قرارگاه یونس ۱ (۱) امروز در گزارشی به قرارگاه نوح، اقدامات آماده سازی زمینه اجرای عملیات روی اسکله العمیه را اعلام کرد. در این گزارش به تقسیم بندی نیروها برای گذراندن دوره های آموزشی و انواع آموزش های دوره های ۳۴ تا ۴۰ روزه نیروها اشاره شده است از جمله: آموزش های غواصی، شنای سطح آب، شنای در عمق، عبور از راپل، سکانی، انواع آرایش نظامی با قایق، تاکتیک های رزمی شناورها، شنا با راپل با عبور از مانع تا ارتفاع ۱۲ متر و شیب ۹۰ درجه، پرش از ارتفاع، آموزش تک های مختلف، تمرین حمله تلفیقی غواصان با نیروهای قایق سوار، انواع تمرین ها در آب های آزاد از جمله بین دو جزیره خارک و خارکو در مواقع مختلف جزرومد و... در ادامه گزارش، شناسایی های متعددی که در زمان های مختلف به همت نیروهای غواص و نیز با استفاده از قایق کانو انجام شده و همچنان ادامه دارد، تشریح شده است. درباره اقدامات مهندسی از جمله میله کوبی، جاده سازی، پدسازی کناره ها در این گزارش آمده که هنوز اقدامات لازم انجام نشده و از فرماندهی قرارگاه نوح خواستار پیگیری در این زمینه شده است.

در بخش دیگر این گزارش در مورد ساخت و آزمایش نردبان های آلومینیومی آمده است: «در رابطه با طرح تصرف هدف های مورد نظر، نردبان هایی پیشنهاد شده بود که با همکاری ستاد پشتیبانی جنگ بنیاد مستضعفان نمونه هایی از آن به اجرا درآمد و در منطقه آزمایش شد که نتیجه مطلوب بود و برنامه ساخت آن به بنیاد ابلاغ شد.»

در گزارش قرارگاه یونس ۱ درباره اقدامات دشمن در محدوده این قرارگاه چنین آمده است: «در مدت ۱۳ الی ۲۰ ربیع الثانی [۵ تا ۱۲ دی ۱۳۶۴] که وضعیت جوی دریا نامناسب بود و شناورها و نیروهای خودی در دریا حضور نداشتند، دشمن فعالیت هایی روی چهارپایه بهممنشیر انجام داده است؛ بدین صورت که به وسیله اره برقی سطح سکو را مسطح کرده و میله ها و مقر کپسول های بویه و خود میله چراغ دریایی را که روی سکو بوده از مقطع جدا ساخته و سطح چهارپایه را پاک کرده است و این در شرایطی بوده که هیچ کدام از رادارهای منطقه حرکتی را به طرف چهارپایه ثبت نکرده اند و این ابهام وجود دارد که چرا دشمن با استفاده از اره برقی تمام چهارپایه را منهدم نکرده است در صورتی که استفاده از چهارپایه نیز از طرف دشمن بعید به نظر می رسد. لازم به ذکر است که در این مدت گذشته گشت و کنترل خور عبدالله تا سکوها و اطراف سکو به وسیله هلیکوپتر زیاد شده است. تقریباً در یک هفته گذشته، هر شب تعدادی شناور در خور عبدالله در حال حرکت دیده شده اند.» (۲)

ص: ۵۳۸

۱- قرارگاه یونس ۱ قرارگاه تحت امر قرارگاه نوح بود که برای اجرای عملیات روی اسکله العمیه تشکیل شده بود. برای آماده سازی اجرای این عملیات تعداد ۴۰۰ نفر از نیروهای ناو تیپ کوثر و ناو تیپ امیرالمؤمنین (ع) زیر امر قرارگاه یونس ۱ قرار گرفتند. این عملیات که قرار بود هم زمان با اجرای عملیات در منطقه فاو اجرا شود، عملی نشد. سرانجام عملیات روی اسکله العمیه در ۱۰ شهریور ۱۳۶۵ با همت لشکر ۱۴ امام حسین (ع) با نام عملیات کربلای ۳ به اجرا درآمد.

۲- ۲۵. سند شماره ۱۱۴۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش قرارگاه یونس ۱ به قرارگاه نوح، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴.

هوایماهای عراقی امروز جزیره خارک، جزایر مجنون و پادگان بانه را بمباران و به چند شهر تجاوز کردند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، بعد از ظهر امروز (۱۴ دی) هم زمان با لرزشی شدید در شهر بوشهر، ۲ هوایمای میگ ۲۵ عراقی با تجاوز به حریم هوایی خارک، ۴ بمب به سوی این جزیره پرتاب کردند که تلفات و خسارتی نداشت. به گفته یک مقام استانداری بوشهر، حمله در ساعت ۱۴:۱۷ انجام شده و بمب ها به قسمت خاکی جزیره و اطراف تپه های امام زاده میرمحمد خارک اصابت کرده است. (۱)

واحد اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه اعلام کرد در ساعت های ۱۴:۱۱ و ۱۴:۱۷ روز ۱۳۶۴/۱۰/۱۴، تعداد ۶ هوایمای دشمن با تجاوز به منطقه جزایر مجنون اقدام به شناسایی و بمباران این منطقه کردند. (۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی همچنین گزارش داد: «ساعت ۱۶:۳۰ روز شنبه (۱۴ دی)، ۴ هوایمای عراقی با پرتاب ۱۰ راکت پادگان بانه و حومه آن را هدف حمله خود قرار دادند که ۴ تن شهید و ۷ تن مجروح شدند. هوایماهای عراقی روز ۱۲ دی نیز ۷ راکت به اطراف پادگان بانه و دامنه قلّه اربابا شلیک کردند که ۳ منزل مسکونی ویران شد و ۲ تن مجروح شدند. گفتنی است در پی بمباران شهر مرزی مریوان، ۵۰ درصد مردم بانه نیز این شهر را ترک کردند و با تجاوز مجدد امروز به شهر بانه، ۹۰ درصد مردم این شهر با استفاده از مینی بوس هایی که فرمانداری به این کار اختصاص داد، به روستاهای اطراف بانه مهاجرت کردند.» (۳)

وزارت اطلاعات نیز اعلام کرد که هوایماهای عراقی روز ۱۴ دی، ۵ بار به دهلران و ۲ بار به ایلام تجاوز کردند و دیوار صوتی را برفراز این شهرها شکستند. هوایماهای عراقی همچنین به ارومیه تجاوز کردند که با مقابله آتش سلاح های دفاع هوایی گریختند. (۴)

از سوی دیگر، فرماندهی نیروهای مسلح عراق در اطلاعیه خود (شماره ۲۰۷۳)، درباره حملات هوایی امروز چنین ادعا کرده است.

۱. ساعت ۱۳:۴۰، هوایماهای ما حمله موفقیت آمیزی علیه تأسیسات جزیره خارک اجرا کردند و هدف های خود را به آتش کشیدند.

۲. ساعت ۱۴:۱۵، هوایماهای ما حمله نابودکننده ای علیه پادگان بانه انجام دادند و نیروها و تأسیسات و مهمات آن را درهم کوبیدند.

۳. در طول امروز، هوایماهای ما علیه مواضع و تجمعات افراد دشمن در بخش های عملیاتی سپاه های یکم، سوم و هفتم حمله کرده و با اجرای ۸۴ مأموریت جنگی، افراد، مواضع، مهمات و خودروهای دشمن را منهدم کردند. (۵)

ص: ۵۳۹

۱- ۲۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۱، ۱۳۶۴/۱۰/۱۵، ص ۳.

۲- ۲۷. سند شماره ۱۱۴۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه خاتم سپاه، گزارش نوبه ای، شماره ۱۵۵، ۱۳۶۴/۱۰/۱۸.

۳- ۲۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۲، ۱۳۶۴/۱۰/۱۶، ص ۳.

۴- ۲۹. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۷، ۱۳۶۴/۱۰/۱۵؛ و - همان، نشریه شماره ۱۳۹، ۱۳۶۴/۱۰/۱۷.

۵- ۳۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۱، ۱۳۶۴/۱۰/۱۵، ص ۱، رادیو صوت الجماهیر، ۱۳۶۴/۱۰/۱۴.

هواپیماهای نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی بعدازظهر امروز، پادگان رواندوز ارتش عراق را بمباران کردند.

ستاد مشترک ارتش در اطلاعیه امروز خود (شماره ۲۳۴۰) اعلام کرد: «در ساعت ۱۷:۱۵ امروز (۱۴ دی)، خلبانان تیزپرواز نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران با شکاری بمب افکن های خود، پادگان رواندوز واقع در خاک دشمن را بمباران کردند و با وارد آوردن خسارات جبران ناپذیری به آن، همگی سالم به پایگاه خود بازگشتند.» (۱)

در اطلاعیه نظامی امروز عراق (شماره ۲۰۷۳) درباره حمله مذکور چنین آمده است: «بعدازظهر امروز، ۲ هواپیمای دشمن سعی در رخنه به مرزهای بین المللی ما و یکی از تجمعات مسکونی در منطقه رواندوز را مورد نظر داشته که با پدافند ضدهوایی ما مواجه و بدون اینکه بتوانند به هدف های خود برسند مجبور به فرار شدند.» (۲) اما رادیو بغداد در پی این حمله، ادعا کرد که هواپیماهای ایران روستاهای مرزی و خانه های مسکونی را بمباران کرده که به کشته یا زخمی شدن ۴۵ غیرنظامی انجامیده است و در پی این ادعا تهدید کرد که نیروی هوایی عراق با توانایی نفوذ به عمق سرزمین ایران، به تأسیسات آن حمله خواهد کرد. (۳)

مقاومت انقلابیون مسلمان، حمله ارتش عراق به چند روستای دهوک را ناکام کرد. انقلابیون مسلمان کرد با چند حمله چریکی ضرباتی به نظامیان عراقی زدند. عده ای از متخصصان عراقی بازداشت شدند.

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد که اخیراً یک واحد ارتش عراق به ۵ روستای کردنشین حومه شهر دهوک حمله کردند که با مقاومت انقلابیون مسلمان کرد در هم کوبیده شد و نیروهای عراقی با تحمل ضایعاتی از جمله کشته شدن ۲ افسر و چند نظامی دیگر، عقب نشینی کردند. به نوشته نشریه راه کربلا، انقلابیون مسلمان همچنین به دو واحد نظامی ارتش عراق در شهرهای موصل و دهوک حمله کردند که در این حملات ۳ مأمور امنیتی ارتش بعثی کشته و عده ای مجروح شدند.

هفته نامه لواء الصدر نیز نوشته است که انقلابیون مسلمان کرد روز دوم دی در محور چمچال - کرکوک، به نیروهای بعثی حمله کردند که در این حمله ۳ خودرو نظامی منهدم شد و ۸ سرنشین آنها نیز کشته شدند.

همچنین در هفته جاری، پیش مرگان حزب الله عراق در جنوب جاده دیانا - مرگه سور به یک پایگاه نیروهای بعثی حمله کردند که در این حمله ۲۰ تن از نیروهای بعثی کشته شدند. (۴)

از سوی دیگر، واحد خبر مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق گزارش داد که رژیم بعثی

ص: ۵۴۰

۱- ۳۱. روزنامه اطلاعات، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۲- ۳۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۱، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۳- ۳۳. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴، صص ۹ و ۱۰، رادیو بغداد، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴.

۴- ۳۴. روزنامه اطلاعات، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۴۵۰ تن از متخصصان عراقی را به اتهام شرکت نکردن در جنگ و ارتباط با گروه های مذهبی بازداشت کرده که اطلاعی از آنها در دست نیست و گفته می شود عده ای از آنان اعدام شده اند. این متخصصان شامل پزشک، مهندس، معلم و دانشجو، افسر و کارگران متخصص می شوند. (۱)

۱

در حومه شهرستان سقز، شب هنگام، عده ای از عوامل حزب دمکرات وارد روستای قوچه طلا شدند و با نیروهای خودی مستقر در این روستا درگیر شدند. در این درگیری یکی از برادران سپاه پاسداران به شهادت رسید و افراد مسلح حزب دمکرات در تاریکی شب گریختند. (۲)

از سوی دیگر، طی روزهای اخیر، ۲۸ تن از افراد گروه های مسلح در مناطق مختلف کردستان تسلیم نیروهای خودی شدند. از این تعداد ۱۳ تن از افراد حزب دمکرات و بقیه از افراد گروه کومه له هستند. (۳)

۲

صدام حسین امروز به مناسبت روز ارتش عراق در جمع گروهی از افسران ارتش عراق سخنرانی و بر ضرورت استفاده از ابزارها و تاکتیک های جدید در جنگ تأکید و تهدید کرد که هر حمله جدید ایران را به خاک و خون می کشد. وی گفت اعلام آمادگی عراق برای مذاکره از موضع قدرت بوده است. صدام به عده ای از خلبانان نشان شجاعت داد.

به گزارش رادیو صوت الجماهیر، صدام در این مراسم گفت: «سال نو میلادی و روز ارتش را به شما تبریک می گویم. ... با خودمان گفتیم در آغاز سال نو واحد نیروی هوایی را برای قدردانی انتخاب کنیم. ... نیروی هوایی در سال ۱۹۸۵، در نبردها نقش آشکار و محسوسی به خصوص در نبردهای شمال ایفا کرد. نیروی هوایی عراق اراده مردم و نیروهای مسلح کشور را مجسم می کند. ... فعالیت نظامی نیاز به جرئت دارد. ... و به نسبت ایمان هر جنگجو جرئتش نیز به ظهور می رسد. ... نبرد طولانی همیشه به استفاده از ابزار و تاکتیک جدید نیازمند است، زیرا عادت به استفاده از یک نوع ابزار و تاکتیک باعث می شود که دشمن توانایی انتخاب ابزار پیشگیری کننده را داشته باشد، ولی در صورت استفاده از ابزار و تاکتیک جدید، دشمن در برابر وضعیت جدیدی قرار می گیرد و مقابله با آن وقت زیادی از دشمن خواهد گرفت. و از جمله چیزهایی که نیروی هوایی داشته همان تحول دائم و ایمان مطلق به پیروزی بوده است.»

در ادامه مراسم، به حمید شعبان فرمانده نیروی هوایی عراق و ۵۱ خلبان نیروی هوایی عراق نشان شجاعت داده شد. (۴)

رادیو اسرائیل در گزارشی از این مراسم گفت: «به مناسبت شصت و پنجمین سالروز ارتش عراق، پرزیدنت صدام حسین امروز ضمن تجلیل از نیروهای مسلح آن کشور، دوباره تهدید

ص: ۵۴۱

۱- ۳۵. روزنامه کیهان، ۱۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۳۶. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۹، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۳- ۳۷. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها و تحلیل، شماره ۱۶، ۲۵/۱۱/۱۳۶۴، ص ۴۵.

۴- ۳۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۱، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۲ - ۱۰.

صدام تهدید کرد که هر حمله جدید ایران را به خاک و خون می کشد.

کرد هر گونه حمله جدید ایران به عراق را به خاک و خون خواهد کشید. صدام از جمله گفت در حالی که دشمن روزه روز ضعیف تر می شود، ارتش عراق هر روز قوی تر می گردد. رئیس جمهوری عراق به سران حکومت اسلامی توهین کرد و آنها را متهم ساخت که جوانان ایرانی را به سوی مرگ می فرستند. صدام در حالی که فریاد می زد، گفت مشت آهنین ارتش عراق در انتظار متجاوزین است؛ نیروهای عراقی باتلاق های هویزه را به گورستان واحدهای مهاجم دشمن مبدل خواهند ساخت. صدام حسین گفت که سران حکومت اسلامی آمادگی عراق را برای آغاز مذاکرات صلح به ضعف تعبیر کرده اند، در حالی که عراق از موضع قدرت چنین پیشنهادی را مطرح ساخته بود. وی در پایان از سران کشورهای عرب که در جنگ علیه ایران به او کمک می نمایند، ابراز تشکر کرد.^(۱)

۱

آیت الله منتظری در دیدار مسئولان کمیته های انقلاب اسلامی با ایشان بر پرهیز نهادهای انقلابی از ایجاد نارضایتی در مردم و خودداری کمیته ها از دخالت در امور داخلی و شخصی مردم تأکید کرد.

فرماندهان و روحانیان مسئول در کمیته های سراسر کشور و حجت الاسلام سراج الدین موسوی سرپرست کمیته انقلاب و نیز جمعی از اعضای جهاد سازندگی و اعضای کمیسیون ارشاد مجلس شورای اسلامی با آیت الله العظمی منتظری دیدار و گفت و گو کردند.

روزنامه کیهان در گزارشی از این دیدار نوشته است: «ایشان ضمن اشاره به ضرورت تشکیل کمیته انقلاب در بدو پیروزی انقلاب و تقدیر از فعالیت ها و خدمات برادران مسئول و فداکاری و روحانیون خدمتگزار در کمیته ها اظهار داشتند: حفظ حیثیت و قداست معنوی ارگان های جوشیده از متن انقلاب مانند کمیته ها، سپاه، بسیج، جهادسازندگی و دادگاه های انقلاب فوق العاده اهمیت دارد و مردم هم انتظارشان از این ارگان ها مانند انتظارشان از روحانیت زیاد

ص: ۵۴۲

است و این انتظار بجا هم می باشد. همان گونه که یک روحانی اگر خطایی کرد مردم به حساب تمام روحانیت می گذارند، اگر یک عضو ارگان انقلابی هم خطا و لغزشی انجام دهد مردم به حساب کل انقلاب و یا فلان ارگان انقلابی می گذارند. از این رو وظیفه مسئولین و اعضای این ارگان ها سنگین است. ممکن است بر اثر بعضی از کارهای تند و بدون حساب و بعضی برخوردهای خشن و غیراسلامی با افراد به تدریج در مردم نارضایتی به وجود آید و در نهایت، کل انقلاب و یا ارگان های انقلابی در نظر مردم زیر سؤال برود و دید مردم نسبت به آنها مانند پلیس رژیم گذشته شود و اگر خدای ناکرده چنین قضاوتی در مردم فداکار ما به وجود آید، انقلاب شکست خواهد خورد و در این صورت ضربه آن برای همیشه به اسلام و روحانیت وارد می شود.»

به نوشته کیهان، آیت الله منتظری در ادامه رهنمودهایشان تأکید کردند که کمیته ها نباید به زندگی داخلی و شخصی مردم دخالت کنند. گرچه بعضی از تجسس ها و دخالت هایی در زندگی خانوادگی و شخصی افراد با حسن نیت و از روی خیرخواهی هم باشد و مثلاً به عنوان نهی از منکر انجام شود، خلاف شرع و به ضرر انقلاب و کشور تمام می شود. مردم باید در زندگی داخلی و شخصی خودشان آزاد باشند. (۱)

۱

سفیر جدید لبنان با رئیس جمهوری اسلامی ایران دیدار کرد. به گزارش روابط عمومی نهاد ریاست جمهوری، در این دیدار رئیس جمهور ضمن اظهار امیدواری از اینکه مردم لبنان بتوانند با بیشترین همت و مقاومت خود رژیم متجاوز اسرائیل را به عقب نشینی کامل وادار کنند و او را از تجاوز پشیمان نمایند، گفت: اراده مردم در عقب راندن دشمن باید به گونه ای باشد که دولت غاصب صهیونیستی که بخش عظیمی از سرزمین اسلامی عربی را تصاحب کرده، نتواند هیچ گونه طمعی به خاک لبنان داشته باشند. رئیس جمهور با اشاره به اینکه لبنان از دیرباز پایگاه گسترش تفکرات اصیل اسلامی بوده و برخی از شخصیت های برجسته اسلامی از این سرزمین برخاسته اند، افزود: روی همین اصل تصمیم گیری و آینده نگری درباره مسائل لبنان باید با توجه به این حقیقت تحقق یابد. نقش اسلام و مسلمین در گذشته و حال لبنان چیزی نیست که بتواند مورد بی توجهی قرار گیرد. دنیا اکنون شاهد حرکت عظیم مسلمانان لبنان در مقابل اشغالگران صهیونیستی اسرائیل است و مسلمانان دنیا توانسته اند با قدرت و شجاعت خود افسانه شکست ناپذیری اسرائیل، امریکا و دیگر حامیان مقتدر آنان را در هم شکنند. لذا اگر این نقش برجسته در لبنان وجود نمی داشت، نیروهای متجاوزی که تا بیروت پیش آمده بودند، تسلط غاصبانه خود را در سرتاسر این کشور کوچک گسترش می دادند. رئیس جمهور افزود: همه شخصیت ها، مردم و عناصر لبنان باید به این نقش برجسته و بارز و فراموش نشدنی توجه کنند و لبنان را با جوهر اسلامی و شخصیت آن حفظ کنند تا بتوانند در مقابل تجاوز قدرت ها مقاوم باشند. (۲)

ص: ۵۴۳

۱- ۴۰. روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۱۰/۱۴، ص ۲.

۲- ۴۱. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱۴، ص ۳.

اولین دور مذاکرات رسمی هیئت‌های بلندپایه ایران و ترکیه پیش از ظهر امروز برگزار و در آن بر همکاری دو کشور و لزوم همکاری کشورهای منطقه برای حل مسائل خود و استفاده از منابع عظیم منطقه تأکید شد و ایران بر ضرورت سرکوب تجاوزگری رژیم عراق تأکید کرد. نخست وزیر ترکیه بعد از مذاکرات صبح امروز گفت: امیدی به صلح نیست.

روابط عمومی نخست وزیر در این باره اعلام کرد: در این مذاکرات، مهندس موسوی با اظهار امیدواری در مورد پرثمر بودن سفر نخست وزیر ترکیه به ایران و تحکیم روابط دو کشور گفت: یکی از سیاست‌های مهم ما همیشه این بوده که نشان دهیم کشورهای منطقه می‌توانند بدون نیاز به بیگانگان مسائل خود را در چارچوب همکاری یکدیگر حل کنند و با شناخت امکانات یکدیگر گام‌های مفیدی در جهت قطع طمع بیگانگان در منطقه بردارند. وی با اشاره به منابع طبیعی عظیمی که با همکاری میان کشورهای اسلامی منطقه قابل بهره‌برداری است، افزود: با این قدرت عظیم می‌توان با مسائل عمده سیاسی و اقتصادی منطقه برخوردی قوی داشت.

نخست وزیر ایران با اشاره به تأثیر دوستی ایران و ترکیه در ایجاد جوّ صلح آمیز در منطقه، درباره جنگ تحمیلی گفت: ما در چهره دشمن خود، تجاوزگری را می‌بینیم که اگر نتوانیم او را سرکوب کنیم، منطقه روی صلح و امنیت نخواهد دید. وی از جمله پرتاب ۱۵۰ موشک روی مناطق مسکونی دزفول و فجاجع آن و نیز راهزنی هوایی عراق را نمونه‌ای از جنایات رژیم عراق ذکر کرد و گفت: طبیعی است که در قبال چنین جنایاتی از برادران ترک خود انتظار داشته باشیم حساسیت بیشتری از خود نشان دهند.

در این مذاکرات، نخست وزیر ترکیه با اشاره به دشمنی بیگانگان با روابط دو کشور، خواستار حساسیت بیشتر به فعالیت قدرت‌هایی که از منابع منطقه استفاده و علیه مناسبات دوستانه دو کشور توطئه می‌کنند، شد. وی گسترش روابط دو کشور در زمینه ایجاد تأسیسات زیربنایی از جمله راه آهن، برق، مخابرات و همکاری‌های صنعتی را مفید دانست. (۱)

از سوی دیگر، نخست وزیر ترکیه در پی دیدار صبح امروز با نخست وزیر ایران در مصاحبه‌ای گفت: «دیدگاه ایران نسبت به جنگ تغییر نکرده و روزنه‌امیدی برای صلح دیده نمی‌شود.» وی افزود: «ترکیه بیش از هر کشوری خواستار پایان جنگ است لیکن شرط‌های موجود مساعد به نظر نمی‌رسد و ایرانی‌ها تصمیم دارند تا حصول نتیجه خوب جنگ را ادامه دهند.» (۲)

ص: ۵۴۴

۱- ۴۲. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱۵، ص ۳.

۲- ۴۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۹۱، ۱۳۶۴/۱۰/۱۵، ص ۲۳.

نخست وزیران ایران و ترکیه امروز بعد از اولین دور مذاکرات رسمی، به طور خصوصی درباره موضوع های متعددی از جمله جنگ تحمیلی و چگونگی خاتمه آن؛ قیمت نفت و پیشنهاد احداث خط لوله نفت ایران - ترکیه؛ روابط ایران با شوروی، امریکا و دیگر کشورها؛ روابط ترکیه با رژیم صهیونیستی؛ آینده عراق؛ تصمیم ترکیه به احداث سد روی رودخانه ارس گفت و گو کردند.

نخست وزیر ایران در پاسخ به سؤال نخست وزیر ترکیه درباره وضعیت جنگ و دلیل ادامه آن گفت: «ما سیاستی اتخاذ کرده ایم که اگر جنگ ۲۰ سال هم طول بکشد ادامه خواهیم داد. در حال حاضر، از نظر نیروی انسانی و اقتصادی و امکانات در وضعیت خوبی قرار داریم.»

آقای اوزال با اشاره به اینکه امریکا و شوروی علاقه ای به پایان یافتن جنگ ندارند و برای همین سلاح های مدرن در اختیار عراق قرار می گیرد، موضوع کاهش قیمت و اینکه جنگ معادل ۲۰۰ میلیون تن نفت و بلکه بیشتر هزینه دارد را یادآور شد. مهندس موسوی گفت: ما باتوجه به سیاست نه شرقی و نه غربی، بنای ایستادگی داریم و این برای ما مهم است.

آقای اوزال: آیا مسئله عراق فقط صدام است و اگر به اذن خداوند صدام برود جنگ تمام خواهد شد؟

آقای موسوی: مسئله صدام است و اگر صدام برود جنگ نخواهد بود و این موضوع به نفع همه کشورهای منطقه است.

تصویر

سفر نخست وزیر ترکیه به ایران و مذاکره با نخست وزیر ایران

اوزال: اگر صدام برود جنگ تمام خواهد شد؟

مهندس موسوی: اگر صدام برود جنگ نخواهد بود.

آقای اوزال در ادامه به توافق ترکیه با عراق برای خودداری عراق از زدن کشتی های ترکیه در زمان های مشخص اشاره کرد و با بیان اینکه عراق اخیراً اعلام کرده که دیگر امنیت کشتی های ما را تضمین نخواهد کرد و نفت گیری از خارک با خطراتی همراه است، خواستار تخفیف در قیمت نفت شد و افزود که از کویت سه دلار تخفیف گرفته ایم. آقای موسوی با ذکر اینکه اگر اوپک از تخفیف کویت مطلع شود واکنش نشان خواهد داد، این درخواست را

به طور ضمنی رد کرد و گفت شما می توانید با قطع لوله عراق، آنها [رژیم عراق] را با مشکلات زیادی روبه رو کنید. اوزال قطع لوله نفت عراق را یک موضوع سیاسی دانست و گفت اگر این کار را بکنیم اطمینان آنها کم می شود و افزود که شما هم می توانید به ترکیه خط لوله بکشید. آقای موسوی هم گفت وزارت نفت ایران این موضوع را بررسی می کند.

نخست وزیر ترکیه در ادامه درباره روابط ایران با شوروی، چین و کشورهای اروپایی و بلوک شرق سؤال کرد و سپس پرسید: روابط شما با امریکا چگونه است؟ آقای موسوی: مانند سابق است و تفاوتی نکرده است. فعلاً شاهد شیطنت های امریکا در [دادگاه] لاهه هستیم. آقای اوزال: هیچ رابطه سیاسی ندارید؟ آیا در فکر برقراری رابطه هم نیستید؟ آقای موسوی: خیر.

در ادامه مذاکرات، آقای موسوی درباره خرید مهمات و سلاح های غیراستراتژیک گفت ما که از کشورهای دیگر می خریم، چرا از ترکیه نباشد؟ اگر در اصول موافقت داشته باشید، لیست برایتان ارائه خواهیم کرد. آقای اوزال پاسخ داد: در این مورد بررسی و فکر خواهیم کرد. البته به هیچ یک از دو کشور [ایران و عراق] سلاح نداده ایم.

نخست وزیر ایران: مسئله ای که اهمیت زیادی دارد و برای ما مهم است روابط شما با اسرائیل است. ما می خواهیم ترکیه را در کنار کشورهای اسلامی ببینیم. این مسئله بین ملت های مسلمان اثر خواهد گذاشت.

نخست وزیر ترکیه: ایجاد رابطه با اسرائیل قدیمی است که از سپتامبر ۱۹۸۰ به حداقل رساندیم و سطح نمایندگی ما به دبیر دوم تقلیل یافت. در این مورد به این نتیجه رسیده ایم که یک پنجره را باز بگذاریم، زیرا اسرائیل یک واقعیتی است که وجود دارد.

نخست وزیران ایران و ترکیه همچنین قبل از میهمانی شام مذاکراتی در زمینه های مختلف داشتند که بخشی از آن چنین است:

آقای اوزال: ترکیه، عربستان و به طور کلی اعراب از رژیم عراق واهمه دارند، زیرا اگر صلحی باوجود صدام در منطقه پدید آید چون صدام ارتشی جنگ آزموده و باتجربه خواهد داشت، بقیه بسیار نگران خواهند بود. از شما نیز واهمه موجود است، زیرا در صورتی که شما پیروز شوید، نگران هستند که حکومتی نظیر حکومت شما در آنجا برقرار شود.

آقای موسوی: این مسئله را ما درک می کنیم. ما کاری به مسائل داخلی عراق نداریم، لذا می توانیم در این مورد به تفاهم برسیم.

در پایان این بخش از مذاکرات، آقای موسوی نگرانی ایران را از تصمیم ترکیه برای احداث سد روی رودخانه ارس در منطقه آقذیر اعلام کرد. آقای اوزال در این باره پیشنهاد کرد که این موضوع را کارشناسان دو کشور بررسی کنند که مورد موافقت قرار گرفت. (۱)

ص: ۵۴۶

سفیر شوروی در ایران امروز در دیدار با قائم مقام وزیر خارجه جمهوری اسلامی ایران، گزارشی از مذاکرات سران شوروی و امریکا در ژنو بیان کرد.

سفیر شوروی ابتدا با اشاره به توافق ایران و شوروی برای سفر قائم مقام وزیر خارجه شوروی به ایران، از آن با خرسندی یاد و تأکید کرد که این سفر اثر بسزایی در روابط دو کشور خواهد داشت. وی سپس با اشاره به حساسیت های ایران درباره مذاکرات سران شوروی و امریکا در ژنو گزارش مشروحی از این مذاکرات داد. سفیر شوروی در این گزارش گفت که در مذاکرات ژنو، شوروی برای ممانعت از گسترش رقابت های تسلیحاتی در فضا و زمین تلاش کرده و هدف دیدار سران دو ابرقدرت را جلوگیری از خطری که صلح و امنیت مردم کره زمین را تهدید می کند، اعلام کرد. وی تأکید کرد که این مذاکرات با هدف دخالت در امور داخلی دیگر کشورها صورت نمی گیرد، بلکه سعی می شود دیدگاه های دو کشور در مورد مسائل مختلف جهانی از جوّ مسالمت آمیزتری برخوردار گردد و موضع طرف شوروی در این مذاکرات قویاً حمایت از مبارزه ملل در راه حفظ استقلال و حق حاکمیت خود بوده و به طرف امریکایی تأکید گردیده که آنچه آنها در چارچوب منافع ملی خود در جهان مطرح می کنند، قابل درک نیست.

در این گزارش سفیر شوروی کوشید به ایران القا کند که روس ها در مذاکره با امریکایی ها درباره مسائل ملل مبارز جهان (مثلاً ایران) به توافقی نرسیده اند و اصرار بر دفاع از حق حاکمیت ملل مبارزه داشته اند. در این دیدار، قائم مقام وزیر خارجه ایران ضمن ابراز خرسندی از سفر آتی همتای خود بر گسترش روابط و ضرورت ارتقای سطح تماس های دو کشور تأکید کرد. و ضمن ابراز خوش بین بودن جمهوری اسلامی به مذاکرات شوروی با امریکا، افزود که باتوجه به ماهیت امپریالیستی امریکا، اصولاً مذاکره با چنین کشوری را مناسب نمی دانیم. (۱)

یک مقام شوروی گفت که شوروی از پیروزی نظامی ایران جلوگیری کرده است. وی افزود که هیچ یک از دو طرف جنگ نمی توانند به پیروزی قاطعی برسند.

کارین برونتر معاون رئیس بخش روابط خارجی کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی که به کویت سفر کرده است در گفت و گویی با سردبیران روزنامه کویتی الوطن - که در شماره امروز (۱۴ دی) این روزنامه درج شده است - گفت امریکا نمی خواهد جنگ ایران و عراق پایان یابد. وی آمادگی شوروی را برای تلاش جهت پایان دادن به این جنگ اعلام کرد.

ص: ۵۴۷

وی گفت: شوروی از دو طریق برای پایان این جنگ تلاش می کند: اول، کوشش های سیاسی و دوم، جلوگیری از پیروزی ایران. وی افزود: عدم پیروزی ایران در جنگ با همکاری و تلاش ما صورت گرفته است. وی گفت: جنگ به بن بست رسیده و هیچ یک از طرفین آن قادر نیستند به پیروزی دست یابند. وی در پاسخ به سؤالی درباره دلیل اینکه چرا شوروی دو کشور سوریه و لیبی را برای قطع صدور سلاح به ایران تحت فشار قرار نمی دهد، گفت: سوریه و لیبی مواضع سیاسی خود را خود اتخاذ می کنند و ما فقط نظر خودمان را به آنان اعلام می کنیم؛ آنها موضع خاصی در قبال این جنگ دارند که با موضع ما اختلاف دارد.

این مقام شوروی درباره پیشنهاد قطع صدور اسلحه به دو کشور ایران و عراق با هدف فشار برای پایان دادن به جنگ، از اظهار نظر در این باره امتناع کرد و گفت ما با ایران و عراق روابط مختلفی داریم که حجم همکاری هایمان را با این دو کشور تعیین می کند.

وی در پاسخ به اینکه پس از دیدار صدام از مسکو خبرهایی درباره تجهیز کردن عراق به سلاح های جدید و همچنین موفقیت وساطت شوروی میان عراق و سوریه انتشار یافته، گفت: مسئله به این صورت که مطرح شده در جدول کار مذاکرات عراق و شوروی نبوده است.

کارین برونتر ضمن ابراز اینکه ما در قبال طرفین درگیر در جنگ بی طرف بوده و هستیم، گفت: ما معتقدیم که مسئولیت بزرگی بر دوش آنانی که در این جنگ گناهکار هستند افتاده است. چرا این همه خون تاکنون به خاطر این جنگ ریخته است و چرا باید نیم میلیون کشته شوند. ما طرفین درگیر جنگ را مساوی نمی دانیم؛ یک طرف می خواهد جنگ را تمام کند و طرف دیگری می خواهد جنگ را تا تحقق پیروزی ادامه دهد؛ ما ممکن نیست موضع طرف دوم را تأیید کنیم، زیرا این موضع بی افق، کوتاه نظرانه، غیر صحیح، غیر حقیقی و غیر واقعی است.

وی با ادعای اینکه چارچوب همکاری ما با عراق در تمام زمینه ها مقدمات پایان جنگ را فراهم می سازد، مدعی شد: امریکا از طریق تشویق به ادامه جنگ، تلاش می کند اوضاع داخلی ایران را به نفع خود تغییر دهد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی که این گزارش را از کویت ارسال کرده افزوده است: در گزارشی که خبرگزاری آسوشیتدپرس از این مصاحبه مخبره کرده، در این باره آمده است: «اگر امریکا به موضع ما ملحق می شد ما قادر بودیم جنگ را خاتمه دهیم. ما در شوروی حتی برای خاتمه دادن به جنگ آماده ایم، ولی امریکایی ها مایل نیستند جنگ تمام شود.»^(۱)

ص: ۵۴۸

خبرگزاری جمهوری اسلامی در تحلیلی درباره سخنان یک مقام شوروی (کارین برونتر)، این اظهارات را اقدامی برنامه ریزی شده از طرف روس ها ارزیابی کرد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی نوشته است: «باتوجه به سفر قریب الوقوع قائم مقام وزیر خارجه شوروی به تهران، مطالب طرح شده توسط کارین برونتر را می توان حرکتی برنامه ریزی شده از سوی روس ها ارزیابی کرد. رهبران روسیه با این حرکت به عراقی ها، کویتی ها و دیگر کشورهای خلیج فارس اطمینان دادند که موضع شوروی در قبال جنگ تحمیلی همان است که از قبل بوده و سفر قریب الوقوع کرینکو به تهران هیچ تغییر و تحولی در آن ایجاد نخواهد کرد. برونتر با بی افاق، کوتاه نظرانه ... و غیرواقعی خواندن موضع ایران در قبال جنگ - که نسبت به موضع قبلی آندره گرومیکو حرکتی تندتر می باشد - بدین وسیله به احساسات ضداسلامی و ضدایرانی رژیم های عراق و کویت نیز پاسخ داده است. روس ها در این حرکت خود، ایران را نیز خطاب قرار داده اند که از سفر کرینکو انتظار تحول خارق العاده نداشته باشند و پیرامون جنگ ما موضع سنتی خود را حفظ خواهیم کرد.»

این خبرگزاری افزوده است: «آقای کارین برونتر در این مصاحبه اطلاعات جدیدی را نیز افشا کرده است:

۱. شوروی با ارسال سلاح های جدید به عراق موافقت نکرده است.

۲. شوروی نمی تواند به سوریه و لیبی برای تغییر موضع و عدم حمایت از ایران فشار بیاورد.

۳. میانجیگری بین عراق و سوریه در دستور کار سفر صدام به روسیه بوده، لکن به جایی نرسیده و نتیجه ای نداشته است.»^(۱)

یک هیئت فرانسوی برای مذاکره درباره اختلافات مالی ایران و فرانسه و سایر مسائل دو کشور وارد تهران شد. هیئت اقتصادی - مالی فرانسه به ریاست ژاک مارتن نماینده ویژه دولت فرانسه شب گذشته به تهران آمد. ساعت ۱۰ صبح امروز، مذاکرات مربوط به مسائل و اختلافات مالی میان ایران و فرانسه در سازمان سرمایه گذاری و کمک های اقتصادی و فنی ایران به ریاست معاون وزیر امور اقتصادی و دارایی و مارتن آغاز و درباره این موضوعات بحث شد:

۱. مسئله وام یک میلیارد دلاری ایران به فرانسه.

۲. مسئله وام ۹۴۳ میلیون فرانکی ایران به اوردیف.

ص: ۵۴۹

۳. مسائل مربوط به عدم برداشت اورانیوم توسط ایران.

۴. موضوع بیمه کناس (دعوای شرکت های خارجی علیه ایران که مطالبات خود را از شرکت بیمه فرانسوی کناس دریافت کرده اند).

باتوجه به اینکه سرپرست این هیئت فرانسوی (ژاک مارتن) نسبت به سرپرست قبلی هیئت منطقی تر و معقول تر به نظر می رسد و چون وی دیپلمات باتجربه ای است، امید به موفقیت این دور مذاکرات بیشتر است. (۱)

مهم ترین موضوع اختلاف مالی دو کشور وامی است که سازمان سرمایه گذاری و کمک های اقتصادی و فنی ایران به نمایندگی از دولت ایران به کمیساریای انرژی اتمی فرانسه داده است. بازپرداخت این وام را دولت فرانسه بدون قید و شرط تضمین کرده است.

پس از سقوط شاه، به فاصله کوتاهی دادگاه های فرانسه وام مذکور را توقیف کردند. این توقیف به درخواست شرکت "اوردیف" انجام شد. اوردیف شرکتی بود که پس از انقلاب اسلامی ایران مشمول فسخ قرارداد آن با سازمان انرژی اتمی ایران گردید و این شرکت به تلافی فسخ قرارداد، تقاضای توقیف وام ایران را کرد. (۲)

گفتنی است که نخست وزیر ایران در مذاکره با نخست وزیر ترکیه اشاره کرد که فرانسه یک میلیارد دلار از ایران وام گرفته که با احتساب بهره آن به دو میلیارد دلار می رسد، اما فرانسوی ها با گفتن اینکه بهره در اسلام حرام است با بازپرداخت آن مخالفت می کنند. اوزال هم گفت که حتماً مسلمان شده اند. (۳)

۱

رئیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در نامه ای به دبیرکل سازمان ملل متحد، خواستار اعلام سال ۱۹۸۶ به عنوان سال همبستگی با ملت تحت ستم عراق شده است. وی در این نامه مواردی از ستم ها و فشارهای گوناگون فکری، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و انسانی رژیم بعثی علیه مردم مسلمان عراق را برشمرده و سازمان های بین المللی را به دلیل ایفا نکردن نقش خود در این جنایات مورد سؤال قرار داده است. وی در این نامه همچنین با اشاره به وجود ۵۰ هزار شهید، بیش از ۲۰۰ هزار زندانی و یک میلیون آواره عراقی دور از وطن در راه مبارزه با رژیم عفرقی عراق، اعلام کرده است که مبارزه تا گسسته شدن بندهای ستم و بردگی و برپایی داد و آزادی در عراق ادامه خواهد یافت. (۴)

ص: ۵۵۰

۱- ۴۸. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه، نشریه شماره ۱۸۲/۳، ۱۳۶۴/۱۰/۱۴، ص ۲.

۲- ۴۹. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱۵، ص ۳.

۳- ۵۰. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه، نشریه شماره ۱۸۷/۳، ۱۳۶۴/۱۰/۲۲، صص ۱۱ و ۱۲ ضمیمه.

۴- ۵۱. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱۴، ص ۱۸.

در پی تصمیم روز گذشته ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) درباره چگونگی پشتیبانی هوایی از عملیات در منطقه فاو، فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، فرمانده نیروی هوایی ارتش را مأمور تشکیل قرارگاهی به فرماندهی سرهنگ بابایی کرد:

«فرماندهی محترم نهاجا - سرکار سرهنگ صدیق

سلام علیکم.

تصویر

سرهنگ عباس بابایی مأمور تشکیل قرارگاه رعد
تحت امر قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه برای
پشتیبانی هوایی از عملیات شد.

بدین وسیله به جناب عالی مأموریت داده می شود تا با بهره گیری از تمامی مقدرات سازمانی نهاجا، قرارگاه رعد را به فرماندهی سرکار سرهنگ عباس بابایی تشکیل داده و تحت فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه، مأموریت های زیر را به انجام رسانید.

۱. پشتیبانی نزدیک هوایی برای ۱۵ روز عملیات سپاه، قابل تمدید تا یک ماه.

۲. بمباران های عقبه های دشمن.

۳. پدافند موشکی و توپخانه ای ارتفاع بالا و پست.

۴. پوشش هوایی منطقه.

۵. عکس برداری از منطقه.

۶. پشتیبانی از عملیات نزاجا و نداجا.

لازم است کلیه امکانات پیش بینی شده حداکثر تا روز ۲۵ دی ماه ۶۴ برای اجرای مأموریت در منطقه عملیاتی آماده گردد.

۱-۱. سند شماره ۴۴۹۱۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به فرمانده نهاجا، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴.

فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه امروز دستورالعمل کاهش آسیب پذیری ارتباطات مخابراتی در منطقه عمومی فدک (عملیات آتی) را به فرماندهان قرارگاه های کربلا ۲ و نوح(ع) ابلاغ کرد که در آن بر اهمیت این موضوع و رعایت همه نکات دستورالعمل تا رده دسته تأکید شده است. در مقدمه این دستورالعمل آمده است: «دشمن از طریق تقویت سیستم شنود خود به محض احساس خطر در یک یا چند محور منتظر به دست آوردن علائم حضور و فعالیت نیروهای خودی از طریق فعالیت های مخابراتی است تا از این طریق زمان شروع و محدوده تک را کشف و به موقع خنثی نماید و به محض شروع عملیات گزارشات به دست آمده از طریق شنود به وی کمک می کند که ضعف ها و کمبودها و شیوه ادامه عملیات را کشف و ضربات خود را وارد نماید. بدین منظور دستورالعمل زیر جهت کاهش آسیب پذیری سیستم مخابراتی خودی تهیه گردیده که لازم الاجرا در کلیه رده ها است.»

در این دستورالعمل بر محدودیت هایی برای نصب دکل های مخابراتی تأکید شده است از جمله ممنوعیت نصب دکل ماکس جدید حداقل در فاصله ۶۰ کیلومتری خط دشمن رو به سمت ارتش عراق و نیز ممنوعیت نصب دکل ماکس جدید حداقل در فاصله ۳۰ کیلومتری خط دشمن پشت به دشمن و ممنوعیت نصب دکل های فرستنده بیش از ۱۰ کیلومتر در منطقه عمومی عملیات. همچنین باتوجه به قابل شنود بودن سیستم FX، مکالمه با این سیستم قبل از شروع عملیات ممنوع شده است. درمورد سیستم بی سیم نیز مکالمه کشف (آشکار) در این سیستم ممنوع و تأکید شده که دفترچه های کد و رمز در ۶ روز اول عملیات هر ۲۴ ساعت یک بار تعویض و پس از آن با تصمیم مخابرات نیروی زمینی و اجازه فرماندهی خواهد بود و مخابرات نیروی زمینی مسئول تأمین و تعویض به موقع دفترچه های کد و رمز و جدول های نشانی تارده تیپ و لشکر اعلام شده است. تعویض کد و رمز دسته ها و گروهان ها غیرضروری اعلام شده و تأکید شده در صورت مفقود شدن به رده بالاتر خبر دهند.

در پایان این دستورالعمل بر آموزش کافی اپراتورها از جمله روش مقابله با پارازیت، سکوت در موقع لزوم و... تأکید شده است. (۱)

چند گروه شناسایی لشکر ۲۵ کربلا در ساعت های مختلف شامگاه امروز به شناسایی وضعیت ساحل و خط دشمن پرداختند. در گزارش یکی از شناسایی ها آمده است: «ساعت ۲۰:۳۳ از لبه اروند به طرف دشمن حرکت کردیم و در ساعت ۲۱:۰۶ به روبه روی اسکله چوبی رسیدیم. بعد از ۱۰ دقیقه استراق سمع، شروع به کار در خط نمودیم. میله نبشی (موانع) ۳۳ سانت داخل گل ولای فرورفته بود و بعضی میله ها داخل گل فرو نرفته بود و تا چند متری داخل چولان را آب گرفته بود. بعضی جاها چولان ها ۳۰ الی ۴۰ سانت بالاتر از سطح آب بوده و بعضی جاها

ص: ۵۵۴

فقط آب بود و چولان نبود. ساعت ۲۱:۲۰ از ساحل دشمن حرکت کردیم و چون آب در حال جزر بود با بیش از ۴۰۰ متر انحراف، ساعت ۲۱:۵۰ به ساحل خودی رسیدیم.» (۱)

یک گروه دیگر، شناسایی خود را از ساعت ۲۱:۳۰ در حالت مد راکد آغاز کرده که در گزارش خود آورده است: در گل ولای ساحل دشمن در حالت مد، پا تا میج در گل فرومی رود و در محدوده شناسایی پوشش گیاهی (چولان) وجود دارد. موانع دشمن در این قسمت شامل سه ردیف موانع خورشیدی است که فاصله هر ردیف دو متر است و در ردیف سوم علاوه بر موانع خورشیدی، سیم خاردارهای حلقوی و رشته ای نیز وجود دارد.» (۲)

۱

واحد اطلاعات عملیات قرارگاه کربلا- در گزارشی از منطقه هورالهویزه به فرماندهی این قرارگاه اعلام کرد: «در ساعت ۱۴ روز ۱۵/۱۰/۶۴، نیروهای دشمن بر روی سیل بند اول جنوب ابوصاف، مقابل نهر المچری در حالت تجمع مشاهده شده و در همان زمان دو فروند بلم دشمن در آبراه المچری به طرف کمین های خودی حرکت کرده که در این هنگام با قایق خودی که جهت سرکشی رفته بود، برخورد کرده و اقدام به تیراندازی متقابل می نمایند و بر اثر آتش نیروهای خودی، یک فروند از بلم های دشمن منهدم و سرنشین آن مجروح و مفقود می شود.» (۳)

۲

فرمانده یکی از یگان های سپاه هفتم ارتش عراق، امروز در گزارشی از تحرکات نیروهای ایران در مناطق خرمشهر، آبادان، خسروآباد و حاشیه اروندرود، به فرماندهان عراقی در مورد استفاده فرماندهان ایرانی از نیروی غواص برای گرفتن سرپل در غرب اروندرود هشدار داده است. (۴) در بخش نتیجه گیری این گزارش چنین آمده است:

۱. مداومت بر افزایش تلاش مهندسی در جلو منطقه لشکر ۲۶ (از خسروآباد به جنوب) به منظور تکمیل میدان نبرد و آماده کردن آن برای تعرض آینده.

۲. افزایش شلیک گلوله های توپخانه، خمپاره انداز و کاتیوشا جهت تأثیر بر توپخانه خودی و جلوگیری از تلاش مهندسی خودی.

۳. دیدبانی و ردیابی دو ستون خودرو متشکل از ۷۰ و ۳۰ خودرو میان خسروآباد و خرمشهر و در تاریخ ۲۰ و ۲۱/۹/۱۳۶۴ چراغ های ۳۲ خودرو در جنوب خسروآباد در حال حرکت به سوی بهمنشیر بودند مشاهده شده که احتمالاً دشمن واحدهای روبه روی منطقه لشکر ۲۶ را تعویض نموده و یا ممکن است خودروهای مهندسی باشند.

ص: ۵۵۵

- ۱-۳. سند شماره ۱۱۴۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد شناسایی احد ۵، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴.
- ۲-۴. سند شماره ۱۱۴۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد شناسایی احد ۵، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴.
- ۳-۵. سند شماره ۱۱۴۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه کربلا، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴.
- ۴- این گزارش در جریان عملیات والفجر ۸ از سنگرهای نیروهای عراقی به دست آمده است.

۴. دشمن مردان قورباغه ای به سمت جزیره های ام الرصاص و ام البابی اعزام نموده که ۲ نفر از آنها در روز ۲۲/۹/۱۳۶۴ زیر پلی که بلجانبه و ام البابی را وصل می کند در حال گرفتن اسیر از گردان ۲ تیپ ۲۴۰، در ساعت ۲۰ همان روز، دستگیر شدند که این شواهد بیانگر دلایل زیر می باشند:

الف) در گذشته مرد قورباغه ای که در جزیره ام الرصاص در روز ۲۹/۸/۱۳۶۴ دستگیر شده اعتراف نمود که ۳۰ نفر از مردان قورباغه ای در آبادان موجود هستند و همچنین دو اسیر فوق الذکر اظهار نمودند آموزش آنها به مدت یک ماه در منطقه خرمشهر در رود کارون بوده و تعداد شرکت کنندگان در این دوره ۲۵ تا ۳۰ نفر بوده اند که بدین ترتیب جمع افراد آموزش دیده در منطقه خرمشهر و آبادان به ۵۰ تا ۶۰ نفر رسیده که این نشان می دهد که دشمن برای دستیابی به اطلاعات آنها را افزایش داده و به مناطق بیشتری اعزام می نماید.

ب) به علت وجود مانع آبی (شط العرب) استحکام مواضع پدافندی خودی و موانع جلو آن و بودن کرانه شرقی در دید و آتش نیروهای خودی بعید نیست که دشمن افراد زیادی را پس از آموزش شنا در خرمشهر و افزودن تعداد مردان قورباغه ای آنها را در رده های مقدم جهت گرفتن سرپل در هر تعرض آینده به کار گیرند.

ج) اعزام دوباره مردان قورباغه ای به سمت جزیره ام الرصاص و منطقه البچار به معنای اهمیت دادن دشمن در جمع آوری اطلاعات مفصل از منطقه است که این مقدمه ای برای تعرض به ویژه در مناطق مذکور می باشد.

سرگرد سهام احمد فهمی - فرمانده آتشبار ۶۸۸ سبک»(۱)

۱

در حمله امروز هواپیماهای عراقی به جزیره خارک، خسارتی به تأسیسات نفتی وارد نشد. هواپیماهای عراقی امروز همچنین به شهرهای ارومیه و پیرانشهر تجاوز کردند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «هواپیماهای مهاجم عراقی ساعت ۱۰:۱۰ صبح امروز به جزیره خارک حمله کردند. در این حمله هواپیماهای عراقی بمب های خود را در نزدیکی مخزن ذخیره نفت شماره ۳۶ و دکل مخابرات شرکت نفت مجاور مخزن شماره ۲۳ پرتاب کردند که خوشبختانه هیچ گونه تلفات جانی یا خسارات مالی در بر نداشت.»(۲)

در این حمله دو جنگنده میگ ۲۵ از ارتفاع ۶۵ هزار پایی ۴ بمب به سوی جزیره خارک پرتاب کردند که ۳ بمب در اطراف مخازن نفت اصابت کرد.(۳) گزارش دیگری حاکی است که در این حمله دو جنگنده دیگر، میگ های عراقی را در بمباران جزیره خارک اسکورت می کردند.(۴)

هواپیماهای عراقی همچنین ساعت ۱۴:۴۵ امروز به حریم هوایی شهرستان ارومیه و حدود ساعت ۱۵ به حریم هوایی پیرانشهر تجاوز کردند که با مقابله آتش پرحجم سلاح های دفاع هوایی مجبور به فرار شدند.(۵)

از سوی دیگر، ارتش عراق با انتشار اطلاعیه نظامی شماره ۲۰۷۴، ادعا کرد که صبح امروز دست به یک عملیات موفقیت آمیز علیه خارک زده و آن را به آتش کشیده است.(۶)

- ۱-۶. سند شماره ۱۱۴۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ترجمه گزارش فرمانده عراقی، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴.
- ۲-۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۲، ۱۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴.
- ۳-۸. روابط عمومی فرماندهی کل سپاه، نشریه گزارش های روز، شماره ۹۸، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۵، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴.
- ۴-۹. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۸، ۱۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.
- ۵-۱۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۲، ۱۶/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳ و ۴، ارومیه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴.
- ۶-۱۱. همان، ص ۱، رادیو صوت الجماهير، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴.

قرارگاه عملیاتی شمال غرب در جمع بندی حملات هوایی دشمن به منطقه شمال غرب طی یک هفته (از ۸ تا ۱۵ دی ۱۳۶۴) اعلام کرد: «در این دوره بیش از ۱۳۶ فروند از هواپیماهای عراقی ضمن ۳۱ بار تجاوز به حریم هوایی مناطق پیرانشهر، جلدیان، پسوه، مریوان، لولان، بانه و اشنویه ضمن عکس برداری و شناسایی، مبادرت به بمباران مناطق فوق نموده و در این رابطه تعداد ۲۷ نفر از نیروهای نظامی شهید و ۱۹۱ نفر مجروح و ۲۸ نفر دچار موج گرفتگی شده اند. تعداد ۶ نفر غیرنظامی نیز مجروح شدند و ۵ باب منزل مسکونی در محور پیرانشهر به جلدیان منهدم شده است.» در این گزارش آمده که در پی حمله هواپیماهای دشمن به اطراف مریوان، مردم این شهر به دلیل نگرانی به روستاها و ارتفاعات اطراف کوچ کردند.^(۱)

تصویر

یکی از نفتکش‌های حامل نفت ایران که هدف موشک هواپیماهای عراقی قرار گرفت.

عراق مصمم به قطع صدور نفت و فشار اقتصادی بر ایران بود.

نفتکش کونکار متعلق به یک شرکت از کشور مالت، ساعت ۱۳:۳۰ امروز در فاصله ۲۵ مایلی جنوب بوشهر هدف موشک یک هواپیمای عراقی قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد. خدمه این نفتکش که ۲۶ تن بودند آسیب ندیدند، ولی ناچار به ترک آن شدند.^(۲) این نفتکش در ۲۵ آبان ۱۳۶۴ نیز هدف یک موشک عراقی قرار گرفت. خبرگزاری فرانسه از بغداد گزارش داد که عراق مسئولیت حمله به این نفتکش را در جنوب جزیره خارک به عهده گرفته است. این دومین حمله عراق به نفتکش‌ها از آغاز سال جدید میلادی است. اولین حمله عراق در روز اول این سال (۱۱ دی) به نفتکش یونانی سوپریوک در نزدیکی خارک بود. در این حمله یک موشک به سوپریوک اصابت کرد ولی عمل نکرد که متخصصان نیروی دریایی ایران در صدد خنثی سازی آن هستند.^(۳)

ص: ۵۵۷

۱- ۱۲. سند شماره ۰۱۱۶۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص) سپاه، گزارش نوبه ای، شماره ۱۵۴، ۱۳۶۴/۱۰/۲۷، ص ۸.

۲- به گزارش خبرگزاری رویتر، آتش سوزی نفتکش کونکار حداقل ۲۴ ساعت ادامه داشت. این نفتکش - که ۳۶۲۹۵ تن ظرفیت داشت - روز سه شنبه ۱۳۶۴/۱۰/۱۷ به سوی یک پایانه نفتی ایران یدک کشیده شد. بنا بر این گزارش، این نفتکش هنگام حمل گازوئیل از خارک به جزیره سیری (۲۷۰ مایلی جنوب شرق خارک)، در ۳۰ مایلی جنوب خارک هدف قرار گرفت و مشتعل شد. (خبرگزاری

جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۴، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳۳)

۳-۱۳. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۸، ۱۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۳، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، صص ۴۷ و ۴۸.

در ادامه اعزام نیروهای داوطلب و کمک‌های مردمی به جبهه‌ها و در پی دعوت فرمانده عالی جنگ، امروز نیز گروه‌هایی از نیروهای رزمی، تخصصی و پشتیبانی از شهرهای مختلف عازم جبهه‌های نبرد شدند.

امروز گروهی از دبیران مدارس کرج، گروهی از آموزشیاران نهضت سوادآموزی از سرخه‌سمنان، ۱۷۰ تن از دانشجویان و کارکنان دانشگاه صنعتی اصفهان، ۴۰ تن از نیروهای اعزام مجدد بسیج سپاه پاسداران محلات، گروهی از اعضای پایگاه‌های مقاومت شهری و روستایی بسیج سپاه پاسداران سلماس و همچنین اعضای کادر دو گردان از گردان‌های احتیاط سپاه پاسداران ناحیه همدان، گروهی از رزمندگان سپاه توپسراکان، گروهی از نیروهای رزمی استان چهارمحال و بختیاری و نیز اعضای گردان‌های محمد رسول‌الله (ص) و امام حسن (ع) از تیپ الغدیر پس از نوحه‌خوانی و سینه‌زنی در محل بسیج سپاه پاسداران یزد در میان بدرقه گرم و پرشور مردم یزد عازم جبهه‌های نبرد شدند.

علاوه بر این، گروه‌های دیگری از نیروهای متخصص شامل مکانیک خودروهای سبک و سنگین، آهنگر، آشپز و دیگر نیروهای خدماتی از شهرستان قم، سی و پنجمین گروه راه‌سازی اداره کل راه و ترابری استان کهگیلویه و بویراحمد با تجهیزات و ماشین‌آلات سبک و سنگین راه‌سازی از یاسوج، کاروانی از کامیون‌داران ارسنجان همراه با ۲۰ دستگاه کامیون، گروه‌های تخصصی از بسیج بیرجند و شهرستان‌های سبزواری و تربت حیدریه به سوی جبهه‌ها عزیمت کردند.^(۱)

نماینده امام خمینی در جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران (حجت الاسلام غیوری) که با چندتن از مسئولان این جمعیت و کاروانی از کمک‌های مردمی به ارومیه سفر کرده است، در تشریح فعالیت‌های هلال احمر در اوضاع جنگی گفت: از ۲۸ کامیون کالای امدادی به مناطق غرب کشور که وارد ارومیه شده و ارزش آن معادل ۷۰ میلیون ریال است، حدود ۲۰ میلیون ریال کالا در اختیار مستمندان و بقیه در اختیار رزمندگان قرار خواهد گرفت.

معاون امداد و درمان جمعیت هلال احمر نیز ضمن تشریح فعالیت‌ها و خدمات امدادی هلال احمر و اشاره به بمباران‌های سال گذشته شهرها، گفت معادل ۱۲۰ میلیون تومان لوازم منزل در اختیار آسیب‌دیدگان جنگی قرار گرفته است.

وی درباره نقش هلال احمر در شناسایی و مبادله اسیران گفت: «رژیم بعثی عراق همواره از افشای نام اسرا خودداری کرده و آنها را مخفی می‌کند و لیکن اخیراً توسط هلال احمر ترکیه به

ص: ۵۵۸

مبادله تعدادی از اسرا پرداخته است.» وی با بیان اینکه جمهوری اسلامی ایران تاکنون بدون توقع تعداد زیادی از اسیران سالمند و معلول عراقی را به طور یک جانبه آزاد کرده است، افزود: «موضوع مخفی کردن اسرای ایرانی در عراق را برادران هلال احمر ترکیه و صلیب سرخ جهانی نیز ابراز و اقرار کرده اند.»^(۱)

۱

اداره وظیفه عمومی با انتشار اطلاعیه ای مشمولان عادی متولد ۱۳۳۸ تا ۱۳۴۵ و داوطلبان دیپلمه و عادی متولد ۱۳۴۶ را به خدمت فراخواند.^(۲)

سرهنگ خلیل رزمجو رئیس اداره وظیفه عمومی نیز گفت لایحه ای در هیئت دولت در حال بررسی است که طبق ضوابطی به مشمولانی که خانواده آنها از نظر مالی در تنگنا قرار می گیرند کمک شود. وی افزود که طرحی نیز به مجلس شورای اسلامی تقدیم شده که براساس آن مشمولان غایبی که خود را معرفی کنند سه ماه پیش از مشمولان عادی و مشمولان غایبی که دستگیر شوند شش ماه پیش از دیگران خدمت خواهند کرد. وی گفت با توجه به طرح جدید، مشمولان غایب اگر تا سه ماه آینده خود را معرفی کنند، خدمت آنان همان دو سال خواهد بود.

وی با اشاره به اینکه عده معدودی با استفاده از معافیت تحصیلی، بدون اینکه قصد تحصیل داشته باشند، تحت عنوان تحصیل از انجام دادن خدمت وظیفه شانه خالی می کنند، گفت برای کسانی که مشغول تحصیل هستند حد معینی در نظر گرفته شده است به این ترتیب که اگر سن دانش آموزان یا دانشجویان خدمت وظیفه به ۲۰، ۲۲، ۲۴، ۲۶، ۲۸ سال تمام رسیده باشد و به ترتیب موفق به اخذ مدرک دیپلم، فوق دیپلم، لیسانس، فوق لیسانس یا دکترا و معادل آن نشده باشند، باید خدمت دوره ضرورت را انجام داده و سپس به تحصیل خود ادامه دهند.^(۳)

۲

ژاپن برای جلب نظر ایران جهت شرکت در جلسه شورای امنیت تلاش می کند.

روزنامه ژاپنی ماینجی شیمبون در شماره امروز خود نوشته است که وزیر امور خارجه ژاپن تصمیم گرفته است مازوکه میا که کارشناس امور خاورمیانه را به منظور درک دیدگاه های مقامات ایرانی درباره شرکت احتمالی نماینده ایران در جلسه شورای امنیت سازمان ملل که طی آن درباره جنگ میان ایران و عراق بحث خواهد شد به ایران اعزام کند. به نوشته این روزنامه، وزیر خارجه ژاپن به هنگام سخنرانی اش در مجمع عمومی سازمان ملل در سپتامبر گذشته (شهریورماه) از همتای ایرانی و همتای عراقی خود خواست تا در جلسه شورای امنیت شرکت کنند. روزنامه مزبور افزوده است که ایران

ص: ۵۵۹

۱- ۱۵. روزنامه اطلاعات، ۱۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۲- ۱۶. روزنامه کیهان، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۳- ۱۷. روزنامه اطلاعات، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

در مورد این پیشنهاد واکنش مثبت نشان داده و عراق نیز کاملاً آن را رد نکرده است.

ماینجی شیمبون نوشته است اگر دیدار میا که از تهران متمرثمر باشد وزیر خارجه ژاپن به ایران سفر خواهد کرد.^(۱)

به نوشته نشریه وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، میا که و هیئتی از مجلس نمایندگان ژاپن از ۲۰ دی ماه به مدت سه روز به ایران سفر می کنند. این نشریه افزوده است که وزارت امور خارجه ایران و سفارت جمهوری اسلامی ایران در توکیو به مقامات ژاپنی تأکید کرده اند از هرگونه تبلیغات درخصوص ارتباط این سفر با جنگ تحمیلی و به خصوص تلاش های میانجیگرانه ژاپن اجتناب کنند.^(۲)

۱

در آستانه سفر رئیس جمهوری اسلامی ایران به چند کشور افریقایی و آسیایی، روابط ایران با کشورهای خط مقدم جبهه مبارزه با افریقای جنوبی در جلسه امروز هیئت دولت بررسی شد. در این جلسه راه های کمک به مقاومت علیه نژادپرستان افریقایی بررسی شد و براین اساس کمیسیونی زیر نظر معاون اجرایی نخست وزیر مأمور نظارت بر پیشرفت همکاری های جمهوری اسلامی ایران با کشورهای خط مقدم جبهه مبارزه با افریقای جنوبی شد.^(۳)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، آیت الله خامنه ای رئیس جمهور به دعوت ضیاءالحق رئیس جمهور پاکستان به این کشور سفر خواهد کرد.^(۴) از سوی دیگر، رئیس دفتر رئیس جمهوری دمکراتیک خلق یمن با پیام کتبی علی ناصر محمد برای رئیس جمهوری اسلامی ایران وارد تهران شد تا از آیت الله خامنه ای برای سفر به یمن جنوبی دعوت کند. رئیس دفتر علی ناصر محمد گفت که این سفر موجب گسترش روابط دوجانبه و تحکیم مبارزه مشترک دو کشور علیه صهیونیسم و امپریالیسم است.^(۵)

۲

نخست وزیر ترکیه امروز با رئیس مجلس شورای اسلامی در تهران دیدار کرد. اوزال ضمن درخواست گسترش روابط دو کشور، بر ضرورت پایان یافتن جنگ تأکید کرد. آقای هاشمی در پاسخ، این تصور کشورهای همسایه را که ایران نمی تواند در جنگ پیروز شود و نیز موضع کمیته صلح را که موضع روشنی در مورد تجاوز عراق اتخاذ نکرده است، اشتباه خواند و از بین رفتن صدام را از جمله راه های حل مسئله اعلام کرد. گزارش وزارت امور خارجه از این ملاقات چنین است:

«آقای اوزال: ما سیاست گسترده روابط با ایران را در پیش گرفته ایم. در خلال دو سال اخیر

ص: ۵۶۰

۱- ۱۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۲، ۱۶/۱۰/۱۳۶۴، صص ۸ و ۹، توکیو - خبرگزاری فرانسه، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۱۹. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۸۴/۳، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، صص ۴ - ۳.

۳- ۲۰. روزنامه کیهان، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۴- ۲۱. روزنامه اطلاعات، ۱۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۵- ۲۲. همان، ص ۱۰.

روابط فیما بین بسیار پیشرفت داشته است، ولی آن را کافی نمی دانیم. طبیعی است که غرب خواهان پیشرفت و توسعه ما نیست. ما معتقدیم که اقتصاد دو کشور می تواند مکمل یکدیگر باشد. قبلاً و در سال ۱۹۸۳ که به ایران مسافرت کردم پیرامون خط لوله (نفت و گاز به ترکیه) مذاکراتی داشتم که اگر تاکنون ساخته شده بود، صادرات (نفت و گاز) نیز اکنون انجام می شد. همچنین امکان استفاده از ماهواره بین ما (ترکیه) و پاکستان و ایران وجود دارد. در زمینه صنعتی هم از کارخانه پارس الکتریک بازدید کرده ایم. امکانات شما خیلی وسیع است می توانیم در این زمینه با یکدیگر همکاری کنیم و تلویزیون به ممالک دیگر صادر نماییم.

آقای هاشمی: ما ناظر تلاش شما در ترکیه هستیم و حاضریم تلاش کنیم تا فکر شما در ترکیه پیروز شود. در مورد همکاری صنعتی نیز ترجیح می دهیم با یک کشور اسلامی نظیر ترکیه همکاری داشته باشیم.

آقای اوزال: اگر جنگ پایان یابد شما رشد اقتصادی زیادی خواهید نمود، جنگ بسیاری از امکانات شما را از بین می برد.

آقای هاشمی: تلقی ما همین است، اما هیچ راهی بجز خلاص شدن از حزب بعث وجود ندارد. اگر شما راه حلی دارید مطرح کنید.

آقای اوزال: هیچ راهی در نظر نداریم، ولی اگر جنگ به طریق معقولی تمام شود به نفع دو کشور است. اگر صلح بشود و عراق خسارت بپردازد آیا جناب عالی فکر می کنید رژیم عراق خواهد ماند؟ گمان ما این است که نخواهد ماند.

آقای هاشمی: اگر صدام محکوم شود گمان می کنم که صدام نمی ماند. اینکه مطرح کردید که اگر جنگ تمام شود و خسارت ها را کشورهای دیگر بپردازند به معنای نگه داشتن صدام است.

تصویر

نخست وزیر ترکیه در دیدار با آقای هاشمی خاتمه جنگ را ضروری خواند و آقای هاشمی ازین رفتن صدام را از جمله راه های خاتمه جنگ اعلام کرد.

آقای اوزال: این درست است، اما اگر عراق مجبور شود خسارت بدهد کشورهای دیگر می توانند پول را در یک صندوق بگذارند و خسارت پرداخت شود.

آقای هاشمی: برخی از همسایگان ما تصور می کنند که با جنگ نمی توانیم پیروز شویم. این اشتباه است.

آقای اوزال: ما این را نگفته ایم، بلکه معتقدیم که آینده به نفع ایران است.

آقای رفسنجانی: ما سیاست

صبر و انتظار را پیشه کرده ایم، اگرچه هر ماه می توانیم یکی دو عملیات انجام دهیم. انتظار داریم که کشورهای مجاور و دلسوز وارد ماجرا شوند و نظر و حرف منطقی ما را مطرح کنند. مثلاً همین کمیته صلح که شما هم عضو آن هستید صریحاً اعلام کند که صدام متجاوز است و باید محاکمه شود، از اشتباهات کمیته صلح این بود که موضع روشنی اتخاذ نکرد، همیشه به ما می گویند شما ببخشید.

آقای اوزال: آیا به هر صورتی که صدام از بین برود مسئله حل می شود؟

آقای رفسنجانی: بله.

آقای اوزال: یعنی کاری به حزب بعث ندارید؟

آقای رفسنجانی: به هر جهت باید مسئله خسارت قابل حل باشد.

آقای اوزال: مطمئن هستم که ایران بعد از جنگ خیلی پیشرفت خواهد کرد و عراق دیگر جرئت نمی کند به ایران حمله کند.

آقای رفسنجانی: ان شاء الله این عبرتی برای همه کشورها باشد. (۱)

۱

در جلسه مقدماتی گردهمایی وزیران خارجه کشورهای اسلامی، ایران و سوریه و لیبی خواستار قطع رابطه مصر با اسرائیل شدند.

خبرگزاری فرانسه امروز ضمن اعلام اینکه شانزدهمین اجلاس وزیران خارجه کشورهای اسلامی فردا (۱۶/۱۰/۱۳۶۴) آغاز خواهد شد، گزارش داد: «در جلسه مقدماتی این کنفرانس در روز گذشته (۱۴/۱۰/۱۳۶۴)، قاهره مورد حمله لفظی ایران، سوریه و لیبی قرار گرفت. این سه کشور از دیگر اعضای سازمان کنفرانس اسلامی دعوت کردند تا از مصر بخواهند که روابط دیپلماتیک خود را با اسرائیل قطع نماید. این درخواست از مصر که در پی پنج سال تعلیق، سال گذشته بار دیگر به داخل سازمان کنفرانس اسلامی راه یافته است، با درگیری های لفظی شدیدی همراه بوده است. ... اما هیئت مصری این پیشنهاد را بی نتیجه خواند.»

به گزارش خبرگزاری فرانسه، بعد از انقلاب اسلامی، این نخستین بار است که یک هیئت دولتی ایران دعوت شرکت در سازمان کنفرانس اسلامی را که مراکش ترتیب داده، می پذیرد. جنگ ایران و عراق از موضوع های مهم دستور کار ۹۰ ماده ای این اجلاس پنج روزه است. از دیگر موضوع های مهم این گردهمایی تهدیدهای امریکا علیه لیبی، مسائل خاورمیانه، مسئله فلسطین، جنگ افغانستان، تروریسم و همبستگی در مبارزه با راهزنی هوایی است. (۲)

ص: ۵۶۲

۲۳ - ۱. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۸۷/۳، ۱۳۶۴/۱۰/۲۲، گزارش ضمیمه، صص ۸ - ۶.

۲۴ - ۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۲، ۱۳۶۴/۱۰/۱۶، صص ۲۴ - ۲۲، فاس - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۴/۱۰/۱۵.

میخائیل یوحنا عزیز (طارق عزیز) معاون نخست وزیر و وزیر خارجه عراق در مصاحبه ای با روزنامه کویتی السیاسه - که در شماره امروز این روزنامه منتشر شده است - به موضوع های متعدد پرداخت، از جمله: غیرمحمتمل بودن حمله ایران به کشورهای منطقه؛ مشکلات ایران در تهیه تجهیزات نظامی؛ رابطه ایران با سوریه و لیبی؛ انگیزه ایران در بسیج نیرو؛ نتایج سیاسی نظامی خطرناک برای ایران در حمله آتی؛ مواضع کشورهای حوزه خلیج فارس در جنگ؛ اعلام اینکه جنگ در سال ۱۹۸۳ از لحاظ سیاسی و نظامی پایان یافته است؛ اوضاع داخلی ایران و حاکمیت ولی فقیه در ایران؛ اعتراف به ناتوانی کشورش در شکست ایران؛ سیاست خارجی ایران و روابط ایران و عراق با فرانسه؛ سیاست شوروی درباره جنگ و ابراز اینکه ایران سرانجام روزی پای میز مذاکره خواهد نشست.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از کویت، طارق عزیز در این مصاحبه ادعا کرد جنگ میان ایران و عراق از سال ۱۹۸۳ عملاً به پایان رسیده است و تنها اعتراف ایران به این موضوع باقی مانده است. وزیر خارجه عراق مدعی شد ایران در پرتگاه سقوط قرار دارد و در مقابل، رژیم عراق توانا و قدرتمند است.

وی در پاسخ به اینکه آیا ممکن است ایران به کشورهای عربی حوزه خلیج (فارس) حمله کند؟ حمله ایران به این کشورها را خودکشی خواند و گفت ایران از اشغال خاک کشورهای عرب منطقه همچون کویت، عربستان سعودی، قطر و بحرین به طور مطلق عاجز است زیرا دیگر نیروی احتیاطی ندارد که بر علیه این کشورها به کار برد. طارق عزیز ایران و سوریه را به خرابکاری در کویت متهم کرد و گفت: ایران بالاترین توانایی خود را علیه امنیت داخلی کویت به کار برده است. ایران و سوریه ستون پنجم در پشت عملیات اربعاب منطقه هستند.

وی در مورد تلاش برای جلوگیری از رسیدن سلاح به ایران گفت: ما در ممانعت از پایه گذاری روابط تسلیحاتی ثابت و گسترده میان ایران و کشورهای جهان موفق بوده ایم. ایران که یک کشور پهناور است و نیاز به سلاح دارد، همچون معاملات خرید مواد مصرفی مورد نیاز خود، سلاح از بازار آزاد و با قیمت نقد خریداری می کند. این سبک تهیه منابع تسلیحاتی نمی تواند یک ارتش کلاسیک را مجهز کند و تنها قادر است سلاح مورد نیاز یک نبرد را تأمین کند. وی افزود: ایران سلاح های مهم و مورد نیاز خود را از لیبی و سوریه که قادرند سلاح را آزادانه خریداری نمایند به دست می آورد. وی ادعا کرد که عراق چندین معامله تسلیحاتی را که قرار بود با ایران منعقد شود خنثی کرده است.

طارق عزیز افزود: ایران قادر نیست سلاح های پیشرفته خریداری کند. شوروی هم از ارسال

سلاح‌های خود به ایران اطلاع دارد و در این زمینه تلاش خواهد کرد که این اقدام دیگر صورت نگیرد. وی ادعا کرد که در دو بار ملاقات با عبدالحلیم خدام معاون رئیس‌جمهور سوریه در سال ۱۹۸۲ و ملاقات اخیر با مقامات لیبیایی در رباط، مقامات هر دو کشور اعلام کرده‌اند که از ادامه روابطشان با ایران نگران هستند. وی گفت ایران و سوریه و لیبی به یکدیگر اطمینان ندارند و افزایش تعداد ملاقات‌ها میان آنان، افزایش مشکل و تردید آنها به یکدیگر را منعکس می‌کند.

وزیر خارجه عراق در مورد حمله نظامی آتی ایران گفت: ایرانیان هم اکنون در یک بن بست قرار گرفته‌اند در صورتی که حمله کنند نتایج سیاسی و نظامی خطرناکی برای آنان به بار خواهد آمد.

وی گفت: امنیت خلیج (فارس) یکپارچه است لذا منطقه خلیج (فارس) هم اکنون در حالت جنگ با ایران به سر می‌برد چه به این مسئله اعتراف کنیم چه نکنیم. کشوری که این مسئله را قبول ندارد در امنیت داخلی خود ضرر خواهد دید. از کشورهای منطقه خواسته می‌شود تا زمان اعلام خاتمه جنگ از سوی ایران، عراق را مورد تأیید قرار دهند.

طارق عزیز ادعا کرد که جنگ عملاً از سال ۱۹۸۳ در پی عملیات شرق میسان از طریق نظامی پایان یافته است و در صورتی که در ایران رهبری منطقی حاکم بود، جنگ از آن موقع پایان یافته اعلام شده بود. جنگ هم اکنون از لحاظ نظامی و سیاسی پایان یافته تلقی می‌شود، ولی مسئله این است که رهبری ایران کی می‌خواهد به این حقیقت اذعان کند.

وی در ارزیابی اوضاع داخلی ایران از دیدگاه رژیم عراق، گفت که ایران تاکنون مسئله رهبری سیاسی را حتی با حضور امام خمینی فیصله نداده است. در مراکز تصمیم‌گیری در ایران اختلال وجود دارد. آنان هنگامی که خواستند ولایت فقیه را به یک مؤسسه ثابت تبدیل کنند شکست خوردند. آیت‌الله منتظری را انتخاب کردند ولی انتخاب وی ناکام ماند. عجز و ناتوانی در برابر مشکلات اقتصادی، سیاسی و اجتماعی در ایران بیداد می‌کند. در ایران برنامه و طرح مشخصی برای کشاورزی و منابع و تجارت خارجی و داخلی وجود ندارد. آنان بر سر اینکه آیا سیاست اقتصادی درهای باز یا بسته یا ملی کردن باشد، اختلاف دارند این یک بن بست است.

وی در پاسخ به این سؤال که آیا یک ضربه نظامی علیه ایران کار را یکسره نخواهد کرد؟ ضمن بعید دانستن این نتیجه‌گیری، گفت: ایران یک کشور پهناوری است، وارد کردن یک ضربه نظامی کار را تمام نمی‌کند. وی شرط قطع صدور سلاح به عراق برای تجدید روابط میان فرانسه و ایران را مورد تمسخر قرار داد و گفت مسئولین ایران نمی‌دانند که عمر روابط تسلیحاتی عراق و فرانسه ده سال است. وی این شرط ایران را ناشی از جهل به قواعد و اصول سیاست بین‌المللی دانست.

طارق عزیز ضمن تمجید از دیدار صدام از مسکو گفت که رهبران شوروی اعلام کرده‌اند

دیدگاه‌های سیاسی آنان با دیدگاه‌های عراق منطبق است. وی درباره موضع شوروی در مورد جنگ ایران و عراق گفت: شوروی می‌خواهد جنگ تمام شود و در این مسئله شکی نیست، ولی سیاست روس‌ها در منطقه به دیدگاه‌های آنان پیرامون امنیت شوروی و مسئله حسن هم‌جواری بستگی دارد. مسئله همسایگی برای شوروی مسئله بسیار مهمی تلقی می‌شود. البته این بدین معنی نیست که آنان از رژیم حاکم بر ایران خوششان می‌آید بالعکس ما از سال ۱۹۸۱ دریافتیم که لجبازی ایران موجب بدبینی شدید روس‌ها از تهران شده است.

وی در مصاحبه خود گفت اجلاس اخیر سران شوروی و آمریکا در ژنو مسئله جنگ ایران و عراق را بررسی نکرده است، ولی وزیران خارجه دو کشور این مسئله را پیگیری کردند. وی در پایان از تعیین چشم‌اندازی برای جنگ خودداری کرد و گفت ایران روزی در کنار میز مذاکرات خواهد نشست. (۱)

یونایتدپرس در گزارشی از این مصاحبه آورده است که طارق عزیز درباره تمرکز اخیر صدها هزار سرباز ایرانی در طول مرز با عراق و تهدید به تهاجم گفت: «نقل و انتقال نیروها و هشدارها اقدامی از سوی ایران برای ترساندن کشورهای محافظه‌کار طرف دار عراق در خلیج (فارس) است. وی از کشورهای خلیج (فارس) خواست خود را در حال جنگ با ایران بدانند، لکن گفت این بدان معنی نیست که از این کشورها می‌خواهد علیه ایران اسلحه به دست گیرند. لکن می‌بایست تا زمانی که ایران به جنگ خاتمه نداده است از عراق حمایت کنند.» (۲)

۱

در حالی که گفته می‌شود گروگان‌های فرانسوی که در لبنان ربه شده‌اند در اختیار سوریه قرار گرفته‌اند و به زودی آزاد خواهند شد، یک هیئت فرانسوی وارد ایران شده است.

نشریه لیبراسیون چاپ فرانسه با اشاره به اینکه گروگان‌ها هم اکنون در اختیار سوریه هستند نوشته است: «چنانچه آزادی گروگان‌ها از طریق سوریه انجام گیرد به این علت نخواهد بود که گروگان‌ها در اسارت سوریه به سر می‌برند، بلکه دمشق از این پس به عنوان میانجی میان ربایندگان و فرانسه عمل خواهد کرد. به نظر می‌رسد چهار گروگان فرانسوی چند روزی است که به یک ناحیه تحت کنترل سوریه منتقل شده‌اند. شاید این امر مقدمه‌ای باشد برای آزادی آنها طی چند روز آینده مشروط بر آنکه آخرین جزئیات مسائل مورد گفت و گو میان حافظ اسد و فرانسوا میتران حل گردد. چنانچه همه چیز بر وفق مراد پیش رود، رئیس‌جمهور سوریه به عنوان شخصی که گروگان‌ها را پس داده است، وجهه تازه‌ای به دست خواهد آورد و ضمناً "ضامن" اجرای توافق‌هایی خواهد بود که ممکن است بین ایرانی‌ها و فرانسوی‌ها در مورد

ص: ۵۶۵

۱- ۲۵. همان، صص ۸-۴، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۲۶. روزنامه اطلاعات، ۱۶/۱۰/۱۳۶۴ ص ۲۰.

آزادی ژان پل کوفمن، میشل سورا، مارسل کارتن و مارسل فونتن به دست آمده باشد.

از این پس، همه می دانند که شرط رسمی آزادی گروگان ها حل اختلاف درمورد اوردیف (بازپرداخت وام ایران به فرانسه) تعیین شده است. ژاک مارتن مأمور بررسی مسائل اقتصادی بین ایران و فرانسه دیروز رهسپار تهران شد. مسئله ای که باقی می ماند درخواست آزادی ۵ عامل سوء قصد علیه نخست وزیر سابق ایران شاهپور بختیار می باشد که هم اکنون در فرانسه، زندانی هستند. برخی اطلاعات گویای آن است که فرانسوا میتران به وضوح گفته است " هر ۵ تن " را نمی توان آزاد نمود." (۱)

۱

در پی گسترش جنایات رژیم صهیونیستی علیه مردم بی پناه جنوب لبنان و آوارگی هزار تن از اهالی روستاهای اشغالی در جبل عامل، تجمع علمای مسلمین لبنان با ارسال تلگرامی به محضر امام خمینی، خواستار پشتیبانی سیاسی و معنوی بیشتر از ستمدیدگان لبنان شد. در این تلگرام ضمن اشاره به اعمال وحشیانه صهیونیست ها در روستاهای اشغالی، هدف این اقدامات اسرائیل، خالی کردن مناطق مرزی لبنان از ساکنان آن و تبدیل آن به مناطق یهودی نشین اعلام و تأکید شده که "حسینیان زمان با ادامه نبرد قهرمانانه خود دشمن را آرام نمی گذارند." در این پیام از امام خمینی و مقامات جمهوری اسلامی درخواست شده که با کمک های سیاسی و معنوی خود مانع این جنایات شوند. همچنین ضمن اشاره به مسئولیت های سازمان ملل و جوامع عربی و اسلامی که سکوت اختیار کرده اند، تأکید شده که «این سکوت ما را بر آن می دارد که مصالح امریکا و اسرائیل را در هر جای دنیا به خطر اندازیم.» (۲)

۲

در پی اقداماتی که علیه دفاتر هواپیمایی اسرائیل در فرودگاه های رم و وین رخ داد و تهدیدهای اسرائیل و امریکا علیه لیبی، موضع گیری دولت های مختلف درمورد این بحران ادامه دارد.

قذافی رهبر لیبی، امروز گفت اقدامات نظامی امریکا در مدیترانه دنیا را در آستانه جنگ قرار داده است. وی هشدار داد، چنانچه ریگان دستور حمله تلافی جویانه ای را صادر کند، لیبی جوخه های انتحاری را به خیابان های امریکا اعزام خواهد کرد. قذافی ضمن رد حضور ابونضال در لیبی و نیز تکذیب کمک لیبی به مهاجمان به دفترهای هواپیمایی اسرائیل افزود: «به عقیده ما این یک وضعیت جنگی است، بنابراین ما نیروی هوایی، دفاع هوایی و نیروی دریایی خود را به حالت آماده باش کامل درآورده ایم.» وی هشدار داد که امریکا به بازی خطرناکی دست زده است.

ص: ۵۶۶

۱- ۲۷. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۲۰، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۲ و ۲۳.

۲- ۲۸. روزنامه اطلاعات، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

از سوی دیگر، یونایتدپرس به نقل از مقام های اسرائیلی گزارش داد: امریکا درصدد محاصره دریایی لیبی است و این محاصره می تواند با حملات هوایی علیه هدف های حیاتی لیبی تشدید شود.^(۱)

همچنین به گزارش یونایتدپرس: «کرمین خصومت امریکا را نسبت به لیبی نوعی تروریسم دولتی خواند و هم زمان رسانه های رسمی شوروی تهدیدات نظامی امریکا را علیه رژیم سرهنگ معمر قذافی محکوم نمودند.»

شورای جامعه عرب در تونس، امریکا و اسرائیل را به دلیل تهدیداتشان علیه لیبی و تشدید تشنج در خاورمیانه و مدیترانه متهم و تأکید کردند که بسیج نیروی دریایی امریکا در مدیترانه به فاجعه می انجامد. کویت نیز از امریکا خواست به لیبی حمله نکند و ایتالیا و آلمان غربی هشدار دادند که حمله انتقام جویانه خشونت ها را افزایش می دهد. مالت نیز حمله احتمالی امریکا علیه لیبی را محکوم کرد.

وزیر دفاع رژیم مصر نیز امروز تأکید کرد که مصر هیچ گونه نیت از پیش تدارک دیده شده علیه لیبی ندارد!^(۲)

از سوی دیگر، به گفته رادیو کلن، ریگان این گزارش را که امریکا نیروهای خود در دریای مدیترانه را آماده مداخله نظامی در لیبی می سازد تکذیب کرد و چند تن از مسئولان پنتاگون اعلام کردند ناوهای جنگی امریکا هیچ گونه تحرک غیرعادی در دریای مدیترانه انجام نداده اند.^(۳)

یاسر عرفات رئیس کمیته اجرایی سازمان آزادی بخش فلسطین نیز در مصاحبه با روزنامه واشنگتن پست گفت که سوریه و لیبی در پشت سوءقصد های تروریستی اخیر در مدیترانه و اروپا قرار دارند و تلاش می کنند تا سازمان آزادی بخش فلسطین را بی اعتبار ساخته و از یک توافق میان این سازمان با اسرائیل جلوگیری نمایند. عرفات در این مصاحبه ابونضال را که مظنون به فرماندهی سوءقصد های مذکور می باشد به عنوان "آلت دست سرویس های اطلاعاتی برخی از کشورهای عربی" تقبیح کرد.^(۴)

ص: ۵۶۷

۱- ۲۹. روزنامه اطلاعات، ۱۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۲- ۳۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۳- ۳۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۱؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۳، ۱۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۵۵، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۱۶/۱۰/۱۳۶۴.

۴- ۳۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۲، صص ۳۳ - ۳۲، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۱۵/۱۰/۱۳۶۴.

فرمانده کل سپاه پاسداران در ادامه بررسی میزان آمادگی یگان‌ها برای اجرای عملیات در منطقه فاو، امروز با حضور در مقر لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) [در محل انرژی اتمی (جاده اهواز - آبادان) ساختمان شهید منتظری] ضمن توجیه کردن فرماندهان گردان‌های این لشکر به طرح کلی عملیات و تعیین زمان آمادگی، بر ضرورت دقت، سرعت عمل و تمرین تأکید کرد. (۱) در این جلسه محسن رضایی توجیه فرماندهان گردان‌های لشکر ۱۷ را چنین آغاز کرد لشکر علی بن ابی طالب (ع) در این عملیات مأموریت خط شکنی ندارد اما همان شب اول باید با عبور از یک لشکر دیگر، اقدام به گرفتن هدف تعیین شده برای این لشکر بکند و پاک سازی و پدافند را شروع نماید. وی با اعلام اینکه ۱۵ روز برای آمادگی فرصت دارید تأکید کرد که در مدت یک هفته از نزدیک به منطقه توجیه شوید، از روی دکل، زمین منطقه عملیات را به خوبی ببینید و بررسی کنید و درباره چگونگی عبور از رودخانه، عبور از یک لشکر خط شکن، گرفتن هدف، پاک سازی منطقه تصرف شده، الحاق گردان‌ها با یکدیگر و الحاق با یگان‌های مجاور و نحوه دفاع در برابر پاتک‌های دشمن بحث و نتیجه گیری کنید و در هفته بعد از آن، در زمینی مشابه تمرین و مانور کنید. محسن رضایی توضیح داد که فرماندهان گردان‌ها به خوبی از روی نقشه توجیه می‌شوند، اما فرماندهان گروهان‌ها و دسته‌ها و رزمندگان باید در زمینی مشابه

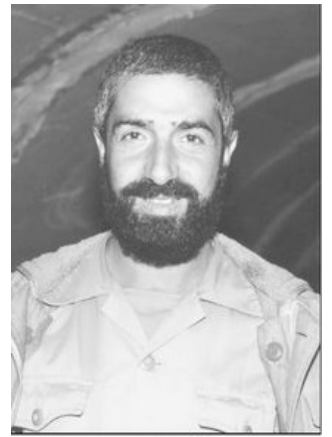
ص: ۵۶۹

۱- در این جلسه محسن رضایی، ابراهیم حاج محمدزاده (مسئول مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ)، عباس محتاج، ابراهیم سنجقی، احمد فتوحی (جانشین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)) و فرمانده گردان‌های این لشکر: حسین عروجی (فرمانده گردان سیدالشهدا (ع))، علی اکبر نوری (فرمانده گردان حضرت معصومه (س))، بشیر روشنی (فرمانده گردان علی بن ابی طالب (ع))، اسماعیل نادری (فرمانده گردان امام حسین (ع))، مهدی ناصری (شهید - گردان ولی عصر (عج))، عباس میرهادی (شهید - فرمانده گردان روح الله)، محمدحسین آل اسحاق (جانشین مسئول ستاد لشکر ۱۷) و محمد درودیان (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم (ص)) حضور داشتند.

تمرین و مانور عملیات کنند تا هنگام عملیات در تاریکی و زمین ناشناس دچار کندی و مشکل نشوند. وی افزود: «در پایان هفته دوم خود ما می آییم برای بازدید از لشکر که ببینیم در آفند و پدافند چطور عمل می کند.»

فرمانده کل سپاه افزود: علاوه بر بحث های مانور و تمرین عملی، در این دو هفته دیگر اقدامات آماده سازی، کارهای پشتیبانی، مهندسی، ساختن مواضع ادوات را انجام دهید. بعد از آن هم چند روز فرصت دارید که اگر کم و کسری دارید برطرف کنید و ان شاءالله روز پنجم بهمن باید اعلام آمادگی کنید. محسن رضایی در ادامه با بیان اینکه در این منطقه چهار پنج ماه است کار می شود ولی دشمن تا حالا هیچ نفهمیده است و صبح تا شب جای دیگر را دارد بمباران می کند، بر ضرورت رعایت اصول حفاظتی و فراهم شدن امکان غافلگیری دشمن تأکید کرد و افزود در منطقه عملیات نقل و انتقالات حساب شده باشد؛ بی سیم ها را روشن نکنید؛ موتور قایق ها را روشن نکنید؛ در منطقه ممنوعه تردد نکنید و... وی همچنین بر دقت در همه کارها و در اقدامات آمادگی و نیز سرعت عمل و استفاده از زمان تأکید بسیار کرد.

تصویر

احمد فتوحی

جانشین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب

در ادامه جلسه، جانشین فرمانده لشکر ۱۷ درباره آمادگی گردان های این لشکر توضیح داد که چهار گردان آموزش شنا گذرانده اند. دو گردان آنها هم در حال گذراندن دوره آموزشی عمومی و آموزش های آبی و خاکی هستند. وی افزود در آموزش ها بر آمادگی برای مقابله با حملات شیمیایی دشمن و استفاده از ماسک در حین عملیات و تیراندازی تأکید شده است. در ادامه جلسه در مورد چگونگی استفاده از انواع آتش ها برای مقابله با دشمن و مهمات مورد نیاز بحث شد.

محسن رضایی همچنین به منظور فریب دشمن به مسئولان لشکر ۱۷ تأکید کرد که اقدامات شناسایی و آماده سازی این لشکر در منطقه هور ادامه یابد و دچار سستی نشود و نیز هماهنگ با نقل و انتقالات به سوی منطقه فاو، نقل و انتقالاتی از تجهیزات فرسوده و غیرضروری نیز به سمت منطقه هور انجام شود. (۱)

ص: ۵۷۰

۱- ۱. سند شماره ۱۷۴۱۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه قرارگاه مرکزی سپاه برای بررسی آمادگی لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) (۱۳۶۴/۱۰/۱۶، مقر لشکر ۱۷، نوار شماره ۱۷۰۰۰)، راوی: محمد درودیان، صص ۱۲ - ۱.

فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه پاسداران در جهت جلوگیری از هشیاری دشمن در مورد عملیات در منطقه فاو در نامه ای به قرارگاه های نوح و کربلا- چنین دستور داد: «ضروری است به یگان های تحت امر ابلاغ نمایید حتی المقدور از مراجعه به بیمارستان طالقانی آبادان خودداری نمایند و امورات را از طریق اورژانس و ارسال به بیمارستان شهید بقایی حل نمایند. در موارد ضروری رعایت حفاظت گفتار بسیار ضروری می باشد.»(۱)

واحدهایی از سپاه سوم ارتش عراق بامداد امروز به ضلع غربی و سیل بند مرکزی جزیره مجنون جنوبی در منطقه هورالهوریزه حمله کردند. در این حمله چند تن از نیروهای خودی شهید یا اسیر شدند و بخشی از مواضع رزمندگان اشغال گردید. عراق ادعا کرد که جزیره مجنون جنوبی را آزاد کرده است.

گزارش واحد اطلاعات نظامی قرارگاه کربلا- سپاه پاسداران از این حمله به فرماندهی این قرارگاه چنین است: ساعت ۵:۳۰ بامداد ۱۳۶۴/۱۰/۱۶، نیروهای بعثی تک سنگینی را به طرف جزیره جنوبی شروع کردند و پس از اجرای آتش تهیه ای سنگین به وسیله شلیک تیر مستقیم تانک، نیروهای پیاده ساعت ۷:۳۰ وارد عمل شدند. با پیشروی نیروهای پیاده دشمن روی سیل بند مرکزی جزیره جنوبی، نیروهای کمین خودی شهید یا اسیر شدند و پدهای ۳ و ۴ سقوط کرد، اما پدهای ۱ و ۲ در کنترل نیروهای خودی باقی ماند. از روی دکل دیدبانی مشاهده شده که تانک های دشمن روی خط مقدم و سیل بند مرکزی جزیره جنوبی آمده اند.

روی ضلع شرقی جزیره جنوبی، دشمن اقدام به تک نکرده، ولی آتش تهیه ای سنگین اجرا کرده که مجروحان آن با قایق به عقب انتقال داده شدند. در ضلع غربی جزیره بنا به اظهار نیروهای ارتش، نیروهای دشمن تا مواضع ادوات خودی جلو آمده و حدود ۲ کیلومتر از ضلع غربی را به تصرف در آورده اند. در این حمله همه نیروهای کمین خودی شهید یا اسیر شدند. ضمناً به طور مداوم در ابتدای تک روی پد الهویدی با تیر مستقیم تانک آتش شدیدی روی ضلع غربی جزیره جنوبی داشته و در طول روز هواپیماهای عراقی نیروهای خودی را بمباران کردند. بر اثر آتش دشمن، مقر جهادسازندگی در جزیره شمالی نیز دچار حریق شده است.

واحد اطلاعات نظامی قرارگاه کربلا نتایج این حمله دشمن را چنین جمع بندی کرده است: اشغال دو کیلومتر از ضلع غربی جزیره جنوبی؛ اشغال پدهای ۳ و ۴ سیل بند مرکزی جزیره جنوبی (بنا به گفته برادران ارتش)؛ آتش شدید دشمن روی ضلع غربی و ضلع مرکزی؛ نبودن نیروی کافی در ضلع مرکزی و ضلع غربی؛ نداشتن روحیه کافی؛ عدم اجرای دقیق آتش روی

ص: ۵۷۱

مواضعی که دشمن اشغال کرده است. و بمباران جزیره شمالی به وسیله میراژهای عراق.

در پایان این گزارش یادآوری شده است که با کمک ۱۰ نفر از نیروهای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و برادر رضا آزادی (معاون عملیاتی فرمانده قرارگاه کربلای ۱ سپاه پاسداران) به برادران ارتش، از دو کیلومتر ضلع غربی که تصرف شده بود، حدود یک کیلومتر آن پس گرفته شده، ولی در ضلع مرکزی کار قابل توجهی انجام نگرفته است. (۱)

واحد اطلاعات قرارگاه نصرت نیز در گزارشی از اجرای آتش و بمباران این منطقه نوشته است: توپخانه دشمن از ساعت ۵:۳۰ الی ۷:۳۰ روز ۱۶/۱۰/۱۳۶۴، با شلیک ۱۷۰۰ گلوله - که اکثر آنها اتریشی بود - روی جزیره جنوبی آتش تهیه سنگین اجرا کرد و تا ساعت ۲۴ همین روز بیش از ۴۲۰۰ گلوله روی جزایر خیر (مجنون) جنوبی و شمالی شلیک کرد. همچنین هواپیماهای عراقی در پشتیبانی از عملیات زمینی نیروهای ارتش عراق از ساعت ۸:۳۵ تا ۲۱:۴۵ روز ۱۶/۱۰/۱۳۶۴، در گروه های ۴، ۶ و ۸ فرورودی بارها جزایر خیر، به خصوص سیل بندهای مختلف جزیره شمالی را بمباران کردند و شب هنگام نیز راکت های منور شلیک کردند. (۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز در گزارشی از این حمله آورده است که ارتش عراق سحرگاه امروز با بهره گیری از تیپ های ۴۹ و ۲۸ و یک تیپ از واحدهای کماندویی سپاه سوم در جزیره مجنون جنوبی اقدام به تک کرد که درگیری تا ساعت ۱۸ به صورت تبادل آتش و نبرد شدید تن به تن ادامه داشت. بنا بر این گزارش، همه فرماندهان سپاه سوم عراق در قرارگاه تاکتیکی لشکر ۳۱ در منطقه نشو حضور داشتند و ضمن هدایت عملیات، سربازانی را که صحنه نبرد را ترک می کردند تحویل جوخه اعدام می دادند. (۳)

علی شمشانی جانشین فرمانده کل سپاه پاسداران در گزارشی به آقای هاشمی رفسنجانی از این هجوم عراق خبر داد که عراقی ها دو پاسگاه ما را در جزیره مجنون جنوبی پس گرفته اند که ۲۲ نیرو در آن مستقر بوده اند. (۴)

از سوی دیگر، ارتش عراق با انتشار اطلاعیه شماره ۲۰۷۵، ضمن اشاره به سالگرد تأسیس ارتش عراق، ادعا کرد: «نیروهای عراقی امروز حوزه مجنون جنوبی را آزاد کردند و نیروهای ایرانی را از آنجا رانده و جای ایشان را گرفتند.» در این اطلاعیه افزوده شده: «نیروهای عراق بعد از اینکه خسارات زیادی به ایرانی ها وارد کردند، با کشتن و مجروح کردن صدها تن از آنها و گرفتن تعداد زیادی اسیر، در مواضع آزاد شده به عمق چند کیلومتر مستقر شدند.» در ادامه اطلاعیه عراق آمده است که این عملیات به دستور صدام حسین و با برنامه ریزی سپاه سوم به فرماندهی سرلشکر ستاد ماهر عبدالرشید فرمانده این سپاه و مقر نیروهای الحسین و نیروهایی از تیپ ۴۹ و تیپ ۲۸ انجام گرفته است. (۵)

ص: ۵۷۲

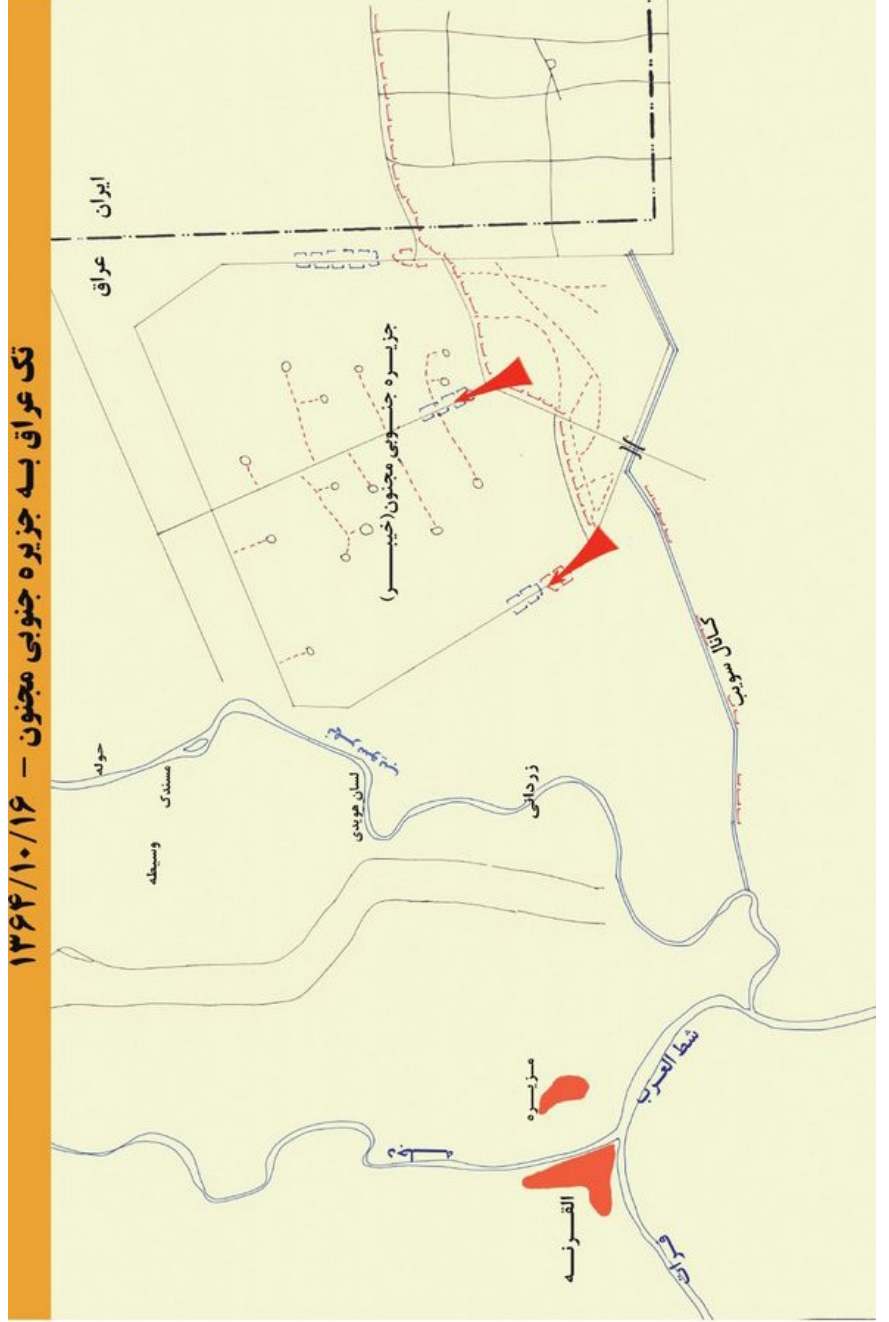
۱-۳. سند شماره ۱۱۴۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات نظامی قرارگاه کربلا- به فرماندهی قرارگاه کربلای ۱، ۱۶/۱۰/۱۳۶۴.

۲-۴. سند شماره ۱۱۴۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه نصرت، گزارش نوبه ای، شماره ۱۵۵، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴.

۳-۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۳، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۷، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۴-۶. اکبر هاشمی رفسنجانی، امید و دلواپسی (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۴)، به اهتمام سارا لاهوتی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ دوم، ۱۳۸۷، ص ۳۷۴.

۵-۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۳، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، صص ۷ و ۸، خبرگزاری عراق.

پیش بینی و تصور اجرای عملیات گسترده نیروهای جمهوری اسلامی ایران در منطقه هورالهویزه، سران حکومت عراق را به واکنش و تهدیدهای مکرر در مورد ایران واداشته است؛ از جمله صدام صبح امروز به مناسبت سالروز تأسیس ارتش عراق تهدیدهای خود را تکرار کرد. این تهدیدها و نیز حمله امروز ارتش عراق به جزیره مجنون جنوبی بازتاب بسیاری در رسانه های غربی داشت.

آسوشیتدپرس ضمن انتشار اطلاعیه ارتش عراق درباره حمله به جزیره مجنون، گزارش داد: «صدام در یک نطق رادیو تلویزیونی به مناسبت شصت و پنجمین سالروز نیروهای مسلح عراق، تأکید کرد که نیروهای وی درصددند که با محاصره ترمینال های نفتی ایران، این کشور را از لحاظ اقتصادی از پای در آورند.» آسوشیتدپرس افزود: «صدام حسین در بخش دیگر از سخنانش از مردان و زنان عراقی که باتلاق های هویزه را آن چنان مستحکم کرده اند - که دشمن در صورت دست زدن به یک تجاوز دیگر در این منطقه، بهای سنگینی را پرداخت خواهد کرد - قدردانی کرد.»^(۱)

یونایتدپرس در این باره گزارش داد: «نیروهای عراقی روز دوشنبه (۱۶/۱۰/۱۳۶۴) در پی یک نبرد سنگین که هم زمان با یک پیشنهاد برای یک راه حل مسالمت آمیز جهت حل درگیری بین دو کشور صورت گرفت، یک حوزه نفتی در جبهه جنوبی جنگ را بازپس گرفتند.»^(۲)

خبرگزاری آلمان غربی: «یک بیانیه نظامی عراق می گوید که عراقی ها قسمت جنوبی جزایر مجنون را پس از کشتن صدها سرباز ایرانی و به اسارت در آوردن تعداد زیادی از آنها به طور کامل آزاد کرده اند.» این خبرگزاری افزود: «حمله گزارش شده به عنوان یک تلاش جدید عراق جهت بهبود موقعیت نظامی خود قبل از اجرای تهدید ایرانی ها مبنی بر یک حمله زمینی گسترده به نظر می رسد. رئیس جمهور عراق در اولین ساعات امروز هشدار داده بود که رژیم آیت الله خمینی چنانچه حمله تهدیدآمیز خود را به اجرا در آورد با یک فاجعه عظیم روبه رو خواهد شد. ... صدام حسین بار دیگر آمادگی عراق را برای مذاکرات صلح تکرار کرد و به ایران در مقابل انتظار هرگونه منفعتی از اصرار در جنگ یا امید به زمان داشتن هشدار داد. ... رادیو تهران نیز به نقل از علی خامنه ای رئیس جمهور ایران، اعلام کرد که تعویض رژیم فعلی عراق تنها راه پایان یافتن جنگ ۶۳ ماهه خلیج فارس می باشد.»^(۳)

رادیو امریکا نیز با نقل اطلاعیه عراق درباره حمله به جزیره مجنون و همچنین نقل سخنان تهدیدآمیز صدام، افزود: «در این حال گزارش ها حاکی است که ایران سرگرم تجهیز و تقویت و صف آرایی نیروهای خود در مرداب زارهای هویزه است. عراق این تحولات نظامی را نشانه ای از تلاش ایران برای اقدام به حمله تهاجمی تازه ای علیه آن کشور می داند.» رادیو امریکا گفت: «وزیر خارجه عراق گفته است که کشورهای عربی حوزه خلیج فارس اگر در جنگ ایران و

ص: ۵۷۴

۱- ۸. همان، ص ۱۱.

۲- ۹. همان، ص ۹.

۳- ۱۰. همان، صص ۱۱ و ۱۲.

عراق به حمایت از عراق مبادرت نورزند امنیت داخلی خود را به خطر می افکنند.»^(۱)

اداره توجیه سیاسی وزارت دفاع عراق نیز با انتشار بیانیه ای به مناسبت سالگرد تأسیس ارتش عراق، ضمن تکرار تهدیدهای سران عراق مبنی بر اینکه «هیچ سرباز ایرانی از حمله احتمالی آینده جان سالم به در نخواهد برد» برای جذب حمایت حکام منطقه به آنها چنین هشدار داد: «عراق تنها از سرزمین و سیادت خود دفاع نمی کند، بلکه از تمامی دولت های منطقه که در معرض تهدید و اشغال توسط رژیم ایران قرار دارند نیز دفاع می کند.»^(۲)

عدنان خیرالله وزیر دفاع عراق نیز هماهنگ با دیگر مقام های عراقی برای ترساندن حکام منطقه ادعا کرد که «هدف ایران از جنگ با عراق تقسیم این کشور و همچنین تقسیم جهان عرب به کشورهای ملوک الطوائفی است.»^(۳)

۱

اعلام آماده باش های مکرر ارتش عراق به یگان هایش از جمله تمهیدات این ارتش برای مقابله با عملیات آتی نیروهای ایران است. به گزارش واحد اطلاعات نظامی قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص) سپاه: «امروز (۱۶/۱۰/۱۳۶۴)، ارتش رژیم عراق کلیه مرخصی های پرسنل خود را در منطقه مهران تا اطلاع ثانوی لغو نموده و با اعلام آماده باش های مکرر در مناطق مهران، هورالهویزه و دیگر مناطق عملیاتی، دستورات مراقبتی شدیدی را به یگان های در خط خود متذکر شده است.»^(۴)

۲

بمب افکن های ایران امروز پایگاه نظامی کولک عراق را بمباران کردند. عراق ادعا کرد که از دو هواپیمای ایرانی که قصد بمباران منطقه رواندوز را داشتند یکی را سرنگون کرده و دیگری را فراری داده است.

ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران با انتشار اطلاعیه نظامی شماره ۲۳۴۲ اعلام کرد: «ساعت ۸:۴۰ صبح امروز، خلبانان افتخارآفرین نیروی هوایی ارتش جمهور اسلامی با شکاری بمب افکن های خود پادگان نظامی کولک عراق واقع در غرب رواندوز را بمباران و پس از وارد آوردن خسارات قابل توجهی به آن، همگی سالم به پایگاه خود مراجعت کردند.»^(۵)

از سوی دیگر، ارتش عراق در اطلاعیه شماره ۲۰۷۶ خود در این باره اعلام کرد: «در ساعت ۸:۱۰ بامداد امروز، دو فروند از هواپیماهای دشمن سعی در رخنه کردن به مرزهای بین المللی عراق در ناحیه شمالی جبهه جنگ و حمله به مجتمع مسکونی الصدیق را داشتند که با جنگنده های نیروی هوایی ما روبه رو شدند و یک فروند از آنها از نوع اف۵ در منطقه مرزی سرنگون شد، درحالی که هواپیمای دوم بدون رسیدن به هدف خود دست به فرار زد.»^(۶)

ص: ۵۷۵

۱- ۱۱. همان، صص ۱۴ و ۱۵.

۲- ۱۲. همان، صص ۵ و ۶.

۳- ۱۳. همان، ص ۴.

۴- ۱۴. سند شماره ۰۱۱۶۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص)، گزارش نوبه ای، شماره ۱۵۴، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴.

۵-۱۵. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱۷، ص ۱۸.

۶-۱۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۳، ۱۳۶۴/۱۰/۱۷، ص ۱، رادیو صوت الجماهير، ۱۳۶۴/۱۰/۱۶.

هوایماهای عراقی امروز نیز اطراف تأسیسات نفتی خارک را بمباران کردند که خسارت مهمی به بار نیامد. امروز همچنین علاوه بر حملات هوایی عراق به جزایر مجنون در پشتیبانی از حمله زمینی به این منطقه، شهرهای اهواز، ارومیه، پیرانشهر و بندر امام خمینی هدف تجاوز هوایی قرار گرفتند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از بوشهر، جنگنده بمب افکن های عراقی ساعت ۱۲:۲۵ امروز، ضمن تجاوز به حریم هوایی جنوب کشور، جزیره خارک را هدف حمله قرار دادند. در این حمله ۴ بمب به سوی تأسیسات نفتی رها شد که ترکش یکی از آنها به لوله ارتباطی یکی از مخازن گازیئل برخورد و آن را سوراخ و آتش سوزی ایجاد کرد که با تلاش نیروهای ایمنی، آتش پس از ۱۰ دقیقه مهار شد. ۳ بمب دیگر در فاصله ۵۰۰ متری مخازن نفتی به کوه اصابت کرد که خسارتی نداشت. (۱)

ارتش عراق در اطلاعیه شماره ۲۰۷۶ خود در این باره آورده است: «امروز عقاب های دلیر نیروی هوایی ما حمله جدید و موفقیت آمیز دیگری علیه جزیره خارک انجام دادند و هدف های خود را درمورد اصابت مستقیم قرار دادند.» (۲)

امروز همچنین هوایماهای عراقی سه بار به حریم هوایی اهواز، یک بار به حریم هوایی بندر امام خمینی، دو بار به حریم هوایی ارومیه و دو بار به حریم هوایی پیرانشهر تجاوز کردند. (۳)

واحد اطلاعات نظامی قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیا(ص) سپاه در جمع بندی فعالیت های هوایی عراق در دوره پنجم تا شانزدهم دی ماه ۱۳۶۴ آورده است: «هوایماهای عراقی علاوه بر پروازهای شناسایی و عکس برداری متوالی در سراسر منطقه عملیاتی جنوب و غرب و شکستن دیوار صوتی در بعضی از شهرهای مرزی و مناطق عملیاتی به تجاوزات هوایی خود ادامه دادند و به بمباران تأسیسات نظامی و خطوط پدافندی و عقبه یگان های خودی پرداختند.» (۴)

اخطار رژیم عراق به حزب دمکرات ایران برای انتقال نیروهایش به ایران و درگیری نیروهای خودی با افراد کومه له از اخبار مهم امروز منطقه کردستان است.

به نوشته نشریه وزارت اطلاعات جمهوری اسلامی: «اخیراً رژیم بعث عراق به حزب منحلہ دمکرات اخطار کرده که هرچه زودتر عمده نیروهای خود را که در خاک عراق مستقر می باشند به مناطق کردنشین ایران منتقل تا فعالیت های ایذایی و چریکی را علیه رزمندگان اسلام تشدید نمایند؛ در غیر این صورت از پشتیبانی مالی و تسلیحاتی رژیم عراق محروم خواهند بود. گفته می شود که مراجعت گروهی از عناصر هیز آواره [از واحدهای نظامی حزب دمکرات] از قرائقو عراق به پیرانشهر در رابطه با همین موضوع است.» (۵)

نشریه مذکور همچنین نوشته است: «طی درگیری که از ساعت ۱۰:۳۰ الی ۱۳ بین نیروهای خودی و ضد انقلابیون وابسته به کومه له در حوالی روستای عباس آباد و بوئین علیا به وقوع پیوست، سه تن از ضدانقلابیون کشته و تعدادی نیز مجروح شدند.» (۶)

ص: ۵۷۶

۳-۱۹. همان؛ و - وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۹، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۴-۲۰. سند شماره ۰۱۱۴۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه، گزارش نوبه ای، شماره ۱۵۵، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴.

۵-۲۱. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۳۹، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲.

۶-۲۲. همان، ص ۲.

رئیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در پیامی به مناسبت سالروز تأسیس ارتش عراق، نیروهای مسلح عراق را به قیام و اعلام همبستگی با مردم این کشور دعوت کرد.

سید محمود هاشمی شاهرودی در این پیام با اشاره به فداکاری های ارتش عراق در دوران رهایی ملت عراق از چنگ استعمار و بیان روش هایی که حاکمان بعثی عراق در قلع و قمع وحشیانه نیروهای مسلمان در ارتش عراق اتخاذ کرده اند، از نیروهای مسلح مسلمان و انقلابی تقدیر و تأکید کرد که ملت عراق از نیروهای نظامی خود انتظار دارد علیه رژیم فاشیستی حاکم بر عراق در راه تحقق بخشیدن به آرمان های بحق آنان قیام نمایند.^(۱)

نماینده عراق در سازمان ملل امروز در نامه ای به دبیرکل این سازمان، گزارش تاریخ ۳ ژانویه (۱۳ دی)^(۲) نماینده ایران را درباره حملات هوایی عراق به پیرانشهر و مهران تکذیب کرد و آن را زمینه سازی برای تجاوز جدید خواند.

عصمت کتانی نوشته است: «نامه نمایندگی ایران صرفاً ادعای کذب بوده و عاری از حقیقت است. هدف ایران هموار ساختن راه تجاوز علیه عراق، با ارائه اطلاعات کذب و منحرف کننده در مورد مناقشه است، که از جمله اهداف این رژیم ایجاد آشفتگی در افکار عمومی بین المللی و آماده سازی شرایط برای شروع تجاوزات جدید خود علیه عراق و استفاده از شهرهای مرزی به عنوان مراکز تجمع نیروها و محل آغاز تجاوزاتش می باشد.»

نماینده عراق در پایان، سکوت سازمان ملل و شورای امنیت در برخورد با این اقدامات ایران را مغایر اصول بین المللی و موجب تشویق ایران به سرپیچی از قطعنامه های شورای امنیت و تضعیف این سازمان اعلام کرده است.^(۳)

سرپرست ستاد تبلیغات جنگ در گفت و گویی با روزنامه کیهان در مورد دلایل اقدام طارق عزیز به تهدید کشورهای منطقه در مصاحبه با روزنامه کویتی السیاسه،^(۴) گفت که اعزام های پی در پی کاروان های کربلا- در هفته های اخیر، رژیم عراق را دچار تزلزل کرده، طوری که احساس نیاز به حمایت بیشتری از طرف ابرقدرت ها و کشورهای منطقه می کند. از طرف دیگر، کشورهای منطقه درصدد اصلاح روابطشان با ایران برآمده اند و در مقابل، عراق از کشورهای منطقه یک نوع بی مهری دیده است. همچنین سفر صدام به مسکو دستاوردی برای او نداشت. در این وضعیت رژیم عراق دست به تهدید می زند تا آنها را هم درگیر کند و تشنج را در تمامی منطقه گسترش دهد.

ص: ۵۷۷

۱- ۲۳. روزنامه کیهان، ۱۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- نامه نماینده ایران در روزشمار ۱۳/۱۰/۱۳۶۴ آمده است.

۳- ۲۴. مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، جلد پنجم ۱۹۸۶، ترجمه محمدعلی خرمی، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۸، صص ۴۱ و ۴۲، سند شماره S/۱۷۷۲۰ شورای امنیت، ۷ ژانویه ۱۹۸۶.

۴- * سخنان طارق عزیز در روز شمار ۱۳۶۴/۱۰/۱۵ درج شده است.

دکتر خرازی افزود: «البته رژیم عراق هر کاری که تا به حال می توانسته انجام بدهد، انجام داده و ابایی نداشته، ولی این تهدید طبیعتاً می تواند این کشورها را هشیار کند. این کشورها بعد از پنج و نیم سال که از جنگ می گذرد کاملاً دریافته اند که در برابر این گونه تهدیدها باید مقاومت کنند و نگذارند کشورشان مطمع زورگویان و اجانب شود.» وی گفت: «ما با هر گونه تلاش برای ایجاد تشنج در منطقه خلیج فارس مقابله خواهیم کرد. ما از اول گفته ایم و نشان داده ایم که مخالف گسترش تشنج در خلیج فارس هستیم و به عنوان یک قدرت بزرگ در منطقه اجازه نخواهیم داد رژیم عراق دست به ماجراجویی و تهدید بزند.» (۱)

۱

منابع نظامی امریکا با اعلام آمار قربانیان ایرانی حملات شیمیایی عراق، ادعا کردند که ایران برای با مقابله با این وضعیت به بازار مواد شیمیایی روی آورده است.

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی به نقل از شماره امروز (دوشنبه ۱۶ دی) روزنامه دلی تلگراف (چاپ لندن) آورده است: «براساس آخرین برآورد منابع نظامی امریکا، حدود ۵۰۰۰ نفر از سربازان ایران طی حملات شیمیایی ارتش عراق از زمستان ۱۳۶۲ تاکنون (سال های ۱۹۸۴ و ۱۹۸۵ میلادی) به شهادت رسیده اند و جمهوری اسلامی برای مقابله با این مسئله و تولید سلاح های سمی، به بازار مواد شیمیایی روی آورده است.

دلی تلگراف درباره رشد ذخایر سلاح های شیمیایی در کشورهای مختلف نوشته است: «منابع اطلاعاتی امریکا گزارش داده اند نیروهای روسی علاوه بر استفاده از سلاح های سمی موسوم به "باران زرد" علیه مجاهدین افغانی، تکنولوژی ساخت و یا مواد مؤثر این نوع سلاح ها را در دو دهه گذشته در اختیار ارتش های مصر، سوریه، لیبی، اتیوپی، کره شمالی و ویتنام قرار داده اند. گفته می شود هم اکنون بیش از ۱۵ کشور دارای سلاح های شیمیایی هستند درحالی که در اوایل دهه ۱۹۶۰، تنها ۵ کشور در این رده قرار داشتند. انتظار می رود امریکا و شوروی که دارای بزرگ ترین ذخایر سلاح های سمی هستند، ماه آینده در زمینه کاهش ذخایر خود به مذاکره بنشینند.» (۲)

۲

در دیدار امروز نخست وزیر ترکیه با رئیس جمهوری اسلامی ایران، جنگ ایران و عراق مهم ترین موضوع مذاکرات بود. اوزال ضمن اعلام آمادگی ترکیه برای هرگونه اقدامی در جهت خاتمه جنگ، از دخالت ابرقدرت ها در صورت ادامه جنگ ابراز نگرانی کرد. آیت الله خامنه ای مذاکره با رژیم عراق را امری صوری و خیالی خواند و گفت هرکس به جای صدام باشد بهتر از وی خواهد بود. وی تأکید کرد دولتی در عراق می خواهیم که خصوصیت تجاوزگری نداشته

ص: ۵۷۸

۱- ۲۵. روزنامه کیهان، ۱۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۲۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۵، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۵ و ۶.

باشد. گزارش این دیدار در نشریه وزارت خارجه جمهوری اسلامی چنین درج شده است:

«ریاست جمهوری [ایران] با ابراز خشنودی از روند رو به رشد مناسبات فیما بین دو کشور مسلمان و همسایه، اهمیت گسترش روابط با ترکیه را متذکر گردیدند و با یادآوری این نکته که ارتباط کشورهای مسلمان منطقه مورد تمایل بسیاری از قدرت ها نمی باشد، ابراز امیدواری نمودند که روابط فیما بین در ابعاد مختلف به ویژه در زمینه اقتصادی با تلاش و همت صمیمانه طرفین در سطح گسترده تری افزایش یابد. آقای اوزال ضمن تأیید لزوم گسترش روابط دو کشور، اظهار داشت که قدرت های خارجی مایل نیستند کشورهای اسلامی با یکدیگر روابط داشته باشند. وی در ادامه به عنوان یک اقتصاددان بر لزوم استفاده از امکانات موجود در منطقه برای بی نیازی از قدرت های خارجی تأکید نمود.

مذاکره درباره جنگ تحمیلی:

آقای اوزال: این جنگ شش سال است که امکانات شما را از بین برده است و در حدود ۲۰۰ میلیون تن نفت صرف تسلیحات شده است، امیدواریم در این زمینه راه حلی پیدا شود که جنگ خاتمه پیدا کند که به نفع همه منطقه می باشد، زیرا این نگرانی موجود است که در صورت ادامه جنگ قدرت های بزرگ خارجی در منطقه دخالت نمایند. ترکیه آماده است هر اقدامی که در توانش باشد انجام دهد.

تصویر

نخست وزیر ترکیه در دیدار با رئیس جمهور ایران برای کمک به خاتمه جنگ اعلام آمادگی کرد. رئیس جمهور ایران مذاکره با رژیم عراق را امری خیالی خواند و گفت هر کس به جای صدام باشد بهتر از اوست.

جناب آقای رئیس جمهور: این جنگ به خواست ابرقدرت ها شروع شد و رژیم کنونی عراق، توسعه طلب، جنگ افروز و به شدت تحت تأثیر ابرقدرت هاست و مذاکره با آن رژیم - که همه همسایگانش به نحوی از اقداماتش آسیب دیده اند - امری صوری و خیالی است. در حال حاضر کشورهای (عرب) خلیج فارس که حامیان رژیم عراق بوده اند از اقدام خود ناراضی و خائف هستند.

اوزال: کشورهای شوروی و فرانسه به عراق کمک تسلیحاتی می کنند؛ آیا می شود با آنها به راه حلی رسید.

رئیس جمهور: فکر می کنم بعضی از سلاح دهندگان به عراق در ماجرای واقع شده اند که از آن راضی نیستند، آنها

مدعی هستند که قراردادهای پیش از جنگ را اجرا می کنند.

در ادامه مذاکرات، آقای اوزال ضمن برشمردن فجایع جنگ و خسارات مادی و معنوی آن، اظهار داشت که اطلاع داریم هدف اصلی از به راه انداختن جنگ، تغییر رژیم (کنونی) ایران بوده است. وی گفت: من به این نتیجه رسیده ام که رژیم ایران تثبیت شده و وضعیت پایداری پیدا کرده است. تصور می کنم بسیار مهم و مفید باشد چنانچه رژیم خودتان را به دنیا اعلام نمایید، این اقدام موجب خواهد شد که بسیاری از دول در مواضع قبلی خود تجدیدنظر نمایند. در این خصوص هر کمکی که از دست ما برآید آماده انجامش هستیم. عربستان سعودی و سایر کشورهای (عرب) خلیج فارس از ایران و عراق واهمه دارند و لذا مایل نیستند که یکی از طرفین به پیروزی دست یابد. به علاوه، این ترس نیز وجود دارد که ادامه جنگ منجر به دخالت ابرقدرت ها در منطقه بشود؛ لذا ما (ترکیه) نفع منطقه را در پایان هرچه سریع تر جنگ می دانیم. در مورد تعیین جانشین برای صدام به نظر می رسد پس از وی افراد قدرتمندی در عراق نباشند و اساساً وی (صدام) به نحوی عمل کرده است که تمام امور وابسته به شخص وی می باشد، به طوری که با رفتن صدام سیستم از هم خواهد پاشید. لذا کسانی که در اطراف وی جمع شده اند برای حفظ سیستم مایل نیستند که صدام برود. راه دیگر این است که ایران خود مایل به صلح با عراق باشد؛ با این شرط که عراق مجبور باشد تمام خسارت های جنگی را بپردازد که در صورت پذیرش این شرط، صدام دیگر نخواهد توانست در عراق بماند و پاسخ ملتش را بدهد و اگر حاضر به پرداخت غرامت نشد این بار صدام جنگ طلب تلقی خواهد شد که در آن صورت وضعیت فرق خواهد کرد.

آقای رئیس جمهور: اینکه کشورهای همسایه از ما می ترسند ما در روابط خود با این کشورها پیشرفت های بسیاری نموده ایم آنها نیز به این امر واقف اند و همواره اظهاراتی در مورد این روابط خوب نموده اند. هر چند که ما دارای یک رژیم انقلابی هستیم، البته ما هیچ گونه پیشنهادی در مورد رژیم آینده عراق نداریم، ولی این را می دانیم که هر کس به جای صدام باشد بهتر از وی خواهد بود. ما قبل از صدام با عراق هیچ مسئله خاصی نداشتیم. در زمان حسن البکر، روابط ما با عراق عادی بود، ولی وقتی که صدام آمد و حسن البکر را کنار گذاشت فهمیدیم که برای ما مسئله ایجاد خواهد کرد. ما دولتی را در عراق می خواهیم که خصوصیت تجاوزگری نداشته باشد و مجدداً تجاوز نکند. ما معتقد هستیم که می توانیم یک همکاری خوب و سالم با کشورهای منطقه داشته باشیم. در مورد جنگ نیز ما ان شاء الله به زودی جنگ را تمام خواهیم کرد.

در پایان، آقای اوزال تمایل آقای کنعان اورن رئیس جمهور ترکیه را برای مسافرت به جمهوری اسلامی ایران به استحضار ریاست جمهوری رسانید که آقای خامنه ای اظهار داشتند از مسافرت ایشان استقبال می نمایم»^(۱).

ص: ۵۸۰

در دومین دور مذاکرات نخست وزیر ایران و ترکیه و مذاکرات آنان هنگام بدرقه، درباره مبادلات دو کشور، بازار مشترک اسلامی، روابط اقتصادی کشورهای مسلمان، آینده عراق، انتقال نفت ایران به دریای سیاه و خط جدید هوایی ایران و ترکیه گفت و گو شد.

امروز در دور دوم مذاکرات، تورگوت اوزال ابراز امیدواری کرد که دوستی دو کشور به مراتب بالاتری برسد و موجب اتحاد کشورهای منطقه شود و همکاری ایران و ترکیه و پاکستان ادامه یابد. وی گفت امیدوارم حجم مبادلات دو کشور به سه میلیارد دلار برسد و از امکانات وسیعی که در زمینه های ساختمانی و زیربنایی موجود است، استفاده شود. وی توصیه کرد که هرگاه اشکالی در روابط بروز کرد با تماس به خصوص تماس مستقیم تلفنی حل شود.

مهندس موسوی نیز گفت: در مسافرت گذشته صحبت از بازار مشترک اسلامی پیش آمد و این آرزو دست نیافتنی به نظر می رسید، ولی امروز به نظر می رسد که خیلی هم دور نیست. من هم قبول دارم که یکی از مؤثرترین راه های مقابله با مشکلات تماس های مستمر بین ما است. ما اصولاً ترجیح می دهیم در روابط اقتصادی خود در وهله اول با کشورهای مسلمان مانند ترکیه معامله کنیم.

نخست وزیر ایران هنگام بدرقه نخست وزیر ترکیه در فرودگاه نیز به اوزال گفت که اگر کمیته صلح کنفرانس اسلامی کتباً نامه ای محرمانه به ایران بنویسد و در آن متذکر شود که عراق باید کلیه خسارت های جنگی را بپردازد، ما آماده ایم در این مورد مطالعه کنیم. وی همچنین در مورد مذاکرات سه جانبه ترکیه، ایران و عربستان در مورد آینده عراق تأکید نمود که اوزال قول پیگیری داد. اوزال نیز طرح خط لوله ای برای انتقال نفت از جنوب ایران به بندر هوپا در دریای سیاه با هدف انتقال روزانه یک میلیون بشکه نفت ایران به ترکیه و کشورهای حوزه بالکان پیشنهاد کرد که مهندس موسوی گفت این طرح بررسی خواهد شد.

علاوه بر این، طبق مذاکرات مسئولان هواپیمایی ایران و ترکیه قرار شد که خط جدید پرواز هواپیماهای ایرانی و ترک از مسیر تهران، رشت، آستارا، خط مرزی ایران و شوروی، ارزروم، آنکارا و استانبول مطالعه شود و در صورت مثبت بودن نتیجه، مورد استفاده قرار گیرد. (۱)

نخست وزیر ترکیه در آخرین روز اقامت در تهران در مصاحبه ای مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی به پرسش های خبرنگاران درباره میانجیگری در جنگ، رابطه ترکیه با اسرائیل، پایگاه های نظامی امریکا در خاک ترکیه و... پاسخ های کلی داد و در مورد آغازگر جنگ سکوت کرد. اوزال در آغاز این مصاحبه به مذاکرات اقتصادی و تجاری مفید با مسئولان جمهوری اسلامی و اینکه سطح تجارت دو کشور در سال آینده به سه میلیارد می رسد، اشاره کرد و در پاسخ به پرسشی

ص: ۵۸۱

در مورد میانجیگری ترکیه در جنگ گفت: «وقتی از ترکیه به ایران می آمدم گفتم که برای میانجیگری نمی روم، ولی برای پایان جنگ دعا می کنم.» وی درباره رابطه با رژیم صهیونیستی گفت: «روابط ما با اسرائیل به ۲۰ تا ۳۰ سال گذشته برمی گردد، ولی در حال حاضر، روابط سیاسی ما در پایین ترین سطح، یعنی دیر دومی است.» وی افزود: اساس سیاست خارجی ما "صلح در جهان و صلح در وطن" است.

اوزال در پاسخ خبرنگاری در مورد اقدام امریکا به تأمین ۹ پایگاه نظامی در ترکیه پس از پیروزی انقلاب اسلامی گفت: «ترکیه به عنوان عضوی از اعضای پیمان ناتو به تعهدات خود در این زمینه عمل می کند و در خارج از این چارچوب دست به اقدام دیگری نخواهد زد.»

نخست وزیر ترکیه در پاسخ یکی از خبرنگاران که از او درخواست نظر صریح خود را در مورد متجاوز بودن عراق و آغازگری جنگ بیان کند، گفت: «جواب مشکل است و پاسخ من به سؤال شما نتیجه ای در حل مسئله جنگ ندارد، بنابراین در پاسخ شما تنها سکوت می کنم.» خبرنگار دیگری سؤال کرد که ایران معتقد است که حزب بعث و صدام باید از میان بروند، آیا آقای اوزال با موضع رسمی ایران موافق اند؟ اوزال گفت: «به این سؤال نیز نمی توانم جواب مشخص بدهم، بلکه به نظر من جنگ باید از طریق معقول و شرافتمندانه به پایان برسد.»^(۱)

۱

خبرگزاری ژاپنی کیودو با بررسی تحركات دیپلماتیک اخیر ایران و تأکید بر اینکه بهبود روابط خارجی، موضع ایران را در کوشش برای مصالحه مستحکم خواهد کرد، این تحركات را نشانه تغییرات اساسی در سیاست جنگی ایران نمی داند و پیش بینی می کند که نیروهای نظامی ایران برای یک تهاجم زمینی در جنوب آماده می شوند.

در گزارش کیودو آمده است: «ایران که بعد از انقلاب اسلامی ۱۹۷۹، در انزوای سیاسی به سر می برد، اکنون وارد یک دوره دیپلماتیک فعال شده است. منابع غربی به آرامی از فعالیت های اخیر دیپلماتیک ایران استقبال می کنند.» این خبرگزاری با اشاره به خبر دیدار آتی رئیس جمهور اسلامی ایران از پاکستان و کشورهای آسیایی و افریقایی و نیز سفر چند روز اخیر نخست وزیر ترکیه در رأس یک هیئت ۲۰۰ نفره سیاسی و اقتصادی، دیدار اخیر وزیران خارجه عربستان و امارات از ایران، اعزام فرستاده دولت فرانسه به ایران برای یافتن راه حلی جهت رفع اختلافات مالی دو کشور و سفر معاون اول وزیر امور خارجه شوروی در آخر ماه جاری به ایران که نشانه بهبود روابط دو کشور است، همه را نشان دهنده ورود ایران به دوره فعال دیپلماتیک اعلام کرده و در پایان افزوده است: «با وجود این، منابع دیپلماتیک معتقدند که تهاجم دیپلماتیک اخیر ایران نمودار تغییرات اساسی در سیاست این کشور در قبال جنگ نیست، بلکه به نظر می رسد که نیروهای نظامی ایران خود را برای یک تهاجم زمینی جدید در جنوب آماده ساخته اند و هم زمان رهبران

ص: ۵۸۲

این کشور با پیش کشیدن موضع مجازات مسببین جنگ، موضع سرسختانه ای را در قبال عراق در پیش گرفته اند. باوجوداین باید اذعان کرد که بهبود روابط خارجی، سرانجام موضع ایرانیان را در کوشش های آینده برای نیل به مصالحه مستحکم خواهد کرد.»^(۱)

۱

نتیجه مذاکرات سه روزه هیئت فرانسوی در ایران، روشن شدن برداشت کلی هریک از دو طرف درباره اختلافات مالی و مشخص شدن دیدگاه های مشترک و متضاد آنها اعلام شد.

در گزارش وزارت خارجه در این باره چنین آمده است: «یک هیئت فرانسوی به سرپرستی ژاک مارتن معاون قائم مقام وزیر خارجه سابق و نماینده دولت فرانسه و مرکب از نمایندگان کمیساریای انرژی اتمی، اوردیف، وزارت دارایی (خزانه داری)، شرکت بیمه کناس و وزارت روابط خارجی از تاریخ ۱۴ الی ۱۶/۱۰/۱۳۶۴ در تهران مذاکرات خود را با هیئت ایرانی به سرپرستی معاونت وزارت امور اقتصادی و دارایی و ریاست کل سازمان سرمایه گذاری نماینده دولت جمهوری اسلامی ایران و مرکب از نمایندگان انرژی اتمی، سازمان سرمایه گذاری بانک مرکزی و وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ادامه داد.»

در ادامه گزارش آمده است که در جلسات متعدد، دو طرف دیدگاه ها و پیشنهادهای خود را درباره حل مسئله وام یک میلیارد دلاری ایران به فرانسه و وام ۹۴۳ میلیون فرانکی ایران به اوردیف و موضوع اقدام نکردن ایران به برداشت اورانیوم غنی شده از فرانسه را کارشناسان شرکت اوردیف و نمایندگان سازمان انرژی اتمی ایران بررسی کردند.

در این دوره همچنین درباره دعاوی مربوط به بیمه کناس - که بیمه کننده شرکت های خصوصی و دولتی فرانسه است - و ادعای شرکت های مذکور علیه ایران و برعکس، کارشناسان دو طرف مذاکره کردند و قرار شد دو طرف طی چهار ماه فهرست شرکت هایی که ادعای مالی دارند را تهیه و ردوبدل کنند تا بررسی گردد.

درمورد اختلافات مربوط به وام و مسائل هسته ای در مذاکراتی مفصل علاوه بر روشن شدن درک کلی هریک از دو طرف، دیدگاه های مشترک و متضاد شناخته و تعیین گردید و قرار شد در تاریخ های ۱۲ تا ۱۴ فوریه ۱۹۸۶ (۲۳ تا ۲۵ بهمن)، مذاکرات در پاریس ادامه یابد.

در پایان این گزارش آمده است: «این دور از مذاکرات یکی از بابرنامه ترین مذاکرات با فرانسوی ها درخصوص اختلافات مالی فی مابین است، زیرا که همه اختلافات یکجا و به طور مفصل بررسی شد و دیدگاه های دو طرف از لحاظ وجوه اشتراک و افتراق بیش از پیش روشن گردید و اگرچه به یک توافق مشخص و کلی برای حل اختلافات مالی منجر نشد، اما باتوجه به پیچیدگی مسئله و حجم عظیم اختلافات موجود گام بزرگی بود در جهت حل کلی مسئله و از میان بردن موانع و مشکلات موجود و در صورتی که موضوع به همین ترتیب پیش

ص: ۵۸۳

برود، انتظار می رود که بتوان با ادامه مبادله هیئت ها و تداوم مذاکرات بین طرفین بدون ابعاد تبلیغاتی به راه حل معقول و مرضی طرفین دست یافت.»^(۱)

از سوی دیگر، نشریه رویدادها در گزارشی از این مذاکرات نوشته است: «گفته می شود مسئله تروریست های ایرانی مقیم فرانسه و اینکه باوجود جنایات بی شماری که مرتکب شده اند و می شوند مورد حمایت فرانسه بوده و از تسهیلات و امکانات فراوانی برخوردار هستند، ازجمله موضوعات مذاکرات اخیر هیئت پارلمانی فرانسه با مقامات جمهوری اسلامی ایران بوده است. براساس اطلاع واصله، هیئت پارلمانی فرانسه در این باره گفته است که تصمیم گیری درمورد مسعود رجوی به عهده امریکاست و فرانسه در این زمینه هیچ گونه اختیاری ندارد.»^(۲)

۱

به نوشته یک نشریه اقتصادی، ارسال نفت خام ایران به سوریه به دلیل تأخیر در پرداخت بدهی های سوریه به ایران و نیز بهبودی روابط سوریه با اردن و فشار سوریه به گروه های لبنانی، قطع شده است.

نشریه میدل ایست اکونومیک سروی (چاپ نیکوزیا) در شماره امروز (۱۶/۱۰/۱۳۶۴) خود گزارش داد: «ایران به دلیل تأخیر افتادن بازپرداخت بدهی های قبلی سوریه، ارسال نفت خام به این کشور را به حالت تعلیق درآورده است. به دنبال این مسئله سوریه مجبور به خرید نفت از بازار آزاد جهانی شده و مقداری نفت نیز از کویت دریافت کرده است.»

این نشریه نوشته است که علت اصلی تعلیق در ارسال نفت به سوریه عدم پرداخت ۶۵ میلیون دلار بهره مربوط به قرارداد نفتی سال ۱۹۸۳ بین ایران و سوریه است و میزان بدهی سوریه به ایران در رابطه با این قرارداد بیش از یک میلیارد دلار می باشد. در سفر اخیر نخست وزیر سوریه به ایران، سوریه موافقت کرد بدهی ها خود را با یک زمان بندی جدید به صورت نقدی و ارسال کالا به ایران پرداخت کند. این نشریه قبرسی افزود به تعلیق درآمدن صادرات نفتی ایران به سوریه درحالی صورت می گیرد که انتقاد ایران از سوریه در رابطه با نزدیک شدن آن به اردن و تلاش های آن برای تحمیل قرارداد صلح دمشق به گروه های لبنانی افزایش یافته است.

این نشریه در پایان نوشته است: «سوریه مهم ترین هم پیمان عرب ایران در جنگ با عراق است و به همین جهت ایران سالانه شش میلیون تن نفت به این کشور صادر می کند که پنج میلیون تن آن با ۵/۳ دلار کمتر از بازار جهانی و یک میلیون تن آن به صورت مجانی به سوریه صادر می شود.»^{(۳)(۴)}

ص: ۵۸۴

۱- ۳۱. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه، نشریه شماره ۱۸۵/۳، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲.

۲- ۳۲. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۸، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، صص ۴۲، ۵۴ و ۵۵.

۳- گفتنی است که این تسهیلات ایران برای سوریه به دلیل جبران درآمدهای آن بود که سوریه از خط لوله نفت عراق به سوریه کسب می کرد و سوریه آن را برای پشتیبانی از ایران و فشار بر عراق مسدود کرده بود.

۴- ۳۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۳، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، نیکوزیا - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۶/۱۰/۱۳۶۴، صص ۴۹ و ۵۰.

شانزدهمین اجلاس وزیران خارجه کشورهای اسلامی با حضور ۴۵ عضو و بیش از ۹۰ موضوع در دستور کار، در شهر فاس کشور مراکش آغاز به کار کرد.

مهم ترین موضوع های دستور کار این اجلاس عبارت اند از: اوضاع فلسطین و افغانستان، جنگ ایران و عراق، خشک سالی در افریقا، اوضاع اقتصادی و فرهنگی کشورهای عربی، ایجاد منطقه غیرهسته ای و افزایش امنیت کشورهای غیرهسته ای، کنترل مواد مخدر، ایجاد کمیسیون قوانین بین المللی، تهدیدهای امریکا و اسرائیل علیه لیبی، تبعیض نژادی، مبارزه با تروریسم و هواپیماربایی. (۱)

رادیو بی بی سی در گزارشی از این اجلاس ضمن شگفتی از حضور هیئت ایرانی، گفت: «از ژانویه ۱۹۸۲ (دی ۱۳۶۰) که ایران روابط خود را با مراکش قطع کرد، این اولین هیئت ایرانی است که به مراکش اعزام می شود.» به گفته بی بی سی، مهم ترین و اختلاف برانگیزترین موضوعی که در این کنفرانس مطرح خواهد شد، جنگ ایران و عراق است که سازمان کنفرانس اسلامی را در موقعیت بسیار نامساعدی قرار داده است، اما هیئت میانجیگری سازمان (کمیته حسن نیت) هیچ پیشرفتی در این مورد نداشته است. این هیئت برنامه سفر به تهران و بغداد را لغو کرد و یکی از اعضای این هیئت پیشنهاد کرده است که سازمان کنفرانس اسلامی باید در مورد مأموریت خود برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق تجدیدنظر کند. به گفته بی بی سی، از دیگر اختلاف نظرهای مهم میان اعضا، دیدگاه مشترک ایران و سوریه و لیبی است که می گویند مصر جایی در سازمان کنفرانس اسلامی ندارد مگر اینکه عهدنامه صلح با اسرائیل را لغو کند. (۲)

یک مقام مراکشی نیز گفت تقاضای لیبی در مورد رسیدگی به تجاوز امریکا به لیبی به دستور مذاکرات اضافه شده که اعضای از کنفرانس را که مخالف تصویب قطعنامه علیه امریکا هستند خشمگین کرده است. وی گفت این اجلاس ممکن است بر اثر اختلافات داخلی بر سر صدور قطعنامه لیبی علیه امریکا و اعتراض ایران و سوریه علیه تصمیم اجلاس سران کنفرانس اسلامی در سال ۱۹۸۴ برای پذیرش مجدد مصر، با بن بست مواجه شود. از سوی دیگر، یونایتد پرس گزارش داد که شرکت نکردن حسن دوم شاه مراکش در نشست افتتاحیه این کنفرانس جو سردتری را بر این اجلاس حاکم کرده است. (۳)

نیروهای سوریه فرستنده رادیویی حرکت توحید اسلامی مستقر در طرابلس لبنان را تعطیل کردند.

به گزارش واحد مرکزی خبر از بیروت، در عملیات بازرسی و خلع سلاح مسلمانان شهر طرابلس که در اجرای طرح آرام سازی در این شهر آغاز شده است، امروز نیروهای سوری مستقر در طرابلس در بازرسی مقرر فرستنده رادیویی جنبش توحید اسلامی، تجهیزات بخش فرستنده را

ص: ۵۸۵

۱- ۳۴. همان، صص ۴۳ و ۴۴؛ و - روزنامه اطلاعات، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۲- ۳۵. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیو های بیگانه، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۳ و ۱۴.

۳- ۳۶. روزنامه اطلاعات، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

مصادر کردند که کار این فرستنده متوقف شد. نیروهای سوری همچنین امروز با بازرسی اماکن مختلف شهر طرابلس، تعداد بسیاری اسلحه و مهمات شامل خمپاره انداز، آرپی جی ۷، تیربارهای نیمه سنگین، بمب های گوناگون و انواع مهمات را کشف و مصادره کردند.^(۱)

ص: ۵۸۶

۱- ۳۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۱۰/۱۷، ص ۳.

امروز در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه) جلسات متعددی به مسئولیت فرمانده کل سپاه با هدف بررسی میزان آمادگی یگان ها و قرارگاه ها و واحدهای پشتیبانی برای عملیات در منطقه فاو تشکیل شد.

در اولین جلسه (۱) فرمانده کل سپاه به فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع) - که یگانش در عملیات منطقه فاو مأموریت خط شکنی ندارد و باید بلافاصله بعد از شکسته شدن خط وارد عمل شود - برای آمادگی هرچه سریع تر تأکید می کند و می گوید: «حداکثر تا یک هفته دیگر باید کلیه بحث های مانور در سطح لشکر تمام شده باشد؛ یعنی هر گردان باید مشخص باشد که چطوری، کجا، هدفش چیست و چه کار باید بکند. به طور کتبی به فرمانده گردان هایتان ابلاغ کنید.» وی اضافه می کند که فرمانده گردان هایتان را هرچه زودتر فراخوانی کنید و این مباحث را تا پایان هفته تمام کنید. آنان را به طور دقیق توجیه کنید و جزء به جزء بحث کنید و مطمئن شوید که خوب توجیه شده اند طوری که چشم بسته وارد عملیات نشوند.

محسن رضایی خطاب به حسین خرازی می افزاید: «نحوه عبور از لشکر روبه رویتان (۲) را باید بحث و تمام بکنید که چه زمانی به کجا باید برسند و عبور کنند. ... هفته بعد هم کل لشکر باید در زمینی مشابه مانور کند. ما با بیست سی نفر می آییم که مانور لشکر را ببینیم. به کارگیری وسایل و تجهیزات مختلف مثل ادوات، مخابرات، نحوه عبور از رودخانه، نحوه

ص: ۵۸۷

-
- ۱- در این جلسه حدود ۱۵ دقیقه ای علاوه بر محسن رضایی، رحیم صفوی، ابراهیم سنجقی و ابراهیم حاج محمدزاده (معاون سیاسی فرمانده کل سپاه و مسئول مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ)، حسین خرازی فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و چند تن از مسئولان این لشکر حضور داشتند. محمد درودیان (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) نیز مباحث جلسات امروز را یادداشت و ضبط می کرد.
  - ۲- لشکر ۱۴ امام حسین (ع) مأموریت داشت از یکی از دو لشکر نصر یا عاشورا - که خط شکن بودند - عبور کند که تا این زمان به طور دقیق مشخص نشده بود.

از راست: محمد درودیان (راوی مرکز مطالعات در قرارگاه خاتم)، حسین خرازی، رحیم صفوی، محسن رضایی
فرمانده کل سپاه بر ضرورت آمادگی سریع‌تر لشکر امام حسین تأکید کرد.

زدن خاکریز و مدت آن و نحوه پدافند را در منطقه ای مشابه مثلاً کارون آماده کنید.»

وی همچنین بر ضرورت آمادگی کامل لشکر ۱۴ از همه نظر از جمله آماده سازی منطقه استقرار لشکر، آماده سازی عقبه و اسکله، مواضع سلاح‌ها و تجهیزات مختلف از جنبه های مهندسی و نیز نقل و انتقال امکانات، قایق و همه تجهیزات لازم در زمان تاریکی هوا و نیز بر رعایت موارد حفاظتی و ضرورت پرهیز از هشیار کردن دشمن و خودداری از روشن کردن موتور قایق‌ها و ... تأکید می‌کند.

فرمانده لشکر امام حسین (ع) در این جلسه توضیح داد که نیروهای رزمی لشکر در حال گذراندن دوره های آموزشی مختلف از جمله بدن سازی، تیراندازی، عملیات های آبی و شنا هستند. وی همچنین از فرمانده کل سپاه خواست که مشکلات برخی فرمانده گردان های این لشکر حل شود. (۱)

۱

در دومین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران، مشکلات تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) مطرح و بر ضرورت آمادگی هرچه سریع تر این تیپ برای عملیات تأکید شد. (۲)

در این جلسه مسئولان تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) مشکلات متعددی را که این تیپ با آن مواجه است برشمردند از جمله کمبود کادر، کمبود نیرو، کمبود تسلیحات و تجهیزات، کمبود خودرو و دستگاه های مهندسی، جایگزین نشدن وسایل منهدم شده در عملیات های قبلی. البته مهم ترین مشکلی که فرمانده تیپ ۴۴ مطرح می کرد نافرمانی تعدادی از مسئولان این تیپ بود، طوری که بر پذیرش استعفایش از مسئولیت فرماندهی تیپ اصرار می کرد.

ص: ۵۸۸

۱-۱. سند شماره ۱۷۴۱۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی آمادگی لشکر ۱۴ امام حسین (ع) برای عملیات والفجر ۸ (۱۳۶۴/۱۰/۱۷، قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، نوار شماره ۱۷۰۰۱)، راوی: محمد درودیان، صص ۴ - ۱.

۲- در این جلسه ۴۵ دقیقه ای علاوه بر محسن رضایی، رحیم صفوی، محمد ابراهیم سنجقی، احمد غلامپور و ابراهیم حاج محمدزاده، فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) (علی زاهدی) و معاون وی (محمدعلی شاهرادی)، رئیس ستاد تیپ (اصغر صبوری) و مسئول ادوات آن (صادقی) حضور داشتند.

علی زاهدی فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم

فرمانده تیپ ۴۴ در آغاز توضیح داد که از این تیپ تاکنون برادران شاهمرادی و صبوری به عملیات توجیه شده اند و مسئولان واحدهای ادوات و مهندسی هم قرار است امروز توجیه شوند. (۱) وی در بیان مشکلات یگان خود با اشاره به اینکه در عملیات بدر سه رده از مسئولان ادوات شهید شده اند، گفت که یگانش مشکلات نیرو و کادر دارد که هنوز حل نشده است. علی زاهدی به عهده داشتن مسئولیت دفاع از خط شش کیلومتری منطقه زید را موجب تشدید مشکلات و انهدام بخشی از توان تیپ ۴۴ ذکر کرد.

مسئول واحد ادوات تیپ ۴۴ نیز گفت که با توجه به اتمام مأموریت نیروهای این واحد، نیرویی نیست که با گذراندن دوره آموزشی، برای عملیات آماده شود. برادر صادقی افزود: به کارگیری خمپاره اندازها، موشک اندازها و سلاح های ضدزره نیاز به نیروی متخصص که حداقل دو سه ماه آموزش دیده باشد و در یک عملیات شرکت کرده باشد، دارد و با توجه به اینکه نیروهای اعزامی مدت مأموریتشان ۳ تا ۶ ماه است، مرکز آموزش ادوات، نیروی با مأموریت کمتر از ۹ ماه را آموزش نمی دهد. علاوه بر آن، گفته شد که نیرویی برای واحد ادوات مفید است که سوادش بیشتر از دوره راهنمایی باشد، اما تیپ ۴۴ از این نظر نیز در مضیقه است.

مسئول واحد ادوات ضمن اشاره به کمبود سلاح و تجهیزات این واحد و جایگزین نشدن سلاح های انهدامی این تیپ، برخی سلاح های تعمیری را نامطمئن و خطرناک توصیف کرد و مثال زد که یک تفنگ ۱۰۶ میلی متری هنگام شلیک منفجر شد و بر اثر آن چند تن از رزمندگان مجروح شدند.

رئیس ستاد تیپ ۴۴ درباره وضعیت نیرو گفت که نیرویی که از کردستان و چهارمحال برای تیپ می آید، نیروی ثابتی نیست که به عنوان کادر در گردان ها یا واحدها به کارگیری شود. وی گفت هرچند نیروهای کادر نوبه ای شده اند ولی با توجه به تشکیلات گسترده یک تیپ، نیروهای نوبه ای هم کفایت نمی کند. اصغر صبوری تعداد دستگاه های زرهی قابل استفاده این تیپ را ۴ نفربر و ۲ تانک اعلام کرد و از مشکلات اساسی تیپ ۴۴ را کمبود خودرو از جمله وانت تویوتا و آمبولانس ذکر کرد. محسن رضایی در این باره گفت که شما خودتان می دانید که در دو سه سال گذشته هیچ خودرو تویوتا به ما نداده اند. اصغر صبوری گفت که ما می دانیم، ولی به هر حال باید یک تعادلی برقرار شود، برادران بهداری تیپ می گویند هیچ یگانی در این حد مشکل ندارد.

فرمانده تیپ ۴۴ در ادامه جلسه با اشاره به مشکلات فرماندهی تیپ و ناهماهنگی برخی

۱- تیپ ۴۴ در این عملیات مسئولیت خط شکنی نداشت و قرار بود پس از شکسته شدن خط دشمن وارد عمل شود.

مسئولان آن از فرمانده کل سپاه می خواهد که معاونش، محمدعلی شاهمرادی را به سمت فرماندهی تیپ ۴۴ منصوب کند. محسن رضایی در پاسخ به این درخواست - که قبلاً هم به طور مکرر مطرح شده - چنین تأکید می کند: «شما بروید محکم بچسبید [به کار]، ما حل می کنیم... شما هیچ به روی خودتان نیاورید و محکم در میدان باشید... این چیزهایی که می گویی یا حق هستند یا حق نیست. اگر حق نیست، شما خودت را برو اصلاح کن. شما باید به خدا توکل کنید. اگر آن باطل باشد، شما چرا از باطل جا می زنید! آدم که روحیه اش را به خاطر یک حرف باطل از دست نمی دهد. امام فرمود همه این جوسازی ها عزیزان من، برای این شده است که شما را می خواهند از صحنه کنار بزنند. می خواهند شما را ضعیف کنند.»

وقتی علی زاهدی بر نظر خودش مبنی بر کناره گیری از فرماندهی تیپ اصرار و دلایلی را برای آن مطرح کرد، محسن رضایی گفت: «اینها [مسئولان و فرماندهان ناهماهنگ با فرمانده تیپ] با سادگی خودشان این کارها را کرده اند. ابهام ها را از ذهنتان برطرف کنید و با امید به خدا وارد کار شوید، مسائل حل می شود اینها وقتی صداقت بینند، همین جایی که اشتباه کردند علاقه شان به شما زیادتر می شود. فقط آدم نباید به انفعال بیفتد، کم حوصلگی به خرج دهد یا شتابزدگی کند. ما می آییم به شما کمک می کنیم ان شاء الله.»

از سوی دیگر، معاون فرمانده تیپ ۴۴ در توصیف عموم رزمندگان این تیپ می گوید: «بچه های چهارمحال و بختیاری، بچه های خیلی مخلصی هستند. اگر به آنها بگویید محکم بایست و بجنگ [می جنگند] و تا لحظه ای که فرمانده اش نگوید، تکان نمی خورد. یک چنین صداقتی دارند و در عملیات پابرجا هستند.» وی از محسن رضایی می خواهد که بیاید برای نیروهای تیپ صحبت کند تا روحیه شان برای نبرد افزایش یابد.

در ادامه محسن رضایی و رحیم صفوی قول می دهند که برای حل مشکلات و رفع کمبودهای تیپ بکوشند و تأکید می کنند که تا حرکت نکنید و خودتان درصدد رفع مشکلات برنیاید، حل نمی شود و در تحرك و تلاش است که مشکلات حل می شود. احمد غلامپور نیز می گوید: «برای کمک به مهندسی یگان ها، واحدهای مهندسی جهاد تیم بندی شده اند که این تیم ها شب عملیات در اختیار فرماندهان یگان ها قرار می گیرند و از نظر دستگاه مهندسی مشکلی نخواهید داشت.»

در بخش پایانی این جلسه، فرمانده کل سپاه بر ضرورت آمادگی هرچه سریع تر و استفاده از زمان تأکید کرد و گفت یک اشکال بزرگ ما این بوده است که از زمان، کم استفاده می کنیم. ۹۰ درصد کار عملیات قبل از عملیات است؛ یعنی آمادگی ها، توجیه ها، مانورها، انتقال امکانات، درست کردن عقبه، آمادگی برای به کار گرفتن ادوات و... اینها همه کارهای عملیات است که قبل از عملیات باید انجام شود. ان شاء الله بروید و با قدرت این کارها را بکنید و تپتان را آماده کنید تا یک صحبتی برای شما بکنیم، بعد مانورتان را هم ببینیم که ان شاء الله روز چهارم بهمن ماه اعلام آمادگی کنید.

فرمانده کل سپاه دوباره تأکید کرد که هرچه زودتر فرمانده گردان ها توجیه شوند، بروند منطقه را ببینند و بحث های جزئی طرح مانور گردان ها هرچه زودتر مشخص شود و تا پایان هفته آینده جزئیات طرح مانور را در جلسه ای تشریح و هفته بعد هم در زمینی مشابه منطقه عملیات طرح مانور تیپ در حضور فرماندهان اجرا شود. (۱)

۱

تصویر

احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف مهم ترین مشکلات این لشکر را کمبود نیروی کادر و تنگناهای پشتیبانی اعلام کرد.

سومین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران با حضور فرمانده لشکر ۸ نجف درباره مشکلات این لشکر و تأکید فرمانده کل سپاه بر توجیه فرماندهان و آمادگی هرچه سریع تر این یگان برای عملیات در منطقه فاو برگزار شد. (۲) در این جلسه کوتاه، فرمانده لشکر نجف مهم ترین مشکلات لشکر ۸ را کمبود نیروی کادر و تنگناهایی در پشتیبانی این لشکر از جمله محدود بودن مناطق پشتیبانی کننده لشکر از جنبه نیرو و امکانات اعلام کرد. وی با توجه به اینکه اخیراً شهرستان زنجان عهده دار پشتیبانی لشکر نجف شده، درخواست کرد که این پشتیبانی همه جانبه باشد و فقط به اعزام نیرو اکتفا نشود بلکه زنجان از جنبه نیروی کادر و امکانات نیز لشکر نجف را پشتیبانی کند. احمد کاظمی در ادامه درخواست کرد که زمان عملیات لشکر نجف مشخص شود و این لشکر دنبال پشتیبان لشکر ۲۵ کربلا قرار گیرد.

از سوی دیگر، فرمانده کل سپاه، فرمانده لشکر نجف را به دلیل فرستادن نیروها و کادر لشکر به مرخصی در آستانه عملیات مورد عتاب قرار داد و از او خواست که فوراً مرخصی ها را لغو و آنان را فراخوانی کند و فرماندهان گردان ها و مسئولان واحدهای ادوات و مهندسی لشکر را به منطقه و عملیات توجیه کند. وی تأکید کرد که فرماندهان و مسئولان لشکر هرچه زودتر بروند منطقه عملیات را بررسی و شناسایی و چگونگی عبور و مانور و امکانات لازم برای عملیات را مشخص کنند. محسن رضایی با بیان اینکه مأموریت و هدف لشکر نجف مشخص و بارها اعلام شده، در این باره گفت: «روز اول عملیات باید از منطقه تصرف شده در شب اول دفاع کنید و شب دوم در حدفاصل جاده اول و جاده دوم پیشروی کنید و خود را به دریاچه نمک برسانید.» وی بر ضرورت بحث جزء به جزء درباره طرح مانور توسط گردان ها و اجرای آن در

ص: ۵۹۱

(۱۷/۱۰/۱۳۶۴، قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران، نوار شماره ۱۷۰۰۲)، راوی: محمد درودیان، صص ۲۳ - ۱.

۲- در این جلسه محسن رضایی، رحیم صفوی، محمدابراهیم سنجقی، احمد غلامپور، ابراهیم حاج محمدزاده، احمد کاظمی (فرمانده لشکر ۸ نجف) و محمد درودیان حضور داشتند.

منطقه ای مشابه تأکید کرد: «من نه از فرمانده لشکرها چیزی قبول می کنم و نه از فرمانده قرارگاه ها و تا خود فرمانده گردان ها صحبت نکنند برای این کار قبول نمی کنیم. ... من همین خطر [ناآشنایی فرمانده گردان ها به منطقه عملیات، طرح مانور و چگونگی اجرای عملیات] را الآن باز دوباره احساس می کنم؛ اگرچه ممکن است برای تو مسئله ای نباشد اما برای ما مسئله است. پس باید به فرمانده گردان ها وقت بدهید که توی این هفته بروند بحث کنند، صحبت کنند تا هفته دوم ان شاء الله لشکر مانور کند.»

فرمانده کل سپاه از فرمانده لشکر نجف خواست تا با توجه به خستگی اش، کارها را به جانشینش و مسئولان واحدهای لشکر واگذار کند و یک هفته به مرخصی برود. اما وقتی احمد کاظمی می گوید هیچ کس را نداریم، محسن رضایی می گوید: «خُب، این همه زحمت، فردا اگر چیزی شد [شهید شدی] چه کار می کنی؟» احمد غلامپور نیز می گوید: «کادرسازی در لشکر با خودت است. ... نیروهایتان خوب هستند، کیفیت بالا و...» و محسن رضایی می پرسد که چه کسی را می خواهی؟ احمد کاظمی: «مصطفی ربیعی [مسئول مخابرات نیروی زمینی سپاه] که الآن دستش بند است، ایشان می تواند بیاید.» محسن رضایی: «مصطفی که بنده خدا تمام بدنش ترکش است.»

این بحث ادامه یافت و محسن رضایی گفت که با این وضعیت چطور می خواهید گسترش پیدا کنید. احمد کاظمی نیز محدودیت منطقه پشتیبانی کننده لشکر و ناهماهنگی مسئولان سپاه نجف آباد را مطرح و پیشنهاد کرد که یکی از کادرهای لشکر ۸ عهده دار فرماندهی سپاه نجف آباد شود. محسن رضایی گفت با آنها جلسه می گذاریم و مسئله را حل می کنیم. فرمانده کل سپاه به رغم عدم تمایل فرمانده لشکر ۸ نجف در پایان تأکید کرد: «پس پایان این هفته ما می آییم و فرماندهان [گردان ها] و مسئول مهندسی و ادوات ان شاء الله باید بیایند توضیح دهند.» (۱)

۱

تشکیلات و سازمان مخابرات سپاه پاسداران و سازمان اداره کننده ارتباطات جنگی و ارتباطات مناطق سپاه پاسداران موضوع چهارمین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران بود که برادران محسن رضایی، رحیم صفوی، ابراهیم حاج محمدزاده، محمدابراهیم سنجقی و مصطفی ربیعی (مسئول مخابرات نیروی زمینی سپاه) در آن حضور داشتند.

باتوجه به اینکه در پی فرمان امام خمینی در شهریور ۱۳۶۴، سپاه پاسداران باید سه نیروی زمینی، هوایی و دریایی تشکیل می داد و این نهاد در حال برنامه ریزی و آماده سازی زمینه اجرای عملیاتی بزرگ در منطقه فاو، در تلاش است سه نیروی متناسب با اوضاع جنگی تشکیل دهد که در خصوص نیروی زمینی این تلاش با شدت و سرعت ادامه دارد. از مهم ترین اجزای تشکیلات نیروی زمینی، مخابرات است و رحیم صفوی فرمانده نیروی زمینی سپاه، مصطفی ربیعی را مسئول سازماندهی تشکیلات مخابرات این نیرو کرده است. در این جلسه مصطفی ربیعی به چگونگی این کار و مشکلات آن و جایگاه مخابرات در ستاد مرکزی سپاه، نیروی زمینی سپاه و پشتیبانی و نیز

ص: ۵۹۲

۳-۱. سند شماره ۱۷۴۱۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: طراحی و آماده سازی عملیات والفجر ۸ (۱۳۶۴/۱۰/۱۷)، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۷۰۰۳، راوی: محمد درودیان، صص ۱۰ - ۱.

وضعیت بودجه، خرید و آموزش و ابهام هایی که در این موارد وجود دارد پرداخت.

محسن رضایی با بیان اینکه: «... چون ۹۰ درصد کار ما زمینی است، ما دیگر یک ستاد کل جنگ بالای ستاد نیروی زمینی تشکیل نمی دهیم، بلکه اداره کل جنگ را به همان نیروی زمینی می دهیم، منتها هر واحدی باید درون خودش تقویت بشود از نظر اداره جنگ ... مثلاً نیروی هوایی و نیروی دریایی سازماندهی شان به عهده ستاد مرکزی است ولی به کارگیری شان در رابطه با جنگ و عملیات زیر نظر نیروی زمینی است.» وی افزود: «شما یکی مخابرات نیروی زمینی را فکر کنید و یکی مخابرات کل جنگ را.» مصطفی ربیعی پرسید: «این مخابرات جنگ جایگاهش کجاست؟ در کدام ستاد است؟ با چه کسی باید برخورد کنیم؟ چه کسی از آن حمایت می کند؟» محسن رضایی پاسخ داد: «این ایده است. چون کار تخصصی است ما چه می دانیم چه باید بکنیم، شما متناسب با این ایده طرحی پیشنهاد بدهید.»

این بحث و چگونگی ارتباط واحدها و فرماندهی و موضوع پشتیبانی ادامه یافت، سپس مشکلات کنونی به ویژه موضوع ارتباطات و مخابرات عملیات آینده در فاو از جمله نیازها، بودجه، بدهی های سپاه به شرکت مخابرات از سال ۱۳۶۲ به بعد و قطع برخی خطوط تلفن و ضرورت کابل کشی ها برای عملیات و مشکلات میان مخابرات سپاه و وزارت سپاه مطرح گردید که قرار شد این مشکلات هرچه زودتر در جلسه ای با حضور فرماندهی سپاه، رئیس ستاد مرکز و معاون وزارت سپاه و مسئول مخابرات رفع شود.

مصطفی ربیعی در ادامه جلسه دیدگاه و پیشنهاد خود را چنین مطرح کرد: «ما معتقد به یک مخابرات کل سپاه به نام مخابرات متمرکز هستیم؛ مستقل زیر نظر فرماندهی ... من دارم یک فاجعه را به شما می گویم، بودجه ما که مال تحقیق و تولید است معلوم نیست توی وزارت کجا دارد هرز می رود. ... من اگر ابزار کار دست خودم نباشد نمی توانم کار کنم. من هستم که می توانم کار کنم. من هستم که می توانم تشخیص بدهم چه چیزی باید تحقیق و تولید بشود.»

فرمانده کل سپاه با بیان اینکه باید بینیم طرف مقابل [وزارت سپاه] چه می گوید، تصمیم گیری در این باره را به بعد از جلسه بخش ها و مسئولانی که در این زمینه دخیل هستند، موکول کرد.^(۱)

۱

توجیه فرمانده گروه هوانیروز به منطقه عملیاتی فاو و طرح کلی عملیات در این منطقه و اعلام مأموریت گروه هوانیروز در عملیات آتی، موضوع پنجمین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران بود که با حضور محسن رضایی، رحیم صفوی، محمدابراهیم سنجقی و سرهنگ محمد انصاری (فرمانده گروه هوانیروز مأمور به قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران) تشکیل شد.

در پی جلسات روزهای ۱۳ و ۱۴ دی ۱۳۶۴ ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) که با حضور فرمانده عالی جنگ، رئیس شورای عالی دفاع و فرماندهان سپاه و ارتش برای تصمیم گیری درباره طرح های

ص: ۵۹۳

۴-۱. سند شماره ۱۷۴۲۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: طراحی و آماده سازی عملیات والفجر ۸ (۱۳۶۴/۱۰/۱۷)، قرارگاه خاتم،

نوار شماره ۱۷۰۰۴)، راوی: محمد درودیان، صص ۱۵ - ۱.

عملیاتی سپاه پاسداران و نیروی زمینی ارتش و نیز پشتیبانی عملیات ها تشکیل شد، سرهنگ محمد انصاری از مسئولان هوانیروز ارتش جمهوری اسلامی مأموریت یافت تا به نیازهای پشتیبانی عملیات سپاه پاسداران از جنبه هلیکوپتری توجه شود و برای اجرای این پشتیبانی طرح ریزی کند.

در آغاز این جلسه، فرمانده کل سپاه پاسداران خطاب به فرمانده گروه هوانیروز گفت برای اینکه برادران فرصت کافی برای تدبیر و برنامه ریزی داشته باشند و چشم بسته وارد عملیات نشوند، اصرار کردیم امکاناتی که قرار است در اختیار سپاه قرار گیرد سریع با سازمان و مسئولینشان بیابند که ما مسئولیتشان را مشخص کنیم و نظرهای آنان را بشنویم که الحمدلله شما معرفی شدید. ما مأموریت ها را خدمتتان می گوئیم و انتظارمان این است که شما خوب توجه شوید و امکاناتی که لازم است از نظر پشتیبانی، تعمیراتی، تعداد و انواع هلیکوپتر، تعداد خلبان و... برآورد کنید و برادران بسیج شوند و شروع به کار کنند.

محسن رضایی در ادامه با تأکید بر به کلی سری بودن موضوع، به توجه کلی منطقه عملیات فاو و اهداف عملیات در این منطقه پرداخت و گفت برادران بیابند از نزدیک و با استفاده از دکل هایی که در منطقه هست، منطقه را ببینند و به خوبی به آن توجه شوند. وی سپس مأموریت هوانیروز را در این منطقه حمل مجروح، تیم آتش و جابه جایی نیرو در موارد ضروری اعلام و اظهار امیدواری کرد که در این عملیات به نحوی صحیح و بدون فشار و از امکانات هلیکوپتری جمهوری اسلامی در جنگ استفاده شود.

در ادامه جلسه، سرهنگ انصاری با ابراز امیدواری از اینکه هوانیروز بتواند برای اسلام و انقلاب و کشور خدمت کند، اشاره کرد که در عملیات های قبلی به دلیل تأخیر در توجه مأموریت، مشکلاتی وجود داشت و کارها عجله ای یا ضعیف انجام می شد. وی افزود در این عملیات می کوشیم از امکانات موجود در دارخوین و ماهشهر استفاده کنیم و با استفاده از هلیکوپترهای کبرا عملیات تأخیری اجرا کنیم، مجروحان را منتقل کنیم و برای پیاده کردن نیرو تلاش کنیم. وی گفت که برای انتقال نیرو در شب یا روز هلیکوپترهای متفاوتی مورد نیاز است. برای انتقال در شب باید از هلیکوپتر شینوک استفاده کنیم که تعداد محدودی آماده به کار داریم ولی در روز هلیکوپترهای ۲۱۴ را به کار می گیریم.

رحیم صفوی به محمد انصاری گفت دو مکان برای استقرار گروه هوانیروز در نظر گرفته شده، نظر نهایی را شما بدهید. دارخوین هم الآن آماده است. وی افزود فرصت زیادی نداریم و محسن رضایی گفت باید تا پنجم بهمن اعلام آمادگی کنید. سرهنگ انصاری نیز گفت ما وسایل آتش نشانی، سوخت و تعمیرات را در دارخوین مستقر می کنیم. نیرو و مهمات را پای کار می گذاریم و دیگر به خدا توکل می کنیم.

شیوه کار گروه هوانیروز و چگونگی هماهنگی با فرمانده عملیات بزرگ سپاه پاسداران در منطقه فاو برای جلوگیری از بروز ابهام و اشکال در زمان عملیات را محسن رضایی برای

سرهنگ انصاری چنین تشریح کرد: شما برای اجرای مأموریت خود قرارگاهی راه اندازی و نام گذاری کنید. ما هم از نیروی زمینی ارتش می خواهیم به شما ابلاغ کند که شما با این قرارگاه و تشکیلات در "کنترل عملیاتی" سپاه هستید. همه هوانیروز نیز باید در اختیار شما قرار گیرد بجز چند تیم تخلیه مجروح برای عملیات ارتش در منطقه کوشک. وی تأکید کرد: «ما در این عملیات باید کاملاً از جدیت برخوردار باشیم. مسائل رودربایستی، مسائل غیرتشکیلاتی و مسائلی که شب عملیات خدای نکرده به ما ضربه می زند همه را باید کنار بگذاریم. ... آقای هاشمی رفسنجانی هم این روزها به منطقه می آید، شما خدمتشان برسید به ایشان تأکید کنید که مسئله کامل باشد.» فرمانده کل سپاه افزود: «وقتی شما به اینجا می آید ما از شما مسئولیت می خواهیم. شما برای انجام مسئولیت هیچ کوتاه نیاید. ... شما که می روید باید برآوردهایتان را به برادرهای [فرماندهان] نیروی زمینی ارتش بگویید چیزی که شفاهی گفتید را کتباً ابلاغ کنید. ... بگویید من باید چنین مأموریتی را انجام بدهم و این حداقل امکانات را می خواهم.»

رحیم صفوی نیز به وی گفت: «شما فکر کنید فرمانده هوانیروز هستید، نه فرمانده گروه پشتیبانی. ... شما یک برآورد مقدماتی تهیه کنید و به ما بدهید. خودمان هم برآورد تهیه کرده ایم.»

سرهنگ انصاری نیز درخواست کرد با توجه به کمبود فرصت، بعد از جلسه از نزدیک به منطقه عملیاتی توجه شود که موافقت شد.

وی افزود باید سریع به اصفهان برگردم، عملیات هوانیروز را طرح ریزی کنم، نیروهای لازم را جمع آوری و امکانات ضروری را مشخص نمایم. وی گفت در عملیات بدر به مسائل رفاهی نیروها رسیده بودیم، روحیه شان بالا رفته بود. رحیم صفوی در پایان گفت که الآن طرح قرارگاهی که می خواهید راه بیندازید برای ما خیلی مهم است، زودتر آماده کنید تا اگر اشکالی هست رفع شود. محل اصلی تان که دارخوین یا ماهشهر باشد را نیز زودتر قطعی کنید. (۱)

۱

فعالیت های ارتش عراق در ساحل غربی اروندرود و تحرکات دشمن در منطقه عملیاتی فاو در ششمین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران با حضور فرماندهان قرارگاه ها و مسئولان اطلاعات و مهندسی قرارگاه ها تشریح شد. (۲)

ص: ۵۹۵

۱- ۵. سند شماره ۱۷۴۲۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: توجه فرمانده گروه هوانیروز به عملیات والفجر ۸ (۱۷/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۷۰۰۵، راوی: محمد درودیان، صص ۱۸ - ۱.

۲- برادرانی که در این جلسه حضور داشتند: محسن رضایی، سیدرحیم صفوی، حسین علایی، عباس محتاج، احمد غلامپور، محمدابراهیم سنجقی، سیدمهدی مبلغ، ابراهیم حاج محمدزاده، علی فدوی (مسئول اطلاعات قرارگاه نوح)، غلامرضا محرابی (مسئول اطلاعات قرارگاه کربلا)، احمد سوداگر، احمد سیاف زاده (مسئول طرح و عملیات قرارگاه کربلا)، مصطفی ربیعی (مسئول واحد مخابرات نیروی زمینی)، سیدمحمدتقی رضوی (جانشین فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص))، حمید سلیمی (فرمانده قرارگاه مهندسی صراط)، محمدرضا عطار (فرمانده قرارگاه مهندسی سپاه جنوب)، مجید ورزمهری (مهندسی جهاد)، محسن تقوی (مسئول حفاظت)، محمد اثری نژاد و محمد درودیان (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ).

در آغاز مسئول اطلاعات قرارگاه نوح درباره فعالیت های دشمن در منطقه مأموریت قرارگاه نوح (از دهانه خلیج فارس تا نهر ابودگل) گزارش داد که اخیراً دشمن ایجاد موانع در ساحل اروندرود را افزایش داده و در بخشی از ساحل که گل ولای است پایه های آهنی به فاصله های هشت متر قرار می دهد و میان آنها سیم خاردار رشته ای نصب می کند و روی آن هم سیم خاردار تویی می گذارد. در هر شبانه روز حدود ۵۰۰ متر به این صورت مانع گذاری می شود.

علی فدوی افزود که فعالیت های مهندسی دشمن با انتقال پی در پی خاک با کمپرسی ها و قطارهای باربری و اقدام دستگاه های مهندسی برای جاده سازی در خط اول ادامه دارد. ارتش عراق همچنین در حدفاصل خط اول و دوم مشغول جاده سازی در کنار سیل بند برای تحکیم خط دوم خود است. وی گفت فعالیت های مهندسی دشمن در شمال غربی منطقه قشله به دلیل وجود نخلستان و دید نامناسب، به خوبی مشهود نیست. به گفته مسئول اطلاعات قرارگاه نوح، جاده ای مستحکم به ارتفاع دو متر از سه راهی فاو به سمت منطقه مأموریت این قرارگاه کشیده شده که از طریق سیل بند به جاده موجود در این منطقه وصل می شود و واحدهای عراقی در آن تردد می کنند. وی افزود در بیشتر سنگرهایی که در اطراف جاده قصر عراق در این منطقه وجود دارد، تانک مستقر است. علی فدوی در مورد احتمال هشیاری دشمن هشدار داد که فعالیت های مهندسی از روی دکل های دیدبانی خودی به خوبی مشهود است. (۱)

مسئول

واحد اطلاعات قرارگاه کربلا در ادامه جلسه به شرح فعالیت های دشمن در منطقه مأموریت این قرارگاه در غرب اروندرود پرداخت. وی گفت آتش زدن چولان ها در منطقه دشمن که از قبل شروع شده و ادامه دارد اقدامی کلی در سراسر خط نیست، بلکه بیشتر چولان های جلو سنگرها در منطقه شهر فاو آتش زده می شود که دید افزایش یابد. غلامرضا محرابی از جمله اقدامات مهندسی دشمن را ترمیم سنگرها در منطقه مأموریت لشکر ۵ نصر برشمرد و افزود که سرعت ساخت جاده دوم دشمن افزایش یافته طوری که پیش رفته و به سمت منطقه مأموریت قرارگاه نوح ادامه یافته و از دید خارج شده است. همچنین در دو سمت راست و چپ شهر فاو فعالیت های مهندسی دیده می شود و سیل بندی که در سمت راست فاو احداث می شد، تکمیل شده است. غلامرضا محرابی افزود فعالیت های مهندسی دشمن در منطقه مأموریت قرارگاه کربلا به حالت عادی ادامه دارد و نسبت به دوره قبل بسیار کاهش یافته است و مجموع تردد کمپرسی ها در این منطقه به ۵۰ عدد هم نمی رسد و کار اصلی مهندسی دشمن شن ریزی و ترمیم جاده هاست. وی گفت ارتش عراق بیشتر به دکل های دیدبانی که لشکر ۲۵ کربلا و لشکر ۳۱ عاشورا در نخلستان زده اند حساس شده است و به سمت آنها شلیک می کند. به سوی خط خودی هم با خمپاره انداز اجرای آتش می کنند که آتش سنگینی نیست. فعالیت توپخانه دشمن نیز عادی است. در منطقه مأموریت لشکر ۵ نصر یک خودرو استیشن و یک جیب فرماندهان عراقی از خط

ص: ۵۹۶

۱-۶. سند شماره ۱۷۴۲۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اقدامات دشمن در غرب اروندرود، (۱۷/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۷۰۰۷، راوی: محمد درودیان، صص ۶-۱.

بازدید کرده اند و عرض جاده را نیز اندازه گرفته اند. عرض جاده حداقل ۸ متر است.

غلامرضا محرابی توان زرهی ارتش عراق را در منطقه درمجموع دو گردان تانک اعلام کرد که یک گردان در منطقه قرارگاه کربلا مستقر هستند. وی به طور کلی فعالیت ارتش عراق را در این منطقه عادی اعلام کرد و گفت اقدام یا تحرک خاصی نبوده که حاکی از تقویت توان دشمن در این منطقه باشد، فقط زرهی کمی افزایش یافته است.

فرمانده نیروی زمینی سپاه پس از این گزارش خطاب به مسئولان قرارگاه کربلا گفت همان طور که در جلسه قبلی گفتم، وقتی گزارش فعالیت های دشمن را از شما می خواهیم، منظورمان فقط منطقه مأموریت شما نیست، بلکه باید از بالای تنگه ای که از بصره می آید تا اینجا را گزارش بدهید که چه تغییراتی حاصل شده است. غلامرضا محرابی پاسخ داد که دوربین نداریم تا دیدگاه های جدید راه بیندازیم. هشت روز است که دنبال گرفتن دوربین هستیم اما هنوز به نتیجه نرسیده ایم. رحیم صفوی هم گفت: «این گزارش شما را به عنوان یک گزارش ناقص تلقی می کنیم.» احمد غلامپور گفت: «این گزارش به اندازه وسعمان است.» غلامرضا محرابی هم افزود: درمجموع فعالیت های دشمن در منطقه ما کاهش داشته و فعالیت های هوایی و دریایی اش در منطقه عادی بوده است. شناسایی های خودی هم دوباره شروع شده است. (۱)

۱

تصویر

سیدمحمدتقی رضوی جانشین فرمانده
قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص)

اقدامات مهندسی انجام شده در شرق اروندرود، اقدامات انجام شده برای عبور از اروندرود و انتقال تجهیزات سنگین و برنامه ریزی برای اجرای فعالیت های مهندسی در منطقه عملیاتی غرب اروندرود، در هفتمین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران با حضور برادران حاضر در جلسه ششم، طرح و بررسی شد.

جانشین فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص) (سیدمحمدتقی رضوی) در آغاز با تقسیم کارهای مهندسی به سه بخش عقبه و قبل از عملیات، عبور و پدافند، درباره فعالیت های انجام شده در هر مورد گزارش داد. وی گفت که فعالیت های مهندسی در محدوده جاده آسفالت خسروآباد - اروندکنار تا اروندرود را میان مهندسی جهاد و مهندسی یگان ها تقسیم کرده ایم. از جاده آسفالت تا جاده ارتباطی یگان ها به عهده مهندسی جهاد سازندگی گذاشته شده و از جاده ارتباطی تا اروندرود را به مهندسی یگان ها واگذار کرده ایم. به هر واحد مهندسی جهاد محدوده مشخصی داده شده است که از امروز و

۱-۷. همان، صص ۱۲ - ۶؛ و - سند شماره ۱۱۱۰د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم در عملیات والفجر ۸ (محمد درودیان)، ۱۳/۱۰/۱۳۶۴ تا ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۷۷ - ۷۰.

فردا مشغول کار می شوند. وی افزود که جاده ارتباطی غیر از ۲۰۰ تا ۳۰۰ متر حدفاصل یگان ها، در همه محورها وصل شده که در وضعیت خاکریزی است، اما شن ریزی نشده است. در هر محور هم دو جاده پیش بینی شده، غیر از جاده اتوبانی که قرارگاه کربلا خواسته است. ما عرض مفید این جاده را ۱۲ متر پیش بینی کرده بودیم که برادران خواسته اند جاده دوطرفه شود و نهری از وسط آن بگذرد که به دلیل وجود نخل ها و ردیف نبودن نخل ها، این کار دشوار و مستلزم قطع نخل های زیادی است که آن هم استتار منطقه را مخدوش می کند.

تصویر

محمدتقی رضوی: ۷۰۰ کمپرسی و بیش از ۳۰۰ لودر و بلدوزر در عقبه خودی در شرق اروند مشغول به کار است.

سیدمحمدتقی رضوی در پاسخ به سؤال رحیم صفوی که پرسید واحدهای جهاد چه زمانی مستقر می شوند، مشکل نقل و انتقال تجهیزات و کمبود مجوز ورود تجهیزات سنگین به منطقه را مطرح کرد و درمورد احتمال هشیاری دشمن با توجه به تعداد فراوان تردها، هشدار داد. وی گفت که بیش از ۱۰۰۰ دستگاه مهندسی (۷۰۰ کمپرسی و بیش از ۳۰۰ لودر و بلدوزر) در عقبه خودی در شرق اروند مشغول کار است. وی همچنین در جواب اعتراض محسن رضایی به انجام نشدن کارها در موعد مقرر، کارهای گسترده و پرحجم مهندسی و افزایش پی درپی مأموریت های مهندسی را دلیل آن اعلام کرد. او برای نمونه، مواضع توپ ها را مثال زد که برای این منظور جاده ای ۵۰ کیلومتری به عرض ۲۰ متر و ارتفاع یک متر احداث شده که فقط کار شن ریزی روی آن باقی مانده است و نیز خاکریز های کنار جاده که باید ۴ متر ارتفاع داشته باشد. وی از جمله مأموریت های جدید را احداث ۷ آشپزخانه ذکر کرد که برای هر یک باید محدودی ای ۹۰ در ۹۰ متر و ارتفاع یک متر ساخته شود و نیز از مهندسی خواسته شده که در محور هر لشکر ۴ سکوی تانک با ۱۰ متر ارتفاع احداث شود که برای احداث هر سکو ۱۰۰۰ کمپرسی خاک لازم است. همچنین در هر محور باید ۳ سکوی سلاح دفاع هوایی احداث شود که اگر سلاح را با جرثقیل روی سکو بگذارند و نیاز به راه برای بالا بردن آن نباشد، برای احداث هر سکو ۴۰۰ کمپرسی خاک لازم است. آقای رضوی افزود که حدود ۱۵۰ کمپرسی در روز کار دپوی شن را انجام می دهند.

ص: ۵۹۸

جانشین فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص) درباره طرح ریزی عبور تجهیزات سنگین از اروندرود گفت که آقای عطار (فرمانده قرارگاه مهندسی رزمی سپاه جنوب) مسئول این کار شده است. عمده امکانات موجود هم برای عبور، سطحه های پی.ام.پی و شناورهای طارق است. برای هر یگان نیز دو روز آموزش ساحل سازی با تراورس، استفاده از سطحه ها و فرش باتلاق گذاشته شده است. وی گفت اگر فرش باتلاق - که به گفته محسن رفیق دوست، قرارداد ساختش شب گذشته با بنیاد مستضعفان بسته شده - آماده شود، بخش عمده ای از مشکل عبور تجهیزات را حل می کند. چون مسئله اصلی برای عبور ساحل سازی است، دستگاه های مهندسی و تجهیزات سنگین را می توان تا ساحل غربی (ساحل دشمن) انتقال داد ولی برای پیاده کردن آنها در غرب اروند باید ساحل سازی شود یا فرش باتلاق گذاشته شود تا تجهیزات سنگین روی آن پیاده شود و در بخشی که ساحل باتلاقی است با عبور از روی فرش باتلاق به منطقه خشکی یا قابل عبور برسد.

در مورد سطحه های پی.ام.پی و نیز جی.اس.پی نیز که قرار است ارتش برای اجرای این عملیات به سپاه بدهد، تأکید شد که نیروهای متخصص نصب و استفاده از این سطحه ها نیز باید همراه آن به سپاه مأمور شوند. رحیم صفوی نیز تأکید کرد این تجهیزات باید به یگان هایی واگذار شود که توانایی به کارگیری آن را داشته باشند. در ادامه بحث عبور همچنین در مورد پل های دوبه ای، چگونگی انتقال آن به منطقه و نصب آن و نیز بررسی امکان استفاده از پل خیبری مطرح گردید که گفته شد در حال آزمایش است. همچنین گفته شد که ۲ سایت موشکی در منطقه به همت مهندسی جهاد و نیز یک سایت به همت وزارت مسکن در حال احداث است و وزارت راه نیز در حال احداث پلی در جزیره است که علاوه بر استفاده از آن در موقعیت مناسب، فریب دشمن را نیز در پی دارد.

سیدمحمدتقی رضوی به فعالیت های گسترده مهندسی در مناطق دیگر - که علاوه بر استفاده عملیاتی، مهم ترین هدف کنونی آن فریب دشمن است - اشاره کرد و گفت: «الآن حجم کار ما در هور دو یا سه برابر اینجاست (شرق اروند). نمونه اش وزارت کشاورزی است که با ۱۵۰ لودر و بلدوزر در منطقه هور روی سیل بند کار می کند همچنین ۷۰۰ تا ۸۰۰ دستگاه کمپرسی در منطقه هور فعال است. وی باتوجه به افزایش مأموریت های مهندسی بر لزوم افزایش امکانات نیز تأکید کرد و گفت از هزار دستگاه کمپرسی که اخیراً قرار بوده دولت به منطقه اعزام کند، تا الآن حدود ۴۰۰ دستگاه آمده است. وی از جمله دلایل کمبود تجهیزات مهندسی را کمبود امکانات در کشور اعلام کرد و گفت از سال ۶۲، ۶۳ تاکنون لودر و بلدوزر وارد کشور نشده، آنها هم که بوده به مرور مستهلک شده، ترکش خورده یا منهدم شده است. محمدتقی رضوی گفت به شرط افزایش نیافتن مأموریت ها و نیز نیامدن باران، کارهای در دست اقدام تا یک ماه دیگر پایان می یابد.

درباره مأموریت مهندسی در منطقه غرب اروند - که قرار است در عملیات تصرف بشود - رحیم صفوی به جانشین قرارگاه مهندسی گفت که شما کارها را از هم جدا کنید، یک مجموعه ای را فقط برای ترابری و پل مشخص کنید و مجموعه ای دیگر را برای آن طرف (منطقه فاو)، یعنی احداث خاکریزهای دفاعی. هریک از این مجموعه ها هم فکر و فعالیتش درمورد مأموریت خودش متمرکز شود. سیدمحمدتقی رضوی پاسخ داد که آقای عطار برای عبور مشخص شده است. برای احداث خاکریز در منطقه فاو، چون برای ما هنوز توانایی ثابت واحدهای مهندسی و جهادها مشخص نشده، ما طرحی کلی به آنها داده ایم: هر گردان مهندسی یک تیم عملیاتی خاکی و هر جهاد سه تیم که درمجموع بیست تیم می شود که هر تیم سه لودر و سه بلدوزر دراختیار دارد. برای انجام کارها مسئول تیم را به فرمانده لشکر معرفی می کنیم که کارهای لازم را انجام دهد. وی افزود که اگر بتوانیم دستگاه ها را از اروند عبور بدهیم، مشکلی برای احداث خاکریز پیش نمی آید. (۱)

اقدامات مهندسی منطقه مأموریت قرارگاه نوح در ادامه جلسه مطرح شد. حمید سلیمی (فرمانده قرارگاه مهندسی صراط) در این باره گفت که از سه یگان قرارگاه نوح، واحدهای مهندسی لشکر ۱۹ فجر و لشکر ۴۱ ثارالله (ع) درمجموع حدود ۵/۶ کیلومتر کار جاده سازی و ساخت مواضع ادوات انجام داده اند و حدود ۱۲ کیلومتر هنوز باقی مانده، البته غیر از سکوهای تانک که خود حجم کار بسیاری است. واحدهای جهاد نیز که قرار است به یگان های قرارگاه نوح کمک دهند توجیه شده اند قرار است کارشان از فردا شروع شود. برای عبور نیز قرار شده نیرو برای آموزش بفرستند، چون عبور تجهیزات سنگین به طور عمده متکی به سطحه های پی.ام.پی و شناور طارق است، احتمال به کارگیری هاورکرافت و بهره گیری از کمک نیروی دریایی ارتش هم وجود دارد.

در این جلسه فرمانده قرارگاه نوح مشکل پشتیبانی این قرارگاه به ویژه تجهیزات مهندسی را مطرح کرد و گفت به دلیل اعلام این موضوع که قرارگاه نوح، قرارگاهی تاکتیکی است، مهندسی اش امکانات برای پشتیبانی یگان ها ندارد. همه امکاناتی که قرار بوده برای پشتیبانی عملیات به یگان ها بدهند به قرارگاه کربلا داده اند و تاکنون به یگان های قرارگاه نوح چیزی نداده اند، باید وضعیت پشتیبانی این قرارگاه مشخص شود، چون خودش امکان پشتیبانی یگان ها را ندارد. وی ضمن انتقاد از نامشخص بودن وضعیت پشتیبانی این قرارگاه و نامشخص بودن وضعیت کلی آن که آیا قرار است دریایی یا زمینی شود، گفت که این وضعیت در عملیات تأثیر منفی می گذارد و مثال هایی از موارد مشکل ساز چنین وضعیتی را بیان کرد. رحیم صفوی در پاسخ گفت که تدارکات جنوب سپاه باید این قرارگاه را پشتیبانی کند و افزود که جلسه ای برای حل مشکلات قرارگاه نوح و تدارکات آن می گذاریم. (۲)

در پایان این جلسه، فرمانده کل سپاه بر برنامه سه هفته ای کار و فعالیت بی وقفه و فشرده

ص: ۶۰۰

۸-۱. سند شماره ۱۷۴۲۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۹ - ۱۲؛ و - سند شماره ۱۷۴۲۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: طراحی و آماده سازی عملیات والفجر ۸ (۱۳۶۴/۱۰/۱۷، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۷۰۰۸)، راوی: محمد درودیان، صص ۱ و ۲.

۲-۹. سند شماره ۱۷۴۲۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۱ - ۱.

- که یک هفته آن سپری شده است - جهت آماده شدن برای اجرای عملیات تأکید و از کم توجهی برخی فرماندهان به آن انتقاد کرد و گفت: «ما سه هفته کار پشت سرهم تعیین کرده بودیم: هفته اول را گفتیم برای عقبه ها و آماده سازی ها و بحث درباره شکستن خط؛ هفته دوم پایان کلیه بحث ها در لشکرها و قرارگاه ها و خروج جنگ از بن بست سازمان و تشکیلات و هفته سوم را هم گفتیم که تمرینات و مانورها باشد.» وی با اشاره به اینکه برخی فرماندهان هنوز فرمانده گردان هایشان را توجیه نکرده اند یا توجیه کلی کرده اند درحالی که قرار بود مأموریت هر گردان مشخص شود و فرمانده گردان روی آن کار و بحث کند، چنین تأکید کرد: «در سه روز آینده، یعنی حداکثر تا بیستم دی باید کلیه بحث ها در قرارگاه ها و لشکرها تمام شده باشد و دیگر هیچ تغییری در آن داده نشود. هفته بعد تا بیست و هفتم هم انجام کلیه تمرینات و مانورها در سطح قرارگاه ها و لشکرهاست. ... زمان بندی کارها را جزء به جزء نوشته ایم سریع به یگان ها بدهید در ده روز آینده کلیه برنامه های خودشان را آماده کنند. روز چهارم بهمن هم روز اعلام آمادگی است.» (۱)

۱

در آخرین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه) که با حضور فرماندهان و مسئولان قرارگاه های عملیاتی تشکیل گردید، (۲) استراتژی عملیاتی سپاه پاسداران و اهداف مانور آزمایشی یگان ها اعلام و بر اجرای آن در زمان مقرر تأکید شد. همچنین مشکلات یگان ها و وضعیت آمادگی آنها و شیوه های غافلگیری دشمن بررسی و طرح های عملیات در مناطق ام الرصاص و هورالهویزه مرور شد. (۳)

مهم ترین موضوع این جلسه، اعلام استراتژی عملیاتی سپاه پاسداران یعنی اجرای بی وقفه عملیات ها در مناطق مختلف تا پایان پاییز ۱۳۶۵ و ضرورت ایستادگی در این مسیر بود. فرمانده سپاه پاسداران در این باره گفت: «این حرفی که می زنم احساس، فهم و استنباط از دستور و فرمان امام است، البته امام صریح به ما نگفته و دقیق جمله به جمله مسئله ای را مطرح نکرده، اما من چیزی از امام گرفتم که ان شاءالله، به امید خدا، با توکل به ذات پروردگار، سرمان را پایین خواهیم انداخت و کارمان را ادامه می دهیم و تا دستوری دوباره نیاید، اصلاً توقف نخواهیم کرد.»

ص: ۶۰۱

۱- ۱۰. سند شماره ۱۷۴۲۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۳ - ۱۲.

۲- در این جلسه نزدیک به دو ساعته، برادران: محسن رضایی، حسین علایی، عزیز جعفری، عباس محتاج، احمد غلامپور، ابراهیم حاج محمدزاده، سید مهدی مبلغ، محمد ابراهیم سنجقی، غلامرضا محرابی، سید احمد سوداگر، محمد پیشبهار، علی فدوی، علی عبداللهی، احمد سیاف زاده، ظهرابی، محمد تقی رضوی، علیرضا عندلیب (از مسئولان مهندسی)، محسن تقوی و محمد درودیان حضور داشتند.

۳- در این گزارش فقط استراتژی عملیاتی آمده و مباحث دیگر این جلسه در گزارش های بعدی درج شده است.

وی در تعیین خط مشی کلی عملیات ها گفت: «ما به لطف الهی کارمان را با چند قرارگاه شروع کردیم: قرارگاه نوح(ع)، قرارگاه کربلا و قرارگاه های نجف ۱ در جنوب، نجف ۲ مستقر در سلمان و نجف ۳ هم در شمال غرب.(۱) ... الحمدلله زمینه های بسیار مناسبی است فقط کافی است که ان شاءالله به لطف الهی با یک پیروزی بتوانیم اولین خیزمان را برداریم. ... آن موقع مردم استمرار خواهند داد و می توانیم اگر قرارگاه های بعدی عملیات هایشان آماده بشود، پیش ببریم و از موفقیت ها در جذب مجدد مردم استفاده کنیم. ... زمان بندی عملیات های بعدی را هم تعیین می کنیم و همین طور باید تا پایان فصل پاییز آینده به جنگ ادامه بدهیم، مگر اینکه حضرت امام دستور بدهد که بس است. برای این کار برادران باید هنر خوبی به عمل بیاورند و آن این است که همه کارها زمان بندی شده و به موازات هم پیش برود. شناسایی ها، طرح ریزی ها، آمادگی ها، آموزش ها، همه این کارها در همه این مناطق باید به صورت جدی و حساب شده پیش برود. ... پس یک عملیات در دست کار داریم و عملیات های دیگر جنوب تا پایان فروردین در جنوب اجرا می شود. بعد از آن عملیات هایمان در شمال آغاز می شود. در کنار این عملیات های بزرگی که انجام می دهیم همیشه باید یک یا دو عملیات محدود، در حد یک تا سه تیپ اجرا کنیم و پیش برویم. ... اگر در شرایط غیر از این موقع بخواهیم عملیات های محدود انجام دهیم، باید نیروی عظیمی صرف بکنیم.»

محسن رضایی افزود: «ما باید به لطف الهی ادامه بدهیم و اینکه فردا بنشینیم بحث کنیم آنجا چی شد، اینجا چی شد، اصلاً به هیچ وجه اینها را از کسی قبول نمی کنیم، هر کس که خواست با ما می ماند و هر کس هم نخواست خداحافظی می کند؛ یا دانشگاه یا حوزه؛ به هرحال توی مملکت محل برای برگشت زیاد است، هیچ یک از برادران رودریستی نکنند. ما تصمیممان این است که بجز دستور امام هیچ برگشتی توی راه نداریم و می رویم بلکه برای انجام تکلیفمان هر چیزی که در وسعمان باشد انجام بدهیم و کاری به کار کسی نداریم، پس ما تا پایان پاییز [سال ۱۳۶۵] این کار را خواهیم کرد. عملیات ها هم مشخص است.»(۲)*(۳)

ص: ۶۰۲

۱- همان طور که در اولین روز این کتاب (روزشمار ۲۴/۹/۱۳۶۴) توضیح داده شد. در پی تصویب بخشی از تشکیلات جدید نیروی زمینی سپاه پاسداران؛ یعنی سپاه جنوب و قرارگاه کربلا به عنوان قرارگاه عملیاتی آن و سپاه شمال و قرارگاه نجف به عنوان قرارگاه عملیاتی سپاه شمال؛ تغییراتی در اسامی قرارگاه ها داده شد. عنوان قرارگاه کربلا جایگزین قرارگاه کربلای ۲ شد. قرارگاه نجف دارای سه قرارگاه تحت امر شد: قرارگاه نجف ۱ به قرارگاه نجف جنوب با فرماندهی عزیز جعفری جایگزین عنوان قرارگاه کربلای ۱ شد.

۲- * منظور عملیات هایی است که سپاه پاسداران علاوه بر منطقه فاو، برای اجرا در مناطق مختلف از جمله جزایر ام الرصاص، هورالهویزه و شرق دجله و شمال هورالهویزه و نیز جبهه های میانی و شمال غرب طرح ریزی کرده و بخشی از اقدامات آماده سازی آن را نیز انجام داده است. این مباحث در روزشمارهای قبلی همین کتاب و از جمله در روزشمار ۱۳/۱۰/۱۳۶۴ در گزارش های جلسات ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) آمده است. در گزارش های بعدی امروز نیز به آن اشاره شده است.

۳- ۱۱. سند شماره ۱۷۴۲۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: طراحی و آماده سازی عملیات والفجر ۸(۱۳۶۴/۱۰/۱۷)، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۷۰۰۹، راوی: محمد درودیان، صص ۱۲ - ۷.

در بخش دیگری از آخرین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران شیوه و اهداف مانور آزمایشی - که یگان های مأمور به عملیات در منطقه فاو قرار است در منطقه ای مشابه منطقه عملیاتی اجرا کنند - بیان شد و به رغم آماده نبودن برخی یگان ها، بر اجرای آن در زمان مقرر تأکید گردید. فرمانده کل سپاه پاسداران در این باره گفت که قبل از برگزاری مانور، گروه نظارت و بازرسی که کمیته مشترکی است از قرارگاه خاتم الانبیاء (ص) سپاه و قرارگاه های عمل کننده در منطقه فاو، باید در مورد اهداف مانور و سؤالاتی که باید مطرح شود بحث و بررسی و هماهنگی کنند و به وحدت نظر برسند و مشخص کنند با اجرای این مانور چه نتایجی باید حاصل شود.

محسن رضایی از جمله اهداف مانور یگان ها را چنین برشمرد:

۱. بررسی عملکرد افراد مسئول و میزان تجربه آنان. ۲. بررسی میزان آشنایی و توجه واحدهای عمل کننده به زمین، منطقه و طرح مانور. ۳. چگونگی عبور نیروهای غواص خط شکن از رودخانه و نحوه شکستن خط. ۴. چگونگی پاک سازی منطقه و دفاع از منطقه تصرف شده. ۵. بررسی وضعیت و عملکرد واحدهای ادوات و میزان استعداد و آمادگی آنها.

وی از جمله نتایجی را که قرار است از مانور یگان ها به دست آید، چنین بیان کرد:

۱. مشخص شدن میزان آمادگی عملی یگان ها برای عملیات. ۲. با توجه به اینکه زمان یک عامل تعیین کننده در عملیات است، سنجش اینکه زمان مشخص شده برای عبور چقدر واقعی است. ۳. ارزیابی کیفیت کادر یگان های عمل کننده از فرمانده دسته به بالا و چگونگی فرماندهی و هدایت عملیات. ۴. چگونگی تأمین اهداف عملیات.

باتوجه به تأکید فرمانده کل سپاه بر اجرای مانور آزمایشی در زمان مقرر، فرماندهان قرارگاه ها با بیان مشکلاتی که برای آموزش غواص وجود داشته، آماده شدن همه گردان های غواص خط شکن را در تاریخ ۲۵/۱۰/۱۳۶۴ برای مانور، نشدنی اعلام کردند. از جمله فرمانده قرارگاه نوح با بیان اینکه تلاش ها برای پیدا کردن محل آموزش، مربی آموزش، محل استقرار و... به نتیجه رسیده است، گفت اما لباس غواصی به اندازه کافی نیست؛ (۱) مثلاً از تیپ ۳۳ المهدی (عج) باید به ۲۰۰ نفر آموزش غواصی بدهند، اما فقط ۵۰ دست لباس غواصی دارند. فرمانده قرارگاه کربلا نیز وجود چنین مشکلاتی را تأیید کرد و افزود که آموزش شنا و غواصی

ص: ۶۰۳

۱- محسن رضایی در توضیح تلاش هایی که برای تهیه امکانات لازم برای عملیات می شود از جمله گفت: «معاون حاج محسن [رفیق دوست] بنده خدا با پنج شش نفر از حدود سه هفته پیش توی بازارهای اروپا دربه در دنبال لباس غواصی می گردند و هنوز نیامده اند.» [سند شماره ۱۷۴۲۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی آمادگی ها و مشکلات عملیات والفجر ۸ (۱۳۶۴/۱۰/۱۷)، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۷۰۰۹)، راوی: محمد درودیان، ص ۳۵]

یک ماه طول می کشد و برخی گردان ها فقط چند روز است به آموزش اعزام شده اند. فرمانده نیروی زمینی سپاه هم جهت تسریع در آموزش، نوبت بندی نیروها را برای آموزش پیشنهاد کرد. اما فرمانده کل سپاه با بیان اینکه برخی موارد طبیعی است، تأکید کرد که بیش از ۹۰ درصد کارها باید طبق زمان بندی اعلام شده پیش برود و هر یگان به تعدادی که لباس دارد، نیروهایش در مانور شرکت کنند.^(۱)

در ادامه جلسه عزیز جعفری با اشاره به تأمین نشدن امکانات مورد نیاز یگان ها برای عملیات، گفت که فکر می کنم آن طور که کارها در عملیات های گذشته پیش می رفت، الآن آن طور نیست. وضعیت تحویل نیازها با زمان بندی ها هماهنگ نیست. وضعیت لباس های غواصی در زمان بندی که شما اعلام کرده اید، تأثیر می گذارد. محسن رضایی در این باره به جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) با حضور آقای هاشمی و فرماندهان سپاه و ارتش و تصویب شدن مقدار امکاناتی که قرار شده است ارتش به سپاه واگذار کند اشاره کرد و کمبود لباس غواصی را ناشی از مشکلات خریدهای خارجی اعلام کرد و به مهدی مبلغ گفت که هرچه امکانات هست تا ۲۵ دی تقسیم شود. وی نیز پاسخ داد که همه امکاناتی که در اختیار بوده اعلام شده که تقسیم شود، منتها برخی از دست ما خارج است، مثل لباس غواصی که از قبل گفته شده بود که ۲۰۰۰ دست خریداری شود که هنوز موفق نشده اند. محسن رضایی نیز تأکید کرد که به آقای غمخوار بگویید سریع هرچه در تهران و اینجا دارند، تحویل بدهند.

عزیز جعفری همچنین به دیگر مشکلات برخی یگان ها از جمله کمبود مربی آموزشی برای آموزش نیروهای اعزامی جدید و نیز پایان یافتن دوره مأموریت عده ای از نیروهای اعزامی اشاره کرد. محسن رضایی: گفته بودیم که هیچ نیرویی تا پایان سال نباید ترخیص شود. مهدی مبلغ نیز ضمن بیان اینکه این موضوع را در جلسه حضوری گفتیم و ابلاغ هم کردیم، گفت که برای تأمین مربی آموزشی هم باید به محسن انصاری بگوییم که مربی هایش را بسیج کند.^(۲)

۱

چگونگی فریب دشمن و جلوگیری از هشیاری ارتش عراق در مورد منطقه عملیات اصلی؛ بررسی اوضاع مناطق جزایر ام الرصاص و هورالهویزه و آماده سازی آن برای عملیات و زمان مناسب برای اجرای عملیات در ام الرصاص، بحث های دیگری بود که در آخرین جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران مطرح شد.

با هدف انحراف تدابیر ارتش عراق برای مقابله با عملیات اصلی جمهوری اسلامی، فرمانده کل سپاه پاسداران در جمع فرماندهان و مسئولان قرارگاه های عملیاتی سپاه، دو طرح عملیاتی را اعلام کرد: «عملیات فریب دور که برادران دارند در سومار آماده می کنند که قرار است این هفته دوباره به شمال غرب و بعد به باختران برویم و از آنجا هم می رویم دوباره منطقه [سومار]

ص: ۶۰۴

۱-۱۲. همان، صص ۶-۱.

۲-۱۳. همان، صص ۳۹-۳۴.

کنید و با خودشان هم مشورت کنید و سریع به آنها ابلاغ کنید که هر لشکر هم زمان با انتقالات به سمت جنوب [اروند]، چند چادر، چند خودرو و چند وسیله را به منطقه از پادگان حمید تا فکه - البته بیشتر اطراف منطقه عملیاتی باشد - ببرد که هم زمان با شروع انتقالات به سمت جنوب، [انتقالات] به آن سمت هم شروع بشود. کارهای عملیات برادرهای ارتش هم دارد به صورت جدی شروع می شود، آنها هم طرف های کوشک، شلمچه و طلائییه را آماده می کنند. لذا اگر خوب پیش ببریم و جدی برخورد کنیم و در کارها دقت کنیم، امیدواریم که دشمن از این همه فعالیت ها نتواند منظور اصلی ما را درک بکند و نفهمد که تلاش اصلی ما در کجاست. ... فریب نزدیک را سه قرارگاه کربلا، نوح و نجف باید کار کنند و عملیات فریب دور را هم بیشتر باید قرارگاه نجف دنبال کند.» (۱)

تصویر

سیداحمد سوداگر
مسئول اطلاعات قرارگاه نجف

جزیره ام الرصاص واقع در اروندرود و غرب خرمشهر از دیگر مناطقی است که سپاه پاسداران طرحی را برای اجرای عملیات در آن آماده کرده است (طرح عملیاتی صف). در این جلسه مسئول واحد اطلاعات قرارگاه نجف ۱ نتایج شناسایی های این منطقه را تشریح کرد و گفت: «عموماً فاصله رودخانه تا خط اول دشمن سه ردیف سیم خاردار و دو ردیف موانع هشت پر می باشد. بعد از موانع فاصله رده اول تا خط اول دشمن ۳۰ تا ۵۰ متر است. خط دشمن به صورت یک پشته ای و دارای ۱ تا ۵/۱ متر ارتفاع است و پشتش بلافاصله یک کانال نفرو به عرض ۱ تا ۵/۱ متر و عمق ۵/۱ متر است. کناره های چپ و راست این کانال سنگرهای اجتماعی ساخته اند. ... در کل منطقه پایگاه هایی دارد که محل تجمع سنگرهای انفرادی است. فاصله نگهبان ها ۲۰۰ تا ۵۰۰ متر است. نیروهای اطلاعات بیشتر روزها برای شناسایی رفتند که در چولان ها می ماندند و منطقه را خوب بررسی می کردند. در این منطقه حدود ۷ محور شناسایی شده است.»

سیداحمد سوداگر افزود افراد دشمن اخیراً حساس شده اند و اگر سروصدا بشنوند نارنجک می اندازند و خمپاره و تیربار می زنند. جزیره ام الرصاص علاوه بر نخلستان، پوشیده از نی های انبوه است که به سختی می توان از آن رد شد. تردد در این جزیره فقط از روی جاده ها امکان پذیر است و در خارج از جاده ها تردد خودرو امکان پذیر نیست.

ص: ۶۰۵

کار شناسایی و آماده سازی نقاطی از هورالهویزه برای عملیات نیز از دیگر طرح های سپاه پاسداران است. مسئول واحد اطلاعات قرارگاه نجف ۱ در گزارشی از این منطقه گفت که اقدامات دشمن در این منطقه شامل سنگر سازی و ایجاد استحکامات است و فعالیت های مهندسی هنوز ادامه دارد. بیشترین حساسیت دشمن در البیضه و الحسان تا ام السویه است که بیشترین تمرکز نیروی پیاده و اقدامات مهندسی در اینجا است. حدود ۲۰ دستگاه مهندسی جاده ها را عریض می کنند. از وقتی ما به این منطقه آمده ایم، یک بار ۱۵۰ تانک و یک بار هم ۳۰ تا ۴۰ نفربر آورده است. قبلاً نگهبانی اش به صورت پایگاهی بود، ولی الآن سنگر ساخته و نیرو در آن مستقر شده است. اخیراً با به کارگیری بسیاری از افراد محلی، نی های جلو سیل بندش را تا ۳۰۰ متر بریده و پاک کرده است. وی افزود اخیراً عراقی ها به سمت سه نیروی شناسایی لشکر ۲۵ کربلا- تیراندازی کرده اند که یکی فرار کرده و دو تن دیگر تیر خورده اند و مشخص نیست که مجروح یا شهید شده اند. فرمانده لشکر ۲۵ گفته است که بعد از این تیراندازی هلیکوپتر عراقی آمده این دو تن را با خود برده است. (۱)

سیداحمد سوداگر در پاسخ به سؤال محسن رضایی درباره تعداد نیروهای اطلاعات، گفت که ۲۵ نفر هستند. محمد پیشبهار هم گفت که از اطلاعات لشکر عاشورا نیز ۱۵ نفر در محور البیضه فعال اند. سوداگر افزود که از شناسایی های دو سه روز اخیر مشخص شده که فاصله سنگرهای دشمن ۳۰ تا ۶۰ متر است و دشمن کنار سیل بند را نیز مین گذاری کرده است و کل منطقه هنوز آب و نیزار است. عزیز جعفری هم گفت که عراقی ها دارند آب را تخلیه می کنند. محمد پیشبهار نیز افزود که دشمن از الحسان تا البیضه چهار تیپ نیرو دارد که سه تیپ آن در خط مستقرند.

عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف ۱ در ادامه جلسه وضعیت استقرار یگان های خودی مستقر در منطقه هور و فعالیت آنها را شرح داد. وی گفت هفته گذشته با فرماندهان لشکرهای ۸ نجف و ۱۴ امام حسین (ع) به منطقه رفتیم و از روی دکل منطقه را بررسی کردیم که قرار شد این دو لشکر خطشان را تحویل بگیرند. وی افزود لشکر امام حسین (ع) امروز در حال تحویل گرفتن خط تیپ ۳۳ المهدی (عج) است. به لشکر نجف هم در الحسان مأموریت داده شده است. لشکر ۳۱ عاشورا و لشکر ۲۵ کربلا نیز شناسایی های لازم را کرده اند و مسئله ای ندارند. به لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) گفته ایم شناسایی، توجیه واحدهای عملیاتی، آماده سازی عقبه و انتقال را شروع کنند. لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) نیاز به پل کوثری دارد. علیرضا عندلیب توضیح داد که ۱۴۳ کیلومتر پل ساخته شده است، اما هنوز به این منطقه منتقل نشده است.

محسن رضایی از عزیز جعفری درباره توجیه فرماندهان گروهان و واحدها سؤال کرد و وی پاسخ داد که فرماندهان یگان ها همه فرمانده گروهان ها را تا نزدیک جاده برده و توجیه کرده اند و فرماندهان تیم های غواص را نیز جلو برده و آبراه ها را نشان داده و توجیه کرده اند.

ص: ۶۰۶

سیدمحمدتقی رضوی نیز با اشاره به فعالیت های مهندسی در منطقه هور گفت که حدود ۱۵۰ دستگاه مهندسی ۲۴ ساعته در این منطقه کار می کنند.

در پایان این جلسه، محسن رضایی درباره زمان اجرای عملیات های محدود در هورالهویزه و جزیره ام الرصاص حدود یک هفته قبل از اجرای عملیات اصلی در فاو نظرخواهی کرد. عزیز جعفری موافق این پیشنهاد نیست و دلیل آن را معمول بودن اجرای چنین طرح هایی قبل از عملیات های اصلی از جمله قبل از عملیات خیبر و بدر می داند و می گوید که همین سبب می شود ارتش عراق دست ما را بخواند و آماده برای مقابله با عملیات اصلی شود.

از سوی دیگر، فرمانده نیروی زمینی سپاه با بیان دو دلیل، اجرای عملیات محدود در جزیره ام الرصاص را قبل از اجرای عملیات اصلی در فاو ضروری خواند: ۱. باتوجه به تصمیم ارتش برای اجرای عملیات در منطقه شلمچه و افزایش نقل و انتقال ها به سوی این منطقه، توجه دشمن به محور ام الرصاص بیشتر می شود (به دلیل نزدیکی شلمچه و ام الرصاص) و ممکن است به منتفی شدن عملیات در این محور بینجامد. ۲. یکی از فرضیات این است که اگر ما ام الرصاص را بگیریم، دشمن تصور می کند ما می خواهیم از آن به عنوان جای پایی برای رفتن به طرف بصره استفاده کنیم (یعنی این را عملیات اصلی تلقی می کند).

عزیز جعفری: «هم زمان با عملیات اصلی یا ۲۴ ساعت بعد از آن، اثرش خیلی بیشتر است و اصلاً قابل مقایسه نیست با اینکه بخواهیم یک هفته قبل عمل کنیم.» وی نظرش این است که وقتی قرار است با سه یگان در محور ام الرصاص عمل کنیم، دشمن آن را عملیات اصلی تلقی نمی کند به خصوص اینکه وقتی قرار است پل آنجا را هم منهدم کنیم، عراقی ها خیالشان راحت می شود که قرار نیست آن را ادامه دهیم.

به هر حال، در این جلسه تصمیمی درباره زمان اجرای عملیات یا عملیات های محدود، قبل یا بعد از عملیات اصلی، گرفته نشد. (۱)

۱

در پی حمله روز گذشته ارتش عراق به جزیره مجنون جنوبی، فرمانده قرارگاه نجف ۱ (عزیز جعفری) و مسئول اطلاعات این قرارگاه (احمد سوداگر) و جانشین مسئول اطلاعات نیروی زمینی (محمد پیشبهار)، امروز با حضور در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران درباره این حمله و اقداماتی که برای بازپس گیری بخش اشغال شده انجام گرفته، به فرمانده کل سپاه پاسداران و فرمانده نیروی زمینی سپاه گزارش دادند. در این جلسه گفته شد که دشمن بعد از حمله روز گذشته اقدامات مهندسی را افزایش داده و درصدد است با پر کردن بریدگی های مسیرها و افزایش عرض آنها، تانک هایش را جلوتر بیاورد و راه ها را ببندد. عزیز جعفری هم گفت که شب گذشته نیروهایی از لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) را به کمک نیروهای ارتش فرستادیم تا

ص: ۶۰۷

۱۶-۱. سند شماره ۱۷۴۲۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عمده فعالیت دشمن از السبیده تا الاحسان (۱۷/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۷۰۱۰، راوی: محمد درودیان، صص ۱۹ - ۱.

بخشی از سیل بند مرکزی جزیره جنوبی را که اشغال شده آزاد کنند و با اجرای آتش توپخانه آنها را پشتیبانی کردیم، اما کاری نتوانستند بکنند.

پس از بررسی وضعیت کنونی جزیره جنوبی قرار شد که اولاً سپاه پاسداران ضلع مرکزی جزیره را از نیروهای لشکر ۹۲ ارتش تحویل بگیرد، ثانیاً تیپ ۱۸ الغدیر سپاه پاسداران آماده شود پس از شناسایی های لازم، حداکثر تا ۴۸ ساعت آینده بخش های اشغالی جزیره جنوبی را از دشمن بازپس بگیرد.^(۱)

۱

حمله روز گذشته ارتش عراق به جزیره مجنون جنوبی بازتاب بسیار گسترده ای در رسانه های غربی و رسانه های منطقه داشت که هریک ضمن اعلام ادعای عراق و تکذیب ایران به تفسیر و تحلیل آن پرداختند.^(۲)

رادیو بی بی سی در این باره گفت که تأیید یا تکذیب ادعاهای ضدونقیض دو طرف جنگ خلیج فارس همیشه دشوار است. ناظران بی طرف به ندرت شاهد عملیات جنگی هستند و معمولاً مدتی بعد از وقوع حملات مهم اجازه ورود به مناطق جنگی به آنان داده می شود. ... ممکن است عراق تصمیم گرفته باشد که هم زمان با گردهمایی کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی در مراکش به حمله ای علیه ایران دست بزند. ... و ممکن است عراق قصد داشته باشد که در مذاکرات مربوط به جنگ از موضعی هرچه محکم تر شرکت کند.^(۳)

یکی از مفسران بخش عربی بی بی سی نیز می گوید: «حمله اخیر عراق اقدامی غافلگیرانه بود. در اواخر سال گذشته میلادی، گزارش هایی حاکی از حرکت گسترده نیروهای آن کشور بود، اما عملیات مذکور از نظر بسیاری از ناظران حاکی از تلاش عراق دایر بر تقویت نیروهای دفاعی اش در صورت حمله گسترده ایران بود، حمله ای که با وجود آنکه انتظارش می رفته است، هنوز صورت نگرفته است. احتمالاً حمله عراق، برای تقویت روحیه افراد آن کشور انجام شده است.» وی افزود: «به رغم تحت فشار گذاشتن رژیم ایران با حملات متعدد هوایی علیه شهرهای این کشور و ترمینال نفتی خارک در سراسر سال ۱۹۸۵، هیچ گونه نشانه ای حاکی از افزایش انعطاف مقامات ایران برای خاتمه جنگ مشاهده نشد، بنابراین احتمال دارد مقامات عراق به این نتیجه رسیده باشند که اکنون لازم است برای بازپس گرفتن خاک کشور از نیروهای ایرانی دست به عملیات مستقیم نظامی زد.»^(۴)

سایر رسانه های اروپایی و امریکایی و نیز رسانه های امارات به انتشار این ادعای عراق و تکذیب ایران پرداختند و رسانه های کویت به تبلیغات گسترده ای در این باره به نفع عراق دست زدند.

ص: ۶۰۸

۱- ۱۷. سند شماره ۱۷۴۲۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش حمله ارتش عراق به جزیره مجنون (۱۷/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۷۰۰۶، راوی: محمد درودیان، صص ۳ - ۱.

۲- سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ جمهوری اسلامی ضمن تکذیب ادعای عراق مبنی بر اشغال جزیره مجنون جنوبی، از خبرنگاران خارجی مقیم بغداد خواست که برای اثبات بی پایه بودن این ادعا، از این منطقه دیدن کنند. وی گفت که رژیم عراق در سالگرد تأسیس ارتش عراق برای جبران ضعف روحیه سربازان خود اقدام به حمله ای به جزیره مجنون کرد که با مقاومت رزمندگان اسلام از اهداف خود بازماند. (روزنامه اطلاعات، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸، خبرگزاری جمهوری اسلامی)

۳-۱۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۴/۱۰/۱۸، ص ۴.

۴-۱۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۴، ۱۳۶۴/۱۰/۱۸، صص ۱۳ - ۱۲، رادیو بی بی سی،
۱۳۶۴/۱۰/۱۷.

رژیم عراق مردم غیرنظامی را به کارهای مهندسی در جبهه ها وادار کرده است. این رژیم اعلام کرد که قطع نی های منطقه هور با به کارگیری غیرنظامیان پایان یافته است. عراق همچنین ساکنان روستاهای شرق دجله و مناطق بصره، عماره و قرنه را بیرون و بخشی از مناطق سلیمانیه را بمباران کرده است.

به گزارش واحد مرکزی خبر، هفته نامه عربی زبان الشهاده در شماره اخیر خود نوشته است: «رژیم بعثی صهیونیستی عراق به منظور مقابله با حملات احتمالی سپاهیان اسلام، هزاران تن غیرنظامی را در کارهای مهندسی رزمی از قبیل احداث سدها در محدوده مناطق نزدیک به جبهه های جنگ به کار گمارده است.»

همچنین به نوشته هفته نامه عربی زبان الجهاد، پس از پایان جلسه هیئت دولت عراق که به ریاست صدام تشکیل شده بود، یکی از اعضای جلسه پایان کار قطع نی های نزدیک به جبهه را که به دست مردم غیرنظامی طی چهار هفته انجام شده است، اعلام کرد. الجهاد افزود که عملیات قطع نی، از جمله تدابیر پیش بینی شده ای است که برای مقابله با حملات احتمالی رزمندگان ایران انجام می شود. به نوشته این نشریه از دیگر تدابیر گسترده رژیم عراق در جنوب این کشور، تخلیه همه ساکنان روستاهای واقع در شرق رود دجله، شهرهای بصره و عماره و انتقال آنان به منطقه جزیره خشکی واقع میان شهرهای رمادی، عنه، هیت و تکریت است. شهر قرنه نیز به طور کامل از سکنه خالی شده است و هم اکنون از جمله خطوط پشتیبانی جبهه نیروهای صدام، به شمار می رود. (۱)

هواپیماهای ایران امروز پادگان سیدصادق عراق را بمباران کردند. عراق ادعا کرد که این حمله علیه مناطق مسکونی بوده است. ایران ادعای عراق در مورد سرنگونی یک هواپیمای ایران در روز گذشته را رد کرد.

ستاد مشترک ارتش در اطلاعیه شماره ۲۳۴۳ اعلام کرد که جنگنده های نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران ساعت ۸:۳۰ صبح امروز پادگان نظامی سیدصادق عراق را بمباران کردند. در این اطلاعیه تلفات و خسارات وارده به افراد و تأسیسات نظامی این پادگان؛ سنگین گزارش شده است. (۲)

ارتش عراق امروز در اطلاعیه شماره ۲۰۷۷ با تأیید حمله هوایی ایران، ادعا کرد که این حمله به مناطق مسکونی بوده و بر اثر آن تعدادی غیرنظامی کشته یا مجروح شده اند. (۳)

از سوی دیگر، یک سخنگوی نظامی ایران امروز ادعای عراق درباره سرنگون کردن یک هواپیمای شکاری ایران را در روز گذشته تکذیب کرد. سخنگوی نظامی ایران گفت:

ص: ۶۰۹

۱- ۲۰. روزنامه اطلاعات، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۲- ۲۱. روزنامه کیهان، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۳- ۲۲. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیو های بیگانه، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲.

هوایماهای ما که دیروز در یک مأموریت برون مرزی به شمال عراق اعزام شده بودند، پس از بمباران پادگان نظامی کولک در غرب رواندوز عراق، همگی سالم به پایگاه های خود بازگشتند.

عراق ادعا کرده بود که در روز گذشته جنگنده های عراقی یک فروند شکاری بمب افکن ایران از نوع "اف ۵" را هدف قرار داده و ساقط کرده اند.^(۱)

۱

هوایماهای عراقی امروز به شهرهای سقز و اهواز تجاوز کردند که با اقدام به موقع واحدهای دفاع هوایی گریختند.^(۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز از ایلام گزارش داد: «هوایماهای متجاوز عراقی در ۲۴ ساعت گذشته، پنج بار به حریم هوایی شهر ایلام تجاوز کردند که قبل از هرگونه اقدامی با مقابله آتش پر حجم واحدهای پدافند هوایی متواری شدند.»^(۳)

از سوی دیگر، ارتش عراق در اطلاعیه شماره ۲۰۷۷ اعلام کرد که هلیکوپترهای عراقی به مراکز تجمع نیروهای ایران در منطقه شرق بصره تهاجم کردند و سالم به پایگاه های خود بازگشتند.^(۴)

۲

امروز در دو درگیری نیروهای خودی و افراد حزب دمکرات در پیرانشهر و سردشت، نیروهای خودی خساراتی متحمل شدند و تلفاتی به ضدانقلاب وارد شد. از مذاکرات طولانی دمکرات ها، طالبانی ها، مجاهدین خلق (منافقین) و کومه له نتیجه ای حاصل نشد.

به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا، یک گروهان از نیروهای گردان نبی اکرم (ص) (مستقر در کویر) درحالی که ساعت ۱۴، عازم مراسم فاتحه خوانی در روستای باستان بیک بودند، در روستای مام هیبه (از توابع پیرانشهر) به کمین افراد حزب دمکرات افتادند. در این حادثه ۵ تن از نیروهای خودی شهید و ۴ تن از آنان مجروح شدند.^(۵)

از سوی دیگر، امروز افراد لک ۱ هیز معینی (از واحدهای حزب دمکرات) در روستای کاژه (از توابع سردشت) به کمین نیروهای خودی افتادند که با تحمل تلفاتی، فرار کردند.^(۶)

قرارگاه حمزه سیدالشهدا همچنین اعلام کرد که تعدادی از افراد حزب دمکرات، طالبانی ها، منافقین و یک نماینده از حزب کومه له در روستای چومان و کرو (از توابع دیواندره) از هفت روز گذشته تا امروز (۱۷/۱۰/۱۳۶۴) جلسه داشته اند که طبق اخبار رسیده تاکنون در مذاکرات خود به توافقی نرسیده اند.^(۷)

ص: ۶۱۰

۱- ۲۳. روزنامه اطلاعات، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۲- ۲۴. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۴۰، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۳- ۲۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۴، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳، ایلام - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴.

۴- ۲۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

- ۵-۲۷. روابط عمومی فرماندهی کل سپاه، نشریه گزارش روز، شماره ۱۰۰، ۱۳۶۴/۱۰/۲۳، ص ۷، پیرانشهر، ۱۳۶۴/۱۰/۱۷.
- ۶-۲۸. سند شماره ۳۷۴۳۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی کل سپاه، ۱۳۶۴/۱۰/۲۳.
- ۷-۲۹. روابط عمومی فرماندهی کل سپاه، نشریه گزارش روز، شماره ۱۰۰، ۱۳۶۴/۱۰/۲۳، ص ۷، دیواندره، ۱۳۶۴/۱۰/۱۷.

چند گزارشگر انگلیسی با سفر به کردستان عراق از گوشه ای از مبارزات مردم کرد و جنایات رژیم عراق در این منطقه فیلم و گزارش تهیه کرده اند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، گزارشگر تلویزیون آی.تی.وی انگلستان که اخیراً به کردستان عراق سفر کرده، گفته است: «حملات مبارزین کرد که تقریباً هر روز انجام می گیرد، نیروهای عراقی را زیرورو کرده و در شرایطی که رژیم بغداد در جنگ با ایران درگیر است، رهبران بعثی ناگزیر شده اند یک چهارم نیروهای ارتش را در این منطقه مستقر نمایند.»

وی افزوده که رزمندگان کرد با پیشروی های قدم به قدم بخش مهمی از کردستان عراق را به کنترل خود درآورده اند.^(۱)

گلن رابرتز گزارشگر انگلیسی در اولین قسمت فیلم خبری خود، حمله چریکی ۱۵۰ تن از چریک ها را به پایگاه یکی از گردان های عراقی در منطقه سوتک به تصویر کشانده است. در این حمله نیروهای بعثی در پایین دره زیر فشار شدید و همه جانبه از تپه های اطراف قرار می گیرند. در این تهاجم منظم و کوبنده، رزمندگان کرد با استفاده از سلاح های سبک و سنگین، ۷ تن از سربازان بعثی را کشتند و ۳ تن از آنان را اسیر کردند. در بخش دیگری از این گزارش به تشریح جنایات نیروهای بعثی علیه مردم مناطق کردنشین عراق پرداخته شده است که تاکنون ۸۰۰۰ تن از غیرنظامیان کرد را دستگیر و ناپدید کرده اند.^(۲)

رادیو بی بی سی نیز گزارش داد که یک خبرنگار انگلیسی به نام گوین رابرت، اخیراً به مدت یازده هفته پیاده یا سوار بر قاطر همراه با چریک های حزب دمکرات کردستان عراق شمال آن کشور را پیموده و مشاهدات خود را در گزارشی در روزنامه تایمز مالی به چاپ رسانده است.

در این گزارش آمده است که چریک های کرد طرف دار ایران حملات خود را بر پایگاه های نظامی عراق در شمال این کشور افزوده اند و نواحی به اصطلاح آزادشده به دست چریک های کرد از مرز عراق با ایران تا سرحد مرز عراق با سوریه و ترکیه گسترش یافته است. به گفته رابرت، بهبود روابط حزب دمکرات کردستان با دولت ایران باعث شده است که مهمات نظامی آسان تر به دست چریک ها برسد و آنها دیگر نیازی به استفاده از راهی که قبلاً از طریق سوریه از آن اسلحه قاچاق می کردند، ندارند. این گزارشگر نوشته است که این وضعیت توانایی عملیاتی نیروهای مسلح عراق را تحت فشار قرار داده است. گفته می شود بجز حزب دمکرات کردستان [بارزانی ها] که حدود ۱۰ هزار چریک مسلح دارد، گروه رقیب دیگری هم در این ناحیه به نام اتحاد میهنی کردستان فعالیت دارد که خواست هر دو گروه استقلال کردستان است.

رابرت می گوید: بااینکه کردها به رغم اتحادشان با رژیم آیت الله خمینی بر استقلال خود پافشاری دارند، اما شکی نیست که یکی از عوامل اصلی افزایش قدرت حزب دمکرات کردستان همین رابطه جدید با ایران است. وی با اشاره به حملات محدود این گروه ها در

ص: ۶۱۱

۱- ۳۰. روزنامه کیهان، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۲- ۳۱. روزنامه اطلاعات، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

مقایسه با عملیات نظامی بزرگ، می افزاید که چنین حملاتی نشان می دهد که مواضع نظامی عراق تا چه حد آسیب پذیر است و به نظر می رسد که نیروهای عراقی توانایی متوقف کردن پیشروی کردها را ندارند. افزون بر این، واحدهای زیرزمینی چریک های کرد در شهرها رخنه پیدا می کنند، به تأمین مواد غذایی و پناهگاه برای نیروهای ضربتی می پردازند و نیز به منابعی برای کسب اطلاعات، تهیه اسلحه و مواد منفجره دست می یابند.^(۱)

نشریه تایمز مالی در ادامه این گزارش نوشته است: «چریک ها اخیراً سلسله حملاتی را به پایگاه های عمده عراق آغاز کرده اند. این امر با حمله جدید ایران - که بنا به اظهارات اکراد قریب الوقوع و بزرگ ترین حمله تاکنون می باشد - نشانه تشدید جنگ است. اکراد جهت به توپ بستن مرکز فرماندهی بخش یازدهم در زاخو - که یکی از مهم ترین پایگاه های عراق در کردستان است - توپ های سنگین ارسالی از ایران به وسیله کاروان قاطرها استفاده می کردند. وظیفه این بخش حفاظت از بزرگراه بین المللی عراق به ترکیه و اروپا و همچنین حفاظت از لوله های نفتی است که روزانه حامل ۱/۱ میلیون بشکه یعنی بیش از نیمی از صادرات نفت این کشور می باشند. دیگر مرکز فرماندهی عمده فعال علیه شورش و قیام اکراد در شهر نفت خیز کرکوک است. ... هم اکنون ۳ یا ۴ اردوگاه عمده عراق در معرض حمله قرار گرفته اند و عراق احتمالاً ناگزیر خواهد شد سربازان خود را از پایگاه های به انزوا کشیده تر خود فراخواند. ... همچنین اکراد آماده اند تا حملاتی را در دشت های شمال عراق که کاملاً دور از حفاظ کوه ها هستند آغاز کنند.

گزارشگران این تغییرات موازنه قدرت در شمال عراق را گزارش نکرده اند زیرا که تحلیل گران غرب عمدتاً توجه خود را به جنگ خلیج (فارس) برحسب یک بن بست نظامی معطوف ساخته اند. از فحوای کلام و نوشته های عراق چنین مشهود است که اکراد اکنون عنصری قاطع و سرسخت در این نبرد هستند.»^(۲)

۱

امروز کاروان هایی از نیروهای داوطلب و کمک های مردمی از نقاط مختلف کشور عازم جبهه های نبرد شدند. جمعی از اعضای جهاد سازندگی کرج؛ داوطلبان اعزام مجدد بسیج قائم شهر؛ رزمندگان گردان های احتیاط سپاه پاسداران همدان؛ اعضای گردان های محمد رسول الله (ص) و امام حسین (ع) و گروهی از اعضای بسیج مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق از یزد؛ دومین کاروان راهیان کربلای شهرستان خنداب شامل گروهی از دانشجویان دانش سرای تربیت معلم شهید بهشتی؛ گروهی از کارکنان شهرداری تبریز شامل راننده پایه یک و پایه دو، راننده دستگاه های مهندسی به همراه ۱۵ کمپرسی و چندین ماشین آلات راه سازی؛^(۳) جمعی از نیروهای فنی جهاد سازندگی شهرستان الیگودرز شامل راننده، مکانیک، باطری ساز و راننده ماشین آلات راه سازی عازم مناطق جنگی شدند.^(۴)

ص: ۶۱۲

---

۱ - ۳۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۵، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۹ و ۲۰، رادیو بی بی سی، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴.

۲ - ۳۳. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۲۵، ۶/۱۱/۱۳۶۴، به نقل از فایننشال تایمز، ۷ ژانویه ۱۹۸۶ (۱۷/۱۰/۱۳۶۴).

۳ - ۳۴. روزنامه اطلاعات، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۴ - ۳۵. روزنامه ابرار، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴.

اعزام نیروهای داوطلب از همدان

امروز همچنین کاروانی شامل ۱۲۰ کامیون کمک‌های مردمی استان تهران و نیز کاروان کمک‌های تعدادی از شرکت‌های زیر پوشش بانک صنعت و معدن شامل ۵۰ کامیون و تریلر به سوی جبهه‌های نبرد عزیمت کردند. (۱)

۱

بازسازی یک هزار واحد مسکونی به همت ستاد بازسازی و نوسازی استان اصفهان در مناطق جنگی جنوب و تلاش بنیاد امور مهاجرین جنگ برای تأمین مسکن و اشتغال مهاجرین جنگ.

سرپرست بنیاد مسکن انقلاب اسلامی اصفهان در گفت‌وگو با خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت بازسازی ۱۰۰۰ واحد مسکونی که در ۴۰ روستای خوزستان انجام شده، ۸۵۰ میلیون ریال هزینه داشته است و کمک‌های مردم اصفهان در این زمینه ۲۰۰ میلیون ریال برآورد شده است. وی با بیان اینکه بازسازی ۷۰ واحد مسکونی دیگر به همت ستاد بازسازی خوانسار و مردم کاشان هم زمان با ۲۲ بهمن به پایان می‌رسد، گفت که بازسازی ۲۲۰ روستای اطراف اهواز و جزیره مینو را مردم استان اصفهان عهده دار شده‌اند. وی افزود: از محل کمک‌های مردم، ستاد بازسازی و نوسازی استان اقدام به احداث ۹۲ واحد مسکونی در جنوب کشور برای رزمندگان کرده که ۳۰ درصد پیشرفت داشته است. (۲)

از سوی دیگر، سرپرست بنیاد امور مهاجرین جنگ تحمیلی گفت جهت تأمین رفاه مهاجرین جنگ تحمیلی در سال آینده ۲۴ هزار واحد مسکونی با خودیاری مهاجرین احداث خواهد شد.

ص: ۶۱۳

۱- ۳۶. روزنامه اطلاعات، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸؛ و - روزنامه اطلاعات، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۲- ۳۷. روزنامه اطلاعات، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

آقای گرشاسبی افزود در صورت موافقت کمیسیون برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی با افزایش اعتبارات این بنیاد، امید است در سال ۶۵ در زمینه اشتغال مهاجرین قدم های مؤثری برداشته شود.

وی گفت در نشستی با سرپرست استانداری هرمزگان و شهردار بندرعباس، مقرر شد تا پایان سال جاری ۱۰۰۰ قطعه زمین در بندرعباس به برادران و خواهران مهاجر جنگ زده واگذار شود. آقای گرشاسبی افزود: مهاجرین استان هرمزگان می توانند با عضویت در تعاونی های مرزنشینی، هم به مرحله خودکفایی برسند و هم به صادرات کالاهای غیرنفتی کشور کمک نمایند. (۱)

۱

محاكمه يك اتریشی در كانادا به اتهام تلاش برای قاچاق ۱۰ هلیکوپتر ساخت امریکا به ایران. به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس یک مأمور ویژه گمرک امریکا در دادگاه رسیدگی به اخراج یک اتریشی به نام کلیتچک - که امریکا خواستار استرداد وی شده است - گفت که در مذاکره با کلیتچک، وی خواستار خرید ۱۰ هلیکوپتر نظامی کبرا ساخت امریکا به قیمت ۶۱ میلیون دلار بوده است و نیز خواستار اطلاعاتی درباره چگونگی دسترسی به ۱۵۰۰۰ موشک تاو و قیمت آن بوده است. مأمور ویژه گمرک امریکا افزود که از ماه مه (اردیبهشت) در نقش عرضه و صادرکننده تسلیحات و مهمات ساخت امریکا با این اتریشی وارد مذاکره شده است که وی قصد داشته اسنادی دروغی ارائه کند مبنی بر اینکه این خریدها برای اسپانیا صورت می گیرد. (۲)

۲

ترکیه و امریکا توافق کرده اند که پایگاه نظامی "دیار بکر" واقع در جنوب ترکیه در اختیار نیروهای واکنش سریع امریکا قرار گیرد.

هفته نامه عربی زبان العمل الاسلامی به نقل از منابع جنبش اسلامی ترکیه ضمن اعلام خبر مذکور افزوده است که این توافقنامه هنگام دیدار اخیر تورگوت اوزال نخست وزیر ترکیه از واشنگتن به امضا رسیده است. به نوشته العمل الاسلامی: «در این پایگاه رادارهایی مدرن نصب گردیده که می توانند جنوب جبهه جنگ ایران و عراق را تحت پوشش خود قرار دهند و حرکت هواپیماهای نیروی هوایی جمهوری اسلامی ایران را کنترل کنند. این رادارها ارتباط مستقیمی با هواپیماهای آواکس مستقر در عربستان دارند.»

این هفته نامه افزوده است: «از فوریه گذشته، نظامیان عراقی در پایگاه نظامی دیار بکر آموزش نظامی می بینند تا بتوانند هدایت هواپیماهای جنگنده امریکایی و هلیکوپترها را فراگیرند. العمل الاسلامی علت علاقه امریکا به این پایگاه را موقعیت استراتژیک و نزدیکی آن به مرزهای ایران و عراق دانسته است.» (۳)

ص: ۶۱۴

۱- ۳۸. همان، ص ۴؛ و - روزنامه کیهان، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۳۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۴، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳۶ و ۳۷.

۳- ۴۰. همان، صص ۴۰ و ۴۱.

در نخستین جلسه ششمین دوره مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، اعضا بر ادامه جهاد تا پیروزی انقلاب اسلامی ملت عراق و احتراز از هر انحرافی تأکید کردند.

ششمین دوره مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق صبح امروز آغاز به کار کرد. در نخستین جلسه این مجمع ابتدا آقای هاشمی شاهرودی طی سخنانی با اشاره به اینکه ملت عراق برای رهایی خود از چنگال رژیم عراق چشم به حرکت مجلس اعلای انقلاب اسلامی دوخته است، بر لزوم ارتباط مجلس با مردم عراق تأکید کرد و خواستار وحدت و انسجام هرچه بیشتر این مجلس شد.

سپس اعضای مجلس در مراسمی سوگند یاد کردند که جهاد خود را تا آزادی ملت در بند عراق و به ثمر رساندن انقلاب اسلامی ملت عراق ادامه دهند و از هرگونه تمایلات شرقی و غربی بر حذر بوده و از مسیر تقوا و پیروی از احکام اسلامی منحرف نشوند.

در این تجمع ضمن انتخاب هیئت رئیسه جدید این مجلس، درباره تشکیلات و تدوین برنامه مبارزاتی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق تصمیم گیری می شود و آخرین تحولات مبارزات ملت مسلمان عراق نیز بررسی خواهد شد. (۱)

نخست وزیر ایران امروز در دیدار اعضای مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق بر ضرورت ادامه جنگ تا پیروزی نهایی تأکید کرد و از مجلس اعلا نیز خواست تا ابعاد بین المللی حرکت خود را برای به دست گرفتن حکومت در عراق تقویت کند.

در آستانه برگزاری اولین اجلاس مجمع عمومی دوره ششم مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، اعضای این مجلس صبح امروز با نخست وزیر دیدار کردند. خبرگزاری جمهوری اسلامی با اعلام این خبر افزود: «آقای موسوی در این دیدار طی سخنانی با اشاره به نقش مجلس اعلای انقلاب اسلامی در تداوم و تقویت حرکت اسلامی مردم مسلمان عراق گفت: استمرار و حرکت مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، درحقیقت نشان دهنده شکست توطئه بزرگ استعمار برای زدودن هویت انسانی و اسلامی مردم عراق است که توسط صدام آغاز شده است.

نخست وزیر افزود: حکومت های جبار با کسانی که در برابر آنان سر تعظیم فرود آورند، کاری ندارند و اگر امروز شما از خانه و کاشانه خود رانده می شوید، رنج می برید و شهید می دهید، به خاطر انگیزه اسلامی است که دارید و به واسطه آن حاضر نمی شوید در برابر حکومت جبار عراق سر تعظیم فرود آورید. نهضت اسلامی مردم ایران نیز از آنجا آغاز شد که مردم برای حفظ ارزش های اسلامی خود حاضر نشدند سر تعظیم در برابر رژیم طاغوت فرود آورند و بازیچه سیاست های استعمارگران شوند. به همین خاطر، مبارزه کردند، مقاومت کردند، سختی کشیدند و عاقبت پیروز شدند. حرکت اسلامی مردم عراق نیز با انگیزه اسلامی آغاز

ص: ۶۱۵

شده است به خاطر اینکه مردم مسلمان شما احساس می کردند هویت اسلامی، آزادی و انسانیتشان در معرض تهدید جدی قرار گرفته است. ... آقای موسوی در ادامه گفت: فراموش نکنید اگر انگیزه اسلامی حرکت از یاد برود، تفرقه و نفاق جایگزین وحدت خواهد شد و آن وقت است که اختلاف نظرهای رهبران یک حرکت در صفوف مردم نفوذ کرده و اهداف اسلامی حرکت را تهدید می کند.»

نخست وزیر در ادامه تأکید کرد: «ما جنگ را تا پیروزی نهایی ادامه خواهیم داد، چون پیروزی در جنگ را پیروزی بر دشمنان اسلام، می دانیم، نه پیروزی بر صدام.» وی خطاب به اعضای مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق گفت: «حرکت شما امروز ابعاد بین المللی به خود گرفته است، باید این جهت را بیش از پیش تقویت کنید تا مردم آزاده جهان دریابند که با رفتن صدام، قدرت شایسته ای که استقلال و آزادی مردم عراق را تأمین خواهد کرد، برای اداره امور کشور وجود دارد. یقین داشته باشید اگر ملت های مسلمان جهان شما را بشناسند، بسیاری از توطئه هایی که اکنون علیه انقلاب اسلامی صورت می گیرد، خنثی خواهد شد و حرکت و رشد بیشتری پیدا خواهید کرد.»^(۱)

در بازتاب این دیدار خبرگزاری رویتر گزارش داد: «میرحسین موسوی نخست وزیر ایران، امروز ... به مجلس اعلای انقلاب عراق گفت که آماده به دست گرفتن قدرت بعد از صدام حسین باشند. وی گفت شما باید فعالیت های خود در سطح جهانی را توسعه و نیرو بخشید تا مردم آزاد جهان بفهمند که نیروی واجد شرایط لازم برای جایگزینی وجود دارد. این امر استقلال و آزادی مردم عراق را به محض از بین رفتن صدام تضمین خواهد کرد. ... موسوی همچنین گفت ما تا پیروزی به جنگ ادامه خواهیم داد.»^(۲)

۱

شانزدهمین اجلاس وزیران خارجه کشورهای اسلامی که روز گذشته در فاس پایتخت مراکش آغاز شد، امروز بازتاب های گسترده ای در رسانه ها داشت. از مهم ترین موضوع های این نشست مسئله جنگ ایران و عراق است در حالی که هیچ طرحی در این باره در دستور کار اجلاس نیست و این موضوع تنها در جهت فشار بر ایران در موضوع های این اجلاس گنجانده شده است. روزنامه مصری الاخبار، جنگ ایران و عراق را عمده ترین موضوع این نشست خواند و افزود که حضور ایران در این گردهمایی موقعیت مناسبی برای پیدا کردن راه حلی برای این بحران فراهم می آورد.^(۳)

خبرگزاری آلمان غربی از جلسه افتتاحیه این اجلاس گزارش داد: «ایران با متهم کردن ریاست سازمان کنفرانس اسلامی به جبهه گیری در مورد جنگ خلیج (فارس)، جلسه افتتاحیه کنفرانس را قطع کرد. سیروس ناصری نماینده ایران به تقاضای رئیس کنفرانس عبدالکریم ایرانی وزیر خارجه یمن شمالی - که از رهبری تهران خواست تا منطق نشان داده و در مورد پایان جنگ با عراق مذاکره

ص: ۶۱۶

۱- ۴۲. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱۸، ص ۲.

۲- ۴۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۵، ۱۳۶۴/۱۰/۱۹، ص ۱۳، تهران - خبرگزاری رویتر، ۱۳۶۴/۱۰/۱۸.

۳- ۴۴. همان، ص ۴، آتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۱۰/۱۷.

کند - اعتراض کرد. نماینده ایران گفت که این درخواست تخلف از اصول بی طرفی سازمان کنفرانس اسلامی است و خواست که عبارت مزبور از صورت جلسه حذف شود.

خبرگزاری آسوشیتدپرس در گزارشی در این خصوص افزود: سیروس ناصری (مدیر امور سازمان های بین المللی در وزارت خارجه ایران) سخنان ایرانی را قطع کرد و گفت: «آیا هیچ بیانیه ای از کمیسیون صلح بوده است که ایران همکاری نکرده باشد.»^(۱)

رادیو بی بی سی نیز در گزارشی با اشاره به اینکه جنگ ایران و عراق یکی از مسائل مهم اجلاس فاس است، هدف عراق از حمله به جزیره مجنون را به دست آوردن موضعی محکم تر برای شرکت در مذاکرات مربوط به جنگ اعلام کرد. بی بی سی افزود که ایران دو اجلاس پیشین این سازمان را به موضع گیری علیه ایران متهم و از شرکت در آن خودداری کرد.^(۲)

به گفته این رادیو، شریف الدین پیرزاده دبیرکل تازه انتخاب شده کنفرانس اسلامی، در سخنرانی خود اولویت را به مسئله افغانستان داد و گفت که نیروهای شوروی و دولت افغان در عملیات اخیر علیه چریک های افغان به کشتار دست زده اند. وی همچنین خواستار اتحاد کشورهای مسلمان شد و گفت جنگ ایران و عراق همچنان سبب نگرانی ملت های مسلمان است. ولیعهد مراکش نیز از کشورهای عضو خواست که در برابر اختلافاتشان تحمل پیشه کنند و برای مدرنیزه کردن اسلام، هشیاری نشان دهند.^(۳)

رادیو بی بی سی در گزارش دیگری با اشاره به اینکه کمیته صلح سازمان کنفرانس اسلامی تاکنون کوچک ترین موفقیتی در راه برقراری صلح به دست نیاورده است، گفت: «گروه میانجیگری ناچار شد که برنامه آخرین دیدار خود از تهران و بغداد را لغو کند و اکنون مالزی که یکی از اعضای گروه است پیشنهاد کرده است که سازمان کنفرانس اسلامی مأموریت گروه را مورد بررسی قرار دهد تا روشن شود که آیا با توجه به پافشاری ایران بر لزوم برکناری رئیس جمهور عراق پیش از آغاز هرگونه مذاکره صلح، اصولاً امکان پیشرفت به سوی صلح وجود دارد یا خیر. با وجود این، حضور نماینده ایران در گردهمایی فاس را می توان نشانه ای از علاقه دولت تهران به باز نگاه داشتن راه تماس با سازمان کنفرانس اسلامی تلقی کرد. این حرکت هماهنگ با اقداماتی است که ایران اخیراً برای بهبود روابطش با چندین کشور اسلامی انجام داده است. به ویژه کشورهای عرب حوزه خلیج فارس که با کمک های مالی خود، عراق را در جنگ با ایران یاری داده اند.»^(۴)

۱

یونایتدپرس در گزارشی از ابوظبی، تلاش های دیپلماتیک اخیر برای توقف جنگ را به دلیل پافشاری ایران بر شرایطش، ناموفق اعلام کرد. این خبرگزاری نوشته است: «رهبران ایران باز هم مؤدبانه تلاش دیگری از جانب حامیان عرب عراق را برای مذاکره در مورد پایان دادن

ص: ۶۱۷

۱ - ۴۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۴، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۱، فاس - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴.

۲ - ۴۶. همان، صص ۲۷ - ۲۶.

۳ - ۴۷. همان، ص ۲۵.

۴ - ۴۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۵ - ۴.

صلح آمیز جنگ پنج ساله خلیج (فارس) رد کرده اند، اما در مقابل آن، ایران برای تقویت روابط دوجانبه خود با برخی از این متحدان عراق اقداماتی به عمل آورده است. به رغم سخنانی در این مورد که مقامات مختلف عرب اسلامی و غیرمتعهد در ملاقات هایشان با رهبران ایران مدعی مشاهده علائم مثبتی شده اند، ایران همچنان با سرسختی از صلح کردن با رژیم صدام حسین رئیس جمهور عراق، خودداری می کند.

به گفته مقامات رسمی و دیپلمات ها در خلیج (فارس)، مطالب فوق نتیجه گیری غم انگیز سفر اخیر راشد عبدالله وزیر خارجه امارات عربی به تهران است. یک دیپلمات مقیم تهران گفت: یک تشکیلات ایرانی مقتدر وجود دارد که خواهان ادامه جنگ است. علاوه بر این، ایران شرایطش را برای پایان جنگ کنار نگذاشته است. یک مقام رسمی امارات که عبدالله را در سفر به ایران همراهی کرده بود، گفت که اثری از تغییر در مواضع ایران مشاهده نکرده است؛ ایران مصرأ خواهان سرنگونی صدام حسین و پرداخت غرامت جنگی معادل قریب ۲۰۰ میلیارد دلار است. عبدالله گفته است که در مذاکره با مقامات ایران تنها چیزی که به دست آورده موافقت با ادامه مشورت ها جهت حفظ ثبات منطقه از طریق دور نگاه داشتن آن از مداخله خارجی بوده است.»

یونایتدپرس افزوده است که عبدالله این سفر را به نیابت یوسف العلوی وزیر خارجه عمان، انجام داده چون تهران بدون سروصدا از ملاقات با العلوی خودداری کرد.

به گزارش یونایتدپرس: «ایران به دفعات کشورهای ثروتمند نفتی را به تأمین اعتبار تلاش های جنگی عراق و ارائه بیش از ۳۰ میلیارد دلار کمک مستقیم و غیرمستقیم به آن کشور متهم کرده است، اما رهبران ایران ضمن استقبال از دیدارهایی حتی از جانب مقامات عربستان سعودی، از دادن روایت و ورود به العلوی خودداری کرده و عمان را متهم کردند که به صورت پایگاه نظامی عمده ای برای امریکا و شوروی درآمده و چنین امری برای رژیم انقلابی اسلامی آیت الله خمینی تهدیدی دائمی محسوب می شود. مقامات خلیج (فارس) گفتند تهران قصد دارد روابط دوجانبه خود را افزایش دهد که ظاهراً هدف این کشور از این کار، شکستن حلقه انزوی است که با هر بار رد پیشنهادهای صلح از سوی ایران، تنگ تر و تنگ تر می شود. به گفته این مقامات دیدار عبدالله را می توان از این دیدگاه نگریست.» (۱)

۱

وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی و قائم مقام و معاون سیاسی وی و نیز سفیر ایران در لیبی امروز با آیت الله منتظری دیدار کردند.

در این دیدار دکتر ولایتی گزارشی از سفر به عربستان و نتایج آن داد، سپس سفیر ایران در لیبی پیام سرهنگ قذافی در مورد حمایت لیبی از مواضع جمهوری اسلامی در برابر دشمنان و لزوم بسیج تمام نیروهای کشورهای مسلمان در مقابل امریکا و اسرائیل را به اطلاع ایشان رساند.

ص: ۶۱۸

---

۱ - ۴۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۴، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۹ تا ۱۷، ابوظبی - یونایتدپرس، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴.

در ادامه، آیت الله منتظری ضمن تشکر از حمایت لیبی از جمهوری اسلامی، چنین اظهار کرد: «این معنا که تمام کشورهای اسلامی باید نیروهای خود را در برابر امریکا و اسرائیل بسیج کنند از اول پیروزی انقلاب شعار و خواسته ما بوده و من کراراً گفته ام که تنها راه آزادی قدس عزیز از دست اشغالگران صهیونیسم، تدارک یک بسیج عمومی و راه پیمایی همگانی و صدمیلیونی به سمت قدس خواهد بود و در شرایط فعلی یک چنین جنگ بزرگی از طرف امریکا توسط مزدوری همچون صدام به ما تحمیل شده و این رژیم مانع بزرگی برای بسیج نیروها به سوی قدس است و به فرموده رهبر انقلاب "راه قدس از کربلا می گذرد" و برای نجات دو ملت ایران و عراق راهی جز سقوط صدام و آزادی کشور عراق وجود ندارد و در این صورت است که بسیج عمومی برای آزادی قدس امکان پذیر است.»

آیت الله منتظری در پایان با ذکر روایاتی در مورد ذلت صهیونیسم و پیش بینی اینکه در آخر زمان در جنگ مسلمانان با صهیونیسم ها با فداکاری مسلمین، اسلام و مسلمانان پیروز می شوند، افزود: «چنین روزی دیر نیست و براساس وعده های غیبی به زودی شاهد رسیدن آن روز خواهیم بود.»^(۱)

۱

در پی اقدام امریکا و اسرائیل به تهدید لیبی، رئیس جمهور ایران در تماس تلفنی با رئیس جمهور لیبی بر حمایت ایران از لیبی تأکید کرد. به نوشته روزنامه اطلاعات، رئیس جمهور در این تماس گفت: «ما مقاومت و استواری کشور برادر لیبی در مقابل توطئه های استکبار جهانی را ستایش می کنیم و مطمئن هستیم که همبستگی ما و شما و ملت های مسلمان امکان تهاجم امریکا و رژیم صهیونیستی علیه شما را از آنان سلب کرده است.»

وی تأکید کرد: «ما در کنار شما قرار داریم و اعلام می کنیم که هرگونه اقدامی علیه کشور برادر لیبی، اقدام علیه جمهوری اسلامی ایران است و مطمئنیم که دشمنان جهانی و سلطه طلب هرگونه پاسخ تهدید خود را از ما و شما و همه ملت های مسلمان غیور و مبارز دریافت خواهند داشت.»

رئیس جمهور ایران همچنین با اشاره به شهادت سلیمان خاطر سرباز مصری، گفت: «ما به شهادت رسانیدن سرباز مبارز مصری که عملش سمبلی از آرمان های ملت مسلمان مصر است را نشانه ای از ضعف و زبونی دشمن می دانیم.» رئیس شورای عالی دفاع با تأکید بر اینکه به جنایات اخیر اسرائیل در جنوب لبنان باید پاسخ مناسبی داده شود، به جنگ تحمیلی عراق اشاره کرد و گفت: ما معتقدیم اگر بعد از سرنگونی رژیم حاکم بر عراق، این کشور اسلامی به نیروهای مبارز و مسلمان برگردانده شود، مطمئناً امریکا و اسرائیل دیگر جرئت این گستاخی را نخواهند داشت که به تهدید دول مسلمان و عرب بپردازند و لذا با مشاهده وقایعی که اتفاق افتاده، عزم ما در پیگیری سیاست همیشگی مان در خصوص جنگ تحمیلی بیش از پیش راسخ تر می شود.

ص: ۶۱۹

سرهنگ معمر قذافی نیز به رئیس جمهور کشورمان گفت: ما از مواضع شما در مقابل هر تجاوزی که علیه ما صورت می گیرد قدردانی و بدان افتخار می کنیم. ما با اتحاد خود دشمنان اسلام و آزادی را از بین خواهیم برد. وی همچنین مواضع لیبی در حمایت از ایران را اصولی و تغییرناپذیر خواند و هم پیمانی دو کشور را موجب شکست دشمنان مشترک دانست. (۱)

۱

وزیر صنایع سنگین ایران در تشریح قراردادهای اقتصادی با ترکیه گفت که در روابط اقتصادی دو کشور هیچ خرید غیراقتصادی یا با جنبه های سیاسی انجام نشده است. وی افزود که در این قراردادها روش هایی اتخاذ شده است که خرید کالا از ترکیه از نظر قیمت و کیفیت در سطح بین المللی قابل رقابت باشد. بهزاد نبوی گفت که کالاهای وارداتی از ترکیه عمدتاً کالاهای اساسی و مواد اولیه بخش های صنعتی و کشاورزی است.

وی سرمایه گذاری صنعتی ایران و ترکیه در یک کشور خارجی را پیشرفت مهمی در روابط اقتصادی دو طرف اعلام کرد و گفت: ایران بدین طریق می تواند وارد بعضی از بازارهای بین المللی شده و همگام با آن بخشی از بازار ترکیه را نیز به دست آورد. وی افزود که از مجموع صادرات ایران به ترکیه در سال ۶۵، حدود ۷۵ میلیون دلار آن کالاهای غیرنفتی خواهد بود. نبوی روابط اقتصادی دو کشور را برای هر دو طرف سودبخش خواند. (۲)

نشریه فرانکفورتر آگمانیه چاپ آلمان در گزارشی ادعا کرده است که در سفر اوزال به ایران، ایران آمادگی خود را برای کاهش بهای نفت تا بشکه ای ۲۷ دلار اعلام کرد؛ ترکیه نیز در مقابل بهای فولاد خود را تا هر تن ۲۲۵ دلار کاهش داد. (۳)

۲

قرارداد ساخت لوله های یک خط لوله دیگر برای انتقال نفت عراق به ترکیه امضا شد.

نشریه وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران نوشته است که براساس قراردادی که بین شرکت ایتالیایی سایم، وزیر نفت عراق و وزیر مالی ترکیه به امضا رسید، ایتالیا لوله های نفتی ای را که از کرکوک عراق تا بندر اسکندرون در ترکیه و به موازات خط لوله قبلی عراق کشیده می شود، خواهد ساخت. این نشریه افزوده است: «ایتالیا به طور کلی یکی از شرکای عمده تجاری عراق است و علاوه بر این طرح که ارزش آن ۶۰۰ میلیون دلار است، در چندین طرح دیگر این رژیم - که مجموعاً بالغ بر ۲۰ میلیارد دلار می شود - نیز شرکت دارد.»

به نوشته این نشریه، ایتالیا بعد از فرانسه و آلمان سومین کشوری است که پذیرفت در ازای طلب هایش از عراق، از این رژیم نفت بخرد، بنابراین در پرداخت هزینه طرح در آینده با مشکلات کمتری مواجه خواهند بود. ایتالیا از ابتدای جنگ تحمیلی سعی کرده به شیوه معمول خود در زمینه

ص: ۶۲۰

۱- ۵۱. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱۸، ص ۳.

۲- ۵۲. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱۷، ص ۴.

۳- ۵۳. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۲۳، صص ۲۰ - ۱۹، به

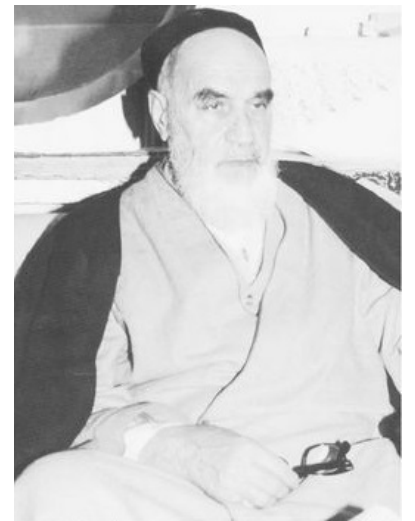
نقل از فرانکفورتر آلگمانیه، ۷ ژانویه ۱۹۸۶، (۱۷/۱۰/۱۳۶۴).

تسلحاتی و نظامی کمتر درگیر شود، اما با توجه به حمایت سوسیالیست های ایتالیا به گسترش روابط با عراق، شاید بیشتر قراردادها را در زمینه اقتصادی با این رژیم امضا کرده است.»^(۱)

از سوی دیگر، در ادامه حمایت های کشورهای عربی از عراق، امروز در مقر بانک توسعه اسلامی در جده موافقت نامه ای به امضا رسید. به گفته رادیو ریاض، براساس این موافقت نامه، بانک توسعه اسلامی اقدام به سرمایه گذاری در تجارت خارجی مالزی به سود رژیم عراق خواهد کرد. مبلغ این موافقت نامه دوازده میلیون دلار اعلام شده است.^(۲)

۱

تصویر

امام خمینی از ورود افرادی به حوزه علمیه با اغراض سیاسی ابراز نگرانی کرد.

ورود افراد با اغراض سیاسی به حوزه علمیه قم با واکنش امام خمینی روبه رو شد.

به نوشته نشریه دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه: «چندی قبل در دیداری که هیئت مؤسس و هیئت مدیره جامعه الزهرا (حضرات آقایان موسوی اردبیلی، مشکینی، جنتی، صانعی، توسلی و...) در خدمت امام داشته اند پس از گزارش های آقایان، حضرت امام از برخی از مسائل در حوزه علمیه ابراز نگرانی نموده و فرموده اند که بعضی افراد وارد حوزه می شوند که هدف آنها تحصیل نیست و اغراض سیاسی دارند. حتی کسانی که از بعضی ارگان ها (ظاهراً به خصوص سپاه را هم اسم برده اند) اخراج شده اند در حوزه فعالیت دارند. [ایشان] به اساتید و علمای حوزه تأکید فرموده اند که باید برای پیشگیری از این امور و صیانت و قداست حوزه اقدام نمایند.»^(۳)

۲

آیت الله منتظری در دیدار قضات دادگاه عالی انقلاب بر ضرورت این دادگاه و اهمیت نفوس و اموال تأکید کرد.

آیت الله منتظری چنین اظهار کرد: «از آنجا که در شرع مطهر به مسئله نفوس و اموال اهمیت فوق العاده ای داده شده، تأسیس و تشکیل این دادگاه کار لازم و مفیدی بود و باینکه در بدو امر بعضی دوستان شاید تشکیل آن را لازم نمی دانستند، ولی اکنون لزوم و تقویت آن را تأکید می کنند و علت اصلی هم این است که قضاوت صحیح در اسلام باید در یک محیط فارغ و به دور از هر

-
- ۱- ۵۴. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۸۴/۳، ۱۳۶۴/۱۰/۱۷، صص ۸-۷.
  - ۲- ۵۵. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۱۰/۱۸، ص ۱۰.
  - ۳- ۵۶. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۷، ۱۳۶۴/۱۰/۱۷، ص ۳۰.

عامل فشار و جو خاصی انجام گیرد. بنابراین، آقایان قضات دادگاه عالی - که از فضیلتی متعهد حوزه علمیه می باشند - سعی کنند با دقت کامل و به دور از حالت انتقام گیری و عصبانیت و احساسات، تنها رضایت خداوند متعال و احکام شرع مقدس و ضوابط اسلامی را در تأیید و یا رد نظریات دادگاه ها مد نظر داشته باشند و فقط از یک بعد به این مسئله نگاه نکنند، بلکه تمام جهات شرعی و ابعاد سیاسی و اجتماعی موضوع را بررسی کنند و اگر نکاتی و خصوصیهایی در نظریات قضات شرع دادگاه های بدوی انقلاب غفلت شده به آنان تذکر دهند تا ان شاءالله تعالی احکام و قضاوت های آقایان به واقع نزدیک تر و از خبط و اشتباه دورتر گردد.»

ایشان تأکید کردند: «دقت در صدور حکم شرعی همیشه مرضی شارع مقدس می باشد و اگر فرضاً دقت در صدور حکم شرعی و اجرای آن شد و در بعضی جاها احیاناً باعث شد که گناه کاری مجازات نشود، به فرموده پیامبر اکرم (ص) بهتر است از اینکه بی گناهی مجازات شود. روی این اصل آقایان محترم در مسئله اعدام ها و مصادره ها کاملاً دقت نمایند؛ مبدا موردی برخلاف موازین شرع و بر مصلحت انقلاب و نظام جمهوری اسلامی حکم خلافی صادر و اجرا گردد.» (۱)

۱

درحالی که در ادامه تلاش های کمیته آشتی اعراب برای نزدیکی سوریه و اردن، امروز وزیر کشور اردن با حافظ اسد دیدار کرد، روزنامه های لبنان نوشتند که صدور نفت ایران به سوریه به دلیل مخالفت ایران با توافقنامه دمشق و تجدید رابطه سوریه با اردن قطع شده است.

به گزارش خبرگزاری رسمی سوریه، در ملاقات عصام وزیر کشور اردن با اسد، اوضاع جهان عرب و روابط سوریه با اردن بررسی شد. وزیر کشور اردن که روز یکشنبه در رأس یک هیئت مهم وارد دمشق شده، عصر امروز نیز با همتای سوری اش درباره اختلافات مرزی دو کشور و مسائل امنیتی مذاکره کرد. (۲)

از سوی دیگر، روزنامه های لبنان با انتشار خبر قطع صدور نفت ایران به سوریه، علت آن را مخالفت جمهوری اسلامی با توافقنامه دمشق و تجدید روابط سوریه با اردن اعلام کردند. (۳)

ص: ۶۲۲

۱- ۵۷. روزنامه اطلاعات، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۵۸. روزنامه اطلاعات، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۳- ۵۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۴، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۴۲ - ۴۱، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴.

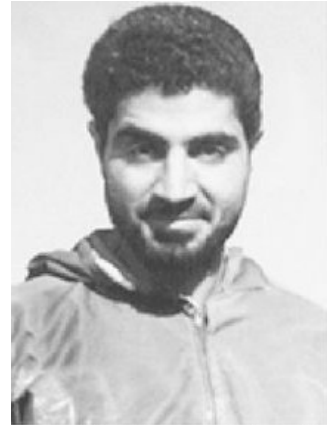
فرماندهان یگان های تحت امر قرارگاه نوح و فرماندهان گردان های آنها امروز با حضور در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه) به تشریح اقدامات آماده سازی و طرح های مانور خود برای عملیات در منطقه فاو پرداختند. فرمانده کل سپاه نیز با پرسش های متعدد و سؤال از جزئیات طرح ها، ضمن هشیار کردن آنان در مورد نواقص و اشکالات طرح ها، آنان را برای رفع ابهامات راهنمایی کرد.

در اولین جلسه به اقدامات و طرح مانور لشکر ۴۱ ثارالله پرداخته شد. (۱) ابتدا فرمانده این لشکر وضعیت منطقه و فعالیت های آماده سازی را بیان کرد: در منطقه مأموریت لشکر ۴۱ تغییرات عمده ای نبوده، فقط آتش دشمن روی نهر حاج محمد و یک نهر دیگر افزایش داشته که دلیل آن عریض بودن این دو نهر است. شب ها نیز نورافکنی روبه روی نهر حاج محمد روشن می شود. یک مورد پرواز هلیکوپتر دشمن نیز برای شناسایی انجام شده است. روی جاده ای که به سمت چوئبده می رود و لشکرهای فجر و ولی عصر(عج) از آن استفاده می کنند، ۱۵ گلوله توپ شلیک شده که سابقه نداشته است. چند گلوله فسفری نیز جلو نهرها شلیک شده است. از سه جاده درحال احداث یکی تمام شده و دو جاده دیگر بی وقفه کار می شود. اقدامات مهندسی این منطقه تا ۱۵ بهمن ادامه خواهد یافت. رانندگان را دوشیفته کرده ایم و کمپرسی ها حتی یک ساعت هم در شبانه روز توقف ندارند. احداث اورژانس تمام شده است و درحال احداث پناهگاه برای نیروها و دوسقفه کردن ساختمان ها برای پناهگاه هستیم. هنوز انتقال امکانات را به منطقه عملیاتی شروع نکرده ایم.

ص: ۶۲۵

۱- در این جلسه محسن رضایی، سیدرحیم صفوی، حسین علایی، محمدابراهیم سنجقی، سیدمهدی مبلغ، ابراهیم حاج محمدزاده، حمید سلیمی (فرمانده قرارگاه مهندسی صراط)، قاسم سلیمانی (فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله(ع)) و محمودی، بهرام سعیدی، علی محمدی و تاجیک فرمانده گردان های پیاده و فرمانده گردان ادوات لشکر ۴۱ و محمد درودیان حضور داشتند.

قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ثارالله طرح مانور و اقدامات آمادگی این لشکر را برای عملیات در فاو تشریح کرد.

قاسم سلیمانی افزود برای نیروها سه مرحله آموزشی گذاشته ایم که تا ۱۰ بهمن ادامه می یابد: ۱۵ روز آموزش عمومی، ۱۰ روز آموزش شنا، ۱۵ روز تمرین و مانور از جمله حرکت در گِل، حرکت با قایق، پرش از قایق، ساحل گیری و... برای توجیه مأموریت و طرح ریزی مانور، شش جلسه با فرماندهان گردان ها درباره منطقه عملیات، عبور از موانع، شکستن خط و... بحث کرده ایم. برای عملیات، دو خیز اساسی طرح ریزی کرده ایم: حرکت برای شکستن خط و پاک سازی خط اول. برای شکستن خط دو محور پیش بینی شده است: محور جاده قشله، محور جاده نهر علی شیر. برای عملیات ۶ گردان طرح ریزی کرده ایم که ۴ گردان در شب اول می توانند وارد عمل شوند. در بحث ها به نتیجه رسیدیم که هدف ها را تفکیک و میان گردان ها تقسیم کنیم. شناخت دقیقی از منطقه و وضعیت زمین دشمن نداریم. شاید وضعیت نخلستان غرب اروند مثل نخلستان خودمان باشد، ولی زمین های دیگر احتمالاً خشک یا مرطوب است و گل ولای نیست و ارتش عراق در آن مواضع پراکنده ای دارد. همچنین جاده های متعددی در زمین دشمن وجود دارد که موجب گم شدن بچه ها در شب اول عملیات خواهد شد. ما نیاز به عکس هوایی و اطلاعاتی داریم که بتوانیم برای عملیات طرح ریزی دقیق تری بکنیم.

هدف شب اول ما جاده سوم است که از رودخانه حدود ۳ کیلومتر فاصله دارد. باید شب اول از نخلستان خارج شویم و خودمان را به جاده سوم برسانیم و در سمت راست با لشکر ۱۹ فجر الحاق کنیم.

در ادامه جلسه، فرمانده ۴ گردانی که پس از شکسته شدن خط به همت نیروهای غواص، باید وارد عمل شوند، طرح مانور خود را تشریح کردند. (۱) فرمانده گردان ۴۱۸ حضرت ابوالفضل (ع) گفت که نیروهای گردان در نهر مچری سوار بر قایق ها می شوند و به محض اینکه غواصان داخل آب رفتند، قایق ها آماده حرکت می شوند و با شروع درگیری غواصان، قایق ها حرکت می کنند. از سه گروهان این گردان، گروهان اول ویژه و دارای سه دسته نیروی قوی و کیفی است. اولین گروهان با عبور از سرپلی که غواصان تصرف کرده اند، خودش را به پشت سنگرهای دشمن رسانده با آر.پی.جی ۷ و نارنجک سنگرهای دشمن را منهدم می کند. سپس

ص: ۶۲۶

گروهان دوم با عبور از گروهان اول، خود را به خط دوم دشمن رسانده و مشغول پاک سازی آن می شود. گروهان سوم، احتیاط دو گروهان اول و دوم است و در نهر سوار قایق و آماده است که در صورت لزوم وارد عمل شود. آقای محمودی هدف گردان حضرت ابوالفضل (ع) را پاک سازی خط اول و خط دوم و تأمین منطقه پاک سازی شده و جلو آن که جمعاً حدود ۷۵۰ متر پیشروی عمودی است، اعلام کرد و افزود که نخلستان باید شبانه تصرف و عقبه دشمن بسته شود تا نیروهای در حال عقب نشینی عراق یا تسلیم شوند یا منهدم.

بهرام سعیدی فرمانده گردان ۴۱۹ حضرت علی بن ابی طالب (ع) در ادامه جلسه به شرح مأموریت گردانش پرداخت. این گردان مأموریت داشت از محور نهر مچری وارد عمل شده و پس از عبور از گردان ۴۱۸، ضمن انهدام و پاک سازی دشمن تا چهارراه قشله پیشروی و از سمت راست با لشکر ۱۹ فجر و از سمت چپ با گردان ۴۱۵ (از لشکر ثارالله) الحاق کند. فرمانده گردان ۴۱۹ گفت که ما یک دسته نیرو به خط اول و یک دسته به خط دوم می فرستیم تا در صورت نیاز به پاک سازی این دو خط پردازند و اگر لشکر ۱۹ هم موفق به شکستن خط نشده بود با استفاده از موفقیت گردان ۴۱۸، به سمت راست می رویم و با شکستن خطی که مأموریت لشکر ۱۹ فجر بوده، کمک می کنیم که این لشکر به مأموریتش ادامه دهد. وی مأموریت اصلی گردان ۴۱۹ را حمله به جاده آسفالت دشمن (جاده سوم) و تأمین آن و فراهم کردن زمینه عبور گردان بعدی ذکر کرد.

محسن رضایی در ادامه بحث بر چند نکته تأکید کرد: ۱. هدف شما جاده قشله است؛ باید همه فکر و توان را صرف پاک سازی و تأمین آن کنید. ۲. در نخلستان هرچه نیروی دشمن باقی بماند مهم نیست، شما جاده و اطراف آن را تأمین بگذارید. افراد باقیمانده دشمن مجبورند از نخلستان به طرف جاده بیایند. ۳. دشمن همه جا متکی به جاده ها است، هر جا جاده است پاک سازی کنید و حدود ۵۰۰ متر چپ و راست آن را پاک سازی و در صورت وجود سنگر در آنها و اگر نبود سنگر بکنید و در آن مستقر شوید. ۴. وقتی به جاده رسیدید پاک سازی در عمق را شروع کنید. هدف فقط طولی نیست، هدف عرضی هم دارید. ۵. در ۲۴ ساعت یا ۴۸ ساعت اول ممکن است فشار زیادی از طرف دشمن نباشد. نیروها نباید تصور کنند که مأموریتشان تمام است، فشارها بعد از ۴۸ ساعت اول تشدید می شود، نیروها برای آن موقع باید آماده باشند. (۱)

فرمانده کل سپاه با تشریح اینکه خط اول، رده دسته های دشمن؛ خط دوم، رده گروهان ها؛ خط سوم، عقبه گردان دشمن است؛ به فرماندهان یادآوری کرد که تلاش اصلی شان رسیدن به عقبه دشمن و تأمین آن باشد که در این صورت رده های باقیمانده در میان نخلستان و خط اول و دوم وقتی عقبه شان سقوط کند، فرومی ریزند و امکان سازماندهی و مقاومت ندارند. وی دوباره تأکید کرد که هدف اصلی نیروهای حمله کننده تأمین عقبه ها و پاک سازی رده های اول، دوم و سوم دشمن است.

ص: ۶۲۷

---

۱ - ۱. سند شماره ۱۷۴۲۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی طرح مانور لشکر ۴۱ ثارالله در عملیات والفجر ۸ (۱۳۶۴/۱۰/۱۸، قرارگاه مرکزی سپاه، نوار شماره ۱۷۰۱۱)، راوی: محمد درودیان؛ و - سند شماره ۲۴۴/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: لشکر ۴۱ ثارالله در عملیات والفجر ۸، گزارش راوی لشکر ۴۱ (حمیدرضا فراهانی)، دست نویس، ص ۳۴.

گردان ۴۱۲ یا فاطمه الزهرا(س) دیگر گردان لشکر ۴۱ ثارالله(ع) بود که مأموریت داشت در محور سمت چپ این لشکر، سوار بر قایق ها در نهر علی شیر آماده شده و به محض درگیری غواصان با دشمن حرکت کند و ضمن پاک سازی خط اول و دوم دشمن، از راست با گردان ۴۱۸ و از چپ با تیپ المهدی(عج) الحاق کرده و منطقه را برای عبور گردان بعدی تأمین کند. علی محمدی فرمانده گردان ۴۱۲ توضیح داد که اولین دسته ویژه گروهان اول این گردان دارای آر.پی.جی و تیربار است و نیز دارای یک قایق انفجار است که در صورت لزوم برای شکستن خط اول و باز کردن معبر استفاده می شود. نیروهای این گردان همچنین تصرف پایگاه دریایی عراق در این منطقه را به عهده دارند. وی افزود درحالی که گروهان اول مشغول اجرای مأموریت و پاک سازی خط اول است، گروهان دوم را سریع وارد عمل کرده و به خط دوم می زنیم. گروهان سوم نیز احتیاط است که وقتی خط اول و دوم پاک سازی و الحاق برقرار شد، گروهان سوم وارد عمل می شود و تا حد توان منطقه را تأمین و یک خط تأمین ایجاد می کند. همچنین پیش بینی شده که اگر غواصان نتوانستند خط را بشکنند و موانع را از سر راه بردارند با اجرای آتش سنگین و پرحجم این کار انجام شود.

گردان ۴۱۵ به فرماندهی برادر تاجیک، گردان بعدی لشکر ثارالله است که پس از اینکه گردان ۴۱۲ خط اول و خط دوم دشمن را پاک سازی کرد، با عبور از این گردان مأموریت پیشروی در عمق را دارد. فرمانده این گردان، می گوید چون اطلاعاتی از وضعیت دشمن در عمق نداریم، در مورد جزئیات طرح مانور گردان هنوز بحثی نشده است و طرح ریزی عملیات این گردان کار دشواری است. وی پیش بینی کرد به دلیل اینکه پیشروی از روی جاده ها انجام می شود، نیروهای این گردان به صورت دسته دسته وارد عمل شوند و به طور تیمی به انهدام دشمن پردازند.

بخش پایانی جلسه، گزارش فرمانده گردان ادوات لشکر ۴۱ ثارالله(ع) درباره طرح ریزی آتش برای دو وضعیت بود:

۱. حالتی که نیروهای خط شکن موفق به شکستن خط نشوند. در این وضعیت، طرح ریزی شده است که در محدوده مأموریت لشکر در ساحل غربی اروندرود در طول ۳ کیلومتر و عرض ۱۰۰ متر، به مدت حداقل نیم ساعت اجرای آتش شود و گلوله ها به فاصله های ۱۰ متر از یکدیگر به زمین فرود آیند. برای این اقدام از ۴ قبضه مینی کاتیوشا و ۱۰ قبضه تفنگ ۱۰۶ میلی متری و قبضه های خمپاره انداز که در منطقه خودی مستقرند استفاده خواهد شد.

۲. درحالتی که خط شکسته شود، با اجرای آتش های مختلف از ۳۰۰ متر بعد از خط مقدم به پاک سازی نخلستان غرب اروندرود از نیروهای دشمن کمک می شود.

علاوه بر این، مسئولان گردان ادوات از صبح اولین روز عملیات با حضور در غرب اروند و شناسایی منطقه، به انتقال سلاح های مناسب می پردازند. همچنین دیدبان ها با گردانی که مأمور

پاک سازی نخلستان است، برای تنظیم و هدایت آتش جلو می روند. فرمانده گردان ادوات در اینجا از نداشتن دیدبانان ماهر، ابراز نگرانی کرد. (۱)

در این جلسه، فرمانده کل سپاه علاوه بر آنچه ذکر شد، بر شناسایی بیشتر در موقعیت های مختلف به خصوص وضعیتی که آب در حال جزر است تأکید کرد. وی همچنین در مورد چگونگی هماهنگی گردان های قایق سوار با نیروهای خط شکن به فرمانده نیروی زمینی سپاه گفت در جلسه ای با حضور فرمانده قرارگاه نوح و فرمانده لشکر ۴۱ این موضوع بررسی و روشن شود. او گفت شیوه هماهنگی فعلی پیچیده است و نیروها را دچار سردرگمی می کند، مانور باید ساده باشد. محسن رضایی همچنین از فرماندهان خواست که تجربیات یگان های مختلف و شیوه های ابداعی آنها در اختیار همه یگان ها قرار گیرد، مثلاً شیوه ای که لشکر ۴۱ ثارالله برای انهدام موانع آزمایش کرده است. یا وسیله ای که یگان دیگر به منظور جلوگیری از فرورفتن گل در لوله تفنگ ها تهیه کرده است. (۲)

۱

لشکر ۱۹ فجر دومین یگان قرارگاه نوح بود که امروز در قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه آمادگی و طرح مانور آن برای اجرای عملیات در منطقه فاو بررسی و تشریح شد. (۳) در آغاز جلسه، فرمانده لشکر ۱۹ فجر در شرح فعالیت هایی که برای شناسایی و کسب اطلاعات از وضعیت ساحل دشمن، موانع آن و خطوط ارتش عراق شده، گفت در خط حد لشکر ۱۹ در منطقه اروندرود (از نهر علی شیر تا نهر ابوجیدی) ۷ نهر وجود دارد که دهانه و اطراف این نهرها به خوبی شناسایی شده است. وی افزود نیروهای شناسایی در زمان جزر آب از منطقه استقرار لشکر ۷ ولی عصر(عج) (شمال منطقه استقرار لشکر ۱۹) با استفاده از سه شاخص موجود در اروندرود (دو لنج و یک کشتی به گل نشسته حرکت می کنند) و باتوجه به تمرین های متعددی که داشته اند، خود را به طور دقیق به محل مأموریت می رسانند. محمدنبی رودکی توضیح داد که باتوجه به به نتایج این شناسایی ها، دو نهر ابوعقاب و کوت در غرب اروندرود به عنوان محورهای عملیات لشکر فجر انتخاب شده است. در دهانه نهر ابوعقاب چهار ردیف مانع هشت پر وجود دارد که هر پر این موانع میل گردی ۲ متری است. این موانع طوری به صورت فشرده و درهم قرار گرفته که برای غواص قابل عبور نیست و نیروهای اطلاعات از کنار ساحل به شناسایی آن پرداخته اند. در نهر کوت نیز دو ردیف سیم خاردار حلقوی به فاصله دو متر و

ص: ۶۲۹

۱ - ۲. سند شماره ۱۷۴۲۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی طرح مانور لشکر ۴۱ ثارالله در عملیات والفجر ۸ (۱۳۶۴/۱۰/۱۸، قرارگاه مرکزی سپاه، نوار شماره ۱۷۰۱۲)، راوی: محمد درودیان، صص ۱۳ - ۱ و - سند شماره ۲۴۴ / گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۲ و ۳۳.

۲ - ۳. سند شماره ۱۷۴۲۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و - سند شماره ۱۷۴۲۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- در این جلسه محسن رضایی، سیدرحیم صفوی، حسین علایی، عباس محتاج، محمدابراهیم سنجقی، سیدمهدی مبلغ، علی فدوی، ابراهیم حاج محمدزاده، سرهنگ عباس بابایی، محمد نبی رودکی (فرمانده لشکر ۱۹ فجر) و سه فرمانده گردان لشکر ۱۹ فجر برادران: زارع، سلیمان و قنبرزادگان، دانشمند (مسئول واحد ادوات لشکر ۱۹) و محمد درودیان حضور داشتند.

دو تیر آهن ۱۶ متصل به هم به طور ضربداری در دهنه نهر قرار داده شده است. وی درباره نتایج دیدبانی نیز گفت که افراد ارتش عراق در منطقه مشغول تحکیم مواضع و سنگرسازی در خط هستند و در سمت چپ (جنوب) نهر ابو عقاب با انتقال مواضع هشت پر، مواضع خود را دوطبقه می کنند یا عمق آنها را اضافه می کنند.

تصویر

محمدنهی رودکی فرمانده لشکر ۱۹ فجر طرح
مانور و اقدامات آمادگی این لشکر را برای
عملیات در فاو تشریح کرد

به گفته فرمانده لشکر فجر، عقبه خودی در این منطقه در زیر دید دشمن قرار دارد و باتوجه به فعالیت گسترده کمپرسی های خودی در عقبه، چند روز است که آتش دشمن روی جاده قصر تشدید و مانع پیشرفت کارها شده است. وی افزود سه روز قبل در جاده شهدا - که به چوئیده وصل می شود - دشمن برای اولین بار ۱۴ گلوله توپ زد و ظهر دو روز قبل نیز هواپیماهای عراقی سه بار عقبه ها را از سمت جنوب به شمال عکس برداری کردند. فرمانده قرارگاه نوح نیز گفت: «جاده قصر کاملاً توی دید دشمن است و چون الآن سه یگان برای کارهای مهندسی و کارهای خطشان از این جاده استفاده می کنند، خیلی شلوغ شده و همه گزارش ها درمورد آتش، دشمن مربوط به اطراف این جاده است.» وی درخواست کرد که این موضوع زودتر حل شود و فقط لشکر فجر از این جاده استفاده کند و دو لشکر ۷ ولی عصر (عج) و ۲۷ حضرت رسول (ص) از جاده های دیگر استفاده کنند، ولی گفته شد که جاده مناسب دیگری برای استفاده آنها وجود ندارد.

فرمانده لشکر فجر تلاش مهندسی این لشکر را تاکنون احداث جاده های لازم در شرق اروندرود، احداث اسکله و سکوی تانک و احداث سنگرهای جلو اعلام کرد و باتوجه به مأمور شدن واحد مهندسی جهاد نجف از روز گذشته به این یگان، کارهای عقبه لشکر از جمله احداث مواضع برای سلاح های ادوات، محل اورژانس، سنگر تاکتیکی لشکر، احداث جاده های عقبه و سکوهای تانک به این جهاد واگذار شده است که انجام دادن آن حدود دو هفته طول خواهد کشید.

وی افزود گردان ها برای آموزش شنا، استقامت در آب و... به تهران اعزام شده اند که دو سه روز آینده برمی گردند. آموزش غواصان نیز از امروز در بندرعباس شروع می شود که باید حدود ۲۰ روز آموزش ببینند.

منطقه مأموریت لشکر ۱۹ فجر از سمت شمال (راست) به لشکر ۷ ولی عصر (عج) (از قرارگاه کربلا) و از سمت

جنوب (چپ) به لشکر ۴۱ ثارالله (از قرارگاه نوح) محدود می شود. لشکر فجر مأموریت دارد بعد از شکستن خط دشمن در ساحل غربی اروندرود تا ساحل خور عبدالله پیشروی کند. در ادامه جلسه، فرمانده لشکر فجر و سپس فرماندهان گردان های خط شکن این لشکر به تشریح طرح مانور کلی و جزئی برای اجرای مأموریت خود پرداختند.

ارتش عراق طی دستورالعملی به لشکر ۲۶ خود که منطقه مأموریتش از جنوب سیبه تا فاو بود - ابلاغ کرده بود که در سرنهرها حوضچه های مرگ درست کنید و دو طرف نهرها تیربارهای دولول یا چهارلول مستقر کنید و به فاصله ۱۵۰ متر عقب تر نیز یک خط دیگر در پشت سیل بندها تشکیل دهید. (۱) بر همین اساس، لشکر ۱۹ فجر طرح ریزی کرده است که غواصان خط شکن در وهله اول به سنگرهای تیربار دشمن در دو طرف نهر ابو عقاب یورش ببرند و تیربارهای دشمن را از کار بیندازند تا نیروهای بعدی از آتش سنگین و بی وقفه این تیربارها مصون بمانند. همچنین پیش بینی شده که در صورت طول کشیدن انهدام تیربارها در معبر نهر ابو عقاب، نیروهای غواص در معبر نهر کوت وارد عمل شوند و با انهدام تیربارها و خط اول، مسیر نیروهای بعدی را بگشایند. بنا بر طرح مانور لشکر فجر، در پی شکسته شدن خط به همت دو گروهان غواص، دو گردان قایق سوار - که اولین گروهان هر یک با قایق های پرسرعت ریجیندر اعزام می شوند - خودشان را به معبری که غواصان باز کرده اند می رسانند و خط اول و خط دوم را پاک سازی می کنند، یک سرپل هم کنار نهر ابو عقاب می گیرند تا گردان بعدی از آن عبور کند. پس از آن، دو گردان دیگر عبور کرده و تا جاده آسفالت پیشروی و پاک سازی می کنند و سپس دو گردان دیگر تا خاکریز پشت جاده آسفالت سوم پیشروی می کنند. لشکر ۱۹ فجر علاوه بر این شش گردان، سه گردان احتیاط دارد که قرار است با هماهنگی لشکر ۷ ولی عصر (عج) در جناح راست و لشکر ۴۱ ثارالله (ع) در جناح چپ به پیشروی ادامه دهند.

مسئول اطلاعات لشکر ۱۹ فجر در ادامه جلسه تجربه هایی را که از کشیدن سیم تلفن از ساحل خودی به ساحل دشمن برای برقراری سریع ارتباط و نیز کشیدن طناب از ساحل خودی به ساحل دشمن برای اعزام غواصان خط شکن و جلوگیری از انحراف و پراکنندگی آنان و همچنین استفاده از تیوپ های بادی چرخ خودرو برای عبور آسان تر نیروها از اروندرود قبل از آشکار شدن عملیات، به دست آورده بود، تشریح کرد. فرمانده کل سپاه نیز با پرسیدن جزئیات ضمن بیان اینکه باید از این تجربه ها همه لشکرها استفاده کنند، در حال بررسی بود که با توجه به کمبود لباس غواصی، در صورت امکان، تعدادی از نیروهای خط شکن به وسیله

ص: ۶۳۱

۱- محسن رضایی دلیل این تدبیر را چنین اعلام کرد که دشمن پیش بینی می کند ما با استفاده از قایق از داخل نهرها به خطش حمله کنیم.

تیوپ های بادی و نیز بلم های بدون موتور و با استفاده از طناب کشی از ساحل خودی به ساحل غربی اروندرود اعزام شوند یا حتی قبل از شروع درگیری، بخشی از نیروهای موج دوم که قرار است با قایق های موتوری خود را به خط دشمن برسانند، از چنین شیوه هایی استفاده کنند. بحث در این باره و محاسن و معایب آن ادامه یافت و محسن رضایی بر اهمیت برقراری ارتباط "با سیم" به جای استفاده از "بی سیم" به وسیله نیروهای خط شکن تأکید کرد.

در ادامه جلسه، دو فرمانده گردانی که بعد از شکسته شدن خط وارد عمل می شوند به تشریح طرح پیشروی و پاک سازی منطقه مأموریت خود در وضعیت های مختلف (خشک بودن یا گلی یا باتلاقی بودن منطقه نخلستان) پرداختند. (۱) فرمانده کل سپاه با اشاره به اینکه دشمن برای حرکت در نخلستان متکی به جاده هاست و فقط هر جا جاده یا دشت باز باشد، نیروهای عراقی تحرک دارند، تأکید کرد که اولاً گردان خط شکن پس از انجام مأموریت باید در سنگرهای دشمن مستقر شود و منطقه را ترک نکند. ثانیاً گردان بعدی باید سریع پیشروی کند و در مسیر خود نیروی تأمین بگذارد و خود را به جاده آسفالت برساند و آنجا مستقر شود و پیش از آنکه بخواهد به پاک سازی نخلستان بپردازد، خود را به جاده ها رسانده و با لشکر های چپ و راست خود الحاق کند و در صورت عدم الحاق، حتماً پل های چپ و راست خود را منفجر کند تا راه نفوذ دشمن بسته شود. (۲)

وی همچنین به فرمانده لشکر فجر گفت در ابلاغ مأموریت به گردان ها، بر مأموریت عریض کردن معبر هم تأکید کنید تا هر گردان با عریض تر کردن معبر، امکان عبور گردان های بعدی و نقل و انتقال تجهیزات و نیز انتقال شهیدان و مجروحان را فراهم کند و با انفجار موانع یا برداشتن آنها، تردها تسهیل شود. فرمانده قرارگاه نوح در این باره گفت که در دستور کلی به یگان ها گفته شده که کلیه موانع کنار ساحل دشمن را از بین ببرند. (۳)

ص: ۶۳۲

۱- در این جلسه فرمانده لشکر ۱۹ فجر و فرماندهان گردان های آن بارها درخواست کردند که برای آشنایی با زمین منطقه فاو به منظور طراحی دقیق تر مانور، نیاز به عکس هوایی دارند. باتوجه به این ضرورت که فرماندهان دیگر نیز بارها اعلام کرده بودند، در این جلسه محسن رضایی از سرهنگ بابایی پرسید که قرار بود ۵ هواپیمای بدون خلبان بدهند تا با سوار کردن دوربین روی آن شاید بتوانیم عکس بگیریم، شما پیگیری کردید؟ سرهنگ بابایی گفت که اینها به سادگی بلند می شوند و پرواز می کنند، اما هنگام نشستن گاهی چترشان باز نمی شود. محسن رضایی گفت که بگیریم آزمایش کنیم و به محمدابراهیم سنجقی دستور داد که سریع نامه ای به نیروی هوایی ارتش بنویسید، بچه های نیروی هوایی سپاه بروند سایت سمنان آنها را عملیاتی کنند و وقتی امتحانش را داد ببینند عکس بگیرند. وی گفت که بنویسید این پرنده ها در کنترل عملیاتی سپاه قرار گیرند، منتها اینها را در کنترل قرارگاه رعد قرار دهید که نیروهای این قرارگاه آن را آماده کنند و عکس بگیرند. [سند شماره ۱۷۴۳۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی طرح مانور لشکر ۱۹ فجر (۱۳۶۴/۱۰/۱۸)، قرارگاه مرکزی سپاه، نوار شماره ۱۷۰۱۴)، راوی: محمد درودیان، صص ۱۰ و ۱۱]

۲-۴. سند شماره ۱۷۴۳۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی طرح مانور لشکر ۱۹ فجر (۱۳۶۴/۱۰/۱۸)، قرارگاه مرکزی سپاه، نوار شماره ۱۷۰۱۴)، راوی: محمد درودیان، صص ۲۶ - ۱.

۳-۵. سند شماره ۱۷۴۵۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی مانور قرارگاه نوح (۱۳۶۴/۱۰/۱۸)، قرارگاه مرکزی سپاه، نوار شماره ۱۷۰۱۵)، راوی: محمد درودیان، صص ۳ - ۱.

مسئول واحد ادوات لشکر ۱۹ فجر در ادامه جلسه، طرح گسترش و استفاده از انواع خمپاره اندازه‌ها، تفنگ ۱۰۶ میلی متری و سلاح مینی کاتیوشا و چگونگی احداث مواضع برای خمپاره اندازه‌های سنگین و فعالیت‌هایی را که در این زمینه انجام شده است، بیان کرد. برادر دانشمند طرح ریزی آتش ادوات در دو وضعیت مختلف (غافلگیری یا هشپاری دشمن قبل از شکسته شدن خط) را توضیح داد و گفت در صورت هشپاری دشمن، پیش‌بینی شده است که با اجرای آتش تاحد امکان سنگرها و سلاح‌های خط اول دشمن منهدم شود.

در این جلسه، فرمانده کل سپاه بر هماهنگی میان لشکرهای همجوار برای خودداری از اجرای آتشی که ممکن است به نیروهای این لشکرها اصابت کند، تأکید کرد. فرمانده قرارگاه نوح نیز گفت که به لشکرها ابلاغ شده هیچ لشکری خارج از حد عملیاتی اش اجرای آتش نکند و در صورت ضرورت با هماهنگی قرارگاه این کار انجام شود. از سوی دیگر، فرمانده کل سپاه گفت که به محض رسیدن نیروهای لشکر فجر به جاده آسفالت، خمپاره اندازه‌های ۸۱ میلی متری این لشکر نیز با ورود به غرب اروندرود آماده اجرای آتش شوند.

فرمانده لشکر ۱۹ فجر در ادامه به بخشی از کمبود و نیازهای لشکر برای عملیات اشاره کرد و گفت برای عملیات ۱۰۰ قایق لازم است، اما ۳۰ قایق آماده عملیات داریم که اینها موتور یا ماها دارد، بقیه قایق‌ها موتور مرکوری دارد که برای عملیات مناسب نیست، از آنها برای آموزش استفاده می‌شود. فرمانده لشکر فجر افزود این لشکر حدود ۲۰۰ غواص دارد، اما فقط ۹۰ دست لباس غواصی دارد و ۱۱۰ دست کم دارد. به گفته محمدنبی رودکی برای انهدام سنگرهای تیربار دشمن در سمت چپ معبر کوت، طرح ریزی شده که از آتش پرحجم سلاح ضد هوایی و تانک استفاده شود، سه قبضه چهارلول ۲۳ میلی متری موجود است، سه قبضه دیگر نیز لازم است.

جلسه با بحث درباره زمان مناسب برای شروع عملیات ادامه یافت. فرمانده قرارگاه نوح گفت که برخلاف منطقه مأموریت قرارگاه کربلا که ساحل دور (ساحل غربی اروندرود)، وضعیت مناسب و آماده‌ای برای عملیات دارد، در منطقه قرارگاه نوح، ساحل دور، باتلاقی طولانی دارد و فاصله آب تا رسیدن به خط دشمن زیاد است. حسین علایی افزود منطقه مأموریت تیپ ۳۳ المهدی (عج) (حدّ جنوبی عملیات)، بیشترین مسافت باتلاقی را دارد، طوری که نیروهای این تیپ اگر قرار باشد در زمان جزر آب عملیات کنند باید حدود ۲ کیلومتر در گل ولای راه بروند تا به خط دشمن برسند. وی زمان شروع عملیات یگان‌های قرارگاه نوح را هنگام مدّ آب، مناسب تر اعلام کرد. محسن رضایی از محاسن اجرای عملیات در زمان جزر آب را پایین بودن سطح آب و در نتیجه کاهش دید دشمن اعلام کرد. مسئول اطلاعات قرارگاه نوح نیز با بیان اینکه هر یک از حالت‌های جزر و مدّ آب محاسن و معایبی دارد، گفت محاسن شروع مدّ، بیشتر از معایب آن است.

فرمانده لشکر ۱۹ فجر نیز به نتایجی که نیروهای اطلاعات این لشکر در طول یک ماه گذشته از

بررسی وضعیت های مختلف آب کسب کرده اند اشاره کرد و گفت که از شروع جزر تا انتهای مد حدود ۶ ساعت و از مد کامل تا جزر کامل نیز ۶ ساعت طول می کشد و هنگام جزر کامل از ۷ نهری که در منطقه مأموریت لشکر فجر است، در نهر حرب، فقط ۵۰ سانتی متر و در نهر قصر، ۳۰ سانتی متر آب باقی می ماند و بقیه نهرها خالی می شود. وی افزود که در زمان جزر کامل، ساحل دشمن در منطقه مأموریت لشکر فجر حدود ۴۰ متر گل ولای و بعد از آن هم ۵۰ تا ۱۰۰ متر چولان است؛ بنابراین اگر عملیات در آغاز مدّ شروع شود، نیروهای این لشکر باید حداقل ۱۰۰ متر بروند تا به سنگرهای دشمن برسند که تیربارهای عراقی می توانند در این فاصله نیروهای خط شکن را درو کنند. محمدنبی رودکی زمان مناسب شروع عملیات برای نیروهای این لشکر را حدود ۳ ساعت بعد از آغاز مد اعلام و بر ضرورت شروع هماهنگ عملیات در همه محورها تأکید کرد.

در پایان این بحث، مسئولان قرارگاه نوح خواستار جلسه ای برای هماهنگی در این مورد شدند. فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسخ داد: «جلسه گذاشته می شود، ولی الآن به لشکرهاitan آمادگی بدهید که در انتهای جزر و ابتدای مد نیروهایشان را برای عملیات آماده کنند.» فرمانده کل سپاه نیز به فرمانده لشکر فجر تأکید کرد: «تا دو روز دیگر باید همه بحث هایتان تمام شده باشد. همه هفته آینده را روی مانور [تمرین] کار کردن در زمین مشابه بگذارید. پایان هفته (۲۷ دی) کل لشکر باید در زمین مشابه آفند کند. ما با بیست سی نفر آنجا می آییم بینیم چطور آفند می کنید و مسائل شما چطور است.» (۱)

۱

اقدامات ناوتیپ کوثر (از یگان های نیروی دریایی سپاه پاسداران) برای شناسایی اسکله العمیه و خور عبدالله و آمادگی برای عملیات محوله (۲)

در جلسه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران تشریح شد. (۳)

در آغاز، فرمانده ناوتیپ کوثر و مسئول اطلاعات نیروی دریایی سپاه خبر دادند که اخیراً عراقی ها تجهیزات و چیزهایی را که روی سکوی یکی از چراغ های دریایی شمال خلیج فارس

ص: ۶۳۴

۱-۶. همان، صص ۱۹ - ۳.

۲- فرمانده کل سپاه در تاریخ ۱/۸/۱۳۶۴ در ابلاغیه ای به فرمانده نیروی دریایی سپاه، مأموریت قرارگاه یونس (تحت امر نیروی دریایی سپاه) را تصرف و پاک سازی سکوهای البکر و العمیه و پشتیبانی عملیات فاو از طریق رأس البیشه و خور عبدالله اعلام کرده بود. (سند شماره ۱۰۶۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، ۱/۸/۱۳۶۴) فرمانده نیروی دریایی سپاه نیز ناوتیپ کوثر را مأمور تشکیل قرارگاه یونس و اقدامات آماده سازی برای اجرای عملیات کرد. در ادامه طرح ریزی ها، به دستور فرمانده عالی جنگ نیروی دریایی ارتش مأمور تشکیل قرارگاه یونس ۲ و قرار دادن آن تحت کنترل عملیاتی قرارگاه خاتم الانبیای سپاه شد که مأموریت تصرف سکوی البکر به عهده این قرارگاه گذاشته شد و قرارگاه یونس به قرارگاه یونس ۱ تغییر نام داده شد و مأموریت تصرف البکر از عهده آن خارج گردید.

۳- در این جلسه، محسن رضایی، سیدرحیم صفوی، حسین علایی (فرمانده نیروی دریایی سپاه و فرمانده قرارگاه نوح)، علی فدوی و علی آستانه (مسئولان اطلاعات و عملیات نیروی دریایی)، سیدمهدی مبلغ، حمید سلیمی (از مسئولان مهندسی)، جمال آبرومند (از مسئولان پشتیبانی)، حبیب آغاچری (فرمانده ناوتیپ کوثر)، کریمی و محمد درودیان حضور داشتند.

بوده بریده اند و سطح آن را کاملاً صاف کرده اند تا سطح بویه را از دور بتوانند ببینند. از این سکو، نیروهای خودی به عنوان نقطه کمکی و نیز دیدبانی استفاده می کردند. علی فدوی گفت که شناورهای گشتی دشمن چند شب است که تعدادشان از سه چهار فروند با سرعت ۴ تا ۸ مایل به ده تا دوازده فروند با سرعت ۲۵ مایل رسیده است. این گشتی ها قبلاً اول به طرف البکر و سپس به طرف العمیه می آمدند، اما در چند شب اخیر، مستقیم به العمیه تردد می کنند. وی از جمله دلایل افزایش تحرکات عراقی ها را افزایش تردد نیروهای خودی، تلاش برای شناسایی رأس البیسه و نیز افزایش مکالمات بی سیمی شناورهای خودی اعلام کرد.

فرمانده ناوتیپ کوثر درمورد شناسایی العمیه گفت که به دلیل شباهت سکوی آذریاد (از سکوهای خارک) با سکوی العمیه، به جهت آمادگی نیروهای اطلاعات برای شناسایی اصلی، ساعت ۱:۳۰ بامداد شب بیست و یکم ماه درحالی که نور ماه می تابید و فرس دریا ۳ بود، نیروهای شناسایی را در فاصله حدود ۵/۳ مایلی خارک با قایق کانو در دریا رها کردیم که خودشان راه را پیدا و تمرین شناسایی کنند که نتیجه خوبی حاصل شد. آنها وقتی به حدود ۷۰ متری سکوی آذریاد رسیدند، مشاهده شدند، آن هم به دلیل وجود نور ماه. در شب هایی که نور ماه کمتر باشد و وضعیت جوی هم نامناسب باشد، نیروهای شناسایی دیده نمی شوند و ردیابی هم نمی شوند. این نیروها مسیر ۵/۳ مایلی را در ۲۵ دقیقه طی کردند و مدت ۳۵ دقیقه هم زیر سکو به شناسایی پرداختند درحالی که دیده نمی شدند. فردای آن شب نیز درحالی که فرس دریا ۲ و آب درحال جزر بود، بچه ها را از فاصله هزارمتری توی دریا انداختیم (با لباس غواصی) و خودمان روی سکو رفتیم. باوجوداینکه سمت و فاصله آنان را می دانستیم هرچه دقت کردیم نتوانستیم بچه ها را ببینیم. آنان آمده بودند کارشان را کرده و از پشت سر ما از سکو بالا آمدند، ولی ما متوجه نشدیم.

در ادامه جلسه، فرمانده ناوتیپ کوثر در پاسخ به محسن رضایی درباره وضعیت آموزش و نوع قایق لازم برای عملیات گفت که نیروهای عمل کننده درحال تمرین قایق رانی با قایق کانو در آب های ساکن در مسافت طولانی ۳۰ کیلومتر هستند. وی گفت برای عملیات ویژه ۲۰ فروند کانو موتوردار لازم است. فرمانده نیروی دریایی هم کانو را یک وسیله تاکتیکی دریایی اعلام کرد.

حبیب آغاجری در ادامه به تشریح طرح مانور پرداخت: برای عملیات دو ناوگروه رزمی کوثر و امیرالمؤمنین (ع) هریک شامل یک گروه هجومی و یک گروه پشتیبانی آتش نزدیک پیش بینی شده است. گروه هجومی شامل سه ناوتیم و درمجموع ۹ شناور به اضافه یک ناوتیم فرماندهی و گروه پشتیبانی آتش نزدیک شامل ۱۵ قایق است که روی آنها توپ ۲۳ میلی متری سوار شده است. قایق های هجوم مجهز به نردبان آلومینیومی ۱۰ متری تاشونده هستند که هرگاه به هدف رسیدند نردبان ها را باز کرده و به هدف تکیه می دهند و از آن بالا می روند. این ناوگروه تصرف العمیه را به عهده دارد.

برای تأمین دهانه اروندرود نیز یک ناوگروه با همان آرایش در نظر گرفته شده است. قایق های این

ناوگروه مجهز به سلاح هایی مثل توپ ۲۳ میلی متری، دوشکا و آر.پی.جی. هستند. همچنین ناوگروه پشتیبانی الیاس مسئولیت تجسس و نجات و انتقال مصدومان به شناور طارق برای کمک های اولیه و ناوگروه پشتیبانی خضر مأموریت تأمین سوخت، مهمات، تعمیرات و غذا را به عهده دارد.

در ادامه، محسن رضایی پرسید: چند درصد از این امکانات را آماده کرده اید؟ حبیب آغاچری گفت: فقط امکانات دو ناوگروه پشتیبانی آماده است. امکانات هجوم آماده نیست. لیستش را داده ایم، ولی اقدامی صورت نگرفته است. از جمله شناورهای برای این عملیات باید ساخته شود، چون شناورهای موجود مناسب این عملیات نیستند.

رحیم صفوی با تعجب از این درخواست دیر هنگام، پرسید: «دیگر چه وقت ساخته بشود؟!»

فرمانده نیروی دریایی سپاه در این باره گفت که دو راه حل وجود دارد، یکی اینکه ان شاء الله با غافلگیری عمل کنیم که نیازی به آن شناورها نیست، اگر هم طرح لو رفت و دشمن هشیار شد، دیگر عملیات انجام نمی شود، پس آن شناورها لازم نیست.

ما باید با استفاده از همین کانه های آزمایش شده کارمان را مخفیانه شروع بکنیم؛ بچه ها بالای سکوی العمیه برسند، سپس عملیات که آشکار شد، شناورهای بزرگ را به پشتیبانی آنها بفرستیم. شیوه آن هم چنین است که شناورهای کانو را به دو لنج ببندیم و به سمت هدف برویم، وقتی هدف دیده شد، نیروها با کانوها به سوی سکو بروند و لنج ها برگردند. اگر رادار دشمن فعال باشد متوجه می شود که دو شناور (لنج) آمدند و برگشتند، کانوها هم که در رادار دیده نمی شوند. تردد لنج هم در این منطقه امری عادی است. پس به تعداد کافی کانو واگذار شود تا نیروها با غافلگیری و یک دفعه هجوم کنند، سپس شناورهای دیگر را به کمک آنها بفرستیم و عملیات ادامه یابد و کامل شود.

طرح دوم هم این است که ما بخواهیم بدون غافلگیری عمل کنیم یا اینکه بنا بر غافلگیری باشد، اما لو برود و بخواهیم حتماً عمل کنیم. در این حالت باید قیچی که بتوان روی آن توپ ۲۳ میلی متری سوار کرد داشته باشیم تا با نیروهای دشمن درگیر شویم.

در ادامه جلسه، اقدامات انجام شده برای شناسایی وضعیت رأس البیشه و خور عبدالله و مشکلات آن مطرح شد. از جمله این مشکلات وضعیت جوی نامتعادل شمال خلیج فارس، تأثیر جریان آب خور عبدالله و اروندرود به خصوص هنگام جزر که سرعت آب بسیار شدید می شود و نیز نداشتن شناور مناسب برای استفاده در اوضاع نامناسب جوی اعلام شد. فرمانده نیروی دریایی سپاه قایق های موجود را برای استفاده در اوضاع جوی خراب و امواج، نامطمئن توصیف کرد و گفت اگر قایق هایی طبق نمونه ای که مشخص شده ساخته شود، مأموریت های واگذار شده به نیروی دریایی از جمله تصرف العمیه و تأمین خور عبدالله را به عهده می گیریم و خیلی از مسائل حل می شود.

در پایان جلسه، فرمانده کل سپاه به سیدمهدی مبلغ دستور داد که ساخت هرچه سریع تر قایق های مورد درخواست نیروی دریایی پیگیری شود. (۱)

ص: ۶۳۶

جانشین فرمانده کل قوا امروز به فرمانده نیروی دریایی ارتش ابلاغ کرد که یک قرارگاه عملیاتی تشکیل و آن را تحت کنترل عملیاتی سپاه پاسداران قرار دهد:

«فرماندهی محترم نداجا - سرکار ناخدا ملک زادگان - سلام علیکم

پیرو ابلاغیه شماره ۱۰۳ - قرارگاه خاتم مورخ ۲۴/۹/۱۳۶۴، مقتضی است جهت اجرای مأموریت های واگذار شده و دیگر مأموریت های توسعه وضعیت عملیات، قرارگاه یونس ۲ را تشکیل و تحت کنترل عملیاتی قرارگاه خاتم الانبیای (ص) سپاه قرار دهید. بدین منظور لازم است فرماندهی مورد تأیید قرارگاه یونس ۲ را کتباً در اسرع وقت به فرماندهی کل سپاه معرفی نمایید.

و من الله التوفیق، اکبر هاشمی رفسنجانی - ۱۳۶۴/۱۰/۱۸» (۱)

تصویر

سیستم موشکی دفاع هوایی هاوک

پیش از ظهر امروز، سرهنگ عباس بابایی فرمانده قرارگاه رعد (قرارگاه پشتیبانی هوایی و دفاع هوایی عملیاتی آتی) با حضور در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران اقداماتی را که برای پشتیبانی هوایی از عملیات در منطقه فاو انجام شده یا در حال اجراست، تشریح کرد. (۲)

فرمانده قرارگاه رعد در این باره گفت که قرار است که همه امکانات نیروی هوایی ارتش (که برای عملیات لازم است) تا ۲۵ دی ماه به منطقه جنوب منتقل شود، از جمله قرار است یک سیستم کامل دفاع هوایی موشکی هاگک (هاوک) در دزفول مستقر شود و نیز ۵ رصد موشک انداز ضد هوایی راپیر تا ۲۵ دی به قرارگاه رعد واگذار شود. وی افزود ما ۲۴

قبضه توپ ۳۵ میلی متری درخواست کرده ایم، اما دستور داده اند که ۶۰ قبضه توپ ۲۳ بدهند.

فرمانده

قرارگاه رعد همچنان گفت که قرار است خلبانان طی دو روز، روزانه ۳۴ سورتی به طور آزمایشی پرواز کنند. وی

- ۱- ۸. سند شماره ۴۴۱۵۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دستور فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به فرمانده نداجا، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴.
- ۲- در این جلسه محسن رضایی، سیدرحیم صفوی، سرهنگ عباس بابایی، سرگرد غلامی (از همکاران سرهنگ بابایی)، سیدمهدی مبلغ، محمدابراهیم سنجقی، محمدعلی احمدی (مسئول پدافند هوایی سپاه) و محمد درودیان حضور داشتند.

پیشنهاد کرد که برای فریب دشمن ۳۰ سورتی از این پروازهای آزمایشی یک روز قبل از عملیات فاو، در منطقه شلمچه انجام شود که البته باید با هماهنگی سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، این تدبیر عملی شود. (۱) محسن رضایی و رحیم صفوی ضمن تأیید این پیشنهاد، آن را تدبیر و تجربه خوبی برای عملیات اعلام کردند. البته فرمانده کل سپاه نظرش این بود که همه توان هوایی به نمایش درنیايد: «اگر آنجا ۳۰ سورتی نشان بدهیم ممکن است چشم دشمن باز شود و بلافاصله کل امکاناتش را داخل هوا بیاورد. آنجا فردا و پس فردا نصف این کار را بکنیم».

محسن رضایی همچنین از مسئولان پدافند هوایی خواست که زودتر کالک گسترش توپ ها (نقشه نقاط استقرار توپ های دفاع هوایی) به مهندسی داده شود تا مواضع لازم احداث گردد. محمدعلی احمدی در این باره گفت که کالک گسترش توپ ها جمعه (۲۰/۱۰/۱۳۶۴) آماده می شود. سرهنگ بابایی نیز با توجه به مأموریت های متعدد واحدهای مهندسی، پیشنهاد کرد که ماشین آلات مهندسی در اختیار مسئولان پدافند نیروی هوایی قرار گیرد تا سنگرسازی، سکوسازی و احداث مسیرهای لازم برای قبضه های موشک انداز راپیر و توپ های ۲۳ و ۳۵ میلی متری را خودشان انجام دهند.

فرمانده کل سپاه برای فریب دشمن و جلوگیری از هشیاری ارتش عراق در مورد منطقه اصلی عملیات، از فرمانده قرارگاه رعد خواست که سیستم موشکی هاگ که در نظر است برای استقرار موقت به دزفول منتقل شود، به منطقه عملیاتی بدر (هورالهویزه، جزایر مجنون) انتقال یابد تا اولاً در عکس های هوایی که دشمن از منطقه می گیرد منعکس شود و همچنین این سیستم گاهی روشن شود تا عراقی ها تصور کنند این سیستم عملیاتی شده است، منتها ما از ترس هواپیماهای آنها، آن را خاموش می کنیم. وی همچنین گفت که مواضع دیگر سلاح های دفاع هوایی به گونه ای احداث شود که دشمن در بررسی عکس هایی که از منطقه می گیرد به قصد ما برای عملیات در منطقه فاو پی نبرد.

در مورد درخواست سپاه پاسداران برای گرفتن عکس هوایی از منطقه عملیاتی، مشکلاتی وجود داشت از جمله: حساس شدن دشمن به منطقه و نیز احتمال سرنگونی هواپیمای عکس گیرنده. سرهنگ بابایی در این باره گفت: «راجع به عکس بررسی زیادی شد، اینها [هواپیماهای دشمن] وقتی می آیند حدود ۸ فروند هواپیما بلند می کنند، سه چهار ساعتی که در منطقه هستند همین طور پرواز می کنند. به برادر رحیم گفتم اگر ما هواپیمای آر.اف ۴ را به بوشهر ببریم در پروازهای خارک به صورت پوشش هوایی شرکت می کند، وقتی میگ ۲۵ به خارک حمله می کند این [هواپیمای آر.اف ۴] به عنوان اینکه می خواهد برود میگ ۲۵ را بزند همان مسیر را ادامه بدهد و عکس بگیرد. این شدنی است، ولی ریسکش خیلی بالاست».

ص: ۶۳۸

۱- چون نیروی زمینی ارتش منطقه شلمچه را برای اجرای عملیات اصلی اش انتخاب کرده بود.

فرمانده سپاه پاسداران در این جلسه بر ضرورت پشتیبانی هوایی عملیات از روز سوم عملیات به بعد که فرماندهان عراقی پی به منطقه اصلی عملیات جمهوری اسلامی می برند و قوای توانمند به خصوص قوای زرهی خود را عازم منطقه می کنند، تأکید کرد. وی همچنین پس از سؤال از نقاط استقرار سیستم های موشکی هاگ (قرار بود ۵ سایت در منطقه برپا شود) و چگونگی پوشش هوایی منطقه عملیات، عملیاتی بودن سایت دارخوین و ماهشهر را در سه روز اول عملیات ضروری خواند. همچنین قرار شد بخش های مختلف سیستم های هاگ به تدریج به منطقه منتقل و استتار گردد و سه روز قبل از عملیات دستور آمادگی داده شود تا کار اتصال و راه اندازی آن انجام گیرد.

فرمانده قرارگاه رعد در این جلسه از کندی کار آماده سازی سایت کوثر (منطقه قفاص) که اجرای کارهای مهندسی آن به وزارت مسکن و شهرسازی واگذار شده، شکایت داشت و درخواست می کرد که این کار به مهندسی جهاد واگذار شود. در این باره نظر مسئولان قرارگاه مهندسی این بوده که باید از توان وزارتخانه ها در جنگ استفاده شود. سرهنگ بابایی از فرمانده کل سپاه درخواست کرد که در مورد تکمیل و واگذاری و الویت بندی سایت های موشکی هاگ با آقای روحانی صحبت شود. وی گفت برای سه سایت، سه "های پاور" در نظر گرفته اند، ولی سه سایت کامل و شش "های پاور" مورد نیاز است.

فرمانده قرارگاه رعد افزود که سرهنگ یمینی فرمانده پدافند هوایی را به سمت جانشین فرمانده قرارگاه رعد انتخاب کرده و در تلاش است موافقت فرمانده نیروی هوایی ارتش را در این زمینه جلب کند. (۱)

۱

در جلسه مشترک فرماندهان سپاه پاسداران و ارتش جمهوری اسلامی ایران در شامگاه امروز، (۲) فرماندهان ارتش به تشریح طرح های عملیاتی مناطق کوشک و شلمچه، وضعیت دشمن و خودی، آرایش و موانع دشمن، برآوردهای عملیاتی و طرح های مانور جزء جزء پرداختند. در پایان نیز فرمانده کل سپاه درباره اوضاع کنونی کشور و آثار مقاومت مردم و رزمندگان در شکست اقدامات همه جانبه ای که دشمنان برای به شکست کشاندن و تسلیم کردن جمهوری اسلامی تدارک دیده بودند، سخن گفت.

ص: ۶۳۹

۹-۱. سند شماره ۱۷۴۲۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه پشتیبانی هوایی عملیات والفجر ۸ (۱۸/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم (ص) سپاه، نوار شماره ۱۷۰۱۳، راوی: محمد درودیان، صص ۱۰ - ۱۰؛ و - سند شماره ۱۱۱۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص) (محمد درودیان)، ۱۳/۱۱/۱۳۶۴ تا ۱۸/۱۱/۱۳۶۴، صص ۱۱۸ - ۱۱۳؛ و - سند شماره ۶۳۸/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: پشتیبانی هوایی و آتش، گزارش راویان قرارگاه خاتم (ص) در عملیات والفجر ۸ (جواد زمان زاده، محمد درودیان، محسن رشید، ناصر احسانی)، صص ۱۶ - ۱۳.

۲- در جلسات ستاد قرارگاه خاتم الانبیا (ص) که در روزهای سیزدهم و چهاردهم دی ماه ۱۳۶۴ در تهران تشکیل شد، مقرر گردید که فرماندهان ارتش و سپاه با حضور در قرارگاه های عملیاتی یکدیگر به طور دقیق تر از جزئیات طرح های عملیاتی ارتش و سپاه آگاه شوند. اولین جلسه در این باره شامگاه امروز با حضور محسن رضایی، غلامعلی رشید (معاون عملیاتی فرمانده کل سپاه)، رئیس ستاد مشترک ارتش، سرهنگ صیاد شیرازی (فرمانده نیروی زمینی ارتش)، سرهنگ بهروز سلیمانجاده (فرمانده قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش در جنوب)، و چند تن از دیگر فرماندهان سپاه پاسداران و ارتش در قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش در جنوب (قرارگاه کربلای ارتش) واقع در منطقه حسینییه تشکیل شد.

در آغاز، سرهنگ علی صیاد شیرازی به مهمانان خیرمقدم گفت و موضوع جلسه را تشریح طرح مانور عملیات نیروی زمینی ارتش اعلام کرد. سپس سرهنگ سلیمانجاه فرمانده قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش در جنوب، با تقسیم منطقه مأموریت به دو بخش کوشک و شلمچه، گفت در منطقه کوشک اولین کمین دشمن روی جاده کوشک است، بعد سیم های خاردار، میدان های مین و نیروهای تأمینی دشمن قرار دارد و به دلیل بلندی زمین در این منطقه، دشمن موقعیت دفاعی محکمتری دارد. خط دوم دشمن پشت کانال و خط سوم دشمن، خط دژ است. دشمن علاوه بر موانع دیگر، در این منطقه کانال های آب به ترتیب به عرض ۶ و عمق ۵/۲ متر و عرض حدود ۵ و عمق ۵/۳ متر دارد که داخل آنها آب است. ادامه زمین دشمن تا حدود ۳۰۰ متر خشک و قابل عبور پیاده و خودرو است و بعد از آن پا فرومی رود و بعد از ۴۰۰ متر، زمین گل است. از آن به بعد، بخش هایی آب، جاهایی بوته زار و بخش هایی نیز بلندتر و خشک است.

وی افزود: داخل منطقه مین پراکنده است و بشکه های فوگاز وجود دارد. میان دو کانال نیز سیم خاردار حلقوی در سرتاسر منطقه کشیده شده است و کمین ها به تیربار مجهزند. دژی به ارتفاع ۵ تا ۶ متر و عرض حدود ۲۰ متر کشیده شده و سنگرهای عقب دژ اکثر بتونی هستند و مواضع تانک در آن است. کانال های ارتباطی داخل دژ کشیده شده و تردد از داخل آنها انجام می شود و حرکت ها دیده نمی شود. دشمن در منطقه کوشک جمعاً ۱۸ گردان درگیر دارد: ۳ گردان تانک، ۲ گردان مکانیزه، ۱ گردان کماندو، ۱۲ گردان پیاده. حدود ۱۶ گردان توپ نیز در این منطقه مستقر است.

سرهنگ سلیمانجاه در ادامه به تشریح منطقه شلمچه پرداخت: منطقه شلمچه از بالای پاسگاه کوت سواری شروع و به اوایل پاسگاه حدود ختم می شود. دژ عراق در این منطقه ادامه دژ منطقه کوشک است. شرق و غرب دژ در این قسمت آب گرفتگی است و دشمن نتوانسته فعالیتی در آن بکند و در حال تعریض دژ است. پشت دژ همه جا سنگرهای بتونی کار گذاشته اند و تانک ها در این سنگرها مستقرند. زمین منطقه آب گرفته است و عمق آب ۴۰ تا ۷۰ سانتی متر است و به دلیل تأثیر جزرومد ارونرود، تقریباً دائم در آن آب وجود دارد. در مسیر محورهای این منطقه، میدان مین ایجاد شده است، سیم خاردار هم وجود دارد. در پشت دژ رده های مختلف پدافندی وجود دارد و کانال های متعددی در این منطقه وجود دارد. در منطقه شلمچه ۱۱ گردان پدافند می کنند: ۹ گردان پیاده، ۱ گردان تانک، ۱ گردان سوار زرهی، این نیروها را ۱۲ گردان توپ پشتیبانی آتش می کنند.

فرمانده قرارگاه مقدم ارتش در ادامه، وضعیت جزیره بوارین را چنین تشریح کرد: جزیره بوارین در امتداد جنوبی شلمچه واقع شده و از ابتدای نهر خین شروع می شود و تا پاسگاه

حدود ادامه می یابد. منطقه کلاً آب گرفته است. کانال های متعدد آبیاری در آن وجود دارد. موانع عریض آن شامل مین و سیم خاردار است که عرض آن تا ۳۰۰ متر هم می رسد. متوسط عرض نهر خین ۴۰ متر است که متأثر از جزرومد و همیشه دارای آب است. مواضع اصلی دشمن در حاشیه جنوبی نهر خین و خاکریز آن حدود ۵ متر ارتفاع دارد. به دلیل وجود نهرهای متعدد، تردد در جزیره محدود به جاده هاست. مجموع نیروهای دشمن در بوارین ۴ گردان است که ۸ گردان توپ آنها را پشتیبانی می کند.

طرح مانور نیروی زمینی ارتش برای عملیات در منطقه کوشک و شلمچه را نیز سرهنگ سلیمانجاه بیان کرد. در این طرح برای رسیدن به ساحل شرقی اروندرود، پنج مرحله عملیات پیش بینی شده است. مرحله ششم نیز عبور از اروند و تأمین بصره است. در مرحله اول، لشکر ۷۷ و لشکر ۲۱ به عنوان تلاش اصلی در منطقه شلمچه و لشکر ۸۱ و لشکر ۹۲ به عنوان تلاشی فرعی در منطقه کوشک عملیات می کنند. در این مرحله، تیپ ۵۵ احتیاط تلاش اصلی است. همچنین لشکرهای ۱۶ و ۵۸ هم زمان یک تک محدود در منطقه استقرارشان اجرا می کنند. نیروی مورد نیاز برای رسیدن به اهداف مرحله اول عملیات ۳۰ گردان در شلمچه و ۳۸ گردان در کوشک برآورد شده و برای اجرای مراحل اول تا پنجم عملیات و رسیدن به ساحل شرقی اروندرود نیز ۲۱۳ گردان نیرو برآورد شده است. (۱) برای اجرای این طرح همچنین نیاز به ۵۱ گردان انواع توپ های دوربرد پیش بینی شده است.

در ادامه جلسه، فرماندهان و مسئولان لشکرهای ۲۱، ۷۷، ۹۲، ۸۱ ارتش به تشریح منطقه مأموریت یگان خود و بیان جزء به جزء طرح مانور آن پرداختند. (۲)*

در پایان جلسه به درخواست فرمانده نیروی زمینی ارتش، محسن رضایی آثار نظامی و سیاسی مقاومت مردم و رزمندگان را در شکست برنامه هایی که برای به تسلیم واداشتن جمهوری اسلامی طرح ریزی شده بود، بیان کرد. (۳)*

ص: ۶۴۱

۱- بنا بر آنچه سرهنگ موسوی قویدل معاون عملیاتی فرمانده نیروی زمینی ارتش در جلسه ۱۳/۱۰/۱۳۶۴ ستاد قرارگاه خاتم (ص) بیان کرد، ارتش برای اجرای مرحله اول این طرح عملیاتی توانسته ۴۰ گردان نیرو از یگان های مختلف ارتش آماده کند و برای اجرای همین مرحله، فرماندهان ارتش درخواست کردند که سپاه پاسداران به ارتش ۴۰ گروهان نیروی بسیجی برای تقویت کیفی و کمی گردان های ارتش واگذار کند که هر گروهان بسیجی در هر گردان ارتش ادغام شود. بنابراین، ارتش حتی برای اجرای اولین مرحله عملیاتی که تا شش مرحله طرح ریزی کرده بود، نیروی کافی نداشت.

۲- * با توجه به اینکه کلیات طرح مانور و وضعیت منطقه عملیاتی در صفحات قبل آمد و نیز در گزارش جلسات سیزدهم و چهاردهم دی ماه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا (ص) جنبه های دیگر طرح های عملیاتی ارتش ذکر شد، بیان جزئی تر و تخصصی تر مباحث در حوصله این کتاب نمی گنجد.

۳- ** مشروح سخنان فرمانده کل سپاه در جلسه مشترک فرماندهان ارتش و سپاه درباره آثار مقاومت مردم و رزمندگان، در ضمیمه این گزارش درج شده است.

حسین علایی

فرمانده نیروی دریایی سپاه
و فرمانده قرارگاه نوح سپاه پاسداران

قرارگاه های عملیاتی تابع قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران در جبهه جنوب شامل قرارگاه های نوح، کربلا و نجف بی وقفه در تلاش برای آماده سازی زمینه اجرای مأموریت های محوله هستند و با تأکید فرمانده کل سپاه بر تسریع کارها و اعلام آمادگی در اول بهمن ماه، کوشش ها افزون تر شده است. فرماندهان و مسئولان قرارگاه نوح (نیروی دریایی سپاه) و یگان های تحت امر بعد از جلسات صبح تا بعدازظهر امروز در قرارگاه مرکزی سپاه، عصر و شامگاه امروز با تشکیل سه جلسه ضمن تعیین زمان اعلام آمادگی، به بررسی اقدامات مهندسی، آموزش نیروها، مشکلات باقیمانده و پیگیری برای رفع آن پرداختند.

در اولین بخش از جلسات مذکور، بر ضرورت آمادگی سریع قرارگاه یونس ۱ تأکید شد. (۱) این قرارگاه مأموریت تصرف العمیه، شناسایی رأس البیشه و خور عبدالله و پشتیبانی عملیات قرارگاه نوح در منطقه فاو را عهده دار است. در این جلسه، فرمانده نیروی دریایی سپاه به مسئولان اطلاعات و مسئولان قرارگاه یونس ۱ و ناوتیپ کوثر و مسئول پشتیبانی قرارگاه نوح چنین دستور داد:

۱. همین هفته شناسایی از نزدیک را تمام کنید، از جمله یک شناسایی از پشت انجام شود؛ از منطقه گل ولای نیز عبور و وضعیت آنجا را شناسایی کنید.

۲. تا پایان هفته بعد، همه امکاناتی را که برای عملیات نیاز دارید از جمله قایق، تهیه کنید.

۳. تمرین ها و مانورها را تا ۳۰ دی ماه تمام کنید و اول بهمن برای عملیات اعلام آمادگی کنید.

۴. برای جلوگیری از هشیاری دشمن از بی سیم استفاده نکنید و زیاد تردد نکنید.

۵. جلسه بگذارید و ناوتیپ کوثر را برای عملیات آماده کنید. (۲)

ص: ۶۴۲

برنامه ناو تیپ کوثر)، اثری نژاد (مسئول واحد پشتیبانی قرارگاه نوح) و الیاس حضرتی (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نوح) حضور داشتند.

۲- ۱۱. سند شماره ۱۱۴۰ د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح در عملیات والفجر ۸ (الیاس حضرتی)، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴ تا ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳۷ - ۳۹.

در دومین جلسه شامگاهی قرارگاه نوح، (۱) مسئولان مهندسی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) با حضور در جمع مسئولان قرارگاه نوح و یگان های تابعه به بررسی اقدامات مهندسی انجام شده در منطقه مأموریت این قرارگاه و کارهای باقیمانده و مشکلات و کمبودهای مهندسی آن پرداختند.

فرمانده قرارگاه نوح در آغاز جلسه از مسئولان مهندسی یگان ها خواست که مسائشان را مطرح کنند. مسئول مهندسی لشکر ۱۹ فجر با بیان اینکه ما مشکلات و کمبودها را می پذیریم، از ناهماهنگی هایی که موجب سرگردانی برای گرفتن وسایل و طول کشیدن کارها شده، شکایت کرد. وی گفت که مهندسی لشکر فجر آنچه در توان داشته به میدان آورده و از جمله در منطقه عملیاتی فقط در زمان تاریکی هوا چهار کیلومتر جاده به عرض دو متر احداث کرده و تا نزدیک رودخانه رسانده است. همچنین از سه اسکله در دست احداث در منطقه مأموریت این لشکر، یک اسکله به اتمام رسیده است و پدهای خیلی ضروری را مهندسی لشکر احداث کرده و بقیه به واحد جهاد سازندگی نجف آباد که به این لشکر مأمور شده، واگذار گردیده است. مسئول مهندسی لشکر فجر افزود که رانندگان دستگاه های مهندسی این لشکر از متعهدترین و خستگی ناپذیرترین رانندگان و برخی از آنان پدر یا برادر شهید هستند. وی افزود برای عملیات تاکنون ۳۰۰ ورق پلیت، ۵۰ هزار گونی خالی، ۵۰ متر سوله دریافت کرده ایم و تقاضا کرد که برای تسریع کارها دو دستگاه لودر یک دستگاه بلدوزر و چند نیسان کمپرسی به لشکر فجر واگذار شود.

در ادامه، مسئول مهندسی لشکر ۴۱ ثارالله گزارش داد که تمام امکانات لشکر بسیج شده و مشغول به کار هستند. وی گفت روزانه ۸ کمپرسی، ۴ لودر و ۱ بلدوزر مشغول کارند و جاده مناسبی احداث کرده ایم. واحدی که از جهاد سازندگی به لشکر مأمور شده است، دیروز به کارها توجیه شد، ولی هنوز شروع به کار نکرده است. وی گفت وسایلی که تاکنون دریافت کرده ایم خیلی کم است و امکانات بسیاری از جمله مصالح و وسایل استحکامات و کمپرسی نیاز داریم. در اینجا جمال آبرومند از مسئولان لجستیک، گفت ۳ دستگاه نیسان کمپرسی سهمیه شماست، مراجعه کنید و بگیرید.

در ادامه جلسه، نیازها و مشکلات تیپ ۳۳ المهدی(عج) مطرح گردید. مسئول مهندسی این تیپ گفت که ما ۲ لودر و ۱ بلدوزر داریم که در عقبه مشغول کارند. ۴ کمپرسی داریم، اما

ص: ۶۴۳

۱- این جلسه در قرارگاه کربلا- با حضور فرمانده قرارگاه نوح، برخی مسئولان مهندسی قرارگاه خاتم(ص) (علیرضا عندلیب، حمید سلیمی، محمد ستاری وفایی) و قرارگاه نوح و مسئولان مهندسی یگان های قرارگاه نوح و مسئول واحد مهندسی جهاد مازندران و راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ تشکیل شد.

راننده نداریم. باتوجه به اینکه هنوز در منطقه عملیاتی کارمان را شروع نکرده ایم، کار زیاد است، اما مهندسی تیپ توان اجرای آن را ندارد. برای احداث جاده از فاصله دور باید خاک بیاوریم که کار جاده کشی خیلی طولانی می شود. برای عملیات (بجز ۳ نیشان کمپرسی) چیزی تحویل نگرفته ایم و به انواع مصالح و استحکامات از جمله سوله، گونی، سیمان نیاز داریم.

فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج) که با تأخیر در جلسه حضور یافت - در اعتراض به نحوه تأمین نیازها گفت که به ما نصف امکاناتی که به لشکرها داده می شود، می دهند و شاید مأموریت بیش از لشکر به ما واگذار می شود. علیرضا عندلیب از مسئولان مهندسی قرارگاه در این باره گفت که فقط ابزارآلات نیست که مهندسی فعال را تشکیل می دهد، شما یک فرد ثابت و خوب برای واحد مهندسی تیپ نگذاشته اید. فرمانده قرارگاه نوح نیز گفت که فعلاً مسئله این است که تیپ المهدی چیزی ندارد که پای کار بیاورد. این شش جاده و پدهایی که در منطقه مأموریت این تیپ مشخص شده، حتی اگر واحد مهندسی جهاد مازندران - که به این تیپ مأمور شده - با تمام ظرفیت هم کار کند، چهار پنج ماه فرصت لازم است تا احداث شود. وی باتوجه به کمبود توان و امکانات و تعدد اقدامات مهندسی که در منطقه مأموریت تیپ المهدی (عج) باید انجام شود، از فرمانده این تیپ خواست که کارها را اولویت بندی کند و به ترتیب اقدام شود. فرمانده تیپ المهدی (عج) نیز با بیان اینکه همه کارهایی که مشخص شده از ضروریات است، گفت اولویت ها را مشخص و کار را شروع می کنیم. وی اولین اولویت را احداث جاده ای به موازات اروندرود اعلام کرد که نهرها را به هم وصل می کند و ترتیب اهمیت بقیه کارها نیز با حضور در منطقه مشخص خواهد شد.

در این جلسه مقرر شد که قرارگاه مهندسی خاتم (ص) یک لودر و یک بلدوزر به مهندسی تیپ المهدی (عج) واگذار کند و قرارگاه نوح نیز ۵ راننده کمپرسی به این ترتیب مأمور کند و واحد مهندسی جهاد مازندران نیز کار احداث جاده موازی اروندرود را انجام دهد.

در ادامه جلسه، مباحث کلی تر درباره چگونگی پشتیبانی قرارگاه مهندسی و مهندسی جهاد سازندگی از عملیات قرارگاه نوح مطرح شد. فرمانده قرارگاه نوح با بیان اینکه توان مهندسی یگان ها زیاد نیست و فقط ممکن است بتوانند کارهایی که در دست دارند را به اتمام برسانند، درخواست کرد که جهاد توان بیشتری برای کمک به انجام کارهای باقیمانده اختصاص دهد. مسئولان قرارگاه مهندسی در این زمینه گفتند که واحدهای مهندسی جهاد مأمور به یگان ها باید زیر نظر فرمانده یگان کارها را انجام دهد. درباره ترابری سنگین و عبور تجهیزات سنگین از اروندرود نیز تعدادی سطحه مورد نیاز برآورد شده و نیز شناورهای طارق که چگونگی تقسیم آنها را فرمانده کل مشخص می کند و اصل بر این است که هر یگان یا قرارگاه ترابری سنگین داشته باشد و باید افرادی از یگان ها برای به کارگیری سطحه پی.ام.پی. و شناور طارق آموزش

ببینند. هر یگان هم باید نهری را در محدوده مأموریتش برای ترابری سنگین آماده کند. هر یگان که ماشین کانال کن ندارد بیاید بگیرد که برای پدافند در منطقه تصرف شده استفاده کند. این ماشین هر ساعت ۱۲۰۰ متر کانال می کند.

باتوجه به اینکه تاکنون پشتیبانی یگان های قرارگاه نوح و تأمین امکانات به عهده قرارگاه کربلا بوده است، فرمانده قرارگاه نوح با گلایه از این شیوه، درخواست کرد که سهمیه امکانات یگان های قرارگاه نوح به این قرارگاه واگذار شود و مسئولان این قرارگاه خود درمورد چگونگی تقسیم امکانات یگان ها اقدام کنند تا یگان ها سرگردان نشوند، که این درخواست پذیرفته شد. فرمانده قرارگاه نوح همچنین به مسئولان مهندسی یگان های تحت امر این قرارگاه تأکید کرد که هر یگانی هر منطقه ای را تصرف می کند باید سریع یک دفاع منطقی مهندسی رو به شمال با استفاده از مین، کندن کانال، جاری کردن آب یا زدن خاکریز تا سه رده دفاعی ایجاد کند، مخصوصاً لشکر ۱۹ فجر که در جناح شمالی منطقه قرارگاه نوح مأموریت دارد باید خاکریز دوجداره احداث کند تا وضعیت عملیات بدر تکرار نشود. حسین علایی افزود که مهندسی یگان ها با شروع عملیات ترابری تجهیزات به غرب اروندرود و ایجاد امکانات، دفاع از منطقه آزادشده را به عهده دارند که در این زمینه باید طرح ریزی کنند. وی درمورد نقش مهندسی یگان ها قبل از عملیات تأکید کرد که هرچقدر واحدهای مهندسی منطقه را آماده تر کنند عملیات بهتر اجرا خواهد شد و اگر ناقص کار شود، مشکلاتی به دنبال خواهد داشت. (۱)

الیاس حضرتی راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نوح، در یک جمع بندی کوتاه از این جلسه نوشته است: «فرصت کم، امکانات محدود مهندسی، محدودیت جاده های منطقه عملیاتی و کشش محدود آنها، نیاز به کار فراوان جهت آمادگی برای عملیات و درعین حال شلوغی جاده ها از یک سو و از سوی دیگر، احتمال هشیاری دشمن نکاتی است که فرماندهان باید به آن توجه کنند.» وی افزوده است که باتوجه به کارهای متعدد باقیمانده و درعین حال محدودیت زمان، باید کارها اولویت بندی شده، مهم ترین و لازم ترین آنها مشخص و اجرا شود. (۲)

۱

در آخرین جلسه شامگاهی قرارگاه نوح با حضور فرمانده و چند تن از مسئولان قرارگاه و مسئولان آموزش یگان های تحت امر این قرارگاه، موضوع آموزش نیروها بررسی شد. جمع بندی سخنان مسئولان یگان ها در این زمینه چنین است:

لشکر ۱۹ فجر نیاز به زمان بیشتری برای آموزش دارد و آموزش نیروهایش تا ۲۰ دی تمام نمی شود. از سه گردانی که برای آموزش به تهران اعزام شده اند فقط یک گردان آموزشش تمام شده است. از غواصان این لشکر ۵۰ نفر آماده به کار هستند. همچنین از مجموع نیروهای لشکر، ۱۷۳ نفر برای غواصی انتخاب شده اند که چند روزی در سدّ دز آموزش دیده اند و برای

ص: ۶۴۵

۱-۱۲. همان، صص ۵۵ - ۴۰.

۲-۱۳. همان، صص ۱/۴۴ و ۱/۴۵.

ادامه آموزش به میناب اعزام شده اند(۱) که آموزششان از امروز شروع شده است و یک ماه دیگر تمام می شود. از مشکلات باقیمانده آموزش، کمبود مهمات آموزشی، سوخت قایق ها و خودروها و نیز مشکلات تأمین غذای نیروها است. همچنین در دوره آموزش به دلیل فشرده‌گی دوره، کمبود نیرو و کمبود امکانات آموزشی، رسیدگی کافی به نیروها نمی شود، طوری که از نیروهای بازگشته از آموزش، بسیاری مریض شده اند و عده ای گوش هایشان عفونی شده است.

لشکر ۴۱ ثارالله از جنبه آموزش وضعیت مناسب تری دارد: ۳۰۰ نفر دوره آموزشی را گذرانده و بازگشته اند؛ ۲۰۰ نفر برای آموزش غواصی اعزام شده اند؛ یک گردان آموزش شنا را از هفته آینده در سدّ دز شروع می کنند؛ دو گردان دیگر نیز منتظر جواب قرارگاه خاتم الانبیا(ص) برای اعزام به آموزش هستند.

فرمانده تیپ ۳۳ المهدی(عج) در این جلسه از وضعیت آموزش مقابله با حملات شیمیایی دشمن و نیز کمبود امکانات دفاع شیمیایی انتقاد کرد و گفت که واحد پدافند ش.م.ر این تیپ کاملاً مختل است و خودرو و امکانات لازم را ندارد. لشکر ۴۱ ثارالله نیز از حملات احتمالی شیمیایی دشمن ابراز نگرانی کرد و گفت که حملات شیمیایی دشمن در نخلستان ها با توجه به کمبود ماسک و لباس های ضد شیمیایی برای نیروها، نگران کننده است.(۲)

۱

هوایماهای ارتش عراق امروز خارک، عین خوش و پیرانشهر را بمباران و به حریم ارومیه، ایلام، بوشهر، اهواز و بندر امام خمینی تجاوز کردند. عراق ادعا کرد که نیروی هوایی اش امروز علاوه بر اجرای ۱۰۱ مأموریت جنگی، یک هدف بزرگ دریایی را نیز مورد اصابت قرار داده است.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از بوشهر، ساعت ۱۵:۰۵ امروز، چند هوایمای عراقی ۴ بمب به سوی تأسیسات نفتی خارک پرتاب کردند که همگی در آب افتاد و خسارتی ایجاد نکرد.(۳) همین خبرگزاری از باختن گزارش داد که ساعت ۱۱ امروز ۶ هوایمای عراقی منطقه عین خوش را بمباران کردند که خسارت جانی نداشت.(۴)

فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) نیز اعلام کرد که ۴ هوایمای عراقی ساعت ۱۱:۴۵ روز ۱۸/۱۱/۱۳۶۴ به حریم هوایی پادگان جلدیان تجاوز و اطراف پاسگاه دالوان واقع در عمق محور پیرانشهر - جلدیان و اطراف شهر و پادگان پیرانشهر را بمباران کردند. در این حمله، یک اتوبوس مسافربری شخصی بدون مسافر بر اثر موج انفجار از جاده منحرف و خساراتی به آن وارد شد.(۵)

ص: ۶۴۶

۱- یکی از اتوبوس های حامل نیروهای لشکر فجر که برای آموزش غواصی عازم میناب بودند در مسیر تصادف کرد که در این حادثه ۸ تن شهید و ۱۲ تن مجروح شدند.

۲- ۱۴. همان، صص ۵۹ - ۵۶.

۳- ۱۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۵، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۴- ۱۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۶، ۲۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴.

۵- ۱۷. سند شماره ۳۷۴۳۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی سپاه، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴.

امروز همچنین هواپیماهای عراقی در ساعت های ۱۱:۴۵ و ۱۲ به حریم هوایی شهر ایلام و در ساعت ۱۴:۳۵ به حریم هوایی شهرستان ارومیه تجاوز کردند که با مقابله آتش پر حجم، قبل از هرگونه اقدامی گریختند.^(۱)

هواپیماهای عراقی علاوه بر موارد مذکور، امروز به حریم هوایی بوشهر، اهواز و بندر امام خمینی نیز تجاوز کردند.^(۲)

از سوی دیگر، ارتش عراق در اطلاعیه شماره ۲۰۷۸ خود اعلام کرد که هواپیماهای عراقی تأسیسات جزیره خارک، پادگان عین خوش، پادگان خانه و پادگان حمید را بمباران کردند. در این اطلاعیه آمده است: «از آغاز سپیده دم امروز، گروه هایی از هواپیمای نیروی هوایی عظیم ما با اجرای ۱۰۱ مأموریت جنگی در بخش های عملیاتی سپاه سوم، چهارم، پنجم و ششم، تلفات قابل توجهی به افراد و مهمات دشمن وارد کردند.»^(۳)

ارتش عراق در اطلاعیه بعدی خود اعلام کرد که هواپیماهایش در ساعت ۲۰:۲۰ چهارشنبه (۱۸/۱۰/۱۳۶۴)، یک هدف بزرگ دریایی را در نزدیکی سواحل ایران به طور دقیق مورد اصابت قرار داده اند.^(۴)

۱

سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ حمله روز گذشته هواپیماهای ایران به پادگان سیدصادق عراق را تأیید و ادعای عراق را مبنی بر بمباران مناطق مسکونی شهرک سیدصادق تکذیب کرد. این سخنگو به خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت: «خلبانان ما صبح روز گذشته در ادامه عملیات زنجیره ای خود دقیقاً پادگان نظامی سیدصادق در ۱۲ کیلومتری شرق شهرک سیدصادق را بمباران کرده و تلفات و خسارات سنگینی به تأسیسات نظامی و نظامیان مستقر در این پادگان وارد کردند.»

وی افزود: «رژیم عراق اگر بر ادعای خود صادق است، از هیئت کارشناسی سازمان ملل برای بازدید از مناطق بمباران شده دعوت کند.» سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ در ادامه گفت: «شهرک سیدصادق و اطراف آن از مناطق تحت نفوذ مبارزین عراقی است و ارتش عراق هم اکنون با انقلابیون این کشور در منطقه شمال عراق درگیر است و در این نبردها از سلاح های سنگینی مانند توپخانه استفاده می کند و تحقیقاً منطقه ای که رژیم عراق مدعی است، هدف بمباران خلبانان ما قرار گرفته توسط توپخانه ارتش بعث عراق گلوله باران شده است. ... در حال، بازدید هیئت کارشناسی سازمان ملل در صورت موافقت بغداد به روشن شدن قضایا کمک خواهد کرد.»^(۵)

ص: ۶۴۷

۱- ۱۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۵، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، ایلام - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۱۹. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۴۱، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۳- ۲۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۵، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، بخش عربی رادیو صوت الجماهیر، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲.

۴- ۲۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۶، ۲۰/۱۰/۱۳۶۴، رادیو صوت الجماهیر، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۵- ۲۲. روزنامه اطلاعات، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

امروز کاروان‌های دیگری از رزمندگان و کمک‌های مردمی از نقاط مختلف کشور عازم جبهه‌های نبرد شدند. تعدادی از توابع نیز خواستار اعزام به جبهه‌های نبرد شدند.

سومین گروه از نیروهای داوطلب تخصصی و فنی جامعه ارامنه اراک؛ (۱) دومین کاروان راهیان کربلای استان گیلان با همراهی چند تن از امامان جمعه و جماعت شهرهای این استان؛ دومین کاروان راهیان کربلای الیگودرز شامل نیروهای آموزش دیده (۲) و یک گردان از نیروهای رزمنده شهر میبد به همراه ۱۲ کامیون کمک‌های مردمی این شهر عازم جبهه‌های نبرد شدند. (۳) همچنین دومین کاروان راهیان کربلای کوه‌دشت لرستان شامل ۴۰۰ نیروی آموزش دیده به جبهه‌ها عزیمت کردند. (۴)

امروز همچنین حجت الاسلام معصومی امام جمعه تربت حیدریه و رزمندگان دومین کاروان راهیان کربلای این شهر با آیت الله العظمی منتظری در قم دیدار کردند و مبلغ یک میلیون و ۵۰۰ هزار ریال کمک‌های اهدایی مردم تربت حیدریه را نیز تقدیم ایشان کردند. (۵)

از سوی دیگر، حدود ۳۰۰ تن از توابع ندامتگاه دادسرای انقلاب اسلامی تبریز در نامه‌ای به حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی خواستار عزیمت به جبهه‌های جنگ تحمیلی شدند. (۶)

همایش "از خراسان تا کربلا" امروز در اهواز با شرکت امامان جمعه استان خراسان، استاندار و فرمانداران و مسئولان نظامی و نهادهای انقلابی و مدیران کل این استان و نیز امام جمعه اهواز، استاندار خوزستان و عده‌ای از مسئولان این استان، تیسمار ظهیرنژاد نماینده امام در شورای عالی دفاع، سرهنگ صیاد شیرازی و ... با هدف رفع مشکلات رزمندگان و جبهه‌ها و پشتیبانی از آنان تشکیل شد.

در آغاز، حجت الاسلام موسوی جزایری نماینده امام و امام جمعه اهواز ضمن خیر مقدم به حاضران و تشکر از حضور آنان، تشکیل این همایش در منطقه جنگی را بها دادن به جنگ و سبب تقویت روحیه رزمندگان و مسئولان استان خوزستان و تشویق آنان خواند و بر ضرورت توجه بیشتر به جنگ و بسیج امکانات به سوی جبهه‌ها تأکید کرد. وی گفت درحالی که تمام جهان کفر حامی رژیم عراق است، عراق همه کارهای داخلی و عمرانی‌اش را تعطیل کرده و به جنگ آورده است درحالی که در کشور ما همه چیز سر جایش است و کاری تعطیل نشده است. باوجوداین، اگر بنا داریم به پیروزی نائل شویم و کربلای عزیز را از غربت دریاوریم باید بیشتر تلاش کنیم. اگر بخواهیم سرِ صدام را کوتاه کنیم، همه باید خود را در حال جنگ احساس کنیم، البته، در جنگ نظامی نه جنگ سیاسی و فرهنگی و تبلیغاتی.

آقای موسوی جزایری افزود که اگر مسئله دفاع از اسلام است، دفاع از اسلام تنها بر عهده‌ای

ص: ۶۴۸

۱- ۲۳. همان.

۲- ۲۴. روزنامه ابرار، ۱۳۶۴/۱۰/۱۹، ص ۱۴.

۳- ۲۵. روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۱۰/۱۸، ص ۳.

۴- ۲۶. روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۱۰/۱۹، ص ۳.

۵-۲۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۱۰/۱۸، ص ۴.

۶-۲۸. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱۸، ص ۱۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

جوان واجب نیست، بر همه ما واجب است. اگر واجب کفایی است، فقط بر عده معدودی واجب کفایی نیست، بر همه واجب کفایی است. ... امکانات به قدر کافی نیست. همه باید به فرموده امام عمل کنیم که فرمودند مسئله اصلی ما جنگ است. همه خود را در حال جنگ نظامی بدانیم تا با یک چنین نگرشی پیروزی کامل نصیب ما شود. ... طبق آیه قرآن هر کسی مؤمن و مسلمان است امروز در جنگ است. ... در جنگید، اختلافات را کنار بگذارید.

آقای علی جنتی استاندار خوزستان در ادامه این جلسه ضمن خیر مقدم به حاضران گفت که تشکیل چنین همایشی به هماهنگی و انسجام نیروها و شناخت معضلات رزمندگان کمک می کند. ما در پنج سال گذشته همه توانمان را در جنگ نگذاشتیم و سیستم اداری و دستگاه های دولتی نتوانستند سهم خود را در جنگ ایفا کنند، اما خوشبختانه امسال شاهد حرکت گسترده عموم مسئولان کشور، روحانیت، مجلس شورای اسلامی و هیئت دولت و مجموعه نظام اداری کشور هستیم. پیش از این، در صحبت با مسئولان جنگ نوعی غربت احساس می شد، اما امروز احساس می کنند که مجلس ما آمادگی دارد که قانون لازم را بگذرانند؛ هیئت دولت آماده است گره هایی که بر سر بسیج عمومی کارمندان است، باز کند و ... و این حرکت بسیار نویدبخش است، به خصوص دو سه ماهه اخیر که احاد ملت به سوی جبهه ها بسیج شده اند و آمادگی دارند امکانات خود را در اختیار جبهه ها بگذارند. تشکیل این گردهمایی می تواند نقش مؤثری در شناخت مسائل و معضلات رزمندگان و حل مشکلات آنان باشد و امیدواریم مشکلات پشت جبهه آنان را نیز حل کند.

آقای کوپایی استاندار خراسان نیز ضمن خیر مقدم، دلایل تشکیل این گردهمایی و اهداف آن را بیان کرد و گفت که از دو ماه قبل در کمیته تبلیغات جنگ استان خراسان مطرح شد که حضور مسئولان استان در جبهه ها و میان رزمندگان و داشتن نشست هایی با مسئولان مختلف جنگ می تواند راهگشای بسیاری از مشکلاتی باشد که فرماندهان تپ ها و لشکر ها در مناطق جنگی با آن درگیر هستند، لذا قرار شد چنین همایشی برگزار شود و وقتی اهمیت یافت که نماینده امام و تولیت آستان قدس رضوی و نمایندگان خبرگان و مجلس شورای اسلامی از استان خراسان و ائمه جمعه و روحانیت استان خراسان و مشهد قبول کردند که برای ایجاد نورانیت بیشتر همراه مسئولان استان در این گردهمایی شرکت کنند. ان شاء الله قدم این بزرگواران موجب گردد که مشکلات رزمندگان استان بهتر درک شود و در نشست هایی که در یگان های سپاه با فرماندهان ارتش و مسئولان جهاد سازندگی خواهیم داشت. رفع مشکلات را پیگیری کنیم و بتوانیم فرهنگ جبهه و جنگ را در اداراتمان حاکم کنیم. وی ضمن تشکر از مسئولان استان خوزستان، مسئولان جنگ و قرارگاه خاتم (ص) و تیمسار ظهیرنژاد، اظهار امیدواری کرد که بتوان رهنمودهای امام، آیت الله منتظری و آقایان خامنه ای و هاشمی را تحقق بخشید. (۱)

ص: ۶۴۹

حجت الاسلام عباس واعظی طبسی تولیت آستان قدس رضوی، سخنران بعدی این همایش بود که ضمن تشکر از کسانی که در تشکیل آن مؤثر بوده و کسانی که در آن حضور دارند، تشکیل این گردهمایی را پیامی برای دنیای اسلام و حرکت نویی در روند انقلاب اسلامی اعلام کرد و گفت: «باید بیشترین سرمایه گذاری فکری و مادی و معنوی را برای اساسی ترین و حیاتی ترین مسائل انقلاب اسلامی که جنگ است، داشته باشیم.» وی دانش اسلامی و اندیشه انقلابی را مکمل یکدیگر و نجات دهنده انسان ها از بردگی و نابودکننده مستکبران جهان اعلام کرد. آقای واعظ طبسی وحدت، انسجام، برادری، صمیمیت، اخلاص و دوستی و محبت اسلامی را مایه پیروزی و از بین بردن فاصله خراسان تا کربلا خواند و با اشاره به اینکه دشمنان اسلام و انقلاب بیدارند، همگان را از تشتت و اختلاف که زمینه ساز نفوذ عوامل بیگانه است برحذر داشت. وی افزود که اگر برای قدرت و ریاست مبارزه نکنیم، اگر رابطه اعتقادی و عاطفی ما با اسلام قوی باشد و مطیع امام و رهنمودهای او باشیم، دیری نخواهد پایید مگر آنکه حاکمیت اسلام بر سرزمین عراق مسجل خواهد شد. آقای طبسی گفت که من معتقدم در دیدار با رزمندگان اسلام و استفاده از احساسات پاک آنان در چنین نشست هایی خدا را بخوانیم و دعا بکنیم و از خدا بخواهیم که به آنچه فکر می کنیم، برای او با لطف و عنایت او ان شاءالله دست یابیم.

حجت الاسلام واعظ طبسی تشکیل ستاد حمایت از رزمندگان را کار بسیار ضروری خواند و گفت: «یک رزمنده وقتی به عشق حمایت از اسلام از خانه اش جدا می شود و می رود در میدان می جنگد باید توجه داشته باشد که برادران اسلامی او و کسانی که در پشت جبهه در مقام خدمت به اسلام و مسلمین هستند او را همیشه به یاد دارند و یاد ذهنی تنها کافی نیست در مقام عمل هم به او ابراز ارادت و خدمتگزاری می کنند.»^(۱)

سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، بعد از خوشا مدگویی میزبانان همایش و بیان اهداف این نشست از زبان آنان، با حضور در همایش به سخنرانی پرداخت. وی ابتدا با بیان تاریخچه ای از حوادث و توطئه های بعد از پیروزی انقلاب اسلامی از جمله واقعه طبس، توطئه های متعدد در نقاط مختلف کردستان، خوزستان، گنبد، آمل و... و ذکر اینکه غلبه بر آنها، همه لطف و رحمت خدا بوده و قابل تجزیه و تحلیل در بعد نظامی نیست و خداوند ما را عامل خودش قرار داده که قدرتش را به نمایش در بیاوریم، گفت: «مبادا خودمان را در این صحنه ها فاتح قلمداد کنیم، بگوییم ما کسی بودیم یا ارگان یا نهادی این کار را کرده. در همین صحنه ها بود که ما تمرین کردیم که چگونه برای مقابله با توطئه های بزرگ تر آماده بشویم. مگر می شد فقط با قدرت ارتش به مقابله دشمنان اسلام رفت. ...»

ص: ۶۵۰

سرهنگ شیرازی با اشاره به اینکه در علم نظامی یک محاسبه سرانگشتی داریم که اگر بخواهیم به دشمن حمله کنیم از نظر کمی باید دو برابر دشمن امکانات رزمی داشته باشیم و از نظر کیفی نیز باید همین مقیاس برقرار باشد، لذا با وجود اینکه دشمن هزاران کیلومتر از خاک ما را اشغال کرده بود، برآوردهای نظامی اجازه حمله متقابل به دشمن را به ما نمی داد، اما وقتی بنی صدر فرار کرد و ناخالصی او که مانع پیوند ارتش و مردم و نهادهای انقلابی می شد، رفع گردید با ترکیب مقدس ارتش و سپاه و مردم تحولی بزرگ رخ داد و بدون وقفه محاصره آبادان شکسته شد. لذا زمانی که برای خدا می جنگیم دیگر نباید فقط به قدرت های مادی فکر کنیم؛ به کیفیت ها فکر کنیم که به هیچ وجه قابل محاسبه برای دشمن نیست. فرمانده نیروی زمینی ارتش در ادامه بر اهمیت کمک های مردمی و حضور روحانیان و تأثیر آن در روحیه رزمندگان تأکید و از توزیع ناعادلانه کمک های مردمی گلایه کرد و با اشاره به توجه خاص آیت الله منتظری به مسئله کمک رسانی به جبهه ها، خواستار حضور منظم و مستمر روحانیان در جبهه ها و یگان ها شد و گفت: «هرجا بیشتر فریاد زده می شود و بیشتر تکبیر می گویند روحانیون آنجا بیشتر ظاهر می شوند و جاهایی که کمتر این فریادها هست - که دلالت کافی می کند برای اینکه آنجا باید حضور بیشتری داشته باشند - آنجا کمتر می روند.» وی افزود برادران که به یگان های سپاه و ارتش تشریف می برند بررسی کنند و این خواهش ما را برآورده کنند که در هر گردان لشکر ۷۷ یک نفر از سروران روحانی حضور داشته باشد و طوری تنظیم کنید که این حضور تداوم داشته باشد. وی افزود که اگر توزیع عادلانه کمک های مردمی برای رزمندگان اسلام و حضور مستمر روحانیون در جبهه های نبرد ان شاء الله انجام بشود، ما احساس می کنیم که پیروزی مان حتمی است.

سرهنگ صیاد شیرازی گفت که با حضور در یگان ها و دیدار با رزمندگان مشکلات آنان را بشنوید. در ارتش به دلیل طولانی شدن جنگ و حضور مستمر بسیاری از ارتشیان در جبهه های نبرد، بعضی از مشکلات طوری است که به مشکلات فردی کشیده می شود، مواظب باشید متأثر از مشکلات آنها نشوید. شما طوری آنها را هدایت کنید که بتوانند وظیفه شان را انجام دهند.

وی در ادامه، حضور کاروان های راهیان کربلا و حضور گسترده مردم را تحولی جدید اعلام کرد که موجب اضطراب صدام و حامیانش شده است. وی افزود که در این مقطع زمانی برکت حضور نیروهای مردمی نصیب ارتش هم شده است که ارتش با استفاده از آنها قوی تر در صحنه ظاهر می شود. فرمانده نیروی زمینی در پایان، برگزاری این گردهمایی را ابتکاری بسیار خوب اعلام و اظهار امیدواری کرد که نتایج آن در صحنه عمل موجب کمک و یاری حداکثری و تقویت نیروها در مقابل دشمنان اسلام شود. (۱)

ص: ۶۵۱

۱- ۳۱. سند شماره ۱۸۰۵۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سخنرانی سرهنگ صیاد شیرازی در سمینار از خراسان تا کربلا (اهواز، ۱۳۶۴/۱۰/۱۸، نوار شماره ۱۷۰۲۱)، صص ۱۳ - ۱.

واحد خبر مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق امروز اعلام کرد که مبارزان مسلمان هفته گذشته به چند اداره دولتی در سلیمانیه عراق از جمله اداره گذرنامه و اداره ثبت احوال حمله کردند و عده ای از مزدوران رژیم عراق را به هلاکت رسانده و اکثر پرونده های مربوط به مسلمانان را با خود بردند. بنا بر این گزارش، مزدوران بعثی از مدارک و عکس های موجود در این ادارات برای شناسایی مجاهدین مسلمان و دستگیری اعضای خانواده هایشان استفاده می کردند.

در گزارش مجلس اعلا- اضافه شده است رژیم عراق در روزهای اخیر، بانوان شاغل در ادارات دولتی سلیمانیه را ملزم به ارائه مدارک شرکت همسرانشان در جنگ کرده است و کارمندانی که نتوانند مدرک ارائه کنند دچار مشکلات شغلی خواهند شد. (۱)

گزارشگر شبکه تلویزیونی ای.تی.وی. انگلیس در سومین قسمت از فیلم خبری خود درباره کردستان عراق که شامگاه امروز پخش شد، اعلام کرد: «صدها تن از نیروهای مسعود بارزانی که از جانب ایران حمایت می شوند در یکی از پایگاه های خود واقع در ۱۶ کیلومتری شرق شهر زاخو در شمال عراق مستقر هستند و مهم ترین رگ حیاتی رژیم بغداد را در منطقه مورد تهدید قرار داده اند.» این گزارشگر افزود: «حکومت بغداد به رغم استقرار ۱۰ هزار سرباز در شهر زاخو به منظور حفاظت از جاده اصلی عراق به ترکیه و خطوط لوله نفت، (۲) قادر به مبارزه جدی با چریک های کرد که این منطقه در حوزه فعالیت آنها قرار دارد، نیست. ... نیروهای بارزانی با برخورداری از سلاح های سنگین جدید و حتی موشک های حرارتی که از طریق ایران دریافت کرده اند، از پرواز هلیکوپتر های توپدار عراق برفراز پایگاه های خود در شمال این کشور نگرانی ندارند.»

در این گزارش همچنین حمله غافلگیرانه ۳۵۰ تن از نیروهای بارزانی در روز روشن علیه دو کامیون حامل سربازان عراقی در جاده ای واقع در ۵ کیلومتری زاخو به تصویر کشیده شده است. به گفته گزارشگر فیلم، در این حمله ۱۶ تن از سربازان عراقی کشته و تعدادی مجروح شده اند. (۳)

امروز در دیدار جمعی از اعضای مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق با آقای هاشمی رفسنجانی، وی ضمن اعلام حمایت جمهوری اسلامی از مبارزان عراقی، بر ضرورت فداکاری و مبارزه و تلاش بیشتر در داخل عراق تأکید کرد.

ص: ۶۵۲

۱- ۳۲. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱۸، ص ۱۸.

۲- این خطوط لوله که زیر زمین قرار دارد، روزانه ۷۰۰ هزار بشکه نفت صادراتی عراق را به بنادر ترکیه در ساحل مدیترانه حمل می کند.

۳- ۳۳. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۱۹، ص ۱۸، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

رئیس مجلس شورای اسلامی در این دیدار - که در آستانه برگزاری مجمع عمومی دوره ششم مجلس اعلا-انجام شد - گفت: «اگر با تقدیر الهی در عراق انقلاب اسلامی پیروز شود، با به هم پیوستن دو انقلاب اسلامی در دو کشور نیرومند و غنی و با سابقه در منطقه، مسائل مسلمانان حل خواهد شد. لذا افراد دلسوز به اسلام و مسلمین باید تلاش و فداکاریشان را وسعت بیشتری دهند و اقداماتی در این مقطع را باید خیلی زیاد و جدی قلمداد کنند.»(۱)

آقای هاشمی افزود: «شما در این شرایط خیلی بیشتر باید تلاش کنید، امثال سلیمان خاطرها در میان شما نباید کم باشد و در این شرایط به چنین افرادی شدیداً نیاز دارید که ممکن است در بیرون عراق وجود داشته باشند. این صحنه ها و حماسه های همچون شهادت سلیمان خاطرهاست که باید افراد را بسازد و شور و نشاط بدهد و حرکت ایجاد کند. یک سرباز گمنام در مصر آن چنان موجی در دنیا ایجاد کرده و محکمترین و مهم ترین محکمه محاکمه باند حاکم بر مصر را درست کرده است. ... ما از این عناصر کم نداریم. اینها باید هدایت و برنامه ریزی شوند و کارهای فدایی انجام شود.» وی گفت: «ما هرچه داشتیم از درون خودمان بود. ملت عراق نیز برای نجات خود بیش از همه احتیاج به حرکات مردمی در درون دارند. شما امکاناتی دارید که ما در زمان مبارزه با شاه نداشتیم، و آن همین جمهوری اسلامی است. جنگ برای ما در این مقطع مردم عراق را هم در بر دارد.»

رئیس مجلس شورای اسلامی با تأکید بر اینکه نباید فکر کنید که چون ذخیره انقلاب اسلامی عراق هستید پس باید زنده بمانید، گفت ما از مظلومیت و شهادت آنقدر که استفاده کرده ایم از ماندن نکردیم.

وی افزود: «ما هیچ وقت نباید فکر کنیم که در محیط خارج بهتر می توانیم کار کنیم. البته در ایران برای شما میدان جهاد وجود دارد و شرکت شما همه در آنجا انجام می شود. توصیه من به شما این است که مسئله را بسیار جدی بگیرید. الآن در محافل سیاسی روی این بحث می کنند که صدام برود بهتر است یا حزب بعث. اینها مطمئن شده اند که ایران از شرایط خود صرف نظر نمی کند و مطمئن شده اند که ایران تا زمانی که حاکمیت بغداد را نشکند صحنه را خالی نمی کند. ما که نمی خواهیم در عراق حضور جدی داشته باشیم، شما باید خودتان کشورتان را اداره کنید. ... برادران عراقی باید احساس کنند اینجا خانه خودشان است، ولی باید برای پس گرفتن خانه اصلی خودشان تلاش کنند.»

رئیس مجلس با اشاره به اینکه در میان شما آدم های عالم و دانشمند و مخلص فراوان است، تأکید کرد که «کمک ما به شما در جبهه هاست، اگر امروز بگویند شما را تا بغداد بدرقه می کنیم، بدون رفتن صدام و حزب منفور بعث مشکلات حل نمی شود و صف مبارزه با اسرائیل متشکل نمی شود؛ باید نیروهای متعهد عراقی و دیگران در میدان جنگ با اسرائیل

ص: ۶۵۳

۱- ۳۴. اکبر هاشمی رفسنجانی، امید و دلواپسی (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۴)، به اهتمام سارا لاهوتی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ دوم، ۱۳۸۷، ص ۳۷۵.

وجود داشته باشند، ولی این حزب بعث از اول تفرقه انداخت و مانع تشکیل آن است. شما قبل از ما هدف سرنگونی حزب بعث را دارید، چون شما در عراق هستید، ولی پشتیبانی ما برای شما تضمین شده است.

... ما و شما در یک میدان هستیم. امید هم خیلی زیاد است و وضع از سابق خیلی بهتر است. کشورهای خلیج فارس متوجه اشتباهات خود شده اند و اگر درست توبه کنند و باز به طرف دشمنان ما برنگردند ما هم آنها را می بخشیم. دولت های بزرگ نیز فهمیده اند که سرمایه های خود را بد جایی ریخته اند. ان شاءالله بعد از حل مسئله عراق نوبت فلسطین است. با اطلاعات و تجربیاتی که داریم به شما می گوئیم که وسایل پیروزی در شما هست و ما منتظر موفقیت های این دور شما هستیم.»^(۱)

از سوی دیگر، در جلسه بعد از ظهر امروز مجمع عمومی مجلس اعلاای انقلاب اسلامی عراق، ابتدا حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم به اهمیت مسئله اخلاق و داشتن روحیه شهادت طلبی و از خودگذشتگی برای تقویت مجلس اعلاا اشاره کرد و لزوم ارتباط گسترده، وحدت و هماهنگی هرچه بیشتر میان گروه های مسلمان عراقی برای سقوط هرچه سریع تر رژیم حاکم بر بغداد را مورد تأیید قرار داد. وی افزود: ما باید در کسب اطلاعات و انجام دادن حرکت های نظامی و سیاسی در داخل عراق تلاش کنیم و از وقایع و مسائل داخل آن آگاهی داشته باشیم.

حجت الاسلام حکیم همچنین با اشاره به تجربیات مفیدی که این مجلس در دوره گذشته از ارتباط با مقامات کشورهای پیشرو و مبارز به دست آورده است، بر لزوم شرکت فعال مجلس اعلاا در مجامع و محافل سیاسی و مردمی جهان و کنفرانس های بین المللی برای افزایش جنایات صدام تأکید کرد.^(۲)

۱

عراق طرحی را در مورد جنگ ایران و عراق تسلیم سازمان کنفرانس اسلامی کرد و در آن خواستار آتش بس و عقب نشینی نیروهای دو کشور به مرزهای قبل از جنگ شد. وزیر خارجه عراق نیز در مصاحبه ای ضمن اعلام آمادگی عراق برای مقابله با هر حمله ایران و صلح طلب خواندن حکومت بعثی، ایران را مسئول آغاز و ادامه جنگ اعلام کرد.

رادیو لندن صبح امروز خبر داد: «عراق قطعنامه ای را در رابطه با جنگ ایران و عراق تسلیم کنفرانس اسلامی کرد و خواستار قطع فوری عملیات نظامی و عقب نشینی نیروهای دو کشور به مرزهای قبل از جنگ شد. در این قطعنامه نوشته شده که جنگ باید با اقدامات صلح آمیز براساس منشور کنفرانس اسلامی و قوانین بین المللی پایان گیرد، زیرا ادامه آن صلح و امنیت تمام منطقه و کشورهای اسلامی را به خطر خواهد افکند.»^(۳)

ص: ۶۵۴

۱- ۳۵. روزنامه کیهان، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۲.

۲- ۳۶. همان، ص ۳.

۳- ۳۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۵، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۳.

خبرگزاری رویتر نیز ضمن اعلام خبر مذکور، افزود: «بازگشت به مرزهای پیش از شروع جنگ یکی از سه شرط ایران برای پایان جنگ است. ... دو شرط دیگر ایران برکناری صدام حسین رئیس جمهوری عراق و موافقت عراق با پرداخت ۲۰۰ میلیارد دلار خسارت جنگی است.»^(۱)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری عراق، طارق عزیز وزیر خارجه عراق، چهارشنبه (امروز) در مصاحبه ای با رادیو کازابلانکا ضمن اعلام آمادگی کامل عراق برای دفع هرگونه حمله جدید ایران، گفت ایران برای اجرای یک تجاوز نظامی جدید علیه خاک عراق آماده می شود. خبرگزاری عراق افزود: «طارق عزیز خاطرنشان کرده است طرح پیشنهادی ارائه شده از طرف هیئت اعزامی عراق به کنفرانس اسلامی مربوط به جنگ ایران و عراق، مورد تأیید تعداد زیادی از هیئت های کشورهای عربی و اسلامی شرکت کننده در آن کنفرانس قرار گرفته است. وی اظهار امیدواری کرد که این طرح پیشنهادی در کنفرانس تصویب شود. ... طارق عزیز هشدار داد هرگونه مسامحه نسبت به جهت گیری های رژیم ایران که با پایان یافتن جنگ مخالفت دارد، انحراف خطیری از منشور سازمان کنفرانس اسلامی و تهدیدی برای موجودیت این سازمان و پایه های مناسبات موجود میان کشورهای عضو آن تلقی می شود. آقای طارق عزیز ضمناً اظهار امیدواری کرد که تمام کشورهایی که به منشور سازمان کنفرانس اسلامی ایمان دارند و برای مناسبات برادرانه موجود میان اعضای آن احترام قائل اند با این گونه تمایلات قاطعانه مقابله خواهند کرد. وی افزود: پافشاری رژیم ایران جهت ادامه دادن جنگ و مخالفت با پیشنهادات صلح اسلامی و بین المللی یک جهت گیری غریب و دور از هرگونه اساس و پایه و محکوم شده می باشد.»

خبرگزاری عراق اضافه کرد: «طارق عزیز در نطق خود در کنفرانس وزیران خارجه کشورهای اسلامی در شهر فاس مراکش تأکید کرد که ایران خود مسئول آغاز جنگ، ادامه آن و نتایج جانی و مادی آن در طول شش سال گذشته می باشد و باید مسئولیت نتایج آتی آن را نیز بر عهده بگیرد. وی خاطرنشان کرد علی رغم اینکه عراق همراه با کشورهای منطقه صادقانه تلاش کردند با رژیم ایران مناسباتی مبنی بر اساس حسن همسایگی، احترام متقابل و عدم دخالت در امور داخلی یکدیگر برقرار کنند تا از این طریق به کشورهای منطقه و مردم آن فرصت تهیه نیازهای مقابله با تجاوزات صهیونیستی و تحقق بخشیدن به آرزوهای رفاهی، اجتماعی و اقتصادی مردم این منطقه داده شود، رژیم ایران از آغاز امر به برانگیختن آتش فتنه و دنبال کردن سیاست توسعه طلبی به عنف، جهت تحمیل عقاید و افکار اجتماعی و اقتصادی و سیاسی خود بر مردم منطقه اصرار ورزید و این خلاف قواعد و اصولی است که بر روابط بین المللی حکم فرماست. طارق عزیز ضمن اشاره به اقدامات تحریک آمیز رژیم ایران در چهارم

ص: ۶۵۵

سپتامبر سال ۱۹۸۰ [۱۳ شهریور ۱۳۵۹] علیه عراق (۱) و تجاوزش علیه شهرهای مرزی این کشور، همچنین بستن راه های شط العرب به وسیله نیروی نظامی و بسیج کردن نیروهای مسلح خود در مرزهای میان دو کشور تأکید نمود که پافشاری رژیم ایران در دنبال کردن سیاست توسعه طلبانه و تجاوزکارانه خود عامل اصلی ادامه یافتن جنگ می باشد که به نوبه خود امنیت و ثبات منطقه را بر هم می زند و سد راه مبارزات کشورهای این منطقه علیه تجاوزات و توسعه طلبی صهیونیسم می شود.» (۲)

۱

پنج تن از اسیران سودانی که قرار است آزاد شوند، صبح امروز با گروهی از خبرنگاران داخلی و خارجی در پادگان امام خمینی گفت و گو کردند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، حیدر حمزه موسوی اسیر جوان سودانی که سال ۱۳۶۰ در عملیات فتح المبین در جبهه دزفول اسیر شده است، گفت: من در سال ۱۹۸۲ راننده شرکت اتوبوس رانی در بغداد بودم. در آن هنگام وزیر کار وقت سودان به عراق آمد و با این توجیه که این جنگ، جنگ بین عرب و عجم است، از کارگران سودانی مقیم بغداد خواست که به جبهه بروند. وی افزود: در پی سخنان تهدیدآمیز وزیر کار سودان سندیکای کارگران عراق از من برای شرکت در جبهه دعوت کرد که پس از طی یک دوره نظامی ۱۵ روزه در یک پادگان در بغداد به جبهه اعزام شدیم. وی رفتار ایران با اسیران را بسیار خوب و اسلامی توصیف کرد و گفت: در این مدت از تمامی امکانات رفاهی و بهداشتی برخوردار شدم و از برادران ایرانی سپاسگزارم.

ابراهیم عبدالرسول نیز که در عملیات فتح المبین اسیر شده است، گفت: «توسط سندیکای کارگران عراق به جبهه دعوت شدم. البته اگر ما از رفتن به جبهه امتناع می کردیم، مشکلاتی را برای ما به وجود می آوردند و به احتمال قوی کارمان را از ما می گرفتند.» وی افزود: با توجه به تبلیغات رژیم عراق مبنی بر شکنجه اسیران در ایران، من پس از اسارت چون عراقی هم نبودم، وحشت زیادی داشتم، اما پس از مدتی احساس کردم که رحمت الهی شامل حال من شده است.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در ادامه سه تن دیگر که در جزایر مجنون اسیر شده بودند، گفت و گو کردند. صلاح علی داود گفت: ۱۰ سال قبل از سودان خارج شدم و در

ص: ۶۵۶

۱- رژیم عراق که از مدت ها قبل از ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ تجاوز به مرزهای جمهوری اسلامی ایران را از هوا و زمین و حمله به پاسگاه های مرزی شروع کرده بود و در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ نیز تجاوز سراسری به مرزهای ایران را شروع کرد، با اتهام به ایران و اعلام ۱۳ شهریور ۱۳۵۹ به عنوان آغاز تجاوز ایران، همواره تلاش کرد که ایران را آغازگر جنگ بنامد، اما دولت ها و سازمان های متعددی آغازگری جنگ را به دست ارتش عراق تأیید کردند و در نهایت، دبیرکل سازمان ملل نیز بعد از پایان جنگ در سندی رسمی عراق را آغازکننده جنگ اعلام کرد.

۲- ۳۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۶، ۲۰/۱۰/۱۳۶۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، صص ۸-۶.

رشته حقوق و علوم سیاسی در کشورهای مختلف عربی به طور ناتمام تحصیل کردم و آخرین بار از سوریه به اردن رفتم. چون در آنجا به خارجیان اقامت نمی دادند، مجبور شدم به عراق بروم و مشغول به کار شوم. وی افزود: «پس از اسارت، برادران رزمنده ایرانی به من بسیار محبت کردند و من از اینکه آزاد می شوم از مسئولان جمهوری اسلامی سپاسگزارم.»^(۱)

خبرگزاری رویتر نیز در گزارشی از گفت و گوی اسیران سودانی آورده است عمر محمد عمر که در جزیره مجنون به اسارت درآمده است گفت: «بهترین دوست من یکی از شانزده کارگر سودانی بود که در منطقه مجنون کشته شد. وی افزود بیشتر آنها در حال تلاش برای فرار، غرق شدند. من خود را در یک مکانی نیز مخفی کرده بودم، ایرانی ها مرا دیدند و گفتند بیا از آنجا بیرون، فقط ۶ سودانی زنده ماندند.»

تصویر

پنج اسیر سودانی که فرار است آزاد شوند، گفتند در عراق مشغول کار بودند اما با تهدید مقامات عراق ناچار به حضور در جبهه شدند.

در ادامه گزارش رویتر آمده است: یک هیئت سازمان ملل - که سال قبل از اردوگاه های ایران بازدید کرد - گفت ۱۹۴ اسیر غیرعراقی که ۴۱ تن آنان سودانی هستند در این اردوگاه ها وجود دارند. رویتر افزود: در چارچوب کنوانسیون ژنو به ملیت های غیرعراقی هیچ گونه حقوق رسمی مربوط به اسیران جنگی تعلق نمی گیرد. این اسیران گفتند که با آنها به بدی رفتار نشده است و اجازه دسترسی به روزنامه ها، تلویزیون و برخی مجلات خارجی را داشته اند و در رفتار ایرانی ها تبعیضی میان اسیران عراق و غیرعراقی وجود نداشته است.^(۲)

ص: ۶۵۷

۱- ۴۰. روزنامه اطلاعات، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۲- ۴۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۵، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، تهران - خبرگزاری رویتر، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۶ و ۸.

اقدامات ستاد بازسازی استان باختران و بنیاد مسکن استان لرستان در بازسازی و نوسازی مناطق جنگی و فرسوده اعلام شد.

سرپرست ستاد بازسازی و نوسازی استان باختران در گفت و گویی با خبرگزاری جمهوری اسلامی اعلام کرد که عملیات نوسازی و بازسازی مناطق ویران شده و آسیب دیده از حملات موشکی و بمباران های فروردین امسال، شامل ۲۹۹۹ واحد مسکونی در شهرهای باختران، پاوه، نودشه، اسلام آباد غرب و کرند غرب، تاکنون ۸۳ درصد پیشرفت فیزیکی داشته و ۶۳۸ میلیون ریال هزینه شده است.

وی افزود: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان باختران نیز در سال جاری با صرف اعتباری بیش از ۱۳۹ میلیون ریال، ۶۰ درصد عملیات نوسازی و بازسازی ۳۲۷ واحد مسکونی از روستاهای تابع شهرستان های سرپل ذهاب و گیلان غرب و بخش های ثلاث باباجانی و جوانرود را انجام داده است. (۱)

همچنین به گفته سرپرست بنیاد مسکن استان لرستان در هشت ماه گذشته از مناطق آسیب دیده از بمباران یا موشک باران ارتش بعثی عراق، ۱۰۵۸ واحد در خرم آباد بازسازی شده است و از ۲۴۲ واحد ۱۰۰ درصد تخریبی، ۱۷۰ واحد نوسازی شده است و در بروجرد نیز از ۹۷۷ واحد خسارت دیده ۴۳۲ واحد به اتمام رسیده و مابقی نیز ۴۰ درصد پیشرفت کاری داشته است. (۲)

خبرنگار روزنامه جمهوری اسلامی نیز گزارش داد که در مراسمی با حضور امام جمعه شیروان، نماینده مردم شیروان، فرماندار و چند تن از مسئولان شیروان، روستای نوسازی شده در یکی از مناطق جنگی توسط مردم شهیدپرور شیروان به نام مطیر با ۲۲ ساختمان، مسجد و مدرسه به اهالی این روستا واگذار گردید. این روستا را قبلاً رژیم بعثی عراق با خاک یکسان کرده بود و زمین های کشاورزی این روستا نیز ۸۰ درصد تخریب شده بود. (۳)

یک دادگاه ناحیه ای امریکا دو تاجر کره ای را به اقدام برای ارسال قطعات یدکی جنگنده های امریکایی به ایران متهم کرد.

به نوشته روزنامه واشنگتن پست، این دادگاه رئیس یک شرکت تجاری بین المللی در امریکا به نام سونگ یونگ کیم و یک سرهنگ اسبق ارتش کره جنوبی و رئیس شرکت تجاری دجو در شهر سنول به نام "یونگ سول او" را متهم به توطئه جهت فروش ۳۴ دستگاه ژيروسکوپ پیچیده و تخلف از لایحه کنترل صادرات تسلیحاتی کرد. براساس این گزارش، ژيروسکوپ های مذکور که توسط صنایع لیتون مونتاژ می شود، در سیستم های هدایتی جنگنده های اف ۵ و اف ۱۸ و نیز موشک های کروز مورد استفاده قرار می گیرد. بنا به اعلام جرم

ص: ۶۵۸

۱- ۴۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۱۰/۱۸، ص ۴.

۲- ۴۳. همان.

۳- ۴۴. همان.

دادگاه امریکا علیه این دو نفر، قرار بود نامبردگان در ازای تحویل قطعات مذکور به یک شخص ایرانی در توکیو به نام محمد مبلغ ۰۰۰،۸۰ دلار دریافت کنند. در این ماجرا دو مأمور گمرک امریکا تحت عنوان تجارت تسلیحاتی با این دو متهم ملاقات کرده و به آنها قول داده بودند که قطعات مورد نیاز را برایشان آماده کنند. (۱)

۱

آیت الله منتظری مصیبت های مسلمانان جهان را ناشی از خودفروختگی سران برخی کشورهای اسلامی دانست و بر ضرورت بیداری مسلمانان و مقابله با صهیونیست ها و حمایت از اقدام انقلابی سلیمان خاطر تأکید کرد.

آیت الله منتظری در سخنانی برای طلاب ایرانی و خارجی مقیم قم که به حمایت از سلیمان خاطر سرباز مصری راه پیمایی کرده بودند گفت: «همه مصیبت هایی که امروز متوجه مسلمانان جهان است از سوی برخی از سران خودفروخته کشورهای اسلامی است که با دادن همه امکانات و ذخایر طبیعی و فکری مسلمانان به ابرقدرت های شرق و غرب موجبات تضعیف اسلام و مسلمین را فراهم می کنند.»

آیت الله العظمی منتظری همچنین ضمن تأکید بر فراگیر شدن نهضت جهانی اسلام و بیداری مسلمانان جهان و حمایت از اقدام انقلابی سلیمان خاطر قهرمان سینا، خطاب به مسلمانان جهان گفت: «من نمی دانم چرا کشورهای اسلامی در مقابل این همه جنایات بی شمار صهیونیست ها در مورد قتل عام برادران و خواهران فلسطینی و آواره شدن مسلمانان مظلوم جنوب لبنان و نیز جنایات هولناک رژیم خائن مصر در به شهادت رساندن سلیمان خاطر قهرمان سینا سکوت کرده و هیچ اقدام عملی را انجام نمی دهند.» آیت الله العظمی منتظری همچنین به حکام سرسپرده کشورهای اسلامی هشدار داد که از سرنوشت محمدرضا پهلوی عبرت بگیرند و بیش از این خود را وابسته به امریکا نکنند و از انتقام ملت های مسلمان بترسند.

در قطعنامه این راه پیمایی ادامه نبرد رهایی بخش مسلمانان به پاخاسته جهان بر علیه توطئه های ابرقدرت های شرق و غرب درخواست شده و لزوم حمایت همه جانبه جمهوری اسلامی ایران از کشور لیبی در مقابل نقشه های شوم استکبار جهانی مورد تأکید قرار گرفته است. (۲)

۲

نخست وزیر ایران در پایان جلسه امروز هیئت دولت ضمن تجلیل از سلیمان خاطر، از لیبی در قبال تهدیدات امریکا حمایت کرد.

مهندس موسوی شهادت سلیمان خاطر قهرمان سینا به دست رژیم حاکم بر مصر را تأثیربرانگیز و درعین حال غرورآفرین توصیف و خاطرنشان کرد حرکت این سرباز قهرمان به خاطر موقعیت

ص: ۶۵۹

۱- ۴۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۶، ۲۰/۱۰/۱۳۶۴، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۰ و ۲۱.

۲- ۴۶. روزنامه اطلاعات، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳، قم.

خاص تاریخی خود ضربه بسیار سنگینی بر صهیونیسم خواهد بود. وی افزود که به پاس اقدام دلیرانه این مرد بزرگ، خیابانی در تهران به نام این شهید بزرگوار نام گذاری خواهد شد.

نخست وزیر همچنین به تهدیدات اخیر امریکا علیه لیبی اشاره کرده و گفت که اعلام حمایت ایران از لیبی در قبال این تهدیدات، اولین موضع گیری در سطح جهان بوده است که به دنبال خود واکنش هایی را هم به سود لیبی در بعضی از کشورهای عربی داشته است. وی افزود که این قبیل حرکات از همان مرحله اول محکوم به شکست است و مقابله یک ابرقدرت با یک کشور کوچک که می خواهد استقلال خود را حفظ کند به زیان آن ابرقدرت تمام می شود.^(۱)

همچنین آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور در دیدار امروز سفیر ایران در لیبی با ایشان، ضمن حمایت جمهوری اسلامی ایران از لیبی، هرگونه تجاوز امریکا و اسرائیل به لیبی و نیز تحریم اقتصادی امریکا علیه این کشور را محکوم کرد.^(۲)

۱

سازمان کنفرانس اسلامی در بیانیه ای حمایت خود را از لیبی در برابر تهدیدهای امریکا اعلام کرد.

رادیو امریکا در گزارشی از اجلاس وزیران خارجه سازمان کنفرانس اسلامی در فاس گفت: «۴۵ کشور عضو کنفرانس حمایت خود را از لیبی در برابر تهدیدات نظامی اسرائیل و امریکا اعلام کردند. لیبی هرگونه مسئولیتی را در قبال حملات تروریستی اخیر رد کرده است.» رادیو امریکا افزود: «نمایندگان کشورهای عضو کنفرانس اسلامی همچنین تلاش های لیبی، سوریه و ایران را برای تعلیق عضویت مصر در این سازمان به خاطر داشتن روابط با اسرائیل مردود شناختند.»^(۳)

رادیو بی بی سی نیز در این باره گزارش داد: «وزرای خارجه کشورهای اسلامی شرکت کننده در کنفرانس فاس حمایت خود را از لیبی در برابر آنچه که لیبی تهدیدهای نظامی امریکا علیه تمامیت ارضی خود توصیف کرده بود، اعلام کرد. ... بیانیه سازمان کنفرانس اسلامی به همبستگی کشورهای اسلامی با لیبی اشاره دارد و قول داده است که از حمایت مؤثر خود در دفاع از حاکمیت و تمامیت ارضی لیبی دریغ نکند. بیانیه که نه اسمی از ایالات متحده برده است و نه اسرائیل به این موضوع اشاره می کند که هرگونه اقدام نظامی علیه لیبی تهدیدی است علیه همه کشورهای اسلامی.»

بی بی سی افزود: «به عقیده صاحب نظران، کشورهای اسلامی مثل اعضای جامعه عرب خود را نسبت به اقدام مشخص و معینی متعهد نکرده اند، مخصوصاً توسل به اقدامات نظامی در صورت عملیات تلافی جویانه امریکا علیه لیبی. وزیر خارجه لیبی به خبرنگاران گفته است که از صدور این بیانیه در حمایت از لیبی خشنود است.»^(۴)

ص: ۶۶۰

۱- ۴۷. روزنامه اطلاعات، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۴۸. روزنامه اطلاعات، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۳- ۴۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۵، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۳.

۴- ۵۰. همان، صص ۲۶ - ۲۵.

مسعود رجوی در سفر اخیر شیمون پرنخت وزیر رژیم اشغالگر قدس به پاریس، با وی دیدار و گفت و گو کرد.

هفته نامه عربی زبان العمل الاسلامی ضمن اعلام خبر مذکور به نقل از منابع مطلع در پاریس، نوشته است که یهودیان ایرانی فراری که پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران به پاریس فرار کرده اند، ضمن ترتیب دادن ملاقات رجوی و پرنخت، یک صندوق اعانه تأسیس کرده و کمک های جمع آوری شده را در اختیار سازمان منافقین قرار می دهند. العمل الاسلامی افزوده است که یهودیان ایرانی فراری ضمن تشکیل یک سازمان صهیونیستی، رابطه خود را با سازمان های صهیونیستی تقویت کرده اند. (۱)

ضمیمه گزارش ۵۱۹: سخنان فرمانده کل سپاه در جلسه فرماندهان ارتش و سپاه درباره آثار مقاومت مردم و رزمندگان

من قصد صحبت نداشتم، برادرمان صیاد فرمودند که دو سه کلمه ای خدمت برادران عزیز عرض کنم. ما در مسیر انقلابمان و در مسیر اسلام بعضی وقت ها از طریق شمشیر بر شمشیر و بعضی وقت ها از طریق خون بر شمشیر پیروز شدیم. در جریان انقلاب خود ما هم همین طور بود. در صدر اسلام هم باز همین وقایع بود. سال اول جنگ در حقیقت سال مقاومت و سال پیروزی خون بر شمشیر بود و سال دوم جنگ، سال پیروزی شمشیر بر شمشیر بود و در سه سال گذشته که تمام دنیا امکانات و تجهیزاتشان را روی هم ریختند و از سلاح هایی که تا قبل از این سه سال به عراق نداده بودند، توی این سه سال گذشته، دادند و تصمیم داشتند که مقاومت مردم ما را خرد کنند. ما همان طوری که مردم ما قبل از انقلاب می گفتند "توپ، تانک، دیگر اثر ندارد" در این جریان مخصوصاً در راه پیمایی روز قدس گفتند: "موشک دیگر اثر ندارد." علی رغم اینکه دنیا امسال را "سال سرنوشت" تعیین کرده بود گفته بود ما باید امسال کار را یکسره بکنیم و مقاومت این ملت را بشکنیم، آخرین تیر ترکش، یعنی خارک را برای امسال نگه داشته بودند. علی رغم احتمال تهدید تنگه هرمز از سوی ما باز هم پذیرفتند که به خارک به عنوان آخرین تیر ترکش، حمله کنند و آن را از بین ببرند. برادران عزیزم، یادتان هست که لیدر یکی از هواپیماها که در عملیات بدر اسیر شده بود می گفت: مدت هفت هشت ماه است که صدام تعدادی هواپیما را کنار گذاشته و مرتب دارند [پرواز] سقف پایین تمرین می کنند. دو هفته اول [حمله به خارک] هم اسکله آذرپاد را خیلی دقیق زدند و هر دو طرفش را از کار انداختند و یک طرف اسکله T را هم از کار انداختند. تقریباً فقط یک طرف مانده بود. ... اما به لطف الهی، رزمندگان اسلام خارک را ضربه ناپذیر و شکست ناپذیر کردند. لوله ها را از جای دیگر کشیدند. اسکله های دیگری در جزیره سیری زدند و جزایر دیگر را فعال کردند، به هر حال، این آخرین تیر ترکش دشمن هم اثر نکرد؛ ملت ما توی صحنه ماند و الحمدلله امام همان اول، امسال را سال مقاومت اعلام کردند. البته ما هم نمی دانستیم این وقایع در مسیر ما واقع شده است، از این مسائل اطلاع نداشتیم، اما امام عزیز به آن الهامات الهی که بر قلبشان نشسته، فرمودند: امسال بایستی ملت مقاومت بکنند. حتی نزدیک های ۱۵ خرداد، آن موقع که فشار خیلی زیاد بود، یک تعدادی از مسئولین کشور خدمت امام رسیدند و به امام گفتند: آقا جان این جنگ تا کی باید طول بکشد؟ امام فرمود این جنگ تا آخرین نفر و تا آخرین خانه ادامه پیدا خواهد کرد. ما با مقاومتی که از خودمان نشان دادیم، دنیا به این نتیجه رسید که این موشک ها و این هواپیماها اثر ندارد، بایستی یک راه دیگری پیدا کند. باید به فکر دیگری بیفتد و وقتی که مردم دیدند ما داریم مقاومت می کنیم و به هیچ وجه زیر بار زور و تحمیل و اختناق که اینها می خواهند در حاکمیت جهانی اش به وجود بیاورند، نمی رویم، آمدند و سعی کردند که عقب نشینی کنند. این

ص: ۶۶۱

کارهایی که ما امسال کردیم اگر پارسال بود تا حالا تهران را با خاک یکسان کرده بود، تمام شهرهای مهم را می زد، اما چرا نمی زد؟ چرا ساکت شده؟ به این دلیل که دیگر فایده ندارد، این موشک ها، این توپ زدن ها، اثری ندارد. اینها برای این می زدند که ما را تسلیم و از ما بیعت بگیرند، ما را دوباره در مجموعه جهانی وارد و کار ما را تمام شده حساب کنند. اما می بینند که مردم مقاومت می کنند و تن به این فشارهای جهانی نمی دهند و توی صحنه هستند. شما حتی یادتان هست که بعد از راه پیمایی روز قدس، یک روز هم بمباران نشد. آیا بهتر نبود که دوباره یک روز بعد از روز قدس بمباران می کرد، بعد تعطیل می کرد تا لاقط حفظ آبرویی کند، اما آن چنان قیام مردم [در روز قدس] غیرمنتظره بود که مثل یک برق گرفتگی، دنیا را برق گرفت و نتوانست بپذیرد که در مقابل این همه سرمایه گذاری ها [و دادن مدرن ترین تجهیزات جنگی چون] موشک آگروست، هواپیماهای میراژ، نمی دانم هواپیمای سوپر اتاندارد، بمب های لیزری و همه امکاناتی که به کار برد آخرش هیچ دربیاید. ما در جنگمان اهداف سیاسی را هم دنبال می کنیم و این اهداف سیاسی اهداف بزرگی هستند. اگر دنیا به این نتیجه برسد که کار ما به این زودی ساخته نیست، قطعاً عقب نشینی می کند همان طوری که تا حالا کرده.

در این سفر اخیری که آقای ولایتی به عربستان رفتند، خود پادشاه سعودی گفته: ما تا حالا به این دلیل به عراق کمک می کردیم که فکر می کردیم که شما علیه ما هستید، اما ما دیگر اصلاً کمکی نمی کنیم. حالا باز یک سری صحبت هایی هم کرده و گفته از این حرف هایی که در ایران می گویند که ما این طور هستیم، ما این طور نیستیم، ما ایرانی ها را دوست داریم، ما مسلمانان ایران را دوست داریم اصلاً ما اهل این حرف ها نیستیم. حال که وزیر خارجه عربستان سال پیش به کشور ما آمده بود، توی کشور ما به مسئولین با پررویی می گفت: بله تا زمانی که شما شرط [برکناری] صدام را گذاشتید ما به صدام کمک می کنیم. یعنی با این وقاحت می گفت، اما امسال یک عقب نشینی عظیمی صورت گرفته. شورای همکاری خلیج سه ماه پیش، قبل از جلسه می گفتند: ما به صدام کمک می کنیم. چه کار می کنیم، پول، امکانات، گردان، تیپ می دهیم. همین که جلسه تمام شد، عربستان می گفت: من یک گردان بیشتر نمی توانم کمک بکنم. آنها می آمدند می گفتند: ما دیگر اصلاً پول نداریم. سعی کردند و با آبرومندی عقب نشینی خودشان را توجیه کنند. علت اینکه این وقایع اتفاق می افتد این است که دنیا از اینکه ما را شکست بدهد و مقاومت ما را خرد بکند مأیوس شده است.

این درست است که ما در این سه سال، عملیات هایی که انجام دادیم از نظر پیشرفت نظامی به یک جای درستی نرسیدیم، اما ادامه جنگ ما ادامه مقاومت ما و ادامه حضور مردم بدین صورت است که می بینید. در خراسان ۲۲،۰۰۰ نفر [برای اعزام به جبهه] آمدند که ۱۰،۰۰۰ نفر اینها را نتوانستیم بیاوریم، فقط ۱۲،۰۰۰ نفر را آوردیم. در مازندران بعضی برادران بسیجی آمدند و نوبت آنها را که قبلاً ثبت نام کرده بودند با پول خریدند. یک چیزهایی عجیب و غریبی که خود ما دستمان توی کار بسیج است می فهمیم که این اصلاً ربطی به ما ندارد، یعنی این جز یک حرکت الهی و عشق الهی که در قلب این مردم افتاده چیزی نیست و دیگر اینکه مردم با تمام وجودشان احساس می کنند که الآن، اسلام و کل کشور ما در معرض خطر است. مسئله یک نفر، دو نفر نیست. اگر برادران خاطرشان باشد در بمباران های همدان با یک پیرزن روستایی صحبت می کردند می گفتند: چطور هست! بچه هایت را از دست دادی نظرت چیست؟ می گفت: صدام فکر می کند با این بمباران ها ما امام را تنها می گذاریم؛ ما پشت سر امام هستیم. این یعنی چه؟ این یعنی که ما می فهمیم دنیا که این کارها می کند به خاطر این است که مقاومت ما را بشکند و ما از خواسته ها و ایده هایمان دست بکشیم و گرنه اگر دنیا صلح بخواهد، صلح که با سرنیزه معنی ندارد. پس این سرنیزه ای که به کار می برد می خواهند ما را تسلیم بکنند، می خواهند از ما بیعت بگیرند که از اهداف و ایده الهی مان دست برداریم. اما الحمدلله به لطف الهی با این مقاومتی که مردم کردند و با این وضع خوبی که الآن هست، ما وضع جهانی را بسیار مثبت می بینیم. ما پیشرفت های عظیمی داشتیم، ممکن است ما نظامی ها چون توی جنگ حمله کردیم، مثلاً به یک هدف نظامی قابل توجه نرسیدیم، اما از نظر سیاسی و شکست سیاسی دنیا، ما الآن پیروز شدیم. همین چند وقت پیش، بشاره، مشاور پادشاه امارات، به ایران آمده بود، وقتی برگشته، روزنامه ها نوشتند: گزارش غم انگیز بشاره مبنی بر مقاومت عظیم ایرانی ها در ادامه نبردشان است. این عبارت غم انگیز خیلی از مسائل را می رساند؛ یعنی مثل

اینکه اینها آرزوی سه ساله شان همه به باد فنا رفت. علت حمله و تحمیل جنگ به ما این بود که ما را با یک ضربت ناگهانی تمام بکنند و بگویند: این اتفاقی که توی ایران افتاد تمام شد. ما با این مشت قوی زدیم. وقتی ما خرمشهر را آزاد کردیم، این هدف اصلاً حاصل نشد و اصرار روی این هدف یک چیز بیخودی بود. آمدند گفتند: خیلی خوب ما می آییم مسیر درازمدت تری طی می کنیم، می آییم آن قدر به اینها فشار نظامی وارد می کنیم تا مقاومتشان خرد بشود و تسلیم بشوند، حالا که نشد اینها را چندروزه شکست بدهیم و حکومت انقلاب اسلامی را از بین ببریم، می آییم آن قدر فشار سیاسی و نظامی به اینها وارد می کنیم تا از نظر سیاسی تسلیم بشوند. اما الحمدلله مقاومت کردند و پیش رفتند و جا دارد که به شکرانه این مقاومت که برادران عزیز ارتش و سپاهی مردانه توی جبهه های جنگ ایستادند و مقاومت کردند، شکرگزاری کنیم و امیدواریم که خداوند متعال ایمان ما را در ادامه راهمان قوی تر بفرماید. (۱)

ص: ۶۶۳

۱-۵۲. سند شماره ۱۱۸۸ پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه مشترک فرماندهان سپاه و ارتش (۱۳۶۴/۱۰/۱۸)، قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش در جنوب، نوار شماره ۱۷۰۱۸، صص ۱۴ - ۱.

فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) امروز در حکمی به فرمانده نیروی زمینی ارتش دستور داد که ۱۵ گردان توپ به نیروی زمینی سپاه پاسداران واگذار کند.

در جلسات سیزدهم و چهاردهم دی ماه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) وقتی بحث های طولانی تعیین نیاز سپاه و ارتش به توپ های دوربرد برای پشتیبانی از عملیات در فاو و شلمچه به تصمیم گیری قطعی نینجامید، مقرر شد گروهی کارشناس از ارتش و سپاه با مسئولیت دکتر حسن روحانی (رئیس ستاد قرارگاه خاتم) این موضوع را بررسی و نتیجه را اعلام کند. (۱) در پی اعلام نتیجه این بررسی، آقای هاشمی رفسنجانی چنین حکمی صادر کرد:

«از فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به فرمانده نزاچا

الف) باتوجه به بررسی و نظرات کمیسیون مربوطه، نسبت به واگذاری ۱۵ گردان توپخانه به نیروی زمینی سپاه پاسداران به شرح زیر تا تاریخ ۲۷/۱۰/۱۳۶۴ اقدام نمایید.

تصویر

□

ص: ۶۶۵

۱- دکتر روحانی در گزارشی به آقای هاشمی در این باره گفت: «برخوردهای نماینده ارتش با استدلالات و نیازهای سپاه و متقابلاً ارتش منصفانه نبود.» از سوی دیگر، در پی حکم مذکور، نیروی زمینی ارتش به آن معترض شده و آن را ناعادلانه توصیف کرد و حتی اجرای عملیات در شلمچه را مورد تردید قرار داد. این موضوع در روزشمارهای روزهای بعد خواهد آمد. (سند شماره ۶۴۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: هماهنگی سپاه و ارتش، گزارش راویان قرارگاه خاتم در عملیات والفجر ۸، محمد درودیان و محسن رشید، ص ۱۲)

ب) باتوجه به امکان برداشت مجدد یگان های توپخانه از خطوط پدافندی شمال غرب، غرب و جنوب، عملیات خود در دو محور را با در نظر گرفتن این امکانات طرح ریزی نماید.

فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص)

اکبر هاشمی رفسنجانی، ۱۳۶۴/۱۰/۱۹، (۱)

۱

جلسه مشترک فرماندهان رده اول سپاه پاسداران و ارتش جمهوری اسلامی برای آگاهی کامل تر فرماندهان ارتش از طرح های عملیاتی سپاه پاسداران پیش از ظهر امروز در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران در پایگاه منتظران شهادت (گلف اهواز) تشکیل شد. (۲)

در بخش اول جلسه، فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران ضمن بیان مبانی تداوم جنگ، انتخاب مناطق عملیاتی و طرح ریزی عملیات ها؛ به مناطقی که سپاه پاسداران برای عملیات در آینده ای نزدیک و نیز برای عملیات در سال ۱۳۶۵ انتخاب کرده، اشاره و کلیاتی از طرح های مانور را توضیح داد. سیدرحیم صفوی گفت که آنچه درمورد جنگ باید تأمل و تفکر کنیم این است که جنگ ما جنگی بی نظیر (حداقل در یک قرن اخیر) است که در مبانی و اهداف با جنگ های گذشته تفاوت دارد. در جنگ های جهانی اول و دوم اهداف ناسیونالیستی دنبال می شد، اما ما با همان زیربنای اعتقادی و مردمی که انقلاب کردیم، می جنگیم. ادامه جنگ، ادامه دفاع از انقلاب است و ریشه در مکتب و مردم دارد. هنر فرماندهان نظامی جنگ این است که واقع بینانه به مسائل بنگرند؛ به این مفهوم که دشمن را در اندازه و توان خودش ببینیم، نه قوی تر، نه ضعیف تر؛ و توان خودمان را دقیق بشناسیم و به خصوص از تجارب جنگی بیش از پنج ساله خودمان به خوبی بهره گیریم: در انتخاب زمین مناسب برای عملیات خودی و نامناسب

ص: ۶۶۶

۱-۱. سند شماره ۰۱۱۴۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به فرمانده نزا، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴.

۲- در جلسات ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در ۱۳ و ۱۴ دی ماه در تهران، طرح های عملیاتی سپاه پاسداران و ارتش به طور کلی بیان گردید. در همین جلسات مقرر شد که با تشکیل دو جلسه مشترک در قرارگاه های ارتش و سپاه، فرماندهان سپاه و ارتش به جزئیات طرح های عملیاتی یکدیگر آگاه شوند. جلسه اول شامگاه دیروز با حضور فرماندهان سپاه در قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش در جنوب تشکیل شد. جلسه دوم هم از ساعت ۱۰:۴۵ صبح امروز آغاز شد که حدود سه ساعت و نیم طول کشید. برادران حاضر در جلسه از ارتش: سرهنگ سهرابی (رئیس ستاد مشترک)، سرهنگ علی صیاد شیرازی (فرمانده نیروی زمینی)، سرهنگ جمالی (جانشین فرمانده نیروی زمینی)، سرهنگ بهروز سلیمانجاه (فرمانده قرارگاه مقدم)، سرهنگ محمد انصاری (فرمانده عملیات هوایی)، سرهنگ موسوی قویدل (معاون عملیات نیروی زمینی)، سرهنگ لطفی و سرهنگ شالچی و سرهنگ جاودانی (از فرماندهان نیروی زمینی ارتش). از سپاه پاسداران: محسن رضایی، سیدرحیم صفوی، غلامعلی رشید، سیدعلی حسینی تاش، عباس محتاج، حسین علایی، عزیز جعفری، احمد غلامپور، محمد فروزنده، محمد باقری، ابراهیم حاج محمدزاده، سیدمهدی مبلغ، غلامرضا محرابی، علی فدوی، احمد سیاف زاده، محمدتقی رضوی، محمد ستاری وفایی، حمید سلیمی، حسن شفیع زاده و محمد درودیان.

برای دفاع دشمن، نیرو و ابزار مناسب، زمان مناسب، تدابیر دقیق و تاکتیک های مناسب.

در طرح ریزی توجه کنیم که ما توان محدودی داریم و دشمن توان نظامی بیشتری از ما دارد؛ زمین هایی را انتخاب کنیم که در آن بتوانیم بهتر بجنگیم و دشمن با توان کمتری در آن بتواند با ما مقابله کند. از جمله این زمین ها منطقه هور و منطقه فاو است. در حالی که همه یگان های ما توان عملیات آبی و خاکی را در هور دارند، ولی دشمن برای مقابله متکی به نیروی هوایی، هواینروز و گردان های آبی - خاکی است. زمین منطقه فاو نیز مناسب برای جنگ نیروی پیاده ما است. دشمن در این منطقه جنگ سختی با ما خواهد داشت و اگر ما از زمین، نیرو و تجهیزاتمان خوب و به موقع استفاده کنیم و با آموزش، تمرین و مانور در مناطق مشابه، نیرو اطمینان قلبی حاصل کند که می تواند در چنین منطقه ای بجنگد، توان بسیاری از دشمن منهدم خواهد شد. البته به دلیل اهمیت منطقه فاو، دشمن روزهای زیادی در آن با ما خواهد جنگید. همین طور در مناطق غرب، عمق پدافندی دشمن در این مناطق بیش از ۱۵ کیلومتر نیست، اگر در فصل مناسب نیروی پیاده ما با ابزار و وسایل مناسبی که در اختیارش قرار می گیرد از این عمق ۱۵ کیلومتری عبور کرد، در سرزمین های گسترده ای می تواند پیشروی کند.

رحیم صفوی سخنانش را چنین جمع بندی کرد: «ما در مناطقی نظیر هور باید بجنگیم و باید زمینی را برای اجرای عملیات انتخاب کنیم و متناسب با آن زمین، نیروهایمان را آموزش و سازمان بدهیم و ابزار لازم و تاکتیک های مناسب برای جنگ در آن زمین ها برای نیروهایمان تهیه کنیم. اگر فعالیت مهندسی و آماده سازی می کنیم، باید در زمین هایی باشد که می توانیم بجنگیم.» وی در مورد مأموریت ها و طرح های عملیاتی نیروی زمینی سپاه گفت: سه قرارگاه عمده ما در منطقه جنوب فعالیت می کند: قرارگاه نجف در شمال هور و جنوب چزابه دو عملیات محدود و دو عملیات گسترده را آماده می کند و عملیات در جزیره ام الرصاص را هم به عهده دارد. دو قرارگاه کربلا و نوح هم از خسروآباد تا رأس البیسه آماده سازی و اجرای عملیات در منطقه فاو و غرب اروند را به عهده دارند. قرارگاه های نجف ۲ و نجف ۳ هم مشغول آماده سازی زمینه اجرای عملیات در مناطق میانی و شمال غرب و برنامه ریزی برای چندین عملیات گسترده و محدود در سال ۱۳۶۵ هستند. (۱)

۱

در بخش دوم جلسه مشترک فرماندهان سپاه و ارتش در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران، محمد باقری مسئول معاونت اطلاعات نیروی زمینی سپاه وضعیت دشمن را از چزابه تا رأس البیسه تشریح کرد:

در بخش شمالی مناطق چزابه تا طلائیه و هور سپاه چهارم و ادامه آن سپاه ششم ارتش عراق مستقر است. دشمن با توجه به ضربات بسیاری که در هور متحمل شده بود بعد از عملیات بدر یک سیاست پدافندی کامل در طول خط اولش در هور اجرا کرد. با احداث

ص: ۶۶۷

۱- ۲. سند شماره ۱۸۰۲۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه مشترک سپاه و ارتش برای تشریح طرح های عملیاتی سپاه (۱۳۶۴/۱۰/۱۹، قرارگاه مرکزی سپاه، نوار شماره ۱۷۰۲۲)، راوی: محمد درودیان، صص ۵ - ۱.

سیل بندهای عریض و محکم و محصور کردن آب و جلوگیری از پیشروی آب، خط دفاعی محکمی تشکیل داد. این اقدام گسترده را در طول هفت ماه با بسیج تمام مهندسی ارتش عراق و بسیج همه واحدهای مهندسی استان های عراق انجام داد که اخیراً به پایان رسیده است در برخی مناطق سیل بند دومی هم احداث کرد و خط دوم تشکیل داد. سیل بندها به صورت پله ای احداث شده که از پله بالا برای پدافند و پله پایین برای تردد خودروها استفاده می شود. از اقدامات دیگر در این مناطق ایجاد سیل بند در دو طرف نهرهایی که به هور می ریختند بود تا به تدریج آب گرفتگی ها کاهش یابد و زمین های خشک و قابل تردد ایجاد شود. در پی عملیات های محدودی که بعد از عملیات بدر در شمال هور انجام دادیم، دشمن فعالیت های مهندسی خود را در این منطقه تشدید کرد.

از دیگر ضعف های دشمن در منطقه هور وجود نی هایی است که امکان مناسبی برای استتار نیروهای خودی بود. رژیم عراق در سه ماه گذشته بسیاری از مردم عراق و کارگران عراق را به منطقه آورد و حدود ۲۰۰ تا ۳۰۰ متر از نی های جلو سیل بندها را به وسیله نی برها کوبید یا برید و در منطقه یک میدان دید و تیر کامل ایجاد کرد که بتواند از استتار و اختفای نیروهای ما که به سمت دشمن می رفتند، جلوگیری کند.

تصویر

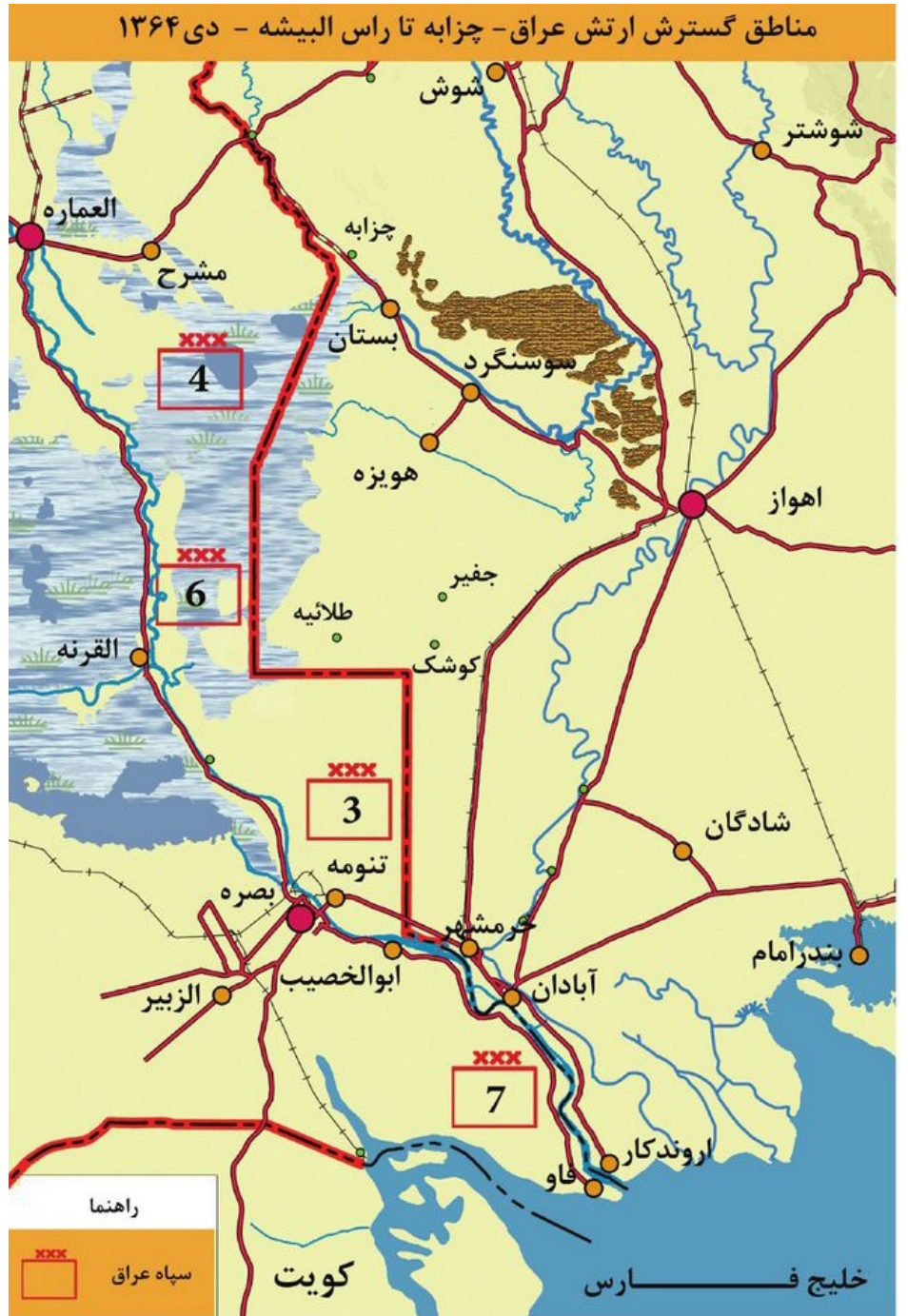

محمد باقری
مسئول اطلاعات نیروی زمینی سپاه

از ضعف های دیگر و مهم دشمن در این منطقه، اینکه ترددش منحصر به اتوبان بصره - عماره بود. برای رفع این مشکل با به کارگیری چند شرکت خارجی به فاصله ۱۰ کیلومتری از رودخانه دجله جاده دیگری احداث کرد که در حال آسفالت کردن آن است تا اگر ما موفق به بستن اتوبان بصره - عماره شدیم، از این جاده دوم استفاده کند.

محمد باقری در ادامه نام یگان های متعدد ارتش عراق را که در این منطقه در خط مستقرند یا در احتیاط قرار دارند برشمرد و افزود با توجه به ادامه اقدامات مهندسی گسترده سپاه پاسداران در این منطقه و فعالیت های شناسایی و اجرای آتش، دشمن بسیار به این منطقه حساس شده است و صدام در سخنرانی پریشب خود گفت: "ما می دانیم ایرانی ها می خواهند از هور حمله کنند و مجدداً توصیه می کنیم این کار را نکنند و آزمایش دو بار گذشته تکرار نشود."

مسئول اطلاعات نیروی زمینی سپاه با اشاره به بمباران ها و فعالیت های گسترده ای که ارتش عراق در منطقه هور دارد گفت که در حال حاضر بیشترین حساسیت دشمن به منطقه عمومی هور است و این متناسب با فعالیت هایی است که ما در منطقه داشته ایم. درباره آرایش و فعالیت دشمن در مناطق دیگر، محمد باقری گفت که از منطقه شمال ابوحصاب به سمت جنوب تا نهر سویب خط حد سپاه ششم عراق است که سه لشکر پیاده در خط این منطقه مستقرند و دو تیپ لشکر گارد ریاست جمهوری در احتیاط این منطقه و در حال آمادگی و اجرای مانورهای مختلفی هستند که به احتمال زیاد اولین اقدام آنها تصرف پد غربی و پد مرکزی جزیره جنوبی مجنون بود. همچنین یک تیپ مکانیزه از لشکر ۱۲ و واحدهایی از لشکر ۳ در احتیاط این منطقه هستند. از نهر سویب تا جزیره بوارین سپاه سوم ارتش عراق مستقر است و به دلیل اینکه ما توان فعالیت گسترده در این منطقه نداریم، فعالیت شدیدی از دشمن دیده نشده است. اقدام عمده دشمن در این منطقه احداث سیل بند دوم به فاصله ۱۵۰۰ متری خط و سیل بند اول، از زید تا کوشک است.

منطقه بعد از انتهای جزیره بوارین یعنی منطقه عمومی شلمچه، تا رأس البیشه و دهانه اروندرود، منطقه سپاه هفتم ارتش عراق است. بعد از اجرای عملیات های خیر و بدر که دشمن توانایی ما را در عبور از آب های وسیع و حمله به ساحل دور مشاهده کرد، استراتژی و تاکتیک پدافندی همه جانبه ای را برای دفاع از غرب اروندرود اتخاذ کرد. بر همین مبنا از حدود اردیبهشت امسال احداث سیل بندی عریض و محکم سراسری را به فاصله ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ متر از خط اول شروع کرد و با اجرای اقدامات گسترده مهندسی، آن را حدود یک ماه و نیم قبل به اتمام رساند. این خط دوم دشمن در این منطقه است که پشت آن نیز جاده ای برای تردد احداث کرد و در بسیاری از قسمت ها چولان ها و نیزارهایی را که در حاشیه اروند بود از بین برده و تسلط زیادی روی اروندرود پیدا کرده است. اروندرود رودخانه ای است با عرض حداقل ۴۰۰ متر در منطقه جزیره مینو و حداکثر ۱۵۰۰ متر در منطقه فاو و پایین تر.

حرکت آب در اروندرود متأثر از دو جریان است: یکی جریان عادی آب های کارون و دجله که به داخل آن می ریزد و به سمت پایین به سوی دریا می رود و حرکت دوم ناشی از جزرومد دریاست که از پایین به سمت بالا روی جریان آب اروند تأثیر می گذارد. حدود شش ساعت حالت مدّ و کمتر از شش ساعت جزر طول می کشد. این وضعیت در شبانه روز دو بار تکرار می شود و حدود ۵/۲ تا ۳ متر ارتفاع آب کم و زیاد می شود. در نقاط مختلف اروند، بستگی به شکل و پیچ های رودخانه و عرض آن شدت جزرومد و تغییرات ارتفاع آب متفاوت است. سواحل رودخانه گل ولای و بعد از آن چولان، بعد نی و پس از آن نخلستان است. طول رودخانه از بوارین تا اروند ۸۵ تا ۹۰ کیلومتر است. نخلستان های حاشیه اروند از نهرهای بسیاری که از رودخانه منشعب شده است آبیاری می شود. وجود نهرها مانع تردد خودرو و

نیروی نظامی در حاشیه اروند است. ارتش عراق برخی جاها نهرها را پر کرده یا سیل بند زده یا پل زده و تردد را امکان پذیر کرده است. بعد از نخلستان - که در نقاط مختلف از یک تا سه کیلومتر عرض دارد - به یک دشت باز می رسیم، مثل جزیره آبادان، پس از آن هم به خور عبدالله یعنی آبراه مشترک عراق و کویت می رسیم. پشتیبانی نیروهای دشمن در منطقه متکی به جاده هایی است که از سمت بصره به این منطقه کشیده شده است. در شمال منطقه فاو دریاچه و کارخانه نمک ایجاد شده است برای تهیه نمک.

مسئول معاونت اطلاعات نیروی زمینی سپاه درباره موانع دشمن در منطقه اروندرود گفت که در هیچ یک از محورهایی که از اروندرود عبور کرده ایم در ساحل و خط دشمن مین یا ناپالم دیده نشده است. در انتهای رأس البیشه هر جا دشمن احتمال ورود هاورکرافت را از طرف ما می داده تیر آهن های ۱۴ به طول چهار متر به گونه ای جوش داده و در ساحل تعبیه کرده که از ورود هاورکرافت جلوگیری کند. همین طور در جاهایی که احتمال فرود هلیکوپتر می داده، موانعی ایجاد کرده است. همچنین با جوش دادن میل گرد به هم، موانع چند پر ایجاد کرده و در طول ساحل تعبیه کرده است.

ارتش عراق در منطقه اروند خط اولش را با یک سیل بند سراسری سازمان داده و پشت آن هم یک جاده سراسری احداث کرده که بتواند به راحتی خط را تدارک کند. جاده دومی هم به فاصله ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ متر از رودخانه در حال احداث است. نیروهای مستقر و درگیر دشمن از بوارین تا رأس البیشه حدود ۴۰ گردان نیروی پیاده، حدود ۵ گردان تانک و نفربر و ۱۵ تا ۲۰ گردان توپ هستند. همچنین واحدهای پدافند هوایی فراوانی در فاو و نخلستان ها مستقر کرده که مأموریت عمده آنها جلوگیری از ورود هلیکوپتر است. روزانه حدود ۸ کشتی در خور عبدالله تردد می کند که ۴ فروند آن کشتی لایروب است و خور عبدالله را لایروبی می کند و بقیه تجاری یا نفتکش هستند. ارتش عراق علاوه بر نیروهای دفاعی و در خط، ۴ لشکر زرهی، یک لشکر گارد جمهوری و حداقل یک لشکر پیاده به صورت آزاد در اختیار دارد که می تواند برای پاتک در محورهای مختلفی که ما وارد شویم، استفاده کند. (۱)

محمد باقری افزود که در این منطقه پاتک های دشمن متکی به جاده های اصلی بصره به سمت فاو است. تمام عقبه، مهمات و پشتیبانی و فرماندهی سپاه دشمن در منطقه ابوالخصیب است و بیشترین فعالیت های پاتک دشمن از روی جاده ای خواهد بود که تماماً در سمت شمال و در جناح ما هستند که با اجرای آتش توپخانه شدیداً آسیب پذیرند. در این منطقه دشمن به تمام نیروهایش از مدت ها قبل ماسک و لباس های ضد مواد شیمیایی داده و هر چند وقت یک بار با لباس و وسایل ضد شیمیایی تمرین و مانور می کنند. ما احتمال استفاده از مواد شیمیایی را می دهیم، منتها به دلیل جهت باد تا قبل از عملیات استفاده نخواهد کرد، چون احتمال دارد باد آنها را به سمت نیروهای

ص: ۶۷۱

خودشان ببرد. ولی اگر بعد از اجرای عملیات ما، دشمن نیرویی را در سمت پایین نداشته باشد احتمال استفاده از سلاح شیمیایی وجود دارد. دشمن سه ماه قبل منطقه چوئبده را ظرف ۱۵ روز حدود ۸ بار بمباران کرد ولی بعد از آن بمباران نکرد، ولی هر سه چهار روز عکس برداری و گشت هوایی دارد. اینجا منطقه مناسبی برای بمباران های هوایی است. با توجه به اینکه همه تردهای دریایی عراق محدود به خور عبدالله است و ما می توانیم روی آن آتش بریزیم، دشمن نمی تواند هیچ گونه تحرک دریایی علیه ما داشته باشد. دشمن روی اسکله های البکر و العمیه یک گردان از تیپ ۴۴ گارد ساحلی را مستقر کرده است که به نوبت عوض می شوند. روی اسکله البکر حدود ۹۰ نفر و روی اسکله العمیه حدود ۶۰ نفر از نیروهای دشمن پدافند می کنند. توپ های ۵۷ و ۲۳ میلی متری روی آنها مستقر است. آنها به وسیله رادار و کنترل دریایی و هوایی با عقب در تماس هستند و شب ها توسط ناوچه های دشمن تدارک می شوند. (۱)

۱

گزارش قرارگاه های نجف و کربلای سپاه پاسداران از مأموریت، نتایج شناسایی ها، وضعیت دشمن در منطقه مأموریت، طرح مانور عملیات و اقدامات انجام شده برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه جزیره ام الرصاص و نیز در منطقه فاو، بخش سوم جلسه مشترک فرماندهان سپاه و ارتش در قرارگاه مرکزی سپاه بود.

تصویر

محمدعلی (عزیز) جعفری
فرمانده قرارگاه نجف جنوب

در این بخش ابتدا فرمانده قرارگاه نجف - که در منطقه جنوب مأموریت اجرای عملیات در جزیره ام الرصاص را به عهده دارد - با اعلام اینکه این طرح در پشتیبانی از عملیات فدک (فاو) قابل اجرا می شود، به چگونگی شناسایی جزیره و عبور نیروهای شناسایی از اروند و ورود به جزیره از پشت و نتایج آن پرداخت. وی گفت که خط پشت ام الرصاص جاده ای با ارتفاع نیم متر است که در هر ۵۰ متر آن سنگر پدافند و نگهبانی وجود دارد و در جلو جزیره (روبه روی خط خودی) یازده ردیف انواع موانع شامل سیم خاردار حلقوی و رشته ای و موانع خورشیدی هشت پر تعبیه شده است. عزیز جعفری افزود: نیروهای شناسایی با توقف یک روزه در جزیره وضعیت آن و نقاط حساس آن را شناسایی کردند. جزیره پوشیده از نی های انبوه و بلند و غیرقابل تردد است، فقط یک جاده ارتباطی در آن است که قابل تردد است، خط اول دشمن هم جاده ماشین رو ندارد. زمین جزیره نمناک و سفت است، باتلاقی نیست. دشمن اخیراً به احداث سنگرهایی با بلوک و بتون مشغول شده است.

ص: ۶۷۲

۱-۴. سند شماره ۱۸۰۱۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه مشترک سپاه و ارتش برای تشریح طرح های عملیاتی سپاه (۱۳۶۴/۱۰/۱۹، قرارگاه مرکزی سپاه، نوار شماره ۱۷۰۲۳)، راوی: محمد درودیان، صص ۲ - ۱.

فرمانده قرارگاه نجف در ادامه طرح مانور جزء به جزء گردان ها و گروهان های دو تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) و ۱۸ الغدیر که مأموریت عملیات در ام الرصاص را دارند، به طور مکتوب ارائه کرد و افزود که قرارگاه نجف برای اجرای مأموریت خود نیاز به یک تیپ احتیاط دارد و گفت برای تکمیل عملیات ام الرصاص لازم است گوشه بوارین نیز تصرف شود.^(۱)

در ادامه جلسه قرارگاه کربلا- گزارش داد. ابتدا مسئول اطلاعات این قرارگاه با اشاره به اقدامات گسترده و مکرری که برای شناسایی جریان های مختلف آب اروند انجام شده و تلاش بسیاری که برای به دست آوردن بهترین زمان عبور نیروهای خط شکن شده، گفت که حمله ما زمانی باید آغاز شود که:

۱. هوا تاریک باشد (مهتاب نباشد) تا نیروها بتوانند در تاریکی خود را به ساحل دشمن برسانند.

۲. نهرهای فرعی پر آب باشد تا پشتیبانی نیروهای خط شکن به وسیله قایق ها امکان پذیر باشد.

۳. حالت آب رودخانه طوری باشد که امکان عبور غواصان خط شکن بدون انحراف و پراکندگی میسر شود. (سرعت حرکت آب حداقل باشد).

۴. باتوجه به وجود انواع موانع خورشیدی، سیم خاردار در چندین ردیف، زمانی باید نیروها از رودخانه عبور کنند که موانع بر اثر مد، زیر آب قرار نگرفته باشد و دیده شوند تا نیروهای تخریب بتوانند زیر آنها خرج گذاری کرده و با ایجاد انفجار، برای خط شکنان معبرهای متعدد باز کنند تا آنان بتوانند به سرعت آرایش بگیرند و مأموریت خود را اجرا کنند.

۵. وجود خطی طولانی از اولین یگان جناح راست قرارگاه کربلا تا آخرین یگان جناح چپ قرارگاه نوح، موجب شده است که وضعیت آب در یک زمان برای یگان ها متفاوت باشد، لذا باتوجه به چنین تفاوتی باید زمان مناسب برای عملیات انتخاب می شد.

غلامرضا محرابی افزود با بررسی های طولانی و مکرر به بهترین زمان رسیدیم و با استفاده از این نتایج، ۹۰ عبور موفق و بدون درگیری با دشمن داشته ایم که در این عبورها ۵۰ نفر تمام موانع دشمن را طی کردند و به خط دشمن رسیدند ولیکن اجازه عبور از خط دشمن را نداشتیم.

وی گفت طبق اسناد به دست آمده، ارتش عراق در هر سه کیلومتر یک گردان مستقر کرده است. بخشی از دفاع این منطقه به عهده لشکر گارد ساحلی عراق است که تازه تشکیل شده است و عمده نیروهای آن کماندو و غواص هستند. به گفته غلامرضا محرابی، نیروهای اطلاعات که به طور شبانه روزی تحرکات ارتش عراق را در منطقه زیر نظر دارند، حرکت غیرعادی ندیده اند. البته آتش سوزی چولان ها دیده شده که برای افزایش میدان دید بوده است. سنگرهای دشمن در این منطقه حدود ۷۵ درصد بتونی و بقیه از تنه نخل ها، کیسه شن و بشکه های خاک درست شده است.

ص: ۶۷۳

در ادامه جلسه فرمانده قرارگاه کربلا اقدامات انجام شده با هدف آماده سازی زمینه اجرای عملیات را در سه بخش تشریح کرد:

۱. آماده سازی منطقه شرق اروند و ساحل خودی از جمله جاده سازی، احداث مواضع توپ ها و دیگر سلاح های سنگین، آماده سازی نهرهای مناسب برای تردد شناورها و ... .

۲. آماده سازی، تهیه و آموزش وسایل عبور تجهیزات سنگین (تانک و نفربر و ماشین آلات مهندسی و...) از اروندرود، از جمله استفاده از سطوح های پی.ام.پی و ... .

۳. طرح ریزی اقدامات مهندسی و عملیات دفاعی و آماده سازی تجهیزات لازم برای تأمین منطقه تصرف شده و دفاع از آن.

عباس محتاج در ادامه طرح مانور یگان های قرارگاه کربلا و چگونگی اجرای عملیات در چهار مرحله برای رسیدن به هدف را بیان کرد و توضیح داد عملیات طوری طراحی شده که مرحله اول عملیات متکی به عوارض زمین و سیل بندها و جاده های موجود در منطقه باشد و هدف و پیشروی در حدی باشد که تثبیت آن امکان پذیر شود. وی افزود می کوشیم با انتقال دستگاه های مهندسی و تجهیزات زرهی به غرب اروند در اولین فرصت و حتی المقدور در شب اول، امکان پیشروی و تثبیت مناطق تصرف شده در مراحل بعدی را هرچه سریع تر فراهم کنیم.

فرمانده قرارگاه کربلا- یگان های مأمور در مرحله اول را به ترتیب از شمال به جنوب چنین برشمرد: لشکر ۵ نصر، لشکر ۳۱ عاشورا، لشکر ۲۵ کربلا و لشکر ۷ ولی عصر (عج). وی ضمن بیان اینکه تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) مسئولیت جناح شمالی عملیات را به عهده دارد، گفت که پشت سر هر یگان مأمور مرحله اول، یگان های دیگری قرار دارند که در این مرحله به عنوان احتیاط و در مرحله دوم مأموریت مستقل دارند که عبارت اند از لشکر ۲۷ حضرت رسول (ع)، لشکر ۸ نجف، لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع). عباس محتاج در ادامه، مأموریت هر یگان را به طور جزئی بیان کرد. وی همچنین با اشاره به اهمیت آتش در این منطقه - که یکی از ابعاد مثبت عملیات در این منطقه است - و بیان اینکه طبق طرح ریزی، جاده اول دشمن را سلاح های ادوات و جاده های دوم و سوم دشمن را توپ های دوربرد تهدید می کنند، گفت توپ های مورد نیاز برای منطقه مأموریت قرارگاه کربلا ۳۶ گردان برآورد شده است. (۱)

۱

در چهارمین بخش از جلسه مشترک فرماندهان سپاه و ارتش، مسئول اطلاعات قرارگاه نوح و فرمانده آن وضعیت گسترش و اقدامات دشمن در منطقه مأموریت این قرارگاه، اقدامات آماده سازی زمینه اجرای عملیات و طرح مانور این قرارگاه را تشریح کردند.

مسئول واحد اطلاعات قرارگاه نوح با اعلام اینکه منطقه مأموریت این قرارگاه از جنوب شهر فاو تا دهانه اروند در خلیج فارس است، به ویژگی های این منطقه و سواحل آن اشاره کرد

ص: ۶۷۴

و گفت در دهانه اروند هم در ساحل خودی و هم ساحل دشمن عرض زمین چولان خیز و عرض زمین های گل ولای بسیار بیشتر از منطقه قرارگاه کربلا است که دشمن از این وضعیت برای دفاع بهتر استفاده می کند. همچنین نهرهای این منطقه نسبت به نهرهای شمالی عریض تر است و درحالی که بیشترین عرض نهرهای دشمن ۲۰ متر است، ولی مثلاً نهر حاج علی در زمان مدّ آب به ۷۰ متر می رسد و عرض بسیار مناسبی برای هر نوع شناور است. نهرهای این منطقه حتی در زمان جزر، آب بسیاری دارند و قابل استفاده برای تردد شناورها هستند.

علی فدوی گفت به دلیل وضعیت نامناسب زمین در این منطقه به خصوص گل ولای عریض، ارتش عراق از جنبه کارهای مهندسی در این منطقه عقب تر از دیگر مناطق است و کار مهندسی در آن هنوز ادامه دارد. دشمن در تلاش است تا با استفاده از استقرار سلاح های سنگین در این منطقه، حضور دائمی و تسلط نسبی روی دهانه نهرهای ما داشته باشد که هنوز نتوانسته کامل کند. در این منطقه تلاش های مهندسی دشمن در خط مقدم و جاده سازی ادامه دارد. همچنین ارتش عراق خاکریزها و جاده هایی در منطقه احداث کرده که بتواند تسلط خود را روی خور عبدالله حفظ کند. عراقی ها همواره در مورد خور عبدالله به عنوان منطقه پشتیبانی برای تک اصلی در کل منطقه اروند حساب کرده اند و به دلیل داشتن تجهیزاتی مثل هاورکرافت بهتر می توانند از آن استفاده کنند.

وی افزود که پدافند کنونی ارتش عراق در منطقه اروندرود بر این مبناست که ما را در ساحل متوقف کند و اجازه ورود نیروی ما را به ساحلش ندهد. ارتش عراق در این منطقه علاوه بر استقرار تیپ ۳۳ نیرو مخصوص و نیروهای قبلی گارد ساحلی، از تیپ ۷۷ سه گردان در خط و دو گردان نیروی احتیاط مستقر کرده است. همچنین حدود ۱۵ دستگاه تانک و کمتر از یک گردان توپ در این منطقه مستقرند. مأموریت تانک ها بیشتر تسلط بر خور عبدالله و حفاظت از آن است.

به گفته مسئول اطلاعات قرارگاه نوح، نیروهای شناسایی لشکرهای ۱۹ فجر، ۴۱ ثارالله (ع) و تیپ ۳۳ المهدی (عج) بیش از ۶۰ بار از اروندرود عبور کرده و به ساحل دشمن رفته اند که به دلیل عدم حضور کامل دشمن در منطقه رأس البیشه، امکان عبور از این منطقه برای نیروهای شناسایی راحت تر است و می توانند در روز آنجا بمانند و وضعیت را بررسی کنند. موانع دشمن در این منطقه شبیه موانع منطقه قرارگاه کربلاست شامل موانع خورشیدی و سیم خادار که بیشتر برای جلوگیری از ورود شناورهاست. منطقه رأس البیشه وضعیت متفاوتی دارد؛ سه پایه هایی از بالا تا پایین برای جلوگیری از ورود شناورها به خصوص هاورکرافت تعبیه شده که سیم خاردارهای تویی و رشته ای آنها را پوشانده است. عبور از این موانع برای نیروهای شناسایی مشکلی ندارد و هر بار توانسته اند از آنها عبور کنند. در منطقه قرارگاه نوح تأثیر جزرومد آب نسبت به مناطق شمالی تر بیشتر است و امکان انحراف نیروها و بردن آنان به دریا زیاد است.

قرارگاه نوح (ع) علاوه بر مأموریت عملیات در منطقه اروندرود، در خور عبدالله و اسکله العمیه

مأموریت دارد که مشغول شناسایی و آماده سازی زمینه اجرای این مأموریت ها نیز هست. (۱)

فرمانده قرارگاه نوح(ع) در ادامه جلسه به تشریح اهمیت عملیات در بخش جنوبی منطقه اروند و طرح مانور آن و مأموریت عملیات در العمیه پرداخت:

منطقه مأموریت قرارگاه نوح(ع) منطقه ای حیاتی است که موفقیت عملیات در آن تأثیر تعیین کننده ای در عملیات قرارگاه خاتم(ص) برای رفتن به سمت شمال دارد. این منطقه، منطقه محدودی است که اگر یگان ها خوب عمل کنند و فرصت کافی باشد در همان شب اول عملیات تا صبح می توانند همه منطقه را تأمین کنند. در صورت تأمین منطقه قرارگاه نوح(ع) می توان از همه امکانات دریایی جمهوری اسلامی برای پشتیبانی عملیات بهره برد. یعنی اگر موفق به زدن پل روی اروند هم نشویم، همه پشتیبانی عملیات را به طریق دریایی از این محور می توان انجام داد. فقط مشکل حملات هوایی دشمن است که برای رفع آن می توانیم شب ها از شناورها استفاده کنیم. به خصوص اینکه این منطقه مناسبی برای به کارگیری هاورکرافت است. همچنین شناورها از بندر امام و بندر ماهشهر دوساعته می تواند خود را به این منطقه برسانند. این منطقه همچنین منطقه مناسبی برای به کارگیری هلیکوپترها جهت پشتیبانی، انتقال مجروح و انتقال نیروست.

موضوع مهم دیگر در منطقه عملیاتی قرارگاه نوح(ع)، خور عبدالله است که از جنبه نظامی اهمیت بسیاری برای دشمن دارد. دشمن برای عملیات دریایی اش از آن استفاده می کند و دو اسکله البکر و العمیه خط مقدم دریایی عراق محسوب می شود و شناورهای نظامی عراق و ناوچه های موشک انداز "اوزا" از این طریق به سکوها نفتی ما حمله می کنند. عراق به تازگی شناورهای موشک انداز اتوماتیک تهیه کرده که اگر وارد منطقه کند، نیروی دریایی ما باید تا ساحل عقب نشینی کند، لذا زودتر باید مسئله دریایی و نظامی دشمن را حل کنیم. تصرف منطقه مأموریت قرارگاه نوح و عملیات روی این اسکله ها و ان شاء الله تأمین خور عبدالله، جمهوری اسلامی را از حملات دریایی عراق آسوده خاطر می کند.

حسین علایی در ادامه با اشاره به تلاش های واحدهای مهندسی یگان ها و واحدهای مهندسی جهاد برای آماده سازی محدوده مأموریت یگان های قرارگاه نوح(ع) در شرق اروندرود، گفت: «باتوجه به فعالیت هایی که برادران جهاد در منطقه انجام می دهند، مشکل زیادی از نظر کار مهندسی نداریم. خط اول را هم برای مواضع سلاح های تیر مستقیم و تانک آماده کرده ایم.»

فرمانده قرارگاه نوح(ع) در ادامه به طرح مانور یگان های این قرارگاه پرداخت: باتوجه به آموزش های ویژه این عملیات و غواصان خط شکن، ان شاء الله خط دشمن شکسته می شود و لشکرهای فجر و ثارالله(ع) در مرحله اول تا جاده آسفالت اول را پاک سازی می کنند و تیپ المهدی نیز کل هدفش را در همان مرحله اول تأمین می کند و بعد به خط خیز می رسد و با هماهنگی قرارگاه تک را ادامه می دهند تا حاشیه خور عبدالله تأمین شود. قرارگاه نوح برای اجرای مأموریت

ص: ۶۷۶

خود، حمله را برای دو وضعیت غافلگیری دشمن یا هشیاری دشمن طرح ریزی کرده است. درحالت غافلگیری، طبق طرح، خط با تلاش غواصان شکسته می شود. اگر دشمن هشیار شد یک گردان تانک و واحدهای ادوات با آتش خط را می شکنند، سپس نیروها به سوی هدف ها می روند.

وی افزود در منطقه مأموریت قرارگاه نوح برای دو موضوع نیاز به واحدهای توپخانه داریم: ۱. برای عملیات و تأمین منطقه. ۲. برای تأمین خور عبدالله و جلوگیری از تردد شناورهای دشمن در آن.

حسین علایی در ادامه به دومین مأموریت قرارگاه نوح (ع) یعنی تصرف و تأمین اسکله العمیه و نیز همکاری با نیروی دریایی ارتش برای تأمین اسکله البکر اشاره کرد و ویژگی های این اسکله ها و مسیرهای تردد شناورهای عراق به سوی آنها و شناسایی هایی را که در این مورد انجام شده، توضیح داد. وی مهم ترین مشکل عملیات العمیه را اوضاع جوی بسیار نامناسبی ذکر کرد که در ماه های دی و بهمن در دریا حکم فرماست. آقای علایی گفت: طرح عملیات العمیه تقریباً آماده است. برای اجرای آن حدود ۴۰۰ نیرو آموزش های غواصی، شنای استقامت، تیراندازی و مانور در شب را گذرانده و آماده شده اند. اگر مسئله شناورهای مورد نیاز و مسئله جوی حل بشود و ان شاءالله نیروی دریایی ارتش روی اسکله البکر عمل کند، روی العمیه عملیات انجام خواهد گرفت و موفق خواهند شد.

فرمانده قرارگاه نوح (ع) در پاسخ به سؤال یکی از حاضران درمورد امکان تردد شناورهای سنگین در اروندرود گفت که این رودخانه مسیر تردد کشتی های غول پیکر به بندر خرمشهر و بندر بصره و مسیر ترانزیت تجاری بوده، اما با توجه به لایروبی نشدن و جمع شدن گل ولای، درحال عمق یابی آن هستیم تا بتوانیم شناورهایی که می توانند در آن تردد کنند مشخص کنیم. الآن مطمئن هستیم که شناورهای نیمه سنگین از جمله لندن کرافت ها، لنج ها و شناورهایی که آبخورشان کمتر از پنج متر باشد، می توانند تردد کنند. (۱)

۱

اهمیت آتش دوربرد در موفقیت عملیات فاو، برآورد تعداد واحدهای توپخانه مورد نیاز در این منطقه و مأموریت آنها، در بخش پنجم از جلسه مشترک امروز فرماندهان رده اول سپاه پاسداران و ارتش جمهوری اسلامی مطرح شد.

حسن شفیع زاده فرمانده توپخانه سپاه پاسداران در این باره گفت که ویژگی منطقه عملیاتی غرب اروندرود این است که همه جاده های مواصلاتی و قرارگاه های دشمن در بُرد توپ های متوسط و بلند قرار دارند. با استقرار توپ در مواضع پیش بینی شده و استفاده از دکل های دیدبانی نصب شده در منطقه، می توانیم همه مأموریت های توپخانه را به راحتی انجام دهیم: اجرای آتش روی تمام نقاط حساس دشمن؛ پشتیبانی نزدیک از یگان های عملیات کننده؛ اجرای عملیات ضد آتشبار روی توپخانه های دشمن و عمق دادن به نبرد.

ص: ۶۷۷

۱-۸. سند شماره ۱۷۴۹۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه مشترک فرماندهان سپاه و ارتش (۱۳۶۴/۱۰/۱۹)، قرارگاه مرکزی سپاه، نوار شماره ۱۷۰۲۴)، راوی: محمد درودیان، صص ۱۱ - ۱.

وی با تشریح جزئیات محاسبه توپ های مورد نیاز برای مأموریت های مختلف، گفت در مجموع برای اجرای مأموریت های توپخانه ۴۵ گردان انواع توپ برآورد شده که ان شاء الله بتوانیم عملیات را از جزیره مینو تا دهانه اروند در خلیج فارس پشتیبانی کنیم. علاوه بر این، برای عملیات جزیره ام الرصاص نیز ۸ گردان توپ لازم است.

فرمانده توپخانه سپاه پاسداران افزود: «آخرین جلساتی که با مسئولین توپخانه های لشکری سپاه و مسئولین گروه های توپخانه داشتیم، برای عملیات ۹۰ درصد اعلام آمادگی کردند. آنان کارهای مهندسی خود را دنبال می کنند و منتظر گردان های توپخانه هستند که ان شاء الله تحویل داده شود.»

در ادامه جلسه فرماندهان ارتش از جمله سرهنگ صیاد شیرازی - که متخصص توپخانه است - سؤالات تخصصی و تاکتیکی را درباره چگونگی به کارگیری واحدهای توپخانه مطرح کردند که فرماندهان سپاه پاسخ دادند. مثلاً در طراحی اجرای آتش، تمرکز اصلی آتش برای سه جاده اصلی که از بصره به سمت جنوب و فاو کشیده شده منظور شده است، سرهنگ شیرازی سؤال کرد زمانی که هوا بارانی نیست و زمین خشک است، حرکات دشمن به جاده ها محدود نمی شود، در چنین موقعیتی برای مقابله با پاتک های دشمن چه فکری کرده اید؟ توپخانه چه نقشی دارد؟ محمد باقری مسئول اطلاعات نیروی زمینی سپاه در این باره پاسخ داد که زمین اینجا طوری نیست که تانک بتواند بیرون از جاده حرکت کند و اگر ما آتش بریزیم و جاده را ناامن کنیم، این طور نیست که دشمن بتواند از جاده خارج شود و در دشت حرکت کند. سرهنگ شیرازی همچنین در مورد چگونگی دیدبانی جاده های سوم و چهارم عراق برای اجرای آتش که فاصله زیادی با اروندرود دارند سؤال کرد. آقای شفیع زاده پاسخ داد: برای غرب اروند هم یک سری دکل های سیار پیش بینی شده که هم زمان با عبور گردان ها، منتقل و در آنجا مستقر می شود. (۱)

۱

در ششمین بخش از جلسه مشترک امروز فرماندهان سپاه پاسداران و ارتش جمهوری اسلامی، موضوع عبور از اروندرود و چگونگی انتقال تجهیزات سنگین مهندسی و تانک و توپ از این رودخانه و اهمیت تسریع در این امر تشریح و علاوه بر ابزار مهندسی، مجدداً بر اهمیت نقش آتش تأکید شد.

محمد ستاری وفایی مسئول قرارگاه مهندسی نیروی زمینی سپاه، در این بخش به تشریح برنامه ریزی و آماده سازی زمینه عبور تجهیزات از اروندرود پرداخت: برای پشتیبانی عملیات دو عبور در نظر گرفته شده است: اول، عبور متصل با استفاده از پل خبیری ۲. دوم، عبور مُقَطَّع با اولویت انتقال وسایل سنگین. انتقال وسایل سنگین هم به دو شیوه انجام می شود: متمرکز، به وسیله قرارگاه های مهندسی؛ پراکنده، با همت واحدهای مهندسی یگان های عمل کننده برای تأمین نیازهای خودشان. در عبور (انتقال) وسایل سنگین سه اقدام باید انجام شود. ۱. بارگیری، ۲. حمل، ۳. تخلیه. وسایلی که برای انتقال تجهیزات سنگین در نظر گرفته شده عبارت اند از: ۱. سطحه پی.ام.پی. ۲. شناور طارق ۳. هاوورکرافت ۴. لندنین

ص: ۶۷۸

کرافت. در درجه اول از سطحه پی.ام.پی و شناور طارق استفاده می شود. به کارگیری لندین کرافت (و احتمالاً هاورکرافت) وقتی میسر است که قرارگاه نوح(ع) منطقه مأموریت خود را تأمین کرده باشد.

برای انتقال سریع تجهیزات در همان موج اول عملیات، سه چهار نهر مشخص شده که آبیگری و سد زده شود که در زمان جزر نیز در آن آب باقی بماند و تجهیزات ضروری در آغاز عملیات در این نهرها بارگیری و آماده شود که بی درنگ، بعد از گرفتن سرپل در آن سوی اروند و تأمین آن، تجهیزات منتقل شود. مهم ترین و مشکل ترین اقدام مهندسی در آغاز عملیات و موج اول انتقال، پیاده کردن تجهیزات در ساحل دور است. باتوجه به گل ولای یا باتلاقی بودن ساحل دور، پیش بینی شده است که با استفاده از وسایلی چون: فرش باتلاق، تراورس، قطعات بتونی یا سنگی و تنه نخل ها، انتقال وسایل سنگین از روی شناور به روی ساحل امکان پذیر شود. برای انتقال، تعدادی سطحه های پی.ام.پی بین یگان ها توزیع می شود و تعدادی هم به صورت متمرکز به کار گرفته می شود. همچنین ۱۰ شناور طارق در نظر گرفته شده که با آنها در موج اول عملیات ۴۵ تا ۶۰ دستگاه (مهندسی و تانک) به آن طرف برسانیم و امیدواریم حداقل ۶۰ درصد آنها سالم برسد. بعد از اولین موج انتقال، آماده سازی ساحل نزدیک شروع می شود. (۱)

آقای وفایی درباره برنامه های پیش بینی شده برای انتقال تجهیزات بعد از موج اول عملیات گفت که طبق برنامه ریزی قرار است پل دوبه ای فراهم شود و در طول یک ماه نصب گردد. برای احداث (نصب) پل خیبری نیز یگان های مهندسی آماده اند که با شروع تک و تأمین ساحل دور، قطعات پل از نهر خارج شود و به موازات رودخانه به یکدیگر متصل شوند، سپس عمل چرخاندن پل انجام شود و در ساحل نصب گردد. وی توضیح داد که چه تدبیرهایی برای کاهش آثار طغیان آب و نیز آثار جزرومد که ۵/۲ تا ۳ متر اختلاف سطح ایجاد می شود، اندیشیده شده است و این تدبیرها در رود بهمنشیر با موفقیت تمرین و عملی شده است.

در پایان این بخش از جلسه، فرمانده نیروی زمینی سپاه پس از کلیاتی که فرماندهان سپاه از طرح مانور و تلاش های آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو بیان کردند، عملیات آینده در منطقه فاو را نبردی سخت توصیف کرد و توپ های دوربرد و تجهیزات مهندسی را از ابزار مهم این عملیات بزرگ برشمرد. سیدرحیم صفوی گفت که ما ۲۰۰ تا ۳۰۰ دستگاه مهندسی و تانک می خواهیم در غرب اروند پیاده کنیم و تا رسیدن این دستگاه های سنگین به منطقه درگیری، از آتش توپخانه برای تأخیر در حرکت دشمن استفاده می کنیم. فرض این است که دشمن در این منطقه جنگ سختی را با ما خواهد داشت. در این منطقه شاید جنگ سخت از روزهای سوم یا چهارم به بعد شروع بشود. برای تحکیم مواضع و تثبیت مواضع دفاعی دو عامل در دست ما هست: یکی ابزار مهندسی است که خاکریز، کانال و انواع و اقسام مواضع دفاعی برای ما درست کند. دوم، حجم آتشی که بتواند ما را در مواضع دفاعی در مقابل پاتک های دشمن یاری کند تا بتوانیم خطوط

ص: ۶۷۹

۱۰- سند شماره ۱۷۴۹۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه مشترک فرماندهان سپاه و ارتش (۱۹/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه مرکزی سپاه، نوار شماره ۱۷۰۲۵)، راوی: محمد درودیان، صص ۲۱ - ۱۹؛ و - سند شماره ۱۱۱۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مرکزی سپاه (محمد درودیان)، ۱۸/۱۰/۱۳۶۴ تا ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، صص ۶۳ - ۶۰.

دفاعی مان را حفظ کنیم. وی افزود از روزهای پنجم و ششم عملیات که نیروهای تازه نفس دشمن وارد میدان می شوند و ما دیگر تیپ و لشکر جدیدی برای مقابله نداریم، وسایل مهندسی و تانک ها و آتش سنگین باید نقش خودشان را بازی کنند. فرمانده نیروی زمینی سپاه تأکید کرد که توپ های مورد نیاز با توجه به وسعت منطقه عملیات برآورد شده است. (۱)

۱

رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی در آخرین بخش از جلسه مشترک فرماندهان عالی ارتش و سپاه در قرارگاه خاتم الانبیاء (ص) سپاه، ضمن تشکر از توضیحات فرماندهان سپاه درباره طرح های عملیاتی سپاه، بر اهمیت عملیات آتی سپاه در غرب اروندرود تأکید کرد و آن را از مشکل ترین عملیات ها خواند و ضرورت توجه به اصول جنگ را در طرح ریزی و اجرای عملیات یادآور شد.

سرهنگ سهرابی گفت: «بسم الله الرحمن الرحیم. از آقایان تشکر می کنم. ما از توضیحات آقایان خوب استفاده کردیم و خیلی ممنون هستیم. آقایان به اندازه کافی تجربه دارند و عملیات ها را انجام داده اند. ان شاء الله در این عملیات هم پیروز خواهند شد. اما خواستم چند جمله به عنوان یادآوری خدمت شما عرض کنم. نماز ما دارای یک ارکانی هست، باید به این ارکان توجه کرد. در عملیات هم ارکانی هست، در جنگ که به این ارکان، اصول می گوئیم توجه بشود. به یکی از اصول که باید توجه زیادی بشود، "احتیاط" هست، ما در عملیات های گذشته استفاده خوبی از احتیاط نکردیم. اگر از احتیاط خوب استفاده می کردیم و اگر نیروی احتیاط داشتیم آن را زود به کار نمی بردیم، سرنوشت جنگمان در عملیات های بزرگی که با همت آقایان اجرا شد، مشخص می شد.

موقعی که فشار دشمن زیاد گردید. باز ما آن طور که باید و شاید موفق نشدیم چون نیروی احتیاط نداشتیم. ما در مرحله اول احتیاط را به کار می بریم، به محض اینکه نیروی احتیاط در دست ما رسید با اولین یا دومین درخواست فوراً احتیاط را به کار بردیم، الآن چیزی در دست ما نمانده است، باید به این توجه کرد.

مسئله بعد در مورد موقع و هدایت عملیات است، این عملیات از مشکل ترین عملیات ها است. عبور از رودخانه و منطقه باتلاقی مشکل است. در این منطقه با [توجه به] اینکه دشمن قوی هست عملیات سختی خواهیم داشت. ان شاء الله که با همت آقایان خداوند این موفقیت را نصیب بکند ولی باید یک مرحله از عملیات هدایت را در طرح ریزی اجرا بکنیم، یعنی باید دقیق تر شناسایی بکنیم و پرسنل را به طور دقیق توجیه نماییم و تفهیم بکنیم، اگر نیروهایی که عمل می کنند توجیه باشند و وظیفه شان را بدانند، اگر [در هنگام عملیات] نتوانیم اینها را کنترل بکنیم باز در حدود پنجاه درصد توجیه هستند ولی اگر خدای نخواست اینها را در مرحله طرح ریزی

ص: ۶۸۰

توجه نکنیم و شناسایی کامل نشود نمی توانیم اطمینان داشته باشیم، لذا مجبور می شویم تمام مسائل را برای مرحله هدایت بگذاریم. ... اگر مقدمات را در نظر بگیریم، فکر و ذهن ما راحت می شود و دچار مشکل نمی شویم، اگر چنین باشد عملیات ها را با موفقیت اجرا می کنیم.

تصویر

سرهنگ اسماعیل سهرابی رئیس ستاد مشترک ارتش، عملیات در منطقه فاو را از مشکل ترین عملیات ها اعلام کرد.

آنچه که من دیدم هدف بسیار خوبی هست، از نظر ارزش کار خیلی بالا هست. بحمدالله نیرو و امکانات کافی هست، همان طور که آقایان می گویند پیش بینی ها و شناسایی های کار انجام شده است، منتها باید سازماندهی و هدایت کار صحیح باشد، در درجه اول توجه پرسنل خیلی مهم هست. نباید از غافلگیری غافل بشویم، چون عبور از رودخانه خیلی سخت است، مثلاً اگر دشمن متوجه بشود و این طرح کشف بشود عملیات یا اصلاً قابل اجرا نیست و یا اینکه درصد موفقیت کار خیلی ضعیف است.

این [عملیات] باید متکی به غافلگیری باشد، آن دیگر به عهده آقایان هست ان شاءالله که موفق و پیروز خواهید شد. همان طور که طرح نیروی زمینی (ارتش) هم در کنار طرح شماست ان شاءالله اینها نیز پشتیبانی یکدیگر هستند.

باید این طرح ها مداومت داشته باشد، یعنی طرح ها پشت سرهم تهیه شده باشد که به محض اینکه این اجرا شد دیگر به دشمن فرصت کار داده نشود، درست است که شما به دشمن تک می کنید و درگیر می شوید ولی فرصت دارید، ما هروقت که تک کردیم به احتیاط های دشمن رسیدیم، دشمن را دور زدیم و موفق شدیم؛ ولی وقتی که در جلو ما سازمان احتیاط تغییری نکرده دیدیم که [دشمن] بلافاصله خودش را جمع کرد پاتک های سنگینی کرد. دشمن روز اول و دوم پاتک های کوچکی را انجام داد، ولی روز سوم، چهارم و پنجم با احتیاط هایی که در رده قرارگاه ها و سپاه هست عملیات انجام می دهد. این یک زمین مناسبی برای عملیات ش.م.ر. است، یعنی کلیه پرسنل ما باید ماسک داشته باشند و الا پرسنلی که به آن طرف رفتند با این همه توپخانه و نیروی دشمن چه کار باید بکنند؟ یک هدف مناسبی برای تک شیمیایی است، این مورد هم باید قبلاً پیش بینی بشود.

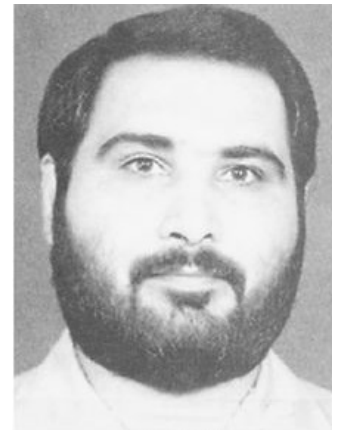
من موفقیت همه شما برادرهای عزیز را از خداوند خواهان هستم، ان شاءالله پیروز می شوید. امیدواریم به این مورد هم فکر نکنید که باید بغداد یا بصره را بگیریم که صدام سقوط بکند، شما در دو سه مرحله پیروز می شوید و به دشمن صدمه کلی می زنید، اگر به دشمن صدمه بزنید

روحیه دشمن خراب می شود و تسلیم خواهد شد. همیشه به این فکر نباشیم که چون دستمان به بغداد نمی رسد ممکن است پیروزی دیر باشد، نه، ما با دو سه پیروزی ان شاءالله موفق می شویم و آنها هم از بین خواهند رفت، منتها چیزی که مهم است این هست که عملیات اول باید توأم با پیروزی باشد. اگر عملیات اول توأم با پیروزی باشد روحیه ما خیلی بالا خواهد رفت و پیروزی های بعدی را تضمین می کند، ولی اگر خدای نخواستہ در عملیات اول موفق نشویم روحیه پرسنل ما پایین خواهد آمد و در طرح های بعدی ما تزلزل به وجود می آید و روحیه دشمن بالاتر می رود، این روند منجر به انعکاس بد در بین کشورهای جهان خواهد شد. (۱)

۱

فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص) در پاسخ به سؤالات راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ تلاش های مهندسی منطقه عملیاتی فدک، آثار حضور دولت در جنگ، آثار حکم امام خمینی به سپاه و حکم امام به آقای هاشمی و... را تشریح کرد.

تصویر

محمد فروزنده

فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص)

محمد فروزنده در این مصاحبه سابقه کار آماده سازی منطقه شرق اروند را از سال ۱۳۶۳ اعلام کرد و مهم ترین اقدامات انجام شده یا در حال اجرای مهندسی در این منطقه را احداث جاده های متعدد، ترمیم و تعریض جاده های موجود، ساخت بیمارستان، سایت موشکی و احداث سوله های متعدد برای قرارگاه های تاکتیکی اعلام و تأکید کرد که برای جلوگیری از هشیاری دشمن، فعالیت های مهندسی در منطقه هور دو برابر فعالیت های مهندسی در منطقه فدک است. وی اقدامات مهندسی را به دو بخش مهندسی رزمی و مهندسی صنعتی تفکیک کرد و مهم ترین مأموریت های مهندسی را فراهم سازی زمینه عبور از مناطق حائل میان خودی و دشمن و نیز امکان پذیر کردن حفظ مناطق تصرف شده اعلام کرد.

فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص) گفت با حضور گسترده دولت در جنگ از خرداد ۱۳۶۴، تلاش های بسیاری انجام شده و موفقیت های متعددی در کارهای مهندسی به دست آمده است. وی از مهم ترین مشکلات نظامی جنگ را نبودن ستاد هماهنگ کننده توانا اعلام و اظهار امیدواری کرد که ستاد تازه تشکیل شده فرماندهی کل قوا بتواند این مشکل را کاهش دهد. محمد فروزنده حکم امام خمینی به سپاه پاسداران برای تشکیل سه نیرو را فراهم شدن زمینه توسعه و تکامل سپاه و تأثیر فراوان در جنگ اعلام کرد. وی اقدام امام در تفویض فرماندهی

کل قوا به آقای هاشمی را فراهم شدن زمینه حضور همه قوا و همه توانمندی های کشور در جنگ اعلام کرد و منصوب شدن نخست وزیر به سمت معاون پشتیبانی جنگ را از پیامد های بسیار مؤثر آن خواند. (۱)(۲) (ضمیمه دارد).

۱

در جلسه صبح امروز قرارگاه نوح(ع)، مأموریت ناوتیپ امیرالمؤمنین(ع) در عملیات آتی، احتیاط لشکر ۱۹ فجر اعلام شد. (۳)

فرمانده ناوتیپ امیرالمؤمنین(ع) در آغاز جلسه وضعیت این یگان را به اختصار بیان کرد: ۴ گردان داریم که ۳ گردان رزمی و ۱ گردان ترابری است. نیروها آموزش دیده اند و تمرین و مانور نیز کرده اند. ۹۰ شناور سبک داریم و حدود ۲۰ شناور سنگین. به میزان ۲ گردان رزمی و ۲ گردان ترابری وسایل انفرادی گرفته ایم. ۴ قبضه خمپاره انداز ۸۱ میلی متری، ۳ قبضه خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری و ۳ تفنگ ۱۰۶ میلی متری داریم.

فرمانده قرارگاه نوح در ادامه جلسه مأموریت ناوتیپ امیرالمؤمنین(ع) را چنین اعلام کرد: «شما در این عملیات نیروی احتیاط قرارگاه نوح(ع) هستید که ما شما را به عنوان احتیاط لشکر فجر مأمور می کنیم.» وی برای اجرای این مأموریت به فرمانده ناوتیپ امیرالمؤمنین(ع) چنین ابلاغ کرد:

۱. دو گردان پیاده مسلح آماده عملیات و دو گردان پیاده آماده غیرمسلح (به صورت احتیاط) آماده نمایید.

۲. دو گردان ترابری سنگین را تجهیزاتش را دریافت کنید و آماده نمایید.

۳. با هماهنگی لشکر فجر بروید در نهر حد مستقر و آماده شوید و محل قایق هایتان را آماده و نقل و انتقالات را شروع کنید.

۴. در پشت سر نیروهای استقراری لشکر فجر مستقر شوید.

۵. تحت نظر لشکر فجر عمل نمایید.

۶. ادوات ناوتیپ را از هم اکنون در کنترل عملیاتی لشکر فجر قرار دهید.

فرمانده قرارگاه نوح(ع) به فرمانده ناوتیپ امیرالمؤمنین(ع) تأکید کرد که اجرای این مأموریت را از همین الآن شروع کند و افرادی را که ضروری می بیند توجیه کند. وی افزود تا سی ام دی ماه فرصت دارید که اعلام آمادگی کنید. (۴)

ص: ۶۸۳

۱- این مصاحبه به صورت مشروح تر در ضمیمه روزشمار امروز درج شده است.

۲- ۱۳. سند شماره ۱۵۰۷۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: محمد فروزنده فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص) در گفت و گو با محمد درودیان (اهواز، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، نوار شماره ۱۷۰۲۶)، صص ۱۲ - ۱؛ و - سند شماره ۱۷۴۹۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: محمد فروزنده فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص) در گفت و گو با محمد درودیان (اهواز، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، نوار شماره ۱۷۰۲۷)، صص ۱۳ - ۱.

۳- در این جلسه حسین علایی (فرمانده قرارگاه نوح(ع))، علی آستانه (قائم مقام فرمانده قرارگاه نوح)، زمانی (مسئول ستاد قرارگاه

نوح(ع))، کارگر (فرمانده ناوتیب امیرالمؤمنین(ع)) و اعتماد (مسئول ستاد لشکر فجر) حضور داشتند.

۴-۱۴. سند شماره ۱۱۴۰د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح (الیاس حضرتی)، ۱۳۶۴/۱۰/۱۷ تا

۱۳۶۴/۱۰/۲۵، صص ۶۳ - ۶۰.

در جلسه شامگاه امروز قرارگاه نجف اقدامات آماده سازی و طرح مانور تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) برای اجرای عملیات در جزایر ام الرصاص و ام البابی تشریح شد. (۱)

در این جلسه مسئول واحد اطلاعات عملیات تیپ ۱۰ به بیان نتایج شناسایی ها از جزایر، وضعیت دشمن و منطقه عملیات و جریان آب اروندرود در این منطقه پرداخت. وی گفت: فاصله خط خودی در ساحل شمالی اروندرود (۲) با خط دشمن در جزیره ام الرصاص حدود ۴۰۰ متر است. در پشت جزیره ام الرصاص دو جزیره کوچک ام البابی غربی و شرقی واقع شده است. ام البابی غربی با یک پل به ساحل جنوبی اروندرود وصل شده و یک پل نیز دو جزیره شرقی و غربی را به هم وصل می کند. ارتش عراق همه توانش در جزیره ام الرصاص را در خط مقدم قرار داده، چون هیچ امکان دید و تیر در عمق جزیره ندارد. سنگرهای ام الرصاص را جدیداً بتونی کرده که میانگین فاصله آنها ۲۰ متر است. در میان هر دو سه سنگر یک پایگاه نیز وجود دارد. موانع دشمن شامل موانع ضد هاور کرافت، سیم خاردار تویی و موانع خورشیدی هشت پر است. ۵۰ متر عقب تر از ساحل جزیره، خاکریز احداث شده است. زمین جزیره پوشیده از گیاه چولان و بردی است که استتار در آن به سادگی امکان پذیر است. به دلیل وجود این گیاهان حرکت در این جزیره بسیار دشوار است، طوری که نیروهای شناسایی عرض ۸۰۰ متری این جزیره را حدود ۷ ساعته پیموده اند. تعدادی بشکه نیز در ساحل جزیره تعبیه شده است. بعد از موانع، سنگرها قرار گرفته، بعد از سنگرها خاکریز و سپس دیواری به ارتفاع یک متر و عرض ۳۰ سانتی متر احداث شده است که به این ترتیب میان خاکریز و دیوار، کانالی یک متری ایجاد شده است. دشمن در عقب جزیره تعدادی سنگرهای گرد پاسگاهی دارد و مقرهای گروهان و گردان در عقب در طرفین پل واقع شده است.

در جزیره ام الرصاص یک جاده شرقی - غربی با ارتفاع ۶۰ سانتی متر و عرض حدود ۷ متر و تعدادی جاده عرضی وجود دارد. زمین دو سر جزیره باتلاقی است. برای جلوگیری از نفوذ رزمندگان از پشت جزیره، ارتش عراق در پشت جزیره هر ۱۰۰ متر یک سنگر در کنار جاده احداث کرده است و در کنار هر دو طرف پل های جزیره نیرو گمارده است. ارتش عراق در اطراف جزایر ام البابی نیز سنگر دارد. همچنین استحکامات جزایر اطراف از جمله بلجانیه و

ص: ۶۸۴

۱- این جلسه با حضور محمدعلی (عزیز) جعفری (فرمانده قرارگاه نجف) و مسئولان واحدهای طرح و عملیات، تدارکات و ادوات این قرارگاه و علی فضلی (فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع))، قائم مقام وی و فرماندهان گردان ها و مسئولان واحدهای این تیپ از ساعت ۱۹:۵۰ در ستاد تیپ سیدالشهدا(ع) تشکیل شد که در ساعت ۲۲:۳۰ پایان یافت. گزارش این جلسه با استفاده از یادداشت های علی فتحی (شهید) راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نجف درج شده است.

۲- اروندرود از حدود بصره تا خرمشهر تقریباً جهت غربی - شرقی دارد و قبل از بصره و بعد از خرمشهر تقریباً در جهت شمال به جنوب جریان دارد.

ماهی را افزایش داده و نیرو گذاشته است. پل ارتباطی ام البابی با ساحل جنوبی اروندرود دوبه ای است و یک کامیون و بارش را تحمل می کند. زیر این پل قابل تردد برای قایق است.

مسئول واحد اطلاعات تیپ سیدالشهدا(ع) افزود که شناسایی ها هم از روبه رو و هم از پشت انجام شده است. حدود ۱۰ بار شناسایی از روبه رو شده و نیروهای شناسایی از موانع رد شده و به کانال عراقی ها رسیده اند. دو بار نیز به داخل جزیره نفوذ کرده و تا نزدیک سنگرها پیش رفته اند و جاده را نیز بررسی کرده اند. وی نهر عرایض را بهترین معبر برای حمله به دشمن اعلام کرد.

در ادامه جلسه فرماندهان گردان های تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) باتوجه به اینکه حدود یک هفته پیش به مأموریت خود توجیه شده اند، به بیان کلی طرح مانور گردانشان پرداختند.

۱. گردان حضرت قمر بنی هاشم(ع): این گردان یک گروهان غواص ۱۱۰ نفره در حال آموزش، ۲ گروهان رزمنده دیگر و یک گروهان پشتیبانی و حمل مجروح دارد. مأموریت آن حرکت از نهر عرایض، شکستن خط، گرفتن سرپل در جزیره ام الرصاص و پاک سازی و تأمین آن برای گردان های دیگر و رسیدن به پل جزیره ام البابی است. برادر سعیدی فرمانده این گردان گفت بیشتر نیروهای این گردان قدیمی و باتجربه اند.

۲. گردان حضرت علی اکبر(ع): این گردان مأموریت دارد پس از شکسته شدن خط به همت گردان قمر بنی هاشم(ع) با عبور از این گردان پیشروی کرده و سمت راست جزیره ام الرصاص را با یک گروهان پاک سازی و تأمین می کند. برادر خداین گفت بخشی از طرح این است که از کنار نهر عرایض سرپلی را که به جزیره عقبی وصل می شود، با استفاده از تفنگ ۲۳ میلی متری تصرف کنیم. عزیز جعفری در این باره یادآور شد که باتوجه به اینکه میدان دید مناسبی وجود ندارد، استفاده از تفنگ ۲۳ امکان پذیر نیست مگر اینکه با اجرای آتش خمپاره ثبت تیر شود.

۳. گردان حضرت علی اصغر(ع): پس از شکسته شدن خط و گرفتن سرپل به همت گردان قمر بنی هاشم(ع)، گردان علی اصغر(ع) در سمت چپ جزیره ام الرصاص وارد عمل می شود و ابتدا میان دو جاده به طرف چپ ام الرصاص پیشروی و سپس پیشروی عمقی می کند و از سمت چپ با تیپ ۱۸ الغدیر الحاق می کند.

۴. گردان المهدی(عج): این گردان مأموریت تصرف جزیره ام البابی را به عهده دارد که قرار است پس از تصرف سرپل به همت گردان قمر بنی هاشم(ع) و رسیدن به پل ام البابی وارد عمل شده و با عبور از این گردان به سوی جزیره ام البابی پیشروی کند. به گفته فرمانده این گردان، فقط مأموریت کلی گردان المهدی(عج) مشخص شده و هنوز جزئیات آن و به ویژه نحوه پدافند از منطقه تصرف شده مشخص نشده است.

پس از گزارش فرماندهان گردان ها، فرمانده قرارگاه نجف از فرماندهان تیپ سیدالشهدا(ع)

خواست که در طرح ریزی ها و اقدامات خود جهت آمادگی برای عملیات به این نکات توجه کنند:

۱. غواصان از همین امروز یا فردا تمرینات خود را در رودخانه ای که دارای جزرومد است شروع کنند.

۲. بعد از تصرف جزیره برای افزایش میدان دید به هر طریق ممکن تلاش کنید، مثلاً نی ها را بپريد و در هر ۵۰۰ متر یک تیربار و یک آر.پی.جی زن روی سیل بند مستقر کنید. در شب نیز تک تیرانداز به جلو بفرستید و در میان نی ها کمین بگذارید.

۳. روی سنگرهای بلند و پایگاه های بلند هیچ حساب نکنید چون به محض روشن شدن هوا همه را با توپ و گلوله تانک می زند.

۴. سه گردانی که در موج اول وارد عمل می شوند، باید آموزش های کامل آبی - خاکی را گذرانده باشند، ولی گردان های دیگر نیازی نیست؛ هر گردان با توجه به ما موریتی که دارد، آموزش ببیند.

۵. حداقل برای استقرار ۱۵ روزه در جزیره و پاسخ به فشارهای دشمن آمادگی داشته باشید. سه چهار گردان برای احتیاط و جایگزینی و حفظ منطقه تصرف شده و پاسخ به پاتک های دشمن داشته باشید.

۶. سنگرسازی از مهم ترین کارها بعد از تصرف است که نیروها باید آمادگی این کار را داشته باشند.

۷. با کیفیت ترین نیروها را برای این عملیات به کار گیرید.

۸. گردان ها با توجه به مأموریتشان آموزش و تمرین داده شوند. مثلاً گردان اول سرعت عمل، تصرف و پاک سازی و گردان های بعدی سنگرسازی، پدافند و... آموزش و تمرین داده شوند.

۹. برای عملیات باید ۹۰ قایق آماده داشته باشید.

در ادامه جلسه مسئولان واحدهای بهداری، ادوات، تعاون و مخابرات که به مأموریت کلی تیپ توجه شده بودند، خلاصه ای از وضعیت واحدهای خود را تشریح و نیازها و کمبودهای خود را بیان کردند. علی فضلی فرمانده تیپ سیدالشهدا(ع) نیز گفت برای اینکه در این عملیات بتوانیم در وضعیت تهاجمی تری عمل کنیم نیاز به تعدادی تیربار گرینوف و تعدادی نارنجک انداز ۴۰ میلی متری داریم. عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف در پایان جلسه اعلام کرد که جلسه بعدی چهارشنبه آینده است و فرمانده گردان ها در این چند روز منطقه را خوب مشاهده و بررسی کنند و درباره طرح مانور و جزئیات آن بحث کنند و در جلسه بعدی کامل و دقیق بیان کنند. همچنین فرماندهان گروهان ها نیز به منطقه عملیاتی، مأموریت و طرح مانور توجه شوند. وی در پایان به طور خلاصه به بیان وضعیت گذشته و کنونی جنگ و وضعیت کنونی کشور و دلیل اینکه امام خمینی امسال را سال مقاومت اعلام کرده است، پرداخت. (۱)

ص: ۶۸۶

۱۵- ۱. سند شماره ۱۱۳۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف (علی فتحی)، ۱۳۶۴/۱۰/۹ تا

۱۴/۱۱/۱۳۶۴، صص ۲۰ - ۱.

هوایماهای عراقی امروز تأسیسات جزیره خارک و پالایشگاه آبادان را بمباران و به بندر گناوه، اهواز و چند شهر و منطقه عملیاتی دیگر حمله یا تجاوز کردند. رادیو بغداد هم اعلام کرد که هوایماهای عراقی ۸۳ مأموریت علیه قوای ایران در شرق دجله اجرا کردند.

به نوشته نشریه وزارت اطلاعات: «در ساعت ۱۱:۱۹ دقیقه روز ۱۳۶۴/۱۰/۱۹، جزیره خارک مورد حمله دو فروند هوایمای میگ ۲۵ دشمن قرار گرفت و ۴ بمب به طرف جزیره پرتاب شد که ۲ بمب به مخازن سوخت شماره ۲۵ و ۳۶ (هرکدام به ظرفیت یک میلیون بشکه) اصابت کرد و هر دو مخزن دچار آتش سوزی گردید که حریق در ساعت ۱۳ به طور کلی خاموش شد و صدور نفت ادامه دارد. هوایماهای متجاوز سپس حریم هوایی بندر گناوه را مورد تجاوز قرار دادند که با اقدامات تاکتیکی جنگنده های خودی متواری شدند.» (۱)

هوایماهای عراقی همچنین در ساعت ۱۱:۱۰ دقیقه پالایشگاه آبادان را بمباران (۲) و در ساعت ۱۱:۱۷ دقیقه به حریم شهر اهواز تجاوز کردند. (۳)

بنا به نوشته نشریه رویدادها، در روزهای ۱۴ تا ۱۹ دی ماه هر یک از شهرهای پیرانشهر، ارومیه، ایلام و بندر گناوه در چند نوبت مورد تجاوز هوایی هوایماهای عراقی قرار گرفتند. همچنین ۱۸ هوایمای عراق امروز در دو نوبت محل تجمع نیروهای خودی را در مناطق عملیاتی جزایر مجنون، شرهانی و زبیدات بمباران کردند. (۴)

توپ های ارتش عراق نیز در ساعت ۲ بامداد امروز اطراف سردشت را گلوله باران کردند که تعدادی از گلوله ها به اطراف شهربانی سردشت اصابت کرد ولی خسارتی نداشت. (۵)

از سوی دیگر، عراق در اطلاعیه نظامی امروز خود اعلام کرد که هوایماهای این کشور به تأسیسات جزیره خارک حمله موفقیت آمیزی کردند و در ۸۳ مأموریت رزمی در منطقه عملیاتی شرق دجله مواضع و تجهیزات ایران را منهدم ساختند و هلیکوپترهای عراقی در شرق بصره یک تانک ایران را منهدم کردند. (۶)

نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در ادامه بازرسی کشتی های مشکوک به حمل کالا برای عراق، بامداد امروز یک کشتی آلمانی را در دریای عمان به سوی یکی از بنادر جنوبی ایران هدایت کرد.

طبق اطلاعیه ستاد مشترک ارتش، این کشتی ساعت ۱:۱۱ دقیقه بامداد ۱۹ دی در تنگه هرمز مورد شناسایی واحدهای شناور نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران قرار گرفت و جهت بازرسی به یکی از بنادر جنوب هدایت شد. (۷) یک مقام نظامی نیز گفت این کشتی ۶۷۶ کانتینر دارد و ظرفیتش بیش از ۱۲۶۹۰ تن می باشد و در آب های بین المللی دریای عمان در شعاع ۲۰۰ کیلومتری تنگه هرمز توقیف شده و "ویل دوشارا" نام دارد. (۸)

ص: ۶۸۷

۱- ۱۶. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۴۲، ۱۳۶۴/۱۰/۲۱، ص ۱.

۲- ۱۷. سند شماره ۱۱۵۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای شماره ۱۳۲، ۱۳۶۴/۱۰/۱۹، ص ۳.

- ۳-۱۸. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۴۳، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.
- ۴-۱۹. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۸، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۰؛ و - همان، شماره ۸۰، ۸/۱۱/۱۳۶۴، ص ۳.
- ۵-۲۰. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۴۲، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.
- ۶-۲۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۶، ۲۰/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲.
- ۷-۲۲. روزنامه اطلاعات، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.
- ۸-۲۳. روزنامه اطلاعات، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

ناخدا محمدحسین ملک زادگان فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، امروز با اشاره به اینکه تاکنون وضعیت کالاهای این کشتی مشخص نشده است، گفت که این کشتی دارای ۱۹ خدمه از کشورهای آلمان، لبنان، اسپانیا، ترکیه و پرتغال می باشد، از روتردام و هامبورگ حرکت کرده و مقصدش کشور کویت است. ملک زادگان افزود: «واحدهای دریایی ما هم اکنون در شعاع ۴۰۰ کیلومتری تنگه هرمز و در دریای عمان گسترش یافته اند تا ضمن کنترل تردد کشتی ها، کالاهای مشکوک به مقصد رژیم عراق را مورد بازرسی قرار دهند.»^(۱)

۱

در پی حمله یگان های ارتش عراق به جزیره مجنون جنوبی در روز دوشنبه ۱۶ دی ماه،^(۲) به گفته رادیو بغداد، امروز خبرنگاران رسانه های منطقه ای و بین المللی از این جزیره بازدید کردند.^(۳)

در گزارش خبرگزاری رویترز از این بازدید آمده است: «سرلشکر ماهر عبدالرشید فرمانده سپاه سوم عراق به خبرنگاران که از جبهه دیدن می کردند گفت ما دشمن را از بزرگ ترین بخش این جزایر بیرون رانده ایم و او را در یک منطقه کوچک محصور کرده ایم که در آینده نزدیک بر علیه این نیروها اقدام خواهد شد. ... ژنرال ماهر که در مرکز سپاه سوم در آبراه شط العرب سخن می گفت، درباره یک بسیج بزرگ ایران در جبهه جنوب در منطقه ای از باتلاق های هویزه در نزدیکی مجنون گفت: نیروی بازدارنده قوی عراق، ایران را وادار به تعویق حمله کرد. وی که رئیس یکی از چهار سپاه مدافع جنوب عراق است، افزود: نیروی هوایی نقش عمده ای در جلوگیری از تجمع نیروهای دشمن داشته است. ژنرال رشید گفت: زمین هایی که بازپس گرفته شده ۳ کیلومتر عرض و ۵/۸ کیلومتر طول دارد. یکی از دستیاران این ژنرال گفت مجموع منطقه جزایر ۵/۴ کیلومتر عرض و ۱۰ کیلومتر طول دارد.

یک سرتیپ که همراه گروه خبرنگاران بود، نیز گفت واحدهای مهندسی صدها کیلومترمربع از باتلاق های هویزه را خشک کرده و ده ها جاده در منطقه احداث کرده اند. وی گفت: ما پمپ های بزرگی برای پمپ کردن آب های باتلاق از طرف خود به سمت ایران مستقر کرده ایم که بدین ترتیب دشمن را زیر آب ببرد و کار مقابله ارتش ما با اقدامات آنها را تسهیل کند. خبرنگاران یک خاکریز بلند را مشاهده کردند که تا دوردست ادامه داشت و این سرتیپ گفت احداث آن به منظور جلوگیری از حرکات دشمن است.»^(۴)

ص: ۶۸۸

۱- ۲۴. همان.

۲- مشروح گزارش حمله عراق و جزئیات آن در روزشمار ۱۶/۱۰/۱۳۶۴، درج شده است.

۳- ۲۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۶، ۲۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۲، رادیو بغداد، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴.

۴- ۲۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۷، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، صص ۴ - ۲، مرکز سپاه سوم عراق (جنوب عراق) - خبرگزاری رویترز، ۲۰/۱۰/۱۳۶۴.

به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، «افراد ضدانقلاب (احتمالاً کومه له) به طرف تأمین یکی از محورهای شهرستان بانه آتش گشودند که در نتیجه یکی از برادران سرباز به شهادت رسید.»^(۱)

نشریه گزارش روز روابط عمومی فرماندهی کل سپاه نیز نوشته است: «روز ۱۹/۱۰/۱۳۶۴ عناصر ضدانقلاب به یک بلدوزر مهندسی رزمی حمله کرده و بلدوزر را به آتش کشیده و دو نفر از برادران پاسدار وظیفه را به اسارت بردند.»^(۲)

درحالی که رژیم عراق با محاصره سلیمانیه و اقدامات امنیتی عرصه را بر مردم بی دفاع این منطقه تنگ کرده است، نیروهای انقلابی مسلمان کرد عراق همچنان به مبارزات خود علیه حکومت بعثی ادامه می دهند.

به گزارش نشریه راه کربلا، در حمله هفته گذشته انقلابیون مسلمان کرد با سلاح های سبک و آر.پی.جی. ۷ به پایگاه نیروهای بعثی در شهر عقره ۸ نفر کشته شدند. در این حمله دو سالن تجمع و دو خودرو منهدم و یک منبع سوخت مزدوران صدام به آتش کشیده شد. انقلابیون مسلمان کرد پس از اجرای این عملیات سالم به پایگاه های خود بازگشتند.^(۳)

همچنین به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، ساعت ۱۷ امروز نیز گروهی از پیش مرگان مسلمان کرد عراقی کنترل عبور و مرور خودروها را در جاده اصلی سیدصادق به دست گرفتند و یک خودروی نظامی ارتش عراق متعلق به تیپ ۴۲۷ را منهدم کردند. در این اقدام ۵ نظامی بعثی از جمله یک افسر سیاسی امنیتی کشته شدند و ۵ قبضه سلاح به غنیمت گرفته شد. این درحالی است که عراق ۸ روستای واقع در اطراف این جاده را به کلی منهدم کرده و نزدیک به هزار خانوار را آواره یا به اردوگاه های کار اجباری منتقل کرده است. دولت عراق هرگونه کمک رسانی به استان سلیمانیه را ممنوع اعلام کرده و برای جلوگیری از فعالیت های کشاورزی در مناطق آزادشده (تحت کنترل مسلمانان کرد) با هلیکوپترهای توپ دار اقدام به انهدام این مناطق و وسایل و تأسیسات کشاورزی آنها می کند.^(۴)

واحد مرکزی خبر نیز گزارش داد که حکومت عراق یک کمربند امنیتی به فاصله ۲۰ کیلومتر در اطراف سلیمانیه احداث کرده و با مین گذاری این خط و استفاده از نورافکن های قوی در هنگام شب، سعی دارد مجاهدین مسلمان منطقه را به محاصره درآورده و از کمک رسانی روستاییان اطراف به داخل شهر جلوگیری نماید. این گزارش می افزاید: رژیم بعثی صهیونیستی تلاش می کند که با بمباران روستاهای سلیمانیه و کوهستان های مجاور، روستاییان را وادار به مهاجرت از روستاهای خود و ترک منطقه سازد و به این ترتیب با آواره کردن مردم

ص: ۶۸۹

۱- ۲۷. سند شماره ۱۴۴۱۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، بانه، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴.
۲- ۲۸. سند شماره ۲۲۶۸۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش روز روابط عمومی فرماندهی کل سپاه، شماره ۱۰۱، ۱۳۶۴/۱۰/۲۵، ص ۷.

۳- ۲۹. روزنامه اطلاعات، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۴- ۳۰. روزنامه اطلاعات، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴.

مسلمان کردنشین و اسکان آنان در شهرک های جدید در مرکز و جنوب عراق، اعراب را به طور اجباری در مناطق شمالی جایگزین کرده اند.

رویتر نیز به نقل از روزنامه انگلیسی فایننشال تایمز گزارش داد که کردهای شمال عراق کنترل بخش بزرگی از شمال عراق را در دست خود دارند. به همین دلیل رژیم عراق مجبور شده بر تعداد نیروهای خود در شمال عراق بیفزاید درحالی که در جبهه های جنوبی به آنها نیاز وافر دارد. به نوشته فایننشال تایمز، ۱۶۰ هزار نیروی عراقی مأمور حفاظت از تأسیسات دولتی عراق در شمال به خصوص مراقبت از خط لوله نفت عراق به ترکیه شده اند.^(۱)

۱

فرمانده عالی جنگ عصر امروز در جمع رزمندگان استان فارس که برای آموزش غواصی در استخرهای تهران از مناطق عملیاتی به تهران آمده اند، اقدامات نظامی و عزیمت گسترده جوانان به سوی جبهه ها را زمینه ساز شرایط سیاسی اعلام کرد و نورافشانی جبهه ها را موجب خودداری دنیا از حمایت از حکومت عراق دانست و بر ایستادگی ایران بر شرایط خود و آمادگی برای انجام وظیفه در زمان مناسب تأکید کرد.

آقای هاشمی گفت: حرکت نظامی ما هنگامی رخ می دهد که شرایط سیاسی آماده شود و ما نمی خواهیم حرکتمان صرفاً یک خونریزی باشد. عزیمت گسترده جوانان مسلمان کشورمان به سوی جبهه های جنگ تحمیلی، زمینه ساز شرایط سیاسی لازم در دنیا است. این حرکت ها به این شکل از لحاظ سیاسی کاملاً زمینه ساز است که وقتی دنیا حالت رزمندگی ملت ما و تأثیر آن را در مصر، فلسطین، فیلیپین، اندونزی و دیگر کشورهای اسلامی می بیند، می فهمد که نمی تواند این صدا را خاموش کند و متوجه می شود که باید در برابر آن تسلیم گردد و این حرکت بی معنا را که از عراق حمایت می کند، تکرار نکند و مضر بودن این روش را درک کند. اینجاست که دنیا به خود می آید و مرکز نورافشان و کانون نور در جبهه ها آثارش را در همه جا به نمایش می گذارد و دنیا متقاعد می شود که جنگ باید تمام شود و راهی جز سقوط صدام ندارد و این همان زمینه سیاسی است، دنیا باید محاسبه کند که چقدر ارزش دارد به خاطر یک نظام خودفروخته و حفظ یک نوکر این همه خسارت را تحمل کند. جبهه ها باید همیشه مملو از نیرو باشد و نیروها، مدام تمرین کنند و خود را آماده سازند. ما هم روی شرط خود ایستاده ایم و آماده ایم که به محض آنکه لحظه مناسب فرارسید، وظیفه خود را انجام دهیم.^(۲)

آقای

هاشمی در ادامه با اشاره به نظر امام خمینی درباره صدور انقلاب و نیز اشاره به فعالیت ها، تظاهرات و راه پیمایی مردم مسلمان کشورهای مختلف، گفت: «در مصر این صحنه ها یادآور وقایع آخر دوران شاه در ایران است. دانشجویان الازهر و عین الشمس و شهرهای دیگر مصر همچون دانشجویان ما در سال های ۵۶ و ۵۷ خیابان ها را از شعارهای الله اکبر پرطنین

ص: ۶۹۰

۱- ۳۱. روزنامه اطلاعات، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۲- ۳۲. اکبر هاشمی رفسنجانی، امید و دلواپسی (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۴)، به اهتمام سارا لاهوتی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ دوم، ۱۳۸۷، ص ۳۷۷.

کرده اند. در صحن مسجدالاقصی آن صحنه های زیبا که بخشی از آن را دیشب (چهارشنبه شب) در تلویزیون دیدید نشان می دهد که در آن شرایط سخت و تحت فشار صهیونیسم این حماسه ها به راحتی نمی تواند صورت پذیرد. شعارها از ملی گرایی به سوی اسلام کشیده می شود و همه ندای لاله الاالله و الله اکبر سر می دهند. دیگر نقاط دنیا هم همین طور است. از الجزایر گرفته تا شرقی ترین نقطه در اندونزی و در سراسر مناطق اسلامی جوان ها و دیگر نیروهای اسلامی به تناسب شرایط محیط خود در مساجد و دانشگاه ها حرکت اسلامی خود را شروع کرده اند و من با اطمینان به شما می گویم که کانون اصلی این حرکت ها از لحاظ معنوی جمهوری اسلامی و قلب مقدس رهبر و پیشوای ایران ما و اسلام پیروز ایران است که امروز شاخ و برگ های این شجره طیبه از ایران ارتزاق کرده و در سراسر جهان گسترده شده است و یکی از کانون های گرم مبارزه بر علیه کفر که موتور حرکت است، میدان های جنگ می باشد. جنگ علی رغم تلخی ها و مشکلات این خاصیت را دارد که کانون های مبارزه را همواره زنده نگه می دارد.»^(۱)

۱

نخست وزیر امروز طی سخنانی در جمع کاروان راهیان کربلای استان باختران با تجلیل از داوطلبان اعزام به جبهه ها، تأثیر خون شهیدان در تحولات جهان را عظیم توصیف کرد و دعوت ایران را به سازش نشانه درک غلط از حق خواند و برنامه های دولت را در خدمت جنگ اعلام و بر ضرورت تداوم جنگ تا ریشه کنی ظلم و تجاوز تأکید کرد.

به گزارش روابط عمومی نخست وزیری، مهندس موسوی در این دیدار با تجلیل از حرکت شایسته عزیمت داوطلبانه رزمندگان اسلام به جبهه ها، گفت آثار پربرکت خون شهدا در انقلاب اسلامی نه تنها ملت ما را قادر ساخت در برابر مشکلات مقاوم و استوار بایستد، بلکه آثار محسوسی بر کشورهای اسلامی گذاشته است که یک نمونه آن در حرکت ایثارگرانه قهرمان سینای مصر (سلیمان خاطر) تجلی کرد.

نخست وزیر با اشاره به یأس و ناامیدی ملت های مسلمان جهان قبل از پیروزی انقلاب اسلامی گفت: «زمانی که ملت های مسلمان جهان هیچ امیدی به رهایی از چنگال استعمار نداشتند، انقلاب اسلامی ایران با رشادت و از خود گذشتگی شما فرزندان انقلاب پیروز شد و مسلمانان را به آینده ای درخشان و پیروز امیدوار ساخت و تحولی تازه در جهان اسلام پدید آورد که علی رغم تلاش استکبار برای نابود کردن آن، امروز شاهد نشانه هایی از این تحول عظیم در جهان اسلام هستیم و هر روز صداهای جدیدتری از کشورهای دور و نزدیک می شنویم که فریاد آزادی سر می دهند.»

وی افزود: «استمرار و رشد حرکت های اسلامی مدیون خون پربرکت شهدای تاریخ اسلام است که با ایثار و از خود گذشتگی نهضت های اسلامی را به یکدیگر متصل کرد و انقلابی عظیم آفرید.»

نخست وزیر با اشاره به جنگ تحمیلی گفت: «ما این جنگ را یک جنگ ساده زمینی

ص: ۶۹۱

نمی دانیم، لذا آنهایی که ما را به سازش دعوت می کنند به خاطر این است که برداشت غلطی از حق دارند و معنای واقعی حق را درک نمی کنند و نمی خواهند بفهمند تنبیه متجاوز به نفع صلح جهانی و تضمین امنیت است.»

مهندس موسوی تأکید کرد: «امروز همه برنامه های دولت به نوعی در خدمت جنگ است و جنگ در تمام ارکان اجرایی کشور اثر محسوسی دارد و چون از دید ما سرنوشت این جنگ با سرنوشت استقلال، رشد آینده نسل ها و سرعت حرکت انقلاب اسلامی پیوند دارد، این جنگ را با قدرت ادامه می دهیم و با اتکا به خداوند متعال و نیروهای حزب الله و متعهد همه مشکلات و تنگناهای آن را تحمل خواهیم کرد.»

نخست وزیر در پایان ضمن توصیه هایی به رزمندگان اسلام گفت: «اگر می خواهید از حق و خون پربرکت شهدا قدرشناسی کنید باید به نوعی حرکت کنید که ریشه تجاوز و ظلم را برای همیشه از منطقه قطع کنید.»^(۱)

۱

ادامه همایش "از خراسان تا کربلا" امروز در مسجد امیرالمؤمنین(ع) لشکر ۹۲ زرهی در اهواز برگزار شد. فرمانده کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی ارتش از جمله سخنرانان این گردهمایی بودند که در سخنان خود به اهداف تحمیل جنگ به ایران، چرخش حامیان صدام و اهمیت اعزام کاروان های راهیان کربلا به جبهه ها پرداختند.

به نوشته روزنامه اطلاعات: فرمانده سپاه پاسداران در سخنان خود ضمن تشریح روند جنگ و اهداف استکبار از برپایی جنگ تحمیلی گفت: «هدف ابرقدرت ها از تحمیل جنگ جلوگیری از اعلام موجودیت انقلاب اسلامی بود. به همین دلیل فکر می کردند می توانند به وسیله سردار پوشالی قادسیه به این هدف برسند اما رهنمودهای حضرت امام و حضور مردم در صحنه آنها را مأیوس کرد به طوری که اربابان صدام ناچار به تغییر رویه در جنگ شدند.» محسن رضایی ارسال سلاح های مدرن به عراق را نشانه خوف از مقاومت بی نظیر مردم و اعزام کاروان های کربلا-اعلام کرد و افزود: «از سه ماه پیش در مواضع شورای همکاری خلیج فارس چرخش دیده می شود و عقب نشینی آنها واضح است، به طوری که اخیراً پادشاه عربستان سعودی صریحاً در دیدار با یک مقام سیاسی کشور ما گفته است ما از حمایت صدام دست خواهیم کشید و طرف دار اسلام خواهیم بود.»

فرمانده کل سپاه ضمن تأکید بر ادامه جنگ و مقاومت گفت: «دنیای استکبار به زعم خود تا ما را در ذهن علیل خویش ذلیل نکند، با ما کنار نمی آید و راه ما جز مقاومت چیز دیگری نیست.»

وی در پایان با اعلام اینکه در حال حاضر فقط ۱۲ درصد بودجه صرف هزینه های نظامی می شود، گفت: «باید همه سرمایه ها و امکانات را برای ضربه به استکبار و پایان جنگ بسیج نمود.»^(۲)

ص: ۶۹۲

۱- ۳۴. همان.

۲- ۳۵. روزنامه اطلاعات، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

سرهنگ صیاد شیرازی نیز طی سخنانی در این گردهمایی ضمن اعلام آمادگی رزمی نیروهای جمهوری اسلامی در جبهه های نبرد، روحیه والا و قدرت عظیم و تحولی که در ارتش اسلام به وجود آمده را مرهون و نتیجه جهش عظیم امت قهرمان کشور در اعزام کاروان های راهیان کربلا به جبهه ها اعلام کرد. وی گفت: «پس از اقدام تاریخی تشکیل کاروان های کربلا و حضور پرتلاش و بی وقفه مردم عزیزمان در جبهه های جنگ، نیروهای رزمنده قدرت و الهام جدیدی گرفته اند و این نیروها امروز خود را در تمامی طول جبهه های نبرد مهیاتر از همیشه برای ادامه نبرد تا پیروزی نهایی می بینند.»^(۱)

۱

طرح های مختلف سپاه پاسداران برای فریب ارتش عراق و فعالیت نیروهای نظامی در مناطق مختلف و سخنان مسئولان کشور درباره جنگ نه تنها سران عراق بلکه تحلیل گران غربی را درمورد عملیات بزرگ ایران دچار سردرگمی کرده است.

نشریه انگلیسی زبان فارین ریپورت در این باره نوشته است: «تمرکز نیروهای ایران در جبهه مرکزی مناطق هم مرز با عراق و حمله موعود ایران به تأخیر افتاده است. ممکن است نقشه ایرانی ها تغییر کرده باشد. به نظر می رسد که آنها امیدوارند راه خود را به سوی بغداد از طریق جنگ بگشایند، اما اکنون به نظر می رسد که آنها به یک حمله تهاجمی در جنوب، در آن سوی مرداب ها مبادرت خواهند کرد. تحلیل گران غربی اغلب به وسیله تغییرات غیرقابل توضیح نقشه های رهبریت ایران دچار سردرگمی گردیده اند. در بسیاری از اوقات آرایش های نظامی ای وجود داشته اند که منجر به فرضیه هایی درمورد یک حمله تهاجمی جدید گردیده اند، اما این برنامه چند هفته بعد لغو گردیده است. ممکن است که رهبران ایران با مطالعه گزارش های مربوط به حملات تهاجمی قریب الوقوع خود به این نتیجه می رسند که عراق کاملاً آماده است و بنابراین نقشه های خود را تغییر می دهند.»^(۲)

فارین ریپورت به نقل از تحلیل گران غربی افزوده است: «تأخیر ایران در تهاجم به عراق فرصت خوبی برای ارتش عراق به وجود آورده که هم به تدارک بیشتر امکانات پردازد و هم با دستیابی به تغییرات تازه صورت یافته در نقشه تهاجم ایران، خود را برای مقابله با آن آماده سازد.»^(۳)

۲

خبرگزاری جمهوری اسلامی از مرکز اهواز در گزارشی با عنوان "نمایش تکراری صلح طلبی صدام" با اشاره به سخنان صدام در شصت و پنجمین سالگرد ارتش عراق، اهداف صدام از ادعاهای صلح طلبی را چنین برشمرده است:

۱. جلب ترحم مردم عراق که مدت هاست وی را برای پایان جنگ تحت فشار قرار داده اند.

ص: ۶۹۳

۱- ۳۶. همان.

۲- ۳۷. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۲۰، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۷.

۳- ۳۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۸، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۸، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴.

۲. ترسیم چهره صلح طلبانه ای از خود در برابر افکار عمومی منطقه و جهان. ۳. کوشش برای تحریک اعضای جنبش غیرمتعهدها و کنفرانس اسلامی برای ازسرگیری تلاش‌های به اصطلاح صلح آمیز. ۴. تلاش برای جلب حمایت‌های مادی و معنوی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس. ۵. خروج از انزوای سیاسی گسترده‌ای که عراق اخیراً دچار آن شده است. (۱)

۱

دولت مصر در ادامه حمایت نظامی از حکومت عراق، علاوه بر آموزش افسران عراقی، افسران مصری را به عراق اعزام می‌کند.

نشریه الشراع چاپ بیروت در آخرین شماره خود نوشته است: «تعدادی از افسران عراقی پس از گذراندن دوره‌های آموزشی تخصصی در پایتخت مصر، به بغداد بازگشتند. همچنین بنا به درخواست دولت عراق، وزارت جنگ مصر موافقت کرد که گروهی از افسران بلندپایه خود را به عنوان مشاور نظامی به بغداد اعزام کند. از سوی دیگر، منابع خبری از داخل عراق گزارش دادند که اخیراً ۴۵۰ تن از متخصصان مسلمان عراقی از جمله چندین افسر بلندپایه به دلیل مخالفت با رژیم بعث از کار برکنار و بازداشت شده‌اند که از سرنوشت آنها اطلاعی نیست. همچنین گفته می‌شود که رژیم عراق از افسران رده بالای مصری به جای افسران عراقی استفاده خواهد کرد.» (۲)

۲

در چهارمین روز اجلاس وزیران خارجه کشورهای کنفرانس اسلامی بحث‌های مفصلی درباره جنگ ایران و عراق شد و ایران قطعنامه‌ای در این باره به کنفرانس پیشنهاد کرد و نماینده ایران خواستار تضمین صلحی بادوام شد.

خبرگزاری رویتر در گزارشی آورده است: «این کنفرانس در چهارمین روز خود (پنجشنبه) به طور مفصل در مورد راه‌های حل و فصل جنگ خلیج (فارس) بحث کرده است. عراق با پشتیبانی چندین کشور عرب از جمله تونس، مصر و اردن قطعنامه‌ای که خواستار آتش بس و عقب‌نشینی نیروها به مرزهای قبل از جنگ است، پیشنهاد کرده است.

سیروس ناصری نماینده ایران در کنفرانس وزیران امور خارجه کشورهای اسلامی در فاس امروز در یک مصاحبه مطبوعاتی با خبرنگاران خارجی در رابطه با فعالیت هیئت نمایندگی ایران در این کنفرانس گفت ایران پیش‌نویس قطعنامه‌ای را پیشنهاد کرده است که عمدتاً به راه‌های کم‌کردن رنج از این جنگ پنج ساله می‌پردازد. وی گفت این قطعنامه به ویژه خواستار تحریم استفاده از سلاح‌های شیمیایی و حمله به هدف‌های غیرنظامی است. وی افزود: «اگر شما جنگی دارید بهتر است که یک جنگ تمیز باشد نه جنگی کثیف.» (۳)

ص: ۶۹۴

۱- ۳۹. روزنامه اطلاعات، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۲- ۴۰. همان.

۳- ۴۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۲۹۶، ۲۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳، فاس - خبرگزاری رویتر، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴.

ناصری که رئیس بخش بین المللی وزارت خارجه ایران است گفت: «آنها (عراق) هنوز در حال تقویت نیروهای خود بوده در جستجوی برتری نظامی هستند و دوباره به ما حمله خواهند کرد. ما خواستار تضمین هایی برای یک صلح بادوام هستیم.» وی افزود: «اگر یک هیئت بین المللی مایل باشد موضع ما را به حساب آورده و گام های مثبتی در رابطه با این جنگ بردارد ما آماده بذل توجه هستیم.» ناصری گفت: «فایده اصلی کمیته میانجیگری سازمان کنفرانس اسلامی باز نگاه داشتن خطوط ارتباط بین ایران و عراق بوده است.» (۱)

به گزارش خبرگزاری فرانسه، در فاس فاش شد که جنگ عراق و ایران تنها مشکل موجود در کنفرانس به شمار می رود. (۲)

۱

شاه عمان با ابراز اینکه ایران به اقدامات شورای همکاری حسن تفاهم نشان داده، خواستار کمک کشورهای اروپایی برای توقف جنگ شد.

سلطان قابوس در مصاحبه با روزنامه الخلیج چاپ شارجه گفت که کشورهای شورای همکاری خلیج عربی (فارس) از آغاز جنگ ایران و عراق در تلاش برای متوقف کردن این جنگ و عدم گسترش دامنه آن و محدود کردن آن بوده اند. وی با اشاره به اینکه ادامه این جنگ به نفع هیچ کس نیست، گفت که بعد از اجلاس سران شورای همکاری در مسقط در ماه نوامبر (آبان ماه) تماس هایی با ایران و عراق برقرار شد که عراق بر تمایل خود به برقراری صلح تأکید کرد و ایران نیز به فعالیت کشورهای شورا حسن تفاهم نشان داده است.

تصویر

سلطان قابوس حاکم عمان خواستار کمک اروپا برای توقف جنگ شد.

شاه عمان افزود: همگی ما از لحاظ جغرافیایی و تاریخی و از همه لحاظ مسئول منطقه هستیم و پایان دادن به مشکلات و برقرار کردن صلح بر ما واجب است. وی اظهار امیدواری کرد که در مورد جنگ ایران و عراق یک دیدگاه واحد عربی اتخاذ بشود تا بتوان برای دستیابی به راه حل های مناسب برای آن کمک کرد. وی به اهمیت دخالت کشورهای بی طرف مثل کشورهای اروپایی و ژاپن برای کمک به خاتمه جنگ اشاره کرد و گفت: به زودی یک مقام بلند پایه ژاپنی در ادامه این تلاش ها و برای تحقق این هدف ماه آینده از منطقه دیدار خواهد کرد.

سلطان قابوس افزود: تنها چیز کافی و مفید برای عدم دخالت قدرت های بزرگ، ندادن بهانه به آنها برای دخالت است.

۱-۴۲. همان.

۲-۴۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۷، ۱۳۶۴/۱۰/۲۱، ص ۴.

خبرگزاری قطر نیز در گزارشی از این مصاحبه به نقل از شاه عمان آورده است که: «عراق برای برقراری صلح ابراز تمایل کرده ولی ایران هیچ علاقه ای به کوشش های شورای همکاری خلیج (فارس) نشان نداده است.»^(۱)

۱

رهبر لیبی برای میانجیگری در جنگ اعلام آمادگی کرد. یک مقام شوروی نیز نزدیکی اردن و سوریه را در موضوع جنگ مؤثر خواند. سرهنگ قذافی رهبر لیبی، پنجشنبه شب در مصاحبه ای در طرابلس گفت: مسئولیت پایان دادن به جنگ خلیج (فارس) را به عهده خواهیم گرفت تا تمام مسلسل ها به سوی خطر واقعی که در هم پیمانی امریکا و اسرائیل متجلی است، نشانه گرفته شوند. قذافی گفت آماده ام به عراق و ایران نزد برادران خود در عربیت و اسلام بروم، آماده ام به تونس بروم و با برادران تونسی جلسه داشته باشم.^(۲)

از سوی دیگر، سخنگوی وزارت امور خارجه شوروی در گفت و گو با یکی از روزنامه های کویت ضمن مهم و مثبت دانستن نزدیکی روابط اردن با سوریه اعلام کرد این نزدیکی به زودی تأثیرات خود را بر جنگ عراق و ایران نشان خواهد داد.^(۳)

ضمیمه گزارش ۵۴۶: مصاحبه راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ با فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص)

محمد فروزنده فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص) در پاسخ به سؤالات محمد درودیان راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران، مطالبی درباره مهندسی جنگ و اقدامات مهندسی در آماده سازی منطقه عملیاتی فدک، حضور دولت در جنگ و آثار آن، مشکلات جنگ، آثار حکم امام خمینی برای راه اندازی سه نیرو در سپاه و تأثیر حکم امام به آقای هاشمی برای جانمایی فرماندهی کل قوا و... بیان کرد که خلاصه و جمع بندی آن چنین است:^(۴)

آماده سازی منطقه عملیاتی فدک

سابقه کار در منطقه: کار مهندسی در منطقه شرق اروندرود به زمان آماده سازی منطقه هور برای اجرای عملیات بدر (سال ۱۳۶۳) بازمی گردد. هم زمان با آماده سازی هور برای عملیات بدر، کار در منطقه فدک (از خسروآباد تا دهانه اروندرود در جزیره آبادان)، جزیره مینو، جزایر امام حسن(ع) و امام علی(ع) و مناطق شلمچه و زید به عنوان طرح فریب منطقه بدر شروع شد و تا پایان عملیات بدر، بخشی از کارهای زید و شلمچه - که در واقع دومین منطقه ای بود که برای عملیات آماده می شد - به اتمام رسید.

مهم ترین کارهای مهندسی: مهم ترین اقدامات مهندسی در حال اجرا در منطقه فدک عبارت اند از: احداث جاده های جدید متعدد، ترمیم و تعریض جاده های موجود، آسفالت جاده ها و خاک ریزی کنار آنها، ساختن بیمارستان، ساختن آشپزخانه و محل بنه مهمات، زدن پل روی رودخانه بهمنشیر، احداث سایت های سیستم موشکی هاگ، احداث جاده ۵۵ کیلومتری با عرض ۲۰ متر برای مواضع توپ ها، ساخت پد هلیکوپتر،

ص: ۶۹۶

۱- ۴۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۸، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، صص ۹ - ۸، شارجه - خبرگزاری خلیج، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۴۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۷، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲، طرابلس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۱۰/۱۳۶۴.

۳-۴۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۶، ۲۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۸ الجزایر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴.

۴- این مصاحبه ساعت ۲۲:۱۵ تاریخ ۱۹/۱۰/۱۳۶۴ در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران در اهواز (پایگاه منتظران شهادت) آغاز شد و ۹۶ دقیقه طول کشید. در تلخیص مطالب سؤالات نیز حذف شده و به جای آن مطالب عنوان گذاری شده است.

احداث سایت مخابرات، احداث محل قرارگاه های خاتم و کربلا و ... .

رعایت اصل حفاظت و غافلگیری، اجرای طرح فریب در هور: هم زمان با فعالیت های مهندسی در منطقه فدک، در منطقه هور و یکی دو منطقه دیگر فعالیت های مهندسی انجام می شود تا دشمن به منطقه اصلی عملیات پی نبرد و به دلیل همین ملاحظات حفاظتی قرار بود مجموع دستگاه های مهندسی سبک و سنگین در منطقه فدک ۱۵۰ دستگاه باشد، اما به تدریج با افزایش مأموریت ها در منطقه فدک، به ویژه مأموریت احداث جاده ۵۵ کیلومتری توپخانه، باید تعداد دستگاه ها و سرعت آنها افزایش می یافت. در این وضعیت برای جلوگیری از هشیاری دشمن، فعالیت در هور نیز تشدید شد و دستگاه های فعال در هور به ۱۰۰۰ کمپرسی و ۲۰۰ دستگاه سبک و سنگین دیگر رسید. البته کارهایی که در هور انجام می شود کارهایی است اساسی برای زمینه سازی اجرای عملیات در زمان مناسب. در این منطقه چندین جاده احداث و جاده های موجود ترمیم و تعریض می شود و برای احداث یک پل خیبری برنامه ریزی شده است. به این ترتیب حجم کارهای مهندسی در هور به دو برابر فدک رسیده است، طوری که فعالیت های مهندسی و شناسایی در هور دشمن را به توهم انداخته و صدام در سخنرانی اش گفت که ایران می خواهد در هور عملیات کند. البته نباید غفلت شود، چون ممکن است دشمن با پی بردن به اینکه ما چه کار می کنیم، قصد فریب ما را داشته باشد.

نتیجه گیری برای عملیات های بعدی: در این مقطع با بسیج امکانات، آماده سازی دو منطقه عملیاتی در یک زمان میسر شد. با توجه به اینکه این توان همه توان مهندسی جنگ و جمهوری اسلامی نیست، شروع خوبی است و اگر کارها درست سازماندهی و برنامه ریزی شود و بسیج امکانات ادامه یابد، اجرای کارهای مهندسی پر حجم و حساب شده در مناطق متعدد امکان پذیر است و حاصل آن علاوه بر آماده سازی مناطق برای عملیات، فریب دشمن هم هست.

وضعیت خطوط و مناطق استقرار ارتش عراق

بعد از عملیات های آزادسازی مناطق اشغال شده - که آخرین آنها عملیات بیت المقدس بود - استراتژی دشمن از آفند به پدافند تغییر یافت و ارتش عراق به تدریج در زمین هایی مستقر شد که دفاع در آنها به لحاظ نظامی و صرفه جویی در نیرو و امکانات و تجهیزات امکان پذیر بود. نیروهای دشمن هم اکنون یا پشت آب ها یا پشت زمین های رملی عبورناپذیر یا در مناطق کوهستانی سخت گذر مستقر شده اند. ارتش عراق از جنوبی ترین منطقه مرزی (دهانه اروند) تا شلمچه پشت اروندرود استقرار دارد. از شلمچه تا طلائیه به صورت مصنوعی آب انداخته و در منطقه ای به عرض یک تا دو کیلومتر حدود ۲۵ سانتی متر آب و لجن ایجاد کرده و پشت آن مستقر شده است. از طلائیه تا چزابه میان نیروهای ما و دشمن هور است. از چزابه تا فکه ارتش عراق در پشت زمین های رملی مستقر شده است. از فکه تا اشنویه دشمن پشت ارتفاعات یا شیارها در نقاط مناسب برای دفاع استقرار یافته است.

مهندسی رزمی، مهندسی صنعتی، مأموریت های مهندسی جنگ

در این وضعیت، مهندسی جنگ برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات ها باید شرایط عبور نیرو از مناطق مذکور را فراهم کند. برای این منظور و با توجه به وضعیت زمین، مهندسی دو کار می تواند بکند: ۱. ایجاد تغییر در موانع به گونه ای که عبور از آن امکان پذیر شود؛ مثل احداث جاده در هور یا کوهستان که این شیوه "مهندسی رزمی" نامیده شده است. ۲. ساخت و تهیه تجهیزاتی که رزمندگان با استفاده از آن بتوانند از موانع عبور کنند؛ مثل ساخت پل خیبری برای عبور از هور این شیوه "مهندسی صنعتی" نام گذاری شده است.

در وضعیت کنونی ضروری است که هم مهندسی رزمی و هم مهندسی صنعتی به کمک هم اولین مأموریت مهم مهندسی جنگ یعنی امکان عبور از موانع و رسیدن به خط دشمن را فراهم کنند. دومین مأموریت اصلی مهندسی جنگ بعد از شکستن خط و پیشروی

رزمندگان و تصرف اهداف آغاز می شود و آن ایجاد مانع در مقابل دشمن و فراهم کردن امکان دفاع از منطقه تصرف شده است،
از جمله احداث

ص: ۶۹۷

خاکریز، مین گذاری و تولید ابزار برای مقابله با دشمن. مأموریت مهندسی صنعتی در این مرحله تهیه و ساخت تجهیزات برای مقابله با دشمن است. ما در مقابل انبوه تانک های دشمن، تانک به اندازه کافی نداریم و باید تجهیزاتی بسازیم که تانک های دشمن را منهدم کند. همچنین برای مقابله با حملات هوایی پر حجم دشمن باید تجهیزات دفاع هوایی را به تعداد مناسب تولید کنیم.

تشکیل کمیسیون ویژه و حضور گسترده دولت در جنگ

از خرداد امسال (۱۳۶۴) با تشکیل کمیسیون ویژه صنعتی دولت با حضور ۱۴ وزیر (وزیران راه و ترابری، کشاورزی، نیرو، برنامه و بودجه، صنایع سنگین، معادن و فلزات، مخابرات، جهاد سازندگی، سپاه، دفاع و...) به ریاست نخست وزیر و تشکیل کمیته های زیرمجموعه آن شامل کمیته مهندسی رزمی به ریاست وزیر جهاد سازندگی و کمیته مهندسی صنعتی به ریاست وزیر صنایع سنگین - که در کمیته ها معاونین جنگ وزیران شرکت می کنند - زمینه حضور گسترده دولت در جنگ فراهم شده است. تاکنون هم موفقیت هایی در زمینه کارهای مهندسی به دست آمده است. قبل از این کارهای مهندسی جنگ به عهده واحدهای مهندسی سپاه و جهاد و ارتش بود که اینها به تنهایی نمی توانند مشکلات مهندسی جنگ را حل کنند.

وزارت راه و ترابری از سه سال پیش در جنگ آمده و زحمات زیادی هم کشیده ولی چون یک کار تشکیلاتی کامل نبوده نتوانسته توان خودش را آن طور که باید در جنگ بیاورد. با تشکیل این کمیته ها، وزارت مسکن و شهرسازی، کشاورزی، راه و ترابری، جهاد سازندگی، بنیاد مستضعفان، صنایع سنگین، اینها همه آمده اند و در جنگ مسئولیت و کار پذیرفته اند. در واقع خیلی از کارهایی را که قبلاً به عهده ارتش، سپاه و جهاد بود، الآن اینها انجام می دهند.

وقتی سیاست گذاری جنگ بر این مبنا قرار گرفت که وزارتخانه ها در جنگ بیایند و دولت هم این سیاست را پذیرفت و برنامه ریزی کرد و رابطه بین جنگ و دولت هم با ورود وزارتخانه ها تنظیم شد و جنگ نیازهایش را به دولت اعلام کرد و دولت قبول کرد که بیاید کارها را انجام دهد، وزارت مسکن ساخت بیمارستان ها را قبول کرد، وزارت مسکن به دلیل توان و کیفیت خوبی که دارد با کمک مهندسی رزمی و بهداری رزمی نقشه های تیپ بیمارستان ها را تهیه کرده و الآن هم در حال ساخت بیمارستان های بتونی است و به این ترتیب یکی از مشکلات جنگ، یعنی ساخت بیمارستان های اساسی و خوب حل شد.

همچنین آسفالت جاده ها را وزارت راه و ترابری پذیرفته و کار هواشناسی را سازمان هواشناسی وزارت راه و ترابری انجام می دهد و در ساخت صنعتی، وزارت صنایع سنگین مسئولیت ساخت پل پی.ام.پی را - که یکی از مشکلات اساسی جنگ بوده و تا به حال دنیا پل پی.ام.پی به ما نفروخته - قبول کرده است و در حال برنامه ریزی و خرید تکنولوژی و تعمیر خط تولید آن است و ما امیدواریم که در این کار موفق شود.

به هر حال این وزارتخانه ها کارهایی که در جنگ پذیرفته اند، اولاً کیفیت خوبی دارد. ثانیاً به لحاظ کمیت سبب افزایش توان اجرایی مهندسی جنگ شده است و بسیاری از کارهای عقبه و حتی نزدیک به خط مقدم که بر دوش مهندسی سپاه و جهاد بوده از دوش آنها برداشته شده و به عهده این وزارتخانه ها گذاشته شده تا مهندسی سپاه و جهاد بتوانند در کارهای تعجیلی و عملیاتی فعال تر شوند. کارهای عمومی و عملیاتی جبهه که قابل برنامه ریزی و غیر تعجیلی است به وزارتخانه ها واگذار شده و کارهای تعجیلی و عملیاتی به عهده نهادهای دست اندر کار جنگ گذاشته شده است.

ابتکارات مهندسی صنعتی

مهندسی صنعتی چند کار ابتکاری کرده است:

۱. صنایع خودکفایی سپاه برای عبور و ترابری سنگین شناوری به نام طارق که نوعی لندین کرافت است ساخته که تا هفتاد تن بار را در آب های جاری یا ساکن جابه جا می کند که آزمایش هم شده و فرماندهان سپاه از این کار تقدیر کرده اند.

۲. طراحی و تولید فرش باتلاقی به همت برادران جهاد. فرش باتلاقی، فرشی است آلومینیومی به عرض

ص: ۶۹۸

۵/۴ متر که در آغاز عملیات در ساحل‌های باتلاقی که امکان ساحل‌سازی نیست، پهن می‌شود و وسایل سنگین از روی آن عبور می‌کنند.

۳. برای کار در هور، تلاش بسیاری برای شناور کردن توپ‌ها شده که تلاش‌ها به نتیجه رسیده و سکوها‌ی شناور توپ‌های ۱۰۵، ۱۵۵ و ۱۳۰ میلی‌متری و خمپاره‌اندازهای ۸۰ و ۸۱ و ۱۲۰ میلی‌متری در حال تولید است.

۴. در ترکیبی از کار مهندسی صنعتی و مهندسی رزمی استفاده از گل ولای هور برای ایجاد خشکی در خود هور در دست اجراست.

۵. تلاش برای ساخت انواع پل‌های شناور که برخی برای این عملیات آماده می‌شود و برخی به دلیل نیاز به تکنولوژی پیچیده به این عملیات نمی‌رسد.

۶. اقدام به تولید کمپرسی برای حل مشکلات مهندسی و پشتیبانی یگان‌های رزمی.

۷. ساختن انواع دکل‌ها به ارتفاع مختلف و ساختن دکل‌های سیار که بتوانند همپای رزمندگان جلو بروند و امکان دیدبانی از نزدیک را فراهم کنند. همچنین تلاش‌هایی مثل ساختن واترجت برای هور و برنامه ریزی برای تعمیر ۶۰۰۰ موتور قایق (۱).

نیاز جنگ به ستاد هماهنگ‌کننده قوی

فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص) در ادامه مصاحبه با اشاره به نبودن ستادهای هماهنگ‌کننده قوی و توانمند در تشکیلات نظامی، وجود چنین ستادهایی را از ضروریات جنگ اعلام کرد. جمع بندی سخنان وی در این باره چنین است:

باتوجه به اینکه بخش نظامی جنگ و اجرای هر عملیاتی نیاز به کارهای متعددی دارد که باید هماهنگ پیش برود، تشکیلات کنونی جنگ اعم از قرارگاه خاتم، سپاه پاسداران و ارتش باوجود داشتن ستاد، این ستادهای کنونی توانایی لازم برای هماهنگ کردن و پیشبرد کارهای بسیار متعددی را که برای آماده سازی زمینه اجرای یک عملیات باید انجام شود، ندارند.

یک فرمانده موقعی می‌تواند دستور اجرای عملیات را صادر کند که مطمئن باشد بخش‌های مختلف کار مثل تدارکات، مهندسی، اطلاعات عملیات، طرح عملیات، حفاظت عملیات، توپخانه، ادوات، یگان‌های رزمی، یگان‌های احتیاط، نیروهای حمله‌کننده، نیروهای خط شکن، آموزش، بهداری، تعاون و... همه هماهنگ باهم پیش رفته‌اند. یک فرمانده به تنهایی نمی‌تواند همه این امور را زیر نظر گرفته و بر آنها تسلط داشته باشد و هماهنگی لازم میان آنها را به وجود آورد. بااینکه هم در سپاه و هم در ارتش ستاد و اجزای آن وجود دارد و ممکن است در این ستادها هم افراد متخصص، متعهد و آگاه هم باشند ولی ترکیب آنها به گونه‌ای نیست که بتوانند کارهای یک عملیات را برای فرمانده هماهنگ و تلفیق‌بکنند تا فرمانده بدون نگرانی و دغدغه بتواند دستور حمله بدهد.

همین نبودن ستاد قوی در رده‌های مختلف موجب فردی شدن فرماندهی و فردی شدن اداره تشکیلات نظامی شده است، طوری که اگر فرمانده یک لشکر شهید شود، آن لشکر تا مدت‌ها کیفیت و کارایی خود را از دست می‌دهد و حتی گاهی به پاشیدن آن می‌انجامد. همچنین به دلیل نبودن یک ستاد قوی و مدیر و مدبر در جنگ، تلاش می‌کنیم هر مشکلی که بروز کند خودمان حل کنیم و درپی آن نیستیم که با کمک گرفتن از دیگران یا تشکیلات دیگر آن را حل کنیم. مثلاً موتورهای قایق‌های جبهه خراب شود، به جای اینکه تلاش کنیم از نیروهای خارج از جبهه و متخصصان آن استفاده کنیم، درصدد برمی‌آییم که یک تعمیرگاه قایق راه‌اندازی کنیم و بخشی از نیروهای جبهه را برای این کار آموزش دهیم و مشغول این کار کنیم. درحالی که اگر مدیریت صحیح و ستاد قوی باشد، برای تعمیر

موتور قایق ها از نیرو و تشکیلاتی بیرون از جبهه استفاده می کند.

مثال دیگر اینکه اگر قرار است نیروهای یک عملیات در مدت سه ماه آموزش ببینند و برای عملیات آماده شوند، یک ستاد قوی اقدامات مهندسی را هم سه ماهه برنامه ریزی می کند، نه اینکه با فشار و ایجاد شلوغی - که موجب هشیاری دشمن هم می شود - بخواهد کار مهندسی یک ماهه تمام شود. همین طور

ص: ۶۹۹

۱-۴۷. سند شماره ۱۵۰۷۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۱ - ۱.

فعالیت های شناسایی را طوری تنظیم می کند که اولاً حساسیت دشمن را برنینگیزد و ثانیاً اگر یکی از نیروهای شناسایی اسیر شد و احتمال لو رفتن عملیات می رود، کارهای دیگر چنان هماهنگ پیش رفته باشد که قبل از اینکه دشمن به اقدامی دست بزند، امکان اجرای عملیات باشد؛ یا انجام دادن اقدامات مناسب برای رفع حساسیت دشمن امکان پذیر شود.

اهمیت استراتژی در برنامه ریزی اقدامات مهندسی

کارهای مهندسی در جنگ کار عمرانی نیست، بلکه همه کارهای مهندسی در جنگ به عملیات های آفندی و پدافندی بستگی دارد و با توجه به استراتژی جنگ و اهداف عملیات هاست که کارهای مهندسی انجام می شود. البته اگر جنگ فرماندهی و ستاد استراتژی داشته باشد و درباره جنگ به عنوان موضوعی درازمدت بیندیشد، بسیاری از کارهای عمومی را - بدون توجه به عملیاتی خاص - می توان برنامه ریزی کرد. اگر به سخن امام که فرمودند "جنگ تا رفع فتنه در عالم" فکر کنیم و مبنای کارها را بر آن بگذاریم، به طور درازمدت و برنامه ریزی شده در جهت حل مسائل جنگ کار و فعالیت می شود. مثلاً اگر بخواهیم از فاو تا اشنویه مسئله بیمارستان را با یک برنامه ریزی حل کنیم، فرماندهی معابر و وصولی این مناطق را مشخص می کند، آن وقت اگر در این معابر وصولی بیمارستان احداث شود، هر بیمارستان می تواند پشتیبان و مورد استفاده چند لشکر و یگان هایی که در مناطق مختلف مأموریت عملیاتی دارند، باشد.

آثار حکم امام خمینی برای تشکیل سه نیرو در سپاه

فرمان امام به سپاه در مورد تشکیل سه نیرو، نقطه عطفی در تاریخ سپاه است، چرا که سپاه به یک جایی رسیده بود که ظرفش پر شده بود، پس باید برای توسعه، وسعت و پیشروی حتماً این ظرف بزرگ بشود و فرمان امام در واقع برای سپاه میدان بسیار وسیعی را برای توسعه و رشد و تکامل به وجود آورد. مسلماً توسعه و رشد و تکامل سپاه هم روی جنگ اثر مستقیم خواهد داشت.

آثار حکم امام در مورد واگذاری جانشینی فرمانده کل قوا به آقای هاشمی

در جنگ تا به حال بیشتر بعد نظامی مورد توجه بوده در صورتی که جنگ فقط جنگ نظامی نیست، بلکه یک جنگ سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، نظامی و اعتقادی هست و اگر به این شکل به جنگ نگاه بکنیم آن وقت نیرویی که باید بیاید در رأس کار فرماندهی جنگ قرار بگیرد و نیرویی که باید در مسائل اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، اعتقادی و نظامی و جامعه صاحب نظر باشد و قدرت رهبری، فرماندهی، مانور و ایجاد تلفیق داشته باشد می تواند به خوبی عمل کند.

کشوری که در جنگ است باید همه ابعاد و همه ارگان ها و دستگاه هایش در جنگ باشند. مفهوم مطلب این نیست که هیچ کس در خیابان ها راه نرود و همه به جبهه بیایند، بلکه مفهومش این است که اگر کشوری جنگ را مسئله اصلی می داند جهت کارها و جهت گیری مسئولین باید در جهت جنگ باشد، برای اینکه به چنین جایی برسد لازمه اش این است که مدیریتی قوی بر جنگ حاکم بشود و آن را فرماندهی بکند که این مدیریت در سایر ابعاد کشور قدرت تلفیق و هماهنگی داشته باشد و بتواند به همه سازمان های کشور دستور و فرمان بدهد و به کار آنها جهت بدهد. در هنگامه جنگ فرماندهی سپاه یا فرماندهی نیروی زمینی (ارتش) دو ارگان نظامی کشور هستند، اینها در امر سیاست، اقتصاد، مسائل اجتماعی و حتی در بسیج نیروها شرایط تعیین کننده ندارند، در صورتی که قدرت فرماندهی در (قانون اساسی) براساس اعتقاد مردم به امام داده شده که آن به عنوان فرماندهی کل قوا می باشد و بر همه اشراف و حق ولایت دارد، تفویض این قدرت از طرف امام به فرماندهی جدید جنگ - که آقای هاشمی رفسنجانی هستند - این شرایط را به وجود می آورد که یک نفر بتواند از موضع فرماندهی کل قوا، دولت، مجلس، قوه قضائیه، بازار، نیروی زمینی، نیروی هوایی، نیروی دریایی، سپاه پاسداران و همه آحاد ملت را به لحاظ هماهنگی و سازماندهی در ید

قدرت داشته باشد و به همه دستور بدهد که در شرایط ضروری بیایند و به کار گرفته بشوند. نیرو وقتی در یک جا متمرکز می شود که حتماً ستاد داشته باشد، برای اینکه او هم به تنهایی نمی تواند کار زیاد را انجام بدهد اگر فرماندهی بتواند یک ستاد قوی داشته باشد این ستاد قوی شرایطی را که برای جنگ به وجود می آورد همه مشکلات جنگ رفع می گردد. از وقتی که فرماندهی جدید کارش را شروع کرده است تصمیم گیری درباره معضلات جنگ سهل تر و بخشی از مشکلات سریع تر حل شده است. در فرماندهی جدید، آقای موسوی نخست وزیر، معاون پشتیبانی فرماندهی جنگ شده است، وقتی نخست وزیر مملکت معاون پشتیبانی جنگ می شود مفهومی این است که مشکلات جنگ دیگر نیاز نیست با واسطه به گوش نخست وزیر برسد. نخست وزیر کسی است که دولت در مشت اوست، وقتی مشکل به او (نخست وزیر) منعکس می شود می داند که این مشکل را در کجای دولت می تواند حل کند، در صورتی که قبلاً ارتباطات به صورت زیرمجموعه ای بود، یعنی اگر کسی مشکلی داشت در دستگاه اجرایی دنبال کسی می گشت که بتواند مشکل را حل کند. فرماندهی جدید طلیعه خوبی در جنگ است. در پی آن یک ستاد تشکیل شده که تازه کارش را شروع کرده (ده روز است) امیدواریم که ستاد بتواند کارها را پیگیری کند و سازمان بدهد. (۱)

ص: ۷۰۱

ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) پیش از ظهر امروز با حضور فرمانده عالی جنگ و فرماندهان سپاه پاسداران و ارتش جمهوری اسلامی در پایگاه هوایی دزفول تشکیل جلسه داد. در این جلسه گزارش کوتاهی از جلسات مشترک سپاه و ارتش در دو روز گذشته و نیز گزارشی از بررسی کارشناسی چگونگی تقسیم واحدهای توپخانه میان ارتش و سپاه برای عملیات های آتی بیان شد. (۱)

در آغاز آقای هاشمی رفسنجانی از فرماندهان سپاه و ارتش خواست که گزارشی از جلسات مشترک بیان کنند تا مبنایی برای برنامه ریزی جلسه بعد از ظهر شود. در پی آن فرمانده کل سپاه گزارشی کوتاه از حضور فرماندهان سپاه در قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش و توضیحات فرماندهان ارتش درباره طرح مانور عملیات در شلمچه و کوشک و تلاش و پیشرفت کار و روحیه مثبت آنان برای عملیات بیان کرد. همچنین رئیس ستاد مشترک ارتش از حضور فرماندهان ارتش در قرارگاه سپاه گزارش داد که فرماندهان سپاه خیلی جالب و مسلط طرح خود را تشریح کردند. وی افزود که این طرح دشواری است که نیاز به تمرین و آمادگی بیشتری دارد به خصوص عبور از خط، آتش قوی می خواهد و باتوجه به اینکه نیروهای عبورکننده پشت سرشان آب است، باید فکر همه چیز بشود که از آسیب و تلفات زیاد جلوگیری شود از جمله در مرحله اول باید آتش قوی داشته باشند تا بتوانند تانک به آن طرف اروند ببرند و دست دشمن را از آنجا کوتاه کنند.

از سوی دیگر، وقتی محسن رضایی توضیح داد که نیروهای اطلاعات قرارگاه کربلا تاکنون ۹۰ بار با عبور از اروند به شناسایی وضعیت دشمن پرداخته اند که ۵۰ بار آن از موانع دشمن هم رد شده اند و نیروهای قرارگاه نوح نیز ۸۰ شناسایی داشته اند که ۴۰ مورد آن از موانع دشمن رد

ص: ۷۰۳

۱- در این جلسه آقایان اکبر هاشمی رفسنجانی، حسن روحانی، محسن رضایی، سرهنگ سهرابی، محسن رفیق دوست، رحیم صفوی، سرهنگ علی صیاد شیرازی، علی شمخانی، غلامعلی رشید، حسین علایی، ناخدا ملک زادگان و ابراهیم سنجقی حضور داشتند.

شده اند، آقای هاشمی با تعجب پرسید: «آبی که جناب ناخدا ملک زادگان می گفتند عبور از آن آب، انسان را دو سه کیلومتر این طرف و آن طرف می برد، حالا اینها رفته اند و برگشته اند؟!» محسن رضایی پاسخ داد که با بررسی وضعیت های مختلف جریان آب اروندرود در ساعت های مختلف شبانه روز و در وضعیت های مختلف ماه در دو سه ماهه اخیر، درمورد حالات مختلف آب و جزرومد آن تجربه لازم را به دست آورده ایم و می دانیم چه موقع باید رفت، چه موقع نباید رفت.

همچنین سرهنگ سهرابی و سرهنگ صیاد شیرازی اشاره کردند که پرسش هایی درمورد طرح های مانور به نظرشان رسیده که به دلیل احتمال تأثیر منفی در روحیه فرماندهان قرارگاه و لشکرها از بیان آن در جلسات مشترک پرهیز کرده اند که آقای هاشمی خواست که که در فرصت مناسب مطرح نمایند.

ادامه جلسه به گزارش دکتر حسن روحانی از جلسات متعدد کمیسیون کارشناسی توپخانه برای تعیین نیازهای ارتش و سپاه به واحد های توپخانه برای پشتیبانی از عملیاتشان اختصاص یافت. وی در گزارشی مفصل - که به گفته ایشان گزارشی اجمالی است از جلسات کمیسیون - گفت که در مرحله اول طی بررسی ها و بحث های متعدد به استخراج آمار و واحدهای توپخانه و محل استقرار آنها پرداختیم. مرحله دوم به بررسی واحدهای توپخانه از خط کوشک به سمت جنوب و از کوشک تا نقطه نهایی شمال غرب و اینکه آیا می شود بخشی از واحدهای مستقر در خطوط پدافندی را کم کرد یا نه پرداخته شد. مرحله سوم طرح مانورهای عملیات های سپاه و ارتش به طور خلاصه توضیح داده شد و بررسی گردید آیا نیازی را که هر یک برای پشتیبانی عملیاتشان اعلام کرده اند، قابل تجدیدنظر است یا نه؟ در بررسی خطوط مختلف و میزان توپ مورد نیاز هر منطقه و تعدادی توپی که می شد از برخی خطوط برداشت کرد، اختلاف نظر زیادی میان نماینده ارتش و نماینده سپاه بود، بسیاری از نقاطی که نظر نماینده سپاه کاهش تعداد توپ های مستقر در آن بود، نماینده ارتش قبول نداشت. نماینده ارتش دلایلی که برای تعداد توپ مورد نیاز جهت نقاط مختلف می آورد یکسان نبود و دچار تناقض می شد و نه تنها نظر نماینده سپاه را نمی پذیرفت، نظر دیگر برادران ارتشی حاضر در کمیسیون را هم قبول نمی کرد.

از سوی دیگر، وقتی نماینده سپاه دلایل اهمیت منطقه عملیاتی سپاه و نیاز به واحدهای توپخانه برای پشتیبانی عملیات باتوجه به اهمیت و وسعت منطقه عملیاتی، شکل زمین و جاده های موجود در آن را بیان می کرد، نماینده ارتش می گفت ما در تئوری چنین چیزی نخوانده ایم.

موضوع دیگری که در این کمیسیون بحث شد، مهمات مورد نیاز و محدودیت ها بود.

آقای روحانی در پایان گزارش خود خطاب به آقای هاشمی گفت: «درمجموع ما در این جمع بندی به آن نتایجی رسیدیم که مکتوب خدمتان نوشتیم و گفتیم تصمیم با فرماندهی باشد و حضرت عالی تصمیم بگیرید.»

آقای هاشمی هم در پایان جلسه در این باره گفت: «به هر حال ما این [دستور واگذاری ۱۵ گردان توپخانه به سپاه] را با علم به اینکه دو طرف هم ناراضی خواهند بود، هم ارتش می گوید ما را خلع سلاح کردید، هم سپاه می گوید برای ما کافی نیست، [دادیم] ولی چیزی غیر از این ما نداریم و توی آنجا گنجانیدیم که نیروی زمینی [ارتش] می تواند برحسب نیازی که احساس می کند، از واحدهای توپخانه مناطق دیگر] بردارد. ما دیگر تعیین نکردیم از بالا [مناطق شمال غرب] چقدر بردارید، این در اختیار خود نیروی زمینی است که هر مقدار اگر احتیاج پیدا کرد، می تواند از بالا بردارد، و اگر یک دستور خواست بگیرد حرفی نداریم. مسئله دوم، [عملیات] در کوشک هم به نظر ما قاطع نیست که اگر نیروی زمینی [ارتش] توپخانه اش را نمی تواند به دو عملیات برساند، عملیات کوشک را تبدیل به [عملیات] تظاهر به تک بکند و اگر فکر می کند مسئله یک قدری تخفیف دارد، دو تا میدان مانور برای نیروی زمینی [ارتش] در نظر گرفتیم که بتواند مشکلاتش را حل کند. سپاه هم در ۲۴ ساعت تا ۴۸ ساعت اول [عملیات] بیش از این نمی تواند عبور کند، دیگر از نیروی زمینی [ارتش] بیشتر از این نمی توانیم بگیریم. این نظر آخری ما بود براساس نوشته کمیسیون که به ما دادند.» (۱)

۱

ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) بعد از ظهر امروز در جلسه ای طولانی (ساعت ۱۰:۱۵ تا ۲۳) بار دیگر با حضور فرمانده عالی جنگ و فرماندهان نیروهای سه گانه ارتش و سپاه پاسداران و فرماندهان قرارگاه های عمل کننده به بررسی طرح های عملیاتی سپاه و ارتش پرداخت (۲) تا دیدگاه های مختلف در این باره و نیز ابهامات بیان شود و هر قرارگاهی با کمترین ابهام وارد عمل شود. (۳)

آقای هاشمی: «بسم الله الرحمن الرحيم. این جلسه را برگزار کردیم و قرارگاه های هر دو محور توضیح بدهند و اگر اعضای ستاد نظری دارند مطرح بکنند.»

در ادامه فرمانده نیروی زمینی ارتش گفت: «روز چهارشنبه در قرارگاه کربلا (قرارگاه مقدم

ص: ۷۰۵

۱ - ۱. سند شماره ۱۵۰۶۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی مانور و طرح تقسیم توپخانه عملیات والفجر ۸ (۲۰/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، نوار شماره ۱۷۰۶۷)، راوی: محمد ابراهیم سنجقی، صص ۱۷ - ۱.

۲- این جلسه در پادگان تیپ ۲ لشکر ۹۱ زرهی ارتش در دزفول با حضور این آقایان تشکیل شد: اکبر هاشمی رفسنجانی، محسن رضایی، حسن روحانی، سرهنگ سهرابی، علی شمخانی، محسن رفیق دوست، سرهنگ علی صیاد شیرازی، محمد فروزنده، دکتر فیروز آبادی، ناخدا ملک زادگان، سرهنگ جمالی، سرهنگ موسوی قویدل، سرهنگ جاودانی، سیدرحیم صفوی، سیدعلی حسینی تاش، عباس محتاج، حسین علائی، غلامرضا محرابی، علی فدوی، سرهنگ بهروز سلیمانچاه و محمد درودیان. گفتنی است که با توجه به موضوع بحث هر قسمت، برادران دیگری در جلسه حضور می یافتند و یا از جلسه خارج می شدند.

۳- در گزارش این جلسه که در چند بخش درج می شود، با توجه به اینکه برخی مطالب تکرار بحث های روز ۱۳ و ۱۴ دی در تهران یا بحث های روزهای ۱۸ و ۱۹ دی در جنوب به طور جزئی تر است و نیز چون بحث های جزئی و تخصصی عملیاتی در حوصله این کتاب نمی گنجد، تلاش شده که به اختصار به بیان نکات مهم و جدید اکتفا شود.

ارتش در جنوب) با برادران سپاه و حضور ریاست ستاد مشترک، ما طرح مانور خودمان را تا آنجا که آماده بود توسط فرماندهان لشکرها ارائه دادیم. ... ما تا امروز روی این طرح ایستاده بودیم ولی با ابلاغیه ای که امروز در مورد واگذاری توپخانه ها شد، طرح ما از تئوری هم کمتر می شود،^(۱) باید در مورد طرح تجدیدنظر کنیم. ... باید چند روز دیگر کار بکنیم و بر مبنای امکانات موجود [طرح را اصلاح کنیم].» در ادامه سرهنگ بهروز سلیمانجاء فرمانده قرارگاه مقدم ارتش در جنوب به بیان وضعیت منطقه عملیاتی کوشک و شلمچه و طرح مانور یگان های عمل کننده در این مناطق پرداخت. وی بر آورد نیروی مورد نیاز برای اجرای طرح نیروی زمینی ارتش را ۲۱۳ گردان نیروی رزمی و ۵۱ گردان توپخانه اعلام کرد و افزود که برای اجرای مرحله یکم عملیات در کوشک و مراحل یکم و دوم عملیات در شلمچه جمعاً ۶۸ گردان مورد نیاز است که فقط ۴۲ گردان نیرو داریم و با واگذاری نیروهای بسیجی، فعلاً نیرو برای اجرای مراحل یکم و دوم در منطقه شلمچه کافی به نظر می رسد. برای اجرای سایر مراحل چنانچه نیروی برآورد شده در اختیار قرار گیرد، ان شاء الله موفقیت خواهند داشت.

آقای هاشمی پرسید که برآورد ۵۱ گردان توپخانه واقعاً یک محاسبه کلاسیک جدی است؟ سرهنگ سلیمانجاء: «بله، جدی است. ... قرارگاه [خاتم] معتقد است که با ۲۱ گردان این مأموریت قابل اجرا است ولی با توجه به عکس العمل دشمن و توپخانه های موجود در منطقه، موقعیت زمین، موانع و مواضع مستحکمی که دارد، برآورد ما ۵۱ گردان است.»

در این باره چند تن از حاضران به اظهار نظر پرداختند که در نهایت آقای هاشمی گفت: «ما در مورد توپخانه در کمیسیون بحث کردیم و تصمیم خودمان را هم گرفتیم و ابلاغ هم شده و دیگر روی توپخانه بحث نمی کنیم.»^(۲)

۱

در بخش دوم جلسه امروز ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به مأموریت های عملیاتی سپاه پاسداران، قرارگاه های عملیاتی آن و عملیات اصلی سپاه در منطقه فاو پرداخته شد.

فرمانده کل سپاه ابتدا اشاره کرد که سپاه پاسداران مجموعه عملیات هایی را برای حملات پی در پی به دشمن و درگیری مداوم با ارتش عراق در یک سال آینده برنامه ریزی کرده و این عملیات ها در دست اقدامات آماده سازی است که به لطف الهی جنگ علیه دشمنان استمرار می یابد. عملیات در منطقه فاو بنا به ضرورت جلوتر از عملیات های دیگر افتاده که عملیاتی زمینی، دریایی و هوایی به صورت مشترک است. هدف این عملیات به لطف الهی، قطع ارتباط

ص: ۷۰۶

۱- منظور شهید صیاد شیرازی این بود که تعداد واحدهای توپخانه ای که برای عملیات در اختیار ارتش باقی می ماند، در مورد این طرح عملیاتی از آنچه به طور تئوریک در کتاب های نظامی مطرح شده نیز کمتر است.

۲-۲. سند شماره ۱۷۴۹۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) برای بررسی طرح مانور ارتش و سپاه (۲۰/۱۰/۱۳۶۴، پادگان تیپ ۲ دزفول، نوار شماره ۱۷۰۲۸)، راوی: محمد درویدیان، صص ۱۱ - ۱.

عراق با خلیج فارس است و بهترین زمین برای حصول به این هدف، منطقه میان رودخانه اروند و کارخانه نمک است که با تصرف آن و استقرار سلاح ها در ساحل و کشیدن توپخانه ها به جلو، دهانه خور عبدالله بسته خواهد و ارتباط دشمن با شمال خلیج فارس برای مدتی طولانی قطع خواهد شد که این می تواند امتیاز مؤثری در دست ما باشد.

محسن رضایی افزود برای اجرای این عملیات چند قرارگاه تحت امر قرارگاه خاتم الانبیاء(ص) سپاه تشکیل شده و مشغول کار هستند: قرارگاه نیروی زمینی سپاه که متشکل از دو قرارگاه کربلا و نوح است و در منطقه فاو عمل می کند. قرارگاه یونس ۱، متشکل از برادران نیروی دریایی سپاه برای اجرای عملیات در اسکله العمیه و کمک به نیروی دریایی ارتش برای بستن خور عبدالله. قرارگاه یونس ۲، متشکل از نیروی دریایی ارتش به فرماندهی آقای دانه کار با مأموریت تصرف اسکله البکر، بستن دهانه خور عبدالله و پشتیبانی نیروی زمینی سپاه. قرارگاه رعد به فرماندهی سرهنگ بابایی تشکیل شده و امکانات نیروی هوایی ارتش را برای عملیات آماده کرده اند و از جمله مأموریت های آن پدافند هوایی، بمباران نزدیک و حمله به عقبه های دشمن است. (۱)

فرمانده نیروی زمینی سپاه در ادامه جلسه ابتدا به چند تجربه از پنج سال جنگ اشاره کرد: ۱. بزرگ ترین هنر فرمانده نظامی جنگ این است که همه قدرت و توان نظامی خودی را علیه توان دشمن به کار گیرد و او را از پای درآورد و خود را درگیر محاسبات کلاسیک نظامی نکند. ۲. نیروی آفندکننده (حمله کننده) باید زمین حمله، تاکتیک رزم و زمان حمله را خودش انتخاب کند و ابزاری متناسب با زمین به کار گیرد. وی افزود که ما در طرح ریزی عملیات های امسال و سال آینده این مبنا را در نظر گرفته ایم که باتوجه به توان رزمی جمهوری اسلامی و ارتش عراق، با دشمن در زمین هایی بجنگیم که خودمان خوب بتوانیم بجنگیم و دشمن از قابلیت های رزمی اش نتواند استفاده کند. از جمله مناطق مناسب، منطقه هور است که یک قرارگاه عمده ما یعنی قرارگاه نجف و نیز قرارگاه مهندسی خاتم و تعدادی از یگان های ما به طور مستمر مشغول آماده سازی این منطقه هستند.

رحیم صفوی در ادامه گفت: منطقه دوم مورد نظر از خسروآباد به طرف جنوب است که در یک طرف خور عبدالله، طرف دیگر اروندرود و جنوب آن شمال خلیج فارس است که طرح ریزی جامعی برای اجرای عملیات در آن شده است. اگرچه جنگ در اینجا جنگی تازه و جدید و شاید در نوع خود کم نظیر است، ولی باتوجه به توان و تجاربی که نیروهای ما در عبور از موانع آبی داشتند، این عملیات را طرح ریزی کردیم. در این منطقه قرارگاه کربلا از جنوب شهر فاو به سمت بالا مأمور اجرای عملیات، تصرف و تأمین منطقه است و قرارگاه نوح از جنوب شهر فاو تا انتهای رأس الییشه عملیات خواهد کرد.

ص: ۷۰۷

۱- گفتنی است که قرارگاه نجف نیز از قرارگاه های تحت امر قرارگاه نیروی زمینی سپاه بود که یکی از مأموریت هایش اجرای عملیات یدک یا پشتیبانی در جزیره ام الرصاص هم زمان با عملیات اصلی بود.

قرارگاه ها در رده لشکرها و تیپ ها اقدامات طرح ریزی، شناسایی، واگذاری خط حد و... پیشرفت کرده اند. گردان های عمل کننده به عملیات توجیه شده و در حال آماده شدن برای اجرای مانور مشابه هستند. (۱)

۱

مسئولان قرارگاه کربلای سپاه پاسداران در بخش بعدی جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به گزارش وضعیت دشمن، چگونگی عبور از اروند، طرح مانور عملیات، اقدامات آماده سازی و مشکلات باقیمانده پرداختند.

در ادامه جلسه آقای هاشمی گفت که قرارگاه ها به جزئیات بیشتری بپردازند چون ستاد می خواهد نظر بدهد. سپس با حضور فرمانده و مسئولان قرارگاه کربلا- در جلسه، غلامرضا محرابی (مسئول اطلاعات قرارگاه کربلا) به تشریح وضعیت دشمن در منطقه فاو، آرایش ارتش عراق و اقدامات اخیر آن پرداخت. (۲) در حین اظهارات آقای محرابی، آقای هاشمی و گاهی نیز برخی دیگر از حاضران با طرح سؤال هایی از وی، خواستار رفع ابهام می شدند. مثلاً آقای هاشمی از چگونگی اقدامات دشمن برای احداث خط دوم سراسری در منطقه، فاصله سنگرهای دشمن، کیفیت جاده های منطقه، تأثیر آبگرفتن منطقه بر جاده ها، ارتفاع جاده جدید و قابلیت آن برای دفاع در مقابل هجوم سؤال کرد که مسئول اطلاعات قرارگاه کربلا پاسخ داد ارتش عراق برای احداث خط دوم از تنه نخل ها، کیسه های شن و بشکه استفاده می کند و سنگرهای بتونی را به فاصله ۳۵ تا ۵۰ متر در این خط قرار می دهد. برای جلوگیری از آب گرفتگی جاده، از پل و لوله استفاده کرده که آب از زیر جاده عبور کند و آب جاده را نگیرد. همچنین به دلیل تأثیر بارندگی روی جاده ها، در حال شن ریزی جاده جدید است. ارتفاع این جاده به حدود ۵/۱ متر می رسد. (۳)

آقای محرابی در ادامه جریان های مختلف آب در اروندرود، جزرومد، زمان هریک و ارتباط آن با ماه و نور آن و شیوه به دست آوردن زمان های مناسب برای عبور غواصان از اروند و شکستن خط و نیز زمان حرکت قایق های حامل نیروها را توضیح داد. آقای هاشمی نیز سؤالات دقیق و ریز در مورد وضعیت آب، وضعیت ساحل دشمن، وضعیت نهرها، چگونگی عبور غواصان از اروند و عبور از ساحل گل ولای غرب اروند را مطرح کرد و سپس با توجه به تجربیات و اطلاعات فرمانده نیروی دریایی ارتش و آگاهی او از سختی های عبور نیرو از اروندرود، از وی خواست که دیدگاه های خود را در این باره مطرح کند. ناخدا ملک زادگان نیز درباره تغییرات مختلف جزرومد در طول هر ماه و اینکه در ماه دو روز آب به حداقل مد کامل

ص: ۷۰۸

۱-۳. همان، صص ۱۵ - ۱۱.

۲- چون اکثر این مطالب و اطلاعات در جلسه مشترک روز گذشته بیان شد و گزارش آن در روزشمار روز گذشته درج شده از بیان مفصل آن خودداری شده است.

۳-۴. همان، صص ۲۰ - ۱۶.

و دو روز هم به حداکثر مد کامل می رسد و به طور کلی در هر ۲۴ ساعت آب دو بار جزر و دو باره مد می شود که جدول ها و حساب های آن موجود است، توضیح داد.

آقای محرابی در پی سخنان ناخدا ملک زادگان گفت: همه فرمایشاتی که فرمودید کاملاً درست است، اما ما علاوه بر این به نتایج دیگری هم رسیده ایم و آن اینکه ما دو نوع جزر داریم: تخلیه آب هنگام برخی جزرها شدید و هنگام برخی جزرها کم شدت است. وی افزود که در آخر جزر - که جزر ساکن می گوئیم - بهترین موقعیت برای عبور است و چون مد از این زمان آغاز می شود و در مدتی که غواصان از اروند عبور می کنند، نهرها هم پر آب می شود و این زمان مناسبی است که قایق های مستقر در نهرها برای پشتیبانی شروع به حرکت کنند.

از سوی دیگر، فرمانده قرارگاه کربلا به این سؤال یکی از فرماندهان ارتش که چرا برای عبور نیروها، هنگام مد کامل آب انتخاب نشده، پاسخ داد: «در شرایط جزر ۱۰ نوع خصوصیات مثبت وجود دارد. یکی از چیزهایی که برای ما خیلی مهم است، موانع است؛ در هنگام مد موانع زیر آب قرار می گیرد و نمی توانیم آنها را از بین ببریم.» غلامرضا محرابی نیز از دیگر دلایل مناسب بودن حرکت غواصان در پایان جزر را داشتن فرصت بیشتر در شب اول عملیات برای خط شکنی، پیشروی و پشتیبانی عملیات ذکر کرد. وی در پاسخ آقای هاشمی درباره مدت عبور گفت که عرض اروند در نقاط مختلف متفاوت است در منطقه قرارگاه کربلا ۴۰۰ تا ۶۵۰ متر است که نیروی غواص حدود ۲۵ تا ۳۵ دقیقه می تواند طی کند. محسن رضایی هم گفت البته ما ۴۵ تا ۶۰ دقیقه در نظر گرفته ایم. درباره پیشنهاد آقای هاشمی برای انتقال نیرو در بخشی از مسیر با قایق پارویی و بقیه اش شناکنان، آقای محرابی گفت که پیاده شدن نیروها در وسط آب موجب به هم خوردن سازمان نیروها می شود و در حال آزمایش و بررسی هستیم که برای عبور نیرو بهترین شیوه را به دست بیاوریم، یکی از روش هایی که در حال آزمایش است استفاده از طناب برای حفظ سازمان و منحرف نشدن نیروهاست. (۱)

در ادامه گزارش قرارگاه کربلا، فرمانده این قرارگاه به اقدامات آماده سازی، وضعیت زمین، سازمان رزم و طرح مانور عملیات پرداخت که به نکاتی از آن اشاره می شود: شرق اروندرود به دلیل وجود نهرهای متعددی که از اروند منشعب می شود به صورت جزایری مستقل بود که با احداث جاده ای به موازات اروندرود و به فاصله ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ متر از آن، منطقه به هم متصل شد. به دلیل رطوبت زیاد زمین و سست بودن آن، برای ایجاد موضع و سکو برای سلاح های سنگین، زیرسازی بسیاری انجام شده و سکوهای بتونی پیش بینی شده است. به دلیل اهمیت استفاده از تانک برای زدن سنگرها و جاده های دشمن در مرحله اول عملیات، قرار است تعدادی سکوی تانک احداث شود که هر سکو حدود ۱۰۰۰ کمپرسی خاک می خواهد. عبور نیروهای خط شکن از رودخانه، شکستن خط و پاک سازی نخلستان آموزش و تمرین بسیار لازم دارد و فرصت بیشتری به یگان ها باید داده شود. از

ص: ۷۰۹

۱- ۵. سند شماره ۱۷۴۹۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بررسی طرح مانور عملیات والفجر ۸ در جلسه ستاد خاتم الانبیا(ص) (۲۰/۱۰/۱۳۶۴)، پادگان تیپ ۲ دزفول، نوار شماره ۱۷۰۲۹)، راوی: محمد درودیان، صص ۱۵ - ۱.

هر یگان حدود یک تا دو گروهان غواص به خط دشمن می زنند که نیاز به لباس غواصی دارند.

اجرای عملیات در چهار مرحله پیش بینی شده است: مرحله اول را یگان های در خط یعنی تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع)، (۱) لشکر ۵ نصر، لشکر ۳۱ عاشورا، لشکر ۲۵ کربلا و لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) اجرا می کنند. در مرحله اول تا ساعت ۱۲ شب، یگان ها عبور می کنند و اگر در همان شب اول بتوان دستگاه های مهندسی و زرهی را از ارونند عبور داد، هدف مرحله دوم نیز در همان شب اول تأمین می شود. مرحله اول متکی به عارضه های زمین طراحی شده که اگر عبور تجهیزات سنگین به مشکل برخورد، نیروها بتوانند خط اول را حفظ کنند. هر یگان ۲ تا ۳ گردان را مأمور شکستن خط کرده است.

عباس محتاج در جواب سرهنگ موسوی قویدل گفت که در مجموع برای عبور، شکستن خط و پاک سازی خط و پیشروی تا ۵۰۰ متر، دو ساعت پیش بینی شده است. ناخدا ملک زادگان نیز پرسید با توجه به اینکه لباس های غواصی حرکت را کند می کند و تحرک با آن مشکل است، آیا غواصان با همان لباس اقدام به شکستن خط می کنند. به وی جواب داده شد که آن زمان فرصت تعویض لباس نیست؛ در عملیات بدر نیز خط شکنان با همان لباس غواصی عمل کردند.

در پاسخ به این ابهام که ۳۳ گردان از یگان های قرارگاه کربلا که قرار است در مرحله اول وارد عمل شوند، موجب ایجاد تراکم و به هم ریختگی سازماندهی می شود، احمد غلامپور ضمن توضیحی مفصل در این باره گفت که این ۳۳ گردان از محورهای مختلف و از عرض ۱۵ کیلومتری منطقه مأموریت قرارگاه کربلا- وارد عمل می شوند و تراکمی ایجاد نمی شود. عباس محتاج هم افزود که در هر موج ۵۰ قایق مأموریت انتقال یک گردان را دارد و حدود شش ساعت برای این مرحله در نظر گرفته شده است.

آقای هاشمی که نگران تراکم تردد قایق ها و تداخل آنها در شب اول عملیات بود، پس از این توضیح گفت: «با این توضیح قابل قبول است. در هر نیم ساعت می توانند یک گردان را با ۵۰ قایق منتقل بکنند که هم معبرهای خروجی و دخولی متعدد است و هم خطشان مشخص است. به نظر معقول می آید.» سرهنگ موسوی قویدل نیز گفت: «یکی از ویژگی های خاص و نکته ظریف این طرح همین [محاسبات دقیق] است.» (۲)

فرمانده قرارگاه کربلا- در ادامه به مراحل دوم تا چهارم عملیات اشاره کرد و گفت در مرحله دوم، لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) از لشکر ۲۵ کربلا و لشکر ۸ نجف از لشکر ۳۱ عاشورا عبور و هدف مرحله دوم را تأمین می کنند. وی افزود در مرحله سوم عملیات قرارگاه کربلا با لشکر ۸ نجف و ۱۴ امام حسین (ع) هدف مشخص شده را تأمین می کند و در مرحله چهارم لشکر ۷ ولی عصر (عج)، لشکر ۲۵ کربلا و لشکر ۳۱ عاشورا که در مرحله دوم و سوم شرکت ندارند، هدف مرحله چهارم عملیات را تأمین می کنند.

ص: ۷۱۰

۱- تیپ ۴۴ مأموریت خط شکنی نداشت، قرار بود به محض شکسته شدن خط در محور لشکر ۵ نصر با عبور از این لشکر، جناح شمالی عملیات را حفظ می کند.

۲- ۶. همان، صص ۲۹ - ۱۶.

عباس محتاج در پایان گزارش خود بر ضرورت و اهمیت تأمین تجهیزات برآوردشده - از جمله انواع سلاح های اجرای آتش مستقیم و منحنی تأکید کرد و گفت اینها در موفقیت عملیات نقش اساسی دارد. وی افزود ۱۰۰۰ دست لباس غواصی برای یگان های خط شکن و ۵۰۰ دست برای آموزش غواصان نیاز است که تأمین اینها ضمانت گرفتن سرپل را افزایش می دهد. برای تضمین موفقیت نیز انتقال دستگاه های مهندسی و تانک در شب اول لازم است که برای این کار باید ۱۵ قطعه سطحه پی.ام.پی. به هر یگان بدهیم که در مجموع ۲۰۰ قطعه مورد نیاز است.

محسن رضایی نیز گفت ما از روی اجبار منطقه را مرحله بندی می کنیم، یعنی درحقیقت [کل منطقه] یک سرپل است. چون ما مجبوریم یگان ها را از یگان های دیگر عبور دهیم این کار ما را وادار به مرحله بندی می کند. مسئله دیگر اینکه نمی دانیم چه مدت طول می کشد که بلدوزر و تانک به آن طرف برسد و گرنه بهترین طرح این است که شب اول به جاده استراتژیک برسیم یعنی ما نباید توقف کنیم، چون خطرناک است. باید هرچه زودتر بتوانیم معبر دشمن به منطقه یعنی گوشه کارخانه نمک را ببندیم و زمین دشمن را تجزیه کنیم. و این نیاز به تانک و بلدوزر دارد که بتوانیم تانک ها را در مقابل دشمن آرایش بدهیم و بلدوزرها خاکریز بزنند، لذا هرچه "سطحه" بیشتری داشته باشیم کار عملیات بهتر پیش می رود.

آقای هاشمی در این باره گفت که آقای رفیق دوست گفته اند که در مورد لباس غواصی کمبودی نخواهیم داشت و نیروی زمینی ارتش طبق محاسباتشان ۷۰ قطعه پی.ام.پی. می توانند بدهند. در اینجا سرهنگ صیاد شیرازی نیز با توجه به اهمیت موضوع گفت که اگر بتوان برای پل دارخوئن جایگزینی تهیه شود سی و چند قطعه آنجا نصب است که می توان آنها را هم برداشت. آقای فروزنده نیز گفت ۵۰۰ متر پل پی.ام.پی. خریداری شده که قرار است تا ۱۵ بهمن برسد. وی از آقای هاشمی خواست که دستور دهد در رساندن آن تسریع شود. محسن رضایی نیز گفت تکنولوژی پل پی.ام.پی. پیچیده است ولی وسایل دیگری مثل بارج و وسایلی شبیه پل برای این کار ساخته شود. آقای هاشمی هم گفت که آقای فیروزآبادی (معاون نخست وزیر) در جلسه تشریف دارند، هرچه می توانید در این زمینه کار کنید، سطحه پیدا کنید و از هر کجا هست برای عملیات جمع کنید. وی در این باره تأکید کرد که ما همه عواملی را که در اختیار داریم برای افزایش تعداد قطعات پل به کار می گیریم، ولی شما روی حداقل موجودی برنامه ریزی کنید، یعنی به دلیل کمبود سطحه، عملیات را نه به تأخیر می اندازیم و نه منتفی می کنیم. محسن رضایی در این باره گفت که بحث تأخیر نیست، اما مسئله مهم این است که ۹۰ درصد کار عملیات، قبل از شروع عملیات (حمله) است. اگر عملیات را شروع کردیم درحالی که آمادگی رزمی پیدا نکرده باشیم، نمی توانیم آفند کنیم. آقای هاشمی: «ما حرف شما را قبول داریم. من می گویم ما همه امکانات را به کار می گیریم.»

فرمانده قرارگاه کربلا- همچنین به تأثیر افزایش کیفیت آموزش نیروها در موفقیت عملیات اشاره کرد و گفت به دلیل کمبود لباس و تجهیزات غواصی آموزش ها تکمیل نشده که برای تکمیل آن تجهیزات و فرصت بیشتری نیاز است. آقای هاشمی پاسخ داد که شما دائم روی جزرومد، نور ماه و همه چیز حساب می کنید، اما اگر دشمن بفهمد، دیگر لباس غواصی و همه اینها به درد ما نمی خورد. ۵۵ روز مهلتی که خواسته بودید، اواخر دی ماه تمام می شود. به هر حال ما زمان را متناسب با سایر عوامل مشخص می کنیم. بحث می کنیم تا مشخص شود دادن مهلت بیشتر مصلحت است یا نه.

سرهنگ جاودانی در ادامه بحث، استقرار توپ ها را در منطقه عملیات موجب هشیاری دشمن، لو رفتن عملیات و متمرکز شدن توان دشمن برای جلوگیری از عبور نیروها از اروندرود اعلام کرد. محسن رضایی در این باره گفت دلیلی که در جلسه قبل گفتم برای همین است، توپ ها باید دست ما باشد تا بتوانیم با تدبیر و جابه جایی، انتقال تدریجی، استتار در محل های مناسب، آماده کنیم و در ساعات نزدیک شروع عملیات در مواضع مستقر کنیم. وی تأکید کرد که توپ ها هر چه دیرتر به دست ما برسد، احتمال ضربه خوردن ما بیشتر است. (۱)

۱

مسئول واحد اطلاعات قرارگاه نوح در بخش چهارم جلسه امروز ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به گزارش شناسایی های منطقه مأموریت این قرارگاه در غرب اروندرود، منطقه خور عبدالله و اسکله العمیه و وضعیت دشمن در این مناطق پرداخت. (۲)

علی فدوی گفت در این منطقه موانعی مشابه موانع منطقه مأموریت قرارگاه کربلا- وجود دارد و علاوه بر آن به دلیل وضعیت مناسب ساحل و زمین این منطقه برای حرکت هاورکرافت، ارتش عراق در این منطقه موانع ضدهاورکرافت نیز گذاشته است. همچنین بعد از موانع، سیل بندی احداث شده و روی آن به فاصله هر ۳۰ متر یک سنگر گذاشته که در این سنگرها می تواند سلاح های دفاع هوایی ۲۳ و ۵/۱۴ میلی متری برای اجرای آتش روی رودخانه و دهانه نهرها قرار دهد. همه مواضعی که دشمن در این منطقه ایجاد کرده، قابلیت استفاده برای دو طرف دارد و این را استقامت نیرویی که می جنگد، تعیین می کند.

آقای هاشمی پرسید دشمن وسیله ای دارد که نیرو پیاده کند. آقای فدوی گفت ارتش عراق حدود ۱۰ دستگاه هاورکرافت دارد ولی تا وقتی منطقه پاک سازی نشود نمی تواند استفاده کند، چون هاورکرافت در برابر سلاح سبک آسیب پذیر است. اما دشمن در اینجا می تواند از

ص: ۷۱۳

۱- ۷. سند شماره ۱۷۴۸۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بررسی طرح مانور عملیات والفجر ۸ در جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (۱۳۶۴/۱۰/۲۰، پادگان تیپ ۲ دزفول، نوار شماره ۱۷۰۳۰)، راوی: محمد درودیان، صص ۱۰ - ۳.

۲- آقای فدوی روز گذشته در جلسه مشترک فرماندهان سپاه پاسداران و ارتش گزارش مشابهی بیان کرد که در روزشمار ۱۳۶۴/۱۰/۱۹ آمده است، لذا از درج بخش های تکراری آن در اینجا خودداری می شود.

هلیکوپتر به خوبی استفاده کند. وی در پاسخ به سؤال سرهنگ صیاد شیرازی گفت که زمین منطقه در مواقع گرما و نبودن بارش برای خودروها قابل تردد است، اما بعد از هر بارندگی تا چند روز خودروها گیر می کنند و فقط در جاده ها تردد امکان پذیر است.

آقای هاشمی درباره شهر فاو سؤال کرد. آقای فدوی با اشاره به اینکه آقای محرابی اطلاعات کاملی از شهر تهیه کرده، گفت فاو ۵/۲ کیلومتر طول و حدود ۱۳۰۰ متر عرض دارد. دشمن برای افزایش میدان دید، قسمت هایی از شهر را تخریب کرده ولی شهر دارای ساختمان هایی است که ارتش عراق برای پدافند به خوبی می تواند از آن استفاده کند. وی گفت جنگ در نخلستان، در شهر و در شب به گونه ای است که اجتماع هر طرف در آنجا بیشتر باشد، بیرون کردنش تقریباً ناممکن است.

آقای هاشمی: «احتمال ندارد [نیروهای عراقی] که از نخلستان فرار می کنند، داخل شهر بیایند و روزهای متمادی، مثلاً یک هفته، مقاومت کنند و ما را اذیت کنند؟»

آقای صفوی: «در شهر لشکر آفندکننده لشکر ۲۵ کربلا است که ابتدا شهر را محاصره می کند تا از دورتادور شهر را بگیرد و بعد از محاصره حجم آتش انبوهی روی شهر اجرا می شود. بعد هم پاک سازی از اطراف به طرف داخل شروع می شود، یعنی تاکتیک مناسبی در ارتباط با مناطق مسکونی دارد و تجارب عملیات بیت المقدس را در پس گرفتن خرمشهر دارند.»

مسئول اطلاعات قرارگاه نوح در پاسخ به سؤال آقای هاشمی درمورد پایگاه های موشکی منطقه فاو گفت: دشمن سه پایگاه موشکی دارد. چند ماه پیش که سکوهای نفتی ما را می زد، دیدبان ها از روی دکل اغلب ۲۵ موشکی را که از پایگاه مستطیلی شکل، شلیک شد، دیدند. قبل از این باتوجه به عکس های موجود تصور می شد که پایگاه مستطیلی مخروبه باشد ولی موقع شلیک موشک ها دیدیم که از این پایگاه، بیش از دو پایگاه دیگر شلیک می شود. علی فدوی در ادامه با اشاره به مأموریت قرارگاه یونس ۱ (تحت امر نیروی دریایی سپاه) برای عملیات روی اسکله العمیه، درمورد نتایج شناسایی این اسکله - که هم از طریق دیدبانی و هم از نزدیک با قایق انجام شده - گفت دشمن دور این اسکله ۸۱۰ متری حدود ۲۰ سنگر ایجاد کرده که در آنها ۴ قبضه سلاح ضدهوایی و سلاح هایی مثل دوشکا مستقر کرده است و ۵۰ تا ۶۰ نفر نیرو پدافند آن را به عهده دارند. برای کنترل هواپیماها روی آن رادار هوایی مستقر است. همه هواپیماها برای حمله به خارک از سطح پایین از طرف خور عبدالله روی اسکله ها می آیند و به سمت خارک می روند و در برگشت سقف پرواز خیلی بالایی دارند. (۱)

در ادامه جلسه، آقای هاشمی از فرمانده نیروی دریایی ارتش خواست تا اطلاعاتش را درمورد نیروی دریایی ارتش عراق بیان کند. خلاصه اظهارات ناخدا ملک زادگان چنین است: طبق آخرین اطلاعات، دشمن ۶ فروند ناوچه "اوزا" و قایق های کوچک به تعداد کافی در اختیار دارد که در ام القصر مستقرند و از ترس هواپیماها و هلیکوپتر های ما در روز تردد

ص: ۷۱۴

نمی‌کنند. بجز زمانی که وضعیت دریا مناسب نباشد، هر شب یک شناور اوزا و چند قایق برای پشتیبانی از سکوها تردد می‌کنند. دشمن در اینجا یک رادار سطحی با ۴۸ مایل بُرد دارد که تا حدود سکوی نوروز را تحت پوشش سطحی خود دارد. یک رادار یدکی نیز در منطقه دارد. عراق ایستگاهی در جنوب دارد و در تمام سواحل نیز برج‌های دیدبانی دارد. (۱)

۱

در بخش بعدی جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، حسین علایی فرمانده قرارگاه نوح و فرمانده نیروی دریایی سپاه، مأموریت‌های این قرارگاه، طرح مانور عملیات و اقدامات آماده‌سازی زمینه اجرای عملیات را تشریح کرد. در اینجا به نکات مهم بحث‌هایی که در این باره شد، اشاره می‌شود.

فرمانده قرارگاه نوح گفت منطقه مأموریت قرارگاه نوح سمت چپ قرارگاه کربلا، از نهر ابودگل تا رأس البیشه است. این قرارگاه دو مأموریت دارد: عملیات در این منطقه و عملیات روی سکوی العمیه. عقبه قرارگاه نوح در این منطقه، نخلستان وسیعی است دارای نهرهای متعدد عریض و عمیق که در حالت جزر دارای آب است و وضعیت بهتری برای عملیات دارد. در این منطقه پر نخل، اقدامات آماده‌سازی در خفای کامل انجام می‌شود و نیاز به تلاش بیشتری برای آماده‌سازی دارد. وضعیت باتلاقی و نامناسب زمین کار زیادی برای احداث جاده و مواضع سلاح‌های سنگین می‌طلبد.

در منطقه مأموریت قرارگاه نوح هم عرض رودخانه زیاد است و هم دو ساحل رودخانه باتلاقی است. این وضعیت موجب می‌شود که در برخی نقاط تیر مستقیم ما - مثل تفنگک ۱۰۶ میلی متری کارایی مؤثری برای انهدام سنگرهای دشمن نداشته باشد. جریان آب و جزرومد در منطقه قرارگاه نوح شدت و تأثیر بیشتری نسبت به منطقه کربلا دارد. وجود نخلستان وسیع در هر دو طرف اروندرود در منطقه قرارگاه نوح مشکلات حملات شیمیایی دشمن را افزایش می‌دهد، درحالی که یگان‌ها ماسک کافی ندارند. به دلیل نداشتن اطلاعات کافی از منطقه دشمن به خصوص نداشتن عکس‌هوایی، طرح ریزی عملیات با مشکل مواجه است. عملیات در این منطقه عملیات ویژه ای است که تاکنون نظیر نداشته و شاید یکی از دلایلی که خداوند جنگ را طولانی کرده این است که ما همه نوع عملیات اجرا کنیم تا مشکلی از نظر تجربه نظامی نداشته باشیم.

حسین علایی افزود که یگان‌ها برای شکستن خط مشکلی ندارند ولی به دلیل نداشتن اطلاعات کافی از عوارض، ساختمان‌ها و وضعیت زمین منطقه غرب اروندرود، طرح ریزی مراحل بعدی با مشکل مواجه است و نیاز به عکس‌هوایی دارد. از سوی دیگر، عملیات در این منطقه نیاز به آموزش‌های ویژه دارد و هرچند یگان‌ها از زمان ابلاغ مأموریت آموزش خود را شروع کرده‌اند، ولی به دلیل نداشتن تجهیزات آموزشی، از جمله کمبود لباس غواصی و کمبود استخر برای آموزش شنا، هنوز آموزش‌ها ناقص است.

فرمانده قرارگاه نوح گفت یگان‌های این قرارگاه به ترتیب از شمال به جنوب لشکر ۱۹ فجر،

ص: ۷۱۵

---

۹ - ۱. سند شماره ۱۷۴۸۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد قرارگاه خاتم برای بررسی طرح عملیات والفجر ۸ (۲۰/۱۰/۱۳۶۴)، پادگان تیپ ۲ دزفول، نوار شماره ۱۷۰۳۱)، راوی: محمد درودیان، صص ۱ و ۲.

لشکر ۴۱ ثارالله (ع) و تیپ ۳۳ المهدی (عج) است. به دلیل اینکه حداکثر عمق منطقه مأموریت قرارگاه نوح ۷ کیلومتر است، پیش بینی شده مأموریت این قرارگاه در یک شب به طور کامل انجام شود و اگر حمله در زمانی آغاز شود که فرصت کافی باشد، از فرصت شب اول به خوبی استفاده کرده و ان شاءالله به خور عبدالله برسند؛ در این صورت بسیاری از مشکلاتی که ممکن است برای قرارگاه کربلا در اولین روز عملیات بروز کند، برطرف خواهد شد. اگر قرارگاه نوح در شب اول به اهداف خود دست یابد از طریق دریا و بهمنشیر می توان کل عملیات را پشتیبانی کرد. البته پیش بینی شده که اگر فرصت کافی برای اجرای کامل عملیات در شب اول نباشد، لشکرهای ۴۱ و ۱۹ وقتی به جاده آسفالت سوم یعنی خط هماهنگی رسیدند، طبق دستور، حمله شان را ادامه داده و خور عبدالله را تأمین کنند. منطقه تیپ ۳۳ محدود است و در یک مرحله تمام خواهد شد.

فرمانده قرارگاه نوح در ادامه مشکلات عملیاتی این قرارگاه را برشمرد: ۱. تعداد یگان برای اجرای مأموریت این قرارگاه کم است. ۲. قرارگاه نوح یگان احتیاط ندارد. ۳. منطقه مأموریت قرارگاه نوح میدان مانور مناسبی برای هلیکوپترهای دشمن است، برای مقابله با آنها توپ های ۲۳ میلی متری یگان ها کم است. برای این منطقه توپ ۲۳ میلی متری و نیز موشک سهند - که وسیله مناسبی برای انهدام هلیکوپتر است - مورد نیاز است. ۴. برای انتقال تجهیزات سبک مشکلی نداریم ولی برای حمل تجهیزات سنگین مثل تانک و لودر و بلدوزر باید وسایل لازم مثلاً لندین کرافت از الآن در اختیار قرارگاه قرار گیرد.

از سوی دیگر، باتوجه به تجهیزات جنگی دریایی جدیدی که عراق خریده، از جمله موشک های اتومات، اگر اینها را وارد منطقه بکند آرامش کشور را تهدید می کند، لذا باید خور عبدالله را تصرف کنیم تا دفاع از منطقه امکان پذیر شود.

آقای هاشمی در اینجا گفت: «نکته ای را در نظر دارم که قبلاً هم مطرح کردم و جواب هم گرفتم ولی چون کسی به آن اشاره نکرد، مطرح می کنم. قرارگاه نوح برای پاک سازی منطقه مأموریتش به خوبی می تواند از موفقیت قرارگاه کربلا استفاده کند. اگر در منطقه مأموریت این قرارگاه به دلیل عرض زیاد اروند، شکستن خط دشوار است از بالا [منطقه قرارگاه کربلا] خوب می تواند استفاده کند. ... البته آقایان در این باره به من جواب دادند که تاحدودی برای من روشن بود، آیا چنین طرحی در ذهن آقایان نظامی نمی آید؟»

ناخدا ملک زادگان گفت چرا من هم می خواستم عرض کنم باتوجه به عرض رودخانه که در بعضی نقاط به ۲ کیلومتر می رسد و نیز متلاطم تر بودن این منطقه نسبت به منطقه بالا، استفاده از منطقه قرارگاه کربلا به مراتب بهتر است.

در پاسخ، فرمانده قرارگاه نوح خط شکنی یگان های این قرارگاه را به چند دلیل ضروری خواند: تمام نشدن عملیات قرارگاه کربلا در شب اول و امکان پذیر نشدن محاصره نیروهای

دشمن در منطقه؛ طرح ریزی عبور یگان های مرحله دوم قرارگاه کربلا از یگان های مرحله اول و میسر نشدن استفاده یگان های قرارگاه نوح از خط قرارگاه کربلا؛ فرار نیروهای دشمن از جنوب منطقه به محض احساس محاصره شدن توسط قرارگاه کربلا.

فرمانده نیروی زمینی سپاه نیز به دلایل دیگری اشاره کرد: احتمال شکسته نشدن خط برخی یگان ها یا یکی از قرارگاه ها و ضرورت استفاده از منطقه ای که خط شکسته شده برای یگان یا قرارگاه دیگر؛ نزدیکی قرارگاه کربلا به توپخانه های دشمن و احتمال بروز مشکلات پشتیبانی یگان های این قرارگاه به دلیل آتش پر حجم دشمن و امکان پذیر بودن پشتیبانی عملیات از منطقه قرارگاه نوح به دلیل دوری از آتش های دشمن.

فرمانده کل سپاه نیز دلیل دیگر بر دلایل مذکور افزود: «اگر ساحل تا صبح کاملاً پاک سازی نشود، هر سنگر تیرباری که بماند، می تواند تا فاصله چند کیلومتری چپ و راستش را بپوشاند.»

در ادامه، سرهنگ موسوی قویدل خور عبدالله و حفظ سرپل آن را در منطقه فاو برای دشمن پراهمیت خواند و تأکید کرد که دشمن به هیچ نحو آن را رها نخواهد کرد و توسعه مانور از نخلستان به بعد مستلزم حرکتی عمدی است. وی با اشاره به تجربه عملیات بدر که ارتش عراق در باریکه پد خندق چند روز مقاومت کرد، گفت نباید انتظار داشته باشیم دشمن به سادگی از جاده ای مهم و کانالی با دو سه کیلومتر عرض (خور عبدالله) دست بردارد.

محسن رضایی در این باره گفت که دو گردان نیرو به کمک هلیکوپترها و هاورکرافت از طریق دریا مأموریت انهدام دشمن را در این محور دارند. حسین علایی نیز گفت یگان ها مأموریت دارند که پس از تصرف اهداف خود آرایش پدافندی بگیرند. آنها با استفاده از عوارض موجود، احداث خاکریز و کندن کانال، باید در مقابل دشمن پدافند کنند. سرهنگ موسوی قویدل لشکرهای ۱۹ فجر و ۴۱ ثارالله را در این زمینه کم تجربه خواند و گفت باید لشکرهای توانمندتری در این محور به کار گرفته می شد. (۱)

فرمانده قرارگاه نوح در پایان این بحث به اهمیت آتش توپخانه اشاره کرد و گفت عمده ترین فشار دشمن از سمت شمال است که بهترین و سریع ترین وسیله مقابله با آن آتش توپخانه است، چون اطمینان نیست تانک ها به موقع به آن سوی اروند برسد. مسئولیت تأمین خور عبدالله هم با نیروی دریایی ارتش است که یکی از راه های تأمین آن استفاده از ساحل و آتش ساحلی است. اولاً باید تعدادی تانک در منطقه مستقر شوند تا روی شناورهای دشمن آتش مستقیم اجرا کنند. ثانیاً توپ هایی را به اجرای آتش روی خور عبدالله اختصاص دهیم و هم با دیدبانی و هم استفاده از رادار آتش دقیقی اجرا کنیم. (۲)

ص: ۷۱۷

۱- گفتنی است که این دو لشکر به خصوص لشکر ۴۱ در عملیات والفجر ۸، عملیات بسیار خوبی اجرا کردند و شایستگی خود را بروز دادند.

۲- ۱۰. همان، صص ۱۶ - ۲.

مأموریت قرارگاه های یونس ۱ و یونس ۲ برای اجرای عملیات روی سکوهاى العمیه و البکر و نیز عملیات در خور عبدالله و پشتیبانی دریایی از عملیات منطقه فاو، طرح مانور عملیات روی البکر، نیازهای این عملیات و آمار تجهیزات دریایی عراق بخش دیگری از مباحث جلسه امروز ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) بود.

در آغاز این بحث فرمانده نیروی دریایی سپاه که قرارگاه یونس ۱ زیر امر این نیرو برای عملیات روی العمیه تشکیل شده است، گفت اجرای مأموریت روی اسکله العمیه به ناوتیپ کوثر واگذار شده است. این تیپ شناسایی لایزم را از العمیه کرده است و از جنبه نیرو، آموزش و شناسایی، آمادگی جسمانی، آشنایی با قوانین دریایی، جزرومد و حرکت در آب مشکلی ندارد. حسین علایی مهم ترین مسائل را برای اجرای این عملیات چنین برشمرد: ۱. عمده ترین مسئله اینجا وضعیت دریاست، اگر شب عملیات وضع دریا خراب باشد، اطمینانی به اجرای آن نیست. ۲. شناورهای متناسب با این عملیات باید فراهم شود، ما غیر از شناورهای عمومی که در رودخانه استفاده می شود، شناور ویژه ای نداریم. اینها در دریای آرام قابل استفاده است. ۳. عملیات باید با غافلگیری کامل انجام شود و در غفلت دشمن باید نیروها خودشان را به العمیه برسانند و عملیات کنند. طرح غافلگیری دشمن را هم پیش بینی کرده ایم.

ناخدا دانه کار فرمانده قرارگاه یونس ۲ در ادامه جلسه و قبل از بیان مأموریت این قرارگاه، گفت که این عملیات، عملیاتی آبی خاکی است و عملیات های آبی خاکی هم یکی از مشکل ترین عملیات های مشترک هستند، اگر عوامل تعیین کننده در آن پیش بینی نشوند، دچار شکست می شوند. اولین عامل جزرومد و تاریکی مطلق است. مثلاً در بهمن ماه یک هفته فرصت است که هم وضعیت جزرومد مناسب است و هم هفت هشت ساعت تاریکی مطلق دارید. عامل دوم وضعیت جوی است، باید وضعیت پیش بینی هوا را در آن هفته معین از اداره هواشناسی بخواهیم و از این هفته مثلاً دو روزی را که احتمال آرام بودن دریا هست برای عملیات انتخاب کنیم. خرابی دریا روحیه شناگرها را ضعیف می کند، دچار دریازدگی می شوند و... عامل بعدی که برای البکر و العمیه تعیین کننده است، حفظ رأس البیشه است. اگر نتوانیم این را حفظ کنیم، گرفتن البکر و العمیه ناممکن می شود و در صورت تصرف، حفظش مشکل است.

ناخدا دانه کار افزود: سه مأموریت به نیروی دریایی ارتش واگذار شده است: تصرف سکوی البکر که از ناوتیپ ویژه تکاوران استفاده می شود. این ناوتیپ با قایق های ریچیندر و اف. تی یک شب قبل از عملیات به منطقه می آیند و دو ساعت قبل از ساعت "س" به طرف هدف عزیمت می کنند. ۶ تیم عملیاتی پیش بینی شده که یک تیم آن پشتیبانی آتش نزدیک است. درحالی که تیم تک و و به سکو نزدیک می شود، یک تیم مین گذار برای قطع تردد از خور عبدالله، از بین البکر و العمیه به سمت خور عبدالله می رود و آنجا را مین گذاری می کند و همین تیم قطع

تردد از خور عبدالله را کنترل می کند که این دومین مأموریت ماست. سومین مأموریت، پشتیبانی عملیات در رأس الییشه و انتقال تجهیزات سنگین است. برای تجهیزات سبک هواناوهای وی.اچ.۷ را در اختیار می گذاریم که اگر منطقه تأمین شود و هواناوها آسیب نینند، کمک بسیاری به انتقال نیرو و تجهیزات سبک می کنند.

ناخدا دانه کار در ادامه گفت برای انتقال تجهیزات سنگین یکی از عوامل تعیین کننده برتری هوایی است که الآن وجود ندارد. برتری هوایی دشمن در دریا خطرناک تر است، چون دریا عارضه ای ندارد که نیروها تحت پوشش آن قرار گیرند. دشمن با موشک هایی که شب و روز و هوای خوب و بد برایش فرقی ندارد، می تواند تردها را زیر نظر بگیرد و هدف قرار دهد. با رادار می گیرد و از ۶۰ کیلومتری می زند. وی افزود که اروند باید عمق یابی و علامت گذاری شود و نیز محل غرق شدن شناورها مشخص گردد تا لندن کرافت ها با آنها برخورد نکنند یا به گل نشینند.

فرمانده قرارگاه یونس ۲ نیازهای اجرای مأموریت های این قرارگاه را چنین اعلام کرد: برای پشتیبانی نزدیک از هلیکوپترهای موشک انداز نیروی دریایی استفاده می کنیم ولی این عملیات نیاز به پوشش و پشتیبانی هوایی گسترده دارد. شش قایق روترک برای مین گذاری لازم است. همچنین به کارخانه سپاه ساخت شناور کنو موتوردار را سفارش داده ایم، اگر ۲۰ فروند از آنها به ما بدهند، می توانیم غافلگیرانه البکر را تصرف کنیم. برای پشتیبانی عملیات نیز به سه قبضه مینی کاتیوشا نیاز داریم که از نیروی زمینی درخواست کرده ایم. وی افزود که در اینجا نمی توانیم ناو بزرگ به کار گیریم چون عراقی ها فوری می زنند و تا منطقه تأمین نشود نباید وارد عملیات کنیم.

ناخدا دانه کار درباره تجهیزات دریایی ارتش عراق گفت که عراق ۸ ناوچه اوزا دارد که ۶ فروند آن را اخیراً مستشاران روسی و مصری تعمیر کرده اند. این ناوچه ها دارای موشک اس.تی.ایکس با برد حداکثر ۲۵ مایل هستند. یک ناو نیروبر دارند. عراق ۴ ناوچه زهک، ۱۲ ناوچه مثلث، تعداد زیادی ناوچه های پی ۶ برای جابه جایی نیرو، ۶ هواناو اس.آر.ان ۶ و ۴ فروند هم مین روبر دارد. (۱)

۱

پشتیبانی هوایی و دفاع هوایی از منطقه عملیاتی فاو و شرق و غرب اروندرود و شمال خلیج فارس - که قرارگاه رعد عهده دار اجرای آن بود - در بخش هفتم از جلسه امروز ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) بررسی شد.

سرهنگ عباس بابایی فرمانده قرارگاه رعد در آغاز این بخش به بیان مأموریت های این قرارگاه پرداخت: در این منطقه دشمن می تواند ۲۰۰ تا ۲۵۰ پرواز برای بمباران و ۱۰۰ تا ۲۰۰ پرواز برای پوشش هوایی انجام دهد. در مقابل، قرارگاه رعد می تواند با توپ های ۲۳، ۳۵ و ۵۷ میلی متری و سیستم موشکی هاگ پوشش هوایی این منطقه را به طور نسبی تأمین کند. عقبه

ص: ۷۱۹

۱-۱۱. همان، صص ۲۲ - ۱۶؛ و - سند شماره ۱۷۴۸۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) برای بررسی طرح مانور عملیات والفجر ۸ (۱۳۶۴/۱۰/۲۰، پادگان تیپ ۲ دزفول، نوار شماره ۱۷۰۳۲)، راوی: محمد درودیان، صص ۳ - ۱.

نیروهای خودی در منطقه نیز از حملات ارتفاع بلند دشمن تقریباً تأمین می شود. قرارگاه رعد همچنین برای برهم زدن آرایش پاتک های دشمن فقط نقاط مشخص شده منطقه را با اجرای پرواز های آفندی، عملیات پشتیبانی نزدیک هوایی انجام می دهد.

آقای هاشمی: بمباران می کنید؟

سرهنگ بابایی: بله، نقاط حساسی مثل البکر، العمیه، ام القصر و کوت را بمباران می کنیم. این پشتیبانی های نزدیک به مدت سه روز از ساعت ۷:۳۰ صبح تا ۳:۳۰ بعد از ظهر انجام می گیرد و بعد از سه روز، بنا به درخواست انجام می گیرد. مأموریت سوم قرارگاه رعد تخلیه مجروحان و در صورت نیاز ترابری نیروها است.

وی سلاح ها و تجهیزات درخواستی برای دفاع هوایی از منطقه خور موسی تا ۲۵ کیلومتری اروندرود را ۱۱۲ توپ ۲۳ میلی متری، ۴۰ توپ ۳۵ میلی متری، ۳۰ توپ ۵۷ میلی متری، ۵ قبضه راپیر و ۳ دستگاه هاگ اعلام کرد که باید روزانه ۶ تا ۸ ساعت برای پوشش این منطقه به کار گرفته شود. سرهنگ بابایی گفت که به دلیل استقرار توپ های ضد هوایی فراوان در منطقه، هواپیماهای ما در ارتفاع ۲۰۰۰ پایی پرواز می کنند.

وی در ادامه چگونگی استفاده از هواپیماهای اف ۱۴ و اف ۵ و پایگاه های پروازی منطقه را توضیح داد و افزود برای منطقه عملیاتی سپاه پاسداران روزانه ۳۰ سورتی پرواز و برای منطقه عملیاتی نیروی زمینی ارتش ۸ سورتی پرواز در نظر گرفته شده است.

سرهنگ بابایی در جواب آقای هاشمی که پرسید چرا هواپیماها بیشتر پرواز نمی کنند؛ مشکل کمبود امکانات، نیاز به تعمیرات و احتمال بروز سانحه را مطرح کرد. وی افزود قرارگاه مهندسی خاتم قرار است یک گردان مهندسی برای ساخت و آماده سازی مواضع توپ ها و سنگر مهمات به قرارگاه رعد مأمور کند. باتوجه به اینکه این کار هنوز شروع نشده است، آقای هاشمی اعتراض کرد که چرا ساخت مواضع توپ های دفاع هوایی زودتر انجام نشده است چون قرار بوده که ده بیست روز قبل از عملیات، منطقه را خلوت کنیم. در این باره چند دلیل بیان شد از جمله آماده نشدن نقشه محل استقرار توپ های دفاع هوایی؛ جلوگیری واحد حفاظت از فعالیت های گسترده و ایجاد تغییراتی در زمین منطقه که موجب هشجاری دشمن شود. آقای روحانی در این زمینه پیشنهاد کرد که سلاح ها و تجهیزات لازم به نزدیکی منطقه منتقل و انبار شود و در زمان نزدیک به عملیات در مواضع مستقر شود. آقای هاشمی باتوجه به مسئولیتی که آقای شمخانی در مورد حفاظت این عملیات به عهده دارد، گفت: مسئولیت آن با آقای شمخانی است که باید اینجا را حفظ کند.

محمد باقری مسئول اطلاعات نیروی زمینی سپاه پاسداران با اشاره به اهمیت عکس هوایی از منطقه عملیات و تأثیر بسیاری که در توجیه و آشنایی نیروهای عمل کننده و موفقیت آنان دارد و ذکر اینکه آخرین عکسی که از این منطقه داریم مربوط به ده ماه قبل است و در این مدت ارتش

عراق احتمالاً تغییرات بسیاری در منطقه داده، درخواست عکس برداری هوایی از منطقه کرد.

سرهنگ بابایی در این زمینه به مشکل ها و خطرهایی که عکس برداری هوایی دارد، اشاره کرد و گفت که بارها برای این کار اقدام شده ولی امکان پذیر نشده است. وی گفت به محض اینکه هواپیماهای ما وارد منطقه می شوند، هواپیماهای دشمن دو سورتی، دو سورتی به پرواز درمی آیند تا به هشت سورتی می رسند و این کار حدود ۴ ساعت ادامه می یابد. بارها ما حدود سه چهار ساعت در آسمان برای عکس برداری پرواز کرده ایم اما نشده است. امروز نیز در این باره صحبت کردیم و فرماندهی موافقت کردند تا از طریق دیگری باوجود خطرهایی که دارد تلاش می کنیم در این هفته عکس برداری کنیم.

آقای هاشمی نیز گفت تاکنون تلاش کرده اند که نشده و قرار است به ابتکار جدیدی دست بزنند. نهایت تلاششان را بکنند برای اینکه عکس باید گرفته شود.

سرهنگ جمالی نیز خواستار اقدامات لازم درمورد هماهنگی توپ ها و موشک های دفاع هوایی مستقر در منطقه عملیات شد تا هواپیماها و هلیکوپتر های خودی آسیبی نبینند. آقای هاشمی پاسخ داد که قرارگاه رعد برای همین ایجاد شده است. آقای شمخانی هم گفت که تدابیر لازم در این زمینه اندیشیده شده است.

در ادامه جلسه به درخواست آقای هاشمی و آقای جعفری، سرهنگ بابایی تفاوت ها و امتیازهای این منطقه عملیاتی را نسبت به دیگر مناطق از جنبه فعالیت های هوایی بیان کرد: در این منطقه هواپیماهای ما برای اجرای مأموریت یک تا سه دقیقه داخل خاک عراق می شوند که این برای خلبان کار ساده ای است. سلاح های دفاع هوایی دشمن در این منطقه در بُرد آتش خمپاره ها و توپ های ما قرار دادند، سلاح هایی مثل توپ های ۲۳ میلی متری و ۵/۱۴ میلی متری یا موشک سهند است که سلاح های پیشرفته ای نیستند. در منطقه نزدیک مأموریت ها قابل تکرار است، اما هرچه در خاک عراق جلوتر برویم، ارتش عراق دفاع موشکی قوی دارد طوری که در روز یک یا دو بار بیشتر نمی توانیم چنین مأموریت هایی اجرا کنیم.

آقای احمدی معاون پدافند قرارگاه رعد در ادامه جلسه درباره مأموریت دفاعی این قرارگاه توضیح داد که مقابله با هواپیماهای دشمن که در ارتفاع پست و ارتفاع متوسط وارد منطقه عملیاتی می شوند با انواع توپ های ضدهوایی که استقرار آنها در منطقه پیش بینی شده است، انجام می شود و برای هواپیماهایی که در ارتفاع بالا- پرواز می کنند بنا بر مذاکره با مسئولان نیروی هوایی ارتش، سه سایت موشکی هاگک در نظر گرفته شده است. وی افزود که تضمین عملکرد مفید توپ های دفاع هوایی به این است که سایت های هاگک عملیاتی شوند و عملیاتی بمانند و گرنه تضمینی نخواهد بود.

سرهنگ ستاری فرمانده نیروی هوایی ارتش در این باره توضیح داد که از آغاز جنگ تاکنون، مسئولان نیروی هوایی با کمک سازمان های دیگر مثل وزارت نفت توانسته قطعات این سیستم

را تهیه کند و آنها را آماده نگه دارد. وی ظاهراً با به کارگیری یکی از سایت های نیمه عملیاتی موافق نبود و می گفت که چندان کارایی ندارد. آقای روحانی فرمانده پدافند قرارگاه خاتم الانبیا(ص) نیز گفت که حداکثر به کارگیری دو سایت هاگ با چهار های پاور امکان پذیر است. سرهنگ ستاری هم افزود که باتوجه به نداشتن قطعات یدکی سایت ها و تلاش برای عملیاتی نگه داشتن سایت های خارک، تهران و بندر امام، تلاش می کنیم که در منطقه عملیاتی از دو محور عملیات انجام دهیم؛ یعنی دو سایت کامل راه اندازی کنیم.

آقای هاشمی پرسید: با فرض اینکه دشمن از خاک کویت استفاده نکند، هواپیماهایش چطور می توانند وارد منطقه شوند؟ آقای احمدی جواب داد که ممکن است از انتهای جزیره آبادان بتواند ولی از امتیازهای این منطقه این است که هواپیماهای دشمن در این منطقه محدودیت عمل دارند. آقای هاشمی گفت پس اگر دو سایت فعال در منطقه داشته باشیم، دشمن نمی تواند از جایی که در قلمرو سیستم هاگ نیست، نفوذ کند. راه دریا که بسته است، فقط از کویت می تواند بیاید. وی افزود: ما به محض اینکه از آب (اروندرو) عبور کردیم باید به کویت اخطار کنیم که اگر عراق از خاک شما علیه ما استفاده کرد، شما با ما در جنگ هستید. باید به آنها اخطاری جدی بکنیم.

سرهنگ بابایی هم گفت اگر این دو سایت هاگ عملیاتی شوند تا حدود ۳۵ کیلومتری شان دشمن نمی تواند از ارتفاع بالا بمباران کند، چه از خاک کویت استفاده کند، چه نکند ولی در ارتفاع پایین می تواند بمباران کند، مگر اینکه توپ ضدهوایی مستقر کنیم.

در ادامه جلسه درباره دفاع هوایی منطقه ای که در غرب اروندرود تصرف می شود در مقابل حملات هوایی ارتفاع پایین دشمن به ویژه در روز اول باتوجه به مشکلات عبور تجهیزات سنگین و توپ های ضدهوایی، آقای هاشمی به آقای روحانی تأکید کرد که حتماً تدبیری اندیشیده شود. آقای روحانی هم پیشنهاد کرد که تعدادی از قبضه های موشک سههد از خارک به این منطقه منتقل شود و توپ ۲۳ نیز سلاح مناسبی است. در پایان این بحث آقای هاشمی دوباره به آقای روحانی چنین تأکید کرد: به هر حال این به اختیار شماست که ترکیبی از تجهیزات را برای تأمین منطقه تصرف شده برنامه ریزی کنید که مثل عملیات بدر نشود که عراقی ها به طور مکرر می آمدند قتل عام می کردند و می رفتند.

سرهنگ ستاری در ادامه جلسه درباره پشتیبانی هوایی عملیات دریایی گفت نیروی دریایی پوشش هوایی ندارد و مسئولان نیروی دریایی اعلام کرده اند بدون پوشش هوایی آسیب پذیرند. آنها برای اجرای عملیات نیاز دارند که هواپیما بالای سرشان پرواز کند. طبق بررسی هایی که کردیم ما هواپیماهای اف ۱۴ را نیز نمی توانیم زیاد به دشمن نزدیک کنیم.

آقای هاشمی در این باره گفت تا زمانی که مطمئن نشویم، نیروی دریایی شناورهای بزرگش

را وارد عمل نمی کند، از هاورکرافت و قایق های کوچک استفاده می کند. ما نباید وسایل سنگین دریایی مان را در منطقه آسیب پذیر وارد عمل کنیم. در پی این اظهارات، فرمانده نیروی دریایی سپاه گفت پس طرح عملیات دریایی خیلی تغییر می کند. با تأکید فرمانده کل سپاه بر ضرورت استفاده از امکانات نیروی دریایی و حتی سازمان کشتیرانی برای پشتیبانی از عملیات، آقای هاشمی گفت که آقای علایی، سرهنگ ملک زادگان با قرارگاه هایشان و نیز آقای فیروزآبادی که امکانات دولت در اختیارشان است، در این باره باهم مشورت کرده و مشخص کنند در چه شرایطی چه چیزی را می توانند به کار ببرند، در این جلسه نمی توان به این موضوع پرداخت. پیگیری کنید و نتیجه اش در جلسه بعد مطرح شود. (۱)

۱

گزارش اقدامات مهندسی انجام شده برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو، اقدامات مهندسی در حال اجرا و طرح های مهندسی برای عبور از اروندرود و طرح های مهندسی عبور از منطقه ای که تصرف خواهد شد، بخش دیگری از بحث های جلسه امروز ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) بود.

سیدمحمدتقی رضوی جانشین فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص) در آغاز این بخش از جلسه با تقسیم بندی اقدامات مهندسی عملیات به سه قسمت آماده سازی عقبه (قبل از عملیات)، مهندسی عبور و مهندسی پدافند، به توضیح هر قسمت پرداخت: کارهای عقبه از هفت ماه پیش شروع شده است؛ مهم ترین آن جاده های ارتباطی است که به صورت کمر بندی شهرهای آبادان و خرمشهر را دور می زند:

۱. جاده ای که از دارخوین به جاده آبادان - قفاص وصل می شود.

۲. جاده شهید شرکت که از جاده اهواز - خرمشهر منشعب شده، از دارخوین عبور می کند و به جاده آبادان - اهواز وصل می شود.

۳. جاده ای که در ۷ کیلومتری خرمشهر از جاده اهواز - خرمشهر منشعب شده و به مارد - جایی که عراقی ها قبلاً پل زده بودند - وصل می شود که در اینجا پل دوبره ای روی کارون داریم. این جاده وصل می شود به جاده شهید عباسی که کارون را به جاده آبادان - ماهشهر وصل می کند. جاده شهید عباسی را نیروهای جهاد کار کرده اند و به زودی آسفالت می شود. این جاده روبه روی جاده وحدت به جاده آبادان - ماهشهر وصل شده است.

۴. جاده وحدت که در جریان عملیات شکستن حصر آبادان احداث شده بود بازسازی شده و عرض آن به دو برابر افزایش یافته و آماده آسفالت شده است.

۵. تعریض و آسفالت جاده آبادان - قفاص که تاکنون ۲۰ کیلومترش آسفالت شده است. همه کارهای آسفالت منطقه را اداره راه کربلا (وزارت راه و ترابری) انجام می دهد.

ص: ۷۲۳

علاوه بر جاده های مذکور که در عقبه منطقه کار شده، جاده هایی در حاشیه جزیره آبادان احداث شده یا در دست احداث است و مهم ترین آنها جاده هایی است که برای مواضع توپ ها احداث و طول آن به ۵۰ کیلومتر می رسد و ۸۰ درصد عملیات خاکی آن انجام شده است.

در مورد پل ها، علاوه بر پل دوبه ای چوئیده، سه پل دیگر برای بهمنشیر پیش بینی شده که هر سه دوبه ای هستند و با تناژ بالا در نظر گرفته شده که وسایلی تا حدود ۱۲۰ تن بتوانند از روی آن عبور کنند. (۱)

فعالیت های عمده دیگر: ۱. بیمارستان چوئیده با ۱۴۰۰ متر زیربنای بتونی و ۸ اتاق عمل که آماده تحویل به بهداری است و روی آن با خاک پوشانده شده است. ۲. برای منطقه ۴ سایت سیستم موشکی هاگک پیش بینی شده که ۲ سایت از قبل وجود داشته و در حال بازسازی است. یک سایت احداثی در منطقه شادگان است که تقریباً تمام شده است. یک سایت دیگر نیز باید در محل قفاص احداث شود که محل احداث آن دو روز است اعلام شده است. (۲) ۳. بخش دیگری از کارهای عقبه، اقدامات مهندسی در حدفاصل جاده خسروآباد تا ساحل اروندرود است که واحدهای مهندسی جهاد با کمک واحدهای مهندسی سپاه مشغول انجام آن هستند.

آقای رضوی در پاسخ به سؤال آقای هاشمی و آقای حسینی تاش درباره زمان کارهای مهندسی گفت کارهای عقبه ۸۰ تا ۹۰ درصد انجام شده و ان شاءالله در زمان مقرر تحویل داده خواهد شد و ما حداکثر تا دوم سوم بهمن باید از منطقه خارج شویم تا منطقه خلوت شود.

در ادامه جلسه موضوع تهیه پل های دوبه ای مطرح شد؛ آقای فروزش (مهندسی جهاد سازندگی) در این باره گفت که تاکنون ۳ سری آنها حمل شده و ان شاءالله تا حدود ۱۵۰۰ متر تأمین می شود. آقای فروزنده نیز گفت ۳۰۰۰ متر پل دوبه ای لازم داریم، اما با وجود حمایت هایی که دولت کرده نتوانسته ایم بیش از ۱۵۰۰ متر جمع آوری کنیم و بیش از این نیست. آقای فروزش افزود که برادران برای ساخت دوبه بسیج شده اند اما زمان آماده شدن آن مشخص نیست. در این مورد پیشنهاد خرید دوبه از کشورهای منطقه داده شد که آقای هاشمی به آقای فیروزآبادی گفت در صورت امکان از کشورهای منطقه خریداری شود.

"عبور تجهیزات مهندسی از اروندرود" موضوع دوم گزارش جانشین فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص) بود. سیدمحمدتقی رضوی گفت: برای اجرای عملیات خاکی (احداث خاکریز، ترمیم خاکریزهای موجود و...) در آن سوی اروندرود ۳۵ تیم پیش بینی شده که هر تیم شامل ۳ لودر و

ص: ۷۲۴

۱- فرمانده کل سپاه برای جلوگیری از هشیاری دشمن تأکید کرد که دیگر هیچ پلی اضافه نشود و اگر دوبانده شدن پل موجود در تسهیل تردد مؤثر است، این پل دوبانده شود.

۲- باتوجه به اینکه در جلسه امروز مقرر شد فقط دو سایت هاگک راه اندازی شود، قرار شد تا روز بعد محل نهایی دو سایت به مهندسی اعلام شود.

۳ بلدوزر است، یعنی باید ۲۱۰ دستگاه از اروندرود عبور دهیم. وقتی آقای هاشمی از این آمار تعجب کرد، آقای رضوی توضیح داد که در مرحله اول عملیات احداث ۲۵ کیلومتر خاکریز پیش بینی شده است. برای احداث این ۲۵ کیلومتر، باید حداقل ۲۵ تیم ۶ دستگاهی ببریم؛ چون هر ۶ دستگاه در یک شب در مدت شش ساعت فعالیت مفید، فقط می توانند یک کیلومتر خاکریز بزنند. (۱) یعنی در مرحله اول حداقل ۱۵۰ دستگاه لودر و بلدوزر باید عبور بدهیم و هر دو سطحه پی.ام.پی. که به هم وصل کنیم یک لودر قابل حمل است. علاوه بر وسایل لازم برای انتقال دستگاه های سنگین از اروند، ضرورت ساحل سازی و نیز وسایلی که با قرار دادن آنها روی زمین های باتلاقی ساحل دو طرف اروندرود امکان عبور تجهیزات سنگین را از باتلاق ها امکان پذیر کند نیز باید فراهم شود. برای حل این مشکل پیش بینی شده که از گاوپون (۲)، سطحه های پل خیبری، اتصال قطعات تراورس به هم و قرار دادن روی باتلاق ها و چولان ها و نیز فرش باتلاق (۳) استفاده شود.

تصویر

تصویر

آماده سازی ساحل باتلاقی اروندرود برای عبور تجهیزات سنگین با استفاده از سطحه های پل خیبری، فرش باتلاق و...

در ادامه جلسه، دوباره موضوع سطحه های پی.ام.پی و جی.اس.پی که قرار است ارتش در اختیار سپاه قرار دهد و شناورهای کشنده این سطحه ها و دیگر شناورهای لازم برای عملیات و نیز موتورهای قایق مطرح شد. همچنین بر اهمیت پل دوبه ای

ص: ۷۲۵

۱- ۱۳. سند شماره ۱۷۴۸۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۸ - ۳۸.

۲- تورهای سیمی که در داخل آن قطعات سنگ یا بتون قرار می گیرد و با دست حمل می شود و با قرار گرفتن تعداد زیادی از آنها در کنار هم، عبور وسایل سنگین از مناطق باتلاقی را میسر می سازد.

۳- فرش باتلاق وسیله ای است که با ابتکار جهاد سازندگی طراحی و تولید آن شروع شده بود، منتها گفته می شد بعید است تا شروع عملیات به مقدار لازم تولید شود.

و تهیه آن تأکید شد. آقای هاشمی هم در این باره گفت: «اگر ان شاء الله در این عملیات موفق شویم و فرض کنیم که جنگ ادامه داشته باشد، پل همیشه آسیب پذیر است و ما باید اینجا (منطقه فاو) را سال ها حفظ کنیم. یک فرض ما این است که اگر ما ارتباط عراق را از دریا قطع کنیم، این امتیازی است که در دست ماست و باید آنجا را برای فشار آوردن حفظ کنیم، بنابراین به خاطر چند دوه نباید چیزی را از دست بدهیم.» و به این ترتیب قرار شد برای خرید دوه از پاکستان یا دیگر کشورهای منطقه تلاش شود. (۱)

۱

توپخانه و آتش پشتیبانی عملیات در منطقه فاو که در طرح ریزی عملیات جایگاه ویژه ای برای آن منظور شده و یکی از عوامل مهم موفقیت عملیات تلقی می شود، آخرین موضوع عملیاتی جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) بود. این موضوع و چگونگی تقسیم توپ های موجود برای پشتیبانی از دو عملیات بزرگ سپاه پاسداران و ارتش جمهوری اسلامی - که قرار است هم زمان اجرا شوند - بارها طرح و بررسی شده اما به دلیل اختلاف نظر سپاه و ارتش، تصمیم گیری قطعی در این باره میسر نشده تا اینکه در جلسه قبلی ستاد قرارگاه خاتم، موضوع به بررسی کارشناسی در کمیسیونی ویژه موکول شد. پس از اعلام نظر این کمیسیون، جانشین فرمانده کل قوا روز گذشته طی دستوری به نیروی زمینی ارتش مبنی بر واگذاری ۱۵ گردان توپخانه به سپاه پاسداران، تصمیم قطعی خود را اعلام کرد. در پی این تصمیم، فرماندهان سپاه پاسداران مجموعه ۲۴ گردان (۱۵ گردان از ارتش و ۹ گردان موجودی سپاه) را برای پشتیبانی عملیات ناکافی خواندند و فرماندهان ارتش این تصمیم را موجب منتفی شدن اجرای عملیات ارتش اعلام کردند. در این بخش از جلسه فرمانده توپخانه سپاه پاسداران مأموریت های واحدهای توپخانه را در عملیات منطقه فاو و مبانی برآورد آتش مورد نیاز را بیان کرد و پس از بحث هایی در این باره در نهایت آقای هاشمی بر تصمیم اتخاذ شده در مورد تقسیم توپ های موجود تأکید کرد.

حسن شفیع زاده فرمانده توپخانه نیروی زمینی سپاه پاسداران در آغاز این بخش از جلسه مأموریت های توپخانه را در عملیات منطقه فاو تشریح کرد: یگان های توپخانه مأموریت دارند که در منطقه جزیره مینو تا فاو عملیات را پشتیبانی کنند؛ ۴۰ کیلومتر از این منطقه عمق دشمن و ۳۰ کیلومتر آن منطقه درگیری را تشکیل می دهد. در مورد منطقه درگیری و پشتیبانی نزدیک از یگان ها یعنی اولین مأموریت توپخانه، دو نکته مهم است:

۱. یگان های مانوری (رزمنده) باید از مانع بزرگی به نام اروندرود عبور کنند که انتقال تجهیزات مهندسی به سختی و کندی انجام خواهد شد و تا زمانی که این تجهیزات به خط برسد و خاکریز احداث کند، تنها پناهگاه رزمندگان آتش توپخانه است.

۲. صبح اولین روز عملیات یگان های توپخانه کمک مستقیم باید بعد از تجهیزات مهندسی به وسیله شناورها به منطقه تصرف شده منتقل شود که در این فاصله انتقال و استقرار در مواضع

ص: ۷۲۶

۱۴-۱. سند شماره ۱۷۵۲۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) برای بررسی طرح مانور عملیات والفجر ۸ (۱۳۶۴/۱۰/۲۰، یادگان تیپ ۲ دزفول، نوار شماره ۱۷۰۳۳)، راوی: محمد درودیان، صص ۱۱ - ۱.

مناسب، خلأیی در آتش پشتیبانی بروز می کند که باید با یگان های توپخانه تقویتی این خلأ جبران شود و این موضوع در تثبیت خط در روز اول عملیات نقش عمده و حیاتی دارد.

دومین مأموریت توپخانه، اجرای عملیات ضدآتشبار در مسافتی ۴۰ کیلومتری است که هدف آن یگان های توپخانه دشمن مستقر روی جاده سوم و جلوتر از آن است که عقبه همه یگان های عمل کننده خودی و همه تردهای منطقه عملیاتی در بُرد آتش آنها قرار دارد. یگان های توپخانه عملیات ضدآتشبار را از جزیره مینو تا خسروآباد اجرا می کنند.

سومین مأموریت توپخانه عمق دادن به میدان نبرد است. منطقه عملیاتی به شکلی است که نیروهای پیاده تا آخرین رده فرماندهی دشمن در برد توپ های ما قرار می گیرند، یعنی همه قرارگاه ها، نقاط آماد، مواضع توپخانه و جاده های مواصلاتی دشمن تا پشت جاده سوم.

حسن شفیع زاده آمار توپ های مورد نیاز برای این مأموریت ها را چنین اعلام کرد: برای این منطقه (فاو) ۴۵ گردان توپخانه شامل ۱۴ گردان کمک مستقیم، ۱۸ گردان تقویت و ۱۳ گردان عمل کلی برآورد شده است. البته برای عملیات در محور ام الرصاص نیز ۸ گردان توپ برآورد شده که جدا از برآورد منطقه فاو است. وی آمادگی این واحدها را از لحاظ امکانات و نیروی انسانی با توجه به آموزش هایی که در مراکز آموزشی توپخانه ارتش و سپاه گذرانده اند ۹۰ درصد اعلام و اظهار امیدواری کرد که یگان هایی که دستور داده شده، سریع تر از ارتش به سپاه واگذار شود تا طبق زمان بندی آماده عملیات شوند.

آقای هاشمی: «شما آخرین برآوردی که به ما دادید ۳۴ گردان بود.»

آقای شفیع زاده: «آن تعدیل شده بود که فرماندهی با مسئولیت خودشان این کار را انجام دادند. چیزی که ما می توانیم با آن عملیات را پشتیبانی کنیم همان ۴۵ گردان است.»

آقای هاشمی: «شما الآن حداکثر ۲۴ گردان توپخانه در اختیار دارید و باید با این ۲۴ گردان گسترش توپخانه تان را تنظیم کنید.»

آقای شفیع زاده: «منطقه و مأموریت هایی که به ما واگذار شده با این ۲۴ گردان امکان پشتیبانی مؤثر وجود ندارد.»

آقای هاشمی در این زمینه حالت های مختلفی را که برای عملیات های ارتش و سپاه و هم زمانی آنها، یا عدم موفقیت هر یک قابل پیش بینی است بیان کرد و گفت برای هر وضعیت برنامه ریزی نیاز است. وی افزود ما در محاسبات این اصل را پذیرفتیم که نیروی زمینی ارتش و سپاه با هم عمل کنند، می خواهید از این منصرف شویم و به نوبت عمل کنیم؟ آقای رضایی در پاسخ به این پیشنهاد گفت که این مبنا را تغییر ندهیم بلکه براساس اصل "صرفه جویی در قوا" و اینکه عملیات آفندی اصل است، در اختصاص توپخانه تدبیر لازم اتخاذ شود. آقای هاشمی با اشاره به نظر کمیسیون که حداکثر ۸ گردان توپخانه می شود از خطوط پدافندی برداشت، گفت با این حساب جمع توپخانه برای شما و ارتش به ۴۰ گردان

هم نمی رسد و اگر ارتش بخواهد در شلمچه عمل کند سهم شما بیش از ۲۴ گردان نمی شود. البته اگر در عمل یک محور فعال شد [و عملیات در محور دیگر متوقف شد] آن موقع همه توپ ها به محور فعال منتقل می شود، اگر هم هر دو محور (فاو و شلمچه) فعال شدند، دشمن در دو جا مشغول می شود و احتیاج به توپخانه کمتر می شود. وی افزود که به هر حال، این موجودی ماست، اگر ترجیح می دهید در هر دو محور عمل شود، آرایش توپ ها را با در نظر گرفتن گلوله های موجود، باهم تنظیم کنید. (۱)

۱

در پایان جلسه طولانی بعد از ظهر امروز تا نیمه شب ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (۲) دو موضوع مطرح شد: اول، احتمال استفاده عراق از جزیره بویان کویت و ضرورت هشدار به این کشور. دوم، تأکید به حاضران بر حفظ اطلاعات و پرهیز از هرگونه انتشار و بیان آن.

فرمانده کل سپاه پاسداران در بخش پایانی جلسه گفت با توجه به اینکه با شروع عملیات فاو و محدود شدن مسیرهای حمله عراق، احتمال اشغال جزیره بویان کویت به دست نیروهای عراق و استفاده از آن برای حملات هوایی، پرواز هلیکوپتر و استقرار توپخانه برای اجرای آتش فراوان است، لازم است از قبل برای مقابله با این اقدام عراق طرح ریزی کنیم.

آقای هاشمی در این باره گفت که ما مقداری فکر کردیم، در جلسه مسئولان سه قوه نیز صحبت شد؛ آنان تصرف بویان را به عنوان اقدامی پیشگیرانه مصلحت نمی دانند، چون تحریکات جهانی علیه ما می شود. ... ما هم این را قبول کردیم. منتها اگر عراق وارد این جزیره شد ما باید بلافاصله به کویت اخطار کنیم که از بویان نباید به هیچ وجه علیه ما استفاده شود و اگر استفاده شد ما ناچاریم آنجا را تصرف کنیم که در این صورت از عراق گرفته ایم، نه از کویت. آقای هاشمی افزود در این باره قرارگاه ها بحث و بررسی کنند و طرح و پیشنهاد مشخصی بدهند که اگر عراق خواست از بویان استفاده کند، چگونه می توانیم جلویش را بگیریم. (۳)

علی

شمخانی در پایان جلسه بر حفظ اطلاعات عملیات تأکید کرد: «دشمن بعد از عملیات بیت المقدس خیلی از امکانات فنی و حضوری اش اعم از جاسوس های داخلی و غیره را به کار گرفت تا از کوچک ترین تحرک ها در جهت کشف منطقه عملیات استفاده کند، به همین دلیل ما باید به شدت به این موضوع حساس باشیم. من سراغ ندارم که حتی در عملیات بدر و خیبر این قدر درباره عملیات صحبت کرده باشم و این خطر بسیار جدی است. با عنایت به این

ص: ۷۲۸

۱- ۱۵. همان، صص ۲۶ - ۱۶.

۲- آقای هاشمی در کتاب خاطرات خود درباره جلسه امروز نوشته است: «درباره طرح مانور سپاه و تنظیم امکانات بحث شد. بعضی از نیروها کمی بهانه جویی می کنند. شاید فکر می کنند در این عملیات نمی توانند بدرخشند.» [اکبر هاشمی رفسنجانی، امید و دلواپسی (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۴)، به اهتمام سارا لاهوتی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ دوم ۱۳۸۷، ص ۳۷۸]

۳- ۱۶. همان، صص ۱۶ - ۱۲.

موضوع که اصل اساسی تضمین کننده موفقیت در عملیات های آینده، چه عملیات برادران عزیز نیروی زمینی ارتش و چه عملیات سپاه، اصل غافلگیری است، لازم است برادران مراعات کنند. ضمن اینکه برادران سپاه، اسامی افرادی از افسران ارتش را که مطلع شدند تهیه کنند و به فرماندهی قرارگاه خاتم - برای بعضی از اقدامات بدهند - و برادران ارتش هم به همین شکل عمل کنند. لیست افرادی از برادران ارتش که نسبت به طرح سپاه توجیه شدند تهیه بشود و بقیه برادران - هم برادران سپاهی و هم ارتشی - حق انتقال بحث اینجا را به هیچ عنوان ندارند، حتی اگر قصد بررسی مانور دیگر - یعنی یگان دیگر - را به منظور تکمیل پیشنهاد دارند، باید حتماً فقط در این جمعی که هستند و از اوضاع مطلع اند مطرح کنند و حق انتقال مطالب به خارج از این جمع را ندارند، مگر اینکه اجازه آن را از فرماندهی قرارگاه خاتم (ص) بگیرند. ان شاء الله توصیه رعایت حفاظت را به عنوان یک اصل دائم التذکر رعایت بکنیم، به این امید که غفلتی که حالا دشمن نسبت به مناطق عملیاتی دارد، همچنان محفوظ بماند و ان شاء الله بعد از یک عمل موفقیت آمیز در همین جا جلسه موفقیت و پیروزی را با سرافرازی در کنار هم بگیریم.» (۱)

آقای هاشمی: «آقایان تذکر آقای شمخانی را به عنوان یک وظیفه دینی و نظامی در نظر بگیرند. واقعاً ما [از لو رفتن اطلاعات] خیلی ضرر کردیم، ان شاء الله این دفعه دیگر ضرر نکنیم.» (۲)

۱

هوایماهای ارتش جمهوری اسلامی امروز با هدف آمادگی برای عملیات آتی، مانور نظامی و تمرین بمباران کردند. آقای هاشمی که صبح امروز به پایگاه چهارم هوایی دزفول آمده بود، با حضور در محل برگزاری مانور، چند صحنه بمباران را مشاهده و آن را تحسین کرد و بعد از ناهار در سالن پایگاه برای خلبانان و تکنسین ها سخنرانی کرد. قبل از وی سرهنگ صدیق فرمانده نیروی هوایی ارتش درباره نحوه آماده سازی خلبانان و این نمایش نظامی و نام گذاری آن به نام سرباز شهید مصری سلیمان خاطر، گزارش داد. (۳) * سپس آقای هاشمی گفت:

ص: ۷۲۹

۱- آن طور که از اشاره های آقای هاشمی در جلسه قبل و این جلسه و نیز تذکرها و تأکیدهای آقای شمخانی برداشت می شود، وی مسئولیت حفاظت اطلاعات عملیات ستاد قرارگاه خاتم الانبیا (ص) را در این مقطع زمانی به عهده داشته است.

۲- ۱۷. همان، صص ۲۸ - ۲۷.

۳- * سرهنگ خلبان هوشنگ صدیق فرمانده نیروی هوایی ارتش در گفت و گو با خبرگزاری جمهوری اسلامی هدف این مانور را «برآورد سرعت عمل پرسنل فنی در تعمیر و آماده کردن مجدد هوایماها برای پرواز و تعیین حداکثر توان رزمی پایگاه های شرکت کننده در مانور» اعلام کرد و گفت هدف های دیگر هماهنگی میان پایگاه ها در اجرای عملیات مشترک، برآورد مهارت خلبانان براساس زمان داده شده و دقت عمل در دستیابی به اهداف و گذار شده می باشد. سرهنگ صدیق افزود: آزمایش روی مهمات و در نتیجه کیفیت خوب آن و باتوجه به مسائل ناشی از محاصره اقتصادی و کمبود قطعات و برآورد خوبی که برای نیروی هوایی دست داد، نشان از آمادگی کامل این نیرو برای حملات گسترده به سمت دشمن می باشد. (روزنامه اطلاعات، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی)

«یک سرباز مصری آن فداکاری را کرد و علیه حکومتش - که در جنگ شریک دشمن ما است - جنگید و شما با این کار در ایران، این ارتباط را بین خودتان و ملت مصر برقرار کردید. آنچه در مورد این مانور عظیم می توان گفت این است که این یک مانور منظم بود که در لحظه های پیش بینی شده کارها با دقت لازم انجام می گرفت و این قدرت شما در این سطح وسیع بعد از شش سال جنگ و محاصره اقتصادی و وابستگی شدیدی که این تشکیلات به دشمنان ما از لحاظ فنی داشت، از افتخارات ما است. اینها چیزهایی است که در تاریخ کمتر پیدا می شود و ما هنوز نمی توانیم افتخارات شما را آشکار کنیم، چون ناچاریم آنها را سزی نگه داریم و اینها از آثار جنگی است که بر ما تحمیل کرده اند. به نظر ما شرایط سیاسی که ما از آن دم می زنیم، دارد محقق می شود و دنیا اکنون با این واقعیت خو می گیرد و می فهمد که این جنگ در حال یکپارچه کردن امت اسلامی در مقابل استکبار جهانی است. مسائلی که هم اکنون در جهان اسلام شاهد آنها هستیم، جنگ افروزها را قانع کرده که دیگر این جنگ به نفع آنان نیست و اینجا کسی از پای در نمی آید و جمهوری اسلامی روزبه روز نفوذش روزافزون تر می شود و مقاومتش الهام بخش دنیا گردیده است.»^(۱)

آقای هاشمی افزود: «شما دیدید وقتی که ابرقدرت شرق در مسافرت صدام به آنجا یک جمله ای گفت و رئیس جمهور ما و دیگر مسئولین آن طور در مقابلش برخورد کردند، آن قدرت عظیم جهانی جا زد. در صورتی که می دانند ما گرفتار جنگ هستیم، اما فهمیده اند که ابزارشان نسبت به این ملت فداکار کاربردی ندارد.»

فرمانده عالی جنگ اضافه کرد: «آنها که این هواپیماها را ساخته اند و پیچیدگی آنها را می دانند، وقتی می بینند که شما آن روز اجازه نداشتید به هواپیماها نزدیک شوید، امروز به این خوبی دارید همه چیز را اداره می کنید، در مقابل شما زنان می زنند. در گذشته فکر می کنید که اینها به یکی از کشورهای منطقه و یا اقیانوس هند و خلیج فارس اجازه می دادند که گردن کلفتی کند و یا در مقابل امریکا و شوروی و ابرقدرت های دیگر حرکتی بکند و مثلاً برود دویست سیصد مایل آن طرف تر کشتی بگیرد و اسیر کند و به بندرعباس بیاورد؟ تحمل این مسئله برای آنها ذلت و مرگ است که یک کشوری از تبار جهان سوم، کسانی که آنها اسمش را بربر و وحشی گذاشته اند، در منطقه حیاتی آنها اظهار اندام کند و آنها این طور ضعف نشان بدهند. اینها عظمت ما را در دل دشمنان نشان می دهد و همه از آثار جنگ و پیروزی و معنویت پیروزی ها است که قدرتش خیلی بیشتر از این قطعات است.»

آقای هاشمی در ادامه گفت: «بین همه نیروهای یک مجموعه هماهنگی به چشم می خورد و شرایط سیاسی الحمدلله خیلی خوب است و ما در طول هفت سال بعد از انقلاب، هیچ وقت شرایط سیاسی به این خوبی نداشتیم و قاعدتاً روحیه دشمن هم به خاطر همین حرف ها که

ص: ۷۳۰

---

۱ - ۱۸. اکبر هاشمی رفسنجانی، امید و دلواپسی، (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۴)، به اهتمام سارا لاهوتی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ دوم، ۱۳۸۷، صص ۳۷۷ و ۳۸۸ (پاورقی).

می زنند، باید خیلی پایین باشد. ان شاءالله شما بتوانید خدمتی کنید و از شرایط خوبی که خداوند به ما داده، استفاده کنید و جنگ را به نقطه مطلوبی برسانید و بتوانید این پیروزی را که ملت ما مدت ها انتظار آن را کشیده و حق این ملت و این نیروها هم هست، به دست آورید.»^(۱)

۱

حمله شبانه واحدهای ارتش عراق به مواضع رزمندگان در منطقه هورالعظیم با مقابله مدافعان دفع شد.

فرماندهی ارتش عراق در اطلاعیه شماره ۲۰۸۱ خود ادعا کرده که واحدهای مقدم ارتش عراق در شرق دجله با پشتیبانی آتش توپخانه دست به حمله ای برق آسا علیه نیروهای ایران زده و ۸۰ تن از رزمندگان را کشته یا مجروح کرده اند و به تجهیزات آنان از جمله ۱۱ قایق خسارت سنگینی وارد کرده اند.^(۲) از سوی دیگر، روزنامه اطلاعات به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی، در این باره نوشته است که نیروهای عراقی جمعه شب (۲۰/۱۰/۱۳۶۴) با ۲۰ فروند قایق قصد حمله به مواضع نیروهای خودی در منطقه هورالعظیم را داشتند^(۳) که با اجرای آتش به موقع رزمندگان اسلام مواجه شدند و پس از انهدام همه قایق های دشمن و کشته یا زخمی شدن بیش از ۱۰۰ تن از افراد آنها و انهدام ۲ فروند لندین کرافت، این حمله دفع شد.^(۴)

۲

حمله نیمه شب هواپیماهای عراقی به تأسیسات نفتی جزیره خارک به آتش سوزی مخازن و لوله های نفت و جراحت ۵۰ تن انجامید. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، ساعت ۲۳:۲۵ شب ۲۰ دی ماه، دو میگ ۲۵ عراقی با ۴ بمب جزیره خارک را بمباران کردند که بمب ها به ۳ مخزن ذخیره سازی نفت و خطوط لوله اصابت و آتش سوزی ایجاد کرد. در پی این حمله، تلاش برای مهار آتش آغاز شد. طبق این گزارش، هم زمان با بمباران، هواپیمای متجاوز دیگری که دیوار صوتی را نیز شکست از محل بمباران عکس برداری کرد.^(۵)

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارش بعدی خود از این حمله آورده است: براساس گزارش استانداری بوشهر، در جریان حمله مذکور یک خط لوله هدف بمب های دشمن قرار گرفت که بر اثر انهدام آن ۵۰ تن مجروح شدند. بر اثر شدت آتش هم اکنون بهره برداری از حوزه نفتی فروزان میسر نیست. در این حمله یکی از مخازن نفت حاوی ۵۰ هزار بشکه نفت نیز منهدم شد.^(۶)

ص: ۷۳۱

۱- ۱۹. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۲۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۸، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۳- مسئول اطلاعات قرارگاه نجف در جلسه روز ۲۱ دی ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) خبر داد که ارتش عراق با حدود ۳۰ قایق و ۱۲ بلم که در هر یک ۷ نیرو بوده در اطراف ضلع شرقی جزیره جنوبی مانور کرده است. [سند شماره ۱۷۵۲۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (۲۱/۱۰/۱۳۶۴)، پایگاه هوایی دزفول، نوار ۱۷۰۳۶]، راوی محمد درودیان، ص ۵]

۴- ۲۱. روزنامه اطلاعات، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴.

۵- ۲۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۸، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۶- ۲۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۹، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

در مناطق سردشت و میاندوآب تحرک‌ها و حملات امروز افراد مسلح ضدانقلاب با مقابله نیروهای خودی دفع شد. به نوشته نشریه وزارت اطلاعات، گروهی از افراد ضدانقلاب که قصد داشتند به پایگاه شهید رجایی در منطقه سردشت حمله کنند به کمین رزمندگان افتادند و پس از یک درگیری، گریختند. (۱)

به گزارش فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، نیروهای تأمین پایگاه کلو سه ۳ امروز در منطقه سردشت با گروهی از افراد ضدانقلاب درگیر شدند که با اقدام به موقع گروه ضربت این پایگاه، مهاجمان فرار کردند. (۲)

همچنین نیروهای پایگاه پل فلزی منطقه سردشت با گروهی از افراد ضدانقلاب درگیر شدند که این درگیری بدون تلفات خاتمه یافت. (۳)

سپاه میاندوآب نیز گزارش داد که نیروهای پایگاه دلیک دشت در تعقیب افرادی از ضدانقلاب که وارد منطقه شده بودند با آنها درگیر شدند و با کشته یا زخمی شدن یکی از افراد ضدانقلاب درگیری پایان یافت. (۴)

سازمان عفو بین‌المللی اعلام کرد که در سه ماه گذشته بیش از ۳۰۰ تن کرد در عراق کشته و صدها تن دستگیر شده‌اند.

به گزارش خبرگزاری فرانسه: «سازمان عفو بین‌المللی امروز (جمعه) با صدور اطلاعیه‌ای در پاریس اعلام کرد ۴ عضو حزب دمکراتیک کردستان عراق روز اول نوامبر گذشته (۱۰ آبان ۱۳۶۴) در زندان ابوغریب بغداد اعدام شده و سه مبارز حزب سوسیالیست کردستان به مرگ محکوم شده‌اند.

به گفته سازمان عفو بین‌المللی، از اواسط ماه اکتبر ۱۹۸۵ (اواخر مهر ۱۳۶۴) تاکنون، بیش از ۳۰۰ تن از جمله تعداد زیادی کرد در شهرهای شمالی عراق کشته شده و صدها تن از دانشجویان، فراریان ارتش، غایبین و اعضای واقعی یا فرضی چریک‌های کرد و خانواده‌هایشان طی همین مدت دستگیر شده‌اند. سازمان عفو بین‌المللی می‌افزاید نیروهای دولتی عراقی از سوی دیگر، احتمالاً در روز ۱۸ اکتبر (۲۶ مهر) به قلعه اربیل که در آنجا تعداد زیادی از تظاهرکنندگان موضع گرفته بودند حمله کرده یا آنجا را به کمک هلیکوپتر بمباران هوایی کرده‌اند. براساس برآوردهای تأییدنشده، تعداد افرادی که در این عملیات کشته شده‌اند به ۸۰ تن رسیده است.» (۵)

ص: ۷۳۲

-
- ۱- ۲۴. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۴۲، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.
- ۲- ۲۵. سند شماره ۳۷۴۳۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، منطقه سردشت ۲۰/۱۰/۱۳۶۴.
- ۳- ۲۶. سند شماره ۱۴۴۱۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرماندهی کل سپاه، ۲۰/۱۰/۱۳۶۴، سردشت، ص ۲، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.
- ۴- ۲۷. سند شماره ۴۰۷۴۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه میاندوآب به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴.

۵-۲۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۷، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۲۰/۱۰/۱۳۶۴.

آیت الله منتظری در دیدار امروز اعضای مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق با ایشان، بر کاستن از شعارها و پرداختن به مبارزه و تربیت افراد مبارز و جذب نیروهای مؤمن و متعهد و داشتن دیدگاهی فراجناحی تأکید کرد. ایشان همچنین در دیدار شورای مرکزی گزینش، از آنان خواستند که از سخت گیری بی دلیل و تنگ نظری در گزینش استاد خودداری و برای ارتقاء علمی دانشگاه ها تلاش کنند.

آیت الله منتظری با اشاره به ضرورت پرهیز از گروه گرایی در مبارزه و بیان اینکه ملت عراق از علما و روحانیان متعهد انتظار داد که با وحدت کلمه، همه اقشار مردم و عشایر عراق اعم از شیعه و سنی و کرد را بدون هیچ تبعیض در امر انقلاب عراق بسیج کنند، از سپاه و ارتش خواست به مجلس اعلا- کمک کنند تا در مبارزه ملت عراق نقش مناسبی ایفا کند. وی از اعضای مجلس اعلا نیز خواست معطل پادگان و امکانات فراوان نباشند و با امکانات موجود درصدد آموزش و استقرار نیرو در جبهه ها برآیند و با رژیم فاسدی که سال ها قبل مرحوم آیت الله حکیم آن را تکفیر کرد و ما هم آن را کافر می دانیم، مبارزه کنند و ملت و رزمندگان ایران هم هدفشان حمایت از مبارزه ملت عراق برای گرفتن سرنوشتشان به دست خودشان است.

آیت الله منتظری امروز همچنین در دیدار اعضای شورای مرکزی گزینش با ایشان بر رعایت شرح صدر و پرهیز از سخت گیری بی دلیل به خصوص در گزینش استادان دانشگاه ها، خودداری از تحقیر استادان متعهد و جلوگیری از دلسردی و نگرانی نیروهای متعهد تأکید کرد و خواست که زمینه استفاده استادان و دانشجویان علاقه مند به اسلام و کشور از دانشگاه ها برای افزایش سطح علمی کشور فراهم شود و البته به آنها که می خواهند از موقعیت و امکانات دانشگاه برای مقاصد ضداسلامی و ضدانقلابی سوء استفاده کنند، مجال ندهند. (۱)

یکی از متهمان قاچاق سلاح در یک دادگاه امریکا به شرکت در قاچاق سلاح به ایران اعتراف کرد.

به گزارش یونایتدپرس: «خانم ویرجینیا ویلر چهل ساله در یک دادگاه فدرال در سن دیه گو کالیفرنیا در رابطه با اتهامات وارده مبنی بر توطئه جهت فریب دولت امریکا و صدور غیرقانونی تجهیزات نظامی به ایران اعتراف به گناه کرد. همسر خانم ویلر نیز که متهم به شرکت در این عملیات بود، ماه گذشته به جرم خود اعتراف کرد. این زوج از جمله ۹ نفری هستند که دادگاه فدرال سن دیه گو آنان را به دزدی و صدور قطعات یدکی جنگنده های اف ۱۴ موسوم به "تام کت" به ایران مجرم شناخت. گفته می شود این زوج هنگامی که در سال های ۱۹۸۱ تا ۱۹۸۴ در یک پایگاه هوایی نیروی دریایی امریکا در نورفلک ویرجینیا کار می کردند قطعاتی از قبیل دستگاه های کنترل کننده سوخت هواپیما و همچنین قطعاتی را که برای مصارف چرخ هواپیما به

ص: ۷۳۳

کار می رود، دزدیده اند. ارزش قطعات ربوده شده بیش از پانصد هزار دلار تخمین زده شده است.

دادگاه مربوط به رسیدگی به پرونده شش نفر دیگر که متهم به شرکت در این عملیات می باشند در آینده تشکیل جلسه خواهد داد. یک بازرگان اهل سن دیه گو - که گفته می شود رهبریت این گروه را برعهده داشته - و همچنین یک تاجر ایرانی - که در لندن دستگیر شده است - از جمله این شش تن می باشند.

به گفته مقامات فدرال امریکا، این قطعات یدکی از انبارهای نیروی دریایی این کشور به اروپا برده شده و سپس به ایران ارسال شده است. ایران قبل از سرنگونی رژیم شاه قریب به چهل فروند هواپیمای موسوم به تام کت خریداری کرده بود.^(۱)

۱

ترکیه ۵۰ فروند هواپیمای جنگنده از کانادا خریده که آنها را در نزدیکی مرزهای ایران و ترکیه مستقر خواهد کرد. ترکیه در صدد تولید تجهیزات نظامی پیشرفته است.

نشریه دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت خارجه به نقل از شماره امروز نشریه حریت چاپ ترکیه، نوشته است: معاون وزیر دفاع کانادا طی سخنرانی در پارلمان این کشور ضمن تأیید خبر فروش ۵۰ فروند هواپیمای نظامی به ترکیه، گفت این هواپیماها در عرض شش ماه بعد از بازسازی و تعمیر در آلمان غربی، تحویل نیروی هوایی ترکیه خواهند شد.

حریت افزوده که معاون وزیر دفاع امریکا در جواب اعتراض یونان گفت این هواپیماها دور از مرزهای قبرس و یونان و در پایگاههای نزدیک به مرزهای ایران و ترکیه مستقر خواهند شد. از سوی دیگر، ژنرال باندلتون رئیس کمیسیون کمک های امریکا، گفت که ما جهت کسب موافقت ترکیه در زمینه سرمایه گذاری در صنایع دفاعی با تمام قدرت تلاش می نمایم.

همچنین شرکت وستینگهاوس امریکا جهت تولید مشترک تجهیزات الکترونیکی و رادار در ترکیه اقدام به انتخاب شریک نموده و شرکت اسلان خود را جهت تولید موشک های استینگر و تجهیزات الکترونیک هواپیمای اف ۱۶ آماده می سازد. طبق این گزارش، ترکیه با مشارکت شرکت های خارجی جهت تولید سلاح های نظامی از یک سو مایل است بر نفوذ خود در خاورمیانه بیفزاید و از سوی دیگر، درآمد مهمی با فروش سلاح به دست آورد و بخش مهمی از مشکلات اقتصادی خود را برطرف سازد.

به نوشته نشریه وزارت خارجه، افزایش پایگاه های نظامی در شرق ترکیه در چارچوب افزایش تلاش های نظامی اطلاعاتی ناتو نه تنها در جهت رقابت با شوروی است، بلکه خطری بالقوه برای جمهوری اسلامی ایران نیز به حساب می آید.^(۲)

ص: ۷۳۴

۱- ۳۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۸، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۲ - ۲۱.

۲- ۳۱. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۹۸/۳، ۵/۱۱/۱۳۶۴، صص ۷ و ۸.

شانزدهمین اجلاس وزیران خارجه کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی پس از پنج روز، جمعه شب (۲۰/۱۰/۱۳۶۴) به کار خود پایان داد. برخلاف میل و اصرار عراق و چند کشور حامی عراق، در این اجلاس قطعنامه ای درباره جنگ ایران و عراق صادر نشد.

سیروس ناصری سرپرست هیئت اعزامی ایران به این اجلاس در مصاحبه ای درباره نتایج این نشست گفت: «جمهوری اسلامی با استقامت و پایداری روی مواضع بحق خویش از یک سو و حضور مداوم و مستمر در مجامع بین المللی از سوی دیگر، موفق گردیده تا اعضای این مجامع را رفته رفته به مواضع غیرعادلانه ای که تاکنون در قبال ایران اتخاذ کرده اند، آگاه نماید.»

وی درباره دلیل عدم صدور قطعنامه ای درباره جنگ در اجلاس فاس گفت: «موضع ما این بود که اگر قرار است کل مسئله جنگ تحمیلی مورد بحث قرار گیرد، تا متجاوز محکوم نشود، هیچ قطعنامه ای مورد تأیید ما نخواهد بود. ولی کنفرانس می تواند و موظف است به موضوع نقض مقررات بین المللی از سوی رژیم عراق رسیدگی کند، اما عراق در مقابل سعی داشت تا کنفرانس قطعنامه ای مبنی بر خاتمه مخاصمات بدون هیچ گونه ذکری از متجاوز به تصویب برساند و حتی از عراق نیز به طریقی در قطعنامه قدردانی و تشکر شود.»

سیروس ناصری گفت: «نهایتاً پس از ساعت ها بحث مستدل از سوی هیئت نمایندگی ایران و علی رغم تمامی کوشش های عراق که سعی داشت همچون گذشته نظرات خود را به زور بر کنفرانس تحمیل کند، اجلاس وزرا از اتخاذ هرگونه تصمیم اعم از قطعنامه یا بیانیه در مورد جنگ تحمیلی عاجز ماند.»

رئیس هیئت نمایندگی ایران این موضوع که کشورهای پاکستان، سوریه، الجزایر و گامبیا مواضع عادلانه جمهوری اسلامی ایران را در زمینه جنگ تحمیلی به خوبی درک کرده اند، موضوعی بسیار مهم اعلام کرد.

سیروس ناصری همچنین با اشاره به اعتراض سوریه، لیبی و ایران به حضور مصر در اجلاس سازمان کنفرانس اسلامی و تصویب قطعنامه ای که در آن از کشورهای عضو خواسته شده است روابط دیپلماتیک یا هرگونه روابط دیگری را با اسرائیل قطع کنند، گفت ایران، لیبی و سوریه ضمن حمایت از این قطعنامه، در مورد ضعف آن به دلیل اینکه برای مقابله با این نوع کشورها در قطعنامه هیچ اقدام عملی پیش بینی نشده اعتراض کردند.^(۱)

رادیو بی بی سی در گزارش امروز خود گفت: «قطعنامه مربوط به جنگ ایران و عراق باعث مشاجرات تندی بین هیئت های این دو کشور شد و آخرین قطعنامه ای بود که پیش نویس آن در کمیته سیاسی تنظیم شد. در جلسه بحث دیروز طارق عزیز گفت ایران می خواهد اراده و نظر خود را بر عراق تحمیل کند. در مقابل هیئت ایران - که ریاست آن را سیروس ناصری مدیرکل اداره روابط بین المللی وزارت خارجه ایران بر عهده دارد - گفت که قبل از درخواست پایان دادن به جنگ، عراق باید به عنوان متجاوز محکوم شود. به گفته منابع کنفرانس اسلامی، متن

ص: ۷۳۵

پیش نویس یک قطعنامه اختلاف برانگیزی که از سوی عراق و یازده کشور دیگر پیشنهاد شده بود و در آن از آمادگی بغداد به مذاکره تجلیل شده بود و از ایران دعوت شده بود که این کشور همین رویه را در پیش گیرد، تغییر کرده و در قطعنامه جدید فقط از دو کشور خواسته شده است که برای برقراری صلح تلاش و با کمیته حسن نیت کنفرانس اسلامی نیز همکاری کنند. منابع کنفرانس همچنین می گویند که کمیته حسن نیت کنفرانس اسلامی به تلاش های خود برای برقراری صلح میان ایران و عراق همچنان ادامه خواهد داد. (۱)

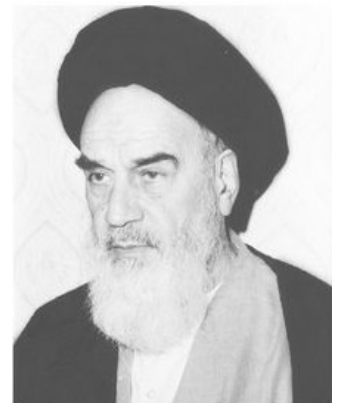
رادیو بی بی سی در گزارش بعدی خود اعلام کرد که در بیانیه نهایی اجلاس هیچ گونه اشاره ای به موضوع جنگ نشده است.

بی بی سی افزود که به گفته منابع کنفرانس، پیرزاده دبیرکل کنفرانس اسلامی گفت که وجود اختلاف نظرها، نفوذ و همبستگی کشورهای مسلمان را تضعیف می کنند. به گفته بی بی سی، این اختلاف نظرها به حدی شدید بود که حتی در مورد انتخاب عبارات قطعنامه مربوط به جنگ ایران و عراق در کنفرانس اتفاق نظر حاصل نشد. (۲)

خبرگزاری فرانسه نیز اعلام کرد این کنفرانس بدون اینکه بتواند دیدگاه های ایران و عراق در مورد جنگ را به یکدیگر نزدیک نماید پایان یافت. بنا بر این گزارش، اجلاس فوق که در پشت درهای بسته برگزار شد تمام قطعنامه های سیاسی بجز قطعنامه مربوط به جنگ ایران و عراق را تصویب کرد. (۳)

۱

تصویر

امام خمینی از عدم رسیدگی به اموال طاغوتیان ابراز نگرانی کرد و خواستار رسیدگی سریع به پرونده آنان شد.

امام خمینی در مورد رسیدگی نشدن به اموال نامشروع طاغوتیان و خان ها اظهار نگرانی کرده و خواستار رسیدگی سریع به پرونده آنها شده است. نشریه گزارش با درج این خبر افزوده است که یکی از موانع مهم رسیدگی و مصادره اموال سرمایه داران طاغوتی، توصیه هایی است که مانع تحقیق و بررسی همه جانبه در مراحل ابتدایی رسیدگی به پرونده آنها و نیز به صورت عامل فشاری روی دستگاه قضایی به هنگام صدور حکم نهایی می گردد به طوری که پاسخ گویی به آنها باعث اتلاف قسمت اعظم اوقات دادیاران، قضات و دست اندرکاران امور قضایی در بخش اقتصادی شده است. در این میان افرادی نیز وجود دارند که به تبانی با سرمایه داران طاغوتی پرداخته و با سوء استفاده های فراوانی به طمع کسب پول های هنگفت در جهت رفع مصادره اموال آنان کوشش می کنند. (۴)

۱- ۳۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۷، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۸ - ۲۶، رادیو بی بی سی، ۲۰/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۳۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۸، صص ۱۳ - ۱۲، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، رادیو بی بی سی، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۳۵. همان، صص ۴ و ۵.

۴- ۳۶. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۷، ۲۰/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳۰ - ۲۷.

امام جمعه تهران در خطبه های نماز جمعه امروز به مسائل مهم جهان در هفته گذشته و تأثیرات انقلاب اسلامی بر تحرک و بیداری ملت های تحت ستم و اضطراب مستکبران از آن پرداخت.

آیت الله خامنه ای با اشاره به وقایع افریقا، مصر، خاورمیانه و لبنان گفت: «بینید استکبار جهانی امریکا و صهیونیست چطور احساس وحشت می کنند و از یک موجی که آنها را به فنا تهدید می کند می لرزند.» وی همچنین به الگو شدن انقلاب اسلامی اشاره کرد و افزود: «همه دنیای سوم به حسب مراتب نزدیکی و دوری که به ما دارند، یک بوی خوشی را شنیدند و مجذوب شدند و دارند دنبال آن می روند.»

امام جمعه تهران درباره تهدیدها علیه لیبی گفت که مسئله لیبی و تهدید قدرت های استکباری و عکس العمل شجاعانه مردم و دولت لیبی و اعلام پشتیبانی قدرتمندانه جمهوری اسلامی و برخی کشورهای دیگر به عقب نشینی تهدیدکنندگان انجامید. وی افزود که امروز شمال و جنوب افریقا و دو نقطه محوری این قاره مظلوم به یک حرکت شجاعانه ای دست زده اند. اکثر مردم افریقای جنوبی - که زیر شلاق ستم غاصبان اروپایی حاکم بر این کشور جان می دهند و هیچ یک از سازمان های مدعی احیای حقوق مظلومان به داد آنها نرسیدند - بیدار شده و فریاد برآورده اند و حوادث امیدبخشی در حال گذر است که با تقویت آنها و تقویت کشورهای تازه به استقلال رسیده افریقا که در خط مقدم جبهه افریقای جنوبی هستند، به سقوط رژیم نژادپرست غاصب کمک خواهد کرد. این از وظایف ماست که ان شاء الله انجام می دهیم. از این مهم تر و برای استکبار جهانی خطرناک تر شمال افریقا یعنی مصر است. مصر یکی از کشورهای پیشرو تفکر جدید اسلامی و احیای ارزش های اسلام در مقابل ارزش های تحمیل شده غربی است و بانگ مبارزه با فرهنگ غربی اول از آنجا شروع شد و از معدود کشورهایی بود که صدای بازگشت به اسلام سر می داد. چنین کشوری در چند سال اخیر دچار مذلت بارترین وضعیت ممکن شده است.

رئیس جمهور در ادامه با اشاره به پیمان کمپ دیوید میان مصر و اسرائیل و تاریخچه ای از مبارزات مصر و فلسطین با صهیونیست ها و گسترش اشغالگری اسرائیل و نیز سرکوب عواطف و احساسات ملت در دوره سادات و مبارک، افزود: ملت مصر از همه اینها احساس حقارت و خفت می کرد، گلوله ای که از تفنگ این جوان مظلوم مصری (سلیمان خاطر) درآمد، کار خود او نبود، احساسات شخصی او نبود، مسئله ای سردستی و زودگذر نبود، این تجسم آرزوها و احساسات و عقده های فروخورده و کوبیده شده ملت مصر بود.

وی با اشاره به فریاد "الله اکبر" سلیمان خاطر هنگام شلیک گلوله و بیان اینکه این شعار انقلاب اسلامی و شعار اسلام است، شعار قوم گرایی و ملی گرایی نیست و کسانی که به نام او و برای مظلومیت او در مصر تظاهرات می کنند، آنها هم به دنبال اسلام اند، پس انقلاب و نهضتی

که در مصر شروع شده، یک نهضت اسلامی است. آن چیزی که دستگاه‌های استکباری را به شدت متوحش کرده و رو به افزایش است و فقط مصر نیست و در همه کشورهای اسلامی رو به گسترش است، همین است و اگر آمریکا و صهیونیسم به بهانه ای کوچک و نامعقول دولت لیبی را تهدید به حمله و محاصره اقتصادی می‌کنند به دلیل همین وحشت از گسترش این موج عظیم است.

آیت الله خامنه‌ای افزود: «شما رزمندگان عزیزی که در ارتش، سپاه، ژاندارمری و در جاهای دیگر دارید تلاش می‌کنید بدانید که محور و مرکز این هیجان عظیم جهانی و این موج رو به گسترش که در دنیای اسلام به وجود آمده شما هستید و انقلاب شما است و درحقیقت همه عصبانیت‌های استکبار جهانی از شما است اما آنها باید از خشم بمیرند و انقلاب اسلامی روزبه روز پربارتر و ثمربخش‌تر بشود. ... همین کاروان‌های کربلا چه پدیده عظیمی است. امروز باز برادران عزیز گیلانی ما در اینجا حضور دارند. در هفته گذشته از یک شهر و استان و همین‌طور هفته‌های پیش از استان دیگر از همه استان‌های کشور یک بار و دو بار کاروان‌های کربلا راه افتادند و یا دارند راه می‌افتند و مایل‌اند و آماده‌اند که حرکت کنند و این، همان هیجان الهی است که مبتنی بر احساسات هم نیست، مبتنی بر استدلال است، مبتنی بر تحلیل درست است، مبتنی بر منطق است. چون ملت ما می‌دانند که چقدرت نقششان نقش حساسی است و این جمهوری اسلامی، این نقش را دارد لذا ما از همه ملت‌هایی که در دنیا به نام اسلام یا به نام مبارزه با استکبار جهانی دارند مبارزه می‌کنند حمایت می‌کنیم. ...»

ما این حمایت را با روش‌های مختلف با زبان‌های مختلف با موضع‌گیری‌های عملی گوناگون همیشه گفته ایم و باز هم این را به دنیا خواهیم گفت و ثابت خواهیم کرد و همین سفری که خود بنده ان شاءالله به بعضی از کشورهای افریقای خاوهام داشت بزرگ‌ترین هدفش یا اصلی‌ترین هدفش این است که ما با حضور در کشورهای افریقای تانزانیا، موزامبیک، آنگولا و زیمبابوه که هم مرز با افریقای جنوبی هستند و زیر فشار مزدوران افریقای جنوبی هستند و افریقای جنوبی مثل یک زالو خون مردم خودش را می‌مکد و علیه این کشورها تعرض و تجاوز دارد ما با حضور در این کشورها می‌خواهیم حضور جمهوری اسلامی را در افریقا ثابت و مدلل کنیم و تجسم ببخشیم. جمهوری اسلامی در داخل مرزهای ایران نیست هر جا که فریاد حق طلبانه ضد استکباری و ضد امریکایی باشد جمهوری اسلامی در آنجا حضور دارد و ما با حضور خودمان، حضور جمهوری اسلامی را و حضور ملت انقلابی و مسلمان ایران را در پشت مرزهای افریقای جنوبی خبیث و ظالم به دنیا نشان می‌دهیم و به آن ملت مبارز دلگرمی می‌دهیم و به ملت‌هایی که دارند با ظلم مبارزه می‌کنند، حمایت خودمان را اعلام می‌کنیم.» (۱)

ص: ۷۳۸

نخست وزیر جمهوری اسلامی امروز در دیدار دکتر فرهادی وزیر فرهنگ و آموزش عالی و مسئولان این وزارتخانه و رئیسان دانشگاه های کشور با وی، دانشگاه را مرکز مبادلات علمی و فرهنگ های مختلف در جهان خواند و با ضروری دانستن باز بودن درهای مراکز علمی به روی تجارب و پیشرفت های علمی جهان، بر لزوم حفظ سلامت دانشگاه و انقلاب از نفوذ فرهنگ های منحط بیگانه و نیز توجه دانشگاه به نیازهای کشور تأکید کرد.

طبق اعلام روابط عمومی نخست وزیری در این دیدار میرحسین موسوی ضمن استقبال از تکیه وزارت فرهنگ و آموزش عالی بر نیروهای متعهد و حزب اللهی دانشگاه ها، گفت: حرکت های انقلابی و قوی در دانشگاه ها و پیوند آنها با جامعه و جنگ می تواند روح تازه ای به کالبد نظام دانشگاهی کشورمان بدمد و موجب رشد دانشگاه و انقلاب شود. وی دانشگاه را مرکز مبادلات علمی و فرهنگی جهان خواند و گفت که از دانشگاه انتظار است دانش و تجربیات گسترده انسان ها را از دنیای خارج به درون دانشگاه های ما انتقال دهد، اما با کنترل و برنامه ریزی دقیق؛ در غیر این صورت مبدأ خطری برای نفوذ فرهنگ های منحط خارجی و صدمه به جامعه است. لذا طبیعی است نیروهای متعهد و مسئولین ما به سلامت دانشگاه - که درحقیقت تضمین کننده سلامت انقلاب است - حساسیت داشته باشند.

نخست وزیر تصریح کرد که دانشگاه بیگانه با مصالح کشور و اسلام و مصالح گوناگون یک نظام درحال جنگ با قدرت های بزرگ، دانشگاهی متناسب با نیازهای جمهوری اسلامی نیست و نمی تواند نیروهای ارزنده ای را برای پیشبرد اهداف انقلاب تربیت کند و الحمدلله شاهد هستیم که این ارتباطات درحال گسترش است و روزه روز اهمیت بیشتری پیدا می کند.

آقای موسوی بر ضرورت باز بودن درهای مراکز علمی و دانشگاهی به روی تجربه ها و پیشرفت های علمی جهان برای داشتن محیطی زنده و تعالی انقلاب و جلوگیری از عقب ماندگی، تأکید کرد. وی با اشاره به ضایعات ناشی از نفوذ فرهنگ بیگانه در دانشگاه ها قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، دانشگاه را پشتوانه استقلال و قدرت جمهوری اسلامی ایران در برخورد با قدرت های استکباری و تأمین رفاه معقول و بهره گیری از منابع بیکران خدادادی در کشور خواند و تأکید کرد که لازمه بهره گیری از این ارزش ها، پاک و سالم بودن محیط دانشگاه است. وی هوشیاری و احساس خطر نیروهای متعهد و حزب الله را در این باره یادآور شد.

نخست وزیر افزود: یکی از وظایف خطیر دانشگاه ها باز کردن دورنمای آینده بر روی انسان ها و گشودن راه های بسته است و اگر بتوانیم راه گشای نیروهای متعهد و خلاق کشورمان باشیم، آنها پیشرفت می کنند و ما را پشت سر خواهند گذاشت و آینده انقلاب اسلامی را تضمین خواهند کرد. این حرکت شایسته میسر نیست مگر اینکه رؤسای دانشگاه ها دائماً نیاز ارتباط با جریان های پیشرفته علوم در جهان را احساس کنند. نخست وزیر تأکید کرد که مشکلات ناشی از جنگ نباید مانع از پیشرفت های ما شود، با تلاش بیشتر و ایمان قوی تر باید مشکلات را جبران کنید. (۱)

ص: ۷۳۹

نخست وزیر ایران در مصاحبه با روزنامه گونش چاپ ترکیه، درباره روابط ایران با سوریه و یمن دمکراتیک، تأثیر رابطه اردن و سوریه بر روابط سوریه با ایران، نقش ایران در لبنان و روابط ایران و ترکیه اظهار نظر کرد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از آنکارا به نقل این مصاحبه پرداخته و نوشته است: میرحسین موسوی در مورد روابط اخیر اردن و سوریه گفت که علی رغم مذاکرات بین اردن و سوریه روابط ما با سوریه ادامه دارد. مدتی قبل، نخست وزیر سوریه از ایران دیدار کرد و با وی در مورد روابط و مسائل دو کشور تبادل نظر کردیم. با اجرای سیاست ضدامپریالیستی و ضدصهیونیستی و ضد رژیم صدام، با سوریه هم عقیده ایم و سیاست هماهنگ و مشترکی را دنبال می کنیم. با جبهه های مقاومتی که بر علیه اسرائیل مبارزه می کنند، روابط خوبی داریم. با جمهوری دمکراتیک یمن هم روابط حسنه ای داریم و نفت ما در پالایشگاه های یمن دمکراتیک تصفیه می شود و در این زمینه به ما کمک می کند. نزدیکی بین اردن و سوریه به روابط سیاسی و اقتصادی ما با سوریه ضرر نخواهد رساند.

آقای موسوی افزود ما از طریق سوریه با لبنان رابطه داریم و با برادران لبنانی مستقیماً در ارتباطیم و در نظر داریم که مسئله لبنان را به شکل مناسبی با همکاری برادران سوری حل کنیم. البته به غیر از طریق سوریه از طرق دیگری هم با برادران لبنانی در ارتباطیم.

نخست وزیر درباره روابط سیاسی ایران و ترکیه گفت: در ملاقات با آقای اوزال کلیه مسائل را مطرح کردیم. وی افزود که اشخاصی در صددند روابط مفید دو کشور را با تبلیغات سوء و تحریک و تشویش خراب کنند ولی آنها به اندازه ای که بتوانند منافع اساسی دو ملت را از بین ببرند، قوی نیستند.

روزنامه گونش نظر نخست وزیر را در مورد اینکه گفته می شود ایران برای پشتیبانی از نیروهای بارزانی، سلیمانیه را بمباران می کند، پرسید. آقای موسوی پاسخ داد که بله چند بار مناطق نظامی سلیمانیه را بمباران کرده ایم و بمباران های اخیر در جواب بمباران مناطق مسکونی و تأسیسات غیر نظامی ایران توسط عراق صورت گرفته است. نه تنها سلیمانیه در همه جبهه ها به حملات و تجاوزات رژیم عراق جواب داده ایم. (۱)

در پی تقاضای شهروندان کشور سیرالئون برای حضور در جبهه های جنگ، رضا حمیدی رایزن فرهنگی ایران در این کشور، ضمن رد این درخواست گفت: «از هنگام برقراری روابط سیاسی بین ایران و سیرالئون در سه سال قبل، تاکنون صدها داوطلب با مقامات ایران در فری تاون تماس گرفته اند ولی سفارت پیشنهاد آنها مبنی بر عزیمت به جبهه جنگ را به خاطر اینکه این

ص: ۷۴۰

کار فقط موجب به وجود آمدن مشکلات زیادی برای ایران خواهد بود، نپذیرفته است. خبرگزاری آلمان با اعلام این خبر افزود: حمیدی این سخنان را در رابطه با گزارش های راجع به داوطلبی ۱۵۰ تن از اتباع سیرالئون برای جنگ به نفع ایران عنوان کرد.^(۱)

۱

یک هیئت پارلمانی ژاپن امروز وارد تهران شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، آقای ماسایوکی فوجیو نماینده پارلمان ژاپن، رئیس شورای سیاست گذاری حزب لیبرال دمکرات و رئیس انجمن پارلمانی ایران و ژاپن در بدو ورود به تهران، خود را فرستاده ویژه نخست وزیر ژاپن و هدف از سفرش را ابلاغ احساسات دوستی مردم ژاپن به مردم ایران و پاسخ به سفر آقای هاشمی و مذاکره با مقامات ایران درباره تقویت و گسترش روابط حسنه دو کشور اعلام کرد. این هیئت بعد از ظهر امروز با حضور بر مزار شهیدان آیت الله بهشتی، رجایی و باهنر، ادای احترام کردند.^(۲)

خبرگزاری رویتر در تفسیری درباره این سفر آورده است: «منابع دیپلماتیک می گویند کشورهای خارجی که از هم اکنون به امکانات تجاری قابل توجهی - که پس از جنگ پنج ساله با عراق در ایران غنی از نفت پیش بینی می شود - چشم دوخته اند، مشتاقانه در پی فرصت های مناسب برای محکم کردن وضعیت خود در برابر ایران می گردند.

ایران نیز این دیدارها را فرصت های باارزشی می داند که با استفاده از آن قدرت های خود را بدون واسطه به شخصیت های خارجی نشان می دهد و سعی کند آنها را به کاستن حمایت خود از عراق و رئیس جمهور آن کشور متقاعد سازد. بعضی از مقامات ایرانی می گویند که به اعتقاد آنها اگر حمایت خارجی از صدام حسین قطع شود وی سرنگون خواهد شد.^(۳)

۲

وزیر امور خارجه هند در رأس هیئتی بلندپایه امروز وارد تهران شد. وی به منظور شرکت در سومین اجلاس کمیسیون مشترک جمهوری اسلامی ایران و هندوستان به ایران سفر کرده است. برخی رسانه ها گفته اند مسئله جنگ ایران و عراق از جمله مسائلی است که در این سفر بررسی خواهد شد.^(۴)

رادیو بی بی سی در مورد اهمیت این سفر به عنوان فرستاده ای از کشوری که ریاست جنبش غیرمتعهدها را به عهده دارد گفت: «از زمان انقلاب ایران تاکنون روابط بازرگانی ایران و هندوستان رو به تضعیف داشته و امروز وزیر خارجه هندوستان آقای باگات به تهران سفر کرد تا شاید آب رفته را دوباره به جوی بازگرداند. به گفته منابع رسمی در دهلی، مأموریت وزیر خارجه هندوستان محدود اما روشن است. مقصود او از سفر به تهران آن است که دریابد آیا

ص: ۷۴۱

۱ - ۴۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۸، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۰ و ۲۱، فری تاون - خبرگزاری آلمان، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴.

۲ - ۴۱. روزنامه اطلاعات، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲ و ۳.

۳ - ۴۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۸، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۷ و ۱۸، تهران - خبرگزاری رویتر، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴.

۴ - ۴۳. روزنامه اطلاعات، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳.

دولت ایران سنگ آهن یا ساچمه سنگ آهن را از هندوستان خریداری خواهد کرد یا نه و در غیر این صورت ایران چگونه می خواهد مسائلی را که به علت پرداخت وام از سوی ایران به هندوستان بروز کرده برطرف کند؟ علاوه بر این، وزیر خارجه هندوستان احتمالاً امکان بهبود روابط اقتصادی ایران و هندوستان را در سایر زمینه ها نیز بررسی خواهد کرد. بی بی سی با اشاره به بهبود روابط اقتصادی هند و عراق و مشارکت هند در چهار پروژه بزرگ ساختمانی و مهندسی، افزود: دولت هندوستان در مقام ریاست جنبش غیرمتعهدها برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق نقش فعالی داشته است و ظاهراً ایران و عراق نیز به اهمیت نقش هندوستان در برقراری صلح واقف اند. (۱)

۱

در قطعنامه پایانی اجلاس سازمان کنفرانس اسلامی، از استقلال لیبی حمایت و تحریم امریکا علیه لیبی تفسیح، حمله اسرائیل به مقر ساف محکوم، از تشکیل اجلاس بین المللی در مورد خاورمیانه حمایت و با اشغال بیت المقدس مخالفت و خواستار عقب نشینی اسرائیل از جنوب لبنان شده است.

خبرگزاری قطر از فاس گزارش داد که وزیران خارجه کشورهای شرکت کننده در بیانیه ای ضمن تفسیح اقدام امریکا در تحریم لیبی، از مردم لیبی در دفاع از استقلال و تمامیت ارضی کشور خود حمایت کردند. در شانزدهمین کنفرانس کشورهای اسلامی، حمله اسرائیل به مقر ساف در تونس محکوم شد و شرکت کنندگان در کنفرانس از تصمیم مجمع عمومی سازمان ملل در تشکیل یک اجلاس بین المللی در مورد خاورمیانه با شرکت نمایندگان سازمان آزادی بخش فلسطین، شوروی، امریکا و سایر اعضای دائمی شورای امنیت استقبال کردند. کنفرانس اسلامی از اعضا خواست در مخالفت با تصمیم اسرائیل در اشغال بیت المقدس بسیج شوند و کشورهایی را که این تصمیم اسرائیل را به رسمیت می شناسند، مورد تحریم اقتصادی و سیاسی قرار دهند. وزیران خارجه کشورهای اسلامی از شورای امنیت خواستند مسئله تجاوز اسرائیل به جنوب لبنان را مورد بررسی قرار داده و خواستار عقب نشینی فوری نیروهای اسرائیل از این منطقه گردد. از امریکا نیز خواسته شد از حمایت نظامی و اقتصادی از اسرائیل خودداری کند. از جمله مسائل دیگری که در بیانیه ذکر گردیده، مسئله اقلیت های مسلمان ترک در بلغارستان، مسئله افغانستان، مبارزه مردم افریقای جنوبی و مردم نامیبیا بود. کنفرانس اسلامی از اقدام برخی کشورها در از سرگیری رابطه با اسرائیل ابراز تأسف کرد. (۲)

ص: ۷۴۲

۱- ۴۴. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، صص ۸ - ۷.

۲- ۴۵. روزنامه اطلاعات، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۶.

سازمان جهاد اسلامی با اعلام وخامت حال یکی از گروگان های فرانسوی، دولت فرانسه را مسئول هر اتفاقی اعلام کرد که ممکن است برای او بیفتد.

خبرگزاری فرانسه گزارش داد: «سازمان مخفی جهاد اسلامی اعلام کرد که یکی از گروگان های فرانسوی به شدت بیمار است و ممکن است نتواند جان سالم از این بیماری به در ببرد. در اعلامیه جهاد اسلامی خطاب به دولت فرانسه و شخص فرانسوا میتران آمده است که دولت فرانسه مسئولیت هر اتفاقی را که ممکن است برای این گروگان روی دهد به عهده دارد چراکه در پذیرفتن درخواست های این سازمان دچار شک و تردید شده است.» (۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس گزارشی از واکنش رسانه های فرانسوی در این باره تهیه کرده که بخشی از آن چنین است:

روزنامه فیگارو در این باره نوشته است: «این تغییر ناگهانی در رویه جهاد اسلامی به هنگامی روی می دهد که گفت و گوهای دشوار و حساسی بین پاریس، دمشق و تهران جریان دارد و بدون تردید منظور از شانتاژ وحشتناکی که تروریست ها اعمال کرده اند این است که آخرین اشکال تراشی های دولت فرانسه برطرف شود و مذاکرات جاری به ثمر برسد.»

وزیر امور اجتماعی و همبستگی ملی و سخنگوی دولت فرانسه نیز گفت که دولت فرانسه با تمام کشورهای مسئول در منطقه خاورمیانه در تماس دائمی است و برای آزادی هرچه زودتر گروگان ها آنچه که باید و شاید انجام داده است.

همچنین خبرنگار کانال ۲ تلویزیون فرانسه با اشاره به اینکه در مذاکرات فرانسه و ایران پیشرفت های محسوسی حاصل شده گفت به نظر می رسد ربایندگان یعنی افراد گروه حزب الله در بیانیه خود مطالباتی دارند که دولت فرانسه در حال حاضر نمی تواند با آنها موافقت نماید.

کانال ۱ تلویزیون فرانسه نیز با اعلام این خبر در صدر اخبار خود، بیش از همه به خواسته ربایندگان، یعنی آزادی همه یا لاقلاً ۲ تن از اعضای کماندویی که قصد داشتند شاهپور بختیار را به قتل برسانند اشاره کرد. خبرنگار این تلویزیون گفت: فرانسه نهایت سعی خود را نموده تا به این درخواست پاسخ مثبت ندهد. تصمیم در این مورد - که مستقیماً به شخص میتران مربوط می شود - به خصوص پس از سوءقصد های رم و وین، امر بسیار دشواری است. (۲)

سوریه همچنان برای اجرای توافقنامه دمشق - که میان سه گروه شبه نظامی لبنان امضا شده است - تلاش می کند، لیکن رئیس جمهور لبنان از اجرایی شدن آن طفره می رود. علامه فضل الله نیز به طور ضمنی و حزب الله لبنان نیز صریحاً مخالفت خود را با این موافقت نامه اعلام کرده اند.

یونایتد پرس از بیروت گزارش داد: سوریه امروز مقامات سه گروه شبه نظامی اصلی لبنان را

۲-۴۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۸، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳۱ و ۳۳، پاریس - خبرگزاری
جمهوری اسلامی، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴.

برای بررسی چگونگی اجرای قرارداد صلح این کشور به دمشق فراخواند، اما امین جمیل رئیس جمهوری مارونی لبنان بار دیگر دیدار و مذاکرات با حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه را به تأخیر انداخت. ولید جنبلاط رهبر دروزی های لبنان گفت که امین جمیل سعی می کند اجرای قرارداد صلح را به تأخیر بیندازد.

باین حال، نمایندگان سه گروه شبه نظامی اصلی لبنان که قرارداد صلح را امضا کرده اند، امروز در دمشق گرد آمدند تا درباره چگونگی اجرای آتش بس کامل و آغاز اصلاحات سیاسی با عبدالحلیم خدام معاون ریاست جمهوری سوریه مذاکره کنند.

به نوشته روزنامه النهار چاپ بیروت امین جمیل رئیس جمهور لبنان با اینکه گفته است از کلیه تلاش های صلح پشتیبانی می کند، از تأیید آشکار این موافقت نامه خودداری کرده و محافظان او هفته گذشته سعی کردند ایلی حیفه را - که قرارداد صلح را با جنبش امل و دروزی ها امضا کرد - به قتل برسانند. نبیه بری رهبر امل و ولید جنبلاط رهبر دروزی ها گفته اند آنچه را که امضا کرده اند، نمی تواند تغییر یابد.

روزنامه طرف دار سوریه الشرق نیز نوشته است که جمیل موافقت مشروط خود را با قرارداد صلح اعلام کرده و آن را می پذیرد اما همچنین خواهان تضمین هایی برای حفظ موقعیت خود در رژیم لبنان است.^(۱)

از سوی دیگر، علامه فضل الله در مراسم نماز جمعه این هفته بیروت، بر لزوم تقویت نیروهای مقاومت در جنوب لبنان و ادامه مبارزات آزادی بخش مردم مسلمان این کشور با نیروهای صهیونیستی تأکید کرد و با اشاره به توافقنامه سه جانبه دمشق گفت: مهم ترین بخش هر توافقی در بحران لبنان وحدت نیروها برای مبارزه با اسرائیل است و این امری است که بعضی از طرف ها آمادگی پذیرش آن را ندارند و حتی حاضر نیستند یک گلوله به سوی نیروهای اسرائیلی شلیک کنند و این مسئله موفقیت هر توافقی را تهدید می کند.^(۲)

خبرگزاری فرانسه نیز گزارش داد که حزب الله لبنان قرارداد سه جانبه که با نظارت سوریه امضا شده را رد کرده است.^(۳)

اما رادیو اسرائیل چنین ادعا کرد: «برخی کشورهای خارجی که دارای اغراض خصوصی در لبنان می باشند اهالی این کشور را به رد این موافقت نامه و ادامه هرج و مرج و کشت و کشتار تشویق و تحریک می کنند. ... ایران یکی از مخالفان جدی توافق بین طوایف لبنان است و می کوشد تا در آن کشور حکومت جمهوری اسلامی دست نشاندۀ رژیم تهران به وجود آورد.»^(۴)

ص: ۷۴۴

۱- ۴۸. روزنامه کیهان، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۴.

۲- ۴۹. روزنامه ابرار، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۲.

۳- ۵۰. روزنامه اطلاعات، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۴- ۵۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۸، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳۶.

ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در ادامه جلسه طولانی روز گذشته درباره طرح های عملیاتی سپاه و ارتش، صبح و بعدازظهر امروز نیز تشکیل جلسه داد. در جلسه صبح(۱) موضوع های متعددی مطرح شد از جمله: طرح سپاه برای عملیات در جزیره ام الرصاص، نظر فرماندهان نیروی زمینی ارتش درباره مأمور شدن بخشی از واحدهای توپخانه ارتش به سپاه و تأثیر آن در طرح عملیاتی ارتش و دیدگاه آقای هاشمی در این زمینه، نظر فرمانده نیروی زمینی ارتش و چند تن دیگر از فرماندهان ارتش درباره طرح مانور عملیات در منطقه فاو، گزارش حمله عراق به جزیره جنوبی و اقدامات سپاه و ارتش در این باره و اتخاذ تدابیری برای تحکیم دفاع از جزیره جنوبی.

در بخش اول جلسه صبح، مسئول اطلاعات قرارگاه نجف به تشریح وضعیت زمین جزایر ام الرصاص و ام البابی و خط و سنگرها و موانع دشمن پرداخت و گفت که جزیره ام الرصاص ۵۰ متر از ساحلش چولان و بقیه جزیره پوشیده از نخل است. خط اول دشمن ارتفاعش یک متر است و هر ۳۰ تا ۵۰ متر یک سنگر دفاعی تعبیه شده است. علاوه بر آن، هر ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ متر نیز یک پایگاه دفاعی دارد. پشت خط اول یک کانال و بعد از کانال ۱۰ تا ۲۰ متر پوشیده از نیزار بسیار فشرده است که دید را تا دو متر کاهش می دهد و عبور از این نیزار بسیار دشوار است. موانع دشمن سرتاسر جزیره گسترده شده و یکسان است و شامل سه ردیف سیم خاردار، دو ردیف سیم خاردار حلقوی روی هم، یک ردیف مین و یک ردیف موانع خورشیدی (هشت پر)

ص: ۷۴۷

۱- در این جلسه تقریباً همان حاضران در جلسه روز گذشته شرکت داشتند و به تناسب موضوع بحث، فرماندهان یا مسئولان دیگری در جلسه حضور می یافتند. حاضران این جلسه عبارت بودند از: آقایان هاشمی، روحانی، محسن رضایی، سرهنگ سهرابی، سرهنگ صیاد شیرازی، رحیم صفوی، سرهنگ ملک زادگان، محسن رفیق دوست، علی شمشانی، محمد فروزنده، سرهنگ جمالی، سرهنگ موسوی قویدل، عزیز جعفری، سیدعلی حسینی تاش، سرهنگ جاودانی، سیداحمد سوداگر (مسئول اطلاعات قرارگاه نجف) و محمد درودیان. جلسه صبح از ساعت ۷:۴۵ آغاز شد و سه ساعت طول کشید.

است. ارتفاع موانع خورشیدی ۵/۱ متر و ۳ متر است. ۳۰ تا ۵۰ متر جلو خط چولان است که ارتفاع آنها حداکثر ۵/۱ متر است. این چولان ها زمینه خوبی برای شناسایی است طوری که نیروهای شناسایی تا ده بیست متری خط دشمن رفته اند و روز در منطقه به شناسایی پرداخته و شب بعد برگشته اند. دشمن در این منطقه پل های دوه ای دارد که شناسایی شده است.

نیروها از نهر خین تا جنوب رود کارون حدود ۵۰ بار شناسایی انجام داده اند که در ۹۵ درصد آن با موفقیت به خط دشمن رسیده اند. مواردی هم از خط دشمن رد شده و کانال ها و مواضع دشمن را شناسایی کرده اند. در یکی از شناسایی ها یک نیروی عراقی دو تن از نیروهای شناسایی را می بیند. وقتی از آنان رد می شود فریاد می زند ایرانی. در پی آن یکی از نیروها داخل نزار می رود و از ساعت ۴ تا ۵/۷ شب آنجا می ماند. عراقی ها منطقه را می گردند آنان را پیدا نمی کنند. آن نیروی شناسایی سپس به ساحل می آید و با آشنایی که به جزرومد آب داشته به ساحل خودی بازمی گردد. از سرنوشت نیروی دیگر اطلاعی به دست نیامده است.

حدود ۳ گردان پیاده دشمن عهده دار دفاع از جزایر ام الرصاص و ام البابی هستند که از هر گردان ۱ گروهان در خط و ۲ گروهان در عمق پدافند می کنند. بعد از آن اتفاق، حدود ۳ گردان عراقی به اطراف پل ها آمده ولی مشخص نشده که وارد جزیره شده اند یا نه. دشمن در این منطقه ۳ آتشبار توپ دارد و با آن آتش اجرا می کند.

آقای هاشمی از وضعیت جاده ها، کانال ها، موانع، امکان مانور زرهی و چگونگی دفاع بعد از تصرف سؤال کرد. آقای سوداگر در پاسخ گفت که در جزیره ام الرصاص فقط یک جاده اصلی و تعدادی جاده آنتنی هست و در جزیره ام البابی جاده ای وجود ندارد و فقط سیل بندی به عرض حدود ۵/۱ متر وجود دارد.

فرمانده قرارگاه نجف در ادامه جلسه به بیان مأموریت این قرارگاه پرداخت: مأموریت قرارگاه نجف در این منطقه تأمین جزیره ام الرصاص و جزایر ام البابی شرقی و غربی است که این عملیات تک محدودی است برای پشتیبانی از عملیات اصلی در منطقه فاو و البته می تواند جای پای باشد برای عملیاتی گسترده که موضوع جداگانه ای است. تیپ ۱۰ سیدالشهدا (ع) در نیمه غربی ام الرصاص و ام البابی غربی و تیپ ۱۸ الغدیر در نیمه شرقی ام الرصاص و ام البابی شرقی مأموریت دارند. عقبه های آنها هم مجزاست؛ تیپ ۱۰ از نهر عرایض و تیپ ۱۸ از رود کارون استفاده می کند. با توجه به اسکله های متعدد در این منطقه، از این نظر هم مشکلی وجود ندارد. به طور کلی این عملیاتی کاملاً محدود و مستقل است البته بجز سمت راست آن که وابستگی زیادی به انتهای جزیره بوارین دارد؛ اگر این قسمت بوارین تصرف نشود مشکلاتی برای سمت راست ام الرصاص ایجاد می شود. نحوه شکستن خط هم شبیه خط شکنی یگان های قرارگاه کربلا در منطقه فاو است. علاوه بر آن، یگان های ما از پشت هم می توانند حمله کنند و فقط متکی به حمله از روبه رو نیستیم.

عزیز جعفری تجهیزات مورد نیاز برای عملیات در محور ام الرصاص را چنین اعلام کرد: برای هر تیپ ۱۵۰ دست لباس غواصی نیاز است که تاکنون حدود ۵۰ دست واگذار شده است. برای دفاع از منطقه تصرف شده نیاز به انتقال سریع دستگاه های مهندسی است که بتوانیم مواضع دفاعی موجود را کامل کنیم. برای مقابله با آتش دشمن نیاز به توپ و خمپاره انداز داریم. در صورتی که پوزه شرقی بوارین تصرف شود نیاز به ۶ گردان توپ و در غیر این صورت ۸ گردان توپ مورد نیاز است. تعداد ۲۰ سطحه پی.ام.پی و کشنده های آن برای انتقال سریع دستگاه ها نیاز داریم و نیز حدود ۳۰۰ متر فرش باتلاق. محل های استقرار سلاح های ادوات و اورژانس مشخص شده، برای آموزش نیروها مقداری زمان نیاز است که ان شاء الله یگان ها با تلاش خود به زمان بندی مقرر شده می رسند.

آقای هاشمی در مورد آمادگی قرارگاه نجف برای عبور کامل از اروندرود در محور ام الرصاص و رسیدن به ساحل جنوبی اروندرود و ادامه عملیات از این محور در صورت بن بست در عملیات منطقه فاو و امکان استفاده از موفقیت در محور ام الرصاص را سؤال کرد. آقای جعفری پاسخ داد که ساحل جنوبی اروند شناسایی شده است؛ عراقی ها نخلستان های ساحل جنوبی اروند را در این محور از بین برده و ۳۰۰ متر از نخل های آن را بریده اند. وی افزود با دو یگانی که قرارگاه نجف در این منطقه تحت امر دارد، برنامه ای برای عبور از اروند و رسیدن به ساحل جنوبی آن و پیشروی در جنوب اروند پیش بینی نشده است و برای چنین اقدامی، لازم است کار بسیاری انجام شود. (۱)

۱

اعتراض مسئولان نیروی زمینی ارتش به دستور انتقال بخشی از امکانات این نیرو برای پشتیبانی از عملیات سپاه، پاسخ آقای هاشمی و آقای رضایی به این اعتراض و تصمیم نیروی زمینی ارتش به تجدیدنظر در طرح عملیاتی خود، بخش دوم از مباحث جلسه صبح امروز ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) بود. آقای هاشمی گفت که در مورد نیازها، مشکلات و طرح مانور قرارگاه های کربلا و نجف سپاه (دیشب و امروز) به طور مفصل بحث شد، ستاد وقت دارد که در آینده بیشتر بحث و بررسی کند، اگر قرارگاه کربلای نیروی زمینی ارتش هم مایل هستند که چیزی برگزارش دیشب اضافه کنند، ما آمادگی داریم گوش بدهیم.

سرهنگ صیاد شیرازی با اشاره به دستور واگذاری گردان های توپخانه به سپاه، گفت باید در طرح خود تجدیدنظر کنیم و در این باره دیشب جلسه ای داشتیم که آقایان گزارش می دهند. در پی آن سرهنگ جمالی جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش با اشاره به استحکامات، مواضع و آمادگی دشمن در منطقه کوشک و منطقه شلمچه (مناطق عملیاتی ارتش) و لزوم پشتیبانی هایی که طبق محاسبات نظامی باید برای عبور از این مواضع بشود گفت که تقریباً همه

ص: ۷۴۹

---

۱ - ۱. سند شماره ۱۷۵۲۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد خاتم برای بررسی طرح های عملیات سپاه و ارتش (۱۳۶۴/۱۰/۲۱، دزفول - پادگان تیپ ۲ لشکر ۹۲، نوار شماره ۱۷۰۳۴)، راوی: محمد درودیان، صص ۹ - ۱.

پشتیبانی هوایی، همه مقدمات پدافند هوایی، همه وسایل عبور، پشتیبانی آتش و تجهیزات ضدتانک از طرف نیروی زمینی ارتش در اختیار عملیات منطقه فاو گذاشته شده است. با مقایسه واگذاری پشتیبانی ها به منطقه پایین (فاو) و عدم پشتیبانی منطقه بالا (شلمچه)، شخصاً به دو نتیجه می رسم، یکی اینکه عدالت اجرا نشده - که با اطمینان از اینکه جناب عالی (آقای هاشمی) همیشه عدالت را رعایت کرده اید - به نتیجه دوم می رسم که مأموریت نیروی زمینی احتمالاً جدی تلقی نشده است و با توجه به اینکه با این پشتیبانی ها قادر نخواهد بود که مأموریتش را اجرا کند، این مأموریت جز سرکوب مسئولین نیروی زمینی، تضعیف روحیه و ... نتیجه ای نخواهد داشت.

تصویر

سرهنگ جمالی جانشین فرمانده نیروی زمینی
ارتش مأمور شدن تعدادی از واحدهای
توپخانه ارتش به سپاه را موجب تضعیف
نیروی زمینی ارتش خواند.

آقای هاشمی در پاسخ با اعلام اینکه هدف از اجرای هم زمان عملیات سپاه و نیروی زمینی ارتش تقویت ارتش بوده است و از شرایط موفقیت آن هم اجرای هم زمان دو عملیات (فاو و شلمچه) است تا قوای دشمن تجزیه شود، به انتخاب این منطقه توسط فرماندهان نیروی زمینی ارتش در هفت ماه قبل اشاره کرد و افزود که شما گفتید طرحتان متکی به هوانیروز و پشتیبانی هوایی نیست و سطحه های پی.ام.پی هم به دردتان نمی خورد. اگر مسئله فقط توپخانه است، شما متخصص ما هستید، می گویند ۴۰ گردان توپخانه داریم، نظر بدهید، اگر عملیات فاو مصلحت نیست، هر ۴۰ گردان مال شما باشد، شما عملیات کنید یا عملیات شما جلوتر انجام شود ما عملیات فاو را به تأخیر بیندازیم. اگر همه حرف ها سر این ۱۵ گردان توپخانه است که قرار است عملیات فاو را پشتیبانی کند، شما بروید عملیاتتان را اجرا کنید، بعد که تمام شد، عملیات فاو را شروع می کنیم. ... این طور که جناب عالی (سرهنگ جمالی) فرمودید نیست، الآن مصلحت کشور، انقلاب، ارتش، سپاه است که ارتش آبرومند و سرفراز شود (ضمیمه دارد). (۱)

محسن رضایی در ادامه بحث ابتدا بر ضرورت کمک فکری فرماندهان ارتش و سپاه به یکدیگر برای پخته شدن طرح ها تأکید کرد و سپس با اشاره به سخنان سرهنگ جمالی، افزود این از حقوق برادران است که نظریاتشان را در مورد طرح ها بگویند؛ هر چه کار قوی تر شود، کار برای خدا قوی تر می شود، وقتی هم جواب منطقی داده می شود، منطبق حاکم شود و هر کس برای اسلام و کشور کار کند مفید خواهد بود. وی سپس با ذکر اینکه حدود ۵۰ درصد از

ص: ۷۵۰

خطوط دفاعی را برف گرفته و هیچ تهدیدی از طرف دشمن در آنجاها نیست، گفت بجز ۵ نقطه ای که مشخص می کنیم، توپ ها را از نقاط دیگر بردارید و در پشتیبانی عملیات ها بگذارید اگر مشکلی بروز کرد تعهد می دهیم که حل کنیم. وی افزود که الان ۶۶ گردان توپخانه در جمهوری اسلامی هست و ما می خواهیم با گردان های ضعیف عمل کنیم، اصلاً خدا را خوش نمی آید. ... برادران نیروی زمینی تدابیری بیندیشند، به هر حال مسئول هستند. ... تنها موضوع مورد بحث توپخانه است که مجموع توپخانه هم در اختیار برادران نیروی زمینی ارتش است. امیدوارم روی جنبه مثبت نظامی مسئله بحث شود و برادران از نظر نظامی به ما کمک کنند که با قوت فکری بیشتری بتوانیم جنگ را ادامه دهیم.

سرهنگ موسوی قویدل در ادامه این بحث بر مصمم بودن نیروی زمینی ارتش به اجرای عملیات تأکید کرد و گفت زمان طولانی برای برداشتن تعدادی از توپ های مستقر در خطوط پدافندی ۱۵۰۰ کیلومتری نیاز است. ستاد بررسی کند و زمان معقولی را در نظر بگیرد و هرگونه ریسکی را بپذیرد، ما اجرای امر می کنیم. تعداد توپی هم که برای عملیات سپاه برآورد شده، برآورد زیادی نیست و نمی گویم که از سپاه کم کنید به ما بدهید تا ما عمل کنیم. برای اینکه هر دو ناقص می شود. چون مسئله اساسی توپخانه است و این مانورها بدون آتش به نتیجه نمی رسد. وی افزود که غیر از ۱۵ گردانی که قرار است برای پشتیبانی عملیات فاو بدهیم، ۶ گردان در منطقه شلمچه می ماند که فقط می تواند به مأموریت پدافندی خود ادامه دهد، نه مأموریت آفندی. در این منطقه ۲۹ گردان توپخانه دشمن فعال است. هدف شما این نیست که ما صرفاً وارد عمل بشویم و بعد از ۲۴ یا ۴۸ ساعت بگوییم که نشد و برگشتیم. هدف ما هم این نیست، ما قاطعانه می خواهیم کار کنیم و این راهی ندارد غیر از اینکه از امکانات موجود معقول استفاده کنیم، حالا اگر دو عملیات را نمی توانیم هم زمان عمل کنیم، یکی یکی عمل کنیم. اگر قرار است توپ ها از خطوط پدافندی آزاد شود، زمان آن محاسبه شود، یک ماه طول می کشد.

در پی این سخنان، آقای هاشمی گفت: «پس مسئله شما فقط توپخانه است، اگر مسئله توپخانه است، شما [عملیات] کوشک را حذف کنید. شما ۱۱ گردان [توپ] برای کوشک در نظر گرفته اید، کوشک را حذف کنید، آنجا تظاهر به تک کافی است، بروید آن کار را بکنید که دیگر ما این مسئله را نداشته باشیم. یک مقدار هم سریع تر امکانات را از بالا بسیج کنیم و هرچه می توانیم بیاوریم (توپ از خطوط پدافندی آزاد شود)» (۱)

سرهنگ صیاد شیرازی در ادامه این بحث، ضمن اشاره به اهمیت کار ستادی و مشاوره ها و نظرهای تخصصی که در ستاد نیروی زمینی ارتش در مورد طرح ها داده می شود و ابراز افتخار به همکارانش که تجربه های علمی و عملی شان را در اختیار فرمانده شان می گذارند، گفت که این را صداقت ما بدانید که اگر سرهنگ جمالی نظرها و ابهاماتی را که در ذهنش خطور

ص: ۷۵۱

می کند، مطرح نکند و جناب عالی (آقای هاشمی) با این بحث بسیار جالب و مفید پاسخ ندهید، من نمی توانم از ذهن ایشان خارج کنم. (آقای هاشمی: من خوشحالم که مطرح بشود). نباید این تلقی شود که باز به موضع سپاهی و ارتشی کشیده شویم. ایشان آرامش دادند، ممکن است در ظاهر کراهت باشد، ولی آرامش دادند. ایشان از زبان شما که فرمانده ما هستید این نظریه را می گیرد و خیالش راحت است که هم حرفش را زده و هم جوابش را گرفته است.

سرهنگ شیرازی سپس با اشاره به مأموریت دفاعی نیروی زمینی ارتش در ۱۲۰۰ کیلومتر از خطوط دفاعی و ضرورت پشتیبانی آتش برای واحدهای دفاع کننده از این خطوط، گفت اگر فرمانده کل این مأموریت را نقض کند، اشکالی ندارد و ما دیگر مسئولیتی نداریم. وی همچنین ضمن ابراز اینکه واحدهای توپخانه به یگان ها وابسته اند و جدا کردن آنها مشکلاتی ایجاد می کند، درخواست کرد که در این موارد و محاسبه نیازها به آتش، به نظرهای تخصصی و دیدگاه متخصصان توجه بیشتر شود.

فرمانده نیروی زمینی ارتش در پایان این بحث، با توجه به دستور آقای هاشمی برای واگذاری ۱۵ گردان توپ برای پشتیبانی عملیات در منطقه فاو، تصمیم نیروی زمینی ارتش را در مورد طرح عملیاتی این نیرو چنین اعلام کرد: «ما به یاری خداوند تا ۴۸ ساعت دیگر طرح خود را تجدیدنظر خواهیم کرد و می گوئیم که با همین وسع - اگر جناب عالی مصمم هستید که ما کار بکنیم - چه کار می توانیم بکنیم و در آن جهت ان شاء الله جلو می رویم، یعنی نمی گذاریم این چند لشکر بیخودی برود و باز همان ریسکی که فرمودید بکنید، ببینیم چه کار می توانیم بکنیم که توپخانه ها را یک مقدار آزاد کنیم. تا آنجا که بتوانیم این کار را خواهیم کرد.» (۱)

۱

در سومین بخش از جلسه صبح امروز ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، فرمانده نیروی زمینی ارتش دیدگاه های خود را درباره طرح مانور عملیات سپاه پاسداران در منطقه فاو مطرح کرد که خلاصه آن چنین است:

سرهنگ علی صیاد شیرازی: این نکاتی که خدمت شما می گویم، ما هیچ موضعی در مقابل شما نگرفته ایم، چون این بار مسئولیت مشخص است؛ برادران سپاه در این جبهه (منطقه فاو) مسئول هستند، ما هم تا آنجا که می توانیم به آنها کمک می کنیم؛ ان شاء الله موفق باشند. چند نکته را به تفکیک خدمت شما می گویم:

۱. این عملیات اتکای عجیبی به برآوردهای سنگین در ابعاد نیروی انسانی، هوایی، دریایی و وسایل شناور، امکاناتی وسیع برای منطقه ای کوچک که از یک طرف پای کار بردن آن واقعاً خیلی سخت است و از طرف دیگر، اتکای عملیات به امکانات برآورده شده، احتمال نرسیدن امکانات و خطر تزلزل و موفق نشدن عملیات را در پیش دارد.

ص: ۷۵۲

۱-۳. سند شماره ۱۷۵۲۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد خاتم برای بررسی طرح های عملیات سپاه و ارتش (۱۳۶۴/۱۰/۲۱، دزفول - پادگان تیپ ۲ لشکر ۹۲، نوار شماره ۱۷۰۳۵)، راوی: محمد درودیان، صص ۴ - ۱.

سرهنگ علی صیاد شیرازی عملیات در منطقه فاو را بسیار سخت، پیچیده و بخشی از آن را امکان‌ناپذیر اعلام کرد و مقابله و تهدیدات دشمن را شدید خواند.

تاکتیک عملیات کاملاً جبهه ای است و از اول تا آخر خط را عمل می کنند و تمام یگان ها تقسیم شده اند و از سخت ترین جا که عبور از رودخانه است و بعد زدن به مواضع مستحکم و بعد در مرحله پیشروی با این همه خط دشمن، جبهه ای جلو می روند که تاکتیک مناسبی برای این عملیات نیست. چه اشکالی دارد که از یکی دو محور وارد شویم، بعد از آنجا نیروها را گسترش دهیم. عبور از این رودخانه ضمن اینکه کار خیلی سخت و فوق العاده ای است، کنترل تردها و تراکم نیروهای عمل کننده را مشکل می کند.

۳. به دلیل تعدد نیروها و قرارگاه های لشکری، کنترل و هدایت از نظر بی سیم، ارتباط و هماهنگی کار بسیار دشواری است و پیچیدگی طرح را زیاد می کند.

۴. چهارمرحله ای بودن این طرح، نقطه گره و پیچیده این طرح عملیات است. عبور از خط کار ساده ای نیست به ویژه برای یگان هایی که تازه سازمان یافته اند. عبور دادن این همه نیرو از خط اول، بعد مرحله دوم، مرحله سوم تا مرحله چهارم یک امر بعیدی است و در این قرارگاه هایی که ما می شناسیم، امکان پذیر نیست.

۵. باتوجه به برآورد نیاز به ۵۳ گردان توپخانه و تأمین ۲۴ گردان در مجموع که احتمالاً برخی گردان ها هم کامل نیستند و بعضی قبضه ها خراب است، جواب گوی آن پیش بینی نیست. اگر قبول دارید که با همین تعداد عمل کنید، نکاتی را بیان می کنم: اول، اینجا دیدبانی غیراستاندارد است. شکل کلاسیک کار در پشتیبانی آتش این است که توپخانه معمولاً در محور پیشروی است. دیدبانی از فاصله زیاد، نمی تواند از گلوله توپ خوب استفاده کند و دقت لازم را نخواهد داشت. دوم، تراکم مواضع توپخانه در مقابل حمله هواپیماها و توپخانه دشمن آسیب پذیر است و تداخل زیادی برای پشتیبانی و رساندن مهمات می شود. سوم، مهمات ما به ویژه برای توپ های ۱۳۰ و کاتیوشا واقعاً کم است. چهارم، کاهش کیفیت توپخانه وقتی در غیر سازمان خودش به کار گرفته شود.

۶. توپخانه دشمن با گذشت ۴۸ ساعت از آغاز عملیات برتری خودش را در منطقه حاکم خواهد کرد و چون از نظر تعداد قبضه و مهمات محدودیتی ندارد، منطقه هم منطقه مناسبی برای تمرکز آتش دشمن است، باید پیش بینی لازم در این زمینه بشود.

۷. نگهداری هدف بعد از عبور و تصرف کار ساده ای نیست و باتوجه به پیچیدگی و چهار مرحله ای بودن طرح، باید روی نگهداری هدف خیلی توجه شود.

۸. نقش آتش هوایی دشمن در اینجا وسیع تر از هر جای دیگری است؛ هواپیماهای دشمن با مانور و سرعت خود می توانند ما را به ستوه آورند.

۹. آسیب پذیری عقبه ما در این منطقه که عقبه محدودی داریم زیاد است و دشمن از نخلستان هایش می تواند دید و تیر خودش را روی عقبه ما متمرکز کند.

۱۰. در صورت موفق نشدن عملیات قرارگاه کربلا، اگر قرارگاه نوح صددرصد هم موفق شود، دشمن به سادگی قرارگاه نوح را که منطقه کوچکی است و عقبه سخت تری دارد، می تواند عقب بزند.

۱۱. تهدیدات جدی دشمن بعد از ۴۸ ساعت: اول، رسیدن عمده نیروی پیاده و زرهی و توپخانه دشمن. نباید روی این حساب شود که ما از شرق ارونند می توانیم جلو پیشروی دشمن را با آتش بگیریم. دوم، هلیکوپترهای دشمن. سوم، هواپیماهای ملخ دار و هواپیماهای جنگنده دشمن. چهارم، حملات شیمیایی دشمن و نداشتن امکانات کافی مقابله با آن.

۱۲. احتمال کشف عملیات از طرف دشمن باتوجه به فعالیت های گسترده مهندسی و تصمیم به استقرار توپخانه ها و توپ های دفاع هوایی در منطقه و توانایی شناسایی هوایی دشمن. نباید ساده اندیشی شود و باید دوراندیشی شود که این همه تلاش ها و زحمت ها با کشف دشمن خنثی نشود؛ اگر دشمن کشف کرد واکنش او خیلی مؤثر و فوری است.

۱۳. قرارگاه خاتم تا این لحظه نیروی احتیاطی برای عملیات ندارد و این سبب می شود که انعطاف لازم را برای استفاده از موفقیت نداشته باشد.

۱۴. البته سرهنگ جمالی اشاره ای کردند، نحوه پشتیبانی از عملیات در جبهه عادلانه نیست که جواب آن را جناب عالی (آقای هاشمی) دادید. البته اگر ما خودمان را در جایگاه قرارگاه خاتم قرار بدهیم نمی توانیم بگوییم عادلانه نیست، چون فرمانده در اینجا مسئول است و می تواند متناسب با اهداف و آمادگی عملیات و هم بر مبنای نیاز عملیات، تمرکز امکانات را به آن سمت بدهد. (۱)

۱۵.

عملیات محور ام الرصاص به نظر ما علاوه بر نقش پشتیبانی برای عملیات منطقه فاو باید نقش یدکی را به معنای واقعی برای این عملیات داشته باشد که اگر در عملیات اصلی شکست خوردیم از این عمده قوایی که این همه کار و سازمان داده شده استفاده شود. در این زمینه باید طرح ریزی قوی برای ام الرصاص بشود که به فکر استفاده از موفقیت در این محور که اولین قدم

ص: ۷۵۴

۱- در اینجا باز هم موضوع امکانات و تقسیم آن میان عملیات سپاه و ارتش مطرح شد و آقای هاشمی در جواب سرهنگ شیرازی گفت که شما درخواست نکردید. وی نیز جواب داد که وقتی ما متکی به واحد خود هستیم چه درخواستی کنیم. محسن رضایی نیز گفت مقایسه ای میان امکانات لشکرهای سپاه و لشکرهای ارتش بشود تا مشخص شود امکانات هر کدام چه مقدار است.

آن گرفتن سرپل در آن سوی اروندرود است، باشند. ام الرصاص جای ماندن نیست، محل عبور است. دشمن در همان اولین قدم با آتش تانک نمی گذارد کسی آنجا (ام الرصاص و ام البابی) بماند. عملیات ام الرصاص حتی می تواند یدکی عملیات ما هم به حساب آید. باید طرح مشترکی داشته باشیم که از موفقیت در این محور درست استفاده شود.

آقای هاشمی در پایان اظهارات سرهنگ شیرازی گفت: حرف های جناب صیاد در قرارگاه و خصوصاً در ستاد قابل بحث است. برای جلسه بعد در دستور بحث بگذارید، درباره آنها بحث کنیم.

البته آقای هاشمی در ادامه جلسه در مورد برخی نکات سرهنگ شیرازی صحبت کرد و به آنها پاسخ داد. وی گفت: «شما هر جای جبهه بخواهید یک جایی را به دست بیاورید (از بالا تا پایین، از شمال تا جنوب) اینهایی که گفتید دارد: بمباران شیمیایی دارد، بمباران هوایی دارد، توپخانه و فشار تانک را دارد. یا باید هیچ جا را نگیریم یا هر جا را بخواهیم بگیریم همین است. این فشار روی ما خواهد بود. دشمن و جب به وجب از خودش دفاع می کند که این بحث ستادی ماست و در ستاد می توانیم این را بیشتر تجزیه و تحلیل کنیم.»

آقای هاشمی افزود: «در مورد [نیروی] احتیاط - که شما گفتید - نیز یکی از چیزهای مهم است. ما آن نیروهایی که در اختیار قرارگاه نجف است به عنوان احتیاط استفاده می کنیم. هنوز نیروهای دیگری در اختیار سپاه هست. سپاه ۲۱ لشکر و تیپ دارد که همه آنها را به کار نگرفته ایم بخشی از آنها در پدافند هستند. برخی لشکرها نیز نیروی فراوانی در ذخیره دارند. ... اگر نیروی زمینی ارتش قرار باشد در یک محور جدی عمل کند، یک محور دیگرش احتیاط خواهد بود. باید یک جلسه ستادی داشته باشیم که نیروهایی را که داریم، تنظیم کنیم؛ در اختیار قرارگاه بالا قرار گیرد تا بتوانیم در هر جا لازم شد به کار ببریم.»

وی همچنین درباره اظهارات سرهنگ شیرازی در زمینه احتمال کشف عملیات و هشاری دشمن گفت: «اینجا (شرق اروندرود) منطقه ای بکر بود و در دوران جنگ در این منطقه کار مهندسی نشده بود و درست است که با مقدار کاری که اینجا می کنیم ممکن است دشمن کمی حساس شود ولی با آن حجم عظیم کار مهندسی که در هور می شود، همه حساسیت دشمن را به آنجا می بریم و تا روز عملیات [در منطقه فاو]، کار مهندسی در هور باید ادامه یابد.» (۱)

آقای هاشمی در پایان بحث های طرح های عملیاتی سپاه و ارتش گفت: «نیروی زمینی [ارتش] با توجه به تغییر ارقام توپش یک جلسه دیگری خواهد داشت برای اینکه در طرح عملیاتش تجدیدنظر بکند. ما منتظر می مانیم که نتیجه تجدیدنظر به ما برسد. فعلاً مأموریت هایی که ابلاغ شده، همه به قوت خودش باقی است. همه آقایان، قرارگاه ها هر چه که [دستور] به آنها رسیده باید عمل کنند. اگر حرف منطقی در جلسه بعد مطرح شد، قابل بحث است.» (۲)

ص: ۷۵۵

۱- ۴. همان، صص ۱۸ - ۴.

۲- ۵. سند شماره ۱۷۵۲۵ پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد خاتم (۱۳۶۴/۱۰/۲۱، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۷۰۳۶)، راوی: محمد درودیان، ص ۱.

در بخش پایانی جلسه صبح امروز ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، فرمانده لشکر ۹۲ ارتش گزارشی از حمله اخیر ارتش عراق به جزیره مجنون داد. سپس چگونگی تحکیم مواضع خودی در این جزیره و ضرورت اقدامات مهندسی بررسی و بر اهمیت حفظ این منطقه و مقابله با حملات دشمن و بازپس گیری منطقه اشغال شده تأکید شد.

سرهنگ رامین فرمانده لشکر ۹۲ زرهی ارتش در گزارش خود گفت دشمن در بامداد ۱۶/۱۰/۱۳۶۴ با ۳ تیپ به سه ضلع غربی، مرکزی و شرقی جزیره جنوبی حمله کرد. ارتش عراق از دو هفته قبل از این حمله شروع به کوبیدن ضلع غربی کرد و ۸ سنگر آن را منهدم کرد. در هریک از سنگرهای کمین این سه ضلع ۶ نفر از سپاه و ۶ نفر از ارتش مستقر بودند که نیروهای دشمن با چندین قایق به آنها هجوم آوردند و با شهید و اسیر و مجروح کردن نیروها، حدود ۸۰۰ متر در ضلع غربی و حدود ۹۰۰ متر در ضلع مرکزی جلو آمدند. (۱) با تلاش یک گردان لشکر ۹۲ و اجرای آتش، پیشروی دشمن سد شد.

سرهنگ جمالی تعداد شهیدان ارتش را ۳۱ تن و مفقودان و اسیران را ۱۶ تن اعلام کرد. به گفته فرمانده قرارگاه نجف سپاه، از ۹ نفر نیروی لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) سپاه که در سنگرهای کمین با نیروهای ارتش مستقر بوده اند نیز اثری نیست که احتمال داده می شود ۴ تن شهید و بقیه اسیر شده باشند. همچنین گفته شد که تلویزیون عراق ۱۵ نفر اسیر این هجوم را نشان داده است. سرهنگ رامین آمار مهمات مصرف شده سلاح های سنگین در مقابله با این هجوم را بیان کرد. این آمار فراوان، تعجب حاضران در جلسه را باتوجه به اظهاراتی که درمورد کمبود مهمات می شد، برانگیخت.

در ادامه، تصمیم سپاه برای تحویل گرفتن این منطقه و دفاع از آن مطرح شد. آقای هاشمی هم خواست که علاوه بر دفاع، برای بازپس گیری بخش اشغال شده اقدام شود و گر نه خطر پیشروی مجدد دشمن وجود دارد. مسئول اطلاعات قرارگاه نجف نیز افزود که ارتش عراق پیروز با حدود ۳۰ قایق و ۱۲ بلم که در هریک ۷ نیرو بوده است، اطراف ضلع شرقی جزیره جنوبی مانور کرده است.

بحث در این باره با گزارش آقای سلیمی از مسئولان قرارگاه مهندسی درمورد اقدامات مهندسی در جزایر مجنون و مشکلات آن ادامه یافت. وی گفت چون برادران ارتش گله بسیاری داشتند از اینکه مهندسی کار نکرده یک شب به اتفاق چند تن از آنان ضلع غربی و ضلع مرکزی جزیره جنوبی را بررسی کردیم که به چند نتیجه رسیدیم: ۱. به دلیل اهمیتی که دشمن برای دو ضلع مرکزی و غربی قائل است و آتش پرحجمی که روی این دو ضلع اجرا می کند، احداث سنگرهای خیلی مستحکم روی آنها لازم است. ۲. ترمیم جاده های جزیره

ص: ۷۵۶

جنوبی ضروری است. ۳. ایجاد پد (جاده) هایی در جلو دو ضلع غربی و مرکزی برای از بین بردن محدود بودن به این دو ضلع و همچنین امکان دفاع بهتر در مقابله با هجوم دشمن لازم است. ۴. احداث جاده های اتصالی متعدد و خشک کردن تدریجی جزیره ضروری است.

وی افزود که در پی این بازدید و درخواست قرارگاه نیروی زمینی ارتش در جنوب، کار شروع شد، از جمله با تلاش مهندسی جهاد، ضلع غربی کاملاً ترمیم شد و البته به دلیل اینکه کار مهندسی در این منطقه با افزایش آتش دشمن و تلاش عراقی ها برای جلوگیری از اقدامات مهندسی همراه بود، اکراه نیروهای ارتشی مستقر در جزیره و ممانعت آنان و گاهی درگیری در پی داشت و راندمان کار را کاهش می داد. به هر صورت، دشمن آن قدر آتش روی این جاده (ضلع غربی) می ریزد که طی شش ماه دو بار ترمیم شده است. مسئله بعد استحکامات این منطقه بود، از جمله سنگرهای بتونی معروف به صد تکه - که شامل قطعات کوچک قابل حمل به وسیله افراد است - که برادران جهاد با کمک لشکر ۷۷ تعدادی از این سنگرهای بتونی را نصب کردند ولی بی توجهی و استتار نشدن آنها با گونی های خاک موجب شد که دشمن آنها را با تیر تانک منهدم کند. همچنین به دلیل نبودن هیچ پوششی برای جلوگیری از دید و تیر دشمن، پنج هزار بشکه خالی را برادران جهاد به این منطقه منتقل کردند و تا جایی که ممکن بود جلو بردند، خاک هم تا جایی که خودروها می توانستند جلو بردند که با استفاده از آنها استحکامات لازم را ایجاد کنند. همچنین روی پل های خیبری سنگرهای بتونی آماده شده تا با استفاده از آنها روی آب کمین بگذارند که اگر دشمن با قایق آمد خبردار شوند، اما تاکنون استفاده نشده است.

در ادامه، محسن رضایی نیز بر ضرورت تسریع اقدامات مهندسی برای اتصال خشکی جزیره شمالی به جزیره جنوبی و اهمیت آن در دفاع از جزیره جنوبی تأکید کرد. حمید سلیمی در این باره گفت که برای اجرای کارهای مهندسی و تسریع آن در این منطقه آتش پر حجم برای مقابله با آتش دشمن لازم است و اگر آتش دشمن خاموش نشود، نمی شود کاری کرد. اما فرمانده لشکر ۹۲ گفت احتمال بسیار ضعیفی وجود دارد که ما بتوانیم با آتش توپخانه، آتش دشمن را خنثی کنیم.

آقای هاشمی در این باره گفت: در شرایطی که با تبلیغات و تلاش مردم به جبهه آمده اند، اگر عراق حتی یک سنگر جلو بیاید و در جزیره هياهو راه بیندازد، هم روحیه نیروهای ما در جبهه ضعیف می شود و هم روحیه عراقی ها تقویت می شود. قطعاً باید جلو پیشروی عراقی ها در جزیره گرفته شود و قطعاً باید جایی که عراقی ها گرفته اند، پس گرفته شود.

در پی این تأکید و بحثی که در این باره شد، قرار شد که تیپ الغدیر سپاه پاسداران کلاً خط جزیره مجنون را از لشکر ۹۲ ارتش تحویل بگیرد و ضمن دفاع از آن، کار مهندسی اش را نیز انجام دهد به شرطی که توپخانه های ارتش مستقر در منطقه زیر نظر این تیپ، آتش لازم را علیه دشمن اجرا

کنند. همچنین بازپس گیری بخش اشغال شده ضلع های غربی و مرکزی جزیره جنوبی نیز به دستور آقای هاشمی به عهده لشکر ۹۲ گذاشته شد و فرمانده قرارگاه نجف سپاه نیز برای کمک به این کار گفت که مدیریت پس گرفتن و کادر و فرماندهی این اقدام به عهده لشکر ۹۲ باشد و نیروی آن را هم سپاه تأمین می کند. سرهنگ صیاد شیرازی در این باره گفت که تک در اینجا (جزیره جنوبی)، تک معمولی نیست، تک آبی - خاکی است. این کار نیروهای ما نیست، نمی توانند بگیرند. فرمانده لشکر ۹۲ نیز گفت که یک نفر از قرارگاه خاتم(ص) ناظر به کل کار جزیره و هماهنگ کننده امور باشد که امکانات، نیرو، آتش و... را هماهنگ کند. آقای هاشمی باز هم تأکید کرد که الآن در شرایطی نیستیم که بتوانیم عملیات محدود عراق را آن هم در جزیره تحمل کنیم.(۱)

در پایان این جلسه مقرر شد که فرمانده قرارگاه نجف سپاه پاسداران (عزیز جعفری) و فرمانده قرارگاه جنوب نیروی زمینی ارتش (سرهنگ سلیمان جاه) به طور مشترک برای جلوگیری از پیشروی دشمن در جزیره جنوبی، تثبیت منطقه و بازپس گیری بخش اشغال شده تصمیم گیری کنند.(۲)

۱

برای هماهنگی عملیات های دریایی و هوایی و پشتیبانی هوایی عملیات دریایی، پیش از ظهر امروز جلسه ای با حضور فرمانده کل سپاه، فرماندهان نیروی دریایی سپاه و نیروی دریایی ارتش، وزیر دفاع و فرمانده قرارگاه رعد تشکیل شد. درباره چگونگی پشتیبانی هوایی از عملیات دریایی، محسن رضایی از سرهنگ بابایی (فرمانده قرارگاه رعد) سؤال کرد و ناخدا ملک زادگان (فرمانده نیروی دریایی ارتش) پشتیبانی هوایی از عملیات دریایی را موضوعی مهم خواند و گفت اگر بخواهیم ناوچه هایمان را وارد عمل کنیم، هواپیماها و هلیکوپترهای دشمن نمی گذارند کار کنیم. وی مسیر حرکت شناورها را برای این عملیات، بندر امام خمینی به سمت اروندرود اعلام کرد و افزود که ترسی از ناوچه های دشمن نداریم، بلکه مشکل حملات موشکی هواپیماهای عراقی است.

سرهنگ بابایی در پاسخ گفت که ما از بوشهر تا حدود ۷۰ مایل می توانیم پوشش هوایی منطقه را تأمین کنیم و در محدوده عملیاتی نیروی دریایی نمی توانیم پشتیبانی بکنیم. البته اگر هدف مشخصی اعلام شود، می توانیم از آن پشتیبانی هوایی نزدیک می کنیم. علاوه بر این، سکوهاى البکر و العمیه را نیز هر زمان که اعلام کنید، می توانیم بزنیم.

ص: ۷۵۸

۱- آقای هاشمی در کتاب خاطرات خود در این باره نوشته است: «در جلسه صبح امروز از سرهنگ رامین فرمانده لشکر ۹۲ درباره پیشروی مختصر عراق در جزیره مجنون جنوبی توضیح خواستم. دفاع درستی نداشت. عراقی ها حدود یک کیلومتر در آب جلو آمده اند. حدود ۵۰ شهید و مفقود و اسیر داده ایم. قرار شد خط را تحویل سپاه بدهند.» [اکبر هاشمی رفسنجانی، امید و دلواپسی (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۴)، به اهتمام سارا لاهوتی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ دوم، ۱۳۸۷، صص ۳۷۹ - ۳۷۸]

۲- ۶. همان، صص ۲۱ - ۳؛ و - سند شماره ۱۱۱۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (محمد درودیان)، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴ تا ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳۲.

فرمانده کل سپاه در ادامه گفت اگر در عملیات سپاه پاسداران منطقه فاو تصرف شود، هلیکوپترهای دشمن دیگر نمی توانند اقدامی علیه عملیات دریایی کنند، مگر اینکه بخواهند از جزیره بوبیان کویت استفاده کنند که در این صورت تدبیری هم باید برای آن اندیشیده شود. فرمانده نیروی دریایی سپاه با اعلام خبر استقرار یک سایت موشکی دفاع هوایی در جزیره بوبیان کویت، پرسید که آیا در پرواز هواپیماهای خودی اختلالی ایجاد نمی کند و سرهنگ ستاری پاسخ داد که تأثیر ندارد. وی همچنین از فرمانده نیروی دریایی ارتش درباره استفاده از هاورکرافت های این نیرو در عملیات دریایی سؤال کرد. ناخدا ملک زادگان گفت که قرار است همه آنها برای عملیات استفاده شود، البته دو فروند نو دارای سرعت حدود ۹۰ کیلومتر و برخوردار از رادار مناسب نیز هست که هنوز از آنها استفاده نشده است و باید از آنها خوب مواظبت کنیم. (۱)

۱

جانشین فرمانده کل قوا ظهر امروز در سخنانی کوتاه برای فرماندهان قرارگاه ها، لشکرها و تیپ های سپاه پاسداران و چندتن از فرماندهان ارتش، انقلاب اسلامی را تاریخ ساز و محور حرکت و مبارزات کشورهای اسلامی اعلام کرد و عملیات های قوی در جبهه ها را بسیار تأثیرگذار در جهان خواند و مهم ترین اقدام را در وضعیت کنونی سرمایه گذاری در جنگ دانست. (۲)

خلاصه ای از سخنان آقای هاشمی چنین است: شرایط کنونی حاکم بر منطقه و دنیا، مخصوصاً دنیای اسلام، شرایط سرنوشت سازی است و اهرم تاریخ الآن به دست شما (رزمندگان) است و این تعبیری شاعرانه و اغراق آمیز نیست، واقعیت زندگی امروز ماست. خداوند چنین تقدیر کرده است که گروهی از مردم در محور تاریخ قرار گیرند. الآن امریکا و شوروی با همه قدرت و تشکیلات و اقمارشان، می توانند هرچه بخواهند شلوغ کنند، اما نمی توانند تاریخ سازی کنند. بعد از انقلاب اسلامی، اسلام به عنوان یک حرکت مدیر، حاکم و صاحب ایده مطرح است. قبل از انقلاب وقتی میان ما بحث می شد که برای حکومت مبارزه می کنیم یا برای امر به معروف و نهی از منکر، خیلی ها خیال می کردند که ما امر به معروف و نهی از منکر می کنیم. افرادی که معتقد به پیروزی و حاکم شدن اسلام بودند، کم بودند. قبل از پیروزی انقلاب کمتر کسی باور می کرد که دین قدرت بسیج مردم و ساقط کردن حکومتی را داشته باشد. مستکبران جهان حتی بعد از پیروزی انقلاب امید داشتند که در مرحله سازندگی و موضوع جدی مملکت داری، فکر و تدبیری برای ادامه نباشد، اما این هفت هشت سال خیلی چیزها را عوض کرد و آنها تازه فهمیده اند که اسلام هم می تواند پیروز شود و هم نگه دارد و هم در بدترین شرایط روی پای خودش بایستد.

ص: ۷۵۹

۱- ۷. سند شماره ۱۱۴۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح(ع) در عملیات والفجر ۸ (الیاس حضرتی)، ۱۳۶۴/۱۰/۱۷ تا ۱۳۶۴/۱۰/۲۵، صص ۷۶ - ۶۷.

۲- این سخنرانی بعد از اقامه نماز عصر در یادگان لشکر ولی عصر(عج) سپاه پاسداران (جاده اندیمشک - اهواز) برای فرماندهان سپاه پاسداران که به جهت حضور در جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به این محل آمده بودند، ایراد شد.

الآن هر حرکتی در ایران به خصوص در جبهه ها تأثیر شکننده در حرکت تاریخ دارد. یک خبر مهم از جبهه های ایران، میلیون ها دل را می شکند یا تقویت می کند، البته دل های تاریخ ساز را. این تاریخ سازی را خداوند به این ملت داده و این ملت را به دست شما فرماندهان لشکرها، تیپ ها و قرارگاه ها داده که دارند تصمیم می گیرند و زحمت می کشند. مسئولیت بسیار بزرگی روی دوش ما افتاده است که از نعمت های خداوند و حجت خداوند است. تراکم حرکت های طولانی صدیقین و شهدای تاریخ شیعه است که به اینجا رسیده است و چنین جلوه می کند. دشمنان چهارچشمی مواظب اند که ما چه می کنیم و چه تأثیری روی دنیا می گذاریم. حرکت ما چنان به مجامع اسلامی متصل شده که هر تکان ما، آنجاها را تکان می دهد.

این حوادث لیبی و هیاهویی که امریکا با تحریم و تهدید لیبی می خواهد دنیا را ملتهب کند و به ما فشار بیاورد و چه بسا از نتایج کنفرانس ژنو و مذاکرات دو ابرقدرت باشد. با این هیاهو لیبی را تحریک می کنند که روی ما فشار بیاورند و بگویند ما هم آنجا در خطر هستیم؛ شما فشارتان را (روی عراق) کم کنید و جنگ را تمام کنید. علتش هم فقط این نیست که دلشان برای صدام سوخته است، بلکه به این نتیجه رسیده اند که اگر خاکریز صدام شکست، شکست خاکریزهای دیگر هم امکان پذیر است. این پیروزی خودش لشکر می سازد و جبهه ها را باز می کند و برای آنها (قدرت های بزرگ) مسئله است.

اگر ما جنگ، انقلاب و حرکت اسلامی را چنین تحلیل کنیم - که این طور هم هست - می بینید که ما چقدر مسئول هستیم و چقدر کار ما اهمیت دارد و برای کارمان ارزش قائل می شویم. هیچ چیز به اندازه سرمایه گذاری روی این جنگ که به نقطه خوبی برسد در تاریخ تأثیر قطعی ندارد. بنابراین خداوند شما را در جای حساسی قرار داده، شما نزد خداوند خیلی اجر و مقام دارید که توفیق یافته اید در این نقطه قرار گیرید و مسئولیت شما به اندازه حساسیت این مقطع از تاریخ است و ضعف و سستی تأثیر منفی در تاریخ دارد. خداوند نمی خواهد افراد ذلیل چنین مسئولیت های بزرگی بگیرند. کسانی که دل شیر دارند برای تصمیم گیری و اقدام لازم است. از این تقدیر الهی و این وظیفه ای که به شما محول شده راضی و خوشحال باشید. تا اینجا پیروز هستیم. پیروزی های معنوی و تاریخی و آزادی که مسلمانان دنیا داشته اند از این پیروزی های فیزیکی است. امام هم پیش شماست. مردم که از جزئیات و مسائل جنگی خبر ندارند و به اطمینان شما بچه هایشان را اینجا می فرستند که شما آنها را خوب اداره کنید. مردم اطمینان دارند که اثاث شخصی خود را روی کامیون ها می گذارند و اینجا می فرستند. همه مردم چشم هایشان به اینجا دوخته شده است. ان شاء الله شما هم وظایف خود را آن طوری که باید انجام خواهید داد و ما ان شاء الله شما را در آینده نزدیک پیروزمند زیارت خواهیم کرد. (۱)

ص: ۷۶۰

۱- ۸. سند شماره ۱۷۵۲۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سخنرانی آقای هاشمی برای فرماندهان (۲۱/۱۰/۱۳۶۴)، پادگان لشکر ۷ ولی عصر در جاده اندیمشک - اهواز، نوار شماره ۱۷۰۳۷، راوی: محمد درودیان، صص ۴ - ۱.

در جلسه بعد از ظهر امروز ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) فرماندهان لشکرهای خط شکن تحت امر قرارگاه کربلای سپاه پاسداران، اقدامات آماده سازی برای اجرای عملیات در منطقه فاو و طرح مانور و نیازهای خود را تشریح کردند و به سؤالات متعدد آقای هاشمی درباره وضعیت خط خودی و دشمن، طرح مانور، شناسایی، وضعیت نیرو و مشکلات و نیازها پاسخ دادند. (۱)

در اولین بخش از این جلسه محمدباقر قالیباف فرمانده لشکر ۵ نصر به تشریح اقدامات آماده سازی و طرح مانور این لشکر پرداخت و به سؤالات آقای هاشمی جواب داد: (۲) در شرق اروند حدود ۴ کیلومتر به ما واگذار شده و چون قبلاً کار مهندسی نشده بود از زمان استقرار کار مهندسی به ویژه جاده سازی را شروع کرده ایم. دو جاده رفت و برگشت و سه جاده آنتنی احداث شده است. در خط ساخت استحکامات و سنگرهای نیروهای موج اول و سنگرهای تانک، توپ ۲۳، تفنگ ۱۰۶، موشک انداز آر.پی.جی ۱۱ شروع شده است. کار احداث اورژانس، قرارگاه تاکتیکی، استقرار بینه و وسایل و سلاح ها حدود ۵۰ درصد پیشرفته است. از ۶ نهر موجود در منطقه که برای تردد قایق ها و... در نظر گرفته شده چون عرض و عمق آنها کم بوده تاکنون ۳ نهر لایروبی و عریض شده است.

تاکنون ۸۰ قایق به ما واگذار شده که به تدریج بدون موتور به منطقه عملیاتی می آوریم و استتار می کنیم و ۴۸ ساعت قبل از عملیات موتورهایشان را می بندیم. در شش روزی که مجاز به عبور از اروند بوده ایم، ۲۰ مورد شناسایی موفق انجام شده که از سه ردیف موانع دشمن هم رد شده اند. همچنین در تلاشیم مسئولان دسته و تیم های خط شکن که ۳۲ نفرند تا قبل از عملیات برای توجیه و آمادگی بیشتر از اروند عبور کنند و آشنا تر شوند. ۱۶۰ نیروی غواص در حال آموزش اند که به دلیل کمبود لباس غواصی، آموزش آنها کند است. سه گردان خط شکن - که پشت نیروهای غواص وارد عمل می شوند - در حال آموزش شنا هستند.

ص: ۷۶۱

۱- این جلسه از ساعت ۱۵:۳۰ در پادگان لشکر ۷ ولی عصر(عج) در جاده اندیمشک - اهواز تشکیل شد و تا حدود ۱۷:۳۰ ادامه یافت. حضار عبارت بودند از: اکبر هاشمی رفسنجانی، حسن روحانی، محسن رضایی، محسن رفیق دوست، غلامرضا فروزش (از مسئولان جهاد سازندگی)، حسن فیروزآبادی (معاون نخست وزیر)، محمد فروزنده، علی شمخانی، غلامعلی رشید، رحیم صفوی، عباس محتاج، مهدی مبلغ، ابراهیم حاج محمدزاده، خاتمی (مسئول بهداری سپاه)، محمود احمدپور، کمال خرازی، حیات مقدم (مسئول آموزش سپاه)، حسن شفیق زاده، علی عساکره، محمد ستاری وفایی، عطار (مهندسی)، علیرضا عندلیب (مهندسی)، سرهنگ سهرابی، سرهنگ صیاد شیرازی، ناخدا ملک زادگان، محمدباقر قالیباف، مرتضی قربانی، امین شریعتی، عبدالمحمد رئوفی، میرشفیعیان (از مسئولان توپخانه سپاه)، محمد ابراهیم سنجقی و محمد درودیان.

۲- با توجه به اینکه این یگان ها قبلاً در جلسات قرارگاه مرکزی سپاه اقدامات و طرح مانور خود را تشریح کرده اند که گزارش آن در روزشمارهای قبلی آمده، در این گزارش به درج خلاصه و مهم ترین مطالب و نکات جدید اکتفا شده است.

باتوجه به اینکه ما جناح راست (جناح شمالی) عملیات هستیم، دشمن فشار زیادی بر ما وارد خواهد کرد که آتش توپخانه و ادوات و سلاح ها و موشک های ضدزره در کاهش این فشار مؤثر خواهد بود. همچنین شب اول باید ۵ کیلومتر خاکریز بزنیم که نیاز به ۱۶ لودر و بلدوزر و وسایل عبور اینها داریم. برای شکستن خط، سه گروهان ۵۵ نفره غواص از سه محور به خط دشمن می زنند و با شروع درگیری سه گردان از شش محور وارد عمل می شوند. قبل از آن هم گروه تخریب به باز کردن معابر می پردازد. نخلستان در محور ما حدود ۵/۳ تا ۴ کیلومتر عمق (عرض) دارد. ما به این نتیجه رسیده ایم که نیروها شب نباید در نخلستان پراکنده شوند چون کنترل و هدایت آنان امکان پذیر نیست، بلکه فقط از جاده ها استفاده کنند. شب اول عملیات را در سه موج اجرا می کنیم: موج اول سه گروهان غواص؛ موج دوم، سه گردان؛ موج سوم هم سه گردان یعنی در شب اول سه گروهان غواص و شش گردان دیگر وارد عمل می کنیم. عرض اروند در منطقه مأموریت ما هنگام مد کامل حدود ۹۰۰ متر است. نیروهای شناسایی ما که نیروهای با تجربه ای هستند، اگر درست بروند، هنگام جزر آب ۱۷ دقیقه عرض اروند را طی می کنند. (۱)

۱

در بخش دوم از جلسه بعد از ظهر امروز ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، امین شریعتی فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا، ضمن تشریح اقدامات آماده سازی، شناسایی و طرح مانور این لشکر برای عملیات در منطقه فاو به سؤالات آقای هاشمی پاسخ داد.

امین شریعتی در ابتدا بر اهمیت و ضرورت گرفتن عکس هوایی از منطقه عملیات و تأثیر آن در طرح ریزی دقیق و توجیه نیروهای عمل کننده تأکید کرد. آقای هاشمی هم گفت که فرمانده نیروی هوایی و سرهنگ بابایی قول داده اند که همه تلاش خود را برای گرفتن عکس هوایی انجام دهند. فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا اقدامات آماده سازی را شرح داد: در محدوده لشکر دو جاده اصلی، عریض و دوبانده شده است. مواضع سلاح های سنگین در حال آماده شدن است. احداث اورژانس و آشپزخانه تمام شده است. در منطقه ای که تصرف می کنیم باید ۵ کیلومتر خاکریز بزنیم که نیاز به ۲۰ دستگاه مهندسی و سطحه و وسایل انتقال آنها به غرب اروند داریم.

آقای هاشمی: به شما طارق نمی دهند؟ امین شریعتی: اگر بدهند خیلی مناسب است.

آقای مبلغ: بهترین وسیله برای انتقال تجهیزات سنگین طارق است که فقط یکی به این منطقه منتقل شده است و ۹ فروند دیگر در حال تولید است. اگر زودتر برسد، بهترین وسیله برای انتقال تانک، لودر، بلدوزر و وسایل سنگین است.

محسن رفیق دوست: ۱۰ دستگاه طارق حاضر شده است.

محسن رضایی: اگر امکانات به موقع نرسد هیچ فایده ای ندارد.

ادامه توضیحات فرمانده لشکر عاشورا: انتقال قایق ها به منطقه عملیات و استتار آنها شروع شده

ص: ۷۶۲

۱-۹. سند شماره ۱۷۵۲۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد خاتم برای بررسی طرح مانور و آمادگی یگان های قرارگاه کربلا (۱۳۶۴/۱۰/۲۱)، پادگان لشکر ۷ ولی عصر، نوار شماره ۱۷۰۳۸، راوی: محمد درودیان، صص ۹-۱.

است. عمده ترین موضوع، آتش توپخانه و ادوات برای مقابله با پاتک های دشمن است. همچنین موشک تاو برای دفاع لازم است. وی در پاسخ به آقای هاشمی گفت که در محدوده ما ساحل دشمن برای عبور مناسب است، ابتدا گل سفت شده است و بعد از آن چولان است. عمق جنگل (نخلستان) حدود ۵/۲ کیلومتر و بعد از آن تا جاده دوم (جاده استراتژیک) نیز حدود ۵/۱ کیلومتر است.

آقای هاشمی از فرماندهان قرارگاه ها و یگان ها سؤال کرد که این همه فعالیت مهندسی، جاده سازی، انتقال قایق و... را فکر می کنید دشمن نمی بیند؟

امین شریعتی: این منطقه نخلستان و استتار خوبی است. هرچه هم سنگر و محل استقرار برای نیروها و واحدها درست کردیم با استفاده از خانه های موجود در منطقه بوده، با تیر آهن سقف ها را محکم کرده ایم، ستون زده ایم و گونی و الوار گذاشته ایم. بیرون از ساختمان ها چیزی درست نکرده ایم.

آقای هاشمی بر ضرورت کمک به بازسازی خانه های مردم بعد از عملیات و جلوگیری از خشک شدن نخل های آنان تأکید کرد و در مورد درخواست توپخانه برای مقابله با پاتک های دشمن هم یادآور شد که ما همه امکانات توپخانه را بسیج می کنیم و هرچه سهم شما شود، می دهیم. (۱)

۱

مرتضی قربانی فرمانده لشکر ۲۵ کربلا در بخش سوم از جلسه بعد از ظهر ستاد قرارگاه خاتم به تشریح اقدامات آماده سازی این لشکر، طرح مانور و مشکلات پرداخت و به سؤالات آقای هاشمی پاسخ داد:

منطقه مأموریت ما از جنوب شهر فاو تا یک کیلومتر شمال شهر فاو است و هدف تصرف جاده های اول و دوم و سوم و چهارراه فاو به تأسیسات نفتی و پاک سازی شهر فاو در مرحله اول عملیات است. قبلاً در محدوده ما در شرق اروند کار مهندسی نشده بود که با همکاری جهاد سازندگی جاده ها و مواضع ضروری احداث شده است. مأموریتمان را به چند مرحله تقسیم کرده ایم: آماده سازی ساحل خودی، عبور، تصرف، آفند و پدافند. تاکنون ۲۲ شناسایی موفق در وضعیت مدّ داشته ایم و در ادامه هم هر شب سه گروه برای شناسایی در حالت جزر اعزام می شوند تا وضعیت مناسب را به دست بیاوریم. از میان حدود ۲۰۰۰ نیروی داوطلب غواصی، ۳۰۰ تن از باتقواترین، شهادت طلب ترین و بهترین نیروها را برای شکستن خط انتخاب کرده ایم. حدود ۱۸ گردان ۲۰۰ تا ۲۲۰ نفره داریم که ۹ گردان آن گردان های سازمانی لشکر و ۹ گردان هم از نیروهای راهیان کربلا هستند. یک گردان ما در چنگوله و یک گردان در هور مستقر است. ۳ گردان تانک و یک گردان نفربر هم داریم. برای هر گردان ۹ شب تمرین و مانور در آب، در دشت و در کوهستان داریم که هم عملیات هجومی و پاک سازی و هم دفاعی را تمرین می کنند.

ص: ۷۶۳

در عملیات علاوه بر غواصان خط شکن، ۲ گردان برای پیشروی و پاک سازی خط اول و دوم دشمن و ۲ گردان برای پاک سازی شهر و تأسیسات در نظر گرفته شده است. حدود ۳۰ تانک به منطقه آورده ایم؛ ۱۵ دستگاه آن به اضافه ۱۵ قبضه تفنگ ۱۰۶ در صورت لزوم و مقاومت دشمن، برای اجرای آتش ساحل به ساحل و خط شکنی به کار گرفته می شود که دشمن نتواند مشکلی در عبور نیروها از ارون درود ایجاد کند. همچنین ۱۰ دستگاه تانک را آماده کرده ایم که همان شب عملیات عبور بدهیم. در تلاش هستیم که نفربرهای خشایار را هم آماده کنیم تا به طور شناور بتوانند عبور کنند و اگر لازم شد برای مقابله با سنگرهای دشمن استفاده شود. ما حدود ۲۰ قبضه خمپاره می خواهیم که آتش رده ۱ و ۲ و ۳ را اجرا کنیم، خصوصاً روی شهر. سلاح های ضد هوایی ۲۳، ۵/۱۴ میلی متری چهارلول و دولول و سه قبضه ۵۷ نیز آماده می کنیم که اگر نقطه ای در خط دشمن فعال بود بزنند و تأمین هوایی ساحل خودی را برقرار کنند. در ساحل و عقبه هم حدود ۱۰ مینی کاتیوشا پیش بینی شده که هم اجرای آتش مستقیم کنند و هم آتش کمک مستقیم ما باشند. پیشنهاد و نظرم این است که با توجه به عمق عملیات و پیشروی نیروها، توپخانه عظیمی پیش بینی شود که روی کل منطقه تحرک دشمن اجرای آتش کند.

فرمانده لشکر ۲۵ کربلا- مهم ترین نیازهای این لشکر را برای عملیات لباس غواصی، پل های شناور و شناور طارق ذکر کرد و گفت که جی.اس.پی. بهترین وسیله برای انتقال وسایل از ارون درود است چون وسیله ای است که هم در آب، هم خشکی و هم باتلاق می تواند حرکت کند. (۱)

وی افزود: ما همچنین نیاز به دو سه هلیکوپتر داریم که دو گردان از نیروهای راهیان کربلا که کیفیت خوبی دارند، تمرین هلی برن کنند که اگر مشکلی بروز کرد، با عملیات هلی برن از آنان استفاده کنیم. همچنین نیاز به سلاح های ضد زره (ضد تانک و نفربر)، از جمله تاو و مهمات آن داریم.

آقای هاشمی: غواص های شما چه چیزهایی با خودشان می برند؟

مرتضی قربانی: نارنجک دستی، نارنجک انداز ۴۰ میلی متری، کلاشینکف و یوزی. آر.پی.جی را هم داریم آب بندی می کنیم و آزمایش می کنیم اگر جواب داد به آنها می دهیم.

آقای هاشمی: غواص های شما با این سلاح ها و ۷۰۰ - ۸۰۰ متر شنا کردن، وقتی آن طرف می رسند خسته نیستند؟ توان دارند؟

مرتضی قربانی: عرض رودخانه در منطقه ما (مقابل فاو) ۴۵۰ تا ۶۰۰ متر است. بچه ها هم ورزیده هستند، آنان الآن شبی ۲۰ کیلومتر پیاده می روند. بهترین نیروها را انتخاب کرده ایم.

آقای هاشمی: شما شب وارد شهر می شوید؟

مرتضی قربانی: با توجه به وضعیت و آتش، همان شب اول یک فلش به سمت شهر فاو داریم. اگر این فلش موفق شود با توجه به وضعیت خیابان های شهر اگر نشد مقاومت کنیم، جلو آن را می گیریم و از جناح دیگر ان شاء الله وارد شهر می شویم. (۲)

ص: ۷۶۴

۱- ۱۱. همان، صص ۲۴ - ۱۸.

۲- ۱۲. سند شماره ۱۷۵۲۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ستاد قرارگاه خاتم برای بررسی مانور و آمادگی یگان های

قرارگاه کربلا (۲۱/۱۰/۱۳۶۴)، پادگان لشکر ۷ ولی عصر، نوار شماره ۱۷۰۳۹، راوی: محمد درودیان، صص ۴ - ۱.

عبدالمحمد رئوفی فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج) در بخش چهارم جلسه بعد از ظهر امروز ستاد قرارگاه خاتم الانبیا (ص) اقدامات آماده سازی، طرح مانور و نیازهای این لشکر را برای عملیات بیان کرد و به سؤالات آقای هاشمی پاسخ داد.

آقای هاشمی قبل از توضیحات فرمانده لشکر ۷ گفت: آقای دکتر روحانی، سه محور را تا به حال توضیح دادند. البته با توضیحاتی که قبلاً شنیده بودیم کاملاً تطبیق می کند، یعنی من نقطه متضادی ندیدم. حالا شما این یکی را هم دقت کنید که آخرین نفر است.

فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج) گفت لشکر ۹ گردان برای اجرای مأموریت آماده می کند: ۶ گردان عمل کننده و ۳ گردان احتیاط. منطقه مأموریت لشکر ۷ از جنوب فاو تا سه کیلومتر به طرف جنوب است. تاکنون در چند زمینه کار کرده ایم: آماده سازی برای عملیات، آماده کردن عقبه، چگونگی عبور از اروند و مشکلات آن، شکستن خط، پاک سازی نخلستان، تثبیت و تأمین منطقه تصرف شده. کار مهندسی و آماده سازی از ۵/۱ ماه قبل شروع شده و اگر مشکلات مهندسی حل شود تا ۱۵ روز دیگر آماده خواهد شد. شناسایی های لازم نیز انجام شده و نیروهای شناسایی با عبور از سه رده موانع دشمن تا خاکریز دشمن نفوذ و بررسی کردند. منتظر اجازه قرارگاه هستیم که در صورت صدور مجوز، نیروهای شناسایی تا خط دوم هم بروند. در مورد عبور در حالت جزر یا مد آب بررسی بسیاری کرده ایم و به این نتیجه رسیده ایم که در پایان جزر و شروع مد بهترین وضعیت برای عبور است؛ از جمله محاسن آن: کمتر بودن عرض رودخانه و عبور سریع تر؛ پایین بودن سطح آب که موجب کاهش دید و تیر دشمن می شود؛ موانع بیرون آب قرار می گیرد که انهدام و برداشتن آنها راحت تر است؛ در حالت جزر فاصله محل خروج غواص از آب تا خط دشمن ۶۰ تا ۸۰ متر است که نیرو با استفاده از پوشش ساحل می تواند خود و سلاح و تجهیزات را آماده کند و به طور نشسته به خط دشمن نزدیک شود. چون مد تازه شروع می شود، مدت بیشتری برای استفاده از نهرها برای انتقال نیرو و پشتیبانی نیروها وجود دارد. در پایان جزر حدود ۴۵ دقیقه آب راکد است و در عبور غواص فشاری بر او نیست.

عبدالمحمد رئوفی افزود غواصی که می خواهد به خط دشمن بزند باید از نظر سلاح و مهمات خود کفا باشد به اندازه ای که بتواند خط اول را پاک سازی کند که ابتکارهایی برای شناور ماندن غواص انجام شده است. از مؤثرترین سلاح ها برای غواص تفنگ ۴۰ میلی متری است که نداریم. غواص ها سه مرحله آموزش می بینند: استفاده از لباس و حرکت در آب و حرکت های استقامت؛ حرکت در آب با سلاح و تجهیزات کامل؛ مانور و تمرین و آموزش در رودخانه مشابه اروند. به دلیل کمبود لباس غواصی، آموزش گند پیش می رود و تمرین های لازم انجام نمی شود. حداقل ۳۰۰ دست لباس نیاز داریم. برای شکستن خط سه گروهان غواص ۶۰ نفره در نظر گرفته شده، برای پاک سازی خط اول تا خط دوم دو گردان پیش بینی شده است.

رئوفی: ما تا پایگاه موشکی مستطیلی پیشروی می کنیم و از سمت راست با لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) - که از لشکر ۲۵ کربلا عبور می کند - الحاق می کنیم و حدود ۲ کیلومتر هم به سمت چپ می رویم و با لشکر ۱۹ فجر الحاق می کنیم. برای زدن خاکریز پیش بینی شده ۱۶ دستگاه مهندسی عبور دهیم که وسیله انتقال آن را نداریم. (۱)

۱

در بخش پایانی جلسه بعدازظهر امروز ستاد قرارگاه خاتم الانبیا (ع)، آقای هاشمی با اشاره به قوت های طرح مانور عملیات در منطقه فاو و نقاط مثبت آن، پیشنهاد کرد که در همان شب اول عملیات برای رسیدن به هدف نهایی عملیات در جناح شمالی منطقه عملیات (کارخانه نمک) و احداث خاکریز دفاعی در آن محور تلاش شود که فرمانده کل سپاه موانع آن را توضیح داد. فرمانده عالی جنگ در پایان برای شنیدن و دریافت نظرهای فرماندهان اعلام آمادگی و بر ضرورت کوشش برای جلوگیری از هشیاری دشمن تأکید کرد. در این بخش همچنین مشکلات روانی کمبود ماسک های شیمیایی و تأخیر در واگذاری آن به یگان ها بیان شد.

در ادامه جلسه آقای هاشمی از مسئولان واحدهای پشتیبانی رزمی نیز خواست که اگر موضوعی مورد نظرشان است بیان کنند. دکتر خاتمی مسئول بهداری سپاه پاسداران، گفت که اخیراً به دلیل بمباران های پی در پی دشمن، ترس کاذبی از احتمال حمله شیمیایی میان نیروها افتاده و آثار روانی روی برخی نیروها گذاشته است و بعضی فرماندهان لشکرها برای گرفتن ماسک به ما مراجعه می کنند که ما گفته ایم چند روز دیگر می آید. اگر ما همه نیروها را به وسایل انفرادی تجهیز کنیم این وحشت کاذب از بین می رود. در انبارها ۴۰ هزار دست ماسک و تجهیزات شیمیایی داریم و ۶۰ هزار دست کم داریم. محمود احمدپور معاون وزیر سپاه پاسداران در این باره گفت که سه هفته پیش دستور خرید صادر شده و طبق آخرین پیگیری در صبح امروز، گفته شد که چهار روز دیگر می رسد. وزیر سپاه پاسداران، فرمانده کل سپاه و آقای هاشمی گفتند که آنچه در انبار هست به تدریج توزیع شود تا لشکرها مطمئن شوند که چیزی هست تا بقیه هم برسد.

آقای هاشمی در ادامه به یکی از نقاط قوت و محاسن طرح مانور چهار لشکری که گزارش دادند، یعنی کوتاهی مسیر پیشروی این یگان ها و رسیدن آنها به خط دفاعی در دو سه ساعت اول عملیات اشاره کرد و گفت این وضعیت برای اولین بار در عملیات های بزرگ است. وی سپس پرسید که شما اصولاً در ذهنتان به عنوان مهم ترین مسئله این نیست آن خطی که می خواهید از شمال کارخانه نمک به جنگل ها (نخلستان) وصل کنید به آن اولویت بدهید. اگر بتوانیم برنامه ریزی کنیم با استفاده از همت رزمندگان و رسیدن سریع آنان، آن خط دفاعی را درست کنیم، خیال ما برای مراحل بعد آسوده می شود. یعنی اگر شب اول بتوانیم آن خط را که

ص: ۷۶۶

اولین لشکر (لشکر ۵ نصر) عمل می کند و قرار است پنج کیلومتر خاکریز بزند، لودر و بلدوزرهایی که از محورهای مختلف (محور لشکرها) وارد منطقه می شود، همه به طرف شمال آمده و یک خاکریز دفاعی احداث کنند و در آنجا دفاع کنند، بهتر نیست؟

فرمانده کل سپاه در پاسخ به این سؤال و پیشنهاد آقای هاشمی گفت: «دیشب ما خدمت شما توضیح دادیم، گفتیم ما از روی اجبار مجبور شدیم طرحمان را مرحله بندی کنیم. چند اجبار در سر راه ماست، یکی زمان شکستن خط است که اگر یک ساعته انجام بشود آن محدودیت برداشته می شود. اگر شکستن خط و پاک سازی ها چند ساعت طول بکشد ما به همان نسبت زمان رفتن به عمق را از دست می دهیم. مسئله دوم این است که ما [برای پیشروی] از جاده دوم [جاده استراتژیک فاو - بصره] به بعد باید متکی به ابزارآلات سنگین باشیم، باید بلدوزر و تانک ببریم و اگر دیر برسایم باید صبر کنیم و نیروی اصلی را بگذاریم تا اینکه ترابری وسایل سنگین بیایند و اگر این ترابری وسایل سنگین بشود و زمان هم به میزان خوب داشته باشیم ان شاء الله می شود خیلی سریع رسید و هم این تنگه را بست هم یک تنگه دو کیلومتری که آنجا هست بسته می شود، اگر این تنگه بسته بشود عملیات تمام شده است و ما هیچ مشکلی نداریم، فقط شرط آن همین وسایل سنگین است که برسد و مستقر بشود.»

آقای هاشمی توضیح داد منظورش این است که همه وسایل سنگین که شب اول عملیات به غرب اروندرود منتقل می شوند، همه هدایت شوند به سمت هدف شمالی عملیات در حدود کارخانه نمک و آنجا خاکریز بزنند و خط دفاعی تشکیل دهند.

محسن رضایی نیز با بیان اینکه عملیات در اینجا فقط پیاده روی نیست، استحکامات، موانع و مواضع محکم دشمن هست که باید موانع رفع شود، خط شکسته و استحکامات منهدم شود، سپس پاک سازی و امکان زدن خاکریز فراهم شود، گفت: «جواب سؤال شما روشن است. ما در صورتی که زمان داشته باشیم و امکانات برسد ما مرحله اول را همین جا می گذاریم و یک خاکریز می زنیم. اگر نرسیدیم مرحله بعد را انتخاب می کنیم. ما در شب عملیات همین کار را می کنیم. اولویت اول ما این است، منتها با روند کارها با این سطحه های پی.ام.پی. و این چیزهایی که دارد به ما داده می شود، ما قبل از عملیات کاملاً خود را آماده می کنیم که بتوانیم در بدترین شرایط جلو برویم. ما چند احتمال می دهیم: این خانه ها (شهر فاو) دیر پاک سازی شود؛ احتمال دارد در این نخلستان ها بعضی جاها کندی داشته باشیم؛ در این ساحل و اسکله ممکن است کندی داشته باشیم، یعنی ممکن است فاصله داشته باشیم، ...»

آقای هاشمی: «من به هیچ کدام از اینها کار ندارم. شهر پاک سازی نشود، ...»

محسن رضایی: «پس همان طور که شما فرمودید اولویت اول ما این است که بلافاصله از اینجا که خط را شکستیم بیاییم و در اینجا (کارخانه نمک) پدافند کنیم و همان هدف نهایی را

همان شب اول به دست آوریم. این بستگی به همان چند عامل که گفتیم دارد. ما در شب عملیات کنترل می کنیم، ساعت های مختلف را در نظر می گیریم، امکانات و همه چیز را مقایسه می کنیم و بعد مراحل مختلف را تصمیم می گیریم، اگر بتوانیم این کار را بکنیم که اصلاً جنگ [عملیات] تمام شده است. دشمن وقتی می آید با یک زمین بسیار بزرگی مواجه می شود این کارخانه نمک است، آن تنگه (کانال صدام) بسته شده است، اینجا بسته شده است تازه تا بخواهد پاتک کند این دیگر می ماند و تازه ما با توجه به قدرتی که داریم و قطعاً در شب اول تلفات نداده ایم، می توانیم دوباره آفند را ادامه بدهیم و جلوتر برویم. همه اینها بستگی به همین ترابری [تجهیزات سنگین] دارد اگر بتوانیم ترابری را حل کنیم چند آهن پاره [پل ها و سطحه های فلزی] در جمهوری اسلامی، ان شاء الله بسیج شوند به لطف الهی این زحمات که برادران کشیدند و جا دارد اینجا جلو شما از برادرها تقدیر کنم. ان شاء الله اینها برسند ما این پیروزی را قطعاً برای اسلام به دست می آوریم که مورد رضای خدا باشد.»

آقای هاشمی سپس گفت: «از آقایان فرماندهان لشکرها و افرادی که مسئولیتی دارند اگر مطالبی دارند که فکر می کنند اگر من بدانم خوب است و اگر نمی خواهند در جلسه بگویند ما هنوز مقداری وقت داریم، آقایان بیایند صحبت کنند. بعد هم تا زمان عملیات من در تهران برای این کار وقت می گذارم، آقایان اگر کار لازمی دارند و فکر می کنند باید به گوش من برسند، برای آنها وقت می گذارم که اگر چیزی باشد ما مطلع باشیم و برای رفع مشکلاتی که حیاناً هست، اقدام کنیم.»

آقای هاشمی در پایان این جلسه گفت: «با توجه به جلساتی که داشتیم به نظرم می رسد در حد امکاناتی که در جمهوری اسلامی هست، پشتیبانی این عملیات نسبتاً خوب است. چیزهایی که از اختیار ما بیرون است، با آنها نمی توانیم بجنگیم، با آنهايي که هست داریم می جنگیم و این امکانات به شما می رسد. دعا کنید که امکانات اضافی هم که همان ضدزره و اینها باشد بیشتر برسد. نسبتاً وضع ضدزره این عملیات از عملیات گذشته بهتر است. نقطه به کارگیری های خوبی هم دارید. این جنگل ها و این شرایطی که اینجا (فاو) هست ان شاء الله اینجا شما تانک زیادی از دشمن را از بین خواهید برد و یکی از گورستان های تانک دشمن در همین منطقه خواهد بود - شاید هم امکاناتمان بیشتر بشود - دلتان محکم باشد. آن کار عمده ای که باید اینجا (در این عملیات) بشود غافلگیری است که باید غافلگیری را حتماً داشته باشیم که لااقل در قدم اول صدمه نینیم. احتیاط های زیاد ممکن است ضد غافلگیری باشد یعنی اگر شما به جای مثلاً ۵۰ موضع برای فلان چیز لازم دارید بخواهید ۱۰۰ موضع بسازید یا مثلاً ۱۰۰ لودر و بلدوزر و وسایل سنگین آن طرف (در منطقه دشمن) لازم دارید، بخواهید ۲۰۰ دستگاه فراهم کنید و به خاطر اینها بخواهید زمان را طولانی کنید یا رفت و آمد را زیاد کنید. هر یکی از اینها

یک دریچه ای برای نفوذ خبر است. بنابراین ضمن اینکه باید احتیاط کنیم دست بالا- را هم بگیریم، اما توجه داشته باشید که اصل غافلگیری ما تحت الشعاع قرار نگیرد که ما از این ناحیه صدمه ببینیم. الآن هم خیلی ها اطلاع دارند و از سطح فرماندهان لشکر ها تجاوز کرده و به پایین ترها رسیده است. قرارگاه ما نسبتاً وسیع است، عده زیادی در قرارگاه می دانند. ما حفاظت را مراعات می کنیم ولی در حین مراعات کردن این مسائل نیز هست، کارهای فریب را هم زیاد در نظر گرفتیم اما باز هم به هرحال دشمن متأسفانه عوامل خصوصی و عوامل خبرگیری آسمانی و این طور چیزها دارد که استفاده می کند. دعا کنید که خداوند ما را توفیق بدهد. الآن موقع خوبی است که می توانیم کار خوبی بکنیم»^(۱)

آقای هاشمی در کتاب خاطرات خود درباره جلسه بعد از ظهر امروز ستاد قرارگاه خاتم نوشته است:

«ظهر به پادگان لشکر ولی عصر(عج) سپاه در جاده اندیشک - اهواز رفتیم. در مسجد پادگان نماز جماعت خواندیم و برای فرماندهان سخنرانی کردم. پس از ناهار و استراحت، ساعت ۳، جلسه با فرماندهان لشکرهای عمل کننده عملیات آینده برگزار شد. گزارش آمادگی و مانور جزء به جزء عملیات را دادند. خیلی زحمت کشیده اند. برنامه دقیقی برای عبور از آب و امکانات فراوان ابتکاری تهیه کرده اند. در مجموع امیدوارکننده است و بسیاری از مشکلات موجود در عملیات گذشته به چشم نمی خورد»^(۲)

۱

چگونگی اجرای عملیات روی اسکله العمیه عراق در خلیج فارس، شیوه های پشتیبانی دریایی از عملیات منطقه فاو و نحوه مقابله با استفاده دشمن از جزیره بویان کویت در جلسه شامگاهی قرارگاه نوح با حضور مسئولان نیروی دریایی سپاه پاسداران بررسی شد.^(۳)

در این جلسه برای رسیدن نیروهای عمل کننده به اسکله العمیه شیوه های مختلف مطرح شد: استفاده از قایق کوچک کانو یا قایق های بزرگ تر یا غواصی. از شیوه غواصی به دلیل مشکلات متعدد استقبال نشد. استفاده از قایق کانو به دلیل اینکه ردیابی آن به وسیله رادارهای دشمن میسر نیست، شیوه مناسب تری اعلام شد، اما گفته شد که اگر قایق های ۲۵ فوتی یا قایق های ریجیندر آهسته حرکت کنند نیز قابل ردیابی نیستند و مشکلات آنها هم کمتر است. سرانجام فرمانده نیروی دریایی سپاه در این باره گفت که ۱۰۰ شناور کانو، ۳۶ شناور ۲۵ فوتی و ۳۶ شناور ریجیندر آماده

ص: ۷۶۹

۱- ۱۴. همان، صص ۱۸ - ۱۲.

۲- ۱۵. اکبر هاشمی رفسنجانی، امید و دلواپسی (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۴)، به اهتمام سارا لاهوتی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ دوم، ۱۳۸۷، ص ۳۷۸.

۳- در این جلسه حسین علائی (فرمانده نیروی دریایی سپاه)، علی فدوی (مسئول اطلاعات)، ملاح زاده (مسئول طرح عملیات)، علی آستانه، اصلاحی (مسئول تدارکات)، زادصالح، زندی و الیاس حضرتی (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نوح) حضور داشتند.

می‌کنیم تا طرح قابل انعطاف باشد. وی به مسئول تدارکات دستور داد که برای گرفتن و آماده کردن شناورها اقدام کند. تصمیم‌گیری در این زمینه نیازمند بررسی بیشتری بود.

دیگر موضوع طراحی عملیات تصرف العمیه این است که نیروهای عمل‌کننده چگونه فاصله ۱۲ متری سطح آب تا روی اسکله را طی کنند. برای این کار در وهله اول دو شیوه استفاده از نردبان و به کارگیری طناب مطرح گردید و تصمیم قطعی به شناسایی کامل تر اسکله و پایه‌های آن موکول شد.

باتوجه به اینکه یکی از مبانی موفقیت این عملیات، غافلگیر کردن دشمن بود، در این جلسه احتمال هشیاری دشمن و میسر نشدن دستیابی رزمندگان به اسکله نیز مطرح گردید و پیشنهاد شد که در این صورت حداقل برای جلوگیری از ادامه استفاده نظامی دشمن، اسکله تخریب شود. برای تخریب آن هم استفاده از مواد منفجره و انهدام پایه‌های آن یا آتش زدن آن پیشنهاد شد، اما نیاز به مواد منفجره فراوان برای انهدام ۱۱۰ پایه این اسکله و نیز نبودن نفت در اسکله تا آتش سوزی آن امکان‌پذیر شود، به عنوان موانع تخریب اسکله مطرح گردید. در این زمینه حسین علایی مأموریت ناوتیپ کوثر را چنین اعلام کرد: ۱. دفاع در شرایط مناسب. ۲. تخریب به نحوی مناسب در صورت عدم موفقیت در تصرف اسکله.

موضوع بعدی جلسه چگونگی استفاده از دریا و تجهیزات دریایی برای پشتیبانی از عملیات در منطقه فاو بود. انواع شناورها مثل هاورکرافت، لندین کرافت، قایق، بارج، لنج، یدک کش، طارق و... مطرح شد و چگونگی به کارگیری آنها، مکان‌های استفاده، سرعت آنها، محدودیت‌های آنها، محل‌های استقرار، تأمین و پشتیبانی هوایی آنها و تهدیدهای دشمن علیه آنها و... بررسی گردید.

همچنین محل‌های مناسب پهلوگیری و بارگیری آنها، چگونگی نقل و انتقال و محل استقرار و استتار آنها قبل از عملیات طوری که از هشیاری دشمن جلوگیری شود از دیگر مباحث این موضوع بود. مثلاً گفته شد که هاورکرافت‌هایی را که می‌توان در رودخانه بهمنشیر استفاده کرد به این رودخانه منتقل شود. همچنین منطقه هنديجان ضمن اینکه منطقه مناسبی برای لندین کرافت‌ها اعلام شد، باتوجه به تردد احتمالی برخی لنج‌داران از این منطقه به کویت، احتمال انتقال خبر تحرکات دریایی به دشمن وجود داشت. طولانی بودن برخی مسیرها مثلاً طی شدن مسیر هنديجان به اروندرود یا بندر امام به اروندرود در ۲۴ ساعت به وسیله شناورها، نیز خطر حملات هوایی دشمن به این شناورها را تشدید می‌کرد. از مسائل دیگر، ضرورت داشتن مهارت بسیار برای هدایت لندین کرافت‌ها در اروندرود و بهمنشیر بود درحالی‌که هدایت لنج‌ها یا یدک‌کش‌ها در این مسیر نیاز به مهارت فوق‌العاده نداشت.

درمجموع، مشکلات مهم حمل و نقل دریایی برای پشتیبانی عملیات منطقه فاو چنین بیان شد: ۱. فاصله طولانی مناطق مناسب استقرار شناورها تا منطقه عملیات. ۲. خطر حملات هوایی دشمن در

مسیرهای تردد. ۳. محدودیت مناطق استقرار مناسب در نزدیکی منطقه عملیات. ۴. مشکلات پهلوگیری و بارگیری تجهیزات برای انتقال. ۵. مشکلات رعایت اصل حفاظت و جلوگیری از هشیاری دشمن باتوجه به اینکه شناورهای مورد استفاده باید قبل از عملیات در نزدیکی منطقه عملیات مستقر شوند.

فرمانده نیروی دریایی سپاه در پایان این بحث، مدیریت و مسئولیت به کارگیری تجهیزات دریایی را برای پشتیبانی از عملیات، به فرماندهان دو منطقه دریایی بندرعباس و بوشهر، یعنی به ترتیب به آقای ستوده و آقای محمدی واگذار کرد.

موضوع پایانی این جلسه چگونگی مقابله با استفاده ارتش عراق از جزیره بویان کویت بود. باتوجه به سابقه استفاده عراق از حریم هوایی این جزیره برای حملات هوایی به مواضع جمهوری اسلامی، پیش بینی می شد یگان های موشکی و توپخانه ای ارتش عراق با استقرار در این جزیره به مقابله با نیروهای عمل کننده جمهوری اسلامی در فاو و اسکله العمیه پردازند. در این جلسه با طرح موضوع، قرار شد ضمن شناسایی این جزیره از راه های ممکن، طرح های عملیاتی دریایی و هوایی در این زمینه تهیه شود تا در صورت استفاده عراق، آمادگی لازم وجود داشته باشد. (۱)

۱

یک پناهنده عراقی اطلاعاتی را از وضعیت زمین منطقه فاو، دریاچه نمک، جاده ها، موانع، ساحل و سلاح های مستقر در این منطقه به نیروهای خودی داده است.

واحد اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) امروز در نامه ای به واحد اطلاعات قرارگاه نوح(ع) گزارشی از بازجویی پناهنده عراقی گروهان سوم وظیفه عبدالکریم عبدالزهره جمعی تیپ ۴۴۰ گارد ساحلی (پیاده دریایی) را ارائه داده که بخش های مهم آن چنین است:

• دو پمپ بسیار بزرگ آب را از خور عبدالله به دریاچه نمک پمپاژ می کنند و یک ژنراتور بزرگ، برق تلمبه ها را تأمین می کند.

• چند ساختمان در کنار غربی سد بتونی دریاچه نمک احداث شده است: یک انبار وسایل، یک محل استراحت و آشپزخانه شاغلین و یک ساختمان نیز مقر یک آتشبار ضدهوایی ۵۷ میلی متری است.

• یک جاده خاکی از جاده استراتژیک به طرف ام القصر کشیده شده و در مواقعی که بارندگی نیست از آن برای کوتاه شدن راه از جاده استراتژیک به طرف ام القصر استفاده می شود. تانک و نفربر و خودرو هم روی آن تردد می کنند.

• در گوشه جنوب غربی دریاچه نمک کانالی به عرض ۵ و عمق ۳ متر، آب اضافه دریاچه نمک را به دریا برمی گرداند که دریچه قابل کنترل دارد.

• جنوب جاده فاو - ام القصر به دلیل اینکه هنگام مد، آب تا جاده می رسد برای خودروها قابل استفاده نیست.

ص: ۷۷۱

• شمال جاده فاو - ام القصر در زمستان تا اواسط بهار به دلیل بارندگی قابل عبور نیست، ولی در تابستان عبور خودرو و تانک در این منطقه امکان پذیر است.

• از انتهای جاده خاکی فاو - رأس البیشه در ساحل خلیج فارس تا دور خاکریز محل اولین پایگاه موشکی منهدم شده یک دیوار منحنی ۲ متری با تور سیمی کشیده شده که به وسیله پایه های سیمانی (به فاصله ۳ متر از یکدیگر) نگهداری می شود. پس از آن نیز تیرچه های آهنی (تیر آهن ۱۲) به طول ۵/۲ متر در زمین فرورفته که به وسیله ۲ تیرچه آهنی یک متری نگهداری می شود. این تیرچه ها که از بالا برش خورده تا بُرنده باشد، با فاصله ۵/۱ تا ۲ متر از یکدیگر قرار دارد. این ردیف تیرچه ها تا پایگاه موشکی فعال ادامه دارد. پس از موانع مذکور خاکریزی به موازات جاده از رأس البیشه تا دور محل اولین پایگاه منهدم شده وجود دارد.

• یک خاکریز به طول ۷ کیلومتر و ارتفاع ۵/۲ متر بین جاده استراتژیک و جاده فاو - ام القصر و به موازات آنها احداث شده که تا یک کیلومتری دریاچه نمک ادامه دارد و پشت آن مواضع تانک احداث شده است. به گفته این پناهنده چندی پیش که احتمال حمله نیروهای اسلام به منطقه فاو داده می شد یک گردان تانک پشت این خاکریز مستقر و پس از چند روز از منطقه خارج شد.

• در جلو خاکریز دور اولین محل پایگاه موشکی منهدم شده یک ردیف سیم خاردار حلقوی سه تایی وجود دارد که در کنار جاده فاو - ام القصر و تا دور پایگاه موشکی فعال ادامه دارد.

• جلو خاکریز محل دومین پایگاه موشکی غیر فعال به فاصله ۲۰۰ متر یک ردیف سه تایی سیم خاردار حلقوی و به فاصله ۳۰ متری نیز بشکه های ناپالم و پس از آن به فاصله ۵۰ متر یک ردیف سه تایی سیم خاردار حلقوی و نیز به فاصله ۱۰ متری از آن میدان مین ضد نفر به عرض ۵۰ متر ایجاد شده است. دور منطقه های خالی داخل پایگاه نیز تیرچه های چوبی و آهنی به طور عمودی به فاصله ۲ متر از یکدیگر در زمین کاشته شده تا از فرود نیروی هوای و هلیکوپتر جلوگیری شود. اطراف پایگاه موشکی فعال نیز همین موانع وجود دارد.

• بین دریاچه نمک و جاده فاو - ام القصر واحدهای اداری و پشتیبانی متعلق به یگان های مستقر در منطقه وجود دارد که ساختمان ها از بلوک ساخته شده و فقط ساختمان قرارگاه فرماندهی پایگاه های موشکی ساحل به دریا از آجر ساخته شده است. یک مسجد ۷۳۰ متری نیز از بلوک ساخته شده که تعداد محدودی برای نماز به آنجا می روند.

• سلاح های مستقر در منطقه از جنوب دریاچه نمک عبارت اند از: یک آتشبار ضد هوایی ۵۷ میلی متری، چهار آتشبار توپخانه ۱۳۰ میلی متری، تعداد زیادی سلاح پدافند هوایی از انواع مختلف ۵۷ و ۳۷ میلی متری، چهار لول، تک لول، موشک های استرلا (سام ۷) و یک پایگاه موشک سام ۶ که در نقاط مختلف منطقه مستقر شده اند. (۱)

ص: ۷۷۲

۱- ۱۷. سند شماره ۱۱۵۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، بازجویی پناهنده عراقی.

در پی بررسی حملات ارتش عراق به جزیره مجنون جنوبی در جلسه پیش از ظهر امروز ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) که مقرر شد فرماندهان قرارگاه های مسئول این منطقه برای جلوگیری از پیشروی دشمن، تثبیت منطقه و بازپس گیری بخش اشغال شده تصمیم گیری کنند، امروز جلسه ای در این زمینه تشکیل و نتیجه آن به شرح زیر اعلام شد.

«بسم الله الرحمن الرحيم

نتیجه کمیسیون مورخ ۲۱/۱۰/۱۳۶۴ که با حضور فرمانده قرارگاه جنوب (ارتش) و برادر عزیز جعفری (فرمانده قرارگاه نجف ۱) و مسئولان مهندسی رزمی برادر سلیمی و برادر رضوی در مورد اقدامات پدافندی مطمئن از جزیره جنوبی تشکیل شد:

۱. مسئولیت پدافند از اضلاع مرکزی و غربی به عهده سپاه و پدافند ضلع شرقی جزیره جنوبی به عهده ارتش می باشد. جهت انتهای ضلع شرقی ۶ نفر از عناصر سپاه در اختیار لشکر ۹۲ قرار گیرد.

۲. تشکیل قرارگاه مشترک جهت اداره و حل مشکلات جزایر.

۳. توپخانه های مستقر در جزیره که شامل یک گردان توپ ۱۵۵ میلی متری و یک آتشبار ۲۰۳ میلی متری و دو قبضه کاتیوشا و یک آتشبار ۱۳۰ میلی متری هست، کماکان باقی خواهد ماند که تحت امر تطبیق مشترک سپاه و ارتش با مسئولیت سپاه خواهد بود.

۴. نحوه مصرف مهمات و فعالیت توپخانه در سه مورد زیر محدودیت نخواهد داشت:

الف) در مواردی که فعالیت مهندسی رزمی خودی ایجاب می نماید جهت اجرای آتش ضد آتشبار و جهت تیراندازی روی مواضع دشمن.

ب) در موارد تک دشمن به جزایر و یا جلوگیری از آمادگی و تمرکز نیرو.

ج) جهت خنثی کردن فعالیت های دشمن در پدهای غربی و مرکزی و شرقی و پاشنه جزیره جنوبی.

۵. مهندسی موارد زیر را متقبل شود:

الف) اتصال پد ۱ به جزیره جنوبی.

ب) ترمیم و نگهداری اضلاع غربی، مرکزی و شرقی جزیره جنوبی و تقویت خاکریزهای مقطع ضلع شرقی.

ج) اتصال ضلع غربی به مرکزی و در اولویت بعد اتصال ضلع مرکزی به شرقی.

د) واگذاری سنگرهای صد تکه بتونی و سوله ای جهت ضلع شرقی و جاده قمر بنی هاشم(ع) و جاده سیدالشهدا(ع).

ه) ایجاد خاکریزهای مقطع به طول یک کیلومتر قبل از کانال احداثی روی اضلاع غربی و مرکزی.

و) واگذاری تراورس لازم جهت پوشاندن کانال های احداثی در یک کیلومتر آخر هر ضلع بعد از احداث کامل و متناسب با پیشرفت آن.

ز) واگذاری و حمل سنگرهای بتونی شناور به تعداد ۶ عدد برای هر ضلع.

ح) تأمین و انتقال بشکه و خاک در ضلع شمالی جزیره جنوبی که عمل نصب بشکه ها به عهده یگان های مربوطه می باشد.»(۱)

این متن به امضای سرهنگ سلیمانجاء، عزیز جعفری و حمید سلیمی رسیده است.

۱

در جلسه شامگاه امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران، مسئولان قرارگاه نجف سپاه پاسداران نتایج بررسی مناطق شمال پنجوین، مأوت و حلبچه عراق را گزارش دادند و موقعیت کنونی را مناسب برای عملیات در این مناطق اعلام کردند.(۲)

در پی مأموریتی که فرمانده کل سپاه در ۱۳ دی ۱۳۶۴ برای بررسی و شناسایی مناطق شمال شرقی عراق به سپاه پاسداران شمال واگذار کرد، مسئولان سپاه شمال و قرارگاه نجف گزارشی از اقدامات انجام شده را در این جلسه بیان کردند.

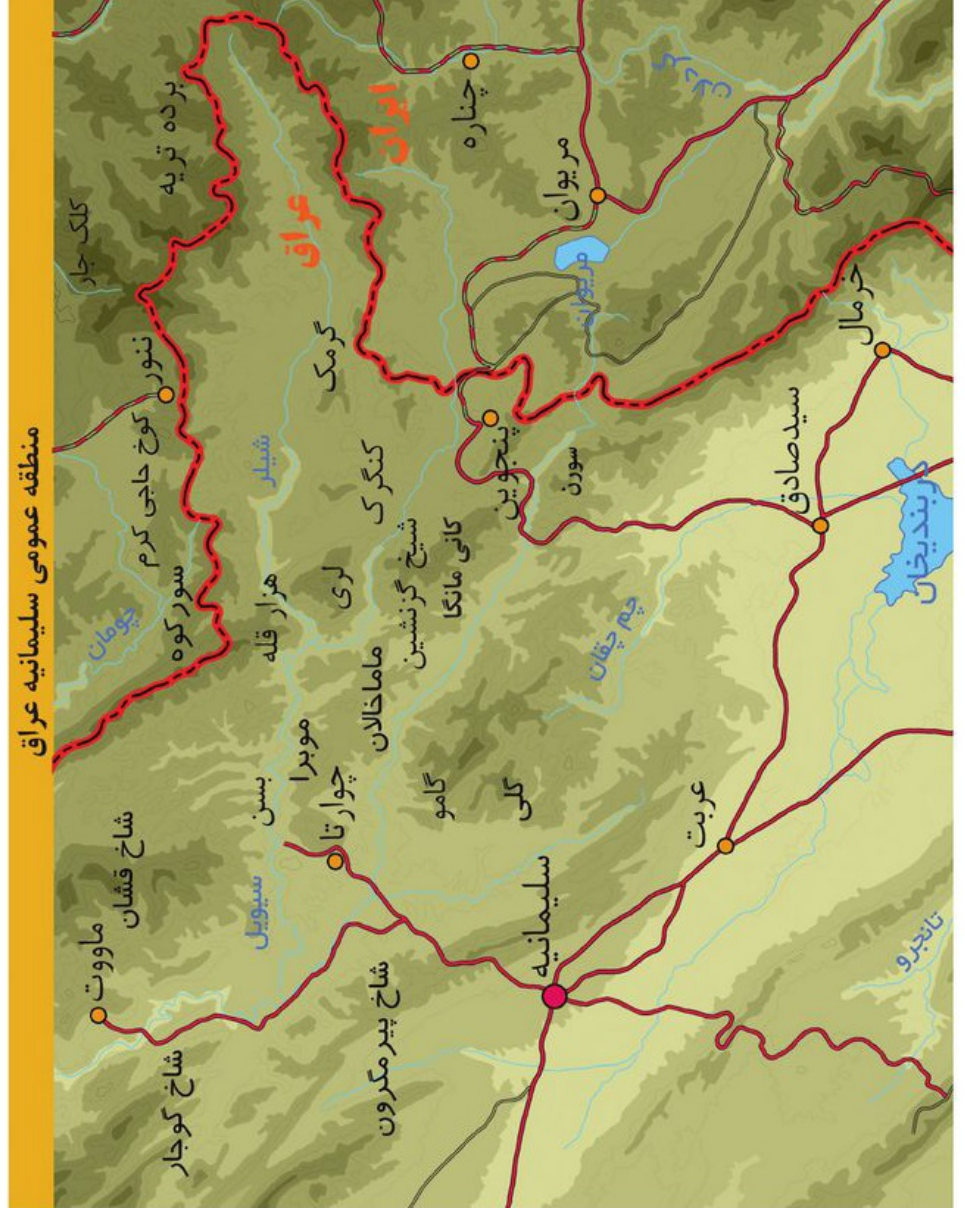
غلامرضا صالحی گفت: مهم ترین کار در این منطقه جاده سازی است که هنوز اقدامی نشده است. ارتفاعات گامو را بررسی و شناسایی کردیم، به این نتیجه رسیدیم که در موقعیت فعلی با توجه به مشکلاتی که از نظر امکانات مهندسی داریم، نمی توانیم روی این هدف کار کنیم. حتی شن ریزی جاده ارتفاعات هزار قله که قرار بود، انجام نشده است. وی در پاسخ به فرماندهان در مورد وضعیت استقرار دشمن روی ارتفاعات هزار قله و اطراف آن گفت دشمن روی ارتفاعات، جاهایی که دید دارد و نوک ارتفاعات پایگاه دارد ولی مواضع آن یعنی میدان مین، کانال و... به طور کامل است یعنی از جاده تا رودخانه کشیده و کانال هایش را که قبلاً تا نزدیک یال ها بود، دارد به سمت رودخانه می کشد. خط اصلی دشمن از روی یال به جلو شیخ لطیف وصل می شود که این یک خط تأمینی است. وی افزود که به طور کلی الآن منطقه دشمن خیلی خلوت است در بخشی که یک جبهه اصلی دشمن بود، الآن شاید یک گردان هم مستقر نباشد و دیدبان ها گفته اند روزی یکی دو ماشین بیشتر تردد نمی کند.

از سوی دیگر، با توجه به استقرار بخشی از نیروهای لشکر ۸ نجف، لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و تیپ قمر بنی هاشم (ع) در جبهه شمال غرب و سابقه کار شناسایی که در این جبهه کرده اند، فرمانده کل سپاه دستور داد نیروهای شناسایی این سه یگان تحت پوشش قرارگاه نجف قرار گیرند.

ص: ۷۷۴

۱- ۱۸. سند شماره ۱۱۵۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نتیجه کمیسیون دفاعی جزیره جنوبی مجنون، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴.

۲- در این جلسه محسن رضایی، غلامعلی رشید، علی شمخانی، رحیم صفوی، مصطفی ایزدی، عزیز جعفری، مهدی مبلغ، ابراهیم حاج محمدزاده، غلامرضا صالحی (معاون عملیات قرارگاه نجف)، خادم الحسینی (اطلاعات قرارگاه نجف)، حسین همدانی، ابراهیم سنجقی و محمد درودیان حضور داشتند.

فرمانده کل سپاه سؤال کرد که اگر نیروی رزمی بخواهد از خط خودی (ارتفاعات هزار قله در شرق چوراتا) حرکت کرده و از رودخانه عبور کند و به خط دشمن (در شرق چوراتا) بزند چقدر طول می کشد؟ غلامرضا صالحی پاسخ داد که حداکثر چهار ساعت. محسن رضایی پرسید که از نظر آب و هوا تا یکی دو ماه دیگر وضعیت چطور است که گفته شد مناسب است و همیشه عملیات امکان پذیر است.

در ادامه برادر خادم الحسینی گفت که منطقه ارتفاعات هزار قله و گامو (منطقه مرزی جنوب غرب بانه) منطقه ای است که قبلاً هم نیروهای ارتش عراق و هم نیروهای شبه نظامی ضد رژیم عراق مستقر بودند. الآن خط دفاعی دشمن خطی است که در منطقه چوراتا به صورت پایگاهی برای تأمین منطقه به خصوص تأمین جاده آسفالت که تا شهرک بسن کشیده شده، ایجاد شده است و هم اکنون یک گردان از تیپ ۱۰۵ گارد مرزی عراق تأمین منطقه را به عهده دارد. همچنین بخشی از تیپ ۸۰۶ عراق تأمین منطقه جلو و دامنه جنوبی ارتفاعات گامو را به عهده دارد. ارتش عراق در کل منطقه سه تیپ دارد که در حال حاضر بخشی از هر یک از این سه تیپ در منطقه مستقر است.

رحیم صفوی کلید اصلی تسلط بر این منطقه را مأووت اعلام کرد. محسن رضایی نیز طرحی را برای پیشروی و تصرف پایگاه های دشمن و سپس مستقر کردن توپخانه و بستن جاده اصلی دشمن بیان کرد، اما مصطفی ایزدی توجه داد که برای اجرای عملیات در این مناطق نیاز به کار مهندسی و استقرار توپخانه است، چون مشکلات مهندسی عقبه یگانی که در منطقه مستقر شده، حل نشده است و جاده ها نیاز به کار مهندسی دارد. علاوه بر این، برای عملیات حداقل یک تیپ رزمی قوی لازم است. محسن رضایی در پایان این بحث تأکید کرد که به هر طریقی که شده و با توجه به اینکه دشمن حضور چندان قوی ندارد در منطقه شرق چوراتا باید پیشروی کنیم و عملیات در این منطقه را از همین الآن شروع کنیم. غلامعلی رشید هم پیشنهاد کرد که فرمانده قرارگاه نجف برای کل این منطقه (مناطق عملیاتی والفجر ۴ و قادر) طرح های عملیاتی متعدد با استعداد های مختلف تهیه کند.

در ادامه جلسه برادر خادم الحسینی گفت در منطقه مرزی سورن و ملخور (غرب مریوان) دو معبر نفوذ وجود دارد معبر نفوذ سوسیالیست ها (طالبانی ها) و معبر نفوذ بارزانی ها که این دو گروه معا برشان را به یکدیگر نیز اجازه می دهند. وی افزود با هماهنگی سوسیالیست ها برای شناسایی منطقه از معبر آنها استفاده شد، که بارزانی ها حضور نیروهای اطلاعاتی ما را به نیروهای عراقی خبر داده بودند، طوری که جاش های عراقی در جست و جوی نیروهای اطلاعات در روستاهای منطقه بودند. به هر صورت، نیروهای اطلاعاتی که با لباس کردی و با ظاهری مثل مردم منطقه به آنجا رفته بودند از ارتفاعات، دشت ها و پایگاه های منطقه شمال خرمال و شرق سیدصادق عراق فیلم برداری کرده اند.

وی گفت مردم این منطقه به امام خمینی و انقلاب و نیروهای پاسدار علاقه مندند. هنگام

صحبت نیروها با یکی از اهالی منطقه، عکس امام از جیش می افتد، کسانی که نزدیک او بودند عکس امام را گرفتند، بوسیدند و روی چشمشان گذاشتند. آن شخص هم گفته که فکر نکنید فقط امام شماسست، امام ما هم هست. همچنین در روستاها وقتی متوجه می شوند که آنان پاسدارند، ضمن راهنمایی، به اختفای آنان کمک می کنند. برای مخفی ماندن آنان از جست و جوی مزدوران رژیم عراق، یکی از اهالی یک شب در انبار تنباکوی خودش به آنان جا داده و گفته اگر سرمان برود، نمی گذاریم خون از دماغ شما بیاید.

تصویر

حسین همدانی از مسئولان قرارگاه نجف

حسین همدانی در ادامه جلسه گزارشی از بررسی منطقه حلبچه و شرق و جنوب دریاچه دربندیخان داد و گفت که این منطقه را همراه با برادر وفایی (از مسئولان مهندسی سپاه) و مسئولان جهاد نجف به طور کامل پیاده رفته و بررسی کرده اند؛ بخشی از مسیر خوب بوده و جاده مناسب برای تردد خودرو داشته و احداث ادامه جاده امکان پذیر است که مسیرها مشخص شده و جهاد یزد برای احداث مأمور شده است منتها توان جهاد یزد کفایت نمی کند، اگر جهاد خراسان هم اضافه شود، جاده عقبه را می توانند تا پل کی بره احداث کنند، طوری که تردد خودروهای سنگین، از جمله کمرشکن، امکان پذیر شود.

در پایان جلسه، محسن رضایی بر تسریع در اقدامات مهندسی و افزایش شناسایی ها در مناطق مختلفی که ذکر شد تأکید کرد و گفت زمانی که عملیات در جنوب شروع بشود، فرصت مناسبی است برای عملیات در این مناطق. غلامرضا صالحی نیز افزود که الآن موقعیت مناسبی برای عملیات در این مناطق (ظاهراً شمال و شرق سلیمانیه) است و هیچ وقت چنین شرایطی به دست نمی آید، منطقه دشمن الآن خیلی خلوت است و اگرچه اوضاع جوی برای ما مشکل است، برای دشمن نیز این مشکل وجود دارد. (۱)

۱

فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) امروز در نامه ای به فرمانده نیروی زمینی ارتش چنین دستور داد: «مقتضی است مقرر فرمایید تعداد ۲۰ فروند قایق پی.ام.کا جهت انجام مأموریت های واگذار شده به نیروی زمینی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی تحویل گردد. کلیه ارقام پس از خاتمه عملیات به نزاجا مسترد خواهد شد.» (۲)

۲

آقای هاشمی فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، امروز طی دستوری به فرمانده قرارگاه مهندسی رزمی خاتم الانبیا(ص) خواستار بسیج صنایع کشور برای ساخت توپ های دوربرد و مهمات آن برای رفع مشکلات جنگ و رسیدن به خودکفایی شد:

- ۱ - ۱۹. سند شماره ۱۷۵۰۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه قرارگاه مرکزی سپاه برای بررسی مناطق شمال غرب (۲۱/۱۰/۱۳۶۴، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۷۰۴۰)، راوی: محمد درودیان، صص ۳۵ - ۱.
- ۲ - ۲۰. سند شماره ۴۴۱۴۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دستور فرمانده قرارگاه خاتم به فرمانده نزا، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴.

«عطف به گزارش پیشنهادی قرارگاه مهندسی رزمی خاتم الانبیا(ص) مقتضی است به منظور رفع مشکلات ناشی از کمبود توپخانه و مهمات در پیشبرد جنگ، موارد مشروحه زیر را به کمیسیون ویژه پشتیبانی مهندسی - فنی جنگ دولت ابلاغ و نسبت به بسیج صنایع کشور تا حصول خودکفایی کامل هماهنگی، پیگیری و گزارش نمایید. بدیهی است کلیه صنایع کشور موظف به همکاری در این خصوص می باشند.

۱. ساخت توپخانه [توپ های] ۱۰۵، ۱۳۰، ۱۵۵، ۲۰۳ [میلی متری]، کاتیوشا و مینی کاتیوشا.

۲. تولید مهمات ۱۰۵، ۱۳۰، ۱۵۵، ۲۰۳ [میلی متری]، کاتیوشا و مینی کاتیوشا. (۱)

۱

هوایماهای ارتش عراق امروز جزیره خارک و منطقه هورالهویزه را بمباران و به حریم چندین شهر تجاوز کردند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، ساعت ۱۵ امروز (۲۱/۱۰/۱۳۶۴) جنگنده های عراقی به خارک حمله کردند. به گفته یکی از مسئولان استانداری بوشهر، این حمله به وسیله دو هوایما انجام شد و تعدادی بمب به سوی خارک رها گردید که همه آنها در آب های ساحلی این جزیره فروافتاد و خسارتی نداشت. این چهارمین حمله به خارک در سه روز اخیر است. (۲)

قرارگاه کربلای ۱ در گزارشی به قرارگاه نیروی زمینی سپاه پاسداران اعلام کرد که جنگنده های ارتش عراق روز ۲۱/۱۰/۱۳۶۴ جاده شط علی و جاده خندق در منطقه جنگی هورالهویزه را بمباران کردند. (۳)

به نوشته نشریه گزارش روزانه وزارت اطلاعات، هوایماهای عراقی امروز پنج بار به حریم هوایی اهواز، یک بار به حریم هوایی بندر امام خمینی و سه بار به حریم هوایی شهرستان ایلام، دره شهر و بخش صالح آباد حمله کردند که با مقابله آتش سلاح های دفاع هوایی در این مناطق مواجه شدند و گریختند. (۴)

۲

در مقابله با گروه های ضدانقلاب، امروز تحرکات و درگیری هایی در مناطق دیواندره و بانه رخ داد.

به گزارش فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، در پی طرح ریزی عملیاتی برای مقابله با گروه های ضدانقلاب، گردان جندالله و گردان حضرت رسول(ص) و جوله های شریف آباد در منطقه گاوشله - هزارکانیان به طور هم زمان در سه نقطه از روستاهای دیوان دره وارد عمل شدند، اما افراد ضدانقلاب قبل از رسیدن رزمندگان نقاط استقرار خود را ترک کرده بودند. (۵)

قرارگاه حمزه سیدالشهدا همچنین گزارش داد که نیروهای پایگاه عباس آباد در منطقه بانه با

ص: ۷۷۸

۱- ۲۱. سند شماره ۴۴۱۵۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دستور فرمانده قرارگاه خاتم به مهندسی خاتم، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۲۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۸، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۳- ۲۳. سند شماره ۱۱۵۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه کربلای ۱ (طرح و عملیات)، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴.

۴-۲۴. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۴۳، ۱۳۶۴/۱۰/۲۲، ص ۱؛ و - همان، شماره ۱۴۴، ۱۳۶۴/۱۰/۲۳، ص ۱.

۵-۲۵. سند شماره ۱۴۴۱۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرمانده کل سپاه، ۱۳۶۴/۱۰/۲۸، ص ۴، ۱۳۶۴/۱۰/۲۱.

افراد ضدانقلاب درگیر شدند. در این درگیری ۲ تن از سربازان خودی زخمی شدند و تجهیزات برق روستا نیز خسارت دید. (۱)

امروز نیروهای دو پایگاه از منطقه گرماب بانه با افراد گروه های ضدانقلاب درگیر شدند که این درگیری بدون خسارت به نیروهای خودی پایان یافت. (۲)

۱

واحد مرکزی خیر در گزارشی از درگیری های کردستان عراق به نقل از یک منبع موثق گزارش داد که در حمله انقلابیون مسلمان کرد عراقی به قرارگاه گروهان سوار کاسپی در محور باطوفه بیگک وفا ۱۲ تن از نظامیان عراقی کشته و ۷ تن مجروح شده اند. همچنین با حمله واحدهای دیگری از این نیروها به سه پایگاه ارتش عراق در اطراف اردوگاه هیز اوه تعدادی از نظامیان دشمن کشته یا مجروح شدند و یکی از پایگاه هایش منهدم شد و به دو پایگاه دیگر خسارت وارد گردید.

براساس این گزارش، در پی عملیات های مذکور، ارتش عراق با توپ های سنگین روستای باکینا را هدف قرار داد. پس از این اقدام، مبارزین کرد مسلمان مستقر در منطقه به یاری اهالی روستای مذکور شتافتند و با وارد آوردن تلفاتی به نیروهای دشمن، آنها را مجبور به عقب نشینی کردند. (۳)

۲

کاروان راهیان کربلای استان گیلان و کاروان کمک های مردمی از محلات عازم جبهه های نبرد شدند. همچنین اعلام شد که جبهه ها به گونی های سنگری نیاز شدید دارند.

دومین کاروان راهیان کربلا از استان گیلان به استعداد ۶۰۰۰ نیروی بسیجی به همراه عده ای از مسئولان و روحانیان گیلان عازم جبهه های نبرد شدند. فرمانده سپاه گیلان گفت که قرار بود حدود دو برابر این تعداد، نیرو به جبهه ها اعزام شوند، ولی به دلیل تراکم نیرو در مناطق جنگی، مرکز اعلام کرد نیازی به اعزام نیروی جدید نیست و چون آماده باش اعلام کرده بودیم، این تعداد را به جبهه های نبرد اعزام کردیم. روزنامه کیهان در ادامه این گزارش نوشته است که حدود یک پنجم نیروها از برادران سپاه هستند. (۴)

کاروان تدارکاتی راهیان کربلا نیز امروز از شهرستان محلات به وسیله ۴۰ دستگاه کامیون به جبهه های جنگ ارسال شد. (۵)

از سوی دیگر، ستاد جذب و هدایت کمک های مردمی به جبهه ها با اعلام نیاز شدید رزمندگان اسلام به گونی سنگری، از امت شهیدپرور تقاضا کرد گونی های خالی خود را به مساجد محل تحویل دهند. (۶)

ص: ۷۷۹

۱- ۲۶. سند شماره ۳۷۴۳۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرمانده کل سپاه، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، بانه، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۲۷. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۴۵، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۳- ۲۸. روزنامه اطلاعات، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۴- ۲۹. روزنامه کیهان، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۵- ۳۰. روزنامه ابرار، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۰.

نماینده پارلمان ژاپن و فرستاده ویژه نخست وزیر ژاپن امروز در تهران با نخست وزیر و وزیر امور خارجه ایران ملاقات و بر اهمیت گسترش روابط دو کشور تأکید و از بهبود روابط ایران با کشورهای خلیج فارس ابراز خرسندی کرد. وی عراق را شروع کننده جنگ و به کارگیرنده سلاح های شیمیایی و حمله کننده به مناطق مسکونی و کشتی ها خواند. نخست وزیر ایران نیز رژیم عراق را دشمن صلح خواند و گفت در صورت ابراز موضع روشنی از شورای امنیت در قبال متجاوز، ایران در موضع خود در برابر این شورا تجدیدنظر می کند.

ماسای اوکی فوجیو فرستاده نخست وزیر ژاپن - که رئیس شورای سیاست گذاری حزب دمکرات و رئیس انجمن دوستی پارلمانی ایران و ژاپن نیز هست - در ملاقات امروز با نخست وزیر ایران، پیام کتبی نخست وزیر ژاپن را تسلیم میرحسین موسوی کرد. وی در این ملاقات گفت: «من به عنوان نماینده مردم و دولت ژاپن حامل پیام دوستی مردم و دولت ژاپن برای ملت و دولت ایران هستم و به اطلاع جناب عالی می رسانم که ملت و دولت ژاپن از نتایج سفر آقای هاشمی رفسنجانی به ژاپن بسیار خرسند هستند و تمایل دارند که این روابط بیش از پیش گسترش یابد.» وی همچنین با اشاره به اهمیت گسترش هرچه بیشتر مناسبات دو کشور پیشنهاد کرد کمیسیون ویژه ای راه های عملی توسعه مناسبات دو کشور را پیگیری کند.

فرستاده نخست وزیر ژاپن ضمن ابراز خرسندی از بهبود روابط ایران و کشورهای خلیج فارس گفت: مواضع جمهوری اسلامی ایران مرا تحت تأثیر قرار داده است و امیدوارم کوشش های ایران برای تحکیم مواضع اصولی خود با کشورهای منطقه مؤثر واقع شود و امیدوارم ملت ایران با برداشتن موانع موجود بر سر راه پیشرفت خود بتواند انقلاب خویش را شکوفا کند و من اطمینان می دهم که در این راه اگر کاری از دست دولت و ملت ژاپن برآید، هرگز در انجام آن کوتاهی نخواهیم کرد و با کمال میل برای انجام آن حاضر هستیم.

آقای مهندس موسوی نخست وزیر نیز در این دیدار ضمن اظهار امیدواری در مورد گسترش مناسبات دو کشور گفت: ما فکر می کنیم پایه دوستی ایران و ژاپن در درک عمیق تر دو ملت از موقعیت یکدیگر است. متأسفانه رسانه های تحت سلطه قدرت های بزرگ تصویر نامطلوبی از جمهوری اسلامی ایران در نزد ملت ها ترسیم کرده اند که امیدوارم رفت و آمدهای مستمر هیئت های بلندپایه بین دو کشور تصویری واقعی از مواضع بحق جمهوری اسلامی ایران نزد ملت ها ترسیم کند و من یقین دارم این مذاکرات به تفاهم بیشتر دو ملت از یکدیگر و نزدیک ساختن تحقق صلح و امنیت در جهان کمک می کند و مسئولین دو کشور برای توسعه بیش تر روابط باید با صبر و بردباری زمینه های مشترک را قویاً پیگیری کنند.

نخست وزیر در ادامه با اشاره به موضع دوستانه ایران در قبال کشورهای منطقه گفت: ما از ابتدای پیروزی انقلاب، کشورهای منطقه را برای دوستی و همکاری با یکدیگر دعوت کردیم

و خوشبختانه امروز نتیجه خوبی از سیاست های صبورانه خود گرفته ایم و می خواهیم سیاست حسن هم جواری خود با کشورهای همسایه را تحقق ببخشیم. اما در کنار این سیاست دوستانه نشان داده ایم با هر نوع دخالتی در کشور ایران، قوی و قاطع مقابله خواهیم کرد و در قبال هر نوع دخالتی هیچ گذشتی از خود نشان نخواهیم داد.

تصویر

دیدار فرستاده نخست وزیر ژاپن با نخست وزیر ایران

فرستاده ژاپن، عراق را شروع کننده جنگ، به کارگیرنده سلاح شیمیایی و حمله کننده به مناطق مسکونی اعلام کرد.

آقای موسوی سپس با اشاره به جنایات جنگی رژیم عراق تأکید کرد: ما در حقیقت در قالب دشمن خودمان، دشمن صلح در منطقه را می بینیم و به همین خاطر رفتن صدام را به نفع منطقه می دانیم. لذا کشورهای حامی صلح باید بدانند اگر می خواهیم در منطقه خلیج فارس و اقیانوس هند امنیت و صلح حاکم باشد و کشورها با دوستی و تفاهم در کنار یکدیگر زندگی کنند باید ریشه هر تجاوزی را خشک کنیم و سیاست ما در قبال جنگ نیز در همین چهارچوب است.

وی همچنین ضمن تشکر از مواضع و تلاش های دولت ژاپن در مجامع بین المللی گفت: «اگر شورای امنیت سازمان ملل، موضع روشنی در قبال محکومیت متجاوز از خود نشان دهد طبیعی است که جمهوری اسلامی ایران موضع خود را در قبال شورای امنیت مجدداً بررسی کند.»^(۱)

فرستاده ویژه نخست وزیر ژاپن همچنین در دیدار با وزیر خارجه ایران تأکید کرد: «ما به خوبی می دانیم که عراق این جنگ را شروع کرده و به مناطق مسکونی، نفتکش ها حمله کرده و سلاح شیمیایی به کار گرفته و به کارهای غیرانسانی دست زده است. با این حال، وزیر خارجه ژاپن همواره این اقدامات عراق را مورد انتقاد و سرزنش قرار داده است و ما از عراقی ها خواسته ایم تا حملات را متوقف کنند.»

دکتر ولایتی وزیر امور خارجه کشورمان در پاسخ ضمن اظهار خوشبختی از گسترش روابط دو کشور و نتایج سفر آقای هاشمی رفسنجانی به ژاپن، بر اهمیت و گسترش روابط تأکید کرد و افزود که دیدار مقامات دو کشور اجرای کامل توافق ها را تسریع می کند.»^(۲)

ص: ۷۸۱

۱- ۳۲. روزنامه اطلاعات، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۳۳. همان.

نشریه رویدادها و تحلیل در بررسی سفر هیئت ژاپنی، این اقدام را یک تحرک دیپلماسی جدید غرب در پی بی نتیجه ماندن تلاش های شورای همکاری تفسیر کرده است.

این نشریه نوشته است: «روزنامه ژاپنی ماینچی شیمبون در ۱۵/۱۰/۱۳۶۴ هدف از این دیدار را بدین گونه گزارش کرد: وزیر خارجه ژاپن تصمیم گرفته است که کارشناس امور خاورمیانه وزارت خارجه را به منظور درک نظر مقامات ایرانی نسبت به شرکت احتمالی این کشور در جلسه شورای امنیت سازمان ملل که در آن مسئله جنگ بحث خواهد شد، به تهران بفرستد.

روزنامه مزبور همچنین افزود که ایران نسبت به شرکت در جلسه شورای امنیت واکنش مثبت از خود نشان داده و عراق نیز کاملاً آن را رد نکرده است. ... اگر این دیدار از تهران مثمر باشد، وزیر خارجه ژاپن به ایران سفر خواهد نمود.»

نشریه رویدادها و تحلیل در ادامه نوشته است: «به دنبال شکست نسبی تلاش های صلح شورای همکاری و نیز سفر قریب الوقوع قائم مقام وزارت خارجه شوروی به ایران، غرب نیازمند یک حرکت دیپلماسی جدید بوده و در همین راستا ژاپن به دلیل تلاش های گذشته خود و نیز ارتباطات اقتصادی و دیپلماسی وسیع با کشورهای منطقه وارد عمل شده است.

باتوجه به اینکه ژاپن همواره درصدد گسترش نفوذ سیاسی خود بوده و دیپلماسی این کشور نیز به طور ماهرانه ای از همکاری با امریکا جهت توسعه حضور اقتصادی و سیاسی خود در منطقه بهره برداری نموده است و از آنجایی که هیئت ژاپنی قرار است در این سفر از کشورهای حوزه خلیج فارس (به غیر از عراق) نیز دیدار کند، در نتیجه سفر هیئت مزبور از اهمیت بیشتری برخوردار می گردد.»

این نشریه افزوده است: «از آنجایی که هیئت ژاپنی در تهران صدام را به عنوان آغازکننده جنگ معرفی کرده و ایران نیز قبلاً شرط شرکت در شورای امنیت را اعلام متجاوز بودن صدام از طرف این شورا دانسته است، به نظر می رسد که هدف اصلی این هیئت ترغیب ایران به حضور در شورای امنیت جهت بررسی مسئله جنگ تحمیلی باشد. باتوجه به اینکه فوجیو در جشن سالگرد سلطنت قابوس (پس از پایان اجلاس اخیر شورای همکاری) در عمان شرکت کرده بود و پس از دیدار وی از مسقط، قابوس خبر از کوشش های قریب الوقوع ژاپن برای ادامه تلاش های صلح را می داد، به نظر می رسد که حرکات شورای همکاری و ژاپن در راستای یکدیگر و کاملاً هماهنگ بوده است.» (۱)

وزیر مشاور در امور خارجی هند - که کشورش ریاست جنبش عدم تعهد را به عهده دارد - امروز با رئیس جمهور، نخست وزیر، وزیر امور خارجه و وزیر صنایع سنگین جمهوری اسلامی به طور جداگانه دیدار و مذاکره کرد.

ص: ۷۸۲

بایرام بهاگات وزیر مشاور در امور خارجی هند در دیدار با رئیس جمهور ضمن ابلاغ دروذهای گرم رئیس جمهوری و نخست وزیر هند و ابراز خرسندی از سفر خود به ایران، گفت ما از اعتمادی که در میان مردم شما وجود دارد و از دستاوردهایی که تحت رهبری حضرت امام خمینی به دست آورده اند خشنود هستیم. وی با اشاره به تشکیل اجلاس آتی کشورهای غیرمتعهد در زیمبابوه و سفر رئیس جمهور ایران به چند کشور عضو این جنبش، گفت: با خوشبختی اطلاع یافتیم که جناب عالی به چند کشور افریقایی خط مقدم مبارزه با نژادپرستی سفر خواهید کرد. امیدوار هستیم این سفر موجب تقویت جنبش عدم تعهد شود. ما مطمئن هستیم جنبش عدم تعهد از راهنمایی های خردمندانه جناب عالی استفاده خواهد کرد. همچنین سفر جناب عالی به پاکستان موجب تقویت همکاری های منطقه ای و تقویت مناسبات کشورهای آسیای جنوبی خواهد شد. وزیر مشاور در امور خارجی هند همچنین ضمن اعلام حمایت دولت و ملت هند از جمهوری اسلامی ایران، بر نقش ایران به عنوان یک کشور مهم و قدرتمند در حفظ ثبات منطقه و جهان تأکید و آمادگی کامل دولت هند را برای گسترش و تقویت مناسبات دوجانبه در زمینه های مختلف اعلام کرد.

سپس آیت الله خامنه ای با تشکر متقابل از سلام نخست وزیر و رئیس جمهوری هند و ابراز خشنودی از گسترش همکاری های صمیمانه دو کشور بزرگ ایران و هند و نقش مبارزات مردم هند در کسب استقلال کشور خود، گفت: درحقیقت این فداکاری ها و این ایثارها است که به تاریخ یک ملت رونق و بها و اعتلای حقیقی می بخشد. رئیس جمهوری افزود: ملت ما نسبت به هند و شبه قاره هند همیشه احساسات کاملاً دوستانه و محبت آمیز داشته است. (۱)

تصویر

دیدار وزیر خارجه هند با نخست وزیر ایران

وزیر مشاور در امور خارجی هند در دیدار با نخست وزیر، ضمن اعلام علاقه هند به گسترش روابط با جمهوری اسلامی ایران، گفت که برای نزدیکی بیشتر ایران و هند زمینه های همکاری مشترک دیگری در منطقه وجود دارد که دو کشور می توانند با تفاهم درمورد آنها، مواضع خود را به هم نزدیک تر کنند.

آقای موسوی نخست وزیر در پاسخ ضمن قدردانی از ابراز تمایل هند به توسعه روابط با ایران، گفت: به عقیده من روابط ایران و هند شبیه به معدن بزرگی است که هنوز از آن چیزی استخراج نشده و ما از آن خوب بهره نگرفته ایم. لذا دو کشور باید تلاش کنند از این

ص: ۷۸۳

سرمایه بیشتر استفاده کنند. وی افزود: ما از بهبود روابط هند و پاکستان استقبال می‌کنیم و دوست داریم روابط دوستانه تری بین دو کشور همسایه برقرار شود. مهندس موسوی همچنین گفت: ما معتقدیم حاکمیت یک دولت غیرمتعهد و متکی بر آرای مردم در افغانستان به نفع صلح در منطقه است و حضور نیروهای شوروی در افغانستان را به نفع شوروی و مردم منطقه نمی‌دانیم. وی افزود ما دوست داریم اقیانوس هند فارغ از حضور ابرقدرت‌ها باشد و ایجاد پایگاه‌های نظامی در این محدوده را تهدیدی برای آزادی ملت‌های منطقه می‌دانیم.

نخست وزیر تصریح کرد: صلحی که ابرقدرت‌ها دنبال آن هستند، در نهایت منجر به آغاز مسابقه تسلیحاتی در منطقه خواهد شد و با جذب تمام منابع دو کشور، منطقه را پیوسته در حال انفجار نگه می‌دارد و بهانه‌ای می‌شود برای حضور ابرقدرت‌های بیگانه در منطقه. به همین خاطر ما مصمم هستیم جنگی را که به ما تحمیل شده است، پیروزمندانه به پایان برسانیم و منطقه را برای همیشه از تهدیدات پاک سازیم.

آقای موسوی افزود: ما برای از بین بردن اقتصاد وابسته به غرب که از رژیم گذشته به ارث برده ایم نیاز به زمان بیشتر و ارتباط قوی‌تر با کشورهای جهان سوم نظیر هند داریم تا بتوانیم چرخش‌های دلخواهی در اقتصاد کشورمان ایجاد کنیم. به همین دلیل به تعمیق روابط با هند اعتقاد داریم و فکر می‌کنیم هند می‌تواند در این زمینه نقش خوبی ایفا کند.^(۱)

وزیر خارجه هند صبح امروز در دیدار با وزیر خارجه ایران ضمن اشاره به نقش رهبری امام خمینی، گفت که با وجود مشکلات فراوان ما شاهد پیشرفت کشور شما در زمینه‌های مختلف بوده ایم.

دکتر ولایتی نیز با برشمردن زمینه‌های مشترک همکاری بین دو کشور، سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران را توسعه روابط با کشورهای جهان سوم از جمله هند اعلام کرد.

وزیر خارجه هند سپس به موقعیت مستحکم جمهوری اسلامی و اهمیت آن اشاره کرد و گفت که استحکام کشور بزرگی نظیر ایران می‌تواند موقعیت منطقه را تضمین کند.

پس از این ملاقات، اولین دور سومین اجلاس کمیسیون مشترک دو کشور با حضور جمعی از مقامات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی دو کشور آغاز به کار کرد.

در آغاز جلسه وزیر خارجه هند به زمینه‌های همکاری دو کشور اشاره کرد و گفت: من و هیئت همراه امیدواریم که این کمیسیون باب جدیدی در زمینه‌های مختلف از جمله تکنولوژی و زمینه‌های فرهنگی و اقتصادی باز نماید و هر دو عضو مهم جنبش عدم تعهد هستیم که این خود موجب همکاری بیشتر خواهد شد.

دکتر ولایتی نیز بر اهمیت روابط دو کشور تأکید کرد و گفت: «روابط ایران و هند از قدمت چندساله برخوردار است و امیدواریم که این اجلاس فصل جدیدی در روابط دو کشور باز نماید.»

سپس کمیته های سه گانه صنعتی، بازرگانی و فرهنگی که کارشان را از روز قبل شروع کرده بودند، به کار خود ادامه دادند.^(۱)

در دیدار بعد از ظهر امروز وزیر خارجه هند با مهندس نبوی وزیر صنایع سنگین، درباره گسترش همکاری های صنعتی و اقتصادی میان دو کشور در زمینه ساخت ماشین آلات نساجی، سیمان و صنایع اتومبیل سازی مذاکره شد.^(۲)

۱

در پی اقدام مأموران دولت امریکا به سرقت قطعات یدکی هواپیماهای اف ۱۴ متعلق به ایران، دولت ایران شکایتی تسلیم دیوان داوری لاهه کرد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از یک مقام ارشد در دفتر خدمات حقوقی بین المللی جمهوری اسلامی ایران کسب اطلاع کرد که نیروی هوایی و صنایع هواپیمایی ایران قبل از پیروزی انقلاب اسلامی با عقد قراردادی با شرکت امریکایی بهرینگ، حمل و نقل و نگهداری اموال و تجهیزات نظامی خریداری شده دولت ایران را به آن واگذار کردند.

در پی تسخیر لانه جاسوسی، دولت امریکا اموال و تجهیزات ایران را توقیف کرد. پس از امضای بیانیه الجزایر میان دولت های ایران و امریکا، دولت امریکا متعهد شده همه اموال دولت ایران را از توقیف خارج کند، اما دولت امریکا به این بهانه که لوازم نظامی هستند، از آزاد کردن آنها خودداری کرد.

در این حال، شرکت بهرینگ اخیراً اعلام ورشکستگی کرد که در پی آن با نظر دیوان داوری لاهه، مقرر شد اموال مذکور زیر نظر یک کارشناس سوئدی صورت برداری و در انبار دیگری به نام ویکتوری ون نگهداری شود، لیکن دولت امریکا در اقدامی غیرقانونی با اعزام مأمورین خود به انبار مزبور، صندوق های حاوی قطعات یدکی هواپیماهای اف ۱۴ متعلق به ایران را سرقت کرده است. به دنبال این سرقت، دولت جمهوری اسلامی ایران با تسلیم شکایتی به دیوان داوری لاهه شدیداً پیگیری می کند تا این اموال را بازستاند.^(۳)

۲

چند نماینده کنگره امریکا طرح پیشنهادی خود برای ممنوعیت فروش هلیکوپترهای امریکایی به عراق را پس گرفتند. مجله اقتصادی مید چاپ لندن در شماره امروز خود نوشته است: «در پی اطلاعاتی که وزارت خارجه و وزارت دفاع امریکا به گروهی از نمایندگان کنگره که تنظیم کننده این پیش نویس بودند، دادند، آنها از طرح ممنوعیت فروش هلیکوپترهای امریکا به رژیم عراق صرف نظر کردند و عملاً انجام این گونه معاملات را قانونی تلقی کردند.»

به نوشته روزنامه اطلاعات صاحب نظران نظامی غرب گفته اند که وخامت اوضاع نظامی عراق و نیاز شدید ارتش این کشور به هلیکوپترهای امریکایی برای ادامه جنگ با رزمندگان

ص: ۷۸۵

۱- ۳۷. روزنامه اطلاعات، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۳۸. همان، ص ۴.

۳- ۳۹. روزنامه اطلاعات، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

اسلام به حدی است که اگر در تحویل سریع آنها به رژیم عراق کوتاهی شود، عراق در جنگ تحمیلی یک شکست نظامی مجدد را متحمل خواهد شد.

نشریه نظامی جینز دیفنس چاپ لندن در شماره هفتم دی ماه خود نوشته بود: «عراق در حال دریافت ۲۶ هلیکوپتر رزمی "هیوز ۵۳۰" از امریکا است و از دو سال قبل تاکنون ۶۰ هلیکوپتر هیوز ۳ و هیوز ۵۳۰ از واشنگتن تحویل گرفته و آنها را در جنگ علیه ایران به کار برده است.

دولت امریکا با توجه به ادعای بی طرفی در جنگ، در توجیه ارسال این هلیکوپترهای نظامی به عراق اعلام کرده است که هلیکوپترهای فروخته شده به عراق که از نوع "هیوز" بوده اند، از سیستم رزمی پیشرفته ای برخوردار نیستند و لزومی به اعلام موضوع به مجلس کنگره نبوده است.» (۱)

۱

محمدحسین هیکل روزنامه نگار مصری در مصاحبه با هفته نامه اخبارالیوم ادعا کرد ایران در حمله آتی خود از گاز شیمیایی استفاده خواهد کرد.

به گزارش یونایتدپرس از قاهره: «هیکل در این مصاحبه که امروز منتشر شد، گفت: انتظار می رود ایران در یک تهاجم عمده بهاره علیه نیروهای عراقی از گاز سمی استفاده کند. وی گفت اگر اطلاعات من صحیح باشد سال گذشته ایران مقادیر زیادی مواد شیمیایی و ۲۵۰ هزار عدد ماسک ضدگاز خریداری کرد. هیکل گفت: این بدان معنی است که باید انتظار تهاجم بهاره عمده ای را از جانب ایران داشت و این تهاجم می تواند در هر لحظه شدت یافته و به جنگی با گاز سمی تبدیل شود.»

یونایتدپرس افزود: «مقامات عراقی اخیراً گفته اند که ایران سرگرم فراهم کردن مقدمات یک تهاجم گسترده است و عراقی ها قول داده اند که آن را در هم خواهند کوبید. به قرار اطلاع، عراق گاز سمی در اختیار دارد اما ادعای ایران مبنی بر استفاده عراق از آنها را در جنگ خلیج (فارس) به دفعات رد کرده است.» (۲)

۲

افزایش فعالیت های جاسوسی برای کسب اطلاعات نظامی از ایران و انتقال آن به عراق افزایش یافته است.

به نوشته نشریه گزارش: «در بازرسی از یک مغازه تعمیرات وسایل الکترونیکی در شیراز تعدادی وسایل صوتی و تصویری از جمله ۵ بسته اسلاید که حاوی مطالب سزای مربوط به جبهه ها و جنگ بوده کشف گردید.» این نشریه افزوده است که عوامل جاسوسی عراق در داخل، هم زمان با افزایش حضور نیروهای رزمنده در جبهه ها بسیار فعال شده اند. سازمان مجاهدین خلق (منافقین) نیز در پیام های رادیویی از رادیو مجاهد، کسب اطلاعات از وضعیت جبهه ها، توان نیروهای رزمنده و نیز شناسایی مراکز حساس را در فهرست فعالیت وابستگان خود برشمرده و آن را اقدامی در جهت صلح اعلام کرده است.» (۳)

ص: ۷۸۶

۱- ۴۰. روزنامه اطلاعات، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴.

۲- ۴۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۸، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، قاهره - خبرگزاری یونایتدپرس،

۳-۴۲. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۸، ۴/۱۱/۱۳۶۴، صص ۱۱ - ۱۰.

واحد خبر مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق اعلام كرد كه مأموران پاسگاه مرزى كويت دو كاميون حامل انواع سلاح هاى سبك و مسلسل هاى خودكار را كه از بصره عازم كويت بودند، توقيف و رانندگان آنها را دستگير كردند. سلاح ها در صندوق هاى ميوه و تره بار جاسازى شده بود. (۱)

وزير خارجه انگليس براى سفرى پنج روزه به عمان، عربستان و كويت، امشب وارد مسقط پايتخت عمان شد.

سرجفرى هاو قبل از ترك لندن گفت قصد دارد با رهبران اين سه كشور درباره مبارزه با تروريسم و جنگ ايران و عراق گفت و گو كند. (۲) وى همچنين قبل از سفر در مصاحبه با روزنامه الخليج چاپ شارجه گفت: انگليس در حال حاضر نمى تواند براى پايان دادن به جنگ عراق - ايران هيچ گونه پيشنهاد جديدى ارائه كند. وى با بيان اينكه جنگ فراموش نشده است، گفت: اين يك موضوع دائمى در تمام ملاقات هاى او با وزيران خارجه همه كشورهاست. جفرى هاو افزود: باوجودى كه در ابراز نگرانى اين كشورها نسبت به گسترش احتمالى دامنه جنگ شش ساله خليج فارس) با آنها هم عقیده است، تصور هرگونه عامل جديد كه بتواند ايران و عراق را سر ميز مذاكره بكشاند مشكل است. وى برقرارى روابط ديپلماتيك شوروى و كشورهاي خليج عربى (خليج فارس) را "يك تحول طبيعى" توصيف كرد و گفت: اين كاملاً قابل درك است كه بعضى از كشورهاي عرب خليج فارس) با شوروى روابط ديپلماتيك برقرار كنند. (۳)

در ادامه تلاش شوروى براى افزايش نفوذ در منطقه خليج فارس، معاون وزير دفاع اين كشور به كويت سفر كرد.

يونائتدپرس از كويت به نقل از منابع رسمى كويت گزارش داد كه ژنرال ولايمير كوروف معاون وزير دفاع شوروى، امروز با وزير دفاع كويت درباره همكارى هاى نظامى دو كشور، جنگ عراق و ايران، تحولات خاورميانه و تهديد هاي اخير امريكا عليه لیبى مذاكره كرد. كوروف بلندپايه ترين مقام نظامى شوروى است كه تاكنون به كويت سفر کرده است. وى و هيئت نظامى همراهش كه براى سفرى شش روزه وارد كويت شده اند، امروز نيز با رئيس ستاد ارتش كويت و مقام هاى بلندپايه اين كشور مذاكره كردند.

كوروف به هنگام ورود گفت هيئت همراه وى يك سلسله سلاح هاى جديد را به مقامات كويت عرضه خواهند كرد. ظاهراً اين اقدام براى عقد قرارداد تسليحاتى تازه اى بين دو كشور

ص: ۷۸۷

۱- ۴۳. روزنامه اطلاعات، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۲- ۴۴. روزنامه اطلاعات، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۶، لندن - خبرگزاري فرانسه.

۳- ۴۵. خبرگزاري جمهورى اسلامى، نشریه گزارش هاى ویژه، شماره ۲۹۹، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴، شارجه - خبرگزاري يونائتدپرس، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴.

خواهد بود. در پی امتناع امریکا از فروش موشک های استینگر به کویت، این کشور ۱۸ ماه پیش یک قرارداد تسلیحاتی چند ملیون دلاری با اتحاد جماهیر شوروی به منظور بالا بردن توان موشک های ضد هوایی خود منعقد کرد.^(۱)

رادیو کلن درباره سفر هیئت بلند پایه نظامی شوروی به کویت گفت: «هدف از این سفر قطعیت بخشیدن به مسئله فروش تسلیحات شوروی به کویت است که دو کشور در پایان سال گذشته در مورد آن به توافق رسیدند. گرچه کویت طی دهه گذشته حلقه ارتباطی میان کشورهای عرب محافظه کار حوزه خلیج [فارس] و شوروی محسوب می شده است و گرچه شوروی قبلاً نیز به کشورهای این منطقه سلاح فروخته است، سفر یک هیئت نظامی از شوروی به ثروتمندترین امیرنشین خلیج باید مهم تلقی شود. گستردگی روابط کویت و شوروی می تواند باعث ناراحتی بسیاری از سیاستمداران عرب شود. ... کویت نقش نوعی مُبَلِّغ شوروی را در منطقه ایفا می کند. آشکارترین نمونه این مطلب سمیناری بود که اوایل ماه جاری در کویت با مشارکت روزنامه کویتی الوطن و خبرگزاری دولتی شوروی برگزار شد و از جمله مهمانان این سمینار دبیر کل بین المللی کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی بود.»^(۲)

۱

ضیاء الحق رئیس جمهور پاکستان در آستانه سفر رئیس جمهور ایران به پاکستان، امروز (۲۱/۱۰/۱۳۶۴) در گفت و گو با خبرنگاران صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران در اسلام آباد، عراق را آغاز کننده جنگ اعلام کرد و از ایران خواست انعطاف پذیر باشد. وی همچنین در مورد عظمت انقلاب اسلامی و تلاش پاکستان برای خاتمه جنگ و جلوگیری از انزوای ایران سخن گفت.

رئیس جمهور پاکستان در این مصاحبه گفت: «همان طور که می دانید در روز پنجم آغاز جنگ اینجانب به عنوان اولین رئیس یک کشور به تهران و سپس به بغداد رفتم تا برادرانمان را در ایران و عراق به توقف جنگ متقاعد سازم و آنها اجازه دهند کشورهای اسلامی مسئله را از طریق مذاکرات مسالمت آمیز حل نمایند. از آنجایی که من از اول تا آخر در جریان این امر قرار داشتم، پاسخ در همین رابطه است. علاوه بر این، ما عضو کمیته صلح اسلامی هستیم و این تلاش ما برای ایجاد تفاهم میان دو کشور مسلمان و برادر بوده است. به عقیده من چندان مهم نیست که چه کسی جنگ را آغاز کرد، در عین حالی که این موضوع خود فهمیده خواهد شد و زمانی فرا خواهد رسید که ما باتوجه به مدارک موجود (در آن زمان) می توانیم بگوییم فلانی متجاوز بوده است و مجازاتی را برای او در نظر بگیریم. ولی در حال حاضر مهم تر از همه توقف جنگ است. ما برای یک مدت طولانی شش ساله تلاش کردیم و باید در این مدت به خانه های از دست رفته، به مجاهدین جوان یا شهدای کشور ایران بنگرید که جان هایشان را به خاطر حفظ آزادی خود از دست دادند و بنا بر این مشخصات، فکر می کنم ایران که قهرمان اسلام است و انقلاب را برپا

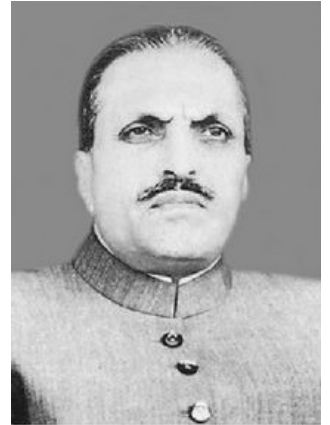
ص: ۷۸۸

۱- ۴۶. روزنامه اطلاعات، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۶، کویت - یونایتد پرس.

۲- ۴۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۸، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳۹ - ۳۸، رادیو کلن، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴.

کرده است، باید اکنون در مرحله ای باشد که کمی بیشتر از خود انعطاف پذیری نشان دهد.

تصویر

ژنرال ضیاءالحق عراق را آغازکننده جنگ
خواند و از ایران خواست انعطاف پذیر باشد

کاملاً درست گفتید که عراق حمله کرد و خاک کشور شما را اشغال نمود. شما خاکتان را بازپس گرفتید و عراقی ها دیگر خاک ایران را در اشغال ندارند و به عقب رانده شده اند و شما در خاک خودتان هستید. بنابراین، به نظر من مهم این است که ایران انعطاف پذیری و تفاهم نشان دهد و دو کشور ابتدا خودشان باید به کمک سایر سازمان ها از جمله کنفرانس اسلامی، سازمان ملل متحد و نیز جنبش عدم تعهد به این جنگ پایان دهند. اکنون باید پشت میز کنفرانس نشسته و ببینیم چگونه می توانیم مسئله را به طور مسالمت آمیز بهتر حل و فصل کنیم تا در آینده میان کشورهای اسلامی و همچنین بین ایران و عراق تفاهم خوبی به وجود آید و همه به عنوان امت اسلامی متحد شوند. ما در این دنیا به عنوان مردم ضعیف که تعدادشان یک میلیارد نفر می باشد، می توانیم روحیه اسلامی را به بشریت عرضه کنیم و تلاش های پاکستان همواره بر آن خواهد بود که صلح را بین ایران و عراق به وجود آورد.»

وی در تجلیل از انقلاب اسلامی گفت: «این انقلاب پدیده جدیدی در جهان امروز است و ایران نقش بسیار مهمی را در این پدیده ایفا کرده و اسلام راستین را منعکس نموده است.»

ضیاءالحق افزود: «ایران با عدم تعهد نسبت به ابرقدرت ها تشخیص خود را حفظ کرده و ما به خاطر این امر از ایران تقدیر می کنیم و همچنان که ایران بر برپایی انقلاب اسلامی اطمینان دارد، باید مطمئن باشد که بیش از هر کشور دیگری در جهان اسلام نقش دارد. ... پاکستان امروز مفتخر است که نگذاشته است شما منزوی شوید. ما شما را در صحنه نگه داشته ایم و این امتیازی است که اینجانب از طرف پاکستان دارم. به نظر ما، هنوز زمان آن فرانسیده که انقلاب نتایج مشخصی را به بار آورد زیرا شما در حال انقلاب هستید و انقلاب همچنان در حال تداوم است و در حال حاضر شما مشغول سپری کردن وضعیت غیرعادی انقلاب هستید اما زمان آن فرارسیده است که ایران تحکیم یابد. این کشور باید دستاوردهایش را در منطقه و روابط خود با همسایگان و پیوندش را به عنوان یک عضو امت اسلامی تحکیم کند.»^(۱)

رئیس جمهور پاکستان همچنین حل مشکل افغانستان را مذاکره برای رسیدن به راه حل سیاسی اعلام کرد. وی خواهان توافق میان اعراب و اسرائیل بر اساس تخلیه سرزمین های اشغالی و بازگشت فلسطینی ها به کشورشان شد. ضیاءالحق معرفی کردن پاکستان را به عنوان

دولت مورد حمایت امریکا، تبلیغات خواند و گفت پاکستان براساس تساوی و احترام متقابل با امریکا رابطه دارد نه به عنوان یک مستعمره. وی افزود که مسئولیت عقب ماندن کشورهای جهان سوم به عهده خود آنهاست و ابرقدرت ها در عقب نگه داشتن آنها نقشی ندارند. (۱)

۱

وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی با صدور بیانیه ای به مسدود کردن دارایی های لیبی در امریکا واکنش نشان داد. در این بیانیه آمده است: «جمهوری اسلامی ایران اقدام اخیر دولت امریکا در مسدود کردن دارایی های کشور برادر جماهیر عربی لیبی را شدیداً محکوم نموده و کشورهای اسلامی و جهان سوم را به مقابله با سرقت اموال کشورهای اسلامی و اقدامات تروریستی دولت امریکا دعوت می کند. جمهوری اسلامی ایران از کشورهای عربی و اسلامی و کشورهایی که با سلطه ابرقدرت ها مخالف اند می خواهد سرمایه های خود را از بانک های امریکایی خارج نموده و به امریکا نشان دهند در مقابل حمایت های همه جانبه امریکا از رژیم صهیونیستی و تهدید و ارعاب کشورهای اسلامی و جهان سوم مقابله خواهند کرد.» (۲)

۲

برای بزرگداشت شهادت سلیمان خاطر سرباز مصری، امروز مراسمی در مسجد ارک و در سازمان صنایع دفاع برگزار شد.

تصویر

حجت الاسلام محتشمی پور وزیر کشور:
شهادت سلیمان خاطر نشان داد که انوار
انقلاب اسلامی جهانگیر شده است.

در مراسم امروز مسجد ارک اقشار مختلف مردم، جمعی از نیروهای نظامی و انتظامی، تعدادی از مسئولان کشوری و لشکری و سفیران کشورهای سوریه، لیبی، صحرا و فلسطین در تهران و حجت الاسلام توسلی به نمایندگی از امام خمینی حضور داشتند. در این مراسم صلاح زواوی سفیر فلسطین در تهران، در سخنانی سازش کاری سران کشورهای مرتجع عرب و نیز به شهادت رساندن سلیمان خاطر را محکوم کرد و وی را سمبل وحدت اسلامی و سمبل رد سیاست همزیستی مسالمت آمیز با دشمن و حرکت وی را نوید آزادی قدس اعلام کرد.

حجت الاسلام محتشمی وزیر کشور نیز طی سخنانی در این مراسم اوضاع خفت بار کنونی در منطقه خاورمیانه را ناشی از سرسپردگی حکام کشورهایی دانست که به واسطه نفوذ انوار انقلاب اسلامی در بین مردم آن کشورها، اساس

-
- ۱- ۴۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۸، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، صص ۸ - ۶، اسلام آباد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴.
- ۲- ۵۰. روزنامه اطلاعات، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

حکومتشان در معرض سقوط قرار گرفته است. وی افزود: «شهادت سلیمان خاطر شرفی را که در کمپ دیوید، سادات خائن به پای کارتر و بگین قربانی کرد، زنده نمود و نشان داد که انوار انقلاب اسلامی جهانگیر شده است.» وزیر کشور گفت: امریکا فکر می کرد که می تواند نور حق و نور اسلام را در مرزهای ایران خاموش کند و نگذارد که شعاع آن از مرزهای جغرافی کشور ما فراتر رود، اما امروز تمامی دنیا شاهدند که رفته رفته پرتو انقلاب اسلامی تمام جهان و به ویژه کشورهای اسلامی را با انوار رهایی بخش خود روشن کرده و شاهد آن شجاعان شهیدی چون سلیمان خاطر و خالد اسلامبولی هستند. (۱)

امروز مراسم دیگری نیز برای بزرگداشت سلیمان خاطر با حضور جانشین وزیر دفاع و سخنانی حجت الاسلام ابراهیمی عضو کمیسیون دفاع مجلس شورای اسلامی و با حضور چند تن از نمایندگان سفارتخانه های کشورهای اسلامی در تهران و وابستگان نظامی آنها و گروه کثیری از کارکنان سازمان صنایع دفاع در محل این سازمان برگزار شد. (۲)

ضمیمه گزارش ۵۹۴: پاسخ آقای هاشمی به اظهارات سرهنگ جمالی (جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش) درباره بی توجهی به طرح عملیاتی ارتش

آقای هاشمی رفسنجانی: بسیار خب، من متشکرم مسائل خوبی را مطرح کردید. شما بفرمایید تا توضیحات را بدهم بحث بشود. اولاً هدف ما - من و آیت الله آقای خامنه ای و دوستان دیگر - از اینکه مایل هستیم هم زمان با عملیات فاو، نیروی زمینی [ارتش] هم عملیاتی داشته باشد، تقویت ارتش بوده که فکر می کردیم ارتش یک عملیات مشخص انجام بدهد که هم برای روحیه خود ارتشی ها مؤثر باشد هم در جامعه و مسئولان کشور یک عملیات مشخصی از [نیروی زمینی] ارتش بینیم.

بنابراین هدف اگر بخواهد مخدوش بشود ما حاضر نیستیم، یعنی جزء اهداف است که قبلاً هم گفتیم و ما فکر می کنیم این عملیات در شرایطی موفق است که همراه این، عملیات دیگری هم باشد؛ یعنی مستقل و به تنهایی دشمن در مقابل شما خیلی نیرو خواهد گذاشت لذا برای عملیات شما دشواری به وجود خواهد آورد. پس این را در نظر داشته باشید! ما به نیروی زمینی [ارتش] گفتیم که انتخاب بکند. چند جا را هم گفتیم. ۱. شلمچه ۲. کوشک ۳. زید ۴. جزیره (عملیات کمیل قبلی) ۵. عبور از مینو که گرفتن سرپلی آن طرف آب در جهت همین عملیات پایین [منطقه فاو] بشود که انتخاب را هم به عهده خود نیروی زمینی گذاشتیم. من این را حدود دو ماه پیش به آقای صیاد گفتم. خود شما انتخاب کردید، یعنی ما انتخاب نکردیم که شلمچه اصل باشد. البته ما ترجیح می دادیم شلمچه اصل باشد اما خود شما انتخاب کردید. ثانیاً این عملیات الآن انتخاب نشده است، این عملیات را آقای صیاد هفت هشت ماه پیش انتخاب کرده بود که آقایان در جلسه ای که در منزل ما داشتند، ۳۵ روز برای اجرا وقت خواستند شناسایی ها هم شده بود. برای [طراحی] مانور وقت خواسته بودند که آن موقع ما کشیده شدیم به [عملیات] قادر و بعد از عملیات قادر دیگر قضیه همین طور مانده است، یعنی این یک جایی نیست که شما از لحاظ زمان و اینها شناسایی نکرده باشید یا زمین را نشناخته باشید و یا نیروهای آماده نداشته باشید. شما برای این عملیات آماده بودید و همان نیروهایی را هم که داشتید، دارید. حالا- اگر فرض کنیم آن موقع درست نبوده حالا- هم درست نیست. من نمی دانم این نظریات خود شماست یا نظریات ستاد شماست که آن موقع نظر داده بودید و باز هم خودتان انتخاب کردید، یعنی ما اصراری نکردیم، این هم یک مسئله. مسئله امکانات هم تنها چیزی که از ما خواستید چهار هزار نیرو بود که ما بلافاصله گفتیم در اختیارتان بگذارند. در آن جلسه آقای صیاد گفت ما تقریباً

ص: ۷۹۱

نمی‌توانیم آنجا از هلیکوپتر استفاده کنیم، یعنی از هوانیروز استفاده زیادی نمی‌کنیم. بنابراین چه شما استفاده بکنید، یعنی چه به سپاه بدهید و چه ندهید، خوب اینها باید آنجا باشند. هنوز هم که اینها در طر حشان متکی به هلیکوپتر نبودند البته متکی هستند ولی تا به حال که گفته نشده است. بنابراین اگر واقعاً می‌توانید از هوانیروزتان استفاده کنید آن مقداری که می‌توانید استفاده کنید باز مطرح کنید که تقسیم بشود، این طور نیست که از شما دریغ بشود. در مورد هوایی هم فرمانده نیروی هوایی آقای بابایی (۱) اینجا هستند. خوب ببینید آن محلی را که شما انتخاب کردید، چه مقدار می‌توانند از شما پشتیبانی هوایی کنند. ما آنها را ممنوع نمی‌کنیم، اگر می‌توانند پشتیبانی هوایی کنند انتخاب کنید، یعنی تقسیم کنید. این بحث هم قبلاً شده است هر مقداری که می‌شود پشتیبانی بکنید. ما حتی گفتیم هاگ را سه رصد بکنند به خاطر اینکه برای آنجا کشتش داشته باشد. همین حالا هم اگر شما فکر می‌کنید پوشش هاگ برای شما مؤثرتر هست نقطه را انتخاب کنید، داریم سایت می‌سازیم، سایت را جایی بسازید که آنجاها را پوشش بدهیم. اینها بستگی به تقاضای خود شما دارد. شما چیزی را بخواهید تا داده بشود. اگر فقط منظور همین توپخانه است که شما هم این یکی را دارید مطرح می‌کنید. خوب ما این بحث را در ستاد قبلی هم کردیم، این معنایش این است که ما برای عملیات شما اهمیت قائل نیستیم؟ اینجا هدف بحث شد. گفتیم اینجا هدف مشخص است. ما در پایین [عملیات در منطقه فاو] به هدف می‌رسیم. اگر پیروز بشویم به هدف رسیده ایم. هدف ما آنجا بصره است. این طور که جناب سرهنگ توضیح دادند هدف آنجا بصره است (هدف نهایی طرح عملیاتی ارتش در شلمچه). معلوم است که با این نیروی موجود شما، ما به هدف بصره که نمی‌رسیم هیچ، حتی شرق اروند را هم که شما ۲۳۰ گردان برایش در نظر گرفتید نمی‌توانیم پاک سازی کامل کنیم. بنابراین این منافاتی ندارد که شما فکر کنید که این به خاطر بی اهمیت بودن میدان شما است! شما اگر همان شلمچه را که در نظر گرفتید تا نزدیک تنومه هم بروید یک عملیات بسیار بزرگ و موفقیت آمیزی است. ما از دو سال پیش دنبال اینجا بودیم که به آن برسیم. اگر می‌توانید برسید ما چیزی را دریغ نمی‌کنیم. فقط اگر مسئله شما توپخانه است خوب شما حل کنید. شما متخصصین ما هستید. شما می‌گویید ما حداکثر ۴۰ گردان توپخانه داریم می‌خواهیم به کار بگیریم. یا بیایید نظر بدهید بگویید که عملیات پایین [منطقه فاو] مصلحت نیست و هر ۴۰ گردان مال شما باشد و عملیات را آنجا انجام بدهید. خوب ما آن را جلو می‌اندازیم و شما عملیات را انجام بدهید. الآن هم ما نیروهای مردمی را جمع کرده ایم و آماده هستند. ما آن عملیات را به تأخیر می‌اندازیم ما بحثی که نکردیم، کسی هم مدعی نبود که بیاییم آن را جلو بیندازیم. پس من خواهش می‌کنم این طوری برخورد نکنید. عملیات آنجا از نظر ما مهم است، مثلاً شما اینجا [برای عملیات منطقه فاو] سطحه پی.ام.پی. دارید، پی.ام.پی. آنجا [عملیات منطقه شلمچه] به درد شما نمی‌خورد، شما آن مقداری که پی.ام.پی. لازم داشتید برداشتید و بقیه امکانات هم هر چه می‌خواستید دست خودتان است. امکانات ما دست نیروی زمینی [ارتش] است. اگر یک عملیات وسیعی مثل عملیات فاو بخواهیم بکنیم طبیعی است که از امکانات نیروی زمینی باید مقداری استفاده بشود. آنهایی هم که استفاده شده که ما از شما خواستیم مثلاً ۲۰ طراد گفتیم، خوب باید داخل انبارهایتان باشد، طراد را که جای دیگری به کار نمی‌گرفتند! یا همین سطحه ها را که گرفتیم در حدی که شما نیاز نداشتید گرفتیم یا مثلاً چند سهند خواستیم که اگر بدهید...

سرهنگ علی صیاد شیرازی: تأمین کردیم.

آقای

هاشمی رفسنجانی: به هر حال، من می‌گویم اگر بدهید. یا مثلاً تا وزن خواستیم که آقای صیاد آن روز به من گفتند هیچ مانعی ندارد که ما ۳۰ تا وزن از سازمان جدا کنیم و به آنها [به سپاه برای عملیات فاو] بدهیم. حالا ما ۵۰ تا وزن کردیم، اگر شما [موشک] تاو دارید و آنجا مصرف می‌کنید این چند تا وزن را هم

۱- سرهنگ بابایی در این زمان فرمانده عملیات نیروی هوایی ارتش و فرمانده قرارگاه رعد بود که پشتیبانی هوایی عملیات منطقه فاو را به عهده داشت. در این زمان سرهنگ هوشنگ صدیق فرمانده نیروی هوایی ارتش بود.

می خواهید ندهید، ندهید! یعنی ما هیچ به فکر نیستیم که از شما چیزی بگیریم که شما می خواهید آنجا [در عملیات منطقه شلمچه] به کار ببرید. به غیر از توپخانه، توپخانه را هم خُب شما باید حل کنید. شما ببینید از عملیات پایین [منطقه فاو] چقدر استفاده می کنید برای اینکه عملیات خودتان را موفق کنید. آیا واقعاً فکر می کنید در این مقطع، توپخانه برای شما آن قدر ... همه حرف هایی که الآن شما می زنی به خاطر همین ۱۴ گردان توپخانه است، یعنی ما غیر از آن هیچ چیز جدیدی از شما نگرفتیم.

سرهنگ علی صیاد شیرازی: ۱۵ گردان دادیم.

آقای هاشمی رفسنجانی: خُب ۱۵ گردان. اگر همه حرف ها سر این ۱۵ گردان است این هم مال شما باشد. شما بروید بکنید بعد که تمام شد ما این عملیات پایین [منطقه فاو] را شروع می کنیم. البته ما این طور فکر نمی کنیم، ما فکر می کنیم اگر با جدیت برخورد کنید شما می توانید از بالا (شمال غرب) هفت هشت گردان [توپ] را به آسانی تأمین کنید [و] پایین [جنوب] بیاورید. یک جاهایی را هم بی دفاع بگذارید. الآن در منطقه کردستان و آنجاها دشمن معلوم است که حمله ای نخواهد کرد. توپخانه ها را پایین بیاورید و کار کنید. آنجا ده پانزده روز توپخانه می خواهد بعد دوباره برگردانید. بنابراین من خیال می کنم واقعاً این طور که جناب عالی فرمودید نیست! اهمیت عملیات برای ما روشن است. اینکه الآن مصلحت کشور است، مصلحت انقلاب و مصلحت ارتش و مصلحت سپاه است که الآن ارتش آبرومند بشود و ما یک کاری بکنیم که ارتش سرفراز بشود. ما این را نیاز داریم یعنی به عنوان نیاز می گویم و وقتش هم الآن است، یعنی در این موقع که مردم این قدر به میدان آمده اند و ما همه نیروهایمان را برای عملیات جمع کردیم. نیروی دریایی [هم] نمی تواند به کمک شما بیاید این مقداری که نیرو دریایی دارد با آقایان [سپاه پاسداران] کار می کند اگر با اینها کار نکند هیچ جا نباید کار کند. نیروی هوایی هم قسمت عمده ای که الآن به آقایان [سپاه پاسداران] می دهد نمی تواند به قسمت شما بیاید. یعنی منطقه شلمچه را نیروی هوایی به این وسعتی که اینجا [می تواند] کار می کند آنجا نمی تواند بیاید. همان طور که ۳۰ سورتی [برای پشتیبانی] آنجا [منطقه فاو] گذاشته اند ۸ سورتی هم [برای پشتیبانی] آنجا [منطقه شلمچه] گذاشته اند. اگر آقایان [فرماندهان نیروی هوایی ارتش] حاضرند و قبول می کنند و می توانند با شما همکاری کنند خُب تقسیم کنید، بیشتر تقسیم کنید، ما هیچ حرفی نداریم، این طوری برخورد نشود! اگر واقعاً شما فکر می کنید آنجا [منطقه شلمچه] نمی شود این طوری عمل کرد، خُب جای دیگری را در نظر بگیرید. ما فکر کردیم حالا که نیروها پایین است بهترین جا پایین است که شما عمل کنید که خیلی چیزها هم مشترک عمل بشود. در سال گذشته همین طرح عبور از رودخانه را از مینو داشتیم که آقای صیاد بیشتر از همه طرف دار بودند. من هم طرف دار بودم بیشترین مخالفت ها را هم شما داشتید، یعنی شما حرف زدید که تا از اینجا منصرف شدیم. آن موقع هم به رهبری ارتش داشت انجام می شد. البته بالا بود، حالا منطقه آنجا شاید قوی تر بود. در کل من می خواهم عرض بکنم که هدف ما این است که ارتش اینجا تقویت بشود و اهمیت هم برای هدف شما قائل هستیم. (۱)

ص: ۷۹۳

قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران در جلسه شامگاه امروز به بررسی منطقه اروندرود در محور جزایر ام الرصاص، ام البابی و بوارین و چگونگی نفوذ به جنوب اروندرود و پیشروی به سوی منطقه ابوالخصیب و نزدیک شدن به بصره از این محور پرداخت. (۱)

در آغاز، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف ۱، گزارشی از چگونگی و نتایج اقدامات شناسایی نیروهای اطلاعات تیپ ۱۰ سیدالشهدا (ع) و تیپ ۱۸ الغدیر بیان کرد و توضیح داد که ارتش عراق در ساحل جنوبی جزیره ام الرصاص سنگرهای آماده دارد و موانعی که جلو این سنگرها مشاهده شده سه رشته سیم خاردار حلقوی (دو رشته زیر و یک رشته روی آنها) بوده است. در یکی از شناسایی ها که از جزیره بوارین انجام شده، نیروهای شناسایی شب هنگام به این جزیره رفته و در روز داخل نزارها در چند متری یک سنگر دشمن پنهان می شوند که صدای نیروهای عراقی را هم می شنیده اند. جای نامناسبی بوده است. این دو نیروی شناسایی شب بعد برمی گردند. وی با اشاره به دشواری های کار شناسایی گفت که در یک اقدام دیگر، معاون اطلاعات تیپ ۱۰ سیدالشهدا (ع)، ناچار شده است چهار ساعت داخل آب بماند و با قرار دادن شاخه ای روی سرش از پی بردن دشمن مصون بماند.

محسن رضایی در ادامه جلسه موضوع گرفتن سرپل در جنوب اروندرود (در محور ام الرصاص) و پیشروی به سوی ابوالخصیب را مطرح کرد و پرسید اگر سرپلی آنجا بگیریم

ص: ۷۹۵

۱- این جلسه از ساعت ۱۹ تا ۲۱ در پایگاه منتظران شهادت (گلف اهواز) با حضور محسن رضایی، رحیم صفوی، علی شمخانی، غلامعلی رشید، محمد باقری، ابراهیم سنجقی، مصطفی ایزدی و محمد درودیان تشکیل شد. به نظر می رسد مباحث این جلسه بیش از آنکه مربوط به طرح عملیاتی صف (عملیات فریب یا پشتیبانی برای عملیات اصلی در منطقه فاو) باشد، مقدمات طرح ریزی عملیاتی است گسترده برای پیشروی از این محور به سمت ابوالخصیب و بصره که با نام عملیات کربلای ۴ در دی ۱۳۶۵ اجرا شد.

فشارهای دشمن و پاتک هایش از کجاهاست. غلامعلی رشید در این باره گفت که دشمن وقتی در مورد منطقه ابوالخصیب احساس خطر کرد، دست به هر کاری برای نجات خود می زند و با محکم کردن خط بعدی خود و آب اندازی در جلو آن به مقابله شدید اقدام می کند. رحیم صفوی و علی شمخانی نیز احتمال فشار دشمن از سمت جزیره مینو را مطرح کردند.

پیشروی در جنوب اروندرود تا جاده آسفالت دشمن در این منطقه که به سمت ابوالخصیب می رود، اقدام مهم و پر قدرتی است. غلامعلی رشید می گوید اگر ما به این جاده آسفالت برسیم به دشمن چنین القا می شود که ما از چنین توانی برخورداریم که باید از این منطقه دست بکشد. محسن رضایی نیز رسیدن رزمندگان به این جاده را برای دشمن خیلی خطرناک توصیف می کند.

بحث در باره چگونگی پیشروی به سوی ابوالخصیب، عوارض منطقه و نحوه دفاع از منطقه در صورت تصرف آن و واکنش های شدید دشمن به چنین حمله و پیشروی از جمله حمله دشمن به سمت جزیره مینو ادامه یافت. همچنین بیان شد که با طرح ریزی عملیات های فریب از محورهای مختلف مثلاً یک محور از سمت جزیره بوارین، محور دیگر از جزیره مینو به سمت ام القصر و نیز حمله از محور شلمچه با کمک ارتش می توان فرماندهی ارتش عراق را فریب داد و گیج کرد تا زود متوجه عملیات اصلی نشود و با تأخیر در برابر آن واکنش نشان دهد. محسن رضایی گفت برای اینکه اجرای عملیات در این منطقه به نتیجه برسد، باید: «۱. حملات ما پی در پی باشد. ۲. عقبه های نزدیک و دور دشمن در منطقه عملیات مورد هجوم قرار گیرد. ۳. قوای پاتک کننده دشمن تجزیه شوند. ۴. صرفه جویی در قوا رعایت شود.»

در مباحث این جلسه تأکید بر این است که برای گرفتن سرپل در جنوب اروندرود و پیشروی تا جاده آسفالت و ادامه پیشروی به سوی ابوالخصیب، خطوط دشمن در جزایر ام الرصاص، ام البابی و بوارین و ساحل جنوبی اروند با تلاش تعداد انبوهی از نیروهای غواص شکسته شوند و بلافاصله رزمندگان قایق سوار با عبور از سرپل ساحل جنوبی اروند به سمت هدف پیشروی کنند. برای رسیدن به هدف نهایی، اجرای این عملیات در چهار مرحله پیش بینی شد. (۱)

باتوجه به وضعیت پیچیده اروندرود در محور جزایر ام الرصاص و بوارین و وجود خطوط دفاعی متعدد دشمن در این جزایر تا ساحل جنوبی اروندرود، درباره چگونگی عبور انبوه نیروهای غواص و نیز عبور انبوه نیروهای قایق سواری که باید بعد از شکستن خطوط دشمن به همت نیروهای غواص، خود را به ساحل جنوبی اروند برسانند، بحثی مفصل انجام شد. از جمله موضوع طولانی بودن مسیر و وجود سواحل و خطوط متعدد، احتمال گم شدن نیروهای غواص در تاریکی و انحراف آنان مطرح شد. از سوی دیگر، نیروی مورد نیازی که باید در پی شکسته شدن خط با قایق عبور کنند، ۱۲ گردان برآورد شد که اینها برای عبور نیاز به ۶۰۰ تا ۷۰۰ قایق دارند. محل استقرار این قایق ها - که نیروها باید سوار بر آنها و کاملاً آماده

ص: ۷۹۶

۱- ۱. سند شماره ۱۷۳۷۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی عملیات برای منطقه ابوالخصیب (۱۳۶۴/۱۰/۲۲)، قرارگاه مرکزی سپاه، نوار شماره (۱۷۰۴۱)، راوی: محمد درودیان، صص ۲۹ - ۱.

برای عملیات باشند - و نیز چگونگی عبور آنها و طی کردن مسیری طولانی در دو سه ساعت در همان شب اول عملیات، موضوع بحث های دیگری در این زمینه بود.

محسن رضایی محل استقرار قایق ها را قبل از عملیات، نهر عرایض، رود کارون و رود بهمنشیر اعلام کرد. اما تهیه، خرید و استقرار این همه قایق حساسیت دشمن را برمی انگیزد و احتمال هشیاری او را درباره عملیات و اهداف آن افزایش می داد. همچنین پیمودن مسیر طولانی بهمنشیر و نیز مسیر کارون تا منطقه درگیری در زمان کوتاه پیش بینی شده با حفظ سازمان و پیچیدگی مسیر از دشواری هایی بود که در وهله اول به نظر می رسید. پیشنهاد عبور قایق ها در سه ستون و نیز همراهی فرمانده یا کادر فرماندهی یگان ها از جمله راه های کاهش مشکلات و افزایش اطمینان به عبور سالم قایق ها با حداقل ضایعات بود.

پیش بینی واکنش های مختلف دشمن به چنین عملیاتی و چگونگی مقابله با آن از دیگر مباحث این جلسه بود. سهولت بهره گیری دشمن از توان فراوان توپخانه ای، موشکی و هوایی خود در این منطقه و دشواری و پیچیدگی استفاده از توپخانه خودی برای مقابله با دشمن در این منطقه از موضوعات مطرح در این بخش بود. تمرکز تلاش های دشمن برای جلوگیری از تثبیت سرپلی که رزمندگان در ساحل جنوبی اروند تصرف می کنند از مهم ترین واکنش هایی بود که پیش بینی می شد دشمن اقدام به آن کند و در مقابله با این واکنش، تدبیر سرعت عمل و تأکید محسن رضایی بر اجرای هر چهار مرحله عملیات در شب اول بود که فرماندهان دیگر آن را کاری دشوار و نشدنی می دانستند.

موضوع پایانی جلسه، زمان اجرای چنین عملیاتی و نیز تأثیر این طرح روی طرح عملیاتی صف بود. چون این طرح هنوز در مرحله ابتدایی و خام خود بود و نیاز به اندیشه و بحث و بررسی بسیاری داشت تا پختگی لازم را کسب کند. محسن رضایی به فرماندهان گفت که دو سه روز در این باره فکر کنند تا شاید بتوان در این زمینه کار کرد. (۱)

۱

قرارگاه نوح(ع) سپاه پاسداران بعد از ظهر و شامگاه امروز با تشکیل سه جلسه به پیگیری آماده سازی منطقه عملیاتی برای اجرای عملیات در منطقه فاو و نیز بررسی اقدامات آمادگی برای عملیات روی اسکله العمیه پرداخت.

اولین جلسه ساعت ۱۵ با حضور فرمانده قرارگاه نوح(ع)، فرمانده تیپ ۳۳ المهدی(عج) و چند تن از مسئولان مهندسی سپاه و جهاد تشکیل شد. در این جلسه حسین علایی ضمن گلایه از تأخیر در اجرای اقدامات مهندسی و آماده سازی، بر تسریع کارها، به خصوص احداث سکو و سنگر برای تانک ها در نقاط مناسبی که بتوان با استقرار تانک در آن، خط و مواضع دشمن در غرب اروندرود را زیر آتش گرفت، تأکید کرد. فرمانده تیپ ۳۳ و مسئولان مهندسی مشکلات گرفتن مجوز تردد و نیز تأخیر در واگذاری امکانات مهندسی را از دلایل تأخیر ذکر کردند. فرمانده تیپ ۳۳ همچنین با

ص: ۷۹۷

۱-۲. سند شماره ۱۷۳۷۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی عملیات برای منطقه ابوالخصیب (۲۲/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه مرکزی سپاه، نوار شماره ۱۷۰۴۲)، راوی: محمد درودیان، صص ۱۶ - ۱.

معرفی فرمانده یکی از گروهان هایش به مسئولان قرارگاه مهندسی به عنوان پیگیری کننده کارهای مهندسی و نیز قرار دادن امکانات مهندسی تیپ ۳۳ زیر نظر مسئولان مهندسی قرارگاه، خواستار تسریع کارها شد. مسئول مهندسی جهاد مأمور به قرارگاه نوح(ع) هم گفت که ما کارها را شروع کرده ایم.

در این جلسه نقاط مناسب برای احداث سکوی تانک مشخص شد و البته مسئولان مهندسی احداث سکوی تانک را به دلیل نیاز به کار و تجهیزات و مصالح زیاد، کاری دشوار اعلام کردند. همچنین گفته شد که در محور نهر قاسمیه پد مناسبی وجود دارد که دید خوبی روی منطقه دشمن دارد و می توان روی آن دو تا سه تانک مستقر کرد.(۱)

جلسه دوم قرارگاه نوح(ع)، ساعت ۱۷ با حضور فرمانده این قرارگاه، فرمانده ناوتیپ کوثر، مسئول اطلاعات و چند تن از دیگر مسئولان این ناوتیپ تشکیل شد که گزارش شناسایی های نیروهای اطلاعات ناوتیپ کوثر از دهانه اروندرود، خور عبدالله و... بیان شد.

حسین الموتی از نیروهای اطلاعات منطقه سوم دریایی سپاه گزارش داد یکی از شناسایی ها در ساعت ۱۲ شب از نهر حاج علی تا بویه ۳ با قایق موتور روشن انجام شده و این فاصله در هوای مهتابی و مسیر شناخته شده حدود ۲۰ دقیقه طی شده است و نیروهای شناسایی صبح به مقر خود بازگشته اند. علیرضا تنگسیری جانشین فرمانده ناوتیپ کوثر نیز گزارش داد که سنگرهای روبه روی نهر قاسمیه، مواضع اطراف سنگرها و نوع پوشش گیاهی ساحل دشمن، پنج بار از نزدیک شناسایی شده است. وی گفت: شناسایی های ما در جزر کامل انجام می شد که از بویه ۱ با قایق های کانوی بادی تا نزدیک ساحل عراق می رفتیم و بعد از ساحل تا سیم خاردارها که حدود ۱۴۰۰ متر بود، پیاده می رفتیم. سیم خاردارها تا سنگر دشمن حدود ۷۰ متر فاصله داشتند و نگهبان بالای سنگر دیده می شد. زمین اطراف سنگر سفت و به سادگی قابل تردد بود. نزدیک ساحل چولان ها با ارتفاع حدود ۵۰ سانتی متر روئیده است و زمین باتلاقی است. سنگرهای بزرگ دشمن باهم حدود ۱۰۰ متر فاصله دارند که میان آنها سنگرهای کوچک نگهبانی است. دشمن فعالیت مهندسی زیادی در منطقه دارد.

مأموریت دیگر این ناوتیپ شناسایی خورها بوده است که تنگسیری در این باره گفت: «از چهار پایه اول خور عبدالله تا چهار پایه سوم رفتیم، ۸۰۰ متر هم چوب زدیم، اما خورها را پیدا نکردیم.»

در ادامه گزارشی نیز از عمق یابی مسیرهای مختلف آبی داده شد، در این گزارش گفته شد که عمق دهانه اروندرود و نیز عمق دهانه رودخانه بهمینشیر به دلیل وجود گل ولای کم است ولی عمق داخل هر دو رود برای تردد شناورها مناسب است. فرمانده نیروی دریایی در این بخش تأکید کرد که دیگر مسیرهای عملیاتی نیز هرچه سریع تر عمق یابی شود. وی همچنین با مشخص کردن نقاطی، دستور داد که چگونگی تردد به آن نقاط با قایق کانو آزمایش شود.(۲)

جلسه سوم قرارگاه نوح(ع) ساعت ۱۸:۳۰ برای پیگیری اقدامات آماده سازی زمینه اجرای

ص: ۷۹۸

۱ - ۳. سند شماره ۱۹۷۷۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه قرارگاه نوح برای پیگیری آماده سازی در منطقه عملیات والفجر ۸ (۱۳۶۴/۱۰/۲۲، قرارگاه نوح، نوار شماره ۱۷۶۹۹) راوی: الیاس حضرتی، صص ۱۴ - ۱.

۲ - ۴. همان، صص ۳۱ - ۱۵.

عملیات روی سکوی العمیه تشکیل شد. (۱) در این جلسه گزارش هایی از اقدامات شناسایی سکوی العمیه و نیز طرح های پیشنهادی برای عملیات روی این سکو بیان شد. از جمله طرح ها برای انتقال رزمندگان به العمیه، استفاده از قایق کانو است که به این منظور تمرین هایی انجام شده است و مشخص شده که حرکت با کانو در آب با حرکت موجی امکان پذیر است. با این قایق فاصله جزیره خارک تا جزیره خارکو در ۳۰ دقیقه طی شده است و رادار مستقر در شناور طارق در شب نتوانسته قایق کانو را ردیابی کند، ولی در روز ردیابی شده است.

در این گزارش گفته شد که تاکنون تردد در فاصله ۱۴ کیلومتر با قایق کانو تمرین شده است و از جمله طرح ها برای عملیات العمیه این است که رزمندگان با قایق های کانو تا نزدیکی هدف بروند و بقیه مسیر را با استفاده از لباس غواصی و طناب طی کنند. پیشنهاد دیگر این بود که در طرح مذکور ۲ غواص در قایق می مانند و ۲ غواص دیگر طناب را می گیرند و به سمت هدف می روند. همچنین تأکید شد اگر نیروهای عمل کننده با قایق کانو تا زیر اسکله بروند، نیروهای دشمن حتماً آنان را خواهند دید. وضعیتی که هنگام پیشروی قایق ها از نقطه رهایی به سوی هدف ممکن است موجب هشیاری دشمن و لورفتن عملیات شود، ترکیب فستوری آب است که شب هنگام موقع تکان خوردن آب، حالتی شفاف و نورانی به وجود می آید که از دور مشخص است.

در پایان این جلسه، تجهیزات مهندسی مورد نیاز ناوتیپ کوثر چنین اعلام شد: سوله و ورق های پلیت، کمپرسی، لودر، سنگر بتونی، موتور جوش. (۲)

۱

در پی دستور آقای هاشمی رفسنجانی فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در روز ۱۹/۱۰/۱۳۶۴ به نیروی زمینی ارتش مبنی بر واگذاری ۱۵ گردان توپخانه به نیروی زمینی سپاه پاسداران، فرمانده نیروی زمینی ارتش امروز به قرارگاه عملیاتی ارتش در جنوب چنین ابلاغ کرد:

«در اجرای امریه واصله از قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، دستور فرمایید به یگان های کنترل عملیاتی آن قرارگاه ابلاغ نمایند یگان های توپخانه زیرین طوری رها و به مناطق مورد نظر اعزام گردند که تا تاریخ ۲۷/۱۰/۱۳۶۴ در کنترل عملیاتی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی قرار و در مواضع پیش بینی شده مستقر گردند. در ضمن به منظور راهنمایی و هدایت یگان ها به مواضع، افسر توپخانه قرارگاه هماهنگی های لازم را با مسئول توپخانه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به عمل آورد.»

در این ابلاغیه آمده است که از لشکر ۲۱ دو گردان توپ ۱۰۵ و ۱۵۵ میلی متری، از لشکر ۷۷

ص: ۷۹۹

۱- در این جلسه حسین علایی فرمانده نیروی دریایی سپاه، حبیب آغاچاری فرمانده ناوتیپ کوثر، عبدالحمید ملاح زاده مسئول طرح و برنامه نیروی دریایی سپاه، زندی مسئول تدارکات نیروی دریایی، مسئولان اطلاعات ناوتیپ کوثر و الیاس حضرتی راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نوح حضور داشتند.

۲- ۵. سند شماره ۱۱۴۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح(ع) در عملیات والفجر ۸ (الیاس حضرتی)، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴ تا ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۰۶ - ۱۰۴.

سه گردان توپ ۱۰۵ و ۱۵۵ و ۲۰۳ میلی متری، از لشکر ۳۰ یک گردان توپ ۱۳۰ میلی متری، از تیپ ۵۵ هوابرد یک گردان توپ ۱۰۵ میلی متری، از لشکر ۱۶ یک گردان توپ ۱۵۵ میلی متری، از لشکر ۸۱ یک گردان توپ ۱۵۵ میلی متری، از لشکر ۹۲ یک گردان توپ ۱۵۵ میلی متری، از گروه ۲۲ توپخانه دو گردان توپ ۱۳۰ میلی متری، از گروه ۳۳ توپخانه دو گردان توپ ۱۳۰ و ۱۲۲ میلی متری و در مجموع ۱۴ گردان توپخانه در کنترل عملیاتی سپاه پاسداران قرار گیرد. در این ابلاغیه اضافه شده که به قرارگاه غرب نیروی زمینی ارتش نیز ابلاغ شده که یک گردان توپ ۱۵۵ میلی متری از توپخانه لشکر ۸۱ رها و به منطقه مورد نظر اعزام شود. ابلاغیه مذکور را سرهنگ جمالی جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش، امضا کرده است. (۱)

۱

در جلسه امروز قرارگاه نجف ۱، فرماندهان تیپ ۳۲ انصارالحسین (ع) وضعیت این تیپ، طرح مانور و آمادگی این تیپ را برای اجرای عملیات در منطقه هورالهویزه تشریح کردند. (۲)

مهدی کیانی فرمانده تیپ انصارالحسین (ع) در آغاز جلسه نیروهای رزمی این تیپ را ۵ گردان اعلام کرد به اضافه ۲ گردان دیگری که چندان آمادگی عملیاتی ندارند. وی گفت که مأموریت دفاعی این تیپ در منطقه هورالهویزه در حوالی پاسگاه معلق از تقاطع جاده تا شرق برکه عظیم است. فرمانده تیپ ۳۲ سپس به بیان کلی اقدامات شناسایی در منطقه مأموریت و طرح مانور تیپ و گردان ها برای عملیات در این منطقه پرداخت.

در ادامه جلسه فرمانده گردان ها به تشریح وضعیت گردان خود، میزان آمادگی برای عملیات و طرح مانور آن پرداختند.

گردان حضرت ابوالفضل (ع): دارای سه گروهان است که یک گروهان آن ویژه و از نیروهای باتجربه هستند. برای شکستن خط و تصرف هدف این گروهان ویژه وارد عمل می شود که یک دسته نیروی زبده آن در جلو و نیز جلو این دسته ۳ گروه غواص ۴ نفره حرکت می کنند. این گردان در مجموع ۳۳۱ نیرو دارد که دوره مأموریت آنان رو به پایان است.

فرمانده قرارگاه نجف ۱ درباره مأموریت این گردان تأکید کرد که در صورت آماده نبودن تیپ امام حسن (ع) - که در جناح راست تیپ انصارالحسین (ع) مأموریت دارد - دو گروهان دیگر

ص: ۸۰۰

۱-۶. سند شماره ۶۰۳۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از نیروی زمینی ارتش (معاونت عملیات و اطلاعات) به قرارگاه عملیاتی جنوب، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴.

۲- این جلسه از ساعت ۱۰ در مقر فرماندهی تیپ ۳۲ انصارالحسین (ع) تشکیل شد که تا ساعت ۱۵ ادامه یافت و در آن عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف ۱، تعدادی از مسئولان این قرارگاه و مهدی کیانی فرمانده تیپ ۳۲ و مسئولان اطلاعات عملیات و طرح و عملیات، توپخانه، ادوات و ۵ تن از فرماندهان گردان های این تیپ و علی فتحی راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نجف ۱ حضور داشتند. گزارش این جلسه با استفاده از یادداشت های شهید علی فتحی از این جلسه در دفترچه ثبت جنگ، تهیه شده است.

گردان ابوالفضل(ع) در حد توان باید به پیشروی در جاده ادامه دهند.

گردان حضرت علی اصغر(ع): این گردان سه گروهان دارد که یک گروهانش ویژه و شامل نیروهای باتجربه تر هستند که مشغول آموزش غواصی و آموزش های ویژه هستند و دو گروهان دیگر مشغول آموزش های عمومی و دفاعی هستند. این گردان ۳۵۵ نیرو از جمله ۲۱ غواص دارد و دوره زمانی مأموریتش به پایان رسیده است. منطقه مأموریت این گردان در طرح عملیات آفندی سه کیلومتر تعیین شده است.

گردان حضرت علی اکبر(ع): این گردان سه گروهان، از جمله یک گروهان ویژه دارد که در حال آموزش هستند و در خط مستقرند. دو گروهان دیگر آن نیز مشغول آموزش های عمومی و دفاعی هستند. این گردان یک دسته نیروی غواص ۲۷ نفره نیز دارد. این گردان ۳۶۰ نفره فقط ۱۸ روز به پایان دوره زمانی مأموریتش باقی مانده است. مأموریت این گردان در عملیات زدن ۵ کمین دشمن در برکه عظیم و پدافند در کنار این برکه است که دشمن نتواند آن را دور بزند. در هر کمین دشمن در این منطقه ۸ تا ۱۰ نیرو مستقر است و این گردان برای تصرف هر کمین ۶ نیرو در نظر گرفته است.

گردان حضرت قاسم(ع): دارای سه گروهان و در مجموع ۳۰۰ نیرو است که بیشتر آنان اعزام مجدد و مشغول آموزش های آبی خاکی هستند. از مدت مأموریتشان ۷۰ روز باقی است و دارای روحیه خوبی هستند و نگران اند که مبادا در عملیات شرکت داده نشوند.

فرمانده تیپ انصارالحسین پس از گزارش فرمانده گردان ها، گفت که یک گروهان با سلاح آر.پی.جی. ۷ برای مقابله با پاتک دشمن سازماندهی شده است. فرمانده قرارگاه نجف ۱ از فرمانده تیپ ۳۲ خواست که برای دفاع بهتر از منطقه مأموریت، نیروهای غواص یا رزمندگان با استفاده از بلم از کناره ها و داخل نی ها به دشمن ضربه بزنند که این برای ناامن کردن جاده دشمن و به وحشت انداختن او اقدام مهمی است.

در ادامه جلسه، مسئول واحد تخریب تیپ ۳۲ مأموریت این واحد را در عملیات تشریح کرد، از جمله ایجاد دو بریدگی در جاده دشمن به عرض ۷ متر برای تأخیر و بازداشتن دشمن از پاتک و نیز آماده سازی گروه هایی برای پاک سازی مین ها، برداشتن سیم خاردارها و همراهی با نیروهای رزمنده جهت پاک سازی مین ها از مسیر آنها. مسئول واحد توپخانه نیروهای این واحد را ۱۲۰ تن اعلام کرد که ۹۰ درصد آنان افراد ثابت هستند و از دو ماه قبل آموزش مجدد آنان شروع شده است. توپخانه این لشکر شامل توپ های ۱۲۲ و ۱۰۵ میلی متری است.

واحد ادوات تیپ انصارالحسین دارای انواع خمپاره اندازها، تفنگ ۱۰۶ میلی متری، مینی کاتیوشا و دوشکاست. واحد دریایی این یگان نیز ۴۵ قایق لاور و ۴۰ دست لباس غواصی دارد. مسئول واحد پدافند هوایی تیپ انصار نیز گفت که این واحد ۷۰ نیروی متخصص ثابت دارد که آموزش های لازم را گذرانده اند و هم اکنون مشغول آموزش های تعمیر و نگهداری هستند. این واحد دارای حدود ۱۳ قبضه سلاح پدافند ۲۳ میلی متری دولول و ۵/۱۴ میلی متری چهارلول و دولول و تک لول است.

فرمانده قرارگاه نجف ۱ در پایان این جلسه سخنانی ایراد کرد و گفت که برادر محسن رضایی روز پنجشنبه برای بررسی طرح مانور تیپ ۳۲ انصار به محل استقرار این تیپ خواهد آمد. (۱)

۱

فرماندهی قرارگاه نجف سپاه پاسداران امروز با صدور دستورالعملی مقررات حفاظتی منطقه عملیاتی تبوک (هورالهیوزه) را به یگان هایی که در این منطقه عملیاتی مأموریت دارند (لشکرهای ۲۷، ۱۷، ۱۴ و ۸ و تیپ های ۳۲، ۹ و ۱۵ سپاه پاسداران) ابلاغ کرد.

در این دستورالعمل آمده که عقبه عمومی کلیه یگان های تحت امر به منطقه عمومی پاسگاه برزگر - هویزه انتقال پیدا کند و نحوه استقرار با رعایت استتار، پراکندگی و استفاده از وضعیت موجود انجام شود. در این دستورالعمل همچنین مسیر تردد هر یگان مشخص شده و اعلام شده که هر یگان مجاز است ۴ تویوتا وانت، ۲ آمبولانس، ۲ تانکر آب و ۲ وانت نیشان در منطقه داشته باشد و تردد وسایل مهندسی فقط با مجوز فرماندهی قرارگاه و برگه مخصوص امکان پذیر است و افراد نیز برای تردد در منطقه باید برگ تردد مخصوص داشته باشند. تردد خودرو استیشن، حرکت ستون خودروها و ورود وسایل سنگین در روز مجاز نیست. حرکت خودروها در شب فقط با چراغ کوچک و حرکت ستون در شب با چراغ خاموش و داشتن مجوز، مجاز است.

از محل دژبانی ها به داخل منطقه تبوک، منطقه قرمز اعلام شده که در آن ایجاد هرگونه مقر یا بینه، تردد افراد متفرقه و غیرنظامی و تجمع بی رویه ممنوع اعلام شده است. از محل دژبانی ها به بیرون نیز منطقه زرد اعلام و ضمن اجازه استقرار عقبه مختصر برای هر یگان در این منطقه نیز تردد افراد غیرنظامی، تردد ستون خودروها و وسایل سنگین به خصوص قایق و پل در روز ممنوع اعلام شده و در شب با رعایت استتار مجاز اعلام و تأکید شده است که وضعیت پدافندی منطقه نباید تغییر کند و رفتارها باید عادی باشد و یگان ها مجاز به ایجاد عقبه جدید نیستند و در موارد استثنا با مجوز فرماندهی قرارگاه انجام شود. این دستورالعمل را عزیز جعفری (فرمانده قرارگاه نجف ۱) از طرف مصطفی ایزدی فرمانده قرارگاه نجف امضا کرده است. (۲)

۲

سپاه پاسداران شمال غرب مأموریت یافت تا هم زمان با عملیات منطقه فاو، ارتفاع موبرا را تصرف کند.

در پی بررسی هایی که در جلسه شامگاه روز گذشته درباره نقاط مناسب برای عملیات در جبهه شمال غرب انجام شد، امروز فرمانده کل سپاه پاسداران در نامه ای به فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران ابلاغ کرد که سپاه پاسداران شمال غرب با به کارگیری تیپ های امیرالمؤمنین (ع)، نبی اکرم (ص) و شهدا، هم زمان با عملیات سپاه پاسداران در منطقه فاو، ارتفاع موبرا - واقع در شمال استان سلیمانیه عراق، شرق چوراتا و جنوب شرق ماؤوت - را تصرف کند. (۳)

ص: ۸۰۲

۱-۷. سند شماره ۱۱۳۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات والفجر ۸ (علی فتحی)، ۱۳۶۴/۱۰/۱۹ تا ۱۳۶۴/۱۱/۱۴، صص ۲۸ - ۲۱.

۲-۸. سند شماره ۳۲۰۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه نجف، ۱۳۶۴/۱۰/۲۲.

۳-۹. سند شماره ۱۱۱۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا (ص) در عملیات والفجر ۸ (محمد درودیان)، ۱۳۶۴/۱۰/۲۱ تا ۱۳۶۴/۱۰/۲۶، صص ۶۲.

هوایماهای ارتش عراق برای پنجمین روز متوالی به جزیره خارک حمله کردند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، دو هوایمای میگ ۲۵ عراقی ساعت ۱۲:۵۷ ضمن مانور روی خارک، ۴ بمب به طرف این جزیره پرتاب کردند که بمب ها به قسمت آبی و خاکی ساحل خارک اصابت کرد، اما خسارتی به بار نیاورد. (۱) در این حمله یک فرد نظامی به طور سطحی مجروح شد. (۲)

ارتش عراق در اطلاعیه شماره ۲۰۸۲ خود در این باره آورده است: «عقاب های نیروی هوایی ما برای محروم کردن گروه یاغی از درآمدهای نفتی خود که در جهت ادامه تجاوزش به کار می گیرد، امروز حمله جدیدی علیه تأسیسات جزیره خارک اجرا کردند و پس از مورد اصابت دقیق قرار دادن هدف های خود و به آتش کشیدن آنها، سالم به پایگاه های خود بازگشتند.» (۳)

نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی یک کشتی باری امریکایی را توقیف و پس از بازرسی دوساعته آزاد کرد. سخنگوی وزارت خارجه امریکا این اقدام را نگران کننده خواند و نماینده ایران در سازمان ملل آن را اقدامی قانونی اعلام کرد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از فرماندهان ارشد نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی کسب اطلاع کرد که واحدهای گشتی این نیرو صبح امروز به کشتی پرزیدنت تیلور متعلق به یک شرکت امریکایی مشکوک شدند و آن را در آب های بین المللی دریای عمان توقیف کردند. این کشتی پس از دو ساعت بازرسی دقیق و اطمینان از اینکه کالایی برای عراق حمل نمی کند، آزاد شد. مقصد این کشتی ۳۹۰۰۰ تنی بندر فجیره امارات بوده است. خبرگزاری جمهوری اسلامی افزود: «کشتی آلمانی ویل دوشارا که روز پنجشنبه ۱۹ دی ماه توقیف و به یکی از بنادر جنوبی ایران هدایت شده بود، پس از بازرسی کامل و اطمینان از اینکه کالایی برای رژیم جنگ افروز بغداد حمل نمی کند، عصر امروز (یکشنبه) آزاد شد.» (۴)

خبرگزاری فرانسه در باره توقیف کشتی امریکایی گزارش داد: وزارت امور خارجه امریکا اعلام کرد که برای اولین بار یک کشتی باری امریکایی در آب های بین المللی مدخل خلیج فارس توسط نیروی دریایی ایران توقیف شده است. این اقدام در چارچوب جست و جوی کالاهای مورد استفاده عراق در جنگ صورت گرفته است. پروس امرمن سخنگوی وزارت امور خارجه، افزود که کشتی پرزیدنت تیلور متعلق به شرکت امریکایی پرزیدنت لاینز، پس از تفتیش - که هیچ گونه تلفات و خساراتی در بر نداشت - اجازه یافته است تا به بندر فجیره برود. وی گفت این حادثه نگرانی شدیدی را برانگیخته، ولی ما هنوز نتوانسته ایم با ناخدای کشتی تماس بگیریم و از تمامی وضعیت حادثه مطلع بشویم. (۵)

از سوی دیگر، سعید رجایی خراسانی سفیر ایران در سازمان ملل در مصاحبه ای که از شبکه

ص: ۸۰۳

-
- ۱- ۱۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۹، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.
  - ۲- ۱۱. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۴۴، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.
  - ۳- ۱۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۹، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.
  - ۴- ۱۳. روزنامه اطلاعات، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.
  - ۵- ۱۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۹، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۴، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه،

تلویزیونی سی.ان.ان. پخش شد، توقیف این کشتی باری امریکایی را مطابق با حقوق بین‌المللی و موجه اعلام کرد و گفت ما نمی‌توانیم انتقال احتمالی اسلحه توسط کشتی به عراق را تحمل کنیم.

نیویورک تایمز در ادامه گزارش خود در این باره نوشته است: «به گفته یک مسئول وزارت امور خارجه امریکا، ۷ ایرانی (۲ افسر و ۴ ناوی و...) با رفتاری که تهدیدکننده نبود وارد کشتی پرزیدنت تیلور شده‌اند. معاون رئیس شرکت امریکایی پرزیدنت لاینز که کشتی باری مزبور را در اجاره خود دارد، اعلام کرد که این کشتی معمولاً میان بنادر آسیا جنوب‌ات حمل می‌کند. وی گفت که خدمه این کشتی ۴۲ تن هستند و تنها یک قایق ایرانی آن را توقیف کرده است.»^(۱)

۱

نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران امروز یک کشتی باری انگلیسی را متوقف و بازرسی کرد. وزارت خارجه انگلیس در واکنش به این اقدام بیانیه‌ای صادر کرد و در آن ضمن ابراز نگرانی از این اقدام، پذیرفته است که کشورهای درگیر در شرایطی می‌توانند کشتی‌ها را بازرسی کنند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از لندن، بعد از توقیف و بازرسی چندساعته یک کشتی انگلیسی که روز یکشنبه (۲۲/۱۰/۱۳۶۴) به دست نیروهای ایران در نزدیکی تنگه هرمز انجام گرفت، وزارت خارجه انگلیس بیانیه‌ای صادر کرد که چنین آغاز شده است: «کشتی باربری پرسپوس امروز توسط نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران متوقف شده و مأمورین ایرانی به آن وارد شده‌اند و پس از بازرسی محموله کشتی از خدمه آن به خاطر تأخیر ایجادشده عذرخواهی نموده و آن را ترک کرده‌اند.» در بیانیه آمده است که دولت انگلیس نگران این واقعه است و معتقد است اصول کلی آزادی کشتیرانی در آب‌های بین‌المللی باید رعایت شود. در این بیانیه ضمن اعلام پایبندی به قطعنامه ۵۴۰ شورای امنیت (درمورد جنگ ایران و عراق) مبنی بر آزادی کشتیرانی و تأکید بر آن، افزوده شده است: «انگلستان این امر را می‌پذیرد که کشورهای درگیر در جنگ در شرایط معینی می‌توانند کشتی‌ها را در آب‌های بین‌المللی متوقف و بازرسی کنند.» در ادامه بیانیه ادعا شده است که: «قوانین بین‌المللی در این زمینه ابهاماتی دارد.» در بیانیه وزارت خارجه انگلیس افزوده شده است: «وقایعی این چنین نیاز به کاهش حجم درگیری ایران و عراق را آشکار می‌سازد و وزیر خارجه انگلستان که در سفر سه کشور عربی خلیج فارس است در این مورد با مقامات عمان، عربستان و کویت گفت و گو خواهد کرد.»^(۲)

۲

نیروهای جمهوری اسلامی ایران امروز علاوه بر توقیف و بازرسی یک کشتی امریکایی و یک کشتی انگلیسی، ۵ کشتی دیگر را متوقف و بازرسی کردند.

یک مقام آگاه نظامی ایران به خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت که روز یکشنبه (۲۲ دی)

ص: ۸۰۴

۱- ۱۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۳۰۰، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۷، خبرگزاری فرانسه، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، به نقل از نیویورک تایمز.

۲- ۱۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲، به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی.

یک کشتی امریکایی، یک کشتی انگلیسی، دو کشتی یونانی، دو کشتی پانامایی و یک کشتی سریلانکایی توسط دلاوران نیروی دریایی توقیف شدند و پس از بازرسی کامل و کسب اطمینان از اینکه حامل کالایی به مقصد عراق نیستند، آزاد شدند. وی بار دیگر تأکید کرد که جمهوری اسلامی ایران با قاطعیت و قدرت کامل هر کشتی را که حامل کالا به مقصد عراق باشد، توقیف خواهد کرد و پس از تخلیه کالاهایی که به توان نظامی دشمن متجاوز کمک می کند، اجازه ادامه حرکت خواهد داد.^(۱)

۱

فرمانده نیروی دریایی و دفاع ساحلی عراق در مصاحبه ای اعلام کرد که نیروی دریایی عراق با هدف انهدام نیروی دریایی ایران، سرگرم آماده شدن برای فعالیت در مناطق دور دریاها می باشد. سرلشکر ستاد عبد محمد در این مصاحبه گفت: «عراق از مرحله دفاع به مرحله تعرض و وارد کردن ضربات و تعقیب واحدهای دریایی دشمن و همچنین گلوله باران پایگاه ها و هدف های حیاتی منتقل شده است.»

وی گفت: «عراق در حال حاضر در منطقه عملیات دریایی بی منازع است و این نیرو دارای قدرت لازم جهت هدف قرار دادن هر گونه هدف برگزیده ای می باشد و نیروی دریایی ایران قادر نیست کاری را از پیش برد یا با نیروی دریایی ما به مقابله پردازد.» وی افزود: «نیروی دریایی عراق توانست جلو رژیم ایران جهت استفاده از بنادر اصلی خود در منطقه عملیات را بگیرد و همچنین این نیرو را وادار کرد تا مانور دریایی خود را در مسافت بیش از هزار کیلومتر دورتر از منطقه عملیاتی برگزار نماید.» وی ادعا کرد که نیروی دریایی عراق توانسته بیش از نیمی از واحدهای ناوگان ایران را منهدم و غرق نماید.^(۲)

۲

فرمانده کل سپاه پاسداران باتوجه به ضرورت گرم نگه داشتن فضای تبلیغی و معنوی پشتیبانی از جنگ، "طرح فجر" را برای اجرا در دهه فجر به مناطق پنج گانه سپاه پاسداران و قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) ابلاغ کرد.

مبنای این طرح، نمایش قدرت انقلاب اسلامی با اجرای مراسم رژه ۲۲۰ لشکر احتیاط قدس در ۱۰ استان کشور در ایام دهه فجر اعلام شده است. هریک از لشکرهای مشخص شده در این طرح دارای ۹ گردان و هر گردان شامل ۲۱۲ نیروی بسیجی خواهد بود. در هریک از ایام دهه فجر در مرکز یکی از استان ها، ۲۲ لشکر استان با سازمان احتیاط قدس با حضور یکی از مسئولان نظامی و کشوری مراسم رژه بر پا خواهند کرد.

هدف این طرح تقویت بنیه دفاعی جمهوری اسلامی؛ تقویت حضور و انسجام لشکرهای

ص: ۸۰۵

۱- ۱۷. روزنامه اطلاعات، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۱۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۹، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳ و ۴، بغداد - خبرگزاری عراق، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴.

احتیاط قدس؛ نمایش توان رزمی جمهوری اسلامی در پشت جبهه؛ اعلام آمادگی و حضور گسترده مردم در صحنه دفاع از انقلاب اعلام شده است.

برای اجرای این طرح، ستادی با مسئولیت فرمانده هر ناحیه تشکیل خواهد شد و برای استفاده از امکانات دولتی و مردمی در اجرای این طرح، فرمانده هر ناحیه باید جلسه ای با حضور استاندار و امام جمعه استان تشکیل دهد و طرح توجیه و بر ضرورت همکاری ها تأکید گردد.

استان ها یا شهرهایی که برای اجرای این طرح تعیین شده اند عبارت اند از: تهران، کرج، اصفهان، قم، زنجان، آذربایجان شرقی، فارس، کرمان، مازندران و خراسان.

برای بررسی و تکمیل این طرح، چگونگی تهیه امکانات، جذب نیرو و برگزاری مراسم، پیش بینی شده است که با حضور سرپرستان مناطق سپاه پاسداران و فرماندهان نواحی ده گانه مذکور جلسه ای در ستاد مرکزی سپاه پاسداران تشکیل شود.^(۱)

۱

امروز در چند منطقه کردستان درگیری هایی میان نیروهای خودی و گروه های ضدانقلاب رخ داد که با تلفاتی توأم بود.

به گزارش فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع): «در ۲۲/۱۰/۱۳۶۴ در عملیاتی که به همت برادران گردان خاتم(ص) و گروه ضربت انجام گرفت، انور پیمانوند مسئول تشکیلات ناوچه ساروق، اسیر شد، عباس اکرمی معاون هیز افشار (واحد نظامی حزب دمکرات) کشته شد و احمد نامداری مسئول یکی از لک (گروهان) های هیز افشار مجروح و تعدادی اسناد و مدارک و مقداری پول نقد و یک تفنگ کلاشینکف) به دست رزمندگان اسلام افتاد. از نیروهای خودی ۳ تن شهید و ۲ تن مجروح شدند. این درگیری در روستای ترکمن بلاغ (تکاب) رخ داد. دفتر سیاسی حزب دمکرات عباس اکرمی را اخیراً به عنوان امیر هیز افشار انتخاب کرده بود.»^(۲)

امروز در منطقه مریوان نیروهای پاسگاه اسلام دشت روستای شاهین نشین با افراد ضدانقلاب درگیر شدند. در این درگیری ۷ تن از افراد ضدانقلاب کشته و چند تن زخمی شدند.^(۳)

در منطقه سنندج نیز یکی از برادران اطلاعات ستاد ناحیه کردستان در محله جورآباد به ۲ نفر ساک به دست مشکوک شده به تعقیب آنان می پردازد که آنها به سوی وی تیراندازی کردند. این برخورد مسلحانه پس از ده دقیقه با فرار افراد ضدانقلاب و به جا گذاشتن ۱۵۴ فشنگ ام ۱ خاتمه یافت.^(۴)

در منطقه سقز نیز امروز دو تن از افراد گروه کومه له را برادران گشت ستاد امنیت شناسایی و به طرف آنها تیراندازی کردند. در این اقدام بهروز کرمی یکی از افراد کومه له کشته شد و دیگری مجروح گردید و فرار کرد. در این درگیری به طرف نیروهای خودی نارنجکی پرتاب شد که عمل نکرد.^(۵)

ص: ۸۰۶

۱- ۱۹. سند شماره ۱۱۵۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۲۰. سند شماره ۱۴۴۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش خبری، از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴.

۳-۲۱. همان.

۴-۲۲. همان.

۵-۲۳. سند شماره ۱۴۴۱۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی کل سپاه پاسداران،

۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

"وحشت بغداد از یک جنگ تازه علیه کردها" عنوان گزارشی است در شماره امروز نشریه دی ولت که در آن آمده است: «افزایش ناآرامی ها در منطقه کردستان، ارتش عراق را مجبور کرده تا حضور خود را در این منطقه به طور پیوسته تقویت کند و واحدهایی از ارتش را که در جبهه جنگ علیه ایران مشغول بوده اند به این نقطه فراخواند.»

در این گزارش هدف این اقدام جلوگیری از قیام هایی اعلام شده است که شبیه آن در پاییز گذشته به آغاز درگیری هایی در این مناطق انجامید. به نوشته دی ولت: «این ناآرامی ها از جمله در شهرهای اربیل، دهوک، عقره، قلعه دیزه، کوی سنجق، العمادیه و تعدادی از شهرک ها و روستاهای این منطقه گسترش یافت و نیروهای امنیتی عراق سعی کردند با توسل به سلاح، ناآرامی ها را در نطفه خفه کنند.»

این نشریه آلمانی افزوده است: «در بغداد احتمال داده می شود فعالیت کردها از طرف تهران حمایت شده و با شوروی هم تماس هایی برقرار کرده باشند. از این رو علت سفر ناگهانی صدام به مسکو تلاش وی جهت ممانعت از حمایت شوروی از کردها، خوانده شده است.» (۱)

از سوی دیگر، نشریه فرانسوی لوکوتیدین دویاری در شماره امروز خود در گزارشی درباره سرکوب کردها در سلیمانیه و اربیل و تخریب خانه های آنان و موضع سازمان عفو بین المللی در این باره نوشته است: «در تاریخ ۱۴ اکتبر (۲۲ مهر) در پی حادثه ای که طی آن دو خلبان عراقی توسط مبارزان کرد کشته شدند، ۱۰ نفر توسط نیروهای امنیتی در شهر سلیمانیه اعدام شدند. نیروهای دولتی سپس شهر را اشغال و چندین خانه را با بولدوزر ویران کردند.»

نیروهای دولتی عراق همچنین در تاریخ ۱۸ اکتبر وارد اربیل شهر دیگر کردستان شدند و تظاهرکنندگان را متفرق کردند. مرکز شهر اربیل با بمباران های هوایی به وسیله هلیکوپتر منهدم گردید و ۸۰ نفر کشته شدند. سازمان عفو بین المللی از دولت عراق خواسته که تحقیقی در این زمینه صورت گیرد. حزب سوسیالیست نیز دیروز در پاریس اعلام کرد که از سرنوشت خانواده های کرد در عراق و به ویژه از رفتار بدی که با گروگان ها و نوجوانان می شود به شدت نگران است.» (۲)

امروز ۲۰۰۰ تن از نیروهای رزمی و تخصصی استان کرمان (۳) و ۳۵۰ تن از رزمندگان شهرستان رودسر (کلاچای، املش، واجارگاه، رحیم آباد) به همراه امام جمعه رودسر عازم جبهه شدند. (۴)

امروز کاروان راهیان کربلا- از شهرستان خمینی شهر (طی دو روز متوالی) و گروه کثیری از نیروهای وظیفه از سپاه کوار و ۱۵ تن از نیروهای فنی ارامنه شهرستان اراک نیز به جبهه ها عزیمت کردند. همچنین کمک های مردمی شامل آبلیمو، مربا، قند و شکر، برنج و... توسط چند کامیون از ستاد پشتیبانی کمک های آموزش و پرورش شهرستان داراب به جبهه های نبرد ارسال شد. (۵)

۱- ۲۴. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۳۰، صص ۵ - ۴، دی ولت، ۱۲ ژانویه ۱۹۸۶ (۲۲/۱۰/۱۳۶۴).

۲- ۲۵. اداره کل مطبوعات و رسانه های خارجی وزارت ارشاد اسلامی، نشریه بررسی مطبوعات جهان، شماره ۱۰۲۶، ص ۶، به نقل از

لوکوتیدین دوپاری، ۱۲ ژانویه ۱۹۸۶ (۲۲/۱۰/۱۳۶۴).

۳-۲۶. روزنامه اطلاعات، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴.

۴-۲۷. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴.

۵-۲۸. همان.

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور در آستانه سفر به چند کشور آسیایی و آفریقایی از جمله پاکستان در مصاحبه ای با خبرنگاران رادیو و تلویزیون های ایران و پاکستان، شرایط ایران برای پایان جنگ را برشمرد و راه حل مشکل افغانستان را توجه به مردم این کشور و محور قرار دادن آنها اعلام کرد و روابط جمهوری اسلامی با کشورهای عرب حوزه خلیج فارس و اهداف سفر به پاکستان را تشریح کرد.

به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، آیت الله خامنه ای در پاسخ به سؤال خبرنگار پاکستان گفت: «ما از اولین روزهای شروع این جنگ تحمیلی که با تجاوز عراق به ایران آغاز شده پیشنهادهای سازنده خودمان را دادیم و چون آنها منطقی بود و نیز به دلیل آنکه در هیچ یک از گفت و گوهایی که به صورت دوجانبه و یا چندجانبه با کسانی که در این مسئله دخالت می کردند، پاسخ قانع کننده ای نسبت به این پیشنهادات نشنیدیم، همچنان بر آنها پای می فشاریم. این پیشنهادات بسیار روشن و شامل قطع تجاوز، تنبیه متجاوز و پشیمان کردن متجاوز از تکرار این عمل بود.»

رئیس جمهوری با اشاره به سفرهای هیئت برگزیده سازمان کنفرانس اسلامی به نام هیئت صلح به تهران و مذاکرات این هیئت با وی گفت: «آنها قبول داشتند که عراق تجاوز کرده است راه حل کاملاً روشن است. حالا که متجاوز شناخته شده باید مورد تنبیه قرار گیرد. امروز نیز کشورهای اسلامی می توانند با اعمال فشار بر عراق آن را به قبول این نتیجه منطقی و طبیعی وادار کنند. اگر این فشار از سوی کشورهای اسلامی در سال اول جنگ انجام می گرفت و این موضع عادلانه اتخاذ می شد و نشان داده می شد، مسلماً جنگ تا این مدت به طول نمی انجامید. امروز هم این موضع گیری کشورهای اسلامی در مقابل تجاوز رژیم متجاوز عراق هرچه دیر شود باز امکان طولانی شدن جنگ را به دنبال دارد. ... آنها می دانند که متجاوز چه کسی است و بنابراین وقتی متجاوز معلوم است، راه حل هم معلوم و مشخص است و امروز هم پیام ما به کشورهای مخلص و مؤمن، کشورهایی که ایمان به صلح دارند، کشورهایی که از وقوع چنین حادثه ای نگران اند همین است. آنها باید همه نیروهای خود را بر روی مرکز بیماری متمرکز کنند. بایستی بر روی رژیم عراق فشار بیاورند و او را وادار به قبول نتایج حتمی و منطقی تجاوز خودش بکنند. به نظر ما این یک امر اساسی است.»

رئیس جمهور درباره راه حل مسئله افغانستان گفت: «امروز اگر بخواهیم آن حادثه تلخ (تجاوز نیروهای شوروی به افغانستان) را جبران کنیم و این آب رفته را به جوی بازگردانیم، ناگزیر بایستی به مردم افغانستان بها داده شود در مذاکرات، تصمیم گیری ها، شکل حکومت آینده و تنظیم روابط داخلی و خارجی افغانستان بی شک مردم محور اصلی هستند. اگر مردم افغانستان را که یک ملت مسلمان و مؤمن و علاقه مند به موازین و ارزش های اسلامی هستند، مورد توجه قرار دهیم بی گمان مشکل افغانستان حل خواهد شد.»

وی درباره روابط ایران با کشورهای منطقه گفت: «روابط ما با کشورهای همسایه عرب خوب و رو به محکم شدن است. از آغاز انقلاب هم روابط فرازونشیب‌هایی داشته، گاهی تیره و سرد و گاهی خوب و امیدبخش بوده است؛ امروز، از آن روزهایی است که روابط خوب است.» وی افزود: «البته بعضی کشورهای عرب از ابتدا در یک موضع کاملاً صادقانه و دوستانه با ما قرار داشتند که کشورهای سوریه، لیبی، الجزایر و یمن جنوبی و برادران ما در صحرا از جمله این کشورها بودند. البته ما خودمان به مناسبت‌هایی نخواستیم با بعضی از کشورهای عربی مثل مراکش و مصر روابطی داشته باشیم و روابط خود را قطع کردیم.»

رئیس‌جمهور در مورد سفر به پاکستان و اهداف آن با اشاره به مشترکات تاریخی و جغرافیایی دو کشور گفت: «می‌توان گفت از بعضی جهات هیچ کشور دیگری در میان کشورهای اسلامی به قدر پاکستان به ما نزدیک نیست. مردم پاکستان برادرانی هستند که در تاریخ، فرهنگ، زبان، ادبیات و هنر با ملت ما وجوه مشترک زیادی دارند. ... مرزهای طولانی ما با یکدیگر و منافع مشترک، عوامل دیگر این رابطه محسوب می‌شوند. ... در پاکستان علمای بزرگ و مؤلفین و متفکرین بزرگی بوده‌اند و باز هم هستند که همه روی مسائل اسلامی کار و تحقیق می‌کنند ما با مردم پاکستان احساس برادری می‌کنیم.»

رئیس‌جمهوری در مورد رئوس مذاکرات خود با مقامات پاکستانی گفت: «ما در درجه اول مسائل مربوط به دو کشور و روابط فی مابین را از جنبه‌های مختلف بررسی خواهیم کرد و راه‌های اعتلا بخشیدن به سطح این روابط را خواهیم سنجید تا ان شاءالله سطح روابط را باز هم بالا ببریم و عمیق کنیم، چه از جنبه‌های اقتصادی و سیاسی و چه از نظر فرهنگی.»

رئیس‌جمهوری گفت: «بحث دیگر ما با برادران پاکستانی درباره مسائل جهانی و اتخاذ مواضع مشترک و نزدیک کردن مواضعمان با یکدیگر در این مسائل است. در منطقه هم مسائل مهمی وجود دارد که باید آنها را مورد بحث قرار دهیم. مسئله افغانستان و مسائل مربوط به منطقه فوق‌العاده حساس اقیانوس هند از همین مسائل است. در زمینه اشتراک مساعی در سازمان‌های بین‌المللی نیز بحث‌هایی خواهیم داشت. همان‌طور که می‌دانید ما با پاکستان در سازمان ملل، در غیرمتعهدها در یونسکو و بسیاری از مجامع جهانی هر دو سهیم هستیم و می‌توانیم نقش‌های مهمی در آن جوامع داشته باشیم به شرط آنکه مواضعمان را هرچه بیشتر به هم نزدیک کنیم.» (۱)

۱

اعلام‌خبر سفر رئیس‌جمهور ایران به پاکستان، در روزهای اخیر موجب ایجاد شور خاصی در پاکستان شده و علاوه بر آماده شدن مردم پاکستان برای استقبال از رئیس‌جمهور، شخصیت‌ها و علمای پاکستان با صدور اعلامیه‌ها و درج آگهی در روزنامه‌ها به رئیس‌جمهور خیرمقدم گفته و خواستار استقبال شایسته مردم پاکستان از ایشان شده‌اند.

ص: ۸۰۹

واحد مرکزی خبر از اسلام آباد گزارش داد که مردم مسلمان پاکستان با شور و هیجان خاصی خود را برای استقبال بی نظیر از رئیس جمهوری اسلامی ایران آماده می کنند. هزاران تن از مردم شهرهای مختلف پاکستان با کاروان های متعدد برای استقبال از آقای خامنه ای و هیئت همراه به شهر اسلام آباد وارد شده اند. همچنین اقشار مختلف مردم، روحانیون اهل تسنن و تشیع، ائمه جمعه و جماعات اتحادیه های دانشجویی و مدارس علوم دینی، گروه ها و سازمان های مختلف پاکستان با انتشار بیانیه هایی سفر رئیس جمهور را گرامی داشته و آن را گامی برای نزدیکی بیشتر مردم دو کشور اسلامی توصیف کرده اند.^(۱)

بولتن وزارت امور خارجه ایران نیز در این باره نوشته است: «خبر سفر جناب آقای خامنه ای ریاست جمهوری به پاکستان با استقبال بی سابقه ای از طرف مقامات و علما و مردم پاکستان روبه رو گردیده و با چاپ اطلاعیه ها و آگهی ها در اکثر روزنامه های پاکستان به آن خیرمقدم گفته شده که از آن جمله می توان موارد ذیل را نام برد:

الف) اطلاعیه آقای حامد علیشاه یکی از علمای معروف که با تیر درشت در صفحه اول روزنامه جنگ چاپ گردیده و در آن آمده است که زیارت و استقبال از حجت الاسلام آقای خامنه ای ریاست جمهوری اسلامی ایران و نماینده خصوصی رهبر مسلمانان جهان و نائب امام زمان امام خمینی بر مسلمانان پاکستان واجب است.

ب) دبیر گروه سیدعارف حسینی نیز ضمن خشنودی از سفر ریاست جمهوری از طرف داران خود خواست تا به نحو شایسته ای از این سفر استقبال نمایند.

پ) فیض علی فیضی امام مسجد جامع راولپندی و پیرسول شریف صدر جمعیت مشایخ پاکستان که از علمای اهل سنت می باشد نیز با تجلیل از مقام علمی ریاست جمهوری خواستار استقبال شایان از ایشان شده اند.

ت) تاکنون از طرف چندین گروه و انجمن اسلامی آگهی هایی در جهت استقبال از جناب آقای خامنه ای در روزنامه ها منعکس گردیده است. از طرف دیگر، سازمان دانشجویان امامیه پاکستان نیز در یک نشست فوق العاده در راولپندی از سفر جناب آقای خامنه ای استقبال کرده و از مردم پاکستان خواسته است که میهمان نوازی سنتی خود را به نمایش گذارند و استقبال شایانی از ایشان به عمل آورند.

ث) روزنامه نوای وقت سرمقاله ای در تجلیل از سفر ریاست جمهوری اسلامی ایران منتشر نموده است.

ج) سازمان امامیه پاکستان، رئیس شورای امام اعظم پاکستان، انجمن ذوالفقار حیدری، انجمن سادات و مؤمنین منطقه راولپندی، مولانا عبدالغفار بلوچ نائب رئیس جماعت اسلامی، سیدرضا حسینی دبیر کل کانون وکلای پاکستان و عده کثیری از مقامات و مردم پاکستان طی انتشار

ص: ۸۱۰

بیانه ها و اطلاعیه های مختلف که در اکثر روزنامه های پاکستان به چاپ رسیده و همچنین با تشکیل جلسات و انجمن هایی از سفر ریاست جمهوری ایران به پاکستان تجلیل کرده و از مردم خواسته اند که در هنگام ورود ایشان از این برادر گرمی و عزیز استقبال نمایند.»^(۱)

۱

بالی رام باگات وزیر خارجه هند که روز جمعه وارد تهران شده بود امروز با آقای هاشمی رفسنجانی دیدار و از مواضع ایران در ایجاد صلح و ثبات در منطقه خلیج فارس تقدیر کرد و خواهان گسترش روابط دو کشور شد. وی شامگاه هنگام ترک تهران، سفرش را موفقیت آمیز خواند.

وزیر خارجه هند عصر امروز در دیدار با آقای هاشمی گفت: «من شخصاً تحت تأثیر درایت شخصیت های ایرانی قرار گرفته و دریافته ام که مسئولین ایرانی مشتاق هستند که اقتصاد و سیاست مستقلی داشته و صلح و ثبات را در منطقه خلیج فارس حفظ کنند. همان طور که رئیس جمهوری ایران به من گفتند، من هم معتقدم که ایران و هند تنها دو کشوری در جهان هستند که بزرگ ترین عوامل بالقوه را برای گسترش روابط با یکدیگر دارند و می توانند با کمک متقابل یکدیگر را یاری کنند و باهم به صلح و ثبات منطقه کمک نمایند.» وی افزود: «سومین اجلاس مشترک دو کشور با حسن تفاهم دو طرف و توأم با موفقیت بود و ما از شما انتظار داریم که لطف خاص خود را متوجه گسترش روابط بین دو کشور نمایید.»

سپس آقای هاشمی رفسنجانی گفت: «از آغاز پیروزی انقلاب اسلامی، ما خواهان توسعه روابط با کشور شما بودیم. ما هند را جزء مناسب ترین کشورهایی می دانیم که در اکثر صحنه ها می توانیم با آن همکاری داشته باشیم، ولی متأسفانه طی این مدت هفت سال آن توسعه مورد نظر ما به دست نیامد. درحالی که هیچ مانعی در این زمینه وجود ندارد.»

رئیس مجلس شورای اسلامی افزود: «دلیلی ندارد که کشوری مثل هند از جهان سوم و در رأس غیرمتعهدها امکاناتی داشته باشد و ما برای رفع همان نیازها با کشور دیگری رابطه برقرار کنیم. برای هند هم همین مسئله متقابلاً وجود دارد. شما پس از استقلالتان تجربیاتی به دست آوردید که می تواند برای ما مفید باشد و ما هم امکاناتی داریم که می تواند برای شما مؤثر باشد. ما ازلحاظ سیاست بین المللی نیز با شما هیچ مشکلی نداریم. در مسائل منطقه هم نوعاً وحدت نظر داریم.»

وزیر امور خارجه هند در ادامه ضمن تأکید بر لزوم حفظ صلح و ثبات در منطقه گفت: «ما طرف دار صلح در منطقه اقیانوس هند و خلیج فارس هستیم و معتقدیم که قدرت های بزرگ حق دخالت در این زمینه را ندارند و اگر کشورهای منطقه باهم متحد شوند، قدرت های بزرگ ناچار خواهند شد که منطقه را ترک نمایند.»

آقای هاشمی رفسنجانی در پایان اظهار امیدواری کرد که این خواست بحق به زودی محقق گردد.^(۲)

ص: ۸۱۱

۱- ۳۱. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۸۷/۳، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴، صص ۵ - ۴.

۲- ۳۲. روزنامه اطلاعات، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

به نوشته نشریه وزارت امور خارجه ایران، سومین اجلاس کمیسیون مشترک وزیران خارجه ایران و هند (برای همکاری های اقتصادی، بازرگانی، علمی، فنی و فرهنگی) روزهای ۲۱ و ۲۲ دی در تهران برگزار شد. در پایان این اجلاس رؤسای کمیته های فرعی کمیسیون اسناد مربوط را امضا و وزیران خارجه دو کشور نیز تفاهم نامه دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت هند را امضا کردند.^(۱)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، وزیر خارجه هند هنگام ترک تهران (شامگاه ۲۲/۱۰/۱۳۶۴) ضمن ابراز خوشوقتی از سفر به ایران گفت: «به گمانم با انجام این سفر، باید انتظارات رهبران دو کشور در زمینه گسترش روابط برآورده شده باشد. ... سومین اجلاس کمیسیون مشترک ایران و هند باید به عنوان سنگ زیربنای ساختمان جدید روابط رو به گسترش دو کشور تلقی شود.»

وی از اینکه توانسته است با همکاری همتای ایرانی خود یک سند جامع و آینده نگر در زمینه همکاری بین دو کشور را تدارک ببیند، از مقامات جمهوری اسلامی ایران سپاسگزاری کرد. وزیر خارجه هند گفت امضای این تفاهم نامه، زمینه همکاری دو کشور را فراهم می سازد و راه را برای همکاری های اقتصادی، صنعتی علمی و فنی بین دو کشور هموار می کند.

وزیر خارجه ایران نیز گفت که ایران و هند به عنوان دو عضو مهم نهضت عدم تعهد همکاری های سیاسی گسترده ای طی سال های اخیر آغاز کرده اند که روند این همکاری ها رو به گسترش بوده است. وی افزود: در حال حاضر همکاری های ثمربخش در زمینه های اقتصادی و صنعتی بین دو کشور وجود دارد و کار کمیسیون مشترک وسعت و تنوع بخشیدن به روابط دو کشور است و برنامه مبادلات فرهنگی که امروز به امضا رسید این همکاری ها را فعال تر خواهد کرد. دکتر ولایتی افزود در مذاکرات درباره اجلاس آتی وزیران خارجه جنبش عدم تعهد و مواضع مشترک دو کشور بحث و تبادل نظر شد.

وزیر خارجه هند قبل از سفر به تهران به کویت و قطر سفر کرده بود و از تهران عازم دوی شد.^(۲)

بخش عربی رادیو دولتی هند در گزارشی از این سفر گفت: «وزیر خارجه هند در فرودگاه مهرآباد به خبرنگاران اعلام کرد نتایج این سفر به روابط دو کشور تحکیم می بخشد. وی افزود که نگرانی هند را از ادامه جنگ میان ایران و عراق - که هر دو از اعضای جنبش عدم تعهد هستند - به رهبران ایران ابراز داشته است. وی گفت: هند می کوشد تا در منطقه صلح برقرار گردد.»^(۳)

۱

ماسایوکی فوجیو نماینده پارلمان و فرستاده ویژه نخست وزیر ژاپن که در رأس یک هیئت پارلمانی به ایران آمده بود پس از سه روز اقامت در ایران و مذاکره با رئیس مجلس شورای اسلامی، نخست وزیر، وزیر امور خارجه و وزیر نفت، بعدازظهر امروز ایران را ترک کرد. در این دیدارها بر تحکیم و گسترش روابط تأکید شد.

ص: ۸۱۲

۱- ۳۳. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۸۸/۳، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳ - ۲.

۲- ۳۴. روزنامه اطلاعات، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۳- ۳۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۰، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴۰.

هیئت ژاپنی صبح امروز در مجلس شورای اسلامی با آقای هاشمی رفسنجانی دیدار کرد. آقای هاشمی در کتاب خاطرات خود درباره این ملاقات نوشته است: «هیئت ژاپنی به ریاست فوجیو - ایدنولوگ حزب حاکم ژاپن - و رئیس انجمن دوستی با ایران در پارلمان ژاپن به ملاقات آمد و نامه نخست وزیر ژاپن را آورد. درباره توسعه روابط و جنگ و گروگان های فرانسوی و امریکا در لبنان صحبت شد.»

در پانویس این یادداشت آقای هاشمی، توضیح بیشتری درباره این دیدار آمده است: «در این ملاقات فرستاده ویژه نخست وزیر ژاپن ضمن عظیم توصیف کردن دستاوردهای سفر آقای هاشمی به ژاپن، بر ضرورت تماس های مداوم و تقویت انجمن دوستی بین ایران و ژاپن تأکید کرد و آمادگی این کشور در زمینه مبادلات فرهنگی و دانشجویی را اعلام نمود. آقای هاشمی نیز از مهمان نوازی در سفر گذشته تشکر کرد و اهمیت انجمن دوستی ایران و ژاپن در تحکیم روابط دو کشور را یادآور شد و گفت: پس از بازگشت از ژاپن به کمیته مخصوص گفتم توافق های دیدار ما را تعقیب نماید. امیدوارم روزی شاهد دیدار نخست وزیر و رؤسای دو مجلس ژاپن از جمهوری اسلامی ایران باشیم.»^(۱)

اعضای هیئت ژاپنی همچنین در مجلس شورای اسلامی درباره تحکیم روابط پارلمانی دو کشور و نقش انجمن دوستی پارلمانی ایران و ژاپن که در توکیو تشکیل شده است با نمایندگان مجلس شورای اسلامی بحث و تبادل نظر کردند.

هیئت ژاپنی امروز با آقای غلامرضا آقازاده وزیر نفت نیز دیدار کرد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی در این دیدار اقدامات لازم در جهت گسترش روابط اقتصادی دو کشور که در پی سفر رئیس مجلس شورای اسلامی به ژاپن مطرح شده بود، مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت و به نظر می رسد اگر مسئله چندان در رابطه با خرید نفت توسط شرکت های ژاپنی از ایران وجود نداشته باشد، در آینده می تواند شاهد افزایش بیشتر فروش نفت ایران به ژاپن بود. خبرگزاری جمهوری اسلامی افزود: حجم خرید نفت ژاپن از ایران در سه ماهه آخر سال گذشته میلادی افزایش قابل توجهی یافت. همچنین ژاپن قرار است در اجرای چند پروژه صنعتی از جمله انتقال تکنولوژی ساخت چند نوع خودرو با ایران همکاری کند که اجرای یکی از آنها یعنی ساخت خودرو "نيسان پاترول" در ایران از اول سال ۱۳۶۵ شروع خواهد شد.^(۲)

۱

نشریه وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران گزارشی از سفر سه روزه (۲۰ تا ۲۲ دی) فوجیو رئیس انجمن دوستی پارلمانی ایران و ژاپن و هیئت همراه و مذاکرات وی با رئیس مجلس، نخست وزیر، وزیر امور خارجه، وزیر نفت و اعضای کمیسیون سیاست خارجی مجلس تهیه کرده که بخش های مهم تر آن چنین است:

ص: ۸۱۳

۱- ۳۶. اکبر هاشمی رفسنجانی، امید و دلواپسی (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۴)، به اهتمام سارا لاهوتی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ دوم، ۱۳۸۷، ص ۳۷۹.

۲- ۳۷. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۲۳، ص ۲.

الف) هیئت ژاپنی دو هدف عمده از سفر به ایران داشت:

۱. تحکیم روابط مجلس دو کشور و ارزیابی قدرت و نفوذ مجلس شورای اسلامی در تنظیم سیاست خارجی ایران و پیشنهاد تأسیس انجمن مشابه در مجلس شورای اسلامی.

۲. تلاش جهت متقاعد کردن ایران برای شرکت در جلسات شورای امنیت و یافتن راه حل مناسب جهت خاتمه یا حداقل کاهش شدت جنگ ایران و عراق.

ب) نکات مهم سخنان فوجیو با مقامات ایران:

۱. سفر آقای رفسنجانی به ژاپن پل محکمی برای دوستی دو ملت است، باید با قدرت نتایج سفر را پیگیری و به توافقات عمل کنیم.

۲. خواهش می‌کنم که به کمپانی‌های ژاپنی شرایط خوبی برای خرید نفت به خصوص از نظر قیمت به آنها پیشنهاد کنید.

۳. امیدوارم شرایطی برای شرکت ایران در شورای امنیت فراهم شود. اگر ایران وضع برحق خود را با جدیت در شورای امنیت مطرح کند، کشورهایی پیدا خواهند شد که حرف‌های شما را بشنوند.

۴. عراق این جنگ را شروع کرده، به مناطق مسکونی و نفتکش‌ها حمله کرده، سلاح شیمیایی به کار برده و به کارهای غیرانسانی دست زده است. ما مایلیم بدانیم برای خاتمه جنگ چه کارهایی از دست ما ساخته است.

۵. سازمان ملل و شورای امنیت تلاش خود را برای استقرار صلح در این منطقه کرده‌اند و واقعیت این است که کار آنها به نتیجه رضایت بخش نرسیده است.

۶. از اینکه روابط ایران با کشورهای چوچون عربستان و شوروی وارد مرحله جدیدی شده، خوشحالم.

ج) نکات مهم اظهارات مقامات جمهوری اسلامی در مذاکره با فوجیو:

• آقای هاشمی رفسنجانی:

۱. در مورد نفت بهتر است براساس روابط عادلانه و قیمت‌های واقعی اقدام شود و نباید از همدیگر درخواست تخفیف‌های بی‌مورد داشته باشیم.

۲. ما هم علاقه مندیم جنگ تمام شود؛ اگر شما می‌توانید کاری کنید که متجاوز کیفر ببیند و مظلوم هم به حق خود برسد و حق اجرا شود، ما هم مایلیم که ژاپن فعال باشد.

• آقای میرحسین موسوی:

۱. سیاست ما مبارزه قوی با اشغال افغانستان است و باید در آنجا حکومتی متکی بر خواست مردم روی کار بیاید.

۲. ما منتظر سفر قائم مقام وزیر امور خارجه شوروی به کشورمان هستیم و همواره با حفظ اصول خودمان خواسته ایم با همه کشورها سیاست حسن هم جواری داشته باشیم.

۳. مشارکت ما در شورای امنیت بستگی به موضع شورا و اصول سازمان ملل دارد که باید متجاوز محکوم شود. اگر ما موضع مثبتی از شورای امنیت ببینیم طبیعی است راجع به شرکت در آن فکر خواهیم کرد. شما تلاش خود را درخصوص برخورد صحیح تر شورای امنیت به عمل آورید ما هم یقیناً با این پیشنهاد قوی تر برخورد خواهیم کرد.

• آقای ولایتی:

۱. در ایران کمیته ای برای پیگیری روابط با ژاپن تشکیل داده ایم که کار را با جدیت دنبال می کند. امیدواریم در ژاپن هم کمیته مشابهی تشکیل شود.

۲. در پی سفر آقای هاشمی به چین و ژاپن، ما با چینی ها بیشتر به مراحل عملی رسیده ایم و امیدواریم با ژاپن هم همین طور شود. ۳. به رابطه با همسایگانمان اهمیت خاصی می دهیم، بر این مبنا با شوروی، پاکستان و ترکیه روابط خوبی داریم. با کشورهای نظیر کشورهای جنوب خلیج فارس که اشتراک مذهب و اشتراک های تاریخی و فرهنگی داریم، مجال بیشتری برای گسترش روابط داریم.

• آقای عزیزی:

۱. اگر بخواهیم در بلندمدت روابط سالم و محکمی داشته باشیم باید در هماهنگی مواضع سیاسی دو کشور تحولات جدیدی به وجود آید.

۲. پاسخ مثبت به پاره ای نیازهای ما، به کالاهایی که برای دفاع از انقلاب مهم است می تواند تأثیر خاصی در جنگ و مشارکت سیاسی دو کشور داشته باشد.

۳. شما اهرم های فشار مؤثر روی عراق دارید که ادامه تأسیسات پتروشیمی را که سمبل همکاری های دو کشور است، ممکن می سازد. باتوجه به زمینه گسترش روابط دو کشور، اعمال فشار روی عراق در رابطه با نقض مقررات بین المللی و ضوابط انسانی، حداقل انتظاری است که می توانیم از ژاپن داشته باشیم.

۴. ما احساس می کنیم که خرید نفت ژاپن از ایران با نوسانات مقطعی زیادی همراه بوده که در روابط بلندمدت ما اثر خواهد گذاشت.

(د نکات مهم سخنان میا که

در کنار ملاقات های مذکور، آقای میا که مدیرکل سیاسی وزارت خارجه ژاپن - که با این هیئت به ایران آمده بود - با معاون بین المللی و اقتصادی و نیز مدیرکل سیاسی آسیا و اقیانوسیه

وزارت خارجه ملاقات‌هایی کرد. نکات مهم سخنان میا که در این دیدارها چنین بود:

۱. باتوجه به مواضع ایران و عراق جنگ به این سادگی‌ها پایان نخواهد یافت و هیچ کدام از طرفین به طور صددرصد پیروز نخواهند شد.
  ۲. مجتمع پتروشیمی هدف مشخصی برای موشک‌های زمین به زمین عراق است و شروع هر نوع فعالیت در آن موجب تکرار حملات موشکی خواهد شد. ما به آنها گفته ایم هر اقدام آنها علیه این پروژه را اقدام خصمانه علیه خود تلقی می‌کنیم ولی این مشروط به را کد ماندن عملیات است.
  ۳. مسئله جنگ ایران و عراق چند بار در اجلاس سران کشورهای صنعتی مطرح شده و در اجلاس ماه مه توکیو هم به بحث گذاشته خواهد شد. جو اجلاس‌ها معمولاً به نفع عراق بوده ولی ژاپن سعی در متعادل کردن نظرات داشته است.
  ۴. وضع اقتصادی عراق به خصوص با استفاده از دو خط لوله ترکیه و عربستان خوب و مستحکم است و رژیم صدام حسین هم با هیچ مشکلی مواجه نیست.
  ۵. شوروی کماکان از عراق حمایت می‌کند و نشانه‌ای از اینکه به عراق اهمیت کمتری بدهند مشاهده نشده است.
  ۶. کشورهای عربی به خصوص عربستان به حمایت خود از عراق ادامه می‌دهند. اگر کمک مالی آنها کمتر شده به علت مشکلات مالی خودشان است.
  ۷. بهترین راه برای شما این است که از امکانات سازمان ملل و شورای امنیت استفاده و مواضع خود را به اطلاع جهانیان برسانید و اگر در جلسات رسمی شورای امنیت شرکت نمی‌کنید در جلسات غیررسمی شرکت نمایید.
  ۸. شورای امنیت شرط تعیین شده از سوی شما یعنی تعیین متجاوز و محکومیت آن را نمی‌پذیرد.
  ۹. ژاپن در مقابل آمریکا و اروپای غربی تعهداتی دارد و با آنها دارای منافع مشترک و متقابل است.
  ۱۰. ژاپن با شوروی در حال بهبود و گسترش روابط است.
- نشریه وزارت خارجه در پایان این گزارش نوشته است: «هیئت ژاپنی در ملاقات با برادر ولایتی برای اولین بار شروع تجاوز توسط عراق و موارد نقض قراردادهای بین‌المللی توسط عراق را اذعان کرد که این موضع تازه‌ای از مقامات آن کشور می‌باشد.»
- این هیئت ژاپنی بعد از ایران به قطر، عربستان، سوریه و اردن نیز سفر خواهد کرد. (۱)

۱

وزیر خارجه انگلیس که سفر به کشورهای حوزه خلیج فارس را از روز گذشته آغاز کرده است، امروز با یوسف العلوی وزیر خارجه عمان و سلطان قابوس پادشاه عمان، دیدار کرد. خبرگزاری آسوشیتدپرس اعلام کرد که جفری هاو در دیدار امروز درباره مسائل گوناگون از جمله یافتن راه حلی برای پایان جنگ ایران و عراق و اختلافات اعراب و اسرائیل مذاکره کرد.

۱-۳۸. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۳/۱۹۰، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، صص ۶-۱، گزارش ضمیمه.

روزنامه الخلیج چاپ امارات در شماره امروز خود نوشته که جفری هاو گفته است انگلیس هیچ عمل جدیدی یا ابتکار تازه ای برای پایان دادن به جنگ پنج ساله عراق و ایران ندارد و بحران در خلیج (فارس) مهم ترین مسئله مورد بحث در ملاقات های وی با وزیران خارجه دیگر کشورها است. وی گفته که اتحاد شوروی، طبیعتاً باید نقش بسیار مهمی را در مسائل خلیج (فارس) ایفا کند. (۱)

به گزارش خیرگزاری عمان، مذاکرات دو طرف شامل اقدام های شش کشور شورای همکاری خلیج فارس برای پایان دادن به جنگ پنج ساله عراق علیه ایران، اشغال افغانستان و روابط دوجانبه بوده است. (۲)

رادیو بی بی سی نیز با اعلام اینکه وزیر خارجه انگلیس فردا به عربستان و روز چهارشنبه به کویت سفر خواهد کرد، افزود: «در صحبت های امروز وزیر خارجه بریتانیا با سلطان قابوس پادشاه ۴۵ ساله عمان و وزیر خارجه اش یوسف بن علوی روابط نزدیک بریتانیا و عمان بسیار مدنظر بود. اما امروزه نگرانی اصلی عمان نه امنیت داخلی کشور بلکه خطرات بین المللی است به خصوص خطری که ادامه جنگ ایران و عراق بر ثبات عمان و سایر کشورهای منطقه خلیج فارس دارد. رهبران عمان در دیدار با وزیر خارجه بریتانیا از کوشش های شورای همکاری خلیج برای دریافتن نظر ایران راجع به مذاکره درباره پایان جنگ صحبت کردند. یوسف بن علوی وزیر خارجه عمان گفت که این کوشش ها ادامه خواهد یافت، اما هنوز جواب درستی از ایران نرسیده است. سلطان قابوس نیز به پایان جنگ خوش بین نبود.» (۳)

از سوی دیگر، به نوشته مطبوعات کویت، رئیس اتاق بازرگانی و صنایع کویت در اجلاس اتحادیه بازرگانی کشورهای حوزه خلیج فارس که امروز در کویت برگزار شد، ایران را به انجام مذاکرات صلح و رفع اختلافات از طریق گفت و گو جهت پایان دادن به جنگ ایران و عراق دعوت کرد. وی از جمهوری اسلامی ایران به عنوان همسایه مسلمان یاد کرد و گفت بازرگانان عرب از تلاش های جاری جهت متوقف کردن جنگ میان ایران و عراق پشتیبانی می کنند. (۴)

۱

رئیس هیئت پارلمانی فرانسه که به ایران سفر کرده بود، در مصاحبه با رادیو امریکا نتایج این سفر و روابط ایران با فرانسه و عراق با فرانسه را تشریح کرد.

به گفته امروز رادیو امریکا، آقای دایه عضو پارلمان فرانسه درمورد نتایج دیدارش از تهران ضمن تأکید بر اینکه بازگو کردن نتایج سفر به ایران بسیار زود است، افزود رابطه دو کشور بسیار محدود است و شاید با این سفر دری گشوده باشیم تا روابط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی بین ایران و فرانسه از سر گرفته شود. وی درمورد آمادگی ایران برای داشتن روابط نزدیک با غرب به خصوص با فرانسه گفت این تمایل را احساس کردم چون ایران در انزوای سیاسی به سر می برد. اما رهبران ایران از جانب داری ما در جریان جنگ خلیج فارس از عراق صحبت می کردند.

ص: ۸۱۷

۱- ۳۹. روزنامه کیهان، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۲- ۴۰. روزنامه اطلاعات، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۳- ۴۱. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴.

۴- ۴۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۰، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

وی روابط خوب کشورش با عراق را نیز به زمانی که جنگ وجود نداشت اعلام کرد و افزود: «البته من جزء آن دسته از کسانی هستم که معتقدم فرانسه می‌توانست از یک سیاست بی‌طرفانه در این جنگ پیروی کند. ... البته ما طبق قرارداد مقداری جنگ افزار به عراق فروخته ایم، اما هیچ احتیاجی نبود که هواپیماهای بسیار مدرن را به آن کشور قرض بدهیم. این عمل به نظر من مانند یک اعلان جنگ بود و من درک می‌کنم ایران از این کار دولت فرانسه خشمگین شده باشد.»

وی ضمن رد تلویحی سیاست میتران افزود: «من بیشتر مایلم از یک سیاست صلح‌جویانه پیروی کنم این جنگ به نفع هیچ‌کسی نیست، دو ملت بسیار زجر کشیدند و دیگر میلی به ادامه آن ندارند. این جنگ حتی به نفع غرب هم نیست.» وی افزود: من فکر نمی‌کنم در این جنگ پیروزی وجود داشته باشد، همه بازنده هستند. ایران هیچ‌گاه نخواهد توانست رژیم صدام حسین را سرنگون سازد و صدام حسین نیز قدرت براندازی رژیم ایران را ندارد. پس این جنگ به نفع کیست؟

خبرنگار ما در اینجا گفت: شاید به نفع فروشندگان جنگ افزار. دایه گفت: بله، حق با شماست، ولی به نظر من این غیرقابل قبول است باید به طرف صلح قدم برداشت. وی افزود: درباره گروگان‌ها صحبتی نکردیم اما آنها ممکن است دست کسانی باشند که طرف دار ایران هستند لذا نزدیک شدن به ایران این امکان را ایجاد می‌کند تا ایران از نفوذش در آزادی گروگان‌ها در لبنان استفاده کند.

دایه افزود: «سفر ما به ابتکار چند فرانسوی صاحب صنعت بود که مایل بودند روابط اقتصادی با ایران داشته باشند و این نیز درست است که رهبران رژیم تهران از تبلیغات رسانه‌های گروهی فرانسه [درمورد گروگان‌ها] بسیار شوکه شده بودند چون دولت ایران هیچ وقت خود را مستقیماً مسئول به گروگان گرفتن چهار فرانسوی ندانسته است به همین دلیل بود که ما سفر خود را چند روز به تأخیر انداختیم. واضح است آزادی گروگان‌ها با داشتن روابط تیره با ایران و با رفتار غیرمسئولانه وسایل ارتباط جمعی ما به وقوع نخواهد پیوست. ... من شخصاً فکر می‌کنم که گروگان‌گیری نتیجه روابط تیره میان دو کشور است.»

عضو پارلمان فرانسه در پاسخ به این سؤال که یکی از شرایط آزادی گروگان‌ها، آزاد کردن ۵ تروریستی است که به جان بختیار سوء قصد کردند، گفت: «این سؤال را باید از دولت فرانسه کنید ولی فراموش نکنید که این ۵ تروریست ۳ فرانسوی را کشته‌اند و این دیگر مسئله قوه قضاییه است.»

دایه درباره امکان برقراری روابط اقتصادی فرانسه با ایران نیز می‌گوید: «من هیچ مانعی نمی‌بینم؛ البته ما به مقامات رژیم گفتیم که هیچ‌گاه پشت به عراق نخواهیم کرد ولی آماده ایم که نظر بی‌طرفانه داشته باشیم و آنها نیز گفتند چیزی که ما از شما می‌خواهیم این است که بی‌طرف باشید.» (۱)

ص: ۸۱۸

۱- ۴۳. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۷ - ۱۳، رادیو امریکا، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴.

تلاش برای آشتی میان سوریه و عراق و دور کردن سوریه از ایران هنوز به نتیجه نرسیده است.

به نوشته روزنامه کویتی الوطن، تاکنون ۱۷ ملاقات محرمانه میان مقامات احزاب بعث سوریه و عراق به منظور برقراری آشتی میان دو کشور انجام گرفته است. در این ملاقات ها عبدالحفیظ نعمان عضو فرماندهی قومی حزب بعث سوریه شرکت داشته است. الوطن افزوده است که منابع دیپلماتیک عرب گفته اند طرفین در ملاقات های خود به پیشرفت ملموسی در جهت تهیه مقدمات آشتی میان سوریه و عراق دست نیافته اند. عراق برای گشودن راه جهت انجام مذاکرات رسمی و علنی با سوریه شرایطی مانند قطع کمک های سوریه به ایران قائل شده است. در مقابل سوری ها تأکید دارند که آماده مذاکره بدون شرایط قبلی هستند. (۱)

ص: ۸۱۹

---

۱ - ۴۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۹۹، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۱۰/۱۳۶۴.

قرارگاه خاتم الانبیای (ص) سپاه پاسداران (قرارگاه مرکزی سپاه) صبح امروز برای ارزیابی وضعیت آمادگی لشکر ۸ نجف جهت اجرای عملیات در منطقه فاو و بررسی مشکلات آن، با حضور فرماندهان و مسئولان لشکر ۸ نجف در مقر این لشکر تشکیل جلسه داد. (۱)

در آغاز جلسه، فرمانده لشکر ۸ نجف پس از معرفی فرماندهان گردان ها و مسئولان واحدهای لشکر نجف، مأموریت این لشکر در منطقه فاو را - که از مرحله دوم عملیات، با عبور از خط لشکر ۳۱ عاشورا شروع می شود - پیشروی در منطقه غرب اروند و تصرف خط دشمن و پیشروی در جاده استراتژیک فاو - بصره و ادامه آن به سوی کارخانه نمک اعلام کرد. وی درخواست کرد برای اینکه لشکر ۸ بتواند به طور دقیق مانور عملیات خود را طرح ریزی کند، محدوده قطعی مأموریت این لشکر مشخص شود. وی ضمن بیان اینکه مسئولان واحدهای اطلاعات و تدارکات لشکر کاملاً به منطقه توجیه شده اند، افزود که فرماندهان گردان ها به دلیل نداشتن برگه تردد و نیز ممانعت از استفاده آنان از دکل دیدبانی، هیچ کدام به منطقه توجیه نشده اند.

در ادامه جلسه، فرمانده کل سپاه به بیان اهمیت عملیات در منطقه فاو و نتایج مهمی که در پی خواهد داشت، پرداخت و از جمله نتایج این عملیات را چنین برشمرد: قطع ارتباط عراق با شمال خلیج فارس؛ تصرف اسکله های البکر و العمیه؛ تصرف شهر فاو؛ بازشدن راه آبی ماهشهر - بندر امام خمینی. وی سپس با ذکر نکته ای، ظاهراً یکی از دلایل اینکه به لشکر ۸ نجف و لشکر ۱۴ امام حسین (ع) مأموریت خط شکنی داده نشده است را بیان می کند: «بیش از

ص: ۸۲۱

۱- در این جلسه، برادران محسن رضایی، سیدرحیم صفوی، علی شمخانی، غلامعلی رشید، عباس محتاج، احمد کاظمی (فرمانده لشکر ۸ نجف)، زینعلی (معاون فرمانده لشکر ۸)، سیف الله رهنما (معاون فرمانده لشکر ۸)، محمد طاهری، گردانی، اکبر اعتصامی (فرماندهان گردان های لشکر ۸)، مرتضی کاظمی (مسئول تدارکات لشکر ۸)، شهپری (مسئول مخابرات لشکر ۸) و... و محمد درودیان حضور داشتند.

پنج شش ماه است که ما به فرماندهان مان گفتیم که باید بیایند اینجا عمل کنند، منتها ما در سیستم جدید سعی کردیم به برادرهایی که یک مقدار ممکن است ناباوری داشته باشند را متناسب با خودشان بهشون مأموریت بدهیم(۱) و از آنجا که لشکر ۸ نجف برای ما یک نیروی ان شاء الله تعیین کننده ای است که ما رویش حساب باز کرده ایم، ... باید برادرها پر قدرت به منطقه تان بچسبید و وقت را از دست ندهید.»

محسن رضایی بر استفاده بیشتر از زمان باقیمانده و تسریع در انجام دادن کارها، نقل و انتقالات و توجیه سریع تر به منطقه تأکید کرد و با اشاره به تلاش ها و آمادگی یگان های دیگر، افزود: «ان شاء الله باید این باور هر چه سریع تر در دل برادرها پیدا شود که ما همین جا ان شاء الله به لطف الهی عمل خواهیم کرد.» وی مزیت ها و حُسن های عملیات در این منطقه را از بُعد نظامی و اهمیت مأموریت دو لشکر ۸ نجف و ۱۴ امام حسین(ع) برشمرد و بر ضرورت انتقال سریع دستگاه های مهندسی و تانک به غرب اروندرود پس از شکسته شدن خط تأکید کرد و از مسئولان لشکر ۸ خواست که هر چه سریع تر امکانات لازم برای عبور دادن تجهیزات سنگین از اروندرود را فراهم و برای آمادگی تمرین کنند و از شب ها برای انتقال تدریجی وسایل و تجهیزات به منطقه عملیاتی بهره ببرند. فرمانده کل سپاه با بیان اینکه انتظار داشتیم در این جلسه فرمانده گردان ها طرح مانور خود را توضیح بدهند، نارضایتی خود را از عقب ماندگی لشکر ۸ در آمادگی برای عملیات ابراز کرد و نداشتن برگه تردد را دلیلی نپذیرفتنی خواند و گفت برای لشکری که در این منطقه سابقه کار داشته، حل این مسئله آسان بوده است.

در ادامه جلسه، فرمانده و دیگر مسئولان لشکر ۸ نجف به بیان مشکلات و کمبودهای این لشکر پرداختند که خلاصه آن چنین است:

احمد کاظمی: همه گردان های رزمی و واحدهای پشتیبانی رزم با کمبود کادر (فرمانده و معاون فرمانده گردان، فرمانده گروهان و معاون فرمانده گروهان، فرمانده دسته، نیروهای کادر متخصص برای واحدها و...) مواجه اند و آنانی که از کادر گردان ها شهید نشده اند، توانایی قابل انتظار را ندارند. نیروهایی که بتوانند گردان های جدید را اداره کنند، نداریم. فرمانده گردان ها نتوانسته اند به مرخصی بروند چون گردان دچار مشکل می شود.

زینعلی: از عملیات خیر تاکنون ۱۷ فرمانده و معاون گردان لشکر شهید شده اند که تاکنون نتوانسته ایم ۵ نفر هم به جای آنان بگذاریم. نیروهایی که جدید اعزام شده اند، همه نیروی عادی هستند، کادر ندارند. فرمانده گروهانی که در عملیات اداره ۱۰۰ نفر برایش دشوار است، الآن با ۲۰۰، ۳۰۰ نیرو

ص: ۸۲۲

۱- گفتنی است در جلسات بررسی انتخاب منطقه عملیات، از جمله مخالفان انتخاب منطقه فاو غلامعلی رشید، عزیز جعفری، احمد کاظمی و حسین خرازی بودند که از جمله دلایل مخالفت را محدودیت توان رزمی سپاه پاسداران برای اجرای عملیات در این منطقه بیان می کردند.

مواجه است. هیچ کاری برای آموزش رزمی، افزایش کارایی و شناسایی آنان نمی شود کرد. نیروهایی که آمده، همه را مشغول کرده؛ تهیه غذا و لباس آنان و مشکلات دیگری که مانع رسیدگی به کارهای اصلی می شود. اگر نیروهای اعزامی کادر همراهشان نباشد برای این عملیات قابل استفاده نیستند. مقداری از ناباوری ما هم به همین دلیل است، چگونه می توان با این نیرو عملیات کرد.

اکبر اعتصامی (فرمانده گردان): ما یک نفر را نداریم که کمک ما باشد، دیشب تا حالا که اینجا آمده ایم دائم نگرانیم که مسائل گردان چه می شود. بچه های قدیمی جنگ در شهرها و سپاه های شهر هستند، مشکلاتی دارند که اگر به آنها رسیدگی شود، می آیند و کمبود کادر رفع می شود.

محسن رضایی: به هر حال، ۴ گردان برای یک لشکر ۱۲ گردانه کم است، برای عملیات گردان بیشتری باید آماده کنید.

احمد کاظمی: چهار روستا ما را پشتیبانی می کرده اند که همه رزمنده هایشان آمده اند و شهید شده اند. دلیل بارز آن عملیات های پی در پی لشکر و قرار گرفتن در پیشانی جنگ بوده است. درست نیست ما اسم شهر خودمان را ببریم، شهرستان نجف آباد حدود ۷۰ هزار جمعیت دارد، حدود ۵۰۰۰ هزار شهید داده است. مردمش دیگر توان ندارند. خانه ای در این شهر، ۵ شهید داده است. باید مقداری ملاحظه این مردم که می خواهند برای انقلاب کار کنند، بشود. ما همه طول جنگ را در خط بوده ایم، هر چه امکانات به لشکر داده اند در خط مصرف شده، برادران دیگر آینده نگر بوده اند، در جهت پادگان سازی و دیگر مسائل به کار گرفته اند. ما جا نداریم، میان بیابان ها که نمی شود برنامه ریزی و سازماندهی کرد.

محسن رضایی: لشکر ۲۵ را می دانید وضعش چطور بوده، زمین بسیار بزرگی گرفته، حریف استاندار خوزستان نشده، استاندار مازندران را آورده مسائلش را با استاندار خوزستان حل کرده است.

احمد کاظمی: دو استان پشتیبان لشکر ۲۵ کربلاست. او استاندار داشته که مسائلش را حل کند، ما شهردار هم نداریم.

سیف الله راهنما: ما همین زمینی که در عبدالخان (یکی از آبادی های خوزستان واقع در مسیر اهواز - شوش) گرفتیم که صاحب هم نداشت، مشکلی هم نداشت. آمدند گفتند شکایت کرده است.

احمد کاظمی: یکی دیگر گفت که در همه خوزستان یک جا زلزله می شود آن هم عبدالخان است، نمی شود پادگان بسازید. همین هاست که آدم را مأیوس می کند و روحیه جنگی را از بین می برد.

مرتضی کاظمی (مسئول تدارکات لشکر ۸): ما چند مسئله عمده در مورد تدارکات داریم که قبلاً هم گفته ایم، کسی جواب گو نبوده است. ۱. کامیون خیلی کم داریم، آنچه داریم غنیمتی است و به دربخور نیست، مشکل قطعات دارند. ۲. کمبود تسلیحات داریم که انهدامی های عملیات های بدر و قادر را کمتر داده اند. البته اخیراً دارند می دهند که زمان مناسبی نیست. ۳. مسئله عمده ما پادگان است اگر ما پادگان داشته باشیم می توانیم تعمیرات و کارهای اساسی لشکر را انجام دهیم. ۴. کمبود امکانات و وسایل انتقال لودر، بلدوزر و تانک از اروندرود.

۵. تسلیحات ضدزره مثل تفنگ ۱۰۶، تفنگ ۸۲، موشک تاو، موشک مالیوتکا.

باتوجه به اینکه یکی از معضلات اصلی لشکر ۸ نجف، مکان بود، محسن رضایی در همین جا به ابراهیم سنجقی دستور داد همین امشب جلسه با آقای کاظمی (فرمانده لشکر ۸ نجف) و آقای اسدی (فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج)) بگذارید و مسئله پادگان را حل کنید. (۱)

بیان مشکلات و کمبودهای لشکر توسط مسئولان واحدها و فرماندهان گردان ها در این جلسه ادامه یافت. از جمله مسئول واحد مخابرات با ذکر مشکلات و کمبودهای بسیاری که از نظر تجهیزات مخابراتی وجود دارد، تقسیم تجهیزات موجود را میان قرارگاه ها و لشکرها ناعادلانه توصیف کرد. همچنین از عدم واگذاری نیروی کیفی به لشکر انتقاد و گفته شد با این وضعیت، لشکرها را در قرارگاه ادغام کنید. رحیم صفوی هم در پاسخ گفت: خودتان را درست کنید، چه کار به قرارگاه دارید؟ احمد کاظمی هم با ذکر اینکه اینها بچه های فتح المبین و بیت المقدس هستند، نظرشان نظر خیر و دلسوز جنگ هستند؛ بی توجهی برخی مسئولان قرارگاه و پشت در نگه داشتن برادران مسئول لشکر را یادآور شد.

در ادامه، همچنین به وضعیت واحد زرهی لشکر پرداخته شد و گفته شد تیپ زرهی که تحویل لشکر شده، تانک هایش نواقص زیادی دارد و در مجموع لشکر ۸ نجف برای عملیات تعداد ۱۵ تانک و چند نفر برآمده کرده است که از آنها خواسته شد حداقل ۲۰ تانک آماده کنند.

پس از اظهارات مسئولان لشکر ۸ نجف، فرمانده کل سپاه در سخنان مشروحی آنان را به آمادگی هرچه سریع تر برای عملیات و ادامه استقامت و مقاومت در راه حقی که برگزیده اند، ترغیب کرد. چکیده ای از سخنان محسن رضایی چنین است:

اینکه چه کنیم که همه کشور وارد جنگ شود، موضوعی است مربوط به کل کشور، اما این مشکلات زمان پیامبر (ص) و حضرت امیر (ع) هم بود که می پرسیدند تا کی می خواهید به جنگ ادامه دهید. این نشان از خستگی عده ای از ما دارد که مکرر می پرسیم این جنگ تا کی باید ادامه یابد و اگر احساس خستگی نکنیم چرا باید این سؤال را بکنیم. همیشه مسائلی بوده که حل بخشی از آن مربوط به بالاتر از ما و بخشی نیز به دست خود ماها باید حل شود.

امام الآن از ما می خواهد که ولو با عده ای قلیل به جنگ ادامه دهیم و اگر امروز هم یک لشکر همراه ما بیاید، ما با این لشکر به جنگ می رویم. فعالیت و عمل ما بستگی به انگیزه مان دارد. عده ای انگیزه شان از جنگ، آزادی خرمشهر بود و خرمشهر که آزاد شد کنار کشیدند. معمولاً تحصیل کرده ها به دست و زبان، قدرت و عملکرد ما نگاه می کنند، اگر به جنگ تحرک دادیم و پیش بردیم، آنها هم می آیند که این مجموعه کارها مربوط به مسئولان کشوری است.

نکته دوم این است که امروزه کسانی به جنگ و جبهه می آیند و در عملیات شرکت می کنند که واقعاً اعتقاد به جنگ دارند و جزو خالص ها هستند؛ خالص تر از کسانی که در عملیات

ص: ۸۲۴

---

۱ - ۱. سند شماره ۱۷۰۴۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه قرارگاه خاتم برای بررسی مشکلات لشکر ۸ نجف (۱۳۶۴/۱۰/۲۳، مقر لشکر ۸ نجف، نوار شماره ۱۵۳۱۸)، راوی: محمد درودیان، صص ۹۳ - ۱ (دست نویس).

بیت المقدس شرکت کردند، چون بیت المقدس بعد از پیروزی فتح المبین است، اما آنها که الآن می آیند، بعد از شکست بدر می آیند. ممکن است اینهایی که الآن می آیند در مجموع سوادشان زیاد نباشد، اما همین پابرهنه ها بودند که تا حالا اسلام را رشد دادند. البته این منطقی است که برای به کارگیری توپ ها و موشک ها احتیاج به تحصیل کرده ها داریم، اما چه کنیم که نمی آیند. ما باید بمانیم و عاشورا بسازیم. در اسلام یک راه نداریم، وقتی دیدیم شمشیرمان بر شمشیر دشمن غلبه نمی کند، شمشیر خونمان را بیرون می کشیم. دنیا فکر نکند اگر توپ و تشری به ما زد، امکانات به ما نداد و ما را محاصره کرد، ما درمی رویم، این طور نیست؛ ما می مانیم و مقاومت می کنیم حداقل نتیجه اش این می شود که یک میلیارد مسلمان به پا می خیزد.

البته اگر تحصیل کرده ها هم بیایند، امکانات نظامی هم به دست بیاوریم پیروزی نظامی هم می توانیم به دست بیاوریم، ولی اگر نیایند، نباید نا امید شویم، شمشیر امام حسین (ع) هست که می توانیم آن را بزنیم. یا فتح یا شهادت؛ راه وسط ندارد. و این طور نیست که بگوییم یا فتح یا زندگی. زمانی که فتح میسر نیست، شهادت خودش فتح دوم است.

ما با مقاومت و ایستادگی پیروز شده ایم، خودمان متوجه نیستیم. در این سه سال، دنیا تلاش کرد که به انحای مختلف مقاومت ما را بشکند و اگر در این سه سال گذشته کوچک ترین عقب نشینی از مواضع خود کرده بودیم کار ما را تمام کرده بودند. علت اینکه شاه عربستان عقب نشینی می کند و الآن می گوید ما حاضریم صدام را هم محاکمه کنیم یا ضیاء الحق (رئیس جمهور پاکستان) دیشب در مصاحبه اش گفت "ما قبول داریم آغازگر جنگ صدام بوده و حالا شما خیلی چیز نکنید، از روی اسناد و مدارک هم می شود متجاوز را روشن کرد." چرا سال پیش این را نمی گفت، برای اینکه امید داشتند مقاومت ما شکسته شود و برویم بگوییم اشتباه کردیم. بنابراین ما الآن در بعد عظیمی از جنگ پیروز شده ایم و خودمان متوجه نیستیم. الحمدلله با مقاومت و خونمان دشمن را وادار به عقب نشینی و اظهار ضعف در مقابل انقلاب اسلامی کردیم.

محسن رضایی در ادامه در مورد نظر امام خمینی درباره تبلیغات گسترده جهانی برای ملاقات سران دو ابر قدرت (گورباچف و ریگان) گفت: «حضرت امام گویا به یک نفر فرموده بود "اینها این همه تبلیغات کردند به خاطر این بود که [بگویند] توی دنیا ما دو نفر بیشتر نیستیم، فقط ما دو نفر هستیم." ... یعنی این همه جنجال در دنیا راه انداختند که غیرمستقیم بگویند این دو نفر تصمیم گیرنده جهان هستند، هیچ کس دیگر نمی تواند تصمیم بگیرد.» وی افزود که اینها تصمیم گرفتند با این جنگ کمر ایران را بشکنند، اما حالا می بینیم که دارند از تصمیمشان برمی گردند. پس معلوم شد که کس دیگری نیز در تصمیم ها مؤثر است، رزمندگان ما در جبهه تصمیم گرفتند و آنها مجبور شدند به این تصمیم تن دهند.

فرمانده کل سپاه گفت که خوب است همه کشور در جنگ شرکت کنند، مهمات و سلاح

بیشتر و مدرن تر تهیه شود، اما اگر نیامدند و تهیه نشد، ما تکلیفی داریم که باید آن را انجام دهیم. مگر خون ما عزیزتر از خون امام حسین(ع) است؟ مگر خون ما از خون بچه هایی که کنار ما شهید شدند، عزیزتر است؟ ما ولو دو نفر هم بمانیم باید شمشیرمان را درآوریم و ان شاء الله به دشمنان حمله بکنیم. حداقلش این است که با آبرومندی شهید می شویم... حداقلش این است که یک میلیارد مسلمان به حرکت می افتند. حداقلش این خواهد بود که دنیا می فهمد ما زیر بار ذلت نرفتیم. دشمنان که در این سه سال ادعای صلح خواهی می کردند و با توپ و موشک می خواستند ما را تسلیم کنند، الآن از طریق دیگر می خواهند سر ما کلاه بگذارند. الآن بهترین موقع برای یک پیروزی نظامی گسترده است، چون ما با یک حمله دو نشان می زنیم.

وی افزود که در استراتژی دفاعی دو بحث مهم وجود دارد: یکی اینکه ما مبنای ارتش و سپاه را تکنولوژی قرار دهیم؛ دیگر اینکه از تکنولوژی برای تقویت استفاده شود. ما می گوییم رزمنده باید آدم مؤمن و معتقد باشد، منتها کلاشینکف بردش کم است، سلاحی قوی تر به او بدهیم. ولی سلاح را جایگزین فرد نمی کنیم، بلکه سلاحش را تقویت می کنیم و از تکنولوژی برای تقویت استفاده می کنیم. پس مبنای سیستم دفاعی ما باید بر انسان، ایمان و معنویت استوار باشد و از تکنولوژی برای تقویت استفاده کنیم.

محسن رضایی با اشاره به اینکه اگر ما جنگ را تخصصی کنیم و با استفاده از تکنولوژی (اگر بتوانیم فراهم کنیم) و متخصصان بخواهیم بجنگیم و مردم را از جنگ کنار بگذاریم، انقلاب خشک می شود، افزود: جنگ تخصصی دیگر جنگ انقلابی نیست؛ جنگ انقلابی، جنگ فراگیری است که مردم همه در آن حضور دارند، شمشیر می زنند، خون می دهند و در راه اسلام می جنگند. اصلاً انقلاب این طوری حفظ می شود. وی گفت البته این حرف قابل قبولی است که کشور باید جنگی بشود و همه باید بیایند. امام هم می گوید مسئله اصلی جنگ است؛ خب نمی آیند چه بکنیم؟ با زور بیاوریم هم ممکن است بدتر بشود، همان یک عملیات را هم که می خواهیم بکنیم، لو بدهند. لذا ان شاء الله باید با همان جمعی که مخلصانه و با اعتقاد می آیند برای اسلام کار کنند، منسجم و قوی جنگ را ادامه بدهیم، اگر به پیروزی رسیدیم که خب، فتح است، اگر به پیروزی هم نرسیم، شهادت است.

فرمانده کل سپاه در پایان با اشاره به سابقه طولانی لشکر ۸ نجف در جنگ گفت: «برادرها ان شاء الله برای عملیات باید پرقدردت آماده بشوید و ان شاء الله کار را ادامه دهید. وی افزود که تا ۴ بهمن ان شاء الله همه توجیهات، بحث ها و پیشرفت کارها شده باشد که ما می آییم در جلسه ای بررسی می کنیم. بعد از چهارم تا دوازدهم بهمن ماه هم مانورها در زمین مشابه باشد که عمده اش پاک سازی، پدافند و تسخیر هدف است. در این مانور، زرهی، ادوات، مهندسی و گردان های پیاده باشند و آرایش صحیحی به سلاح ها داده و جبهه دفاعی عمیقی ایجاد کنید.»(۱)

ص: ۸۲۶

۱- ۲. سند شماره ۱۷۰۴۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) برای بررسی مشکلات لشکر ۸ نجف (۱۳۶۴/۱۰/۲۳، مقر لشکر ۸ نجف، نوار شماره ۱۵۳۱۹)، راوی: محمد درودیان، صص ۷۹ - ۱ (دست نویس).

فرمانده کل سپاه پاسداران صبح امروز علاوه بر جلسه با فرماندهان و مسئولان لشکر ۸ نجف، با سخنرانی برای رزمندگان این لشکر، آنان را به آمادگی بیشتر برای نبرد با دشمن ترغیب و تشویق کرد.

محسن رضایی در آغاز گفت: «امروز که رزمندگان عزیز اسلام با تمام اخلاص و با تمام اعتقاد خود در عمل آماده شده اند که ان شاء الله قدم بزرگ تری نسبت به گذشته بردارند، لازم است که قبل از برداشتن این قدم مقداری به بررسی اوضاع خود پردازیم و در مورد این مسیر و این مقصد اطلاعات بیشتر به دست بیاوریم تا هم عطش رسیدن به مقصد را در خود بارورتر کنیم و هم اینکه آگاهانه و قوی تر و منسجم تر این مسیر را ادامه بدهیم.»

تصویر

احمد کاظمی به همراه رزمندگان لشکر نجف در حال استماع سخنرانی

محسن رضایی فرمانده کل سپاه

وی در ادامه با اشاره به اینکه در اسلام پیروزی ها یا از نوع پیروزی شمشیر بر شمشیر بوده یا از نوع پیروزی خون بر شمشیر و بیان مثال هایی برای هر دو؛ عملیات های آزادسازی مناطق اشغالی به ویژه آزادسازی خرمشهر را پیروزی شمشیر بر شمشیر خواند و گفت در سه سال گذشته، ما پیروزی خون بر شمشیر؛ یعنی پیروزی مقاومت داشته ایم؛ چراکه دشمنان ما در این سه سال با شعار صلح و طرف داری از حقوق بشر، اما در عمل با موشک و بمب و واگذاری سلاح های پیشرفته به عراق از یک طرف و نیز بسیج دولت ها به طرف داری از صدام، راه اندازی شورای همکاری خلیج فارس، فعال کردن کنفرانس اسلامی در منطقه و جهان و فعال کردن گروه هایی مثل منافقین و نهضت آزادی در داخل که دیگر جنگ فایده ندارد، هم زمان با بمباران و موشک باران تهران و دیگر شهرها، با فشارهای نظامی و سیاسی، قصد داشتند ابتدا مقاومت ما را بشکنند، سپس در درازمدت انقلاب اسلامی را نابود کنند. امام در آغاز سال، امسال را سال مقاومت اعلام کرد. دشمنان جنگ شهرها را تشدید کردند. دزفول، باختران و همدان و... را زدند، مردم دست از مقاومت برنداشتند. چندتاچند تا موشک زدند. یک شب ۸ موشک به دزفول زدند؛ اثری نکرد. جنوب تهران را زدند، دیدند که تأثیری ندارد. شروع به زدن شمال تهران کردند، آنجا شعارهایی علیه انقلاب و امام و اسلام شروع شد و رادیو بغداد هم می گفت اگر این شعارها را ادامه بدهید، رها می کنیم و گرنه دوباره بمباران می کنیم. در این وضعیت، مسئولین گفتند که روز قدس روز روشن شدن طرف داران

جنگ عادلانه و طرف داران صلح ظالمانه است؛ کسانی که طرف دار جنگ عادلانه اند، در این روز به میدان بیایند. ماه رمضان، هوای گرم، بمباران و همه شرایط، ضد راه پیمایی بود. اما راه پیمایی روز قدس چنان عظیم بود، طوری که مثل یک برق گرفتگی، دنیا را برق گرفت. هواپیماها و موشک های دشمن از کار افتاد و از روز بعد از راه پیمایی، بمباران و موشک باران قطع شد. در پی آن، تصمیم گرفتند اقتصادمان را فلج کنند و از این طریق به مردم فشار بیاورند، سه چهار ماه خارک را زدند، بمباران کردند، اما جاهای دیگری برای صدور نفت راه اندازی شد.

فرمانده کل سپاه در ادامه به ذکر تأکیدهای امام خمینی به مردم و مسئولان بر مقاومت و آثار آن در خنثی شدن تلاش هایی که برای شکستن مقاومت ایران و تسلیم در برابر دشمن شده است، پرداخت. وی از جمله عقب نشینی شورای همکاری خلیج فارس از پشتیبانی بی چون و چرای صدام و شکست طرح های سیاسی و نظامی دشمنان در مقابله با رزمندگان و انقلاب اسلامی را یاد آور شد.^(۱)

۱

در جلسه شامگاهی قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)سپاه)، فرماندهان لشکر ۱۴ امام حسین(ع) به جزئیات مأموریت این لشکر در عملیات آتی در منطقه فاو توجه شدند. فرماندهان و مسئولان لشکر ۱۴ تمایل و اصرار به خط شکنی در این عملیات داشتند، ولی فرمانده کل سپاه تأکید کرد که با توجه به اهمیت مأموریت این لشکر، لازم است همه توان لشکر در نیل به هدف و حفظ آن صرف شود.^(۲)

در آغاز جلسه، فرمانده کل سپاه پاسداران شیوه فرماندهی اش را در مدت آماده سازی زمینه اجرای عملیات این گونه بیان کرد: «در این عملیات ما تقریباً به شیوه فتح المبین و بیت المقدس برگشتیم و علی رغم اینکه ما به فرمانده لشکرها و فرمانده قرارگاه هایمان اطمینان صددرصد داریم و اصلاً هیچ جای شک و شبهه ای نیست، اما در این عملیات به این نتیجه رسیدیم که بیشتر توی میدان برویم و با مسائل به صورت جزئی تر برخورد کنیم... و با کمک خداوند ما هم بتوانیم کمکی در اجرای بهتر مأموریت شما باشیم».

وی گفت که این شیوه در مورد لشکرها رده مقدم (خط شکن) انجام شده و کارشان رو به پایان است و الآن نوبت لشکرها رده دوم است که مسئولیت پاک سازی، تصرف هدف های

ص: ۸۲۸

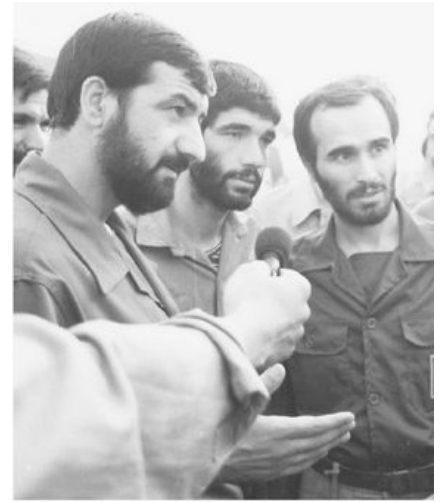
---

۱ - ۳. سند شماره ۱۷۳۷۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سخنرانی محسن رضایی در جمع رزمندگان لشکر ۸ نجف (۱۳۶۴/۱۰/۲۳، مقر لشکر نجف، نوار شماره ۱۷۰۴۷)، راوی: محمد درودیان، صص ۱۰ - ۱.

۲- این جلسه با حضور محسن رضایی، رحیم صفوی، عباس محتاج، حسین خرازی (فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین(ع))، علی موحد دوست (فرمانده محور لشکر ۱۴)، حسن آقایی (فرمانده محور لشکر ۱۴)، سیدعلی بنی لوحی (مسئول ستاد لشکر ۱۴)، علی زاهدی (فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم)، محمد پاکپور (از مسئولان زرهی سپاه) و... و محمد درودیان (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مرکزی سپاه) در مقر لشکر امام حسین(ع) در دارخوین از ساعت ۱۵:۲۰ آغاز شد و تا ساعت ۲۲ ادامه یافت.

اصلی و پدافند را به عهده دارند. این لشکرها هم تا سوم چهارم بهمن باید همه بحث های طرح مانور خود را در لشکر تمام کنند و فرمانده گردان ها به منطقه، مواضع آن و هدفشان توجیه شوند و ان شاء الله لشکر آماده باشد در منطقه ای مشابه مانور کند.

تصویر

حسین خرازی (فرمانده لشکر امام حسین)، حسن آقایی
(فرمانده محور لشکر ۱۴)، محسن رضایی

محسن رضایی در ادامه به تشریح وضعیت منطقه عملیاتی، ویژگی های نظامی آن، اهداف سیاسی و نظامی عملیات در این منطقه و اهمیت آن پرداخت و از مهم ترین اهداف عملیات را قطع ارتباط عراق با خلیج فارس، تصرف سایت های موشکی عراق در این منطقه و در نتیجه نجات بندر ماهشهر و جزیره خارک از زیر موشک های ساحل به دریای دشمن، تصرف شهر فاو و نیز تصرف اسکله های البکر و العمیه ذکر کرد. وی افزود که در این عملیات نیروهایمان تجزیه نمی شوند و همه قوایمان در یک خط با دشمن می جنگند. اگر ما بتوانیم به سرعت نیروهایمان را به تنگه (میان اروندرود و کارخانه نمک) برسانیم و لشکرهای ۱۴ امام حسین (ع)، ۲۵ کربلا، ۳۱ عاشورا، ۸ نجف و ۲۷ حضرت رسول (ص) به اهداف خود برسند و مستقر شوند، این منطقه تثبیت می شود.

فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع) پس از اظهارات فرمانده کل سپاه ضمن ابراز ناراحتی از اینکه لشکر ۱۴ در احتیاط قرار گرفته، گفت که ما می خواهیم در عملیات یک جبهه داشته باشیم؛ یعنی بخشی از خط دشمن را بشکنیم و با پیشروی از این منطقه به هدف برسیم.

محسن رضایی در این باره گفت شما احتیاط نیستید؛ شما باید تازه نفس به منطقه مأموریت خود برسید. یگانی که مأموریتش رسیدن به هدف است باید عمده قوایش در دستش باشد که بتواند برای رسیدن به هدف استفاده کند. ۳ گردان شما صرف پاک سازی می شود، ۵ گردان هم باید با کمک ادوات، زرهی و مهندسی به دفاع از منطقه تصرف شده پردازند. شما باید ۱۵ تا ۲۰ روز بجنگید. ما قبلاً به برادرها گفتیم

که یا خط شکن شوید یا روی هدف به شما مأموریت بدهیم (۱). وی در پاسخ به اصرار فرماندهان لشکر ۱۴ امام حسین (ع) برای خط شکنی، گفت این کار موجب تجزیه توان شما و کاهش قدرت شما برای گرفتن و نگهداری هدف می شود. محسن رضایی افزود که هدف شما مشخص است، اگر می توانید هم خط شکنی کنید و هم مأموریتتان را انجام دهید، حرفی نیست.

در ادامه، حسین خرازی با اشاره به اینکه منطقه مأموریت لشکر ۱۴ منطقه ای است مشکل و پرآتش و نیروها برای رسیدن به هدف باید متحمل شهیدان بسیاری شوند، نظر محسن رضایی را تأیید کرد.

تصویر

علی موحد دوست فرمانده محور لشکر امام حسین: استان اصفهان به تنهایی لشکر ۸، لشکر ۱۴، تیپ ۴۴ و یگان توپخانه ۱۵ خرداد را پشتیبانی می کند و به همین دلیل این چهار یگان دچار کمبود نیرو و امکانات هستند.

فرمانده لشکر امام حسین (ع) گفت: «نهایتاً هر تصمیمی گرفته بشود ما شما را نماینده امام در امور جنگ می شناسیم و صحبت شما، صحبت امام است و حجت است بر همه ما و از خدا این توفیق را می خواهیم که ان شاء الله در نهایت بتوانیم در جهت استمرار اهداف مقدس شهدا که چیزی جز جاری شدن احکام الهی نبود، قدم برداریم و تا آخرین قطره خونی که در بدن داریم از خدا می خواهیم که بتوانیم این قطرات خونمان را پای نهال اسلام بریزیم، ان شاء الله.»

حفاظت از اطلاعات عملیات، فریب دشمن و غافلگیری او، موضوع دیگری بود که فرمانده کل سپاه در جلسه با فرماندهان و مسئولان لشکر ۱۴ امام حسین (ع) بر آن تأکید کرد و گفت: «غافلگیری در منطقه کاملاً رعایت شده، ما شش هفت ماه است که اینجا کار می کنیم، اما تمام تحرکات و مباراتان ها در منطقه عملیاتی بدر و منطقه شط علی و آنجاهاست. دشمن در منطقه هور خیلی احساس خطر کرده است (به دلیل فعالیت های بسیار نیروهای خودی در آن منطقه). البته اگر آماده سازی این منطقه (شرق اروندرود)، زیاد طول بکشد، دشمن هشیار می شود. برادران هم زمان با انتقال امکاناتشان به این منطقه انتقالی هم به سمت شط علی و منطقه هور انجام دهند. در آن منطقه، چادرهای اضافی بزنید، ماشین های اسقاطی را منتقل کنید، تجمع نیرو بدهید.»

ص: ۸۳۰

۱- در ادامه بحث، علی موحد دوست (فرمانده محور لشکر ۱۴) به کمبود نیروی این لشکر اشاره کرد که رحیم صفوی در پاسخ گفت این موضوع را به برادران اصفهان بگویید که چرا به شما نیرو نمی دهند. علی موحد دوست (شهید) با مقایسه پشتیبانی هایی که دو استان

گیلان و مازندران از لشکر ۲۵ کربلا می‌کنند - که موجب شده تعداد گردان‌های این لشکر به رقم مناسبی برسند - و پشتیبانی‌هایی که استان اصفهان به تنهایی باید از چهار یگان؛ یعنی لشکر ۸ نجف، لشکر ۱۴ امام حسین (ع)، تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) و یگان توپخانه ۱۵ خرداد کند، این موضوع را دلیل مشکلات این چهار یگان اعلام کرد.

در ادامه جلسه، مشکلات و کمبودهای لشکر ۱۴ مطرح شد. مسئولان این لشکر بر اهمیت استفاده از تانک در این عملیات تأکید کردند و خواستار رفع مشکلات واحد زرهی این لشکر شدند. محسن رضایی به رحیم صفوی گفت که به زرهی بگویند این لشکر را از نظر قطعه و مهمات پشتیبانی کنند. مسئولان لشکر همچنین از بی توجهی به یگان آبی (دریایی)، کمبود امکانات از جمله موتورسیکلت، وانت تویوتا و عدم اقدام مسئولان پشتیبانی قرارگاه ها برای رفع کمبودها گلایه کردند. محسن رضایی ضمن بیان اینکه مدت هاست تویوتا خریداری نشده به مسئولان پشتیبانی تأکید کرد که در قرارگاه ها و مناطقی که جاده های مناسبی دارد، به جای وانت تویوتا از وانت نیسان استفاده شود و وانت تویوتاها در اختیار یگان های عملیاتی برای استفاده در مناطق سخت گذر استفاده شود. وی به فرمانده لشکر امام حسین (ع) نیز تأکید کرد: باید دو هزار غواص تربیت کنید، غواص تیری است که حتماً اثر می کند. در طرح های عملیاتی بعدی بیشتر متکی به نیروی غواص هستیم.

در پایان جلسه، عباس محتاج فرمانده قرارگاه کربلا اعلام کرد که لشکر امام حسین (ع) سوم بهمن باید طرح مانور را تشریح و یازدهم بهمن نیز مانور عملی اش را اجرا کند. (۱)

۱

در جلسه بعد از ظهر امروز نیروی دریایی سپاه پاسداران، چند موضوع مطرح شد: هماهنگی با نیروی دریایی ارتش برای به کارگیری اسکادران هواناو؛ پشتیبانی دریایی از عملیات منطقه فاو؛ تأکید بر آماده کردن شناورها برای پشتیبانی از عملیات. (۲)

فرمانده نیروی دریایی سپاه در ابتدا با اشاره به تجربه مناسب استفاده از هواناوها در عملیات های خیر و بدر، گفت که قرار است اسکادران هواناو نیروی دریایی ارتش در این عملیات شرکت کند و برای این منظور، ستادی تشکیل شده که آقای همدادی عضو آن است. مأموریت این هواناو ترابری در مسیر بهمنشیر - رأس البیشه است. وی از آقای همدادی خواست که برای احداث و آماده سازی محل استقرار هاورکرافت ها، سنگرهای خدمه و امکانات دیگر در مدت یک هفته با تلاش مهندسی جهاد، پیگیری های لازم را انجام دهد. حسین علایی تأکید کرد که پشتیبانی این مجموعه به طور کامل به عهده نیروی دریایی ارتش است؛ از جمله استقرار حداقل ۶ قبضه توپ ۲۳ میلی متری برای دفاع هوایی از منطقه استقرار. وی افزود برای طراحی تاکتیک به کارگیری این تجهیزات در منطقه از الآن مطالعه و بررسی کنید و از روی دکل

ص: ۸۳۱

۱-۴. سند شماره ۱۷۳۷۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت لشکر ۱۴ امام حسین (ع) برای عملیات والفجر ۸ (۲۳/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران، نوار شماره ۱۷۰۴۵)، راوی: محمد درودیان، صص ۴۰ - ۱ (دست نویس).

۲- این جلسه با حضور حسین علایی (فرمانده نیروی دریایی سپاه)، همدادی (از مسئولان نیروی دریایی ارتش)، محمدی (فرمانده پایگاه دریایی سپاه در بوشهر)، ملاح زاده و الیاس حضرتی (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ) ساعت ۱۴ در قرارگاه نوح تشکیل شد.

منطقه را ببینید. همچنین همه هواناوهای موجود آماده و آنها که خراب است تعمیر شود. علایی گفت در مورد ۴ هواناو برنامه ریزی شده است که به کارگیری ۲ فروند آن قطعی است و ۲ فروند دیگر هم آماده باشد.

آقای همدادی چگونگی چراغ گذاری مسیر را سؤال کرد، حسین علایی پاسخ داد که تردد متکی به ساحل است و نیازی به چراغ گذاری نیست.

همدادی: «روزها نمی توانیم هاورکرافت ها را در [رودخانه] بهمنشیر نگه داریم، چون هواپیماهای دشمن بمباران می کنند؛ روزها مجبوریم به بندر امام برویم.»

حسین علایی: «شما باید از نزدیکی قفاص به طرف دهانه بهمنشیر بیایید و از این طریق به دهانه ارونند بروید. عمده ترین تهدید برای شما هواپیماهای دشمن است، برای مقابله با آنها آمادگی داشته باشید.»

همدادی در مورد پشتیبانی های سپاه پاسداران از هواناوها سؤال کرد، علایی پاسخ داد که یدهای لازم را برای شما احداث می کنیم و ارتباط مخابراتی شما را برقرار می کنیم.

بخش دوم جلسه با حضور برادران علایی، محمدی و ملاح زاده ادامه یافت. در این بخش، فرمانده نیروی دریایی سپاه با تأکید بر اهمیت پشتیبانی دریایی از عملیات و نقش مؤثری که شناورها در این پشتیبانی و نیز تثبیت موفقیت عملیات خواهند داشت و نیز ضروری خواندن تلاش برای انهدام نیروی دریایی عراق در این عملیات، گفت:

۱. شناورهای سنگین مثل لنج ها، بارج ها و طاروق ها را آماده کنید که تحت فرماندهی شما در زمانی که اعلام می شود وارد منطقه شوند.

۲. آماده باشید امکانات دیگری که از سازمان های دولتی مأمور می شوند، بتوانید به کار بگیرید.

۳. ناوتیپ کوثر را برای عملیات روی اسکله العمیه کمک کنید. پنج شناور طاروق بندرعباس را تحت امر ناوتیپ کوثر قرار دهید.

۴. شناورهای طاروق را آماده کنید و روی آنها سلاح دوشکا نصب کنید.

۵. برای این عملیات ۱۵ قبضه موشک انداز سهند آماده و فرمانده و خدمه آنها را مشخص کنید.

۶. بندر امام خمینی را برای استقرار و رودخانه بهمنشیر را برای پشتیبانی بررسی کنید.

۷. مسیر انتقال شناورها از بوشهر به منطقه عملیات را مشخص کنید.

۸. گروه ویژه ای برای تعمیرات در حین عملیات آماده شود.

۹. همه شناورها باید خدمه شان آماده شوند تا از همه آنها استفاده کنیم. اگر بتوانیم خدمه شناورها را دوشیفته کنیم، بهتر است.

۱۰. سیستم مخابراتی شناورها را بررسی و مشکلات آنان را رفع کنید تا مشکل ارتباط نداشته باشید.

۱۱. شنبه (۲۸/۱۰/۶۴) اعلام آمادگی بکنید. (۱)

۱-۵. سند شماره ۱۱۴۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح در عملیات والفجر ۸ (الیاس حضرتی)،
۱۳۶۴/۱۰/۱۷ تا ۱۳۶۴/۱۰/۲۵، صص ۱۱۶ - ۱۰۶.

وضعیت، آموزش، مشکلات، کمبودها و میزان آمادگی واحدهای مخابرات یگان های نیروی دریایی سپاه و قرارگاه نوح در جلسه شامگاه امروز این قرارگاه بررسی شد. (۱)

در این جلسه، مسئولان مخابرات لشکر ۱۹ فجر، تیپ ۳۳ المهدی (عج)، ناوتیپ امیرالمؤمنین (ع)، ناوتیپ کوثر و گردان زرهی ذوالفقار گزارشی از وضعیت آموزش مخابرات، تجهیزات مخابراتی و توان تعمیراتی و میزان آمادگی یگان خود از جنبه ارتباطات بی سیمی بیان کردند. در موارد مذکور، لشکر فجر و تیپ المهدی (عج) از وضعیت نسبتاً مناسبی برخوردارند، ولی سایر یگان ها وضعیتی متوسط به پایین دارند، هم از جنبه آموزشی و هم تجهیزات. همچنین هیچ یک از یگان ها آمادگی لازم را برای مقابله با جنگ الکترونیک دشمن ندارند و اکثر آنها با کمبود تجهیزات مواجه اند.

در ادامه جلسه، مهدی شیرانی نژاد جانشین مسئول مخابرات قرارگاه خاتم الانبیا (ص) سپاه پس از گزارش مسئولان مخابرات یگان ها به نکاتی اشاره کرد:

۱. چنین جلسه ای که فرمانده قرارگاه با مسئولان مخابرات یگان ها بنشینند و مشکلات آنها را بشنود، در سطح قرارگاه ها منحصر به فرد است.

۲. کمبودها ناشی از مشکلات بودجه است و هرچه امکانات تهیه شده به یگان ها داده ایم. کمبود باطری از مشکلات اساسی ما است.

۳. جایگاه مخابرات در سپاه و جایگاه پشتیبانی آن، بعد از چندین سال، در جلسه ای با حضور برادر محسن رضایی و برادر رحیم صفوی بررسی شده است.

۴. در مورد آموزش مخابرات همیشه با واحد آموزش نظامی مشکلات داشته ایم؛ قرار است در آینده مسئولیت آموزش مخابرات به واحد مخابرات واگذار شود.

۵. فرماندهان به مخابرات اهمیت لازم را نمی دهند و خودشان نیز در مورد اهمیت مخابرات اطلاع کافی ندارند.

حسین علایی فرمانده نیروی دریایی سپاه پاسداران و قرارگاه نوح، در بخش پایانی جلسه به وضعیت کنونی جنگ، اهمیت و اهداف عملیات آتی و نقش مهم مخابرات در آن پرداخت.

وی ابتدا با اشاره به اوضاع کنونی جنگ گفت: «صدام نیروی هوایی اش را تقویت کرده و در حال تقویت نیروی دریایی اش است. نیروی زمینی اش هم [وضعیت] دفاعی قوی دارد و در حال برنامه ریزی برای تصرف جزایر شمالی و جنوبی مجنون است تا پدافندش را تکمیل

ص: ۸۳۳

۱- این جلسه از ساعت ۲۰ تا حدود ۲۲ ادامه داشت و در آن حسین علایی، علی آستانه (مسئول طرح و عملیات قرارگاه نوح)، مهدی شیرانی نژاد (جانشین مسئول مخابرات قرارگاه خاتم (ص))، قاسم یساول (مسئول مخابرات قرارگاه نوح) و مسئولان مخابرات لشکر ۱۹ فجر، تیپ ۳۳ المهدی (عج)، ناوتیپ امیرالمؤمنین (ع)، ناوتیپ کوثر، گردان زرهی ۳۸ ذوالفقار و راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نوح حضور داشتند.

کند. استراتژی عراق این نیست که دزفول یا خرمشهر را اشغال کند، ولی برنامه اش فشار سیاسی، نظامی و اقتصادی به جمهوری اسلامی است و به همین دلیل نیروی های هوایی و دریایی اش را تقویت می کند.»

فرمانده نیروی دریایی سپاه سپس با بیان اینکه ریشه فتنه در منطقه حزب بعث است، هدف جمهوری اسلامی را ساقط کردن صدام اعلام و تأکید کرد که نیل به این هدف به طرق سیاسی ممکن نیست، بلکه سقوط صدام دو راه دارد:

۱. به دست مردم عراق، که صدام این راه را با کشتن و بیرون کردن افراد مؤثر از عراق بست.

۲. ما با عملیات ها و فشارهای نظامی به سوی بغداد برویم. برای این کار ابتدا باید دفاع خودمان را محکم کنیم و عقبه و مراکز اقتصادی مان را امن کنیم تا بتوانیم ضربه محکمی به صدام بزنیم.

حسین علایی طرح ریزی عملیات برای اجرا در منطقه فاو را در چارچوب همین استراتژی نظامی اعلام کرد و اهمیت و ویژگی های آن را چنین برشمرد: عملیاتی که در پیش داریم از عملیات های بسیار مهم جنگ است. این عملیات مشکل ترین، پیچیده ترین و حساس ترین عملیات های جمهوری اسلامی است و اگر اجرا شود از بی سابقه ترین عملیات های جهان خواهد بود. اگر ما این عملیات را بتوانیم به خوبی اجرا کنیم: عقبه مان محکم می شود؛ قدرت عراق در هوا و دریا بسیار کاهش می یابد؛ از این پایگاه می توانیم تا بغداد هم پیش برویم.

وی نتایج و ارزش های کلی و اساسی این عملیات را چنین اعلام کرد: ۱. امکان پذیر شدن ادامه جنگ تا پیروزی. ۲. اگر نخواهیم جنگ را ادامه دهیم، اجرای این عملیات سبب می شود تا تحت فشار عراق تسلیم نشویم، وی تأکید کرد: «حتی اگر بخواهیم جنگ را ادامه ندهیم، تمام کسانی که خسته شده اند باید تلاش نمایند تا این عملیات پیروز شود.»

فرمانده نیروی دریایی سپاه خطاب به مسئولان مخابرات، اهمیت و تأثیر مهم ارتباطات را در عملیات ها به خصوص عملیات آتی چنین بیان کرد: «در جنگ "مجموعه" تعیین کننده است. هدایت در عملیات یعنی به کارگیری صحیح یک مجموعه در مقابل دشمن و این جز با ارتباطات صحیح میسر نیست. فرمانده در میدان جنگ باید حرکت گردان ها را تنظیم کند و همه نیروها را هماهنگ پیش برد که برای این کار ارتباط دقیق ضروری است. بهترین کاری که دشمن در پاتک ها می تواند انجام دهد، به هم ریختن ارتباط هاست. شما باید هنرتان این باشد که با محدودیت ها طراحی نو بکنید و هنر مدیریت همین است که با وجود کمبودها به خوبی اداره نماید.»

وی در پایان عمده ترین وظایف مخابرات را اعلام کرد: ۱. برنامه ریزی برای کارهای مخابراتی عملیات ۲. آموزش کافی و توجیه کامل به ابزارها برای به کارگیری و تسلط بر آنها. (۱)

ص: ۸۳۴

قرارگاه نجف در ادامه بررسی اقدامات آماده سازی و طرح مانور یگان هایی که برای اجرای عملیات پشتیبانی در جزایر ام الرصاص و ام البابی آماده می شوند، بعد از ظهر امروز برای بررسی اقدامات تیپ ۱۸ الغدیر تشکیل جلسه داد. (۱)

تیپ الغدیر یکی از سه یگان تحت امر قرارگاه نجف است که مأموریت خط شکنی و تصرف و پاک سازی بخش شرقی جزیره ام الرصاص و تصرف جزیره ام البابی شرقی و تخریب پل اتصالی جزیره ام البابی غربی به ساحل دشمن در اروندرود را به عهده دارد. تیپ الغدیر برای اجرای این مأموریت، در منطقه محوله شش محور مشخص کرده و به شناسایی آنها پرداخته است. محدوده جغرافیایی این محورها حدفاصل رود کارون تا نهر عریض در اروندرود و نیز پشت جزیره ام الرصاص و جزیره ام البابی شرقی است. ارتش عراق برای جلوگیری از دستیابی رزمندگان به خطوط دفاعی اش در این منطقه، انواع موانع و استحکامات را ایجاد کرده است. نیروهای شناسایی تیپ الغدیر هر یک از محورهای مشخص شده را به طور کامل شناسایی و موانع مختلف در هر محور را شامل ردیف های متعدد سیم خاردار و موانع خورشیدی اعلام کرده اند که در این جلسه به تفکیک گزارش داده شد. طبق این گزارش، ارتش عراق در این منطقه بیشترین و مستحکمترین موانع را در ساحل خود، در روبه روی رودخانه کارون ایجاد کرده است. موانع شناسایی شده در این محور به ترتیب از ساحل به طرف عمق مواضع دشمن چنین اعلام شد: ۱. سه ردیف سیم خاردار. ۲. یک ردیف موانع خورشیدی هشت پر. ۳. سه ردیف سیم خاردار حلقوی. ۴. دو ردیف موانع خورشیدی هشت پر. ۵. سیم خاردار حلقوی چند ردیف.

همچنین گفته شد دشمن که اخیراً به این منطقه حساس شده، یک ردیف سیم خاردار دیگر با قراردادن سه حلقه سیم خاردار حلقوی روی هم به محور روبه روی رودخانه کارون اضافه کرده است.

فرمانده تیپ الغدیر در این جلسه با اشاره به تحرکات اخیر ارتش عراق در این منطقه گفت که به احتمال ۸۰ درصد، دشمن به قصد ما برای حمله پی برده است. وی این تحرکات را چنین برشمرد: اضافه کردن موانع خورشیدی و نیز فعالیت مهندسی گسترده در ساحل روبه روی کارون؛ فعالیت مهندسی داخل جزیره ام الرصاص و سنگر سازی در ضلع جنوبی این جزیره؛ افزایش فعالیت نیروهای رزهی و پیاده دشمن در ساحل جنوبی اروندرود (روبه روی ام الرصاص و ام البابی)؛ استقرار سلاح های دولول روی تپه های ایجاد شده در منطقه؛ تشدید نگهبانی در شب و انداختن نارنجک در جلو سنگرهای نگهبانی به محض مشکوک شدن؛ شلیک خمپاره ۶۰

ص: ۸۳۵

۱- این جلسه با حضور مصطفی ایزدی (فرمانده قرارگاه نجف)، عزیز جعفری (جانشین فرمانده قرارگاه نجف، فرمانده قرارگاه نجف ۱)، کاظم میرحسینی (فرمانده تیپ ۱۸ الغدیر) و فرماندهان گردان ها و مسئولان واحدهای رزمی تیپ ۱۸ الغدیر و نیز مسئولان واحدهای رزمی قرارگاه نجف و علی فتحی (شهید) راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نجف از ساعت ۱۴:۴۵ در پادگان تیپ الغدیر در جاده اهواز - اندیمشک تشکیل شد و ساعت ۱۷:۵۵ پایان یافت.

و نیز شلیک گلوله های منور در تقاطع کارون و اروندرود.

در ادامه جلسه، کاظم میرحسینی گفت که تیپ الغدیر ۳ گردان نیروی عمل کننده و ۲ گردان نیروی احتیاط دارد. سپس فرماندهان گردان ها به شرح وضعیت گردان ها و مأموریت آنها پرداختند:

گروهان غواص: این گروهان شامل سه گروه ۴۰ نفره غواص است که هر گروه در یک محور عملیات می کنند. نیروهای این گروهان حدود ۴ ماه است که مشغول گذراندن دوره های مختلف آموزشی هستند. عزیز جعفری بر ضرورت توجه کامل و دقیق غواصان به مأموریت خود تأکید کرد.

گردان امام حسین(ع): این گردان ۲۴۰ نیرو دارد که سه ماه آموزش های آبی و خاکی دیده اند. فرماندهان گروهان های این گردان در عملیات بدر نیز مسئولیت داشته اند. مأموریت این گردان تصرف و پاک سازی بخش جنوب شرقی جزیره ام الرصاص و گسترش به طرف شمال غربی جزیره و الحاق با گردان حضرت رسول(ص) از تیپ الغدیر است. این گردان پس از تصرف جزیره با ایجاد سنگر و مواضع دفاعی به پدافند از آن می پردازد.

گردان حضرت رسول(ص): این گردان ۲۰۰ نیرو دارد که از دو ماه پیش تاکنون مشغول آموزش آبی و خاکی هستند. مأموریت این گردان تصرف و پاک سازی بخش شمال غربی جزیره ام الرصاص و الحاق با گردان امام حسن(ع) از سمت شرق و الحاق با تیپ سیدالشهدا(ع) از سمت غرب است.

گردان امام حسن(ع): این گردان از نیروهای اعزامی راهیان کربلا تشکیل شده است که نیروهای عملیاتی هستند، ولی شنا بلد نیستند. مأموریت گردان امام حسین(ع) تصرف و پاک سازی جزیره ام البابی شرقی است که پس از تصرف ام الرصاص انجام می شود. فرمانده قرارگاه نجف ۱ برای اجرای بهتر مأموریت تیپ الغدیر گفت که به هر یک از دو گردان حضرت رسول(ص) و گردان امام حسین(ع) ۲۰ نیروی غواص داده شود و گردان حضرت رسول(ص) با به کارگیری این نیرو ساحل جزیره ام البابی شرقی را تصرف و تأمین کند، سپس گردان امام حسین(ع) با عبور تعجیلی از آب به هر وسیله ممکن از جمله طناب، تیوب و قایق این جزیره را تصرف کند.

گردان علی بن ابی طالب(ع): با استعداد ۲۵۰ نفر از نیروهای راهیان کربلا و اغلب اعزام مجدد و دانشجو هستند. از ۲۵ روز پیش تاکنون مشغول آموزش های آبی و خاکی هستند. با توجه به اینکه این گردان مأموریت دفاعی دارد، عزیز جعفری تأکید کرد که به نیروهای این گردان بیشتر آموزش و تمرین پدافندی داده شود.

گردان حضرت فاطمه زهرا(س): این گردان ۲۴۰ نفره از نیروهای دانش آموزی اعزام راهیان کربلا هستند که نیروهای ورزیده ولی جدید هستند که آموزش های خاکی را گذرانده و آماده آموزش های آبی هستند.

در ادامه جلسه واحدهای پشتیبانی و رزمی تیپ الغدیر (مهندسی، تدارکات، تخریب،

دریایی) از اقدامات خود برای آماده سازی گزارش دادند. واحد دریایی اعلام کرد با شناورهای موجود این تیپ، فقط انتقال یک گردان نیرو امکان پذیر است. مسئول واحد تخریب نیز که مأموریت انفجار پل اتصالی از جزیره ام البابی غربی به ساحل اروندرود را عهده دار است، تقاضا کرد که چاشنی تأخیری - که نیروی دریایی دارد - به این واحد داده شود تا مواد لازم یکی دو روز قبل از عملیات در محل نصب و آماده شود و در زمان مناسب منفجر گردد.

عزیز جعفری در این جلسه دلیل اصلی کاهش محدوده مأموریت تیپ الغدیر را اختصاص توان بیشتر این تیپ به تصرف جزیره ام البابی و نیز واگذاری مأموریت پاک سازی روبه روی نهر عرایض را به طور کامل به یگان دیگر ذکر کرد و از تیپ الغدیر خواست که توان اصلی خود را صرف پاک سازی سریع منطقه روبه روی رودخانه کارون بکند. وی عملیات قرارگاه نجف در منطقه ام الرصاص را به دلیل تأخیری که در پشتیبانی از عملیات اصلی در منطقه فاو دارد، خیلی مهم و حساس توصیف کرد و بر لزوم آمادگی واحدهای اجرای آتش به خصوص واحد ادوات و نیز آمادگی واحد مهندسی و تمرین برای آمادگی و مقاومت و اجرای مأموریت در زیر آتش دشمن تأکید کرد.

فرمانده قرارگاه نجف ۱ در پایان با یادآوری اینکه فرمانده کل سپاه پس فردا برای بررسی آمادگی و طرح مانور تیپ الغدیر به مقر این تیپ خواهد آمد، ضمن اشاره به اینکه طرح مانوری که برای عملیات این تیپ بیان شد ناقص است و باید کار و بحث بیشتری روی آن انجام شود، به ضرورت توجیه کامل تر فرمانده گردان ها و مسئولان واحدها به مأموریت و طراحی دقیق تر برای اجرای آن تأکید کرد. (۱)

۱

فرماندهی قرارگاه نجف امروز مقررات حفاظتی منطقه صف (جنوب و غرب خرمشهر) را به یگان های مأمور عملیات در جزایر ام الرصاص و ام البابی (تیپ ۱۸ الغدیر، تیپ ۱۰ سیدالشهدا و تیپ ۲۱ امام رضا(ع)) ابلاغ کرد.

در این دستورالعمل محل های عقبه و مسیرهای تردد سه یگان مذکور مشخص و تأکید شده این یگان ها باید با پوشش سپاه خرمشهر در منطقه حضور و تردد داشته باشند و تردد افراد و وسایل نقلیه فقط با برگ تردد مخصوص امکان پذیر است. حرکت ستون خودروها و وسایل سنگین نیز فقط در شب با برگ تردد مخصوص و چراغ خاموش امکان پذیر است.

از مبادی ورودی دژبانی ها به داخل منطقه صف "منطقه قرمز" اعلام شده که در این منطقه ایجاد هرگونه مقر و بنه ممنوع، تردد افراد متفرقه و اهالی بومی و قطع نخل ممنوع و گسترش فقط داخل نخلستان مجاز اعلام و تأکید شده که از وضعیت موجود استفاده شود. در این دستورالعمل از یگان ها خواسته شده محل های مناسبی برای انتقال قایق ها و استتار آنها در نظر گرفته شود طوری که از دید هوایی، دیدبانی و جاسوسی دشمن محفوظ بمانند. همچنین تأکید

ص: ۸۳۷

۱- ۷. سند شماره ۱۱۳۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات والفجر ۸ (علی فتحی)، ۱۳۶۴/۱۰/۱۹ تا ۱۴/۱۱/۱۳۶۴، صص ۴۲ - ۳۰.

شده انتقال کلیه وسایل مهندسی و تجهیزات سنگین به ویژه قایق در شب ها با استتار کامل و برگ مخصوص مجاز است. در این ابلاغ یادآوری شده که نیروهایی که برای شناسایی و اقدامات دیگر به خط برده می شوند باید دارای صلاحیت لازم باشند و با پوشش های مناسب و رفتار عادی انجام شود. درمورد ایجاد عقبه نیز بر استفاده از وضعیت موجود و عدم تغییر در زمین تأکید شده است. همچنین اعلام شده که برای انتقال امکانات و نیرو و ایجاد مواضع توپخانه و برپا کردن دکل جدید، مجوز فرماندهی قرارگاه لازم است و اضافه شده که این اقدامات در کمترین زمان مانده به روز عملیات انجام شود. (۱)

۱

فرماندهی کل سپاه پاسداران با هدف ادامه فریب دشمن و جلوگیری از هشیاری او درمورد منطقه عملیات اصلی جمهوری اسلامی - که باتوجه به افزایش فعالیت ها، تردها و نقل و انتقالات یگان های خودی در جزیره آبادان، احتمال هشیاری دشمن افزایش یافته است - به قرارگاه های کربلا، نوح و نجف چنین دستور داد: «مقتضی است به کلیه یگان هایی که در کنترل عملیاتی آن قرارگاه هستند، ابلاغ نمایند که حداکثر تا تاریخ ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، به میزان ۳۰ درصد استعداد رزمی خود را در منطقه عمومی [عملیات] بدر حدفاصل جاده جفیر - سه راهی فتح در جنوب، هویزه - سعیدیه در شمال، جاده صاحب الزمان در شرق، چادر و امکانات اردوگاهی مستقر نمایند.» (۲)

۲

فرمانده توپخانه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه پاسداران درپی محدود شدن تعداد توپ های واگذار شده از نیروی زمینی ارتش به سپاه پاسداران به ۱۵ گردان، در نامه ای به فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه با بیان دلایلی مشروح، اجرای مأموریت های ابلاغ شده در مناطق عملیاتی فاو و ام الرصاص را با ۲۵ گردان توپ (مجموع توپ های سپاه و واگذاری از ارتش) ناممکن اعلام کرد و خواستار حذف بخشی از مأموریت توپخانه شد.

حسن شفیع زاده در این نامه نوشته است توپ های مورد نیاز، ابتدا ۴۵ گردان برآورد شد که این برآورد به دستور جناب عالی به ۳۴ گردان کاهش یافت و در جلسه کمیسیون ستاد عالی جنگ در حضور دکتر روحانی، ضمن تأیید این برآورد، دلیلی بر رد آن ارائه نشد. اکنون پشتیبانی عملیات با ۲۵ گردان ناقص توپ - که درواقع برابر ۱۶ گردان کامل است - میسر نیست. وی با بیان دلایل نظامی، به طور مشروح به اثبات این ادعا پرداخته است، از جمله:

۱. پس از شروع عملیات و کشف آن برای دشمن، برای عبور نیرو و تجهیزات، لازم است سد آتش قوی و مناسب ایجاد شود.

۲. در فاصله زمانی آغاز عملیات تا انتقال وسایل مهندسی، ادوات، زرهی، ضدزره و توپخانه به

ص: ۸۳۸

۱- ۸. سند شماره ۱۱۵۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه نجف، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۹. سند شماره ۱۱۵۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴.

آن سوی رودخانه، توپخانه باید با اجرای عملیات تأخیری دشمن را سرگرم کند تا قادر به استفاده از این خلأ زمانی نشود.

۳. در صورت نرسیدن مهمات و سلاح کافی به نیروهایی که در منطقه دشمن مستقر شده اند، توپخانه خودی از این طرف رودخانه قادر به پشتیبانی نیروهای آن طرف خواهد بود.

۴. دشمن قادر است در مدت ۲۴ ساعت توپ های بسیاری از شرق بصره به منطقه عملیات آورده و آتش سنگینی روی نیروهای خودی اجرا کند و در صورتی که توپخانه مناسبی برای اجرای عملیات ضد آتشبار نداشته باشیم، ممکن است به اهداف عملیات نرسیم.

۵. در صورت برخورداری از تعداد کافی توپ، با توجه به گستردگی عمق و عقبه دشمن در عرض جبهه، وارد کردن آسیب عمده به یگان های پاتک کننده دشمن فراهم می شود.

۶. توانایی دشمن در استفاده گسترده از سلاح های شیمیایی، ممکن است به آسیب دیدگی و خاموشی چندین یگان توپخانه به طور هم زمان بینجامد، لذا لازم است توپخانه بیشتری پیش بینی شود.

نکات مذکور نشانه نقش سرنوشت ساز توپخانه در عملیات است که قوت آن موجب تضمین پیروزی و ضعف و کمبود آن می تواند به عدم موفقیت بینجامد.

تصویر

حسن شفیق زاده فرمانده توپخانه سپاه اجرای
مأموریت های توپخانه را با ۲۵ گردان توپ
ناممکن اعلام کرد.

فرمانده توپخانه سپاه برای کاهش مشکلاتی که به دلیل کمبود قبضه های توپ بروز خواهد کرد، چند پیشنهاد کرده است: ۱. کاهش مأموریت های محوله به توپخانه سپاه. مثلاً منطقه عملیات صف (ام الرصاص) را توپخانه ارتش پشتیبانی کند یا عملیات صف را ارتش اجرا کند یا این عملیات بعد از عملیات فاو اجرا شود. ۲. تعدادی از یگان های توپخانه از جبهه های شمال غرب آزاد و به سپاه واگذار شود. ۳. گردان های توپخانه واگذاری از ارتش دارای سازمان کامل باشند. ۴. برای راه اندازی توپ های از کار افتاده سپاه به تعداد کافی لوله و قطعات از ارتش تحویل شود.

حسن شفیق زاده علاوه بر این، تقسیم مهمات موجود میان یگان های توپخانه سپاه و ارتش را به طور مساوی؛ ناعادلانه و غیرمنطقی توصیف کرده، برای تقسیم مهمات چنین پیشنهاد می کند: ۱. نیاز آتش مناطق عملیاتی ارتش و سپاه مشخص گردد. ۲. میزان تأثیر گلوله های شلیک شده در هر یک از مناطق عملیاتی مقایسه شود. ۳. اهمیت اهداف عملیاتی و حیاتی بودن تصرف و تثبیت آن برای جمهوری

اسلامی مشخص شود. ۴. توجه شود که بخشی از کمبود قبضه را می توان با واگذاری مهمات بیشتر تاحدودی جبران کرد.

ص: ۸۳۹

وی در پایان یادآوری کرده است که برآورد توپخانه مورد نیاز برای عملیات با واقع بینی به دست آمده و در جلسات مختلف از جمله جلسات ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) پذیرفته شده و دلیل نظامی بر رد آن ارائه نشده است و این برآورد، برآوردی ایده آل نیست که اگر ۴۰ درصد آن هم تأمین شود باز مأموریت قابل اجرا باشد و کم شدن آتش برآورد شده در نتیجه عملیات تأثیر مستقیم دارد. انتظار می رود به یاری خدا برای اجرای عملیاتی موفق، پس از یک سال انتظار مردم، امکانات جنگ جمهوری اسلامی در جهت تلاش اصلی جنگ بسیج و مصرف شود.^(۱)

۱

گروه های متعدد گشتی و شناسایی یگان ها و قرارگاه هایی که در منطقه فاو مأموریت عملیاتی دارند هر شب با هدف بررسی وضعیت آب در ساعت های مختلف و در وضعیت های مختلف نور ماه و بررسی جریان های جزرومد اروندرود؛ استخراج مدت زمان عبور از اروندرود در وضعیت های مختلف آب؛ پی بردن به میزان انحراف از مقصد تعیین شده و چگونگی کاهش آن؛ شناسایی وضعیت ساحل دشمن در نقاط مختلف؛ شناسایی انواع موانع و فاصله آنها در نقاط مختلف؛ شناسایی سنگرها و پایگاه های استقرار نیروها و نگهبانان دشمن و انواع سلاح های آنها و... و البته با رعایت همه نکات حفاظتی و پرهیز از هر اقدامی که موجب هشیاری دشمن شود، با عبور از اروندرود به ساحل دشمن می روند. از گروه هایی که واحد اطلاعات قرارگاه کربلا در شب ۲۳/۱۰/۱۳۶۴ برای شناسایی اعزام کرده است، هفت گزارش در دست است که برای نمونه یکی از آنها درج می شود:

«در مورخه ۲۳/۱۰/۱۳۶۴ ساعت ۲۱:۳۵ دقیقه، اول اروندرود رسیدیم که آب حالت جزر داشت. حدود ساعت ۲۲:۰۰ که آب اروندرود حالت مد پیدا کرد به طرف دشمن حرکت کردیم و ساعت ۲۲:۳۰ دقیقه به آن طرف اروندرود رسیدیم. البته وسط های اروندرود آب حالت جزر داشته و ما از نقطه کمکی حدود ۱۰۰ متر به انحراف رفتیم. از زیر میله های خورشیدی خود را ۲۰۰ متر به سمت غرب کشیدیم. در سمت راست، شکل چند سنگر مشاهده می شد که از سنگر اولی صدای نگهبان به گوش می رسید و در سنگرهای بعدی صدایی شنیده نمی شد و این مسیر را ادامه داده به میله های خورشیدی که سه ردیف پشت سرهم قرار داشت رسیدیم که بعد از سنگر چهارم یک بریدگی وجود دارد که آن قسمت را آب گرفته و موانع داخل آن میله های خورشیدی و یک ردیف سیم خاردار حلقوی است. ما از سمت چپ بریدگی که یک رشته خاردار حلقوی داشت عبور کرده و فاصله آن با سیم خاردار بعدی حدود ۲ الی ۳ متر می باشد و در سنگر پنجم نیز چند نفر از نیروهای دشمن باهم صحبت می کردند. چولان آنجا خشک بوده و ایجاد سروصدا می کرد و حدود ۱ ساعت در آنجا بودیم. ساعت ۲۴:۰۰ از خط دشمن حرکت کرده و ساعت ۲۴:۳۰ دقیقه [۰۰:۳۰ بامداد] به ساحل خودمان رسیدیم.»^(۲)

ص: ۸۴۰

-
- ۱- ۱۰. سند شماره ۱۱۵۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: توپخانه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، صص ۶ - ۱.
- ۲- ۱۱. گزیده اسناد عملیات والفجر ۸، جلد ۳، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، بهار ۱۳۷۹، گزارش گشتی شناسایی احده، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۱۴ - ۱۱۳.

پس از تشکیل نیروی زمینی سپاه پاسداران،^(۱) بحث‌ها و بررسی‌های بسیاری برای سازماندهی و تشکیلات این نیرو انجام شد. به طور کلی نیروی زمینی سپاه با تشکیل سپاه شمال و سپاه جنوب و تعیین یگان‌های زیرمجموعه هر یک از این دو، سازمان و تشکیلات خود را مشخص کرد. این سازماندهی در اجرا با مشکلاتی مواجه شده است به خصوص اینکه عملیات بزرگی در پیش است و سازماندهی یگان‌ها برای اجرای عملیات، با سازمان تشکیلات جدید نیروی زمینی هماهنگی ندارد و درعمل، پشتیبانی یگان‌ها با مشکلاتی روبه‌رو شده که در جلسه شامگاهی قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران مطرح و راه‌هایی برای حل آنها بیان شد.*^(۲)

در آغاز جلسه، عزیز جعفری جانشین فرمانده قرارگاه نجف (فرمانده قرارگاه نجف ۱) با اشاره به مذاکرات جلسه قبلی در این باره که مقرر شد تمرکز و اجرا به عهده دو سپاه شمال و جنوب باشد، گفت در پی این تصمیم به دلیل اینکه تعدادی از یگان‌های سپاه شمال در جنوب مأموریت دارند، همه واحدهای سپاه شمال برای پشتیبانی یگان‌ها و رسیدگی به مشکلات آنها به جنوب آمده‌اند، ولی درمورد سهمیه امکاناتی که باید به سپاه شمال واگذار شود، مشکلاتی بروز کرده است.

سیدعلی حسینی تاش مسئول ستاد نیروی زمینی سپاه، در این باره ضمن تأیید اینکه قرار شده است سهمیه امکانات مختلف در اختیار سپاه‌ها گذاشته شود و سپاه‌ها امکانات را با توجه به اولویت بندی، میان یگان‌ها تقسیم کنند، گفت با وجود اینکه این مشکل بروز کرد که چند یگان سپاه شمال برای عملیات تحت امر قرارگاه کربلا هستند، این قرار را تغییر ندادیم و بنا بر همین بود که امکانات میان دو سپاه تقسیم شود، آنها هم توزیع کنند، اما از اینکه در اجرا به شیوه دیگری عمل شده، اطلاعی ندارم.

عزیز جعفری در ادامه با طرح مسئله‌ای دیگر؛ یعنی ابهام در چگونگی ارتباط تشکیلاتی سپاه‌های شمال و جنوب با سپاه‌های ناحیه‌های کشوری، پیشنهاد کرد که اجرایی شدن تشکیلات جدید به بعد از عملیات موکول شود. اما فرمانده کل سپاه با توجه به اینکه در نظر دارد طی یک سال عملیات‌های پی در پی اجرا شود، پیشنهاد عزیز جعفری را به معنای تعویق اجرای تشکیلات جدید به مدت یک سال اعلام کرد و گفت نباید چنین شود و باید راه حل مشکلات را یافت.

پس

از اینکه برخی حاضران نمونه‌هایی از مشکلاتی را که در عمل بروز کرده بیان کردند، محسن رضایی گفت: «شاید [تشکیلات جدید] قابل اجرا نیست؛ یعنی بین ما و لشکرها هیچ کسی رشد نکرده است به این دلیل که کسی صاحب قانونی [مرجع قانونی] نبوده است. ما سپاه درست کردیم که

ص: ۸۴۱

۱- امام خمینی در ۲۶ شهریور ۱۳۶۴ در حکمی به محسن رضایی، فرمان تشکیل نیروهای زمینی، دریایی و هوایی در سپاه پاسداران را ابلاغ کردند.

۲- * در این جلسه، محسن رضایی، سیدعلی حسینی تاش، مصطفی ایزدی، عزیز جعفری، جمال آبرومند، محمود احمدپور، مرتضی صفاری (جانشین فرمانده قرارگاه نوح)، علی عبداللهی (از مسئولان طرح و عملیات نیروی زمینی سپاه)، نائینی (مسئول تبلیغات قرارگاه نجف) و محمد درودیان حضور داشتند.

صاحب قانونی [مرجع قانونی] بالای سر اینها بگذاریم. یک کسی باشد که به کار اینها (لشکرها) رسیدگی کند. از شما مسئولیت می خواهند. شما صاحب لشکر هستید. هر پیشنهاد و طرحی دارید، بگویید که آن طور عمل بشود. ما از شما مسئولیت می خواهیم که به این لشکرها برسید، سرپرستی کنید، مثل یک پدر بالای سرشان باشید، آنها را درست کنید و گسترش دهید. ما از شما مسئولیت می خواهیم، شما برای این کارتان هر گونه اختیار و تشکیلاتی که بخواهید به شما می دهیم.»

در ادامه جلسه، عزیز جعفری با بیان دو موضوع اساسی: ۱. اجرای عملیات های بزرگ و اصلی در جنوب است. ۲. وجود عقبه، پادگان، ستاد و تشکیلات یگان های اصلی در جنوب است، گفت باتوجه به اینکه ستاد یگان ها و عملیات آنها همیشه در جنوب است، یک سپاه رده مقدم در دزفول ایجاد کنیم و مرکز اصلی سپاه شمال و نیز قسمتی از انبارهای باختران را به دزفول منتقل کنیم.

سیدعلی حسینی تاش این پیشنهاد را مغایر سازماندهی تشکیلات نیروی زمینی در دو سپاه و ناقض سیاست درازمدت سپاه پاسداران خواند و گفت قرار بوده که مسئولان سپاه ها در طول خط مرزی برای هر لشکر یک محل و منطقه ثابت مشخص کنند که براساس آن محل، عقبه هر یگان مشخص می شود و هر یگان در منطقه ثابت مأموریت خود دائم باید عملیات پدافندی کند و کار شناسایی داشته باشد و... .

مصطفی ایزدی و عزیز جعفری باز هم با اشاره به اینکه عملیات های اصلی در جنوب است و یگان ها بیش از نیمی از سال را باید در جنوب فعال باشند، بر پیشنهاد خود تأکید کردند. از سوی دیگر، سیدعلی حسینی تاش این پیشنهاد را مغایر سیاست سازماندهی جدید خواند و از دلایل اصلی ضعف جبهه شمالی را تمرکز همه توجه ها و تلاش ها در جنوب برشمرد و لازمه استمرار عملیات ها را افزایش تلاش ها از جمله اقدامات مهندسی و شناسایی و... در مناطق عملیاتی شمال اعلام کرد. امّا مصطفی ایزدی دلیل وضعیت کنونی را "استراتژی جنگ و محور عملیاتی ای که مسئول جنگ تعیین می کند" می داند و دلیل تجمع یگان ها را در جنوب، استراتژی جنگ اعلام می کند، نه اینکه یگان ها به خواست خودشان به جنوب آمده باشند. فرمانده سپاه شمال با اعلام اینکه در بررسی ها به این نتیجه رسیده ایم که مرکزیت اصلی سپاه شمال باید باختران باشد، افزود که در جنوب هم ناچاریم تشکیلات داشته باشیم. مصطفی ایزدی گفت سه راه حل وجود دارد: ۱. سپاه ها (سپاه شمال و سپاه جنوب) تاکتیکی باشند (فقط کار عملیاتی اجرا کنند). ۲. سپاه شمال فقط مسئولیت منطقه سرزمینی شمال را داشته باشد و هیچ کاری در جنوب نداشته باشد. ۳. اگر قرار است مسئولیت یگان های اصلی را داشته باشد و در عملیات هم حضور داشته باشد، در جنوب هم حضور و تشکیلات داشته باشد. فرمانده کل سپاه پس از اعلام نظر فرمانده سپاه شمال، گفت: «ما از شما مسئولیت می خواهیم، حالا برای اجرای مسئولیتتان چه می خواهید؟»

مصطفی ایزدی پاسخ داد که در بررسی این موضوع در شورای سپاه شمال به نتیجه رسیدیم که برای پیشبرد کارها باید به شیوه ای عمل کنیم که ذکر شد، حالا هرچه نظر شماست. پیشنهاد دیگری هم داریم که فعلاً طبق روال سابق عمل شود تا بعد از این عملیات برویم به کارمان برسیم. سیدعلی حسینی تاش در این باره گفت که مشکل اصلی در مورد تدارکات، بهداری و مخابرات است، این خدمات نیاز به تأسیسات ثابت دارد و مشکلات در مورد اینهاست و گرنه محدودیتی در مورد راه اندازی تشکیلات شما در جنوب نبوده است.

این بحث ادامه یافت و در پایان، فرمانده کل سپاه به مسئول ستاد نیروی زمینی سپاه گفت: «آقای حسینی تاش، شما یک جلساتی بین واحدهای سپاه شمال و جنوب با واحدهای نیروی زمینی بگذارید، بنا را هم بگذارید که چون ما از این دو فرمانده مسئولیت می خواهیم، اینها می توانند اختیارات و مسئولیت هایی که می خواهند اعمال بکنند؛ بنای اصلی هم روی این باشد. یعنی هدف و اساس این باشد که ببینید چقدر عمل شده و گیرهای شیوه ها و روش های عملی آن چیست، این را حل کنید.»^(۱)

۱

فرمانده قرارگاه رعد در گزارشی به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، تدبیر خود را برای فریب نیروی هوایی ارتش عراق چنین اعلام کرد: «برابر هماهنگی انجام شده با ستاد کل پدافند هوایی کشور، پیشنهاد گردیده است همانند عملیات بدر یک سایت هاگک فریبنده با مشخصات زیر در محل قبلی سایت هاگک هجرت استقرار یابد: الف) استقرار یک دستگاه HIPIR با ترانس میتر در محل جهت انجام پروژه تحقیقاتی جهاد خودکفایی پدافند هوایی در رابطه با انحراف موشک. ب) استقرار سایت هاگک به صورت فریبنده. ج) استقرار یک رسد اسکای گارد با رادار در محل جهت به دام انداختن هواپیماهای دشمن.

مراتب جهت استحضار و صدور اوامر مقتضی.

فرمانده قرارگاه رعد - سرهنگ خلبان عباس بابایی، از طرف: سرهنگ غلامی»^(۲)

۲

هواپیماهای ارتش عراق امروز با بمباران خارک و چند منطقه عملیاتی ضمن ایجاد آتش سوزی، خساراتی وارد کردند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، هواپیماهای عراقی ساعت ۱۹:۳۲ دوشنبه ۲۳ دی، چهار بمب به سوی جزیره خارک پرتاب کردند. بر اثر اصابت دو بمب به دو مخزن شماره ۳۰ و ۳۱ نفت، انفجار شدیدی ایجاد شد و این دو مخزن دچار آتش سوزی شدند.^(۳) به نوشته نشریه گزارش روزانه، با تلاش گروه های امداد، آتش در محدوده مخازن مهار و از سرایت آن به قسمت های دیگر جلوگیری شده است.^(۴)

از سوی دیگر، رکن ۲ ستاد مشترک ارتش به دفتر فرماندهی کل سپاه خبر داد: «حدود ساعت

ص: ۸۴۳

۱ - ۱۲. سند شماره ۱۷۳۷۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی مشکلات تشکیلات جدید نیروی زمینی سپاه (۲۳/۱۰/۱۳۶۴، قرارگاه مرکزی سپاه، نوار شماره ۱۷۰۴۶)، راوی: محمد درودیان، صص ۱۳ - ۱.

۲ - ۱۳. سند شماره ۱۱۵۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه رعد به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴.

۳ - ۱۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۱، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی،

۲۴/۱۰/۱۳۶۴.

۱۰:۵۵ مورخه ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، جنگنده های متجاوز عراقی مواضع نیروهای ایرانی را در خط مقدم جبهه و رده های پشتیبانی در شلمچه، پاسگاه زید، طلایه، شرق بصره، جاده اهواز - آبادان و قرارگاه کربلا [ارتش] بمباران کردند و بیش از ۲۰ بمب به اطراف قرارگاه کربلا و در فاصله ۵۰۰ متری اصابت [کرد] که هم اکنون در بعضی از مناطق آتش سوزی وسیعی به وقوع پیوسته است.» (۱)

همچنین تیپ ۳۱۳ نبی اکرم (ص) به نقل از مسئول محور این تیپ در جزیره مجنون شمالی اعلام کرد که هواپیماهای عراقی ساعت ۱۱ صبح ۲۳/۱۰/۱۳۶۴ این جزیره را بمباران کردند که آسیبی به نیروهای خودی نرسید. (۲)

رادیو صوت الجماهير عراق ضمن اعلام حمله هوایی به تأسیسات جزیره خارک و به آتش کشیدن هدف های مورد نظر، به نقل از اطلاعیه شماره ۲۰۸۳ ارتش عراق اعلام کرد که هواپیماهای عراقی طی دیشب و امروز با اجرای ۸۵ مأموریت رزمی در مناطق عملیاتی سپاه های سوم، چهارم و ششم ارتش عراق خسارت ها و تلفاتی به نیروهای ایران وارد کردند. (۳)

از سوی دیگر، رادیو بغداد در بخش عربی دوشنبه شب (۲۳ دی) در گزارشی از حملات به جزیره خارک گفت: «حکام تهران در پی حملات تخریبی عراق علیه جزیره خارک و قطع امید به ازسرگیری فعالیت جزیره با ادامه جنگ عراق و ایران، تصمیم گرفتند جزیره خارک را تعطیل کنند. ... در گزارش ها آمده است که رژیم تهران سعی دارد بنادر جدیدی را جایگزین خارک سازد تا نفت ایران را صادر کند، ولی حکام ایران در جست و جوی راه حلی برای بحران اقتصادی خود، فراموش کرده اند که مساحت ایران محدود است، ولی قدرت نیروی هوایی عراق نامحدود می باشد و عقاب های شجاع عراق به هر نقطه ای از ایران رسیده اند. کدامین شهر یا بندری در ایران وجود دارد که جنگ افزار های عراق قادر به رسیدن به آنها نیستند. یکی از خصوصیات جهان معاصر ما این است که مساحت های جغرافیایی دیگر در برابر تحول عظیم تکنولوژی به ویژه در زمینه هوایی وسیع به حساب نمی آیند.»

این رادیو افزود: «بسیاری از توان های عراق هنوز به کار گرفته نشده به ویژه توان های نیروی هوایی قهرمان ما. حکام ایران شانس خود را در بنادر جدید همانند جزیره خارک که به مدت چهار سال در این تصور دروغین بودند که عراق قادر به حمله به جزیره نیست امتحان کنند. ما شتاب نداریم و از قدرت های خود مطمئن هستیم.» (۴)

۱

رژیم عراق با هدف حمله به تأسیسات جدید نفتی ایران، برای دستیابی به جنگنده های دوربرد؛ از جمله میراژ ۲۰۰۰ تلاش می کند.

روزنامه امریکایی واشنگتن تایمز در شماره امروز خود (دوشنبه ۲۳ دی) نوشته است: «دو هفته پیش، جزیره خارک در حملات هوایی عراق به شدت آسیب دید و ایران در صدد است

ص: ۸۴۴

۱-۱۶. سند شماره ۱۱۵۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از دفتر فرماندهی کل سپاه (به نقل از سماجا ۲)، به قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴

۲-۱۷. سند شماره ۲۹۲۳۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تیپ ۳۱۳ نبی اکرم (ص)، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴.

۳-۱۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۰، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱ و ۴، به نقل از رادیو صوت الجماهير، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴.

۴-۱۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۱، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، صص ۹ - ۸.

به محض تکمیل شدن تأسیسات جدید صدور نفت که یکی در شمال شرقی جزیره خارک و دیگری در جزیره سیری نزدیک تنگه هرمز احداث شده است به کلی از خارک دست کشیده و تأسیسات جدید را مورد بهره برداری قرار دهد. عراق نیز قصد دارد با خریدن جنگنده های مدرن تر، برد نیروی هوایی خود را جهت دسترسی به تأسیسات جدید ایران افزایش دهد.

براساس این گزارش، عراق هنوز مذاکرات خود را با شرکت های هواپیما سازی آغاز نکرده، اما نسبت به خرید چنین جنگنده هایی از جمله میراژ ۲۰۰۰ فرانسوی - که قادر است تا جزیره سیری پیش برود - ابراز علاقه مندی کرده است. هم اکنون بهترین جنگنده های نیروی هوایی عراق - که عمدتاً روسی و فرانسوی هستند - تنها تا ۳۰۰ مایل قادر به نفوذ به حریم هوایی ایران می باشند؛ در صورتی که جزیره سیری حدود ۴۷۰ مایل با مرز جنوبی عراق فاصله دارد. برد هوایی میراژ ۲۰۰۰ که قادر به حمل چهار بمب ۵۵۰ پوندی است، بیش از ۹۲۰ مایل می باشد.»

واشنگتن تایمز در پایان با اشاره به اینکه جزیره خارک را بیشتر میراژهای اف ۱ مورد حمله قرار می دهند، افزوده است: «هنوز معلوم نیست عراق قصد خرید چه تعداد جنگنده جدید را دارد، ولی بدیهی است که به دنبال باز شدن خط لوله نفتی این کشور در عربستان سعودی و افزایش صادرات نفتی عراق، رژیم بغداد قادر به پرداخت لاقط قسمتی از هزینه های آن خواهد بود.»^(۱)

۱

در پی متوقف کردن و بازرسی ۷ کشتی تجاری از جمله یک کشتی امریکایی و یک کشتی انگلیسی در روز گذشته در خلیج فارس و آزاد کردن آنها پس از اطمینان از حمل نکردن کالایی برای عراق، این اقدام بازتاب بسیاری در رسانه های غربی داشت. بخشی از بازتاب ها و مواضع درباره بازرسی کشتی امریکایی چنین است: رادیو امریکا امروز در این باره گفت: «سخنگوی کاخ سفید با تأکید بر جدی شمرده شدن این امر به خبرنگاران گفت: رویدادهایی از این گونه می تواند وضع بحرانی بیافریند. وی این واقعه را دلیل دیگری بر ضرورت حل سریع و مسالمت آمیز مناقشه ایران و عراق برشمرد. آقای اسپیکس گفت او خود نمی داند که آیا اقدام یک کشور در حال جنگ به متوقف ساختن یک کشتی در آب های بین المللی و جست و جو برای یافتن اسلحه اقدامی قانونی است یا نه؟ اما به گفته او، دولت امریکا گمان نمی کند که در این مورد ایرانی ها کار درستی انجام داده باشند.»^(۲)

به گفته رادیو امریکا: «سخنگوی ریاست جمهوری امریکا نیز اعلام کرد که دولت ریگان معتقد است ایران حق ورود به کشتی امریکایی و بازرسی محموله آن را برای کشف کالاهایی به مقصد عراق، نداشته است. از سوی دیگر، سعید رجایی خراسانی نماینده رژیم اسلامی ایران در سازمان ملل متحد، امروز در یک مصاحبه تلویزیونی گفت به موجب قوانین بین المللی، توقیف کشتی ها به هنگام جنگ توجیه پذیر است.»^(۳)

ص: ۸۴۵

۱- ۲۰. همان، صص ۵ و ۶.

۲- ۲۱. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۹ - ۸.

۳- ۲۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۰، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳۳، رادیو امریکا، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴.

رادیو بی بی سی هم با اشاره به اینکه ایران اولین بار است که یک کشتی امریکایی را برای تجسس متوقف کرده است، گفت: «مع الوصف، ایالات متحده با به حالت آماده باش در آوردن رزم ناو های خود در اقیانوس هند نسبت به آن واکنش نشان داد.»

بی بی سی افزود: «در محافل قانونی بین المللی این سؤال مطرح بوده است که آیا ایران حق متوقف نمودن کشتی های باربری در آب های بین المللی را دارد یا نه؟ طی دو روز گذشته آقای رجایی خراسانی سفیر ایران در سازمان ملل متحد از اقدام کشور خود دفاع کرده و آن را با جریان بحران کوبا در سال ۱۹۶۲ میلادی مقایسه کرده است. وی درحالی که با خبرنگار یک شبکه تلویزیونی امریکایی صحبت می کرد گفت زمانی که پرزیدنت کندی دستور متوقف نمودن کشتی های راهی کوبا را به نیروی دریایی خود داد تا بتواند از حمل اسلحه ساخت شوروی به کوبا جلوگیری کند، مطمئناً شما حق را به امریکا می دادید که مانع از ورود کشتی های حامل موشک شوروی به کوبا شده است.»

... در گذشته ایران تهدید کرده است که اگر صادرات نفتش از طریق خلیج فارس که جنبه حیاتی برای این کشور دارد مسدود گردد، تنگه هرمز را خواهد بست با این استدلال که اگر ایران نتواند از این راه اقتصادی حیاتی بهره مند شود هیچ کشور دیگری هم نباید بتواند از آن استفاده کند، در عوض ایران اکنون سیاست توقف و تجسس کشتی های در حال عبور را پیش گرفته است.» (۱)

وزیر جنگ امریکا هم در مصاحبه ای گفت که وقتی کشتی امریکایی توقیف شد، دو کشتی جنگی امریکا در منطقه برای کمک به آن به محل اعزام شدند، ولی موقعی رسیدند که کشتی مزبور آزاد شده بود. (۲)

خبرگزاری آسوشیتدپرس هم از منامه گزارش داد: «مدیران اجرایی کشتیرانی تجاری امروز (دوشنبه) در منامه گزارش دادند ساعاتی پس از آنکه افراد نیروی دریایی ایران وارد یک کشتی تجاری در منطقه شده و مبادرت به بازرسی آن کردند واحدهای نیروی دریایی امریکا به اسکورت کشتی های بازرگانی امریکایی در خطوط دریایی خلیج فارس پرداخته اند. یک عامل کشتیرانی تجاری گفت: واحدهای نیروی دریایی امریکا جهت حراست از کشتی های تجاری در مقابل احتمال محاصره از سوی ایرانی ها در داخل و نزدیک خطوط دریایی خلیج فارس عملاً به اسکورت آنها پرداخته اند. وی ابراز عقیده کرد که ایرانی ها تنها خواسته اند در پی مجازات های اقتصادی اخیر امریکا علیه لیبی برای ابراز همبستگی با لیبی قدرت نمایی کنند.» (۳)

۱

رادیو بی بی سی امروز در گزارشی راجع به توقیف و بازرسی کشتی انگلیسی در روز گذشته و اعلام موضع وزیر خارجه انگلیس در این باره گفت: «یک کشتی باری ثبت شده در بریتانیا درحالی که به طرف خلیج فارس حرکت می کرد توسط نیروی دریایی ایران متوقف و محموله آن تجسس شد. کشتی ۳۰ هزار تنی پرسپوس دیروز صبح بعد از ترک مسقط به طرف کویت

ص: ۸۴۶

۱- ۲۳. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۸ - ۶.

۲- ۲۴. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۹، ۲۶/۱۱/۱۳۶۴، ص ۱۳.

۳- ۲۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۰، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳۰ و ۳۱، منامه - آسوشیتدپرس، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴.

در حرکت بود که در ۲۳ مایلی ساحل عمان؛ یعنی ۱۱ مایل خارج از آب های ایران متوقف شد. ملوانان ایرانی با یک قایق لاستیکی فاصله بین یک کشتی جنگی نیروی دریایی ایران تا کشتی نامبرده را طی کردند و سپس برای تجسس محموله آن وارد کشتی شدند. بعد از سه ساعت جست و جو به کشتی اجازه داده شد که سفرش را ادامه دهد. این اولین باری است که یک کشتی ثبت شده در بریتانیا توسط نیروی دریایی ایران متوقف و تجسس می شود. در این شرایط سر جفری هاو وزیر خارجه بریتانیا، بعد از دیدار از عمان وارد عربستان سعودی شده است. وی قبل از ترک مسقط در یک نشست مطبوعاتی شرکت کرد. ...

وقتی از وزیر خارجه بریتانیا در مورد واقعه توقف و تجسس کشتی های باربری امریکایی و بریتانیایی توسط ایران سؤال شد، وی پاسخ داد اتفاقاتی از این نوع همیشه نگران کننده است و اضافه کرد یک چنین اتفاقاتی دلیل دیگری است برای متوقف نمودن جنگ، زیرا ما همگی خواستار آزادی کشتیرانی در آب های بین المللی هستیم و در نتیجه چنین اتفاقاتی، باعث نگرانی همه است. ... سر جفری هاو افزود که مانند همیشه خواستار حل این مسائل از طرق دیپلماتیک است.

بی بی سی در ادامه گفت: «مقامات بریتانیایی می گویند انجام یک چنین عملیاتی به طور کلی از لحاظ قانونی مورد شک و تردید است. این اولین باری است که اقدامات تجسوسی ایران نسبت به کشتی های امریکایی و بریتانیایی صورت پذیرفته است و اکنون باید دید که آیا این بار آخری است که چنین اقداماتی رخ می دهد یا اینکه این مقدمه ای بوده است بر یک طرح دنباله دار.» (۱)

۱

حملات موفقیت آمیز دو گروه از نیروهای کرد به نیروها و پایگاه های ارتش عراق، شکست ارتش عراق در حمله به منطقه مبارزان کرد و اعلام آماده باش یکی از واحد های نظامی اتحادیه میهنی، خبرهایی است که امروز از منطقه کردستان عراق منتشر شد.

فرماندهی اطلاعات ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی گزارش داد امروز یک دسته از پیش مرگان نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق (جلال طالبانی) از تیپ ۲۳ سورداش به مدت دو ساعت جاده سلیمانیه به ازم را تحت کنترل خود قرار دادند و طی آن ۲ دستگاه خودرو ارتش خلقی عراق را به دام انداختند. در این اقدام از نیروهای عراقی ۶ تن اسیر شدند و ۲ خودرو و تعدادی سلاح و مهمات به غنیمت گرفته شد. (۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز گزارش داد که در اوایل هفته گذشته پایگاه های نظامی رژیم عراق در منطقه احمدآباد و ناحیه خرما هدف حمله شدید مبارزین کرد مسلمان عراقی قرار گرفت. در این حمله پایگاه های نظامی منهدم و خساراتی بر تجهیزات و نفرات عراقی وارد شد. پس از این حمله، نیروهای عراقی جاده شوره در منطقه خرما را به روی عابرین بستند و با تیراندازی یک تن از اهالی منطقه را شهید و دو تن دیگر را زخمی و تعدادی را نیز اسیر کردند. (۳)

ص: ۸۴۷

۱- ۲۶. همان، صص ۹ - ۸، رادیو بی بی سی، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۲۷. سند شماره ۱۸۰۶۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی (ف اطلاعات) به عملیات ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۲۸. روزنامه اطلاعات، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

خبرگزاری جمهوری اسلامی همچنین خبر داد که نیروهای عراقی در حمله گسترده به منطقه کوی که تحت تسلط مبارزین مسلمان کرد عراق است، شکست خوردند و ۲۵۰ کشته و زخمی به جا گذاشتند. در پی این شکست، نیروهای عراقی با هدف گلوله قرار دادن افراد غیرمسلح منطقه، تعدادی از زنان و کودکان بی گناه را مجروح کردند. بنا به اعلام خبرگزاری جمهوری اسلامی، تعداد کشته ها و زخمی های عراق به حدی بود که به مدت سه روز متوالی آنها را به بیمارستان شهر موصل انتقال دادند.^(۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی دیگر اعلام کرد: «تیپ ۲۱ کرکوک وابسته به نیروهای جلال طالبانی به کلیه افراد مسلح تحت فرماندهی خود تا اطلاع ثانوی دستور آماده باش کامل داده است. این تیپ همچنین همه مرخصی ها و مأموریت های افراد خود را لغو کرده است.»^(۲)

۱

دعوت به ثبت نام برای اعزام به جبهه در چند شهر استان تهران و اعلام اعزام دومین کاروان راهیان کربلا و کاروان کمک های مردمی استان آذربایجان شرقی در اول بهمن و دهه فجر از مهم ترین گزارش های امروز در این زمینه است.

سپاه پاسداران منطقه ۱ ثارالله در اطلاعیه ای از همه علاقه مندان به حضور در جبهه های نبرد دعوت کرد برای اعزام ۳۰ دی ماه تا تاریخ ۲۹/۱۰/۱۳۶۴ به پایگاه های بسیج سپاه در مناطق اسلامشهر، ورامین، دماوند، فیروزکوه و ناحیه شهر ری مراجعه کنند.^(۳)

از سوی دیگر، ایرج مسجدی فرمانده سپاه ناحیه آذربایجان شرقی در گفت و گویی با خبرنگاران اعلام کرد دومین کاروان راهیان کربلا از استان آذربایجان شرقی در اول بهمن ماه اعزام جبهه ها خواهد شد. وی افزود که ستادی زیر نظر آیت الله ملکوتی نماینده حضرت امام و امام جمعه تبریز، تشکیل شده و کاروان کمک ها و هدایای مردم این منطقه در ایام دهه فجر به جبهه ها اعزام خواهد شد. همچنین کمیته تبلیغات جنگ استان آذربایجان شرقی امروز با حضور آیت الله ملکوتی و اعضای این کمیته تشکیل شد.^(۴)

۲

رئیس جمهور ایران امروز در رأس یک هیئت بلندپایه سیاسی، نظامی و اقتصادی با بدرقه نخست وزیر عازم پاکستان شد.

آیت الله خامنه ای قبل از ترک تهران در مصاحبه با خبرنگاران اهداف سفر دوره ای خود به کشورهای آسیایی و آفریقایی و شرایط ایران برای خاتمه جنگ را تشریح کرد.

به نوشته روزنامه اطلاعات، رئیس جمهور ضمن اشاره به مواضع مشترک ایران و پاکستان در مجامع جهانی و مواضع مشترک با یمن جنوبی به عنوان کشوری متمدنی و عضو جبهه پایداری،

ص: ۸۴۸

۱- ۲۹. همان.

۲- ۳۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۰، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳۹.

۳- ۳۱. روزنامه اطلاعات، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴.

۴- ۳۲. روزنامه ابرار، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲ - ۱.

گفت جمهوری اسلامی از هرگونه اتحاد و اجتماعی که تحت نفوذ قدرت های استکباری نباشد استقبال می کند. برقراری روابط نزدیک و خوب با همسایگان مسلمان و همچنین سفر به کشورهای افریقایی در راستای مبارزه با نژادپرستی، تبعیض نژادی و نیز اشتراکات در مبارزه با سیاست های توسعه طلبانه امریکا از جمله اهداف این سفر است، خاصه اینکه کشورهای افریقایی خواستار گسترش روابط خود با جمهوری اسلامی می باشند.

آیت الله خامنه ای افزود: «سیاست های استعماری مبتنی بر تجزیه ماست و هدف آنها جدایی کشورهای جهان سوم است. استکبار جهانی زمانی طالب اتحاد کشورها است که در جهت منافع و خواست او باشد. ... برای کاهش نفوذ امپریالیسم باید کشورهای کوچک باهم دوست و متحد باشند.»

رئیس جمهور همچنین گفت که یکی از مهم ترین بخش های مذاکرات ما با زیمبابوه در مورد مسئله غیرمتعهدها است. سال آینده اجلاس این جنبش در زیمبابوه خواهد بود و ما از بدو عضویت در غیرمتعهدها به طور فعال با آن برخورد کرده ایم.

رئیس شورای عالی درباره جنگ تحمیلی گفت: «ما در زمینه جنگ حرف نگفته ای نداریم و دفاع مقدس و مشروع ما در مقابل متجاوز آشکار است. ما شرایط خاتمه جنگ را اعلام کرده ایم و تمام کشورها و دیگر دوستانمان می دانند که نظرات ما در مسئله جنگ محکم و قابل قبول و واضح است.»^(۱)

۱

رئیس جمهور ایران پیش از ظهر امروز وارد اسلام آباد شد و مورد استقبال رئیس جمهور و مردم پاکستان قرار گرفت.

به نوشته روزنامه اطلاعات: «به هنگام ورود رئیس جمهور به پاکستان، ۲۱ گلوله توپ به احترام وی شلیک شد و آن گاه جنگنده های نیروی هوایی ارتش پاکستان، مانور پرشکوهی را بر فراز فرودگاه انجام دادند. ... در طول مسیر حرکت اتومبیل های هیئت جمهوری اسلامی ایران، مردم در حالی که عکس های حضرت امام خمینی و آیت الله العظمی منتظری را بر سینه های خود نصب کرده بودند و نیز پیشانی بندهایی با مضمون های "عاشقان شهادت" و "زنده باد وحدت اسلامی" بر پیشانی های خود نصب کرده بودند به استقبال رئیس جمهور آمده بودند.

هنگام ورود رئیس جمهور اسلامی ایران و هیئت همراه، اسلام آباد شاهد استقبال پرشکوه مردم مسلمان پاکستان از هیئت ایرانی بود. مردم در حالی که شعارهای "مرگ بر امریکا" و "زنده باد اسلام" می دادند، با پرچم های رنگارنگ و لباس های سنتی خود به استقبال رئیس جمهوری اسلامی ایران آمده بودند. اکثر مدارس شهر تعطیل شده بود و دانش آموزان در مراسم استقبال، شرکت کرده بودند.»^(۲)

ص: ۸۴۹

۱- ۳۳. روزنامه اطلاعات، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۳۴. همان.

رئیس جمهور ایران در ضیافت شام رئیس جمهور پاکستان در مورد صلح عادلانه؛ مقاومت مردم؛ حمله عراق به مناطق مسکونی؛ اهداف جنگ تحمیلی؛ راه حل مسئله فلسطین و لبنان؛ ضرورت خروج شوروی از افغانستان؛ روابط ایران و پاکستان و... سخن گفت. رئیس جمهور پاکستان نیز خواستار پایان سریع جنگ شد.

به نوشته روزنامه اطلاعات: «در این مراسم، رئیس جمهور کشورمان با تأکید بر اینکه "ما برقراری صلح قبل از اجرای عدالت را نمی پذیریم و معتقدیم تنها راه عادلانه برای خاتمه جنگ محکومیت و مجازات متجاوز است" گفت کسانی که آتش بس مسلحانه را توصیه می کنند، باید بدانند در این صورت آتش تجاوزکارها برای انفجارهای نابودکننده تر محفوظ نگه داشته خواهد شد. ما چاره ای جز خاکستر کردن آتش از ریشه نداریم. آقای خامنه ای گفت: ملت مسلمان ایران طی پنج سالی که از جنگ می گذرد مصائبی را که در شرایط عادی خارج از تحمل ملت هاست تحمل کرده است و به جرئت می توان گفت که کمتر ملتی تاکنون چون ملت ما قربانی نقض تعهدات بین المللی از جمله عدم استفاده از سلاح های شیمیایی، عدم حمله به مناطق مسکونی و کشتی های تجاری و غیره شده است.

رئیس جمهوری ایران با اشاره به خصومت سلطه گران و وابستگان آنها با جمهوری اسلامی ایران، گفت: عوامل وابسته به ابرقدرت های جهانی اندکی پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران با تجاوز خود جنگی بی دلیل و سبانه را بر مردم ما تحمیل کردند.

آقای خامنه ای در مورد مسئله فلسطین و لبنان گفت: رفع تجاوز از ملت فلسطین و لبنان با موعظه و مذاکره امکان پذیر نیست و مبارزه تنها راه نابودی رژیم صهیونیستی و آزادی سراسر سرزمین فلسطین عزیز است. وی به سازشکاران هشدار داد که مشروعیت بخشیدن به رژیم صهیونیستی محکوم به شکست است و کسانی که به نام ملت های مسلمان با اشغالگران به مذاکره و سازش می نشینند، هیچ گونه صلاحیت سخن گفتن از سوی مسلمین را ندارند و اطمینان می دهیم که امت اسلامی تمام تجاوزات این رژیم علیه مسلمین و مردم فلسطین را پاسخ خواهد گفت.

رئیس جمهور افزود: مسئله افغانستان جز از راه خروج فوری و بدون قید و شرط نیروهای اشغالگر و عدم جایگزینی هر نیروی استکباری دیگر به جای آن و بازگشت محترمانه آوارگان افغانی به کشور خود و حفظ موقعیت اسلامی و غیرمتعهد افغانستان و احترام به حق حاکمیت و تعیین سرنوشت برای مردم این کشور حل نخواهد شد.

رئیس جمهور درباره سیاست خارجی ایران گفت: پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی و حاکمیت قرآن در ایران، اساس و شالوده مستحکمی برای گسترش روابط با کشورهای اسلامی و همسایه ایجاد کرد و این امر همواره یکی از مبانی اصلی در سیاست خارجی جمهوری

اسلامی ایران بوده است. وی افزود: روابط ایران و پاکستان طی سال های گذشته از جمله در زمینه های اقتصادی رشد چشمگیری داشته است و حجم مبادلات بین دو کشور نسبت به قبل از انقلاب چندین برابر شده است و در این روند از همکاری های اقتصادی سه جانبه (اکو) باید به عنوان آغاز یک مرحله جدیدی نام برد. رئیس جمهوری گفت: "اکو" می تواند و می باید در تحقق این خواست نقش بسزایی ایفا نماید»^(۱)

پس از اظهارات رئیس جمهور ایران، آقای ضیاءالحق رئیس جمهور پاکستان، ضمن خیرمقدم به رئیس جمهور ایران و هیئت همراه گفت: اگرچه این نخستین سفر رئیس جمهوری اسلامی ایران به پاکستان است، اما حقیقت امر این است که نه آقای سیدعلی خامنه ای برای ما غریبه است و نه وطن عزیز ایشان برای ما بیگانه می باشد. وی گفت: آقای خامنه ای یک روحانی برجسته، مدیر معروف و راهنمای عظیم عصر حاضر هستند و همه جهان ستایشگر حریت فکرشان می باشند و در پاکستان نیز مردم برای ایشان احترام زیادی قائل هستند.

رئیس جمهوری پاکستان گفت: انقلاب اسلامی یکی از رویدادهای بزرگ عصر ما است که تمام عالم اسلام را تحت تأثیر خود قرار داده است و ما از ته دل به آن خیر مقدم گفته و رهبری این انقلاب را مورد تجلیل و تقدیر قرار می دهیم. وی افزود: برای تحقق پذیری و پیروزی انقلاب نقشی که آیت الله العظمی حضرت امام خمینی ایفا کردند، تمام جهانیان معترف آن می باشند.

ضیاءالحق با اشاره به اهمیت روابط دو کشور گفت یقین دارم که روابط فزاینده ایران و پاکستان علاوه بر رفاه و آبادانی مردم دو کشور در آرامش و ثبات منطقه ای نیز نقش مهمی ایفا خواهد کرد. برای استحکام سیاسی این منطقه و به خاطر بقا و پیشرفت ملت اسلامی، روابط متقابل بین ما بسیار ضروریست.

وی به عضویت ایران، پاکستان و ترکیه در سازمان همکاری اقتصادی (اکو) اشاره کرد و گفت ما این سازمان را همانند یک سنگ زیربنایی تلقی می کنیم و امیدواریم که به این وسیله نه تنها راه های جدید همکاری اقتصادی مشخص شود، بلکه اخوت اسلامی و پیوندهای ناگسستنی تاریخی و فرهنگی نیز رشد یابد.

ضیاءالحق به سیاست تجاوزکارانه اسرائیل حمله کرد و گفت لازم است با اتحاد و مقاومت علیه قدرت های صهیونیستی و طاغوتی، اراده شوم دشمنان اسلام را بشکنیم. وی با اشاره کوتاهی به جنگ عراق با ایران، ضمن ابراز نگرانی از ادامه جنگ، خواستار رفع اختلافات و پایان سریع آن شد.

ضیاءالحق از کمک های سیاسی و معنوی ایران از پاکستان درمورد افغانستان، تشکر کرد و گفت: این یک فصل درخشان روابط متقابل و دوستی ما می باشد و یقین دارم که ما برای حل مسالمت آمیز این مسئله در کوشش های خود موفق خواهیم بود. وی گفت: پاکستان در عین حالی که خواستار روابط حسنه با شوروی است برای حل آبرومندانه مسئله افغانستان تلاش خواهد کرد.»

ص: ۸۵۱

امروز نخست وزیر پاکستان (محمدخان جونجو) در محل اقامت رئیس جمهور ایران حضور یافت و با ایشان درباره روابط دوجانبه و مسائل جهان اسلام مذاکره کرد. آیت الله خامنه ای همچنین با رئیس مجلس ملی پاکستان (با حضور تعدادی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی) دیدار و مذاکره کرد. (۱)

۱

دکتر ولایتی وزیر خارجه ایران، امروز با صاحب زاده یعقوب خان وزیر خارجه پاکستان، دیدار کرد. سپس مذاکرات رسمی دو هیئت ایران و پاکستان در زمینه های اقتصادی آغاز شد.

در این دیدار، وزیر خارجه پاکستان مسائل سیاسی منطقه و جهان را تشریح و نتایج اجلاس کشورهای اسلامی در مراکش را بیان کرد و همکاری و هماهنگی هیئت های دو کشور را در این اجلاس بسیار ارزشمند خواند و گفت اجلاس در مورد جنگ ایران و عراق به هیچ نتیجه ای نرسید.

پس از این ملاقات، مذاکرات رسمی با حضور دیگر اعضا در محل وزارت خارجه پاکستان آغاز شد. در این مذاکرات، وزیران بودجه، بازرگانی، تولید، وزیر مشاور در امور نفت، قائم مقام وزارت خارجه و معاونان وزارتخانه های صنعتی و اقتصادی پاکستان و از ایران نیز معاونان وزارت خارجه، نفت، اقتصاد و دارایی، کشاورزی، بازرگانی و جهاد سازندگی حضور داشتند.

در مذاکرات امروز امکانات بالقوه ایران و پاکستان برای افزایش حجم مبادلات بازرگانی و اقتصادی دو کشور بررسی شد و دو طرف خواستار آن شدند تا مبادلات دو کشور در زمینه نفت، ماشین آلات کشاورزی و صنعت، بیش از پیش گسترش یابد و موانع و مشکلاتی که سبب شده است در دو سال گذشته حجم این مبادلات کاهش یابد، برطرف گردد. وزیر نفت پاکستان نیز پیشنهاد کرد که ایران تجربیات خود را در زمینه اکتشاف و استخراج نفت در اختیار پاکستان قرار دهد.

آقای ولایتی نیز در مذاکرات امروز بر اهمیت روابط ایران با پاکستان به ویژه به دلیل اسلامی بودن این کشور، همسایگی و تعلق به جهان سوم، تأکید کرد. (۲)

۲

هم زمان با سفر رئیس جمهور ایران به پاکستان، همه روزنامه ها، آژانس های خبری، شخصیت ها و مقامات پاکستان مطالب اصلی خود را به این سفر اختصاص دادند. مهم ترین آنها عبارت اند از:

* سازمان دانشجویان امامیه لاهور همایش درباره روابط دو کشور برگزار کرده و سید فضل حیدر (فعال حقوق بشر در پاکستان) ضمن تجلیل از انقلاب اسلامی ایران گفت مردم دو کشور دارای روابط بسیار نزدیک می باشند و به همین علت، امریکا نتوانسته برای اجرای توطئه های پلید خود از خاک پاکستان استفاده کند.

* روزنامه نوای وقت نوشته است: از زنان برای شرکت در هیچ یک از مراسم رسمی سفر دعوت نشد.

ص: ۸۵۲

• روزنامه مسلم در تحلیلی از این سفر نوشته است: این سفر بر روابط ایران و پاکستان و اوضاع منطقه جنوب غرب آسیا اثر خواهد گذاشت. ایران مخالف اتکای اسلام آباد به حمایت نظامی و اقتصادی غرب است. ایران ممکن است در برابر اقدامات ضیاءالحق در جهت پایان جنگ عکس العمل مثبتی نشان دهد. ایران در مورد روابط دوجانبه و منطقه ای انتظاراتی از پاکستان دارد و عکس العمل پاکستان به نظرات ایران، بستگی به تعهدات پاکستان در محل های دیگر دارد.

• مصاحبه فرستاده تلویزیون پاکستان با رئیس جمهور ایران به طور کامل از تلویزیون پاکستان پخش شد.

• گفته می شود حدود ۳۰۰ هزار نفر از سراسر پاکستان به استقبال آقای خامنه ای آمدند که این امر بی سابقه بوده و کنترل مردم از دست پلیس خارج گردید، طوری که مردم مدت چند دقیقه مانع از حرکت اتومبیل رئیس جمهور گردیدند.

• سردبیر یکی از روزنامه ها: استقبال از رئیس جمهور ایران بسیار عظیم تر و برتر از استقبال بی سابقه مردم از چوئن لای نخست وزیر چین بود که پس از جنگ ۱۹۶۵ در حمایت از پاکستان به این کشور سفر کرد.

• تاکنون ۸ تن از فعالان بعضی از کمیته های استقبال را پلیس دستگیر کرده است.

• در حالی که حامد علی شاه یکی از رهبران شیعه پاکستان به دعوت دولت پاکستان در صدر مدعوین قرار داشت، حجت الاسلام عارف حسینی یکی دیگر از رهبران شیعه که پایگاه مردمی بیشتری دارد و مورد حمایت ایران است، در میان جمعیت مستقر در محوطه فرودگاه ایستاده بود.

• به گزارش خبرگزاری آلمان غربی، مقامات بلندپایه پاکستان نارضایتی خود را از نحوه انعکاس مصاحبه ضیاءالحق با خبرگزاری جمهوری اسلامی در نشریات ایران ابراز کردند و گزارش های منتشر شده درباره این مصاحبه را بی اساس خواندند. (۱)

۱

سفر هیئت بلندپایه جمهوری اسلامی به پاکستان بازتاب گسترده ای در رسانه های خارجی داشت.

خبرگزاری فرانسه در گزارشی با عنوان "استقبال بی مانند از رئیس جمهوری اسلامی ایران در اسلام آباد" آورده است: «هزاران مسلمان پاکستانی با فریاد "مرگ بر امریکا" مقدم رئیس جمهوری اسلامی ایران را به هنگام ورود به اسلام آباد مشتاقانه گرامی داشتند.»

این خبرگزاری افزوده است: «هزاران استقبال کننده - که تعداد زیادی از آنها صدها کیلومتر را با اتوبوس یا اتومبیل های مزین به تصاویر امام خمینی و دیگر رهبران ایران پیموده بودند - کاملاً کنترل مراسم را از دست نیروهای انتظامی خارج ساخته بودند و فشار جمعیت به حدی بود که حتی دقایقی اتومبیل حامل ریاست جمهوری اسلامی ایران و ژنرال ضیاءالحق رئیس جمهور پاکستان را متوقف ساخت. ... روی نوارهای قرمز رنگی که بسیاری از استقبال کنندگان دور سرشان بسته بودند نوشته شده بود "گوش به فرمان توایم خمینی"، "ما آماده ایم برای ایران خون

ص: ۸۵۳

خود را نثار کنیم." بر پایه این گزارش، استقبال کنندگان همچنین شعارهایی علیه حکومت های عراق، امریکا و شوروی سر می دادند، شهر اسلام آباد با پرچم های جمهوری اسلامی ایران، پوسترهای امام خمینی و آقای خامنه ای و پرچم های کاغذی قرمز رنگ تزئین شده بود. (۱)

راديو امریکا در گزارشی با اشاره به بخش هایی از سخنان رئيس جمهور ايران از جمله اینکه کشورهای مسلمان با خطرهای بزرگ از سوی امپریالیسم جهانی مواجه هستند، گفت: «هنگام ورود خامنه ای حدود ۲۵ هزار نفر در اطراف فرودگاه اسلام آباد گردآمده بودند که بیشتر آنان دعوت روحانیون شیعه را برای استقبال از خامنه ای پاسخ گفته بودند. ... جمعیت حاضر با تکان دادن پلاکارد و سردادن شعار از انقلاب اسلامی ایران ستایش کرده و ایالات متحده را به عنوان دشمن جهان اسلام مورد حمله قرار داد.» (۲)

آسوشیتدپرس نیز در گزارشی آورده است: «تظاهرات امروز در فرودگاه اسلام آباد می تواند یک تلاش تازه برای تفهیم این مطلب به ضیاءالحق باشد که وی هنوز به خواسته های شیعیان عمل نکرده است و از سوی دیگر به خامنه ای نشان داده شود که مسائل مورد علاقه شیعیان در پاکستان نادیده گرفته می شود.»

خبرگزاری آلمان غربی هم در گزارشی درباره این سفر آورده است: «سفیر جمهوری اسلامی ایران در اسلام آباد (محمود موسوی) طی مصاحبه ای با روزنامه پاکستانی جنگ هرگونه بحث و مذاکره را در زمینه جنگ ایران و عراق مردود شمرد و گفت که موضع ایران از قبل مشخص و تغییرناپذیر است.» خبرگزاری آلمان غربی در گزارش دیگر ضمن اشاره به استقبال گرم مقامات و مردم پاکستان از رئیس جمهور ایران افزوده است: «مقامات رسمی و عالی رتبه پاکستان از گزارش های مطبوعات ایران مبنی بر اینکه پرزیدنت محمد ضیاءالحق میزبان خامنه ای، عراق را در جنگ خلیج (فارس) متجاوز معرفی کرده است، ابراز نگرانی کردند. مقامات عالی رتبه پاکستان این گزارش ها را غیرواقعی خوانده و آنها را رد کردند و یادآور شدند که پاکستان به عنوان یک عضو کمیته صلح اسلامی می کوشد که جنگ را پایان دهد و اسلام آباد نمی تواند در این مسئله بی طرف باقی بماند.» (۳)

۱

"سرنوشت گروگان ها را خمینی تعیین خواهد کرد" عنوان مقاله ای است که امروز در روزنامه فرانسوی لوکوتیدین دپاری چاپ و در آن چنین درج و ادعا شده است: «به نظر می رسد مذاکرات در عالی ترین سطح از یک سو با ایران و از سوی دیگر با سوریه جریان دارد و بسیار پیچیده و دشوار است. این درحالی است که تهران بر تروریست ها تأثیر و نفوذ مستقیم دارد درحالی که سوریه فقط کنترل ارضی دارد. همچنین باید خاطر نشان ساخت که تروریست ها فقط شیعیان لبنانی طرف دار ایران نبوده، بلکه عواملی هستند که از ستاد پاسداران انقلاب

ص: ۸۵۴

۱- ۳۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۲.

۲- ۴۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۰، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۱ و ۱۲، راديو امریکا، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۴۱. همان، صص ۲۲- ۱۷، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴.

فرمان برداری می کنند. ... در مورد شرط قطع کمک نظامی به عراق، مسئولان ایرانی در خلوت واقع بینی بیشتری از خود نشان داده و گفته اند چون به عراق اسلحه می فروشید به ما هم بفروشید؛ حتی تهران حاضر است این امر در نهایت سکوت و پنهانی صورت گیرد. رهبران پاریس تاکنون نسبت به ایران مسالمت هایی نشان داده اند، ابتدا حاضر شده اند به طور پنهانی چندین خمپاره برای توپخانه ایران تحویل دهند؛ دیگر اینکه با درخواست ایران برای فروش هلیکوپتر و تجهیزات مختلف نظامی موافقت کرده اند و بالاخره اینکه تسهیلاتی برای فروش دو کشتی جنگی آرژانتینی به ایران فراهم آورده اند.

به نظر می رسد که رهبران تهران می خواهند این مسئله را پیش از انتخابات فرانسه حل کنند. ایرانیان در واقع بیم دارند که پس از ۲۵ اسفند (انتخابات پارلمانی فرانسه) دوباره با ژاک شیراک - که گفته می شود هیچ اختلاف خاصی با صدام حسین ندارد و بیشتر به عنوان یکی از دوستان وی قلمداد می شود - سروکار پیدا کنند.^(۱)

۱

کشورهای عربی با پشتیبانی از اجرای توافقنامه دمشق می کوشند موقعیت ایران را در لبنان تضعیف کنند.

نشریه النهار العربی و الدولی (چاپ بیروت) در شماره جدید خود به نقل از منابع بلندپایه سیاسی نوشته است که دلیل پشتیبانی کشورهای عربی از سوریه برای اجرای توافقنامه سه جانبه گروه های متخاصم در لبنان، ضعیف شدن موقعیت ایران در لبنان در نتیجه اجرای این توافقنامه است. به نوشته این نشریه: «عربستان با تمام قوا از توافقنامه دمشق پشتیبانی کرده و آن را گامی در جهت زدودن استراتژی ایران از لبنان می داند. ... عربستان در جریان برخورد استراتژیکی ایران و سوریه در مسائل طرابلس به امکان محدود کردن منافع ایران در لبنان توسط سوریه امیدوار شده و سعی دارد با پشتیبانی از اجرای توافقنامه موجب جدا شدن استراتژیکی سوریه و ایران شده و سوریه را به نزدیک شدن با عراق که در نهایت به دیدار اسد و صدام منجر می شود، وادارد.» به نوشته این نشریه، هم اکنون کلیه کشورهای عرب از جمله مصر و اردن و دیگر رژیم های عربی طرف دار غرب به نقش سوریه در لبنان راضی بوده و سعی خواهند کرد این توافقنامه اجرا شود که این امر مناسبات ایران و سوریه را با علامت سؤال مواجه خواهد کرد.^(۲)

۲

مطرح نشدن موضوع جنگ ایران و عراق در بیانیه پایانی اجلاس وزیران خارجه کشورهای اسلامی به منزله پیروزی ایران و شکست عراق اعلام شد.

به گزارش رادیو قطر، وزیر خارجه عراق با تأسف از عدم صدور بیانیه ای درباره جنگ ایران و عراق در اجلاس سازمان کنفرانس اسلامی، علت این امر را بدقولی یکی از هیئت های

ص: ۸۵۵

۱- ۴۲. همان، صص ۴۳ - ۴۱، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۴۳. همان، ص ۴۴، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴.

شرکت کننده در مورد صدور چنین بیانیه ای اعلام کرد.^(۱) خبرگزاری رویتر روز گذشته به نقل از دیپلمات های مقیم مراکش اعلام کرد که عدم صدور بیانیه ای در مورد جنگ عراق و ایران به منزله پیروزی ایران در اجلاس وزیران خارجه کشورهای اسلامی محسوب می شود. این دیپلمات ها تأکید کردند: کنفرانس فاس شکستی برای عراق بود چراکه کشورهای اسلامی موضع مناسب تری نسبت به ایران در مقایسه با سال های قبل در پیش گرفته اند.^(۲)

رادیو اسرائیل نیز در این باره گفت: «در جلسه اختتامیه وزیران خارجه کشورهای اسلامی پیرامون این مطلب که آیا باید جنگ ایران و عراق نیز در قطعنامه ذکر شود یا نشود مدت هفت ساعت تمام بحث شد، ولی شرکت کنندگان نتوانستند پیرامون متنی که مورد قبول طرفین نزاع باشد به توافق برسند. عراق خواستار آن بود که در قطعنامه پایانی از حکومت اسلامی ایران خواسته شود با آغاز مذاکرات صلح و اعلام آتش بس موافقت کند. حکومت اسلامی متقابلاً خواستار بود که کنفرانس کشورهای اسلامی رسماً و صریحاً عراق را متجاوز معرفی نموده و صدام حسین را محکوم سازد. و در چنین وضعی برخورد با بن بست یک امر اجتناب ناپذیر بود، زیرا رژیم تهران در مخالفت با آغاز مذاکرات صلح پابرجاست. ... در کنفرانس پنج روزه تردیدی نبود که اکثریت بزرگی از کشورهای اسلامی از عراق جانبداری می کنند و خواهان آغاز مذاکرات صلح به منظور پایان بخشیدن به جنگ هستند، ولی آنها در عین حال میل ندارند رژیم تهران را برنجانند و ایران را از کنفرانس کشورهای اسلامی دور سازند. ... ششمین کنفرانس وزیران خارجه ممالک اسلامی در حالی پایان یافت که نه تنها برای پایان بخشیدن جنگ ایران و عراق هیچ راه حلی عرضه نکرد، بلکه حتی در قطعنامه آن کوچک ترین اشاره ای به این جنگ نگردید و شاید این نادیده گرفتن بزرگ ترین مشکل جهان اسلام را بتوان یک پیروزی تاکتیکی برای حکومت اسلامی ایران به حساب آورد.»^(۳)

۱

سازمان

عفو بین المللی تحقیق در مورد نقض حقوق بشر در عراق را به عهده دولت این کشور گذاشت!

به گزارش رادیو بی بی سی: «سازمان عفو بین المللی - که مرامش دفاع از حقوق بشر است - از دولت عراق درخواست کرده است که درباره اخبار کشتار مردم در مناطق کردنشین شمال عراق به دست نیروهای این کشور، تحقیق کند. سازمان عفو بین المللی می گوید که مدارک و

ص: ۸۵۶

۱- روزنامه کویتی الانبا - که منعکس کننده دیدگاه های حکومت عراق است - در شماره روز ۲۴/۱۰/۱۳۶۴ خود نوشته است: «ترکیه با کارشکنی در کنفرانس وزرای کشورهای اسلامی از اتخاذ یک موضع همگانی از سوی کنفرانس در قبال جنگ ایران و عراق جلوگیری کرد.» الانبا افزود که کشور مورد اشاره طارق عزیز درباره کارشکنی یک کشور اسلامی که به گفته وی مانع صدور بیانیه در مورد جنگ ایران و عراق شده، ترکیه بوده است. (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۱، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، صص ۷ و ۸)

۲- ۴۴. روزنامه اطلاعات، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۳- ۴۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۰، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴.

شواهد کافی برای اثبات صحت این اخبار در دست ندارد. اما براساس گزارش هایی که رسیده، شاید در سه ماه گذشته بالغ بر ۳۰۰ نفر در این مناطق کشته شده باشند. ظاهراً اکثر این اتفاقات در اطراف شهر سلیمانیه روی داده است. گویا اخیراً در این منطقه تظاهراتی علیه دولت عراق برپا شده است. خبر رسیده که هزاران سرباز ارتش به این منطقه سرازیر شده اند. صدها نفر را دستگیر کرده اند و بسیاری از آنها را در همان جا کشته اند.»(۱)

۱

چرخ اقتصاد عراق با نیروی کار چند کشور خارجی می چرخد. به گزارش واحد مرکزی خبر، نیروی کار در کشور عراق تقریباً در اختیار چندین کشور فقیر و هم پیمان صدام قرار گرفته است. خبرهای رسیده از منابع مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق حاکی است هم اکنون سه میلیون کارگر خارجی - که بیشتر از کشورهای مصر، تونس، مراکش و فیلیپین می باشند - چرخ های شکسته اقتصاد عراق را به دوش می کشند.

منابع مجلس اعلا یادآور شدند استفاده بیش از حد از کارگران خارجی در عراق درحالی صورت می گیرد که درحال حاضر، هزاران تن از جوانان عراقی در زندان های مخوف رژیم بعثی به سر می برند و یا به دست آنان به شهادت رسیده اند. همچنین هزاران جوان عراقی دیگر نیز در جنگ تحمیلی رژیم صدام علیه ایران اسلامی جان خود را از دست دادند و تعداد بی شمار دیگری نیز در تبعید به سر می برند.»(۲)

ص: ۸۵۷

۱- ۴۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه.

۲- ۴۷. روزنامه اطلاعات، ۲۳/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

تصویر

محمدعلی شاهمرادی

جانشین فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم^(ع)

فرمانده کل سپاه پاسداران در ادامه بررسی وضعیت یگان های مأمور به عملیات در منطقه فاو و ارزیابی میزان آمادگی آنها، امروز در جلسه ای با حضور فرماندهان و مسئولان تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)، ضمن تشریح اهمیت عملیات در منطقه فاو و توجیه وضعیت منطقه عملیاتی و بیان نکات تاکتیکی، بر ضرورت آمادگی سریع و کامل برای اجرای مأموریت محوله به تیپ ۴۴ - که از مرحله دوم عملیات در جناح راست منطقه عملیاتی فاو آغاز می شود - تأکید کرد.^(۱)

در آغاز جلسه محمدعلی شاهمرادی جانشین فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)، گزارشی از وضعیت تیپ بیان کرد و به سؤالات فرمانده کل و فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسخ داد. وی گفت تیپ قمر بنی هاشم(ع) ۵ گردان رزمی دارد که ۳ گردان آن آموزش شنا دیده و سازماندهی شده اند. حدود ۱۴۰ تن نیز طی سه ماه آموزش غواصی گذرانده اند. از ۵ گردان مذکور، یک گردان نیز از معلمان اعزامی از شهر کرد هستند که آموزش عمومی ۱۵ روز

ص: ۸۵۹

۱- این جلسه در مقر تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) از ساعت ۸:۱۵ صبح آغاز شد و بیش از یک ساعت طول کشید. در این جلسه محسن رضایی، رحیم صفوی، علی شمشانی، علی زاهدی (فرمانده تیپ ۴۴)، محمدعلی شاهمرادی (قائم مقام فرمانده تیپ ۴۴)، اصغر صبوری (رئیس ستاد تیپ ۴۴) و برادران حاج کمال، رجایی و... فرماندهان گردان های تیپ ۴۴ و پوررحیم (مسئول مهندسی)، آقاجمال (مسئول محور)، پوررحیمی (مسئول یگان دریایی)، فتاح (مسئول تخریب)، مهدی (معاون یگان دریایی)، صادقی (مسئول ادوات)، شجونی (مسئول دیدبانی) و ارجمند از تیپ ۴۴ حضور داشتند.

گذرانده اند که قرار است در خط پدافندی مستقر شوند. یکی دیگر از گردان ها نیز فقط ۱۵۰ نیرو دارد که قرار است با همکاری آنان واحد ضدزره تشکیل شود.

وی تقاضا کرد باتوجه به کمبود نیروی کادر در تیپ ۴۴ و نیز ضرورت تمرکز برای آمادگی جهت اجرای عملیات در منطقه فاو، مسئولیت خط پدافندی شش کیلومتری در منطقه ای دیگر از این تیپ گرفته شود. محمدعلی شاهمرادی افزود که فرماندهان گردان ها و مسئولان واحدهایی که در جلسه حضور دارند به مأموریت توجیه شده اند و از دیدگاه اول منطقه را دیده اند. واحد اطلاعات قرارگاه کربلا هم برای استفاده از دکل دید بانی، هفته دیگر به تیپ ۴۴ نوبت داده است. نیروهایی از یگان دریایی و واحدهای اطلاعات و ادوات و تخریب در منطقه مأموریت تیپ یعنی خط دو کیلومتری سمت راست (شمال) محل استقرار لشکر ۵ نصر مستقر شده اند و واحدهای مهندسی و ادوات هم در این منطقه مشغول کارند.

در ادامه جلسه فرمانده کل سپاه پس از تشریح اهداف عملیات، ویژگی ها و مزایای مهم نظامی و تاکتیکی منطقه فاو را برشمرد و تأکید کرد که واحد مهندسی تیپ ۴۴ باید از الآن آماده شود که صبح اولین روز عملیات در کنار اروند اسکله ای برای نقل و انتقالات تیپ احداث کند. وی همچنین با اشاره به اهمیت نظامی منطقه مأموریت این تیپ و وجود دو سه مقر گردان دشمن و تجهیزات بسیار در آن، از مسئولان این تیپ خواست که با اعزام نیروی اطلاعات در صبح اولین روز عملیات و شناسایی منطقه، آمادگی استفاده از تجهیزات دشمن و بستن تنگه را با به کارگیری تانک های عراقی داشته باشند. وی افزود که شما روز اول باید در منطقه تصرف شده با استفاده از امکانات موجود دفاع کنید و تمام پل های سمت راستان را منفجر کنید تا پاتک های دشمن مؤثر نباشد.

باتوجه به مأموریت تیپ قمر بنی هاشم (ع) در جناح راست عملیات، فرمانده کل سپاه به فرمانده نیروی زمینی سپاه گفت که حداقل یک دسته تانک در اختیار این تیپ بگذارید تا بتوانند با اجرای آتش از ساحل خودی تا دو سه کیلومتر را در ساحل دشمن نا امن کنند. از سوی دیگر، وقتی محسن رضایی بر تأثیر و اهمیت آتش های منحنی در این عملیات تأکید کرد، یکی از مسئولان تیپ مشکل کمبود نیروی توانا برای به کارگیری ادوات (انواع خمپاره انداز، سلاح های ضدزره و...) را مطرح کرد و گفت تعدادی نیرو برای ادوات به ما داده اند که مأموریتشان ۴۵ روزه بوده و این مدت تمام شده و می خواهند بروند. وی گفت البته سلاح های ادوات ما هم خیلی کم است.

فرمانده کل سپاه در ادامه به اهمیت کسب اطلاعات از عمق دشمن به ویژه جناح شمالی (راست) عملیات اشاره کرد و گفت اگر بشود فرد توانایی در حد یک فرمانده گردان، ۴۸ ساعت قبل از عملیات به عمق و پشت خطوط دشمن نفوذ کند و با بی سیم، اطلاعاتی از وضعیت دشمن، جاده ها

و پل ها بدهد و اینکه آیا می توان داخل نخل ها ۲۴ تا ۴۸ ساعت ماند و... این اطلاعات می تواند کل این جناح را موفق کند. وی از مسئولان تیپ ۴۴ خواست که در این مورد فکر کنند. محسن رضایی گفت که البته باید احتمال اسیر شدن این فرد را بدهیم. منتها باید فردی باشد که بتواند مقاومت کند و اطلاعات عملیات را لو ندهد یا اینکه از عملیات در این منطقه بی اطلاع باشد. (۱)

مسئولان تیپ ۴۴ در آخر جلسه بار دیگر دغدغه خود را در مورد چگونگی دفاع رزمندگان در مقابل دشمن در یکی دو روز اول عملیات و قبل از انتقال تجهیزات سنگین به منطقه تصرف شده مطرح کردند. محسن رضایی چنین راهنمایی کرد: «بچه ها با خودشان گونی ببرند و در آن خاک بریزند سنگر درست کنند. از امکانات موجود در منطقه هم استفاده کنند. در نخلستان سنگرها باید به صورت پاسگاهی باشد، به فاصله ۵۰ تا ۱۰۰ متر سنگر خوبی درست شود و نیرو در آن تحت پوشش باشد. در این نوع زمین ها لازم نیست خاکریز پیوسته داشته باشیم. خاکریز پیوسته را در دشت می زنند، چون از هر نقطه قابل مانور کردن است.» (۲)

۱

در پی ابراز نارضایتی علی زاهدی فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) از برخی مسئولان این تیپ به دلیل ناهماهنگی یا نافرمانی در برخی امور عملیاتی جنگ و درخواست از فرمانده کل سپاه برای پذیرش استعفایش از این سمت در جلسه هفته گذشته، محسن رضایی بعد از جلسه صبح امروز، با ایراد سخنانی در جمع همه مسئولان و نیروهای کادر تیپ قمر بنی هاشم (ع) ضمن برشمردن ابعاد سه گانه جنگ و عوامل مهم پیروزی در جنگ و نیز موانع آن، خود و همه را دعوت به رعایت اصول کرد.

فرمانده کل سپاه در آغاز سخنانش گفت: الان که برای یک عملیات مهم آماده می شویم، لازم است قبل از آن مروری به گذشته جنگ بکنیم و یک بررسی از خودمان انجام دهیم تا اگر ضعف هایی داریم برطرف کنیم. برای شرکت در این ضیافت بزرگ و رسیدن به پیشگاه پروردگار جهان، هر چه با پاک سازی بیشتر و دل باصفاتر برویم قطعاً مؤثرتر است.

وی افزود: جنگ را سه عامل اساسی تشکیل می دهد: ۱. عامل نظامی (شامل تدبیر جنگی، آموزش، سلاح، امکانات، رعایت اصل غافلگیری و...)، ۲. عامل سیاسی مثل وحدت و انسجام نیروها، مقاومت و ایثار آنان. ۳. عامل معنویت. وی تأثیر هر یک از این عوامل را تشریح کرد و سپس ترتیب اهمیت و تأثیر آنها را در پیروزی جنگ چنین اعلام کرد: عوامل معنوی، سیاسی، نظامی.

محسن رضایی در بیان تأثیر معنویت با ذکر اینکه "جهاد اکبر پیروزی بر نفس خود است." گفت: «برادران عزیز ممکن است ما پشت سیم خاردار میدان های صدام گیر نکرده باشیم، اما پشت سیم خاردارها و میدان های نفس خود گیر کرده باشیم. ما اگر بر نفس خود پیروز شویم خدا چنان راهی به ما نشان می دهد که هیچ کس به فکرش نرسیده و از جاهایی به دشمن می زنیم که

ص: ۸۶۱

۱-۱. سند شماره ۱۷۳۷۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه قرارگاه مرکزی سپاه برای بررسی آمادگی تیپ ۴۴ برای عملیات والفجر ۸ (۱۳۶۴/۱۰/۲۴، مقر تیپ ۴۴، نوار شماره ۱۷۰۴۸)، راوی: محمد درودیان، صص ۲۴ - ۱؛ و - سند شماره ۱۱۱۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیاء سپاه (محمد درودیان)، ۱۳۶۴/۱۰/۲۱ تا ۱۳۶۴/۱۰/۲۶، صص ۹۵ - ۹۲.

۲-۲. سند شماره ۱۷۳۸۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی آمادگی تیپ ۴۴ برای عملیات والفجر ۸ (۱۳۶۴/۱۰/۲۴، مقر تیپ ۴۴، نوار شماره ۱۷۰۴۹)، راوی: محمد درودیان، ص ۱.

اصلاً دشمن فکرش را نمی کند. ما امیدواریم که در این عملیات برادران ما همه ابعاد جنگ را رعایت کنند: دقت در مانور، استفاده از ادوات و مهندسی و... رعایت مسائل سیاسی، مقاومت، انسجام و وحدت و در رأس همه توجه به خداوند متعال و مقصد ما خداست.»

وی افزود که پله نهایی و عالی معنویت جایی است که فقط برای خدا کار بکنیم که در این مرحله مقصد ما خود خداست و این سطح معنویت، سطح رزمندگان ماست، چون که ما برای پول و مقام به جبهه نیامده ایم. آمده ایم در راه خدا بجنگیم و به خدا متصل بشویم. از این دنیای ظاهری که همه اش باطل است خود را بلند کنیم و در میدان حق بیندازیم تا خدا ما را هم بپذیرد.

پایان بخش سخنان فرمانده کل سپاه دعا به درگاه خداوند بود که قسمتی از آن چنین است: «خدایا در این جمع فرماندهان عزیز تیپ قمر بنی هاشم (ع) که جای شهیدایشان خالی است، گناهان ما را ببخش و بیامرزد. خدایا اگر کمتر به درگاه تو آمدیم به این دلیل بوده است که اشتباه کردیم و به دنبال معبودها و ظواهر دیگر رفتیم و این از جهالت ما بود؛ خدایا ما را به راهت و به خودت بینا بفرما. خداوندا بر معرفت ما بیفزا. خداوندا پرده های جهالت را از جلوی چشمان ما بردار. خداوندا ما را در پیروزی برای اسلام و مسلمین و در شاد کردن مظلومین و مسلمین کشور ان شاء الله شریک گردان. خداوندا هرچه سریع تر کفار و ظالمین را از بین ببر.»^(۱)

۱

در جلسه شامگاه امروز قرارگاه خاتم الانبیاء (ص) سپاه پاسداران، اقدامات تیپ ۳۲ انصارالحسین (ع) برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در شمال هورالهویزه بررسی شد.^(۲) فرمانده کل سپاه نیز در پایان با بیان عوامل مؤثر در پیروزی بر ضرورت تقویت این عوامل تأکید کرد.

یکی از مأموریت های قرارگاه نجف سپاه پاسداران در این مقطع از جنگ آماده سازی زمینه اجرای چند عملیات در منطقه هورالهویزه بود و تیپ ۳۲ انصارالحسین (ع) یکی از یگان های تحت امر این قرارگاه، مأموریت شناسایی و اجرای عملیات روی جاده شرقی - غربی شمال هورالهویزه را به عهده داشت. در آغاز جلسه مسئول واحد اطلاعات تیپ ۳۲ گزارش مشروحاتی از اقدامات شناسایی بیان کرد. به گفته او، برای شناسایی، سه محور در نظر گرفته شده است و مبدأ حرکت نیروهای شناسایی آبراه ترابه و در ادامه آبراه های رجب و شعبان و سپس آبراه سابله و در ادامه برکه عظیم و آبراه فهل است. بالاتر از آبراه فهل هم آبراه سلمان است که تا نزدیکی تقاطع جاده و موانع دشمن می رسد. موانع دشمن در این محور سیم خاردار و

ص: ۸۶۲

۱- ۳. سند شماره ۱۷۳۸۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سخنرانی محسن رضایی (مقر تیپ قمر بنی هاشم (ع))، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴،

نوار شماره ۱۷۰۵۰، راوی: محمد درودیان، صص ۷- ۱؛ و - سند شماره ۱۱۱۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۹۶.

۲- این جلسه حدود دو ساعته در مقر تیپ انصارالحسین (ع) برگزار شد و برادران محسن رضایی، علی شمخانی، رحیم صفوی، عزیز جعفری، مهدی مبلغ، مهدی کیانی (فرمانده تیپ ۳۲) و فرمانده گردان ها و مسئولان واحدهای پشتیبانی رزمی این تیپ حضور داشتند.

بشکه های فوگاز است. از آبراه ها و موانع دشمن فیلم برداری شده است. نیروهای شناسایی بعد از پیمودن مسیرهای طولانی با بلم، بخش آخر مسیر یعنی حدود ۳۵ دقیقه آخر را با لباس غواصی تا نزدیکی سنگر نیروهای عراقی و تا سه متری تقاطع جاده رفته اند.

مسئول اطلاعات تیپ انصارالحسین (ع) افزود محور دیگر شناسایی از آبراه اقلیب به سمت جاده است که دشمن سر آبراه کمین گذاشته است. نیروهای شناسایی تا ۱۲۰ متری کمین ها با بلم می روند و سپس با پوشیدن لباس غواصی جلو می روند. نیروهای شناسایی در این محور فرمانده گردان ها را نیز برای آشنایی با مسیر و مواضع و موانع جلو برده اند. در این محور دشمن کمین، سیم خاردار، مین و المر دارد و فاصله سنگرهای دشمن روی خاکریز جاده ۲۰ تا ۴۰ متر است. مدت طی کردن مسیرهای شناسایی از ابتدای آبراه ترابه با بلم ها (در هر بلم ۳ نیروی شناسایی سوار می شوند) در محور تقاطع جاده ۲ ساعت و ۳۵ دقیقه، در محور جاده شرقی- غربی ۳ ساعت و ۳۰ دقیقه و در محور کمین های دشمن ۳ ساعت طول می کشد. وی با اشاره به اینکه دشمن بخشی از نخل ها و گیاهان را با ریختن مواد آتش می زند، افزود که عراقی ها در این منطقه ۳ دکل دیدبانی و ما ۲ دکل داریم. یکی از مسئولان تیپ ۳۲ نیز گفت که دشمن علاوه بر جاده شنی، به فاصله کمی از آن یک جاده آسفالت نیز دارد. تیپ ۳۲ هنوز از استعداد دشمن در این منطقه اطلاعات دقیقی به دست نیاورده است و ضمن اینکه از وجود چند سنگر و حضور پنج شش تن نیرو در هر سنگر و تردد زیاد تجهیزات مهندسی دشمن در منطقه خبر داد، اعلام کرد که به دلیل سکوت کامل در شب ها نمی توان تشخیص داد که چه تعداد نیرو در منطقه حضور دارند.

در ادامه جلسه برادر ترکان یکی از مسئولان تیپ انصارالحسین (ع) با بیان طرح کلی مانور، توضیح داد که این عملیات با ۳ گردان اجرا می شود و ۲ گردان هم در احتیاط عملیات هستند. وی وضع آموزش گردان ها را مناسب اعلام کرد و گفت هر گردان یک گروهان ویژه دارد که آموزش آنها برای آشنایی بیشتر با وضعیت منطقه عملیاتی ادامه دارد. هر گروهان ویژه نیز یک دسته غواص دارد. وی از مشکلات آموزش غواصی را کمبود لباس غواصی اعلام کرد. محسن رضایی نیز بر تلاش برای افزایش آموزش غواصی تأکید کرد.

در ادامه جلسه فرماندهان گردان های حضرت ابوالفضل (ع)، حضرت علی اصغر (ع) و حضرت علی اکبر (ع) پس از بیان استعداد، آموزش و توانایی های گردان خود به تشریح مأموریت هر گردان و طرح مانور اجرای آن پرداختند. محسن رضایی و رحیم صفوی نیز ضمن پرسش هایی از آنان و اشاره به اشکالات طرح ها و توجه دادن به ابهام ها، آنان را راهنمایی می کردند.

در این بخش فرمانده کل سپاه به فرمانده تیپ انصارالحسین تأکید کرد که گردان ها طرح های خود را در منطقه ای مشابه منطقه عملیات اجرا کنند. (۱)

ص: ۸۶۳

۱-۴. سند شماره ۱۷۳۸۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه قرارگاه مرکزی سپاه برای بررسی اقدامات تیپ ۳۲ برای عملیات شمال هور (۱۳۶۴/۱۰/۲۴، مقر تیپ ۳۲، نوار شماره ۱۷۰۵۱)، راوی: محمد درودیان، صص ۲۴ - ۱.

مسئول واحد تخریب تیپ ۳۲ مأموریت واحد تخریب را در این عملیات انفجار و ایجاد بریدگی در جاده و سیل بند، برداشتن و انهدام موانع روی جاده (از جمله سیم خاردارها و مین ها) و پاک سازی آبراه ها از موانع برشمرد و چگونگی اجرای آن را شرح داد. از جمله گفت که برای ایجاد شکاف در سیل بند از اژدر استفاده می شود. رحیم صفوی به وی تأکید کرد که اگر در شب اول ایجاد بیش از یک شکاف میسر نشد، در شب دوم حداقل دو شکاف دیگر ایجاد کنید.

مسئول واحد ادوات تیپ ۳۲ مأموریت واحد ادوات را در این عملیات پشتیبانی نیروهای رزمنده با به کارگیری ۴ موشک انداز ۱۰۷ میلی متری، ۴ تفنگ ۱۰۶ میلی متری، ۳ تفنگ ۸۱ میلی متری، ۴ خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری، ۶ خمپاره انداز ۸۱ میلی متری اعلام کرد و در ادامه چگونگی انتقال این سلاح ها و ایجاد مواضع برای آنها را توضیح داد و مشکلات آن را از جمله باریکی برخی آبراه ها و کمبود محل استقرار بیان کرد.

رحیم صفوی نیز ضمن راهنمایی هایی برای استفاده بهتر از آتش ادوات، افزود که برای هدایت آتش فقط به دیدبانی از روی دکل اکتفا نکنید، دید بان هایی نیز همراه گردان های عمل کننده به جلو بفرستید.

برادر عبداللهی مسئول توپخانه تیپ ۳۲ در ادامه جلسه گفت به دلیل اینکه یگان های سپاه سلاح های سنگین مورد نیاز را در اختیار ندارند، پشتیبانی آتش چنین عملیات هایی را تا نزدیک زمان عملیات نمی توان طرح ریزی کرد و قرارگاه باید مشخص کند که با چقدر سلاح باید پشتیبانی بشود. تیپ ۳۲ دو توپ ۱۰۵ و یک آتشبار کامل ۱۲۲ میلی متری دارد که طرح اجرای آتش آنها مشخص شده است. وی افزود بررسی برای تعیین نقاط ایجاد موضع توپ ها ادامه دارد و طرح اولیه آتش پشتیبانی به وسیله توپ های دوربرد را مشخص شده است. وی گفت حواله چند سکوی شناور را گرفته ایم و قرار است سه دکل دیدبانی برپا کنیم که نقاط آن مشخص شده و قبل از عملیات تا سطح نی ها (یعنی ۷ متر) دکل ها را می زنیم و در اولین ساعت های شروع عملیات آنها را کامل می کنیم. برای نقاطی هم که از روی دکل مشخص نیست، دیدبان به جلو می فرستیم.

فرمانده کل سپاه در بخش پایانی این جلسه ابتدا با اشاره به بیانی از امیرالمؤمنین (ع)، گفت: «ما اگر سلاح نداریم، اگر موشک و هواپیما نداریم، اما رزمندگان ما اخلاص دارند و همین اخلاص باعث نصرت خواهد شد.» وی سپس با بیان عوامل نظامی، سیاسی و معنوی مؤثر در جنگ و پیروزی آن، بر ضرورت تقویت این عوامل به ویژه عامل معنوی و تقویت انگیزه الهی تأکید کرد و گفت: ناکامی ها و سخن دیگران نباید ما را به انفعال و ضعیف شدن انگیزه بکشاند، اگر واقعاً کار ما برای خدا و رضای خداست.

از راست: سیدمهدی مبلغ، محمدعلی (عزیز) جعفری، مهدی کیانی (فرمانده جدید تیپ انصارالحسین)، علی شمخانی، سیدرحیم صفوی، ردیف دوم: مجید رضینی

محسن رضایی در پایان با توجه به تغییری که اخیراً در فرماندهی تیپ انصارالحسین (ع) داده شده، از مهدی کیانی به دلیل پذیرش فرماندهی این تیپ تشکر کرد و از مسئولان و فرماندهان تیپ خواست که به همکاری با وی ادامه دهند و از حسین همدانی به دلیل زحمت بسیاری که در سمت فرماندهی این تیپ متحمل شده، سپاسگزاری کرد.^(۱)

راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در پایان یادداشت های خود از جلسه مذکور در جمع بندی این جلسه نوشته است: «مجموعاً طرح مانور از پختگی لازم برخوردار نبود. برادر محسن (رضایی) نیز پس از ختم جلسه این موضوع را به برادر عزیز جعفری یادآوری نمودند و در ادامه اظهار داشتند وقتی ما نمی رسم، شما هم پیگیری نمی کنید.»^(۲)

۱

قرارگاه خاتم الانبیاء (ص) سپاه پاسداران در پی تردید ارتش برای اجرای عملیات در شلمچه و اظهار تمایل برای عملیات در محور ام الرصاص، در جلسه شامگاهی خود به بررسی و مرور کلی طرح های عملیاتی سپاه و ارتش پرداخت و ضمن تأکید بر ضرورت اجرای طرح های عملیاتی اعلام شده به خصوص طرح عملیاتی ارتش در منطقه شلمچه، اجرای عملیات محدود ارتش در محور ام الرصاص را امکان پذیر اعلام کرد.^(۳)

در این جلسه فرمانده کل سپاه با بیان اینکه برای عملیات در منطقه فاو، عملیات در منطقه شلمچه به عنوان عاملی پشتیبانی کننده که موجب درگیر کردن سپاه سوم عراق و تجزیه قوای دشمن می شود، ضروری است، گفت که بنا به گفته آقای هاشمی، ارتش در شلمچه عمل خواهد کرد و می خواهد نیروهای اضافی اش را از محور جزیره بوارین یا ام الرصاص عبور بدهد. وی با اشاره به اینکه بهترین عملیات یدکی ما همین عملیات محور ام الرصاص است که

ص: ۸۶۵

۱-۵. سند شماره ۱۷۳۸۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی اقدامات تیپ ۳۲ برای عملیات شمال هور (۲۴/۱۰/۱۳۶۴)،

مقر تیپ ۳۲، نوار شماره ۱۷۰۵۲)، راوی: محمد درودیان، صص ۲۰ - ۱.

۲-۶. سند شماره ۱۱۱۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۹۸.

۳- این جلسه از ساعت ۲۲ تا ۲۳ در مقر تیپ انصارالحسین (ع) تشکیل شد و در آن محسن رضایی، علی شمخانی، رحیم صفوی، عزیز

جعفری، نورعلی شوشتری و مهدی مبلغ حضور داشتند.

اگر در منطقه فاو مشکلی بروز کرد، یگان‌ها از آن وارد عمل شوند، افزود که باتوجه به اینکه چند یگان در منطقه فاو مأموریت خط شکنی ندارند، تیپ ۲۱ امام رضا(ع) در محور بوارین فقط خط دشمن را بشکند و لشکرهای ۸ نجف و ۱۴ امام حسین(ع) و ۲۷ حضرت رسول(ص) و ۱۹ فجر و... از لشکر ۲۱ امام رضا(ع) عبور کنند و با مجموع بیش از ۵۰ گردان نیرویی که دارند، در این منطقه جای پای بگیریم. محسن رضایی این موضوع را فعلاً در حدّ طرح اعلام کرد و گفت در این باره مشغول فکر و بررسی هستیم و هنوز به نتیجه خاصی نرسیده ایم.

در ادامه بحث، عزیز جعفری طرح ابتکاری تیپ ۲۱ امام رضا(ع) را چنین توضیح داد که بچه‌های تیپ امام رضا(ع) طرح جالبی دارند. در منطقه مأموریت این تیپ در محور بوارین فاصله خاکریز خودی و خاکریز دشمن ۴۰ متر است. جلو خاکریز خودمان یک جاده شنی کوتاه کنار آب هست. بچه‌ها طرحشان این است که دو تونل زیر این جاده شنی بزنند و داخل آنها ۵۰۰ یا ۱۰۰۰ کیلو مواد منفجره بگذارند. با انفجار این مواد، بخش بزرگی از خط دشمن منهدم می‌شود که نیروهای رزمنده می‌توانند سریع عبور کنند و پیش بروند.

فرمانده کل سپاه سپس با اشاره مجدد به نظر آقای هاشمی مبنی بر اینکه ارتش باید در شلمچه عملیات کند؛ سپاه و ارتش مستقل از هم عملیات کنند و نیروی اضافی ارتش در محور بوارین عمل کند، گفت پس کلاً به این صورت می‌شود که طرح اصلی ارتش شلمچه باشد؛ طرح اصلی سپاه فاو باشد. ما یک سرپل در محور ام الرصاص می‌گیریم که اگر مشکلی در طرح اصلی بروز کرد از آن استفاده کنیم. ارتش هم یک سرپل در محور بوارین بگیرد که اگر در شلمچه موفق نشدند از آن جلو بروند. ارتش در محور کوشک هم تظاهر به تک‌کند یا تجمع کنند تا نیروی دشمن تجزیه شود.

در پایان این بحث، حاضران تأکید کردند به مسئولان ارتش توجه داده شود که در جلوگیری از لو رفتن محور ام الرصاص و محور بوارین و هشیاری دشمن در مورد این محورهای عملیاتی کوشا باشند، چون در غیر این صورت اجرای عملیات در این محورها مشکل خواهد شد. (۱)

۱

گزارش تلاش‌های گروه‌های شناسایی چند یگان قرارگاه نوح(ع) درباره عبور از اروندرود و بررسی وضعیت ساحل دشمن در جلسه امروز قرارگاه تشریح شد. (۲)

در این جلسه که با حضور فرمانده قرارگاه نوح(ع) و معاون عملیات وی و مسئولان واحدهای

ص: ۸۶۶

۱-۷. سند شماره ۱۷۴۰۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه قرارگاه مرکزی سپاه برای مرور طرح‌های عملیاتی ارتش و سپاه (۱۳۶۴/۱۰/۲۴، مقر تیپ ۳۲، نوار شماره ۱۷۰۵۳)، راوی: محمد درودیان، صص ۲۴ - ۱.

۲- فرمانده قرارگاه نوح(ع) در صحبتی با فرمانده قرارگاه کربلا گفت که شناسایی یگان‌های ما بیشتر از خط اول دشمن است چون اجازه داده نشده که نیروهای شناسایی داخل موانع دشمن بروند. [سند شماره ۱۱۴۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح در عملیات والفجر ۸ (الیاس حضرتی)، ۱۷ تا ۲۵ دی ۱۳۶۴، صص ۱۳۰]

اطلاعات لشکر ۴۱ ثارالله(ع)، تیپ ۳۳ المهدی و ناوتیپ کوثر تشکیل شد، مسئول اطلاعات لشکر ۴۱ گفت دیشب از نهر مچری آرام حرکت کردیم و پس از یک ساعت و ربع به ساحل دشمن رسیدیم. فاصله ۴۰ متری گل ولای ساحل تا موانع را در ۴۰ دقیقه طی کردیم. پس از آن سه ردیف موانع خورشیدی هشت پر به فاصله دو متر از یکدیگر قرار داشت، بعد از آن هم پنج ردیف سیم خاردار تویی بود. سمت راست ما نیروهای عراقی روی موانع کار می کردند. دشمن در منطقه مأموریت ما کمین ندارد. در زمان مد آب می توان با شنا از روی موانع رد شد. بچه های شناسایی دیشب دو غواص را در اول نهر ماتپ دیدند که کپسول خاصی همراه داشتند و سریع رفتند.

مسئول اطلاعات تیپ ۳۳ المهدی(عج) نیز درباره اقدامات شناسایی این تیپ گفت که شب ۱۶ دی دو نفر نیروی شناسایی را از نهر حاج علی با قایق کانو فرستادیم که با پارو حرکت می کردند. تأمین آنها یک قایق ریجیندر بود که در بویه مانده بود. بچه های شناسایی هنوز برنگشته اند و به احتمال ۹۰ درصد آب آنها را برده و تاکنون خبری از آنها نشده است. پریشب ۳ نفر دیگر را در وضعیت جزر آب فرستادیم که به حالت شنا تا اواسط اروند رفتند اما هوا ابری شد و سریع برگشتند. یک بار دیگر بچه ها رفتند که ظاهراً عراقی ها متوجه شدند، آنها برگشتند.

در ادامه جلسه حسین علایی به مسئول اطلاعات تیپ المهدی(عج) تذکر داد که کار شناسایی شما عقب است. وی پاسخ داد که منطقه مأموریت ما وضعیت خاصی دارد. ما خیلی تلاش کردیم و تقریباً هر شب اقدام می کنیم، ولی در خیلی از موارد نتوانستیم به ساحل دشمن برسیم. فرمانده قرارگاه نوح(ع) به او تأکید کرد، برای شناسایی از محورهای شمالی تر عبور کنید. مسئول اطلاعات تیپ المهدی(عج) درباره اقدامات دشمن گفت که حرکت کمپرسی های عراقی نسبت به گذشته خیلی کاهش یافته است. آنها موانعی را می آورند و لابه لای چولان ها می گذارند. دشمن از دو روز گذشته در اطراف نهر قاسمیه و مقر ناوتیپ کوثر مختصری آتش می ریزد. حملات هوایی عراق نیز از ساعت ۱۱:۳۰ تا ۱۴:۳۰ انجام می شود. وی در پایان گفت که جزرومد روی قطب نما اثر می گذارد، اگر بخواهیم با قایق کانو به طرف خور عبدالله برویم، گم می شویم.

مسئول اطلاعات ناوتیپ کوثر نیز در گزارشی از فعالیت شناسایی این یگان گفت که دیشب با قایق های کانو در آب رفتیم ولی از عقب آب داخل قایق ها آمد و غرق شدند.(۱)

۱

فرمانده کل سپاه پاسداران امروز با ارسال دو نامه، از جانشین فرمانده کل قوا درخواست کرد که برای تهیه عکس هوایی، چند هوایمای بدون سرنشین از نیروی هوایی ارتش و نیروی دریایی ارتش در اختیار سپاه قرار گیرد:

«با اهداء سلام و تحیات. نظر به نیاز مبرم به تهیه عکس هوایی از مناطق عملیاتی و کارایی هوایمهای بدون سرنشین دوربین دار در این خصوص، خواهشمند است به فرماندهی محترم

ص: ۸۶۷

۸- ۱. سند شماره ۱۱۴۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح در عملیات والفجر ۸ (الیاس حضرتی)، ۱۷/۱۰/۱۳۶۴ تا ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۳۶ - ۱۳۱.

نهاجا دستور فرماید تا ۵ فروند هواپیمای بدون سرنشین V.S.T.T را همراه با خدمه مربوطه و سیستم کنترل زمینی به مدت سه ماه در اختیار سپاه قرار دهند»^(۱)

فرمانده کل سپاه در نامه دیگری نظیر نامه مذکور از آقای هاشمی درخواست کرده که به فرمانده نیروی دریایی ارتش دستور داده شود تا ۵ فروند از هریک از هواپیماهای بدون سرنشین B.T.T و CHUKAR همراه با خدمه و سیستم کنترل زمینی به مدت سه ماه در اختیار سپاه پاسداران قرار گیرد.^(۲)

۱

سرهنگ عباس بابایی فرمانده قرارگاه رعد^(۳)، امروز طرح پیشنهادی نحوه گسترش جنگ افزارهای دفاع هوایی این قرارگاه را برای فرماندهی خاتم الانبیا(ص) ارسال کرد. در این طرح نقاط استقرار و نوع سلاح های مورد نظر برای هر نقطه برای دو مرحله از عملیات (مرحله اول پیش از عملیات و مرحله دوم بعد از گرفتن سرپل در غرب اروندرود) پیشنهاد شده و درخواست گردیده که در صورت تصویب طرح، مراتب برای اجرای اقدامات مهندسی و ساخت و آماده سازی مواضع سلاح ها به فرماندهی مهندسی رزمی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و نیز برای آمادگی به قرارگاه رعد ابلاغ شود. جنگ افزارهای پدافند هوایی که در این طرح آمده شامل سلاح های ۲۳ میلی متری، اورلیکن، ۵۷ میلی متری، سیستم موشکی رایپر و سیستم موشکی هاگ است.^(۴)

۲

هواپیماهای عراقی امروز مناطق عملیاتی جزایر مجنون تا شلمچه را بمباران و به استان ایلام تجاوز کردند. در حمله اخیر هواپیماهای جمهوری اسلامی به مقر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در عراق تعدادی کشته و عده ای مجروح شدند.

امروز ۲۰ هواپیمای ارتش عراق به مدت ۵۰ دقیقه، مواضع نیروهای جمهوری اسلامی در مناطق شرق بصره در جزایر مجنون تا شلمچه را بمباران کردند. در این حملات قرارگاه کربلا نیز هدف حمله قرار گرفت که خسارتی به آن وارد نشد.^(۵)

هواپیماهای عراقی همچنین در ساعت های ۱۱:۰۵ و ۱۳:۳۰ امروز به حریم هوایی شهر ایلام تجاوز کردند که با مقابله آتش سلاح های دفاع هوایی گریختند. هواپیماهای دشمن دو بار نیز بر فراز شهر دهلران دیوار صوتی را شکستند و هنگام عبور از فراز صالح آباد و دره شهر با آتش پر حجم مواجه و بدون اقدامی فرار کردند.^(۶)

ص: ۸۶۸

-
- ۱- ۹. سند شماره ۴۴۸۰۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه فرمانده کل سپاه به فرمانده قرارگاه خاتم، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴.
  - ۲- ۱۰. سند شماره ۴۴۸۰۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه فرمانده کل سپاه به فرمانده قرارگاه خاتم، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴.
  - ۳- قرارگاه رعد به فرماندهی سرهنگ خلبان عباس بابایی (مسئول عملیات نیروی هوایی ارتش)، تحت امر فرمانده کل سپاه پاسداران و برای پشتیبانی هوایی از عملیات در منطقه فاو تشکیل شده بود.
  - ۴- ۱۱. مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، گزیده اسناد عملیات بزرگ والفجر ۸، جلد ۱، بهار ۱۳۷۹، ص ۲۱۰.
  - ۵- ۱۲. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۸۰، ۸/۱۱/۱۳۶۴، ص ۴.
  - ۶- ۱۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۱، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳، ایلام، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴.

از سوی دیگر، به گزارش وزارت اطلاعات جمهوری اسلامی، بر اثر بمباران اخیر مناطق عملیاتی عراق توسط جنگنده های ارتش جمهوری اسلامی، مقر منافقین در نزدیکی روستای کهریزه واقع در سلیمانیه عراق، منهدم و ۲۰ تن از منافقین کشته و ۳۰ تن مجروح شدند. (۱)

۱

انقلابیون و نیروهای کرد عراقی با اجرای دو عملیات در مناطق سلیمانیه و حلبچه عراق ضرباتی به نیروهای بعثی وارد کردند.

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد که در نبرد دوساعته ای که سحرگاه ۲۴ دی ماه با حمله انقلابیون مسلمان کرد عراقی به نیروهای ارتش عراق در محور قره داغ - سلیمانیه رخ داد، دو خودرو ارتش عراق به آتش کشیده شده و ۲۸ تن از نظامیان عراقی کشته شدند. نیروهای ارتش عراق در تعقیب این گروه چریکی در دام عده دیگری از نیروهای مسلمان کرد افتادند و با آنها درگیر شدند که در این نبرد نیز چند خودرو حامل نیرو و مهمات عراقی به آتش کشیده شد. این پنجمین درگیری انقلابیون مسلمان کرد در این منطقه با نظامیان عراقی در هفته جاری بوده است. (۲)

گزارش دیگری از داخل عراق حاکی است که پیش مرگان کرد عراقی هفته گذشته با نفوذ به شهر حلبچه عراق، به قرارگاه به اصطلاح ارتش خلقی و ساختمان حزب بعث در این شهر حمله کردند و آن را به آتش کشیدند. این پیش مرگان در بازگشت از مأموریت ۵ تن از افراد بعثی را نیز اسیر کردند. (۳)

۲

مهم ترین گزارش ها از تحرکات امروز گروه های ضدانقلاب در مناطق کردستان و اقدامات مقابله با آنان به این شرح است:

فرماندهی قرارگاه حمزه سید الشهدا (ع) گزارش داد: در منطقه دیواندره نیروهای یگان حزب الله در ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، به مدت چهار ساعت در موقعیت دره ویان فارس روی افراد گروه کومه له آتش اجرا کردند که در نتیجه آن ۴ تن کشته و تعدادی مجروح شدند. از نیروهای خودی نیز یک تن مجروح شد. (۴)

شهربانی کردستان نیز گزارش داد که روز ۲۴/۱۰/۱۳۶۴ تعدادی از عوامل کومه له برای ضربه زدن به نیروهای خودی به روستای میگ از توابع سقز رفته اند. (۵)

از سوی دیگر، ستاد سپاه پاسداران ناحیه کردستان اعلام کرد حدود ۷۰ نفر از افراد کومه له شب ۲۴/۱۰/۱۳۶۴ روستای میگ را ترک کرده و قصد رفتن به روستای سوله و روستای دره ویان سیخ داشته اند. (۶)

شهربانی کردستان در خبر دیگری اعلام کرد که ساعت ۱۹ تاریخ ۲۴/۱۰/۱۳۶۴ تعدادی از عوامل گروه دمکرات برای ضربه زدن به نیروهای خودی به روستای هفتاش از توابع سقز رفته اند. (۷)

ص: ۸۶۹

۱- ۱۴. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۴۶، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۱۵. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۸.

۳-۱۶. روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۱۰/۲۴، ص ۳.

۴-۱۷. سند شماره ۱۴۴۱۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به فرمانده کل سپاه پاسداران، ۱۳۶۴/۱۰/۲۸.

۵-۱۸. سند شماره ۳۷۴۱۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استاندار کردستان، ۱۳۶۴/۱۰/۲۵.

۶-۱۹. سند شماره ۳۷۴۲۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد سپاه ناحیه کردستان به ستاد قرارگاه حمزه، ۱۳۶۴/۱۰/۲۶.

۷-۲۰. سند شماره ۳۷۴۰۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استاندار کردستان، ۱۳۶۴/۱۰/۲۵.

همچنین به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع): «یک دسته ۱۲ نفری از منافقین وارد آبادی رزگه (از مناطق سردشت) شده اند و در تاریخ ۲۴/۱۰/۱۳۶۴ به دنبال یک عدد بی سیم که در همان حوالی گم کرده بودند، می گشتند.»(۱)

۱

امروز گروهی از نیروهای داوطلب و آموزش دیده شهرستان تویسرکان با بدرقه گرم مردم این شهرستان راهی جبهه های نبرد شدند. همچنین ۳۰ تن از دانش آموزان هنرستان شهرستان ساوه از طریق ستاد جبهه و جنگ از محل اداره کل آموزش و پرورش استان مرکزی به منطقه غرب کشور اعزام شدند. امروز گروهی از اعضای شوراهای اسلامی روستایی شهرهای استان کرمان نیز جهت دیدار با رزمندگان اسلام و رویارویی با نیروهای صدام از محل جهاد سازندگی استان کرمان اعزام جبهه ها شدند.(۲)

علاوه بر این، کاروانی شامل ۳۰ کامیون و وانت بار شامل اجناس مورد نیاز رزمندگان و نیز ۱۰۵۶۰ گونی خالی از کمک های مردم مردآباد کرج و ۱۰ روستای حومه آن و نیز ۴ دستگاه کمپرسی از ستاد پشتیبانی جنگ جهاد سازندگی قاین رهسپار مناطق جنگی شدند.(۳)

۲

رژیم عراق با پشتیبانی از سران اشراق شرق کشور از آنها خواست که در مناطق مرزی شرق کشور به شرارت بپردازند.

معاونت اطلاعات ستاد مرکزی سپاه پاسداران در گزارشی "خیلی محرمانه و فوری" به ستاد سپاه پاسداران منطقه ۴ (ناحیه زاهدان) اعلام کرد: «بنا بر خبر رسیده، محمدخان لاشاری و خدادادخان میرلاشاری و محمدخان شیرانی حدود پانزده روز قبل در کچه پاکستان به محل معروف کچه شمال آمده اند تا تعداد ۴۰۰ قبضه اسلحه کلاشینکف اهدایی از عراق را - که به وسیله شخصی به نام بلوچ خان فرستاده شده - تحویل بگیرند. در خبر اضافه شده که خلیل گمشاد زهی نیز در جمع آنان مشاهده شده و قرار است که به هریک از آنان ۱۰۰ قبضه اسلحه کلاشینکف تحویل شود و با یکدیگر مشورت نموده اند که ظرف دو هفته به پاسگاه ها و پایگاه های مرزی حمله ور شوند و از طریق عراق به آنها هشدار داده شده چنانچه ظرف دو هفته عکس العملی از خود نشان ندهند کمک هایشان قطع خواهد شد.

حوزه فعالیت سران اشراق چنین اعلام شده است: ۱. محمدخان لاشاری منطقه ایرانشهر. ۲. خلیل گمشاد زهی از طرف جالق تا میرجاوه. ۳. مابقی به اتفاق فقیر محمد از طرف امیرافشان و بم پشت.»(۴)

ص: ۸۷۰

۱- ۲۱. سند شماره ۳۷۴۲۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) به ستاد ناحیه کردستان، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۲۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴.

۳- ۲۳. همان؛ و - روزنامه اطلاعات، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۴- ۲۴. سند شماره ۸۳۳۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد مرکزی سپاه پاسداران (معاونت اطلاعات)، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴.

هند و کویت امروز توافق کردند که برای خاتمه جنگ ایران و عراق همکاری نزدیک بکنند. خبرگزاری رویتر در گزارشی از سفر وزیر خارجه هند به کویت ضمن اعلام خبر مذکور، افزوده است: «باگات وزیر خارجه هند در یک اجلاس خبری گفت دو طرف تأیید کرده اند که برای تحقق خاتمه سریع این جنگ و تجدید صلح و ثبات در منطقه کوشش به عمل آید. هند به عنوان رئیس کشورهای غیرمتعهد در رأس کوشش هایش خاتمه جنگ بوده است.» (۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز از کویت گزارش داد که وزیر خارجه هند در مصاحبه با روزنامه کویته القبس گفته است: «ایران همچنان پایان دادن به جنگ را رد می کند و بر شرایط خود اصرار می ورزد.» وی درعین حال افزوده است: «ایران مایل است جنگ را به پایان برساند، ولی تاکنون وعده عملی ساختن آن را نداده است.» باگات درباره نتایج دیدار خود از تهران با اشاره به روابط خوب هند و ایران، گفت که محور اول مذاکراتش در تهران، جنگ ایران و عراق بوده است. وی افزود: مقامات ایرانی با نظر ما پیرامون لطمه هایی که جنگ بر دو کشور ایران و عراق و کشورهای خلیج فارس وارد کرده است، موافقت داشته اند.» (۲)

در پی توقیف و بازرسی یک کشتی تجاری امریکا در روز یکشنبه (۲۲/۱۰/۱۳۶۴)، اعلام موضع مقام های مسئول و نیز تفسیر و تحلیل این واقعه در رسانه های غربی و منطقه ای به طور گسترده ادامه دارد. مهم ترین مواضع را سخنگوی وزارت خارجه امریکا و فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی اعلام کردند.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، امریکا روز سه شنبه (۲۴/۱۰/۱۳۶۴) بدون آنکه مخالفت خود را با این گونه اقدام ها بروز دهد، بر حق خود در مورد حمایت از کشتیرانی تجاری این کشور صحنه گذاشت. خبرگزاری فرانسه افزود: «چارلز ردمن سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا، بار دیگر تکرار کرد قوانین جنگ دریایی از قدیم به متخصصین برخی حقوق را جهت اطمینان یافتن از اینکه کشتی ها افزارهای نظامی برای رقیبشان حمل نمی کنند، قائل است. وی افزود اما این مطلب واقعیت دارد که کشتی های جنگی امریکایی حق دارند کشتی های باربری امریکایی را علیه اعمالی که به موجب قوانین بین المللی از حقوق متخصصین تجاوز کنند، حمایت نمایند. وزارت خارجه امریکا ضمن یادآوری بی طرفی این کشور در جنگ ایران و عراق، خاطرنشان کرد که دولت ایران کاملاً با موضع امریکا در مورد کشتیرانی آزاد در آب های بین المللی و ورود به آبراه هرمز آشناست. سخنگوی مزبور گفت بدون صحبت از مسئله قانونی بودن آن، امریکا سیاست ایران را در مورد توقیف کشتی های کشورهای بی طرف جهت اطمینان یافتن از اینکه حامل افزارهای نظامی نیستند، به دلیل سوء تفاهم و خشونت هایی که به دنبال دارد، اساساً خطرناک می داند. سخنگوی وزارت خارجه امریکا در پاسخ به این پرسش که آیا امریکا با بازرسی کشتیرانی که توسط یک ناو جنگی

ص: ۸۷۱

۱- ۲۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۲، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۵، کویت - خبرگزاری رویتر، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۲۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۱، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴.

اسکورت می شود مخالفت خواهد کرد یا خیر، از هرگونه تفسیری خودداری ورزید.»^(۱)

رادیو امریکا نیز در گزارشی از این مصاحبه سخنگوی وزارت خارجه امریکا از وی نقل کرد که: «ایران اوایل ماه جاری حوزه عملیاتی خود را گسترش داد و از تنگه هرمز به طرف خلیج عمان کشاند.» رادیو امریکا افزود: «درحال حاضر روشن نیست که آیا دولت امریکا با اعلام تصمیم خود مبنی بر حمایت و پشتیبانی کشتی های تجارتي که پرچم امریکا را حمل می کنند مانع بازرسی کشتی های امریکایی به وسیله نیروی دریایی ایران خواهد شد یا خیر؟»^(۲)

همچنین شبکه تلویزیونی سی.بی.اس. امریکا امروز از قول یک مقام وزارت خارجه امریکا گفت: «چنانچه ایران بار دیگر اقدام به متوقف و بازرسی کردن یک کشتی امریکایی کند، نیروی دریایی امریکا تنها در صورتی دخالت خواهد کرد که فرمانده کشتی تقاضای کمک کند.»^(۳)

از سوی دیگر، صبح امروز خبرنگار روزنامه کیهان در تماسی تلفنی با فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی، نظر وی را درباره توقیف و بازرسی کشتی امریکایی پرزیدنت تیلور جویا شد. کیهان نوشته است: «ناخدا ملک زادگان در این گفت و گو با اشاره به سیاست قاطع جمهوری اسلامی ایران در کنترل کشتی های مشکوک در تنگه هرمز و دریای عمان گفت: همان طور که بارها اعلام کرده ایم جمهوری اسلامی ایران حق طبیعی و قانونی خود می داند که از تردد کشتی هایی که به نحوی حامل کالاهای نظامی و استراتژیک برای رژیم بعثی عراق هستند، جلوگیری کند و در این رابطه برای ما هیچ فرقی نمی کند که این گونه کشتی ها متعلق به چه کشوری باشد و طبیعی است که قدرت های بزرگ و کوچک از این قاعده مستثنی نیستند. وی افزود: پرسنل شجاع نیروی دریایی مانند گذشته با قاطعیت تمام و توانایی کامل نسبت به توقیف و کنترل کشتی های مشکوک اقدام خواهند کرد و چنانچه معلوم شود کشتی حامل کالاهای نظامی برای رژیم عراق نیست، مثل گذشته آزاد و به راه خود ادامه خواهد داد.

فرمانده نیروی دریایی ارتش گفت: طی چند روز گذشته توسط گشتی های نیروی دریایی تعدادی کشتی تجاری از جمله کشتی های امریکایی، انگلیسی، یونانی، پانامایی و غیره متوقف و پس از اطمینان از اینکه حامل کالاهای نظامی برای عراق نیستند، آزاد شده اند.

ناخدا ملک زادگان افزود: درحال حاضر پرسنل نیروی دریایی به طور صددرصد بر مسئله تردد کشتی ها در تنگه هرمز و حتی آب های دریای عمان - که بعضاً محل عبور برخی از کشتی های حامل کالاهای نظامی برای رژیم عراق است و محموله خود را در بنادر بعضی از کشورها تخلیه می کنند - نیز کنترل دارند و ما این سیاست را به طرف دریای عمان گسترش داده ایم و توقیف کشتی های مشکوک در این منطقه را نیز حق خود می دانیم. فرمانده نیروی دریایی گفت: امیدواریم با اقدامات مؤثر خود بتوانیم رژیم عراق را در این زمینه نیز در تنگنای شدید قرار دهیم تا ان شاء الله در آینده نزدیک شاهد سقوط این رژیم جنایتکار باشیم.»^(۴)

ص: ۸۷۲

۱- ۲۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۲، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۲.

۲- ۲۸. همان، ص ۲۶.

۳- ۲۹. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۷۹، ۲/۱۱/۱۳۶۴، ص ۱۳.

۴- ۳۰. روزنامه کیهان، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲.

آسوشیتدپرس امروز در گزارشی اقدام بازرسی کنندگان کشتی امریکایی و رفتار آنان را از دیدگاه برخی سرنشینان و ناخدای کشتی بررسی و چنین توصیف کرده است: «۱۲ تن از مسافران سالخورده امریکایی امروز (سه شنبه) گفتند به دنبال ورود سربازان ایران به کشتی امریکایی پرزیدنت تیلور، آنها لحظات دلهره آوری را پشت سر گذاشتند و دچار این وحشت شدند که مبادا به لیست گروگان های امریکایی اضافه شوند. فرانس کونر که با شوهرش در کشتی به سر می برد گفت ۶ سرباز مسلح ایرانی وارد کشتی شدند و به ما صبح به خیر گفتند و خنده رو و مؤدب بودند ولی لبخند آنها دوستانه نبود. کونر گفت پس از غلبه بر وحشت خود از سربازان ایرانی عکس گرفته که با اعتراض سربازان روبه رو نشده است. همسر خانم کونر - که خود را سرگرد سابق نیروی دریایی امریکا معرفی کرد - با عصبانیت گفت: چیزی که اتفاق افتاد یک امر مسخره و ترساننده بود.»

آسوشیتدپرس افزود: «ناخدای کشتی گفت آنها از طریق موج VHF با ما تماس گرفته و دستور دادند که کشتی برای بازرسی متوقف شود. ما به مدت ۱۰ تا ۱۵ دقیقه باهم صحبت کردیم و من به آنها گفتم که کشتی ما یک کشتی تجاری در حال حرکت در آب های بین المللی است و من نمی توانم آن را متوقف کنم ... ولی آنها تهدید کردند که در صورت عدم توقف کشتی، اقدام خطرناکی را به عمل خواهند آورد و پس از نزدیک شدن فایق ۱۷۵ پایی حامل تفنگ های دولول ۵۰ میلی متری آنها به کشتی، بار دیگر تهدید خود را تکرار کردند. بنابراین من کشتی را متوقف کرده و به آنها اجازه دادم که وارد کشتی شوند. ناخدا دایمن اضافه کرد که ایرانی ها وقتی وارد کشتی شدند سعی کردند معذرت خواهی کنند، ولی من قبول نکردم. من اقدام آنها را یک راهنزی تلقی می کنم. به گفته ناخدا، نیروهای ایرانی بارنامه کشتی را کنترل کرده و با راهنمایی سه خدمه کشتی سه جعبه از محموله های کشتی را باز و مشاهده کردند که در آنها پارچه قرار دارد. وی گفت که ایرانی ها ساعت ۱۰:۱۵ دقیقه صبح وارد کشتی شده و ساعت ۱۱:۴۳ دقیقه صبح آن را ترک کردند و نگرانی من در رابطه با خدمه کشتی و مسافران و خودم بود.» (۱)

در دور دوم مذاکرات رئیس جمهور ایران و رئیس جمهور پاکستان، درباره افغانستان، کنفرانس اسلامی، جنبش عدم تعهد، فلسطین و همکاری دو کشور بحث شد. دور دوم مذاکرات وزیران خارجه دو کشور نیز به امضای یادداشت تفاهمی در زمینه همکاری های اقتصادی و فرهنگی انجامید.

در مذاکرات سه ساعته رؤسای جمهور دو کشور که پیش از ظهر امروز انجام شد، ضیاء الحق با اشاره به روابط بسیار خوب دو کشور، گفت ما علاقه مندیم که در مسائل مشترک دو کشور هماهنگ باشیم و نظر ما این است که افغانستان یک کشور بی طرف باقی بماند و حکومت مورد

ص: ۸۷۳

نظر مردم در آن استقرار یابد. وی ضمن یادآوری اهمیت استراتژیک ایران و پاکستان، روابط سیاسی پاکستان با کشورهای جهان و منطقه را تشریح و تأکید کرد که جنبش عدم تعهد مربوط به همه اعضای جنبش و کنفرانس اسلامی نیز مربوط به همه مسلمین است و نباید تحت نفوذ گروه خاصی قرار گیرد. وی خواستار گسترش روابط تجاری، صنعتی، کشاورزی و نفتی و همچنین مبادلات فرهنگی و تبادل دانشجو شد و اظهار امیدواری کرد که کمیسیون سالانه مشترک دو کشور موفق شود همه زمینه های همکاری دوجانبه را گسترش و تحکیم بخشد.

در ادامه مذاکرات، رئیس جمهور ایران ضمن تشکر از مهمان نوازی دولت پاکستان، گفت: ما طرف دار پاکستان قوی، یکپارچه و مستقل هستیم و فکر می کنیم پاکستان نیز یک ایران قوی، مستقل و انعطاف ناپذیر در مقابل ابرقدرت ها را می خواهد. وی همکاری و هماهنگی بیشتر دو کشور در مجامع بین المللی را ضروری خواند و گفت مسئله افغانستان به امنیت ملی دو کشور ایران و پاکستان مرتبط است و ما نمی توانیم در این مورد بی تفاوت باشیم. آیت الله خامنه ای افزود: ما معتقدیم در افغانستان باید حکومتی مورد اعتماد مردم، بی طرف و غیروابسته به شرق و غرب و مسلمان ایجاد شود. لذا با هرگونه راه حلی که نقش مردم در آن نادیده گرفته شود یا به مسئله افغانستان ابعاد بین المللی بخشد و پای قدرت های دیگر را باز کند، مخالفیم.

تصویر

آیت الله خامنه ای: ما طرف دار پاکستان قوی، یکپارچه و مستقل هستیم. ضیاء الحق: ما علاقه مندیم در مسائل مشترک دو کشور هماهنگ باشیم.

رئیس جمهور ایران در زمینه همکاری های دوجانبه به امضای برنامه مبادلات فرهنگی و یادداشت تفاهم اقتصادی اشاره کرد و گفت: ما آماده ایم تخصص و مهارت خود را در مسائل اکتشاف و استخراج نفت در اختیار شما قرار دهیم. وی ضمن اشاره به مسائل خاورمیانه گفت: مسئله فلسطین مسئله جهان اسلام است و باید با حساسیت خاص با این مسئله برخورد کرد. ریشه این قضیه در مقابله قاطع با رژیم صهیونیستی است. ما شاهدیم که امریکا، انگلیس و فرانسه علناً به اسرائیل کمک می کنند و اقدامات تجاوزکارانه این رژیم را تأیید می کنند و هیچ مسئله ایجاد نمی شود، اما مبارزه آزادی بخش مسلمانان لبنانی و فلسطینی بر علیه متجاوزین را تروریسم می نامند. در این ملاقات همچنین

نتایج مذاکرات وزیران خارجه دو کشور و مقامات ایرانی و پاکستانی بررسی و تأیید شد. (۱)

از سوی دیگر، دور دوم مذاکرات وزیران خارجه دو کشور به امضای یادداشت تفاهمی در زمینه مسائل اقتصادی، بازرگانی، کشاورزی و فرهنگی انجامید. براساس این یادداشت تفاهم: ۱. طرفین بر افزایش مبادلات دو کشور تأکید کردند. ۲. توافق شد دومین کمیسیون مشترک ماه آینده تشکیل شود و همکاری های دوجانبه در زمینه های صنایع راه سازی، راه آهن و حمل و نقل مورد توجه بیشتری قرار گیرد. ۳. صادرات نفت و کالاهای دیگر به پاکستان افزایش یابد و واردات کالاهای پاکستانی به ایران تنوع بیشتری یابد. ۴. ضمن تأکید بر اجرای مفاد یادداشت تفاهم وزیران کشاورزی دو کشور، توافق شد که تبادل اطلاعات تکنولوژی و علمی توسعه یابد و درباره تبادل استاد و اعطای بورس در رشته های کشاورزی و دامداری توافق شد. ۵. در زمینه همکاری صنعتی قرار شد ایران درباره امکانات پاکستان در طرح افزایش تولید نیشکر مطالعات لازم را انجام دهد. ۶. برنامه مبادلات فرهنگی دوساله به امضا رسید. (۲)

امروز همچنین سرهنگ سهرابی رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی با همتای پاکستانی خود ژنرال رحیم خان و نیز با ژنرال عارف فرمانده نیروی زمینی پاکستان و ژنرال اقبال جانشین ستاد مشترک پاکستان دیدار و گفت و گو کرد. سرهنگ سهرابی قرار است از کارخانه مهمات سازی پاکستان نیز دیدار کند. (۳)

۱

رئیس جمهوری اسلامی ایران امروز با مسئولان سیاسی و فرهنگی جمهوری اسلامی در پاکستان دیدار و درباره اوضاع کشور، توطئه شبکه های خبری، نقش کاروان راهیان کربلا، روابط ایران با کشورهای دیگر و مسائل بین المللی سخن گفت. وی همچنین با جمعی از علمای تشیع و تسنن پاکستان دیدار کرد.

رئیس جمهور صبح امروز با حضور در محل سفارت ایران در اسلام آباد از نقش کادر سیاسی و فرهنگی ایران در پاکستان تقدیر کرد و گفت که خواسته استکبار جهانی این است که ما در داخل مرز هایمان ناشناخته بمانیم و هدف ما مقابله با این خواسته است. وی با اشاره به توطئه های شبکه های خبری جهان علیه انقلاب اسلامی یادآور شد که اگر ما بتوانیم ارزش های جمهوری اسلامی را به دنیا منعکس کنیم در مقابله با تبلیغات استکبار جهانی کار بزرگی کرده ایم. وی یافتن شیوه های جدید برای مقابله با تبلیغات شبکه های خبری جهان را ضروری خواند و پس از اشاره به اهمیت عزیمت کاروان های راهیان کربلا و کمک های مردمی به جبهه ها در تشریح اوضاع کشور گفت که وضع هم از نظر جنگ و هم در صحنه های بین المللی خوب است.

رئیس جمهور افزود: اکنون محافل سیاسی دنیا وضع را به گونه ای متفاوت با قبل می بینند. ما از نظر دیپلماتیک با بسیاری از کشورها به نزدیکی های بسیار رسیده ایم. یکی از اهداف استکبار

ص: ۸۷۵

۱- ۳۲. روزنامه اطلاعات، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۳۳. همان.

۳- ۳۴. همان، ص ۲.

جهانی این بود که دولت هایی را که می خواستیم با آنها رابطه داشته باشیم به نحوی از ما بترساند درحالی که خطری از ناحیه جمهوری اسلامی آنها را تهدید نمی کرد. وی گفت: البته ما صلابت و قاطعیت انقلاب را در همه حال حفظ می کنیم و این به معنی ضعیف کردن یا بحرانی کردن روابط جمهوری اسلامی با دیگر کشورها نیست.

در این دیدار سرکنسول جمهوری اسلامی در کراچی مبلغ ۱۶۷ هزار روپیه کمک نهادهای ایرانیان مقیم این شهر را با یک جفت گوشواره و گردنبند طلا (هدیه یک مادر شهید) و مسئول دفتر کنسولی ایران در کوئته نیز مبلغ ۶۷ هزار روپیه کمک های کارکنان ایرانی را تقدیم رئیس جمهور کردند. همچنین نامه های دانش آموزان شهر کراچی برای رزمندگان اسلام، تسلیم رئیس جمهور شد. (۱)

صبح امروز همچنین جمعی از علمای تشیع و تسنن پاکستان با رئیس جمهور ایران دیدار کردند. آیت الله خامنه ای ضمن اظهار خوشحالی از این دیدار، گفت: اجتماع علمای اهل تشیع و تسنن در این مجمع نمودار وحدت علمای اسلام است و می تواند مژده بزرگی برای مسلمانان باشد و چشم انداز روشنی از آینده را برای ما ترسیم کند. (۲)

۱

سفر رئیس جمهور ایران به پاکستان و سخنان رؤسای جمهور دو کشور در دیدار با همدیگر بازتاب بسیاری در رسانه های خارجی داشت که برخی از موارد مهم آن چنین است.

راديو كلن آلمان در تفسيري به نقل از روزنامه فرانکفورتر الگمانیه سائتونگ گفت: «دیدار رئیس جمهور ایران از پاکستان شاید باعث خشنودی رئیس جمهور پاکستان گردد زیرا مدت ها بود که جمهوری اسلامی ایران به رژیم نظامی پاکستان به دلیل مناسبات بسیار نزدیکش با ایالات متحده امریکا به چشم تحقیر نگاه کرده و در بعضی موارد تهران رفتاری سرد و غیردوستانه با این رژیم از خود نشان می داد. اکنون به نظر می رسد که اینها فراموش شده و دو کشور باوجود تغییر در مناسبات پاکستان و امریکا و همچنین نارضایتی در بعضی از موارد برای اقلیت شیعه نسبت به روش حکومت اسلامی ضیاء الحق در پاکستان، مجدداً به یکدیگر نزدیک شده اند. به هر حال، دیدار رئیس جمهور ایران از پاکستان برای این کشور دو جنبه دارد: ۱. با این دیدار دولت جدید پاکستان بر وجهه خود می افزاید. ۲. دیدار رئیس جمهور ایران برای اقلیت شیعه پاکستان نویدبخش است چه ممکن است اقلیت شیعه در پاکستان درمورد تصمیماتی که اکثریت سنی در آینده به نفع خود اتخاذ می کند، اعتراض نمایند. از همه راضی تر از نزدیکی دو کشور، افغانی های مخالف شوروی هستند که مبارزات آزادی خواهانه آنان با توافق و تفاهم دو کشور همسایه در ارتباط است.» (۳)

راديو بی بی سی گزارش خبرنگار خود از پاکستان را چنین نقل کرد: «رئیس جمهور پاکستان گفت درگیری درازمدت ایران و عراق مایه رنج عمیق او شده است و درخواست پاکستان برای پایان جنگ را

ص: ۸۷۶

۱- ۳۵. همان، ص ۳.

۲- ۳۶. روزنامه اطلاعات، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۳- ۳۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۱، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸، راديو كلن، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴.

تکرار کرد. تنها اشاره رئیس جمهور ایران به جنگ در ضیافت ضیاء الحق این بود که گفت ایران نمی تواند صلح غیر عادلانه را بپذیرد و به گفته وی، این بدان معنا است که متجاوز باید شناسایی، محکوم و مجازات شود. پاکستان همواره از شناسایی متجاوز در جنگ خودداری کرده و موضع بی طرف گرفته است. ژنرال ضیاء پیش از این در مصاحبه با تلویزیون ایران گفت که مهم نیست چه کسی جنگ را شروع کرده، مهم آن است که به جنگ پایان داده شود و از ایران خواست انعطاف بیشتری نشان دهد.^(۱)

خبرگزاری رویتر نیز در گزارشی به نقل از خبرگزاری رسمی پاکستان آورده است که آقای خامنه ای در ضیافت شام گفت ایران خواستار آن است که افغانستان به موقعیت پیش از جنگ خود به عنوان یک کشور مستقل اسلامی بازگردد و به پناهندگان افغانی اجازه داده شود که با احترام از پاکستان و ایران به افغانستان بازگردند. وی تأکید کرد که نیروهای خارجی جدید نمی توانند جایگزین نیروهای بیگانه قبلی در افغانستان شوند.^(۲)

۱

وزارت امور خارجه پاکستان گزارش خبرنگاران صداوسیما جمهوری اسلامی ایران در اسلام آباد از اظهارات رئیس جمهور پاکستان را مبنی بر اینکه عراق آغازکننده جنگ بوده است، تکذیب کرد.^(۳)

بخش ترکی استانبولی رادیو جده گفت: «سخنگوی وزارت امور خارجه پاکستان سخنان ژنرال ضیاء الحق رئیس جمهوری پاکستان، مبنی بر متجاوز شمردن عراق در جنگ ایران و عراق را - که برای اولین بار به زبان آورده - تکذیب کرد. این سخنگو افزود: رئیس جمهوری پاکستان به این صورت: "اکنون زمان تعیین و اعلام این مطلب که چه کسی در جنگ محق بوده و متجاوز کیست، نبوده، بلکه زمان تهیه مقدمات صلح می باشد و ما باید در نزدیک کردن مواضع دو کشور در حال جنگ تلاش کنیم." سخن گفتند و هیچ کدام از طرفین را متهم نساختند.^(۴)

۲

بروز وضعیت غیرعادی در یمن جنوبی، به لغو سفر رئیس جمهور ایران به این کشور انجامید و تأخیر سفر وی به لاهور با اعتراض مردمی که منتظر استقبال بودند مواجه شد. تصادف یک اتوبوس استقبال کنندگان به کشته شدن یک نوجوان انجامید.

سخنگوی وزارت خارجه ایران امروز ضمن اعلام لغو سفر رئیس جمهوری ایران به یمن جنوبی، دلیل این تصمیم را وضعیت غیرعادی اعلام شده بعد از کودتای نافرجام یمن ذکر کرد.

ص: ۸۷۷

۱- ۳۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۶.

۲- ۳۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۱، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴.

۳- گزارش این مصاحبه در روزشمار ۲۱/۱۰/۱۳۶۴ درج شده است که در آن ضیاء الحق صریحاً گفته است: «کاملاً درست گفتید که عراق حمله کرد و خاک کشور شما را اشغال نمود...»

۴- ۴۰. همان، صص ۹ و ۱۰.

همچنین گفته شد احتمالاً اقامت رئیس جمهور ایران در پاکستان یک روز تمدید خواهد شد.^(۱)

در پی این تغییر برنامه که موجب تغییر برنامه سفر امروز رئیس جمهور ایران به لاهور پاکستان شد، خبرگزاری فرانسه گزارش داد: «خبرنگاران اعزامی به لاهور گزارش می دهند قرار بود بعد از ظهر امروز (سه شنبه) آقای خامنه ای وارد لاهور شود. هزاران شیعه پاکستانی برای استقبال از رئیس جمهور ایران در فرودگاه اجتماع کرده بود. این گزارش ها حاکی است با اعلام تغییر برنامه ورود آقای خامنه ای، سیل جمعیت باندهای فرودگاه را اشغال کرده و دست به تظاهرات پیش بینی نشده ای زدند که در آن امریکا متهم شد که از ورود حجت الاسلام خامنه ای جلوگیری می کند. جمعیت که مانند روز گذشته در اسلام آباد، از جاهای بسیار دور دست آمده بودند، پس از دریافت اطمینان که مهمان ایرانی فردا به لاهور خواهد آمد، متفرق شدند.»^(۲)

از سوی دیگر، خبرگزاری جمهوری اسلامی امروز اعلام کرد که تصادف یک اتوبوس که استقبال کنندگان از رئیس جمهور را از روستایی به فرودگاه اسلام آباد می آورد به کشته شدن یک نوجوان به نام ارشاد حسین و جراحت ۸ تن دیگر انجامید. پدر ارشاد حسین به خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت: «من اعتقاد دارم که فرزندم شهید شده است، زیرا وی در راه اسلام فعالیت می کرد و هنگام استقبال از آقای خامنه ای نماینده رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران امام خمینی، کشته شد و ما این قربانی را به اسلام و خدمت امام خمینی و آقای خامنه ای تقدیم می کنیم و هیچ رنج و اندوهی نداریم. گفتنی است که ارشاد حسین محصل بود، ۱۶ سال داشت و از اعضای سازمان امامیه پاکستان بود.»^(۳)

۱

کودتا در یمن جنوبی نافرجام ماند و درعین حال درگیری و خشونت میان شورشیان و وفاداران به رئیس جمهور این کشور ادامه دارد. خبرگزاری فرانسه گزارش داد: «اختلافات و رقابت هایی که از هفت سال پیش بین رهبران اصلی یمن جنوبی وجود داشت، این هفته با اعدام ۴ تن از مسئولان این کشور، از جمله اعدام دو عضو بانفوذ حاکم (عبدالفتاح اسماعیل رئیس جمهور پیشین و سرهنگ علی عنتر مرد شماره ۲ رژیم) سرانجام خونینی پیدا کرد. رادیو عدن گزارش داد که ۴ شخصیت یمن جنوبی به خاطر تلاش برای به دست گرفتن قدرت و قتل علی ناصر محمد (رئیس جمهور یمن جنوبی) اعدام شده اند. ظاهراً کودتا روز چهارشنبه گذشته روی داده است. بلافاصله پس از عقیم شدن تلاش کودتاچیان، رئیس جمهور یمن با تشکیل یک کمیته ویژه ۴ تن (عبدالفتاح اسماعیل، سرهنگ عنتر، علی سالم یک وزیر کابینه و علی شایح یکی از رهبران حزب را به اعدام محکوم می کند.»

خبرگزاری فرانسه افزود: «بنا به اعلام منابع دیپلماتیک در پاریس، از بعداز ظهر دیروز (۲۳/۱۰/۱۳۶۴) نبردهای فوق العاده شدیدی میان نیروهای طرف دار پرزیدنت علی ناصر محمد و نیروهای شورشی جریان داشت.»^(۴)

ص: ۸۷۸

۱- ۴۱. روزنامه اطلاعات، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۲- ۴۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۱، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۲.

۳- ۴۳. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۴۵، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۵.

۴- ۴۴. روزنامه اطلاعات، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۶.

رادیو امریکا نیز امروز گفت: «بنا به گزارش های رسیده از یمن جنوبی، در حال حاضر جنگ خشونت باری بین شورشیان و سربازان وفادار به رئیس جمهوری این کشور جریان دارد. چند ساعت پیش از آنکه خبر این جنگ را خبرگزاری ها منتشر کنند، رادیو عدن اعلام کرد که پرزیدنت علی ناصر محمد از توطئه ای در راه سوء قصد به جانش و براندازی حکومت یمن جان سالم به در برد. در اعلامیه رسمی دولت گفته شده که ۴ رهبر این کودتای نافرجام به جرم خیانت به دار آویخته شدند و چند نفر به اتهام شرکت در این توطئه در انتظار محاکمه به سر می برند.»(۱)

خبرگزاری یونایتدپرس نیز گزارش داد که مقامات یمنی جراحات جزئی علی ناصر محمد را تأیید کرده اند. وی از طرف علی احمد ناصر معاونش مورد حمله قرار گرفت. علی احمد پس از این عمل به سرعت به ضرب گلوله گارد ریاست جمهوری به قتل رسید.(۲)

۱

رئیس جمهوری اسلامی ایران در پیامی به رهبر لیبی ضمن اعلام حمایت از لیبی بر ادامه جنگ تا سرنگونی رژیم صدام تأکید کرد.

سفیر جمهوری اسلامی در لیبی که با پیام هایی از سرهنگ قذافی به مقامات جمهوری اسلامی در جهت جلب حمایت ایران از لیبی و نیز درخواست توقف جنگ با عراق به منظور همکاری برای مقابله با امریکا و اسرائیل به ایران آمده بود، در بازگشت به لیبی پاسخ مسئولان جمهوری اسلامی را به وی رساند. خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از دیدار امروز سفیر ایران با سرهنگ قذافی نوشته است که رئیس جمهور ایران در پیام شفاهی به رهبر لیبی، ضمن اعلام حمایت مجدد جمهوری اسلامی ایران از ملت مسلمان لیبی در برابر هرگونه تهاجم امپریالیستی و صهیونیستی، ضرورت بسیج تمامی نیروهای اسلامی را به منظور آزادسازی قدس عزیز یادآور شده و با اشاره به جنگ تحمیلی عراق و انگیزه این تجاوز، بار دیگر بر تصمیم قاطع و تغییرناپذیر ملت و دولت جمهوری اسلامی ایران مبنی بر ادامه جنگ تا رفع فتنه تأکید کرد و تداوم جنگ تا حذف رژیم عفریقی عراق از منطقه را گامی اساسی در روند گشودن جبهه اصلی جنگ جهت آزادسازی تمامی سرزمین اشغال شده فلسطین برشمرد.

سرهنگ قذافی در این دیدار ضمن ابراز خرسندی و قدردانی از پیام رئیس جمهور ایران در حمایت از لیبی و اعلام آمادگی برای مشارکت در آزادسازی فلسطین اشغالی، بر حمایت لیبی از مواضع جمهوری اسلامی در جنگ تحمیلی تأکید و آرزو کرد که صدام هرچه سریع تر سرنگون و ملت عراق آزاد شود.(۳)

ص: ۸۷۹

۱- ۴۵. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۷.

۲- ۴۶. روزنامه کیهان، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۳- ۴۷. روزنامه اطلاعات، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

ارتش لبنان برای جلوگیری از درگیری مجدد میان مسیحیان لبنان در شرق بیروت مستقر شد و تلاش سوری برای راضی کردن رئیس جمهور لبنان به همکاری برای اجرای توافقنامه دمشق هنوز با ابهام رو به رو است.

به گزارش یونایتدپرس از بیروت: «حدود ۲۲۰۰ سرباز ارتش لبنان با تانک و نفربرهای زرهی در شرق بیروت مستقر شده اند تا مانع از تجدید درگیری بین مسیحیان طرف دار امین جمیل و ایلی حبیقه - که روز دوشنبه (۲۳/۱۰/۱۳۶۴) حداقل ۲۵ کشته و ۷۰ زخمی به جای گذاشت - بشوند. ایلی حبیقه فرمانده شبه نظامیان مسیحی، موسوم به "نیروهای لبنانی" است که دو هفته پیش با تلاش مقامات سوری قرارداد صلحی با جنبش امل و دروزی های لبنان امضا کرد تا به جنگ داخلی ده ساله این کشور خاتمه داده شود. اما امین جمیل رئیس جمهور و رئیس حزب فالانژ لبنان و عده ای دیگر از سیاستمداران محافظه کار مسیحی با قسمت هایی از قرارداد مخالف اند. جمیل که برای گفت و گو در این باره به دمشق رفته بود، پس از دو روز مذاکره با حافظ اسد روز گذشته به بیروت بازگشت. منابع نزدیک به جمیل این مذاکرات را "مثبت" خواندند، اما منابع نزدیک به سه گروه شبه نظامی اصلی لبنان که قرارداد صلح را امضا کرده اند این مذاکرات را "منفی" دانستند، زیرا پیشنهادهای جمیل موجب تأخیر بیشتر اجرای این قرارداد خواهد شد. (۱)

از اقدامات امروز گروه های ضدانقلاب در داخل کشور سه گزارش در دست است:

۱. یکی از بسیجیان پایگاه مقاومت روستای رباط سمنگان در شهرستان تربت جام به ضرب گلوله فرد ناشناسی به شهادت رسید. یکی دیگر از برادران این پایگاه شب گذشته هدف سوء قصد مسلحانه قرار گرفت که موفق به فرار شد. گفتنی است که درگیری های روستای رباط سمنگان از چند روز پیش تشدید شده که به ورود یک گردان نیروی بسیجی به این روستا انجامیده است. (۲)
۲. ساعت ۱۰ روز ۲۴/۱۰/۱۳۶۴، یک بمب انفجاری ۴ پوندی با چاشنی امریکایی را یک راننده اتوبوس شرکت واحد زیر یک وانت پیکان کشف کرد و آن را سریع به قرارگاه پلیس انتقال داد که در آنجا ختنی شد. (۳)
۳. در بازرسی منزلی در خیابان سبلان تهران، تعدادی زن و مرد دستگیر شدند که از جمله آنها محمود عطایی از اعضای اصلی سازمان مجاهدین خلق است. (۴)

ص: ۸۸۰

۱- ۴۸. روزنامه کیهان، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۲- ۴۹. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۴۸، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲ و ۳.

۳- ۵۰. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۴۶، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۴- ۵۱. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها و تحلیل، شماره ۱۶، ۲۵/۱۱/۱۳۶۴، ص ۴۶.

جمعی از توابع گروه های مسلح بند زنان ندامتگاه تبریز با ارسال نامه ای برای آقای هاشمی رفسنجانی، ضمن محکوم کردن قطعنامه سازمان ملل در مورد وضعیت حقوق بشر در ایران، خواستار اعزام هیئت هایی از مجامع بین المللی برای بازدید از ندامتگاه های خود شدند.

در قسمتی از این نامه که روابط عمومی مجلس شورای اسلامی برای کیهان فرستاده، آمده است: «ما توابع ندامتگاه تبریز علی رغم انحرافات و اشتباهات گذشته خود ضمن محکوم نمودن قطعنامه سازمان ملل دال بر عدم رعایت حقوق بشر در ایران، از حضور آن مقام محترم خواستاریم ترتیبی اتخاذ فرمایید تا مجامع بین المللی و مدعیان حقوق بشر از ندامتگاه ها بازدید نموده و از نزدیک شاهد حقایقی باشند که ما نیز بدان ها دست یافته ایم و نیز اجازه نمی دهیم اسامی ما زندانیان که اینک خود نیز از مواضع برحق نظام جمهوری اسلامی دفاع می کنیم و بیزار و متنفر از منافقان ضدانقلاب هستیم، وسیله ای برای ترویج مقاصد و اهداف شوم این جرثومه های کثیف در خارج از کشور باشد.»^(۱)

ص: ۸۸۱

قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه پاسداران امروز چند جلسه برگزار کرد. در اولین جلسه، اقدامات تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه عملیاتی صف (جزیره ام الرصاص و...) و طرح مانور آن بررسی شد. (۱)

تصویر

علی فضلی فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع)
و فرماندهان گردان‌ها و مسئولان واحدهای تیپ سیدالشهدا(ع)

در آغاز جلسه، فرمانده تیپ سیدالشهدا(ع) اقدامات این یگان را به طور خلاصه بیان کرد: شناسایی ها تمام شده که نتایج آن را قبلاً اعلام کردیم. در منطقه مأموریت ۵ راهکار با استفاده از ۵ شاخص - که جاده های موجود است - مشخص شده است. ده روز است که توجیه فرماندهان تیپ شروع و خط حد گردان های عمل کننده و احتیاط مشخص شده است. شیوه عبور نیز مشخص شده که نیاز به بحث جزء به جزء دارد. برادران به خط حد خود توجیه شده و منطقه را از نزدیک و از دیدگاه بررسی کرده اند. وضعیت عقبه های تیپ شامل قرارگاه تاکتیکی، اورژانس، خانه های رزمی، محل احداث اسکله های لازم در حاشیه نهر عرایض برای

ص: ۸۸۳

۱- این جلسه از ساعت ۱۰ تا ۱۲:۲۰ در مقر تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) تشکیل شد و حاضران عبارت بودند از: محسن رضایی، عزیز جعفری، نورعلی شوشتری، مهدی مبلغ، محمدابراهیم سنجقی، علی فضلی (فرمانده تیپ سیدالشهدا(ع)) و مسئولان واحدها و فرماندهان گردان های تیپ سیدالشهدا(ع) و محمد درودیان.

انتقال نیرو مشخص شده و مسئولان پشتیبانی به کارهای خود توجه شده اند. در مورد توپخانه، قرارگاه نجف نیاز به زمان دارد که کارش را تکمیل کند. آتش های تیر مستقیم شامل ۶ تفنگ ۱۰۶، ۷ قبضه سلاح ضد هوایی، ۷ دوشکا و تعدادی آرپی.جی ۷ و تفنگ ۸۲ برای اجرای آتش مستقیم مشخص شده است. کارهای مهندسی در منطقه شامل احداث سنگرهای جمعی برای نیروهای عمل کننده، سنگر برای نیروهای احتیاط و سنگر برای استقرار سلاح های مذکور شروع شده که با توجه به محدودیت زمین در منطقه، نیاز به استحکامات بیشتری است. مقداری ناهماهنگی ها هست که قرارگاه برای رفع آن کمک کند دست ما را در دست تپ های امام رضا(ع) و الغدیر بگذارد. در رابطه با ارتش هم هماهنگی هایی شده و در منطقه مستقر شده اند؛ اگر نکات لازم رعایت نشود، این منطقه عملیاتی برای دشمن کشف می شود.

سپس مسئول واحد اطلاعات تپ سیدالشهدا(ع) به تشریح وضعیت دشمن و منطقه عملیات پرداخت و ضمن اظهارات خود به سؤالات فرمانده کل سپاه شامل وضعیت نیزارهای جزیره ام الرصاص، ارتفاع خاکریز و جاده دشمن، فاصله سنگرها و جنس آنها، وضعیت مواضع عراق و مواضع در عمق او، نیروها و آرایش دشمن پاسخ داد که خلاصه آن چنین است: ارتش عراق دور جزیره ام الرصاص را جاده سراسری کشیده که حدود ۸۰ سانتی متر یا بیشتر ارتفاع دارد و حالت دفاعی به آن داده است. از روی جاده و پشت آن براروند تسلط دارد. سنگرهای محکم، بلند و مسلط بر آب است، طوری که بتواند نیروی حمله کننده را روی آب و قبل از رسیدن به ساحل منهدم کند. اگر نیروها به ساحل برسند این سنگرها تسلطی بر ساحل ندارند. سنگرهای خط اول دشمن حالت پایگاهی دارد. نیزارهای جزیره انبوه است و میان آنها موانع مختلف گذاشته شده که قابل عبور نیست. در جزایر ام البابی، دورتادور پایگاه زده، یک پایگاه بزرگ نیز که احتمالاً مقر گروهان یا گردان باشد و سنگرهای زیادی آنجا هست. دو پل ارتباطی جزایر، دوبه ای است که از روی یکی لودر و بلدوزر رد می شود. دکل دیدبانی قرارگاه نجف در حوالی آبادان به این جزایر مسلط است و کاملاً دید دارد. ارتش عراق در این منطقه یک رشته سیم خاردار تک رشته ای روی مواضعش کشیده است و توان اصلی اش را در خط گذاشته و دور مواضع مختلف خود، دور توپ ها و دور موشک های سام و پایگاه هایش سیم خاردار کشیده و مین گذاری کرده است. دشمن در این منطقه تعدادی تانک، سلاح دوشکا، تفنگ ۱۰۶ و... دارد به خصوص سر جزیره بوارین که خیلی حساس است. دشمن در این جزایر حدود یک تپ نیرو دارد. در منطقه، هاور کرافت و هلیکوپتر هم دیده شده است. چند گردان توپخانه عراق هم در این منطقه مستقر است.

سیدابراهیم کسایان از مسئولان تپ سیدالشهدا(ع) در ادامه جلسه گفت تپ سیدالشهدا(ع) ۶ گردان دارد که ۴ گردان آن در این منطقه وارد عمل می شوند و ۲ گردان دیگر در احتیاط قرار دارند. واحد مهندسی مشغول کار در منطقه است و واحدهای بهداری و ادوات مستقر شده اند. برخی واحدها هم در خرمشهر استقرار دارند.

در ادامه، برادر سعیدی فرمانده گردان قمر بنی هاشم(ع)، طرح مانور این گردان که مأموریت خط شکنی و گرفتن جای پا و پاک سازی بخشی از جزیره ام الرصاص را به عهده دارد، تشریح کرد. وی گفت که گروهان ۷۰ نفره خواص این گردان با همکاری ۴۰ نیروی واحد تخریب و ۱۰ تن از نیروهای یگان دریایی تیپ، شکستن خط و تخریب پل را انجام می دهند، سپس دو گروهان قایق سوار خودشان را به جزیره رسانده با نیروهای دشمن درگیر می شوند. وی در ادامه به جزئیات طرح، چگونگی عبور از موانع، انهدام تیربارهای دشمن، اقدام سلاح های آتش مستقیم برای انهدام تیربارهای دشمن در صورت لزوم قبل از درگیری یا بعد از شروع درگیری پرداخت. در این میان، فرمانده کل سپاه به ابهامات طرح و موارد احتمالی و پیش بینی نشده اشاره و از جزئیات سؤال کرد تا دقت و هشجاری فرماندهان تیپ سیدالشهدا(ع) را برانگیزد. فرمانده تیپ نیز اذعان می کرد که در این باره هنوز به بحث و بررسی بیشتر نیاز است و قرار است در منطقه ای مشابه تمرین شود.

محسن رضایی تأکید کرد که شب عملیات قبل از هر اقدامی تعدادی نیرو (یک دسته یا کمتر) در اختفای کامل خود را به دو سنگر تیربار دشمن که روبه روی معبر شما قرار دارد رسانده و آنها را منهدم کنند. وی توجیه فرمانده دسته ها به زمین منطقه عملیات و جاده ها از روی دکل ها و تمرین عملیات در زمین مشابه را ضروری خواند تا نیروها در زمان عملیات دچار بهت و سردرگمی و کندی نشوند. وی همچنین گفت که به کارگیری خمپاره اندازهای ۱۲۰ میلی متری و مینی کاتیوشا برای انهدام قوای دشمن خیلی مؤثر است. محسن رضایی از فرمانده تیپ خواست که پس از شروع عملیات با انتقال یک دستگاه کانال کن در منطقه تصرف شده کانال حفر شود تا نیروها از آتش های انبوه دشمن در امان بمانند. (۱)

در ادامه جلسه، فرماندهان گردان های علی اکبر(ع) و علی اصغر(ع) مأموریت و طرح مانور خود را تشریح کردند. سپس مسئول مهندسی تیپ چگونگی انتقال تجهیزات سنگین و اسکله سازی و فراهم کردن امکان عبور این تجهیزات از ساحل گلی و امکانات مورد نیاز را بیان کرد.

مسئول واحد ادوات تیپ ۱۰ در ادامه جلسه مأموریت این واحد و چگونگی اجرای آن را تشریح کرد. برادر فلکی گفت که ما براساس طرح مانور نیروی پیاده طراحی آتش می کنیم. آتش ها به دو بخش مستقیم و منحنی تقسیم می شود. آتش های مستقیم را برای انهدام مواضع خط اول دشمن به کار می گیریم که شامل ۵ تفنگ ۱۰۶، یک تفنگ ۸۲، ۷ توپ ۵۷، یک چهارلول و ۴ سلاح ۲۳ میلی متری است. محل استقرار قبضه ها را مشخص کرده ایم و منتظر نهایی شدن طرح گردان های پیاده هستیم تا طرح آتش را نهایی کنیم. آتش های منحنی شامل ۹ خمپاره انداز ۸۱، ۹ خمپاره انداز ۱۲۰ و ۴ قبضه مینی کاتیوشا است. برای هدایت آتش از ۴ دیدگاه موجود در منطقه استفاده می کنیم و در پی بررسی استفاده از یکی از دکل های برق خرمشهر نیز هستیم. (۲)

ص: ۸۸۵

- ۱- سند شماره ۱۷۳۸۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه خاتم برای بررسی طرح مانور و آمادگی تیپ ۱۰ برای عملیات در منطقه ام الرصاص (۲۵/۱۰/۱۳۶۴)، مقر تیپ ۱۰، نوار شماره ۱۷۰۵۴، راوی: محمد درودیان، صص ۲۲ - ۱.
- ۲- سند شماره ۱۲۷۳۸۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه خاتم برای بررسی طرح مانور و آمادگی تیپ ۱۰ برای عملیات در منطقه ام الرصاص (۲۵/۱۰/۱۳۶۴)، مقر تیپ ۱۰، نوار شماره ۱۷۰۵۵، راوی: محمد درودیان، صص ۲۲ - ۱.

سپس فرمانده یگان دریایی تیپ ۱۰ به تشریح مأموریت این یگان در عملیات و تجهیزات موجود و مورد نیاز پرداخت. وی گفت برای اجرای عملیات ۱۰۲ قایق مورد نیاز است که نصف این تعداد را هم نداریم و باتوجه به جریان آب اروند و آتش موجود در منطقه در زمان عملیات، موتور قایق ها باید قدرت و سرعت عمل مناسب داشته باشند، اما موتورهای موجود کیفیت لازم را ندارند.

فرمانده کل سپاه در پایان این جلسه درباره وضعیت تیپ سیدالشهدا(ع) و نیز ویژگی های منطقه عملیاتی مطالبی بیان کرد:

• سرعت فراگیری و هم جهت شدن برادران تیپ با عملیات های آبی - که از دهانه فاو تا چزابه است و عمده جنوب عراق را تشکیل می دهد و هدف های استراتژیک جمهوری اسلامی هم در این منطقه قرار دارد - بسیار خوب است. امیدواریم که سرعت رشد برادران زیادتر شود.

• با آمدن برادر فضلی به تیپ امیدواریم که انسجام، قوت دل و نشاط بیشتری در برادران به وجود آید که ان شاءالله تیپ دوباره مثل عملیات های قبل فعال و زنده بشود و همان طور که عملیات عاشورای ۳ بسیار خوب و نتیجه بخش بود و جان تازه ای در مردم به وجود آورد، این عملیات هم همان طور باشد.

• این منطقه سه ساحل دارد: ساحل ام الرصاص، ساحل ام البابی و ساحل دور دشمن که هر کدام تأمین برای ساحل بعدی است. لذا برادران برای رفتن به عمق باید سرعت عمل داشته باشند. باید به محض شکسته شدن خط و بازشدن معبر، نیروهای بعدی خودشان را بلافاصله به عمق برسانند و منتظر عریض شدن معابر در سمت چپ و راست نباشند. البته دشمن پیش بینی عبور ما را کرده است، چون به عقبه اش خیلی نزدیک است. اگر ما از روبه روی ام الرصاص ۱۵ کیلومتر پیش برویم، تقریباً تمام جبهه دشمن سقوط می کند و تا دهانه فاو؛ یعنی نزدیک به ۵۰ کیلومتر زمین دشمن، در محاصره قرار می گیرد و حداقل پنجاه هزار نفر آنجا اسیر می شوند. یکی از معابر خطرناک دشمن برای سرپل ما و یکی از عملیات های خطرناک ما برای دشمن همین جاست. در این عملیات حرکات در عمق باید سریع باشد و حرکات در عرض باید دقیق باشد.

• مانور شما یک پیچیدگی دارد و اینکه یک گردان گذاشته اید که هم سرپل بگیرد و هم منطقه را باز کند؛ اگر این گردان خدای نکرده در شکستن خط یا پیشروی در عمق مشکلی پیدا کند، کل عملیات تیپ قفل می شود. در این مورد بیشتر کار کنید. برادر عزیز جعفری هم بیشتر جلسه بگذارد. فرمانده گردان ها هم سریع تر فرمانده گروهان ها را توجیه کنند و منطقه را ببینند و نظر بدهند. مدت پاک سازی منطقه مأموریتشان را بگویند و بیشتر بحث کنید. تاریخ پایان بحث ها، نهایی شدن طرح مانور، مانور در زمین مشابه و اعلام آمادگی مشخص شده است که پس از آن دیگر طرح مانور تغییری نمی کند.

موضوع دیگر پدافند است. برای دشمن پاتک در این جزایر خیلی مشکل است، اما آتش مستقیم و آتش های خمپاره اندازها و توپ های برد متوسط مؤثر است. در اینجا ما باید برای دفاع، از استحکامات و آتش های مستقیم استفاده کنیم. اگر بتوانیم تانک به ام الرصاص منتقل کنیم، می توانیم تقریباً همه جاده های دشمن را ببندیم.^(۱)

۱

در پی حمله بامداد روز ۱۶ دی ماه ارتش عراق به جزیره مجنون جنوبی،^(۲) عصر امروز سیدمحمد کاظم میرحسینی (فرمانده تیپ الغدیر) با حضور در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران درباره چگونگی حمله دشمن، پیشروی و ادامه فعالیت هایش در این منطقه گزارش داد.^(۳) این گزارش به آقای هاشمی نیز داده شد. پس از این جلسه، فرمانده کل سپاه با فراخوانی فرمانده لشکر نجف او را مأمور اجرای عملیاتی در جزیره جنوبی کرد.

در آغاز جلسه، میرحسینی گفت به تیپ الغدیر دستور داده شد دو دسته نیرو بفرستید که بروند به جای نیروهای ارتش در جزیره جنوبی مستقر شوند. شبی که نیرو آوردیم همان شب عراقی ها حمله کردند که نیروهای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) و نیروهای ارتش آنجا بودند. فرمانده یگان ما هم برای پشتیبانی از نیروها آنجا می ایستد. عراقی ها اینجا عملیات بزرگی کردند و بخشی از مواضع خودی را اشغال کردند. در این حمله و حملات پس از آن و بر اثر آتش پرحجمی که ارتش عراق از چپ و راست اجرا می کند ما تاکنون ۱۰۰ نفر شهید و مجروح داده ایم. شهدای خودمان و شهدای ارتش را از منطقه درگیری بیرون برده ایم. ما نزدیک کادر یک گردان را از دست داده ایم. قائم مقام تیپ و مسئول یگان زخمی شده اند. شش وانت توپوتا از دست داده ایم. نیروها را با قایق پشتیبانی می کنیم. روزانه یک وعده غذا بیشتر نمی بریم چون امکان پذیر نیست. اگر به خاطر اسلام نبود یکی از بچه ها آنجا نمی ایستاد.

فرمانده تیپ الغدیر افزود: عراقی ها فعالیت مهندسی گسترده ای دارند، کمپرسی های آنها فعال هستند، قصد دارند ضلع میانی جزیره جنوبی را به ضلع های شرقی و غربی آن وصل کنند. با توجه به آتش سنگین دشمن، ارتشی ها عقب کشیده اند و سنگر مناسبی درست نکرده اند و اگر ما هم در وضعیت کنونی بخواهیم بایستیم، تلفات زیادی می دهیم. اگر همین طور پیش برود عراقی ها به تدریج جزیره جنوبی را تصرف می کنند. در جزیره شمالی هم فقط توپخانه مستقر است، نیروی دفاعی نیست.

ص: ۸۸۷

۱-۳. سند شماره ۱۷۳۸۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه خاتم برای بررسی طرح مانور و آمادگی تیپ ۱۰ برای عملیات در منطقه ام الرصاص (۱۳۶۴/۱۰/۲۵، مقر تیپ ۱۰، نوار شماره ۱۷۰۵۶)، راوی: محمد درودیان، صص ۷-۱.

۲- گزارش این حمله در روزشمار ۱۶ دی ۱۳۶۴، آمده است.

۳- این جلسه با حضور محسن رضایی، غلامعلی رشید، عزیز جعفری، محمدابراهیم سنجقی و سیدمحمد کاظم میرحسینی (فرمانده تیپ ۱۸ الغدیر) در پایگاه منتظران شهادت اهواز (گلف) تشکیل شد.

محسن رضایی هدف دشمن از حمله مذکور و ادامه فعالیت در جزیره جنوبی را اتصال خط خود از طلائی به جزیره جنوبی اعلام کرد. وی به تیپ الغدیر تأکید کرد که همه توپ ها و امکانات موجود در منطقه برای مقابله با دشمن در اختیار شماسست، محدودیت مهمات هم ندارید.

در ادامه بحث، عزیز جعفری پیشنهاد کرد که لشکر نجف با اجرای عملیاتی ضلع غربی جزیره جنوبی را پس بگیرد. غلامعلی رشید نیز گفت اگر در این منطقه به دشمن حمله نشود و عملیاتی اجرا نشود دشمن پروتر می شود و اگر عملیات شود متزلزل می شود و دیگر اینجا نمی آید. وی افزود یک کالک از وضعیت کنونی جزیره جنوبی بکشید که برای آقای هاشمی بفرستیم. اینها فرمانده نیروهای ارتش در جزیره جنوبی در گزارش به آقای هاشمی طوری حرف زدند که انگار جزیره گرفته نشده است.

پس از این جلسه، فرمانده کل سپاه در تماسی با آقای هاشمی، گزارشی از حمله دشمن به جزیره جنوبی و مغایرتی که گزارش تیپ الغدیر با گزارش سرهنگ رامین (فرمانده لشکر ۹۲ ارتش) از این حمله داد، بیان کرد و گفت هدف از این گزارش قرار گرفتن شما در جریان واقعیات است. آقای هاشمی نیز گفت گزارش کتبی به ما بدهید که فکر نکنند هرچه به ما گفتند باور می کنیم.

فرمانده کل سپاه همچنین در جلسه کوتاهی که پس از جلسه مذکور برگزار شد، خطاب به فرمانده قرارگاه مهندسی گفت که جاده ارتباطی جزیره را سریع تر تمام کنید و سر چهارراه سنگر بتونی بگذارید. وی افزود ۵۰۰ متر جلو مواضع دفاعی در جزیره جنوبی خرج گذاری شود تا به محض حمله دشمن منفجر گردد. محسن رضایی گفت هدف عراق از فشارها و تحرکات در جزیره خنثی کردن عملیات اصلی ماست. در همین تحرکات تیپ الغدیر بخشی از توانش را از دست داده است. (۱)

در پی جلسه عصر امروز و پیشنهاد غلامعلی رشید و عزیز جعفری برای حمله به ارتش عراق در جزیره مجنون جنوبی، فرمانده لشکر نجف به قرارگاه مرکزی فراخوانده شد و شب هنگام، فرمانده کل سپاه در نشست کوتاهی - که عزیز جعفری نیز حضور داشت - با بیان اینکه جزیره دارد سقوط می کند و ارتش عراق آمده اینجاها را گرفته و کمپرسی هایش دارند جاده ها را به ضلع های جزیره جنوبی وصل می کنند، از احمد کاظمی خواست تا با اجرای عملیاتی در این منطقه و بازپس گیری بخش های اشغال شده، اقدامات دشمن را در این منطقه متوقف کند و خط خودی را با کمک قرارگاه مهندسی بهبود بخشیده و تثبیت نماید. (۲)

۱

گزارش جلسه امروز ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) که امروز با حضور آقای هاشمی، سه تن از فرماندهان نیروی زمینی ارتش (سرهنگان جمالی، موسوی قویدل و سروری)، سه تن از فرماندهان سپاه (علی شمخانی، غلامعلی رشید و محمد فروزنده) و... در مجلس شورای

ص: ۸۸۸

۱-۴. سند شماره ۱۷۳۸۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه خاتم برای بررسی حمله دشمن به جزیره جنوبی (۲۵/۱۰/۱۳۶۴)، اهواز - قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۷۰۵۷، صص ۶ - ۱؛ و- سند شماره ۱۱۱۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم(ص) (محمد درودیان)، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴ تا ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۲۴ - ۱۲۰ و ۱۲۷ - ۱۲۶.

۲-۵. سند شماره ۱۷۳۶۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ابلاغ مأموریت به لشکر ۸ برای عملیات در جزیره جنوبی (۲۵/۱۰/۱۳۶۴۵)، قرارگاه خاتم(ص) سپاه، نوار شماره ۱۷۰۶۰، راوی: محمد درودیان، صص ۲۸ - ۲۷.

اسلامی تشکیل گردید،(۱) شامگاه امروز در جلسه قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران ارائه شد.(۲) مهم ترین موضوع های این گزارش، طرح عملیاتی جدید نیروی زمینی ارتش برای منطقه ام الرصاص و سرنوشت طرح عملیاتی اصلی ارتش در شلمچه بود.

جمع بندی گزارش غلامعلی رشید و محمد فروزنده از جلسه امروز ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) چنین است:

۱. فرماندهان ارتش طرحی ارائه کردند که بر مبنای آن با عبور نیرو از اروندرود در محور ام الرصاص و اجرای عملیاتی در پنج مرحله، زمین منطقه فاو و ام القصر از منطقه بصره جدا می شود. برای اجرای مراحل اول و دوم این طرح ۵۶ گردان رزمی برآورد شده است و تعداد قایق مورد نیاز برای این طرح ۶۰۰ قایق اعلام شد.

درباره پل های نظامی برای انتقال تجهیزات سنگین که برای این طرح مورد نیاز است، آقای هاشمی گفت که ۴۸ ساعت بعد از شروع عملیات در منطقه فاو، این وسایل دیگر برای آنجا لازم نیست و برای طرح ارتش استفاده شود. محمد فروزنده در جواب آقای هاشمی گفت که سپاه فقط ۴۰ درصد از وسایل انتقال تجهیزات سنگین؛ یعنی پل های شناور جی.اس.پی، سطحه و شناور طارق که برای عملیاتش درخواست کرده به دستش رسیده و اینها را تا وقتی عبور مطمئن - که با احداث پل لوله ای میسر می شود - امکان پذیر نشود، نمی توان برای عملیات دیگری آزاد کرد.

در این جلسه فرماندهان ارتش با اظهار اینکه برای اجرای این طرح نیرویی ندارند که سرپل بگیرد، پیشنهاد کردند نیروهای سپاه در محور ام الرصاص سرپل بگیرند. با توجه به اینکه تصمیم گیری قطعی در مورد طرح جدید ارتش در این جلسه ستاد خاتم میسر نشد، علی شمخانی در این باره گفت که سپاه یک طرح آماده ای دارد و پیشنهاد کرد برای این طرح خط حد مشخص شود؛ مثلاً سمت چپ را ارتش اجرا کند و سمت راست را سپاه که فرماندهان ارتش گفتند باید در این باره فکر کنیم. در نهایت آقای شمخانی در این زمینه پیشنهاد کرد که یک

ص: ۸۸۹

۱- آقای هاشمی در کتاب خاطرات خود در این باره نوشته است: «ستاد قرارگاه خاتم الانبیا جلسه داشت. نیروی زمینی [ارتش] طرح مانور خودش را توضیح داد و درباره هماهنگی با سپاه در حمله آینده مذاکره شد. نیروی هوایی عکس هایی گرفته بود که خیلی لازم بود.» وی همچنین در ادامه خاطرات امروز خود نوشته است: «شب مهمان آقای نخست وزیر بودیم. درباره جنگ و بودجه بحث شد. چهار میلیارد تومان از محل استقراض از بانک برای مخارج جنگ اختصاص دادیم. دو ماه از چهار ماه عقب افتادگی فوق العاده عملیات نیروی زمینی [ارتش] را دادیم.» [اکبر هاشمی رفسنجانی، امید و دلواپسی (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۴)، به اهتمام سارا لاهوتی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ دوم، ۱۳۷۸، ص ۳۸۲]

۲- این جلسه بعد از نماز عشا با حضور محسن رضایی، غلامعلی رشید، عزیز جعفری، محمد ابراهیم سنجقی و محمد درودیان در گلف اهواز تشکیل شد.

قرارگاه مشترکی از نیروی زمینی سپاه و نیروی زمینی ارتش روی طرح کار کنند که آقای هاشمی این پیشنهاد را پذیرفت و قرار شد جلسه ای در این مورد برگزار شود.

۲. طرح اصلی ارتش برای اجرای عملیات در منطقه شلمچه را که نیروی زمینی ارتش ماه ها قبل پیشنهاد داده و مانور آن را طراحی کرده است و سپاه پاسداران اجرای آن را برای تجزیه قوای دشمن و کاهش فشار ارتش عراق بر عملیات سپاه در منطقه فاو ضروری می داند، فرماندهان ارتش در جلسه امروز ستاد قرارگاه خاتم الانبیا، به طور غیرمستقیم منتفی اعلام کردند.

در جلسه امروز ستاد خاتم(ص)، آقای هاشمی به فرماندهان ارتش گفت که اگر خط دشمن در شلمچه شکسته شد ما همه دنبال شما می آییم. لشکرهای امام حسین(ع) و نجف را دنبال شما می آوریم. اگر درگیری را به شلمچه کشانید، دیگر اینجا تثبیت می شود و هیچ وقت دشمن آنجا نمی رود. آقای هاشمی سه بار از سرهنگ قویدل پرسید که در شلمچه چه کار می خواهید بکنید، چطور می خواهید عبور کنید. وی جواب داد که این نیاز به جزئیات دارد. یک کمیته ای داریم که آماده شده و یک چیزهایی هست که بعد توضیح می دهیم. اینها کار لشکرهاست که باید بیایند توضیح بدهند.

غلامعلی رشید در این باره گفت که بعد از جلسه ستاد، سرهنگ قویدل و سرهنگ سروری گفتند که در شلمچه عمل نمی کنیم. محمد فروزنده نیز گفت: بسیار مایل اند که شلمچه را حذف کنند.

۳. نواقص گردان های توپخانه ای که ارتش برای عملیات به سپاه مأمور کرده و دلیل کمبود توپ ها، خودروها و نیروهای این گردان ها را غلامعلی رشید در جلسه ستاد خاتم(ص) از فرماندهان ارتش سؤال کرد که آنان منکر کمبودها شده و گفتند قبضه های توپ همین است. محمد فروزنده در این باره در جلسه شامگاه فرماندهان سپاه توضیح داد که تعداد قبضه های توپی که در این ۱۵ گردانی که از ارتش به سپاه مأمور شده موجود است اگر طبق جدول سازمانی حساب کنیم، معادل ۹ گردان می شود. (۱)

۱

ضرورت تولید تجهیزات نظامی و مهمات و نیازهای جنگ با استفاده از امکانات داخلی در جلسه دیگری از جلسات امروز قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه مورد تأکید قرار گرفت. (۲)

محسن رضایی در آغاز جلسه با اشاره به ملاقات دو روز قبل محسن رفیق دوست با امام خمینی و گلایه رفیق دوست از برخی آقایان در مورد ابهام در تأمین امکاناتی که در پی حکم امام برای تشکیل سه نیرو در سپاه لازم است، از قول امام نقل کرد که ایشان فرموده اند واجب است این حکم عمل بشود.

ص: ۸۹۰

۱- ۶. سند شماره ۱۷۳۵۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش جلسه ستاد قرارگاه خاتم(ص) درباره طرح های ارتش (۲۵/۱۰/۱۳۶۴، اهواز - قرارگاه خاتم(ص) سپاه، نوار شماره ۱۷۰۵۸)، راوی: محمد درودیان، صص ۸ - ۱.

۲- این جلسه با حضور محسن رضایی، غلامعلی رشید، محمد فروزنده، سیدمهدی مبلغ، سیدمحمدتقی رضوی، حمید صفاری و مرتضایی از ساعت ۳۰:۲۰ تا ۲۱ در قرارگاه گلف اهواز تشکیل شد.

در ادامه جلسه به موفقیت در تولید برخی مهمات در داخل اشاره شد و بر ضرورت بسیج نیرو و امکانات برای تولید تجهیزات نظامی و مهمات و نیز لزوم همکاری صنایع نظامی ارتش و سپاه برای تولیدات وسایل مورد نیاز جنگ و نیز تسریع در این امر تأکید گردید. همچنین گفته شد که سازمان صنایع دفاع در این زمینه تجربه و تجهیزات و امکانات بسیار مناسبی دارد که لازم است برای تأمین نیازهای نظامی و جنگ از آنها بهره برداری شود. از جمله شیوه های تسریع در بهره برداری از امکانات موجود، قرار گرفتن مدیران و مسئولان صنایع مختلف به خصوص صنایع نظامی در وضعیت جنگی و درک آنها از نیازهای شدید رزمندگان و جبهه ها به تولیدات آنها ذکر شد. (۱)

۱

اقدامات و طرح مانور تیپ ۲۱ امام رضا (ع) برای اجرای عملیات در منطقه عملیاتی صف (جزایر ام الرصاص، ام البابی، بوارین، ماهی) در جلسه امشب قرارگاه خاتم الانبیا (ص) سپاه بررسی شد. (۲)

تصویر

اسماعیل قاسبی فرمانده تیپ ۲۱ امام رضا (ع)

تیپ امام رضا (ع) مأموریت اجرای عملیات در جناح راست (غرب) منطقه عملیاتی صف؛ یعنی تصرف بخشی از جزیره بوارین و تصرف جزیره ماهی را به عهده دارد. در آغاز جلسه، فرمانده تیپ خلاصه ای از وضعیت و اقدامات این یگان را بیان کرد: جدیداً در منطقه اروندرود مستقر شده ایم؛ ۴۰۰ متر پشت نهر خین و ۴۰۰ متر پشت اروندرود. مدتی است که شناسایی شروع شده و نیروهای شناسایی تاکنون سه بار به شناسایی رفته اند. آخرین شناسایی دیروز بوده، یک تیم نیز دیشب رفته اند که امشب آنجا هستند و برمی گردند. فرماندهان گردان ها هم تاحدودی توجیه شده و منطقه را دیده اند و خط حد گردان ها مشخص شده است. دو جلسه هم درمورد طرح مانور بحث شده است. باتوجه به اعزام های اخیر کاروان راهیان کربلای ۲، الآن ۷ گردان رزمی در منطقه داریم و ۲ گردان هم در مرخصی به سر می برند. یک گردان در خط پد خندق (هور) مستقر

ص: ۸۹۱

۱-۷. سند شماره ۱۷۳۶۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه خاتم برای بررسی به کارگیری صنایع داخلی برای تولید نیازهای

جنگ (۱۳۶۴/۱۰/۲۵، اهواز - قرارگاه خاتم (ص) سپاه، نوار ۱۷۰۵۹)، راوی: محمد درودیان، صص ۶ - ۱.

۲- این جلسه با حضور محسن رضایی، غلامعلی رشید، عزیز جعفری، نورعلی شوشتری، مهدی مبلغ، اسماعیل قاسبی (فرمانده تیپ ۲۱ امام رضا (ع)) و فرماندهان گردان های تیپ امام رضا (ع) (نقره، توکلی، عرب، نظافت، شاهچراغی، فلاح) و چند تن از مسئولان واحدهای این

تیپ (بخارایی، دادالهی، مجید مصباح، مددی، یوسفی، صادقی) و محمد درودیان در قرارگاه گلف اهواز تشکیل شد.

است، یک گردان هم احتیاط کلی خط خندق هستند که آموزش های آبی و قایق رانی می بینند. برای اجرای مأموریت عملیاتی در منطقه صف، ۳ گردان وارد عمل می شوند. بقیه گردان ها هم برای ادامه مأموریت در این منطقه توجیه شده اند که در صورت لزوم وارد عمل می شوند. خط حد عملیاتی تیپ امام رضا(ع) از نوک شرقی جزیره بوارین تا روبه روی بریدگی جزیره ماهی و نیز جزیره ماهی است.

در ادامه جلسه، فرماندهان گردان های عمل کننده در جزایر بوارین و ماهی به تشریح مأموریت خود و طرح اجرای آن پرداختند و ضمن آن به سؤالات محسن رضایی و دیگر فرماندهان پاسخ گفتند که خلاصه آن چنین است.

برادر عرب فرمانده گردان کربلا: مأموریت گردان کربلا از نوک شرقی جزیره بوارین تا سه کیلومتر به سمت غرب است. این گردان ۳۵۰ نیروی رزمی دارد که همه اعزام مجدد هستند. کادر عملیاتی گردان نیز تکمیل است. نیروهای این گردان برای آموزش شنا از دیروز به تهران اعزام شده اند. برای اجرای عملیات چنین طراحی شده که ابتدا با ایجاد انفجار در خط دشمن با استفاده از مواد انفجاری (پودر آذر) در تونلی که از خط خودی به سمت خط دشمن ایجاد می شود، بخشی از خط دشمن منهدم شود و بلافاصله نیروهای دسته خط شکن از دو قسمت وارد عمل می شوند و سپس اولین گروهان ما و در پی آن گروهان دوم به پاک سازی منطقه می پردازند. گروهان سوم نیز در احتیاط است که در صورت لزوم وارد عمل می شود.

برادر عرب افزود از دو منطقه قصر و مسجد شهرک ولی عصر(عج) منطقه عملیات را بررسی کرده ولی به دلیل وجود دژ بلند نیروهای عراقی، از جزیره بوارین بجز سنگرهای متعدد و تردد خودروهای دشمن چیزی زیادی مشاهده نکرده است.

در ادامه با سؤال فرمانده کل سپاه از چگونگی انفجار و تأثیر آن و شیوه شکستن خط، بحثی طولانی در این باره شد. فرمانده تیپ امام رضا(ع) دلیل انتخاب این شیوه را وجود موانع زیاد خط دشمن از جمله ۵ ردیف سیم خاردار حلقوی روی هم و سنگرهای فشرده و خط پیوسته و احتمال ناچیز امکان نفوذ در خط ارتش عراق ذکر کرد. از سوی دیگر، محسن رضایی و غلامعلی رشید با توجه به وجود همین استحکامات در خط روبه رو (شمال جزیره بوارین) بر ضرورت نفوذ نیروی غواص از پشت دشمن (جنوب جزیره بوارین) و نیز آمادگی نیروهای قایق سوار برای ورود به جزیره از پشت و پاک سازی آن تأکید کردند. فرمانده کل سپاه همچنین ضمن بیان اینکه در این آب ها باید از غواص استفاده شود، از فرمانده تیپ امام رضا(ع) خواست برای این عملیات ۲۰۰ غواص و برای عملیات های بعدی ۵۰۰ غواص آموزش داده شود.

گردان فلق دومین گردان تیپ امام رضا(ع) بود که مأموریت داشت پس از ورود گردان اول این تیپ (گردان کربلا) به جزیره بوارین، از سرپلی که همین گردان تصرف می کند وارد عمل

شود و به پاک سازی جزیره و استقرار و دفاع از منطقه تصرف شده پردازد. به گفته برادر نضافت فرمانده گردان فلق، این گردان حدود ۳۰۰ نیرو دارد که توان متوسطی دارند؛ نصف آنان اعزام مجدد هستند؛ ۲۰ روز در باختران آموزش شنا دیده اند و ۱۲ روز است که در خط خندق مستقرند و برای عملیات لازم است که آموزش های آنان کامل شود.

در ادامه جلسه، برادر توکل فرمانده گردان سوم تیپ امام رضا(ع)، مأموریت این گردان را تصرف جزیره ماهی اعلام کرد به این نحو که بعد از شروع عملیات در جزیره بوارین دو تیم ۲۰ نفره غواص با ورود به دو سر جزیره ماهی و شکستن خط، مسیر نیروهای این گردان را برای تصرف و پاک سازی جزیره ماهی باز می کنند. وی ضمن توضیح جزئیات طرح عملیات، درخواست کرد تا دو نفر بر پی.ام.پی. برای تسریع در انتقال غواص ها و کمک به آنان در گرفتن سرپل در جزیره ماهی، در اختیار این گردان قرار گیرد. وی تعداد نیروهای این گردان را ۳۰۰ نفر نیروی رزمی نسبتاً با کیفیت اعلام کرد که علاوه بر آموزش های عمومی دوره های آموزشی تخصصی از جمله قایق رانی و بلم رانی را گذرانده اند.

فرمانده کل سپاه از فرمانده تیپ امام رضا(ع) خواست که علاوه بر کار بیشتر در مورد طرح مانور و افزایش شناسایی ها، آمادگی لازم را برای کمک به یگان هایی که مأموریت تصرف جزایر ام الرصاص و ام البابی را دارند، کسب کند که در صورت لزوم به آنها کمک کند. از سوی دیگر، اسماعیل قاآنی با بیان اینکه برای عملیات روی جزیره ماهی، در جزیره ام الطویله نیز باید عملیات شود، از فرمانده سپاه اجازه خواست که این جزیره نیز شناسایی شود. محسن رضایی این درخواست را پذیرفت و گفت: «بروند؛ بیشتر هم بروند، منتها روی یک جا اصرار نورزند، جاهایی بروند که بتوانند خوب ببینند و شناسایی از نزدیک انجام دهند.»

برادر دادالهی مسئول واحد ادوات تیپ امام رضا در ادامه جلسه گفت چون منطقه ای که باید آتش اجرا شود، نزدیک ماست، کار ما برای پشتیبانی ساده تر است، اما چون منطقه استقرار ما هموار است و دیدگاه پتروشیمی عراق به طور مستقیم روی آن دید دارد، استقرار سلاح ها در این منطقه مشکل است و نیاز به سنگرهای خیلی قوی دارد. وی از جمله ادواتی را که برای پشتیبانی از عملیات تیپ امام رضا(ع) پیش بینی شده است، حدود ۱۵ خمپاره انداز ۸۱ و ۱۲۰ میلی متری و ۳ مینی کاتیوشا اعلام کرد و افزود چند خمپاره انداز هم به بوارین منتقل می کنیم و این علاوه بر خمپاره اندازهای ۶۰ میلی متری است که گردان ها با خود می برند. همچنین تفنگ ۸۲؛ آرپی جی ۱۱ و پلامینا همراه با نیروهای عمل کننده وارد عمل می شوند تا هر کجا نیروهای دشمن مقاومت کردند مستقیماً آنها را مورد هدف قرار دهند.

فرمانده کل سپاه در پایان جلسه از تیپ ۲۱ و فرماندهان آن برای مقاومت بی نظیر در عملیات بدر و پد خندق تشکر و اظهار رضایت کرد. وی همچنین اظهار امیدواری کرد که این

تلاش‌ها موجب رضایت خداوند شود. محسن رضایی در ادامه سخنانش تأکید کرد که برادران در این عملیات هم باید دقت بیشتری بکنند. درباره طرح مانور بحث بیشتری بشود. فرمانده گردان‌ها از نزدیک به منطقه عملیات توجیه شوند. تا چند روز آینده بحث‌ها باید تمام شود و آماده شوید در زمین مشابه طرح مانور را اجرا کنید. (۱)

۱

بخشی از فعالیت‌های امروز قرارگاه کربلا و یگان‌های تحت امر این قرارگاه را راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ - که از امروز در این قرارگاه مستقر شده - در دفترچه مخصوص ثبت وقایع جنگ یادداشت کرده است؛ مهم‌ترین آنها چنین است:

۱. معاون مسئول واحد طرح و عملیات قرارگاه کربلا در گزارشی از اقدامات مهندسی که باید در جزیره مینو، جزیره معاویه و جزیره حاج حسین انجام شود گفت کار عمده در این جزایر جاده کشتی است، ضمن اینکه همه جاده‌های موجود نیز نیاز به تعمیر دارد. وی وجود نخل‌ها را در جزیره معاویه، پوششی مناسب برای عملیات اعلام کرد. وی افزود برای استقرار تانک در شرق اروندرود به منظور اجرای آتش مستقیم روی جاده دشمن در غرب اروندرود، موضع مناسبی وجود ندارد و در وضعیت کنونی تانک‌ها می‌توانند فقط دکل‌های برق فشار قوی دشمن را هدف قرار دهند. در پایان این بحث، مسئول واحد طرح و عملیات و معاون وی تأکید کردند که بهترین سلاح برای انهدام خط مقدم دشمن، تانک است، آتش تانک می‌تواند در خط مقدم دشمن و مسیر حرکت یگان‌هایش رعب و وحشت ایجاد کند. (۲)

۲. فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا امروز در محل قرارگاه کربلا در آبادان حضور یافت و با جانشین فرمانده قرارگاه کربلا به گفت‌وگو درباره عملیات در منطقه فاو پرداخت. احمد غلامپور به امین شریعتی گفت برادر محسن (رضایی) تصمیم گرفته که لشکر ۱۴ امام حسین (ع) از شما عبور کند (بعد از شکسته شدن خط) و لشکر ۸ نجف نیز از لشکر ۲۵ کربلا عبور کند. وی از امین شریعتی خواست که بخشی از منطقه لشکر عاشورا در شرق اروندرود را برای استقرار به لشکر امام حسین (ع) واگذار کند.

از سوی دیگر، فرمانده لشکر عاشورا از بی‌توجهی برخی یگان‌ها و شلوغ‌کاری‌هایی که موجب هشیاری دشمن می‌شود، ابراز نگرانی کرد و گفت: «فرمانده گردان ما گفته که شما مطمئن باشید ما می‌رویم خط دشمن را می‌گیریم، اما یک‌کاری نکنید که عراقی‌ها منتظر ما باشند.» احمد غلامپور ضمن اینکه گفت ما سعی خودمان را می‌کنیم، از فعالیت‌های شناسایی پرسید. امین شریعتی هم با بیان اینکه شناسایی‌های ما انجام شده و امشب آخرین شناسایی ماست، افزود که یکی از نیروهای اطلاعات شب گذشته در حین شناسایی معبری پیدا کرده است که برای عملیات ما خیلی جالب است. (۳)

ص: ۸۹۴

۱-۸. سند شماره ۱۷۳۶۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۶ - ۱؛ و- سند شماره ۱۱۳۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات صف (علی فتاحی)، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴ تا ۱۴/۱۱/۱۳۶۴، صص ۵۲ - ۴۴.

۲-۹. سند شماره ۱۱۳۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه کربلا- در عملیات والفجر ۸ (مجید مختاری)، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴ تا ۲۰/۱۱/۱۳۶۴، ص ۱.

۳-۱۰. همان، صص ۲ و ۳.

۳. درباره گردان های توپخانه ای که به دستور جانشین فرمانده کل قوا برای عملیات فاو از ارتش به سپاه مأمور شده اند، فرمانده توپخانه قرارگاه کربلا در گزارشی به برادر غلامپور ضمن اعلام آمار توپ ها (۱) گفت که این گردان ها کامل نیستند و از جنبه های مختلف: تعداد توپ ها، وسایل نقلیه و نیرو ناقص هستند. وی همچنین از رفتار برادران ارتش اظهار نارضایتی کرد و گفت: «آنها می گویند همه چیز ما را که گرفتید، بیایید اینها (توپ ها) را هم تحویل شما بدهیم و دنبال کارمان برویم.» میرصفیان از دیگر مشکلات توپخانه را کمبود وسایل مخابراتی اعلام کرد که احمد غلامپور گفت به مسئول مخابرات می گویم نیازهای توپخانه را تأمین کند. (۲)

۴. امروز در جلسه دیگری در قرارگاه کربلا که در آن جانشین فرمانده قرارگاه، مسئول واحد ادوات قرارگاه نیروی زمینی و مسئول واحد ادوات قرارگاه کربلا حضور داشتند، انواع ادوات مورد نیاز و مناسب برای مقابله با دشمن بررسی شد و با توجه به محدودیت موشک انداز تاو که سلاح مؤثری برای مقابله با قوای زرهی دشمن است، تعداد قبضه های واگذاری این سلاح به یگان های قرارگاه کربلا ۱ تا ۳ قبضه و در مجموع ۱۵ قبضه اعلام شد. در این جلسه گفته شد که از جمله مشکلات واحد ادوات، کندی کار مهندسی برای احداث مواضع سلاح ها است. (۳)

۵. گزارش فعالیت های دشمن در منطقه فاو و نتایج آخرین شناسایی ها در نشست مسئول واحد اطلاعات قرارگاه کربلا با جانشین فرمانده این قرارگاه اعلام شد. در این جلسه، غلامرضا محرابی ضمن تشریح استحکامات دشمن گفت که در خط ارتش عراق در این منطقه دو تا سه ردیف مواضع شامل موانع خورشیدی (هشت پر)، مین منور و سیم خاردار وجود دارد. وی افزود که نیروهای در خط دشمن حساس شده اند و به خصوص در منطقه مأموریت لشکر ۵ نصر بر فعالیت های خود افزوده اند و در این منطقه چند تیر تانک شلیک کرده اند؛ با تیر توی دوربین یکی از دیدبان های این لشکر زده اند؛ دکل دیدبانی لشکر نصر را با تیر تانک انداخته اند و به سوی دکل دیدبانی قرارگاه نیز شلیک کرده اند. وی گفت لشکرهای نصر و عاشورا کارشان هنوز تمام نشده، اما لشکرهای ۲۵ کربلا و ۷ ولی عصر (عج) تا توجیه (کادر گردان ها) پیش رفته اند. غلامرضا محرابی با توجه به نتایج بررسی جزرومد اروندرود، زمان مناسب برای عملیات را ۱۹ تا ۲۲ بهمن اعلام کرد و گفت اما تقارن این زمان با سالگرد پیروزی انقلاب - که عراق احتمال حمله ما را می دهد - میزان موفقیت را کاهش خواهد داد. احمد غلامپور نیز گفت: اگر در این چند شب (۱۹ تا ۲۲ بهمن) عمل نکنیم، باید یک ماه دیگر صبر کنیم. (۴)

ص: ۸۹۵

- ۱- توپ ۱۰۵ میلی متری ۳ گردان؛ توپ ۱۵۵ میلی متری ۶ گردان؛ توپ ۱۳۰ میلی متری ۴ گردان؛ توپ ۲۰۳ میلی متری یک گردان؛ کاتیوشا یک گردان.
- ۲- ۱۱. همان صص ۴ و ۵.
- ۳- ۱۲. همان، صص ۶.
- ۴- ۱۳. همان، صص ۹ و ۱۰.

قرارگاه نوح در تلاش برای آماده سازی زمینه اجرای مأموریت هایش، امروز سه جلسه برگزار کرد: پیگیری برای تهیه و آماده سازی شناورها و تدارکات دریایی؛ پیگیری آموزش نیروها؛ بررسی طرح مانور. گزارش این جلسه ها با استفاده از یادداشت های راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نوح درج می شود:

۱. فرمانده قرارگاه نوح در جلسه با مسئولان پشتیبانی سپاه پاسداران (۱) خواستار تسریع در آماده سازی شناورهای مورد نیاز برای عملیات نیروی دریایی سپاه روی اسکله العمیه شد. وی گفت که آزمایش شناور کانوی تاکتیکی وقتی که وضعیت دریا در فرس ۲ بود نتیجه خوبی داده است، درحالی که حرکت برخی شناورها از جمله کانوی ۲ نفره در این وضعیت دچار مشکل می شود. حسین علایی افزود که با استفاده از کانوی تاکتیکی می توانیم تا نزدیکی محل استقرار نیروهای دشمن برویم بدون آنکه متوجه شوند. فرمانده نیروی دریایی همچنین قایق مناسب برای انتقال نیرو و نصب سلاح های نیمه سنگین را شناور مینی روترک اعلام کرد و گفت برای این عملیات نیاز به ۳۰ فروند از این شناور داریم. وی تعداد کانوی تاکتیکی مورد نیاز از جنس برزنت یا فایبرگلاس را نیز ۱۰۰ فروند اعلام کرد.

حبیب آغاچاری در ادامه سلاح های مورد نیاز برای عملیات روی اسکله العمیه را ۳۵ دوشکا و ۸۰ یوزی اعلام کرد و افزود که موشک مالیوتکا نیز لازم است تا پس از تصرف اسکله روی آن مستقر شود. (۲)

۲. وضعیت آموزش نیروهای یگان های تحت امر قرارگاه نوح که به بندرعباس اعزام شده اند و نقش ناحیه دریایی بندرعباس در پشتیبانی از عملیات دریایی در جلسه شامگاهی قرارگاه نوح بررسی شد. (۳) در آغاز فرمانده ناحیه دریایی بندرعباس سپاه پاسداران گفت نیروهایی که از لشکرهای فجر و ثارالله و تیپ المهدی (عج) به بندرعباس آمده اند با وجود مشکلات، همه امکانات استان را به کار گرفتیم، مسئولان استان و نیروی دریایی ارتش نیز همکاری کردند، هفت هشت استخر آماده و آموزش ها شروع شده و به خوبی پیش می رود؛ به خصوص تیپ المهدی (عج) که نیروهای اعزامی اش کیفیت خوبی دارند و سه چهار کیلومتر را در دریا به راحتی شنا می کنند. نیروهای لشکر ثارالله و تیپ المهدی در بندرعباس و نیروهای لشکر فجر در میناب مشغول آموزش شده اند. هر یگان ۲۰۰ تا ۲۴۰ نیرو آورده که بیشتر شنا بلدند. اینها

ص: ۸۹۶

۱- این جلسه ساعت ۱۴:۳۰ با حضور حسین علایی فرمانده نیروی دریایی و قرارگاه نوح سپاه پاسداران، ملاح زاده و حبیب آغاچاری، محمود احمدپور و جمال آبرومند (از مسئولان پشتیبانی سپاه پاسداران) و الیاس حضرتی (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه نوح) در مقر پشتیبانی سپاه پاسداران تشکیل شد.

۲- ۱۴. سند شماره ۱۱۴۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح در عملیات والفجر ۸ (الیاس حضرتی)، ۱۷/۱۱/۱۳۶۴ تا ۲۵/۱۱/۱۳۶۴، صص ۱۴۱ - ۱۳۷.

۳- این جلسه ساعت ۲۰ در محل قرارگاه نوح با حضور حسین علایی، ستوده (فرمانده ناحیه دریایی بندرعباس سپاه پاسداران)، زمانی، ملاح زاده، زندی، مقدسی و سبحانی (از مسئولان نیروی دریایی سپاه)، حسن دانایی و الیاس حضرتی تشکیل شد.

علاوه بر آموزش غواصی، تمرین استقامت نیز می کنند، هم در آب های ساکن و هم در آب های موج دار. مشکلات تغذیه نیروها حل شده، ولی کمبود لباس غواصی همچنان وجود دارد.

در ادامه جلسه، امکانات دریایی سپاه ناحیه بندرعباس و وضعیت شناورهای آن برای پشتیبانی عملیات نیروی دریایی بررسی شد. فرمانده نیروی دریایی گفت که برای پشتیبانی این عملیات امکانات بسیاری لازم است. سپاه باید همه امکاناتش را به میدان بیاورد. فهرستی از نیازهایمان را نیز به نخست وزیر داده ایم. وی از فرمانده ناحیه بندرعباس خواست امکاناتی که می تواند برای عملیات در اختیار یگان های عمل کننده بگذارد، اعلام کند و سپس با شمردن تعدادی از شناورهای این ناحیه، دستور داد که آنها و خدمه شان برای عملیات آماده شوند. علاوه بر آن، باتوجه به کمبود نیروهای عمل کننده که منطقه دوم دریایی سپاه با آن مواجه است، از فرمانده سپاه بندرعباس خواسته شد که نیروهایش آماده باشند که در صورت لزوم وارد عمل شوند. (۱)

۳. آخرین جلسه امروز قرارگاه نوح بررسی طرح مانور این قرارگاه برای عملیات در غرب اروندرود بود که با حضور حسین علایی و حسن دانایی فر برگزار شد. در این جلسه، فرمانده قرارگاه نوح گفت که لشکر ۴۱ ثارالله و تیپ ۳۳ المهدی (عج) خود گردان احتیاط دارند و برای احتیاط لشکر ۱۹ فجر هم ناوتیپ امیرالمؤمنین (ع) - که دو گردان پیاده دارد - منظور شده و یک گردان تانک نیز برای شکستن خط در نظر گرفته شده است. وی با اعلام اطمینان نسبی خود از اینکه لشکرهای ثارالله و فجر خط دشمن را می شکندند، از مشکل بودن مأموریت تیپ المهدی (عج) به دلیل فاصله طولانی ساحل خودی تا ساحل دشمن در منطقه مأموریت این یگان ابراز نگرانی کرده، از راه های رفع این نگرانی را وارد عمل شدن تیپ المهدی (عج) از محور لشکر ثارالله ذکر کرد. حسن دانایی فر نیز با بیان اینکه منطقه مأموریت قرارگاه نوح خیلی وسیع است و سه یگان برای آن کفایت نمی کند، راه حل حسین علایی را چنین تکمیل کرد: تیپ المهدی (عج) پشتیبان لشکر ثارالله و ناوتیپ امیرالمؤمنین (ع) پشتیبان لشکر فجر قرار گیرند. اگر دو لشکر ۴۱ و ۱۹ موفق شدند خط دشمن را بشکنند و در ۲۴ ساعت اول به هدف های پیش بینی شده رسیدند که تیپ المهدی (عج) با عبور از منطقه آنها، مأموریتش را شروع می کند و اگر آن دو لشکر در خط شکنی و اجرای مرحله اول با مشکلی مواجه شدند این تیپ به کمک آنها می شتابد. خط و منطقه مأموریت تیپ المهدی (عج) نیز با شروع عملیات زیر آتش مستقیم قرار گیرد.

موضوع دیگر، نگرانی از وجود حداقل ۱۸ روستا و یک پادگان در منطقه مأموریت قرارگاه نوح در غرب اروندرود بود که قوای دشمن با استقرار و مقاومت در آنها می توانستند نیل به اهداف را دچار وقفه کنند. انتقال تعدادی تانک بلافاصله پس از شکسته شدن خط دشمن و نیز استفاده از تفنگ ۱۰۶ و نیز به کارگیری شناورهای حامل سلاح ۲۳ میلی متری، برای شکستن

ص: ۸۹۷

مقاومت دشمن در خط و مواضع پراکنده در منطقه تصرف شده، تدبیر مورد نظر این دو فرمانده برای رفع این نگرانی بود.

حسن دانایی فر پیشنهاد دیگری اضافه کرد: لشکر ثارالله سریع مأموریتش را انجام دهد و در ادامه به سمت جنوب (منطقه مأموریت تیپ المهدی (عج)) پیشروی نماید. تیپ المهدی (عج) نیز با عبور سریع از لشکر ثارالله و پیشروی به سمت شمال و پایگاه موشکی دشمن، به لشکرهای ۱۹ فجر و ۲۵ کربلا کمک کند. وی در پایان گفت: «من دعا می کنم یگان ها در این عملیات پیروز شوند تا اولاً خودشان در قلبشان اطمینان پیدا کنند و ثانیاً در دیگران اطمینان حاصل شود.» (۱)

۱

واحد اطلاعات قرارگاه نوح نتایج بررسی های خود از اقدامات دشمن در غرب اروندرود و فعالیت های دریایی اش در خور عبدالله و خلیج فارس را در دوره ۲۱ تا ۲۵ دی ماه چنین اعلام کرد:

۱. افزایش حضور نیروهای پیاده در خطوط مقدم. ۲. افزایش آتش توپخانه روی مواضع خودی. ۳. افزایش تردهای خودرویی سنگین و نیمه سنگین دشمن. ۴. ادامه فعالیت های مهندسی. ۵. افزایش فعالیت هوایی دشمن به نسبت دوره های قبل.»

در این گزارش اضافه شده که فعالیت دریایی دشمن به روال گذشته ادامه دارد؛ از جمله حضور لایروب ها و گشتی ها در خور عبدالله و تردد شناورهای عراقی برای پشتیبانی از سکوهاى العمیه و البکر در خلیج فارس. (۲)

۲

از فعالیت های متعدد شناسایی ساحل، موانع و خط دشمن که شب ۲۵ دی ماه به همت گروه های اطلاعات قرارگاه ها و یگان های مأمور در منطقه عملیاتی فاو انجام شده است، یازده گزارش در دست است. یک نمونه از این گزارش ها که حاصل تلاش یکی از گروه های شناسایی قرارگاه کربلا است، چنین است:

گروه شناسایی میثم شامل ۲ نفر از واحد اطلاعات و ۱ نفر از واحد تخریب ساعت ۰۰:۲۵ دقیقه بامداد چهارشنبه ۲۵ دی، از مختصات (۲۶۷۰۰ - ۵۴۳۵۰) در حالت جزر ملایم جریان آب به سمت ساحل دشمن حرکت کرده و در ساعت ۰۰:۵۵ دقیقه بامداد به ساحل دشمن در مختصات (۲۶۶۰۰ - ۵۳۴۰۰) می رسد و در مدت ۳۵ دقیقه به شناسایی موانع دشمن در این محور می پردازد. در این وضعیت تا کنار چولان ها آب به ارتفاع ۳۰ سانتی متر وجود داشته است.

در این محور موانع دشمن شامل سه ردیف موانع خورشیدی، سه ردیف سیم خاردار حلقوی و مین منور تعبیه شده است به این ترتیب: ۱. ده متر بعد از شروع چولان ها یک ردیف موانع خورشیدی کوتاه. ۲. ده متر بعد از اولین موانع، یک ردیف موانع خورشیدی

ص: ۸۹۸

۱-۱۶. همان، صص ۱۵۳ - ۱۴۹؛ و- سند شماره ۱۱۴۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح در عملیات والفجر ۸ (الیاس حضرتی)، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴ تا ۱۰/۱۱/۱۳۶۴، صص ۲ - ۱.

۲-۱۷. سند شماره ۱۱۶۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه نوح، گزارش نوبه ای، شماره ۲۸، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴.

بلند (۳۳۰ سانتی متری). ۳. یک متر بعد از دومین موانع، سه ردیف سیم خاردار حقلوی (دو ردیف پایین، یک ردیف روی آنها). ۴. سی متر بعد از سیم خاردارها، سومین ردیف موانع خورشیدی بلند (۳۳۰ سانتی متری). ضمناً روی دومین موانع خورشیدی در شاخک های سمت دشمن سیم خاردار حقلوی و روی شاخک های سمت خودی در هر ۳۰ متر یک مین نور کار گذاشته شده است که احتمالاً توسط سیم تله مین نور، تعداد ۹ خورشیدی به هم وصل شده است.

این گروه شناسایی بعد از ۳۵ دقیقه گشت در منطقه دشمن، ساعت ۱:۳۰ بامداد از ساحل دشمن حرکت کرده و ساعت ۲ بامداد به ساحل خودی رسید. (۱)

۱

مهم ترین گزارش هایی که امروز از درگیری ها، اقدامات و تحرکات گروه های مسلح در نقاط مختلف کردستان در دست است، عبارت اند از:

قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) به نقل از قرارگاه شمال غرب ارتش جمهوری اسلامی اعلام کرد که سران حزب دمکرات در تاریخ ۲۵/۱۰/۱۳۶۴ با ارسال پیام رادیویی از افراد مسلح دو واحد نظامی خود (هیز معینی و هیز مینه شه) خواسته اند به پایگاه های رزمندگان اسلام به ویژه پایگاه های بسیج عشایر حمله کنند. همچنین در پیام دیگری در همین تاریخ، مرخصی و مأموریت افراد مسلح هیز پیشوا و کمیته حزب دمکرات شهرستان مهاباد را لغو کرده و از آنان خواسته اند سریع خود را به کمیته مذکور معرفی کنند. (۲)

ستاد سپاه پاسداران ناحیه کردستان گزارش داد: «شب ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، تعدادی از چته های هیز افشار حزب دمکرات در روستای ترکان علیا از توابع تکاب با نیروهای خودی درگیر شدند که احتمالاً ۶ تن از چته های دمکرات کشته شده اند.» (۳)

به گزارش اداره اطلاعات استان های آذربایجان غربی و کردستان، در ادامه درگیری روز گذشته در روستای دره ویان فارس از توابع دیواندره، امروز نیز درگیری پراکنده ای میان رزمندگان و افراد کومه له رخ داد. در درگیری های دیروز و امروز در مجموع ۶ تن از افراد کومه له کشته شدند. به نوشته همین منبع، یکی از افراد نظامی حزب دمکرات که در یکی از واحدهای نظامی این حزب مسئولیتی داشته است در منطقه بانه کشته شد و اسلحه و مدارک او به دست نیروهای خودی افتاد. (۴)

به گزارش فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا: «تاریخ ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، جسد یکی از برادران بسیج بومی سنندج که به طور مرموزی به شهادت رسیده و اسلحه وی به سرقت رفته است در نزدیکی روستای کلکدان سنندج کشف گردید.» (۵)

واحد اطلاعات ستاد سپاه ناحیه کردستان گزارش داد که شب ۲۵/۱۰/۱۳۶۴ تعداد ۲۰ نفر از

ص: ۸۹۹

۱ - ۱۸. سند شماره ۱۱۷۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش گشتی شناسایی واحد احد ۳ (از اطلاعات قرارگاه کربلا)، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴.

۲ - ۱۹. سند شماره ۴۱۹۵۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه حمزه سیدالشهدا (واحد اطلاعات)، ۱/۱۱/۱۳۶۴.

۳ - ۲۰. سند شماره ۳۷۴۲۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات ستاد ناحیه کردستان، گزارش نوبه ای، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴.

۴ - ۲۱. سند شماره ۳۷۴۲۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اداره کل اطلاعات استان های آذربایجان غربی و کردستان، نشریه گزارش

روزانه، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

۵-۲۲. سند شماره ۱۴۴۱۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، گزارش خبری، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

منافقین به همراه یک بار قاطر "مین" از طریق چومان وارد خاک ایران شده و قصد داشتند محورهای الوت، ارمده، دونیس و نیروان را مین گذاری کنند.^(۱)

منبع مذکور گزارش های متعددی نیز از حضور و تحرک افراد و واحدهای مختلف نظامی حزب دمکرات، گروه کومه له و گروه خبات در برخی روستاهای سقز، بانه و دیواندره داده است.

۱

انقلابیون مسلمان کرد عراقی در چند روز گذشته با اجرای چند عملیات چریکی در مناطق شمال شرقی این کشور علیه نیروهای رژیم عراق، تلفات و خساراتی را به آنها تحمیل کردند.

خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از منابع آگاه گزارش داد: «در عملیات هایی که در ناحیه فری زیوه سورداش و جاده دوکان - سلیمانیه و جاده دوزکفری انجام شد، ضمن انهدام دو خودرو نظامی و به هلاکت رساندن ۵ تن از نظامیان عراقی، یک فرمانده دشمن به نام فخرالدین کاکه رش نیز دستگیر شد.»

بر پایه این گزارش: «طی چند عملیات دیگر که در داخل شهر گرمیان و روستای قلخانه و جاده قلعه چولان و شهر سلیمانیه انجام شد، ۵ تن دیگر از مزدوران رژیم بعثی در پایگاه ها و مقرهای نظامی کشته و ۱۸ تن از افراد نظامی و جیش الشعبی با سلاح های خود تسلیم نیروهای انقلابی مسلمان شده و ۶ تن نیز زخمی شده اند. در این عملیات ها تعداد قابل توجهی سلاح و مهمات جنگی نیز به دست مبارزین مسلمان کرد عراقی افتاده است.»

طبق همین گزارش، ۳ تن از کسانی که در جاده قلعه چولان دستگیر شده اند از مزدوران سازمان استخبارات عراق هستند.^(۲)

۲

امروز نیروهای داوطلب از قم، دره شهر، آبدانان و کرج عازم جبهه های نبرد شدند.

به گزارش خیرگزاری جمهوری اسلامی، امروز بیش از ۲۵۰ تن نیروهای سپاه و بسیج قم متشکل در گردان امام موسی بن جعفر (ع) پس از مراسم ویژه ای در حرم حضرت معصومه (س) در میان بدرقه مردم عازم جبهه ها شدند.^(۳) همچنین سومین کاروان راهیان کربلا از دره شهر و نیز گروهی از بسیجیان بخش آبدانان پس از گذراندن دوره آموزشی در میان بدرقه گرم مردم این مناطق به جبهه ها عزیمت کردند. علاوه بر این، جمعی از نیروهای داوطلب تخصصی از کارخانه سیمان آبیگ، جهان چیت، تراورس، بتونیر، بانک صادرات، اداره بهداری و بنیاد شهید کرج، با تخصص های راننده پایه ۱ و ۲، راننده لودر و گریدر، مکانیک وسایل سنگین، بنا و جوشکار در مراسمی از محل ستاد پشتیبانی جنگ جهاد سازندگی کرج عازم جبهه های نبرد شدند.^(۴)

ص: ۹۰۰

۱- ۲۳. سند شماره ۳۷۴۲۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۲- ۲۴. روزنامه اطلاعات، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸، ارومیه - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳- ۲۵. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۴- ۲۶. روزنامه اطلاعات، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

شورای فرماندهی انقلاب عراق خدمت فارغ التحصیلان دختر دانشگاه های عراق را به عنوان پرستار اجباری اعلام کرد. در پی این دستور که به دلیل کمبود نیرو در بیمارستان ها و مؤسسات دولتی اعلام شده است، همه دختران دانشجو، فارغ التحصیلان دانشکده ها و محصلین مراکز تربیت معلم ملزم به خدمت اجباری بدون حقوق به مدت یک سال در بیمارستان ها و مراکز بهداشتی عراق شده اند. هفته نامه عربی زبان الجهاد ضمن درج این مطلب افزوده است که رژیم عراق همچنان زنان را وادار به رانندگی اتوبوس های داخل شهری و دیگر مؤسسات دولتی کرده است و زنان متأهل نیز از این دستور مستثنا نیستند. به نوشته الجهاد، رژیم صدام اخیراً با صدور دستوری دیگر، بیش از ۸۵ هزار نفر از مردم عراق را برای ساختن سد و قطع نی در هورهای این کشور به منظور جلوگیری از حمله رزمندگان ایران به خط مقدم جبهه های جنگ اعزام کرده و فارغ التحصیلان دختر از جمله کسانی هستند که شامل این دستور شده اند. (۱) گزارش ها حاکی است که تاکنون تعداد بسیاری از این دختران در حین کار کشته یا مجروح شده اند و صدام نیز در سخنرانی خود در ششم ربیع الثانی (۲۸ آذر) به آن اشاره کرد. (۲)

صدام حسین امروز در مراسم برپاشده برای تجلیل از نیروهای غیرنظامی که در منطقه هور برای بریدن نی ها و ایجاد سدهای دفاعی به کار اجباری گماشته شده بودند، ضمن اهدای نشان قهرمانی به چند تن، به نحو بسیار غلوآمیزی از نیروهای نظامی و غیرنظامی تجلیل کرد.

صدام پس از دیدن فیلم به کارگیری غیرنظامیان عراقی در منطقه هور گفت: «قهرمانی در عراق امروز بسیار است. قهرمانی صفت مشخصه ملت ما گردیده است. ... امروز با این تعداد از مؤمنان قهرمان که نماینده آن تعداد بسیار می باشند، روبه رو می شویم که جاده ها و سدها را برای ارتش برپا ساختند. همگی ما فیلم هایی از جنگ جهانی دوم دیده ایم، ولی من حتی آن فیلم هایی که ساخته قدرتمندترین کارگردانان سینما و زاینده خیال داستان نویسان بوده را همانند فیلم امروز نمی دانم. ... غیرنظامیان غیرمسلح ما قلب هایشان از ایمان به خداوند و

ص: ۹۰۱

۱- هفته نامه الجهاد در گزارش دیگری در این زمینه و درباره واکنش عراق به اعزام های پی در پی کاروان های راهیان کربلا، نوشته است: «رژیم بغداد اخیراً تبلیغات شدیدی در زمینه احداث موانع تدافعی در جبهه از قبیل ایجاد خاکریز، احداث سد خاکی و قطع نی به راه انداخته و مدعی است نیروهای مردمی در این کارها مشغول اند که این صرفاً اقدامی تبلیغاتی برای جلوگیری از تأثیرات اعزام کاروان های کربلا- در ایران است. گزارش ها حاکی است که رژیم عراق در هفته های اخیر اکثر ادارات دولتی را به حالت تعطیل درآورده و کارمندان دولت را برای احداث خاکریز، سد خاکی و چیدن نی های منطقه هور بسیج کرده است.» (روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۱۰/۲۸، ص ۳)

۲- ۲۷. همان.

وطنشان سرشار می باشد. آنها به مواضع خط مقدم می روند و نیزارها را برای آماده ساختن میدان نبرد جهت جنگ جویان تسطیح می کنند. ... آرزو دارم که همه اعراب حتی آنهایی که با ما مخالفت می کنند به اینجا بیایند و این افسانه ها را با چشم خود ببینند تا شاید روحیه شان تقویت شود و اگر روزی خدای ناخواسته خودشان با چنین اوضاعی روبه رو شدند، بتوانند از خاک و شرافت خود دفاع کنند. ... ما خدا را سپاس می گوئیم که ما را از این ملت آفرید و از میان ملت عرب قرار داد و خدا را سپاس می گوئیم که به ما کمک می کند تا ملت ما بتواند در دفاع از شرافت و عقاید و اصول و ارزش های خود با چنین روحیه ای برزمد. ما از آنهایی نیستیم که بینیم خاک میهن ما در اشغال دیگران است و بتوانیم زندگی کنیم. ما در حال رکعت و سجود، شب و روز به هر حال خدا را سپاس می گوئیم که چنین شرایطی را برایمان فراهم کرد، چون عراقی ها سزاوار اسارت و ذلت نمی باشند.»^(۱)

۱

رسانه های غربی با درج گزارش هایی از توانایی عراق در حملات شیمیایی، ضمن اینکه به جنگ روانی علیه ایران دست زده اند، ایران را متهم می کنند که برای مقابله با چنین حملاتی به بازار مواد شیمیایی روی آورده است.

نشریه رویدادها در شماره ای که امروز منتشر شده به نقل از فصلنامه سولجر فورچون (چاپ امریکا) نوشته است: «عراق حداقل از سال ۱۹۸۳، از سلاح های شیمیایی که بیشتر حاوی مواد سوزاننده است، استفاده کرده، اما تاکنون واقعاً استفاده تهاجمی از آنها به عمل نیآورده است. غیر از گاز خردل - که ماده ای تحریک کننده و از نظر دفاعی ایده ال است - گزارش می رسد که عراق از هیدروژن سیانید (یک ماده خونی) و تابون (یک ماده عصبی) استفاده کرده است که هر دو ماده مرگبار است. عراقی ها مسلماً ابزار لازم را به منظور به کارگرفتن این سلاح های شیمیایی در اختیار دارند. آنها به ویژه مهمات شیمیایی را برای تمام توپ ها، موشک های زمین به زمین و راکت های ساخت شوروی تهیه کرده اند و منابع آگاه می گویند تانک های تی ۶۲ و پی.ام.پی. که عراقی ها اخیراً تحویل گرفته اند قادرند در یک فضای آلوده به مواد شیمیایی فعالیت کنند.

یک مقام آگاه در وزارت خارجه امریکا گفت: این اتهامات که عراق از مایکو تاکین (ماده نوعی باران زرد) استفاده کرده، هنوز از سوی دولت تأیید نشده است و در صورت تأیید، این تصور به وجود خواهد آمد که روس ها در آن دست دارند. به گفته یک کارشناس مصری، عراق بهتر از امریکایی ها آماده رویارویی با جنگ شیمیایی است. از سوی دیگر، گزارش می رسد که آمادگی ایران برای جنگ های شیمیایی - با وجود اینکه دو سال است جریان دارد - ناچیز است.»

ص: ۹۰۲

۱-۲۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۳ - ۱۱، رادیو بغداد، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴.

نشریه رویدادها در ادامه به نقل از روزنامه دلی تلگراف نوشته است که براساس آخرین برآورد منابع نظامی امریکا، حدود ۵۰۰۰ نفر از سربازان ایرانی طی حملات شیمیایی ارتش عراق از زمستان ۱۳۶۲ تاکنون، به شهادت رسیده اند و ایران برای مقابله با این حملات و تولید سلاح های سمی به بازار مواد شیمیایی روی آورده است. رویدادها افزوده است: «حسنین هیکل روزنامه نگار مصری در ۲۱ دی ماه در مصاحبه ای گفت: انتظار می رود ایران در تهاجم عمده بهاره از گازهای شیمیایی علیه عراق استفاده کند.»

نشریه رویدادها در پایان این گزارش خود نوشته است: «باتوجه به اینکه غرب حمله آتی جمهوری اسلامی را محتمل دانسته و عراق را ناگزیر به استفاده از سلاح های شیمیایی می داند، با این گونه اخبار از یک سو سعی بر القای واهمه بر ایران (از قدرت شیمیایی عراق) داشته و از سوی دیگر، هر دو کشور ایران و عراق را به عنوان استفاده کنندگان از سلاح های شیمیایی در افکار عمومی جهان قلمداد کند و ضمن تطهیر خود، سعی دارد شوروی را عامل این بحران معرفی نماید.» (۱)

۱

وزیر خارجه انگلیس در سفر به چند کشور عربی منطقه به این نتیجه رسیده است که حکام این کشورها از پایان یافتن جنگ ایران و عراق ناامیدند و پیشنهادی در این باره بجز توسل به ابرقدرت ها ندارند. اما وزیر خارجه عراق ادامه فشار بر ایران را راه پایان جنگ اعلام کرد.

به گزارش رادیو بی بی سی، سر جفری هاو وزیر خارجه انگلیس، پس از دیدار از عمان و عربستان، در آخرین مرحله از سفر خود وارد کویت شده است. امیر کویت در ملاقات با وی، از ابرقدرت ها خواست تا جنگ ایران و عراق را به پایان برسانند. وزیر خارجه انگلیس در پاسخ به این درخواست گفت که نقش ابرقدرت ها را در این مورد نباید بیش از حد مهم تلقی کرد. وی همچنین از دیدگاه کویتی ها در این مورد که آنها به امکان پایان یافتن جنگ امیدوار نیستند، مطلع شد. جفری هاو در یک نشست مطبوعاتی گفت که در این مرحله دشوار است که کشوری بتواند در مورد طرق پایان دادن به جنگ ایران و عراق، پیشنهادهایی ارائه دهد. (۲)

خبرنگار بی بی سی که در این سفر وزیر خارجه انگلیس را همراهی می کرد، پس از بازگشت از این سفر می گوید که طبق اظهار وزیر خارجه در جریان این سفر با هر کسی گفت و گو کرده، معتقد بوده است که جنگ ایران و عراق بیش از حد به درازا کشیده و همه مایل اند راهی برای پایان دادن هرچه زودتر به این جنگ پیدا کنند، ولی هیچ کدام قادر به یافتن یا ایجاد راه حل جدیدی برای این مسئله نبوده اند. (۳)

از سوی دیگر، طارق عزیز وزیر خارجه عراق در مصاحبه با مجله الدستور (چاپ انگلیس) گفت: «ادامه اعمال فشار بر ایران بهترین راه و روش پایان دادن به جنگ است. ... تجربه ثابت کرده است که گفت و گوی آرام با ایرانی ها نتایج مطلوبی نداشته و نخواهد داشت.» (۴)

ص: ۹۰۳

۱- ۲۹. دفتر نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۸، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۵ - ۱۳.

۲- ۳۰. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲ و ۳، رادیو بی بی سی، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۳۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۳، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳ و ۴.

۴- ۳۲. دفتر نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۷۸، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۶.

توقیف و بازرسی یک کشتی امریکایی و یک کشتی انگلیسی در روز یکشنبه (۲۲ دی) همچنان مورد بحث مقامات رسمی و رسانه های این دو کشور است و درحالی که بر قانونی بودن این اقدام اذعان می شود، با تهدید نیز توأم است.

خبرگزاری کویت از واشنگتن گزارش داد: «مقامات امریکایی هنوز تأیید می کنند که ایران حق دارد به عنوان یک کشور درگیر در جنگ، کشتی های امریکایی را جست و جو کند، ولی می گویند که دولت در جست و جوی راهی برای جلوگیری از ورود ایرانیان به کشتی های تجاری امریکا در آینده است. یکی از دلایلی که دولت امریکا در مورد حق جست و جوی ایران مجادله نکرده این است که امریکا خود در گذشته کشتی ها را متوقف و بازرسی کرده است.»^(۱)

رادیو امریکا نیز در بخش فارسی بامداد امروز (چهارشنبه) خود به نقل از روزنامه واشنگتن تایمز گفت: «ایالات متحده از محکوم کردن ایران به خاطر متوقف ساختن کشتی باری پرزیدنت تیلور در آب های بین المللی خلیج فارس خودداری کرده است، زیرا در برنامه های اضطراری امریکا انجام اقدامات مشابهی علیه کشتی های خارجی در مناقشات آینده پیش بینی شده است. این روزنامه از قول یک تحلیل گر مستقل سیاست خارجی نوشت: پاسخ امریکا به این اقدام ایران ممکن است نشان دهنده آن باشد که پرزیدنت ریگان در نظر دارد دست به اقدام دریایی علیه لیبی بزند و از این رو مایل نیست ایران را به خاطر همان کاری که خود امریکا ممکن است در آینده انجام دهد، محکوم کند.»^(۲)

درباره موضع انگلیس، خبرگزاری کویت گزارش داد: «جفری هاو وزیر امور خارجه انگلیس، روز چهارشنبه در مصاحبه ای در کویت اعلام کرد که در دیدار با مقامات کویت و دیگر کشورهای حوزه خلیج (فارس) احتمال اتخاذ اقدامات بین المللی در جهت جلوگیری از جست و جوی کشتی های تجاری در آمدوشد به بنادر خلیج (فارس) توسط ایران را مورد بحث و بررسی قرار داده است. جفری هاو اضافه کرد که نگرانی کشورهای دوست انگلیس در منطقه خلیج (فارس) را در مورد توقف و بازرسی کشتی های تجاری توسط ایران - که مغایر با اصل آزادی کشتیرانی در خلیج (فارس) است - درک می کند.

وزیر خارجه انگلیس گفت که تلاش های میانجیگرانه شورای همکاری برای خاتمه این جنگ غم انگیز و بیهوده، از حمایت و پشتیبانی کامل انگلیس برخوردار است. وی تأکید کرد که به رهبران کشورهای حوزه خلیج (فارس) اطمینان داده است که یافتن راه حلی برای پایان بخشیدن به جنگ ایران - عراق همچنان از جمله مسائلی است که دولت انگلیس برای آن اولویت خاصی قائل است.^(۳)

از سوی دیگر، رادیو بی بی سی امروز گفت: «بریتانیا نسبت به موضوع توقف یک کشتی بریتانیایی در خلیج عمان و تجسس آن توسط مقامات نیروی دریایی ایران از این کشور توضیح

ص: ۹۰۴

۱- ۳۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۲، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۴ و ۲۵.

۲- ۳۴. همان، صص ۲۶ و ۲۷.

۳- ۳۵. همان، صص ۲۳ و ۲۴.

می خواهد. یکی از مقامات وزارت خارجه بریتانیا نسبت به وقوع این حادثه ابراز نگرانی کرده است، اما گفته است که بریتانیا این موضوع را درک می کند که کشوری که درگیر جنگ است ممکن است تحت شرایطی کشتی ها را در آب های آزاد متوقف و مورد تجسس قرار دهد.»(۱)

۱

رئیس جمهوری اسلامی ایران در سومین روز سفر به پاکستان در میان استقبال گسترده مردم وارد لاهور شد و در سخنانی بر ضرورت اتحاد مسلمین و مبارزه با امریکا و دیگر مستکبران تأکید و پیام امام خمینی مبنی بر ضرورت وحدت در جوامع اسلامی و مبارزه با سلطه گران را به مردم ابلاغ کرد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی و خبرنگار روزنامه کیهان، رئیس جمهور ایران پیش از ظهر امروز به اتفاق رئیس جمهور پاکستان وارد شهر تاریخی لاهور شد و مورد استقبال گرم مردم این شهر، استاندار پنجاب و نواز شریف صدراعظم این استان قرار گرفت. ده ها هزار تن از مردم لاهور که پرچم های ایران و پاکستان و تصاویر امام خمینی، آیت الله منتظری و آیت الله خامنه ای را در دست داشتند و شعار "مرگ بر امریکا" و شعارهایی درباره اتحاد دو کشور می دادند به استقبال آیت الله خامنه ای آمده بودند. وی با حضور بر مزار اقبال لاهوری یاد این متفکر بزرگ اسلامی را گرامی داشت. سپس در میان استقبال جمعیت انبوه که شعارهای "زنده باد ایران"، "لااله الاالله" و... می دادند، از بخش های مختلف مسجد بزرگ "پادشاهی" لاهور که از عظیم ترین مساجد دنیا است و حدود سه قرن پیش بنا شده - دیدن کرد.

رئیس جمهور ایران - که رئیس جمهور پاکستان او را همراهی می کرد - سپس با حضور در محل تجمع مردم که شعارهای الله اکبر، خمینی رهبر؛ مرگ بر امریکا؛ مرگ بر صدام یزید کافر؛ می دادند در سخنانی مشروح ضمن تأکید بر ضرورت اتحاد مسلمین و مبارزه با امریکا و مستکبران جهان، گفت: من حامل پیام گرم امام خمینی و امت مسلمان ایران برای شما برادران و خواهران هستم. پیام مردم ایران به شما وحدت، اتحاد، پیام اسلام و قرآن مبنی بر مقابله و مبارزه با همه سلطه های جهانی است. پیام اساسی انقلاب اسلامی ما به همه مسلمین جهان در دو جمله نهفته است: بازگشت به اسلام و تمسک به قرآن و عدم گرایش به سلطه جهان خواران و مقابله با آنها که برای غارت مسلمین همدست شده اند. سخنان آیت الله خامنه ای با هشدار در مورد توطئه جهان خواران برای تفرقه میان ملت های مسلمان با هدف غارت منابع مادی و معنوی آنان ادامه یافت. وی تأکید کرد برای مقابله با سلطه گری قدرت های بزرگ، ملت های مسلمان باید متحد شوند. رئیس جمهور با ابلاغ پیام امام خمینی مبنی بر اتحاد علمای سنی و شیعه، گفت: هر جا که سخن از اختلاف است، جای پای شیطان و توطئه امریکا در میان است. رئیس جمهور افزود: پیام انقلاب و ملت ما، پیام خون های به ناحق ریخته هزاران شهید است،

ص: ۹۰۵

یعنی وحدت مسلمین، مقابله با استکبار و سعی در بازگرداندن مجد و عظمت اسلام. و من از سوی ملت ایران به شما قول می‌دهم ما در راه اصول خود خون می‌دهیم، مبارزه می‌کنیم و به پیروزی نائل خواهیم شد.

رئیس جمهور ایران در پایان دلیل کوشش همه جانبه مستکبران جهان از بدو پیروزی انقلاب اسلامی برای زدن ضربه های سیاسی، اقتصادی، تبلیغاتی و در ادامه تحمیل جنگ گسترده به جمهوری اسلامی را چنین اعلام کرد که هدف این ملت برقراری نظام اسلامی، احیای اسلام و اتحاد مسلمین است و اگر ما برای اسلام مبارزه نمی‌کردیم، شرق و غرب و استکبار جهانی این چنین با ما مبارزه نمی‌کردند. (۱)

۱

دلیل تعویق سفر رئیس جمهور به لاهور، رفتار پلیس پاکستان با مستقبلین، شعار علیه ضیاءالحق از جمله خبرها در مورد سفر رئیس جمهور به پاکستان است.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از لاهور گزارش داد: «یک منبع موثق دیپلماتیک امروز اعلام کرد که علت به تعویق افتادن سفر آقای خامنه ای تجمع بیش از حد مردم بوده است. ... بیش از ۳۰۰ اتوبوس از مردم شهرهای مجاور به استقبال آقای خامنه ای آمده بودند که با به تعویق افتادن سفر و نامعلوم شدن ساعت دقیق آن، این عده نتوانستند به جمع مستقبلین بپیوندند. با این حال، ده ها هزار تن از مردم لاهور به استقبال آقای خامنه ای آمده بودند و با شعارهای مرگ بر امریکا، مواضع جمهوری اسلامی را مورد تأیید قرار دادند. شهر تاریخی لاهور قطب مذهبی پاکستان به شمار می‌آید و قدمت آن به هزار سال می‌رسد.»

خبرگزاری جمهوری اسلامی افزود: «هنگام استقبال از آقای خامنه ای در فرودگاه لاهور پلیس خواست از شعارهای مرگ بر امریکای فرد مسلمانی که با هیجان به دادن شعار مشغول بود جلوگیری کند که آن فرد بلندگوی دستی خود را به صورت مأمور پلیس کوبید. براساس این گزارش، پلیس در مقابل هیئت ایرانی از هر گونه واکنشی نسبت به این عمل خودداری کرد.» (۲)

رادیو اسرائیل نیز گفت: «به گزارش رویتر، هنگام دیدار حجت الاسلام خامنه ای از شهر لاهور در پاکستان، یک گروه ۳۰ هزار نفری در اطراف وی علیه ایالات متحده شعار می‌دادند و گاهی شعارهایی نیز علیه اتحاد شوروی شنیده می‌شد. ناظران سیاسی گفتند این تظاهرات کاملاً از قبل ترتیب داده شده بود و بسیار هماهنگ برگزار گردید.»

به گزارش رویتر، در صف مقدم تظاهرکنندگان صدها موتورسوار پرچم حکومت اسلامی و تصاویر بزرگ آیت الله خمینی را با خود حمل می‌کردند. این کاروان، اتومبیل های حامل حجت الاسلام خامنه ای و همراهان را از فرودگاه تا میهمانسرای رسمی مشایعت کردند. پس از عبور کاروان شعارهایی نیز علیه رژیم پرزیدنت ضیاءالحق شنیده شد.» (۳)

ص: ۹۰۶

۱- ۳۷. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳ - لاهور، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴؛ و - روزنامه کیهان، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۳۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۲، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۳ و ۱۴.

۳- ۳۹. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۳، رادیو اسرائیل، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴.

رئیس جمهوری اسلامی ایران بعد از ظهر امروز قبل از ترک پاکستان در مصاحبه ای به پرسش های خبرنگاران درباره جنگ تحمیلی، روابط ایران و عربستان، پیمان سنتو، مسئله افغانستان و نتایج سفر به پاکستان پاسخ داد.

رئیس جمهور ابتدا با اشاره به علاقه و محبت دو ملت ایران و پاکستان، این سفر را مظهری از صحت و استحکامات این علاقه ها و محبت ها اعلام کرد و آن را سفری موفق خواند. وی در پاسخ یکی از خبرنگاران درباره روابط دو کشور گفت که در زمینه های اقتصادی و سیاسی مذاکرات خوبی داشتیم و در زمینه های اقتصادی، فرهنگی و فنی تبادل همکاری انجام می گیرد. خبرنگار رویتر پرسید: آیا در مذاکرات در مورد احتمال انعطاف میان ایران و عراق درباره جنگ طرحی مطرح شد؟ رئیس جمهور پاسخ داد که در همه زمینه ها بجز مسئله جنگ ایران و عراق مذاکره شد، زیرا مواضع ما در این مورد روشن است.

یک خبرنگار پاکستانی درباره احتمال شرکت ایران در اجلاس ژنو پرسید. رئیس جمهور پاسخ داد هرگونه مذاکره با رژیم افغانستان را مردود می دانیم، زیرا این رژیم غاصب است و ما معتقدیم که مذاکره باید از سوی مردم این کشور انجام گیرد. وی در پاسخ به سؤالی درباره روابط ایران و عربستان، گفت: روابط ما با عربستان سعودی رو به بهبودی است. ما با عربستان مسئله ای نداشته و نداریم. سوء تفاهمی بوده که برطرف شده و برادران ما در عربستان به این روابط علاقه دارند و ما مذاکرات موفقی در سفرهای متقابل وزرای خارجه دو کشور داشته ایم. خبرنگار اکونومی دایجست در مورد اختلافات فرقه ای سؤال کرد. آقای خامنه ای گفت: اختلافات بین فرقه های اسلامی مشکلی است که هنوز وجود دارد و طبیعتاً دشمنان سعی می کنند با ایجاد تعصبات فرقه ای، فرق مختلف را در مقابل یکدیگر قرار دهند. در بسیاری کشورهای اسلامی برادران شیعه و سنی در کنار هم حضور دارند و امیدواریم این روند باعث ایجاد وحدت بیشتر میان مسلمین شود.

رئیس جمهور ایران در مورد بازار مشترک اسلامی گفت: فکر ایجاد بازار مشترک اسلامی را ما با برادران پاکستانی و ترک مطرح کرده ایم که مورد استقبال هر دو طرف قرار گرفته است. البته ایجاد یک بازار مشترک اسلامی اولاً به یک محور احتیاج دارد که این می تواند سه کشور عضو اکو (ایران، ترکیه و پاکستان) باشد و ثانیاً به کارهای مقدماتی مانند ایجاد ارتباطات، راه و غیره احتیاج دارد که در این سفر پیرامون این گونه ارتباطات مذاکراتی با دوستان پاکستانی داشتیم. در زمینه تأثیر سفر، من از لحاظ سیاسی فکر می کنم ما با هر یک از کشورهای اسلامی می توانیم همکاری های و مبادلاتی در تمام زمینه ها داشته باشیم. وی افزود: پاکستان با بسیاری از کشورهای عربی روابط حسنه دارد و ما نیز دارای چنین روابط حسنه ای با کشورهای عربی بجز چند کشور هستیم. در مجموع، روابط ما با پاکستان ممکن است به وحدت کشورهای اسلامی و نزدیکی آنها کمک کند. (۱)

ص: ۹۰۷

نخست وزیر در پایان جلسه امروز هیئت دولت ضمن بیان اهمیت سفر رئیس جمهور به پاکستان و چند کشور افریقایی، روابط تجاری و اقتصادی ایران با کشورهای جهان سوم را مهم خواند.

نخست وزیر درباره سفر رئیس جمهور گفت: «علی رغم آنکه بیگانگان مایل اند ما را به سوی انزوا بکشانند، دولت همواره تلاش می کند ارتباط با جهان خارج گسترش یابد و مسافرت ریاست محترم جمهوری اسلامی به پاکستان و چند کشور افریقایی در جهت تعمیق هرچه بیشتر ارتباط با کشورهای همسایه و اسلامی است و ما این سیاست ها را به نفع نظام و آینده کشور می دانیم و به همین دلیل این سفر و استقبالی که از آن به عمل آمد نشان دهنده حقانیت این ارتباط هاست.»

مهندس موسوی درمورد روابط اقتصادی با کشورها گفت: سیاست دولت بر این اساس است که کالاهای مورد نیاز خود را مستقیماً از کشورهای جهان سوم خریداری نماید و کشورهای اسلامی در اولویت قرار دارند و به رغم دشواری روابط اقتصادی مستقیم با کشورهای جهان سوم، حجم مبادلات ما نسبت به قبل از انقلاب با کشورهای امریکای لاتین و کشورهای مسلمان از جمله ترکیه و پاکستان بسیار گسترش یافته است که یکی از پیامدهای طبیعی انقلاب اسلامی بود و ما در جهت گسترش این سیاست تلاش می کنیم. وی افزود: «هر چقدر در پیگیری سیاست گسترش روابط با کشورهای جهان سوم موفق باشیم به همان اندازه در برخورد با کشورهایی که به همراه صادرات کالا سیاست های خود را نیز به کشورمان صادر می کنند، آزاد و مستقل خواهیم بود.»

مهندس موسوی افزود: «در صورت عدم گسترش این گونه روابط تجاری و اقتصادی به جای ۵/۱ میلیارد دلاری که از ترکیه کالا وارد می کنیم، بایستی از ژاپن، آلمان، کانادا و امریکا وارد می کردیم، درحالی که ما این واردات را در ترکیه متمرکز کرده ایم و این مسئله مکانیزم هایی را در اختیار ما می گذارد که به طور متقابل با ترکیه آن سیاستی را که می توان بابت این اهرم ها دریافت کرد در منطقه براساس منافع خودمان برقرار کنیم. از این رو، من فکر می کنم که در سیاست خارجی اگر خطوط کلی را گم نکرده و زمان را نیز در نظر داشته باشیم و به اصطلاح خبط زمانی نکنیم، موفق خواهیم شد. یعنی حفظ اصول و اهداف و شجاعانه عمل کردن یقیناً برای کشور سودمند است.» (۱)

دادستان کل کشور امروز در دیدار با جمعی از پاسداران دوره دوم تربیت مربی به بیان بخشی از مهم ترین معضلات کشور به خصوص در زمینه قضایی پرداخت و درباره سلطه مجدد زورگویان هشدار داد و به نکاتی اشاره کرد از جمله: تلاش خان ها و سرمایه داران فاسد برای

ص: ۹۰۸

بازگشت به صحنه؛ نقص قوانین جاری برای رفتار و قضاوت عادلانه در مورد مالکان رسمی و کشاورزان و رعیت های مستضعف؛ تلاش دشمن خارجی برای آماده کردن پایگاه های داخلی با هدف ضربه زدن به نظام؛ ضرورت حضور مردم در صحنه برای جلوگیری از تسلط جریان های فاسد؛ پرهیز از غفلت درباره گروه های ضدانقلاب و ... .

گزارش روزنامه کیهان در این باره چنین است: «جزیره ثبات یا آرامش برای کشور یا باید برای ۴۰ میلیون نفر باشد یا برای گروهی فاسد؛ یا باید کشوری بسازیم که امنیت را برای ۴۰ میلیون نفر تأمین کند یا برای تعدادی بسیار کمتر، برای هر دو هم نمی شود تأمین کرد؛ اگر بخواهیم جریانات فاسد باشند و مردم هم باشند و کشور آرام باشد چنین چیزی ممکن نیست.

تصویر

حجت الاسلام محمد موسوی خوئینی ها
دادستان کل کشور درباره سلطه مجدد
زورگویان، خانها و سرمایه داران فاسد
هشدار داد.

حجت الاسلام موسوی خوئینی ها عصر چهارشنبه (۲۵ دی) در دیدار با جمعی از پاسداران دوره دوم تربیت مربی فرماندهی ضمن بیان مطلب فوق گفت: اگر ما خواستیم امنیت را برای خان و سرمایه دار و شیوخ فاسد که به صحنه برگشته اند حفظ کنیم حقوق ۴۰ میلیون نفر از بین می رود و من به ملت عرض می کنم قوه قضاییه و در رأس آن شورای عالی قضایی آنچه که در توانش بود سعی در انجام داشت و از طریق دستورالعمل ها و بخشنامه ها و غیره اقدام کرد و قضات هم تاحد توان همراهی خودشان را اعلام کردند، اما نکته ای که قابل توجه برادران نماینده مجلس شورای اسلامی است، یک سلسله قوانین مورد نیاز دادگاه هاست که اگر به دستشان بدهید می توانند حق ضعفا را از اغنیا بگیرند. قاضی دادگاه می گوید من می دانم حق با روستایی و کشاورز است اما چه کنیم که دیگری مدرک قانونی و سند به دست خود گرفته و می گوید زمین طبق سند مال من است و دیگر نمی خواهم کشاورز در آن کار کند زیرا که زمین نزدیک شهر شده و مرغوبیت پیدا کرده و بعضی از کشاورزان با محاسن سفید به ما مراجعه می کنند و می گویند آیا بعد از ۶۰ سال کشاورزی من و پدرم اکنون باید به شهر بروم و سیگار بفروشم.

وی افزود: روستایی می گوید اگر می خواهید من به شهر مهاجرت نکنم آب و برق و بهداشت و غیره نخواستم، من می گویم حداقل زمینی را که ده ها سال کشاورزی می کردیم از دست ما نگیرید و نگذارید این آقای مالک که سند و مدرک دارد بیاید و ما را بیرون کند،

ما که بیشترین بار انقلاب را به دوش گرفتیم و اکنون فرزندان ما در جبهه‌ها علیه دشمنان اسلام و کشور می‌جنگند لاف‌زنی زمین‌کشاورزی را از ما نگیرید. قاضی می‌گوید مالک از وابستگیان سلطان قاجار بوده و مالیات بگیر بوده و به تدریج زمین‌ها را تصاحب کرده و سند دریافت نموده، اما باید گفت که زمین، مالکیتش دلیل می‌خواهد، مالک زمین خداست و کسی می‌تواند مالک واقعی زمین باشد که یا روی آن کار کرده و یا از این طریق به ارث رسیده باشد و یا از طریق مشروع دیگر نه اینکه کسی از جای دیگر آمده و سند در دست دارد بگوید من مالک هستم. در این زمینه مجلس شورای اسلامی باید به کمک قوه قضاییه بیاید و قوانین را به دست قاضی بدهد و اگر قاضی مسامحه کرد آن وقت ما با او برخورد می‌کنیم. قاضی وقتی می‌تواند احقاق حق کند که دست و بال او بسته نباشد.

دادستان کل کشور در بخش دیگری از سخنانش با بیان اینکه اگر اکنون در دفاع از انقلاب اسلامی کوتاهی کنیم هم در پیشگاه خداوند و هم تاریخ مورد ملامت و سرزنش خواهیم بود، به مسئله جنگ و انگیزه هجوم صدامیان به کشورمان اشاره کرد و گفت هیچ‌گاه دشمن از خارج به یک ملتی حمله نمی‌کند مگر اینکه در داخل پایگاه‌های خود را محکم کرده باشد و یا تصور کند که آن پایگاه‌ها محکم و آماده شده است، لذا صدام با این خیال و اینکه طی مدت کوتاهی بخش زیادی از کشورمان را به اشغال دریاورد به ما حمله کرد و صرفاً این اقدام صدام براساس اتکا به نیروهای نظامی و ارتش عراق نبود، بلکه مطمئن بود که در داخل ایران خصوصاً خوزستان پایگاه‌های آنها بازسازی و محکم شده و این مسئله موجب حمله آنان شد، زیرا دشمن تصور می‌کرد با هجوم خود از خارج و داخل می‌تواند سه روزه به مقاصد خود برسد. اما دشمن نمی‌دانست که اگر ملت به حرکت درآید می‌تواند پاسخ‌های لازم و دندان‌شکنی به آنها بدهد و در مقابل تمام جریان‌های فاسد و هرزه اعم از لیبرال‌ها، منافقین و چپی‌ها و غیره می‌ایستد.

وی افزود: لازم نیست با استفاده از تجربیات برای حفظ انقلاب خیلی به عقب برگردیم، زیرا تجربه چند سال قبل از پیروزی انقلاب و بعد از آن تجربیات و عبرت‌ها و درس‌ها را می‌توانیم بیاموزیم و خود را برای آینده آماده کنیم و اگر ملت ما هشیاری لازم خود را از دست بدهد به میزان غفلتی که کرده ضربه خواهد خورد. در این رابطه اخیراً مشاهده شده که شیوخ فاسد در خوزستان همان‌هایی که پایگاه جنجال‌های خلق عرب بودند و صدام به امید آنها به ایران حمله کرد، دوباره زنده شده و آرام آرام سرها و گوش‌هایشان می‌جنبند و اگر اجازه دهیم آنها بیایند و حاکمیت بیابند، دشمن به امید اینها باز طمع می‌کند و اگر امروز با مسامحه در برابر خوانین برخورد کنیم و هرکدام را بخواهیم دست‌بزنیم سروصدا ایجاد شود، این خان‌ها و شیوخ فاسد خوزستان و سرمایه‌داران فراری به صحنه بازگشته دست به دست هم می‌دهند و

یک جریان قوی فاسد در برابر انقلاب درست می کنند. اینکه ما بگوییم مردم حزب الهی تو دخالت نکن، هرج و مرج می شود، ما خودمان درست می کنیم، یا سپاه یا کمیته یا جهاد سازندگی تو دخالت نکن و یا در روستاها تبلیغات نکن و کاری به کار ما لکین نداشته باش و به درد دل کشاورز گوش نکن و یا فلان ارگان تو دخالت نکن، همه را از صحنه خارج کرده ایم. البته سپاه وظایف خاصی دارد، کمیته و جهاد سازندگی به تنهایی وظایف خاصی دارند که بسیار منطقی است، اما اینکه در یک مشکل همه ارگان ها و نهادها جدا باشند و دست و پایشان بسته شود دشمن استفاده می کند. مگر مردم نبودند که پس از پیروزی انقلاب و بیرون کردن شاه دست به دست هم دادند و کشور را کنترل کردند و نفس ضدانقلاب را بریدند؟ اکنون داسراهای انقلاب طبق دستورالعمل مجلس وظایفی دارند و اینها وظایفشان به تنهایی درست است، اما بعد از ۷ سال آنچه را که می بینیم این است که دست و پای اینها بسته شده و از آن طرف هم خان تشریف آورده یا سرمایه داری فاسد از خدابی خبر آمده و دیگر دست هم نمی شود به آنها زد. آیت الله خزعلی روحانی طرف دار انقلاب، رفته سیستان و بلوچستان دلش خون است و می گوید خان ها آمده اند و دارند بیداد می کنند. ائمه جمعه و نمایندگان ... دلشان از آمدن شیوخ و ظلم های آنان خون است و جریان های سالم از این طرف که باید متحداً در مقابل خطرات دشمنان ایستادگی کنند دست و پایشان بسته شده و جریان های فاسد هم به سرعت از راه و بیراهه دارند می آیند.

در این چند ماه اخیر که بحث بازگشت طاغوتچه ها بود، بسیاری از قضات چه با نامه و چه با صحبت می گویند همین دردها را ما احساس می کنیم، اما دست ما را در فرمول های قانون بسته اند و چه بسا کشاورزان با سن های ۷۰ یا ۸۰ سال آمده و درد دل می کنند که ارباب آمده و می گوید اصلاً من نمی خواهم تو رعیت من باشی و مالک به دادگاه آمده و دادخواست داده و خلع ید می کند. قاضی هم می گوید من می دانم این کشاورز با هزار بدبختی زمین را آباد کرده، اما چه کنیم که دیگری سند در دست دارد.

حجت السلام خوئینی ها افزود: اگر ما امروز غفلت کنیم و عبرت نگیریم همین جریان های فاسد رشد می کنند و نیروهای سالم کنار گذاشته می شوند. مسئولینی که امروز سر کار هستند اگر بتوانند جریان های فاسد را سرکوب کنند انقلاب را سالم تحویل نسل آینده می دهند و اگر دیدند انقلاب در خطر است و آنها نمی توانند کاری بکنند و از غصه مردند چه به دست نسل آینده خواهد رسید؟ اگر این جریان های فاسد اعم از خان و سرمایه دار و شیوخ یک مقدار قدرتشان زیاد شود فردا در سیاست و انتخابات دخالت می کنند و دوباره بر امور مردم حاکم می شوند. مگر اینها در زمان اول انقلاب حرکتی داشتند؟ اینها مثل کرمی که در سرما بی جان هستند و در گرما جان می گیرند اکنون به همه چیز نفوذ و دخالت می کنند. اگر ما قدم اول آنها

را زدیم و شکستیم و نگذاشتیم قدم دوم را بردارند انقلاب را تضمین کرده ایم و اگر به هزار دلیل که مثلاً بگذاریم مملکت آسوده باشد و اینها پول ها و سرمایه شان را به کار بیندازند و امثال و ذالک و بهشان حرف نزنیم کار از کار می گذرد، مگر اینها خونشان از ۴۰ میلیون بقیه رنگین تر است که ۴۰ میلیون ناآرام باشند به خاطر اینکه تعدادی از این مفسدین آرام باشند؟

دادستان کل کشور همچنین گفت: گروهک ها اعم از منافقین و توده ای ها و غیره دیگر قدرتی نیستند که برای نظام مزاحمتی فراهم کنند، اما نباید از آنها غافل باشیم و تصور کنیم این جریانات تمام شدند، بلکه اکنون سرمایه داران فاسد و ثروتمندان بی دین و شیوخ فاسد متفقاً در یک سنگرند و اگر از این سنگر ها غافل شویم و آنها را ویران نکنیم، امریکا با اطمینان آنها دوباره بازمی گردد. باید توجه داشته باشیم خطرات در کجا هستند. در دانشگاه استاد سر کلاس اظهار می کند که نباید از اورکت پوش ترسید (منظورش سپاهی است) بعد می گوید من باید شاگردانی تربیت کنم که وقتی ده سال دیگر رژیم دلخواه من سرکار آمد اینها برای آن رژیم خدمت کنند نه رژیم فعلی. تا یکی دو ماه قبل از اینکه مسئولیت در دانشگاه عوض شود، وضعیت دانشگاه به جایی رسیده بود که حزب اللهی ها و خواهران محجبه داشتند غریب و منزوی می شدند و بعضی استادان برادران مسلمان حزب اللهی و خواهران باحجاب را تحویل نمی گرفتند و کسانی که این اظهارات را قبول ندارند می خواهند بگویند آقای محفوظی نماینده آیت الله العظمی منتظری در دانشگاه دروغ می گوید. باید توجه داشت استاد این طوری برای امریکا یک سنگر است و تا امریکا می داند چنین سنگرهایی در داخل دارد امید بازگشت دارد و باید این سنگرها را خراب و ویران کنیم و با خراب کردن این سنگرهاست که امید دشمنان هم ویران می شود.

حجت الاسلام خوئینی ها در پایان اظهار کرد ما باید توجه داشته باشیم که در دو جبهه علیه دشمنان اسلام بجنگیم و جریان های گروهکی ضدانقلاب فروکش کرده است و اما تمام نشده است و باید دادرهای عمومی و دادگستری خوزستان هشیار باشند و ائمه جمعه اینها را به مردم بگویند و مشکلات را در میان بگذارند تا ان شاءالله مسائل حل شود.»(۱)

۱

نشریه عربیا (چاپ لندن) وضع اقتصادی عراق را اسفناک توصیف کرده و نوشته که همه برنامه های توسعه عراق متوقف شده است.

به نوشته عربیا، در سال ۱۹۸۰، حدود ۵۰۰ هزار خارجی در عراق مشغول به کار بوده اند که در حال حاضر به ۲ میلیون رسیده اند که بیشتر آنان مصری هستند و باتوجه به اینکه حداقل ۱۰۰ هزار عراقی در جنگ با ایران جان باخته اند، نیاز به نیروی کار خارجی افزایش یافته است. این نشریه افزوده که به دلیل کمبودهای ارزی و کسر بودجه، دولت عراق در سال ۱۹۸۴، ورود

ص: ۹۱۲

کالاهاى لوکس و مصرفى را ممنوع اعلام کرد و برأى طرح هاى صنعتى و سرمايه اى بودجه اى در نظر نگرفت و همه برنامه هاى توسعه کشور متوقف شد. به نوشته عربى، از جمله دلايل اين وضعيت، قدرت ايران در ضربه زدن به تأسيسات نفتى عراق در جنوب بوده که ترمينال هاى نفتى عراق را از کار انداخته است. اين ماهنامه نوشته است که عراق از آغاز جنگ مبلغ هاى کلانى از کشورهاى عربى حوزه خليج فارس وام گرفته و طبق آمارهاى جديد، بدهى هاى خارجى عراق به ۸۰ ميليارد دلار رسيده است که بيش از نيمى از آن را به کشورهاى عربى بدهکار است. ديگر حاميان و طلبکاران رژيم عراق به ترتيب شورو، فرانسه و ژاپن هستند. (۱)

۱

احتمال بهره بردارى مجدد عراق از خط لوله نفتى که از سوريه مى گذرد.

خبرگزارى جمهورى اسلامى به نقل از روزنامه کويتى القبس گزارش داد: «سوريه و عراق با ايجاد تماس هاى در سطح بالا درصدد انجام مذاکراتى به منظور بهره بردارى از خط انتقال نفت عراق که از خاک سوريه مى گذرد، هستند. به نوشته اين روزنامه، توافق بر سر بهره بردارى مجدد از اين خط لوله نفتى به زودى صورت خواهد گرفت. القبس افزود اين تماس ها به علت نياز فراوان سوريه به نفت عراق به ويژه پس از امتناع ايران از تحويل نفت به دولت دمشق صورت مى گيرد.

صدور نفت عراق از طريق خط انتقال نفت اين کشور به سوريه از سال ۱۹۸۲ و پس از اوج گيرى جنگ عراق با ايران قطع شد.» (۲)

۲

ماجرای گروگان های فرانسوی در لبنان به مرحله امیدوارکننده ای رسیده است.

خبرگزارى جمهورى اسلامى گزارش داد: «به گزارش خبرگزارى فرانسه از پاریس، با اعلام دو خواسته ربایندگان چهار فرانسوى در لبنان توسط رولان دوما وزير امور خارجه فرانسه، ماجرای اين چهار تن وارد مرحله امیدوارکننده اى شده است، زیرا مذاکرات نیز شدت یافته است. دوما با یادآورى اين مطلب که ماجرای یادشده پستى بلندی هاى زیادى داشته از ابراز خوش بينى زياد خودداری کرد و گفت که خواسته ربایندگان مربوط به اختلافات مالی بعضى از اشخاص مى شود. او یادآور شد که فرانسه تماس مستقيم با ربایندگان ندارد، ولى مذاکرات؛ يعنى ابتکارعمل هاى کشورهاى منطقه که در اين مورد ارتباط دارند، اخيراً شدت یافته است. دوما در اين باره از کشورهاى ايران، سوريه و لبنان نام برد.

دوما همچنين اين موضوع را تأييد کرد که ربایندگان فرانسوى خواستار آزادى اعضاى گروه کماندوى عامل سوءقصد به شاپور بختيار هستند.

ص: ۹۱۳

۱- ۴۳. روزنامه کیهان، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۲- ۴۴. خبرگزارى جمهورى اسلامى، نشریه گزارش هاى ویژه، شماره ۳۰۲، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۹، کويت - خبرگزارى جمهورى اسلامى، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴.

وزیر امور خارجه فرانسه در مورد اختلافات مالی گفت گزارش ژاک مارتن - که اواسط دی ماه برای مذاکره با مقامات ایرانی به تهران رفته بود - اکنون در وزارت امور خارجه در دست مطالعه است.

در پایان مأموریت مارتن، مهدی نواب معاون وزیر اقتصاد ایران، خاطر نشان کرد که گام مثبتی در راه تلاش برای یافتن راه حل اختلافات برداشته شده، ولی فرانسه و ایران تصمیم گرفته اند تا به مذاکرات خود طی همین ماه (اوایل بهمن ماه) ادامه دهند. او افزود که به خاطر پیچیدگی پرونده هیچ گونه راه حل فوری وجود ندارد. خبرگزاری فرانسه ضمن اشاره به پرونده ارودید و شرایط ایران برای نزدیکی روابط میان تهران و پاریس، افزوده است به گفته دوما گروگان های فرانسوی در منطقه دره بقاع در قسمت تحت کنترل سوریه قرار دارند، ولی ربایندگان جای آنها را تغییر می دهند.»^(۱)

۱

بحران میان امریکا و لیبی با تلاش برای گسترش تحریم اقتصادی علیه لیبی و کاهش احتمال حمله نظامی ادامه دارد.

دولت امریکا از روز چهارشنبه (۲۵ دی) به دستور ریگان اجرای تحریم های امریکا علیه لیبی را آغاز کرد. براساس این تحریم، مبادلات بازرگانی امریکا با لیبی قطع می شود. براساس مقررات وزارت خزانه داری امریکا، اموال لیبی در امریکا و نزد امریکاییان نیز مسدود شده است. البته حساب های جاری خارجی دولت لیبی و اموال شرکت های خصوصی لیبی و دارایی های افراد مسدود نخواهد شد. بنا بر اعلام وزارت بازرگانی امریکا نیز کلیه مجوزهای صادراتی برای لیبی از اول فوریه (۱۲ بهمن) لغو خواهد شد و تجارت مستقیم یا غیرمستقیم کلیه کالاها و خدمات با لیبی ممنوع خواهد شد. در همین روز، شولتر وزیر خارجه امریکا گفت: «امریکا باید برای توسل به زور جهت مقابله علیه تروریسم جهانی آماده باشد.»^(۲)

از سوی دیگر، درخواست امریکا از متحدانش برای تحریم لیبی، چندان با استقبال روبه رو نشد و فقط کانادا اعلام کرد که از صادرات وسایل حفاری نفت به لیبی و از معاملات جدید شرکت های کانادایی با لیبی جلوگیری می کند. نروژ حمایت خود را از اقدام امریکا اعلام کرد، ولی اقدام عملی انجام نداده است. ایتالیا نیز اعلام کرد که صادرات بعضی سلاح ها را به لیبی ممنوع می کند. انگلیس و آلمان اعلام کرده اند با مجازات های اقتصادی در چنین مواردی مخالف اند.^(۳)

ص: ۹۱۴

۱- ۴۵. همان، صص ۳۱ و ۳۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۴۶. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰، واشنگتن - یونایتد پرس.

۳- ۴۷. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه، نشریه شماره ۱۹۲/۳، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

بررسی طرح مانور تیپ ۱۸ الغدیر برای عملیات در منطقه ام الرصاص و مشکلات و کمبودهای این تیپ برای اجرای عملیات در جلسه صبح امروز قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه برگزار شد.

فرمانده کل سپاه صبح امروز در مقر تیپ الغدیر در پادگان شهید عاصی زاده حضور یافت. وی ابتدا در یک سخنرانی در حسینیه این پادگان از حماسه آفرینی های تیپ الغدیر در عملیات بدر در سال گذشته و هم اکنون در جزیره مجنون جنوبی تقدیر کرد و ضمن تحلیل اوضاع سیاسی و آثار مقاومت رزمندگان بر تغییر موضع برخی کشورها و قدرت ها، بر لزوم ادامه استقامت در جنگ و نبرد با دشمن و دقت در امور نظامی و تاکتیکی تأکید کرد و در این مسیر حفظ معنویت را ضروری خواند.

محسن رضایی سپس در جلسه ای که با حضور فرماندهان و مسئولان تیپ الغدیر و فرماندهان گردان های این تیپ برگزار شد (۱) طرح مانور این یگان برای عملیات در منطقه ام الرصاص را بررسی و ضمن بیان ابهام ها و اشکال های طرح، برای رفع آنها راهنمایی کرد. مسئولان تیپ ۱۸ در این جلسه مشکلات و کمبودهای یگانشان را نیز بیان کردند. (۲)

قرارگاه کربلا در ادامه پیگیری ها برای آماده شدن زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو، امروز اقدامات لشکر ۳۱ عاشورا را بررسی کرد. راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه کربلا در یادداشت های خود در این باره نوشته است که احمد غلامپور جانشین فرمانده قرارگاه کربلا، امروز در بازدید از اقدامات لشکر عاشورا، پیشرفت کارها را از معاون فرمانده این لشکر

ص: ۹۱۷

۱- گزارش اقدامات آماده سازی، طرح مانور و وضعیت تیپ الغدیر در روزشمار ۲۳/۱۰/۱۳۶۴ به طور مشروح درج شده و از تکرار آن در اینجا خودداری شده است.

۲- ۱. سند شماره ۱۱۱۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم سپاه در عملیات والفجر ۸ (محمد درودیان)، ۲۱/۱۰/۱۳۶۴ تا ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۳۶ و ۱۳۷.

مصطفی مولوی معاون فرمانده لشکر عاشورا

جویا شد. مصطفی مولوی توضیح داد که جاده های پیش بینی شده، به طرف خط احداث شده و کارهای بیمارستان لشکر تمام شده است. وی سلاح هایی را که برای استقرار در خط مشخص و موضع آنها احداث شده چنین اعلام کرد: تفنگ ۱۰۶ میلی متری، تفنگ ۵۷ میلی متری، آر.پی.جی ۱۱ و دوشکا و عقب تر از این سلاح ها نیز سلاح ۲۳ میلی متری مستقر می شود که همه برای اجرای تیر مستقیم به سوی مواضع دشمن است. وی افزود الحمدلله دیشب شناسایی خوبی از خط دشمن شد، اما از عمق منطقه استقرار دشمن شناسایی نداریم.

احمد غلامپور با اشاره به اینکه قرار شده نیروی هوایی ارتش از منطقه عملیات عکس بگیرد، گفت خودمان هم عکس ویدئویی گرفته ایم و هواپیمای قارقار کی خودمان هم قرار است عکس بگیرد. وی افزود شناسایی ها باید تمام شود، یکی دو شب بیشتر وقت ندارید. مصطفی مولوی گفت: «شناسایی هایمان تمام شده، الحمدلله خوب بوده است.»

جانشین فرمانده قرارگاه کربلا همچنین گفت چون تلاش اصلی عملیات قرارگاه کربلا لشکرهای عاشورا و کربلا هستند و درصد موفقیت این دو بیشتر است، با اصرار فرمانده لشکر امام حسین (ع) قرار شده این لشکر از لشکر عاشورا و لشکر نجف نیز از لشکر کربلا عبور کند، چون ما به محورهای عملیاتی لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۲۵ کربلا بیشتر مطمئن هستیم.

پس از بازدید مذکور، احمد غلامپور در گفت و گویی با مسئول طرح و عملیات قرارگاه از جمله دلایل تصمیم مذکور را چنین برشمرد: اطمینان به اجرای موفقیت آمیز عملیات لشکرهای عاشورا و کربلا و آمادگی کامل این دو لشکر؛ درخواست فرمانده لشکر امام حسین (ع)؛ آماده نبودن لشکر ۵ نصر به طور کامل و احتمال ضعیف موفق نشدن این لشکر. وی همچنین گفت که اگر لشکر ۲۵ کربلا در مرحله اول عملیات موفق بود، بنا به دستور مأموریت لشکر ۷ ولی عصر (عج) را هم انجام می دهد و لشکر ۷ را در این مرحله وارد عمل نمی کنیم.

جانشین فرمانده قرارگاه کربلا در دیدار از لشکر عاشورا پیشنهاد ملاقات رزمندگان و فرماندهان این لشکر را با امام خمینی مطرح کرد، راوی مرکز مطالعات در این باره نوشته است: «غلامپور: گفتم که خوب است دیداری با امام داشته باشیم؛ گفتند: ما روی دیدن امام را با دست خالی نداریم، ان شاءالله با دست پر خدمت ایشان می رسیم.» (۱)

مختاری، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴ تا ۲۰/۱۱/۱۳۶۴، صص ۱۱ و ۱۲.

قرارگاه نوح(ع) در ادامه تلاش برای آماده سازی زمینه اجرای مأموریت عملیاتی خود در غرب اروندرود، امروز در چند جلسه مجزا با مسئولان زرهی، توپخانه، مهندسی و مسئولان ناوتیپ کوثر به بررسی اقدامات انجام شده، کارهای باقیمانده و مشکلات پرداخت. در اولین جلسه، (۱) فرمانده گردان زرهی ذوالفقار وضعیت آمادگی این گردان و چگونگی به کارگیری تانک و نفربر را در این عملیات تشریح کرد و به پرسش های فرمانده قرارگاه نوح(ع) و دیگران پاسخ داد.

فرمانده گردان ذوالفقار که اخیراً از خط حد و منطقه مأموریت یگان های تحت امر قرارگاه نوح(ع) دیدن کرده است، گفت که اگر کارهای مهندسی از جمله جاده های پیش بینی شده و ساخت سکوهای تانک به انجام برسد در محدوده لشکر ۴۱ ثارالله(ع) ۶ تانک و در محدوده تیپ ۳۳ المهدی(عج) نیز ۶ تانک می توان برای مقابله با خط اول دشمن در غرب اروندرود به کار گرفت و در محدوده لشکر ۱۹ فجر به دلیل موقعیت بهتر، تعداد بیشتری تانک می توان مستقر کرد. وی افزود فاصله نقاطی که در ساحل خودی می توان تانک مستقر کرد تا سنگرهای دشمن حداکثر ۳۰۰۰ متر است که فاصله مناسبی برای شلیک گلوله تانک است. وی گفت برای هدف قرار دادن سنگرهای دشمن در شب عملیات، دیدن سنگرها ضروری است و این هنگامی میسر است که از آن سنگرها، شلیکی صورت گیرد و با مشاهده آتش دهنه سلاح ها، موقعیت سلاح و سنگر آن تشخیص داده شود.

حمید عرب نژاد مهم ترین کاربرد تانک را به کارگیری تعداد انبوهی از آن در هجوم ذکر کرد و گفت اگر بتوان تانک ها را به غرب اروند منتقل کرد، علاوه بر اجرای آتش و مقابله با دشمن، جان پناه خوبی برای نیروهای پیاده است. وی انتقال تانک ها به غرب اروند را موضوعی مهم خواند که باید یگان مخصوصی عهده دار آن شود و گردان ذوالفقار فاقد تجهیزات و توان لازم برای چنین اقدامی است. وی تانک های آماده عملیات گردان ذوالفقار را ۳۰ دستگاه اعلام کرد و مهمات موجود را برای عملیات کافی خواند. عرب نژاد افزود که خدمه تانک ها سربازان آموزش دیده ای هستند که در تمرین ها توانایی خود را نشان داده اند، اما تاکنون در صحنه های نبرد درگیر نشده اند.

در ادامه جلسه برادران علایی، دانایی فر و عرب نژاد درباره چگونگی استفاده از نفربر خشایار، عبور آن از اروند و اجرای آتش روی سنگرهای دشمن بحث کردند. فرمانده گردان ذوالفقار گفت که نفربر خشایار از آب های کم عمق (حداکثر ۱۴۰ سانتی متر) و باتلاق و گل ولای و چولان به راحتی عبور می کند، اما در آب های عمیق حداکثر برای عبور ۱۰۰ متر

ص: ۹۱۹

۱- در این جلسه که ساعت ۸:۱۵ آغاز و ساعت ۹ پایان یافت، حسین علایی (فرمانده قرارگاه نوح(ع))، حسن دانایی فر، علی فدوی (مسئول اطلاعات قرارگاه نوح(ع))، حمید عرب نژاد (فرمانده گردان زرهی ذوالفقار)، زمانی و پیری حضور داشتند.

مسافت مناسب است و هنگام عبور از آب به دلیل امکان پذیر نبودن کنترل دقیق آنها، شلیک توپ ۲۳ میلی متری از آنها به سوی دشمن میسر نیست. وی تأکید کرد برای انتقال این نفربرها به آن سوی اروند باید تجهیزات منتقل کننده به کار گرفته شود و اطمینانی در مورد عبور خود آنها از اروند وجود ندارد. به دلیل کمبود تجهیزات انتقال دهنده، فرمانده قرارگاه نوح(ع) اصرار کرد که برای عبور این نفربرها از اروند تدبیری اندیشیده شود. در نهایت قرار شد که یک نفربر خشایار در منطقه ای مشابه، یعنی انتهای رودخانه بهمنشیر، عبور آزمایشی انجام دهد.

در پایان این جلسه فرمانده قرارگاه نوح(ع) مأموریت های گردان زرهی ذوالفقار را به فرمانده این گردان چنین ابلاغ کرد: ۱. در شب اول عملیات آمادگی داشته باشید که بخشی از خط دشمن را که قرار است غواصان با غافلگیری بشکنند، اگر نتوانستند، با آتش تانک بشکنیم. ۲. بخشی از خط دشمن قرار نیست به طور مستقیم به وسیله غواصان شکسته شود، لذا تانک ها باید با اجرای آتش روی رودخانه امنیت برقرار کنند که امکان عبور نیروها و قایق ها و تجهیزات از بخشی که خط شکسته می شود، فراهم گردد. ۳. در صورت امکان همان شب اول عملیات یک گردان نیرو را با نفربر خشایار عبور بدهیم. ۴. به محض اینکه خط شکسته شد، تانک ها را به آن طرف اروند منتقل کنید و از جناح راست منطقه قرارگاه نوح(ع) به سمت منطقه قرارگاه کربلا بروید.

حمید عرب نژاد: نظر من هم همین است. شما درست فکر کردید، خوب است. ان شاء الله اگر شب عملیات آتش دهنه ای باشد و ان شاء الله خدا یاری کند، می شود با تانک زد؛ به امید خدا.

حسین علایی: صبح عملیات هم ان شاء الله شما به صورت گردان متمرکز بشوید و از اروند عبور کنید. حمید عرب نژاد: ان شاء الله. (۱)

۱

قرارگاه نوح(ع) در دومین جلسه امروز خود به بررسی وضعیت توپخانه و چگونگی پشتیبانی واحدهای توپخانه از عملیات این قرارگاه پرداخت. (۲)

فرمانده یگان توپخانه قرارگاه نوح(ع)، تجهیزات آماده این یگان را برای پشتیبانی از عملیات ۲ دستگاه کاتیوشا، ۴ توپ ۱۳۰ میلی متری و ۴ توپ ۱۲۲ میلی متری اعلام کرد. البته این تجهیزات علاوه بر واحدهای توپخانه ای است که یگان های تحت امر این قرارگاه دارند. وی گفت وضعیت واحدهای توپخانه ای که قرار بوده از ارتش به قرارگاه نوح(ع) واگذار شود، هنوز مشخص نشده است. محمدرضا سپهری با بیان اینکه برای اجرای آتش روی خور عبدالله و جلوگیری از تردد واحدهای دشمن در این خور نیاز به یک گردان توپ ۱۳۰ میلی متری بُرد بلند و برای پوشش جناح راست عملیات قرارگاه نوح(ع) نیز یک گردان توپ لازم است، افزود

ص: ۹۲۰

۱-۳. سند شماره ۲۰۵۳۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی استفاده از زرهی در عملیات والفجر ۸ (۱۳۶۴/۱۰/۲۶)، قرارگاه نوح، نوار شماره ۱۷۷۰۸، راوی: الیاس حضرتی، صص ۲۲ - ۱.

۲- در این جلسه علاوه بر حاضران در جلسه اول، محمدرضا سپهری فرمانده یگان توپخانه قرارگاه نوح(ع) نیز حضور داشت.

درخواست توپ های ۱۵۵ و ۲۰۳ میلی متری نیز کرده ایم که اگر بدهند برای اجرای آتش روی خط اول و دوم دشمن خیلی مناسب است و اگر ۲ گردان ۱۵۵ میلی متری نیز مأمور شود که لشکرها خودشان به کار گیرند، اقدام خوبی است. فرمانده توپخانه قرارگاه نوح(ع) گفت قرار است لشکر ۴۱ ثارالله(ع) و تیپ ۳۳ المهدی(عج) مرکز تطبیق آتش مشترک ایجاد و به یکدیگر کمک کنند و لشکر ۱۹ فجر نیز مرکز تطبیق مستقلاً ایجاد کند. همچنین قرار است جلسه مشترک واحدهای توپخانه و واحدهای ادوات یگان ها برای هماهنگی آتش و تطبیق برگزار شود. وی مهم ترین مشکلات را نداشتن دستگاه های مهندسی، کمبود سلاح های دفاع هوایی و تجهیزات مخابراتی اعلام کرد و افزود در محور قاسمیه محل مناسبی برای استقرار چند گردان توپ هست که نیاز به کار مهندسی دارد. (۱)

۱

اقدامات مهندسی منطقه مأموریت قرارگاه نوح(ع) و مشکلات آن، در سومین جلسه امروز این قرارگاه بررسی شد. در بخش اول این جلسه که از ساعت ۱۱:۳۰ در مقر لشکر ۱۹ فجر در نزدیکی اروندرود برگزار گردید به اقدامات مهندسی در محدوده این لشکر پرداخته شد. (۲) فرمانده لشکر فجر در این باره گفت به دلیل اینکه ضرورت کار مهندسی در منطقه ما بیشتر از جاهای دیگر است، نیروهای واحد مهندسی لشکر شبانه روز برای جاده سازی، ساخت مواضع سلاح ها و اسکله سازی فعالیت می کنند و کار مهم احداث مواضع سلاح های ادوات باقی مانده است. وی گفت مهندسی جهاد یک پد ۶۰ متری ساخته و امروز هم احداث یک جاده را شروع کرده، ولی انتظار داشتیم جاده ۶ کیلومتری و مواضع ادوات سنگین را احداث کند که هنوز کاری نشده است. وی تجهیزات واحد مهندسی لشکر فجر را ۴ لودر، ۲ بولدوزر و ۱۲ کمپرسی اعلام کرد.

فرمانده قرارگاه نوح(ع) پرسید که کارهای مهندسی لشکر فجر شامل جاده سازی، احداث مواضع ادوات، سنگر سازی، اسکله سازی، احداث اورژانس و بهداری و... چه زمانی تمام می شود؟ فرمانده لشکر فجر: «ان شاء الله سعی می کنیم تا ۱۵ بهمن تمام کنیم». علایی: «فرصت شما تا ۴ بهمن است». رودکی: «سعی می کنیم ولی فکر نمی کنم برسیم».

حمید سلیمی از مسئولان مهندسی سپاه، درباره چگونگی عملکرد مهندسی جهاد توضیح داد که باتوجه به خواسته فرمانده قرارگاه نوح(ع) واحدهای مهندسی جهاد به لشکرها مأمور شده اند تا زیر نظر فرماندهان لشکرها فعالیت کنند. هر واحد هم شامل ۳ لودر، ۳ بولدوزر و ۵ کمپرسی

ص: ۹۲۱

۱-۴. همان، صص ۲۸ - ۲۲.

۲- در این جلسه فرمانده و چند تن از مسئولان قرارگاه نوح(ع) و لشکر ۱۹ فجر و حمید سلیمی و... و حجتی از مسئولان مهندسی جهاد سازندگی حضور داشتند.

است. وی افزود به عهده فرماندهان است که اولویت کاری آنها را مشخص کنند و از آنها کار بخواهند. فرمانده لشکر فجر گفت شن ریزی جاده ها را برعهده مهندسی جهاد گذاشته ایم که هنوز شروع نشده است. سلیمی در این باره گفت که اینها باید ۹ کیلومتر جاده احداث کنند، اگر شن ریزی را هم اضافه کنید، در زمان مشخص شده فرصت نمی کنند انجام دهند. نبی رودکی از مسئولان مهندسی درخواست کرد که توان واحدهای مهندسی افزایش یابد. حجتی در این باره توضیح داد که بیش از ۱۰۰۰ کمپرسی در سراسر منطقه فعال هستند که همه جا را می گویند در اولویت است. (۱)

در بخش دوم جلسه بررسی مسائل مهندسی قرارگاه نوح(ع) که ساعت ۱۶ امروز با حضور برادران علایی، سلیمی، حجتی، آقاجانی و زندگی در یکی از پایگاه های ناوتیپ کوثر برگزار شد، فرمانده قرارگاه نوح(ع) در یک جمع بندی کلی از اقدامات مهندسی گفت که کار لشکر فجر خوب پیش می رود؛ کار لشکر ثارالله(ع) مقداری عقب است ولی پیش می رود؛ کار تیپ المهدی(عج) بیشتر و عقب تر است. حجتی در این باره گفت ما ۵۰ کمپرسی مردمی به جهاد مازندران می دهیم تا کار تیپ المهدی(عج) تسریع شود. فرمانده قرارگاه نوح(ع) همچنین گفت که برای احداث مواضع توپ های کمک مستقیم یگان ها اقدامی نشده است. سلیمی در پاسخ گفت در مورد مواضع توپ ها، قرارگاه خاتم یک نقشه کلی به ما ابلاغ کرده که در منطقه مأموریت قرارگاه نوح(ع) احداث ۹ موضع از ما خواسته شده است که ما از بالا شروع به کار کرده ایم. در این جلسه آقاجانی مسئول مهندسی ناوتیپ کوثر نیز گفت ما درخواست کرده ایم که پایین قفاص اسکله ای احداث شود و با توجه به اینکه توان بسیاری برای این کار لازم است، هنوز اقدامی نشده است. حجتی گفت این کار یک ماه طول می کشد. (۲)

۱

نتایج شناسایی سکوی العمیه و خور عبدالله و اقدامات ناوتیپ کوثر جهت آمادگی برای عملیات، در آخرین جلسه امروز قرارگاه نوح(ع) بررسی شد. در این جلسه که فرمانده قرارگاه نوح(ع) و چند تن از مسئولان ناوتیپ کوثر حضور داشتند، ابتدا مسئول واحد اطلاعات این تیپ گزارش داد: در چند شب اخیر دریا طوفانی بود، پریشب موفق شدیم از ساعت ۱۸ تا ۲۳:۳۰ به دریا برویم. نیروهای دشمن به طور کامل سکوی العمیه را محاصره کرده بودند، حتی در فاصله میان چهارپایه بهمنشیر و العمیه یک شناور ثابت مستقر شده بود. حدود ۶ شناور کنار خور عبدالله و ۵ شناور کنار العمیه بودند و با چراغ به همدیگر علامت می دادند و با منور منطقه را روشن کرده بودند و هلیکوپتر دشمن هم مشغول دور زدن منطقه بود. البته با سکوی البکر کاری نداشتند و در اطراف العمیه گشت می زدند. در این وضعیت امکان تحرک ما نبود.

در این جلسه در مورد آزمایش شناورها گفته شد که قایق فایبر گلاس در نهر قاسمیه آزمایش

ص: ۹۲۲

-
- ۱- ۵. سند شماره ۱۱۴۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح در عملیات والفجر ۸ (الیاس حضرتی)، ۱۳۶۴/۱۰/۲۵ تا ۱۳۶۴/۱۱/۱۰، صص ۷ - ۴.
- ۲- ۶. همان، صص ۹ - ۸.

شد، مشکلی نداشت، اما وقتی آن را به دریا بردیم سریع غرق شد. دلیل آن هم نداشتن لبه ای است که جلو موج آب را بگیرد، موتور آن هم سنگین است در نتیجه سریع پُر آب می شود. اما قایق کانوی برزنتی به هیچ وجه غرق نمی شود.

مسئول واحد ادوات ناوتیپ کوثر آمار سلاح های این واحد را چنین برشمرد: خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری ۶ قبضه، خمپاره انداز ۸۱ میلی متری ۸ قبضه، تفنگ ۱۰۶ میلی متری ۶ قبضه، دوشکا ۱۸ قبضه، مینی کاتیوشا ۲ دستگاه. فرمانده قرارگاه نوح(ع) ضمن اینکه از مسئول ادوات خواست برای دریافت سهمیه تجهیزات و مهمات برای عملیات اقدام کند، به وی تأکید کرد که ادوات شما باید زیر نظر تیپ المهدی(عج) قرار گیرد، برای استقرار خمپاره ها با این تیپ هماهنگی کنید و مینی کاتیوشاها و ۱۰۶ها را روی شناورها نصب کنید و برای مانور آزمایشی در دریا آماده شوید.

سلاح های دفاع هوایی ناوتیپ کوثر نیز ۶ قبضه ۲۳ میلی متری، ۳ قبضه ۵/۱۴ میلی متری تک لول و ۱ قبضه دولول اعلام شد که فرمانده قرارگاه نوح(ع) دستور داد که ۵ قبضه سلاح ۲۳ میلی متری روی شناورها نصب شود.

حسین علایی همچنین به مسئول مهندسی تأکید کرد که همه توانش را در این منطقه عملیاتی به کار گیرد و با توجه به اینکه کار اسکله سازی به وسیله مهندسی جهاد طولانی خواهد شد، از مسئول مهندسی خواست برای گرفتن بارج و نصب سریع آن تلاش کند و افزود که هشتم بهمن برای بازدید از آماده شدن بارج ها می آید. وی در پایان از مسئولان ناوتیپ کوثر خواست که در مورد طرح مانور عملیات کار و تلاش بیشتری کنند.(۱)

۱

فرمانده کل سپاه پاسداران امروز عازم باختران شد تا در ادامه جلسات و مباحثی که قبلاً برای عملیات در نقاط مختلف جبهه شمال غرب انجام شده است، وضعیت این جبهه را بررسی و امکان اجرای عملیات های پی در پی را فراهم کند. با حضور وی در محل قرارگاه نجف، در شامگاه امروز جلسه ای تشکیل و ضمن بررسی چند منطقه عملیاتی، مشکلات و راهکارها تشریح شد.(۲)

در آغاز جلسه، فرمانده کل سپاه در مورد عملیات روی ارتفاعات موبرا (شرق چوراتا و جنوب شرقی ماؤوت) نظرخواهی کرد و گفت اگر هم زمان با عملیات در جنوب، روی موبرا عمل شود، دشمن کاری نمی تواند بکند. وی تیپ ویژه شهدا را برای اجرای این عملیات مناسب خواند. از طرف دیگر، غلامرضا صالحی اظهار نظر کرد که اگر ارتفاعات گامو (شمال موبرا و شرق ماؤوت) تصرف نشود، نمی توان روی موبرا ماند چون گامو مسلط بر موبرا است

ص: ۹۲۳

۱-۷. همان، صص ۱۶ - ۱۰.

۲- این جلسه با حضور محسن رضایی، مصطفی ایزدی، محمدابراهیم سنجدی، غلامرضا صالحی، حسین همدانی و محمد درودیان از ساعت ۸:۴۵ در قرارگاه نجف در باختران تشکیل شد و تا ساعت ۲۱:۳۰ ادامه یافت.

و دشمن ضمن دیدبانی از روی گامو، می تواند با استفاده از این ارتفاعات عقبه موبرا را زیر آتش تانک قرار دهد. وی گفت اگر تیپ شهدا عملیات روی موبرا را بپذیرد، می توانیم با دو تیپ قدس و نبی اکرم(ص) روی گامو عملیات کنیم هرچند عقبه آن مشکلاتی دارد.

محسن رضایی پیشنهاد غلامرضا صالحی را مناسب خواند و گفت این طرح را امشب قطعی کنید و با ایجاد قرارگاهی در آنجا به طور شبانه روز فعال شوید؛ فرماندهان گردان ها و گروهان ها همه بیایند توجیه شوند و بروند صبح تا شب منطقه را ببینند و آماده عملیات شوند. وی افزود که با اجرای عملیات روی این دو ارتفاع، قوای دشمن در منطقه تجزیه می شود و با توجه به هم زمانی آن با عملیات در جنوب، ارتش عراق حملات زمینی و هوایی سنگینی به این یگان ها نخواهد کرد و اگر آتش توپخانه را هماهنگ کنیم، بچه ها اینجا خیلی خوب می توانند بجنگند.

غلامرضا صالحی با بیان اینکه دشمن در منطقه ماؤوت و منطقه چوراتا و ارتفاعات موبرا سه تیپ منها (ناقص) دارد، مسئله اصلی برای عملیات در این منطقه را کارهای مهندسی از جمله احداث جاده های لازم اعلام کرد و گفت اگر همه کارها آماده شود ولی اقدامات مهندسی نشود، فایده ای ندارد. مصطفی ایزدی نیز با اشاره به مشکلات مهندسی و جاده سازی در منطقه، گفت که در جاده های موجود منطقه، عراق پایگاه های دفاعی متعددی دارد. صالحی نیز افزود که در محور ارتفاعات گامو، دشمن ۸ پایگاه مستقر کرده است.

وقتی مشکلات مهندسی، نبودن جاده مناسب و وجود پایگاه های متعدد دشمن مطرح شد، محسن رضایی گفت اگر نمی توانید روی هر دو ارتفاعات عملیات کنید، روی یکی از آنها سرمایه گذاری کنید. حسین همدانی نیز تضمین موفقیت عملیات در یک محور را بیشتر اعلام و پیشنهاد کرد که در یک مرحله روی یکی از ارتفاعات عملیات شود و چند روز بعد نیز روی ارتفاع دیگر. در ادامه جلسه بحث بیشتر به سوی بررسی وضعیت جاده ها و عقبه های عملیاتی منطقه کشیده شد و مشکل تردد در ارتفاعات پوشیده از برف هم مطرح گردید.

فرمانده کل سپاه در ادامه جلسه، اهمیت عملیات در منطقه دربندیخان و حلبچه و پیش بینی موفقیت خوبی برای آن و اینکه عملیات در این مناطق موجب تهدید عقبه های دشمن و نبودن تهدیدی برای قوای حمله کننده به ارتش عراق از جناحین و امکان پیشروی سریع می شود را مطرح کرد و از فرماندهان جبهه غرب خواست تا با گرفتن جای پا زمینه اجرای عملیات گسترده در این جبهه را فراهم کنند. وی یادآوری کرد که در صورت موفق نشدن عملیات در جنوب، از نیروهای آموزش دیده و آماده آن می توان به خوبی در این منطقه، به خصوص از نیروهای غواص و قایق سوار آن برای عبور از دریاچه دربندیخان استفاده کرد. محسن رضایی افزود که اگر ارتفاعات گامو را بگیریم هم می توانیم به سمت شمال گسترش یابیم و هم می توانیم به سمت جنوب پیش برویم و روی چوراتا عملیات کنیم.

مصطفی ایزدی در ادامه جلسه پیشنهاد کرد تیپ هایی که کمتر به حساب می آیند و چند سالی است عملیات نکرده اند، تحت امر قرارگاه نجف قرار گیرند تا این قرارگاه با به کارگیری آنها در جبهه شمال غرب عملیات اجرا کند. محسن رضایی با پذیرش این پیشنهاد گفت تیپ های ویژه شهدا و نبی اکرم (ص) که تحت امر شما هستند، تیپ های ۳۲ انصار و امام حسن (ع) و... را هم می دهیم.

سپس حسین همدانی با بیان گزارشی از بررسی و مشاهده منطقه هزار قله، گفت ما چندین طرح کوچک و بزرگ عملیاتی برای جبهه شمال غرب داریم که اجرای آن نیاز به کارهای مهندسی، اقدامات شناسایی و نیرو دارد. یعنی طرح هایی داریم که با امکانات و یگان های موجود، آماده اجرا است و طرح های بزرگ تر نیز اگر دو تیپ مانوری واگذار شود به اضافه دو تیپی که در منطقه موجود است، برای اجرای عملیات آماده می شود. وی نتیجه اجرای چنین عملیات هایی را کمک به عملیات های جبهه جنوب و نیز گرفتن جای پا برای عملیات های آینده در این منطقه اعلام کرد.

بررسی کلی طرح های قابل اجرا در این منطقه و چگونگی آن در ادامه جلسه بحث شد. همچنین مسئولان قرارگاه نجف از فرمانده کل سپاه درخواست کردند که از نزدیک چند نقطه مهم عملیاتی را مشاهده کند تا به وضعیت آنها پی ببرد. مصطفی ایزدی در پاسخ محسن رضایی گفت که به تیپ های نبی اکرم (ص) و ویژه شهدا گفته ایم که حداکثر تا یک ماه دیگر آماده عملیات شوند و فرمانده کل سپاه خواست هر چه می توانند زودتر عملیات کنند. در ادامه مسئولان قرارگاه نجف باز هم بر ضرورت توجه بیشتر به کار مهندسی در جبهه شمال غرب تأکید کردند. مصطفی ایزدی هم از طولانی شدن و پیچیدگی تصمیم گیری ها و مشکلات تشکیلاتی انتقاد کرد و خواهان رفع آن شد. محمدابراهیم سنجقی نیز برای کاهش مشکلات مهندسی در این جبهه پیشنهاد کرد که یک نفر با سمت فرمانده مهندسی به فرمانده قرارگاه نجف معرفی شود و تمام یگان های مهندسی زیر فرماندهی او قرار گیرند.

به نوشته راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ این جلسه بدون جمع بندی مشخص پایان یافت و تصمیم گیری قطعی به بررسی بیشتر موکول شد. (۱)

۱

فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا (ص) سپاه پاسداران در ادامه تلاش برای جلوگیری از هشیاری دشمن در مورد منطقه عملیات اصلی و سوق دادن توجه فرماندهان عراق به سوی منطقه هور، امروز با صدور دو دستورالعمل، قرارگاه نجف و قرارگاه مهندسی را به اجرای اقداماتی فراخواند.

ابلاغیه قرارگاه خاتم به قرارگاه نجف چنین است: «پیرو دستورات شفاهی در رابطه با منطقه هور، موارد زیر ابلاغ می گردد، لازم است به محض وصول، برابر زمان بندی اقدام نمایید:

۱. کلیه یگان های مستقر در هور قایق ها و بلم های اضافی خود را به منطقه هور منتقل نمایند (به محض وصول دستور، شروع شود).

ص: ۹۲۵

۸-۱. سند شماره ۱۷۳۸۸ پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه قرارگاه خاتم سپاه برای بررسی طرح های عملیاتی جبهه شمال غرب (۲۶/۱۰/۱۳۶۴، باختران - قرارگاه نجف سپاه، نوار شماره ۱۷۰۶۱)، راوی: محمد درودیان، صص ۲۲ - ۱؛ و - سند شماره ۱۱۱۳ د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم سپاه در عملیات والفجر ۸ (محمد درودیان)، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴ تا ۲۶/۱۱/۱۳۶۴، صص ۸ - ۱.

۲. توپخانه و ادوات نسبت به ثبت تیر در منطقه جاده القرنه - العزیر اقدام نمایند (از ۱/۱۱/۱۳۶۴ شروع شود).

۳. به یگان ها ابلاغ شود که مانورهای خود را در منطقه هور انجام دهند (به محض وصول قابل اجرا می باشد).

۴. لازم است فرماندهی قرارگاه ها و فرماندهان یگان های تابع به منطقه هور تردد و با نیروهای مستقر در آنجا صحبت نمایند (به محض وصول قابل اجرا می باشد).»(۱)

فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به فرماندهی قرارگاه مهندسی نیز چنین ابلاغ کرد: «پیرو دستورات شفاهی در رابطه با منطقه هور، موارد زیر ابلاغ می گردد لازم است به محض وصول برابر زمان بندی اقدام نمایید:

۱. ایجاد یک پد هلیکوپتر بر روی پد خندق (اول جاده خندق پیشنهاد می شود. حداکثر تا تاریخ ۳/۱۱/۱۳۶۴ آماده باشد).

۲. ترمیم پدهای موجود سایت هلیکوپتر در پاسگاه برزگر و جزیره شمالی (برابر زمان بندی بند ۱).

۳. آماده سازی و ترمیم سایت منطقه عملیاتی (باید در تاریخ ۳/۱۱/۱۳۶۴ آماده باشد).

۴. پیگیری فعالیت احداث بیمارستان منطقه بستان و جزایه پیرو دستور قبلی.

۵. احداث سایت موشکی هاگ در منطقه سعیدیه (برابر دستور قبلی). پیشنهاد می شود به مسکن و شهرسازی داده شود.

۶. احداث سایت مخابرات با هماهنگی مخابرات خاتم.

۷. احداث سکوهای پدافند هوایی با هماهنگی پدافند خاتم.

۸. ادامه فعالیت جهت احداث مواضع توپخانه روی پد خندق (برابر دستور قبلی).

۹. مازوت ریزی جاده های داخل هور (از ۵/۱۱/۱۳۶۴ شروع شود).

۱۰. احداث خاکریز جهت جاده های موجود در منطقه (سه راهی فتح به جفیر، سه راهی فتح - طلائی)

۱۱. احداث محل تاکتیکی جهت قرارگاه نجف (با هماهنگی قرارگاه نجف).

۱۲. فعال کردن نی کوب ها و نی برها در داخل هور (با هماهنگی قرارگاه نجف).

۱۳. انجام سایر اقدامات مهندسی ابلاغ شده به نحوی که حجم دستگاه های مهندسی در مجموع کمتر از ۷۰۰ دستگاه نباشد.»(۲)

۱

قرارگاه نجف ۱ سپاه پاسداران علاوه بر عهده دار بودن مأموریت عملیاتی در جبهه جنوب (منطقه جزایر ام الرصاص و...) و تلاش برای آماده سازی زمینه عملیات یدک در منطقه هور و نیز اجرای طرح فریب در این منطقه، مأموریت دفاع از منطقه گسترده هور را نیز به عهده دارد. واحد طرح و عملیات این قرارگاه مهم ترین فعالیت های خودی و دشمن در دوره زمانی ۱۱ تا

-
- ۱- ۹. سند شماره ۱۱۶۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به قرارگاه نجف، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴.
- ۲- ۱۰. سند شماره ۱۱۶۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به فرماندهی مهندسی، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴.

۲۶ دی ماه را در گزارش نوبه ای شماره ۲۶ خود منتشر کرده که خلاصه آن چنین است:

۱. فعالیت های یگان های خودی شامل اعزام گشتی - شناسایی به همه مناطق عملیاتی تحت مأموریت به خصوص منطقه ام النعاج؛ اجرای آتش روی مواضع دشمن و مختل کردن فعالیت دشمن و جلوگیری از نفوذ در منطقه ام النعاج؛ اجرای آتش روی دکل های دیدبانی دشمن و مختل کردن اقدامات آن در مناطق زید، بویان، طلائیه، جزایر خیبر و خشکی ابوحصاف؛ دیدبانی فعالیت های دشمن.

۲. ساعت ۷ صبح ۲۴ دی، یک گروه گشتی شناسایی لشکر ذوالفقار با افراد دشمن درگیر شدند که در نتیجه چند سنگر اجتماعی دشمن منهدم و چند نیرویش کشته شدند.

۳. فعالیت های مهندسی: ترمیم و شن ریزی جاده ها و پدهای منطقه، ترمیم سنگرها و خاکریز منطقه بویان و زید، ادامه احداث جاده شط علی و... .

۴. توپخانه: اجرای آتش شدید و مؤثر روی توپخانه ها و قرارگاه های دشمن و مختل کردن فعالیت های مهندسی عراق به خصوص در مناطق زید، طلائیه، جزایر خیبر، خندق و ابوحصاف؛ اجرای آتش مؤثر روی عقبه ها و مواضع دشمن در شهر القرنه، اتوبان بصره - العماره و پل های منطقه.

۵. نتیجه فعالیت های خودی: اجرای آتش شدید روی مواضع دشمن و دفاع از منطقه؛ دفع پاتک های دشمن در جزیره جنوبی و دریاچه ام النعاج؛ اختلال در فعالیت های دشمن در مناطق شلمچه، خرمشهر، آبادان، جزایر خیبر و هورالهویزه؛ هدف قراردادن یک هلیکوپتر دشمن در ۲۳/۱۰/۱۳۶۴ و سقوط آن.

۶. از ۲۱ تا ۲۵ دی، تعداد ۴۲ هواپیمای دشمن در منطقه ظاهر شدند و به بمباران و شناسایی پرداختند.

۷. روز ۲۰ دی دشمن قصد تصرف چند پاسگاه خودی را داشت که با مقابله خودی دفع شد و تعدادی از افراد دشمن کشته شدند و تعدادی تجهیزات به غنیمت گرفته شد.

۸. دشمن در ۱۶ دی به پدهای مرکزی و غربی جزیره جنوبی حمله کرد که به شهادت و اسارت نیروهای کمین انجامید. (۱)

۱

بمباران امروز جزیره خارک به لوله های ورودی نفت آسیب فراوانی وارد کرد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، ساعت ۱۰:۵۵ دقیقه، ۲ هواپیمای میگ ۲۵ عراقی با پرتاب ۴ بمب جزیره خارک را هدف قرار دادند که بر اثر آن خطوط لوله ورودی به جزیره خارک دچار آتش سوزی شد و خسارت بسیاری دید. در این حمله آسیب جانی به کسی وارد نشد. (۲)

ص: ۹۲۷

۱ - ۱۱. سند شماره ۱۱۶۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد طرح و عملیات قرارگاه نجف، گزارش نوبه ای، شماره ۲۶، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

۲ - ۱۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۳، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

اسکله جزیره خارک پس از بمباران سال ۱۳۶۴
بمباران امروز جزیره خارک به لوله‌های ورودی نفت آسیب فراوانی زد.

گزارش نیروی زمینی ارتش در این باره حاکی است که علاوه بر خسارت به لوله ۵۲ اینچی نفت سنگین، یکی از مخازن نفت نیز آسیب دیده است. (۱)

ارتش عراق در اطلاعیه امروز خود در این باره آورده است: «عقاب‌های شجاع نیروی هوایی امروز یک حمله جدید علیه تأسیسات جزیره خارک اجرا کردند و پس از مورد اصابت مستقیم قرار دادن هدف‌های خود، سالم به پایگاه‌های خود بازگشتند.» (۲)

۱

امروز گروه‌های دیگری از نیروهای داوطلب از شهرهای مختلف عازم مناطقی عملیاتی شدند.

از اصفهان رزمندگان بسیاری در قالب ۳ گردان رزمی و تخصصی از پادگان ۱۵ خرداد عازم جبهه‌های نبرد شدند.

اعزام سه گردان نیروی رزمی و تخصصی داوطلب از اصفهان به جبهه‌های نبرد

همچنین جمع‌کنندگی از نیروهای رزمی و تدارکاتی بسیج شهرستان کاشان و نیز گروهی از نیروهای تدارکاتی جهاد سازندگی کاشان به مناطق عملیاتی عزیمت کردند. گروهی از رزمندگان عضو بسیج سپاه پاسداران شهرستان بروجن و نیز جمعی از نیروهای اعزام مجدد بسیج سپاه پاسداران آشتیان و کارکنان ادارات و طلاب حوزه علمیه این شهرستان و گروهی هم از نیروهای فنی جهاد سازندگی فیروزکوه عازم جبهه‌ها شدند. (۳)

۱-۱۳. سند شماره ۱۱۷۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، بولتن اطلاعاتی، شماره ۴۴،

۱/۱۱/۱۳۶۴، ص ۱۰.

۲-۱۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۳، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۳-۱۵. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

پاسداران منطقه ۱ ثارالله (ع) امروز از همه داوطلبان اعزام به جبهه شهرهای اسلام شهر، ورامین، ری، دماوند و فیروزکوه دعوت کرد برای حضور در کاروان راهیان کربلا ۲ ناحیه ری که روز دوشنبه ۳۰ دی عازم جبهه ها خواهد شد به واحدهای بسیج شهرهای مذکور مراجعه کنند. (۱)

۱

مأموران اداره اطلاعات استان باختران موفق شدند یک شبکه جاسوسی عراق را کشف و عوامل آن را دستگیر کنند. این مطلب را پنجشنبه شب (۲۶/۱۰/۱۳۶۴) نماینده اداره اطلاعات استان باختران در جلسه کمیته تبلیغات این استان اعلام کرد و گفت که این شبکه سعی در شناسایی محل استقرار موشک های دوربرد ایران داشته و تاحدودی نیز در این کار موفق بوده است. وی افزود: گروهی دیگر از عوامل رژیم عراق که اطلاعاتی از تیپ های نبی اکرم (ص) باختران و انصار همدان کسب کرده و در اختیار رژیم عراق گذاشته بودند نیز دستگیر شدند. (۲)

۲

بررسی و ارزیابی درباره اقدام ایران به توقیف و بازرسی یک کشتی امریکایی و دو کشتی انگلیسی و پیش بینی پیامدهای آن در رسانه ها به خصوص نشریات امریکا ادامه دارد و دیدگاه های مختلفی در این باره ابراز شده است.

در پی این بازرسی، اولین اقدام انگلیس هشدار به شرکت های کشتیرانی بود: «وزارت حمل و نقل انگلستان روز پنجشنبه به شرکت های کشتیرانی توصیه کرد حتماً قبل از تصمیم گیری جهت اعزام کشتی به منطقه خلیج فارس به آخرین اطلاعات مربوطه توجه کنند.» (۳)(۴)

روزنامه گاردین (چاپ لندن) در گزارشی ضمن اشاره به اینکه: «این نخستین باری است که کشتی های امریکا و انگلیس مورد تعرض ایران واقع می شود.» نوشته است: «وزارت امور خارجه امریکا و وزیر خارجه انگلیس توقیف این کشتی ها را به عنوان یک توطئه تحریک آمیز یاد کرده اند.» (۵)

روزنامه نیویورک تایمز امروز در گزارشی در این باره نوشته است: «عملکرد احتمالی امریکا در آینده بدین ترتیب خواهد بود که ابتدا رسماً اعلام نماید که محموله کشتی های تجاری امریکا دارای لوازم جنگی برای عراق نبوده است. چنانچه ایرانی ها باز هم به حق خود مبنی بر بازرسی کشتی های تجاری امریکا اصرار ورزند احتمال می رود اجرای چنین عملکردی به یک

ص: ۹۲۹

۱- ۱۶. همان، ص ۱.

۲- ۱۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۴، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۵.

۳- روزنامه لویدز لیست ضمن درج خبر توصیه وزارت حمل و نقل انگلیس به شرکت های کشتیرانی، افزوده است: «حوادث اخیر از جمله توقیف و بازرسی چند کشتی، دولت انگلستان را ناگزیر ساخته است به مطالعه مجدد سیاست های مربوطه بپردازد. وزارت حمل و نقل انگلستان نیز به این نتیجه رسیده که تداوم درگیری ایران و عراق خطرات جدی برای کشتیرانی ایجاد کرده است.» (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۴، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۳ و ۱۴)

۴- ۱۸. همان، ص ۱۲.

۵- ۱۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۳، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۶.

درگیری با ایرانی ها منجر شود. هرچند مقامات دولت ریگان گفتند که به نظر آنها در این گونه مواقع ایرانی ها برای گشتن کشتی ها به زور متوسل نخواهند شد.» نیویورک تایمز در ادامه با اشاره به اظهارات مقامات امریکایی که «ایران به عنوان یک کشور در حال جنگ حق بازرسی کشتی های امریکایی را دارد.» نوشته است: «مقامات دولت ریگان افزودند وارد شدن ایرانی ها به داخل کشتی امریکایی پرزیدنت تیلور بدون حضور کشتی های نیروی دریایی امریکا در اطراف، یک نوع تحقیر و شرمندگی برای واشنگتن بود.»^(۱)

واشنگتن تایمز اقدام ایران به توقیف کشتی امریکایی را تخلف صریح از قوانین بین المللی خوانده و به نقل از مقامات دولت ریگان نوشته است: «دلیلی که امریکا از محکوم کردن خودداری کرد این بود که دولت ریگان در نظر دارد در درگیری های آینده چنین اقداماتی را علیه کشتی های خارجی به کار گیرد.» این روزنامه به نقل از تحلیل گران افزوده است: «سکوت امریکا در برابر این اقدام حاکی از این است که پرزیدنت ریگان در فکر نوعی اقدام دریایی بر علیه لیبی است و نمی خواهد ایران را برای عملی که خود قصد دارد در آینده انجام دهد، محکوم سازد.»^(۲)

روزنامه واشنگتن پست نیز در این باره نوشته است: «بازرسی محموله یک کشتی تجاری امریکا در آب های بین المللی خلیج فارس امریکا را در موضع نامساعدی قرار داده است.» این روزنامه افزوده است: «امریکا احتمالاً علاقه مند است کشتی هایی را که عازم نیکاراگوئه یا لیبی هستند یا از این کشورها می آیند نیز مورد بازرسی قرار دهد. شاید بتوان خویشتن داری و رفتار ملایم مقامات امریکایی در قبال تجسس کشتی این کشور را در روز یکشنبه گذشته توسط ایران توجیه کرد.»^(۳)

از سوی دیگر، نشریه دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی در این باره نوشته است: «نمایندگان کشورهای جهان سوم در سازمان ملل از اقدام ایران خیلی راضی هستند و از اینکه بالاخره کسی علیه امریکا حاضر به ایستادن است، خوشحال به نظر می رسند.»^(۴)

۱

وزیر خارجه هند و وزیر خارجه مصر از خاتمه جنگ ایران و عراق در آینده نزدیک اظهار ناامیدی کردند.

وزیر خارجه هند امروز در پایان سفر خود به کشورهای منطقه خلیج فارس، در بحرین از کشورهای ایران و عراق خواست تا با اعلام آتش بس به جنگ پنج ساله بین خود پایان دهند. وی در مصاحبه ای مطبوعاتی گفت: که امیدوار نیست این جنگ به زودی به پایان رسد و اضافه کرد: نخست باید به آتش بس دست یافت و سپس آنها (ایران و عراق) را قانع کرد که این مشکل قابل حل است. وی گفت: من هیچ یک از طرفین درگیر در جنگ را مورد سرزنش قرار نمی دهم. بگذار به آتش بس دست یابیم تا بتوانیم به راه حلی برسیم. باگات در مورد سفر خود به ایران، کویت و بحرین گفت: گفت و گوهایش با مقامات این کشورها درباره گسترش

ص: ۹۳۰

۱- ۲۰. همان، ص ۱۷.

۲- ۲۱. همان، ص ۱۸.

۳- ۲۲. همان، صص ۲۰ - ۱۹.

۴- ۲۳. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی، بولتن شماره ۱۹۱/۳، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۵.

همکاری های دوجانبه بوده است. وی افزود که حامل راه حلی برای پایان جنگ نبوده، ولی در مورد آثار منفی آن در ثبات منطقه مذاکراتی کرده است.^(۱)

ژنرال ابوغزاله وزیر دفاع مصر نیز در مصاحبه با مجله المصور گفت که جنگ ایران و عراق وارد یک دوره فرسایشی و ناامیدی از پایان یافتن آن شده است. وی گفت عراق روشن ساخته است که تمایلی به ادامه جنگ ندارد و افزود: «بر قدرت ها برای انجام نقشه های خود و فراهم آوردن منافعشان روی ادامه جنگ ایران و عراق کار می کنند.» ابوغزاله در ادامه این مصاحبه گفت: «مصر با تجاوز هر کشوری به کشور دیگر مخالف است، اما حمایت مصر از عراق به وظیفه ملی اعراب مربوط می شود.» وی افزود: «ثبات در منطقه خلیج (فارس) قطعاً روی امنیت در مصر تأثیر می گذارد و امنیت جهان عرب به طور عمده ای و بنا به دلایلی به مصر مربوط می شود.»^(۲)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی امروز در دیدار جمعی از روحانیان تهران به امکان تحقق حکومت اسلامی در عصر حاضر، امیدواری به آینده جمهوری اسلامی در سایه مرجعیت آیت الله منتظری، تکامل فقه در سایه حکومت اسلامی، ثبات سیاسی و اقتدار جمهوری اسلامی و صدور انقلاب اسلامی اشاره کرد.

آقای هاشمی گفت: «برخی معتقدند حکومت اسلامی فقط در عصر امام زمان (عج) باید تحقق پیدا کند ... با وجود اشاعه این طرز فکر در بین مسلمان ها، نظر امام امت به عنوان رهبر انقلاب، غیر از این بود و ایشان با قاطعیت دنبال این مسئله که "حکومت اسلامی را می توان تشکیل داد" بودند. افرادی هم که خدمت امام امت بودند، با ایشان هم عقیده بوده، دنبال این راه را گرفتند و گفتند باید بشود.»

وی افزود: «من به آینده جمهوری اسلامی در سایه مرجعیت آیت الله العظمی منتظری خیلی امیدوارم. ایشان با طرز تفکر و مبانی فکری ای که دارند در مرحله شکل گیری حکومت اسلامی که قرار است مبانی اسلام در جامعه پیاده شود، امید ما هستند. ... تفاوت ایشان با بعضی فقهای عظیم الشأن دیگر در این است که آیت الله العظمی منتظری یک قدم بیشتر از دیگران در جامعه بوده اند و با واقعیت ها و نیازهای جامعه و اجتماع مأنوس تر بوده اند، لذا این انسیت و درک به "فهم مبانی" منتهی می شود.»

آقای هاشمی گفت: «فقه در سایه حکومت اسلامی به کمال خود خواهد رسید. یعنی فقه ما در آینده از این طریق باید تکامل پیدا کند. ما می توانیم امیدوار باشیم که فقهای بعد از این، با مجموع برداشت هایی که از زندگی مردم، نیازهای آنان و نیز از کل دنیا، جامعه و سیاست های بین المللی دارند، تأثیر محکمی در تغییر مبانی اسلام خواهند گذاشت. البته ممکن است بعضی از آقایان حرف های مرا قبول نداشته باشند، ولی من کاملاً به این حرف ها معتقدم و فکر می کنم

ص: ۹۳۱

---

۱ - ۲۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۴، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲، بحرین - خبرگزاری رویت، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴.

۲ - ۲۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۳، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳، قاهره - خبرگزاری قطر، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴.

آقای هاشمی رفسنجانی با اشاره به ثبات سیاسی جمهوری اسلامی در جهان گفت: «قدرتی که جمهوری اسلامی از لحاظ سیاسی و نظامی و از جهات دیگر از خود نشان داد، دنیا را مجبور به اعتراف کرد و دنیا در مقابل این واقعیت سر تعظیم فرود می آورد، استقبالی که از آقای خامنه ای ریاست جمهوری ما در پاکستان شد، واقعیتی است که نمی توان به سادگی از آن، گذشت. دشمنان ما، مثل: رادیو امریکا و غیره گفتند: "این استقبال، بی سابقه بوده و از ده سال پیش تا به حال، سابقه نداشته است." ما که قبل از ده سال هم سراغ نداریم. شاید آنها مواردی را می دانند. استقبال دولتی همیشه مقدور است و دولت قدرت آن را دارد که مدرسه ها را تعطیل کند و با ردیف کردن تعداد زیادی ماشین برای استقبال، با پرچم ها و چراغانی، زینت ها درست کند، اما ما هرگز ندیده بودیم که رئیس کشوری وارد کشور دیگری شود و مردم با پول خودشان از روستاهای اطراف و شهرها بیایند و یکی دو شب در شهری به انتظار آمدن شخصی از خارج بمانند و بعد هم مرگ بر امریکا، بگویند و برای امام امت شعار بدهند، چنین چیزی با توجه به موج تبلیغاتی که علیه ما وجود دارد، بی نظیر است.»

فرمانده عالی جنگ افزود: «این کشتی امریکایی که نیروی دریایی ما توقیف کرد، باعث شد، امریکا عقب نشینی کند. دنیا خیال می کرد اگر کسی یک کشتی امریکایی را بگیرد، خونس به دست خودش به هدر رفته است؛ مگر می شود یک کشتی امریکایی را در آب های بین المللی گرفت؟ یک قایق ما، با چند سرباز نیروی دریایی به آن کشتی ایست داد، کشتی توقف نکرد و سرنشینان آن، تهدید کردند. ولی سربازان، وارد کشتی شده، آن را بازرسی کردند. ناوگان های امریکایی هم حرکت کردند، اما ما کار خودمان را انجام می دهیم. آنها خبرش را منتشر نمی کنند، اما وقتی خبر در دنیا پخش می شود و مردم مسلمان می بینند یک کشور اسلامی با قدرت اسلام و مسلمان ها این عظمت را نشان می دهد، برای آنها الهام بخش و برای دشمنان ما، وحشتناک است. آنها باید فکر کنند و مطالعه کنند که بالاخره نیروی دیگری این مملکت را حفظ می کند. این عوامل که ظاهری است و به چشم مردم می آید، دنیا را قانع کرده که جمهوری اسلامی ماندنی است و حاکمیت اسلام در آن مواردی که اجرا شده، نشان داده است که شدنی و قابل اجرا است.»

آقای هاشمی افزود: «انقلاب واقعاً صادر شده ولی حد و مرز ندارد و باید بیش از این کار شود. وقتی که مصر راه شما را می رود و فکر ما در مصر حضور دارد، سلیمان خاطر سرباز امام ما است و تمثیلی از حزب الهی های ما است، از برادران اهل سنت نیز، آن دانشجویهای مسلمان مصری، دانشجویهای ما هستند. فلسطین و لبنان و جاهای دیگر در حال عوض شدن هستند و گوش ها برای شنیدن حرف های ما آماده شده است. قدرت های طاغوتی دنیا نیز، علی رغم میلشان به سوی خاضع شدن پیش می روند.»^(۱)

رئیس جمهور اسلامی ایران در دومین مرحله سفر به چند کشور آسیایی و آفریقایی، پیش از ظهر امروز وارد دارالسلام پایتخت تانزانیا شد و مورد استقبال رئیس جمهور، نخست وزیر، رهبران حزب انقلابی تانزانیا و رئیس جمهور ایالت زنگبار قرار گرفت. (۱) سپس به اتفاق رئیس جمهور تانزانیا با اتومبیل روباز ضمن عبور از مسیر ده کیلومتری فرودگاه تا محل اقامت به ابراز احساسات ده ها هزار تن از مردمی که دو طرف مسیر صف کشیده بودند و شعارهای "قائد خمینی" سر می دادند، پاسخ گفت.

تصویر

سفر رئیس جمهوری اسلامی ایران به تانزانیا و دیدار با رئیس جمهور این کشور

اولین دور مذاکرات رؤیسان جمهور ایران و تانزانیا با حضور مقامات عالی رتبه دو کشور بعد از ظهر امروز آغاز شد. ابتدا علی حسن موئینی دستاوردهای انقلاب اسلامی را تبریک گفت و بهترین دروهای خود را تقدیم امام خمینی کرد و سپس گفت که تانزانیا پس از کسب استقلال با فقر، بی سواد و بیکاری مبارزه کرده و وضع مردم بهتر شده است. وی بر سیاست این کشور مبنی بر مبارزه علیه استعمار و حمایت از نهضت های آزادی بخش تأکید کرد. وی گفت دو کشور دیدگاه های مشترکی درباره بسیاری از مسائل جهان دارند؛ هر دو مخالف ظلم و استعمار و حامی مستضعفان هستند و رژیم های اسرائیل و آفریقای جنوبی را محکوم می کنند. وی درباره جنگ تحمیلی گفت: «ما به خوبی می دانیم که چرا این جنگ ادامه دارد و می دانیم ایران جنگ را شروع نکرد، بلکه جنگ به ایران تحمیل شد.»

سپس رئیس جمهور ایران ضمن تشکر از استقبال و پذیرایی گرم دولت و ملت تانزانیا، گفت: ما می خواهیم حمایت بی دریغ و دوستی صمیمانه جمهوری اسلامی ایران را به برادران آفریقایی خودمان ابراز کنیم. آفریقا مظلوم قرار گرفته است و ما نسبت به مردم آفریقا احساس همدردی

ص: ۹۳۳

۱- به گزارش آسوشیتدپرس، رئیس جمهور ایران خواسته است تنها زنان باحجاب در مراسم استقبال حضور داشته باشند و رقاصان سنتی قبیله ای که معمولاً در مراسم استقبال شرکت دارند، در میهمانی او نباشند. آسوشیتدپرس افزوده که با توجه به عضویت ۳ زن در کابینه تانزانیا که ۲ نفر از آنان مسیحی اند، انتظار می رود این درخواست مشکلاتی برای میزبانان تانزانیایی ایجاد کند. (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۳، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۱ و ۱۲)

و برادری می کنیم. وی رژیم افریقای جنوبی را ننگی بر دامن بشریت توصیف کرد و حمایت قدرت های بزرگ از این رژیم را نفرت انگیزتر خواند و بی تفاوتی در برابر این رژیم را ظلم دانست و گفت که با کشورها و کسانی که با رژیم افریقای جنوبی مبارزه کنند همکاری می کنیم و از حرکت موج خروشان مردم این سرزمین خوشحالم.

آیت الله خامنه ای اسرائیل و افریقای جنوبی را دو رژیم مشابه خواند که قدرت های استکباری آنها را برای رسیدن به اهداف سلطه جویانه تشکیل داده اند و اعلام کرد روابط ما با کشورهای خط مقدم جبهه بر مبنای مبارزه واقعی با رژیم افریقای جنوبی است. وی با اشاره به مشترکات دو کشور، آمادگی ایران را برای همکاری با تانزانیا از جمله در مبادلات تجاری، توسعه خدمات روستایی و در زمینه های بهداشتی و پزشکی و نیز آمادگی جهاد سازندگی را برای توسعه خدمات روستایی و به کارگیری نیروهای انسانی تانزانیا در جهت عمران مناطق محروم این کشور اعلام کرد.

به افتخار حضور هیئت ایرانی، رئیس جمهور تانزانیا پنجشنبه شب ضیافت شامی برپا کرد که مسئولان بلندپایه این کشور نیز حضور داشتند. در این ضیافت رئیس جمهور ایران با تأکید بر ضرورت مبارزه با رژیم افریقای جنوبی و رژیم صهیونیستی و حمایت ایران از کشورهای خط مقدم، درباره روابط ایران و تانزانیا، مسائل منطقه و مسائل بین المللی سخن گفت که مستقیماً از رادیو دارالسلام پخش می شد. آیت الله خامنه ای درباره جنگ تحمیلی گفت: دشمنان جمهوری اسلامی با هدف سرنگونی یا تضعیف نظام انقلابی ما تجاوز گسترده ای را توسط رژیم دست نشانده عراق به ما تحمیل و خسارات جانی و مالی بسیاری را وارد کردند. وی افزود که رژیم متجاوز عراق ندای صلح مسلحانه و مزورانه سر داده است، اما جنگ تحمیلی فقط با تنبیه متجاوز، ریشه کن ساختن فتنه انگیزان و تحقق کامل عدالت پایان خواهد یافت. وی با یادآوری اقدامات غیرانسانی رژیم عراق از جمله استفاده از سلاح های شیمیایی، حمله به مناطق مسکونی، تهدید امنیت هواپیمایی، نقض امنیت کشتیرانی و حمله به نفتکش ها در خلیج فارس، گفت که اکنون دیگر افکار عمومی جهان از فتنه انگیزی و ارباب رژیم عراق آگاهی کامل یافته است.

در ادامه رئیس جمهور تانزانیا، ضمن اینکه حضور رئیس جمهور ایران را افتخاری برای تانزانیا دانست، مواضع مشترک دو کشور را درباره استعمار و تجاوز قدرت های بزرگ و نیز درباره نامیبیا و نژادپرستی برشمرد. وی سپس اظهار امیدواری کرد که جنگ تحمیلی با راه حل مسالمت آمیز پایان یابد و گفت که تانزانیا در این مورد تلاش خواهد کرد. آقای موئینی همچنین از کمک های همه جانبه جمهوری اسلامی ایران در زمینه های مختلف به تانزانیا تشکر کرد. (۱)

ص: ۹۳۴

رادیو و تلویزیون پاکستان به طور بی سابقه برنامه های سفر رئیس جمهور ایران را منتشر کردند.

نماینده گی جمهوری اسلامی ایران در اسلام آباد گزارش داد که پنجشنبه شب تلویزیون پاکستان به مدت یک ساعت و ده دقیقه سخنرانی ریاست جمهوری اسلامی ایران در محل مردمی لاهور و همچنین مصاحبه ایشان را پخش نمود، ابتدا متن کامل سخنرانی به فارسی و سپس ترجمه اردوی آن از تلویزیون پخش گردید و در پی آن مصاحبه ایشان و ترجمه انگلیسی آن از تلویزیون نمایش داده شد. به این ترتیب تلویزیون پاکستان شش شب متوالی (از ۲۱/۱۰/۱۳۶۴ تا ۲۶/۱۰/۱۳۶۴) برنامه هایی درباره ایران پخش کرد. انتشار گزارش هایی در مورد کشوری خاص از تلویزیون به طور متوالی در این سطح در پاکستان بی سابقه بوده است و به هنگام دیدار رؤسای دیگر کشورهای خارجی نیز پاکستانی ها در این سطح عمل نکرده اند.

نماینده گی جمهوری اسلامی ایران در اسلام آباد در این باره نوشته است: «این اقدام دولت پاکستان با توجه به استقبال وسیع مردمی انجام شده تاحدودی قابل توجه می باشد ولی از آنجایی که ریاست جمهوری در سخنرانی و همچنین مصاحبه خود در ارتباط با ابرقدرت ها و عراق مطالب قاطعی ایراد داشتند و پاکستانی ها برخلاف روش معمول خود، تقریباً بدون سانسور به استثناء حذف لفظ امریکا در سخنرانی ریاست جمهوری آن هم در ترجمه به زبان اردو این مطلب را پخش کردند، قابل توجه می باشد.» (۱)

رادیو پاکستان نیز در بخش فارسی صبح پنجشنبه خود گفت: «رئیس جمهوری اسلامی ایران زمانی از پاکستان دیدار می کند که عصر جدیدی در حکومت جمهوری اسلامی پاکستان آغاز گردیده است و آقای محمدخان جونیجو نخست وزیر در دیدار با آقای خامنه ای رئیس جمهوری ایران، او را از احیای حکومت غیرنظامی در کشورش آگاه ساخت. نخست وزیر پاکستان این نکته را روشن ساخت که اکنون در کشور جمهوری اسلامی پاکستان حکومت منتخب مردم تشکیل شده که مصمم است به قوانین و اصول اسلامی ارجحیت دهد.»

این رادیو در برنامه بررسی مطبوعات نیز خود به انعکاس این سفر در روزنامه های ملی پاکستان پرداخت و از قول روزنامه انگلیسی زبان پاکستان تایمز گفت: «حجت الاسلام خامنه ای در دیدار با جمعی از علمای پاکستانی از آنها خواست تا برای وحدت و همبستگی امت اسلامی در سراسر جهان بکوشند.» رادیو پاکستان افزود: «روزنامه مسلم نیز در گزارش خود از پیشنهاد حجت الاسلام خامنه ای مبنی بر تشکیل بازار مشترک کشورهای اسلامی استقبال کرد و آن را گامی بزرگ در ملی تر شدن همکاری های اقتصادی میان کشورهای اسلامی به خصوص دو کشور ایران و پاکستان خواند.» (۲)

ص: ۹۳۶

۱- ۲۸. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۹۴/۳، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴.

۲- ۲۹. روزنامه کیهان، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

هزاران تن از دانشجویان و دیگر اقشار مردم در پاکستان در تظاهراتی تهدیدهای امریکا علیه لیبی را محکوم کردند و خواستار قطع رابطه پاکستان با امریکا شدند.

دانشجویان مسلمان در کراچی طی تظاهراتی با شعارهای ضد امریکایی در اعتراض به تهدیدهای واشنگتن علیه لیبی، پرچم امریکا را آتش زدند. به گزارش خبرگزاری رویتر، دانشجویان مسلمان استان بلوچستان پاکستان با حمل پلاکاردهایی که بر روی آنها شعارهایی از جمله "مرگ بر امپریالیسم امریکا" و "دست ها از لیبی کوتاه" نوشته بودند، در خیابان های کراچی راه پیمایی کردند. پلیس برای حفاظت از کنسولگری امریکا که در نزدیکی محل راه پیمایی دانشجویان بود به این محل اعزام شد.^(۱)

هزاران نفر از مردم شهر لاهور مرکز ایالت پنجاب پاکستان نیز بعد از ظهر پنجشنبه با شرکت در تظاهرات ضد امریکایی، اقدامات و تهدیدات امریکا، علیه لیبی را شدیداً محکوم کردند. به گزارش واحد مرکزی خبر از اسلام آباد در این تظاهرات اقشار مختلف مردم از جمله حقوق دانان، دانشجویان، دانش آموزان، کارگران و زنان شرکت داشتند و تظاهرات خود را از مقابل دادگاه عالی لاهور آغاز کردند. تظاهرکنندگان با فریادهای مرگ بر امریکا، مرگ بر ریگان از خیابان های لاهور عبور کرده و پس از اجتماع در مقابل ساختمان مرکز فرهنگی امریکا سخنان چند تن از رهبران سیاسی را شنیدند و پرچم های امریکا را آتش زدند.

تظاهرکنندگان که خواستار حمایت حکومت پاکستان از لیبی و قطع روابط پاکستان با امریکا بودند، قطع وام های پرداختی امریکا به پاکستان را درخواست نموده و اعلام کردند تحت سلطه امپریالیزم امریکا برقراری دمکراسی امکان پذیر نیست. این تظاهرات بدون دخالت مأموران انتظامی پاکستان به آرامی پایان یافت.^(۲)

امریکا دو کشور ایران و لیبی را ناقض قوانین بین المللی خواند و توقیف دارایی های آنها را موجه اعلام کرد.

در پی اعتراض محافل اقتصادی عرب به اقدام دولت امریکا در مورد مسدود کردن دارایی های لیبی در بانک های امریکا، سفارت امریکا در کویت با انتشار بیانیه ای این اقدام را موجه خواند. سفارت امریکا در بیانیه خود با اشاره به اظهارات اخیر ریگان درباره توقیف دارایی های لیبی و ایران در امریکا، به کشورهای دیگری که دارایی های نقدی خود را به بانک های امریکا سپرده اند اطمینان داد این گونه اقدامات شامل آنان نخواهد شد. این بیانیه در مطبوعات کویت درج شده که در آن آمده است امریکا همچنان بزرگ ترین بازار گردش سرمایه ها در جهان خواهد ماند. در این بیانیه، ایران و لیبی دو کشور ناقض قوانین بین المللی معرفی شده اند.^(۳)

ص: ۹۳۷

۱- ۳۰. روزنامه اطلاعات، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۲- ۳۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

۳- ۳۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۳، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳۵، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴.

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «ساعت ۶ صبح امروز (۲۶ دی) صدای انفجار عظیمی قسمتی از شهر ابوظبی را به لرزه درآورد. طبق مشاهدات عینی انفجار مذکور در دفتر هواپیمایی سوریه، یمن جنوبی و شعبه دفتر هواپیمایی پان امریکن واقع در خیابان حمدان در مرکز شهر صورت گرفته است. ظاهراً این انفجار در رابطه با تهدیدات رژیم عراق دایر بر به مخاطره افکندن امنیت کشورهای عرب حوزه خلیج فارس صورت گرفته است. (۱) اخیراً یک هیئت بلندپایه از امارات به ایران سفر کرده بود.» (۲)

امریکا کمیته ویژه ای برای بررسی نحوه مقابله با حرکات اعتراض آمیز مردم مسلمان مصر - که به دنبال شهادت سلیمان خاطر قهرمان سینا اساس رژیم قاهره را با خطر روبه رو کرده - تشکیل داد. براساس گزارش های منتشره در مطبوعات منطقه خلیج فارس، این کمیته محرمانه که "کمیته فوق العاده مصر" خوانده می شود و از ابتدای محاکمه سلیمان خاطر و در پی نگرانی کاخ سفید از همبستگی مردم مصر با قهرمان سینا تشکیل شد، مأموریت دارد اوضاع امنیتی مصر و تحولات مربوط به شهادت این سرباز مسلمان در میان محافل سیاسی و مردمی مصر را ساعت به ساعت جمع آوری کرده و مورد بررسی قرار دهد. این کمیته - که خبر تشکیل آن را رسانه های امریکایی سانسور کرده اند - گزارش تحولات و تظاهرات مردم مصر و اوضاع امنیتی این کشور را به منظور جلوگیری از بروز هرگونه تحول غیرمنتظره به طور منظم در اختیار وزارت خارجه امریکا و شورای امنیت ملی این کشور قرار می دهد. (۳)

یک نشریه انگلیسی ادعا کرد که شوروی در صدد است با تحریک ناراضیان بلوچ در ایران و پاکستان و ترغیب آنان به خودمختاری، به اقیانوس هند دست یابد.

نشریه فارین ریپورت چاپ لندن در شماره امروز خود نوشته است: «از زمان روی کار آمدن میخائیل گورباچف، شوروی در صدد بوده است ناراضیان بلوچ در ایران و پاکستان در مرز افغانستان را تحریک کند تا از این طریق آنها به خودمختاری رسیده و کشور مستقلی از افغانستان تا اقیانوس هند تشکیل دهند. ظاهراً دلیل عمده این کار این است که ایران و پاکستان که تاکنون از بلوچ ها غافل بوده اند نگران تمایلات جدایی طلبان بلوچ نشده و وادار به کنار آمدن

ص: ۹۳۸

۱- دو روز بعد از این حادثه یک مقام وزارت کشور امارات آن را انفجاری ساده ناشی از یک بمب ساعتی در زیر یک ساختمان تجاری توصیف کرد و گفت در این حادثه به کسی آسیب نرسیده و فقط به شکستن شیشه های مغازه های این ساختمان و شیشه های چند دفتر هواپیمایی انجامیده است. (روزنامه اطلاعات، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۷)

۲- ۳۳. روزنامه کیهان، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۴.

۳- ۳۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

با رژیم ببرک کارمل در افغانستان شوند اگر بلوچ ها اقدام به انجام یک شورش عظیم کنند - که البته احتمال آن بسیار ضعیف است - راه برای دستیابی شوروی به آرزوی دیرینه خود یعنی یافتن بندرگاهی در آب های اقیانوس هند هموار شده است. گورباچف احتمالاً امیدوار است که پاکستان و ایران در مقابل قطع شدن فشار شوروی، حاضر شوند با مذاکرات متقابل با رژیم کارمل موافقت کنند.»^(۱)

۱

وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران امروز با انتشار بیانیه ای محاصره اقتصادی و نظامی کشور لسوتو را محکوم کرد.

در این بیانیه آمده است: «محاصره کشور کوچکی چون لسوتو توسط نیروهای تا دندان مسلح افریقای جنوبی بیانگر وحشت این رژیم و حامیان خارجی اش از مبارزات مردمی است که سال ها طعم تلخ استثمار و استعمار و نژادپرستی را چشیده و دیگر حاضر به پذیرش ظلم و زور دیگران نیستند. ... جمهوری اسلامی ایران ضمن اعلام حمایت مجدد از مبارزات ضدنژادپرستی مردم افریقای جنوبی از همه کشورهای آزاده می خواهد که به حمایت خود از مبارزات مردم جنوب افریقا تا سرنگونی رژیم نژادپرست افریقای جنوبی ادامه دهند.»^(۲)

۲

تلاش دولت فرانسه برای آزادی اتباع این کشور در لبنان با هدف کسب رأی بیشتر در انتخابات مجلس، تشدید می شود.

به گزارش تلویزیون فرانسه، دولت فرانسه در چند روز آینده نماینده ای جهت رفع آخرین موانع برای آزادی گروگان های فرانسوی به دمشق خواهد فرستاد. نشریه لیبراسیون با اعلام این خبر افزود گروگان ها کماکان در دره بقاع تحت سلطه سوریه و در دست بنیادگرایان شیعه طرف دار ایران هستند.

نشریه وزارت خارجه جمهوری اسلامی ضمن درج خبر مذکور چنین توضیح داده است:

«۱. مطبوعات داخلی فرانسه سفر ژاک مارتن به تهران و مذاکرات وی حول بازپرداخت قرض فرانسه به ایران را مرتبط با آزادی گروگان ها درج نموده اند.

۲. سوسیالیست ها در نظر دارند به هر طریق ممکن قبل از انتخابات مجلس، قضیه گروگان ها را حل نمایند تا بدین طریق آراء بیشتری کسب نمایند. عدم موفقیت فرانسه در حل این قضیه باعث پایین آمدن شدید آراء خواهد گردید و لذا این امر از اهمیت خاصی برای آنان برخوردار است. بی شک حل این قضیه از طریق حافظ اسد در روند روابط آتی سوریه - فرانسه مؤثر می باشد.»^(۳)

ص: ۹۳۹

۱- ۳۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۳، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۳ و ۲۴، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۳۶. روزنامه اطلاعات، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴.

۳- ۳۷. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۹۱/۳، ۲۶/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

در جلسه صبح امروز قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران با حضور فرمانده کل سپاه پاسداران و مسئولان قرارگاه رمضان، جایگاه استان سلیمانیه عراق در استراتژی جنگ، اهداف سپاه پاسداران در این جبهه و چگونگی نیل به آن بررسی شد. (۱)

در آغاز جلسه فرمانده کل سپاه با اشاره به جایگاه استان سلیمانیه عراق در استراتژی جنگ جمهوری اسلامی گفت که با تصرف این استان ما دیگر مسئله ای به نام کردستان نخواهیم داشت؛ از اینجا ما به مردم عراق متصل می شویم و به اوضاع نظامی و اقتصادی حکومت عراق می توانیم ضربه بزرگی بزنیم و هر چند اقدامات عمده ما در شمال عراق عملیات نامنظم است، در استان سلیمانیه می توانیم در کنار کار نامنظم، امکانات و توان منظم را هم به کار گیریم. وی افزود باید آماده شویم از اردیبهشت آینده -۱۳۶۵- عملیات های پی در پی را شروع کنیم و تا زمانی که کار شروع نشود، امکانات نمی آید. کشور ما چون کشوری مردمی و انقلابی است، با انقلاب و کار است که امکانات بسیج می شود.

در ادامه محمدرضا نقدی (شمس) گفت که به طور کلی در مناطق مختلف شمال غرب ایران و شمال شرق عراق ما با تشکیلات های منسجم سابقه دار تاریخی اعم از وابسته یا ناوابسته به رژیم عراق مواجهیم که سازمان دارند، اطلاعات کافی و کامل از منطقه دارند، و جب به و جب منطقه را می شناسند. در مقابل، ما یک آدم های نا آشنا با منطقه و ناهمگون با بافت اجتماعی آنجا هستیم. کار در آنجا به سادگی ممکن نیست. یک کار ناشیانه موجب اقدام دشمن به بستن راهکارها، تصرف پایگاه ها، ایجاد ضربات فراوان و ویرانی تعدادی روستا می شود. کار گسترده

ص: ۹۴۱

۱- این جلسه از ساعت ۸:۳۰ تا ۱۰ صبح با حضور محسن رضایی، محمدباقر ذوالقدر، محمدابراهیم سنجقی، محمدرضا نقدی (شمس)، احمد کریمی (فرمانده قرارگاه مقدم رمضان در مریوان)، مصلح و محمد درودیان در محل قرارگاه نجف در باختران تشکیل شد.

و مؤثر در آنجا نیاز به فرصت، شناخت دقیق، پیدا کردن زمینه اجتماعی عمیق، نیرو و امکانات دارد. از سوی دیگر، فعالیت های ناهماهنگ بخش های مختلف جمهوری اسلامی مثل سپاه، ارتش، وزارت اطلاعات و استانداری و ارتباط ناهماهنگ آنها با گروه ها و تشکیلات مختلف فعال در مناطق شمالی عراق به خنثی شدن یا بی نتیجه ماندن این فعالیت ها می انجامد. اگر موضوع جنگ است باید زیر نظر شورای عالی دفاع یا سازمان رزمی سپاه برود.

فرمانده کل سپاه: «پس شما پیشنهادی ندارید. یعنی یک چیزی در ذهنتان هست که فکر می کنید آن تحقق پیدا کند ولی ممکن است یک سال دیگر وقتان را تلف بکنیم و بعد ببینیم این چیزی که در ذهن ما بود عملی نیست. ... ما می خواهیم عملیات را یک قدم جلوتر بیدازیم، برای اینکه راهکارهای آینده مسدود نشود، پیشنهادات شما چیست؟ باتوجه به اینکه توانتان همین توان ضعیف باشد.»

محمدرضا نقدی: «خیلی آهسته کار می کنیم، یعنی برای ده سال آینده می شود. تشکیلات می زنیم، نیرو جذب می کنیم، آموزش می دهیم، کادرسازی می کنیم.»

محسن رضایی پرسید اگر تشکیلات شما تقویت شود، چه پیشنهادی دارید. محمدرضا نقدی پاسخ داد که می توانیم با طالبانی ها مذاکره و کار کنیم و با هماهنگی آنها نیرو به داخل عراق بفرستیم، به شرطی که رابطه با آنها متمرکز باشد و بخش های دیگر جمهوری اسلامی جداگانه وارد مذاکره با آنها نشوند.

در ادامه احمد کریمی فرمانده قرارگاه مقدم رمضان در مریوان در پاسخ محسن رضایی وضعیت نیروهای این قرارگاه و توان و تجربه آنان را توضیح داد و گفت ما در وضعیت کنونی می توانیم ۵۰ نفر از نیروهای لشکر بدر را به تدریج به داخل عراق منتقل و در آنجا مستقر کنیم. همچنین نیروهایی که در قره داغ داریم تا مناطق خالص، بعقوبه و مقدادیه عراق رفت و آمد دارند. ما در حال حاضر می توانیم کمبود توان خود را با استفاده از گروه های عراقی در مناطق شمالی عراق جبران کنیم. احمد کریمی و محمدرضا نقدی گفتند که افراد سازمان منافقین در شمال عراق در منطقه تحت سلطه طالبانی ها، با این گروه هماهنگ اند و با برگه تردد طالبانی ها رفت و آمد می کنند.

فرمانده کل سپاه در ادامه جلسه به موضوع اصلی جلسه بازگشت و پرسید: شما چه کمکی می توانید در کوتاه مدت به جنگ منظم ما بکنید؟

احمد کریمی: می توانیم این منطقه را مین گذاری کنیم؛ کمین اجرا بکنیم؛ پل ها را منفجر بکنیم.

اما موضوع اصلی مورد نظر محسن رضایی چگونگی انتقال یگان منظم، مثلاً یک لشکر نیروی عملیاتی به شمال سلیمانیه است. برادران نقدی و کریمی چنین اقدامی را در صورت توافق با جلال طالبانی شدنی اعلام کردند منتها خواسته وی در قبال چنین کمکی را مطلوب نمی دانستند. نظر طالبانی این است که در برابر این کمک، اختیار مناطق آزاد شده در دست او قرار گیرد.

در ادامه درباره چگونگی عبور از دریاچه دربندیخان، رفتن به مناطق قره داغ و ماؤوت و مسیرهای آن و میزان حاکمیت رژیم عراق و تسلط گروه ها در این مناطق بحث شد. سپس محسن رضایی پرسید: جمهوری اسلامی در شمال عراق میان مردم نسبت به گروه های دیگر چند درصد زمینه پذیرش و همکاری دارد؟

احمد کریمی: خیلی زمینه دارد. خود گروه ها هم مجبورند به دلیل جوّ و مردم به جمهوری اسلامی گرایش داشته باشند.

محمد رضا نقدی: اینجا (شمال عراق) هر کس امنیت دستش باشد، مردم با او هستند. با اینکه قلبشان با ما هست، اما مجبورند با او کار کنند.

محسن رضایی: «اگر قدرت نظامی با ما باشد، چون قلب مردم با ما هست، قدرت نظامی ما پایدار خواهد بود. اگر قدرت نظامی با گروه ها باشد، مردم با آنها نیستند، اما آنها مسلط هستند. ... پس ما نباید از گروه ها نگرانی داشته باشیم.» وی پرسید: قلعه دیزه بیشتر در اختیار چه کسی است؟

محمد رضا نقدی: الان قدرت دست جلال طالبانی است، ولی بیشترین نفوذ اجتماعی را سوسیالیست ها دارند.

در ادامه درباره چگونگی همکاری با گروه های معارض عراقی که هم بتوان از توان و امکانات آنها استفاده کرد و هم انتظار بیجا در آنها ایجاد نشود، بحث شد.

تأثیر تصرف ارتفاع گامو (گمو) واقع در شرق ماؤوت و شمال سلیمانیه عراق سؤال بعدی محسن رضایی بود. احمد کریمی و محمد رضا نقدی آثار مهمی برای چنین اقدامی برشمردند: ایجاد راهکارهای متعدد برای عملیات آینده؛ آثار مهم در داخل به دلیل استقرار همه گروه های ضدانقلاب داخلی در پشت آن و ناچار شدن آنها به عقب نشینی تا ۵۰ کیلومتر؛ رفتار با گروه های عراقی از موضعی کاملاً متفاوت با وضع کنونی؛ تزلزل حاکمیت رژیم عراق در سلیمانیه و شورش مردم علیه صدام؛ احتمال انهدام سلیمانیه به دست نیروهای صدام، همچون روستاهای متعددی که تاکنون در این مناطق منهدم کرده است.

چگونگی کمک قرارگاه رمضان به قرارگاه نجف برای اجرای عملیات منظم در منطقه شیلر تا ۱۵ روز آینده، آخرین سؤال محسن رضایی بود. وی پرسید که می توانید یک گردان نیرو را به پشت دشمن ببرید. برادر کریمی گفت برای انتقال یک گردان حداقل یک ماه برنامه ریزی و زمان می خواهد تا بتوانیم این تعداد نیرو را از چند جناح وارد کنیم و محل اتصال آنان را در منطقه عملیات قرار دهیم. محسن رضایی گفت شما باید یک معبر داشته باشید که نیروها ۴۸ ساعت قبل از عملیات راه بیفتند؛ ۲۴ ساعت استراحت کنند و شب به خط دشمن بزنند. اما کریمی چنین اقدامی را به دلیل نبودن پوشش گیاهی و طبیعی (برای دور ماندن از چشم دشمن)، سردی هوا، ناممکن بودن روشن کردن آتش و نبودن روستای خالی از عوامل دشمن

در این منطقه و نیز نبودن محل مطمئن برای استراحت، نشدنی اعلام کرد.

در این جلسه همچنین باتوجه به تصمیم فرمانده کل سپاه برای شناسایی شرق منطقه قلعه دیزه و نیز شناسایی منطقه دزلی، در این باره بحث و برنامه ریزی شد. (۱)

۱

در پی تصمیم فرمانده کل سپاه برای شناسایی چند منطقه در جبهه شمال غرب، وی و همراهان (۲) پس از پوشیدن لباس محلی و استفاده از کلاه و چفیه - برای اینکه شناخته نشوند - حدود ساعت ۱۱:۱۵ از باختران عازم میوان شدند. آنان پس از اقامه نماز و صرف نهار در میوان، به سوی هزارقله حرکت کردند و ساعت ۱۸ به آنجا رسیدند و شب را در مقر تیپ قدس در ارتفاعات هزارقله سپری کردند.

راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در ادامه گزارش امروز خود در این باره نوشته است: «وضعیت نیرو به صورتی است که امکان عملیات روی ارتفاعات گامو وجود دارد، ولی مشکلات مهندسی و زدن جاده های عقبه و عدم شناسایی کامل از جمله مشکلات است که مکرراً مورد بحث قرار می گیرد. استدلال برادر محسن برای عملیات [در شمال غرب] مبتنی بر این امر است که باتوجه به عملیات [قریب الوقوع] در جنوب، عراق از منطقه [شمال غرب] نیرو برداشت می کند و شرایط مناسبی برای عملیات [در این منطقه] است. از سوی دیگر، این عملیات می تواند مقدمه و جای پای برای یک عملیات گسترده تر در اردیبهشت ۱۳۶۵ باشد.»

راوی مرکز در ادامه یادداشت خود دو سؤال مطرح کرده است: «۱. آیا فرمانده کل سپاه بایستی به میزان فعلی برای چنین عملیاتی، آن هم در زمینه مقدمات، چنین انرژی صرف کند؟ ۲. چرا سازمان رزم سپاه برای عملیات تا این اندازه متکی به فرماندهی در تدبیر و تحرک بخشیدن به کار است؟» (۳)

۲

گزارش آخرین بررسی ها از وضعیت سواحل اروندرود و اعلام وجود اسکله ها و نقاطی مناسب در ساحل غربی اروندرود برای پهلوگیری شناورها، از بیم ها کاست و امید به موفقیت عملیات در منطقه فاو را افزایش داد.

پیش از ظهر امروز (بعد از جلسه فرمانده کل سپاه با مسئولان قرارگاه رمضان)، یکی از مسئولان قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص) نتایج آخرین بررسی ها از وضعیت ساحل غربی اروندرود را - که حاصل شناسایی های مکرر در وضعیت های مختلف جریان آب و نیز نتیجه بررسی عکس هایی

ص: ۹۴۴

۱-۱. سند شماره ۱۷۳۶۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی چگونگی همکاری یگان های منظم و نامنظم برای عملیات در شمال عراق (۲۷/۱۰/۱۳۶۴، قرارگاه نجف باختران، نوار شماره ۱۷۰۶۲)، صص ۳۴ - ۱؛ و - سند شماره ۱۷۳۸۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: (۲۷/۱۰/۱۳۶۴، قرارگاه نجف باختران، نوار شماره ۱۷۰۶۳)، صص ۸ - ۱.

۲- همراهان محسن رضایی، محمدابراهیم سنجقی، مصطفی ایزدی، محمد ستاری وفایی، غلامرضا صالحی، محمدباقر ذوالقدر، محمدرضا نقدی (شمس)، محمد درودیان و... بودند.

۳-۲. سند شماره ۱۱۱۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه در عملیات والفجر

(محمد درودیان)، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴ تا ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، صص ۴ - ۱.

بود که واحد اطلاعات قرارگاه ها گرفته بودند - برای فرمانده کل سپاه پاسداران تشریح کرد. محمد ستاری وفایی با بیان وضعیت های اسکله ها و فاصله سطح آب از سطح اسکله ها در وضعیت های مختلف جزرومد آب و نیز وضعیت ساحل دشمن در اطراف اسکله ها و عرض زمین باتلاقی و چولان ها، گفت که نقاط قابل پهلوگیری برای شناورها به ترتیب درجه بندی شده که چنین است: در اولویت اول، اسکله شماره ۱ است. اولویت دوم بین اسکله های ۳ و ۴ است. اولویت سوم بین اسکله های ۱ و ۲ است. اولویت چهارم مقابل پارک شهر است.

محمد وفایی افزود که اسکله چهارچراغ در شب در مد کامل، ۷۰ سانتی متر از آب بیرون می ماند و این وضعیت مناسبی برای پهلوگیری شناور است. وی گفت با بزرگ کردن عکسی که بچه ها از این اسکله و اطراف آن گرفته اند، نقطه نقطه آن را بررسی کردیم؛ در مقابل آن سطح صافی مثل یک میدان والیبال است. اسکله چهارچراغ سطح صافی است که روی پایه هایی به صورت تقاطعی قرار گرفته و قابلیت پذیرش هر گونه وسیله را دارد و چون در حالت مد، فاصله سطح آب با سطح اسکله بیش از ۷۰ تا ۱۰۰ سانتی متر نیست، تخلیه به سهولت انجام می گیرد و لازم است در اولویت پاک سازی و تأمین قرار گیرد. محمد وفایی با نشان دادن نهی در روی نقشه بعد از اسکله چهارچراغ گفت که از این نهر به طرف چپ حدود ۳۰ تا ۴۰ متر اصلاً مانعی وجود ندارد؛ نه سیم خاردار نه موانع خورشیدی و به راحتی قابل عبور است. محسن رضایی: «خداوند می فرماید: "والذین جاهدوا فینا لنهدينهم سبلنا" این طور است.» وی افزود: «باید زود بجنیم و از این استفاده کنیم. دشمن اگر بفهمد می آید همه راهکارها را می بندد.»

فرمانده کل سپاه در ادامه گفت ما در منطقه قرارگاه کربلا دو محور خوب داریم که محورهای لشکر ۳۱ عاشورا و لشکر ۲۵ کربلا است. محمد وفایی گفت در منطقه قرارگاه نوح هم محور لشکر ۴۱ ثارالله (ع) محور خوبی است. محسن رضایی گفت: «لشکرهای امام حسین (ع)، نجف و حضرت رسول (ص) مهم ترین کار را دارند که می روند در خط قرار می گیرند.»

پس از اینکه از گزارش مسئول مهندسی مشخص شد که در ساحل دشمن نقاط مناسبی برای تخلیه تجهیزات سنگین وجود دارد، محسن رضایی گفت: «ما اگر همان شب [اول عملیات] بتوانیم تانک و بلدوزر برسانیم که دیگر رفته ایم و اصلاً مشکلی نداریم و طرح را مرحله به مرحله نمی کنیم. همه بچه ها روی این جاده ها [جاده های فاو - بصره و...] می اندازند و می روند.» وی افزود: «با این حساب دیگر ان شاء الله [از ساحل دشمن] نگرانی نداریم؛ حالا باید روی ساحل خودمان کار کنیم؛ در ساحل خودمان باید یک اتوبان خیلی قوی درست بشود و اینجا [اسکله های مناسب در ساحل خودمان] را در همان یک ساعت اول [عملیات] بزیم.» فرمانده کل سپاه گفت با توجه به کمبود شناور، باید سرعت حمل را افزایش دهیم. وی در این جلسه چندین بار بر آماده شدن جاده وسیعی به سمت ساحل خودی که نقل و انتقالات تجهیزات

سنگین را از عقبه به سمت ساحل تسهیل کند و نیز وسایلی مثل فرش باتلاق یا پل های خیبری که با قرار گرفتن در بخش باتلاقی ساحل خودی انتقال وسایل سنگین را به اسکله های خودی امکان پذیر و تسریع کند، تأکید کرد.

محمد ستاری وفایی در این باره اقدامات قرارگاه مهندسی و واحدهای مهندسی یگان ها را برای آماده سازی جاده ها و ساحل سازی و نیز آماده کردن فرش باتلاق و پل های خیبری و دپو کردن خاک و شن در نقطه ای مناسب - که به محض شروع عملیات، جاده ها به سمت اروند تکمیل شود - برشمرد. وی افزود که قرار است ارتش تا فردا ۷۰ سطحه شناور و ۲۰ قایق به سپاه واگذار کند. وی همچنین از آماده شدن اژدرهایی حاوی ۲۵۰ پوند مواد منفجره برای انهدام موانع در ساحل دشمن خبر داد و شیوه انتقال آن را بیان کرد. (۱)

۱

قرارگاه نوح(ع) در جلسه شامگاهی خود به بررسی طرح مانور عملیات این قرارگاه، مشکلات اجرای آن و چگونگی حل آنها پرداخت. (۲) فرمانده قرارگاه نوح(ع) در آغاز مشکلات را چنین برشمرد: افزایش منطقه مأموریت؛ طولانی بودن عرض باتلاق و چولان ساحل دشمن در منطقه قرارگاه نوح(ع)؛ شدیدتر بودن جریان آب و عریض تر بودن رودخانه و کمتر بودن مدت حالت ساکن آب در این منطقه نسبت به منطقه قرارگاه کربلا؛ طولانی تر بودن فاصله استقرار یگان های این قرارگاه از اروند به دلیل وضعیت نامناسب ساحل در این منطقه. وی گفت که برای اجرای این مأموریت، سه یگان به استعداد ۲۱ گردان داریم و نیروی احتیاط نداریم درحالی که برای اجرای تک جبهه ای، تأمین جاده ها و خط عقب در مجموع به ۲۶ گردان نیاز داریم.

فرمانده قرارگاه نوح(ع) و دیگر حاضران باتوجه به وضعیت مأموریت و توان این قرارگاه بر پرهیز از تک جبهه ای تأکید کردند. علاوه بر این، علی آستانه پیشنهاد کرد که تیپ المهدی(عج) که منطقه مأموریتش نامناسب تر از سایر یگان هاست، شب اول از هجوم به دشمن خودداری کند و در این شب لشکرهای ثارالله(ع) و فجر با حمله به دشمن و ایجاد رخنه در خطوط او، فشار اصلی را صرف رسیدن به جاده قشله کنند. تیپ المهدی(عج) نیز روز اول وارد عمل شود. حسن دانایی فر نیز پیشنهاد کرد که در صورت امکان استفاده از نفربر خشایار، یک گردان نیرو از طریق خور عبدالله وارد منطقه مأموریت تیپ المهدی(عج) شود. حسین علایی هم گفت که به دلیل توجه اصلی دشمن به اروندرود، اگر بتوانیم از طریق خور عبدالله وارد شویم، عملیات برای ما آسان خواهد شد. البته وی به دلایل مختلف، از جمله طولانی بودن مسیر، اجرای عملیات از طریق خور

ص: ۹۴۶

۱- ۳. سند شماره ۱۷۴۰۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه گزارش وضعیت ساحل خودی و دشمن در منطقه فاو (۱۳۶۴/۱۰/۲۷، قرارگاه نجف باختران، نوار شماره ۱۷۰۶۴)، صص ۱۳ - ۱.

۲- این جلسه از ساعت ۲۰:۳۰ تا ۲۱:۳۰ با حضور حسین علایی، حسن دانایی فر و علی آستانه (مسئول طرح و عملیات قرارگاه نوح(ع)) در ستاد قرارگاه نوح(ع) تشکیل شد.

عبدالله را مشکل اعلام کرد. علی آستانه نیز نداشتن تجهیزات مناسب و نداشتن تجربه عملیات دریایی در این منطقه و نداشتن شناسایی و اطلاعات لازم از محور خور عبدالله را از دلایل نامناسب بودن و احتمال عدم موفقیت عملیات از این محور اعلام کرد.

در ادامه جلسه، چگونگی استفاده از نفربر خشایار در آغاز عملیات مطرح و پیشنهادهایی بیان شد، از جمله اینکه با استفاده از این نفربر نیروها از طریق دهانه فاو از پشت وارد منطقه دشمن شده و از آنجا به سمت شمال پیشروی کنند. فرمانده قرارگاه نوح (ع) نیز گفت که می توانیم سلاح ۲۳ میلی متری را روی نفربرهای خشایار نصب و آنها را در دهانه نهرها مستقر کنیم و در شروع عملیات هر سنگری از دشمن که مقاومت کرد، روی آن آتش اجرا کنیم. این جلسه بدون تصمیم گیری مشخصی پایان یافت. (۱)

۱

سرانجام پس از مدت ها انتظار برای کسب آگاهی از وضعیت زمین و مواضع و موانع دشمن در فاصله دور از ساحل منطقه فاو، نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی موفق به عکس برداری از این منطقه شد.

در عکس برداری هوایی از منطقه عملیاتی آتی، مهم تر از تهدید سیستم و سلاح های پیشرفته دفاع هوایی عراق برای معدود هواپیماهای جنگی قابل استفاده جمهوری اسلامی، موضوع هشیار شدن دشمن و لو رفتن منطقه عملیاتی بود. سرانجام مسئولان متعهد نیروی هوایی ارتش تدبیری اندیشیدند: «هنگامی که هواپیماهای دشمن به قصد بمباران خارک می آیند، دو جنگنده خودی برای مقابله با آنها به پرواز درآید و در وهله اول هواپیماهای متجاوز را فراری داده و سپس با تعقیب آنها در مسیر از منطقه فاو عکس برداری کرده و قبل از آبادان با تغییر مسیر، وارد خاک ایران شوند.» (۲)

این تدبیر اجرا شد و هواپیماهای خودی موفق شدند از منطقه فاو عکس برداری کنند. این عکس کیفیت نسبتاً خوبی دارد و بسیاری از مشکلات و ابهامات ناشی از بی اطلاعی از وضعیت آرایش نیروها و زمین دشمن در فاصله دور از ساحل را رفع می کند و علاوه بر تکمیل شناسایی هایی که از طریق دیدبانی به دست آمده است، طراحان عملیات را برای طرح ریزی دقیق تر عملیات یاری می کند.

در مجموع اطلاعات حاصل از این عکس هوایی و تفسیر آن، اطلاعات و دیدگاه فرماندهان سپاه پاسداران را در مورد وضعیت زمین، شیوه گسترش و ضعف ها و قوت های دشمن، مواضع دفاعی و ارتباط رده های ارتش عراق در منطقه تکمیل و اصلاح کرد. (۳)

ص: ۹۴۷

۱-۴. سند شماره ۱۱۴۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح (الیاس حضرتی)، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴ تا ۱۰/۱۱/۱۳۶۴، صص ۲۳ - ۱۷.

۲- مضمون سخنان سرهنگ عباس بابایی در جلسه ۱۸/۱۰/۱۳۶۴.

۳-۵. سند شماره ۶۴۴/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: "شناسایی"، گزارش راوی قرارگاه خاتم در عملیات والفجر ۸ (داود رنجبر)، صص ۲۵ و ۲۶.

طرح فریب دشمن در امور پزشکی عملیات از طرح های دیگری است که برای انحراف ارتش عراق از توجه به منطقه عملیات اصلی بر اجرای آن تأکید شد. فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیاء(ص) سپاه پاسداران امروز به فرماندهی قرارگاه جنوب سپاه پاسداران (قرارگاه کربلا) چنین دستور داد:

«مقتضی است بهداری قرارگاه جنوب طرح فریب زیر را انجام دهد:

۱. بیمارستان امام رضا(ع) از تاریخ ۱/۱۱/۱۳۶۴ با این مسئله که با تمام ظرفیت می خواهد فعالیت کند، مطرح شود.
۲. یک سری امکانات حجیم و بدون تخلیه به عنوان دارو و تجهیزات پزشکی در محل بیمارستان استقرار یابد.
۳. بیمارستان در (۲۴ - س) [۲۴ ساعت قبل از شروع عملیات] باید از نظر پرسنل تکمیل شده و در (۱۲ - س) [۱۲ ساعت قبل از شروع عملیات] به بیمارستان شهدا یا ماهشهر انتقال داده شوند.
۴. تابلوهای راهنمای مسیر بیمارستان در کلیه مسیرها گذاشته شود.
۵. تردد آمبولانس را در بیمارستان و اطراف آن افزایش دهید.
۶. گردان [پدافند] ش.م.ر. در منطقه هور، جزیره، جاده شهید همت، خندق، شط علی، طبر، جاده های داخل هور متصل به آنها گسترش پیدا کرده و تیم ها در محل های ازپیش تعیین شده استقرار یابند.
۷. انجام سایر اقداماتی که به طرح فریب کمک می کند. (۱)

واحد تعاون نیروی زمینی سپاه پاسداران زمان توجیه مسئولان تعاون قرارگاه ها و یگان ها به عملیات و اقدامات ضروری ای را که این واحدها جهت آمادگی برای عملیات باید انجام دهند، اعلام کرد.

در نامه واحد تعاون نیروی زمینی سپاه به واحد حفاظت اطلاعات نیروی زمینی سپاه اعلام شده که مسئول واحد تعاون هر قرارگاه، قائم مقام وی و مسئول اطلاعات و پیگیری مفقودین حداقل ۲۵ روز قبل از عملیات باید به جاده های عقبه عملیات، محورهای عملیات، یگان های عمل کننده، زمان عملیات، استعداد یگان ها و نوع عملیات توجیه شوند. همچنین مسئولان واحد تعاون لشکرها و تیپ ها، قائم مقام آنان و فرمانده گروهان انتقال شهدا در هر یگان باید حداقل ۱۵ روز قبل از عملیات به محورهای عملیات جاده های عقبه یگان و یگان های هم جوار توجیه شوند.

در این نامه همچنین اقدامات اصلی که قرارگاه ها و یگان ها در زمینه تعاون قبل از عملیات باید انجام دهند برشمرده شده که مهم ترین موارد آن چنین است: احداث ستاد و معراج شهدا، احداث مرکز آمار تاکتیکی در منطقه عملیاتی، احداث مقر نیروهای اطلاعات و پیگیری مفقودین در

۱-۶. سند شماره ۱۱۶۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به فرماندهی قرارگاه جنوب (کربلا)،

۲۷/۱۰/۱۳۶۴.

منطقه عملیاتی، آماده سازی تشکیلات آمار و ستاد معراج شهداء عقبه، آموزش آماده سازی نیروهای اطلاعات، تأمین و توجیه و آموزش نیروهای آمارگر و جمع آوری کننده وسایل، تهیه طرح مسیر انتقال شهداء، هماهنگی با نهادها و سازمان های شرکت کننده در عملیات. (۱)

۱

ستاد مشترک ارتش امروز با صدور اطلاعیه شماره ۲۳۵۴ اعلام کرد که تکاوران تیپ ذوالفقار در یکی از مناطق عملیاتی جنوب با هدف انهدام مواضع و برهم زدن آرایش های دفاعی دشمن، یک رزم شبانه اجرا کردند و با نفوذ به مواضع دفاعی نیروهای متجاوز، پس از ۱۲ ساعت عملیات و درگیری که به انهدام چندین موضع دشمن و کشته شدن تعدادی از متجاوزان انجامید، به مواضع خود بازگشتند.

در این اطلاعیه اضافه شده است که یک واحد گشتی دشمن در نیمه های شب در منطقه عملیاتی چرابه قصد نفوذ به مواضع خودی را داشتند که با اجرای آتش، افراد گشتی پس از تحمل تلفاتی گریختند. (۲)

۲

حکومت عراق برای جلوگیری از موفقیت عملیات آتی ایران، اقدامات متعددی انجام داده است از جمله ایجاد سد دفاعی طولانی در غرب اروندرود، بازدید وزیر دفاع عراق از یگان های ارتش عراق در جبهه جنوب و اعلام آماده باش در شرق بصره است.

خبرگزاری جمهوری اسلامی امروز خبری منتشر کرد که قبل از این نیز در گزارش های نظامی به صورت های مختلف آمده است، خبر خبرگزاری چین است: «بنا بر گزارش های رسیده، رژیم عراق به منظور جلوگیری از حمله احتمالی نیروهای اسلام، خاکریزی به ارتفاع ۵ متر و به طول ۸۰ کیلومتر در حاشیه غربی اروندرود، در حدفاصل شهرک فاو تا ابوالخصیب احداث کرده و تعدادی کانال آبی نیز در امتداد همین خاکریز به وجود آورده است.» (۳)

فرماندهی سپاه هفتم عراق امروز (۲۷ دی) در نامه ای به فرمانده لشکر ۲۶ (تحت امر سپاه هفتم) هدف از احداث سد دفاعی در غرب اروند را تشریح کرده است. (۴) ترجمه این نامه چنین است: «منظور اصلی از احداث سد خاکی بر امتداد شط العرب، آماده کردن منطقه عملیات سپاه هفتم با ایجاد چندین خط پدافندی در عمق است که براساس نیاز فعلی برای دسترسی به نیازمندی های تاکتیکی کامل صورت می گیرد. علاوه بر این، نیازمندی های فنی در تسلط بر آب های شط العرب و جلوگیری از اثرات ناشی از حالات جزرومد بر مواضع پدافندی و مناطق هم جوار آن را نیز تأمین می کند.» (۵)

ص: ۹۴۹

۱- ۷. سند شماره ۱۱۶۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد تعاون نیروی زمینی سپاه به واحد حفاظت اطلاعات.

۲- ۸. روزنامه اطلاعات، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۳- ۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۴، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۴- این نامه از جمله اسناد عراقی است که در جریان عملیات والفجر ۸ به دست رزمندگان افتاده است.

۵- ۱۰. سند شماره ۱۷۸۰۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه فرماندهی لشکر ۲۶ پیاده ارتش عراق، ۲۰ ژانویه ۱۹۸۶ (۳۰ دی ۱۳۶۴).

عدنان خیرالله وزیر دفاع عراق

رادیو صوت الجماهير عراق نیز امروز گزارش داد: «ارتشبد ستاد عدنان خیرالله معاون فرمانده کل نیروهای مسلح و وزیر دفاع در خلال دو روز از مواضع نیروهای ما در بخش های عملیاتی بازدید کرده است. وی از بخش های عملیاتی شرق بصره (سپاه سوم)، شرق میسان (سپاه چهارم)، شرق دجله (سپاه ششم) و بخش عملیاتی شط العرب (سپاه هفتم) بازدید به عمل آورده و با فرماندهان و افسران گفت و گوهایی انجام داده است. ... وزیر دفاع تأکید نمود که اگر دشمن دست به حماقت جدیدی علیه عراق بزند با شکست کامل و مفتضحانه مواجه خواهد شد و ما نیروهای شکست خورده آنها را به اجساد متلاشی مبدل خواهیم کرد.» (۱)

واحد اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیاء (ص) سپاه هم اعلام کرد: «در ساعت ۱۱:۴۵ دقیقه ۲۷/۱۰/۱۳۶۴ کلیه واحدهای عراقی که تحت امر سپاه سوم مستقر در شرق بصره می باشند، در حال آماده باش صددرصد درآمده اند.» (۲)

۱

هوایماهای ارتش عراق امروز جزیره خارکو را هدف موشک قرار دادند، از جزیره خارک عکس برداری کردند و به آسمان بندرهای گناوه و امام خمینی تجاوز کردند.

بنا به نوشته نشریه گزارش روزانه وزارت اطلاعات، ساعت ۰۱:۳۷ دقیقه بامداد امروز به دنبال اعلام وضعیت قرمز، ۴ هوایمای عراقی برای اولین بار به جزیره خارکو واقع در سه کیلومتری جزیره خارک حمله کردند. در این حمله ۲ هوایمای میگ ۲۳، ۲ هوایمای میراز را اسکورت می کردند و حمله با اصابت ۳ موشک به جزیره خارکو اجرا شد. بر اثر این حمله ۲ تن زخمی و بستری شدند و به یک انبار بتونی خسارت هایی وارد شد. (۳)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز گزارش داد: «در ساعت های ۹:۳۵ دقیقه و ۹:۵۸ دقیقه صبح روز جمعه حریم هوایی جزیره خارک مورد تجاوز قرار گرفت. یک مقام آگاه در این زمینه اعلام نمود که این پروازها به منظور عکس برداری صورت گرفته و دو بار نیز دیوار صوتی شکسته شده است.» (۴) هوایماهای عراقی همچنین به بندر گناوه و بندر امام خمینی تجاوز کردند و دیوار صوتی را نیز شکستند. (۵)

خبرگزاری جمهوری اسلامی همچنین گزارش داد که آتش سوزی ناشی از حملات روز گذشته به تأسیسات نفتی خارک مهار شده است و قسمتی از خط لوله که بر اثر اصابت بمب سوراخ شده بود، ترمیم و صادرات نفت سبک از جزیره خارک آغاز شده است. (۶)

-
- ۱- ۱۱. خیرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۴، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.
- ۲- ۱۲. سند شماره ۱۱۸۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات قرارگاه خاتم الانبیاء(ص) سپاه، گزارش نوبه ای، شماره ۱۵۵، ۸/۱۱/۱۳۶۴.
- ۳- ۱۳. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۴۸، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.
- ۴- ۱۴. خیرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۴، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.
- ۵- ۱۵. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۴۹، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.
- ۶- ۱۶. خیرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۴، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

ارتش عراق در اطلاعیه امروز خود، از حمله به جزیره خارکو به عنوان حمله موفقیت آمیز علیه یک هدف بزرگ دریایی در نزدیکی سواحل ایران خبر داده و از سوی دیگر ادعا کرده است که نیروهای ایران قصبه طویله را زیر آتش توپخانه قرار داده اند.^(۱)

۱

درگیری های امروز نیروهای خودی با افراد گروه های مسلح در مناطق مریوان و بانه با تلفاتی توأم بود.

فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) گزارش داد: نیروهای تیپ شهید افیونی روز ۲۷/۱۰/۱۳۶۴ در روستای سعد سلیمانیه (اطراف مریوان) با افراد ضدانقلاب (گروه کومه له) درگیر شدند. در این درگیری ۵ تن از نیروهای خودی شهید و ۳ تن مجروح شدند. از افراد ضدانقلاب نیز تعدادی کشته و مجروح شدند که جنازه ۳ تن از آنها در محل درگیری باقیمانده است.^(۲)

امروز همچنین در منطقه بانه یک خودرو شخصی در جاده ساوان به مین کاشته شده به دست افراد ضدانقلاب برخورد. در این حادثه ۳ تن سرنشین بومی آن در همان محل شهید و ۴ تن مجروح شدند که ۲ تن از مجروحان نیز در بیمارستان شهید شدند.^(۳) در محور انجینه به بوالحسن بانه نیز امروز یک تراکتور ارتش روی مین رفت که دو سرنشین آن مجروح شدند.^(۴)

ساعت ۱ بامداد امروز، نیروهای پایگاه اخکنند (منطقه سقز) به مدت یک ساعت با افراد ضدانقلاب درگیر شدند که یکی از نیروهای پایگاه مجروح شد.^(۵)

از گزارش های شهربانی استان کردستان به استاندار این استان درباره وقایع امروز ۳ گزارش در دست است:

۱. روز ۲۷/۱۰/۱۳۶۴ در روستای جانوره از توابع شهرستان مریوان بین نیروهای خودی و گروهک کومه له درگیری رخ داد که در نتیجه تعدادی از نیروهای خودی مجروح گردیدند.^(۶)

۲. روز ۲۷/۱۰/۱۳۶۴ نیروهای خودی در حوالی روستای برشکانی از توابع شهرستان بانه به گروهک کومه له کمین زدند که در نتیجه از این گروهک ۲ نفر کشته شدند و ۱ نفر مجروح شد.^(۷)

۳. برابر اطلاع واصله، روز ۲۷/۱۰/۱۳۶۴ تعدادی از عوامل گروهک کومه له به سرپرستی محمد قادری و مصطفی محمدی جهت آدم ربایی و ترور افراد نظامی و مسئولین به اطراف شهرستان بانه وارد گردیده اند.^(۸)

درباره تحرکات سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در منطقه شمال غرب، قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) با ارسال تلفنگرامی برای سپاه پاسداران سردشت و مهاباد اعلام کرد که در ۲۶ دی ۱۳۶۴ گروه ۴۰ نفره ای از منافقین از رودخانه گلاس عبور کرده و ساعت ۱۱ شب به زمزیران رفته اند و روز ۲۷ دی در خانه های اطراف دره زمزیران مستقر شده اند و شامگاه ۲۷ دی قصد عبور از گردنه زمزیران دارند. این گروه ۷ بار قاطر مین و انواع مهمات و خواربار همراه دارند و هدف آنها رفتن به منطقه کورک مهاباد است.^(۹)

ص: ۹۵۱

۱- ۱۷. همان، ص ۱، رادیو صوت الجماهیر، ساعت ۳۰:۲۰، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۱۸. سند شماره ۱۵۱۸۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) سپاه پاسداران، گزارش خبری، ۱/۱۱/۱۳۶۴.

۳-۱۹. همان.

۴-۲۰. سند شماره ۴۱۹۷۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد سپاه پاسداران ناحیه کردستان، ۱/۱۱/۱۳۶۴.

۵-۲۱. سند شماره ۱۵۱۸۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲/۱۱/۱۳۶۴.

۶-۲۲. سند شماره ۳۷۴۰۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

۷-۲۳. سند شماره ۳۷۴۰۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴.

۸-۲۴. سند شماره ۳۷۴۰۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

۹-۲۵. سند شماره ۳۷۴۲۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴.

آقای هاشمی رفسنجانی در خطبه دوم نماز جمعه امروز تهران با اشاره به موضوع های مهم سیاسی منطقه و جهان از جمله توقیف کشتی امریکایی به دست نیروهای جمهوری اسلامی، کودتا در یمن و تهدیدهای امریکا علیه لیبی، به طور مشروح به سفر رئیس جمهور ایران به پاکستان و بازتاب ها و آثار آن و نیز تأثیر پشتیبانی مردم از رزمندگان پرداخت.

آقای هاشمی گفت: «علی رغم همه محاسبات ناظران و افراد آگاه، استقبال عظیم از رئیس جمهور کشورمان در پاکستان باعث تعجب و ناباوری آنها شد و امروز فهمیدند که همه تلاش هایشان بی نتیجه مانده است. پاکستان کشوری است که ده ها سال است استکبار جهانی در آنجا سرمایه گذاری کرده است و هم اکنون صحبت از ۶ میلیارد دلار کمک به این کشور است و پاکستان از نظر اهمیت استراتژیکی نیز مانند ایران است و به علت ارتباط با آب های گرم، دارای اهمیت فوق العاده ای است. از سوی دیگر، استکبار نیروی زیادی را صرف این کرده بود که پاکستان از انقلاب اسلامی ایران محفوظ بماند و متأثر نشود و ایران در صحنه منطقه منزوی شود. استقبالی که از رئیس جمهور کشورمان در پاکستان از سوی مردم این کشور به عمل آمد در تمام کشورهای همسایه ما چنین است و اگر ایشان به دیگر کشورهای همسایه مثل افغانستان، ترکیه، کشورهای جنوب خلیج فارس و حتی استان های جنوبی شوروی نیز سفر می کردند با چنین استقبالی از سوی مردم این کشورها مواجه می شدند و ما اگر به مصر، سوریه و لبنان هم برویم چنین خواهد شد. اما چرا حمایت و استقبال وجود دارد؟ ...

در پاکستان مردمی که به استقبال آمده بودند از دورافتاده ترین نقاط این کشور آمده بودند و باوجود عدم امکانات دیدار با مهمان خود، باز به استقبال آمده بودند. ... علی رغم این همه تبلیغاتی که علیه جمهوری اسلامی ایران می شود، ولی باز دیدیم که جوانان مسلمان پاکستان با همان ژست و رفتار جوانان حزب الله ما در ایران و با شعارهای "نه شرقی و نه غربی جمهوری اسلامی" به استقبال آمده بودند و این یکی از مسائل مهم و از اتفاقات عظیمی است که در دنیا در حال وقوع است. ... در لاهور به علت تأخیر ورود رئیس جمهور به این شهر، مردم تظاهرات کردند و تهدید کردند که ما نخواهیم رفت تا ایشان بیایند. آیا این استقبال از ریگان و گورباچف هم می شود؟ ...

در این هفت سال با همه تبلیغات سوء استکبار جهانی و دروغ گویی ها و خبرهای نادرست که پیرامون جمهوری اسلامی ایران درج دادند و شایع درست کردند و روزنامه ها هزار بار این دروغ ها را انعکاس دادند اما نتیجه اش چه شد و با همه این دروغ ها چرا این تبلیغات بی اثر ماند. این مردمی که آنجا هستند و این کار را کردند نشان دادند که اگر یک حرکت حقیقی سالم با مقاومتی در دنیا تحقق پیدا بکند امروز زیر این آسمان هیچ قدرتی وجود ندارد که بتواند جلوی امواج افکار مردم بایستد.»

آقای هاشمی در ادامه گفت: «من چند کلمه هم به مخالفین خودمان و لیبرال ها در داخل و خارج کشور می گویم: شما هم فکر کنید و ببینید که چطور بهتر است. شما چه نفعی بردید این همه دروغ گفتید؟ این همه دختران مردم را بردید آنجا و روی سینه آنها را خال کنید و بعد به اسم شکنجه به اینجا و آنجا رفتید و نشان دادید؛ با همه اینها چه به دست آوردید؟ بهتر نیست طوری عمل کنید که وقتی به پاکستان می روید این مردم پابرنه و فقیری که شما شعار حمایت از آنها را می دهید از شما چنین استقبال کنند و ماشین شما را بپوسند؟ دختران و زن ها را هدیه می کنید به صهیونیست ها. مثلاً در مجلس اروپا ۴۰ امضا جمع کنید برای خودتان، این امضا ها چقدر ارزش دارد؟ این اهمیت دارد که مثلاً شما ۵۰ رأی در سازمان ملل جمع کنید که مثلاً ایران حقوق بشر ندارد؟ خوب؛ این را ما می دانیم که هرگز عراق، امریکا، افریقای جنوبی و اسرائیل به ما رأی نخواهند داد و شما اگر نروید و دختران و زنان ایرانی را به آنها هدیه نکنید، آنها باز هم با ما می جنگند و این کاری نیست که لازم باشد شما انجام بدهید.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع افزود: «دشمنان اسلام بدانند که اسلام تابناک تر از آن است که بشود انوار آن را خاموش کرد. ... دنیا انقلاب اسلامی را شناخته است و صدور انقلاب همین است. اگر مردم پاکستان این شعارهایی که دادند این صدور انقلاب نیست پس چیست؟ مگر ما چه می گفتیم که آنها نمی گویند؟ "آزادی، استقلال و نه شرقی و نه غربی، جمهوری اسلامی" همان شعارهای ماست که آنها هم می گویند. ... این موفقیت ها مایه عمده اش در حرکت مردم ماست، در مقاومت و شهادت های این مردم است.»

وی افزود: «این خانم هایی که امروز به عنوان "حامیان راهیان کربلا" در اینجا حضور دارند چه عظمتی اینها آفریدند و اینها هستند که این پیروزی ها را حاصل کرده اند. یک کودک ۹، ۱۰ ساله به یکی از رزمندگان نامه نوشته که "من را نمی گذارند به جبهه بیایم پس دسترنج و نتیجه کار خود را که مقداری گندم است را به جبهه ارسال می کنم تا شما از آن مصرف کنید و قوی شوید تا با دشمنان اسلام بجنگید." در کجای دنیا مردمی این همه ایثار و تلاش می کنند و ما راضی به رضای خداوند متعال هستیم و وعده الهی این است که به این مردم نصرت عطا می کند. خدا می داند الآن در دل صدام و صدامیان از وحشتی که از رزمندگان ما دارند چه می گذرد. این راه راه حق است راه انبیا است. صدام متکی به چنین نیرویی نیست آنها متکی به ابرقدرت ها هستند و رزمندگان ما متکی به کمک های کوچک اما پرارزش شما مردم مسلمان و ایثارگر» (۱)

۱

حجت الاسلام سید محمود هاشمی سخنگوی جدید مجلس اعلاى انقلاب اسلامی عراق، امروز برای دیدار از اردوگاه معاودین عراقی وارد ساوه شد. وی در مراسم نماز جمعه ساوه در سخنانی گفت که شرق و غرب برای نابودی انقلاب اسلامی متحد شدند و برای نیل به این

ص: ۹۵۳

هدف رژیم عراق را برگزیدنند؛ چراکه این رژیم بر بنیاد مادی گرایی، ظلم و طغیان گری بنا شده است. حجت الاسلام هاشمی با اشاره به اینکه صدام بیش از دو میلیون تن از مردم عراق را آواره کرده، خطاب به معاودین، پناهندگان و مبارزین عراقی گفت: حالا- که شما توانسته اید خود و خانواده تان را از ستم صدام رها کنید، بر ما و شما است که بدانیم هیچ راهی جز آزادی ملت مسلمان عراق نمانده و آن راه هم مبارزه با کفر است. وی تأکید کرد که ما باید یک جهاد حقیقی و راستین علیه صدام داشته و هر لحظه آماده باشیم همچون رزمندگان اسلام در خط مقدم جبهه برای آزادسازی عراق کوشش کنیم. وی ضمن اشاره به اینکه صدام به بن بست رسیده، گفت: «نبرد با رژیم بعثی صهیونیستی عراق تا سقوط این رژیم و استقرار نظام جمهوری اسلامی در عراق ادامه خواهد داشت.»^(۱)

از سوی دیگر، استاندار کردستان اعلام کرد که در یک هفته گذشته ۹ نفر از اتباع عراق - که از ستم رژیم صدام به ستوه آمده بودند - از طریق یکی از مرزهای کردستان وارد جمهوری اسلامی ایران شده اند که برای اسکان به تهران اعزام شدند.^(۲)

۱

"پیروزی های کردها، عراق را زیر فشار می گذارد" عنوان گزارش خبرنگار روزنامه تایمز مالی چاپ لندن است که در آن به بررسی عملکرد حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) در مبارزه با رژیم عراق و تأثیر آن بر جنگ ایران و عراق پرداخته است. رادیو صدای آمریکا در برنامه امروز خود این گزارش را پخش کرد که خلاصه آن چنین است:

گوین رابرتز خبرنگار روزنامه تایمز مالی که به تازگی، مدت حدود سه ماه از منطقه کردنشین شمال عراق بازدید کرده در آغاز گزارش خود نوشته است: در حالی که چریک های کرد هوادار جمهوری اسلامی ایران با استفاده از جنگ افزارهای سنگینی که به تازگی به دست آورده اند فشار بر پایگاه های نظامی را در منطقه شمال عراق افزایش می دهند، تسلط ارتش عراق بر بسیاری از بخش های کردستان فرومی ریزد، بی آنکه جهان خارج متوجه این امر شده باشد. نیروهای چریکی به رهبری مسعود بارزانی بر نوار وسیعی در سرتاسر منطقه شمالی عراق تسلط یافته اند که از مرز شمالی عراق با ایران تا چندین کیلومتری شهر زاك هو (زاخو) در نزدیکی مرزهای سوریه و ترکیه و در برخی بخش ها تا ۷۵ کیلومتر به سوی جنوب خاک عراق امتداد می یابد.

به نظر می رسد از سال ۱۹۸۱ تاکنون، چریک های کرد توانسته اند مناطق زیر تسلط خویش را به سه برابر افزایش دهند. نبرد شدت گرفته و حزب دمکرات کردستان یکی از دو ارتش چریکی کرد در شمال عراق، اینک هر ماه ۵۰ تا ۶۰ عملیات نظامی اجرا می کند.

خبرنگار تایمز مالی سپس با اشاره به اینکه پیش مرگان کرد اینک جنگ افزارهای کافی همچون موشک های روسی، مسلسل های سنگین چینی و حتی مقادیری تجهیزات توپخانه

ص: ۹۵۴

۱- ۲۷. روزنامه اطلاعات، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴.

۲- ۲۸. سند شماره ۴۱۰۳۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش استاندار کردستان به نخست وزیر، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴.

امریکایی در اختیار دارند، می نویسد: چریک های کرد به تازگی پایگاه های مهم ارتش عراق را مورد حملات پیاپی قرار داده اند و در حالی که گفته می شود تهاجم جدیدی از سوی ایران حتمی است، این حملات کردها نشانه شدت گرفتن نبرد است. چریک های کرد با استفاده از تجهیزات توپخانه سنگین - که با کاروان های قاطر از ایران برای آنان فرستاده شده - لشکر ۱۱ ارتش عراق را در زاخو - که یکی از مهم ترین پایگاه های این ارتش در کردستان عراق است - گلوله باران می کنند. وظیفه اصلی این لشکر حفاظت از شاهراه بین المللی است که عراق را به ترکیه و اروپا متصل می کند و نیز حفاظت از شاه لوله نفتی است که روزانه یک میلیون و یک صد هزار بشکه نفت - یعنی بیش از نیمی از صادرات نفت عراق از طریق آن به خارج صادر می شود. پایگاه های مهم دیگری که وظیفه شان مقابله در برابر حملات شورشیان کرد است در شهر نفت خیز کرکوک قرار دارد.

در ادامه گزارش با اشاره به مجهز شدن چریک های کرد عراق به توپخانه سنگین آمده است: این تحول جدید نشان می دهد که در طول ۱۲ ماه اخیر تا چه حد روابط حزب دمکرات کردستان با متحدان اصلی اش یعنی ایران، سوریه و لیبی رو به بهبودی گذاشته است. در گذشته جنگ افزارهایی که لیبی و سوریه می فرستادند اغلب در مسیر رسیدن به شورشیان کرد عراق در تهران دچار تأخیر می شد، اما در پی بهبود روابط با ایران، عبور نیازهای چریک ها بدون برخورد با موانع بسیار انجام می شود. این خط تدارکاتی از طریق ایران به کردها امکان می دهد با برخورداری از امنیت بیشتر ارتش چریکی شان را گسترش دهند.

کردها اینک آمادگی آن را دارند که در دشت های شمال عراق نیز به عملیات تهاجمی علیه ارتش آن کشور دست زنند. در پس خطوط جنگی عراق این نکته آشکار می شود که کردها اینک عاملی مهم در جنگ ایران و عراق به شمار می آیند. رابرتز در پایان گزارش خود نوشته است: هرچند که کردها تأکید می کنند در چهارچوب اتحادشان با رژیم آیت الله خمینی مستقل هستند، اما بهبودی اخیر روابط، موقعیت حزب دمکرات کردستان را در درون منطقه کردستان عراق تحکیم کرده است. ناظران سیاسی پیش بینی می کنند که رژیم جمهوری اسلامی ایران اگر هم در مورد داشتن روابط نیکو با حزب دمکرات کردستان تردیدی در دل داشت با افزایش حملات هوایی عراق به تأسیسات اصلی صدور نفت ایران در جزیره خارک، اکنون این تردید را به کناری نهاده است. (۱)

۱

رئیس جمهوری اسلامی ایران در دومین روز سفر به تانزانیا پس از ملاقات رهبران سیاسی و انقلابی افریقا با ایشان، به زنگبار عزیمت کرد و ضمن دیدار با رئیس جمهور و علمای زنگبار، در نماز جمعه حضور یافت و سخنانی ایراد کرد و پس از مصاحبه مطبوعاتی به دارالسلام بازگشت و با رهبر حزب انقلابی و دولت تانزانیا مذاکره کرد و سپس عازم مدرسه شیعیان شد. شب هنگام نیز

ص: ۹۵۵

در ضیافت شام سفیر ایران که علمای سنی و شیعه در آن شرکت داشتند، حضور یافت.

صبح دومین روز حضور رئیس جمهور ایران در تانزانیا، رهبران سیاسی سازمان‌ها و کنگره ملی افریقا با ایشان دیدار کردند. آیت الله خامنه‌ای در دیدار رهبران کنگره ملی افریقا گفت تنها راه پیروزی در مقابل تجاوزات رژیم نژادپرست افریقای جنوبی مقاومت مردمی است. سپس یکی از رهبران این کنگره، کمک‌های جمهوری اسلامی ایران از جمله قطع صدور نفت به افریقای جنوبی را موجب کاهش تحرک ماشین جنگی این رژیم در بمباران مردم بی‌گناه اعلام کرد و گفت این برای مردم ما بسیار مؤثر بوده است. کنگره ملی افریقا از کلیه کشورهای صادرکننده نفت درخواست کرد تا از دادن نفت به رژیم پرتوریا خودداری کنند.

در دیدار رهبران نهضت آزادی بخش پی.ان.سی با رئیس جمهور ایران، یکی از رهبران این نهضت - که ۱۵ سال در زندان رژیم افریقای جنوبی بوده - از نقش ایران در حمایت از محرومان افریقا تمجید کرد و گفت مردم ما اعم از مسلمان و مسیحی با رژیم پرتوریا مبارزه می‌کنند. در دیدار رهبران "سواپو" با آیت الله خامنه‌ای، وی گفت که رژیم پرتوریا از رژیم شاه قوی‌تر نیست و سرنوشتی بهتر از او ندارد. یکی از رهبران سواپو نیز گفت درحالی که دشمنان سرسخت ما به ویژه امریکا، انگلیس و آلمان غربی به رژیم نژادپرست افریقای جنوبی نفت می‌دهند تا آنگولا و بوتوانا را بمباران کند، جمهوری اسلامی ایران با حمایت از حرکت‌های آزادی بخش به ما امید تازه‌ای برای مبارزه می‌دهد. (۱) همچنین گفته شد درحالی که نهضت‌های آزادی بخش سازمان وحدت افریقا در سال اول تأسیس ۹ عضو داشت، اعضای آن اکنون به ۲۳ کشور رسیده که اکثراً با مبارزات مردمی استقلال یافته‌اند. (۲)

رئیس جمهور ایران پیش از ظهر عازم زنگبار شد و در فرودگاه این شهر مورد استقبال رئیس جمهور زنگبار، اعضای کابینه محلی و جمعی از علمای زنگبار قرار گرفت و سپس در محل کاخ ریاست جمهوری زنگبار مذاکرات کوتاهی انجام شد. آیت الله خامنه‌ای پس از آن با علمای اسلامی زنگبار در مدرسه علوم و ادبیات زنگبار دیدار کرد. سپس در مراسم نماز جمعه شرکت کرد و در سخنانی ضمن تأکید بر اهمیت نماز و ضرورت اتحاد مسلمانان گفت: ما باید از سنگر نماز جمعه به وحدت جهانی مسلمین دست یابیم. وی افزود ما با همه کشورهایی که علیه رژیم پرتوریا به طور جدی مبارزه می‌کنند اعلام همبستگی می‌کنیم. وی تأکید کرد که امریکا در تمامی جنایات رژیم افریقای جنوبی و رژیم صهیونیستی سهیم است. آیت الله خامنه‌ای در آخرین برنامه خود در زنگبار در مصاحبه‌ای مطبوعاتی و تلویزیونی گفت: «ملت ما در آینده نه چندان دور پیروزمندانه به جنگ پایان خواهد داد.»

ص: ۹۵۶

۱- در این جلسه دکتر ولایتی وزیر خارجه، از رهبران کنگره ملی افریقا و نهضت آزادی بخش پی.ان.سی دعوت کرد از ایران دیدن کنند که با استقبال آنان مواجه شد.

۲- ۳۰. روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۱۰/۲۸، ص ۲.

رئیس جمهور در مصاحبه با تلویزیون زنگبار گفت که جمهوری اسلامی ایران در حال مطالعه امکانات سرمایه گذاری در تانزانیا است و موضوع مشارکت ایران در توسعه اقتصادی تانزانیا به طور اساسی در برنامه مذاکرات رسمی با رئیس جمهور تانزانیا گنجانده شده است و دولت ما هر نوع تلاش را برای سرمایه گذاری در تانزانیا انجام خواهد داد و احتمالاً در برآوردن احتیاجات نفتی تانزانیا کمک خواهد کرد تا مشکلات انرژی در این کشور حل شود.

عصر امروز جولوس نایره رهبر حزب انقلابی و حسن علی موئینی رئیس جمهور تانزانیا در محل اقامت آیت الله خامنه ای با ایشان دیدار کردند. در این دیدار رئیس جمهور ایران با اشاره به ادامه استعمار افریقا گفت ظلمی که در این قاره صورت می گیرد با حمایت امریکا و دیگر ابرقدرت ها است. وی افزود که به مبارزین خط مقدم جبهه توجه می دهیم که باید بر ملت ها تکیه کرد و با مواضع روشن و استمداد از تمام آزادی خواهان جهان یکپارچه اقدام کنیم. سپس نایره گفت: ما باید به انقلاب شما احترام بگذاریم چراکه انقلاب شما مردمی است به این دلیل که شما در یک لحظه ۷۲ تن از رهبران خودتان را از دست دادید و هیچ خللی در ارکان مملکت شما به وجود نیامد درحالی که در دیگر کشورها ممکن است با رفتن یک نفر نظام به هم بخورد. نایره ضمن تشکر از قطع روابط ایران با رژیم نژادپرست افریقای جنوبی گفت: ایران تنها کشور غیرمتعهد جهان است که در یک عبارت: وابسته به شرق و غرب نیست و به همین دلیل هیچ یک از ابرقدرت ها از انقلاب شما خوشش نمی آید.

پس از ملاقات مذکور، رئیس جمهور در مدرسه و مسجد شیعیان با گروه کثیری از مسلمانان دیدار و گفت و گو کرد و سرانجام در ضیافت شامی که آقای لواسانی سفیر ایران در تانزانیا ترتیب داده بود و در آن ائمه جمعه و جماعت سنی و شیعه تانزانیا حضور داشتند، شرکت کرد. وی در سخنانی تأکید کرد که ما برای این به تانزانیا و کشورهای خط مقدم آمده ایم تا حمایت خود را از این کشورها در مقابل دشمنی با افریقای جنوبی نشان دهیم. (۱)

۱

محاكمه دو انگلیسی به اتهام تلاش برای خرید ۵۰۰۰ موشک ضدتانک برای ایران آغاز شد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی امروز از لندن گزارش داد: دو انگلیسی که متهم اند درصدد تقلب در یک معامله ۲۴ میلیون دلاری اسلحه با ایران بوده اند، توقیف شده اند. خبر محاکمه این دو روز پنجشنبه (۲۶ دی) به وسیله تایمز منتشر شد، اما جزئیات بیشتری از ماجرا امروز (۲۷ دی) در روزنامه گاردین انتشار یافت. به نوشته گاردین یک سرگرد سابق ارتش انگلیس و فرد دیگری به اتهام توطئه برای دریافت ۲۴ میلیون دلار از یک شرکت سوئیسی، در دادگاه "هرس فری رد" لندن در توقیف بوده و محاکمه آنها از دیروز آغاز شده است. موضوع معامله خرید ۵۰۰۰ موشک ضدتانک برای ایران و زمان تماس متهمین با شرکت سوئیسی از اول سپتامبر تا

ص: ۹۵۷

۲۱ دسامبر ۱۹۸۵ (۱۰ شهریور تا ۲۰ آذر ۱۳۶۴) بوده است. به نوشته شماره دیروز روزنامه تایمز این دو برای خریدار تظاهر می کرده اند که می توانند نسبت به خرید محصولات نظامی مورد نیاز ایران اقدام کنند. یک مقام دادگاه یاد شده به خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت پای یک متهم دیگر به نام موسی وحید در میان است.^(۱)

۱

در پی جنگ تبلیغاتی و جنجالی که در پی حوادث دفاتر هواپیمایی اسرائیل در فرودگاه های رم و وین علیه لیبی، ایران و سوریه آغاز شده است، یکی از رهبران فلسطینی ادعا کرد که ابونضال (متهم حوادث مذکور) در حمایت ایران قرار دارد. یک خبرنگار فرانسوی نیز مدعی شد که تهران محل آموزش تروریست هاست. یک نشریه هندی هم لیبی، ایران، ساف و پاکستان را چهار قطب تروریسم اسلامی خواند.

رادیو اسرائیل امروز گفت: «احمد جبرئیل رهبر یکی از سازمان های ترور فلسطینی، ادعا کرد که ابونضال تروریست دیگر فلسطینی تحت حمایت حکومت اسلامی ایران قرار دارد و اکثر اوقات خود را در تهران می گذراند.»^(۲) ... احمد جبرئیل در مصاحبه ای که امروز در روزنامه کوریرا دلار سرا چاپ ایتالیا منتشر شد از جمله گفت برخلاف شایعاتی که تاکنون در مورد مرگ ابونضال انتشار یافته، وی زنده است. ... احمد جبرئیل گفت سازمان به اصطلاح آزادی فلسطینی به رهبری یاسر عرفات فرمان قتل ابونضال را صادر کرده و از این رو برای اینکه شناخته نشود چهره اش را با عمل جراحی پلاستیک تغییر داده است.»^(۳)

رادیو امریکا نیز امروز گفت: «ژاک بومونو خبرنگار هفته نامه فیگارو چاپ پاریس در گزارشی تحت عنوان "شیوه صدور جنگ مذهبی" می نویسد: در بلندی های خوش آب و هوای شمال تهران در پارک زیبایی به نام منظره اردوگاه شبه نظامی خاصی وجود دارد که در آن هزاران جوان کم سن و سال تعلیمات تروریستی و شیوه های آدم کشی و بمب گذاری فرامی گیرند. فیگارو می نویسد: بیش از هزار تن از جوانان اردوگاه منظره از ۲۰ کشور عربی به ایران آمده اند تا به همتهای ایرانی خود بیوندند که حداکثر سنشان از ۱۷ تجاوز نمی کند. مسئولیت این اردوگاه برعهده سیدمهدی هاشمی است. امر انتخاب تروریست های بالقوه در میان داوطلبان کشورهای عربی و یا سایر ممالک اسلامی توسط سفارتخانه های ایران صورت می گیرد.

ص: ۹۵۸

۱- ۳۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۴، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۲.
۲- سفارت جمهوری اسلامی ایران در ایتالیا در اطلاعیه ای که شنبه شب (۲۸/۱۰/۱۳۶۴) منتشر شد، کلیه اظهارات احمد جبرئیل در مورد سفر ابونضال به ایران را تکذیب کرده و تأکید نموده است شخص نامبرده هیچ گاه به ایران سفر نکرده است. قسمت هایی از این اطلاعیه را خبرگزاری ایتالیا نیز پخش کرد. (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۶، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۹، رم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴)

۳- ۳۳. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیو های بیگانه، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۷ و ۲۸، رادیو اسرائیل، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴.

در این زمینه کاردار سابق ایران در یمن شمالی که از حکومت تهران روی برگردانده و به نهضت مقاومت ملی ایران پیوسته است، می گوید ۵۴ جوان یمنی را برای دیدن آموزش های تروریستی به ایران اعزام داشته است. ژاک بومونو می نویسد: دوره تعلیمات اردوگاه منظره سه هفته به طول می انجامد.»(۱)

هفته نامه هندی اورگانایز متعلق به هندوهای تندرو هم نوشته است: «چهار قطب تروریسم اسلامی: لیبی، ایران، ساف و پاکستان با آموزش دادن به بنیادگرایان مسلمان در زمینه های مختلف تروریسم، جهان را در وحشت فروبرده اند. این چهار کشور در حال آموزش دادن تروریست ها در زمینه هواپیماربایی و کشتن مردم بی پناه بوده و از آنان حمایت کافی می کنند.»

اورگانایز افزوده که لیبی در عملیات فرودگاه های رم و وین دست داشته است. این نشریه از کشورهای عرب خواسته که امریکا و اسرائیل را برای تنبیه قذافی حمایت و تشویق کنند. این مجله با مطرح کردن ادعای دخالت ایران در تروریسم با استناد به نوشته های دو روزنامه نگار امریکایی، نوشته است: «ایران در حال اداره کردن تعدادی اردوگاه آموزش تروریستی برای مردان و زنانی است که از کشورهای مختلف به ایران آمده اند و در حال گذراندن دوره های آموزشی برای ربودن هواپیماها و آدم ربایی هستند. این دو روزنامه نگار با استناد به گزارش های سازمان جاسوسی امریکا (سیا) ادعا کرده اند که دو اردوگاه آموزش هواپیماربایی در ایران وجود دارد و اطلاعات مفصلی در مورد جزئیات آموزش به حدود ۳۰ گروه از تروریست های زن در اردوگاه هایی در تهران، قم، اصفهان و بهشتیه وجود دارد. در این اردوگاه ها زنان جدا از مردان هستند ولی آموزشی مشابه مردان می بینند.»

این مجله ضمن انتقاد از سیاست خارجی هند در مورد کشورهای فوق الذکر می افزاید: خانم گاندی روابط بسیار عالی با رهبران سه مرکز تروریسم اسلامی از جمله معمر قذافی، یاسر عرفات و آیت الله خمینی برقرار کرده بود. این مجله ادعا کرد: نیروهای پاکستان سعی دارند افراد خود را به کشورهای مختلف اسلامی گسیل دهند، تا برای هند مشکلاتی به وجود آورند. نویسنده در ادامه حملات خود را متوجه یاسر عرفات کرده و افزوده است: «نام وی (عرفات) مترادف است با ایجاد وحشت و دلهره (ترس) در دل میلیون ها مردم در سراسر جهان.»(۲)

۱

ایران و یک کمپانی نفتی امریکایی با توافق خارج از دادگاه، یکی از پرونده های مطرح در دادگاه لاهه را مختومه اعلام کردند. تایمز مالی نشریه اقتصادی لندن در شماره امروز خود نوشته است: ایران و کمپانی نفتی امریکایی شوروون که - بعد از انقلاب اسلامی دارایی هایش در ایران ملی شد - در لاهه به یک توافق خارج از دادگاه دست یافتند و ایران پذیرفت با پرداخت ۱۱۵ میلیون دلار به این کمپانی پرونده مربوطه را مختومه اعلام کند. به نوشته این

ص: ۹۵۹

۱- ۳۴. همان، ص ۲۶، رادیو امریکا، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۳۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۴، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۴ و ۱۵، دهلی نو - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴.

روزنامه، این توافق احتمالاً راه را برای توافق های مشابه چند کمپانی نفتی دیگر امریکایی که علیه ایران در لاهه اقامه دعوی کرده اند، هموار می کند. دارایی این کمپانی ها در نتیجه انقلاب اسلامی در ایران ملی شده و تاکنون غرامتی به آنها پرداخت نشده است. شرکت های نفتی شورون و گلف اویل هر کدام ۷ درصد سهام کنسرسیومی را که صنعت نفت ایران را قبل از انقلاب اداره می کرد، در دست داشتند. (۱)

۱

وزیر مشاور در امور اقتصادی ترکیه از فعالان صنایع ترکیه خواست ضمن تلاش برای افزایش صادرات به ایران برای راه اندازی تأسیسات راکد در ایران نیز بکوشند.

مصطفی تیناز تی تیز در اولین اجلاس اتاق صنایع استانبول - که با شرکت تعداد بسیاری از دست اندرکاران صنایع ترکیه برگزار شد - با اشاره به اینکه ۱۵ درصد کل صادرات ترکیه به ایران صادر می شود به شرکت کنندگان گفت مقدار صادرات خود را به ایران افزایش دهید ولی در این میان به فکر پیدا کردن بازارهای دوم و سوم نیز برای خود باشید زیرا کشورهای مثل ژاپن قصد تسخیر بازار ایران را دارند. وی افزود: فکر نمی کنم مایل باشید چنین بازار بزرگی را که مقدار قابل توجهی کالا به آن صادر می کنید از دست بدهید.

وزیر مشاور در امور اقتصادی ترکیه در ادامه با اشاره به اینکه تنها خرید و فروش کالا در روابط دو کشور کافی نیست، گفت تأسیسات بزرگی در ایران هست که از آن بهره برداری نمی شود، لازم است شما این تأسیسات را به حالتی درآوردید که با ظرفیت کامل مورد بهره برداری قرار گیرد. در این مورد باید به فعالیت های خدماتی پردازید بدین ترتیب هم دوستان ایرانی مان راضی خواهند شد و هم ما متقاضی به دست می آوریم، زیرا فروش تکنولوژی و راه اندازی تأسیسات ایران در مقایسه با فعالیت های تجاری به ایجاد روابط درازمدت تری می انجامد. (۲)

۲

یک مقام رژیم صهیونیستی ادعا کرد که ایران برای نفوذ در جنوب لبنان، فعالیت های سیاسی و مذهبی خود را افزایش داده است. وزیر دفاع این رژیم نیز گفت که تا وقتی جنگ ایران و عراق ادامه دارد، نگرانی نداریم.

رادیو اسرائیل گفت: «اوری لوبرانی هماهنگ کننده عملیات اسرائیل در لبنان و سفیر پیشین این رژیم در ایران، در مصاحبه ای که امروز در روزنامه جرور آل م پست (چاپ اورشلیم) منتشر شده، گفته است اطلاعاتی در دست دارد که نشان می دهد آقای محمود نورانی کاردار سفارت ایران در بیروت، اخیراً بیش از صد هزار لیره لبنانی به گروه های افراطی شیعه در جنوب لبنان اعطا کرده که در آن ناحیه آشوب به راه اندازند و در ضمن با نفوذ جنبش شیعیان امل به رهبری

ص: ۹۶۰

۱- ۳۶. همان، صص ۱۲ و ۱۳، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۳۷. همان، روزنامه صباح چاپ ترکیه، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴.

نیبه بری مبارزه کنند. آقای لوبرانی گفت حکومت اسلامی برای صدور انقلاب خویش به لبنان مقادیر زیادی پول و اسلحه و تعداد زیادی افراد اختصاص داده و این امر موجب گردیده که نیبه بری رهبر جنبش امل، بیش از پیش به سوریه متکی گردد.»

رادیو اسرائیل افزود: «حکومت اسلامی ایران با توافقی که به کمک سوریه بین شیعیان، مسیحیان و دروزی های لبنان حاصل گردید، مخالف است و سازمان های طرف دار رژیم تهران اعلام داشته اند که این توافق را خنثی خواهند کرد.»^(۱)

اسحاق رابین وزیر دفاع رژیم اشغالگر قدس نیز در مصاحبه ای با هفته نامه فرانسوی نول ابزرواتور گفت تا وقتی جنگ ایران و عراق ادامه یابد و تا وقتی که مصر آرام و بی حرکت بماند اسرائیل احساس نگرانی نخواهد کرد. رابین افزود: سوریه به تنهایی هیچ تهدیدی برای اسرائیل نیست. وی گفت اطمینان دارد جنگ ایران و عراق تا مدت های مدیدی ادامه خواهد یافت.^(۲)

۱

موافقت نامه برقراری روابط اسپانیا و اسرائیل امروز به امضا رسید. در پی این اقدام سفیر اسپانیا در ایران به وزارت خارجه احضار و سفیر ایران در اسپانیا به ایران فراخوانده شد. سه تن از افراد سفارت اسپانیا نیز در بیروت ربوده شدند.

به نوشته نشریه دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه، دولت اسپانیا برقراری روابط دیپلماتیک با اسرائیل را روز گذشته (۲۶ دی) تصویب و اعلام کرد و مقامات رسمی وزارت خارجه اسپانیا و وزارت خارجه اسرائیل امروز (۲۷ دی) موافقت نامه برقراری روابط را امضا کردند.

اسپانیا آخرین کشور اروپای غربی است که اسرائیل را به رسمیت می شناسد. برقراری رسمی رابطه اسپانیا با اسرائیل پس از سال ها کشمکش و ۱۹ روز بعد از عضویت اسپانیا در بازار مشترک اروپا انجام شد. رابطه با اسرائیل یکی از شرایط اولیه عضویت اسپانیا در بازار مشترک اروپا است. اسپانیا برای موازنه روابطش با کشورهای عربی و سازمان آزادی بخش فلسطین (ساف) اعلام کرد که شرکت ساف در مذاکرات صلح خاورمیانه ضروری است.

در پی اقدام اسپانیا، سفیر اسپانیا در ایران به وزارت خارجه احضار شد و مدیرکل سیاسی اروپا و امریکای وزارت خارجه ضمن محکوم شمردن هر اقدامی در جهت به رسمیت شناختن اسرائیل، از سفیر اسپانیا در این باره توضیح خواست. همچنین سفیر ایران در اسپانیا نیز برای بررسی این موضوع به تهران فراخوانده شده که این فراخوانی موقتی است و بیشتر جنبه تبلیغاتی دارد.^(۳)

به گزارش یونایتدپرس از بیروت، ساعاتی پس از آغاز روابط سیاسی میان اسپانیا و اسرائیل، مردان مسلح در بیروت دو مقام سفارت اسپانیا در بیروت و یک افسر پلیس ضدتروریست اسپانیا را ربودند.^(۴)

ص: ۹۶۱

۱- ۳۸. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیو های بیگانه، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲۶ و ۲۷، رادیو اسرائیل، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۳۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۴، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳ و ۴، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۴۰. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه، نشریه شماره ۱۹۲/۳، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز از بیروت گزارش داد که گروه "درفش سیاه" مسئولیت ربودن کارکنان سفارت اسپانیا در لبنان را به عهده گرفته و در بیانیه ای خواستار آزادی دو زندانی لبنانی در اسپانیا شده است. در این بیانیه آمده است: «دولت اسپانیا باید دو تن از دوستان ما را آزاد کرده و برای از سرگیری مناسبات با رژیم اسرائیل مجازات شود در غیر این صورت، گروگان های آن کشور اعدام خواهند شد.» (۱)

۱

امریکا قطعنامه پیشنهادی لبنان علیه تجاوزات اسرائیل را وتو کرد. در پی تجاوزات مکرر اسرائیل به جنوب لبنان و اشغال قسمتی از جنوب لبنان با همکاری نیروهای اسرائیلی و عده ای مزدور محلی به نام "ارتش جنوب لبنان" و سرکوب مقاومت مردم در منطقه اشغالی؛ لبنان در ابتدا از شورای امنیت درخواست کرد که اسرائیل را برای جنایاتش در جنوب این کشور "محکوم" کند. اما ۹ کشور عضو شورای امنیت که رأی آنها برای تصویب قطعنامه لازم بود با "محکوم کردن" اسرائیل موافقت نکردند. لذا لبنان با تعویض کلمات و گذاشتن این عبارت: "شورای امنیت از اعمال خشونت آمیز اسرائیل علیه مردم غیرنظامی در جنوب لبنان انتقاد می کند." موفق به جلب موافقت ۱۱ کشور عضو شورا شد.

سرانجام شورای امنیت پس از سه جلسه بررسی قطعنامه ای که لبنان پیشنهاد کرده بود، قطعنامه را به رأی گذاشت. از ۱۵ عضو شورا، ۱۱ عضو رأی مثبت و ۳ عضو (انگلیس، استرالیا و دانمارک) رأی ممتنع و امریکا رأی منفی داد و به این ترتیب با رأی منفی امریکا این قطعنامه تصویب نشد.

در قطعنامه پیشنهادی، همچنین از شورا خواسته شده بود تصمیم بگیرند وضعیت لبنان به طور مرتب تحت مطالعه دبیرکل قرار گرفته و گزارش آن به شورای امنیت داده شود.

نماینده امریکا دلیل وتوی قطعنامه را "منفی، یک طرفه بودن و عدم اشاره به تجدید حملات به اسرائیل از جنوب لبنان" اعلام کرد. سفیر اسرائیل نیز بحث شورای امنیت درباره لبنان را "بی معنی" و جلسه شورای امنیت را "مسخره" خواند. وی گفت که جنوب لبنان "آرام ترین قسمت" این کشور است در حالی که خشونت در بیروت و شمال لبنان حاصل خرابکاری سوریه است. (۲)

۲

اوضاع یمن جنوبی بعد از گذشت پنج روز از تلاش نافرجام برای کودتا علیه رئیس جمهور این کشور، همچنان بحرانی است. بنا به گزارش خبرگزاری فرانسه، نبرد میان نیروهای دولتی طرف دار علی ناصر محمد (رئیس جمهور یمن جنوبی) و شورشیان امروز با شدت بیشتری از

ص: ۹۶۲

۱- ۴۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۴۳. روزنامه کیهان، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲۴.

سرگرفته شد. به گزارش منابع مختلف، نبرد میان شورشیان و نیروهای طرف دار دولت به سراسر کشور گسترش یافته و وخامت اوضاع رو به افزایش است و جنگ با سلاح های سنگین از جمله توپ، تانک و خمپاره انداز در شهر عدن بسیار شدید است. با ورود نیروهای کمکی از ایالات دیگر به پایتخت دامنه جنگ گسترش یافته است.

یک گزارش حاکی است که مذاکرات روز گذشته (پنجشنبه) در سفارت شوروی در یمن، میان گروه های درگیر، شکست خورده و طرفین تصمیم گرفته اند اختلافات خود را با اسلحه حل کنند. همچنین دیروز درحالی که نبرد میان شورشیان و نیروهای دولتی در عدن ادامه داشت، تعدادی از کشتی های جنگی شوروی، فرانسه و انگلیس در خلیج عدن مستقر شدند.^(۱)

۱

ضرب و شتم همسر یک رزمنده، تیراندازی به سوی پادگان و انفجار دو بمب از جمله اقدامات امروز افراد گروه های ضدانقلاب در چند نقطه کشور است.

چهار نفر ناشناس در یکی از روستاهای به شهر شب هنگام به منزل یک بسیجی - که هم اکنون در جبهه است - هجوم آورده و پس از ضرب و شتم همسر آن بسیجی فرار کردند. گفتنی است که دو تن از برادران این خانم مضروب وابستگی گروهی دارند که یکی به اعدام محکوم شده و دیگری مدتی است از زندان آزاد شده است.^(۲)

شهربانی جمهوری اسلامی از خرم آباد گزارش داد که عده ای مهاجم مسلح از کوه های اطراف آمادگاه باباعباس به سوی پادگان و سربازان تیراندازی کردند و گریختند.^(۳)

در ساعت های ۱۹:۳۰ و ۱۹:۴۵ امروز دو بمب دست ساز در خیابان ۱۷ شهریور شاهرود منفجر شد.^(۴)

ص: ۹۶۳

۱- ۴۴. روزنامه اطلاعات، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰، منامه - خبرگزاری فرانسه.

۲- ۴۵. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۴۹، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، صص ۲ و ۳.

۳- ۴۶. همان، ص ۲.

۴- ۴۷. همان، ص ۲.

بررسی جبهه شمال غرب برای یافتن نقاط مناسب اجرای عملیاتی هم زمان با اجرای عملیات بزرگ در جنوب و نیز آماده سازی زمینه اجرای عملیات هایی در بهار آتی که از دو روز پیش با حضور فرمانده کل سپاه در این جبهه شروع شده است از صبح امروز تا پاسی از شب ادامه یافت.

در اولین جلسه که ساعت ۷:۲۵ صبح در مقر تیپ قدس در ارتفاعات هزارقله تشکیل شد (۱) و تا ساعت ۸:۱۰ ادامه یافت، چگونگی تسریع در اجرای عملیاتی در شمال غرب و رفع موانع آن به خصوص مشکلات مهندسی بررسی شد. راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در یادداشت های خود از این جلسه نوشته است: سه مشکل مانع تصمیم گیری قطعی است: عدم شناسایی کامل؛ کمبود تجهیزات و توان مهندسی؛ سرما و برف (در ارتفاعات سورکوه سه چهار متر برف می آید که در صورت پاک سازی آن باز هم کولاک برف را روی جاده می آورد).

محسن رضایی: آنچه را که الآن می شود با ۳ تیپ انجام داد بعداً با ۱۰ لشکر هم نمی شود. ضدانقلاب (تحركات خودی را) به دشمن اطلاع می دهد و تمام راهکارها بسته می شود و به این راحتی که الآن شناسایی صورت می گیرد، دیگر امکان پذیر نخواهد بود. الآن دیر شده و ۱۵ روز را از دست داده ایم. آنچه می شود سریع به آن رسید تقویت مهندسی تیپ های قدس، شهدا و نبی اکرم (ص) است. مهندسی این سه یگان باید سریع فعال شوند و به آماده سازی جاده های عقبه خود پردازند.

در این جلسه برای تقویت واحدهای مهندسی یگان ها مقرر شد که دستگاه های مهندسی تیپ نبی اکرم (ص) از ۳ دستگاه به ۵ دستگاه و تعداد کمپرسی های آن به ۱۵ تا ۲۰ دستگاه برسد

ص: ۹۶۵

۱- در این جلسه محسن رضایی، محمد ستاری وفایی (از مسئولان قرارگاه مهندسی)، مصطفی ایزدی (فرمانده سپاه شمال غرب)، غلامرضا صالحی (معاون عملیاتی فرمانده سپاه شمال غرب)، محمدباقر ذوالقدر، محمدرضا نقدی (شمس / از مسئولان قرارگاه رمضان) و برادران ربیعی، حسین همدانی، و چند تن دیگر از فرماندهان جبهه شمال غرب و محمد درودیان حضور داشتند.

و این تیپ عهده دار آماده سازی جاده هزارقله به گامو بشود. محمد وفایی گفت ما ۳۰ کمپرسی برای شمال غرب می فرستیم و یک بلدوزر نیز به تیپ قدس می دهیم. مصطفی ایزدی نیز از محسن رضایی درخواست کرد که واحد مهندسی جهاد سازندگی دامغان که همه امکاناتش در غرب است، در همین منطقه بماند و از انتقال آن به جنوب خودداری شود و در مقابل امکاناتی را که قرار است به غرب ارسال شود در جنوب به کار گرفته شود.

در ادامه فرمانده کل سپاه بر اجرای چند موضوع تأکید کرد، وی به مصطفی ایزدی گفت: «الآن باید فرمانده گردان ها را جمع کنید و آنها را توجیه کنید، زمان گذشته است.» محسن رضایی به مسئولان قرارگاه رمضان نیز گفت: «قرارگاه رمضان باید فعال شود و تا موسک برود و در آنجا دو پاسگاه بزند تا بعد بشود درمورد ارتفاعات گامو نظر داد. نظر دادن درباره گامو با این بعد مسافت تا هزارقله کار مشکلی است.» وی افزود که بچه های تیپ شهدا چون در کردستان سی چهل کیلومتر در عمق پیشروی کرده اند یک حالت ایده آل بینی در آنها وجود دارد که به آنها لطمه می زند در رفتار با آنها باید به این موضوع توجه شود. (۱)

۱

دومین جلسه قرارگاه مرکزی سپاه برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در جبهه شمال غرب، پس از بررسی منطقه از دیدگاه (محل دیدبانی) هزارقله، ساعت ۹:۴۵ با شرکت حاضران در جلسه اول تشکیل و تصمیم هایی گرفته شد.

فرمانده کل سپاه در این جلسه ضمن اعلام اینکه فردا در سنج جلسه ای برای توجیه فرماندهان سه تیپ شهدا، قدس و نبی اکرم (ص) برقرار خواهد شد، به فرمانده سپاه شمال غرب تأکید کرد که جلسه ای برای توجیه فرماندهان گردان ها و مسئولان سه یگان مذکور برگزار شود تا کار را جدی بگیرند و باور کنند، چون در غیر این صورت تا دو هفته دیگر نیز کار پیش نخواهد رفت.

وی تشکیل یک قرارگاه عملیاتی را در جبهه شمال غرب چنین ابلاغ کرد: برادر غلامرضا صالحی به فرماندهی یک قرارگاه عملیاتی منصوب می شود که چهار فرمانده تحت امر وی می باشند: ۱. برادر کاوه فرمانده تیپ ویژه شهدا ۲. برادر ربیعی فرمانده تیپ قدس ۳. برادر ناصح فرمانده تیپ نبی اکرم (ص) ۴. برادر کریمی فرمانده قرارگاه فرعی رمضان.

از سوی دیگر، فرمانده کل سپاه با ابلاغ این دستور که قرارگاه رمضان با قرارگاه عملیاتی منظم هماهنگ شود، مأموریت قرارگاه رمضان را در عملیات منظم آتی در منطقه شمال غرب، حول سه موضوع اعلام کرد: ۱. شناسایی از عمق دشمن ۲. بردن نیرو به عمق ۳. فعالیت های تخریبی روی جاده ها، انفجار پل ها و ... .

همچنین مقرر شد با فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا (ص) هماهنگی شود که جهاد دامغان در این منطقه باقی بماند. (۲)

ص: ۹۶۶

۱-۱. سند شماره ۱۱۱۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم سپاه در عملیات والفجر ۸ (محمد درودیان)، ۲۷/۱۰/۱۳۶۴ تا ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، صص ۸-۴.

۲-۲. همان، صص ۱۱-۹.

فرمانده کل سپاه بعد از بررسی مناطق خرمال و حلبچه عراق از روی دیدگاه، شب هنگام در دو جلسه به بحث و بررسی درباره محورهای عملیاتی جبهه شمال غرب به ویژه محور گامو پرداخت.

محسن رضایی و چند تن از همراهان ساعت ۱۰:۳۰ صبح از هزارقله عازم منطقه دزلی در جنوب غربی میروان شدند و ساعت ۱۳:۳۰ به دیدگاه دزلی رسیدند، برخلاف ارتفاعات هزارقله، آسمان دزلی صاف بود و منطقه وسیعی از جمله شهرهای خرمال و حلبچه عراق از دیدگاه به خوبی مشاهده می شد. آنان پس از این بررسی به میروان بازگشتند تا عازم سنندج شوند، ولی هشدار فرمانده سپاه سنندج درباره ناامنی احتمالی مسیر در هنگام تاریکی هوا، آنان را منصرف کرد.

در اولین جلسه شامگاهی در پادگان میروان، فرمانده کل سپاه با غلامرضا صالحی، محمد وفایی، حسین همدانی و محمدابراهیم سنجقی به بررسی محورهای عملیاتی تونل، دزلی، شاخ شمیران و گامو پرداختند. سپس محسن رضایی با بیان اینکه الآن مهم ترین مسئله برای عملیات در این محورها، جاده و شناسایی است، اجرای عملیات در این محورها را نظیر عملیات فتح المبین اعلام کرد و گفت که عملیات در محورهای دزلی و تونل، عملیات در محور شاخ شمیران را موفق خواهد کرد. وی افزود که برای عملیات، هر یگان باید جاده مستقل داشته باشد و در وهله اول نیازی به الحاق یگان ها با یکدیگر نیست. (۱)

در جلسه دوم با شرکت حاضران در جلسه اول و نیز محمدباقر ذوالقدر، احمد کریمی، محمدرضا نقدی (شمس) و ناصح (فرمانده تیپ نبی اکرم (ص)) بیشتر به بحث درباره عملیات در محور ارتفاعات گامو و آثار آن پرداخته شد. کریمی در پاسخ به این سؤال محسن رضایی که تصرف ارتفاعات گامو چه تحول سیاسی ایجاد می کند، گفت که ۱. پیروزی بزرگی در کردستان عراق و کردهای منطقه محقق می شود که تصور نمی کردند. ۲. گروه های ضدانقلاب حدود ۳۰ کیلومتر عقب نشینی خواهند کرد تا از دید نیروهای مستقر در گامو خارج شوند. ۳. الآن گمرک حزب دمکرات در منطقه چومان است که روزانه حدود ۲۰۰ نفر از آن تردد می کنند که با استقرار رزمندگان در گامو، این گمرک برچیده خواهد شد. ۴. از نظر کردها، استقرار روی گامو، مسئله سلیمانیه را خاتمه می دهد. ۵. ناامنی در عراق را عمق بیشتری می دهد و حکومت عراق را ناچار به صرف نیروی بسیاری برای مقابله با این تهدید می کند. ۶. عراق در پشت گامو جاده ندارد و تنها جاده ماؤوت با تصرف گامو تهدید خواهد شد.

از سوی دیگر، فرمانده قرارگاه رمضان واگذاری چنین مأموریت هایی را موجب تأخیر اجرای برنامه های درازمدت این قرارگاه اعلام کرد، اما فرمانده کل سپاه نظرش این بود که با تصرف ارتفاعات گامو، کار قرارگاه رمضان سه سال جلو خواهد افتاد. محمدرضا نقدی در این باره گفت: «الآن کاری که قرارگاه رمضان می تواند انجام دهد، فرستادن نیرو از زیر گامو و کارهای تخریبی روی جاده ماؤوت و تخریب پل های آن است.»

ص: ۹۶۷

محسن رضایی در پایان این بحث ضمن اعلام زمان عملیات روی ارتفاعات گامو: «این کار باید تا پانزدهم بیستم بهمن تمام شود، قرارگاه رمضان هم بر این اساس برنامه ریزی کند.» درباره آثار این عملیات گفت: «اگر ما روی گامو بیاییم دشمن تصور می کند چوراتا در خطر است، لذا نیروی خودش را برای پدافند به چوراتا می کشد و جاده مائوت سقوط می کند و نیروهای طالبانی هم روی ارتفاعات غرب سلیمانیه رفته و آنجا را آزاد اعلام می کنند. اگر ما نیرو و امکانات روی ارتفاعات غرب سلیمانیه ببریم، سلیمانیه و جاده های سلیمانیه به کرکوک را متزلزل کرده و سقوط می کند.»

فرمانده کل سپاه همچنين به غلامرضا صالحی دستور داد که در مرحله اول واحد مهندسی با پوشش نیروهای قرارگاه رمضان کار روی ارتفاعات هزار قلّه (روبه روی سورکوه) را سریع شروع کنند و یک جاده ترمیم و دو جاده احداث شود. وی ضمن تأکید بر رعایت حفاظت اطلاعات منطقه برای جلوگیری از هشیاری ارتش عراق، گفت اگر دشمن به تصمیم ما برای اجرای عملیات پی نبرد و هشیار نشد، در این منطقه عملیات می کنیم. وی افزود حتی اگر هشیاری دشمن در حدّ حدس و گمان و شک بود، باز هم عملیات می کنیم. (۱)

۱

تقویت قرارگاه رمضان با هدف تقویت تلاش های خودی داخل عراق برای تشدید فشار بر رژیم صدام در دستور کار قرار گرفت.

امروز علی شمخانی جانشین فرمانده کل سپاه، یکی از مصوبات شورای عالی سپاه را ابلاغ کرد:

«به کلیه واحدهای ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، از فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، سلام علیکم.

بدین وسیله بند ۱ مصوبات نشست شماره ۷۴۱ مورخ ۵/۱۰/۶۴ شورای عالی سپاه ابلاغ می گردد: درخصوص تقویت هرچه بیشتر قرارگاه رمضان بحث و مقرر گردید: قرارگاه رمضان به عنوان سپاه عراق و همچون یکی از مناطق سپاه تشکیل گردیده و زیر نظر فرماندهی کل سپاه ادامه فعالیت خواهد داد. واحدها موظف اند در جهت راه اندازی با آن برخورد فعال نموده و قسمت های مربوطه واحد خویش را که در امر عراق فعالیت می کند بدان منتقل نمایند. لذا رئیس ستاد مرکزی به منظور سرعت بخشیدن به امر فوق جلسات لازم را بین واحدها به طور مستمر برگزار نموده و سریعاً سپاه عراق را فعال نماید.» (۲)(۳)

ص: ۹۶۸

۱-۴. همان، صص ۱۷ - ۱۴.

۲- گفتنی است که جانشین فرمانده کل قوا در خاطرات روز ۲۹ دی ۱۳۶۴ درباره قرارگاه رمضان چنین نوشته است: «به دکتر [حسن] روحانی گفتم قرارگاه رمضان را برای فعال تر شدن ترغیب نماید.» [اکبر هاشمی رفسنجانی، امید و دلواپسی (کارنامه و خاطرات سال

۱۳۶۴)، به اهتمام سارا لاهوتی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ دوم، ۱۳۷۸، ص ۳۸۵]

۳-۵. سند شماره ۳۷۱۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

باتوجه به نزدیک شدن زمان اجرای عملیات در منطقه فاو و ضرورت تلاش بیش از پیش برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات، خروج مسئولان قرارگاه مرکزی سپاه (خاتم الانبیا(ص)) از منطقه عملیاتی ممنوع شد.

ابلاغیه امروز رئیس ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه پاسداران به کلیه واحدهای این قرارگاه:

«بدین وسیله ابلاغ می شود از این تاریخ تا اطلاع ثانوی هیچ یک از مسئولین واحدها و قسمت های قرارگاه حق ترک منطقه را بدون اجازه کتبی از فرماندهی یا ستاد ندارد.

رئیس ستاد قرارگاه خاتم سپاه - حسینی تاش»(۱)

تصویر

احمد غلامپور جانشین فرمانده قرارگاه کربلا

قرارگاه کربلا- امروز در سه جلسه به سه موضوع: زمان اجرای عملیات در منطقه فاو، به کارگیری تانک در این عملیات و مراحل عملیات پرداخت.

طبق یادداشت های راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه کربلا، در اولین جلسه امروز جانشین فرمانده قرارگاه کربلا در گفت و گویی با فرمانده این قرارگاه بر نامناسب بودن تاریخ ۲۰ بهمن برای اجرای عملیات و ضرورت تعویق آن تأکید کرد. احمد غلامپور گفت: «ما تا ۲۰ بهمن آماده نمی شویم، فرماندهان لشکرها هم می گویند که چون این تاریخ مصادف با سالگرد پیروزی انقلاب است، دشمن آماده مقابله می شود و مناسب نیست. یگان ها هم آماده نیستند و اگر به دلیل وضعیت جزرومد آب بخوایم ۲۰ بهمن اجرا کنیم، خیلی از کارها از جمله جاده ها آماده نمی شود. برای آمادگی نیاز به ۴۰ روز فرصت است که ۳۰ روز کارها را تمام کنیم و ۱۰ روز هم آماده شویم. البته این تعویق ممکن است ضعف حفاظت [هشیاری دشمن] را در پی داشته باشد.» به گفته احمد غلامپور، فرمانده لشکر ۲۵ کربلا گفته که در صورت لزوم تا ۲۰ روز دیگر آماده می شود، اما قرارگاه خودش آماده نمی شود. وی ضمن تأیید نظر مرتضی قربانی افزود که لشکر عاشورا و لشکر نصر نیز آماده نیستند. وی گفت شناسایی ها تاحدی تکمیل شده ولی توجیه ها انجام نشده است. احمد غلامپور در پایان این بحث خطاب به فرمانده قرارگاه کربلا گفت: «ما اصرار داریم زمان به تعویق بیفتد به آقا محسن هم بگویید که غیر از این، مشکل می شود.»(۲)

در دومین جلسه قرارگاه کربلا که با حضور فرمانده، جانشین فرمانده، مسئول زرهی و مسئول طرح و عملیات این

ص: ۹۶۹

۱-۶. سند شماره ۲۷۸۳۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد قرارگاه خاتم سپاه، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

۲-۷. سند شماره ۱۱۳۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه کربلا (مجید مختاری)، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴ تا ۲۰/۱۱/۱۳۶۴، صص ۱۷ - ۱۶.

قرارگاه برگزار شد، چگونگی استفاده از تانک در مراحل مختلف عملیات در منطقه فاو بررسی گردید. در این جلسه گفته شد که برای به کارگیری تانک در عملیات ۳ سازمان در نظر گرفته شده است: ۱. برای شکستن خط. ۲. انتقال به غرب اروند برای پاک سازی. ۳. آرایش در خط دفاعی.

در بررسی اینکه آیا شکستن خط با تانک امکان پذیر است، نظرهای متفاوتی مطرح است، ضمن اینکه گفته می شود اجرای تیر مستقیم تانک روی خط مقدم و سنگرهای دشمن کمک زیادی به شکستن خط می کند، استقرار تانک در خط قبل از شروع عملیات به هشیاری دشمن می انجامد؛ به همین دلیل، با استفاده از تانک قبل از شروع عملیات به شدت مخالفت می شود؛ چراکه با هشیار شدن نیروهای عراقی، غواصان خط شکن در حال عبور از اروند مورد تهدید شدید قرار می گیرند. علاوه بر این برای اینکه خدمه تانک بتوانند در آغاز عملیات آتش مؤثری روی دشمن اجرا کنند، باید قبل از عملیات در خط مستقر شوند، نقاط هدف را شناسایی و همچنین تمرین کنند که این مغایر اصل غافلگیری و نقض کننده تلاش گسترده ای است که برای جلوگیری از هشیاری دشمن می شود. به هر صورت، در این باره تصمیم قطعی گرفته نشد.

در این جلسه مسئول زرهی قرارگاه کربلا- گفت که قرار است گردان های تانک سیدالشهدا(ع) و حضرت رسول(ص) زیر امر قرارگاه باشند که در زمان عملیات، هر کجا ضروری بود به کار گرفته شود. احمد غلامپور نیز مجموع دستگاه های مهندسی، تانک و نفربر را که برای انتقال از اروندرود در نظر گرفته شده، ۱۵۰ دستگاه اعلام کرد. وی افزود زدن دکل های برق به وسیله تیر تانک علاوه بر ایجاد وحشت در میان نیروهای دشمن، موجب قطع برق و ایجاد اختلال در کارهای دشمن می شود. (۱)

در سومین جلسه امروز قرارگاه کربلا- با حضور فرمانده، جانشین فرمانده و مسئول طرح و عملیات این قرارگاه به بحث درباره مراحل عملیات، نحوه ادامه عملیات و بررسی فرضیه هایی که در این زمینه قابل تصور است و نیز تغییراتی که ممکن است در طرح مانور یگان ها در مراحل مختلف عملیات بروز کند، پرداخته شد. از جمله نکاتی که در این بررسی مورد توجه قرار گرفت محدودیت منطقه عملیاتی است که موجب تمرکز قوای دشمن، تمرکز آتش دشمن و تمرکز بمباران ها خواهد شد. (۲)

۱

قرارگاه نوح(ع) امروز برای بررسی آمادگی یگان های تحت امر و واحدهای پشتیبانی رزم برای عملیات، چهار جلسه برگزار کرد. در اولین جلسه با حضور فرمانده قرارگاه نوح، فرمانده لشکر ۱۹ فجر، جانشین رئیس ستاد قرارگاه نوح(ع) و حسن دانایی فر، وضعیت آمادگی و مشکلات لشکر ۱۹ فجر بررسی شد.

فرمانده لشکر ۱۹ فجر در این جلسه تعداد گردان های این لشکر را برای عملیات ۶ گردان اعلام کرد و گفت برای اجرای مأموریت لشکر، ۳ گردان دیگر نیاز داریم. وی تعداد تانک ها و نفربر خشایار سالم لشکر را به ترتیب ۲ دستگاه و ۱ دستگاه اعلام کرد. نبی رودکی ضمن برشمردن آمار قایق های سالم لشکر فجر، گفت برای اجرای عملیات به ۵۵ قایق دیگر نیاز

ص: ۹۷۰

۱- ۸. همان، صص ۱۹ - ۱۷.

۲- ۹. همان، ص ۲۰.

داریم که قرار است بدهند. وی افزود واحد تدارکات لشکر در اطراف رودخانه بهمنشیر مستقر شده و در حال انتقال تجهیزات لشکر به منطقه عملیاتی است. فرمانده قرارگاه نوح(ع) به وی تأکید کرد که در مهلت مشخص شده وسایل منتقل شود و گرنه مشکل ایجاد می شود. به گفته فرمانده لشکر ۱۹ فجر، فرماندهان گردان ها و نیز مسئولان ادوات گردان ها به منطقه و مأموریت توجیه شده اند.

تصویر

محمدنبی رودکی فرمانده لشکر ۱۹ فجر

محمدنبی رودکی گفت در یک اقدام آزمایشی یک نفربر خشایار عرض ۲۵۰ متری کارون را در مدت ۱۰ دقیقه طی کرد. حسین علایی به وی تأکید کرد که برای عملیات ۴ نفربر آماده کند و با بستن سلاح ۲۳ میلی متری روی آن در ۴ نهر محدوده لشکر فجر آماده باشند که هر کجا مشکلی بروز کرد روی خط دشمن از جمله سنگرهای تیربار، آتش اجرا کنند و خط را بشکنند. همچنین قرار شد سلاح دوشکا - که دقت بیشتری دارد - به همین منظور بررسی شود. فرمانده لشکر فجر همچنین از تداوم فعالیت های مهندسی و تلاش مهندسی جهاد در محدوده این لشکر خبر داد. فرمانده لشکر ۱۹ با اشاره به پیشرفت مناسب آموزش نیروها، از فرمانده قرارگاه نوح(ع) تا هفتم بهمن مهلت خواست تا امکان اجرای مانور آزمایشی به نحو مطلوب فراهم شود. (۱)

۱

در دومین جلسه امروز قرارگاه نوح(ع) با حضور حسین علایی، حسن دانایی فر و محمدجعفر اسدی فرمانده تیپ ۳۳ المهدی(عج) به اقدامات آماده سازی این تیپ و مشکلات آن پرداخته شد.

در آغاز، فرمانده تیپ المهدی(عج) در گزارشی از وضعیت آموزش نیروهای اعزامی این تیپ به بندرعباس، گفت آنان ۲۰۰ نفر از باکیفیت ترین نیروهای تیپ هستند که در حال آموزش های آبی و غواصی و نیز بدن سازی هستند و تأکید شده با تداوم آموزش ورزیده تر شوند. وی گفت که آموزش آنها در استخر تمام شده و در دریا آموزش می بینند و تمرین می کنند و تا ۱۰۰۰ متر در دریا فین می زنند که قرار است به تدریج افزایش یابد. وی در مورد اقدامات تیپ ۳۳ در منطقه عملیاتی گفت کار ما عقب است و راننده هایی که قرارگاه فرستاد از دیروز مشغول کار شده اند، ولی ۳۰ راننده پایه یک دیگر نیاز داریم تا کمپرسی ها سه شیفته کار کنند. فعلاً ۱۵ کمپرسی مشغول کارند. جهاد هم هنوز کاری نکرده است. فرمانده قرارگاه نوح(ع) ضمن اشاره به اینکه غیر از جاده قاسمیه بقیه جاده های شما آماده نیست و تانک نمی تواند در آن تردد کند، گفت که واحد مهندسی جهاد مأمور به شماسه، مسئول آن را پیدا کنید و از او کار بخواهید.

۱- ۱۰. سند شماره ۲۰۶۱۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی آمادگی لشکر ۱۹ فجر (۱۳۶۴/۱۰/۲۸، ستاد قرارگاه نوح، نوار شماره ۱۷۷۱۲)، صص ۱۰ - ۱؛ و - سند شماره ۱۱۴۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح(ع) در عملیات والفجر ۸ (الیاس حضرتی)، ۱۳۶۴/۱۰/۲۵ تا ۱۳۶۴/۱۰/۱۱، صص ۲۷ - ۲۴.

محمدجعفر اسدی فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج)، احمد کاظمی فرمانده لشکر ۸ نجف

محمدجعفر اسدی در پاسخ به حسین علایی درباره طرح ریزی عملیات تیپ ۳۳ گفت هنوز بحثی درمورد مانور نکرده ایم و شناسایی ها تا به حال نتیجه ای نداشته است. وی با اشاره به اینکه با ورود غواصان به آب و سروصدای آنان دشمن متوجه خواهد شد و غافلگیری میسر نیست و قبل از اینکه رزمندگان به ساحل دشمن برسند، عملیات حتماً لو خواهد رفت، گفت به نظر من قبل از تاریکی هوا (مثلاً ساعت ۵ بعدازظهر) با اجرای آتش شدید روی خط دشمن، عملیات را با یک حالت تهاجمی شروع کنیم و با اجرای آتش های تانک، سلاح های پدافندی و تفنگ ۱۰۶؛ رزمندگان زیر این آتش حرکت کرده، به خط دشمن بزنند و با فرصتی که در طول شب داریم، تا آخر پیشروی کنیم.

فرمانده قرارگاه نوح (ع) پرسید آیا برای ضربه زدن به دشمن از پشت فکری کرده اید؟ فرمانده تیپ المهدی (عج) گفت فکر کرده ایم ولی به نتیجه ای نرسیده ایم چون احتمال گم شدن نیروها وجود دارد. در منطقه مأموریت ما هم آب کم عمق و ساحل باتلاقی است و هم وسیله ای برای عبور از آن نیست. در ادامه درمورد امکان استفاده از قایق های کانو و نیز نفربر خشایار در این منطقه بحث شد. محمدجعفر اسدی گفت که اگر در این منطقه خشایار جواب مثبت بدهد خیلی عالی است چراکه ابهت حرکت خشایارها در آب، ترس به جان دشمن خواهد انداخت. وی با توجه به وجود بیشترین عرض اروندرود در منطقه مأموریت تیپ المهدی (عج) و اتصال آن به دریای خلیج فارس، گفت: «اگر در تاریکی عملیات شود، خیلی از بچه ها گم می شوند.» به هر حال، این جلسه بیشتر عقب بودن تیپ ۳۳ را در زمینه آمادگی برای عملیات و مشکلات آن مشخص کرد. (۱)

۱

نتایج عبور آزمایشی تانک و نفربر از رودخانه و نیز به کارگیری توپخانه و نقش آتش در عملیات منطقه فاو در سومین و چهارمین جلسه امروز قرارگاه نوح (ع) بررسی شد.

در آغاز، عرب زاده در حضور حسین علایی، حسن دانایی فر و حسین علی زمانی نتایج آزمایش عبور تانک و نفربر را از آب و باتلاق بیان کرد. این آزمایش در یکی از نه‌های منطقه که متأثر از

ص: ۹۷۲

جزر و مد است انجام گرفته و نتایج آن چنین بوده است: تانک در عبور از نهر گیر کرد، اما در چولان و بوته زار و باتلاق به خوبی حرکت می‌کند. نفربر در عبور از نهر، آب، بوته زار و چولان مشکلی ندارد و سرعتش در هر دقیقه ۱۰۰ متر است. در حالت مد آب، نفربر به راحتی وارد نهر و رودخانه می‌شود و از آن بیرون می‌آید، در حالت جزر آب نیز به خوبی وارد آب می‌شود ولی برای خروج از آب به دلیل گل خیلی نرم در ساحل - که پا تا زانو فرو می‌رود - مشکل پیدا می‌کند.

در پایان این بحث فرمانده قرارگاه نوح(ع) نظرش این است که نفربرهای مجهز به سلاح ۲۳ میلی متری آماده باشند به محض شروع عملیات با عبور از نهر حاج علی خود را به اروند برسانند و دهانه اروند (تقاطع اروند و خلیج فارس) را زیر آتش بگیرند. (۱)

در آخرین جلسه امروز قرارگاه نوح(ع) با حضور مسئولان طرح و عملیات، توپخانه و ادوات قرارگاه، وظیفه واحد توپخانه چنین اعلام شد: ۱. پشتیبانی نیروهای تک کننده. ۲. اجرای آتش روی خور عبدالله. ۳. جلوگیری از پاتک دشمن.

مسئول طرح و عملیات قرارگاه نوح(ع) گفت که آتش تهیه به مدت ۱۰ دقیقه با اولویت اجرا روی خط اول دشمن با هماهنگی واحد ادوات باید اجرا شود. همچنین اجرای آتش روی خور عبدالله با هدف جلوگیری از تردد شناورهای دشمن در این آبراه به خصوص شناورهایی که برای پشتیبانی اسکله العمیه عازم آنجا هستند، باید انجام شود. در مسیر خور عبدالله هم آتش دقیق نیازی نیست بلکه مهم اختلال در حرکت دشمن و به هم زدن سازمان آنهاست. وی با اعلام اینکه اولویت پشتیبانی، لشکر ۱۹ فجر است، تأکید کرد که توان اصلی توپخانه و ادوات باید برای مقابله با پاتک های دشمن حفظ شود و همه آتش ها در روزهای اول صرف نشود. (۲)

۱

هوایماهای ارتش عراق امروز جزیره خارک و اطراف سوسنگرد را بمباران و به حریم چند شهر دیگر نیز تجاوز کردند.

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «ساعت ۱۵:۴۵ دقیقه امروز، دو میگ ۲۵ عراقی به خارک حمله کردند. یک مقام آگاه گفت که در این تهاجم ۴ بمب به سوی جزیره پرتاب شد که بر اثر اصابت چندین ترکش، لوله آبرسانی به کشتی ها سوراخ شد. این لوله متصل به اسکله شیمیایی (اسکله گوگردی) است. از این اسکله گوگرد بارگیری می‌شد که از اوایل شروع جنگ به منظور خاموش نگه داشتن شعله ناشی از سوخت گوگرد و جلوگیری از علامت دهی این شعله به هوایماهای دشمن برای حمله به تأسیسات نفتی، این تأسیسات تعطیل شده است.» خبرگزاری جمهوری اسلامی افزود در این حمله که دیوار صوتی یک بار شکسته شد، هیچ تلفات جانی به بار نیامد. (۳)

هوایماهای دشمن امروز به حریم هوایی اهواز و سوسنگرد نیز تجاوز کردند و حدود ۱۰ کیلومتری سوسنگرد را هدف بمب های خود قرار دادند. (۴)

ص: ۹۷۳

۱- ۱۲. سند شماره ۱۱۴۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۷ - ۳۵.

۲- ۱۳. سند شماره ۱۱۴۱/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۰ - ۳۸.

۳- ۱۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۵، ۱۳۶۴/۱۰/۲۹، ص ۳، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

۴- ۱۵. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۵۰، ۱۳۶۴/۱۰/۳۰؛ و - همان، شماره ۱۵۱، ۱۳۶۴/۱۱/۱.

لشکر ۲۵ کربلا در گزارشی به قرارگاه کربلا درباره حملات هوایی امروز دشمن به مقرهای این لشکر نوشته است: «در تاریخ ۲۸/۱۰/۶۴ هواپیماهای دشمن طی پروازهای هجومی در ساعات ۱۱ صبح، ۲:۱۵ و حوالی ۴ بعد از ظهر چند مقر لشکر را در محور شط علی بمباران نمود که حمله اصلی آن به اورژانس لشکر بود که حداقل ۲ نفر شهید و ۱۰ مجروح به جا گذاشت. همچنین تعدادی وسیله نقلیه از جمله ۲ آمبولانس خسارت دید.» (۱)

امروز همچنین حریم هوایی شهرهای سرپل ذهاب، قصر شیرین و سومار سه بار مورد تجاوز هواپیماهای عراقی قرار گرفت. در این حملات با مقابله واحدهای دفاع هوایی، متجاوزان مجبور به فرار شدند. (۲)

فرماندهی ارتش عراق در اطلاعیه ۲۰۸۸ درباره حملات هوایی امروز خود ادعا کرد که با حمله ای هوایی تأسیسات خارک را به آتش کشیده است و حملات نابود کننده ای علیه یگان ها، تجهیزات و تسلیحات ایران در منطقه شرق دجله (منطقه تحت امر سپاه ششم عراق) اجرا کرده است. در این اطلاعیه تعداد اقدامات هوایی امروز عراق ۹۳ مأموریت اعلام شده است. (۳)

رادیو اسرائیل ضمن نقل اطلاعیه ارتش عراق، افزود: «در پنج ماهی که از آغاز بمباران خارک می گذرد، این هفتاد و سومین حمله عراق به خارک محسوب می شود.» (۴)

فرمانده نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی در پایان گزارشی از فعالیت های پروازی امروز عراق که سایت های مختلف این نیرو آن را ثبت کرده اند چنین جمع بندی کرده است: «فعالیت های پروازی رهگیری شده نسبت به روز قبل، ۲۹ سورتی افزایش داشته است.» (۵)

۱

نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی امروز از جانشین فرمانده کل قوا درخواست اجازه عملیات برون مرزی کرد. آقای هاشمی در این باره نوشته است: «نیروی هوایی اجازه عملیات برون مرزی خواست؛ گفتم فقط در صورت حمله هوایی عراق و به عنوان تلافی انجام شود. سیاست جنگی این است که قبل از عملیات جو را متشنج نکنیم.» (۶)

۲

مسئول اطلاعات نظامی سپاه پاسداران در منطقه چزابه و هور باتوجه به افزایش تحرکات دشمن در منطقه چزابه درباره حمله عراق به این منطقه هشدار داد. به نظر می رسد فعالیت های گسترده سپاه پاسداران در منطقه هور، فرماندهان دشمن را به این نتیجه رسانده که عملیات اصلی جمهوری اسلامی در این منطقه خواهد بود، لذا تصور می شود ارتش عراق برای اختلال در این تصمیم جمهوری اسلامی و برهم زدن طرح ریزی های ایران، قصد حمله به محور چزابه را دارد.

ص: ۹۷۴

۱- ۱۶. سند شماره ۱۱۶۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش لشکر ۲۵ کربلا، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۱۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۶، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۱۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۵، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱، رادیو صوت الجماهير، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

۴- ۱۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۶، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۱، رادیو اسرائیل، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴.

۵-۲۰. سند شماره ۱۱۶۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی نهاجا (معاونت اطلاعات، مدیریت اطلاعات - عملیات)،
۲۹/۱۰/۱۳۶۴.

۶-۲۱. اکبر هاشمی رفسنجانی، امید و دلواپسی (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۴)، به اهتمام سارا لاهوتی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب،
چاپ دوم، ۱۳۷۸، ص ۳۸۴.

حمید رضانی مسئول اطلاعات نظامی منطقه جزایه در گزارشی با اعلام افزایش چشمگیر فعالیت های دشمن طی دوره ۱۶ تا ۲۸ دی ۱۳۶۴ در این منطقه، خلاصه ای از مشاهده های دیدبانان را نقل می کند:

۱. دشمن از ابتدای نیمه دوم دی ماه ۱۳۶۴ تاکنون ضمن تحکیم و تثبیت و سنگرسازی در سرتاسر خطوط خود، فعالیت چشمگیری توسط خودروهای ایفا برای نقل و انتقال نیرو داشته است.

۲. تعداد ۱۷ مورد فعالیت حدود ۶۵۰ نیروی پیاده دشمن از جمله برای احداث و ترمیم سنگر.

۳. افزایش فعالیت توپخانه دشمن نسبت به نیمه اول دی ماه.

۴. افزایش فعالیت های مهندسی که چهار مورد آن خاک برداری و خاک ریزی به وسیله ۲۲۰ دستگاه کمپرسی و مورد دیگر فعالیت ۱۵۰ کمپرسی، ۳ لودر و یک دستگاه اطلس کانال کن بوده است.

۵. فعالیت حرکات دشمن نسبت به قبل افزایش چشمگیری داشته از جمله ۲۶۰ خودرو ایفا حامل نیرو و ۵۰ جیب فرماندهی و ۲۰ تانکر آب روی جاده های ارتباطی و خطوط مقدم مشاهده شده است.

۶. در طول روز ۲۳ دی، ۱۰۰ خودرو ایفا و ۲۶ جیب در منطقه مشاهده شده است.

۷. فعالیت هوایی دشمن هم افزایش داشته است از جمله ۸ سورتی پرواز جنگنده ها برای عکس برداری و شکستن دیوار صوتی و ۳ سورتی پرواز هلیکوپتر برای گشت و شناسایی.

۸. دشمن کماکان به فعالیت آتش زدن نیزارها و چولان ها در منطقه هور ادامه می دهد.

در پایان گزارش نتیجه گیری شده که باتوجه به افزایش فعالیت های نیروی پیاده، توپخانه، هوایی و جابه جایی نیرو در منطقه؛ احتمال تک دشمن در منطقه وجود دارد. (۱)

۱

سپاه پاسداران نیرو و امکانات مورد نیاز برای به عهده گرفتن مأموریت های نیروی دریایی ارتش و ژاندارمری را در جزیره خارک اعلام کرد.

فرمانده کل سپاه در نامه ای به دکتر حسن روحانی رئیس کمیسیون دفاع مجلس شورای اسلامی، چنین نوشته است: «سلام علیکم. پیرو جلسه حضوری و درخواست ریاست محترم کمیسیون دفاع مجلس شورای اسلامی مبنی بر ارائه استعداد نیروی مورد نیاز سپاه جهت انجام مأموریت های محوله به نداجا و ژاجا در جزیره خارک (برابر مأموریت های اعلام شده از نیروهای مذکور)، طی بررسی های به عمل آمده نیروی دریایی سپاه قادر است تنها با نصف استعداد فعلی نداجا کلیه مأموریت های ژاجا و نداجا (بجز مأموریت های قضایی) را با زمان بندی لازم تقبل نماید.» (۲)

۲

فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه در ادامه تلاش برای جلوگیری از هشیار شدن دشمن در مورد منطقه عملیات اصلی، امروز

دستورالعملی برای استتار تجهیزاتی که برای عملیات به جزیره آبادان و شرق اروندرود انتقال می یابد به قرارگاه های کربلا و نوح(ع)
ابلاغ کرد و دستور

ص: ۹۷۵

-
- ۱- ۲۲. سند شماره ۱۱۶۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش واحد اطلاعات منطقه چزابه، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.
۲- ۲۳. سند شماره ۳۷۱۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه فرماندهی کل سپاه به رئیس کمیسیون دفاع، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

داد این دستورالعمل هرچه سریع تر برای اجرا به یگان های تحت امر ابلاغ گردد.

در این دستورالعمل تأکید شده که: برای استتار شناورها از انشعاب های فرعی نهر ها استفاده شود و روی آنها با تور سبز یا برگ نخل پوشانده شود. پل ها در نهرهای باریک که در استتار نخل ها و رویدنی های دیگر است، استتار شود. موتور قایق ها به خصوص در منطقه جلو روشن نشود. همه امکانات در مسیر حمل به منطقه با چادر پوشانده شود. در انتقال امکانات به منطقه از خودروهای سنگین که توان حمل وسایل بیشتری را دارند و از حداکثر حجم بار آنها استفاده شود. امکانات به صورت پراکنده در منطقه مستقر شود. شب ها تردد خودروها در نخلستان با چراغ خاموش انجام شود. از تیراندازی بی مورد در نخلستان به خصوص در شب پرهیز شود. تا حد امکان از احداث سنگر جدید و بریدن نخل ها پرهیز شود. از خانه های موجود در منطقه استفاده حداکثر شود و برای انبار کردن مهمات در آن، سقف ها دوجداره شود. از اشیاء شفاف و براق مانند نایلون برای پوشاندن وسایل استفاده نشود. قبل از انتقال وسایل به منطقه، محل استقرار آنها پیش بینی شود و به محض رسیدن، استتار شود.

در پایان اضافه شده که قرارگاه ها با افزودن موارد تکمیلی و تهیه دستورالعمل جامع، آن را سریع به یگان ها ابلاغ کنند. (۱)

۱

فرماندهی اطلاعات ستاد مشترک ارتش با استناد به اظهارات ۷ تن از اسیران کادر و وظیفه ارتش عراق، گزارشی از فعالیت های شیمیایی، موشکی، پایگاه ها و تدبیرهای ارتش عراق برای مقابله با حملات رزمندگان تهیه کرده است به این شرح:

۱. عراق گازهای شیمیایی را از ایتالیا وارد می کند و تصمیم دارد که در حملات نیروهای ایران از آن استفاده کند.

۲. یک کارخانه تهیه گاز شیمیایی در رمادیه است.

۳. در منطقه الحصوه تابلو "تأسیسات البکر" نصب شده که صحت ندارد بلکه در این منطقه (۴۵ کیلومتری جاده بغداد - حله) کارخانه مواد شیمیایی است و یک پایگاه موشکی سام از آن حفاظت می کند.

۴. علاوه بر موشک های ۶، ۹ و ۱۲ متری زمین به زمین، موشک های ۱۶ متری به تازگی وارد عراق شده و در بصره و العماره مستقر گردیده است.

۵. یک پایگاه موشکی در منطقه تیره بین عماره و نجف وجود دارد و در کنار آن یک باند هلیکوپتر است.

۶. در جاده عماره - بغداد نزدیک قرارگاه ۱۴ (پل حمزه ۲۰ کیلومتری شمال عماره) یک رادار برای کشف هواپیماها و نیز در چیلات، دهلران و طیب رادارهایی مستقر است.

ص: ۹۷۶

۷. از طرف بغداد نرسیده به حله یعنی محاوایل، بزرگ ترین انبار سلاح ها و مهمات عراق قرار دارد. همچنین در جاده عفک - دیوانیه، حدود ۱۰ کیلومتری دیوانیه انبارهای سلاح و مهمات بزرگی وجود دارد.
۸. یک پایگاه موشک زمین به زمین در ناصریه و یک پایگاه موشکی هم در شعیبیه است.
۹. در نزدیکی دریاچه نمک کربلا (الرزاره) یک پایگاه هوایی بزرگی وجود دارد. در منطقه الهضه پناهگاه های هوایی مستحکمی وجود دارد. این پایگاه به شدت کنترل می شود و چند دژبان آن به دلیل اشتباهی کوچک اعدام شدند.
۱۰. مسلسل آر.پی. جی ۳۰ میلی متری سلاح جدیدی است که دارای ترکش و برد آن ۱۷۳۰ متر است.
۱۱. برخی از یگان های ارتش عراق گردان های ردیابی گسترده دارند این گردان ها دارای ۵ دسته: بررسی صدا، آتش، هواشناسی، مساحت و برد سلاح های ایران را مشخص می کنند.
۱۲. در منطقه طیب ارتش عراق کانال کشیده که عرض آن ۷ و ارتفاع آن ۵/۳ متر است و داخل کانال آب و سیم خاردار است و جلو کانال سیم خاردار، مین های ضد نفر و ضدتانک وجود دارد.
۱۳. در مواقع حملات اگر نیروهای ایران بتوانند مناطق تصرف شده را حفظ کنند، شدیدترین ضربه روحی به نیروهای عراقی است.
۱۴. چون حملات ایران همیشه در شب بوده لذا نیروهای عراقی شب ها بیدارند و روزها استراحت می کنند.
۱۵. از کردهای عراقی برای سرنگونی صدام بیشتر استفاده شود و چنانچه ضدهوایی در اختیار آنان قرار گیرد، خیلی از هواپیماهای عراق سقوط خواهند کرد. (۱)

۱

در پی درخواست فرمانده نیروی زمینی ارتش در مورد واگذاری ۴۰۰۰ نیروی بسیجی به نیروی زمینی ارتش برای عملیات در منطقه شلمچه و دستور جانشین فرمانده کل قوا به سپاه پاسداران در این باره، امروز فرمانده کل سپاه پاسداران به چند یگان دستور واگذاری نیروی بسیجی به نیروی زمینی ارتش را داد.

دستور فرمانده کل سپاه به فرمانده لشکر ۲۵ کربلا چنین است: «لازم است ظرف ۴۸ ساعت ۹۰۰ نفر نیروی بسیجی بدون سازمان [را] جهت واگذار نمودن به نزاجا تحویل بسیج قرارگاه خاتم نمایند.» (۲)

مشابه همین دستور به فرمانده تیپ امام رضا (ع) برای واگذاری ۵۰۰ نفر، به فرمانده تیپ ویژه شهدا برای واگذاری ۵۰۰ نفر، به فرمانده تیپ المهدی (عج) برای واگذاری ۳۰۰ نفر و به فرمانده لشکر فجر برای واگذاری ۳۰۰ نفر نیروی بسیجی به نیروی زمینی ارتش داده شده است. (۳)

از سوی دیگر، فرماندهی منطقه ۵ ثامن الائمه (ع) سپاه پاسداران طی تلفنگرامی به فرماندهی ناحیه مازندران درخواست اعزام یک هزار نیروی رزمنده کرد که به نظر می رسد این درخواست

۱- ۲۵. سند شماره ۴۹۶۴۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سماجا ۲ (ف - اطلاعات)، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۲۶. سند شماره ۱۱۶۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی کل سپاه، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۲۷. سند شماره ۱۱۶۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی کل سپاه، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴؛ و - سند شماره ۱۱۶۵۵ مرکز مطالعات و

تحقیقات جنگ: فرماندهی کل سپاه، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴؛ و - سند شماره ۱۱۶۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی کل سپاه،

۲۸/۱۰/۱۳۶۴؛ و - سند شماره ۱۱۶۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی کل سپاه، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

در پی دستور فرمانده کل سپاه به لشکر ۲۵ کربلا برای واگذاری ۹۰۰ نیروی بسیجی به نیروی زمینی ارتش باشد. تلفنگرام فرماندهی منطقه ۵ ثامن الائمه (ع) چنین است:

«با سلام و تحیات الهی، باتوجه به نیاز شدید و فوری قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، لازم است ترتیبی اتخاذ نمایند که تا تاریخ ۳/۱۱/۱۳۶۴ تعداد یک هزار نیروی بسیجی رزمنده اعزام مجدد آماده تا ترتیب اعزام آنها به محل مورد نظر داده شود. امید است ضمن تسریع به موارد زیر دقت فرمایید: ۱. نیروهای کم سن و سال و سالخورده و آموزش ندیده اعزام نشوند. ۲. تاریخ اعزام از [محل] اعزام نیروی ناحیه روز جمعه ۴/۱۱/۱۳۶۴ می باشد. فرماندهی منطقه ۵ - عباس محتاج» (۱)

۱

مناطق بانه، مهاباد، مریوان و میاندوآب امروز شاهد درگیری ها و تحرکات متعدد گروه های مسلح بود.

در منطقه بانه، یگان حزب الله بانه برای ضربه زدن به واحد نظامی حزب دمکرات عازم روستای صدباره شد و پس از یک ساعت درگیری، سالم به پایگاه خود بازگشت. همچنین یک گروهان ژاندارمری که برای جوله و گشت به روستای گشنه و شهینان رفته بود با افرادی از همان واحد حزب دمکرات درگیر شد که یکی از برادران ژاندارمری مجروح گردید. (۲) امروز رزمندگان پایگاه سیجان (منطقه بانه) نیز با افراد ضدانقلاب درگیر شدند که درگیری بدون تلفات خاتمه یافت. (۳)

در ایست و بازرسی جاده بانه - سردشت امروز، هنگام بازرسی فردی مشکوک، وی با دژبان درگیر می شود و در حین تعقیب و گریز، قرص سیانور می خورد که پس از لحظه ای جان می دهد. از وی یک سلاح کمری و یک نارنجک کشف شده است. او که با نام مستعار محمود کلانتری تردد می کرده، احتمالاً از اعضای منافقین بوده است. (۴)

از سوی دیگر، یکی از چته های (هوادران) دمکرات که با هماهنگی خانواده اش قصد داشت تسلیم نیروهای اسلام شود، به دست افراد حزب دمکرات در منطقه بانه کشته شد. (۵)

در منطقه مهاباد خبرها حاکی از تجمع چند واحد نظامی حزب دمکرات است. ژاندارمری جمهوری اسلامی اعلام کرده است که اخیراً لک ۳ از هیز (۶) پیشوا به استعداد ۷۰ نفر در روستاهای محور مهاباد - سردشت مقر نیمه دائمی دایر کرده و مستقر شده است. (۷) سپاه پاسداران مهاباد نیز گزارش داد که چند لک از هیزهای افشین، آواره، سمکو و پیشوا در روستاهای قوزلوی پایین، آقاسور و شوگای تمرکز کرده و احتمالاً قصد عملیات در منطقه به ویژه شهر دارند. سپاه مهاباد در این وضعیت از قرارگاه حمزه درخواست کمک کرده است: «باتوجه به زمین گیر شدن یک گروهان از گردان ماکو و ترخیص یک گردان بسیجی و عدم جایگزینی آن متمنی است حداقل برای تعقیب

ص: ۹۷۸

۱- ۲۸. سند شماره ۸۳۳۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی منطقه ۵ ثامن الائمه (ع)، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۲۹. سند شماره ۴۱۹۷۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد سپاه پاسداران ناحیه کردستان، ۱/۱۱/۱۳۶۴.

۳- ۳۰. سند شماره ۱۵۱۸۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی کل سپاه، ۱/۱۱/۱۳۶۴.

۴- ۳۱. همان.

۵- ۳۲. همان.

۶- حزب دمکرات کردستان ایران دارای تشکیلاتی نظامی شامل چند "هیز" بود. هر هیز (دارای استعداد حدود ۵۰۰ نفر) شامل چند "لک" (هر لک حدود ۷۵ نفر) و هر لک شامل چند "پل" (حدود ۲۰ نفر) و هر پل شامل دو "دسته" (۱۰ نفر) می شد.

۷- ۳۳. سند شماره ۲۷۴۲۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه حمزه سیدالشهدا به نقل از رکن ۲ ژاندارمری، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

و انهدام دشمن دو گردان نیروی جندالله و غیره به مدت یک هفته به این سپاه مأمور نماید.»(۱)

سپاه پاسداران مهاباد امروز در گزارش دیگری اعلام کرد که تعداد زیادی از افراد ضدانقلاب (حزب دمکرات) شب گذشته به چند روستای مهاباد رفته و آذوقه تهیه کرده و به روستاهای شوگای و قوزلوی پایین بازگشته اند و بالای قله ها دیدبان گذاشته اند تا هنگام ورود نیروهای خودی به آنها کمین زده و جبران دو درگیری قبل در این روستاها را بکنند. افراد حزب دمکرات گفته اند تا درگیر نشوند و جبران درگیری قبلی را نکنند از این روستاها خارج نخواهند شد.(۲)

گزارش دیگری از منطقه مهاباد حاکی است که نیروهای ضربت پاسگاه شهید حسینی امروز در بین روستاهای شیلان آباد و لاجین با افراد ضدانقلاب درگیر شدند که در این درگیری یک نیروی خودی مجروح شد.(۳)

در منطقه میاندوآب، نیروهای گردان شامات که امروز برای کمین به روستای مرجان اعزام شدند، هنگام اجرای کمین مواجه با تیراندازی ۳ تن از افراد ضدانقلاب شدند. این درگیری بدون تلفات پایان یافت.(۴)

در منطقه مریوان، رزمندگان اسلام امروز در روستای خوشگلان با افراد گروه کومه له درگیر شدند که از ساعت ۱۱:۱۵ تا ۱۵ ادامه داشت و در آن ۳ تن از رزمندگان شهید شدند و یک تن اسیر گردید.(۵)

در منطقه جوانرود، گروهی ۲۰ نفره از رزمندگان سپاه و بسیج در حین کمین در نزدیکی پایگاه بانی لوان با گروهی از اشرار ضدانقلاب درگیر شدند که پس از نیم ساعت درگیری، اشرار در تاریکی شب گریختند و رزمندگان نیز بدون تلفات به پایگاه بازگشتند.(۶)

در منطقه سقز امروز از شخصی حدود ۲۰۰۰ عدد فشنگ کلاشینکف و ۳ کشف و ضبط شد و این شخص تحویل اداره اطلاعات داده شد.(۷)

در شهر سنندج به نوشته نشریه رویدادها، افراد ضدانقلاب قصد داشتند که از داخل مدرسه مجاور ساختمان هلال احمر سنندج، دیوار این ساختمان را سوراخ و در آن نفوذ کنند و آن را منفجر نمایند که با هشیاری برادران گشت ثارالله(ع) جلو اجرای تصمیم آنها گرفته شد.(۸)

۱

انقلابیون مسلمان عراقی با اجرای دو عملیات قسمتی از سد رودخانه زاب و یک خودرو سازمان امنیت عراق را منهدم کردند.

واحد خبر مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق گزارش داد که به دنبال اقدام رژیم بعث به قطع آب کشاورزی سد زاب (شمال عراق) روی کشاورزان منطقه، انقلابیون مسلمان بخشی از این سد را منهدم کردند. رژیم عراق با قطع آب کشاورزی از این سد قصد داشت روستاییان را وادار به ترک این منطقه و مهاجرت به شهرهای مرکزی و جنوبی عراق کند.

این گزارش حاکی است که رژیم عراق برای سرکوب نهضت انقلابیون مسلمان شمال عراق

ص: ۹۷۹

۲۸/۱۰/۱۳۶۴

۲-۳۵. سند شماره ۳۷۴۲۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

۳-۳۶. سند شماره ۱۵۱۸۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۴-۳۷. سند شماره ۱۵۱۸۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۵-۳۸. سند شماره ۳۳۸۱۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اداره کل اطلاعات استان های آذربایجان غربی و کردستان، گزارش

روزانه، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴.

۶-۳۹. سند شماره ۲۷۱۷۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد سپاه پاسداران منطقه ۲ نجف، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

۷-۴۰. سند شماره ۱۵۱۸۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲/۱۱/۱۳۶۴.

۸-۴۱. دفتر نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها، شماره ۸۰، ۸/۱۱/۱۳۶۴، ص ۱۰.

- که هر روز ابعاد گسترده تری به خود می گیرد - اخیراً اقدام به محاصره شهرها، قطع آب کشاورزی و تحریم اقتصادی مناطق کردنشین کرده است. طی هفته گذشته نیز نیروی هوایی عراق اقدام به بمباران چند روستا در منطقه کوی سنجد عراق کرده است.

در گزارش دیگر آمده است که یک خودرو سازمان امنیت عراق در راه موصل به دهوک در نزدیکی یک ایستگاه پمپ بنزین، هدف تیربارهای انقلابیون مسلمان عراقی قرار گرفت و منهدم شد. در این عملیات موفقیت آمیز انقلابیون مسلمان، ۵ تن سرنشینان این خودرو از جمله یک افسر نیروهای امنیتی کشته شدند.^(۱)

۱

رژیم عراق در تازه ترین جنایات خود ۱۰۵ تن از سربازان عراقی را که از مقابله با نیروهای اسلام خودداری کرده بودند، تیرباران کرد. گزارش های رسیده به خبرگزاری جمهوری اسلامی مرکز اهواز حاکی است: «۹۵ تن از این سربازان در شهر دیاله و ۱۰ تن دیگر در بغداد به دست مأموران امنیتی رژیم صدام و در ملأعام تیرباران شدند. بنا بر این گزارش ها، علی رغم اعتراضات مکرر خانواده های این عده و تماس های آنان با خبرگزاری های خارجی مقیم بغداد، نمایندگان این خبرگزاری ها بنا به ماهیت خود از مخابره خبر اعدام این ۱۰۵ سرباز مسلمان عراقی خودداری کردند.»^(۲) (ضمیمه دارد)^(۳)

۲

اولین محموله خمپاره اندازهای ساخت صنایع جهاد خودکفایی سپاه پاسداران امروز در مراسمی با حضور آقای رفیق دوست وزیر سپاه پاسداران، سرهنگ جلالی وزیر دفاع و سرهنگ سهرابی، آماده تحویل به جبهه ها شد.

وزیر سپاه پاسداران در زمینه فعالیت های جهاد خودکفایی و طرح های آینده این وزارتخانه برای تأمین تسلیحات نظامی مورد نیاز جبهه ها در گفت و گویی با واحد مرکزی خبر گفت: «هدف ما در سپاه خودکفایی کامل تا حد اکثر ممکن است و فعلاً در ابتدای راه هستیم و باید در صنایع پیچیده نظامی از قبیل: موشک ها، هواپیماها، ضد هوایی ها و هر چه که این نظام برای دفاع از خودش لازم دارد در کلیه ارگان ها و نهادهای مملکت کار و تلاش بشود.» وی گفت: «در حال حاضر این فعالیت ها دارد انجام می گیرد؛ ما در کشور خود صنایع عظیم دفاعی داریم؛ صنایع نوپای سپاه هم شروع به کار کرده و اخیراً کارخانجات مختلف کشور نیز در این زمینه به ما کمک می کنند.»

ص: ۹۸۰

۱- ۴۲. روزنامه کیهان، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۴۳. روزنامه اطلاعات، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۳- در ضمیمه این گزارش خلاصه ای از اظهارات منشی مخصوص صدام - که به ایران پناهنده شده است - درباره جنایات صدام در عراق درج شده است.

وزیر سپاه درباره تولیدات کارخانه صنایع نظامی سپاه گفت: «پیش بینی شده است که این کارخانه انواع خمپاره اندازه‌ها را بسازد، البته ساخت سلاح‌های دیگری را نیز در برنامه‌های خود گنجانده ایم و هم اکنون انواع خمپاره اندازه‌های ۱۲۰ میلی متری و ۶۰ میلی متری کماندویی تولیدشده در این کارخانه آماده حمل به جبهه‌ها است و در اختیار سپاه پاسداران، نیروی زمینی ارتش و ژاندارمری قرار خواهد گرفت.» وی اضافه کرد: «قرار است در سال ۶۵ خمپاره انداز ۸۱ میلی متری نیز در این کارخانه ساخته شود.» (۱)

۱

نخست وزیر در مراسم فارغ التحصیلی دانشکده افسری شهربانی با بیان اینکه امنیت جمهوری اسلامی را تنها فرزندان این کشور حفظ می‌کنند، دلیل کینه ابرقدرت‌ها از نظام جمهوری اسلامی را ایستادگی کشور بر پای خود و بدون اتکا به آنها اعلام کرد.

مراسم دومین دوره فارغ التحصیلی دانشجویان دانشکده افسری شهربانی جمهوری اسلامی پس از پیروزی انقلاب اسلامی، بعدازظهر امروز با حضور نخست وزیر در محل این دانشکده برگزار شد.

نخست وزیر در این مراسم گفت: «در دنیا تنها نظام ما است که امنیت ملی و داخلی آن را تنها فرزندان انقلابش حفظ کرده و می‌کنند، کشورهای وابسته برای حفظ نظام خود به بیگانگان تکیه دارند و مرزها و امنیت داخلی آنها توسط قدرت‌های بزرگ جهانی حفظ می‌شود و در این میان، تنها کشور ما است که حفظ امنیت آن برعهده جوانان برومند آن است.»

آقای موسوی با اشاره به تحریکات گوناگون ابرقدرت‌ها برای ضربه زدن به انقلاب اسلامی خاطرنشان کرد: «زمانی قدرت‌های شیطانی و در رأس آنها شیطان بزرگ آمریکا با استفاده از عناصر داخلی و استقرار بیش از ۶۰ هزار مستشار نظامی در ایران، کشور ما را جزیره امن نام نهاده بودند. انقلاب اسلامی تمامی این تحلیل‌ها را بر هم زد. آن زمان امنیت کشور ما را همین مستشاران تأمین می‌کردند، اما امروز حفظ امنیت و نظام کشور به دوش نیروهای مؤمنی است که از بین توده‌های مستضعفی که انقلاب کردند تا خود به سرنوشتشان حاکم شوند، قرار دارد. ... آنچه امروز در کشورمان شاهد آن هستیم، برای دنیا الگو است. امروز دنیای تحت سلطه و مللی که خواهان رهایی از بند قدرت‌های شیطانی هستند، چشم به کشور ما دوخته‌اند، به کشوری که بدون تکیه بر ابرقدرت‌ها سر پای خود ایستاده و به همین خاطر است که ابرقدرت‌ها از انقلاب ما کینه به دل گرفته‌اند.»

وی افزود: «از سوسیالیست‌های فرانسوی که به جانان پناه می‌دهند تا دیگر کشورهای بزرگ جهان امروز همه حامی صدام‌اند و پشت سر جنایات او صف کشیده‌اند. ...»

نخست وزیر افزود: «تکیه‌گاه ما تنها فرزندان انقلاب هستند فرزندانانی که با چنگ و دندان از انقلاب خود دفاع می‌کنند. ما در دنیا به هیچ کس و به هیچ نیرویی تکیه نداریم،

ص: ۹۸۱

چشم ما به نیروهایی است که مخلصانه علیه ظلم قیام کردند.»

مهندس موسوی گفت: «جنگی که امروز ما در برابر آن و به نیابت از طرف تمامی مظلومین به دفاع برخاسته ایم، جنگ ظالمان با ظلم دیدگان است. ما در دفاع خودمان برای جهان الگویی که نشان دهد وقتی مملکتی بر نیروهای خودش تکیه داشته باشد، هم می تواند کشور خود را بسازد و هم آرمان های خویش را به جلو ببرد. انقلاب ما با این دید و با پایگاه عظیم مردمی خودش و با تکیه به شهیدانش، امروز در تمامی جهان به ویژه در دنیای اسلام شکوفا شده است.»

نخست وزیر در پایان با اشاره به توطئه های گوناگون اقتصادی، سیاسی و فرهنگی که همه روزه ابرقدرت ها برای مقابله با انقلاب اسلامی ایران به طراحی آن می نشینند، حضور همه جانبه اقشار مختلف مردم در جبهه های جنگ را ستود. (۱)

۱

صدام در سفر به مسکو نتوانست توافق رهبران شوروی را برای دریافت سلاح های مدرن بیشتر کسب کند. از سوی دیگر، صادرات انگلیس به عراق افزایش بسیاری یافته است.

نشریه العالم چاپ لندن به نقل از منابع دیپلماتیک غربی در بغداد نوشته است: در جریان سفر غیرمترقبه اخیر صدام به مسکو به رغم اصرار وی، توافقی با رهبران شوروی حاصل نشده است. این منابع کوتاه بودن مدت دیدار صدام با گورباچف رهبر شوروی و درعوض گفت وگوهای طولانی با گرومیکو رئیس جمهور شوروی را دلیل این ادعا می دانند. به عقیده منابع یادشده، شوروی ها معمولاً در صورتی که به توافق با طرف های مورد گفت وگو نرسند تنها به امضای چند پروتکل اکتفا می کنند.

منابع دیپلماتیک غربی در بغداد خاطر نشان کردند که هدف اصلی سفر رئیس جمهور عراق به مسکو متقاعد کردن رهبران شوروی به ارسال مقادیر اضافی از سلاح های مدرن شوروی به عراق بوده است. رهبران قبلی شوروی با ارسال مقادیر زیادی اسلحه به عراق از سال ۱۹۸۳ موافقت کرده بودند ولی این منابع گفتند که سیاست گورباچف با سیاست نیاکان خود تفاوت داشته و خواهان ایجاد موازنه در موضع گیری شوروی در قبال جنگ است.

نشریه العالم در پایان به نقل از بعضی از منابع فرانسوی افزوده است: ایران در عرض چند هفته اخیر شروع به دریافت چند موشک ساخت شوروی کرده است. (۲)

از سوی دیگر، رادیو بی بی سی به نقل از خبرگزاری رسمی اوپک گزارش داد که انتظار می رود صادرات بریتانیا به عراق که شامل ماشین آلات یا کالاهای ساخته شده و مواد شیمیایی است، افزایش یابد. گزارش اتاق بازرگانی عرب و بریتانیا در لندن حاکی از آن است که شاخص صادرات بریتانیا به عراق در نیمه اول سال ۱۹۸۵ نسبت به مدت مشابه سال قبل از آن ۶۵ درصد افزایش یافته است. (۳)

ص: ۹۸۲

۱- ۴۵. همان، ص ۳.

۲- ۴۶. روزنامه اطلاعات، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸، تهران - واحد مرکزی خبر.

۳- ۴۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۶، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

ژنرال ولادیمیر کووروف معاون وزیر دفاع شوروی در مورد موازنه قوا در جبهه های جنگ عراق و ایران گفت: «قوای طرفین جنگ در حال تعادل است.» وی طی مصاحبه ای که در شماره امروز روزنامه کویتی الوطن منتشر شده است، وقوع هر گونه تغییر و تحولات غیرمنتظره در جبهه های جنگ ایران و عراق را بعید دانست و گفت: «جنگ میان ایران و عراق به یک جنگ فرسایشی و تضعیف یکدیگر تبدیل شده است.» معاون وزیر دفاع شوروی با اشاره به اینکه برقراری حالتی از موازنه قوا در جبهه های جنگ ایران و عراق نوعی استقرار و آرامش اوضاع نظامی را در پی داشته است، گفت: «با این همه باید به این جنگ به چشم یک بشکه باروت نگریست.»

وی اظهار عقیده کرد که دخالت کشورهای دیگر در بحران جنگ ایران و عراق منجر به افزایش تشنج خواهد شد. ژنرال کووروف ضمن ابراز مخالفت شوروی با دخالت نیروی دریایی آمریکا در آب های منطقه خلیج فارس گفت: آمریکا باید به موازنه قوا در این منطقه اذعان کند.

معاون وزیر دفاع شوروی که در چند روز گذشته برای یک دیدار رسمی و شرکت در یک مانور آزمایشی سلاح های روسی در کویت به سر می برد، روز پنجشنبه (۲۶/۱۰/۱۳۶۴) کویت را ترک کرد. (۱)

در پایان سفر رئیس جمهور ایران به تانزانیا، توافقنامه همکاری های اقتصادی میان دو کشور امضا شد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، پروتکلی که وزیران خارجه ایران و تانزانیا تهیه کرده بودند، در دیدار نهایی رئیس جمهور دو کشور مطرح و تصویب شد. این پروتکل شامل احداث یک واحد واکنش سازی در تانزانیا؛ آمادگی ایران برای ارسال واکنش ساخته شده به تانزانیا؛ احداث یک واحد درمانی - بهداشتی به همت هلال احمر ایران؛ اهدای اتوبوس برای تسهیل در حمل و نقل شهری تانزانیا؛ ادامه همکاری در زمینه قراردادهای نفتی که در گذشته امضا شده و همکاری در به کارگیری نیروی جهاد سازندگی در توسعه خدمات روستایی است. پس از امضای این پروتکل رئیس جمهور تانزانیا از کمک های انسان دوستانه جمهوری اسلامی سپاسگزاری کرد. (۲)

رادیو بی بی سی در گزارشی در این باره گفت: «وزیر نیروی تانزانیا گفت ایران موافقت کرده است نفت ایران را به صورت اعتباری در اختیار تانزانیا قرار دهد.» (۳)

رئیس جمهور ایران در ادامه سفر به کشورهای آفریقایی، امروز وارد موزامبیک شد و شب در ضیافت شام رئیس جمهور این کشور حضور یافت. رئیس جمهور موزامبیک ضمن تأکید بر اشتراک مواضع با ایران از جمله محکومیت تبعیض نژادی و حمایت از آزادی، از ادامه جنگ ایران و عراق ابراز نگرانی کرد و خواستار خاتمه جنگ در سال جاری میلادی شد.

ص: ۹۸۳

۱- ۴۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۵، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳ و ۴، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۴۹. روزنامه اطلاعات، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۴.

۳ - ۵۰. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳، رادیو بی بی سی،
۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

استقبال سامورا ماشل رئیس‌جمهور موزامبیک از آیت‌الله خامنه‌ای

آیت‌الله خامنه‌ای صبح امروز از تانزانیا عازم موزامبیک شد و بعد از ظهر وارد شهر ماپوتو پایتخت این کشور شد و در فرودگاه مورد استقبال سامورا ماشل رئیس‌جمهور موزامبیک و جمعی از مقامات این کشور قرار گرفت. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، جمعیت زیادی که هزاران پرچم جمهوری اسلامی را - که در وسط آنها عکس امام خمینی و شعار "خدایا، خدایا خمینی را نگه دار" نقش بسته بود - در دست داشتند در فرودگاه به استقبال رئیس‌جمهور آمده بودند. نخستین دور مذاکرات دو رئیس‌جمهور بعد از ظهر امروز برگزار شد. همچنین پس از مذاکرات وزیران خارجه دو کشور، کمیته‌های بازرگانی، نفتی، کشاورزی و فرهنگی کار خود را آغاز کردند.

در ضیافت شام رئیس‌جمهور موزامبیک، سامورا ماشل ضمن خوشامدگویی و درخواست تحکیم پیوندهای دوستی و همکاری دو کشور، با اشاره به جنایات رژیم افریقای جنوبی، حمایت موزامبیک را از مبارزات کنگره ملی افریقا و دیگر مبارزان علیه رژیم افریقای جنوبی و مبارزان راه آزادی و برابری و عدالت اعلام کرد و نیز تجاوزات اسرائیل را محکوم و از مبارزات سازمان آزادی بخش فلسطین حمایت کرد. (۱)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، رئیس‌جمهور موزامبیک در بخش دیگری از سخنانش گفت: «ما در نگرانی جامعه بین‌المللی از ادامه جنگ در خلیج [فارس] شریکیم... امیدوارم سال ۱۹۸۶ سال صلح و هماهنگی باشد و به این جنگ که تا به حال به قیمت جان هزاران تن تمام شده، پایان داده شود.» (۲)

رئیس‌جمهور ایران در پاسخ با تشکر از مهمان‌نوازی دولت و ملت موزامبیک، گفت: «ما معتقدیم که مبارزه با رژیم نژادپرست افریقای جنوبی بدون مبارزه علیه حامیان این رژیم و امپریالیسم امریکا ممکن نیست.» وی افزود: «جمهوری اسلامی ایران با الهام از مکتب اسلام و رهنمودهای امام خمینی، پشتیبانی کامل روحی و سیاسی خویش را از مبارزات کشورهای خط مقدم علیه رژیم نژادگرا و دست‌نشانده افریقای جنوبی اعلام می‌دارد...» رئیس‌جمهور ایران

ص: ۹۸۴

۱- ۵۱. روزنامه اطلاعات، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۵۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۳۰۶، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۸، ماپوتو - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

افزود: «رژیم عراق برای تضعیف و سرنگون ساختن حاکمیت اسلام و با حمایت ابرقدرت‌ها مأموریت یافت تا با ۱۲ لشکر زرهمی و پیاده به خاک ایران حمله کند و اکنون که خود را در خطر می‌بیند مزورانه ناله صلح سر داده است. ... ولی امروز دیگر افکار عمومی جهان از آغازگری جنگ توسط رژیم عراق و نقض قراردادهای بین‌المللی از سوی این رژیم آگاه است و ما و دیگر ستم‌کشیدگان جهان معتقدیم که اجرای عدالت در برابر یک تجاوز تنها از طریق احقاق حق مردم مظلوم و تنبیه متجاوز و ریشه کن ساختن فتنه‌انگیز به دست می‌آید.» (۱)

۱

رئیس سابق کمیته خارجه سنای امریکا و یکی از تحلیل‌گران غربی در مورد خطر تجدید حیات اسلام و نفوذ انقلاب اسلامی در میان مسلمانان جهان از جمله کشورهای افریقای جنوبی و مصر هشدار دادند.

چارلز پرسبی رئیس سابق کمیته خارجه سنای امریکا با اظهار نگرانی از تجدید حیات اسلام در جهان، آن را خطر بزرگی برای کشورهای طرف دار امریکا در منطقه اعلام کرد. پرسبی در مصاحبه‌ای با روزنامه کویتی الانباء که در شماره امروز این نشریه به چاپ رسیده است با اشاره به پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، گفت: برانگیختن احساسات مذهبی در ایران، بنیان این کشور را ۱۸۰ درجه تغییر داد.

وی با اشاره به نگرانی امریکا از افزایش احساسات ضد امریکایی در منطقه، گفت برخی کشورهای هوادار امریکا در منطقه از این جنبش بنیادگرایی احساس نگرانی می‌کنند. وی ضمن اعتراف به گسترش موج اسلام‌گرایی در جهان، درباره تحولات و تغییراتی که ممکن است این جنبش در سرنوشت منطقه ایجاد کند هشدار داد و خواستار مقابله با این پدیده شد.

چارلز پرسبی بهترین راه حل برای کنترل جنبش‌های اسلامی در کشورهای مختلف جهان را ایجاد اصلاحات رفرمیستی در رژیم‌های حاکم بر این کشورها اعلام کرد و با اشاره به اسلام‌گرایی در افریقای جنوبی، این کشور را در آستانه وقوع یک انقلاب توصیف کرد و گفت در صورتی که رژیم پرتوریا بخواهد از وقوع یک انقلاب جلوگیری کند باید تغییرات رفرمیستی در نظام حاکم بر این کشور به وجود آورد. (۲)

روزنامه کوریرا دل‌اسرا چاپ ایتالیا نیز در گزارشی تحلیلی راجع به نفوذ انقلاب اسلامی در میان مسلمانان مصر نوشته است: «اکنون تصاویر امام خمینی که به عنوان سمبل بیداری اسلامی تلقی می‌شود در مصر و سایر کشورهای اسلامی که سنی مذهب نیز می‌باشند بسیار به چشم می‌خورد و این خود نشانه‌ای از انفجار قریب الوقوع دنیای اسلام است.»

خبرگزاری جمهوری اسلامی که این خبر را نقل کرده، افزوده است: «این روزنامه ضمن هشدار به آنچه که آن را بنیادگرایی اسلامی می‌خواند، نوشته است: انقلاب اسلامی با تعهد

ص: ۹۸۵

۱- ۵۳. روزنامه اطلاعات، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳، مویوتو - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۵۴. روزنامه کیهان، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱ و ۲۸، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

مسلمانان نسبت به اسلام مرزناپذیر است و نظرات امام خمینی و مواضع انقلاب اسلامی ایران به صورت الگویی برای تمام کشورهای اسلامی درآمده است.»

روزنامه کوریرا دلا سرا می افزاید که تصاویر امام خمینی برای اولین بار در تظاهرات مسلمانان مصر - که در اعتراض به شهادت سلیمان خاطر مسلمان انقلابی مصری صورت گرفت - به چشم می خورد و این خود مؤید نفوذ انقلاب اسلامی ایران در میان مسلمانان مصری است.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی: «روزنامه های دیگر ایتالیا نیز با اشاره به تظاهرات گسترده مسلمانان انقلابی در شهرهای قاهره، اسیوط و اسکندریه و اعمال خشونت نیروهای رژیم مبارک و دستگیری تعدادی از مسلمانان مصری نوشته اند: اکنون کلیه مساجد شهر قاهره در محاصره کامل نیروهای امنیتی قرار گرفته و بر تعداد پست های بازرسی بر شهر به طور چشمگیری افزوده شده است.» (۱)

۱

درحالی که ایران سه روز قبل اعلام کرد که هواپیمای ربوده شده کویتی تعمیر و آماده تحویل به کویت شده است، کویت امروز اعلام کرد که برای تعدادی از کارکنان هواپیمایی کویت درخواست ویزا شده تا برای تعمیر و بازگرداندن هواپیما به تهران بروند.

خبرگزاری رویتر امروز از کویت چنین گزارش داد: «کویت امروز گفت که تلاش تازه ای را برای بازپس گرفتن هواپیمای ایرباس ربوده شده به ایران در دسامبر ۱۹۸۴ (آذر ۱۳۶۳)، توسط ۴ عرب که ۲ مسافر امریکایی را کشتند، آغاز کرده است.

این هواپیما پس از ماجرای شش روزه که با حمله یک نیروی ضربت ایرانی به هواپیما پایان گرفت قابل پرواز نبود.

تلاش های قبلی کویت برای بازپس گردانیدن این هواپیما موفق نبوده اند، ولی احمد المیشاری رئیس هواپیمایی کویت، امروز در بیانیه ای گفت که این هواپیمایی برای تعدادی از پرسنل خود درخواست ویزا کرده است تا به تهران رفته هواپیما را تعمیر کرده و به کویت بیاورند.

امریکا خواسته است ایران این هواپیماربايان را که خواستار آزادی ۱۷ زندانی در کویت بودند را محاکمه یا مسترد کنند.

زندانیان مزبور - که عمدتاً مسلمانان طرف دار ایران هستند - به خاطر بمب گذاری هایی در سفارتخانه های امریکا و فرانسه در کویت زندانی شده اند. در این حملات ۶ تن کشته شدند. ایران هیچ حرکتی را در جهت برآورده ساختن این خواسته گزارش نکرده است.» (۲)

ص: ۹۸۶

۱- ۵۵. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۲- ۵۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۵، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، صص ۱۴ و ۱۵، کویت - خبرگزاری رویتر، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴.

مشکلات اقتصادی سوریه، اختلافات سوریه و ایران و فشار اقتصادی عربستان بر سوریه موضوعاتی است که در دو نشریه غربی به آن پرداخته شده و رادیو اسرائیل آن را در برنامه امروز خود نقل کرد.

رادیو اسرائیل گفت: «روزنامه تایمز مالی چاپ لندن در یکی از شماره های اخیر خود از مشکلات اقتصادی عمیق سوریه - که یکی از علل همکاری های سیاسی دمشق و تهران می باشد - پرده برداشت و از جمله نوشت مسئله رویارویی با کمبود منابع ارزی زمانی در سوریه جنبه حاد به خود گرفت که عربستان سعودی عبور کامیون های خویش را از خاک آن کشور ممنوع اعلام کرد، بدین سان کشاورزان سوری از فروش تره بار و میوه به عربستان محروم شدند و شرکت های حمل و نقل سوریه نیز متحمل زیان گردیدند. عربستان سعودی از آن بیم دارد که عبور کامیون ها از خاک سوریه موجب قاچاق اسلحه و افتادن این سلاح ها به دست مخالفان رژیم عربستان گردد. دریافت نفت رایگان و نفت ارزان قیمت از حکومت اسلامی ایران نیز به حل مشکل سوریه در مقابله با کمبود ارز کمک شایان کرده است.»

رادیو اسرائیل افزود: «هفته نامه اقتصادی بررسی های خاورمیانه نیز که در قبرس انتشار می یابد در همین زمینه نوشت: «در حال حاضر سوریه متجاوز از یک میلیارد دلار به ایران بدهکار است. اختلافات سیاسی نسبتاً عمیقی که بین دو کشور پیرامون مسائل لبنان و فلسطینی ها بروز کرده بود اخیراً با سفر نخست وزیر سوریه به تهران اندکی تخفیف یافت. به نوشته این هفته نامه، سران عرب در اجلاس هفت سال پیش خویش در بغداد تعهد کردند سالیانه یک میلیارد و هشتصد میلیون دلار کمک مالی به سوریه اعطا کنند ولی از یک سو نزاع و اختلاف های سیاسی در جهان عرب و از سوی دیگر کاهش درآمد نفت، باعث محدود شدن این کمک گردید.»^(۱)

وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران با انتشار بیانیه ای اقدام امریکا در مورد وتو کردن قطعنامه پیشنهادی لبنان درباره تجاوزات رژیم صهیونیستی را محکوم کرد.

در بیانیه وزارت امور خارجه آمده است: «امریکا می کوشد سازمان ملل متحد را به عنوان اهرم فشار علیه ملل به پاخاسته جهان به کار گرفته و هر گاه که موضع حقی مطرح می گردد، با استفاده از حق نامشروع "وتو" از صدور رأی به حق جلوگیری می نماید.

جمهوری اسلامی ایران ضمن محکوم نمودن جنایات و تجاوزات رژیم اشغالگر قدس و حامی اصلی اش امریکا، بار دیگر به مسلمانان جهان تأکید می نماید که رژیم صهیونیستی باید از میان برداشته شود تا قدس عزیز از سلطه شوم صهیونیسم و امپریالیزم آزاد گردد. ... جمهوری اسلامی ایران هر گونه مذاکره و سازش با رژیم صهیونیستی و امید بستن به سازمان های

بین‌المللی در این رابطه را خیانت به اسلام و مسلمین و آرمان فلسطین دانسته، اطمینان دارد که مواضع ضدبشری امریکا نیز نمی‌تواند در اراده آنان خللی وارد آورد و مردم مسلمان و مبارز لبنان و فلسطین مبارزه خود را تا نابودی رژیم صهیونیستی ادامه خواهند داد و در این راه از پشتیبانی جمهوری اسلامی ایران برخوردارند.»^(۱)

۱

اوضاع بحرانی یمن جنوبی و نقش شوروی در کودتای نافرجام این کشور در نشریه دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت خارجه بررسی شده است. به این شرح: «به دنبال تلاش شوروی در پایان دادن به ماجرای خونین یمن جنوبی و انجام مذاکرات میان دو جناح مخالف با حضور علی ناصر محمد در سفارت شوروی در عدن، روس‌ها تلاش می‌نمایند وضعیت یمن جنوبی را رو به آرام شدن ببرند. در راستای حرکت تثبیت حاکمیت علی ناصر محمد، وی فرستادگانی را با پیام برای رؤسای یمن شمالی و اتیوپی به این کشورها اعزام نمود. با توجه به وضعیت قبایل یمن، آرام نمودن این درگیری‌های مسلحانه کار دشواری است به ویژه اینکه عدن پایتخت این کشور به صورت مرکز درگیری درآمده است.

بالا گرفتن درگیری‌های روز گذشته عدن شاید حاکی از عدم موفقیت مذاکرات جناح‌های مخالف در سفارت شوروی باشد. تلاش‌های کشورهای بزرگ در جهت نجات اتباع خود از یمن، نشان دهنده مبهم بودن اوضاع این کشور در آینده نزدیک است. عرفات امروز برای دومین بار اعلام نمود که حاضر است برای پایان دادن به حوادث یمن جنوبی با استفاده از تمام نیروها میانجیگری کند. از طرفی سفر غیرمنتظره حیدر ابوبکر عطاس نخست‌وزیر یمن جنوبی به شوروی و مذاکرات با مقامات رسمی این کشور به خوبی نشان دهنده نقش مستقیم روس‌ها در این جریان است. عطاس در فرودگاه مسکو مورد استقبال علی‌اف عضو دفتر سیاسی مرکزی حزب کمونیست شوروی و معاون نخست‌وزیر و تعدادی دیگر از مسئولین این کشور قرار گرفت. به نظر می‌رسد سفر عطاس به شوروی با توجه به اینکه دو وزیر خارجه و بازرگانی نیز وی را همراهی می‌کنند به منظور تشویق روس‌ها در پایان دادن به این ماجرا است. آنچه مسلم است شوروی در این ماجرا تاکنون بازنده بوده است، زیرا بیشتر گزارش‌ها حاکی از کشته شدن رهبران اصلی کودتا (عبدالفتاح اسماعیل و علی عنتر) می‌باشد و در این شرایط راه دیگری برای شوروی وجود ندارد جز اینکه جناح میانه رو چپ را نگه دارد؛ زیرا در غیر این صورت معلوم نیست آینده رژیم حاکم بر این کشور به کجا خواهد کشید.»

در این نشریه همچنین آمده است: «کاردار یمن جنوبی در تهران که شدیداً نگران اوضاع کشورش است، گفت حرکت توسط روس‌ها انجام شده است؛ آنها از سال ۱۹۸۰ عبدالفتاح اسماعیل را که یک عضو افراطی روسی است در مسکو نگه داشتند و در سال ۱۹۸۵ او را به

ص: ۹۸۸

یمن بازگرداندند و او را با اعمال فشار در رده بالای حزب قرار دادند و سپس این مسئله را به وجود آوردند. روس ها مایل هستند که یمن جنوبی به طور کامل زیر نفوذ آنها باشد، ولی خط مشی علی ناصر محمد چنین نیست. وی افزود: روز گذشته نخست وزیر یمن جنوبی حیدر ابوبکر عطاس از مسکو تماس تلفنی گرفت و نصیحت نمود که در سفارت هماهنگی وجود داشته باشد. سفیر یمن افزود که احتمالاً وزیر دفاع در درگیری ها کشته شده باشد.»(۱)

۱

شورای تأمین استان سیستان و بلوچستان در پی ورود دو گروه از اشرار به کشور، تدابیری برای مقابله با آنها اتخاذ کرد.

نشریه گزارش روزانه با ذکر تاریخ امروز (۲۸ دی) برای این موضوع در این باره نوشته است: «دو گروه از اشرار فراری به سرکردگی محمدخان میرلاشاری و بهرام خان شیرانی به استعداد مجموعاً ۸۰ نفر با اسلحه و تجهیزات کافی از پاکستان وارد [کشور شده] و در کوه های مناطق هبودان (ایران شهر) و توتان (نیک شهر) مستقر شده اند. اطلاعات واصله حاکی است که کلیه کمپوت جات و کنسروهای شرکت تعاونی را خریده و در قبال آن اسکناس های هزار تومانی نو داده اند. به نظر می رسد دشمنان انقلاب اسلامی در نظر دارند در ایام دهه فجر در این منطقه آشوب به پا کرده ضرباتی وارد نمایند.

در این رابطه در جلسه فوق العاده شورای تأمین استان مقرر شد قرارگاه مشترکی به نام "شهید سلیمان خاطر" مرکب از سپاه، کمیته، ژاندارمری و اداره اطلاعات در ایرانشهر تشکیل و با مأموریت: ۱. دفاع از نقاط حساس و ضربه پذیر ۲. حمله و تهاجم بر علیه اشرار در مأمین ایشان، آغاز به کار نماید.»(۲)

ضمیمه گزارش ۷۹۶: اظهارات منشی صدام درباره بخشی از جنایات صدام در عراق

منشی مخصوص صدام که به ایران پناهنده شده است در مصاحبه ای به بخشی از جنایات صدام از جمله تشکیل کمیته ترور برای نابودی مخالفان اشاره و نگرانی شدید بعضی ها را از فعالیت های انقلابیون در داخل عراق اعلام کرد.

روزنامه اطلاعات در گزارشی از این مصاحبه نوشته است: «وی به خبرنگاران گفت: بنده از اهالی موصل و فرزند عبدالقهار هستم. به دلیل رابطه خوبی که پدرم با حکومت عراق در زمان حکومت حسن البکر داشت مدتی مدیریت مدرسه فرزندان خارجی های مقیم بغداد را به عهده گرفتم. رابطه خوبی هم با همسر صدام پیدا کردم که این رابطه باعث شد، پس از سرنگونی حسن البکر به سمت منشی مخصوص صدام انتخاب شوم. تا اوایل سال گذشته میلادی در این پست مشغول کار بودم و پس از پنج ماه از طریق کردهای عراق فرار کرده و به ایران پناهنده شدم.

وی گفت تطمیع و تهدید از شیوه های صدام برای حفظ خود و حکومت بعث می باشد. زندان قلعه دهوک از مخالفین صدام پر است. در این زندان تاکنون دختران زیادی از خانواده های مخالفین حزب بعث، توسط حکام بعث حامله شده اند. یعنی تجاوز به نوامیس و اموال مخالفین از کارهای ابتدایی و عادی صدام و ایادی او است. وی افزود: علت ماندن من در دستگاه صدام چند عامل بود: یکی اینکه کسی که در دستگاه حزب بعث

ص: ۹۸۹

کار کند، زیر نظر است. من که در کاخ صدام کار می کردم، تمام حرکات و سکنات من زیر نظر بود. ما ممنوع الخروج بودیم. از طرفی من شریک خواهر صدام بودم و با او چند شرکت تجاری داشتیم. در مجموع من به دلیل تربیت و شرایط خانوادگی ام تصمیم گرفتم که از همه چیز دست بکشم و به جمهوری اسلامی ایران پناهنده شوم.

تصویر

مصاحبه خالده عبدالقهار منشی صدام با خبرنگاران درباره جنایات رژیم عراق

بانو عبدالقهار درباره سمت خاص خود در دربار صدام گفت: من امین سری کمیته اجرایی حزب بعث عراق بودم. در دفتر سری این کمیته اشخاصی مانند صباح میرزا محافظ شخصی صدام، ارشد یاسین، موید ادهم و منیر ادهم برادرزاده های صدام، خیرالله طلفاح دایی صدام، عدنان خیرالله پسر دایی صدام و رئیس ستاد مشترک ارتش عراق و حسین کامل داماد صدام که مسئول کارهای تروریستی است، مشغول فعالیت هستند. جلسات این دفتر در خارج از کاخ تشکیل می شود و درحقیقت کارهای تخریبی و تروریستی حزب بعث در این جلسات برنامه ریزی می شود. مثلاً وزیر بهداری عراق که با نظر صدام مبنی بر کشتن اسرای ایرانی در جبهه های جنگ مخالفت کرده بود توسط یکی از باندهای همین کمیته ترور شد. ترور اشخاصی نظیر آیت الله صدر، خانواده آیت الله حکیم، سیدحسن شیرازی، تحسین الشیخلی، اسعد منصور، هاشم عبود الساعدی، محمد صالح الحسینی و... تماماً توسط افراد و اعضای کمیته مذکور انجام گرفته است. از طرفی گروه های مختلف تروریستی در داخل کمیته، هیچ کدام از کار و برنامه یکدیگر اطلاع ندارند.

مهم تر از همه گروه های ترور در داخل حزب بعث، دارودسته ادهم و شخصی به نام ابراهیم اسود می باشند. اسود از قساوت قلب زیادی برخوردار می باشد و حاضر است در ملاعام آدم بکشد. این شخص یک بار در دادگاه جلو چشم دیگران یک نفر را به قتل رسانده است.

فرد دیگری که از دیگر افراد کمیته سنگ دل تر است برزان تکریتی برادر صدام است که مسئول اعمال تروریستی در کشورهای حوزه خلیج فارس می باشد. ترور آیت الله صدر نیز توسط برادر صدام انجام گرفت. شخص دیگری به نام هادی عواد از دیپلمات های عراقی در کویت همراه با فرزندش توسط همین باند به قتل رسید.

وی افزود: اعمال تروریستی و تخریبی رژیم صدام آن قدر زیاد است که نمی شود در این فرصت کوتاه به تمامی آنها پرداخت.

وی آن گاه در پاسخ به سؤال خبرنگاران درباره تأثیر انفجارات داخل عراق در روحیه مردم گفت: رژیم عراق از فعالیت های انقلابیون در داخل عراق بسیار بیمناک بوده و سعی دارد مردم از اخبار عملیات چریکی و بمب گذاری مجاهدین و حزب الدعوه و... اطلاع پیدا نکنند. حملات موشکی ایران نیز به بغداد تا مدت ها به خرابکاران داخلی نسبت داده شد، ولی سرانجام مردم متوجه شدند که رژیم بعث دروغ می گوید، لذا مردم تاحدامکان علیه رژیم بغداد، عکس العمل نشان دادند.

متأسفانه مردم برای مدتی به دامان یک عده روحانی نمای درباری پناه بردند، مثل "عبدالوهاب شماع" که با کمال تأسف این شخص به دربار صدام روی آورد. وی افزود: به هر حال ما از راه راست منحرف شدیم و خدا این شخص را بر ما مسلط کرد.

ص: ۹۹۰

وی درباره مشی کلی صدام گفت: صدام مسئول تمام خرابکاری‌ها و ترورها در منطقه است. این رژیم عامل مستقیم تمام ناامنی‌ها و خسارات وارده به جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. صدام به تمام کشورهای خلیج فارس چشم طمع دارد و در این راه از هیچ کاری فروگذار نمی‌کند.»(۱)

نشریه تهران تایمز نیز در گزارشی از این مصاحبه نوشته است که خالده عبدالقهار متولد ۱۹۴۳، در ژوئن ۱۹۸۵ (خرداد ۱۳۶۴) همراه خانواده اش از طریق کردستان به ایران فرار کرده است. وی رژیم عراق را به دخالت در ناپدید شدن امام موسی صدر متهم کرد و گفت مقامات عراقی بیشتر ترجیح می‌دهند اسیران زخمی ایرانی را به قتل برسانند تا پرستاری کنند.»(۲)

ص: ۹۹۱

۱- ۶۱. روزنامه اطلاعات، ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴.

۲- ۶۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۳۰۶، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۸، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴.

در جلسه امروز قرارگاه خاتم الانبیاء (ص) سپاه پاسداران، قرارگاه نجف (۱) و یگان های تحت امر، مأمور اجرای عملیات در محورهای مختلف شرق و شمال چوراتا و شرق ماؤوت عراق شدند. در این جلسه، یگان ها و گردان های آنها ضمن بیان استعداد و وضعیت رزمی خود به طور کلی به مأموریت عملیاتی و اهمیت آن توجیه شدند و به آنها تأکید گردید که با تسریع در اقدامات آماده سازی، هرچه زودتر آماده عملیات شوند و حداکثر ۵ روز بعد از عملیات در جنوب، حمله را آغاز کنند. فرمانده کل سپاه پاسداران پس از شناسایی های روز گذشته از مناطق شرق سلیمانیه و نیز شرق حلبچه و خرمال عراق، صبح امروز عازم سنندج شد و از آنجا به باختران بازگشت و عصر امروز در جلسه ای طولانی با مسئولان قرارگاه نجف و فرماندهان تیپ های تابع این قرارگاه، مأموریت هر یگان را مشخص کرد. (۲)

در اولین بخش از جلسه، فرمانده کل سپاه با اشاره به نتایجی که از شناسایی های روز گذشته در منطقه به دست آورده و نیز با استناد به اطلاعاتی که فرماندهان سپاه در این منطقه کسب کرده اند مبنی بر اینکه ارتش عراق اخیراً حدود ۲ تیپ از نیروهایش را از این منطقه خارج کرده، سه دلیل برای اهمیت و ضرورت اجرای عملیات هرچه سریع تر در منطقه شرق چوراتا برشمرد: ۱. وضعیت جوّی (سردی هوا و بارندگی و برف). ۲. دور بودن عقبه یگان های خودی

ص: ۹۹۳

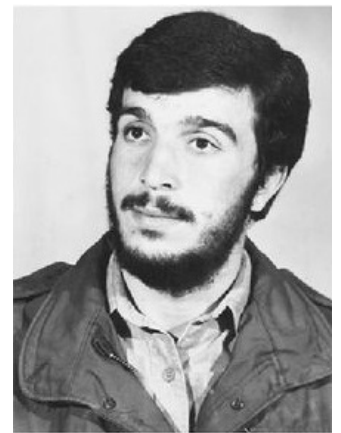
۱- تشکیلات جدید نیروی زمینی سپاه پاسداران شامل سپاه شمال، سپاه جنوب و سپاه مرکز است و قرارگاه نجف، قرارگاه عملیاتی سپاه شمال محسوب می گردد. فرماندهی سپاه شمال و قرارگاه نجف به عهده مصطفی ایزدی است و عزیز جعفری به قائم مقامی وی منصوب شده است.

۲- این جلسه در قرارگاه نجف در باختران تشکیل شد. در بخش اول جلسه، محسن رضایی، مصطفی ایزدی، غلامرضا صالحی، محمدابراهیم سنجقی، محمود کاوه (فرمانده تیپ ویژه شهدا)، ربیعی (فرمانده تیپ قدس)، ناصح (فرمانده تیپ نبی اکرم (ص))، اکبر آقابابایی (فرمانده تیپ شهید بروجردی) حضور داشتند و در بخش های بعدی جلسه، فرماندهان گردان های هر تیپ به طور جداگانه حضور می یافتند.

از منطقه مورد نظر برای عملیات. ۳. درگیری شدید فکری دشمن در جنوب و تلاش شدید در آن جبهه برای مقابله با حمله خودی. وی گفت هر سه دلیل نشان می دهد که ارتش عراق هیچ آمادگی برای مقابله با عملیات نیروهای خودی در جبهه شمال غرب ندارد. محسن رضایی فرمانده این عملیات را مصطفی ایزدی اعلام کرد که از میوان به هدایت عملیات می پردازد و غلامرضا صالحی جانشین وی در این فرماندهی است که با کمک حسین همدانی از نزدیک عملیات را هدایت می کنند.

باتوجه به ضرورت احداث جاده برای اجرای عملیات و پذیرش فرمانده سپاه برای باقی ماندن واحد مهندسی جهاد دامغان در جبهه شمال غرب، وی تأکید کرد: «کار مهندسی سریع شروع شود چون زمان خیلی کم است.» وی برای جلوگیری از حساسیت دشمن گفت: «شایع کنید که می خواهیم برای پایگاه قرارگاه رمضان جاده بکشیم. البته [دشمن] شک می کند، اما به دلیل همین شرایطی که گفتیم تا بفهمد طرح ما چیست، کار انجام شده است.»

تصویر

محمود کاوه فرمانده تیپ ۱۵۵ ویژه شهدا

از سوی دیگر، فرمانده تیپ ویژه شهدا پیشنهاد کرد که برای کسب یک پیروزی بزرگ و قطعی در جبهه شمال غرب، توان بیشتری در نظر گرفته شود و عملیاتی گسترده طراحی و در سه مرحله اجرا شود و گرنه مثل عملیات والفجر ۲، بعد از عملیات، فشارهای شدید دشمن شروع می شود. اما فرمانده کل سپاه ضمن تأیید مناسب بودن این پیشنهاد، نداشتن یگان دیگری برای به کارگیری در این منطقه را مانع اجرای آن ذکر کرد و گفت تصرف و تثبیت سریع هدف مشخص شده و نیز هم زمانی اجرای عملیات در این منطقه با عملیات در جنوب مانع فشار شدید دشمن خواهد شد.

در بخش دوم جلسه، فرماندهان گردان ها و مسئولان تیپ ویژه شهدا در جلسه حضور یافتند که فرمانده کل سپاه به بیان مأموریت و اهداف عملیات پرداخت. وی گفت: «برای اینکه کارها سرعت بگیرد، گفتیم خود برادران فرمانده گردان هم بیایند که صحبت کنیم. منظور این نیست که مثلاً خدای نکرده ما نسبت به قرارگاه یا تیپ اعتماد نداریم، بلکه به خاطر اینکه می خواهیم سرعت عمل را بالاتر ببریم و برادران جدی تر کار را دنبال بکنند و زمان های خوبی که الآن هست ان شاءالله استفاده بشود و بتوانیم این عملیات را انجام دهیم. این عملیات چند هدف دارد: اول اینکه ان شاءالله ضدانقلاب از این منطقه حداقل ۳۰، ۴۰ کیلومتر به عقب رانده می شود. ... دوم اینکه

ان شاء الله در اینجا با یک نیروی کم، یک زمین وسیع به تصرف نیروهای ما درمی آید که راهکار ما هم به سمت قلعه دیزه و هم به سمت سد دوکان و هم به سمت شمال سلیمانیه باز می شود. یک هدفی هم در آینده هست که چون احتمال می دهیم که خدای نکرده از بچه های ما زخمی یا اسیر شوند، بقیه اطلاعات را به شما نمی دهیم. ... این مسائل برای ما آن قدر ضرورت و اهمیت دارد که ما خودمان با آقای ایزدی پریشب به هزارقه رفتیم و منطقه را کاملاً از نزدیک دیدیم. با اینکه الآن چقدر درگیر عملیات های دیگر در جنوب یا در جبهه وسط هستیم، اما اینجا آن قدر برای ما ضرورت دارد که خود ما رفتیم، ۴۸ ساعت در منطقه با آنها بودیم.»

محسن رضایی هدف تیپ ویژه شهدا را تصرف ارتفاعات موبرا و پیشروی به سمت چورتا اعلام کرد و به تشریح وضعیت منطقه پرداخت. در ادامه جلسه، فرمانده سپاه شمال غرب (مصطفی ایزدی) با اشاره به زمینه های مناسب برای موفقیت عملیات گفت: «محور اصلی این عملیات تیپ ویژه شهدا، یعنی قوی ترین یگانی است که در این رابطه استفاده می شود. ان شاء الله برادران با سرعت عملی که به خرج خواهند داد و با شناسایی خوبی که خواهند داشت ما شاهد موفقیت آنها باشیم و ان شاء الله بتواند تضمین کننده سایر حرکت برادران باشد.»

در ادامه جلسه، فرمانده تیپ ویژه شهدا و فرماندهان گردان ها و مسئول گردان ادوات این تیپ به تشریح وضعیت خود از جنبه استعداد، آمادگی، آموزش ها و وضعیت سلاح و آمار ادوات خود پرداختند. از جمله گفته شد که هر گردان ۴ گروهان حدود ۱۱۴ نفری دارد و هر گردان غیر از سلاح انفرادی دارای تیربار، آرپی.جی. ۷ و خمپاره ۶۰ است.

در پایان این بخش، فرمانده تیپ ویژه شهدا و فرماندهان گردان های آن ضمن اعلام آمادگی برای عملیات در مناطق کوهستانی و نیز جبهه جنوب و بیان اینکه سه چهار ماه است در حال گذراندن آموزش های آبی خاکی هستند و اعلام وجود ۲۰۰ نیروی غواص در این تیپ، خواهان واگذاری مأموریت عملیاتی به آنها در جنوب شدند. محسن رضایی در پاسخ ضمن تأکید بر اهمیت مأموریت واگذار شده به این تیپ، گفت که فرصتی برای آمادگی شما در جنوب نیست و مأموریت ها تقسیم شده است. محمود کاوه نیز ضمن تشکر از محسن رضایی، گفت: «ما حاضریم ایشان هر لحظه بفرمایند هر کار پرخطری که در منطقه باشد؛ چه در منطقه جنگی و چه در مناطق دیگر، ما آمادگی کامل داریم. ممنون هستیم از اینکه مأموریت ها را خیلی مرتب و منظم توجیه فرمودند و همه ما از شما فرماندهان محترم کمال سپاسگزاری را داریم.»^(۱)

در ادامه جلسه، فرماندهان تیپ های قدس، شهید بروجردی و نبی اکرم(ص) با فرماندهان گردان ها و مسئولان واحدهای خود به ترتیب در جلسه حضور یافتند و با توضیحات محسن رضایی و مصطفی ایزدی به محورهای عملیاتی خود؛ یعنی شمال ارتفاعات موبرا تا ارتفاعات گامو و مأموریت های خود توجیه شدند و فرماندهان هر تیپ نیز به بیان وضعیت نیرو،

ص: ۹۹۵

۱- ۱. سند شماره ۱۷۰۴۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه تعیین مأموریت عملیاتی در شمال غرب (۲۹/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، نوار شماره ۱۷۰۶۵)، راوی: محمدابراهیم سنجقی، صص ۳۲ - ۹.

امکانات و میزان آمادگی خود پرداختند. همچنین مصطفی ایزدی بر لزوم آمادگی تیپ ها تا ۱۰ روز دیگر برای عملیات تأکید کرد و محسن رضایی نیز از آنان خواست تا در تلاش برای آمادگی به سه نکته توجه کنند:

۱. رعایت غافلگیری. ۲. ورود به منطقه و فعالیت با پوشش قرارگاه رمضان. ۳. تدبیر برای مصون ماندن از سرما، از جمله ساخت سوله در عقبه ها به اندازه کافی.

در پایان جلسه، برادر علی آبادی از مسئولان مهندسی جهاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) در جلسه حضور یافت که محسن رضایی ضمن توجیه منطقه عملیاتی و اقدامات مهندسی ضروری در این منطقه، گفت: «مهندسی در اینجا نقش تعیین کننده ای دارد، یعنی اصلاً شاید بشود گفت که وضع این عملیات بدون مهندسی روشن نیست.» وی ضمن تقدیر از زحمات فراوانی که یگان ها در جبهه شمال غرب کشیده اند، خواست که با امکانات مهندسی موجود در منطقه و نیز امکانات جهاد دامغان، ترمیم جاده های موجود و احداث جاده های مورد نیاز در این منطقه عملیاتی انجام شود. (۱)

۱

قرارگاه کربلای سپاه پاسداران در تلاش برای آماده سازی زمینه اجرای مأموریت خود در منطقه فاو، علاوه بر پیگیری کارها در صحنه اجرایی، در مقرر خود به بررسی برخی مسائل و مشکلات و کوشش برای حل آنها می پردازد. راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه کربلا، موضوع هایی را که امروز در قرارگاه مطرح شده از جمله: زمان عملیات و کمبود فرصت برای آمادگی؛ مشکلات و کمبودهای مهندسی؛ تعیین محدوده عبور تیپ قمر بنی هاشم(ع) در مرحله دوم عملیات و وضعیت رعایت حفاظت اطلاعات را در یادداشت های خود درج کرده که گزیده آن چنین است:

جانشین فرمانده قرارگاه کربلا امروز در گفت و گویی با راوی مرکز مطالعات با ابراز اینکه هنوز ۴۰ درصد از کارهای مهندسی و ۴۰ تا ۵۰ درصد از کارهای آموزشی باقی مانده، تعویق عملیات را ضروری خواند و گفت هنوز نیرو و تجهیزات به منطقه عملیات منتقل نشده و اگر در روزهای باقی مانده تا زمان اعلام آمادگی بخواهیم منتقل کنیم، منطقه عملیاتی لو می رود و الزاماً باید حدود ۲۲ بهمن عملیات را شروع کنیم که این زمانی است که دشمن آمادگی صددرصد دارد و احتمال موفقیت کم است. (۲)

مسئول اطلاعات عملیات قرارگاه کربلا نیز ضمن تأیید عدم آمادگی یگان ها بجز لشکر ۲۵ کربلا- و همچنین آماده نشدن جاده ها و نرسیدن لباس غواصی، پیش بینی کرد که فرمانده کل سپاه فشار می آورد که عملیات فاو تا ۲۰ بهمن باید آغاز شود، بعد یک دفعه دستور می دهد که این منطقه خالی شود و عملیات بالا (احتمالاً منطقه جزایر ام الرصاص و...) را اجرا می کند و سپس همه را به سمت پایین سرازیر می کند و عملیات فاو را انجام می دهد. غلامرضا محرابی معتقد است که این منطقی ترین شکل کار است. (۳)

ص: ۹۹۶

۱- ۲. سند شماره ۱۷۴۱۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه تعیین مأموریت عملیاتی در شمال غرب (۲۹/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، نوار شماره ۱۷۰۶۶، راوی: محمدابراهیم سنجقی، صص ۲۷ - ۶.

۲- ۳. سند شماره ۱۱۳۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه کربلا- در عملیات والفجر ۸ (مجید مختاری)، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴ تا ۲۰/۱۱/۱۳۶۴، صص ۲۲.

۳- ۴. همان، صص ۲۹.

قرارگاه کربلا: حسن دانایی، غلامرضا محرایی (مسئول اطلاعات)، عباس محتاج (فرمانده قرارگاه) مجید مختاری (راوی مرکز مطالعات)، احمد سیافزاده (مسئول طرح و عملیات)

از سوی دیگر، فرمانده لشکر ۵ نصر امروز با حضور در قرارگاه کربلا، مشکلات این لشکر را که موجب تأخیر در آمادگی شده، چنین برشمرد: ۱. فرصت برای آموزش نیروها کم است و حداقل یک ماه دیگر فرصت لازم است. ۲. لباس غواصی هنوز داده نشده است. ۳. پلیت و نیز ۵۰۰ متر پل خیبری ۲ نیاز داریم که هنوز دریافت نشده است. ۴. امکان انتقال تجهیزات مهندسی به آن سوی اروند (به دلیل نداشتن وسایل انتقال) وجود ندارد و به همین دلیل احداث خاکریز (در غرب اروند) و دفاع در پشت آن میسر نیست. باقر قالیباف در ادامه با بیان جمله ای غیرمنتظره ظاهراً قصد برانگیختن تلاش بیشتر مسئولان قرارگاه را برای تأمین نیازهایش داشت یا اینکه واقعاً دچار تردید شده بود. وی گفت: «ما می دانیم وجود ما نخودی است، برویم یا نرویم فرقی نمی کند.» اما احمد غلامپور به وی گفت: «نه، این حرف را نزن.» (۱) (۲)

ص: ۹۹۷

۱- وجود مشکلات و کمبودهای فراوان که برخی حل و تأمین آن ناممکن بود؛ ضرورت انجام دادن اقدامات گسترده و سنگین به منظور آمادگی برای عملیات؛ فشار فرماندهان یگان ها به قرارگاه برای رفع کمبودها و حل مشکلات نظیر آنچه فرمانده لشکر نصر بیان کرد و... وضعیت دشواری را برای همه متعهدان به دفاع در برابر تجاوز ایجاد کرده بود و هر فرمانده و مسئولی در جایگاه خود تحت انواع فشارها قرار داشت. جانشین فرمانده قرارگاه کربلا- و معاون طرح و عملیات قرارگاه در شامگاه همین روز (۲۹/۱۰/۱۳۶۴)، باهم درد دل می کردند: «احمد غلامپور: ای کاش می رفتیم توی یک لشکر کار می کردیم؛ قرارگاه بدبخت است هم از پایین می خوریم و هم از بالا فشار است. احمد سیاف زاده: بله کار قرارگاه مشکل است، کاش می رفتیم توی یک لشکر کار می کردیم. احمد غلامپور: اگر تکلیف نبود، هیچ کس نمی ایستاد.» [سند شماره ۱۱۳۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه کربلا در عملیات والفجر ۸ (مجید مختاری)، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴ تا ۲۰/۱۱/۱۳۶۴، ص ۲۹] البته واقعاً هر کس در جایگاه خود فشارها و سختی های فراوانی را برای پیشبرد کار جنگ تحمل می کرد. شاید اگر در آن هنگام درد دل فرمانده لشکری باز می شد، شنیدنش برای اندکی تحمل پذیر بود. فرمانده لشکری که مجری اصلی عملیات در صحنه نبرد بود باید فشارهای طاقت فرسایی را تحمل می کرد. او باید پنج تا ده هزار رزمنده و نیروی پشتیبانی رزم را اداره می کرد. باید قبل از عملیات آنان را برای حمله آماده می کرد؛ در میدان عملیات آنان را هدایت و پشتیبانی می کرد و بعد از عملیات باید جواب گوی موفقیت ها و ناکامی ها؛ شهیدان و مجروحان و اسیران عملیات، خانواده آنان و فرماندهان رده بالاتر بود و... این موارد و امثال آن بود که سبب می شد فرمانده یگان ها نیز گاهی آرزو کنند که کاش همان رزمنده تک و باقی می ماندند.

امروز در جلسه دیگری در قرارگاه کربلا- با حضور جانشین فرمانده قرارگاه، مسئول طرح و عملیات و مسئول مهندسی قرارگاه، برخی مسائل مهندسی بررسی شد. مسئول مهندسی از ابلاغ دستورهای متعدد و متفاوت که موجب کندی کارها شده گلایه کرد و گفت: «امکانات کم می دهند و کار را سریع می خواهند.»

احمد غلامپور نگرانی فرماندهان لشکرها از چگونگی انتقال تجهیزات به آن سوی اروند را مطرح کرد و احمد سیاف زاده پیشنهاد کرد که برای حل مشکل ترابری، قرارگاه در این زمینه توان بگذارد. مسئول مهندسی ضمن بیان این ابهام که هنوز مشخص نشده که برای ترابری تجهیزات، شناور طارق یا سطحه های شناور به قرارگاه داده می شود، گفت: «نگران نرسیدن امکانات به آن طرف اروند نباشید، ان شاء الله می رسد.» البته وی در مورد انتقال تجهیزات مهندسی در شب اول عملیات و امکان احداث خاکریز در این شب ابراز تردید کرد. عطایی (مسئول مهندسی) در مورد تأکید جانشین فرمانده قرارگاه کربلا- برای انتقال خودروهای حامل موشک انداز تاو در شب اول عملیات، گفت برای انتقال آنها می توان از پل خیبری استفاده کرد.^(۱)

چگونگی عبور تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) از لشکر ۵ نصر بعد از شکسته شدن خط دشمن موضوع جلسه دیگری با حضور فرماندهان این دو یگان و احمد غلامپور بود. در این جلسه چنین تصمیم گیری شد که در خط حد لشکر نصر یک نهر به تیپ قمر بنی هاشم اختصاص یابد و نیز بعد از مرحله اول عملیات، نهر و جاده دیگری به تیپ قمر واگذار شود. غلامپور همچنین تأکید کرد که تیپ قمر بعد از شروع عملیات و شکستن خط می تواند از همه امکانات لشکر نصر استفاده کند.

فرمانده تیپ قمر بنی هاشم به دلیل فرار گرفتن یگانش در جناح شمالی عملیات، نگران فشارهای شدید دشمن به نیروهایش بود و درخواست می کرد که در اواسط خط حد لشکر نصر، معبری در اختیار تیپ ۴۴ قرار گیرد که نیروهایش هنگام انتقال به منطقه درگیری در غرب اروند، در معرض فشار و آسیب کمتری واقع شوند.^(۲)

حفاظت و چگونگی جلوگیری از هشیاری دشمن موضوع دیگری بود که امروز با حضور مسئول حفاظت در قرارگاه کربلا مطرح گردید. احمد غلامپور تدبیر این قرارگاه را برای غافلگیر کردن دشمن چنین اعلام کرد: «سیاست ما این است که اجازه بدهیم یگان ها کار خودشان را بکنند، وسایلشان را [به شرق اروند] ببرند، بعد بگویم منطقه را تخلیه کنند و از ۱۰ شب مانده به زمان عملیات، نقل و انتقالات قطع شود.» از سوی دیگر، مسئول حفاظت قرارگاه از نبودن کنترل لازم در نقل و انتقال های سنگین ابراز نگرانی کرد و گفت: «وسایل نقلیه سنگین که قرار است یک بار وارد منطقه شوند، به منطقه می روند و دیگر بر نمی گردند و همین طور ماشین های منطقه اضافه می شود.» اما غلامپور گفت که کنترل این تردها امکان پذیر است.^(۳)

ص: ۹۹۸

۱- ۶. همان، صص ۲۸ - ۲۷.

۲- ۷. همان، ص ۲۴.

۳- ۸. همان، ص ۲۵.

گفتنی است که جانشین فرمانده قرارگاه کربلا در گفت و گو با راوی مرکز مطالعات، احتمال اینکه دشمن تاکنون به منطقه اصلی عملیات پی برده باشد را رد کرد و گفت: «به دلیل فعالیت نیروهای خودی در سه منطقه زید، فاو و هور، دشمن هنوز منطقه عملیات را نمی داند و بیشترین اقداماتش در هور است. البته ممکن است با تشدید فعالیت های خودی به منطقه عمومی عملیات پی ببرد، اما مهم این است که متوجه روز و ساعت عملیات نشود.»^(۱)

۱

تصویر

قرارگاه نجف برای عملیات در جنوب دو قرارگاه تاکتیکی به فرماندهی

محمدعلی (عزیز) جعفری و نورعلی شوشتی تشکیل داد.

قرارگاه نجف که در جبهه جنوب دو مأموریت عملیاتی دارد،^(۲) فرمانده و دیگر مسئولانش امروز با حضور در منطقه هور و مقر یگان های تابعه به بررسی طرح مانور تیپ های انصارالحسین (ع) و امام حسن (ع) برای اجرای عملیات محوله، پیشرفت کار و مشکلات آنها پرداختند و با حضور در قرارگاه نصرت در جریان نتایج شناسایی هایی که در هور انجام شده قرار گرفتند. فرمانده قرارگاه نجف در جلسه با مسئولان تیپ امام حسن (ع) ضمن اعلام اینکه عملیات منطقه هور یکی دو شب پس از آغاز عملیات اصلی شروع خواهد شد، بر تمرین بیشتر و طرح ریزی دفاع از منطقه ای که تصرف خواهند کرد، تأکید نمود.

فرمانده و مسئولان قرارگاه نجف در آخرین جلسه - ساعت ۱۵:۲۱ تا ۲۴ - به تقسیم کار و هماهنگی واحدهای قرارگاه برای اجرای دو مأموریت عملیاتی خود در جنوب پرداختند. عزیز جعفری در این جلسه با اعلام اینکه زمان عملیات نزدیک است، حدود دو یا سه هفته آینده؛ گفت از

ص: ۹۹۹

۱- ۹. همان، ص ۲۲.

۲- همان طور که در پاورقی گزارش اول روزشمار امروز اشاره شد، قرارگاه نجف، قرارگاه عملیاتی سپاه شمال است. این قرارگاه علاوه بر مأموریت های عملیاتی در جبهه شمال غرب، در جنوب نیز مأموریت های عملیاتی دارد. اداره این مأموریت ها را در جنوب جانشین فرمانده قرارگاه نجف، یعنی عزیز جعفری به عهده دارد و در واقع ایشان فرماندهی قرارگاه نجف را در جنوب عهده دار است و اگر در گزارش های جبهه جنوب عزیز جعفری به عنوان فرمانده قرارگاه نجف گفته شده به همین دلیل می باشد.

فردا به دو قرارگاه تاکتیکی تقسیم می شویم. وی فرمانده قرارگاه تاکتیکی منطقه هور را نورعلی شوشتری و فرمانده قرارگاه تاکتیکی منطقه جزایر ام الرصاص و بوارین و ... را خودش اعلام و مسئولان واحدهای مختلف هر یک از این دو قرارگاه را برای پشتیبانی از عملیات مشخص کرد و گفت که همه واحدها باید در قرارگاه سلمان یا جای مشخص مستقر شوند و مسئولان واحدها یا معاونینشان برای پاسخ گویی به یگان ها همیشه حضور داشته باشند و به یگان ها سرکشی کنند و رفع مشکلات آنها را پیگیری کنند.

رضا آزادی مسئول طرح و عملیات قرارگاه نجف در ادامه جلسه، مأموریت یگان های تحت امر این قرارگاه را چنین مشخص کرد:

مأموریت اول قرارگاه نجف، طرح عملیاتی صف (جنوب و غرب خرمشهر):

۱. تیپ ۱۸ الغدیر: از تقاطع کارون و اروند به سمت شرق به فاصله ۳ کیلومتر و جزیره ام البابی ۱ (شرقی).

۲. تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع): از اسکله تا همه جزیره ام الرصاص و جزیره ام البابی ۲ (غربی).

۳. تیپ ۲۱ امام رضا(ع): از نوک دماغه جزیره بوارین تا سه کیلومتر به سمت غرب و جزیره ماهی.

مأموریت دوم قرارگاه نجف، منطقه هور از پاسگاه معلق تا شمال برکه عظیم:

۱. تیپ ۱۵ امام حسن(ع): از پاسگاه معلق تا تقاطع.

۲. تیپ ۳۲ انصارالحسین(ع): از تقاطع تا ۵/۳ کیلومتری جاده.

در ادامه جلسه، وظایف واحدهای مختلف قرارگاه نجف برای پشتیبانی از دو عملیات مذکور تشریح شد. (۱)

۱

در جلسه امروز نیروی دریایی سپاه پاسداران، نتایج شناسایی اسکله العمیه در شب گذشته و راهکارهای تصرف این اسکله بررسی و بر ضرورت آمادگی برای اجرای این مأموریت تأکید شد. (۲)

در آغاز جلسه، مسئول گروه شناسایی العمیه در شب گذشته و مسئول اطلاعات ناوتیپ کوثر از این شناسایی گزارش دادند: گروه ۴ نفره شناسایی با ۲ قایق کانو حدود ساعت ۲۱ از بویه ۸ به سمت العمیه حرکت کردند درحالی که یک ساعت از شروع جزر گذشته بود و دریا آرام و آب صاف بود. ساعت ۲۲:۳۰ وقتی افراد گروه به یک کیلومتری پد هلیکوپتر سکوی العمیه رسیدند، نگهبان پد ایست داد؛ خیلی محکم گفت: "قف". در پی آن چند نفر عراقی

ص: ۱۰۰۰

۱- ۱۰. سند شماره ۱۱۳۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات والفجر ۸ (علی فتحی)، ۱۹/۱۰/۱۳۶۴ تا ۱۴/۱۱/۱۳۶۴، صص ۷۲ - ۵۴.

۲- در این جلسه، حسین علایی، حسن دانایی، علی آستانه، حسین علی زمانی، عبدالله رودکی، اصلاحی (مسئول اطلاعات ناوتیپ کوثر)، آقاجانی، مقدسی، زندی و الیاس حضرتی حضور داشتند.

دیگر نزدیک نگهبان آمدند. بعد از چند دقیقه صدای انفجار شنیده شد و در مجموع ۱۰ تا ۱۵ انفجار رخ داد. سلاح های دفاعی سکو مشخص نبود. نیروهای شناسایی پس از بررسی و شناسایی اطراف اسکله از همان فاصله، ساعت ۱ بامداد بازگشتند.

از جمله نتایج شناسایی چنین برشمرده شد: ۱. هر قدر موج آب بیشتر باشد، قایق کانو کمتر مشخص می شود. ۲. در زمان تاریکی هوا رفتن به طرف اسکله با قایق کانو بهتر از غواصی است. ۳. به دلیل توجه نگهبانان عراقی به جلو اسکله، اجرای عملیات غافلگیرانه از پشت اسکله امکان پذیرتر است، به ویژه اینکه جلو اسکله کاملاً روشن، ولی پشت اسکله سایه است.

در این جلسه برای تصرف العمیه سه راهکار پیشنهاد شد که برای تصمیم گیری نهایی بر ضرورت تکمیل شناسایی اسکله تأکید گردید.

همچنین در گزارش آموزش نیروهای تک کننده گفته شد که طی ۳۵ روز در دزفول به نیروهای انتخاب شده آموزش های آبی و انواع تک آموزش داده شده و قرار است آموزش در آب های آزاد ادامه یابد و تصرف اسکله با استفاده از نردبان و تجهیزات دیگر تمرین شود و تیراندازی در قایق و هنگام حرکت قایق نیز آموزش داده شود.

فرمانده نیروی دریایی سپاه در پایان جلسه برای تسریع در آماده سازی زمینه اجرای عملیات روی اسکله العمیه بر انجام دادن اقدامات زیر تأکید کرد:

۱. کار شناسایی العمیه از نزدیک انجام شود تا موقعیت اسکله بهتر مشخص گردد، البته دقت شود که کسی اسیر نشود، ولی شناسایی را تکمیل کنید.

۲. از امکاناتی که دارید، آنچه برای این عملیات مناسب است، همه را آماده کنید.

۳. آموزش را به طور جدی دنبال نمایید و با استفاده از فرصت، روحیه بچه ها را بالا ببرید و همه نیروهای آموزش دیده در اختیار خودتان باشد.

۴. آقای آقاجانی بروید سایت و شناورها را امتحان کنید.

۵. ناوتیپ کوثر به هر شکلی شده، ولو با شنا، باید بروید شناورهای دشمن را بگیرید و بیاورید.

حسین علایی در پایان تأکید کرد: «این مأموریت [تصرف العمیه] یک مأموریت حیاتی است، اگر ما نتوانیم این کار را خوب انجام دهیم به حکم امام [درباره تشکیل سه نیرو در سپاه] لطمه زده ایم و بی لیاقتی خود را نشان داده ایم. ... امروز روز کار است و فردا روز عملیات.» (۱)

۱

اقدامات امروز و چند روز اخیر ارتش عراق در غرب اروندرود در محور اسکله چهارچراغ را - که می تواند نشانه ای از احتمال هشیاری دشمن در مورد منطقه عملیات آتی باشد - مسئول اطلاعات قرارگاه کربلا به فرمانده این قرارگاه و قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه چنین گزارش داده است:

ص: ۱۰۰۱

۱-۱۱. سند شماره ۱۱۴۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح در عملیات والفجر ۸ (الیاس حضرتی)، ۱۳۶۴/۱۰/۲۵ تا ۱۳۶۴/۱۱/۱۰، صص ۴۸ - ۴۱.

۱. در تاریخ های ۲۴ و ۲۹ دی ۶۴، دشمن بعثی با نیرویی به استعداد ۱۲۷ نفر خط خود واقع در اسکله چهارچراغ را تقویت کرده که به صورت ستون های ۴۰، ۷۰ و ۱۷ نفره بوده است.

۲. در تاریخ ۲۶ دی ۶۴، تعداد ۴ نفر از فرماندهان دشمن بعثی خط خود واقع در شمال اسکله چهارچراغ بر روی دهانه خور، روبه روی لشکر ۵ نصر را مورد بازدید و توجیه قرار دادند.

۳. در تاریخ ۲۷ دی، تعداد ۱۴ نفر از فرماندهان دشمن بعثی با محافظ مخصوص، از خط ارتش عراق در اسکله چهارچراغ بازدید کردند و به منطقه توجیه شدند.^(۱)

۱

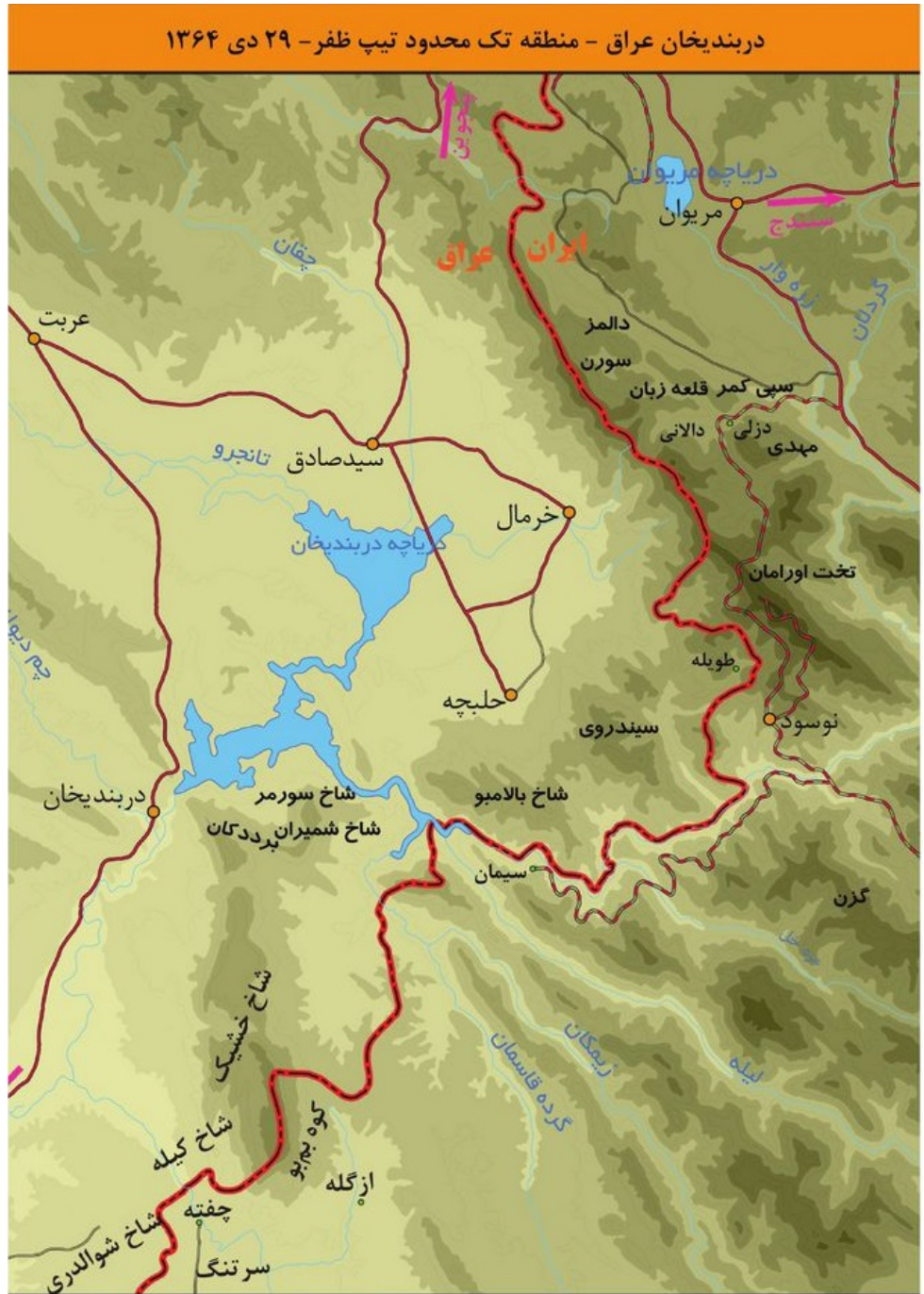
سپاه پاسداران با اجرای عملیاتی محدود در منطقه دربندیخان چندین پایگاه گروه های مسلح و ارتش عراق را منهدم کرد.

دو گروهان تقویت شده از تیپ ۷۵ ظفر سپاه پاسداران ساعت ۱۹ تاریخ ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، پس از شناسایی کامل محورهای موردنظر در منطقه دربندیخان به طرف دشمن حرکت کردند و ساعت ۲:۳۰ بامداد ۲۹/۱۰/۱۳۶۴ به میدان های مین دشمن رسیدند. رزمندگان اسلام ساعت ۴ بامداد در منطقه عمومی دربندیخان حدفواصل ارتفاعات بمو و شاخ خشیک و مقابل تنگه سرتک اقدام به یک تک محدود علیه پایگاه های دشمن - که مربوط به گروه های ضدانقلاب و ارتش عراق بود - کردند. در هر پایگاه حدود ۵۰ تن از افراد دشمن مستقر بودند. در این عملیات ۷ پایگاه دشمن مورد هدف بود که رزمندگان در ساعات اولیه با گذشتن از موانع، سیم خاردارها و میدان های مین - که پوشیده از برف بود - پایگاه های ۱، ۴ و ۵ را با نارنجک دستی منهدم کردند و به تصرف درآوردند. سپس به پایگاه های ۲، ۳، ۶، ۷ حمله و آنها را نیز منهدم کردند. در این عملیات حدود ۶۰ نفر از افراد دشمن کشته و حدود ۱۵۰ نفر زخمی شدند و ۸ نفر به اسارت درآمدند و باقیمانده نیروهای دشمن گریختند. پاک سازی این پایگاه ها یک ساعت و نیم طول کشید و جمعاً ۲۲ سنگر اجتماعی و انفرادی دشمن منهدم شد. در این عملیات، غنائم بسیاری به دست آمد، لیکن به دلیل طولانی بودن فاصله و حجم بسیار، تخلیه نشد. در این عملیات ۲ تن از رزمندگان شهید و ۹ تن مجروح شدند. گفتنی است که آتش توپخانه سپاه و آتشبار توپخانه ۱۵۵ میلی متری ارتش این عملیات را پشتیبانی کردند و موجب افزایش تلفات نیروهای دشمن شدند. رزمندگان پس از اجرای این مأموریت موفقیت آمیز، ساعت ۱۰ روز ۲۹/۱۰/۱۳۶۴ به پایگاه های خود باز گشتند.^(۲)

ص: ۱۰۰۲

۱-۱۲. سند شماره ۱۱۶۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اطلاعات قرارگاه کربلا.

۲-۱۳. سند های شماره ۴۲۴۵۳۴ و ۱۱۶۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه نجف ۲ (واحد اطلاعات)، ۱/۱۱/۱۳۶۴، و بدون تاریخ.

واحدهای نظامی مستقر در خطوط دفاعی، گزارش های مختلفی از تحرکات امروز دشمن داده اند، از جمله:

۱. ساعت ۱۲:۵۰ امروز، تعداد ۷۰ نفر از نیروهای پیاده دشمن در پناه آتش تانک ها قصد نفوذ به مواضع خودی در منطقه سومار را داشتند که با مقابله و آتش نیروهای خودی، ضمن دادن تلفات و ضایعاتی مجبور به عقب نشینی شدند. (۱)

۲. ساعت ۲۱ امروز، یک گروه گشتی دشمن در منطقه کانی شیخ قصد نزدیک شدن به مواضع نیروهای خودی را داشت که با اجرای آتش به موقع، متواری شدند. (۲)

از سوی دیگر، فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق در اطلاعیه امروز خود (شماره ۲۰۸۹) ادعا کرد که نیروهای ایران شهر فاو و اطراف شهر مندلی را زیر آتش دوربرد قرار دادند. (۳)

در پی دستور قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به نیروی زمینی ارتش در مورد مأمور کردن ۱۵ گردان توپ به سپاه پاسداران برای عملیات بزرگ آتی و گزارش سپاه پاسداران درباره ناقص بودن گردان هایی که به سپاه مأمور شده اند، رئیس ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (حجت الاسلام حسن روحانی)، طی نامه ای به فرمانده نیروی زمینی ارتش، تعداد توپ هایی را که این نیرو متعهد شده به سپاه واگذار کند، یادآوری کرده است:

«باتوجه به تعهد آن نیرو مبنی بر واگذاری سه گردان ۱۰۵ م.م. به تعداد ۵۴ قبضه و یک گردان کاتیوشا به تعداد ۱۲ قبضه و چهار گردان ۱۳۰ م.م. به تعداد ۷۲ قبضه و شش گردان هویتزر ۱۵۵ م.م. به تعداد ۱۰۸ قبضه و یک گردان ۲۰۳ م.م. به تعداد ۱۲ قبضه به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و با عنایت به اینکه برابر آمار، تعداد قبضه های تعمیری توپ ها نسبت به کل آمار رقمی کمتر از ۲۰ درصد را نشان می دهد و علاوه بر آن در جلسات تشکیل شده در ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) آن فرماندهی محترم اعلام نموده اید با بسیج امکانات آمار توپ های تعمیری را تقلیل خواهید داد، خواهشمند است دستور فرمایید از تعداد توپ های واگذاری به سپاه پاسداران، این ستاد را مطلع فرمایید.» (۴)

در پی دستور فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به سپاه پاسداران برای واگذاری ۴۰۰۰ نیروی بسیجی به نیروی زمینی ارتش، رئیس ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در نامه ای به فرمانده کل سپاه پاسداران بر اجرای سریع تر این دستور تأکید کرد:

«در اجرای اوامر فرماندهی محترم قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و پیرو مذاکره تلفنی با قائم مقام آن

ص: ۱۰۰۴

۱- ۱۴. سند شماره ۱۲۰۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه (واحد اطلاعات)، گزارش نوبه ای، شماره ۱۵۶، ۱۵/۱۱/۱۳۶۴.

۲- ۱۵. سند شماره ۱۱۷۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نیروی زمینی ارتش (معاونت عملیات و اطلاعات - مدیریت اطلاعات)،

بولتن اطلاعات شماره ۴۴، ۱/۱۱/۱۳۶۴.

۳-۱۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۶، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲، رادیو صوت الجماهير، ساعت ۲۰:۳۰، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴.

۴-۱۷. سند شماره ۴۴۱۴۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴.

فرماندهی در مورخه ۲۸/۱۰/۱۳۶۴، خواهشمند است دستور فرمایید در رابطه با واگذاری ۴۰۰۰ نفر از پرسنل بسیجی واجد شرایط به نراجا حداکثر تا تاریخ ۱/۱۱/۱۳۶۴، اقدام مقتضی معمول و نتیجه را به این ستاد اعلام فرمایید.

رئیس ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) - حسن روحانی»(۱)

گفتنی است همان طور که در روزشمار ۲۸ دی ماه آمده، فرمانده کل سپاه پاسداران روز گذشته حداقل به ۵ یگان از یگان های سپاه دستور داد طی ۴۸ ساعت، نیروی بسیجی برای واگذاری به نیروی زمینی ارتش، در اختیار بسیج قرارگاه خاتم(ص) سپاه قرار دهند.

۱

پیامدها و آثار واگذاری نیروهای بسیجی به یگان های نیروی زمینی ارتش که فرماندهان و مسئولان سپاه پاسداران پیش بینی می کردند و نگران آن بودند به سرعت آشکار شد.(۲) حجت الاسلام احسان بخش نماینده امام خمینی در استان گیلان و امام جمعه رشت امروز تلفنگرامی در این باره برای فرمانده کل سپاه پاسداران ارسال کرد:

«برادر گرامی جناب آقای حاج محسن رضایی فرمانده محترم سپاه پاسداران ایران، دامت برکاته

سلام علیکم. توفیقات حضرت عالی را از خداوند مسئلت دارم. غرض از تصدیع، در گیلان جهشی پیدا شده برای اعزام نیرو و اهدای کمک های جنسی؛ به تحقیق به آن برادر عزیز عرض می کنم اگر این روحیه برخاسته مردم را حفظ نکنیم، برگرداندنش ... [کلمه ناخوانا] است. اکنون تدارک هزار کامیون برای هفته سالگرد انقلاب داریم، ولی متأسفانه گزارش داده اند بسیج اعزامی گیلان را جزء بسیجیان ندانسته و در اختیار ارتش گذاشته اند و ارتش برخورد موهن با بچه های مسلمان دارد. دستور فرمایید این نگرانی هرچه سریع تر مرتفع گردد و بسیجیان گیلان چون سایر استان ها زیر سایه شما باشند.

والسلام علیکم و رحمه الله، برادر شما، نماینده امام - احسان بخش»(۳)

۲

دو هوایمای میزبان ارتش عراق حدود ساعت ۱۱ صبح امروز یدک کش هلندی "اسمیت ماس لوئیس" را در خلیج فارس در ۳۷ مایلی جنوبی شرقی بوشهر (بخش ساحلی فرمانداری تنگستان) هدف موشک های خود قرار دادند. این کشتی ۴۹۵ تنی حدود ۳۴ خدمه داشت که بر اثر اصابت موشک اگزوسه، یک خدمه استرالیایی آن کشته شد و چند تن مجروح شدند و

ص: ۱۰۰۵

۱- ۱۸. سند شماره ۴۴۱۴۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴.

۲- در پی جلسات ۱۳ و ۱۴ دی ماه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) که در آن نیروی زمینی ارتش درخواست کرد برای اجرای عملیات در منطقه شلمچه، سپاه پاسداران ۴۰۰۰ رزمنده بسیجی به نیروی زمینی ارتش واگذار کند و دستور آقای هاشمی به سپاه در این زمینه، چند روز بعد بخشی از این نیروها واگذار شد. روز گذشته نیز فرمانده کل سپاه دستور تکمیلی به چند یگان صادر کرد.

۳- ۱۹. سند شماره ۸۳۳۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام حجت الاسلام احسان بخش نماینده امام در استان گیلان،

قسمتی از یدک کش دچار آتش سوزی گردید. بلافاصله پس از این حمله، یک هلیکوپتر ایرانی برای کمک و تهیه گزارش از وضعیت یدک کش و سرنشینان آن به منطقه اعزام شد و با تلاش نیروی دریایی ارتش و قرارگاه نوح سپاه پاسداران آتش سوزی آن مهار شد.

یدک کش مذکور به شرکت ایپکو مارین پیمانکار طرح خطوط انتقال نفت گناوه تعلق دارد. بنا به اعلام استانداری بوشهر، این یدک کش هنگام حمله بدون اطلاع قبلی وارد آب های ایران شده است.^(۱)

آسوشیتدپرس امروز از منامه در این باره گزارش داد که مدیران شرکت های نجات دریایی در خلیج فارس گفتند حمله مذکور ظاهراً در چارچوب تلاش برای ایجاد اختلال در کار ایران در زمینه ایجاد یک ترمینال جدید نفتی در جنوب جزیره خارک انجام شده است. به گفته این مدیران، یدک کش اسمیت مشغول فراهم کردن کمک های فنی برای اجرای بخش هایی از پروژه در مناطق غیر خشکی بوده است. حدود نیمی از خط لوله نفتی جدید ایران برای صادرات نفت از خشکی های سواحل خلیج فارس عبور خواهد کرد.^(۲)

گزارش های بعدی درباره این حادثه حاکی است که این کشتی به سوی شارجه در حرکت بود و در ۱۳۰ کیلومتری جنوب جزیره خارک هدف قرار گرفته است و مجروحان با یک کشتی نیروی دریایی ایران به بوشهر انتقال یافته و در بیمارستان بستری شده اند و سایر خدمه سوار یک کشتی به سوی دوبی در حرکت اند. سخنگوی شرکت امداد کشتیرانی اسمیت اینترنشنال گفت بر اثر حمله موشکی موتورخانه کشتی به کلی سوخت و استراحتگاه خدمه به شدت آسیب دید. وی افزود که این کشتی در دوبی بازرسی می شود تا مشخص شود که آیا ارزش تعمیر دارد یا نه.^(۳)

ارتش عراق در اطلاعیه نظامی امروز خود (شماره ۲۰۸۹) در این باره اعلام کرد: «صبح امروز هواپیماهای توانمند ما دست به حمله موفقیت آمیز علیه یک هدف بزرگ دریایی در نزدیکی سواحل ایران زدند و آن را به طور دقیق و مؤثر مورد اصابت قرار دادند.»^(۴)

۱

هواپیماهای ارتش عراق امروز به مناطق دیگری از سرزمین جمهوری اسلامی نیز تجاوز و نقاطی را بمباران کردند. از سوی دیگر، هواپیماهای ارتش جمهوری اسلامی اخیراً با بمباران منطقه کاریزه سلیمانیه عراق، خساراتی به حزب دمکرات وارد آوردند.

نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی در گزارشی به ستاد مشترک ارتش اعلام کرد که ۷ هواپیمای عراقی ضمن تجاوز به مناطق شمال خرمشهر، یک یدک کش را در شرق جزیره فارسی هدف قرار دادند. همچنین ۴۵ هواپیمای عراقی ضمن انجام پرواز داخلی در ۲۰ مسیر، توسط رادارهای نیروی هوایی کشف شده اند.^(۵)

نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی نیز اعلام کرد در ساعت ۱۲:۰۵ روز ۲۹ دی، دو

ص: ۱۰۰۶

۱- ۲۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۶، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳؛ و - همان، شماره ۳۰۷، ۳۰/۱۱/۱۳۶۴، ص ۱۰؛ و - وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۵۰، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۲- ۲۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۶، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، صص ۳ و ۴.

۳- ۲۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۷، ۳۰/۱۱/۱۳۶۴، ص ۱۱.

۴- ۲۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۶، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱.

۵-۲۴. سند شماره ۱۱۶۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی نهاجا به سماجا ۲، ۱۳۶۴/۱۰/۳۰.

هوایمای دشمن جزیره مجنون شمالی را بمباران کردند. همچنین از ساعت ۱۱:۵۵ تا ۱۲:۰۳ روز ۲۹ دی، بیش از ۸ هوایمای دشمن چند نقطه از جاده اهواز - خرمشهر را بمباران کردند که ضایعاتی در پی داشت. (۱)

قرارگاه نصرت سپاه پاسداران نیز اعلام کرد که در ساعت ۱۲:۰۱ روز ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، چهار هوایمای دشمن بر فراز جزیره شمالی مجنون با پرتاب ۱۴ بمب، اقدام به بمباران کردند. (۲)

فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق در اطلاعیه امروز خود اعلام کرد که هوایمهای عراقی با اجرای ۲۹ مأموریت رزمی مواضع و مناطق استقرار تجهیزات و ماشین آلات دشمن را بمباران کردند تا خسارات بیشتری را در برابر دو بخش عملیاتی سپاه سوم و سپاه ششم ارتش عراق به نیروهای ایران وارد کنند. (۳)

از سوی دیگر، قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) امروز به نقل از سپاه پاسداران اشنویه گزارش داد که بر اثر اقدام اخیر هوایمهای ارتش جمهوری اسلامی به بمباران منطقه کاریزه در استان سلیمانیه عراق، خساراتی به تشکیلات بیمارستانی حزب دمکرات وارد آمده است، طوری که این حزب ناچار به انتقال بیمارستان خود به منطقه ای دیگر شد. (۴)

۱

چند منطقه از استان های کردستان و آذربایجان غربی امروز شاهد درگیری نیروهای خودی با گروه های مسلح و تحرکات این گروه ها بود و در درگیری های مناطق مهاباد و مریوان، رزمندگان متحمل خسارت هایی شدند و عراق گروهی از منافقین را برای مقابله با رزمندگان به پنجوین اعزام کرد.

در منطقه مهاباد، به گزارش سپاه پاسداران این شهر، امروز ۳ گروهان از گردان حضرت رسول (ص) و ۲ گروهان از گردان نبی اکرم (ص) همراه با سلاح و ادوات برای عملیات به روستاهای قوزلچه و خره جو اعزام شدند. در درگیری چندساعته این واحدها با نیروهای ضدانقلاب ۴ تن از برادران بسیج عشایر به شهادت رسیدند و ۵ تن مجروح شدند که حال آنان رضایت بخش است. (۵)

همچنین ساعت ۱۶ امروز (۲۹ دی) در منطقه مهاباد، یکی از سربازان پایگاه ماما یا که تأمین جاده را به عهده داشته، هدف گلوله افراد ضدانقلاب قرار گرفت که کتفش مجروح شد و در بیمارستان بستری گردید. (۶) امروز همچنین ۶ تن از نیروهای گروه های مسلح خود را تسلیم رزمندگان کردند. تسلیم شدگان ۵ تن از حزب دمکرات و یک تن از گروه چریک های فدایی اکثریت هستند. (۷)

در منطقه مریوان، نیروهای پایگاه چناره بعد از ظهر امروز (۲۹ دی) با نیروهای گروه کومه له

ص: ۱۰۰۷

۱- ۲۵. سند شماره ۱۱۷۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۲- ۲۶. سند شماره ۱۱۵۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه نصرت (واحد اطلاعات نظامی)، گزارش نوبه ای، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۲۷. خیرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۶، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱، رادیو صوت الجماهیر، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴.

۴- ۲۸. سند شماره ۱۴۴۱۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴.

۵- ۲۹. سند شماره ۳۷۴۱۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه پاسداران مهاباد، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴.

۶- ۳۰. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۵۱، ۱/۱۱/۱۳۶۴، ص ۴.

درگیر شدند و طی درگیری چندساعته، یکی از نیروهای پایگاه شهید و ۳ نفر اسیر و مفقود شدند. از تلفات دشمن اطلاعی نیست. (۱)

همچنین یکی از منافقین که در منطقه مریوان در محمل سرباز فعالیت می کرد مورد سوءظن قرار گرفت و دستگیر شد. وی که به سلاح کمربندی و نارنجک مسلح بود، به محض دستگیری سیانور خورد و مرد. (۲)

علاوه بر گزارش هایی که از مقرها و محل تجمع گروه های دمکرات، کومه له و... در دست است، امروز دبیرخانه شورای امنیت به استانداری کردستان اعلام کرد که: «رژیم بعث عراق نیروهایی متشکل از سازمان منافقین خلق را به همراه افراد وابسته به علی مریوانی از سیدصادق به طرف پنجوبین اعزام نموده است و افراد مزبور قصد دارند برای مقابله با رزمندگان اسلام وارد عمل شوند.» (۳)

از سوی دیگر، بنا به اعلام وزارت اطلاعات، حزب دمکرات اخیراً به مسئولان حزب در مناطق مهاباد، سردشت، بوکان و پیرانشهر دستور داده مشمولانی را که قصد رفتن به سربازی دارند، قبلاً به اهداف حزب توجیه کنند و سپس به آنان اجازه عزیمت به سربازی را بدهند. (۴) شهربانی کردستان نیز اعلام کرده که در سندج شایع شده افرادی که با دولت جمهوری اسلامی ایران همکاری کنند، فرزندان خردسال آنان به دست افراد ضدانقلاب ربوده خواهند شد. (۵)

۱

انقلابیون مسلمان کرد عراقی با حمله به چند پایگاه ارتش عراق در منطقه سلیمانیه و ساختمان حزب بعث در حلبچه، تلفات و خساراتی به آنها وارد کردند. رژیم عراق سربازگیری شدیدی را در کردستان عراق آغاز کرده است.

خبرگزاری جمهوری اسلامی مرکز ارومیه به نقل از منابع موثق اعلام کرد در عملیاتی که انقلابیون مسلمان کرد عراقی طی هفته گذشته با یورش گسترده به پادگان دهوکان و پایگاه های اطراف جاده سلیمانیه - عربت اجرا کردند، یکی از پایگاه های وابسته به پادگان دهوک سقوط کرد و به تصرف مبارزان درآمد. در این عملیات ۱۰ تن از مزدوران رژیم عراق کشته و ۴ تن دستگیر شدند، تعداد فراوانی سلاح و مهمات به دست نیروهای مسلمان کرد افتاد و خسارات سنگینی به پادگان دهوکان و پایگاه های اطراف وارد شد. (۶)

از سوی دیگر، به گزارش ژاندارمری باختران، اخیراً رژیم عراق - سربازگیری شدیدی را در مناطق کردنشین کردستان عراق مخصوصاً استان های سلیمانیه، کرکوک و موصل آغاز کرده است. دستگیرشدگان بعد از مدت کوتاهی آموزشی در مناطق جنوب (جزیره مجنون و هورالهوریزه) اعزام می شوند. در ماه گذشته، رژیم عراق تعداد بسیاری از سربازان کرد ناراضی را در مناطق جنوب مستقر کرده که بسیاری از خانواده های آنان هیچ اطلاعی از محل فرزندان خود ندارند. (۷)

ص: ۱۰۰۸

-
- ۱- ۳۲. سند شماره ۱۵۱۸۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع)، ۲/۱۱/۱۳۶۴.
  - ۲- ۳۳. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۵۱، ۱/۱۱/۱۳۶۴، ص ۲.
  - ۳- ۳۴. سند شماره ۳۴۱۷۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دبیرخانه شورای امنیت کشور، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴.
  - ۴- ۳۵. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۵۱، ۱/۱۱/۱۳۶۴، ص ۲.
  - ۵- ۳۶. سند شماره ۳۷۴۱۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: شهربانی استان کردستان، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴.
  - ۶- ۳۷. روزنامه اطلاعات، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴.
  - ۷- ۳۸. سند شماره ۸۳۳۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد سپاه پاسداران منطقه ۲ نجف (اطلاعات)، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴.

امروز کاروان راهیان کربلا از بیجار و عده ای از مسئولان شهربانی کشور عازم جبهه ها شدند.

فرمانده سپاه پاسداران ناحیه کردستان اعلام کرد که روز ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، کاروان راهیان کربلا ۲ شهرستان بیجار متشکل از ۴۵۰ نفر طی مراسمی راهی مناطق جنگی شدند. در این مراسم چند تن از عزیزانی که در جبهه ها به شهادت رسیده بودند نیز تشییع شدند. (۱)

صبح امروز همچنین عده ای از رؤسای شهربانی های چند استان و رؤسای اداره های مرکزی شهربانی و حجت الاسلام غروی رئیس عقیدتی - سیاسی اداره سررشته داری و تربیت بدنی شهربانی، عازم جبهه های نبرد شدند. سرهنگ هوشیار فرزین معاون انتظامی شهربانی در مراسم اعزام هدف از عزیمت رؤسای شهربانی به جبهه ها را شرکت در کلاس های انسان سازی اعلام کرد و گفت وقتی رزمندگان ببینند رؤسای شهربانی همدوش و همگام با آنها در جبهه ها حضور دارند، بی شک روحیه تازه ای خواهند گرفت. (۲)

جانشین فرمانده کل قوا در دیدار برگزارکنندگان عملیات نمایشی لشکرهای بسیج در دهه فجر، بر اهمیت کاروان های "راهیان کربلا" تأکید کرد و برخی آثار آن و نیز آثار حضور و حمایت های مردمی را برشمرد و گفت نیروهایی که از خانه هایشان بیرون آمدند قضیه را رها نمی کنند تا به نتیجه برسند.

آقای هاشمی گفت: نشان دادن قدرت مردمی و پشتیبانی توده ای از نظام و جنگ، آثار بسیاری دارد. این امر، موجب جلوگیری از حوادث غیرمترقبه، ایجاد ترس و وحشت در دل دشمنان و امیدوار ساختن مردم می شود. این یک اصل اسلامی است و مضمون آیه شریفه "واعدوا لهم ما استطعتم من قوه" است. وی مفهوم آمادگی را خالی کردن دل دشمنان و منصرف کردن آنان از اقدام به شرارت دانست. آقای هاشمی به ذکر نمونه هایی از آثار این آمادگی پرداخت و گفت: «چند ماه پیش می خواستند ما را در آب های خلیج فارس و مرزهای جنوبی در مزاحمت جدیدی قرار دهند، ولی آمادگی مردم و بسیج "راهیان کربلا" مانع شرارت های آنان شد. ... بعد از راه پیمایی عظیم مردم در روز "قدس" نیز شرارت های صدام در بمباران شهرها متوقف شد. این ساده اندیشی است که فکر کنیم موشک های آنها تمام شده بود یا هواپیماهای عراقی نیامدند، بلکه کسانی که صدام را تشویق می کردند، فهمیدند که رویارویی با مردم ما بی نتیجه است، چراکه هیچ قدرتی مثل قدرت مردمی و نیروهای انسانی و مؤمن نیست و هیچ گاه موشک و حتی بمب و پیچیده ترین سلاح ها، نمی تواند یک ملت مجاهد آماده شهادت را تسلیم کند.»

آقای هاشمی افزود: با نخستین موج حرکت حماسه ای "راهیان کربلا" که به ابتکار سپاه و بسیج انجام شد، شرارت های سیاسی - تبلیغاتی - نظامی یک باره خاموش شد. خدا می داند اگر این

ص: ۱۰۰۹

۱- ۳۹. سند شماره ۳۷۴۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی سپاه پاسداران ناحیه کردستان، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۴۰. روزنامه اطلاعات، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۴.

حرکت مردمی انجام نشده بود تا چه میزان، شهرها کارخانه ها و مرکز اقتصادی ما مورد حمله قرار می گرفت، آنان دیدند که این ملت آن قدر جدی است که وقتی شراره های توطئه ای را می بیند، این گونه به میدان آمده و در صورت لزوم با بسیج همگانی، همه چیز را از سر راه خود برمی دارند.

وی اضافه کرد: وقتی دشمنان ما، این حرکت را دیدند دست و پایشان را جمع کردند و این، اثر کوچک حرکت مردم بود که مانع بسیاری شرارت ها شد و تأثیر بعدی و اصلی آن در آینده

مشخص خواهد شد. بالاخره این نیروهایی که از خانه هایشان بیرون آمدند، قضیه را رها نمی کنند تا به نتیجه برسند.

جانشین فرمانده کل قوا با تأکید بر اهمیت قدرت نمایی ملی و مردمی، افزود: «در دهه فجر، زمان قدرت نمایی ما فرامی رسد. وقتی مردم دنیا این همه نیروهای جان برکف "راهیان کربلا" را دیدند که به جبهه ها رفتند و اکنون نیز نیروهای بسیاری آماده اعزام به جبهه هستند، این آمادگی عظیم و تاریخی پشت دشمنان ما را می لرزاند. این نیروها تمام شدنی نیست، زیرا به منبع عظیم الهی متصل است و دریای عمیق مردم و پشتوانه عظیم ملت در پشت سر آنان آماده فداکاری هستند. این ابراز قدرت، عظمت مسئله را نشان خواهد داد. باید همه امکانات مردمی در اداره ها، استانداری ها، آموزش و پرورش، بسیج و سپاه در این راه به کار گرفته شوند و روزی که لازم است جایی تعطیل شود، این کار انجام شود و همه چیز بسیج شود و تمام امکانات مربوط، به کار گرفته شود. ... این کار مردمی است و امکانات دولتی هم باید در اختیار مردم قرار گیرد و ما باید در دهه فجر دشمنان را بیشتر بترسانیم.»

فرمانده عالی جنگ تأکید کرد: «این عمل در سیاست جهانی بسیار مؤثر و همسایه های ما را به آینده انقلاب، امیدوار و ایمان مسلمانان را به کشورهای اسلامی، مصمم تر می کند. این مجموعه اثر خود را در همه جا می گذارد و انتقال این تجربه و آمادگی برای مسلمانان مؤثر است. من تأکید دارم، ابتکار سپاه و بسیج جهت اعلام "دهه فجر" امسال برای دهه آمادگی های مردمی، فکر بسیار خوبی است.»

آقای هاشمی با بیان اینکه این کار ارزش کار مجاهدان را دارد، تأکید کرد: به سایر نیروهای دولتی و مردمی در شهرها بگویید که با شما همکاری کنند و با کمترین بودجه مصرفی برای مرکزیت مملکت، با اتکا به قدرت های محلی خودتان گوشه ای از قدرت مردم را در دهه فجر انقلاب اسلامی نشان بدهید. (۱)

۱

ششمین جلسه کمیته هماهنگی تبلیغات جنگ استان تهران بعد از ظهر امروز تشکیل شد. در آغاز جلسه، نماینده جامعه روحانیت مبارز از نحوه همکاری این جامعه در تبلیغات جبهه و جنگ و همچنین ارائه برنامه های لازم به مردم از طریق امامان جماعت مساجد گزارش داد.

ص: ۱۰۱۰

سپس در مورد دعوت از مسئولان نظامی و افراد مطلع برای سخنرانی در ادارات و سازمان های دولتی استان تهران تصمیم هایی گرفته شد و مقرر گردید با هماهنگی ارتش، سپاه، جهاد سازندگی و دیگر سازمان های مربوط در این زمینه اقدام شود.

در این جلسه که با حضور نمایندگان از ارتش، جهاد سازندگی، جامعه روحانیت مبارز، بنیاد شهید، خبرگزاری جمهوری اسلامی، صداوسیما، آموزش و پرورش و ستاد تبلیغات جنگ برگزار شد، درباره تداوم اعزام کاروان های راهیان دیار نور متشکل از مدیران و مسئولان ادارات به جبهه ها و دیدار با رزمندگان در چهارچوب آیین نامه ای که اخیراً به ادارات و سازمان های دولتی در سطح استان ابلاغ گردیده است، تصمیم هایی اتخاذ شد.^(۱)

۱

جلسه تأسیس کمیته ای برای بررسی جنگ ایران و عراق در هامبورگ، با تقاضا از همه صلح دوستان برای کوشش در جهت پایان دادن به این جنگ پایان یافت. در اعلامیه ای که اعضای جلسه منتشر کردند، از موضع علی السویه و بی علاقه دولت آلمان در مورد پایان دادن به جنگ انتقاد شده است. اعضای مؤسس این کمیته که در میان آنها نام اوتوشیلی و کیل حزب سبزها در مجلس آلمان نیز به چشم می خورد، می خواهند با تأسیس این کمیته قدمی در جهت شکست سکوت در مورد این جنگ و ایجاد یک همبستگی بین المللی برای پایان دادن به آن بردارند. در اعلامیه مذکور همچنین آمده است که در کنار فعالیت های اعضای کمیته فوق الذکر برای توقف فروش تسلیحات به طور مستقیم و یا غیرمستقیم به هر دو کشور ایران و عراق و نیز کالاهایی که می تواند در جنگ مورد استفاده قرار گیرد، از هر گونه تلاش برای ایجاد صلح بین این دو کشور حمایت خواهد شد.^(۲)

۲

کره شمالی از ایران درخواست نمونه ای از چند سلاح پیشرفته غربی کرد که آنها را کپی سازی کند. آقای هاشمی رفسنجانی در خاطرات امروز خود در این باره نوشته است: «ظهر [سرهنگ محمدحسین جلالی] وزیر دفاع آمد. گفت کره شمالی از ما یک نمونه موشک های اگزوست و سایت و ایندر و توپ اسکای گارد برای کپی سازی خواسته اند. گفتم اگر تعهد عدم تحویل به غیر نداشته باشیم، در مقابل موشک دوربرد زمین به زمین می دهیم.»^(۳)

۳

یک بازرگان ایرلندی به اتهام فروش سلاح به ایران و شیلی، در امریکا تحت پیگرد قرار گرفت.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، منابع قضایی روز یکشنبه (۲۹ دی) در شهر آتلانتا (واقع در ایالت جورجیای امریکا) اعلام کردند که یک تاجر ایرلندی متهم به ارسال یا تلاش برای ارسال لوازم یدکی

ص: ۱۰۱۱

۱- ۴۲. همان، ص ۲.

۲- ۴۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۷، ۱/۱۱/۱۳۶۴، ص ۲، بن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳- ۴۴. اکبر هاشمی رفسنجانی، امید و دلواپسی (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۴) به اهتمام سارا لاهوتی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ دوم، ۱۳۸۷، ص ۳۸۴.

هوایما به ایران و شیلی شده است. وی متهم شده که لوازم یدکی فانتوم های اف ۴ به ویژه ژيروسکوپ (گردش نما) - که در هدایت هوایماها به کار می آید - به ایران فروخته یا قصد این اقدام را داشته است. وی همچنین مقداری جنگ افزار به شیلی ارسال کرده است. حکم دادگاه ۴ اسفند صادر می شود. (۱)

۱

رئیس دیوان عالی کشور نقص قوانین را موجب سوءاستفاده خان ها و سرمایه داران نامشروع و وابستگان به حکومت شاه و موجب ضرر و زیان مستضعفان و کشاورزان اعلام کرد.

تصویر

آیت الله سید عبدالکریم موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور نقص قوانین را موجب سوء استفاده خان ها و سرمایه داران نامشروع اعلام کرد.

آیت الله سید عبدالکریم موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، امروز در مصاحبه ای مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی با بیان اینکه قوه قضاییه برای اسلامی کردن قوانین و اجرای عدالت اسلامی تلاش بسیاری کرده، ولی هنوز اشکالاتی بر سر راه قوه قضاییه وجود دارد، افزود: «یکی از مشکلات موجود، مسئله زمین های مزروعی است و بایستی قانونی در این زمینه تصویب شود که در جهت مصالح مستضعفین و دهقانان عزیز و بر ضد منافع زمین خواران و خوانین باشد. نقص قانون و سوءاستفاده از قانون توسط برخی از وکلا باعث شده که عده ای از خوانین و سرمایه داران موفق به پس گرفتن اموال خود شوند.» وی افزود: «شورای عالی قضایی برای جلوگیری از تخلفات و سوءاستفاده و کلای طاغوتی اخیراً بخشنامه ای صادر کرد که در آن مقرر شد محاکم باید فرم مربوط به شناسایی افرادی که دادخواست می دهند را در هر مرحله تکمیل و از دادگاه های انقلاب و دادگاه اصل ۴۹ قانون اساسی نیز در مورد افراد مذکور نظرخواهی کنند. ... صدور این بخشنامه باعث شده که برخی از سرمایه داران نامشروع دادخواست خود را پس گرفته یا از طرح دعاوی منصرف شوند.» آقای موسوی اردبیلی اظهار امیدواری کرد که با تصویب سریع تر قانون زمین های مزروعی، مشکلات در این باره حل شود. وی گفت که اگر به تخلفاتی در این مورد پی ببریم، حکم صادره را تصحیح نموده و قاضی را تعقیب می کنیم. (۲)

۲

رئیس جمهوری اسلامی ایران که در ادامه سفر به کشورهای افریقایی روز گذشته وارد موزامبیک شده بود، بعد از ظهر امروز با برگزاری ادامه مذاکرات و امضای یک پروتکل، سفر به این کشور را خاتمه داد و عازم آنگولا شد.

۱- ۴۵. خیرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۷، ۱/۱۱/۱۳۶۴، ص ۱۰.

۲- ۴۶. روزنامه کیهان، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۱.

در جلسه امروز که وزیران خارجه و چند تن از مقامات دو کشور حضور داشتند، سامورا ماشل رئیس جمهور موزامبیک، گفت که من و مردم موزامبیک اراده ملت شما را عمیقاً ستایش می کنیم. ملت ایران با فرهنگ و تاریخ عمیق با استبداد شاه مبارزه کردند و پیروز شدند. مردم ما خود را در این پیروزی سهیم می دانند. وی خطاب به رئیس جمهوری ایران گفت: با حضور شما، من پیام سال ۱۹۷۹ خود را که پیام تحکیم همبستگی دو ملت است، تجدید می کنم. مبارزه ملت شما به ما الهام داده که پیروزی مردم افریقای جنوبی نیز بر رژیم این کشور قطعی است. وی افزود که ایران و موزامبیک دو کشور ناوابسته و متعهد به مقابله با امپریالیسم هستند. رئیس جمهور موزامبیک همچنین با تشریح جنایات امریکا در سرکوب ملت های آزادی خواه جهان گفت: امریکا امروز در خاورمیانه از اسرائیل و در افریقای جنوبی از رژیم نژادپرست حمایت می کند و اعلام همبستگی شما با کشورهای جنوب افریقا به ویژه کشورهای خط مقدم به معنای همبستگی شما با مردم افریقا است.

رئیس جمهوری اسلامی ایران در پاسخ، با تأکید بر وجوه مشترک دو کشور به ویژه حس کردن شلاق زورگویان جهان با همه وجود، گفت که شاه رفت، اما کار خود را پایان یافته نمی دانیم. رژیم هایی مثل رژیم شاه با کمک حامیان او در گوشه و کنار دنیا به ظلم ادامه می دهند؛ مثل رژیم صهیونیستی و رژیم افریقای جنوبی، و اصول قطعی انقلاب به ما می آموزد که باید با این رژیم ها مبارزه کنیم، لذا مبارزه با رژیم نژادپرست پرتوریا جزء خط مشی های استراتژیک ملت ما است. ما از هر مبارزه ای علیه این رژیم حمایت می کنیم و اولین قدم قطع کامل روابطمان با این رژیم بود و در همه مجامع بین المللی و همه بیانیه ها و همه مناسبت ها رژیم افریقای جنوبی را شدیداً محکوم کردیم و به کشورهای خط مقدم جبهه آمده ایم تا مواضع قاطع خود را علیه سیاست تبعیض نژادی و حکومت پرتوریا اعلام کنیم. آیت الله خامنه ای با بیان اینکه به اعتقاد ما افریقای جنوبی، امریکا و اسرائیل یک واقعیت اند و یک عنصر در سه قالب و سه نام هستند، تأکید کرد که در جنبش عدم تعهد باید یک حرکت قوی و مشترک سیاسی علیه همه اینها انجام گیرد. وی ضمن حمایت قاطع از مبارزات کشورهای خط مقدم، برای گسترش روابط اعلام آمادگی کرد.

در ادامه وزیران امور خارجه دو کشور با تشکیل کمیته های جداگانه، راه های عملی پیشرفت و گسترش روابط در زمینه های اقتصادی، همکاری های نفتی، کمک های آموزشی، توسعه خدمات روستایی و توسعه خدمات پزشکی و بهداشتی را بررسی کردند. رئیسان جمهور دو کشور پس از این جلسه در نشستی دوساعته با حضور وزیران خارجه به گفت و گو پرداختند. پروتکل همکاری های نفتی، بازرگانی و کشاورزی را که وزیران خارجه دو کشور تهیه کرده بودند، در دیدار نهایی به امضای آقایان خامنه ای و سامورا ماشل رسید.

رئیس جمهور موزامبیک

در پایان از کمک های انسان دوستانه جمهوری اسلامی ایران تشکر کرد.^(۱)

در پی خاتمه سفر رئیس جمهور ایران به موزامبیک، ایشان عصر امروز به دعوت رئیس جمهور آنگولا-عازم این کشور شد. هیئت جمهوری اسلامی ایران به ریاست آیت الله خامنه ای عصر امروز وارد فرودگاه لوآندا پایتخت آنگولا شد و مورد استقبال رسمی رئیس جمهور، وزیران و مقامات آنگولا و سفیران خارجی مقیم این کشور قرار گرفت. هنگام ورود رئیس جمهور ایران، ۲۱ تیر توپ شلیک و سرود ملی دو کشور نواخته شد.^(۲)

۱

مشکلات و کمبودهای اقتصادی ناشی از جنگ، تحریم ها، کاهش فروش نفت و کاهش قیمت آن، نیاز به واردات برخی کالاهای اساسی و صنعتی و نیز تجهیزات نظامی که همه وابسته به درآمد ارزی فروش نفت است، تشدید حملات ارتش عراق به تأسیسات صدور نفت و برخی سوءاستفاده های داخلی از وضعیت جنگی و فشارهای متعدد دیگر از خارج و در داخل که برای تشدید مشکلات و کمبودها می کوشند تا با ایجاد نارضایتی عمومی مسئله جنگ و نیز تصمیم گیران کشور را تحت تأثیر قرار دهند، بعد از مسئله جنگ از مسائل اساسی کشور است. رادیو امریکا در برنامه امروز خود با نقل گزارشی از روزنامه واشنگتن پست ضمن بیان برخی واقعیات اقتصادی کشور، به گونه ای نیز قصد سیاه نمایی دارد.

گزارش رادیو امریکا چنین است: «روزنامه واشنگتن پست در گزارشی تحت عنوان "جنگ و نابسامانی اقتصادی در ایران" می نویسد: در تهران اوضاع به ظاهر آرام و عادی به نظر می رسد و گذشته از گروه های پراکنده سربازان و پاسداران در خیابان ها، نشانه ای از درگیری در جنگ دیده نمی شود، با این همه ایران به دلیل جنگ پنج ساله با عراق و کساد بازار نفت با مسائل بسیار روبه رو است؛ جیره بندی مواد غذایی همچنان ادامه دارد و کمیابی امری عادی است. قطع شدن متناوب نیروی برق بر فعالیت های صنعتی آسیب زده و رشوه خواری ها که با افزایش شور انقلابی کاستی گرفته بود اینک بار دیگر در ادارات دولتی رواج یافته است.

رادیو و روزنامه های تحت کنترل دولت تصویر اندوهباری از یک کشور درگیر در جنگ و مردم محروم و جنگ زده ترسیم می کنند. برنامه اخبار همه یکنواخت با خبرهای جبهه آغاز می شود و روزنامه ها شرح رویدادهای جنگ را در صفحات اول چاپ می کنند و سیل شکایات ناشی از نابسامانی های مردم به سوی رادیو ها و روزنامه ها سرازیر است. با جیره بندی مواد غذایی اصلی که ظاهراً از جنگ ایران و عراق ناشی شده، جنگ بر زندگی روزمره شهرنشینان آسیب می زند.

روزنامه واشنگتن پست می نویسد: به دلایل عملی، مقامات دولتی به بازار سیاه اجازه فعالیت می دهند به این ترتیب پاره ای از مواد مورد نیاز گاه تا بیش از ده برابر در بازار سیاه به فروش

ص: ۱۰۱۴

۱- ۴۷. روزنامه اطلاعات، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳؛ و - روزنامه اطلاعات، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳، موبوتو - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- ۴۸. روزنامه اطلاعات، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

می‌رسد. این سیستم دوگانه فروش که بیشتر در شهرها محل سکونت نیمی از جمعیت ۴۲ میلیونی ایران رواج دارد، از یک سو به توانگران اجازه می‌دهد که نیازمندی‌هایشان را به دور از سیستم پرزحمت جیره بندی تأمین کنند و از سوی دیگر به دولت امکان می‌دهد که توجه خود را به تأمین نیازمندی‌های مردم کم‌رفاه تر متمرکز کند.

اگرچه ایران برخی از وارداتش را از طریق مبادله پایاپای با نفت تأمین می‌کند، با این همه برای تدارک بخش اعظم نیازمندی‌های غذایی، صنعتی، ماشین‌آلات، لوازم یدکی و به ویژه جنگ افزار، به ارزهای خارجی احتیاج دارد و تنها راه دستیابی به ارز خارجی از طریق فروش نفت است؛ بی‌ثباتی بازار نفت پیگیری بودجه را بسیار دشوار ساخته است. کاهش بها و کاهش فروش نفت و به این ترتیب کاهش درآمد دولت در سال مالی گذشته، موجب شد که دولت بودجه را به میزان ۴۰ درصد کاهش دهد. این امر همراه با نارسایی تأسیسات تولید نیرو بر اقتصاد ایران آسیب شدید زد و تولید صنعتی در سال ۱۹۸۵، ۱۷ درصد نسبت به سال پیش از آن کاستی گرفت و اینکه با اینکه صادرات نفت به دنبال فروکش کردن حملات هوایی عراق به تأسیسات خارکک تدریجاً افزایش یافته، مع هذا درآمد نفت دست کم ۱۵ درصد کمتر از میزان پیش بینی شده؛ یعنی ۲۲ میلیارد دلار خواهد بود.

به نوشته روزنامه واشنگتن پست، دولت ناچار است که در چارچوب مالی تعیین شده از سوی مجلس شورای اسلامی - که روندی محافظه کارانه دارد - عمل کند و از دریافت قرضه‌های خارجی خودداری ورزد. به گفته مقامات بانک مرکزی ایران، میزان وام‌های خارجی کاهش بسیار یافته و در مقابل بر میزان ذخایر ارزی افزوده شده است. این مقامات از افزایش میزان ذخایر خودداری می‌کنند، ولی سازمان همکاری و عمران اروپا کل ذخایر ارزی ایران را پنج میلیارد دلار برآورد نمی‌کند، که برای تأمین نیازمندی‌های جنگی دولت کافی نیست. مقامات بانک مرکزی ایران می‌گویند تقریباً یک سوم بودجه ۴۶ میلیارد دلاری ایران به مصارف جنگی اختصاص می‌یابد. دولت موسوی ادعا می‌کند که با کاستن از هزینه‌ها و نرخ افزایش پول در گردش از ۲۳ درصد در سال ۱۹۸۱ به ۶ درصد در سال ۱۹۸۴، نرخ تورم از ۲/۲۱ درصد به ۵/۱۰ درصد کاهش یافت. بنا به ارقام و آمار رسمی ایران، نرخ کنونی تورم از ۴/۳ درصد تجاوز نمی‌کند و این رقمی است که از سوی منابع دیپلماتیک و ناظران اقتصادی رد می‌شود. سازمان همکاری و عمران اروپا نرخ واقعی تورم در ایران را ۳۰ تا ۳۵ درصد ذکر می‌کند. هزینه زندگی در تهران بالاست و کارکنان دولت بیش از نیمی از حقوقشان را بابت اجاره منزل می‌دهند و به ناچار در اوقات فراقت به رانندگی تاکسی و فروشندگی می‌پردازند، زیرا متابعت افزایش حقوق و دستمزد از نرخ رسمی تورم، حقوق بگیران را در شرایط سختی قرار می‌هد.

دلی پیرو در روزنامه واشنگتن پست از قول روزنامه غیررسمی جمهوری اسلامی می نویسد: رشوه خواری در ادارات دولتی به ویژه در گمرک، وزارت بازرگانی، شهرداری ها و دادگستری بالا گرفته است، رادیو و روزنامه های دولتی شنوندگان و خوانندگان را به مطرح کردن شکایاتشان دعوت می کنند. بیشتر شکایات پیرامون رشوه خواری، تنبلی و کم کاری کارکنان دولت، توزیع نامنظم اجناس جیره بندی شده، ترقی شدید قیمت ها و قطع برق و خاموشی دور می زند. باین همه، به طور کلی روزنامه ها شیوه ای احتیاط آمیز پیشه کرده اند و در نتیجه بسیاری از خوانندگان روزنامه ها را ملال آور می دانند و به همین جهت تیراژ آنها رو به کاهش است و اخیراً موسوی [نخست وزیر] نیز روزنامه ها را به بزدلی و خودسانسوری متهم کرد و گفته است مسائلی هست که باید در مطبوعات منعکس شود و نمی شود، اما سردبیران و گزارشگران روزنامه ها به تجربه دریافته اند که انتقاد کار پرمخاطره ای است که گاه به لغو امتیاز روزنامه می انجامد. به نوشته روزنامه واشنگتن پست، موسوی مطبوعات را به انتقاد معقول از دولت به شیوه نمایندگان مجلس در چارچوب و دستورات آیت الله منتظری دعوت می کند. آیت الله منتظری به نمایندگان مجلس گفته است باید نقاط ضعف دولت را با صراحت ذکر کنید اما انتقاد باید دوستانه و با احترام به حیثیت شخص مورد انتقاد همراه باشد.»(۱)

۱

از تلاش هایی که برای کسب اطلاعات و جاسوسی در کشور انجام می گیرد، امروز سه گزارش در دست است:

۱. ژاندارمری باختران اعلام کرد که رژیم عراق در نظر دارد حدود ۵۰۰ نفر از مردم مسلمان آن کشور را از طریق مرز ثلاث باباجانی روانه ایران کند و عده ای را نیز همراه این گروه به عنوان جاسوس نفوذ دهد.(۲)

۲. یکی از نگهبانان بی سیم در روستای چمن از توابع هفتگل، یک دستگاه ردیاب عراقی را کشف کرد و تحویل مقامات مربوطه داد.(۳)

۳. یکی از افراد گارد اداره کل بندر و کشتیرانی در اسکله مخصوص کالاهای ویژه بندر شهید رجایی یک دستگاه ردیاب روسی کشف کرد که تحویل اداره اطلاعات داده شد.(۴)

۲

گروه های ضدانقلاب برای ایجاد ناامنی در کشور به ویژه در دهه فجر انقلاب اسلامی می کوشند.

سازمان حفاظت اطلاعات سپاه پاسداران در تلفنگرامی به مناطق پنجگانه سپاه پاسداران و قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) چنین هشدار داد: «برابر اطلاع واصله اخیراً عناصر وابسته به استکبار جهانی قصد دارند مواد منفجره در کیف های نامه رسانی جاسازی و سپس توسط

ص: ۱۰۱۶

۱- ۴۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۶، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، صص ۴ و ۶، رادیو امریکا، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۵۰. سند شماره ۲۷۱۷۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد سپاه پاسداران منطقه ۲ نجف، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۵۱. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۵۲، ۳/۱۱/۱۳۶۴.

۴- ۵۲. همان.

موتورسیکلت گازی و... به جلو ادارات دولتی و... حمل و بلاصاحب گذارند تا محموله منفجر گردد. مراتب جهت هشیاری و دقت در امور حفاظتی و افزایش ضریب حفاظتی اماکن تحت پوشش اعلام می گردد.»(۱)

وزارت اطلاعات در بخش اخبار امروز نشریه اش آورده است: «طی دو سه روز گذشته، عوامل منافقین تماس های متعدد تلفنی با بعضی از ادارات و نهادهای شاهرود از جمله اداره مخابرات و بسیج درخصوص گرفتن اطلاعات داشته اند. همچنین امروز منافقین تحت پوشش دادگستری طی تماسی با رئیس یکی از دبیرستان های سمنان، ضمن پرسش از مربی تربیتی دبیرستان درخواست بخشنامه هایی از اقدامات ۲۲ بهمن را نموده اند که با هشیاری وی از دادن اطلاعات خودداری شده است.»(۲)

۱

جک اندرسون خبرنگار جنجالی امریکایی در مقاله ای در روزنامه واشنگتن پست با عنوان "تروریست های خمینی در امریکا نفوذ می کنند" نوشته است: تروریست های متعصب شیعه که حاضرند برای آیت الله خمینی جان خود را فدا کنند در امریکا وجود داشته و امیدوارند که سال ۱۹۸۶ را به سال عملیات تروریستی در داخل امریکا تبدیل کنند.

بنا به ادعای اندرسون، یک گزارش بسیار حساس اطلاعاتی بیان می دارد که حداقل یک صد عامل (امام) خمینی در طول سال گذشته فقط از طریق مکزیک و احتمالاً نیکاراگوئه وارد امریکا شده اند که اف.بی.آی خطر آنها را از قذافی با تمام لاف زنی هایش بیشتر می داند.

وی افزوده است: عوامل خمینی مسئول قتل ۲۶۴ امریکایی در خاورمیانه می باشند. در ۱۵ نوامبر، پیام محرمانه ای به دفتر امنیتی اداره هواپیمایی فدرال داده شد دال بر آنکه حدود ۴۰۰ نفر از ملیت های مختلف در ایران برای عملیات هواپیمارمایی آموزش داده شده و مقامات ایرانی ۱۷۶ پاسپورت الجزایری در اختیار آنها قرار داده اند. دستگاہ های اطلاعاتی امریکا می دانند که دستور شروع عملیات تروریستی شیعیان در سال جاری توسط شورای عالی انقلاب اسلامی - که به وسیله خمینی در ۱۹۸۱ تشکیل شده - صادر گردیده است. یکی از کلیدهای این شورا، کمیته شمال امریکا می باشد که در امریکا و کانادا مرکز عملیاتی دارد. یکی از اعضای کمیته مزبور شیخ مجدالدین محلاتی می باشد که در تابستان گذشته وارد امریکا شده است. یکی دیگر از آنها دیوید بل فیلد می باشد که در ۱۹۸۰، علی اکبر طباطبایی را به قتل رسانده و ظرف چند ساعت خود را به کانادا رسانده و توسط یک پاسپورت جعلی که دیپلمات های ایرانی در اختیارش قرار دادند به زوریخ و سرانجام به تهران پرواز کرد. در حال حاضر، وی با نام داود صالح الدین مشاور طراحان تروریستی خمینی می باشد.

ص: ۱۰۱۷

۱- ۵۳. سند شماره ۸۳۳۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: سازمان حفاظت اطلاعات سپاه پاسداران، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۵۴. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۵۰، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲.

نشریه دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت خارجه پس از نقل مطالب مذکور توضیحاتی در این باره ذکر کرده است:

۱. جک اندرسون یکی از خبرنگاران مشهور امریکایی است که به سبب انتشار اخبار و مقالات جنجالی معروف می‌باشد. گفته می‌شود نامبرده با مقامات دولتی در ارتباط است و گاهی مقامات برای درز بعضی مطالب از طریق وی اقدام می‌نمایند تا انتشار مطلب هم طبیعی تر جلوه کند و هم نظر افکار عمومی را بیشتر جلب نماید. (۱)

۲. انتشار این مطلب و هم زمانی آن با توقیف کشتی امریکایی و تهدید لیبی از سوی امریکا بی ارتباط نیست. (۲)

۱

کویت تدابیر امنیتی ویژه ای در مرزهای خود با عراق برای جلوگیری از ورود کامیون‌های حامل مواد خطرناک به خاک این کشور اتخاذ کرد.

رئیس اداره امنیتی و پلیس استان جهرای کویت در مصاحبه ای با روزنامه کویتی السیاسه، با اعلام تدابیری که برای جلوگیری از نفوذ کامیون‌های حامل مواد ممنوعه و خطرناک از طریق عراق اتخاذ شده، گفت که مأموران امنیتی گمرک کویت با همکاری پلیس و پلیس راهنمایی این کشور، کامیون‌های ترانزیتی خالی یا حامل کالا را از بدو ورود به این کشور تا رسیدن به مقصد همراهی خواهند کرد. وی افزود: کامیون‌های وارده شده از مرزهای مشترک کویت با عراق توسط مأموران امنیتی به دقت بازرسی خواهند شد.

گفتنی است که در ماه‌های اخیر، ورود چندین کامیون حامل مواد منفجره از عراق به کویت در مطبوعات این کشور گزارش شده است. اتخاذ این تدابیر امنیتی در پی تهدیدهای اخیر طارق عزیز وزیر خارجه رژیم عراق به کشورهای عربی حوزه خلیج فارس مبنی بر اخلاف در امنیت این کشورها صورت می‌گیرد. (۳)

۲

بحران کنونی لبنان که ادامه بحران قبلی است و مخالفت رئیس‌جمهور این کشور با توافقنامه دمشق آن را تشدید کرده، تلاش‌هایی را برای برکناری وی برانگیخته است.

ص: ۱۰۱۸

۱- بنابه گزارش نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل، مجدداً مقاله ای به قلم جک اندرسون در روزنامه واشنگتن پست مورخ ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، تحت عنوان "دیپلمات‌های تروریست ایران" به چاپ رسیده است. جک اندرسون در این مقاله مدعی شده است که سفرای ایران در واتیکان، اتریش، آلمان غربی، سوئیس و ایتالیا در عملیات تروریستی جهت صدور انقلاب دست داشته‌اند. در این مقاله دشمن شماره یک امریکا، امام خمینی ذکر گردیده است. (دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه، نشریه شماره ۱۹۷/۳، ۱۳۶۴/۱۱/۳، ص ۷)

۲- ۵۵. دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه، نشریه شماره ۱۹۳/۳، ۱۳۶۴/۱۰/۲۹، ص ۲.

۳- ۵۶. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۴/۱۰/۲۹، ص ۱۴، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

نیروهای وفادار به جمیل رئیس جمهور لبنان، روز چهارشنبه (۲۵ دی) در نبردی که ۳۵۰ کشته و ۶۵۰ مجروح به جای گذاشت، ایلی حبیقه رهبر شبه نظامیان مسیحی - یکی از ۳ تن امضاکننده توافقنامه دمشق - را برکنار کردند. جمیل و سمیر جعجع (رهبر جدید شبه نظامیان مسیحی) بر این نظرند که توافق دو گروه عمده شبه نظامی مسلمان و حبیقه اختیارات گسترده ای به اکثریت مسلمان لبنان می دهد. (۱)

به گزارش رادیو بیروت، رشید کرامی نخست وزیر، سلیم الحص وزیر کابینه و حسین حسینی رئیس پارلمان لبنان، امروز درباره بحران لبنان در دمشق با حافظ اسد رئیس جمهور سوریه مذاکره کردند. منابع سیاسی گفتند رهبران مسلمان لبنان درباره چگونگی برکناری جمیل - که دوره ریاست جمهوری او در سال ۱۹۸۸ پایان می یابد - تبادل نظر کردند. نیبه بری رهبر جنبش امل و وزیر کابینه لبنان نیز گفت هیچ راه حل و امیدواری برای حل بحران لبنان بجز کوتاه کردن دوره ریاست جمهوری جمیل وجود ندارد.

جمیل و جعجع، حبیقه را در جنگی مشکوک دستگیر و به پاریس تبعید کردند تا اجرای توافقنامه دمشق را منتفی کنند. نخست وزیر لبنان گفت که جمیل مسئول تأخیر اجرای قرارداد صلح است و در صورتی که اقدامی برای نجات کشور نکند باید برکنار شود. قرارداد صلح خواهان خاتمه جنگ حدود یازده ساله لبنان و حذف سلطه سیاسی مسیحیان در این کشور شده است. (۲)

نخست وزیر لبنان گفته است: «ریشه بحران کنونی در واشنگتن است و سوریه تضمین کننده سیاسی راه حل لبنان و مانع هر گونه مداخله گری خارجی در این کشور است.» (۳)

۱

در پی برقراری روابط دیپلماتیک میان اسپانیا و رژیم صهیونیستی، دبیر کل اتحادیه عرب اظهار تأسف و امریکا ابراز خرسندی کرد. ربایندگان سه کارمند سفارت اسپانیا در بیروت خواستار آزادی دو زندانی شیعه در اسپانیا شدند و سفیر اسپانیا در بیروت در این باره از رهبر امل کمک خواست.

پس از برقراری روابط دیپلماتیک میان اسپانیا و اسرائیل در روز جمعه ۲۷ دی ماه، شاذلی قلیبی دبیر کل جامعه عرب، تأسف کشورهای عربی را از ایجاد روابط اسپانیا با اسرائیل اعلام کرد. مطبوعات تونس این عمل را ضربه ای جدی به روابط دوستانه اسپانیا و اعراب و محملی در جهت به مخاطره انداختن صلح جهانی قلمداد کردند. از سوی دیگر، سخنگوی وزارت خارجه امریکا گفت که دولت امریکا این رویداد را ارج می نهد و از شناسایی دیپلماتیک اسرائیل توسط همه کشورهای جهان پشتیبانی می کند. در همین حال، نخست وزیر اسپانیا گفت: «ما نمی توانیم با اسرائیل که روابط گسترده ای با "جامعه

ص: ۱۰۱۹

۱- ۵۷. روزنامه اطلاعات، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

۲- ۵۸. روزنامه کیهان، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰ - بیروت - خبرگزاری یونایتد پرس.

۳- ۵۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳، به نقل از خبرگزاری کویت.

اقتصادی اروپا" دارد، رابطه نداشته باشیم.» مطبوعات فرانسه نیز در این باره نوشته اند: مانور اسپانیا وجهه این کشور را در ممالک اسلامی از بین خواهد برد.

اسپانیا تاکنون به دلیل موضع گیری ضداسرائیلی موفق شده بود محبوبیت نسبی در کشورهای اسلامی به دست آورد. گفتنی است که ورود اسپانیا به بازار مشترک اروپا از اول ژانویه (۱۱ دی)، یکی از دلایل برقراری رابطه اسپانیا با اسرائیل است. (۱)

از سوی دیگر، در پی این اقدام اسپانیا که به ربه شده ۳ کارمند سفارت اسپانیا در بیروت انجامید، سفیر اسپانیا در بیروت از نیه بری رئیس شبه نظامیان امل درخواست کرد برای آزادی این گروگان ها اقدام کند. (۲) یونایتد پرس از بیروت گزارش داد که ربایندگان سه تن از مقام های سفارت اسپانیا در بیروت و یک مأمور پلیس ضدتروریستی اسپانیا، روز گذشته تهدید کردند در صورتی که دو مسلمان شیعه که در اسپانیا زندانی هستند آزاد نشوند، گروگان های خود را اعدام می کنند. ربایندگان در بیانیه ای - که روزنامه السفیر (چاپ بیروت) آن را چاپ کرده - همچنین هشدار دادند در واکنش به برقراری روابط دیپلماتیک اسپانیا و اسرائیل، حمله به هدف های اسپانیا را گسترش خواهند داد. در این حال، شبه نظامیان امل و پلیس لبنان گزارش دادند که در یافتن سه گروگان مذکور، پیشرفتی حاصل نشده است. (۳)

ص: ۱۰۲۰

۱- ۶۰. روزنامه اطلاعات، ۲۹/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۶.

۲- ۶۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۳.

۳- ۶۲. روزنامه اطلاعات، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۲۰.

قرارگاه خاتم الانبیای (ص) سپاه پاسداران امروز در چند جلسه به بررسی پیشرفت کار و وضعیت آمادگی لشکرهای ولی عصر (عج)، عاشورا و کربلا برای اجرای عملیات در منطقه فاو پرداخت و فرماندهان گردان های عمل کننده این لشکرها نیز وضعیت و طرح مانور گردان خود را به طور مشروح بیان کردند. جلسه پایانی نیز به هماهنگی دو لشکر ۲۵ کربلا و ۸ نجف اختصاص یافت.

در اولین جلسه، فرماندهان و مسئولان لشکر ۷ ولی عصر (عج) اقدامات این لشکر برای اجرای مأموریت و مشکلات باقیمانده را تشریح کردند. (۱) ابتدا فرمانده لشکر ۷ گفت ۷۰ تا ۸۰ درصد اقدامات لازم انجام شده است و سه معبر برای عبور غواصان خط شکن شناسایی شده است. در منطقه مأموریت لشکر، ساحل دشمن سه رده موانع (دو رده سیم خاردار توپیی و یک رده خورشیدی) دارد. از هر گردان خط شکن فرمانده، معاون و ۱۰ غواص از اروند عبور کرده اند و به مسیرها، ساحل دشمن و موانع آشنا شده اند. برای شکستن خط اول دشمن ۳ گردان مأموریت دارند که هر گردان یک گروهان ۶۰ نفره غواص دارد. برای پیشروی و پاک سازی خط دوم ۴ گردان مأموریت دارند که پس از شکسته شدن خط، از چپ و راست منطقه مأموریت لشکر وارد عمل می شوند. در مجموع خیز اول عملیات لشکر با ۷ گردان اجرا می شود و برای پیشروی در عمق در خیز دوم ۳ گردان وارد عمل می شوند. در خط حدّ لشکر ولی عصر (عج) در شرق اروند ۱۱ نهر وجود دارد که این نهرها میان ۳ گردانی که مأموریت پیشروی در عمق را دارند، تقسیم شده است.

ص: ۱۰۲۳

۱- این جلسه ساعت ۹ صبح در مقر فرماندهی قرارگاه کربلا- (پایگاه منتظران شهادت / گلف اهواز) برگزار شد و در آن برادران علی شمشانی، سیدرحیم صفوی، سیدعلی حسینی تاش، عباس محتاج، احمد غلامپور، احمد سیاف زاده، غلامرضا محرابی، مسئول مهندسی و چند تن دیگر از مسئولان قرارگاه کربلا، عبدالمحمد رئوفی (فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج)) و فرماندهان گردان ها و مسئولان واحد های اطلاعات عملیات، طرح و عملیات، مهندسی، توپخانه و تخریب لشکر ولی عصر (عج) و مجید مختاری (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه کربلا) حضور داشتند.

عبدالمحمد رئوفی فرمانده لشکر ۷ ولی عصر (عج)

عبدالمحمد رئوفی در ادامه به کمبدهای لشکر ۷ برای عملیات اشاره کرد: فقط ۶ قبضه سلاح پدافند هوایی داریم که کافی نیست. لباس غواصی ۹۰ دست داریم که فقط ۴۵ دست آن اندازه شان مناسب و تکمیل است و بقیه نامناسب و ناقص هستند. سلاح آر.پی.جی. در نخلستان کارایی ندارد و سلاح مناسب تفنگ ۴۰ میلی متری است که برای هر گردان ۱۰ تا ۱۵ قبضه نیاز است. وی افزود مواضع توپ های کمک مستقیم لشکر را قرار بوده فرماندهی توپخانه نیروی زمینی احداث کند که هنوز کار نشده است. رحیم صفوی در این باره تأکید کرد که این کار به عهده خود لشکر است، اما مسئول مهندسی لشکر گفت لشکر امکانات این کار را ندارد.

در ادامه جلسه، فرماندهان گردان های عمل کننده، هریک به بیان مشروح طرح اجرای مأموریت خود پرداختند و مسئولان نیروی زمینی سپاه و قرارگاه کربلا درباره ابهام ها سؤال کرده و اشکالات را مطرح و آنان را برای رفع آن راهنمایی کردند. از مشکلاتی که فرماندهان گردان ها مطرح کردند دشواری عبور از بخش باتلاقی ساحل غربی اروندرود بود که علاوه بر طول کشیدن و احتمال نفوذ گل در سلاح ها و از کار افتادن آنها؛ سروصدای حرکت در باتلاق احتمال هشیاری افراد دشمن قبل از شروع درگیری غواصان خط شکن را در پی خواهد داشت.

از سوی دیگر، فرمانده قرارگاه کربلا- با اعلام اینکه قرار شده در زمانی که جریان آب اروندرود "جزر راکد" است، غواصان از این رودخانه عبور کنند، گفت اما بروز چنین وضعیتی بستگی به فاصله نقاط مختلف اروندرود با دهانه خلیج فارس دارد، مثلاً شروع جزر راکد در منطقه لشکر ۷ ولی عصر (عج) (جناح چپ قرارگاه کربلا) با شروع جزر راکد در منطقه لشکر ۵ نصر (جناح راست قرارگاه کربلا) ۴۵ دقیقه فاصله دارد که هماهنگی غواصان یگان های مختلف برای حمله هم زمان به خط دشمن را دشوار می کند. در این باره بحث شد و پیشنهادهایی داده شد، از جمله غواصانی که زودتر به ساحل غربی اروندرود می رسند، صبر کنند تا غواصان یگان های دیگر نیز برسند، سپس هم زمان حمله را آغاز کنند. اما مسئولان لشکر ولی عصر (عج) می گفتند توقف غواصان تا رسیدن سایر یگان ها مشکلاتی در پی دارد از جمله احتمال هشیاری دشمن و شروع درگیری بدون غافلگیری؛ وجود سرمای شدید که توقف غواصان موجب کاهش کارایی و حتی خواب آلودگی آنان خواهد شد. به هر صورت این موضوع به بررسی بیشتر نیاز داشت و در این باره تصمیم قطعی اتخاذ نشد.

در این جلسه همچنین استفاده از طناب برای حفظ سازمان نیروهای غواص عبورکننده از اروندرود و جلوگیری از انحراف از مسیر و پراکندگی آنان مطرح و اشکالات آن بیان شد. فرمانده نیروی زمینی سپاه نیز بر اهمیت جناح راست لشکر ولی عصر (عج) و ضرورت توجه و پیش بینی توان لازم برای این جناح تأکید کرد. وی همچنین گفت که سکانی های (رانندگان قایق ها) قایق هایی که بعد از غواصان، نیروهای رزمنده را به ساحل غربی اروند می برند باید افراد شجاعی باشند تا در وضعیت آتش و درگیری بتوانند نیروها را به ساحل برسانند. (۱)

۱

وضعیت آمادگی لشکر ۳۱ عاشورا برای اجرای عملیات در منطقه فاو و نیز طرح مانور گردان های این لشکر در دومین جلسه امروز قرارگاه خاتم الانبیای (ص) سپاه بررسی شد. (۲)

تصویر

سید یحیی (رحیم) صفوی - امین شریعتی فرمانده لشکر عاشورا

در آغاز جلسه، فرمانده لشکر عاشورا به بیان اقدامات این لشکر برای اجرای مأموریت خود پرداخت. وی گفت منطقه مأموریت ما میان دو لشکر ۵ نصر و لشکر ۲۵ کربلا واقع شده است. برای رسیدن به هدف تعیین شده ۴ گردان از محور راست و ۳ گردان در محور چپ خط شکنی و پیشروی می کنند و ۳ گردان نیز برای استقرار در خط پدافندی مشخص شده است.

امین شریعتی افزود که علاوه بر فرماندهان گردان ها و معاونان آنها، فرماندهان گروهان ها و برخی فرماندهان دسته ها به طرح مانور توجه شده اند و طرح مانور به طور جزء به جزء بحث شده است. اکثر فرماندهان نیز با حضور در منطقه عملیاتی به منطقه نیز توجه شده اند و فرماندهان دسته ها هم در چند روز آینده به منطقه توجه می شوند. وی گفت که کارهای

ص: ۱۰۲۵

۱-۱. سند شماره ۱۹۰۴۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت آمادگی لشکر ولی عصر (عج) برای عملیات والفجر ۸ (۳۰/۱۰/۱۳۶۴، قرارگاه خاتم سپاه، نوار شماره ۱۷۳۹۵)، صص ۷۱ - ۱ (دست نویس)؛ و - سند شماره ۱۹۱۸۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت آمادگی لشکر ولی عصر (عج) برای عملیات والفجر ۸ (۳۰/۱۰/۱۳۶۴، قرارگاه خاتم سپاه، نوار شماره ۱۷۹۹۶)، صص ۷۰ - ۱ (دست نویس)؛ و - سند شماره ۱۸۹۱۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت آمادگی لشکر ولی عصر (عج) برای عملیات والفجر ۸ (۳۰/۱۰/۱۳۶۴، قرارگاه خاتم سپاه، نوار شماره ۱۷۳۹۷)، صص ۶۰ - ۱ (دست نویس)؛ و - سند شماره ۱۱۳۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه کربلا در عملیات والفجر ۸

(مجید مختاری)، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴ تا ۲۰/۱۱/۱۳۶۴، صص ۳۲ - ۳۱.

۲- این جلسه ساعت ۱۴:۳۰ در محل فرماندهی قرارگاه کربلا در گلف اهواز تشکیل شد و نزدیک به دو ساعت طول کشید. در این جلسه برادران محسن رضایی، رحیم صفوی، عباس محتاج، احمد غلامپور، امین شریعتی (فرمانده لشکر عاشورا) و مسئولان نیروی زمینی سپاه، مسئولان قرارگاه کربلا و مسئولان و فرماندهان گردان های لشکر عاشورا حضور داشتند.

مهندسی به خوبی پیش رفته و به زودی تمام می شود. آموزش ها ادامه دارد و با توجه به اتمام کار نیروهای اطلاعات، این نیروها در جهت تکمیل آموزش غواصان خط شکن بسیج شده اند. کمبود لباس غواصی و ناقص بودن برخی لباس ها موجب تأخیر در اتمام آموزش غواصی شده است.

فرمانده لشکر عاشورا گفت که قایق های موجود لشکر و مهمات به منطقه عملیاتی منتقل و استتار شده است و سایر امکانات در حال انتقال به منطقه عملیاتی است. وی ضمن اشاره به کمبود لباس غواصی، مشکل اصلی را کمبود نیرو اعلام کرد و گفت حداقل به هزار نفر نیروی کیفی نیاز داریم که پیگیری کرده ایم و قرار است روز پنجشنبه (۳ بهمن) از آذربایجان شرقی نیرو اعزام شود.

در ادامه جلسه مسئول اطلاعات لشکر عاشورا به بیان نتایج شناسایی ها از جمله مشخص شدن ۴ معبر برای عبور از اروند، وضعیت ساحل غربی اروندرود در نقاط مختلف منطقه مأموریت لشکر عاشورا و نیز انواع موانع در حدفاصل رودخانه تا خط دشمن پرداخت و به پرسش های حاضران در این باره پاسخ داد. سپس فرماندهان گردان های لشکر عاشورا طرح مانور هر گردان را جزء به جزء تشریح کردند و به ابهام ها پاسخ گفتند، حاضران نیز با بیان اشکال ها و ابهام ها و دشواری های این طرح ها، ضمن راهنمایی آنان، بر دقت و توجه بیشتر در طرح ریزی و اجرا تأکید کردند.

بخش پایانی این جلسه به توضیحات مسئولان مهندسی و ادوات لشکر اختصاص یافت. مسئول مهندسی لشکر اقدامات انجام شده در محدوده این لشکر در شرق اروندرود از جمله جاده سازی، تلاش برای آماده سازی مواضع توپ های کمک مستقیم و... را شرح داد و تمهیدات عبور از زمین های باتلاقی و احداث اسکله در دو ساحل اروندرود، پیش بینی تجهیزات لازم برای انتقال وسایل سنگین (لودر، بلدوزر، تانک و...) و کمبودها و نیازهای این کار را بیان کرد.

مسئول واحد ادوات لشکر عاشورا نیز از جمله اقدامات این واحد را آماده سازی مواضع برای ۱۸ خمپاره انداز ۸۱ میلی متری، ۱۵ خمپاره انداز ۱۲۰ میلی متری، ۶ دستگاه مینی کاتیوشا برای اجرای آتش منحنی و نیز آماده سازی مواضع برای ۶ تفنگ ۱۰۶ میلی متری و ۶ قبضه دوشکا برای اجرای آتش مستقیم اعلام کرد. وی توضیح داد که برای اجرای آتش طرح ریزی های لازم انجام شده و نیز برای هر گردان پیاده یک تیم دید بان برای هدایت آتش در نظر گرفته شده است.

در این جلسه به لشکر عاشورا تأکید شد که علاوه بر طرح مانور لشکر که تهیه شده، طرح پدافند از منطقه تصرف شده نیز تهیه شود و یکی از مسئولان لشکر عهده دار مسئولیت پدافند شود و همه نکات آن را پیگیری کند. در پایان نیز بر ضرورت آمادگی لشکر برای اجرای مانور آزمایشی در تاریخ مشخص شده تأکید گردید. (۱)

ص: ۱۰۲۶

۱-۲. سند شماره ۱۹۰۱۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت آمادگی لشکر عاشورا برای عملیات والفجر ۸ (۱۳۶۴/۱۰/۳۰، قرارگاه خاتم سپاه، نوار شماره ۱۷۳۹۸)، صص ۴۶ - ۸ (دست نویس)؛ و - سند شماره ۱۸۹۱۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت آمادگی لشکر عاشورا برای عملیات والفجر ۸ (۱۳۶۴/۱۰/۳۰، قرارگاه خاتم سپاه، نوار شماره ۱۷۳۹۹)، صص ۵۷ - ۱؛ و - سند شماره ۱۱۳۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۴ - ۳۳.

اقدامات لشکر ۲۵ کربلا- برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو به ویژه طراحی مانور گردان های این لشکر برای شکستن خط و تصرف شهر فاو در جلسه شامگاهی قرارگاه خاتم الانبیای (ص) سپاه تشریح شد. (۱)

مسئول واحد اطلاعات لشکر ۲۵ کربلا- در این جلسه طی گزارشی از فعالیت های ارتش عراق در منطقه فاو گفت که در دو هفته اخیر، تغییرات اساسی در منطقه رخ نداده بجز اینکه ۲۰ اتوبوس وارد شهر فاو شدند و چند تانک به خط مقدم منتقل شده است. ارتش عراق همچنین رادار مستقر در منطقه را تعویض و رادار بزرگ تری نصب کرده است تا بخش وسیع تری از منطقه خودی را تحت نظر بگیرد. وی گفت با افزایش کمپرسی ها و دیگر خودروهای سنگین خودی که به حدود ۵۰۰ دستگاه رسیده، حفاظت کاهش یافته و دشمن حساس تر شده است. وی با بیان اینکه عراقی ها بیشتر به منطقه خسروآباد حساس شده اند، گفت که در مجموع دشمن تاکنون به هدف ما پی نبرده و موفق به تشخیص حرکات ما نشده است و به نظر ما عراقی ها تصور می کنند که ما مشغول انجام فعالیت های زمستانی خود هستیم.

مسئول اطلاعات لشکر کربلا در تشریح وضعیت ساحل دشمن، موانع آن را شامل سیم خاردار و موانع خورشیدی و نبشی آهنی برشمرد و فاصله ساحل تا خط دشمن را فقط ۱۰ تا ۱۵ متر اعلام کرد و افزود که بیشترین موانع در اطراف اسکله هاست.

در ادامه جلسه، فرماندهان محورها و گردان های لشکر ۲۵ کربلا- به تشریح مأموریت و طرح مانور خود برای نیل به اهداف تعیین شده پرداختند. این لشکر برای اجرای عملیات، گردان های رزمی اش را در سه محور سازمان داده که هر محور شامل سه گردان است. گردان های محورها ۱ و ۲ مأموریت شکستن خط و پیشروی به سوی شهر فاو، تصرف شهر و پاک سازی آن را به عهده دارند و مأموریت اول گردان های محور ۳ احتیاط و پشتیبانی از عملیات گردان های دو محور ۱ و ۲ و مأموریت اصلی شان پیشروی در عمق، رسیدن به جاده ام القصر و پایگاه موشکی دشمن است. در این جلسه فرماندهان محورها و گردان ها به طور مشروح به چگونگی اجرای مأموریت های خود از جمله چگونگی شکستن خط و تصرف و پاک سازی شهر فاو پرداختند و به سؤال ها و ابهام ها پاسخ گفتند و به راهنمایی حاضران برای اجرای دقیق مأموریت خود گوش دادند.

ص: ۱۰۲۷

۱- این جلسه از ساعت ۱۸:۱۵ در مقر فرماندهی قرارگاه کربلا در گلف اهواز تشکیل شد و ساعت ۲۰:۳۵ پایان یافت و در آن فرمانده کل سپاه، فرمانده و مسئولان نیروی زمینی سپاه، فرمانده و مسئولان قرارگاه کربلا، فرمانده لشکر ۲۵ کربلا و مسئولان واحدهای پشتیبانی رزمی و فرماندهان محورها و گردان های این لشکر حضور داشتند.

مرتضی قربانی فرمانده لشکر ۲۵ کربلا

محسن رضایی: ماجداً از لشکر کربلا راضی هستیم.

در ادامه جلسه، مسئولان لشکر کربلا چگونگی انتقال تدریجی تجهیزات به منطقه عملیاتی را توضیح دادند، سپس مسئول واحد مهندسی اقدامات انجام شده و نیز تمهیدات پیش بینی شده برای آماده سازی ساحل و انتقال تجهیزات سنگین از اروندرود را بیان کرد. در پایان نیز مسئول ادوات لشکر طرح اجرای آتش پشتیبانی از جمله خمپاره اندازها و موشک ها را توضیح داد و در مورد کمبود مهمات هشدار داد.

در پایان این جلسه فرمانده کل سپاه رضایت خود را از عملکرد این یگان چنین ابراز کرد: «جداً ما از لشکر ۲۵ کربلا راضی هستیم. ... ما جدماً راضی هستیم از زحمات برادرها و امیدواریم که خداوند ان شاءالله اجر این کارها را به شما عنایت بفرماید.»^(۱)

۱

آخرین جلسه امروز قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه حدود ساعت ۲۱ با حضور فرمانده کل سپاه، فرمانده قرارگاه کربلا و فرماندهان لشکر ۸ نجف و لشکر ۲۵ کربلا به بررسی درخواست های فرمانده لشکر ۸ نجف جهت آمادگی برای عملیات در منطقه فاو گذشت.

فرمانده لشکر ۸ نجف در جلسه های یک ماهه اخیر با فرمانده کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی با بیان مشکلات متعددی که این لشکر با آن مواجه است (از جمله کمبود نیرو و مناطق پشتیبانی کننده)، چندان رغبتی به پذیرش مأموریت در منطقه فاو نشان نمی داد، هرچند در عمل برای آماده کردن لشکرش تلاش فراوانی می کرد. اما در جلسه امشب ضمن اعلام آمادگی و اشتیاق برای اجرای عملیات،^(۲) می کوشید تا نظر فرمانده کل سپاه را برای واگذاری نهر و منطقه ای مستقل در شرق اروندرود جلب کند و هرچه سریع تر با

ص: ۱۰۲۸

۱-۳. سند شماره ۱۹۰۴۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت آمادگی لشکر ۲۵ کربلا برای عملیات والفجر ۸ (۳۰/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم سپاه، نوار شماره ۱۷۴۰۰، صص ۵۸ - ۱ (دست نویس)؛ و - سند شماره ۱۸۹۱۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت آمادگی لشکر ۲۵ کربلا - برای عملیات والفجر ۸ (۳۰/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم سپاه، نوار شماره ۱۷۴۰۱، صص ۶۷ - ۱ (دست نویس)؛ و - سند شماره ۱۸۹۸۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت آمادگی لشکر ۲۵ کربلا - برای عملیات والفجر ۸ (۳۰/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم سپاه، نوار شماره ۱۷۴۰۲، صص ۳۰ - ۱ (دست نویس)؛ و - سند شماره ۱۱۳۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۶ - ۳۵.

۲- شاید یکی از دلایل این اشتیاق، نوید آیت الله طاهری (امام جمعه اصفهان) در مورد پیروزی این عملیات باشد. احمد کاظمی در همین جلسه گفت: «برادرها رفته بودند خدمت حاج آقا طاهری، ایشان چشمش پر از اشک شده بود و گفته بود: " بروید دنبال عملیات، ان شاء الله پیروزید. "» فرمانده لشکر نجف افزود که خداوکیلی هر وقت آقای طاهری به قرارگاه لشکر آمد و گفت توی این عملیات پیروزی به دست می آورید، عین همان شد. [سند شماره ۱۱۳۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه کربلا (مجید مختاری)، ۲۵/۱۰/۱۳۶۴ تا ۲۰/۱۱/۱۳۶۴، ص ۳۷؛ و - سند شماره ۱۸۹۸۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی مشکلات لشکر ۸ نجف برای عملیات والفجر ۸ (۳۰/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم، نوار شماره ۱۷۴۰۳، راوی: مجید مختاری، ص ۵۷]

آماده سازی منطقه، نیروها، تجهیزات و امکانات پشتیبانی خود را منتقل کند. (۱)

در مجموع، علاوه بر بحث های کوتاهی که در این جلسه یک ساعته درباره عملیات و شیوه اجرای آن شد، موضوع اصلی تأکید فرمانده لشکر ۸ نجف بر در اختیار داشتن منطقه و نهری مستقل در منطقه بود و پیشنهاد دیگر فرماندهان بر استفاده مشترک دو لشکر ۸ و ۲۵ از یکی از نهرها را نشدنی و موجب اختلال در کار عملیات هر دو یگان اعلام کرد و گفت که ما باید محل و نهری مستقل داشته باشیم که بتوانیم مهندسی مان، دریایی مان، اورژانسمان، قایق هایمان، تشکیلاتمان و زندگی مان را بیاوریم و بتوانیم عملیات کنیم، عملیات را پشتیبانی کنیم و با نیروهای یگان دیگر در هم نیچیم. احمد کاظمی استفاده مشترک دو یگان از یک محور و یک نهر را در اوضاع شب اول عملیات در آن تاریکی، شلوغی، وجود آتش سنگین دشمن و مشکلات دیگر، نشدنی خواند. وی گفت: «پریروز رفتیم توی خط، پیاده راه افتادم همه جا را بررسی کردم به این نتیجه رسیدم که ما باید یک ساحل [اسکله] درست کنیم برای [انتقال] تانک و تجهیزات مهندسی و وسایل سنگین و یک نهر هم باید داشته باشیم برای [انتقال] نیروهای پیاده [با قایق]».

فرمانده لشکر نجف که در بررسی شبانگهی منطقه عملیات مجذوب حالت روحانی آن شده بود، گفت: «شب ها تشریف بیاورید ببینید چه خبر است. ... اصلاً آدم عاشق جنگ اینجا می شود. جداً که من خیلی چیز شدم. ماه آمده بود بالا، مهتاب افتاده بود [روی اروند] بین خودمان و دشمن. رودخانه یک حالت خیلی چیزی پیدا کرده بود. تصور کنید بسیجی ها دارند می روند. ... اینجا یک معنویتی دارد».

به هر صورت، بعد از اصرار فراوان احمد کاظمی و بحث های بسیار، سرانجام در این جلسه تقریباً پذیرفته شد که علاوه بر واگذاری مکان مستقل به لشکر نجف در شرق اروند، نهر مستقلی هم به این لشکر واگذار شود. احمد کاظمی همچنین درخواست کرد پشتیبانی بیشتری از لشکر نجف بشود: «برادر محسن! محض رضای خدا مقداری مشکلات ما را حل کنید. بنویسید به ما مهمات و ادوات بدهند. مشکلات تدارکات ما را حل کنید. این همه نیرو و بچه های مردم را به فرماندهان لشکرها می سپارید، امکانات هم بدهید» (۲).

از سوی دیگر، فرمانده لشکر نجف برای تسریع در آمادگی لشکرش برای عملیات، امروز لغو کلیه مرخصی ها را اعلام کرد: «سلام علیکم. محترماً بدین وسیله به کلیه فرماندهان گردان ها و مسئولین واحدها ابلاغ می گردد از این تاریخ کلیه مرخصی ها اعم از شهر و شهرستان لغو می باشد. به امید پیروزی نهایی رزمندگان اسلام بر کفر جهانی. فرماندهی لشکر ۸ نجف - برادر شما احمد کاظمی -
۳۰/۱۰/۱۳۶۴ (۳)

ص: ۱۰۲۹

۱- گفتنی است که نهرهای منشعب از اروندرود به یگان هایی که در مرحله اول عملیات مأموریت داشتند واگذار شده بود و نظر بر این بود که یگان هایی که مأموریت آنها از مرحله دوم عملیات و بعد از شکستن خط شروع می شود، نیازی به استفاده از نهرها ندارند و باید از ساحل اروند و اسکله هایی که در آن آماده می شود استفاده کنند.

۲- ۴. سند شماره ۱۸۹۸۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی مشکلات لشکر نجف برای عملیات والفجر (۳۰/۱۰/۱۳۶۴)، قرارگاه خاتم سپاه، نوار شماره ۱۷۴۰۳، راوی مجید مختاری، صص ۸۷ - ۱ (دست نویس)؛ و - سند شماره ۱۱۳۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۸ - ۳۷.

۳- ۵. سند شماره ۴۳۴۶۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی لشکر ۸ نجف، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴.

فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیای(ص) سپاه پاسداران با این فرض که دشمن درمورد منطقه فاو حساس شده و به احتمال زیاد آن را منطقه عملیاتی می داند، امروز طرح مشروحي برای فریب دشمن و رفع حساسیت او درمورد این منطقه تهیه کرد.

این طرح شامل چند بخش: اصول، روش، اجرا، زمان بندی و ترتیب انتقال یگان ها است که هر بخش دارای بندهای متعددی است.

الف) اصول: ازجمله بندهای این بخش: ۱. دشمن نسبت به منطقه فدک حساس شده و به احتمال زیاد آن را منطقه عملیاتی می داند. ۲. امکان منحرف کردن ذهن دشمن نسبت به این منطقه وجود دارد. ۳. منطقه فریب باید نزدیک به منطقه فاو باشد؛ امکان کار مهندسی پرحجم در آن باشد و دشمن آن را جدی بگیرد. ۴. اگر طرح فریب اجرا نشود، منطقه لو خواهد رفت. ۵. طرح فریب در صورتی موفق است که همه اقداماتی که ذهن دشمن را مشغول می کند، اجرا شود ازجمله: اقدامات مهندسی سنگین؛ شناسایی مداوم؛ تقسیم خط میان یگان ها؛ اجرای مانورهای مناسب با منطقه فریب.

ب) روش: ۱. انتخاب یک منطقه اصلی فریب و انتخاب منطقه ای محدود جهت فریب این منطقه؛ طوری که دشمن تصور کند منطقه فریب، منطقه اصلی عملیاتی و منطقه فریب محدود، فریب آن منطقه است. ۲. انتخاب چند محل فریب چسبیده به این منطقه. ۳. برای اجرای صحیح و ضمانت طرح، باید یک قرارگاه متصدی آن شود.

ج) اجرا: بخش اجرایی طرح برای منطقه فریب اصلی شامل ۲۴ بند و مجری آن قرارگاه سلمان مشخص شده است که شامل اقدامات شناسایی، نصب ۱۰ دکل دیدبانی، تلاش های گسترده مهندسی، فعال شدن سیستم های مخابراتی، ثبت تیر، اجرای مانور آموزشی، افزایش قایق ها و شلوغ کردن منطقه، فعال کردن بیمارستان های منطقه و... همچنین پخش شایعات ازجمله شایعه اجرای عملیات در منطقه دهلران، شایعه فشار روی مردم اطراف سوسنگرد و شط علی برای تخلیه منطقه و... .

در این بخش همچنین در نظر گرفتن منطقه شلمچه به عنوان منطقه فریب اصلی و اجرای اقداماتی که این تصور دشمن را که شلمچه منطقه فریب اصلی است تقویت کند ازجمله فعالیت های مهندسی، نصب دکل های دیدبانی، فعالیت های شناسایی و اجرای مقررات تردد.

د) زمان بندی و ترتیب انتقال یگان ها: ۱. از هم اکنون عقبه کلیه یگان ها به منطقه عمومی فتح المبین منتقل گردد. ۲. تعدادی از جلسات و سمینارهای فرماندهان در دزفول برگزار شود. ۳. فعال کردن سه قرارگاه و آمدن عناصر ستادی به این قرارگاه ها. ۴. انتقال فرماندهی به قرارگاه نصرت و... (۱).

ص: ۱۰۳۰

فرماندهی قرارگاه کربلا در پی صدور طرح فریب قرارگاه خاتم سپاه، با اشاره به تراکم نقل وانتقال ها در منطقه عملیاتی فدک (جزیره آبادان و شرق اروندرود) و فعالیت های گسترده تیم های مهندسی در این منطقه، احتمال هشیاری دشمن را در مورد این منطقه متصور دانسته و بر این مبنا طرحی را برای فریب دشمن تهیه و امروز برای اجرا به یگان های تحت امر ابلاغ کرد.

این ابلاغیه بخش های متعددی دارد که در هر بخش اقداماتی که یگان ها باید اجرا کنند درج شده و خلاصه آن چنین است:

الف) تجمع نیرو: هر یگان با استفاده از نیروهای موج سوم و احتیاط، مرکز پشتیبانی خود را پشت سیل بند هور، جاده های برزگر و صاحب الزمان (عج) در منطقه تبوک و حنین با احداث چادر به استعداد ۲ گردان فعال نموده و در صورت امکان یک شب در آن محل تجمع نمایند و... پس از آن به منطقه فدک منتقل کنند.

ب) انتقال نیرو: برای انتقال نیرو به منطقه فدک، طرحی پوششی برای فریب دشمن اجرا شود. مثلاً نیروها را در روز با اتوبوس و کامیون با نصب روبان قرمز و پرچم های مختلف از مسیر حمیدیه، سوسنگرد، بستان، هویزه و جاده صاحب الزمان و جفیر حرکت داده و به مراکز تعیین شده منتقل نمایند. سپس نیروها را در شب با کامیون و در صورت ناچاری با اتوبوس به تعداد محدود با شرایط استتار و چراغ خاموش و با توجه به مقررات دژبانی به منطقه منتقل کنند.

پ) ایجاد بنه های تدارکات و تجمع نیرو: برای پشتیبانی طرح فریب کلیه یگان ها پشتیبانی خود مثل چادرها، آشپزخانه ها و مراکز تدارکاتی را در منطقه تبوک و حنین فعال نمایند و در صورتی که چنین مراکزی ندارند، در منطقه تجمع مورد نظر (جاده برزگر، جاده صاحب الزمان (عج)، پشت سیل بند هورالهویزه) چنین محل هایی را با ایجاد چادر به استعداد ۲ گردان دایر نمایند.

در بندهای بعدی این ابلاغیه از یگان ها خواسته شده که برای طبیعی جلوه دادن این طرح فریب، فرکانس های مخابراتی خود را در حد طبیعی فعال کرده و چند روز کارهای خود را با تماس بی سیمی انجام دهند. همچنین توپ ها و سلاح های ادوات به ثبت تیر روی مراکز تجمع، بنه ها، جاده ها و خطوط مقدم دشمن پردازند. فرماندهان نیز حتی المقدور هفته ای دو بار در منطقه تبوک و حنین حضور یافته به مسائل یگان خود رسیدگی کنند. همچنین واحد بهداری قرارگاه بیمارستان های امام رضا (ع) و خاتم الانبیا (ص) را با اعزام پزشک و بسیج ۵۰ آمبولانس فعال کرده و مسئولان بهداری با حضور فعال، آمادگی بیمارستان را برای عملیات پیگیری کنند. واحد مخابرات هماهنگ با یگان های مستقر در منطقه تبوک و حنین فعال شده، دفترچه کد و رمز تهیه کند و میان مخابرات قرارگاه و یگان های در خط پیام ردوبدل کند.

در پایان طرح تأکید شده که اجرای این طرح باید طبیعی جلوه کند و در طول یک هفته به اجرا درآید. (۱)

ص: ۱۰۳۱

گروهان شناسایی ثارالله سپاه پاسداران - که مأموریت آن کسب اطلاعات نظامی از دشمن در جبهه میانی است - نتایج بررسی اقدامات و تحرکات ارتش عراق را در دوره ده روزه ۲۰ تا ۳۰ دی ۱۳۶۴ چنین اعلام کرد:

۱. در منطقه مهران دشمن مشغول تعویض یا تقویت نیرو می باشد.

۲. دشمن با شدت بخشیدن به فعالیت های مهندسی و افزایش موانع و ایجاد مواضع زرهی جدید در محور چنگوله، قصد آماده شدن برای مقابله با حرکت احتمالی قوای اسلام را داشته و با این عمل ضمن محکم نمودن دیوار دفاعی شیخ سعد، امکان تهدید این منطقه را از بین می برد.

۳. دشمن علاوه بر تحکیم مواضع خود و احداث مواضع جدید، دست به انجام تحرکات و مانورهای زرهی زیادی در منطقه میمه تا فکه زده است و دلایل احتمالی این مانورها می تواند چنین باشد: جلوگیری از به کارگیری یگان های خودی در محل های دیگر؛ کسب خبر از وضعیت کلی منطقه و برآورد قدرت مقابله نیروهای خودی؛ کسب آمادگی برای مقابله با قوای اسلام در این مناطق.

۴. دشمن با انجام دستبرد قصد گرفتن اسیر برای خبرگیری و به دست آوردن اطلاعاتی در مورد اهداف و حرکت های قوای اسلام را دارد و احتمالاً دست به اجرای تک محدود در محورهای جنوب میمه تا فکه خواهد زد.

۵. دشمن نسبت به منطقه عملیاتی شرفانی حساسیت خاصی را نشان داده که این واکنش به صورت تقویت سنگرهای پدافندی و ایجاد سنگرهای استراق سمع و دیدبانی متعدد ظاهر شده است.

۶. فعالیت شدید هواپیماهای دشمن برای انجام شناسایی و بمباران در منطقه نمی تواند جدای از حرکات زمینی او توجیه شود، ولی هدف قطعی دشمن از این تحرکات مشخص نیست.

به امید زیارت کربلا و قدس عزیز

مسئول گروهان شناسایی ثارالله - حسین الله کرم^(۱)

مدیریت اطلاعات نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی در گزارش نوبه ای مربوط به دوره زمانی ۲۳ تا ۳۰ دی ۱۳۶۴ اقدامات و تحرکات ارتش عراق را در مناطق مأموریت نیروی زمینی ارتش چنین جمع بندی کرده است: «از مجموع حرکات انجام شده در طول دوره چنین استنباط می گردد: ۱. برداشت نیروی معادل یک تیپ پیاده از یگان های مستقر در منطقه عمومی العماره و اعزام آن به منطقه سپاه ۶ (شرق دجله) به منظور تقویت رده دوم پدافندی. ۲. تعویض نیرویی معادل یک تیپ

ص: ۱۰۳۲

احتمالاً از یگان های لشکر ۱ مکانیزه مستقر در منطقه فکه. ۳. اجرای مانور و تمرین طرح پاتک با نیرویی معادل یک گردان تانک در منطقه فکه. ۴. در طول دوره نیرویی معادل یک تیپ در منطقه عمومی کانی شیخ جابه جایی داشته که به نظر می رسد یک تیپ در این منطقه تعویض گردیده تا بتواند در فرصت مناسب به منطقه عملیات جنوب اعزام کند.»(۱)

در بخش شرح فعالیت های زمینی دشمن در گزارش نوبه ای مذکور، درباره اقدام بامداد امروز ارتش عراق چنین آمده است: «در ساعت ۳:۳۰ بامداد مورخه ۱۳۶۴/۱۰/۳۰ افراد گشتی دشمن به استعداد یک گروهان حوالی مختصات (۶۲۰۰ - ۵۵۲۰۰) نقشه بیس [شرق رودخانه دویرج و شمال شرقی فکه] قصد نفوذ به مواضع یگان های خود را داشتند که با هشیاری و اجرای آتش به موقع نیروهای خودی متواری شدند.»(۲)

از سوی دیگر، فرماندهی نیروهای مسلح عراق در اطلاعیه امروز (شماره ۲۰۹۰) ادعا کرد که حدود یک گردان از نیروهای ایران در ساعت ۳:۲۰ بامداد امروز (۳۰ دی) در ناحیه مرکزی جبهه جنگ سعی کردند به مواضع نیروهای عراق نزدیک شوند که با آتش سلاح های مختلف مواجه شدند که بیشتر نیروهای این واحد کشته یا زخمی شدند و بقیه فرار کردند.»(۳)

ظاهراً دو خبر مذکور دو روایت از یک واقعه است چون زمان و مکان آن خیلی به هم نزدیک است و گزارش دیگری نیز از یگان های خودی درباره اقدام برای حمله به دشمن در این منطقه در دست نیست و به نظر می رسد ارتش عراق که در تلاش برای نفوذ به مواضع خودی ناکام مانده است، در این باره گزارشی معکوس منتشر کرده است.

۱

در پی حمله بامداد ۱۶/۱۰/۱۳۶۴ ارتش عراق به جزیره جنوبی مجنون که به اشغال بخشی از مواضع خودی در این منطقه انجامید و نگرانی از ادامه حملات دشمن و اشغال کامل جزایر مجنون و مطرح شدن این نگرانی در جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در حضور آقای هاشمی، سپاه پاسداران پذیرفت که دفاع از جزیره جنوبی را به طور کامل عهده دار شود. هماهنگی این اقدام در جلسه فرمانده قرارگاه نجف سپاه پاسداران با فرمانده قرارگاه عملیاتی جنوب ارتش انجام گرفت و دستور اجرای آن را امروز فرمانده قرارگاه عملیاتی جنوب ارتش به فرمانده لشکر ۹۲ ابلاغ کرد:

«برابر هماهنگی انجام شده با برادر جعفری فرمانده قرارگاه نجف سپاه، دستور فرمایید ضلع شرقی جزیره جنوبی را ظرف روز جاری به یگان های سپاه مستقر در جزیره تحویل نمایند. ضمناً تا ۴۸ ساعت آینده یگان های آن لشکر مستقر در ضلع مرکزی نیز توسط برادران سپاه یادشده تعویض خواهند شد. لازم است که پیشرفت کار مرتباً گزارش شود.

فرمانده قرارگاه عملیاتی جنوب - سرهنگ ستاد سلیمانجاء»(۴)

ص: ۱۰۳۳

۱- ۹. سند شماره ۱۱۷۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: معاونت عملیات و اطلاعات (مدیریت اطلاعات) نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی، گزارش نوبه ای، شماره ۴۴، ۱۳۶۴/۱۱/۱، ص ۹.

۲- ۱۰. همان، ص ۳.

۳- ۱۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۷، ۱۳۶۴/۱۱/۱، ص ۱، رادیو صوت الجماهير، ۱۳۶۴/۱۰/۳۰.

۴- ۱۲. سند شماره ۱۵۵۴۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه عملیاتی جنوب ارتش، ۱۳۶۴/۱۰/۳۰.

اعلام آماده باش ارتش عراق به برج های دیدبانی منطقه هورالهوریزه، ادامه اقدامات مهندسی دشمن و فعالیت توپخانه خودی در این منطقه از جمله تحرکات نظامی در منطقه هورالهوریزه است.

مرکز فرماندهی ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی اعلام کرد: «در ساعت ۱۶:۳۰ امروز، تعدادی از فرماندهان دشمن در عماره حاضر شده و به کلیه برج های دیدبانی مستقر در این منطقه از هورالهوریزه تا شمال جزایر مجنون، آماده باش کامل داده، احتمال دارد دشمن قصد عملیات برعلیه نیروهای خودی در این منطقه را داشته باشد. ضمناً کلیه مرخصی های واحدهای دشمن مستقر در شرق عماره تا اطلاع ثانوی لغو گردیده است.» (۱)

واحد اطلاعات نظامی قرارگاه نجف نیز در گزارش نوبه ای ۲۴ تا ۳۰ دی ماه از فعالیت های مهندسی ارتش عراق (سنگرسازی، احداث خاکریز، جاده سازی، ایجاد موانع در جلو مواضع دفاعی) و ادامه فعالیت های زرهی، توپخانه و اقدامات هوایی (شناسایی، عکس برداری و بمباران) در منطقه هورالهوریزه خبر داده است. (۲)

از سوی دیگر، گروه توپخانه ۶۳ خاتم الانبیای (ص) سپاه که پشتیبانی یگان های خودی مستقر در جزایر مجنون و هورالهوریزه را به عهده دارد از فعالیت های یگان های خودی در این منطقه در دوره ۲۰ تا ۳۰ دی ماه چنین گزارش داد: ۱. اجرای آتش مؤثر روی یگان های مهندسی و آتشبارهای فعال و مواضع زرهی دشمن. ۲. اجرای آتش مؤثر روی منطقه عمومی شرق دجله به ویژه پد الهویدی، القرنه، پل شهید باکری و اتوبان العماره - بصره. ۳. خاموش کردن آتش جنگ افزارهای سنگین و ادوات دشمن در جنوب جزیره جنوبی و منطقه پدافندی. ۴. مختل یا تعطیل کردن فعالیت های مهندسی دشمن در کل منطقه به ویژه در جنوب پل شهید باکری، حدفاصل کانال سویب تا پد شرقی. ۵. تنظیم تیر روی مواضع توپخانه جزیره جنوبی، مواضع تانک و محل فعالیت های مهندسی. ۶. بر پا کردن دکل دیدبانی جدید روی پد ۱ جزیره جنوبی به جای دکل دیدبانی گروه توپخانه که با تیر مستقیم تانک دشمن سقوط کرده بود.

این یگان در گزارش خود افزوده که دو هلیکوپتر دشمن به وسیله بلندگو نیروهای ایران را به پناهنده شدن یا عقب نشینی از جزیره جنوبی ترغیب می کردند. (۳)

فرمانده قرارگاه خاتم الانبیای (ص) (آقای هاشمی رفسنجانی) امروز در نامه ای به فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیای (ص) (محمد فروزنده) بر ساخت یک نوع خمپاره انداز و تولید مهمات انواع خمپاره اندازها تأکید کرد.

متن نامه چنین است: «پیشنهاد شما مبنی بر ساخت و تولید اقلام زیر باتوجه به نیاز مبرم مطرح شده از سوی فرماندهان رزمی سپاه مورد موافقت و تأکید است. لذا مقتضی است موضوع را به کمیسیون

ص: ۱۰۳۴

۱ - ۱۳. سند شماره ۱۱۷۲۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مشترک ارتش به نیروی زمینی ارتش در سپاه پاسداران، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴.

۲ - ۱۴. سند ۱۶۴۲۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: واحد اطلاعات نظامی قرارگاه نجف، گزارش نوبه ای، شماره ۱۷۶،

۳۰/۱۰/۱۳۶۴.

۳-۱۵. سند شماره ۱۵۵۵۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گروه توپخانه ۶۳ خاتم الانبیا(ص)، گزارش نوبه ای، ۲۰/۱۰/۱۳۶۴ تا

۳۰/۱۰/۱۳۶۴.

ویژه پشتیبانی مهندسی - فنی دولت در اسرع وقت ابلاغ و نسبت به پیشرفت کار، پیگیری و نظارت نمایند.» در ادامه نامه ۱۰ قلم انواع گلوله های خمپاره اندازه ها، یک نوع گلوله ۴۰ میلی متری آر.پی.جی و یک قبضه خمپاره انداز کماندویی ذکر شده است. نامه با امضای آقای هاشمی پایان یافته است. (۱)

۱

تصمیم ها و توافق های کمیسیون ش.م.ر سپاه پاسداران در تاریخ ۲۶ دی برای مقابله با حملات شیمیایی دشمن را رئیس ستاد نیروی زمینی سپاه امروز برای اقدام به واحدهای آموزش نظامی، بهداری، تدارکات و خدمات ابلاغ کرد.

از جمله موارد این ابلاغیه: ۱. واحد آموزش نظامی، دستگاه آشکارساز مگسی و تولید آن را از مرکز پیگیری کند. ۲. واحد بهداری ۱۰۰ دستگاه آشکارساز سوئسی از واحد تدارکات درخواست کند. ۳. واحد آموزش نظامی فیلمی آموزشی درباره استفاده از ماسک و دیگر وسایل دفاع در مقابل حملات شیمیایی تهیه کند. ۴. واحد بهداری طرح تقسیم ماسک را به واحد تدارکات اعلام کند. ۵. واحد بهداری فهرست یگان هایی را که حمام رفع آلودگی ندارند به واحد تدارکات جهت تأمین اعلام کند. از این پس نیز ۳۰ درصد حمام های ساخته شده در اختیار واحد بهداری قرار گیرد. (۲)

۲

فرماندهی کل سپاه پاسداران امروز با ارسال تلکسی برای فرماندهی نیروی هوایی ارتش، بمباران پادگان حریر عراق را موفقیت آمیز و بسیار مؤثر اعلام کرد و خواستار بمباران مقر فرماندهی لشکر ۵ ارتش عراق شد.

متن تلکس چنین است: «قرارگاه رمضان طی پیامی اعلام نموده است که به گزارش ناظران عینی این قرارگاه، بمباران پادگان حریر در عقبه رواندوز بسیار موفق بوده و عده خیلی زیادی از نیروهای دشمن را به هلاکت رسانده است و آتش سوزی وسیعی در پادگان ایجاد شده است. ضمناً مقر فرماندهی لشکر ۵ [ارتش عراق] که در کنار جاده اربیل - دیانا واقع است هنوز بمباران نشده است. بمباران های اخیر روی پادگان های شمال عراق تأثیر بسیار زیادی در روحیه یافتن مردم و رزمندگان مسلمان کرد گذاشته است.» (۳)

۳

نیروهای داوطلب و کاروان کمک های مردمی از نقاط مختلف کشور عازم جبهه ها شدند. از سپاه های شهرهای مسیر تهران - اهواز درخواست شد که از کاروان کمک های اعزامی پشتیبانی کنند. از سوی دیگر، واحد بسیج قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ع) از ناهماهنگی ها و نارسایی هایی که در پذیرایی و پشتیبانی از کاروان راهیان کربلای این قرارگاه بروز کرده، شدیداً گلایه کرد.

ص: ۱۰۳۵

۱- ۱۶. سند شماره ۴۴۱۴۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا (ص)، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴.

۲- ۱۷. سند شماره ۱۱۶۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: رئیس ستاد نیروی زمینی، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۱۸. سند شماره ۸۳۳۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴.

در ادامه اعزام نیروهای داوطلب و کمک‌های مردمی به جبهه‌ها، روابط عمومی شرکت ملی فولاد ایران اعلام کرد که ۸۰ نفر از نیروهای ستاد مقاومت ناحیه معدن البرز غربی عازم جبهه‌ها شدند. همچنین کارکنان معادن ذغال سنگ البرز شرقی و البرز غربی معادل یک روز حقوق خود، جمعاً مبلغ ۳۲۹,۳۳۶,۹ ریال را برای کمک به جبهه‌ها اختصاص داده‌اند. (۱)

ستاد مرکزی سپاه پاسداران در پیامی به ستاد سپاه پاسداران منطقه ۳ کربلا- اطلاع داد که باتوجه به اینکه امروز (۳۰ دی) کاروان عاشورای ۲ شامل صد دستگاه خودرو حامل وسایل پشتیبانی رزمندگان از تهران عازم اهواز است، هرچه سریع‌تر به سپاه پاسداران شهرهای قم، اراک، خرم‌آباد، بروجرد، اندیمشک و اهواز که در مسیر این کاروان هستند ابلاغ شود که غذا و امکانات استراحت برادران این کاروان را که ۱۳۰ نفرند، فراهم کنند. (۲)

تصویر

تهران - خیابان انقلاب: کاروان کمک‌های مردمی برای جبهه‌ها

کارکنان چند واحد بنیاد مستضعفان نیز طی ماه گذشته علاوه بر کمک نقدی نزدیک به دو میلیون ریال، ۱۰ تن سیب و ۴ هزار گونی خالی به جبهه‌ها ارسال کرده‌اند و ۹ تن از کارکنان این بنیاد در گنبد عازم جبهه‌ها شده‌اند. همچنین طی هفته گذشته اهالی بوانات فارس مبلغ ۵۰۰ هزار ریال و مقداری طلا اهالی بندر گز و حومه مقدار قابل توجهی طلا، اهالی آرادون گرمسار مبلغ ۶۰۰ هزار ریال، اهالی صومعه سرا مقداری طلا، اهالی خوراسگان اصفهان مبلغ ۵۰۰ هزار ریال و ۴ قطعه طلا برای تقویت جبهه‌ها کمک کردند

ص: ۱۰۳۶

۱- ۱۹. روزنامه کیهان، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸.

۲- ۲۰. سند شماره ۸۳۳۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد مرکزی سپاه پاسداران، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴.

که امامان جمعه این شهرستان ها هدایا را تقدیم آیت الله منتظری کردند.^(۱)

از سوی دیگر، واحد بسیج قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) طی گزارشی به ستاد مرکزی سپاه پاسداران اعلام کرده است که تلاش های فراوانی با کمک همه مسئولان و ائمه جمعه و جماعات منطقه کردستان و شهرهای مرزی شمال غرب به عمل آمد تا کاروان راهیان کربلای قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع) متشکل از ۷۶۰ تن از سلحشوران و غیرتمندان منطقه که اغلب از روستاهای مستضعف و درعین حال مسلمان و انقلابی منطقه هستند به خیل دیگر راهیان کربلا پیوستند. واحد بسیج در ادامه گزارش از مشکلاتی که برای این کاروان به خصوص در تهران و پادگان امام حسن(ع) از جنبه های اسکان، تغذیه، ترابری و دیگر امکانات لازم بروز کرده و مهم تر از آن رفتارهای سرد و بی روح غیرمسئولانه و بی تجربگی مسئولان این پادگان در برنامه ریزی گلایه کرده و درمورد تأثیرات نامناسبی که این رفتارها خواهد داشت، هشدار داده است.^(۲)

درباره تأثیر تبلیغات منفی بر مشمولان خدمت وظیفه، اداره اطلاعات خراسان امروز در گزارشی از دو روستای این استان نوشته است که این دو روستا ۷۰ نفر مشمول فراری دارد که تاکنون چندین بار با تلاش پاسگاه به خدمت اعزام شده اند، اما از مراکز آموزشی فرار کرده اند. دلیل این موضوع تبلیغات مولوی های آن منطقه است که می گویند انقلاب متعلق به شیعیان است و به مشمولان گوشزد می کنند که به سربازی نروند.^(۳)

۱

درباره اقدامات سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، حزب دمکرات و حزب توده در شمال غرب کشور، امروز ۳ گزارش در دست است:

اداره اطلاعات آذربایجان شرقی امروز اعلام کرد: «به گزارش شهربانی جمهوری اسلامی مستند به گزارش قرارگاه حمزه، اخیراً تعداد ۶۰ الی ۷۰ نفر از عوامل و هواداران منافقین به سرپرستی شخصی به نام امین علی زرین پور از منطقه قطور وارد کشور شده و پس از تقسیم شدن به گروه های چند نفری به طرف شهرهای بزرگ ایران حرکت کرده، قصد دارند در ایام دهه فجر دست به یک سری عملیات تروریستی بزنند.»^(۴)

قرارگاه حمزه سیدالشهدا امروز اعلام کرد: «خبر واصله از قرارگاه شمال غرب (رکن ۲) حاکی است که دو واحد از یگان های نظامی حزب منحل دمکرات به سرپرستی محمدامین معروفی و قادر شریف قصد دارند به یکی از پایگاه های نظامی مستقر در روستای ناوه از توابع بانه حمله کنند.»^(۵)

قرارگاه حمزه سیدالشهدا در گزارشی به ستاد مرکزی سپاه اعلام کرد: «خبر واصله حاکی است که در مورخه ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، حزب توده در سردشت به طور خیلی مخفیانه شروع به فعالیت نموده است. روزها در منزل یک نفر از آنها تشکیل جلسه می دهند.»^(۶)

ص: ۱۰۳۷

۱- ۲۱. روزنامه اطلاعات، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، صص ۴ و ۱۸.

۲- ۲۲. سند شماره ۱۴۸۰۱۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا به ستاد مرکزی سپاه پاسداران، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴.

۳- ۲۳. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۵۳، ۴/۱۱/۱۳۶۴، صص ۳ و ۴.

۴- ۲۴. وزارت اطلاعات، نشریه گزارش روزانه، شماره ۱۵۱، ۱/۱۱/۱۳۶۴، ص ۲.

۵-۲۵. سند شماره ۳۷۴۱۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴.

۶-۲۶. سند شماره ۱۵۱۸۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲/۱۱/۱۳۶۴.

تلاش رژیم عراق برای راه اندازی تأسیسات اتمی، اعزام نیرو به یک کشور بلوک شرق برای آموزش استفاده از تسلیحات شیمیایی و کمبود شدید نیرو در عراق از جمله خبرهای امروز عراق است.

هفته نامه فرانسوی لوپوئن در شماره ۲۰ ژانویه (۳۰/۱۰/۱۳۶۴) خود نوشته است: «دولت عراق یک بار دیگر از فرانسه خواست جهت راه اندازی "تأسیسات اتمی تموز" تکنیسین ها و مهندسان ورزیده خود را به عراق اعزام کند.» به نوشته روزنامه الاتحاد چاپ امارات، مصر و پاکستان و عراق اخیراً در مورد همکاری های اتمی به توافق رسیده اند. (۱)

نشریه کرسنت ایترنشال نوشته است که نیروهای عراقی در یکی از کشورهای بلوک شرق نحوه جدید استفاده از سلاح های شیمیایی را فرامی گیرند. به نوشته این نشریه، هم اکنون چندین گروه از نیروهای عراق در کشور مذکور مشغول فراگیری رزم شیمیایی و شیوه های جدید استفاده از این سلاح ها هستند و این کشور سال ها است که در این زمینه با عراق همکاری می کند. (۲)

از سوی دیگر، وزیر کشاورزی عراق اخیراً در مصاحبه با روزنامه کویتی السیاسه گفت که عراق به دلیل جنگ فرسایشی با ایران، با کمبود شدید نیروی انسانی مواجه است و هم اکنون بیشتر کار مزارع و دامداری در عراق به زنان خانه دار واگذار شده است و ۶۰ درصد کشاورزان و کارگران مزارع را زنان تشکیل می دهند. (۳)

درباره وضعیت کنونی جنگ ایران و عراق و دیدگاه رژیم عراق در مورد ادامه جنگ، نشریه امریکایی کریستین ساینس مانیاتور نوشته است: «مقامات عراقی معتقدند که با جمعیتی برابر یک سوم جمعیت ایران نمی توانند به یک جنگ فرسایشی ادامه دهند. تحلیلگران غربی معتقدند عراق قبلاً نیز بارها تهدیدات گوناگونی دائر بر تشدید حملاتش کرده بود، اما هرگز نتوانسته است به این تهدیدات جامه عمل ببوشد.

یک دیپلمات غربی می گوید تحلیل گران غربی از "جنگ زمینی" ایران نگران هستند؛ ایرانی ها تاکنون تسلیم نشده اند و پس از هر حمله وقتی همه چیز آرام می شود، می بینید که ایرانی ها توانسته اند بخش بیشتری از خاک عراق را به کنترل خود در آورند. عکس العمل عراق در این رابطه تمسک جستن به اعراب، غرب و شوروی برای وادار کردن ایران به مذاکره است.

یک دیپلمات دیگر می گوید در حال حاضر آنچه عراقی ها به آن امید بسته اند "پیروزی در جنگ" نیست، بلکه "نباختن" جنگ است. (۴)

ص: ۱۰۳۸

۱- ۲۷. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه، نشریه رویدادها، شماره ۸۰، ۸/۱۱/۱۳۶۴، ص ۳۴.

۲- ۲۸. روزنامه اطلاعات، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۸، لندن - واحد مرکزی خبر.

۳- ۲۹. همان.

۴- ۳۰. همان.

"جنگ فراموش شده کردستان" عنوان مقاله ای است از نشریه آلمانی فرانکفورتر الگمانیه که در آن به مبارزات مردم کرد عراق علیه رژیم صدام پرداخته شده است. واحد مرکزی خبر، این مقاله را چنین نقل می کند: «در اکتبر سال گذشته مسیحی (مهرماه)، تقریباً در تمامی شهرهای کردنشین عراق تظاهراتی برپا گردید که به دست ارتش رژیم بعث با خشونت تمام به خاک و خون کشیده شدند.»

این نشریه افزوده است: «در پاییز گذشته در سلیمانیه درگیری هایی میان کردها و ارتش صورت گرفت. طی این درگیری ها حدود ۳۰ هزار سرباز بعثی این شهر را به محاصره خود درآوردند و با اعلام ممنوعیت خروج از منازل در مدت سه روز به جست و جوی پیش مرگان کرد پرداختند و تمامی خانه های شهر را مورد تفتیش قرار دادند. در این عملیات ارتش عراق خانه های بسیاری را تخریب کرد و صدها تن از کردها که در میان آنها کودکان ۱۰ الی ۱۴ ساله بودند، دستگیر شدند.»

پس از آن، درگیری و تظاهرات تمام شهرهای کردنشین عراق را فراگرفت که توسط ارتش صدام با خشونت هرچه بیشتر به خاک و خون کشیده شد. به دنبال این تظاهرات اعدام های دسته جمعی از سرگرفته شد و متعاقب آنها ۲ هزار تن از افراد بدون آنکه اثری از آنها باقی بماند، ناپدید شدند؛ چراکه کمیسری به نام محمد هوزر که ازجانب حزب حاکم بعث برای کنترل منطقه کردنشین اعزام شد بود، تهدید کرد تمامی کردها را نابود خواهد کرد.»(۱)

وزیر دفاع جمهوری اسلامی در مصاحبه ای به تلاش برای تأمین مهمات مورد نیاز جبهه ها، پشتیبانی از لیبی در صورت لزوم و تبلیغات عراق برای جنگ روانی علیه کاروان های راهیان کربلا اشاره کرد.

سرهنگ جلالی وزیر دفاع، طی مصاحبه ای در گرگان اعلام کرد که تلاش وسیعی برای گسترش صنایع نظامی کشور آغاز شده است. وی این تلاش ها را در جهت استقلال در تأمین مهمات نظامی مورد نیاز جبهه ها توصیف کرد و خاطر نشان ساخت که گسترش صنایع نظامی جمهوری اسلامی نتیجه نگرش و چرخشی به سوی خودکفایی نظامی در حد امکانات موجود است. وی یادآور شد که هنوز تمامی امکانات موجود در صنایع نظامی به کار گرفته نشده است و با رسیدن به هدف خودکفایی نظامی از تکرار هجوم هایی نظیر هجوم وحشیانه ارتش صدام به مرزهای میهن اسلامی مان جلوگیری خواهیم کرد.

وی در مورد موضع گیری جمهوری اسلامی در قبال تحریکات اخیر امریکا علیه لیبی گفت: «به دنبال تحریکات اخیر امریکا علیه لیبی در ملاقاتی با نماینده دولت لیبی درباره پشتیبانی ارتش جمهوری اسلامی ایران از ارتش لیبی اطمینان داده شد و بررسی هایی نیز در این زمینه انجام گرفت.»

وزیر دفاع همچنین گفت: «به دنبال اعزام کاروان های کربلا، عراق تبلیغات وسیعی را برای

خشی نمودن این حرکت آغاز کرد و جنگ تبلیغات و روانی علیه این بسیج نیرو جریان دارد، اما تلاش های دشمنان برای مایوس ساختن مردم بی نتیجه مانده است.»

سرهنگ جلالی افزود که وزارت دفاع متعهد به خدمت به تمام نیروهای مسلح کشور است و در این راستا همه نیروها را به یک چشم نگاه می کند و هر چه را که در اولویت نیاز کشور باشد تأمین خواهد کرد.»^(۱)

۱

رئیس جمهوری اسلامی ایران که در ادامه سفر به کشورهای افریقایی عصر روز گذشته وارد آنگولا شده بود، امروز (۳۰ دی) در دیداری مجدد با رئیس جمهور آنگولا- به مذاکره درباره امور سیاسی و اقتصادی پرداختند. آیت الله خامنه ای پس از پایان سفر یک روزه به آنگولا- عازم زیمبابوه شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، خوزه ادواردو دوس سانتوس رئیس جمهور آنگولا در این دیدار گفت: «آنگولا نگرانی خود را از ادامه منازعه عراق و ایران - که هر دو عضو جنبش عدم تعهد هستند - اعلام کرده و از تلاش هایی که در زمینه پایان دادن به جنگ صورت می گیرد، حمایت می کند. ما یلیم از دو طرف استمداد جوییم که به یک راه حل مسالمت آمیز برای رسیدن به صلح دست یابند.»

رئیس جمهور ایران در پاسخ رئیس جمهور آنگولا- گفت: «ما تجاوز رژیم عراق را منازعه نمی دانیم؛ جنگی که بر ما تحمیل شد درحقیقت تجاوز به مرزهای ما نبود، این تجاوز به انقلاب اسلامی ما بود. ملت ما قصد جنگ نداشت و حالا تنها راه برای پایان دادن به این جنگ تحمیلی از میان برداشتن متجاوز است.»^(۲)

خبرگزاری رویتر نیز در گزارشی در این باره آورده است: «رهبران دو کشور در ملاقات خود پیرامون امور سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به تبادل نظر پرداختند. دوس سانتوس هنگام عزیمت آقای خامنه ای به زیمبابوه خواستار تفاهم بیشتر میان ایران و عراق شد. [آیت الله] خامنه ای در پاسخی کوتاه گفت: عراق از سوی چند قدرت امپریالیستی حمایت می شود، اما از نام بردن این کشورها خودداری کرد.»^(۳)

۲

رئیس جمهوری اسلامی ایران ظهر امروز با استقبال گرم مقامات زیمبابوه، وارد حراره شد. هیئت ایرانی به دلیل رعایت نشدن شئون اسلامی در ضیافت شام رئیس جمهور زیمبابوه شرکت نکرد که این موضوع بازتاب گسترده ای در رسانه های غربی داشت.

آیت الله خامنه ای ظهر امروز در رأس هیئتی سیاسی، اقتصادی و نظامی وارد حراره پایتخت زیمبابوه شد.^(۴) به گزارش آسوشیتدپرس، به افتخار وی ۲۱ توپ شلیک شد و مراسم نظامی و

ص: ۱۰۴۰

۱- ۳۲. روزنامه کیهان، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴، ص ۱۷.

۲- ۳۳. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱/۱۱/۱۳۶۴، ص ۱۲.

۳- ۳۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۷، ۱/۱۱/۱۳۶۴، ص ۵، لوندنا - خبرگزاری رویتر، ۳۰/۱۰/۱۳۶۴.

۴- ۳۵. روزنامه کیهان، ۱/۱۱/۱۳۶۴، ص ۲.

رئیس‌جمهور ایران امروز وارد زیمبابوه شده و مورد استقبال نخست‌وزیر این کشور قرار گرفت.

جشن قبیله ای اجرا گردید. مোগابه نخست وزیر زیمبابوه به نمایندگی از رئیس‌جمهور این کشور از رئیس‌جمهور ایران استقبال کرد.^(۱)

هیئت ۱۵ نفره ایرانی به دلیل وجود شراب بر سر میزها و حضور خانم های بی حجاب بر سر میز پذیرایی هیئت ایرانی و نیز حضور گروه موزیک از شرکت در ضیافت شام رئیس‌جمهور زیمبابوه خودداری کرد. این موضوع بازتاب گسترده ای به خصوص در رسانه های غربی داشت که آن را حادثه ای دیپلماتیک خواندند. خبرگزاری رویتر در این باره گزارش داد: «وزیر خارجه زیمبابوه گفت رئیس‌جمهور ایران از حضور در یک ضیافت رسمی که به افتخارش ترتیب یافته بود به دلیل حضور خانم ها و وجود مشروب الکلی خودداری کرد. وی گفت: درمورد اختلاف نظرهای گوناگون میان میزبانان و میهمانان درمورد چارچوب سنتی ضیافت زیمبابوه به تفاهم قابل قبولی دست نیافتیم. وی افزود مسئله قابل توجه ابراز مخالفت ایرانیان نسبت به ترتیب پیشنهادی نشستن مدعوین زن و سرو شراب بود.»

خبرگزاری رویتر افزود: «این ضیافت که در جدیدترین هتل حراره ترتیب یافته بود بدون حضور میهمانان ایرانی برگزار شد. هیئت ایرانی که بیش از یکصد نفر در آن عضویت دارند با دو هواپیمای ۷۰۷ و دو جت کوچک تر سفر می کنند. ... در مراسم ورود رئیس‌جمهوری ایران و هیئت همراه از دست دادن با دو خانم (وزیر منابع طبیعی و توریسم و معاون آموزش و پرورش که در صف مستقبلین بودند، خودداری کردند.»^(۲)

در گزارش یونایتدپرس در این باره ضمن اشاره به موارد مذکور آمده است: «هیئت نمایندگی دولت زیمبابوه و دیپلمات های دعوت شده، قبل از طرح اعتراض و تحریم ازسوی هیئت ایرانی وارد هتل شده بودند. وزیر خارجه زیمبابوه گفت: این ضیافت در راستای سیاست سنتی زیمبابوه ترتیب داده شده بود و زنان به دلیل نقش عمده ای که در جنگ آزادی بخش زیمبابوه علیه حکومت مستعمراتی سفیدپوستان و درمجموع تحولات این کشور ایفا کردند در این ضیافت شرکت داده شدند. وی افزود: علی رغم این پیشامد ناخوشایند، پیوندهای دوستی و همبستگی که مدت هاست

ص: ۱۰۴۱

۱- ۳۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۷، ۱/۱۱/۱۳۶۴، ص ۲.
 ۲- ۳۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۸، ۲/۱۱/۱۳۶۴، صص ۹ و ۱۰.

مردم دو کشور زیمبابوه و ایران را به هم مرتبط ساخته، گرم و برادرانه باقی خواهند ماند.»^(۱)

از سوی دیگر، به گزارش آسوشیتدپرس، یک مقام دولتی زیمبابوه گفت: «به احتمال قریب به یقین موگابه در جریان دیدار با رئیس جمهور ایران مسئله جنگ را مورد بررسی قرار داده و همه تلاش خود را در جهت برقراری صلح به کار خواهد برد.»^(۲)

همچنین به گفته رادیو امریکا، سفیر عراق در زیمبابوه که مأموریتش در این کشور پایان یافته، گفت موگابه نخست وزیر زیمبابوه، هنگامی که ریاست جنبش عدم تعهد را در اواخر سال جاری در دست گیرد، قادر است نقش مهمی در پایان دادن به جنگ شش ساله ایران و عراق ایفا کند.^(۳)

۱

آثار سفر رئیس جمهور ایران بر اوضاع سیاسی و داخلی پاکستان را دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه در نشریه امروز خود چنین درج کرده است: «به گزارش نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در اسلام آباد، برای اولین بار بعد از لغو حکومت نظامی در پاکستان، هنگام ورود ریاست جمهوری ایران به لاهور، از طرف عده ای از مستقبلیین شعارهای ضد دولتی و شعارهای تند بر علیه امریکا سر داده شد. بیست و چهار ساعت بعد از پایان سفر ریاست جمهوری اسلامی ایران، جبهه جدیدالتأسیسی به نام "جبهه ضد امپریالیسم" تظاهراتی در لاهور بر علیه امریکا به نفع لیبی برپا داشت و اعضای این جبهه از مقابل دادگاه عالی تا مقابل مرکز اطلاعات فرهنگی امریکا در لاهور راه پیمایی نمودند و شعارهای تندی علیه امریکا و به نفع لیبی سردادند و ضمن حمل تصویر قذافی و بوتو و امام خمینی، پرچم امریکا را به آتش کشیدند.

به قرار اطلاع، احزاب سیاسی در پی ابراز احساسات بی شائبه و قلبی مستقبلیین ریاست جمهوری اسلامی ایران به این نتیجه رسیده اند که می توانند بر علیه امریکا اقداماتی مردمی به عمل آورند و به فوریت جبهه ضد امپریالیسم را پایه گذاری کرده اند و تظاهرات روز پنجشنبه (۲۶ دی) را برقرار ساخته اند. برگزاری این تظاهرات در لاهور و استان پنجاب که قلب حکومت فعلی است، حائز اهمیت می باشد، چون جنبش احیای دموکراسی عملاً در جریان مبارزات خود علیه دولت که از سال ۱۹۸۲ آغاز شده بود، نتوانست در پنجاب حرکتی ایجاد کند.

ملاحظات: ۱. تظاهرات ضد امریکایی بعد از سفر رئیس جمهور و حمل تصاویر امام خمینی موجب حساسیت امریکا و احتمالاً فشار از جانب آنها به پاکستان خواهد شد. ۲. دو روز پس از پایان سفر ریاست جمهوری، مشاور وزارت خارجه امریکا برای یک دیدار چهارروزه وارد اسلام آباد گردید.»^(۴)

نماینده جمهوری اسلامی در اسلام آباد در گزارشی دیگر درباره واکنش به سفر رئیس جمهور ایران به پاکستان نوشته است: «مولانا عبدالسلام - که خود را وابسته به حزب جمعیت علمای اسلام می داند - با صدور اطلاعیه ای ضمن اشاره به استقبال گرم مردمی از

ص: ۱۰۴۲

۱- ۳۸. همان، صص ۸ و ۹.

۲- ۳۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۰۷، ۱۳۶۴/۱۱/۱، ص ۲.

۳- ۴۰. همان، ص ۳.

۴- ۴۱. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۹۴/۳، ۱۳۶۴/۱۰/۳۰، صص ۵ و ۶.

ریاست جمهوری ایران و با استدلال به اینکه پاکستان عضو کمیته صلح می باشد از ضیاء الحق خواست برای حفظ تعادل و اینکه این سفر به روابط پاکستان و عراق لطمه ای وارد نیاورد از صدام حسین نیز دعوت کند تا از پاکستان دیدار نماید.» (۱)

۱

دبیرخانه اوپک در وین اعلام کرد که تولید نفت کشورهای عضو اوپک از سال ۱۹۸۱ تا ۱۹۸۴ تقریباً ۲۸ درصد و صادرات نفت این کشورها نیز در این دوره تا ۷/۳۶ درصد کاهش یافته است. از سوی دیگر؛ صادرات فراورده های نفتی اعضای اوپک در این چهار سال ۲۰ درصد افزایش یافته است. بولتن اوپک نیز اعلام کرد که ارزش صادرات نفت اوپک در سال ۱۹۸۴ تقریباً ۴۰ درصد نسبت به سال ۱۹۸۱ کاهش یافته است در سال ۱۹۸۱ ارزش صادرات نفت خام اوپک حدود ۲۵۸ میلیارد دلار بوده که در سال ۱۹۸۴ به حدود ۱۵۷ میلیارد دلار کاهش یافته است. (۲)

خبرگزاری رویتر نیز از لندن گزارش داد نفت خام برنت انگلیس که حساس ترین وسیله ارزیابی روند قیمت نفت در جهان است، روز ۳۰ دی ۱۳۶۴ به کمتر از ۲۰ دلار در هر بشکه معامله شد و این اولین بار بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران است - که به افزایش قیمت نفت انجامیده بود - که به این قیمت نزول می کند. از آغاز ماه گذشته میلادی (۱۰ آذر) تاکنون هر بشکه نفت برنت ۹ دلار کاهش یافته است. دلالتان پیش بینی می کنند که در ماه های بعدی قیمت نفت بیش از این کاهش خواهد یافت. (۳)

ص: ۱۰۴۳

۱- ۴۲. دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۹۳/۳، ۱۳۶۴/۱۰/۲۹، ص ۵.

۲- ۴۳. روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۱۰/۳۰، ص ۲۰، وین - خبرگزاری کویت.

۳- ۴۴. واحد سیاسی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، نشریه گزارش، شماره ۱۸، ۱۳۶۴/۱۱/۴، ص ۳۸.

گزارش روزشمار فشرده اهم مطالب

روزشمار جنگ ایران و عراق کتاب سی و نهم، جلد ۲: تشدید تلاش ها برای فتح فاو گزارش روزشمار ۲۴/۹/۱۳۶۴

ص: ۱۰۴۵

- ۱ نیروی دریایی ارتش مأمور شد که تحت فرماندهی قرارگاه خاتم سپاه سکوی البکر را تصرف کند، دهانه خور عبدالله را ببندد و از عملیات نیروهای پیاده پشتیبانی کند.
- ۲ فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به وزیر کشور ابلاغ کرد که ساکنان بومی منطقه شرق اروند تخلیه شوند. به آقای روحانی نیز ابلاغ کرد که سایت سوم هاگ راه اندازی شود.
- ۳ قرارگاه کربلای ۲ دستورالعمل کاهش تردد و نحوه نقل و انتقال تجهیزات در منطقه شرق اروند را به یگان های زیر امر ابلاغ کرد.
- ۴ نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی محل تجمع نیروها و یک پادگان نظامی عراق را بمباران کرد.
- ۵ حمله هوایی عراق به جزیره خارک خسارتی نداشت. ادعای عراق درباره حمله به یک هدف بزرگ دریایی.
- ۶ حملات هوایی عراق به مناطق عملیاتی و مناطق غیرنظامی ایران خساراتی وارد کرد.
- ۷ هواپیماهای عراقی مناطقی از استان اربیل عراق را بمباران و ساکنان آن را آواره کردند.
- ۸ هیئت اعزامی دبیرکل سازمان ملل از آثار حملات هوایی عراق به شهر هویزه بازدید کرد.
- ۹ درگیری با افراد گروه های مسلح در مناطق بانه و سردشت با تلفاتی توأم بود.
- ۱۰ اعزام کاروان های نیروهای داوطلب و کمک های مردمی به جبهه ها. دعوت از داوطلبان عراقی مقیم ایران برای پیوستن به صفوف رزمندگان.
- ۱۱ گزارش های نشریه انگلیسی آبزور، خبرگزاری رویتر و مطبوعات کویت درباره عملیات آتی ایران و آمادگی عراق برای مقابله.
- ۱۲ جمهوری اسلامی ۹۷ تن از اسیران معلول و بیمار عراقی را برای بازگشت به کشورشان تحویل هلال احمر ترکیه داد.
- ۱۳ سفر وزیر مشاور در امور خارجی عمان (نماینده شورای همکاری برای مذاکره با ایران و عراق) به امارات و مذاکره با حاکم امارات درباره توقف جنگ.

۱۴ گزارش روزنامه اماراتی الخلیج درباره طرح سوری - خلیجی و برگزاری کنفرانسی برای خاتمه جنگ.

۱۵ تفسیر واشنگتن تایمز درباره سفر وزیر خارجه ایران به عربستان و تلاش برای ایجاد شکاف میان عراق و پشتیبانان منطقه ای اش.

۱۶ نخست وزیر ترکیه آمادگی سفر به عراق را تکذیب کرد و مشاور خود را به تهران فرستاد.

۱۷ عراق اخیراً ۴ ناو جنگی از فرانسه و موشک های دوربرد از شوروی دریافت کرده است. یک شناور مستقر در یکی از بنادر عربی اطلاعات تردد نفتکش ها به ایران را به عراق ارسال می کند.

۱۸ در جلسه شورای عالی بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده مقرر شد با تشکیل شورایی در جهت حفظ آثار جنایات جنگی و آثار فرهنگی و احداث بناهای یادبود و ارائه تاریخ وقایع جنگ اقدام شود.

۱۹ نخست وزیر ایران در مصاحبه ای به نقد قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل درباره نقض حقوق بشر در ایران پرداخت.

۲۰ وزیر ارشاد اسلامی پیام رئیس جمهوری ایران را به رئیس جمهور سوریه تسلیم کرد.

۲۱ مجلس شورای اسلامی لایحه واگذاری حقوق و مزایای وراثت پرسنل نیروهای مسلح به بنیاد شهید را تصویب کرد.

۲۲ سوریه سلاح ها و مهمات نظامی "حرکت جنبش اسلامی لبنان" را مصادره کرد.

۲۳ رهبر جنبش توحید اسلامی لبنان (شیخ سعید شعبان) با آیت الله منتظری، آقای هاشمی و آقای رفیق دوست دیدار کرد.

۲۴ رهبر جنبش توحید اسلامی لبنان در مصاحبه ای درباره حوادث طرابلس لبنان، ربوده شدن گروگان های روسی، قرارداد دمشق، راه حل بحران لبنان و جنگ ایران و عراق سخن گفت.

۲۵ هیئت پارلمانی فرانسه که به ایران سفر کرده است، در دیدار با معاون سیاسی نخست وزیر تأکید کرد که عراق به ایران تجاوز کرده است. ضمیمه گزارش ۲۵: مصاحبه روزنامه جمهوری اسلامی با هیئت فرانسوی درباره مواضع و عملکردهای فرانسه. گزارش روزشمار ۲۵/۹/۱۳۶۴

۲۶ فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (سپاه) خطوط پدافندی و عملیاتی قرارگاه های کربلای ۱، کربلای ۲ و نوح(ع) را اعلام کرد.

۲۷ گزارش واحدهای اطلاعات قرارگاه های خاتم الانبیا(ص)، کربلا و نوح(ع) سپاه پاسداران از فعالیت های چند روز اخیر دشمن در جبهه جنوب و غرب اروندرود.

۲۸ در منطقه کردستان: اجرای کمین بر ضد گروه کومه له، افزایش تحرکات حزب دمکرات، درگیری دو گروه دمکرات و کومه له.

۲۹ کاروان های رزمندگان داوطلب و کمک های مردمی عازم جبهه جنگ شدند.

۳۰ دستورالعمل معاونت بسیج ستاد مرکزی سپاه به مناطق پنج گانه واحد بسیج: تداوم ثبت نام و آموزش نیروهای بسیجی و زمان بندی و هماهنگی اعزام ها.

۳۱ سفر غیرمنتظره صدام به مسکو حیرت سیاستمداران و رسانه ها را برانگیخت.

۳۲ بازتاب گسترده سفر ناگهانی صدام به مسکو در رسانه ها.

۳۳ ابراز امیدواری منابع دیپلماتیک منطقه و امیر بحرین درباره موفقیت تلاش های میانجیگرانه شورای همکاری.

ص: ۱۰۴۷

۳۴ وزیر خارجه عراق تنها راه پایان جنگ را تشدید فشار سیاسی بر ایران اعلام کرد و برقراری رابطه ایران با کشورهای منطقه را به طور مجزا ناممکن خواند.

۳۵ ادعای فرمانده نیروی هوایی عراق در مورد انهدام مجتمع آهن و فولاد اهواز و تهدید به انهدام تأسیسات اقتصادی و مراکز علمی ایران.

۳۶ تشدید فشار اروپا و امریکا به فروشندگان تجهیزات نظامی به ایران.

۳۷ اقدامات گسترده عراق برای جذب نیروی نظامی و نیروی کار از کشورهای عربی.

۳۸ مصاحبه نخست وزیر ایران درباره تحرکات سیاسی اخیر ایران، ناامیدی دشمنان از فروپاشی نظام جمهوری اسلامی ایران، مواضع اخیر شورای همکاری، ایستادگی روی اصول انقلاب، قطعنامه کمیسیون حقوق بشر علیه ایران، آزادی مطبوعات و آزادی بیان.

۳۹ نماینده ایران در سازمان ملل برخوردار نبودن قطعنامه سازمان ملل علیه ایران از حمایت جامعه بین المللی را یک پیروزی برای ایران خواند.

۴۰ موضوع های مورد مذاکره هیئت پارلمانی فرانسه در سفر به ایران: وام ایران به فرانسه و بهره آن؛ حضور تروریست های فراری در فرانسه؛ حمایت فرانسه از عراق؛ تقاضای عفو برای یک مجرم فرانسوی در ایران.

۴۱ بازتاب سفر هیئت فرانسوی به ایران.

۴۲ سفرها و فعالیت های دیپلماتیک ایران: دیدار وزیر ارشاد با نخست وزیر سوریه؛ لغو سفر وزیر صنایع سنگین به آلمان غربی؛ دیدار وزیر بازرگانی با نخست وزیر یمن دمکراتیک.

۴۳ دیدگاه های وزیران نفت ایران و عراق درباره تولید و قیمت نفت.

۴۴ تأثیر حمله هوایی عراق به نفتکش ولکان در صدور نفت ایران.

۴۵ مقاله نشریه مید: وضعیت صادرات نفت ایران، تدابیر ایران برای تداوم صدور، هزینه های احداث خط لوله جدید.

۴۶ گردهمایی بررسی اشتغال جانبازان.

۴۷ سخنان سرپرست بنیاد شهید در گردهمایی مسئولان مراکز بنیاد شهید درباره دوراندیشی امام در تأسیس بنیادها؛ شعارهای مراسم حج و....

۴۸ تلاش های شیخ فضل الله و تری ویت برای آزادی گروگان ها در لبنان نتیجه ای نداشته است.

۴۹ پیشنهاد امریکا به شورای امنیت برای رسیدگی به مسئله گروگان گیری.

۵۰ آغاز دور جدید مذاکرات نماینده سازمان ملل و وزیران خارجه افغانستان و پاکستان درباره مسئله افغانستان. گزارش روزشمار

۵۱ جلسه اول قرارگاه نیروی زمینی سپاه: بررسی نحوه استفاده از یگان های زرهی و تانک برای نیل به نتایج مطلوب در عملیات منطقه فاو.

۵۲ جلسه دوم قرارگاه نیروی زمینی سپاه: اعلام ترتیب آرایش یگان های خط شکن و دنبال پشتیبان قرارگاه کربلای ۲ در منطقه فاو؛ بررسی چگونگی عبور تجهیزات سنگین از اروندرود.

۵۳ جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (سپاه): بررسی اقدامات آماده سازی قرارگاه نوح و یگان های تحت امر برای عملیات در منطقه فاو.

ص: ۱۰۴۸

۵۴ گزارش دو گروه اطلاعات از شناسایی ساحل و موانع دشمن در غرب اروندرود.

۵۵ گزارش اطلاعات قرارگاه کربلا درباره تحرکات دشمن در محور جزایر ام الرصاص و ام البابی پس از بازنگشتن دو نیروی شناسایی.

۵۶ نامه ستاد نیروی زمینی سپاه به ستاد مرکزی سپاه درباره ضرورت تأمین نیروی مورد نیاز قبل از پایان آذر ۱۳۶۴.

۵۷ ستاد نیروی زمینی سپاه زمان بندی آمادگی واحدهای بهداری، زرهی، توپخانه، ادوات و مخابرات را برای عملیات در دو منطقه هور و فاو اعلام کرد.

۵۸ گزارش واحد مخابرات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (سپاه) از اقدامات آماده سازی مناطق عملیاتی.

۵۹ حمله شیمیایی عراق به جزیره مینو. اجلاس امنیت و خلع سلاح در اروپا، استفاده عراق از سلاح شیمیایی را رعب آور خواند.

۶۰ نیروی هوایی ارتش ایران مواضع ارتش عراق را در اطراف پاسگاه فکه بمباران کرد.

۶۱ حمله هوایی عراق به اطراف هویزه و منطقه عملیاتی هور و جزایر مجنون؛ ادعای عراق در مورد حمله به یک کشتی؛ آلودگی سواحل کویت بر اثر حمله به نفتکش ها.

۶۲ تهدیدها و اعلام آمادگی عراق در واکنش به اقدامات علنی ایران برای آماده سازی عملیات و اعزام کاروان ها.

۶۳ ساخت پناهگاه های عمومی برای کاهش خسارات حملات هوایی عراق به شهرها.

۶۴ اقدامات ایذایی گروه ها و درگیری با نیروهای خودی در مناطق مرزی شمال غرب.

۶۵ اقدامات حکومت عراق: سرکوب مردم سلیمانیه و اربیل؛ تیرباران سه دانش آموز.

۶۶ تشکیل ستاد هماهنگی دانشگاه ها در خدمت جنگ.

۶۷ اعزام رزمندگان، امدادگران و کمک های مردمی به جبهه ها؛ دعوت از عراقی های مقیم ایران برای اعزام به جبهه ها.

۶۸ تقدیم هدایای عده ای از مردم به رئیس جمهور برای جبهه های جنگ.

۶۹ دیدار مشاور نخست وزیر ترکیه با نخست وزیر ایران؛ دعوت از وزیر مشاور در امور خارجی امارات برای سفر به ایران؛ ادامه دیدار وزیر ارشاد از سوریه؛ پایان سفر وزیر بازرگانی به یمن.

۷۰ دیدار صدام با سران شوروی در مسکو. گرومیکو جنگ ایران و عراق را بی معنا و ادامه آن را غیرمسئولانه خواند.

۷۱ بازتاب سفر صدام در رسانه های خارجی.

۷۲ تجزیه و تحلیل سفر صدام در روزنامه اطلاعات.

۷۳ نخست وزیر: صدور قطعنامه سازمان ملل و اتهام نقض حقوق بشر به ایران، واکنش قدرت های بزرگ به از دست دادن منافعشان در

ایران است.

۷۴ در پی اعلام برگزاری راه پیمایی پشتیبانی از انتخاب آیت الله منتظری برای جانشینی رهبری، ایشان درخواست کرد که این راه پیمایی برگزار نشود.

۷۵ شرکت سرمایه گذاری های نفتی عرب برای احداث خط لوله نفتی جدید عراق - ترکیه به بغداد وام می دهد.

۷۶ وام های دریافتی عراق از حامیانش تا ۸۰ میلیارد دلار برآورد شده است.

ص: ۱۰۴۹

۷۷ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: تشریح سازمان رزم و طرح مانور قرارگاه کربلای ۲ برای عملیات در منطقه فاو؛ فعالیت های دشمن در منطقه فاو.

۷۸ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: گزارش فرماندهان لشکرهای ۵ نصر، ۳۱ عاشورا و ۷ ولی عصر(عج) از اقدامات انجام شده برای عملیات در منطقه فاو؛ وضعیت و آموزش نیروها؛ مشکلات باقیمانده.

۷۹ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: تذکرها و دستورهای فرمانده کل سپاه به فرماندهان و مسئولان نیروی زمینی سپاه، قرارگاه کربلای ۲ و فرماندهان یگان های این قرارگاه درباره آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو.

۸۰ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: بررسی چگونگی انتقال تجهیزات سنگین از اروندرود؛ وضعیت و اقدامات لشکر ۲۵ کربلا برای آمادگی.

۸۱ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: بررسی چگونگی زمان بندی، هماهنگی و اجرای عملیات هایی که به عنوان عملیات های یدک، پشتیبانی یا فریب برای عملیات اصلی در فاو در نظر گرفته شده بود.

۸۲ ابلاغیه های ستاد نیروی زمینی سپاه به واحدهای اطلاعات، تدارکات و آموزش درمورد زمان آمادگی برای اجرای عملیات.

۸۳ ادامه حملات هوایی عراق به مناطق عملیاتی؛ بمباران مقر تیپ ۵۷ ابوالفضل(ع) در موسیان.

۸۴ ابلاغیه فرمانده تیپ ۱۱۱ پیاده عراق به گردان های تحت امر درباره تحکیم مواضع پدافندی و مقابله با نیروهای گشتی، نفوذی و غواصان ایران در منطقه اروند.

۸۵ در درگیری های امروز با نیروهای گروه ها در شمال غرب کشور چندین نفر شهید یا مجروح شدند.

۸۶ گزارش هایی از جنایت های حکومت عراق در مناطق کردنشین عراق.

۸۷ تلاش برای آمادگی و اعزام نیروهای داوطلب به جبهه ها.

۸۸ فرمانده عالی جنگ در سمینار فرماندهان ارتش ضمن یادآوری ضرورت دفاع از اسلام و قرآن، گفت: ما منتظر فتح نزدیک هستیم.

۸۹ حکومت عراق خدمت سربازی را به ۵ سال افزایش داد.

۹۰ اعلام مخالفت انگلیس با فروش تجهیزاتی که موجب تشدید یا طولانی شدن جنگ شود.

۹۱ گزارشی از توافق ارسال تجهیزات بیشتر و پیشرفته تر از شوروی به عراق. قرارداد عراق با آرژانتین برای خرید هواپیمای آموزشی.

۹۲ دیپلمات ایرانی: رفتارهای ناعادلانه، میانجیگری کشورهای منطقه را با بن بست روبه رو کرده است.

۹۳ وضعیت بارگیری نفتکش ها از جزیره خارک و جزیره سیری.

۹۴ ژون آفریک: استفاده از سلاح های پیشرفته برای انهدام پایانه نفتی خارک ناموفق بوده است.

۹۵ تلاش های ناموفق امریکا برای شکستن هم پیمانی ایران، سوریه و لیبی.

۹۶ هیئت پارلمانی فرانسه در بازگشت از سفر ایران: نارضایتی از مذاکره درباره گروگان ها، رضایت از مذاکره درباره روابط دو کشور.

۹۷ لهستان خواستار توسعه روابط اقتصادی با ایران شد.

۹۸ تواین ندامتگاه عادل آباد شیراز ضمن محکوم کردن جنایت های گروه های ضدانقلاب، خواستار شرکت در جبهه های جنگ شدند.

ص: ۱۰۵۰

۹۹ جلسه قرارگاه مرکزی (خاتم) سپاه پاسداران: گزارش و بررسی اقدامات قرارگاه کربلای ۱ و یگان های تحت امر برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در جزایر ام الرصاص و ام البابی.

۱۰۰ جلسه قرارگاه مرکزی سپاه: بررسی اقدامات قرارگاه کربلای ۱ و یگان های مأمور برای آماده سازی دو منطقه حنین و تبوک در هورالهویزه.

۱۰۱ جلسه قرارگاه مرکزی سپاه: توجیه فرماندهان لشکرهای ۲۷ و ۱۷ به مأموریت خود در عملیات منطقه فاو.

۱۰۲ گزارش فعالیت های ارتش عراق در منطقه عملیاتی فاو از ۲۶ تا ۲۸ آذر ۱۳۶۴.

۱۰۳ ابلاغیه فرماندهی کل سپاه به مناطق سپاه درباره نکاتی که در اعزام کاروان راهیان کربلا باید رعایت شود.

۱۰۴ ادامه اعزام نیروهای داوطلب و کمک های مردم به جبهه ها؛ سخنان رئیس جمهور درباره تحول در درک قرآن و ارزش ها بعد از انقلاب.

۱۰۵ گردهمایی انجمن های اسلامی دانشجویان دانشگاه ها برای بررسی چگونگی جذب نیروهای دانشگاهی در خدمت جنگ.

۱۰۶ فرمانده نیروی دریایی ارتش وضعیت حضور نیروهای دریایی ایران و عراق را در خلیج فارس اعلام کرد.

۱۰۷ نامه وزیر خارجه عراق به دبیرکل سازمان ملل درباره "نیات ایران از شروع تهاجم وسیع به عراق".

۱۰۸ کاهش نفتکش های حمل نفت از جزیره خارک و افزایش مشتریان حمل نفت از جزیره سیری.

۱۰۹ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از وضعیت دشوار زندگی مهاجران جنگی در مهران، دهلران و موسیان.

۱۱۰ گزارش هایی درباره طراحی و ساخت موشک زمین به هوا در ایران و توقیف محموله باروت در سوئد.

۱۱۱ رئیس سازمان بین المللی هواپیمایی کشوری مأمور پیگیری مصوبات شورا درباره استرداد هواپیماهای ربوده شده ایران و تهدید عراق در مورد امنیت خطوط هوایی شد.

۱۱۲ دیدار رهبر جنبش اسلامی لبنان با وزیر خارجه ایران.

۱۱۳ دیدار سفیر الجزایر با وزیر خارجه ایران؛ بازگشت قائم مقام وزیر خارجه ایران از سفر به چند کشور.

۱۱۴ گزارشی درباره میانجیگری برای توقف جنگ و پیامدهای سفر وزیر خارجه ایران به عربستان.

۱۱۵ گزارش هایی درباره ارسال سلاح از شوروی به عراق و مهلت بیشتر به عراق برای پرداخت بدهی هایش.

۱۱۶ گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی درباره دیدگاه های محافل داخلی و خارجی در مورد سفر صدام به مسکو.

۱۱۷ گزارشی درباره پروژه های خطوط نفتی عراق.

۱۱۸ سخنان نخست وزیر درباره نتایج اعتماد به نفس مردم ایران و توطئه ها علیه انقلاب اسلامی.

۱۱۹ سفیر عراق در امریکا تلاش برای نزدیکی سوریه و عراق را ناموفق خواند و نزدیکی سوریه و اردن را خطرناک اعلام کرد و از حمله بزرگ ایران در آینده نزدیک خبر داد.

گزارش روزشمار ۲۹/۹/۱۳۶۴

۱۲۰ حمله هوایی عراق به جزیره خارک پس از پنج روز توقف؛ تهدید حمله به مراکز اقتصادی و حیاتی ایران؛ تجاوز هوایی به مناطق مرزی غرب و جنوب.

۱۲۱ اعزام رزمندگان و کمک های مردمی از قم، باختران و همدان.

۱۲۲ سخنان امام جمعه تهران در نماز جمعه: سفر صدام به مسکو، مواضع شوروی درباره جنگ، تأکید بر ادامه جنگ تا پیروزی، وحدت سپاه و ارتش، بی اعتبار شدن سازمان ملل به دلیل صدور قطعنامه نقض

ص: ۱۰۵۱

حقوق بشر در ایران، تسلیم نشدن ایران در مقابل باج خواهی امریکا.

۱۲۳ وزیر خارجه ایران برای شرکت در اجلاس وزیران خارجه ایران، سوریه و لیبی، عازم لیبی شد.

۱۲۴ اولین دور مذاکرات وزیران خارجه ایران و سوریه و لیبی درباره فلسطین، دخالت امپریالیسم و صهیونیسم در جهان، جنوب افریقا، حمایت از لیبی در چالش با مصر و جنگ ایران و عراق.

۱۲۵ در پی سفر صدام به مسکو، شوروی درصدد توجیه رفتار خود و ابراز بی طرفی در جنگ برآمده است.

۱۲۶ رهبر شیعیان پاکستان، شوروی و امریکا را محرک اصلی حمله عراق به ایران خواند و از مواضع شوروی انتقاد کرد.

۱۲۷ رئیس کمیته حسن نیت اسلامی با سفر به بغداد تحولات جنگ را بررسی کرد.

۱۲۸ وزیر بازرگانی ایران در سفر به امارات عربی درباره روابط دوجانبه و افزایش صادرات ایران مذاکره کرد.

۱۲۹ وزیر نیرو و تنگناهای تولید برق و تأثیر حملات عراق و... را در تشدید کمبود برق تشریح کرد.

۱۳۰ کشاورزان مازندران با راه پیمایی از اعزام کاروان های راهیان کربلا حمایت کردند و خواستار مبارزه با مالکان غاصب شدند.

۱۳۱ فرستاده اسقف کانتربری در ادامه تلاش برای آزادی گروگان های امریکایی و اروپایی در لبنان، وارد بیروت شد.

گزارش روزشمار ۳۰/۹/۱۳۶۴

۱۳۲ فرمانده کل سپاه پاسداران با صدور ابلاغیه ای خطاب به فرماندهان سپاه، بر سرعت و دقت در آماده سازی و طرح ریزی عملیات عبور از اروند و پیشروی در منطقه فاو تأکید کرد.

۱۳۳ جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه: هماهنگی عملیات های پشتیبانی و یدک با عملیات اصلی؛ ضرورت تشکیل فرماندهی مهندسی، فرماندهی عبور و فرماندهی پدافند برای عملیات اصلی؛ تأکید بر ضرورت ادامه بسیج مردم و استمرار عملیات ها.

۱۳۴ فرمانده کل سپاه با ارسال سه نامه برای فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) نیازهای سپاه پاسداران به یگان های توپخانه، سلاح های ضدزره و پل های شناور را برای عملیات منطقه فاو که از ارتش جمهوری اسلامی باید به سپاه واگذار شود، اعلام کرد.

۱۳۵ قرارگاه عملیاتی غرب کشور خبر از آمادگی عراق برای مقابله با حمله ایران داد.

۱۳۶ ادعای عراق درباره حمله به یک هدف دریایی بزرگ نزدیک سواحل ایران؛ این ادعا تأیید نشد.

۱۳۷ کردهای مخالف حکومت بعثی مراکز ارتش عراق را در زاخو، دهوک و باطوقه به توپ بستند.

۱۳۸ خاطرات امروز آقای هاشمی درباره کسب اجازه از امام برای گرفتن وام جهت تأمین هزینه جنگ؛ سکوت چندروزه ارتش عراق؛ ضرورت آرام کردن موضع گیری ها علیه شوروی.

۱۳۹ فرمانده عالی جنگ در جمع رزمندگان راهیان کربلا: تصمیم ملت ایران به سرکوبی متجاوز؛ از راه های توقف جنگ اعلام سازمان

ملل مبنی بر متجاوز بودن عراق؛ درخواست از شوروی و کشورهای منطقه برای توقف حمایت از حکومت عراق.

۱۴۰ دکتروالایتی در لیبی گفت که حمله به یکی از سه کشور ایران، لیبی و سوریه شامل دو کشور دیگر نیز می شود.

۱۴۱ شیخ سعید شعبان با قائم مقام وزیر خارجه ایران و نمایندگان سنی مجلس شورای اسلامی دیدار کرد.

۱۴۲ رمضان پیام صدام را تسلیم شاه اردن کرد. رمضان و رادیو بغداد تهدید کردند که برای دفع حمله ایران از سلاح های مهلک استفاده می کنند.

ص: ۱۰۵۲

۱۴۳ نخست وزیر در هم اندیشی فرماندهان ارتش: توطئه های امریکا؛ مطامع شوری؛ ایستادگی مردم؛ رسوایی تکیه بر ابرقدرت ها؛ فشارهای اقتصادی و سیاسی بر دولت؛ اولویت تأمین نیازهای جنگ؛ پیروزی در جنگ ضامن استقلال و آزادی ملت های منطقه. ضمیمه گزارش ۱۳۲: متن کامل ابلاغیه فرمانده کل سپاه به فرماندهان سپاه و راهنمایی آنان برای طرح ریزی عملیات منطقه فاو و آماده سازی زمینه اجرای آن و تأکید بر سرعت و دقت.

گزارش روزشمار ۱۳۶۴/۱۰/۱

۱۴۴ قرارگاه کربلای ۲ با صدور ابلاغیه "تغییرات در دستور عملیات" مأموریت یگان های تحت امر را اعلام کرد.

۱۴۵ فرمانده کل سپاه، رحیم صفوی را به سمت جانشین خود در امر جنگ منصوب کرد.

۱۴۶ فرمانده کل سپاه در نامه ای به آقای هاشمی، هلیکوپتر های مورد نیاز برای عملیات در منطقه فاو را اعلام کرد.

۱۴۷ فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (سپاه) سازمان رزم مناطق عملیاتی حنین و تبوک را اعلام کرد.

۱۴۸ فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (سپاه) مقدار فرش باتلاق مورد نیاز برای عملیات منطقه فاو را اعلام کرد.

۱۴۹ جلسه شامگاهی قرارگاه خاتم(ص) سپاه: بررسی مأموریت ها و اقدامات قرارگاه و یگان های مهندسی سپاه پاسداران برای آماده سازی منطقه عملیاتی شرق اروندرود.

۱۵۰ در دومین جلسه شامگاهی قرارگاه خاتم(ص) سپاه وضعیت نامناسب یگان های زرهی سپاه و چگونگی رسیدن به وضع مطلوب بررسی شد.

۱۵۱ ابلاغ دستورالعمل حفاظتی امنیتی به همه یگان های مستقر در جبهه جنوب.

۱۵۲ ابلاغ دستورالعمل قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (سپاه) درباره پدافند غیرعامل به همه یگان های مستقر در جبهه جنوب.

۱۵۳ دستورالعمل فرمانده سپاه هفتم عراق به یگان های تحت امر برای مقابله با حملات نیروهای ایران و استفاده مناسب از آتش توپخانه.

۱۵۴ درگیری با افراد ضدانقلاب در سه پایگاه منطقه بانه؛ تسلیم سه تن در مریوان؛ شهادت یک پاسدار وظیفه در میاندوآب.

۱۵۵ اعزام نیروهای رزمی و تخصصی داوطلب از چند شهر به جبهه های نبرد.

۱۵۶ اعزام گروهی از مجاهدین عراقی به جبهه ها؛ درخواست عده ای از دانش آموزان کشور غنا برای حضور در جبهه ها.

۱۵۷ دیدار فرماندهان ارتش و نمایندگان امام در شورای عالی دفاع و ارتش و ژاندارمری با آیت الله منتظری.

۱۵۸ افتتاح ششمین دوره مجلس اعلاای عراق؛ سخنان رئیس جمهور در این مراسم و تأکید بر ضرورت حضور این مجلس در صحنه های عراق.

۱۵۹ نارضایتی امام خمینی از برخی نطق های نمایندگان و ادامه اختلافات نمایندگان درمورد انتخاب دولت را آقای هاشمی به نمایندگان

اعلام کرد.

۱۶۰ در ادامه اجلاس سه جانبه وزیران خارجه ایران، سوریه و لیبی در طرابلس، بر ضرورت گسترش همکاری های سه کشور تأکید شد.

۱۶۱ رهبر جنبش توحید اسلامی لبنان با رئیس جمهور ایران دیدار کرد.

۱۶۲ اعضای هیئت مشترک حزب الله و جنبش امل لبنان با آیت الله منتظری و آیت الله مشکینی دیدار کردند.

ص: ۱۰۵۳

۱۶۳ تلاش شوروی برای بهبود روابط سوریه و عراق.

۱۶۴ در آستانه سفر نخست وزیر ترکیه به ایران، مطبوعات این کشور خواسته های دولت اوزال را اعلام کردند.

۱۶۵ محاکمه دو رباینده هواپیمای عربستان، در تهران آغاز شد.

۱۶۶ ادامه تلاش فرستاده کلیسای کانتربری برای آزادی گروگان های امریکایی در لبنان.

۱۶۷ دو مأمور سفارت عراق در سریلانکا به سوی اتومبیل دیپلمات های ایران تیراندازی کردند.

گزارش روزشمار ۲/۱۰/۱۳۶۴

۱۶۸ امام خمینی در جمع فرماندهان ارتش جمهوری اسلامی، بر ضرورت وحدت همه اقشار به ویژه اتحاد نیروهای نظامی برای مقابله با دشمنان تأکید کردند.

۱۶۹ امام خمینی به فرماندهان ارتش ابلاغ کردند که اختیارات فرماندهی کل قوا، در جنگ به آقای هاشمی واگذار شده است.

۱۷۰ سخنان فرمانده کل سپاه در گردهمایی فرماندهان نواحی سپاه درباره شکل گیری جنگ، تلاش برای شکستن مقاومت، آثار عملیات خیر، حکم امام در شکل گیری ستاد فرماندهی کل قوا.

۱۷۱ بررسی مشکلات داخلی لشکر ۲۷ حضرت رسول (ص) و اختلافات مسئولان آن با حضور فرمانده کل سپاه.

۱۷۲ آثار فعالیت های تبلیغاتی و چریکی نیروهای انقلابی عراق در نجف، بغداد و کردستان عراق.

۱۷۳ درگیری با افراد حزب دمکرات در سقز. حزب دمکرات مردم یک روستا را تهدید به اعدام کرد.

۱۷۴ اعزام نیروهای رزمی و تخصصی و ارسال کمک های مردمی به جبهه ها.

۱۷۵ تصویب یک فوریت "طرح دستگیری مشمولان غایب".

۱۷۶ تفسیر رسانه ها درباره عملیات آتی ایران. تلویزیون آلمان: جنگ از حمله عراق به قصر شیرین آغاز شد.

۱۷۷ رئیس شورای عالی دفاع مقطع کنونی انقلاب اسلامی را تعیین کننده خواند.

۱۷۸ نخست وزیر خواستار مشارکت مستقیم مردم در بازسازی مناطق جنگ زده شد و بر ضرورت ادامه جنگ تا پیروزی تأکید کرد.

۱۷۹ به دعوت ایران، نماینده واتیکان برای اجرای مراسم مذهبی اسیران مسیحی وارد تهران شد.

۱۸۰ تلاش برای هواپیمارمایی در مسیر سیری به شیراز خنثی شد.

۱۸۱ وزیر خارجه چین در پایان سفر به خاورمیانه گفت که کشورهای خلیج باید برای توقف جنگ نقش مهم تری ایفا کنند.

۱۸۲ وزیر خارجه ایران بعد از اجلاس سه جانبه ایران، لیبی و سوریه، از لیبی به ایران بازگشت.

۱۸۳ در بیانیه مشترک اجلاس سه جانبه ایران و لیبی و سوریه، حکومت عراق به دلیل آغاز جنگ، حمله به کشتی ها و استفاده از سلاح شیمیایی محکوم شده است.

۱۸۴ نخست وزیر ترکیه در آستانه سفر به ایران، عراق را آغازگر جنگ خواند؛ مدیریت اقتصادی ایران را شایسته توصیف کرد و بر بی طرفی ترکیه تأکید کرد.

۱۸۵ مصاحبه معاون نخست وزیر عراق درباره رابطه با لیبی و سوریه، تأثیر آشتی سوریه و اردن بر روابط عراق و اردن، تلاش برای تشدید حملات به مراکز اقتصادی ایران، پشتیبانی تسلیحاتی شوروی از عراق.

۱۸۶ الوطن: تصمیم شوروی به میانجیگری میان سوریه و عراق. بی بی سی: نگرانی ایران و عراق از نزدیکی سوریه و اردن.

ص: ۱۰۵۴

۱۸۷ پایان احداث جاده مسیر خط لوله نفتی از تأسیسات استخراج نفت به بنادر صادراتی ایران به همت جهاد سازندگی.

۱۸۸ افزایش نرخ بیمه کشتی های عازم بنادر ایران و عراق.

۱۸۹ گروگان گیران فرانسوی ها در لبنان شرایط آزادی گروگان ها را به فرستاده دولت فرانسه اعلام کردند.

گزارش روزشمار ۳/۱۰/۱۳۶۴

۱۹۰ جلسه قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران: مرور طرح مانور، استفاده از نیروی زرهی برای تثبیت، زمان مناسب عبور از رودخانه، ضرورت فرش باتلاق و تأمین نشدن بودجه آن.

۱۹۱ بررسی تشکیلات و سازماندهی جدید سپاه پاسداران و نیروی زمینی سپاه در جلسه قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران.

۱۹۲ بررسی مشکلات فرماندهی و تشکیلاتی لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) در جلسه قرارگاه مرکزی سپاه و انتخاب مسئول ستاد جدید برای این لشکر.

۱۹۳ گزارش شناسایی نیروهای اطلاعات تیپ ۵۷ حضرت ابوالفضل(ع) از منطقه دربندیخان، ارتفاعات بمو و سرتک.

۱۹۴ شهردار بغداد در تلگرافی به صدام اعلام کرد که احداث سدهای دفاعی مناطق مأموریت سپاه های چهارم، ششم، سوم و هفتم پایان یافته است.

۱۹۵ حمله هوایی ناموفق عراق به جزیره خارک؛ ادعای عراق در مورد حمله به یک هدف بزرگ دریایی؛ بمباران مواضع ارتش عراق در شمال العماره.

۱۹۶ فرمانده نیروی هوایی عراق تهدید کرد که عملیات آتی و منابع اقتصادی ایران با سلاح های پیشرفته نابود خواهد شد. رمضان هم گفت که صلح را به ایران تحمیل می کنیم.

۱۹۷ درگیری با افراد مسلح حزب دمکرات؛ ترور یکی از برادران کرد در میاندوآب.

۱۹۸ مجاهدان عراقی با انفجار مرکز مخابرات داودیه بغداد خسارات و تلفاتی به حکومت عراق وارد کردند.

۱۹۹ اعزام نیروهای داوطلب و کمک های مردمی به جبهه ها.

۲۰۰ بازدید هیئت اعزامی پاپ از اردوگاه اسیران عراقی.

۲۰۱ بازتاب سفر هیئت اعزامی پاپ به ایران و تفسیر دیپلماتیک درباره آن.

۲۰۲ در پی سوءقصد به دیپلمات های ایران در سریلانکا، سفارتخانه های ایران و عراق به دولت سریلانکا شکایت کردند.

۲۰۳ یک شرکت هلندی به اتهام ارسال تجهیزات نظامی به ایران محکوم شد.

۲۰۴ دیدار وزیر سپاه پاسداران با رئیس جمهور سوریه؛ تفسیر رادیو اسرائیل در این باره.

۲۰۵ اعزام سربازان ذخیره تایلندی به جبهه های جنگ عراق.

۲۰۶ اعتراض ایران به هلند در مورد رأی به قطعنامه نقض حقوق بشر در ایران.

۲۰۷ رهبر جنبش توحید اسلامی پس از اقامت پانزده روزه در ایران و ملاقات با مقامات ایران، با تأکید بر وحدت مسلمانان، به لبنان بازگشت.

۲۰۸ سازمان مستضعفان جهان به تلافی گلوله باران جنوب لبنان یکی از ۴ گروگان اسرائیلی خود را اعدام کرد.

۲۰۹ محاکمه دو هواپیماربای یمنی که سال گذشته یک هواپیمای سعودی را ربودند، پایان یافت.

۲۱۰ هادی عزیزمرادی سرهنگ فراری ارتش شاه در ترکیه به قتل رسید.

ص: ۱۰۵۵

۲۱۱ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: بررسی وضعیت پشتیبانی؛ ساخت شناورهای سنگین برای انتقال تجهیزات سنگین و استقرار توپ؛ کمبود بودجه؛ تعمیرات موتور قایق‌ها؛ مهمات سلاح‌های سنگین و... .

۲۱۲ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: تعیین نیازها و درخواست‌هایی که قائم مقام فرمانده سپاه پاسداران در جلسه با فرمانده عالی جنگ باید مطرح کند.

۲۱۳ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: بررسی مشکلات لشکرهای ۸ نجف، ۲۷ حضرت رسول(ص) و برخی یگان‌های دیگر سپاه پاسداران.

۲۱۴ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: بحث درباره آماده‌سازی مناطق عملیاتی شمال غرب برای اجرای عملیات و گزارشی از شناسایی محورهایی در این جبهه.

۲۱۵ فرمانده قرارگاه خاتم الانبیای(ص) سپاه به فرماندهان چهار منطقه سپاه پاسداران ابلاغ کرد که تعهداتشان را برای تأمین نیروی کادر و رزمنده اجرا کنند.

۲۱۶ پیام نایب رئیس شورای فرماندهی حزب بعث به صدام و ادعای شرکت مردم عراق در ایجاد موانع خط مقدم در جبهه جنوبی جنگ.

۲۱۷ از فعالیت‌های امروز ارتش عراق: حمله به یک نفتکش کویتی، تجاوز به حریم هوایی مهاباد و استقرار سکوها پرتاب موشک در فاو.

۲۱۸ حمله پرتلفات گروه کومه له به یک پایگاه ژاندارمری در سقز؛ اسارت ۴ سرباز به دست گروه دمکرات؛ درگیری با گروه خبات در بانه.

۲۱۹ گزارش‌هایی از جنایات حکومت عراق در مناطق کردنشین عراق.

۲۲۰ گروه‌های دیگری از نیروهای داوطلب رزمی و تخصصی و کمک‌های مردمی عازم مناطق عملیاتی شدند.

۲۲۱ وزیر فرهنگ و آموزش عالی خواستار بهره‌گیری از اندیشه علمی و تخصصی دانشگاه‌ها در جبهه‌ها شد.

۲۲۲ سرهنگ صیاد شیرازی شمار رزمندگان را بسیار مطلوب خواند و گفت در سراسر جبهه‌ها تلاش تا کسب پیروزی نهایی ادامه دارد.

۲۲۳ صدام آمادگی عراق را برای خاتمه جنگ از طریق مذاکره اعلام کرد. معاون وزیر خارجه عراق گفت که ما آماده دفع حمله ایران هستیم.

۲۲۴ جنبش عدم تعهد و سازمان کنفرانس اسلامی تلاش‌های جدیدی را برای خاتمه جنگ شروع می‌کنند.

۲۲۵ نماینده دبیرکل سازمان ملل برای مذاکره با ایران و عراق گفت که نابودی خارک هم ایران را به زانو در نمی‌آورد.

۲۲۶ تشریح چگونگی احداث سریع مسیر خط لوله انتقال نفت به همت وزارت جهاد سازندگی.

۲۲۷ فرستاده واتیکان برای اجرای مراسم سال جدید اسیران مسیحی، امروز با معاون وزیر خارجه ملاقات و در اردوگاه کهریزک با اسیران عراقی دیدار کرد.

۲۲۸ وزیر مشاور در امور اقتصادی ترکیه در رأس یک هیئت ۱۵۷ نفره اقتصادی از بخش خصوصی و دولتی وارد تهران شد.

۲۲۹ کره شمالی خواستار خرید نفت ایران با تخفیف یک دلار شد.

۲۳۰ ایران از سریلانکا خواستار تعقیب مسببان حمله به خودرو دیپلمات های ایران در سریلانکا شد.

۲۳۱ انفجار دو بمب در سرزمین های اشغالی فلسطین، خسارات و تلفاتی به صهیونیست ها وارد کرد.

ص: ۱۰۵۶

۲۳۲ درخواست فرمانده کل سپاه از فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) برای واگذاری اقلامی از مهمات و تسلیحات و تجهیزات نظامی از نیروی زمینی ارتش، ژاندارمری و شهربانی به سپاه پاسداران برای تأمین نیازهای مأموریت های عملیاتی سپاه پاسداران.

۲۳۳ اطلاعات یک پناهنده عراقی درباره تجهیزات ارتش عراق در منطقه فاو.

۲۳۴ گردهمایی مسئولان وزارت راه و ترابری برای افزایش پشتیبانی این وزارتخانه از جنگ و سخنان فرمانده کل سپاه در آن درباره اهمیت حضور دولت و اهمیت اقدامات مهندسی در جنگ.

۲۳۵ جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه درباره تشکیلات نیروی زمینی سپاه و معرفی تشکیلات سپاه شمال.

۲۳۶ بازتاب های گزارش معاون شورای فرماندهی عراق به صدام درباره ایجاد سد دفاعی در برابر ایران.

۲۳۷ حمله روز گذشته به یک نفتکش کویتی به ایران نسبت داده شد.

۲۳۸ احضار سفیر ایران در قطر و دیدار وی با امیر قطر درباره حمله به یک نفتکش کویتی.

۲۳۹ حضور فرستاده واتیکان در مراسم عید کریسمس اسیران عراقی؛ تقدیم پیام پاپ به رئیس جمهور؛ تحلیل دیپلماتیک این سفر.

۲۴۰ رئیس جمهور فرانسه در پیامی به رئیس جمهور ایران خواستار حل مسائل دو کشور و برقراری روابط دوستانه شد.

۲۴۱ سازمان جهاد اسلامی آزادی گروگان های فرانسوی را مشروط به آزادی متهمان به سوء قصد به بختیار و دخالت رئیس جمهور فرانسه برای حل این موضوع کرد.

۲۴۲ اولین دور مذاکرات سالانه کمیسیون اقتصادی ایران و ترکیه برگزار شد.

۲۴۳ اعضای هیئت مشترک جنبش امل و حزب الله لبنان با رئیس جمهور و وزیر خارجه ایران دیدار کردند.

۲۴۴ دیدار امامان جمعه و اعضای ستادهای نماز جمعه استان تهران با امام جمعه تهران.

۲۴۵ دیدار خانواده شهیدان کمیته های انقلاب با نخست وزیر؛ نقش خانواده شهیدان، نقش کمیته ها در تثبیت انقلاب، خروج صهیونیست ها از لبنان در سخنان نخست وزیر.

۲۴۶ جامعه روحانیت مبارز تهران و دفتر تحکیم وحدت محاکمه سلیمان خاطر (مبارز مصری) را محکوم کردند.

۲۴۷ سفیر شوروی در آلمان شرقی در دیدار با سفیر ایران ابراز علاقه کرد که مشکل افغانستان با کمک ایران حل شود.

۲۴۸ به گفته یکی از روحانیان افغانستان، اتحاد گروه های مجاهد افغانستانی هراس فراوانی در میان اشغالگران افغانستان ایجاد کرده است.

۲۴۹ جلسه قرارگاه مرکزی سپاه: گزارش وضعیت و اقدامات ارتش عراق در منطقه فاو.

۲۵۰ جلسه قرارگاه مرکزی سپاه: اعلام خط حدهای جدید یگان های مأمور برای عملیات در منطقه فاو؛ بیان اقدامات و مشکلات یگان های قرارگاه نوح.

۲۵۱ جلسه قرارگاه مرکزی سپاه: پیش بینی وضعیت های مختلف هشیاری دشمن در آغاز عملیات و بیان تدابیر مختلف برای شکستن خط دشمن.

۲۵۲ جلسه قرارگاه مرکزی سپاه: طرح های مهندسی در حال اجرا در منطقه شرق اروند و مشکلات موجود و تأکید بر تسریع در سازماندهی و اجرای طرح های مهندسی.

ص: ۱۰۵۷

۲۵۳ در بخش پایانی جلسه صبح امروز قرارگاه مرکزی سپاه، تشکیلات جدید مهندسی سپاه، مأموریت لشکرهای ۸ نجف و ۱۴ امام حسین(ع) قبل از عملیات، تقسیم بندی منطقه عملیاتی و محل مناسب برای انتقال وسایل سنگین بررسی شد.

۲۵۴ بررسی عملکرد ماشین کانال کن و چگونگی فراهم کردن امکان مقاومت نیروهای مرحله اول عملیات در برابر آتش شدید دشمن، در جلسه فرمانده کل سپاه با لشکر ۱۷.

۲۵۵ گزارش واحد حفاظت قرارگاه کربلا درباره فعالیت هایی که موجب هشیاری دشمن در مورد عملیات آتی می شود.

۲۵۶ گزارش واحدهای اطلاعات قرارگاه های کربلا و نوح از نتایج شناسایی ها و بررسی های وضعیت ساحل غربی اروندرود، موانع موجود و اقدامات دشمن.

۲۵۷ حمله یک هواپیمای عراقی به جزیره خارک به تخریب دو خانه انجامید.

۲۵۸ یکی از پایگاه های گروه کومه له در مریوان منهدم شد و در پیرانشهر و نوسود چند نیروی خودی در کمین ضدانقلاب شهید یا مجروح شدند.

۲۵۹ کشتار غیرنظامیان کرد عراقی و حمله ارتش عراق به مناطق مسکونی استان های شمالی عراق ادامه دارد.

۲۶۰ وال استریت ژورنال و تایمز از آمادگی ایران برای حمله به عراق در هورالهویزه خبر دادند.

۲۶۱ آقای هاشمی در نماز جمعه تهران به مهم ترین مسائل روز پرداخت: سفر صدام به مسکو؛ اعزام های گسترده نیروها و کمک های مردمی؛ تغییر موضع شورای همکاری؛ مواضع جدید فرانسه، اوضاع افغانستان، شرایط پایان جنگ.

۲۶۲ گزارش رویتر درباره سخنان آقای هاشمی در نماز جمعه تهران.

۲۶۳ شوروی همکاری با عراق را بخشی تفکیک ناپذیر از خط مشی اصولی خود اعلام کرد.

۲۶۴ فرانسه موشک های پیشرفته به عراق فرستاد و رادیو بغداد، عراق را زرادخانه سلاح های پیشرفته اعلام کرد.

۲۶۵ امارات تلاش برای پایان دادن به جنگ را از سر خواهد گرفت.

۲۶۶ شیخ فضل الله در نماز جمعه امروز بیروت خواستار آزادی همه گروگان ها از جمله گروگان های ایرانی شد. وی همچنین خواستار وحدت مسلمانان و مسیحیان لبنان برای مبارزه با اسرائیل شد.

۲۶۷ باجه های خطوط هواپیمایی اسرائیل در فرودگاه های رم و وین مورد حمله قرار گرفت.

۲۶۸ در سالروز اشغال افغانستان، مهاجران افغانی با راه پیمایی اعتراض خود را به اشغالگری شوروی اعلام کردند.

۲۶۹ سر کنسولگری ایران در هرات هدف خمپاره قرار گرفت.

گزارش روز شمار ۷/۱۰/۱۳۶۴

۲۷۰ گزارش واحد اطلاعات قرارگاه کربلا درباره فعالیت های ارتش عراق در غرب اروند.

۲۷۱ درخواست ۲۰۰ سنگر از فرماندهی مهندسی برای استقرار خمپاره اندازهای ۱۲۰ میلی متری در شرق اروند.

۲۷۲ هواپیماهای عراقی امروز چند منطقه عملیاتی جبهه جنوب و منطقه مسکونی شهر هویزه را بمباران و خساراتی وارد کردند.

۲۷۳ حمله هوایی امروز عراق به جزیره خارک خسارت جزئی داشت.

۲۷۴ ایران گلوله باران شهر فاو را تکذیب کرد.

۲۷۵ یک کشتی دانمارکی حامل مواد منفجره برای عراق را نیروی دریایی ارتش ایران توقیف کرد.

ص: ۱۰۵۸

۲۷۶ امروز در کردستان چند درگیری با گروه های مسلح رخ داد.

۲۷۷ رئیس جمهور در اجتماع ایشارگران و بسیجیان به تشریح آثار حضور رزمندگان، خنثی شدن جنگ تبلیغاتی دشمن، ناامید شدن حامیان صدام و تن ندادن جمهوری اسلامی به صلح تحمیلی پرداخت.

۲۷۸ اعزام کاروان های نیروهای داوطلب و کمک های مردمی به جبهه ها.

۲۷۹ دانشجویان مسلمان پاکستان برای جهاد علیه صدام اعلام آمادگی و از انتخاب آیت الله منتظری حمایت کردند.

۲۸۰ ادامه تهدیدات عراق به استفاده از سلاح های نابودکننده و برحذر داشتن ارتشیان ایران از شرکت در عملیات. یک نشریه امریکایی نیز از تاکتیک های جدید عراق و دستیابی به پیشرفته ترین سلاح های ساخت شوروی خبر داد.

۲۸۱ در ادامه تلاش شورای همکاری برای آتش بس، وزیر خارجه امارات وارد ایران شد.

۲۸۲ بازتاب سفر وزیر خارجه امارات به تهران و تلاش شورای همکاری در رسانه های غربی.

۲۸۳ ژاپن برای میانجیگری در جنگ اعلام آمادگی کرد و رادیو امریکا موضع ثابت ایران را موجب شکست طرح های صلح خواند.

۲۸۴ رادیو مسکو بر وفاداری شوروی به روابط حسن همجواری با ایران و ضرورت مذاکره برای پایان جنگ تأکید کرد.

۲۸۵ پس از سه ماه مذاکره و بر اثر فشار سوریه، امروز رهبران جنبش امل، حزب سوسیالیست ترقی خواه لبنان و نیروهای لبنانی (مسیحیان)، توافقنامه ای درباره پایان جنگ داخلی لبنان، اصلاحات سیاسی و اقتصادی و لغو سیستم طایفه ای لبنان امضا کردند.

۲۸۶ بازتاب گسترده انفجار روز گذشته در فرودگاه های رم و وین و گمانه زنی ها درباره عامل آن و متهم کردن سوریه، لیبی و ایران.

۲۸۷ دادگاه نظامی مصر سلیمان خاطر را به اتهام کشتن ۷ صهیونیست به حبس ابد محکوم کرد. گزارش روزشمار ۸/۱۰/۱۳۶۴

۲۸۸ گزارش میزان آمادگی لشکر ۴۱ ثارالله (ع) برای اجرای عملیات در منطقه فاو و بررسی طرح مانور و بیان نیازهای این لشکر در جلسه قرارگاه خاتم سپاه.

۲۸۹ گزارش وضعیت لشکر ۱۹ فجر و میزان آمادگی آن برای اجرای عملیات در منطقه فاو در جلسه قرارگاه خاتم سپاه. سخنرانی محسن رضایی برای نیروهای کادر و مسئولان لشکر فجر و بیان نکاتی درباره وضعیت کشور و جنگ.

۲۹۰ ابلاغ طرح عملیاتی صف به یگان های تحت امر قرارگاه کربلای ۱.

۲۹۱ در حمله هوایی به خارک دو ساختمان شرکت نفت منهدم شد. رادیو امریکا: عراق می خواهد با قطع صادرات نفت ایران، جنگ را پایان دهد.

۲۹۲ منابع کشتیرانی: ایران درصدد افزایش نقاط صدور نفت و تمرکززدایی از خارک است.

۲۹۳ فرمانده نیروهای دریایی ارتش دلایل گسترش منطقه بازرسی کشتی ها و دلیل توقیف کشتی دانمارکی را اعلام کرد.

۲۹۴ ادامه سرکوب شدید مخالفان و ناراضیان در عراق.

۲۹۵ کاروان های دیگری از نیروهای داوطلب و کمک های مردم عازم جبهه ها شدند.

۲۹۶ مصاحبه سرپرست ستاد تبلیغات جنگ ایران درباره تحولات ناشی از اعزام کاروان های کربلا، سفر

ص: ۱۰۵۹

- صدام به مسکو، مواضع شورای همکاری، دلایل تزلزل حکام و ارتش عراق، کشتار مردم عراق، مواضع بتونی عراقی ها، انتقال قدرت در عراق، شرایط ایران برای توقف جنگ.
- ۲۹۷ رئیس جمهور در دیدار فرماندهان و مسئولان تیپ ویژه شهدا، توطئه در کردستان را پس از پیروزی انقلاب اسلامی، تجربه ای بزرگ، حساس و بسیار دشوار خواند.
- ۲۹۸ آقای هاشمی در دیدار معاونان پرورشی و مربیان تربیتی آموزش و پرورش، بنیان های جامعه را محکم خواند و جنگ تحمیلی را موجب تکامل جامعه اعلام کرد.
- ۲۹۹ دیدار وزیر مشاور در امور خارجی امارات با آقای هاشمی.
- ۳۰۰ دیدار وزیر مشاور در امور خارجی امارات با نخست وزیر و وزیر خارجه ایران.
- ۳۰۱ بازتاب سفر وزیر مشاور امور خارجی امارات به ایران.
- ۳۰۲ مقامات چند کشور منطقه و برخی کشورهای مسلمان از ایران و عراق خواستار توقف جنگ شدند.
- ۳۰۳ طرح نمایندگان سنای امریکا برای جلوگیری از فروش هلیکوپترهای امریکایی به عراق، با تلاش وزارت خارجه و وزارت جنگ امریکا متوقف شد.
- ۳۰۴ موافقت ایران با پیشنهاد شوروی برای سفر قائم مقام وزیر خارجه شوروی به تهران.
- ۳۰۵ فرانسه در ادامه تلاش برای تنش زدایی، هیئت دیگری به تهران اعزام می کند.
- ۳۰۶ ادامه گمانه زنی درباره عوامل انفجار دفترهای هواپیمایی اسرائیل در رم و وین و متهم کردن گروه های فلسطینی، لیبی، ایران و سوریه.
- ۳۰۷ معاون نخست وزیر عراق با رئیس امریکایی انجمن همکاری اقتصادی و بازرگانی امریکا و عراق در بغداد دیدار کرد.
- ۳۰۸ دیدار سران گروه های شبه نظامی لبنان با حافظ اسد و تأکید وی بر همکاری برای اجرای موافقت نامه صلح. مخالفت سمیر جع جع با این موافقت نامه.
- ۳۰۹ حزب الله لبنان خواستار مبارزه تا آزادی کامل جبل عامل و قدس شریف از اشغال اسرائیل شد.
- ۳۱۰ مطبوعات ایران و گروه های مصری، سلیمان خاطر را قهرمان خواندند و پارلمان کویت خواستار آزادی او شد. گزارش روزشمار ۹/۱۰/۱۳۶۴
- ۳۱۱ وضعیت تیپ ۳۳ المهدی (عج) سپاه پاسداران و اقدامات این تیپ جهت آمادگی برای عملیات در منطقه فاو و مشکلات آن با حضور فرمانده کل سپاه، فرمانده قرارگاه نوح، فرمانده و مسئولان تیپ ۳۳ بررسی شد.
- ۳۱۲ وضعیت و اقدامات لشکر ۵ نصر سپاه و اقدامات این لشکر برای عملیات در فاو و مشکلات آن با حضور فرمانده کل سپاه، فرمانده و

مسئولان لشکر نصر بررسی شد.

۳۱۳ در جلسه قرارگاه مرکزی سپاه مشکلات باقیمانده برای عملیات و دلایل کندی کارها بررسی شد و فرمانده کل سپاه مسئولان نیروی زمینی سپاه را مأمور رفع مشکلات و برنامه ریزی برای تسریع کارها کرد.

۳۱۴ گزارش بررسی و شناسایی اسکله العمیه، خور عبدالله، دهانه اروندرود در جلسه قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران.

۳۱۵ فرماندهی سپاه جنوب نیروی زمینی سپاه دستورالعمل نقل و انتقال تجهیزات سنگین را در منطقه فدک (شرق اروندرود) به یگان های قرارگاه کربلای ۲ ابلاغ کرد.

۳۱۶ گزارش واحد حفاظت اطلاعات سپاه جنوب درباره اقدامات خودی در منطقه خسروآباد و بهمنشیر که موجب افزایش هشیاری دشمن می شود.

ص: ۱۰۶۰

۳۱۷ حمله هوایی امروز عراق به چند شهر و منطقه عملیاتی و بمباران جزیره خارک خسارتی نداشت.

۳۱۸ حمله تلافی جویانه هواپیماهای ایران به مناطق تجمع ارتش عراق در شمال سلیمانیه و جنوب العماره. انهدام یکی از مقرهای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در این عملیات. ادعای عراق در مورد اینکه این حمله به نقاط مسکونی بوده است.

۳۱۹ گزارش منابع دریایی از حمله هواپیماهای عراقی به یک کشتی تجاری قطر در هفته گذشته که غرق شده است.

۳۲۰ ادعای اینکه مواد منفجره کشتی دانمارکی هورن لند - که نیروی دریایی ایران توقیف کرده - برای جاده سازی بوده است.

۳۲۱ دستگیری چند تن از اعضای نظامی حزب دمکرات در بوکان و تکاب.

۳۲۲ اعزام کاروان های نیروهای داوطلب و کمک های مردمی به جبهه ها.

۳۲۳ بازتاب اعزام نیروها در رسانه های خارجی و ادامه تهدیدهای عراق.

۳۲۴ ارتش عراق به قوای خود در جبهه جنوبی دستور آماده باش صددرصد داد.

۳۲۵ وزیر مشاور در امور خارجه امارات با رئیس جمهور دیدار و پیام رئیس امارات را تقدیم وی کرد.

۳۲۶ بازتاب سفر وزیر مشاور در امور خارجه امارات در رسانه ها.

۳۲۷ سفر وزیر خارجه عراق به عربستان و تسلیم پیام صدام به فهد.

۳۲۸ احتمال برگزاری اجلاس سران کشورهای اسلامی برای بررسی چگونگی پایان دادن به جنگ ایران و عراق.

۳۲۹ ایران با درخواست ترکیه برای تخفیف در قیمت نفت مخالفت کرد و از ترکیه خواست که عراق را از حمله به نفتکش های ترکیه منع کند.

۳۳۰ هواپیمای ترکیه که برای بازگرداندن هیئت ترک عازم ایران بود با تهدید جنگنده های عراقی به ترکیه بازگشت.

۳۳۱ مصاحبه وزیر ارشاد با نشریه الشراع درباره مسائل لبنان، روابط با سوریه، جنگ، انتخاب آیت الله منتظری، روابط با کشورهای منطقه.

۳۳۲ رئیس کمیسیون سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی توافق با فالانژها و مارونی ها را در لبنان به معنای توقف مبارزه با اسرائیل اعلام کرد.

۳۳۳ هیئت مشترک جنبش امل و حزب الله لبنان، توافقنامه جدید میان گروه های لبنانی را به نفع اسرائیل اعلام کرد.

۳۳۴ بررسی وضعیت صادرات نفت ایران و عراق و تأثیر آن در جنگ در گفت و گوی شهرام چوبین با بی بی سی.

۳۳۵ گزارش مطبوعات لندن درباره انتقال مرکز صدور نفت ایران به گناوه و تصمیم ایران به احداث ترمینال نفتی در بندر جاسک.

۳۳۶ در پی تلاش کمیته آشتی اعراب، ملک حسین در دمشق با حافظ اسد دیدار کرد.

۳۳۷ توافق عراق، مصر و پاکستان برای تأسیس مرکز کاوش هسته ای.

۳۳۸ سفارت ایران در ایتالیا این ادعا را که محل آموزش عاملان حادثه فرودگاه های رم و وین، ایران بوده است، تکذیب کرد.

ضمیمه گزارش ۳۱۱: خلاصه سخنرانی فرمانده کل سپاه برای رزمندگان تیپ ۳۳ المهدی (عج).

ضمیمه گزارش ۳۱۲: خلاصه سخنرانی فرمانده کل سپاه در جمع فرماندهان و مسئولان لشکر ۵ نصر درباره ابعاد جنگ و لزوم توجه به همه ابعاد جنگ به ویژه بعد معنوی آن.

ضمیمه گزارش ۳۳۲: گزارش تحلیلی خیرگزاری جمهوری اسلامی درباره توافق سه جانبه لبنان.

گزارش روزشمار ۱۰/۱۰/۱۳۶۴

ص: ۱۰۶۱

- ۳۳۹ بررسی وضعیت و اقدامات آمادگی و طرح مانور لشکر ۲۵ کربلا برای عملیات در منطقه فاو در جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه.
- ۳۴۰ بررسی وضعیت و اقدامات آمادگی و مشکلات لشکر ۷ ولی عصر(عج) برای عملیات در منطقه فاو در جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه.
- ۳۴۱ درخواست فرمانده کل سپاه از قرارگاه خاتم الانبیا(ص) برای به کارگیری ۴۰ توپ ۳۵ میلی متری برای تأمین هوایی منطقه عملیات.
- ۳۴۲ دستور فرمانده کل سپاه به واحد طرح و عملیات قرارگاه خاتم سپاه برای تهیه طرح انتقال وسایل سنگین به منطقه عملیاتی و آماده سازی بانه مهمات و پد هلیکوپتر.
- ۳۴۳ دستور فرماندهی قرارگاه خاتم سپاه به قرارگاه های کربلا و نوح برای تسریع در آمادگی لشکر ۵ نصر و تیپ ۳۳ المهدی(عج).
- ۳۴۴ گزارش فعالیت های ارتش عراق در منطقه اروندرود در دوره ۷ تا ۱۰ دی ۱۳۶۴.
- ۳۴۵ حمله هوایی امروز عراق به جزیره خارک به ویرانی یک اتاقک نگهبانی انجامید.
- ۳۴۶ حملات شدید هوایی عراق به مناطق نظامی و غیرنظامی استان های غربی کشور خسارات و تلفاتی در پی داشت.
- ۳۴۷ ستاد مشترک ارتش با انتشار اطلاعیه ای اعلام کرد که چند هواپیمای نیروی هوایی ایران مرکز تجمع نیروهای بعثی را در شرق رانیه بمباران کردند.
- ۳۴۸ ستاد تبلیغات جنگ ایران ادعای عراق مبنی بر اقدام روز گذشته هواپیماهای ایران به بمباران دو منطقه مسکونی عراق را تکذیب کرد و از سازمان ملل خواست در این باره تحقیق کند.
- ۳۴۹ گزارش فرمانده نیروی هوایی ارتش ایران از عملیات روز گذشته این نیرو و هشدار به عراق برای خودداری از آغاز جنگ شهرها.
- ۳۵۰ نماینده عراق در سازمان ملل در نامه ای به دبیرکل ادعا کرد ایران به مناطق مسکونی عراق حمله کرده است.
- ۳۵۱ نفتکش قبرسی سوپرپور که از خارک عازم سیری بود هدف حمله موشکی عراق قرار گرفت.
- ۳۵۲ گزارش فرمانده نیروی دریایی ارتش درباره دو کشتی توقیف شده هورن لند و ابن البیتار.
- ۳۵۳ گزارش دبیرکل سازمان ملل از حوادث دریانوردی سال ۱۹۸۵ در خلیج فارس و دریای عمان.
- ۳۵۴ کاروان های متعدد نیروهای داوطلب و کمک های مردمی عازم جبهه ها شدند.
- ۳۵۵ منابع دیپلماتیک سفر وزیر مشاور در امور خارجی امارات به تهران و تلاش های شورای همکاری را برای توقف جنگ مثبت ارزیابی کردند.
- ۳۵۶ در پی اقدام جنگنده های عراقی به تهدید هواپیمای ترکیه در روز گذشته در مرز ایران، سفیر عراق در ترکیه احضار شد و سفیر ترکیه در ایران از ایران به دلیل انتشار این خبر ابراز ناراحتی کرد.

۳۵۷ دیدگاه های شوروی درباره روابط سوریه و اردن، جنگ ایران و عراق، روابط شوروی با ایران و عراق و تحرکات شورای همکاری.

۳۵۸ مذاکرات شاه اردن و رئیس جمهوری سوریه در دمشق امروز پایان یافت ولی بیانیه مشترکی منتشر نشد.

۳۵۹ گزارشی از شکست تلاش کمیته آشتی عرب برای آشتی عراق و لیبی.

۳۶۰ طبق قرارداد عراق و کویت، عراق در سال ۱۹۸۶ روزانه ۴۰۰ میلیون فوت مکعب گاز به کویت ارسال می کند.

ص: ۱۰۶۲

۳۶۱ شورای امنیت حوادث فرودگاه های رم و وین را محکوم کرد. نماینده ایران در سازمان ملل از انتساب تروریسم به ایران انتقاد کرد. امریکا لیبی و گروه ابونضال را در این حوادث دخیل دانست و دخالت ایران را رد کرد. اسرائیل بر انتقام تأکید کرد. لیبی تروریسم را تقبیح کرد و این حوادث را دستاویز حمله به لیبی برشمرد.

۳۶۲ عاملان انفجار سه راهی در یاخچی آباد تهران دستگیر شدند. گزارش روزشمار ۱۳۶۴/۱۰/۱۱

۳۶۳ بررسی وضعیت، عملکرد، مشکلات و طرح مانور لشکر ۳۱ عاشورا برای آمادگی عملیات در منطقه فاو، در جلسه قرارگاه مرکزی سپاه.

۳۶۴ فرمانده کل سپاه در جلسه ای کوتاه فرمانده لشکر نجف را به مأموریت های این لشکر در عملیات منطقه فاو توجیه کرد.

۳۶۵ ابلاغ دستورالعمل قرارگاه خاتم سپاه به قرارگاه کربلا و قرارگاه نوح برای هماهنگی یگان های تحت امر و تسریع در آماده سازی برای عملیات.

۳۶۶ ابلاغ دستورالعمل حفاظت اطلاعات قرارگاه خاتم به قرارگاه های کربلا و نوح برای چگونگی کنترل تردد وسایل نقلیه در منطقه عمومی آبادان.

۳۶۷ بررسی اقدامات مهندسی مورد نیاز جبهه شمال غرب در جلسه قرارگاه خاتم سپاه و تأکید بر آماده شدن آن به خصوص جاده ها تا اوایل بهار آینده.

۳۶۸ در جلسه قرارگاه خاتم سپاه بر ضرورت طراحی و اجرای عملیات های نفوذی و محدود در جبهه میانی تأکید شد.

۳۶۹ بمباران امروز جزیره خارک خسارتی نداشت. هواپیماهای عراقی به منطقه نفتی بحرگان نیز تجاوز کردند.

۳۷۰ تجاوز هوایی عراق به شهرها و بمباران مناطق نظامی و غیرنظامی ایران امروز نیز ادامه یافت.

۳۷۱ اطلاعیه ستاد مشترک ارتش درباره بمباران تأسیسات مخابراتی عراق در منطقه سیدصادق و گزارش رادیو بغداد در این باره.

۳۷۲ در درگیری های امروز در چند نقطه شمال غرب کشور چند نیروی خودی شهید یا مجروح شدند.

۳۷۳ گردهمایی کارگران و دانش آموزان بسیجی در استادیوم آزادی و ارسال هدایای آنان برای جبهه ها؛ اعزام داوطلبان نیروهای فنی و راننده از شرکت واحد.

۳۷۴ تهدیدهای رادیو بغداد و خبرگزاری عراق مبنی بر نابود شدن شرکت کنندگان در حمله به عراق و نابودی مراکز حیاتی ایران. دستور ساخت پناهگاه عمومی در عراق.

۳۷۵ وزیر مشاور ترکیه پس از دو روز تأخیر به دلیل تهدید خطوط هوایی ترکیه به وسیله عراق، از مسیر شوری به ترکیه بازگشت.

۳۷۶ سازمان مستضعفان جهان اعلام کرد که به تلافی حملات اسرائیل به روستاهای جنوب لبنان دومین جاسوس اسرائیلی را اعدام کرده است.

۳۷۷ سازمان مجاهدین خلق (منافقین) دستورالعمل جدیدی برای افزایش تحرک نیروهای خود در ایران صادر کرد.

ضمیمه گزارش ۳۷۳: مقاله روزنامه ژاپنی درباره نقش دین و قیام امام حسین (ع) در جذب بسیجیان به سوی جبهه ها.

ص: ۱۰۶۳

۳۷۸ دستورالعمل قرارگاه خاتم(ص) سپاه به قرارگاه کربلا برای تسریع در اجرای اقدامات مهندسی در شرق اروند و هماهنگی برای استفاده از تانک در شکستن خط دشمن.

۳۷۹ گزارش واحد حفاظت اطلاعات قرارگاه کربلا درباره نمونه هایی از اقدامات خودی که موجب هشپاری دشمن درباره عملیات منطقه فاو می شود.

۳۸۰ نتایج دو شناسایی لشکر ۱۹ فجر از ساحل و خط دشمن در غرب اروندرود.

۳۸۱ ارتش عراق به برج های دیدبانی خود از شرفانی تا شمال جزایر مجنون اعلام آماده باش کرد.

۳۸۲ خارک و مناطق نظامی و غیرنظامی غرب کشور هدف حملات هوایی عراق قرار گرفت و خسارت های جانی و مادی به بار آورد.

۳۸۳ گزارش سخنگوی نظامی عراق از فعالیت های ارتش عراق در سال ۱۹۸۵.

۳۸۴ نماینده ایران در سازمان ملل در نامه ای به دبیرکل، ادعای عراق مبنی بر اقدام ایران به بمباران مندلی و علی غربی را رد کرد.

۳۸۵ سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ ایران از سازمان ملل درخواست کرد برای روشن شدن ادعای عراق در مورد حمله هوایی ایران به مناطق مسکونی سلیمانیه، هیئتی به عراق اعزام کند.

۳۸۶ در درگیری های امروز نیروهای خودی با افراد گروه ها در بانه و تکاب ۶ تن شهید شدند.

۳۸۷ حملات مجاهدان عراقی به بزرگ راه بغداد - بصره، این جاده را برای نقل و انتقالات ارتش عراق ناامن کرده است.

۳۸۸ گردهمایی مدیران روابط عمومی و مسئولان دفاتر پشتیبانی جنگ وزارتخانه ها برای تشکیل و اعزام کاروان های "راهیان دیار نور" وزارتخانه ها و سازمان های دولتی برای دیدار از جبهه ها. دکتر خرازی گفت که اقتصاد و بازرگانی ما تاکنون جنگی نبوده و این روند باید اصلاح شود.

۳۸۹ مانور رزمی - آموزشی بسیج با شرکت دو تیپ احتیاط راهیان کربلا در جنوب تهران برگزار شد.

۳۹۰ دو شرکت آلمان غربی مواد اولیه سلاح های شیمیایی به عراق ارسال می کنند.

۳۹۱ وزیر خارجه لیبی ضمن حمایت از ایران، ارسال سلاح به ایران را تکذیب کرد و گفت برای پایان جنگ می کوشیم.

۳۹۲ در پی تهدیدهای امریکا و اسرائیل علیه لیبی، قذافی از ایران خواست جنگ با عراق را متوقف کند و قوای دو کشور به جنگ اسرائیل بروند.

۳۹۳ قذافی تهدید کرد در صورت حمله به لیبی، خاورمیانه و مدیترانه به جنگ کشیده می شوند.

۳۹۴ رئیس جمهور ایران حمایت ایران را از ملت و دولت نیکاراگوئه اعلام کرد.

۳۹۵ آقای هاشمی در دیدار مسئولان اجرایی ستاد خارجی دهه فجر بر ضرورت آشناکردن مهمانان خارجی با انقلاب اسلامی و آثار آن تأکید کرد.

۳۹۶ گزارش مجله الثورة الاسلامیه (چاپ لندن) درباره ناگفته های جنگ.

۳۹۷ شوروی در تلاش است با حفظ نفوذ خود در افغانستان، نیروهای خود را از این کشور خارج کند.

۳۹۸ اداره اطلاعات خوزستان خبر از متلاشی شدن دو تیم تروریستی اعزامی از عراق داد.

۳۹۹ پرتاب بمبی دست ساز به منزل بازپرس دادگستری شهر کرد خسارت جزئی ایجاد کرد.

ضمیمه گزارش ۳۹۶: مشروح گزارش مجله الثورة الاسلامیه درباره ناگفته های جنگ.

ص: ۱۰۶۴

۴۰۰ تلاش برای انتخاب منطقه ای مناسب در شمال شرقی عراق برای طراحی عملیاتی منظم در جلسه قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران؛
مأموریت سپاه پاسداران شمال برای طراحی و آماده سازی عملیاتی در شمال شرقی عراق و اجرای آن در اردیبهشت ۱۳۶۵.

۴۰۱ جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، بخش اول: بیان آقای هاشمی درباره مسئولیت ستاد و نیز فرض هایی که درمورد طرح های
عملیاتی سپاه و ارتش در اجرا قابل تصور است؛ تأکید بر حفظ اسرار؛ بیان فرماندهان ارتش درباره کلیات طرح های عملیاتی ارتش در
مناطق شلمچه و کوشک.

۴۰۲ جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، بخش دوم: تشریح طرح های عملیاتی سپاه پاسداران در مناطق فاو، ام الرصاص، هورالهویزه و
خلیج فارس.

۴۰۳ جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، بخش سوم: بیان آقای هاشمی درباره اوضاع کنونی کشور و جنگ و ضرورت نیل به یک
پیروزی مهم نظامی و تأکید بر اهمیت سیاسی و نظامی عملیات در منطقه فاو و پرهیز از صنفی نگری؛ شیوه اصلی بررسی طرح های اصلی
سپاه و ارتش.

۴۰۴ جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، بخش چهارم: تشریح طرح عملیات در منطقه فاو؛ ضریب های اطمینان موفقیت در فاو؛ پاسخ به
ابهام های فرماندهان ارتش درمورد طرح عملیات فاو.

۴۰۵ گزارش سه واحد شناسایی از وضعیت ساحل، موانع و خط دشمن در غرب اروندرود.

۴۰۶ واحد اطلاعات قرارگاه کربلا جمع بندی تجربیات، بررسی ها و شناسایی های مکرر از اروندرود و ساحل دشمن را برای واحدهای
شناسایی و قرارگاه های دیگر ارسال و خواستار بهره برداری از آن شد.

۴۰۷ گزارش واحدهای اطلاعات قرارگاه کربلا و قرارگاه نوح درباره تحرکات ارتش عراق در غرب اروندرود از جمله افزایش فعالیت
های مهندسی و تردد خودروها.

۴۰۸ قرارگاه مهندسی رزمی خاتم الانبیا(ص) باتوجه به مأموریت های متعدد و سنگین خود و محدودیت زمان، از فرمانده سپاه جنوب
خواستار کاهش درخواست ها در زمینه اقدامات مهندسی شد.

۴۰۹ قرارگاه مهندسی رزمی خاتم الانبیا(ص)، مأموریت های کلی واحد مهندسی رزمی سپاه جنوب را اعلام کرد.

۴۱۰ گزارش واحد اطلاعات قرارگاه کربلا درباره فعالیت های هوایی ارتش عراق در جبهه جنوب طی چند روز اخیر.

۴۱۱ نماینده ایران در سازمان ملل در نامه ای به دبیرکل این سازمان، ضمن اعلام تلفات حملات هوایی عراق به شهرهای ایران درمورد
احتمال مقابله به مثل در صورت ادامه این حملات هشدار داد.

۴۱۲ کشتی دانمارکی هورن لند پس از یک هفته توقیف و بازرسی و تخلیه ۶۰ تن مواد منفجره ای که برای عراق حمل می کرد، آزاد
شد.

۴۱۳ یک مقام رسمی کویت گفت که حمله هفته گذشته ایران به نفتکش کویتی کاظمه، ۲۵۰ هزار دلار خسارت وارد کرده است.

۴۱۴ آیت الله موسوی اردبیلی در خطبه نماز جمعه، ضمن پشتیبانی و قدردانی از اعزام کاروان های راهیان کربلا، به تأثیر اعزام ها؛ تهدیدهای امریکا و اسرائیل علیه لیبی و پشتیبانی ایران از لیبی و تأکید بر خروج نیروهای بیگانه از افغانستان پرداخت.

۴۱۵ نخست وزیر ترکیه در رأس هیئتی سیاسی - اقتصادی وارد تهران شد.

ص: ۱۰۶۵

۴۱۶ رسانه های غربی به بررسی اهداف سیاسی و اقتصادی سفر نخست وزیر ترکیه به ایران پرداختند.

۴۱۷ مقاله یک نشریه اتریشی درباره تلاش ایران برای راه اندازی پایانه جدید نفتی، آمادگی ایران برای تحکیم موقعیت در جنگ، اقدام عراق برای تحکیم خطوط دفاعی در مرداب ها، تشدید میانجیگری برای پایان جنگ، فاصله سوریه و ایران، ناامیدی کشورهای منطقه از شکست انقلاب اسلامی، تأکید ایران بر سقوط صدام و ... .

۴۱۸ گزارش تحلیلی یک روزنامه ایتالیایی درباره جنگ ایران و عراق و دلایل طولانی شدن آن، وضعیت صادرات دو کشور و فرورفتن عراق در دامی که خود گسترده است.

۴۱۹ پایان دیدار و مذاکره چهارروزه فرستاده ویژه واتیکان به عراق.

۴۲۰ یاسر عرفات وارد بغداد شد و با طارق عزیز مذاکره کرد.

۴۲۱ گزارش فرستاده تلویزیون فرانسه درباره وضعیت گروگان های فرانسوی در لبنان، شرایط آزادی و خوش بینی برای آزادی آنان.
گزارش روزشمار ۱۴/۱۰/۱۳۶۴

۴۲۲ جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص): گزارش فرمانده نیروی هوایی ارتش از توان هوایی خودی و دشمن و چگونگی پشتیبانی از عملیات آتی.

۴۲۳ جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص): بررسی چگونگی واگذاری تجهیزات مورد نیاز سپاه (پل، موشک انداز تاو، هلیکوپتر) و ارتش (کمپرسی، مین روب) برای اجرای عملیات.

۴۲۴ جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص): چگونگی تأمین واحدهای توپخانه مورد نیاز سپاه برای عملیات؛ تصمیم به تشکیل گروه تخصصی برای تقسیم توپ های موجود میان سپاه و ارتش.

۴۲۵ جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص): بررسی زمان عملیات سپاه و ارتش؛ بررسی طرح های فریب و چگونگی غافلگیر کردن دشمن؛ تأکید بر رعایت حفاظت.

۴۲۶ فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) بخشی از تصمیم های جلسات ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) درباره واگذاری نیرو و تجهیزات را در چهار نامه به فرمانده کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی ارتش ابلاغ کرد.

۴۲۷ واحد اطلاعات نظامی قرارگاه کربلا نتایج بررسی اقدامات ارتش عراق را از ۱۸ آذر تا ۱۴ دی در غرب اروند، اعلام کرد.

۴۲۸ گزارش قرارگاه یونس ۱ از اقدامات آماده سازی برای عملیات روی اسکله العمیه.

۴۲۹ هواپیماهای عراقی جزیره خارک، جزایر معجون و پادگان بانه را بمباران کردند.

۴۳۰ هواپیماهای ایران پادگان رواندوز ارتش عراق را بمباران کردند.

۴۳۱ مقاومت انقلابیون مسلمان کرد در مقابل حملات ارتش عراق به روستاهای دهوک؛ چند حمله چریکی به نظامیان عراقی؛ بازداشت

عده ای از متخصصان عراق.

۴۳۲ حمله عوامل حزب دمکرات به یک روستای سقر؛ تسلیم عده ای از افراد گروه های مسلح.

۴۳۳ سخنرانی صدام به مناسبت روز ارتش و تأکید بر لزوم استفاده از ابزارها و تاکتیک های جدید در جنگ و تهدید ایران در صورت حمله.

۴۳۴ آیت الله منتظری در دیدار مسئولان کمیته با ایشان بر پرهیز از ایجاد نارضایتی در مردم و خودداری از دخالت در امور داخلی و شخصی مردم تأکید کرد.

ص: ۱۰۶۶

- ۴۳۵ رئیس جمهور در دیدار با سفیر لبنان بر ضرورت مقاومت و همت مردم لبنان برای وادار کردن اسرائیل به عقب نشینی کامل از لبنان تأکید کرد.
- ۴۳۶ در اولین دور مذاکرات رسمی نخست وزیر ایران و ترکیه بر همکاری دو کشور و همکاری کشورهای منطقه برای حل مسئله خود تأکید شد و ایران بر ضرورت تجاوزگری رژیم عراق تأکید کرد.
- ۴۳۷ در مذاکرات خصوصی نخست وزیران ایران و ترکیه درباره جنگ تحمیلی، قیمت نفت، خط لوله ایران - ترکیه، روابط ایران با کشورهای دیگر و... صحبت شد.
- ۴۳۸ گزارش سفیر شوروی از مذاکرات سران شوروی و امریکا در دیدار با قائم مقام وزیر خارجه ایران.
- ۴۳۹ یک مقام شوروی: شوروی از پیروزی نظامی ایران جلوگیری کرده است. هیچ یک از دو طرف نمی توانند به پیروزی قاطعی برسند.
- ۴۴۰ خبرگزاری جمهوری اسلامی سخنان یک مقام شوروی را اقدامی برنامه ریزی شده از طرف روس ها ارزیابی کرد.
- ۴۴۱ یک هیئت فرانسوی برای مذاکره درباره اختلافات مالی و دیگر مسائل ایران و فرانسه، وارد تهران شد.
- ۴۴۲ رئیس مجلس اعلاى انقلاب اسلامى عراق از دبیرکل سازمان ملل خواستار اعلام سال ۱۹۸۶ به عنوان سال همبستگی با ملت تحت ستم عراق شد. گزارش روزشمار ۱۳۶۴/۱۰/۱۵
- ۴۴۳ فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) مأموریت های نیروی هوایی ارتش را برای پشتیبانی از عملیات در منطقه فاو به فرمانده این نیرو ابلاغ کرد.
- ۴۴۴ فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه دستورالعمل کاهش آسیب پذیری ارتباطات مخابراتی در منطقه فدک را به فرماندهان مأمور در این منطقه ابلاغ کرد.
- ۴۴۵ گزارش چند گروه شناسایی لشکر ۲۵ کربلا از وضعیت ساحل، موانع و خط دشمن در منطقه مأموریت این لشکر.
- ۴۴۶ درگیری نیروهای چند قایق خودی و دشمن در آب های هور الهویزه به انهدام یک قایق دشمن انجامید.
- ۴۴۷ گزارش فرمانده یکی از یگان های ارتش عراق از تحرکات نیروهای ایران در مناطق خرمشهر، آبادان و خسروآباد در حاشیه اروند و هشدار درمورد تلاش ایران برای گرفتن سرپل در غرب اروند.
- ۴۴۸ حمله و تجاوز هواپیماهای دشمن به جزیره خارک و شهرهای ارومیه و پیرانشهر.
- ۴۴۹ گزارش قرارگاه عملیاتی شمال غرب از حملات هوایی یک هفته اخیر دشمن.
- ۴۵۰ نفتکش مالتی کونکار در ۲۵ مایلی بوشهر، هدف موشک هوایمای عراقی قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد.
- ۴۵۱ گروه های دیگری از نیروهای داوطلب از شهرهای مختلف عازم جبهه ها شدند.

۴۵۲ نماینده امام در جمعیت هلال احمر فعالیت های این جمعیت را در اوضاع جنگی تشریح کرد.

۴۵۳ اداره وظیفه عمومی مشمولان عادی متولد ۱۳۳۸ تا ۱۳۴۵ و داوطلبان دیپلمه و عادی متولد ۱۳۴۶ را به خدمت فراخواند.

۴۵۴ ژاپن برای جلب نظر ایران جهت شرکت در جلسه شورای امنیت تلاش می کند.

۴۵۵ در آستانه سفر رئیس جمهور به چند کشور افریقایی و آسیایی روابط ایران با کشورهای خط مقدم جبهه مبارزه با افریقای جنوبی در جلسه هیئت دولت بررسی شد.

ص: ۱۰۶۷

۴۵۶ نخست وزیر ترکیه در دیدار با رئیس مجلس شورای اسلامی بر ضرورت خاتمه جنگ تأکید کرد.

۴۵۷ در جلسه مقدماتی اجلاس وزیران خارجه کشورهای اسلامی، ایران و سوریه و لیبی خواستار قطع رابطه مصر با اسرائیل شدند.

۴۵۸ مصاحبه طارق عزیز وزیر خارجه عراق درباره جنگ، روابط ایران و سوریه و لیبی، انگیزه ایران از بسیج نیرو، مواضع کشورهای منطقه در مورد جنگ و...

۴۵۹ نشریه لیبراسیون: گروگان ها در اختیار سوریه قرار گرفته اند؛ شرایط آزادی گروگان ها؛ سفر هیئت فرانسوی به ایران و اختلافات دو کشور.

۴۶۰ تجمع علمای مسلمین لبنان در تلگرامی به امام خمینی، خواستار پشتیبانی سیاسی و معنوی بیشتر از ستمدیدگان لبنان شد.

۴۶۱ موضع کشورهای مختلف درباره اقداماتی که علیه دفاتر هواپیمایی اسرائیل رخ داد و نیز تهدیدهای اسرائیل و امریکا علیه لیبی. گزارش روزشمار ۱۶/۱۰/۱۳۶۴

۴۶۲ در ادامه بررسی میزان آمادگی یگان ها برای عملیات در منطقه فاو، فرمانده کل سپاه با حضور در مقر لشکر ۱۷، ضمن توجه فرماندهان گردان های این لشکر به طرح کلی عملیات و تعیین زمان آمادگی؛ بر دقت، سرعت عمل و تمرین تأکید کرد.

۴۶۳ قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه برای جلوگیری از هشیاری دشمن، دستور داد که یگان ها از مراجعه به بیمارستان طالقانی آبادان خودداری کنند.

۴۶۴ سپاه سوم عراق با حمله به مواضع رزمندگان در جزیره مجنون جنوبی، چند تن را شهید یا اسیر و بخشی از مواضع آنان را اشغال کرد.

۴۶۵ تکرار تهدیدهای عراق علیه ایران از زبان صدام در سالروز تأسیس ارتش عراق؛ بازتاب تهدیدهای عراق و حمله ارتش عراق به جزیره مجنون جنوبی در رسانه های غربی.

۴۶۶ ارتش عراق مرخصی نیروهای خود را لغو و در مناطق مهران، هورالهویزه و دیگر مناطق عملیاتی اعلام آماده باش کرد.

۴۶۷ هواپیماهای ایران پایگاه نظامی کولک عراق را بمباران کردند. عراق ادعا کرد یک هواپیمای ایران را سرنگون کرده است.

۴۶۸ هواپیماهای عراقی اطراف تأسیسات نفتی خارک را بمباران و به جزایر مجنون حمله و به اهواز و ارومیه و پیرانشهر و بندر امام خمینی تجاوز کردند.

۴۶۹ اخطار عراق به حزب دمکرات برای انتقال نیروهایش به ایران؛ درگیری نیروهای خودی با افراد گروه کومه له.

۴۷۰ رئیس مجلس اعلاى انقلاب اسلامی عراق در پیامی به مناسبت سالروز تأسیس ارتش عراق، نیروهای این ارتش را به قیام و اعلام همبستگی با مردم عراق دعوت کرد.

۴۷۱ نماینده عراق در سازمان ملل در نامه ای به دبیرکل، گزارش نماینده ایران را درباره حملات هوایی عراق به پیرانشهر و مهران

تکذیب کرد و آن را زمینه سازی برای تجاوز جدید خواند.

۴۷۲ سرپرست ستاد تبلیغات جنگ دلیل اظهارات تهدیدآمیز وزیر خارجه عراق را اعزام های پی در پی رزمندگان، اصلاح روابط کشورهای منطقه با ایران و ناکامی سفر صدام به مسکو اعلام کرد.

ص: ۱۰۶۸

- ۴۷۳ منابع نظامی امریکا با اعلام آمار قربانیان ایرانی حملات شیمیایی عراق، ادعا کردند که ایران برای مقابله به بازار مواد شیمیایی روی آورده است.
- ۴۷۴ نخست وزیر ترکیه در دیدار با رئیس جمهور ایران، آمادگی ترکیه را برای هر اقدامی جهت خاتمه جنگ اعلام و از دخالت ابرقدرت ها ابراز نگرانی کرد. رئیس جمهور ایران مذاکره با رژیم عراق را امری صوری و خیالی خواند و گفت هر کس به جای صدام باشد از او بهتر است.
- ۴۷۵ در دومین دور مذاکرات نخست وزیران ایران و ترکیه درباره افزایش مبادلات دو کشور، بازار مشترک اسلامی، روابط اقتصادی کشورهای مسلمان، آینده عراق، انتقال نفت ایران به دریای سیاه و خط جدید هوایی ایران و ترکیه گفت و گو شد.
- ۴۷۶ نخست وزیر ترکیه در مصاحبه ای در تهران به پرسش های خبرنگاران درباره میانجیگری در جنگ ایران و عراق، رابطه ترکیه با اسرائیل، پایگاه نظامی امریکا در ترکیه پاسخ های کلی داد و در مورد آغازگر جنگ سکوت کرد.
- ۴۷۷ خبرگزاری ژاپنی کیودو تحرکات دیپلماتیک اخیر ایران را نشانه تغییرات اساسی در سیاست جنگی ایران نمی داند و پیش بینی می کند ایران برای تهاجم زمینی در جنوب آماده می شود.
- ۴۷۸ نتیجه مذاکرات سه روزه هیئت فرانسوی در ایران درباره اختلافات مالی دو کشور اعلام شد.
- ۴۷۹ نشریه میدل ایست: ارسال نفت ایران به سوریه به دلیل تأخیر در پرداخت بدهی های سوریه، بهبودی روابط سوریه با اردن و فشار سوریه به گروه های لبنانی قطع شده است.
- ۴۸۰ شانزدهمین اجلاس وزیران خارجه کشورهای اسلامی با حضور ۴۵ عضو و بیش از ۹۰ موضوع در دستور کار، در مراکش آغاز شد.
- ۴۸۱ نیروهای سوریه فرستنده رادیویی "حرکت توحید اسلامی" مستقر در طرابلس لبنان را تعطیل کردند. گزارش روزشمار ۱۳۶۴/۱۰/۱۷
- ۴۸۲ اولین جلسه امروز قرارگاه خاتم الانبیاء(ص) سپاه: تأکید فرمانده کل سپاه به فرمانده لشکر امام حسین(ع) بر آمادگی هرچه سریع تر برای عملیات در منطقه فاو.
- ۴۸۳ دومین جلسه: بررسی وضعیت و مشکلات تیپ قمر بنی هاشم(ع) و تأکید بر ضرورت آمادگی سریع برای عملیات در منطقه فاو.
- ۴۸۴ سومین جلسه: مشکلات لشکر نجف و تأکید فرمانده کل سپاه بر توجیه فرماندهان گردان ها به مأموریت لشکر در منطقه فاو و آمادگی هرچه سریع تر برای عملیات.
- ۴۸۵ چهارمین جلسه: بررسی تشکیلات و سازمان مخابرات سپاه پاسداران و سازمان اداره کننده ارتباطات جنگی و ارتباطات مناطق سپاه پاسداران.
- ۴۸۶ پنجمین جلسه: توجیه فرمانده گروه هوانیروز مأمور به سپاه پاسداران به منطقه عملیاتی فاو، طرح کلی عملیات و مأموریت های هوانیروز در عملیات آتی.
- ۴۸۷ ششمین جلسه: گزارش فعالیت های ارتش عراق در ساحل غربی و غرب اروندرود در محدوده منطقه عملیات آتی و میزان هشیاری

دشمن.

۴۸۸ هفتمین جلسه: گزارش اقدامات مهندسی انجام شده در شرق اروندرود، اقدامات انجام شده برای عبور تجهیزات از اروندرود و برنامه ریزی فعالیت های مهندسی در غرب اروند.

ص: ۱۰۶۹

- ۴۸۹ آخرین جلسه امروز قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه: تشریح استراتژی عملیاتی سپاه پاسداران و تدابیر عملیاتی تا پایان پاییز ۱۳۶۵، در بیان فرمانده کل سپاه.
- ۴۹۰ آخرین جلسه بخش دوم: شیوه و اهداف مانورهای آزمایشی یگان های سپاه پاسداران مأمور به عملیات در منطقه فاو.
- ۴۹۱ آخرین جلسه بخش سوم: چگونگی فریب دشمن و جلوگیری از هشیاری ارتش عراق درمورد منطقه عملیات اصلی؛ وضعیت آماده سازی عملیات در منطقه ام الرصاص و هورالهویزه.
- ۴۹۲ گزارش حمله ارتش عراق به جزیره مجنون جنوبی و اتخاذ تدابیری برای حفظ آن و بازپس گیری بخش اشغال شده.
- ۴۹۳ بازتاب گسترده حمله روز گذشته ارتش عراق به جزیره مجنون در رسانه های غربی و رسانه های منطقه.
- ۴۹۴ به کارگیری مردم عراق در کارهای مهندسی جبهه ها و قطع نی های هور. اخراج برخی ساکنان روستاهای شرق دجله و مناطق بصره و عماره و قرنه و سلیمانیه از مناطق خود.
- ۴۹۵ هواپیماهای ایران پادگان سیدصادق عراق را بمباران کردند.
- ۴۹۶ تجاوز هواپیماهای عراقی به سقر، اهواز و ایلام.
- ۴۹۷ درگیری نیروهای خودی با افراد حزب دمکرات در پیرانشهر و سردشت توأم با خسارت و تلفات؛ مذاکرات بی نتیجه دمکرات ها، مجاهدین خلق (منافقین)، کومه له و طالبانی ها.
- ۴۹۸ گزارش چند گزارشگر انگلیسی از مبارزات مردم کرد عراق و جنایات دولت عراق در کردستان این کشور.
- ۴۹۹ کاروان هایی از نیروهای داوطلب و کمک های مردمی از نقاط مختلف عازم جبهه ها شدند.
- ۵۰۰ بازسازی هزار واحد مسکونی در مناطق جنگی جنوب به همت ستاد بازسازی اصفهان؛ تلاش بنیاد امور مهاجرین جنگ برای تأمین مسکن و اشتغال مهاجرین جنگ.
- ۵۰۱ محاکمه یک اتریشی در کانادا به اتهام تلاش برای قاچاق ۱۰ هلیکوپتر ساخت امریکا به ایران.
- ۵۰۲ توافق ترکیه و امریکا برای واگذاری پایگاه نظامی دیاربکر ترکیه به نیروهای واکنش سریع امریکا.
- ۵۰۳ اعضای مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق بر ادامه جهاد تا پیروزی و احتراز از انحراف تأکید کردند.
- ۵۰۴ تأکید نخست وزیر بر ضرورت ادامه جنگ تا پیروزی نهایی و درخواست از مجلس اعلای عراق برای تقویت ابعاد بین المللی حرکت خود.
- ۵۰۵ بازتاب آغاز اجلاس وزیران خارجه کشورهای اسلامی در رسانه ها. اهداف گنجانیدن موضوع جنگ ایران و عراق در دستور کار این اجلاس.

۵۰۶ یونایتد پرس تلاش های دیپلماتیک اخیر برای توقف جنگ را به دلیل پافشاری ایران بر شرایطش، ناموفق خواند.

۵۰۷ ملاقات وزیر خارجه با آیت الله منتظری و گزارش سفر به عربستان و گزارش سفیر ایران در لیبی از پیام قذافی در حمایت از مواضع جمهوری اسلامی.

۵۰۸ تماس تلفنی رئیس جمهور ایران با قذافی و تأکید بر حمایت ایران از لیبی.

۵۰۹ وزیر صنایع سنگین: در قراردادهای اقتصادی با ترکیه هیچ خرید غیراقتصادی و خرید با ملاحظه سیاسی انجام نشده است.

۵۱۰ قرارداد عراق با یک شرکت ایتالیایی برای ساخت لوله های یک خط لوله دیگر انتقال نفت عراق به ترکیه.

ص: ۱۰۷۰

۵۱۱ واکنش امام خمینی به ورود افراد به حوزه علمیه قم با اغراض سیاسی.

۵۱۲ تأکید آیت الله منتظری بر ضرورت وجود دادگاه عالی انقلاب و اهمیت نفوس و اموال مردم.

۵۱۳ دیدار وزیر کشور اردن با حافظ اسد و گزارش روزنامه های لبنان درباره قطع صدور نفت ایران به سوریه. گزارش روزشمار
۱۸/۱۰/۱۳۶۴

۵۱۴ جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه: گزارش اقدامات لشکر ۴۱ ثارالله برای آماده سازی زمینه اجرای عملیات در منطقه فاو و تشریح طرح مانور این لشکر.

۵۱۵ جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه: گزارش اقدامات آمادگی و طرح مانور لشکر ۱۹ فجر برای عملیات در منطقه فاو.

۵۱۶ جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه: گزارش ناوتیپ کوثر از شناسایی اسکله العمیه و خور عبدالله، میزان آمادگی برای عملیات و نیازهای آن.

۵۱۷ دستور جانشین فرمانده کل قوا به نیروی دریایی ارتش برای تشکیل یک قرارگاه عملیاتی و قرار دادن آن تحت کنترل عملیاتی سپاه پاسداران.

۵۱۸ فرمانده قرارگاه رعد در جلسه قرارگاه خاتم(ص) سپاه اقداماتی را که برای پشتیبانی هوایی از عملیات منطقه فاو انجام شده یا در حال اجراست، تشریح کرد.

۵۱۹ جلسه مشترک فرماندهان سپاه پاسداران و ارتش جمهوری اسلامی: فرماندهان ارتش طرح های عملیاتی مناطق کوشک و شلمچه، وضعیت دشمن و خودی در این مناطق و برآوردهای عملیاتی را تشریح کردند.

۵۲۰ جلسه قرارگاه نوح: دستورهای فرمانده نیروی دریایی سپاه به مسئولان قرارگاه یونس ۱ و ناوتیپ کوثر برای شناسایی، تهیه امکانات، تمرین و... جهت آمادگی سریع تر برای عملیات.

۵۲۱ جلسه قرارگاه نوح: بررسی اقدامات مهندسی انجام شده در منطقه مأموریت قرارگاه نوح، کارهای باقیمانده، مشکلات موجود و تصمیم گیری برای تسریع در انجام کارهای باقیمانده.

۵۲۲ جلسه قرارگاه نوح: بررسی وضعیت آموزش نیروهای لشکر ۱۹ فجر، لشکر ۱۴ ثارالله و تیپ ۳۳ المهدی(عج) و مشکلات آموزش نیروها.

۵۲۳ هواپیماهای عراقی خارک، عین خوش و پیرانشهر را بمباران و به ارومیه، ایلام، بوشهر، اهواز و بندر امام خمینی تجاوز کردند.

۵۲۴ سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ ضمن تأیید حمله هواپیماهای ایران به پادگان سیدصادق، بمباران مناطق مسکونی شهرک سیدصادق را تکذیب کرد.

۵۲۵ اعزام نیروهای داوطلب و کمک های مردمی به جبهه ها.

۵۲۶ همایش "از خراسان تا کربلا" در اهواز با هدف رفع مشکلات رزمندگان و جبهه ها تشکیل شد.

۵۲۷ گزارش مجلس اعلای عراق از حمله مبارزان مسلمان به چند اداره دولتی در سلیمانیه عراق.

۵۲۸ سومین گزارش خبرنگار انگلیسی از گروه های کرد مبارز عراقی.

۵۲۹ آقای هاشمی در جمع اعضای مجلس اعلای عراق ضمن اعلام حمایت ایران از مبارزان عراقی، بر ضرورت فداکاری و تلاش بیشتر در داخل عراق تأکید کرد.

۵۳۰ عراق با پیشنهاد طرحی به سازمان کنفرانس اسلامی خواستار آتش بس و عقب نشینی نیروهای ایران و عراق به مرزهای قبل از جنگ شد. وزیر خارجه عراق، حکومت بعثی را صلح طلب خواند و ایران را مسئول آغاز و ادامه جنگ اعلام کرد.

ص: ۱۰۷۱

۵۳۱ گفت و گوی ۵ اسیر سودانی که قرار است آزاد شوند با گروهی از خبرنگاران و اعلام رضایت از رفتار ایران.

۵۳۲ اقدامات ستاد بازسازی استان باختران و بنیاد مسکن استان لرستان در بازسازی و نوسازی مناطق جنگی و فرسوده.

۵۳۳ یک دادگاه امریکا دو تاجر کره ای را به اقدام برای ارسال قطعات هواپیماهای جنگی امریکایی به ایران متهم کرد.

۵۳۴ آیت الله منتظری مصیبت های مسلمانان را ناشی از خودفروختگی سران برخی کشورهای اسلامی خواند و بر ضرورت بیداری مسلمانان، مقابله با صهیونیست و حمایت از اقدام سلیمان خاطر تأکید کرد.

۵۳۵ نخست وزیر ایران از سلیمان خاطر تجلیل و از لیبی حمایت کرد.

۵۳۶ سازمان کنفرانس اسلامی در بیانیه ای حمایت خود را از لیبی در برابر تهدیدهای امریکا اعلام کرد.

۵۳۷ مسعود رجوی در سفر اخیر نخست وزیر اسرائیل به پاریس، با وی دیدار کرد. ضمیمه گزارش ۵۱۹: سخنان فرمانده کل سپاه در جلسه مشترک فرماندهان سپاه و ارتش درباره آثار مقاومت مردم و رزمندگان. گزارش روزشمار ۱۹/۱۰/۱۳۶۴

۵۳۸ فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به فرمانده نیروی زمینی ارتش دستور داد که برای عملیات، ۱۵ گردان انواع توپ دوربرد به نیروی زمینی سپاه واگذار کند.

۵۳۹ جلسه مشترک فرماندهان رده اول سپاه پاسداران و ارتش جمهوری اسلامی، بخش اول: بیان مبانی تداوم جنگ، انتخاب مناطق عملیاتی، طرح ریزی عملیات ها و مناطق انتخاب شده برای عملیات سال های ۱۳۶۴ و ۱۳۶۵ از زبان فرمانده نیروی زمینی سپاه.

۵۴۰ بخش دوم جلسه مشترک: مسئول اطلاعات نیروی زمینی سپاه وضعیت دشمن را از جزابه تا رأس البیشه تشریح کرد.

۵۴۱ بخش سوم جلسه مشترک: گزارش مسئولان و فرماندهان قرارگاه های نجف و کربلای سپاه پاسداران از مأموریت ها، نتایج شناسایی ها، وضعیت دشمن، طرح مانور و آماده سازی عملیات در مناطق ام الرصاص و فاو.

۵۴۲ بخش چهارم جلسه مشترک: گزارش قرارگاه نوح(ع) سپاه پاسداران از مأموریت های این قرارگاه، وضعیت و اقدامات دشمن، آماده سازی و طرح مانور این قرارگاه برای عملیات در منطقه فاو و سکوی العمیه.

۵۴۳ بخش پنجم جلسه مشترک: گزارش فرمانده توپخانه سپاه پاسداران درباره اهمیت آتش در موفقیت عملیات فاو، برآورد توپ های مورد نیاز برای این منطقه و مأموریت توپخانه.

۵۴۴ بخش ششم جلسه مشترک: مسئول مهندسی نیروی زمینی سپاه چگونگی عبور از اروند و انتقال تجهیزات سنگین مهندسی و نظامی، ابزار مورد نیاز و اهمیت آن را در موفقیت عملیات بیان کرد.

۵۴۵ آخرین بخش جلسه مشترک: رئیس ستاد مشترک ارتش ضمن بیان اهمیت عملیات در منطقه فاو، آن را از مشکل ترین عملیات ها خواند و بر ضرورت توجه به اصول جنگ در طرح ریزی و اجرا تأکید کرد.

۵۴۶ فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص) تلاش های مهندسی در منطقه عملیاتی فدک، آثار حضور دولت در جنگ، آثار حکم

امام برای تشکیل سه نیرو در سپاه و تأثیر انتصاب آقای هاشمی به جانشینی فرمانده کل قوا را تشریح کرد.

ص: ۱۰۷۲

۵۴۷ فرمانده قرارگاه نوح مأموریت ناوتیب امیرالمؤمنین(ع) را در عملیات آتی، احتیاط لشکر ۱۹ فجر اعلام کرد.

۵۴۸ جلسه قرارگاه نجف سپاه پاسداران: شرح اقدامات آماده سازی و طرح مانور تیپ سیدالشهدا برای اجرای عملیات در جزیره ام الرصاص.

۵۴۹ هواپیماهای عراقی تأسیسات نفتی جزیره خارک و پالایشگاه آبادان را بمباران و به چند شهر و منطقه عملیاتی دیگر حمله یا تجاوز کردند.

۵۵۰ نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی یک کشتی آلمانی عازم کویت را برای بازرسی از دریای عمان به یکی از بنادر جنوب ایران هدایت کرد.

۵۵۱ گزارش رویتر از بازدید خبرنگاران از جزیره مجنون جنوبی همراه با فرماندهان عراقی.

۵۵۲ حمله عناصر ضدانقلاب به یک واحد تأمین و یک واحد مهندسی در بانه و مریوان.

۵۵۳ گزارش هایی از عملیات های گروه های معارض عراقی علیه پایگاه ها و نیروهای نظامی عراق. اقدامات ارتش عراق علیه بخش هایی از مردم و مناطق سلیمانیه عراق.

۵۵۴ فرمانده عالی جنگ اقدامات نظامی و اعزام گسترده جوانان به جبهه ها را زمینه ساز شرایط سیاسی و موجب کاهش حمایت از حکومت عراق اعلام کرد.

۵۵۵ نخست وزیر در جمع کاروان راهیان کربلا، تأثیر خون شهیدان را در تحولات جهان عظیم توصیف کرد و دعوت ایران را به سازش نشانه درک غلط از حق خواند و ضمن اعلام اینکه دولت در خدمت جنگ است، بر ضرورت تداوم جنگ تا ریشه کنی ظلم و تجاوز تأکید کرد.

۵۵۶ سخنرانی فرمانده کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی ارتش در گردهمایی "از خراسان تا کربلا" و تأکید بر اهمیت مقاومت در جنگ و اعزام کاروان های راهیان کربلا.

۵۵۷ سردرگمی تحلیل گران غربی در مورد عملیات بزرگ ایران و تحلیل های ضدونقیض در این باره.

۵۵۸ خبرگزاری جمهوری اسلامی اهداف صدام را از ادعاهای صلح طلبی اعلام کرد.

۵۵۹ ادامه حمایت حکومت مصر از رژیم عراق با آموزش افسران عراقی و اعزام افسران مصری به عراق.

۵۶۰ گزارش چهارمین روز اجلاس وزیران خارجه کشورهای کنفرانس اسلامی، بحث مشروح درباره جنگ ایران و عراق، مصاحبه های نمایندگان ایران و عراق.

۵۶۱ شاه عمان خواستار کمک اروپا به توقف جنگ ایران و عراق شد.

۵۶۲ اعلام آمادگی قذافی برای میانجیگری در جنگ ایران و عراق. شوروی نزدیکی اردن و سوریه را در جنگ مؤثر خواند. ضمیمه

گزارش ۵۴۶: خلاصه مصاحبه راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ با فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیا(ص). گزارش روز شمار
۲۰/۱۰/۱۳۶۴

۵۶۳ جلسه پیش از ظهر ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص): گزارشی از جلسات مشترک سپاه پاسداران و ارتش در دو روز گذشته؛ گزارشی از
جلسات کارشناسی تقسیم واحدهای توپخانه.

۵۶۴ جلسه بعد از ظهر ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، بخش اول: فرمانده نیروی زمینی ارتش با توجه به دستور واگذاری بخشی از
واحدهای توپخانه به سپاه، تجدیدنظر در طرح مانور عملیات پیشنهادی این نیرو را ضروری خواند. تأکید آقای هاشمی بر تصمیم
اتخاذ شده درباره تقسیم توپ ها.

ص: ۱۰۷۳

۵۶۵ جلسه ستاد خاتم، بخش دوم: گزارش فرمانده کل و فرمانده نیروی زمینی سپاه از استراتژی عملیاتی سپاه، عملیات فاو و قرارگاه های عمل کننده.

۵۶۶ جلسه ستاد خاتم، بخش سوم: گزارش مسئولان قرارگاه کربلای سپاه از منطقه فاو، وضعیت دشمن، چگونگی عبور از اروند، طرح مانور عملیات، اقدامات آماده سازی و مشکلات باقیمانده.

۵۶۷ جلسه ستاد خاتم، بخش چهارم: گزارش مسئول اطلاعات قرارگاه نوح درباره شناسایی منطقه فاو، خور عبدالله، اسکله العمیه، پایگاه های موشکی، گزارش فرمانده نیروی دریایی ارتش درباره نیروی دریایی عراق.

۵۶۸ جلسه ستاد خاتم، بخش پنجم: فرمانده قرارگاه نوح مأموریت های این قرارگاه، طرح مانور عملیات و اقدامات آماده سازی برای عملیات و مشکلات و کمبودها را تشریح کرد.

۵۶۹ جلسه ستاد خاتم، بخش ششم: مأموریت قرارگاه های یونس ۱ و یونس ۲ برای اجرای عملیات روی العمیه و البکر، عملیات در خور عبدالله و پشتیبانی از عملیات منطقه فاو و نیازهای این عملیات ها تشریح شد.

۵۷۰ جلسه ستاد خاتم، بخش هفتم: گزارش فرمانده قرارگاه رعد درباره پشتیبانی و دفاع هوایی از عملیات منطقه فاو و شمال خلیج فارس.

۵۷۱ جلسه ستاد خاتم، بخش هشتم: گزارش مأموریت ها و اقدامات مهندسی برای آماده سازی و پشتیبانی از عملیات منطقه فاو (آماده سازی عقبه، مهندسی عبور، مهندسی پدافند).

۵۷۲ جلسه ستاد خاتم، بخش نهم: گزارش فرمانده توپخانه سپاه پاسداران درباره مأموریت های توپخانه در عملیات منطقه فاو و مابانی برآورد آتش مورد نیاز و ناکافی خواندن توپ های اختصاص یافته به این عملیات و تأکید آقای هاشمی بر تصمیم اتخاذشده برای تقسیم توپ های موجود.

۵۷۳ جلسه ستاد خاتم، بخش آخر: احتمال استفاده عراق از جزیره بویان کویت و ضرورت هشدار به کویت در این باره؛ تأکید به حاضران در جلسه بر حفظ اطلاعات و پرهیز از انتشار آن.

۵۷۴ هواپیماهای ارتش جمهوری اسلامی با هدف آمادگی برای عملیات آتی، مانور نظامی و تمرین بمباران کردند. آقای هاشمی که شاهد این اقدامات بود آن را تحسین کرد.

۵۷۵ حمله شبانه واحدهای شناور عراقی به مواضع رزمندگان در منطقه هورالعظیم با مقابله مدافعان دفع شد.

۵۷۶ حمله نیمه شب هواپیماهای عراقی به تأسیسات نفتی خارک به آتش سوزی مخازن و لوله های نفت و جراحات ۵۰ تن انجامید.

۵۷۷ تحرکات و حملات افراد مسلح ضدانقلاب در مناطق سردشت و میاندوآب با مقابله نیروهای خودی دفع شد.

۵۷۸ گزارش سازمان عفو بین الملل: در سه ماه گذشته، بیش از ۳۰۰ تن کرد در عراق کشته و صدها تن دستگیر شده اند.

۵۷۹ آیت الله منتظری در دیدار با اعضای مجلس اعلای عراق بر کاستن از شعارها و پرداختن به مبارزه و جذب نیروهای متعهد و داشتن دیدگاهی فرا جناحی تأکید کرد. آیت الله منتظری در دیدار اعضای شورای مرکزی گزینش نیز بر پرهیز از سخت گیری بی دلیل و تنگ

نظری در گزینش استاد و تلاش برای ارتقاء علمی دانشگاه ها تأکید کرد.

ص: ۱۰۷۴

۵۸۰ یکی از متهمان به تلاش برای تهیه تجهیزات نظامی جهت صدور به ایران، در یک دادگاه امریکا به این اقدام اعتراف کرد.

۵۸۱ ترکیه با خرید ۵۰ جنگنده، قرار است آنها را در نزدیکی مرزهای ایران مستقر کند. ترکیه همچنین درصدد تولید تجهیزات نظامی پیشرفته است.

۵۸۲ اجلاس وزیران خارجه کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی بدون صدور قطعنامه ای درباره جنگ ایران و عراق پایان یافت. بازتاب بحث های مربوط به جنگ ایران و عراق این اجلاس در رسانه های غربی.

۵۸۳ تأکید امام خمینی بر رسیدگی سریع به اموال نامشروع طاغوتیان و خان ها.

۵۸۴ امام جمعه تهران در نماز جمعه به مسائل مهم جهان و تأثیرات انقلاب اسلامی بر تحریک و بیداری ملت های تحت ستم پرداخت.

۵۸۵ نخست وزیر دانشگاه را مرکز مبادلات علمی و فرهنگ های مختلف در جهان خواند و با ضروری دانستن بهره گیری از تجارب علمی جهان، بر لزوم حفظ دانشگاه از نفوذ فرهنگ های منحط بیگانه و توجه دانشگاه به نیازهای کشور تأکید کرد.

۵۸۶ پاسخ نخست وزیر به پرسش های خبرنگار روزنامه گونش چاپ ترکیه درباره روابط ایران با سوریه و یمن دمکراتیک، نقش ایران در لبنان، روابط ایران و ترکیه و بمباران نقاطی از سلیمانیه عراق.

۵۸۷ ایران تقاضای عده ای از شهروندان سیرالئون برای حضور در جبهه جنگ با عراق پذیرفت.

۵۸۸ یک هیئت پارلمانی ژاپن وارد تهران شد و هدف این سفر را پاسخ به سفر آقای هاشمی و تقویت و گسترش روابط اعلام کرد.

۵۸۹ وزیر خارجه هند در رأس هیئتی برای شرکت در اجلاس کمیسیون مشترک ایران و هند وارد تهران شد.

۵۹۰ در قطعنامه پایانی اجلاس سازمان کنفرانس اسلامی از استقلال لیبی حمایت و تحریم امریکا علیه لیبی تقبیح، حمله اسرائیل به مقر ساف محکوم و با اشغال بیت المقدس مخالفت و خواستار عقب نشینی از جنوب لبنان شده است.

۵۹۱ سازمان جهاد اسلامی حال یکی از گروگان های فرانسوی را وخیم اعلام کرد و دولت فرانسه را مسئول اتفاقات احتمالی خواند.

۵۹۲ درحالی که سوریه برای اجرای توافقنامه دمشق اصرار دارد، رئیس جمهور لبنان از اجرای آن طفره می رود و حزب الله لبنان نیز صریحاً با آن مخالفت کرد. گزارش روزشمار ۲۱/۱۰/۱۳۶۴

۵۹۳ جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (صبح) بخش اول: مأموریت قرارگاه نجف سپاه در جزایر ام الرصاص و ام البابی، طرح عملیات، نیازهای عملیات، گزارش شناسایی ها و وضعیت دشمن در این منطقه.

۵۹۴ جلسه ستاد خاتم بخش دوم: اعتراض مسئولان نیروی زمینی ارتش به دستور انتقال بخشی از امکانات این نیرو به سپاه برای عملیات فاو و تصمیم به تجدیدنظر در طرح عملیات این نیرو. پاسخ آقای هاشمی و فرمانده کل سپاه به این اعتراض.

۵۹۵ جلسه ستاد خاتم بخش سوم: دیدگاه های فرمانده نیروی زمینی ارتش درباره طرح مانور عملیات سپاه پاسداران در منطقه فاو.

۵۹۶ جلسه ستاد خاتم بخش پایانی جلسه صبح: گزارش فرمانده لشکر ۹۲ ارتش از حمله اخیر ارتش عراق

به جزیره مجنون. بررسی چگونگی تحکیم مواضع در این منطقه و تأکید آقای هاشمی بر اهمیت حفظ این منطقه و بازپس گیری بخش اشغال شده.

۵۹۷ جلسه مشترک نیروی دریایی و هوایی ارتش با سپاه پاسداران برای هماهنگی عملیات های دریایی و هوایی و پشتیبانی هوایی عملیات دریایی.

۵۹۸ جنشین فرمانده کل قوا در سخنانی برای فرماندهان قرارگاه ها و یگان های سپاه و چند تن از فرماندهان ارتش، انقلاب اسلامی را تاریخ ساز و محور حرکت و مبارزات کشورهای اسلامی اعلام کرد و عملیات های قوی را بسیار تأثیرگذار در جهان خواند.

۵۹۹ جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (بعداظهر) بخش اول: در جلسات بعدازظهر فرماندهان لشکرهای خط شکن تحت امر قرارگاه کربلای سپاه پاسداران اقدامات آماده سازی برای اجرای عملیات در منطقه فاو و طرح مانور و نیازهای خود را تشریح کردند و به پرسش های آقای هاشمی پاسخ دادند. در بخش اول فرمانده لشکر ۵ نصر به اقدامات و طرح مانور این لشکر پرداخت.

۶۰۰ جلسه ستاد قرارگاه خاتم بخش دوم: فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا به اقدامات آماده سازی، طرح مانور عملیات در منطقه فاو پرداخت و به سؤالات آقای هاشمی پاسخ داد.

۶۰۱ جلسه ستاد قرارگاه خاتم بخش سوم: فرمانده لشکر ۲۵ کربلا اقدامات آماده سازی، طرح مانور و مشکلات این یگان را بیان کرد و پرسش های آقای هاشمی را پاسخ داد.

۶۰۲ جلسه ستاد قرارگاه خاتم بخش چهارم: فرمانده لشکر ۷ ولی عصر(عج) به اقدامات آماده سازی، طرح مانور و نیازهای این لشکر پرداخت و به سؤالات آقای هاشمی پاسخ گفت.

۶۰۳ جلسه ستاد قرارگاه خاتم بخش پایانی جلسه عصر: آقای هاشمی با اشاره به قوت های طرح مانور لشکرهای قرارگاه کربلا، پیشنهاد کرد که در شب اول عملیات با به کارگیری توان بیشتر در جناح شمالی عملیات، خاکریز دفاعی در این جناح احداث شود، پاسخ فرمانده سپاه در این باره؛ آمادگی آقای هاشمی برای شنیدن و دریافت نظرهای فرماندهان؛ تأکید بر جلوگیری از هشیاری دشمن؛ بیان مشکلات روانی کمبود ماسک های شیمیایی.

۶۰۴ جلسه قرارگاه نوح(ع) سپاه: چگونگی اجرای عملیات العمیه؛ شیوه های پشتیبانی دریایی از عملیات منطقه فاو؛ نحوه مقابله با استفاده دشمن از جزیره بویان.

۶۰۵ یک پناهنده عراقی اطلاعاتی را از وضعیت زمین منطقه فاو و سلاح های مستقر در آن به نیروهای خودی داده است.

۶۰۶ مصوبات کمیسیون مشترک ارتش و سپاه برای جلوگیری از پیشروی دشمن در جزیره مجنون، تثبیت منطقه و بازپس گیری بخش اشغال شده.

۶۰۷ جلسه خاتم الانبیا(ص) سپاه: گزارش مسئولان قرارگاه نجف از بررسی مناطق شمال پنجوین، ماؤوت و حلبچه عراق برای عملیات.

۶۰۸ دستور فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به فرمانده نیروی زمینی ارتش برای واگذاری موقت ۲۰ قایق به نیروی زمینی سپاه.

۶۰۹ فرمانده قرارگاه خاتم الانبیا(ص) خواستار بسیج صنایع کشور برای ساختن توپ های دوربرد و مهمات آن برای نیل به خودکفایی

شد.

ص: ۱۰۷۶

۶۱۰ هواپیماهای عراقی جزیره خارک و منطقه هورالهویزه را بمباران و به چندین شهر تجاوز کردند.

۶۱۱ در مقابله با گروه های ضدانقلاب، امروز تحرکات و درگیری هایی در مناطق دیواندره و بانه رخ داد.

۶۱۲ در حمله انقلابیون مسلمان به پایگاه های ارتش عراق تلفات و خساراتی به نیروهای صدام وارد شد.

۶۱۳ اعزام کاروان راهیان کربلا از گیلان و کاروان کمک های مردمی از محلات به جبهه ها. نیاز جبهه ها به گونی.

۶۱۴ فرستاده ویژه نخست وزیر ژاپن با نخست وزیر و وزیر خارجه ملاقات کرد و از بهبود روابط ایران با کشورهای خلیج فارس ابراز خرسندی کرد و عراق را شروع کننده جنگ، به کارگیرنده سلاح شیمیایی و حمله کننده به مناطق مسکونی و کشتی ها خواند.

۶۱۵ نشریه رویدادها و تحلیل، سفر هیئت ژاپنی به ایران را یک تحرک دیپلماسی جدید غرب تفسیر کرد.

۶۱۶ وزیر مشاور در امور خارجی هند با رئیس جمهور، نخست وزیر، وزیر خارجه و وزیر صنایع سنگین ایران دیدار و گفت و گو کرد.

۶۱۷ شکایت ایران به دیوان لاهه از سرقت قطعات یدکی هواپیماهای اف ۱۴ متعلق به ایران به دست مأموران دولت امریکا.

۶۱۸ چند نماینده کنگره امریکا طرح پیشنهادی خود برای ممنوعیت فروش هلیکوپترهای امریکایی به عراق را پس گرفتند.

۶۱۹ هیکل روزنامه نگار مصری، ادعا کرد که ایران در حمله آتی خود گاز شیمیایی استفاده خواهد کرد.

۶۲۰ افزایش فعالیت های جاسوسی برای کسب اطلاعات نظامی ایران و انتقال آن به عراق.

۶۲۱ مأموران مرزی کویت دو کامیون حامل انواع سلاح را که از بصره عازم کویت بود توقیف کردند.

۶۲۲ وزیر خارجه انگلیس برای سفر به عمان، عربستان و کویت، وارد مسقط شد.

۶۲۳ معاون وزیر دفاع شوروی وارد کویت شد.

۶۲۴ رئیس جمهور پاکستان در آستانه سفر رئیس جمهور ایران به پاکستان، عراق را آغازکننده جنگ خواند و از ایران خواست انعطاف پذیر باشد.

۶۲۵ وزارت خارجه ایران با صدور بیانیه ای به مسدود کردن دارایی های لیبی در امریکا واکنش نشان داد.

۶۲۶ بزرگداشت شهادت سلیمان خاطر (سرباز انقلابی مصر) در مسجد ارک و سازمان صنایع دفاع. ضمیمه گزارش ۵۹۴: پاسخ آقای هاشمی به جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش درباره بی توجهی به طرح عملیاتی ارتش. گزارش روزشمار ۲۲/۱۰/۱۳۶۴

۶۲۷ جلسه قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران: بررسی چگونگی نفوذ به جنوب اروندرود و پیشروی به سوی منطقه ابوالخصیب از محور جزایر ام الرصاص و بوارین.

۶۲۸ جلسه قرارگاه نوح (ع) سپاه: پیگیری آماده سازی منطقه عملیاتی برای اجرای عملیات در منطقه فاو و اقدامات آمادگی برای عملیات روی اسکله العمیه.

۶۲۹ دستور فرماندهی نیروی زمینی ارتش برای قرار گرفتن ۱۵ گردان توپخانه این نیرو تحت کنترل عملیاتی سپاه پاسداران برای عملیات در منطقه فاو.

۶۳۰ جلسه قرارگاه نجف ۱: گزارش فرماندهان تیپ ۳۲ انصارالحسین (ع) از وضعیت آمادگی و طرح مانور این تیپ برای اجرای عملیات در منطقه هورالهویزه.

ص: ۱۰۷۷

۶۳۱ دستورالعمل مقررات حفاظتی منطقه تبوک (هورالهوریزه) به یگان های مأمور عملیات در این منطقه ابلاغ شد.

۶۳۲ دستور فرمانده کل سپاه پاسداران مبنی بر تصرف ارتفاع موبرا به همت ۳ تیپ تحت امر سپاه پاسداران شمال غرب.

۶۳۳ حمله هواپیماهای عراقی به جزیره خارک خسارتی به بار نیاورد.

۶۳۴ نیروی دریایی ارتش ایران یک کشتی باری امریکایی را توقیف و پس از بازرسی دوساعته آزاد کرد.

۶۳۵ نیروی دریایی ارتش ایران یک کشتی باری انگلیسی را متوقف و پس از بازرسی آزاد کرد.

۶۳۶ نیروهای جمهوری اسلامی علاوه بر دو کشتی امریکا و انگلیس، ۵ کشتی دیگر را متوقف و بازرسی کردند.

۶۳۷ فرمانده نیروی دریایی عراق گفت که نیروی دریایی عراق با هدف انهدام نیروی دریایی ایران، برای فعالیت در مناطق دور دریاها آماده می شود.

۶۳۸ فرمانده کل سپاه پاسداران با هدف گرم نگه داشتن فضای تبلیغی و معنوی پشتیبانی از جنگ، "طرح فجر" را برای اجرا در دهه فجر ابلاغ کرد.

۶۳۹ درگیری های میان نیروهای خودی و گروه های ضدانقلاب در چند منطقه کردستان با تلفاتی توأم بود.

۶۴۰ گزارش نشریه دی ولت از ناآرامی های کردستان عراق و مشکلات رژیم عراق در این زمینه. گزارش لوکوتیدین دویاری درباره سرکوب کردها در سلیمانیه و اربیل و موضع سازمان عفو بین المللی در این باره.

۶۴۱ اعزام نیروهای داوطلب و کمک های مردمی از شهرهای مختلف به جبهه ها.

۶۴۲ رئیس جمهور ایران در آستانه سفر به چند کشور آسیایی و افریقایی در مصاحبه ای شرایط ایران را برای پایان جنگ برشمرد و راه حل مشکل افغانستان را توجه به مردم این کشور اعلام کرد.

۶۴۳ اعلام خبر سفر رئیس جمهور ایران به پاکستان، موجب شور استقبال در این کشور شده و علاوه بر آماده شدن مردم، شخصیت ها و علمای پاکستان خواستار استقبال شایسته از ایشان شده اند.

۶۴۴ وزیر خارجه هند در ادامه حضور در تهران، با آقای هاشمی دیدار و از مواضع ایران در مورد صلح و ثبات در منطقه تقدیر کرد و خواهان گسترش روابط دو کشور شد. گزارش وزارت خارجه از این سفر و نتایج آن.

۶۴۵ فرستاده ویژه نخست وزیر ژاپن به ایران پس از سه روز اقامت در ایران و مذاکره با رئیس مجلس، نخست وزیر، وزیر خارجه و وزیر نفت و تأکید بر تحکیم و گسترش روابط دو کشور در مذاکرات، ایران را ترک کرد.

۶۴۶ گزارش نشریه وزارت امور خارجه ایران از سفر سه روزه هیئت ژاپنی به ایران.

۶۴۷ ادامه سفر نخست وزیر انگلیس به منطقه و دیدار با مقامات عمان و مذاکره درباره جنگ ایران و عراق.

۶۴۸ رئیس هیئت پارلمانی فرانسه در مصاحبه با رادیو امریکا نتایج سفر به ایران را تشریح کرد.

۶۴۹ تلاش برای آشتی میان سوریه و عراق و دور کردن سوریه از ایران هنوز به نتیجه نرسیده است. گزارش روزشمار ۲۳/۱۰/۱۳۶۴

۶۵۰ جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه: ارزیابی وضعیت آمادگی لشکر ۸ نجف برای اجرای عملیات در منطقه فاو و بررسی مشکلات لشکر با حضور فرماندهان و مسئولان آن.

۶۵۱ سخنرانی فرمانده کل سپاه پاسداران برای رزمندگان لشکر ۸ نجف و ترغیب و تشویق آنان به آمادگی بیشتر برای نبرد با دشمن.

ص: ۱۰۷۸

- ۶۵۲ جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه: توجیه فرماندهان لشکر ۱۴ امام حسین(ع) به جزئیات مأموریت این لشکر در منطقه فاو؛ اصرار فرماندهان لشکر ۱۴ برای خط شکنی در این عملیات.
- ۶۵۳ جلسه نیروی دریایی سپاه: هماهنگی با نیروی دریایی ارتش برای به کارگیری اسکادران هواناو؛ پشتیبانی دریایی از عملیات منطقه فاو.
- ۶۵۴ جلسه بررسی وضعیت، آموزش، مشکلات و آمادگی واحدهای مخابرات یگان ها قرارگاه نوح برای عملیات.
- ۶۵۵ جلسه قرارگاه نجف سپاه: بررسی اقدامات آمادگی و طرح مانور تیپ ۱۸ الغدیر برای اجرای عملیات در جزایر ام الرصاص و ام البابی.
- ۶۵۶ فرماندهی قرارگاه نجف سپاه مقررات حفاظتی را به یگان های مأمور عملیات در جزایر ام الرصاص و ام البابی ابلاغ کرد.
- ۶۵۷ فرماندهی کل سپاه با هدف فریب دشمن به قرارگاه های کربلا، نجف و نوح دستور داد به همه یگان های تحت امر ابلاغ کنند که تا پایان دی ماه ۳۰ درصد از استعداد رزمی خود را در منطقه عمومی عملیات بدر مستقر کنند.
- ۶۵۸ فرمانده توپخانه سپاه با توجه به کمبود توپ های دوربرد، اجرای مأموریت های ابلاغ شده به توپخانه را ناممکن اعلام کرد و خواستار حذف بخشی از مأموریت توپخانه شد.
- ۶۵۹ یک نمونه از گزارش های شناسایی از وضعیت ساحل غربی اروندرود و موانع و سنگرهای دشمن در این منطقه.
- ۶۶۰ جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه به منظور بررسی مشکلاتی که در سازماندهی و تشکیلات جدید نیروی زمینی سپاه بروز کرده است.
- ۶۶۱ فرمانده قرارگاه رعد تدابیر خود را برای فریب نیروی هوایی ارتش عراق به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) ارسال کرد.
- ۶۶۲ هواپیماهای ارتش عراق با بمباران خارک و چند منطقه عملیاتی، خساراتی وارد کردند.
- ۶۶۳ تلاش رژیم عراق برای دستیابی به هواپیماهای دوربرد با هدف حمله به تأسیسات جدید نفتی ایران.
- ۶۶۴ مواضع امریکا در مورد بازرسی کشتی امریکایی به دست نیروهای ایران در خلیج فارس؛ بازتاب ها.
- ۶۶۵ مواضع انگلیس درباره بازرسی کشتی انگلیسی به دست نیروهای ایران در خلیج فارس؛ بازتاب ها.
- ۶۶۶ حملات موفقیت آمیز مبارزان کرد به نیروها و پایگاه های ارتش عراق.
- ۶۶۷ دعوت به ثبت نام داوطلبان اعزام به جبهه در استان تهران، اعلام اعزام دومین کاروان راهیان کربلا- و کاروان کمک های مردمی استان آذربایجان شرقی در اول بهمن و دهه فجر.
- ۶۶۸ رئیس جمهور ایران در رأس یک هیئت بلندپایه سیاسی، نظامی و اقتصادی اعزام پاکستان شد.
- ۶۶۹ استقبال گسترده از رئیس جمهور ایران در اسلام آباد پاکستان.

۶۷۰ سخنان رئیس جمهور ایران در ضیافت شام رئیس جمهور پاکستان درباره صلح، مقاومت مردم، نقض تعهدات بین المللی توسط عراق، اهداف جنگ، مسئله فلسطین و لبنان و افغانستان، روابط ایران و پاکستان. رئیس جمهور پاکستان نیز خواستار پایان سریع جنگ شد.

۶۷۱ دیدار وزیران خارجه ایران و پاکستان؛ آغاز مذاکرات رسمی هیئت ایران و پاکستان در زمینه های اقتصادی.

۶۷۲ بازتاب سفر رئیس جمهور ایران به پاکستان در رسانه های پاکستان.

۶۷۳ بازتاب سفر رئیس جمهور ایران به پاکستان در رسانه های جهان.

ص: ۱۰۷۹

۶۷۴ مقاله روزنامه فرانسوی لوکوئیدین دوپاری درباره نفوذ ایران بر گروگان‌گیران در لبنان.

۶۷۵ پشتیبانی کشورهای عربی از توافقنامه دمشق برای تضعیف موقعیت ایران در لبنان.

۶۷۶ واکنش وزیر خارجه عراق به مطرح نشدن موضوع جنگ ایران و عراق در بیانیه پایانی اجلاس وزیران خارجه کشورهای اسلامی.

۶۷۷ سازمان عفو بین‌المللی تحقیق درمورد نقض حقوق بشر در عراق را به عهده دولت این کشور گذاشت.

۶۷۸ اقتصاد عراق متکی به نیروی کار چند کشور خارجی است. گزارش روزشمار ۲۴/۱۰/۱۳۶۴

۶۷۹ جلسه قرارگاه خاتم‌الانبیا(ص) سپاه: بررسی وضعیت آمادگی تیپ ۴۴ قمر بنی‌هاشم(ع) برای عملیات در منطقه فاو.

۶۸۰ سخنرانی محسن رضایی در جمع مسئولان و کادر تیپ ۴۴ و تأکید بر رعایت اصول.

۶۸۱ جلسه قرارگاه خاتم‌الانبیا(ص) سپاه: بررسی اقدامات و آمادگی تیپ ۳۲ انصارالحسین(ع) برای عملیات در شمال هورالهوریزه.

۶۸۲ جلسه قرارگاه خاتم‌الانبیا(ص) سپاه: مرور طرح‌های عملیاتی سپاه و ارتش و تأکید بر ضرورت اجرای عملیات ارتش در شلمچه.

۶۸۳ گزارش شناسایی‌های یگان‌های قرارگاه نوح(ع) از ساحل و موانع دشمن در غرب اروندرود.

۶۸۴ فرمانده کل سپاه از جانشین فرمانده کل قوا درخواست کرد که برای تهیه عکس هوایی، چند هواپیمای بدون سرنشین از ارتش در اختیار سپاه قرار گیرد.

۶۸۵ طرح پیشنهادی نحوه گسترش جنگ افزارهای دفاع هوایی از قرارگاه رعد به قرارگاه خاتم ارسال شد.

۶۸۶ هواپیمای عراقی جزایر مجنون تا شلمچه را بمباران کردند. در حمله هواپیمای خودی به مقر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در عراق عده‌ای کشته یا زخمی شدند.

۶۸۷ اجرای دو عملیات انقلابیون و معارضین عراقی در سلیمانیه و حلبچه.

۶۸۸ تحرکات گروه‌های ضدانقلاب در کردستان.

۶۸۹ اعزام نیروهای داوطلب و کمک‌های مردمی به جبهه‌ها.

۶۹۰ درخواست رژیم عراق از اشرار شرق کشور برای حمله به پایگاه‌های مرزی ایران.

۶۹۱ توافق هند و کویت برای همکاری در جهت خاتمه جنگ ایران و عراق.

۶۹۲ مواضع ایران و آمریکا درمورد توقیف و بازرسی یک کشتی آمریکایی.

۶۹۳ دیدگاه سرنشینان و ناخدای کشتی آمریکا درباره رفتار بازرسی‌کنندگان.

۶۹۴ دور دوم مذاکرات رئیس جمهور ایران و رئیس جمهور پاکستان.

۶۹۵ دیدار رئیس جمهور ایران با مسئولان سیاسی و فرهنگی ایران در پاکستان.

۶۹۶ بازتاب سفر رئیس جمهور ایران به پاکستان در رسانه های خارجی.

۶۹۷ وزارت خارجه پاکستان گزارش خبرنگاران ایران از سخنان رئیس جمهور پاکستان را مبنی بر اینکه عراق آغازکننده جنگ بوده است، تکذیب کرد.

۶۹۸ در پی بروز وضعیت غیرعادی در یمن جنوبی سفر رئیس جمهور ایران به یمن لغو شد. تأخیر سفر رئیس جمهور به لاهور با اعتراض مستقبلین مواجه شد.

۶۹۹ کودتا در یمن جنوبی نافرجام ماند و بحران در این کشور ادامه یافت.

ص: ۱۰۸۰

۷۰۰ پیام رئیس جمهور ایران به قذافی: حمایت از لیبی؛ ادامه جنگ تا سرنگونی صدام.

۷۰۱ استقرار ارتش لبنان در شرق بیروت برای جلوگیری از درگیری مسیحیان، ابهام در اجرای توافقنامه دمشق.

۷۰۲ چند اقدام گروه های ضدانقلاب در داخل کشور.

۷۰۳ توابعین گروه های مسلح بند زنان ندامتگاه تبریز قطعنامه سازمان ملل در مورد وضع حقوق بشر در ایران را محکوم کردند. گزارش روزشمار ۲۵/۱۰/۱۳۶۴

۷۰۴ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: بررسی اقدامات آماده سازی و طرح مانور تیپ ۱۰ سیدالشهدا برای عملیات در جزایر ام الرصاص و ام البابی.

۷۰۵ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: گزارش تیپ ۱۸ الغدیر از حمله عراق به جزیره مجنون جنوبی؛ بیان این گزارش برای آقای هاشمی در تماس تلفنی؛ مأموریت لشکر ۸ نجف برای اجرای عملیاتی در جزیره جنوبی.

۷۰۶ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: گزارش جلسه ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (که با حضور فرماندهان نیروی زمینی ارتش و سپاه در تهران تشکیل شد): طرح عملیاتی جدید ارتش و منتفی شدن طرح عملیاتی ارتش در شلمچه.

۷۰۷ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: تأکید بر ضرورت تولید تجهیزات نظامی و مهمات با استفاده از امکانات داخلی.

۷۰۸ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: بررسی اقدامات آماده سازی و طرح مانور تیپ ۲۱ امام رضا(ع) برای عملیات در جزایر بوارین و ماهی.

۷۰۹ گزارش راوی قرارگاه کربلا از فعالیت های امروز قرارگاه کربلا و برخی یگان های تحت امر.

۷۱۰ جلسات قرارگاه نوح: پیگیری تهیه و آماده سازی تجهیزات دریایی؛ پیگیری آموزش نیروها؛ بررسی طرح مانور.

۷۱۱ گزارش اطلاعات قرارگاه نوح از اقدامات ارتش عراق از ۲۱ تا ۲۵ دی در غرب اروندرود و خور عبدالله.

۷۱۲ گزارش یکی از گروه های شناسایی از خط و موانع دشمن در غرب اروندرود.

۷۱۳ گزارش درگیری ها و اقدامات گروه های مسلح در کردستان.

۷۱۴ اقدامات مسلمانان کرد عراق در شمال شرقی عراق علیه رژیم صدام.

۷۱۵ اعزام نیروهای داوطلب از قم، دره شهر، آبدانان و کرج به جبهه ها.

۷۱۶ عراق خدمت فارغ التحصیلان دختر را به عنوان پرستار اجباری کرد.

۷۱۷ صدام از نیروهای نظامی و غیرنظامی عراق که در منطقه هور فعالیت کرده بودند، تجلیل کرد.

۷۱۸ گزارش رسانه های غربی از توانایی عراق در حملات شیمیایی و ادعای اینکه ایران برای مقابله به بازار مواد شیمیایی روی آورده است.

۷۱۹ وزیر خارجه انگلیس گفت که حکام عرب از خاتمه جنگ ناامید شده و به ابرقدرت‌ها متوسل شده‌اند.

۷۲۰ مواضع امریکا و انگلیس درباره توقیف و بازرسی یک کشتی امریکایی و یک کشتی انگلیسی به دست نیروهای ایران.

۷۲۱ سفر رئیس جمهور ایران به لاهور در سومین روز سفر به پاکستان؛ تأکید بر ضرورت اتحاد مسلمین و مبارزه با امریکا و مستکبران.

۷۲۲ دلیل تعویق سفر به لاهور، رفتار پلیس با مستقبلین در لاهور، شعار علیه امریکا و شوروی و نیز علیه ضیاءالحق.

ص: ۱۰۸۱

۷۲۳ مصاحبه مطبوعاتی رئیس جمهوری ایران قبل از ترک پاکستان درباره جنگ تحمیلی، روابط با عربستان، پیمان سنتو، افغانستان و نتایج سفر.

۷۲۴ مصاحبه نخست وزیر ایران: اهمیت سفر رئیس جمهور به پاکستان، اهمیت روابط تجاری و اقتصادی با پاکستان، جهان سوم و ترکیه.

۷۲۵ سخنان دادستان کل کشور در دیدار جمعی از پاسداران: معضلات کشور؛ هشدار درباره سلطه مجدد زورگویان؛ تلاش خان ها و سرمایه داران فاسد برای بازگشت به صحنه؛ نقض قوانین برای قضاوت عادلانه؛ تلاش دشمن خارجی ایران برای ایجاد پایگاه های داخلی؛ ضرورت حضور مردم در صحنه و...

۷۲۶ نشریه عربیا وضع اقتصادی عراق را اسفناک خواند.

۷۲۷ احتمال بهره برداری مجدد عراق از خط لوله نفتی سوریه.

۷۲۸ خبرگزاری فرانسه: ماجرای گروگان های فرانسوی در لبنان به مرحله امیدوارکننده رسیده است.

۷۲۹ ادامه بحران میان امریکا و لیبی، گسترش تحریم اقتصادی، کاهش احتمال حمله نظامی. گزارش روزشمار ۲۶/۱۰/۱۳۶۴

۷۳۰ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: بررسی طرح مانور تیپ ۱۸ الغدیر برای عملیات در محور ام الرصاص، بررسی مشکلات و کمبودهای تیپ.

۷۳۱ جلسه قرارگاه کربلای سپاه: بررسی اقدامات آماده سازی لشکر ۳۱ عاشورا برای عملیات در منطقه فاو.

۷۳۲ جلسه قرارگاه نوح(ع) سپاه: گزارش آمادگی و تدبیرهای گردان زرهی ذوالفقار برای عملیات در منطقه فاو.

۷۳۳ جلسه قرارگاه نوح(ع) سپاه: بررسی وضعیت توپخانه و چگونگی پشتیبانی از عملیات قرارگاه در منطقه فاو.

۷۳۴ جلسه قرارگاه نوح(ع) سپاه: بررسی اقدامات مهندسی برای آمادگی اجرای عملیات در فاو، مشکلات مهندسی.

۷۳۵ جلسه قرارگاه نوح(ع) سپاه: بررسی نتایج شناسایی سکوی العمیه و خور عبدالله و اقدامات ناوتیپ کوثر جهت آمادگی برای عملیات.

۷۳۶ جلسه قرارگاه خاتم سپاه در قرارگاه نجف باختران: بحث و بررسی برای انتخاب مناطقی در جبهه شمال غرب با هدف اجرای عملیات های پی درپی.

۷۳۷ دستور قرارگاه خاتم سپاه به قرارگاه نجف و قرارگاه مهندسی برای اجرای اقداماتی در منطقه هور با هدف فریب دشمن.

۷۳۸ گزارش قرارگاه نجف درباره مهم ترین فعالیت های خودی و دشمن در منطقه هور در دوره ۱۱ تا ۲۶ دی ۱۳۶۴.

۷۳۹ هواپیماهای عراقی با بمباران جزیره خارک به لوله های ورودی نفت آسیب زدند.

۷۴۰ اعزام گروه های داوطلب رزمی و تخصصی از شهرهای مختلف به جبهه ها.

۷۴۱ کشف و دستگیری اعضای یک شبکه جاسوسی عراق در استان باختران.

۷۴۲ ادامه بررسی و بازتاب توقیف و بازرسی کشتی های امریکایی و انگلیسی در خلیج فارس به دست نیروهای ایران.

۷۴۳ وزیران خارجه هند و مصر از خاتمه جنگ در آینده نزدیک اظهار ناامیدی کردند.

۷۴۴ آقای هاشمی رفسنجانی در دیدار روحانیان تهران درباره امکان تحقق حکومت اسلامی، امیدواری به آینده در سایه مرجعیت آیت الله منتظری، ثبات سیاسی و اقتدار جمهوری اسلامی سخن گفت.

ص: ۱۰۸۲

۷۴۵ رئیس جمهوری اسلامی ایران وارد تانزانیا شد و در مسیر ۱۰ کیلومتری به احساسات مردم استقبال کننده پاسخ داد.

۷۴۶ رادیو و تلویزیون پاکستان به طور بی سابقه برنامه های سفر رئیس جمهور ایران را منتشر کرد.

۷۴۷ دانشجویان و مردم پاکستان در تظاهراتی تهدیدهای امریکا علیه لیبی را محکوم کردند و خواستار قطع رابطه پاکستان با امریکا شدند.

۷۴۸ امریکا، ایران و لیبی را ناقض قوانین بین المللی خواند و توقیف دارایی های آنها را موجه شمرد.

۷۴۹ انفجار در دفاتر هواپیمایی سوریه، یمن جنوبی و پان امریکن، ابوظبی را لرزاند.

۷۵۰ امریکا کمیته ویژه ای برای مقابله با حرکات اعتراض آمیز مردم مسلمان مصر تشکیل داد.

۷۵۱ یک نشریه انگلیسی ادعا کرد شوروی در صدد است با تحریک ناراضیان بلوچ در ایران و پاکستان، به اقیانوس هند دست یابد.

۷۵۲ وزارت خارجه ایران محاصره اقتصادی و نظامی لسوتو را محکوم کرد.

۷۵۳ دولت فرانسه برای کسب رأی بیشتر تلاش برای آزادی گروگان های فرانسوی را تشدید کرد. گزارش روزشمار ۲۷/۱۰/۱۳۶۴

۷۵۴ جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه: بررسی جایگاه سلیمانیه در استراتژی جنگ، اهداف این جبهه و چگونگی نیل به آن.

۷۵۵ عزیمت فرمانده کل سپاه برای شناسایی مناطق مناسب در ارتفاعات جبهه شمال غرب.

۷۵۶ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: بررسی ها و شناسایی های مهندسی نشان می دهد که اسکله ها و نقاط مناسبی برای پهلو گیری شناورها در ساحل غربی اروند وجود دارد.

۷۵۷ جلسه قرارگاه نوح: بررسی طرح مانور قرارگاه برای عملیات در منطقه فاو، مشکلات اجرای طرح و چگونگی حل آن.

۷۵۸ نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی موفق به عکس برداری از منطقه فاو شد.

۷۵۹ دستورالعمل فرماندهی قرارگاه خاتم سپاه به قرارگاه کربلا برای اجرای طرح فریب دشمن از جنبه امور پزشکی جنگ.

۷۶۰ واحد تعاون نیروی زمینی سپاه زمان توجیه مسئولان تعاون به عملیات و اقدامات ضروری واحدهای تعاون برای آمادگی را اعلام کرد.

۷۶۱ ستاد مشترک ارتش: رزم شبانه تکاوران تیپ ذوالفقار در جبهه جنوب به انهدام بخشی از مواضع و قوای دشمن انجامید.

۷۶۲ اقدامات عراق برای مقابله با عملیات آتی ایران: ایجاد سد دفاعی در غرب اروند؛ بازدید وزیر دفاع عراق از یگان های ارتش؛ آماده باش در شرق بصره.

۷۶۳ هواپیماهای عراقی جزیره خارکو را هدف قرار دادند، از خارک عکس برداری کردند به بندرهای گناوه و امام خمینی تجاوز کردند.

۷۶۴ درگیری نیروهای خودی با گروه‌های مسلح در مناطق مریوان و بانه با تلفاتی توأم بود.

۷۶۵ سخنان آقای هاشمی در خطبه‌های نماز جمعه درباره بازتاب‌ها و آثار سفر رئیس‌جمهور ایران به پاکستان و تأثیر پشتیبانی مردم از رزمندگان.

۷۶۶ سخنگوی مجلس اعلای عراق با معاونین عراقی در ساوه دیدار و در نماز جمعه سخنرانی کرد.

ص: ۱۰۸۳

۷۶۷ گزارش خبرنگار تایمز مالی از عملکرد حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها) در شمال عراق.

۷۶۸ دومین روز سفر رئیس جمهور ایران به تانزانیا: عزیمت به زنگبار و سخترانی در نماز جمعه؛ ملاقات با مقامات زنگبار و تانزانیا؛ دیدار با علمای شیعه و سنی.

۷۶۹ محاکمه دو انگلیسی به اتهام تلاش برای فروش موشک ضدتانک به ایران.

۷۷۰ اتهامات به ایران: ابونضال در حمایت ایران است؛ تهران محل آموزش تروریست هاست؛ لیبی، ایران، ساف و پاکستان چهار قطب تروریسم اسلامی هستند.

۷۷۱ با توافق ایران و یک کمپانی نفتی امریکایی یکی از پرونده های مطرح در دادگاه لاهه مختومه اعلام شد.

۷۷۲ دولت ترکیه به فعالان صنایع ترکیه تأکید کرد برای افزایش صادرات به ایران و راه اندازی تأسیسات راکد ایران بکوشند.

۷۷۳ ادعای یک مقام رژیم صهیونیستی: ایران فعالیت خود را برای نفوذ در جنوب لبنان افزایش داده است.

۷۷۴ در پی امضای توافقنامه برقراری روابط اسپانیا و اسرائیل، سفیر اسپانیا به وزارت خارجه احضار و سفیر ایران از اسپانیا فراخوانده شد و ۳ تن از افراد سفارت اسپانیا در بیروت ربوده شدند.

۷۷۵ امریکا قطعنامه پیشنهادی لبنان علیه تجاوزات اسرائیل را وتو کرد.

۷۷۶ اوضاع یمن بعد از کودتای نافرجام همچنان بحرانی است.

۷۷۷ اقدامات گروه های ضدانقلاب در چند نقطه کشور. گزارش روزشمار ۲۸/۱۰/۱۳۶۴

۷۷۸ جلسه قرارگاه خاتم سپاه (در مقر تیپ قدس در ارتفاعات هزار قله): بررسی چگونگی تسریع در اجرای عملیاتی در جبهه شمال غرب.

۷۷۹ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: تصمیم گیری برای آماده سازی اجرای عملیات در جبهه شمال غرب.

۷۸۰ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: بررسی محورهای عملیاتی جبهه شمال غرب به ویژه گامو و آثار تصرف آن.

۷۸۱ ابلاغ مصوبه شورای عالی سپاه برای تقویت قرارگاه رمضان.

۷۸۲ باتوجه به نزدیک شدن زمان اجرای عملیات در فاو، خروج مسئولان قرارگاه مرکزی سپاه از منطقه عملیاتی ممنوع شد.

۷۸۳ جلسه قرارگاه کربلا: بررسی زمان اجرای عملیات در منطقه فاو، به کارگیری تانک در عملیات، مراحل عملیات.

۷۸۴ جلسه قرارگاه نوح(ع): بررسی وضعیت آمادگی و مشکلات لشکر ۱۹ فجر برای عملیات در منطقه فاو.

۷۸۵ جلسه قرارگاه نوح(ع): بررسی اقدامات آماده سازی تیپ ۳۳ المهدی(عج) و مشکلات آن.

۷۸۶ جلسه قرارگاه نوح(ع): بررسی نتایج عبور آزمایشی تانک و نفربر از رودخانه؛ توپخانه و نقش آتش در عملیات فاو.

۷۸۷ هواپیماهای عراقی جزیره خارک و اطراف سوسنگرد را بمباران کردند.

۷۸۸ پاسخ جانشین فرمانده کل قوا به درخواست نیروی هوایی برای عملیات برون مرزی.

۷۸۹ افزایش تحرکات ارتش عراق در منطقه چزابه و هشدار درباره احتمال حمله عراق در این منطقه.

۷۹۰ سپاه پاسداران نیرو و امکانات لازم برای به عهده گرفتن مأموریت های نیروی دریایی ارتش و ژاندارمری را در جزیره خارک اعلام کرد.

ص: ۱۰۸۴

- ۷۹۱ دستورالعمل فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپاه به قرارگاه های کربلا و نوح(ع) برای استتار تجهیزاتی که به منطقه عملیاتی منتقل می شود.
- ۷۹۲ گزارش فرماندهی اطلاعات ستاد مشترک ارتش درباره اقدامات شیمیایی، موشکی و تدبیرهای ارتش عراق با استناد به اظهارات اسیران عراقی.
- ۷۹۳ دستور فرمانده کل سپاه پاسداران به ۵ یگان سپاه برای واگذاری نیروی بسیجی به نیروی زمینی ارتش.
- ۷۹۴ درگیری و تحرکات گروه های مسلح در مناطق بانه، مهاباد، مریوان و میاندوآب.
- ۷۹۵ انقلابیون عراقی دو عملیات چریکی علیه رژیم عراق اجرا کردند.
- ۷۹۶ رژیم عراق ۱۰۵ سرباز عراقی را که از مقابله با رزمندگان ایران خودداری کرده بودند، تیرباران کرد.
- ۷۹۷ اولین محموله خمپاره اندازهای ساخت صنایع جهاد خودکفایی آماده تحویل به جبهه ها شد.
- ۷۹۸ سخنان نخست وزیر در مراسم فارغ التحصیلی دانشکده افسری شهربانی.
- ۷۹۹ صدام نتوانست موافقت شوروی را برای دریافت سلاح های مدرن بیشتر کسب کند؛ افزایش صادرات انگلیس به عراق.
- ۸۰۰ معاون وزیر دفاع شوروی جنگ ایران و عراق را درحال تعادل اعلام کرد و تحول غیرمنتظره در جبهه ها را بعید دانست.
- ۸۰۱ در سفر رئیس جمهور ایران به تانزانیا، موافقت نامه همکاری های اقتصادی میان دو کشور امضا شد.
- ۸۰۲ رئیس جمهور ایران وارد موزامبیک شد.
- ۸۰۳ هشدار یک مقام امریکایی و یک تحلیل گر غربی درباره خطر تجدید حیات اسلام و نفوذ انقلاب اسلامی در میان مسلمانان جهان.
- ۸۰۴ اقدام کویت برای بازگرداندن هواپیمای ربوده شده کویتی از ایران.
- ۸۰۵ دو نشریه غربی به مشکلات اقتصادی سوریه، اختلافات سوریه و ایران و فشار عربستان بر سوریه پرداختند.
- ۸۰۶ وزارت خارجه ایران اقدام امریکا در مورد وتو کردن قطعنامه پیشنهادی لبنان درباره تجاوزات رژیم صهیونیستی را محکوم کرد.
- ۸۰۷ نشریه وزارت خارجه: بررسی اوضاع بحرانی یمن جنوبی و نقش شوروی در کودتای نافرجام.
- ۸۰۸ تدابیر شورای تأمین سیستان و بلوچستان برای مقابله با دو گروه از اشرار. ضمیمه گزارش ۷۹۶: اظهارات منشی صدام درباره بخشی از جنایات او در عراق. گزارش روزشمار ۲۹/۱۰/۱۳۶۴
- ۸۰۹ جلسه قرارگاه خاتم(ص) سپاه: مأموریت قرارگاه نجف و یگان های تحت امر برای اجرای عملیات در محورهای شرق و شمال چوراتا و شرق ماؤوت.

۸۱۰ بررسی مسائل عملیات منطقه فاو در قرارگاه کربلا: زمان عملیات و کمبود فرصت برای آمادگی؛ مشکلات و کمبودهای مهندسی؛ محدوده عبور تیپ قمر بنی هاشم در مرحله دوم عملیات؛ وضعیت رعایت مسائل حفاظت اطلاعات.

۸۱۱ جلسه قرارگاه نجف جنوب: بررسی طرح مانور تیپ های انصارالحسین و امام حسن (ع) برای عملیات در منطقه هور؛ مأموریت یگان های تحت امر قرارگاه نجف در جنوب.

ص: ۱۰۸۵

۸۱۲ جلسه نیروی دریایی سپاه: نتایج شناسایی العمیه؛ راهکارهای تصرف العمیه؛ تأکید بر آمادگی برای تصرف العمیه.

۸۱۳ اقدامات امروز و روزهای اخیر ارتش عراق در غرب اروندرود و محور اسکله چهارچراغ و احتمال هشیاری دشمن.

۸۱۴ عملیات تیپ ظفر سپاه پاسداران علیه چند پایگاه ارتش عراق و گروه های مسلح در منطقه دربندیخان به انهدام دشمن انجامید.

۸۱۵ تک دشمن در محور سومار و تحرك دشمن در منطقه کانی شیخ با شکست مواجه شد.

۸۱۶ رئیس ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در نامه ای به فرمانده نیروی زمینی ارتش تعداد توپ هایی را که این نیرو باید به سپاه واگذار کند اعلام کرد.

۸۱۷ رئیس ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در نامه ای به فرمانده کل سپاه برای تسريع در واگذاری ۴۰۰۰ نیروی بسیجی به نیروی زمینی ارتش تأکید کرد.

۸۱۸ ابراز نگرانی نماینده امام در استان گیلان از واگذاری نیروهای بسیجی به ارتش در تلفنگرامی به فرمانده کل سپاه.

۸۱۹ یک یدک کش هلندی در خلیج فارس هدف موشک هواپیماهای عراقی قرار گرفت و دچار تلفات و خسارت شد.

۸۲۰ هواپیماهای عراقی جزیره مجنون شمالی و جاده اهواز - خرمشهر را بمباران کردند. بر اثر بمباران منطقه کاریزه عراق به همت خلبانان ارتش جمهوری اسلامی، خساراتی به تشکیلات بیمارستانی حزب دمکرات وارد شد.

۸۲۱ درگیری نیروهای خودی با گروه های مسلح در چند منطقه کردستان و آذربایجان غربی.

۸۲۲ انقلابیون عراقی با حمله به چند پایگاه ارتش عراق در منطقه سلیمانیه و حزب بعث در حلبچه، تلفات و خساراتی وارد کردند.

۸۲۳ کاروان راهیان کربلا از بیجار و عده ای از مسئولان شهربانی عازم جبهه ها شدند.

۸۲۴ تأکید جانشین فرمانده کل قوا بر اهمیت کاروان های راهیان کربلا و برشماری آثار حضور و حمایت های مردمی.

۸۲۵ تشکیل ششمین جلسه کمیته هماهنگی جنگ استان تهران.

۸۲۶ جلسه تأسیس کمیته ای برای بررسی جنگ ایران و عراق در هامبورگ با تقاضا از صلح دوستان برای کوشش در جهت خاتمه جنگ، پایان یافت.

۸۲۷ کره شمالی از ایران درخواست نمونه ای از چند سلاح پیشرفته غربی کرد که آنها را کپی سازی کند.

۸۲۸ یک بازرگان ایرلندی به اتهام فروش سلاح به ایران و شیلی تحت پیگرد قرار گرفت.

۸۲۹ رئیس دیوان عالی کشور نقص قوانین را موجب سوء استفاده خان ها و سرمایه داران نامشروع و زیان به مستضعفان و کشاورزان اعلام کرد.

۸۳۰ رئیس جمهور ایران با امضای یک پروتکل سفر به موزامبیک را خاتمه داد و عازم آنگولا شد.

۸۳۱ گزارش واشنگتن پست درباره اوضاع اقتصادی ایران و جنگ.

۸۳۲ اقدامات دشمن برای کسب اطلاعات و جاسوسی در کشور.

ص: ۱۰۸۶

۸۳۳ فعال شدن گروه های ضدانقلاب برای ایجاد ناامنی به خصوص در دهه فجر.

۸۳۴ مقاله جک اندرسون در روزنامه واشنگتن پست با عنوان تروریست های خمینی در امریکا نفوذ می کنند.

۸۳۵ کویت برای جلوگیری از ورود کامیون های حامل مواد خطرناک به کویت، تدابیر ویژه ای در مرزهای خود با عراق اتخاذ کرد.

۸۳۶ ادامه بحران در لبنان و تلاش برای برکناری رئیس جمهور این کشور.

۸۳۷ دبیرکل اتحادیه عرب از برقراری روابط اسپانیا و رژیم صهیونیستی اظهار تأسف و امریکا ابراز خرسندی کرد. ربایندگان ۳ کارمند اسپانیا در بیروت خواستار آزادی ۲ زندانی شیعه در اسپانیا شدند. گزارش روزشمار ۳۰/۱۰/۱۳۶۴

۸۳۸ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: گزارش اقدامات لشکر ۷ ولی عصر (عج) برای عملیات در منطقه فاو و بیان مشکلات باقیمانده.

۸۳۹ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: بررسی وضعیت آمادگی لشکر ۳۱ عاشورا و طرح مانور گردان های آن برای عملیات در منطقه فاو.

۸۴۰ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: اقدامات لشکر ۲۵ کربلا و طرح مانور گردان های آن برای شکستن خط و تصرف شهر فاو.

۸۴۱ جلسه قرارگاه خاتم سپاه: بررسی درخواست های لشکر ۸ نجف جهت آمادگی برای عملیات در منطقه فاو.

۸۴۲ قرارگاه خاتم سپاه با فرض هشیار شدن دشمن درمورد عملیات آتی در فاو، طرحی برای فریب و رفع حساسیت دشمن تهیه کرد.

۸۴۳ قرارگاه کربلا با توجه به احتمال هشیار شدن دشمن، طرحی را برای فریب دشمن تهیه و برای اجرا به یگان های تحت امر ابلاغ کرد.

۸۴۴ نتایج اطلاعات جمع آوری شده از دشمن در ده روزه آخر دی ماه در جبهه میانی.

۸۴۵ جمع بندی اقدامات و تحرکات ارتش عراق در هفته آخر دی ماه در مناطق مأموریت نیروی زمینی ارتش.

۸۴۶ فرمانده قرارگاه عملیاتی جنوب ارتش به فرمانده لشکر ۹۲ ابلاغ کرد که ضلع شرقی جزیره جنوبی تحویل یگان های سپاه داده شود.

۸۴۷ تحرکات نظامی در منطقه هورالهویزه: آماده باش ارتش عراق به برج های دیدبانی؛ ادامه اقدامات مهندسی عراق و فعالیت توپخانه خودی.

۸۴۸ آقای هاشمی پیشنهاد فرمانده قرارگاه مهندسی برای تولید مهمات و سلاح های مورد نیاز سپاه را تأیید کرد.

۸۴۹ ابلاغ تصمیم های کمیسیون ش.م.ر سپاه پاسداران برای مقابله با حملات شیمیایی دشمن.

۸۵۰ فرماندهی کل سپاه در پیامی به فرماندهی نیروی هوایی ارتش، بمباران پادگان حریر عراق را بسیار موفق و مؤثر اعلام کرد.

۸۵۱ اعزام نیروهای داوطلب و کمک های مردم از نقاط مختلف به سوی جبهه ها.

۸۵۲ گزارش اقدامات سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، حزب دمکرات و حزب توده در شمال غرب کشور.

۸۵۳ تلاش رژیم عراق برای راه اندازی تأسیسات اتمی؛ اعزام نیروی عراقی به بلوک شرق برای آموزش نحوه استفاده از تسلیحات شیمیایی؛ کمبود نیرو در عراق.

۸۵۴ گزارش یک نشریه امریکایی از وضعیت کنونی جنگ و دیدگاه رژیم عراق درباره ادامه جنگ.

ص: ۱۰۸۷

۸۵۵ گزارش یک نشریه آلمانی از مبارزات مردم کرد عراق علیه صدام.

۸۵۶ مصاحبه وزیر دفاع ایران: تلاش برای تأمین مهمات مورد نیاز؛ پشتیبانی از لیبی در صورت لزوم؛ جنگ روانی عراق علیه کاروان های راهیان کربلا.

۸۵۷ سفر رئیس جمهور ایران به آنگولا پایان یافت.

۸۵۸ رئیس جمهور ایران امروز وارد زیمبابوه شد. هیئت ایرانی به دلیل رعایت نشدن شئون اسلامی در ضیافت شام رئیس جمهور زیمبابوه شرکت نکرد.

۸۵۹ گزارش نشریه وزارت خارجه ایران از آثار سفر رئیس جمهور ایران بر اوضاع سیاسی و داخلی پاکستان.

۸۶۰ گزارش دبیرخانه اوپک از کاهش تولید و صادرات نفت اعضای اوپک طی چهار سال اخیر؛ کاهش قیمت نفت به کمتر از ۲۰ دلار در بشکه.

ص: ۱۰۸۸

اشاره

..... اشخاص	۱۰۹۰
..... مکان ها	۱۱۰۳
..... سایر اسامی و اصطلاحات	۱۱۲۰
	ص: ۱۰۸۹

آبرومند،

جمال (مسئول لجستیک جنوب): ۲۳۸، ۶۳۴، ۶۴۳، ۷۲۱، ۸۴۱، ۸۹۶

آخوندی، حسن (سرپرست ستاد بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده): ۲۶۲، ۳۸۸

آخوندی، محمد (مشاور وزیر کشور و قائم مقام کمیسیون اداره اسرای عراقی): ۸۲

آزادی، رضا (مسئول طرح عملیات قرارگاه کربلای ۱): ۱۷۷، ۱۸۰، ۳۱۱، ۵۷۲، ۱۰۰۰

آستانه، علی (مسئول اطلاعات و عملیات نیروی دریایی): ۶۳۴، ۶۴۲، ۶۸۳، ۷۶۹، ۸۳۳، ۹۴۶، ۱۰۰۰

آغاچاری، حبیب (فرمانده ناو تپ کوثر از نیروی دریایی سپاه پاسداران): ۳۹۵، ۶۳۴، ۳۹۶، ۶۳۵، ۶۳۶، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۹۶

آقابابایی، اکبر (فرمانده تپ شهید بروجردی): ۹۹۳

آقاجانی (مسئول مهندسی ناو تپ کوثر): ۹۲۲، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱

آقاجمال (مسئول محور تپ ۴۴): ۸۵۹

آقازاده، غلامرضا (وزیر نفت): ۶۵، ۱۲۰، ۱۹۱، ۲۷۰، ۸۱۲، ۸۱۳

آقایی، حسن (فرمانده محور لشکر ۱۴): ۸۲۸، ۸۲۹

آل اسحاق، محمدحسین (جانشین مسئول ستاد لشکر ۱۷): ۵۶۹

آلک کولت (گروگان انگلیسی در لبنان): ۲۴۹

ابراهیم اسود (از اعضای گروه های ترور در داخل حزب بعث عراق): ۹۹۰

ابراهیمی (حجت الاسلام، عضو کمیسیون دفاع مجلس شورای اسلامی): ۷۹۱

ابراهیمی: ۱۲۹

ابویاد (عضو کمیته مرکزی الفتح): ۳۵۶، ۲۷۰، ۳۸۱

ابوبکر مهدی (مسئول یکی از واحدهای نظامی حزب دمکرات): ۴۰۱

ابوبکر یونس جابر (سرتیپ، فرمانده کل نیروهای مسلح لیبی): ۲۶۵

ابوحیدر (از مجاهدین عراقی): ۲۸۰

ابوعمران (از مجاهدین عراقی): ۲۸۰

ابوغزاله (ژنرال، وزیر دفاع مصر): ۵۶۷

ابونضال (رهبر تروریست های عرب): ۳۴۲، ۵۶۶، ۹۵۸

اثری نژاد (مسئول واحد پشتیبانی قرارگاه نوح): ۶۴۲

احسان بخش، صادق (حجت الاسلام، نماینده امام خمینی در استان گیلان و امام جمعه رشت): ۱۰۰۵

احمد المیشاری (رئیس هواپیمایی کویت): ۹۸۶

احمد ریاض الدین (وزیر امور خارجه مالزی): ۶۲، ۳۰۰

احمدپور، محمود (از مسئولان لجستیک سپاه): ۱۲۸، ۱۲۹، ۲۱۸، ۳۰۷، ۵۳۶، ۷۶۱، ۷۶۶، ۸۴۱، ۸۹۶

احمدی، محمدعلی (معاون پدافند قرارگاه رعد): ۱۲۹، ۶۳۷، ۱۴۹، ۶۳۸، ۷۲۱، ۷۲۲

ادیب حیدر (از جنبش امل): ۴۱۱

ارجمند (از مسئولان تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم (ع)): ۸۵۹

ارسطو (از وزارت امور خارجه): ۳۱۶

ارشاد حسین (از اعضای سازمان امامیه پاکستان): ۸۷۸

ص: ۱۰۹۰

ارشاد یاسین (برادرزاده صدام): ۹۹۰

اسپیکس، لاری (سخنگوی کاخ سفید): ۸۴۵

استاندار تهران: ۱۳۸

اسحاق تراب (جاسوس انگلیسی): ۴۶۳

اسدی، محمدجعفر (فرمانده تیپ ۳۳ المهدی (عج)): ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۹۵، ۶۴۴، ۶۴۶، ۷۹۷، ۸۲۴، ۹۷۱، ۹۷۲، ۹۷۷

اسدی نژاد: ۳۶۱، ۵۹۵

اسعد منصور: ۹۹۰

اسقف ژوزف شنعرف (مشاور در امور مردمی کلیسای واتیکان): ۵۲۱

اسلامی، حسین (مسئول طرح و عملیات تیپ ۳۳): ۳۸۵، ۳۸۶

اشجع، محمود (از قرارگاه مهندسی صراط): ۲۳۵

اصلاحی (مسئول اطلاعات ناو تیپ کوثر): ۱۰۰۰

اصلاحی (مسئول تدارکات): ۷۶۹

اعتصامی، اکبر (فرمانده گردان ۱۴ معصوم): ۲۹۱، ۸۲۱، ۸۲۳

اعتماد (مسئول ستاد لشکر فجر): ۶۸۳

افروز، رضا (فرمانده ناحیه ۱ نقده): ۴۸۸، ۴۸۵

اقبال (جانشین ستاد مشترک ارتش پاکستان): ۸۷۵

اکرمی، عباس (از عناصر حزب دموکرات): ۸۰۶

اکرمی (حجت الاسلام، مخبر کمیسیون دفاع مجلس): ۴۷۵

الله کرم، حسین (مسئول گروهان شناسایی ثارالله): ۱۰۳۲

امام جمارانی (حجت الاسلام، نماینده امام در سازمان حج و اوقاف و امور خیریه): ۸۷، ۱۱۷

امام جمعه بخش اوز: ۲۵۹

امام جمعه سبزوار: ۴۳۸

امام جمعه شیروان: ۶۵۸

امام حسین (ع): ۴۶۴، ۴۶۵

امام خمینی: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۶، ۲۷، ۳۰، ۳۱، ۴۰، ۵۴، ۵۸، ۷۱، ۸۰، ۸۱، ۸۴، ۹۲، ۹۳، ۱۰۳، ۱۱۵، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۴۶، ۲۰۴، ۲۱۲، ۲۱۹، ۲۳۴، ۲۴۵، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۶، ۲۶۳، ۲۶۵، ۲۷۴، ۲۸۷، ۳۰۷، ۳۱۱، ۳۱۴، ۳۳۳، ۳۵۰، ۳۶۳، ۳۷۷، ۳۸۵، ۴۱۰، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۹۹، ۵۱۵، ۵۱۹، ۵۱۸، ۵۶۴، ۵۶۶، ۵۹۰، ۵۹۲، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۱۸، ۶۱۱، ۶۲۱، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۶۱، ۶۶۳، ۶۸۲، ۶۸۶، ۶۹۰، ۶۹۶، ۷۰۰، ۷۳۶، ۷۶۰، ۷۷۶، ۷۷۷، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۹۰، ۸۱۰، ۸۲۵، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۳۰، ۸۴۱، ۸۴۹، ۸۵۱، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۴، ۸۹۰، ۹۰۵، ۹۰۶، ۹۱۸، ۹۳۱، ۹۳۴، ۹۵۵، ۹۵۹، ۹۸۴، ۹۸۵، ۹۸۶، ۱۰۰۱، ۱۰۱۷، ۱۰۱۸، ۱۰۴۲

امام موسی صدر: ۹۹۱

امام جمعه رودسر: ۸۰۷

امانی، رضا (مسئول طرح و عملیات زرهی): ۲۳۸

امتی، محمد: ۴۸۱

ام حیدر (همسر شهر ابو حیدر از مجاهدین عراقی): ۲۸۰

امرمن، پروس (سخنگوی وزارت امور خارجه فرانسه): ۸۰۳

امسس، آرنولد: ۱۳۵

امیر عبدالله (ولیعهد عربستان): ۱۰۶

امیری: ۲۷۵

امین جمیل (رئیس جمهور لبنان): ۷۲، ۴۱۹، ۴۲۰، ۷۴۴، ۸۸۰، ۱۰۱۹

امین، سیدابراهیم (از حرب الله لبنان): ۴۱۱

اندرسون، جک (روزنامه نگار و خبرنگار برجسته آمریکایی): ۱۲۴، ۱۰۱۷، ۱۰۱۸

انصاری، محسن: ۶۰۴

انصاری، محمد (سرهنک، فرمانده گروه هوانیروز مأمور به قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران): ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵

انور سادات: ۳۱۹، ۳۸۳، ۶۶۶، ۷۳۷، ۷۹۱

اوتوشیلی (وکیل حزب سیزها در مجلس آلمان): ۱۰۱۱

اورن، کنعان (رئیس جمهور ترکیه): ۵۸۰

اوری لوبرانی (هماهنگ کننده عملیات اسرائیل در لبنان و سفیر پیشین اسرائیل در ایران): ۹۶۰، ۹۶۱

اوزال، تورگوت (نخست وزیر ترکیه): ۶۴، ۶۵، ۸۵، ۱۴۱، ۲۴۸، ۲۵۴، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۴۳۹، ۵۱۶، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۷۸، ۵۷۹، ۵۸۱، ۵۸۲، ۶۱۴، ۷۴۰

ایخکوف، ایوان (معاون اول نخست وزیر شوروی): ۱۰۱

ایزدی، مصطفی (فرمانده قرارگاه نجف): ۲۹۲، ۳۱۱، ۴۵۴، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۹، ۶۷۳، ۷۴۸، ۷۷۴، ۷۷۶، ۷۹۵، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۳۵، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۴۴، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶

ایلی حبیقه (عضو حزب کتائب لبنان): ۷۳، ۳۵۴، ۳۸۲، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۹، ۷۴۴، ۸۸۰، ۱۰۱۹

بابایی، عباس (سرهننگ، فرمانده قرارگاه رعد): ۳۸، ۳۹، ۳۹۵، ۵۲۷، ۵۵۳، ۶۳۲، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۷۰۷، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۵۸، ۷۶۲، ۷۹۲، ۸۴۳، ۹۴۷

بارزانی، ادیس (رهبر حزب دمکراتیک کردستان): ۱۶۶، ۲۶۰

بارزانی، مسعود (رهبر حزب دمکراتیک کردستان): ۱۶۶، ۲۶۰، ۶۵۲، ۹۵۴

بارزانی، ملامصطفی: ۲۶۰

باقری، محمد (از اطلاعات قرارگاه خاتم): ۱۲۹، ۱۴۹، ۱۵۶، ۱۵۸، ۱۶۱، ۱۸۰، ۲۱۴، ۲۷۳، ۲۷۴، ۳۲۱، ۳۵۹، ۳۹۲، ۳۹۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۸، ۷۲۰، ۷۹۵

باکلی، ویلیام (گروگان آمریکایی در لبنان): ۱۲۴

بالی رام باگات (وزیر امور خارجه هند): ۶۷، ۳۰۰، ۳۷۷، ۷۴۱، ۷۴۲، ۸۱۲، ۸۷۱، ۹۳۰

ص: ۱۰۹۱

باندلتون (ژنرال، رئیس کمیسیون کمک های امریکا): ۷۳۴

بانکی (وزیر نیرو): ۵۵، ۱۴۱، ۲۱۱، ۶۹۸

بانگمن، مارتین (وزیر اقتصاد و همکاری های فنی آلمان فدرال): ۱۱۸

باهنر، محمدجواد: ۷۴۱

بخارایی (از مسئولین واحدهای تیپ امام رضا(ع)): ۸۹۱

بختیار، شاپور (آخرین نخست وزیر رژیم پهلوی): ۲۷۱، ۲۸۷، ۳۱۵، ۵۲۲، ۵۶۶، ۷۴۳، ۸۱۸، ۹۱۳

بخشدار هویزه: ۷۹

بدیعی، رضا: ۳۸۷

برزان تکرینی (برادر صدام): ۹۹۰

برونتر، کارین (معاون رئیس بخش روابط خارجی کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی): ۵۴۷، ۵۴۸، ۵۴۹

بشارتی، علی محمد (قائم مقام وزیر امور خارجه): ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۹۴، ۲۲۱، ۲۲۲، ۶۱۸

بشاره (مشاور پادشاه امارات): ۶۶۲

بصیر، حسین (فرمانده گردان خطشکن لشکر ۲۵ کربلا): ۴۲۴

بگین (نخست وزیر سابق اسرائیل): ۷۹۱

بنی صدر، ابوالحسن (رئیس جمهور سابق ایران): ۹۵، ۶۵۱

بنی لوحی، سیدعلی (مسئول ستاد لشکر ۱۴): ۸۲۸

بولیاکوف، ولادیمیر (رئیس اداره خاورمیانه در وزارت خارجه شوروی): ۱۰۱، ۱۰۴

بومونو، ژاک (خبرنگار هفته نامه فیگارو): ۹۵۸، ۹۵۹

بووار (نماینده مجلس فرانسه): ۱۱۷

بهاگات، بایرام (وزیر مشاور در امور خارجه هند): ۷۸۲، ۷۸۴، ۷۸۵، ۸۱۱

بهمنی (فرمانده گردان و پیگیر امور آموزش): ۴۴۷

بیات (معاون فرمانده تیپ زرهی ۲۸ صفر): ۲۳۸، ۲۳۹

پاک پور، محمد (جانشین فرمانده زرهی): ۲۳۸، ۸۲۸

پالمه، اولاف (نخست وزیر سوئد، نماینده دبیر کل سازمان ملل برای مذاکره با ایران و عراق): ۵۶، ۳۰۲

پرز، شیمون (نخست وزیر اسرائیل): ۳۸۰، ۴۴۳، ۶۶۱

پرسی، چارلز (رئیس سابق کمیته خارجه سنای امریکا): ۹۸۵

پطروس غالی (وزیر کشور مصر): ۴۴۴

پوراردیلی، کاظم (معاون امور بین المللی وزیر نفت): ۳۱۶

پوررحیم (مسئول مهندسی تیپ ۴۴): ۸۵۹

پوررحیمی (مسئول یگان دریایی تیپ ۴۴): ۸۵۹

پهلوی، محمدرضا (شاه سابق ایران): ۳۳۶، ۴۷۶، ۶۵۹، ۶۹۰، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳

پیرزاده، شریف الدین (دبیر کل سازمان کنفرانس اسلامی): ۳۵۳، ۶۱۷، ۷۳۶

پیرسول شریف صدر (از جمعیت مشایخ پاکستان): ۸۱۰

پیری: ۹۱۹

پیش بهار، محمد (مسئول اطلاعات و عملیات نیروی زمینی سپاه): ۶۰۱، ۶۰۶، ۶۰۷

پیمانوند، انور (مسئول تشکیلات ناوچه ساروق): ۸۰۶

تاجیک: ۶۲۵، ۶۲۶

تاورینه (نماینده سوسیالیست ها در پارلمان فرانسه): ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۱۱۷

تحسین الشیخلی: ۹۹۰

ترکان (مدیرعامل سازمان صنایع دفاع، از مسئولان تیپ انصارالحسین): ۸۶۳

تری ویت (اسقف انگلیسی): ۷۳، ۲۱۲، ۲۴۸

تقوی، محسن (جانشین مسئول حفاظت قرارگاه مرکزی): ۱۲۸، ۱۴۹، ۱۵۱، ۱۵۶، ۵۹۵، ۶۰۱

تقوی زاده (مسئول مهندسی لشکر ۲۵ کربلا): ۴۲۳، ۱۰۲۸

تنگسیری، علیرضا (جانشین فرمانده ناو تیپ کوشر): ۷۹۸

توسلی (حجت الاسلام، از مسئولان دفتر امام): ۶۲۱، ۷۹۰

توکللی (فرمانده گردان سوم تیپ امام رضا(ع)): ۸۹۱، ۸۹۳

تیناز تی تیز، مصطفی (وزیر مشاور در امور اقتصادی ترکیه): ۶۴، ۲۴۸، ۳۱۵، ۴۰۷، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۶۲، ۵۱۶، ۴۶۳، ۹۶۰

ثابت سلطان (ژنرال، فرمانده سپاه چهارم عراق): ۸۱

جانشین رئیس ستاد قرارگاه نوح: ۹۷۰

جانشین فرمانده قرارگاه کربلا: ۱۲۷، ۴۳۰، ۸۹۵، ۹۷۰، ۹۹۹

جانشین وزیر دفاع: ۷۹۱

جانشین ولیعهد دویی: ۲۱۰

جاودانی (سرهنگ، از فرماندهان نیروی زمینی ارتش): ۵۲۵، ۵۳۲، ۶۶۶، ۷۰۵، ۷۱۳، ۷۴۷

جبرئیل، احمد (رهبر یکی از سازمان های تروریستی فلسطینی): ۹۵۸

جعفری، غلامرضا (فرمانده لشکر ۱۷ علی ابن ابیطالب): ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۶، ۳۲۸، ۳۲۹

جعفری، فتح الله (مسئول واحد زرهی سپاه): ۱۲۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۳۱۱، ۳۲۱

جعفری، محمدعلی (فرمانده قرارگاه قدس): ۹۷، ۱۴۹، ۱۵۶، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۷، ۱۸۰، ۱۸۶، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۳۹، ۲۷۳، ۲۷۵، ۲۷۶

۲۹۲، ۳۲۱، ۳۴۶، ۳۹۵، ۴۲۳، ۴۲۸، ۴۵۶، ۴۸۵، ۶۰۱، ۶۰۴، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۶۶، ۶۷۲، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۷۲۱، ۷۴۷، ۷۴۹، ۷۵۸، ۷۷۳، ۷۷۴

۷۹۵، ۸۰۰، ۸۰۲، ۸۲۲، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۶۲، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۸۴، ۸۸۶، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۱، ۹۹۳، ۹۹۹، ۱۰۳۳

جفری، هاو (وزیر امور خارجه انگلیس): ۶۲، ۱۶۸، ۷۸۷، ۸۰۴، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۴۶، ۸۴۷، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۲۹

جلالی، محمد حسین (سرهنگ، وزیر دفاع): ۲۲، ۲۸، ۳۴، ۵۵، ۵۰۵، ۴۹۰، ۸۱، ۵۲۵، ۵۲۷، ۶۹۸، ۹۸۰، ۱۰۱۱، ۱۰۳۹، ۱۰۴۰

جمالی (سرهنگ، جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش): ۴۹۲، ۴۹۰، ۳۷

ص: ۱۰۹۲

۷۵۲، ۶۶۶، ۷۰۵، ۷۴۷، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۴، ۷۵۶، ۷۷۷، ۷۹۱، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۸۸، ۱۰۲۸

جنتی، احمد (آیت الله، سرپرست سازمان تبلیغات اسلامی): ۶۲۱

جنتی، علی (استاندار خوزستان): ۶۴۸، ۸۲۳

چوئن لای (نخست وزیر چین): ۸۵۳

چوبین، شهرام (عضو انستیتوی بین المللی مطالعات استراتژیک لندن): ۴۱۴، ۴۱۵

حاج کمال: ۸۵۹

حاج محمدزاده، ابراهیم (معاون سیاسی فرمانده کل سپاه و مسئول مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ): ۵۸۷، ۵۶۹، ۵۹۲، ۵۹۱، ۵۹۵، ۶۰۱،

۶۲۵، ۶۲۹، ۶۶۶، ۷۶۱، ۷۷۴

حافظ اسد (رئیس جمهور سوریه): ۶۲، ۸۷، ۱۹۷، ۲۸۳، ۲۸۴، ۳۳۴، ۳۵۵، ۳۸۲، ۴۱۳، ۴۲۰، ۴۲۲، ۴۹۹، ۴۴۱، ۵۶۵، ۶۲۲، ۷۴۴، ۸۵۵، ۸۸۰

۹۳۹، ۱۰۱۹

حامد علیشاه: ۸۱۰

حجاریان، مسعود (معاون وزیر سپاه): ۱۴۹، ۱۵۵، ۱۵۶، ۵۲۵، ۵۲۸

حجازی، سید محمد: ۲۷۴

حجتی (از مسئولان جهاد سازندگی): ۳۵۹، ۹۲۱، ۹۲۲

حسن دوم (شاه مراکش): ۵۸۵

حسن البکر: ۵۸۰، ۹۸۹

حسنی مبارک (رئیس جمهور مصر): ۱۷۲، ۳۵۷، ۳۸۳، ۷۳۷، ۹۸۶

حسین حسینی (رئیس پارلمان لبنان): ۱۰۱۹

حسین کامل (داماد صدام): ۹۹۰

حسینی (سرپرست سفارت جمهوری اسلامی ایران در دمشق): ۸۷

حسینی بهشتی، سید محمد (آیت الله، شهید): ۳۱۸، ۷۴۱

حسینی، احمد (پاسدار): ۲۴۱، ۲۷۹

حسینی، سیدرضا (دبیر کل کانون وکلای پاکستان): ۸۱۰

حسینی، سیدعلی (نماینده مجلس شورای اسلامی): ۱۱۷

حسینی، عبدالله (مسئول ستاد لشکر ۳۱ عاشورا): ۴۴۷

حسینی، محمد صالح: ۹۹۰

حسینی تاش، سیدعلی (رئیس ستاد نیروی زمینی سپاه): ۱۲۸، ۱۳۳، ۱۳۵، ۱۴۹، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۳، ۲۱۴، ۲۳۵، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۲، ۳۲۱، ۳۵۹، ۳۶۱، ۳۹۲، ۳۹۵، ۴۲۳، ۴۲۸، ۴۵۴، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۸۵، ۴۶۶، ۷۰۵، ۷۲۴، ۸۴۱، ۱۰۲۳، ۱۰۳۵

حضرتی، الیاس (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ): ۶۴۲، ۶۴۵، ۷۶۹، ۷۹۹، ۸۳۱، ۸۹۶، ۸۹۶، ۱۰۰۰

حکیم، سیدمحمدباقر (حجت الاسلام، سخنگوی مجلس اعلاى انقلاب اسلامی عراق): ۶۵۴، ۶۵۴، ۷۳۳، ۹۹۰

حمزه لوئیان، مجتبی (عضو تیم تروریستی): ۴۸۱

حمیدی، حبیب الله: ۱۲۳

حمیدی، رضا (رایزن فرهنگی ایران در سیرالئون): ۷۴۰، ۷۴۱

حمیدی نیا، حمزه (فرمانده قرارگاه نجف ۲): ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸

حیات مقدم (از ستاد قرارگاه کربلا): ۲۷۴، ۷۶۱

حیدر ابوبکر العطاس (نخست وزیر جمهوری دمکرات خلق یمن): ۱۱۷، ۱۱۸، ۹۸۸، ۹۸۹

حیدر حمزه موسوی (اسیر سودانی): ۶۵۶

حیدرخانی، صادق (از مسئولین سپاه): ۲۳۴

حیدری (از مسئولان سپاه): ۴۵۴

حییم کوهن حلاله: ۲۸۵، ۲۸۶

خاتمی (مسئول بهداری سپاه پاسداران): ۷۶۶

خاتمی، سیدمحمد (حجت الاسلام، وزیر ارشاد): ۸۷، ۱۱۷، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۷۲، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۰، ۷۶۱

خامنه ای، سیدعلی (آیت الله، رئیس جمهور، رئیس شورای عالی دفاع): ۲۲، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۸، ۳۴، ۵۰، ۵۷، ۵۸، ۶۰، ۶۱، ۶۵، ۷۰، ۷۱، ۷۲، ۱۴۰، ۱۸۷، ۱۸۸، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۱۲، ۲۴۴، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۶۰، ۲۶۱، ۳۰۴، ۳۱۴، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۳، ۳۷۲، ۳۷۳، ۴۰۳، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۹۰، ۴۹۲، ۵۰۳، ۵۰۲، ۵۰۱، ۵۰۷، ۵۲۵، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۴۳، ۵۶۰، ۵۸۰، ۵۷۸، ۵۷۴، ۵۸۲، ۵۹۳، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۲۰

۶۴۹، ۷۳۰، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۸، ۷۹۱، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۷۳، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۷۷،
۸۷۸، ۸۷۹، ۹۰۵، ۹۰۶، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۳۶، ۹۵۲، ۹۵۵، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۸۳، ۹۸۴، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۱۴، ۱۰۴۰، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳

خانی (مسئول ستاد فوریت های جنگ در جنوب): ۲۸۹

خدابین: ۶۸۵

خدادادخان لاشاری: ۸۷۰

خرازی، حسین (فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع)): ۵۸۷، ۵۸۸، ۸۲۲، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۳۰، ۹۱۸

خرازی، کمال (سرپرست ستاد تبلیغات جنگ): ۴۶، ۱۳۷، ۳۷۱، ۳۷۲، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۵۲۵، ۵۳۵، ۵۷۷، ۵۷۸، ۷۶۱

خزعلی، ابوالقاسم (آیت الله): ۹۱۱

خسروی، رضا: ۳۸۷

خضرای (اطلاعات عملیات لشکر ۵ نصر): ۳۸۸

خضریان (فرمانده گردان بلال): ۴۲۸، ۴۲۹

خلیفه بن احمد آل ثانی (امیر قطر): ۳۱۳

خمینی، سیداحمد: ۲۴، ۸۰، ۸۱، ۱۲۳

خوانساری، سیدکاظم (سفیر جمهوری اسلامی در لیبی): ۴۷۷

خوزه ادواردو دوس سانتوس (رئیس جمهور آنگولا): ۷۲، ۱۰۴۰

خیرالله طلفاح (دایی صدام): ۴۸۲، ۴۸۰، ۶۱۹، ۹۹۰

ص: ۱۰۹۳

خیراندیش (مسئول ستاد رسیدگی به وضع مصدومان و مجروحان جنگ تحمیلی): ۲۴۲

دادالهی (مسئول واحد ادوات تیپ امام رضا(ع)): ۸۹۱، ۸۹۳

دادستان الملو: ۱۰۸

دانایی فر، حسن (مسئول عملیات قرارگاه کربلا): ۱۴۹، ۱۷۷، ۱۸۰، ۱۸۶، ۱۹۶، ۱۹۸، ۱۹۹، ۹۴۶، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۲، ۹۹۷، ۱۰۰۰

دانشیار، اکبر (مسئول عملیات قرارگاه نجف(۲)): ۴۵۶

دانه کار (ناخدا، فرمانده قرارگاه یونس(۲)): ۳۸، ۷۰۷، ۷۱۷، ۷۱۹

داود اجاوارا (رئیس جمهور گامبیا، رئیس کمیته حسن نیت اسلامی): ۲۴، ۲۱۰

داود صالح الدین: ۱۰۱۷

دایمن: ۸۷۳

دایه، ژان ماری (سرپرست هیئت اعزامی فرانسوی به ایران): ۶۹، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۸۱

دبیر کل بین المللی کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی: ۷۸۸

درویدیان، محمد (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ): ۳۶۱، ۳۶۳، ۳۸۸، ۳۹۲، ۳۹۵، ۴۲۳، ۴۲۸، ۴۴۷، ۴۵۴، ۴۸۵، ۴۵۶، ۵۶۹، ۵۸۷، ۵۸۸، ۵۹۱، ۵۹۵، ۶۰۱، ۶۲۵، ۶۲۹، ۶۳۴، ۶۳۷، ۶۶۶، ۶۹۶، ۷۰۵، ۷۴۷، ۷۶۱، ۷۷۴، ۷۹۵، ۸۲۱، ۸۲۸، ۸۴۱، ۸۸۳، ۸۸۹، ۸۹۱، ۹۲۳، ۹۴۱، ۹۴۴، ۹۶۵

دری نجف آبادی، قربانعلی (حجت الاسلام، نماینده مجلس شورای اسلامی): ۴۶۰

دستواره، سیدمحمدرضا (قائم مقام لشکر ۲۷): ۲۵۶، ۲۷۶، ۳۱۱

دقایقی، اسماعیل (فرمانده تیپ ۹ بدر): ۱۸۱، ۴۸۵

دکوئیاری، خاویر پرز (دبیر کل سازمان ملل متحد): ۷۹، ۱۱۴، ۱۸۹، ۱۹۰، ۳۰۲، ۴۳۶، ۴۳۷، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۷۷، ۵۵۰

دوما، رولان (وزیر امور خارجه فرانسه): ۹۲، ۱۱۶، ۵۲۳، ۱۱۷، ۹۱۳، ۹۱۴

دهقان: ۳۵۹

دیل وان آتا (روزنامه نگار برجسته آمریکایی): ۱۲۴

دیوید بل فیلد: ۱۰۱۷

ذکایی پور، علی اکبر (سرپرست پناهگاه های کرج): ۱۳۸

ذوالفقار: ۸۳۳

ذوالقدر، محمدباقر (فرمانده قرارگاه رمضان): ۲۱۴، ۲۷۴، ۴۸۹، ۴۸۵، ۲۹۲، ۹۴۱، ۹۴۴، ۹۶۵، ۹۶۷

رئوفی، عبدالمحمد (فرمانده لشکر ۷ ولیعصر): ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۳، ۴۲۸، ۴۳۰، ۷۶۱، ۷۶۵، ۷۶۶، ۱۰۲۳، ۱۰۲۴

رئیس اداره امنیتی و پلیس استان جهرای کویت: ۱۰۱۸

رئیس بانک مرکزی: ۵۱۶

رئیس جمهور زیمبابوه: ۷۲

رئیس جمهور سیرالئون: ۱۱۷، ۱۱۸

رئیس دفتر ریاست جمهوری دمکراتیک خلق یمن: ۵۶۰

رئیس ستاد ارتش کویت: ۷۸۷

رئیس ستاد پشتیبانی جنگ: ۲۵

رئیس ستاد سپاه پاسداران منطقه ۲ نجف: ۲۱۸

رئیس ستاد مرکزی سپاه: ۱۳۳

رئیس ستاد مشترک ارتش: ۳۶، ۲۵۱، ۶۳۹، ۴۸۰

رئیس شورای امام اعظم پاکستان: ۸۱۰

رئیس شورای ایکائو: ۱۹۳

رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی: ۱۱۵

رئیس کمیسیون خارجی مجلس شورای اسلامی: ۶۹، ۱۱۵

رئیس کلدانی بابل: ۵۲۱

رئیس مجلس اعلای انقلاب عراق: ۵۵۰

رئیس مجلس شورای خلقی الجزایر: ۳۸۲

رئیس مجلس عراق: ۳۸۲

رئیس مجلس ملی پاکستان: ۸۵۲

رئیس جمهور ایالت زنگبار: ۷۱، ۹۳۳، ۹۵۵

رئیس جمهور لیبی: ۶۱۹

رابرتز، گلن (گزارش گر انگلیسی): ۶۱۱

رابرتز، گوین (خبرنگار روزنامه تایمز): ۶۱۱، ۹۵۴، ۹۵۵

راین، اسحاق (وزیر جنگ اسرائیل): ۳۸۱، ۹۶۱

راشد الراشد (وزیر مشاور در امور خارجی کویت): ۴۸۲

راشد عبدالله نعیمی (وزیر مشاور در امور خارجی امارات متحده عربی): ۶۱، ۶۲، ۱۱۹، ۱۴۰، ۱۹۴، ۱۴۱، ۱۹۵، ۳۴۰، ۳۵۲، ۳۷۴، ۳۷۶، ۳۷۷،

۴۰۳، ۴۰۵، ۴۳۸، ۶۱۸

رامین (سرهنگ، فرمانده لشکر ۹۲ زرهی ارتش): ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۸، ۸۸۸

ربیعی (فرمانده تیپ قدس): ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۹۳

ربیعی، مصطفی (مسئول مخابرات نیروی زمینی سپاه): ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۵

رجایی خراسانی، سعید (نماینده دائم ایران در سازمان ملل): ۲۴، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۵۱۳، ۴۷۲، ۴۴۳، ۵۱۴، ۸۰۳، ۸۴۵، ۸۴۶

رجایی، محمدعلی (شهید): ۷۴۱، ۸۵۹

رجوی، مسعود (رهبر سازمان مجاهدین خلق (مناقین)): ۹۵، ۴۶۳، ۵۸۴، ۶۶۱

رحمانی (حجت الاسلام، مسئول بسیج سپاه پاسداران): ۲۶۱

رحیم خان (ژنرال): ۸۷۵

ردمن، چارلز (سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا): ۴۴۳، ۸۷۱، ۸۷۲، ۱۰۱۹

رزمجو، خلیل (سرهنگ، معاون فرمانده ژاندارمری): ۲۵۹، ۵۵۹

رشید کرامی (نخست وزیر لبنان): ۱۰۱۹

رشید، غلامعلی (معاون عملیات فرمانده کل سپاه): ۵۳۲، ۶۳۹، ۶۶۶

۷۰۳، ۷۶۱، ۷۷۴، ۷۷۶، ۷۹۵، ۷۹۶، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۲

رضایی، عباس (نیروی شناسایی): ۵۰۸

رضایی، محسن (فرمانده کل سپاه): ۲۲، ۲۶، ۲۷، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۴۰، ۴۵، ۵۵، ۱۲۹، ۱۳۱، ۱۴۹، ۱۵۱، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۴، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۸، ۲۲۴، ۲۲۸، ۲۳۳، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۲، ۲۹۳، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۲۱، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۶، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۹۴، ۴۹۱، ۴۹۰، ۴۸۹، ۴۸۸، ۴۸۵، ۴۹۵، ۴۹۷، ۴۹۶، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۶، ۵۰۵، ۵۲۵، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۳۲، ۵۳۱، ۵۲۹، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۸۷، ۵۸۷، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۲، ۵۹۱، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۵۹۸، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۰۷، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۲۹، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۱، ۶۶۱، ۶۶۶، ۶۹۲، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۰۹، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۷، ۷۲۴، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۴۷، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۴، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۷۴، ۷۷۶، ۷۷۷، ۷۹۶، ۷۹۷، ۸۰۲، ۸۰۵، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۲۶، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۳۱، ۸۳۳، ۸۳۷، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۸۳، ۸۸۴، ۸۸۵، ۸۸۶، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳، ۸۹۴، ۹۱۷، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۴۱، ۹۴۲، ۹۴۳، ۹۴۴، ۹۴۵، ۹۴۵، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۶۹، ۹۷۵، ۹۷۷، ۹۷۸، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۱۰۰۲، ۱۰۰۵، ۱۰۲۵، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۵

رضوی، سیدمحمدتقی (جاننشین فرمانده قرارگاه مهندسی خاتم الانبیاء): ۳۲۶، ۳۸۸، ۳۹۰، ۳۹۱، ۴۲۳، ۴۲۵، ۴۲۸، ۴۳۱، ۴۴۷، ۴۵۳، ۴۵۵، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۷، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۴۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۵۲، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۶۸، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۷۳، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۷۶، ۵۷۷، ۵۷۸، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۲، ۵۸۳، ۵۸۴، ۵۸۵، ۵۸۶، ۵۸۷، ۵۸۸، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۵۹۶، ۵۹۷، ۵۹۸، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۱۲، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۳، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۶۰، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۸۰، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۸۸، ۶۸۹، ۶۹۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۶۹۳، ۶۹۴، ۶۹۵، ۶۹۶، ۶۹۷، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۲، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۳۶، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۶۸، ۷۶۹، ۷۷۰، ۷۷۱، ۷۷۲، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۷۶، ۷۷۷، ۷۷۸، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۷۸۶، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۳، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۳، ۸۰۴، ۸۰۵، ۸۰۶، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۲۶، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۴۷، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۵۶، ۸۵۷، ۸۵۸، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۷۱، ۸۷۲، ۸۷۳، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۷۷، ۸۷۸، ۸۷۹، ۸۸۰، ۸۸۱، ۸۸۲، ۸۸۳، ۸۸۴، ۸۸۵، ۸۸۶، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳، ۸۹۴، ۸۹۵، ۸۹۶، ۸۹۷، ۸۹۸، ۸۹۹، ۹۰۰، ۹۰۱، ۹۰۲، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۰۵، ۹۰۶، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۰۹، ۹۱۰، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۱۳، ۹۱۴، ۹۱۵، ۹۱۶، ۹۱۷، ۹۱۸، ۹۱۹، ۹۲۰، ۹۲۱، ۹۲۲، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۲۷، ۹۲۸، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۳۵، ۹۳۶، ۹۳۷، ۹۳۸، ۹۳۹، ۹۴۰، ۹۴۱، ۹۴۲، ۹۴۳، ۹۴۴، ۹۴۵، ۹۴۶، ۹۴۷، ۹۴۸، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۵۱، ۹۵۲، ۹۵۳، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۵۸، ۹۵۹، ۹۶۰، ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۶۳، ۹۶۴، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۶۹، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۲، ۹۷۳، ۹۷۴، ۹۷۵، ۹۷۶، ۹۷۷، ۹۷۸، ۹۷۹، ۹۸۰، ۹۸۱، ۹۸۲، ۹۸۳، ۹۸۴، ۹۸۵، ۹۸۶، ۹۸۷، ۹۸۸، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۱، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۰۴، ۱۰۰۵، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸، ۱۰۰۹، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۱۴، ۱۰۱۵، ۱۰۱۶، ۱۰۱۷، ۱۰۱۸، ۱۰۱۹، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۲۲، ۱۰۲۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۰

رضیعی، مجید: ۸۶۵

رعد، رضا (پزشک فرانسوی لبنانی الاصل): ۲۷۱، ۳۱۵

رفان، موسی (فرمانده نیروی هوایی سپاه): ۲۳۳

رفیق دوست، محسن (وزیر سپاه): ۲۲، ۲۸، ۳۴، ۵۵، ۸۸، ۸۹، ۲۰۵، ۲۲۱، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۹۰، ۴۹۱، ۴۹۰، ۵۹۹، ۶۰۳، ۶۹۸، ۷۰۳، ۷۰۵، ۷۱۲، ۷۴۷، ۷۵۸، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۶، ۷۹۰، ۷۹۰، ۷۹۱

رمضانی، حمید (مسئول اطلاعات قرارگاه نصرت): ۱۸۰، ۹۷۵

روحانی، حسن (رئیس ستاد قرارگاه خاتم الانبیاء، فرمانده پدافند قرارگاه خاتم الانبیاء، رئیس کمیسیون دفاع مجلس شورای اسلامی): ۳۹، ۷۶، ۴۳۰، ۴۹۱، ۴۹۰، ۵۲۵، ۵۰۳، ۴۹۲، ۵۲۶، ۵۳۲، ۵۳۴، ۵۳۹، ۶۶۵، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۲۰، ۷۲۲، ۷۴۷، ۷۶۱، ۷۶۵، ۷۶۸، ۹۷۵

رودکی، نبی (فرمانده لشکر ۱۹ فجر): ۱۳۰، ۱۲۹، ۱۳۱، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۸۳۸، ۹۲۱، ۹۲۲، ۹۷۰، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۷

رودکی، عبدالله (مسئول عملیات قرارگاه یونس ۱): ۶۴۲، ۱۰۰۰

روشنی، بشیر (فرمانده گردان علی بن ابیطالب): ۵۶۹

رهنما، سیف الله (معاون فرمانده لشکر ۸): ۸۲۱

ریگان، رونالد (رئیس جمهور امریکا): ۱۲۵، ۱۴۵، ۵۶۷، ۸۲۵، ۷۴۵، ۹۰۴، ۹۱۴، ۹۳۰، ۹۳۷، ۹۵۲

زادصالح (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ): ۷۶۹

زارع: (فرمانده گردان لشکر ۱۹ فجر): ۶۲۹

زاهدی، علی (فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم): ۲۷۶، ۳۸۸، ۴۹۱، ۵۸۸، ۵۸۹، ۵۹۰، ۸۲۸، ۸۵۹، ۸۶۱

زرین پور، امین علی: ۱۰۳۷

زمان زاده، جواد (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ): ۱۴۹، ۱۵۸، ۲۱۴، ۲۳۵، ۲۳۸، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۸۹، ۳۱۱، ۳۵۹

زمان زاده، مهدی (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ): ۱۵۶، ۱۷۷، ۱۸۰

زمانی (مسئول ستاد قرارگاه نجف، از مسئولان نیروی دریایی سپاه): ۶۸۳، ۸۹۶، ۹۱۹، ۹۷۲، ۱۰۰۰

زند (مسئول تدارکات نیروی دریایی): ۷۶۹، ۷۹۹، ۸۹۶، ۹۲۲، ۱۰۰۰

زیدالرفاعی (نخست وزیر اردن): ۲۲۲، ۴۴۱

زینعلی (معاون فرمانده لشکر ۸ نجف): ۴۵۰، ۸۲۱، ۸۲۲

ژان پل دوم (پاپ، رهبر کاتولیک های جهان): ۲۶۲، ۲۸۱، ۲۸۲، ۳۰۴، ۳۱۴

ژان کلود ترامبله (فرستاده ویژه فرانسه به لبنان): ۵۲۲

ژان کوفمن (روزنامه نگار فرانسوی): ۲۷۱، ۵۲۲، ۵۶۶

ساعدی (مسئول توپخانه لشکر ۵ نصر): ۳۸۸

سالم، علی (وزیر کابینه یمن): ۸۷۸

سامورا ماشل (رئیس جمهور موزامبیک): ۷۲، ۹۸۳، ۱۰۱۳

سبحانی: ۸۹۶

سپهری، محمدرضا (فرمانده یگان توپخانه قرارگاه نوح(ع)): ۹۲۰، ۹۲۱

ستاری وفایی، محمد (از مسئولان مهندسی): ۱۴۹، ۱۵۶، ۱۵۸، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۳۲۱، ۳۵۹، ۶۴۳، ۶۶۶، ۶۷۸، ۶۷۹، ۷۶۱

۹۶۷، ۹۶۶، ۹۶۵، ۹۴۶، ۹۴۵، ۹۴۴، ۷۷۷

ستاری، منصور (سرهننگ، فرمانده نیروی هوایی ارتش): ۴۲، ۵۳۳، ۶۳۹، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۵۹، ۷۶۲، ۱۰۳۵

ص: ۱۰۹۵

ستوده (فرمانده منطقه دریایی بندرعباس): ۷۷۱

سخنگوی ستاد تبلیغات جنگ جمهوری اسلامی: ۳۴۷، ۴۷۳، ۶۰۸، ۶۴۷

سخنگوی سفارت ایران در سریلانکا: ۲۴۹

سخنگوی شرکت امداد کشتیرانی اسمیت اینترنشنال: ۱۰۰۶

سخنگوی نظامی عراق: ۴۲، ۴۷۲

سخنگوی واتیکان: ۲۶۳، ۲۸۲

سخنگوی وزارت امور خارجه ایران: ۸۷۷

سخنگوی وزارت امور خارجه پاکستان: ۸۷۷

سخنگوی وزارت امور خارجه سریلانکا: ۲۸۳

سخنگوی وزارت امور خارجه شوروی: ۶۹۶

سخنگوی وزارت امور خارجه هند: ۳۷۸

سخنگوی هیئت اعزامی فرانسوی به ایران: ۶۹

سخنگوی هیئت پارلمانی فرانسه: ۹۱، ۷۴۳

سرپرست اداره دوم سیاسی: ۳۷۹

سرپرست اداره سازمان های بین المللی وزارت خارجه ایران: ۲۶۲

سرپرست بنیاد مسکن استان لرستان: ۶۵۸

سرپرست بنیاد مسکن انقلاب اسلامی اصفهان: ۶۱۳

سرپرست پناهگاه های استان تهران: ۱۳۸

سرپرست ستاد بازسازی و نوسازی استان باختران: ۶۵۸

سرخیلی، عباس (فرمانده سابق تیپ ۷۲ محرم): ۲۳۸، ۲۳۹

سروری (سرهنگ، از فرماندهان نیروی زمینی ارتش): ۸۸۸، ۸۹۰

سعدون حمادی (وزیر امور خارجه پیشین عراق): ۴۸۲

سعدون شاکر (وزیر کشور و رئیس سازمان دفاع غیرنظامی عراق): ۴۶۲، ۴۸۲

سعود الفیصل (وزیر امور خارجه عربستان): ۸۳، ۱۰۵، ۳۶۳، ۵۸۲، ۶۶۲

سعید صالح مسعود: ۲۸۶

سعیدی (فرمانده گردان قمر بنی هاشم (ع)): ۶۸۵، ۸۸۵

سعیدی، بهرام: ۶۲۵، ۶۲۶

سعیدی کیا، محمد (وزیر راه و ترابری): ۵۵، ۳۰۸، ۶۹۸

سفیر اسرائیل در مصر: ۳۸۳

سفیر امریکا در بغداد: ۳۸۲

سفیر امریکا در سازمان ملل: ۱۱۴

سفیر ایران در اسلام آباد: ۸۵۴

سفیر ایران در چین: ۲۶۴

سفیر ایران در لیبی: ۲۲۱، ۸۷۹

سفیر بحرین در کویت: ۴۸۲

سفیر ترکیه در تهران: ۴۳۹

سفیر جمهوری اسلامی ایران در هلند: ۲۸۴

سفیر جمهوری دموکراتیک الجزایر در ایران: ۱۹۴

سفیر شوروی در ایران: ۳۷۹، ۵۴۷

سفیر عراق در آنکارا: ۴۳۹

سفیر عراق در الجزایر: ۳۸۲

سفیر عراق در زیمباوه: ۱۰۴۲

سفیر لبنان در ایران: ۵۴۳

سفیر لهستان در ایران: ۱۷۴

سفیر لیبی در رم: ۱۹۹

سلطان قابوس (شاه عمان): ۸۳، ۶۹۵، ۶۹۶، ۸۱۶، ۸۱۷

سلیم الحص (وزیر کابینه لبنان): ۴۲۰، ۱۰۱۹

سلیمان (فرمانده گردان لشکر ۱۹ فجر): ۶۲۹

سلیمان خاطر (مبارز مصری): ۳۱۹، ۴۸۰، ۳۸۳، ۳۵۷، ۶۱۹، ۶۵۹، ۶۹۱، ۷۲۹، ۷۳۷، ۷۹۰، ۷۹۱، ۹۳۲، ۹۳۸، ۹۸۶

سلیمان فرنجه: ۴۱۹

سلیمان جاه، بهروز (فرمانده قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش در جنوب): ۳۷، ۴۱، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۶۶، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۵۸، ۷۷۴، ۱۰۳۳

سلیمانی، قاسم (فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله): ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۴۳

سلیمی (مسئول مهندسی قرارگاه نوح): ۳۸۷، ۳۸۵، ۳۵۹

سلیمی، حمید (از قرارگاه مهندسی صراط): ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۵۹۵، ۶۰۰، ۶۲۵، ۶۳۴، ۶۶۶، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۷۳، ۷۷۴، ۹۲۱، ۹۲۲

سمیر جمع جمع (رئیس ستاد نیروهای مسیحی): ۴۱۹، ۴۲۰، ۱۰۱۹، ۳۸۲

سنجقی، ابراهیم (نماینده سپاه در ستاد قرارگاه خاتم): ۱۲۹، ۱۴۹، ۱۵۶، ۱۵۸، ۱۷۷، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۳۱۱، ۳۲۱

۳۶۱، ۳۸۵، ۳۸۸، ۳۹۲، ۳۹۵، ۴۲۳، ۴۲۸، ۴۵۴، ۵۲۵، ۴۹۰، ۴۸۶، ۴۸۵، ۴۵۶، ۵۶۹، ۵۸۷، ۵۸۸، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۵، ۶۰۱، ۶۲۵، ۶۲۹، ۶۳۲

۶۳۷، ۷۰۳، ۷۶۱، ۷۷۴، ۷۹۵، ۸۲۴، ۸۸۳، ۸۸۷، ۸۸۹، ۹۲۳، ۹۲۵، ۹۴۱، ۹۴۴، ۹۶۷، ۹۹۳

سوداگر، احمد (از مسئولان قرارگاه قدس): ۳۱۱، ۳۲۱، ۵۹۵، ۶۰۱، ۶۰۵، ۶۰۶، ۶۰۷، ۷۴۷، ۷۴۸، ۷۵۶

سهام احمد فهمی (سرگرد، فرمانده آتش بار ۶۸۸ سبک): ۵۵۶

سهرابی، اسماعیل (سرهنگ، فرمانده کل ژاندارمری): ۳۶، ۴۷۵، ۲۹۷، ۴۹۴، ۴۹۰، ۵۰۷، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۳۲، ۵۳۴، ۶۶۶، ۶۸۰، ۶۸۱، ۷۰۳

۷۰۴، ۷۰۵، ۷۴۷، ۷۶۱، ۸۷۵، ۹۸۰

سیاف زاده، احمد (مسئول عملیات قرارگاه کربلا): ۱۲۹، ۱۴۹، ۳۲۱، ۳۸۸، ۴۲۳، ۴۲۸، ۴۴۷، ۵۹۵، ۶۰۱، ۶۶۶، ۹۹۷، ۹۹۸، ۱۰۲۳

سیدفضل حیدر (فعال حقوق بشر در پاکستان): ۸۵۲

شاذلی قلبی (دبیر کل اتحادیه عرب): ۱۰۱۹

شاکر محمد (پناهنده عراقی): ۳۰۸

شالچی (سرهنگ): ۶۶۶

شامير، اسحاق (وزير امور خارجه اسرائيل): ٢٨٦، ٤٦٣

ص: ١٠٩٦

شاه حسن دوم: ۴۸۳

شاهچراغی (از فرماندهان گردان های تیپ امام رضا(ع)): ۸۹۱

شاه حسینی (خادم الحسینی، مسئول واحد اطلاعات قرارگاه نجف): ۴۵۶، ۴۵۷، ۷۷۴، ۷۷۶

شاه مرادی، محمدعلی (معاون فرمانده تیپ ۴۴ قمرینی هاشم(ع)): ۵۸۸، ۵۸۹، ۵۹۰، ۸۵۹، ۸۶۰

شاهوردی، بهروز (سرهنگ ارتش): ۲۸۷

شایخ، علی: ۸۷۸

شجونئی (مسئول دیدبانی تیپ ۴۴): ۸۵۹

شریعتی (حجت الاسلام، مسئول کمیته فرهنگی اسیران عراقی): ۲۶۲

شریعتی، امین (فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا): ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۲، ۱۵۳، ۳۱۱، ۴۴۷، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۸۹۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶

شعبان، حمید (سرلشکر، فرمانده نیروی هوایی عراق): ۱۰۷، ۲۷۸، ۲۷۹، ۴۶۲، ۵۴۱

شفتی، حسن (قائم مقام وزیر راه): ۱۹۳

شفیع زاده، حسن (مسئول توپخانه قرارگاه خاتم، فرمانده توپخانه سپاه پاسداران): ۳۷، ۱۷۷، ۲۱۶، ۲۸۹، ۳۹۲، ۵۳۲، ۶۶۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۷۲۶

۷۲۷، ۷۶۱، ۸۳۸، ۸۳۹

شمایلی، حبیب الله (فرمانده تیپ ۱۵): ۱۸۰، ۱۸۴، ۴۲۸، ۵۱۲

شمخانی، علی (قائم مقام فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی): ۸۱، ۲۱۴، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۸۹، ۵۲۵، ۴۹۰، ۲۹۱، ۵۳۵، ۵۷۲، ۷۰۳، ۷۰۵

۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۴۷، ۷۶۱، ۷۷۴، ۷۹۵، ۷۹۶، ۸۲۱، ۸۵۹، ۸۶۲، ۸۶۵، ۸۸۸، ۸۸۹، ۹۶۸، ۱۰۲۳

شمعون، کامیل: ۴۱۹، ۴۲۰

شنوت، ژوزف (عضو شورای امور عمومی کلیسا): ۲۸۲

شواردنادزه، ادوارد (وزیر امور خارجه شوروی): ۱۰۱، ۱۰۴

شوشتری، نورعلی (فرمانده قرارگاه انصار): ۱۲۸، ۱۵۸، ۱۷۷، ۱۸۰، ۱۸۶، ۲۹۲، ۳۱۱، ۳۲۱، ۴۵۶، ۴۵۷، ۸۶۵، ۸۸۳، ۸۹۱، ۹۹۹

شولتر، جرج (وزیر امور خارجه امریکا): ۹۱۴

شهپری: مسئول مخابرات لشکر ۸: ۸۲۱

شهیدی، بهروز (عضو سازمان اطلاعاتی نظامی ایران): ۲۸۷

شیخ زاید بن سلطان آل نهیان (امیر امارات): ۸۳، ۱۹۹، ۲۰۰، ۳۴۰، ۳۷۴، ۳۷۷، ۴۰۳، ۴۰۶

شیخ سعید شعبان (رهبر جنبش توحید اسلامی لبنان): ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۱۹۴، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۴۶، ۲۸۵

شیخ عبدالرحمن الرشتوی (روحانی برجسته شهر سلیمانیه عراق): ۴۷۴

شیخ عیسی بن سلمان آل خلیفه (امیر بحرین): ۱۰۵

شیخ محمدحسین فضل الله (از رهبران شیعه لبنان): ۷۳، ۱۲۳، ۳۴۰، ۳۴۱، ۴۲۰، ۷۴۳، ۷۴۴

شیخ محمد مهدی شمس الدین (نائب رئیس مجلس اعلای شیعیان لبنان): ۱۴۱

شیرازی، سیدحسن: ۹۹۰

شیراک، ژاک (شهردار پاریس): ۸۵۵

شیرانی، بهرام خان: ۹۸۹

شیرانی، محمدخان: ۸۷۰

شیرانی نژاد، مهدی (جانشین مسئول مخابرات قرارگاه خاتم الانبیاء): ۸۳۳

شینارو آبه (وزیر امور خارجه ژاپن): ۳۵۳، ۵۵۹، ۵۶۰، ۷۸۱، ۷۸۲

صادقی (از مسئولین واحدهای تیپ امام رضا(ع)): ۸۹۱

صادقی (مسئول ادوات تیپ ۴۴ قمربنی هاشم(ع)): ۵۸۸، ۵۸۹، ۸۵۹

صادقی، سعید: ۳۷۵

صالح (فرمانده گردان خط شکن لشکر ۷ ولیعصر): ۴۲۸

صالحی، صادق: ۳۸۶

صالحی، غلامرضا (معاون عملیات فرمانده قرارگاه نجف): ۲۹۲، ۴۵۴، ۴۵۶، ۴۵۸، ۷۷۴، ۷۷۶، ۷۷۶، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۴۴، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۶۷

۹۶۸، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۹

صانعی، یوسف (آیت الله): ۶۲۱

صباح میرزا (محافظ شخصی صدام): ۹۹۰

صباح، مجید (از مسئولین واحدهای تیپ امام رضا(ع)): ۸۹۱

صبوری، اصغر (رئیس ستاد تیپ ۴۴ قمربنی هاشم(ع)): ۵۸۹، ۵۸۸، ۵۸۹

صدام حسین (رئیس جمهور عراق): ۲۳، ۲۴، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۴۲، ۴۶، ۴۹، ۵۳، ۵۴، ۵۷، ۵۸، ۶۲، ۶۴، ۶۵، ۶۶، ۷۸، ۷۹، ۸۳، ۸۴، ۹۰، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۱۷، ۱۳۹، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۵۳، ۱۶۶، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۲، ۱۷۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۲۰۲، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۲، ۲۴۳، ۲۴۷، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۷، ۲۶۰، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۱، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۹۵، ۲۹۷، ۲۹۹، ۳۱۲، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۶، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۸، ۳۵۰، ۳۵۳، ۳۶۳، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۸۲، ۴۰۳، ۴۰۹، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۴۱، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۸، ۴۶۰، ۴۶۹، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۷، ۴۹۹، ۵۸۰، ۵۸۲، ۵۷۹، ۵۷۸، ۵۷۷، ۵۷۲، ۵۷۴، ۵۶۴، ۵۶۲، ۵۶۱، ۵۶۹، ۵۶۰، ۵۴۸، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۲، ۵۴۱، ۵۳۵، ۵۲۱، ۴۴۲، ۴۷۴، ۴۸۰، ۴۸۲، ۴۸۶، ۵۱۸، ۴۴۱، ۴۱۷، ۴۱۶، ۶۰۹، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۱۸، ۶۴۸، ۶۵۱، ۶۵۳، ۶۵۵، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۸، ۶۸۱، ۶۹۰، ۶۹۲، ۶۹۳، ۶۹۷، ۷۳۰، ۷۴۰، ۷۴۱، ۷۶۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۸۰۷، ۸۱۵، ۸۱۷، ۸۲۵، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۵۵، ۸۵۶، ۸۵۷، ۸۶۱، ۸۷۰، ۸۷۹، ۹۰۱، ۹۰۵، ۹۱۰، ۹۴۳، ۹۵۳، ۹۵۴، ۹۶۸، ۹۷۷، ۹۸۰، ۹۸۱، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۱، ۱۰۰۹، ۱۰۳۹

صدر، سید محمد باقر (آیت الله، شهید): ۹۹۰

صدیق، هوشنگ (سرهنک، خلبان): ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۹۰، ۵۲۵، ۵۲۷، ۵۲۶، ۵۵۳، ۷۲۹، ۷۹۲

صفاری، حمید: ۸۹۰

صفاری، مرتضی (جانشین فرمانده قرارگاه نوح): ۸۴۱

صفدریان، سیروس (عضو سازمان اطلاعاتی نظامی ایران): ۲۸۷

ص: ۱۰۹۷

صفوی، سیدرحیم (فرمانده نیروی زمینی سپاه): ۳۵، ۹۵، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۴، ۱۴۹، ۱۵۱، ۱۵۶، ۱۵۹، ۱۵۸، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۷۷، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۶، ۱۸۷، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۳۳، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۷۳، ۲۷۵، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۳۱۱، ۳۱۱، ۳۲۱، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۷، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۴۹۰، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۸، ۴۹۸، ۵۰۰، ۵۸۷، ۵۸۸، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۵۹۷، ۵۹۸، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۰۴، ۶۲۵، ۶۲۹، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۴۱، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۹، ۶۸۰، ۷۰۳، ۷۰۵، ۷۰۷، ۷۱۴، ۷۱۷، ۷۴۷، ۷۶۱، ۷۷۴، ۷۷۶، ۷۹۵، ۷۹۶، ۸۰۲، ۸۲۱، ۸۲۸، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۳۳، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۵، ۱۰۲۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵

صلاح زواوی (سفیر فلسطین در تهران): ۷۹۰

صلاح علی داود (اسیر سودانی در ایران): ۶۵۶

صنعت کار (فرمانده یگان دریایی): ۲۹۱

صوفیان (مسئول اطلاعات لشکر ۲۵ کربلا): ۴۲۳، ۱۰۲۷

صیادشیرازی، علی (سرهنگ، فرمانده نیروی زمینی ارتش): ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۴۰، ۴۱، ۴۹۰، ۴۹۹، ۵۰۳، ۵۰۶، ۴۹۱، ۴۹۴، ۴۹۹، ۵۰۷، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۲، ۵۳۴، ۵۳۵، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۶۱، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۷۸، ۶۹۲، ۶۹۳، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۱۲، ۷۱۴، ۷۴۹، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۵۸، ۷۶۱، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۳، ۹۷۷، ۱۰۰۴

ضیاءالحق (رئیس جمهور پاکستان): ۷۰، ۷۱، ۵۶۰، ۷۸۸، ۷۸۹، ۸۲۵، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۷۳، ۹۰۶، ۱۰۴۳

طارق عزیز (وزیر امور خارجه عراق): ۶۳، ۱۰۰، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۹۰، ۱۹۱، ۲۲۴، ۴۸۲، ۴۸۳، ۳۰۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۷۷، ۵۷۴، ۶۵۴، ۷۳۵، ۷۷۰، ۸۵۵، ۸۵۶، ۸۷۶، ۸۷۷، ۹۰۳، ۱۰۱۸

طارمی، محمدحسین (کاردار سفارت جمهوری اسلامی ایران در عربستان): ۱۶۹

طالبانی، جلال (رهبر اتحادیه میهنی کردستان عراق): ۲۶۰، ۱۶۶، ۸۴۸، ۹۴۲

طاهری، جلال الدین (آیت الله، امام جمعه اصفهان): ۱۰۲۸

طاهری، محمد: ۸۲۱

طباطبایی، علی اکبر: ۱۰۱۷

طه یاسین رمضان (نخست وزیر و معاون صدام): ۸۵، ۱۰۰، ۱۰۴، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۶۶، ۲۶۸، ۲۷۹، ۳۷۲، ۳۸۲، ۴۴۲

ظهرابی: ۶۰۱

ظهير نژاد، قاسمعلی (تیمسار، نماینده امام در شورای عالی دفاع): ۶۴۸، ۶۴۹

عابدی جعفری، حسن (وزیر بازرگانی): ۸۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۴۰، ۲۱۰، ۳۱۱

عارف (ژنرال، فرمانده نیروی زمینی پاکستان): ۸۷۵

عارفی، غلامحسین (حجت الاسلام): ۳۲۰

عبد محمد (فرمانده نیروی دریایی و دفاع ساحلی عراق): ۸۰۵

عبدالجبار شنشل (ژنرال، وزیر مشاور در امور نظامی عراق): ۱۰۰

عبدالحفیظ نعمان (عضو فرماندهی قومی حزب بعث سوریه): ۸۱۸

عبدالحلیم خدام (معاون رییسجمهوری سوریه): ۳۵۴، ۴۱۸، ۵۶۴، ۷۴۴

عبدالرئوف الکسم (نخست وزیر سوریه): ۸۳، ۱۱۷، ۵۸۴، ۷۴۰، ۹۸۷

عبدالرحمن، سامی (رهبر حزب دمکراتیک خلق): ۱۶۶

عبدالسلام تریکی (دبیر کمیته مردمی دفتر روابط خارجی لیبی): ۲۲۱، ۲۶۴، ۴۷۶

عبدالفتاح اسماعیل (رئیس جمهور پیشین یمن): ۸۷۸، ۹۸۸

عبدالفتاح البدر (رئیس شرکت نفتکش کویتی): ۵۱۴

عبدالقهار (منشی صدام): ۹۸۹، ۹۹۰

عبدالکاظم حسینی کعبود (فرمانده تیپ ۱۱۱ پیاده ارتش عراق): ۱۶۳

عبدالکریم ایریانی (وزیر امور خارجه یمن شمالی): ۶۱۶

عبدالله فاضل عباس (وزیر امور مذهبی عراق): ۳۰۱، ۵۲۱، ۳۷۸

عبدالله یعقوب بشاره (دبیر کل شورای همکاری خلیج فارس): ۳۴۰

عبداللهی، علی (مسئول طرح و عملیات قرارگاه مرکزی، مسئول توپخانه تیپ ۳۲): ۱۲۹، ۱۴۹، ۱۵۶، ۱۵۸، ۱۷۷، ۱۸۰، ۲۱۴، ۲۳۵، ۳۱۱،

۳۵۹، ۶۰۱، ۸۴۱، ۸۶۴

عبدالوهاب شماع: ۹۹۰

عدالتی، محمدعلی (از مخالفان حکومت ایران): ۲۸۷

عدنان خیرالله (ژنرال، وزیر دفاع عراق، پسردایی صدام): ۴۸۲، ۸۱، ۵۷۵، ۹۵۰، ۹۹۰

عرب (از فرماندهان گردان های تیپ امام رضا(ع)): ۸۹۱، ۸۹۲

عرب نژاد، حمید (فرمانده گردان زرهی ذوالفقار): ۹۱۹، ۹۲۰

عروجی، حسین (فرمانده گردان سیدالشهدا): ۵۶۹

عزت ابراهیم (نایب رئیس شورای فرماندهی حزب بعث): ۲۹۵، ۳۱۲، ۳۷۱

عزتی (فرمانده گردان علی اصغر): ۴۴۷

عزیزمرادی (سرهنک، فرمانده تیپ ۱ لشکر ۹۲ زرهی اهواز): ۲۸۷، ۲۸۸

عزیزی، احمد (رئیس کمیسیون سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی): ۹۱، ۴۱۰، ۸۱۵

عساکره، علی (مسئول ادوات سپاه): ۲۱۷، ۳۹۲، ۴۴۹، ۵۳۶، ۷۶۱

عسگری، مهرداد (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ): ۱۵۶، ۳۲۱

عسگری (از مسئولان حفاظت قرارگاه کربلا): ۱۴۹

عصام (وزیر کشور اردن): ۶۲۲

عصمت عبدالمجید (وزیر امور خارجه مصر): ۳۰۰، ۹۳۰

عصمت کتانی (نماینده عراق در سازمان ملل): ۱۸۹، ۴۳۶، ۵۷۷

عطار، محمدرضا (فرمانده لشکر مهندسی جنوب): ۱۵۶، ۲۳۵، ۵۹۵، ۵۹۹، ۶۰۰، ۷۶۱

عطایی (مسئول مهندسی قرارگاه کربلا): ۹۹۸

عطایی، محمود (از اعضای سازمان مجاهدین خلق): ۸۸۰

علایی، حسین (فرمانده قرارگاه نوح، فرمانده نیروی دریایی سپاه): ۳۸

ص: ۱۰۹۸

۹۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۲۳۳، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۰، ۳۲۳، ۳۵۹، ۳۶۱، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۸، ۴۹۰، ۴۲۳، ۵۹۵، ۶۰۱، ۶۲۵، ۶۲۹، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۴۵، ۶۶۶، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۸۳، ۷۰۳، ۷۰۵، ۷۱۴، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۲۳، ۷۶۹، ۷۷۰، ۷۹۷، ۷۹۹، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۹۶، ۹۱۹، ۹۲۰، ۹۲۲، ۹۲۳، ۹۴۶، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۲، ۹۷۳، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱

علی احمد ناصر (معاون رئیس جمهور یمن جنوبی): ۸۷۹

علی حسن موئینی (رئیس جمهور تانزانیا): ۷۱، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۵۷، ۹۸۳

علی عنتر (سرهنگ، مرد شماره ۲ رژیم یمن): ۸۷۸، ۹۸۸

علی ناصر محمد (رئیس جمهور یمن جنوبی): ۵۶۰، ۸۷۸، ۸۷۹، ۹۶۲، ۹۸۸، ۹۸۹

علی آبادی (از مسئولان مهندسی جهاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا): ۴۵۴، ۹۹۶

علی اف (عضو دفتر سیاسی مرکزی حزب کمونیست شوروی): ۹۸۸

عمر محمد عمر (اسیر سودانی در ایران): ۶۵۷

عمرانی، عبدالعلی (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ): ۴۲۳

عندلیب، علیرضا (مسئول ستاد قرارگاه خاتم الانبیاء): ۳۹۲، ۳۹۵، ۶۰۱، ۶۰۶، ۶۴۳، ۶۴۴، ۷۶۱

غبوری (حجت الاسلام، نماینده امام خمینی در جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران): ۵۵۸

غرووری (حجت الاسلام، رئیس عقیدتی-سیاسی اداره سررشته داری و تربیت بدنی شهربانی): ۱۰۰۹

غلامپور، احمد (جانشین فرمانده قرارگاه کربلا ۲): ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۴۹، ۱۵۶، ۱۵۸، ۱۶۱، ۲۷۳، ۳۲۱، ۳۸۸، ۴۲۳، ۴۲۶، ۴۲۸، ۴۴۷، ۵۸۸

۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۵، ۵۹۵، ۶۰۱، ۶۶۶، ۷۱۰، ۸۹۴، ۹۱۷، ۹۱۸، ۹۶۹، ۹۷۰، ۹۹۷، ۹۹۸، ۱۰۲۳، ۱۰۲۵

غلامی (سرهنگ، از همکاران سرهنگ بابایی): ۶۳۷، ۸۴۳، ۸۶۸

غمخوار، اکبر (از مسئولان لجستیک سپاه): ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۴۹، ۲۱۴، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۹۰، ۲۹۲، ۳۲۱، ۳۵۹، ۳۶۱، ۳۸۵، ۳۸۷، ۳۹۲، ۳۹۴

۳۹۵، ۴۲۳، ۴۲۸، ۴۳۱، ۴۴۷، ۶۰۴

فاروق الشرع (وزیر امور خارجه سوریه): ۶۸، ۲۰۶، ۲۴۶

فاضل هرنندی (حجت الاسلام، رئیس کمیسیون اقتصادی و دارایی مجلس شورای اسلامی): ۹۱، ۱۷۳، ۲۱۱

فتاح (مسئول تخریب تیپ ۴۴): ۸۵۹

فتحی، علی (شهید، راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ): ۶۸۴، ۸۰۰، ۸۳۵

فتوحی، کریم (مسئول واحد اطلاعات لشکر عاشورا): ۴۴۷، ۱۰۲۶

فتوحی، احمد (جانشین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابیطالب): ۴۲۸، ۵۶۹، ۵۷۰

فخرالدین کاکه رش: ۹۰۰

فدوی، علی (مسئول اطلاعات قرارگاه نوح): ۱۲۹، ۱۳۰، ۳۲۱، ۳۲۲، ۵۹۵، ۵۹۶، ۶۰۱، ۶۲۹، ۶۳۳، ۶۳۵، ۶۴۲، ۶۶۶، ۶۷۴، ۶۷۵، ۷۰۵، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۶۹، ۹۱۹

فردیناند هنر بیشلر (نویسنده): ۵۱۸

فرماندار خوزستان: ۴۸۲

فرماندار شیروان: ۶۵۸

فرماندار کرج: ۱۳۸

فرمانده پدافند هوایی قرارگاه خاتم الانبیاء: ۷۵

فرمانده سپاه بندرعباس: ۸۹۷

فرمانده سپاه پاسداران ناحیه کردستان: ۱۰۰۹

فرمانده سپاه جنوب نیروی زمینی سپاه پاسداران: ۳۹۸

فرمانده سپاه گیلان: ۷۷۹

فرمانده سپاه هفتم ارتش عراق: ۲۴۰

فرمانده قرارگاه کربلای ۲: ۲۱۵، ۳۲۷

فرمانده لشکر ۲۶ ارتش عراق: ۱۶۳

فرمانده لشکر ۴۱: ۶۲۹

فرمانده یگان دریایی تیپ ۱۰: ۸۸۶

فروزش، غلامرضا (از مسئولان مهندسی جهاد سازندگی): ۷۲۴، ۷۶۱

فروزنده، محمد (مسئول مهندسی سپاه): ۲۸۹، ۳۲۱، ۳۲۷، ۴۵۴، ۴۵۶، ۵۱۲، ۵۲۵، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۶، ۶۶۶، ۶۸۲، ۶۹۶، ۷۰۵، ۷۱۲، ۷۲۴، ۷۴۷، ۷۶۱، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۱۰۳۴

فرومندی (معاون فرمانده لشکر ۵ نصر): ۳۸۸

فرهادی، محمد (وزیر فرهنگ و آموزش عالی): ۲۹۹، ۷۳۹

فضلی، علی (فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا): ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۶۸۴، ۶۸۶، ۸۸۳، ۸۸۶

فضیلت (فرمانده گردان خط شکن لشکر ۷ ولیعصر): ۴۲۸

فلاح (از فرماندهان گردان های تیپ امام رضا (ع)): ۸۹۱

فومنی (سفیر ایران در امارات): ۳۷۶

فوتن، مارسل (گروگان فرانسوی در لبنان): ۵۶۶

فیروزآبادی، سیدحسن (معاون نخست وزیر): ۵۲۸، ۵۲۵، ۵۲۹، ۷۰۵، ۷۱۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۶۱

فیض علی فیضی (امام مسجد جامع راولپندی): ۸۱۰، ۸۵۳

قآنی، اسماعیل (فرمانده تیپ ۲۱ امام رضا): ۱۷۷، ۱۷۹، ۳۱۱، ۸۹۱، ۸۹۲، ۹۷۷

قادری (پشتیبانی زرهی): ۲۳۸

قادری، محمد: ۹۵۱

قاسم احمد تقی (وزیر نفت عراق): ۱۱۹، ۱۲۰، ۶۲۰

قالیباف، محمدباقر (فرمانده لشکر ۵ نصر): ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۷۶۱، ۹۹۷

قرایی (مسئول ترابری لشکر ۵ نصر): ۳۸۸

قربانی، مرتضی (فرمانده لشکر ۲۵ کربلا): ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۴۲۳

ص: ۱۰۹۹

قنبرزادگان: ۶۲۹

قنبری (مسئول ادوات تیپ ۳۳): ۳۸۷

قهوه چی (مشاور نخست وزیر ترکیه): ۸۵، ۱۴۰

کارتر، جیمی (رئیس جمهور سابق امریکا): ۷۹۱

کاردار ایران در پاریس: ۱۷۳

کاردار سابق ایران در یمن شمالی: ۹۵۹

کاردار فرانسه در تهران: ۳۸۰

کاردار یمن جنوبی در تهران: ۹۸۸

کاردینال روژه اچه گاری (اسقف اعظم فرانسوی، فرستاده پاپ): ۲۶۳، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۲، ۳۰۴، ۳۱۴، ۵۲۱

کارلومان، نجم الدین (رئیس پارلمان ترکیه): ۳۷۸

کارین برونتس (نایب رئیس کمیسیون روابط بین المللی کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی): ۲۴۷

کاشانی، نصرت الله (از مسئولان مهندسی): ۱۷۷، ۱۸۰، ۳۲۱

کاظمی، احمد (فرمانده لشکر ۸ نجف): ۲۷۶، ۴۵۰، ۴۵۱، ۵۹۱، ۹۵۲، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۸۸، ۹۷۲، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹

کاظمی، مرتضی (مسئول تدارکات لشکر ۸): ۸۲۱، ۸۲۳

کانتربری (اسقف اعظم کلیسای انگلیکن): ۱۲۳

کاوه، محمود (فرمانده تیپ ویژه شهدا): ۹۶۶، ۹۷۷، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۵

کبیری (مسئول واحد مهندسی لشکر ۳۱ عاشورا): ۴۴۷، ۱۰۲۶

کرباسیان (معاون وزیر راه و ترابری): ۳۱۶

کردزمن، آنتونی: ۴۲

کریمی، بهروز (از افراد کومه له): ۸۰۶

کروبی، مهدی (حجت الاسلام، نماینده امام و سرپرست بنیاد شهید): ۱۲۲، ۱۲۳

کروما (وزیر امور خارجه سیرالئون): ۱۱۸

کریمی (جانشین فرمانده توپخانه سپاه): ۲۸۹

کریمی، احمد (فرمانده قرارگاه فرعی رمضان) ۹۶۶، ۹۶۷

کسایان، سیدابراهیم (از مسئولان تیپ سیدالشهدا): ۸۸۴

کلهر، یدالله: ۳۱۱

کمیلی (جانشین مسئول اطلاعات عملیات قرارگاه کربلای ۱): ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۸۰

کندی: ۸۴۶

کوثری، محمد (فرمانده لشکر ۲۷): ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۶، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۷۵، ۲۷۶، ۳۱۱، ۴۲۸

کونر، فرانس: ۸۷۳

کووروف، ولایمیر (ژنرال، معاونت وزارت دفاع شوروی): ۷۸۷، ۹۸۳

کهنسال، ایرج (کمیل، جانشین فرمانده لشکر ۲۵ کربلا): ۴۲۳

کیانی، مهدی (فرمانده تیپ ۳۲): ۱۸۰، ۱۸۲، ۸۰۰، ۸۶۲، ۸۶۵

کیلبورن (گروگان آمرکایی در لبنان): ۱۲۴

کارتن، مارسل (گروگان فرانسوی در لبنان): ۵۶۶

کارگر (فرمانده ناو تیژ امیر المؤمنین): ۶۸۳

کرنینکو (قائم مقام وزیر امور خارجه شوروی): ۵۹، ۶۶، ۳۷۹، ۵۴۷، ۵۴۹، ۷۸۲، ۸۱۴

کریمی (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ): ۶۳۴

کریمی (مسئول طرح و برنامه ناو تیپ کوثر): ۶۴۲

کریمی، احمد (فرمانده قرارگاه ناحیه ۲ مریوان): ۴۸۸، ۴۸۶، ۴۸۵، ۹۴۱، ۹۴۲

کمالوند (بازپرس دادگستری شهر کرد): ۴۸۱

کویانی (استاندار خراسان): ۶۴۹

گانندی، راجیو (نخست وزیر هند): ۹۵۹

گردانی، نعمت الله (فرمانده گردان حضرت رسول(ص)): ۲۹۱، ۸۲۱

گرشاسبی (سرپرست بنیاد امور مهاجرین جنگ تحمیلی): ۶۱۳، ۶۱۴

گرومیکو، آندره (رئیس جمهور شوروی): ۵۷، ۵۸، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۴، ۱۴۲، ۱۹۶، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۰۹، ۳۳۶، ۳۳۹، ۵۴۹، ۹۸۲

گلپایگانی، محمدرضا (آیت الله): ۲۹۹

گورباچف، میخائیل (رهبر شوروی): ۱۰۰، ۱۰۳، ۱۲۵، ۱۴۲، ۱۹۶، ۲۰۸، ۲۸۴، ۳۳۹، ۴۸۱، ۸۲۵، ۹۳۸، ۹۳۹، ۹۵۲، ۹۸۲

گونزالو (اولین سفیر دولت انقلابی نیکاراگوئه): ۴۷۸

گی وادوپیه (نماینده سوسیالیست ها در پارلمان فرانسه و دبیر کمیسیون امور خارجه پارلمان فرانسه): ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۱۱۷

لاریجانی، محمدرضا (معاون وزیر امور خارجه): ۳۰۴، ۳۲۱، ۶۱۸

لاهوئی، سارا: ۷۲۸، ۸۸۹، ۹۶۸

لطفی (سرهنگ): ۶۶۶

لوئییک بواری (نماینده منطقه موریان واقع در بریتانی): ۹۵

لوسانی (سفیر ایران در تانزانیا): ۹۵۷

لیلی زاده (از مسئولان سپاه): ۴۵۴

مارتن، ژاک (معاون مدیر کل وزارت امور خارجه فرانسه): ۷۰، ۹۲، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۷۳، ۳۸۰، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۲۲، ۵۸۳، ۵۶۶، ۹۳۹

مارتینی، آدمیرال (رئیس سرویس مخفی ایتالیا): ۳۸۱، ۴۱۴

مارسویروس زکاعیواص: ۴۸۲

مارشال سرگئی سرکولوف (وزیر دفاع شوروی): ۱۰۱

مارشال وایلی (رئیس انجمن همکاری های اقتصادی و بازرگانی امریکا): ۳۸۲

مارکو بروجی (مسئول امور کلیساهای شرق): ۵۲۱

ماسایوکی، فوجیو (نماینده پارلمان ژاپن، رئیس شورای سیاست گذاری حزب لیبرال دمکرات ژاپن و رئیس انجمن پارلمانی ایران و ژاپن،

فرستاده ویژه نخست وزیر ژاپن): ۶۵، ۶۶، ۷۴۱، ۷۸۰، ۷۸۱، ۸۱۲، ۸۱۴

ماهر عبدالرشید (فرمانده سپاه سوم عراق): ۵۷۲، ۶۸۸

مبلغ، سیدمهدی (از مهندسی قرارگاه خاتم): ۱۴۹، ۱۵۴، ۱۵۶، ۱۵۸، ۱۷۷، ۱۸۰، ۲۱۴، ۲۳۵، ۲۳۸، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۸۹، ۲۹۱، ۳۸۵، ۳۸۷، ۳۹۲، ۳۹۵، ۵۹۵، ۶۰۱، ۶۰۴، ۶۲۵، ۶۲۹، ۶۳۴، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۶۶، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۷۴، ۸۶۲، ۸۶۵، ۸۸۳، ۸۹۰، ۸۹۱

متوسلیان، احمد: ۲۷۶

متینی، آلبر (مسئول پروازهای هواپیمایی ایرفرانس در تهران): ۱۱۵

محتاج، عباس (فرمانده قرارگاه سلمان و کربلا): ۹۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۱، ۱۴۹، ۱۵۱، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۷۹، ۱۵۸، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۳۵، ۲۷۳، ۲۷۴، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۶، ۳۸۸، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۵، ۴۲۳، ۴۲۸، ۴۴۷، ۴۵۱، ۴۵۱۲، ۴۶۹، ۵۹۵، ۶۰۱، ۶۲۹، ۶۶۶، ۶۷۴، ۷۰۵، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۶۱، ۸۲۱، ۸۲۸، ۸۳۱، ۹۹۷، ۱۰۲۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵

محتشمی، علی اکبر (وزیر کشور): ۷۵، ۸۱، ۷۹۰، ۷۹۱

محرابی، غلامرضا (مسئول واحد اطلاعات قرارگاه کربلا ۲): ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۴۹، ۱۵۰، ۳۲۱، ۳۸۸، ۳۹۰، ۴۲۳، ۴۲۸، ۴۴۷، ۴۹۵، ۵۹۶، ۵۹۷، ۶۰۱، ۶۶۶، ۶۷۳، ۷۰۵، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۴، ۸۹۵، ۹۹۶، ۹۹۷، ۱۰۲۳

محفوظی، عباس (نماینده آیت الله منتظری): ۹۱۲، ۹۳۱

محمد الماس: ۲۸۶

محمد ری شهری: ۸۱

محمد هوزر: ۱۰۳۹

محمد بن یحیی (وزیر امور خارجه الجزایر): ۴۰۸

محمد حسنین هیکل (روزنامه نگار مصری): ۷۸۶، ۹۰۳

محمدخان جونجو (نخست وزیر پاکستان): ۸۵۲، ۹۳۶

محمدخان میرلاشاری: ۸۷۰، ۹۸۹

محمدزاده: ۴۴۷

محمدی (فرمانده منطقه دریایی بوشهر): ۷۷۱، ۸۳۱، ۸۳۲

محمدی، حسین علی (مسئول گروهان): ۲۴۱

محمدی، علی (فرمانده گردان ۴۱۲): ۶۲۵، ۶۲۶

محمدی، مصطفی: ۹۵۱

مختاری، مجید (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ): ۹۹۷، ۱۰۲۳، ۱۰۲۸

مددی (از مسئولین واحدهای تیپ امام رضا(ع)): ۸۹۱

مدیر کل سیاسی وزارت امور خارجه: ۶۶، ۱۱۵

مدیر کل فرهنگ وزارت امور خارجه: ۱۱۷

مدیر کل سیاسی اروپا و امریکای وزارت امور خارجه: ۶۹، ۹۶۱

مرتضایی: ۸۹۰

مریوانی، علی: ۱۰۰۸

مسئول اطلاعات عملیات قرارگاه کربلا: ۹۹۶، ۱۰۰۱

مسئول اطلاعات لشکر ۱۹: ۶۳۱

مسئول اطلاعات نظامی سپاه پاسداران: ۹۷۴

مسئول دفتر کنسولی ایران در کویت: ۸۷۶

مسئول زرهی قرارگاه کربلا: ۹۷۰

مسئول طرح و عملیات قرارگاه کربلا: ۹۷۰

مسئول واحد ادوات تیپ ۱۰: ۸۸۵

مسئول واحد ادوات تیپ ۳۲: ۸۶۴

مسئول واحد ادوات قرارگاه کربلا: ۸۹۵

مسئول واحد ادوات قرارگاه نیروی زمینی: ۸۹۵

مسئول واحد ادوات لشکر ۲۵ کربلا: ۱۰۲۸

مسئول واحد ادوات لشکر ۱۹: ۳۶۲، ۶۲۹

مسئول واحد ادوات ناو تیپ کوثر: ۹۲۳

مسئول واحد اطلاعات تیپ سید الشهدا: ۶۸۵، ۸۸۴

مسئول واحد پدافند هوایی تیپ انصار: ۸۰۱

مسئول واحد تخریب تیپ ۳۲: ۸۰۱

مسجدی، ایرج (فرمانده سپاه ناحیه آذربایجان شرقی): ۸۴۸

مشاور فرهنگی رئیس جمهور: ۳۱۴

مشاور وزیر کشور: ۱۳۸

مشکینی، علی (آیت الله، رئیس مجلس خبرگان): ۲۴۷، ۲۹۹، ۶۲۱

مصلح: ۹۴۱

معاون آموزش و پرورش زیمباوه: ۱۰۴۱

معاون امور بین المللی و اقتصادی وزارت امور خارجه ایران: ۶۶، ۶۹، ۱۱۵

معاون شورای فرماندهی انقلاب عراق: ۴۷

معاون صدام: ۵۸، ۱۹۹

معاون عملیات نیروی زمینی ارتش: ۴۱

معاون مدیرکل سیاسی وزارت امور خارجه ژاپن: ۴۴۰، ۴۴۱

معاون مسئول عملیات قرارگاه کربلا: ۸۹۴

معاون نخست وزیر: ۲۲، ۳۴، ۱۴۱، ۱۷۳

معاون وزارت امور خارجه شوروی: ۲۰۹، ۴۴۱، ۵۸۲

معاون وزیر امور اقتصاد و دارایی: ۵۴۹

معاون وزیر بازرگانی: ۱۴۱

معاون وزیر دفاع امریکا: ۷۳۴

معاون وزیر دفاع کانادا: ۷۳۴

معاون وزیر نفت عراق: ۴۴۳

معصومی (حجت الاسلام، امام جمعه تربت حیدریه): ۶۴۸

معمّر قذافی (رهبر لیبی): ۶۸، ۱۷۲، ۱۹۷، ۱۹۹، ۳۳۴، ۳۸۱، ۴۴۲، ۴۴۴، ۴۷۸، ۴۷۷، ۴۹۹، ۵۶۷، ۵۶۶، ۶۱۸، ۶۲۰، ۶۹۶، ۸۷۹، ۹۵۹، ۱۰۱۷

معیری، علیرضا (معاون سیاسی نخست وزیر): ۶۹، ۹۱، ۳۷۶

مفتی اهل تسنن لرستان: ۲۵۹

مقدسی (از مسئولان نیروی دریایی سپاه): ۸۹۶، ۱۰۰۰

ص: ۱۱۰۱

ملاح زاده، عبدالحمید (مسئول طرح و برنامه ریزی نیروی دریایی سپاه): ۷۶۹، ۷۹۹، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۹۶

ملک حسین (پادشاه اردن): ۵۳، ۶۲، ۱۶۶، ۲۲۲، ۳۵۵، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۴۱، ۴۴۲

ملک فهد (پادشاه عربستان): ۳۶۳، ۶۶۲، ۸۲۵

ملک زادگان، محمدحسین (فرمانده نیروی دریایی ارتش): ۳۵، ۳۸، ۴۱، ۴۳، ۱۸۹، ۳۶۸، ۴۳۷، ۴۹۰، ۴۹۴، ۴۹۸، ۵۰۶، ۵۰۵، ۶۳۷، ۶۸۸، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۴، ۷۱۶، ۷۲۳، ۷۴۷، ۷۵۸، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۱، ۷۷۱، ۷۹۸، ۸۶۸، ۸۷۱، ۸۷۲، ۸۹۷

منتظری، حسینعلی (آیت الله، قائم مقام رهبری): ۸۴، ۱۴۶، ۲۱۱، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۷، ۲۹۹، ۳۲۰، ۳۵۰، ۴۰۸، ۴۱۰، ۵۴۲، ۵۴۳، ۵۶۴، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۱، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۱، ۶۵۹، ۷۳۳، ۸۴۹، ۹۰۵، ۱۰۱۶، ۱۰۳۷

منشی زاده، حسین: ۱۰۸

منیر ادهم (برادرزاده صدام): ۹۹۰

منیر روفاً: ۴۸۳

موحد دوست، علی (فرمانده محور لشکر ۱۴): ۸۲۸، ۸۳۰

موسولینی: ۳۱۰

موسوی اردبیلی، سید عبدالکریم (آیت الله، رئیس دیوان عالی کشور): ۴۶، ۵۱۵، ۶۲۱، ۶۶۰، ۱۰۱۲

موسوی جزایری، محمدعلی (حجت الاسلام، نماینده امام و امام جمعه اهواز): ۶۴۸

موسوی خوئینی ها، محمد (حجت الاسلام، دادستان کل کشور): ۲۷، ۲۱۱، ۹۰۸، ۹۰۹، ۹۱۰، ۹۱۱، ۹۱۲

موسوی قویدل (معاونت عملیات نیروی زمینی ارتش): ۴۹۴، ۴۹۲، ۴۹۰، ۴۹۱، ۶۶۶، ۷۰۵، ۷۱۰، ۷۱۷، ۷۴۷، ۷۵۱، ۸۸۸، ۸۹۰

موسوی، سراج الدین (حجت الاسلام، سرپرست کمیته انقلاب): ۵۴۲

موسوی، سید عباس (از علمای حزب لبنان): ۳۸۲

موسوی، میرحسین (نخست وزیر): ۲۵، ۲۶، ۵۵، ۶۰، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۸، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۵، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۸۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۷۶، ۴۰۵، ۵۱۶، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۵۰، ۵۵۱، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۵۹، ۶۶۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۷۰۱، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۸۱۲، ۸۱۴، ۸۸۹، ۸۹۷، ۹۰۸، ۹۸۱، ۹۸۲، ۱۰۱۵، ۱۰۱۶

موسی وحید: ۹۵۸

موگابه، رابرت (نخست وزیر زیمباوه): ۱۰۴۱، ۱۰۴۲

مولانا سیدعارف حسین حسینی (رہبر شیعین پاکستان): ۲۰۹، ۲۱۰، ۸۱۰، ۸۵۳

مولانا عبدالسلام (وابستہ بہ حزب جمعیت علمای اسلام): ۱۰۴۲

مولانا عبدالغفار بلوچ (نایب رئیس جماعت اسلامی): ۸۱۰

مولوی، مصطفی (معاون فرماندہ لشکر ۳۱ عاشورا): ۴۴۷، ۹۱۷

موید ادم (برادرزادہ صدام): ۹۹۰

مہاتیر محمد (نخست وزیر مالزی): ۳۰۱، ۳۷۸

مہدی (معاون یگان دریایی تپ ۴۴): ۸۵۹

مہرعلیزادہ (معاون وزیر صنایع سنگین): ۳۱۶

میاکہ (مدیر کل سیاسی وزارت امور خارجہ ژاپن): ۶۵، ۶۶، ۵۶۰، ۸۱۵

میتران، فرانسوا (رئیس جمہور فرانسیسی): ۷۰، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۱۱۵، ۲۷۱، ۳۱۴، ۵۲۲، ۳۱۵، ۵۶۵، ۵۶۶، ۷۴۳، ۸۱۷

میرحسینی، سید کاظم (فرماندہ تپ ۱۸ الغدیر): ۱۷۷، ۱۷۸، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۸۷

میرشعیان (از مسئولان توپخانہ سپاہ): ۷۶۱

میرصفیان (فرماندہ توپخانہ قرارگاہ کربلا): ۸۹۵

میرہادی، عباس (شہید، فرماندہ گردن روح اللہ): ۵۶۹

میشل سورا (پژوہشگر فرانسوی): ۵۲۲، ۵۶۶

میشل عفلق (تئوریسین بعث): ۴۸۲

نائینی (مسئول تبلیغات قرارگاہ نجف): ۸۴۱

نادری، اسماعیل (فرماندہ گردان امام حسین (ع)): ۵۶۹

ناصر (فرماندہ تپ نبی اکرم (ص)): ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۹۱

ناصری، سیروس (مدیر امور سازمان های بین المللی در وزارت امور خارجہ ایران): ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۹۴، ۶۹۵، ۷۳۵

ناصری، مہدی (شہید، گردان ولیعصر (عج)): ۵۶۹

نایب (مسئول حفاظت لشکر ۵ نصر): ۳۸۸

نایره، جولوس (رهبر حزب انقلابی تانزانیا): ۹۵۷

نبوی، بهزاد (وزیر صنایع سنگین): ۵۵، ۱۱۱، ۱۱۷، ۱۱۸، ۳۰۴، ۳۱۵، ۴۰۷، ۴۳۹، ۵۱۶، ۴۴۰، ۶۲۰، ۶۹۸، ۷۸۲، ۷۸۵

نیبه بری (رهبر جنبش امل لبنان): ۱۱۷، ۳۵۶، ۷۴۴، ۹۶۱، ۱۰۱۹، ۱۰۲۰

نجات، حسین (مسئول حفاظت اطلاعات قرارگاه خاتم): ۲۱۴، ۲۷۳، ۳۲۱

نجاتی (مسئول ادوات لشکر ۵ نصر): ۳۸۸، ۳۹۰

نخست وزیر ژاپن: ۶۵، ۷۸۰

نخست وزیر اسپانیا: ۱۰۱۹

نخست وزیر تانزانیا: ۹۳۳

نزار حمدون (سفیر عراق در امریکا): ۱۹۹

نصر، مصطفی (فرمانده گردان انبیاء): ۲۹۱

نظافت (فرمانده گردان های فلق) ۸۹۱، ۸۹۳

نظمی، جمشید (فرمانده گردان سید الشهداء): ۴۴۷

نعمتی، علی اکبر (نیروی شناسایی): ۵۰۸

نعیم حداد (عضو فرماندهی حزب بعث عراق و دبیر کل جبهه ملی و قومی): ۱۳۷

ص: ۱۱۰۲

نقدی، محمدرضا (شمس، فرمانده قرارگاه رمضان): ۴۸۹، ۹۴۱، ۹۴۴، ۹۶۵، ۹۶۷

نقره (از فرماندهان گردان های تپ امام رضا(ع)): ۸۹۱

نماینده مردم اصفهان در مجلس: ۲۱۱

نماینده مردم شیروان: ۶۵۸

نماینده ویژه سازمان ملل متحد در مذاکرات ژنو: ۱۲۴

نماینده ویژه واتیکان: ۲۶۲

نواب، مهدی (معاون وزیر اقتصاد ایران): ۹۱۴

نواز شریف: ۹۰۵

نورانی، محمود (کاردار سفارت ایران در بیروت): ۹۶۰

نوروزی، محمدتقی: ۵۲۷

نوری اسماعیل (معاون وزیر امور خارجه عراق): ۳۰۰

نوری، علی اکبر (فرمانده گردان حضرت معصومه(س)): ۵۶۹

نوری، علیرضا (مسئول ستاد لشکر ۲۷): ۲۷۵، ۲۷۶

نوبین، علیرضا (مسئول واحد مهندسی لشکر ۳۱ عاشورا): ۴۴۷، ۴۴۷

نیشی: ۴۶۴

نیک خواه (مدیر کل فنی شهرداری تهران): ۱۳۸

نیکسون، ریچارد (رئیس جمهور اسبق امریکا): ۴۶۵

واعظی طبسی، عباس (تولیت آستان قدس رضوی): ۶۵۰

وحیدی، احمد (راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ): ۲۱۴، ۲۷۳، ۴۸۹، ۴۸۶، ۴۸۵، ۲۹۲

ورزمهری، مجید (از مسئولان مهندسی جهاد سازندگی): ۴۵۶، ۵۹۵

ورشابی، مهدی (از مسئولان مهندسی جهاد سازندگی): ۲۳۵، ۲۳۶

وزیر اطلاعات و جهانگردی سوریه: ۸۷

وزیر امور خارجه افغانستان: ۱۲۴، ۴۸۰

وزیر امور خارجه امارات: ۴۰۳، ۵۸۲

وزیر امور خارجه پاکستان: ۷۱، ۱۲۴

وزیر امور خارجه قطر: ۱۹۵

وزیر امور خارجه کویت: ۱۰۵، ۳۷۸

وزیر امور خارجه لیبی: ۶۸، ۲۶۴

وزیر امور خارجه موریتانی: ۴۴۲

وزیر امور خارجه واتیکان: ۵۲۱

وزیر امور خارجه هلند: ۲۸۴

وزیر امور مالی ترکیه: ۶۲۰

وزیر برنامه و بودجه: ۵۵، ۶۹۸

وزیر بهداری عراق: ۹۹۰

وزیر جهاد سازندگی: ۵۵، ۶۹۸

وزیر دفاع کویت: ۷۸۷

وزیر شیلات یمن: ۱۴۱

وزیر کشاورزی عراق: ۱۰۳۸

وزیر کشاورزی: ۵۵، ۶۹۸

وزیر کار وقت سودان: ۶۵۶

وزیر مخابرات: ۵۵، ۶۹۸

وزیر مشاور ترکیه: ۴۶۳

وزیر معاون و فلزات: ۵۵، ۶۹۸

وزیر منابع طبیعی و توریسم زیمباوه: ۱۰۴۱

وزیر نفت پاکستان: ۸۵۲

وزیر نیروی تانزیا: ۹۸۳

ولایتی، علی اکبر (وزیر امور خارجه): ۶۰، ۶۵، ۶۸، ۷۱، ۸۳، ۸۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۱۱، ۱۱۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۹۴، ۱۹۵، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۲۱، ۲۴۶، ۲۶۴، ۲۶۵، ۳۱۶، ۳۴۰، ۳۵۲، ۳۶۳، ۳۷۶، ۳۷۷، ۴۰۳، ۴۱۰، ۴۱۸، ۴۶۲، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۴، ۸۱۲، ۸۱۵، ۸۱۶، ۹۵۶

ولید جنبلط (رئیس دروزی های لبنان): ۳۵۴، ۷۴۴

ولیعهد مراکش: ۶۱۷

ووشوکیان (وزیر خارجه چین): ۱۰۴، ۲۶۳، ۲۶۴

ویرجینیا ویلر: ۷۳۳

هادی (عضو کمیسیون دفاع مجلس شورای اسلامی): ۲۲۱

هادی عواد: ۹۹۰

هاشم عبود الساعدی: ۹۹۰

هاشمی رفسنجانی، اکبر (رئیس مجلس شورای اسلامی، جانشین فرمانده کل قوا، فرمانده عالی جنگ، فرمانده قرارگاه خاتم الانبیاء): ۲۲، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۱، ۴۴، ۴۵، ۵۴، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۴، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۷۵، ۷۶، ۸۸، ۸۹، ۱۰۲، ۱۶۷، ۱۷۱، ۱۷۴، ۲۰۶، ۲۱۱، ۲۱۶، ۲۱۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۳۳، ۲۳۷، ۲۳۹، ۲۴۵، ۲۵۳، ۲۶۴، ۲۹۰، ۲۹۱، ۳۰۷، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۴۹، ۳۶۳، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۹۰، ۴۰۲، ۴۰۵، ۴۳۰، ۴۶۲، ۴۷۷، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۸، ۴۷۹، ۵۰۱، ۵۰۰، ۵۰۳، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۲، ۵۲۵، ۵۲۸، ۵۲۶، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۵۳، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۷۲، ۵۹۳، ۵۹۵، ۶۰۴، ۶۳۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۹۰، ۶۹۶، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۶، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۴۱، ۷۴۷، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۶۸، ۷۶۹، ۷۷۷، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۳، ۷۹۹، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۸۱، ۸۸۷، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۵، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۲، ۹۵۲، ۹۵۳، ۹۶۸، ۹۷۴، ۹۷۷، ۱۰۰۵، ۱۰۰۹، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۰۳۳، ۱۰۳۴، ۱۰۳۵

هاشمی شاهرودی، سید محمود: ۲۴۴، ۵۷۷، ۶۱۵

هاشمی، سید محمود (حجت الاسلام، سخنگوی مجلس اعلاى انقلاب اسلامی عراق): ۹۵۳، ۹۵۴

هاشمی، سید مهدی: ۹۵۸

هاشمی، علی (فرمانده قرارگاه نصرت): ۱۸۰، ۱۸۴

همت، ابراهیم: ۲۷۶

همدادی (از مسئولان نیروی دریایی ارتش): ۸۳۱، ۸۳۲

همدانی، حسین (فرمانده تیپ ۳۲ انصارالحسین(ع)): ۴۵۶، ۴۵۷، ۷۷۴، ۷۷۷، ۸۰۱، ۸۶۵، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۶۵، ۹۶۷، ۹۹۴

هیتلر، ادولف: ۳۱۰

یاسر عرفات (رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین): ۱۶۶، ۴۴۲، ۵۶۷، ۵۲۲، ۴۴۳، ۹۵۸، ۹۵۹

یساول، قاسم (مسئول مخابرات فرارگاه نوح): ۸۳۳

یمینی (سرهنک، فرمانده پدافند هوایی): ۶۳۹

یوسف بن علوی (وزیر مشاور در امور خارجی عمان): ۸۳، ۱۶۱، ۱۴۱، ۱۹۴، ۳۴۰، ۶۱۸، ۸۱۷

یوسف عبدالله الغنیم (نماینده شرکت امریکایی جنرال موتورز): ۴۸۲

یوسفی (از مسئولین واحدهای تیپ امام رضا(ع)): ۸۹۱

یونک سول او (رئیس شرکت تجاری دجو در سئول): ۶۵۸

مکان ها

آبادان: ۴۲، ۷۶، ۷۷، ۲۳۵، ۲۳۸، ۳۲۷، ۳۹۹، ۴۵۳، ۴۶۸، ۴۷۱، ۵۵۵، ۶۵۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۸۳۸، ۸۸۴، ۸۹۴، ۹۲۷

آبدانان: ۱۹۲، ۲۵۸، ۹۰۰

آبراه رجب: ۸۶۲

آبراه سابله: ۸۶۲

آبراه سلمان: ۸۶۲

آبراه شعبان: ۸۶۲

آبراه فهل: ۸۶۲

آبراه هرمز: ۸۷۱

آتلانتا (ایالت جورجیای امریکا): ۱۰۱۱

آذربایجان غربی: ۴۳، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۵۶، ۱۰۰۷

آذربایجان: ۴۴

آذربایجان شرقی: ۱۵۲، ۲۹۳، ۸۰۶، ۸۴۸، ۱۰۲۶

آرادون (گرمسار): ۱۰۳۶

آرژانتین: ۸۷، ۱۶۸، ۱۶۹

آزادشهر: ۲۵۹، ۳۴۹

آستارا: ۵۸۱

آشکفتان (دیانه): ۳۶۹

ص: ۱۱۰۳

آلمان شرقی: ۱۹۲

آلمان غربی: ۵۰، ۱۱۱، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۴۷، ۱۹۳، ۲۵۹، ۳۱۲، ۳۸۱، ۴۷۵، ۴۷۶، ۵۶۷، ۷۳۴، ۸۵۳، ۹۵۶، ۱۰۱۸

آلمان: ۴۴، ۳۸۰، ۶۲۰، ۶۸۸، ۹۰۸، ۹۱۴، ۱۰۱۱

آماد گاه باباعباس: ۹۶۳

آمل: ۶۵۰

آملو (هلند): ۲۸۳

آنکارا: ۸۵، ۱۰۸، ۱۴۶، ۲۶۷، ۳۰۴، ۴۰۸، ۴۶۲، ۴۶۳، ۵۱۷، ۵۸۱، ۷۴۰

آنگولا: ۷۰، ۷۲، ۱۹۴، ۷۳۸، ۹۵۶، ۱۰۱۲، ۱۰۱۴، ۱۰۴۰

ابرقو: ۲۴۲

ابوالخصیب: ۲۴۰، ۲۷۷، ۶۷۱، ۷۹۵، ۷۹۶، ۹۴۹

ابوخصاب: ۶۷۰

ابوخصاف: ۱۸۰، ۱۸۲، ۵۵۵، ۶۷۰، ۹۲۷

ابوظبی: ۶۱، ۳۴۰، ۳۵۲، ۳۵۳، ۴۳۸، ۶۱۷، ۹۳۸

ابهر: ۱۴۰

اتریش: ۴۹، ۱۰۱۸

اتوبان العماره - بصره: ۱۰۳۴

اتوبان بصره - عماره: ۹۲۷، ۶۶۸

اتیوپی: ۵۷۸، ۹۸۸

احمدآباد: ۸۴۷

اراک: ۲۹۴، ۲۹۸، ۸۰۷، ۱۰۳۶

ارییل: ۵۳، ۱۳۹، ۱۶۶، ۳۳۲، ۴۸۶، ۸۰۷

ارتفاع پروینه: ۲۹۲

ارتفاع قلاده شاطر: ۲۹۲

ارتفاع موبرا: ۸۰۲، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۹۵

ارتفاعات بمو: ۲۷۷، ۱۰۰۲

ارتفاعات پنج قله: ۲۹۲

ارتفاعات جولان: ۱۱۷، ۲۶۶

ارتفاعات سرتک: ۲۷۷

ارتفاعات سورکوه: ۹۶۵، ۹۶۸

ارتفاعات شاخ خشیک: ۱۰۰۲

ارتفاعات صالح آباد: ۴۳۳

ارتفاعات قره داغ: ۴۸۵، ۴۸۹

ارتفاعات گامو: ۳۰، ۴۸۵، ۴۸۸، ۷۷۴، ۷۷۶، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۴۳، ۹۴۴، ۹۶۶، ۹۶۸، ۹۹۵

ارتفاعات میمک: ۴۳۳، ۴۵۹

ارتفاعات هزار قله: ۷۷۴، ۷۷۶، ۹۴۴، ۹۶۵، ۹۶۸

اردبیل: ۴۴، ۹۹

اردستان: ۲۹۸

ص: ۱۱۰۴

اردن: ۶۷، ۱۰۴، ۱۶۶، ۱۹۹، ۲۰۵، ۲۰۹، ۲۲۲، ۲۶۳، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۹، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۴۰، ۴۴۳، ۵۸۴، ۶۲۲، ۶۵۷، ۶۹۴، ۶۹۶، ۷۴۰، ۸۱۶

۸۵۵

اردو گاه صبرا: ۴۲۰

اردو گاه طريق القدس: ۲۸۰

اردو گاه كانون کارآموزی ایلام: ۱۹۲

اردو گاه کهریزک: ۳۰۴

اردو گاه هیز: ۷۷۹

ارسنجان: ۵۵۸

اروپا: ۲۵، ۴۷، ۴۸، ۶۹۵

ارو گوته: ۳۰۵

ارومیه: ۴۲، ۳۹۹، ۵۳۹، ۵۵۶، ۵۵۸، ۵۷۶، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۸۷، ۱۰۰۸

اروند رود (شط العرب): ۳۱، ۳۲، ۳۵، ۳۶، ۳۸، ۳۹، ۴۱، ۷۶، ۹۸، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۲، ۱۴۹، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۶، ۱۷۹، ۲۱۳، ۲۱۵، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۷، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۹، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۷، ۳۳۰، ۳۴۵، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۹۰، ۳۹۵، ۳۹۸، ۴۰۳، ۴۲۶، ۴۳۲، ۴۴۸، ۴۶۸، ۴۸۳، ۵۰۲، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۱۳، ۵۲۷، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۶، ۵۵۹، ۵۹۶، ۵۹۷، ۵۹۹، ۶۰۵، ۶۲۶، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۶، ۶۴۱، ۶۴۴، ۶۵۶، ۶۶۷، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۸۰، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۸، ۶۹۶، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۳، ۷۱۷، ۷۱۹، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۹، ۷۴۹، ۷۵۵، ۷۵۸، ۷۶۱، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۷۰، ۷۹۲، ۷۹۵، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۳۲، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۴۰، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۸۴، ۸۸۶، ۸۸۹، ۸۹۱، ۸۹۴، ۸۹۵، ۸۹۷، ۸۹۸، ۹۱۹، ۹۲۰، ۹۲۱، ۹۴۴، ۹۴۶، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۷۲، ۹۷۳، ۹۷۵، ۹۹۷، ۹۹۸، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱، ۱۰۲۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۱

اروندکنار: ۱۳۴، ۲۳۵، ۵۱۱

الازهر (مصر): ۶۹۰

اسپانیا: ۱۹۳، ۶۱۴، ۶۸۸، ۹۶۱، ۹۶۲، ۱۰۱۹، ۱۰۲۰

استادیوم آزادی: ۴۶۰

استان اربیل (عراق): ۵۲، ۷۸، ۴۸۵، ۴۸۸

استان بلوچستان پاکستان: ۹۳۷

استان پنجاب: ۱۰۴۲

استان تهران: ۱۰۱۱

استان چهارمحال و بختیاری: ۳۴۹، ۵۵۸، ۵۸۹، ۵۹۰

استان دهوک: ۵۲

استان سلیمانیه (عراق): ۳۰، ۵۲، ۵۴، ۴۳۴، ۴۶۰، ۴۸۵، ۸۰۲، ۹۴۱

استان سیستان و بلوچستان: ۴۴، ۹۹، ۲۹۴، ۲۹۸، ۹۱۱

استان فارس: ۴۴، ۲۵۸، ۶۹۰، ۸۰۶

استان کهگیلویه و بویراحمد: ۵۵۸

استان همدان: ۱۶۷، ۲۰۲، ۲۹۳، ۶۶۲

استان بول: ۲۸۷، ۵۸۱

استرالیا: ۱۹۳، ۹۶۲

اسرائیل (رژیم صهیونیستی؛ رژیم اشغالگر قدس): ۶۸، ۷۰، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۸۷، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۱۸، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۴۱، ۱۷۲، ۱۹۴، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۸۵، ۲۸۶، ۳۱۶، ۳۱۹، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۵، ۳۵۷، ۳۷۳، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۴، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۳۸، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۶۳، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۸۰، ۴۸۳، ۴۹۹، ۵۱۵، ۵۴۳، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۲، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۸۱، ۵۸۲، ۵۸۵، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۶۰، ۶۶۶، ۷۳۵، ۷۳۷، ۷۴۰، ۷۴۲، ۷۴۴، ۷۸۹، ۷۹۰، ۸۱۶، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۷۴، ۸۷۹، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۵۳، ۹۵۶، ۹۵۹، ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۸۴، ۹۸۷، ۹۸۸، ۱۰۱۳، ۱۰۱۹، ۱۰۲۰

اسکله آذربایجان ایران: ۳۹۵، ۶۳۵، ۶۶۱

اسکله تی: ۷۷

اسکله چهارچراغ: ۱۸۷، ۴۳۲، ۵۰۴، ۵۳۷، ۹۴۵، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲

اسکله گوگردی: ۷۷

اسکله مخصوص کالاهای ویژه بندر شهید رجایی: ۱۰۱۶

اسکندریه: ۹۸۶

اسلام آباد (پاکستان): ۳۵۰، ۴۱۴، ۷۸۸، ۸۱۰، ۸۴۹، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۷۸، ۹۳۷، ۱۰۴۲

اسلام آباد غرب: ۴۰۱، ۴۳۳، ۴۸۹، ۶۵۸

اسلام شهر: ۸۴۸، ۹۲۹

اسلو: ۱۲۱

اسیوط (مصر): ۹۸۶

اشنویہ: ۴۳، ۷۷، ۹۷، ۲۴۱، ۴۵۸، ۵۵۷، ۶۹۷، ۷۰۰

اصفہان: ۴۴، ۸۰، ۲۱۱، ۲۴۲، ۲۹۸، ۴۱۵، ۵۵۸، ۵۹۵، ۶۱۳، ۸۰۶، ۸۳۰، ۹۲۸، ۹۵۹

افریقا: ۶۰، ۲۰۶

افریقای جنوبی: ۷۱، ۷۲، ۱۹۸، ۲۰۴، ۲۰۶، ۲۶۵، ۲۶۶، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۴۲، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۳۹، ۹۵۳، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۸۴، ۹۸۵، ۱۰۱۳

افغانستان: ۵۸، ۷۰، ۹۴، ۱۲۴، ۱۹۴، ۲۰۴، ۲۱۰، ۲۲۳، ۲۲۴، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۳۴، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۴۲، ۳۵۰، ۳۵۳، ۴۸۰، ۴۸۱، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۶۲

۵۸۵، ۶۱۷، ۷۴۲، ۷۸۴، ۷۸۹، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۴، ۸۱۶، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۷۳، ۸۷۴، ۸۷۷، ۹۰۷، ۹۳۸، ۹۳۹، ۹۵۲

اقیانوس ہند: ۶۷، ۷۳۰، ۷۸۱، ۷۸۴، ۸۰۹، ۸۱۱، ۸۴۶، ۹۳۸، ۹۳۹

امارات متحدہ عربی: ۶۰، ۶۱، ۸۳، ۱۱۳، ۱۴۱، ۱۹۵، ۲۰۰، ۲۱۰، ۲۱۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۳۴۰، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۴۲

۵۸۲، ۶۰۸، ۹۳۸، ۱۰۳۸

ام السویہ: ۶۰۶

ص: ۱۱۰۵

ام القصر: ۲۴۰، ۷۱۴، ۷۲۰، ۷۷۱، ۷۹۶، ۸۸۹

امامزاده حسن گناوه: ۴۵۹

امام زاده میرمحمد (خارک): ۵۳۹

امان: ۲۲۲، ۴۴۱، ۴۴۲

امریکا: ۲۵، ۱۲۳، ۸۱۳

امریکای لاتین: ۹۰۸

املش: ۸۰۷

امیدیه: ۴۳، ۳۸۶

امیرافشان: ۸۷۰

انبار ویکتوری ون (امریکا): ۷۸۵

اندونزی: ۶۹۰، ۶۹۱

اندیمشک: ۲۵۹، ۱۰۳۶

انصار (جزایه): ۱۵۹

انگلیس (انگلستان؛ بریتانیا): ۴۴، ۴۹، ۵۲، ۶۲، ۷۳، ۱۱۴، ۱۶۸، ۱۹۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۸، ۲۲۴، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۹، ۳۳۳، ۳۴۹، ۷۸۷، ۸۰۴

۸۱۶، ۸۴۷، ۸۷۴، ۹۰۴، ۹۰۵، ۹۱۴، ۹۲۹، ۹۵۶، ۹۶۲، ۹۶۳، ۹۸۲، ۱۰۴۳

اهواز: ۴۲، ۵۵، ۷۷، ۸۰، ۱۳۴، ۱۴۰، ۲۸۹، ۳۰۸، ۳۴۶، ۳۹۹، ۴۰۳، ۵۷۶، ۶۱۰، ۶۱۳، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۸۷، ۶۹۲، ۷۷۸، ۸۲۳، ۹۷۳، ۹۸۰

۱۰۳۵، ۱۰۳۶

ایتالیا: ۴۹، ۸۶، ۱۹۳، ۱۹۷، ۳۴۱، ۳۵۶، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۸۲، ۵۶۷، ۶۲۰، ۹۵۸، ۹۷۶، ۹۸۵، ۹۸۶، ۱۰۱۸

ایران شهر: ۸۷۰، ۹۸۹

ایرلند: ۴۹

ایستگاه بارگیری بحرگان: ۳۶۶

ایستگاه بارگیری داریوش: ۳۶۶

ایستگاه بارگیری نوروز: ۳۶۶

ایلام: ۴۲، ۴۳، ۸۰، ۱۹۲، ۲۵۸، ۲۹۸، ۳۹۹، ۴۳۳، ۴۵۹، ۴۸۹، ۵۳۹، ۶۱۰، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۸۷، ۷۷۸، ۸۶۸

بابل: ۴۰۲

بابلسر: ۴۳۸

باختران: ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۸۰، ۱۶۵، ۱۸۷، ۱۸۸، ۲۰۲، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۹۳، ۴۳۳، ۴۵۹، ۶۰۴، ۶۴۶، ۶۵۸، ۶۹۱، ۸۲۷، ۸۴۲، ۸۹۳، ۹۲۳، ۹۲۹، ۹۴۱، ۹۴۴، ۹۹۳

باغ ملک: ۳۴۹

بانکوک: ۲۸۴

بانه: ۷۹، ۸۰، ۱۶۵، ۲۹۷، ۴۳۳، ۴۵۵، ۴۷۱، ۴۷۳، ۵۳۹، ۵۵۷، ۶۸۹، ۷۷۶، ۷۷۸، ۸۹۹، ۹۰۰، ۹۵۱، ۹۷۸

بجستان: ۳۷۰

بجنورد: ۸۰، ۳۴۹

بحرین: ۶۷، ۱۱۳، ۱۲۰، ۳۶۶، ۵۶۳، ۹۳۰

بخش جویم (استان فارس): ۹۹

بردسکن: ۳۴۹

برکه عظیم: ۱۸۲، ۱۰۰۰

برلین شرقی: ۳۱۹

بروجرد: ۱۰۳۶

بروجن: ۹۲۸

بزرگراه بدر: ۱۳۶

بزرگراه بغداد به بصره: ۴۷۴

بزرگراه بین المللی عراق به ترکیه و اروپا: ۶۱۲

بستان: ۹۲۶، ۱۰۳۱

بسطام: ۲۹۸

البسمایه: ۳۶۹

بشرویہ: ۳۴۹

بصرہ: ۳۹، ۸۱، ۱۲۷، ۱۹۰، ۲۹۵، ۳۲۵، ۳۹۹، ۴۰۳، ۴۸۲، ۴۸۳، ۵۱۸، ۵۹۷، ۶۰۷، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۴۱، ۶۷۱، ۶۷۸، ۶۸۱، ۶۸۴، ۷۸۷، ۷۹۲، ۷۹۵، ۸۳۹، ۸۴۴، ۸۶۸، ۸۸۹، ۹۵۰، ۹۷۶

بعقوبہ: ۱۳۹، ۹۴۲

بغداد: ۴۶، ۵۳، ۵۴، ۱۶۶، ۱۷۰، ۱۹۹، ۲۲۳، ۲۴۸، ۲۵۷، ۳۰۱، ۳۰۴، ۳۱۲، ۳۸۲، ۴۱۴، ۴۴۲، ۴۶۳، ۴۷۶، ۴۸۲، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۲۲، ۵۸۵، ۶۰۸، ۶۱۷، ۶۵۳، ۶۵۶، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۹۳، ۷۳۶، ۷۸۸، ۸۰۷، ۸۳۴، ۸۴۵، ۹۷۷، ۹۸۰، ۹۸۷

بلجانبہ: ۵۵۶

بلژیک: ۱۹۳، ۲۰۴

بلغارستان: ۷۴۲

بلوچستان: ۲۲۳

بم پشت: ۸۷۰

بن: ۲۶۰

بندر اسکندرون: ۶۲۰

بندر الیات (فلسطین): ۲۶۹

بندر امام خمینی: ۳۴۶، ۵۷۶، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۷۶، ۷۲۲، ۷۵۸، ۷۷۰، ۷۷۸، ۸۲۱، ۸۳۲، ۹۵۰

بندر بصرہ: ۶۷۷

بندر ترکمن: ۲۸۰

بندر جاسک: ۵۶، ۳۶۶، ۴۱۲، ۴۱۳

بندر خرمشہر: ۶۷۷

بندر طاہری: ۳۰۳

بندر عقبه (اردن): ۲۶۹

بندر فجیره (امارات): ۸۰۳، ۲۴۸

بندر کنگان: ۵۱۸

بندر گز: ۱۰۳۶، ۲۸۰

ص: ۱۱۰۶

بندر گناوه: ۹۵۰، ۶۸۷، ۴۱۲، ۵۶

بندر ماهشهر: ۸۲۹، ۶۷۶

بندر هوپا (دریای سیاه): ۵۸۱

بندرعباس: ۹۷۱، ۸۹۷، ۸۹۶، ۸۳۲، ۷۳۰، ۶۳۰، ۶۱۴، ۳۶۶، ۲۹۴، ۱۲۱

بوانات فارس: ۱۰۳۶

بوتوانا: ۹۵۶

بوشهر: ۱۰۰۵، ۸۳۲، ۷۵۸، ۶۴۷، ۶۴۶، ۶۳۸، ۵۵۷، ۵۳۹، ۴۵۹، ۴۳۳، ۳۶۶، ۳۴۶، ۳۰۳، ۲۹۸، ۲۷۸، ۱۲۱، ۴۴، ۴۳

بوکان: ۱۰۰۸، ۴۰۱، ۲۹۷

بویه ۳: ۷۹۸

بهشتیه: ۹۵۹

بهشهر: ۹۶۳

بهنشیر: ۹۷۱، ۹۲۲، ۹۲۰، ۸۳۲، ۷۹۸، ۷۹۷، ۷۷۰، ۷۲۴، ۶۹۶، ۵۵۵، ۵۰۵، ۴۶۸، ۴۲۵، ۳۹۹، ۳۹۸، ۳۸۹، ۳۶۱، ۳۳۰، ۲۳۷، ۱۵۱، ۷۶

بیت المقدس: ۷۴۲

بیجار: ۱۰۰۹

بیرجند: ۵۵۸، ۳۷۰، ۳۴۹

بیروت: ۱۰۲۰، ۹۶۲، ۸۸۰، ۷۴۴، ۷۴۳، ۵۸۵، ۵۲۲، ۴۲۰، ۴۱۸، ۳۸۲، ۳۴۰، ۳۱۵، ۲۷۱، ۲۴۹، ۲۱۲، ۱۷۴، ۱۱۷، ۱۱۶، ۸۹، ۷۲

البيضة: ۶۰۶

بیمارستان آبادان: ۲۳۸

بیمارستان امام رضا(ع): ۱۰۳۱، ۹۴۸

بیمارستان چوئیده: ۷۲۴

بیمارستان حزب دمکرات: ۱۰۰۷، ۴۳

بیمارستان خاتم الانبیاء: ۱۰۳۱

بیمارستان شهدا: ۹۴۸

بیمارستان شهید بقایی: ۵۷۱

بیمارستان شهید چمران: ۷۹

بیمارستان طالقانی آبادان: ۵۷۱

پادگان ۱۵ خرداد: ۹۲۸

پادگان آموزشی امام علی(ع): ۲۶۰، ۲۶۱

پادگان ابوذر: ۴۷۱

پادگان ابوغریو: ۲۸۰

پادگان امام حسن(ع): ۱۰۳۷

پادگان امام خمینی: ۶۵۶

پادگان باب العزیزیه: ۴۷۸

پادگان بانه: ۴۵۹، ۴۷۱، ۵۳۹

پادگان پسوه: ۴۳۴، ۴۵۹، ۴۷۲

پادگان پیرانشهر: ۴۳۴، ۶۴۶

پادگان تیپ الغدیر در جاده اهواز - اندیمشک: ۸۳۵

پادگان تیپ ۳۳ المهدی(عج): ۳۸۵

پادگان جلدیان: ۴۳۴، ۴۵۹، ۴۷۲، ۶۴۶

پادگان حریر (عراق): ۴۳، ۱۰۳۵

پادگان حمید: ۶۰۵، ۶۴۷

پادگان حمیدیه: ۴۷۱

پادگان خانه: ۴۷۲، ۶۴۷

پادگان دشت آزادگان: ۴۷۱

پادگان دهوکان: ۵۳، ۱۰۰۸

پادگان رواندوز: ۴۳، ۵۴۰

پادگان زعیب: ۴۷۲

پادگان سقز: ۴۷۲

پادگان سیدصادق (عراق): ۴۳، ۶۰۹، ۶۴۷

پادگان شهید عاصی زاده: ۹۱۷

پادگان عقره (عراق): ۴۳

پادگان عین خوش: ۶۴۷

پادگان قلعه شاهین: ۴۷۲

پادگان لشکر ولی عصر (عج): ۷۶۹

پادگان مریوان: ۴۳، ۴۵۹، ۹۶۷

پادگان موسک: ۴۷۲

پادگان نظامی کولک: ۶۱۰

پادگان هفت تپه: ۱۵۷

پارک شهید بهشتی: ۱۳۸

پاریس: ۷۰، ۹۲، ۹۵، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۷۰، ۲۷۱، ۲۸۷، ۳۱۴، ۳۳۹، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۸۳، ۶۶۱، ۷۴۳، ۸۵۵، ۸۷۸، ۹۱۳، ۹۱۴، ۹۵۸، ۱۰۱۹

پاسگاه اسلام دشت (مریوان): ۵۱

پاسگاه اسلام دشت روستای شاهین نشین: ۸۰۶

پاسگاه برزگر - هویزه: ۸۰۲

پاسگاه برزگر: ۱۳۱، ۹۲۶

پاسگاه دالوان: ۶۴۶

پاسگاه زردان: ۹۸

پاسگاه زید: ۸۴۴

پاسگاه شرکت نفت: ۱۸۴

پاسگاه شهید حسینی: ۹۷۹

پاسگاه فکه: ۱۳۵

پاسگاه کوت: ۶۴۰

پاسگاه مرکزی نوسود: ۳۳۲

پاسگاه معلق: ۹۸، ۱۵۹، ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۸۴، ۲۱۵، ۱۰۰۰

پاکستان: ۶۰، ۷۰، ۷۱، ۱۱۳، ۱۲۵، ۱۹۳، ۱۹۴، ۲۷۰، ۳۰۵، ۳۵۰، ۴۰۶، ۴۱۴، ۴۳۷، ۴۸۱، ۵۳۳، ۵۶۱، ۵۸۱، ۵۸۲، ۷۲۶، ۷۳۵، ۷۸۳، ۷۸۴،

۷۸۸، ۷۸۹، ۷۹۰، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۱۱، ۸۱۵، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۷۴

ص: ۱۱۰۷

۱۰۴۳، ۱۰۴۲، ۱۰۳۸، ۹۸۹، ۹۵۹، ۹۵۸، ۹۵۳، ۹۵۲، ۹۳۹، ۹۳۸، ۹۳۷، ۹۳۶، ۹۳۲، ۹۰۸، ۹۰۷، ۹۰۵، ۸۷۸، ۸۷۷، ۸۷۶، ۸۷۵

پالایشگاه آبادان: ۳۳۶، ۶۸۷

پاوه: ۲۷۵، ۴۵۶، ۶۵۸

پایگاه ۱ دربندیخان (عراق): ۱۰۰۲

پایگاه ۲ دربندیخان (عراق): ۱۰۰۲

پایگاه ۳ دربندیخان (عراق): ۱۰۰۲

پایگاه ۴ دربندیخان (عراق): ۱۰۰۲

پایگاه ۵ دربندیخان (عراق): ۱۰۰۲

پایگاه ۶ دربندیخان (عراق): ۱۰۰۲

پایگاه ۷ دربندیخان (عراق): ۱۰۰۲

پایگاه اخکند (منطقه سقز): ۹۵۱

پایگاه ام القصر: ۴۹، ۸۶

پایگاه اوه: ۸۰

پایگاه بانی لوان: ۹۷۹

پایگاه پل فلزی: ۷۳۲

پایگاه چاتراوین: ۷۹

پایگاه چناره: ۱۰۰۸

پایگاه حاج بامیان: ۵۱، ۱۳۸

پایگاه حاجی آباد (صائین دژ): ۳۴۷

پایگاه دلیک دشت: ۷۳۲

پایگاه ژاندارمری جوشن (سقز): ۵۱، ۲۹۶

پایگاه سازمان جاسوسی امریکا در بیروت: ۱۲۴

پایگاه سورکوه گرماب: ۱۶۵

پایگاه سیچان (بانه): ۹۷۸

پایگاه سیوچ (بانه): ۲۴۱

پایگاه شمیرانات: ۴۷۵

پایگاه شهید رجایی (سردشت): ۷۳۲

پایگاه عباس آباد (بانه): ۷۷۸

پایگاه عبدول (بانه): ۲۴۱

پایگاه قرارگاه رمضان: ۹۹۴

پایگاه کاسوره ده (نقده): ۹۹

پایگاه کلوسه ۳: ۷۳۲

پایگاه کوخان (بانه): ۲۴۱

پایگاه کولک: ۴۳، ۵۷۵

پایگاه مالک اشتر: ۸۰

پایگاه ماما یا: ۱۰۰۷

پایگاه مقاومت روستای رباط سمنگان (تربت جام): ۸۸۰

پایگاه منتظران شهادت (گلف اهواز): ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۸۹، ۶۹۶، ۷۹۵، ۸۸۷

پایگاه نظامی دیار بکر: ۶۱۴

پایگاه هوایی دزفول: ۷۰۳، ۷۲۹

پایگاه هوایی شعیبیه: ۵۳۷

پایگاه هوایی شهر ناخارن راجیسه (تایلند): ۲۸۴

پایگاه هوایی نیروی دریایی امریکا در نورفلک ویرجینیا: ۷۳۳

پد الهویدی: ۵۷۱، ۱۰۳۴

پد شرقی: ۱۰۳۴

پرتغال: ۶۸۸

پرندک: ۴۷۵

پروتوریا: ۲۶۶

پسوه: ۴۳، ۴۵۹، ۴۷۱، ۵۵۷

پل جمہوری: ۴۵۵

پل شہید باکری: ۱۰۳۴

پل غزیلہ: ۴۹۷

پل کی برہ: ۷۷۷

پناہگاہ رجایی شہر: ۱۳۸

پنجاب (پاکستان): ۹۳۷

پنجوین: ۴۵۵، ۷۷۴، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸

پیرانشہر: ۴۲، ۴۳، ۵۱، ۳۳۲، ۴۷۱، ۴۷۲، ۵۱۴، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۷۶، ۵۷۷، ۶۱۰، ۶۴۶، ۶۸۷، ۱۰۰۸

پیشاور: ۲۱۰

تانزانیا: ۷۰، ۷۱، ۱۹۳، ۱۹۴، ۷۳۸، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۵۵، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۸۳، ۹۸۴

تایباد: ۴۳۸

تایلند: ۲۸۴، ۳۰۵، ۴۳۷

تبریز: ۸۰، ۲۴۱، ۴۳۹

تبوک (هورالہویزہ): ۱۳۳، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۸۰، ۱۸۱، ۸۰۲

تپہ سید کریم: ۲۷۷

ترت جام: ۳۴۹، ۴۳۸

ترت حیدریہ: ۳۴۹، ۵۵۸، ۶۴۸

ترکیه: ۵۲، ۶۴، ۸۵، ۱۳۷، ۱۴۶، ۱۹۷، ۲۴۸، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۸۷، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۱۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۱۲، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۶۲، ۴۷۳، ۵۱۶، ۵۴۴،
۵۴۶، ۵۶۱، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۲، ۶۱۴، ۶۲۰، ۶۵۲، ۶۸۸، ۷۳۴، ۷۴۰، ۷۴۰، ۸۱۵، ۸۵۶، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۵۲، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۶۰

تکاب: ۴۰۱، ۴۷۳، ۸۹۹

تکریت: ۶۰۹

تنکابین: ۱۴۰

تنگ چومان: ۴۵۵

تنگه سرتک: ۱۰۰۲

تنگه هرمز: ۴۳، ۲۰۱، ۲۶۱، ۲۶۸، ۳۱۳، ۳۴۷، ۳۶۸، ۴۰۱، ۴۳۷، ۵۲۰، ۶۶۱، ۶۸۷، ۶۸۸، ۸۰۴، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۷۲

تنومه: ۵۰۲، ۷۹۲

ص: ۱۱۰۸

توتان (نيك شهر): ٩٨٩

توكيو: ١٩٧، ٢٠٩، ٢٥٩، ٨١٣، ٨١٥

تونس: ١٠٩، ١٦٦، ٢٢٢، ٤٧٨، ٥٢٢، ٥٦٧، ٦٩٤، ٦٩٦، ٧٤٢، ٨٥٧، ١٠١٩

تونل الشرطه: ٢٨٠

تويسر كان: ٥٥٨، ٨٧٠

تهران: ٢٢، ٢٣، ٢٨، ٤٤، ٦١، ٧٣، ٨٠، ٨٣، ٩٤، ١١٦، ١٤١، ١٧١، ١٧٣، ١٧٤، ١٨١، ١٩٣، ١٩٥، ٢٢١، ٢٢٢، ٢٤١، ٢٤٢، ٢٤٨، ٢٥٤، ٢٥٦، ٢٦٠، ٢٦٢، ٢٦٣، ٢٧١، ٢٨٤، ٢٨٥، ٢٨٦، ٢٩٨، ٣٠٠، ٣٠١، ٣٠٤، ٣١٢، ٣١٦، ٣٣٠، ٣٣٢، ٣٣٨، ٣٤٩، ٣٧٠، ٣٧٦، ٣٧٨، ٣٧٩، ٣٨٠، ٣٨١، ٣٩٩، ٤٠٢، ٤٠٥، ٤٠٧، ٤١١، ٤١٥، ٤٣٨، ٤٣٩، ٤٦٣، ٤٧٥، ٤١٦، ٤١٨، ٤٢٣، ٤٦٠، ٤٦٥، ٤٦٦، ٤٨٣، ٤٨٥، ٤٠٤، ٤١٣، ٤١٦، ٤١٧، ٤١٨، ٤٣٠، ٤٣٩، ٤٦٥، ٤٦٢، ٤٦٦، ٤٩٠، ٧٠٥، ٧٢٢، ٧٤١، ٧٤٣، ٧٤٤، ٧٦٨، ٧٨٢، ٧٨٨، ٧٩٠، ٧٩١، ٨٠٦، ٨٠٧، ٨٠٨، ٨١١، ٨١٢، ٨١٧، ٨١٨، ٨٢٧، ٨٤٤، ٨٤٨، ٨٥٥، ٨٥٦، ٨٧١، ٨٩٢، ٩١٤، ٩٣١، ٩٣٩، ٩٥٢، ٩٥٥، ٩٥٨، ٩٥٩، ٩٦١، ٩٨٦، ٩٨٧، ١٠١٤، ١٠١٥، ١٠١٧، ١٠٣٥، ١٠٣٦، ١٠٣٧

ثلاث باباجاني: ١٠١٦، ٦٥٨

جاده آبادان - اروندكنار: ٢٣٦

جاده آبادان - اهواز: ٧٢٣

جاده آبادان - قفاص: ٧٢٣

جاده آبادان - ماهشهر: ٧٢٣، ٢٣٨

جاده اربيل - ديانا: ١٠٣٥

جاده اسلام آباد به زينو و شيخي: ٤٥٥

جاده اصلي سيدصادق: ٦٨٩

جاده البحار: ١٢٧

جاده القرنه - العزيز: ٩٢٦

جاده ام القصر: ١٠٢٧

جاده انديمشك - اهواز: ٧٦٩

جاده اول فاو - بصره: ٢٢٩

جاده اهواز - آبادان: ۸۴۴

جاده اهواز - خرمشهر: ۳۹۸، ۵۱۳، ۷۲۳، ۱۰۰۷

جاده بانه - سردشت: ۹۷۸

جاده بدر: ۴۱۳

جاده برزگر: ۱۰۳۱

جاده بصره - بغداد: ۴۹۶، ۵۰۲

جاده بغداد - حله: ۹۷۶

جاده بغداد - ناصریه: ۴۷۴

جاده بندر چم - بندر طاهری: ۳۰۳

جاده بین سخت - کانی سالار: ۴۵۵

جاده تازان - کوپل - برده بوک به پل آلر: ۴۵۵

جاده تازان، گوین، برده بوک به پل آویج: ۴۵۵

جاده جفیر - سه راهی فتح: ۸۳۸

جاده جفیر: ۱۳۱

جاده چوئبیده: ۳۲۱، ۳۲۲

جاده خاکی فاو - رأس البیشه: ۷۷۲

جاده خسروآباد - اروندکنار: ۵۹۷

جاده خسروآباد: ۷۶، ۱۳۴، ۱۵۶، ۲۳۵، ۲۳۸، ۳۹۹، ۴۶۸، ۷۲۴

جاده خضر - چوئبیده: ۳۲۶

جاده خندق: ۳۴۶، ۷۷۸، ۹۲۶

جاده دزلی - ملخور: ۴۵۵

جاده دوزکفری: ۹۰۰

جاده دوکان - سلیمانیه: ۹۰۰

جاده دوم فاو بصره: ۲۳۰

جاده دیانا - مرگه سور: ۵۴۰

جاده ساوان: ۹۵۱

جاده سلیمانیه - ازمر: ۸۴۷

جاده سلیمانیه - عربت: ۱۰۰۸، ۵۳

جاده سیدالشهدا(ع): ۴۶۸، ۵۱۳، ۷۷۳

جاده شط علی: ۷۷۸، ۹۲۷، ۹۷۴

جاده شورتیه: ۸۴۷

جاده شهدا: ۱۳۴، ۳۲۶، ۶۳۰

جاده شهید شرکت: ۷۲۳

جاده شهید عباسی: ۷۲۳

جاده شهید همت: ۹۴۸

جاده شیلر - هزار قلّه: ۴۵۵

جاده صاحب الزمان(عج): ۵۱۳، ۸۳۸، ۱۰۳۱

جاده طلائییه: ۹۸

جاده عفک - دیوانیه: ۹۷۷

جاده عقبه: ۱۵۶

جاده عماره - بغداد: ۹۷۶

جاده فاو - البحار: ۱۲۷، ۱۲۸

جاده فاو - ام القصر: ۷۷۱، ۷۷۲

جاده فاو - بصره: ۱۲۸، ۷۶۷، ۸۲۱، ۹۴۵

جاده قشله: ۳۵۹، ۶۲۶، ۶۲۷

جاده قصر (عراق): ۵۹۶، ۶۳۰

جاده قفاص: ۳۲۶، ۳۹۸

جاده قلعه چولان: ۵۳، ۹۰۰

جاده قمر بنی هاشم (ع): ۵۱۳، ۷۷۳

جاده کخلان - شیلر: ۴۵۵

جاده کوچه طلا: ۴۷۴

ص: ۱۱۰۹

جاده ماؤوت: ۹۶۷، ۹۶۸

جاده مارد: ۳۹۸

جاده ماهشهر: ۱۳۴

جاده مرزی کانی ابراهیم: ۴۵۵

جاده مریوان - گرمک: ۴۵۵

جاده موصل - دھوک: ۹۸۰

جاده نوری - ماؤوت: ۴۵۵

جاده نہر علی شیر: ۳۵۹، ۶۲۶

جاده وحدت - آبادان - اهواز: ۴۳۱

جاده وحدت: ۱۳۴

جاده ہزارقلہ - گامو: ۹۶۶

جالتق: ۸۷۰

جیل عامل: ۳۸۲، ۵۶۶

جیل: ۴۱۹، ۴۲۰

جبهہ جنوب: ۲۲، ۷۶، ۹۸، ۲۹۲، ۳۱۲، ۳۴۰، ۴۰۳، ۴۵۷، ۵۱۳، ۵۳۵

جبهہ شمال: ۳۰، ۲۹۲، ۴۵۴

جبهہ شمال غرب: ۳۰، ۴۰، ۴۱، ۲۸۹، ۴۵۴، ۴۵۶

جبهہ میانی: ۴۵۷

جدہ: ۱۰۶، ۶۲۱

جزایر خبیر (مجنون): ۴۷۰، ۴۷۲، ۵۱۳، ۵۷۲، ۹۲۷

الجزایر: ۱۱۳، ۱۹۴، ۶۹۱، ۷۳۵، ۸۰۹

جزیرہ آبادان: ۲۳۴، ۶۷۱، ۶۹۶، ۷۲۴، ۹۷۵، ۱۰۳۱

جزیره ام البابی: ۳۱، ۳۹، ۹۷، ۱۳۲، ۱۵۹، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۳۶۴، ۴۹۴، ۴۹۵، ۵۵۶، ۶۸۴، ۶۸۵، ۷۴۷، ۷۴۸، ۷۵۵، ۷۹۵، ۷۹۶، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۸۴، ۸۸۶، ۸۹۱، ۸۹۳، ۱۰۰۰

جزیره ام الرصاص: ۳۱، ۳۹، ۹۷، ۹۸، ۱۲۸، ۱۴۹، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۲۱۴، ۲۱۵، ۳۶۴، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۷، ۵۵۶، ۶۰۲، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۷، ۶۷۲، ۶۷۸، ۶۸۴، ۶۸۵، ۷۰۷، ۷۴۸، ۷۴۷، ۷۵۵، ۷۹۵، ۷۹۶، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۸۳، ۸۸۴، ۸۸۵، ۸۸۶، ۸۹۱، ۸۹۳، ۹۲۶، ۹۹۶، ۱۰۰۰

جزیره ام الطویله: ۱۷۹، ۸۹۳

جزیره امام حسن(ع): ۶۹۶

جزیره امام حسین(ع): ۳۳۱

جزیره امام علی(ع): ۶۹۶

جزیره بوارین: ۳۱، ۳۹، ۹۷، ۱۶۰، ۱۸۰، ۳۶۴، ۴۹۵، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۳، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۹۶، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۸۴، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳، ۱۰۰۰

جزیره بوبیان (کویت): ۷۲۸، ۷۵۹، ۷۶۹، ۷۷۱

جزیره جنوبی: ۹۸، ۷۳۱، ۹۲۷

جزیره حاج حسین: ۸۹۴

جزیره خارک: ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۵۶، ۷۷، ۸۵، ۱۰۴، ۱۱۰، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۹۱، ۲۰۱، ۲۷۱، ۲۷۸، ۲۷۹، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۹، ۳۳۱، ۳۳۳، ۳۳۹، ۳۴۶، ۳۶۶، ۳۹۵، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۷، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۵، ۴۳۳، ۴۳۷، ۴۵۹، ۴۶۲، ۴۷۰، ۴۷۲، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۷۶، ۶۰۸، ۶۳۵، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۶۱، ۶۸۷، ۷۱۴، ۷۲۲، ۷۳۱، ۷۷۸، ۷۹۹، ۸۰۳، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۹۲۷، ۹۲۸، ۹۵۰، ۹۵۵، ۹۷۳، ۹۷۴، ۹۷۵، ۱۰۰۶، ۱۰۱۵

جزیره خندق: ۹۲۷

جزیره سیری: ۱۲۰، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۹۱، ۲۶۳، ۳۳۹، ۳۶۶، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۳۷، ۵۵۷، ۶۶۱، ۸۴۵

جزیره شمالی: ۴۷۲

جزیره فارسی: ۱۰۰۶

جزیره لاوان: ۳۶۶

جزیره ماهی: ۳۹، ۱۷۹، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳، ۱۰۰۰

جزیره مجنون: ۴۰، ۴۳، ۴۷، ۱۳۶، ۱۵۴، ۱۵۵، ۴۷۱، ۵۳۹، ۵۷۲، ۵۷۴، ۵۷۶، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۱۷، ۶۳۸، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۷۰، ۶۸۷، ۶۸۸، ۷۵۶، ۷۵۷

جزیره معاویه: ۸۹۴

جزیره مینو: ۱۳۵، ۵۰۷، ۶۱۳، ۶۷۰، ۶۷۸، ۶۹۶، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۹۱، ۷۹۳، ۷۹۶، ۸۹۴

جفیر: ۴۷۲، ۱۰۳۱

جلدیان: ۴۳، ۵۵۷

جوانرود: ۴۸۹، ۶۵۸، ۹۷۹

جویبار: ۱۴۰

جهرم: ۸۰، ۲۴۱

جیرفت: ۱۹۸

چاد: ۲۶۵، ۲۶۶

چزابه: ۳۰، ۳۹، ۴۷، ۹۷، ۱۶۱، ۱۶۲، ۲۱۴، ۲۷۷، ۲۹۵، ۴۷۱، ۴۹۵، ۴۹۶، ۶۶۷، ۸۸۶، ۹۲۶، ۹۴۹، ۹۷۴

چکسلواکی: ۱۹۳

چنگوله: ۹۷، ۲۷۷، ۲۹۵، ۴۵۸

چوئیده: ۳۳۰، ۴۶۸، ۶۲۵، ۶۳۰، ۶۷۲، ۷۲۴

چوارته: ۴۰۰

چوراتا: ۴۰، ۴۳۶، ۴۸۵، ۴۸۸، ۷۷۶، ۸۰۲، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۶۸، ۹۹۳، ۹۹۵

چومان: ۹۰۰، ۹۶۷

چهارراه صاحب زمان: ۷۷، ۱۳۶، ۳۴۶

چهارراه قشله: ۶۲۷

چیلان: ۹۷۶

چین: ۱۰۴، ۱۹۳، ۲۱۱، ۲۵۲، ۲۶۴، ۳۴۲، ۵۴۶، ۸۱۵

حرازه: ٧٢، ١٠٤٠، ١٠٤١

ص: ١١١٠

حرم حضرت معصومه (س): ۹۰۰

الحصوه: ۹۷۶

حلبچه: ۵۳، ۱۵۹، ۱۶۱، ۲۹۲، ۴۸۶، ۴۸۹، ۷۷۴، ۷۷۷، ۸۶۹، ۹۲۴، ۹۶۷، ۹۹۳، ۱۰۰۸

حلفایه (حلفائیه): ۴۳، ۷۶، ۴۹۷

حله: ۹۷۷

حمیدیه: ۱۰۳۱

حنین: ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۸۴، ۱۸۶، ۲۱۵، ۱۰۳۱

حوزه علمیه قم: ۲۵۸، ۳۲۰، ۶۲۱

حوزه علمیه قم: ۲۵۸، ۳۲۰، ۶۲۱

حوزه گاز پارس: ۱۲۱

حوزه نفتی روميله: ۴۴۳

حوزه نفتی فروزان: ۷۳۱

خارکو: ۵۳۸، ۷۹۹، ۹۵۰، ۹۵۱

خالص: ۹۴۲

خان بین: ۲۵۹

خراسان: ۴۴، ۳۷۰، ۴۰۱، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۶۲، ۸۰۶

خرم آباد: ۶۵۸، ۹۶۳، ۱۰۳۶

خرمال: ۷۷۶، ۸۴۷، ۹۶۷، ۹۹۳

خرمشهر: ۲۲، ۳۹، ۴۲، ۹۸، ۳۰۹، ۳۳۷، ۳۷۴، ۳۸۶، ۳۹۹، ۴۱۵، ۴۷۱، ۴۹۹، ۵۱۳، ۵۵۵، ۵۵۶، ۶۰۵، ۶۶۳، ۶۸۴، ۷۱۴، ۷۲۳، ۸۲۴، ۸۳۴

۸۳۷، ۸۸۴، ۸۸۵، ۹۲۷، ۱۰۰۰، ۱۰۰۶

خسروی: ۴۵۹

خلیج سیرت: ۲۶۶

خلیج عدن: ۹۶۳

خلیج عقبه: ۳۶۸

خلیج عمان: ۸۷۲، ۹۰۴

خلیج فارس: ۲۷، ۲۸، ۳۰، ۳۴، ۳۸، ۴۴، ۴۵، ۵۷، ۶۱، ۶۷، ۷۶، ۸۳، ۸۴، ۹۸، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۱۰، ۱۲۱، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۴۱، ۱۴۵، ۱۴۷، ۱۶۹، ۱۷۳، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۵، ۱۹۶، ۲۰۹، ۲۱۸، ۲۲۳، ۲۶۱، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۷۱، ۲۸۲، ۲۹۶، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۳۷، ۳۴۰، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۶۶، ۳۶۸، ۳۷۰، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۹۵، ۴۰۰، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۸، ۴۱۰، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۸۲، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۸، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۳، ۵۰۹، ۵۱۴، ۵۱۵، ۵۱۹، ۵۲۱، ۵۳۳، ۵۳۵، ۵۳۷، ۵۴۹، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۷۴، ۵۷۸، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۹۶، ۶۱۷، ۶۳۴، ۶۳۶، ۶۵۴، ۶۷۴، ۶۷۸، ۷۰۷، ۷۱۹، ۷۳۰، ۷۶۹، ۷۷۲، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۷، ۷۸۸، ۸۰۳، ۸۰۴، ۸۰۸، ۸۱۱، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۲۱، ۸۲۹، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۷۱، ۸۹۸، ۹۰۴، ۹۱۳، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۳۱، ۹۳۴، ۹۳۸، ۹۵۲، ۹۷۲، ۹۷۳، ۹۸۳، ۹۸۴، ۹۹۰، ۹۹۱، ۱۰۰۵، ۱۰۰۶، ۱۰۰۹، ۱۰۱۸، ۱۰۲۴

خمینی شهر: ۲۹۱، ۲۹۸، ۸۰۷

خنداب: ۶۱۲

خندق: ۹۴۸

خور عبدالله: ۳۴، ۳۸، ۷۵، ۹۸، ۹۹، ۲۳۲، ۳۲۲، ۳۳۱، ۳۴۵، ۳۹۵، ۳۹۶، ۴۹۴، ۴۹۸، ۵۱۱، ۵۳۷، ۵۳۸، ۶۳۱، ۶۳۴، ۶۳۶، ۶۴۲، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۷۷، ۷۰۷، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۷۱، ۷۹۸، ۸۶۷، ۸۹۸، ۹۲۰، ۹۲۲، ۹۴۶، ۹۴۷، ۹۷۳

خوراسگان (اصفهان): ۱۰۳۶

خوزستان: ۲۷، ۸۰، ۲۱۱، ۲۸۸، ۲۹۴، ۳۸۷، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۶۱۳، ۶۴۹، ۶۵۰، ۸۲۳، ۹۱۰

خیابان حی العدل (بغداد): ۲۸۰

دارالسلام (تاترانیا): ۷۱، ۹۳۳، ۹۵۵

داران: ۲۹۸

دارخوین: ۱۳۴، ۵۹۴، ۵۹۵، ۶۳۹، ۷۲۳، ۸۲۸

دامغان: ۲۹۸، ۳۴۹

دانشکده فنی دانشگاه تهران: ۱۳۹، ۱۸۸

دانشگاه امریکایی بیروت: ۱۲۴

دانشگاه تهران: ۲۹۹، ۳۳۴، ۳۴۲

دانشگاه صنعتی اصفهان: ۵۵۸

دانمارک: ۴۴، ۳۴۷، ۳۶۸، ۹۶۲

دبیرستان روشنیبری: ۱۳۹

دجله: ۴۰، ۳۴۶، ۳۹۹، ۴۰۳، ۴۹۶، ۴۹۹، ۵۰۲، ۶۰۲، ۶۰۹، ۶۷۰، ۶۸۷، ۷۳۱، ۹۵۰، ۹۷۴، ۱۰۳۲، ۱۰۳۴

درچه: ۲۹۸

درگز: ۳۴۹

دره بقاع: ۹۱۴، ۹۳۹

دره شهر: ۴۳۳، ۷۷۸، ۸۶۸، ۹۰۰

دره ویان فارس: ۸۶۹، ۸۹۹

دریاچه ام النعاج: ۱۵۹، ۲۱۵، ۹۲۷

دریاچه دربندیخان: ۷۷۷، ۹۴۳

دریاچه نمک کربلا (الرزاره): ۹۷۷

دریاچه نمک: ۵۹۱، ۷۷۱، ۷۷۲

دریای خزر: ۵۱۶

دریای سرخ: ۳۶۸، ۴۱۲

دریای سیاه: ۵۸۱

دریای عمان: ۴۴، ۵۶، ۱۸۹، ۳۴۷، ۳۶۸، ۴۱۳، ۴۳۷، ۶۸۷، ۶۸۸، ۸۷۲

دزفول: ۲۸، ۳۳، ۵۴۴، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۵۶، ۸۲۷، ۸۳۴، ۸۴۲، ۱۰۰۱، ۱۰۳۰

دزلی: ۲۹۲، ۴۵۶، ۹۴۴، ۹۶۷

دشت آزادگان: ۲۰۱، ۴۷۱

دشت دیره: ۴۷۱

دليجان: ۳۴۹

دماوند: ۸۴۸، ۹۲۹

دمشق: ۷۲، ۸۸، ۱۷۲، ۲۴۷، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۸۳، ۲۸۴، ۳۵۶، ۳۸۱، ۴۰۸، ۴۱۱، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۸، ۴۴۱، ۴۴۲، ۵۱۸، ۵۶۵، ۶۲۲، ۷۴۳، ۷۴۴، ۸۸۰، ۹۱۳، ۹۳۹، ۹۸۷، ۱۰۱۹

دوبی: ۱۲۱، ۲۸۷، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۶۶، ۱۰۰۶

دوحه: ۳۷۸

دوگنبدان: ۲۵۸

دهاقان: ۱۸۸

دهبيد: ۲۴۲

دهدشت: ۲۵۸

دهكده ليناوا (دهوك): ۲۹۷

دهلران: ۱۹۱، ۱۹۲، ۴۳۳، ۵۳۹، ۸۶۸، ۹۷۶، ۱۰۳۰

دياله: ۵۴، ۹۸۰

ديواندره: ۷۷۸، ۸۶۹، ۸۹۹، ۹۰۰

ديوانيه: ۹۷۷

رأس البيشه: ۳۸، ۹۷، ۹۸، ۱۲۸، ۴۹۸، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۴۲، ۶۶۷، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۵، ۷۰۷، ۷۱۵، ۷۱۹، ۷۷۲

رأس المطاف: ۴۳۷

رامهرمز: ۲۳۶

راميان: ۲۵۹

رانيه: ۴۳، ۴۳۴

راولپندی: ۸۱۰

رباط: ۳۰۰، ۵۶۴

رحیم آباد: ۸۰۷

رشت: ۵۸۱

رم: ۶۸، ۳۴۲، ۳۵۶، ۳۸۱، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۴۴، ۴۷۷، ۴۷۸، ۵۲۱

رمادی: ۶۰۹

رمادیه: ۹۷۶

روتردام: ۶۸۸

رودخانه ارس: ۵۴۵، ۵۴۶

رودخانه دویرج: ۱۰۳۳

رودخانه زاب: ۹۷۹

رودخانه قزلیچه: ۴۵۵

رودخانه گلاس: ۹۵۱

رودسر: ۸۰۷

روستای آقاسور: ۹۷۸

روستای ابوشانک: ۳۳۰، ۴۶۸

روستای باخرنیوا (عراق): ۲۹۷

روستای باستان بیک: ۶۱۰

روستای باکینا: ۷۷۹

روستای برشکانی (بانه): ۹۵۱

روستای بوئین علیا: ۵۷۶

روستای ترشیان: ۳۴۷

روستای ترکان علیا: ۸۹۹

روستای ترکمن بلاغ (تکاب): ۸۰۶

روستای توکل آباد کردستان: ۴۶۰

روستای جانوره: ۹۵۱

روستای جباران: ۱۶۵

روستای چمن (از توابع هفتگل): ۱۰۱۶

روستای چومان و کرو (دیواندره): ۶۱۰

روستای خارخار: ۲۷۹

روستای خره جو: ۱۰۰۷

روستای خوشگلان: ۹۷۹

روستای خیام: ۴۶۳

روستای دره ویان سیخ: ۸۶۹

روستای رباط سمنگان: ۸۸۰

روستای رتی: ۷۸

روستای رزگه (سردشت): ۸۷۰

روستای زرکله: ۷۸

روستای زری: ۷۸

روستای ساری قورخان: ۲۷۹

روستای سرنی: ۴۳۳

روستای سعد سلیمانیه (مریوان): ۹۵۱

روستای سوله: ۸۶۹

روستای سیاقول پایین: ۱۶۵

روستای شوگای: ۹۷۸، ۹۷۹

روستای شهینان: ۹۷۸

روستای شیلان آباد: ۹۷۹

روستای صدباره: ۹۷۸

روستای عباس آباد: ۵۷۶

روستای عبدالخان (خوزستان): ۸۲۳

روستای عیسی کندی (بوکان): ۳۴۷

روستای قاضی شله (سقز): ۹۹

روستای قلخانه: ۹۰۰

روستای قلعه (بانه): ۹۹

روستای قندرلو (تکاب): ۲۵۸، ۵۱

روستای قوچه طلا: ۵۴۱

روستای قوزلچه: ۱۰۰۷

روستای قوزلوی پایین: ۹۷۹، ۹۷۸، ۱۶۵

ص: ۱۱۱۲

روستای قولک (پیرانشهر): ۳۴۷

روستای قیصریه: ۱۳۶

روستای کاژه (سردشت): ۶۱۰

روستای کالکین (پیرانشهر): ۵۱۴

روستای کلکدان (سندج): ۸۹۹

روستای کوئین: ۴۶۳

روستای کورآباد (میاندوآب): ۲۷۹

روستای کهریزه (سلیمانیه): ۸۶۹

روستای کیور (بانه): ۲۹۷

روستای گشنه و شهینان: ۹۷۸

روستای گل: ۴۶۰

روستای گلان: ۴۳۳، ۴۵۹

روستای لاجین: ۹۷۹

روستای مام هیبه (مهاباد): ۳۳۲، ۶۱۰

روستای مرجان: ۹۷۹

روستای مزرعه: ۱۶۵

روستای مطیر: ۶۵۸

روستای میگ (سقز): ۸۶۹

روستای ناوه (بانه): ۱۰۳۷

روستای نرملاس (مریوان): ۳۳۲

روستای نمینجه (پیرانشهر): ۱۳۸

روستای هفتاش (سقز): ۸۶۹

ری: ۸۰، ۸۴۸، ۹۲۹

ریاض: ۱۹۵، ۲۸۷، ۳۵۳، ۴۰۶

زاخو (زاک هو): ۵۲، ۴۸۸، ۶۱۲، ۶۵۲، ۹۵۴، ۹۵۵

زازران: ۲۹۸

زاهدان: ۲۹۸

زیبیدات: ۶۸۷

زرین شهر: ۲۹۸

زمیران: ۹۵۱

زنجان: ۱۵۲، ۲۹۳، ۵۹۱، ۸۰۶

زندان ابوغریب: ۵۳، ۳۶۹، ۷۳۲

زندان قلعه دهوک: ۹۸۹

زنگبار: ۷۱، ۹۵۵، ۹۵۶، ۹۵۷

زوریخ: ۱۰۱۷

زیمباووه: ۷۰، ۷۲، ۱۹۴، ۲۰۵، ۲۴۵، ۷۳۸، ۷۸۳، ۸۴۹، ۱۰۴۰، ۱۰۴۲

ژاپن: ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۱۴۷، ۱۶۹، ۱۹۳، ۱۹۷، ۲۰۸، ۲۱۱، ۲۷۰، ۳۵۳، ۵۵۹، ۶۹۵، ۷۴۱، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۹۰۸، ۹۱۳، ۹۶۰

ژنو: ۲۹، ۱۱۹، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۳۵، ۲۰۸، ۲۱۰، ۲۱۲، ۲۴۳، ۳۸۰، ۴۱۸، ۴۸۱، ۵۴۷، ۵۶۵

سئول: ۶۵۸

ساختمان شهید منتظری: ۵۶۹

السالوادور: ۸۷

ساوه: ۹۵۳

سایت اهواز: ۱۲۹، ۱۵۸، ۲۱۴

سایت تبوک در چوئیده: ۳۲۶

سایت جاده آبادان: ۳۲۶

سایت حر: ۳۲۶

سایت سمنان: ۶۳۲

سایت کوثر (منطقه قفاص): ۶۳۹

سایت وایندر: ۱۰۱۱

سایت هاگک: ۲۳۸، ۸۴۳

سبزوار: ۴۳۸، ۵۵۸

ستاد پشتیبانی جنگک: ۲۷

سد جیرفت: ۱۹۸

سد دز: ۳۶۱، ۶۴۵، ۶۴۶

سد دوکان: ۴۰، ۹۹۵

سد شهید عباس پور: ۲۱۱

سد گتوند: ۱۳۰

سد میناب: ۳۲۴

سدهای میدان مجنون: ۲۷۷

سرپل ذهاب: ۲۷۵، ۶۵۸، ۹۷۴

سرخه سمنان: ۵۵۸

سرخس: ۳۴۹

سردشت: ۷۹، ۴۳۳، ۴۵۵، ۴۸۹، ۶۱۰، ۶۸۷، ۷۳۲، ۱۰۰۸، ۱۰۳۷

سریلانکا: ۲۴۹، ۲۸۲، ۴۳۷، ۸۰۵

سفارت آمریکا در عربستان (جده): ۲۸۶

سفارت آمریکا در کویت: ۹۳۷

سفارت اسپانیا در بیروت: ۹۶۱، ۹۶۲، ۱۰۱۹، ۱۰۲۰

سفارت ایران در ابوظبی: ۱۱۹

سفارت ایران در اسلام آباد: ۸۷۵

سفارت ایران در ایتالیا: ۴۱۴، ۹۵۸

سفارت ایران در توکیو: ۴۴۰، ۵۶۰

سفارت ایران در سریلانکا: ۲۴۹، ۲۸۲

سفارت شوروی در تهران: ۳۴۲

سفارت شوروی در یمن: ۹۶۳، ۹۸۸

سفارت عراق در سریلانکا: ۲۴۹، ۲۸۲

سفارت عراق در کویت: ۴۸۲

سفارت فرانسه در تهران: ۱۱۶، ۳۸۰

ص: ۱۱۱۳

سفارت فرانسه در کویت: ۹۸۶

سقز: ۴۳، ۵۱، ۹۹، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۹۶، ۴۰۱، ۴۰۱، ۵۴۱، ۶۱۰، ۶۱۰، ۸۰۶، ۹۰۰، ۹۷۹

سکوی البکر: ۳۸، ۷۵، ۳۲۲، ۳۹۶، ۴۹۴، ۴۹۸، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۷۲، ۶۷۶، ۶۷۷، ۷۰۷، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۵۸، ۸۲۱، ۸۲۹، ۸۹۸

سکوی العمیه: ۳۸، ۳۲۲، ۳۹۵، ۳۹۶، ۴۹۴، ۴۹۸، ۵۳۸، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۴۲، ۶۷۲، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۷۷، ۷۰۷، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۸، ۷۲۰، ۷۵۸، ۷۶۹، ۷۷۱، ۷۹۷، ۷۹۹، ۸۲۱، ۸۲۹، ۸۳۲، ۸۹۶، ۸۹۸، ۹۲۲، ۹۷۳، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱

سکوی نوروز: ۷۱۵

سلماس: ۴۳۸، ۵۵۸

سلیمانیه: ۴۰، ۴۳، ۵۳، ۵۴، ۱۳۹، ۱۶۶، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۷، ۳۶۹، ۴۰۰، ۴۳۵، ۴۷۳، ۴۳۹، ۴۸۶، ۴۸۸، ۶۰۹، ۶۵۲، ۷۴۰، ۷۷۷، ۸۰۷، ۸۵۷، ۹۰۰، ۹۴۲، ۹۴۳، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۹۵، ۱۰۳۹

سمنان: ۲۹۸، ۳۳۴، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۶۹، ۱۰۱۷

سمیرم: ۲۹۸

سن دیه گو (کالیفرنیا): ۷۳۳، ۷۳۴

سنگال: ۱۹۳

سنگ رود: ۹۹

سنندج: ۸۰۶، ۸۹۹، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۷۹، ۹۹۳، ۱۰۰۸

سوئد: ۴۸، ۱۹۲

سوئیس: ۱۰۱۸

سوادکوه: ۴۳۸

سودان: ۱۰۹، ۱۶۷، ۲۲۲، ۳۷۸، ۳۸۱، ۶۵۶

سورن: ۷۷۶

سوریه: ۵۲، ۶۲، ۶۷، ۶۸، ۷۲، ۷۳، ۸۳، ۸۴، ۸۷، ۸۸، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۶، ۱۱۳، ۱۱۸، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۳، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۲، ۱۹۷، ۱۹۹، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۲۱، ۲۴۵، ۲۴۷، ۲۶۳، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۸۴، ۲۸۵، ۳۴۲، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۷۱، ۳۷۷، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۴۰، ۴۴۲، ۴۹۹، ۵۱۸، ۵۲۲، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۷، ۵۸۴، ۵۸۵، ۶۱۱، ۶۲۲، ۶۵۷، ۶۶۰، ۶۹۶، ۷۳۵، ۷۴۰، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۹۰، ۸۰۹، ۸۱۶، ۸۱۸، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۸۰، ۹۱۳، ۹۱۴، ۹۳۹

۹۵۲، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۵۸، ۹۶۱، ۹۸۷، ۱۰۱۹

سوسنگرد: ۷۸، ۷۹، ۹۷۳، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱

سومار: ۱۵۰، ۲۹۲، ۴۷۱، ۵۳۴، ۶۰۴، ۹۷۴، ۱۰۰۴

سومالی: ۱۰۹

سه راهی فتح - طلائی: ۹۲۶

سه راهی فتح به جفیر: ۹۲۶

سه راهی فتح: ۵۱۳

سیه: ۳۰۸، ۵۳۷، ۶۳۱

سیدآوری: ۳۳۰

سیدصادق: ۴۳، ۲۹۲، ۴۶۰، ۴۷۳، ۴۸۶، ۷۷۶، ۱۰۰۸

سیدکان: ۲۶

سیرالتون: ۱۱۹، ۱۹۴، ۷۴۰، ۷۴۱

شاخ شمیران: ۴۵۵، ۹۶۷

شادگان: ۷۲۴

شارجه: ۱۰۰۶

شاهرود: ۲۹۸، ۳۴۹، ۹۶۳، ۱۰۱۷

شاهین شهر: ۲۹۸

شرهانی: ۴۷۰، ۶۸۷

شط علی: ۱۳۱، ۳۴۶، ۴۹۷، ۹۴۸، ۱۰۳۰

شعیبه: ۵۲۶، ۹۷۷

شلمچه: ۲۶، ۲۸، ۲۹، ۳۵، ۳۷، ۴۱، ۴۳، ۷۷، ۱۶۱، ۲۷۷، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۴، ۵۰۰، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۵، ۵۰۷، ۵۲۷، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۶۰۵، ۶۰۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۶۵، ۶۷۰، ۶۹۶، ۶۹۷، ۷۰۳، ۷۰۶، ۷۲۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۳، ۸۴۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۸، ۸۸۹، ۸۹۰

شوروی (روسیه): ۲۵، ۴۲، ۴۶، ۴۷، ۴۹، ۵۰، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۶، ۸۶، ۸۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۲۳، ۱۲۵، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۷، ۱۶۸، ۱۶۹، ۱۷۱، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۴۳، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۵۲، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۶۴، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۹، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۳۱۹، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۲، ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۷۹، ۴۴۰، ۴۶۲، ۴۸۰، ۴۸۱، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۲۰، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۷، ۵۷۸، ۵۷۹، ۵۸۱، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۹۶، ۷۳۰، ۷۴۲، ۷۵۹، ۷۸۴، ۷۸۷، ۷۸۸، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۴۶، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۴، ۸۷۶، ۹۰۲، ۹۰۳، ۹۰۶، ۹۱۳، ۹۳۸، ۹۳۹، ۹۵۲

۱۰۳۸، ۹۸۸، ۹۸۳، ۹۸۲، ۹۶۳

شوش: ۸۲۳

شهرزور: ۴۸۶

شهرک بِن: ۷۷۶

شهرک سیدصادق: ۶۴۷

شهرک فاو: ۲۳۰، ۹۴۹

شهرک قصر: ۳۲۱

شیخ صله: ۴۵۵

شیخ لطیف: ۷۷۴

شیراز: ۸۰، ۲۴۲، ۲۶۳، ۴۰۲، ۷۸۶

شیروان: ۳۴۹، ۳۶۹، ۶۵۸

الشیف: ۲۷۸

شیلر: ۹۴۳

ص: ۱۱۱۴

شیلی: ۸۷، ۱۰۱۲

شینگی: ۲۹۷

صالح آباد: ۳۹۹، ۴۳۳، ۴۵۹، ۷۷۸، ۸۶۸

صحرا: ۷۹۰، ۸۰۹

صحرای سینا: ۳۸۳

صنعا: ۲۸۶

صومعه سرا: ۱۰۳۶

طالقان: ۲۸۰

طبر: ۱۳۱، ۹۴۸

طبس: ۳۴۹، ۳۷۰

طرابلس: ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۱۹۴، ۲۰۶، ۲۴۵، ۲۴۶، ۲۸۵، ۳۱۶، ۳۷۱، ۳۷۸، ۴۴۲، ۵۸۵، ۵۸۶، ۶۹۶، ۸۵۵

طلایه جدید: ۹۷

طلایه: ۷۷، ۹۷، ۲۷۷، ۴۹۲، ۵۱۳، ۶۰۵، ۶۹۷، ۸۴۴، ۸۸۸، ۹۲۷

طیب: ۹۷۶، ۹۷۷

عدن: ۹۶۳، ۹۸۸

عربت: ۴۸۹

عربستان سعودی: ۵۷، ۶۰، ۶۲، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۷۱، ۸۳، ۸۴، ۱۰۴، ۱۰۶، ۱۱۳، ۱۴۵، ۱۶۹، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۱۹۷، ۲۰۹، ۲۲۴، ۲۴۸، ۲۶۴،

۲۸۶، ۲۸۷، ۳۰۱، ۳۴۰، ۴۰۶، ۴۱۰، ۴۱۲، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۷۷، ۵۴۶، ۵۶۳، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۲، ۶۱۴، ۶۱۸، ۶۶۲، ۶۹۲، ۷۸۷، ۸۰۴، ۸۱۴، ۸۱۶

۸۴۵، ۸۴۷، ۸۵۵، ۹۰۳، ۹۰۷، ۹۸۷

العزیر: ۳۹، ۴۹۶

عسلویه: ۵۶، ۱۲۱

عقره: ۵۳، ۷۶، ۶۸۹، ۸۰۷

فرودگاه اسلام آباد: ۸۵۴

فرودگاه الیرموک: ۲۸۰

فرودگاه رم: ۳۵۶، ۳۸۰، ۳۸۱، ۴۴۳، ۵۶۶، ۹۵۸، ۹۵۹

فرودگاه لئوناردو داوینچی (رم): ۳۴۱

فرودگاه لاهور: ۹۰۶

فرودگاه مسکو: ۹۸۸

فرودگاه مهرآباد تهران: ۲۴۸، ۳۵۲، ۴۶۲، ۵۱۶، ۸۱۲

فرودگاه وین: ۳۴۱، ۳۵۶، ۳۸۰، ۳۸۱، ۴۴۳، ۵۶۶، ۹۵۸، ۹۵۹

فری تاون: ۷۴۰

فریدون کنار: ۴۳۸

فریمان: ۴۳۸

فکه: ۳۳، ۴۳، ۴۷، ۴۰۳، ۵۳۴، ۶۰۵، ۶۹۷، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳

فلاورجان: ۲۹۸

فلسطین: ۷۰، ۹۰، ۹۴، ۱۰۱، ۱۱۸، ۱۶۶، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۲۱، ۲۶۶، ۲۷۰، ۲۸۵، ۳۰۵، ۳۳۲، ۳۳۶، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۸۰، ۴۰۹، ۴۷۶، ۵۶۲

۵۸۵، ۶۵۴، ۶۹۰، ۷۳۷، ۷۹۰، ۸۵۰، ۸۷۳، ۸۷۴، ۸۷۹، ۹۳۲، ۹۸۸

فیروزکوه: ۸۴۸، ۹۲۹

فیلیپین: ۶۹۰، ۸۵۷

ص: ۱۱۱۵

قائن: ٣٧٠، ٣٤٩

قاسميه: ١٣٤

قاهره: ١٧٢، ٣٠٠، ٤١٤، ٥٦٢، ٦٩٤، ٩٨٦

قبرس: ٩٨٧، ٧٣٤، ٤٤

قدس: ٩٨٧، ٨٧٩، ٧٩٠، ٣٨٣، ٣٨٢

قرانقو (عراق): ٥٧٦

القرنه (قرنه): ١٠٣٤، ٩٢٧، ٦٠٩

قره داغ: ٩٤٣، ٩٤٢، ٤٨٦

قزوين: ٨٠

قصبه طويله: ٩٥١

قصرشيرين: ٩٧٤، ٤٥٩، ٣٧٤، ٣٣٦، ٢٦٠، ٢٥٩

قطر: ٨١٦، ٨١٢، ٥٦٣، ٥١٥، ٤٣٨، ٤٠٠، ٣٧٧، ٣١٣، ١١٣، ٦٧

قفاص: ٨٣٢، ٧٢٤، ١٣٤

قلاويزان: ٤٥٨

قلعه اربيل: ٧٣٢

قلعه صالح: ٤٩٧، ٤٣٥، ٤٠

قلعه ديزه: ٩٩٥، ٩٤٤، ٩٤٣، ٨٠٧، ٤٣٤، ٤٠

قله اربابا: ٥٣٩، ٤٧١

قم: ١٠٣٦، ٩٥٩، ٩٠٠، ٨٠٦، ٦٥٩، ٦٤٨، ٥٥٨، ٤٣٨، ٢٩٩، ٢٩٨، ٢٩٤، ٢٤٢، ٢١١، ٢٠٢، ٨٨، ٨٠

قنيطره: ١١٧

كاخ كرمليين: ٥٨، ٥٧

كارخانه بتونير: ٩٠٠

کارخانه پارس الکتریک: ۵۶۱

کارخانه تراورس: ۹۰۰

کارخانه چیت جهان: ۹۰۰

کارخانه سیمان آبیگ: ۹۰۰

کارخانه صنایع نظامی سپاه: ۹۸۱

کارخانه قند پیرانشهر: ۴۳۴

کارخانه مواد شیمیایی: ۹۷۶

کارخانه مهمات سازی پاکستان: ۸۷۵

کارخانه نمک: ۳۴، ۱۵۰، ۴۹۶، ۶۷۱، ۷۰۷، ۷۱۲، ۷۶۶، ۸۲۱، ۸۲۹

کارون: ۱۷۷، ۳۱۰، ۳۶۳، ۳۸۹، ۳۹۰، ۵۵۶، ۶۷۰، ۷۲۳، ۷۴۸، ۷۹۷، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۹۷۱، ۱۰۰۰

کاشان: ۲۹۸، ۶۱۳

کانادا: ۴۹، ۱۰۸، ۱۹۳، ۲۰۴، ۶۱۴، ۷۳۴، ۹۰۸، ۱۰۱۷

کانال سویب: ۹۸، ۱۰۳۴

کانال صدام: ۷۶۸

کانجا نابوری: ۲۸۴

کچه (پاکستان): ۸۷۰

کراچی: ۸۷۶، ۹۳۷

کرانه باختری رود اردن: ۳۰۵

کربلا: ۴۶۴، ۶۵۰

کرج: ۸۰، ۵۵۸، ۸۰۶، ۸۷۰، ۹۰۰

کردستان ایران: ۴۳، ۴۴، ۲۴۱، ۲۹۶، ۲۹۷، ۳۳۲، ۳۴۷، ۳۷۲، ۳۷۳، ۴۳۳، ۴۵۶، ۴۶۴، ۵۲۰، ۵۴۱، ۵۸۹، ۶۵۰، ۷۹۳، ۸۰۶، ۸۶۹، ۸۹۹، ۹۴۱

۹۶۶، ۱۰۰۷، ۱۰۳۷

کردستان عراق: ۲۵۷، ۲۶۹، ۴۳۵، ۶۱۱، ۶۱۲، ۶۵۲، ۷۷۹، ۸۰۷، ۸۴۷، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۶۷، ۹۹۱، ۱۰۳۹

کرد کوی: ۲۹۸

کرکوک: ۵۲، ۵۳، ۳۳۲، ۳۶۹، ۴۸۵، ۶۱۲، ۶۲۰، ۹۵۵، ۹۶۸، ۱۰۰۸

کرمان: ۸۰، ۸۰۶، ۸۰۷

کرند غرب: ۴۳۳، ۶۵۸

کره جنوبی: ۶۵۸

کره شمالی: ۱۴۳، ۲۰۸، ۳۰۵، ۵۷۸، ۱۰۱۱

الکساره: ۳۹، ۴۹۶

کلاچای: ۸۰۷

کلاله: ۲۵۹

کلمبو: ۲۴۹، ۲۸۲، ۳۰۵

الکمیت: ۴۳، ۷۶

کنگان عسلویه: ۳۶۶

کنگاور (باختران): ۱۶۷

کنگاوه: ۴۳۵

کنیا: ۱۹۳

کوبا: ۸۴۶

کوپر (مهاباد): ۶۱۰

کوت حاج رشید: ۲۳۰

کوت: ۶۲۹، ۷۲۰

کوشک: ۲۶، ۴۱، ۴۹۲، ۴۹۴، ۵۰۳، ۵۰۷، ۵۲۶، ۵۳۰، ۵۹۵، ۶۰۵، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۷۰، ۷۰۳، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۴۹، ۷۵۱، ۷۹۱

کوهدشت (لرستان): ۶۴۸

کویت: ۲۸، ۳۴، ۴۴، ۴۶، ۵۹، ۶۲، ۶۷، ۷۳، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۲۳، ۱۳۶، ۱۴۱، ۱۴۴، ۱۶۹، ۱۷۲، ۱۹۵، ۲۰۹، ۲۲۴، ۲۴۷، ۲۴۹،
۲۶۴، ۲۶۹، ۲۸۴، ۲۸۷، ۳۰۰، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۴۷، ۳۷۸، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۷۳، ۴۹۶، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۱۴، ۵۴۷، ۵۴۸،
۵۴۹، ۵۶۳، ۵۶۷، ۵۸۴، ۶۷۱، ۶۸۸، ۷۲۲، ۷۲۸، ۷۷۰، ۷۸۷، ۷۸۸، ۸۰۴، ۸۱۲، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۴۶، ۸۷۱، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۳۰، ۹۸۳، ۹۸۶

کیاندهشت: ۵۱۳

گالیکش: ۲۵۹

ص: ۱۱۱۶

گامبیا: ۷۳۵

گاوشله: ۷۷۸

گتوند: ۳۲۴

گچساران: ۱۴۰

گران: ۱۰۳۹، ۲۸۰، ۲۵۸

گرامب (بانه): ۷۷۹

گرمسار: ۳۴۹

گرمیان: ۵۳، ۹۰۰

گلپایگان: ۲۹۸

گلف اهواز: ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۱۰۲۷

گلوگاه (مازندران): ۴۰۲

گناباد: ۳۴۹، ۳۷۰

گناوه: ۲۷۰، ۳۶۶

گنبد کاووس: ۲۵۸

گنبد: ۲۵۹، ۶۵۰، ۱۰۳۶

گوره: ۱۲۱

گیسکه: ۴۵۹

گیلان: ۴۴، ۲۹۳، ۶۴۸، ۷۷۹، ۸۳۰، ۱۰۰۵

گیلان غرب: ۳۹۹، ۴۳۳، ۴۷۱

لاهور: ۷۱، ۸۷۷، ۸۷۸، ۹۰۵، ۹۰۶، ۹۳۶، ۹۵۲، ۱۰۴۲

لاهیجان: ۳۴۹

لبنان: ۶۸، ۶۹، ۷۰، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۸۹، ۹۰، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۴۱، ۱۶۷، ۱۷۳، ۱۹۴، ۱۹۷، ۲۰۹، ۲۱۲، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۴، ۲۴۶، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹

۴۶۳، ۴۲۰، ۴۱۹، ۴۱۸، ۴۱۱، ۴۱۰، ۴۰۹، ۳۸۳، ۳۸۲، ۳۵۶، ۳۵۵، ۳۵۰، ۳۴۱، ۳۴۰، ۳۱۹، ۳۱۸، ۳۱۷، ۳۱۶، ۲۸۶، ۲۸۵، ۲۷۱، ۲۶۶، ۲۵۴
۹۸۷، ۹۶۲، ۹۶۱، ۹۶۰، ۹۵۲، ۹۳۹، ۹۳۲، ۹۱۳، ۸۵۵، ۸۵۰، ۸۱۸، ۷۴۴، ۷۴۲، ۷۴۰، ۷۳۷، ۶۸۸، ۶۵۹، ۵۶۶، ۵۶۵، ۵۴۳، ۵۲۲، ۴۸۰، ۴۷۶
۱۰۱۹، ۱۰۱۸، ۹۸۸

لرستان: ۴۳۸، ۲۵۹

لسوتو: ۹۳۹

لنجان: ۲۹۱

لندن: ۵۶، ۱۰۵، ۱۶۸، ۱۷۰، ۲۸۷، ۳۳۳، ۴۰۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۷۴، ۴۸۰، ۵۷۸، ۷۳۴، ۷۸۷، ۹۸۲، ۹۸۷، ۱۰۴۳

لوزان: ۴۱۸

لوشان: ۹۹

لولان: ۵۵۷

لهستان: ۱۷۴

لیبی: ۲۹، ۶۲، ۶۸، ۸۴، ۱۰۱، ۱۰۶، ۱۱۳، ۱۴۳، ۱۶۹، ۱۷۲، ۱۹۷، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۲۱، ۲۴۵، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۸۴، ۳۴۲، ۳۵۶، ۳۷۱، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۸۰، ۳۸۱، ۴۱۴، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۹۹، ۵۱۵، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۷۸، ۵۸۵، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۵۹، ۶۶۰، ۶۹۶، ۷۳۵، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۴۲، ۷۶۰، ۷۸۷، ۷۹۰، ۸۰۹، ۸۴۶، ۸۷۹، ۹۰۴، ۹۱۴، ۹۳۰، ۹۳۷، ۹۵۲، ۹۵۵
۱۰۴۲، ۱۰۳۹، ۱۰۱۸، ۹۵۹، ۹۵۸

ماؤوت: ۴۰، ۴۸۵، ۴۸۸، ۷۷۴، ۷۷۶، ۸۰۲، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۴۳، ۹۹۳

ماپوتو: ۹۸۴

مارد: ۷۲۳

مازندران: ۴۴، ۱۵۷، ۲۱۱، ۲۹۸، ۳۳۴، ۳۴۸، ۶۶۲، ۸۰۶، ۸۳۰

مالت: ۴۴، ۵۵۷، ۵۶۷

مالزی: ۳۰۱، ۴۰۶، ۶۱۷، ۶۲۱

ماهشهر: ۴۹۶، ۵۹۴، ۵۹۵، ۶۳۹، ۸۲۱، ۹۴۸

مبارکه: ۲۹۸

مجارستان: ۲۰۸

مجتمع آهن و فولاد اهواز: ۱۰۷

مجتمع مسكونی الصديق: ۵۷۵

محاويل: ۹۷۷

محلات: ۲۹۸، ۵۵۸، ۷۷۹

محله جور آباد: ۸۰۶

محور ارمرده: ۹۰۰

محور الوت: ۹۰۰

محور ام الرصاص: ۴۱، ۱۳۲، ۵۳۰، ۷۲۷، ۷۴۹، ۷۵۴، ۸۶۵، ۸۶۶

محور انجینه به بوالحسن (بانه): ۹۵۱

محور باطوفه بیگ وفا: ۷۷۹

محور باطوفه: ۵۳

محور بوالحسن - صالح: ۴۵۵

محور پیرانشهر - جلدیان: ۶۴۶

محور تونل: ۲۹۲، ۹۶۷

محور چمچال - کرکوک: ۵۴۰

محور چوراتا: ۴۵۶

محور چومان: ۴۵۶

محور دزلی - پاوه - جوانرود: ۴۵۵

محور دونیس: ۹۰۰

محور سردشت - بانه: ۷۹

محور سردشت - مهاباد: ۱۶۵

محور سلیمانیه - عربت: ۴۸۸

محور شاخ سورمر: ۴۵۵

محور قاسمیه: ۹۲۱، ۹۷۱

محور کرکوک - چمچال: ۲۵۷

محور گامو: ۹۶۷

محور گوزیل: ۴۵۵

محور ماوؤت: ۴۵۶

محور مهاباد - سردشت: ۵۱، ۱۳۸، ۴۵۹، ۹۷۸

ص: ۱۱۱۷

محور میاندوآب - بوکان: ۴۶۰

محور میاندوآب - مهاباد: ۲۰۱

محور نوسود - تشار: ۴۶۰

محور نیروان: ۹۰۰

محوره قره داغ - سلیمانیه: ۵۳، ۸۶۹

مدرسه و مسجد شیعیان: ۹۵۷

مدیترانه: ۴۷۸، ۵۶۶، ۵۶۷، ۶۵۲

مدینه: ۱۲۳

مراکش: ۶۳، ۱۰۹، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۴۵، ۴۴۲، ۵۶۲، ۵۸۵، ۸۰۹، ۸۵۶، ۸۵۷

مرکز آموزش ثامن الائمه: ۳۴۶

مرکز اطلاعات فرهنگی آمریکا در لاهور: ۱۰۴۲

مرکز تربیت معلم آذربایجان غربی: ۲۹۸

مرکز تربیت معلم اصفهان: ۲۹۸

مرکز تربیت معلم امام حسین (ع) کاشان: ۴۰۲

مرکز تربیت معلم دامغان: ۳۴۹

مرکز تربیت معلم رودسر: ۲۹۸، ۳۴۹

مرکز تربیت معلم سمنان: ۳۴۹

مرکز تربیت معلم شاهرود: ۳۴۹

مرکز تربیت معلم شهید باهنر اراک: ۲۹۸

مرکز تربیت معلم شهید باهنر بندرعباس: ۲۸۰

مرکز تربیت معلم شهید بهشتی آق قلا: ۲۵۸

مرکز تربیت معلم شهید مدرس سنندج: ۲۹۸

مرکز تربیت معلم شهید بهشتی خنداب: ۶۱۲

مرکز تربیت معلم گرمسار: ۳۴۹

مرکز تربیت معلم لاهیجان: ۲۹۸، ۳۴۹

مرکز فرهنگی آمریکا در لاهور: ۹۳۷

مرکز فرهنگی لیبی در مالت: ۱۹۹

مرکز مخابرات داوودیه بغداد: ۵۲، ۲۷۹، ۲۸۰

مرکز تربیت معلم شهید باهنر اراک: ۲۹۸

مرکز تربیت معلم شهید باهنر بندرعباس: ۲۸۲۰

مرکز تربیت معلم شهید بهشتی آق قلا: ۲۵۸

مرکز مخابرات داوودیه بغداد: ۵۲، ۲۷۹، ۲۸۰

مریوان: ۵۱، ۲۴۱، ۲۷۵، ۳۳۱، ۴۳۳، ۴۵۹، ۴۷۱، ۴۸۸، ۵۳۹، ۵۵۷، ۷۷۶، ۸۰۶، ۹۴۲، ۹۴۴، ۹۵۱، ۹۶۷، ۹۷۸، ۹۷۹، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸

مزار شریف: ۳۲۰

مسجد ارک: ۷۹۰

مسجد امیر المؤمنین (ع): ۶۹۲

مسجد بزرگ "پادشاهی" لاهور: ۹۰۵

مسجد شهرک ولی عصر (عج): ۸۹۲

مسجد الاقصی: ۶۹۱

مسقط: ۸۳، ۶۹۵، ۷۸۲، ۷۸۷، ۸۴۶، ۸۴۷

مسکو: ۴۲، ۵۷، ۵۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۲۰۲، ۲۰۵، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۴۷

۲۶۴، ۲۶۹، ۲۷۸، ۲۸۳، ۲۸۴، ۳۱۲، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۴۴۱، ۵۲۱، ۵۴۸، ۵۶۴، ۵۷۷، ۸۰۷، ۹۸۲، ۹۸۸، ۹۸۹

مسیر بهمنشیر - رأس البیشه: ۸۳۱

مشهد: ۸۰، ۴۰۲، ۴۶۴، ۶۴۹

مصر: ٤٩، ٥٠، ٤٨، ١٠٤، ١٠٩، ١٧١، ١٧٢، ١٧٣، ١٩٣، ١٩٨، ٢٠٦، ٢٠٧، ٢٠٩، ٢٢٢، ٢٤٨، ٢٤٣، ٢٤٥، ٣١٩، ٣٥٧، ٣٨٠، ٣٨٣، ٤١٤، ٤٧٩، ٤٨٠، ٤٨٢، ٤٨٦، ٤٧٨، ٥٨٥، ٤١٩، ٤٥٣، ٤٥٩، ٤٦٠، ٤٩٠، ٤٩٤، ٧٣٠، ٧٣٥، ٧٣٧، ٧٣٨، ٨٠٩، ٨٥٥، ٨٥٧، ٩٣١، ٩٣٢، ٩٣٨، ٩٥٢، ٩٦١، ٩٨٥، ٩٨٦، ١٠٣٨

معدن خاك: ١٣٦

مغرب: ٢٢٢

مقداديه: ٩٤٢

مكزيك: ١٩٣، ١٠١٧

مليخور: ٧٧٦

ممسنى: ٩٩

منامه: ١٢١، ١٦٨، ٨٤٦، ١٠٠٦

مندلى: ٤٧٢، ٤٧٣، ١٠٠٤

منذريه: ٤٨٣

منطقه آقدير: ٥٤٦

منطقه اربيل: ٣٦٩

منطقه البحار: ٥٥٦

منطقه الحسان در هورالهويه: ١٥٩، ١٨٠، ٦٠٦

منطقه ام الرصاص: ٥٠٧، ٥٣١، ٥٣٢، ٥٣٧، ٦٠١، ٦٧٣، ٨٣٧، ٨٣٨، ٨٨٧، ٨٨٩، ٩١٧

منطقه ام النعاج: ٩٢٧

منطقه بويان: ٩٢٧

منطقه تبوك: ١٠٣١

منطقه تيره: ٩٧٦

منطقه جزيره: ٩٤٨

منطقه حسینیہ: ۴۷۱، ۵۱۳، ۶۳۹

منطقه خسروآباد: ۹۸، ۱۳۰، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۹۸، ۵۰۰، ۵۰۴، ۵۱۱، ۵۳۷، ۵۵۵، ۶۶۷، ۶۹۶، ۷۰۷، ۷۲۷، ۱۰۲۷

منطقه داودیہ: ۲۸۰

منطقه دربندیخان: ۲۷۷، ۴۸۵، ۹۲۴، ۱۰۰۲

منطقه دھوک: ۳۶۹، ۵۴۰، ۸۰۷

منطقه رواندوز: ۵۷۵، ۶۱۰، ۱۰۳۵

ص: ۱۱۱۸

منطقه زبیر: ۵۳۰

منطقه زید: ۵۱۳، ۵۸۹، ۶۷۰، ۶۹۶، ۷۹۱، ۹۲۷، ۹۹۹

منطقه سعیدیه: ۸۳۸، ۹۲۶

منطقه سلیمانیه: ۳۰، ۲۹۲، ۴۹۵، ۶۸۹، ۸۶۹، ۹۹۳، ۱۰۰۸

منطقه سوتک: ۶۱۱

منطقه سیدکان: ۴۱

منطقه شرق اروندرود: ۳۱، ۴۵۴، ۵۰۵، ۶۹۶

منطقه شط علی: ۷۷، ۱۳۶، ۸۳۰

منطقه صف: ۸۳۷، ۸۹۲

منطقه صفوان: ۴۸۳

منطقه عملیاتی بدر: ۳۶۳

منطقه عملیاتی شریانی: ۱۰۳۲

منطقه فداغیه: ۳۰۸

منطقه فدک (فاو): ۷۶، ۱۳۳، ۱۵۵، ۱۵۹، ۱۶، ۱۸۶، ۲۳۹، ۳۹۸، ۵۵۴، ۶۸۲، ۶۹۶، ۶۹۷، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱

منطقه قشله: ۵۹۶

منطقه قصر: ۸۹۲

منطقه قطور: ۵۱، ۱۰۳۷

منطقه کاریزه سلیمانیه (عراق): ۴۳، ۴۰۰، ۴۳۶، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷

منطقه کانی شیخ: ۱۰۰۴، ۱۰۳۳

منطقه کریم آباد: ۲۵۸

منطقه کورک (مهاباد): ۹۵۱

منطقه کویی: ۸۴۸

منطقه لجمن: ۱۶۴

منطقه نشوه: ۵۷۲، ۴۰

منطقه هزار قله: ۹۲۵، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۹۵

منطقه هلول: ۳۱۳

منطقه بییس: ۱۰۳۳

منظریه: ۹۵۸، ۹۵۹

موزامبیک: ۷۰، ۷۱، ۷۲، ۱۹۴، ۷۳۸، ۹۸۳، ۹۸۴، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۱۴

موسیان: ۱۶۳، ۱۹۱، ۱۹۲

موصل: ۵۲، ۵۳، ۳۳۲، ۴۸۸، ۵۴۰، ۸۴۸، ۹۸۹، ۱۰۰۸

مهاباد: ۴۲، ۲۹۶، ۴۶۰، ۹۵۱، ۹۷۸، ۹۷۹، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸

مهران: ۱۹۱، ۱۹۲، ۴۱۵، ۴۷۲، ۵۱۴، ۵۷۵، ۵۷۷، ۱۰۳۲

میاندوآب: ۲۴۱، ۴۶۰، ۹۷۸، ۹۷۹

میید: ۶۴۸

میرجاوه: ۸۷۰

میشان: ۷۸، ۱۳۶، ۱۶۰، ۲۹۵، ۴۰۰، ۴۳۶، ۴۵۹، ۵۶۴، ۹۵۰

میشداغ: ۵۳۴

میمه: ۴۷، ۱۰۳۲

میناب: ۶۴۶، ۸۹۶

مینودشت: ۲۵۹

ناحیه فری زیوه سورداش: ۹۰۰

ناصریه: ۵۲۶، ۹۷۷

نامبیا: ۲۶۶، ۷۴۲، ۹۳۴

نجف: ۲۵۷، ۹۷۶

نجف آباد: ۲۹۱، ۸۲۳

ندامتگاه تبریز: ۸۸۱

ندامتگاه عادل آباد (شیراز): ۱۷۴

نروژ: ۹۱۴

نفت شهر: ۳۳۶

نکا: ۲۵۸

نودشه: ۶۵۸

نوسود: ۲۹۲، ۴۵۹

نهر ابتر: ۳۸۶، ۳۸۷

نهر ابوجویدی: ۶۲۹

نهر ابودگل: ۹۷، ۱۲۹، ۱۴۹، ۲۲۹، ۲۳۰، ۳۲۲، ۵۹۶، ۷۱۵

نهر ابوطرف: ۳۲۲

نهر ابوعقاب: ۴۶۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱

نهر ابوفلفل: ۵۱۲

نهر ارزق: ۲۳۰، ۳۲۲، ۵۰۸

نهر المچری: ۵۵۵

نهر بلامه: ۱۳۰

نهر بوسدرین: ۵۱۲

نهر حاج علی: ۶۷۵، ۷۹۸، ۸۶۷، ۹۷۳

نهر حاج محمد: ۱۳۰، ۳۸۷، ۶۲۵

نهر حد: ۳۲۲

نهر حرب: ۶۳۴

نهر حميد: ۴۶۸

نهر خين: ۱۸۰، ۶۴۰، ۶۴۱، ۷۴۸، ۸۹۱

نهر دروچه: ۴۶۸

نهر سعدونى: ۱۴۹

نهر سويب: ۶۷۰

نهر عرايض: ۱۷۷، ۱۷۹، ۱۸۰، ۶۸۵، ۷۹۷، ۸۳۵، ۸۳۷

نهر على شير: ۶۲۸، ۶۲۹

نهر قاسميه: ۲۳۶، ۳۲۴، ۳۸۶، ۷۹۸، ۸۶۷، ۹۲۲

نهر قصر: ۵۰۸، ۶۳۴

نهر كوت: ۶۳۱

نهر مايتج: ۸۶۷

نهر مچرى: ۱۲۹، ۶۲۶، ۶۲۷، ۸۶۷

ص: ۱۱۱۹

نهر محسنين: ۱۴۹، ۲۲۹، ۳۲۲

نهر مزبط: ۵۰۸

نهر مسجد: ۳۲۲

نهر منطقه: ۱۴۹، ۲۳۰، ۴۴۷

نهر ناصر: ۱۴۹، ۳۲۲، ۴۴۷

نهر نشيمن: ۳۲۲

نيجریه: ۱۹۳

نيروگاه برق مادرا: ۳۰۵

نيروگاه بندرعباس: ۲۱۱

نيروگاه زرگان: ۲۱۱

نیشابور: ۲۴۲

نيكاراگوئه: ۴۷۹، ۹۳۰، ۱۰۱۷

نيويورك: ۲۴

واتيكان: ۲۸۱، ۲۸۲، ۳۰۴، ۳۱۴، ۴۸۲، ۴۸۳، ۵۲۱، ۱۰۱۸

واجارگاه: ۸۰۷

واشنگتن: ۱۱۲، ۵۲۱، ۶۱۴، ۱۰۱۹

ورامين: ۲۱۱، ۸۴۸، ۹۲۹

ونزوئلا: ۱۹۳

ويتنام: ۲۲۴، ۵۷۸

وين: ۶۸، ۳۴۲، ۴۱۴، ۴۴۴، ۴۷۷، ۴۷۸، ۱۰۴۳

هامبورگ: ۶۸۸

هاوانا: ۲۰۸، ۲۰۹

هبودان (ایران شهر): ۹۸۹

هتل شرایتون (دمشق): ۳۸۲

هتل هويزه در تهران: ۱۲۲

هرمزگان: ۲۹۴

هزارکانيان: ۷۷۸

الهضه: ۹۷۷

اله كينا: ۲۹۷

هلند: ۴۸، ۱۰۸، ۱۳۵، ۱۹۵، ۲۰۴، ۲۸۳، ۲۸۵

همدان: ۸۲۷، ۵۵۸، ۴۶۴

هندوستان (هند): ۶۷، ۱۹۳، ۲۰۷، ۲۷۰، ۳۷۸، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۱۷، ۸۵۹

هنديجان: ۷۷۰

هنرستان شهرستان ساوه: ۸۷۰

هور: ۳۹، ۴۳، ۷۷، ۹۷، ۹۸، ۱۳۱، ۱۵۴، ۱۶۱، ۱۸۱، ۱۸۴، ۲۱۵، ۲۳۶، ۲۷۷، ۲۹۵، ۳۴۶، ۳۸۶، ۳۸۸، ۳۹۶، ۴۱۵، ۴۹۶، ۵۰۰، ۵۰۲، ۵۳۴

۵۷۰، ۵۹۹، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۰۹، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۷۰، ۶۸۲، ۶۹۷، ۶۹۹، ۷۰۷، ۷۵۵، ۷۶۳، ۸۳۰، ۸۹۱، ۹۰۱، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۴۸، ۹۷۴، ۹۹۹، ۱۰۳۱

هورالعظيم: ۷۳۱

هورالهوريزه: ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۹، ۴۷، ۱۳۶، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۲، ۱۷۷، ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۸۴، ۱۸۶، ۲۱۵، ۲۳۴، ۲۳۸، ۲۹۴، ۳۱۲، ۳۳۳، ۴۶۲، ۴۷۲

۴۹۴، ۴۹۶، ۵۷۱، ۵۷۴، ۵۷۵، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۰۴، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۳۸، ۷۷۸، ۸۰۰، ۸۶۲، ۹۲۷، ۱۰۰۸، ۱۰۳۱، ۱۰۳۴

هويزه: ۴۳، ۷۸، ۱۱۷، ۱۳۱، ۱۳۶، ۳۳۳، ۳۴۶، ۵۴۲، ۶۸۸، ۸۳۸، ۱۰۳۱

ياخچي آباد (تهران): ۴۴۴

ياسوج: ۵۵۸، ۲۹۴، ۲۵۸

يزد: ۵۵۸، ۱۶۷، ۸۰

اليگودرز: ۶۴۸

يمن جنوبي: ۲۸۷، ۵۶۰، ۷۴۰، ۸۰۹، ۸۴۸، ۸۷۷، ۸۷۸، ۸۷۹، ۹۳۸، ۹۶۲، ۹۸۸، ۹۸۹

يمن شمالي: ۱۰۹، ۳۸۱، ۶۱۶، ۹۸۸

يمن: ۱۴۰، ۲۸۶

يوگسلاوي: ۳۰۰

يونان: ۷۳۴

سایر اسامي و اصطلاحات

آتش بس: ۲۴، ۶۰، ۶۳، ۶۷، ۳۵۲، ۴۰۶، ۵۰۲، ۶۵۴، ۶۹۴، ۸۵۰، ۸۵۶، ۹۳۰

اتاق بازرگانی عرب و بریتانیا: ۹۸۲

اتاق بازرگانی و صنایع کویت: ۸۱۷

اتحادیه دمکراسی فرانسه: ۹۵

اتحادیه عرب: ۶۲، ۲۰۷، ۲۶۵

اتحادیه کارگران تایلند: ۲۸۴

اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها): ۵۲، ۱۶۶، ۲۶۰، ۴۸۵، ۶۱۰، ۶۱۱، ۷۷۶، ۸۴۷، ۹۴۲، ۹۶۸

اجلاس اتحادیه بازرگانی کشورهای حوزه خلیج فارس: ۸۱۷

اجلاس امنیت و چشم انداز خلع سلاح در اروپا: ۱۳۵

اجلاس ژنو: ۹۰۷

اجلاس سازمان کنفرانس اسلامی: ۸۵۵

اجلاس سران کشورهای اسلامی: ۳۵۲، ۴۰۶

اجلاس سران کشورهای صنعتیس: ۶۶، ۸۱۵

اجلاس شورای همکاری خلیج فارس: ۶۱، ۸۳

اجلاس وزیران خارجه سوریه، لیبی و ایران: ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۲۱، ۲۴۵، ۲۶۴، ۲۶۵

اداره اطلاعات آذربایجان شرقی: ۱۰۳۷

اداره اطلاعات آذربایجان غربی: ۸۹۹

اداره اطلاعات استان باختران: ۹۲۹

اداره اطلاعات ایرانشهر: ۹۸۹

ص: ۱۱۲۰

اداره اطلاعات بندر شهید رجایی: ۱۰۱۶

اداره اطلاعات خراسان: ۱۰۳۷

اداره اطلاعات سقز: ۹۷۹

اداره اطلاعات شهربانی: ۷۹

اداره اطلاعات کردستان: ۸۹۹

اداره بهداری کرج: ۹۰۰

اداره تعمیرات و مخابرات شرکت نفت: ۳۶۶

اداره توجیه سیاسی وزارت دفاع عراق: ۵۷۵

اداره دوم ارتش تایلند: ۲۸۴

اداره راه قدس: ۴۵۵

اداره راه کربلا: ۴۶۸، ۷۲۳

اداره راهنمایی و رانندگی: ۵۳۰

اداره سازمان های بین المللی وزارت امور خارجه: ۲۶۲

اداره کل آموزش و پرورش استان مرکزی: ۸۷۰

اداره کل اطلاعات استان خوزستان: ۴۸۱

اداره کل بندر و کشتیرانی: ۱۰۱۶

اداره کل راه و ترابری استان فارس: ۲۴۲

اداره گذرنامه و ثبت احوال سلیمانیه: ۵۳

اداره مخابرات شاهرود: ۱۰۱۷

اداره وظیفه عمومی: ۵۵۹

ارتش آمریکا: ۳۵۱

ارتش ایتویپی: ۵۷۸

ارتش اردن: ۵۳، ۳۳۲

ارتش انگلیس: ۹۵۷

ارتش جمهوری اسلامی ایران: ۲۲، ۲۳، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۴۰، ۴۱، ۴۸، ۵۵، ۸۱، ۸۸، ۱۳۳، ۱۵۰، ۱۶۳، ۱۶۷، ۲۰۲، ۲۰۴، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۴۲، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۶۰، ۲۸۷، ۲۹۱، ۳۲۶، ۳۳۲، ۳۳۵، ۳۵۰، ۳۹۰، ۳۹۴، ۳۹۵، ۴۳۳، ۴۳۵، ۴۶۰، ۴۷۵، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۴، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۲۸، ۵۳۰، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۷۳، ۵۹۹، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۷، ۶۳۹، ۶۴۱، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۶۱، ۶۶۳، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۷، ۶۷۴، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۸۰، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۹، ۷۱۳، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۳، ۷۳۸، ۷۵۰، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۷۳، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۳، ۷۹۶، ۸۲۶، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۹، ۸۸۴، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۵، ۹۲۰، ۹۴۲، ۹۵۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۵، ۱۰۱۱، ۱۰۳۹

ارتش جنوب لبنان: ۹۶۲

ارتش سرخ شوروی: ۳۴۲

ارتش سوریه: ۵۷۸

ارتش عراق: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۳۱، ۳۹، ۴۲، ۴۳، ۴۷، ۴۹، ۵۲، ۵۳، ۵۶، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۸، ۷۸، ۷۷، ۷۶، ۷۷، ۷۸، ۹۸، ۱۳۱، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۹، ۱۴۱، ۱۵۹، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۷۰، ۱۷۸، ۱۸۷، ۱۸۹، ۲۰۱، ۲۱۹، ۲۳۴، ۲۴۰، ۲۶۰، ۲۷۳، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۹۴، ۲۹۵، ۲۹۶، ۳۰۸، ۳۲۱، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۹، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۴۷، ۳۵۰، ۳۶۶، ۳۷۰، ۳۸۵، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۳، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۷۰، ۴۷۲، ۴۷۴، ۴۸۶، ۵۰۰، ۵۰۵، ۵۱۰، ۵۱۳، ۵۲۶، ۵۳۴، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۴۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۵۶، ۵۷۲، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۷۶، ۵۷۷، ۵۷۸، ۵۹۵، ۵۹۶، ۵۹۷، ۶۰۴، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۲۶، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۸، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۵۶، ۶۵۸، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۳، ۶۷۵، ۶۸۴، ۶۸۷، ۶۸۸، ۶۸۹، ۶۹۳، ۶۹۷، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۷، ۷۱۹، ۷۲۱، ۷۳۱، ۷۵۶، ۷۷۱، ۷۷۳، ۷۷۶، ۷۷۸، ۷۷۹، ۷۹۵، ۷۹۶، ۸۰۳، ۸۰۷، ۸۳۵، ۸۴۳، ۸۴۷، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۸۴، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۹۰، ۸۹۲، ۸۹۵، ۹۰۳، ۹۱۰، ۹۲۴، ۹۲۸، ۹۴۷، ۹۴۸، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۵۱، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۶۸، ۹۷۳، ۹۷۴، ۹۷۶، ۹۷۷، ۹۹۳، ۹۹۴، ۱۰۰۲، ۱۰۰۵، ۱۰۰۶، ۱۰۰۸، ۱۰۱۴، ۱۰۲۷، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳، ۱۰۳۴، ۱۰۳۹

ارتش کره شمالی: ۵۷۸

ارتش لبنان: ۸۸۰

ارتش لیبی: ۵۷۸

ارتش مصر: ۶۸، ۲۶۵، ۵۷۸

ارتش نیجریه: ۲۸۳

ارتش ویتنام: ۵۷۸

استانداری بوشهر: ۲۰۱، ۵۳۹، ۷۳۱، ۷۷۸

استانداری کردستان: ۱۰۰۸

استانداری هرمزگان: ۶۱۴

اسکادران هواناو نیروی دریایی ارتش: ۸۳۱

اعزام نیرو: ۲۵۶، ۲۵۸، ۴۰۲، ۴۵۸، ۴۶۲، ۵۵۸، ۶۱۳، ۶۹۱، ۸۴۸، ۱۰۰۵، ۱۰۳۶

اعلامیه قاهره: ۳۸۱

اف. بی. آی: ۱۰۱۷

انجمن دوستی پارلمانی ایران و ژاپن: ۶۵، ۷۴۱، ۷۸۰، ۸۱۳

انجمن ذوالفقار حیدری پاکستان: ۸۱۰

انجمن سادات و مؤمنین راولپندی: ۸۱۰

انجمن همکاری های اقتصادی و بازرگانی آمریکا با عراق: ۳۸۲

انجمن های اسلامی دانشجویان دانشگاه های کشور: ۱۸۸، ۳۱۹

انستیتوی بین المللی مطالعات استراتژیک لندن: ۴۱۲

انقلابیون مسلمان کرد: ۵۲، ۲۹۷، ۴۵۹، ۵۴۰، ۶۸۹، ۷۷۹، ۸۶۹، ۹۰۰، ۹۷۹، ۹۸۰، ۱۰۰۸، ۱۰۳۵

اوپک: ۱۱۹، ۱۲۱، ۲۷۰، ۴۴۲، ۹۸۲، ۱۰۴۳

اورلیکن: ۸۶۸

اولین اجلاس اتاق صنایع استانبول: ۹۶۰

بازار مشترک اروپا: ۹۶۱، ۱۰۲۰

بازار مشترک اسلامی: ۵۸۱، ۹۰۷، ۹۳۶

ص: ۱۱۲۱

بانك بين الملى خلىج: ١٤٦

بانك توسعه اسلامى: ٦٢١

بانك رافدين عراق: ١٤٦

بانك سپه: ٤٧١

بانك صادرات: ٩٠٠

بانك صنعت و معدن: ٦١٣

بانك مركزى ايران: ١٠١٥

بحران كوبا: ٨٤٦

بخشدارى ابوشانك: ٣٣٠، ٣٩٩

بسيج صنايع كشور: ٧٧٨

بسيج عراق: ٨٠، ١٦٧

بسيج عشاير: ٥١، ٢١٤، ٨٩٩، ١٠٠٧

بسيج: ٤١، ٤٤، ٨٠، ٩٩، ١٠٠، ١٣٣، ١٤٠، ١٦٧، ١٨٧، ١٨٨، ١٨٩، ٢٠٢، ٢٠٤، ٢٤١، ٢٥٢، ٢٥٦، ٢٥٧، ٢٥٨، ٢٦٠، ٢٦١، ٢٨٠، ٢٩٣، ٢٩٤، ٢٩٨، ٣١٠، ٣٤٨، ٣٧١، ٤٠١، ٤٠٢، ٤٤٠، ٤٤٤، ٤٤٥، ٤٧١، ٤٧٥، ٤٨١، ٤٩٢، ٤٩٤، ٥٣٣، ٥٣٥، ٥٤٢، ٥٥٨، ٥٦٢، ٥٦٦، ٧٠٦، ٧٧٩، ٨٤٨، ٨٨٠، ٨٩٩، ٩٠٠، ٩٢٨، ٩٢٩، ٩٦٣، ٩٧٧، ٩٧٨، ٩٧٩، ١٠٠٤، ١٠٠٥، ١٠٠٩، ١٠١٠، ١٠١٧، ١٠٢٩، ١٠٣١

بلوك شرق: ١٠٨، ٥٤٦، ١٠٣٨

بلوك غرب: ١٠٨

بمب اتم: ٤١٧

بمب اكسيژنى: ٣٥٠

بمب ليزرى: ٦٦٢

بنياى امور مهاجرين جنگ: ٦١٣

بنياى شهيد انقلاب اسلامى: ٨٨، ١٢٢، ١٠١١

بنیاد شهید کرج: ۹۰۰

بنیاد مستضعفان: ۵۵، ۲۸۹، ۵۹۹، ۶۹۸، ۱۰۳۶

بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان باختران: ۶۵۸

بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان لرستان: ۶۵۸

بنیاد مسکن انقلاب اسلامی اصفهان: ۶۱۳

بیانیه الجزایر: ۷۸۵

بیانیه مسقط: ۳۷۴

بی سیم تاکی واکی: ۱۵۶، ۳۶۱

بیل هیدرولیکی: ۳۹۹

پارلمان ژاپن: ۵۶۰، ۷۸۰

پارلمان کانادا: ۷۳۴

پارلمان کویت: ۳۸۳

پایان جنگ، پایان دادن به جنگ: ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۲۹، ۴۷، ۵۹، ۶۰، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۶۸، ۷۰، ۷۲، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۴۳، ۱۶۹، ۱۹۳، ۱۹۵، ۱۹۷، ۱۹۹، ۲۱۰، ۲۶۳، ۲۸۲، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۸، ۳۴۰، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۷۰، ۳۷۲، ۳۷۷، ۳۷۸، ۴۰۶، ۴۳۸، ۴۴۱، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۷، ۵۴۸، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۷۴، ۵۷۸، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۸۲، ۵۸۵، ۶۰۸، ۶۱۶، ۶۱۸، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۹۲، ۶۹۵، ۶۹۶، ۷۴۲، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۸۹، ۸۰۸، ۸۱۴، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۴۷، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۶، ۸۷۱، ۸۷۶، ۸۷۷، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۳۰، ۹۳۱، ۹۸۳، ۱۰۱۱، ۱۰۴۰، ۱۰۴۲

پدافند ۲۳ م. م دولول: ۸۰۱

پدافند ۵/۱۴ م. م چهارلول: ۸۰۱

پدافند ش. م. ر. تیپ ۳۳ المهدی: ۶۴۶

پدافند کل هوایی: ۳۹

پدافند نیروی هوایی: ۶۳۸

پدافند هوایی سپاه: ۶۳۷

پرداخت غرامت: ۲۴، ۲۵، ۶۲، ۶۴، ۶۵، ۲۲۰، ۳۰۱، ۳۳۸، ۳۵۳، ۳۷۲، ۴۰۵، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۸۰، ۵۸۱، ۶۱۹

پروتکل فرهنگی ایران و سوریه: ۱۷۲

پل خیبری: ۵۱۳، ۵۹۹، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۹۷، ۷۲۵، ۷۵۷، ۹۴۶، ۹۹۷

پل دوبه ای: ۵۹۹

پل کوثری: ۵۱۳، ۶۰۶

پلیس پاکستان: ۹۰۶

پلیس راه: ۵۳۰

پیشمرگان مسلمان کرد: ۳۳۳، ۳۶۹، ۵۴۰، ۶۸۹، ۸۶۹، ۹۵۴، ۱۰۳۹

پیمان آتلانتیک: ۳۳۶

پیمان سنتو: ۷۱، ۳۳۶، ۹۰۶

پیمان سیتو: ۳۳۶

پیمان ورشو: ۱۹۵

تأسیسات نفتی ایران: ۴۲، ۴۷، ۴۸، ۵۶، ۳۳۳، ۴۵۹، ۵۱۸، ۵۷۶، ۶۴۶، ۷۳۱، ۸۴۴، ۹۵۰، ۹۵۵، ۹۷۳، ۹۷۴، ۱۰۱۵

تأسیسات نفتی عراق: ۹۱۳

تانک پی.ام.پی: ۳۵۱، ۹۰۲

تانک تی ۶۲: ۳۵۱، ۹۰۲

تانک تی ۷۲: ۵۰، ۱۶۹، ۱۹۵، ۵۳۱

تانک سبک پی تی ۷۶: ۳۵۱

تحریم اقتصادی (محاصره اقتصادی): ۴۳، ۴۸، ۵۴، ۲۲۴، ۶۶۰، ۷۳۰، ۷۴۲، ۹۳۹

تحریم نظامی: ۴۲، ۴۳، ۵۴، ۷۴

ترور: ۱۳۹، ۳۸۳، ۴۰۱، ۹۹۱

تروریسم، تروریست: ۵۱، ۷۴، ۸۷، ۹۱، ۹۲، ۹۴، ۱۱۳، ۱۱۵، ۱۹۸، ۲۸۷، ۳۰۵، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۸۰، ۳۸۱، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۶۳، ۴۷۸

١٠٣٧ ، ١٠١٨ ، ١٠١٧ ، ٩٩٠ ، ٩٥٩ ، ٩٥٨ ، ٨٧٤ ، ٨٥٤ ، ٨١٨ ، ٧٨٧ ، ٧٤٣ ، ٦٦٠ ، ٥٨٥ ، ٥٨٤ ، ٥٦٧ ، ٥٦٢ ، ٤٨١

تنبيه متجاوز: ٢٣ ، ٢٤ ، ٢٥ ، ٧١ ، ٧٢ ، ٢٠٣ ، ٣٧٢ ، ٨٠٨

ص: ١١٢٢

توافقنامه دمشق (لبنان): ۷۲، ۷۳، ۸۹، ۹۰، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۸۲، ۴۰۸، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۵۸۴، ۶۲۲، ۷۴۳، ۷۴۴، ۸۵۵، ۱۰۱۸،

۱۰۱۹

توپ ۱۰۵ م. م: ۳۲۷، ۳۶۴، ۶۹۹، ۷۷۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۹۵، ۱۰۰۴

توپ ۱۲۰ م. م: ۳۶۴

توپ ۱۲۲ م. م: ۸۰۰، ۹۲۰

توپ ۱۳۰ م. م: ۲۱۶، ۲۸۹، ۳۶۴، ۵۳۱، ۶۹۹، ۷۵۳، ۷۷۲، ۷۷۳، ۷۷۸، ۸۰۰، ۸۹۵، ۹۲۰، ۱۰۰۴

توپ ۱۵۵ م. م: ۲۸۹، ۳۶۴، ۵۳۱، ۶۹۹، ۷۷۳، ۷۷۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۹۵، ۹۲۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۴

توپ ۲۰۳ م. م: ۷۷۳، ۷۷۸، ۸۰۰، ۸۹۵، ۹۲۱، ۱۰۰۴

توپ ۲۳ م. م: ۳۹۵، ۴۴۹، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۷۲، ۷۱۶، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۶۱، ۸۳۱، ۹۲۰

توپ ۳۵ م. م: ۴۳۰، ۶۳۷، ۶۳۸، ۷۱۹، ۷۲۰

توپ ۵۷ م. م: ۳۹۵، ۴۲۳، ۴۴۹، ۴۵۱، ۶۷۲، ۷۱۹، ۷۲۰، ۸۸۵

توپ ضد هوایی سام ۷: ۵۲۶

توپ ضد هوایی سام ۹: ۵۲۶

تیپ ۱ لشکر ۹۲ زرهی اهواز: ۲۸۸

تیپ ۱۰

سیدالشهدا: ۳۹، ۴۵، ۱۳۲، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۱، ۲۹۳، ۳۱۱، ۳۶۴، ۶۷۳، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۷۴۸، ۷۹۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۸۳، ۸۸۴، ۸۸۵، ۸۸۶

۱۰۰۰

تیپ ۱۰۵ گارد مرزی عراق: ۷۷۶

تیپ ۱۱۱ پیاده عراق: ۱۶۳، ۱۶۵

تیپ ۱۵ امام حسن: ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۸۴، ۸۰۲، ۹۲۵، ۹۹۹، ۱۰۰۰

تیپ ۱۸

الغدیر: ۳۹، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۲۴۲، ۲۹۴، ۳۶۴، ۵۵۸، ۶۰۸، ۶۷۳، ۶۸۵، ۷۴۸، ۷۵۷، ۷۹۵، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۸۴، ۸۸۷، ۸۸۸، ۹۱۷، ۱۰۰۰

تیپ ۲۰ رمضان: ۱۸۶، ۲۳۸

تیپ ۲۱ امام رضا: ۳۹، ۱۲۸، ۱۵۱، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۳۱۱، ۳۶۴، ۴۵۷، ۴۳۷، ۸۶۶، ۸۸۴، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳، ۹۷۷، ۱۰۰۰

تیپ ۲۱ کرکوک اتحادیه میهنی کردستان عراق: ۸۴۸

تیپ ۲۳ سورداش اتحادیه میهنی کردستان عراق: ۸۴۷

تیپ ۲۸ عراق: ۵۷۲

تیپ ۳ لشکر ۹۲ زرهی اهواز: ۴۷۱

تیپ ۳۲ انصارالحسین: ۱۸۰، ۱۸۲، ۱۸۴، ۲۳۴، ۲۹۳، ۳۱۱، ۴۵۶، ۴۵۷، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۵، ۹۲۵، ۹۹۹، ۱۰۰۰

تیپ ۳۳ المهدی: ۳۴، ۱۲۹، ۲۹۴، ۳۲۲، ۳۲۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۹۴، ۴۱۵، ۴۳۱، ۴۳۲، ۶۰۳، ۶۰۶، ۶۲۸، ۶۳۳، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۶،

۶۷۵، ۶۷۶، ۷۱۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۸۲۴، ۸۳۳، ۸۶۷، ۸۹۶، ۸۹۷، ۸۹۸، ۹۱۹، ۹۲۱، ۹۲۲، ۹۲۳، ۹۴۶، ۹۷۱، ۹۷۲، ۹۷۷

تیپ ۳۳ نیروی مخصوص عراق: ۶۷۵

تیپ ۴۲۷ عراق: ۶۸۹

تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم: ۳۴، ۱۲۸، ۲۲۹، ۳۸۸، ۳۹۱، ۴۵۳، ۵۸۸، ۵۸۹، ۵۹۰، ۶۷۴، ۷۱۰، ۷۷۴، ۸۳۰، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۶۲، ۹۹۶، ۹۹۸

تیپ ۴۴ گارد ساحلی عراق: ۶۷۲

تیپ ۴۴۰ گارد ساحلی عراق: ۷۷۱

تیپ ۴۹ عراق: ۵۷۲

تیپ ۵۵: ۶۴۱، ۸۰۰

تیپ ۵۷ ابوالفضل: ۱۶۳

تیپ ۷۵ ظفر سپاه: ۱۰۰۲

تیپ ۷۷ ارتش عراق: ۶۷۵

تیپ ۸۰۶ عراق: ۷۷۶

تیپ ۹ بدر: ۱۸۱، ۲۳۴، ۴۸۵، ۴۸۹، ۸۰۲

تیپ امیرالمؤمنین: ۳۱۱، ۴۵۷، ۴۵۸، ۸۰۲

تیپ انصار همدان: ۹۲۹

تیپ بیت المقدس: ۳۳۲

تیپ ذوالفقار: ۹۴۹

تیپ زرهی ۲۸ صفر: ۲۳۸

تیپ زرهی ۷۲ محرم: ۲۳۸

تیپ شهید افیونی: ۵۱، ۹۵۱

تیپ شهید بروجردی: ۹۹۳، ۹۹۵

تیپ قدس: ۹۲۴، ۹۴۴، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۹۳، ۹۹۵

تیپ گارد ریاست جمهوری عراق: ۱۳۹

تیپ مسلم بن عقیل: ۲۹۳، ۳۱۱، ۴۵۷، ۴۵۸

تیپ مهندسی الهادی: ۲۹۴

تیپ مهندسی جوادالائمه: ۳۱۱

تیپ نبی اکرم (۳۱۳): ۲۹۳، ۳۱۱، ۸۰۲، ۸۴۴، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۹۳، ۹۹۵

تیپ نبی اکرم باختران: ۹۲۹

تیپ ویژه شهدا: ۳۱۱، ۳۷۲، ۴۵۷، ۴۶۰، ۸۰۲، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۷۷، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۵

جامعه اقتصادی اروپا: ۱۰۱۹، ۱۰۲۰

جامعه الزهرا: ۶۲۱

جامعه روحانیت مبارز تهران: ۳۱۹، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱

جامعه عرب: ۴۱۴، ۶۶۰

جامعه مدرسین حوزه علمیه: ۲۹۹

جبهه آزادی بخش ملی الجزایر: ۳۷۸

جبهه اتحاد ملی لبنان: ۴۱۸، ۴۱۹

جبهه ضد امپریالیسم: ۱۰۴۲

جبهه مقاومت ملی یمن شمالی: ۲۴۸، ۲۸۶

جماعت اسلامی پاکستان: ۸۱۰

جمعیت مشایخ پاکستان: ۸۱۰

جنبش اسلامی ترکیه: ۶۱۴

جنبش امل: ۷۲، ۸۹، ۹۰، ۲۲۲، ۲۴۷، ۲۸۵، ۳۱۶، ۳۵۴، ۳۵۵، ۴۰۸

ص: ۱۱۲۳

۴۱۱، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۷۴۴، ۸۸۰، ۹۶۰، ۹۶۱، ۱۰۱۹، ۱۰۲۰

جنبش توحید اسلامی لبنان: ۷۲، ۸۸، ۹۰، ۱۹۴، ۲۴۶، ۲۸۵، ۵۸۵

جنبش عدم تعهد: ۶۷، ۱۶۹، ۲۰۵، ۲۴۵، ۳۰۰، ۳۵۳، ۴۳۸، ۶۹۴، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۹، ۸۰۹، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۴۹، ۸۷۱، ۸۷۳، ۸۷۴، ۹۵۷، ۱۰۱۳، ۱۰۴۰، ۱۰۴۲

جنبش فتح: ۳۵۷، ۳۸۱

جندالله: ۹۷۹

جنگ جهانی دوم: ۹۰۱

جنگ خلیج فارس: ۸۲، ۸۴، ۹۰، ۱۳۵، ۱۴۳، ۲۵۹، ۲۷۸، ۲۸۲، ۳۳۳، ۳۳۸، ۳۵۳، ۴۰۶، ۵۱۸، ۶۰۸، ۶۱۲، ۶۱۶، ۶۱۸، ۶۹۴، ۷۸۶، ۷۸۷، ۸۱۷، ۸۵۴

جنگ شهرها: ۲۳، ۳۷۰، ۴۳۵، ۴۳۶

جنگ قادسیه: ۳۶۹

جنگ ویتنام: ۴۶۵

جهاد خراسان: ۷۷۷

جهاد خودکفایی سپاه پاسداران: ۹۸۰

جهاد دامغان: ۹۶۶، ۹۹۶

جهاد دانشگاهی: ۱۳۹، ۱۸۸

جهاد سازندگی استان کرمان: ۸۷۰

جهاد سازندگی الیگودرز: ۶۱۲

جهاد سازندگی فیروزکوه: ۹۲۸

جهاد سازندگی کاشان: ۹۲۸

جهاد سازندگی کرج: ۶۱۲

جهاد سازندگی: ۵۵، ۵۶، ۱۵۵، ۱۸۲، ۱۸۸، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۷۰، ۲۷۳، ۲۹۴، ۳۰۳، ۳۲۷، ۳۹۰، ۳۹۹، ۴۲۵، ۴۳۰، ۴۵۱، ۴۴۸، ۴۵۲، ۴۵۴، ۴۵۶، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۹۰، ۴۹۵، ۴۹۷، ۴۹۸، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۳۹، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۹، ۶۷۶، ۶۹۸، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۵۷، ۷۶۳، ۷۹۷، ۷۹۸، ۹۱۱

۹۲۱، ۹۲۳، ۹۳۴، ۹۷۱، ۹۸۳، ۱۰۱۱

جهاد فارس: ۱۵۷، ۴۶۸

جهاد مازندران: ۹۲۲

جهاد نجف: ۷۷۷

جهاد یزد: ۷۷۷

جیش الشعبی (ارتش خلقی عراق): ۵۳، ۱۶۶، ۳۰۸، ۳۶۹، ۴۸۶، ۹۰۰

چریک های فدایی (اکثریت): ۱۰۰۷

حامیان راهیان کربلا: ۹۵۳

حزب اتحاد برای دمکراسی فرانسه: ۱۷۳

حزب الدعوه: ۹۹۰

حزب انقلابی تانزانیا: ۹۳۳

حزب بعث سوریه: ۸۱۸

حزب بعث عراق: ۲۴، ۵۳، ۶۱، ۲۲۱، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۷۵، ۴۸۲، ۵۰۲، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۸۲، ۶۵۳، ۶۵۴، ۸۱۸، ۸۶۹، ۸۳۴، ۹۸۹، ۹۹۰، ۱۰۰۸، ۱۰۳۹

حزب توده ایران: ۱۰۳، ۱۴۴، ۱۰۳۷

حزب جمعیت علمای اسلام: ۱۰۴۲

حزب دمکرات کردستان ایران (بارزانی ها): ۵۰، ۵۱، ۹۹، ۱۳۸، ۱۶۵، ۲۴۱، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۷۹، ۲۹۷، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۴۷، ۴۰۱، ۴۶۰، ۴۷۳، ۵۴۱، ۵۷۶، ۶۱۰، ۸۰۶، ۸۶۹، ۸۹۹، ۹۰۰، ۹۷۸، ۹۷۹، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸، ۱۰۳۷

حزب دمکرات کردستان عراق (بارزانی ها): ۵۲، ۱۶۶، ۴۸۵، ۶۱۱، ۷۳۲، ۷۴۰، ۷۷۶، ۹۵۴، ۹۵۵

حزب دمکراتیک خلق: ۱۶۶

حزب سبزه های آلمان: ۱۰۱۱

حزب سوسیالیست ترقی خواه لبنان (دروزی ها): ۷۲، ۹۰، ۳۵۴، ۳۵۵، ۴۱۸، ۴۱۹، ۷۴۴، ۸۸۰، ۹۶۱

حزب سوسیالیست فرانسه: ۸۰۷، ۱۷۳، ۹۵

حزب سوسیالیست کردستان عراق: ۹۴۳، ۷۳۲

حزب کتائب لبنان: ۴۲۰

حزب کمونیست کردستان عراق: ۱۶۶

حزب الله لبنان: ۷۲، ۷۳، ۸۹، ۲۲۲، ۲۴۷، ۲۸۵، ۳۱۶، ۳۸۲، ۴۰۸، ۴۱۱، ۴۱۱، ۵۲۲، ۷۴۳، ۷۴۴

حق و تو: ۵۸، ۳۳۷، ۹۶۲، ۹۸۷

حقوق بشر: ۸۷، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۴۵، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۸۲، ۲۸۴، ۸۲۷، ۸۵۶، ۸۸۱، ۹۵۳

خطوط هوایمایی اسرائیل (العال): ۳۴۱، ۳۵۷

خمسپاره ۱۲۰ م. م: ۲۱۷

خمسپاره ۶۰: ۴۱۷، ۸۳۶، ۹۹۵

خمسپاره ۸۱ م. م: ۲۱۷

خمسپاره انداز ۱۲۰ م. م: ۳۲۵، ۳۲۷، ۳۴۵، ۳۶۱، ۳۹۰، ۳۹۴، ۴۳۰، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۵۰، ۵۱۲، ۵۳۳، ۶۸۳، ۶۹۹، ۸۶۴، ۸۸۵، ۸۹۳، ۹۲۳، ۹۸۱، ۱۰۲۶

خمسپاره انداز ۶۰ م. م: ۱۸۰، ۳۹۰، ۹۸۱

خمسپاره انداز ۸۰ م. م: ۶۹۹

خمسپاره انداز ۸۱ م. م: ۳۹۰، ۴۳۰، ۴۴۹، ۵۱۲، ۶۳۳، ۶۸۳، ۶۹۹، ۸۶۴، ۸۸۵، ۸۹۳، ۹۲۳، ۹۸۱، ۱۰۲۶

خمسپاره انداز کماندویی: ۱۰۳۵

دادگاه اصل ۴۹ قانون اساسی: ۱۰۱۲

دادگاه عالی انقلاب: ۶۲۱، ۶۲۲

دادگاه عالی لاهور: ۹۳۷

دادگاه فدرال سن دیه گو کالیفرنیا: ۷۳۳

دادگاه هرس فری رد لندن: ۹۵۷

داد گستری خوزستان: ۹۱۲

داد گستری شهر کرد: ۴۸۱

داد گستری: ۱۰۱۶

دبیرخانه اوپک: ۱۰۴۳

ص: ۱۱۲۴

دبیرخانه شورای امنیت کشور: ۱۰۰۸

دفتر امنیتی اداره هواپیمایی فدرال آمریکا: ۱۰۱۷

دفتر پاپ: ۴۸۲

دفتر تحکیم وحدت: ۱۳۹، ۱۸۸، ۳۱۹

دفتر خدمات حقوقی بین المللی جمهوری اسلامی ایران: ۷۸۵

دفتر دادستانی المللو: ۱۰۸

دفتر سیاسی حزب دمکرات کردستان ایران: ۸۰۶

دفتر سیاسی سپاه پاسداران: ۸۳

دفتر سیاسی کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی: ۳۳۹

دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه: ۶۲۱

دفتر فرماندهی سپاه پاسداران منطقه ۳ کربلا: ۳۴۶

دفتر مرکزی بسیج عراق: ۸۰، ۱۴۰، ۲۶۱

دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه: ۲۴۸، ۲۶۴، ۳۴۳، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۴۴۲، ۴۶۳، ۷۳۴، ۹۳۰، ۹۶۱، ۹۸۸، ۱۰۱۸،

۱۰۴۲

دفتر هواپیمایی پان امریکن: ۹۳۸

دفتر هواپیمایی سوریه در ابوظبی: ۹۳۸

دومین کنگره دانشجویان مسلمان دانشگاهها: ۱۴۰

دیوان لاهه: ۵۴۶، ۷۸۵، ۹۵۹، ۹۶۰

رآکتور هسته ای: ۴۱۴

رادارهای رازیت: ۳۹۰

راهبرد تصرف یک منطقه مهم و استفاده از آن برای پایان دادن به جنگ: ۲۹

راهبرد عملیاتی اجرای عملیات های مداوم و بی وقفه: ۲۷

راهپیمایی روز قدس: ۲۳، ۲۴، ۲۵۴، ۳۰۹، ۳۶۳، ۶۶۱، ۶۶۲، ۸۲۸، ۱۰۰۹

رایزنی فرهنگی ایران در دمشق: ۱۴۱

روابط عمومی شرکت ملی فولاد ایران: ۱۰۳۶

ژاندارمری باختران: ۱۰۰۸، ۱۰۱۶

ژاندارمری جوشن سقز: ۵۱

ژاندارمری سمنان: ۲۹۷

ژاندارمری: ۷۹، ۸۸، ۱۷۹، ۲۳۵، ۲۴۲، ۲۹۶، ۲۹۷، ۳۰۷، ۳۴۷، ۵۳۰، ۷۳۸، ۹۷۵، ۹۸۱، ۹۸۹

ژیروسکوپ: ۶۵۸، ۱۰۱۲

سازمان آزادی بخش فلسطین: ۱۰۱، ۱۶۶، ۲۰۰، ۲۶۹، ۲۷۰، ۳۰۵، ۳۴۲، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۸۰، ۳۸۱، ۴۴۰، ۴۴۱، ۵۲۲، ۵۶۷، ۷۴۲، ۹۵۸، ۹۶۱

۹۸۴

سازمان احتیاط قدس: ۸۰۵

سازمان استخبارات عراق: ۲۸۰، ۴۸۶، ۹۰۰

سازمان اطلاعاتی ارتش ایتالیا: ۴۱۴، ۴۱۵

سازمان امنیت تایلند: ۲۸۴

سازمان امنیت عراق: ۲۵۷، ۴۸۲، ۴۸۳، ۹۷۹، ۹۸۰

سازمان امور اداری و استخدامی کشور: ۱۲۲

سازمان انرژی اتمی ایران: ۵۵۰، ۵۸۳

سازمان بهزیستی: ۱۲۲

سازمان بین المللی دریانوردی: ۴۴، ۴۳۷

سازمان تبلیغات اسلامی زنجان: ۲۸۰

سازمان جاسوسی اسرائیل (موساد): ۴۸۳

سازمان حفاظت اطلاعات سپاه پاسداران: ۱۰۱۶

سازمان دانشجویان امامیه پاکستان: ۳۵۰، ۸۱۰، ۸۵۲، ۸۷۸

سازمان دفاع غیرنظامی عراق: ۴۶۲

سازمان سرمایه گذاری بانک مرکزی: ۵۸۳

سازمان سرمایه گذاری و کمک های اقتصادی و فنی ایران: ۳۸۰، ۵۴۹، ۵۵۰

سازمان سیا: ۴۱۴، ۹۵۹

سازمان صنایع دفاع: ۷۹۰، ۷۹۱، ۸۹۱

سازمان عفو بین المللی: ۵۴، ۳۳۲، ۳۳۳، ۷۳۲، ۸۰۷، ۸۵۶، ۸۵۷

سازمان کشتیرانی: ۷۲۳

سازمان کنفرانس اسلامی: ۶۲، ۶۳، ۹۲، ۲۰۷، ۲۴۵، ۲۶۵، ۳۰۰، ۳۵۳، ۳۷۸، ۴۰۶، ۴۳۸، ۵۶۲، ۵۸۵، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۶۰، ۶۹۴

۶۹۵، ۷۳۵، ۷۴۲، ۷۸۹، ۸۰۸، ۸۲۷، ۸۵۶، ۸۷۳، ۸۷۴

سازمان مجاهدین خلق (منافقین): ۴۳، ۵۰، ۵۱، ۷۹، ۸۷، ۱۱۴، ۱۱۶، ۱۷۴، ۲۰۵، ۲۵۲، ۲۵۴، ۴۰۰، ۴۴۴، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۸۱، ۶۱۰، ۶۶۱، ۷۸۶

۸۲۷، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۸۰، ۹۰۰، ۹۱۰، ۹۱۲، ۹۴۲، ۹۵۱، ۹۷۸، ۹۹۰، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸، ۱۰۱۷، ۱۰۳۷

سازمان مستضعفین در جهان: ۱۲۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۴۶۳

سازمان ملل متحد: ۲۴، ۲۵، ۵۸، ۶۰، ۶۶، ۸۷، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۳۵، ۱۷۴، ۱۹۰، ۲۰۲، ۲۰۴، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۸۲، ۲۸۴، ۳۰۲، ۳۳۴، ۳۳۵

۳۳۷، ۳۳۸، ۳۵۳، ۳۷۶، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۸۱، ۵۱۳، ۵۵۹، ۵۶۶، ۵۷۷، ۶۴۷، ۶۵۷، ۷۸۹، ۸۰۹، ۸۱۴، ۸۱۶، ۸۸۱، ۹۳۰، ۹۵۳

۹۸۷، ۱۰۱۸

سازمان وحدت افریقا: ۹۵۶

سازمان همکاری اقتصادی (ا.ک.و): ۸۵۱، ۹۰۷

سازمان همکاری و عمران اروپا: ۱۰۱۵

سازمان هواپیمایی کشوری: ۱۹۳

سازمان هواشناسی (اداره): ۶۹۸، ۷۱۸

سپاه ۲ عراق: ۴۳۴

سپاه ۳ عراق: ۷۷، ۸۱، ۲۷۷، ۳۹۹، ۴۰۳، ۴۳۴، ۵۷۱، ۵۷۲، ۶۴۷، ۶۷۰، ۶۸۸، ۸۴۴، ۸۶۵، ۹۵۰، ۱۰۰۷

سپاه ۴

عراق: ۸۱، ۱۳۶، ۱۵۹، ۲۷۷، ۲۹۵، ۴۰۳، ۴۵۹، ۶۴۷، ۶۶۷، ۸۴۴، ۹۵۰

سپاه ۵ عراق: ۴۳۴، ۶۴۷

سپاه ۶ عراق: ۷۸، ۸۱، ۱۵۹، ۲۷۷، ۲۹۵، ۳۴۶، ۳۹۹، ۴۰۳، ۴۳۴، ۴۹۷، ۶۴۷، ۶۶۷، ۶۷۰، ۸۴۴، ۹۵۰، ۹۷۴، ۱۰۰۷، ۱۰۳۲

سپاه ۷ عراق: ۲۴۰، ۲۷۷، ۴۰۳، ۵۵۵، ۶۷۰، ۹۴۹، ۹۵۰

سپاه آذربایجان شرقی: ۸۴۸

سپاه آشتیان: ۲۵۸، ۹۲۸

ص: ۱۱۲۵

سپاه اشنویه: ۱۰۰۷

سپاه بانه: ۴۷۳

سپاه بروجن: ۹۲۸

سپاه بندرعباس: ۸۹۷

سپاه بوکان: ۳۴۷

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی: ۲۲، ۲۳، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۴، ۴۵، ۴۸، ۵۱، ۵۵، ۸۱، ۸۸، ۹۷، ۹۸، ۱۲۸، ۱۳۹، ۱۵۵، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۳، ۱۸۷، ۱۸۸، ۲۰۲، ۲۰۴، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۲۴، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۸، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۷۳، ۲۷۷، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۳، ۲۹۴، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۱۱، ۳۳۵، ۳۶۱، ۳۸۵، ۳۸۷، ۳۸۸، ۴۳۳، ۴۳۶، ۴۵۱، ۴۵۴، ۴۵۸، ۴۷۵، ۴۸۰، ۴۸۵، ۴۸۸، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۷، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۵۳، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۶، ۶۰۸، ۶۲۱، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۱، ۶۴۹، ۶۵۱، ۶۶۱، ۶۶۳، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۷۴، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۸۰، ۶۸۲، ۶۹۳، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۱۳، ۷۲۰، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۳، ۷۳۸، ۷۴۷، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۹، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۹، ۷۹۲، ۷۹۳، ۷۹۷، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۲، ۸۰۵، ۸۰۶، ۸۲۲، ۸۲۶، ۸۳۲، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۴۱، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۸۸، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۵، ۸۹۶، ۸۹۷، ۹۰۰، ۹۱۱، ۹۴۱، ۹۴۲، ۹۴۴، ۹۴۷، ۹۷۵، ۹۷۷، ۹۷۹، ۹۸۰، ۹۸۱، ۹۸۹، ۹۹۳، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۴، ۱۰۰۵، ۱۰۰۷، ۱۰۰۹، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۰۱۶، ۱۰۳۳، ۱۰۳۴، ۱۰۳۵، ۱۰۳۶

سپاه پیرانشهر: ۳۴۷

سپاه تبریز: ۲۴۱

سپاه تکاب: ۴۷۴

سپاه تویسرکان: ۵۵۸

سپاه جنوب: ۹۷، ۳۱۱، ۶۰۲، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۹۹۳

سپاه جهرم: ۲۴۱

سپاه خرمشهر: ۸۳۷

سپاه دو گنبدان: ۲۵۸

سپاه دهدشت: ۲۵۸

سپاه سردشت: ۹۵۱

سپاه سلماس: ۵۵۸

سپاه شمال غرب: ۸۰۲، ۹۶۵

سپاه شمال: ۹۷، ۳۱۱، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۹، ۴۹۰، ۶۰۲، ۷۷۴، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۹۹۳، ۹۹۹

سپاه کوار: ۸۰۷

سپاه گیلان: ۷۷۹

سپاه مازندران: ۹۷۷

سپاه محلات: ۵۵۸

سپاه مرکز: ۹۹۳

سپاه منطقه ۱ ثارالله: ۴۵، ۲۹۳، ۴۶۰، ۸۴۸، ۹۲۹

سپاه منطقه ۲ دریایی: ۸۹۷

سپاه منطقه ۵ ثامن الائمه: ۹۷۷، ۹۷۸

سپاه مهاباد: ۹۵۱، ۹۷۸، ۹۷۹، ۱۰۰۷

سپاه میاندواب: ۷۳۲

سپاه ناحیه کردستان: ۸۰، ۸۰۶، ۱۰۰۹

سپاه نجف آباد: ۵۹۲

سپاه نیریز: ۲۴۱

سپاه همدان: ۶۱۲

سپاه یاسوج: ۲۵۸

سپاه یزد: ۵۵۸

ستاد اعزام مبلغ دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم: ۲۸۰

ستاد امنیت سقز: ۸۰۶

ستاد بازسازی خوانسار: ۶۱۳

ستاد بازسازی و نوسازی استان اصفهان: ۶۱۳

ستاد بازسازی و نوسازی استان باختران: ۶۵۸

ستاد بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده: ۲۶۲

ستاد پدافند کشور: ۴۳۰، ۸۴۳

ستاد پشتیبانی جنگ بنیاد مستضعفان: ۵۳۸

ستاد پشتیبانی جنگ جهاد سازندگی استان هرمزگان: ۲۸۰

ستاد پشتیبانی جنگ جهاد سازندگی قائن: ۸۷۰

ستاد پشتیبانی جنگ جهاد سازندگی کرج: ۹۰۰

ستاد پشتیبانی جنگ دامغان: ۲۵۹

ستاد پشتیبانی جنگ شرکت واحد اتوبوسرانی: ۴۶۰

ستاد پشتیبانی جنگ: ۲۷

ستاد پشتیبانی کمک های آموزش و پرورش شهرستان داراب: ۸۰۷

ستاد تبلیغات جنگ: ۲۴۲، ۳۴۷، ۳۷۰، ۳۷۱، ۴۳۵، ۴۷۳، ۴۷۴، ۵۷۷، ۶۰۸، ۶۴۷، ۱۰۱۱

ستاد جبهه و جنگ ساوه: ۸۷۰

ستاد حمایت از رزمندگان: ۶۵۰

ستاد خارجی دهه فجر: ۴۷۹، ۴۸۰

ستاد رسیدگی به وضع مصدومان و مجروحان جنگ تحمیلی: ۲۴۲

ستاد سپاه پاسداران منطقه ۳ کربلا: ۱۰۳۶

ستاد سپاه پاسداران منطقه ۴ (زاهدان): ۸۷۰

ستاد سپاه پاسداران ناحیه کردستان: ۸۶۹، ۸۹۹

ستاد فرماندهی جنگ فرماندهی کل: ۲۷۵

ستاد فرماندهی کل قوا: ۲۷، ۵۴، ۵۵، ۲۵۳، ۲۵۴

ستاد قرارگاه نوح: ۹۴۶

ص: ۱۱۲۶

ستاد مرکزی سپاه پاسداران: ۸۰، ۲۷۵، ۴۸۵، ۵۹۲، ۸۰۶، ۸۵۴، ۸۷۰، ۹۶۸، ۱۰۳۶، ۱۰۳۷

ستاد مشاورت و هدایت عملیات برای فرماندهان: ۳۴

ستاد مشترک ارتش: ۴۳، ۷۶، ۷۷، ۸۶، ۱۳۵، ۲۰۱، ۲۵۱، ۲۷۸، ۴۰۰، ۴۳۴، ۴۶۰، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۹۰، ۵۲۵، ۵۳۴، ۵۴۰، ۵۷۵، ۶۰۹، ۶۸۰

۶۸۱، ۶۸۷، ۸۴۳، ۸۴۷، ۹۴۹، ۹۷۶، ۱۰۰۶، ۱۰۳۴

ستاد مقاومت ناحیه معدن البرز غربی: ۱۰۳۶

ستاد نیروی دریایی ارتش: ۱۸۹

ستاد نیروی زمینی سپاه: ۱۲۸، ۱۳۳، ۱۵۴، ۳۱۱، ۳۶۱، ۴۲۳، ۴۸۵، ۵۹۳

ستاد هماهنگی دانشگاهها در خدمت جنگ: ۱۳۹، ۱۸۸

ستادهای نماز جمعه استان تهران: ۳۱۷

سرویس مخفی ایتالیا: ۳۸۰، ۳۸۱

سلاح های شیمیایی: ۵۰، ۶۳، ۶۶، ۶۸، ۱۱۴، ۱۳۵، ۲۶۵، ۳۳۰، ۳۶۴، ۴۷۵، ۵۰۶، ۵۷۸، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۹۴، ۷۱۵، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۶۶، ۷۸۰

۷۸۱، ۷۸۶، ۸۱۴، ۸۳۹، ۸۵۰، ۹۰۲، ۹۰۳، ۹۳۴، ۹۷۶، ۹۸۲، ۱۰۳۵، ۱۰۳۸

سمپوزیوم نفت، تهران: ۲۸۴

سمینار ویژه فرماندهان یگانهای عمده نیروی زمینی ارتش: ۱۶۷، ۲۲۳

سنای آمریکا: ۵۰، ۳۷۸، ۳۷۹

سندیکای کارگران عراق: ۶۵۶

سواپو: ۹۵۶

سوسیالیست های ایتالیا: ۶۲۱

سوسیالیست های فرانسه: ۹۳۹، ۹۸۱

سومین اجلاس مشترک ایران و هند (سومین اجلاس مشترک کمیسیون ایران و هند): ۶۷، ۷۴۱، ۷۸۴، ۸۱۲

سیستم موشکی راپیر: ۸۶۸، ۷۲۰

سیستم موشکی هاگک: ۳۸، ۷۴، ۲۳۷، ۵۲۷، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۴، ۷۹۲، ۸۶۸

شانزدهمین اجلاس وزیران خارجه کشورهای اسلامی (فاس مراکش): ۶۳، ۳۵۳، ۴۰۵، ۵۶۲، ۵۸۵، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۵۵، ۶۶۰، ۶۹۴، ۷۳۵، ۸۵۶، ۸۵۵، ۷۴۲

شبه نظامیان مسیحی لبنان (فالانژها): ۷۲، ۷۳، ۹۰، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۸۸۰، ۱۰۱۹

شرکت اچ. پول. سون: ۴۰۱

شرکت اسلان: ۷۳۴

شرکت امداد کشتیرانی اسمیت اینترنشنال: ۱۰۰۶

شرکت اوردیف: ۷۰، ۵۲۲، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۶۶، ۵۸۳، ۹۱۴

شرکت ای. پی. کرپ: ۱۴۶

شرکت ایپکو مارین: ۱۰۰۶

شرکت ایتال سایدرا ایتالیا: ۱۲۲

شرکت بهرینگ آمریکا: ۷۸۵

شرکت بیمه کناس فرانسه: ۷۰، ۵۵۰، ۵۸۳

شرکت بیمه لویڈز لندن: ۱۲۰، ۴۱۳

شرکت پرزیدنت لاینز آمریکا: ۸۰۳، ۸۰۴

شرکت تجاری دجو سئول: ۶۵۸

شرکت جنرال موتورز آمریکا: ۴۸۲

شرکت ذوب آهن بافق: ۸۰

شرکت ساییم ایتالیا: ۶۲۰

شرکت سرمایه گذاری نفتی عرب: ۱۴۶

شرکت سیگنال آپارتن هلند: ۲۸۳

شرکت صنایع فلزی سومی ترمو: ۱۲۲

شرکت فولاد کوااساکی: ۱۲۲،

شرکت فولاد نیپون کوکان: ۱۲۲

شرکت کی بی سی آلمان غربی: ۴۷۵

شرکت مگنوم انگلیس: ۲۸۳

شرکت ملشمی آلمان غربی: ۴۷۵

شرکت ملی نفت ایران: ۴۲، ۱۲۱، ۳۳۱، ۳۶۶، ۴۱۳، ۵۵۶

شرکت مینسمن آلمان غربی: ۱۲۲

شرکت نفتی گلف اوایل: ۹۶۰

شرکت واحد اتوبوسرانی: ۲۹۸، ۴۶۰، ۸۸۰

شرکت وستینگهاوس آمریکا: ۷۳۴

شرکت هلندز سیگنا لاپ پارتن: ۱۰۸

شرکت یونایتد پاسفیک انترناسیونال: ۲۸۴

شناور بارج: ۷۷۰، ۸۳۲

شناور طارق: ۲۸۹، ۵۰۴، ۵۱۳، ۶۰۰، ۶۳۶، ۶۴۴، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۹۸، ۷۶۲، ۷۶۴، ۷۹۹، ۸۳۲، ۸۸۹، ۹۹۸

شناور کنو موتوردار: ۷۱۹

شوراهای اسلامی روستاهای تربت حیدریه: ۲۴۱

شوراهای اسلامی روستایی: ۲۱۱، ۸۷۰

شوراهای اسلامی مازندران: ۲۱۲

شوراهای اسلامی: ۲۴۱

شورای امام اعظم پاکستان: ۸۱۰

شورای امنیت ملی آمریکا: ۹۳۸

شورای امنیت: ۵۷، ۶۰، ۶۶، ۸۷، ۱۰۶، ۱۲۴، ۱۴۳، ۱۹۰، ۱۹۱، ۲۲۰، ۲۲۳، ۳۳۵، ۳۷۶، ۴۳۷، ۴۴۳، ۵۵۹، ۵۷۷، ۷۴۲، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲

شورای ایکائو (سازمان بین المللی هواپیمایی کشور): ۱۹۳

شورای تأمین استان سیستان و بلوچستان: ۹۸۹

شورای جامعه عرب: ۵۶۷

شورای سیاست گذاری حزب لیبرال دمکرات ژاپن: ۶۵، ۷۴۱، ۷۸۰

شورای عالی انقلاب فرهنگی: ۲۹۹

ص: ۱۱۲۷

شورای عالی بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده: ۸۶

شورای عالی دفاع: ۲۶، ۸۰، ۲۴۲، ۲۵۱، ۲۶۰، ۳۷۳، ۴۹۰، ۵۲۵، ۵۳۲

شورای عالی سپاه: ۳۰، ۹۶۸

شورای عالی قضایی: ۲۱۲، ۹۰۹، ۱۰۱۲

شورای عمومی کلیسای واتیکان: ۲۸۲

شورای فرماندهی انقلاب عراق: ۹۰۱

شورای مرکزی گزینش: ۷۳۳

شورای وقایع نگاری جنگ: ۸۶

شورای همکاری خلیج فارس: ۶۰، ۶۲، ۶۶، ۸۳، ۹۰، ۱۰۵، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۴۱، ۱۹۴، ۲۰۷، ۲۰۹، ۳۰۱، ۳۴۰، ۳۵۲، ۳۷۷، ۴۳۸، ۴۴۱، ۶۶۲،

۶۹۲، ۶۹۴، ۶۹۵، ۶۹۶، ۷۸۲، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۲۷، ۸۲۸، ۹۰۴

شهربانی باختران: ۱۶۵

شهربانی سردشت: ۶۸۷

شهربانی کردستان: ۸۶۹، ۹۵۱، ۱۰۰۸

شهربانی: ۸۸، ۲۹۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۹۶۳، ۱۰۰۹، ۱۰۳۷

شهرداری تبریز: ۶۱۲

شهرداری تهران: ۱۳۸

شهرداری قزوین: ۲۸۰

صادرات (صدور) نفت عراق: ۵۲۰، ۶۵۲، ۸۴۵، ۹۱۳، ۹۵۵

صادرات (صدور) نفت ایران: ۵۶، ۶۸، ۸۴، ۱۰۳، ۱۱۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۹۱، ۱۹۷، ۲۱۱، ۲۷۰، ۳۰۲، ۳۶۶، ۴۱۲، ۴۱۳، ۵۱۷،

۵۱۹، ۵۲۰، ۵۶۱، ۵۸۴، ۶۱۲، ۶۲۲، ۶۸۷، ۸۲۸، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۷۵، ۹۵۰، ۹۵۶، ۱۰۰۶، ۱۰۱۴، ۱۰۱۵

صدا و سیما: ۲۰۲، ۸۷۷، ۱۰۱۱

صفحه پی. ام. پی: ۲۱۸، ۲۹۰، ۲۹۱، ۳۸۹، ۵۱۳، ۵۲۷، ۵۳۶، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۴۴، ۶۷۴، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۹۸، ۷۱۲، ۷۲۵، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۶۷، ۷۹۲

صفحه جی. اس. پی: ۲۱۸، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۳۶، ۵۹۹، ۷۲۵، ۷۶۴

صلح: ۲۴، ۲۵، ۴۷، ۵۷، ۵۹، ۶۰، ۶۲، ۶۴، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۸۴، ۸۵، ۸۷، ۹۲، ۹۳، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۷۲، ۱۸۸، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۹، ۲۰۴، ۲۰۷، ۲۲۳، ۲۷۸، ۲۷۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۹، ۳۱۲، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۷۷، ۴۰۵، ۵۰۲، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۴۴، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۶۱، ۵۷۴، ۵۸۰، ۵۸۲، ۵۸۵، ۶۱۷، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۶۲، ۶۹۳، ۶۹۴، ۶۹۵، ۶۹۶، ۷۳۶، ۷۴۲، ۷۴۴، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۶، ۷۸۹، ۸۰۸، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۱۴، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۵۰، ۸۵۶، ۸۷۱، ۸۷۷، ۹۳۴، ۹۶۱، ۹۸۴، ۹۸۵، ۱۰۱۱، ۱۰۱۹، ۱۰۴۰، ۱۰۴۲

صلیب سرخ: ۸۲، ۲۰۵، ۵۵۹

ضد هوایی ۲۳

م.م: ۴۲۳، ۵۱۲، ۷۱۳، ۷۶۴، ۸۶۸، ۸۹۸، ۹۲۳، ۹۴۷، ۹۷۱، ۹۷۳

ضد هوایی ۵/۱۴ م.م: ۲۹۰، ۴۲۳، ۷۱۳، ۷۲۱، ۷۶۴، ۹۲۳

ضد هوایی ۵۷ م.م: ۷۷۱، ۷۷۲، ۸۶۸

طرح عملیات یدکی شماره ۲: ۴۰

طرح عملیاتی انصار: ۳۹، ۴۹۶

طرح عملیاتی تبوک: ۳۹، ۴۰، ۲۳۴، ۴۹۶

طرح عملیاتی حنین: ۳۹، ۲۳۴، ۴۹۶

طرح عملیاتی خندق: ۴۰، ۴۹۷

طرح عملیاتی شلمچه: ۴۱

طرح عملیاتی صف (طرح عملیات یدکی شماره ۱): ۳۹، ۴۰، ۳۶۴، ۳۶۵، ۴۹۵، ۶۰۵، ۷۹۵، ۷۹۷، ۸۳۹، ۸۸۳، ۸۹۱، ۸۹۲، ۱۰۰۰

طرح فجر سپاه: ۸۰۵

طرح مالک اشتر: ۲۹۴

طرح یونس: ۱، ۳۹۵

عملیات بدر: ۲۳، ۲۶، ۳۱، ۳۹، ۴۰، ۱۲۹، ۱۵۳، ۳۲۸، ۳۸۸، ۳۹۲، ۴۲۹، ۴۷۲، ۴۹۷، ۵۰۶، ۵۸۹، ۵۹۵، ۶۰۷، ۶۶۱، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۷۰، ۶۹۶

۷۱۷، ۷۲۲، ۷۲۸، ۸۲۳، ۸۲۵، ۸۳۱، ۸۳۶، ۹۱۷

عملیات بزرگ: ۲۶، ۲۷، ۲۷۳، ۲۸۹، ۲۹۲، ۲۹۴، ۸۴۱، ۱۰۰۴

عملیات بیت المقدس: ۳۱۰، ۶۹۷، ۷۱۴، ۷۲۸، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۲۸

عملیات خیبر: ۱۲۹، ۲۴۰، ۲۵۴، ۴۹۹، ۵۳۲، ۶۰۷، ۶۷۰، ۷۲۸، ۸۲۲، ۸۳۱

عملیات رمضان: ۴۹۹

عملیات ش.م.ر: ۶۸۱

عملیات عاشورای ۳: ۸۸۶

عملیات فاو: ۳۷، ۳۹، ۵۰۱، ۶۳۴، ۹۹۶

عملیات فتح المبین: ۳۳، ۳۱۰، ۳۱۱، ۴۱۷، ۶۵۶، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۲۸، ۹۶۷، ۱۰۳۰

عملیات فدک: ۲۱۳، ۲۱۷، ۲۲۵، ۲۳۳، ۶۷۲

عملیات قادر: ۲۶، ۷۹۱، ۸۲۳

عملیات کربلای ۱: ۲۷۶

عملیات کربلای ۳: ۵۳۸

عملیات کربلای ۴: ۷۹۵

عملیات کمیل: ۷۹۱

عملیات میمک: ۴۵۷

عملیات والفجر ۲: ۹۹۴

عملیات والفجر ۸: ۲۱، ۹۷، ۲۴۰، ۲۷۶، ۳۶۳، ۵۵۵، ۷۱۷، ۸۶۶، ۹۴۹، ۹۹۷، ۱۰۲۸

عید فطر: ۲۳

فتح خرمشهر: ۳۶۳، ۴۱۵، ۸۲۴، ۸۲۷

فرمانداری تنگستان: ۱۰۰۵،

فرمانداری دیاله: ۳۶۹

فرمانداری قائن: ۱۸۸

قايق ۲۵ فوتی: ۷۶۹

قايق اف. تی: ۷۱۸

ص: ۱۱۲۸

قایق ریجیندر: ۴۵۲، ۷۱۸، ۷۶۹، ۸۶۷

قایق فایبر گلاس: ۹۲۲

قایق کانو: ۵۳۸، ۶۳۵، ۶۳۶، ۷۶۹، ۷۹۹، ۸۶۷، ۸۹۶، ۱۰۰۱

قایق لاور: ۸۰۱

قرارداد الجزایر: ۳۳۶

قرارداد ژنو: ۲۸۰

قرارداد کمپ دیوید: ۳۱۹، ۳۵۲، ۷۳۷، ۷۹۱

قرارگاه ۱۴ عراق: ۹۷۶

قرارگاه ارتش خلقی: ۵۳

قرارگاه تاکتیکی لشکر ۳۱: ۵۷۲

قرارگاه جنوب ارتش: ۷۷۳

قرارگاه حمزه سیدالشهدا: ۷۹، ۸۰، ۱۳۸، ۱۶۵، ۲۴۱، ۲۵۸، ۲۷۹، ۴۸۹، ۶۱۰، ۶۴۶، ۶۸۹، ۷۳۲، ۷۷۸، ۸۰۵، ۸۰۶، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۹۹، ۹۵۱، ۹۷۸، ۱۰۰۷، ۱۰۱۶، ۱۰۳۷

قرارگاه خاتم الانبیای سپاه (قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران): ۲۲، ۳۳، ۳۷، ۴۱، ۷۵، ۹۷، ۹۸، ۱۲۹، ۱۳۲، ۱۳۴، ۱۳۶، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۶۳، ۱۷۷، ۱۸۰، ۱۸۶، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۸، ۲۳۳، ۲۳۴، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۵۳، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۸۹، ۲۹۱، ۲۹۳، ۲۹۴، ۲۹۷، ۳۰۷، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۲۱، ۳۲۴، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۳۰، ۳۴۵، ۳۵۹، ۳۶۱، ۳۶۳، ۳۸۸، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۵، ۴۲۳، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۳۴، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۶، ۴۶۷، ۴۸۵، ۴۹۰، ۴۹۲، ۴۹۴، ۴۹۸، ۵۰۱، ۵۰۴، ۵۰۹، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۱۳، ۵۲۵، ۵۲۷، ۵۲۹، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۵۴، ۵۷۱، ۵۸۷، ۵۸۸، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۵، ۵۹۷، ۵۹۹، ۶۰۱، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۷، ۶۲۵، ۶۲۹، ۶۳۲، ۶۳۴، ۶۳۷، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۶، ۶۴۹، ۶۶۵، ۶۶۷، ۶۷۲، ۶۷۶، ۶۸۰، ۶۸۲، ۶۹۶، ۶۹۷، ۶۹۹، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۲۰، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۹، ۷۳۱، ۷۵۸، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۹، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۸، ۷۷۹، ۷۹۹، ۸۲۱، ۸۲۸، ۸۳۸، ۸۴۱، ۸۴۳، ۸۶۲، ۸۶۵، ۸۸۳، ۸۸۷، ۸۸۹، ۸۹۰، ۹۱۷، ۹۲۲، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۴۱، ۹۴۴، ۹۴۸، ۹۶۶، ۹۶۹، ۹۷۵، ۹۷۸، ۹۹۳، ۱۰۰۱، ۱۰۰۴، ۱۰۰۵، ۱۰۲۳، ۱۰۲۵، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱، ۱۰۳۴

ستاد قرارگاه خاتم الانبیای: ۲۱، ۲۷، ۳۰، ۳۰، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۴۷، ۴۳۱، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۴، ۴۹۸، ۵۰۴، ۵۰۸، ۵۲۵، ۵۳۰، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۵، ۵۵۳، ۵۹۳، ۶۰۲، ۶۰۴، ۶۳۹، ۶۴۱، ۶۶۵، ۶۶۶، ۷۰۳، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۸، ۷۱۳، ۷۱۵، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۳، ۷۲۶، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۱، ۷۴۷، ۷۴۹، ۷۵۲، ۷۵۶، ۷۵۹، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۹، ۷۷۳، ۸۴۰، ۸۸۸، ۸۹۰، ۱۰۰۴، ۱۰۰۵، ۱۰۳۳

قرارگاه رعد: ۳۸، ۳۹، ۵۲۷، ۶۳۲، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۷۰۷، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۵۸، ۷۹۲، ۸۴۳، ۸۶۸

قرارگاه رمضان: ۳۰، ۴۰، ۴۸۵، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۹۶، ۴۹۹، ۵۰۳، ۵۰۴

قرارگاه سلمان: ۱۰۰۰، ۱۰۳۰

قرارگاه شمال غرب (رکن ۲): ۱۰۳۷

قرارگاه شهید سلیمان خاطر: ۹۸۹

قرارگاه عملیاتی ارتش در جنوب: ۷۹۹

قرارگاه عملیاتی جنوب: ۱۰۳۳

قرارگاه عملیاتی سپاه شمال: ۹۹۳

قرارگاه عملیاتی شمال غرب: ۵۵۷، ۸۹۹

قرارگاه عملیاتی غرب: ۲۱۸، ۸۰۰

قرارگاه کربلا (قرارگاه جنوب سپاه): ۳۲، ۳۴، ۳۵، ۴۳، ۷۷، ۹۷، ۹۸، ۱۳۲، ۱۳۶، ۱۴۹، ۲۲۶، ۲۹۳، ۳۱۰، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۸۸، ۳۹۱، ۳۹۹، ۴۲۶، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۵۱، ۴۵۳، ۴۶۷، ۵۰۹، ۵۷۱، ۵۹۵، ۵۹۶، ۵۹۷، ۵۹۸، ۶۰۰، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۵، ۶۳۰، ۶۳۳، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۶۷، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۹۷، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۳، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۴، ۷۶۱، ۸۳۸، ۸۴۱، ۸۶۸، ۸۹۴، ۸۹۵، ۸۹۸، ۹۱۷، ۹۱۸، ۹۲۰، ۹۴۵، ۹۴۶، ۹۴۸، ۹۶۹، ۹۷۰، ۹۷۴، ۹۷۵، ۹۹۶، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۱، ۱۰۲۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۷، ۱۰۳۱

قرارگاه کربلای ۱: ۹۷، ۱۲۷، ۱۴۹، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۲، ۱۷۷، ۱۷۹، ۱۸۰، ۲۳۴، ۲۳۹، ۳۲۶، ۳۶۴، ۴۲۳، ۴۸۵، ۷۷۸

قرارگاه کربلای ۲: ۹۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۶۲، ۱۸۶، ۱۸۷، ۲۱۳، ۲۱۵، ۲۲۹، ۲۳۹، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۴۵، ۳۹۸، ۴۲۳، ۴۵۱، ۵۵۴

قرارگاه کربلای ارتش: ۶۳۹، ۸۴۴

قرارگاه گروهان سوار کاسپی: ۷۷۹

قرارگاه گلف اهواز: ۸۹۰، ۸۹۱

قرارگاه مرکزی باطوقه: ۲۱۹

قرارگاه مرکزی دهوک: ۲۱۹

قرارگاه مقدم رمضان مریوان: ۹۴۱

قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش: ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۶۶، ۷۰۳، ۷۰۷، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۷۸

قرارگاه مهندسی سپاه جنوب: ۵۹۵

قرارگاه مهندسی صراط: ۱۵۸، ۲۳۵، ۲۳۶، ۵۹۵، ۶۰۰، ۶۲۵

قرارگاه ناحیه ۱ نقده: ۴۸۸

قرارگاه ناحیه ۲ مریوان: ۴۸۵، ۴۸۸

قرارگاه نجف ۱: ۶۰۲، ۶۰۵، ۶۰۶، ۶۰۷، ۷۷۳، ۷۹۵، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۳۵، ۸۴۱، ۹۲۶

قرارگاه نجف ۲: ۴۵۶، ۴۵۷، ۶۰۲، ۶۶۷

قرارگاه نجف ۳: ۶۰۲، ۶۶۷

قرارگاه نجف: ۳۹، ۴۰، ۹۷، ۲۹۲، ۳۱۰، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۶۰۲، ۶۰۵، ۶۴۲، ۶۶۷، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۷۰۷، ۷۴۷،

۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۸، ۷۷۴، ۸۰۲، ۸۳۵، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۴۱، ۸۶۲، ۸۸۴، ۹۲۳، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۴۱، ۹۴۳، ۹۹۳، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۳۳

قرارگاه نصرت: ۱۸۰، ۱۸۴، ۱۰۰۷، ۱۰۳۰

قرارگاه نوح: ۳۲، ۳۴، ۳۵، ۹۷، ۹۸، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۵۰، ۱۶۲، ۲۱۳

ص: ۱۱۲۹

۵۹۵، ۵۷۱، ۵۵۴، ۵۳۸، ۵۰۹، ۴۵۳، ۴۳۲، ۴۳۱، ۴۲۳، ۳۹۵، ۳۸۷، ۳۶۳، ۳۶۱، ۳۶۰، ۳۵۹، ۳۴۵، ۳۳۱، ۳۳۰، ۳۲۵، ۳۲۴، ۳۲۲، ۲۹۴، ۲۳۹،
۶۸۳، ۶۷۷، ۶۷۶، ۶۷۵، ۶۷۴، ۶۷۳، ۶۶۷، ۶۴۵، ۶۴۴، ۶۴۳، ۶۴۲، ۶۳۴، ۶۳۳، ۶۳۲، ۶۳۱، ۶۳۰، ۶۲۹، ۶۲۵، ۶۰۵، ۶۰۳، ۶۰۲، ۶۰۰، ۵۹۶،
۹۷۰، ۹۴۶، ۹۴۵، ۹۲۲، ۹۲۱، ۹۲۰، ۹۱۹، ۸۹۷، ۸۹۶، ۸۶۶، ۸۳۸، ۸۳۳، ۸۳۱، ۷۹۸، ۷۹۷، ۷۷۶، ۷۶۹، ۷۵۴، ۷۱۷، ۷۱۶، ۷۱۵، ۷۰۷، ۷۰۳
۱۰۰۶، ۹۷۵، ۹۷۳، ۹۷۲، ۹۷۱

قرارگاه نیروی زمینی سپاه: ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۵۸، ۳۹۳، ۷۰۷

قرارگاه یونس ۱: ۳۸، ۵۳۸، ۶۳۴، ۶۴۲، ۷۱۴، ۷۱۸

قرارگاه یونس ۲: ۳۸، ۶۳۴، ۶۳۷، ۷۰۷، ۷۱۸، ۷۱۹

قرارگاه یونس: ۶۳۴، ۷۰۷

قطعه نامه ۵۵۲ شورای امنیت: ۴۳۷

قطعه نامه سازمان ملل درباره حقوق بشر در ایران: ۸۶، ۱۰۹، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۴، ۱۱۸، ۱۴۵، ۱۷۴، ۲۰۲، ۲۰۴، ۲۸۲، ۲۸۴، ۸۸۱

قوه قضاییه: ۲۱۲، ۷۰۰، ۹۰۹، ۹۱۰، ۱۰۱۲

کاتیوشا ۱۶۰: ۳۶۴، ۷۵۳، ۷۷۳، ۷۷۸، ۸۹۵، ۹۲۰، ۱۰۰۴

کاروان انصارالحسین: ۲۴۱، ۲۵۸

کاروان ثامن الائمه: ۹۹

کاروان راهیان کربلا: ۴۵، ۴۶، ۵۸، ۸۰، ۸۱، ۱۳۷، ۱۴۰، ۱۶۷، ۱۷۹، ۱۸۷، ۲۰۲، ۲۰۴، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۴، ۲۳۹، ۲۴۲، ۲۵۴،
۴۶۱، ۴۶۰، ۴۳۸، ۴۱۵، ۴۰۳، ۴۰۲، ۴۰۱، ۳۸۵، ۳۷۳، ۳۷۱، ۳۷۰، ۳۶۹، ۳۶۳، ۳۶۱، ۳۵۰، ۳۴۹، ۳۴۷، ۳۳۴، ۳۱۷، ۲۹۹، ۲۹۸، ۲۸۰، ۲۵۸،
۴۷۴، ۴۷۵، ۴۵۱، ۵۱۵، ۵۷۷، ۶۱۲، ۶۴۸، ۶۵۱، ۶۹۱، ۶۹۲، ۶۹۳، ۷۳۸، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۷۹، ۸۰۷، ۸۳۶، ۸۴۸، ۸۷۵، ۸۹۱، ۹۰۰، ۹۰۱، ۹۲۹، ۱۰۰۹،
۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۰۳۵، ۱۰۳۷، ۱۰۳۹

کاروان راهیان کربلا ۲: ۹۲۹

کاروان عاشورای ۲: ۱۰۳۶

کانون وکلای پاکستان: ۸۱۰

کشتی ابن البیتار: ۴۳۷

کشتی باربری پرسپوس: ۸۰۴، ۸۴۶

کشتی پرزیدنت تایلور آمریکا: ۸۷۲، ۸۷۳، ۸۰۳، ۸۰۴، ۹۰۴، ۹۳۰

کشتی تجاری منصوره قطر: ۴۰۰

کشتی ویل دوشارای آلمان: ۶۸۷، ۸۰۳

کشتی هورن لند دانمارک: ۳۴۷، ۴۰۱، ۴۳۷، ۵۱۴

کلیسای آشوری های تهران: ۳۱۴

کلیسای کانتربری انگلیس: ۱۲۳، ۲۱۲، ۲۴۸

کمپانی امریکایی بل: ۳۷۹

کمپانی صنایع نظامی و غیرنظامی سوئد: ۱۹۲

کمپانی فیلیپس: ۲۸۳

کمپانی کشتیرانی بین العربی: ۴۳۷

کمپانی نفتی امریکایی شورون: ۹۵۹، ۹۶۰

کمپانی نوبل شیمی: ۱۹۲

کمک های مردمی به جبهه: ۴۴، ۴۵، ۸۰، ۹۹، ۱۸۷، ۲۰۲، ۲۴۲، ۲۵۹، ۲۸۰، ۲۹۸، ۳۳۴، ۳۴۹، ۳۶۹، ۴۰۲، ۴۳۸، ۵۵۸، ۶۱۲، ۶۴۸، ۶۵۱، ۷۷۹، ۸۴۸، ۸۷۰، ۸۷۵، ۱۰۰۵، ۱۰۳۵، ۱۰۳۶

کمیته آشتی عرب: ۶۲، ۶۸، ۲۴۷، ۲۶۹، ۴۱۳، ۴۴۲، ۶۲۲

کمیته اجرایی حزب بعث عراق: ۹۹۰

کمیته اجرایی نیروهای شبه نظامی مسیحی لبنان: ۳۸۲

کمیته انقلاب اسلامی: ۸۸، ۳۱۸، ۵۴۲، ۹۱۱، ۹۸۹

کمیته بررسی جنگ ایران و عراق در هامبورگ: ۱۰۱۱

کمیته تبلیغات جنگ استان آذربایجان شرقی: ۸۴۸

کمیته تبلیغات جنگ استان آذربایجان غربی: ۴۳۴

کمیته تبلیغات جنگ استان ایلام: ۴۳۳

کمیته تبلیغات جنگ استان باختران: ۹۲۹

کمیته تبلیغات جنگ استان خراسان: ۶۴۹

کمیته حزب دمکرات شهرستان مهاباد: ۸۹۹

کمیته رفع اختلاف برای بهبود روابط سیاسی لیبی و سوریه با عراق: ۱۰۶، ۲۰۰

کمیته صلح سازمان کنفرانس اسلامی: ۶۲، ۶۳، ۶۵، ۱۰۲، ۳۰۱، ۳۷۸، ۴۰۶، ۵۱۸، ۵۶۰، ۵۶۲، ۵۸۱، ۵۸۵، ۶۱۷، ۷۳۶، ۷۸۸، ۸۰۸، ۸۵۴
۱۰۴۳

کمیته فرهنگی اسیران عراقی: ۲۶۲

کمیته مهندسی رزمی دولت: ۵۵

کمیته مهندسی صنعتی دولت: ۵۵، ۶۹۸

کمیته هماهنگی تبلیغات جنگ استان تهران: ۱۰۱۰

کمیسیون انرژری اتمی فرانسه: ۵۵۰، ۵۸۳

کمیسیون اداره اسرای عراقی: ۸۲

کمیسیون ارشاد اسلامی مجلس شورای اسلامی: ۵۴۲

کمیسیون اقتصاد و دارایی پارلمان فرانسه: ۹۵، ۱۷۳

کمیسیون اقتصادی ایران و ترکیه: ۲۴۸، ۳۱۵، ۴۰۷

کمیسیون امور خارجه پارلمان فرانسه: ۹۵

کمیسیون برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی: ۶۱۴

کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد: ۱۱۴

کمیسیون دفاع مجلس شورای اسلامی: ۹۷۵

کمیسیون دفاع و نیروهای مسلح در پارلمان فرانسه: ۹۵

کمیسیون روابط بین المللی کمیته مرکزی حزب کمونیست شوروی: ۲۴۷، ۵۴۷

کمیسیون ستاد عالی جنگ: ۸۳۸

کمیسیون سیاست خارجی مجلس: ۶۵، ۶۹، ۴۱۰، ۴۱۱، ۸۱۳

کمیسیون ش.م. ر سپاه: ۱۰۳۵

ص: ۱۱۳۰

کمیسیون کارشناسی توپخانه: ۷۰۴

کمیسیون مذهبی عدل و صلح واتیکان: ۲۸۲، ۵۲۱

کمیسیون ویژه پشتیبانی مهندسی فنی جنگ دولت: ۱۰۳۴، ۱۰۳۵، ۷۷۸

کمیسیون ویژه صنعتی دولت: ۵۵، ۶۹۸

کنسرسیوم شرکت‌های فرانسوی و ایتالیایی: ۱۹۷

کنفرانس بین المللی صحرای باختری: ۱۱۵

کنفرانس سران آمریکا و شوروی در ژنو: ۱۰۲، ۳۱۹، ۵۴۷، ۵۶۵، ۷۶۰

کنفرانس لندن: ۲۵۵

کنگره آمریکا: ۵۰، ۷۸۵

کنگره ملی آفریقا: ۷۱، ۹۵۶، ۹۸۴

کنوانسیون ژنو: ۶۵۷

کودتا: ۸۷۸، ۸۷۹، ۹۸۸

کودتای ژوئیه عراق: ۴۸۲

کودتای نوژه: ۲۸۸

کومه له: ۵۰، ۵۱، ۸۰، ۹۹، ۲۴۱، ۲۵۸، ۲۹۶، ۳۳۱، ۳۳۲، ۵۴۱، ۵۷۶، ۶۱۰، ۶۸۹، ۸۰۶، ۸۶۹، ۸۹۹، ۹۰۰، ۹۵۱، ۹۷۹، ۱۰۰۸

گاز اعصاب تابون: ۱۳۵، ۴۷۶، ۹۰۲

گاز خردل: ۹۰۲

گاز مایکو تاکین: ۹۰۲

گاز هیدروژن سیانید: ۹۰۲

گاو یون (نوعی تور سیمی): ۷۲۵

گردان ۲ تیپ ۲۴۰: ۵۵۶

گردان ۴۱۲ یا فاطمه زهرا: ۶۲۸، ۸۳۶

گردان ۴۱۵: ۶۲۷، ۶۲۸

گردان ۴۱۸ حضرت ابوالفضل: ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۸، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۶۳

گردان المهدی: ۶۸۵

گردان امام حسن (ع): ۸۳۶

گردان امام حسین (ع): ۵۶۹، ۶۱۲، ۸۳۶

گردان امام موسی بن جعفر: ۹۰۰

گردان انبیا: ۲۹۱

گردان پدافند ش. م. ر: ۹۴۸

گردان تانک ۳۸ ذوالفقار: ۳۶۴، ۸۳۳، ۹۱۹، ۹۲۰

گردان جنرال الله: ۷۷۸

گردان چهارده معصوم: ۲۹۱

گردان حضرت رسول: ۲۹۱، ۷۷۸، ۸۳۶، ۹۷۰، ۱۰۰۷

گردان حضرت علی اکبر: ۶۸۵، ۸۶۳، ۸۸۵

گردان حضرت قاسم: ۸۰۱

گردان حضرت قمر بنی هاشم: ۶۸۵، ۸۸۵

گردان حضرت معصومه: ۵۶۹

گردان حمزه: ۴۲۵

گردان خاتم: ۲۷۹، ۸۰۶

گردان دولارزن سردشت (ژاندارمری): ۷۹

گردان رسول الله: ۴۶۰

گردان روح الله: ۵۶۹

گردان سوم تیپ امام رضا: ۸۹۳

گردان سیدالشهدا: ۴۴۷، ۵۶۹، ۹۷۰

گردان شامات: ۹۷۹

گردان شهید بهشتی: ۱۳۶

گردان شهید یآوری سردشت: ۳۴۷

گردان علی اصغر: ۴۴۷، ۶۸۵، ۸۰۱، ۸۶۳، ۸۸۵

گردان علی بن ابی طالب: ۵۶۹، ۶۲۷، ۸۳۶

گردان فلق: ۸۹۲، ۸۹۳

گردان کربلا: ۸۹۲

گردان ماکو: ۹۷۸

گردان مالک: ۴۲۵

گردان محمدرسول الله: ۵۵۸، ۶۱۲

گردان مرزی ژاندارمری شهرستان ایلام: ۴۶۴

گردان میرآباد اشنویه: ۲۴۱

گردان نبی اکرم: ۶۱۰، ۱۰۰۷

گردان ولی عصر: ۵۶۹

گردن بلال: ۴۲۹

گردهمایی فرماندهان نواحی سپاه پاسداران، اهواز: ۲۵۳

گردهمایی کارگران و دانش آموزان استان تهران: ۴۶۰، ۴۶۱

گردهمایی کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی در مراکش: ۶۰۸

گردهمایی مدیران روابط عمومی و مسئولان دفاتر پشتیبانی جنگ وزارتخانه ها: ۴۷۴

گردهمایی مسئولان ستادهای بازسازی استانهای جنگ زده: ۲۶۱

گردهمایی مسئولان مراکز بنیاد شهید سراسر کشور: ۱۲۲

گروگان اسرائیلی: ۲۸۵، ۹۶۲

گروگان گیری: ۶۹، ۷۳، ۹۰، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۲۴، ۲۷۱، ۳۴۰، ۳۴۱، ۸۱۸

گروگان های اسپانیایی: ۱۰۲۰

گروگان های امریکایی: ۷۳، ۱۲۳، ۲۱۲، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۸۵، ۳۴۱، ۸۱۳، ۸۷۳

گروگان های روسی: ۸۹، ۹۰

گروگان های فرانسوی: ۶۹، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۲۳، ۱۷۳، ۱۷۴، ۲۷۱

ص: ۱۱۳۱

۳۱۵، ۳۴۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۶۵، ۵۶۶، ۷۴۳، ۸۱۳، ۸۱۸، ۸۵۴، ۹۱۳، ۹۱۴، ۹۳۹

گروه ۲۲ توپخانه: ۸۰۰

گروه ۳۳ توپخانه: ۸۰۰

گروه ابونضال: ۳۵۷، ۳۸۱، ۴۴۳

گروه توپخانه ۶۱ محرم: ۷۷، ۳۶۴

گروه توپخانه ۶۳ خاتم الانبیای سپاه: ۱۰۳۴

گروه جهاد اسلامی (سازمان): ۱۲۴، ۲۴۹، ۳۱۵، ۳۴۱، ۵۱۷، ۷۴۳

گروه خبات: ۲۹۷، ۹۰۰

گروه درفش سپاه: ۹۶۲

گروه راه سازی اداره کل راه و ترابری استان کهگیلویه و بویراحمد: ۵۵۸

گروه ژاپن، هند، پاکستان و خلیج: ۲۷۰

گروه سیدعارف حسینی پارکستان: ۸۱۰

گروه شناسایی احد ۵: ۱۳۲، ۳۳۰

گروه شناسایی العمیه: ۱۰۰۰

گروه شناسایی لشکر ۱۹ فجر: ۴۷۰

گروه شناسایی میثم قرارگاه کربلا: ۸۹۸

گروه ضد ترور پلیس اتریش: ۳۴۱

گروه ضربت چناره: ۳۳۲

گروه ضربت: ۸۰۶

گروه کادرهای فتح عاطفه فلسطین: ۳۵۶

گروه مقاومت معدن سنگ رود: ۹۹

گروه ویژه عملیات سپاه بانه: ۴۷۳

گروه هلنیک وارکلاب: ۲۷۱

گروه هوانیروز قرارگاه خاتم الانبیا: ۵۳۶

گروهان جندالله پیرانشهر: ۱۳۸

گروهان حمزه: ۳۳۲

گروهان شناسایی ثارالله سپاه پاسداران: ۱۰۳۲

گشت ثارالله سنندج: ۹۷۹

لایحه قانونی حقوق مستمری وراثت شهدای مسلح جمهوری اسلامی ایران: ۸۸

لایحه واگذاری پرداخت حقوق و مزایای وراثت کارکنان نیروهای مسلح به بنیاد شهید انقلاب اسلامی: ۸۸

لشکر ۱ مکانیزه عراق: ۱۰۳۳

لشکر ۱۱ عراق: ۹۵۵

لشکر ۱۲ عراق: ۶۷۰

لشکر ۱۴ امام حسین (ع): ۳۴، ۱۲۸، ۲۳۲، ۲۳۴، ۳۲۷، ۳۹۱، ۴۵۳، ۵۳۸، ۵۸۷، ۵۸۸، ۶۰۶، ۶۷۴، ۷۱۰، ۷۷۴، ۸۰۲، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۶۶، ۸۹۰، ۸۹۴، ۹۴۵

لشکر ۱۶ ارتش: ۶۴۱، ۸۰۰

لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب: ۳۴، ۱۲۸، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۶، ۱۸۷، ۲۳۰، ۲۳۲، ۲۳۴، ۲۹۴، ۳۲۸، ۳۲۹، ۴۲۶، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۵۹، ۴۷۰، ۴۷۲، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۷۴، ۷۱۰، ۷۵۶، ۷۶۶، ۸۰۲، ۸۸۷

لشکر ۱۹ فجر: ۳۴، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۲۹۴، ۳۲۲، ۳۲۴، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۸۷، ۳۹۴، ۴۳۲، ۴۵۰، ۴۶۷، ۴۶۸، ۵۰۸، ۶۰۰، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۴۳، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۸۳، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۶۶، ۸۳۳، ۸۶۶، ۸۹۶، ۸۹۷، ۸۹۸، ۹۱۹، ۹۲۱، ۹۲۲، ۹۴۶، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۳

لشکر ۲۱ ارتش: ۶۴۱

لشکر ۲۵ کربلا: ۳۴، ۴۳، ۱۲۸، ۱۳۱، ۱۴۹، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۲۳۰، ۲۳۲، ۲۳۴، ۲۳۸، ۲۹۴، ۳۱۱، ۳۲۲، ۳۹۴، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۷، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۵۴، ۴۹۱، ۴۹۶، ۵۰۶، ۶۷۴، ۷۱۰، ۷۱۴، ۷۶۳، ۷۶۶، ۸۲۳، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۹۴، ۸۹۵، ۸۹۸، ۹۱۸، ۹۴۵، ۹۶۹، ۹۷۴، ۹۷۷، ۹۷۸، ۹۹۶، ۱۰۲۳، ۱۰۲۵، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹

لشکر ۲۶ عراق: ۵۵۵، ۹۴۹

لشکر ۲۷

حضرت رسول: ۳۴، ۱۲۸، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۶، ۱۸۷، ۲۳۰، ۲۳۲، ۲۳۴، ۲۳۸، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۷۳، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۹۱، ۲۹۲، ۲۹۳، ۳۱۱، ۴۲۸، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۶۷، ۶۰۶، ۶۳۰، ۶۷۴، ۷۱۰، ۸۰۲، ۸۲۹، ۸۶۶، ۹۴۵

لشکر ۳ عراق: ۶۷۰

لشکر ۳۰: ۸۰۰

لشکر ۳۱ عاشورا: ۳۴، ۱۲۸، ۱۴۹، ۱۵۲، ۱۵۶، ۱۸۶، ۲۳۰، ۲۳۲، ۳۱۱، ۳۲۲، ۳۹۱، ۳۹۴، ۴۲۷، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۶۷، ۵۱۲، ۵۸۷، ۵۹۶، ۶۰۶، ۶۷۴، ۷۱۰، ۷۶۲، ۸۲۱، ۸۲۹، ۸۹۴، ۸۹۵، ۹۱۷، ۹۱۸، ۹۴۵، ۹۶۹، ۱۰۲۳، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶

لشکر ۴۱ ثارالله: ۳۴، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۶، ۲۹۴، ۳۲۲، ۳۲۴، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۸۷، ۳۹۴، ۴۳۲، ۴۵۰، ۴۶۷، ۶۰۰، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۳۱، ۶۴۳، ۶۴۶، ۶۷۵، ۶۷۶، ۷۱۶، ۷۱۷، ۸۶۷، ۸۹۶، ۸۹۷، ۸۹۸، ۹۱۹، ۹۲۱، ۹۴۵، ۹۴۶

لشکر ۵ مکانیزه عراق: ۱۰۳۵، ۱۵۹

لشکر ۵

نصر: ۳۴، ۱۲۸، ۱۴۹، ۱۵۱، ۱۸۶، ۲۲۹، ۲۳۲، ۳۱۱، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۸۵، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۴، ۴۱۶، ۴۳۱، ۵۱۲، ۵۸۷، ۵۹۶، ۶۷۴، ۷۱۰، ۷۶۱، ۷۶۷، ۸۶۰، ۸۹۵، ۹۱۸، ۹۶۹، ۹۹۷، ۹۹۸، ۱۰۰۲، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵

لشکر ۵۸ ارتش: ۶۴۱

لشکر ۷ ولی عصر: ۳۴، ۱۲۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۸۶، ۲۳۰، ۲۳۲، ۲۹۴، ۳۲۲، ۴۲۳، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۵۲، ۴۶۷، ۶۲۵، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱

ص: ۱۱۳۲

۶۷۴، ۷۱۰، ۷۶۵، ۸۹۵، ۹۱۸، ۱۰۲۳، ۱۰۲۴

لشکر ۷۷ خراسان: ۳۴۶، ۶۴۱، ۶۵۱، ۷۵۷، ۷۹۹

لشکر ۸ نجف: ۳۴، ۱۲۸، ۲۳۰، ۲۳۲، ۲۳۴، ۲۳۸، ۲۷۶، ۲۹۱، ۳۲۷، ۳۹۱، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۳، ۴۶۷، ۵۹۱، ۵۹۲، ۶۰۶، ۶۷۴، ۷۱۰، ۷۷۴، ۸۰۲

۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۶، ۸۲۷، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۶۶، ۸۸۸، ۸۹۰، ۸۹۴، ۹۱۸، ۹۴۵، ۱۰۲۳، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹

لشکر ۸۱: ۶۴۱، ۸۰۰

لشکر ۹۲ ارتش: ۶۰۸، ۶۴۱، ۶۹۲، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۸۰۰

لشکر بدر: ۱۵۹، ۹۴۲

لشکر ذوالفقار: ۹۲۶

لشکر زاخو: ۲۱۹

لشکر گارد ریاست جمهوری عراق: ۱۵۹، ۶۷۰، ۶۷۱

لشکر گارد ساحلی عراق: ۶۷۳، ۶۷۵

لشکر مهندسی ۴۲ قدر: ۲۳۵، ۲۹۴

لشکر مهندسی امام علی: ۲۹۳، ۳۱۱

لک ۱ هیز معینی (از حزب دمکرات): ۶۱۰

لک ۳ هیز پیشوا: ۹۷۸

لندین کرافت: ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۷۹، ۷۱۶، ۷۱۹، ۷۳۱، ۷۷۰

ماجرای مک فارلین (ایران گیت، ایران کنترا): ۷۳

مانور بزرگ رزمی - آموزش بسیج: ۴۷۵

مبارزان کرد عراقی: ۵۲، ۴۷۳، ۶۴۷، ۷۷۹، ۸۴۷، ۸۴۸

مجاهدان افغانی: ۳۲۰، ۳۴۲

مجاهدین مسلمان عراقی: ۵۴، ۱۴۰، ۲۴۲، ۲۵۷، ۲۷۹، ۲۸۰، ۴۷۴، ۴۸۲، ۶۵۲، ۶۸۹

مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق: ۵۳، ۸۰، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۶۷، ۲۴۴، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۲، ۵۴۰، ۵۵۰، ۵۷۷، ۶۱۲، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۵۲، ۶۵۴

۷۳۳، ۷۸۷، ۸۵۷، ۹۷۹

مجلس خبرگان: ۱۴۶

مجلس شورای اسلامی: ۲۷، ۶۶، ۸۷، ۸۸، ۱۱۲، ۱۱۶، ۱۹۱، ۲۱۲، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۴۵، ۲۵۴، ۳۷۴، ۴۹۰، ۵۲۵، ۵۳۵، ۵۵۹، ۶۴۹، ۷۰۰، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۵۲، ۸۸۱، ۸۸۸، ۹۰۹، ۹۱۰، ۱۰۱۵

مجلس شورای خلقی الجزایر: ۳۸۲

مجلس فرانسه (پارلمان فرانسه): ۶۹، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۸۱۷، ۸۱۸

مجمع عمومی دوره ششم مجلس اعلا: ۶۵۳، ۶۵۴

مجمع عمومی سازمان ملل متحد: ۸۶، ۱۰۶، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۹۰، ۲۰۵، ۵۵۹، ۷۴۲

مخابرات: ۵۹۲، ۵۹۳

مراسم فارغ التحصیلی دانشکده افسری شهربانی: ۹۸۱

معاودین عراقی: ۹۵۴

معاونت بسیج مستضعفین ستاد مرکزی سپاه پاسداران: ۱۰۰

منشور سازمان ملل متحد: ۱۹۰

منشور کنفرانس اسلامی: ۶۵۴، ۶۵۵

موشک آ. اس ۳: ۱۷۰

موشک آرما: ۱۷۰

موشک ا. اس ۳۰: ۳۳۹

موشک اس. اس ۲۱: ۵۰، ۱۶۹، ۱۹۵، ۳۵۱

موشک اس. اس ۲۲: ۴۹، ۸۶

موشک اس. تی. ایکس: ۷۱۹

موشک استرلا (سام ۷): ۷۷۲

موشک استینگر: ۷۳۴، ۷۸۸

موشك اسكاد: ۱۴۳

موشك اسكاي گارد: ۱۰۱۱

موشك اگزوسه: ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۴۱۵، ۵۲۰، ۶۶۲، ۱۰۰۶، ۱۰۱۱

موشك تاو: ۴۹، ۲۲۷، ۶۱۴، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۹۲، ۸۲۴

موشك ساكر آن: ۳۰۷

موشك سام ۶: ۷۷۲

موشك سام: ۸۸۴، ۹۷۶

موشك سايت وايندر: ۱۰۱۱

موشك سهند ۳: ۳۰۷، ۷۱۶، ۷۲۱، ۷۲۲

موشك ضد تانك: ۹۵۷

موشك ضد زره: ۷۴

موشك فراگ ۷: ۳۵۱

موشك فراگ: ۸۶

موشك كروز: ۶۵۸

موشك ليزري: ۵۶

موشك ماليوتكا: ۳۹۵، ۵۳۶، ۸۲۴

موشك هوا به زمين آ. اس ۳۰: ۵۰

موشك انداز ۱۰۷ م. م: ۸۶۴

موشك انداز تاو: ۳۶، ۲۱۷، ۲۹۰، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۳۶، ۸۹۵، ۹۹۸

موشك انداز سهند: ۸۳۲

موشك انداز ضد هوایی رايپر: ۶۳۷، ۶۳۸

موشك انداز كاتوشا ۱۲۲ م. م: ۲۱۶

موشک انداز مالیوتکا (ساگر): ۲۱۷، ۲۲۷، ۳۹۰، ۵۲۸، ۵۳۶، ۸۹۶

موشک های حرارتی: ۶۵۲

میانجیگری: ۲۵، ۶۴، ۸۳، ۱۰۵، ۱۶۹، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۶، ۲۰۷، ۲۰۸

ص: ۱۱۳۳

۲۴۷، ۲۴۸، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۹، ۲۸۴، ۳۵۳، ۴۱۴، ۴۷۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۴۸، ۵۶۰، ۵۸۱، ۵۸۲، ۶۱۷، ۶۹۵، ۶۹۶، ۹۰۴

مین ضد تانک: ۳۰۷

مین ضد نفر: ۳۰۷

مین والمر: ۸۶۳

مینی کاتیوشا ۱۰۷

م.م: ۲۱۷، ۲۹۰، ۳۰۷، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۴، ۴۲۳، ۴۳۰، ۴۴۹، ۵۳۳، ۶۲۸، ۶۳۳، ۷۱۹، ۷۶۴، ۷۷۸، ۸۰۱، ۸۸۵، ۸۹۳، ۹۲۳، ۱۰۲۶

ناپالم: ۶۷۱

ناتو: ۳۳۶، ۴۱۵، ۵۸۲، ۷۳۴

نارنجک انداز ۴۰ م.م: ۳۰۸، ۶۸۶، ۷۶۴

ناو هواپیمابر گیتی هاوک: ۱۶۸

ناوتیپ امیر المؤمنین: ۵۳۸، ۶۳۵، ۶۸۳، ۸۳۳، ۸۹۷

ناوتیپ کوثر: ۳۸، ۳۹۵، ۵۳۸، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۴۲، ۷۱۸، ۷۷۰، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۳۲، ۸۳۳، ۸۶۷، ۹۱۹، ۹۲۲، ۹۲۳، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱

ناوتیپ ویژه تکاوران: ۳۸

ناوتیپ ویژه تکاوران: ۷۱۸

ناوچه پی ۶: ۷۱۹

ناوچه موشک انداز اوزا: ۶۷۶، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۹

ناوگروه پشتیبانی الیاس: ۶۳۶

ناوگروه پشتیبانی خضر: ۶۳۶

نشست سیاسی ژاپن و شوروی: ۴۴۰

نفتکش سوپر بور قبرس: ۴۳۷

نفتکش سوپریوک یونان: ۵۵۷

نفتکش کاظمه کویت: ۲۹۶، ۳۱۲، ۳۱۳، ۵۱۴، ۵۱۵

نفتکش کونکار مالت: ۵۵۷

نفتکش ولکان قبرس: ۱۲۰، ۱۷۰

نفربر ام ۱۱۳: ۵۲۸، ۵۳۶

نفربر خشایار: ۷۶۴، ۹۱۹، ۹۲۰، ۹۴۶، ۹۴۷، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۲

نهضت آزادی ایران: ۸۲۷

نهضت آزادی بخش پی. ان. سی: ۹۵۶

نهضت مقاومت ملی ایران: ۲۸۷، ۹۵۹

نیروهای الحسین عراق: ۵۷۲

نیروی دریایی آمریکا: ۱۶۸، ۵۶۷، ۷۳۴، ۸۴۶، ۸۷۲، ۸۷۳، ۹۳۰، ۹۸۳

نیروی دریایی ارتش: ۴۴، ۱۰۸، ۲۰۱، ۲۹۶، ۳۲۴، ۳۴۷، ۳۶۸، ۴۰۱، ۴۹۰، ۴۹۸، ۵۰۰، ۵۰۴، ۵۱۴، ۵۲۰، ۵۵۷، ۶۰۰، ۶۳۴، ۶۳۷، ۶۸۷، ۶۸۸، ۷۰۰، ۷۰۷، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۲۲، ۷۵۸، ۸۰۳، ۸۰۴، ۸۰۵، ۸۳۱، ۸۳۷، ۸۴۶، ۸۴۷، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۷۱، ۸۷۲، ۸۹۶، ۹۰۴، ۹۳۲، ۹۷۵، ۱۰۰۶

نیروی دریایی سپاه: ۳۸، ۲۳۳، ۳۱۱، ۳۹۶، ۴۹۰، ۵۹۲، ۵۹۳، ۶۳۴، ۶۳۶، ۷۰۷، ۷۱۴، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۹، ۷۷۱، ۸۳۱، ۸۳۳، ۸۴۱، ۸۶۰، ۸۹۷، ۹۷۵، ۱۰۰۰

نیروی دریایی عراق: ۴۹، ۸۶، ۵۲۰، ۸۰۵، ۸۳۳، ۸۳۴

نیروی زمینی ارتش: ۲۶، ۲۷، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۴۱، ۱۸۹، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۱۸، ۲۳۴، ۳۰۷، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۹۰، ۵۰۴، ۵۰۷، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۵۴، ۵۹۴، ۵۹۵، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۶۶، ۶۸۰، ۶۸۱، ۷۰۰، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۱۲، ۷۲۰، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۹، ۷۴۷، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۵، ۷۷۷، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۹، ۸۳۸، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۹۲۸، ۹۷۷، ۹۷۸، ۹۸۱، ۱۰۰۴، ۱۰۰۵، ۱۰۳۲، ۱۰۰۷

نیروی زمینی سپاه: ۲۲، ۳۶، ۹۷، ۱۸۰، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۹۴، ۳۱۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۸، ۴۲۳، ۴۹۰، ۵۲۵، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۶۰۲، ۶۳۴، ۶۶۵، ۶۶۷، ۶۷۸، ۷۰۷، ۷۱۷، ۷۷۷، ۷۹۹، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۹۰، ۹۹۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۷

نیروی زمینی عراق: ۸۳۳، ۸۴۱

نیروی هوایی ارتش پاکستان: ۸۴۹

نیروی هوایی ارتش: ۳۸، ۴۳، ۷۶، ۸۱، ۱۰۷، ۱۳۵، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۷۸، ۲۹۱، ۳۱۲، ۳۹۵، ۴۰۰، ۴۳۴، ۴۳۶، ۴۷۳، ۴۹۰، ۵۰۰، ۵۰۷، ۵۲۰، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۴۰، ۵۵۳، ۵۷۵، ۶۰۹، ۶۱۴، ۶۳۲، ۶۳۷، ۶۳۹، ۷۰۰، ۷۰۷، ۷۲۱، ۷۲۹، ۷۶۲، ۷۸۵، ۷۹۲، ۷۹۳، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۸۹، ۹۱۸، ۹۴۷، ۹۷۴، ۱۰۰۶، ۱۰۳۵

نیروی هوایی ترکیه: ۷۳۴

نیروی هوایی سپاه: ۲۳۳، ۳۱۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۶۳۲، ۸۴۱

نیروی هوایی عراق: ۴۲، ۷۷، ۱۰۵، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۸، ۱۳۷، ۱۷۰، ۲۷۸، ۲۷۹، ۳۰۲، ۳۳۹، ۳۴۶، ۳۹۹، ۴۱۲، ۴۳۵، ۴۷۲، ۴۷۳، ۵۱۳، ۵۲۰، ۵۲۵،

۵۲۶، ۵۴۱، ۵۷۶، ۶۴۶، ۶۸۸، ۸۰۳، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۹۲۸، ۹۸۰

واحد آموزش عمومی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه: ۲۱۱

واحد ادوات تیپ ۱۰: ۸۸۵

واحد ادوات تیپ ۳۲ انصارالحسین: ۸۰۱، ۸۶۴

واحد ادوات تیپ امام رضا: ۸۹۳

واحد ادوات قرارگاه کربلا: ۸۹۵

واحد ادوات قرارگاه نیروی زمینی ارتش: ۸۹۵

واحد ادوات لشکر عاشورا: ۱۰۲۶

واحد ادوات ناوتیپ کوثر: ۹۲۳

واحد اطلاعات تیپ ۳۲ انصارالحسین: ۸۶۲، ۸۶۳

واحد اطلاعات تیپ ۳۳ المهدی: ۸۶۷

واحد اطلاعات تیپ ۵۷ حضرت ابوالفضل: ۲۷۷

واحد اطلاعات تیپ سیدالشهدا: ۸۸۴

واحد اطلاعات ستاد سپاه ناحیه کردستان: ۹۰۰

ص: ۱۱۳۴

واحد اطلاعات ستاد نیروی دریایی سپاه: ۸۶

واحد اطلاعات عملیات تیپ ۱۰: ۶۸۴

واحد اطلاعات قرارگاه عملیاتی خاتم الانبیای سپاه: ۴۵۹، ۴۷۱، ۵۳۹، ۵۷۵، ۵۷۶، ۹۵۰

واحد اطلاعات قرارگاه کربلا: ۹۸، ۳۲۹، ۳۴۵، ۴۶۸، ۴۷۰، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۳، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۵۵، ۵۷۱، ۷۰۳، ۸۶۰، ۷۰۸، ۷۱۳، ۷۷۱، ۸۴۰
۸۹۵

واحد اطلاعات قرارگاه نجف: ۱۰۳۴

واحد اطلاعات قرارگاه نصرت: ۵۷۲

واحد اطلاعات قرارگاه نوح: ۹۸، ۳۳۱، ۵۱۰، ۵۱۱، ۷۷۱، ۸۹۸

واحد اطلاعات لشکر ۱۹ فجر سپاه: ۴۶۸

واحد اطلاعات لشکر ۲۵ کربلا: ۱۰۲۷

واحد اطلاعات لشکر ۴۱ ثارالله: ۸۶۷

واحد اطلاعات نظامی لشکر ۵ نصر: ۵۱۱

واحد بسیج قرارگاه حمزه سیدالشهدا: ۱۰۳۵، ۱۰۳۷

واحد پدافند هوایی تیپ انصارالحسین: ۸۰۱

واحد پشتیبانی جهاد سازندگی ستاد کربلا: ۵۱۲

واحد تخریب تیپ ۳۲ انصارالحسین: ۸۰۱، ۸۶۴

واحد تدارکات و لجستیک سپاه پاسداران: ۳۰۸

واحد تعاون نیروی زمینی سپاه: ۹۴۸

واحد حفاظت اطلاعات سپاه جنوب نیروی زمینی سپاه: ۳۹۸، ۹۴۸

واحد طرح و عملیات قرارگاه کربلا: ۸۹۴

واحد عملیات سپاه پاسداران تکاب: ۴۷۴

واحد مخابرات قرارگاه خاتم الانبیا: ۱۳۴، ۳۰۸

واحد موشکی لشکر ۲۷: ۱۸۶

واحد مهندسی تیب ۴۴: ۸۶۰

واحد مهندسی جهاد دامغان: ۹۹۴، ۹۶۶

واحد مهندسی جهاد سازندگی: ۹۷۱

واحد مهندسی جهاد مازندران: ۶۴۳، ۶۴۴

واحد مهندسی جهاد نجف: ۶۳۰، ۶۴۳

واحد مهندسی رزمی سپاه جنوب: ۵۱۲، ۵۱۳

واقعه طبس: ۶۵۰

وزارت آموزش و پرورش: ۵۵، ۳۰۹، ۳۷۳، ۱۰۱۱

وزارت ارشاد اسلامی: ۸۶

وزارت اطلاعات: ۲۹۶، ۴۶۳، ۵۳۹، ۶۸۷، ۷۳۲، ۸۶۹، ۹۴۲، ۱۰۰۸، ۱۰۱۷

وزارت امور اقتصادی و دارایی: ۵۸۳

وزارت امور خارجه آمریکا: ۵۰، ۷۴، ۳۷۸، ۳۷۹، ۴۴۴، ۷۸۵، ۸۰۳، ۸۰۴، ۸۷۱، ۸۷۲، ۹۰۲، ۹۲۹، ۹۳۸، ۱۰۴۲

وزارت امور خارجه اسپانیا: ۹۶۱

وزارت امور خارجه اسرائیل: ۹۶۱

وزارت امور خارجه افغانستان: ۳۴۳

وزارت امور خارجه انگلیس: ۳۳۲، ۸۰۴، ۹۰۵

وزارت امور خارجه پاکستان: ۸۷۷، ۸۵۲

وزارت امور خارجه ترکیه: ۱۰۸، ۴۰۸، ۴۳۹، ۴۷۳

وزارت امور خارجه ژاپن: ۶۵، ۶۶، ۴۴۱، ۸۱۵

وزارت امور خارجه سریلانکا: ۲۴۹، ۲۸۲، ۲۸۳، ۳۰۵

وزارت امور خارجه شوروی: ۱۰۱، ۴۴۱

وزارت امور خارجه عراق: ۲۱۰

وزارت امور خارجه فرانسه: ۱۱۵، ۱۱۶، ۲۷۱، ۵۸۳، ۹۱۴

وزارت امور خارجه لیبی: ۴۴۴

وزارت امور خارجه: ۵۹، ۶۵، ۶۸، ۷۰، ۱۱۵، ۱۶۹، ۱۹۳، ۱۹۷، ۲۰۷، ۲۲۱، ۲۴۷، ۲۸۴، ۳۰۱، ۳۰۵، ۳۱۶، ۳۴۳، ۳۵۴، ۳۸۰، ۴۳۹، ۴۴۲، ۵۶۰، ۵۸۳، ۶۲۰، ۶۹۵، ۷۹۰، ۸۱۰، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۱۶، ۹۳۹، ۹۸۷

وزارت بازرگانی آمریکا: ۹۱۴

وزارت بازرگانی: ۱۰۱۶

وزارت بهداشت و درمان: ۵۵

وزارت جهاد سازندگی: ۳۰۲، ۳۰۳

وزارت حمل و نقل انگلیس: ۹۲۹

وزارت خزانه داری آمریکا: ۹۱۴

وزارت دارایی فرانسه: ۵۸۳

وزارت دفاع آمریکا: ۵۰، ۳۷۸، ۳۷۹، ۵۶۷، ۷۸۵

وزارت دفاع ایتالیا: ۴۱۵

وزارت راه و ترابری: ۵۵، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۲۶، ۴۵۵، ۵۹۹، ۶۹۸، ۷۲۳

وزارت سپاه پاسداران: ۴۸، ۲۹۰، ۵۹۳

وزارت صنایع سنگین: ۵۵، ۶۹۸

وزارت علوم: ۸۶

وزارت فرهنگ و آموزش عالی: ۵۵، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۸۸، ۲۹۹، ۷۳۸

وزارت کار و امور اجتماعی: ۱۲۲

وزارت کشاورزی: ۵۵، ۵۹۹، ۶۹۸

وزارت کشور امارات متحده عربی: ۹۳۸

وزارت مسکن و شهرسازی: ۵۵، ۳۲۶، ۵۹۹، ۶۳۹، ۶۹۸

وزارت نفت: ۱۹۱، ۵۴۶، ۷۲۱

هاورکرافت: ۶۰۰، ۶۷۱، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۷۸، ۶۸۴، ۷۱۳، ۷۲۳، ۷۵۹، ۷۷۰، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۸۴

های پاور: ۶۳۹

ص: ۱۱۳۵

هلال احمر ترکیه: ۸۲، ۵۵۸، ۵۵۹

هلال احمر جمهوری اسلامی ایران: ۵۵۸، ۹۸۳

هلال احمر سنندج: ۹۷۹

هلال احمر گچساران: ۲۵۸

هلیکوپتر ۲۰۵: ۲۳۳

هلیکوپتر ۲۱۴: ۲۳۳، ۵۹۴

هلیکوپتر ۵۳۰ اف: ۳۷۹

هلیکوپتر ای. اس ۳۳۲ سوپر پوما: ۳۷۹

هلیکوپتر بل ۲۱۴ اس. تی: ۳۷۹

هلیکوپتر رزمی هیوز ۵۳۰: ۷۸۶

هلیکوپتر رزمی هیوز: ۵۰

هلیکوپتر شنوک: ۲۳۳، ۵۹۴

هلیکوپتر کبرا: ۲۳۳، ۵۹۴

هلیکوپتر هیوز ۳: ۷۸۶

همایش از خراسان تا کربلا: ۶۴۸، ۶۹۲

همایش فرماندهان یگان های نیروی زمینی ارتش: ۵۵

همکاری اتمی: ۲۰۷، ۴۱۴، ۱۰۳۸

هواپیماربایی: ۲۸۶، ۲۸۷، ۵۸۵، ۹۵۹، ۹۸۶، ۱۰۱۷

هواپیمای ۷۰۷: ۱۰۴۱

هواپیمای آر. اف ۴: ۶۳۸

هواپیمای آواکس: ۶۱۴

هواپیمای اف ۱۴

(تام كت): ۷۸۵، ۷۳۴، ۷۳۳، ۷۲۲، ۷۲۰، ۱۶۸، ۱۲۲، ۴۹:

هواپیمای اف ۱۶: ۷۳۴

هواپیمای اف ۱۸: ۶۵۸

هواپیمای اف ۴: ۱۰۱۲، ۴۹

هواپیمای اف ۵: ۷۲۰، ۶۵۸، ۶۱۰، ۵۷۵

هواپیمای بدون سرنشین B.T.T: ۸۶۸

هواپیمای بدون سرنشین CHUKAR: ۸۶۸

هواپیمای بدون سرنشین V.S.T.T: ۸۶۸

هواپیمای بمب افکن توپولف: ۱۰۴

هواپیمای بوئینگ ۷۳۷: ۲۶۳

هواپیمای بوئینگ ۷۲۷: ۴۳۹

هواپیمای دوموتوره (پی سی ۷): ۳۴۵

هواپیمای سوپراتاندارد: ۹۳، ۱۷۰، ۱۷۱، ۵۲۰، ۶۶۲

هواپیمای سوخوی ۲۲: ۵۲۶

هواپیمای سوخوی ۷: ۵۲۶

هواپیمای میراژ ۲۰۰۰: ۸۴۴، ۸۴۵

هواپیمای میراژ اف ۱: ۱۷۱، ۵۲۶، ۸۴۵

هواپیمای میراژ اف ۱۸۰: ۵۲۰

هواپیمای میراژ فرانسه: ۱۰۵، ۱۷۱، ۳۴۶، ۴۱۵، ۴۳۳، ۴۳۴، ۵۷۲، ۶۶۲، ۹۵۰، ۱۰۰۵

هواپیمای میگ ۱۹: ۵۲۶

هواپیمای میگ ۲۱: ۴۸۳، ۵۲۰، ۵۲۶

هواپیمای میگ ۲۳: ۵۲۶، ۹۵۰

هواپیمای میگ ۲۵: ۷۷، ۱۹۵، ۳۴۶، ۳۴۶، ۳۶۶، ۳۹۹، ۴۱۵، ۴۳۳، ۴۵۹، ۵۲۶، ۵۳۹، ۵۵۶، ۶۳۸، ۶۸۷، ۷۳۱، ۸۰۳، ۹۲۷، ۹۷۳

هواپیمای میگ ۲۷: ۴۹، ۵۰، ۱۰۴، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۶۹، ۲۰۱

هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران: ۴۴۰

هواناو اس. ار. ان ۶: ۷۱۹

هواناوهای وی.اچ.۷: ۳۸، ۷۱۹

هوانیروز: ۳۶، ۵۱، ۲۳۴، ۳۳۲، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۷۵۰، ۷۹۲

هویتزر ۱۵۵ م.م: ۲۱۶، ۱۰۰۴

هویتزر ۲۰۳ م.م: ۲۱۶

هویتزر ۱۰۵ م.م: ۲۱۶

هیئت اعزامی پاپ ژان پل دوم: ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۲

هیئت اعزامی دبیر کل سازمان ملل متحد: ۷۸

هیئت اقتصادی ترکیه: ۳۱۵، ۴۰۷، ۴۳۹

هیئت پارلمانی ژاپن: ۷۴۱، ۷۸۲، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۶

هیئت پارلمانی فرانسه: ۶۹، ۷۰، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۷۳، ۱۷۴، ۳۸۰، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۶۵، ۵۸۳، ۵۸۴، ۸۱۷

هیئت مشترک حزب الله و جنبش امل لبنان: ۷۲، ۷۳، ۸۹، ۲۴۷، ۳۱۶، ۳۵۶، ۴۱۱

هیئت نمایندگی کمیته صلح اسلامی: ۶۲، ۳۰۱

هیئت ویژه امنیت هسته ای: ۴۱۴

هیئت های واگذاری زمین: ۲۱۱

هیز آواره (حزب دمکرات): ۵۷۶، ۹۷۸

هیز افشار (حزب دمکرات): ۲۷۹، ۴۰۱، ۸۰۶، ۸۹۹

هیز افشین: ۹۷۸

هیز پیشوا (حزب دمکرات): ۱۶۵، ۴۰۱، ۸۹۹، ۹۷۸

هيز سمكو: ٩٧٨

هيز معيني (حزب دمكرات): ٨٩٩

هيز مينه شه (حزب دمكرات): ٨٩٩

يدك كرش اسميت ماس لوئيس هلند: ١٠٠٥، ١٠٠٦

يگان اطلاعاتي احد: ١٣١

ص: ١١٣٦

یگان توپخانه ۱۵ خرداد: ۸۳۰

یگان حزب الله بانه: ۹۹، ۲۹۷، ۹۷۸

یگان حزب الله دیواندره: ۸۶۹

یگان دریایی تپ: ۱۰: ۸۸۶

یگان ش.م.ر. قرارگاه نوح: ۱۳۵

یگان مهندسی صاحب الزمان: ۲۹۳

یونسکو: ۲۰۵، ۸۰۹

ص: ۱۱۳۷

بسمه تعالی

هَلْ يَشْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری
۴. صرفاً ارائه محتوای علمی
۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه
۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی
۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...
۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...
۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com
۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...
۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی
۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...
۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)
۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)
۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نمایم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱-۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

